

AUTHOR JACOB BEN ASCHER

NO. 205

TITLE ארבעה טורים
[ARBA'AH TURIM]

RR _____

IMPRINT [SONCINO, ABOUT 1490]

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

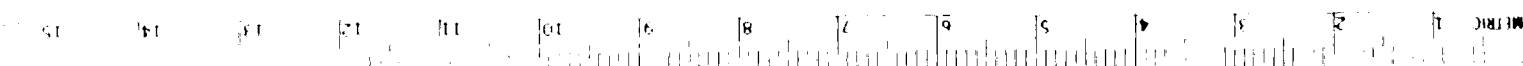
CALL NO. GOFF, HEB-48; ACC. 72018

DATE MICROFILMED _____

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

C 2399

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX University Microfilms, Inc.
SERIALS ACQUISITION DEPARTMENT
300 NORTH ZEEB ROAD
ANN ARBOR, MI 48106-1500

gle - ple

ps

ואמצעות אן לחם סוד
 זה ואומר אותה במנחה
 ואמרו פעמי' שמשתקי' אותו ושחיל' בו תחל' וסו'
 וס ותחננונים שלאחר תפלה ויכולין לענות ק
 וקדיש בדם
 פסיעה לאחוריו ולא לחזור למקומו מיד
 לזי' צבור התפלה וצריך שיכוננו לו הצבו ויענו
 ריו ועניית אמן ויצאין בה מי שאינו יודע ל'
 ל' ומי ששכח דבר שצריך לחזור בשביל'
 קדושה יש ליתן עיניו למעלה
 עה באחת מהברכות כשמתפלל בלחש או מחו'
 העובר תחתיו היכן יתחיל לא יטרב
 דרבנן ושוחין עם הצבל
 נשיאות בפנים
 ואין כפיוס ואם נושאין כיום הכיפורים במנחה
 וי חלמא ליקום קמי כהני
 ופיים ואיך מתחננים

קלב קדושה ואם יחיד אומר אותה
 קלג עלינו לשבח ופטום הקטרת ומומורים של אחר תפלה
 קלד ענין תחננונים של שני וחמישי
 קלה קריאת הספר בשני וחמישי וסדר שקורין ואם אין שם
 כהן ולא לוי
 קלו סדר שבעה שקורין בשבת
 קלז אין קורין בתורה פחות מג' פסוקים
 קלח אין משיריין בפרשה ולא מתחילין בה פחות מג' פסוקים
 הקורא בתורה צריך לסדר אותה תחלה ולפנותה ו
 ולאוחזה בידו ולברך עליה
 קמ גשתתק הקורא וכל הלכותיו
 קמא צריך לקרות מעומד ולא יקראו שנים ביחד ולא יקרא
 למי שאינן רגילים לקרות וחזן שרוצה לקרות צריך ש
 שיעמוד אחר עמו
 קמב טעה הקורא וכל הלכותיו
 קמג אין קורין בחומשין ולא בפחות מעשר' ואם אין שם אלא
 אחד שיודע לקרות ואם כלם כהנים או לויים
 מדלגין בנביא ולא בתורה ואין גוללין בצבור
 קמו דין המתרגם
 קמו אסור לספר ולצאת בשעת קריאת התורה והעם דה' מ'
 מפני ספר תורה
 קמו אסור לאחוז ספר תורה ערום ומצוה לגלול ודין גלילה
 אין ש' רשאי להפשיט התיבה בציבור
 קמו אין הצבון רשאי לצאת עד שינטל ספר תורה
 בית הכנסת באיזה מקום בונים אותה ואנה פותחין לה
 פתח ואנה מעמידין היכל ותיבה והיכן יושבין בה
 קמא קדושת בית הכנסת ואם מועיל בה תנאי
 קמב אין סותרין אותה לבנות אחרת
 קמג השנותו לבית המדרש או לדבר אחר ודמעות שגכו ל'
 לבנות ועציו ואבניו היאך נמכר ומה יעשה בו הלוקח
 קנד רחבה של עיר ומקום שמתפלל בו באקראי ותשמישי
 מצוה אין בהם קדושה ותשמישי קדושי' בהם קדושה
 ואסור לשנותן מקדושה חמורה לקלה ואנה נגנזין
 קנה קביעות עת לתורה ופת שחרית

בית המדרש
 בתפלה ולא ינח אדם ידו על סנטירו
 צח בוזתו בתפלה לעשותה בקרבן ולהסיד דברים המונעים
 את הכוונה
 צט שכח ושתוי לא יתפללו
 ק סידור התפלה קודם התפלה
 קא חיתוך לשונו בתפלה ולא ישמיע בה קולו ומקום עיקר ה
 הכוונה ולחזור אם לא כיוון
 קב איסור היטיב בתו' ד' אמו' של תפל' ושל'א יעבו כנג' המתפל'
 קג עיטש בתפלה כמו שיתבאר לפנים
 קד הפסק בתפילה למלך ולנחש ולעקרב ולשור ולחזן הוא
 חוזר והפסק בה לקדיש ולקדושה
 קה שחיה שבין שתי התפלות
 קו מי הפסוד ממנה ובעל קרי ומי שתודתו אומנתו
 קז ספק התפלל אם לאו והיה דר' יוחנן ולואי שיתפלל אדם
 כל היום כולו ואין להתפלל תפלת נדבה
 קח טעה ולא התפלל שחרית וערבית או מנחה או מוסף או
 לא הזכיר של שבת ור' ח' במנחה
 קט צריך לענות קדושה ולשהות עם הצבור הלכך הנבגס
 ומצא צבור מתפללין לא יתכלל אלא בענין שיוכל לענות
 ולשחות עמו
 קי תפלת הבינו ותפלה קצרה מתייש לאזכרם
 קיא סמיכת גאולה לתפילה ועניית אמן אחר הגאולה ופסוקי'
 קודם תפלה
 קיב אין שואלין צרכי יחיד בשלש ראשונות ושלש אחרונות
 קיג ברכת אבו ובאי זה בקו שוחה וכיצד שוחזן ושאי' להוסי'
 יותר בשבח
 קיד שגיה ובה הזכרה ומתי זמב' ואם טעה בה וכל דיני ויעלה
 יבא ששכח וזכר קודם שפתח בברכה שלאחריו וכן בשאלה
 קטו סדר שמנה עשרה למה נתקנו זו אחר זו
 קיו ברכה שמינית היאך משנן מיחיד לרבים או איפכא
 קיז ברכת השנים ובה דין שאלה ואם טעה בה
 קיח ברכת השיבה לכה הותכת במלכות
 קיט ברכת שמע קולינו ושואל בה כל צרכיו ובבל ברכה מ

דפא סדר המזמורים ותפלת השחר וחזרתה
דפב ז' שקורין ואם מפסי עולה ואם פיים הפרשה עם השטי
דפג למה אין מוציאין שני ספרים בשבת
דפד המפטיר וברכותיו ואם ראש חוש בשבת וצריך לבח
 לברכת ו' שקורין בתורה ולברכת המפטיר
דפה דין השלכת הפרשה עם הצבור
דפז סדר תפלת מוטף ומנה ואיסור אכילה קודם לה ואם
 אחר בה עד שהגיע זמן המנוחה או שבת ולא התפלל
 אותה ויחיד חייב בה
דפח ביקור אכלים וחולים כיום שבת
דפח אין מתענין בו אפילו עד חצי היום חוץ מתענית חלום
 ועל מה מתרועעין
דפט קידוש היום אם הוא במקום הסעודה וקודם הבטלה ו
 ואיסור טעימה קודם לו
דפז להיבות בפירות להשלים מאה ברכות ושיבת מצהרים
 ולקבוע מדרש ושלא לקבוע סעודה בזמן בית המדרש
דצא סעודה שלישית ומנה ואם צריך שתי כברות ולברך
 על היין תחלה ואיסור אכילה בין מנוחה לערבית
דצב תפלת המנוחה ואם טעה ולא הזכיר של שבת או שחזר
 שמנה עשרה וקריאת התורה שלש פסוקי של צדקתך
דצג זמן ערבית במוצאי שבת ומתי מותר במלאכה
דצד הברלה בתפל ואם טעה ולא חבריל בה ולא בכוס או אם
 אין לו כל ואם חזרו לאח' שסי' הברכה בדבר שא' מחזורי
דצה יהיו נועם וסדר קרושה וחזרת אליהו ופסוקים
דצו חבדלה על היין וצריך לחזר אחריה ומי שאין לו יין ואם
 היא על הפת והשכר
דצז על איז בשבט מברכי ואם חז' תותרן ואי צרי לחז' אחריהן
דצח אחה נח מברכין אם הוא סומא ואין צריך לחזר אחריה
דצט נוסח הברלה ואיסור אכילה קוד' לה ואם שכח ואכל או
 היה יושב ואוכל מבעוד יום ושבת ולא הבריל המכדי על שלחנו
ש סידר השלחן במוצאי שבת ואיסור מלאכה בו ופסוקי אליהו
שא חילוק אדם בשבת ואם פגע באמת המים ובמה האיש י
 יצא ובמה אינו יצא ובמה מציל לפני חדלקה והבנסת
 תפילין ומי שנשרו כליו במים ואנה ששוחן
שב תיקון בגדים כגון המנער טליתו ונוטל ממנו קסמים ו
 ומקפלו ונוטל מתחת המכבס ופיט שעל בגדיו ומנעל
 זגריד מבעל ובוסו ושריי בגד ושפטו חלו וסוד' והסתכל במראת
שב במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה ואיסור סרק בפניח
 וכחול בעיניה וקליעת סערה
שד במה עבד יוצא וציווי הארון על שביתתו
שה במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה ואיסור רכיבה וצע' כח
שו איסור חפציו כגון לעיין נכסיו וכגון להחשיך על התחו
 וחיתר חפצו שמים ואיסור שכר שבת
שז איסור דברי כגון לומר לשכור פועלים וכיחצא בו ולחמ
 לילך למחר למקו פלוני ואיסור קריאה בשטרי הדיוטו
 וכתבים המובאים בשבת
שח טלטול כלים ושאר דברים ודורי תרנגולת ושאר חיה
 ועוף ודרי בני קטן
שט טלטול בנו עם אבן ומטבע שבידו ומלכלח עם האבן
 ומעות שבה ומעות שעל הכר ואבן שעל החבית
שי מוקצה וביטול כלי מהיכנו ובסיס לדבר אסור
שיא טלטול בית והצללתו ומה יכול לעשו לו וטלטול מן חצר
שיב טלטול אבני בית הכסא ומשמוש צרור ובמה מקבלין

שיג בנין כגו פקק החלו' ונג' הגרר ונעיל' דלת וקב' שנועלי' בו
שיד בנין ומתירה בכלים וחומות שבתים שבתים מותר לסותרם
שיז עשי' אהל כגו' כול' וילוך וטלי' כפול' ותליית משמר ומגז
שיו צידת נחשים ועקרבים ודריגתן וצידת פרעוש ודריגתו
 ורוק נחש ועקרב וזרסו לפי תומו
שיז קשר של קימא והתרתו וחזרת לולאות שכבגד
שיח המכשל בשבת ומעשה שבת והמכשל ושוחט לחולה
 וכל עניני ביטול ועידוי
שיט בורר וסינון יין ומים וחרדל כמשמרת וככפיפה
שכ סחיטת זיתים וענבים ובוסר ושאר פירו' וכבשים ושלקו'
 וריסוק שלג וכרד וכחיטת בגד להוציא מים שבו ופסוק
 רישיח ולא נחא ליה
שכא עניני תיקון מאכלים האסורים וביצה שנולדה
שכב מלוי כרי מדה ושלא להזכיר מדה וחזרת כלים ושינוי
 בהכאת כלים
שכג תיקון אוכלי כהמה ולאכילה ולהעמידה על גבי עשבים
 ולגרוף האכוס וליטול מלפניה וליתן לפני אחרת
שכד זימן גוי בשבת וכתנית מוונות לפניו בחצר ופת שנאפה
 בשבת ופירות שנלקטו בו או הובאו בחוץ ונוי שמלא
 לכהמתו או עשה ארון וחי' חלילין
שכה רחיצת בל גופו ופניו ורגליו בחמין ובחמי שבריא ו
 וכצונן ובמי זיתים ורחיצה בנהר ובכרחץ ושבילה ו
 ומרחץ בעיר שישראל וגוים דרי' בה
שכו סיכ' בשמן ובשמן ורד ומשמו' גריד וסיכת רגלו' במנע'
שכז על איז חולי מחללין ובאיזה אומר לגוי לעשותו וחולי
 העין וקלודין ובמה ורפואתה ורשייה שעל יד ומפיס מ
 מורסא ושכנפה ירו ורגלו וציצין שפירשו רובן וחושש בשינוי ו
 וכגורנו ומעיו ועיניו ואוכלין שא' כלין לרפוא' ואפיקטמיזין ובאיזה
 מים רוחצין ולחשיך לחיטות
שכח פקוח נפש דוחה שבת ואין הולכין בו אחר הרוב ועד
 היכן בודקין וגוים שצרו על עיירות ישראל וספינה ה
 המטורפת בים ויחיד הנרדף
שכט חילול שבת ליולדת ואין מילדין נכרית בשבת ועושין
 כל צרכי הולד ואסוכי ינוקא וכל הלכותיו
של חילול שבת למילה ולמכשיריה ולשושביניה ואם לא ח
 יהיו לו מים חמים וחלוק יין מעורב עם שמן
שלא רפואות בהמה בשבת ולולדה
שלב פיניו ארצו לאורחים או לבית המדרש
שלג הצלה מפני הדלקה לכלים ולספרים ולחזקן מצילין
 ונברי וקטן שבאין לכבות וגורס לכבות
שלד הצלה לחבית שנשברה ופירות שנתפורז
שלה עלייה על גבי אילן וחילוף על גבי עשבים ושלא ליטול
 ידיו עליהם וריח הרס ואתרוג בכחומר
שלו דבר שאין מתכוין וכיבוד וריבוץ
שלוז השמעת קול ושכירת פירותיו והצ' ת פירותיו שבראש
 גגו מפני המטר ונתינת כלי תחת הדלף ודלית מים ב
 בגלגל ושיחוק האגוזים
שלח אין שטין בנהר ושלא ליכנס בספינה ששטה על פני
 המים ולא מטפחי' ומרקדי' ולא חולצי' ומייבני' ומקדשין
שלט בטילת שעו' וצפורנים ונתיחת הוט התפירה וחזרת
 מוכין לכר וקבוץ מלח ונתינת זרע' פשתן במים וטשטוש דין
שמ חזר נדרים בשבת וכל הלכותיו
שמא חזר שבות בבין השמשות וכל דינין

רטו עזני אמן אחר ישראל קטן וגוים ולא אחר כותי ואם ע
 עונן אמן אחר ברכה אחרונה של פירות
 דיו ברכת הריח ואם מברכין על אתרוג של מצוה ואם ורדים
 חשובים פרי וברכת מוגמר ומתי מברכין עליו
 ריז הנכנס לחנותו של בשם של בית חבסא ועבודה ורה
 ומתים ומוגמר העשוי לגמר כלים
 ריח ברכת הנס וחוראה אשתו של לוט
 רי ט ברכת ההודאה ואם השומע יצא בלא עניית אמן
 רכ השבת חלום ות ענית חלום בשבת ואנה יאמר עננו
 רכא ברכת הגשמים ומתי יאמר אותה
 רכב ברכת שמועות טובות ורעות ועל הטובה מעין הטובה
 והרעה מעין הרעה
 רכג ילד אשתו או מת אביו קנה בלי חדשי או נתנו לו במתנ
 רכד הרואה עקובקום שבעקר מטם וכלל ושישים רכו וחכמי
 ומלכי ישראל ועובדי עזובתי ישראל ועובדי עז בישובן ובחורבן
 וקברי ישראל ועובדי עזובתי וכל הלכותיו
 רכה הרואה חבירו אחר ל' יום ושנים עשר חדש ובריו משונ
 ונאות ופרי חדש וכל זניז
 רכו ברכת האילנות בשמוציאין פרחים
 רכז ברכת הויקים ורעמים וברקים ורחות ומתי יברך
 רכח ברכת ימים ונחרות הרים ונבעות וים הגדול
 רכש ברכת הקשת וחמה בתקופתה ולבנה בטוהרתה וכוכבים
 כמשמרוחם
 רל אין מתפללין לשעבר אלא על הצתיד ומי שאשתו מ
 מעוברת והנכנע למ' נרנו ולמרח' ולהקין דם והיוצ' מחם
 שינת הצהרים וברנת התורה אחריה וכיצד יתנהג בכל
 מעשיו לשם שמים
 רלב לזהו בתפל' חמנה ואכיל' ושא' דברי' האסורים' סכו' למנח'
 רליג זמנה ואם צרי' לחז' אחר מים לישו' את ידיו ולבר' עליהם
 רלד שכח ולא התפלל' אותה ונדרכתה וסדורה
 רלה תחילת זמן קריאת שמע של ערבית וסופה ואיסור' אכילת
 משניע זמן ואם יש לבר' על הק' שלפני מטתו ותפל' ערבי' רשו'
 רלו ברכו שלפני ק' ולאחרי' והפס' כפסוקי' וידאו' עינינו וקוד'
 רלז סדר תפלת ערבית ואם טעה ולא התפלל' אותה
 רלח דין לזהו בלימוד הלילה
 רלט ק' שלפני מטתו וברכתו ופסוקים וסדר פשיטו' לבושו
 רמ זמן ענת כל אדם ובאחת שעה בלילה ושלא יהא לפני
 כל חי והצנע לבת בה

רמא אל ישתן לפני מטתו ערום ולאחר לקום בזריזות קודם
 אור הבקר ושכילה לבעל קרי לתפילה
 רמב לזהו בעונן שבת ובהוצאותיו וההכנה לצרכו וקבול
 שכר המשכרו
 רמג הלכו שבת שדה מרחץ תנור החכירים לגני או בקבלנות
 רמד בנין בית על יד גוים בקבלנות
 רמא ישראל וגוי שקבלו שדה או תנור בשותפות או שלקח
 הישראל תנור משכון מן הגוי
 רמו שכירות כלים ובהמה ושאלתן לגוי
 רמז דין שליחות אגרות ביד גוי
 רמח אין מפליגין בספינה בפחות מג' ימים קודם לשבת
 רמש אין צריך על עידי' ואין הולכי' בער' שבת יות' מג' פרסאו'
 ואין קובעי' בו סעוד' ומצוה להתענו' בו ואם הוא משלים
 רנ מצוח להבין הוא בעצמו לשבת ובכקר ביום ששי
 רנא איסור מלאכה בו מזמן מנחה ולמעלה

רנב איזה דבר מותר להתחיל סמוך לחשכה ואיזה אסור מדין
 ושמן היוצא מן הענבי' ויתים שתחת הקודה שטען סמוך
 לחשכה ומשקן היוצא' מבוסר ומלילות שריסקן מבעוד יום
 רנג שהיה על גבי כופח וכירה ותנור ובתנבם והסמכה להם
 והחזר עליה' ואם עבר ושירה או שכח דבר שאסור' לשהותו
 שהיה עלי' ודברים האסורים לעשותן כמו לחשכה כגון
 צליית בשר ובעה ובצל בישול תורמוסים ועשיות ו
 וחמוץ מים ואפיית פת ואם נתנו בהנור כמוך להשכה
 עשיית מדורה סמוך לחשכה
 רנה דין סדר שש תקיעו' בערב שבת
 רנו דין הטמנה לחמין ועונן ואם מותר לבסותו לאח' שנתגל
 ולהוסיף על הכסוי ולהחליפו ואיזה דברים מחליפין
 ומוסיפין הכל והנחת פירות סביבו
 רנח הנחת קדרה שיש בה דבר חם או צונן על גבי קדרה ט
 טמונה ושוחה בבצק
 רנט ענין טלטול בדבר שמשמיני' בו ולנעדו ואם טמן בדבר
 הניטל וכיסה בשאינו ניטל או איפכא ולהחזירו לתו' הגוכא
 רס דין רחיצה בערב שבת
 רסא דברים המותרים בבין השמשות והאסורים ומתי בין ח
 השמשו' וג' דברים ש' אדם לזמ' בו וזמן הדלקת הנר
 סידור השלחן מבעוד יום וכבוד השבת ובגדי' ובאכלים
 וקבלתו בשכחה
 רסג לזהו בגר יפה לברך עליו ולהחליקו בזמנו ואיזהו ק
 קודם הוא או נר חנוכה ויין של קדו' ואין קבלת השבת
 תלויה בהדלקתו
 רסד שכני' ופתילות שראוין להדלי' ואם כרבי' יחד ופתיל' של
 שעה ובכה צריך להדלי' מן הפתילה ואם צריכ' בהובב
 ליתן בלי תחת הנר לקבל השמן והניצוצות לסמו' כלי
 מנוקב או קערה מלאה שמן
 רסו מי שהחשיך לו מה יעשה בכיסו ובמציאתו ובחבילתו
 ובתפילין והיאך יפרוק חמורו
 רסז קבר' שבת מבעי' וסדר התפל' וחתיבת הפור' וברכ' המול'
 ערבית ולומר' דכולו בתפלה ולהחזיר אותו בצבור ואם
 טעה והתחד' של הו' או טעה ולא הזכיר' של שבת בערבי'
 או לא התפלל' ערבית כלל וברכה מעין שבע
 רסט קידוש שבבית הכנסת וטעיותו
 רע במה מדליקין ומתי אין לאומר
 רעא קידוש היום בבניסתו על היין בבוס מלא לאנשי' ולכשים
 ולשתו ממנו מלא לונבא הוא והבסובי' והוא קוד' לכבו'
 יום ולילה ואסור' לשתו קוד' ופורס' כפה ומקדש ואם נוט' ידיו קוד'
 ואם לא קדש בלילה ואם התחיל לאכול מבעוד יום והשכה לו
 רעב על איזה יין ראוי לקדש ויין מבושל ואם בקדשי' על ..
 הפת והשכר וברכה אחרונה לכוס של קדוש ואם פוטר
 יין שבתוך המעין
 רעג בציעה על שתי כברות ואי אפשר לסעודה בלא פת
 רעה אין קורין ולא פולין ולא בודקין כלים לאור הנר
 רעו גר שהדלי' גוי בשבת לצרכו או לצורך ישראל או בביתו
 או במסיבה שישראל וגוים יושבין
 רעז נר שאחורי הדלת או על הטבלא ומות' ליתנו על האילן
 מעדכ שבת ולכפות עליו קערה בשבת
 רעח דמכבה הנר בשביל גוים ולסטים ורוח רעה
 רעט טלטול נר ומנורה ומותר שמן שבנר
 רפ קיום עונה בליל שבת ומותר לבעול בו בתחלה

תב דין חרוץ שבין שתי תחומין
תג דין שבת בבקעה והקיפוח גוים בשבת
תד יש תחומין למעלה מעשרה
תה מי שיצא חוץ לתחום או חשכה לו כחוץ אפי' אמה אחת ושהוציאנה גוי או רוח רעה או החזירוהו או נתנוהו לבע"ח אחרת ופירות שהוציאם והחזירם וכל דינו
תו מי שיצא לדעת והוצרך לנקביו וכל הליכותיו
תז מי שיצא ברשות ולא נצרך או יצא להציל חבירו
תח המניח עירובו יש לו אל פיס אמה לכל רוח ואם כלתה מדרתו בחצי העיר שלן בה או בסופה או בעיר אחרת הנותן עירובו בבית הקברות ובאילן ועל הקנה ובכור ובמגדל ונפ' עליו גל ונתגלגל חו' לתחו' וכיצ' עשוי עירוב מי שיש לו בית כאן ואח' בסוף ד' אלפי ויצא לילך לביתו היה במזרח ואמר לערב לו במערב ביתו
תיב עירב חצי היום לצפון וחציו לדרום או שערכו עליו שנים אחד לצפון ואחד לדרום
תיג שיעור עירוב המערב לרבים והבורר למי שירצה מהם או לכל שבתות השנה או לאיזה רוח שירצה
תיד למי מערבין שלא לדעת וקטן הוציא בעירוב אמו
תטו אין מערבין אלא לדבר מצוה ואין מערבין בק השמשות וברכת העירוב וגוסס הברכה כמו שיתבאר
תיו עירוב לשני ימים טובים וליום טוב הסמוך לשבת ודין יום הבפורים ויום טוב לענין עירוב הלכות ראש חדש היתר מלאכה בו
תיח דין איסור תעניות
תיט דין מצות סעודתו
תכ דין איסור הספור וצדוק הדין
תכא דין פרשת ובראשי חדשיכם שחרית
תכב יעלה ויבא ברצה וחזרתו אם טעה ודין קריאת ההלל וברכתו ואם הפסיקו בו
תכג דין קריאת התורה וסדר תפלת מוסף
תכד הזכרתו בברכת המזון
תכה דין ראש חדש שחל להיות בשבת
תכו ברכת הלכנה ועד מתי מברכין
תכז דרך קצרה לידע המולדות והתקופות
תכח כללים לידע קביעות ראש השנה וחדשיה המועדות וסימן ד"ש חנו"ע אר"ק ש"ש
תכט הלכות פסח אין מתענין ולא נופלין על פניהם מראש חדש ניסן ועד אסרו חג
תל למה בקרא שבת הגדול
תלא בדיקת החמץ בליל ארבע עשר ואיסור מלאכה ולימו קוד' ברכת הבדיקה ואם מברכי' עליה שהוציאו ואיסור הדיבור
תלב כמה בודקין ובאיזה מקומות בודקין
תלג שמירת החמץ אחר הבדיקה ובטולו
תלד לא בודק בליל י"ד או ביום י"ד
תלה דין הוצא' בשירי' והעושה ביתו אוצר המשביר בית לחבירו או ששכרו בחזקת ברוק ומצאו שאינו ברוק והכל נאמנין על הבדיקה
תלז עכבר ותנוק שנכנסו בב' וכבר בירו וכב' בבו' ובקורה פסקי הלכות בצבורי מצה וחמץ
תלח גוי שהפקיד חמץ אצל ישראל וישראל שהפקיד חמץ אצל גוי או אצל ישראל אחר
תלט נכרי שהלוח את ישראל על חמצו וישראל לנכרי

תמב חמץ נוקשה וחמץ גמור על ידי תערובת ואיזה חמץ מתבער ובאיזה מקום מתבער
תמג זמן איסור חמץ בארבעה עשר ומי שיש בידו חמץ משל חבירו בפקדון
תמד זמן ביעורו ב"ד שחל להיות בשבת או החולך ב"ד לדבר מצוה לדבר הרשו' ונזכר שיש לו חמץ בתו' ביתו כמה ביעורו ואם אפה בגחלתו
תמה המוצא חמץ ברשותו ביום טוב ואם אינו יודע אם הוא חמץ או מצה
תמו תערובת חמץ לפני הפסח ובתוך הפסח ולאחר הפסח בלח ויבש בכש' דג' ונכינה ודב' וזית' בפס' ושעס' לפגס חמץ של נכרי ושל ישראל שעבר עליו הפסח ואם נתנו לגוי קודם וש נמצא בכיתו אחר הפסח ודורון שמביאין לישראל ביום טוב האחרון של חג חנות ישראל ופועלים גוים ואיפכא
תמז ישראל שהלוח לחבירו חמץ קודם הפסח או שמקבל מנוי חמץ בכל שבוע בריבית או שיש לו עמו תנור בשותפות או לבדו שאופין בו חמץ ואומר לעבדו הילך דינר וקנה ואכול ואיסור שכירות כלח לבשל בהן חמץ קדרות שנשתמשו בהן כל השנה והבשר סכין וכלי כסף ואבן ועץ וחרס וחוכית וכסוי קדרה ובית שאר ומדוכות וכל הכלים
תמא מינין שיוצאין בהן ידי מצה ואם עירבן עם אחרים ומאימתי הן עריבין שיטור ולתיתיה
תמב דין סדר הגעלה
תמד יוצאין כפת נקיה וחזרה ועיסת הדועים ועיסה שבלילתה רכה ובצקת של מים ומצה מזולה
תמה מים שלשין בהם ואם לש במים שאין לשין בהם או בתן בהן מלח
תמו שיעור העיסה ואם לש יותר כשיעור ואיסור מדידה
תמז דין הפרשת חלה בפסח
תמח זמן עשיית חמצות בערב פסח ואם חל ערב פסח בשבת באיזה מקו' לעשותה וכיצ' תעסקו בה ואם נל' סימ' חימו' אם עשאה גוי חש' ו' ומצוה לכל אדם להשתדל בה ודין סדיקין המצוידיין
תמט תנור שאופין בו חמץ ושיעור האפייה ואם נאפית באלפס ועל גבי קרקע או נטענה או נשרית או נתבשלה אחר האפייה וחליטה ואם נאפת עם חמץ בתנור
תסב מי פירות ואם עבר הלש בהן
תסג חריכת שכולים ומלילות קד' רות וותיקא
תסד גתינת קמח בחרדל ובשאר מיני טיבול
תסה שריית מזרסן לתרנגולים ולרחוץ בהן
תסו חימוץ רוק חיעה של חומה ומים שנפלזו על שק של קמח או לתוך חטיף ודלף שיורד לתוך הקבוח
תסז חטים שכאו בספינה וטבעה ובקיעת חטים ואם נמצא חשה בקועה בתבשיל או במצה אפיה ובתרנגולת צלוחה או מלוחה או במים שמלגו אותה בה או בבור
תסח איסור מלאכה בערב שבת ויום טוב ובערב פסח ואין מותרת החולך במקום שעושין למקו' שאינן עושין או איפכ'
תסט אסור לומר בשד' זה לפסח וחדשי מותר
תע חענית בערב פסח לכבודות ולאיסטגסטים
תעא איסור אכילת מצה עשירה מעשרה שעוה ולמעלה ואיסור אכילת מצה בערב פסח וחיתר שתיית יין ופירות וירקות ודין הפסקה ואם התחיל קודם שעה עשירית

שמב קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו
 שמג הוהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת
 שמד חילוק רשויות מה הוא רשות היחיד ורשות הרבים
 וברמלית ומקום פטור ואייריהן וחוריהן
 שמה אסור לזרוק ולהושיט מרשות היחיד לזה דרך מקום
 פטור ומותר להעמיד עליו ולהכניס ולהוציא ממנו ל
 לרשות היחיד ובלבד שלא יחליף ומותר לעמוד ב
 בברמלי' ולהוציא מקרפף יותר מסאתי שלא הוקף לדיר'
 שמו זה עוקר חה מניח מתי מותר ומתי אסור
 שמו הוציא ידו מלאה לחוץ מתי יכול להחזירה
 שמו ארבע אמות שיש לו לאדם בזה ואם הם שנים או שלש'
 ואמותיהן מובלעין ביחד
 שמש עומד אדם בזה ופותח ברשות היחיד אבל לא יוציא ר
 ראשו שם ולא ישתין ולא ירוק ובברמלית מותר ולא
 ילך ברשות הרבים כרוק שכפוי
 שנ עומד אדם ברשות הרבים ומקבל מן המזחילה
 הנקרא בספר על האסקופה ועל הגג ונתגלגל מירו
 שנג שני בתים כשני צדי זה וזה שלפני החלון
 שנג תשמי' לבור ולא שפ' שברשו' הרבים. סמוכי לרשו' היחיד
 שנג שתי גזוזטראות או אחת זכות הבסא שעל פני המים
 ומלוי למהלך בספינה
 שנה אמת הגים העונרת בחצר ולשוקים שנפרץ בו
 שנו שפיכת מים לחצר על ידי גומא ועל פי הביב והגג
 שנו קרפיף פחות מסאתים דתר על סאתים ושיעורו ומה
 היו מוקף לדידה ואיך ממעטין ואם קידה ממנו קצת ואם הוא פרו'
 לחצר ואם אילנות מים חרעי מבטלין דירתו ודירת חצר ורחבה
 שנה דין רחבה שאחורי הבית
 שנט מחיצ' שתי או ער' לחיזר ולשייר' ולשנים ונתוסף עליהן
 ולשלשה ומת אחד מהם ולשלש שהקיפו כל אח' לעצמ
 טס גג הסמוך לזה וחצר זכות הבסא בקרן זווית ודין פי
 תקרה יורד ופותם
 שסא מחיצה כמה נעשית ועד כמה מתרת לטלטל בתוכה
 ואיזו עושה ההקף שבה מוקף לדידה ואם נעשית בשב'
 באיליה ומחיצה חמשה וגדר מצטרפין ואם נפרץ בה פרצה בעש'
 ובייתר מעשה ואנה צורת הפתח בתיר ובהו צורת הפתח
 שכב דין הבשר מבוי בלחי וקורה
 שכג שיעור אורך המבוי ורחבו וגובהו והיה גבוה מעשרים
 ונא למעט או נמדד מעשרה ונא להשלימו וכמה בתים
 וחצרות פתוחין לתוכו ומי הדדים בו ושצדו אחד ים או אשפה או
 שיש מדרון בראשו והעמוד לחי בחציו וצדו אחד אורך מחבירו
 והיחזק קורה באלכסון והרחב מעשרים
 שסד הבשר מבוי מפולש והעשוי כבדל וכמין ארבעה חמש
 והבשר תקון רשות רבים
 שסה מבוי שנפרץ מצדו ומראשו לחצר או לרחבה או לרשו'
 הרבים שמוש תחת הקורה או תחת הלחי ומבוי שניטל
 קורתו או לחיו
 שסו עירובי חצרות כמה ראוי לעשותו ואנה ראוי להבחו
 ועל מי ראוי לזכותו
 שסז אשתו ובני ביתו מערנין שלא לדעתו אבל לא בני חצר
 ערבו כבוד ונתן לו העירוב
 שסח הגן ותן מעה לחנוני שיזכה לו בעירוב
 שע באיזו דירה אין אסור וחמש חבורות יחד כיצד יערבו
 ומי שאוכל במקום אחד וישן במקום אחר
 שעא דירה בלא בעלים ואחר מן השוק או מבני מבוי

שמת וזהו לו חצר בבית וגר שמת והחזיק ישראל בכנסת
 שעב דין גגין וחצרות וקרפיפות רשות אחת הן עירוב
 שני חצרות מתי מערבי יחד וכותל וחריץ שביניהן כתי
 מפרדים ותקונם לערב יחד ולמי הם נותנין אותו וגדיש שביניהם
 שעג עירוב שני גזוזטראות זו כנגד זו
 שעד ערבו דרך הפתח ונסתם או שנפרץ כותל ביניהן או ש
 שנפרץ לר' הול' או קטן או גדול וכן גג שנפרץ לחבירו
 שעז עירו מרפס' עם בני חצר ולמי נותנין תל של בני החצר
 שעו בור שבין שתי חצרות או שכל שביניהן ואין אדם אוסר
 דרך אחר
 שעז שתי עליות פתוחין זו לזו ופתוחות לכבוי ושתי חצרות
 זו לפנין מזו ואם דרים בה רבים או יחד
 שעח שלש חצרות זו לפנין מזו
 שעט שרש חצרות וג' בתים ביניהן ושתי חצרות וכ' בתים ביניה'
 שפ יחד או רבים ששכחו ולא ערבו וכיצד מכטלין רשותן
 שפא ביטל רשות מחצר לחצר ומכית לבית ומחורבה
 לחורבה ויורש מבטל ומבטלין וחוזרין ומבטלים
 שפב יחיד או רבים הדדים עם הגוי ואין שוברין ממנו ואם
 השכיר ביתו לחבירו וגוי בפנימיות וישראל בחיצונות
 וחצ' שישראל גוי דרין בה ובית ישראל אחד פתוח לביתו של זה
 שפג דין גוי שבא בשבת בחצרו או מת
 שפד דין גוי שנבכ' לשם אבסנו
 שפה דין צדוקי וכותי לענין ביטול רשות
 שפו שותפי מבואות כמה משתתפין ושיעורו ואנה מניחין
 אותו ואם משתתפין בקוננות
 שפז סומכין על עירוב במקום שיתוף ועל שיתוף במקו' עירו'
 שפח דין טלטול במבוי שלא נשתתפו
 שפט ישראל או גוי שדרין במבוי ויש להם חלון אחורי ביתם
 פתוח לבקעה
 שצ מבוי שישראל וגוים דרין בו ובית אחד של ישראל פתוח
 לביתו של זה
 שצא שכח אחד מחצרות ולא נשתתף במבוי וגוי הדר עם
 ישראל במבוי
 שצב עיר של רבים ושל יחיד ונעשת של רבים או איפכא
 אין מערבין עירובי חצרות ושתופי מבואות ב"ט אלא ב
 בתנאי ומערבין אותם בין השמשות וכל הלכותיו
 שצג ספק עירוב ונפל עליו גל ונתנו במגדל וכבוד המפתח
 מצוה שיעשו עירוב ושיתוף וברכה ונוסחה
 שצז כל אדם יש לו ד' אמות והמקו' ששבת בו ואם הוא מוקף
 לדירה חשוב כולו בד' אמות
 שצז כל אדם יש לו אלפים ולכליו ולבהמתו ודין בהמת
 העיר ושור של רועה ופסס והשווא' כלי מחבירו ושנים ששאלו
 חלוק ויש להם חבית ובהמה בשותפות ואשה ששאלה מים ומלח
 וכלי המיוחדים לאחין ובור של יחיד ומים הנוכעין ומי שפירותיו
 בעיר אחרת או שהשקדים ביד אחר ומי שזמן ארצו מעי' אחרת
 שצח רבוע שמוסיפין על העיר והעשוי בקשת וכמין גשר ומי
 הראוי להתעבר עמה ושתי עירוב וק' כ' א' ג' ה' ביניהם וחוב העיר
 שנפרצה ושתי עירוב ושלישי' ביניהן וחושבת כנחל יחשבי
 צריפין וכל הלכותיו
 שצט כיצד מודדין דתחומין ואם הגיעו להר או לגיא ובאיזה
 חבל מודדין ומי מודד ואם מצא כצד אחד ברוח על שננגדו
 ואם מודדו ומצא שנים אחר יותר מחבירו ומי נאמן עליהם
 ת ישב בתחום העיר וחשכה לו ולא ירע
 תא חפצי גוי קונין שביתה ולא חפצי הבקר

תקמח - מת לו מת ברגל וקוד' הרג' ושמע שמועה רחוק' ברגל
תקמט - חלכות תשעה באב ותענית
תקנ - שלא לזלזל בתענית זו בתמו' וג' בתשרי ועשרה בטבת
תקנא - שבת שחל להיות ט' באב בתובה ודברים האסורים
מרח' ומניעת בשר מ'ז בתמו'
תקנב - איסור בשר ויין ותבשילין בסעוד' המפסקת ומה נקרא
סעוד' המפסקת ומה הם כ' תבשילין ואם חל ט"ב בשבת
דברים האסורים אחר שהפסיק בסעודתו
תקנז - דברים הגוהגים בט' באב והיתרן אם חל בשבת
תקנד - היתר תפילין וציצי' בו ואין צרי' עטיפ' הרא' וכפיד' הכס'
תקנה - הבודלה לט' באב שחל באחד בשבת
תקנו - דין הזכרת מעין המאורע
תקנז - איסור אכילת בשר ליל עשירי וזם עשרה
תקנט - סדר היום ואם יש אבל או מילה ואם חל ט' באב בשבת
ונדחה ליום ראשון ואירע בו מילה
תקס - דברים האסורים בשביל חורבן הבית
תקסא - קריעה לרואה ערי ישראל' בחורבנן וירושל' ובי' המקד'
תקסב - קבלת התענית והשלמתו ותענית שעות
תקסג - אימתי מקבלו ואם מקבלו בהרהור
תקסד - היתר אכילה ושתייה בליל התענית
תקסה - הזכרת ענינו מיחיד ואם יכול ל' מר' יג' מד' ת'
תקסו - הזכרת ענינו לשי' בתענית צבור ומה נקרא תענית
צבור וסדר התפלה ושי' שאינו מתענה
תקסז - דין מטעמת ביום התענית
תקסח - שכח ואכל ביום התענית או שרוצה ללותו ולפורעו
ותענית חלום בשבת ואין תענית צבור בבבל'
תקסט - יחיד המתענה על צרה ועברה וצבור שמתענין על ש'
שום דבר ונענו
תקצ - מי שנדר להתענות סך ימים ואירע בהם שבתות וימי'
טובים וז'ח
תקעא - מי הראוי להתענות או שלא להתענות
תקעב - אין גזרין תענית צבור בתחלה ביום ה' ולא בראש ח'
חדש בחנוכה ופורים והשלמה למי שמתענה ביום ששי
תקעג - בטלה מגילת תענית
תקעד - ההולך במקום שמתענין למקו' שאין מתעני' או איפכא
ואסור לפרוש מן הצבור ולשמש מטתו בשנת רעבון
תקעה - סדר תעניו שמתענין על הגשמים בארץ ישראל' ובשאר
ארצות ואם מתענין על הגשמים ונענו

תקפג - דין דברים העושים בליל זה לסימן
תקפד - דין תפילת שחרית וסדר היו'
תקפה - תקיעה שמישוב וברכותיה ואם לא יכול לגמול התקיע'
וצרי' שיתקע מעומ' ולא קב' עליה שכ' ולש' שי' או אדם אח' תוקעין
תקפו - באיזה שופר צרי' לתקוע ואם ניקב או נסדק או צפחו
זהב ואם נפל עליו גל או היא חזין לתחו' או על גבי אילן
או צרי' לצחצחו או לתקנו וכל הלכותי ודיני'
תקפז - דין התוקע בבור או בחבית
תקפח - זמן התקיעה ואין תוקעין בשבת וחינוך קטן לתקוע ב'
בשבת והשומע ט' תקיעות מתשע בני אדם
תקפט - מי ראוי לתקוע ואם צריך לבוין להוציא ואם נשים י'
יכולות לתקוע לעצמן ואם אחרים יכולי' לתקוע להם ולבת'
תקצ - סדר התקיעה והכשרה ואם טעה בסדרה
תקצא - תפלת המוסף ליחידים אם אומר ט' ברכות והזכרת
הקרבנות בתפלת המוספין ביה' ובשאר מועדי ואם אומ' ובראשי'
חדשי' בכך ועל' ואחיל' ומלול' ליחיד' מלכיו וזכרונ' ושופרו וסדרו
תקצב - חזרת תפלה לשי' ותקיעה על סדר הברכות ושלא
להשיח בין תקיעות מידשב לתקיעות מעומ'
תקצג - ברכות מעכבות זו את זו וכן תקיעות אבל אין תקיעו'
וברכות מעכבות זו את זו
תקצד - יחיד מוציא חבירו וירי תקיעות ולא ברכות
מצוה בתוקעין יותר במברכין
תקצה - תקיעה ליחידים אחר התפלה
תקצו - אין מתענין בשני ימים של ראש השנה ולא בשבת
סדר תפלת המנחה ואומר צדקתך אם חל בשבת
תקצז - סדר ערבית ליל שני ואומר ותודיענו
אם חל להיות במוצאי שבת
תר - ביצה שנולדה בראשון אסורה בשני והמן ליל שני ועל'
השופר בשני
תרא - סדר היום השני והבדלה במוצאי ראש השנה
תרב - סדר הימים שבין זה ליום הכפורים
תרג - הלכות יום הכפורים
תרד - להרבות בסעידת ערב יום הכפורים
תרה - סדר הכפרה בתרנגול'
תרו - לפייס חבירו בערב צום כפור ולטבול בו וסדר הפיוס
וידוי במנחה קודם סעודה ואם צריך לפרט החטא ואם
יכול להתודות על עבירות שנה שעברה ואם חותם ב'
בידיו ואם שי' מחזיר אותו ומלקות אחר תפלת המנחה
תרח - אכילה אחר שהפסיק סעודתו ושיעור התוספת
תרט - הטמנת חמין ערב צום כפור
תרי - הדלקת נר ליל זה ורבו נרות בבית הבנסת
תריא - איסור מלאכות והיתר קניבת ירק ופציעת אגוזים
תריב - איסור אכילה ושתייה ושיעורו וצירופו
תריג - איסור רחיצה וטבילת בעל קרי ושאר חייבי טבילות
תריד - איסור סיכה ובעילת הסגול'
תריה - תשמיש הבטה והרואה קרי
תריז - חינוך התינוקות ובמה מותרין ובמה אסורין
תריח - עוברות וכניקות מתענות ומשלימות ועזברה שהריחה
ואדם שנתאוה ויולדת
תריח - איך כאבילין לחולה וליוולדת ולמי שאחזו בולמוכן
והזכרת יום הכפורים אחר אכילתם וכל הלכותי

תקעו - תעניו על שאר צרות כגון שצרים לישראל' ודב' ומפול'
ורעש ורוח וזול' ושלוח חיה רעה ושדפון וירקון וזלזול' הסחורו'
תקעז - תפלה על כל צרה ורוב גשמים
תקעח - דין תענית ותפלה ליחיד על צרתו
תקעט - סדר לימי' שמתריעי' בהם וסדרו כל התפל' בהם לגאוני'
תקפ - ימים שכתוב בהלכות גדולות שמתענין בהם
תקפא - הלבו' ה' תקיע' שופ' מרח' אלול' נאלך והרבו סליחות
ותחנונים ותעניות
תקפב - סדר תפלת ערבית וזכרונ' ומי כמוך וכתוב לחיים ו'
ובספר חיים והגולך הקדוש והמלך המשפט בי' ימים ש'
שביח' ר'ה ליה ואם שכחם ואם אומר ביה' ויהי וחיאנו ה' ומועדי'
לשמחה ואת יום מקרא קדש הזה ואין מזכירין י'ח וכשחל בשבת
אומר זכרון תרוע ובו יום תרועה ומתפללין בכריעה

מכשירי אוכל נפש כגון גריף תנור ושפוד שנשבר	תקט	למחר לצבא כויד בתחלת הלילה ושלא לחקרים והיסב	תעב
והשחזת סכין	תקט	וארבע כוסות ושיעורן לאנשים ונשים ותינוקי	תעג
מלילה וכלילה וסינון חרדל עשיית גבינה ותיקון ירקות	תקד	כוס ראשון וברכתו ושתייה בין הכוסות ושיבו הראשון	תעד
עשיית מדורה לחמם בה ומגמר בה ורחיצה וטיבול א	תקד	וכמה יוצאין ידי מרור ותיקון החרוסת ושני תבשילין ו	תעה
אדם וכלים	תקד	וכל הסדר עד ההלל וברכת אשר גאלנו	תעז
איסור ביטול לכלבים ולגוים	תקד	ברכת ראשונה ואחרונה לארבעת כוסות	תעח
פיצה שנולדה ב"ט והשוחט התרנגולת ומצא בה בצים	תקד	סדר הבציעה וטיבול שני וכריכה וכי שאין לו שאר י	תעד
ואפרוח שנולד ב"ט וחבודק בקנה של תרנגולת ולא	תקד	ידקו וכמה מצות צריך ובלע מצה	תעז
מצא בה בצים ולמחר מצא בה	תקד	איסור צלי	תעח
כבוי דליקה ובקעת ופר והדלקתו והסרת הפחם ותיקון	תקד	אכלת מצה באחרונה ואם שכחה	תעט
פתילה וכל דיניה וכל הלכותיה כמו שיתבאר בע"ה	תקד	איסור אכילה אחריה ואם ישנו קצתם	תעפ
גוי שהביא דודן לישראל מדבר שבמינו במחובר או	תקט	כוס שלישי ואיסור שתייה בינו לרביעי ואם חובת לחו	תעפ
חוקן לתחום ודין כויד טיעטו	תקט	אחר זימון	תפ
מה משלחין ב"ט ואיך משלחין אותו	תקט	כוס רביעי ואם שתאו כלא היסב וחתים וחול והל הגורל	תפא
היתר קנייה מחנוני ישראל וגוי ומלוי כלי מדה ומיירות	תקט	כוס חמישי אם חותמין עליו ואיסור שתיית יין אחר הכוסו	תפב
שעוריו ליתן לבחמה	תקט	מי שאין לו אלא כזית מצה שמורה	תפג
דין חוצאה וטלטול וקצת עניני מוקצה	תקט	מי שאין לו יין כליל פסח	תפד
סילוק תריסין וחומות שכללים קטימת קיסם לחצות	תקט	מי שעושה הסדר בשנים או בשלושה בתי שאינן יודעין	תפה
בו שיני ועצי בשמים וקטרי בידי	תקט	שכועה שלא אוכל מצה	תפז
דין כיבוד הבית ובין הבטות	תקב	דין הסדר כדרך קצרה	תפז
הצלת פירות שבראש גג מפני האש ונתינת כלי	תקב	סדר תפלת הלילה ואם מקדשין בבית הבנסת	תפח
תחת הדלף	תקב	סדר תפלת יום ראשון והפסקה בהלל	תפט
יציאה בבסא וסומא במקלו ורועה בתרמילו	תקב	סדר ספירת העומר עם טעם בו וכל הלכותיו	תפז
קידור ותולדות בהמה	תקב	סדר יום השני וחול המועד ושבת שחל בחול המועד	תפז
דברים האסורים בשום שבת וכל דיני	תקב	וסימן הנרשיות	תצא
דין חלואת י"ט וגביית צדקה וחילוקה	תקב	סדר מוצאי י"ט וי"ט במוצאי שבת וחבילה	תצב
דין מת ב"ט ראשון וב"ט שני	תקב	תענית שני וחמישי ושני אחר הפסח	תצג
דין עירובי תבשילין	תקב	איסור מלאכה ונשואין ותספורת בין פסח לשבועות	תצד
דין עירובי חצרות ותחומי ועירובי ב"ט לשבת על תנאי	תקב	סדר תפלות שני ימים של עצרת	תצה
מצות שמחת י"ט וענווה	תקב	הלכות י"ט	תצו
הלכות חול המועד	תקל	איסור מלאכה ביום ראשון ושני ולקמן על הראשון ו	תצז
כללי דברים המותרים ואיסור תגלחת	תקלא	ומגדן על השני ואיסור מוקצה ונולד ב"ט ולכחול העין כיו שני	תצח
דין נטילת צפרנים ורפואה	תקלב	צידת דגו חיה ועוף והזימון ושלא יפשיטנה עד שיברוק	תצח
צרכי תקון אכילה המתירי והאסורים	תקלג	ראיית סכין לחכם ומריטת הברכה ותלישת הצט והכסוי	תצט
דין כיבוס בגדים והבאת כלים מבית האמן	תקלד	והבנים מלא קופתו עפר ואיוו בהמה שחטין וראיית מוקין	תק
דין פיגוי הדירה והוצאת זבל שבחצר	תקלח	הפשט העור ומליחתו ומליחת החלבים וטלטול העלי	תק
תיקון הכהמה לצורך רכיבה ורפואתה וחושב שובבן	תקלו	לקחת הבשר ומליחתו ומשקלו ועשיית בית יד ומליגת	תקא
דבר האבד במחובר כגון השקאה קצירה וכעורה וכל	תקלו	הראש והדגלים	תקב
מלאכת השדה	תקלו	בקוע העצים והבאתן מהקרפף או בחצר וכמה מסיקין	תקב
דבר האבד בתלוש והמכין מלאכתו במועד	תקלח	הוצאת האש ותקונו וסדר הקדירה עליו ובאיו ק	תקג
קניית סחורה ומכירה וחלואה ומציא וקניית יין לצור	תקלט	קדירה מבשילין ודין אהל עראי	תקד
שתיית כל השנה	תקמ	איסור ביטול מ"ט לחבירו ובאיוה ענין מותר	תקד
בנין ותיקון תנור וריחים	תקמ	דיבת תבלין פלפל ומלח והאיפות ואיסור מדידת תבלין	תקה
דין היתר מלאכת הר"ו	תקמא	ליתנם בקדירה	תקו
איסור מלאכה בשכר והיתרה למי שאין לו לאכול	תקמב	חליבת עז לתוך הקדירה שיש בו אוכל	תקז
איסור אמירה לגוי וקבולת במחובר ובתלוש	תקמג	מדידת קמח והרקדתו והפרשת חלה ועשיית הפת ואם	תקז
היתר צרכי רבים ואיסור צרכי יחיד	תקמד	יש לו קמח עם הגוי	תקז
היתר פתיחה ובתיבת תפילין והנחתן וטויה לצורך א	תקמה	אופין במורני ועצים שנשרו לתוך תנור ב"ט והסקו ה	תקח
צצית ודין ועוכשין	תקמו	התנור וגריפתו ומלואו ובאיוה תנור אופין	תקח
דין בגיבת נשים ותבשיטה	תקמו	ליבן רעפים ושכירת הרס וחיתוך הנייד לצלי	תקח
דין הספד וקריעה וקבורת המת וחברא	תקמו		

תריט כל נודרי חמץ ותרומה לעבדייכן וסדר תפילת ערבית
 ואם חל בשבת ולחזקת סגן לש"צ ולעמוד בכל היום
 ולומר שידות ותושבחות כל הלילה
תרכ סדר תפילת שהרי ושצרי להקרי של מוסף קודם ז' שעו'
תרכא סדר היום ותפילת מוסף. הו' דייס וסדר עבודה
תרכב סדר מנחת יום הכפורים
תרכג סדר נעילה חמנה
תרכד תבדלה ותקיעה וכי שעושה ב ימים ז'ה
תרכה הלכות סיכה ולמה בחדש השביעי
תרכו סוכה שתחת האילן
תרכז היטן בכילה בסוכה או שפירש בה סדין לנאותה
תרכח סוכה שתחת סוכה וסוכה שבכפינה ועל העגלה
 ובאילן והמגדל
תרכט אין מסבין בדבר שמקבל טומאה או שאין גידולו מן
 הארץ וכנסרים ודין מחצלת ושאר כל הדברים
 שפסולים ופדיש עליה סדין
תרל מנין הדפנות והכשרן בגון סכך על גבי קונדסין ועל
 גבי לחי ופסי ביראות ועל גבי כרעי המטה וסכך
 לאכסדרה ושאר מיני דפנות
תרלא הכשר והסכך בעינין צלותו מרובה ושלא יזא לא עב
 ולא דק מאד וקנה עולה וקנה יורד וסיכך בשפודין והגיה ביגידים
 כמותן וקנים שיוצאים אחורי הסיכה והעשויה כמין צריך
תרלב שיעור איד וסכך פסול באמצע ובאיזה ענין ומצטרפין
תרלג שיעור גובה הסוכה למעלה ולמטה ואם היא גבוהה
 משיעור וממטה או שאינה גבוהה כשיעורה ומנבזה
תרלד שיעור ארבה ואם ראשו ורובו בה ושלחנו חוצה לה
תרלה סוכה נגק' כך ורק' כש וחחו ט' שבגדיש
תרלו סוכה ישנה ושתי סוכות של יוצרים זו לפני' מזו
תרלז עושין סוכה בחנו' ויצאין בשאולה ולא בגולה
תרלח איסור עצי סוכה וניהו ובאיזה ענין מועיל התנאי
תרלט מצות ישיבת סוכה וכרכתה ואיזה דברים צריכין
 סוכה ואם היה אוכל בה או יטן וידרו הגשמים
תרמ מי הפטורין ממנה
תרמא שאין לברך על עשייתה
תרמב סדר תפילת ערבית
תרמג סדר הקידוש אם הוא מעומד וכרכת הסוכה לכל ח' ימי'
תרמד סדר תפילת שחרית וקריא' שחלה וכרכתה וההפכה בו
תרמה דין פסול הלולב ויבשותו
תרמו פסול העבות ויבשותו ושיעורו
תרמז סיכני העדבה ויבשותה ופיסולה
תרמח פסול האתרוג ושיעורו ויבשותו וכל דיניו
תרמט פסול גזול ושואל וע' ואיזה בהן הפסולים כל ז' הימים
 והכשרן בשעת הדחק
תרנ שיעור אורך הלולב והדס ועדבה
תרנא כיצד מצות הלולב בשלחו וכרכתו וניעונו וכמ' יקח
 ומעכבין זה את זה ואגודין ואם אגרו לנאותו כמין אחד
 וחציצה ולקחה על ידי דבר אחר
תרנב דין זמן גמיל' וכמה ישנהו בידו ואם אכל קודם שנשלחו
תרנג דרזות ריח באתרוג ובהדס
תרנד חזרת הלולב במים
תרנה גוי שהביא לולב לישראל ב"ש מחוץ לתחום
תרנו דע כמה צריך להוסיף לקנות אתרוג נאה
 דין חינוך לקטן לולב

תרנח לולב נישל כל' שבועה הוין משבת ונותן לולב על סגן
 להחזיר לולב של שותפין ואחין וקהל שקונין לולב בשותפות
תרנט סדר היום ותפילת מוסף וחזרתה
תרס הקפה ואין מקיפין בשבת ואם אומרי בו הושענא
תרסא דין הקידוש בליל שני
תרסב סדר היום לשני ואם מכרכין זמן על הלולב בשני
תרסג סדר לבל ימי חול המועד ושבת שחל בחול המועד
תרסד סדר היקף יום שביעי ונטילת ערבה ושיעורה וכרכתה
 ואם יוצאין בעדבה שבלולב
תרסה דיתר אתרוג ביום השביעי שמיני ותשיעי ואם חל י"ט ה'
 האחרון של חג בשבת והפריש ז' אתרוגים לז' ימים
תרסו איסור סתיו' סוכה בשביעי ואם רוצה לאכול בה בית'
 שמיני לבני ארץ ישראל וכיום תשיעי לדין
תרסז איסור סוכ' ונוי' ביו' ח' ואם חל שב' במוצאי י"ט האחרון
תרסח סדר יום שמיני וישיבת סוכה בו
תרסט סדר י"ט והכרלה במוצאי י"ט
תרע הלכות חנוכה טעם לשכנת ימי חנוכה ואיסור בהספ'
 ותענית והיהו' במלאכה למי שנהג בהן הותר ושלא להרבות בו
 כסעודה וכל הלכותיו ודיניו
תרעא טעם להדלקת זכר בהם וליות' בהדלקתן וכמ' מרליק
 ונר שיש לו ג' פיות ומקום הנחתן בבית ובחצ' ובעלייה ובשע' סכנ'
תרעב זמן הדלקתה וכמה שמן יתן ואם עבר זמנו
תרעג שמנים ופתילות וראיין בה ובאיזה נר ראוי להדליקה
 ואיסור תשמיש לאורה ונר שמוסיפין להשתמש לאורו ואם כבתה
 אין צריך לחזור ולהדליקה
תרעד הדלקה בגר לגר
תרעה הדלקה עושה בוצה וכי ראוי להדליקה
תרעז דין ברכתיה לבודלי' ולרוא' ומה שאמרין אחר הדולק
תרעח דין אכסנאי וכי שאוכל' אצל חבירו ודביס הדרי' בבית
 אחד והנותר מן השמן והפתילות
תרעח נר חנוכה ושל שבת ודין לקידוש איזה מהם קודם למי
 שאין ידו משנת
תרעט נר של שבת ונר של חנוכה איזה מהם מרליק קודם
תרפ הקובע נרו בדלת עצמה או אחרתה ביצ' יעשה בשבת
תרפא אין מברילין בה במוצאי שבת
תרפב האכרת חנוכה בתפלה ובברכת המזון ואם אומר בשט'
תרפג לגמור את ההלל בשמית ימי חנוכה
תרפד סדר היום בחול ובשבת ובשחול ר'ח שבת בחול ובשבת
תרפה סדר הפרשיות של שקלים חבור ופרה וחחרש
תרפו הלכות פודים טעם לתעני' של יג באדר ובשחל פורים
 ביים א' מתענין ביים ה' שלפניו
תרפז חיוב קריאת כלילה ולשנות' ביום
תרפח זמן קריאתה לעיירות ולכרכים ובזקפין ומה נקרא
 מוקף וכי שרצה לילך בשירא' וכן עיד' שהלך לברך
 או איפכא וקראוה באדר ונתעברה השנה
תרפט מי חייבין בקריאתה ואם נשים מוציאנות אינשים
תרצ הכשר קריאתה ביושב וסידוגין ומתנבנם וכמה קורין
 ואם אינה כתובה כולה או השמיט בה הכופר אותיות ואם קראה
 על פה ובאיזה לשון נקראת ביחוד ושאר כל דיני קריאתה
תרצא הכשר תיקון עבודה וכתיבתה ואם כתובה בין ובתוני'
 ותפידתה וכל דיני תקונה ואם אין לו כשר' ואם יוצאין בגולה
תרצב ברכותיה ואם לא בדרך לפניה ולא לאחריה ואם שח'
 בה וכי שקורא את המגילה לחולה
תרצג דין סדר הלילה והיום וכל דיניו

שלית קטן שלבש כבר ואם פשט שליתו ולא היה דעתו ללבושו מ
מיד בשחזור ולבושו צריך לברך אבל אם היה דעתו ללבושו מיד
בגון שפשט אותו כדי ליכנס לבית הבטא בזה אני מסתפק אם צ
צריך לברך שיש פנים לכאן ולכאן דאיכ' לביט' כיון דלפינן כל
התורה מתפילין כל אימת דבמשמש בהו נ ברך פי' אם זון ממקום
וממשמש בהן לחזורין למקומן א"כ כל שכן הכא שיש לו לברך
ומיזו יל' דשאני התם שזון במקומן ולא ידע שלא היו במקומן א
אבל אם היון ממקום אדעת' לחזורם מיד התם נמי לא היה צרי'
לבר' ולזה דעתי נוט' והישן בטליתו כליל' אין צרי' לבר' עליו בבק'
ש כל מיני בגדים חייבין בעיצית וציצית של צמר או של
פשתים פוטר כל המינין אבל שאר מינין בגון של
משי או צמר גפן אינן פוטרין אלא א"כ יהא חציצית ממין הטלית
וכתב הרמבם שצריך לעשות חציצית מצבע הטלית אם הוא א
ארום ועשה חציצית ארום ואם הוא ירוק ועשה חציצית ירוק וכן
פ'ושי וז"ל פי' שאין צריך וכת' בספר המצות קטן ומיהו נכון לומר
שלא לעשות חציצית של פשתן בשל משי אע"פ שהגאונים ור"ת א
אסרו לעשות אפי' חציצית של פשתים בטלית של פשתים רבינו
שלמה ורב אלפס התירו ולזה הסכים א"א הראש זצ"ל

טלית

שאינ' לה' ד' כנפות פטורה יש לה יותר מ' חייב ועושה'
לה' ד' חציצית בד' כנפיה יש לה' ד' וחתיך אחד באלכסון
ועשאו שנים או שהגביה כנפיה ותפרם בענין שלא נשא' בה כנף
לא נפטרה בזה היא של בגד וכנפיה של עור חייבת היא של עור
וכנפיה של בגד פטורה היה לה' ג' כנפו ועשה בהם ג' חציצות ושוכ
עשה לו כנף רביעי ועש' גם כן חציצית פסולה היתה מרובע' וכפלה
כתב הר"ם כמול' אין מטילין חציצותיה על כנפיה כמו שהיא כפולה
אלא א"כ תפרה כולה ואפילו מרוח אחת ומלשון א"א הראש זל'
ידעה שחייבת אע"פ שלא תפרה והיה לה' ד' חציצות בד' כנפו ועש'
לה עוד אחרות וחתיך את הראשונות כשרה באחרונות והרמבם
זל כתב הטל' חציצית על חציצית אם נתבון לבטל הראשונה חותך
הראשונה וכשרה ואם נתבון להוסיף אע"פ שחתיך אחת משתיה'
פסולה וא"א הראש זל' לא חילק

מצות

ציצית בזמן שהיה תכלת מצותו שיקח בחושי כפולים
של צמר צבועין תבלת ושני חוטין כפולים של צמר
לכן או של פשתן ויהיו טוויין לשם חציצית אבל אם לא היו טוויין
לשמן פסולים וצריך שיהיו שוין ויהא ארכן ג' טפחי' בד' אצבעו'
בגודל בכל טפח ואם ירצה להוסיף בארכן יוסיף ואחר מהחוטין
יהיה ארוך יותר כדי שיכרוך בו הגדיל ואם עשאה בן הקוצין פי'
מן החוטין התלווי' ביריע' כמין קוצין ודרך לקוצין או בן הביבין פי'
החוטין שמוציאין מן הבגד לתפור או מן החוטין שיוציאים בשפת
הבגד פסולה עשאה מצמר גזול פסולה המשתחוה לבהמה צמרה
פסול לחציצית אבל המשתחוה לפשתן נטוע כשר לחציצית ועשה
גקב באורך הטלית בתוך ג' אצבעו' סמוך לקרן ומרוחק מן הקרן
כשיעור שיש מקשר גודל' עד סוף הצפורן ומה ש' ש במלא קשר
גודל' ולמעלה עד כדי ג' אצבעות מן הבגד הוא מקום חציצית וז' ס'
היה רח' מהבגד במלא קשר גודל' ונתקו בחושי הערב עד שלא
בשאר בו כשיעור מן הקרן כשר ומ"מ טוב לעשות אמרא בשפת
הבגד שלא ינתקו ובתוך רוחב הבגד אין לו שיעור רק שלא יתנהו
על החוטין שעושים בשפת הבגד וכתב בעל העיטור שאין שיעור'
לחוטין מלמעלה אם ירצה יוסיף כמו שירצ' וז"ל פי' דעד ח' כפולין
שהן יו' יכול להוסיף טפי לא ויחתוך ראשי החוטין ויהחכם בכנף

ויכפלים ואז יהיו ארכם יב' אצבעות שהוא שיעור אורך חציצית ו
ויקח ד' חוטין מצד אחד וד' מצד אחר ויקשור שני פעמים זה על
גב זה ואח' כ' כרוך חוט הארוך סביב השבעה וכזמן שהיה תכלת
צריך לדקדק בכריכה לעשות ז' חוליות כאשר הם מפורשי' בגמ'
ועתה שאין לנו תכלת אין לעשותו מכלאים אלא צמר לצמר ו
ופשתים לפשתים וגם אין צריך לדקדק בחוליות והר"ם כמול' כת'
מנהיגו לברוך בה חוליות וא"א הראש זל' לא היה מדקדק וכו'
כתב דהאידינא אין צריך לדקדק לכריכה ואפילו אם כרך רובה
או לא כרך בה אלא חוליה אחת כשרה אלא עיקר מצותו שיכרוך
עד שיבא בכריכה עם הקשר כקשר גודל' וקושר שני פעמי' חוזר
וכורך וכן יעשה עד שישלים לה' קשרים וד' כריכות ביניהם והיה
כל הברוך רוחב טפח והשאר ב' טפחים ועוד יש מנהגות אחרות
בעשייתו וכאשר כתבתי בן הוא עיקר ויהא זהיר לחתוך ראשי ה'
החוטין לעשותן ח' קודם שיכרוך שאם כרכ' ואח"כ חתיך ראשי ה'
החוטין פסולה אבל אם תחכם בכנף ואחר כך תחכם כשרה רק
שיחתכם קודם כריכה יב'

ואם נפסקו כל חוטיה ונשתתיר בהם כדי עניכה כשר ובלבד
שישאר כדי שיוכל לענבם כולם ביחד שזהו יותר כבדי
עניכה של כל אחד בלבד והשי' פי' רבעינן כדי עניכה מן הענף
וז"ל פירש אפילו נחתך כל הענף ולא נשאר אלא כדי עניכה מן
הגדיל כשר ואם לא נשאר כדי עניכה אפילו כחוט אחד שנפסק
כולו פסול הילכך כיון שכל אחד בפול' לשני' אם נפסקו ב' ראשי'
פסול שמא נפסק חוט אחד אבל אם לא נפסק אלא ראש אחד
כשר ולא אם נפסק ג' חוטין פסולה אפי' אם נשאר בהן כדי עניכה
ואם נפסקו שנים כשר אם נשאר בהם כדי עניכה ולפי' זה אפילו
אם נפסקו שני ראשי' כשר אם יש בהן כדי עניכה עד שיפסקו ג'
וא"א הראש זל' הסכים לסברא ראשונה יב'

ארבע

חציצות מעכבין זה את זה שכל זמן שאין בה כל הדי'
אינה מצויצית כהלכתה והוציא בה לרה בשבת ח'
חייב חטאת אבל אם יש בה כל הדי' מותר ליצאת בה לרשו' הרבים
אפילו האידינא שאין לנו תכלת יד'

עשאה

גד' פסולה ואשה כשרה לעשותה השואל טלית' מחב'י'
פטור מלהטיל בה חציצית כל ל' יום לאחר ל' יום
חייב שאלה עם חציצותיה י"א שאין כבוד עליה עד לאחר ל' יום
ולא נהרא לא"א הראש זל' וליטול טלית חבירו בלא דעתו ולברך
עליה י"א שהוא מותר דניחא ליה לאיניש למעבד כזוה כממוניה
וכלבד שיקפול אותה אם מצאה מקופלת טלית של שותפין ח'
חייבת בחציצות יט'

מותר

להטיל חציצית בטלית זה להתירם וליתנם באח' אבל
אינו יכול ליקח הבגד כמו שהו' עם חציצית ולתופרו
בבגד אח' תלה החוטין בין שני כנפי' כזו לזו וקשר כנף זו כהלכת'
ובגד זו כהלכתה ואח' כ' תחכם באמצע ונפרדו זה בזה פסולה כ'
נקרעה הטלית תוך ג' אצבעות לכנף אינו רשאי לתופרה הנין לג'
אצבעות יכול לתופרה יז'

שיעור

טלית להתחייב בחציצית כל שקטן כן ט' שמים יכול
לכסות בה ראשו ורובו וגדול אינו מתבייש ליצאת
בה באקראי לשוק אין הקטן מתכסח בה ראשו ורובו אע"פ שגדול'
יוצא בה באקראי לשוק פטורה יז'

סומא

חייב בחציצית ונשים ועבדים פטורים וטובטמא
ואגרו וגיבוס חייבין בטפח

ויקרבנות שיש יותר לאונכרס ביום שהם בניקום הקרבת הקרבן
שומנו ביום ובשישים פרשת העולה ואמר רבון העולמים יהי ר
דצון מלפניך שיהא זה חשוב ומקובל לפניך באלו הקרבות עולה
בזבחה וכן יאמר בפרשת המנחה והשלמים והאשם יאמר פרשת
הזבחה לא יאמר כן לפי שאינה באה נדבה ואם אינו יכול להשכיב
קידם אור הבקר מכל מקום התפרה אשר הוא מועד לכל חי אל
יאחר ויחשוב בלבו אלו היה בעבודת מלך בשר ודם ויצוהו ל
להשכים באור הבקר לעבודתו היה זהו וזוהו לעמוד לעבודתו
כאשר צוהו כש וקו כנו של קו לפני מלך מלכי המלכה הקבה ב
לקום בזרמות ולא ילבש מיושב אלא יקח חלוקו
ויכניס בו ראשו וזרועותיו בעזרנו שוכב ונמצא
בשיקום שהוא מבוטה כמו שהיה מתפאר ר' יוסי מעולם לא ראו
קודות ביתי שפת חלוקי ואל יאמר הגבי בחדרי חדרים מי יודעני
ומי רואני כי הקבה מלא כל העול' כבוד אשר לפני חשכה כאורה
וידקק בחלוקו ללובשו בדרכו שלא יתפוך הפנימי לחוץ כראית
בשבת כפר' אלו קשרים אמר' יוחנן איזהו תלמיד חכם המדקדק
בחלוקו להפכו בדרבו ובשיגעו מנעליו יגעו של ימין תחלה ולא
יקשרנו ואחר כך ינעול של שמאל ויקשרנו ויחזור ויקשרו של ימין
דאמר ר' יוחנן בתפילין כך מנעלין מה תפילין בשבאל אף מנעל
נועל של שמאל תחלה ותניא בבריתא נועל של ימין תחלה
הילכך לצאת ידי שניהם נועל של ימין תחלה וקושר של שמאל
תחלה ויקום וילך בבפיפת קומה כראית פרק קמא דקידושין א"ר
האשע בן לוי אסור לילך בקומה זקופה שנ' מלא כל הארץ כבודו
ויבטה ראשו כראית נמי התם רב הונא לא אויל ד' אמות בגילוי ה
הראש אמר שכניה למעלה מראשי ויבדוק נקביו דאמר יוחנן ה
הרצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויטול ידיו ו
יניח תפילין ויתפלל

ומביטתו לבית הבטא ואמר התכבדו מכובדים קדושים
משרתי עלין שמרנו שמרנו עזרנו עזרנו
דמתנו לי עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בני אדם וכן יאמר ב
בבל פעם שיכנס והוא צנוע בבית הבטא ולא יגלה עצמו עד שיש
וימשמש בפי טבעת ואחר כך ישב ויגלה מלפניו טפח ומלא אחוריו
טפחים ואשה מאחוריה טפח ומלפניה ולא כלום וכשיושב יכוין ש
יהיה פניו לדרום ואחוריו לצפון או יאפכא אבל לא ישב בין מזרח
למערב ומיחו דחוקא כשנפנה מגולה אבל במקום שיש מחיצה כגון
בית הבטא שבבית אן צריך לרקרק וכשנפנה בשדה אם הוא א
אחורי הגדר יפנה מיד ובבקעה יתרחק עד מקום שלא יוכל חבירו
לראות את פירעונו ולא יאנוס לדחוק עצמו יותר מדאי ויקנה ביד
שמאל ולא בימין ולא יקנה בחזרם משום כשפים ולא בעשבי יבשי
ולא בצירור שקנה בו חבירו ויפנה בצניעות כלילה כדרך שעוש'
ביום ולא ישתין בעומד שלא יתזו גצוצות על רגליו ודא כבודו
שפכה ונמצא מוציא לעז על בניו אם לא שיעמוד במקום גבוה או
שישתין לתוך עפר תיחוח ויזרז לכל יאחז באמה וישתין אם לא
מעטרה למטה לצד הארץ ואף אם הוא כשוי ולא ישה צרכי ד
וירחץ בגקין בפיו ויברך בא' אמה אקבו על נטילת ידיו
וידקדק לעדות עליה ג' פעמים מפני שרוח רעה ש
שורה על הידים קודם נטילה ואינה סרה עד שיערה עליהם שלש
פעמים ועל כן צריך למנוע מתניע בידו קודם נטילה לפה ולחוט'
ולאזנים ולעינים מפני שרוח רעה שורה עליהם ואם אין לו מים
יקנה בידו בעזר או בכל דבר מדי ומנקי ויבר' על נקיו ידיו ה
בברכות פירוש המלות שמוציא מפיו ובהוכירו

השם יכוין פידוש קריאתו באלף דלת לשון ארבות פירוש ירוק וכן
יכוין עוד פי קריאתו ביוו ד' לשון הויה שהוא היה מזהו וזהו
ובהוכירו אלוד יכוין שהוא תקף ואמין אשר לו היכולת בעליותים
ובתחתוניו כי א' לשון כח וחזק הוא כמו זאת אילי השרץ לקח ו
ברכת אשר יצר וכולו חלולים חלולים ולא יאמר
חללים חללים רמו לדבר חלולים חלולים עולה
ז' כמו כחשבון אברי האדם אי אפשר להתקיים כראיתא במסכת נ
בדה כל זמן שתינוק במעי אמו טבחו פתוח ופיו סתום יצא לאור
העולם נפתח הכתום ונסתם הפתוח שאלמל בן אי אפשר לעגול
ומפליא לעשות כראיתא במדרש כי גדול אתה ועושה נפלאות ה
האדם דומה לנוד מלא רוח ואם יעשה אדם כנוד נקב כחודה של
כחש ורוח יוצא והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בתוכו והו'
ועושה נפלאות ואם הולך מיד לבית הבנסת ורוצה להמתין ב
מלברך על נטילת ידים עד בואו לכה שיסודר אותה עם שאר ב
ברכות הרשות בידו אמנם אם יברך מיד על נטילת ידים ואשר
יצר יש אומרים שצריך לומר מיד אחריה אלודי נשמה עד באי
המחזור נשמות לפגרים בתים לפי שהיא כמוכה לברכת אשר
יצר ולכך אינה פותחת בברוך ויא שאין צריך לומר מיד אחריה
ומה שאינה פותחת בברוך מפני שהיא ברכת הודאה והכי מסתבר
דהכי מוכח בברכות בפרק הרואה דקאמר כי מתער משנתחיל
לימא אלודי נשמה ובתר הכי קאמר וכי משי לידו לימא על ב
נטילת ידים וכן סדרן הולם במזל ז

וכל היום כשעושה צרכיו יא של קטנים מברך אשר יצר
הגדולים על נטילת ידים ויא שבין לגדולים בין ל
לקטנים מברך על נטילת ידים ואשר יצר דכתיב שצריך לומר אשר
יצר שהוא דבר של קדושה צריך לברך עני' וכל שכן אם רוצה ל
ללמוד אחר גדולים שצריך לומר עני' ואם הראש זעל לא היה מ
מבר' אף לגדולים רק אשר יצר אף כשהיה רוצה ללמד אם לא
כשעושה צרכיו וקנה או הטיל מים ושפסף והוא מתפלל אחרי
מיד אז היה מברך עני' וזה לשונו שכתב בתשובת שאלה אם עט'
צרכיו וקנה אקטנים ושפסף ורוצה להתפלל ויטול ידיו ויברך ע
עני' אב' כל היום כשעושה צרכיו או יטיל מים אף אם רוצה ללמד
אין לו לברך על נטילת ידים כי אם אשר יצר ח

ומיד אחר נטילת ידיו יתעטף בציצית מעומד וסדר ע
עטיפתו פירשו הגאונים כעטיפת ישמעלי' שהוא
עטיפה גבורה ובעל העיטור כתב דלא בעינן כולו הואי אלא כדרך
בני אדם שבתכסין בכסותן ועוסקין במלאכתן פעמים בכסוי ה
הראש ופעמים בגילוי הראש ודרך העטיפה רחבה לקמת האיש
ומחזיר ב' ציצית לפניו וב' ציצית לאחוריו שהוא מסובב במצות ו
ומבסוה ראשו שלא ידא בגילוי הראש ויברך להתעטף בציצית ו
ונקראת ציצית על שם החוטי' והגפרדין כצננה כדכתיב ויקחו
ביצית ראשי ועל כן צריך להפרידם זה מזה ויכוין בהתעטפו ש
שצונו ומקום להתעטף כדי שנוצר כל מצותיה לעשותם ויעין
הציצית קודם לכן שיהא שלמים שאם נתקלקל אחד מהם הוא
ברכה לבסלה ואם ירצה להתעטף מיד בקונו כדי שלא ילך ד' אמו
בלא ציצית או שיש לו ציצית בחלוקו יכול ללובשו מיד בלא
ברכה ולכשיטול ידיו ימשמש בציצית ויברך להתעטף בציצית או
אם יתעטף אחר כך בגלית אחרת יברך עליה ויכוין לפטור גם את
זאת שלבש כבר ואם יש לו כמה בגדים של ד' כנפות כולם חייבו'
בציצית ואם לבשם כבת אחת ודי להם בברכה אחת ואם מפסיק
ביניהם צריך לברך על כל אחת ואחת לכן כ' שדגיל להתעטף
בבית הבנסת בגלית גויל צריך לברך עליו אע"פ שבוירך על

בן ואם אין לו אלא אחת בין של ראש בין של יד בניחה
ומברך שכל אחת מצוה בפני עצמה היא ומברך
על של יד כשהיא לבדה אחת ועל של ראש כשהיא לבדה שתים
ואפילו אם יש לו שתיהם ויש לו שום אונס שאינו יכול להניח
שתיהם כגון שצריך לצאת לדרך ואינו יכול להתעכב יכול
להניח אחת בהן שאינן מעכבות זו את זו כ"ז
מקום ה:חתן של יד בזהו ששאל כגובה הבשר שבפר שבין
הקנה לכתף ושהוא אותם מעט לצד ימי בענין שכשיכוף
זרועו למטה יהיו כנגד לבו ולא יהא דבר חוצץ ביניהם לבשרו
ואשר יד ימינו מניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם ופי' הרב ר'
יחיאל מפריש דווקא כשעושה כל מלאכתו בשמאלו אבל אם הוא
כותב בימינו אע"פ שאר מלאכתו בשמאלו דינו כשאר כל אדם
ושולט בשתי ידיו מניח בשמאל כל אדם ודורענה יכרוך אותה
סביב זרועו עד שיגיע לאצבע האמצעי וכורכה סביבו ג' פעמים
ומקום תפילין של ראש מהתחלת עיקרי השער במצחו עד סוף
המקום שמוחו של תינוק רופס והוא כל גובה הראש וצריך שיחא
הקשר מאחורי הראש למעלה בעורף ולא למטה כצוואר שהוא
מול עורף ממש מכון באמצע הראש ולא שיטה לצד הפני לכאן
או לכאן וצריך שיחא נחו שהוא המקום שנראה בעין דלת לצד
חוץ ולא לצד הראש וגם הרצועות שסובבות סביב ראשו צריך
ליחור שלא יתחפכו כדי שיחא נוחה לכד דודנו הלכך כלפי השער
שהוא חלק חתר וצבוע שחור ניכר מבחוץ וישלשל הרצועות
שיחו תלויין לפניו ויגיעו של ימין עד הטיבור ושל שמאל עד
דחזה ויא של צד ימין עד החילה ושל שמאל עד הטיבור ושיעור
רחבן כאורך שעורה ואם פחת או הוסיף אינו מעכב כ"ח
יבטמש בהן כל שעה ויבטמש בשל יד תחלה ואח"כ בשל
ראש וכשיסדרם יסי' של ראש תחלה ואח"כ יחלו'
שלי יד ויניחן עליהם בענין שכשיבא להניחן
שימצא של יד תחילה ויניחן : כ"ט
הלא יברך אשר קדשנו במצותי וצונו לשמור חוקי
כשם סדרם שאין הלכה בבני מערבא שהיא
מברכין לשמור חקו בשעת הצרתן מפני שסוברין לילה לאו זמן
תפילין הוא ודורש' אותו משמרת את החוקה הוא למעדה מימים
ימימה שדורשין ימים ולא לילות ואין קיים לן לילה זמן תפילין
הוא והלכך אין לברך אפי' כשיסדרם בלילה ואפי' בערב שבת בין
השמשות שצריך להסידם אין לברך שמה שצריך אז להסדרם לא
משמרת אנו לומדים אותו אלא משום דכתיב בהן וזהו לאות על
ידך ושבת וי' אין צריכין את חילכך אין לברך כלל וראיתי כתו'
על שם רב דהא גאון הרשות בידו אם ידעה לברך ואפי' תמה דודאי
בין שאינו חייב לברך אם יברך חוי כרכה לבטלה ל'
זמן והנחתן בבקר משידאה חבירו והגיל עמו קצת ברחוק ד'
אמות ויכירונו אע"ג דקיים לן לילה זמן תפילין הוא אלא
שאין מורין בן היינו לענין שאם היא בראשו וחשנה שאין צריך
להלצן אבל לכתחלה אין להניחן קודם חזון וזמן ואם צריך לילך
לדרך יכול להניחן קודם זמן בלא ברכה ולכשיגיע זמן יבטמש
בהן וברך והו' פרץ כת' כזן דקיימא לן דלילה זמן תפילין הוא
אלא שאין להניחן בלילה משום גזירה שסא ישן בהן מי שרוצה
לצאת לדרך יכול להניחן קודם זמן ולברך עליהן מיד ואפי' ז'
לא כתב בן אם היה בא בדרך ותפילין בראשו ושקעה עליו חמה
יניח ידו עליהן עד שיגיע לכי ואם יש ב' קרו' לחומה שמתמרין
שם והלצן ומניחן שם חזון יושב בבית המדרש ותפילין בראשו

קודש עליו היום מניח ידו עליהן עד שמגיע לבית
שבת ויש לאו זמן תפילין דין וחול ש' מועד יש מסתפקין בול
אם הוא זמן תפילין ומניחין אותן בלא ברכה ואפי'
הראש זע"ל היה מניחין ומברך עליהן ל' ב
מצות תפילין שיכתוב ד' פרשיות שהן קודש לי כל בבור
עד למועדה והיה כי יביאך עד כי בחוק יד הוציאנו
ה' במצרים ופרשת שמע עד ובשעריך ופרשת
וזהו אם שמוע עד על הארץ כל אחת ואחת בקלף לבדה וכתבם
בכתב מיושר וברוי כתיבה תמה שידא מוקף גי' מתוהיג כראוי
ולא יחסר אפי' קצו של יד וצריך שיכתוב בימינו אף אם הוא
שולט בשתי ידיו ואם הוא אגד שמאל דידיה הוא ימין ואין
צריך לשרטט בכל שיטה ושיטה ואם ירצה לשרטט הרשות בידו
ומי שאינו יודע ליישר דשיטה בלא שרטוט טו הוא שירטט לישר
הכתב ויכתוב על הקלף שהוא מעוכב לשם תפילין לצד הבשר
כתב שלא על הקלף או שלא היה מעוכב לאמו בו שכתב במקום
שער פסול ואם עבדו גי' בת הרמבם שהוא פסול אפי' אמר לו
ישר לעבד לשמו ואפי' הראש זע"ל הבשרו אם ישר עוכב על גביו
ואמר לו עבד לשם תפילין וזהו הקלף מעוד כדמה חיה וע"פ
טהורים אפי' מבבלה וטרפה שלהן אבל לא מעוד כדמה חיה וע'
הטמאים ולא מדג אפילו הוא טהור וזהו שלם שלא יהיה בו נקב
שאין הדין עובר עליו ואם לאחר שנכתב ניקב בתוך האות כשר
יא אפילו ניקב כל תוכו וכירושלמי משמע שצרי' גם בפנים מוקף
גיל והלכך אם ניקב בגל הפנימי של הי ואפי' לא נשאר ממנו
אלא כל שהוא כשר ניקב בגל הזמני אם נשאר ממנו מלא אות
קטנה כשר ואם לאו פסול ואם נפסק אחד מדאותיות אם תינוק
דלא חכים ולא טפס יודע לקרותו כשר ואם לאו פסול כת' בספר
המצות קטן שאם נפלה טיפת דיו קודם שנגמרה האות ולא היתה
היא ניכרת ואח"כ נטל הדיו או שלא היתה מוקפת גי' מתחלתה
פסול דהיי' כמו חק תוכות אבל אם כבר היתה עשויה בתקנה
ונפל בה דיו יכול לטלו ואפי' הראש זע"ל פסול גם כזה וכן כתב
בספר התרומות וכתב עוד שאם עשה ריש כקין דלית שאינו
יכול לגרוד ולתקנו דהיי' כמו חק תוכות וכיצא כזה כת' אא הראש
זע"ל כס פתוחה שנדבק פתיחתה ונפתחה שאין מועיל לגרור
הדבק ולפתחה ובגירית דבק את לאת כת' שמונת ובהתחלת
הכתיבה ואמר אני כותב לשם קדוש תפילין ואין די במה שיחשב
כך ומלבד זה צריך לכתוב כל האזכרות לשם קדושת השם
וצריך לר' קדק כחכרות ויתרות שאם חיסר או יתר אחת מהן
פסולין ונמצא המניחן מברך בכל יום ברכה לבטלה
וגם שריי בכל יום בלא מצות תפילין ונמצא ע'
עונש הסופר כרובה לכן צריך להיות פאר ירא שמים והיי'
בדבר השם המתעס' בנתיב תפילין ובתקונם וכל פרשה ופרשה
אחר שיכתבנה יקראנה היטב בכוננת דקדוק פעמי' ושלש ויחזור
ויקראנה קודם שיתכנה לתוך ביתה ואם יתר את אחת יש לח'
תקנה שיגרוד אותה אבל חיסר אין תקנה שאין מניחין בתפילין
שאם כן היו כתובי' שלא בסדרן ואם נמבלתין כתבן שלא בסדרן
יגנוזו וצריך לדקדק בתיקון גוף האותיות שלא תהא שום אות נ'
נוגעת כחכרתה ואם נוגעת יגרוד ויפרידס זו מזו וצריך שיכתוב
מפי הכתב ושיקרא כל תיבה ותיבה קודם שיכתבנה ומידו
מפני שהסופרין רגילין באלו ד' פרשיות והן שגורות בפיה יכולין
לכתבם בעל פה שלא מן הכתב ב' א

וכתב היום במזל יתעטפו בלא ברכה והוא הולך לשטתו שפירש
שגשים אין יכולות לברך בדבר שהן פטורות אבל וית כתב ש
שיכולות לברך אעפ"י שהן פטורות ויותר טוב שלא יברכו קטן ה
הודיע והתעטף אביו צריך ליקח לו ציצית לחנכו יח
לילה לא זמן ציצית הוא כל מה שלוכש בלילה פטור ו
ואפי' אם מיוחד ליום ומה שלוכש ביום חייב אפי' מיוחד
ללילה וכן כתב הרמבם מותר ללכוש ציצית בלילה ובלבד שלא
יברך ומאימתי מברך עליה בשאר מסיביר בין תכלת שבה ללבן
שבה וא"א הראש וצל פי שאינו ממעט אלא כסות המיוחד ללילה
שאותו פטור אפי' אם לוכשו ביום וכסות המיוחד ליום וללילה חייב
אפי' לוכשו בלילה ויש לברך עליו וסויניץ אע"פ שאדם ישן בחם
בבקר עיקר תשמישן בלילה וכסות לילה מיקרו יח
אין חוב ציצית אלא בסליח שרוצה ללכוש אבל מה שאינו
רוצה ללכוש פטור הלכך אין לברך בעשייתו אק"ו
לעשות ציצית שאין בעשייתו מצוה אלא בלבישתו כ
הלוקח טלית מצויינת בשרא' או מתגר גוי בשרה אבל אם
לקחו מגר שאינו תגר פטולה : כ"א
ציצית אין בה משום קדושה דתשמישי מצוה היא ויכול ל
לזדקן וליבגס בהן לכית הנכסא ודאיה דאפילו בעוין
במצותן מותר להשתמש בהן אבל בשאלות כתב בפרשת שלח
לך אסור לבני ישראל למיעבד צרכיהן כפידי דעביד למיפ' ביה
ידי חובת מצוה כגון חושן הקבועין בטלית למיסר ביה מדעס אי
נמי השעבט לאחוריהי ביה ואתרוג דמצוה למיכליה דיל פינן מדם
דאם קרא כמה ששפך יכסה שלא יכסה ברגליו שלא יהו מצות ב
בודות עליו דדוקא תשמישי מצוה בתר דאיסתעבודו כזו מצוה
כדוקק ע"כ ואיפשר לחלק שאינו ד מה לדם רשאני התם כשמכס'
ברגל הוא עדי' המצו' דרך ביהוין מה שאין בבאן וטוב להחמי' כ"ב
העושה ציצית לעצמו מברך שהצוינו נתעטף בו מברך
להתעטף בציצית כ
החולך בבית הקברות צריך להגביהו חציצית שלא יהא כ
נגור על בית הקברות כדאית' בברכות ר' יוחנן ור'
יובתן חזו אולי ביני קברי תהא שדיא תבלתא דר' יובתן עלוי קברי
אם ליה דליה דלא לימרו למחר באין אצלנו ועכשית מחרפין א
אותנו פי' שגרא במחריף שאינן יכולין לקיים המצות שמע מינה ש
שמותר לילך בבית הקברות בלבוש שיש בו ציצית רק שיחזיר ל
להגביהו וכתב הר' יונה דוק כימייהו שהיה בכל בגדיהם ד' כנפות
שאי' איפשר שיכיר בגוין בשילך לבית הקברות אבל אנו שאי' אנו
בבחינן בהן למלבו' אלא למצו' ציצית אסור משו' לועג לרש' : כד
אעפ שאין אדם חייב לקנות טלית בת ד' כנפו' כדי שיתחייב
בציצית אלא דוק אם רוצה להתכסות בטלית בת ד'
כנפות חייב להטיל בה ציצית מ"כ טוב ונכון לחיות כל אדם זהיר
וזריז במצות ציצית שיחיה לו בגד קטנה מצויינת שילכש אותו
כל היום כי עיקר מצותה על זכירת המצות וככל שעה וככל רגע
צריך לכן דונג' לדבר כאדם המזהיר לחבדו על ענין אח שקושר
קשר באזורו כדי שיזכרנו ועל כן יש בה ה קשרים כנגד ה חומשי
תורה וד' כנפים שבכל צד שיפנה יחזיר ונרול עונש המבט' עתה
כמה שהיה עונשו בזמן שהיה תכלת מצו' שאז לא חתה מצוה
כל כך ולא היה כל אדם יכול לחזור עליה מה שאין כן עתה ואפי'
מי שאינו יכול להתעטף כל היום צריך ליחזר בו בשעת תפילת' כת'
בעל העיטור ואתם שמקבצים חציציות בשעת קש' ונותנין על

העונים איפשר שנוחזין כן משום וראיתם אותו על טה' עשייתם
תחת מלבושם גדולה מצות ציצ' ששקולה כנגד כל המצו' דכתי'
ודאיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ציצית עולה תו' חו' חושן
וח' קשרים י"ג הרי תרי"ג אע"פ שהוא כתוב חסד יוד מפר' בתנחומ'
ג' פעמים כתוב ציצית כפרשת ציצית וחז' מניחו לציצית שוד' ל'
לכולהו והוא משלם ומנין ר' שמעון בן יוחאי אומ' כל חזו' בציצ'
זוכה ודואה פני שכינה כתי' הבא וראיתם אותו וכתוב התם את ה'
אלדיכם תיראו ואותו תעבדו ריש לקיש אמ' כל הוזדר במצות
ציצית זוכה שמשמשי לו שני אלפים ושמונה מאות עבדי' שנאמר
אשר יחזיקו עשר אנשים מכל לשונות הגוים וחזוקו בכנף איש
יהודי וגו' ככל עת יחזו בנדיך לכני' זו מצות ציצ' ושמן על ראשך
אל יחסר זו מצות תפילין ר' אלעזר אומ' כל מי שיש לו תפילין ב'
בראשו וכזרועו ומזוזה בפתחו וציצ' בכנפו כובטח לו שלא יחט'
שנאם וחזו' המשולש לא במהר' ינתק ואומ' חוננה מלאך ה' כביב
לידאיו וחלצם : כח

ואחר שנתעטף בציצית יניח תפילין מיד כדי שיהו מצוין
לו בשעת קש' ותפילה דא' וחזן הרוצה לקבל עליו
עול מלכות שמים שלמה יפנה וישול ידיו ויניח תפילין ויקרא קש'
ויתפלל ואמר עולה כל הקורא קש' בלא תפילין כאלו מעי' עור'
שקר בעצמו ר' היר' בר אבא א"י יוחנן כאלו הקריב עולה בלא מבח'
זבח בלא נסכים אבל אם נפנה ונטל ידיו וקרא קש' והתפלל כ'
כאלו בנה מזבח והקריב עליו כל הקרבנות שני' ארזין בנקיון כפי'
ואסוכבה את מזבחך ה' ורא' תי' לא' א' הראש זל שה' מדקד' להניח'
כשהיה מסדר הברכות וזה מסדרם זה אחר זה עד עומר ישראל
בתפארה ואז היה מניחם ומברך עומר ישר' בתפארה לפי שתפילין
נקראין פאר שני' פארך חבוש עליך ונקראים תפילין לשון פליליה
שהן אות ועדות לכל רואנו שהשכינה שורה עלינו ודכתיב ורא'
כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וה' שינן אלו תפילין שבראש
יבין בהנחתן שאנו המקו' להניח ד' פרשיות אלו שיש בהן יחוד
שמו ויצאת מצרים על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח
כדי שזכור יצאת מצרים על ידי גיסיס ונפלאות שעשה עמנו
שהם מודי' על יחודו שה' יחיד בעולמו ואשר לו הכח והממשלה
בעליונים וכתותוננים לעשות בהם כרצונו ויניח של יד תחלה ו
יברך אק"ו להניח תפילין ואחר כך של ראש ויברך אק"ו על
מצות תפילין אעפ"י שרב אלפס פסק שאין לברך על שתיהן אלא
ברכה אחת שה' להניח אלא א"כ יפסיק ביניה' בדבור שאז מברך
על של ראש על מצות תפילין וכן כת' ר' ישי' והר"ב מהמחברי' ואם

הראש זל הסכים שיש לברך ב' ברכות אף בלא הפסק ואם הפסיק
בדיבור חוזר ומברך על של ראש להניח וגם על מצות תפילין
ומברך עליהן משע' שמתחיל להניחם עד שעה שמהרקם בראשו
וכזרועו ולא יפסיק ביניהם לדבר אפילו לענות אמן הוא שמה
רבא מברך וקדושה ואם דבר עכיר היא בידו וצרי' לחזור לברך
כדפירשי' וראיתי לא"א הראש וצל שמידי אחר שקשר של יד על
הזרוע היה מניח של ראש קודם שהיה כורך הרצועה סביב זרועו
שהיה אומר כיון שמרכה שניה חוזרת גם על של יד' ובטעם זה
אין להפסיק ביניהם יש למעט ההפסק בכל מה שיחבל והכריתת
סביב הזרוע אינה מן המצוה והלכך טוב לאחר אותה עד לאחר
שיניח של ראש' וכל שעה שמניחם ביום מברך ואפילו בשמטו
ממקומם וממשמש בחם לחזו'ם למקומם צריך לברך : כו

הנחתן בבתיכם של יד ושל ראש שוין וכדבר זה נפל מחלוקת בין
הגאונים יש מהם סוכרים כדברי רש"י ויש מהם כדברי ר"ת וכתב
א"א הראש זצ"ל לפי שנחלקו בו גאוני עולם ותפילין של אל
פסולין לאלו דתניא החליף פרשיותיה פי' שנתן של בות זה בזה
פסולין ואמרו חכמים מקום יש בראש להביח בו שני תפילין וכן
בזרוע לכן ירא שמים יצא ידי שניהם ויעשה כ' זוג תפילין ויניח
שניהם ויכוין בהנחתן באותן שעשוין כתקון אלוהים בעלמ' ואין
בהם אני יצא ידי חובתי והאחרים הרי חן כרצונות בעלמ' ואין
כאן משום כל תוסף ולא מיקר כל תוסף אלא כשעושה ה'
בתים ולא יניח שני זה גו' כבים אחד שהאחד מהם הוא חולו אמר'
לתתם כבים של תפילין אלא יעשה שני כיסין וכיסין לכל כים
שלא יתן של זה בזה וכן היה נותן א"א הראש זצ"ל ורבו רבנו
מאיר ז"ל

נהגו במנין השיטין על פי הקבלה לכתוב בשל יד ז' שיטין
בכל פרשה ופרשה ובשל ראש ד' שיטין ואם שינה לא
פסל ואלו הן ראשי שיטין בשל יד וידבר את זהם יצאם לתת
חג והוא תורת בשנייה וזיה רחם בשה לאמר כי הקשה בהמה
לאות שלישיית שמע את זהו לכבד ובלכתך יריך מוזות רביעי'
וזהו ובכל נפשכ' ואכלת ה' כבם אשר ה' בין עיניכ' ביתך ובשעריך
ואלו הן ראשי שיטין של ראש וידבר מזה הזאת יד שנייה וזהו
וכל פטר חמור ממצרים מבית כל פטר רחם הזכרים שלישיית
שמע נפשך לבכך על רביעיית וזהו עשב לא תתן על בניכם לז'
אלו האותיות שצריך לדקדק בבתיבתן שבקל אדם טועה
בהם והאלף צריך ליהוד בנקודה שעליה שהיא כמין יוד
שתגע בה וכן כל האותיות צריכות להיות גולם אחד לכך צריכות
כולן ליגע בגוף הנקודה בשין וכעין ומה שאחורי הצדי ובאות
שאינה נוגעת פסולין חוץ מרגל ההי' ודקוף שאותן לכד אין להם
ליגע ואם נוגעו פסולין בית צרי' ליהוד בה בתג שאחוריה לרבעיה
שלא תתא נראית ככף וצריך שיהא לה בראשה מצד שמאל תג
קטן דלת צריך ליהוד בתג שאחוריה לרבעיה שלא תהא נראית
כריש וז' יש לה תג קטן למעלה מצד שמאל כראית בפר' הקומץ
אית להי' תגא ופרשי' יש לה תגא קטן בסוף גנה למעלה ורת' פירש
דמידי בעוקף שאחוריה וטוב לעשות כדברי שניהם חית אית'
בפרק הקומץ חזינא לספרי דוקני דזמרי לגנא דחית ופר' שי' כמין
חוטרא של צד שמאל יש לה למעלה כמין מקל כזה ח ורת' פירש
שיש לה לחי' גובה באמצע גנה כזה ח מלשון חוטרא' ויהוד שלא
יארץ רגל וזהו שלא תהא נראית כיוו' ולא יקצר רגל והיו שלא
תהא נראית כיווד וכן רגל היין לא יארץ שלא תהא נראית כבון
פשוטה ולא יקצר רגל הכון שלא תהא נראית כזין ורת' פירש
שהיוד צריך שיהיה ראש שמאלה כפוף למטה בזה י' בראיתא
בפרק הקומץ מפני מה ראשה של יוד כפוף ואית' בפסקת העולם
הבא נברא כיווד מה יוד יש לה נקודה אחת למטה רמו' למתים
שיורדין לגיהנם ואחת למעלה רמו' שעתידין לעלות ולפי זה יש
ליוד תג למעלה וגם כפוף למטה דמית וזה אמר ר"ת שצרי' שיהא
ראש ימין שלה כפוף למטה כזה ח ודכף יהוד' לעגלה מאחוריה
שלא תהא נראית בבית חוסמך צריך לעגלה משלש דוחותיה ש'
שלא תהא נראית כמס סתומה ובכל אות שיש בה ספק מיתנין
יבוקא ולא חכים ולא טפש אף יכול לקרותה כשר ואלו הן
האותיות שצריך לתייגם אמ' רבא כל אלפא ביתא דאתואתא
דתני אתח מוצא תפילין ואלו הן חן וס' שי למעת בפרשת קדש
בפר' והם אף דקח בה טט בפרשת וזיה כי יביאך שעטנזו גץ בפ'
שמע וזהו אס' שמע וזהו פירוש חן חית של חמץ חד תאגא צדי
ה' תאני וס' דהיבוקי ג' תאני שין דאשר ב' תאני יוד דלי' ג' תאני

למע' ולמען דד תאני תי' דתורת ג' תאני ב' דיביאך פר' פטר ג'
תאני חוס דהזכרים ג' תאני אף דישראלך דד תני ד' דיד ק'
דהקשה ח' דלשלוחינו כה דידכה ג' תני טט דלטוטפות היה תגן
שעטנזו גץ שע' דשמע טט דלטוטפות ג' דנפשך ח' דמוזות ג'
ודגנך צ' דהאר' ג' תאני ולא היה לו להזכירו שעטנזו גץ בכלל תגין
האחרים דכל הנך הם תגין גדולים אבל שעטנזו גץ וס' תגין קטנים
ובכל מקום שהן אלו צריכין תגין קטנים ובשמושא רבא פסל אס'
חיסר כאלו התני וא"א הראש זצ"ל כת' בגמרא דירן לא הזכיר אלו
התאגין ולא נסתבר כלל לפסול בחיסרון אלו התגין ודברכם לא
כתבם בחיבורו אך כתב אחרים וזה ל' שגנו צריך ליהוד בתני של
אותיות וכן כמו זיינין על האותיות כמו שהן כתובות בספר תורה
ואלו אותיות הבתוייגות שבארבע פרשיות הללו פרשה ראשונה
יש בה אות אחת שהיא מס' סתומה של מימי ועליו ג' זיינין פרשה
שנייה יש בה ה' אותיות וכולן ההין ועל כל א' ד' זיינין ח' של
ונתתה וז' ראשונה ואחרונה של הקשה וז' של ויהוד וז' של
ידכה פרשה שלישיית יש בה חמש אותיות ואלו הן ק' ובקומך
יש עליה ג' זיינין וק' של וקשרתם יש עליה ג' זיינין וטט של טטפת
כל אות ואות כשלשתן ד' זיינין פרשה רביעיית יש בה ה' אותיות
ואלו הן פ' של ואספת יש עליה ג' זיינין ת' של ואספת יש עליה זיין
אחת טטפ של טטפת על' כל אחת כשלשתן ד' זיינין כל אותיות
הבתוייגות יו' ואם לא עשה התגין אי הוסיף וגרע בהן לא פסול
הילכך טוב שיעשה כולם כי אין פסול בשינוי בתוספת ובגידוען
ואלו הן חסרות ויתרו' שכתב הר"בם ראשונה קדש לי כל בכו'
מלא זכור מלא בחזק חסר הוציא מלא ויו' יצאים חסר ויו' יביאך
מלא והאמרי חסר והיבוקי מלא לאבותיך חסר ויו' העבדה חסר
מצת חסר השביעי מלא מצות מלא שמר חסר גבלך חסר בעבור
מלא לאות מלא לזכרון מלא עיניך מלא הוצאך חסר יוד תורת
מלא החקה חסר למועדה מלא פרשה שנייה וזהו כי יביאך חסר
ולאבתך חסר חסר חסר בבור מלא בחזק חסר הוציאנו מלא ויו'
יוד ויהוד חסר בבור מלא מסבר חסר ועוד בבור מלא זבח חסר
וכל הבבור מלא לאות מלא ידכה כתיב ביה ולטוטפת חסר ויו'
אחרונה עיניך מלא הוציאנו מלא ויו' יוד פרשה שלישיית מאריך
חסר לבניך מלא בביתך חסר יוד שנייה ובקומך מלא לאות מלא
יוד חסר לטטפ חסר שני וזין עיניך מלא מוזו חסר ו' ראשונ'
ביתך חסר יוד שנייה ובשעריך מלא פרשה רביעיית וזהו אס' שמע
חסר מצותי ביו' אחת יורה מלא ומלקוש מלא ותירשך חסר ויו'
השתחיתם מלא יכולה מלא חסרה חסר נתן חסר אתם חסר
לאות מלא לטוטפת חסר ויו' אחרונה עיניכם מלא אתם חסר
בביתך חסר יוד שנייה ובקומך מלא מוזות מלא ביתך חסר יוד
שנייה ובשערי' מלא לאבתיכם חסר ויו' ובלטטפת השליש נחלק
עליו רת' ואומר שגם הוא חסר שני וזין
גדולה מצות תפילין שכל המניחן מאריך ימים שנאמר ח'
עליהם יחיו ואמר רבא כל המניח תפילין וכתעטף
בציצית וקורא קש ומתפלל מוכטח לו שהוא בן העולם הבא ואמ'
אבי' מערב אני בו שא' גיחב' שולטת בו ריב פפא אב' מערב אני בו
שכל צונותיו נמחלין וכל כו' שאינו מצוהו הוא בכלל פושעי ישר'
בגופן לכן צריך כל אדם להזות זריז בהן ומצותן להיותן עליו כל
דיום אבל מפני שצריכין גוף נקי שלא יפח בהם וצריך שלא
יסח' עתו מהם בעודן עליו ואין כל אדם יכו' ליהוד בהם ע"כ נהגו
שלא להניחם כל יודו ומ' צרי' כל אדם ליהוד בהם להניחן בשע'
קש ותפלח קטן היודע לשמו' תפילין אבי' חייב לקנות לו תפילין
לחנכו לז' חו' לה מעים ונשי ועבדי פטורין אבל כיו' ראשון
הוא פטור' כבאן ואילך הוא חיי' אפי' באו פני' חרשו' ט' באב חיי' בהן

וכתב בספר המצות קטן שצריך להניח חלק למעלה ולטה ככלא אטבא דכפרי שהוא כחצי צפורן וא"א הראש זצ"ל כתב שאין צריך להניח חלק אלא למעלה כדי גגה של למד למטה כשיעור אורך הכף והגון ובתחלתן וסופן אין צריך להניח כלל ויעשה השורות שנת שלא תהא אחת נכנסת ואחת יוצאת ולא יכתוב ג' אותיות חוץ לשיטה ויעשה כל פרשיותיה פחותות דהיינו שיטאר בסוף השיטה חלק כדי ג' תיבות של שלש שלש אותיות או בתחלתן חוץ מפרשה אחרונה שיעשה סתומה ויעשה ד' בתים מעור אחר מעור בהמה חיה ועוף טהורה או מגבלה וטרפ' שלהן והר"מ כתב שאין צריך עכו לשמן וא"א הראש זצ"ל כתב שצריך עכו לשמן וכן בת"ר כהן צדק וכתב כס"ה שיכול לעשותן מקלף שגם הוא נקרא עור ומעור שליל אע"ג דחשוב כבשר לענין טומאה והיו כרוכעין ושחורין ואם עשאו מצבע אחר כשרים אלא שיעקר מצותן להיות שחורין והיה החרין ניכר ין בית לבית וכה יעשה יקח דפוס של עץ שיהיה מרוכב ריבוע גמור באלכסון ארכו כרחבו ואין שיעור מפורש בבתלמוד לאורך ורוחב ריבוע הבתים אלא שבשומשא רבא כתב שצריך שיהיו ז' הבתים אצבעים על אצבעים ולא נהגו כן אלא עושין אורך ורוחב הבתים בלא שיעור גם גבהן וחוקק בדפוס שלשה חריצין עומקן כדי רוחב הפרשיות כדי שיגיע חריץ שבין בית לבית למקום התפר ולוקח עור דק מבהמה או חיה טהורה ומרכבו ומרטיבו במים ונותנו על הדפוס ומכניסו בחריצין שיתייבש ויתבסה ובעודו לחיעשה כמין שין כוללת מקמט העור אחת כימינו ואחת מטמאלו של שמאלו שהוא ימין הקורא פ' העומר לנגדו יעשה לה ד' ראשים ושל ימינו יעשה לה ג' ראש ו' ואחר שיתייבש ותקשה העור יפה על הדפוס יוציא ה' הדפוס וישארו כמין ד' בתים השינין ימשוך למטה עד שיגיע חריץ השין ותחתיתו עד מקום התפר להעור של הדפוס יניח א' אר' ד' כיצד אחד וכפלנה על הבתים דתפרנו עם העור הנשאר משלשה צדי הבתים עובר מכל צד והוא הנקרא תיתורא ובאותו העור שהניח ארוך מצד אחד ויעשה בו גם המעברתא כיצד ש' שיחתוך המעברתא משני צדדין שלא תהא רחבה כמו התיתור' כדי שיהא ניכר ריבוע של התיתורא ובאותה מעברתא עובר הרצועה ועל שם כך נקראת מעברתא שהרצועה עוברת בה מצד זה לצד זה ויש שלוקחין עור עב וחזק ופולין אותו לטניג וחוזתין בבפר העליון נקב מרוכב כפי ריבוע הבתים ומכניסין בו הבתים והגשאר בעור הרק של הבתים מ' רוחות פושטין אותו הנה והנה בין שני הכפלים של עור העב ותופדין אותו ע' עניהם והוא הנקרא תית' רא' ומאתו עור העב עושין גם המעברת' ושוכ לעשות כן כי מחמת שהוא עב וחזק מתקיים בית מושב ה' התפילין ותפירו וריבועו ובתפילין של יד יעשה דפוס אחד משל עץ ארכו כרוחב הפרשיות ולוקח עור דק מבהמה או חיה טהורה מעובד לשמה ומרכבו ומרטיבו במים ונותנו על הדפוס עד שיתייבש ואחר כך מוציא הדפוס וישאר הבית עשוי ועושה תיתורא ומעברתא כדרך שעשה בשל ראש' והגלגל כל פרשה מסופה לתחלתה ויכרוך על כל פרשה שער של בהמה טהורה ויש כורבין על כל פרשה קלף קטן קודם שנותנין אותה בבית וכן נראה בשימושא רבא והר"מ פסל אם לא כרך עליה קלף או מטלית ואינו נראה לאא הראש זצ"ל לפוסלן בכך ויתן כל פ' פ' שה' ופרשה בבית שלה שתהא זק פה בבית כדרך שמעמידין ספר תורה כהיכל ואם כתב כל ה' פרשיות בקלף אחד כשרים אפי' אין ריח ביניהן וכל בד שיה' חוט או משיחה בין כל בית ובי של יד כותב ד' הפרשיות שכתב בשל ראש' בקלף אחד וגולל

אותן מסופן לרחלתן וכורך עליהן שער ונותן אותם בביתם ואם כתבם על ד' קלפין והניחם בבית אחד יצא ואין צריך לדבק ואם צפה הבתים כזה או שעשאם מעור בהמה טבאה פסולה ואחר שהכניסם בבתים יכפול העור השני ארוך מצד אחד לעשו' התיתורא והמעברתא כרפ' ואחר שעשה התיתורא מרוכעת ארכה כרחבה יתפור אותו בגידי בהמה טהורה בתפירה מרוכעת ויעשה שלש תפירות בכל צד שיהיו בין הכל י' תפירות וח' ט' ותפירה יחיה סוכב משתי רוחותו עכ"ד ותפירה בין כל בית ובית ואם נפסקה התפירה בג' מקומות צריך לתפור פעם אחרת ואחר כך יכניס הרצועה תוך המעברתא ויעשה קשר של תפילין שיכדו הרצועות סביב ראשו ויעשנו שם כענין שיש' על מקומו כאשר פירשתי למעלה ויעשנו כמין דלת כן יעשה בשל יד יכפול העור לעשות התיתורא ומעברתא ויעשה מרוכעת בתפירה ובאלכסונה ומנין התפירות ג' לכל צד כמו בשל ראש ויעביר הרצועה בנעבונה ויעשה קשר שתהא הרצועה עוברת בו ל' לחוקה בזרועו ובסוף הרצועה אצל הקשר ויעשה קשר קטן בצורת יוד להשלים אותיות של שדי עם השין שבבתים של ראש וחלת שבקשר ויש שחותכין בסוף הרצועה אצל הקשר בצורת יוד ונותנין להעביר עור על הבית של יד לרחב הזרוע ונותנין כן לפי שתפילין של יד הן גבוהין וקצרין ומשימין אותם תחת הבגדים ומתגדדין תחת הבגדים ומתקלקלין לכך נהגו להעביר רצועה עליהם לחזקן לג'

ואם נתקלקל העור של שתי בתים מבתי הראש זה אצל זה אם התפילין חדשים פסולים ואם הם ישנים כשרים כל זמן שעור מושב הבתים קיים ואינו הם חדשים כל זמן שאם היו מושכין אותם בעור הרצועות הבית מתפשט ונפתח נקרא חדש אבל כל שאינן נפתחין כשמושכין בעורן נקראין ישנים נתקלקלו שנים זה שלא כנגד זה כגון ראשון ושלישי כ כשרים אפילו אם הם חדשים נתקלקלו ג' בתים בכל ענין פסולין והר"מ כתב בני דאי גווג' על התפירות ונפסקו התפירות ש' שתיים זו בצד זו או שלשה אפי' זו שלא כנגד זו בחדשות פסולות ביטנות כשרות כל זמן שפני טבלן קיימת פ' עור של הבתים ועור הרצועות צריך שיהיה מעור בהמה חיה ועוף טהורה ו מעובד לשכתו ושהיו שחורות מצד החוץ ומצד הפנים איזה צ' צבע ש' היה חוץ כאדום וכת' בספר התרומות שצריך שישיחורם ישראל לשם תפילין ואין להשיחורם על ידי גוי וכתב הר"מ כ' שאם לא יעשה הבתים שחורים יעשה הרצועה מצבע הבתים ואם נפסקה הרצועה מה שמקיף ממנה הראש או הזרוע אין להם תקנה לא בקשירה ולא בתפירה אבל התלוי כמנה ומה שקושר סביב הזרוע אין הקשירה פוסל בה לד'

סדר הנחתן כבתים לר' שיקדש משמאלו של המניח בבית החיצון ואחריו והיה כי יביאך בבית השני ובבית השלישי שמע ובבית הרביעי שהוא בית החיצון לימינו והיה אם שמוע ולר' ת' הוא הסדר קדש משמאלו ואחריו בבית השני והיה כי יביאך ובשלישי והיה אם שמוע רביעי שהוא החיצון שמע כימן לדבר היות להודרי ושני השינין ד' היינו קדש שמע לצד חוץ אצל השינין שבבתים וכן הוא הסדר בשל יד לכר כדאית ליה ולכר כדאית ליה ומיאו גם לר' צריך לכותבן בסדר שהן כותבין בתורה שהוא קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שבו דתניא כתבן שלא כסדרן יגנוז פ' שלא כסדר' הכתובים בתורה לפיכך של יד שהן בקלף אחר יכתוב קדש והיה כי יביאך ויניח חלק פרשת והיה אם שמוע ויכתוב שמע ואח' כך יכתוב וחיה אם שמוע בסדר

דתניא היה ר' מאי אומ' מא' ברכו' חייב אדם לבר' בכל יום וסמכו'
על דרש הפסוקים והשיב רב נטרונאי ריש מתיבתא דכתא
מחסיא דוד המלך עליו השלום תקן מאה ברכות
דכתיב הוקם על על בגימטרי' מאה הוי כי בכל יום היו מתי מאה
נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה עד שחקר והכין
ברוח וקדש ותקן להם לישראל מאה ברכות ועל בן תקנו חכמי'
ז' ל' אלו הברכות על סדר העולם והנהגתו להשלים מאה ברכות
בכל יום וצריך כל אדם לזוהר מהם והפוחת אל יפחות והמוסיף
יוסיף על כל ברכה וברכה שנתקנה לו כמו שאמרו חכמים ברוך
ה' יום בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו ואמרינ' בפרק כיצד
מברכין אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהגה מן העולם הזה
בלא ברכה מעל וצרי' כל אדם לזוה' שלא יבא לידי מעילה ויש על'
ג' ברכות שצריך לברך באי אמה' שלא עשאנו נוי שצריך ליתן
שבח והודאה למקום שבחר בנו מכל האומות וקרבתו לעבודתו
באי אמה' שלא עשאנו עבד אעפ' שמברך שלא עשאנו אשה
שגם היא אינה חייבת במצות צריך לברך שלא עשאנו עבד
שהוא גרוע טפי באי אמה' שלא עשאנו אשה שאינה חייבת
במצות ונהגו הנשים לברך שעשאנו כרצונו ואיפשר שנהגוהו כן
שהוא כמי שמצדיק עליו הדין על הרעה ובסדוריו אשכנז כתובים
אלו ג' ברכות מיד אחר נותן לשכני בינה ובסדורי ספרדים
כתובים בסוף קודם ומעביר שינה ואין חשש וראיתי בסדורי
רב עמרם כיון שבידך זוקף כפופים אין לברך מתיד אסורים
ואיני יודע למה דהא נבמרא מפרש כל אחת ואחת למה נתקנה
עוד ברבה אחת יש בסדורי אשכנז באי אמה' הנותן ליעף כח
ונתקנה על שאדם מפקד נשמתו בערב ביד דק'בה עיפה מ'
מעבודה קשה כל היום ומחזירה לו בבקר שקטה ושליחה ועל פי
המדרש חדשים לבקרים רבה אמונתך בשר ודם מפקד פקדון
ביד חבירו ומחזירו לו בלוי ומקולקל אבל אדם מפקד בכל ע'
ערב נשמתו ביד הק'בה והיא עיפה ומחזירה לו חרטה ורגיעה
ואמר יחי רצון עד בין שאינו בן ברית ואם ירצה להוסיף בקשות
עוד הרשות בידו ואין בו משום שינה בטבע וכל הברכות שהן
על סדור העולם והנהגתו בגון אלדי' נשמה והנותן לשכני ורוקע
הארץ על הקים חמבין מצעדי גבר אין לחסר מהם אפי' לא
שמע קול תרגול או לא הלך על הארץ אבל אותם שהם על
הנאות לא יברך אם לא נהנה בגון ששוכב על מטתו ואינו לא
לובש ולא אזור ולא עושף אין לו לברך ובסדורי אשכנז כתוב
אחר יחי רצון רבון כל עולמים לא על צדקותינו אנוחנו מפילים
תחנונינו לפניך כי על רחמך הרבים מה אנו מה חיינו ומה ח'
חסדינו ומה צדקינו מה כחנו ומה גבורתינו מה נאמר לפניך ה'
אלדינו ואלדי אבותינו הלא כל הגבורי' כאן לפניך ואנשי השם
פלא היו וחכמי' בבלי' מודע ונבונ' כבלי' השכ' כי כל מעשיה' תוהו
וימי חיייהם אבל לפניך ומותר האדם מן הברמה אין כי הכל הכל
אבל אנוחנו עמך בני בריתך בני אברהם אהיבך שנשבעת לו
בהר המוריה זרע יצחק יחידי שנעקד על גבי המזבח עדת יעקב
פנך בכורך שמאחבתך שאחבת אתו ומשמחתך ששמחת בו
וקראת אותו ישראל וישורון לפיכך אנו חייבך להודות
לך ולשבחך ולפארך ולרוממך ולברך את שמך וליתן שבח
והודיה לשמך אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלינו ומה
יפה ירושתינו אשרינו שאנו משכימין ומעריבין ערב ובקר בכל
יום פעמים ואמרין שמע ישראל ה' אלדינו ה' אחד ורבינו יהודה
החסיד היה רגיל לומר אמריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
ועד והיה מכיון לצאת בו ידי חובת קש משום שפעמים כשעושי'

קרובה מתעכבין מקש עד אחר זמנה ואמר שהיה יצא בה
כדאית בברכות שמע ישראל ה' אלדינו ה' אחד זו היא קש של
ר' יהודה הנשיא אתה הוא עד שלא בראה העולם ואתה הוא
משנברא העולם אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא בעולם הבא
קדש את שמך על מקדישי שמך קדש שמך בעולמך וכישועתך
תרום ותגביה קרנינו ברוך אתה ה' מקדש שמך כרבים ונתקנה
על פי הירושלמי ואינה פותחת בברוך שאינה אלא ברכת הודאה
אתה הוא ה' האלדים בשמים ממעל ובשמי השמים העליונים
אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין אלדים קבץ
קוץ מארבע כנפות הארץ יכירו וידעו כל באי עולם כי אתה
אלדים לבדך על כל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים ואת
הארץ את הים ואת כל אשר בם ומי בכל מעשה ידך בעליונים
או בתחתוני' שיאמר לך מה תעשה אבינו שבשמים עשה עמנו
חסד בעבור שמך הגדול הגבור והנורא שנקרא עלינו וקיים לנו
מה שהכחשתנו על ידי צפניה חוזה באמו בעת ההיא אבי וגו' ואחב
ברכת התורה ופ' התמיד ומשנת איזהו מקומן וקש' לי על זה הסדר
לומר פסוקי קודם ברכת התורה ונהגתי בעצמי מיד אחר ברכת
אלדי נשמה לברך ברכת התורה ולומר אחריה פרשת ברכת
כהני' ולסדר הברכות יהי רצון ורבון העולמים וכו' עד לעיניכם
אמר ה' וראיתי בסדורי רב עמרם אחר שכתב
משנת איזהו מקומן ובריתא דל' ישמעאל סידר אותו וכן כתב
לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ודובר אמת בלבנו וישכים
וואמר רבון העולמים וכו' עד לעיניכם אמר ה' מ'
התורה מאד צריך לזוהר בה כדאיתא ב'
בגדרים בפרק ואלו נודים מפני מה ת'
תלמידי חכמים אין מצוי לצאת מ'
מביניהם תלמידי חכמים רבינא אמר מפני שאין מברכין בתורה
תחלה דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויכן
את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אברהם הארץ דבר זה
נשאל לחכמים ולנביאי' ולמלאכי השרת ולא פירשוהו עד ש'
שפירשו הק'בה בעצמו שנאמר ויאמר ה' על עיניכם את תורתי
אשר נתתי לפניכם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה כמי בינהו
ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב ל'
לומר שאין מברכין בתורה תחלה וצריך לברך למקרא למדרש
ולמשנה ולתלמוד וזו נוסחה באי אמה' אקבו על דברי תורה ו'
וגוסח אשכנזית לעסוק בדברי תורה הערב נא ה' אלדינו את
דברי תורתך בפנינו ובפיפחת עמך בית ישראל ונהיה אנוחנו
וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל בלנו יודעי שמך ולומדי
תורתך באי' המלמד תורה לעמו ישראל ויש חותמין באי' נותן
התורה ואין לחתום באי' למדני חוקך שאינה לטון ברבה חודא'
לשעבר אלא לטון בקשה ודוד דרך בקשה אמרו ה' שאתה ברוך
למדני חוקך ויש לומר והערב נא בוני בי ברכה אחת היא עם
לעסו' בויברי תורה שאלו היתה ברכה בפני עצמה היתה פותחת
בברוך ולכן אין לענות אמן אחר לעסוק בדברי תורה ועוד יש
ברכה אחרת על התורה באי אמה' אשר בחר בנו מכל העמים
ונתן לנו את תורתו באי' נותן התורה ויכוון בברכתו על מעמד
הר סיני אשר בחר בנו מכל האומות וקרבתו לפני הר סיני ו'
והשמיענו דבריו כמתוך האש ונתן לנו את תורתו הקדושה כלי
חמדו שהיה משתעשע בו בכל יום ואם בא ללמוד מיד אחר
קש וברכותיה שחרית אי צרי' לברך מפני שברכה שנייה שלפני
קש שהיא אבה רבה יש בה מעין ברכת התורה ופוטרת אותה
ודוקא אם לומד מיד אחריה אבל אם הפסיק בינתים אינה פוטרת
ואם לומד מיד אחריה שאז היא פוטרת או שבידך ברכת התורה בג

ידבר פי ריש פירק' הוא משו' וכו' מוסיפי' ואנחנו נברך יח וכופלי
פסוק כל הנשמה לפי שהוא סוף פסוקי דזמרה ובספרד נוהגי'
לכפול סוף פסוקא של כל מזמור ומזמור ובתקן הגאונים יש
נוהגים לומר ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל עד ומהללים
לשם תפארתך כאשר הוא בספר דברי הימים ויברכו שם כבודך
עד שירת הים כאשר הוא בספר עזרא ושירת הים והטעם לפי
שכל אותם שו' לשונות של שבח הסודרי' בברכת ישתבח דורש
במבלתך מתוך שירת הים ומתו' אותם פסוקי של ויברך דוד נב'
ואם בא לבית הכנסת ומצא צבור בסוף פסוקי דזמרה
על זה שאלו לרב נטרונאי מהו שיתפלל עם הצבו'
ויאמר פסוקי דזמרה אחר כך והשיב שאינו יכול כי
תקנום קודם תפילה אלא אומ' ברוך שאמ' עד מהולל בתושבחו'
ואומר תהלה לדוד ומדלג עד הללו אל בקדשו ואומר כל ה'
הנשמה תהלל יה הללויה וחזותם כישתבח וממדר להתפלל עם
הצבור ולא יאמר אותם אחר התפילה כל עיקר וזה לשון א"י ה'
הר"אש ז"ל כתב רב עמרם אם נבנס אדם לבית הכנסת ורואה
שאם יאמר כל אלו הפסוקים שלא יוכל להשלים תפלתו עם
הצבור יאמר ברוך שאמר ומזמור של תהלה לדוד בלב' וחזותם
כישתבח וכתבו בשם הרב ר' יונה שאמר בשם רבותיו שאם
נבנס בשעה שש"צ מתחיל ליוצר אור ואין לו שזות לומר אפילו
תהלה לדוד טוב הוא שיקרא ק"ש בברכותיהו תפלל עם הצבור
ואחר כך יקרא פסוקי דזמרה עם הברכות שלפניהם ושל א'
אחריהם לפי שהתפלה רצויה ומקובלת עם הצבור : נג
ועומד ש"צ ומתחיל ישתבח וצריך שיהיה ש"צ הגון דכתי'
נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה אמר רב זוטרא בר
טוביה אמר רב ואיתימ' ר' אליעזר זה ש"צ שאינו ה'
הגון ויורד לפני התיבה ואיזהו הגון זה שהוא ריקן מעבירו ופרקו
נאה ושפל ברך וברוצה לעם ויש לו נעימה וקולו ערב ורגיל ל'
לקרות תורה ונביאים וכתובים ואם אין מוצאין מי שיש בו כל
דמיו' ואלו יבחרו הטוב שבצבור בחכמה ובמעשים טובים ואין
ממנין אלא מי שנתמלא זקנו אבל מי שהבי' שתי טערו יכו' לירד
לפני התיבה ובלבו שיהא באקראי אבל למנותו אין ממנין אותו
אפי' אם יש אחר ממנו אלא שממנה זה תחתיו להתפלל במקומו
לעתים ידועים ז"ל א"י הר"אש ז"ל שכתבת שנהגו באלו המקומו'
למנות בזווי המשפחות לשלוחי צבור ויש בדבר הזה כזוי מצוה
כאלו אינו כדאי למיחוסי' שבישראל אלא כשאר אומנו' וחליל'
להו' מלאכת השם אומנות אלא עטרה לראש גם אני נתרעמתי
ביחס בואי הנהקעל חזני הארץ הזאת אבל לא נתרעמתי על שלך
כי תלית הדבר ביחס משפחה ואינו כן בעיני המקום אם הוא
מיוחס ורשע מה תועלת לפני המקו' ביחס שלו ואם הוא ממשפח
בזויה וצדיק טוב לקרב מורע רחוקים אבל תרעומתי כי חזני
הארץ הזאת הם להנאתן לשמוע קול ערב ואם הוא רשע גמו' אין
חוששי' רק שיהיה נעים ומירו' ודקב' אומר נתנה עלי בקולה על
כן שנאתיה ומה שכתבת שממנין חזן להתפלל כל השבוע קודם
שנתמלא זקנו וסוכבי' על זה שיש להם חזן אחר שמתפלל בשבת
וביום כניסה טעות הוא כי זה נקרא חזן קבוע שמנוחו' להתפלל
אע"פ שיש אחר שהוא ממנו ודווקא באקראי ולא כמנונה יכול
להתפלל אחר שהבי' שתי שערות ע"ב אין ממנין לעגי שפה שאי
יודעים לחתך האותיות וצריך שיהא לבוש ומעוטף כדתני' פוחח
אין עובר לפני התיבה וזהו מי שלובש בגדיו קרועים כבתיפו'
וזרועותיו מגולות סומא

יכול לירד לפני התיבה ובלבו שלא יקרא בתורה שאין לקרות
בתורה על פה היורד לפני התיבה ואינו ש"צ קבוע צריך לסרב
מעט קודם שירד ולא יותר מדאי אלא בפנים ראשונה בסרב
וכשיאמרו לו פעם שנייה מכין עצמו ככי שרוצה לעמוד ובפנים
שלישית יעמוד ואם טעה ש"צ וצריכים להעמיד אחר ונחתיו
אותו שמעמיד תחתיו לא יסרב האומר איני יורד לפני התיבה
מפני שבגדי צבועין אף בלבנים לא יעבור באותו תפלה איני
עובר מפני שבגדי סנדל אף יחף לא יעבור נ"ד
ישתבח אינה פותחת בברוך לפי שהיא סמוכה לברו' שאמר
ששניהם נתקנו על פסוקי דזמרה זו לפניהם זו
לאחריהם ופסוקים שביניהם לא היו הפסק וחזותם
באי מלך מהולל בתושבחות ואל הודאות וכו' עד חי העולמים
ואז עונין הקהל אמן וכתב א"י הר"אש ז"ל שאין לענות אמן אחר
באי מלך מהולל בתושבחות שאין זה סיוס הברכה אלא אחר חי
העולמי' שזה סיוס הברכה וכתב רב עמרם ולא לתר מיבעי' ליה
לאיניש לאתחולי בפריסת שמע ויוצר אור אסור לאשתעווי
בין ישתבח לפריסת שמע וה"ל במידי דלאן צרכי צבור הוא אבל
במידי דצרכי צבור או לצורך מי שבא להתפרנס כן הצדקה
וכע"ל למפסק ליה שפיר דמי נ"ה
ואמר קדיש ואין אומר אותו בפחות מעשרה דכל דבר
שבקדושה כגון קדיש וברכו וקדושה אין אומרים
אותו בפחות מעשרה ומיהו אם התחילו בעשרה
יצא אחד מהם גומר הקדיש או הקדושה ואלו העשרה צריך
שיהו כולם בני חורין ונדולים שהביאו שתי טערות ויש שכתרין
לצדק קטן עם תשעה על ידי חומש שנותנין כידו וא"י הר"אש
ז"ל כתב שאין לצרפו עד שיביא שתי טערות לא לתפלה ולא
לברכת המזון וצריך שיהו כלם במקום אחד ושליח צבור עמדם
והעומד תוך הפתח כן המשקיף ולפנים בלפנים כבגו ולחזק
בלחזק ואם מקצתן בפנים ומקצתן בחזק וש"צ תוך הפתח היה
אומר א"י הר"אש ז"ל שהו' מצרפן ואם חצר קטנה נפרצה במלואה
לגדולה ותשעה בגדולה ואחד בקטנה מצטרפין שהקטנה נגדרת
אחר הגדולה והרי כאלו הוא בתוך הגדולה כיון שהרוב בגדולה
היו תשע בקטנה ואחד בגדול' או חמש בכו וחמש בכו אין מצטרפין
וכן לענין ש"צ היה ש"צ בקטנה ותשעה בגדולה יוצאין ידי חובתן
שהוא נגדר אחריהם ויהו' הוא בגדולה ותשעה בקטנה אין יוצאין
שאין הצבור נגדרין אחרי' וה"ל להצטרף לעשרה אבל אם היו
עשרה במקו' אחד ואומר קדיש או קדושה אפילו מי שאינו עמדם
יכול לענו' אחריהם ביוק שעשרה במקום אחד דאמר ר' יהושע בן
לוי אפי' מחיצ' של ברז אינ' מפסקת בין ישראל לאביה שבשמי' כו'
יתגדל ויתקדש הוסי' על פי המקרא והתגדלתי והתקדשתי
האמור במלחמו' גוג ומגוג שאז יתגדל שמו של הק"ב
דכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד שניהם רבא יש מפרשי'
שם יה' רבא שאנו קוזפללין על שם יה' שאינו שלם שיתגדל
שיחזור שלם ודיינו לעת הגאולה שינקום מעשו שנשבע שלא
יהיה השם שלם עד שינקו ממנו דכתי' כי יד על כס יה' שאי הבסא
שלם ואין השם שלם אלא לאחר שינקום ממנו יהיה השם שלם
וגם הבסא דכתיב האייב תנו חרבות לבצח וכתוב זה לעולם ישב
כונן למשפט כסאו הרי השם שלם והבסא שלם ומה שאנו אומרי'
בלשון תרגום יש אומרי' בפני דבולאבים שלא יתקנאו בנו שאנו
משבחי' שבח נאה כזה ושעל ידי זה הק"ב נזכר לחזקתו הבי' ונלו'
ישראל כדאית' נפק דברכות בשעה שישראל ענין אמן דא

והתחיל ללמוד והפסיק אח"כ בלימודו אינו צריך לברך כל היום
אם הוא רגיל תמיד לעסוק בתורה ואף אם כשיצא לעסקיו מכהר
לעשות צרכיו נדי שיחזור ללמוד לא חשיב הפסק לענין ברכה
ואף אם למד בלילה הלילה הולך אחר היום ואין צריך לחזור
ולברך כל זמן שלא ישן ואם ישן כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובת
שאלה שאף כיום אם ישן שינת קבע על מטתו הוי הפסק וצריך
לחזור ולברך אבל אם רגיל להתנמנם מיושב על אצילי
ידיו שינת עראי היא ולא הוי הפסק ואפי' שכב על מטתו ולא ישן
לא הוי הפסק דבעודו ניעו דעתו על לימודו ע"כ והמשכיל בבקר
ללמוד קודם שילך לבית הכנסת יש לו לברך ברכת התורה
וכשקורא פרשת חתמיד בבית הכנסת אין לו לחזור לברך אע"פ
שדקורא בתורה חזו ומברך אשר כחזר בנו אע"פ שכבר בירך כל
הברכות קודם פרשת התמיד לא דמי שאותה ברכה נתקנה על
קריאתה כצבור כמו שתקנו ברכה לאחריה כת"א הרא"ש ז"ל
המשכים ללמוד קודם עלות השחר יברך ע"י ואשר יצר ואלדי
נשמה וכל סדר הברכו וברכת התורה ופרשת התמיד לא יקרא
עד שיאור היום שדא במקום הקרבת התמיד שאין זמנו אלא ביום
וכן ברכת הגותן לשכוי בינה לא יבר' אלא ביום ע"כ
וקבעו לקרות פרשת התמיד כדאי במדרש בזמן שאין בית
המקדש קיים מה תדא עליהם אמר לו כבר הקדמתי
להם סדר הקרבנות כל זמן שעסקין בהן מעלה אני עליהם כאלו
דקריבום לפני ובסדר רב עמרם כתוב פרשת ברכת כהני אחר
ברכת התורה קודם פרשת התמיד ויש נוהגין לומר אחריה סדר
המערכה שזה נוסחה אביי מכדר סדר מערכה משמיה דגמרא
ואליבא דאבא שאול מערכה גדולה קודם למערכה שנייה של
קטרת מערכה שנייה של קטרת קודמת לסדר שני גזרי עצים
וסדר שני גזרי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי ודישון מזבח
הפנימי קודם להטבת אבש נרות והטבת חמש נרות קודם לרם
תמיד ורם תמיד קודם להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות
קודם לקטרת וקטרת קודמת לאברים ואברים קודמת
למנחה ומנחה לחביתין וחביתין לנסכים ונסכי קודמת למוספין
ומוספין קדימין לבזיכה ובזיכה קודמין לתמיד של בין הערבין
שנ' וקטרת עליה חלבי השלמים עליה השלם כל הקרבנות כולם
ונשוב לומר אחר זה רבין כל העולמים אתה צויתנו להקרי' קרבן
התמיד במעונו ולהזיח כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל
במעמדם ועתה בעזנותינו חרב המקדש ובטל התמיד ואין לנו
בהן בעבודתנו ולא לוי בדוכנו ולא ישראל במעמדו ואתה אמרת
ונשלמה פרים שפתינו לכן יד רצון בלפניך שידא זה חשוב
ומקובל לפניך כאלו קרב התמיד במעונו ועמדתי על מעמדו
ואם אין יכול לאומרו מפני שהוא עם הצבור טוב הוא שיקרא
פרשת התמיד לבדו ויאמר אותו ואין לחוש אם יקרא פרש' התמיד
שנית עם הצבור ולרווחא דמילתא יכוין בקריאה שנייה כקורא
בתורה ובשבת מוסיפין וכיום השבת שני כבשים וגו' ונוהגין
כאשכנז לקרות בראש חדרש ובראשי חדשיכם ובעל המנוה השיג
על המנהג מפני שאין נכון להזכיר קרבן המוס' עם תמיד של שחר
ואינו קשה שמוסף זמנו כל היום
ומה שקורין פרשת התמיד על פה וכן פסקי דומרה אע"ג
דקימא לן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על
פה כתב דודי הרב ר' חיים ז"ל כל דבר שרגיל ושגור בפי כל אין
ומשו' דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה וא"א הרא"ש
לדא אומר דלא אמרינן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם

על פה אלא להוציא אחרים ידי חובתן אבל כל אחד לעצמו שרי
לכן נוהגין באשכנז כשמגיע ש"צ לפסוקי שכתפלה כגון מי כמוכה
באלים ה' ה' ימלוך לעולם ועד שהוא שותק והקהל אומ' אותו כל
אחד ואחד בפני עצמו
לשנת משנת איזהו מקומן וכרית דר' ישמעאל אומר
בשלוש עשרה מדות אחר פרשת התמיד משום הא
דאמר רב ספרא לעולם ישלש אדם שנותיו שלישי במקרא שלישי
במשנה שלישי בתלמוד ופריך מי יודע כמה חיי ומשני לא נצרכא
אלא ליומי שצריך בכל יום ללמוד משלשתן ומדרש של ברית
דר' ישמעאל הוי במקום תלמוד שהמדרש בתלמוד ועוד שדא
תחלת תורת כהנים שהוא ראש לכל הקרבנות קבעוה אצל
הקרבנות ומשנת איזהו מקומן קבעוה אחד התמיד משום דבתי
וככל מקום מוקטר מוגש לשמי וכי בכל מקום מוקטר מוגש אלא
אלו תלמידי חכמים שעוסקין בעבודה בכל מקום מעלה אני
עליהם כאלו מקטירין ומגישים לשמי
ברוך שאמר וכו' צריך לאומרו בניגון וכנענימה כי הוא שיר
נאה ונחמד למעלה וכתב בספר היכלות שיש בו פ"ז
תיבו וסימן ראשו בתם פ"ז וכן הוא נוסח אשכנזית ונתקנה ברכה
משום הא דאית' בפ"ל בתיביה חלקי עם גומרי הלל ככל יום
ומסקינן כי קאמר בפסוקי דומרה ומאי ניהו תהלה לדוד עד כל
הנשמה תהלה יהותו גרסינן בפ"ק דברכות אמר ר' אלעזר כל
האומר תהלה לדוד בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא וכן
דרש ר' שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל
לבן תקנו לאומדס קודם תפלה וקבעו ברכה זו לפנייהם ואחת
לאחרייהם והיא ישתבח לכן צריך ליהדר שלא להפסיק ביניהם
בדיבור וכן כתב רב אלפס והוסיף לומר שלא לדבר בין ישתבח
ליוצר אור וז"ל מיבעי' ליה לאיניש דלא לא ישתעווי מבי מתחיל
ברוך שאמר עד דמסיים י"ח וכן יש בירושלמי השח בין ישתבח
ליוצר אור עכירה היא בידו וחוזרין אותו במערכי המלחמה ומיהו
לא עדי' מק"ש וברכותיה והלכך בין המזמורים שואל מפני הכבוד
ומשיב שלו לכל אדם ובאמצע המזמור שואל מפני היראה ומשי'
מפני הכבוד שיש מקומות שנוהגין לומר מזמור ואדנו לה קראו
בשמו כאשר הוא כתוב בדברי הימים לפי שדוד קבעו לאומרו
בכל יום לפני הארון וכשמגיע לבי כל אלדי העמים אלילים יש
להפסיק בין אלילים ובין השמים עשה שלא יזא כחזור למעלה
יש שמוסיפין עוד פסוקים אחרים וכל מקום ומקום כפנהגו ייש
אומרים הפסוקים והמזמורי' שמוסיפין קודם ברוך שאמר ובאשכנז
נוהגים לומר ברוך שאמר מיד ואחריו כל המזמורים שידא לכול'
ברכה תהלה וסוף ובאשכנז נוהגים שלא לומר מזמור לתורה
בשבת וי"ט לפי שאין תודה קרבה בהן ואין צריך למונעו דליבא
למיחש דילמ' אתו להקריבה כשיבנה כי המקדש דלא טעו אינשי
בהכי וצריך לכוין בתהלה לדוד דאמר ר' אליעזר כל האומר
תהלה לדוד בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא ויותר בפסו'
פותח את ידך שעיקר מה שקבעוהו לומר בכל יום הוא בשביל
אותו פסוק שמוזכר בו שבחו של הקב"ה שמשגיח על בריותיו
ומפרנסן ונהגו לומר קודם לכן אשרי יושבי ביתך משו' דילפינ'
מיניה שצריך אדם ליטב שעה אחת קודם שיתפלל ואחריו נהגו
לומר ואנחנו נברך יי' וכתב רב עמרם לשלשולי הללו יה בתר
הללויה דכולהו פרשיות עד כל הנשמה תהלה יה איתגוהו סוף
פירקא הללו יה והללו יה דבתר תהלת ה'

וגם אם היה מבין לדברי ש"צ בשתיקה וכאמצע הברכה היה פתוח
לבו לדברים אחרים הרי הפסיד הכונה כי הפסיק באמצעותו
אבל בשארם קורא בפיו ואף אם קורא מקצתה בלא כונה יצא
וכשאני מגיע לסוף הברכה אני ממחר לסיים כדי לענו' אמן אחר
כרכת וחזן ע"כ ואם טעה ש"צ בכרכת יוער אור בענין שצריך
אחר לעמוד תחתיו אם טעה מקדושה ואילך אין השני צריך ל
להתחיל אלא מקדושה ואילך אע"פ שבשאר ברכות שטועין בה
צריך השני להתחיל מראש הברכה שטעה הראשון שאני הבא
שהקדושת חשיב כסוף ברכה

ברכה שנייה פליגי בפתחתה רב יחידה אמר שמואל אהבה
רבה ורבנן אמרי אהבת עולם ופסק רב אלפס כרבנן והגאונים
הכריעו לומר שחזית אהבה רבה וערבית אהבת עולם לצאת
ידי שניהם וכן נהגין באשכנז ואינה פותחת כברוך לפי שהיא
סמוכה לברכת יוער אור חזותם כ' אי הכי כדכתיב באהבה
וברכות אלו דווקא לכתחלה צריך לאומרם אבל אם קראה בלא
ברכות יצא דתנן היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון
לבו יצא ידי קריאה אע"פ שלא בדרך לפניה ולאחריה וכן פירש
רבינו חננאל והביא אית' בירושלמי זאת אימרת ברכות אינן כ
מעכבות ורבינו האי פ' ודאי אם לא אמרן לברכות כלל מעכבות
אלא לענין זה קאמ' בירושלמי שאינן מעכבות שאם שינה הסדר
לומר ראשונה לבסוף ושנייה תחלה אינו מעכב והא דתנן אם
כיון לכו יצא לא שכיון לקרות כדי לצאת מצות קריאה שהרי
מצות אין צריכי' כונה אלא פ' בתחלה היה קורא להגיה וקורא
חסרות ויתרות ככתובתן באדם שקורא על פי המסורת ומקד'
וקאמר שאם כיון לקרותה בקריאתה יצא ובעל הג' פסק דמצות
צריכין כונה וצריך שיכיון לצאת וכן כתב א"א הראש' ז"ל סא
הקראנה באימה וביראה ובכוונה כתב רב עמרם לשיחיה
איניש לקש' בכל זמן דקרי לה כפרושגמה חדשה פ' פרושגמה
כתב המלך על בני מדינה שהוא פרושגמה דהקב"ה והבי' איתא
במדר' א"ר ברכיה מלך בשור ודם משגר פרושגמה שלו למדינת
מה הם עושין כל בני המדינה עומדין על רגליהם ופודעים את
ראשיהם וקוראין אותה באימה ביראה ברתת ובזע אבל הקב"ה
יתברך שמו אומר לישראל קראו קש' פרושגמה דידי הרי לא
הזרחתי עליכם לקרותה לא עומדים ולא פרועי ראש אלא כ
בלכתך בדרך אבל באימה וביראה וברתת נבועי מידא צריך יש
נוהגין לומר תחלה אל מלך נאמן ויש אומ' שמוסיפין אמן אל מלך
נאמן ונותנין טעם לדבריהם שקש' יש בה ר' מ' תיבות כמנין א

אבריה של אדם אלא שחסר ארבע ומכווני' להשלים באלו ארבע
והר'מה השיב על זה בתשובה וכת' ודאי אם הקדים וסיים הבחור
בעמו ישראל באהבה קודם ש"צ יכול לענות אמן כשיסיים ש"צ
דלאו עונת אמן אחר ברכותיו הוא אלא אחר ש"צ והפסקה ליכא
דלא גרע משאלת שלום דמפסקינן בין ברכה שנייה לשמע אבל
כי שעתה אמן אחר ברכת עצמו בין יחיד בין צבור הוי טעות
ונקרא מור והוי הפסקה בדבר שלא היה לו להפסיק וכל שכך
המפסיק באמן אל מלך נאמן דאיכא תלת דמפסיק בין ברכה ל'
לקריאות ועוד דמפי' שם שמים לבטלה ועכר בלא תשא ויהזכרת
השם הבא לית ליה ענינ' דמזכר לה לא להבחור בעמו ישר' ולא
לשמע ישראל והויא לבטלה ועוד כיון דלאו לצורך ברכה היא
אלא לאשלומי רמ' תיבות הוי ליה תוספת בקריאת שמע ודאי

תוספת לא יעקב אמרה ולא בניו ולא משה אמרה ואם כן אגן זה
דכי אברין ליה השתא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד
אי לאו דאמריה יעקב לא חזו אברין ליה ואע"ג דאמרי יעקב
לא אמרי ליה אלא בחשאי ואנן ניקום ונימא מדעתן מידי דלא
אמרה יעקב ולא משה ולא איתא לא כמתני' ולא בגמרא אלא כ
במחזרתא דדאי מנהגא לית ליה עיקר ומאן דיכול לסלוקה שלא
על ידי מחלוקת אלא בחבורה שדעת אחת לכולם שפיר דכי
ומאן דלא יכיל לסלקה לסלוקה לנפשיה ע"כ נהגים בספרד
לקרות פסוק הראשון בקול רם ומנהג טוב הוא להעיר הכולנה
בפסוק הראשון שהוא עיקר מקום כוונת הקריאה ויש נהגין ש
שנותנין ידיהם על פניהם בקריאת פסוק הראשון וראיתם מפ'ן
דברכות ר'כד מנח יידיה אע"ינה הוה קרי לה פי' בוחתם שלא
יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוין וכל מה שיעשה אדם לעורר
הכוונה טוב הוא כת' רב עמרם וצריך להפסיק בין תיבה לתיבה
וצריך להארי' בד' דאחד שיעור שיחשוב בלבו שהקב"ה הוא יחיד
בעולמו למעלה ולמטה וכארבע רחוקת העול' ויש נהגין להשתחו'
וראש כפי המושבה מעלה ומטה ולד' רחוקת ויש מפקפקין ברפ'
משום דא דתניא הקורא את שמע לא יקרוץ בעיניו ולא ידמוז'
בשפתיו וא"א חרא' ש'ל' היה אומ' שאין לחוש דהתם הקריצה ו
והרמיוז לצורך דבר אחר ומבטלין הכונה אבל הבא הרמיה היא
צורך הכוונה ונזרמת אותה ירושלמי אומר רב נחמן בר יצחק
וכלבד שידגיש בדלת שלא תוא כריש ונמצא מחרף ולא יחטוף
בחית שלא ימחר בה לקרותה בחטף שאין פי' משמעוזה בחטף
שום דבר ולא יארוץ באלף שלא יהא נראה כאי חד יש מפרשים
מדיקאמר וכלבד שלא יחטוף בחית אלמא שצריך להאריך בח
כשיעור שיחשוב בלבו שהוא יחיד בשמים ובארץ ובדלת יחשוב
שהוא יחיד בד' רחוקות וראיתם ממנחות דקאמ' התם חטרי' לגנת
דחית לחזייע שהוא חי וברומו של עולם ובדלת להמליכו בד'
רחוקות כנגד הדלת דאומר שמע שמע פי' שני פעמי' משתקים
אותו שנראה כשתי ר' שיות ואיתמר בירושלמי דווק' כצבור אבל
ביחוד שרי וצראה שאין לחלק דיבגמר' דידן אינו מחלק וה' דתני'
האומר שמע שמע הרי זה מגונה ומשמ' אבל שתוקי לא משתקנין
ליה משני בגמ' דאמ' פסק' ובפליה ודא דאמ' מלה וכפל' ופרטי'
כשכופל הפסוק משתקי' אותו דמיחזי כשתי רשמי' אבל כשכופל
חמלה אין משתקין אותו אבל הוא מגונה ורב אלפס פי' בהפך
כשכופל המלה משתקין אותו וצריך לחוש ליחזי שניהם ואם
כופל כל הפרשה אין לחוש וכת' רי' שצריך לשתק אותם שאומ'
באשמורת שמע שמע ואמריים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
זעד אע"פ שאינו מן הפרשה משום דאיתמר בפסחים בפרק
מקום שנהגו בשקרא יעקב לבניו בקש לגלות להם הקץ נסתלק'
ממנו שכיב אב' שמא יש בכפ' שאינו הגון פתחו כלם ואמרו שמע
ישראל ה' אלדינו ה' אחד פתח חזקן ואמר ברך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד ואמרינן נמי התם היכי נייעביד ניכריה לא אמריה
משה לא נימריה דא אמריה יעקב תקנו לומר אותו בחשאי על כן
נוהגין אותו לאומרו בחשאי אפי' במקומות שנוהגין לקרות כולח
בקול רם וצריך להפסיק מעט בין לעולם ועד ולוואהבת וכן צרי'
להפסיק בין היום לעל' למבד' שלא ידא נראה היום ולא למחר ו
ומהאי טעמ' נמי צרי' להפסי' בין אשר אנפי' מצוה אתכם היום וכין
לאהבה ירושלמי צריך להפסיק בין נשבע לה' כדי להטעים יפ'ה

שמה רבא דקב'ה מנענע בראשו ואומר אי לכנים שגלו מעל
שלחן אביהם ומה לו לאב שכבה בקלסין אותו בניו ורחקם מ
מעל שלחנו וכביכול שיש דאגה לפניו ואם יבינו י מלאבים
זה יקטרגו עלינו על בן אומרים אותו בלשון שלא יבינו שאינן
מכירים ארמית ודי' פי' הטעם לפי שהיו רגילין לומר אותו
אחר הדרשה כדאית' בשלהי סוטה אמאי מקיים עלמ' אסיררא
דקדושה ואידא שמה רבא דאגדתא והז' שם עמי הארץ שאינן
מכירים אלא ארמית שהוא לשונם לכן נהגו לאומרו בלשון
שדבל מבינין בו ולפי פי' זה יהיה כפשוטו שמה רבא תרגום של
שמו הגדול ועונין הצבור בכונה שלמה אמן יהא שמה רבא
מברך לעלם ולעלמי עלמאי כדאית' בפרק כל כתבי העונה אמן
יהא שמה רבא ככל כחו קורעי' לוגזר דינו פי' ככל כחו ככל
בוונתו וגם ככאן כפרשין שמי' רבא על השם שיחזור שלם
אבל בכל הכפרים גרסינן כל העונה אמן יהא שמו הגדול מבורך
נוה ראייה לפי רי' שאינו אלא תרגום של שמו הגדול והנור גס
שי' ואומר יהא שמי' רבא וכו' בת' בסידור רב עמרם ז"ל
ואומ' יתברך אמן ישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתחדר
ויתעלה ויתהלל שמה דקודשא בריך הוא ואמרן אמן לעילא ככל
ברכת ושירת' תושבחות ונחמת' דאמר' בעלמ' ואמרן אמן וכתב
עוד ויתקלם יש נוחגין שלא לאמרן ונותנין טעם לדבריהם ש
שתייב אדם לומר ז' דברים בשבחו של הקב"ה כנגד שבעה ריקיעים
וכיזן שאמר יתברך ואלו הששה הרי שבעה והאומרים יתקלם
נותנין טעם לדבריהם כיון שהפסיק באמן דיתברך צריך שיחא
ז' אחר האמן ונהגו עתה לומר ויתהלל במקום ויתקלם ואני
תמה על מנהג ספרד שאומרי' למעלה מכל הברכות והשירות
זהו תושבחות וכו' בלשון הקדש למה מפסיקין באמצע לומר ב
בלשון הקדש וגם רב עמרם כתבו בלשון תרגום ותקנו לומר
ונחמת' משום טאי דכתי' שהקב"ה מתאוונ' על גלותינו על כן אנו
כתפללין שיתנחם בקרוב וימהר לגאלינו ועל כן נהגו לומר
זכור רחמיך וחכדיך בשמחתחיל שי' קדיש על שם מרת רחמים
שזכור באותה שעה ואומ' גם פסוק ועתה יגדל נא שהוא לשון
יתגדל שאומ' שי' מנין הבריעות שבקדיש כתב רב נחשון שהן
ד' של חובה וא' של רשות יתגדל ויתקדש וכודע בעגלא ובזמן
קדיש יהא שמי' רבא וכודע ויתברך שמי' דקודשא בריך הוא
וכודע ויתעלה ויתפאר וכודע חם של חובה עושה שלום ב
בפרובי' וכודע חזא של רשות והללו בריעות כנגד ה' שמות
שדמ' בפסוק כי גמורחן שמש עד בבואו עושה שלום בגרומי
על שם הבלאבי שדמ' אש ומי' שדמ' ב' הפכי וא"א מכבת חבירו
גו' ואומר שי' ברבו את ה' המבורך ועונין אחריד' :
ברוך ה' המבורך לעולם ועד וכתב הרב
ד' מאיר מרוטנבורק שאין צריך שי' לחזור
ברוך ה' המבורך אבל הו' יהודה ברצלוני כתב שצריך לחזור
ברוך ה' המבורך ונהגין בכל המקומות שאינרין הקהל יתברך
וישתבח וכו' בשעה שי' אומ' ברבו ולכאורה נראה שיותר טוב
שלא לאומרו כדי שיאזינו ויבנו למה שיאמר שי' בדמסקינן ב
בסוטה בפ' ואלו גאמרין בכל לשון גבי ברכת כתבים שאין ל
לקהל לומר פסוקים בשעה שהכהנים מברכין מזה הטעם וגם רב
עמרם לא כתבו וא"א הראש' ל' שכתב על זה שבעתי' בכל המקומות
שאומרים יתברך וישתבח בשאומר החזן ברבו ולכך מאריך בן
חזון וסימן לדבר מורים שמאריך בו החזן עד שיאמרו הקהל מ
מודים דרבנן ע"כ :

קש ומברכין שתיים לפניו ואחר לאחריה וכעורב
שתי' לפניו וכו' לאחריה וסמכות על פסוק שבע ביום
הללתיך וזוהו שיגיע זמנה מאימתי זמנה משיראה חבירו ורגיל
עמו קצת כרחוק ארבע אמות ויכירנו ונמשך עד סוף ג' שעות
ומצוה בן המוכר לקרותה כוותיקין שהיו מכוונין לקרות' מעט
קודם הנץ החמה כדי שיסיים אותה וברכותיה כוותיקין עם הנץ
החמה ויסמוך בה התפילה מיד בהנץ החמה וכן כתב הרמבם
מצותה שיתחיל קודם הנץ החמה כדי שיגמור לקרות ולברך
ברכה אחרונה עם הנץ החמה ושיעור זה כמו שיעור שעה אחת
קוד' שיעלה השם ע"כ ומי שיוכ' לכיון לעשו' בן שכרו מרוכ' מאד
מובטח לו שזוהו בן העולם הבא ולא יזקק כל אותו היום מי
שזוהו אנוס כגון שצריך להחזיק בדרך או כיצא בו יכול ל'
לקרותה עם ברכותיה מיד אחר שיעלה עמוד השחר וכן אם
קראה מיד אחר שיעלה עמוד השחר בדיעבד אע"פ שלא היה אנו'
יצא ואין צריך לקרותה פעם שנייה וזוהו שלא יהא רגיל לעשות
כן אע"פ שזמנה נמשך עד סוף שעה שלישית אם נאגס ולא
קרא יכול לקרותה עם ברכותיה כל שעה רביעית ומיהו אין ל'
שבר בקורא בזמנה אבל מכאן ואילך לא יקרא בברכותיה ואם
יברך הו' ברכה לבטלה : נט
ברוך אתה ה' אלהי יוצר אור ובורא חשך היא ברכה ראשונה
ותקנו לומר ובורא חשך כדי להזכיר מדת לילה ביום ומדת יום
בלילה וחיותם באי' יוצר הבאורות ואם טעה ואמר באי' אלה אשר
בדברו בעריב ערבים וכו' מיד ואמר יוצר אור וגם סיים כדין
באי' יוצר הבאורות יצא אבל אם לא סיים כדין
או שאמר באי' יוצר אור ובורא חשך אשר בדברו מעריב ערבים
וגם סיים במעריב ערבי' לא יצא אבל אם סיים באי' יוצר הבאורות
יצא יוצר משרתים ואשר בשרתיו וכו' תקנו לומר כך משום דא
דאית' בפרק אין דורשין בל' יומא אברו מלאכי השרת מנהר דינור
שנאמר חדשים לבקרים והבי' פי' יוצר משרתים אותם הבתחדשים
בכל יום ואשר משרתיו מעולם כגון מיכאל וגבריאל כולם עומרי'
לפניו קדושה שביוצר בת' הרים במול' שאין החדד אומר אותה
וכן בת' רב גטרונאי אלא אומ' עונים באימה ואומרים ביראה קדוש
וברוך וא"א הראש' זע"ל בתב שיחיד יכול לומר שאינו בא עתה ל'
לקדש אלא סיפור דברים היוך המלאכים מקדשים ולא דמי ל'
לקדושה שכתפילה שאומ' נעדיצך שאותה ודאי אינה בפחות מ
מעשרה והבי' איתה במסכת סופרים קדושה שביוצר אור
ושכסדר קדושה חידד אומר אותה שאינו אלא סיפור דברים ונהגין
באשכנז לחתום באומר לעושה אורים גדולים כי לעול' חסדו אנו'
חדשו על ציון תאיר וזוכה כלנו במהרה לאורו כ"א יוצר הבאורות
ואין נהגין כן בספרד וכן כתב רש"י שאין לחתום באור העתיד
שאינו מעין החתימה לפי שסדרו החכמים תברכה על אור הים
המתחדש בכל יום ולא על אור העתיד וא"א הראש' ז"ל כתב
בתשובה דהו' שפיר מעין החתימה ופתיחה דיוצר אור ויינו אור
שברא הקב"ה בששת ימי בראשית ולא היה העולם כדאי להשממש
בו ונגזו לצדיקים לעתיד לבא ועל אור זה נאמר והלכו גוים לארץ
והיינו נמו' אור חדש שחדש בששת ימי בראשית שעתיד הקב"ה ל'
לחדש לנו ע"כ וכן דעת רב שרירא גאון שכתב הו' מה שפתב ר'
סעדיה שאין שי' רשאי לומר אור חדש על ציון תאיר אין בכך
בלום שלא על אותו אור אנו מברכין אלא שהזכרה בעלמ' היא בת'
א"א הראש' ז"ל בתשובה ברכת יוצר וערבית אנו אומרי' עם שי'
בנחת כי אין אדם יכו' לכיון תדיר עם שי' בשתיקה

וישראל ואמר אמן אפי' יחיד אחד ברכותיו כיון שהוא סיום של סדר ברכו ומתחיל להתפלל מיד ולא יפסיק רק אם אירעו אונס שלא הניח תפילין קודם קש' וכדומן לו בינתים להניחן יכול להפסיק ולהניחן כדי שיתפלל בתפילתו אבל אין לו להפסיק לברך על טלית ללבושו ותקנו לומר אמת ויצוב שחרית על החסד שעשה עמנו והקב'ה שנאלנו והעבדנו בים ושקע צרינו בתוכו ואית' בירושלמי צרי' להזכיר באמת ויצוב יציאת מצרים ומלכות הקריעת ים סוף ומכת בכורים ועור ישראל וגואלו ותקנו אמת ואמונה ערבית על הגאולה שלעתיד שאנו מאמינים ומקוים שיקיים לנו הבטחתו ויגאלנו בקרוב אי נמי על שאנו מפקדים בידו נשמותינו בכל לילה מאמינים בו שישכנה אלינו וזהו אמת ואמונה שאימת וקיים את דברו להשיב הפקדון והיינו דאמר ר' חנינא סבא משמיה דרב כל מי שלא אמר אמת ויצוב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו ופי' לא יצא ידי חובת המצוה כתקנה אבל לעולם יצא דברכות אין מעבבות : ס"ז ספק אם קרא שמע או לא חוזר וקורא ומברך לפניה ולאחריה אבל אם יודע שקראה אלא שמסופק אם בירך לפניה ולאחריה אינו חוזר ומברך : ס"ח בענין דהפסקה שמפסיקין בברכות שמע לומר קרובץ ראוי היה שלא להפסיק והר"מ נשאל על זה והשיב כך ראינו שאסור להפסיק חרי בפירוש שנינו במקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך ועו' שנינו כל המשנה מבטבע שטבעו חכמים בברכות לא יצא ידי חובתו ואשר הוגד לכם שאני יושב ביניה ושומע ושותק אמת הוגד לכם ולא מפני שהר"ש בעיני אני בא בעת הקרובה אלא כדי שלא אמנע עצמי מסדר הקדושה והקדישין ועניית אמן ולהתפלל עם הצבור אך מה שהוגד לכם שיש בידי למחות לא הוגד לכם האמת על כן אמרתי הגב' להם לישראל מוטב שיהו שוגגין ואל יזו מוזדין וזו היא סיבת שתקתי ומנהגי ביזם הקרובה כיון שהתחיל ש"צ בתיצור אור אני מתחיל לברך לברי' בלחש כל הברכות כסדרן וקורא קש' ומברך אחריה ברבת אמת ויצוב אך אינו גומרה מיד רק עד העונה לעמו ישר' בעת שזעם אליו ומשם ואילך אני שותק אינו מברך ולא מדבר בדברי תורה ולא בדברי שיחה עד שש"צ מגיע למקום שפסקתי ואני חותם עם הציבור ברבת אמת ויצ' בגאולה ואני סומך גאולה לתפילה ע"כ וכן כתב הר"ם במזל' ברכות אלו עם שאר הברכות אין אדם רשאי לפחות בהן ולא להוסיף עליהן אמנם נהוגין בכל המקומות לומר בהם קרובץ וגם הראשונים אשר תקנום היו גדולי עולם כמו ר' אלעזר הקליר וחבריו וכן כתב הר"אבד למעט או להדינות באמצע הברכה אין קפידא לפיכך נדגו להוסיף פיזטין במאורות ובאזהבה ובזולתות וגם ר"ת דחק לפרש ההיא דבמקו' שאמרו לקצר וכו' כדי לקיים המנהג ומ"מ טוב ויפה הדבר לבטלם למי שאיפשר כי היא סבה להפסיק בשיחה בטלה בדברי ובאי' גם כן ר"ת פירש לקיים המנהג לא ישר בעיני א"ל : ס"ט תנן בפרק הקורא את המגילה אין פורסין על שמע בפחות מעשרה פי' אותם שבאו לבי' הבגסת אחד שקראו הצבור שמע אומר קדי' וברכו וברכה ראשונה יוצר אור ולא יתיר ופורסין לשון חתיכה כמו פרוסה שאין אומרים אלא קצת ממנה יש שמוכיפין עוד לאחר שיסימו ברכה ראשונה לומר אבו' וגבורות

ואומר קדושה ואתה קדוש וקאמר שלא יעשו זה בפחות מעשרה היה אומר ר"ת שצריך שיהיו שבעה שלא שמעו קדיש וברכו ואז יאמרו אע"פ שהאחרים שמעו ותלמידי ר"ש כתבו בשמו שאפילו בשביל אחד שלא שמע קדיש וברכו פורסין על שמע ואפי' אותו שכבר שמע יכול לחזור ולפרוס בשביל האחד שלא שמע וזכו איתמר נמי במסכת סופרים במקו' שיש תשעה או עשרה ששמעו קדיש וברכו ועמד אחד שלא שמע בין אלו ואמר קדיש וברכו וענו אלו אחריו יצא ידי חובתו ולזה הסכים א"א הראש' ז"ל סומא שלא ראה מאורות מימיו יכול לפרוס על שמע ולברך יוצר המאורות שאע"פ שאינו רואה הוא נהנה במאורות שרואי' אחרים שיורוהו הדרך אשר ילך בה וכן כת' א"א הראש' ז"ל שיכו להתפלל ולהוצי' אחריו ובלב' שלא יקרא בתורה שאסו' לקרו' בה על פה : ע' נשים ועבדים פטורין מקש' וכן קטנים לר"ת דווקא בשלא הגיעו לחינוך ולר"ש אפי' הגיעו לחינוך לא השילו על אביו לחנכו בקש' לפי שאינו מצוי אצלו כשמגיע זמן קש' או ישן הוא כבקר חתן הבונס הבתולה פטור' בין כיום בין בלילה ד' ימים וד' לילות הראשונים אם לא עשה מעשה ומשם ואילך חייב ואם רצה חתן להחמיר על עצמו ולקרית קאמ' ת"ק הרשות בידו ורשב"ג אומר שאינו רשאי ופסק א"א הראש' ז"ל כרשב"ג וכן פסק ר"ח ורב אלפס פסק כת"ק וכל שכן האידנא שאפילו שאר כל אדם אין יכולין לכרין שאין כל כך חילוק בין חתן לשאר כל אדם וכן בתב' ה"ר מאיר מרוטנבורק שלא אמרו לפטור חתן אלא בזמן הראשונים שהיו מבחנין אבל עכשיו אפי' שאר כל אדם אינו יכו' לכרין והר"ם במזל' כתב כל מי שפט' מלקרו' קש' אם רצה להחמיר על עצמו ולקרית קורא והוא שתהא דעתו מיושבת עליו אבל אם היה זה הפטור מבוהל ותמה אינו רשאי לקרות עד שתתישב דעתו עליו : ע"א מי שמת לו מת שמוטל עליו לקברו או אפי' אינו מוטל עליו לקברו אם הוא מתאבל עליו כמו אחותו נשואה פטור מקש' ואפי' אם רוצה להחמיר על עצמו לקרות אינו רשאי וזכו אית' בהדיא בירושלמי ואפילו אם יש לו מי שמשתד' בשבילו בצרכי הקבורה פטור והגי' מלי' בחול אבל בשבת וי"ט חייב כל ימים עד הערב שיכול להחשיך על התחום ולהתעסק בצרכי קבורה המשמר המת אפי' אינו מתו פטור היו שנים משמרין זה משמר וזה קורא וכן החופר קבר' למת פטור וכל אדם אסו' לקרו' בבית הקברות או בתוך ד' אמות של בת' ע"ב נושא' הבטה וחלופיהן חלופיהן חלופיהן בין שלפני הכטה בין שלאחר הכטה את שלכטה צורך בהן לשאת אותה פטורין ואת שאין לכטה צורך בהן חייבין לפיכך אין מוציאין את הבטה סמוך לקש' אם הוא בענין שאין יכולין לקרות קודם ואם התחילו להוציאין אין מפסיקין כדי לקרות והר"ם במזל' כתב אין מוציאין הבת סמוך לקש' אלא אם כן היה אדם חשוי וא"א הראש' זצ"ל לא הפליג בין אדם חשו' לאחר העם העוסקי' בהספד בזמן שזבת מוטל' לפניהם נשכטים אחד אחד וקורין אין הבת מוטל' לפניהם הם יושבין וקורין והאונן יושב ודומם ודנוק העם הבאים לשמוע ההספד אבל החזנין והספדין פטורין ודנוקא ביזם הראשון אבל משם ואילך גם החזנין חייבין קברו את הבת וחזרו האבלים לקבל תנחומים וכל העם הולכים אחריהם מבקו' הקבר אל מקום שעומדין שם האבלים לעשות שורה לקבל

העין שלא ירא נראה כוד וצריך להתייז זין דלמען תזכור דלא
לישתמע תשקרו או תשברו וחי כעבדים המשמשין את הרב על
כפת לקבל פרס והראבד הוסיף זין דזכרתם דלא לישתמע
בסמך וידיגיש יוד דשמע ישראל שלא תבלע וכן חזר דהיה
דלא לשתמע והוא וצריך ליתן ריח בין וחרה אף דלא לשתמע
וחרף וצריך ליתן ריח בין תיבה שתחלה בסוף האות שלפניה
כגון למוד דככל לבבך על לבבכם ככל לבבכם עשב בשדך
ואבותם כהרה הכנף פתיל אתכם מארץ וצריך ליוזר ככל אלף
שאחר כס להפסיק כגון ולמדתם אותם שאם אינו מפסיק נראת
כקורא מותם ושממתם את וראיתם אותם וקשרתם אותם ולא ב
בקש בלבד אלא אף בפסוק דזמרה ובתפלה כמו ספרו בגוים
את שבחי ירושלים את ויראו את העם וממליכי את ולקיי את וכת
ה'רם כמזל צרי לדקדק שלא ירפח החזק ולא יחזק הרפ ולא יניח
הנד ולא יניח הנח וכת הראבד ולא ירעתי בבוד הנח מה הפסד
יש בו ואם א' על לבבך בבוד בית השני כדי להטעימם שלא תראה
ויו ואם יטעים יוד של ישראל שלא תראה אלף וכיוצא כזה יניח
הנח ותבא עליו ברכה כתב הרב ר' יונה שצריך לקרו בטעמיה
כמו שהם בתורה וזהו פי' דהיא דמקום שנהגו שהיו כורכין את
שמע שלא היו קוראין אותה בטעמיה וכשיאמר והיו לאות על
ידנה ומשמע בתפילין של יד וכשיאמר לטוטפות בין עיניך
ימשמש בשל ראש ויש נהגין למשמע גם בעיצות כשאומ' וזהו
לכם לעיצות וראיתם אותו :

קרא למפרע לא יצא כת ה'רם כמזל במה דברי אמר בסדר
הפסוקים אבל אם הקדים פרשה לחברתה אע"פ שאינו
רשאי יצא לפי שאין סמוכה לה בתורה אע"פ דתנן למה קדמה
שמע להיהיא אם שמוע לכתחלה סדרים לאומרים כן ואע"פ דתנן
בין ויאמר לאמת ויצויב לא יפסיק היינו כשקורא הפרשיות בסדר
תקנת חכמים קרא פרשה וטעה בה אם יודע היכן טעה כגון
שקרא כולה אלא שדילג באמצע פסוק אחד חזר לראש אותו
פסוק וגומ' הפרשה ואם אינו יודע היכן טעה יחזור לראש הפרש'
טעה בין פרק לפרק שהוא יודע שהוא בסוף הפרשה ואינו יודע
אם בסוף הראשונה או בסוף השנייה וחזור לסוף פרק ראשון ו
יתחיל וזהו אם שמוע טעה בוכתבתם ואינו יודע אם בוכתבתם
שכפרש' ראשון או בשנייה חזר לכתבתם שכראשון חזר שלא
התחיל למען ירבו ימיכם אבל התחיל למען ירבו בידוע שסיים
פרשה שנייה ואין צריך לחזור שכן הוא הרגל לשוננו לומר למען
ירבו אחר פרשה שנייה סוף

קרא סידורן אפי' שהיה בת' כדי לגמור את כולה יצא
והוא שלא שחה בינתים מחמת אונס שעכבו מ
מלקרות אבל אם שחה מחמת אונס שלא היה המקו' ראוי לקרות
או אונס אחד אם הפסיק ושהיה כדי לגמור את כולה בשחזור ל
לקרות צריך להתחיל מראש קראה ונכנס לבית ונכנסת ומצא
צבור שקורין צריך לקרות עמהם פסוק ראשון שלא ירא נראה
באלו אינו רוצה לקבל עליו עול מלכות שמים עם חבירו : סוף
הפרקי שואל אדם בשלום נכבד מפני כבודו ומשיב
שלום לכל אדם ובאמצע אפי' באמצע הפסוק שואל
מפני הידאה ומשיב מפני הכבוד ופרש' מפני הידאה אדם שידא
מבגו שמא ידרגנו וכן כת' ה'רם כמזל מלך או אנס ולא נהירא ל
לאא הראש' וצ"ל דהא מילת' דפשיט' שאין לך דבר שעומד בפני
פיקוח נפש ופיר' הוא מפני הידאה היינו ידאת אביו או רבו דכתי'
איש אביו ואביו תראו ותנן מורא רבך כמורא שמים וכן פירשו
הגאונים ולענין להפסיק לקדיש ולקדושה ולברכו נחלקו בה ו
הפוסקים י' אע"פ ששואל מפני הידאה ומשיב מפני הכבוד אינו
פוסק דכיון שעוסק בשבחו של מקום אין לו להפסיק בשביל ע
שבח אחד ובספר מצות הקטן כת' ועונין קדיש ואמן של הא
דקדוש ואמן של שומע תפלה בכל מקום ויש אומר שפוסק לבו
אפי' באמצע דלא גרע כמה שפוסק לשואל מפני הידאה ולהשיב
מפני הכבוד ולזה הסכים א"א הראש' ז"ל כת' בעל המנהג דהקורא
את שמע וקראו החזן לעמוד בתורה צריך לעמוד לקרות בתור
לכבוד התורה מקל וחומר מכבוד הבריות וידאתם שמפסיק
בשבילם ואלו הם בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשנייה בין
שנייה לשביע בין שמע להיהיא אם שמוע בין וזהו אם שמוע לויא
בין ויאמר לאמת ויצויב לא יפסיק וכת' ה'רם כמזל לא יפס
בדין בין פרק לפרק אלא כמו באמצע הפרק לשואל מפני הידא
ולהשיב מפני הכבוד ור"י פי' לא יפסיק כלל אפי' כמו באמצע
הפרק אלא יאמר אני ה' אלקיכם אמת ואז יפסיק כמו באמצע הפו
ואם אב' ה' אלדיכם אמת כדי שלא להפסיק ושהו אחד כך הרו
אין צריך לחזור ולומר אמת וגומר כל הברכה וחזרתם באי ג

העין שלא ירא נראה כוד וצריך להתייז זין דלמען תזכור דלא
לישתמע תשקרו או תשברו וחי כעבדים המשמשין את הרב על
כפת לקבל פרס והראבד הוסיף זין דזכרתם דלא לישתמע
בסמך וידיגיש יוד דשמע ישראל שלא תבלע וכן חזר דהיה
דלא לשתמע והוא וצריך ליתן ריח בין וחרה אף דלא לשתמע
וחרף וצריך ליתן ריח בין תיבה שתחלה בסוף האות שלפניה
כגון למוד דככל לבבך על לבבכם ככל לבבכם עשב בשדך
ואבותם כהרה הכנף פתיל אתכם מארץ וצריך ליוזר ככל אלף
שאחר כס להפסיק כגון ולמדתם אותם שאם אינו מפסיק נראת
כקורא מותם ושממתם את וראיתם אותם וקשרתם אותם ולא ב
בקש בלבד אלא אף בפסוק דזמרה ובתפלה כמו ספרו בגוים
את שבחי ירושלים את ויראו את העם וממליכי את ולקיי את וכת
ה'רם כמזל צרי לדקדק שלא ירפח החזק ולא יחזק הרפ ולא יניח
הנד ולא יניח הנח וכת הראבד ולא ירעתי בבוד הנח מה הפסד
יש בו ואם א' על לבבך בבוד בית השני כדי להטעימם שלא תראה
ויו ואם יטעים יוד של ישראל שלא תראה אלף וכיוצא כזה יניח
הנח ותבא עליו ברכה כתב הרב ר' יונה שצריך לקרו בטעמיה
כמו שהם בתורה וזהו פי' דהיא דמקום שנהגו שהיו כורכין את
שמע שלא היו קוראין אותה בטעמיה וכשיאמר והיו לאות על
ידנה ומשמע בתפילין של יד וכשיאמר לטוטפות בין עיניך
ימשמש בשל ראש ויש נהגין למשמע גם בעיצות כשאומ' וזהו
לכם לעיצות וראיתם אותו :

קרא למפרע לא יצא כת ה'רם כמזל במה דברי אמר בסדר
הפסוקים אבל אם הקדים פרשה לחברתה אע"פ שאינו
רשאי יצא לפי שאין סמוכה לה בתורה אע"פ דתנן למה קדמה
שמע להיהיא אם שמוע לכתחלה סדרים לאומרים כן ואע"פ דתנן
בין ויאמר לאמת ויצויב לא יפסיק היינו כשקורא הפרשיות בסדר
תקנת חכמים קרא פרשה וטעה בה אם יודע היכן טעה כגון
שקרא כולה אלא שדילג באמצע פסוק אחד חזר לראש אותו
פסוק וגומ' הפרשה ואם אינו יודע היכן טעה יחזור לראש הפרש'
טעה בין פרק לפרק שהוא יודע שהוא בסוף הפרשה ואינו יודע
אם בסוף הראשונה או בסוף השנייה וחזור לסוף פרק ראשון ו
יתחיל וזהו אם שמוע טעה בוכתבתם ואינו יודע אם בוכתבתם
שכפרש' ראשון או בשנייה חזר לכתבתם שכראשון חזר שלא
התחיל למען ירבו ימיכם אבל התחיל למען ירבו בידוע שסיים
פרשה שנייה ואין צריך לחזור שכן הוא הרגל לשוננו לומר למען
ירבו אחר פרשה שנייה סוף

קרא סידורן אפי' שהיה בת' כדי לגמור את כולה יצא
והוא שלא שחה בינתים מחמת אונס שעכבו מ
מלקרות אבל אם שחה מחמת אונס שלא היה המקו' ראוי לקרות
או אונס אחד אם הפסיק ושהיה כדי לגמור את כולה בשחזור ל
לקרות צריך להתחיל מראש קראה ונכנס לבית ונכנסת ומצא
צבור שקורין צריך לקרות עמהם פסוק ראשון שלא ירא נראה
באלו אינו רוצה לקבל עליו עול מלכות שמים עם חבירו : סוף
הפרקי שואל אדם בשלום נכבד מפני כבודו ומשיב
שלום לכל אדם ובאמצע אפי' באמצע הפסוק שואל
מפני הידאה ומשיב מפני הכבוד ופרש' מפני הידאה אדם שידא
מבגו שמא ידרגנו וכן כת' ה'רם כמזל מלך או אנס ולא נהירא ל
לאא הראש' וצ"ל דהא מילת' דפשיט' שאין לך דבר שעומד בפני
פיקוח נפש ופיר' הוא מפני הידאה היינו ידאת אביו או רבו דכתי'
איש אביו ואביו תראו ותנן מורא רבך כמורא שמים וכן פירשו
הגאונים ולענין להפסיק לקדיש ולקדושה ולברכו נחלקו בה ו
הפוסקים י' אע"פ ששואל מפני הידאה ומשיב מפני הכבוד אינו
פוסק דכיון שעוסק בשבחו של מקום אין לו להפסיק בשביל ע
שבח אחד ובספר מצות הקטן כת' ועונין קדיש ואמן של הא
דקדוש ואמן של שומע תפלה בכל מקום ויש אומר שפוסק לבו
אפי' באמצע דלא גרע כמה שפוסק לשואל מפני הידאה ולהשיב
מפני הכבוד ולזה הסכים א"א הראש' ז"ל כת' בעל המנהג דהקורא
את שמע וקראו החזן לעמוד בתורה צריך לעמוד לקרות בתור
לכבוד התורה מקל וחומר מכבוד הבריות וידאתם שמפסיק
בשבילם ואלו הם בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשנייה בין
שנייה לשביע בין שמע להיהיא אם שמוע בין וזהו אם שמוע לויא
בין ויאמר לאמת ויצויב לא יפסיק וכת' ה'רם כמזל לא יפס
בדין בין פרק לפרק אלא כמו באמצע הפרק לשואל מפני הידא
ולהשיב מפני הכבוד ור"י פי' לא יפסיק כלל אפי' כמו באמצע
הפרק אלא יאמר אני ה' אלקיכם אמת ואז יפסיק כמו באמצע הפו
ואם אב' ה' אלדיכם אמת כדי שלא להפסיק ושהו אחד כך הרו
אין צריך לחזור ולומר אמת וגומר כל הברכה וחזרתם באי ג

על דבר אחר מקבל מנגה לחות ואם אינם לחין כל כך מותר
והיכי דמי צואה כחרס ואסיקנא דאפי' אם היא יבשה כל כך שאם
יורקנא נפרכת אכור עד שתפר' על ידי גלילה שיותר בקל נפרכת
על ידי זריקה מעל ידי גלילה אבל כשהיא נפרכת על ידי גלילה
או היא כעפר ומותר פ"ג

בשם שאסור לקרות כנגד צואה כן אסור לקרות כנגד בית
הבסא אפילו אין בו צואה ודוק' ישן אבל חדש מבעיא
אם מותר לקרות אפילו בתוכו או לא ולא אפשיטא ו
כתב הר"ב ביון דלא אפשיטא אוליגן לקולא דקיימא לן הזמנה
לאו מילתא היא ומשום גזירה או משום ביוזון הוא דמבעיא לן ה
וילכך אוליגן לקולא ודרי' במזל כתב לחומרא וכן דעת א"א ה
הראש ז"ל ודוקא בתוכו אבל כנגדו מותר ואם אמר בית זה יהיה
לבית הבסא ואומר על בית אחר וגם זה דינם שוה בבית שהזמין
לבית הבסא ואם אמר על השני ובית זה ולא אמר גם זה מבעיא
אם הוה דינו כדין הראשון ויש מפרשי' לקולא וקורא בו לבתחיל'
והרי' במזל כתב לחומרא ואם קרא יצא אבל לבתחילה לא יקרא
אמר רבא דגני בית הבסא דפרסאי אף על גב דאית בהו צואה
כסתומין דמו ומותר לקרות בהן פ"שי שהן בחפיר וכן כרחוק
ד' אמות מן הגומא והרע' מתגלגל ונופל למרחוק ומידי שאין ב
בהן ריח וכתב רי' שלנו אף על פי שהן סתומין רגילין להשתתן
בהן ואין ראוי לקרות בהן פ"ד

מרחץ חדש שלא רחצו בו מותר לקרות בו וכיון בבית
החיצון יש שם ק"ש ותפילה ומניח תפילין ויש
שאלת שלום ובבית הפנימי הכל אסור וצריך לחלוץ תפיליו
וכאמצעי יש שאלת שלום ולא ק"ש ותפילה ואינו מניח תפילין
אבל היו בראשו אין צריך לחלצן פ"ה
לא ילך אדם כמבואות המטונפות ומניח ידו על פיו
ויקרא את שמע ולא עוד אלא אפי' היה קורא ובא
צריך להפסיק ואם לא פסק עליו הכתו' אומר וגם אני נתתי להם
חוקים לא טובים ומשפטים לא יתנו בהם ואם פסק עליו הבתוב
אומר וברבר הוה תאריכו ימים ובשיחזור פסק רב אלפס חוזר
למקום שפסק אפי' שזה כדי לגמור את כלה ורי' פסק אם שזה
כדי לגמור את כולה חוזר לראש דוראי היכא שהפסיק באמצע
בלא אונס שאם היה רוצה ויהי יכול לקרות בהא קיימא לן שאפי'
שזה כדי לגמור את כולה חוזר למקום שפסק אבל זה שהוצרך
לפסוק מפני המקום שאינו ראוי לקרות אם שזה כדי לגמור כולה

חוזר לראש וכן בהל' ותפילה ומנילה פ"ו
הרוחץ במים סרוחים או במי משרה ששור' בהן פשתן
או קנבוס לא יתכסה בהן ויקרא ואסור לקרות
כנגד' כמו כנגד הצואה לפניו מלא עיניו ואחריו ד' אמות ממקום
שכלה הריח פ"ז

גרף של רעי ועביט של מי רגלים הן כצואה לפניו מלא ע'
עיניו ולאחריו ד' אמות ממקום שכלה הריח אפי' אם אין
בהם כלום ואפילו אם הטיל בהן מים לא מהני ודוקא אם הן של
חרס או של עץ שנבלע בתוכו ומלאין זוחמא אבל אם הן של
זכובית או של חרס מצופין מותר כתב אבי העזרי' שאם כפאו
על פיו מותר הואיל ומכוסה דלא גרע מצואה בעששית וכל כיון
שהוא בלוע בתוכו שהוא אסור דברו בתוכו ואם הגרף והעביט
בבית כהא פליגי ביה תנאי רשב"א אומר אפי' בית של מאה אמה
חשיב כולו כד' אמות ולא יקרא עד שיוציאו או יניחו תחת ה'
המטה דאז חשיב כאלו הוא ברשות אחרת ור' שבנ' לא מוחשב

כל הבית ד' אמות וסכר דאם הן אחר המטה קורא מיד למטה
הוצעת וחשוב כאלו הוא ברשות אחרת לפני המטה מרחי' ממנו
ד' אמות ורבנן סברי אין חלוק בין בפני המטה ולאחריה אלא
בכל ענין מרחיק ממנו ד' אמות ולית הלכתא בר' שבא דחשיב
כל הבית כד' אמות דרבא פסיק דלא כותיה ולענין מטה אם
תחוץ פסק גאון בר' שבא שחוצעת כהא דכעי רב יוסף מרב
הוה מטה פחותה משלש כלבוד דמי נד' הו' זח' ט' מאי אמר ליה
לא ידענא עשרה לא מבעיא ליה דכרש' תא אחריתא דמיוא אמר
רבינא הלכתא פחות משלשה כלבוד דמי רשות אחריתא היא נד'
הו' זח' ט' בעי מיניה רב יוסף ברב הוה ולא פשט ליה ולחומרא
הגאון מפר' להך בעי' אליב דר' שבנ' דפחו' מג' אינה חוצצ' ויאי
ובעשר' הוצעת מג' עד י' מבעי' ליה וכיון דמיבעי' ליה אליב' פסק
כותיה דעד י' אינ' חוצצ' ומי' לפרשי' אין ראי' משם לפסול כר' שבנ'
שהוא פיר' הבעיא אליב' דר' שבא ואתחת המטה קאי דבפחות מג'
כלבוד דמי וחשיב כמכוסה למעלה מעשרה כאלו הוא ברשות
אחרת ולא חשיב כמכוסה תחתיה מג' ועד י' מבעיא ליה ולפי זה
תחת המטה עד ג' שרי וחשיב כמכוסה וכן כתב הר"ב דאפי'
ר' שבא דנחמיר מודה כהא פ"ח

כל המכאין קורין בתורה וקורין שמע ומתפללין חוץ
מבעי' קרי שבא מקלות ראש לכך אסור בדברי תורה
בק"ש ובתפילה והאידינא שרי דאמ' רב נחמן נהוג עלמ' כר' יהודה
בן בתיר' בדברי תורה דאמ' דברי תורה אין מקבלין טומאה ואין
צריך טבילה וכן כי אתא זעירא אמ' בטלחה לטבילתא כר' יהודה
בן בתיר' ולא דוקא לטבילת' אלא הוא הדין נמי רחיצ' בט' קבין לא
בעי דהא ר' יהודה לא מצרי' אפי' רחיצה וקאמ' דנהוג בוותיה
לגמרי בת' רב אלפ' איכ' מאן דאמ' הא דאמר בטלו' לטבילותא בין
לדברי תורה בין לק"ש ותפילה ואיכ' למאן דאמר דחוקא לדברי
תורה אבל לתפיל' בעי' טבילה ולא טבילה אלא רחיצה בט' קבין
ורבינו האי ז"ל כתב ביון דבגמרא ליכ' האי מילתא נקוט כנהוג
כל' ישר' בידך שבעלי קריין א"עפ שאין לה מים אינ' מתפללין עד
שירחצו והר' ישעיהו כת' שאין חלוק בין ק"ש לתפילה וכן כת' בהג'
והשתא נהוג עלמא דקרי בעל קרי בתורה בק"ש ותפילה ויורד
לפני התכה קמי' טבילה ונראה כיון דתלי' במנהגא אוליגן בכל
דוכתא בתר' מנהגא דנהוגי ביה והאידינא לא נהוג בטבילתא ולא
ברחיצה לא לדברי תורה וק"ש ולא לתפילה וכן כת' הר"ב לא
נהוג עלמ' כר' יהודה אלא בטבילה אבל ברחיצה לא נהוג כותיה

וזעירי מצרי' טקבין ומיחו בכל במקומותינו נהוג כותיה אף
בתשעה קבין וכמנו על הירושלמי דגרטינן התם גבי חס' ה'
הכפורים אסור בתשמיש המטה השתא ברחיצה אסור בתשמיש
לא כל שכן כלומר אסור לו להתפלל כעודו בעל קרי עד שיטבול
וכיון שאסור בר' חיצה כל שכן בתשמיש המטה ומשני במקום
שאי' טובדין ואם איתא שצריך תשעה קבי כואי משני אבתי ארחי'
אסור כל שכן בתשמיש המטה פ"ט

זמן תפילת השחר מתחיל משעלה עמוד השחר והאיר
פני המזרח שהיא כנגד תמיד השחר ומאותה שעה
ואילך הוא זמנה ומי' עיקר בוצותה עם הכף החמה אלא שאם ה'
התפלל משעלה עמוד השחר יצא ונמשך עד סוף ד' שעות ואם
עבר והתפלל אחר ד' שעות עד חצות א"עפ שאין לו שחר כתפיל'
כזמנה שבר' תפילה כיהא איכא וכיון שהגיע זמן תפילה אסור
לאדם להקדים לפתח חבירו ליתן לו שלום אבל אם פגע בו יכול
ליתן לו שלום ואסור לו להתעסק בצרכי' או לילך לדרך עד

תנחומין אם יכולין העם להתחיל ולגמור אפי' פסוק אחד קודם שיגיעו לשורה יתחילו ואם לא יתחילו העומדים בשורה ללכתו שורה הפנימית שרואין פני האבל פטורין החיצונים שאינן רואין פני האבל חייבין עג
שנים שהיו ישנים בטלית אחד לא יחזיר זה פניו לכאן ויקר' וזה פניו לכא' ויקר' אלא אם כן היה שלי' מפסיק ביניהן ואם היה ישן עם אשתו פסק רב אלפס קורא בחזרת פנים אפי' בלא הפסקת טלית משום דחשיב כגופו ורשי' פסק דאף באשתו אס' בלא הפסקת טלית ואם היה ישן עם בניו ובני ביתו בעודם קטנים מותר בחזרת פנים בלא הפסקת טלית ואם הם גדולי' צריך להפסי' בטלית ועד כמה חשובי' קטני' בתינוק עד שהיו לו י"ב שנים ובתינוקת עד שתהיה לה י"א מותר אפילו הביאו שתי שערות ובשנ' י"ג לתינוק ובשנ' י"ב לתינוקת אם הביאו שתי שערות אסור בלא הפסקה ואם לא הביאו שתי שערות מותר ומשנת יג' ואילך לתינוק וי"ב לתינוקת אפי' לא הביאו ב' שערות אסור בלא הפסקה עד

וזה ישן בטליתו ואינו יכול להוציא ראשו מפני הצינה חוצץ בטליתו על צוארו וקורא אע"ג דלבו רואה את הערוה קאמר תק' דשרי ויש אומרים על לבו דקסברי לכו רואה את הערוה אסור ופסק רשי' כתק' דלבו רואה את הערוה מותר ודי' פסק ביש אומרים שאוסרים וכן פסק רב אלפס ודבינו חננאל דילכך היה רוחץ במים צלולים אל יתכסה בהן ויקרא שלבו רוא' את הערוה ואם הם עכורים ואין ריחן רע מותר וכן אם לבו רואה את ערו' חבירו אסור ושאר אבריו שרואין אותה אפי' עקבו שמכוון כנגדה מותר אבל אם נוגעים בה אסור בין אם נוגעים ערוהו או בערות חבירו לכן כתב הר"אבד כל אבריו שנוגעין בערוה אחד ידיו ואחר ירכותיה שהערוה שוכבת עליהם אסור לקרות ק"ש בפני שהא מתחמם ומטריד חיתה טליתו חגורה לו על מתניו יכול לקרו' קש אע"פ שאסור להתפל' עד שיכס' לבו עה טפח מגולה באשה במקום שדרכה לכסותו א אסור לקרות ק"ש כנגדה אפי' היא אשתו וכן אם שוקה מגולה אסור לקרות כנגדה ושער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו אבל בתולות שדרכן לילך פרועות וראש מותר אסור לקרות כנגד ערות גוי ערוה בעששית ורואה אותה נגד דופנותיה אסור לקרות כנגדה עד

בעששית מותר לקרות כנגדה אע"פ שרואה אותה צואה בגומא כניח סנדלו עליה וקורא דחשיבא כמבוסה ואם היה סנדלו נוגע בה אסור העבירו צואה לפניו אסור לקרות כנגדה ופי' חזיר כצואה עוברת דמי ואפילו בא מן הגדר והיה צואה על בשרו ומבוסה בבגדיו או שדבנים ידיו בבית הבטא דרך חור ואינו כריח ריח רע רב הונא אמר מ' מותר לקרות ורב חסדא אמר אכור לקרות ר' ח' פסק ברב חסדא ור' יף פסק ברב הונא וכן דעת א"א הראש ז"ל אבל צואה בפית טבעת אפילו אם היא מבוסה אסור לקרות אפילו אם אינה נראת כשהוא עומד ונראת כשהו יושב ויש מפרשים דרב הונא לא שרי כצואה על בשרו אלא במקום שהיה נתכסית מאליה בלא מלבושים כגון אצילי ידיו וכדצא בו והיה לפניו מעט צואה יכול לבטלה ברוק שירוק בה ויקרא כנגדה והוא שיהא הרוק עבה ואין הבטול מועיל אלא לפי שעה אבל אם לא יקרא מיד חרוק נימוח ונבלע בה ולא בטלה ספק אם צוא' עמו בבית אם לאו מות לקרות כיון שאין דרך בבית להיות בו צואה וכ' הג' באשפה אסור ובספק מי רגלים אפי' באשפ' מותר ואם קרא במקו' הראוי להתפ'

בצוא' ומצאה בו אחר כך צריך לחזור ולקרו' אבל אם אין במקום דאוי להכתפק בו אין צריך לחזור ולקרות עז
מי רגלים אסור לקרות כנגדן עד שיטיל לתוכן רביעית מים ואז מותר לא שנא על גבי קרקע או בכלי ובלבד שלא יהא עביט המיוחד להם לא שנא היו הן בכלי תחלה ונותן מים עליהן ולא שנא היו המים בכלי תחלה וכתב הר"מבם ז"ל רביעית למי רגלים של פעם אחת ואם הם יותר יוסיף מים כפי השיעור ע"ח
היה קורא והתחילו מי רגליו שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר לקרות אפי' אם יש במים שעל בגדו טופח כדי להטפוח ואם שזה כדי לגמור כולה חוזר לראש ואם לאו חוזר למקום שפסק ע"ט

ריח רע שיש לו עיקר כגו' צואת אדם מסרחת אם היא מלאחריו צריך להרחיק ד' אמות במקום שכלה ה דריח אפילו אם הוא תותרן שאינו מריח צריך להרחיק עד מקום שיכלה הריח למי שמריח ומלפניו צריך להרחיק מלא עיניו אפי' בלילה שאינו רואה אותה צריך להרחיק עד מקום שאינו יכול לראותה ביום היתה במקום גבוה עשרה טפחים או עמוק עשרה או שהיתה בבית אחד והוא בבית אחר אפי' הפתח פתוח ויושב בצודה ורואה אותה אם אין לה ריח יכול לקרות דכין שהיא ב ברשות אחרת קרינא ביה שפיר והיה מחניף קדוש אבל אם יש לה ריח לא מדבנא הפסקה ולא שינוי רשות חצר קטנה שנפרצה במלואה לגדולה והגדולה עודפת עליה מכל צד אם צוא' כגדול' אסור לקרות בקטנה אם צואה בקטנ' מותר לקרות כגדולה צ צואת כלב וחזיר אם יש בהם עורות או דינים כדון צואת אדם לענין הרחקה ואם אין בהם עורות הוי כצואת שאר בהמה חיה ועוף שמוותר לקרות אצלם מיד כין אם היא לפניו או לאחריה אם אין בה ריח ואם יש בה ריח מרחיק עד מקום שיכלה הריח צואת חמור ודרכה לאחר שכא מן הדרך וצואת חתול ונמיה ונבלה מ מסרחת דינים כצואת אדם להרחיק מלפניו מלא עיניו ולאחריה ד' אמות במקום שכלה הריח וכתב אהי' הר' יחיאל ז"ל והחליך ב בדרך יכול להתפלל אע"פ שרואה צואה כנגדו אם אין הריח בא לו ולא חיישינ' למיעו' לתלותה בחמור ובסמוך לעיר יא' שיש לחוש לפי שרוב הבהמות המצויות שם הם חמורים צואת תרנגולים והחליכין בבית דינים כשאר צואת חיה אבל הלול ש שלהן שיש בו סרחון והוא מאוס דינו כצואת אדם לפניו מלא עיניו ולאחריה ד' אמות במקום שכלה הריח רע שאין לו עיקר כגון הפחה אם יוצא ממנו אסור בדברי תורה עד שיכלה הריח וכל שכן לק"ש ואם הוא יוצא מחבירו מותר בדברי תורה מיד ובק"ש אסור עד שיכלה הריח פ

מי שבריא לו שאינו יכול לעמוד על עצמו מלהפית עד שיגמור ק"ש ותפילה כת' א"א הראש ז"ל מוטב שיעבור זמן ק"ש ותפילה ולא יתפלל כמה שיתפלל בלא גוף נקי ואם עבר זמן תפילה אנוס הוא ודינו כשכח ולא התפלל שחרית שבתפלל מנחה שתים ואם יראה לו שיכול לעמוד על עצמו בשעת ק"ש יניח תפילין בין אחכה לק"ש ויברך עליהם כיון דאנוס הוא יכול להפסיק ולהניח פ
קטן שיכול לאכול כזית ככדי שיכול גדול לאכול ד' בעים ברחיקין מצואתו או כמי רגלית היה קורא ורואה צואת כנגדו ילך כדי שיורקנה מאחריו ד' אמות ואם אי אפשר כגו' שיש לפניו נהר או דבר אחר המעכבו ילך כדי שיניחנה לצדדין ד' אמות פב לענין צואה כמה תהא לחה והיא אסור לקרות כנגד אסיכג' אמר רבא צואה כחריס אסור מי רגלי כל זמן שמטפחין פי' טופח כדי להטפוח כגון שא' מניח ידיו עליהם תעל' בה לחו' שאם יניח'

קבוע ודיוע ולא ישב היום כאן ולמחר במקום אחר דהכי איתמר
בידושלמי אמר ר' תנחו בר' חייא צריך אדם לייחד לו מקו' בבי'
הכנסת שני יודי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם השתחוה
לא נאמר אלא ישתחוה משמע שהיה תדיר משתחוה שם ולא
ישב מיד אצל הפתח אלא יבנס שיעו' שני פתחי דאמר רב חסדא
לעולם יבנס אדם שיעו' שני פתחי ויתפלל שנאמר לשמור מוזות
פתחי ה' א' שלא ימהר להתפלל אלא ישהה כדי הלוך שיעור שני
פתחים אבל אם יושב סמוך לפתח אין לחוש וה' רם מרוטנבורק
היה אומר דוקא כשבית הכנסת פתוחה לרשות הרבים כפני ש'
שמכיש לחוץ ואינו יכול לכוון אבל אם אינה פתוחה לרשות ה'
הרבים שפיר דמי ונראה שאין לחלק דהא יליף טעמא מקרא וגם
גרסת הירושלמי לעולם יבנס אדם לפנים משתי דלתות מה טעם
אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותיו יום יום משמע דלאו מ'
משום פתיחת הפתח הוא ומשמע נמי כפשטיה שיבנס לפנים מ'
משני דלתות וצריך שלא יהא שום דבר חוצץ בינו לבין הקדר
והארון ודתיב אינן חוצצין אבל שאר כל דבר גלי וכדצא בהם
או בעלי חיים חוצצין ולא יתפלל בצד רבו ואחוריו וכ"ש שלא
יתפלל לפניו ואחוריו לרבו ואם הרחיק ממנו ד' אמות מותר ו'
וצד' שיהא המקום נקי מצואה ומי רגלים וריח רע ומכל הדברי'
שכתבת למעלה גבי ק"ש וכן אם התפלל ומצא צואה במקומו או
הפסיק באמצע מפני מי רגלים שהיו שותתין על ברכיו או מפני
שראה המקום משונף בבולס היה דינא כמו בק"ש . צא
בגדי' כיצד גרסינן בפ' דשבת רבה בר רב הונא ראמי
פומקי ומצלי פי היה מתקשט בבתי שוקים ב'
בשעת תפלה אמר רב אשי חזינא לרב כהנא כי איכא ריתחא
בעלמ' כפר ידיה ומצלי כעבדא קמי מריה וכי ליכא ריתחא מצין
נפשיה ומצלי פי כשהיה עת זעם היה חובק ידיו דרך צער ו'
ומתפלל וכשהיה עת שלום היה מתקשט בבגדים נאים ומתפלל
ואפי' אין לבו רואה את הערובה כגון שחוצץ בטליתו על כתפיו ש'
שמותר לקרות ק"ש אסור להתפלל עד שיכסה את לבו דתניא
היתה טלית של בגד או של עור חגורה לו על מתניו קורא ק"ש
ולתפלה עד שיכס את לבו כת' הרם כמו' ל' לא כסה את לבו או
שנאנס ואין לו כמה שיתכסה הואיל וכסה ערותו והתפלל יצא
ולכתחלה לא יעשה כן וגרסינן בפ' דשבת למ' ד תפלת ערבית
רשות כיון דשרא המיניה לא מטרחינן ליה פי' לאחר שהתיר א'
אורו אין מטרחינן אות לחזור ולחג' כדי להתפלל ופריך וליצלי
דכי פי' יתפלל בלא חגור ומשני משום הכון לקראת . אלדיך
ישראל וכת' בעל התרומות מפאן יש ללמוד שצריך אדם לאזור
אזור בשעת תפלה אפילו יש לו אכנט שאין לבו רואה הערובה
וכסה ראשו וכתב הר"ם כמו' ל' לא יעמוד בתפלה באפונדתו ולא
בראשו מגולה ולא ברגלים מגולות אם דרך אגשי המקום שלא
יעמוד לפני גדולים אלא בבתי רגלים . צב
גופו כיצד דתניא היה צריך לנקביו אל יתפלל משום
שנאמר הבון לקראת אלדיך ישראל וכתב ש'
שמוד רגלך באשר תלך אל בית האלדים ואמר רב אסי ואיתימ'
ר' חנינא בר פפא שמור נקבך בשעה שאתה עומד בתפילה
לפני ואם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל
וחגי מילי שאינו יכול לעמוד על עצמו שיעור הלוך פרס אבל
אם יכול לעמוד על עצמו תפילתו תפילה אבל לכתחילה לא
יתפלל עד שיבדוק עצמו תחלה יפה וכן יסיר כיוונו ויעו' וכל
דבר הטורדו ואחר שבדק עצמו יפה ירחוץ ידיו במים אם יש לו

ואם אין לו צריך לחזר אחריהם וחגי מילי שיש לו עוד שהוא
להתפלל אבל אם אין לו שהו ויעבור זמן התפלה ינקה אותה
בצרו או בעפר או בכל מידי דמנקי וכתב אבי העזרי הא
דאמרי בכל מידי דמנקי חגי מילי דלא אס' דעתי אל' שנתלכלכו
בטיט וי' אדרבה צריך שלא יהו מלובלבי ועל היסח הדעת אין
לחוש שאין היסח הדעת אלא באכילה וא' הראש ז' ל' היה אומר
שאין לחלק לא שנה ללוך לא שנה בהיסח הדעת אלא שינקה
בכל מידי דמנקי גרסינן במגילה בפ' בני העיר המשתין לא
תפלל עד שישהה כדי הלוך ד' אמות שכל ד' אמות תפילתו
ילא ישתין עד שישהה כדי הלוך ד' אמות שכל ד' אמות תפילתו
שגורה לו בפיו ורחוש מרחשן שפונתיה ואיתה נמי חגי ב'
בירושלמי גבי ריקקה הרוקק לא יתפלל עד שישהה ד' אמות
המתפלל לא ירוק עד' שישהה ד' אמות וטוב ליתן צרקה קודם
תפלה דר' אלעזר הוה יהיב פרוטה לעני ומצלי דכתיב א'
אני בצדק אחזה פניך . צב
ובבואו להתפלל ישהה נעט קודם שיקום להתפלל
דתנן חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת
קודם תפילה כדי שיכוונו לבם למקו' ושעה אחת אחר התפילה
שלא תהא נראית עליו כג' שי שכבוד לצאת כמנה ובעבודו
והתפלל לא יעמוד אלא מתוך כבוד ראש פי באימה והכנעה
דתנן אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש כדי שיכנע לבו
למקום ותניא אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק ולא מתוך
קלות ראש ודברים בטלים ולא מתוך כעס אלא מתוך שמחה
ולכך נהגו לומר אשרי ופסוקי דזכרא קודם תפילה כדי לעמוד
לתפילה מתוך דברי שמחה של מצוה שעוסק בדברי תורה ותני'
אין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה שלא
יהא לבו טרוד בה והיינו נמי כמו מתוך שמחה שהתורה מטכחנתו
דכתי' פקודיה ישרים משמחי לב ירושלמי ר' ידביה אומר לא
יעמו אדם להתפלל אלא מתוך הלכה פי' שהיה פסוק בדכפור'
בגבר' דידן העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה דמי פי' לענין
לעמוד מתוכו להתפלל שגם זו שמחה היא לו שעוסק בצרכי
צבור ויש מפרשים אותו לענין שאין צריך לפסוק כדי להתפלל
כמו שאין צרי' לפסו' מתלמו' תורה להתפל' למי שתורתו אומנותו
צד ובקומו להתפל' יחזי פניו למזרח דתני סוכא ומי ש'
שאינו יכול לכוון הרחוק יכוין לבו לאביו
שבשמים שנאמר והתפללו אל ה' היה עומד בחוצ' לארץ יכוין
פניו כנגד ארץ ישראל שנאמר והתפללו דרך ארצם היה עומד
בארץ ישראל יכוין לבו כנגד ירושלים שנאמר והתפללו אל ה'
העיר הזאת היה עומד בירושלים יכוין לבו כנגד בית המקדש
שנאמר והתפללו אל הבית הזה היה עומד בבית המקדש יכוין כ'
כנגד קדשי הקדשים שנ' והתפללו אל המקום הזה היה עומד
אחורי הכפורת מחזיר פניו כנגד הכפורת נמצא עומד במזרח כ'
מחזיר פניו לבערב כמערב מחזיר פניו למזרח בצפון מחזיר
פניו לדרום כדרום מחזיר פניו לצפון נמצא כל ישראל ככוונין
לבם לאביהם שבשמים אמר ר' אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה
כמגדל דוד צוארך בניו לתלפיות תל שהכל פונין בו וכהג'
שביעת קייב' לן ולא כהויה דבבא בתרא דפליגי אמוראי בפ' לא
יחפור איכא מ' ד שכנה במזרח וצריך להחזיר פניו למזרח
ואיכא מ' ד שכינה במערב וצריך להחזיר פניו למערב ואבן ש'
שכחזירין פניו למזרח כפני שאנו יושבין במערבה של ארץ
ישראל וכשחזיר פניו למזרח נמצאנו מתפללין כנגד ירושלים

ענין שכתבנו
בפ' שבת

שיתפלל ולא לאכול ולא לשנות ואם עשה כן עליו הבתוב אומר
ואתו השלכת אחרי גויך אל תקרי גויך אלא גאיך אחר שנתגאה
זה מקבל עליו עול מלכות שמים יכת' אבי העזרי שמותר לשתות
מים דלא שייך בהו גאווה ודחוק בחול אבל בשבת ויום טוב כתב
דאסו משום דקדוש ואדוני אבי וראש ז' היה שותה מים בשבת
בבקר קורם תפילה שאין הקדוש אוסרו כיון שעדיין לא הגיע
זמנו ואם התחיל לאכול קודם עלו השחר כתב הרם במזל שאין
צריך להפסיק וא"א הר"אש זצ"ל כתב על שם ר"י שצריך להפסיק
אפי' ללמוד פר' שי שאסו משהגיע זמנה ור"י מפרש דבריו דהיינו
דזוקא מי שרגיל להתפלל בבית מדרשו ואינו דגיל לילך לבית
הבגת דאיכא למיחש דלמ' מטריד בגרסיה ויעבור זמן קרית
שמע ותפילה אבל מי שרגיל לילך לבית הבגת אין למיחש אע"פ
שצריך מצות עם הבגת החמה מי שהוא אנוס כגון שצרי להשכי'
לדרך יכול להתפלל משעלה השחר וימתין מלקרות ק"ש עד
שיגיע זמנו ואע"פ שאינו סומך גאולה לתפילה הדין עדיף שפי
שיתפלל בכיתו כעומד ממה שיתפלל בזמנה והוא מהלך ויסמוך
גאולה לתפילה כי הוא דאבוה דשמואל ולוי כי הוה בעו בקרמי
ומיזל לאורחא הוה מקדמי ומצל' פי מקדמי לעיקר מצותה שהוא
הבגת החמה ודא הם מקדימין מעלות השחר כמאן כי האי תנא
השכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומגעגע
ומתפלל ולכשיג' זמן ק"ש קורא רש"א אומר בין כך ובין כך קורא
ק"ש ומתפלל פי בזמנה במאי קא מפלגי מר סבר תפילה מעומד
עדיף וכר סבר מיסמך גאולה לתפילה עדיף ופסק ר"ח באבוה
דשמואל ולוי והו' פסק כרש"א וא"א הר"אש ז'ל הסכי' לפסק ר"ח צ
הכתפלל צריך שיכין מקום לתפלתו ושיכין לה בגדי'
ומחשבתו וגופו מקום כיצד דתניא לאי עמוד
אדם לא על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי ספסל ולא על
גבי מקו גבוה ויתפלל אלא במקו נמוך שאין גבוהות לפני המקום
שנ' ממעמקים קראתך ה' וכת' הרם במזל שלא יתא גבוה ג' שפתי'
וכתב עוד דהו' גבוה ג' ויש בו ד' אמו' על ד' אמו' הרי הוא כעל'יה
ומותר להתפלל בו וכן אם היה מוקף מחיצו' אע"פ שאין בג' על
ד' מותר להתפלל שאין גובהו ניכר כיון שח' לק רשות לעצמו
ואומנן שע' שין מלאכה לבעל הדי' יכולין להתפלל כהאש הזית
או בראש התאנה ואין כאן משום לא יעמוד על גבי מקום גבוה
ותפלל דכיון שעלו לעשות מלאכתן הדי' כמי שעולה לעלייה
וכשאר האילנות צריכין לירד ומפרש בירושלמי דטעם לפי
שטרחתן כרובה פי שטרחת לחן כאלו לירד יותר מבשאר אילנות
ובעל הבית כבולן צריך לירד וצרי' שיהיו חלונות פתוחין לו
דאמר ר' חנינא לא יתפלל אדם אלא בבית שיש בו חלונות שנ'
וכיון פתיחו' ליה בעיליתיה ופי' ר' שי שדחלוונות גורמין שיכיון לבו
שיסתכל כלפי שמי' ולבו נכב' ולפי זה צרי' שהיו פתוחין לאותו
רוח שיתפלל ולא יתפלל במקום פרוץ כמו בשדה דאומר רבא
חצי עלי באן דכצלי בבקתא פי בבקעה ולא בחורבה ולא אחורי
בית הבגת דאמר ר' חלבו דמתפלל אחורי בית הבגת נקרא
רשע וחגי מילי דלא מיהדר אפיה לבי כבשתא אבל אי מהדר
אפיה לבי כבשתא לית לן בה לפי שאנו מתפללי' במזרח וכשהוא
אחורי בית הבגת שהוא כמערכ' ומחז' פניו לבית הבגת נמצא
שכחזיר פניו לרוח שהצבור מתפללין אבל אם הוא הופך פניו
בבית הבגת נראה כשתי רשות ואפי' לעכו אחורי בית הבגת
בשעה שהצבור מתפללין אסור שנראה כבופר כיון שאינו נכנס
וח' כשהוא פניו אבל כשהוא נושא משוי ניכר

שמפני משאו נבנע ואפילו אם הוא פניו אם הוא לבוש תפילין
נראה שאינו כופר ואפי' אם הוא פניו ובלא תפילין אם יש בית
הבגת אחרת בעיר או שיש לאותה בית הבגת פתח אחר אין
לחוש שאין לחשדו בכופר דשמה יכנס בפתח אחרת או בבית
הבגת אחרת לא יתפלל אדם אלא בבי' הבגת עם הצבו דאס'
ר' יוחנן אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הבגת פידוש
עם הצבור ואמר רב נחמן אסור לאדם שיקדים תפילתו לתפילת
הצבו וכעכו שנו ואפי' הוא אנוס שאינו יכו' לילך לבי' הבגת טוב
לו לכיון השעה שהצבו מתפללי' בה דכתי' ואני תפילתי לך ה' עת
רצו וידרשינ' אימתי הו' עת רצו בשעה שהצבו מתפללי' ואומר ר' ל'
כל מי שיש לו כי' הבגת בעירו ואינו נכנס לתוכה להתפלל נקרא
שכן רע ולא עוד אלא שגורם לו ולבניו גלו וצרי' לרוץ כשהולך
לבית הבגת וכן לכל דבר מצוה ואפי' בשבת שאסור לפסוע בו
פסיעה גסה וכשיצא כמנה אסור לרוץ וכותר לרוק בה ומיזא
מפני הכבוד דורסו כרגליו או מכסהו בגמי ואמר ר' יהושע בן
לוי לעולם ישכים אדם לבית הבגת כדי שימנה עם עשרת
ראשונים שאפי' באה באים אחריו נוטל שכר כנגד כלם ואמר
ר' יהושע בן לוי לבניו אקדימו ואחשיבו לבי כבשתא פי השכימו
והערימו לבית הבגת כי היכי דתורינו חיי' שנים שנבנסו לבית
הבגת וסיים אחר תפילתו קודם חבירו ומיזא לצאת ולא
המתין לחבירו אין תפילתו נשמעת ואם המתין ל'
שכרו הרבה מאד ופי' רבינו חננאל דזוקא בימדים שבת'
כנסיות היו בשדות ושכחיו מוקין ויש אומרי' דאף בשלנו בלילה
צריך להתמתין וד' היה המתין אף בשלנו כיום גרסינן בפסחים
לתפילה ד' מילין וחגי מילי לפניו אבל לאחריו עד מיל חוזר שפי
לא ופי' ר' שי לתפילה להתפלל בעשרה שאם הוא הולך בדרך
והגיע לעי' ורועה ללון בה אם לפניו עד ד' מילין מקו' שמתפללין
בעשרה צרי' לילך שם ולאחריו צרי' לחזור עד מיל כדי להתפלל
בעשרה אע"פ שיש פירושים אחרים שבפרשים בענין נשלת ימים
שצריך לילך לפניו ד' מילין כדי שיהיו לו מים ליטול יידי' לתפילת
ולאחריו מיל פי' ר' שי עיקר לכן צרי' להשתדל בכל כחו להתפלל
עם הצבור וחגי מילי לדבוק העם אבל מי שיש לו מדרש קבוע
בתוך ביתו שלומד בו מצוה להתפלל בו אפי' אין לו עשרה דר'
אמי ור' אסי אע"ג דהו' תליסר כבשתא בטבריא לא הו' מצלי אלא
ביני עמודי היכא דהו' גרסי' פי' בבית המדרש ואמ' אביי מריש הוה
גרסינא בגו ביתאי ומצלינא בבי כבשתא כד' דשמענא להו' דאמר
ר' חייא בר' אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו
לזקב' בעולמו אלא ד' אמות של הלכה ואמר רב חסדא מאי
דכתיב אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אמר הק' בה אוהב
אני שערים המצוינין בהלכה מכל בתי כנסיות לא מצלינא אלא
ביני עמודי היכא דגרסינא ומיזא א"א הר"אש ז'ל כתב בתשובת
שאלה זו' ל' טוב להתפלל עם הצבור בעשרה כי זמן תפילה לחוד
וזמן תורה לחוד וגם אין תורתינו כל כך אומנותינו וכדרכה שע'
ביום אנו מתבטלין נבטל תורתינו בשעת תפילה ונשלים אותה
בשעות אחרות ונצא ידי חובותינו בתורה ובתפילה וגם אם אין
תלמיד חכם מתפלל עם הצבו ילמדו אחרים קו' ממנו ולא יחושו
על התפילה כלל ונמצאו בתי כנסיות בטלות כי לא ידונג אותו
לכן זכו שאינו בא בשביל למודו ע"כ וקבע מקום לתפילתו שלא
ישנהו אם לא לצור' גדו' דאמר רב הונא כל הקובע מקום לתפילתו
אלדי אברהם בעזרו ואין די לו במה שיקבע לו כי' הבגת להתפלל
בה תודיר אלא גם בבית הבגת שקובע בה צריך שיהיה מקומו

שחנה ויאמרו ברת על לכה רק שפתיה נעות מכאן למתפלל ש
יצריך שיהתוך בשפתיו וקולה לא ישמע מכאן שלא ישמע קולו
בתפילתו ותכיא המשמע קולו בתפלתו חרי זה מקשני אמנה ש
טמאח כאלו הקבה אין שומע תפילה בלחש המגביה
קולו בתפלתו חרי זה מבניא השקר וכתוב בתו קראו בקול גדול
יא דא דאם שלא ישמע קולו בתפילתו שצריכה שתהיה בלחש
עד שלא תשמע אפי' לאזני ומביאין ראיה מן המוספת יכול דא
משמע לאזני כבר פירש בחנה וקולה לא ישמע ומיהו בגמר
דין אינו שמעט אלא השמעת קולו רמשמע שמשמע קולו ל
לאחרים אבל לאזני יכול להשמיע והכי איתא בהריא בירושלמי
יכול דא מגביה קולו בתפלתו כבר פירש בחנה וקולה לא ישמע
והדעת נותנת שיותר טוב להשמיע לאזני כי או יוכל לכו' יותר
וכן כתב ד"ס במ' זל ולא יתפלל בלבד אלא מתתך הדברי בשפתיו
ומשמיע לאזני בלחש ולא ישמע קולו אמר רב
הנא לא שנו שלא יגביה קולו אלא שיכול לכוין בלחש אבל
אם אינו יכול לכוין בלחש מותר והכי מילי בינו לבין ע
עצמו אבל כצבור אסור דאמי' למיטרד צבורא ואם משמע
קולו כשמתפלל בביתו כדו' שילמדו קמנו בני ביתו מותר כדאית'
בירושלמי ר' יונה כד חזו מצלי בני כבשתא והו' מצלי בלחישא
וכו' והו' מצלי בביתיה הו' מצלי בקלא עד דילפי מיני בני ביתי
צלותא וכול להתפלל ככל לשון שירצה ופי' רב אלפס דווקא
בצבור אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש ויש מפרשים
דא דאמר' יחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש דווקא כששואל
צרכי אבל כשמתפלל תפלה של צבור אפילו יחיד יכול לאמרה
בבל לשון ואם הראש ז' ל כת דאף יחיד כששואל צרכיו יכו' לשון
בבל לשון שירצה חוץ מלשון ארמי : קב
אגרי האשה הנצבת עמבה בזה מכאן שאסור ליטב בתוך ד'
אמות של תפלה וכן מלפניו בין מן הצורך צרי' להתרחק
ד' אמות הנצבת עמבה שדחה עומ' כמותה בזה בניכטריא תריסר
דחיינו יב' אמות לג' תרחקות וכתבו הגאונים דווקא בשדשב בטל
אבל אם עוסק בתפילה כגון בקש ובברכותיה וכיוצא בו שפיר
דמי ומשמע מברכותיה שאם עוסק בתורה אסור שלא הזכירו אלא
קש ובברכותיה וחיי מסתבר אע"ג דחמירא תורה מתפלה שהרי מי
שתורתו אומנותו אינו מפסיק ממנה לתפילה בהא תפלה עדיפא
שהטעם שאסור ליטב בתוך ד' אמות של תפילה מפני שנראה
כאלו חבדו מקבל עליו מלכו' שמי' חיי' אצו' קב' שיהו' עוסק בקש
ובברכותיה אזל לי' זאי טעם אבל אם הוא עוסק בתור' אבתי איתא
הי טעם ועו' נלמד מן הגדון שהרי עלי' מסתמא לא היה עומד
בטל מתלמוד תורה כדאמרין אסור לתלמיד חכם לעמו במקום
הטנפת לפי שאי אפשר לו בלא תלמוד תורה ואפי' הכי היה צרי'
לעמוד ואם היושב ישב כבר ועמד זה בצדו היה אומר א' הראש
ז' ל שאינו צריך לקום שהרי זה בא בגבולו אע"פ שיש להשיב ד'
דהא ילפינ' מעלי' חזא היה יושב תחילה דכתיב ועלי' הכהן יושב
על סוודות ויכל' ה' ואפילו הכי הצריך לקום ממ' אין משיבי את
חארי אחר מיתו וגם וגם כי לשון הגמרא משמע בדבריו דקאמר
אסור ליטב אצל המתפלל אבל אם ישב כמו מותר מדלא קאמר

אסור להיות יושב ואסור לעמוד כנגד המתפללים בתוך ד' אמות
דווקא לפניהם אבל בצדו מותר לעמוד ולעמוד קב
חיה עומד בתפלה ונתעטש פי' שיצא ממנו ריח דרך מש
מבתין עד שיכלה הריח וחזר ומתפלל בקש להתעטש
הלך אחרי ד' אמות ומתעטש וממתקן עד שיכלה הריח וכשיכל'
הריח חזר למקומו ואומ' רבון העולמים יצרתנו נקבים נקבים ח
חלולים חלולים גלוי ודוע לפניך חרפתינו וכלמתינו חרפהו
וכליטתה בחיינו רמה ותולעה במותינו וחזר למקום שפסקה
ומתעטש בתפלתו למטה סימ' רע לו למעלה סימן יפה לו ש-ש
שעושיין לו נחת רוח למטה שהעישוש הוא כוח לאדם כך עושיין
לו נחת רוח למעלה . קב

קב יפסיק בתפילתו ואפי' המלך שואל בשלמו ולא ישיבנו
וחמ' מלך ישראל אבל מלכי אומות העולם פוסק מפני
הסכנה אם אי אפשר לו לקצר אבל אם אפשר לו לקצר כגון ש
שיאמר תחלת הברכה וסופה ובענין זה יוכל לסיים קודם שיגיע
אליו יקצר ואם אפשר לו ליגצל ממנו במה שיטה מן הדרך ישח
ולא יפסיק בריבוד והח מתפלל בדרך ובאה בהמה או קרון
כנגדו יטה מן ולא חדרך יפסיק אבל בענין אחר אין לו לצאת
במקומו עד שיגמור תפילתו והוא דר' עקיבא כשהיה מתפלל
בינו ולבין עצמו אדם היה מניחו בזוית זו והיה מוצאו בזוית אחרת
מרוכב כריעות והשתחויות בתחנונים של אחר תפילה היה ואפי'
נחש כריד על עקבו לא יפסיק ודווקא נחש אבל עקרב פוס' לפי'
שהוא מעוד יותר להז' ונחש נמי אם ראה שהוא כעוס ומוכן להז'
פוסק ואם ראה שור בא כנגדו פוסק דתניא רב אושעיא מרחיק'
משור תם חמשים אמה וממערד כמלא עיניו וכל מקום שפוסק
חוזר לתחלת ברכה שפסק בה ואם פסק בג' ראשונו חוזר לראש
באחרונות חוזר לרצה : קה

המתפלל שתי תפילות זו אחרי זו כגון במוספי או ש
ששבו ולא התפלל וצריך להשלימה בזמן
תפלה של אחריה ומתפלל שתיים זו אחרי זו צריך להמתין בין א'
אחת לחברתה כדו' הילוך ד' אמות : קו

כל הפטורין מקש כגון שעוסקין בכעוזה או בשרירות מצוה
פטורין מן התפלה ועודף עליהם חלופי נושאי המטה ש'
שאינ' למט' צורך בזה שפטורין מן התפלה אע"פ שחייבי בקש וכשי'
ועכרין חייבין בה וקטנים שהגיעו לחיובך צריך להצטפ' להרגיל'
ובעל קרי יש או אע"פ שאינו צריך אפי' רחיצה בט' קבין לקש
צריך הוא לתפילה וכן בת הרים במזל ומיהו נהגו שלא להצריך
שום דבר אפי' לתפילה מי שתורתו אומנותו כגון ר' שמעון בן
יוחי וחביריו מפסיקין ממנה לקש ולא לתפילה אבל אנו מ'
מפסיקין בין לקרית שמע בין לתפילה ואינו פוסק לאמן היא שמי'
רבא ולא לקדושה וקדיש וכתב ר' חננאל שישתוק ויכוין למה
שאומר שליח ציבור והוא כעונה וכן פ' שי' בשם הג' אבל רבינו
תם ורי' כתבו שאין לו לשתוק וכוין דשומע בעונה הוה ליה
הפסק וכן כתבו הגאונים : קו

אמר ר' אלעזר ספק והתפלל ספק לא התפלל לא יחזור
ויתפלל ר' יוחנן אומר

היה רוכב על החבור אין צריך לירד ולהתפלל אפי' אם יש לו מ
שתופס חמורו אלא כתפלל דרך הלוכו וכן אם היה בספינה או
על גבי קרון יושב וכתפלל או אם היה הולך כרגליו מתפלל
דרך הלוכו אף אם אין פניו כנגד ירושלים אפילו שלא במקום
סכנה כי אם יעמוד ותפלל יקשה בעיניו איחור דרכו ויטרד לבו
ולא יוכל לכיון ויש מחמירין לעמוד באבות צו
וכיון רגליו זה אצל זה דכתי' ורגליהם רגל ישרה וכתרגמי'
ורגליהן רגל וכוונתן ירושלמי זה שעומד בתפיל' שצרי'
להשוות רגליו ר' לוי ור' סימון חד אמר כמלאכי השרת דכתיב
ורגליהם רגל ישרה וחד אמר ככהנים דכתיב לא תעלה במעלות
שהיו הכהנים הולכין עקב בצד גודל כאלו רגליהם שוין זה אצל
זה וצריך שיכוף ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ שנאמר והיו
עיניו הלא שם כל הימים ואנו מתפללין כנגד בית המקדש ולכן
צרי' שיתן עיניו למטה כנגדו ונחשב כאלו אנו עומדי' בו ומתפללין
ובלבו יכוין למעלה שנאמר נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים
כתב ה"ר מ"ז מניח ידיו על לבו כפותין הימנית על השמאלית
ועומ' כעבד לפני רבו באים וביראה ובפח' ואל יניח ידיו על חלציו
צו"ל לא יאחזו בידו תפילין ולא ספר תורה בורועו'
ולא קערה מלאה בידו ולא סכין ומעות
ובכר מפני שלכו עליהם שלא יפלו מידו ו
ויטרד ותתבטל כוונתו ולחלב בזמנו מותר לאחזו ביד כיון שהו'
צורך מצוה אינו נטרד בשבילו צו'
ולא יגזק ויפזק ואם עשאו לרצונו הרי זה מגסי הדין ואם
צריך לעשותן מתוך אונס יניח ידו על פה שלא ת
תראה פתיחתו ולא יניח ידו על סגורו כדרך גסי
הדין ואסור לו לרוק אם אפשר לו ואם אי אפשר לו שלא לרוק
מבלעו בכסותו ואם הוא איסטגים ואינו יכול להבלעו בכסותו
זורקו לאחוריו או לשמאלו אבל לא לפניו ולא לימינו ואם בינה
עוקצתו ימשמש בבגדיו להכירה כדי שלא תתבטל כוונתו אבל
לא יסדינה בידו ואם נשמש שליטו במקומו יתב' למשמש בו ל'
להחזירו אבל אם נפל כולו אינו יכול לחזור ולתעטף בו והיו
הפסק היה לו כשוי של ד' קבין על ראשו וחיצע שקת תפלה צריך
לפרקו מעליו ולהתפלל פחות מכאן מתפלל ועודנו עליו : צו'
מחשבתו כיצד דתניא המתפלל צריך שיכוין לבו שני'
תבין לבם תקשיב אונן פי' שיכוין פידוש ה'
המלות שמוציא בשפתיו וחשבת כאלו ש'
שכינה כנגדו שנא' שיתיה לנגדי תביר ועיר וכוונה היסוד כל'
זבוח שבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה ב'
בתפלתו ויחשו' כי אלו היה מדבר לפני מלך בשד ודם שהיו כאן
ולכח בקבר היה מסדר דבריו ומכו' בהם יפה לבל יבשל קו' לפני
מלך מלכי המלכים הקב'ה שצריך לכון אף מחשבתו כי לפניו
המחשבה כדבור כי כל המחשבות הוא חוקר וכן היו עושין ח'
חסידים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומבטלין בתפילתם עד
שהיו כגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות רוח השכלית עד
שהיו מגיעין קרוב למעלת הגבוהה ואם תבא לו מחשבה אחרת
בתוך התפילה ישתוק ע' שתתבטל המחשבה ולא יתפלל לא
במקום שיש בו דבר שמבטל כוונתו ולא בשעת המבטלת כוונתו
דאר' חייא בר אבא כל שאין דעתו מחשבת עליו אל יתפלל רבי
חנינא ביזבא דרתח פי' ביום שהיה כועס לא היה מצלי' ר' אליעזר
אומר הבא בן הדרך אל יתפלל תוך ג' ימים ר' אלעזר בנו של ר'
וסי' חגלילי אומר אף המיצר שמואל לא היה מצלי' בבית דאית

כה שכרא מפני הריח ששורדו רב' לא היה מינלי בביתא דאית בי'
הרסנא וכתב הר' מאיר כרו'טנבורק אין אנו נוהרין עתה בכל זה
שאין אנו מכוונין כל כך בתפילה ויתפלל דרך תחנונים כרש
המבקש בפתח וכנחת ושלא תראה עליו כמשוי ומבקש ליפטר
ממנה ואחר שיעש' כל זה מובטח לו שתתקבל תפילתו שזתפילה
היא במקום הקרבן דכתיב ונשלמה פרים שפתינו וכתוב ולעבדו
בכל לבבכם וכי יש עבודה בלב אלא איזו היא עבודה שהיא ב'
בלב הוי אומ' זו תפילה ולכך צריך ליהדר שתהא דוגמת הקרבן
בכוונ' ולא יערב בה מחשב' אחר כמו מחשבה שפוסלת בקרשים
ומעומד דומיא דעבודה דכתיב לעמוד לשרת והשוואת הרגלים
ככוננים בשעת העבודה וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד
קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו' ושלא יחוק' דבר בינו לבין ה'
הקיר ובינו לקרקע דוגמת הקרבן שחציה פוסלת בינו ובין ה'
הכלי ובינו לרצפה וראוי הוא שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים
לתפילה כגון בגדי כהונה אלא שאין כל אדם יכול על זה וממ'
טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפילה משום נקיות ואחר
שיעשה דוגמת הקרבן עולה לריח ניחוח למקום שהקרבן עולה
והמלאך עושה אותו כתר לקונו ואר' יחשו' ראוי הוא שיעש' הקב'ה
את בקשתו כיון שכונתו בתפילתו דאורכה זהו המזכיר עונותיו
אלא יחשוב שיעשה הקב'ה בקשתו בחסדו ויאמר בלבו מי אני דל'
ונכזה בא לבקש מאת מלך מלכי המלכים הקב'ה אם לא מרוב ח'
חסדיו שהוא מתנהג בהם עם בריותיו צו'
שכור אל יתפלל עד שיעבור יינו ואם התפלל תפילתו
תועבה וצריך לחזור ולהתפלל ואפי' אם עבר זמן
התפילה דחשוב כשונג שתוי אל יתפלל ואם
התפלל תפילתו תפילה חזי דמי שכור והזכי דמי שתוי שכור כל'
שאינו יכול לדבר בפני המלך שתוי כל שיכו' לדבר לפני המלך
וממ' לכתחילה לא יתפלל אפי' אם שתה כדי רביעית עד שיסיר
יינו ודרך מל' ושינה כל שהוא מפגיין היין וחגי מילי כששתת
רביעית אבל שתה יותר כל שכן ששינה שוכרתו ודרך שחדתו
ופי' בה' הגי מדי' במאלך ברגליו אבל רכוב ודאי דרך מפינה היין
יין ושכר אל תשת ראשי תיבות ואם שתה כדי רביעית אסור ל'
להתפלל תשת תפילת שכור תועבה : ק'
וצריך להסיר תפלתו קודם שיתפלל כדי שתהא שגורה
בפי' ודווקא תפילה של פרקים לפי שאינו רגיל
בה אבל תפילות התדירות לא וכתב ה"ר מ"ז
של פרקים כגון של ראש חדש ומועדות וא"ה דר' ז"ל כתב של
פרקים הוא מל' יום ואילך ולפי זה ר"ח אין צריך ק'
תנו רבנן המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות ואם אינו
יכול לכיון כבולין לפחות כיון באבות דאמר רבי
אלעזר לעולם ימוד אדם עצמו אם יכול לכיון ב'
באבות יתפלל ואם לאו אל יתפלל ואם התפלל ולא כיון באבות
יחזור ויתפלל ואם כיון באבות אין צריך לחזור ויראה אפילו אם
כיון כבולין ולא כיון באבות שצריך לחזור ולהתפלל והאידנא אין
אנו חוזרין בשביל חסרון כוונה שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין
אם כן למה יחזור כתב הר' אליעזר שירגיל אדם עצמו שיכוין
לפחות בחתימה של כל ברכה שיש בהן קיג' תיבות כמו שיש
בתפילת חנה וקיג' פעמים לב בחומש לומר שצריך כון כוונת
הלב אמר רב המנונא כמה הלכתא ג' דאתא איכא למשמע
מוגן קרא דחפה וחנה

די מחסורה וזמנך בעיניך עשה באי שומע תפלה ואינו צריך
 לג' ראשונות ולא לג' אחרונות ואומרה כשהוא מהלך ולכשיגיע
 לביתו צריך להתפלל פעם אחרת היצא לדרך יתפלל תפלת
 הדרך וזה נוסחת ידי רצון כלפני ה' אלדי ואלדי אבותי שתוליכנו
 לשלום ותסעדנו לשלום ותסמכנו לשלום ותביאנו למחוז
 חפצנו לשלום ותצילנו מכף כל אויב ואורב בדרך ותננו לחן
 לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו כי אתה שומע תפלות
 עמך ישראל ברחמים באי שומע תפילה וצריך לאמרה בלשון
 רבים ומעומד ואין צריך לומר אותה אלא פעם אחת ביום אפי'
 אם ינוח בעיר באמצע היום ומה שאינה פותחת בברוך פרי לפי
 שאינה אלא תפלה בעלמא שמתפלל להקבה שיתוליכנו לשלום
 ואינה לא בכרכת הנהגין ולא בכרכה שתקנו על שם המארע
 אלא בקשת רחמים ומפני שיש בה אריכות דברים חותמין בה
 בברוך וזו מאיר מרונטבורק כשהיה יוצא לדרך בבקר היה
 אומרה אחר ידי רצון בדי להסמיכה לברכת גומל חסדים ותהיה
 ברכה הסמיכה לחברתה ויש לומר אותה אחר שהחזיק בדרך
 ואין לאומרה אלא א"כ יש לו לילך פרסה אבל בפחות מפרסה
 לא יחתום בברוך ואם שכח מלאומרה יאמר אותה כל זמן
 שהוא בדרך ובלבד שלא הגיע תוך פרסה הסמיכה לעיר שרועה
 ללון בה משם ואילך יאמר אותה בלא ברכת הגכנס לבית
 חמדרש יתפלל שלא יארע תקלה על ידו ויאמר ידי רצון מ
 מלפניך ה' אלדי ואלדי אבותי שלא אבשל בדבר הלכה ושלא
 אומר על טהור טמא ועל טמא טהור ולא על דמות אסור ולא
 על האסור מותר ולא יבשלו חברי ואשמח בהן וכיצאיתו יודה
 ויאמר מודה אני לפניך ה' אלדי ששמת חלקי עם יושבי בית
 המדרש ולא שמת חלקי עם יושבי קרנות שאני משכים וחס
 משכימי אני משכי' לדבר תורה וחס משכימי לדברים בטלים אני
 עמל וחס עמלי אני עמל ומקבל שבר וחס עמלים ואינן מקבלין
 שבר אני רץ וחס רצי אני רץ לחיי עול הבא וחס לבאר שח' קיא
 גאולה לתפילה שלא יפסיק ביניהם כלל ד
ויסמוך
 דהעיד ר' יוסף בן אליקים משום קהלה ק
 קדישא דבירושלים כל הסומך גאולה לתפילה אינו נחוק כל א
 אותו היום ירושלמי תכף לגאולה תפילה שני' היו לרצון אמרי
 פי וזגין לבי לפניך ה' צורי וגואלי היינו גאולה וסמך ליה יענך ה'
 ביום צרה היינו תפלה אמר ר' אמי כל מי שאינו סומך גאולה ל
 לתפילה למה הוא דומה לאוחזו של כלך שבא ורפק על פתחו
 של מלך יצא המלך לידע מה הוא מבקש ומצאו שהפליג אף הוא
 מפליג אבל אמר אחר גאל ישראל לא הוי הפסק ומצוה לענותו
 ביון שהוא אחר סיום ברכות של ק' ש' ויש נהגין לומר קודם פ
 פסוקים כגון שומע תפילה עדיך כל בשר יבואו כי שם ה' אקרא
 חבו גודל לאלדינו ואין לאומרים דהוי הפסק אבל ה' שפתי ת
 תפתח ופי יגיד תהלתך לא הוי הפסק דאמר ר' יוחנן בתחלה
 הוא אומר ה' שפתי תפתח כיון דתקנחון רבנן בתפלה כגאולה
 אריבת דמי אבל במוסף ומנחה אם ירצה לומר פסוקי יאמר קיב
גרסינן
 בפ"ק דמגלה תניא ק"כ זקנים ומהם כמה ג
 נביאים תקנו י"ח ברכות על הסדר ואמר רב
 יהודה אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש
 אחרונות אלא באמצעיו אמר ר' חנינא ג' ראשונות למה הן דומי
 לעבד שמסדר שבח לפני רבו אמצעיות למה הם דומים לעבד
 שבקש פרס מרבו אחרונות למה הם דומים לעבד שקב' פרס
 מרבו שמשבח וזולך לו ופי כהג וכן ר' ת' ורי דוקא צרכי יחיד אין
 לשאול בהם אבל צרכי צבור שרי דהא

כולהו אחרונות צרכי רבים ניכחו ועם כה שהעבד כבוד שחל'
 של רבו יכול לשאול צרכי צבור שזה שבה וכבוד לרב שרכי
 צריכין לו ועל כן נהגו לומר קרובין בשלש ראשונות ועוד שאמר
 יעלה ויבא בעבודה אלמא צרכי רבים שרי קיב
ברכה
 ראשונה והיא אבות תניא מנין שנאמר אבות
 שנאמ' חבו לה בניאליס ומנין שאמר נבחרת
 שנאמ' חבו לה כבוד ועוז ומנין שאמ' קדושת שנאמר חבו לה
 כבוד שמו ופותרו באלדי אברהם דאמ' ריש לק' ואעשך לגוי גדו'
 זה שאומרים אלדי אברהם ואברכך זה שאומרים אלדי יצחק
 ואגד לה שמך זה שאומרי אלדי יעקב יכול יהיו חותמי בכלת ל'
 והיה ברכה בך חותמין ואין חותמין בכלתן והיא פותחת וחותרת
 בברוך והאחרות כולן הן ברכה הסמיכה לחברתה הילכך אין
 פותחות בברוך ואע"פ שאין מלכות בפתחה יש אומרים ואלדי
 אברהם הוי כמו מלכות שאברהם המליך אותו על כל העולם ש
 שחודיע מלכותו ואלהותו לכל באי העולם ויש אומרים והאל
 הגדול הגבור והגורא הוי כמו מלכות דלאו דוקא לשון מלכות
 בעי' כדאמרינן בפ"ק דראש השנה שמע ישראל וגו' הוי מלכות
 וכשאומר ברוך אתה ישחה דתניא אל' ברכות ששוחזן בהן
 באבות תחלה וסוף ובהודאה תחלה וסוף ואם בא לשחות בסוף
 כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה שלא יבוא לעקור
 תקנת חכמים שלא יאמר כל אחד אשהו בכל מקום שארצה
 ונמצא שאין כאן תקנת חכמים ודוקא בתחלת הברכות וסופן
 אבל באמצעיתן יכול לשחות הילכך אותם שנמנען לשחות ב
 בראש השנה וביום הכפורים בשאמר זכרינו וכי כבוד צריכין
 לזקוף כשיגיע לסוף הברכה אבר ר' תנחום אבר ר' יושע בן
 לוי המתפלל צריך שיברע עד שיתפקקו כל חוליותיו שבשדרה
 פי' שידיו בולטין הקשרים שבפרקי חוליותיו עולה אבר עד ש
 שיראה איסר כנגד לבו פר' שי שיכרע עד שיראה כ' קבטים אחד
 למעלה מן הלב ואחד למטה וכרוחב איסר ביניהם ורכיניו דאי
 פי' שיכופ ראשו כאגמון שאו רואה איסר שמוטח כנגד לבו ולא
 שיטחה גופו וראשו זקוף ד חנינא אומר כיון שנענע בראשו
 שוב אינו צריך אבר רבא והוא דביצעד בפשיה פי' שניכר שהוא
 חפץ לברוע אלא שביצעד עיניו ואינו יכול כגון שהוא חולה
 או זקן וכשיזכיר ה' זקוף דאמר חנינא סבא משמיה דרב כשהוא
 בורע בורע בברוך וכשהוא זקוף זקוף בשם פא' טעמא אבר
 שמואל דתיב ה' זקוף כפופים רב ששת כי כרע ברע כזירא
 וכי זקוף זקוף כחזיה פר' ש' כחזירא כטכט שביד האדם שאדם
 חובטו כלפי כטה בפעם אחת כך יכרע בכחירות בפעם אחת ו
 וכשהוא זקוף זקוף בנות ראשו תחלה אחר כך גופו שלא
 תראה עליו כמשוי כמו הנחש כשהוא זקוף כגבזה הראש זקוף
 מעט מעט ורכיניו האי פידש חזירא הוא אחד ככני הקוצים
 וראשו כפוף וכן יכרע שלא יכרע באמצע כתיב וראשו יטאר
 זקוף וזהו שפידש בפירוש שיראה איסר כנגד לבו האל הגדול
 הגבור הגורא אין להוסיף עליו כדאית' בפ' אין עומדין והוא ד
 דנחית קביה דר' יאמ' אבר האל הגדול הגבור הגורא האריך
 העוז והיראי האמין החזק אמר ליה טייכתיה שכחא דסרד הגך
 תלתא אי לא דאמרן משה רבינו ואתו אנשי כנסת הגדולה
 ותקנינהו לא הוה אמרי להו ואת אמרת כולי דאי פי' וכטכטפליג
 לומר מראה דבריו שהגיע לתכלית השבח הילכך אין לומר אלא
 כמו שאמר הראשונים גב

הלאו שיתפלל אדם כל היום כולו והלכת כר' יוחנן וכפרש ה' דר' יוחנן לא קאמ' אלא בספק תפלל אבל אם ודאי לו שהתפלל לא פליג אדרב יהודה דאמ' פוסק אפי' באמצע ברכה ורב אלפס פי' דר' יוחנן דנוקא ביחיד קאמ' ואדעתא דרשות דהשת' הוא לה כמו נדבה וכמו שהיחיד מתנדב קרבן נדבה כך יכול להתפלל תפלת נדבה אבל אדעתא דחובה אסור ועבור בין אדעתא דחובה בין אדעתא דנדבה אסור דקיב' לן תפלות כנגד תמידין תקנום וכשם שהעבור אין מביאין עולת נדבה כך אין מתפללין תפלת נדבה ויחיד נבי' אינו יכול להתפלל מוסף נדבה כמו ש' שא' נו מתנדב קרבן מוסף והא דאמ' רב יהודה פוסק אפי' באמצע ברכה מידיי בגון שהתחיל להתפלל אדעתא דחובה ונזכר שכבר התפלל פוסק שאם יגמור אותה אדעתא דחובה הוי כמקריב שני חמדין ואינו יכול לגמור אותה אדעתא דנדבה כיון שהתחיל אותה אדעתא דחובה ורבי האי זל' פי' ההיא דר' יוחנן על ידי חידוש שאם יכול לחדש בה דבר יתפלל ואם לאו אל יתפלל וכן כתב הר' יונה שאין לו להתפלל אלא על ידי חידוש או בספק אם ה' התפלל או לא נביעא העולה בידינו מדברי כולם מי ששכח ש' שהתפלל והתחיל להתפלל ונזכר באמצע שהתפלל פוסק אפילו באמצע ברכ' ואם יודע לחדש דבר מתחיל לכתחלה פעם אחרת דאמר רב יהודה הנכנס לבית כנסת ומצא עבד שמתפלל' אם יכול לחדש דבר שתהא תפלתו תחנונים מתפלל ואם לאו אל יתפלל ואין חילוק בין אם מצא עבד מתפלל' אם לאו לעולם אל יתפלל אלא על ידי חידוש יש אומרי' שצריך חידוש בכל ברכה וברכה מענינה ולא נהירא רק שיכול לחדש בה דבר אחד ניש' אומ' ודאי כני בדבר אחד ומדחו צריך שיחדש באחת משאר כל הברכות חוץ מבשומע תפילה דלא מיהו כל כך חידוש מה ש' שמוסיף בה כיון שהיא ברכה כללית ויכול לשאול בה כל מה ש' שירצה אבל בשאר ברכות שאינו יכול לשאול בהם אלא מענין הברכה הוי חידוש מה שמוסיף בה ואא' הראש זצל כת לא ברירא ליה שפיר פירוטא דדאי מילתא כי מי הוא זה שאינו יכול לחדש דבר באחת מכל הברכות לרפואה או לפרנסה או לתלמודו ונל' אם יכול לחדש פ' אם נתחדש אצלו דבר שלא היה צריך לבקש עליו קודם ע"כ ואם אינו יודע לחדש דבר וגם בריא לו ש' שהתפלל ורצה להתפלל אדעתא דנדב' לרב אלפס ינו להתפלל חוץ מן המוסף יש אומרים שגם בשבת אין להתפלל נדבה שאין נדבה בשבת ולרבי האי אין להתפלל נדבה בלא חידוש ולזה הסכים אא' הראש זל' שכתב בתשובה שאלה וזל' הילכך אני אומר שיש לאדם ליחזר שלא יתפלל נדבה בלא חידוש וגם צריך שיחזר את עצמו זריו וזוהי ואמיד בדעתו שיוכל לכוין בתפלתו מראש ועד סוף או קרינן ביה נדיב לב עולות אבל אם אין יכול לכוין יפה קרינן ביה למה לי רוב זבחיכם והלאו שיוכל לכוין יפה בשלש תפלות דקבועות ליום ע"כ קח טעה ולא התפלל שחרית מתפלל מנחה שתי הראשונ' מנחה והשנייה לתשלומין טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתיים וכן אם טעה ולא התפלל מנחה יתפלל ערבית שתיים אפי' שעבר יומי נת' כה' טעה ולא התפלל ערבי יתפלל שחרית שתיים שכח ולא התפלל שחרית יתפלל במנחה שלש ב' בתחלה מתפלל של מנחה ואחר כך שחרית ואחר כך ערבי ר"ל כל זמן שלא עבר היום יש תשלומי לתפלותיו אבל הרשכס כתב שאין תשלומין א"א כשזכר בזמן תפילה ראשונה שאחריה אבל אם לא נזכר עד שעבר זמן שתי תפילות אין לה תשלומין וכן כתב הר"ם בגמ' טעה ולא התפלל שחרית ולא מנחה מתפלל

ארבות שתיים אחרונ' תשלומי מנחה אבל שחרי' אי' לה תשלומי' שכבר עבר זמנה וכן בשאר תפילות ע"כ טעה בתפלת מוסף אין לה תשלומין והא דיש לתפילה תשלומין דוקא בשטעה או נאנס אבל אם הוי מעוות שאינו יכול לתקן הוא ופי' יתפלל נדב' אם ירצה ויש לו שכר תפילה דרחמי טעה ולא התפלל מנחה בערב שנת מתפלל ערבית שתיים של שבת ואם טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל מוצאי שבת שתיים ולקמן בסדר מוצאי שבת יתבאר זה בע"ה ואם טעה ולא הזכיר יעלה ויבא במנחה בראש חודש או שהתפלל במנחה בשבת תפילה של חול יש אומרים שמתפלל ערבית שתיים ויש אומרים שאין צריך ולצאת ידי ספקא יתפלל ערבית שתיים השנייה נדבה ואין צריך לחדש בה דבר קט

הנכנס

לבית הכנס' ומצא עבד מתפלל' אין יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע ש"ע לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל לפי שצריך לומר קדושה עם העבור ואם נכנס אחר קדושה אם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע ש"ע למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל לפי שצריך לשחות במודים שלא יהא נראה ככופר לבי' שהעבור משתחווים לו והוא הדין נבי' אם יכול להגיע למודים או לאחת מן הברכות ששוחין כשיגיע ש"ע למודים שפיר דבי' כיון שמשתחוה עם האחרים ואם צריך להתחיל כדי לסמוך גאולה לתפילה והודמן לו שמגיע ש"ע למודים נטהא באחת מהברכות באמצעה ישחה עמו אבל אם הוא בתחלתה או בסופה לא ישחה שאין שוחין בתחלת ברכה או בסופה אלא באבות ובהודאה וכיהו לכתחלה אין לעשות כן אם לא שהוא מוכרח להתפלל כדי לסמוך גאולה לתפילה וכן לענין קדושה אם הוצרך להתפלל כשיגיע עם ש"ע לנעריצ' יאמ' עמו מד' במלה מה שהוא אומ' ואין בזה הפסק קי

רבן

גמליאל אומר מתפלל אדם בכל יום שמנה עשרה ר' דוסא אומר מעין שמנה עשרה והיא הבינו שאמר שלש ראשונות ואחר כך הוא אומר הבינו ה' אלדינו לדעת את דרכיך וכול את לבבינו ליראתך לסלוח היה לנו להיות גאולים ורחמינו במכאוב ודשנינו בנאות ארצך והנפוצים בארבע כנפות הארץ תקבץ ותועים בדעתך ישפטו ועל הרשעים תניף ידריך וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי בשיחך פורס נקרא אתה תענה טרם נדבר אתה תשמע פי' אתה ה' עונה ומציל בכל עת צרה וצוקה פודה ומציל ב'אי שומע תפלה ו' ואומר שלש אחרונות וצריך לאומרם כעונד ובכל שנה יכול להתפלל אותה חוץ מבימות הגשמי' שצריך לומר שאלה בברכת השנים וחוץ ממוצאי שבת ויום טוב כפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת והני מילי בשעת הדחק כגון שהוא בדרך או כינצא בו וכשיגיע לביתו אין צריך לחזור להתפלל פעם אחרת אבל שלא בשעת הדחק אין לומר אותו כתב הר"ם בפועלים שעושים מלאכה אצל ב"ה מתפללין הבינו אם עושין בשכרן ש' שנוטלין שכר פעולתם לבד בסעודתם שאז צריכין לומר למלאכתם אבל אם אין נותן להם שכר אלא שעושים בשכר ה' הסעודה מתפללין כל י' אבל אין יורדין לפני התבה ואין נושאין בפיהן ואיפשר שחושב פועלין בשעת הדחק והולך במקום גדודי חיות ולסטים מתפלל תפלה קצרה וזה נוסחה צ' ערבי עמד ישראל מרובין ודעתן קצרה יהי רצון מלפניך ה' אלרי שתתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו ולכל גויה וגויה

ירושלמי הכתפלל ואינו יודע אם הזכיר אם לא קודם ל' ה' חזקה
מה שהוא למוד מזכיר מכאן ואילך מה שצריך מזכיר הילכך עד
ל' יום אם ספק לו אם הזכירו או לאו צריך לחזור דמסתמא לא
הזכיר וה' נמי ל' יום אחר הפסח מסתמא הזכיר וצריך לחזור וה'ם
ברוטנבורק היה רגיל לומר בשמיני עזרת ברכת אתה גבור צ'
פעמים עד משיב הרוח ומוריד הגשם כנגד ל' יום שאומ' אותו ג'
פעמים בכל יום ועכשיו אם היה מסופק אין צריך לחזור וראיתו
מפ' כיצד חרגל דאמר גבי שור המועד ריחק גניחותיו חייב קרב
גניחותיו לא כל שכן הבא נמי כיון דאחר ל' יום אם הוא מסופק
אין צריך לחזור כל שכן צ' פעמים ביום אחד וחד פרץ ז' כת' לא
חזינא לרב' קשישי דצרפת דעבדי חבי שאי' חגרו דומה לראיה
דהתם טעמא משום שהחזק ליגח ואם החזק ג' רחוקות כש' בג'
קרובות אבל גשם שנתקן בתפילה והזכיר תלוי בהרגל לשונו לא
אמרינן הכי וא"א הראש ז' היה נוטה לסברת הר' באיר ברכה
שלישית אתה קדוש ובה יד' תבות כנגד יד' תבות שבפסוק וקרא
זה אל זה ואמר וחזתם ב'א' דאל' הקדוש חוץ מעשרה ימים שבין
ראש השנה ליום הכפורים שחזתם המלך והקדוש כאשר יתכאר
במקומו בעוה' ואלו שלשה ברכות חשובות כאחת ובכל מקום
שטעה בה חוזר לראש לא שנה יחיד ולא שנה צבור קט'ו
ברכה רביעית אתה חונן ומה ראו לומר בינה אחר קדושה
דבתיב כי בראותו ילדי וכו' עד והקדישו את קדוש
ישראל וכו' ליה וידעו תועי רוח כינה ויש בה י' תבו'
כמנין תבות שבפסוק ואתה תדבר אל כל חכמי לב ומשו' שמואל
האדם מן הכהמה היא הבינה והשכל קבעוה ראש לאמצעיות
ירוש' אם אין בינה אין תפלה ומכדילין בה במוצאי שבת ויום טוב
משום שהיא חכמה שמה שהאדם מכדיל בין דבר לדבר חכמה
היא לו לכן קבעוה בברכת חכמה ודין הכהלה ושעותה יתבאר
בסדר מוצאי שבת בעוה' חכמי' השיבנו ומה ראו לומר תשובה
אחר בינה דכתי' השמן לב העם הוחז ואזני' הכבד ועיני' השע' פן
יראה בעיניו ובאזני' ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו הרי שהבינה
מביאה לידי תשובה ויש בה ט' תבות כנגד ט' תבות שבפסוק
יעזוב רשע ודרכו וכן בפסוק ובשוב רשע וכן בפסוק ועוד בה
עשיריה וגדלה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד וכן הארץ לרקיע
מהלך תק' שנה ועוביו של רקיע מהלך תק' שנה וכן כל אי' שבין
רקיע לרקיע נמצא אריות ורקיעים ולמעלה מהם כסא הכבוד
שהיא תשובה מגעת שם הרי ט' והברכה מתחלת בה ומסיימת בה
הרי כנגד י' ימי שבין ראש השנה ליחס הכפורי' שמזוכנין לבעלי
תשובה לכן תקנו לומר אבינו בברכת השיבנו ובסלח לנו מה שאין
כן בשאר הברכות היינו טעמ' שאנו מזכירים לפני' שהאב חייב
ללמד לבנו על כן אנו אומרים השיבנו אבינו לתורתך ובסלח
לנו משום הא דבתיב וישוב אל ה' וירחמוהו ואל' אלדינו כי ירחם
לסלוח על כן אנו מזכירין רחמי האב כדכתיב כרחם אב על בני'
שירחם עלינו ויסלח לנו ששית סלח לנו ומה ראו לומר
סליחה אחר תשובה כי על ידי תשובה הק'בה סולח דכתיב וישוב
אל ה' וירחמוהו ואל' אלדינו כי ירחם לסלוח שביעית ראה נא
בענינו ומה ראו לומר גאולה בשביעית כי היה ראי' לומר רפאינו
אחר סלח כסד' הפסוק הסולח לכל עונייכי הרופא לכל תחלואיכי
אלא אמר ר' חייא בר אבא מתוך שאנו עתידין ליגאל בשביעית
קבעוה בשביעית אע"ג דבששית קולות בשביעית מלחמות
במוצאי שביעית כן דוד בא מלחמה אתחלת דגאולה הוא ועוד
נכון לומר תכף לסליחה גאולה קי'ו
שמינית רפאינו ומה ראו לומר רפואה בשמינית אמר ר'
חייא מתוך שניתנה מילה בשמיני וצריכה
רפואה קבעוה בשמינית וגם כדי לומר גאולה בשביעית

שינו סדר הפסוק שהיה ראוי לומר רפואה בין סליחה לגאולה
כדפריש' לעי' כדכתי' הסולח לכל עונייכי הרופא לכל תחלואיכי
אלא שראו לקבוע גאולה בשביעי' הילכך קבעוה כיו' אחר ברכה
שאחריה ויש בה כ' תבות כנגד כ' פסוקי שבפרשת מילה וכו'
תבות בפסוק ויהי אם שמוע עד רופאיך שבזכות התורה והמצוות
באה רפואה וכו' אותיות בפסוק כי חיים הם למוצאים ולכל בשר
מרפא אע"ג דתניא כל ה' תוב לרבי' אין מבנין אותו ליחיד ליחיד
אין מבנין אותו לרבים ואם כן כיון שהפסוק הוא לשון יחיד רפאינו
ה' והרפא הוא אנו אומרי' אותו בלשון רבי' פי' הר'מה חיינו כבתרגום
המתרגם הפסוקים אינו רשאי לשנות מיחיד לרבים או איפכא
וה' נבי' הקורא הפסוק בכתבו בזמן שמכוין לקרות אבל פסוק
של תפילה שאין כוונת העבור לקרותו אלא להתחנן ודרך תפילה
ובקשה הרי הן כשאר תפילות ורשאי לשנותם לפי צורך השעה
לפי ענין תחנתם ובקשתם ווד' יונה כתב דוקא בשקורא כל
המזמור או כל הענין כסדר אז אין לשנות אבל בשמתפלל ואומר
פסוקים הנה והנה יכול לשנות מיחיד לרבים וכרבים ליחיד ולזה
נוטה דעת א"א הראש ז' קי'ו
תשיעית ברכת השנים ומה ראו לאומרה בתשיעית אמר
ר' אלכסנדר כנגד מפקיעי שערי דכתיב שבור
זרוע רשע ורודו אמרו בתשיעית דאשרי האיש ולמה רגשו גרים
שתי פרשיות הן ויש בה' תיבות כנגד כ' תבות שבפסוק יפתח
ה' לך וז' שבפסוק פותח את ידך ורי' ל' ובפסוק שבור זרוע רשע
יש כ' אותיות וקריאתו חשוכה כאחת ורי' ל' ובאשכנז אין משנין
בה כלל אלא אומרי' בימות הגשמים ותן טל ומטר לברכה וכימות
הצמחה ותן ברכה וחיי משמ' ליסנא דגמרא שאלה בברכ' השנים
אלמ' אין משנין אתה אלא ששואלין בה מטר ובספרד נוהגין
לשאל טל בימות החמה שאומרים ותן טל לברכה אע"ג דטל
לא מיעצר בתפילין עליו שיתגדלו לברכה ומתחילין לשא' ס' יום
אחר תקופת תשרי ויום שתפול בה תקופת תשרי הוא כבלל
הששים דתנן בג' במרחשון שואלין את הגשמים ר' ג' או' בשבעה
בו ואמר ר' אלעזר הלכה כר' ג' ותניא ר' חנניא אומר ובגלות פי'
בבבל אין שואלין עד ששים יום אחר התקופה ואין בתר בני
בבל גרידינן ואיבעי' לן יום ששים כלפני ששים ואין שואלין בו
או כלאחר ששים ואסקנא כלאחר ששים הילכך בתחלת ע'
ערבית של יום ס' בתחילת וכתב אבי העזרי' דאיתמר בירושלמי
דהג' ס' בנינן להו מעת לעת שאם נפל פת תשרי בלילה
מונין ס' מן הלילה פלה ביום מונין מן היום וכן פסק הוא ו'
וכתב עוד שאם נפלה התקופה בג' שעו' ביום והעבור לא חזירו
בהתפללם בבקר ויחיד אחר תפלתו מן הצבות וכו'
גריר שאין עושין שתי תורות וא"א הראש ז' כתב על דבריו ולא
נהגו כן אלא לעולם שואלין בתפלת ערבית של יום ס' וכתב
עוד תבאני לפה אנו נוהגין בבני גולה נוד' שהתלמוד שלנו הוא
בבלי מ"ם דבר שתלוי בארץ למה נהגו כמותם אם בבל היתה
מצולה ולא היתה צריכה למים כל הארצות הם צריכות למים
במרחשון ולמה נאחר אותה עד ס' יום בתקופה ולמה לא נעשה
כמשנתנינו ובפרובינצא שמעתי שהיו שואלין הגשמים ז' ימים
במרחשון וישר באר בעיני ע"כ ושואלין עד תפלת הביוסף
של יום טוב הראשון של פסח כל זמן שמזכירין הגשמים ויחיד
הצריכין לכטר אח"כ שואלין אותו בשומע תפלה אפילו בעיר
אחת גדולה כננוה ביחידים דמו ושואלין אותו בשומע תפילה
אבל ארץ אחת כולה כמו ספרד בכללה או אשכנז בכללה אם
צריכין לכטר אח' כך כת' א"א הראש ז' לכת' שוכת שאלה שיכולי'
לשאל אח"כ בברכת השנים כפי ג ג

ופי' ר' ידוקא בתפילה קאמ' שאין לשנות מטבע שבעו חכמים
בברכות אבל כינו לבין עצמא לית' לן בה אבל מרבירי הרמבם
יראה שאסור ככל ענין שכתבמי שאומר בתחנוניו כי שריחם
על קן צפור וכו' וכתב אחר כן וכן לא ירבה בבניין של
שם כגון שיאמר ואל הגדול הגבור והנורא החזק והאמין העוז
שאינו בח באדם ליגע עד סוף שבחו משם שמפר' אותו בתחנונים
דומיא דההיא דקן צפור והכי מסתבר לפי הטעם שאין לחלק
בין תפילה לתחנונים וזכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניו
למען שמו תקנו להזכיר חסדי אבות אצל הגאולה לומר שאף
אם תמה זכות אבות גאולתו לעולם קיימת והכי פירוש זכר
חסדי אבות לבניהם לגאלם ואף אם תמה זכות אבות מביא גואל
לבני בנייהם למען שמו שהוא קיים לעולם ומראש השנה ועד
יום הכפורים מוסיפין באבות זכרינו ובגבורות מי כמוך דין
חזרתם ואם טעה בהם יתבאר במקומם בע"ה לשון אחי הר'
יחזאל ז"ל דורשי רשומות הם חסדי אשכנז אשר היו שוקלין
וסופרין מספר מנין תבות התפילות והברכות ובגנדי מה נתקנו
אמרו שבג ברכות הראשונות יש קו תבות לפי שיסודן ממזמור
הבו לה בני אליה וכו' צ"א תבות ומן הפסוק כי בראותו ילדיו כ
כדאיתא בפרק ב' דמגילה מה ראו לומר בינה אחר קדושת
השם דכתיב כי בראותו ילדיו וכו' עד והקדישו את קדוש ישראל
וסמך ליה וידעו תועי רוח בינה וכו' י' תבות הרי ק' ז וברכה
ראשונה יש בה מב' תיבול ולא נתגלה לי טעמם ואקח מן הבא בידי
עד שיחע ויכולני לומר כנגד ואעשך לגוי גדול שיסודו ממנו
ובו ח' תבות וכנגד ויברכהו ואמר ברוך אברם לאל עליון קונה
שמים וארץ שמשם בא זה המטבע וכו' ש' תבות וכנגד כי ידעתו
למען אשר יצוה וגו' וזה הוא חזק חסדי אבות וביא גואל לבני
בניהם וגו' יש בו ב' תבות הרי מב' ועוד יכולני לומר כנגד פסוק
אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר וגומר
שמשם הווסר מנין אברם ויש בו יש תבות וכנגד ואברום
היה יחיה לגוי גדול וגו' ויש בו י' תבות וכנגד הביטו אל
אברם אביכם ואל שרה תחוללכם וגו' שיש בו י' תבות הרי
מב' וכנגד שם מב' שפירש אותו על האבות ולכן אות הראשונה
של ברכה ב' והאחרונה ב' הרי מב' קד

ברכה שנייה אינה פותחת בברוך מפני שסמוכה
לחברתה כדפירש ומנין תבותיה נא כמנין

תיבות של ד' פסוקים עתה ידוע מהם והם ד' פסוקים שנאמר בהם
בפתח ואינן נמסרין בידי אדם ואלה הן מפתח של גשמים ושל
פרנסה ושל תחיית המתים ושל חיה וסימנה מפתח מטד
פרנסה תחיית המתים ושל כסד דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב
את הטובים לתת כסד ארצך בעתו וכו' כג' תבות של פרנסה
דכתיב פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון וכו' ז' תבות של חיה
דכתיב ויזכור אלהים את רחל ויפתח את רחמה וכו' י' תבות
של תחיית המתים וידעתם כי אני ה' אלהיכם בפתח את קברותיכם'
ובהעלותי אתכם מקברותיכם וכו' י' תבות הרי נא ומזכירין בה
גבורות גשמיות שאומר משיב הרוח ומוריד הגשם כדתנן מזכירין
גבורות גשמיים בתחיית המתים וטעמא משום כשם שתחיית המתים
חיים לעולם כך גשמים חיים לעולם ומתחילין להזכיר
בתפילת מוסף של יום ראשון ביזם טוב האחרון של חג ואין
פוכקין עד תפילת שחרית של יום ראשון של פסח ותפילת
שחרית בכלל כדתנן ר' יהודה אומר העובר לפני התיבה ב' ט'
האחרון של חג האחרון מזכיר פי אותו שמתפלל מוסף מזכיר
ה' ראשון שמתפלל תפילת יוצר אינו מזכיר ב' ט' הראשון של
פסח הראשון מזכיר והאחרון אינו מזכיר ואיתמר בירושלמי ר'
אבא בשם ר'

פדת אמ' אסור להזכיר עד שיזכיר שליח עבור ופיר' הר' אבד דהכי
פירוש אסור להזכיר עד שיזכיר ש' צ' משיב הרוח ומוריד הגשם
או מוריד הטל כדי שלא יהא הדבר מעורב ביניהם זה מזכיר זה
אינו מזכיר ותו איתמ' בירושלמי אסור ליחיד להזכיר עד
שיזכיר ש' צ' קמון לצלותא מזכיר כמו שמזכיר ש' צ' פ' הבא לבית
הכנסת ועמדו העם להתפלל מוסף ולא שמע שהברין ש' צ'
משיב הרוח ומוריד הגשם מזכיר אע"פ שלא שמע מש' צ' וכן
כתב אבי העזרי שאסור ליחיד להקדים תפילתו לתפילת צבור
אף אם הוא חולה או אנוס לפי שאסור להזכיר עד שיאמר ש' צ'
בין בלחש בין בקול רם אבל אם בא לבית הכנסת והעביר
התחילו להתפלל יכול להתפלל ולהזכיר אע"פ שלא שמע מש' צ'
תנא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואם בא להזכיר
מזכיר הילכך אם אמר משיב הרוח בימות יצובה או לא אמרו
בימות הגשמים אין מחזירין אותו וכן בטל ונגידן בספרד להזכיר
אף בימות יצובה אבל באשכנז אין נהגין להזכיר אלא אומר רב
להשיע מבלכל חיים וכו' ואם אמר מוריד הגשם בימות החמה
מחזירין אותו וחוזר לראש הברכה ואם סיים הברכה חוזר לראש
התפילה דג' ראשונות חשובות כחודא ואם לא אמר מוריד הגשם
בימות הגשמים מחזירין אותו והכי מילי שלא הזכיר טל אבל אם
הזכיר טל אין מחזירין אותו וכתב אבי העזרי שאין צריך לחזור
לראש הברכה אלא חוזר ואומר משיב הרוח ומוריד הגשם פ'
מבלכל חיים וכו' ולא דמי לאומ' מוריד הגשם בימות החמה
שצריך לחזור לראש הברכה דהתם כי לא היה חוזר לראש
הברכה אלא היה אומר מבלכל חיים לא היה מבטל מה שהזכיר
שלא כדן שכן דינא בימות הגשמים לומר מבלכל חיים אחר
מוריד הגשם אבל בימות הגשמים יש היכירא בשחזור ואומר
מוריד הגשם שהרי בימות החמה אינו מזכירו וכתב אב'
הראש זל' נל' הא דאמרינן לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו
היינו כשסיים בל' הברכה ואז חוזר לראש התפילה אבל אם גזר
קודם שסיים הברכה יאמר במקום שזכר שלא קבעו חכמים
מקום ל' זכירו בתוך הברכה אלא אמרו מזכירין גבורות גשמים
בתחיית המתים אלא שנהגו לאומרו לפני מבלכל חיים לפי
שהגשמים כלכלה ופרנסה אבל לא אמרו לפני מבלכל חיים
בבל' הברכה מקומו ואם טעה ולא הזכיר גבורות גשמים וזכר
קודם שזמע תפילה איתמ' בירושלמי שמזכיר בשמע תפילה אבל
בגמ' דידן כפ' תפילת השחר גרסינן טעה ולא הזכיר גשמים
בתחיית המתים מחזירין אותו טעה ולא שאל בברכת השנים אין
מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפילה מכלל דבהזכר
אין לו תקנה לאומרה בשומע תפילה וטעמא משום דשאלה
שהיא בקשה שייכא בשומע תפילה אבל הזכרה שהיא שבח אין
ענינה בשומע תפילה לכן אם שכח ולא הזכיר עד שסיים הברכה
חוזר לראש וכן כתב רב אלפס וא"א הרא"ש ז"ל כתב אבי העזרי
אם שכח להזכיר עד שסיים בחייה המתים ונגזר קודם שהתחיל
אתה קדוש אין צריך לחזור אלא אומר משיב הרוח ומוריד
הגשם בלא חתימה וכן בשאלה אם נזכר קודם שהתחיל תקע
בשופר אומר ותן טל ומטר ואחר כך תקע בדאיתא בפ' שלשה
שאכלו טעה ולא הזכיר של ראש חודש בברכת המזון אומר
ברוך שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל וכן בשבתות וימים טובי'
וקאמ' עלה לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטיב אבל פתח
הטוב והמטיב חוזר לראש והוא נמי הכא אם לא פתח בברכה
שלאחריה אין צריך לחזור וכן ביעלה ויבא אם לא פתח במודים
אין צריך לחזור אלא אומר יעלה ויבא אבל אם פתח במודים ח'
חוזר לרצה אם לא עקר רגליו אבל אם עקר רגליו חוזר לראש
וכתב עוד בכל מקום שאנו אומרים חוזר לברכה שטעה בה
הכי מילי שטעה בשוגג אבל במזיד ובמתבין חוזר לראש

נשיאות כפים ואשי ישראל וכו' אעפ שאין עתה עבודה מתפללי
על התפילה שהיא במקום הקרבן שתתקבל ברצון ובמורש יש
מיכאל שר הגדול מקריב בשמתן של צדיקים על המזבח של מ
מעלה ועל זה תקנו ואשי ישראל וי"מ אותו על מה שלמעלה מ
ממנו והבי פידושא וחשב העבודה לדביר ביותך ואשי ישראל
ותפלתם תקבל ברצון תחילת דבר הוא

שמנה

עשרה מודים ותקננהו אחר רצה דכיון שבאת
עבודה באת תודה דכתיב זוכח תוד' יכבדנני
האומ' מודים מודים משתקן אותו ושוחין בה
תחלה וסוף ולעיל בברכת אבות פירשתי דין שחייה בפ"ק דב"ק
שררו של אדם לאחר שבעים שנה נעשה נחש והוא ולא כרע
במודים מדה כנגד מדה שהיה לו לברוע ולזקוף כנחש והוא לא
עשה כן לכן נעשית שדרו כנחש וכחנוכה ופורים מוסיפין בה
על הגיסים ומראש השנה ועד מוצאי יום הכפורים מוסיפין וכתו'
לחיים וכל אחר יתבאר במקומו בע"ה אחר הודאה ברכת כהנים
דכתי' וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת
אלמא לאחר העבודה ברכת וזה ראוי לאומרה מיד אחר ע
עבודה אלא דעבודה והודאה חויה מילתא היא ודוק שליו' עבו'
אומר אותה אבל יחד אין לאומרה

תשע

עשרה שים שלום ותקננהו אחר ברכת כהנים דכתיב
ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם
וברכה של הקב"ה היא שלום דכתיב ה' עזו לעמו יתן
ה' יברך את עמו בשלום ומראש השנה ועד יום הכפורים מוסיפין
בה בספר חיים ובמקומו יתבאר בע"ה ולאחר שיסיים י"ח ברכות
קודם אלהי נצור יכול לענות קדושה קדיש וברכו שאלוהי נצור
אינו אלא מתחנכים של אחר תפילה ואומר אלוהי נצור יש מ
מוסיפין לומר מלכינו אלקינו יחיד שמך בעולמך והבי איתמר
בהגדה אמ' שמאל כל הוריה לומ' ד' דברים הללו זכה ומקבל פני
שכינה עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען תורתך
עשה למען קדושתך וכן נהגתי לומר אלדי נצור עד וקלקל מ
מחשבותם מלכינו ואלדינו ואלדי כל בשר יחיד שמך בעולמך
בנה עירך יסוד ביתך שכלל היכלך קרב קץ ביאת משיחך פרוה
עמך שמה עדתך עשה למען שמך עשה למען תורתך עשה
למען קדושתך עשה למען מלאכי מרומים עשה למען ימינך
עשה למען צדקתך עשה למענך אם לא למענינו למען יחליצנו
יירידין הושיעיה ימנך וענינו והיה לרצון אמרי פי וכו' וזה לשון
רב עמרם שכתב אח' סיום י"ח ברכות ומכאן ואילך אסור לספר
בשכחו של מקום דכתי' מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי
גאה למלא גבורות השם למי שיהכל להשמיע כל תהלתו אבל אי
בעי למי ירדו א"נ מידי דבעי רשותיה בידי והבי תקינו רבב' למימ'
צלותיה מלכינו אלדינו יחיד שמך בעולמך יחיד זכרך בעולמך
בנה ביתך שכלל היכלך קרב קץ משיחך פדה צאנך ושמח עדת'
עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען מקדשך עשה
למען כבודך עשה למען מלכותך עש' למען קדושתך עשה למע'
גידך ותפארתך עש' למען היכלך עשה למען משיחך ע"ל צדקך
עשה למענך אם לא למענינו ורחמן הוא יחכנו לימות המשיח
ולחיי העולם הבא אלדי עד שלא נוצרתי וכו' עד אבל לא על
ידי יסודי אלדי נצור עד צורי וגואלי

וכורע

ופוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וכעודו
כורע קודם שיזקוף יטה בראשו לצד שמאלו כמי
שכא ליגמר מרבו ואח"כ לימינו דאמ' ר' יהושע בן

לוי המתפלל צרי' שיפסע ג' פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שרו'
ואם לא עשה כן כאלו לא התפלל ויש נוהגין לומר שלו' בשמאל'
ושלום בימיני עושה שלום בברומי וכו' וראיתם מהא דאברין
במסכת יומא משום ר' שמעיה אמרו נותן שלום בימינו ואחר כך
בשמאלו פי' בימינו של שכנינו שהוא כנגדו שהוא שמאלו וכתב
אבי העזרי שאין לאומרו שאין פירושו שיאמר שלום בימיני וכו'
אלא כשאומ' עושה שלו' במרומי הופך פניו לצד שמאל וכשיאמ'
והוא יעשה שלום הופך פניו לצד ימינו ובמקום שכלו ג' פסיעות
יעמוד ולא יחזור מיד למקומו דאיתמר משמיה דרב מרדכי כיון
שפסע ג' פסיעות לאחוריו התם מיבעי ליה למיקם משל לתלמיד
שנפטר מרבו שאם חזר מיד רומה לבלב שב על קיאו שסופו
הוכיח על תחלתו שלא פסע לאחוריו כדי ליפטר מרבו כיו' שחזר
אליו מיד וכת' רב אלפס מבעי ליה למיקם התם עד דפתח ש"צ
וכד פתח ש"צ הורר לדוכתי ואיכ' מוד' עד דמטי ש"צ בקדוש' קב"ד
ולאחר

שסיימו הצבור תפלתן יחזיר ש"צ התפלה שאם יש
מי שאינו יודע להתפלל יכוין לבנה שהוא אומ' ויוצא
בו ובתבוב רב שרידא ורב האי שצריך שיכוין לכל
מה שאומר ש"צ מראש ועד סוף באדם שמתפלל לעצמו ואין
מפסיקין ולא משוחין ופוסיעין ג' פסיעות לאחוריהם ונס כחוד
התפילה כדי שיענו קדושה אחריה ועל כן צריך שלא יתחיל יחיד
להתפלל אלא אם יוכל לנמור קודם שיגיע ש"צ לקדושה ואם
התחיל והגיע עם ש"צ לקדושה יאמר עמו נעריצך וקדושה מלח
במלה וצריך שיכוין כל יחיד ויחיד למה שאומ' ש"צ תל' א"א הראש
ז"ל בתשובת שאלה יש לגעו' באותם המגביחים קולם ואומרי' עם
החזן תפלת י"ח וקדושה ואף לר' יוחנן דאמר הלוי שיתפלל אדם
כל הדי' כולו היינו בספק התפלל אם לא אבל הבא שהתפלל כבר
אסור להתפלל שנית והחזן מתפלל להוציא מי שאינו בקי והקול
יש להם לשתוק ולכוין לברכת החזן ולומר אמן וכשאין ט' בבית
הכנסת המבונים בברכת ש"צ קרו בעיני לחיו ברכת ש"צ ברכת
לבטל' כי נתקנה ברכ' ש"צ לאומר' כי וכשא' ט' המבונים לברכותיו
נראה בברכה לבטלה לכן כל אדם יעשה עצמו כאלו אין תשעה
זולתו ויכוין לברכת החזן והמזמרים עם החזן נראה בקלות ראש
ושמעתו מאבא מרי שהיה אומר על כל ברכה וברכה שהיה שומע
בכל מקום ברוך הוא וברוך שמו וזהו שאמר כשה רבינו כי שם
ה' אקרא תבו גדול' אלדינו ועוד אפי' כשמוזכרים צדיק בשר ודם
צריך לברכו שג' זכר צדיק לברכה ע"ב ויענו אמן אחר כל ברכ'
וברכה בין אותם שציצאו ידי תפילה ובין אותם שלא יצאו ובכונה
שיכוין כלבו אמת היא הברכה שבירך המברך ואני מאמין בזה כי
אמן הוא לשון האמנת דברים ולא יענה אמן חטופה פי' כאלו הא'
נקודה בחטף ויש מפרשי' שלא יחטוף אותו שלא ימזר לענותו
קודם שיסיים המברך ולא אמן חטופה שאינו כחתיך האותיות ולא
אמן יתומה שלא שמע הברכה מפי המברך ופי' ר' י' הגי' מלי' שלא
יצא ידי חובת הברכה ועונה אמן כדי לצאת אבל אם כבר יצא
לית לן בה אבל מוכרי רב בהן צדיק משמע אפי' אם יצא כבר לא
יענה אמן יתומה שכתב חייבין הצבור לשתוק ולשמוע כל ברכה
וברכה מפי החזן ואח"כ יענו אמן כי העונה אמן ולא שמע הברכה
היא אמן יתומה והבי מסתבר טפי ומידו אם יודע איזו ברכה סיים
אעפ' שלא שמעה מפיו יכול לענות אמן כדמוכח במסכת סוטה
בב' רבנסת של' אלכסנדריא הדי' מניפין בסודרין להודיע שסיים
ש"צ הברכה ויענו אמן ג' ד'

הצורך להם' ואם שאל מטר בימות החמה מחזירין אותו וכן
אם לא שאל בימות הגשמים מחזירין אותו אפי' ששאל יטל א' עפ'
שבהזכרה אינו כן כדפירש לעיל אבל אם שאל מטר ולא טל
אין מחזירין אותו ואם לא שאל מטר ונזכר קודם שומע תפילה
אין מחזירין אותו ושואל בשומע תפילה ואם לא נזכר עד אחד
שומע תפילה אם עקר רגליו חזר לראש לא עקר רגליו איתמר
בידושלמי שחזר לשומע תפילה ושואל בה וכן פסק ר"ח וב"ה
כתב שחזר לברכת השנים וכן כתב הר"ם במז"ל והראב"ד ולזה
הסכים א"א הרא"ש ז"ל עשירי תקע בשופר ומה ראו לומר קבוץ
גלות אחר ברכת השנים לפי שנאמר ואתם הרי ישראל ענפיכם
תתנו ופרייכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבא וקבוץ גלויות
הוא על ידי תקיעת שופר כדכתיב וזהו ביום זההוא יתקע בשופר
גדול וגו' והשתחוו לה' בחד הקדש בירושלם כדי להקריב קרבנו
ובפסוק של קרבנו יש בו תקיעה דכתיב וכו' שמחתכם ובמועדיכם
וכראשי חודשיכם ותקעת בחצוצרות וגו' ויש בו כ' תבות ולכן יש
בברכה כ' תבות ק"ח

אות עשרה השיבה שופטנו כבראשונה ומה ראו
לאומרה אחר קבוץ גלויות דכ"ז שיתקבצו הגלויות
עושה דין ברשעים קודם שיבואו להתישב בירושלם כדכתיב
ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבוד סיניך ואסירה כל כדיליך ועל
ידי כן ואשיבה שופטין כבראשונה וחותם כ"א מלך אהוב צדקה
ומשפט ומראש השנה עד יום הכפורים חותמין המלך המשפט
כתב אחזר' יחזאל ז"ל מעולם תמהתי על חתימת ברכה זו למה
נשנת מכל חתימת ברכה י"ח לענין מלכות הא קיימא לן ברכה
הסמוכה לחברתה אין בה מלכות ועוד לכאורה איני יודע מה
הפרש יש בין מלך אהוב צדקה ומשפט ובין המלך המשפט לענין
שיצריך לחזור לראש אם שכח אך שאיני רשאי לשנ' מה שהורגל
בפי כל אמנם שמעתי שבפרדנביצא אין אומ' המלך וישר בעיני
שוב מצאתי בספר הגקרא מחזו' ויטרי ה' ג' בפ"ק דברכו כל השנ'
כולה אומר האל הקדוש האל המשפט חרץ מעשרת ימי תשובת
שאובר המלך הקדוש המלך המשפט לפי שעכשיו יושב על
המשפט לדין כל העולם ומראה עצמו שהוא מלך על המשפט
ויש אומ' כל השנה מלך אהוב צדקה ומשפט דגבי משפט שייך
לומר מלכות שפי מטאר ברכות כדכתיב מלך במשפט יעמיד
ארץ ונשאתי ונתתי בדבר לפני א"א הראש ז"ל וקבל דברי ע"ב

שתי עשרה קללת וקבעוה אחרי המשפט שכיון שנעשה
דין ברשעים כלו המנין וכולל הודים עם כדכתיב ושבר
פושעים וחסאים יחדו ועזבי ה' יבלו ויש בה כ' תבות לפי ש
בתורה שיש בה כ"ז אותיות ובתורה שבכתב
ובתורה שבעל פה ולפי חשבון זה אין לומר כל אויבינו אלא ו
ותבניע במזרה וזו שפיר מעין חתימה סמוך לחתימה שכל
הברכה וזו בענין שבירת אויבים שלש עשרה על הצדיקים
ותקנוה אחר קללת המינין שכיון שכלו המינין מתרוממו קרנו
הצדיקים דכתיב וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק
וכלל גרים עם הצדיקים כדכתיב מפני שיבה תקום וסמך ליה
וכי יגור אתך גר ויש בה כל האלפא ביתא לומר למען צדיקים
עוסקי תורתך עשה עמנו חסד ויש בה מ"ב תבות כנגד ה'
הפסוקים שיסודה מהם ז' תבות בפסוק וכל קרני רשעים אגדע
ור"ה תבות בפסוק שבאלו שני פסוקים מפני שיבה תקום וגו'
וכי יגור אתך גר וגו' י"ד בונה ירושל' ותקנוה לומר את'
על הצדיקים שעיקר התרוממות קרנות הצדיקים בירושלם ש"ג

שאלו שלום ירושלם ישליו אוהביך ובה כ"ד תבות כנגד כ"ד א
אותיות שבפסוק בונה ירושל' ה' נדתי ישראל יבנס ונוס' אשכנזי
ולירושלם עירך ברחמים תשוב ותשבון בתוכה כאשר דברת
וסמך לנוסח זה במדרש דורשי רשומות שאומר כי מנין ראשי
תבות של שמנה עשר עול' אלף ות"ת כמנין המלאכים שמקבלין
תפלותיהן של ישראל ולפי זה הנוסח הוא החשבון כנוון
ובט' באב מוסיפין בה נחם ובמקומו יתבאר בע"ה חמש עשר את
צמח דוד ותקנוה אחר בונה ירושלם שכיון שבאים לירושלם בא
דוד דכתיב אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלדיהם ואת
דוד מלכם ונהרו אל ה' ואל טובו באחרית הימים ובה כ' תבות
כמו שיש בפסוק כי נחם ה' ציון ק"ט

שש עשרה שמע קולינו ותקנוה אחר צמיחת דוד
שכיון שבא דוד באה תפלה דכתיב והביאותים
אל הר קדשי ושמתים בבית תפילתי שואל
אדם צרכיו בשומע תפילה שהיא כוללת כל הבקשות וכן בכל
ברכה וברכה יכול לשאול מענינה כגון על חולה ברפאינו ועל
הפרנסה בברכת השנים ויחיד מתפלל בה ענינו ביום התענית
זכה לכות תענית יתבאר בע"ה אמצעיות אין להם סדר דאמ'
רב אסי טעה בג' ראשונות חוזר לראש בג' אחרונות חוזר לרצה
אמצעיות אין להם סדר וחילכתא כותיה ופר"שי אין להם סדר
שאם דלג ברכה ואחר כך נזכר קודם שוגיע לרצה אומרה ב
במקום שנזכר לפי זה ש"צ ששכח ענינו ונזכר אחר כך אומרו
במקום שנזכר או מי ששכח לשאול בברכת השנים או מי שטעה
בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים וחתם מלך אהוב
צדקה ומשפט ונזכר אחר כך יאמר אותה ברכה במקום שנזכר
ורש"בם פי' וזאי צריך לומר כל שמנה עשרה ברכו על הסדר
שתקנום שהרי כלם הסמיכום על המקראות אלא לענין זה אין
להם סדר שאם דלג או טעה באחת מהם אין צריך לחזור לאתה
חונן כמו בראשונות שבכל מקום שטעה בהם צריך לחזור ל'
לראש אלא יחזור לראש הברכה שטעה בה או שדלג ומשם ואיל'
יחזור על הסדר ולפי זה ש"צ ששכח ענינו לא יחזור שאם היה
חזר צריך לומר ענינו ואחר כך רפאינו וכל ה"ס ר' חז' אי א
איפש' דאם כן הוי ברכה לבטלה כיון שאין מחזירין על ענינו
חמי ששכח לשאול בברכת השנים ונזכר חוזר לברכת השנים
ומי שטעה וחתם מלך אהוב צדקה ומשפט חוזר לברכת השיבת
שופטנו וכן פ"רי וכן עיקר ק"ב

ברכת שבע עשר רצה ותקנוה אחר שומע תפלה
שכיון שבאת התפילה באה עבודה דכתיב
עולותיה וזבחה לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא ובר"ח
ובחול המועד מוסיפין בה יעלה ויבא וטענתו וחזרתו יתבאר כל
אחד במקומו בע"ה ונדגים בספרד שלא לומר רצה במנחה אלא
מתחי ואשי ישר וכן כת רב שרידא גאון לומר רצה ה' אלדינו
המנהג כאשר כתב רב סעדיה שאין אומרים אותו אלא במנחה
של תענית ומי שאומר תמיד לא יפה הוא עושה וכיום הכפורי'
במנחה אע"פ שאין נושאין כפיהם נהגו לומר רצה ואיני יודע
טעם למנהגם אע"פ שאין נשיאות כפים במנחה מה ענין זה שלא
לומר רצה ואי משום הא דאמרי' כל מי שאין עולה בעבודה פי'
ברצה שוב אינו עולה מאי נפקא מינה וכי בשביל שהיו עולין
לרצה לא יאמרו אותו כשאין ק"ב

עבש עובר בשלשה עשה כה תברכו אמור להם ושמו את שמי
והוא שיהיה בבית הכנסת כשקורא כהנים דכתיב אמור להם
ומתרגמין כד ימרון להון אבל אם אינו שם אינו עובר כתב
הר' פרץ שאם אין שם אלא אחד אינו עובר ודלפי'ן ליה מאמור
להם דמשמע דוקא לרבים ואינו נראה דלהם על אהרן ובניו
קאי ופי' אמור להם לכל אחד מהם ואם הוא נושא בפיו מתברך
דכתיב ואכרבה מברכין וכן מצותיו יחלוץ מנעליו שוה הוא
מתקנת רבן יוחנן בן זכאי שלא יעלו לדוכן במנעליהם ויטול
ידיו ויברך על נשילת ידיים וכתב הר"ם במזל שצריך לישול ער
הפרק כמו בעבודה וכשמתחיל ש"צ רצה כל כהן וכהן שבבית
הכנסת נעקר ממקומו לעלות לדוכן ואף אם לא יגיע שם עד
שיסיים ש"צ רצה שפיר דמי כיון שעקר רגליו בשדתחיל אבל אם
לא עקר רגליו ברצה שוב לא יעלה וכשעקר רגליו לעלות אמר
יהי רצון מלפניך ה' אלדי שתתא ברכה זו שצויתנו לברך את
עמך ישראל ברכה שלמה ולא ידא בה מבשול ועון מעתה ועד
עולם ועולין לדוכן ועומרים שם פניהם כלפי הצידי ואחריהם
כלפי העם ואצבעותיהם כפופים לתוך כפיהם עד ש"צ מסיים
מודים ואז אם הם שנים קורא להם כהנים ובחזירין פניהם כלפי
העם ואם הוא אחד אין קורא לו אל' הוא עצמו מחזיר פניו וכתב
ר"ת שאין לש"צ להפסיק לקרות כהנים דהוי הפסק בתוך ה'
ותפלה אלא חזן הכנסת פי' הממונה על כל צרכי בית הכנסת
קורא וכתב הר"ם פרץ בשם ר"ת שאין ש"צ אומר אלדינו ואלדי
אבותינו ברכנו בברכה וכו' אלא מיד כשיסיים מודים קורא וחזן
כהני ור"ם כתב דוקא להם שלא היו רגילין לומר אלדינו ואלדי
אבותינו אבל עכשיו ש"צ רגיל לאומרו בכל פעם בעבור גם
כשכהנים נושאין בפיהן נכון לומר וכן היה נהוג הר' מאיר מ
מרוטנבורק כשהיה ש"צ היה אומר אלדינו ואלדי אבותינו עד
כהנים ואז כהנים בקול רם כדי לקרות אותם ואז עם קדושיך
בלחש וכשמחזירין פניהם כלפי העם מברכין באי אמה אשר
קדשנו בקדושתו של אהרן וצ"נו לברך את עמו ישראל ב'
באתה ומגביהין ידיו כנגד כתפיהן ופושטין ידיהם וחולקים
אצבעותיהם על פי המדרש מציץ מן החרבים ששכינה למעלה
בראשיהן ומציץ מבין חרכי אצבעותיהם ומכוונין לעשות ה'
אורים בין ב' אצבעות לב' אצבעות ארד אחד וכין אצבע לגודל
וכין גודל לגודל לקי' מציץ מן החרבי וש"צ מקרא אותם יברכך
זהם עונין אחריו מלה במלה עד שיסיימו פסוק ראשון ואז עונין
הקהל אמן וכן אחר פסוק שני וכן אחר פסוק שלישי ואי מברכין
אלא בלשון הקדש ובעמידה ובנשיאות כפים ובקול רם ובספרי
מסמיך להג אקרא כה תברכו ירושלמי בקול רם בקולו של רם
מלמד שהלכה משתף קולו עמהם דא' במעולה שבקולות לא גרו'
ולא קטן אלא בינוני ואחר כך מתחיל ש"צ שים שלום ואז הבהני'
מחזירים פניהם כלפי הקדש ואומרים רכון העולמים עשינו מה
שגזרת עלינו עשה אתה מה שהבטחתנו השקיפה ממעון ק'
קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואינן רשאין
להחזיר פניהם עד שיתחיל ש"צ שים שלום ואינן רשאין לבוף
אצבעותיהם עד שיחזרו פניהם ועומדים שם ואינו רשאי לעקור
משם עד שיסיים ש"צ שים שלום וכשמחזירין פניהם בין בתחלה
בין בסוף לא יחזרו אלא דרך ימין אין המקרא שקורא כהנים
רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמן מפי הצבור פירוש שצונן
אחר ברכת מורים ואין הבהנים רשאים להתחיל בברכה עד
שתכלה התבה מפי המקרא ואין הצבור עונין אמן עד שתכלה
ברכה כפי הבהנים ואין בהני' בתחילין בברכה אחרת עד שיכלה

אמן מפי הצבור אין ש"צ רשאי לענות אמן אחר ברכה של
כהנים שמא תתבלבל דעתו ולא ידע איזו ברכה יש לו להקרות
פסוק שני או שלישי כתב הר"ם מרוטנבורק שאם שליח צבור
כהן אם יש כהנים אחרים לא יעלה לדוכן משום שדוף הדעת
שמא לא יוכל לחזור לתפלתו ואפילו אם אין שם כהנים אחרים
לא יעלה אלא אם כן מוכסח שיחזור לתפלתו בלא שדוף דעת
ויעקור רגליו מעט בעבודה ויאמר מורים ער ולך נאה להודות
ויעלה לדוכן ויברך ברכת כהנים וקרא לו אחד צריך שהמקרא
יכוין בלבו אל התפלה משעה שיתחיל ש"צ יח' ואם לא אינו
יכול להקרות תנא אמור להם מכאן שהחזן אומר להם אמרו
פי' שמקרא אותם וגם בכאן כתב הר"ם פרץ שאינו צריך להקרות
ליחיד כיון דנפקא לן באמור להם ולא נהורא כדפירש' לעיל
ירושלמי ובלבד שיאחזן החזן ישראל וכתב הר"ם במזל משתדלין
שיהא המקרא ישראל שנ' אמור להם מכלל שהמקרא אינו כמותם
ובשעה שהבהנים מברכין העם לא יביטו ולא יסיחו דעתם אלא
יהו עיניהם כלפי מטה כמי שעומד בתפלה והעם יכוונו לברכה
ויהיו פניהם כנגד פני הבהנים ולא יסתכלו בהם תני אהבה בריח
דרב מינימין בר חייא עם שאזורי הבהנים אינם בכלל ברכה
אבל שלפניהם ומצדיהם אפילו מציצה של ברזל אינה מפסקת
ולאחריהם נבי אהם אנוסים הם בכלל הברכה דאמר ר' שמלאי
בית הכנסת שכולם כהנים עולין לדוכן למי מברכין לאחיהם ש'
שבשדות ירושלמי עיר שכולה כהנים עולה לדוכן למי מברכין
לאחיהם שבצפון ושבורים ומי העונה אחריהם הנשים והטף
ומקי לה בגמרא בשאין שם אלא י' כהנים אבל אם יש שם יותר
מי היתרים מי יעלו ויברכו והי' עונין אחריהם ובשעה שמברכין
אין לעם לומר שום פסוקים דגרסינן בשוטה בפ' ואלו נאמרין
בשעה שמברכין העם מה הם אומ' ברכו את ה' המבורך ומסקינן
דלא למימרינהו בלו יש עבר שמברכי' אותו ואינו באזן פי' שאינו
מבוי לברכה שיברכו ואם היו אומרין הפסוקי' לא היו יגולין לכיון
לברכה הילכך אי' לומר שום פסוק אלא יש לשתוק לבחן לברכה
כהן אינו רשאי להוסיף מדעתו ברכה יותר על אלו תג' פסוקים
של ברכת כהנים ואם הוסיף עובר על כל תוסף אבל אם בודך
בבר צבור אחד ובה למקום אחר ומצא צבור שלא הגיעו לברכה
כהנים יכול לברכם פעם אחרת ואלו שפסולים לישא בפיהם
מי שיש לו מום בידו כגו' שהם בהקניזות או עקומות או עקשות
מפני שהעם מסתכלין בו והרם בגול כתב רבי שיש לו מום בפניו
או בידו ורגליו לא ישא בפיו ובגמרא לא קאמ' אלא בידיו בפני
שהוא נושא אותם וניכר כהן זבלגן והו' מי שרירי יודד על זקנו
וסומא באחת מעיניו לא ישא בפיו היו בני עירו רגילים בו ומבירי'
הכל שהוא זבלגן או סומא ישא בפיו היו ידיו צמועות סטים
ופאה לא ישא בפיו מפני שמסתכלין בו ואם רוב אנשי העיר
מלאכתן בכך יהי זה ישא שאו לא יסתכלו בו כו' שאינו אומדע
לחתך האותיות כגון אלו שאומרים לאלפי' עיינין ולעינין אלפי'
וכיוצ' בזה לא ישא בפיו קטן או אפי' גדול שלא נתמלא זקנו לא
ישא בפיו והני מלי הוא לבדו אבל עם אחרים נושדע לישא בפיו
נושא עמהם כהן שהרג את הנפש אפי' בשוגג לא ישא בפיו רב'
וכפר שנים כפיכם אעלים עיני מכ' גם כי תרכו תפילה אינני שומע
ידיכם רבים מלאו ~~ב~~ לא ישא בפיו וכת' הר"ם במזל אפי' שב
בתשובה אבל על שאר עבדות אין מונעין אותו מלישא בפיו
ורשי' כתב כיון ששב בתשובה יכול לישא בפיו וכן כתב רבינו
גרשום והביא ראייה מהירושלמי שלא תאמר כהן פלוני מנלה

אלפי שהיו עובדי אפי שלא שמעו מפיו וצ'ל שחיו ככונן ב
 כחשכון הברכות לידע איזו ברכה הוא אומ' וול רב עמרם מאן
 דקאי כבי כנישתא אחורי ש"צ בעי לכוני דעתיה ובתר דחתים
 ש"צ על כלוחותם ברכה וברכה להוי עניי אמן דדבי אמור רבנן
 כאי דכתיב אמונים נוצר ה' אלו שאוכרי אמן באמונה אומר ש"צ
 ברוך כחיה המתים ודם עובדי אמן ועדיין לארא תודיית המתים
 ומאמינין בהקב"ה שמחיייה המתים אומר ש"צ ברוך גאל ישראל
 ודם עובדי אמן ועדיין לא נגאלו ואם תאמר נגאלו הרי חזרו ו
 נשתעבדו ומאמינין שעתיד הקב"ה לנגאלם אומר ש"צ ברוך בונה
 ירושלים ועדיין היא בחורבנה ומאמינים בהקב"ה שעתיד ל
 לבנותה ועובדי אמן הוי אמונים נוצר ה' תניא אין עובדי לא אמן
 חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן יתגופה ולא יתקנה מפי פי'
 שלא ימדר לאומרה שלא בכוחה בן עזאי אומ' האומ' אמן חטופה
 יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו יתומה יהיו בני יתומים קצרה
 יתקצרו ימיו ארוכה מאריבין לו ימיו ושנותיו ובלבד שלא יאריך
 בה יותר מדאי דאמ' רב חסדא אין הנוצע רשאי לבצוע עד ש
 שיכלה אמן מפי רוב העונין אבל אם כלה מפי רוב העונים אפי
 יש עדיין מיעוט ומאריבין אין צריך להמתין להם כיון שמאריבין
 בו יותר מדאי אומר ר' שמעון כל העונה אמן בכל מזו פירו' בכלי
 בנותו פותחין לו שערי גן עדן שנאמ' פתחו שערים ויבא גוי
 צדיק שומר אמונים אל תקרי אמונים אלא אמנים אלו שאומרי
 אמן מי ששכח ולא אמר יעלה ויבא בראש חדש או בחול של
 מועד או בכל דבר שצריך לחזור בשכילו ולהתפלל יכון אתו
 וישמע מש"צ כל י"ח ברכות מראש ועד סוף ויוצי' ידי חובתו אע"ג
 דאמ' בפ"ק דראש השנה ש"צ אינו פוטר האנוסים שאינן יכולין
 לבא לב"ה שאני הכא שבבר התפלל אלא ששכח ולא

הזכיר מוציא אף הבק' קבה
 ולאחר שיסיים ברכה שנייה יאמר נקדישך ונעריצך
 וכו' ויענו אחרייו קרושה ואומר' באשכנז נוסח
 אחר וזהו נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישין אחנו בשמי
 מרום וקרא זה אל זה ואמר ויש בו י"ד תיבות כמו שיש בפסוק
 וקרא זה אל זה ואמר ונחגיק בני ספרד ליתן עיניהם למטה
 בשעה שאומר ק"ק ובני אשכנז וצרפת נותנין עיניהן למעלה
 ונושאין גופן כלפי מעלה וסבך למנוגם בספר היכלות ברוכים
 אתם לה' שמי ויחדי מרכב אם תאמרו ותגידו לכני מה שאני עושה
 בשעה שמקדישים ואומרים ק"ק ולמדו אותם שיהיו עיניהם
 נושאין למרום לבית תפלתם ונושאין עצמ' כי אין לי הגאה בעול'
 באותה שעה שעניניהם נושאות בעיני ועיני בעיניהם ובימים
 תענית מוסיף ש"צ סליחות בברכת סלח לנו ואומר עננו בין גואל
 לרופא ובהלכות תענית יתבאר בעה"ק
 ש"צ שטע' באחת מכל הברכו שדלג אותה וכשמזכיר'
 אותו יודע לחזור למקומו אין מסלקין אותו אבל
 אם דלג קללת המינין מסלקים אותו מיד שכא מין הוא אבל אם
 התחיל אותה וטעה בה אין מסלקין אותו ירושלמי ש"צ שדלג
 ב' או ג' ברכו אין מחזירי אותו חוץ כמי שלא אמר תחית המתים
 שכא כופר הוא בתחית המתים ומבגיע זדים שמא מין הוא ובונה
 ירושלים שכא אינו נאמין בביאת המשיח ואני אומר מין הוא
 ובשמסלקין אותו העומד במקומו לא יסרב כלל אע"פ שהעובר
 לפני התבה צריך לסרב כדפריש לעיל הכא שהוא באמצ' תפיל'
 אין לו לסרב והכא שטעה ואינו יודע לחזור שאחר עומד במקומו
 מתחיל השגי מתחלת ברכה שטעה זה ואם היה הטעות בשלש

ראשונות מתחיל בראש ובג' אחרונות מתחיל ברעה ובכל מקום
 שיחיד חוזר ש"צ חוזר אם טעה בשמחזיר התפלה חוץ מבר' ח' ש'
 שחרית שאם לא הזכיר יעלה ויבא אינו חוזר שלא להמדיח על
 העבור כתב בס"ה על שם ה"ג שגם בתפלת המוסף אין מ'
 מחזירין אותו מפני טורח צבור ודווקא בר' ח' אבל בשבת וי"ט
 מחזירים וכספר המצות קטן כתב דאפילו בשבת וי"ט נמי אין מ'
 מחזירי דבני מסתבר דמאי שנא שבת וי"ט מר' ח' וכן מה שכתב
 שגם במוסף אין מחזירי לא נהדא דלא קאמר בנמרא אלא מפני
 שתפילת המוסף לפניו אבל לא סמכינן ממוסף על מנחה של
 אחר זמן כתב ז"ר'ס במזל שאם טעה ש"צ בשמתפלל בלחש
 שאינו חוזר ומתפלל שנייה מפני טורח צבור אלא סומך על
 התפיל' שמתפלל בקול רם ואם טעה באותה שיתפלל בקול רם
 חוזר לעולם כמו היחיד ע"כ קבו

וכשיגיע ש"צ למודים שוחין עמו הצבור דגרסינן
 בירושלמי דכל שוחין עם ש"צ בהודאה
 כתב הר"ם במזל ולא ישחו יותר מדאי ואינו משמע בן
 בירושלמי דאית' חתם מעשה באחד ששחה יותר מדאי והעבירו
 ר' יוחנן משמע דקאי דוקא אש"צ דלא שייך העברה אלא בש"צ
 ומטעם זה אין ליחיד להתפלל אלא אם כן יכול לגמור קודם
 שיגיע ש"צ למודים כדי שלא יהא נראה כבופ' אם אינו משתחוה
 עם הצבור ואם התחיל והגיע ש"צ למודים והוא באמצע אחת מן
 הברכות ישחה אבל אם הוא בתחלת ברכה או בסופה לא ישחה
 אלא באמת או בהודאה והא דתניא דבורע בהודאה הרי זה מגוב'
 מקמינן לה בהודאה שבהלל ושברכת המזון גרסינן בסוטה
 כשעה ש"צ אומר מודים העם מה הם אומרים מודים אנחנו
 לך וכו' ופליגי בה אמר'אי טובא ואסיקנא אמר רבא חילכך
 בימינך לכולהו וזה נוסחו מודים אנחנו לך ה' אלדינו ואלדי
 כל בשר יצרינו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול
 על שהחיינתנו וקיימתנו וכן תחיינו ותקיימנו ותאסוף גלותינו
 לחצרות קדשך לשמור חוקך ולעשות רצונך לעבדך בלבב
 שלם על שאנו מודים לך ובירושלמי חותם בה' האל והודאות
 וכן היה כהג' אצ' הראש וצ'ל וכשיגיע לברכת כהנים אם יש שם
 כהנים נושאים כפיהם ואם אין שם כהנים יאמר הוא ברכת
 כהנים וכתב בעל המנהיג ברכת כהנים אסור ליחיד לאומרה
 גם בצבור יש שאין אמרי' אותה וכו' ברי' שבין בני בבב' ובני
 ארץ ישראל אנשי מזרח ש"צ אומר ברכת כהנים בקול רם אנשי
 מערב ש"צ אומר ושמו את שמי שאסור להזכיר השם אלא אם
 כן היה כהן למדכו מזה שאסור ליחיד לקרותם ומ"מ כל הגלות
 הם אנשי מזרח וקורין אותה בקורא בתורה ע"כ וכתב ע"ד
 על שם ר'שי שאין לש"צ לומר פסוק ושמו את שמי שכבר בקשנו
 ברכנו בברכה ומשולשת בתורה וכבר אמרנו המשולש'
 ומה לנו להוסיף עוד ושמו את שמי כשם שאין אנו אומרים כה
 תברכו את בני ישראל ששניהם לשון צואה ולא לשון ברכה
 אבל רב עמרם כתב ואם אין שם כהנים אומר אלדינו ואלדי
 אבותינו ברכנו בברכה וכו' ע"ד שלום וכו' קבו

הלכות נשיאות כפים

אין נשיאות כפים בפחות מעשרה וכהנים מן המנין כל כהן ש'
 שאין בו אחד מן הדברים המעכבין צריך לישא כפיו ואם אינו

ואמרו אמן יחא שלמא וכו' וכתב רב צבוח שאין ליחיד לומר ס
סדר קדושה וכל דבר שבקדושה אינו פחות מעשרה ואם הוא
תלמיד יעסוק באגדתא דפרק גד הנשה ויאמר שלחני וגו' שלש
כתות של מלאכי השדת אומרות שידה אחת אומר קדוש וכו' אם
אינו תלמיד והוא בעל פסוק יעסוק במקראות והקדושה שרפים
עומדים במעל לו אבל סדר קדושה זקנים ונביאים הראשונים
תקנוה ואין לו ליחיד להשיג את גבולם וכל דבר שבקדושה
אינו בפחות מעשרה ויש מי שאומר כיון שהם פסוקים הרי הוא
בקורא בתורה וכול יחיד לאומרן ובלבד שיאמר אותו בניגון
וניקודן ושעמן כדרך שהתינוקות קורין לפני רבן ולמעלה כ
כתבתי בשם א' אהר' אש' ז' ל' שחיד יבול לאומרה קלג
ואומר עלינו לשבח וכשיגיע אל לא יושע יפסיק
מעט קודם שיאמר ואנו משתחוים כדאי שלא
יהא נראה כאלו חוזר למעלה ויש אומרים וכסא כבודו בשמים
ממעל ואין לומר כן אלא ומושב יקרו וכן הוא הנוסח בספר
היכלות ונפטרין לבתיזן לשלום ובספרך נהגין ככל יום אחר
קדיש לומר מזמור השם ה' אינך עבני וקדיש אחריו ואחר כך ע
עלינו לשבח וכל זמן וזמן משנין המזמור לפי ענינו כגון ברבי
נפשי בר' ח' וכאל תערוג על אפיקי מים בחולו של מועד ומזמור
שיר חנוכה הבי' בחנוכה ובפורי' למנצח על אלת השחר ומנהג טוב
הוא ובסידור רב עמרם כתב לאחר שישים ש' עושה שלום כ
נהגין לומר מי כאלדינו וכו' עד אלה הוא מושיענו אתה הוא
שדאגדו אבותינו לפניך קטרת הסמים פטום הקטרת הצרי
הצפורן החלב והלבנה משקל שבעי' שבעים מנה מור וקציעה
שבולת גרד וזכרון משקל ששה עשר ששה עשר מנה והקושט
שנים עשר קלופה שלשה וקמבון תשעה בודית כרשינה תשעה
קבי' יין קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא ואם אין לו יין קפריסין
מבי' חמר חזיר יין עתי' מלח סדומית רובע מעלה עשן כל שתהא
ר' נתן אומר אף ביפת הדידן כל שתהא אס נתן בה דבש פסלה
ואם חסר בה אחת מכל סממניה חייב מיתה רש' בג אומר הצרי
אינו אלא שרף מעצי הקטף בודית כרשינה ששפק בה את ה
הצפורן כדי שתהא נאה ויין קפריסין ששורין בו את הצפורן
כדי שתהא עזה והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין מי
רגלים בעזרה מפני הכבוד ואומר השיר שזו הלוי' אומר בבי'
המקדש בתם הראשון היו אומרים לה הארץ וכלואה בשניה היו
אומרים גדול ה' ומהלל מאד בשלישי היו אומרים אלהים נצב
בעדת אל ברביעי היו אומרים אל נקמות ה' אל נקמות הופיע
בחמישי היו אומרים הרנינו לאלהים עזינו בשישי היו אומרים
ה' מלך גאות לבש בשבת היו אומרים מזמור שיר ליום השבת
מזמור שיר לעתיד לבא ליום שכולו שבת ומנוחה וזו העולם
הבא אומר ר' אלעזר אבר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום
וכו' ואומר קדיש עד עושה שלום וכן בערב לאחר שישגמרו תפלת
ערבית כנהגין לומר פטום הקטרת אבל לא השיר ולמה אומרי'
פיטום הקטרת בבקר ובערב והשיר בבקר בלבד לפי שזה מצותו
בבקר ובערב וזה לא היתה מצותו אלא בבקר קלד
בשני ובחמישי מוסיפין לומר תחנונים אחר שמסיים
ש' חזרת התפילה ובסדר רב עמרם כתב ש
שנוהגין לומר עם עונינו ענו בנו וירי ויעבו אבל בכל אלו הארצו'
אין נוהגין לומר אלא זהו רחום כאשר הוא כתוב בסידורי' צוה
שמוסיפין תחנונים בשני וחמישי לפי שהם ימי רצון לפי שמי יום
של קבלת לחות אחרונות שהיו ימי רצון עלה משה רבינו ביום

ה' יורד ביום ב' ולכך מהגין גם כן להתענות בהן ולאחר תחנונים
מתחננין בנפילת אפים קודם שיקום ש' לאמר תחנונת ככל מ
במקום ומקום לפי מנהגו ועומד ואומר קדיש עד לעילא ומוציא
ספר תורה ועומד בפתח ההיכל ואומר גדלו לה' אתי ועונין ו
ואומרים הקהל רוממו ה' אלדינו ועולין על התבה ואומרים
על הכל יתגדל ויתקדש וכול' קלה
גרסינן בפ' הקורא את המגלה בשני ובחמישי ובמנוחה
בשבת קורין ג' אין פוחתין עליהן ואין מוסיפין
עליהם ואין מופשידין בנביא וגרסינן בפרק שני דמגילה בשני
ובחמישי ובשבת במנוחה קורין בסדרן בסדר של אותו השבוע
ותניא בברית' מקום שמפסיקין בשבת בשארית שם קורין במנוחה
ובשני ובחמישי ובשבת הבאה ואלו שלשה שקורין קורין לכהן
תחלה ואחר כך ללוי ואחר כך לישראל דגרסינן בפרק הניזקין
אלו דברי שאמרו משום דרבי שלו' כהן קורא ראשון ואחריו לוי
ואחריו ישראל וכתב א' הראש' ז' צל ואף אם בא כהן לחלוק
כבוד לרבו או למי שגדול ממנו שיקרא ראשון בשני ובחמישי
הרשות בידו בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים בבית הבנסת
אין הרשות בידו ולא ליתו לאיניציה דרב הונא דקרי בכהני ב
בשבתות וימים טובים משום דמופלג בחכמה היה דאפילו ר' אמי
ור' אסי כדמי חשיבי דארעא דישראל הוה כיהי ליה ומשמע מ
מדבריו שאם הוא גדול ומופלג שיכול לקרות בפני כהן אבל רב
עמרם כתב כל הכא דאבי' כהן לית ליה רשות לישראל למיקרי
קמיה אפילו הוא נשיא שבישראל וכן כתב רב נטרנאי דאפילו
כהן עם הארץ קודם לישראל תלמיד חכם אמ' אבי נקטינן אם
אין שם כהן נתפרדה חבילה פרשי בלשון אחד שלא יקרא
לי כלל וכן כתב ר' ר' רב עמרם ופירוש אחד פירש שלא יקדום
לי לישראל אלא מי שירצה יקדום אם ישראל הוא גדול קודם
ואם הלוי גדול או אפילו שוין הוא קודם וכן עיקר ואמר אבי
נקטינן אם אין שם לוי כהן קורא במקום לוי ודוקא כהן הראשון
עומד במקום לוי ומברך פעם אחרת וקורא אבל כהן אחר לא
יעלה שלא יאמרו הראשון פגום הוא וכן לא יעלו שכי ליום זה
אחר זה שלא יאמרו אחד מהם פגום הוא ויש מקומות שנוהגין
לקרות הרבה כהנים בהפס' ישראל ביניהם ואין חוששין שיאמרו
הראשון פגום הוא כיון שקראו ישראל אחריו וכן כתב רב עמרם
וכתר דקרי כהן לוי ישראל קרי מאן דבעי אי בעי כהן למיתני'
ואיקרי שפיד דמי וכשאין שם כהן וקורא לישראל במקומו אומר
במקום כהן כדי שלא ישעו להאבילו חלות אבל העולה במקום
לוי אין צריך לומר במקום לוי דמעשר ראשון מותר לזרים
וגם לא שכח קלו
ובשבת שקורין שבעה קורי' אחר לוי תלמידי חכמים
הממונים על הצבור ואחריהם תלמידי חכמי'
הראוין לכמותם פרנסים על הצבור ואחר כך בני תלמידי חכמים
שאבות' הם מכוני' על הצבור ואח' ראשי כנסת' וכל העם
ואלו השלישה אין קורין פחות מעשרה פסוקים וידיבר
עולה בן המצן ואי סליק ענינא בבציר מי' פ
פסוקים כגון פרשת עמלק שאין בה אלא ט' פסוקים שפיר דמי
ואין קורין עם כל אחת פחות מג' פסוקים שנים קורין ג' ואחר
קורא ד' ואי זה מזה שקורא זה הרי זה משובח קלח
אין משידין בפרשה פחות מג' פסוקים פי הקורא
בתורה לא יקרא עד סוף הפרשה בענין שלא
ישאר ממנה אלא שני פסוקים משום הדינאם שיאמרו העולה

ערוות ושופך דמים ומברכני ואומר לו הקב"ה וכי הוא מברכך
הלא כתיב ואני אברכם וה"ר מאיר מרוטנבורק כתב שאין א
אומרים לו לעלות ואם עלה אין מוחזין כידו ורב נטרונאי כתב
שאיך לעלות בתורה ראשון שכבר חלל קדושתו של ארון ואם
קרא בתורה ראשון יש חילול גדול ולא מסתבר דאף אם לא ישא
כפי משום דאיתקש לשירות אבל לקרות בתורה ודאי כיון ששב
קרינן **למה** וכשוב רשע מרשעו וגו' שכור לא ישא כפי כתב
הר"ם במזל שתה רכיעית יין בבת אחת לא ישא כפיו שתא ב
בשני פעמים או שנתן לתוכו מעט מים מותר ואם שתה יותר
מרכיעית אע"פ שהוא מזוג וא"ע ששתאו כבמה פעמים לא
ישא עד שיסיר את יינו מעליו לא היו בו מברכים המונעים
בשיאות כפי אע"פ שאינו מוקדק במצות וכל העם מרגנן א
אחריו נושא כפי שמצות עשה היא לכל כון לישא כפי ואין
אומרי לרשע הוסף רשע והמבע מן המצות ואל תתמה ותאמר
מה תועיל ברכת הדין שאין קבלת הברכה תלויה בכוחים אלא
בחכמה שנאמר ואני אברכם

קבט
אין נשיאות כפי אלא בשחרית ומוסף ובנעילה ביום
שיש נעילה כמו ביום הכפורים והמעמדות אבל
לא במנחה דשכיחא שכרות שמא יזא הכהן שכור ואפי' במנחה
של תענית גזירה אמו שאר ימים והגימלי בתענית שיש בו
נעילה כמו ביום הכפורים ותענית עכר שדמנחה היא בעוד
היום גדול ואתי לאיחולפי במנחה דשאר ימי אבל תענית שאין
בו נעילה כגון ט' באב ו' בתמוז האיל ותפילת המנחה סמוך
לשקיע החמה היא דומה לתפלת נעילה ואינה מתחלפת במנחה
של שאר הימים הילכך יש בה נשיאות כפי וכ"כ כתב דפר"ם
כדמי וידים ביום הכפורים בתפילת המנחה ודאי בתפילת המנחה
של שאר תעניות שהיא סמוכה לשקיעת החמה וזכא נמי כיון
דמפשי ביה רחמי האי סמוכה לשקיעת החמה ובאשכנז אין נהגי'
בן כתב רב עמרם שאין נושאין כפיהן במנחה ביום הכפורים
חד"ס במו"ל כתב כון שעבר ועלה לדוכן ביום הכפורים במנחה
כיון שהדבר ידוע שאין שם שכרות הדי זה נושא כפיו ואין
מרידין אותו מפני החשד שלא יאמרו פסול הוא ולכך הודיעוהו
קל כואן דחוי חלמא ולא ידע מאי חזא ניקום קמי כדמי
בשעה שעזלי לדוכן וכימא הכי רבונו של עולם

אני שלך וחלומתי שלך חלו חלמתי ואני יודע מה הוא ב' שחלמ'
לעצמי בין שחלמו לי אחרים אם טובי הם חזק ואמצ' בחלומותי
של יוסף ואם צריבין רפואה רפאם כמי מרה על ידי משה וכמי
דיחו על ידי אלישע וכמרים מצרעתה ונבעמן מצרעתו ו
זכזוקיהו כחליו וכשם שהפכת קללת בלעם מרעה לטובה כך
תהפוך כל חלומתי לטובה ותרגני ויכין דליסיים כדאי כדמי
דעני צבורא אכין ואי לא לימא חכי אייר במידים שוכן בגבורה
אתה שלום ושמן שלום יד רצון שתשים עלינו שלום קלא
ולאחר שיסיים ש"צ חזרת תפלה גופלין על פניהם
ומתחננן ה"ל הר"ם במו"ל לאחר שישלים
התפלה יפול על פניו ויטה מעט הוא וכל
הצבור יתחנן והוא נופל וישב ויגביה ראשו ושאר העם ו
ומתחנן מעט בקול רם מיושב ורב נטרונאי כתב ה"ל הגופל
על פניו צריך לתלות פניו למעלה מן הקרקע ואדם חשוב לצד
שמאל ומגביה צד ימין ובאשכנז נהוגין לחשות על צד ימין וחכי
איתא במדרש במקרא דוימינו

תחבקני ואיתמר נמי במגלה בפרק הקורא אמ' רב הונא בריה ד
רבנא חזינא לאביי ורבא דכי נפלי על אפיהו מצלי אצלויי פיה
היז משין על צדיהם ולא היו משתחוים על פניהם אפילו בלא
פשוט ידים ורגלים אע"פ שמן התורה אין השתחויה אסורה על ה
הרצפה אלא בפשוט ידים ורגלים מדרבנן אסור אף בלא פשוט
ידים ורגלים ורב עמרם כת' ה"ל ונפלין צבור על פניהם ומבקשים
רחמים ושואל כל אחד בקשתו ואומר רבון כל העולמים ואדוני
האדונים האל הגדול הגבור והנורא רחם עלינו שאנחנו עבדיך
ומעשה ידיך בשר ודם עפר רמה ותולעיה מה אנו מה חיינו מה
חסדינו מה צדקנו מה גבורותינו מה נאמ' לפניך ה' אלדינו ואלדי
אבותינו הלא כל הגבורים כאין לפניך ואנשי השם כלא היו ו
חכמי כבלי מדע ונבוכי כבלי השב' כי כל מעשי תווא יומי חיינו
הכל לפניך מה נאמ' לפניך ה' אלדינו כי אנחנו העדינו והרשענו
ואין לנו כוון לעשות חובותינו ולא כהן גדול שיכפר על חטאתי'
ולא מזבח להקריב עליה קרבן ולא בית קדש וקדשים להתפלל
שם ולכן יד רצון מלפניך שתתא תפילתינו שאנו מתפללין ל
לפני מקובל ותחשב לפניך כפרים וכבשים כאלו הקרבנו אותם
על גבי המזבח ותרגנו וכו' אית דבעי מימר הא דר' ינאי דאמר
כד ניעזר משנתיה לימ' רבוני חטאתי לפניך יד רצון מלפניך ה'
אלדי ואלדי אבותי שתתן לי לב טוב וחלק טוב ורחם נמוך ונפש
שפלה ושכר טוב ואל יתחלל שמך בנו ואל תעשנו שיחה בפני
הבריות ואל תהי אחרייתנו להכרת ותקויתנו למפח נפש ואל
תצריכנו למתנת בשר ודם שמתנתם מעושה וחרפתם מרובה
ותן חלקי בתורתך עם עושי רצונך ובנה עירך וביתך והיכלך
ומקדש' במזר' בימינו מהר עננו ופדנו ככל גזירות קשות והושע
ברחמיך הרבים משיח צדקך ועמך ועומר החון ואומר אבינו מ'
מלכינו חננו ועננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדק' ודאשיענו
למען שמך ואנחנו לא נדע ורב נטרונאי כתב בפילת אפי"ם ב
בצבור על פניהם אחר תפלה רשות היא ונפלין בבית האבל ו
ואין נופלין בבית החתן אמ' ר' אלעזר אין אדם חשוב דשאי
ליפול על פניה אלא אם כן נענה כיהושע בן נון פי' אלא אם כן
הוא בשוח שיענה כיהושע ומפר' בירושלמי דוקא כשמתפלל על
הצבור דכסיפא ליה מילת' שמדדורין אחריו שאינו ראוי ליענות
אבל בינו לבין עצמו שפיר דמי ואומר ש"צ ואנחנו לא נדע וגו'
והטעם לפי שמתפללינו בכל ענין שיוכל אדם להתפלל בישיבה

ובעמידה ובנפילת אפי"ם כאשר עשה משה רבינו דכתיב ואשב
בהר וכת' ואנבי עמרת' בהר וגו' האתנפל לפני ה' ומאחר שאין
בנו כח להתפלל בענין אחר אנו אומרי ואנחנו לא נדע ואר' ש"צ
קדיש ואחר כך אומר אשרי יושבי ביתך וכתב רב עמרם
ואחר כך אומר ובא לציון ואני זאת בריתי ואתה קדוש וכן כתב
הר"ם במזל ולא הזכירו למנצח מזמור לדוד יענך ה' ביום צרה
ונחננין עתה לומר אשרי יושבי יענך ה' ביום צרה שיש בו מ'
מענין הישועה **קל"ב**
ומתרגמין הקדושה ואומרי ותשאני רוח ומתרגמין
אותו ואומרי ה' ימלוך לעולם ועד ותרגו'
כדי שיבינו כל העם והוה שנקרא סדר
קדושה וצריך ליהדר בו מאד לאומרו בכוונה דאמר רבן שמעון
בן גמליאל משום ר' יהושע מיום שחרב בית המקדש אין לך יום
שאינו בו קללה ולא ירד הטל לברכה וכל יום מרובה קללתו מיום
שלפניו אלא עלמא אמאי קאי אקדושה דסדרא ואמין דהא שמי
רבא דאגדתא ואומ' קדיש ומוסיף בו תקבל צלותהון עד

מתרגם על ידי גדול אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן
כתב רב נטרונאי אלו שאין מתרגמי ואומרי אין אנו צריכי תרגו
דרבנן אלא בלשון שלנו בלשון שהצבור מתרגמן אין יוצאין ידי
חובתן אלא חייבין לתרגם אבל אם אינן מתרגמן להכעיס בני
נדיהם ואם מפני שאינן יודעין לתרגם ילמדו ויתרגמו ואם יש
מקום שרוצים לפרש להם יעמוד אחר חוץ מן המתרגם ויפרש
להם כרצונם אבל התוספות כתבו על הא דתניא ר' חלפתא בן
שאול אומר לא שנו אלא במקום שאין תורגמן אבל כמ' וס'
שיש תורגמן פוסק משמע שגם בימי חבמי התלמוד היו מקומו'
שלא היו מתרגמן מבאן סעד למנהג שלנו שאין אנו רגילין
לתרגם ואמר נמי בירושלמי כמה דאנן חמי רבנן נפקי ל'
לתעניתא וקרו ולא מתרגמין הוא אמרה שאין התרגום מעכב
ונראה שהם היו רגילין לפרש להמון העם שהיו מדברים ארמי'
אבל לדידן מה תועלת בתרגום כיון שאין מבינן אותו ואין לומ'
גלמוד מהם לפרש לעם בלשון שביבנו דיש לומר תרגום שאני

שנתקן ברוח הקדש קמו

גרסינן בפ"ק דברכות ועוזביה יכלו זה המניח ספר
תורה כשהוא פתוח ויוצא ואפילו בן פסוק
לפסוק אסור לצאת אבל בין גברא לגברא שפיר דמי גרסינן
בפירק ואלו מגלחין כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפילו
בדברי תורה שנאמר ובפתחו עמדו כל העם ואין עמידה אלא
שתיקה שנאמר כי עמדו ולא ענו עוד והא דאיתא בפ"ק דברכות
רב ששת מחדר אפילו נגרים פי' בשעת קריאת התורה פר"ש ש'
שהיה גורם בלחש ודא דאמרינן שאסור לספר ודינו דוקא בקול
דס' לפי שמונע האחרים מלשמע אבל בלחש שרי ובה"ג פי' הגי'
מילי דאסור לספר בדליבא עשרה דצייתי לספר תורה אבל
אי איבא עשרה דצייתי שפיר דמי ורב אלפס פי' דוקא רב ששת
שתורתו אומנותו אבל איניש אחרינא אסיד כתב רב שר ש'
שלום ס' ת בין בשמוציאין אותו בין בשמחזירין למקומו עומדין
מפניו לאלתר ויחשבי לאלתר ואין צריכין לעמוד עד שעונין ה'
הצבור וזא שמיה רבא ולא ראינו מי שנוהג כך דמה שכתוב ב'
בפרשה עמדו כל העם אותה עמידה שתיקה היא אבל לעמוד
מפני ספר תורה עד שעונין אמן היא שמי' רבא לא שמענו קמו

אסור לאחוז ספר תורה אלא מטפחת דאמר ר' פרנך

אמר ר' יוחנן והאחוז ספר תורה ערום נקבר ע'
ערום שאין לו שכר אותה מצוה אמר ר' שפטיה אמ' ר' יוחנן ע'
עשרה שקראו בתורה גדול שבכולם גולל דאמר ר' יהושע בן
לוי עשרה שקראו בתורה וגולל בוטל שכר כנגד כולם ורגילים
באשכנז לקנותו בדיקום יקרים לחבב המצוה וכתב בעל העיטור
איבא טאן דאמר עשרה לאו דוקא אלא גדול שבבית הכנסת ו'
איבא בו ד עשרה דוקא שבעה שקראו בתורה ומתרגם ומפטר
וש' ואמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן הגולל ספר תורה יעמידנו על
התפר שאם יקרע יקרע התפירה ואמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן
הגולל ספר תורה גוללו מבחוץ והשואא מחזקו מחזקו מבפנים
ש' כשהספר עומד לפניו יתפוך הכתב אליו ויתחיל לגלול מ'
מחוץ ואחר שגמר הגלילה יתקן סוף המטפחת מבפנים ש'
בשיבא לקרות בו ימצא והדיקו בפנים ולא יצטרך להפך ה'
הפך לצד ההדק אמר ר' ינאי בריה דר' ינאי סבא משמיה דר' ינאי
שב תגלל מטפחת סביב ספר תורה ולא יגלל ספר תורה פי'
ולא ישים ספר תורה בחיקו על המטפחת ויגלול ספר תורה
די שתכרוך במטפחת אמר ר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי א'

אין המפטר מתחיל עד שיגלל הספר כדי שלא יהא הגולל ש'
שרוד ולא יוכל לשמוע והפטרה קבו

גרסינן בפרק ואלו נאכריין אין ש' צ' רשאי להפשיט
התבה בצבור כל זמן שהם בבית הכנסת פ'
פר"ש שהו רגילין להביא ספר תורה מבית אחר שהוא משתמר
בו לבית הכנסת ופורשין בגדים נאים סביב התורה ומניח אותה
על התבה וכשיצאים משם ובוטליין ספר תורה ליתנו בבית ש'
שמשתמר בו לא יפשיט התבה בפני הצבור שמוחזן צבור הוא
להתעכב שם עם ס' ת' אלא מוליך ס' ת' והעם יוצאים אחריו ו'
ואחר כך בא ומפשיט והתכב קבט

ותו גרסינן התם אמר ר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי
אין הצבור רשאי לצאת עד שינטל ס' ת' ושמואל
אמר עד שיצא ולא פליגי הא דאיבא פתחא אחרינא הא ד'
דליבא פתחא אחרינא אמר רבא בר אבהו א'
אסברא לי אחריה אלדיבם תלכו פר"ש איבא פתחא אחרינא
משינטל ס' ת' לצאת דרך פתחו ודריצה לצאת בפתח אחר יוצא
אפילו לא יצא ספר תורה ליבא פתחא אחרינא נכון הוא שיצא
ס' ת' ולא יצא אדם בפני ס' ת' תנאן פירש שדא דאמר ר' יהושע בן
לוי בכל מקום קאמ' כשש' צ' אומר עושה שלום אחר נמר תפילתו
אין צבור רשאי לצאת עד שינטל ס' ת' להצניע חוסיף שמואל
בי בזמן שמוציאין אותו מבית הכנסת להצניעו אין רשאי לצאת
עד שיצא וילכו אחריו ויעשה לו הדור ו' ואמר רבא בר אבהו
אסברא לי אחריה אלדיבם תלכו והלכך ליעכביה לס' ת' עד
דנפיק והוא אחוריה ולא נפיק מקמיה ואי איבא פתחא אחרינא ד'
רשאין ולאחר שגמר קריאת הספר אומר ש' צ' קדיש וכחזיר ה'
הספר למקומו ואומר תהלה לדוד וסדר קדושה בסדר שאר
הימים ויש מקומות שאומרים תהלה לדוד וסדר קדושה מיד
ואחר כך כחזירין הכפר למקומו קב

הלכות בית הכנסת

קודם שאצא מבית הכנסת אפרש דינח וקדושתה כופין בני
העיד זה את זה לבנות להם בית הכנסת ולקבות להם תורה כ'
נביאים וכתובים ואין בוכין אותה אלא בגובה של עיד ומבכהין
אותה עד שתהיה גבוה מכל בתי העיד ודוקא בתים שמשתמשין
בהן אבל בירניות ומגדלים שאין משתמשין בהן יבולין להגביהן
יותר מבית הכנסת ונג' שהוא משופע ואינו ראוי לתשמיש צריך
לשער במקום שהוא ראוי לתשמיש שלא יהא גבוה יותר מבית
הכנסת י' א' מי שהגביה ביתו יותר מבית הכנסת שכופין אותו
להשפילו ואין פותחין אותו אלא למזרח שכן מצוינו בהיכל ש'
שהיה פתוח במזרח ופירשו התוספ' דוק בימיהם שהיו מתפללים
למערב אבל אנו שמתפללים למזרח לצד ארץ ישראל אין עושין
הפתח במזרח וכונין בה היכל להניח בו ספר תורה וכונין א'
אותו לרוח שמתפללין כנגדו באותה העיד כדי שיהיו פניהם מ'
מול ההיכל כשיעמדו לתפלה ומעמידין ביבא באמצע בית ה'
הכנסת לעמוד עליה הקורא בתורה כדי שישמעו כולם ו'
וכיצד יושבים בה הזקנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי
ההיכל וכל העם יושבין לפניהם שורות שורות ראשונות פניהם
כלפי פני הזקנים ושל אחריה פניה כלפי אחורי השורה שלפניה
וכן כולם עד שיהו כל העם פניהם כלפי ההיכל וכלפי הזקנים
וכלפי התבה וכעת שש' צ' עומד בתפלה יורד לארץ לפני התבה
ופניו כלפי הקדש כשאר העם ק גא

אחריו לא יקרא אלא שני פסוקים הנשארים וכן לא יתחיל בה פחות משלשה פסוקים שאם יתחיל בה שני פסוקים הנכנס ושומע אומר שלא קרא עם הראשון אלא ב' פסוקים שמראש הפרשה

הקורא

הפרשה צריך לסדר אותה תחלה פעמים ושלש בינו לבין עצמו כהוא דר' עקיבא שקראו אותו לתורה ולא רצה לעלות לפי שלא סדר אותה תחלה ודריש ליה מקרא אוראה ומספרה וגו' ואינו רשאי לקרות עד שיאמרו לו קרא והוה שנהגו ששליח צבד קורא לעולים ואפי' ראש הכנסת או חזן הכנסת לא יקרא עד שיאמר לו קרא וכל הקורין מברכין לפניו ולאחריו ופותח הכפר קודם שיברך ואחר כך יברך דתניא פותח ורואה וגולל ומברך פי' לאחר שפתח חזן וסוגרו ואז מברך וחזן ופוח וקורא דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר פותח ורואה ומברך והלכה כר' יהודה ולאחר שקרא גולל ומברך והו' נוסח הברכות ברכו בקול רם כדי שיענו הצבור ברוך ה' המבורך ואע"פ שאומר ברכו אינו כמציא עצמו מן הכלל כיון שאומרים המבורך והו' יחודה ברצלוני כתב בשם רב כעדיה גאון אע"פ שאומר המבורך ולא הוציא עצמו מן הכלל צריך להחזיר עצמו לכלל לגברי ולומר ברוך ה' המבורך מידי דהוה אברכת המזון שאע"פ שאומר נברך צריך לחזור למקום שפסק לומר ברוך הוא שאכלנו משלו וכשכחו חיינו ואע"פ שכבר בידך על התורה בבקר קודם פרשת הקרבנות חז' ומברך אשר בחר בנו כשקורא בתורה ולא הי' ברכה לבטלה ד' דמשום כבוד תורה נתקנה כשקורא בצבור וכתב אזי הר' יחיאל ז"ל ואם איחר אדם לבא לבית הכנסת עד קריאת התורה והתחיל בברכות וכשסיים ברכת התורה קודם שנתחיל פרשת הקרבנות קראוה בתורה בזה נסתפקתי אם יש לו לברך אשר בחר בנו או נאמר שאין לחלק הואל ותקנו ברכה זו על קריאתה בצבור יש לו לברך אע"פ שכבר בידך או נאמר ודאי אחת מהן לבטלה והוא יברך ברכה אחת פעמים בזה אחר זה בלי הפסק בינתים וכן היה נ"ל אמנם שאלתי את פי אא"הראש ז"ל ואמר לי יש לו לברך כי לא חלקו חכמים ואם קראוהו לקרות בתורה קודם שיברך ברכת התורה ודאי נ"ל שאין לו לברך שנית אשר בחר בנו ולא גרע ממי שנפטר בארבע רכה ומטבע של ברכה אחרונה כך הוא אשר נתן לנו תורת אמת חזי עולם נטע בתוכי

והא תורה שבעל פה דכתב דברי חכמים כדרכנות וכסמרות נשעיים לאפוקי מאותם האומרים ולחיי עולם נטעה בתוכינו ושתי ברכות אלו יש בהם מתבות כנגד מ' ימים שעמד משה בחר כתב בעל המגוה שדקורא בתורה ומברך בה נוטלו בידו וכמך למגוה מוהיא דככה כך היה מנהגם של אנשי ירושלים אדם יצא מפתח ביתו לחלו בידו וכו' עד היה קורא בתורה ונושא כפי ומניחו על גבי קרקע אלמא שיצריך לישול הכפר בידו בשעת קריאת קמ

ירושלמי

הקורא בתורה ובשתתק זה שעומד ת תחתיו יתחיל במקום שנתחיל הראשון דאי תימ' במקום שפסק והראשונים נתברכו לפניו ולא ל' לאחרים ואחרונים נתברכו לאחרים ולא לפניו קמא לצורך לקרות מעומד דתנן הקורא את המגילה יושב יצא מה שאין כן בתורה ומטעם זה נמי צריך ליחזר שלא לסמוך דאמרינן בפרק שני דזבחים עמידה מן הצד פי' על ידי סמיכה איכא בינייהו לרבנן לא הו' עמידה וצריך פ' שלא יקראו שנים דתנן במגילה קראוה שנים יצא מה שאין כן בתורה אלא אחד וקורא אותו שעולה ואין ש"צ קורא עמו ומת

שנהגו האידנא שש"צ קורא פירש א"א הראש ז"ל לפי שאין הכל בקיין בטעמי קריאה וא"א הצבור יוצאין בקריאתו והוא בעיניו כידוע ואם לא יקראוהו אתי' לאינצוי עם ש"צ לכך תקנו שיקרא ש"צ שהוא בקי בקריאה ומ"מ גם העומד לקרות יקרא בנחת עם ש"צ שלא תהא ברכתו לבטלה והוא דאמרינן שלא יקראו שנים פירוש בקול רם דטעמא משום דתרי קלי לא משתמעו ומי שאינו יודע לקרות אינו ראי שיקראוהו ש"צ והוא ברכה לבטלה ולא מסתבר שיברך על קריאת ש"צ ע"כ ומיהו אם יודע לקרות כשמקרין אותו שפיר דמי ואם ש"צ רוצה לברך לעצמו ולקרות צריך שיהא אחר עומד אצלו דתניא בתוספתא חזן ה העומד לקרות אחד עומד ומחזן עליו עד שיקרא וגרסינן נמי בירושלמי רב שמואל בר רב יצחק על לבי כנשתא וחזא חזנא וקרא ולא קאי בר איניש תחותו אמר ליה אסיר לך כשם ש שנתניתה על ידי כרסור כך אנו צריכי' לנהוג בח על ידי כרסו' אין הקורא רשאי לקרות עד שיכלה אמן מפי הצבור קמב

כתב

בעל המגוה אם טעה הקורא או החזן המקרא אותו טוב שלא להגיד עליו על שגותיו ברכים שלא להלביק פניו דאע"פ שטעה בה יצא ידי קריאה דאית' במדרש שאם קרא לאוזן הרן יצא וה"מ כמזל כתב קרא וטעה אפילו בדיקוק את אחת מחזירין אותו עד שיקראנה בדיקוק קמב קור' בתורה כפח' מ' גדולי בני חודי ואם התחיל

אין

בי' יצאו מקצתן גומרין אין קורין בחומשין ה בצבור פי' אם כתב חומש לברו אפילו בגלילה כספר תורה אין קורין בו עד שיחז כל ה' חומשין ביחד תניא בתוספתא בית הכנסת שאין להם מי שיקרא אלא אחד כגון שאין בה מי שיודע לקרות אלא חד עומד וקורא ויחשב וחזן ועומד וקורא ויחשב אפילו ז' פעמים וכתב א"א הראש ז"ל דזו התוספתא נשנית לפי חפצו דראשון שהיה ראשון מברך לפניו והאחרון לאחריה לכך צריך ליחשב בכל פעם ופעם להכיר שהן שבעה אבל האידנא ש שצריך לברך בכל פעם ופעם ברכה ראשונה ואחרונה כמו כהן שקורא במקום לוי אין צריך ליחשב עיר שכולה כוהנים כולן קורין בתורה פעמים זה ראשון ופעמים חברו קמב

מדלגין

בגביה ואין מדלגין בתורה פי' שלא ידלג מפרשה זו לפרשה אחרת והגי מילי בשני ענינים דאיכא למיחש שמא תתבלבל דעת השומעים אבל בחד ענינא כגון אחר מות ואך בעשור שכהן גדול קורא ביום הבפורים ששניהם מענין אחד מדלגין ובגביה מדלגין אפי' בשני ענינים והו' בכדי שלא יפסוק הכתורגמן פי' שלא ישהה בדילוג אלא בכדי שיטלים התורגמן אותו פסוק שתרגם שאין כבוד לצבור לעמוד בשתיקה וכן אין גוללין ספר תורה בצבור מפני כבוד צבור אין קורין לאדם אחד בשני ספרי תורות משום פגמו של ראשון שלא יאמרו חסר הוא אבל ג' גברי כנ' ספרי כגו' ר"ח שבת שחל להיות בשבת לא הו' פגימה קמה

בימי

חבמי התלמוד היו רגילין לתרגם כדי שייכינו העם כי לשונם היה ארמי ואין הקורא רשאי לקרות לתורגמן יותר מפסוק אחד אלא קורא לו פסוק אחד ובתרגמו וחזן וקורא לו פסוק שני ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא ולא הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי המתרגם ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מן המתרגם ולא המתרגם יותר מהקורא והקורא אינו רשאי לסייע למתרגם שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה קטן

אדם שלא למכור להם דבר ובתקיים ושלא לקנות מהם דבר שאינו מתקיים ושלא לקבל מהם דודון ושלא להלוותן בלא דיבת ושלא לפדוען ושלא ליפרע מהם מלוח בשטר דתנן ששלש ימים לפני איריזין אסור לשאת ולתת עמהם ואסיקנא ובגולה אין אסור אלא יום אדם בלבד ומיהו אין כל אדם יכול ללעמוד בזה וגם ר"ש התירו שאין הגרים עבשיו עובדי ע"ז ועוה כיון שעיקר פרנסתינו עמדם ואנו נושאין ונמתנין עמהם כל זה השנה ואי פרשינן מניהו ביום אדם איכא איבה שרי ואע"פ ש שאנו מלוין להם מעות והם נותנים אותן ^{הנה} שרי שאין זה קובין מהם לא נוי ע"ז ולא תקרובתה אלא אוכלין

ושותין אותן קני

וכשיגיע

שעה רביעי' יקבע סעודתו דאמר רב פפא שעה רביעית זמן סעודה לכל היא ואם זה הוא תלמיד חכם ועוסק בלימודו ימתין עד שעה ששית דתניא ששית מאכל תלמידי חכמים ומשם ואילך לא יאחר דהוי כוורק אבן לחמת וזני מילי דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מ

מידי בצפרא לית לן בה קנח

וכשבא

לאכול ויטול ידיו קודם ואפ"ל לחולין ולא דוקא כשאוכל פת אלא לכל דבר ששבויל במשקה צריך נטילת ידים אבל הנטיל ידיו לפירות הרז זה מגסי הרוח וצריך ליחוד בנטילתם שכל המולח בנטילתם חייב נדוי כדאמרינן את מי נדו את ר' אלעזר בן רבדה שולח בנטילת ידים וכל המולח בני בא לידי עניות וא"ר זריק אמר ר' אלעזר כל המולח בנטילת ידים נעקר מן העולם ומיהו במחנה ההולכים למלחמה פטורין מנטילת ידים ראשונים ואע"פ ששיעורם ברביעית יוסף לישול בשפע דאמר רב חסדא אבא משאי בלא חפני מרא ודאבו לי מלא חפני טיבותא ויברך על נטילת ידים אע"פ שאינו אלא מ מדרבנן שהצריכו נטילה לחולין משום סרך תרומה פי שלא יבא לאכול תרומה בלא נטילה וסתם ידים שניות לטומאה ופוסלות התרומה ופשוטם הכי תקנו שיהא רגיל לישול אף לחולין ואף על פי שלא היה צריך לחולין לא בני קבולי טומאה גיטוי ושייך לומר וצונו בדבר שהוא מדרבנן ואסמכוה אלא דלא תסור ולא יברך עד אחר הנטילה אע"ג דכל הברכות מברכין עליהם קודם לעשייתן שאנו הבא שפעמים אין ידיו נקיות ואינו יכול לברך קודם דהלכך תקבו שלעולם יברך אחר כך ועוד כיון די דמברך קודם הניגוב הוי שפיר קודם לעשייתן שגם נגוב הוא כיון המצוה וינגבם היטב קודם שיבצע דאמר ר' אבהו בל האוכל בלא ניגוב ידים כאלו אוכל לחם טמא שנאמר כבה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים לח"מ טמא בניגוב טריא

בלא ניגוב ידים קנט

אין

נטילי לידים אלא מבלי אבל כל הכלי כשרים אחד כלי אבנים וכלי גללים וכלי אדמה וצריך שיהא מחזיק רביעית אם ניקב בבו נס משקה פי' שאם ישימו אותו על משקל יכנסו בתוכו דרך הנקב והוא גדל מנקב שהמשקל שבתוך הכלי יוצאין בו אז בטל מתורת כלי ואין נוטלין ממנו לידים ואפי' אם הוא מחזיק רביעית מן הנקב ולמטה וזני מילי שנוטל דרך פיו למעלה דמה שממנו מהנקב ולמעלה אינו חשוב ככלי ונמצא שאין המים באין על ידו מוכלי אבל אם נוטל דרך הנקב שדי כיון שמחזיק רביעית ממנו ולמטה וכתב בספר המצות קטן שאם יחזרו לזותים תורת כלי עליו ומותר לישול ממנו אם יחזיק רביעית עד שינקב במציא זית ואיפשר לחלק דווקא לענין טומאה

למען... שמניח אדם אצלו עליו אין המים יוצאין וכשמכירי המים יוצאין מותר לישול ממנו אע"פ שאינו מחזיק כלום כיון שעשוי לקבלה בענין זה וזה עיקר תשמישו נקרא כלי ולא יתן מים לחברו בחפניו שאי נוטלי אלא מן הכלי בת הרם כמזל כלי שנשבר שבירה המטהרתו מידי טומא אי נוטלין ממנו לידיו בפני שהוא שבר כלי וצריך שיבוא המי מבח אדם דלא כהו שכתבו שמותר להטביל ידיו בכלי דאמר רב האי ארית דדלא אין נוטלין ממנו לידים פ' צנור שדולין מים מן היאור ושופכין בו והוא נכש ממנו להשקות השדה אין אדם יכול לתת ידיו לתוכו כדי ש ייקלחו המי עליהם משום דלא אתי מבח גברא שכבר פסק כח השופך ואי מטבילין בו הידים פי' אם הטבילם כתוכו לא חשיב טבילה לטהרם מבח טבילה דשאובין ואי מקריב ידיו לגבי דוולא פי' שקרב ידיו למקום שפיכת כלי והמים באין מבח ה הראשון של השופך על ידיו שפיר דמי ואי בידע דוולא בבונס משקה פי' שיש בו נקב מאתרוי בבונס משקה ובעוד ששופך ד דרך פיו לצנור מקלח מאחוריו ליאור מטבילין בו הידים פי' ו טהורין מבח טבילה דחשיבי כאלו הטבילם ביאור דנצוק זה מ מחבר הכלי ליאור וחשיבי מיפ שבצנור מחוברין למימי היאור חשיב כאלו מטבילין ביאור עצמו אע"ג דנצוק כזה לא חשיב חבור לענין טבילה חבית שיש בה מים מגיחה על ברכיו ומטה ונוטל ממנו לידים דחשיב שפיר מבח גברא היתה מוטה בארץ על צדה והמים מקלחין מבנה או שעומרת והמים יוצאין דרך נקב שבה ונתן ידיו שם לא הוי נטילה אבל אם היה ברוח בנקב וחסירו וקבל המים על ידיו שפיר כה גברא דצריך להחזירו ולהסירו בכל שפיכה ושפיכה קוף פסול ליתן לידים אבל כל אדם אפי' חרש שוטה וקטן גוי או גדת בשרים והטביל ידיו במ סאה הראויין למקוה שפיר דמי ומברך על טבילת ידים וכן כתב הר"ם במ"ז כל הצריך נטילת ידים והטבילם במקוה אין צריך דבר אחר ואם הטבילם במים שאין בהן שיעור מקוה או במים שאובין שבקרקע לא עשה ולא כלום שאין המים שאובין מ מטהרין את הידים אלא בנטילה קס

צריך

שיהא במים מראה מים שאם נשתנו מראיתן בין מחמת דבר אחר שנפל לתוכן בין מחמת מקומן פסולי כדתנן נתן לתוכן קומים וקנקנתו ושינו מראיתן פסולי ושלא נעש בהן מלאכ דתנן עשה בהן מלאכ או ששרה בהן פתו פסולי הדיח בהן כלי פסולי אב הדיח בהן כלי מחדתי או כלי חרשים כשרים המים שהנחתו מטבל בהן גלוסקין פסולי אבל אותן שמטבל בהן ידיו ושח בגלוסקין כשרים וכלבר שלא ישתנו מראיתן כת הר"ם במ"ז אם נתגלו גלוי האוסר אותם לשתות פסולים ואיפשר ואידינא שאין חוששין לגלוי בשרים אף לנטילה

בתי

בנסיות ובתי מדרשות אין נהגין בהן קלו' ראש
בגן שחוק והיתול ושיחה בטלה ואין אוכלין ו
ושותין בהן ולא נאותין ולא נשילין בהן ולא נכנסין בהן בחמה
מפני החמה ולא בגשמים מפני הגשמים ותלמודי חכמים מותרין
לאכול ולשתות בהן ואין מחשבין בהן חשבונות אלא אם כן הן
של מצוה כגון חשבון קופה של צדקה ופדיון שבדים וכיוצא בהן
ואין מספדין בהן אלא אם כן יהיה ההספד לאחד מגרולי העיר ש
שכל בני העיר מתקבצין ובאין להספידו ואם צריך ליכנס בה
לצרכו כגון לקרות לאדם יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר ש
שמועה ואחר כך יקראנו כדי שלא יהא נראה כאלו נכנס לצרכו
ואם אינו יודע לקרות ולא לשנות יאמר לאחד מן התיכונקו קרא
לי פסוק שאתה קורא בו או ישנה מעט ואחר כך יצא שהשיבה
בה בצהו שג' אשרי ישבי בתיך היו לו שני פתחים לא יכנס ב
בפתח זה לעשותה דרך לצאת בפתח השני לקצר דרכו ואם
היה הדרך עובר שם קודם שנבנה בית הכנסת מותר לעשותה
דרך וכשנבנס בה להתפלל מצוה למי שנכנס בפתח זה לצאת
בפתח אחרת ומותר ליכנס בה במקלו ובתרמילו ובאפונדתו
ויכול לרוק בה ובלבד שיטשפפנו ברגליו ונוהגין בו כבוד ל
לכבדן ולרכבן ונותנין בכל המקומות להדלי' בהן נרות לכבדן
ואפי' לאחר שחברו עדיין הן בקדושתן וכשם שנוהגין בהם כבוד
בישובן כך נוהגין בהם בחורבנן חוץ מביכוד וריבוץ שאינם
מבכדין ולא מרבעין אותן עלו בהן עשבים תלשין אותן ומבחיין
אותן במקומן משום עגבת נפש כדי שידאו העם ותעיר רוחם
וישתדלו לבנותה ואם התנה עליו להשתמש בו בשעת בנין
מותר לדשתמש בו בחורבנו אבל בישובו לא מרגי ביה תנאה
ואפי' בחורבנו לתשמיש כגון זריעה וחשבונות של
רבים לא מרגי תנאה קנב

אין

סותרין בית הכנסת כדי לבנות אחרת שמה יארע
להם אינם שלא יבנו האחרת אלא בינין האחרת
תחלה ואחר כך סותרין הישג' והני מילי שהיתה הראשונה חזקה
אבל היתה נטויה ליפול יכולין לסותרה ולבנות אחרת ובלבד
שלא יתעצלו בבנין אלא ימורו וישתדלו לבנותה מיד קנב
לעשות מבית הכנסת מדרש אבל לא ממדרש
בית הכנסת שקדושת מדרש יתרה על קדושת

מותר

בית הכנסת בני העיר שמכרו בית הכנסת יכולין לקנות בדמיה
תבה מכרו תבה יכולין ליקח בדמיה מטפחת מכרו מטפחת ל
לוקחין בדמיה חובשין מכרו חובשין לוקחין בדמיהן ספר תורה
אבל איפכא להודיין בקדושתן לא ואפי' אם קנו בקצת דמעות
דבר שקדושתו חמורה אין יכולין לשנות המותר לקדושה קלה
וכן אם גבו מעות לבנות בית המדרש או בית הכנסת או לקנות
תורה או מטפחת או כ"ת ורצו לשנותן מלצורך שגבו אותן אין
משנין אלא בקדושה קלה לחמורה אבל אם עשו בהן הדבר שגבו
אותם בשבילו כשנים המותר לכל מה שירצו והא דבית הכנסת
נכבד' הני מילי של כפרים שאין באין אנשים במקומות אחרים
שלא נקשית אלא לבני הכפר לבדם אבל של כרבים שבאין שם
אנשים במקומות אחרים אפי' בנו אותה משלדים אינה נכבדת
אלא אם כן תלו אותה בדעת היחיד או יעש' בה היחיד מה שירצה
ומ"כ המעות נשארין בקדושתן ואם בנו בית סתם והקדישוהו
אחר כך לבית הכנסת דינו כבית הכנסת ומיזו אינו קדוש אלא
משיתמשו בו אפי' אם כנאוהו תחל' לשם בית הכנסת וכשמכריזין
בני הכפר בית הכנסת יכולין למכרה ממכר עולם והלוקח
יעשה בה מה שירצה חוץ מכרוץ וכורסקי ובית המבילה ובית

הכסא ודא דאמרינן שהמעות נשארין בקדושתן ואין
הלוקח יכול לעשות בה אלו הארבעה דברים הני מילי בשלא
מכרוהו טובי העיר במעמד אנשי העיר אבל מכרוהו טובי
העיר במעמד אנשי העיר עושין במעות מה שירצו וכן הלוקח
יעשה בה אפי' אלו הו' דברים וכן כל יחיד בשלו יכול למכרו
ולעשות בדמיו כל מה שירצה אפי' ספר תורה בית הכנסת
או לבנים או עצים מבית הכנסת ישן שסחרו יכולין ליתנן ב
במתנה דמתנה כמכר וכן יכולין להחליפם באחרים והן יוצאין
לחולין אבל אסור למשכנם או להשכירם שעדין נשארין ב
בקדושתן שאין כאן דבר אחר שתחול קדושתן עליו לבנים
חדשים שנעשו לצורך בית הכנסת אין בהם קדושה קנב

רח בה

של עיר אעפ' שמתפללין בה בתענית אין בה
משום קדושה מפני שהוא עראי ולא נקבעה
לתפלה וכן בתים וחצרות שמתקבצין בהן להתפלל באקראי אין
בהן שום קדושה תשמישי מצוה כגון סוכה ולולב שופר וציצית
אין בהן שום קדושה ויכולין להשתמש בהן תשמישי קדושה
כגון תיק של ספרים תפילין ומזוזות וספר תורה וריציעות של
תפילין וארגו שנותנים בו ספר תורה או חומש וכסא שנותנין
עליו ספר תורה וילוך שתולין לפניו והיכל יש בהן קדושה וצריך
לגונזן מטפחת ספרים ורות שכלו יכולין לעשות בהן תכריכין
כמת מצוה וזו היא גניזתן וספר תורה שכלה גונזין אותו בקבר
ת"ח שונה הלכות וככלי חרס אין עושין מתבה כסא לסת אבל
שרי לעשות מתבה: דולה קטנה וכן מותר לעשות ככסא גדול
בסא קצן אבל אסור לעשות ממנו שרפרף לכסא וכן מותר ל
לעשות מילין גדול וילוך קטן או לעשות ממנו כים לסת
אכל לעשות ממנו כים לחומש אכור הבימה אין בה קדושת
ארזן אלא קדושת בית הכנסת הארון וכל מה שעושין לסת
מועיל בה תנאי להשתמש בו שאר תשמיש קנב

ואחר

שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש קודם
שילך לעסקיו ויקבע עת לזמור דאמר רב ששת
בשעה שמכניסין האדם לדין אומרים לו קבעת עתים לתורה
בשאת ונתת באמונה וקביעות העת צריך שיצא קבוע ותקוע ס
בענין שלא יעבידנו אף אם הוא סבור להרויח הרבה ומ"כ קודם
שילך לבית המדרש יכול לאכול פת שחרי' אם הוא רגיל בו ס
בדאמרינן בעלמא כדטעים בר בירב ועייל לכלה וטוב שירגיל
בו כדאמרינן ששים ושלשה מיני חולאים תלוין במרה וכולם
פת במלח וקיתון של מים שחרי'ת מבטלתן ומצוה להנהיג עצמן
במרה טובה לשמל' בר אותו כדי שיצא בריא וחזק לעבודת
הבורא יתעלה קנב

ואחר

כך ילך לעסקי' דכל תורה שאין עמה מלאכה
סופה בטלה וגוררת עון שאם אין לו מה יאכל
העוני יעבידנו על דעת קונו ומ"כ לא יעשה מלאכתו עיקר אלא
עראי ותורתו קבע כמו שמצינו בחס דים הראשונים שהיו עושין
מלאכתן עראי ותורתן קבע וזה נהנה נתיקים בידם כי אין מעשה
לה' לזושיע ברב או במעט ויטא ויתן באמונה ויזהר מלהוכי' שם
שמים לבטלה שנכל' מקום שהזכרת השם מצויה ביה מצויה
ומאן מאד יזהר אדם בענין השבועה שהרבה הפליגו רבו בענין
שבועת שקר ואפי' ליטבע באמת כמו שאמרו חז"ל עיריות היו לו
לינאי המלך וכולם נחרבו מחמת שבועת אמת ויזהר מלהשתתף
בשבועת שקר ויחייב לו שבועה וישבע בשם אלהיו ועובר
בשם דא ישבע על פיך ומי' אם נשתתף ונתחייב לו שבועה יכול
לקבלה ואשרי מי שאיפשר לו לזוהר מלישא וליתן עכ"ל בבבלי

כתב שמברך עליון שכח והכניס אוכלי לתוך פיו בלא ברכה אם
הוא דבר שאינו נבאם אם יפלטנו יפלטנו ויכירד עליו ואם הוא
דבר שנבאם מסלקו לצד אחד ומברך קעג
אמצעיים רשות אמר רב נחמן לא שנו אלא בין
מים תבשיל לתבשיל אבל בין תבשיל לגבינה וכו' וכו'
פי' בין תבשיל אפי' היה הראשון של בשר והשני של גבינה אין
צריך ליטול כזו שאין הבשר בעין ואין בו אלא טעם וגם השני
אין בו אלא טעם גבינה אבל אם אכל אחר התבשיל של בשר
הגבינה בעין חובה הוא ליטול וא"א הראש ז' היה אינו ליטול ידיו
בין בשר לדגים דחמירא סבתא מאיסורא בתב כהג' שהאוכל
בשר מותר לאכול אחריו גבינה מיד על ידי קנוח ונטילה והאוכל
גבינה מותר לאכול בשר מיד אף בלא קנוח ונטילה וכתב א"א
הראש ז' ולא נהגו העולם כן אלא נהגין שלא לאכול גבינה א'
אחר הבשר אפילו הוא בשר עוף ואין לשנות המנהג הילכך אין
לאכול גבינה אחר הבשר עד שישתהה כשיעור מזמן סעודת הבקר
עד זמן סעודת הערב ואם יש בשר בין השינים צריך להסירו ו'
ובשר אחר גבינה מותר מיד על ידי קנוח ודחיות פיו ונטילת
ידיים ואם הוא יום ורואה שיחיו נקיות אין צריך נטילה ודקנוח
הוא של עוס פת ויקנח בו פיה ויהי או ככל דבר חוץ מקבוא ד'
דשערי בפני שהוא רך ונדבק בחנב' וכן לא כתמרי ודקא ואחר
הקנוח ידיו פיו במים או ביון שני אכסנאן שאין מברין זה את
זה אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין ראשית ואם
היו מברין זה את זה או שני אחי אפי' מקפידין זה על זה אסורין
עד שיעשו שום היכרא ביניהם כגון להפסיק בקנקן או בלחם או
שיאכל כל אחד על מפה שלו לבדו קעג

יין שבתוך הסעודה מברכי עליו בורא פרי הגפן ואם
אין לו אלא כוס אחד כגידא עד לאחד המזון ו'
ומברך עליו ברכת המזון והני מילי שצריך לברך בתוך הסעודה
שלא קבע לשתות לפני המזון אבל קבע לשתות לפני המזון פ'
פוטרו וכן יין של קידוש פוטרו יין שבתוך המזון וכן המכביל
על השלחן פוטרו היין שבתוך המזון יין שלפני המזון פוטרו גם כן
דיין של אחר המזון פידוש מי שרגיל לקבוע לשתות יין אחד
גמר סעודתו לפני ברכת המזון יין שלפני המזון פוטרו אמר ר'
רבה לא שנו דיין שלפני המזון פוטרו אלא בשבתות וימים טובי'
שאדם קובע עצמו על היין והלכך בשבת לפני המזון היה ד'
דעתו גם על של אחר המזון אבל כל ימות השנה בידך על היין
שלפני המזון לא פטר שלאחר המזון וכתב הראב"ד דווקא במקום
שאין היין מצוי אבל במקומות הללו שהיין מצוי אין חילוק בין
שבת ויום טוב לחיל לעולם פוטרו ודווקא יין שישותק קודם ברכת
המזון אחר גמר סעודה אותו הוא פוטרו אבל אחר ברכת המזון
היין שמברכין עליו ברכת המזון צריך לברך עליו ואינו נ'
בפטר בין שלפני המזון לא שנא חול ולא שנא שבת ואם לא ה'
היה לייין לפני המזון ובידך על היין שבתוך המזון אינו פוטרו
אפילו יין שלפני ברכת המזון אחר גמר סעודה וכל מה ששותה
בתוך הסעודה דילוי בברכה אתה ודני מילי בסתם אבל אם כ'
כשבידך לא היה דעתו לשתות רק אותו הבוס ונמלך לשתות
אחר אפילו בתוך הסעודה צריך לברך עליו ודווקא לפני היין צ'
צריך לברך בתוך הסעודה אבל לאחריו אין צריך לברך שנפטר
בברכה המזון ועל כל שאר משקין שבסעודה אין צריך לברך ד'
דחשיבי ככאן מחמת הסעודה למי שאין דרך לאכול בלא שתייה
ואף יין לא היה צריך ברכה לפניו אלא משום שהוא חשוב וקובע
ברכה לעצמו ולכך צריך ברכה לפניו וכהג' כתב שיש לברך על
המים שבסעודה וא"א הראש ז' כתב יש אומרי שיש לברך על ח

ומיזה לא נהו
ולצאת כשמיעה וכו'
יכולין לענות אמן שאין משיחין בסעודה שמא יקדים קנה לוטש
ואפילו אם שומע בעונה ויוצא בלא עניית אמן חיישינן שמא
יענה אמן והלכך בכל ענין כל אחד מברך לעצמו ועל היין ש'
שלאחר המזון אם הסיבו אחד מברך לכולם ולדין אפילו בלא
היסבה ובספר המצות כתב שאין אנו רגילין לקבוע אלא בפת
אבל ביין או כל שאר דברים אין אחד פוטר חבירו ולא נהדא
דבא שני האדנא מבימיה אלא ודאי אין חילוק ופת ויין אין א'
אחד פוטר את חבירו אלא בהסבה ולדין אפי' בשיכח ושאר כל
הדברים אפילו לדידהו אחד פוטר חבירו ואם הביא להם גם
שאר משקין אחר הסעודה עם היין אין צריך לברך עליון דיין
פוטר כל מינו משקה ואתו שמברך על היין שלאחר המזון הוא
מברך על המזון פ' מיני עשבים שהיו רגילין להביא אחר ת'
הסעודה ולעשן על גלג' ומברכין משתעלה תמרתן בורא עצי
בשמים חוץ ממוסק שהוא נמסך וזה ומברכין עליו ב'
בורא מיני בשמים קעג

הביא להם יין אחד מברכין הטוב והמטיב ולא ד'
דווקא הביא להם כחדש אלא הוא היין אם ה'
היה לו תחלה שני מיני יינות מברך על השני הטוב והמטיב ו'
ופר' שבם דווקא שיודע שהשני משבח כן הראשון והתוספות מ'
מפרשי אפי' כתבא שאינו יודע אם הוא משוכח אם לאו יש לו ל'
לברך אלא אם כן יודע שהוא גרוע יותר מבנו ואין לו לברך הט'
והמטיב אלא אם כן יש אחר עמו אבל אם הוא לבדו לא ויש אומ'
ביון שאין מברכי הט' והמטי' ביחיד אע"פ שעל היין שבתו הסעודה
כא מברך לעצמו הטוב והמטיב אחד מברך לכולם שאם היה כל'
אחד מברך לעצמו והיה כל חד וחד יודד ולא נהדא דבטעמא ד'
דאמרי ב' ה' כל אחד מברך לעצמו משום שאין בית הבליעה
פגמי ואי טעמא נמי שיך בהטוב והמטיב אע"פ שכל אחד ואחד
מברך לעצמו ביון שאחר שותת ונהנה עמו מאותו המין קרינ בית
שפיר הטוב לדיחיה והמטיב לאחריני אבל היז בס בין לשתות
בלא אכילה אחר מברך לכולם כתב הר' פרץ בשם רב תי' יין של
שתי חכיות וחבל ממין אחד אם כתוך מ' יום לביצירת' שבחא בב'
כלים מברכין עליו הטוב והמטיב ואם לאו מ' יום חלקוהו אין מ'
מברכין עליו הואיל וחבל ממין אחד קעג

בירך על הפרפרת שלפני המזון פוטרו את הפרפרת
של אחר המזון פי' אחר גמר סעודה קודם ברכ'
המזון ופרפרת הוא פת צנומת בקער' ואין בו תואר לחם ומברכין
עליו בורא מיני מזוני וזה דרכם לאוכלו לפני הסעודה ולאחרי'
לאחר שמשכו ידיהם מן הפת קודם ברכת המזון בידך על הפת
פטר הפרפרת ודנוה פרפרת שאוכלי בתו' הסעודה אבל פרפרת
שלאחר הסעודה קודם ברכת המזון אינו פוטר דדאי כדכריס
הבאים לאתר הסעודה ד' ב

חובות כפסח כיון שהיה כגומא וכו' קצין יחד ונעשה כמו פת גמול
 אבל שריתא שבלילתו רבה והוא שלוקחין קבוצ ומים ומעדיבין א
 אותו ושופבין אותו על הכיז והוא נתפשט ונאפה אין עלית תורת
 לחם ומברכין עליו כורא מיני מזונות ואם קובע סעודתו עליו מ
 מברך ומרציא ושלשה ברכות סבא ודנדקא והוא לחם שאופין
 בשפוד ומשחזין אותו בשמן או במי בצוי מברכין עליו כורא מיני
 מזונות וכן על לחם העשירי לכתח שאלן אופין אותו בתנור אלא
 בחמ' ואם עשה כעכ' פי' ערוכ' ונאח כע' גלוסק' חייב בחלה קסט
 כך מביאי לפי' לאכול וכל דבר שמביאי לפי' **ואחר**
 שיש לו ריח ואדים תאב לו צרי' ליתן ממנו מיר
 לשמש ומיזו מדין חסידות הוא ליתן לו מיד מכל מין ומין דגרסי'
 בבתוכות וכל משחזן בפני השמש פי' שלא ליתן לו ממנו עד ש
 שיאכלו המסובין חוץ מבשר שמן כל השנה ויין ישן בתקופת ת
 תמוז שיצריך ליתן לו מיד ואסיקנא כללא דמילתא כל דאית ליה
 ריחא ואית ביה קיחא צריך ליתן לו אבוח בר אידי ומנימין בר
 אידי חד ספי ליה מבל מינא ומינא חד לא ספי ליה אלא אחד מ
 מינא מר בשתעי אליהו בחדיה ומר לא משתעי אליהו בחדיה ומי
 לא יתן לו כל זמן שהכוס בידו או ביד בעל הבית דתניא לא יתן
 אדם פרוסה לשמש בין שחכוס בידו שמו מתוך שהוא שרוד ב
 בפרוסה ישפוך תבוס בין שהוא ביד בעל הבית ושמו יסתבל ל
 לראות מה שנתנו לשמש ושפוך תבוס ואסור ליתן לו פרוסה א
 אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו חשמש מברך כורא פרי חנפן על
 כל כוס וכוס שיתנו לו אבל ברכה אחרונה אינו צריך לברך אלא
 בסוף אבל על כל פרוסה ופרוסה אין צריך לברך אם יש אדם ח
 חשוב בסעודה שאו יודע שיתנו לו כל צרכו ואם אין אדם
 חשוב בסעודה צריך לברך על כל פרוסה ופרוסה **קע**
אין משיחין בסעודה ואיתא בירושלמי אפי' מאן ד
 דעשיש בגו טיכלא אכיד למימר ליה אסותא משום
 סכנהא גרסינן כפ' אמר להם הממונה הלכה בסעודה אדם יצא
 להטיל מים נוטל ידו אחת אחת ששפשף בה דבר עם חבירו
 והפליג נוטל שתייהן כיון שחסידי דעתו וכשנוטל נוטל בפני כול'
 שלא יחשידוהו שלא נטל אמר רב נחמן לא שנו אלא לשתות א
 אבל לאכול נוטל אפי' בחוץ מידע ידעי דאנינא דעתיה ולא אכיל
 בלא נטילה שנים ממתנין זה על זה בקערה ג' אין ממתנין
 משידין פ'אה בקערה ואין משידין פ'אה באילפס כתב הר"ם
 במ' זל אין מסתכלין בפני האוכל ולא במנתו שלא לביישו גרסי'
 בפ' ערבי פסודים לא יאכל אדם תריין ולא ישתה תריין פי' לא יאכל
 ולא ישתה זוגות משום סכנה גרסינן במסכת דרך ארץ הנבנס
 לבית כל מה שיאמר לו בעל הבית יעשה מעשה בר שמעון בן
 אנטפרס שנבנסו אורחים אצלו וגזר עליהן שיאכלו וישתו וזו
 נודדים ומברין והלקה אותם לא ידא אדם קפזן בסעודתו לא
 יאכל אדם פרוסה כביצה ואם אבל דרי זה גרגרן ולא ישתה כוס

כבת אחת ואם שתה דרי זה גרגרן ב דרך ארץ ג' דרי זה מגסי הרוח
 ולא יאכל שום וביצל מראשו אלא מעליו ואם אבל דרי זה רעבתן
 ולא יביא שני כוסות כסעודתו ויכרך ברכת המזון מפני שנראה
 כגרגרן שנים שישבי על השלחן הגדול פושט ידו תחלה והשלחן
 ידיו בפני מי שגדול ממנו דרי זה גרגרן מעשה בר' עקיבה ש
 שעשה משתה לתלמידיו הביאו לפניהם שני תבשילין אחד חי ו
 ואחד מבושל בתחלה הביאו לפניהם קלח של כרוב בא חפקא
 שבהם אחו וקלח בידו ותלשו ולא בא אחרית משך ידו הימנו ו
 ואכל פת לבדו הטפש שבהם אחו וקלח בשתי ידיו אמר לו ר' ע
 עקיבה לא כי אלא הנח עקבך עליו בתוך הקער ותלוש בו הנבנס
 לבית לא יאמר תנו לי לאכו עד שיאמרו חס לא יאמ' אדם לחבירו
 בא ואכול מה שהאכלתני שזהו דרך רבית ובירושלם היו הופכין
 לא יפרוס אדם פרוסה על גבי הקערה אבל מקנח הקערה בפרוס'
 ולא ילקט פידודין וניח על גבי השלחן שהוא ממחה דעתו של ח
 חבירו ולא ישוך פרוסה וניחנה על גבי הקערה ולא ישוך
 פרוסה ויתננה לכני חבירו לפי שאי' דעת חבירות שנה ולא ישתה
 מן הכוס ויתן לחבירו מפני סכנת נפשות ולא ישתה כוסו וניח ו
 על השלחן אלא יאחזנו בידו עד שיבא השמש ויתננו לו הנבנס
 לסעודה לא יקח חלקו ויתננו לשמש שמו יארע דבר קלקול ב
 בסעודה אלא יטלנו וניחנו ואח' כ יתננו לו אורחים הנבנסים
 לפני בעל הבית אינן רשאים ליטול מלפניה ולייתן לבנו או לעבדו
 של בעל הבית אלא א' כ נטלו רשות מבעל הבית גרסינן בפ'
 המוכר את הפירות מנהג גדול היה בירושלם המוסר סעודה ל
 לחבירו וקלקלה צריך ליתן לו דמי בושתו וכוסת אורחין וגם
 מנהג אחר היה שם מפה פרוסה על הפתח כל זמן שמפה פרוסה
 אורחין נבנסין נסתלקה אין אורחין נבנסין גרסינן בפ' אחד דרי
 ממונות נקדי והערת שבידושלים לא היו מסובין בסעודה אלא א
 אם כן יודעין מי מיסב עמיהם **קעא**

אמר שמאל עושה אדם צרכיו בפת והלכתא כוותיה
 והני מילי במדי דלא ממאים ביה אבל במדי ד
 דממאים ביה לא הילכך אין מניחין עליה בשד חי ואין מעבירין
 עליו כוס מלא ואין סומכין בו הקערה אי ממאים בהכי אבל אי לא
 ממאים ביה שרי ואין נוטלין הידים ביין בין חי בין מווג אפילו
 נטילה שאין צורך אכילה ואין זורקין הפת משום ביון אוכלין ו
 וכשם שאין זורקין את הפת כך אין זורקין כל האוכלי הנמאסים
 על ידי זריקתא כל במדי דלא ממאים כגון רימונים ואגוזים שרי
 כתב אא דר' אש' ז' ל יש נודגין לאכול דייסא בפת במקום כף כ
 כיון שאוכלין הפת אח' כ ובמס' סופרים גרסינן אין נודגין בזה
 באוכליון אין זורקין אוכלין במקום למקום ולא ישב אדם על
 קופה מלאה תאנים וגרגרות אבל יושב הוא על קופה מלאה קטני
 או על עיגול של דבילה מפני שנהגו כן אין סומכין באוכלין ואין
 מכסין באוכלין ואין אוכלין באוכלין אלא אם כן היו ראויין ל
 לאכילה פי' אלו עם אלו ואוכלין ביחד ולפי זה אסור לאכול דייסא
 בפת במקום כף ואיפשר דהויא דמסכת סופרים פליגא דשמואל
 דקתני אין סומכין ואין מכסים באוכלין ולשמואל שרי דהא לא
 ממאים ואין קיימא לן כשמואל ולא ממאים הפת שאוכל בה דייס'
 ואני ראיתי גדולי' שהיו אוכלים בכל פעם מעט מן הפת עם ה
 הדייסא ע' כ במשכין יין בצינורות לפני חתן וכלה והוא שיקבלנו
 בכלי כפי' הצנור וזורקין לפניהם קליות אגוזים בימו תחממה ש'
 שאינו נמא' אכ' לא בימו' הגשמי' מפני שנמאסי' ולא חתיכו וגלוסק'
 לעולם קעב **שכח** והבנים משקי' לתוך פיה בלא ברכה
 בולעין פי' רבינו חננאל ואינו מברך עליה וא' ז' ל

אני זה שמן ערב גם כמשלה לא נהגו ולא מקרו לדין ידים
מוזחמו כין שאי אנו רגילי ליטו ואי אנו כקפידו כנד ומידו אם יש
אדם שזוא איסטנים ורגיל ליטול ידיו אחר הסעודה לדידיה וזי
ידים מוזחמות וצריך ליטול קודם ברכת המזון אבל לא יברך
עליהם כלל קפב

ואחר כך מביאין לו כוס של יין לברך עליו ברכת
המזון אבל לא שאר משקין אפי' אם קבע ע
עליהו דברכת המזון טעונה בוס אפי' ביחיד מדלא קאמר בשום
מקום ברכת זימון טעונה בוס אלא ברכת המזון קאמר משמע כל
ברכת המזון אפי' ביחיד וכיון שטעון כוס צריך לחזור אחריו ולא
יאכל אלא א' כ' יהיה לו כוס לברך עליו ברכת המזון אם הוא מצפ'
ואיפשר שיהיה לו אפי' אם צריך לעבור זמן אכילה אחת כדחזינן
באמיר שלן בתענית במוצאי שבת מפני שלא היה לו כוס ל
להבדיל עליו דכיון שברכ' טעונה כוס אין חילוק בינו להבדלה
וא' אין יין מצוי באותו מקו יכול לבר' על' שכ' ושא' משק' וצרי' שלא
יזא פגום כדאמרינן בפרק ערבי פסחים שמע מינה טעמו פגמו
ר' יהודה קפיד אכסא גגומה רב ששת בר' אידי קפיד אחצבא פ
פגום ודוק ששת' ממנו אבל אם שפך ממנו לכלי אחר לא חשי' פגו
ופרש' כס' דווקא לכתחלה קפיד אבל מי שאין לו אלא כוס פגום
יכול לקדש עליו ורבינו יואל כתב ראפי' בדיעבד שאין לו אחר
אי' לברך עליו והר' מאיר מרוטנבורק היה נוהג לברך עליו בשעת
הדחק וכתב עוד שאם וחזרו מיין של כוס פגום לתוך
הקנקן שאין לחוש כלל מלברך על היין שבקנקן משו' דקמא קמא
בטיל' חש' נהגין להוסיף על כוס פגום מעט יין ולתקנו בכך
וכן יש בירושלמי ויש אומרי' דאפי' על ידי מים מתקן ויש שנותנין
בו מעט פרודין של פת ואומרי' שמיתקן בכך ומנהג של שומרי'
הוא ואין לו כמך ולא ראה קפג

גרסינן בפרק שלשה שאכלו אמר ר' זורא עשרה
דברים נאמרו בכוס של ברכה טעון הדיחה
שטיפה חי מלא עיטור עיטוף וכקבלו בשתי ידיו ונותנו לימינו
ומגביהו מן הקרקע טפח ונותן בו עיניו ומשגרו לאנשי ביתו
תנא הדיחה מבפנים ושטיפה מבחוץ ואיתא בתוספתא דאם קנחו
יפה שפיר דמי חי אין פידושו חי ממש בלא מדינה דהא תנן מודי'
חכמים לר' אליעזר בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן
לתוכו מים ופי' רב אלפס שמגביהו חי עד ברכת הארץ ואז מנהגו

להודיע שבח הארץ שיינותיה חזקים וצריך לערב בהם מים
רבים ור' פי' חי מוזג ולא מוזג שמוזג קצת וכשיגיע לברכת ה'
הארץ מוזגו כראוי על חד תלת מיה' ויין שלנו אין צריך מויגה
ור' פי' שנותנו לכוס של ברכה חי וכמוזג בו לאפוקי שלא ימוזג
כפלי אחר ויתננו בכוס של ברכה אי נמי מוציאו מן החבית לשם
כרכה חי פרישק בלעז ויש מפרשים על הכלי שיהיה שלם כדאית'
בבבא קמא על כלים שבירתן זו היא מיתתן ושבו לצאת ידי כל
הפירושים מלא בפשטיה שיהא מלא על כל גדותיה דאמר ר' יוחנן
כל המברך על כוס מלא נחתנין לו נחלה בלא מדרים שנא ומלא
ברכת ה' ים ודרום ירשה עיטור רב יהודה מעטר ליה בתלמידי
פי' ח' המושיב תלמידיו סביבותיו בשעת הברכה רב חסדא מ
מעטר ליה כנטלי פרשי' בכוסות ויש מפרשים שהיה מניח
כוסו יפים סביבו להדרו בהן עיטוף רב פפא מעטף וייתב רב
אשי פריס כוררא ארישיה ונטולו בשתי ידיו דאמר רב חנינא
בר פפא שאו ידיכם קודש וגו' הילכך מקבל בשתי ידיו וכשמתחי
לברך נטלו בימינו אמר ר' יוחנן ראשוני' שאלו שמאל מהו שתסייע
לימין פי' לסומכה בשמאלו אמר רב אשי הואיל וראשוני' מגיעי

וד עיטוף אמר
שמאל מהו שתסייע לימין
כמגביהו טפח דודיש
להו מקרא שאו ידיכם קודש וכן נותן בו עיניו כדי שלא יסי'
דעתו מן הברכה וכן רב נחמן היה רגיל לשלח ולאשתו
ובכל הנך רגילין האידנא אף בפריסת סודר שלא יברך בגילוי
הראש ואין חסר לנו אלא עיטור אמר רב אשי אין משיחין על כ
כוס של ברכה פרשי' שלא ישיח המברך משנתנו לו הכוס לברך
וכן נמי המסובין אין להם להשיח משנתחיל המברך לא מבקיא
בשעה שהוא מברך שאין להם לדבר שצריכין לשמוע ולהבין מה
שאומר המברך אלא אפי' בין ברכה לברכה אין להם להשיח
שלא להפסיק שמיעתן בשחת ח' לין אמר ר' אסי אין מברכין על
כוס של פורענות שהוא כוס שני פי' אם שתה שני כוסות לא
יברך על השלישי שנאמר והכו לקרא אלדיך ישראל וכיון ששת'
זוגות לא קרינן ב' הבין שאין דעתו מיושבת עליו שידא שבא
חוק ולא אמרינן אדרבה יברך על השלישי לבטל הזוגות לפי
שכבר נסתלק מן הסעודה וזהו כוס בפני עצמו שאינו כא' אלא
בשביל הברכה וצריך לישוב בשעה שמברך בין אם היה הולך
כשאכל או עומד או מיסב כשבגיע לברך צריך לישוב כדי שיהכל
לכוין יותר וגם לא יזא מיסב שהוא דרך גאה אלא ישב באימה
כתב א' הראש זל הא ראמרינן אבל כשהוא מהלך צריך לישוב
ולברך מידי כשהוא הולך בביתו אבל מהלך בדרך ואוכל אין
צריך לישוב ולברך לפי שאין דעתו מיושבת עליו אם יאחר דרכו
כדאמרינן גבי קש קפד

מי שאכל ויצא ממקומו ולא בידך לא שנא שונג ולא
שנא מזיד צרי' לחזור למקומו ולברך בידך במקומו

השני אם היה שונג יצא ואם היה מזיד לא יצא כתב הר
פרץ דווקא שאין לו עוד פת לאכול במקום השני אבל אם יש לו
עוד פת לאכול יאכל שם מעט ויברך רק שלא יזא שבע כאכילה
ראשונה וזא דאמרינן דברים הטעונין ברכה לאחריה במקומן
פי' אם אינו רוצה לאכול במקום שני צריך לחזור למקומו ולברך
אבל אם ירצה לאכול במקום שני אין צריך לחזור למקומו אבל
ואינו יודע אם בידך ברכת המזון אם לאו צריך לברך מספק
ועד אימתי יכול לברך עד שיתעכל המזון שבמעיו וכמה שיעורו
אמר ר' יוחנן כל זמן שאינו רעב מחמת אותה אכילה וכן נמי
לענין אכילת פירות ושתיית יין אם אינו רעב ולא צמא ותאב ל'
לאותן פירות יברך ושיעור אכילה לברך עליה ברכת המזון בכזית
בר' מאיר אע"ג דר' יהודה פליג עליה ואמר בבביצה וקיימא לן כ
בכל דוכתא הלכה כר' יהודה כזא הלכה כר' מאיר דר' יוחנן
קאי בשיתיה וכן פסק רת' וזג קפח

גרסינן סוטה ואילו נאמרים בכל לשון ברכת המזון
דכתיב ואבלת ושבעת וברכת בכל לשון ש'
שאתה מברך וצריך ששמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו ואפי'
לא השמיע לאגוז יצא ובלבד שיוציא בשפתיו דג

שני יצא

שני יצא

ומי שסומך על שלחן אחרים אפילו אמר הב לך ונכריך לא הוי
היסחודעת עד שיאמר בעל הבית

שגמר יברך ברכת המזון ויש שנוהגי להסיר

ולאחר

השלחן קודם ברכת המזון ומביאין ראייה
מחזיא דרבה וד' זורא אקלעי לבי ריש גלותא לבתר דסלקי תכא
מקמייהו פי קודם ברכת המזון שדר להו דיסתנא וכו' אלמא שהיו
רגילין להסיר השלחן קודם ברכת המזון וכתב א"א הר"א שז' ל
דאין ראייה משם שהיו להם שלחנות קטנות כל אחד שלחנו
לפניו ולא היו מסירין השלחן מלפני המכריך אבל אגו שאנו א
אוכלים כולנו על שלחן אחד אין נכון להסיר המפה והלחם עד
אחר ברכת המזון ויש שנוהגי שלוקחים כל הלחם והמפה ומניחין
אותו לפני המכריך וקודם שיטו ידיו יכבד הבית שלא ישארו שם
פירורין וימאסו במים של נטילה אע"פ שמותר לאכד הפירורין
שאין בהן כזית שמא יהא השמש עם הארץ שמותר להשתמש ב
בשמש עם הארץ ויניח גם פירורין שיש בהן כזית שאסור ל
לאכרן לכך יכבד תחילה קפא

ואחר

כך יטול ידיו דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי
לה במתניתא תנא וזהתקדשת אלו מים ראשוני
והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש אני זה שמן הטוב פי
שמושחין הידי בשמן כדי להסיר הזוהמא אני ה' אלריכם זו ברכה
והם חובה דגריסין בפ כל הכשר אמר רב אידי בר אבין אמר רב
יצחק בר אשיאן מים ראשונים מצוה והאחרונים חובה ומפרש לה
טעמא משום מלח סדומית שמסמא העינים ואמרו חכמים אחר
אבילתך אכול מלח ויש לחוש שמא מלח סדומית מעורב בו ו
והצריכו לישן הידים שלא ישאר בהם שום דבר ממנו ואפילו ה
החולכים במחנה למלחמה שפטורין ממים ראשונים חייבין ב
באחרונים ואין נוטלין על גבי קרקע מפני שרוח רעה שורה ת
עליהם ומיהו אם נוטל על גבי עצים דקים או כיוצא בהם שפיר
דמי ואין נוטלין אלא בצונן אבל לא בחמין מפני שמפעפעין את
הידיים ואין מעבירין את הזוהמא ודוק חמין שחד נביות בהם אבל
פושטין שפיר דמי ואין צרי לישול אלא עד פרק שני של אצבעות
וצריך שישפיל ראשו אצבעותיו למטה כדי שתרד הזוהמא ואם
המסוכין רבי עד חמשה בתחילי מן הגדול שהוא מכריך והמכריך
נוטל תחלה ואם הם יותר מתחילין מן הקטן ונוטלין דרך ישיבתן
ואין מכבדין זה את זה לישול גדול שבוח תחילה עד שמגיעים ל
לחמשה אחרונים וכיון שלא נשארו אלא חמשה שלא נטלו מ
מתחילין בגדול שבחמשתן שהוא המכריך וכתב הר"ר מה כיון
שהוא חובה צריך לברך עליהם וקצת הגאונים כתבו שיש לברך
עליהן על רחיצת ידיים ובה"ג כתב כיון שאינן אלא לצורך האדם
משום מלח סדומית אין טעונין ברכה וכן כתב רב עמרם שאין
לבר עליהן לא בלשון נטילה ולא בלשון רחיצת ולא בלשון שטיפה
ונתן סימן לדבר בשמתא נר שוהר אב"ד הכריע שאם אבל ת
תכשיל שידיי מזהבמות טעון ברכה על רחיצת ידיים ואם אבל פת
חריבה שצריך מים אחרונים משום מלח סדומית אין טעונים ו
ולא עוד אלא אם ירעה יטול ידיו אחר ברכת המזון ודיו אבל
בדי מזהבמות לא יברך עד שיטול ודב אחא משבחא כתב כל דבר
שאי קרב על גבי מזבח נקרא מזוהם וצריך לברך עליו וכתב עוד
שהמכריך לפי שמוכיר השם צריך לישול קודם שיברך אבל ה
האחרים אינו אלא משום סכנת מלח סדומית ואם רצו אין נוטלי
קודם ברכה ויתוספות כתבו מה שלא נהגו בהן האידינא אותן
שאין מכבדין לפי שאי מלח סדומית בינינו והמכריך נמי כיון שאין
אנו עושין כמו שאמר הפסוק כי קדוש אני

לפניהם דבר מה דמוצי אינו פוטר כל מה שאוכל בסעודה לאחר
הסעודה פירוש כל מה שיהוה לנו למעלה בין הבאים מחמת ה
הסעודה בין הבאים שלא מחמת הסעודה אם הביאם לאחר ס
סעודה קודם ברכת המזון כמו שרגילי בסעודות גדולות שלאחר
שמושכן ידיהן מן הפת מסירין אותו ועורכין השלחן בפירות
ובמיני מגדים וקובעין עצמן לשתות כל מה שמביאין אז בין ד
דברים הבאים מחמת הסעודה בין שלא מחמת הסעודה טעונין
ברכה בין לפניהם בין לאחריהם ודמוצי וברכת המזון אין פוטרין
אלא מה שאוכלין בתוך עיקר הסעודה וכתב א"א הר"א שז' ל יש
להסתפק במי שקובע סעודתו על הפירות אם אכל מהם תחילה
מעט בלא פת אם יש לברך עליהם וסבר הוא שלא יברך עליהם
דלדידיהו הוה השתא באין מחמת הסעודה דכיון שעיקר סעודתו
סומך עליהם פת פוטרין אפילו אם אכל מהם מעט בלא פת אבל
בשמביאין לו פירות באמצע סעודה ואין עיקר הסעודה עליהן
א"ע שמלפת בהם הפת אם אכל מהם תחלה מעט בלא פת

צריך לברך עליהם קעז
חבורה שהיו מסוכי ויצאו ממסיבת לבית הבגסט
או לבית המדרש אפ"ה סבבו על דברים שאין טעונין
ברכה לאחריהם במקומן מיד כשישינו מקומן מחדר לחדר אם ד
רוצין לאכול שם צריכין לברך ברכה ראשונה על מה שרוצים
לאכול אבל אינן צריכין לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו ושינו
במקום חשוב כמו היסח הדעת והיסח הדעת כמקיק ברכה ראשונה
על מה שרוצה לאכול אבל למפרע על מה שאכל כבר לא אבל
אם שינו מקומן בחדר אחד מוזהבית זו לזוית אחר אי צריכין לברך
ואם הית מסיבתן על דבר שצריך ברכה לאחריו במקומן ודייני
לרבינו שמואל בר מאיר שבע המינין ולרי דוקא מן דגן לרבינו
שמואל בר מאיר אין צריכין לברך כשישינו מקומם לרי"ף צריכין
לברך אלא אם כן הגיחו שם מקצת החברים וא"א הר"א שז' ל ה
הסכים לדעת רש"ם ולענין דברים הטעונין ברכה במקומן ד
דוק פת ומיני דגן כתב הר"ם טוב בר יהודה אדם שזוכר בתוך
הסעודה שלא התפלל ועמד והתפלל כשהוא חוזר צריך לישול
ידיו ולברך ברכת המוציא הואיל וצליח ומיכל בהדי חודי לא
איפשר כדאיתא בפ' כספי הדם משתיא וברוכי בהדי הדדי לא א
איפשר וה"ר אומר שאין צריך דלא אמרינן הכי אלא גבי ברכת
המזון שהוא סילוק היסח הדעת על מה שאכל ושתה קעט
סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים אסור לאכול

גמר פר"ש ע"ד שיברך ברכת המזון ולא נהירא ד
דייסח הדעת אינו מוקיק ברכה אחרונה על מה שאכל אלא פי'
אסור לשתות ולאכול עד שיברך עליו תחלה דכיון שנטל ידיו
כדי לברך הסיח דעתו מלאכול ולשתות ואין הברכה שבירך ת
תחילה פוטרת מה שרוצה לאכול ולשתות עוד ולכך צרי לברך
עליו ואי אמר הב לך ונכריך וחי היסח הדעת כמו נטילת ידיים

או דילמא כיון דכתיב וכימים שמחתכם ובמועדיכם וברא...
חדשיכם וגו' אלמא איתקש רח' למועד ולא איפשיטא חילכך
לומר בה שמחה עוד נסתפקו בה בגמרא אי חתים אי לא ו
רב אלפס שאין לחתום ורי' פסק שיש לחתום ולזה הסכים
הראש ז"ל ואי לא מוכר עד דפתח חטו והמטיב לא הדר לרי'
דאמר שמואל טעה ולא הזכיר של ר' ח' בתפילה מחזירין אותו ב
בברכת המזון אין מחזירין אותו מאי טעמא תפלה דלא מצי פטר
נפשיה מחזירין אותו ברכת המזון דמצי פטר נפשיה אי בעי א
אביל ואי בעי לא אביל פי' דבר שצריך ברכת המזון שאיפשר ש
שיאכל פירות או ירקות רק שלא יתענה שאסור להתענות בר' ח'
הילכך לא מהדרינן ליה קבל מקום כל זמן שלא פתח באמור
והמטיב לאו חזרה הוא ואומר ברו' שנתן זכו' וכתב הר' יוסף שאם
נזכר קודם שפתח הטוב והמטיב אומר ברוך שנתן אפי' בלילה
אע"ג דגבי תפילה אין מחזירין אותו על שכחת החדש בלילה
חגי מילי להחזיר אבל להוסיף ברכה אפי' בלילה גמי אם חל ר' ח'
בשבת והזכיר של שבת ולא של ר' ח' היה אומר הר' יוסף שאין
מחזירין אם פתח בהטוב והמטיב אע"ג דהשתא לא סגי דלא א
אביל מ"מ משום דאי מעוטא לא תקנו להחזיר וגם חובב אבילה
דהאי יומא משום שבת הוא וכתב ארי' הר' יחיאל ז"ל יש ת
חולקים בזה ולזה דעתי נוטה וראיה משום יום שנתחייב בארבע
תפילות הבא גמי כיון דסוף סוף לא סגי דלא אביל צריך להזכיר
ולכך ואם שכח גם של שבת ונזכר קודם שפתח בהטוב והמטיב
כוללו ואומר ברוך שנתן שבתות למנוחה ור' ח' לזכרון ואם פתח
בהטוב והמטיב חזר לראש ופזכו' של שבת וראש חדש בבתחיל'
וכתב ארי' הר' יחיאל ז"ל ובסעודה שלישי של שבת צרי' עיין אם
מחזירין אותו לר' ת דאם שיוצא במיני תרנימא בלא פת ודאי אין
מחזירין אותו אפילו אם אבל פת דדמי לראש חדש ו
ולדברי המפרשים שצריך פת דלפינן משלשה פעמים דכתיב ה
היום גבי מן שהוא במקום פת לדידהו מחזירין אותו ע"כ קפט
ברכה רביעית הטוב והמטיב ולא דאודייתא היא ח
שחכמי תקנה על דרוגי ביתר שנתנו לקבורה
הילכך פותחת בברוך דלא הוא סמוכה להברתה ואינה חותמת
דהויא מטבע קצר אע"ג דאית במדרש שצריך לומר בהג' הטבות
וג' גמלות אפי' הכי אינה חותמת דמעיקרא לא תקנו אלא הטוב
והמטיב ואח"כ הוסיפו בה דברים הללו אמר רבה בר בר חנה אמ'
ר' יוחנן הטוב והמטיב צריכה מלכות ואסיקנא צריכה שתי מלכות
בר מדידה חזא בשביל בונה ירושלים דכיון שתקנו לומר מלכות
בית דוד בבונה ירושלים ראוי דזה להזכיר בו גם כן מלכו של ע
עולם אלא שלא רצו להזכיר מלכו של עולם אצל מלכות בשר
ודם הילכך תקנו להזכיר מלכות כנגדה והמטיב מלכות כנגדה ואגב
שתקנו להזכיר מלכות כנגדה תקנו גבי להזכיר כנגד ברכת ה
דארץ לכך צריך להזכיר בה שלש מלכות ושלש גמלות ושלש
הטבות וזה נוסחה ברוך א"י אמה' כו' ולא יאמר תתברך האל
אכינו מלכנו אדירנו וכו' המלך הטוב ולא יאמר המלך החי כי אין
אומרי דחי אלא בבית האבל הרי ג' מלכות ג' הטבות המלך הטוב
והמטיב לכל הוא ייטיב לנו וא"א דר' אש ז"ל היה אומר בזה הסדר
הוא הטיב לנו הוא מטיב לנו הוא ייטיב לנו בסדר שאמ הגמלות
הוא גמלנו הוא גומלינו הוא יגמלנו ובבית האבל מוסיפין בה מ
מענין המאורע דתניא מה אומר בבית האבל הטוב והמטיב ר'
עקיבה אומר מוסיף בה דין האמת מר זוטא איקלע לבי רב אשי
איתרע מילתא בכריה פתח ואמ' בא"י האל החי הטוב והמטיב אל
אמת דין אמ' שופט צדק לוקח נפשו כמשפט ושליט בעולמו

מזו נ
אחר ש
ואחר

המזון צריך לברך עליו ואי לברך עליו ב. חלה
ברכת המזון כדרך שמכריז בורא פרי הגפן בקרוש וחבלה תחלה
לפי שברכת המזון הוא סילוק הדיסח הדעת למה שלפניו הילכך
אם היה מכריז בורא פרי הגפן תחלה הוי ברכת המזון הפסק בין
ברכה לשתייה וישעו המברך ואח"כ ישעמו האחרים כדרך שאמ'
בברכת המוציא וברך אחריו ברכה מעין ג' לאפוקי מה ג' שכתבו
שאין לברך אחר כוס של ברכת המזון ואם דעתו לשנות עוד לא
יברך ברכה אחרונה עד לבסוף ולענין שיעור שתייתו שחייב
בברכה אחרונה היא רי' מסתפק אם הוא בכזית או רביעית לכך
כתב שטוב לחדר לשנות פחות מכזית או רביעית כדי להסתלק
מן הספק והבא אי אפשר לשנות פחות מכזית דכל דבר שצריך
כוס צריך. לשנות ממנו כמלא לוגמא שהוא רוב רביעית חילכך
ישתה רביעית שלם קצא

פועלים

העושה מלאכה אצל בעל הבית כקצין ב
בברכת המזון כדי שלא לבטל כמלאכת ב
בעל הבית דתניא פועלין העושה מלאכה אצל בעל הבית קורין
ק"ש ומתפללין כדרך ואוכלין פתן ומברכין לפנייה ולא אוריה שתי
ברכות כיצד ברכה ראשונה כתקנה ושני פותחת בברכת הארץ
וכלל בונה ירושלים בברכת הארץ וחותם בברכת הארץ ו
והטוב והמטיב אין אומרים אותה כלל במה דברי אמרי' כשנוטלין
שכר על מלאכתן לברך הסעודה אבל אם אי' ניתני להם שכר אלא
הסעודה שאוכלין או אפילו נתן להם שכר ובעל הבית פוסק

עמהם מברכין כל ארבע ברכות כתקנן קצב
ואם המסובין שלשה או ניתוסף עליהם ברכת הוינות
שאומר אחד מהם נברך שאכלנו משלנו והם ע
עונין ברוך שאכלנו משלנו ובטובו חיינו והוא חזר ואומר ברוך
שאכלנו משלנו ובטובו חיינו ברוך הוא ברוך שמו כ"א אמה'
הזן את העולם וכו' ואם הם ד' יכול לומר ברכו שאכלנו משלנו אבל
יותר טוב לומר נברך כדי שלא להציג עצמו מן הכלל וכיח
אם אמר ברכו יצא וכן הדין עד עשרה ואם הם עשרה צרי' להזכיר
השם ואומר נברך אלדינו שאכלנו משלנו והם עונין ברוך א
אלדינו שאכלנו משלנו ובטובו חיינו והוא חזר ואומר ברוך א
אלדינו שאכלנו משלנו ואין לומר נברך לאלדינו כלמד ומשם
ואילך אין חלוק בין מאח או אלף או ריבוא וכל המשנה בזה ה
הנוסח כגון שאמר נברך על המזון שאכלנו משלנו או שאמר ל
למי שאכלנו משלנו או שאמר במקום ובטובו כטובו או ב
במקום חיינו אומר חיים הרי זה בוד וכשהם עשרה כיון ש
שמוכרין השם יכול לומר נברך אלדינו על המזון שאכלנו משלנו
אבל כשאין עשויה לא קצב דד

כמו שאין אנו אומרים מטבע שטבעו דודי ושלמה שאנו מבקשין להחזיר המלכות ולבנות הבית חסם היו מבקשים להמשיך שלות הארץ והמלכות והבית ומתחיל רחם ה' אלדינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך וחותרם באי בונה ירושלים ואומר אמן דתניא העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה משוכח ותניא הרי זה מגונה לא קשיא בשאר ברכות מגונה בכונה ירושלים משוכח מפני שהוא סיוס הכרכות והטוב והמטיב לאו דאורייתא וטוב לאומרו בנחת שלא יזלו בברכת הטוב שמתוך כך יבינו שאינ מן התורה וצרי להזכיר בה מלכות דוד וזהו שאמר על מלכות בית דוד משיחך ואין להזכיר בה שם מלכות אחרת לכך אין לומר אבינו מלכינו דועינו וכן בשבת אין לומר מלכותך אלא מלכות בית דוד עבודך משיחך ובשבת יתחיל בנחמה ומסיים בנחמה ופרשי שאין צריך לשנות בפתיחתה דרחם נמי היינו נחמה והכי קאמר אין צריך להתחיל ולסיים בשל שבת אלא מתחיל ומסיים בנחמה דתיקון הברכה דבנין ירושלים קרי נחמה בין שיתחיל רחם בין שיתחיל נחמנו ורב אלפס כתב מתחיל בנחמה שאומר נחמנו ה' אלדינו בציון עירך ומסיים בנחמה שאומר והעלנו לתוכה ונחמנו בה כי אתה הוא בעל הנחמות באי מנחם עמו ישראל בבנין ירושלים והקשה הר' אפרים דהוה ליה חתימה בשנים וקיימא לן אין חותמין בשנים ופרי' שיש לחתום מנחם ציון בבנין ירושלים דכולה חדא מילתא היא דציון נמי הינו ירושלים וכן היה נוהג א"א הראש זל בפתיחה כרב אלפס ובחתימה כר"י ואוכרים קדושת היום כאמצע רצה והחליצנו פי' רזו נו כמו ועצמותי יחליץ וכראש חדש ובחולו של מועד אומרים בה יעלה ויבא ואם חל שבת ברח' או בחול המועד אומר רצה והחליצנו ואחר כך יעלה ויבא ואין מזכיר של שבת ביעלה ויבא ולא של חול המועד ושל רח' ברצה והחליצנו גרסינן בירושלמי תניא אסור לאדם לתבוע צרכי שבת ר' זירא שאיל לר' חייה בר אבא מהו מיכר אבינו רועינו ונינו אמר ליה טופס ברכות הוא ואם טעה ולא הזכיר של שבת אומר ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית ברוך אתה ה' מקדש השבת טעה ולא הזכיר יעלה ויבא ביתם טוב אומר ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם אשר נתן ימים טובים לישראל לששון ולשמחה ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים כתב הראב"ד צריך לומר לששון ולשמחה את יום חג פלוגי הזה וכתב עוד שאין לומר בהן לא שם ולא מלכות לפי שאינו ברכה קבועה ודומה לברכת הזימון שאעפ' שהיא מן התורה אין בה לא שם ולא מלכות לפי שאינה קבועה והרי ישעיה והרי כתבו שצריכה שם ומלכות והכי מסתברא ואי מקלע שבת ויום טוב בהדי הדדי כולל ואומר ברוך שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה ולזכרון באי מקדש השבת וישראל והזמנים והא דסגי בהך ברכה הו' דלא פתח בהטוב והמטיב אבל פתח בהטוב והמטיב חזר לראש כתב אה הראש זל יש אומרים כיון שלא סיים ברכת הטוב והמטיב אין צריך לחזור לראש ברכת המזון אלא חזר לתחלת בונה ירושלים ולא בסתבר לי אלא חזר לתחלת ברכת המזון וכן כתב הר"ם במזל ואם טעה ולא הזכיר בה של ראש חדש א"ר ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון ונסתפקו בה בגמרא אי מזכירי ביה שמחה אי לאו משום דרח' לא שייך ביה שמחה א"ר

ת
ז
או
בן
ף
לחנכו

מיהו כשאנו שיה דרבנן
וראיתי בספר המצות קטן שכתב על שם ר' מי שלא אכל יכול לברך להוציא מי שאכל ולא נזירא דאמרי' הוציא חבירו עוד שיאכל כזית ובירושלמי מסמיך ליה אקרא קפו
תנו רבנן סדר ברכת המזון ראשונה ברכת הזן ומשה רבינו תקנה לישראל בשיריד להם המן והיא פותחת וחותרת בברוך ויש שמוסיפין ואומרי' ברוך משיבוע לרעבים ברוך משקה לצמאים בא"י אמה' הזן את העולם וכו' ואין לאומרו שאינו כמטבע הברכה והמוסיף גורע וא"ל היה אומר כי לעולם חסדו ולא היה אומר עמנו כי חסדיו הם עם כל חי ואם לא אמר ברכת הזן ואומר במקומה ברוך רחמנא מלכא מריה דהאי פיתא יצא ידי ברכת הזן שנייה ברכת הארץ והושע תקנה כשנכנסו ישראל לארץ ואינה פותחת בברוך חותרת בברוך כדין ברכה הסמוכה לחברתה והר' מאיר מרוטנבר' היה אומר ברוך ולא נודה לך דמשימע נודה לך את פלוגי ולא נהגו כן ועוד קרא בתי נודה לך לעולם לדור ודור נספר תהלת' תניא ר' אליעזר אומר כל מי שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו נחום המדי אומ' צרי' שיזכיר בה ברית שעל ידי ברית נתנה הארץ לאברהם ר' יוסי אומר צריך להזכיר בה תורה שבזכות התורה ידשו הארץ ולא בא לחלוק אלא להוסיף פלימו אומ' צריך שיקדים ברית לתורה בגון על בריתך שחתמת בבשרינו ועל תורתך שלמדתנו ונהגו לומר על שהנחלת את אבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה ברית ותור' חיים ומזון וכו' וא"ר א"ש זל לא היה אומ' אלא על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחב ועל שהוצאתנו בארץ מצרים שהרי אומ' אחר כך על בריתך שחתמת בבשרינו ועל תורתך שלמדתנו ודי בפעם אחר ר' אבא אומר צריך שיזכיר בה הודאה תחלה וסוף וזה שאומרי' בה ועל הכל אנו מודים לך ואין צריך לומר קודם החתימה ונודה לך סלה על הארץ ועל המזון והחותם ברוך מנחיל ארצות הרי זה מגונה וכל מי שמשנה המטבע או שלא הזכיר בה שחייבו חכמים להזכיר לא יצא ידי חובתו כתב אחי הר' יחיאל זל מסופקני כהא : אמר לא יצא ידי חובתו אי לעיכובא קאמר או למינחה והדעת נופת דלמינחה קאמר עב' ונל כיון דברכת המזון דאורייתא לעיכובא קאמר וצריך לחזור ואם סיים הברכה חזר לראש ובחנונה ופורים אומרים בה על הגסים כשיגיע למקום שאתה חונן ומזמן לנו בכל יום וכל עת וכל שעה ואם שכח ולא אמרו אין צריך לחזור קפח **שלישית** בונה ירושלים ודודי ושלמה תקננה דוד תקן על ישראל עמו ועל ירושל' עירך ושלמ' תקן על הבית הגדול וכו' ולא למינחה שלא ברכו אותה ער שבא דוד ושלמה דהא דריש להו כולהו מקרא אלא הם תקנו המטבע לפימה שניתוסף טובה לישראל דודאי קודם הבינוש ובנין הארץ לא אמרו ככו אחר הבינוש והבנין

ראש ה' א"ר א"ש זל
א"ר א"ש זל
א"ר א"ש זל

שאכלו והם מברכין נכנס אחד שלא אבל אם נכנס שאמר
המברך נברך שאכלנו משלו עונת אחריו ברו ומכורך שמו תמיד
לעולם ועד ואם נכנס בשאחר עונת ברוך שאכלנו משלו עונת
אחרים אמן וכתב בהג' ואי הוה עשרה אומר אהו ברוך אלדינו
נמבורך שמו תמיד לעולם ועד וכן בכל ברכות שאדם שומע
בין ברכת פירות בין ברכת מצות עונת אמן קצט

שבש שאכל כזית מומנין עליה ודכותי אם הוא חבר מומנין
עליו ורב אלפס כתב והאידנא הם גרים נמורין ואין

מומנין עליהן תניא עם הארץ אין מומנין עליה והאידנא אמר רב
שמומנין עם עם הארץ כדאי שלא יהא כל אחד בונה במה לעצמו
פי' אם היו פורשין מהם היו גם הם פורשין מן הצבור לגמרי וכן
כתב ר"ח האידנא רגילין לזמן עם עם הארץ גמור נכרי אין מומנין
עליו ואפי' גר שכול ולא טבל אין מומנין עליו שאינו גר עד שימול
ויטבל וכן האונן בחול שהוא פטור מלברך אין מומנין עליו ור"ח
לא היה מביא אפי' לגר גמור לברך ברכת המזון שאינו יכול לומר
שחנאלת לאבותינו ותניא בספרי אשר נשבעת לאבותינו פרט
לגרים ועבדים משוחררים וכן כתב בהג' ור"ח כתב שיכול לברך
שיכול לומר לאבותינו וכתב אב תמן גרים נתתיך ודרשינן מ
מתחילת אב לאדם מבאן ואילך לכל העולם נשים ועבדי וקטנים
אי מומנין עליהן ת"י נשים מומנות לעצמן ועבדים מומנין לעצמן
נשים ועבדים אם רצו לזמן אין מומנין משמע נשים מומנות ל
לעצמן וחיבות לעשות מן ובאשכנז לא נהגו כן ה"ל כדאי לקיים
המנהג הא דקאמר נשים מומנות לעצמן פי' אם רצו אבל

חובה ליבא וכן פר"י וא"א הראש ז"ל פי' דעל כרחך חיבות קאמר
דתנן בערכין הבל וחיבין בומן כדגים ליים וישראלים וקאמר
הבל לאתוי מאי לאתוי נשים וחיבין על כרחך לחיובא מודקאמ'
הבל חיבין וחי' יתודה הבחן היה קורה הלכה למעשה להצטרף
אשה לזים וזוהי קביא ראיה מרביעי תלמודא בפ"י שמתו נשי'
בברכת המזון דאורייתא או דרבנן וקא' למאי נפקא מינא להוציא
אחרים ידו חובתן מכלל דפשיט' לית דמצטרפות דאי לא תימ' הכי
ארביבעי ליה אם יכלולת להוציא תבעי ליה אם מצטרפות והר"ם
מרושנבור השיב על דבריו וכתב שאין מצטרפות והר"ם במזל כת'
נשים ועבדים וקטנים אין מומנין עליהם אבל מומנין לעצמן ולא
תהא חבורה של נשים עבדים וקטנים מומנות יחד אלא נשים ל

לעצמן ועבדים לעצמן ובלבד שלא יומנו בשם אברו ונינוס מומן
לבינו ואינו מומן לא לנשים ולא לאנשים טומטום אינו מומן כלל
א' רב נחמ' קטן הודיע למי מברכי' מומני' עליו ופר"ח דמידי שנבב'
בשנת יג' ולא חביא שתי שערות ידועות שעדיין הוא קטן אפי'
שחוא בשנת יג' ואם הוא יודע למי מברכין מומנין עליו ורב אלפס
כתב ואנן לא סבירא לן הכי כיון דקרי ליה קטן אפי' בן ט' שנים או
אם יודע למי מברכין מומנין עליו וכן כת' הר"ם במזל שמצטרף
בין לשלשה בין לעשרה והר"ף פרץ הילק שמצטרף לעשרה ולא
לשלשה וכן כת' רב האי שמצטרף לי' ולא לג' ויש ג' נהגי' לצרפו על
ידי חומש שבידו ואינו כנהג וא"א הראש ז"ל הביא האיה דידושלם
אמ' ר' יוס' כמה זימנין אבלית עם תחליפא ועם בנימן בר שישא
חביבי ולא זימני' עלי' עד דאיתיתו שתי שערות וכתב הילכך ד
דמחביר שבכולם אין עושים קטן צניף לעשרה לברכת המזון
ולתפלה ולג' עד שיביא שתי שערות

שאכלו באחד אחד מפסיק לשנים ואין שנים מפסיקין
לאחד פר"י דרך ארץ הוא שיזא אחד מפסיק

בפ"ו
נברך ע' - טוברה - בת חנימון שצריך
ורב ששת אמר עד שאמרו ברכת הוה והלכה כרב ששת וכמו
שהיחיד אינו יכול לצאת קודם שיאמר ברכת הוה ההנמי אם
מפסיק לשנים אינו יכול לאבו קודם ולאחר שיגמור הוא סעודתו
יתחיל הוא בברכת הוה דנהי' שיצא ידי זימון על מה שאכל כמה
שהפסיק להם ק"ו צריך לברך שלש ברכות על מה שאוכל אחר
כך אבל אם לא אבל אחר כך אין צריך לחזור לראש אלא לברך
הארץ כתב רבינו האי שאחד שמפסיק לשנים צריך לחזור ולברך
המוציא וכן כת' הר"ב שצריך לישול ידו ולבצע דהוה ליה
בבני חבורה שיצאו לקראת חתן שצריכין ברכה למפרע וכת' א"א
הראש ז"ל ונ"ל דלישנא דמפסיק לא משמע כדבריהם דלדבריהם
אין כאן תפקדת סעודה ולא דמי לבני חבורה שעקרו רגליהם
דוב אינו זו ממקומו וגם אין כאן היסח הדעת אלא חזרו ומוכרין
סעודתן בלא ברכ' וכן כת' בהג' כת' אחי הר' יחיאל ז"ל שאלתי לראש
הראש ז"ל לפ"י שפיר' שהיחיד המפסיק לשנים שמתחיל כנודח
לך אב' שלשה שהפסיקו לשבעה אד' יומנו הם והשיבני יחזור ל
לראש כד' זימון נברך שאכלנו משלו כי לא נצטרפו אלא ל
לאלדינו וכי בשאמר נברך אלדינו והוה שלשה רשאין לאכול
לכך יחזור לראש אבל אחד המפסיק לשנים צריך להמתין עד
סוף ברכת הוה לכן נפטר מברכה ראשונה לרי' ע"כ ואני כבר כ
בתבתי שחזר לראש ברכת הוה וכמו למדנו מברכה לענין שלש'
שמפסיקין שאין צריכין להפסיק אלא עד שיאמר נברך אלדינו
ועוד כתב אחי הר' יחיאל ז"ל ושאלתי עוד מי שהפסיק פעם אחת
אם יכול להפסיק פעם שנית והשיבני שכן

נדרל
רשאי וחיבילי בשאין שם אורח אבל אם יש שם אורח חל מברך
אפי' אם הוא קטן כדאי שיברך לבעל הבית ומה ברכה מברכו יחי
רצון בלפני השמים שלא יבוש ולא יבלם בעל הבית חזנאל ב
בעולם הזה ולא בעולם הבא ויצלית בכל נבכיו וזוהי נכסו מ
מוצלחים וקרובים לעיד ואל' ישלוט שמן במעשה יחי ואל' יודקס
לפניו שים דבר חטא ורהור ועון מעתה ועד עולם ואם
בעל הבית רוצה לוותר על ברכתו ולברך ברכת חמון בעצמו
רשאי גרסי' בפ"י בני העיר אמ' רבה בר בר חנה אמ' מחנן כל תלמי'
חכם שמברך לפניו אפי' כחן גנול עם הארץ חייב מיתח שנגמרי'
משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי אב' כחן תלמי'
חכם צריך לחקרימו שנאמ' וקדשתו לכל דבר שמקדושה כגון
לפתוח ראשון ולברך ראשון ואם ירצה ליתן רשות לישראל ל
לברך רשאי גרסי' בירושלמי א' יחושע בן לוי מ' לא ברכתי
לפני בהן ולא ברך ישראל לפניו יחושע בן לוי לוי חזו ודיאח
לבאורה שיש ללוי דין קד' מה לברך לפני ישראל כנגוס שאין

לזמן השם אינו יוצא עד שיבא וישב עמוהו ג' שאכלו כאחד ואין אחד מהם יודע כל ברכ' המזון אלא אחד יודע ברכ' ראשונה ואחד השנייה ואחד השלישית חייבין בברכת הזימון וכל אחד יברך הברכה שיודע ונמצא ברכת הזימון עולה משלשתן אבל אם אין כל אחד יודע אלא חצי ברכה אין יכולין לזמן שאין ברכה אחת מתחלקת לשנים קצו

שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים אם מקצתן רואו אלו את אלו מצטרפות לזימון ואם לאו אין מצטרפות ואם יש שמש אחד לשתיהן הוא מצטרפן וכגון שנכנסו מתחילה על דעת להצטרף יחד אבלו מקצתן בבית ומקצתן חוץ לבית אם דמברך יושב על מפתן הבית הוא מצטרפן כתב א"א הראש זל בני החופה שלא היו מספיקין כולן לאכול בבית עם החתן ונתחלקו לחבורות אפי' אם אבלו בביתם שאינן פתוחים למקום שוחתן אוכל כולן ככרין ברכת חתני לא מבקעי אם השמש מצטרפן אלא אפי' אם אין שמש מצטרפן כיון שהתחילו אותם שבשאר בתים בשעת חילול אותם של בני החופה כולן חשובין כאחד לברך ברכת חתנים כיון שאוכלין מסעודה שתקנו לחופה קצו

אכל טבל אין מומנין עליו כתב הר"ם במזל שאין מברכין עליו לא בתחילה ולא בסוף וכן על כל דבר של איסור והראב"ד השיג עליו וכתב שלא אמרו אלא אין מומנין עליו לומר שאין להם קביעות חזאל ואוכלין דבר איסור והוא כעין אכילת פירות שאין להם קבע דזימון אבל למה לא יברכו עליו לבסוף כיון שנחנה וכן כתב א"א זל כתב רש"ם שלשה שאכלו באחד אחד נזחד מפת של גוים ואחד אינו נזחד או אחד מהם כהן ואוכל חלות אע"פ שאותו שנזחד אינו יכול לאכול עם אותו שאינו נזחד ולא ישראל עם הכהן כיון שאותו שאינו נזחד יכול לאכול עם הנזחד וכהן עם הישראל מצטרפין כתב ר"י של למוד מוברין דג' שמודין הגאה זה מזה אין מ מצטרפין לזימון אע"פ שכולין לשאל על גדרם ולהתירם מ"מ עדיין לא נשאלו עד כמה מומנין עד ביות ר' יהודה אומר עד בביצה וקיימא לן בכזית כת"ס וכן לענין יחיד אינו מברך ג' ברכות אלא עד ביות קצו

שנים שאכלו וביא שלישי להצטרף עמהם כל זמן שלא אמרו הב לן ונברך מצטרף עמהם אמרו השנים הב לן ונברך אינו מצטרף עמהם אמר רב יהודה בר שילת משמיה דרב תסעה שאכלו דגן ואחד אבל ירק מצטרפין לחזקיר שם ואפי' לא טיבל עמהם אלא בציר או לא שתה עמהם אלא כוס אחד מצטרף עמהם ואפי' ז' דגן וג' ירק מצטרפין אבל ששה לא דרכא דמינבר בעינן כתב אחיהר' יחיאל זל שאלתי לא"א הראש זל אם מצטרף נפטר מברכה אחרונה בברכת הזימון של אלו חשיבני דלא כתב הרב אלפסי זל דוקא לאצטרופי לעשרה אבל לג' אינו מצטרף עד שיאכל ביות דגן ור"י פי ה"ד נבי שנים דגן ואחד ירק אבל איפכא לא וכן דעת א"א הראש זל ודוקא לאצטרופי אבל להוציא אחרים אינו מוציא עד שיאכל ביות דגן אבל שתייה ועלה של ירק לא מהני ומיהו ביות דגן מהני אפילו אם לא עשאו פת כיון שיש אכילה ודבר שחייב בברכה אחת מעין שלש כתב בהג' שמי שאכל ביות דגן אינו מוציא אלא אותם שאכלו שיעור דרבנן אבל לא אותם שאכלו כדי שביעה ור"י פי' שמוציא אפי' אותם שאכלו כדי שביעה ומיהו כצוה כן המוכרז אם יודעים כולן לברך שיברך אותו שאכל כדי שביעה ואם אין ידעין כולן לברך מי שאכל ביות יכול להוציא אף אותם שאכלו

ברכות לקין כיון שיטאר זימון לכל חבורה עד עשר ואז אין נחלקי כיון שנתחייבו בהזכרת השם עד עשרים ומצוה לחזור אחר עשרה ומיהו אם ניתה חבורה גדולה מסובין יחד ואינן יכולין לשמוע הברכה מפי הגברך ואינן רשאין ליחלק לחבורות של עשרה עשרה כפני שייצטרכו לברך בקול רם וישמע בע"ה ויקפיד עליה יכולין ליחלק לחבורו של ג' ולברך בנחת שלא ישמע בע"ה ויקפיד זה טוב דהם כמה שלא יצאו ידי חובת הזמון שהרי אינן יכולין לשמוע מפי הגברך כתב הר"י זל הא דתנן שלשה שאכלו אינן רשאין ליחלק דווקא בשקבעו עצמם ביחד בתחלת ברכת המוציא לדידהו בהיסבה ולדין בשיבה או אינו רשאי ליחלק אבל לא קבעו עצמם ביחד בברכת המוציא אלא אחר כך נקבעו באבירה ביחד רשאין ליחלק וא"א הראש זל כתב וכל כדברי המפרשי שאע"פ שלא ברכו המוציא ביחד אלא אחר כך נקבעו באבילה ביחד נקבעו לזימון ואינן רשאין ליחלק עכ' ואפי' לא אכרו ביות ביחד אינן רשאין ליחלק דתנן שלשה שאכלו כאחד אינן רשאין ליחלק ופריך באי קמ"ל תנינא חדא זימנא שלשה שאכלו באחת חייבין לזמן קא משמע לן כי הא דאמר ר' אבא אבר שמואל שלשה שישבו לאכול וברכו ברכת המוציא ועדין לא אכלו שיעור הברכה אין רשאין ליחלק ורכ אלפס גורם קמ"ל שלשה שישבו לאכול אע"פ שכל אחד אוכל מכברו אינן רשאין ליחלק הילכך צריך לחוש לשתי הגרסות אפי' כל אחד אוכל מכברו ואפי' לא אכל עדין ביות פת אין רשאין ליחלק ותו משנינן אהא דפרי ומאי קמ"ל תנינא קמ"ל כי הא דאמר רב הונא ג' שבאו בג' חבורות אין רשאין ליחלק אמר רב חסדא והוא שבאו בג' חבורות של ג' בני אדם אמר רבא לא אמרו אלא דלא א"בן עליהו ברובתייהו אבל אומון עליהו ברובתייהו פרח זימון מיניהו פי' ג' שבאו בג' חבורות של ג' בני אדם ונתחברו אלו הג' אם זימנו עליהן במקומן בגון שהפסיקו כל אחד לשנים עד שאמרו הזן כדרך שאחד בפסיק לשנים שוב אינן יכולין לזמן אפי' אבלו אחר כך יחד וגמרו סעודתן ולא זמנו עליהו במקומן חייבין לזמן ואין רשאין ליחלק ואפי' לא אכלו אלו הג' ביחד כשנתחברו קצו

שלשה שאכלו באחת ושכחו ובידך כל אחד ואחד לעצבו בטל מהם הזימון ואין יכולין לחזור לזמן למפרע וכן אם ברכו שנים מהם אבל אם שכח אחד מהם וברך השנים יכולין לזמן על השלישי אע"פ שכבר בירך יכול לומר ברוך שאכלנו כשלו דלא גרע מאכל עמהם עלה של ירק והם יוצאים ידי זימון והוא אינו יוצא ידי זימון שאין זימון למפרע ושלשה שאכלו ויצא אחד מהן לשוק קוראין לו ומודיעין לו שרוצין לזמן כדי שיכין ויצטרף עמהם ויענה עמהם ברכ' הזימון ויוציא אע"פ שאינו בא וישב עמהם והביטילי בג' אבל בי' כ"י

כורא פרי האדמה כמו הוכלתא צנון ככרכין עליו בנה רד
כל דבר שאין גידולו מן הארץ כגון בשר בהמה חיה
ועוף דגים בצים חלב גבינה מכרכין עליו שהכל

ופת שעירפ' ויין שהחמץ וריחיה וטעמיה הלא שהכל אבל א
ריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא הוא ועל תבשיל שנשתנה
צורתו ונתקלקל ועל החומץ שערכו במים עד שראוי לשתו
שהכל אבל אם הוא לבדו אין מכרכין עליו שהו מזיק ועל הגבול
והן מין תמרים שאין מתבשילי על האילן ועל הגובאי ועל המל
ועל הזומית פי מי מלח שהכל ורבינו האי פי זומית שהוא הקצנ
העולה על רתיחת הקדרה ועל כמיהין ופטריות שהכל קורא והו
הניתוסף בענפי הדקל ובשנה הראשונה הוא רך וראוי לאכילה
ואחר כך מתקשה כעץ מכרכין עליו שהכל כיון דלא נטעי אינשי
לאילן אדעתא למיכליה כשהוא רך לאו פרי הוא וכן כל כיוצא
בזה כגון לולבי גפנים ושקרים שאוכלים אותם כשהן רכים ב
בקליפיהן כיון דלא נטעי להו אינשי אדעת' דהכי מכרכין עליהו
שהכל חזיו והוא שחת מכרכין עליו שהכל קרא חיה וקמחא
רשערי שהכל שכר תמרים ושכר שעורים ושמי יין אפי יש בהם
טעם יין שהכל אבל אם נתן בהם ג' מדות של מים ומצא ד' הוה
ליה כיון מוזג ומכרכין עליו בורא פרי הגפן כתב הראב"ד עישבא
ודברי שאין מזרעין מכרכין עליהם שהכל כיון דלא זרעי להו א
אינשי לא חשיבי פרי וכתב עוד וכמדומה לי שבתא ושבללתא
וכמונא וכוסברתא שהכל והכי אמר בעל הלכות וטעמא דידיה ד
דכל הני לטעמא עבידי ולא לאכילה שבתא הוא שאבו קורין
אניד ובלשון ערב שבת שבללתא הוא שאבו קורין פטינא כמונא
כמשמעו כוסברתא אליהו דרי בלעז ע"כ וכל המשקין של כל ו
מיני פירות שהכל כדלעיל השותה מים לצמא מברך עליו
שהכל ולאחריו בורא נפשות ודווקא לצמא אבל א' הגקתיה א'
אומצא ושותה לרפואה אינו מברך לא לפני ולא לאחרית דלא
כרב עמרם שכתב שמברך לאחריו ופרי דווקא ששותה מים ל
לרפואה אינו מברך עליהם לפי שאינו נהנה מן המים אבל שאר
משקין נהנה בשתייתן ובטעמם וילכך אם שותה אותם ל
לרפואה צריך לברך עליהם דכש דבורים מברך עליהם שהכל
ועל המורבא המרוקח כדבש היה נראה לי לברך עליו שהכל בין
אם עשוי מחבובים או מזורדים או ממיני עשבים כפני שהדבש
עיקר אע"ג דכתיבנא לעיל על אגוז משוגג בדבש בורא פרי העץ
שאנו החם שהאגוז שלם וממשו קיים ולא דמי להוכלתא שהיא
מרוקחת בבשמים ומכרכין עליו בורא פרי האדמה דשאני התם
דלטעמא עבידיא וטעמא לא בטיל כדאמרינן גבי שאור הואיל
ולטעמא עבידי לא בטיל אבל הבא שהוא למאכל והדבש עיקר
מברך על העיקר ופוסט הטפלה וכל שכן לפי מה שראיתי
במקצת גרסאות הוכלתא שהכל כך היא סברתי אלא שחברי
חלוקים עלי ואמרים שהדבש הוא טפל שאינו אלא לקיים ה
הדבר המרוקח בו לדבריהם יש לברך על של ורדים בורא פרי
האדמה שאינן עיקר הפרי כדבעינן למכתב קמן והנני מבטל
דעתי מפני דעתם רה

על הדיקות אומר בורא פרי האדמה ואפילו בשלם
שנשתנו מברך עליה בור' פרי האדמה דכמלתיהו
קיימי וילכך כל ירקי ופדי וקטנית שטובי חיי ומבשלים מכרכין
לאחר ביטולם ככרכתם וראויה להם קודם ביטול אבל קרא ו
וסילקא וכרבא וכיצא כחן שטובים מבשלים יותר מודן כשהן
חיים שהכל לאחר ביטול בורא פרי האדמה דאישתנו לעילויא
תוכי וכרתי כתבו התוכפות כשהן חיים בורא פרי האדמה ולאח

הבשר טעם הבשר שבמרק חשוב עיקר ומברך עליו שהכל וכת'
אחי דר' יחיאל זל' כל שכן אם כחטן שמכרכין על כומיהן כדרך
שמברך עליהם ואינו נראה כן דודאי כשכחטן אותם משתני ל'
לגריעותא וראיה לדבר משקין היוצאין מן הפרי שמכרכין עליו
שהכל ואם בשלם מברך על המרק ככרכ' הפרי לפי מה שכתבתי
למעלה בשם אא הראש זל' ואם חתכם אפי' לחתיכות דקות לא
נשתנית ברכתם דבמילתיהו קיימי כדאב' הני גרגלידי דליפתא
דפרמינהו בין פירמי רבירבי בין פירמי זוטרי מברך עליהם בורא
פרי האדמה כתב רבינו האי גרגלידי דליפתא מבשולי או כבושין
בחומץ או בחרדל בורא פרי האדמה חיים שהכל וכן כתב בה"ג ו'
יש מן הגאונים שכתבו בהפך ולמאי דכתיבנא לעיל דכל כה' ש'
שטוב יותר מבושל מחי מברך עליו כשהוא חי שהכל יראה כ'
כדברי רבינו האי שהלפת טוב יותר מבושל מחי רז

בירך על פירו ואלו כ"פ האדמה יצא ואם בירך על
פרי האדמה פרי העץ לא יצא וילכך אם אדם
מסופק בפרי אם הוא פרי עץ או פרי האדמה מברך בורא פרי
האדמה ועל הכל אם אמ' שהכל יצא כל אלו הברכות צריך שלא
יפסיק בין ברכה לאכילה וצרי' להשמיע לאוזניו ואם לא השמיע
לאוזניו יצא ובלבד שיצא בשפתיו ונאמרין בכל לשון ולא יברך
כשהוא ערום עד שיכסה ערותו בכה דברים אמורים באיש אבל
באשה יושבת ופניה מוחות בקרקע ומברכת כי בזה מתכסה ע'
ערותה כל דבר שמברך עליו לאוכלו או להריות בו צריך לאחזו
בימינו כשהוא מברך אין מכרכין לא על אוכל ולא על משק'
עד שיביאוו לפניו בירך ואח"כ הביאנו לפניו צרי' לברך פעם
אחרת אבל מי שבירך על פירות שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר מ'
מאותו הזן אין צריך לברך אע"פ שלא היו לפניו כשבירך נטל'
כידו פרי לאוכלו וכירך עליו ונפל מידו ונאבד צרי' לחזו ולברך
אע"פ שהחזי מאותו הזמן לפניו יותר כשבירך על הראשון וצריך
לומר ברוך שם כבו מלכותו לעולם ועד על שהיצא שם שמים
לבטלה ואם אבר כשנפל ב'אי ולא אמר אלדינו יסיים ויאמר ל'
למדי חוקך שיהא נראה בקורא פסוק ואי' כאן מוציא שם שמים
לבטלה אבל העומד על אמת המים מברך ושותה אע"פ שהמים
ששותה לא היו לפניו כשבירך כפני שלכך נתכוון תחלה רז

שגוי ברכות שבין פרי העץ ופרי האדמה ובין דבר ש'
שאי' גידולו מן הארץ והינו דווקא בברכה ראשונה
אבל ברכה אחרונה שוח' בכלום והיא ב'אי אמ' בורא נפשות ר'
רבנות וחטרונם על כל מה שברא לחיות בהן נפש כל חי ב'אי
חי העולמים וילכך אבל פרי העץ שאינו מן המיני ופרי האדמה
כחן שכרבה אחרונה שוה בהם מברך ברכה אחת על שניהם פי'
הכרבה בורא נפשות רבות וכל מה שהם חטרים ועל כל שאר
הדברים שכרא בעולם שלא היו הגפשות חטרים מהם אם לא ב

הגיעו לכפולת דת מברכה עליו בורא פרי האדמה דכל דבר
שגדל על האילן ואינו עיקר הפרי מברכה עליו בורא פרי האדמה
ומשהו כפול הלכן ואילך מברכה עליו בורא פרי העץ ואם הוא
מסופק אם הוא כפול הלכן או לא מברך עליהם בורא פרי האדמה
דקיימ' לן ביר' על פרי האילן בורא פרי האדמה יצא ועל החרובין
משישרשו פ' שיראה בהם כמין שרשרות של חרובין מברך ע'
עליהן בורא פרי העץ קודם לכן בורא פרי האדמה ועל הזיתים
משיניצו פ' שגדל הנץ סביבם מברך עליהם בורא פרי העץ
וקודם לכן בורא פרי האדמה ועל שאר האילנות משיצאו פרי
חשובין לברך עליהן בורא פרי העץ ועל גרעיני הפרי כתב ר'
שמברכה עליהם בורא פרי העץ דלענין ערלה חשיבי כפרי
נרשבה כת שאין לברך עליהן בורא פרי העץ דאדרבה לא חשיבי
כפרי לענין ערלה אלא דברבה להו כאת פרו את הטפל לפרי
נא' הראש זצ"ל כת כרי' ובלבד שלא יהו מרים שנהנה באכילתן
שמן זית מברכה עליו בורא פרי העץ ומוקמי' לה בחוש' בגרונו
שזו היא רפואתו שנותן השמן לתוך אנרון ובלעו דהשתא הוי
ליה שמן עיקר אבל אי אכיל ליה על ידי פת דהו ליה פת
עיקר ומברך על העיקר ופוסק הטפלהו אי שתי ליה בעיניה אווק'
מויק ליה ולא יברך עליו כלל ופירש הר' יוסף לאו דוקא חושש
בגרונו אלא אורחא דמילתא נקט הנה נמי ואם אינו חושש בגרונו
אם נותן שמן דריבה לתוך אנרון מבר' עליו שדדי נה' כמנו אבל
בה' כתב שאין לו לברך אלא אי כיביק ליה חניכיה דמוכחין
לרפואה ומיתדגי מניה אבל ליבא רפואה אפי' נותן שמן הרבה
הוי אנרון עיקר ואין לו לברך על השמן וכן כתב הר"ם מרוטנבור'
וכן כתב הרם במול אם שתה אותו לבדו או שלא היה חושש
בגרונו מברך עליו שהכל ואינו נראה מה שכתב שאם שתה
אתו לבדו שיברך עליו דקאמר בגמרא אי דשתיה בעיניה
אווקי מויק ליה פ' ולא יברך עליו כלל ויותר נראת סבר ראשונה
לבר אף בשאינו חוש' דבין שהוא נהג למה לא יבר' אדרבה יותר
פשוט הוא שצריך לברך עליו בשאינו לרפואה כבשהוא לרפואה
שקדים הברים קטנים בורא פרי העץ גדולים ולא כלום דאווקי
מויקי ליה ואם מתקן על ידי האור או על ידי דבר אחר בורא פרי
העץ צלף והוא מין אילן שעליו ראויין לאכילה ויש בעליו
במין תכרות וגם הן ראויין לאכילה על העלין והתמרות בורא
פרי האדמה שאינו עיקר הפרי על האבנות שהן עיקר הפרי
בורא פרי העץ ועל הקפרסין שגדלין גם כן עליו להג ולרב
אלפס מברכה עליו בורא פרי האדמה והראב"ד כתב בורא
פרי העץ וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל ובין דאיבא פלוגתא דרבנות טוב
לברך עליהם בורא פרי האדמה לצאת ידי ספק דתנן בירך על
פרי העץ בורא פרי האדמה יצא תמרים שכתשן קצת ואינן
מדוסקין לגברי בורא פרי העץ ועל דבש הזב מהן שהכל

וכהג כתב דוקא שעירב בו מים אבל אם הוא בעיני בורא פ' י'
העץ ור' לא ה' ה' מחלק הדרם במול כתב דבש
תמרים שהכל אבל תמרים שמיענן ביד ועשה מהן עיסה והוציא
מהן גרעיניהן מברך עליהן בורא פרי העץ ולכסוף ברכה
אחת מעין שלש ואפשר שגם ר' מודה בזה הענין כיון שהם
בעין חשובים כעיקרי הפרי לדברי הכל וכל מיני פירות מברכה
על משקין היוצאין מהן שהכל חוץ מהיוצ' מהענבי' והשמן אב' סופי
ענבים שאין מתבשלין לעולם משקין היוצאין מהן כשאר מיני
פירות וכתב הרם מרוטנבורק שמברכה עליו ועל היוצא ממנו
שהכל ור' שמברכה עליו בורא פרי האדמה כמו על הבוסר ואם
בשל הפרי ונכנס וטעם הפרי במים כתב הרשב"א שמברך עליו
שהכל ואם הראש ז' כתב איפשר אם בשלו ונכנס טעמם
במים מברך עליו בורא פרי העץ כל הפירות שטובים חיין
ומבושלים כגון תפוחים ואגסים וכיוצא בהן בין חיין בין מבושלי'
בורא פרי העץ והרם מרוטנבורק כתב ערמונים וחבושים
כיון שאין דרך לאוכלן חיין אלא מבושלים חיין שהכל מבושלין
ב' פ' העץ וערמוני' וחבושי' שלנו אינן כן אלא ראויין חיין ומבושלי'
אגוז ומשוגן בדבש בורא פרי העץ ויש אומרים כיון שאם
בשלו בלא דבש משתני לגרעיות אם כן הוי דבש עיקר ומברך
עליהם שהכל ולא נהירא ועל הסוכרא כתב בהג בורא
פרי העץ והרם במול כתב קנים המתוקין שסוחטין אותן
ומבשלין ממיחין עד שיקיפו וידמו למלח כל הגאונים כתבו
שמברך עליהם בורא פרי האדמה ויש אומרים בורא פרי
העץ וכן אומר המוצץ אותן קנים מברך בורא פרי האדמה ואני
אומר שאין זה נקרא פרי ומברכה עליהם שהכל לא יודע דבש
של אלו הקנים שנשתנה על ידי האור גדול מדבש תמרים דלא
נשתנה על ידי האור ומברכה עליו שהכל ואיפשר להשיב על
דבריו שאינו דומה לדבש תמרים שהתמרים הן פרי ונמעי
להו אדעתא לאוכלם הילכך כשנשתנו נשתנית ברכתן מדי
דהוה אבל הפירות שמברכה על משקין היוצאין מהן שהכל חוץ
מהיין והשמן אבל אלו הקנים שאינן ראויין לאכיל' ועיקר נטיעתן
על דעת הדבש ודאי הן פריין ומברכה עליו בור' פרי העץ פלפל
רשיבתא בורא פרי העץ יבשתא ולא כלום שאין ראוי לאכיל'
בעיניה וכן זנבילא יבשתא וכל כיוצא בזה כגון ידופלא
שאין דרך לאוכלו אלא על ידי תערובת הנבילא רשיבתא בורא
פרי האדמה שהיא ראוייה לאכילה ופ' בהן שאינה עיקר הפרי
מברכה עליו בורא פרי האדמה ועל אגוז משקטא בורא פרי
העץ על קני' לא בורא פרי האדמה ועל כל אותם שיודע שהם
עיקר הפרי מברך עליהן בורא פרי העץ ושאינן עיקר הפרי בורא
פרי האדמה ואם הוא מסופק בו אם הוא עיקר הפרי אם לאו בורא
פרי האדמה ושאינו יודע מה הוא שהכל רג
על פירות הארץ בורא פרי האדמה וסימן לידע איזהו
פרי עץ או פרי האדמה כל אילן שעושה פירות
משנה לשנה נקרא פרי אבל דבר שאין שרשיו נשארין בארץ
וצריכין לזרעו בכל שנה נק' פרי האדמה אילכך הוי אומר הר' יונה
תותין הגדלין בסנה וכיוצא בהן מברכה עליהן בורא פרי העץ
שמיין אילן הם וחר' יוסף כתב שיש לברך עליהן בורא פרי האדמה'
לפי שמצא בתשובת הגאונים כל אילן שיבש בסיתוא וכל
גזיזה וטרפיה לגמרי וחדר פארי משרשיו מברכה עליו בורא פרי
האדמה וא"א הרא"ש ז"ל הוי נהג כדברי ר' הומלתא דאתי מבי
הנרואה בורא פרי האדמה פרשי לישאריה בלעז כתב הרם
מרוטנבורק נ' על בשמים שחוקין מעורבין יחד בסוכר מברך

המינין הוא אומר באי אכזה על הכחיה על הכלכלה ועל תנוכת
השרה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו
לאכול מפריה ולשבוע משוכה רחם ה' אלדינו על ישראל עבדך
ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מזבחך ועל הכרדך
וכנה ירושלים עיר הקודש כמחרה בימינו והעלינו לתוכה ו
ושמחנו כה בני אתה ה' טוב ומטיב באי על הארץ ועל המחיה
ועל הכלכלה על הבחיה הוא מעין ברכת הון ועל ארץ חמדה
הוא מעין ברכת הארץ רחם מעין בונה ירושלים בני אתה ה' טוב
ומטיב מעין ברכת הטוב ומטיב וכתב הרם כמול יש שאין אומ'
כי אתה ה' טוב ומטיב שלא תקנו אלא מעין שלש ומיהו ישנו
בכל הנוסחאות וקורין אותה מעין שלש אע"פ שתקב' מעין ארבע
שאינן קורין אותה אלא על שם ג' שהם דאורייתא דפירי על העץ
ועל פרי העץ וכו' והוא מעין ברכת הון ועל הון על הגפן ועל
פרי הגפן והוא מעין ברכת הון וכתב רי"ש אין לומר ועל תנוכת
השדה על דפירות ועל הון שאין לשון זה נופל אלא במינו דגן
דכתיב ויאכל תנוכת שדי וכת' בספ' המצו' שיש לומר אחר כי אתה
ה' טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ ועל הבחיה ובשל
פירי על הארץ ועל הפירות ובשל יין על הארץ ועל הון כו'
שיהיה מעין חתימה סמוך לחתימה וכתב עוד ויש אומרים ונאכל
מפריה ונשבוע משוכה ואין לאומרה שאין לחמוד הארץ בשביל
פריה וטובה אלא לקיים מצות התלויות כה עב' וכלכו גוד' ישנו
וא"א הראש זל לא היה אומרו וגם לא היה אומר ונודה לך וכו'
זכורצה לארץ חותמין בפירות על הארץ ועל הפירות וכני ארץ
ישראל חותמין על הארץ ועל פירותיה ועל הון חותמין על
הארץ ועל פרי הגפן ולא כאותן שחותמין על הגפן ועל פרי
הגפן ועריך להזכיר בה מעין המאורע כגון בשבת קודם כי אתה
ה' טוב ומטיב יאמר ונחמנו ביום המנוח הזה וכיום טוב אומרים
ושמחנו ביום חג פלוני הזה ובר"ח אומרים וזכרנו לטובה ביום
דאש חרש הזה כתב בהג' שאם אכל פירות משבעת המינין
ואכל מיני מזונות ושתה יין שיכלול הכל בברכה אחת ויאמר על
המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי
העץ ועל תנוכת השדה חותם באי על הארץ ועל הבחיה ועל
פרי הגפן ועל הפירות ולא חזי חתימה בשתיים שהארץ מוציאה
המחיה והיין והפירות כתב א"א הראש זל שאם אכל פירות כו'
המינין אבל עמהם תפוחים שאינו עריך לברך בורא נפשות
על התפוחים שגם הם פרי העץ הם אבל אם אכל תפוחים ושתה
יין עריך לברך בורא נפשות רבות על התפוחים וכל שגן אם
אכל בשר או מפרי האדמה ושתה יין או אכל משבעת המינין
שצריך לברך על כל אחת ואחת עב' ואני הייתי רוצה לומר
דהוא היין אם אכל מיני ליפתן ואכל עמו מחמשת המינין שאינו
צריך לברך על הלפתן שברכת על הבחיה פוטרתו דאף הוא
זין ולא הודה לדברי כתב אחי הר' יחיאל זל אבל ענב' ושתה יין
היה נ"ל שאין צריך להזכיר על העץ ועל פרי העץ בברכה אחרונה
שגם הענבים הם בורא פרי הגפן מידי דהוה אענבים ותפוחים
שאינו צריך לברך בורא נפשות על התפוחים וכטעם זה יראת
שגם בברכה ראשונה יפטור מבורא פרי הגפן שמברך על היין
אלא שאין דעת א"א הראש זל כן לא בברכה ראשונה ולא בברכה
אחרונה ומכל מקום הסכים לזה שאם בירך על הענבים
בורא פרי הגפן יצא מידי דהוה שאם בירך על פרי העץ
בורא פרי האדמה יצא וכתב עוד אחי הר' יחיאל זל בשם א"א
הראש זל שאם שתה יין ומים שאין לו לברך על המים בורא

הון גם

כן חשבוני שגם וכתב בהן ארץ ישראל שכוסמין הן מין חיטין
וטכולת שועל ושיפון הן מין שעורים ועוד יש להם מעלה כי
עליהם יחיה האדם ואם עשה מזון פת מברך עליהן המוציא הילכך
אפי' לא עשה מזון פת אלא תבשיל כגון מעשה קדרה ודייסא ואפי'
עירב בהם דבש ושאר מינין מבר עליהן בורא מיני מזונות ולבסוף
ברכה אחת מעין שלש דאמר שמואל כל שיש בו חמשת המינין
מברך עליו בורא מיני מזונות הילכך תבשיל שהוא מחמשת
המינין אפי' עירב עמו דברים אחרים עד שנעשו רוב מברך עליהן
בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש אבל אם לא
נתנו מהם בתבשיל אלא להקפוחו ולדבקו בטילי בתבשיל
וחגי מילי שעושים מזון תבשיל אבל אם אכל אותם בעין לא שנא
חיין לא שנא מבושלים אינן חשבוני לקבוע להן ברכה ומכרך
לפניהם בורא פרי האדמה ובברכה אחרונה כתב בהג' בורא
נפשות וכן כתב הרם כמול וחתו' מכתפקין כה אם היא בורא
נפשות או מעין שלש על כן כתבו שיש ליהדר שלא לאכול חטין
חיין א' שלוקק בעיניו אלא בתוך הסעודה שאם אדם מסופק
בברכה ראשונה יבירך מספק שהכל דעל הכל שאמר שהכל נודה
בדברו יצא אבל ברכה אחרונה אין לומר אלא כפי שנתקנה
קמח של חטין תחילה שהכל ולאחריו בורא נפשות לא
מיבעיא אם נטחן דק דק שאינו ראוי לאכילה אלא אפי' לא נטחן
דק דק ויש בו עדיין טעם חטה או קמח של קליחת שראוי קצת
לאכילה אפי' הכי מברכין עליו שהכל שתייתא הווא
תבשיל מקמח של קליחת עבה שעומד לאכילה בתחלה בורא מיני
מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש רבה שהיא לשתיה
לפניו שהכל לאחרינו בורא נפשו האוכל אחרו בעק תחלה מברך
עליו בור' פרי האדמ' עשה כמנו תבשיל או שטחנו ועש' כמנו פת
מברך עליו תחל' בור' מיני מזונות כיון דזין לאחרינו בורא נפשות
ולא מעין שלש ואם עירב כמנו בתבשיל אחר והתבשיל האחר
הוא הרוב מברך עליו בברכת התבשיל שאינו חשוב לגרר
התבשיל אחריו כיון שאינו מחמשת המינין ועל פת דוחן כתב
רב אלפס שהכל וכן כללו הרם כמול עם שאר קטניות שברכתם
שהכל' וכתב בורא פרי האדמה ווא ורש זל כתב
נ"ל שדין דוחן כדן אורז דאיהו נמי מין זיין וסוער הלב כמו אורז
הילכך תחלה בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות אבל
העושה פת או תבשיל משאר מיני קטניות ליתיה בכלל מין
ומבוך עליו שהכל עב' וכן כת' גאון כיון דאורז לא מין
דגן והא' וטברכין עליו בורא מיני מזונות כיון דזין הה נמי בדוחן
או בשאר דברי שאינן דאויין דזייני כמו מין הגקרא פניגו מברכין
עליהן בורא מיני מזונות חביצא והוא פירורי לחם ה'
הנדבקין יחד על ידי מרק וטרוקנין וטרייתא ולחם העשוי לבותח
ופת הבאה בכסנין כתבתי למעלה בהלכות סעודה אמר ליה אבי
לרב דימי ברכה אחת מעין שלש מאי היא אמר ליה על חמשת

קדם שיעלה קישור העשן ומכריזין על המוגב' כדרך שמכריזין על המתגמר אם היה בעין אם הוא עין מברך בורא עצי כשמי' ואם הוא עשב בורא עשבי בשמים ואם הוא מור בורא מיני בשמים ריח הנכנס לחנותו של כשם שיש בו מיני בשמים מברך מיני בשמים ישב שם כל היום כולו אינו מפרך

אלא אחת נכנס ויצא נכנס ויצא מברך על כל פעם ופעם כתב ה"ם מרוטנבודק דווקא כשלא היה דעתו לחזור אבל אם היה דעתו לחזור לא יברך דהא לא אסח דעתיה אין מברכין על הריח אלא אם כן נעשה להריח הילכך אין מברכין על בשמים של מתים ושל בית הכסא ושמן העשוי להעביר הזוהמא שלא נעשו אלא להעביר ריח רע ומוגב' שמגמריזין בו הכלי אין מברכין עליו לפי שלא נעשה להריח בעצמו של מוגמר אלא כדי ליתן ריח בכלים כתב ה"ם במזל וכן המריח בכלים שהם מוגמריזין אינו מברך לפי שאין עיקר אלא ריח בלא עיקר ולא הבנתי דבריו כיון שהוא חושב אותו עשוי להריח שכן משמע דבריו שהרי לא פטר מלברך עליו אלא מפני שאין בו עיקר וכן הוא אמת שנעשה להריח כדי שיתבשמו הכלים ואם כן למה אין מברכין עליו איפשר שרוצה לדמותה לריח רע ולא חשבינן ליה ריח לענין דרחקת תפילה כשאין לו עיקר ואינו דומה דבהנאה תליא מילתא והרי נהנה וראוי לברך עליו וגם בתפילה צריך להרחיק עד מקום שכלה הריח בשמים של עז' ושל ערוה אין מברכין עליו לפי שאסור להריח בהם לפיכך מסיבה של גוים אין מברכין על בשמים שלהם דסתם מסיבתן לעז' היה הגל' חוץ לברך והריח ריח אם רוב העיר גוים אינו מברך ואם רובה ישראל מברך נתעדיב ריח שמברכין עליו בריח שאין מברכין עליו כתב הר"ם שהולכין אחר ארוב ריח

הרואה

מקום שנעשו בו ניסים לישראל בגון מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות נחלי ארנון ואבני אלגביש של בית חורון ואבן שבקש עזר מלך הבשן לזרוק על ישראל ואבן שיטב עליה משה בשעה שעשה מלחמה עם עמלק וחומת יריחו מברך בא"י אמה שעשה ניסים לאבותינו ב במקום הזה וכן בכל הברכות צריך להזכיר בהם שם ומלכות וכן כתב ה"ם במזל לאפוקי מדברי הראב"ד ול שכת' שאין צריכו שם ומלכו וכת' עוד הראב"ד שאין עליו חובה לברך על הגם אלא בפע' ראשונה ומבאן ואילך רשו' אבל אם הראש' זל כת' שכל אלו הברכו אינן אלא כשרואה אותן מל' יום לל' יום ואז הם חובה כמו בפעם ראשונה ואסיקנא דאניסא דרבים כולו עלמא בעי ברוכי אניסא דיחיד איהו לחודי בעי ברוכי ורב אלפס גורס אניסא דיחיד איהו וברו' ובר בריה בעי ברוכי וכן גורס רב האי ריש מפרשים לפי גרסתן לאו דווקא בן בנו אלא הוא דרין נמי כל יוצאי יריכו מברכין ברוך שעשה נס לאבותינו במקום הזה כתב א"א הר"אש זצ"ל מי שנעשה לו ניסים הרבה בהגיעו אל אחת מן המקומות שנעשה לו צריך להזכיר כל שאר המקומות עמו ועל נס של רבו צריך לברך עליו דהכי איתא בירושלמי מהו שיברך אדם על נס של רבו וקאמר אם היה אדם מסיים כמו יאב בן צרויה וחבריו ואדם שנתקדש בו שם שמים כמו דניאל וחבריו צריך לברך עליו הילכך הרוא' גוב של אריות וכבשן האש מברך ברוך שעשה נס לצדקים במקום הזה ותו איתא בירושלמי על חנם של שבטים מהו שיברך למאן דאמר כל שבט ושבט איקרו קהל מברך ומאן דאמר כל השבטים איקרו קהל אינו מברך ופלוגתא היא במסכת הוריות הרואה אשתו של

ו
ג
ל

על הא' אמר אבי צריך ל...
בקהל עם ואמר רב הונא והוא דאיכא תרי רבנן כהדיהו דכתיב ובמושב זקנים יהללוהו ופריך ואימא עשרה ותרי רבנן קשיא וכתבו כיון דלא איפשר עבדינן לחומרא וכעין תרודו ואם בירך אפי' בפחות מ' אין צריך לחזור ולברך דלישנא וצריך לאודויה באנפי עשרה משמע דווקא לכתחילה ואם בירך אחר ואמר בא"י אמה אשר גמלך כל טוב וענה אמן יצא דגרסינן בפרק הרואה רב יהודה הלש ואיתפח על לגביה רב נחפן בגדתא והרבנן אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך לן ולא יהבך לעפרא אמר לחו פשרתן מלאודויה וצריך לומר שהזכיר שם ומלכות כגון שאמרו בריך רחמנא מלכא דיהבך לן שהרי כל הברכות צריכות שם ומלכות ואסיקנא כשענה אמן ופיד' א"א ז"ל אע"ג דשומע יצא בשמיעה בלא עניית אמן חיינו דוק כשהמברך חייב גם כן בכרכה אז יוצא השומע בלא עניית אמן אבל הבא כיו שהם לא היה חייבין בכרכה זו לכך הוצרך הוא לענות אמן ולא חשיב ברכה לבטלה כיון שהם לא נתחייבו בה שהם נתנו שבת וחוראה למקום כדרך בני אדם שמשכזין למקום על הטובה שמוזמן להם לפי זה אם בידך אחר הגומל לעצמו ושבע אחר וכו' לצאת יצא בלא עניית אמן ואם אחר מלברך יש לו תשלום לבר' כל זמן שירצה ונחגיג באשכנז וצרפת שאין מברכין כשהולכין מעיר לעיר שלא חייבו אלא בהלכי מברכות דשכיחי בה חיות רעות וליסטים והא דאיתא בירושלמי כל הדרכים בחוק ככנה לא אמרו אלא לענין תפלת הדרך שכל הדרכים צריך אדם לבקש על עצמו אבל ברכת הגומל במקום תודה איתקן וכן לענין חולה כתב הר"י יוסף דוקא חולה שנפל למטה אבל חש בדאשו או במעיו אין צריך לברך וכן כת' הראב"ד דווקא בכמה של חלל שיש בה סכנה אבל ה"ם במזל כתב דבכל דרך חולה צריכין להודות דגרסי' בירושל' כל הדרכים בחוקת ככנה הם וכן כת' בערו' דאפי' חש בעיניו או בדאשו צרי' לברך וכן נחגיג בספרד רב הרואה חלים ונפשו עגומה לייתי ג' דרחמי ליה ולי'ם באנפיהו ואלמא טבא חסא ולימרו הנך טבא הוא וטבא ליחוי רחמנא לישרייה לטב' שבע זימנן יגורין עליה בן שביא דליחוי טבא טבא הוא וטבא ליחוי ונחגיג לאומרו ז' פעמים ויאמרו ג' הפוכות וג' פרויות וג' של מות ג' הפוכו' הפכת מספדי לבחול לי פתחת שקי ותאורכי שמחה אז תשמח בתולה במחול ובחורים חקנים יחדו והפכתי אבלם לששון ונחמתיים ושמתים כיגונם ולא אבה ה' אלדיך לשמוע אל כלעם והפוך ה' אלדיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלדיך ג' פרויות פרה בשלום נפשי מקרב לי כי ברכים היו עמדי ופרויה ה' ישוכן וכאו' ציון ברנה שמתת עולם על ראשם ש ששן ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה ויאמ' העם אל שאול הודגנתן ימות אשר עשה הישעיה הגדולה הזאת בישראל חלילה ליה

דמברכין על דבר העומד לאכילה דחוקא כשלקחו להריח בו או לאוכלו ולהריח בו אבל אם אכלו ולא נתכוון להריח בו אלא אגב אורחיה העלה ריח איו מברך ובאתרוג של מצוה כתב אבי העזריה המריח בו מברך וזו שמחה כתב דלאו לריח עביד והמריח בו אינו מברך כתב הרם מרוטנבורק על אגוז מושקאטא מברך ברוך שנתן ריח טוב בפירות כיון דפרי העץ הוא הוה ליה כמו אתרוג וכתב עוד על ריח קנה וקנמון וכיוצ' בהם מברך בירא עצי בשמים ואא הראש זל כתב ברוך שנתן ריח טוב בפירות כיון שעיקרו לאכילה הוי כאתרוג כתב גאון אותם וזרדים שקדיון רוזש מברך עליהם ברוך שנתן ריח טוב בפירות והרם במזל כתב הוורד והלבונה והביצטיכי וכיוצא בהם בורא עצי בשמים וכתב אא הראש זל וכן נראה לי דודאי לאו פרי הן שאין עיקרן לאכילה ומי הוורד כיון שיוצאין מן הוורד יש לברך עליהם בורא עצי בשמים דלא גרע ממשחא כבישא ויש אומרים שמברכין על הלבונה בורא מיני בשמים שאינו עץ אלא קטף של אלן משחא דאפרסמון מברכין עליו בורא שמן ערב כשותא ומשחא כבישא ומשחא טחנא על כולם מברך בורא עצי בשמים ופי' בערוך כשותא עיקרו שמן זית ומעדיבין בו כמה מיני בשמים שמכשידין אותו מעשה רוקח כפופט' וכתב הראב"ד דחוקא שהעצים בתוכו אבל אם הוציאם משם אין מברכין עליהם אלא מיני בשמים ואם הוי מעורבין בתוכו מיני בשמים ועשבי בשמים מברכין בורא מיני בשמים דמיני בשמים כולל את הכל ולכולי עלמ' כענין שהיא עיקרן קיים קצת הי"לכך אם סיננו אותו ואין בו כלום מהבשמים יש אומרים שאין מברכין על ריחו אלא בורא שמן ערב כמו על האפרסמון ויש אומרי' שאין מברכין עליו כלל שאין ערכו זה סמינו אלא שלוקט אותו מדבר אחר הוי כריח שאין לו עיקר ואין מברכין עליו כיון שאינו מגופו של שמן והרם במזל כתב שמן זית שנתן אותו עד שיחזור ריחו נודף מברכי עלי' בורא עצי בשמים שמן שבשמו כמו שמן המשחה מברך עליו בורא מיני בשמים ואא הראש זל כתב סתם על כולם בורא עצי בשמים סימלק חלפי דימא בורא עשבי בשמים סימלק פרשי' עשב שיש לו ג' שורות של עלין זו למעלה מזו ולכל שורה ג' עלין חלפי דימא פרשי' שבולת נרד ועשבי כמין גבעולי פשתן סגלי בורא עשבי בשמים ופי' רשי' האלש נרגים הגדל בגנה בורא עצי בשמים הגדל בשדה בורא עשבי בשמים ופרשי' חכעלת השרון ויראה שאם הוי לפניו עצי בשמים ועשבי בשמים ומיני בשמים וברך מיני בשמים פטר הכל שהכל מיני בשמים אבל בשעצי בשמים ועשבי בשמים לפניו או צריך לברך על כל אחד ואחד וכן יראה דעת הרם במזל שכתב הוי לפניו בושם שהוא עץ ובושם שהוא עשב מברך על כל אחד ואחד לכד ולא הזכיר מיני בשמי' עמדם אבל רב עמרם כתב דזו לפניו שלש מינין עצי בשמים ועשבי בשמים ומיני בשמים מברך על כל אחת בפני עצמה הביאו לפניו הדם ושמן להריח בהן ואין ברכותיהן שוות כגון שמן אפרסמון שאין האחד פוטר את חברו בש' אומרי' מברך על השמן וחזור ומברך על הדם וכה' אומרי' מברך על הדם תחלה והלכה ככה' ורב אלפס גורם מברך על השמן ופוטר הדם ולפי זה איירי במשחא כבישא שברכתו בורא עצי בשמים כמו הדם וכל הפירושי' אמת אם הם ברכותיהן שוות מבר' על הדם ופוטר השמן ואם אינן שוות הדם קודם ומברכין על המוגמר משתעלה תמורתו פי' קיטור עשנו קודם שיגיע אליו הריח אבל לא יברך בורא מיני בשמים ופירשו התוספות דא

אמן
ארא כשאומר שתי ברכות או יותר זה אחר זה אבל ברכה אחת אין לענות אמן אחריה אפי' בסוף ואא הראש זל וזה נודף בדרם במזל עונין אמן אחר ישראל המברך אע"פ שלא שמע כל הברכה אלא הזכרת השם ומקמינן לה כשלא אכל אבל אם אכל ונתחייב בברכ' אינו יוצא עד שישמע כל הברכה ואין עונין אמן אחר פותי המברך עד שישמע כל הברכה מפיו דשמא כוונתו לעז אבל כששמע כל הברכה מוכיח שאין כוונתו לעז וגוי עונין אחריו אע"פ שלא שמע כל הברכה והכי איתא בירוש' גוי שבידך השם עונין אחריו אמן כותי אין עונין אחריו לפי שאין דרך הגוי לכוין לעז וזה מירי כשלא שמע כל הברכה כיון שאין עונין אחר הכותי ויראה עונין דקאמר לאו חיובא קאמ' אלא קא משמלן דאין עונין אמן אחר הכותי אבל הרם במזל כתב השומע אחר מישראל מברך אחת נכל הברכות אע"פ שלא שמע כולה מתחלת ועד סופה אע"פ שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אחריו אמן ואם היה מברך מין או כותי או תנוק או שחיה גדול ושניה ממטבע ברכות אין עונין אחריו אמן תניא אחר הכל עונין אמן חוץ באחר תינוקו של בית רבן והכי מילי בעידנא דגמרי פי' שלומדין בפני רבן סדר הברכו' אבל בעידן דמפטי נפשיהו עונין יש מ מפרשים דמפטי נפשיהו אחר שלמדו נפטיין משם ואומרים קדיש והראב"ד פי' בשעה שאכלו ומברכין לפטור עצמן אע"פ ש שאינן בני חיוב כמ' חיובך מצוה איכא ורשי' פי' בעידנא ד דמפטי נפשיהו כשאמ' ההפטר' ומברכי בתורה וכבביאי ריח ברכת הריח כשם שאסור ליהנות באכילה ובשתיה עד שיברך כך אסור ליהנות מריח טוב עד שיברך וברך קודם הריח כמו שמברך על האוכל קודם האכילה אבל לאחריה אין צריך לברך כלום וכיוצ' מברך אם זה שיוצא מבגד הריח עץ או מין עץ מברך בורא עצי בשמים ואם הוא עשב מברך בורא עשבי בשמים ואם אינו לא מין עץ ולא מין עשב כמו המור שהוא מין חיה מברך בורא מיני בשמים מור הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא יש אומרים שהוא זיעת חיה והגבון שחיה ידועה ודא ויש לה כמין חטושרת בצוארה ומתקכץ שם תחלה כמין דם ואחר כך מתייבש ונעשה ממנו המור והר"מ היה אוסר לאכול משום חשש דכ' וזר' יונה כתב שאיפשר ליתן בו טעם להתירו דפירש' בעלמא הוא אע"ג דתחלתו היה דם דביתר השתא אזלינן תדע שהוי הדבש אם נפל בו חתיכת איסור אע"פ שהאיסור נימוח בתוכו כיון שדרך הדבש להחזיר הדבר חנופל לתוכו דבש דיינינן ליה כמו דבש הבא נמי אע"פ שתחלתו היה דם בתר השתא אזלינן ואא הראש זל כתב על דבריו ונל דאפילו ראתו צריכה ראייה ואם היה הדבר שהריח יוצא ממנו פרי ראוי לאכילה כגון אתרוג או תפוח מברך עליו בא"י אגב דגנות ריח טוב בפירות ועל כולם אם אמר בורא מיני בשמים יצא הלכך על דבר שהוא מסופק בו מה הוא מברך בורא מיני בשמים ופירשו התוספות דא

ואם נשתנו אח"כ מברך דיין האמת וכתב ה"ראב"ד רחוקא על
שביצטער עלית דומיא דבריות טובות שיש הנאה לרואה אבל
עובר ע"ז אינו מברך וכתב עוד שאינו מברך אלא פעם ראשונה
שהשיגו עליה גדול מאד ולפי מה שכתבתי למעלה מברך אחד
לשלש יום רצה בריות טובות אפי' גר או בהמה ואילנות טובות
אובר בא"א אמה שככה לו בעולמו גם בזה כתב ה"ראב"ד דווקא ב
בפעם ראשונה מברך עליהם ולא יותר עליהם ולא על אחרים
אלא אם בן ראה נאים מהם וכו'

היוצא

בימות ניסן ורואה אילנות שמוציאין פרח אומ'
בא"א אמה שלא חיסר בעולמו כלום ובורא בו
בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם ואם אחר
לברך עד אחר שגדלו פירות לא יברך עוד וכו'
הזיקין והוא כמין כוכב היורה כחץ כאורך השמים
ממקום למקום ונמשך אורו כשבת ועל רעות ה'
הארץ ועל הברקים ועל הרעמים והוא קול הכרה שנשמע בארץ
ועל רוחות שנשבו בזעף על כל אחר מאלו אומ' בא"א אמה עושה
מעשה בראשית ואם ירצה יאמר בא"א אמה שכחו ונבורתו מלא
עולם ובל זמן שלא נתפורו העבים נפטר בכרחה אחת נתפורו
בין ברק לברק ובין רעם לרעם צריך לחזור ולברך והיה יושב
בבית הבסא ושמע קול רעם או ראה ברק אם יכול לצאת ולברך
ונקד כדי דיבור יצא ואם לאו לא יצא וכו'

על

ימים ונדרות הרים וגבעות ומדברות אומר בא"א א'
אמה עושה מעשה בראשית כת ה"רם כמול על ים
הגדול מל' יום לל' יום מברך בא"א אמה עושה הים הגדול ואינו יודע
למה פוסק כחידו שר' יהודה הוא שקובע לו ברכה לעצמו ו
ורבנן פליגי עליה וכו'

הרואה

הקשת או בא"א אמה זוכר הברי' ונאמן בבריתו
וקי' במאמרו ואסו להסתכל בו הרבה הרואה
חמה בתקופתה והוא מכח שנה לבח שנה והתקופ' בתחלת ליל
ד' כשרואה אותה ביום רביעי' כבקר מברך ברוך עושה מעשה
בראשית וכן מברך גם בן כשרואה לבנה בטוהרתה וכוכבים ב'
בבשמרותם ומזלות בעתם חח לשון ה"רם כמול' כשתחזור ה'
הלבנה בתחלת מזל טלה בתחלת החדש ולא תהיה נוטה לא ל'
לצפון ולא לדרום וכן כשיחזרו כל כוכב במעשה הנשארם ל'
לתחלת מזל טלה ולא יהא נוטה לא לצפון ולא לדרום וכן ככל
עת שיראה מזל טלה עולה מקצות המזרח על כל אחת מאלו מ'
מברך עושה בראשית וכו'

המתפלל

על מה שעבר כגון שנכנס לעיר ושמע
קול צחיה בעיד ואומר יהי רצון שלא יהא
קל זה בתוך ביתי או שהיתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון
שתלד אשתי זכר ה"י ותפלת שוא' דווקא אחר מ' יום לעיבורה
אבל תוך מ' יום מועלת תפלתו אלא יתפלל אדם על העתידי לבא
ותן הודאה על שעבר כגון הנכנס לכרך אומ' יהי רצון מלפניך
ה' אלדי שתבניסני לכרך הזה לשלום נכנס בשלום אומר מודה
אני לפניך ה' אלדי שהכנסתני לכרך זה לשלום בקש לצאת
אומ' יהי רצון מלפניך ה' אלדי שתוציאני מברך זה בשלום יצא
בשלום אומ' מודה אני לפניך ה' אלדי שהוצאתני מברך זה לשלום
ובשם ה' הוצאתני לשלום כן תוליכני לשלום ותסמכני בשלום
ותצדיקני בשלום ותצילני מכף כל או ב ואורב בדרך הנכנס
למח גורנו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלדי שתשלח ברכה בכרי
הזה ותחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מוד ואמר

... ביום שני בטוב פ' הישן אמר רב ג' יושן כיום יומי
משינת הסוס וכמה היא שינת הסוס שתין נשמי אכיו הוה נאם
מכי עייל מבי כוכי לפומכדי' קרי עליה רב יוסף עד מתי עצל
תשכב ואף בזה המעט לא תוהא בוונתו להנאת גופו אלא להחזו'
גופו לעבודת השם יתברך וכן ככל מה שיהנה בעולם הזה לא
יכרך להנאתו אלא לעבודת הבורא ית' כדכתי' בכל דרכיך דעוהו
ואמרו חכמים ויהי כל מעשיך לשם שמים וכן סדר ה"ר יונה ה'
הענין בפרקי אבות ויהי כל מעשיך לשם שמים אפי' דברי' של
רשות כגון האבילה והשתייה וההליכה והשיב' והקימ' והתשמיש
והשיחה וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר ה'
הגורם עבודתו אכילה ושתייה כיעד אין צריך לומר שלא יאכל
ולא ישתה דברים האסורים אף כי אבל ושתה דברים המותרים
ויהי רעב וצמא אם להנאת גופו עשה אין זה משובח אלא אם כן
נתכוון להשלים צרכי גופו ושיאכל כדי חיותו כדי לעבוד בוראו
הישיבה והקימה וההליכה כיעד אין צריך לומר שלא ישב במושב
לצים ושלא לעמוד בדרך חטאים ושלא לילך בעצת רשעי' אלא
אפי' לישיב בסדר ישרים ולעמוד במקום צדיקים ולילך בעצת
תמימים אם עשה להנאת עצמו להשלים הפצו ותאותו אין זה מ'
משובח אלא אם כן עשה לשם שמים שכיבת כיעד אין צריך
לומר כזמן שיכול לעסוק בתורה ובמצות אם מתגרה בשינה לענג
עצמו שאין ראוי לעשות כן אלא אפי' בזמן שהוא יגע וצריך ל'
לישן כדי לכוון ביגיעתו אם עשה להנאת גופו אין המשובח אלא
אם כן נתכוון להשלים צרכי גופו שיכול לעבוד בוראו ויתן שינה
לעיניו ולגופו מגוחה לצורך הבריאות ושלא תיטרף דעתו כי
בתורה כותמת היגיעה בתשמיש כיעד אין צריך לומר שלא יעבור
עבירה אלא אפי' בעונה האמורה בתורה אם עשה להנאת גופו
או להשלים תאותו הרי זה כגונה ואפי' אם נתכוון כדי שיהיו
לו בנים שימשו אותו ומלאו מקומו אין זה משובח אלא אם כן
נתכוון שיאז לו בנים לעבודת בוראו או שנתכוון לשמש בטתו
לקיים עונה האמורה בתורה באדם הפורע חובו השיחה כיעד
אין צריך לומר לספר לשון הרע ונבלות פה אלא אפילו לספר
בדברי חכמה צריך שתהיה כוונתו לעבודת הבורא או לדבר
המביא לעבודתו כללו של דבר חייב אדם לשום עיניו ולבו על
דרכי ולשקול את כל מעשיו מאוני שכלו וכשראה דבר שיבא
לידי עבודת הבורא ית' יע שהו ואם לאו לא יעשנו וכי שמרות
הללו מצויות בו נמצא עובד את בוראו כל ימיו אפילו בשעת ש'
שבתו וקומו וחלוכו וכשעת משאו ומתנו אפי' באכילתו ושתייתו
ואפי' בתשמישו ובכל צרכי ועל הדרך הזה זקף רבינו הקדוש א'
אצבעותיו למעלה בשעת מיתתו ואמר גלוי וידוע לפניך שרא'
נהניתי מחם אלא לשם שמים ע'ב ואם ישן שיב' עראי מושב על
אפילי וידן אינו צריך לברך ברכת התורה כשיחזור ללמד

הפרד
שלום
שאי
לום
גדוד
שלום
ית פי
אפילו
לדע שולם

ועריך להתענות יום אחד על שבטל עונב שבת ואינו חובה שיתענה יום ראשון של אחריו וכתב ב"הג שאומר ענינו באלדי נצור וכתב א"ה ראש זל אעפ"י שקובע ברכה לעצמו אין לחוש ביון שסיום הברכות כוללו באלדי נצור בלא חתימה וכירושלמי בעי ראש חדש שחל להיות ב' תענית צבור היכן מצויד של תענית במוסף פי' שלח צבור ופליגי בה דאיכא מאן דאמר בעבודה ואיכא מאן דאמר בהודאה ואיכא מאן דאמר אחד קדושת היום אומרה ברכה בפני עצמה ומסיק התם כמאן דאמר בעבודה אם כן גם יחיד נמי המתענה יאמר אותו בעבודה וכן דאיכא פלוגתא טוב לכוללו באלדי נצור שלא להפסיק בתוך התפילה וכן

מברכין

על הגשמים משידרו כל כך עד שרבו על הארץ ומתקבצים במקום אחד וכשתרד בהם דגיפה תראה בהם כמו אבעבועות ומה הוא מברך אם אין לו שדה אומר מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו ואלו פיני מלא שידה כים ולשתינו רנה כדומן גליו וכו' עד אין הם יודו ויברכו את שמך מלכינו וחיותם בא"ר רוב ההודאות ואל ההודאות ואם יש לו שדה בשותפות עם אחר מברך הטוב והמטי' ואם אין לו שותף בשדה מברך שהחיינו כן כת רב אלפס וחרם במזל וא"ל לא כתב כן אלא אם יש לו שדה אפי' אין לו בו שותף מבר' וטו' והמטי' אין לו שדה אומר מודים אנחנו לך וכתב על שמועות שהן טובות לו ולאחרים מברך הטוב והמטיב ועל שמועות רעות הוא אומר בא"י אמה דיהן האמת וחיוב אדם לברך על הרעה ברעת שלמה ובנפש חפצה כדרך שמברך בשמחה על הטובה כי הרעה לעובדי השם ודא טובתם ושבתתם כיון שמקבל מאזכה מה שגור עליה השם נמצא שבקבלת רעה זו והיא עובד השם שחיה שמחה לו מברך על הטובה הטוב והמטיב אעפ"י שירא שמא יבא לו רעה כמנ' כגון שמיצא מציאה אעפ"י שירא שמא ישמע למלך ויקח כל אשר לו ועל הרעה כדרך דין האמת אעפ"י שיבא לו טובה כמנ' כגון שבא שטף על שדה אעפ"י שכשעבוד השטף היא טובה לו שהשקה שדהו מ"מ עתה רעה היא לו וכן

ילדה

אשתו זכר מברך הטוב והמטיב אמרו לו מת אביו מברך דין האמת היה לו ממון שיורשו אם יש לו אחים שירשו עמו מברך הטוב והמטיב אין לו אחים והוא יורשו מברך שהחיינו שאין מברכין הטוב והמטיב אלא אם בן יש לו שותף באותה טובה בנה בית חדש או קנה כלים חדשים לא שנא הי' לו כיוצא באלו תחלה או קנה וחזר וקנה מברך על כל פעם שהחיינו ואיתא בירושלמי לאו דוקא חדשים אלא הוא הדין נמי ישנים אם הם חדשים אצליו ונקט חדשים לאפוקי אם מברך וחזר וקנאן כתב א"ה הראש זל שבשעת קניין יש לו לברך אעפ"י שעדיין לא נשתמש בהן שאין הברכה אלא על ידי שמחת הלב שהוא שמח בשעת קנייתן נתב בסגור המצות

קטן שאם קנה לו ולביתו מברך גם הטוב והמטיב וירושלמי קנה מברך שהחיינו ניתנו לו במתנה מברך הטוב והמטיב שיש בו טובה לו ולנותן לבש מברך מלביש ערומים כתבו התוספות שאין לברך אלא על דברים חשובים דומיא דבנה בית חדש אבל רבר שאינו חשוב כל כך כגון חלוק או מנעלים ואנפליאות אין לברך עליו וא"ה הראש זל כת' יראה לי שחבל הוא לפי מה שהוא האדם יש עני ששמח בחלקו יותר מעשיר בכלי חשובים וכן מרקולים או שאר עו' אומר בא"י אמה שנתן ארץ אפים לעובדי רצונו והאידנא אין אנו

הרואה

מברכין אותה הרואה מקום שנעקרה מבנו עו' אם הוא בארץ ישראל אומ' בא"י אמה שעקר עו' בארצו ואם בחוצה לארץ אומר שעקר עו' במקום הזה וכתב ה"ם כ"מזל ואומר בשתייהם כשם שעקרת אותה ממקום הזה כן תעקור אותה בכל המקומות והשב לב עובדיהם לעובדך ואיני יודע למה פוסק כדברי יחיד דרשבא הוא דאמר הכי אבל לתנא קמא אין צריך לומר כן אלא בארץ ישראל שרובם ישראל' אבל לא בחוצה לארץ הרואה בכל הרשעה אומר בא"י אמה שהחריב בכל הרשעה ראה ביתו של נבוכד נצר אומר ברוך שחחריב ביתו של נבוכד נצר ה הרשע ראה גוב אריות וכבשן האש אומר ברוך שעשה ניסים לעידיקי' במקום הזה ראה מקום שנוטלין ממנו עפר אומר ברוך אומר ועושה ברוך גזור ומקיים פרשי' שיש מקום בבבל שכל בהמה שתעבור עליו אינה יכולה לזוז משם אם לא שיתנו עליה מעפר המקום והוא הוא סימן קללה לו דכתיב ושאטתיה במטאטי השמור הרואה ששים רבוא ביחד מישראל אומר בא"י אמה חכם הרזים ואם הם עובדי עו' אומר בושה אמנם חפרה יולדתכם הגה אחרית גוים מברך עיה וערכה ואם רואה אפי' אחד שהוא מופלג בחכמה יברך חכם הרזים דרב חביבא בריך כד חזי לרב פפא ויש אומרים שאין בזמן הזה מי שראוי לברך עליו כך הרואה חכמי ישראל אומר בא"י אמה שחלק מחכמתו לידאיו הרואה חכמי אומות העולם אומר בא"י אמה שנתן מחכמתו לברש' חכם על מלכי ישראל אומר בא"י אמה שחלק מבכורו לידאיו ועל מלכי אומות העולם אומר בא"י אמה שנתן מבכורו לברש' חכם ומצוה להשתדל לקראת מלכים אפי' מלכי אומות העולם הרואה בני ישראל בישובן אומר בא"י אמה מציב גבול אלמנה בחורבן אומר ברוך דין האמת

הרואה

הרואה בתי עובדי עו' בישובן אומ' בית נאים יסח'ה בחורבן אומ' אל נקמות ה' הרואה קברי ישראל אומר בא"י אמה אשר יצר אתכם בדין וזן אתכם בדין וכלכל אתכם בדין והבית אתכם בדין ועתיד להחיותכם בדין בא"י מחיה המתים על קברי עובדי עו' אומר בושה אמנם מאד וגו' וכן חבירו לאחר שלשים יום אוכל שהחיינו ואחר י"ב חדש מברך בחיה וביתים והוא שחביב עליה הרבה ושכח מאד בראייתו הרואה פרי חדש מתחורש משנה לשנה מברך שהחיינו ונוהגין עתה שלא לברך עד שעת אכילה והמברך בשעת ראייה לא הפסיד ואם אינו מתחורש משנה לשנה אפי' אם יש ימים רבים שלא אבל כמנו לא יברך הרואה הבושי והגחזור שהוא אדום הרב והלווקן שהוא לבן הרבה ואת הקפח והיא שכמנו גדול ומתוך עביו נראת קומתו בקופחת והגס והדרקונס והוא שמלא יבלת ופתניי הראש שכל שערותיו דבקת זה בזה והפיל והקוף מברך בא"י משנה הבריות החיגר והקישטע וחסומא וכוכה שחין והבהקנין והוא שמנומך בנקודות דקות אם הם במעי אמו מברך בשנה הרגילות והא

וכן כתב רב עמרם שעיקר הקריאה שאדם יוצא בה כמה שקורא לפני משתו ומחמת זה כתב שצריך לברך עליה באי אמה אקבו על קריאת שמע ודת בת ודאי אותה של בית הכנסת הוא עיקר שקורין אותה בכרכותיה ומה שאנו קורין אותה קודם צאת ה הכובבים נושום דקיימא לן בר יהודה דאמ' זמן תפלת המנחה עד פג' המנחה שהוא שעה ורביע קודם הלילה ומשם ואילך חשוב לילה לענין תפלת המנחה ה'ה נמי לענין ק'ש משם ואילך הוא זמנה וכן כתב אבי העזרי מרלא יהכי רבנן זמן להתחלת תפלת הער' ש"מ שבגמ' זמן תפלת המנחה התחיל זמן תפל' הערב והקשה אא הראש ז'ל על דברי ר'ת נהי נמי שאין זמ' תפלת המנחה כי אם עד פלג המנחה היינו נושום שהיא כנגד התמיד וזמנה לא היה כי אם עד פלג המנחה אבל לק'ש שתלוי בזמן שכיבה אי ראו לקרו' או שעדין אינו זמן שכיבה ור' פי' כדי לקיים המנהג שאנו סוברים כשאר התנאים של הברי תא שמקדימין זמן ק'ש לצאת הכובבים אע"פ שאין הלכה בר' אליעזר שאומר משעה שקידש היום בערבי שבתות כנגד ר' יהושע שאומר משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן ולא הלכה בר' מאיר כנגד ר' יהודה ממ' לענין תפלה הקלו וגם מתוך הדוחק נהגו כן לפי שהצבור מתקבצין לתפלת המנחה ואלו לא היו קורין שמע ומתפללין תפלת ערב עד צאת הכובבים היה כל אחד הולך לביתו ויהיה טורח עליהם להתקבץ אח'כ ולא היו מתפללי' בצבור ולפיכך נהגו כן וסבכו על הני תנאי דברייתא אע"ג דלכתחלה אין לקרותה קודם צאת הכובבי כסתמ' דמתני וממ' גם לפזי אין לומר לקרותה כל כך מבעוד יום קודם צאת הכובבי כי דבר מועט הוא בי תנאי דמתני ובי תנאי דברית' שאלו לרבי האי צבור שמקדימין לקרות להתפלל קודם צאת הכובבים איזה עדיף לצלוי בהדיהו ולהניח קריאת שמע עד צאת הכובבים או להמתין עד צאת הכובבים ולהתפלל ביחיד כדי שיסמוך גאולה לתפלה והשיב מוטב שיתפלל עמהם כדי שיתפלל בצבור אם הוא מפלג המנחה ולמעלה ימתין לקרות שמע עד זמנ' ולענין זמנה תנן עד סוף האשמור הראשון שהוא שליש הלילה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרי' עד חצו' רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר והלכה כר'ג דאיפסקא ה הלכת' כוותיה ואפי' לכתחלה יכול להמתין לקרו' עד שיעלה עמו' השחר זמ'מ' אין לו לאכול ולישן עד שיקרא דתניא לא ידא אדם בא מן השדה בערב ויאמר אוכל קימע ואישן קימעא ואקרא אחר כך ק'ש ואתפלל ונמצא חטפתו שינה וישן כל הלילה אלא אדם בא מן השדה ונכנס לבית הכנסת או לבית המדרש אם רגיל ל לקרות קורא ואם רגיל לשנות שונה וקורא ק'ש ומתפל' ואח' כך אוכל פתו וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה אלמ' כשהגיע זמן ק'ש אסור לקבוע סעודתו עד שיתפלל ואם נאנס ולא קרא עד שיעלה עמוד השחר יבול לקרותה עד הכן החמה ובי' אם קורא אותה אחר שעלה עמוד השחר לא יאמר השכיבנו שאין עתה זמן שכיבה ופי' ר"ץ גיאת ודאי צריך לומר שתים לפניה ושתים לאחריה אלא לא יאמר נוס' הברכה כמו שהיא אלא יתחיל ותקנונו בעצה טובה מלפניך ואא' הראש זצ"ל כתב שלא יאמר ברכת ה השכיבנו כל עיקר רלו

בערב
מברך שתים לפניה ושתים לאחריה ירושלמי
ר' יוסי בר בון בשם ר' יהושע בן לוי על שם

עו ושתים ר' יוחנן אמר ואת ואמונה תאינה פותחת בכבודך ד והוא סמוכה לחברת דק'ש לא הוי הפסק וחיותם ב'אי גאל ישראל ולא גואל ישראל שנתקנה על הגאולה שעברה שנייה השכיבנו וחיותם שומר את עמו ישראל לעד מפני שלילה צריכה שימור מן המויקין ואע"ג דקיימא לן בר' יוחנן דאמר שצריך לסמוך אף גאולה של ערבית לתפלת ערבית השכיבנו לא הוי הפסק דכיון דתקינו ליה רבנן בגאולה אריכתא דמיא כמו בשחרית שתקנו להפסיק בה שפתי תפתח אפי' הכי לא חשיב הפסק כיון דתקנו למימריה ומה שנוהגין להפסיק בפסוקים ויראו עינינו וקדיש לפי שכימים הראשונים היו בתי כנסיות שלהם בשדות והיו ידאים להתאחר שם עד זמן תפלת ערבית ותקנו לומר פסוקים אלו שיש בהם י"ח אזכרות כנגד י"ח ברכות שיש בתפלת ערבית ונפטרין בקדיש ועתה שחזרו להתפלל ערבית בבתי כנסיות לא נתבטל מנהג הראשון ומ"מ אין להפסיק בדברים אחרים ויש מן הגדולים שנהגו שלא לאומר כתב רב גשרונאי בדברי חכמים אין אומרים בערב אלא שתים לפניה ושתים לאחריה וכיון ש שהלכה כרב דאמר תפלת ערבית רשות תקנו האחרונים שאחר שאמר שומר את עמו ישראל לעד שאומר פסוקים שיש בהם זמירות ושכח ולומר אחריהם ברכה ומפסיק בקדישא כלומר איסתיים תפלה הרוצה לצאת יצא טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתים הראשונה של שחרית והשנייה ל לתשלום של ערבית רלו

סדר
תפלת ערבית אומר והוא רחום ותקנו לאומר לפי שבשחרית ומנח' יש תמידן שמכפרין אבל ערבית שאין תמיד' לכפר תקנו לומר והוא רחום ויש אומר לפי שנהגו ללקות ערבית לאחר שחטאו כל היו ובמלקו כתכפ' להם לכך נהגו לומר אחר המלקות והוא רחום וגם בפני שאומרי' אור' ג' פעמים בשעת המלקות כי יש בו יג' תיבות הרי לג' פעמים טל תבות כבנין המלקות ואומר ש' צ' ברכו ועונין ברוך ה המבורך וקורין ק'ש וברכותיה וידאו עינינו וקדיש ומתפללין הצבור ב בלחש ואין הש' צ' מחזור התפלה וכתב הר"ם כמז'ל הטעם לפי שאינה חובה ואומר קדיש ונפטרין לבתיהם כת' רב עמרם ש"צ יכול להפסיק אחר שחתם ב'אי המלך בבכודו ולומר ברכו בשבי בני אדם שכאו בין הפרק' ולא שמעו ברכו ומותן טעם לדבריו כיון שבלאו הכי כפסיק'ן בפסוק' אין חוששין להפסיק ואני כתבתי למעלה שאין להפסיק אלא כמה שתקנו הראשונים ו כתב עוזי שבערב אחר שגומרי' תפלת ערבית נוהגין לומר

ואי גאל ישראל
צבור רשות ושתים
שד

ל
ב
ת
א
א
וד
תפלה

ערכית מפלג המנחה ולמעלה צריך לזוהר שלא יתפלל מנחה
באחתה שעה וכשיבא להתפלל כתב רב עמרם שנוטל ידיו אין
לו מים ליטלם אם יודע שיהו לפניו עד ד' מילין והוא בדרך ימתין
עד מקום המים אפי' אם יעבור זמן התפילה אבל יותר מד' מילין
יתפלל מיד ואל יעבור זמן התפילה והני מילי לפניו אבל לאחריו
פחות ממיל חוץ אבל מיל אינו חוזר והתוספות כתבו שאין לו
להעכיר זמן התפילה כדי ליטול ידיו במים ואם אין ידיו נקיות
יקנחם בעפר או בצרור וכן לאחריו אין צריך לחזור כלל כדי ל
ליטלם אפי' אם יש לו זמן ולענין ברכה על הנטילה אין לו לברך
אם לא שעשה צרכיו וקנח או קטני ושפשף אז צרי' לברך רלד
ולא התפלל מנחה מתפלל ערכי שתי הראשונ'

שכח

של ערבית והשנייה לתשלומי מנחה ודוקא
שכח אבל היוד ולא התפלל אין לו תשלומים וגאון כתב אפילו
היוד אם רוצה להשלים אותה בתפלת ערבית הרשות וכידו אלא
שאין לו שכר תפלה שאלה לא' הראש' ז' מי שהתפלל מנחה
גדולה ורוצה להתפלל מנחה קטנה נדבחה אינו מהם חוזה גדולה
או קטנה והיום במזל כתב נהגו אנשים הרבה להתפלל מנחה
גדולה וקטנה והאחת רשות והורו קצת הגאונים שאין ראוי ל
להתפלל רשות אלא הגדולה ואם התפלל הגדולה חובה לא י
יתפלל הקטנה כי אם רשות ע"כ והשיב לדברי רבני צרפת
ואשכנז אין לו לאדם להתפלל תפלת נדבחה שלא תקנו אלא ג'
תפלות ביום אבל רב אלפס כתב שיכול אדם להתפלל תפלת נ
נדבחה ואתם שאתם נהגין כמותו מסתבר כיון שדגיעו שש שעות
ומחצה שהוא זמן מנחה הראשונה חובה והשנייה נדבחה אבל נ"ל
שיש לאדם ליזוהר שלא יתפלל תפלת נדב' אם לא שיועיל לחדש
בה דבר וגם צרי' שיה' מבד עצמו וזוהר חריו ואמיד בודעתו לכיון
בתפלתו מראש ועד סוף בלא היסח הדעת אבל אם אינו מבין
בה יפה קרינן ביה למח' לירוב זבחיכם והלואי שיוכל לכיון כג'
תפלות שתקנו חכמים סדר תפלת המנחה כצבור אומ'
אשרי וקדיש ומתפללין י"ח וש' צ' מחזור התפלה בדרך שעושין
בשחרית ונופלין על פניהם ואומרים ואנחנו לא נדע וכו' האומר
קדיש שלם ונפטרין לבתיכם לשלום ויש שאין אומר רצה ב
במנחה אלא מתחילין ואשי ישראל וכבר כתבתי למעלה ש
שאין טעם למנהגם רלה

וכשיגיע

הלילה יתפלל תפלת ערבית ואינה חובה
שלא נתקנה אלא כנגד איברים ופדרים
של תפלת הערבים שלא נתעכלו ביום שקרבין והולכין
כל הלילה וכי' ביצוה איכא ואין לבטלה ורב אלפס כת' דדאידינא
קבעוה חובה ואין לבטלה חמנה אחר ק"ש של ערבית דלא
בר' יהושע בן לוי דאמר תפלה באמצע תקנום פי' בכקר ק"ש
ואח"כ תפלה ובערב תפלה ואח"כ ק"ש אלא כר' יוחנן דאמר יוחנן
איזהו בן העולם הבא הסומך גאולה לתפלה ואפי' של ערבית
הילכך זכנה אחר ק"ש וברכותיה ומאימת זמן ק"ש של ערבית
כדתנן בשעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן והיינו צאת
הכוכבים כך כתב רב אלפס וכן כת' רב פלטי הקורא ק"ש קודם
שראה ג' כוכבים אם נתכוון לכך לא יצא ידי חובתו ויחזור ויקרא
יתפלל ואם לא נתכוון לכך וטעה והתפלל אל יחזור יתפלל וכן
כת' רב עמרם ואפי' קראה תוך בין השמשות שהוא ספק יום ספק
לילה אית' בירושלמי שחוזר וקור' אותה וכן פ"שי שזכנה מיציאת
הכוכבים וכת' מה שאנו קושי' אותה בבית הבנסת אין אנו יוצאי'
בה אלא בנה שאנו קורין אותה לפני מטתינו ואותה של בית ה
הבנסת אינה אלא כדי לעמוד בתפלה בתוך דברי תורה

אותה ואם עשה כן שגרו הרבה מאד י"ל כן מנעו חכמים לכל
אדם לעשות כלאבות הקבועות סמוך לזמן המנחה דתנן
לא ישב אדם לפני הספר פי' להסתפר סמוך למנחה עד שיתפלל
ולא יכנס למרחץ ולא לבורסקי ול' לדין ולא לאכול ופי' דת'
דחוק' סעודה גדולה כגון של בילה ונישואין ופדיון הבן ותספורת
של בן אלעשה שהיא כעין תספורת של כהן גדול שהיה מתאחר
ה' הרבה נ"י סקי גי' ותח' לת' דין כל הני אסורין אפילו סמוך
למנחה גדולה ודדינו בתחלת שעה שביעית אבל סעודה שאוכל
כל אדם בביתו ותספורת של כל אדם ובורסקי קטן כגון לענין
בלאבתו וגמר דין מותר להתחיל סמוך למנחה גדולה ואפילו
בסעודה גדולה ותספורת של בן אלעשה ובורסקי גדול ותחלת
דין אם התחילו סמוך למנחה גדולה אין מפסיקין אפילו כשהגיע
מנחה קטנה שהיא בט' שעות ומחצה ובלבר שיהא לו שהות ל
להתפלל אחר שיגמור סעודתו ומלאבתו ובסמוך למנחה קטנה
שהוא בתחלת שעה עשירית אסור להתחיל אפי' בסעודה קטנה
ואפילו בתספורת של כל אדם ובורסקי קטן ובגמר דין ואפי' אם
התחילו מפסיקין אפילו אם יש לו שהות להתפלל אחר שיגמור
סעודתו ומלאבתו ודוקא לאכול אסור סמוך למנחה קטנה אבל
לטעום פירות מותר דאין הלכה בר' יהושע דאמר כיון שהגיע זמן
תפלת המנחה אסור לטעום עד שיתפלל וה' יהודה כתב בשם
ר' שהיה בתיר גם כן סעודה קטנה סמוך למנחה קטנה ונ' דאף
לרבי תם שאוס' סעודה קטנה סמוך למנחה קטנה דחוק' בשקובע
עצמו לסעוד אבל אם אוכל כביצה בדרך שאדם אוכל מעט בלא
קבע מותר כבו אכילת פירות ורב אלפס כתב אפילו סעודה ק
קטנה סמוך למנחה גדולה אסור וכן כתב הר' יונה והמחמיר תבא
עליו ברכה ואם התו' לו באחת בכל אלו סמוך ל' זה גדולה
הגיע זמן המנחה אין מפסיקין אע"פ שהתחילו באיסור וכגון שישי
לו שהות ביום להתפלל אחר שיגמור סעודתו ומלאבתו אבל אם
אין לו שהות להתפלל אה"כ צריך להפסיק מיד וכאימת דהי' ת
תחלת תספורת כשיניח סודר של ספרים על ברביו והתחלת
ברחץ כשיסיר לבושו העליון והתחלת בורסקי כשיקשור בגד
בין כתפיו בדרך עושה מלאכה והתחלת דין אם לא היו עוסקין
בו כבר כשיטעטפו חדייניק ואם היו עוסקים בו משיתחילו בעלי
הדין לטעון והתחלת אכיל משירחץ ידי' או משיתיר אזורו למי
שרגיל להתירו בשעת אכילה רלג

בני ערכוביא שמשמש עם אשתו ונתן דעתו על אחרת אפילו
שתיהן נשיו בני חצופה שתובעתו כפה חזרי היא כזונה ואסור
לקיימו אבל מי שאשתו מרצה אותו בדברי ריצוי ומקשטת עצמה
לפניו כדי שיתן דעתו עליה על זו אמרו רבותינו שירצאין ממנה
בנים חכמים ונכונים כלאה שיצא ממנה יששכר וכל אלו תשע
מדות אפי' צריכין לפריה ורביה כגון שאינה מעזבת אפילו הני
בכל אלו המדות פוגם הולד ונקרא פושע ויש עוד דברי שפוגמין
המעשה ומקלקלין אותו והם מה שפירשו בנדרים אמר ר' יוחנן בן
דחבאי ארבע דברי סתו לי מלאבי השר' חגרי מפני מה הוי מפני
שהופכין את שלחנם פ' שנוהגין כמעשה בחמה סומין מפני
מה הויין מפני שמסתבלין באותו מקום בשעה שרוצין לשמש
אע"פ שבשעת מעשה מצניע עצמו אם כיהם מאפיל בטליתו ואם
בלילה מכבה הנר מכל מקום נהגו בו מנהג הפקר וכל שכן אם
מסתכל שלא בשעת תשמיש זהו משסה יצר הרע בעצמו אלמים
מפני מה הויין מפני שנושקין באותו מקום חרשים מפני מה הויין
מפני שמספרים בשעת תשמיש הראשונות מפני שנוהג בה מ
מנהג הפקר והריועית מפני שנותן דעתו באשה אחר ומה שאמ'
ר' יוחנן אין הלכה בר' יוחנן בן דחבאי אינו אלא על הפיכת ה
השלחן אבל כל האחרים אסורין והפיכת השלחן נמי שהתירו פי'
הרא"ב דווקא שהיא מתרצה לו אבל אם הו' כופה אותה לכך
אני קורא עליה גם כלא דעת נפש לא טוב שהרי אמרו אין נרגלים
חוטא זה הבעול ושונה ופרי' והאמר רבא הרוצה לעשות בנים
זכרים יבעול וישנה ומשני כאן לדעת כאן שלא לדעת השת' אפי'
זה שבעול ושונה כדי לעשות בנים זכרים אם הוא שלא לדעתה
אסור כל שכן אם הופך שלחנו שלא לדעתה שנקרא חוטא ו
זהתוספות פירשו דהפיכת שלחן שמשמש עמה שלא כדרכה ו
דווקא באקראי בעלמ' שהוא תאב לכך מות' אבל אם רגיל לעשו'
בן אסור משו השחתת זרע מידי דהוה אדש מבפנים והורה מבחו'
שאסור משום השחתת זרע גרסינן במסכת כלה הוא למטה ודיא
למעלה א' דרך עזו שמשו שניהם כאחת זה דרך עקש כתב
הרא"ב כי יש מקשין מהא דאמר יצר תינוק ואשה תהא שכאל דוהא
דימין מקרבת כיון שנתנו חכמים עונה לכל א' ש בפי כחו כדאית'
בכתובות אם בן מה תהא עוד דחית שמאל' והקרבת דימין וכת'
שלא אמרו בן אלא על השילין שעונתן בכל יום שעליהם אמרו
שתהא שמאל דוחה וימין מקרבת למעט מהם ברשותה ומדעתה
כדי שלא יתגבר יצרו עליה אבל מעונת תלמידי חכמים אין למעט
וכל שכן לעונות האחרות כגון הגמלים והספנין ופי' עוד כי ה
העונות שנתנו חכמים למלא תשוקת האשה אינו רשאי למעט
מהם שלא מדעתה אבל אם יצטרך להרבות עליהן כדי ליניצל
מן העבירה ורשות כידו ועל הדרך הזה הוזהרו שיעמדו כנגד
יצרו לא ימלא כל תאוה אלא תהא שמאלו דוחה ולא דחיה
נמורה כי שמא מתוך הלחמו עם יצרו ירצה לדחותו ולבטל
עונתו אלא תהא ימין מקרבת לקיים עונתו ופי' עוד כי העונות
שקבעו חכמים על דרך סתם קבעו אותם כי אמרו דעת האשה
שהיא מתפייסת בכך אבל אם רואה שדיא מבקשת יותר על ידי
זתקשמותה והשתדלותה לפניו חייב לשמח אשתו בדבר מצוה
אפי' שלא בשעת עונתה אפי' היא מעוכרת וכשהיא צריכה לאותו
מעשה קאמר ואמר ר' יהושע בן לוי הוודע באשתו שהיא ידאת
חטא ואינו פוקדו נקרא חוטא ואי בשעת עונתה פשיט' דאודיית'
הוא דכתיב שארה כסותה ועונתה לא יגרע אלא אפי' שלא בשע'
עונתה קאמר ואמר ר' נמי חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה ע
שיצא לדרך אפילו סמוך לוכת ואיתא נמי במסכת כלה מה

מ

נמי ה' אמו

מה שאי' לשמ' מטתו בפני כל חי אט' אסו אפי' בפני עכברי' א' לירא
אל' כגו' שכבית פלו' שמשמ' ל' מטותיה בפני עכרי' אל' שמות' בפני
עכברים אלא שהם היו מחמירין על עצמם והלכך מותר בפני ב'
בהמה וחיה ותינוק נמי שאין יודע לדבר כבהמה דמי והא דאסור
בפני כל חי דווקא בנעור' אבל בישן שפיר דמי ויש להסתפק אי
מהני במחיצה עשרה ומסתבר דלא מהני א' ע'ג דמהניא גבי ס' ע'
תורה הבא כיון דשעמא משום צניעות' הוא מסתברא דלא מהני
בית שיש בו ספר תורה אסור לשמש בו עד שיעשה בפניה מחיצה
עשרה ואם יש לו בית אחר אסור עד שיוציאו ואם יש בו תפילין
או ספרים אפילו של תלמוד אסור עד שיתנו בכלי בתוך כלי
וחוץ שלא ידא השני מיוחד להן אב' אם הוא מיוחד להן מאה כחוד
חשיבי ואם פירש טלית על גבי ארגו חשוב ככלי בתו' כלי ועשה
הדבר באימה וביראה לא בתחלת הלילה ולא בסופה כדי שלא
ישמע קול בני אדם ויבא לחשב באשה אחרת אלא יעשו באמצע
הלילה כדאיתא בנדרים פ' ואלו נדרים שאילו לאימ' שלום אשתו
של ר' אליעזר מפני מה בניך יפס' כיותר אמר מפני שאינו מספר
עמי לא בתחלת הלילה ולא בסופה אלא בחצי הלילה פי' מספר
על עסקי תשמיש וכשהוא מספר מגלה טפח ומכסה ספוח ודומה
כמי שכפאו שד פי באימה וביראה כאלו כפאו שד כתב הרא"ב
יש מפרשי' מגלה טפח ומכס' טפח שלא ידא ממרק האבר בשעת
תשמיש כדי למעט הנאתו ודומה שכפאו שד שעושה הדבר ב'
באונס ופי' הוא מגלה טפח שבאשה כלומר עכשיו מגלה אותה ל'
לצורך תשמיש ועכשיו מכסה אותה כלומר שלא יזהר בארץ
באותו מעשה כמי שכפאו שד ודומה לו כמי שבעתו הו' ונבעת
והניח המעשה כל כך חיה מקצר בתשמיש והקש הוא לדבריו אם
בן למה לא היה משהה על הכסן שהרי אמרו רבותינו ז' שבר
פרי הכסן בשכר שמשדחין על הכסן הויין לו בנים זכרים ותיירץ
כי כל לבבות דורשה וכל המעשים שהם לשם שמים טובים הם
ומי שיודע בעצמו שיכל לעשו' זה המעשה ולא תבגס בו מחשבה
אחרת והוא משהה עצמו כדי שתהנה האשה מן האיש ותזריע ת
תחלה מכורן לעשות מצוה הק' בה משלם לו שכר בבנים זכרים
ומי שאינו כושט בעצמו וממחר במעשה כדי ליניצל מן החטא גם
הוא עושה מצוה והק' בה מש' לו שכרו בבנים זכרים וי' מגלה
טפח על הסינר שהיתה חוגרת בו שאף בשעת תשמיש היה מ'
מצריכה להוגרו ומגלה רק טפח מכסו ומכסה מיד לאחר תשמיש
כדי למעט הנאתו ואל יספר עמה לא בשעת תשמיש ולא קודם
לכן שלא יתן דעתו באשה אחרת ואם סיפר עמה ושיכח אמרו
עליו מגיד לאדם מה שיחוו אפי' שיחה קלה שבין אדם לאשתו מ'
מגידין לו בשעת הדין אבל בעניני תשמיש יבול לספר עמה ב'
כדי להרבות תאוה בדאית בפר' הרואה רב כהנא על וגנא תותי
פורי'א דרב שמעי' דשח' ג' וקשה צרכי' ואם היה לו בעס' עמה

והלקח הוא הדין של הרחיץ והואפי' אל'...
או לחדשים בדבר ידוע ושיש' החוכר כל הדין שיכנס...
הילכך מות' בקבלנות שאי' מלאכת הגוי נקראת על שמו והשתל'
אבל אם היה משכירו לימים אסור ליקח שכר שבת וי' רבוי
ששכ' גוים לבנו לו בית בקבלנו היתתנו וית'
ישראל

שיכנו בו בשבת ורי' אסרו ואפי' סיתת וגוי
האבנים בביתו בשבת אסור לישראל' לטקען בכנין וה' מ בתוך
התחום אבל אם הוא חוץ לתחום וגם אין עיר אחרת בתוך תחומ'
של בית שבונה מותר וכן כתב הר"ם במזל' אם שכרו לשנה או ל'
לשנים שיכתו לו או יארוג לו כגוד מות' כאלו קצץ עמו שיכתו לו
ספר או יארוג לו כגוד אבל היתה המלאכה בגלוי כגון שפסק עמו
שיכנה לו כותלו אסור וה' מ כותל' שבתוך התחום שאין הכל
ידועי' שפסק עמו ו אמרו שעושה מלאכת ישראל' אבל אם היה חוץ
לתחו' שאי' שם ישראל' שעושה המלאכה בשבת מותר' רמ"א
ישראל

וגוי שקבלו שדיה בשותפות לא יאמר ישראל'
לגוי שול' אתה חלקך בשבת ואני בחול ואפי'
לא אמר כן בפירושו אלא כשבאין לחשבון אומר הישר' אטול של'
יום ראשון כנגד שבת שנשלט אסור אבל אם מתחלה בשקבלו
השותפות ה' שישול' הגוי של שבת והישראל' יום ראשון כנגדו
מותר ורי' היה מתיד בתנור שקבלו בשותפו אפי' לא התנו דדווק'
בשדה אסור לפי שחלק הישראל' מתעלה ומתרכה באותה מלאכה
שעושה הגוי בשבת אבל בתנור שאין חלק ישראל' מתעלה בכך
מותר לחלוק ולומר יהא שלי' בחול ושליך בשבת וית' אסור וכן
יראה דעת הר"ם במזל' שכת' המשתת' עם הגוי במלאכה או בסחור'
אם התנו וכו' ומלאכה דומה לתנור שאין חלק הישראל' מתעלה
במה שדגמי עושה ואסור בלא התנו וכתב א"א הראש' ז"ל תנור ש'
שלקחו הישראל' משכון מן הגוי נראה שאין צריך הישראל' ל'
לרתנות כלום כיון שהוא ברשות הגוי ושכר התנור הוא רק ל'
לישראל' ברבית שלו' ואין לישראל' חלק בגוף התנור ואם לא
התנו תמלה וגם לא באו לומר שיקח הישראל' יום אחד כנגד ש'
שבת אלא חלקו סתם מבעיא ולא אפשר וא"א הראש' ז"ל
כיון דספקא דרבנן הוא אזלינן לקולא ואינו צריך לדחיה לגוי ל'
ליטול כל השבתות לכדו אבל מדברי הר"ם במזל' יראה להקמרא
שכתב ואם לא התנו ושכר השבת אינו ידוע יראה לי שהגוי יטול'
שביעות השכר והשאר חולקין בשוה וכתב עוד הגותן מעות ליהי'
לדמעסק בהם אפי' שדגמי נושא ונותן בהן בשבת חולק עמו כל'
השכר בשוה וכוה הדין כל הגאונים רמ"א

תנו רבנן לא ישכר אדם כליו לגוי בערב שבת וכו'
וכה מותר ומידי' בהבלעה שמשכרם ל' ויש'
הילכך כד' וכה' מותר ואפילו הכי בששי אסור אבל בשכר יום
אפי' כד' וכה' נמי אסור ומיאו פי' חיי' יונה וא' דאכרינן בששי ימי'
בהבלעה היינו בכלי' שעושים בהם מלאכה כגון מחרישה וכיוצא
בה מפני שנראה כשעושהו בני הגוי מלאכה בשבת כאלו הוא ש'
שלוחו של ישראל' ומכל מקום כד' וכה' מותר בהבלעה כיון שהוא
רחוק מן השבת אבל כלים שאין עושים בהם מלאכה אפי' בערב
שבת מותר בהבלעה ודוקא להשכיר אסור משום שכר שבת אבל
להשאיל לו כתב בספר המצות שמותר אפילו בערב שבת כיון
דקיימא לן בבית הלל דשביתת כלים לאו הוי' וכו' וכו'
מקום בשבת נסור להשאילם ל' וכו' בהמות

אין משלחין אגרות ביד גוי בע' ג' שגנו וברביעי' וכה' ש'
מותר ואסיקנא אם פס' עמו בדמי בכבוס ידוע אפילו
ערב שבת סמוך לחשכה מותר ואם לא פסק עמו אם יש בעיר
שהוא שלח אותו שם איש ידוע שכל כתב שמביאין לעיר נותנין
אותו לידו והוא מגיעו ליד מי שנשתלח לו מותר אפי' בערב שבת
אם יש שהות ביום כדי שיוכל להגיע לבית הסמוך לחומה בעיר
שהוא שלוח שם ואם אין אדם ידוע בעיר לקבל הכתבים אין
משלחין אותו בע"ש אלא אם כן קצץ וברביעי' ונחמישי' כותר'
והר"ם במזל' כתב לא קצץ אסור לשלח לעול' רמ"א

אין מפליגין בספינה פחות מג' ימי קודם השבת במה דברים
אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר ופוס' עמו
שישבות ר"טכג אומר אינו צריך לפסוק והלכה כמותו ור' כהנא ש'
במו מצוד לצידן שוהה ביניהם רק מהלך יום מותר אפי' בערב
שבת י"מ הטעם משום אסור תחומין הלכך מתירין בספינה גדול'
שהולכת למעלה מעשרה רוב אלפס פי' הטעם משום עונג שבת
שכל ג' ימים הראשונים גופו משתבר ואין רוחו חודרת עד אשר ג'
ימים ולכך מתירין בגדרות הגובעים שאינו מצטער וכה' בת'
קמה שבתה בספינה מערב שבת מותר ליכנס בה אפי' בשבת ורי'
אסור הכל' אפי' בתוך התחום מפני שהוא שש על פני המים שהיה
אסור ולענין דבר מצוה פרת' שכל מקום שאדם הולך כגו' לסוודת'
או לראות פני חבירו חשבו הכל דבר מצוה ואין חשונה דברי'
הרשות אלא כשהולך לפי' רמ"א

אין צריך במלחמות הרשות על עיירות של גויס' אלא אם כן
דחתולו שלשה ימי קוד' השבת ואם תזחיל' אין בפסיקין
אבל מלחמות מצוה פתחולין אפי' בשבת אין הולכין בערב שבוג'
יותר מג' פרסאות כדי שיגיע למלון בעוד וחס' גדול' ויכול להבין
צריכי' סעודה לשבת לא שנא אם הולך לביתו או לבית האושפיה'
אין קובעין סעודה בערב שבת משום כבוד שבת ומותר לאכול
עז שתחשך ומ"מ אסור לקבוע בו סעודה כדי שיכנס לשוב כשהוא
ג' יב לאכול לשון הר"ם במזל' מצו' שימנע אדם מן המנוחה ולמעלה
לקבוע סעודתו ונראה דאף קודם המנוחה נמי אין לקבוע דערב'
נבט סתמא קאמ' דגרסינן בפ' השולח ז' אר' ר' חייא בר אבא אבד'
ד' ה' חנן שתי משפחות היו בירושלם אחת קבעה סעודתה בערב'
נבט ואחת בשבת פי' בשעת' בית המדרש ושתיהן נעקרו ויראה
טודך אנשי' מעשה להתענות כל חיים כדאיתא בעירובין במז' ז'
בבל מערבין בני בני רב דיתבי בתעניתא במעלי' שבתא מהו
לאכולי' אלמא שודך ת"ח להתענות בערב שבת ולענין קצץ
הייק' הולכת כ' בע"ש ומשלי' פי' אם ידע ולא ידע ככת' י' בשבת
הי'

ה'תש"ב
אשר לא יצא החייט במחטו ולא הלבלב בקולמוסו עש סמוך
לחשכה שמה ישכחו ויצאו בהן בשבת אבל בתפילין מותר ל
ליצאת סמוך לחשכה ולא חיישינן שמה ישכחו ויצאו בהן שאסור
להסיד דעתו מהם בעודם בראשו רנב

בירה

שהיא עשויה בקדרה ושופתין על פיה הקדרה
למעלה ויש בה שפיתת מקום שתי קדרות אם
הוסקה בגפת שהוא פסולו של זיתים או בעצים אסור ליתן עליה
נתבשל כל צרכו והוא מצטמק ורע לו או שהיה חי שלא נתבשל
כלל השתא ליבא למיחש שמה חתה בו שנתבשל כל צרכו וכתי
נמי מסיח דעתו מבנו עד לבח' ובכל הלילה יכול להתבשל בלא
היתוי אבל אם נתבשל קצת אפילו כנאכל בן דרוסאי שהוא
שליש בישולו ולא נתבשל כל צרכו או אפילו שנתבשל כל
צרכו אם הוא מצטמק ויפה לו אסור להשהותו עליה אלא אם כן
גרף פי שהוציא ממנה כל הגחלים או קטם פיר שנסכה הגחלים
באפר למעט חובסם דחיישינן שמה יחתה שהרי ראוי בעוד לילה
על ידי חיותו ואם נתן בה חתיכה חיה מותר באור היתה כולה
חיה שהרי הסיד דעתו מבנה בשביל החתיכה החיה שאינה יכולה
להתבשל עד למחר אבל לסמוך לה קדרה בסמוך הוציא לה מותר
אפילו אינה לא גרופה ולא קטומה ואם הוסקה בקש או בגבנה
מותר לשהות עליה אפילו אינה לא גרופה ולא קטומה ותנו אפי'
אם הוסק בקש או בגבנה אסור אפילו לסמוך לו אפילו אם הוא
גרוף וקטום וכל שכן לשהות על גבו ותוכו דלא וכופח שהוא בקו
שפיתת קדרה אחת אם הוסק בקש או בגבנה מותר על ידי גריפה
וקטימה ואם הוסק בעצים דינו כתנור ולא מהני לי גריפה וקטימ
ואסור אפילו לסמוך לה כך היא שיטת רב אלפס אבל ר"ש ור"י
פסקו דכל שהוא כנאכל בן דרוסאי מותר לשהותו על גבי בירה
אפילו אם הוסק בגפת ועצים ואפילו אינה גרופה וקטומה ונתבשל
שנתבשל כל צרכו אפי' מצטמק ויפה לו מותר גם כן לשהותו
עליה אבל להחזיר בגן שהנח התבשיל עליה מבעוד יום ונטלו
מבנה בשבת ובא להחזירו עליה אינו כוחזיר עליה אלא אם כן
גרופה או קטומה או שהוסקה בקש או בגבנה ותנור אפי' הוא גרוף
וקטום אין כוחזירין עליו וכופח אם הוסק בקש או בגבנה דינו
כבירה וכוחזירין עליה אם הו' גרוף או קטום ואם הוסק בעצי דינו
כתנור ואין כוחזירין עליו אפילו הוא גרוף וקטום ולזה הסכים א"א
הראש זל וכל זה בענין שהיה לצורך הלילה כמו שכתב ר"ח ש
שהרי זה אינו הטמנה אלא כעין כסא של ברזל והקדרה יושבת
עליה והיא תלויה באבנים וכיוצא בהם אבל הטמנה על גבי גחלים
דברי הכל אסור דקיימא לן הטמנה בדבר המוסקי הכל אפילו
מבעוד יום אסור כל דבר שאסור להשהותו אם עבר ושיחה
אותו או ששכח ושיחה אותו במקום שלא היה לו להשהותו אסור
לכל אפילו למי שלא שחה אותו והר"ם במז"ל חילק בשכח בין
נתבשל שלא בשל כל צרכו ובין מצטמק ויפה לו בשל כל
כל צרכו אסור עד מוצאי שבת ובמצטמק ויפה לו התיר ובעבר
ושיחה אסור בשניהם ואינו יודע למה חילק בשניהם דהא בגמרא
מיייתי מעבר ושיחה לשבח בירה שהי' גרופה וקטומה ונטל והקדרה
מעליה אפילו בשבת מותר להחזירה כל זמן שהיא רותחת ודוקא

דכתיב

והיה ביום הששי ודכתיב משמע בבקר דומי
והבאה דכתיב ודכתיב את אשר יביאו והבאה היתה בבקר לאלתר
ואף אם יש לו כמה עבדים לשמשו ישתדל בעצמו להבין שום
דבר לצרכי שבת כדי לכבדו כדאיתא בפ' כל כתבי רב חסדא פ
פריס סילקי פי היה מחתך הירק לצורך סעודת שבת רבה ורב
יוסף מעלחי ציבי היו מבקעין העצים ר' זירא כוצתת צתותי היה
מודליק האש רב נחמן מכתף ועייל מכתף ונפיק אומ' אי מיקלעי
ר' אבי ור' אסי מי לא ככתיפנא קמיהו פי היה מותקן הבית מכניס
הכלים הצריכין לשבת ומפנה כלי החול ומהם ולבוד כל אדם
זלא יאמר לא אפגום כבודי כי זה כבודו שכבוד השבת רנב
מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה ד
דדינו משש שעות ומחצה ומעלה אינו רואה
סימן ברכה כתב אבי העזרי דדוקא העושה מלאכה להשתכר א
אבל מתקן הוא בגדיו וכליו לצורך שבת ויום טוב ומשמע מסוף
דבריו שאפי' אם אינו עושה להשתכר אם אינו עוש' לצורך שבת
אסור וכתב א"א הראש זל וכן מי שכותב לעצמו ספרים דרך ל
לימודו מותר כל היום רנב

העושה

מותר

להתחיל במלאכה בע"ש סמוך לחשכה אע"פ
שאינו יכול לגומרה מבעוד יום והיא נגמרת מ
באליה בשבת כגון לשרות דיו וכמגים במים וכן נשארין כל ה
השבת ולתת אונק של פשתן לתנו כדי שיתלכנו ולתת צמ' לתוך
הדורה שאינה על גבי האש וטוחה בטיט אבל אם היתה על האש
אסור שמה יחתה או אפי' אינה על האש אם היא פתוחה אסור ש
שמה יגים בה בכף והמגים בקדרה אפי' אינה על האש חייב משל
מבשל ומותר לפרוס מצודות חיה ועוף ודגים וכן ניצודין בשבת
ומותר למכור לנכרי ולהמעינו סמוך לחשכה רק שיצא מביתו
מבעוד יום ומותר ליתן בגדיו לכובס נכרי ועורות לעבדן סמוך
לחשכה אם קצץ לו דמים אבל אם לא קצץ לו אסור אלא אם כן
ביום רביעי או ביום חמישי ומותר לפתוח מים לנגה והם נמשכין
והולכין בכל השבת ולהניח קילור עבה על העין אע"פ שאסור
בשבת אבל קילור רך וצלול אפי' בשבת מותר להניחו על גב ה
העין ומותר לתת מוגמר תחת הכלים והם מתגברין מאליהן כל
השבת ולתת שעורין בגיגית לשרותן ולת' גחלי בבלי והם דולקי'
והולכין כל השבת אע"פ שמשתמש בכלי דקיימא לן שביתת כלי
לאו דאורייתא ואפילו אם הכלי עושה מעשה בשבת וטוענין ב
בקורת בית הבד ובית הגת מבעוד יום על זיתים וענבי שנתרסקו
מבעוד יום וטוען עליהם להוציא מהן משקן והשמן והיין הוציא
מהן מות' וכן בוטר ומלילו שנתרסקו מבעוד יום מותרין המשקי'
הוצאים מהם ודוקא שנידוכו מערב שבת ואינן מחוסרין אלא ש
שזיקה אבל לא נידוכו היטב אלא שנתרסקו מעט אסורין ה

ה' אבה כגון של שפתה או על כיסוי שעל חללה ובעודה ג
ו יחיד ודעתו להחזירה אבל לתוך חלל הכירה או שהוכיח הקדירה
על גבי הקרקע או אפי' עודנה בידו ולא היה בדעתו להחזירה
אסור ואפי' לא הניחה על גבי קרקע אלא שתלאה במקל או
שהניחה על גבי כטה או שפינהו ממיחם למיחם אסור ואם אינה
גרופה וקטומה אסור להחזיר לא מבטיא בשבת אלא אפי' מבעוד
יום אחר שנגמר כל ביטול הקדירה ומניחה לעמוד על הכירה
עד דאעריב לשמור חוכמה אם נטלה מן הכירה אסור לה להחזירה
אפי' בעודה רותחת אם הוא כל כך ערב שאין שהות ביום להרתוח
אם היתה קרה דגורין אטו היכא שנטל בשבת דאי שרי להחזירה
מבעוד יום אתי נמי להחזירה כשנטלה בשבת אבל כל זמן
שלא נתכשלה או אפי' נתכשלה ויש שהות ביום להרתוחה אלו
נתקדרה מותר להחזירה ובתנור אסור להחזיר אפי' הוא גרוף
וקטום וכופח אם הסיקה בקש ונבכה דינו ככירה בגפת ועצים
דינו בתנור

אעפ שבשר חי מותר לשהותו הני מילי בקדירה שאינה
מכותרת להתבשל ומסיח דעתו ממנה עד למחר
ולא חיישינן שמא יחת אבל בצלי שאצל האש אפי' חי אסור להניחו
כמוך לחשכה שמכמה לצלות ואיפשר לו לצלות שיהא ראי
בעוד לילה ולא מסיח דעתיה מיניה ואתי לחתוי ואם הוא בתנור
טוח בטיט מותר אפי' בשר עז שאין הרוח קשה לו לא חיישינן
שמא יפתח ויחתה כיון שהוא טוח בטיט וגדי שהרוח קשה
לו אפי' אינו טוח מותר דלא חיישינן שמא יפתח ויחתה כיון שהרוח
קשה לו וכגון שהוא מנותח לאברים שאז הרוח קשה לו
אבל אם הוא שלם או עז אפי' מנותח לאברים שאין הרוח קשה
להם אם אין התנור טוח בטיט אסור אין צולק בשר בצל
וכיצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום כמאכל בן דרוסאי ואין נותני
פת בתנור ולא חררה על גבי גחלים סמוך לחשכה אלא כדי
שיקרמו פניה הדיבוקים בתנור או פניה שבנגוד האש ואם נתן
ואתם סמוך לחשכה ולא קרמו פניה אם במזיד אסור עד בוצאי
שבת בכדי שיעשו ואם בשוגג מותר לו לרדות במנו מזון ג' סעודות
ואומר לאחרים בואו ורדו לכם לכל אחד מזון ג' סעודות וכשהוא
מרדה לא ירדה במרדה אלא בסכין וכיוצא בו שלא יעשה כדרך
שעושה בחול ואם נתנו בשבת אפי' במזיד מותר לו לרדותה קודם
שיאפה כדי שלא יבא לידי איסור סקילה לא תכלא אשה קדירה
בעששיות ותורמוס' ותתן לתוך התנור ערב שבת סמוך לחשכה
בפני שאלו צריכין ביטול רב ולא יספיק להם כל הלילה להתבשל
וחיישינן שמא תחתה למחר בשולם ולא ימלא נחתום חבית של
מים סמוך לחשכה ויניח בתוך התנור שמא יתקרר סמוך לחשכ'
במוצאי שבת ויחתה כדי שיתחמם לאלתר לכשתחשך ואם
עשו כן אסורין למוצאי שבת עד כדי שיעשו

אין עושין מדורה מעצים סמוך לחשכה עד שיצית
בהן האור בענין שתהא השלדבת עולה מאלה
ואם הוא עץ יחידי צריך שיאחז האור ברוב עוביו וברוב הקפו
ובפחמין אפי' לא אחז בהם אלא כל שהוא שרי מפני שהן דולקין
וחולקין אבל לאחר שהצית בהם האור כראוי יכול להתחכם כנגדן
בשבת ולהשתמש לאורם בין אם הוא על גבי קרקע או על גבי
המגורה ואפי' אם היא מאותן דברים שאין עושין מהן פתילה
לשבת מדורה של זפת ושל גפרית וקש וגבבה אין צריך
שיאחז האור ברובן מפני שהן נוחין לידלק וכן מדורה של קנים
שאגדן ושל גרעיני תמרים שהן כסל אין צריכין רוב אבל אם לא

התו

והדליק

בתנור תוקע ו

ראשונה תוקע במנחה וש

אין טומנין בשבת אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל אבל
ספק חשכה ספק אינה חשכה טומנין בו וכעריב
שבת מותר להטמין בדבר שאינו מוסיף הבל אבל לא בדבר
המוסיף הבל ואלו דברים המוסיפין הבל פסולות של זיתים ושל
שומשמים ובל ומלח וסוד וחול בן לחין בין יבשים ותבן וזגין
ומוכין ועשבים לחים אבל יבשים טומנין בהן וטומנין בכוסות
ופירות ובכנפי יונה ובנעורת של פשתן ובנסורת של חרשים
אעפ' שאין טומנין בשבת אפי' בדבר שאין מוסיף הבל אם טמן
בהם מבעוד יום יכול לחזור ולכסותו אפי' משתחשך וכן יכול
לגלותו בשבת ולחזור ולכסותו בו יזו להוסיף עליו בשבת או אפי'
ליסלו כולו וליתן אחר במקומו בין שהשני חם מן הראשון או קר
ממנו ובלבד שנתבשלה ה קדרה כל צרכה אבל אם לא נתבשלה
כל צרכה אפי' להוסיף על הכסוי נמי אסור שבתוסף זו גורם לה
להתבשל אבל אם גלה מבעוד יום אדעתא שלא לכסותו אסור
לכסותו משתחשך והא דאסור להטמין בשבת בדבר שאין מוסיף
הבל היינו דווקא בקדירה שנתבשל בה אבל אם פינה התבשיל
לקדירה אחרת מותר להטמין וצתן מותר להטמין בדבר שאינו
מוסיף הבל כגון ליתן קתון של מים תחת בר וכסת כדי שתפוג
צנתו פי' רשבים כל מה דאכרי הטמנה דווקא כשלא הגיע למאכל
בן דרוסאי אבל אם הגיע למאכל בן דרוסאי שרי וזית פי' שזית יש
להחמיר בהטמנה מבשהייה לפי שמטמין לצורך מחר וצרי' חיתוי
טפי שלא יתקרר הילכ' חיישינן ביה טפי ואסור אפי' נתבשל במאכל
בן דרוסאי כתב א"א ה"אש זל יש בזה ענין לעשות חפירה אצל
מקום האש מרדצפת הלבנים סביב ומסיקין אותה וגורפין אותה
ומטמין בה הקדירה ומכסין אותה ומביאין ראייה למנהגם כיהא
דאיתא בפ"ק דשבת קדירה חייאת ובשיל שרי ליתן לתוך התנור
ולא דמי כוליהאי דזיתים הוי כתורת שהייה אבל היכא שהיא
הטמנה ובדבר המוסיף הבל לא ויש לחלק הא דאסורין הטמנה
צדבר המוסיף הבל היינו משום גזירה שמא יטמין ברמץ ודווקא
בעין הטמנה ברמץ שהרמץ נוגע בקדירה סביב אבל בתנור וכן
בחפירה זו שיש אחר הרבה בין הדפנות לקדירה לא דמי להטמנה
ואין להחמיר בה יותר מבשהייה על גבי כירה ובענין זה היה
הוא מטמין היה לו כירה שרפנותיה גבוהין יותר מפי הקדירה
ואויד בין דופני הכירה לקדירה ונותן הקדירה לתוכה ומכסה פי'
הכירה בלוח או בדבר אחר והיה נותן בגדי' על הכסוי והיה אום'
שארין זה דרך הטמנה כיון שאין הקדירה נוגעת בשום דבר אלא
עומדת על הכירה ואויד בינה לדפנות אבל הטמנה ש
שמטמין רוב העולם שמניחין הקדירה על הכירה ומכסין אותה
וסביבותה בבגדים איני יודע טעם להתיר דאעפ' שמותר להטמין
בכסות כיון שיש תחת הקדירה אש שמוסיף הבל אסור דא

של משי אידן והוא מין ערבה וש כמו צמר גפן בין קליפה ל...
פתילת המדבר והוא מן עשב ארוך ומוך שכתובו ראוי להורל
כו וירוקה שעל פני המים והוא הירק שגדל סביב הספינה
כששוהה לעמוד במקום אחד על פני המים ולא כעמר ול...
בשער ופרשי שאין מדליקין בקנבוס ולא כעמר גפן ולת התירו
זנחנו כמותו וכן כתבו התוספות ואם כרך דבר שמדליקין בו על
דבר שאין מדליקין בו אם כיון להדליק אסור להקפות שרי ופרשי
שלא כרכו סביבי אלא נתן דבר פסול תחת הפתילה שתהא צפה
שלא תטבע בשמן ורב אלפס פי אפי' כרכו סביבה שרי וכן פי'
אא הראש זל והטעם שתלוי בכוננתו שאין אסור אלא דילמא מ
מדליק בעיניה וכשהוא מכויין לפתילה איכא למגור אבל כשאין
מכויין רק לעבות ליכא למגור ומטעם זה מותר לתת גמי בפתילה
כדי שתהא זקופה וכן כתב הלם במזל וכתב עוד נותנין גרגיר
של מלח וגרים של פול על פי הנר בערב שבת כדי שיחזק דולק
יפה בשבת אין מדליקין נר של שבת אלא משמן הנמשך אחר
הפתילה הילכך אין מדליקין בשענה ולא בזפת ולא בשמן קיק
ופרשי שמן העשוי מצמר גפן ולא באליה ולא בחלב ולא בעטרן
אע"פ שנמשך אחר הפתילה מפני שריחו רע ושמה יניחנו ויצא
ולא בצרי מפני שריחו גודף ושמה יסתפק ממנו ואפי' אם נתן
מעט שמן זית בשמנים אלו שאינן נמשכין ואז נמשכין אפי'
הכי אין מדליקין בהן משום גזירה שמה לא יתן בהן שמן וחלב
מזהותן וקרבי דגים אין מדליקין בהן כשהם לבדם ואם נתן בהן
מעט שמן זית מדליקין בהן ושאר השמנים כולן חוץ מאלו מדליקין
בהן יש מתירין אפי' שמן פסול ופתילה פסולה שכרכן יחוד
ועשה מהן נר שלא אסרו אלא בשביל אחד לבדו בתוך הנר אבל
בשכרכן יחוד שרי דטעמא משום שאין נמשכין אחר
הפתילה וכשכרכן יחוד לא שייך האי טעמא ולת אסרו ואם
כרך שענה סביב הפתילה ועשה ממנו נר הגאונים אוסרים ורשי
ורב אלפס מתירין ולזה הסכים אא הראש זל המדליק נר צריך
שידליק רוב מהן שירצא מן הפתילה מן הנר ואין צריך להבהב
הפתילה שאין הלכה כר' אלעזר שמצריך להבהב. כ"מ נהגו
האנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מחורבת ותאחז

בה האור יפה
רסו
נותנין כלי מנוקב מלא שמן על פי הנר כדי שיהי
נוטף בתוכו גזירה שמה יסתפק ממנו ואם חברו
לו בסיד או כחרסית מותר וכן לא ימלא קערה שמן ויתננה בעיר
הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה כדי שתהא שואבת משום הזיה
גזירה גופה שמה יסתפק מן השמן אסור ליתן כלי של מים
תחת הנר אפי' מערב שבת ומ"מ מותר להדליק בעששית אע"פ
שנותנין מים למטה ומותר ליתן כלי תחתיו אפי' בשבת לקבל
ניצוצות הגשפות אבל אסור ליתנו תחתיו בשבת כדי לקבל
שמן הגושף משום מבטל כלי מזהבנו ומעורב שבת מותר ליתנו
תחתיו כדי לקבלו בשב' וחשמן אכל להסתפ' ממנו בשב' רסו
כו
שחזשיך לו בדרך בערב שבת ועמו כים אם יש
עמו נכרי וחומר יתן כיסו לכבדו אפי' אחר שתחש'
ולא יניחנו על החומר אבל אם מצא מציאה אינו יכול ליתנה
לנכרי אלא אם כן באה לידו מבעוד יום דחשתא היא כביסו אין
עמו נכרי יניחנה על החומר כשהוא הולך ויחזר ליטול ממנו
בכל שעה שיעמוד ובשיחזור הילך יניחנו עליו היה עמו חומר
חזר שוטה וקטן יניחנו על החומר ולא יתנגנו לאחד מאלו כיון
שהם אדם כמותו וזהו עמו ורש' שוטה יתנגנו לשוטה לפי שאין

ק"ק
א"ג
לית'
ברא

עליו עד שמגיע לביתו ואם יש בית סמוך לחומה שנשמרין
בתוכו בניחן שם היתה חבילתו מונחת על כתפו וקדש
עליו היו רץ תחתיו עד ביתו וזר' כלא' יד אבל לא ילך לאט רסו
ל"בית דבגסת ומתפללין תפילה כנחה כמו
בשאר ימות החול אלא שאין נופלין על
פניהם ומקדימין להתפלל ערבית יותר מבשאר ימות החול
כדאמרינן עיולי יומא מקדימין ליה דאמר ר' יוסי דהא חלקי עם
בבבניס' שבת בטבריא שהיתה יושבת בעמק ובעוד היום גדול היה
נרבה להם ערב ופירשו התוספות שכפלג הבנחה ולמעלה
יכול להדליק הנר ולקבל שבת בתפילת ערבית רק שיכתין
לקרות שמע עד עונתה שהוא צאת הכוכבים ואין בזה משום
ובלבד שלא יקדים שאין זה הקדמה כיון שמקבל עליו השבת
באותה שעה ומשהתפלל אסור במלאכה שהרי קבל עליו השבת
באותה שעה ונהגין בכפרד לומר והוא רחום כבשאר הימים
ובאשכנז אין נהגין לאומרו לפי הטעם שכתבתי למעלה שאומרי
אותו בשביל המלקות ראוי שלא לאומרו בשבת וקוראין שמע
בברכותיה כבשאר ימות החול בלא גירוע ובלא תוספת עד סוף
ברכת השכיבנו ומשני בחתימה שחותם ופרוס סוכת שלום
עלינו ועל ירושלם עירך באי' הפרוס סוכת
שלום עלינו ועל עמו ישראל ועל ירושלם וכן הבנה
באשכנז ובצרפת ואין חותמין שומר עמו ישראל לעד כדאיתא
במדרש שבשבת אין צריכין שמירה שהשבת שומר ונהגין לומר
פסוק ושומר בני ישראל וגו' לומר שאם ישמרו שבת אין צריכין
שמירה והוא גם כן מעין גאולה בדכתיבנא לעיל שאם שכרו
ישראל שני שבתות מיד נגאלין ואומר שליו עבור קדיש
ומתפללין ערבית ובטולישלה נהגין לחתום בשבת כמו בחול
ואינו נכון כפרשי ועוד דבירושלמי גרסינן בהדיא דהא דתימר
בתי' אבל בשבת אומר ופרוס עלינו סוכת שלום וכן כתבו
הגאונים בעוד נהגין בטולישלה שלאחר שאמרו פסוק ושכרו אומ'
ברכת המולך אלא שמשנין בפתחתה במקום יראו עינינו אומרי'
ישמחו ותגל הארץ וזה מנהג טעות שלא תקנו ברכת המולך אלא
לפי שתקנו לומר פסוקים שיש בהן זכרון תקנו לומר ברכה
אחרתם וכיון שאין אומרים פסוקים בשבת למה יאמרו הברכה
שתקנו בשבילם וכן כתב רב נסרונאי והאריך הרבה וסיום
דבריו בשבת דשכחיו מויקין ועריכי ישראל למיעל לבתיהון
מקמי דליחשיך ודילכא מיעקרא שרגא סלקוה לתוספת שהוסיפו
על שתיים לאחריה ואוקמוה אדאורייתא וכן המנהג בבית רבי'
שכבבל שלא לומר שומר עמו ישראל לעד וחותרין במקומו
הפרוס סוכת שלום וקדיש לאלתר ואא הראש זל לא רצה
לענות אחריה אכן מפני שהיה אומר שהיא ברכה לבטלה
וכתב בעל המגוהיג ולמנהג צרפת שנהגו לומר ופרוס ראוי לומר

ל
כר
גבי
שמן
כמו
סביב
לכל
אינה
אכל
בן

דרוסאי וחתו יום טובים בלא כישול כלל כמאמר בן דרוסאי עד
שיתבשרו כל צרכם ומיהו צריך ליוהר כשנותנין שם פירות
שלא יחודי הביסוי אם נטלו משחשכה ושלא להוסיף עליו עד
שיצולו מפני שממזר לגרום בשולם בשבת רנח
כלי שיש בו דבר חם יכול להניחו על הקדרה שמונה
כדי שישמור חומו ולא יצטנן ויכול לטוח פיו
בבצק אם יש לו בצק שנלוש מאתמול אבל אין מניחין כלי
שיש בו דבר קר על גבי קדרה חמה בשבת שהרי מולידי בו חום
כשב' ואם הניחו בערב מות שאין זה כטומ' בדב' המוסי' הבל רנט
פוכן ששמן בהן דרך מקרה אסור לטלטלן אלא
מבער הביסוי והן נופלות והגון שמקצתן מגולה
שאין זה טלטול אלא מצדו והן נופלות ואם יחזין לכך מותר
לשטלן אכל אם שמן בגיזי צמר אפילו לא יחזין לכך מותר
לשטלן וחצי מלי סתם גיזין שאין עומדין לסחורה אבל אם נתנו
לאוצר לסחורה צריכין יחודי ואם שמן בהן בלא יחודי מבער
הכסוי והן נופלות ואותן שנותנין אבנים ולכנים סביב הקדרה
יראה שצריכין יחודי שהרי כל זמן שלא יחזין אינן חשוכין לו
ומשליב' הילכך אסור לטלטלן אם לא שיעניעם ומיחזין לכך
השמן בקפה מלאה צמר שאסור לטלטל
והוציא הקדרה כל זמן שלא נתקלקלה הגומא יכול להחזירה ואם
נתקלקלה לא יחזירה ואפי' לכתחילה יכול להוציאה על דעת
להחזירה אם לא תתקלקל ולא חיישינן שמא יחזירה אף אם
תתקלקל טמן בדבר הגיטל שנתן סביב הקדרה דבר שגיטל
בשבת וכיסה גם עליה דבר הגיטל יכול לישול תקדרה ולהחזירה
ואפילו טמן בדבר שאינו גיטל אם
כסה בדבר הגיטל נוטלה ומחזירה דכיון שביסיה בדבר
הגיטל מגולה ובסיה ואחזו בקדרה ומוציאה אבל אם טמן וכיסה
בדבר שאינו גיטל אם קצת הקדרה מגולה נוטל ומחזיר ואם לאו
אינו נוטל שאין לו כבה לאחזו בקדרה רס
מצוה על כל אדם שידחץ בערב שבת לכבוד שבת
ואם אי אפשר לו לרחוץ כל גופו ירחוץ פניו
חיו ורגליו בחמין דאמר רב יוחנן אמר רב כך היה מנהגו של
ר' יוחנן בר' אילעאי ערב שבת מביאין לו ערבה מלאה מים חמין
ורוחץ בה פניו ורגליו ומתעטף בסדינין ומצויינין ורומה
למלאך השם צבאות וכשיהיה קרוב לחשכה ישאל לאנשי ביתו
בגחת כלשון רבה עשרתם ערבתם עירובי חצרות יאמר לה'
חזרתי ואת הגר וזה מאיר מרושעבורק לא היה אומר עשרתם
שאין מעשר האירנא אלא היה אומר להם הפרשת חלה וגם
ערבתם לא היה אומר להם כי היה מערב הוא בעצמו רסא
ספק חשכה ספק אינו חשכה אין מעשרין את הוראי
ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הגר'
וחא בין השמשות שחוא ספק יום ספק לילה חומנו משתשקע
חחמה ואילך ומי שאינו בקי בשיעור בין השמשות ימחר להדליק

כדאמר ליה רבה לאריסיה אתון דלא קים לבנו בשיעוריא וזיבין
אדאיב שימש' בריש דיקלא אדליקו שרג' פי בעוד השמש בראש
האילנות וביום המעונן בכתא חזו תרנגולין שיושבין על הקורה
מבעוד יום כדברא חזו עורבי שגם הם יושבין מבעוד יום אינמי
אידנא פי עשב שעליו נוטין לרוח השמש שחרית נוטין למזרח
בחצי היום זקופי ערבי נוטין למערב אבל מעשרין הרמאי ומערבין
עירובי חצרות אכל לא עירובי תחומין רכב
ויסדר שלחנו ויציע המשות ויתקן פל עניני הכית
כדי שימצאנו ערוך ומסודר בכואו מבית ה
הכנסת דאר' יוסי בר' חנינא שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם
בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע כשבא ל
לבינתו מצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטה מוצעת מלאך טוב אומ'
יהי רצון שיהא בן לשבת הבאה ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו
ואם לאו מלאך רע אומ' יהי רצון שיהא בן לשבת הבאה ומלאך טו
עונה אמן בעל כרחו וישתדל שיהיו לו בגדי נאים לשבת דכתיב
וכבודתו חרשו' שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול
ואם אי אפשר לו להחליף בגדיו לפחות ישלשל אותם לכשת
דרך כבוד וילבש בגדו הנאים וישמח בכיאת שבת כיוצ' לקראת
המלך וכיצא לקראת חתן וכלה כדאיתא בפ' כל כתיבי ר' חנינא
מעטף וקאי בפניא דמעלי שבתא ואומר כואו ונצא לקראת שבת
מלכותא ר' יבאי אומ' כואי כלה כואי כלה וירבה בבשר ויין
ומגדנות כפי יכולתו וכל הכרבה לכבודו הן בגופו הן בכגדיו הן
באב לה ושתיה הרי זה משוכח רסג
וחא זוזר לעשות נר יפה דאמר רב הונא הרגיל בנר
להשתדל בו לעשותו יפה הויין ליה בניס
תלמידיו חכמים ויש שמכווני' לעשות שתי פתילות אחד כנגד ז'
זכור ואחד כנגד שמור ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ונר
לחנוכה של שבת קודמת וכן אם אי ידו משג' לקנות נר ויין לקידו'
נר קורם משום שלום בית דאין שלום בבית בלא נר ולא ימחר
להדליקו בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת
וגם לא יאחר ובשידליק יברך בא' אמה אקבו להדליק נר של ש
שבת אחרי האיש ואחר האשה בכל מקום שידליקו בו והנשים
מחזרות בו יותר כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם
פ' גרמה מיתה לאדם הראשון והיום כמזל נתן טעם לדבר מפני
שמצוה בבית ועוסקות בצרכי הבית ויש אומר' שאי לברך עליו
ונותנים טע' לדבריה שאם היתה דלוקה ועומדת אין צרי' לכבות'
כדי לחזור ולהדליקה וגם לא להדליק אחרת ואינו טעם שהרי
גבי כסוי הדס תנן כסוה הרוח אינו חייב לבסותו ואפי' הבי
מכריכין על הביסוי ועוד היה אומר ר'ת שאם היה דלוק ועומד
צריך לכבותו ולחזור ולהדליקו דאמר ההוא סבא תנינא ובלבד
שלא יקדים ושלא יאחר וכן כתב רב עמרם המדליק נר של
שבת מברך כתב ב'ו'ג דקבלת שבת תלויה בהדלקת הנר דכיון
שהדלי' נר של שבת חל עליו שבת ומפני זה כתב שצרי' להקדים
נר של חנוכה לשל שבת שאם יקדים של שבת לא יוכל להדליק
של חנוכה אחר כך והתוספות כתבו שאין תלוי בהדלקת
הנר דאפילו לאחר שהדליק לא חל עליו שבת אל' תלוי בתפיל'
ערבית שהמתפלל ערבית חל עליו שבת רסה
אין עושין פתילה לנר של שבת בין נר שעל השלחן
בין כל נר שמדליק בבית אבל דבר שהאור מ
מסבסך בו פי שאינו נאחז אלא נסרך סביבו והשלהבת קופצת
ודולגת ואלו הן לכש חווא מין ארוז וכמו צמר גפן גדל בין העץ
ובין הקליפה חוסן והוא פשתן שלא גופץ כלך והוא פסולת

ויראהו. בריו שאם אין לו יין מקדש על הפ' שנס המוציא אין צריך לברך וכן כתב הרי"ף גיאת על ההיא דירושלמי שאין צריך לברך על היין אם היו יושבין ושותין והוה לאוכלין שקדש עליהם היום ואין להם יין שמקדשין על הפת שאין צריך לברך עליו המוציא א. יא מקדשין וחוזרין ואוכלין ואם גמר סעודתו וקדש עליו היום קודם שבידך ברכת המזון כתב רב אלפס שבברך ברכת המזון על כוס ראשון ואחר כך קידוש היום על כוס שני אבל שתיהן על כוס אחד לא לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות וצריך להוכיח של שבת בברכת המזון אע"פ שמכרך קודם הקידוש ויש אומרים דאף בגמר סעודתו אין צריך לברך ברכת המזון תחלה אלא פורס מפה ומקדש ומכרך המוציא ואוכל מעט ואחר כך מכרך ברכת המזון ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ואם שכח וטעם שום דבר קודם שקידש יכול לקדש אחר כך ואם לא קדש בלילה יש לו תשלומי למחר כל היום וכתב רב עמרם אם לא קדש בלילה מצמת שכח או אונס יקדש למחר אבל היום במזל כתב לא קדש בלילה בין בשוגג בין במזיד יקדש למחר ודכי מסתבר טפי וכשישב לאכול יחזה לו מפה פרוסה על הלחם דתניא אין מביאין השלחן אלא אם בן קדש ואם הביא פורס מפה ומקדש אע"פ שצריך שיערוך שלחנו מבעוד יום ודאי צריך שיהיה ערוך ומסודר במקום אחר ומ"מ אין מביאין אותו לפניו אלא עד אחר הקידוש כדי שיהא ניכר שבא לכבוד שבת הילכך אם הביא קודם הקידוש פורס עליו מפה כאלו אינו כאן ומקדש ומסידר המפה וכתבו התוספות ביניהם חזו להם שלחנות קטנים כל אחד שלחנו לפניו ולא יחזה עליהם טורח להפסיק ולהביא השלחן אחר הקידוש אבל לרד"ק ששלחנות שלנו גדולים וטורח להביאם אחר הקידוש ולהפסיק בין קידוש לסעודה נזהגין להביאם לכתחילה קודם הקידוש ולפרו' מפה ולקדש ובירושלמי קאמר שלא יראה הפת כושתו פי' שהוא מוקדם בפסוק והיה דאר' להקדימו בברכה ומקריבין בברכ' היין ואני שמעתי טעם לעשות זכר למן שיהיה מונח בקופסא של למעלה ושל למטה וזכר לזה נותנין. כפה תחת הפת ואחרת על גביו ומקדש על כוס מלא יין שלא יהא פגום ולמעלה בברכת המזון כתבתי בלידיני פנימות הכוס ויאחזנו בימינו ויאמר ויכלו אע"פ שאמרו בתפילה חזרו ואמר אותו להוציא בניו ובני ביתו וכורא פרי הגפן וקידוש זכרון למעשה בראשית פי' שאנו שובתי' בימי ששבת בו והקב"ה אחר תכלית מעשה בראשית תחלה למקראי קדש שהשבת מחבר תחלה בפרשת המועדים קודם לכלם זכר ליציאת מצרים איפשר לומר שהשבת הוא תחלה למקראי קדש שהם זכר ליציאת מצרים והרמב"ן כתב שהשבת עצמו זכר ליציאת מצרים כ' בעבור היות יציאת מצרים מורה על אלוה קדמון מחדש חפץ רבול על בן כתב בדיברות שניות חכמת כי עבר היית בארץ מצרים וגו' על כן צוה ה' אלדיך לעשות וגומ' שאם יעלה על לבך ספק על השבת שמורה על חזרוש ועל וחפץ ועל היכולת תזכור מה ראו עיניך ביציאת מצרים שהוא לך לראיה תלכות חגה השבת זכר ליציאת מצרים ויציאת מצרים זכר לשבת כי יזכרנו בו ויאמרו כי השם מחדש בכל זמן אותות ומופתים ועושה הכל כדצונו כי הוא אשר ברא את הכל במעשה בראשית כתב רב עמרם לאחר שמקדש על הכוס נוטל ידיו ומכרך על נטילת ידים אבל אם נוטל קודם לא יקדש על היין אלא על פת דאמר רב ברונא נוטל ידיו לא יקדש וכן כת' ה"ס במזל מי שנתכוון לקדש על היין ושכח ונטל ידיו ליסעוד קודם שקדש הרי זה מקדש על הפת ולא על היין כיון שנטל ידיו

י
הו
במ
דקדו
דסכרי

במוצה בין נטילה לברכה וי"י מונח ד"י
ליטול קודם הקידוש וכן היה בנהג א"א הרא"ש ז"ל ואני תמה על מנהגו שצריך לדחוק ולהוציא מיברא דרב ברונא מפשטה ושיתה מלא לוגמיו ואם שתה פחות לא יצא ולא מלא לוגמיו כמש' אלא כמלא לוגמיו ומפרש במסכת יוכא וכמה מלא לוגמיו כל שאלו בסלקו לצד אחד בפיו ויראה מלא לוגמיו והוא רובו של רבעית דלא כרב עמרם שכתב אם קדש ולא טעים רביעית לא יצא דודאי ברוב רביעית סגי ואם היו הביסוכין שנים או רבים ולא טעם הבקריש וטעם אחר כמלא לוגמיו כתבו הגאונים שלא יצא אלא אם בן טעם הבקריש וכן כתב בה"ג ונתב עוד אי איתתלי ולא טעים ושתו אחריו כוונתי ליה כסא אחרינא ומכרך בורא פרי הגפן ולא צריך לאהרורי ולא קדושי הא דמשפ' בעירובין דסגי בטעיבת אחר פרי הגאונים היינו דתקא בשא' דברים שטעונין כוס אבל בקידו' לא יצא אלא אם בן טעם הבקריש וא"א הרא"ש ז"ל כתב שגם בקידוש יוצאין בטעיבת אחר ומהו צריך אחד מן הביסוכין לשתות מלא לוגמיו ואין שתיית שנים מצטרפין למלא לוגמיו דלא מקרי שתייה של הנאה בפחות כמלא לוגמיו ואנן בעינן שיהיה אחד מהם משתיית כוס של ברכה ומכל מקום מצוה מן המבחר שיטעמו כלם כתב בה"ג כאן דמקדש ומקמי דליטעם כשתעי' הדר מכרך בורא פרי הגפן ואין צריך לחזו ולקד' ואחר שישתה הבקריש ושתו הביסוכין ולא קדו' ואם יש לכל אחד כוס: לפניו יכולין לשתות קודם ובלבד שלא יהו כוסות שלפניהם פגומים

אין

במקדשין עליו בורא פרי הגפן ולכיוצא בגולה אפ' טיגנו במסנתת וכתב הרי"ף גיאת אפי' האידנא דלא קפדינ' אנלוי אין מקדשין עליו אבל מברכין בורא פרי הגפן ויין כוונתו מקדשין עליו דתנן סוטה אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום וכן היין שבפי החבית אע"פ שיש בו קמחין ויין שבשוליה החבית אע"פ שיש בו שמרים ויין כושי פי שחור בודק פי לבן בחרת ודא לגריעות' יין הלסטוק פי בתוק ויין סת' של מרתף שאינו בדוק אם הוא טוב אם לאו כולם מקדשין עליהם ומכל מקום מצוה מן המוכחר לברור בן היין טוב לקדש עליו כתב בה"ג שיש חראפי' אם הוא חזק דררי על חוד תלתא מיא מקדשין עליו ומכל מקום יותר טוב למזוג ובלבד שיהא מזוג כראוי ויכנת שלנו יותר טובים הם בלא מוזה

יין צמוקין מקדשין עליו לא שנא מבבשי בגופיהו ולא שנא בצטמקו' על ידי חמה או על ידי תולדות האור כגון שהכניסו בחמין למחר צמוקין או שתלאן בעשן והוא שיצא בהם קצת לחלוותי' בשמעצין אותן אבל אם אין בהו לחלוותי' ואין יצא מהן דבר אלא על ידי שרייה ששורין אותן במים לא חמרא דרוחיה חלא וטעיניה חמרא אבל אם ריחיה חמרא

עם
מגן
לד
מצע
מעשה

שמים וכו' וכל אלהים ויש סדורים שאין כתוב בהם ויכולו אלא כן וברכתו מכל הזמנים וכן כתוב בתורתך ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו ויחזק נכון לאומרו דגריסין בפרק כל כתבי אמר רב ואיתנא ר' יהושע בן לוי אפי' חזר המתפלל צריך לומר ויכולו ואמר רב ומנונא כל המתפלל זאומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקבה במעשה בראשית שנאמר ויכולו אל תקדי ויכולו אלא ויכולו פי הקבה והוא אלמא שהעיקר לומר ויכולו שמורה כאלו נעשה שותף ובה שאומרים וכן כתוב ויכולו אינו חוזר על וברכתו שלפניו אלא על שלפני פניו תכלי מעשה שמים וארץ וכן כתוב ויכולו וברכתו מכל הימים כדכתיב ויברך ואם טעה והתחיל תפילת החול נזכר אותה ברכה שנזכר בה שטעה ומתחיל של שבת לא שנא נזכר בברכת אתה חונן לא שנא נזכר בברכת אחת משאר הברכות בין בערבית שחרית ומסוף ומנוחה וחזרון ואומרים ויכולו בעבור משום י"ט שחל להיות בשבת שאין אומרים אותו בתפילה שמתפללין אתה בחרתנו ואז צריך לאומרו מפני שלא אמרתו בתפילה ואגב זה תקנו לומר בכל השבתות גם להוציא מי שאינו יודע אותו יש אומרים שכתבו לומר אותו בקול רם ומעומד משום שהוא עדות להקבה על מעשה בראשית וכתב ועמדו שני האנשים ודרשין אלו העדים שצריכין להעיד ביחד ומעומד הלכך צריך שיעמדו ויאמרו אותו ביחד ואומר שליח צבור ברכה אחת מעין שבע והיא מגן אבו בדברו ואלדינו ואלדי אבותינו רצה נה במנוחתנו וזאתם באי מקדש השבת וכתב אבי העזרי שאין ליחיד לומר אותה שלא נתקנה אלא משום סכנת מזיקים שבתי בנסות שלה היו בשדות ותקנו אותה בשביל בני אדם שמאחדין לבא שייסימו תפילתם בעוד ששליח צבור מאריך בראיתא בפרק במה מדליקין יום שבת שחל להיות בשבת שליח צבור ויורד לפני התבה ערבית אינו מחזיר של יום שבת בברכה מעין שבע ומסיק טעמא משום כיון הוא דאפי' בשבת לא בעי למימריה ורבנן הוא דתקון משום סכנה מאי דתקון תקון ומאי דלא תקון לא תקון אלמא שאין להוסיף על מאי דתקון ולא נתקנה אלא בעבור כדמשמע לישנא דשליח צבור ויורד לפני התבה ערבית אלמא שלא נתקנה אלא לשליח צבור ותו אגן דלית לן סכנה לא אמרינן לה אלא משום סכנה אבותינו בספר חסידים מעשה בחסיד אחד שראו לחסיד אחד כמותו ופניו מודיקות אמר לו למה פניך מודיקות אמר לו מפני שהייתי מדבר בויכוח בשעה שהצבו היו אומרים אותו וברכת מגן אבות בדברו וביתגדל כתב רב עמרם טעה ולא חזיר של שבת בערבית מחזירין אותו ורב משה גאון כתב יחיד שטעה ולא חזיר אתה קדשת בליל שבת אם שמע משליח צבור מגן אבות בדברו שהיא ברכה מעין שבע מראש ועד סוף יציאת ידיו חזרתו ותימא הוא כיון שחזירי אותו אם לא חזיר

של שבת הואך יוצא בברכה אחת מעין שבע ולא דמי למה שכתב בהג' יחיד שלא חזיר של ראש חודש ושמע משליח צבור התפלל מראש ועד סוף שיצא דשאני התם ששומע כל התפילה אבל הכא הואך יוצא בברכה מעין שבע במקום שבע וקשיא שפי' לרב נטרונאי שאמר שיצא בו אפי' אם לא התפלל כלל דקיימא לן כר"ג שאומר שליה צבור פוטר היחיד אלא בראש השנה ויום הכפורים אבל בשאר ימות השנה לא

ונהגין

בכל המקומות ששליח צבור מקדש בבית הכנסת ואני תמיד הואך נתפשט זה המנהג דהא קיימא לן כשמואל שאין קדוש אלא במקום סעודה ולדידיה אין מקדשין בבית הכנסת אלא לאפוקי אורחין דאבלי ושתו בי כגשתא דלדידיה הוי במקום סעודה וכיון דהשתא ליכא אורחין דאבלי התם קרוב דרבר להיות ברכה לבטלה והמקדש בבית הכנסת אין לו לשנות מין של קידוש דכיון שאינו יוצא בו שאינו לו במקום סעודה אסור לו לטעום עד שיקדש במקום סעודתו אלא יתן לתינו ושפיר דמי דהא דאמרינן המברך צריך שיטעום לאו דווקא הוא אלא ה"ה נמי אם טעים אחר שפיר דמי ורב נטרונאי כתב שמקדשין בב"ה אעפ"ש אין אוכלין שם אעפ"ש שאין קידוש אלא במקום סעודה אפי' הכי מקדשין בה מפני שמטעמין יין של קידוש של שבת רפואה היא ומה שטועמין כל הציבור לא שחובה היא לטעום אלא שחובה לטעום קידוש בלבד וכיון ששמעו הצבור הקידוש יצאו ידי חובתם ואין צריכים לטעום היה שמקדש ונותן לצבור משום רפואה ליתן על עיניהם דאמרינן פסיעה גסה נוטל אחת מחמש מאות במאור עיניו של אדם וכמאי מהדר ליה בקדושא דבי שמי הולכך כיון דאיכא מן הצבור דלית להוין תקנו לקדש בבית הכנסת על היין משום רפואה ע"כ וכל דבריו תמוהין מה שכתב שיצאי בשמיעה בלא טעימה תמה על עצמן והאך יוצאין אפי' כשמיעה כיון שאינן מקום סעודה ולא עוד אלא שאסורין לטעום כדפריש' ונס מה שכתב שתקנו לקדש משום רפואה זה לא מציינו שלא תקנו אותו אלא משום אורחין וכיון דליכא אורחין ראוי היה שלא לקדש ואי אישר חילי אבטליניה וכן כתב רב האי שאם אין אורחין אין מקדשין בבית הכנסת עד

ונהגין

לומר משנת במה מדליקין לפי שיש בה דין הדלקה וג' דברים שצריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה ונהגין באשכנז שלא לאמרו ב"ט שחל להיות בערב שבת מפני שאין יכולין לומר עשרת ואומר קדיש ונפטרין לבתיהם לשלום

וכשיבא

לכיתו ימיה לאכול מיד דתבוא זכור את יום השבת לקדשו זכרתי על היין כבניסותו ואח' אנשים ונשים חייבין בקדוש היום ואם אין ידו משגת לקנות יין לקדוש ולהכין צרכי סעודה לכבוד הלילה ולכבוד החם ולקידוש היום מוטב שיקנה יין לקדוש הלילה ממה שיבין צרכי הסעודה או ממה שיקנה יין לצורך היום ואסור לטעון בלום בין מים ובין יין משתחש' עד שיקר ואפי' אם התחיל לאכול מבעוד יום צריך להפסיק ומיזו אין צריך להפסיק בעקירת השלחן אלא פורס מפה ומקדש ויש אומרים שמקדש כמו בשאר פעמים שמברך על היין ואחר כך קידוש ומיהו בירוש' יש שאם היו שותי' יין תחל שאין צרי' לבר על היין אלא אומר קדוש לבר כיון שהיו יושבין ושותין תחל וכ' פסק הרי"ף גיאת ולענין ברכת המוציא יש אומרי' שאי צרי' לברך אלא מקדש ואוכל בלא המוציא ורב אלפס כתב שצריך לברך המוציא ולהזכיר אחריו ולא לברך בורא פרי הגפן אם שתה תחלה אבל המוציא יברך וידא

לאור הגר שאימת רבן עליהן ולא ישו וכתב בעל התרומות
ומטעם זה נודגין לקרות כליל יום הכפורים בסודרים ובמחזורי
לפי שאימת יום הכפורים עליהם ולא ישו אמל ליל פסח שחל
להיות בשבת אין לקרות ההגדה יחידי וכספר המצות כתב לומר
פיזשים כליל יום טוב שחל להיות בשבת בבית הכנסת יש להתיר
משום שנתכן לב זה לזה ויש אוסרין ומכל מקור נרא' שמותר
לקרות במה מרליקין לאור הגר שהרי הוא מזכיר איסור שבת
ואיך ישכח ודבר יכול לראות לאור הגר מהדכן יקראו התינוקות
ולסדר ראשי הפרשיות אבל לא יקרא כל הפרשה כלים
הדומין זה לזה וצריך עיון להבחין כיניהם אסור לבדוקן לאור
הגר ואפי' להבחין בין בגדי לבגדי אשתו אסור לבדוק אם הן דומין
הילכך שמש שאין קבוע אסור לבדוק כלים לאור הגר של שמן
שכיון שאינו קבוע אינו בקי בהם וצריך עיון רב והקבוע אם
בודק אותם אין מונעין אותו אבל אם בא לפנינו לשאול אין מורין
לו היתר ואם הגר של נפט בין קבוע בין אינו קבוע מותרין כיון
שהוא מסריח לא חיישינן שמא יסתפק במנו ולשי מחמיר טפי
בקבוע מפני שאימת רבו עליו ומדקדק יותר שלא יטה ולדבריו
בשל נפט הכל מותר בשל שמן קבוע אסור שאינו קבוע מותר
אם עושה מעצמו ואין מורין לו היתר דעו

נכרי

שהדליק את הגר לצרכו או לצורך חולה שאין
בו סכנה יכול ישראל להשתמש לאורו ואם
בשבת ישראל אסור לכל אפילו למי שלא ידולק בשבילו אבל
אם עשה אש לצרכו או לצורך חולה שאין בו סכנה אסור ל
להתחמם כנגדו שמא ירבה בשבילו ישראל וגוים שהסבנו
יחד והדליק גוי הגר אם הרוב גוים מותר להשתמש לאורו ש
שלצורך הרוב הדליק ואם רוב ישראל או אפי' מצעה על מצעה ישראל
אסור אלא אם כן יש הוכחה שלצורך גוים מדליקת ואם אומר
לעבדו או לשפחה לילך עמו והדליקו את הגר אעפי' שגם הם
צריכין לו אין זה לצורך גוי כיון שעיקר החליכה לצורך ישראל
ואם יש גר בבית ישראל ובא גוי והדליק עוד אחרת מות להשתמש
לאורו כיון דבלאו זה היה שם גר אבל לאחר שיכבה הראשון א
אסור להשתמש לאור השני וכן אם נתן שמן בגר הדולק יכול
להשתמש בו עד כדי שיכלה השמן שהיה בו כבר ויכול למחות
בו שלא ידליק הגר ושללא ליתן בו שמן ואיך ביהושלמי שאם
הגוי הדלי מרעתו בבית ישראל מותרין אותו לצאת משם דעו

גר

שמינה אחורי הדלת אסור לפתוח הדלת כנגדו שמא
יכבנו הריח או אם קבוע בביתו שאחורי הדלת לא
יפתחו כנגדו שמא תהא הדלת נוקשת עליו ותכבנו וכן אם
הוא קבוע בדלת עצמה לא יפתחנה שבפתחתה ונעילתה מקרב
השמן לגר או מרחיקו ממנו אסור לפתוח הדלת כנגד המדור אפי'
ברוח מצויה אבל אם היה פתוח כנגד מותר לסוגרו ואין בו משום
מכבה גר ששכחו על הטבלא מנער הטבלא והוא גופל אפי' אם
הוא דולק רק שלא יכוין לכבותה ובלבד שיהא גר של שעוה או
שלא ידא בו שמן אבל יש בו שמן אי אפשר שלא יקרבנו אל ה
הפתילה ונמצא חייב משום מבעיר ואם הגידו עליה מרעת אסור
לנערה שהרי הטבלא היא בסוס לדבר האסור מות להניח גר של
שבת על גבי אילן אעפ' שהוא מחובר ולא חיישינן שמא ישתמש בו
ואל יום טוב אסור מותר לכפות קערה על גבי הגר בשבת כדי

המכבה

הגר מפני שהוא יזיא מפני גוים או לסטים או רוח
רעה או לצורך חולה שאין בו סכנה פטור אבל

אב
ואפי'
היא שו

וקורא

בכתובות... ברה כרה דרב חייא חתניה
דר ינאי הוה שכיח ותיב בני רב וכל בי שמימי הוה אזיל לביתיה
וכי הוה קא אתי הוי קא חזי קמיה עמודא דנורא יומא חדא מ
משכתייה שמעתייה ולא אתא כיון דלא חזו ההוא סימנא אמר להו
ר ינאי כפו מטתו שאלמלא יהוה קיים לא בטל עונתו לשק
הרמבם תשמיש הבטה בתענוגי שבת הוא לפיכך עונת תלמיד
חכמים הבריאים לשמש מטותיהן מליל שבת לליל שבת ומותר
לבעול לכתחילה לכתולה בשבת ואין בו לא משום חובל ולא
משום צעד לה דפא

בשחר

משכימין לבית הכנסת ומסדרין הברכות ופרשת
הקרבנות ומשנת איחא נקומן כסדר שאר הימים
רק שמוסיפין וכיום השבת ואומרים ברוך שאמר ופסוקי דזמרה
ונודגין להוסיף מזמורים לפי שאין בו ביטול מלאכה לעם
ונודגין באשכנז לומר מיד ברוך שאמר אחר משנת איחא נקומן
ואחר כך כל המזמורים שמוסיפין ובטוליטלה אומרים המזמורים
תחלה ואחר כך ברוך שאמר ואחר כך מזמור שיר ליום השבת
ויותר נכון מנהג אשכנז לומר כל המזמורים בין ברוך שאמר ל
לישתבח כדי שידא לכולם ברכה לפנייהם וברכה לאחריהם
ובאשכנז אין אומרים מזמור לתודה בשבת לפי שאין תודה קרבה
בשבת ואינו טעם של עיקר ואחר השירה מוסיפין נשבת שיש
בו מענין יציאת מצרי לכך סמכוהו אצל השיר וחותמין בישתבח
ואומר שליח ציבור קדיש וברכו וקורין שמע בברכותיה ומוסיפין
בברכה ראשונה שבח ותהלה לדקבה וזויה תמה אא הוראש זל על
מה שנודגין בכל המקומות שהקהל אומרי בקצת הברכה ושלוח
צבור גמרה קרא לשמש וזרח אור ראה והתקין צורת הלבנה
פי כשקרא לשמש להאיר וראה שיבאר העולם לטעות אחריו ל
לעבדו או התקין צורת הלבנה כדי שימנעו מלטעות אחריו כאשר
יראו כי הם שנים יש אומרים ראה והקטין ומפרשים אותו על
הקטרוג ונודגין באשכנז ובצרפת לומר לאל אשר שבת ורב ע
עמרם גם כן כתבו ובטוליטלה אין אומרי אותו ועומדין להתפלל
ומתפלל שלש ראשונות ושלש אחרונות וקורשת וזים באמצע
וחותם מקרש השבת פי ישמח משה כשהו אבותינו במצרים ו
וראה משה כבוד השעבוד שהכבידו עליהם בקש מפרעה שיתן
להם יום אחד בשבוע שינחו בו וכתנו לו ובחד ביום השביעי ו
וכאשר נצטוו על יום השבת שכח משה שבחר בו והוה ישמח
משה במתנת חלקו ויש מפרשים משום הא וכתוב לדעת כי אני
ה מקדישכם אמר לו הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גבוי
ושבת שמה ואני מבקש ליתנח לישראל לך והדיעם ועל כן ת
תקנו ישמח משה באותה מתנה ויש בו נהתיבות כנגד נהאותיות
שיש מאך את שבתותי תשמורו עד ויתן אל משה בכלותו והו
שתקנו בעמדו לפניך על דר סיני שפרשת ויתן אל משה סמכות

דלא שכיחי בהו שכרות אלט'אן דרך לאכול קודם וכן כתב
דח'התם שמעינן מכאן דאין אדם רשאי לאכול עד אחר תפלת
מוסף הילכך לא שכיח בה שכרות וזמנה כל היום ומיהו עיקר
מצותה עד סוף שבעה שעות ואסור לאחריה לכתחילה ואם
שכח ולא התפלל עד שעבר כל זמנה כתב רשב"ם שאין לה ת
תשלומי אע"ג דבשאר תפלות שכח באחת מהם ולא התפלל
משלי' אותה עם תפלה שלאחריה שאני תפלת מוסף כיון שמוכיר
בה את מוסף יום חג פלוני הוה אף ראוי להתפלל אותה אלא ב
זמנה ויש בה נשיאות בפנים וכל יחיד חייב להתפלל אותה בין
אם יש עבור בעיר או לא היו לפניו שתי תפלות אחת של מנחה
ואחת של מוסף כגון שאחר להתפלל מוסף עד ששעור וכחצ'
שהוא זמן תפלת המנחה צריך להתפלל של מנחה ואחר כך של
מוסף ויש אומרי' הוה דאמרינן שצריך להקדים של מנחה תחלה
היינו דומק שצרי' עתה להתפלל שתיהם כגון שרוצה לאכול ואסור
לו לאכול עד שיתפלל מנחה תחלה הילכך כיון שצריך להתפל'
שתיהם של מנחה קודמת שהיא תדירה וגם עתה עיקר זמנה אבל
אם אינו צריך עתה להתפל' תפלת המנחה יכול להקדים של מ
מוסף ולאחר של מנחה עד דמדומי' החמה והתוספות אינן מ
פחלקים שכתבו שיש ליחוד ביום הבפורים כשמאזרין תפלות
יחיד עד לאחרי' שעות וכחציה שיקדימו תפלת המנחה לתפלת
המוסף והי' כמזל כתב יש מי שהורה שאין עושין כן בעבור
כדי שלא ישעו ואלו הראש' זל' וזו נחה ביום הבפורים להתפלל
תפלת מוסף בחידי' בדי' להתפלל אותה בזמנה רפ"ז

דאם יש אבל יכול לילך לכתבו ולהחלה לבקרו ולא
יאמר לו כדרך שאומר בחול אלא יאמר לו שב'
הו' מלועז' ורפואה קרובה לב ורחמי' מרובי' שבתו בשל' רפ"ז

ויבאר לאכול קודם ושעות דגרסינן בירושלמי אלא
וד' אבהו בשם ר' יוסי כו' חגיגה אסור להתענות
בשבת עד ז' שעות ואין צריך לומר שאסור להתענות בו תענית
גמור והוה דאיתא בפר' אין עומדין והושב בתענית בשבת קטרעין
לו גזר דינו של שבעים שנה מידי' בתענית חלום שאותו בותר
בשבת לפי שנפשו עגומה על חלומה שראה והושב שיתכפל ב
בשבת התענית אם כן התענית הוא עונג לו ומ' מ צריך להתענות
יום אחר שיתכפר על שביטל עיקר עונג שבת ואין צריך שיהא
התענית מיד ביום ראשון של אחריו אלא לבשד' גרסינן בפ'
כל כתבי' וכבודו רב אומר להקדים פידוש שיקדים למחר לאכול
בסעודת שבת ושמואל אומר לאחר ונראה לי דלא פליגי אלא כל
אדם לפי ענינו אם האקדמה עונג לו כגון שנתעכל לו סעודת
הלילה יקדים ואם האחר עונג לו כגון שעדיין לא נתעכל לו י
יאחר אומר ליה בריה דרב פפא לרב פפא כנו אגן דשכיח לן ח
חמרא ובשרא כל יומא במאי נשנייה א' ליה אי רגיליתו לאקדומי
אחורו ואי רגיליתו לאחורוי אקדימו ר' זידא הוה מוהרד' אמונא דרבבן
אם להו במטותא מניכו לא תחלונייה פי' בשעה רואה תלמידן ש
שיקבעין ללמוד בזמן הסעודה הוה מוהרד' שלא יבטלו סעודת
שבת אין מתענין ולא מתריעין בו אפי' על הצרות שמתרעין ע
עליהם חוץ מעל עיר שהקיפוחו גי' או נהר וכן על ספינת ח
הבשורפת בי' וכן אפי' על יחיד הנרדף מפני גי' או לסטים או
דוח' דעה ואפילו על אלו אין מתרעין כתפלה ותחינה אלא מ
מתרעין להשגיח קול שיבא לחם לעזרה רפ"ט

ויהיה שלחנו ערוך ומטה מוצעת יפה ומטה פרוסה

על הפת כמו בסעודת הלילה ויקדש פי' שיברך בפה תחלה ואח
כך יברך המוציא ואם אין לו יין יברך על השכר או שאר משקין
תחלה ונראה דאפי' לרב ברונא דאמר נטל ידיו לא יקדש דחוקא
בקדוש הלילה קאמ' דשייך ביה הפסק טפי אבל בקדוש היו' כיון
שאינו אלא כורא פרי הנפן מודה שיכול לישול ידיו קודם אבל
הר"ם כמזל כתב מצוה לברך על היין בשבת קוד' שיסעוד ומברך
בפה בלבד ושוחח ואמ' נטל ידיו וסועד וצריך שיהיה גם זה ה
הקדוש במקום סעוד' ואלא ישעוס קודם וראיתי אא הראש' זל'
שהיה שוחח מים בבקר קודם תפלה שכיון שלא חל עליה עדיין
חובת קדוש עד לאחר תפלה אינו אסור מלשעוס ומשום אותי
השלכת אחרי' גוף ליכא דבמים ליכא גאוה ויגמר סעודתו
ויברך ותהי' באשכנז שמניחן השלחן ערוך כל השבת לכבוד
שבת : ר"ן **ויכוין** להרכות בפירות ומגידים כל
היו' כדי להשלי' מבין מאה ברכות שחכמים
כתפלת י"ח ואם רגיל' בשינת העהרים אל יבטלנה כי עונג הוא לו
ואחר השינה קובעין מדרש כדאית' במדרש אמרה תורה לפני
הקב"ה רבונו של עולם כשיבטל ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה
רץ לשדה ואני מה תהא עלי' אמ' ליה יש לי זוג שאני מזיג לך
ושבת שמו שהם בטל' ממלאכתם ויכולין לעסוק כך על כן צרי'
שיקבעו מדרש להודיע לעם את חוקי האל'ים ואת תורתו
ואסור לקבוע סעודה בזמן בית המדרש כדאית' בגי' כפ' השלח
אמר רבה כהני' תלת מלי' נחתי בעלי' בתים כבבסידו חזק כתיבה
דקבעי סעודתא בשבתא בעידן בי מדרשא רצ"א

ויהא וזהו מאי לקיים סעודה שלישית דאמר רבי
שמעון כן פזי' אומר ר' יהושע בן לוי משום בר
קפר' כל המקים ג' סעודות ניצול מן פורעניות מחבולו של משיח
ומדינה של גדיגום וממלחמת גוג ומגוג ואמ' ר' יוסי יהא חלקי עם
מקיימי שלש סעודות בשבת ואף אם הוא שבע והרבה יכול לקיים
אותה בכביצה ומיהו אם אי אפשר לו כלל לאכול אינו חייב לעקר
עצמו וכן כתב הר"ם במזל' ואם הוא חולה כרוב אכילה או שהוא
מתענה פטור משלש סעודות והחכם עיניו בראשו שלא למלא
כמו בסעודת הבקר כו' ליתן מקום לסעודה שלישית וזמנה
משהגיע זמן המנחה והיינו מו' שעות ומחציה למעלה ולא קודם
הילכך אותם שכפסיקין בסעודת שחרית לחלקה לשנים ועדין
לא הגיע זמן המנחה אינן כקיימין מצות ג' סעודות אבל הגיע זמן
המנחה יכולי' לעשותה מיד אחר סעודה שחרית וכן היה עושה
א"א הראש' זל' והוה מברך ברכת המזון והוה נטל ידיו ומברך ע
עליהם ומברך המוציא והוה אומר שיתר טוב לעשות כן כיון ש
שנמשכה סעודת הבקר עד אחר המנחה ואם לא היו עושה מיד
השלישית לא היה יכול לאכול אחר כך אלא אכילה גסה והי' ח
זהוהי' שלא לאכול בשבת בין מנחה לערבית משום דאיתא בבבד'
כל השתה מים בשבת בין השמשות כאלו גזול המתים ועל כן
הנהיג לעשות סעודה שלישית קוד' המנחה והר"ם כמזל' כת' הולך
לבית המדרש וקורא עד המנחה ומתפלל מנחה ואחר כך קובע
סעודה ונראה דהבי' עדיף טפי דכיון שהגיע זמן המנחה אסור ל'
לאכול עד שיתפלל וכת' הר"ם כמזל' שגם בסעודה שלישית קובע
על היין ובוזע על שתי כבודת ואדוני אבי הראש' זל' לא היה מ
מברך על היין קודם משום דאיתקש יום ללילה לענין

שנייה רחם והיא חותמת בברוך ואיך פותחת כדן ברכה הכמוכה
לחברתה וכן השלישית שהיא שמחנו חותם באי מגן דוד
כדאיתא בפרק ערבי פסחים דצלותא מעמיז קרן ישוע דאפטרת'
כגון דוד הרביעית על התורה וחותם באי מקדש השבת ואם
חל ראש חודש בשבת פרי' שאין המפטר צריך להזכיר של ראש
חדש חדר' יונה פירש שצריך להזכיר ולומר את יום המנוח הזה
ואת יום ראש חודש הזה אבל אין צריך לחתום בשל ראש חודש
ויכוין כל אדם לברכת הקורא בתורה ולברכת המפטר
שאין בתפילין בשבת יח ברכות וחסר הרבה ממאה ברכות
ומי שיכוין לאלו הברכו ויענה אחרתם אמן יהא לו בהם תשלומין
וקטן יכול להפטר כרתנן המפטר בנביא הוא פורס על שם'
ואם היה קטן אביו או רבו פורסין על ידו ומחזירין ספר תורה
למקומו ונחזנין לומר בספרד מזמור הבו לה בני אלים כשמחזירין
הספר מפני שנאמר על מתן תורה וגם ז' ברכות של שבת
נתקבו כנגד ז' קולות שנאמרו בו

וצריך ליהדר להשלים הפרשה עם הצבור דאמר ר'

הונא בריה דרב יהושע אמר ר' יונה אמר ר'
אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא
ואחד תרגום אפילו עטרות ודיבון וכל המשלים פרשיותיו
עם הצבור מאריכין לוימת ושנותיו אפי' עטרות ודיבון פי' רשי
שאין בו תרגום ולפידוש זה אפי' ראובן ושמעון וכיצא בזה צריך
לקרותו ג' פעמים ויש מפרשים דנקט עטרות לפי שיש ספרים
שבתוכן בהם תרגום ירושלמי ונקט עטרות ודיבון אעפ שאין
צריכין כל כך תרגום ולפי זה ראינון ושמעון אין צריך לקרותו ג'
פעמים ומכל מקום נהגו להחמיד כפרשי ואם לימד הפרש כפרשי
חשוב כמו תרגום שאין כונת התרגום אלא שובק הענין אבל
אם קורא בשאר לעז לא וכל השבוע מיום ראשון ואילך
חשוב עם הצבור כיון שמתחילין הפרשה ביום שבת במנחה
מצוה מן המוכרח שיטלים אותה קודם שיאכל בשבת ואם לא
השלים אתה קודם אכילה ישלים אחר אכילה קודם המנחה אבל
משם ואילך כיון שמתחילין אחרת עבר זמנה של זאת ר' פו

ולאחר שיחזרו הספר יאמר שליח צבור קדיש ותפילין

הצבור תפלת מוסף שלש ראשונות וג' אחרונות
וקדושת דודם באמצע ונחזנין בספרד לומר למשה צוית ובאשכנז
נחזנין לומר תכנת שבת מיסדת על אלפא ביתא של תשרי
על שם הגאולה דכתיב אשדקה להם ואקבעם ויש בה כ"א תבות
עד אז מסני כנגד וביום השבת ועולת שבת שיש בה כ"א תבות
רצית קרבנותיה בשביל שצריכין לחלל עליו השבת תקנו לומר
רצית קרבנותיה פידוש אעפ שיש בה ודלול שבת רצית בהן
ומחזיר שליח צבור התפילה ואומר קדושה רבה וכן כתברב
שריר גאון אין אומרים קדושה רבה ופעמים ביום טוב ובשבת
אלא במוסף ולא בשחרית ובמנחה ואומר קדיש שלם ונחזנין
לומר בספרד משבת פרק אחד ואומר אחריו קדיש ונפטרין ל'
לבתיהם לשלום חזמן תפילת המוסף מיד אחר תפילת השחר
שזמנה מתחיל בבקר שהיא כנגד קרבן מוסף שזמנו מיד בבקר
דבמסכת יומא מצריין פסוק לומר שנשכים קדימין למוספין
ואם לא היה הפסוק היו מוספין כשרים לקדם אעג' דכת' בנסכי'
בבקר אלמא דקרבן מוסף זמנו מיד בבקר וכיון שזמנו בבקר
טוב הוא להקדימה מיד אחר תפלת שחרית אעפ' שאין הלכה
כרב הונא דאמר אסור לאדם שיטעום קודם המוספין מכל מקום
צריך להתפלל אותה קודם אכילה כדאיתא במסכת תעניות
בפרק שלשה פרקים גבי נשיאות כפים שחרית ומוסף דלא

הזר
אקום
ליבת

ויום
לכם
אותו

ואומר שליח צבור לם ומנחה ספר
קודם ספר תור לפי שנ' על קבלת התורה והיא נתנה בשבת ר' פב

ומוציאין ספר תורה וקורין שבעה דתניא בפרק

הקורא את המגילה כל יום שיש בו מוסף
ואין בו יום טוב כגון ראש חודש וחולו של מועד ארבע וכיום טוב
חמשה וכיום הכפורי ששה ובשבת שבעה ולמעלה בתפלת
החול כתבתי דין קריאת התורה וברכותיה אין פוחתין
משבעה אבל מוסיפין עליהן הכל עולין למנין שבעה אפילו
אשה וקטן אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בצבור מפני כבוד
צביר ומפטר מבעיא אם עולה או לאו ואסיקנא דעולה לפיכך
נחזנין בתעניות וכיום הכפורים כמנחה ובט' באב שהשלישי
מפטר כיון שעולה למנין ואין יכולין להוסיף על שלשה אבל
בשבת וכיום טוב ויום הכפורים שיכולין להוסיף נחזנין שבשבת
השמיני מפטר וכיום טוב הששי וכיום הכפורי חשבינו ואתי שפיר
בין למד עולה בין למד אינו עולה שאם עולה וחוספו עליהם
אין לחוש שהרי יכולין להוסיף ואם אינו עולה ורי כבר קראו
שבעה לפניו הלא כך קורא שבעה וגומר עמם הפרשה ואומר
קדיש וחזר וקורא עם המפטר מה שקרא השביעי כתב ה"ם
מרוטנבורק שאם טעה שליח צבור וסיים הפרשה עם הששי ואמר
קדיש שאין צריך לקרות עוד אחר ולא יקרא עם המפטר מה
שקרא עם הששי ואמר אחריו קדיש שהרי מפטר עולה למנין
שבעה ואם הראש זל היה אומר שאין לומר קדי' פעם אחרת ר' פג

מה שאין מוציאין בשבת שני ספרים לקרות המוספין

וכיום השבת וכו' כמו שקורין ביום טוב פרשת
קרבנות המוספין לפי שאין בפרשת קרבנות מוסף שבת רק שני
פסוקים ואין לקרות אלא מענינו של יום ועוד טעם אחר
דאיתא במסכת תענית אמר הק"ה לאברדום תקנתי להם סדר
קרבנות בזמן שקורין אותם לפני מעולה אני עליהם כאילו
הקריבום לפני ומחול אני על כל עונותם ובמוסף שבת אין קרבן
לכפר שכלם עולות

ומפטרין בבביא מענינה של פרשה ואין פוחתין מכא

פסוקים כנגד ז' שקראו בתורה שאין פוחתין
לכל אחד מג' פסוקים ואי סליק ענינא בבציר מכא פסוקים כגון
עולותיכם ספו על זבחיכם לא בעינן כא' ואי איכ' תורגמן אפי' לא
קרא אלא עשרה פסוקים שפיר דמי שכל אחד חשוב כשנים הוא
ותורגמן והאחרון חשוב כשלשה לפי שאחד שתרגמו המתרגם
חזר וקורא אותו פעם שנית ותקנו למפטר ז' ברכות כנגד
ז' שקראו בתורה ג' לפני ההפטרות וד' לאחריה שלשה שלפניה
ב' כיום על קריאת התורה ואחת שלפני ההפטרות אשר בחר
בנביאים טובים וכו' ופותחת חותמת בברוך וארבעה לאחריה
הראשונה פותחת בברוך חותמת בברוך ומה שמפסיקים
כשמגיעי לכל דבריו אמת וצדק לא מפני שהוא סיום ברכה שהרי
לא ת' קנו אלא ז' ואם הוא סוף ברכה אם כן היה להו שמנה אלא
כדאיתא במסכ' סגפריס שהיו נוהגין לומר שם דברי שבח וריצוי

אף כש' כאב שחל' ליהו' כאחד בשבת אם טענה ולא הכדיל' בתפלה
 אין צריך לחזור ולהתפלל כיון שמבדיל על הכוס במוצאי ט' באב
 והוא שיש לו כוס שאין צריך לחזור ולהתפלל מיד כשיסיים ה
 הברכה אין לו לחזור אעפ' שלא פתח בברכ' שלאחריה והו' אלחנן
 כתב כל זמן שלא פתח בברכה שלאחריה חוזר וכן בכל הדברים
 שאין צריך לחזור בשכילם כגון על הניסים כחנוכה וכפורים ו
 ויעלה ויבא בליל ראש חודש וענבו וזת כתב שאפי' פתח בברכה
 שלאחריה חוזר אם ידעה וכן עשה מעשה וחזר לאור כורים ב
 בדבר שאם לא אמרו א' מחזורי' וא"א הראש זל כת' דלא מסתבר'
 כלל כיון שאש' עקר רגלו אינו חוזר לראש גם אם סיים הברכה
 אין חוזר לעבודה ואיפשר שיה' מפרש אין מוחזרין אותו א
 אינו חייב לחזור אבל אם ידעה לחזור חוזר ומיהו גם זה יתכן
 שאם סיים תפילתו שיכול לחזור לראש דלא גרע מתפלת נדבה
 אבל באמצע תפלה כיון שאינו חוזר לראש נראה לי דהוי הפסק
 אם חוזר עד כאן רצה

ונוהגין

לומר ידו נועם לפי שהוא מזמור של ברכה
 שבו בירך משה רבי' לישראל בשעה שסיימו
 מלאכת המשכן ונחמין לכפול פסוק אורך ימים אשביעוהו שעל
 ידי כן נשלם השם היצא ממנו ואומ' סדר קדושה לפי שהוא זמן
 חזרת רשעים לגיהנם ששבתו בשבת ועל כן מאריכין בעניני
 תפלות כי ממתנין להם שסיימו בנסיה אחרונה של ישראל ת
 תפלתם ועל כן נוהגין במקצת מקומות להארי' הרבה ביהי נועם
 וסדר קדוש וכן כתב רב עמרם זה שנהגו לומר ידו נועם וקדושה
 דסדרא בנעומה וכאריכות נועם באפוקי שבתא כדי שישתהו
 ישראל בהשלמת סדריהם כדי להארי' לרשעים מלחזור לגיהנם
 דבמוצאי שבת צועק הממונה על הרוחות חזרו לגיהנם שכבר
 השליכו ישראל את סדריהם ומתחילין בואתה קדוש לפי שאין
 גאולה בלילה ונוהגין באשכנז כשאין אומרי' ידו נועם כגו' שחל
 יום טוב באמצע השבוע אז אין אומרים גם כן סדר קדושה וכן
 כתב רב שר שלום אין אומרי' ידו נועם אלא במוצאי שבת לחול
 ולא במוצאי יום טוב ואפי' חל יום טוב באמצע השבת או צום כ
 כפור דליכא ששת ימי המעשה אין לומר ידו נועם במוצאי שבת
 ביוזן דאמ' ומעשה ידינו חרי זימני בע' כן שיתא יומי כולא דחולא
 וכל היכא דליכא ידו נועם אין אומרים סדר קדושה ואין נוהגין
 כן בספרד אלא מתחילין פסוק אורך ימים אשביעוהו וגלגאתה
 קדוש ומבדיל ט"צ להוציא מי שאין לו יין שיוצא בזה ידי חובתו
 דאע"פ שמבדילין בתפלה צריך להכדיל על הכוס ורגילין להזכיר
 אליהו הנביא ופירש בעל המנהיג הטעם לפי שהוא עתיד לבשר
 הגאולה והוא בעידונו כובשח להן לישראל שאין אליהו בא לא
 בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים ועל כן אנו מתפללין כיון
 שעבר השבת ויכול לבא שיבא ויבשרנו ונוהגים לומר פסוקים
 של ברכה כגון יפתח ה' לך את אוצרו הטוב כדי שיתברכו ב
 במעשה ידיהם רצו סדר הברלה יין בשמ' נר הברלה
 יברך בורא פרי הגפן על כוס של יין שלם
 שלא יהיה פגום ואם אין לו יין אית' בפדקי' ר' אליעזר אמר מונא
 כיצר אדם חייב להכדיל מקרב ידו לאור הנר ואומר בורא מאורי
 האש וכיון שמרדוק ידו מן האש אומר בא"א אכה הכבדיל בין קדוש
 לחול ואם א"ל לוי' ואין לו שמן לנר פושט ידו לא האש ומסתכל
 בצפרנים שהן לכנות מן הגוף ומברך בורא מאורי האש ואם היה
 בדרך פושט ידו לאור הכוכבים שהן כן האש ומברך בורא מאורי

האש ואם נתקדרו שמים כעבים תולש אבן מן הארמה ואיכר
 המבדיל בין קודש לחול וכתב רב עמרם ואנן לא סבירא לן הכי
 אלא אין מבדילין אלא על היין ואפי' על הפת אין מבדילין וכן פ'
 פירשו התוספות שאין מבדילין על הפת אבל מבדילין על השכר
 אם הוא חמר מדינה והגאונים כתבו אע"פ שאין מבדילין על הפת
 אם חל יום טוב במוצאי שבת מבדילין עליו כיון שמקדשין עליו
 הקידוש עיקר ואגב הקידוש מבדילין גם כן עליו ומד שאין לו
 יין ומצפה שיהיה לו למחר לא יאכל עד למחר שיכדיל ואם אין לו
 אלא כוס אחד ואינו מצפה שיהיה לו למחר יותר מוטב שיאכל
 קודם שיכדיל ויבר' עליו ברכת המזון ואח' כן יבדיל עליו בסדר
 ההכדלה כגמה שיכדיל ויברך ברכת המזון בלא כוס שברכת ה
 המזון טעונה כוס ר' צדוק אומר כל מי שאינו מבדיל על היין ב
 במוצאי שבת או שאינו שומע כואחרי שמבדילין אינו רואה סימן
 ברכה לעולם אבל המבדיל על היין או שומע מאחרים שמבדילין
 חכה קוראו קדוש ועושהו סגולה שכ' ודייתם לי סגולה מכ' העמ'
 ואומר ואבדיל אתכם מן העמים ואמר רבי חנן שלשה מ
 מנחלי העולם הבא הדר בארץ ישראל והמגדל בניו לתלמוד
 תורה והמבדיל על היין במוצאי שבת והוא דשיר מקדושה ל
 לאבדלתא וילכך מאן דאית ליה חד כסא ולי' ביה שיעור קדושה
 ואבדלתא שבק ליה לאבדלתא וקדושה מקדש ארפתא דבי ת
 תקינו רבנן אבדלתא אחרתא תקינו ונר חנוכה ויין להברלה
 נר חנוכה קודם דאיפשר לאבדולי' בתפלה רצו

ומברך

על הכשמים אם יש לו ואם אין לו אינו צריך
 לחזור אחריהם שאין מברכין עליהן אלא ל
 להשיב הנפש שהיא כאבת מיציאת השבת ואין מברכין על ב
 בשמים של בית הבסא ושל מתים דלאו לריוחא עבידי ירושלמי
 הדא דתימ' כשנותנין למעלה ממטתו של מת אבל נתונין לכטה
 מברכי' שאני או לכב' חיים הם עשויין ואין מברכין על בשמי' של
 רסתמן לעי' ונוהגו לברך על עצי הדרים וסמך לדבר
 כל שומר שבת מחללו וסמך ליה תחת הסרפד יעלה הדרים ויש
 נותנים טעם לדבר כיון דאיתעביד ביה חרא מצוה של הלולב ש
 ניעביד ביה מצוה אחריתי כדאיתא בעירובין רב אבי ורב אבי כד
 מיקלע להו ריפתא בעירובא הו' מפרכי עלה דמיעו' אברי הו' ו
 ואיתעביד בה חרא מצוה דעירובא ניעביד ביה מצוה אחריתי
 וכתב הר' אפרים אבי איני מברך על הדרים שזטה שלבו יבש ואין
 בו ליחלוחית של ריח ריש לי זכוכי' פ' גנה ובה ביני כשמים ועליה
 אני מברך עכ' ומיהו נהגו בכל המקומות לברך על ההדרים ומנהג
 אבותינו תורה וכתב עוד הר' אפרים מי שאינו מריח ומברך על
 הבשמים הוי ברכה לבטלה ואף להוציא כני ביתו אינו יכול ולא
 דמי לקדושה ואבדלתא וברכת המוציא של מצוה שהן חובה אבל
 זה אינו אלא מנהג בעלמא ולא נהירא שהרי פורס אדם פרוסה
 לבני ביתו אע"פ שאינו אוכל עמהם והתם מאי חובה איכא וכן
 הורה לי אדוני אבי הראש' ז"ל רצח

ומברך

על הנר בורא מאורי האש אם יש לו ואינו צ
 צריך לחזור אחריו שאין מברכין עליו אלא
 לזכר שנברא האור במוצאי שבת ומצוה כן המוכרח לברך על א
 אבוקה ונוהגין להסתכל בצפרנים וכן איתא בפירקי' ר' אליעזר
 וסמך ביה דתנן אין מברכין על האור עד שיאוחזו לאורו וכניה
 אמ' עולא עד שיכיר בין סלע לפונדיון ועל כן מכהכלין בצפרני'
 לראות שיוכל ליהנות מכינו ולהכיר בין בטבע למטבע כמו ש
 שמכיר בין צפורן לבשר וכן כתב רב עמרם אמר רב נטרונאי
 וב

לענין קידוש מהלילה סני כחז זימנא אף ביום נמי סני כחז זימנא
אבל היה בוצע על שתי ככרות ואיתא בירושלמי בבבלי תא ד
דכסעודה שלישיית צריך לפחות כבר אחד שלם משום דכיום
ששי ירד לכל אחד שני עמרים ומכל עומר עשו שתי ככרו הרי
ד' לשני עמרים אבל אחד בערב שבת ואחד בליל שבת ואחד
כבקר הרי נשאר לו אחד שלם לסעודה שלישיית ויש אומ' שיכול
להשלים סעודה שלישיית במיני תרנימא פי מאבל העשו מחמש'
מיני דגן כדאמרינן גבי סוכת לר' אליעזר שצריך יד סעודות ב
כסוכה ואם השלים במיני תרנימא יצא ור' היה אומ' כיון דילפינ'
ג' סעודות מג' פעמי' חזם דכתיבי נבי מן צרי לעשותה בפת ר' צב
מנחה אומר ש'צ' אשרי יושבי וכא ל' ציון וקדיש
סדר ואומר פסוק ואני תפילתי לך ה' עת רצון על פי
המדרש שיחזו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר וכתוב בתורה
ואני תפילתי לך ה' עת רצון וגו' אמר ר' דוד לפני הקב"ה רבוננו של
עולם אין אומה זו כשאר אומות העולם אומות העולם כששותין
וכשתכרי' הולכין ופ' חזין ואנו לא כן אלא אע"פ ששתינו ואני ת
תפילתי לך ה' ובספרד נהגין לכופלו ואי נהגין כן באשכנז וצרפ'
ומוציאין ספר תורה כדאית' בירושלמי עזרא תקן להם לישראל
שיהו קורין בתורה בשבת ובמנחה ובשני ובחמישי ותנן בפר' ה'
הקורא את המגילה בשבת במנחה בשני ובחמישי קורין ג' א'
אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטדין בבבאי וסדין
עשרה פסוקים כפרשה הבאה דתניא במגילה בפר' בני העיר ב
במקום שפוסקין שבת שחרית שם קורין במנחה במנחה שם
קורין בשני שם קורין בחמישי דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ'
במקום שפוסקין בשבת שחרית שם קורין במנחה בשני ובחמישי
ובשבת הבאה וחבי הלכתא ומתפללין שלש ראשונות ושלש א'
אחרונות וקדושת היום כאמצע אתה אחד וכו' ויש בו נד' תיבות
כמו שיש בפרשת זכור את יום השבת לקדשו עד ויקדשנו מי
בעבד ישראל גוי אחד בארץ אית' במדרש שלשה מעידין זה על
זה הקב"ה ישראל ושבת הקב"ה וישראל מעידין על השבת שהוא
יום מנוחה ישראל ושבת מעידין על הקב"ה שהוא אחד והקב"ה
ושבת מעידין על ישראל שהן יחדיו באומות ועל פי זה נתקן א'
אתה אחד ומה שתקנו בשבת ג' עיני תפלות אתה קדשת ישמח
משה אתה אחד ובייט לא תקנו אלא אחת אתה בחרתנו מפני ש
שאלו בתפלות תקבום כנגד ג' שבתות אתה קדשת כנגד שבת
בראשית כמו שמוכיח מתוכו ישמח משה כנגד שבת של מתן
תורה דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה ואתה אחד כנגד שבת
שלעתיד ונהגין בכל המקומות לומר ג' פסוקי' של צדקתך וכת'
רב שר' שלום הטעם שתקנו לומר צדוק הדין על שמת משה רבי'
באותה טעם וגם נהגו שלא לקבוע מדרש בין שתי התפלות משו'
חכם שמת כל בתי מדרשות בטלים ומזה הטעם נמי נהגו דת'
שלא לקבוע אז סעודה ויש מדרשים שמתחילים שלא מת באותה
טעם ומה שאומרי' צדקתך בשביל הרשעים שחוזרין לגיהנם ב'
במוצאי שבת ונהגין כספרד לומר תחלה צדקתך צדק לעולם
ואחריו וצדקתך אלדים ואחריו צדקתך כדארי אל ובאשכנז א'
אומרי' תחלה צדקתך כדארי אל ואחריו וצדקתך אלדים ואחריו
צדקתך צדק לעולם וזה נכון יותר שכזה הסדר כתובים בספר
תהלים ונהגין באשכנז לומר פרק אבות במנחה וכן כתב רב
עמרם ובספרד אומרים אותם בשחרית טעם ולא התפלל מנחה
בשבת מתפלל במוצאי שבת שתיים של חול מבדיל בראשונה
שיש להקדי' אות שומג' עתה ואינו מבדיל בשני לתשלומי' שהוא
של שבת ואם רא' הבדיל בראשונה והבדיל בשנייה שנייה עלתה

לו ראשון לא עלתה לו דכיון דלא מבדיל בראשונה גלי דעתיה
שכיון בראשונה לשם תשלומין ובשנייה משום חובתו ואין לו
להקדים אותה של תשלומי' לחובת הזמן וצריך להתפלל פעם
שלישיית בשביל אותה של תשלומין ואם הבדיל בשניהם או לא
הבדיל בשום אחת מהם יצא וחגי מילי בטענה ולא התפלל מנחה
כלל אבל אם טעה והתפלל יח ברכות ולא הזכיר של שבת כת'
ר' אע"פ שלא יצא באותה תפילה ואילו נזכר מכעוד יום היה צ'
צריך להתפלל ז' ברכות אפי' הבי לא יתפלל במוצאי שבת שתיים
כיון שכבר התפלל יח ברכות וחכמי פרוכניצא היו אומרי' כיון
שלא יצא ידי חובתו באותה תפילה היו כאילו לא התפלל וצריך
להתפלל שתיים לערב וכת' א"א הרא"ש ז"ל ודובר מוכרע לכך
היה אומר הרי יונה שהכבן לצאת ידי ספק ולהתפלל אותה לערב
בתורת נדבה ואין צריך לחדש בה דבר דכיון שמתפלל אותה
מספק אין לך חרוש גדול מזה ר' צנ'
סדר ערבית ומאחרין אותו כדי להוסיף מחול על א'
הקדש דאמר ר' יוסי יהא חלקי עם מוצאי שבת
בצפורי שהיתה יושבת בהר וזוהי נראה להם יום גדול עד צאת
הכוכבים ולכך היו מאחרין במוצאי שבת ובמ' זמן יציאת השבת
להיות מותר במלאכה הוא משישלים בין השמשות דר' יוסי וחזא
אחר בין השמשות דר' יהודה שהוא ג' חלקי מיל' אחד שקיעת ה'
החמה נמצא אחד שקיעת החמה כדי להלך אלף ותק' אמה מותר
בעשיית מלאכה מי שהוא אנוס כגון שצריך להחשיך על התחום
לדבר מצוה יכו' להתפלל של מוצאי שבת מפלג המנחה ולמעל'
ולהכדיל מיד ומידו לא יברך על הגר וגם אסור בעשיית מלאכה
עד הלילה דגרסינן בפר' תפלת השחר אמ' שמואל מתפלל ארס
של מוצאי שבת בשבת ואומ' הבדלה על הכוס רב צלי של מוצאי
שבת בשבת וכן ר' ישעיה וזו מבדילי' על הכוס ופי' רבי ואר' כגון
שהיה להם שום אונס שלא היה להם יין להבדיל במוצאי שבת
או שהיו צריכין להחשיך על התחום לצורך מצוה כגון על עסקי
מת או כלה כי דבר פשוט הוא שלא היו ממחרין להתפלל של מ'
מוצאי שבת בשב' אם לא בשביל אונס פרי' דסכירא להו דמפלג
המנחה ולמעלה הוא זמן תפילת ערבית והלכך היו מתפללי' וזו
ממתנין מלקרות שמע עד צאת הכוכבים אע"פ שלא היו סומכין
גאולה לתפלה לא היו חוששין כיון שהיו אנוסים וקורין שמע
בברכותי ומתפללי' יח וכת' הרי"ף גיאת וכו' שנהגו כל ישראל ברכב'
שאין מתפללין ערבית אלא משחשכה אין להתפלל של שבת ב'
בערב שבת ולא של מוצאי שבת בשבת ואין לקדש ולהבדיל אלא
בבבית יום וביציאתו בין יין מצוי בין אינו מצוי דקדוש איפשר
בפת והבדלה איפשר למחר ר' צנ'
ואומר הבדלה בחונן הודעת ועל כן אין מתפללין ח'
הבינו במוצאי שבת מפני שצרי' לומר הבדלה
בברכת חונן הודעת ואם טעה ולא הבדיל בתפלה אי' צריך לחזור
מפני שצריך להבדיל על הכוס דקיימא לן המבדיל בתפלה צרי'
שיבדיל על הכוס והמבדיל על הכוס צריך שיבדיל בתפלה ואם
טעה גם בכוס כגון שטעם קודם שהבדיל צריך לחזור ולהתפלל
ולהבדיל בתפלה אע"פ דקיימ' לן טעם מבדיל פי' שיכול להבדיל
על כוס אחד שאכל מ' מ' כיון שאכל באיסור קרינ' ביה טעם וצריך
לחזור ולהתפלל ואם נזכר קודם שומע הפלה כת' הר"ם כמזל יש
מי שהורה שמבדיל בשומע תפלה בת' בזה כיון שטעם שאין צרי'
לחזור ולהתפלל מפני שצרי' להבדיל על הכוס אם כן אם אין לו
כוס צריך לחזור ולהתפלל וכת' הרי"ף אף אם אין לו כוס הלילה
יחדע שיחה לו למחר אין צריך לחזור ולהתפלל אלא אם כן ש'
כבור שאף למחר לא יהיה ולפי זה אף

כראיתא בירושלמי נשי דגוהיני דלא למעבד עבידתא כריש ירחא
מנהגא באפוקי שבתא לא כנהיא עד דחתפני סדרא פי' עד ש
שישלימו סדר התפלה מנדגא יש נוחנין לומ' בכל מוצאי שבת
כל הפסוקים שמוזכר בהם אליהו ואומרי שוה טוב לשכחה ויהיו
דרכיו מצליחין .

לעולם

יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת אפילו אינו
צריך אלא לכונן כדי ללות השבת .

אם

באתי לכתוב הלכות שבת חרבה עלי ה
המלאכה כי הלכתא רבתי לשבתא וגם א
ארבעים אבות מלאכות חסר אחת ו
ותולדותיהן ירועות ואינו צריך להאריך בהן ולא בשיעוריהם ש
שלא נאמרו שיעורין אלא חיוב אבל איסורא אינא בכל שהוא
על כן לא אכתוב אלא דברים הצריכין ואסדר יחד דברים הדומי'
ואתחיל בהילוך על סדר הפסוק אם תשיב משבת דגלך י
היאך יזא הילוכו בשבת ובמז' האיש יוצא ותקון בגדיו ו
ובמה האשה יוצאה והעבד והבחמה ואיסור הפעול והדריכו'
בהם והיתר הפעול שמס' ושלטול כי מזה למדו חכמי איסור שלטול'
כיון שהוכיח הנביא שלא יזא הילוך ושיחה של שבת בהילוך ו
שיחה של חול כל שכן שלא יזא שלטול של שבת כשלטול של
חול כד' שלא יזא כיום חול ויבא לפנות כל הפעול מפינה לפינה
שהרי הוא בטל ויבקש דבר להתעסק בו ונמצא בטל משביתת
שבת ואחר כך כנין אהל וציודה וקשירה וכישול ובריחה וסחיטה
ותקון מאכל אדם ומאכל בהמה ודבר הניצוד בשבת לצורך גוי
או לצורך ישראל או הביאו מחוץ לתחום ושאר דברים שישאום
לצרכו ורחיצה וטיבה וכל רפואה ופיקוח נפש וילדת וצרכי מ
מילה והולדת בהמה ורפואתה ופינוי מקום לאורחים והצלה מ
מפני הדלקה ומעט מהלכות שבת בלא סדר וחילוק ד' רשויות
ומעט מדיני הוצאה ודין קרפף סאתים או יותר וענין כוזציות וכל
דיניהן הברש' מבוי וכל דיניו ועירוב חצרות וכל דיניו ושיחופי
מכואות וכל דיניו ועירובי תחומין וכל דיניו כתיב אם תשיב
משבת דגלך ודרשו חז"ל שלא יזא הילוך של שכ' בהילוך של
חול על כן אין לו לאדם לרוץ בשבת כדרך שעושה בחול אבל אם
דן לדבר מצוה כגון לב' או כיוצא בו מות' כתוב בספר המצו'

בחדשים המתענגים בקפיצתם ובמרצתם מותר וכן צראות כל
דבר שמתענגים בו מותר לראותו היה הולך והגיע לאמת' דברים
יכול לדלג ולקפוץ עליה אפי' אם היא רחבה שאינו יכול להגיע
דגלו ראשונה קודם שיעקוד שנייה ומוטב שידלג מבט' שיקיפנה
מפני שמרבה בהילוך ואסור לעבור בה שלא יבא לידי סחיטה
ויהי הולך לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו או פני מי שנזחל מ
מגינו כחכמה יכול לעבור בה ובלבד שיעשה שינוי כגון שלא
יוצא ידו מתחת שפת חלוקו כד' שיזכר ולא יבא לידי סחיטה
ואסור לעבור בה בסנדלו דחיישינן דילמא נפיל ואתי לאיתויי אב'
במגעלו מותר דלא נפיל ויש כלים שמגעו חכמים לצאת בהם
בר' זח הכלל כל הוצא כדבר שאינו מתכשיטין ואינו דרך מלבו'
והוציא כדרך שרגליך להוציא אותו דבר חז' וכל תבשיט שהוא
רפוי שאיפשר לו בקל ליפול אסור לצאת בו ואם יצא פטור
ואשה לא תצא כתבשיטה שדרכה לשולפם ולהראותם הילוך
לא יצא האיש בסיף ובקשת ובתריס ואלה ורומח וכלים שאינן
תבשיט ואם יצא חייב חטאת שאינו דרך מלבוש ולא בשריץ
ולא בקטרא ולא במגפים ואם יצא פטור שזן דרך מלבוש ולא
יצא בתפילין מפני שצריך להסירם בשיכנס לבית הכסא ולא יצא

קטן במגעל גדול דילמא נפיל ואתי לאיתויי אב' יוצא חוא כחלוק
גדול שאינו נופל ממנו ולא יצא במגעל אחר אם אין לו מכה ח'
ברגלו דילמ' כח יבי עליח ואת לאיתויי אב' אם יש לו מכה ברגלו
יוצא באותו שאין בו המכה דהשתא ליכא לביחש דירכא מחייבי
עליה שרואין בו שאינו יכול לנעול המגעל השני מפני מכתו ו
ולא יצא במחט התחובה לו בבגדו בין נקובה בין שאינה נקובה
ואם יצא פטור ולא יצא בטבעת שאין עליה חותם ואם יצא חייב
ואם יש עליה חותם לרשי' פטור אבל אסור ולרת מותר דכל דבר
שהוא תבשיט לאיש לא שייך בה דילמא שליף וכחזי ליה אבל
דבר שהוא תבשיט לאיש ולאשה אסור גם לאיש וכן דבר העשוי
לתבשיט ולהשתמש בו כגון אתון מפתחות נאות של כסף כמין
תבשיט אסור שהרואה אדם לצורך תשמיש וא' מוציא חז' מאיר
התידו אם הוא עשוי מבכף אבל לא בשל כרזל ונחושת אפילו
עשאו לכו וכספר המצו' כתב מפתח אסור אם אינו עשוי ברצוע'
מובלעת בתוך יד של מפתח אבל כשלשל שיש בה קרם והקרם
אחוז במפתח יש אסור ויש מתירין ע"ב ודע' אה' הראש זל להתיר
לא יצ' והחייט במחט התחובה לו בבגדו ולא נגר בקיס' שבאזנו
ולא סורק במשיחה שבצוארו ואם יצא פטור ולא יצא חוב בכיס
שעושה להצילו מדיבתה שלא ישנף בה וכן אשה נרה שקושרת ב
כנר לפניה שלא תתלכלך בדם נדחתה אסורה לצאת בו אם לא
יהא סינר עשוי כעין מלבוש אבל אם קושרתו כד' שלא יבא ל
לה' הדם ולא תצטער מותר לצאת בו אין הקטע יוצא בקב שלו
פי' מי שנקטעה רגלו ועושה לו כמין דפוס רגל והאק בו מעט לתת
בו ראש שוקו וכן קטע שאינו יכול לילך כלל על שוקו אלא
ישב על כסא וכשנעקר ממקומו נסמך על ידיו ועל שוקו וכדוה'
לפניו ועושה סמוכות לראש שוקו אסור לילך בהן וכל קטע ש
שגורר שוקו ועושה סמוכות לאורך שוקו מותר לילך בהן

וחגר שאינו יכול לילך בלא מקל מות' לו לילך בו אפי' אינו קשור
בו אבל אם איפשר לו לילך וזלתו ואינו נוטלו אלא לחזוק עצמו
אסור מי שהוא אסור וכבלים ברגליו מותר לצאת בהם דלאו
משוי הוא הליטיסף נמי לא הישיבין לפי שהם תקרעים יפה
אין יוצאים בכסא פי' שיושב בכסא ובני אדם נושאין אותו אחד
האיש ואחד האשה ואם רבים צריכין לו מותר ובלבד שלא יכתף
שלא ישים כל אחד ידו על כתף החד' והכסא על זרועותיהם
ואין יוצאין באנקטמין והוא כמין חמור שעושיין חליצנים ונראה
ברוכב עליה והוא נושא והולך ברגליו ולא בקשוריו והם עצים ג
גבוהין ויש בהן מושב לכף הרגל והולכין בהם בטוט' ולא בפראטי
וזן כמין צורת פרצוף שנותנין על הפנים להפחיד התינוקו' אין
יוצאין בתיבה וקופה ומחצלת אבל יוצאין בשק יד' עיה וחמילה פי'
בגדים גסים יוצאין כמין וכפוג שעל המכה לפי שאין מרפאין
הילוך היי כמ' תבשיט וכן בקליפת שום ובצל או באיספלנית
ומלוגמא ורטייה שעליה ואם נפלו מעליה לא יחזירם וכ' שלא
יתנם בתחלה אבל אסור לברוך חוש או כשיחה על המכה לצאת
בו דכיון שאינן מרפאין וחי משוי אבל באגוד שכורך על הרטייה
שלא תפול מעליה יכול לילך בו וקשרו ומתירו בני מלכים
וכן כל אדם יוצאין כגון הארזיגן להם בבסותן אבל אינן ארזיג לא
יוצאין במיני עשבים שקושרי אותם בקשרי ותוליי אותם לרפואה
אין יוצאין בקמיע שאינו מומחה ואם הוא מוכחה יוצאין בו לא
שגא איתמחי גברא ולא קמיע כגון שכתב לחש אחד בג' אגרות
ורפאו שלשתן דאיתמחי גבר' לאתו לחש בכל פעם שיכתבנו אב'
לא שאר לחשים וגם אין הקמיע מומחה אם יכתבנו אחר לא שגא
איתמחי קמיע ולא גבר' כגון שכתב לחש אחד באגרת אחת ורפאו
בו ג' פעמים שאותה אגרת מוכחה לכל אדם וג

בכורה מאורי האש כך עושיין בשתי ישיבות מביטין לכפות הידים
כדי שיהנו מן הנר ואמר רב האי ברכת האור חובה על כל מי
שמכיר בין שני דברים שאין ביניהן ונהגו הראשונים להביט ב
בשרטוטי הכפים עד שיכחד ביניהן מפני שהן מצויות ושמענו
מוקנים שאומרי שיש בשרטוטי פכת היד סימן להתכרך בו ועוד
מנהג אצלנו להביט בצפרנים ואומר בפני שהן פרות ורבות ל
לעולם ואי לא מתרמי לי' כוס כשידאה האש ונהגה לאורו מברך
כורא מאורי האש אין מברכין על אור של ע"ז ואין מברכין אלא
על האר ששבת כמלאכת איסור הלכך אין מברכין על אור של
גוים וגוי שהדליק בישראל במוצאי שבת או ישראל מגוי מברכין
עליו אבל גוי שהדליק מגוי אין מברכין עליו היה הולך חוץ ל
לכרך וראה אור אם רובן גוים אין מברכין עליו ואם רובן ישראל
או אפי' מחצה על מחצה מברכין עליו אור שהודלק בשב' לילולדת
או לחולה מברכין עליו כחן שהודלק כהיתר וכן עשיות שהיתה
דולקת והולכת מערב שבת מברכין עליה במוצאי שבת מברכין
על האור היוצא מן העצים ומן האבנים אע"פ שאין מברכין עליו
במוצאי יום הכפורים גחלים שנוערות כל כך שאילו מבנים קיסם
ביניהם הוא גדלק מברכין עליו והוא שעשוין להאיר ואם אינן
בוערות כל כך אין מברכין עליהם אור של כבשן בתחלת שרפת
האבנים אין מברכין עליו שאז אינו עשוי להאיר ולכסוף אחר ש
שנשרפו אז נעשה להאיר ומברכין עליו נר של בית הבנס פ"ט
אם יש שם אדם חשוב אין מברכין עליו שנעשה לכבודו ולא ל
להאיר ואם אין שם אדם חשוב מברכין עליו ו"מ איפכא ד
דכשיש שם אדם חשוב מברכין עליו שנעשה להאיר לו וכשאין
שם אדם חשוב אין מברכין עליו שלא נעשה אלא לכבוד שכינה
ואם יש שמש שאוכל שם בכל ענין מברכין עליו שנעשה להאיר
לו והוא שלא תהיה לבנה זורחת שאם יש לבנה אז אי' צרי' לאורה
ולא נעשה לו לכבוד אין מברכין על האור של בתי שאינו עשוי
להאיר חילכך מת שהו מוליכין לפני נר אלו הוציאוהו ביום ו
הוציאוהו בלילה בנר אין מברכין עליו כחן שגם ביה' ה' מוליכין
לפניו אם כן הוא לכבוד אע"פ שצריכין לו עתה בלילה וכל שאין
מוליכין לפניו ביום אם הוציאוהו בלילה בנר מברכין עליו שאותו
הוא להאיר וסמכא בת' אבי העזרי שאין לו לברך והוא אין מברכין
עליו עד שיארתו לאורו וכמה אמ' עולא עד שיכיר בין איסור ל
לפונדיון אלמא כל זמן שאינו נהנה כשיעור הוה אין לו לברך
הו' יושבי בבית המדר' ותביאו לפניה או אחד מבר' לכולם ר"עט
הבדלה באי אמה המבדיל בין קדש לחול ובין
ניסח אחד לחושך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי
לששת ימי המעשה באי המבדיל בין קדש לחול ירושלמי צריך
לומר אחר ההבדלה החל עלינו את הימים הבאים לקראתנו ל
לשלום ותשמיענו כהם ששן ושמוחה ודגיענו ולמדנו והעונין
אמן צריך שיתנו עיניהם בכוס ובנר סדר רב עמרם מביאין לו
כוס ואבוקה של אור וכברך בורא פרי הגפן ובורא מאורי האש
ומבדיל בין קדש לחול ואומ' השבעו אנא משב ענא עליך פותה
שר של שכחה שתסיר לב שפש ממני ותפליה על טורא רמתא
בשם שמה קדישתא ארימס ארימס אנסיסאל ופתחאל ונח מצא
חן בעיני ה' יהי דוד ככל דרכו משכיל וה' עמו ואומ' שיר המעלו'
אשא עיני על הר' עד בעתה ועד עולם בראשית ברא אלדי'
וגו' ה' צבאות עמנו וגו' אלדינו ואלדי אבותינו החל עלינו את
ששת ימי המעשה הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ו

ופשע ומגוקים מכל אשמה ועון ורשע ומדובק בתלמוד תורתך
וחנוני רעה ובינה והשכל מאתך והשמי ענו כהם ששן ושמוחה
ולא תעלה קנאתנו על לב אדם ולא קנאת אדם תעלה על לבנו
וכל היעף עלינו ועל עמך ישראל עצה רעה בטלה ובטל עצתו
כרתיבה הפיר עצת גוים עוצו עצה ותופר וגו' רבות מחשבות
בלב איש ועצת ה' היא תקום כי ה' צבאות יעץ ומי יפר וכל היעף
עלינו עצה טובה קיימו וקיים עצתו כאמור וחנותי את אשר א'
אחון וריחמתי את אשר ארחם ברוך המפר עצות רעות מעלינו
ומעל כל עמו ישר ומקי' עלינו עצתו ועצתם של צדיקי לטובה
ברו' שלא עזבנו כן ה' אלדינו אל יעזבנו ואל יטשנו ואל יכלימנו
ואל יחפירנו לא בעולם הזה ולא בעולם הבא ועם הצדיקי נפטד
בשל' הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרי יה' יהי לי
לישועה ושיחה מלא לוגמו ומטעים בני ביתו ורב סעדיה כתב
אין צריכין בני ביתו לטעום מכוס של ברכה וכת' עוד רב עמרם
אנו נוהגין להטיל כוס בכוס של ברכה לאחר ששותין אותו ו
ושופין אותו ושותהו ושמענו מרבותינו שבעוה לעשות כן לפי
ששירי מצוה מעכבין הפורענו ומה שישתייר מן המי' בשילין על
ידינו ומעבירין אותו על עינינו לחכב המצוה אסור לאכול שום
דבר או אפי' לשתות יין או שאר משקין משתחשך עד שיבדיל
בין בלילה בין למחרתו ומים מותר לשתות אבל אם היה יושב
ואוכל מבעוד יום וחשכה לו אין צריך להפסיק ואם היה יושב ו
שותה וחשכה לו צריך להפסיק טעה ואבל קודם שהבדיל
יכול להבדיל אח"כ שכח ולא הבדיל במוצאי שבת כתבן הגאונים
שאינו יכול להבדיל אלא כל יום ראשון ולא יותר וכן כתב הר"י
גיאת והתוכפות כתבו שמבדיל עד סוף יום השלישי וכן כת' רב
עמרם דווקא בורא פרי הגפן והמבדיל בין קדש לחול אבל על
הבשמים והאש אינו מברך אלא במוצאי שבת כת' בה"ג הני מילי
דמבדיל ביום ראשון דלא טעים מידי אבל טעים מידי לא ואע"ג
דקיימא לן טעם מבדיל הני מילי היכא דאבדיל לאורתא אבל
אי מבדיל לבחר אי טעים מידי אינו מבדיל ואינו יודע כה יש
בין לילה ליום לענין אי טעם מבדיל הבכרי' על היין על שלחנו
פוסט היין שבתוך הזמן שאין צריך לברך עליו וגם אין צריך
לברך ברכה אחרונה על כוס של הבדלה ואם אין לו אלא כוס
אחד וסבור שיביאו לו יין יותר והבדיל על אותו כוס ואחר כך לא
הביאין לו יותר וצריך ברכת הזמן בלא כוס צריך לברך ברכה א'
אחרונה על הכוס של הבדלה ואפי' לכברת א"א הראש זל שכתבתי
למעלה גבי קידוש שאין צרי' לברך אחר כוס של קידוש הבדלה
שאני שאינה צורך סעודה וכתב ה"ם מרונגבורק שצריך לומר
שלא יבוא הלחם לשלחן עד אחר הבדלה ואם הביא פורים
עליו מפה ומבסנו לפי שהוא מוקדם בפסוק וצריך להקדימו אם
לא יבסנו אסור לעשות שום בלאכה קוד' שיבדיל ומיזו אפי'
לא אמר אלא באי אמה המבדיל בין קדש לחול שרי וכתב רב
עמרם דווקא אם רוצה לעשות מלאכה קודם תפלה אבל לאחר
תפלה אין צריך לברך אע"פ שלא הבדיל על הכוס וכן פ"טי ופי'
עוד אפילו אמר המבדיל בין קדש לחול בלא ברכה שרי אבל מ'
מלשון א"א הראש זל משמע אע"פ שמבדיל בתפלה אסו במלאכ'
עד שיבדיל אפי' בלא כוס ואמר באי אמה המבדיל בין קדש ל'
לחול שצריך לומר הזכרת השם ומלכות וכן כתב בה"ג שצריך
כה הזכרת שם ומלכות גרסינן בפ' מקום שנוגו העושה בלאכח
במוצאי שבת וימי' שוכי אינו רוא' סימ' ברכ' ודוק קוד' הבדל קאמ'

בבגד פשתן אלא בבגד צמר ואני תמוה אם אמרו שיש חילוק בין צמר לפשתן שאינו כחלק בגמרא אלא בין עור לבגד אבל כל הגמדים שוין וכן כתב בהג' סתם בגד שגפול עליו יין אן גותנין עליו מים ולנגב הידי' שדי כיון שאין בו אלא דגד מועט אין בו כיון כיבוס אין בכתכלין בשבת כמראה של מתנת אפי' אם היא קבועה כבחול גזירה אטו אינה קבועה ואותה אמרה שמה יסיר בה נימין ושם נה של מתנת מותר אפי' אם אינה קבועה : ש"ג

אין האשה יוצאה בחושי צמר ולא בחושי פשתן ולא ב ברצועות שבראשה מפני שעריכה להסירם בשעת טב לה חיישינן דילמא אתי לא תויינחו ארבע אמות ברה ופרשי אפי' אם הם קלועות לה בשערה ורת פ' שאם הן קלועות בשערה מותר דלא חיישינן דילמא אתי לאת יינהו שאסור לסתור קליעו' שערה אלא מיירי באיחן שהן על ראשה ואם הם ארוגים מותר ש שהם רכים והמים נכנסין ואיב' צריכה להסירם בשעת טבילה ו כלכל שלא יהו מט נפים שאז צריכה להסירם מפני הטיט שחוצץ ולא יהו מוחבי שאז חוששת עליהם שלא יתקלקלו במי' ותסירם ודווקא בחושין שבראשה אבל בחושי שבצוארה מותר שהם ר רפ יים ואיב' צריכה להסירם אבל בקטלא שבצוארה אסור שהיא כה יקת אותה כדי שתראה בעלת בשר וחוצצת ואיב' יוצאת בטוטפת והוא כמין ציץ ומגיע כאון לאון ולא כשרביטיץ והוא גם כן כמין ציץ ואינו מגיע אלא עד הלוח' והגוי מילי בשאינן ק קשורין בשכבה אבל אם קשורין בשכבה שרי ולא תצא בכפת של צמר פי' הי' דעמרא דגזירין ועבירין כי הוצא ורחבין כשתר אצבעות בשיעור ציץ ולא באיצימא והוא בטלית שתולין בו ת חוטין של צבעונין תולין אותו לכה להכריח ממנה זכובי שאם יעמוד לה זכוב על פניה היא מתכרשת לשרדו ולא תצא בעיר של זהב ופרשי ברונגא רת פי' בעין עטרה לראש כלילא אם הוא עשוי בחתיכות דקות של זהב חרות בחוט אסור ואם זהתיכות תפורות על הבטלית שרי דסוקיא פי' חתיכת מעיל רחבה אם יש בה רצועו קצרות תלרות בה לקשרו בהם ולהדקן סביביתה ודיהדק שרי ולא חיישינן דילמא בישראל קיטרי ואתי לאתוייבהו אין דו רצועות אסור ולא תצא בקטלא ריש לו שגצי' בעין מבכסים וככניסין בה רצועה רחבה וקשרה סביב צוארת והגדר תלוי על לכה ולא בגזי האף אב' יוצאה בנזבי האון ולא תצא בכחש שמתלקת בה שערה אפ' אם הוא עשוי לתקשט בו אבל כחש שמעטדת בו קשורה יכולה לצאת בה ולא תצא בכחש נקובה ואם יצאה חריבת וכשאינה נקובה לא תצא ואם יצאה פטורה ולא בטבעת שיש עליה ח תם ואם יצתה חייבת ו וכשאי' עליה חנותם לא תצא ואם יצתה פטורה ולא תצא בבולידי ופי' שישקא ורת פי' בעין רדיר ובערוך פירש בעין עטרה ולא בכובלת והוא קשר של כושם שמתקשטת בו שן תנתבת פי' אם גפל אח' משניה ומשיכה אחר במקומו אם הוא של זהב לא תצא בו ואם הוא של כסף או של אדם מותר לא תצא בסנעל הקרוע למערה שגבאי הוא ומחכו עלה ואתיא לאתרי' ולא במנעל חדש שכא לא יבא למדתה אלא אם כן נכתה ללכת בה מאתמול שהו' לכהתה אבל איש מותר שאינו מקפיד כל כך יוצאה בחושי שער בין אם החושים עשויין משערה או משער תברתה ואפילו משער בהבנה וכלבד שלא תצא זקנה בשל ילדה ולא ילדה בשל זקנה והרם בכול' התיר לילדה בשל זקנה ויוצאה בחומרתה דקטיפתא במוך הקשור וכתרוך באונה ובכוך שבסנדה הקשור לת

בצקכה וכת' בספ' המצות דסנדרל ומנעל שלנו מותר אפי' בלא קשור דלא נפיל מיני' ומות' ליתנו לכתחלה בשבת ובמוך שתקנה לכהתה אפי' אינו קשור דכיון שהוא מאים לא חיישינן דילמא שקלא ואתיא אפי' אם יש לו בי' יד ובפלפל ובגרניד מלח ובזנגבי וקבמון שתתן לתוך פיה וכלבד שלא תתנם לכתחלה כשבת ואם נפל לא תחזיר וכתב בספר המצות כי שיש לו דית דפה יכול ל לצאת כפלפל שבפיו ומסופקני אם יכול ליתנו לכתחלה או לא וכתב רי' שיכולה לצאת בבתי שוקים שקושרים כמשהו סביב שוקיה אע"פ שאין המשיחה קשורה ברכ' ולא חיישינן שכא ישתלשלו למטה ובכל מה שיכולה לצאת יכולה להתירו ביה ולא חיישי' דילמ' כתיא ליה ויצא בחצר ככפול וכפריאה נכריה פי' קליעת שער שקולע' בתוך שערה אבל כל שאר הדברי' שאסורה לצאת כזוה אסורה לצאת בהן גם נוצר אב' רת פיר' דגם כשאר הדברי' מותרת לצאת בחצר אפי' אינה מעורבת אב' לא בכרמלית אלא הנח להן לבני ישראל כותב שיהו שונגות ואל' דגו מידו וכיוצא התרומות חילק כל דבר שאסרו משום דילכ' טלפ' ומחריא ליה ואסרו בחצר אפי' אטו זה לדידן דלית לן זה שרי אבל דבר שהוא משרי ובריה אסור מן התור' אסור נמי לדידן בכל מקו' הבנות הפנות שנוקבים אזניהם ואין נותנים בה נזמים עד שיגדלו ונותנין ח חוטין בכקבים כדי שלא יסתמו אם הם צבועים אסור לילך כזן ואם איב' צבועין מותר' ויש שנותני' בהן קסמין והם גם כן מותרין ואשה יוצאה רעולה והוא שמעטפת כל ראשה חוץ מהפי' ים ויצא פרוצה והוא שכתעטפת בטלית שיש בראשו האחר רצועה וקשרת אגוז או אבן שיחודה אותו לכך בראשה השני ומורכת ה רצועה באגוז או באבן כדי שלא יפיל הגלית אבל על המטבע אסור לשרוף דלא בר טלמל הוא ולא נזגרי ביה חזוד וכתב הדרכים ז"ל אם פרפה המטבע מאתמול מותר לצאת בו ואינה י יכולה לכרוך על האגוז אם מכוננת להוציא האגוז אבל יכולה ל לכרו' גלית כרי' להוציא לכתלית ויצאה באבן תקומה וכמשקן ששקל בגודו כדי שלא תפיל ואפי' לא נתעברה עדין אסור לראשה שתעביד סרקעל פניה כשבת משום צובע ולא לכתול עיניה ואסור לה ל' חת קליעת שערה ולא להתיר קליעתו אבל יכולה לחלוק שערה :

אין העשר יצא בתחתם של מתנת לא שכא אם הוא כ בבסתו או בעיניו דכיון שהוא חשבו דהו מקפיד עליו חיישינן דילכ' מפסיק ואתי לצאתו ואם הוא של טיט שאין רבו מקפיד עליו כצוארו מות' דאי מפסיק שביק ליה חילכ' למח' גמי דאתי לאתרי' בשו' דמדתת מרבית שיאמר עליה שהוא רועח להראות שהוא בן חורין ולכך הסירו דבטוס דכי לא מיתי לית בידה שאינו סימן עבדות אלא כשהוא בבסתו או כצוארו ואם הוא בבסתו אסור ד' כמ' מפסיק ובדלתת מרגו שיאמר שהסירו כדי להראות שהוא בן חורין ומקפל טליתו כדי שלא יראה כקו' חחותם שהוסר ודומה לטלית מקפולת שחייבה האמת אדם כועות על שכיתת עבד והגוי מילי שמל וטבל לש' עבדות וקבר עניו מצות ה' והגות בעבד אבל לא כל וטבל אפי' קבל עליו שבוע מ מצות הגוהנות בכני' נח ורי' הוא כגר ותושב וכותר בבליא ה' כשבת ודווקא לעצמו אבל אסור במלאכת רבו : שה

כל כהנה יוצאה במה שמשתמרת בו וד

ובל שבו איתמחי גבר וקמיע' כגו שכת' לחש אחד בג' אנרו וכל
אחת הועילה לג' אנשי' או לאדם אחד ג' פעמי' איתמחי גבר ללחש
זה ככל אמת שיכתבו ואחמחו אנרות הללו לכל אדם אבל אם
כתב ג' קמיעים לאדם אחד ורפאו ג' פעמים איתמחי גברא ולא
קמיעא ומותר לצאת בקמיעא מומחה לא שנה הוא של כתב או
של עיקרון בין בחולה שיש בו סכנה בין שאין בו סכנה ולא ש
שנכפה בכר ותולחו לרפואה אלא אפי' לא אחזו החולי אלא שהוא
ממשפחת נכפין ותולחו שלא יאחזנו שרי וקושרו ומתירו בזה
ובלבד שלא יקשרנו בשיר או בטבעת ויצא בו לרשות הרבים
שאו יאמרו שיוצא בו לשם תכשיט וזהו אסור דלאו תכשיט הוא
נאמן לומר הרופא על עצמו שהוא מוכחה יוצאין בכיצת החרגו'
ובנסמך הצלוב וכשן של שועל בין בחול בין בשבת ואי' בו משו'
דרכי האמורי וכן ככל דבר שהוא משום רפואה אבל אם עושה
מעשה ואין ניכר בו שהוא משום רפואה אסור משום דרכי ה
האמורי אבל כל לחש מותר מי שיש לו מכה בפיסת רגלו וקושר
עליה בטבעת להגן שלא ינגף ברגלו וגם יש בו משו' רפואה מותר
לצאת בו אין יוצאין בסנדל ובסוכר לא שנה שכת' ולא שנה
זים טוב ובגמרא מפרש צורתו וכמה מסמרי' יש לו ואינו כוצו' לנו
ולכן לא הארכתי בו ואלו סנדלים שלנו המסומרי' אין בכלל זה
ומותר לצאת בתן ומ' כהנו בהן איסור ואין לפרוץ גדר היוצא
בשליט מקופלת פי' לאח' שנתנה על ראשו מגביה שוליה ומקפל'
על כתפו או בכעות הצרורי' לו בסדינו חיי' וכל שאינו להתנאו'
בגן שמקבץ שני קעותיה על כתפו כדי שלא יעכבוהו מליך
או שלא יעכבוהו מלעשות מלאכתו אכו שאינו דרך מלבוש ו
וכל שהוא להתנאות דרך מלבוש הוא ומותר יוצא אדם בסודר
המקופל על כתפו אע"פ שאין נימ' כרוכה לו על אצבעו הבלנים
יכולים להביא סריגים שמסתפגין בהם דרך רשות הרבים דרך
מלבוש שיכסה בו ראשו ורובו שבנייתא הוא סודר גדול שתלוי
לו בין כתפיו וראשו עטוף בו אם כביאו דרך דה' צריך לקשור
שני ראשית למטה מכתפיו העם זה שלא יפול מראשו לברין ה
הקשין אסור להביאם בזה או בכרמלית דרך מלבוש ואם הן רבי'
ובינונים שרי שתי חגורות זו עליו אסור דהיי' משו' אבל שני
לבושים שרי ובספר המצות התיר שני סרבלים ואסר שני ח
חלוקים כלה' שיש בה רצועות שמותחן אותה בהם יכול אדם
להתעטף בה לצאת לרה' ואין הרצועות חשוכו כמשו' שמבטלות
אנכה הילכך מותר לצאת ברצועות התלויות באבנט אע"פ שאין
המבעלין קשורין בהן דלא חשיבי ובשלי' אגב האבנט אבל אם הם
של משי חשיבי ולא בטלי' ואסור אם אין המבעלין קשורין בהם
כדי' דהוה אטלית שאינה מצוייצת כהלכתה דאסור לצאת בה
לרה' דכיון שאינה מצוייצת כהלכתה הוי' העיצית משי' דחשיבי
ולא בטלי' אבל כשמצוייצת כהלכת' לא הוי' משי' הילכך מותר
לצאת בטלית שלנו לרה' דחשיבי מצוייצת כהלכתה אע"פ שאין
בה תכלת וקיימא לן אין תכלת מעכבת הלכן תדע לך שהרי אנו
מברכין עליהם וזה מאד מרשנב רק היה מחבד שלא לצאת
בה ואא' הראש' זל' היה יוצא בה כתב בספר המצות כל דבר
שנפסק מן הכבוד וראשו אחד מחובר כגון להלאות ואינו חשוב מ
מותר לצאת בו ואם חשבו אסור לצאת בו כובע אי' לא מיהדק
בראשו אסור לצאת בו לרה' שמא יעבידנו הרוח ואתי' לאתוי' ואי'
מיהדק שרי אפי' אם הוא כולש טפח לרש' ולרה' אם הוא כולש
טפח אסור משום אהל אפי' בבית ואם אינו כולש טפח מותר אפי'

בזה המוצא תפילין בשב' בבזיון במקו' שאין משתכרין אם יש בהן
רצועות שאו ניכר שהן תפילין והן קשורין ש' כול' ללבושן בכניסן
זוג זוג דרך לביטה עד שיכניסם בולין היה מהם הרבה שלא יספיק
היום ללבושן ולהכניסן זוג זוג יחשיך עליהם עד הלילה ואם יש
שנזרו שלא להניח תפילין מכסן והולך לו אפי' אם הם מ
מעטים ואם אין אלא שירא להחשיך בפני ליכטים ואינו ח
חושש אם ימצאו בידו אם הם רבים גייליכן פחות פחות מד'
אמות אונותנם לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר
החיצונה הבא להציל כליו בפני הדלקה לובש כל מה שיכול
ללבוש ועוטף כל מה יכול לעטוף ופושט וחזור ולבוש
מי שנשרו כליו במים הולך בהן ואינו חושש שמא יבא לירי' ס
סהיטה וכששוחן פסק רבי' גסים ששוחן בחמה שלא כנג' ה
העם ור' פסק ביון שאסור כנגד העם אפי' בחדרי חדרים נבי' א
אסור מסתפג אדם באלונתית ומביאה בידו ולא חיישינן
שכא יבא לסחוט ולא ימסו לבלני' שהן חשודי' על הסחיט' ש' ב
המנער טליתו מפני טל' שעליו חייב משום כיבוס ו
ודווקא בחרתי ואוכמי דבהנך הוי' הניעור יפה כמו כיבוס והוא
שמקפיד עליו שלא ללבושו בלא ניעור אבל אי' בעיר חר' מהני
שרי הגושל מן הבגד קסמין וקשרי' הנשאריו' בו מן האריגה אם
היה מקפיד שלא ללבושו עד שישלכ' חייב חטאת מקפלים כלים
בשבת לצורך שבת ללבושן בו ביום ודווקא באדם אחד אבל
בשני בני אדם לא דהוי' תיקון טפי ואפי' באדם אחד דווקא ב
בחדשי' דהיינו כל זמן שלא רוחצו ולבנים שאין הקיפול מתקנס
כל כך והוא שאין לו להחליף אבל ישנים או צבועים או שיש לו
להחליף אסור מכבש שהוא כלי שכובשין בו בגדים אחר ה
הכביסה והם שתי לוחות זה על זה והבגדי' ביניהם של בעל הבית
מתדיין אותו לישול הבגדים סתוכו שזה הוא לצורך השבת אבל
לא כובשין ליתנם בתוכו שזהו לצורך חול' ושל אומן אפי' להתירו
אסור מפני שהוא עשוי לתקן הבגדים ותחוב בחוקה והתרתו ד
ליתמ' לסתירה אבל אם היה מותר והוא מכיר כליו שבו שוכטן
כיתוכו חלוק לאחר כביסה הו' מתקשה ומשפשפין אותו בידים
לרכבו מחר לעשותו בשבת שאינו בכיון אלא לרכבו אבל ס
סודר אסור מפני שמכיון לצחצחו חיי' כמלבי' טיט שעל רגלו
יכול לקנחו בין בקרקע בין בבית ואין בו משו' אשורי' גומות אם
מקנחו בקרקע ולא משום בנין בבית והיום כמול כתב במקנחו
בבית ולא בקרקע ואא' הראש' זל' התיר שנידים טיט שעל
בגדו מבסבסו בפנים כיצד לוקח הבגד בפנים ומשפשפו זה בזה
אבל לא בחוץ דדמי' לליבון שמתלבן בכך ומגררו בצפורן א
או בסכין והו' פרץ הביא תוספתא דהב' מילי' לח' אבל יבש הו' ט
טוחן אע"ג דהוי' מלאכה שאינה צריכה לגופה אסור כדרבנן אין
מגררין לא כנעל חדש ולא כנעל ישן מפני שקולף העור והוי'
כמחוק מותר ליתן מים על מנעל לסכסכו אבל אסור לכנסו
במים ובגד שיש עליו לכלוך אסור אפי' לסכסכו שזהו כבוסו אלא
מקנחו בסכרשט' וזה כתב דלא אברינן שרייתו זהו כיבוסו ה
דיבא שהוא דרך לכלוך כמו המסתפג באלונתית או המקנח
במפה ומטעם זה התיר באשה שלכלך התינוק בגדיה כמי רגלים
שיטל יידיה ותקנחם באותו מקום לבטל הכי רגלים שאין זה
דרך לכלוך וגם אינה מכוונת אלא לבטל מי רגלים ראיתי כ
כתוב על שם היום מרושנבורק דלא אברינן שרייתו זהו כבוסו
אלא בכגד פשתן אי' לא בשל צמר ומטעם זה התיר ליתן מים
על בגד צמר שנפל עליו יין וזהו מפקפק לנגב הידים

ותו למדידה של מצוה והרהור בעסקיו מותר ויכול במקום
 משום עונג שבת מצוה שלא יחשב בהם כלל והוא שכתב
 ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ואין אדם יכול לעשות
 כל מלאכתו בשבוע אחד אלא יראה אדם בכל שבת כאלו
 כלאכתו עשוי ואין לך עונג גדול כזה
ודבר דבר דרשו חכמים שלא יהא דיבורך של שבת
 נדיבורך של חול הלכך אסור לומר דבר
 פלוני אעשה למחר או כחודרה פלוני אקנה למחר ואיתא
 בירושלמי דאפי' כשיחת ודברים בטלים צריך שלא להרבות
 אסור לשכור לו פועלים ולא לומר לגוי לשכור לו פועלים שכל
 כזה שהוא אסור לעשותו אסור לומר לגוי לעשותו ואסור לומר
 לו אפי' קודם השבת לעשותו בשבת ובספר המצות
 דתיר לומר לו אחר השבת למה לא עשית דבר פלוני בשבת
 שעברה אעפ' שמכין מתוך דבריו שדעונו שיעשנו בשבת הכאה
 וכן כתב בעל התרומות ומסתברא קצת לאיסור כתב הרם
 במזל שאמירה לגוי מותרת בשבת ורבנן בדבר שיש בו צורך
 מצוה כגון שאומרים לו לעלות באילן להביא שופר לתקוע בו
 תקיעה של מצוה או שיש בו קצת צורך חולי כגון שאומרים לו
 להביא מים דרך חצר שלא ערבו לרחוץ בו התינוק או המצטער
 אבל התוספות כתבו שאסור לומר לו להביא שום דבר אפי'
 דרך כרכילית אפי' ספר ללמוד בו שיש בו מצוה שלא התירו
 אמירה לגוי אלא לצורך מילה שהיא גופה דוחה שבת
 ואסור לחשב חשבונותיו אפי' אם עברו כגון כך וכך הוצאתי על
 דבר פלוני ודוקא שעדין שכר הפועלים אצלו שנמצא שצריך
 הוא לאותו חשבון לידע כמה הוא צריך ליתן להם אבל אם כבר
 פרעם מותר מותר לומר לחברו הנראה שתעמוד עמי
 לערב אעפ' שמתוך כך מבין שצריך לו לערב אבל לא יאמר לו
 היה נכון עמי לערב יכול לומר לחברו לכתוב פלוני אני הול'
 למחר וכן מותר לו לומר לך עמי לכתוב פלוני למחר כיון
 שהים יכול לילך על ירי בורגנין פירוש סוכות שומר שכל את
 מובלעת בתוך שבועים אמה וד' טפחים של חברתה שעל ידי כן
 יכולין לילך כמה פרסאות כאשר יתבאר בע"ה וכן כל כיוצא
 בזה שיש בו צד היתר לעשותו היום יכול לומר לחברו שיעשנו
 למחר ובלבד שלא יזכיר לו שכרות אבל בדבר שאין בו צד הית'
 לעשותו היום אפי' אם אין כראיסור אלא כדרכן ענין שיש לו
 פירות מוקצין חוץ לתחום כיון שאי אפשר לו להביאם היום אסור
 לומר לחברו שיביאם לו למחר וכן נמי אסור לו להחשיך בסוף
 התחום כדי שימהר הלילה לילך שם להביאם אבל יכול להחשיך
 בסוף התחום כדי למהר לילך שם לשומרם שאפי' היום היה יכול
 לשימרם אם היו בתוך התחום וכיון שלא כיון להחשיך אלא כדי
 לשומרם יכול אף להביאם מותר לומר לחברו שמור לי פירות
 שבתך מכי ואני אשבור לך פירות שבתחומי השואל
 דבר מ' בירו לא יאמר לו הלוי דמשמע לזמן מרוב ואיכא לביח'
 שטא יכתוב הלוחי לפלוני כך וכך אלא יאמר לו השאלני וכתב
 הר' פרץ דבלשון לעז הכל לשון אחד הוא זימן אודו' ודבין להם
 כיני מגדים וכתב כמה זימן וכמה מגדים דבין להם אסור
 לקרותו בשבת אפי' אם הוא כתוב על גבי כותל גבוה הרבה משו'
 גזירה שכתב יקרא בשטרי הדיוטת אבל אם חקק בכותל מותר
 לקרותו אבל בטבלא ופנקס אפי' אם הוא חקוק אסור לקרותו
 וכל שטרי הדיוטות כגון שטרי חובות וחשבונות וכל שאלת
 שלום אסור לקרותו ואפי' לעיין בלא קריאה אסור ראיתי
 כתוב על שם הר' מאיר מו'טנבורק שמותר לקרות בכתב שהובא

לו בשבת רק שלא יגע בו ואני תמה כיון שאסור ליגע בו משום
 שהובא בשבילו למה מתיר לקרותו חללא קריאתו היא הנאתו
 ורבינו תם היה אומר אחר שלא הובא יכול לקרותו הואיל ולא
 הובא בשבילו אי נמי אפילו מי שנשלח לו יכול לקרותו שהרי
 השולח שלחו בשביל עצמו ולא בשביל אותו שהוא שולח אליו
 ע"כ וככל מקום אני תמה היאך התיר הקריאה בשטרי הדיוטות
 ומצאתי כתוב מה שרגילין עתה שקורין בכתבין שהביאום בשבת
 לפי שאין יודעין למה הביאום ושמה יש בהן צורך הגוף ולא כדי
 לשטרי הדיוטות שאין בהם צורך הגוף כלל ואין נראה לי השעם
 מספיק כתב שתחת הצורה שבותבין תחתיה מה היא
 אסור לקרות שח
 כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מכלים שאדם חס
 עליהם כגון סבין של שחיטה ומילה ושל ספריים
 דהוה ליה כאלו הקצם שמקפיד עליהם שלא יטלטלם כרי שלא
 יפגמו וכן כל כיוצא בזה וכל דבר שהוא כלי אפילו הוא
 גדול וכבר הרבה לא נתבטל שם כלי מבני לא מפני גדלו ולא
 מפני כבודו כלי שמלאכתו לאיסור יכול לטלטלו בין לצורך
 גופו בין לצורך מקומו לצורך גופו כגון קורנס של נפחים
 או של זהב' לפצוע בו אגחים או קורדוס לחתוך בו דבלה וכיוצא
 בזה בין לצורך מקומו כגון שצריך להשתמש במקום שהכלי
 מונח שם אבל אם אינו צרי' לגופו ולא למקומו אל' שרצ' להוציא
 משם מפני שירא שיטבר שם או שיגנב משם או אפילו אם צריך
 לו והוא דבר שבקפיד עליו שלא לעשות בו אלא מלאכתו כגון
 קורנס של בשמים שחושש עליו שלא יתלכלך אסור
 וכלי שמלאכתו להיתר אפילו לצורך הכלי מותר לטלטלו שלא
 יגנבלאו לא יטבר כל הכלים שנשכרו אפילו בשבת
 שבריהם מותר לטלטלם ובלבד שיהיו ראויין לשום מלאכה כגון
 שברי עריבה לכסות בה החבית ושברי זכוכית לכסות בה פי הפך
 אבל אם אינן ראויין לשום מלאכה לא חתיכת חרס שנשברה
 בחול מכלי וראויה לכסות בה כלי מותר לטלטלה אפילו במקום
 שאין כלים מצויין שם לבסותן כה זרקת לאשפ' מבעוד יום אסור
 לטלטלה שבטלה מדינת עיר כלי כל הכלים הניטלין בשבת
 דלתותיהן שנתפרקו מהן ניטלין לא שגא נתפרקו בחול לא שגא
 נתפרקו בשבת דלת של שדה תכה ומגדל יכולין לטילה מהם
 ואסור להחזירם ושל' לוח של תרנגולין אסורים בין ליטול בין
 להחזיר בסור בור ודוח אין נוטלין אותם אלא אם כן
 יש להם בית אחיזה דאו מוכח שהוא כלי ושל כלים אפילו הן
 מחוברין כגון תנור שחברו בטיט יכולין לטילו אפילו אין לו בית
 אחיזה כחש שלמה יכולין לטלטלה ליטול בה דוקן
 ביטל חודיה או חור שלה לא וחדשה שלא נקבה עדין שהיא
 שרדי כחצלאו מותרין שרדי מטלניות שבלו אם יש בהן ג' אצבעו'
 על ג' אצבעות מותר לטלטלן ואם לאו אסורין כבעל חדש
 מותר לשוכמו מעל הדפוס אעפ' שמלאכתו לאיסור' כיון דשם כלי
 עליו מותר לטלטלו לצורך מקומו ס' דל' שנפסקה רציעה
 הפנימית עדיין תורת בלי עליו ומותר לטלטלו כפסקה
 החיצונה בטל מתורת כלי ואסור לטלטלו ואם הוא בברכות
 מותר לכרוך עליו גבי לח שהוא מאכל ברמה לתקנו שלא יפול
 כרגלו וכחצר שהוא נשבר שם אסור חלוק שכבסן
 אותו ותחבו בו קנה לתלות בו ליבשו יכול לשומט בעל הקנה
 ואסור ליקח הקנה מתוכו שאינו כלי ואם תחבו בו כלי יכול
 לטלו מתוכו אפילו הוא מלאכתו לאיסור

בו אמר אם אינה משתכרת מזה נטירתה יתירה והוי משאוי וכן
כל דבר שעושה לה לכו לא הצא בו הילכך נאקה יוצאה א
בזמנה דפרזא וחמרא לונא בפנא דפרזא וזכלא באפסב וכן
פרה וחמור וכוס יוצא ברסן או באפסר אבל לא בשתייהן ובותר
לכרוך חבל האפסר סביב צוארה ותצא בו ומת לטלטל האפסר
וליתנו עליה ואין בו משום איסור טלטול שמוכן הוא לבהמה ו
ובלכר שלא ישען עליה ובעלי השיר כגון כלבים של ציידים ו
חיות קטנות שיש להן כמין אצודה וצמיד סביב צואריהם ו
ושבעת קבועה בה מבניסין בה רצועה ומושכן אותה בה יכולין
לצאת בשיר הכרוך על צוארם ויכולי למשכה בהם אילים יוצאים
לכובי והוא עור שקושרין להם תחת זכרותן שלא יעלו על ש
הנקבות והרחלו שחמות והוא שקושרין אליהן כלפי מעלה כדי
שיעלו עליהם הזכרים ויוצאות כבונות והוא שקושרין בגד סביבן
לשמור צמרן שהוא נקי והעצים צרות והוא שקושרין ראש ד
דיהם ורוקא בשקושרין כדי שיצטמקו ודיהן ולא יחלבו עד
שתתקבר דאז מהדק שפיר ולא היישינן דילמא נפיל ואתי ל
לאיתויי אבל אם קושר כדי לשמור חלבן שלא יפול לארץ אסור
דלא מהדק שפיר והיישינן דילמא נפיל ואתי לאיתויי חמור יוצא
במרדעת והוא שתהא קשורה לו מעט ושאר הבהמות אסורות
אפי' אם קשור להם מערב שבת ולא יצא באוכף ואעפי' שקשור
לו מערב שבת ומותר ליתן עליו המרדעת בחצר ובלבד שלא
יקשרנו בו ובספר המצות אסור ליתן האוכף על הסוס שכתב א
אסור להסיר האוכף מעל הסוס ומרדעת מעל החמור וכן ליתן
עליו אבל ליתן מרדעת על החמור שריע' ונראה דשרי ליתן
אוכף על הסוס בלא קשירה דטעמא דאסור לקשור כפ' בירושלמי
שלא ישתמש בבעלי חיי' כי בשקושר צרי' ליקרב אליה אבל בלא
קשירה אין צריך ליקרב אליה ולפי זה אין חילוק בין סוס לחמור
אוכף שעל גבי החמור שבא מן הדרך ונתיגע וצריך להסירו ל
לצננו לא יטלנו בידו אבל בגליכו ובביא בחצר והו' נופל מאילוי
אין תו' להחמיר סל בצוארו ליתן באכלו בתוכו כדי שיאכל
בתוכו אבל עגלים וסוסי' שצוארן קצר ומצטערין לאכול מעל
גבי קרקע שרי' חבל הקשור באבוס בראשו האחד מותר ל
לקושרו בבהמה בראשו השני וכן הקשור בבהמה מותר לקושרו
באבוס לא יצא הסוס בזנב שוער שחולץ בין עיניו שלא ת
תשלוט בו עין הרע ולא בזהרית שעושה לו לבני ולא עינים בבוס
שבדדיהם שקושרין אותן שלא יכרטו דדיהם בקוצים ולא פרה
בחוסם שבפיה שחוסמין פיה שלא תרעה בשדות אחרות ולא ב
כל בהמה בסנדל שנועלין ברגליה כדי שלא תיגנף אבל יוצאה
באגד שעל גבי הבהמה ובקשקשין שעל גבי השכר והן לחות ש
שקושרין להם סביב העצם הגשבר בה ובשליא יוצאה במקצתה
ותלדיה בה ופוקק זוג שבצוארה ומטייל בה בחצר אבל אם אינו
פוקק אפי' בחצר או פוקק ברח אסור כי אם הוא בצואר או בכסותה
לא תצא בחותם בין אם הוא בצוארה או בכסותה אין הגבל
יוצא כממשלת והוא כמין כר קטן שנותני תחת זנבו שלא תשחי
ודיעוה את בשרו אפי' היא קשורה לו בזנבו אלא אם כן תהיה ק
קשורה בזנבו ובחותרתו או בשליתה ולא תצא שום בהמה לא
עקוד ולא רגול פי' עקוד שקושר ידו אחת עם רגלה רגול שקושר'
אחת מרגליה כלפי קעלה שלא תלך אלא על שלש רגלים ולא
יקשור הרבה בהמות יחד ויציאם שנראה כאלו מוציאן כדי ל
לכבור אבל אחת לבדה יכול להוציאה בחבל ובלבד שלא יצא
וחבל מתחת ידו ולכטא שפח וגם לא יניח ורבה מן החבל בין

ידו לבהמה כדי שלא יכבד עד שיגיע בשפח הסמוך לארץ ואם
הוא ארוך יכרוך אותו כסביב צוארה אין חמור יוצא ב
במרדעת בזמן שאינה קשורה לו מערב שבת ולא בזוג אף על פי
שחוא פוקק ולא בסולם שבצוארו והן לחות שקושרים סביב צ
צוארו שלא יחכך מבחו ולא ברצועה שברגליו והוא כמין טבעת
עבה שעושה מקש וקושרים ברגלי בהמה שפסיעותיה קצרות
וכמה ברגליה זו בזו ועושה זה לה לה להגין שלא תכה זו בזו ואין
התרנגולי יוצאין בחושים שקושרי' ברגליהם לסימן ולא ברצועה
שקושרי' ברגליהם כדי שלא ישכרו הכלים ואין האילים יוצאין
בעגלה שתחת אליותיהן שעושים להם כדי שלא תהא האליה ב
נחרת בארץ ואין העזים יוצאין בעץ שנותנים בחושיהן כדי
שיתעטשו ולא העגל בעול קטן שנותני על צוארו ולא פרה בעור
שקושרין בדדיה כדי שלא ינקוה השרצים ולא ברצועה שבין ק
קרניה בין אם היא לטמור או לני' אין רוכבין על גבי בהמה
ולא ניתלין עליה ואפי' בצד האסור להשתמש אבל צדי צדדי כגון
שדבר אח' מונח על צדה והוא משתמש בו מותר ואם עלה עליה
אפי' במזיד יד משום צער בעלי חיים וכן פורקן משוי שעליה
משום צער בעלי חיים כיצד מכניס ראשו תחת המשוי ומסלקו
ליצד אחר והוא נופל מאילוי בהמה שנפלה לאמת הכינים
אם אינו יכול לעשות לה תקנה במקוזה מותר להביא כרים ו
וכסתות וליתן תחתיה משום צער בעלי חיים אעפ' שמכטל כלי
מהיכנו וכן מותר לומר לגוי לחלוב בהמתו בין שהחלב מצערה
וחחלב אסור בו ביום משום משקין שזבו ולמוצאי שבת מותר
וכתב הר' יונה ור' מאיר ברושנבורק שצריך לקנותו מן הגוי ב
בדבר מועט שלא יחא נראה כחולב לצורך ישראל' מי שיש לו
נער גוי ורוכב על בהמה בשבת כשמוליכים להשקות אין צריך
למונעו שהרי חיבושא את עצמו אבל צריך למונעו שלא יתן
עליה כגדיו ולא שום דבר שו'

ממצוא

חפצן דרשו חז"ל חפצין אסורין אפי' כדבר
שאינו עושה שום מלאכה כגון שמעיו נכסו
לראות מה צריך לבחור או לילך על פתח מדינה כדי שיבחר ניד
לצאת בלילה למרחץ וכן אין מחשיכין על התחום לשכור פועלי'
אבל מחשיכין על התחום להביא בהמתו היתה עובדת חייך
לתחום יכול לקרות לה כדי שתבא וכן מחשיכין על התחום ל
לעשות צרכי כלה ועל בת להביא לו ארון ותכריכין ויכול לומר
לחבירי' שיחשיך כדי שיביא לו ויאמר לו לך במקום פלוני לאם
מצאת במקום פלו' לך במקום פלוני לא מצאת במנה קח במאתי'
ובלבד שלא יזכיר לו סכום דמים ולומר לו קח בכך וכך דמים
השוכר פועלים לשכור לו פרה אסור לו ליקח שכר שבת לפיכך
אין אחריות שבת עליו שכרו לחדש או לשנה מותר לו ליקח ש
שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו ולא יאמר תן לי שכרי של
שבת אלא יאמר תן לי שכר החדש וחפצי שמים שרי כגון
חשבונות של מצוה לפסוק צדקה ולפקח על עסקי רבים ולשרך
התינוק ליארם וללמדו ספר או אומנות והר' מאיר ברושנבורק
כתב דווקא לדבר אליו אם רוצה להשתכר אבל לשוכרו ולהזכיר
לו סכום מעות אסור מותר למדוד כדירה של מצוה בשבת
כגון למדוד אם יש במקוה מ' סאה וכיוצא בו ולחש שמלחשין
על כאב הראש שלוק חין אזורו ומודדין בו שלש אמות שלשה
פעמים ואומ' הלחש על הכרדיה אבי' העזי' התיירו דמשום לחש
ליכא שמותר ללחוש בשבת ומשום כדירה נמי ליכא דכתעסק
הוא אצל מדיד' והר' משה דבהן אסרו והרם ברושנבורק היה מרמ'

שמושל במקום שירא עליו מפני הרליקה רשי
מתיר לטלטלו טלטול גמור ולרכ אלף דונק טלטו
מן הצד ואף הראש זל הסכים לדברי רשי ואם הוא מוטל בחמה
או בבזיון כגון שהוא כסריח אם יש לו ככר או תנוק בניחו עליו
ומטלטלו על ידו אפי' ברשות היחיד לכרמלית והים כמול כתב
שמוטב להוציאו לכרמלית בלא ככר ותנוק מעל ידם כדי למעט
ההוצאה שלא אמרו על ידי ככר ותנוק אלא ברשות היחיד
בחמה לצל וכתב עוד שנראה שמותר להוציאו אפי' לרשות
הרבים על ידי תנוק אבל לא על ידי ככר שאינו טפל למת אלא
שזח אסר אבל כל שאר דברים האסורין לטלטל לא התירו על
ידי ככר או תנוק הילכך אותם שמטלטלין מגורה שהרליקו עליה
גשבת על ידי ככר או תנוק לא יפה הם עושין ואם אין לו ככר
או תנוק לא יטלטלו כלל אפי' להפכו **במטה** לטלטל מן
הצד לצורך דבר האסור אסור היה מוטל בחמה ואין לו מקום
לפנותו אינו רשאי לעשות לו אהל להציל אלא באים שני בני
אדם ויושבין בצדו חם להם **למטה** מביא כל אחד מטה ויושב עליו
חם להם מלמעלה מביא כל אחד כחצלת ופורס על גביו וזקף
כל אחד בפתו והולך לו בענין שתיעשה הבחיצה מאיליה שנראה
כאלו עשה לצורך החי שאין כחללין השב לצורך כת אפי' באיסור
דרכן אבל התירו לסוכו ולהדירו ולשמשו מעל הככר וככר
שלא יזיז בו לא ידו ולא רגלו ולא שום אבר ואם היה פזי הולך
ונפתח קושר לחיז העליון שלא יפתח יותר אבל לא יורידנו
לסוגרו שאם כן היה מוזי בו אבר ואין מעמיצין עיניו כדי שיסגרו
דהוה ליה מוזי אבר טלטול מן הצד לצורך דבר המותר
מותר הילכך מעות ששכה על הזכר נוער את הזכר וזן נופלית
וזן צנון שטמן בארץ מקצת עליו מגולין נוטלו אעפ' שבנטילתו
מוזי עפר במקומו וטלטול בגופו אפי' לצורך דבר האסור מותר
הילכך קש שעל גבי המטה והוא מוקצה מנענעו כגופו ואם הנח
עליו מבעוד יום כר או כסת מנענע אפי' בידו שהרי הבינו מבעוד
יום לשכוב עליו פירות הטמנין בתבן או בקש הבוקצה אפילו
כולן ככוסין יכול לתחוב בהן כחט כדי שינעור הקש מעליהם
שיב

מי

שיש לו מקום מיוחד לבית הבסא יכול להכניס עמו
אבנים לקנח מלא ידיו אין לו מקום קבוע מכניס
עמו כשיעור **בבונה** קטנה ואם ניכר באבן שקנחו ברבות
להכניסו אפי' הוא גדול הרבה או אפי' אם הם הרבה ומותר
להעלותו לגג לקנח בו ולא אמרינן כיון שיש לו מקום מיוחד
לבדו יעלם שם מערב שבת צרור שעלו בו עשבים מותר
לקנח בו ולא חיישינן שמא יתלוש ולא יקנח באדמה מפני שהיא
נפרכת וביון שאינה ראויה לקנח אסור לטלטלה אסור לקנח
בחרס אפי' כחול משום סכנה הוי לפניו בשבת צרור ואזני חרס
חלקים שראוין לקנח בהם כקנח בחרס שהוא דאוי לטלטל לכמו
בו הכלי ולא יקנח בצרור צרור ועשבים לחים יקנח בעשבי
אבל ביבשים לא משום סכנה שהן חדין וכוחתין הבשר
היה צריך לנקבו ואינו יכול לפנות שרפואתו למשמש בפי
הטבעת לא ימשמש בכל ידו כדרך שעושה כוול גשום השרת
גימין אלא ימשמש בלאחר יד כשתי אצבעותיו ור"ח פירש שלא
ימשמש בצרור של הקנח להחליק כדרך שעושה כחול משום
כתישה אלא בלאחר יד תשובה להר באירו מרוטנבורק
ששאלת על משמש הברזא כפי הטבעת אם מותר בשבת אמרי'
התם אמר רבא אסור למשמש בצרור בשב כדרך שעושה כחול

בתקיף ליה כר זוטרא ליסתכן וכשני בלאחר יד אלמא על ידי
שינוי שרי כגון שאוחזו הצרור או הברזא בשתי אצבעותיו
ונמשמש אבל בכל היד לא ואם תתיב כולו כגוף היה נראה דשרי
לצאת בו דלא דמי להא דתנן בפרק המצניע דמוציא בפיו
ובכרפקו פטור וכל פטורי שבת פטור אבל אכזר דזתם כשהוא
פותח פיו ופושט כרפקו המשיך נראה אבל הכא שהו בלוע כולו
בגוף היה נראה דשרי אמנם אינו בתירו כיון שכניסו תדיר כדי
לחזור ולהוציא אע"ג דלא דמיא במש להני איכא למיכר דפטור
אבל אסור בי הני וחזאי ואיפשר במשמוש גרידא ועל ידי ש
שינוי ובהכי סני דלא ליסתכן לא שרינן ליה להכניסו כולו אפי'
על ידי שינוי לצאת בו בשבת ע"כ אסור לפנות כשדה
ניר בשבת שכא יבא לאשווי גומות

פקק

החלוק כגון לוח או שאר כל דבר שסותמין בו החלוק
יכולין לסותמו אפילו אם אינו קשור ולא אכרי דהוי
כמוסיף על הבנין ובלכד שיחשב עליו כערב שבת לסותמו בו ו
וכדבי מידא סני וקנה שהתקימו להיות נועל בו נמי אין צריך ש
שיקשרנו כדל' וכמדמי לבני טפי מפקק החלוק ולא סני ככחשב
שיחשב עליו כמאמול וצרי' שיתקננו לכך לרשי צריך שיתקננו
לשם כלי שיהא ראוי לשום תשיש ולוית אין צריך שיתקננו אל
לנעול בו ונגד שהוא יתד שנועלין בו ותוחכין אות באכקופ'
למטה ודוכה טפי לכנין לא סני בהכי ואין נועלין בו אלא אם
ידא קשור וכיצד יהא קשור אם יש בראשו גלוסטרא פי' שהו עב
באחד כן הראשים וראוי לכתוש בו שדוכה לכלי סני אפילו אם
קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות נוטל בו ואפי' אם אינו קשור
בדלת עצמו אלא בכריח הדלת א פי' אם ההבל ארוך ואינו תלוי
כלל באייר אלא כולו מונח בארץ ואם אין בראשו גלוסטרא אם
הוא קשור בדלת עצמו סני אפי' בחבל דק שאינו ראוי לינטל בו
ואפילו כולו מונח בארץ ואם אינו קשור בדלת אלא בכריח

צריך שיהא הקשר אכדין שיהא ראוי לינטל בו
ואפי' הכי אין צריך שיהיה תלוי אלא אפי' כולו מונח בארץ שאין
אסור אלא כששומטו ומניחו בקרן זורת וכל נגר שאמרנו מיירי
שהאסקופה גבוה וכשינועץ אותו כמפתן אינו נקוב בארץ אבל
אם נפתחה האסקופה בענין שבשמכניס הגנר בחור נוקב תחתיו
בארץ הוי כנין ואסור לנעול בו רחכה שאחורי הבתים שאין
נכנסין ויוציאין בה תדיר אם עשה דלת לפתחה או שתולה בה
כחצלת של קנים וכן פריצה שגדרה בקוצים כעין דלת אם יש
להם ציר או אפי' אין להם ציר אלא שהיה להן ציר נועלין בהן אפי'
הן נגדרין בארץ רק שקשרן ותלאן לנעול בהם ולא חשיב כבונה
שניכר בהן שהוא דלת כיון שהיה לדם ציר אין להם ציר ולא היה
להם ציר אין נועלין בהן אלא אם כן הן גבוהים מן הארץ ג' טפחים
ופתח העשר לכניסה היציאה תדיר נועלין בו אפילו לא היה ציר
לעולם והוא נגרר דלת העשוי מלוח אחת או שאין לה
אסקופה התחתונה וכשפותחין בה שוכטים אותה ועוקרים אותה
אין נועלין בה אפי' יש לה ציר שידה תבה ומגדל שפתחיהן
מן הצד וש להם שני צדין אחד למעלה ואחר למטה אם יציא
התחתון כולו כמקומו אסור להחזירו שכא יתקע אבל אם יציא
מקצתו דוחקו עד שמחזירו למקומו כיון שהעליון נשאר במקומו
בקל יכול להחזיר התחתון אבל כשיציא העליון אסור אפילו
לדוחקו ולהחזירו למקומו כשהוא פרקים אסור להחזירה
ולחזקה ואם תקע חייב חטאת ואם היא רפויה מותר לכתחילה
וראיתי כתוב על שם הרם מרוטנבורק דהוא הדין כוס של פרקים

בדה שנשמט אפי אחת רבותיה אסור לטלטה וכל שכן אם
נשמטו שתיים לכנים שנשארו מן הבנין מותר לטלטה סדרן ז'
על זה והקצם לבנין אסור לטלטה כל דבר שאינו כלי כגון
צרות שבהצד וכיצא בהם אסור לטלטה קוף המונח ברה
מותר לטלטה פחות מן אמות ובכרמלית אפי טובא נמו
שרי סולם אפי של עליה והוא גדול מותר לטלטה בשבת
כחצר והים במזל אסרו אבל של שובך מותר לנטותו ממקו'
למקום אבל לא יוליכנו משובך לשובך חריות של דקל
שקצץ לטרפה מוקצין הן ואסור לטלטה שב עליהן מעט פבעו'
יום מותר לישב עליהם בשבת וכל שכן אם חשב עליהם מבעוד
יום ל שבת עליהם אפי כחול או שקשרן לישב עליהם וכן
פשתן סרוק וצמר כנופץ שנותנין על הבכה אם חישב עליהם
לצאת בהן או שיצא בהן כחול או שצונקען בשמן דגלי דעתיה
דלמכה קיבוי או שכרכן במשיחה מותר ליתנם על הבכה בשבת
שאין בהן משום מוקצה ומשום רפואה נמי ל' א שאינו אלא כמו
כלבוש שלא יסרטו בגדיו כמכה עורות בין של אומן בין של
בעל הבית מותר לטלטה נסרים של בעל הבית מותר
לטלטה ושל אומן אסור אלא אם כן חישב עליהם מבעוד יום
ליתן עליהם פת לאורחין או תשמיש אחר עצמות שראוין
לכלבים או קליפין שראוין למאכל בהמה ופידורין שאין בהם כוונת
מותר להעבירם מעל השלחן אבל כל דבר שאינו מאכל בהמה
אין מטלטה אות' אלא מבעד את הטבלא והן נופלין וחבילי
עצים וקש שהתקין למאכל בהמה אפיהם גדולים הרבה מותר
לטלטה אין מטלטה הלויף אע"פ שהוא ראוי לעורכים ולא
את וחצב אלא אם כן יש לו צבים ולא שכרי וכוכית אלא אם כן
יש לו נעמיות ולא חבילי זמורות אלא אם כן יש לו פילין והא
חרדל אלא אם כן יש לו זנים גרעיני תכרה כותר לטלטה
ומכל בקום אדם חשוב צרי להחמי' על עצמו שלא לטלטה אלא
דרך שינוי חבילי קש וחבילי עצים חרדין הראוין למאכל
בהמה אפי' אם הם גדולים הרבה מותר לטלטה בשר חי אפי'
טפל שאינו מלוח כלל ותפוח מותר לטלטה שראוי לכלבים
דג בלוח מותר לטלטה ושאינו מלוח אסור לטלטה שאינו ראוי
אפי' לכלבים כתב ה"ם במזל חבית שנתגלית ואכתיב שנשברה
אע"פ שאינם ראוין לאכילה נוטלין ומניחין במקום המוצנע כיוצא

בו קביעה שאינו מוכחה אע"פ שאין יוצאין בו מטלטה אותה
צואה של תרנגולין ובמזחית בחצר מותר להוציאה שהוא נגרף
של רעי שמותר להוציאו אפי' בלא כלי ואם הוא בחצר אחרת
שאינו דר שם אסור להוציאו ואם ירא מפני התינוק שלא יתלכלך
בה מותר לכפות עליה כלי אע"פ שמותר להוציאו גרף של
רעי אסור להחזירו אלא אם כן נתן לתוכו מים אסור להביא
לפניו דבר שימאס כדי להוציאו כשימאס בעיניו אבל מותר
לקבועישיבתו אצלו כדי להוציאו לאחר שימאס מבנים אדם
בלא קופתו עפר ומיחד לו במקום רעוש' בו כל צרכיו כיון שהבינה
לכך אבל אם נתנה באמצע הבית בטל אגב עפר הבית ואסור
לטלטה כופין הסל לפני האפרוחין כדי שיעלו וידדו בו
תרנגולת שברחה דחזק אותה מאחוריה כדי שתכנס אבל אין
מודיין לקח אותה באגפים אע"פ שרגליה בארץ וכודיין עגלים
וסיחים חיה ושאר עופות ובלבד שלא יגביהם בענין שיעקרו
דגריהם מן הארץ ודוק בחצר אבל בכרמלית לא וכל שכן ברשות
הרבים והאשה מודה את בנה אפי' ברשות הרבים ובלבד
שלא תגררה אלא היא מגביה רגלו האח' ויניח השנייה על הארץ
וישען עליה עד שיחזור ויניח רגלו שהגביה שנמצא לעולם הוא
בשען על רגלו והארת שט

נוטל

אדם את בנו שיש לו געגועין עליו עם אבן
בידו אבל אם אין לו געגועין עליו או אפי' יש
לו געגועין עליו ומטבע בידו לא יטלנו כלכלה
שהיתה נקובה וסתמה באבן מותר לטלטה שהרי נעשה האבן
כדופנה וכן דלעת שתולין בה אבן כדי להכביד למלאה
בה אם הוא קשור יפה שאינו נופל מותר למלאה בה שהוא כמו
הדלעת עצמה שהוא בטל אגבה ואם לאו אסור למלאה בה
כלכלה מלאה פירות ואבן בתוכה אם הם פירות רטובים כגון
תאנים וענבים יטול אותה כמות שהיא שאם ינער הפירות מתוכה
יפסדו אבל אם הם פירות שאינן נפסדין ינערם וינער גם האבן
עמהם ולא יטלנה עמה שכח אבן על פי החבית או מעות על
פי הכר מטה החבית על צדה ומנער הכר והן נופלות ואם הניח
עליהם מודעת אסור להטות ולנער ופי' מניח כשהניחם על דעת
שישארו שם כבניסת השבת ופי' אם שכח שהיה דעתו ליתלם
מבעוד יום בשעה שהניחם שם ושכח שם אבל בעל התרומו'
כתב אפילו הניח אדעתא שישארו שם בבניסת שבת לא מיקרי
מניח אלא כשהניח על דעת שישארו שם כל אותה השבת אבל
אם הניחם במיזב כדאי שיתלם בשבת מותר לנער למחר וחבית
והכר והם נופלות כדנתן טומנין כגו' צמר ואין מטלטה אותן
כיצד עושה מנער הקדרה והן נופלות ואם החבית בין החביות
בענין שאינו יכול להטות אותה במקומה ושכח עליה אבן יכול
להגביהה כמו שהיא עם האבן למקום אחר להטותה שם כדי
שיפול מעליה וכל זה בצריך לגוף החבית וספי' לו בהטיתה
שעל ידי זה תפול האבן אבל אם צריך למקום החבית ולא תספי'ק
לו להטותה יכול לטלטה עם האבן שעליה לפנות מקומה שי
שתולין בה בשר או דגים מותר לטלטה אע"פ

עץ

דמאוס דקימא לן במוקצה מחמת מיאוס בר
שמעון ושרי אבל במוקצה מחמת איסור כגון נר שהדליקו בה
באותה שבת לא קיימא לן כותיה ואסור אפי' לאחר שכבה אבל
בכל שאר דבר קיימא לן בר' שמעון דלית ליה מוקצה אל' בגרוגרו
וצמוקים שהעלם לג' ליבשן והן מסריחות קודם שיתיבשו דכיון
שיודע שיסריחו וראי' הסחך דעתו מזה ועוד שדחה אותו בידים
בהא מודי שאסורין אבל שאר כל דבר אפי' חטין שזרעין ועדין
לא השרישו וביצי' שנתנו תחת התרנגולת מותר לטלטה ומוקצה
מחמת חסרון כים כגון כלים שחשובין בעיניו ופקפדי עליהם
ומיוחד להם מקום מודי' ר' שמעון ואין מוקצה לחצי שבת בין
באיסור אבילה בין באיסור שלטול הילכך כל דבר שהיה ראוי בין
השמשות אפי' אירע בו דבר שנתקלקל בו ביום חזר ונתקן שרי
אבל כל דבר שהוקצה בין השמשות אסור כל היום כל דבר
שאסור לטלטה אסור ליתן תחתיו כלי כדי שיפול לתוכו כפני
שאסור הבל מטלטה ודומה לסותר שסתר זה הכלי כמה שהיה
ראוי תחלה אבל מותר לבסותו עליו ובלבד שלא יגע בו דבר
שמותר לטלטה והניח עליו מבעוד יום דבר האסור גם התחתון
אסור מפני דבר האסור המונח עליו והלכך בטח שיש עליה
מעות או אפי' אין עליה עתה והיו עליה בין השמשות אסור לטלטה
אין עליה עתה ולא היו עליה בין השמשות מותר לטלטה אפי'
יחידה למעות והניחן עליה מבעוד יום אם טלקן זהו לרב אלפס
אבל ר' ת' אומר היבא שיחדה והניחן עליהן מבעוד יום אע"פ
שטלקן ואם יש עליו דבר האסור ודבר הבותר כגון מחתה שיש
עליה אפר שמותר לטלטה לכסות בו הרוק ויש עליה גם שברי
עצים שאסור לטלטה מותר וכגון שדבר הבותר חשוב מרכיב
האסור אבל אם דבר האסור חשוב יותר מדבר הבותר בטל אצלו
ואסור לטלטה

שיא

הזכוכים ניצודין כתבה שאם בא לפתוח התבה ולשל' יברחו ולא
דמי לדוריס כבודת דקתני פורסין מחצלת על נכי הכוורת
ובלבד שלא יבין לצוד כי הכוורת קטנה היא והדבורים ניצודין
בה ועוד דבכוורת גופה קתני ובלבד שלא יבין לצוד אלמא כי
לא מבין שרי צבי שנכנס לתוך הבית ונעל אחר בפני
חייב נעלו שנים פטורין לא יוכל אחד לנעלו ונעלו שנים חייבין
ישב הראשון על הפתח ומלאו וישב השני בצדו אעפ' שעמד
הראשון והלך לו השני פטור ומותר והראשון חייב הצד נחש
לרפואה חייב ואם בשביל שלא ישכנו מותר לכתחלה שמנה
שרצים האמורין בתורה הצדן סתם שלא פירש אם צריך להם
אם לאו חייב והחובל בהן אעפ' שלא יצא מהם דם אלא נצטר
תחת העור חייב ושאר שרצים אינו חייב החובל בהן אלא אם כן
יצא מהם דם והצדן לצורך חייב ושלא לצורך פטור אסור לצד
פרעוש ודווקא מעל הארץ או מעל בגדיו אבל אם הוא על בשרו
ועוקצו מותר לצוד ואסור להורגו אבל כינה מותר להורגה והני
מילי בלוקחה מעל בגדיו או מעל בשרו אבל המפלא בגדיו אסור
להרוג גם כינה שמא יבא להרוג פרעוש ודוק במפלא בגדיו גזירה
הריגת כינה אטו הריג פרעוש שאינן ביציות בראש וד' יסוף פי'
והשחור הוא כינה והלכן הוא פרעוש ור' פי' איפא ונהגו כרת
חמש נהרגין בכל ענין לפי שכוועדין להזיק וזכו שבמצרי' וצדקה
שכננה עקרב שבכזיב ונחש שכארץ ישראל וכלב שופה בכל
מקום שאור מוזיקים אם רצין אחריו מותר להורגו ואם לאו אסור
להורגו נחש ועקרב דורסן לפי תוכו והואיל והן מוזיקין מותר
וכן ברוק שלפניו יכול לדרוס עליו ולא חיישינן שמא ישוה גומל'
ביון שאינו מבין לכך וכתב הר' מאיר מרוטנבורק שאין לשפשפו
ברגליו דלא קאמר אלא דורסו אבל לא לשפשפו וכן כתב הר"ם
במו"ל לא ירוק על גבי קרקע וישוף ברגליו דלא קאמר אלא
דורסו אבל מותר לדרוס רוק קעל גבי קרקע לפי תוכו שיה'
קשר העומד להתקיים לעולם חייבין השאת על
כל ירתו והתרתו בין אם הוא של אומן או של
הדיוש והעומד להתקיים שבעה ימים פטור אבל אסור לצורך
מצוה כגון שקשר למדוד שיעור אחד כשיעורו התורה מותר
לכתחלה ושעומד להתיר בכל יום מותר לכתחלה וכתב
בספר התרום רצועות שקושרין באבגט ואין מתירין אותן אלא
בשמחליפין הבגסים אסור לקושרין בשבת רצועות שבבגד
שעל הכתף שמוזקין בהן הבגד שיעאו אסור להחזירם חיישינן
שמא יקשור מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס שאינו
קשר של קיבא אבל אין פותחין אותו מחודש דמתקן מנא הוא
קושרין דלי לבד אף בחבל ולא חיישינן שמא יבטלנו שם
והיה של קיבא והוא שיחיה חבל של גרדי אבל חבל דעלמא
לא וענינה מותר אף בחבל דעלמא דלאו קשירה הוא קושרין
חבל בפני הפרה בשביל שלא תצא אפי' בשני ראשי הפתח ולא
חיישינן שמא יתיר ראש האחד ויצאנה דרך שם ויניח ראש
השני קשור מטלטלין חבל גרדי לקושרו באבוס ובפרה ולא
חיישינן שמא יתיר ראש האחד ויניח השני קיים אבל חבל
דעלמא לא שיה'
המבשל בשבת חייב ולענין המתבשל פליגי ר'
מאיר סבר אם נעשה בשוגג מותר אפי' בו
כיום בין לו בין לאחרים ואם נעשה במזיד אסור בו כיום אפילו
לאחרים ולמוצאי שבת מותר אפילו לו ור' יהודה סבר בשוגג
מותר למוצאי שבת אפי' לו ובו כיום אסור אפילו

לאחרים ובמזיד אסור לו עולמית ולאחרים מותר למוצאי שבת
וד' יוחנן הסנדלר סבר בשוגג אסור לו עולמית ולאחרים מותר
למוצאי שבת ובמזיד אסור לעולם בין לו ובין לאחרים ופסקו
הגאונים כר' יהודה דבמזיד אסור לו לעולם ולאחרים מותר
למוצאי שבת מיד ואין צריך להמתין בכדי שיעשו וכשוגג אסור
בו כיום גם לאחרים ולערב מותר גם לו ור' פסקו כר' מאיר
דבשוגג מותר אפי' לו בו כיום ובמזיד אסור בו כיום אף לאחרים
ולערב מותר גם לו ויראה שאין חילוק בכל מעשה שבת אבל
בעל התרומות כתב דוקא במבשל בשבת בשוגג מותר אפילו לו
דמעיקרא חזי לכוס אבל השוחט או שאר פלאכות דמעיקרא לא
חזי כלל כגון שהדליק נר אפילו בשוגג אסור לו באותו שבת
השוחט לחולה בשבת לא שנה חלה מאתמול לא שנה חלה היום
מותר לבריא לאכול חי ובלא מליחה אבל המבשל לחולה אסור
לבריא שמא ידבה בשבילו כשם שאסור לבשל באור כך אסור
לבשל בתולדות האור כגון ליתן בעצה בצד הקורה בשביל ש
שתצלה ואפילו בתולדות חמה נמי אסור כגון סודר שנתחמם
בחמה אסור ליתן בו ביצה כדי שתצלה גזירה אטו אור אבל כתבה
עצמה כגון ליתנה בחמה או ליתן מים בחמה כדי שיחמו מותר
ואסור להטמינה בחול ובאבק דרכים כדי שתצלה אפי' תבטיל
שנתבשל בכדי יש בו משום בשול אם נצטנן כבר אבל בעודו
רותח לא ואם לא נתבשל כל צרכו אפי' נתבשל כגאב בן דרוסאי
שייך בו בשול אפילו בעודו רותח והני מילי שיש בשול אחר
בשול בתבטיל שיש בו ברוק אבל דבר יבש שנתבשל כבר מותר
לשרותו בחמי בשב' דתנן כל שנה בתמי מלפני הטב' פי' שנתבשל
כבר שורין אותו בחמין ומוקף לה בתרנגולת דר' אבא שנתבשלה
כל צרכה והיתה יבשה וכל שלא בא בחמין לפני השכת אין שורין
אותו בחמין בשבת דחשיב במבשל אבל כדחמין אותו בחמין חרין
כמליח השן וקוליים והאספנין פי' דג קטן שאין צריכין אלא בשול
מעט הרוחתן הוא גמר כשולן וכתב הר' אליעזר מצדין אע"י שאין
בשול אחר בשול כדבר יבש כדבר שנאפה או נצלה יש בו כשול
בשול אם בשלו אחר כך במשקים ואסור ליתן פת אפי' לתוך כלי
שני שהיה סולדת בו ותיכנה למה אסרו בכלי שני ואיפשר דמזכיר
ליה למלח דקאמר בגמרא לחד לישנא שמבשל אפי' בכלי שני
ואינו נראה לאסרו בכלי שני וכתב הר' פרץ שבאפיה אחר
אפיה וצליה אחר צליה ויא' שגם זה אסור לדברי הר' אליעזר
כמין והוא כתב שאפי' לדבריו אין אפיה אחר אפיה ולא צליה
אחר צליה כלי שיש בו תבטיל קר אסור ליתנו על גבי קדרה
הטמונה כדי להתחמם אם הקדרה חמה בענין שהעליון ינול
להתבשל ואם אינו יכול להתבשל מותר אם אין בו דבר קרוש
אבל אם יש בו דבר חם יכול ליתנו כדי שישמר חומו כלי ראשון
מבשל אפי' לאחר שהעבירו מעל האש הילכך אסור ליתן בו אפי'
בשר שור אעפ' שצריך בשול רב ואינו מתבשל לחלחית שבו
מתבשל ומותר ליתן בו מלח שאינו נמנה לו תבשל מיחם של
נחשת שהעבירו מעל האש ואין בו מים או שיש בו מים חמין
לא יתן בו מים מעטים מפני שהן מתחממים אבל נתן
בו מים רבים לדפשירים אפילו אם מפעפעין אוונו ומהזקן אותו
שרי כיון שאינו מבין לכך כוס שהריק בו מים חמין מכדי ראשון
לשתייה מותר לערב עמהם צוננן בין שיתן חמין שבו לתוך
הצוננן או שתן הצוננן לתוכו אבל ספל שיש בו מים חמין ל
לרחיצה אפי' הוא כלי שני אסור ליתן בהן צוננן דכיון שהם ל
לרחיצה כתמא חמין הן הרבה ומתבטלין הצוננן שמעריכין בהן
אבל לערות מהם לתוך צונן מותר דתתאה גבר וכן הדין בכלי
ראשון והוא לשתייה שבת לערות ממנו לתוך

אסור להזוירו אלא אם כן יראה רפוי ונראה דכוס אין דרך להדקו כל כך ושרי בכל ענין קודם שנשכרה מותר לסומכה כירוכות הבטה שהן כלי כדי שלא תרד יותר אבל לא כדי שתעלה דאם כן הוזה ליה בניה והוא שיהו רפוי שיכול לישלם כשירצה אבל אם מהרקם שם אסור חצר שנתק' קלה בימי גשמים יכול לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסיף על הבנין ובלבד שיטנה שלא יזרה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה ש

אין

שיהפכה ויבא חתכן על שוליה שיד בנן וסתירה ככלים ודמי מיל שאינו בנין מבש בנן חבית שנשכרה ודיבך שכריה בזפת יכול לשכרה ליקח מה שבתוכה ובלבד שלא יכוין לנוקבה נקב יפה שיהא לה לפתח דאב היה ליה מתקן מנא אבל אם היא שלמה אסור אפי' לשוכרה ואפי' נקב בעלמא אסור לנקוב בה מחדש ואפי' יש בה נקב חדש וכו' להרחיבו אסור היה בו נקב ונסת' אם הוא למטה מן השמרים אסור לפותחו דכיון שהיא למטה וכל כובד היין עליו צריך סתימה מעליה וחשיב כפותח מחדש למעלה מן השמרים מותר לפותחו מותר להתיז ראש המגופ' בסוף דלאו לפתח מבין כיון שמכיר ראשה אבל לנוקבה בצדה אפי' כרומה שעושה נקב גדול ואינו דומה לפתח אסור רודאי לפתח מבין כיון שאינו מסיר ראשה ודמי כלי בצדה אבל למעלה מותר לנוקבה דלאו לפתח מבין שאין דרך לעשות פתח למעלה מפני קצר וצרותו שיפלו בה אבל בצדה אסור דלפתח מבין כדפרישי' חותמות שבכלים כגון שידה תבה ומגדל ש שהכסוי שלהם קשור בהם בחבל יכול להתידו או לחותכו בסכין או להתיר קליעתו וכתב הר' פרץ אבל התרות שנועלין בהן אסור להתירם דדמי כבנין גמור וכתב א"א הרא"ש ז"ל ודווקא בעין קשירת חבל כיוצא בו אבל פותחת של עץ ושל כותכת אסור להפקיע ולשבר דבבלי נמי שייך בנין גמור וסתירה גמורה ובספר המצות קטן כתב וכשכירת פותחת של תבות נחלקו בה הר' אלעזר מתיד והר"י אומר ומיזע על ידי גוי יש להקל ע"ב ושברקע בגון דלת של כור שקשור בו חבל יכול להתידו דלאו קשור של קיימא הוא שהרי עומד להתיר אבל לא מפקיע וחותר משום סתירה אסור לחתוך שפופרת וליתנה בנקב שבחבית כדי שיקלח היין היתה חתוכה כבר מותר ליתנה אפי' לא נתנה שם מעולם וכל שכן שמותר להזוירה אם היתה שם ונפלה עליה של הדם אם היא קטום ויש לו הרבה מהם קטומין מותר

ליתנו בנקב במקום מרוב כדי שיקלח היין ואם אין לו אלא אחד אפי' אם קטום ועומד אסור ליתנו שם אסור ליתן שעוה או שבן שהוא עב בנקב החבית מפני שהוא מברח חבית שניקב והיין יוצא כמנו אסור ליתן בו כד של שום לסותמו ואם הוא מערים ואומר שניתנו שם להצניעו אסור לאיניש דעלמא ולצורבא מדרבנן שרי שטו

אסור

לעשות אפי' אהל עראי בשבת ויט' ופ' ר"שי שאין אסור עשיית אהל אלא בגג ולא במחיצות ורת' פ' דבבזיעה נמי אם עושה אותה להתיר סובח או להדיר טלטול אסור אבל אם אינו עושה אלא לצניעות בעלמא מותר עצים שתוקעין ראשן האחד כדופן הספינה וכופפין ראשן השני כדופן השני של הכפינה ופורסין מחצלת עליהן לצל אם יש ברחבן טפח או אפילו אין ברחבן טפח ואין בין זה לזה שלשה טפחים חשיבי כאהל ומותר לפרוש בשבת מחצלת עליהן דהוה ליה תוספת אהל עראי ושדי ואם לאו הוה ליתחלת עשיית אהל ואסור וכן מחצלת פרושה כד יטפח

מותר לפרשה כולה בשבת דהוה ליה תוספת אהל עראי אבל אסור לפרושה בתחלה בשבת פודיא כלמעלה לכמה שרי מבטה למעלה אסור פר' שי מבטה כשעמידין אותה אסור ליתן דרגלים ולתת נקדשים עליהם אלא ישיב הקדשים תחלה ואח"כ יתן הרגלים תחתיהם ופ' התוכפות שלא יתכן לאסור זה אם לא יהיו הרגלים ד' דפין מחוברין בד' דופני התבה שאין העולם נזחק ליתן השלחן על גבי הרגלים בשבת וכן מבטה שמעמידין אותה ואחר כך פורשי' עליהם עור דמי לאהל ואסור להעמיד

הפרוש עליהם פירש חייב חטאת אבל מבטה בעין שלנו אם היתה זקופה או מוטת על צדה מותר להושיב על רגליה דלאו מידי עבד וכן כסא העשוי פרקם וכשרוצים לישב עליו פותחין אותו והעור נפתח וכשמסידין אותו סוגרין אותו והעור נכפל כות לפותחו לכתחלה וכן כשמסדרין חביות זועל גב זו אחת על גבי שתיים אחוז העליונה בירו ויסדר התחתונה תחתיו אבל לא יסדר התחתונה תחלה והעליונה עליהם אבל אכנים של כות הכבא מותר לסדרן וכתב הרשב"א בשם התוספת' שלא אסרו אלא בכי דמי גונא שצריך לאויר של מבטה אבל אם אין צריך לאויר של מבטה שרי על כן מותר להניח ספר אחד מבאן ואחד מבאן ואחד על גביהן משמרת שתולין אותה לתת בה שמרי' לסננין ומותרין פיה לכל צד חשיב עשיית אהל ואסור לנסתה

כילת חתנים והיא נתונה על שני עצים זקופים וכולטין מהמטה אחד לראש המטה ואחד לרגליה וקנה נתון עליהן ויביל' פרושה עלי' ויורדת לכאן ולכאן מותר לנסותה והוא שלא יצא בגנה רחב טפח והיא בפחות מג' טפחים סמוך לגנה טפח פ' שאינו מתרחבת טפח עד לאחד שירדה ג' טפחים ואין בשיפועה טפח פ' שאין כל צד וצד מתפשט למטה להתרחק טפח מכנגד אמצעות דחינו שאין כרומה למטה שני טפחים שאינה עשויה לישן תחת' אלא לני ומייד נמי שאינה יורדת למטה טפח בזקיפה בלא שיפן' לאחר שכלה השיפוע אבל אם יש בגנה טפח או בפחות מג' סמוך לגנה טפח או שיש בשיפוע טפח או שיורד טפח בזקיפה אסור לנסתה ואם כרד עליה מאתמול חוש או משיחה לנסתה בג' מותר אפי' אית ביה כל הגי ומכ' במקום שאין בני תורה לא שדינן על ידי כריכת חוש שלא יבאו לזלזל בה שלית כפולה שקושר' בין שני כותלים והיא משלשלת ונוגעת בארץ ונכנס לישן תחתיה לא יעשה לכתחלה ואם כרד עליה חוש או משחה מותר לכתחלה ופ' רב אלפס אפי' אין בגג טפח לא יעש בו לכתחלה וא"א הרא"ש ז"ל

הצד

כתב ודיא אם אין בגג טפח ולא אחד משאר דברים שאוסרין בבילה מותר לכתחלה כמו כלה אלא מייד שיש בגג טפח או אחד משאר דברים האוסרים בבילה הילכך אסור ואפי' הכי אם כרד עליה חוש או משיחה מותר לכתחלה חלק הפרוש לפני הפתח מותר לנסותו ולפורקו שאין אהל עראי בלא עשיית גג היכא שאינו בא להתיר בגד שטופחין על פי החבית לכסותו לא ישטחנו על פני כולו משו אהל אלא יניח קצ' ממנו מגול' שיש צפור למגדל שהוא ניצוד בו וצבי לבית או לביב' שהוא ניצוד בו חייב ואם אינו ניצוד בו פטור אבל אסור צד צבי ישן סוכא חייב חגר חולה או זקן פטור כל' דבר שבמינו ניצוד חייב עליה אין במינו ניצוד פטור אבל אסור הילכך זבובים אע"פ שאין במינן ניצוד אסור לצודן לכן כתב בעל התרומות שאסור לנעול בשבת התבה שיש בו זבובים אלא יתן סכין או שיש דבר בין הכיסוי לתבה בענין שיכולו לצאת משם ונראה לי שאין צריך לדקדק בזה שאין

יבא לידי סחיט' אבל בגד העשוי לפרוש עליו מותר שאינו חוש' עליו לסחוטו ואסור להדק כוכין כפי חכית שיש בו משקין שמא יבא לידי סחיטה ספוג אין מקנחין בו אלא אם כן יש בו בית אחיזה כשום נזירה שמא יסחוט' חבית שפקקו בפקק של פשתן לסתום הנקב שמוציאין ממנו ודין התיר בערוך להסירו בשבת אצ"פ שאי אפשר שלא יסחוט וזוהו לוח פסיק רישית וקיימא לן כל פסי' רישית אסור וזוהו פסיק רישית דלא נחא ויה ושרי אבל שדרי היין גופל, לארץ חוי פסיק רישית דלא נחא ויה ושרי אבל אם היה כלי תחתיו לקבל היין אסור ודי' היה אסור אפי' והכא דלא נחא ליה

חבילי

פאה חבילי אוזב וקורנית הבניסן לעצים אין מסתפקי מהן הכניסן למאכל בהמה מסתפק מה וקוטם ואוכל ביד אבל לא בכלי ומלל בראשי אצבעותי אין עושין מי מלח הרב ביחוד לתת לתוך הבבשים שכיון שעושהו כדי להתקיים דמי לעיבוד שהמלח מקיימו אבל יכול לעשות מסנו מעט לתת לתוך החבשיל ואם נותן לתוכו שני שלישי מלח אסור לעשות ממנו אפי' מעט אסור למלוח חתיכת צגון ר' או ה ביחוד אלא מטביל כל אחת ואחת לכדה ואוכלה אבל ביצים מותר למולחן כתב הר' שמשון שאין למלוח ביחוד דהבוקפ פולין ועדשים שנתכשלו בקליפתן מותר לדרך פלפול בשבת בקתא של סכין אפי' הרבה ביחוד כיון שהוא דרך שינוי אסור ל לחתוך הירק דק דק שרומה לטוחן ואסור לרדות דבש שרבור' שרומה לתולש קמח של קליפת שנתייבש בתנור ועושין ממנו שתיתא אם הוא עבה אסור לגוכלה הרבה ביחוד אלא מעט מעט ואם הר' רבה מותר לגוכלה הרבה ביחוד על ידי שינוי וסוד השינוי שיתן קמח תחלה וא' חב ואמץ שכחול דרך ליתן דהחמץ תחלה חרדל שלשו כערב שבת למחר יכול לערבו בין ביד בין בבלי ונותן לתוכו דבש ולא ישרו' לעדכו בכח אלא מערבו מעט מעט שחלים שדכן מערב שבת למחר נותן יין וחמץ ולא ישרוף אלא מערב וכן שום שדכו מעט' למחר נותן לתוכו פול וגריס' ולא ישרוף אלא מערב ובעל התרומות כתב כל מה דשרי ל לערב משקה בחרדל או בשו' שכתשו מבעוד יום אבל בשבת אסור לתת משקה בחרדל או בשו' שכתשו מבעוד יום ואם הראש ז' ל ב בת כסבר ראשונה מותר לעשות אנמלין שהוא יין יסן דבש ופלפולין בפני שהוא לשתייה ואין עושי אלונתית שהוא יין יסן וסם צלולי ושמן אפרסמון שהוא לרפואה אין שורין והחלתית לא בפושרין ולא בצונגין שדרך לשרותו ולשתותו לרפואה ואם שתה ממנו יום חמישי ויום ששי וצריך לשתות גם בשבת מותר שכך הוא דרך רפואתו לשתותו ז' ימים זה אצ"פ זה הדל' מותר לשרותו בצונגין וליתנו בחמה מפני שיש בו סכנה אם לא ישתה ממנו שום ובו סר ומלילו שרסקן מערב שבת אם מחוסרין דיכה אסור לגמור דיכתן בשבת ואם אין מחוסרין אלא שדקה מותר לגמור בשבת ובתכ' הים במזל לפיכך מותר לגמור שדקה מותר הרפו בעץ פרוור בקער' בשב' אחר שמרדיין אות' מע' האש' שכב ביצה שנולדה בשבת אסור לאוכלה ואפי' לטלטל אסור ואפי' נתערב באלף כולן אסודות ויכול לכוף עליה כלי כדי שלא תשבר ובלבד שלא יגע בה ושבת שלאחר י'ט או לפני נולדה בזה אסורה בזה וכן שירי פתילה שכבו בשבת אסור להדליק בהם ביט' שלאחריו משום הבנה אם לא שכיבה אותם בחול קודם שאדליק בהם דהשתא הוכנו בחול וכן ל' פדים שנותרו בשבת וכו' אסור להדליק בהם טוב שלאחריו כי הכיבי הוא הגנות' בשביל' וגיבור' וכן נוחן לידלק

בפעם אחרת פידחת' שנשרו מן האילן בשבת אסורין בו ביים ולערב מותרין מיד אוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי לפיכך מותר לקטוף אפי' בסכין קש או תבן ולח צות בו שינוי אבל קיסס שאינו אוכלי בהמה אפי' לטלו כדי לחצות בו שינוי אסור מותר לטלטל עצי בשמים להריח בהם ולהניף בהם לחולה

ומוללו להריח בו וקוטבו להריח בו אחד קשין ואחד רכין המחלק לבני ביתו מגות בשבת כול להטיל גורל לומר למי שיצא גורל פלוני יחזה חלק פלוני שלו והוא שיהיו החלקים שני' ואינו עושה אלא כדי להשוותם שלא להטיל קבאה ביניהם אבל עם אחרים אסור כיון שמקפידין זה על זה וכו' לדי שאלה שאסור בשבת ולדי מדה ומשקל אבל ליתן מנה גדולה כנגד מנה קטנה ולהטיל גורל עליהן אפי' בבני ביתו ובחול אסור משום קוביא שכג לומר לחבירו מלא לי כלי זה אפי' הוא מיוחד

מותר

למדה אבל אסור להוכיח לו שום מדה כגון תן לימדה פלונית או פלונית כתב הר"ם במזל אסור לשקול כלל או למנות ולמדוד בין בכלי מדה כן ביד בין בחבל ומותר לומר לחבירו תן לי ביצים ואגוזים כמזן ואומר לתנווני תן לי ד' ביצים זה רמנים ובלבד שלא יוכיח לו שם דמס' ולא ככוס מדה ולא סכום מגן לומר כך וכך יש לך בידי תן לי כך וכך יהיה לך בידי כך וכך חמביא כדי יין וכדי שמן לא יביאום בסל וקופח כדרך חול אלא יביאום לפני' או על כתפו וכיצא בזה שיטנה כדרך חול אפי' אין בשינוי קלות במשא ואם אי אפשר לו לשנות מותר מדיחין כלים בשבת לצורך היום כגון שנשארו לו עדין סעודה לאכול אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין כלי שתי' מדיחין כל היום שכל היום ראוי לשתיה אבל אסור להטביל כלי חרס או להטביל בטומאתו ומותר לשפשף הכלים בכל דבר כדי לצחצחן וכיון שאינו מכון אלא לצחצחן מותר חוץ מכלי כסף ובגרתקו שאסור לשפשפו בהן והוא סך עפר המתקשה בחבית של עץ משכר' היין מפני שהוא עיקר תקונו והוא גור' אותו וחיב משו' מצה' שכר

אין כוכרין את התבן כבברה כדי שיפול המין לארץ ולא יניחו במקום נבזה כדי שידר המין אבל נוש בכברה ונותן לתוך האבוס א' עפ' שחמץ גופל כאלו שרי' כיון שאינו מכון לא ימדוד שעורים ותן לפני' בהמתו אבל כוקב הוא ככרי עצמו וממלא הכלי שלא כדרך המדיחה לדי' ולפי' די וקא משער לפי אומר דעתו אבל לא ימדוד כלל אין גובלי' המורסן לפני' בהמה אבל נותנין בו מים ומעבד בו במקל פעם אחת שתי' ופעם אחת ערב ומעידו מבלי אל כלי כדי שיתערב ואפי' כור או כורים יכול ליתן לפני' בהמה אחת ובעל התרומות אסר ליתן בו מים דנתינתו הוא גיבולו ולא ישרי אלא להחליך בו החקל שתי' וערב אחר שנתן המים מערב שבת ואם הראש ז' ל כתב כסברא ראשונה קשים של שבולים שקושרין בשנים או ג' מקומות מותר להתיך כדי שתאכל מהן הבהמה אבל אסור ל לשפשף בהן החיים כדרך שעושין באוכלי בהמה כדי שיהו נוחן לאוכלן ושומי אוכל בדבר שאינו אוכל שרי לעשותו אוכל אבל מטרח באוכלא בדבר שהוא ראוי להטביל' לא מרחי ביד להבשיר ולתקנו יותר עצים שקצצן מן הדקל רש מאבילין אתה לבהמה בעודן לחי' מתדין ומשפשפין בהן להאבילין לבחב' שאנן ראויין לח בלא שפשוף ונמצא שהשפשוף הוא להן שווי אוכל מחמתן חדלתיין שנתלשו מאתמול לפני' בהמה ואת הנבלה לפני' חבלבי ואפי' נתנבל' היום כר' שמעון דלית ליה מוקצה ואין מחמתן השח' וחורכי לפני' בין אם הוא דקה או גסה א' אובסין הגמל פידוש

לחוד צוננן ואסור לערות צוננן לתוכו והני מילי מעט צוננן
אנל אם הן ברובין אין יכולין להתכשל בהם אלא דהפיג צינתן
ביתר מותר ליתן קיתון של מים או של שמן כנגד האש ל
לדפיג צינתן ובלבד שיתנב רחוק מן האש בענין שאינו יכול
להתחבס באותו מקום עד שהאש היד סולדת בו ודחינו כל
שכריסו של תינוק נכוית בו אבל אסור לקרבו אל האש לכקום
שיכול להתחבס שהיה היד סולדת בו ואפי' להניח בו טעה קטנה
שתפיג צינתו אסור כיון שיכול להתכשל שם וכן בזהר ליתן
הקיתון בכלי שני שיש בו מים דכין אבל בכלי ראשון אסור ליתנו
ואסור ליתן אנפנו א אפילו ברחוק מקום מפני ע השוכן שנה
שנקרש חוזר וניכוח והנה ליה נולד ואסור ונספר המצות
התירו כיון שאינו עושה בידים וא"א הראש זל אסור וכן כתב
בספר התרומה

הבורר

חייב והני מילי בבורר בנפה ובכרה או בורר
לאיצר אפילו ביד אבל ביהו כדי לאכול מיד
מותר הילכך היו לפניו אוכלין עם פסולת שלהן בורר בידו
לצורך אותה אכילה ואם בידו יותר חייב בקנן ובתמחויו לא
יברור ואם בידו פטור ואם בידו בנפה ובכרה חייב ח
חטאת וכיצד הוא בורר אם יש טורח בבירית האוכל יות מברירת
הפסולת בורר כדרכו לזרוק הפסולת ואם יש יותר טורח בבירר
הפסולת כגון שהוא דק נוטל אוכל ומניח הפסולת וכל זה
בשהאוכל מרובה על הפסולת ככמותו ומשכחת באוכל מרובה
שאפי' הכי יש טורח יות בבירית הפסולת כגון שהוא דק בדפרשי'
אבל אם כמות הפסולת מרובה אסור אפילו לטלטלו שהאוכל
בטל בידו הפסולת וכמו לחים ובטנים שנשתברו ועדין מעורבין
בקליפת א"ע שדקליפות מרובות על האוכל לא מיקרי פסולת
מרובה עד האוכל כיון דאירחיהו ביהו וזהו כמו שזכר לפרו'
ותורבוס קאמר בגמרא דאפילו אוכל מתוך פסולת אסור והייב
טעמא מסו' דשלקי ליה זמנן ואי לא שקלי ליה לאוכל הוה מסרה
לכך חשיב אפי' ברירת אוכל בבירית פסולת ולפי זה תורבוס
שלנו שאין דרכן בכך מותר לבררו מתוך הפסולת והיו לפניו
שני מיני אוכלן אותו שרוצה לאכול עתה חשבו כאוכל והשני
חשוב פסולת ואסור לבוררו אין מולחן מלילות בשבת אלא
מורל בשנינו מעט בראשי אצבעותיו היו לו מלילות מערב
שבת מגפח מיד ליד ואוכל אבל לא כקנן ובתמחויו אין

שורין כרשינין פי' שמצויף מים עליהם בבלי כדי להסיר הפסולת
ולא שפין אותן ביד כדי להסיר הפסולת דהוה ליה כבורר אבל
נותנן בכברה אעפ"י שפעמים נופל הפסולת דרך נקבי הכברה
משמרת שמסנגן בה שמרים אפילו תלדה מערב שבת אסור
ליתן בו שמרי' לסננו נישום בורר אבל אם נתן בה שמרי' מערב
שבת יכול ליתן עליהם מים כדי שיחזרו צלולין ויין או מים שהן
צלולין יכול לסנן במשמרת ואין כאן משו' בידו כיון שהן צלולין
אבל עכורין לא ובשעת הגיתות שדרך לשתות היין עכור
קצת יכול ליתנו עם שמרין במסננת לסננו ואין בו משום בורר
ומשום ליבון נמי ליב' דמשמרת עשויה לכך ואינו חושש לליבונו
אבל בסודר שחושש לליבונו אסור משום ליבון ובשאר משקין
חוץ ממים דלא שייך בהו ליבון שרי וכשמסננן
היין בסודר צריך ליזהר שלא יעטה בגומא לקבל היין אלא ישפוך
עליו וחווא ישקע מעצמו וכן מותר לסננו בכפיפה ובלבד שלא
יגביה הכפיפה משולי הכלי טפח משום אהל אבל אסור ליתן
קסמין על פי הכלי ולסננו עליהם דדמי למשמרת וה"מ
במזל לא התיר אפילו בכפיפה וכודר אלא יין שאין בו שמרים

ומים צלולין אבל לסנן כמשמרת אפילו צלולים או בכפיפה
וסודר מים עכורין ויין שיש בו שמרי' אסור ואינו נראה כן מדברי
א"א הראש זל אלא בדפרישית מותר לערות בנחת בכלי לחב רן
ולא חשיב כבורר ובלבד שיכרין שמיד שיפסוק הקילוהו ובתחילין
הניצוצות לטפטף שיפסוק שאם לא יפסוק חשוב כבורר מה ש
שבורר הניצוצות מתוך השמרים • מסננת שנתן בה חרדל
לסננו מותר ליתן בה ביצה א"ע שהחלמון יורד למטה עם החרדל
והחלבון נשאר למעלה עם הפסולת לא חיישינן כבורר ש
שהחלבון והחלמון שניהם אוכלי' הם ואין נותנין אותו לתוכו אלא
לתקן מראה החרדל הילכך לא חשיב כבורר אוכל מתוך
הפסולת

זיתים

וענבים אסור לסוחטן ואם יצאו מעצמן אסורין
ואפי' עומדין לאכילה דלא הוה לן למיחש שמא
יסחוט אפי' הבי ביון שרובן לשתייה חיישינן שמא ימלך עליהם
לשתייה ואם נתרסקו יפה מערב שבת מותרין המשקין היוצאין
מהן כתב בעל התרומות גינת מלאה ענבים שבוטטין אותה
במקלות אין זה נתרסקו ואסור היין היוצא מהם ואם יש בניגית יין
צלול שיצ' מערב שבת מותר שכל יין ויין שיוצא בשבת מן הענבי'
מתכשל ביין שיצא מערב שבת ומטעם זה נמי מותר לשתות יין
מן החבית שמלאה אותה ענב ס שלמים ונותנין יין עליהם ולאח'
זמן כתנקעין ויצא מהם יין אף בשנתבקעו כל מה שיוצא מהם
מתכשל ביין שיש בו תותים ורמונים אסור לסוחטן ואם יצאו
מעצמן אם עומדין לאכילה מותר ולא חיישינן שמא ימלך עליהם
לשתייה כיון דרובן לאכילה עומדין לשתייה פסול חיישינן שמא
יסחוט ושאר כל הפירות מותר לסוחטן לכתחלה הא דאמרי' רב
סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדרה פי' שיש בה אוכל חוזה
ליה משקה הבא לאוכל לא לתוך הקערה פי' שאין בה אוכל חוזה
ליה משקה הבא למשקה ואסור וכן דאמר רב חסדא חולב
אדם עז לתו הקדר' אבל לא לתוך הקערה פ"ח שאינו הלכה וכן
הסוחט כבשין ושלקות מפני שצריך לכימיהן כתב שחייב חטאת
אפי' לתוך הקדרה אבל רב אלפס פסק שסוחטין אשכול
וכבשין ושלקות לתוך הקדרה ולכתחלה אפילו לכימיהן אבל
לתוך הקערה פטור אבל אסור ולגופן שאינו צריך לכי' ואינו
ככיון אלא לתקן לאכילה אפי' לתוך הקערה מותר וחולב אדם
עז לתוך הקדרה ב"ט קאמ' ולכך מותר וכן התיר הר' יוסף לסחו'

בוטל לתוך האוכל וא"א הראש זל כתב בתשובת שאלה על סחיט'
בוטל לתוך הקערה שיש בה אוכל מי יבנים ראשו בין הזורים
הגדולים והמחכיר תבא עליו ברכה והתיר לסחוט לימניש
ואסור לסחוט רמונים אפי' לצורך חולה אם לא לא שיהא בו סכנה
ורת כתב דבוטל ודאי אסור דלא שרינן אלא בא שכול של ענבים
שראו לאכילה אבל בוטל שאינו ראוי לאכיל ואפי' האוכלו בטלה
דעתו היו כבורר איכל מתוך פסולת אין מרסקין השלג והברד
אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש א"ע
שמתמחה כיון שאינו עושה בידים שרי על כן צריך ליזהר בחור'
כשנוטלין הידים שלא יהא כמים לא שלג ולא ברד והר' באר
מרוטנבורק התיר להטיל מי רגלי' בשלג שדיכה לדריסת הרגלי'
שדורס אותו ברגליו ואינו חושש וא"א הראש זל נזהר בדכ שאינו
דומה לדריסת הרגלים כי על ידי השחן ודאי נימוח ואבי העזרי
כתב שבורר לשבר הקי' כדי לישול המים מתחתיו כתב בעל
התרומות שאסור לשפשף הידים במלח בשבת לפי שהוא נימוח
והיי נולד הסוחט בגד להוציא מים שבו חייב הילכך אסור
לפרוש כודר על פי החבית וליתן על גביו הכלי שדולח בו שמא

הוא כוונת עיר ישראל וגוים דרין בת ויש בה מרחץ רוחצת ב
 בשבת אם רוב גוים מות' לרחוץ בה במוצאי שבת ואם רוב ישראל
 או אפילו מחצה על מחצה אסור במוצאי שבת עד כדי שיחמו ו
 ובאכבטי קטנה ושלטון בעיר ויש לו עבדים שאיפשר לתלות ש
 שחמכו אותה לערכו בבת אחת תולין בו ומות' מיד במוצאי שבת
שבז החושש במתניו לא יסוך שמן וחומץ אבל סך
 הוא ספן לכדו ואפילו בשמן ורד
 במקום שהוא מצוי שורד בני אדם לסוך בו אפילו בלא רפואה
 אבל במקום שאינו מצוי אסור סכין וממשמשין בכל הגוף ל
 להנאתו ועל ידי שינוי כגון סכך וממשמש כחוד אבל לא יסוך
 ואחר כך ימשמש וכן לא ימשמש ואחר כך יסוך ולא ימשמש
 אלא ברצון ידים אבל לא בכח ולא מגרדין כס בכלי העשו לכך
 שהוא בעל כרחו אבל אם היו ידיו או רגליו ממונפות בשיט
 וצואה חכל לגרד כדרכו שהוא ניכר שאינו עושה לרפואה לא
 יסוך רגלו בשמן והוא בתו המנעל או סנדל מפני שהעור מתרכך
 ודמי לעיבוד אבל סך רגלו ומניחו במנעל וסנדל וסך כל גופו
 נמתעגל על גבי עור והוא שלא יתא בשמן וגיטוף מגופו לעור
 ייעוד כדי לעבדו או הוא מותר אפילו יש בו כדי לצמצחו כיון
 שאינו מכין לצמצחו אם יש בו כדי לעבדו אף על פי שאינו
 מכין לעבדו ולא לצמצחו אסור שכ"ח
כל רפואה אסורה לעשות בשבת גזירה משום שזיקת
 סמכין אבל כל דבר שיש בו סכנה מותר והלכך
 כל מבח של חלל ודחינו כאברים הפגיימים מן השנים ולפנים
 מחללין עליה השבת כסונו אפילו אין שם כק וחולה אינו אומר
 כלום אבל בשוידעין באותו חולי שאין צרי' לחלל עליו א' מחללין
 וכל שבין אם רופא אומר שאינו צריך וכן מכה שעל גב היד וגב
 והרגל מחללין אבל בשאר מכות כסתם אין מחללין עד שיאמר
 חללי או רופא שצריך מי שבלע עלוקה מחמכין לו חמין מי
 שגשבו כלב שושא או אור מזחולי עפר וממתין אפילו אם ספק
 אם ממת אם לא עושין לו כל צרכי רפואה לחצילו והחושש
 בשינוי במליון לו סם שהוא ספק נפשות ומחמכין לו חמין כן ל
 להשקותו בין להכרותו ולא ספק שבת זו בלבד אלא אפילו ספק
 שבת אחרת דוחק כגון שאמרו שצריך לעשות לו רפואה זו ח'
 ימים ודחם שבת לא יאמרו במתן עד הלילה אלא יעשו כיד אף
 על פי שצריך לחלל עלת שתי שבתות ואין עושין והדבר על ידי
 קטנים וכתובים בשם אלא על ידי גדולי ישראל וכל הורח דהי זה
 משוזה אפי' אם מתקן עמו דבר אחר כגון שצריך להעלות תיבוק
 מן המים וצד עמו דגים וכיוצא בזה היה וחולה צריך לבשר ש
 שחשין לו ולא יתנו לו בשר נבלה כדי שלא יצטרכו לחלל שבת
 בשוודשה כי השבת הוא אצלו כחול לכל מה שצריך על כן אין
 להאבילו בשר נבלה מעלין אונקלי בשבת פירב אלפס פ
 פסאד אל מעדיה פרעתא פידו מכת חרב ענבתא פידוש מורשא
 וסימטא ואישתא צמדתא על כולן מחללין עליהם את השבת
 מחללין על חולי העין כגון מאי אמר רב יהודה רמא ודיצא ורידא
 ודימעת עינא וקדחא ותחלת אובלא לאפוקי סוף אובלא דלא היה
 לשון הים כמו' החושש בשתי עיניו או שזדה באחת מהן ציר או
 שהיו שותתות מהן דמעות מאמת הבאב או שהיה דם שותת או
 שזדה בהם קדא ודיצא וכיוצא כחן הרי זה בכלל חולי שיש בו
 סכנה וחוסם שסימר הבשר מחללין עליו השבת וכן כל חולי
 שדרופאים אומרים שהוא סכנה אע"פ שהוא על הבשר מבחוץ
 מחללין עליו את השבת וכן אם רופא אחד אומר צריך ואחד אומ'
 אינו צריך מחללין וכתב ר"י שאין צריך מומחה דכל בני אדם ח'
 חשוכין מומחין קצת וספק נפשות להקל ואסור לאזור והרבר כדי

לשאל אם הוא מות' דגרסינן בירושלמי הנשאל הרי זה מגונה ו
 והשואל הרי זה שופך דמים וחרי הכתוב אמ' וחי בהם ולא שימות
 בהם אמרוהו הרופאים שצריך לגרונרות ודיעו עשרה וחיבאו לו
 כל אחד ואחד גרונרת כולן פסורין אפי' הכריא כראשונה אמדוהו
 לשתי גרונרות ולא מצאו אלא שתי גרונרות בשתי עוקצין וג'
 בעוקץ אחד כורתין העוקץ שיש בו ג' אע"פ שאין צריכין אלא לב'
 כדי שלא להרבות כבעידה לכרות ב' עוקצין כל צרכי חולה ב
 בדבר שאין בו סכנה הוא לא יעשה אבל אמר לגוי ועושה כיון
 שאין בו סכנה דגוף אפילו יש בו סכנת אבר אין מחללין עליו ב
 באיסור דאורייתא אבל מחללין באיסור דרבנן אע"ג דעביד
 מעשה אבל בחולי שאין לו סכנת אבר נסתפק אם הראש ול אם
 מותר לחלל עליו השבת באית' ביה מעשה דשמא לא התירו אלא
 אמירה לגוי אבל לא שבות דאית ביה מעשה אלא בסכנת אבר א
 אבל היום כמזל כתב חולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכי על
 ידי גוי ואם היו צריכי' לרברים שאין בהן מלאכה עושין אותן אפי'
 על ידי ישראל לפיכך מעלין אונקס ומעלין אונקלי בשבת ו
 גמזוזדיק השכר וכל כיוצא בזה דחמבן חלק בדבר דכחולי שאי
 בו סכנה אפי' סכנת אבר אע"פ שהתירו אפי' שבות דאית ביה מעש'
 צריך שיעשנו בשינוי אבל בלא שינוי אסור אבל אם יש בו סכנת
 אבר מותר אפי' שבות דאית ביה מעשה בלא שינוי אין נותנין יין
 לתוך העין אפי' על גבי אם פחת וסוגר העין כדי שירד לתוכו
 דמוכחא מילתא דלרפואה עביד אבל אם נתן על גביו ואינו פותח
 וסוגר מותר ודק תפל אפי' על גביו אסור דמוכחא דלרפואה עביד
 שזדה אדם קלורין מערב שבת ונתן על גב העין בשבת שאינו ב
 נראה אלא כרוחץ ולא ודישינן משום שזיקת סמכין דכיון שלא
 התירו לו לשרותן אלא מערב שבת איכא היכרא מעבידין גלדי
 חמכה וסכין אותה בשמן אבל לא בחלב מפני שהוא ניכוח ואפי'
 בגמר מכה דליכא אלא צעדיא שרי אבל אין נותנין עליה שמן ח'
 חמין ולא על גבי המוך שעליה אבל נותן הוא חרץ לכמה ושותת
 וירד לתוכה ונותנין חתיכת של בגדים וספוג יבשים וחורשים
 שאינם לרפואה אלא כדי שלא יסרטו הבגדים את המכה אבל לא
 ישנים שהן מרפאין וחגי מילי ישנים שלא נתנו מעולם על המכה
 אבל היו כבר על גבי מכה אפי' ישנים שרי ואין נותנין עליו
 גמי שהוא מרפא רשיה שגפלה מעל גבי המכה על גבי הקרקע
 לא יחזירנ' נפלה על גבי בר או בסת יחזירנה ומגלה קצת הרטיה
 ומקבץ פי המכה וחוזר ומגלה קצת השני ומקצה ורטיה ועצמה
 לא יקנח מפני שהוא מברח פי משה אותה והמברח חייב חטאת
 אספליבית שפירשה מן האגוד מחזירין אותה תחת האגוד על
 פי המכה וחפיים מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב חטאת
 ואם אינו חוש' לעשו' לה פה אלא להוצי' חליחה מות' לכתחלה מי
 שנגפה ידו או רגלו צומתה ביין כדי להעמי' חדם אבל לא בחומץ
 כפני שהוא חזק ויש בו משום רפואה ואם הוא בעונג אף היין לו
 כמו החומץ ואסור מי שנשמתה פרק ידו או רגלו כמקומה לא
 ישפשפנה הרבה כצונן שוה רפואתו אלא רחץ כדרכו ואם ב
 נתרפא נתרפא ציפורן שפירשה רובה וכן ציצין שפירשו רובן
 בלפי מעלה שמצערות אותו ביד מותר להסירן בכלי פטור אבל
 אסור לא פירשו רובן ביד אסור בכלי חייב חטאת כך פ' שידכל
 בלפי מעלה מצערות אותו על הא דאמר רבה בר בר חנה אמר
 ר' יוחנן והוא שפירשו בלפי מעלה ומצערות אותו אבל מדברי
 ח'ים כמזל משמע שהם שני ענינים בלפי מעלה וגם מצערות
 שבת בלפי מעלה ומצערות מותר ביד ואם אין מצערות אותו
 אסור ופי' בלפי מעלה שפיר' כלפי הגוף וי"מ כלפי ראש איצבעות
 וצריך לחוש לכל דפרושים החושש בשינוי לא יגמע בהן

שכאבילו בידו ותחבב המאכל הרבה עד שנרא כאכוס במעו ולא
דורסין שרורס לו המאכל בנרתו למקום שאינו יכול להחזירו
אבל מלעיטו שאינו תחבב לו כל כך בעדמק בגרון אלא עד מקום
שיכול להחזירו משם ולא מאמרין העגל פי' לתחוב לו עד
מקו שאינו יגדל להחזירו אבל מלעיטין כדפרישי עד
מקום שיכול להחזירו משם ומהלקטים לתרגונוים פירו ליתן
המאכל בפיהם ולא ליני שוכך ועלייה ואפי' ליתן לפניהם מים
אסור ולא לפני הדבורים אבל נותנין לפני אחוין ותרגונוים ויוני
הרדסיות נותנין מזונות לכלב ולא לחזיר מעמיד אדם
בהמתו על גבי עשבים מחוכרים ולא חיישינן שמא יתלוש מהם
ולא על גבי מוקצה מפני שאים דו קל וחיישינן שמא יתן לה ממנו
בידים ודוקא להעמידה שם בידי אסור אבל לעמוד בפניה ב
בענין שלא תוכל להטות אלא דרך שם מותר נוטלין המאכל
מלפני חמור ונותנין לפני שור שאינו נמאס לפני חמור וראוי
עדיין לשור ואין נוטלין לפני השור ליתנו לחמור שנמאס לפני
השור ואינו ראוי עוד לחמור אסור לגרף האכוס לפני שור
שר פטם אפי' כאכוס של כלי גזירה אטו של קרקע דאתי לאשווי'
ביה גומות ואסור גם כן לסלק חתבן מלפניו שכה
מותר לזמן גוי בשבת אע"פ שכיום טוב אסור ומותר
ליתן לו מזונות בחצר ואם נוטלין ויצו אי נזקקין
לו ודוקא שדגוי בחצר אבל אם עומד בחוץ ל
ופרטט דיו לפנים שידוע הוא שיוציאו או ליתן לו שאר חפצים
שדרכן להוציאן אטו אפי' אם עומד בפנים או אפי' אם החפצי של
הגוי שהרואה שנותן לו אינו יודע שהחפצים של הגוי
פת של גוי שנאפה בשבת דת אכר אותו דשמא נמחן היום ונמצא
שהוא מוקצה דבין השמשות לא היה ראוי ובספר התרומות
כתב פנים לאיסור ולדעתר ואא"ז כתב ולי נראה להתיר דאפי'
היה קבץ או עיסה בין השמשות לא היה מוקצה בין דגמרו בידי
אדם והמחיצה והאפייה אינה אוסרת כיון דבשכיל גוים הוא גוי
שצד דגים או לקט פירות או אפה פת או בשל לעצמו כתב ספר
הביצות יש מתדין נמו שאר מלאכות שעושה לצרכו ויש אוסרין
בני פירות הנזשרין שנאמרו אפי' נשרו מאלהין דברכר מאכל
החמירו טפ' והני בכתבר לאסור דלא גרע מנשרו מאלהין ואפי'
אם ספק אם דקטן או צדן וזים אסורין בו בתם אבל לערב
ביתרין כיד אפילו אם ודאי לקטן וצדן וזים ואם לקטן וצד ב
בשכיל ישראל אסורים לכל בו בתם ולערב בכדי שיעשו וכן נמו
אם צד ולקט בשכיל ישראל וגוי צריך להמתין לערב בכדי
שיעשו ואם ספק אם לקט בשכיל ישראל אם לאו או שידוע
שלקט לצורך ישראל ואין ידוע אם נלקטו היום אם לאו אסורין
בו ביום ולערב כתב בכה שמותרין מיד כיון שהוא ספק ודבר ש
שאיך בו חשש צידה ובחומר אלא חושש שהובא מחוץ לתחום
אם הביאו הגוי לעצמו מותר אפילו בו ביום ואם הביאו בשכיל
ישראל אסור בו ביום למי שהובא בשכילו ולערב בכדי ש
שיעשו ולאחרים מותר בו ביום ואם הוא ספק אם הובא מחוץ ל
לתחום אם לאו מותר לערב לאלתר אפי' למי שהובא בשכילו
לוי' ור"ף גם כזה צריך להמתין בכדי שיעשו גוי שמילא מים
לבדבתו כבור שהיא רשות היחיד ליה יכול הישראל להשקות
מהם לבהמתו והוא שאין חגי מכירו דליבא למיחש שמא ירבה
בשכילו ואם מילא לצורך בהמת ישראל אסור לכל ככל מיני
תשגיט והאירכא שאין לנורה דאורייתא מותר לאחד שלא מילא
בשכילו ור"ת היה אומר הא דאסרי במבלא לצורך ישראל דוקא
לבהמתו אבל הוא עצמו מותר בהן אע"פ שנתמלאו בשכילו כיון

שאם היה רוצה ויהי יורד לכור ושותה ור"י אסור לקט עשבים
לצורך בהמתו מאכל אחריו ישראל אם אינו מכירו אבל אם
מכירו אסור וכן ככל דבר דאיכא למיחש שמא ירבה בשכילו
אבל בדבר דליבא למיחש שמא ירבה בשכילו כגון שהדליק הנר
שכבר אחי יספיק לכל או עשה כבש לירד בו אפי' מכירו מותר
דכבש לאחד כבש למאה ואם לקט בשכיל ישראל אסור ואם
לקט והאכיל לבהמת ישראל אי צריך למחות בידו לפי שעה אבל
אם רגיל בכך צריך למחות ואם עשה ארון או קבר לעצמו
מותר לישראל ליקבר בו ואם עשאו בשכיל ישראל לא יקבר בו
עולמית ואא"ז הראש ז"ל חילק בפסקיו בין אם הוא בעצמא או ב
בפרהסיא אבל הרמבם כתב דדוקא שדקבר בפרהסיא והארון על
גביו שהכל יודעין שנעשה לפלוני אבל אם זה בצנע מות לערב
ליקבר בו בכדי שיעשה וכן משמע בגמרא דמוקי לה בקבר העומ
בסרטיא והארון מונח על גביו אלא שרשי פי' אותו על עשה קבר'
וארון לעצמו שאם עומד הקבר בסרטיא במקום שאין דרך הישר
ליקבר שם אז ודאי לא נעשה בשכיל ישראל ומותר ליקבר בו
מיר הא לאו הכי צריך להמתין בכדי שיעשו ואם הביא חלילין
לצורך ישראל לסופרו בהם לוישי לא יספד בהן עולמית ולר"י
מותרין לו לערב בכדי שיעשו ולאחר מותרין מיד ודוקא בידוע
שהביאן מחוץ לתחום אבל סתמא שאינו ידוע אם הביאם בשבת
אם לאו שרי לרשי' ור"ף סתמא נמי אסור אלא אם כן ידוע שהיה
בתוך התחום וכן כתב הרמבם ז"ל דאפי' סתמא נמי אסור ואפילו
בידוע שהביאן בתוך התחום צריך להמתין בכדי שיבואו מפני
שהביאן באיסור שהעבירין ד' אמות ברשות דרבי אפי' הביאן סתם
ואם אמר לו ישראל להביאן לו אסורין לו לעולם ולאחרים בכדי
שיביאום ממקום שהביאן ואא"ז הראש ז"ל הסכים לפרשי' שכו'
אסור לרחוץ כל גופו בשבת וזם טוב אפי' כל אבר
ואבר לכד אפי' במים שהחמו מערב שבת וזים
טוב בין אם הם בבלי או בקרקע ואפי' לשפוך המים על גופו
ולהשתטף אסור אבל מותר לרחוץ בהם פניו וידיו ורגליו והני
מילי בחמי האור אבל בחמי שבריא או בצוננין מותר לרחוץ כל
גופו ובספר המצות לא התיר בחמי שבריא אלא אם כן הם ב
בקרקע אבל לא בבלי ואא"ז הראש ז"ל התירם בכל ענין
אמת המים שהוא חמה אסור להבשיל לתוכה סילוק של צנן אפי'
מערב שבת ואם המשיכו בה המים אסורין ברחיצ' ובשתייה כאלו
החמו בשבת אפי' המים שנבנסו לה מערב שבת לא ישתטף
אדם בצונן ותחמם מיד אחר כך כנגד האש מפני שהמים שעליהן
בתחממים לכך צריך לזהר שלא לחמם ידיו אצל האש אחר
הנסילה אם לא שינגבם תחלה יפה אבל מותר להשתטף בצונן
אחר שנתחמם אצל האש שאין המים שעליה בתחממין כל כך
מותר לחמם בגד וליתנו על גבי בטנו אבל כלי שיש בו מים
חמין אין להניחו עליהן הרחוץ בנהר צריך שינגב גופו יפה
כשעולה מן הנהר מפני המים שלא ישאר עליו ויטלטלם ד"אבו
בכרמלית אבל האולך בבשר ומטר יורד עליה ועל לבושו שרי
אדם מותר לטבול בשבת מטומאתו מפני שנראה כמקד מותר
לרחוץ פניו וידיו ורגליו בעפר לבינה כתושה בעפר פלפלין וכבי
זיתים ובאהלא מעורב עם הדם ועם עשב שקורין ר"אולש ולא
חיישינן שישיר השער ובלבד שלא ידא רוכה אהלא ברחץ
שסתמו נקביו מע' ש' למוצאי שבת רוחץ בה מיד אבל בשבת ויט'
אסור אפי' להזיע והני מילי באמבטי קטנה אבל באמבטי גדול של
ברבי שאין בה זיעה הרבה מותר לעבור בה אע"פ שכדרך הילוכו

אמו טמא לידה כגון יצא דופן ונכרית שילדה ואחר כך נתגירח
 אין מחללין עליהן השבת ודוקא מילה צמה דוחה שבת משום
 שאי אפשר לעשותה מערב שבת אבל מכשירה שאיפשר לעשו
 מערב שבת אין דוחין וילכך אם לא הביא סבין מערב שבת
 לא יביא בשבת אפי' דרך גנות וחצרות וקר פפות אם לא ששבת
 בהן לא היה לו כמון שחוק מערב שבת לא ישחקנו אלא לוועם
 בשינוי אם לא עירב מאתמו יין ושמן ליתן עליה לא יערבם היום
 אלא יתן כל אחד ואחד לבדו וביט מערב כדרכו ואין עושין לה
 חלוק אלא כדרך עליה סמרטוט ואם אין לו כורך על אצבעותיו
 דרך מלבוש ומביא דרך חצר אחרת אפ"ל א ערבו יחד אכור
 לומ' לגוי לפני המילה לחמם המים לצורך המילה דכזן שיש בו
 איסור דאורייתא לא התירו אמירה לגוי אפ"ל כאיסור דרבנן כגון
 להביאם דרך מבוי שלא ערבו מיתר לומר לגוי להביאם וכן אם
 היה לגוי מים שחייבם בשבת לצור' עצמו או שעבר ישראל וחמם
 אותם מותר לרצו בהם אע"פ שאסרו רחיצה בכל הגוף אפילו
 במים שנתחממו בערב שבת כמילה התירו שלב

אין

מיידין הכהמה בשבת אבל מסעדין אותה לאחוז
 בולד שלא יפול לארץ ונפוח לו בחושמו ונותן דר
 לפיו ומביא מלא אגרוף מלח ונותן לתוך רחמה של טהורה ש
 שריחקה ולדה כדי שתקרבנו ומולפך מי שליא על הולד כדי
 שתרחם עליו אבל לא בשמאה שלאחר שריחקהו לא תקרבנו
 עוד אין מפרכין לבהמה גלדי המכה ולא סבין אותה בשמן וה"מ
 בגמר מכה ומשום תענוג אבל בתחילת מכה ואיכא צערא שרי
 ואם אכלה כרשינין הרבה ומצטערת יכול להרציה בחצר כדי
 שתיגע ותתרפא ואם אחזה דם יכול להעמידה במים כדי שתצטנן
 ובעל התרומות אסר להעמידה ואא הראש ז"ל התירו שלג'

כ"י

שיש לו אורחין בשבת ואין לו מקום להבניסם או
 שאין לו מקום לבית המדרש יש לו אוצר תבואה
 יכול לפנותו בשבת כדי להבניס האורחין או לפנות מקום לבית
 המדרש אבל שלא לצורך מצוה אסור לפנותו וכיצד מפנהו היה
 האוצר גדול מפנה ממנו ה' קופות היה שם ה' קופות כפנה בהם
 ד' אבל כולו לא יפנה שמא יבא להשוות גומות וכשמפנה אלו ד'
 או ה' קופות לא יחלקם בקופות קטנות להוליכם בהרבה פעמים
 כדי להקל המשח בפני שמרבה בדילוך ואוישא מילתא טפי ואלו
 ד' או ה' קופות שמפנה היינו לאורח אחד ואם באו לו הרבה מפנה
 כשיעור הזה לכל אור' ואורח וכלבד שלא יפנה אחד לכולם דאיכ'

גפלה

טירחא ויתירתא אלא כל אחד יפנה לעצמו שלד
 דלקה בשבת אם הוא בלילה קוד' סעודה יכו'
 להציל כדי מזון ג' סעודות וראוי לאדם לאדם
 וזראוי לבהמה לבהמה ובשחרית מוזן שתי סעודו' ובמנחה מוזן
 סעודה אחת ודוקא בבית שהדלקה בו אותם לא יצילו יתור
 מכדי צורך שבת שאם יצילו יותר איכא למיחש מתוך שהוא ט
 טרוד בהצלה ישכח השבת ויכבה אבל בתים הקרובים לדלקה
 וזראים שתגיע אליהם הדליקה לא דחיל כולי האי ויכולין להציל
 וכתב בעל התרומות דאפי' מצות דברים המוקצים יכולין להציל
 דבמקום פסידא אין לחוש לאיסור מוקצה כי היכי דשרי למי ש
 שחחשיך לו בדרך לשלשל כיסו פחות פחות מ' אמות וכן אם
 רואה אנסין באין לביתו יכול ליקח כל מה שבביתו ולהצניע ש
 שאין לחוש לאיסור מוקצה במקום פסידא ונ"ל שהוא אסור שלא
 יתירו למי שחחשיך לשלשל פחות פחות מ' אמות אלא כדי ש
 שלא יבא

לידי איסור דאורייתא לטולטלו בחדיא אבל הבא דליכא למיחש
 שיבא לידי איסור גדולה מזה שודאי ירא להוציאו כפנדים אכור
 ועוד אפי' אם מוציאו אין איסור דאורייתא לדין שאין לנו רשון
 הרבים וגם בדלקה נמי ליכא למיחש שמא יכבה כל זמן שלא
 חגיעה אצלו הילכך ודאי אסור להציל דברים המוקצים
 מפני הפסד ממונו הציל פת נקיה לא יציל פת הרדאה אבל א
 איפכא שרי מצילין מיום הכפורים לשבת אבל לא משבת ליום
 הכפורים ויטולא לשבת הבאה והא דאין מצילין מזון אלא של ג'
 סעודות היינו דוקא בשני בלים אבל בכלי אחד מצילין אפי' כל
 הכלי מלא אפי' אם הוא מחזיק הרבה ואפילו פירש טליתו וקיפל
 והביא לתוכו וחזר וקיפל והביא לתוכו שרי כיון שמוציא הכל
 בפעם אחת ולובש כל מה שיכול ללבוש ומוציא ופושט וחוזר
 ולובש ופושט ואמר לאחרים בואו והציל לכם כל אחד מזון ג'
 סעודות ויכולין ללבוש כל מה שיכולו ללבוש ואם רוצין זוכין בו
 מן ההפקר כיון שאבר הצילו לכם ואם אינן רוצין לזכות אלא ר'
 רוצין להחזירו ולקבל שכר על הצלתם הרשות בידם ולא היה
 שכר שבת ואין מצילין אלא לחצר המערב אבל לשאינ' מעורבי
 אין מצילין כלל כת בעל התרומו' דכל הצלה דהכא מיירי לחצר
 ומבוי הסמוכין לזה וגם אינן מקורין ודכו לזה הילכך אין מ
 בתדין להציל אלא מזון ג' סעודות וכלים הצריכין אבל בבית א
 אחר שעירב עטו יכול להוציא כל מה שירצה ואינו נראה לי
 דכיון דטעם הוא משו' שמא יבא טרוד ויכבה א"כ מה לי כחצ' ומה
 לי בבית כל כתבי הקדש מצילין האידנא מפני הדלקה וקורין
 בהן אפי' בתוכים בכל לשון כסם וכסיקרא ובכל דבר וכן הכרבי'
 דקמיעין מצילין אותן ושעונין גנחה שלא יניחום כמקום הפקר
 ותרגום שכתבו עברי ועברי שכתבו תרגום וספר תורה שיש בו
 ללקט פה אותיות מתוך תיבות שלמות או שיש בו אזכרה מ
 מצילין אותה מצילין תיק הספר עם הספר אפי' יש בו בעות

וכתב בעל התרומות אם הניח תפילין בארנק מלא בעות יכול
 להצילו כדי תפילין אפי' לחצר שאינה מעורבת אבל אם הניח בו
 טבעת או כלי אחר שמותר לטלטלו אין הארנק בטלטל אנביו ש
 שהכלי אינו חשוב ובטל גבי הארנק כתב בספר הביעות ד
 דבירושלמי שרי על ידי בכר או תינוק להציל דכקא מלאה בעו'
 מפני הדלקה וכתב דהה' דשרי מפני יראת אונס דדוקא לדהי'
 אבל לא לחצר שאינ' מעורבת אע"ג דבגמרא דידן לא התירו בכר
 או תינוק אלא לבת בלבד טבא כהדלקה מודי דשרי ואין להקל
 מצילין הספרים אפי' לחצר שאינה מעורבת ולמבוי ובלב שיהא
 לו ג' בחציות ולחי אבל אם אין לו לחי לא המינן שכתבו ל
 להם ספרי הקדש אין מצילין איתן ואף בחול שורפן עם האזכרו'
 שבהן תיבה שאחו' בה האור יכול לפרוש עור של גדי בעד
 האחד שלא תשרף ועושין בחיצה בכל הכלים להפסיק בין די
 הדלקה אפי' חדשים מלאים מים שודאי יתבקעו כשתגיע אליהם
 הדלקה דגרם כיבוי מות וטלית שאחו' בה ואור פושטה ובתכסת
 בה וי' חושש אם תכב' כיון שאינו מכין לכך וכן יכו ליתן עליו
 משקק כגון יין שאינו דרך כיבוס אך לא מים משום כיבוס נכרי
 שבא לכבות אין צריך למחות בידו אבל קטן שבא לכבות צריך
 למחות בידו ויכול לומר בפני הגוי כל המכבה אינו מפסד או אם
 אינו מוזמן באן יכו לקרותו שיבא אע"פ שודאי יכבה בשיבא

וכן כל ביצא בזה בודק הבא פתאום כגון אם נתדועעה חבית
 של יין יכול לקרות לגוי אע"פ שודאי יתקנה בשיבא גחלת ה
 המונחת במקום שרבים נוזקים בה יכול לכתותה בין אם היא של
 עץ או של

החובין ופלוט אבל בוגמע וכולע או מטבל פו כדרכו החושש
בגורנו לא יעדענו בשבן אבל נותן שבן הרבה לתוך אנגרו ו
כולע גונח מכאב לב שרפואתו לינק חלב מן הבהמה מותר לינק
בשבת כמנה ואם הוא מצטער כחמת דעבון אסור בשבת ומותר
ביטאין לועסין ככטבי ולא שפין בו השינים לרפואה ואם כבויין
לריח הפה מותר כל כאכלין ומשקין שזן מאכל בריאים כותר
לאוכלין ולשתותין לרפואה אע"פ שהן קשים לקצת דברים ומוכח
מילתא דלרפואה עבדי אפי' דבי טדי כיון שדרך בריאים לאוכלין
ולשתותין וכל שאינו מאכל ומשקה בריאים אסור לאוכלו ולשתותו
לרפואה אבל אם אוכל ושותה אותו לרעבו ולצמא ואין לו חולי
טרי אין עושין אפיקטוויין פי גרמת הקא אפילו בחול משום
חפכר אוכלי' דאכ מצטער מרוב המאכל בחול מות אפי' בסם ובשב' **ב**
אסור בסם ומותר ביד החושש במעין מותר ליתן עליהם כוס
שעידו כמנו חמין אע"פ שעדיין יש בו חבל מי שנשתכר ש
שרפואתו לשוף כפות ידיו ורגליו בשבן מותר לסוכו בשבת
כתב ה"ם ככ"ז אין מתעמלין בשבת ואיזו עימול שדורסין על
גופו בכח כדי שיגיע ויזע שאסור לחולה ליגע עצמו בשבת כדי
שיזע מפני שהוא רפואה ואסור לדחוק בריסו של תינוק כדי
להוציא הרעי שלו שמה יבא להשקותו סמנן ומשלטלין מותר
לכפות כוס על השיכור כדי להעלותו ולהעלות אונים בן ביד
וכן בבלי ולהעלות אונקלי' שכל אחת מאלו אין עושין בסמנן
כדי לחוש לשאיקה ויש לו צער מהם רחיצין במי גרד וכמי המתן
גבמי טכריא וכמים היפים שבים הגדול אע"פ שמל' חיים קצת שכן
דרך לרחו' בום וליב' חוכא ולרפואה עבדי אבל לא במים הרעי'
שבים הגדול ובמי משרה שהם מאוסים ואין דרך לרחוץ בהם א
אלא רפואה ורחוקא ששחה בהם אבל אם אינו שוחח בהם מותר
שאינו נראה אלא כמיקר לחושים לחישה נחשים ועקרבים
ונותנין כלי על גב העין לחקר חמא שיהא כלי ניטל בשבת ועצם
שיצא מכקומו מחזירין אותו שכת

כל

פיקוח נפש רוחה שבת והוריה הדי זה משוחב אפילו
נפלה דליקה לחצר אחותי ודא שתעבוד לה צר זו
חבא לדיי סכנה יכול לכבותה כדי שלא תעצור ואין הולכין בו א
אחר דרוב כגון ט' גוים וישראל אחד לא מבעיא באותה חצר ד
דפשיטא שאם נפל שם עליהם שגפקודן וזהו ליה קבוע וכל ק
קבוע כמחצה על מחצה דמי אלא אפילו פירש אחד מהם לחצר
אחרת ונפל עליה שם כפקודן כיון שנשא קביעות דראשון ב
במקומו חטבית ליה כמחצה על מחצה אכ' אם נעקרו כולן וכשעת
עקידתן פי' אחד מהם לחצר אחת ונפל עליה אין מפקודן כיון ש
שנעקר קביעות הראשון כמקומו אמרינן כל דפריש ברובא קא
פרי' מי שנפלה עליה מפולת ספק חי ספק מת ספק שם וספ'
אינו שם ואפילו אם תבצא לוכד שדוא שם ספק גוי וספק ישראל
כפקודין אע"פ נדש בו כבה כפקד' ואפי' מצאנוהו כרוצץ שאינו יכול
לחיות אלא לפי טעה מפקודן וכדיקן עד חוטמו ואם לא הרגישו
בחיטבו חזת או דאי מת לא שנה פועו בראשו תחלה או ברגליו
תחלה ואפילו כיצא עליהם מתים לא יאמר בבר מתו התחתונים
אלא כדק עליהם שמה עדיין הם חיים גוים שצרו על עירות
של ישראל אם באו על עסקי כמון אין כחללי' עליהם השב' באו על

עסקי נפשות או אפי' סתם ויצאין עליהם ככלי זין מחללין עליהם
את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו אלא על עסקי
ממון מחללין עליהם השבת וכן על הספינה המטורפת בים ונהר
השוטף מצוה על כל אדם להצילם ולחלל עליהם וכן יחיד הנרוץ
מפני גוים מצוה להצילו והמצילין חוזרי' בבלי זינים למקום ש'ל
הוא כחולה שיש בו סכנה ומחללין עליה השב' **יולדת**

לכל מה שצריכה קורין לה חכמה במקו למקום
ומלדין אותה ומדליקין לה חזר אפילו היא סומא ומ"מ בכל מה ש
שיכולין לשנות משבן אבל עזובה ע' אין מלדין אותה בשבת
אפילו בשכר אפי' בדבר שאין בו חילול שבת וכחול מלדין אותה
בשכר אבל לא בחנם ונקראת יולדת משתשב על המשבר והרם
שזאת ויורד אבל ה"מבן כתב דאיזו שקודם מחללין עליה יושבת
על המשבר קודם או חדם שותת קודם מיד מחללין וכלי' ג' ימים
דראשונים אפילו אמרה אין צריכה אני מחללין עליה השבת אם
חברותיה אומרו שצריכה וה"מבן כתב אפי' ליכא חכמה ולא רופא
שאומ' צריכה עושין לה שזריכרין שעושין לחיה בחול ידועים הם
כל ז' ימים דראשונים פי' מג' עד ז' אמרה אני צריכה אין מחללין
עליה סתמ' מחללין מבאן ואיל' עד ל' יום אפי' אמרה צריכה אני אין
מחללין עליה אלא הרי היא כשאר חולה שאין בו סכנה שאומ' לגוי
ועושה יושבת על המשבר ונתה מביאי' סכין בשב' אפי' דרך רשל'
הרבים וקורעין בטנה ומצויצין חולד שמה ימצאחי שאפילו ספק
בזה שלא יהיה בחזקת חי רוחה שבת ועושין מורודה לילדת או ל'
לשאר חולה ואפי' למי שהקין דם ונצטנן ואפילו בתקופת תמוז
חולד לאור הלידה עושין לו כל צרכו מרדציץ אותו ובגלחין א
אותו ופוסקין השליא כדי שיחם חולד וקושרין וטיכור ואם
הר' ש' ז'ל פסק שאין חותכין אותו אלא אם כן תאומים ושכרם
דבקי זה בזה והר"ם כמ"ל התיר לחתו אף באחד והגי מלי' כנולד
לט' או ל' אבל נולד לח' או אפי' ספק נולד לו או לא אין מחללין
עליו אלא אם גמרו שערו וצפרניו ואסור לטלס' אכ' אכז שוחח
עליו ומציקתו מפני צער החלב וכן היא בעצמה יכולה להוציא ב
בידה החלב המצטער או תה אסוכי ינוקא פירו' שמיטדין איברי
שבת פרוקו מאמת צער הלידה ודוקא בתם דלידה אבל אחר כך
אסור אבל לברכו כבגודי' שלא יתקמו איברי' טרי' לעולם וז"ת
פי' בשנופלת ערלת הגרון של תינו' משימה וזהו אצבעה לתו' פי'
ומסלקת הערלה לטקומה ומותר אע"פ שפעמים שמקיא התינוק
שלא עושה **עושה** כל צרכי כילה בשבת מחללין ופחדע

ומרצץ ונותנין עליה כמון ומרדציץ
דקטן אחר המילה אפי' בתם השלישי שחל להיות בשבת ואפילו
ישראל מבעיד האש ומחמם הבנים וכל זמן שלא סילק ידו מן ת
הכילה חחר אפילו על ציצץ שאינן מעכבין סילק ידיו אינו חוזר
אלא על ציצץ המעכבין ואלו הן המעכבין בשר החופה רוב גובה
של עטרה ואפי' ספק אם נולד לשבעה או לשמנה ולא גמרו ש
שערו וצפרניו מלין אותו בשבת דאי חי הוא שפיר מהיל ואי מת
הוא מחתך כששר בעלמא הוא אבל אם הוא ודאי נולד לה אין מ
מלין אותו בשבת אלא אם כן גמרו שערו וצפרני' ודוקא כילה
בזמנה אבל שלא בזמנה כגון שהיה חולה והמתינו לו עד שהבר
אינו רוחה שבת אנודוגיננס ונולד בין השמשות ונולד בשחה
סחול ומי שאין

ליתנן בתחלה אפי' ב"ט אסור לקבץ מ"ח ממשרפו המלח ש
שדומה למעמר וכן אסור לקבץ כל דבר במקו גרולו הנותן זרע
של פשתן או זרע של שומשומין וכיוצא בזה במים חייב משו' לש
מפני שמערבין ונתלין זה בזה שמא

גשאל

להתיר נדרים בשבת כנדריים שזן לצורך
שבת כגון שנדר שלא לאכיל' ושלא לשנות
אע"פ שהיה לו פנאי להתירם קודם השבת אבל שאין לצורך זה
השבת אין מתירין אותם אבל הכעל יכול להפר נדרי אשתו אפי'
שאינן לצורך שבת מפני שאינו יכול להפר נדרה אלא עד ש
שתחשך ואם לא יפר לה היום לא יוכל עוד להפירם שמב
שבות דרבנן מותר בין השמשות לצורך מצוה כגון
ליטול עירובי המונח בכרמלית או לעלות אחריו
באלן או ליטו ממנו לולב המונח עליו או שהיה טרוד והוצר לעש
פירות בין השמשות וכן כתב הר"י שמותר לומר לגוי בין השמשות'
להדליק הכר שמג

כממ

ה"ם במזל קטן העובר שבות דרבנן כגו' שתולש
מעצי שאינו נקוב או מטלטל בכרמלית אין כד
מצוה להפרישו ואינו יודע למה כתב העובר על שבות דרבנן
דאפילו ב"י יסור דא רייתא נמי אין כד מצוה להפרישו כהחזא
דבפרק חרש דאירכסו מפתחות דכי מדרשא ב"ה ואמר ר' יוחנן
לדבר שליא התם פי' שנאבדו מפתחות של בית המדרש ב"ה
יצוה שילבינו נעדים שימצאום שם ויכניסום וקאמר טעמא משום
דקטן אוכל נבלות אין כד מצוה להפרישו אלמא אפי' באיסור
דאורייתא נמי אעג דקא בעי למייתי לי סוועא מארב משניות
ומוקי להו באיסור דרבנן ומ דברי ר' יוחנן לא נדחו וכן פסק
בספר המצות וכעל התרובות שמר

ההולך

במדבר ואינו יודע בתי הוא שבת מונה ל'
ימים מיום שנתן אל לבו שכחתי ומקדש מ
השביעי שעושה קידוש והבדלה ועושה בכל יום מלאכה בדי פ
פרנסת ולא יתר ואף ביום שמקדש בו ומותר לילך בו בכל יום
היה יודע מנין יום שיצא בו כגון שיודע שהיום יום רביעי או יום
חמישי ליציאתו אבל אינו יודע באיזה יום יצא מותר לעשות כל
פח שידעה ביום שמיני ליציאתו שביחם כזה יצא מביתו ובוראי
לא יצא בשבת וכן ביחם ט' וכן ביחם כ"ב וכן לעולם שכה

ארבע

רשויות לשבת רשות החזיר ורשות הרבים
כרמלית ומקום פטור רשות החזיר שהוא ה
המקום המוקף מחיצות גבוהות עשרה ויש בו ארבע טפחים על
ארבע ואפי' אם יש בו כמה מילין אם מוקף לרידה ודלת תיז ב
נעולות בלילה היו רשות החזיר ודייר וסוהר וחצר וכן חריץ עמוק
עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יותר וכן תל גבוה עשרה
זרחב ארבעה על ארבע וכותלים המקיפין רה"ע על גביהן וחוריהן
רשות החזיר ואיר רשות החזיר הוא רה"ע עד לרקיע ואפילו בלי
אם גבהי ורחב ד' על ד' כגון חבה או מגדל חר רשות החזיר
הוא רחובות ושוקים ורחבים י' אמה על י' אמה וסאתים י' מ
משער לשער וששים רבוא עוברין בו . . . וכל דבר שהוא ב"ה
ואינו גבוה ג' טפחים חשוב כקרקע והוא רשות הרבים אפי' קוצים
או צואה שאין רבי דורסין עליהם ואם הוא גבוה ג' ובג' עד ט' ולא
ט בכלל אם הוא רחב ד' על ד' הוי כרמלית פחות מכאן הוי מקום
פטור ומט' עד י' רבים מכתפין עליו הוי ר"ה אפי' אינו רחב ד' ומט'
ולמעלה אם הוא רחב ד' הוי רשות החזיר פחות מכאן מקום פטור

אפי' יש בו מקום כדי לחוק להשלימו לד' לא אמרינן חוקקין ל
להשלים כבי הא גונא וגונא ב"ה שאינה עמוקה ג' ה"ה כג'
עד י' אם רחב ד' הוי כרמלית פחות מכאן מקום פטור ר"ה אין
תופשת אלא עד עשרה אבל למעלה מעשר' הוי מקום פטור חורי
זה אינן כ"ה אלא נידוני כפי מרותיה אם יש בהם ד' על ד' וגבהי'
י' רשות החזיר ואם יש בהם ד' על ד' ואין בגובהן עשרה הוי כרמלית
ואם אין בהן ד' על ד' הוי מקו' פטור וכלבד שיהו גבוהים מן הארץ
ג' וכרמלי' הוא מקום שאין דילוך לרבים כגון ים ובקעה ואכתונת
ועמודים העומדים ב"ה ואצטבא שלפניהם וקרן זית הסמוכה
ל"ה כגון מבואות שיש להם ג' מחיצות אין להן לחי ולא קורה ב
ברוח רביעית וז"ה שיש עליה תקרה או דבר המוקף בהיצו' שאינן
גבוהות י' או תל שיש בו ד' על ד' ואינו גבוה' וכן חריץ שאינו
עמוק עשרה בית שאין תוכו עשרה וקיריו מטליכו ל"ה יש בו
ד' על ד' תוכו כרמלית ועל גבו רשות החזיר ואם חקק בו ד' על
ד' אפילו באמצע רחוק מן הכותלים נעשה כולו רשות החזיר גג
הבולט על מחיצות הבית בענין שאין מחיצות הבית ניכרו לעומד
על הגג הוי כרמלית אפי' הוא גבוה ורחב הרבה ואם חלון פתוח
ל"ה מן המית הוי רשות החזיר וכן זיזי' הבולטין מן החומה ויש
בהן ד' על ד' הוי כרמלית אלא אם כן הוי חלון הבית פרוח
להן חורי כרמלית לאו ככרמלית דכו ואינם תופסות אלא עד י'
ולמעלה מעשרה הוי מקום פטור והלכך הגוטל מעל פני המים
בימים וכנחלים עד עשרה בארז הוי דינו ככרמלית למעלה מ'
הוי מקום פטור בוד העומד בכרמלית אפי' עמוק מאה אמה
הוי כרמלית אלא אם כן הוא רחב ד' על ד' מקום פטור הוא דבר
שאינן בו ד' על ד' וגבוה מג' ולמעל' עד לרקיע או חריץ שאין בו ד'
על ד' ועמוק יותר מג' וכן מחיצות הגבוהו מג' ולמעלה ואין ביניה'
ד' על ד' אפי' הוא ארוך חרבה הוי מקום פטור שבו

מן

התורה אין חיוב אלא במוציא ומכני' חורק ומושיט
ברשות החזיר ל"ה אי נמי איפכא וחכמים אסרו
מרשות החזיר וז"ה לכרמלית או מכרמלית להם גזירה משום מ
מרשות החזיר ל"ה אבל דבר שהוא מקום פטור כותל להוציא
ולחבנים ממנו לרשות החזיר ול"ה ומהם לתוכו וכלבד שלא י
יציא מרשות החזיר למקום פטור דרך ר"ה או איפכ' וכן העומד
בר"ה ומוציא או מכניס או מושיט וזרק ל"ה דרך מקום פטור או
איפכא חייב וכן לא יעמוד אדם עליו ויקח דפין כ"ו מי שעמד
ב"ה ויתננו לעומד ברשות החזיר או איפכא ואפי' אם מקום הפטור
בין רשות דרבנן כגון שתי חצרות שלא עירבו אסור לעמוד ע
עליו להחליף מזה לזה לחבנים לבית מן התורה אי חיוב אלא
במעביר ד' אמות ב"ה וחכמים אסרו להעביר ד' אמות בכרמלית
גזירה אטו ר"ה וקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כן
התורה הוי רשות החזיר וחכמים אסרו לטלטל בו ד' אמות אטו ר"ה
וממ' מותר להוציא ממנו לכרמלית אחרת כגון בקעה העוברת
לפניו אע"פ שהוא רשות החזיר גמור מן התורה אע"פ שאסרו ל
להוציא מרשות החזיר לכרמלית הבא שרי שאם נאסר להוציא
ממנו לכרמלית יאכרו עליו שהוא רה"י ויטלטלו בבולו ומוטב
להתיר להוציא ממנו לכרמלית דמידי דלא שכיח הוא כדי שלא
יבואו לטלטל בתוכו מכה שנאסר להוציא ממנו ואו יבואו לטלטל
בכולו והוא מידי דשכיח ואם יטלטלו בו יבואו לטלטל ב"ה
ומטעם זה אם יש גינה יתרה מסאתים ולא הוקפה לדירה ובקעה
לפניה מותר לעמוד לפניה וליקח הכפתח מן הבקעה

של מתנת מותר לכפות קערה על הנר כדי שלא יאחזו בקורה
שלה חבית שנשברה מצילין כמנה מוזן שלש
סעודות אפילו בכלים הרבה ובלבד
שלא יספוג פי שלא ישאב היין בכפוג להחזירו לכלי אפי' יש לו
בית אחיזה דליכא למיחש לסחיטה ולא יטפח כשמין להכניס בו
את ידו ולקנחה כשפת הכלי ואם נשברה בראש גגו מביא כלי
ומניח תחתיה ובלבד שלא יביא כל אחר ויקלוט לקבל מן הקילו
באחד לאחד שירד מן הגג ולא יביא כלי אחר ויצרף אותו לראש
הגג נזדמנו לו אורחים מביא כלי אחד וקולט כלי אחר יצרף
ולא יקלוטו יצרף ויזמין אח' כהאורחים אלא יזמין תחלה ואח' כ
יקלוט ויצרף ולא יערים לזמן אורחים שאין צריכין לאכול כ
נתפזרו לו פירות מלקט מעט מעט ובלבד שלא ילקט לתוך
הסל או לתוך הקופה שלו

אין

עולין באילן בין לח בין יבש והם בימות הגשמים
שאי' ניכר בין לח בין יבש אבל בימו' החמה שניכר
שהוא יבש מותר והוא שאין בו לא פירו' ולא ענפים שיוכל להסיר'
עלה מבעוד יום כדי לירד חשכה לו או שעלה כשתג' משחשב'
ירד כמזיד לא ירד אב' בוד שיח ומערה כטפס ויורד כטפס ועולה
אפי' עמוק מאה אמה ולא חיישינן שמא יעקור מן הקרקע במתכוין
שרשי אילן הגבוהים מן הארץ ג' טפחים אסור להשתמש ב
בהן פחות כגון מותר להשתמש בהן דנקרקע חשיבי ואם באין
ברכנה לה וירדין מהמה במקום שגבוהין ג' אסורין ובמקום שאין
גבוהין ג' מותרין היו גבוהין ג' וחלל תחתיהן אע"פ שצד אחד שוח
לארץ בנק שדקדקע גבוה אצלם מצד אחד אסורין כיון ששלש'
צדיהן נראין מותר לילך על גבי עשבים בין לחים בין בשים
כיון שאינו כבוין לתלוש אבל האוכלים כגנות אסור להם ליטול
ידיהם על העשבי שמסקין אותן אע"פ שאינן מבונין פסיק רישיה
הוא אבד מותרין לטול בהם מי רגלים או שאר משקין שאינן מ
מצמיחין עשבים שעלו על אוחן הכלי בלחות דבלי חשובין כ
במחוברין והתולשין חייב עשבים ששתלן בטיט לחה אם מקצהן
מגורין יכו להוציאן בשבת אע"פ שלא הוציאן תחלה כחול ואסור
לתלוש אפי' מעצמן שאינו נקוב עיבור שעלו בו קטקטיין כבעבן
ברגליו בשבת כצנעא והם כחבר יכול להריח בו שאין הנאתו
אלא להריח וזה יכול לעשות במחונר אה' רוג ותפוח וכל דבר
הראוי לאבילה אסור להריח בו במחונר שמא יקוץ אותו לאבלו
שלו' כל דבר שאינו כתבוין מותר הילכך גורד

כל

אדם כשהוא כסא וספסל בין גדולים בין
קטנים וכלבד שלא יתכוין לעשות הריץ אבל כל פסיק רישיה
ולא ימות פי' שאע"פ שאינו כבוין לעשותו אי איפשר שלא יעשה
אסור הילכך מותר לרכץ הבית כיון שאינו כבוין להשוות גומות
אלא שלא יעלה האבק ובהג' התיר גם כן לבבד הבית בכל מקום
והים במזל התיר במקום הברוצף ואכר בשאינו ברוצף וחילק
בסיכה שכתב אין סכין דקרקע ואין מדיחין אותו אפילו אם הוא
ברוצף גזירה אטו שאינו ברוצף דאתי לאשחוי גומות ורי' אסור
גם הציבוד בכל מקום ואם הראש זל כתב כתשוכת שאלה על
כיבוד נזהגין אסור באשכבו ובארץ הזאת סומכין על דברי רב
אלפס ולא מלאני לבי לאוסרו להם כי לא היו שומעין לי ומאחר
שנתלין באילן גדול למה אעשה אותם מוידין אסור לצרד חבית
על הארץ רביון שהיא כבודה יבא להשוות גומות שלו' ח

כל

חשמעת קול אסור לר' ח אפי' אינו כבוין לשיר ולפי
זה אסור להקיש על הדלת ואפי' באגרופו ואפי' לפי
זה כתב הר"ם מרוטנבורק אי לא בעי לקלא שרי כגון טבעת ח
חלולה שיש בה אבן ומשמיע קול מותר להניחה כיון דלא בעי
להאי קלא ורב אלפס והתיר כיון שאינו כבוין לשיר הילכך מותר
להטיף בו ארג לחולה וזה שמטיפין מים טיפין ליתן לתוך הספל
וכגון שאינו כבוין לשיר וכן התיר ר' ח להקיש על הדלת כשאינו
דרך שיר וכן כתב אבי העזרי וכתב עוד שמותר לומר לגוי לנגן
בכלי שיר בחופות דאמרה לגוי במקום מצוה שדי ואין שמחת
חתן וכלה בלא כלי שיר וכל שכן הכא דאפי' ישראל אין בו אסור
אלא משום גזירה ואין לאסור לאומרו לגוי עד כאן על מה שנתן
טעם להתיר משום דאמרה לגוי שרי במקום מצוה אני כתבתי
למעלה שאין להתיר אמירה לגוי אלא בדבר שהוא בעצמו דוח'
שבת כגון מילה מותר לשמור אילניו וזרעו ופירותיו התלשים
בשבת מפני העזפות ובלבד שלא יספוק כף אל כף ולא יטפח
כפו על ירכו ולא ירקד להנריח כדרך שעושה בחול אין שוחקים
באנשים בשבת וכיצא כזה לר' ח משום משמיע קול ולרב אלפס
משום אשחוי גומות אין דול' מים בשבת כגלגל גדול כעין אותן
שדולין בהם להשקות השדות אפי' הוא כחצרו והרס כמז' ל' התי'
בחצרו שאין שם גנה אבל גלגל קטן באותם שבכתים מותר מי
שיש לו פירות בראש גגו ורואה מט' שבא מותר ביט' לשלשלם
למטה דרך ארוכה שבגן אבל בשבת אסור אבל מותר לכסותן מ
מפני המטר וכן הלכנים שיש לו סדורים על הגג לבנין אע"פ
שהן מקצין יכול לכסותן אפי' בשבת לרי' אבל לרשי' אף לכסותו
אסור בשבת אבל לכולי' עלמא יכול ליתן כלי תחת הדלף ואפי'
בשבת ואם נתמלא שופכו ומחזירו למקומו וכתב הרס כמז' ל'
זהו שהוא הדלף ראוי לרחיצה ולא נהירא ודא דמוקים לה ב
בגמרא הכי היינו דוחק לר' יצחק דאמר אין כלי גיטל אלא לצורך
דבר הגיטל ואין הלכה כמותו שלט

אין

רוכבין על גבי כרמא ולא שטיין על פני המים ואפי'
בבריכה קטנה שבחצר ואם יש לו שפה כל סביב
שרי דדמיא לכלי בעלמא ולא מטפחין להכות כף אל כף ולא מ
מספקין להכות כף על ירך ולא מרקדין ולא דנין ולא מקדשין
ולא חולצין ולא מיבמין ולא מקדישין
ולא מע' ריכין ולא כתרמין ולא כפרישין תרומות ומעשרות ב
בשבת היט' וכו' אס' נעשו שונגין או מז' די' או כוטעין מה שעשה
עשוי אסור ליכנס בספינה אם יודע שהגוי מוליך הספינה שניראה
כשם ואם הוא מערים שניראה כנכנס בה לישן או לטייל ויודע
שהגוי מוליך הספינה אסור לאיניש דעלמא ולצורכא מורכבין
שרי שם **הנוטל** שערו או צפרניו כד בין
לעצמו בין לאחרים פטור אבל אסור
וכבלי חייב חטאת וחייב על שתי סעודות ומלקט לבנות מתוך
הקרקע חייב אפילו באחת ואפי' בחול נמי אסור המטשטש בדיו
הקרקע בשבת כמקומו לכתוב ב' אותיות חייב מותר לרשום כצפורן
על הספר כמו שרושמי' לסימן שאין זה דבר המתקיים חוט של
תפירה שנפתח אסור למותחו משום תופר וכתב הר' פד'ן אותם
שמהדקין הבגדים סביב זרועותיהם על ידי החוט שמותחין אותו
ומתהדק אסור למותחו בשבת אלא אם כן ירו ונקבים בו רחבים
קצת ומתקבין בתפיר' בעיגול כוכין שנפל מן הכסת בשבת מותר
להחזירו אבל אסור

נקב וממלא דרך שם והמ שהוא בתוך יטפחים אבל אם דופני
הספינה גבוהים ימעל המים בוציא זיו כל שהוא וממלא שהרי
ז רך איר מקום פטו הוא ממלא ואין צריך זיו אלא להיכר ומימיו
יכול לשפוך על דופני הספינה והן חודק לים וכן בית הנסא
שעל פני הים מותר כהאי גונא על ידי מחיצה תלויה ובלבד
שתהא עשויה להיתר כגון שיחברנה למטה סביב אכל אם עשאה
לצניעות כגון שעשה למעלה לא עשה דף שתפול הצואה עליו
קודם שיפול למים אין צריך מחיצות דהוה ליה כחו ככרמלית
ושרי אבל בית הכסא בולט חוץ לחומת העיר ונופלת בחפירה
שהוא כרמלית אינו מותר על ידי מחיצה תלויה שלא התירו אותה
אלא במים אבל על ידי דף שרי דכחו שרי בכל ברם ית היו ב'
גזוזטראות זו למעלה מזו משוכה זו כנגד זו מעט ואינה רחוקה
כבגדה בין אם עומדות תוך י זו לזו בין ש ביניהן יותר מגובה
אבו עשו לעליונה מחיצה כשותפות משל שניהם ולא לתחתונה
שתיהן אסורות בה עד שיערבו וכש עשו שתיהן לתחתונה ש
ששתיהן אסורות עד שיערבו אבל כל אחת בהן שעשתה לבד
בשרה אין האחרת אסרת עליה אפי לא עשתה האחרת בשלה
וכן אם עשו בשניהן כשותפות משל שניהם אין אחת אסרת על
חברתה ש"ו **אמת** המ העוברת בחצר עמוק
י ורחבה ד' אין ממלאין כמנה בשבת אלא
אם כן עשו לה מחיצה גבוה י ככניסתה ויצאה וידיה טפח כמנה
בשוקע במים ואם התחיל לעשות המוציאה אצל השפה מכל צד
ולא חיבר אותה באמצע כדי שיהו המים נכנסין ויצאין דרך שם
אם אין ביניהן ג' טפחים שרי דאמר לבוד יש ביניהן ג' אסור
חצר שנפרצה ולשון ים עובר על הפרצה אם אינו במילואו ואין
בפרצה יתר מעשרה מותר למלאות ממנו ולהכניס לבית נפרץ
במילוא' או שיש בפרצה יותר מי אס נשאר במקום שנפרץ גודלי
גבוהי והמים מכסין אותו מותר למלאות ממנו בחצר אבל אסור
להכניסו לבית אלא אם כן עשו מחיצה גבוהי על המים לא נשאר
גודרים אסור אפי למלאות בחצר ש"ו
חצר שפחותה מד אמות אין שופכין לתוכ מים בשבת
בימות החמה שניח שאין בה ד' אמות אין סאתי
מים שאדם עשוי להשתמש בכל יום ראוי לבלוע בה והיה כאלו
שופך לרשות הרבים לכך צריך לעשות גומא שתהא חללה מ
מחוקק סאתים בין אם יעשה כפנים בחצר או בחוץ אלא אם י
י שנה בחוץ צרי לבסותה כנסרים כדי שתהיה מקום פטו ויפלו
המים מידו למקום פטור וכיחן שיעשה גומא יכול לשפוך בה כל
מה שירצה ואם אין מחוקק סאתים לא ישפוך כלל ואם יש
בחצר שיעור ד' על ד אפי הוא אריך וקטין או בימות הג' מים ב
בחצר כל שהוא מותר לשפוך בה כל מה שירצה
חצר ואכסדרה שאין באחד מהם לבד ארבע אמות מצטרפין
לד' אמות להתיר לשפוך בהם כיב שמכוסה ד' אמות נמשך ברה
ויש בו ד' על ד מותר לשפוך אפי על פי הביב אפי בימות החמה
אעפ שהמים יצאין מיד מידו לחץ ובלבד שיהא של כנין אבנים
שהמים ראוי לבלע אבל אם הוא של עץ אסור הורם במזל פסק
נחכמים דאפי כיב ארוך מאה ימה וצינור אר ד מאה אמה לא
ישפוך על פי הצינור ועל פי הכיב אלא שיפך על הגג והן יורדין
לביב ואדוני אבי הראש זל לא כהב כן ש"ו
מלאכת שבת והלכותיה אנו למדין כמלאכת ה
כל המשכן הילכך כל חוקף שלא חוקף לדירה כגון גנות

ופרדסין ובורגנין שאינן עשויין אלא לשמור בת כן אעפ שכן ה
התורה הוא רשות החזיר גמור והחוקק מרשות הרבים לתוכ י
חכמי אסרו לטלטל בתוכו יותר מד' אמו אם הוא מסאתים ולמעלה
אכל עד סאתים וסאתים ככלל מותר לטלטל בתוכו ואפי אין ו
שומרה ולא היה בו בית דירה כמו חצר המשכן שהיה בו סאתים
ולא היה בו בית דירה אלא חוקף של קלעים ושיעור בית סאתים
הוא שיעור ע' אמה וד' טפחים על ע' אמה וד' טפחים לא טנא אם
הוא מרובע או עגול או אריך וקטין ובלבד שלא יהא ארכו יותר
משני ברחבו כחצר המשכן שהיה אורך מאה אמה ורחב חמישי
אכל אם ארכו יותר משני ברחבו אין מטלטלין בו אלא כד' אמות
ואם חוקף לדירה אפי יש בו מאה מילין שרי ומה נקרא חוקף
לדירה זה שכנה בו בית דירה או שפתח לו פתח מכיתו ואחר כך
הקיפו אב אם הקיפו ואחכ פתח לו פתח לא ואם היה חוקף שלא
לשם דירה ורצה להקיפו לדירה אין צריך לפרוץ כולו אלא י
יפרוץ בה פרצה ביותר מעשרה ובה יתבטל החוקף ונביצא בית
פתוח בו בלא חוקף וחזו' ויגדור הפרצה והרי הוא פתוח ולבסוף
ה קף ואם פרץ אמה וגדדה ועשה כן עד שהטליכו לו שרי
תל גבוה עשר דינו כקרפף עד סאתים מותר לטלטל בכלו יותר
מכאן אין מטלטלין בו אלא בו אמות והה דקרפף יותר מסאתים
וכא למעטו באילנות שנוטע לתוכו למעט איר ואינו כמתעט ב
בכך שהוא דרך דקרפף להיות בו אילנות בנה בו עמוד למעטו
ונתמעט בכך אם הוא רחב ג' טפחים הוי מעוט פחות מג' בטל
ואינו מעוט בנה מחיצה באורך עשר לפני מחיצה הראשונה ל
לבטל מחיצה הראשונה שתהיה כמו שאינה ויהיה חוקף לדירה
על ידי השנייה אם הרחיקה בין הראשונה ג' שרי פחות מג' אסור
דכין שאין ביניהם ג' הר כאלו דבנות זו בזו טח טיט על
מחיצות הראשונות למעט אירו ונתמעט בכך אם הטיט ענה ש
שאם תנטל מחיצה הראשונה ראוי לעבוד כפני עינדה הוי מעוט
ואם לאו לא הוי מעוט בנה מחיצות על הראשונות להקיפו על
ידם לדירה אינו מועיל וא' נבלעו התחתונות ונשארו העליונות
מאליהם נותר על ידם אבל תל יותר מסאתים ועשה מחיצות על
שפתו לדירה מועיל שהרי דר בארר מחיצות שעושה ענה
קרפף יותר מסאתים שהוקף לדירה נטע רובו באילנות אפי אין
בצמצין שורות שהן אין נמבטלין הדירה שכן דרך קרפף לנטע
בו אילנות להסתופף בעלן נזרע רובו הזרעים מבטלין דירה אפי
אין בהם סאתים נזרע מעוטו אם אין בו אלא סאתים מותר יותר
מסאתים אסור שמבטלין הדירה אבל בחצר ורחבה שאחורי ה
הבתים מספק ל' לר' אם זרעין מבטלין דירתן לטנין זה שאם
רובן זרו ים שיבטלו כל הדירה ואפילו אם תמצו לומר כיון
שחשובין דירה יותר אין הזרעים מבטלין דירתן הזרוע כיהא אין
שם דירה עליו ואם הוא יותר מסאתים אסור כל החצר ואין מ
מטלטלין בו אלא כד' אמות וכן אפי אין בו אלא סאתים והוא רוב
הזרוע שם קרפף עליו וכי תיבא בא נפקא מינה אפי אם שם ק
קרפף עליו והלא קרפף חצר רשות אחת הן איכא למימ' דנפקא
מינה שאסור להוציא ממנו לבית וגם אם הוא יתר מסאתים שאין
מטלטלין בו אלא כד' אמות אי שביא אין זרעיהם מבטלין אלא דירת
קרפף ולא דירת חצר ורחבה וטוב להחמיר דילכך מי שיש לו
גנה בחצרו אם הוא רוב החצר אפי אין בה אלא בית סאתי לא יס

ולסגור אותה ולהחזיר המפתח אליך שמו

מן

התורה אינו חייב אלא בשעק- החפץ מרשות ה
היחיד ומצדו ברשות הרבים או איפכא אבל א
אם עקר חפץ מרשות הרבים והכניסו לרשות היחיד ו
ונטלו חבריו מידו והניחו שניהם פטרין אבל אסורי לעשות כן ו
אבל אם עקר חפץ מרשות הרבים והכניסו לרשות היחיד והניחו
לתוך ידו של חבריו או שנטלו מתוך יד חבריו בפנים והוציאו
העומד בחוץ חייב והעומד בפנים מותר לעשותו לכתחלה ואין
בו משום איסור שבת אלא שאסור לעשותו מפני שמבטל את
חבריו וגורם לו להוציא החפץ ולבא לידי חילול שבת שכתב
עומד בידו והוציא ידו מלאה פירות לחוץ בשוגג
מותר להחזירה לאותו חצר ואסור להשיטה ל

היה

לחצר אחרת הוציאה במזיד אסור להחזירה אפי' לאותה חצר
והוא שהוציאה מבעוד יום והניחה שם עד הלילה שאינו יכול
לבא לידי חילול שבת אף אם ישליכם מידו אב הוציאה כשחשכה
מותר להחזירה שמה ישליכם מידו ויבא לידי חיוב חטאת הא
דבעינן עקר מעל גבי מקום שיש בו ד' על ד' והנחה עליו העקר
מתחלה כדי להוציא ושיצא כדרך המוציאין וכשיעור ירוך ד'
אמות בלא עמידה באמצע וכן זרק מרשות היחיד לרה"ו רשות
הרבים באמצע ונתכון לזרוק שתיים וזרק לתוך ד' ונתגלגל חוץ
לד' או איפכ' ומושיט ברה"ו לרה"ו דרך ד' וזה תכנה צדי שנתמנו
בענין הוצאה והעברה ד' אמות לא נאבדו אלא לענין חיוב חטאת
אבל איסורא איכא בבולמוס ולכך אין רצוני להאריך בהם שכתב
אדם יש לו ד' אמו ביה שיכול לטלטל בהן ומודרי'
אתן לו באמה שלו מרוהת ואם איבריו גזולים

כל

ואמתו קטנה שלא יספיקו לו ד' אמות נותנין לו ד' אמות בינוני'
שכל אחד מהם וטפחים ואלו ד' אמות מוסיפין עליהן אלכסון
שזהו ה' אמות ושלשה חומשין ומזהו פרש"י שאין לו אלכסון אלא
לאלכסון העולם אבל לריבוע העול' אי' לו אלא ד' אמו וזהו פי' שלכל
צדי יש לו חמשה אמות וג' חומשין והרם במול' חילק שבמתוך ד'
אמות מותר לטלטל מד' עד ה' אמות וג' חומשין פטור אבל אסור
מכאן ואילך חייב חטאת ואינו יודע למה אבד בשעור האלכסון
פטור אבל אסור כיון שנותנין אלכסון מותר בו לכתחלה לפיכך
מותר לאדם לעקור החפץ מרשות הרבים וליתנו לחבירו ש
שאצלו בתוך ד' אמות וחבירו לחבירו שאצלו אפי' ק' מילין אף
על פי שהחפץ החלך כמה מילין ברשות הרבים שכל אחד לא י
יטלטלו אלא בתוך ד' אמותיו ובלבד שלא יוציאנו מתחום שלו
או בחפץ שלא קנה שבית' כגון שהוא הפקר שאינו קונה שביתתו
ד' שנים כקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה כגון שיש
ביניהם ו' אמות מביאין ואוכלין באמצע ובלבד שלא יוציא כל א'
בתוך שלו לתוך של חבריו וכו' ואבצע מובלע ביניהם כגון
שכין ב' החיצוני' ח' אמות האבצע מותר עם כל אחד מהחיצונים
במה שד' אמותיו מובלעי בתו שלו וב' החיצוני' אסור זה עם זה
אדם ברשות היחיד ומוציא ידו לרשו'
הרבים ובטלטל שני חפצים שאין צ

עומד

צריכין לו שנוטלן מכאן ומניחן לכאן ובלבד שלא יעבירם ד' א'
אבות ולא חיישינן שמה יביאום אליהם וילכך יכול לעמוד ביה
ולטול בפתח ברה"ו ולפתוח שם וכן מרשות היחיד לרה"ו אבל ל

לא יעמוד אדם ברה"ו ויוציא ידו לרה"ו וישתה שכ או איפכא אלא
אב' יכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה דכיון שהוא צרי לאלו
המים אנו חוששין שמה יביאם אליו אבל מותר לעמוד ברה"ו או
ברה"ו ולשתות בכרמלית לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתין
או ירוק ברה"ו או איפכא אפי' אם הוציא פיו ואמתו לחוץ ורוקו ש
שנתלש מפיו ומצדן לזרוקו לא יחלך בו ערבעה אמות ברשות
הרבים עד שירוק ט"ג

לא

יעמוד אדם דה' ויחבר ידו למזחילה שהוא צינור ארו
מונח לאורך הגג בתוך ג' טפחים סמוך לגג לקבל'
המים ממנה שכיון שהוא בתוך ג' סמו' לגג חשיב כגג ואסור בין אם
הוא למעלה מ' או למטה מ' אבל מותר לקלוט מן האוויר אפי' אם
ידו תוך ג' למזחילה היתה המזחילה בולטת שלשה מן הגג וכן
סתם צינור שכולט ג' יכול לחבר ידו אליהם ולקבל המים וכגון
שאין בהם ד' על ד' והן למטה מ' אבל אם יש בהן ד' על ד' או אפילו
אין בהם ד' על ד' והן למעלה מ' אסור ט"ג

הקורא

בספר על האסקופא ונתגלגל ראש האחד מ'
מאספר מידו ונשאר ראש השני בידו גוללן
אצלו אפי' נתגלגל חוץ לארבע אמות ואפילו ביה והאסקופא
ברשות היחיד והוא כמול' כתב דיוקא תוך ד' אמות אבל נתגלגל
חוץ לד' אמות לא ואם הראש זעל לא כתב כן היה קורא בו על
הגג ונתגלגל ראשו האחד מידו עד שלא הגיע לי' טפחי התחתוני'
הקרובי' לאר' גוללן אצלו הגיע לי' טפחי התחתוני' אם הכות משוב'
בענין שנח עליו אסור לגלגלו אצלו וכדי שלא יעמוד בבזיון ח'
הופכו על הכתב ואם אינו משופע כל זמן שלא הגיע לארץ ג'
גוללו אצלו ט"ג שני בתים בשני צדי רשות
הרבים והם של אדם אחד או של ב' ועירבו
אם שניהם שוין מותר לזרוק מזה לזה ואם אחד גבוה מהצד
אסור לזרוק מזה לזה זיו הבולט מן הכותל לרה"ו למערה מ' ריש
בו ד' על ד' וחלון הבית פתוח לו משתמשין עליו בכל מיני כלים
וככל מקו אפי' שלא כנגד החלון אם אין בו ד' על ד' אין משתמשין
עליו אלא בכלים שודאי ישברו אם ופלו אבל לא באחרים שאנו
חוששין שמה יפלו רביאם אליו ואם החלון משלימו לד' מה ש
שממנו לפני החלון משתמשין עליו בכל מיני כלים שלא כנגד
החלון אין משתמשין עליו אלא בכלים הנשברים ט"ג

בור

ברשות הרבים וחוליא כבינו אם עומד בתוך ד'
טפחים לרה"ו מותר למלאות ממנו ברשות היחיד
אפי' אין החוליא גבוה י ואם הוא רחוק מ' מרשות היחיד אי' מבלאי
ממנו אלא אב' תהא הח' לרא גבוהי' אשפה ברה"ו שגבוהי' וירחבה
ד' אם היא של רבים מותר לזרוק לה ברשות היחיד הקרוב לה
ואם היא של יחיד אסור שנה

גזוטר

שהיא למעלה מן רבים וחלון פתוח לה כן
הבית אין מבלאין ממנה אלא אם כן עשה
לה מחיצה כל סביבה והשתא הוי כל שכנגדה עד למטה רשות
היחיד דחשבינן לה כאלו יורדת למטה או יעש' מחיצה סביב ב'
הנכס שדולין דרך שם והוא שיהא בו ד' על ד' ואין חלוק בין אם
יעשה למטה בחונברה לה בין אם יעשה על גבה וכיון שטשו מ'
מחיצה מותרין גם לשפוך ממנה וכן דהולך כספינח אינו יכול
למלאות אלא אם כן יעשה ח' ארבעה על ארבעה ומקופו מ'
כחיצות ועושה בו

ודווקא בשכל ד' הרוחות על ידי צורת הפתח בזה אכריזין דלא מהני בבקעה אבל היה ההיקף כתקנו אלא שיש בו פרצות יותר מעשר מהני ביה צורת הפרח אפילו אם הפרוץ מרובה ומהו צורת הפתח קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן אפילו אינו נוגע בזון כגון שהגביהו למעלה כהן הרבה רק שהוא גובה הקנים עשרה ויחזי מכוונין כנגד קנה העליון ואם חיבר הקנה העליון לשני הקנים מצדיהן לא מהני וצריך שיהיו הקנים חזקים לקבל דלת ומיהו אפי אינן יכולין לקבל אלא דלת כל שהוא כגון של קש או של קנים סגו וצריך שיעשה לו היכר ציר שסג התורה כל מקום שיש לו ג' מחיצות הוא רשות היחיד גמור אלא שחכמים אמרו אותו עד שיעשה לו שום תיקון כרביעית וכיון שאין צריך אלא תיקון דרבנן התירו בתיקון כל דהו ואם הוא חצר שנפרץ במילואו עד עשר אמות נותר בפס רוחב ד' טפחים שיעמידנו כעד אהר בתיקון הפרוץ ואם ירצה לתקנו בשני צדי הפרצות די בשני פסין של שני משהיו ואפי אין בפרצה ד' טפחים כיון שהוא במילואו צריך תיקון עד שיהי בה פחות מג' ואם יש בפרצה יותר ס' אמות אפי אינה במילואו צריך לתקנה בעזרת הפתח ואם הוא מבני שיש לו ג' מחיצות ופרוץ כעד רביעי התירו בלחי שעביו ורחבו כל שהוא שיעמידנו בפתח הבני ויהיה גבוה וטפחים ומכל דבר שיעשנו כשר אפילו מבעלי חיים ובלבד שיהא קשור שמה ואפי מעצי אשרה שטעון שרפה לא שנא אם נראת בליטת הלחי לעומדים בתוך הבני ואינה נראית לעובדים בחוץ כזה או שנראים לעומדים בחוץ ואינו נראית לעומדים בפנים כזה כשר הרחיקו מן הכותל שלשה או שהגביהו מן הארץ ג' פסול ואפי לא עשאו לשם לחי אלא ש שנודמן לו שם במילוי כשר ובלבד שיסככו עליו מערב שבת אבל לא סככו עליו מערב שבת כגון שהיה שם לחי אחר ונפל בשבת ובאין לסמוך על זה מכאן ואילך פסול ומיהו אפי סככו עליו מערב שבת לא מהני אלא אם יהא בולט בתוך הבני בפחו' מארבע אמות אבל אם הוא נולט לתוכו ארבע אמות אין שם לחי אחר להתירו ומעמידו ברוח שבנגדו או אצלו ויעשנו בעט או דק יותר מהבליטה כדי שיהא ניכר שהוא לשם לחי ודווקא ב מבני שרחבו משמנה אמות ולמעלה אבל אין בו אלא ח אמות מצומצמות אפי אם הלחי בולט ר אמות לתוכו שרי וכן הכשירו בקורה שמנחה על ראש הבני כמות לחי הבני אבל נעץ שתי יתדות אצל הבני בחוץ אפי בסמוך לו והגזזה עליהם פסול וצריך שתהא עשויה לשם קורה כדי להתיר הבני אבל לא נעשו לשם כך אפי סככו עליה מערב שבת פסולה ושיעור הקורה רחבה טפח ועוביה כל שהוא רק שתהא חזקה כדי לקבל חצי לבנה והלכך עשאה מעצי אשרה פסולה דלשרפה קיימא וכתותי מכתת שיעורו ואם היא רחבה ד' טפחים אינה צריכה להיות חזק לקבל חצי לבנה ומעמידה אין צריך שיהיו חזקים אלא כדי ל לקבלה ולא כדי לקבל אות' וחצי לבנה והרמבם כתב שמעמידה צריך שיהיו חזקים לקבלה ולקבל חצי לבנה וא"א הראש זצל לא כתב כן היתה עגולה צריך שיהא בהיקפה שלשה טפחים שאז יש ברחבה טפח היתה של קש או של קנים פסולה היתה עקומה ועקמוניתה נוטה חוץ לבני או למעלה מ בעשרים או לכמה מעשרה כזה רואין כל שאלו תנטל ה העקמונית ואין בין זה לזה שלשה בשרה ואם לאו פסולה היתה ויצאה כמותל זה ואינה נוגעת כמותל זה כגון שסמכה על קורות או שתי קורות אחת יוצא כמותל זה ואחת יוצאה כמותל

זה ופוגעות זו בזו באמצ' המבני אם אין ביניהם ג' כשרה יש ביניהן ג' פסולה הבני שתי קורות זו בעד זו ואין נוגעות זו בזו ואין שום אחת מהם יכולה לקבל חצי לבנה אם הן קרובות זו לזו שכן ש שתיהן יכולות לקבל חצי לבנה שהוא טפח אין צריך לעשות אחרת ואם לאו צריך לעשות אחרת היתה אחת גבוה ואחת נמוכה רואין את העליונה כאלו ה היא למטה ואת התחתונה כאלו היא למעלה עד שיהו זו אצל זו ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מעשרים והתחתונה למטה מעשרה ולא יהו ביניהן ג' טפחים שכשרואין אותה כאלו הן בשדה שיהו זו בעד זו כך כת' הר"ם במזל וה"ל מאיר מרוטכברק כתב כזה שהוא פסול וכן כתב א"א הראש זל פירש עליה מחצלת ואינה נוגעת עד הקרקע אם גבוהה ג' טפחים פסולה שהרי כסה הקורה ואינה נראת וכטלה מהיות קורה ומחיצ' גם כן אי הכיון שנבדחה מן הארץ ג' אכל עשה קורה רחבה ונמשכת עד לכמה מעט ג' בשרה נעץ שתי יתדות עקומות על שני כותלי הבני ועקמונית נוטה לתוך הבני ואין ביתדות טפח שיעור קורה להיות נחשבין בקורה כזה אם אינן גבוהין כמותל הבני ג' ואין בנטייתן ג' בשרה שאנו רואין כאלו הן על כותלי הבני וכאלו הקורה נוגע' בבניו יש בנבחהן או בנטייתן ג' פסולה והא דמבני נותר בלחי וקורה דווקא כשאין בגובהו יותר ג' אמות מצומצמות ולא יהא נכוד פחות מעשרה טפחים מרווחין ולא ידא רחבו יותר מעשר מצומצמות ושיהא ארכו ד' אמות כרווחת או יותר אבל אם הוא גבוה יותר מעשרים אמות או נמוך מעשרה טפחים או רוחב יותר מעשרה אמות או שאינו ארוך ד' אמות אין לו תקנה בלחי וק' רה אלא בעזרת פתח וכיהו עד כ' סני בלחי וקורה אפי חלל הבני עשרים וכל הקורה למעלה מעשרי היתה למעלה בפתחו כמין קנים בולטין סני בקורה שכן שיש בו שינוי הבל מסתכלי בו וכתו כך מסתכלין ג' הקור אעפ" שהוא למעלה מעשרים אבל הקנים אינן מועילין לרחב יותר מעשרה להתירו בלא צורת הפתח היתה גבוה מעשרים ובנה בנין תחת הקורה למעטו כב די בכנין רחב טפח כרוחב הקורה אבל אם אינו גבוה עשרה וחוקק בו להשליכו לי צריך לחוק ארבע אמות לתוך הבני על פני כל' הכו כתב הר"ם בכזו כבני שאין ברחבו ג' טפחים אין צריך לחי ולא קורה שהוא כסתום והר"ם מרוטכברק כתב כיון שאין כרחבו ד' טפחים אין צריך שום תיקון וכן כתב הר"אבר ולזה הסכי' א"א הראש זל וה' נותר בלחי וקורה עד שיהו שתי הצרות פתוחים לתוכו ולכל חצר שני בתים ואפי כל החצרות פתוחות זו לזו שפיר דמי ואפילו אין דרין בו אלא האב ובניו או הרב ותלמידיו חשיב כרבים ונותר בלחי וקורה וכן אם צדו אחד גוי וצד אחד ישראל נותר בלחי וקורה וצריך ש הא, ארכו יותר על רחבו ואם רחבו יותר על א ארכו דינו כחצר שנפרץ במילואו וצריך פס ד' טפחים בעד אחד או בשני צדדין שני משהיו חצר שארכו יתר על רחבו דינו כמבני ונותר בלחי וקורה מבני כסתום שאחד מצדדיו ים לא חשיב כסתום דחיישינן שניא יתייבש הים ותתכטל הבחיצה היה אחד מצדדיו אשפה של רבים חשוב כסתום אבל אם ה האשפה של יחיד לא חשוב כסתום דחיישינן שמא יתלטל מטם מבני שיצדו אחד ארוך ואחר קצר אפילו אין צד הארוך ע עודף על הקצר ד' אמות אינו מניח הקורה אלא כנגד הקצר אבל אם ירצ' יעשה שה צורת הפתח כאלכסון ותוך הבני יכול להניח הקורה באלכסון וכשתמש עד

יטלטל ממנה זמן החצר לבית ואם היא יותר מסאתים לא י
יטלטל בה אלא בד' אמות קרפף יותר מבית סאתים שהוקף
לד' רה ונכנסו בו כים אג' ראוי לשתייה אין כבטלי הדירה אפילו
אם המקום שנחפשו שם יותר מבית סאתי ואפילו נחמלא כולו
מים ואפ' הם עמוקי הריב' ואם אינן ראויין לשתייה אז דינו כזרעים
אם נחפשו כרוכו כולו אסור אפי' אין בהם סאתים כמיעוטו אם
יש בהם יותר מסאתים כולו אסור אפי' אין כעומקן עשר ואם אין
בהם סאתים מותר קרפף בית ג' סאין תקרה כמנו בית סאה מותר
אפי' אם הקרוי משופע וחשיב' כאלו מחיצ' כסוף הקרוי ולא נשג'
אלא קרפף בית סאתים קרפף בית סאתים מצומצם וחצר ש
שנפרצו כמילואם זה לזה הקרפף הוא אסור שהרי הוא עתה יותר
מבית סאתים אע' שאויר החצר אינו גורם לו לחשב יותר מבית
סאתים שהרי הוקף לדירה וכל מקום שהוקף לדירה אין שיעור
לאוירו מכ' מקום מחיצה שנפרצה מייתר אותו והחצר מותר כ'
כדפרישי' שאין שיעור לאוירו קרפף יותר מבית סאתים שלא
ה' קף לדירה ופתח בו פתח ועשה מחיצה לפניו ית' מ' והותר על
ידה שנתבטלה מחיצה הראשונה ונפלה האחרונה אינו נותר על
ידי הראשונ' שנט' **ר"ב** שאחורי הבתי ולא
הוקפה לדירה אין כטלטלין בה אלא
כד' אמות ואם פתח לה פרח' מביתו ואח' הקיפה הרי ה' קף לדיר'
אפי' אם יש גוד' בינה לבין הבית ולא אמרינ' דהך פתח הוי פתיח
לשם הגורן ולא בשביל הרחבה ואין כאן פתח לרחב' אלא חשיבי
ליה שפיר פתח לרחבה **שם**

יחיד ששבת בבקעה והקף מחיצות גרועות כגון שתי
ולא ערב ארעב בלא שתי עד סאתים מותר ל'
לטלטל בבולה מסאתים ואילך אין כטלטלין בו אלא בד' וכן
הדין אם הם שנים ואם' שלשה חשובין כשירא ובותרין ל'
לטלטל בכולה אפי' הוא גדול הרבה ובלבד שלא יקיפו יותר מ'
מבד' צרכם שלא ישאר בית סאתי פניו שג' צריכי' לו לתשמיש'
אבל אם נשאר בית סאתים פניו אין כטלטלין ככל דמוקף אלא
בד' אמות כת' ה'ס' במזל' שאין הקטן מצטרף להשלי' לשירא
היו שם ג' והקיפו כל צרכן ומת אחד מהם בשבת מותרין ככל
ציון שהתירו כבר היו שנים והקיפו יותר מסאתים וניתוספו ע'
על הם בשבת אסורין כיון שנכנס השבת באיסור היו ג' והקיפו
כל אחד לעצמו זה בצד זה וערבו יחד אג' החיצונים רחבים ו'
האמצעי קצר שנמצא האמצע פרוץ כמילואו לחיצוני והחיצוני'
שיש להם ג' פופין עודפין עליה מכל צד מותרין באמצעי אפי' הוא
גדול הרבה שאנו רואי כאלו כולן דרין כתוכו והרי יש שלשה ב'
ביחד והחיצוני אינן מותרין אלא עד סאתים ואם אחד מהם יותר
מסאתי גם האמצעי אסור שהרי הוא פרוץ כמילואו ואם החיצונים
פרוצים כמילואם לאמצעי והאמצעי כגופף ויחיד ככל אחד אין ג'
נתנין לכל אחד אלא בית סאתים ואם אחד מהחיצונים יותר
מבית סאתים הוא לברו אסור ואם האמצעי יותר מסאתים גם ה'
החיצונים אסורין שהרי הם פרוצים למקום האסור להם אבל אם
אחד בכל אחד מהחיצוני' וכ' באמצעי או כ' בכל אחד מהחיצוני'
אחד באמצעי נתנין לשנים החיצונים כל צרכם דחשיבי כל מה
ש' אמצעי כאלו הוא בחיצונים **ט"א**

ג הסמוך לרשות הרבים ואינו גבוהי אסור לטלטל
עליו מן הבית אלא אם כן עשה לו סולם קבוע ל'
לעלות לו מן הבית חצר שנפרצה כמילואה או שנפרצה יתר

מעשרה לרשות הרבים כקוף הבחיצה נידון כצדי רשות הרבים
שהוא כרמית כמו החצר עצמה ואם נפרץ בקרן זווית אפי' נפחו'
מי אסור דלא חשיב כפתח דפתח בקרן זווית לא עבדי אינטי
וכן בית שנפרץ בקרן זווית אפי' נפחות מי נפרץ גם הקרוי עד
שנשאר בארבע זון כזה אסור דכי היכי דלא השיבנ' פתח בקרן
זווית הבא נמי לא אמרינ' פי תקרה יורד וסותם בקרן זווית אבל
פרצה שאינה בקרן זווית אמרינ' בה פי תקרה יורד וס' תם וחשיבנ'
ליה כסתום אפי' ביותר מי' וכגון שפי התקרה חלק אבל אם הוא
משופע ואין בו ד' טפחים לא אמרינן יורד וסותם ואפי' נפרצו ב'
מחיצות שלמות אמרינן פי תקרה יורד וסותם אבל נפרצה ג' לא
אמרינן פי תקרה יורד וסותם ואפי' בשנים דאמרינ' פי תקרה דוקא
כשנפרצו שנים זו בגג' זו אבל שנים זו בצד זו לא **ש"כ**
כל מחיצה שלא נעשית לדור בתוכ' או לצניעו או לשמור
כה שיתנו בתוכה א' לישב בה כדי לשמור השדות ה'
היא מחיצה להתייר לטלטל בתוכה אבל לא היא מחיצה לעשו'
מה שבתוכה מוקף לדירה אם הוא יותר מסאתים הילכך אילו
שנפרץ יורדין למטה אם אינן גבוהין ג' כן הארץ ועיקרן במקום
שמחברין לאילן הוא גבוהי' חשבו מחיצה ומותר לטלטל בכולו
והוא שיכלא האויר שבין הענפים בעצים או בקש ויקשור ה'
הענפי' שלא ינידם הרחם שכל מחיצה שאינה יכולה לעמו' ברוח
מצויה אינה מחיצה ודוקא עד בית סאתים אבל יותר מסאתי' לא
אפי' אם נטעו לכך כיון שאינו עשוי לדור בתוכו אלא להסתופף
בצללו לשמור השדות תל' שגבוהי' והשליכו לעשרה שעשה ע'
עליו מחיצה גבוה חבשה חשיב מחיצה לטלטל ולכל דבר מ'
מחיצה העובדת מאיליה פי שלא נעשית לשם מחיצה כשדה
אפילו נעשת בשבת שלא ככבו עליה נאמר כולו והני מ'
מילי שנעשית בשבת בשוגג אבל במזיד היא מחיצה להרביד
לחייב הזורק מרשות הרבים לתוכה אבל לא להתייר לטלטל ב'
בתוכה והמ' שלא היה שם מחיצה תחלה אבל היתה שם והוסרה
וחזרה ונעשית אפי' במזיד חזרה להיתרה הראשון כגון שנים או
ג' שהקיפו כמחצלאות סביבותיהן ברשות הרבים והבדילו גם ב'
ביניהן כמחצלאות וערכו יחד ובתריין לטלטל מזה לזה ונגללו
המחצלאות בשבת נאכרו חזרו ונפרשו אפי' במזיד חזרו להיתרן
הראשון כפ' נה' כות' לטלטל בכולה אפי' יותר מסאתים דחשיבא
מקפת לדירה כפאה לדור תחתיה הוי רשות היחיד עליה כפאה

לזפתה לא הוי ר' עליה ככל עושיין מחיצה בכלים ובאוכלין
בין של שתי לכד' כגון של חבלים או של ערב לבד כגון קבים ג'
נעוצים בארץ ובותרת עד סאתים אפי' ליחיד בישוב וכלכ' שלא
יהא בין חבל לחבירו וכין קנה לחבירו ג' טפחים ואפי' כבעלי חיים
וכלבד שיהו כפותין ואפי' באנשים שעומדין זה אצל זה בפחות
מג' ואפי' כשהן כהלכ' חשובים בחיצה וכיניהם רשות היחיד והוא
שלא ידעו שה עמדו לשם מחיצה ואפי' אם לא הודיעם שעושה
בהם מחיצה עתה אם קרוב הדבר שידעו כגון שעשה בהם מחיצ'
פעם אחרת לא יעשה בהם מחיצה עוד פרוץ כעומד מות' בין
בשתי בין בערב וכלבד שלא יהו כמקום אחר פרוץ יותר מעשר
אבל עד עשר מותר מפני שהוא כפתח ואם עשה צורת הפתח
אפילו לפרצה יתרה מעשר מותר וכתב ה'ס' כמזל' ובלבד שיהו
עומד מרובה על הפרוץ ודרי' פי אפי' לא נעץ אלא ד' קונדיסי' ב'
רוחות ועשה צורת הפתח על גבהן שרי' והם בחצר ובבוי שיש
בהם דיורין אב' בבקע' שבא לעשו' דוקף לטלטל בתוכו לא כדגו

כל בני החצ' ולא יזכה להם על ידי בני ובתו הסמוכים על שלחנו
אפי הם גדולים מפני שידם כידו ולא יצאו עריין גרשותו אבל אם
יש לאדם מלמד או סופר שאוכל בשכרו אריתו אוכל על שלחנו
בתורת צדקה יכול לזכות על ידן איצ' שכמוכים על שלחנו
ואינו מזכה על ידי עבדו ושפחתו והבנענים ולא על ידי אשתו ש
שנותן לה מזונות אפי אם יש לה בית בחצר לכרה אבל מ כהל
להם על ידי בני ובתו שאינן סמוכים על שלחנו אפי אם הם ק
קטנים ועל ידי עבדו ושפחתו העבדיה ועל ידי אשתו שאינו
מעל לה מזונות אפי אין לה בית בחצר הים במזל פסק בשמואל
דאמר גד. ל גדל ממש וקטן קטן ממש שאינו יכול לזכות על ידי
קטן אפי אינו סומך על שלחנו ואם הראש זל לא כתב בן וטוב
להחמיד כדברי שיחם שלא לזכות על ידי בנו קטן אפי אינו סומ'
על שלחנו ולא על ידי בניו הסומך על שלחנו אפי והא גדול ו
ובש וכן בו עריבין להגביה מן הארץ טפח בעל הבית ש
שהיה שותף עם שכניו בסחורה אפי זה בין וזה בשמן אין צריך
לערב אפי לא נשתתפו לשם עירוב ובלבד שהוא הכל בכלי אחד
ואפי היו מסוכין לאכול וקדש עליהם הים חומבין מטום עירוב
על הפת שלפניהן בשלחן וזוא שמסוכי בבית שהוא מקום הראוי
להניח שם העירו אבל בחצר לא ובשתופי מבואות סומבין על ידי
משום שיתוף אף אם מסוכין בחצר

אשתו

של אדם מערבת לו שלא מדעתו אפי אם מצוה
כה שלא לערב ואפי אם אי רגיל עבדים והגו
מילי שאוכר עליהם כגון שאין הבית פתוח אליה לאותו החצר א
אבל אם הבית פתוח לשתי חצרות כאחת רגילה לצאת ולבאת
תדיר שאוסרת עליהם ובאחת אינו רגיל לצאת ולבא רגיל ש
שאושר מערבת שלא לדעתו אפי אינו רגיל לערב ובשאינו רגיל
לצאת ולבא נמי איצ' שאינו אושר אם רגיל לערב עמים מערבת
שלא מדעתו אבל אינו אושר ונס אינו רגיל לערב עמים אינה
מערבת שלא לדעתו וכל זמן שלא מצוה בה בפירוש אפי אם א
אינו רגיל לערב עמהם ואינו אושר מערבת שלא לדעתו ובסתם
ניחא ליה אבל אינה יכולה לזכות בשלל האחרים שלא מדעתו
ואפי בני הבית יכולין לערב שלא מדעתו אם אין הבית פתוח אל'
לחצר אחת אבל בני החצר אין יכולי ליקח פתו מביתו לערב שלא
כדע' שום אחר מבני הבית ואפי רגי עמהם ואוס עליה שכת

ערב

כבר ונתקלקל העירוב ובא אחד מבני החצר ל
לחזור ולתקנו ולזכות לאחרים אם חו ונתקנו
מבין שהיה העירוב וראשון אפי כלה כל העירוב מזכה להם ואין
צריך להודיעם אפי מתקנו משלהם ואם מתקנו ממין אחר אם
נתמעט משיעור ובא להוסיף עליו מוסיף ומזכה להם ואין צריך
להודיעם כלה כחל צריך להודיעם אם מתקנו וכן אם ניתוספו
עליהם ויורין צריך להודיעם דשכא אן חפצים בעירוב ודגי מ
מילי בבית שפתוח לשתי חצרות דאיכא למימר שטא לא ניחא
לדע' לערב עם אלו אבל אם אינו פתוח אלא לזה החצר אין צריך
לחודיעם שמעדיבין עירובי חצרות שלא לדעת הכא שהוא פתוח
לחצר אחת וכמה שיעור העירוב בתולתו כוכן שהן עד שכמה
עשר ושמנה עשר בכלל שיעורו כגורגרת לכל אחר אם הם ש
תשעה עשר ומי' ולמעלה אפי עד כמה שיעורו כשתי סעודות
שחם יח גורגרות וזו בה כשיעור ונתמעט ונשתייד בו אפי כל ש
שהו כשר

הנותן

מעיה לנחתים ואמר לו אם יבאו בני החצר
לקנות ממך כבר לער זכה לי בערב שיהיה

לי חלק עמחם בשביל מעיה זו אינו עירוב אפי אם זכה החנוני
לכולם וזכה גם לזה עמחם אי עירוב לזה שלא כיון לזכות יו
במתנת חנם אלא בשביל מעיה שנתן לו ומעו אינן קימו נמצ' שאין
לו חלק בעירוב אבל אם אמר לו ערב לי קנה עירוב שהרי עשאו
שליח לערב לו בענין שיעור וכן שאי אפשר לזכות לו עירוב
אלא אם כן יזכה לו כמו לאחרים חיי כאלו אמר שיה הלז כמו
לאחרים ואפי אם אמר זכח לי אם נתן לו בלי בתורת קבין שיקנה
לו בקנה עירוב שאו נקבית לו הפת וכן אם זכה לו הנחתום
על יד אחר או שקנה במעיה שנתן לו להם מן חשוק קנה עירו ואם
נתן מעיה לבעל הבית ואמר לו זכה לי בעירוב קנה עירו לפי ש
שאינן דרך בעל הבית לכבוד משלו ולדעת שיקנה לו במעותיו א
אמר לו ובאלו אמר לו ערב לי שעשאו שליח לערב וחזקה ש
שליח עושה שליחאנו

הדר

בבית שעד אכסדרה ומרפסת שנחצר אינו אושר
על בני החצר שאינן חשוכין דירה אבל הדר

בבית התכן בבית העצים בבית הכקר ובבית הארצות אושר
בעל הבית שיש לו הרבה בתים בחצר, והשאלתי או השכיר לאחרי
יש לו ככל אחד מהן בליים אם אינן נישלין בשבת מוכת איכור
או כחמת כונדן אין הדרין בהם אוסרין עליו שחשוכין כולם כ
כאלו דרין עמו ואם נישלין בשבת אוסרין כיון שיכול להוציאם
משם וזו חבורות ששבתו כשרקלין וחלקהו במחיצות אם ע
עוברין כולם זה על זה שאין פתח פתוח לחצר אלא הדרצון ו
וכלן עוברין דרך עליה אין צריכין ליתן בעירוב אלא שנים ח
הפנימיים וכל אחרים חשוכים בבית - שע' להם היה לכל אחד
פתח פתוח לחצר אם המחיצות מניעות לחקרה דדמי כל אחד ח
חדר בפני עצמו אפי חן של ידעוה יש בהן חילוק רשותית בפני
עצמן לענין זה שאם בנו החצר נתתן עירוב כאח מבהיה ח
החצר שלא בזה חשרקלין צריך כל אחד ואחד ליתן בעירוב אבל
אם נתנו בזה חשרקלין אין צריכין ליתן כלל בעירוב שכולן דרין
בכל זה ובני שמנדיין העירו אין צריך ליתן עירו וכן אם א' דירין
אחרים עמה בחצר אין צריכין עירוב חלקהו במחיצו' ש' ין נגיעו'
לתקר אפי אם גותבין העירו במקום אחר די בעירו אחד לחבשתן
ואם היו דירין בעליות ממש אפי גותבין העירוב כשרקלין צריך
עירוב לכל אחד ואחד אבל כד' שיש מלפד או סופר בביתו כל אחד
ואחד בתדרת אפי יש לכל את פת פתו לחצר ואיכל רשן כחדר
אינו ואסרין כיו שאיכל במקום אחד רשן במקום אחר מקום א
אבילתו הוא העיקר ושם הוא אושר וצריך האוחין שאיכלין בבית
אביהם וישנים בבתיהם אינן אוסרין ואם נתן להם פרס ואוכלין
בבתי הן אוסרין ודוקא שנותנין העירוב כמקום אחר אבל אם
נותנין אותו בבתיה או שאין עכרם דירין בחצר אין צריכין לערב
מי שיש לו ה נשים וה עבדים כקבלין ממנו פרס וכל אחד אוכל
בביתו וכן תלמיד המקבל פרס מרבו ואכל בביתו אינן אוסרין
זה על זה אם אין עמחם דירין בחצר או אם העירוב בא אצלם
עשרה בתים זה לפנים מזה וכולם עירובין מזה לזה ודע' אין דרך
החיצון לחצר שנים הפנימיים לבד צריכין ליתן בעירוב ונשאר פ
פטריין שחשוכין כולן בבית השער

דירה

כלא בעלים אינה אוסרת הלכך מי שיש לו בית
בחצר תולד מכעודי' שם לשבת אצל בתו
אפי באותו העיר אינו אושר אפי חצר בשם דוקא אצל בתו ש
שהסתדעו מדירת ביתו שאפשר לו לל' אצל חתנו אבל
אצל בנו שלא הטי דעתו מדירת בית שגא לא יוכל לדרו אצל

עד הקור ואם העמיד לחי באיצי המכו אם יש חצר כהלחי ולחץ
ועשו כהחיצונים לחי לראש המכו אוסרון אלו על אלו עד
שיערכו יחד ואם אין שם חצר או שיש חצר ולא עשו החיצונים
לחי לראש המכו שמן הלחי ולפני כותל מכוני ולחץ אסורין
אבל אם עשו באיצי עורת הפתח אפי' הוא רחב יותר מ' או
אם עשו שני פסין והוא רחב יאפי' אם יש חצר כהתקן ולהיץ
ועשו גם החיצונים תיקון לראש המכו כל אחד יגדל לערב לבדו
ויהיה מותר בחלקו כבד שרחב עטרים אמות עושה פס ארוך ד'
אמות ומעמידו באיצי וחשוב כל צד כצדי הפס כמכוני בפני
עצמו כיון שאורך הפס ד' אמות ויתן קורה בראשו וצריך לזוהר
שהוא הקורה מונחת על הפס או תוך ג' טפחים ואם יש בין הפס
עד הכותל דאיצי של המכו יותר מעשר אמה יש לו דין כמכוני
עקום כמין זה שהרי אלו שני הכבאות כהעקמן באיצי פתוח
בשני ראשיון לרשות הרבים או אם ירצה ירחיק שתי אמה מהכות'
ויעשה פס רוחב ג' אמות ויעשה גם כן כצד השני וישאר באיצי
פתח רחב עשר אמות או אם ירצה ירחיק אמה ויעשה פס אמה
ומחצה וירחק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וכן מצד השני כמכוני
ששיה מה בו ומרדן לרשות הרבים

ור' המחלקט עטרה בתוך ר' או שטוח לרשות הרבים והמדרון
בחיכו אין צריך שום תיקון שהתל עילה כמקום לחי שטר
מכוני המפולש בשני ראשיון לרשות הרבים צריך צור'
הפתח מבאן ולחי או קורה מבאן וכהכי כיהא
סני לא שנא איהא מפולש בשני ראשיון לרה או צד אחד ל'
לו שנה דרבים וצדו השני לרכבליית אבל אם צד אחד פתוח
ל' זה וצדו השני לחצר שאינו מטורבת אין צריך צורת הפתח
אלא לחי או קורה בשני ראשיון וזה עצה דהיינו רחב י' אמה
מפולש מטער לשער ושטים רבוא עוברין בו אינו נותר אלא
בדלתות וכתב אא חז"אש זל והוא דנבעלות בלילה והרם כמול
כתב ואינו צריך לנעול בלילה אבל צריך שיהו ראוי לנעול
היו משוקעות כיפר מפנה אותן ומתקנן לנעול כן נראה בסוג'
ההלכה ולאחר שעשה לה דלתות חשובה כולה כחצר אהת ואין
מבואיתו צריכין תיקון ור"ת כתב מכוני שרחב י' אמות ושליש ושני
ראשו מפולשין לרשות הרבים הרחב י' אמה דינו כרשות הרבים
וצריך דלתות מכוני עקום כמין דלת כזה דינו כאלו היה מפולש
בעקבימות וצריך צורת הפתח בעקבימותו ובשני ראשיון לכל א'
אחד לחי או קורה או צורת הפתח בכל אחד בשני ראשיון ולחי או
קורה בעקבימותו ואם עשו כמין ה' צריך צורת הפתח בשני ע'
עקבימותיו ובשני ראשיון לחי או קורה והעשוי כנגד פירו מכוני ג'
גדול שהרבה מכבאות קטנות פתוחין לו וראשם השניים פתוחות
לרשות הרבים אפי' אין פתחי הקטנים שמבאן ומבאן ככונין זה
כנגד זה עושה לכל אחד במקום פתיחתו לגדול צד הפתח כצד
אחד וכראשו השני דפתח לרשות הרבים לחי או קורה וכמכוני ה'
הגדול אם הוא מפולש עושה צורת הפתח מצד אחד וכצדו השני
לחי או קורה ואם הוא כמות עושה לחי או קורה בראשו שנה

מכוני שנפרץ כצדו אי בקעי רבים במקום הפרצה אפי'
לא נפרץ אלא פרצה של ד' טפחים לא חשיב כ'
כפוח וצריך תיקון ואי לא בקעי ביה רבים עד פרצת עשוה אין
צריך תיקון אפי' א' רבא גדודי חנוי מלי שנשאר כמנו ד' טפחי'
כלפי ראשו אבל לא נשאר ד' טפחים אפי' לא נפרץ בג צריך תיקון
פחות משלשה אין צריך תיקון ואם נפרץ בראשו פחות
בד מכוני שנפרץ במלואו לחצר ונפרץ החצר מצד השני לרשות'
הרבים לא ערבו בני חצר עם בני המכוני חצר מותרת אפילו אם

נפרץ נגד פרצת המכוני ואפי' בקעי בה רבים ובלבד שלא יהא כ'
כפרצה יותר מעשר ומכוני אסו אפי' אינו כנגד פרצת החצר דכיון
שלא ערכו עם המכוני אוסרת עליו וכגון שנכנסין כותלי המכוני
כחצר בענין שאין הגפופין שנשארו לחצר נראין למי שעומד ב'
במכוני הילכך אין עולין להתירו אבל אם נראין עולין לו לשם לחי
ומותר ואם ערכו בני החצר עם בני המכוני והפרצה שבמכוני ל'
לחצר אינו כצד החצר ופרצת החצר מצד השני אינן ככונינות כ'
כנגד פרצת המכוני כזה והחצר של רבים גם המכוני מותר אבל אם
לא ערכו או אפי' ערכו ופרצתה בני החצר מצדו כזה או אפילו
באיצי ופרצת החצר מצד השני כנגד זה או אפי' אינה כנגד זה
והחצר הוא של יחיד אחר ואם נפרץ לרחבה פחות מסאתים
או יהר נל סאתי והקפה לדירה דינו כאלו נפרץ לחצר אבל אם
יהרה על סאתים ולא הוקפה לדירה הוי כאלו נפרץ לרכבליית
וצריך תקון כוחר להשתמש החת הק רה וכנגד הלחי חנוי
כילי כפתוח לרשות הרבי' אבל כפתוח לרכבליית אסור בין תחת
הקורה ובין כנגד הלחי מפני שכצטר לרכבליית שאצלו והוא כד'
התיר כנגד הלחי אף כפתוח לרכבליית ואא חז"אש זל לא כתב כן
ואעגב דכוחר להשתמש החת הכירה ככל מקום לא ישב אדם כ'
בראש המכוני שמא יצא לו החפץ מידו לרשות הרבים ויביאנו
אליו כיון שאין היכר בינו לרשות הרבים אבל על פתח החצר
מותר שיש בו היכרא מכוני שניטל לקורתו או לחיו אעפי' שהות'
לכקצת השבת אסור משש ואילך שכו

חצר שהרבה בתים פתוחין לתוכו כן והתורה מחזיקין
לטלטל בכל החצר ובמתניהם לחצר שהרי רשע
היחיד גמורה היא אבל חכמים אכרו לטלטל מבתיהם לחצר עד
שיערכו בפני שהבתיים הם רשויות כיוודות לכל אחד שלו
והחצר רשות משוחפות לכולם ודיכה קצת לרשות הרבים ואם
היו כוציאין מהבתיים לחצר יאמרו שיותר להוציא מרשות היחיד
לרשות הרבים על כן הלכי מרבות פטורין מעידוכי חצרות ש'
שלא רצו להחזיר עליהם אבל התירו אורו על יד עירוב שגובין
פת ככל בית יבית ונתנתין אותו באחד מבתי החצרות שעתה אנו
רואין כאלו כולם דרך באותו הבית וכאלו כל חצר מתחד לאותו
בית ואינו דובה לרשות הרבי' וכפני זה הבית שכניחין בו העירוב
אין צריך ליתן פת שהרי אין העירוב אלא שנחשוב כאלו כולן ד'
דרך שם ודאי הוא דר' שם ואינו כשום קנין שנחשוב כאלו זה ח

הבית קנין לכולם הילכך אין צריך שיהא בעירוב שיה פרוטה
זאין מערבין בכלי ואין כניחין אותו בחצה אלא בכית שיש בו ד'
אמו על ד' שראוי לדירה ואפי' הוא של קטן ואם רגיל ליתנו המדי'
בבית ידוע אין להם לשנותו וליהנו בכית אחר כשגדרכי שלום
ואפי' קטן יכול לגבית העירוב ולקבצו וצריך ליתנו בכלי אחר
ואם חלקו ונתנחו בשני כלים אינו עירוב אלא אם כן נחמלא
האחד וצריך שלא יקפיד שום אחד מהם על עירובו אם יאכלנו
חבירו ואם כקפיד אינו עירוב ולכך צרי' לזוהר שלא לערב בדבר
שתקן לצורך שבת ואין בערבין אלא כפת שלמה אבל
לא כפרוסה אפי' היא גדולה הרבה אבל שלמה אפי' קטנה מאד
מערבין בה ובלבד שיהא בה בשיעור וכידו אם נטל כמנו חלת
נחתום כדי לתקנה שהוא אחד ככ"ח מערבין בה נפריה וחברה
בקים אם ניכר שנפרסה אין מערבין בה ואם אינו ניכר מערבין
בה ואם אחד מוכה לכולם יכול לערב כפרוסה מערבין בפת א'
אורו ועדשים אבל לא בפת דוחן ואם אחד מכוני חצר רוצה ל'
ליתן פת בשביל כולם שפי' דמי וכלב שחכנו להם וצרי' לזכותו
להם על יד אור שיאמר לו וכה כזה בשביל כל

כל בני החצ' ולא יזכה לחם על ידי בנו וכתו הסמוכים על שלחנו
אפי הם גדולים מפני שידם כידו ולא יצאו עריין מרשותו אבל אם
יש לאדם מלמד או סופר שאוכל בשכרו או יתרו אוב' על שולחנו
בתורת צדקה יכול לזכות על ידן אצ' שסמוכים על שלחנו
ואינו מזכה על ידי עבדו ושפחתו הנכענים ולא על ידי אשתו ש
שנותן לה מזונות אפי אם יש לה בית כחצר לזכה אבל מ כהל
לחם על ידי בנו וכתו שאינן סמוכים על שולחנו אפי אם הם ק
קטנים ועל ידי עבדו ושפחתו העבדים ועל ידי אשתו שאינו
מעל' לה מזונות אפי אין לה בית כחצר ה'ם במזל פסק בשמאל
דאמר גד' ל גדול ממש וקטן קטן ממש שאינו יכול לזכות על ידי
קטן אפי אינו סומך על שלחנו ואם הראש זל לא כתב בן וטוב
להחמיר בדברי שיהם שלא לזכות על ידי בנו קטן אפי אינו סומ'
על שלחנו ולא על ידי בנו הסומך על שלחנו אפי הוא גדול ו
ובש' זכין בו צריכין להזכירה מן הארץ טפח בעל הבית ש
שוהה שותף עם שכניו בסחורה אפי זה בין זה בשמן אין צריך
לערב אפי לא נשתתפו לשם עירוב וכלכד שיהא הכל בכלי אחד
ואפי היו מסוכין לאכול וקדש עליהם היום יומכין משום עירוב
על הפת שלפניה בשלחן והוא שמסוכי בבית שהוא מקום הראוי
להניח שם העירו אבל כחצר לא ובשתופי מנאות סומכין עליה
משום שיתוף אף אם מסוכין כחצר

אשתו

של אדם מערבת לו שלא מדעתו אפי אם מזהה
בה שלא לערב ואפי אם אינו רגיל עמהם והני
מילי שאוכר עליהם כגון שאין הבית פתוח אליה לאותו החצר א
אבל אם הבית פתוח לשתי חצרות באחת רגילה לצאת ולבאת
תדיר שאוסרת עליהם ובאחת אינו רגיל לצאת ולבא רגיל ש
שאוטר מערבת שלא לדעתו אפי אינו רגיל לערב ובשאינו רגיל
לצאת ולבא נמי אצ' שאינו אוטר אם רגיל לערב עמם מערבת
שלא מדעתו אבל אינו אוטר וגם אינו רגיל לערב עמם אינה
מערבת שלא לדעתו וכל זמן שלא מזהה בה כפירוש אפי אם א
אינו רגיל לערב עמם ואינו אוטר מערבת שלא לדעתו דמסתמ
נחא ליה אבל אינה יכולה לזכות כשלי לאחרים שלא מדעתו
ואפי בני הבית יכולין לערב שלא מדעתו אם אין הבית פתוח אל
לחצר אחת אבל בני החצר אין יכולי' ליקח פתו מביתו לערב שלא
מדעתו אחר מכני הבית ואפי רגי עמם ואוס עליה שכת

ערבן

כבר ונתקלקל העירוב וכל אחד מכני החצר ל
לחזור ולתקנו ולזכות לאחרים אם חז ומתקנו
מבין שוהה העירוב הראשון אפי כלה כל העירוב מוכה להם ואין
צריך להודיעם אפי מתקנו משלהם ואם מתקנו ממין אחר אם
נתמעט משיעור וכל להוסיף עליו מוכיף ומזכה להם ואין צריך
להודיעם כלה כחל' צריך להודיעם אם מתקנו וכן אם ניתוספו
עליהם דיוורין צריך להודיעם דשמא א נן חפצים בעירוב והגוי מ
מילי בבית שפתוח לשתי חצרות דאיכא למימר שגא לא נחא
לזו לערב עם אלו אבל אם אינו פתוח אלא לזה החצר אין צריך
להודיעם שמערבין עירובי חצרות שלא לדעת הכא שהוא פתוח
לחצר אחת וכמה שיעור העירוב בתחלתו בזמן שהן עד שמנה
עשר ושמנה עשר בכלל שיערו כגורגרת לכל אחר אם הם ש
תשעה עשר ומי' ולמעלה אפי עד כמה שיעורו כשתי סעודות
שחם י' גורגרות וזו בה כשיעור ונתמעט ונשתיר בו אפי כל ש

הנותן

שהו כשר מעה לנחתום ואמר לו אם יבאו בני החצר
לקנות ממך כבר לערו זכה לי בערב שיהיה

לי חלק עמם בשביל מעה זו אינו עירוב אפי אם זכה החצוני
לכולם וזכה גם לזה עמם אי' עירוב לזה שלא כיון לזכות לו
במתנת חנם אלא בשב' מעה שנתן לו ומעו אינן קינ' נמצ' שאין
לו חלק בעירוב אבל אם אמר לו ערב לי קנה עירוב שהרי עשאו
שליח לערב לו בענין שיעור' זכין שאי אפשר להיות לו עירוב
אלא אם כן יזכה לו כמו לאחרים חיי באלו אמר שיש הלו כמו
לאחרים ואפי אם אמר זכח לי אם נתן לו כלי בתורת קנין שקנה
לו בו קנה עירוב שאו נקנית לו הפת וכן אם זכה לו הנחתום
על יד אחר או שקנה במעו שנתן לו לחם מן חטוק קנה עירו ואם
נתן מעו לבעל הבית ואמר לו זכה לי בעירוב קנה עירו לפי ש
שאיין דרך בעל הבית לכבוד משלו ולדעת שיקנה לו במעותיו א
אמר לו וכאלו אמר לו ערב לי שעשאו שליח לערב וחזקה ש
שליח עושה שליחותו

הדר

בבית שעד אבסדרה וכרפסת שנחצר אינו אוס'
על בני החצר שאינן חשוכין דידה אבל הוד'
בבית התכן בבית העצים בבית הכקר ובבית הארצות אוס'
בעל הבית שיש לו ודבה בתים כחצר, והשאל' או השכיר לאחד
יש לו ככל אחד מהן כלים אם אינן נישלין בשכת מחמת איסור
או מחמת כובדן אין הדין בהם אוסרין עליה שחשוכין כולם כ
כאלו דרין עמו ואם נישלין בשכת אוסרין כיון שיכול להוציאם
משם וזכרות ששבתו במרקלין וחלקתו במחיצות אם ע
עוברין כולם זה על זה שאין פתח פתוח לחצר אלא הדיצקו ו
וכלן עוברין דרך עליה אין צריכין ליתן בעירוב אלא שנים ח
הפנימיים וכל אחרים חשוכים בבית- שע' להם היה לכל אחד
פתח פתוח לחצר אם המחיצות מגיעות לחקרה דהיי כל אחד ח
חרר בפני עצמו אפי חן של ידעות יש מהן חילוק רשותית בפני
עצמן לענין זה שאם כגו החצר מתנין עירוב כאח סבהיה
החצר שלא בזה חשוקלין צריך כל אחד ואחד ליתן בעירוב אבל
אם נתנו בזה חשוקלין אין צריכין ליתן כלל בעירוב שכתין דרין
ככי זה וככי שמניצון העירו אין צריך ליתן עירו וכן אם אי' דיוורין
אחרים עמה כחצר אין צריכין עירוב חלקתו במחיצו' ש' ח' נתיעו'
לתקר אפי אם נותנין העירו במקום אחר די בעירו אחד לחמשתן
ואם היו דיוורין בעליות ממש אפי נותנין העירוב במרקלין צריך
עירוב לכל אחד ואחד אבל מי שיש מלמד או סופר בבייתו כל אחד
ואחד כחרדו אפי יש לכל אחד פת' פתו לחצר ואיכל רשן כחידו
אינו ואסרין מי שאיכל במקום אחד וישן במקום אחר מקום א
אבילתו הוא העיקר ושם הוא אוטר וצריך האוין שאיכלין בבית
אבדום וישנים בבתיהם אינן אוסרין ואם נותן להם פרס ואוכלין
בבתי הן אוסרין וחזקא שנותנין העירוב במקום אחר אבל אם
נותנין אותו בבתיה או שאין עמם דורין כחצר אין צריכין לערב
מי שיש לו זה נשים זה עבדים מקבלין מכסו פרס וכל אחד אוכל
בביתו וכן תלמיד המקבל פרס כרבו ואוכל בביתו אינן אוסרין
זה על זה אם אין עמם דיוורין כחצר או אם העירוב בא אצלם
עשרה בת' זה לפנים מזה וכולם עירובין מזה לזה ודצאן דרך
החיצון לחצר שנים הפנימים לבד צריכין ליתן בע' טוב ונשאר פ
פטורין שחשוכין כולן בבית השער

דירה

בלא בעלים אינה אוסרת הלכך מי שיש לו בית
כחצר חולד' מכעוד' שם לשבת אצל כתו
אפי באותו העיר אינו אוטר אפי חזר בשב' חזקא אצל כתו ש
שהסיד דעתו מדידת ביתו שאפשר לל' אצל חתנו אבל
אצל בנו שלא הסי דעתו מדידת בית שגא לא יוכל לדור אצל

עד הקור ואם העניו לחיבאניצ' המכו אם יש חצר כהלחי ולחוק
ועשו כ' החיצונים לחי לראש המכו אוסרון אלו על אלו עד
שיערכו יחד ואם אין שם חצר או שיש חצר ולא עשו החיצונים
לחי לראש המכו שמן הלחי ולפני כ' תוקמנו ולחוק אסודין
אבל אם עשו באביצע צורת הפחה אפי' הוא רחב יותר מ' או
אם עשו שני פסין והוא רחב יאפי' אם יש חצר כהתקן ולהיץ
ועשו גם החיצונים תיקון לראש המכו כל אחד יגול לערב לבדו
ויהיה מותר בחלקו מבר שרחב עשרים אמות עושה פס ארוך ד'
אמות ומעמידו באמצע וחשוב כל צד כצדי הפס כמכו בפני
עצמו כיון שאורך הפס ד' אמות ויתן קורה בראשו וצריך ליהור
שחאה הקודה מונחת על הפס או תוך ג' טפחים ואם יש כן הפס
עד הכותל דאביצע של המכו יתר מעשר אמה יש לו דין כמכו
עקום כמין זה שהרי אלו שני הבנואות כהעקמון באביצע פתוחי
בשני ראשיהן לרשות הרבים או אם ירצה ירחיק שתי אמה מרבות
יעשה פס רוחב ג' אמות ויעשה גם כן כצד השני וישאר באביצע
פרח רחב עשר אמות או אם ירצה ירחיק אמה ויעשה פס אמה
ומחצה ורחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וכן מצד השני כמכו
ששיה מה בו ומדרן לרשות הרבים

ור' המחלקט עשרה כהוד' ו' או ששה לרשות הרבים ומדרון
בהיכו אין צריך שום חיקון שהתל עילה כמקום לחי שטר
מכו המפולש בשני ראשיהן לרשות הרבים צריך ציר'
הפתח מבאן ולחי או קורה מבאן ובהכי כיהא
סני לא שנא אהיא מפולש בשני ראשיהן לרה או צד אהדל
לו שנה הרבים וצדו השנית לכרמלית אבל אם צד אחד פתוח
לזה וצדו השנית לחצר שאינו מפורשת אין צריך צורת הפחה
אלא לחי או קורה בשני ראשיהן ויה' עגבה ודיחנן רחב יו אמה
מפולש משער לשער וששים רבוא עוברין בו אינו נותר אלא
בדלתות וכתב אא ה' ראש זל והוא דנבעלות בלילה והורם כמול
כתב ואינו צריך לנעול בלילה אבל צריך שיהו ראוץ לנעול
היו משוקעות כ' פ' מפנה אותן ומתקנן לנעול' כן נראה בסוג'
ההלכה ולאחר שעשה לה דלתות חסובה כולה כחצר ארת ואין
מבואיתו צריכין תיקון ור' בת מכו שרחב ג' אמות ושליש ושני
ראשו מפולשין לרשות הרבים הרחב יו אמה דינו כרשות הרבים
וצריך דלתות מכו עקום כמין דלת כזה דינו כאלו היה מפולש
בעקבימות וצריך צורת הפחה בעקבימותו ובשני ראשיהן לכל א'
אחד לחי או קורה או צורת הפחה בכל אחד בשני ראשיהן ולחי או

קורה בעקביב תו ואם עשו כמין ה' צריך צורת הפחה בשני ע'
עקביב תו ובשני ראשיהן לחי או קורה והעשוי כבוד פירו' כמכו ג'
גדול שהרבה מביאות קטנות פתוחין לו וראשם השנים פתוחות
לרשות הרבים אפי' אין פתחי הקטנים שמבאן ומבאן כמוןין זה
כנגד זה עושה הכל אחד במקום פתיחתו לגדול ציר' הפחה כצד
אחד וכראשו השני דפת' לרשות הרבים לחי או קורה ובמנויה
הגדול אם הוא מפולש עושה צורת הפחה מצד אחד וכצדו השני
לחי או קורה ואם הוא כתום עושה לחי או קורה בראשו שנה
מנו שנפרץ כצדו איבקי' רבים במקום הפרצה אפי'
לא נפרץ אלא פרצה של ד' טפחים לא חשיב כ'
כפחה וצריך חיקון יא' לא בקעי ביה רבים עד פרצת עשויה אין
צריך תיקון אפי' ליכא גדודי' והכי מילי שנשאר כמנו ד' טפחי'
בלפי ראשו אבל לא נשאר ד' טפחים אפי' לא נפרץ כן צריך תיקון
פחות משלשה אין צריך תיקון ואם נפרץ בראשו פרצתו
בד' כמכו שנפרץ במלואו לחצר ונפרץ החצר מצד השני לרשו'
הרבים לא ערבו בני חצר עם בני הבני חצר מותרת אפילו אם

נפרץ נגד פרצת הבכור ואפי' בקעי בה רבים ובלבד שלא יהא כ'
כפרצה יותר מעשר ומכו אסו אפי' אינו כנגד פרצת החצר דכין
שלא ערכו עם המכו אוסרת עליו וכגון שנכנסין כותלי הבני
כחצר בענין שאין הנפופין שנשאר לחצר נראין למי שעומד ב'
כמכו הולכך אין עולין להתירו אבל אם נראין עולין לו לשם לחי
ומותר ואם ערכו בני החצר עם בני הבני והפרצה שבמכו ל'
לחצר אינו כצד החצר ופרצת החצר מצד השני אין כמנונה כ'
כנגד פרצת הבני כזה והחצר של רבים גם המכו מותר אבל אם
לא ערכו או אפי' ערכו ופרצת ה' בני החצר מצדו כזה או אפילו
באביצע ופרצת החצר מצד השני כנוה' או אפי' אינה כנגדה ו'
והחצר היא של יחיד אחר ואם נפרץ לרחבה פחות מסאתים
או יהר' ל' סאתי' והוקפה לדירה דינו כאלו נפרץ לחצר אבל אם
יתרה על סאתים ולא הוקפה לדירה הוי כאלו נפרץ לכרמלית
וצריך תקון כוחר להשתמש החת הק רה וכנגד הלחי והכי
מילי כפחה לרשות הרבי' אבל נפתוח לכרמלית אסור בק תחת
הקורה וכן כנגד הלחי מפני שכעטר לכרמלית שאצלו והוא כד'
התיר כנגד הלחי אף כפתוח לכרמלית ואם הוא זל לא כתב כן
ואעגב דבותר להשתמש החת הכירה נכל' מקום לא ישב אדם כ'
בראש הבני שמיא יצא לו החפץ מידו לרשות הרבים וביאנו
אליו כיון שאין היכר' בינו לרשות הרבים אבל על פתח החצר
מותר שיש בו היכרא מכו שניטל לקורתו או לחיו אעפי' שהות'
לכקצת השבת אסור כשש' ואילך

חצר שהרבה בתים פתוחין לתוכו כן התורה מזהרין
לטלטל בכל החצר ובמתהם לחצר שהרי רשו'
היחיד גמורה היא אבל חכמים אכרו לטלטל מבתיהם לחצר עד
שיערכו בפני שהבתיב הם רשויות כיוודות לכל אחד שלו
והחצר רשות משוחפת לכולם וד' כקצת לרשות הרבים ואם
היו כרצאין מהבתיב לחצר יאמרו שמיותר להציא מרשות היחיד
לרשות הרבים על כן ה' ל' מדברות פטורין מעידוכי חצרות ש'
שלא רצו להחזיר עליהם אבל התירו אורו על יד עירוב שגונין
פת ככל בית יבית ונתתקן אותו באחד כבתי החצרות שעתה אנו
רואין כאלו כולם דרך באותו הבית וכאלו כל חצר מתחד לאותו
בית ואינו דומה לרשות הרבי' וכפני זה הבית שמניחין בו העירוב
אין צריך ליתן פת שהרי אין העירוב אלא שנחשוב כאלו כולן ד'
דרך שם ויהי הוא דר' שם ואינו כשום קנין שנחשוב כאלו זה ה'

הבית קנין לכולם הילכך אין צריך שיהא בעירוב שיה' פרוטה
זאיה בערבין בכלי' ואין כניחין אותו בחצר אלא בכית שיש בו ד'
אמו על ד' שראוי לדידה ואפי' הוא של קטן ואם רגיל ליתנו המכר
בבית ידוע אין להם לשנותו וליהנו בכית אחד כשג' דרכי שלום
ואפי' קטן יכול לגבית העירוב ולקבצו וצריך ליהנו בכל' אחד
ואם חלקוהו ונתנהו בשני' כלים אינו עירוב אלא אם כן נחמלא
האחד וצריך שלא יקפיד שום אחד מהם על עירובו אם יאכלנו
חבדו ואם כקפיד אינו עירוב ולכך צרי' לזהר שלא לערב בדבר
שתקן לצורך שבת ואין מערכין אלא כפת שלמה אבל
לא בפרוסה אפי' היא גדולה הרבה אבל שלכה אפי' קטנה מאד
מערכין בה ובלבד שיהא בה כשיעור ומידו אם נטל כמנו חלת
נחתום כדי לתקנה שהוא אחד כמ' מערכין בה נפרי' החברה
בקים אם ניכר שנפרסה אין מערכין בה ואם אינו ניכר מערכין
בה ואם אחד מוכה לכולם יכול לערב כפרוסה מערכין בפת א'
אורו ועדשים אבל לא בפת דוחן ואם אחד מכניו חצר רוצה ל'
ליחן פת בשביל כולם שפי' דמי וכלב' שזכנו להם וצרי' לזכותו
להם על יד אחר שיאמר לו זכה בזה בשביל כל'

אינו מועיל ואם הראש זל לא כתב כן היה בין חצרות חריץ עמוק
עשרה ורחב ארבעה אין יכולין לערב יחד אפי מלא תבן וקש כל
זמן שלא בטלו ואם הוא מלא עפר וצרורות אפי סתמא שלא
בטלו חשוב כמלא וצריכין לערב יחד נתן עליו נסר כמין גשר
משפת החריץ אצל שפתו אם הוא רחב ד חשיב כפתח פחות מבן
לא חשיב פתח נתן הנסר לאורך החריץ במשך ד אפי אין בו אלא
כל שהוא חשוב כפתח שהרי אין בחריץ במשך ד שהוא שיעור פ
פתח רוחב ד טפחים ואם החריץ לאחד עמוק וולשני אינו עמוק
י דינו ככותל שנותנין אותו למי שאינו עמוק ואם הוא לשניהם
שוין דין שניהם שוין בו ואם יש ביניהן גדיש של תבן גבוהי כל
אחד מערב לעצמו נתמעט בחול מנוכה י צריכין לערב ביחד ו
ובעוד שלא נתמעט אסור לשום אחד מהן ליתן מן התבן לתוך
קופתו בשבת להאכיל לבהמתו ואפי להעמידנה שם כדי שתאכל
אזר אבל יכול לעמוד בפניה כדי שלא ירא לה דרך לנשות אלא
משם ואם הראש זל כתב דאפי בחול אסור ליתן במנו לקופתו
ולהעמה השם כידוי דווקא גדיש שבין שתי חצרות אבל גדיש
שני שני בתים מותר להאכיל בהמתו נמנו כידים שעג
שני גזוז טראות הבולטות בשתי עליות זו כנגד זו ונתן
ביניהן נסר רחב ד חשוב כפתח ואם רוצין מ
מעדיבין יחד אבל היו זו שלא כנגד זו שאחת משוכה למורח ו
השני למערב כזה אין יכולין לערב שכשיתנו הנסר מזו לזו יבא
מקדן זית של זו לשל זו ולא חשיב פתח דפתחא כקרן זית לא
עבדי אינשי וכן אם חיתה אחת גבוה מחברתה לא חשיב פ
פתח אבל אם הם תוך גזו לזו בין בריחוק בין בגובה חשיב
שפיר כפתח
ערבו דרך חלון או פתח שכיניהן ונכתם בשבת מ
מותרי להשתמך דרך גובה הכותל וחורו דשבת
כיון שהגדרה הותרה ואפילו אם עירב לשנה ונכתם הפתח בחול
דהשתא לא נבנסה השבת כהיתר ונפתח כשבת חזר העירוב ל
לדתירו וכן אם היה כותל ביניהן וערבו כל אחד לעצמו ונפרץ
בשבת מותרין כל השבת לטלטל כל אחד בחצרו אפי בלי הבית
אבל חצר שנפרץ בשבת לרשות הרבים או לכרמלית אסור חצר
קטנה שגפרצה במילואה לגדולה ואין כפרצה חתר מעטר אמנת
גדולה מותר להוציא כלי הבית לחצרה אם ערבה לעצמה וקטנה
אסורה להוציא כלי הבית לחצרה אלא אם כן יערבו יחד וכן נג קטן
שנפרץ במילואה לגדולה קטן אסור להעלות עליו כלי הבית
וגדול מותר והוא שיהיו מחיצות הבית ניכרות למי שעומד על הגג
אבל אם אינן ניכרות כגון שדגג בולט עליהן הוי כרמלית אלא אם
כן חלון מהבית פתוח לו
מפסת שהוא דרך לעליות הפתוחים לה ועומדת
בחצר ועולין לה בסולם וכני העליות י
יורדין ממנה לחצר ועוברין לרשות הרבים אינן אוסרין על בני
החצר דסולם תורת פתח עליו והוי כשתי חצרות ופתח ביניהן
שאם רצו מערבין יחד ואם רצו כל אחד מערב לעצמו לא ערבו
יחד יש תל או עמוד בחצר שהוא משותף בין שניהן אם הוא ג
גבוה מקרקעית החצר עשרה טפחים ואין מראשו למרפכת י
טפחים והוא בתוך ד טפחים למרפסת בני מרפסת מותרין בו לפי
שתשמישו להם כנחת מלכני החצר ואם אינו גבוה י לכני החצר
ונמנו למרפסת ד או אם הוא תוך י לשניהן ורחוק מן המרפסת

ד טפחים בני החצר מותרין בו שהוא נוח להם י תר ואם הוא ל
לשניהן שזה תוך י או יותר מי זהו בתוך ד למרפסת או שהוא ג
גבוהי לכני החצר ורחוק ד מן המרפסת או שהוא עמוק כענין ש
של שניהם עמוק עשר שניהם אסורין אבל כל שתשמישו כנחת
יותר מלחברו נותנין אותו למי שהוא כנחת בין אם הוא עליון או
שעו תחתון
כור שבין שתי חצרות ואין ביניהן פתח או חלון ש
שיוכלו לערב או שיש ביניהן ולא ערבו אין מ
ממלאין ממנו בשבת אלא אם כן עשו מחיצה י למעלה מן המים
ויהא טפח ממנה משוקע במים ואינה צריכה ליגע בקרקעית הבו
או יעשו קורה רחבה ד טפחים כפי הבור ולרשי שרי אפי ומחיצה
למעלה כפי הבור בתוכו וכלכד שתהא עשויה לכך להתיר ל
למלאות ואם אין קורה קרוב להם אלא רחוק מכל אחד ד טפחים
כגון שיש שביל קטן בין שתי החצרות והבור בתוכו ואין דווחין
פתוחין לו אלא ממלאין דרך חלונות הפתוחין לו משתי החצרות
מותרין שאין אדם אוסר דרך אייר חלכך שתי חצרות וכיניהן ש
שלש חורבות כזה כל אחד מות באותו שאצלו והאמצעית מותר
דשניהם היו עומדות בחצובה כזה כל אחד מותר בחורבה ש
שאצלו והשלישית הקרובה לשתי חצרות אסורה לשניהם ואפי
יש לחורבות בעלים אינן אוסרים כיון שאין דרך בין שני
שתי עליות הפתוחו לחצר ואחת עשתה נוכח בחצר
כדי לשפוך מימיה כדפרי לעיל והשנייה לא ע
עשתה אם ערבו יחד שתיהן מותרות לשפוך מימיהן לא ערבו י
יחד והאחת ערבה לעצמ והשנייה לא ערבה כלל זו שלא ערבה
אסורה ושעריה מותרת וכלכד שלא תשפך לחייה לנכח אלא
תשפך בעליה והם יורדין לנכח דכחו בחצר שאינה מעודבת
שרי שעח **שליש** חצרות פתוחות
זו לזו ופתוחות למבוי וערבה כל
אחת מהחיצונות עם האמצעית והחיצונות לא ערבו יחד ה
החיצונות אסורות זו עם זו והאמצעית מותרת עם כל אחת מהם
ב חצרות זו לפנים מזו ופנימית פתוחה לחיצונה וחיצונה למבוי
יש לפנימי דריסת הרגל על החיצונה ערבה פנימית לעצמ ולא
החיצונה או ששכח אחד מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות
דכיון דפנימית אסורה בחצרה אסורת גם על החיצונה ערבה כל
אחת לעצמה כל אחת מותרת בחצרה ערבו ביחד ונתנו עירובין
בחיצונה ושכח אחד בין מן מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב
שתיהן אסורות עד שיבטל רשותו נתנו עירובין בפנימית שכח
אחד מן הפנימית ולא עירבשתיהן אסורות אבל שכח אחד מן ה
החיצונות ולא עיר פנימי מותר דכיון שעירוב אצלה ואין לחיצונה
דריסת רגל עליה אלא בשביל עירובה שמרגילה לתוכה יסלקנה
מעליה ותשאר עירובה אצלה לבורה ותהיה מותרת ואם יחיד דר
בפנימית יחיד בחיצונה וערבו אין יחיד שכפנימית אוסר על ה
חיצונה וכן ג חצרות זו לפנים מזו יחיד בכל אחת ואחת אעפ
ששנים עוברין על החיצונה אין אוסרין עליה שעט
שליש חצרות ושלישה בתים ביניהן פתוחין זה לזה ו
ורוצין לערב יחד חצר זה בא דרך בית שאצלו
ונותן עירובו בבית שנאמצע וכן עושה השני ומותרין בשלשתן
שכל בית שאצלו החצר חשוב לו כבית השער ואין צריך ליתן פת
והאמצעי הוא בית שמנחין בו העירוב אין צריך ליתן פת שתי
חצרות ושני בתים ביניהן ולא עירבו יחד אלא

כלתו ואפי גמי שאיפשר לו לחזור בשב ואם הלך מבעוד זמאנו
אוסר ומיזו אם בא בשבת אוסר והלך כמול כתב שגוי אוסר כ
כיון שיכול לבא אחד מן השוק שזיהו לו בית בחצר ומת והניח
רש תו לאחד מבני החצר אם מת מבעוד יום חכה בו מבעוד
יום אין זה כה אוסר שאותו העירוב שמערב על ביתו מתיר גם מ
מה שירש מת כשחשבה אוסר ואעפ שמערב הזוכה עמהם אינו
מועיל למה שירש בשבת אחד מן החצר שמת בשבת אם עירב
אפי ירשו אחד מבני השוק כל זמן שאינו בא לדרו עמהם אינו אוסר
בא לדור בשב בבית מורישו אוסר ירשו אחד מבני החצר אם
עירב היורש זה הדר עכ המוריש בבית אינו אוסר אעפ שלא ע
עירב המוריש לא היה דר עם המוריש אלא בבית אחר שב יצר
אוסר אעפ שעירב היורש כיון שלא עירב המוריש ישראל וגר ש
שהו דרך בחצר ומת הגר מבעוד יום והחזיק ישראל בנכסיו אפי
לא החזיק עד שחשכה אוסר עד שיבטל רשותו כשאר יורש מת
כשחשכ אין החזיק אוסר שכחיתו וראשון עומד כתב הדימכם
זל אחד מבני החצר שהיה גוסס אעפ שאינו יכול להיות בויום
איסר עד שיזכו לו ועירב עליו וכן קטן אוסר אעפ שאינו יכול ל
לאכול כזית אבל האורח אינו אוסר שעב
חצר שפתוח לחצר אחרת יכולין לטלטל מזה לזה כלי
ששבתו בתוכן דנגן וחצרות וקר פיפות כולן
רשוח אחת הן וכותר לטלטל מזה לזה אפיהן של בעליהם הרבה
ולא עירבו יחד מותר לטלטל בחצר להצר אחרת או מחצר לגג או
לראש הכותל שביניהן וכנגג לגג אחר הסמוך לו אפי הוא גבוה מ
ממנו הרבה ומהגג לקרפף או לכבי שמתוקן בלחי או קורה אעפ
שלא ערבו בו ואפי עירבו בני החצר לעצמן דשכחיד מאני דבתים
בחצר אפי הכי מותר לטלטל כלי חצר לחצר אחרת ולא חיישינן
שמה יטלטל גם כלי הבית וכלים ששבתו בבית אסור לטלטלן מ
בחצר לחצר או לאחד באלו והא דחצר וקרפף רשות אחת הן ד
דוקא כשאין בקרפף יותר במאתים או יותר על סאתים והוקף ל
לדידה אבל לא והוקף לדידה אסור לטלטל ממנו לחצר שזרי כ
ברמליה הוא ונקרפף לקרפף עד סאתים יכול לטלטל בכלהו
מזה לזה יותר בכאן יכול לטלטל ד' אמות בזה וד' אמות בזה
שתי חצרות שדועק לערב יחד להתיר אף כלי הבתים אין צריכין
עירוב אחר אלא העירוב שעשו כבר להתיר אחד מבני החצר מ
מוליכו בשביל כולם ונותנו באחד מבתי החצר השנייה וכלם מ
מותרין ואם ירצה יחליך שם אפי פת משלו וכולן מותרין
והוא שערכו ביי החצר השנייה לעצמן ואין בני החצר השנייה גם
כן צריכין פת אחר אלא העירוב שעשו כבר מתירין ואין ש
שתי חצרות יכולין לערב יחד אלא אם כן יזא פתח ביניהן או ח
חלון שזא בו ד על ד טפחים ואפי אין ממנר אלא משהו בתוך
עשרה טפחים והקרובים לארץ וכשיש ביניהן פתח או חלון רצו
מערבין ביחד וארובה שבין עליה לבית רצו מערבין ביחד
אפי היא למעלה מעשרה ואפי אין שם סולם לעלות בו היה בין
וחצרות כותל גבוה י טפחים או שהיה קרקעיתו של אחד גבוה
מחברו ה ועשה עליו מחיצה להשלימו לי אין יכולין לערב יחד
היה הכותל לשניהם גבוה י ובראשו פירות בני שתי החצרות
יכולין לעלות עליו ולהעלות עליו מפאת החצר ולהורידים ממנו
לחצר אחרת ולהוריד מה שעלי לחצר בין אם הוא רחב ד או
אינו רחב ד אבל אין יכולין להעלות מפירות ולא להוריד ממנו
דכביסו לבית אחרת בו רוחב ד וכל שכן שלא יחליפו פירות

בית זה לבית האחר דרך הכותל היה לאחר מחצרות גבוה עשרה
ולשני אינו גבוה עשרה כגון שקרקעיתו של אחד גבוה משל ח
דבריו אין יכולין לערב יחד כדפרישוי ועיקר תשמיש הכותל ג
נותני אותו למי שאינו גבוה לו י שאותו מותר להשתמש עליו אף
בכלי הבית והשני אסור נפרץ הכותל עד עשר אמות חשיב
כפתח נפרץ כיתר מעשר חשיב כחצר חצר וצריכין לערב יחד
העמיד אצל הכותל סולם רחב ד וכן כנגדו בחצר השני אפי אין
הסולמות זה כנגד זה אם אין ביניהן ג' חשיבי כפתח היו קופלגין
זה מכנגד זה ג' אם הכותל ד' עדיין חשובין כפתח שיכול לעלות
בסולם זה ולילך על הכותל עד הסולם ולירד אין בו רחב ד' לא
חשיבי כפתח עקר חוליא מראש הכותל למעטו מגובה י אם יש
בהמש' ד' מאני בין לענין לעשותו כפת' לערב יחד בין לענין שיכו
להשתמש בכל הכותל אין בו ד' אינו חשוב כפתח לא לערב יחד
ולא להשתמש בכל הכותל אלא כנגד המקום שנתמעט יכול ל
להשתמש בנה אצטבא למטה אצל הכותל למעטו מגובה י אם
יש בה ד' אורך כמשך הכותל וכולטת ד' מועיל להשתמש בכל ה
דכותל אבל אינו חשוב כפתח לערב יחד עד שיגיע לראש הכות'
אין בה ד' על ד' אינו מועיל אפי' להתיר להשתמש כנגדו אפי' כפה
אצלו ספסל שיש בו ד' על ד' וגבוה כל שהו ומועט בו גובהו מ
מעשרה מותר להשתמש כנגד המיעוט וכלכד שיחברנו בטיט
בנה אצטבא על אצטבא אם יש בתחתונה ד' על ד' או אין כה
ד' על ד' יש בעליהנה ד' על ד' ואין בין זו לו ג' טפחים ממעט להתיר
להשתמש עליו אבל לא מרבו למיזו פתח לערב יחד ואם אין ה
דכותל גבוה י והוקף סולם גבוה ג' ומשהו במשך ד' אצל הכותל מ
מתירו לשמש עליו כיון שלא נשאר עד ראש הכותל אבל לא
מחני לערב יחד כיון שאינו כגיע לראש הכותל וחוקא שיש ב
בסולם ד' של יכות או מותר לשמש עליו אבל אם אין בו ד' שליבו
אינו מתיר זיו וחיצא מן הכותל יש בו ד' על ד' וחניח עליו
סולם כל שהוא מועיל להתיר לו תשמיש הכותל והוא שלא תזא
שליבה התחתונה גבוה מן הארץ ג' ולא יהא בין שליבה לשלבה ג'
והוא שיניח הסולם על גבי מזה אבל סבבו אצלו לא וכל זמן
שאין גבוה הכותל עשרים טפחים די כזו אחד שמניחו באבצע
שהדי אין גבוה עשרה עד היוו ולא גבוהי ממנו עד הראש הכותל
ואם הוא גבוה עשרים צריך ב ד' זין אחד למטה מי התחתונים ואין
למעלה ממנו למטה מי העליונים שאם היה רחב גבוהי לא סגי ל
ליה בכלום כל שהוא והוא שלא יהו חזיקין זה כנגד זה שראוי ל
לרשות סולם כזה לזה העמי שני סולמות זה בצד זה ולא יהיה ב
בשניהם משך ד' והרחיקם זה מזה כדי שיהא בשניהם ד' ומלאה
האוויר שביניהם בקס אינו מועיל לא להתירו לשמש עליו ולא
לערב יחד שמקום מעמר ורגלים הוא באמצע הסולם ואין ראוי
לעלות בקס העמיד הסולם באמצע והקס בין הצד מהני בין
להתירו לשמש עליו בין לערב יחד אין הסולם רחב ד' והקס א
אצלו בכותל להשלימו לד' אין צריך לחוק בכל גובה הכותל חיי
לו שיחוק בגובהו עשרה להשל מו לד' לא העמיד סולם כלל אלא
חקק בכותל כבין שליבות של סולם לעלות בו צריך שיחוק בכל
גובה הכותל ומועיל בין להתיר תשמיש בין לערב יחד עשה
מאילן מחובר סולם אינו מועיל בפני אסור לעלות בו בשבת
ואם הוא אשרה יבשה שאין בו משום איסור שכוח מועיל אעפ ש
שיש בו איסור עז וחיים במול כתב שאילן מועיל ואשרה

בשבת שביטל אחד לחבירו ויהיה היחיד מותר
הכנסם בחצר לשם אכסנאות אם נכנסם שלא ברשות

אינו אוסר לעולם ואם נכנסם ברשות אם הוא רגיל
לכא אוסר מיד ואם אינו רגיל אוסר עד לאחר שלשים יום שפה
צדיקים הרי הוא בישראל ומבטל רשות אבל לערב בתבה
היום במזל שאינו יכול כיון שאינו מודה בעירוב
וכותי הרי הוא כגוי וצריך להשכי' וישראל משומד לחלל שבתו
בפרהסי' אפי' אינו מחללו אלא באיכו' דרבנ' הרי הוא כגוי ואם אינו
מחללו אלא בצנעא אפי' מחללו באיסורי דאורייתא הדי הוא

מן בישראל ומבטל רשות
התורה מותר לטלטל מן החצרות למבוי אלא ש
שחבמים אסרו מפני שהמבוי חשוב רשות ומשותף

בגנדי החצרות וגורו אטו מרשות הרבים לרשות היחיד והתירוהו
על ידי שיתוף שבשם שעירובי חצרות מערב כל בתי החצר כג'
שתופי מכואות משתף כל חצרי המבוי שגובק פת או דבר אחר מ'
ממיני מאכל מכל חצר וחצר ונותני אותו באח' מן החצרות ואינו
דואן כאלו פתוח כל המבוי לאותו חצר ומפני שאינו אלא לשת'
החצרות שאין בהם דירה יכולין ליתנו באידי החצר או בבית שאין
בו ד' אמות על ד' ואין צריך ליתנו בבית רק שיחא במקו' המשתמ'
הילכך אין נותנין אותו באידי המבוי וככל משפשי עירובי חצרות

ושיעורו ושאשתו מערבת בשבילו ושמועדין שלא לדעתו והכא
שאין הבית פתו אלא לחצר אחת כג' דיני שיתוף שמשותפין שלא
לדעת אם אין החצר פתוח אלא למבוי אח' קטן גובה אותו אפי' אם
אחור מזכה לכולם רביעית יין שיש לו באוצר סג' ומשתתפין בכל
מיני מאכל אפי' ד' או ה' מיני מאכל מעטרפין לשתי סעודות ואין
מבגודגוניות שהוקשו לזרע ולא תבלין ופולין יבשים ולא בעלי

בעלים שלא גדלו אורך דת ולא בכמאון ופטירות ולא במים ל'
לכדו ובמלח לכדו אבל אם ערבן יחד משתתפין בהם וכל ד'
דבר שרגילי' ללפת בו הפת שיעורו כדי ללפת בו הפת הנאכ' לב'
סעודות וכל שאין מלפתין בו הפת שיעורו כדי לאכול ממנו כזו"כ

סעודות ובשר חי לא הוי לפתן וצריך כדי שיאכל ממנו כזו"כ ש'
שתי סעודות אבל צלי הוי לפתן ושיעורו שתי דביעות וכן שיעור
שאר משקין ומשתתפין בשני בעים ובחמש דמונים אכחשתת מ'
אפרסקין ובליתרא ידק ומשתתפין אפי' באוכל שאינו ראוי לו אם

דאוי לשום אדם כגון לנייר בין וליתראל בתידימה אבר שבועות
שלא אוכל ככר זו משתתפין לו בה שלא אסר אלא באכילתו ולא
שאר הנאות אבל אמר שמועה שלא אזהרה ממנו כדאיתא שאין מ'
משתתפין לו בה ואעפ' שמערבין ללכת עירובי תחומין היינו טעמ'
משום שאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליחנות ניתנו

מה שאין כן בשתופי כבואות ואם אסר קונם מצאתו או אכילתו י'
עלי אן משתתפין שהרי אפי' עירובי תחומי אן מערבין בו ואם
אומר על הככר היום חול ולמחר קודש או קונם מערבין לו בו א'
אבל אם אמר היום קנס ולמחר ואל אן מ' רבין לו בו
חצר הפתוח לשני כבואות ושיתף עם כל אחד מהם מותר עם כל'
אחד לטלטל ממנו לחצרו ואסור לטלטל בלי ששבתו במבוי ע'
למבוי האחר דרך החצר לא שיתף עם שאם אסר מהם אם הוא דגיל

עם שניחם לצאת ולבא מחול דרך עליהם אוסר על שניחם ואם
הוא רגיל עם האחד ועם השני אינו רגיל אותו שרגיל בו אסר ו'
ושאינו רגיל אינו אסר ואם שיתף עם אותו שאינו רגיל האחר
הרגיל לעצמו אם שתפו ביניהם ואין זה אוסר דכיון דשיתף עם ה'
השני סלק עצמו מזה שאינו רגיל בו וכן נמי אם רגיל עם שניהם

ושיתף עם אחד מהם מותר השני שהרי סלק עצמו ממנו ואם
המבוי שרגיל בו שתפו ביניהם ואותו שאינו רגיל לא שתפו הח'
לא שיתף לא עם זה ולא עם זה דוחקין אותו אצל זה שאינו רגיל ו'
יסתלק מאותו שרגיל כדי שיחא מותר כיון שדא אינו מסכיד ב'
דבר שהרי לא שיתף עמם ויש ריחון לאורחים עלי ידי אחרים מ'
מותרין כופין אותן על מדת סוים

סוכין על עירוב במקום שיתוף ועל שיתוף במקום
עירוב שאם היו המטה חצרות פתוחות אל'
לו ופתוחות למבוי וערכו החצרות דרך פתוחים שביניהם אין
צריכין שיתוף במבוי וכן אם שתפו במב' יאפי' בין שאין ראויין ל'
לערב בו בחצרות אין צריכין לערב בחצרות והיום במל' כתב
שאין סוכין על שיתוף בשביל עירוב אלא אם כן שתפו בפת הא'
הראש ול' לא כתב כן

אם לא ערבו החצרות יחד וגם לא שתפו במבוי כתבה
היום במזל שאם ערבו בחצרות כל אחת לעצמת
אזאין כשילטין במבוי אלא בארבע אמות האם לא ערבת כל א'
לעצמה אז מותר לטלטל בביתו ובה"ג כתב בסתם אסור לטלטל
במבוי בלא עירוב ולא חילק בין ערב חצרות לעצמן או לאחת

היא או אפשיד דאפי' רב ואסר לטלטל במבוי בלא עירוב טריי ט'
שאם לא ערבו חצרות עם בתים שדי והת' פוסקים שאין חלכת
ברב ושדי לטלטל בכל המבוי אפי' כי ערבו חצרות עם הבתים ו'
וכן דאית דעת רב אלפס שלא חבא דבר רב

גוי הדר במבוי ויש לו חלק אחרת ביתו פתוח לביקעת
או לקרפף אפי' אין בו אלא ד' טפחים על ד' אינו א'
אוסר על בני מבוי אפי' מבנים ומצויא גמלים וקדומות דרך המבוי
כל היום שחפץ יותר באותו שפתוח לו מאחרת לכדו שיש לו א'
אוידי והוי פתוח למבוי כמו שאינו רגיל שאינו אוסר והוא טריי ט'
בבקעת או בקרפף יותר בסאתים אבל אם אין בו אלא סאתים קטן

הוא ולא נחא ליה בית ישראל שילטן פתוח למבוי ופתוח בארצות
לקרפף ושבו ולא עירוב אם הקרפף יותר מכאנים אוסר לפי ש'
שאינו ראוי לו ואינו מסתלק מן המבוי ואם אינו אלא סאתים א'
אינו אוסר דכיון שרצוי מסתלק מן המבוי ופלי' שהאם הקפ' לדידי'
אפי' יותר מסאתי אינו אוסר כיון שרצוי לו הוי פ' ארדיבה אם הקפ'
לדידיה אפי' בית מכאנים אוסר שכיון שרצוי לדידיה אן בו אפי'
נאינו חפץ בו להסתלק בשבילי' כן חכמי

מבוי שצדו אחד גוי וישדאל בצדו השני ובית את' של
ישדאל אצלו פתוח לריסות הרבים ולא למבוי
וחלוק בתו לבין ישראל הדר במבוי אינו יכול לערב דרך החלוק'
שביניהם להוציא בלי' למבוי דרך בית ישראל שכחו הפתו למבוי
אבל אם פתח ביניהם מותר לרשי ולר' אף אם פת' כניחום שיצא

כל אחת לעצמה וכא חצר זה דרך בית שאצלו והניח עירובו ב
בבית שאצל החצר השני וכן עשה השני לא קנו עירוב שאם
נחשוב שני חבתיים בבית שער הרי נתנו עירובן בבית שער
ואינו עירוב ואם נחשוב אותם בבית גמור הרי כל החצר מפסיק
בינו וכין הבית שנתן בו עירובו

אחד

מבני החצר ששכח ולא עירב עם האחרים אוסר
עליהם מה תקנתן יבטל להם רשותו שיאמר ר
רשותי מבטלת לכם או קנייה לכם ואין צריך לזכות בקנין סודר
ויכול לבטל אף משתחשך ואם דר עם ד או ה צריך לבטל לכל א
אחד ואחד שיאמר רשותי מבטלת לך ולך או יאמ לבולכם בכלל
ואם בטל רשותו סתם ולא פירש שמבטל רשותו ביתו לא ביטל
אלא רשות שיש לו בחצר הילכך הם מותרין להוציא מבתיהם ל
לחצר וגם הוא שהוא אורח בעלמא אבל אסורין להוציא מביתן ל
לחצר וגם הוא הילכך צריך לנעול ביתו שלא יבא להוציא באיכו
ולא יפתחונו אלא בשרוצה לצאת ולכא וינעלנו מיד אחרי צאתו
ואם בטל להם בפירוש גם רשות ביתו מותרין גם מביתו לחצר
ואם אינו רוצה לבטל להם רשותו אלא להשכירו מועיל כמו ביטול
ואם בני החצר שערבו מבטלין רשותן לאחר שלא עירב הוא מ
מותר להוציא מביתו לחצר ולא מבתיהן והן אסורין אף מביתן
לחצר ולא אמרינן שהם יהיו כאורחין שאין רבים נעשין אורח
אצל יחיד שכחו שנים ולא ערבו יכולין לבטל רשותן שיבטל כל
אחד מהן רשותו לכל בני החצר בין אם מבטלים לרבים שערבו
ובלבד שכל אחד מהם יבטל לכל אחד בק מבטלין לאחר שלא
עירב אבל אין מבטלין לשטם שלא ערבו בין אם מבטלין ר
רבים וערבו בין אם הוא יחיד שלא עירב שהרי אף לאחר שיבטלו
להם הם שנים ואחד אוסר על חבירו ואפי אמר לאחר אני מבטל
לך על מנת שתחזור ותבטל לחברך אינו מועיל כיון שלא זכה ב
בחלק שבטלו לו בענין שיוכל לטלטל בחצר אינו יכול לחזור
ולתקנתה לחבירו

המבטל

רשותו והוציא אחר כך מביתו לחצר בשוגג
אינו אוסר במזיד אוסר שהרי חוזר כביטולו
שבטל החזיקו בו כבר שהוצאו מבתיהם לחצר לא שנא מבעוד
יום לא שנא משחשכה אינו יכול לחזור מבטולו יש בטול רשות
מחצר לחצר לא שנא שני חצרות ופתח ביניהן ולא שנא ערבו
יחד יכול אחת לבטל רשותה לחברתה לודותה מותרת להשתמש
בה ולא היא לא שנא שתי חצרות זו לפנים מזו ולא ערבו שפנימי
אוסרת על החיצונה יכולה לבטל לה רשותה שלא תשמש ולא ה
תעבור עליה אלא בשעה שצריכה לצאת ותודה החיצונה מותרת
או ערבו יחד ונתנו עירובן בחיצונה ושכח אחד מן הפנימית ולא
ערבו יכול לבטל רשותו אבל אם נתנו עירובן בפנימית ושכח
אחד מן הפנימית אף בטול אין צריכין כדפרישי לעיל יש ב
בטול רשות בחורבה כגון שני בתים וחורבה ביניהן שזא של ש
שניהן ושכחו ולא ערבו יכול אחד לבטל רשותו לחבירו ולהיתנו
כותר בה יש בטול רשות מבית לבית שאם שני בתים ופתח ב
ביניהן ולא ערבו אחד בבטל רשות לחבירו ואפי המבטל יכול ל
להוציא מביתו לבית חבירו ואין כאן משום חזר ומחזיק ברשותו
שאין נקרא מחזיק אלא כשמבנים לרשותו שיבטל אבל מה ש
שמוציא מבנו אינו חזרה אבל אינו יכול להוציא מבית חבירו ל
לביתו שאז היה חוזר ובחזיק רשותו שבטל וכן אם יש לו חדר פ
פתוח לביתו ובטל רשותו ביתו אסור להוציא מהחזר לביתו אב

שני בתים ברשות הרבים ובאו גוים בשבת וסגרו רשות הרבים
שביניהן בענין שיש ביניהן כמו חצר חזרי אסורין זה על זה שהוא
כמו חצר ששני בתים פתוחין לו אינן יכולין לבטל אחד לחבירו
יורש מבטל רשותו שאם לא עירב מורישו ומת בשבת והיורש דר
בחצר ואוסר יכול לבטל רשותו מבטלין וחוזרין ומבטלין פירוש
שמבטלין רשותן בני חצר לחצר אחרת עד שיצאו מה שירצו
או לאחד מבני חצר וחוזרין ומבטלין לאותן שבטלו להם עד ש

שמציאו גם הם מה שירצו

דירת

היא כדירת כהמה הילכך הדר עם הגוי בחצ
אינו אוסר עליו עד שיחזר שני ישראלים דרים ב
בשני בתים ואסורין זה על זה אז הגוי אוסר עליהם ודבר זה מ
מדרכין שחששו שמא ילמד ישראל הדר עם הנכר ממעשי
ובקשו עילא למנוע דירת ישראל עם הגוי הילכך אמרו שאוסר
עליו כדי שיקטה דירתו ויצא משם ומזה הטעם גם כן אם שבטול
רשות אינו מועיל גבי הגוי עד שישיכיר רשותו כי לא ירצ להשכי
ומתוך כך יצא הישראל משם ואינו מצוי שיורד ישראל אחד עם
הגוי שמא יהרגנו ולכך לא הוצרכו לאסור אלא כששני ישראל
דרים עמו ואם ב או ג דרים עמו אין יכולין לבטל רשותם לאחד מ
מהם כדי שיחשב ביחוד ויהיה היחיד מותר להוציא מביתו לחצר
ואין להם תקנה עד שישיכיל להם רשותו ושכירות בסתם שמשכור
להם מועיל ואין צריך לפרש כדי להתיר הטלטול ואין צריך כ
בתיבה וחתימה ולא שטר משוטי העיר ושוכרין ממנו אפי בפחו
משוה פרוטה וכל זמן שאינו חוזר בו מועיל השכירות אפי לזמן
מרובה ואין צריך לשכור ממנו בכל ערב שבת חמשה הדדים ע
עמו אחד שוכר בשביל כולם ואם אינו רוצה להשכיר אין יכולין
לשכור ממנו בעל כרחו וזה תקנתם שאחזי מבני החצר יתקרב א
אליו עד שישיאל לו שם מקום ברשותו ליתן בו שום דבר ונמצ
זה באלו הוא שכירו או לקטו ודר עמו בביתו ונותן עירו בשביל
ודיו דוקא כי האי גוונא דמיחזי בשלחו אבל אם יחד הגוי מקום
להשכירו להשתמ בו אינו יכו ליתן עירוב בשבילו שאינו כשולחן
בכל הבית שאין לו אלא מקום המיוחד לו וכן אם ישראל גוי דרין
בביתו אין הישר יכול לערב בשביל הגוי שלכל אחד דירתו בפני
עצמו וצריכין לערב עם הישראל ולשכור מן הגוי ואם יש לגוי ח
חמשה שכירים או לקטים דרים בביתו אין דירתן חשובה וידה
שיאסרו זה על זה שתי חצרות זו לפנים מזו לא שנא דר ישראל
וגוי בפנימית ישראל בחיצונה לא שנא ישראל גוי בחיצונה ו
ישראל בפנימית אוסר עד שישיכיר ואפי גוי בפנימי ושני ישרא
בחיצונה אוסר אעפ שבישראל כי דאי גוונא אינו אוסר בגוי אוסר
וצריך לשכור ממנו גוי שהשכיר ביתו לחבירו גוי אם נשאר לו ש
שום תפישה בבית יכולין לשכור ממנו לא נשאר לשום תפישה
אם יכול המשכיר לסלק השוכר תוך זמנו חסוב כאלו הוא ברשותו
ויכולין לשכור ממנו ואם לאו אין יכולין לשכור ממנו חצר ששטר
וגוי דרין בו ובית אח של ישר אצל ביתו של זה ואינו פתוח לחצר
וחלונות ביניהן אינו יכול לערב עמו דרך החלוק שביניהן כדי ל
לחוציא בליו דרך בית שכנו הפתוח לחצר אבל אם פתח פתוח
ביניהן מותר לרשי ולרשי אף אם פתח פתוח ביניהם אסור שפג

גוי

הדר עם שני ישראלים ואין הגוי בביתו אינו
אוסר וערבו ויהיו מותרין בא הגוי בשבת אוסר
והעירוב בטל ומידו יכולין לשכור מבנו ואחר ששכרנו יבטל האח
לחבירו ויהיה היחיד מותר ולא אמרינן שיחזור העירוב לקדמותו
אחר ששכרו להיות שניהן מותרין וכל שכך אם כת הגוי

שור של פטס כרגלי בני שיקגו כמנו שהרי עומד לימבר לכל
ושל רועה כרגלי אבני העיר ואפילו עירב דרועה שאין דרך
לקנות כמנו אלא אנשי עירו בליס המיוחדין לאחד מן האחין
שבבית הם כרגליו ושאינן מיוחדין הם כרגלי כולם ואין יכולין ל
להוליכם אלא למקום שבולם יכולין לילך שנים ששאלו חלוק
זה לילך בו שחרית וזה לילך בו ערבית לא יוליכוהו אלא למקום
ששניהם יכולין לילך ואם עירב זה לסוף אלפים למורח וזה לסוף
אלפים למערב לא יזוהו ממקומו ואם הניח כל אחד עירובו לסוף
אלף יכולין להוליכו כל אחד אלף מביתו עד מקום שגם חבירו י
יכול לילך בו שנים שלקחו חבית או כדמה בשותפות וחלקו ביום
טוב כל אחד יכול להוליך חלקו למקום שיכול לילך ולא אסרי
בכדמה מפני חלקו של זה שיונק משל זה השואל כלי מחבירו
מערב שבת אפי' לא לקחו עד הלילה הוא כרגלי השואל כיון ש
שמערב שבת אמר להשאלו לו השאלו לו בשבת כרגלי מ
המשאל אפי' הוא רגיל להשאלו לו בכל פעם האשה ששאלה
מים ומלח לעיסתה ותבלין לקדרתה ביט הרי הם כרגלי שתיהם
הגחלת כרגלי בעליה שאם השא לה לאחר לא יוליכנה אלא
כרגלי בעליה והשלהבת שאדם מרליק בה כרגלי המרליק ל
לפי שאין בה ממש שתקנה שביתה עם בעליה בור של יהוד
כרגלי היחיד ושל אותה העיר כרגלי אותה העיר אלפים לכל ר
רוח ואפי' עירב אחד מהם לרוח אחת אינו יכול להוליכם עמו ושל
הפקר העומד באם הדרך כרגלי הממלא הראשון ונהרות ה
המושכין ומעיינות הנובעין אפי' הן של יחיד אינן כרגליו אלא כ
כרגלי הממלא ראשון מלא מים מכור של הפקר לצורך חבירו הן
כרגלי הממלא מי שהוא בעיר ופירותיו בעיר אחרת רחוקה
ממנו ארבעת אלפים ועירבו בני אותה העיר לבא לבאן לא יביאו
לו מפירותיו עמה לפי שהן כרגלי בעליהן שלא עירבו ואם עירבו
הוא פירותיו כמנהו ויכול לילך שם להביאן עמו מי שזימן
אורחים מעיר אחרת ובאו על ידי עירוב לא יוליכו עמדם ממה
שיתן לפניהם לפי שהוא של בעל הבית וקנה שביתה כמנהו אלא
אם כן זיכה להם מאתמול על ידי אחר שנמצא הם בעליו מאתמו
המפקד פירות אצל חבירו אם קבל עליו שמירתן הם כרגלי ה
הנפקד ואם יחזר להם קרן זווית הם כרגלי המפקד שצח
חבא למודד אלפים של תחום העיר אם אין כל החוכה
ישרה אלא יש בה מקומות בולטין ממנה רואין כ

כאלו חוט מתוח על פני כולה כנגד מקום החיצון הבולט כמנה
ומודד מן החוט ולחוף אפי' יש לה בליטה לצד מזרח ולצד מערב
כזה רואין כאלו חוט מתוח עליהם בכל צד היתה רחבה
מצד אחד וצרה מצד אחר כזה או עגולה רואין אותה כאלו
היא מרובעת והריבוע שמוסיפין עליה לריבוע של עולם אבל אם
היא מרובעת ולא כריבוע של עולם או היא אריבא וקטיבא
אין מוסיפין עליו כלום היתה עשויה כמין גם כזה או כמין
קשת כזה רואין אותה כאלו היא מרובעת ומלאה בתים ו
ומודדין לה מן היתר וה' מ שאין בין יתר לקשת אלא אפי' שיכול
להגיע שם או מודדי' לה מן היתר אפי' יש בין שני ראשיה ד' אלפי'
אמה או שאין בין ראשיה ד' אלפים אמה ששני התחומין מובלעין
זה בתוך זה אפי' אם יש בין יתר לקשת יותר מאלפים אמה אבל
אם יש בין יתר לקשת יותר מאלפי אמה ובין שני ראשיה ד' אלפי'
אין מודדין לה מן היתר אלא ממקום שלא נשאר הקשת עד שם
יותר מאלפים או שנתקצרה עד שלא נשארה ביניהם ד' אלפים וכן
הדין אם אחר מאלו שמתעברין עמה קרוב לה בתוך ע' אמה ו

ושיריים ו אחד כנגדה כראשה השני אפי' אם יש ביניהם יתר כד
אלפי' אם רואין כאלו חוט מתוח עליה ומודד משם ולהלן ד' אפי'
שהוסיפו עליה לרבעה מוסיף עוד עליה שאין מתחילין למודד
בהריבוע מיד אלא מוסיפין עליה ע' אמה ושירים ומשם ואילך מ
מתחילין למדוד אלפי' היה בתוך ע' אמה וד' טפחים בית אפי' נהרם
שלא נשא בו אלא ג' מחיצו' בלא תקרה או שיש שם בנין שעושין
על הקבר ויש בוד' אמות על ד' אמות או גשר או בית הקברות ש
שיש בהם בית דירה או בית הנכסת שיש בה בית דירה לחזן או
ע' ז' שיש בה בית דירה לכוזרים או ארוות סוכים או אוצרות ש
שיש בהם בית דירה או בית שבים כל אחד מאלו שהוא קרוב לה
בתוך ע' אמה ושיריים רואין כאלו העיר מנעת עד שם ומודדין
משם ואילך ע' אמה ושירים ואלפים היה עוד בית אחר בתוך ע'
אמה ושיריים לראשון מודדין ע' אמה ושירים מן השני וכן עד ל'
לעולם אבל בית שנפרץ משתי רוחותיו או גשר וקב' ובית הכנס'
או ע' ז' וארוות ואוצרות ובורגנין שאין בהם בית דירה ובור ושיח
ומערה ונדר ושוכך ובית הכנוי בספינה אינן חשובין להיהם כ
נוספים עליה שתי עיירות זו אצל זו כל זמן שאין ביניהן אלא
קמ' אמה ושליש חשובות כעיר אחת וכש' בא למודד תחומי ה
האחת מודד מ' ע' אמה ושירים חוץ לחבירתה אבל עיר ובית אפי'
גדול הרבה אינן חשובין כאחת אלא אם כן הוא בתוך ע' אמה
ושירים וכן חומת העי' שנפרצה משתי רוחותיה זו כנגד זו וחרבו
הבתים שביניהם עד קמ' ושליש חשוב כסתום שתי עיירות
זו כנגד זו ושלישית כנגד אחר שבין שתיהן רואין כאלו היתה
האמצעית בין השתיים שזו כנגד זו ואם אין בסנה לכל אחת מ'
בהחיצונות יותר מקמ' אמה ושליש חשובות החיצונות כאחת
ואפי' יש ביניהם הרבה ובלבד שלא יהא בין האמצעית ובין כל א'
אחת כחחיצונות יותר מאלפים וגם לא תהא האמצעית גדולה מ'
מהאוי' שביניה' בענין שכשנאמר רואי' אותו כאלו היא ביניה' שבי'
אותו האוי' שביניה' והאמצעית אין מודדין לה אלא כחומותיה
עיר יחשבת כעמק ונהר לפניה אם היא מוקפת חומה גבוהה ד'
אמת חשובה כעיר ומודדין בחוכה שהיא על שפת הנהר ואי' ל'
לאו לא חשיב כעיר ומודדין לכל אחת כפתח ביתו ודווקא זאת
שאינה נוחה ליחשבה לפי שהיא כעמק אבל שאר עיירות חשיבו
כחדא אפי' בלא היקף חומה למודד לה בהחיצון וה'ם כבול' פ'
על ידי החוכה חשוב המה כאלו הנה בין העיר ומודדין לה מן ה

הנהר והלאה ואם לאו אין מודדי' לה אלא מביתה יושבי צדפין פ'
אלו שעושין סוכות מהחיצון וערבה אינן חשובין להיות הכל כ'
ואם יש ביניהם ג' חצרות שכל אחת יש בו שני בתי' הוקבעו כולם
ליחשב כעיר
אין מודדין תחום העיר אלא בחבל של פשתן של חמישים
אמה לא פחות שהוא נמתח ביותר ולא יהא ארוך יותר
מפני שמחמת ארבו מכביד באמצע ואינו נמתח כראוי ואם יש
נדר לפניו לסוף ע' אמה פליגי בה בירושלמי איבא כאן ד'
דאמ' לאחר שמדד חמש' חוזר לאחרי' כה אמה כדי שיהא החבל
של נ' אמה שלם עד הנהר ואיבא מ' ד' שמודד נה' אמה המתרים
בחבל של ד' אמות ומסתברא כמ' ד' שחוזר לאחרי' ושי' החבל
כנגד לבו ומתחננו בכל כחו ולא ימודד אלא כנגד העיר אפי' אם
יש הרי' וגאיו' כנגדה לא ילך מכנגדה בצדה שהוא ישר ויכודו שם
ויחזור כנגד העיר לפי מדה שמדד שם אלא ימודד כנגד העיר ו
וכשיגיע להר אם הוא כל כך זקוף שאם יורדו חוט המשקלות
מראשו לא יתרחק מכנגדו לכטה כשיפולו ד' אמות אז אין צריך
למודד כל כך הירידה והעלייה חא

משפטי ביטול למי ששכח והוא עירב בחצרו וכן
 הוא במבוי שאם שכח חצר אחת ולא נשתתפו
 מבטלת רשותה לשאר בני המבוי או אם הם לה אעפ" שהם הרבי'
 שבני החצר בני מבוי חשובים כחידו בחצר ומה שצריך ביטול
 דווקא כשלא ערכו כולם יחד אבל אם כולם פתוחין זה לזה וערכו
 יחד אין צריך ביטול דסובבין על העירוב בדפויש לעיל וככל
 משפטי ישראל בחצר עם הגוי כן הוא במבוי או בעיר שאין אסור
 לטלטל במבוי או בעיר המוקפת חומה עד שיהו שתי חצרות של
 בתי ישראל בעיר אבל חצר אחת לא אפי' אם הרבה בתים של
 ישראל פתוחים לתוכו וכשיש שתי חצרות של בתי ישראל צריכין
 לשכח מכל חצ' וחצ' של גוי ואין מספיק כמה שישיבו מש' העי' שעב
עיר של יחיד פי' שאין בה ששים רבוא וזוהי במזל כתב
 שהוא קנין של יחיד אין יכולין לערב כל מבוי
 ומבוי בפני עצמו שחשובה כול' בחצר אחת ויאסרו זה על זה אם
 לא יערבו יחד אלא כולם יעשו עיר' אחד ואם ירצו לחל' למבואו'
 שרצו קצת מן המבואות לערב לבדם צריכין לעשות כל אחד מ'
 מציעה גבוהי טפחים לפתח מבואו או שני פסין של שני משהויין
 אם הוא רחוב עשר אמות ואם רוחב יותר מעשר צריך צורת הפת'
 אבל אין יכולין ליחלק בלחי וקורה ועיר של רבים אין יכולה לער'
 כולה ביחד אלא צריך לשייר מעט ממנה שלא יערבו עמה והשא'
 יערבו ביחד אם ירצו וזה השייר שמנחה אפי' אינו אלא בית אחד ס'
 סני ואפי' אינו פתוח לעיר בענין שיכול לערב עמה אפי' גבי הוי
 שייר ואפי' הוא בת הבקר או בית התבן שאין צריך לערב ואם הו'
 משייר ממנה הרבה השייר יערב בפני עצמה ושאר העיר בפני ע'
 עצמה וכל אחד מותר בשלו ובלבד שלא יצא זה מזה וצריך ש'
 שיעשה צורת פתח כיניחן אם הוא יתק' מעשדה ושני פסים אם הו'
 עשרה ואם אין לעיר אלא פתח אחד חשיב כשל יחיד ומערבין ב'
 ביחוד אפי' העמיד לה סולם בצד השני ואפי' העמיד הרבה כולמות
 זה בצד זה עד רחוב עשר' לא חשיב כפתח ואם יש לה שני - תחי'
 אם יש אשפה בפני אחת מהן חשיב גאלו אין לה אלא פתח אחד
 ואם היתה של רבים ונעשית של יחיד עדיין יש לה דין של רבים
 וצריכה שייר עד שתתמעט שלא ישאר בה אלא חמשים דיחיים
 ואם היא של יחיד ונעשית של רבים יש לה עדין דין של יחיד ו'
 וצריכין לערב יחד ואם רשות הרבים עובר בה משער לשע' חול'
 אותה לארבה בתקן רשות הרבים בדינו בוללות ואז יערבו ב'
 כולם ביחד ואינן רשאין ליחלק והגוי מילי שאין רשאין ליחלק
 לארבה שאין בני עבר הלז רשאי לערב לבדו ובני עבר הלז לבדו
 בפני שניה עוברין דרך רשות הרבים ויצאין דרך פתח לכא'
 ולכאן ורשות הרבים שבאמצע מחברן אבל אם רוצין ליחלק
 לרחבה ששני בתי העברים בחדין להם פתח שאצלם יכולין
 ליחלק כיון שיכולין להסתלק אליו מאלו שלא יהא להם דרך אליו
 על אלו וצריך שיעשו ביניהם במקום שמתחלקין ברשות הרבי'
 צורת פתח

אין

מערבין עירובי חצרות ושיתופי מבואות ביום טוב
 שחל לחיות בעד' שבת אלא יערב מערב יום טוב
 ואם שכח יערב ביום טוב על ידי תנאי שיאמר אם היום חול' יהא
 זה עירוב ואם היום קדש אין בדבריו כלום ולמחר יאמר על אותו
 היום אם היום קדש הרי ערבתי מאתמול ואם היום חול' יהא זה ע'
 עירוב והגוי מילי בשני ימים טובים של גליחה אבל בשני ימים ט'
 טובים של ראש השנה לא אחד עירובי חצרות ושיתופי מבואות מ'

בעירובין אותן בין השמשות ואפי' אם כבר קבל עליו תוספת דבא
 כתב הר' שמריה שיכולין לערב יש אוסרין אם קבל עליו תוספת
 שבת ואפי' עירב לשנים לאחד מבעוד יום ונאכל העירוב כיון ה'
 השמשות ולאחר עירוב בין השמשות שניהם קנו עירוב שלאותו
 שנאכל עירובו גין דשמשות אינו חושבין אותו לילה ולאותו ש'
 שהניח עירובו בין השמשות חושבין אותו יום

ספק

עירוב כגון ספק אם היה קיים בין השמשות אם ל'
 לאו כשר' הוא שיהיה לו חזקת כשרות כגון ש'
 שהגזו שם ואירע בו ספק אבל ס' לא היה לו חזקת כשרות כגון
 ספק אם הונח שם אם לאו לא וצריך שיהא בין השמשות במקום
 שראוי לטלו והלכך נפל עליו גל אם יכול לטלו כל' מרא וחצינ'
 כשר ואם לאו פסול ואם נתנו במגדל ונעל לפניו ואבר המפתח
 אם הוא של לבנים מסודרים אלו על אלו בלא טישוטיח וביום ש'
 טוב הוי עירוב מפני שיכול לסותרו וליטלו אבל בשבת או ביום
 טוב והוא של לבני' אינו עירוב ואם המגדל בלי' של עץ והמנעול
 קשו' בחב' ויכול לחזקו בסכין הוי עירוב אבל מנעול' של עץ או של
 מתכ' אסור לחתכו אף בכלי' דאף בכלים יש משום בגין אם לא יהא
 עשוי משברי כלים מחוברי' על ידי זפת כהוד' דווקא אין בו משו'
 בגין ואם מצא מפתח ביום טוב בין בעיר בין בשדה הוי עירוב
 שיכול לטלטלו ולפתוח אעפ' שלא היה בידו בין השמשות כיון ש'
 שמצוי הוא חשבינן ליה כאילו הוא בידו בשבת בעיר הוי עירוב
 שיכול להביאו על ידי בגין וחצרות בשדה אינו עירוב שצ'ה
 מצוה לחזר בין אחר עירובי חצרות בין אחר שתופי מבואות
 ועל שניהם מברך על מצות עירוב וכתי מברך בשעה
 שמקבץ אותו מבני החצר ומבני המבוי או בשעה שמזכה להם ו'
 ואחר מוכה לכולם ואומר בדין עירובא יהא שרי לנא לטלטולי' מ'
 מבתים לחצר ומחצר לבתים ובשתופי מבואות יאמר מחצרות ל'
 למבוי וממבוי לחצרות לנו ולכל הדירים בעיר הזאת שצ'ו
 תניא שבו אישתתתו מבאן שכל אדם יש לו ד' אמו' בכל מקו'
 אפי' יצא חוץ לתחום שדרי' משה אמר כן לאות' שיצא
 חוץ לתחום ללקוט ומודדין לכל אדם כפי אמותיו ומרוחו' ולע'
 פי' אם נחתנין לו אלכסונן ואם הוא ננס כאיבריו שנותנין לו ד' א'
 אמות בינוניות ופסק רב אלפס שאין לו אל' ד' אמות והו' באמצען
 חוץ ורחיה הלי' פסק שיש לו ד' אמות בכל רוח' והן שמנה על
 שמנה וחגי' מילי לזלך אבל לטלטל אין לו אלא ד' בכל מקום ש'
 שקר' היום עליה אם הוא מוק' לידה אפי' אין בו עתה דיוורין חשו'
 כולו כארבע אמות ואם אינו מוקף לידה עד סאתים חשוב כולו
 כד' אמות ואפי' שבת בתל' גבוה עשרה ובקמ' קשור' ושבול' מקיפו'
 אותה חשיבי כד' אמות עירוב סאתים שצ'ו
 כל אדם יש לו אלפי' אבה לכל רוח חו' מר' אמותיו או מרמק'
 ששבת בו כדדרשי' אל יצא איש במקומו אילו אלפי' אמו'
 ואינו אלא מדרבנן וקרא אסמכת' בעלמ' וכל אדם אסור לילך ח'
 חוץ לאלפים בלא עירוב אפילו הולכי מדברות שאין צריכי' לער'
 בחצרות חייבין בעירובי תחומין ואם קדש עליו היום בבקעה ו'
 ואינו יודע תחום שבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות שהם ת'
 תחום שבת וכשם שאין לו אלא אלפים כך כל בליה ובהמותיה יש
 להם אלפים שלו ואם עירב הוא לרוח אחת אין אחר יכו' להחלינם
 לרוח אחרת אפילו פסיעה אחת וכל בהמות העיר הם כרגלי ח'
 הדועה אם אין בעיר אלא רועה אחד אפי' היתה ברשות הבעל'
 בין השמשות ומסרה לו למחר שודאי ימסו' בה לו אבל אם יש כ'
 בעיר שני רועים ומסרה לאחד מהם בשבת היא כרגלי' ובעלים

בחזקתו מן הדין מבנים בתחומו באילן לא יצא ודוק כיצא שלא לדעת אבל יצא לדעת לא והך צרכיו פי' רח' אפי' לקטנים קאמר ואא' הראש זל כת' דווקא לגדולים וכן כת' הר' יהודה בדעלוני תו מ' שיצא ברשות כגון חכמה לילד וכיצא בזה ו ואמרו לו כבר נעשה המעשה ואיך צרי שם יש לרא' אפי' אמה במקום שנאמר לו היו אלפים שיש לו מובלעי בתוך תחום העיר כאילו לא יצא ויש לו אלפים סביב העיר הוציא להציל חבירו מידי גוים אם יד' ישראל תקיפה שאינו ידא' בהם אין נותנין לו אלא אלפים לכל רוח ממקומו ואם יד' גוים תקיפה חוזר למקומו ובשחזור חוזר עם כל כלי זיינו תו מפני שתחומים וירבין הקילו בהם והתירו למי שצריך לילך ד' אלפים לרוח אחת שיתן עירובו לסוף א' אלפים וילך מהלאה לעירובו אלפים ומכל מקום מפסיד כגדו האלפים שמעבר לעירו שאין לו לאדם אלא ד' אלפים וזה שנתן עירובו לסוף אלפיים מן העיר אנו רואין כאלו דר' שם ומשם יש לו אלפים לכל רוח הילכך אם הניחו בתוך עירובו של עיר לא עשה ולא כלום שכלא' הכי יש לו העיר כולה ועירובו וזו צוה לה אלפי' לכל רוח ובשחזור במקום שהניח עירובו לצד עירו ומורד האלפום אם הן כלין בסוף העיר כגון שנתן העירוב בסוף אלף והעיר אלף אז העיר כולה כד' אמות ומשלימין לו ואין לעיר אלף אמות פוחת ארבע ואם כלו באמצע העיר אז אינה כולה כד' אמות לענין שישלימו לו עליה השאר אבל כמ' חשוכה כולה כד' אמות לענין שהולך כולה האיל ולן בה אכל הר' ס' כמול כת' שאפי' בעיר עצמה אין לו אלא ד' אמות ולא נודר' דא' כ' מי שדר בעיר גדולה נתן עירובו חוצה לה לא יוכל לחזר לכיתו וכן הדין נמי אם פגע בעיר אחרת בתוך אלפי' ס' א' כ' כלתה מרתו בסופה אין עולה מזה המני' ומשלימין לו עליה אבל אם כלתה מרתו בתוכה עולה לו ד' אלפי' בתוכה אינו יכול לילך אלא עד סוף תחומו כיון שלא לן בה הגותן עירובו במקום שמוקף לירידה דינו כאלו שכת' בו שכולא' כד' אמות אפי' חרבו דיוורן שהיו בו כיון שהמחיצות קיימות ומק' שהוקף מחיצות ולא לירידה עד סאתים חשו' כולו כד' אמו' תש צריך שיצא העירוב במקום שיוכל להגיע אליו בין ה' השמשות אבל אם אינו יכול להגיע אליו כגון שה' כון העירוב בבית הקברות אינו עירוב ודוק שאיסור דאוריית' מונעו מליטול אבל אם אין בו אלא איסור דרבנן כגון שנתנו ב' באילן אע"פ שאסור להשתמש באילן בשבת הוי עירובי שומן קניית עירוב הוא בין השמשות וכיון שאין בו אלא איסור דרבנן לא גזרו עליה בין השמשות במקום קניית עירוב וכיון שיכול לילך בין השמשות שרי ואם נתכוון לשבות בארבע אמות שאצל האילן נתן עירובו עליו הוי עירוב בין אם נתנו לבטא או למעלה אפי' אם האילן עומד ברשות הרבי' חוץ לעירובו של עיר ואם נתכוון ל' בות כרחוק ממנו עד ד' אמות והאילן עומד בזה חוץ לעירובו של עיר אם נתכוון לשבות לכמה ונתן העיר' למעלה במק' ורבי' מכתפיים על הגוף והוא גבוה ש' שהוא זה אינו עירוב כיון שאינו יכול להביאו אליו אלא דרך הנוף שהוא זה אם נתכוון לשבות למעלה או שאין זה על הגוף או שהאילן עומד בתוך עירובו של עיר אחרת הוי עירוב זה הכלל כשהוא בזה ועירובו בזה או איפכא לא הוי עירוב כיון שאינו יכול להביאו אליו

באיסור דאורייתא אבל כשהוא ברשות החזיר או בזה ועירובו ב' בכרמלית או איפכא הוי עירוב ודוקא נתנו באילן הוי עירוב אבל נתנו בהמה מהאכר כיון שהוא רך ונוח לקטום אנו עירוב דחשיבן שמה יקטום כשיבא ליטלו אבל אם הוא תלוש ונתנו ע' עליה אפי' הוא גבוה מאה אמה הוי עירוב אע"פ שאינו רחב ד' נתנו בכור העומד כד' או כ"ה אם נתכוון לשבות למטה או על שפתו בתוך ד' אמות הוי עירוב נתכוון לשבות ואין לד' אמות אם הבור עומד בזה והוא עמוק י' ורחב ד' אינו עירוב וגם הוא ברד' או ב' בכרמלית הוי עירוב נתנו כנגדל דינו כגון שכתבו למעלה ב בעירובי חצרות וכן בנפל עליה גל כמו שכתבתי למעלה נתגלגל חוץ לתחום מבעוד יום אינו עירוב שהרי אינו יכול להגיע אליו בין השמשות והוא שנתגלגל חוץ לד' אמות אבל לתוך ד' אמות הוי עירוב שהרי הנותן עירובו יש לו שם ד' אמות והם נחשבו לו ככלל התחום נתגלגל משחשכ' הוי עירו דכ"ל שז' בין השמשות במקומו אין אנו חוששין מה שנעשה בו אחר כך ספק אם היה שם בין השמשות אם לאו כשר' דספק ע' רוב הוא שהיה לו חזקת כשרות בדפריש' לעיל כיצד עשיית עירוב אם רוצה לילך בסוף התחום ולהחשיך שם וזה עיקר מיצותו ואפי' לא אבר' שביתתי במקומו אלא החשיך שם ושתק לא שנא מי שיצא מביתו להחשיך על התחום לא שנא מי שבא בדרך חשוכה לו קנה אלפים כלא א אמירה ואם אינו רוצה למרוח להחשיך שם ילך כבעוד יום ויניח שם פת מזון ב' סעודות כפי סעודת האל כל אחד ואחד כפי סעודתו לחולה ודעבתו הוי שיעור ב' סעודות כיצונית שהם ח' כצד א' מכל דבר שכתבתי למעלה שכשתתפך בו שיתופי כבואות ואמ' בזה העירוב איהו מותר לילך למחר אלפים אמה לכל רוח וחוזר ולן בביתו ואפי' הכי מ' דדין לו תחומו במקום עירובו שאנו רואין כאלו דר' שם שאף ללון היה רוצה אי' לו היה שם מקום ללון אבל התלמידים האוכלים אצל בעלי בתים ובתיהן כשהיה מחזירי ולין בבית רבם מודדי' ליום תחומם מכית רבם מק' לינתן שהוא להם עיקר שגם בבית רבם היו חפצים יתר לאכול אלו היה שם מגנם ואם יצא וישלח שם העירוב ע"י שליח ואבר' בזה העירוב פלוני מותר לילך ובלבד שלא יתא קטן והוא מודה בעירוב ש' שלחו על ידי קטן או כותי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אומר לאחד לקבל ממנו וראה' זה מוליקו ונתנו לאחד שם הוי עירוב אע"פ שלא ראה' שהניחו דחוקה שליח עושה שליחותו וה' שלא ישנה השליח אבל אם שינה כגון שאמר לל' ערב לי בגרונך ועירב לו בתמרים או איפכא או שיאמר לו להניחו בעליה והניחו בבית או שאמר לו ערב לי לצפון ועירב לו לדרום או איפכא לא הוי עירוב אבל אם אמר לו ערב לי סתם ולא יצא לו לאזהר רוח ככל מה שיערב וככל מקום שינחנו ולאזהר רוח שיערב הוי עירוב מי שבא בדרך וככיר אילן או גדר בסוף אלפים והוא שבא תחשך קודם שיגיע שמואמר שביתתי תחתיו בעיקרו קנה שביתה בעיקרו ויש לו משם אלפים אע"פ שאינו יכול להגיע שם מבעוד יום בבחוד' בינופי' אלא אם כן ידוץ יכול לילך שם בנחת אע"פ שאינו מגיע שם מבעוד יום אבל הוא יכול להגיע שם כל' מבעוד יום לא יחו ממקומו שהרי עקר דעתו מבאן וגם שם לא ק' קנה דווקא שיער ד'

אלא אם יש מי שור בראשו מורד ואם אין מי שור בראשו אינו מ
מורד כלל ואם חוט מתרחק מכנגדו ד' אמות ומתלקט י' מתוך ה'
פי' שבהלוק ה' אמות של שיפוע עולה י' טפחים אז רואים אם אין
משפתו אל שפתו אלא חמשים אמה מבליעו בחבל של חמשים
אמה שזוקף עץ גבוה בשפתו מזה ועץ אחר כנגדו בשפתו מזה
ומותח חבל מזה לזה ואם אינו יכול להבליעו בחבל של חמשים
אמה מורדו בחבל של ד' אמות וכן יעשה אחר עומד כרגלי הדר
למטה ואחר למעלה כמנו ד' אמות ונותן התחתון החבל כנגד ל'
לבו וה' ליון כנגד רגליו ועולה התחתון למקום שעומד העליון
והעליון עולה ד' אמות ומורדין כבתחלה וכן יעשה עד שימרוו
כולו ואם הוא מטופע יותר שבהלוק ד' אמות עולה י' טפחים אז
הקילו בו ולא הטיחו להבליעו בחבל של נ' אמה על ידי קורות
אלא אם אין בו אלא נ' אמה ישעראותו כמה יש בו לפי אומד הדע'
ואם יש בו יותר כג' אמה כוודו בחבל של ד' אמות כדפרישי ה'
הגיע לניא אם חוט חמשקולת מתרחק מכנגדו למטה ד' אמות
אז רואים אם יכול להבליעו בחבל של נ' אמה מבליעו ואם לאו
מורדו בחבל של ד' אמות כדפר שי' והוא שלא יהא עמוק יותר
כאלפים אבל אם הוא עמוק יותר מאלפים מורד הירידה והעלייה
של כל השיפוע ואם אין החוט מתרחק מכנגדו ד' אמות אז אם י'
יכול להבליעו בחבל של נ' אמה מבליעו ואם לאו אינו מורד כלל
השיפוע של ירידה ועלייה אלא המישור של מטה ואפי' אם עמוק
יותר מאלפים הגיע להר וכל מה שהוא כמנו מכנגד העיר הוא ר'
רחב מחמשים אמה שאינו י' הל' להבליעו אם יכול להבליעו בתו'
אלפים של צד צפון או דרום ילך שם ויבליעו כיון שהוא עדיין י'
בתוך התחום של צד העי' אב' אם אינו יכול להבליעו בתו' אלפי'
של צד העי' לא יתרח' יות' לצד העי' כדי להבליעו לא ימורד אל'
אדם מומחה וכקי' במדידה מורד ומצא מדתו במורחית צפוכית
יתרה על שכנגד בקרן מורחית דרוכית מותח החוט של סימן
התחום מזה לזה כאלכסון כדדו שנים במקום אחד ומוס' אחר על
זכידו הולכין אחר המרבה ובלבד שלא יוסף יותר ממדת העיר
ואלכסונה ועושין אותה כשבלא מרובעת פי' שמורד על פני כל
אורך העיר למורח אלפים אמה לחוץ וכן לצפון ואחר כך רואין
כאלו היתה טבלא מרובעת בקרן למלאותו ונמצא התחום בקרן
אלפים ואלכסון שהם אלפים ות' ת' אבל לא ימורד כואמצע הקרן
אלפים כאלכסון וכן בקרן שכנגדו ויתן החוט מזה לזה שאם כן
מפסי' הית' שבקרן וגם לא יהיה התחום כנגד העי' אל' אלף ות' ת'
ודת פי' דמדת התחום כנגד העי' אלפי' ואלכסונן שהוא אלפי' ות' ת'
אפי' עבד ושפח נאמני' לומ' עד כאן תחו' שבת אבל קטן לא ונאמן
לומ' אחר שיגדיל שידע בקטבו שער כאן תחום שבת ת'
בו שיטב בדרך לבוח וחשבה לו ולא ידע שה' א בתחו' העי'
ואחר כך מצא עצמו בתחומ' הרי הוא כאנשי העיר ש'
שהיא כולה לוכד' אבותיו ויש לו אלפים לכל רוח ת'
מי שיטן בדרך וחשבה לו קנה שביתה במקומו ויש לו
אלפים אמה לכל רוח ויוקא באדם ושעבא משום הואיל ואלו ה'
דה' ניעזר הדי קונה ישן נמי קונה אבל חפצי הפקר שדומין לאד'
ודשן אינן קונין שבית והם כרגלי החמה כהן תחלה שיכו' להוליכ'
למקום שילך הוא אבל חפצי חגי קונין שביתה במקומן אע"פ ש

שכעליהם לאו בני שביתה נינהו גזירה חפצי גוי אטו חפצי ש'
ישראל ואם הוציאן חוץ לתחומן והביאו לעיר יכולין לטלטל'
כבולה שכולה כד' אמות וכלב שתוא מוקפת לדירה וסתם עייר'
מוקפות לדירה שבינין בתים תחלה ואחר כך מקיפין אותה אבל
סתם כביצרים אינן מוקפין לדירה תב
חריץ מלא מים מכונסים שהוא בין שני תחומי
שבת פי מקצתן בתחום עיר זה
ומקצתו בתחום עיר אחרת שתי העיירות אסורין למלאו מכמו
אפילו בתוך תחומם שהמים שבתוך התחום קונין שביתה העיר
ומתערכי' אילו עם אילו וצריכי' לעשות מחיצה בסוף התחומין ל'
להפסיקן ואפי' היא תלויה שאינה כוגע' לקרקעי' החריץ ושל קני'
בעלמ' סני אם המים מושכין אין צרי' שאז אין קונין שביתה תג
בבקעה והקיפה גוי מחיצות בשבת לדירה אינו ה'
הולך בה אלא אלפים שאינה כ' לה כד' אמות כיון
שלא שבת באויר המחיצות ובטלטל כבולה על ידי זריקה שיכול
לזרוק אפי' חוץ לאלפים שהרי רה' גמור הוא כיון שהוקף לדירה
אלא שאינו יכול להלך ככולן תד
יש תחומין למעלה בעשרה כגין כיון שהולך בכח שם כ'
בקפיצת הדרך או עמוד שהוא בסוף התחום ומקצתו חוץ לתחום
וגבוה עשרה אפי' אינו רחב ד' רחשוב כאויר אסור לעלות עליו
בתוך התחו' הלידד בצד השני שחוץ לתחום תה
מי שיצא חוץ לתחום אפי' אמה אחת לא יכנס להיות כ'
בכני העיר ואין לו אלא ד' אמותיו רגלו אחת בפנים ורגל א'
בחוץ יכנס מי שקדש עליו בערב שבת והוא חוץ לתחום אפילו
אמה אחת לא יכנס להיות בכני העיר אלא עד סוף אלפים שלו
מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת מותר לעשות לו מחיצה של ב'
בני אדם שערכו לאותו רוח ויכולין לילך שם ויעשו סביביו כ'
כמו מחיצה ויכנס ביניהם והוא שלא ידעו אותם שנעשים בהם
המחיצה שלשם כך נקרא' אב' אם יצא לדעת אפי' ואפי' הוציא והו'
גוים או רוח רעה או שאר כל אונס אין לו אלא ד' אמות החזיר והו'
באלו לא יצא וכל העיר לו כד' אמות ואלפים לכל רוח נתנהו ג'
גוים או שיצא באונס ובכנס כדיר או סדר שהוא מוקף מחיצות
בהלך את כולו דכיון שהוא במקף מחיצות חשוב כולו כד' אמות
וכן מי שהפליגה ספינתו בים מה יך את כול' הכיון שהיא מוקפת
יצא לדעת והחזיר והו' גוים אין לו אלא ד' אמו' וכל שכן חזר לדעת
אפי' הוציא והו' גוים ומיהו כל העיר כולה כד' אמות אפי' יצא לדע'
וחזר לדעת פירות שהוציאם חוץ למקומם והחזירו אפי' במזיד
הרי הן בתחלה וכל העיר כד' אמו' להם ויש אלפי' לכל רוח וכל זמן
שלא החזירו והם חוץ למקומן אם הוציאם בשוגג מותרין במזיד
אסור לטלטלן חוץ לארבע אמותיו ואסור לאוכלם אפילו לאחר
שלא הוציאם תו
מי שאין לו אלא ד' אמות והוצרך לנקבו יכול לצאת מ'
בהם עד שימצא מקום צנוע לפנות ועצה טובה לו
שיתקרב בצד תחומו שאם לא ימצא מקום צנוע עד תחומו
יכול ליכנס ולאחר שנכנס הוי כאלו לא יצא כיון שנכנס ברשות
אבל אם מצא מקום צנוע קודם לא יכנס אלא יפנה שם ויתרחק
ממקום שנפנה עד שיכלה הריח ושם יש לו ד' אמות ואם /

שהגשים בטלות בו ממלאכה והכי נמי איתא בירושלמי הני נשי
דנהגי דלא למיעבד עניותא כריש ירחא מבנהא ואיתא כפר מ'ד'
מפרקי דר' אלעזר לפי שלא רצו נשים ליתן נזמיהם לבעליה
במעשה העגל לכך נתן להם הקב"ה שכרן שיהו משכרות וזו
יותר מדאנשי ושמעתי מאחי הו' יהודה טעם לדבר לפי שהמועד
נתקנו כנגד אבות פסח כנגד אברהם דכתב לושי ועשי עונות
ופסח היה שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה
כשופר מאילו של יצחק סוכות כנגד יעקב דכתי' ולמקנא עשה
סכות ויב' ראשי חרשי השנה שגם הם נקראים מעידים כנגד י'ב'
שבטים וכשחטאו בעגל נטלו מהם ונתנו לנשותיהם לזכר שלא
יהיו באותו חטא

ואסור בתענית דתנן אין גוזרין תענית על הצבור בראשי
חדשים חנוכה ופורי' ואם התחילו שגזרו להתענות
בך וכך ימים וזתחילו בהם קודם ראש חודש אפי' הם אחר אין מ'
מפסיקי ומתענים ומשלימין ויחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימי'
ופגע בו ראש חודש נדרובטל ועריך התרת חכם ויפתח לו בחרט'
שיאמר לו אילו נתת אל לכך ר'ח לא היית נודר וכת' הרמב"ן ו'
ורווק' דאפקיה בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר אבל אפקיה ב'
בלשון קבלת תענית בעלמא אינו חמור כשאר נדר ואפילו התר'
אינו צריך גרסינ' בירושלמי ככל מתענין חוץ מבשבתות וימים
טובים וראשי חדשים וחולו של מועד

ומצוה להרבות בסעודת ראש חודש דגרסינ' במגילה
באלו אמרו מקדימין וכו' אבל סעודת פורים ו'
וסעודת ראש חודש אלמא דמצוה הוא דחשיב ליה בהרי' בעודת
פורי' ואתקש נמי למועד דכתי' ובימים שמחתכם וכמועדיכם ובראשי
חדשיכם וכת' גבי דוד כי זבח משפחה לכו ור'ח היה דכתי' ויחיד מ'
מזאת החדש ואית' נמי בפסיקתא כל מזוגותי של אדם קצובי'
לו מראש השנה ועד ראש השנה הוץ ממה שמצא בשבתות
ימים טובים וראשי חדשים וחולו של מועד ומה שהתיבקות
מוליכין לבית רבן אם מוסף מוסיפים לו ואם פחת פוחתין לו
תב' זאסור בהספד דתנן נשים במועד מענות פי' ש'
שכולן אומרות כאחת אבל לא מטפחות
לדבות כף אל כף בראש חודש חנוכה ופורים מענות ומטפחות
אבל לא מקננו שותה אחת אומר והאחרו ענו' אחריה אח' שנקב'
דמת לא מענות ולא מטפחו ועל צידוק הדין אם יש לאמרנו כ'ח'
הצובה ופורי' נחלו בו חכמי גרמיה אומ' אותו דרך והלוק וחכמי
בגנצא אין אומרי' אותו אלא על אדם גדול וכן השיב רבינו משול'
בר' משה שנינו אין בניחוק המטה ברחוב שלא להרגיל והספור ו'
ומתוך צידו הדין ירגילו בהספור וכיון שאין אומרי' צידוק הדין אי'
אומרי' קדיש ודי לאדם גדול שמספידין בו וזכחל המעור ש'
שיאמרו עליו צידוק הדין וקדיש וזוהי' גיאת כתב רמב"ן סימו' וקני'
הראשונים שלא לומר צידוק הדין אחר המת בראש חודש חנוכה
ופורים דלא עדיף צידוק הדין ודחייט מצידוק הדין דמשה רבינו
דמסלקי ליה בשב' שח' להו' במועד ור'ח חנוכה ופורי' שחלו להו'
בשבת דהלו' ימי שמחה ניבחו דכתיב ובי' שמחתכם וכמועדיכם'
ובראשי חדשיכם וככל אחר מהם אומרי' הלל זה היום עשה ה' נ'
גילה ונשמחה בו ותלמידי רש"י כתבו בשמו שאומרי' צידוק הדי'
וקדיש אפי' בחולו של מועד תכא

ובתענית באשכנז שאומרי' פרשת ובראשי חדשיכם שחרית
אחד פרשת התמיד ובספרד אין נוהגין לאמר

תככי גרסינן כפרק כמה כחליקין יום ס' שיש בהם
קרבן מוסף כגון ראש חודש וחולו של מועד
ערבית שחרית ומנחה מתפללי' י'ח ברכות ואומר מעין המאורע
בעבודה פי' אומר יעלה ויבא ברצה ואם לא אמר מחזירין אותו
ואם נזכר קודם שיסיים כל זמן שאינו מתחיל מודים אומרו כמק'
שנזכר ואם לא נזכר עד לאחר שהתחיל מודים או אפי' נזכר כ'
בשים שלום חוזר לתחלת רצה סיים חזר לראש ואסיקנא ש'
שלעולם חזר לראש אלא אם כן לא עקר רגליו וגם רגילו לומ'
תחנונים אחר תפלתו שאז חזר לרצה אבל אם עקר רגליו אפי'
שרגילו לומר תחנונים או אינו רגילו לומר תחנונים אפי' שלא
עקר רגליו חזר לראש ורב עמרם תלה אותו בעקר רגליו שבת
לא עקר אפי' שאינו רגילו לומר תחנונים חזר לעבודה עקר ר'
רגליו אפי' שרגילו לומר תחנונים חזר לראש ואפי' הראש וז' לא
כתב כן הלמעלה בכרכת אתה חונן בתבתי אם יכול לחזור ברוב'
שיין צריך לחזור והא דמחזירין על שכחת הזכרת י'ח דוקא ש'
שחרית ומוסף ובמנחה אבל שכח ולא הזכיר בערבית אין מחזירין
אותו לא שגא ר'ח יום אחר או אם הוא שני ימים
וכשם שיחיד חזר שליח צבור נמי חוזר אם טעה חוץ משחרית
דתניא טעה ולא הזכיר ר'ח שחרית אין מחזירין אותו מפני שתפל'
המוסף לפניו ואמר ר' יוחנן בצבור שנו פדש רב אלפס מפני ט'
טורח צבור הקלו בו לסמוך על תפלת מוסף כיון שהיא מיד אחר
זאת ורש"י פי' בצבור שנו מי שמתפלל בצבור אפי' יחיד אין צרי'
לחזור מפני ששומע אותו משליח צבור ואין הלשון משמע כן
שדרי' תלה אותו מפני שתפלת המוסף לפניו ולא קאמר מפני ש'
ששומע מש' צ' כתב ר"י שאם שכח ולא התפלל יעלה ויבא במנחה
שאין לו להתפלל במצוה ר'ח ערבית שתיים כיון שכבר התפלל
י'ח במנחה ולא דמי להא דאמרי' טעה ולא התפלל י'ח במנחה כ'
בשבת מתפלל במצוה שבת שתיים של חול דשאני התם דאף
בשב' היה ראוי להתפלל י'ח אלא שסלקום מפני שזרח שבת הלכ'
כשלא התפלל במנחה יוצא בי'ח שמתפלל במצוה שבת דאינון
נמי שייכי לשבת וחכמי' פרוכיניצא כתבו כיו' שלא יצא ידי חובתו
במה שהתפלל והו' ליה כאלו לא התפלל ועריך להתפלל שתיים
בערב אפי' שאינו מזכיר בה של ר'ח ואפי' הראש וז' כתב הרמב"ם
מוכרע לכך והו' אומר נר יטה שהגבול לצאת ירי כפק ש תפלל
אותה לערב בתורת גרבה ואין צריך לחדש בה דבר דכיון ש'
שמתפלל אותה מספק אין לך חרוש גדול מזה וקורין והלל
ודכו בו הדעות יש אומ' שיחי' אין אומ' אותו כלל בראש חודש אבל
צבור אומ' אותו ומברכין לפניו ולאחריו ויש אומ' שאין חילוק בין
יחיד לצבור ושניהם אומרי' אותו בלא ברכה ור'ת כתב דלא שגא
יחיד ולא שגא צבור אומ' אותו ומברכין עליו אפי' כל יחיד ויחיד
ולוח הסכים אפי' הראש וז' ומברכין לקרוא את ההלל חזותמין כ'
ביהל'לך וכן בת' רב עמרם וקורין אותו בדילוג שמתחילין ח'
הלל וקורין אותו עד חלמיש למעינינו מים ומדלגין לא לנו ו'
ומתחילין ה' וברנו וקורין עד ואנחנו בברך יה ומדלגין אבתתי כי
ישמע ח' עד כל האדם כזוכ ומתחילין מה אשיב עד חזרו וכל ח'
הצבור קורין ביחוד וקרא ש' צ' לבדו וחדו וקרא עונין אחרית
חדו וקרא פסוק יאמר בא ישראל חקחל עונין אחריו וחדו וכן
יאמרו בא בית אהרן ועונן וקחל אהרן וחדו וכן יאמרו בא ירא
ה' ועונין וקחל אחריו וחדו וכן באגא ה' השיעה נא

אבות וזים בתוך אלפים כגון שאומר שביתתי בעיקרו ומכאן עד עיקרו אין יותר מאלפים אבל אם אין כל האילן בהוד אלפים ולא יחד מקום תחתיו לא קנה שביתה דשמה וזה ברעתו על ד' אמו שהן חוץ לאלפים וגם כאן לא קנה שהרי עקר דעתו מכאן ולא י יזון מבקומו ואם כולו עומד תוך אלפים ולא יחד מקום שביתתו כגון שאומר שביתתי תחתיו יש לו ד' אלפים במקומו לצד האילן חוץ משיעור משך תחתיו של אילן כגון אם שיעור האילן עשרים אמה יש לו אלפים פחות עשרים אמה היו שנים אחד מכיר ואחד אינו מכיר שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר ואומר שביתתינו במקום פלוני ודווקא לבא בדרך התירו כי האי גזנא אב מי שיושב בביתו ואומר שביתתי במקום פלוני לא התירו לו יש לו שביתת ביתו תי' מי' שיש לו בית, מכאן וכית אחר לסוף ארבע אלפים אמה וחזוקי בע"ש בדרך לילך לביתו שבסוף ד' אלפים אפי' לא יצא אלא מפתח ביתו או שירד רק בהעלייה לבית כדי לילך חזור בו יכול לילך שם למחר שכיון שהחזיק בדרך לילך שם ויש לו בית שם ודאי גבר בלבו ל לקנות שביתה בסוף אלפים אפי' לא אבר שביתתי במקום פלוני הוי כאילו אבר ולר"ש צריך שיאמר שביתתי במקום פלוני ת"א מי' שהיה במזרח ביתו ואומר לשלוחו לערב לו במערב אם מותן העירוב מולא לביתו בענין שהו' רחוק ממנו יותר מאלפים וביתו קרוב לו בתוך אלפים העירוב אינו כלום ו נשאר לו שביתת ביתו נתן העירוב בענין שהוא לכתחילה אלפים אע"ג שגם ביתו לו לתוך אלפים קנה שביתה במקום עירובו והן בביתו ת"ב עירוב חצי חזם הרצון לכתחילה צפון חשני לרוח דרום שטעה וזהו סבו שאניש' לעשות כן או שאמר לשנים ערכו עלי ואחד עירב עליו לצפון ואחד לדרום אם הגיח כל אחד עירובו בסוף אלפים לא יזון מ במקומו שאין ידוע איזה עירוב קנה לו ואם לא נתנו העירובין בסוף אלפים הולך מה שאיפשר לו לילך ג' בשניהם כיצד נתן כל אחד עירובו לסוף אלף מביתו יש לו אמה שמביתו על כל אחד מהעירובים נתן האחד למזרח לסוף אלף והשני למערב לסוף ד' וק' הולך למערב אלף ככה העירוב שבמזרח ולמזרח אלף ותק' מבח העירוב שבמערב ת"ג המערב לרבים אומ' הרי עירוב זה כשכיל כל בני העיר וכלבד שיהא בו מוזן שתי סעודת לכל אחד וכל מי שירצה יסמוך עליו וצריך לזכות להם על ידי אחד הראוי לכך כמו שפירשנו בעירובי חצרות וצריך להודיעם וכל מי שהודיעו מכעוד יום אפי' לא גבר בלבו לסמוך עליו מכעוד יום אלא לאח' שחשב הוי עירוב אבל אם לא הודיעו מכעוד יום אינו יכול לסמוך עליו לאח' שתחשך וכן נמי מי שהגיה עירוב לכל שבתות השנה ואומ' איזה מהם שארצה אלך ואסמוך עליה אע"פ שלא גבר בלבו עד למחר יכול לכבוך עליו וכן מי ששמע שיש לחכם לבא ואינו יודע ל לאיזה רוח והגיה שני עירובי ואמר לאתו צד שיבא תואכם יקנה לי עירוב לרוח שבא לו החכם קנה לו או אם אמר אם לא יבא כל' אהיה כבני עירי או אם יבואו שנים למקום שארצה אלך והכל לפי תנאו וכן אם אומ' לשנים או לשלשה הריני מערב על איזה מהם שארצה אע"פ שלא בירר את מי רצה עד שחשתי הרי עירוב ת"ד מערב עירובי תחומין לאחר אלא מדעתו דשמה א"ן אינו רוצה להריח אלפים שמצד זה כדי שלא ל

להפסיד אלפים שכנגדו חוץ מכנו קטן שיכול לערב עליו שלא לדעתו אפי' אין סומך על שלחנו ועל עברו ושפחתו הכנעניים ואפי' מיחו בו שלא לערב עליה אינו מחוי ואפי' ערכו הם כעצמם אינו כלום ויוצאון בשל רכס אבל כנו גדול אפי' סומך על שלחנו ועברו ושפחתו העבריים אינו יכול לערב עליהם שלא מדעתם וה"מ שמחו בו או שערבו הן בעצמן לרוח אחרת אבל עירב ע עליה וידעו ולא מחו הוי עירוב קטן שאין אכז בעיר יוצא בעירוב אמו אפי' לא ערבה עליו עד שיהא לו שש שנים שלמות מפני ש שגגרא אחרת אבל אם אביו בעיר אינו נגד אחרת כל כך ואינו יוצא בעירובה אלא עד חמש שנים שלמות תפג

אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה כגון לילך לבית האבל או להקביל פני רבו או מפני פחד ג גוים או לסטים ומיחו לאחר שעירב לדבר מצוה יכול לילך אף לדבר הרשות כת' הר"ם במזל' ואם עירב לדבר הרשות הוי עירוב ובעל הלכות כת' שאינו עירוב ואי' מערבין אותו בין השמשות גם בזה כת' הר"ם במזל' ואם עירב הוי עירוב ומכרד בא"י אמו' א אקבו על מצות עירוב ואומר בזה העירוב ש"י הוא מותר לי ל לילך למחר אלפים אמה לכל רוח ואם מערב לרבים אומ' הוא מותר לפלוני ולפלוני או לבני מקום פלוני ת"ו שבת וי"ט שתי קדושות הן הילכך יש הסמוך לשבת בין לפניו בין לאחוריו וכל לערב ליום ראשון למזרח חשני למערב וכלבד שיניח העירובי לסוף אלף לכאן ולסוף אלף לבאן או פחות כדי שיוכל לילך ביזם ראשון על מקום העירוב של יום השני שאם לא כן אין העירוב שלי יום השני כלום דבענין סעודה הראויה לו מבעוד יום ואם עירב הראשון ברגלי שהחשי' במקום שרצה לקנות שביתה יעשה גם כן בשני יחשיך שם ולא יאמר כלום שאסור לעשות שום הבנה מ"ט לשבת או משבת ל"ט אפי' בדיבור וב"ש שלא יוכל לערב כפת שלא עירב בו כבר ביזם הראשון מפני שהיה צריך לקרות עליו שם עירוב ונמצא מבין מיט לחבירו אבל אם עירב בראשו בפתו יכול לערב בשני באות פת עצמו שאין צריך לומר כלום שכבר קרא עליו שם עירוב ו ואם כן אינו מבין כלום בסוף בין השמשות שהוא תחלת היום ק קונה עירוב וחזם שמערב לו קנה עירוב לעצמו בתחלתו ואם עירב לשני הימים לרוח אחת צריך שיזא העירוב קיים בין ה השמשות של יום השני שאם אינו קיים אין כאן עירוב ליום השני וכן הדין בכל שני ימים טובים חוץ משני ימים טובים של ראש ה השנה שהן קדושה אחת ואין מערבין עליהם שני עירובין יום ה הכפורים הרי הוא כשבת בין לענין עירובי חצרות בין לענין ע עירובי תחומין וי"ט נהג בו עירובי תחומין אבל לא עירובי חצרות

הלכות ראש חדש

גרסינן בפרק אין מערבין דח אינו אמר כעשיית מ מלאכה ואית' נמי בפק' דמועד קטן דח יזכיר ש שיש בו קרבן מוסף ומותר בעשיית מלאכה והא דאית' במגילה ושאינו בו ביטול מלאכה לעם כגון דאש חדש וחול של מועד א אלמ' שאסור בעשיית מלאכה דקאמר מפני שאין בו ביטול מלאכה אם ישוה בבית הכנסת תקנו להוסיף אחת ולקרות ארבע בתורה והיא לנשים קאמר מפני

זבאנא ה' העליחה נא ובספרד פושטין פסוק ברוך הבא ופסוק
אל ה' יואר לנו וכופלין אלי אתה ואחד האדור וכאשכנז כופלין
זכר וכן עיקר ועוד יש מנהגים משתני בהרכבה מקומות בקריאתו
ועיקר קריאתו תלייה במנהגו ה' כך כל מקום ומקום לפי מנהגו ו
זכין שאין גומרי אותו ואין קורין אותו אלא בדיבור אינו חמור ל
לענין הפסקה כק"ש אלא אף באמצע שואל בשלום אדם נכבד
שצריך לנהוג בו כבוד ומשיב שלום לכל אדם אבל בענין אחר
אין לו להפסיק ואם הפסי' ושהה בו אפי' שהה כדי לגבור כולה אין
צרי לחזור לראש תכנ

ואומר ש"ע קדיש תתקבל ומוציא ספר תורה וקורא ד'
אין פוחתין מהם ואם מוסיפין עליה ואין מפטירי
בנביא ובקריאת הפרשה הלכתא כרב דאמר דולג פי' כהן קורא ג'
פסוקים שהם וידבר צו ואמרת להם ולוי חוזר וקורא ואמרת
זה פי' דולג שדולג לאחוריו וקורא את הכבש אחד ועשירי האיפה
ישראל קורא עולת תמיד עד ובראשי חדשיכם ורביעי קורא ו
ובראשי חדשיכם ואומר קדיש ואשרי וכו' לציון וסדר קדושה
ואין אומר יענך ה' ביום צרה ומחזיר ספר תורה למקומו ועומדין
להתפלל תפלת מוסף אבות ונבירות וקדושת השם וג' אחרונות
ושל ראש חדש באמצע ראשי חדשים לעמך נתת וכו' וחותם באי'
בוקדש ישראל וראשי חדשי זמן כפרה וכו' ששעיר וז' בכפר על
טובאת המקדש וקדושו ונאמר בו ואותה נתן לכם לשאת את עון
העדה ומחזיר ש"ע התפלה ואומר קדיש ונהגין בספרד לומר מ
מומור ברכי נפשי לפי שיש בו עשה ירח למועדים תבד

בוזכרין יעלה ויבא בברכת המזון ואם לא אמר אין
מחזירין אותו ולמעלה בברכת המזון בתבתי

בה דינו אם נזכר קודם שפתח בברכת הש"ב והמשיב תכה
ראש חרש שחל להיות בשבת ערבית שחרית ובנחה

מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה ואינו
מוזכר של שבת בעלה ויבא שכבר הזכירו ברכיעית ומוציאין כ'
ספרים וקורין באחד שבעה מסדר ויום ובשניה קורא כפסיר ו
זכים השבת עד סוף הפרשה ומפטי' השמים כסאי וז' אלל
שחל להיות בשבת מפטירין השמים כסאי ולא עניה סוערה ואין
מוזכרין של ז' בהפטרות ודאי' כ' שצריך להחזיר של ז' לומר את
יום המנוח הזה ואת יום ראש החדש הזה אלא שאין חותם בשל
ז' ולא נהגו כן וראש חדש שחל להיות באחד בשב' כפסירין בשב'
שלפניו ואמר לו יחזיתן מאז חדש מוסף של שבת וראש חדש
אומ' אבות ונבירות וקדושת השם וכולל ברכיעית של שבת ושל
ראש חדש כאחד אתה יצרת וכו' וחתם באי' מקדש הש"ב ישראל

וראשי חדשים תכו

ברכת הלבנה אמר ר' יוחנן הרואה לבנה בחידושה
אומ' באי' אמה אשר במאמרו ברא שחקים וברוח

פי' כל צבאם חזקו זמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים
ושמאים לעשות רצון קוניהם פועל אמת שפעולתו אמת ללבנה
אמר שתתחדש עשרת תפארת לעמוכי בטן שאף הם עתידים
להתחדש כמותה ולפאר לייצרים על שם כבוד מלכותו באי' מחדש
חדשים פי' פועל אמת הקב"ה שפעולתו אמת שברין מעט הלבנה
יש גורסין פועלי אמת ופעולתם אמת וחוזר על צבא ה
השמים שפעולתם אמת ואין משנין סדרן אמר ר' יוחנן עד מתי
מברכין על החדש עד שתתמלא פנימתו אבל מבין ואילך כבר
הוא ישן ואינו ראוי לברך על חידושו וכמה פירוש כתי תתמלא
פנימתו רב יחזרה ואמר עד שבעה שנתמלאת הפגימה והיא כחצי

עגולה ונהרדעי אמרי עד י' ולא י' בכלל שנעשה כולו שלם ו
והלכתא כנהרדעי וחבי י' משעת המולד מונין אותם ולא מזים
קביעות החדש תנא דביר' ישמעאל אלו לא זכו ישר' אלא להקבי
פני אכיהם שבשמים פעם אחת בכל חדש דיים אמ' אבי הילכך
מברכין מעומד מרימר ורב אשי מכתפי להו ומברכי פי' דרך ח
חשיבות להקביל פני שכינה דרך כבוד גרסינן במסכת ס
סופרים אין מברכין על הירח אלא במוציא שבת כשהוא מבושם
וכנדין נאים ותולה עיניו כנגדה וכישר דגליו ומברך ואומ' ג' פ
פעמים סימן טוב תהיה לכל ישראל ברוך בוראך ברוך יוצרך ב
ברוך מקדשך ורוקך ג' פעמים כנגדה ואומר בכל פע' כשם שאני
רוקך כנגדך ואני יכול ליגע כך כך אם ירקרו אחרים כנגדי ל
להזיקני לא יגעו בי ואומ' תפן עליהם איבתה ופחד כנגדך זרועך
ידמו כאבן ולמפרע כאבן ידמו זרועך כנגדך ופחד איבת' עליהם
תפול ואומר כן ג' פעמים שלום עליך וילך לביתו בלב טוב ויש
אונקרים בזה הסדר ברוך יוצרך ברוך עושך ברוך קונך ברוך ב
בוראך וסימן יעקב והיא רמו לו תכו

הגבי כותב מעט כללים למציא מולד הלבנה חרשה
של לבנה כ"ט ימים יב שעות תשצג חלקים ש

שתתקף מה בשע' ואילו כח היה אל ג' ימי יהיו כל מולדו בנקוד
אחת שהם כלין ו' וחזירין לעולם לתחלת הנקודה ומפני שהוא
כ"ט יב תשצג נגשך כל מולד אחר חבירו איב תשצג לכן זה
דיוע מולד חדש אחד ורועה לידע מולד של חדש של אחריו
יתן עליה איב תשצג ובמקו שיכלה חשבונו שם הוא המולד וכיון
שיתרן חדש אחד על השביעית איב תשצג אם כן לשנה פשוטה
שהיא יב חדשים יתרונה שנים עשר פעמים איב תשצג שהוא דח
תתעו למעוברת שהיא יג חדשים יתרונה הכ"א תקפט ומי שיווע
מולד ראש השנה ורועה לידע מולד השנה שלאחריה אם השנה
שעברה פשוטה יתן על המולד שנה דח תתעו ואם היא מעוברת
יתן עליו הבא תקפט ויצא לו מולד של ראש השנה שלאחריה וי'ט
שנים ש"ב מהם פשוטו ה' מעוברת שהן שלישית וששית ושמיני'
ושבת י"א ויד וז' ד' נקראים בחזור הלבנה וכשיתקבץ מותרם ש
שהוא יב פעמי' דח תתעו ה' פעמים הכ"א תקפט יעלה ביו' תקצה
לפיכך היווע מולד של ראש השנה של ראש חכחזור ורועה ל
לידע של ראש החכחזור של אחרת יתן עליו ביו' תקצה ובמקום
ש בלה חשבונו הוא מולד ראש מחזור השני ואם אינו יודע ל
לא מולד של המחזור ולא של השנה תלא של החדש ומבקש ל

לידע המולד יצרף השנים שעברו כבריאת עולם ויעשה מהם מ
מחזורים של י'ט שנים ויחשוב לכל אחד מהם ביו' תקצה ומה
שיעלה לו מן החלקים שיקבץ כשיעלה לתתקף יעשה מהם ש
שעה ויצרפנה עם השעות ומה שיתקבץ לו מן השעות כשיעלה
לכ"ד יעשה מהם יום ויצרפו עם היום ויסד השביעיות ומה ש
שיתר לו יתן על בהוד' פי' ליל שני השעות ויד חלקים שכך הח
מולד הראשון ובמקום שיכלה חשבונו שם הוא מולד של ראש
המחזור ומה שנשאר מן השנים שלא הגיעו לכלל י'ט יחשוב לכל
פשוטה ממנה ד' ח' תתעו ולמעוברת הבא תק' פשוטו ויתנם
על המולד של ראש החכחזור ובמקום שיכלה חשבונו הוא מולד
זה ומה שנשאר מן החדשים שלא עלו לכלל שנה יחשוב לכלל א'
איב תש' צג ויצרפם ויתנם על מולד ראש השנה ובמקום שיכלה
חשבונו הוא המולד אשר הוא מבקש או אם ירעה יצרף חשבון
המותירו כבי' תקצה עם מותרי השנים שלא הגיעו לכלל מחזור
ועם מותרי החדשים שלא הגיעו לכלל שנה ואחר שיצרופו וכל

תגוהו על

צורה חיים

ובבוקר שיכלה כנינו הוא סימן שנתו והדמיון בזה רצינו לידע שנת חמשת אלפים ומאה לבריאת עולם באיזה מחזור הוא וכמה חמשת אלפים ומאה המחזור שמנינו סמוך לזה המנין ביש כלפניו כי הוא כדור ר' כל שחללתו חמשת אלפים וצג וכמה יש בו חשבון זה לחמשת אלפים ומאה ושבע שנים הנה נתברר לנו ששנת חמשת אלפים ומאה היא שנה שמינית למחזור רסט וכן כלב כיוצא בזה תכס

הלכות פסח

שאלך בהלכות פסח קודם הפסח שלשים יום הלכך ליום קודם הפסח חל עליך חובת ביעור כאשר אבאר מצאתי בתוב מראש חדש ניסן עד אחרי אסרו חגא אין נופלין על פניהם לא ביום ולא בלילה ואין אומדין צדקתך במנחה בשבת ונתענין ויין מספידין והבי איתא בפ' דמסכ' סופדים מפני מה אין מתענין בניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן ויב נשיאים הקריבו קרבנם בי"ב יום וכל אחד עשה ביזמו יום טוב ואין מתענין בו עד שיעבור ניסן והבכורות מתענין בערב פסח ותלמודי מתענין בו שני חמישי ושני מפני חילול השם ג' ימים ונל דהגד ג' ימים אחר הפסח קאמ' כמו שרגילין בא"כנו ל להתענות ג' ימי אחר הפסח וכן אחר הסוכו מפני שהם ימי משתה ושמחה ושמא מתוך כך באו לדי עבירה ומכמו אותם אקר דאיוב ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו' והעלה עולות מספר כולם כי אמר איוב אולי חסאו בני וגו' תל שלפני הפסח קודין אותו שבת וגדול והטעם ל שבת לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מצרים מקחו ב בעשור כרתיב בעשור לחדש הזה וקחו להם שדה לבית אבות שה לבית ופסח שיעאו ישראל ממצרים היה ביזם ה' כראיתא בסד עולם ונמצא שעשרה בחדש הזה שבת ולקחו להם כל אחד שדה ל לפסחו וקשר אותו בכרעי משתו ושאילום המצרים לכה זה לכם והשיכום לשחטו לשם פסח ממנות השם עלינו וזהו שינחה קחת על ששוחטין את אלהתן ולא יחד דשאין לומר להם דבר ועל שם אלהתן והם קודין אותו שבת וגדול תל בתיב שבעת ימים שאור ימצא בבתיכם וכתוב אך ב ביתם הראשון תשבתו שאור מבתיכם ודרשו חכמי דהא יום ראשון הוא שלפני שבעת הימים הוא י"ד בניסן שאו הוא אסור מן התורה ולא כולן אלא משש שעות ולמעלה כאשר דרשו מסודר הפסוקים ולא שבעת ימים ואסורו עוד ב שעות קוד' וכאוריתא בבישול' בעלמא מגי שיכמלנו בלבו ויחשבנו כאלו הוא עמדי בעלמא ואז אינו עובר עליו אלא שחכמים הצריכו לה להוציא מן תבית לפי שאדם רגיל בו כל השנה וחשו שמא יבא ל לאוכלל אם ישאר בבית והצריכו עוד לברוק אחרת בחורין ובסדקין ובכל המקומות שדרך להשתמש שם ומצאו להם סמך מן הפסוק שבדיקה זו תהיה לאור הגר ומפני זה אמרו ליל יד כדקק את ה חומץ לאור חגרי פי' לילה שמחרתו יהיה יד וכחן שצריך לברוק לאור הגר צריך לברוק בלילה שאור אורו מביתו וגם היא שעה י וועה שכל אדם מצוי או בביתו לכן יש להזהר אל אדם שלא יתיר בשום מלאכה ולא יאכל עד שיברוק ואפי' אם יש לו עת קבוע לל ללמוד לא ולמוד עד שיברוק וכתב חר' יונה שאם התחיל ללמוד מבוקר יום שאין צריך להפסק וכל רביץ שהטעם משום שלא י ישרי' בלמחרת וישל' מלברו אין וחלוק ואפי' אם התחיל ב' פוס' תלב

וקודם שיתחיל לברוק יברך בדי אמה לקבו על ביעור ח חמץ שבדיקה תחיל ביעור ומד אור הבדיקה הוא פי' וישו שגבר מבטלו ובעל העיטו כתב איכא מאן דמברך שהחיינו דהא מוכן ל' אפי' שגבר לזמן קאתי ואיכא מאן דאמר דלא בריך דהא לא קבע ליה זמנה הבדיקה כפי דהא מפרש כיום ויוצא כשיירא ורעו לחזור אפי' מראש השנה צ צריך לברוק ומסתברא דשנת הוא ומאן דבעי מברך וא' הראש ו זל כתב שאין מברך שהבדיקה היא לצורך דרגל ואסמכין אזמן דרגל וכתב עוד א' הראש מ' יש אופר' שאין לבדוק לדבר עדי שיגבר כל הבדיקה יש מוסיפין עוד לומר שאם שח בדברים של מעין הבדיקה שצריך לחזו' ולברך וכל זה אינו שיה לי אלא שיש ליחזר שלא לדבר בין הכרבה להחלת הבדיקה אבל משהתחיל ל לברוק לא היה שחה הפס' כיודי דהא ישיב סוכה ובאר' הבדכ' בתל סעודתו דלא היה שיחה הפס' להצרי' לחזו' ולברך על ישיבת סוכה וברכת המוציא ומדו' לכתויליה טוב ליחזר שלא לעסוק בשיחה ב בטלה עד שיגמר כל הבדיקה' שישים אל לנו לברוק בכל ה המקומות שמכניסין בו חמץ ובכרבה אחת יכול לברוק במה בתי' ואם בעל הבית אינו יכול לשרוח ולברוק בכל המקומות שכבת יעמיד אחד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לברוק איש במקומו על סבך הכרבה שבירך בעל הבת טעורה שעושים מצוה אחת אחד מברך לכולם תלב

והבדיקה

צריך שתהיה לאור הגר ולא לאור הלבנה ולא לאור החמה אפי' אם בודק ביזם כגון שלא בדיק בליל יד ובדק ביזם יד אפי' הכי צריך לברוק לאור הגר וכיהו אכסוריה כיון שאורה רב נכר' לאורה ואפי' בחור אין צדי' כנגד החלוק אבל מצדדין צרי' כן אין כדקק לאור האבוק' מפני שאינו יכול להכניסה לחורין ולסדקין וגם ירא שמא ישרוף בו הבית ודא' לבו שרוד' ולא יברוק יפה וכת' א' הראש ז' על כן נוהגי' באשכנז שאין בודק' אלא בבר של שעה אבל לא בבר של של חלב שמא ישרף על הכלים ולא בבר של שומן שמא ישרף על החלב ולא בבר של שמן שירא שמא ישרף על הבגדים וגם א' צריך להכניסו לחורין ולסדקין ובדק בכל המקומות שיש ל' שמא הכניסו בהן חמץ כגון ארצות יין שמסתפקין בהן ו מקום שמצניעין שם דגים קטני' והבלח והעצי' והגרות והתכר' שפעמים שהם בליים בתוך הסעודה והשמש הלך להביא כהם ו פתו כיוו ומטעם זה כל חודרי הבית והעליות צריכין בדיק' ש פעמים אדם נכנס בהן ופתו' ביעור וארצות סבך בבקו שרגילין בן חשיבו מצניעות יין להצריב בדיקה במסתפק בהן אבל אוצרו יין שאין מסתפק בהן וארצות שמן אפי' אם מסתפק בהם ובקום יין מצניעין שם דגים גדולים אין צריכין בדיקה שאין דרך לכנס בהם בתוך הסעודה מפני שידוע כמה צריכין לסקודה ומביאין ה כל קודם הסעודה וחורי הבית וידין הבולטין מן הכתלי' שאינן גבוהים וריבה ולא גבוהין וריבה צריכין בדיקה אבל הובוהים שאין יד האדם מגעת שם והגבוהים פחות מג' טפחים אין צריכין בדיקה וכירושלמי חשיב גבוהים למעלה מעשרה טפחים ואינו גראה ש שעיקר תשמיש אדם הוא למעלה מ' אלא כדפרישי שאין יד ה האדם מגעת שם נג ויציע המגדל שהוא משופע ואינו ראוי ל לתשמש אין צריך בדיקה אפי' הוא בתוך הבית וכן רפת בקר ו חלוקין של תרנגולים ומתבן וכן חצר אינה צריכה בדיקה ל' ש שחצופות לא יצונו שאם חמץ שלא יאכלוה

ע"כ

כ"ב

ביום ה' בו צום בפיר כיום ופורים שעבר לעולם קורין צו את
אחרן קודם פסח בפשוטה ובמעוברת מצודע חוץ מכ"ז מעובר
שקורין אחריו קודם הפסח ולעולם פרשת וידבר שהיא תחלת
הספר קודם עצרת ט' באב קודם ואתחנן ואתם ניצבתם קודם ראש
השנה ולכן כשראש השנה ביום ב' שיש בשבתות בין ראש ה'
השנה ל'ס זכות צריכין לחלק ניצבים וילך כדי שיקראו וילך בין
זה לצום כפור והאזינו בין צום כפור לסוכות וסימן כ"ג המלך
פת וילך אבל כשראש השנה ביום ה' אז אין בין זה לסוכות
אלא שבת אחת שקורין בה האזינו אז וילך עם ניצבים קודם ר'
ראש השנה וסימן לפשוטה פקדו ופסחו ולמעוברת סגרו ופסחו
מנו ועצורו צומו וצלו קומו ותקעו פרש' האזינו מחלקי פרשיותי'
כדרך שהיו מחלקים אותה במקדש שהיו קורין השירה פעם אחת
לששת ימי השבוע וכתב רב פלטיף גאון סימן הו"ו לך פי האזינו
עד זכור ומזכור עד ירכיבו ומירכיבו עד וירא ה' ומורא ה'
עד לו חכמו ומלו חכמו עד כי אטא אל שמים ומכי אטא אל שמי
עד סוף השירה ובבית הכנסת קורא השביעי עד סוף הסדר
קללות שבתות כהנים אין מפסיקין בהן אלא אחזקורא כולם
הילכך מתחילין בפסוק שלפניה ומסיימי בפסוק שלאחריהם אבל
קללות שבמשנה תורה יכולין להפסיק בהן ח' פסוקים אחרונים
שבתורה אין מפסיקין בהם אלא יחיד קורא בולם בפסיקתא
מבראשית עד י"ז בתמוז בפסדין מענין הפרשיות דומה בדומה
ומשם ואילך לפי הזמן ולפי המאורע תלתא דפורענותא ושכ' די
דנחמתא ותרתי תיבתא תלתא דפורענותא דש"ח דברי ירכיבו
לפרשת פנחס שמעו זיכר ה' לראשי הבטות חזק לאלה הדברים
בשבת שלפני ט' באב שב דנחמתא נו"ע אר"קש נחמו לואתחנן ו'
ותאמר ציון לעקב עניה סוערה לראה אנכי לשופטים רני עקרה
לכי תצא קומי אורי לכי תבא שוש אשיש לאתם ניצבים וכשהל'
ראש השנה בב' שילך בין ראש השנה לצום כפור כפסדין די
דרשו בין ראש השנה ל"ה ובין צום כפור לסוכות שוכה לדאזינו
אבל כשראש השנה בה' ושהאזינו קודם צום כפור כפסדין בו
שוכה ריש נהגין כשראש השנה בב' ג' מפסדין בין זה לצו כפור
שוכה ובין צום כפור לסוכות וידבר דוד וסימן הפסיקת מוכה ג'
כמנחם הדאשן דקאמר תרתי דתיובתא חשבון ה'
התקופות שנת הזמנה הוא שם ה' ימים ורביעי יום והעושה כהם
במחזורים של י"ט שנים יעלה בידו למחזור כותר על חשבון ה'
הלבנה שהיא אחת ותפ"ה חלקים שקורבת חמה ללבנה הילכך ה'
הידיעה לידע השבון התקופות יעשה מהשנים שעברו מבריאית
עולם מחזורים של י"ט שנים ו' חשוב לכל מחזור שעה ותפ"ה
ויצרף מה שיעלה בידו מכולם ואם ירצה לדעת תקופת ניסן של
ראש המחזור יסד מחשבונו זכ"ו תר"מב פי' ז' ימים ט' שעות תרכ"ב
חלקים ומה שיתר בידו יתן על מולד ניסן ובמקום שיכלה ה'
חשבתו שם הוא התקופ' ואם ירצה לדעת תקופת תשרי של ראש
המחזור יסד מחשבונו יב' כ"ד פי"ב ימים כ' שעות י"ז חלקים
וכה שיתר בידו יתן על מולד תשרי ובמקום שיכלה חשבונו ה'
היא התקופה ואם ירצה לידע תקופה של השנה שעומד בה ה'
שהיא כך וכך במחזור יקח לכל מחזורים השלמים שעה ותפ"ה
לכל מחזור ולשנים הנמננות שנכנסו במחזור י' כא"ד לכל שנה
דיקבץ הכל יסיד מהם ז' ט' תרמב ומה שיתר ב' ידו יעשה מנין
חשבון של חדשי הלבנה שהוא כ' ט"ב תש"ג חמשאר שלא עלה
לכ"ו ט"ב תש"ג יתן על מולד ניסן של אותה שנה ובמקום שיכלה

החשבון שם היא התקופה ואם ירצה לידע תקופת תמוז יקח ב' ז'
שכ"א ויצרף אותו עם המותר שלא עלה לחשבון כ"ט"ב תש"ג
ויתן אותו על מולד ר"ח תמוז ולתקופת תשרי יקח ה' תר"ב
ויצרף עם השאר שלא עלה לכ"ט"ב תש"ג ויתן הכל על מולד
ראש חדש תשרי ולתקופת טבת יקח ח"ג תתק"צ ויצרף וזהו
עם המותר שלא עלה לחשבון כ"ט"ב תש"ג ויתן אותו על ראש
חדש טבת דרך אחרת לתקופת השנים שנכנסו לתוך
המחזור לשנה ראשונה יקח י"בא ויד ויצרף עם המותר של שעה
ותפ"ה של כל מחזור אחר שהסיר ממנו זכ"ו תר"מב ויתן אותו על
מולד ראש חדש ניסן ולשנה יקח כ"א י"ח ת"ח ולשלישית ג'ב ת'
תש"ט ולרביעית י"ד ימי"ג חלקי' ולחמישי כ"ד כ' א"כז ולששי
ו'ה תש"ח ולשביעית י"ז תתק"נב ולשמינית כ"ח ימים מ"ו חלקי'
ולתשיעית ט"ח תק"לז ולעשירית כ"ב תש"מא ולאחד
עשר א"ד קכ"ב ולשנים עשר י"ב י"א ש"ב ולשלש עשר
כ"ג תתק"מ ולארבע עשר ד"ו תתצ"א ולחמשה עשר ט"ו
י"ד קע"ה ולשש עשרה כ"א י"א שפ"ט ולשבעה עשר ז"ח תת ע'
ולשמונה עשר י"ח י"ח תת רע"ד ולתשעה עשר שעה ותפ"ה כל
תקופה נמשכת מחברת ז' שעות ומחצה בי כל התקופ' צ' א' ושבע
שעות ומחצה וצ"א הם שביעיות נמצא שאינה נמשכ' על שלפני'
אלא ז' שעות ומחצה לכן הידע תקופה אחת ומבקש לידע ה'
השנייה של אחריה יתן עליה ז' שעות ומחצה ושם הוא השנייה
תקופת ניסן לעולם אינה נופלת אלא בתחלת היום או הלילה או
בחדש היל' או הלילה ושל תמוז לעולם אינה נופלת אלא בז' שעות
ומחצה או תשעה ומחצה ביום או בלילה ושל תשרי לעולם אינה
נופלת אלא בט' שעות או בג' ביום או בלילה ושל טבת לעולם
אינה נופלת אלא בי' ומחצה או ב'ד' וב' ימים או בלילה
פי' לאלו ב' הלוחות בלוח הראשון יס' שעות של כל שנה
ושנה משנת חמשת אלפים וכו' שהיא ת"ת מחזור רס"ז עד
תשלום ל' אלפי שנה כל מחזור בשורה אחת וכל י"ט קביעו שורה
במנין שני המחזורים ותחת כל מחזור כמה מנין מבריאית עולם
בתחלתו וכל המחזורים הבתומים בשורה אחת קביעתן שעה פי'
כ"ש שראש השנה ביום ב' ומרחשון וכלו שלמים ופי' ב' ש'
שראש השנה ביום ב' ומרחשון וכלו הסרים ופי' ג' שראש השנ'
ביום ג' ומרחשון וכלו כסדרן מרחשון הסר וכלו כלא וכן ב'
כולם האות הראשונה שבכל סימן מודה על קביעות ראש השנה
והאות השנייה כמדת ה' מרחשון וכלו א"ס שלמים או הסרים
ז' כסדרן דבעיין בלוחות אלו צריך שידע באיזה מחזור עומד ו'
נבמה שנים שנכנסו במנה בלוח הראשון מראש המחזור והוא
בשורה של מנין שחי המחזורים נכנין שנים שנכנסו בו ובמקום
שכלה בנינו הוא סימן שנתו ונס צריך לידע אם השנה פשוטה
או מעוברת ואחר שידע סימן שנתו אם ב"ש או ב"ח
זאחד מהסיכנין האחרים יעיין בלוח השני באיזה מקום ימצא
אותו הסימן אם שנתו פשוטה יעיין בז' שערי הפשוטות ואם היא
מעוברת יעיין בז' שערי המעוברות ושור' של תחת הסימן של ש'
שנתו נהגת אותו השנה ובה ימצא כל ינין השנה ראשי חדשיה
ומעדיה ועומותיה ופרשיותיה וסדריה הנפרדים והנצמדים מי
שלא ידע באיזה מחזור הוא ולא בכמה במחזור אם הוא ידע כמה
מנין למנין בריאת עולם יעי' בלוח הראשון תחת איזה מחזור נ'
המצא מנין הכמוך לכנינו בתוך י"ט לפניו וידע שבאותו מחזור
היו: והמנין שבין ראש המחזור למנין של בריאת עולם הם השני'
שעברו מתחלת המחזור עד השנת מנינו

כדי כל הכבר אין צריך לבדוק שדרבנו של תינוק לפר' ואנו תולין
הפידורין בכבר שהכנים התינוק אבל אם אין בפידורין כדי כל ה
הכבר צריך לבדוק ואם עכבר נכנס וכבר בפיו ועכבר יוצא וכבר
בפיו או עכבר לכן נכנס וכבר בפיו ושחור יוצא וכבר בפיו או
עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצאה וכבר בפיה או שחולדה י
יוצאה ועכבר וגם הכבר בפיה מיבעי' בכולהו אם צרי' לבדוק אם
לאו ודכו בהן הדעות והמחמ' שבכולם אם לא בטל צרי' לחזור
ולבדוק והני ספק' דאורייתא ואם בטל הוי ספק' דרבנן ואין צרי'
לבדוק ותו מבעיא כבר למעלה על הקורה אם צריך סולם ל
להודירו ואם הוא בכור אם צריך סולם להעלותו ואם הוא בפי ג
נחש אם צרי' חבר להוציאו ולא אפשר ונכנס באלו רבנו הדעות
ודינא דהנך כדינא דקמיית' שאם בטל אין צרי' לבדוק ואם לא
בטל צרי' לבדוק אבל הלאבד כת' דהנך בעיין לאו לבתחילה כ
בעי אם צרי' להוציאו אם לאו דודאי צריך שאם לא כן הוה ליה ב
כמטמין בכורות אלא בשבויק ובטל מירי ולאחר איסרו מצא ו
ומיבעי' אם צרי' להוציאו אם לאו ואין דבריו נראין שאי כאן הטמנ'
דכיון שבטלו אינו שלד והא דאמרינן שלא יטמין בכורות היינו ב
בשלא בטלו וכן כת' הרם במזל על ההיא דכב' בכור שמכטלו נו
ודיו וכתב עליו הלאבד שטעה ונראה שלא טעה תלט
תטעה ציבורין של מצה ואחר של חמץ ואתא עכב' ושק'
ולא ידעו אי חמץ שקל או מצה שקל ונכנס לבית
בדוק אם נטלתו במקום קביעותו אז הוי דינא הכי אם בטל או א
אפי' לא בטל והכבר אינו גדול שאיפשר שיאכלנו העכבר כולו א
אינו צריך בדיקה דהוי ספק ספקא ספק מצה ספק חמץ ואם ת
תמצא לומ' חמ' שמ' אב לו כולו ואם הוא גדול שאי אפשר שיאכלנו
כולו ולא בטל צריך לבדוק אבל אם בטל בכל ענין אין צריך ל
לבדוק ואם פדש הכבר במקום קביעותו ונטלו העכבר משם בכל
ענין אין צריך לבדוק שני ציבורין אחד של חמץ ואחד של מצה
שני בתים אחד ברוק ואחד שאינו ברוק ואתו שני עכברים אחד
שקל חמץ ואחד שקל מצה ולידעוין נה' להאי עייל ונה' להאי עייל
כהא נמי תלינן להקל שאם בטל או שאין הכבר גדול דאיכא תרי
ספק' אין צריך לבדוק צבור אחד של חמץ ושני בתים ברוקי
ואתא עכבר ושקל ולא ידעוין להי מניח עייל אם שני הבתי של
אדם אחד או של שנים ובאו לשאול בבת אחת או שבא האחד ל
לשאול עליו ועל חבירו שניהם צריכין בדיקה אפי' אם בטלו באו
לשאול זה אחר זה אין שום אחד מהם צריך בדיקה אם בטלו ציבו
אחד של חמץ ואתא עכבר ושקל תכנס לחצר שלפני הבית ואין
דמע אם נכנס לבית אם לאו אעפ' שקרוב לבית באר תלינן להקל
ואין צריך לבדוק אם בטל או שאין הכבר גדול ראה שהכנים הבב'
לבית ונכנס אחריה ובדק כל הבית ולא מצא אין צריך לבדוק י
יתר ואפי' אם לא בטל אין צריך לבדוק ואם בודק קצת
מהבית ומצא אם בטל תלינן להקל שזה שהכנים ואין צריך ל
לבדוק עוד ואם לא בטל צריך לגמור בדיקת כל הבית והבית
תטעה בכורות ומצא י צריך לבדוק אחר כל התשע וכן אם הבית י
ומצא תטעה צריך לבדוק אחד כל העשר שאנו אמרי' מה שחנח
נטלו ואלו אחריהם הם ואפי' אם בטל והא דאמרינן כובח עשר ו
ומצא תשע שצריך לבדוק כל העשר דוקא כשקשורין ביחד אב'
אם אינן קשורים ביחד אין צריך לבדוק אלא אחר האחד והבית ב
בוזית זו ומצא בוזית אחרת אם בטל אין צריך לבדוק ואם לא ב

בטל צריך לבדוק יש דיעות רבו באלו פסקי הלכות ונלאתי ל
לכותבן וכאשר כתבתי הוא נכון תם
שהפקידו חמצו אצל ישראל אם הוא חייב באחריותו
לא שנה אם הוא בכיתו או ככל מקום ברשותו חייב
לבערו וכתב בהג' דוקא שחייב בגנבה ואכרה והרם במזל כתב ד
דאפי' אם הוא שומר חנם עליו ואינו חייב אלא כפשיע' חייב לבער
ולזה הסכים אא וראש זל ואפי' אם אינו חייב באחריותו אלא שהגוי
אלם וכופה לשלם אם יאבד חייב לבערו ואם אינו חייב באחריותו
אינו חייב לבערו אפי' אם הגוי כבש תחת ידו ושרוי עמו בחצר
וצריך לעשות לפניו בחיצה גבוה י טפחים כדי שלא ישכח ו
היאכלנו הילכך גוי שנכנס בבית ישראל בפסח וחמץ בידו אינו ו
זקוק להוציאו הפקידו אצלו וקבל עליו אחריות חייב לבערו ואם
יחד לו מקום שאמר לו הנה הבית לפניך הגיחו במקום שתציע א
אין זקוק לבערו ופ' שיש בשלא קב' עליו אחרית' וזת פי אפי' קב'
עליו אחריות דכתן דיחד לו בקו אינו מצוי בכיתו ולזה הסכי אא
זל ישראל שהפקיד חמצו אצל ישראל חבירו או אצל הגוי וקבל
עליו הנפקד אחריות יש מן הגאונים שכתבו כיון שקבל עליו א
הנפקד אחריות אין הנפקד עובר עליו מהי כתב שבנפקד עוב
עליו אם אינו מבערו ולזה הסכים אא ה' ראש זל' תבא
שחל זה לישראל על חמצו ומשכנו בידו ואם לו ח
הישראל מעכשיו דהא שלך אם לא אפרע לך ליזמן
שקבע לו והגיע הזמן ולא פרעו מותר דכשהגיע הזמן ולא פרעו
נקבה לו למפרע והוא לו חמצו של גוי אבל אם חסר אחד במאלי
שלא משכנו בידו או שלא אמ' לו מעכשיו או שפרעו בזמנו אסור
אבל כשישנן כל שלשתן אעפ' שלא הגיע הזמן שקבע עד אחר
הפסח מותר אבל הר' אפרים כת' דחוק כשהגיע הזמן שקבע לו ה
הזמן קודם הפסח וכן כת' הרם במזל דהר' אבד השני עליו ואם
שאם הגיע הזמן קודם הפסח ולא פרעו אפי' לא אמ' לו מעכשיו
מותר ולזה הסכי אא ה' ראש זל וישר' שהלך לנכרי על חמצו אם
משכנו בידו ואם לו מעכשיו הגיע זמן אפי' אחר הפסח ולא פ
פרעו אסור אפי' לו אין האחריות עליו דקני ליה למפרע אבל אם
אמ' לו מעכשיו אעפ' שמשכנו בידו מותר והוא שאין האחריות ע
על הישראל שאם האחריות על הישראל אפילו פקדון בעלמא ח
חייב לבערו ת' תבא
כל דבר שאינו חמץ גמור אלא תערובת חמץ כגו' כותח
הבבלי שמפירין בו פידורין לחם לדחוביצו ושכר
המדי שנותנין בו שעורים ומים ומחמי חוכין הארומי שנותנין בו
שעורים כדי שיחמיץ חיתום המצרי והוא תלתא שעורי ותלתא מ
מלוא תלתא קודשכי או חמץ בלא תערובת אלא שאינו דכין
גמור והוא שהכמים קורין לו חמץ נוקש כגו' זומא של צבעים
ועמולן של טבחים והוא פת של תבואה שלא הביא שליט ונותני'
אותו על פי הקדרה לשאוב החוביא וקולן של סופרים ועושיין א
אותו מקמח והסופרים מדבקין בו ניריתיהו כל אלו לר' אליעזר
הן בלאו ואין בהן כרת ולדבריו אסור להשתות בפס' אעפ' דקיים
לך כו' שמעון ולא קנים בחמץ על ידי תערובת הגוי כילי שכתבת
אחר הפסח אבל הכא שאי סרו בעין כמו שהיה מעיקרא חמדי
טפ' ולרבנן אפי' לאו אין בה אלא איסורא בעלמ' ולדבריהן מותר
להשתותו ופסק הר"ם במזל כו' אליעזר שכת' תערובת חמץ
עוברין עליו בכל יראה כגו' שכר המדי וממרים וכל דבר כיוצא
באלו יאכל דבר שיש בו

לפני השבת ומשיירין מוזן שתי סעודות לצורך השבת דסקוד
 שלישיית זמנה אחר המנחה ואז אינו יכול לעשותה לא במצעה ולא
 בחמץ וטוב לעשותה בפירות
 גר ת יהיה נחוג
 לעשותה במצה עשירה שבי לשה במי פירות
 וכן חדרה
 רשי לבער הכל לפני השבת ולשייר מוזן שתי סעודות ולא לאכול
 מצה כדי שיאב אותה כלילה לתאכל ושב לבער בערב שבת קוד'
 חצות אע"פ שמותר לאחר חצות שלא יבוא לטעות בשאר השנים
 לבער אחר חצות וכיום השבת יבטל תשובה לא"א הוראש זל ש
 ששאלת ארבעה עשר שחל להיות בשבת אם יכול לומר לגוי ל
 להוליך המפה והקערות הוץ לבית לא ידענה לכה צריך להוציא
 המפה והקערות הוץ לבית אלא יעקר המפה ויקנה הקערות יפה
 באצבעו ויטמנם מן העין עם שארכלי חמץ שכשארר : תמו
 ההולך
 ביום ידלדבר מצוה כגון למול את בנו או לאכול
 סעודה ראשונה של אדוסין או של סבלונת בבית חסיד וכו' ש
 שיש לו חמץ בכיתו אם יכול לחזור לביתו ולבער ולהחזיר למצותו
 יחזור ויבערו על כמה הוא חוזר על כביצה ואם לאו שהוא פחות
 מכביצה ממשלו בלבד וידה הולך להציל מן הבשר ומן הדלקה
 ומיד הגויים יבטלנו בלבו ולא יחזור היה הולך לעשות עירוב כדי
 לילך לצורך רבדי השמות חומר מיד ובערו ואפי' הולך לערב כדי
 לילך ללמוד לפני רבו השם רבדי השמות היה לו עיסה בביתו ו
 הוא סירד במקום אחר וירא שמא תחמץ מכבילה בלבו במקום ש
 שהוא קודם שתחמץ : תמו
 ד' יחודה
 אומר אין ביעור חמץ אלא שדפה ורשי פוסק
 בותי זבן בספר המצות והאוננים פסקו כ
 בחכמי דאמרי מפרר חודה לרזח או מטיל לים גס יפר כשחרר'
 לים ולא ישליכנו שם שלם וכן כתב ה"ם כמ"ל ובעל העיטור ואז
 ר' יחודה לא קאמר דוקא בשדפה אלא שלא בשעת ביעורו אבל
 בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר ופרשי שלא בשע' ביעורו ור'
 שעת ששית אז הוא דחוק בשדפה ובשעת ביעורו הוא מנאן ואל'
 ותי פ' איפכא שעת ביעורו הוא שעה ששית ואז השבתתו בכל ד
 דבר כשם ואילך דוקא בשדפה ולפי זה אפי' לר' יחודה אין צורך
 לשורפו שרוב העולם מבערין קודם סוף שש כתב א"א הוראש זל
 דאפי' לרשי בשעה חמישית השבתתו בכל דבר כיון שמותר ב
 נחנאה ואינו נראה בן מפידישו שהוא פ"ד לר' יחודה אפי' יצא כ
 גשיירא הוא דחוק בשדפה ובשדפה בשעת איסורו אסור ל
 לחנות בו לכך טוב לעשות לו מרודה ולשורפו בפני עצמו אבל
 לזנות באפרו אפי' ששדפו חתלתי בפלוגת דר' יחודה ורבנן לר'
 יחודה שהוא בשדפה מותר דקי"מ לן כל השדפין אפרן מותר ו
 הרבנן אסור וכל הנקבדין אפרן אסור ואם בשל בו תבטיל או
 אפה בו פת לר' יחודה שאפרו מותר
 און התבטיל או זה
 הפת אסורין אלא אם כן מ אפה הפת ונתבטל התבטיל בעוד מרף
 חמץ קיים או הגזלים לזחשות אבל אם כיבג מחרין ולרבנן ש
 שאפרו אסור אסורין בכל עפ"י תורם כמול כתב סתם ואם אפה כר
 פת או בשל בו תבטיל אסורין והוא הולך לשטתו שפוסק
 בחכמים ;
 תמו
 המוצא
 חמץ בכיתו אם הוא בחל המועד יוצאנו מיד
 ואם הוא יום טוב יש אמרי שיכפה עליו בלי
 עד הלילה שיוציאו אבל ביום טוב איתו יכול לטלטל כדי ל
 להוציא ולא מבע' אם במל שאין כן אסור דאוריית בשדפיתו
 פשיט שאינו יכול לטלטלו אלא אפי' לא בטלו שיש בו אסור
 דאוריית אפי' הגוי לא יציאו כיון שאינו יכול לבערו כדינו

דדינו כשדפה לר' יחודה וכן חמץ שצטאר בפיתו ביד
 שאל להיות בשבת אחר ה' שעות חזיר דר' יחואל ז' בת שבי'
 לשורפו ביום טוב כיון שיש קצת מצוה בשדפה אמרי' בחוק ש
 שדפיתו הבערה לצורך הותר כמי שלא לצורך הולך אם לא
 בטלו יוצאנו וישרפנו כדי שלא יקבור עליה במיד שעוד קחה
 לא עבר עליה אלא בשוגג וכן כתב בספר המצות ואם כצא פת ו
 ואינו יודע אם הוא חמץ או מצוה מותר אפי' באכילה דאליהן בתר
 בתרא ולסוף כשתמשו מצוה בבית ואם הוא מעופש הדכה שיש א
 אפשיד לר' להתעפש כל כך משכבנס הפסח אז הוא חמץ ו
 ואם עברו מצי' פסח שנוכל לתלות שנתעפ' משכבנס הפסח עד
 קחה תולין להקל אפי' הוא מעופש הרבה שאנו תולין לומר כל
 חם אפה פת חם ונתנו עלינו ולכך הדכה להתעפש : תמו
 חמץ
 בפסח הסבימו רוב המפרשים שאם תערונתו בין
 במינו בין שלא במינו במשנה הוץ כבשאלות ש
 שפוסק בנותן טעם ואין נחמץ כן וכת' הר"א ב"ד דבכשה אינו א
 אוסר בהנאה אלא באכילה ורב אלפס כת' שאוסר אף בהנאה ו
 ולזה הסכים א"א הור' א"ש ז' ל' ודחוק' בתוך הפסח אבל משש טעו'
 ולמעלה עד הלילה הוי כשאר איסורין לרשי' במינו במשנה שלא
 במינו בנותן טעם ולר' בת' במינו בין שלא במינו בנותן טעם
 ובפסח נמי לא אמרין דהוי במשנה אלא בשנתערב בתוך הפסח
 אבל אם נתערב קודם לכן ונתבטל בששים מותר ולא אמרינן ל
 דחודר וביעור וכן התיר רשי' בשר יבש וגבינה שבמלוח קודם ה
 הפסח דאפי' למאן דאמר כמשנה דמי מילי בעיניה אבל אם נתערב
 קודם לכן אינו אוסר אלא בששי וכן כת' בעל העיטור דוק חמץ
 דאיתיה בעיניה אבל מיקל הוצ' מרזפנו של בלי לענין דב' וסמך
 של גוים בפסח וכן מליחה בשר שצטעה לפני הפסח ולא באור
 במליחה בטל הו' וכמה ימים נהג בו אדמנו איסור והבאמי' תבא
 עליו ברכה ע"כ והו' יק' גאית כתב אמרי' דבמלוח חלב שחלב מיד
 קודם הפסח וגבינה הנקפת קודם הפסח ושברה בזה חמץ כותרין
 ואם לאו אסורין ואפי' א"ש ז' חתיד היה לשנותו בתשובה גבינה יל'
 לזוה בפסח מותרת אעפ' שכעשית בכלים של כל השנה והיא נאור
 בה כיון שאין משתמשין באותן כלים בכל השנה כחב' חם און א
 בתלעים ואפי' אם שמטו בהם בדיבור חסדין שאין עושין בהן ה
 הגבינה בחמץ אינו מפליש וכתב עוד אסור לאכול דגים מלוחין ג
 השריין במים בפסח וחכמים במקום שנוהגין לאכול אוכלין וב
 ובמקום שנוהגין שלא לאכול אין אוכלין ע"כ ונתיים שבבבשין בשאר
 ימות השנה ולא בהוצ' בהם לדעת בעל הדתומות שאוסר צנן ו
 ובצל שהחכו אותן בסכין של גוים אפי' אין בני חנן מפרי שמדמ'
 אותו לקודש של הל' תית דאמרי' חמץ וכו' וכו' ליה' ל' שממנה
 והנה ליה בנותן טעם לשבת וכתב כמי' חמץ וכו' ע"כ ואתו כ
 בכין חמו וליא שיק' ביה ביטול דבבתי' סכין כשעורין ואל' חמרו
 הדיתים כולם חמץ וכן יראה מתשבות אא הור' א"ש ז' שהשיב להחזיר
 על ששאלוה על בצל שהחכוהו בפסח בסכין שגורין בו הבצק ו
 מהעריבה כל השנה וכתב אפי' לספר התחבנה שכתבה בצל לק
 לקודש של הל' תית חמץ וכת' כיון שדוק שאותו סכין לא שכתב
 בחמץ לא בלע דצופן לא מבליע ולא בפליש ע"כ הוי שלא חתיר
 אלא משום שהסכין לא היה מיוחד אלא לצונן אבל בסתם סכין
 לא היה מיוחד ומחו זה מאיד כדשכתב כתב על הדין דספר
 התרומה לבי מטה להחזיר ואעפ' שאגר מורה בספר התרומה אין
 כל' למנות כדי הנחמץ חתיר ע"כ וכל דאפי' לרעת בעל התרומה
 אה נהגין

תערוכת חמץ ואינו רואה לאכול כותב לקימו בפסח
הרץ גיאת ובעל העיטור כתב דתערוכת חמץ בלא וכתב דוקא
הנך שהן בעין ולא נעשה בהן מלאכה אבל אם נעשה בהם מלאכה
כגון אספולנית וקילור אינו חייב לבער וכן יראה דעת רב נטרונאי
שהשיב על ששאלוהו על העושיין וין מצימוקין ושורין אותו במים
פעמים מוציאין כהם שנים אונ' חטין אם מותר לשונותו אם נעשה
קודם הפסח והשיב ודאי אסור לשנותו בפסח אבל לבערו אם
ידע שנחטט מן החטין חמץ לתוך מי הצימוקין צריכין את לבערו
ואם אין ידוע אין צריך לבערו ע"כ ואני תמה למה אכרו היכא ש
שנתערב קודם הפסח שהרי כבר נתבטל בששים ורב אלפס פסק
כחכמים שצין לאו לא כתערוכ' חמץ ולא חמץ נוקשה אלא איסור
דרבנן ולפי זה מותר לעדכו בהחלה לפני הפסח ולהשהותו עד
לאחר הפסח ולזה הסכים א"ל הראש ז"ל דדוקא שאין בתערוכת
טעם חמץ כגון כל אלו שאין נותנין אותו בו אלא לקיחה בעלמ'
אבל אם יש בו טעם חמץ מחיבין עליו דטעם כעיקר דאורייתא ו
דמירי נמי שאין בהן כזית כבודי אכילת פרס אבל אם יש בו כזית
כבודי אכילת פרס חייבים עליו דעל כן השבר שעושיין באשכנז מ
מחטין ושעושים חייבים לבערו כתב אבי העזרי קולן של סופרים נ
כ"ל שהביי"ב בעצמו מיתקן בכך כגון עיבוד וניכר החמץ אבל אנו
שמדבקין בו הקלף על השכלא ואינו ניכר שרי מעשה באחד ש
שמעמיד גבינות בחלא דשכרא ואסר רבינו אבן להשהותם ב
בפסח כיון דאוקומי מוקי'ם חשיב כמו בעיניהו עריכת העכונין
שנתן לתוכה קמח קודם ג' ימים אינו חייב לבער שכבר הסריחו ו
תוך ג' ימים חייב לבער ואם נתן לתוכה עזרת אפי' טעה אחת א
אינו חייב לבער שהעזרות גודמין שמסריחו מיד ו הקילור
האספולנית והרשייה שנתן לתוכם קמח אין צריך לבער מפני ש
שמסריחו מיד אבל מלגמא אינה מסרחת מיד וילכך אכ"ל חמץ
ואחר כך נסדרה צריך לבער אבל אם נסדרה ואחר כך החמיצה
אין צריך לבער כתב רבי האי גאון כיון שמלוגמא שנסדרה
אין צריך לבער כל שב' מריאקא שמערבין בו חמץ יבש שחוק עם
בשר אפ"ע שאין צריך לבער וכן כתב ה"ם במ"ל דבר שנתערב
בו חמץ ואינו מאכל אדם כגון המריאקה וכיוצא בו א"ע
שמותר לקימו אסור לאוכלו עד לאחר הפסח א"ע שאין בו חמץ
אלא כל שהוא וכתב עוד בגדים שכבסו אותם בחלב חטה וכן ג
בידות שדבקו אותם בחמץ וכל כיוצא בזה מותר לקימו בפסח
וכן העיד רבינו משולם על רבינו אליעזר הגדול שהיה בגדי פ
מבוכסין בני קמח בפסח וכן כתב רבינו אבן על כרים וכסתות ש
שטחין אותן בני סובין שאין צריך לבער שאין שם אוכל עליו ש
שמאוס הוא ואינו ראוי לכלב וכתב עוד מה שנהגו לגרר הבתלי'
וחכמות שנגע בהן חמץ מצאתי להם כמ"ן בן הירושלמי אסר ר
רב הגאון הגאון ביתר בצק חייב לבער ודא דאמר ר' שמעון קופת
טאר שייחון לישבה בשליו והו' בקופת מאוס ואם הוא בסדק ש
שאינו יכול לחטט אחריו ישיח עליו מעט שיט' חמץ שנתעפש
קודם זמן איסורו או ששדפו באש ונחרך עד שאינו ראוי לכלב ו
שיחורו לשיבה ושחן אותו בשיט בשליו יש אומרים שמותר אפי' ו
באכילה ודל יהודה אלברצלתי כתב שאכל באכילה ומותר בהנאה
ולזה הסכים א"ל הראש ז"ל ואלמדי שעושיין קודם הפסח בפת ש
שדוף אסור לאוכלו אחר הפסח בצק שבסדק עדיבה אם יש בו
במקו אחד חייב לבער פחות מכן בטל במעט ואיכא תרי לשנ'
בגמרא ללישנא קמא והא דכזית חייב לבער דחמץ במקום שאינו
עשוי לחזק אבל במקום העשוי לחזק אפי' כזית אינו חייב לבער ו

ופחות כזית אפי' במקום שאינו עשוי לחזק אינו חייב לבער וז'
וללישנא בתרא והא דפחות כזית בטל דוקא במקום העשוי לחז'
אבל במקום שאינו עשוי לחזק חייב לבער וכזית אפי' במקום ה
העשוי לחזק חייב לבער ופסק רב אלפס להוציא כל שנא בתרא
ורח פסק כאבי דכתרין תרי לישני אהרדי והוי ככקנא דפסיקא
לפ"שי קשו"י ערכה אפי' כזית אינו חייב לבער וכשפה העליו
לאבי אפי' פחות מכזית חייב לבער וכדפנותיה כזית במקום א
א"ל אחד צריך לבער פחות מכן אין צריך לבער ולפ"י אין ח
חילוק בין אם הוא בשל"ם או במקום אחר אלא אם בעק זה עשוי
לתקן הסדק שבעדיבה ולא היה מיתקן זולתו אז הוא בטל ויהר
ולפ"דושו הוי מסקנא דפסיקא לאבי במקום לישנה דהיינו כל ח
העדיבה חוץ משפתה העליונה כזית חייב לבער אפי' אם עשוי ל
לחזק וכן אפי' פחות מכזית אם אין עשוי לחזק לעולם חייב לבער
עד שיהא פחות מכזית במקום העשוי לחזק ושלם במקום לישנה
לעולם אינו צריך לבער עד שיהא כזית במקום שאינו עשוי לחז'
אבל פחות מכזית אפי' אין עשוי לחזק או עשוי לחזק אפי' כזית א
אינו חייב לבער וא"ל הראש ז"ל כתב לא הארתי לבאר הוא במקו'
לישנה הוא שלא במקום לישנה ולכתוב פ"שי ופ"י לפי שישראל
קדושים הם וגודרין כל החמץ הנמצא אפי' כל שהוא אפי' הדבק ב
בביתו הכית ואבי העזרי כתב כל זה מירי כעדיבה שאין לשיין
בה אבל אם לשיין בה בפסח צריך לגוררה ולהגעילה ודל יחיאל
מפריש כתב עדיבות שלשין בוק כל השנה אין לסמוך על מה ש
שרחיצין אותן בחמץ ומקריין החמץ מה כי אי אפש' לנקרן שלא
ישאר בהן בין הכל כזית והכל מצרפו וצריך ליתנן במתנה לגוי
עד לאחר הפסח או לשחזן בטי' שני חצאי כזית בצק שהן ב
בעדיבה חוט של בצק מחברין דואין כל שאלו יבטל החוט והן ג
נישל'ן עמו חשיבי כזית במקום אחר וצריך לבערם ואם לאו אין
צריך לבער דדוקא בעדיבה אבל בבית אפי' אם אין ניטלין ע
על ידי חוט חשיבי במקום אחר לפי שמתחברין יחד בשמבבדל
דבית ושתי בתים זה לפניו מזה וכחצי זית ככל אחד או כחצי ז'
זית בב' וכחצי דת בעל"יאו באבכרל שלפני הב' כדבעי' אי חשיב
במקו אחד ולא אפשיט וכתב בעל העיטור מבטל ואין צרי לבער
דכחן דבבולו הוי כפק דרבנן ולקלא וכן כתב א"ל ז"ל תבג'
חמץ משש שעות ולמעלה כיום יד' אסור מן התור ולזק'
עליו א"ע שבעל העיטור כתב שאינו אלא מדרבנן
ובעל המאור כתב שמותר לאוכלו עד הלילה ואיכא לתו כשבייתו
חדים במ"ל כתב שלוקין עליו משש שעות ולמעלה ולזה הסכים
א"ל ז"ל ודל להתרוק האדם בן העבירה הוסיפו חכמים לאוכרו
עוד שתי שעות דהיינו בתחלת שעה חמישית ומידו כל שעה ח
חמישית מותר בהנאה ויכול למוכרו לגוי אפי' הדבה בידו שדאי
לא יכל' קודם הפסח ואפי' בותח ויכול להאבילו לבהמה חיה ועל
וכלבד שיעמיד עליהם לראות שלא יצניעו ממנו ובער מה ש
שישידו ממנו ומתוה"ל שעה ששית ומעלה אסרוהו גם בהנאה וא"ל
קידש בו האשה אינה כקודשת כיון שאסרוהו בהנאה והלכך מ
שהיה בידו חמץ של חבדו בפקדון חגיע הפסח יעכבנו עד שעה
הואם לא באו בעלית ימכרונו לגוי ואם לא מכרו צריך לבערנו ב
בוכן איסורו אפי' אם אינו חייב באחריותו מעשה וקנתה שפות
גויה ידקות בחמץ אחר שש שעות והתירם ז"ל לפי שאינו תופס
דכח כראמתינן חמץ של עוברי עברה לאור הפסח מותר בפני
שיל מחליפין תב"ל ארבעה עשר שחל להודו'
כשכתב בחי'ן בליל י' ובערין הכל

דכחן שאין נותנין האש בפנים אינו מפליט החמץ הבלוע בו ואם כלאו גחלים בפנים שרי דלא חרישין שמא חיים עליו וכן קדרה של מתכת אם רוצה להסיקן ולכלותן גחלים שריסכנין מגעילן בכלי ראשון ושרו בכלי ראשון נקרא שהרתיחו בו מים על האש אפי אינה עתה על האש רק שעורנו רותח וקודם הגעלה צריך לשופם יפה במשחות או בריחים להעביר כל חלודה שבהם קודם הבשרו הילכך אם יש גומות בסכין ואינו יכול לנקותו יפה אין מועיל לו הגעלה וצריך ליבון כלי שמשמשין בהן על ידי האו כגון שפודין ואסכלאו וכיוצא בהן צריכין ליבון והליבון עד שיהו ניצוצות נתיזין מהם ושנשתמש בהן בצונן כגון בוסות וקיתונות די להן בשטיפה ומשתמש בהן בחמץ כפי תשמישן כך הנשרן אם תשמישן בכלי ראשון כגון כף שמניסין בו בקור' צרי להכשירן ב בכלי ראשון ואם תשמישן בכלי שני הבשרן בכלי שני ועירוי ש שמערה בכלי ראשון על אחר חשוב בכלי ראשון וכך צריך ל להכשירן ומיחו כלי שנשתמשו בו על ידי האור לא סגי בעירוי שמערה מכלי ראשון עליו אלא צריך להכשירו בכלי ר ראשון לכן כתב אבי העזרי שצריך להכשיר כל הקערות בכלי ראשון לפי שפעמים כופין אותם במחבת כשהיא על האש וכתב בעל המבנה כפות העשוין מקרן שמתקלקלין במי חמין אין להם תקנה בהגעלה וחישיב דילמא חיים עליו אין חילוק בין בלי עץ או אבן או מתכת כולן דינן שוה להתירן בהגעלה וחי' יצחק מ מסימפונו כתב דכלי גללים וכלי אבנים די להם בשטיפ ובתשוב' לרב האי גאון גללים וכלי אבנים שנשתמש בהן ברותחין אין ל להם תקנה בהגעלה ודמו לכלי חרס וצריך להסיקן בתנור עד ש שיתלבנו באש ורב אלפס השוה כולם וכן עיקר' כלי כסף שאין דרך להשתמש בהן בחמין אלא חושש שמא נשתמש בהן בחמין ורוצה להגעילן כתב אבי העזרי שאין להגעילן עם שאר הכלים דמתוך שאינן כמלעים הרבה פולטין מיד וחוזרין ובו לעיון ממי להגעל' ואסורין וכן כל כלי שנשתמ' בו בכלי שני לא יגעלנו עם כלי שנשתמשו בו בכלי ראשון מהאי טעם וכן יש אסורין כלי שהכניסו שני פעמי' שבפעם השני בולע מן המים האסורין ולמאי דבעינן למיכתב שאין לחוש במי שמגעיל קודם שש שעות אם י בולע הכלי ממי הגעלה אין צריך לדרקק בכל זון סלים שמולחין בהם הבשר כתב אבי העזרי שצריכין הגעלה ומחבת שמטגגין בו כתב גם הוא שאביו רבינו זאל הצריכו ליבון והוא התיר בהגעל' וז' הספיק אא' ד'אש זל וכן כתב בתשובה מחבת בפסח עושין לו הגעל' והאם היא ארוכה ביותר מלבנה באמצע וכן כל כלי שאינו יכול להכניסו בפעם אחת ככנים חציו וחזרו וככנים חציו השני ולא חיישין שצדו הנגעל בולע מצדו השני שלא נגע וכל הכלים צריך להגעיל ידתי' חממות מחבת או חדה שיש בו שלאי אין נותר בהגעלה לפי שחבל' עתת השל' אינו בולט על ידי הגעל' ואבי העזרי כת' שראה כבי' אכתי ד' מא' שהיה מצוה להגעיל הכלי בשע' תקונו קוד' שישמו ושל' אי ושוב היה מצוה ללבן השל' ולחדיבוקו ואע"פ שהיו משתמשין בו אחר כך קודם הפסח היה מגעילו דכחל' עו עם השל' אי כך פולטו כסוי של ברזל שמבסין בו הקדרה צריך הגעלה כיון שמויע בכל שעה מחום הקדרה ואם נתנחו בפסח על הקדר' בלא הגעל' כל התכשיל אסור שזיעת הביסוי מתערבת כתכשיל ואם אפו עליו כצק צריך ליבון כסוי של ברזל שמשמיץ אותו על חררה שנאפ' על גבי הכירה יש אומרים שאפי הגעלה אינו צרי כיון שאינו עשוי

אלא לכסות ואין חררה נוגעת בו ונל' שצריך ליבון כי כרוב פ פעמים נוגעת בו ועור ש' הוא מויע מהבל החררה שונת' ולמרוכה של עץ ואבן שריכין בהן כל היגה ולפעמים דכין בהן פירורי ל לחם עם שומין ופלפלין כת' רשי' דלא מהני ליה הגעל' וגם בריחים קטנים של פלפל וכן כתב ר' שמרמן אותן לבית שאר פי' כלי שמהין בו השאר ולבית חרוסת פי' כלי שעושין בו מיני טבול' שנותנין בו דברים חדים כגון שומין ופלפלין עם קמח ומכליעו ל לתוך הכלי וכלו פלשי' ורת' דלא שרו בהגעלה ולי' התיר כולם ב בהגעלה ולזה הסכים א' א' הראש זל וזה לשינו' בתשובה ר' תמה על ר' איד' עלה על לבו לאסיר בית שאר בהגעלה וגם בעיני פ פלא וכי משום שחימוצו קשה בלע בצונן שפי' מרבר אחר על ידי האור וכל שכן לרב אלפס שכת' דהויה רבית שאר איירי בכלי ח חרס אבל בכלי שטף אין חילוק בין בית שאר ל' אלא כלי אלא כלים מותרים בהגעלה וכן אנו נוהג' על כל וכן כתב אבי העזרי ובעל העיר' חרי גיאת וכן המנהג ובלבד שחז' חלקים שאין בהם בקעים ה' שצורכין עליו כל השנה אין נותנין עליו כיצה ולא עיסה דדמי לבית שאר וצרי' הגעלה והעריכה שלשין כ' כל השנה צריכה הגעלה השל' חנות והתבות שמצביעין בהן אוכלין כל השנה רגילין לערות עליהם רותחין לפי שלפעמים נשפך ה המרק מן הקדר' לתוכן רגילי' באשכ' ליתן שכר של שעירי' בחביו של חרס והתיר רבינו זאל ליתן בהן יין בפסח עי' הגעלה דה' דאמרי' כלי חרס אינו יוצא מיד' דופיו לעולם היינו דווקא כשבלע עי' הוא אב' בצונן סגי להו בהגעל' לא שכ' א' מוופ' או אינו כוופ' ועירוי' ימ' ה' כמו הגעל' ע' כ' ומי' בפר' בתר' דע' מוכ' דעירר' לא עדיף בהגעלה וכבר רבינו האי יראה דלא מהני להו הגעלה ל לכלי חרס אפי' נשתמש בו בצונן שכתב עריכה של חרס שלשין בה כל השנה וכשעת הגתות הריחו אותה יפה ודרכו בה ענבים או הנחוחות תחת הצינור לקבל בו היין אחריו אסור לשתותו בפסח שכלי חרס אין לו תקנה אלא כליבון הלכ' אם ירע' אותו היי' אסור אבל כספק' כי האי בולתא לא חיישינן כל הכלים אפי' של חרס שנשתמש בהן חמץ בצונן מותר להשתמש בהן כיצה א אפי' בחמין חוץ מבית שאר ובית חרוסת שאע"פ שלא נשתמש כ בהן אלא חמץ בצונן אסור להשתמש בהן כיצה בחמין אבל בצונן להניח בהן מצה אפרה מותר אבל אסור ללוש בהן אע"פ דצינן ה הוא שממחר להחמין וכל זה בלא הגעלה אב' על ידי הגעל' אפי' בית שאר וחרוסת שרו אם אינן של חרס אבל אם הפ' של חרס לא מהני להו הגעלה ואפי' לא נשתמש בהן חמץ אלא בצונן לאי ישתמש בהן מצה אלא בצונן מאני דקוניא פי' כלי חרס המחופין באבן דינן בכלי חרס לענין חמץ בפסח ושאר איסורין חוץ מ מלענין יין נסך ודודי' ואוכבי' שרי' אם הם חלקים אבל אם יש ב בהן בקעין או ירוק' אפי' חלקים אסורים כתב רבי האי כלי עץ מצופים כסכנין ומשתמשין בהן חמץ דינן בכלי חרס ואין משתמשין בהן בפסח וכל כלי השתייה שרו בשטיפה לא שנא של עין או של חרס או של זכוכית תנב סדר הגעלה לוקח ידו גדולה מלאה ביס' ו ומרתיחה ומכניס בה כל הכלים ו כלי גדול שאינו יכול להכניסו לתוכה ממלאו מי' ומרתיחו ועוש' שפה לפי סכיו מטיט כדי שיתמלא חשב היגעו המים כשפתו ואם ירצה יקח אבן רותח או לפי' אש ויטליכנו לתוכו בעורו רותח ומתוך כך ירתיחו המים יותר ויעלו על שפתו כתב ריף משהי' להו למאני בגו יורה עד דפלי' וכתב אבי העזרי מי' יודע לשער שיעור הפלי' אולי ישהם לתוכה' וחוזרים ובו ליקים לכן

בהם בחתיכת הסכין אפי' לא נזהרו לכובשם בקורה חדשה אם א
אינה בת יומה מותרין כיון דבשעת כבישה נותנין בהן מים בטל
חורפיהו ולא שייך תו למימר בחליא להו חמץ שנתערב כמיצה
ביבש כתב רשי שמשליך אחד והשאר מותר בהנאה וא"א הרא"ש
ז"ל החיד הגל אפי' באכילה ענותן טעם לפגם בפסח דשכבם איסור וכן
ה"ד אליעזר ממין וה"ד באיר מרוטנבורק כתב אני אוסר לעצמי
הוא' ונפק מפומי דרשבם ואני מתיר לאחרים בי דת ור"י היו מודין
להיתר ואע"פ כן אני רגיל לומר לשואלי פלוגת דרבנותא הו' ורבי'
נמנעין מאליהו עכ' ורשי פסק להתיר ולזה הסכים א"א ז"ל ולאחר
הפסח בין במינו בין שלא במינו בטל בששים ואפי' שהיה בעיניה
ונתערב אחר הפסח בטל ומיהו דווקא בשנתערב שוגג אבל במזיד
לא והוי כתב אפילו נתערב מזיד ולא נזהר לא"א ז"ל וכת' עוד הרי
אם בטלו בשוגג קודם הפסח אי נמי בפסח כגו' שלא היה יוד' שהג'
חמץ מותר ואם בטלו במזיד קודם הפסח לכאורה נראה שהוא
מותר כיון שבטלו קודם איסורו אבל אם בטלו מזיד אדעתא ד'
דלשהייה אחר הפסח אסור ושאר כיון שהוא דבר המעמיד אפי'
אם בטלו בשוגג אסור כיון דלשטעמיה עביד לא בטיל ע' כוואיני מ
מבין תוכן דבריו שאם הוא דבר שעוברין על תערובתו מאי נפקא
מינה בביטולו הרי עבר עליו וראוי לקנסו ואם הוא דבר שאין ע'
עוברין עליו אפי' ערבו אדעתא דלשהייה שרי אלא כללא דביטול'
כל דבר שאין עוברין על תערובתו יכול לערבו לכתחילה ול'
ולשהותו מודבר שעוברין עליו אפי' נתערב ממילא קודם
הפסח צריך לבקרו ואם לא בערו אמרינתערב אחר הפסח כ'
בשוגג בטל בששים כמזיד אינו בטל : תמו
חמץ של נברי שעבר עליו הפסח מותר אפי' באכילה ו
וכן פסק רב אלפס והלכות גדולות והכי איתא ב
בשאלתות ובירושלמי וכן פסקו הגאונים ובעל העיטור כתב ש
שאסור באכילה והאריך בענין וסוף דבריו ומן הדין עלינו להחמ'
מזה שנוהגין עכשיו שישראל מקבל דורון חמץ של נברי מן ה'
המנחה ולמעלה שנעשה חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח ש'
שאסור בהנאה ולפיכך היה עלינו לגדור גדר ע"כ ומיהו א"א ז"ל א'
אומר תקנה לזה שיאמר הישראל אינו רוצה שיקנה לי רשות ואג'
לא יקנה לו בעל כרחו ואיפשר לומר אפי' בסתם ששתק ולא אמ'
כלום לא קני ליה רשותיה כראית בבבא מציעא דהיתר ב'
ניח' ליה דליקבץ אסור לא ניח' לי דליקני אם לא שיקבץ בהני או
כיוצ' בתוך בעשיו שחפץ בו ושל ישראל שעבר עליו הפסח אסור
בהנאה אפי' הניחו שוגג או אגוס ואם נכרו או נתנו לגוי קודם ד'
הפסח מותר וכלבד שיתבנו לו בכתנה גמור ורשאי לומר לו עוד
שאתה לוקח במנה קח במנותים שאקחנו ממך אחר הפסח
וחמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח אוסר בירושלמי אעפ' ש'
שבטלו דחיישינן שמא יערים לומר שבטלו אעפ' שלא בטלו ובע'
העיטור אסרו באכילה והתירו בהנאה ואין טעם נכון לחלק בין :
אכילה להנאה ואסור עוד בירושלמי להאביל חמצו בפסח אפילו
לכלב של הפקר שאינו נזהג בו כלום דגרסינן בפרק כל טעה ל'
לא יאביל חמץ אפי' לכלבים בבה אבן קיימן אם לכלבו היא הנייה
אלא כן אנו קיימן אפי' לכלב של אחרים זאת אומרת אסור לדאכי
לבהבת הפקר תמו
חנות של ישראל והסחורה שנמכרת בו היא שלו והפועל
שנשדדלין בו גוים חמץ שנמצא שם אחר הפסח
מותר אפי' באכילה שאנו תולין אותו בפועלים גוים ואם החנות ו'
והסחורה של גוים והפועלים ישראל אסור שאנו תולין אותו ב

כפועלין ישראל כך היא גירסת ד' כי חננאל ורבי האי גוים איפכ'
שהולך אחר בעל החנות וכך היא גירסת ר'שי' ת'
כתב ר'שי ישראל שלוח בכר מחכירו קודם הפסח צריך
לפורעו אחר הפסח ואין בו משום איסור חמץ ש'
שעבר עליו הפסח כיון שלא היה בעין בשעת איסור ויש כו' משום
גזל אם אינו פורעו וישראל שמקבל מגוי בכרות ברכית בכל שבו
כת' אבי העזרי שיאמ' לו קוד' חפס' שיתן לו בשכוע של פסח קמות
או מעות ואז אפי' אם באו אחר כך לחשבון מותר לקבל מבנו מה
שלא קבל בתוך הפסח שאלה לר'שי ישראל וגוי שיש להם
תנור בשותפות מהו לומר לגוי טול אתה של פסח ואני אטול א'
אחר כך והשיב שיתנה קודם הפסח ויטול דמים מאותו ש'
שבוע וחר שבטון בר אברהם כתב מעשה בא לידי בישראל שהי'
לו תנור ואפ' בו גוים חמץ בפסח ובא האופה שהיה גזכר של ישר'
והביא לו בכרות לאחר הפסח משבח התנור ואסרתי לו לקבלם
לא מבעי חמץ שאסו שזכה בו ישראל בשכר הנ' רו והוזה ליה ח'
חמצו של ישראל שעבר עליו הפסח אלא אפי' מעות אסור לקבל
בשכרו כיון דחמץ בפסח אסור בהנאה הוה ליה משתכר באיסורי
הנאה אפי' חמצו של נכרי אסור ליהנות ממנו בפסח מיהו אם ק'
קבל בכר המעות מותר ליהנות מהם דתנן גבי עדלה וכלאי ה'
הכרם מכרין וקדש בדמיהו בקודשת ומיז' שרי לישראל להשבי
תנורו לגוי על מנת שיאפה בו מצה ואם יאפה בו חמץ אין זקוק
לו כדתנן שכרו לעשו עמו מלאכ' אחרת אעפ' שאמר לו העבר ל'
לי חביה של יין בסך כמקום למקום מותר מותר לומר לעבד
בפסח די לך דינר זה וקנה ואכול אעפ' שיודע שיקנה חמץ ואין ל'
זה בקונה חמץ אעפ' שמוזכותיו עליו אבל לא יאמר לו צא ואבן
ואני פורע אסור להשכיר כלי לגוי בפסח שיבטל בהם חמץ
מפני שרוצה בקיומו של איסור על ידי דבר אחר שלא יבקע
הכלי ועוד כיון שהכלי עצמו אסור בהנאה אסור להשכירו ל'
לכתחלה ולא דמ' להא דתניא כתוספתא בשכיר אדם חמורו לגוי
להבי' עליו חמץ ממקו' למקום דהתם החמור אינו אסור אבל הבא
והכלי עצמו אסור תמו
קדרות של חרם שנשתמש בהן חמץ כל השנה אפי' א'
אותן שעושין בהן דייסא ומיני קמחין משפשפן ה'
היטב בענין שלא יהא חמץ ניכר בהם ומותר לשהותן לאחר הפסח
להשתמש בהן בין במינו בין שלא במינו ומציניען בפסח במקום
צנוע שאין רגיל לילך שם כדי שלא יבא להשתמש בהם בפסח ו'
וטוב לסווגן בחדר להצניע המפתח אבל היסק שייסק באש אינו
מועיל בהם ולא לשום כלי חרש שנשתמש בהם בחמץ אפי' שלא
על ידי האדר אלא שעירה לתוכו רותח ואפי' אם ימלאום גחלים
דחיישינ' דילמ' חיים עליהו שמא פקעי ולא עבי' להו חק' מעלית'
ואם ואחזירן לכבשן ונתלבנו כת' אב' העזרי יש אומרי שג' זה אינו
מועיל דחיישינן שמא חיים עליהו וכן כת' זקני הר' אבן ושגגה היא
כידם דלא אמרי' דילמא חיי עליה אלא כשצריך לית' בהן גחלים
אבל כשמחזירין לכבשן מתלבנין מבפנים ומכחוץ כי השלהבת
עולח להם בכל צד ולא פקעי וכן כת' בשאלתו דכלי חרם שרו
בחזרת כבשונות וכת' א"א הרא"ש ז"ל דוקא שננתני לכבשן ש'
שמצרפין בו כלי חרם חדשים דכיון שמכניסין להיסק גדול כזה ו'
וא"א דלא חיים עליהו דילמ' פקעי אבל לתנורו שלנו לא דאיכ' ל'
למיחש דילמא חיים ומוציא מן התנור קוד' שיתלבנו היטב וכוביא
פרשי כלי שעו שין מלכנים ועפר כנו כירה ואיפין וכטננים בו
יש אומרים תנ' קטן שקורין פדילא היסקו כבחוף ואסור לאפות
בו בפסח

עשירה אלא שנילושה בין ושמן ודבש אבל מלח אינו מבשירת
גרפינן במנחות תכלה פי למצה בקצה נשומשמן ובבל מיני ת
תכלין בשרה בין שיש בה טעם במצה וכתב בספר הרוקח ומכאן
ליתן מה פלפלי לפי שהוא חרי ומחמם העיסה : תנו
שיעור העיסה של פסח שלשין בפעם אחת דא מ'ג בצים
וחמש ביצה בינוניים וכן ישער אותה ימלא כלי מים
ויתן אותו לתוך כלי ריקן ויכניס לתוכו מ'ג בצים כנחת .חת
לאחת וחמין חיצאי כלי המחזיק אותם הוא שיעור המד או ימלא
כלי מים ויערה חמין ממנו לכלי אחד ואחר כך יתן בו מ'ג בצים
יחזור בו חמין שעירה ממנו וחמין שיותר הם ואמרה זה יותר
טוב שלא וכל לבון בנתינת הבצים לתוכו כשהוא מלא וכתב הר"י
יצחק בר' יהודה שזו המדה היא דוקא לראשונים שתנוריהם היו
קטנים ואיכא למיחש בכל עיסה לחממו אבל תנורים שלנו שהם
גדולים עדיף טפי שילוש הרבה ביחד ויהו עסוקים בעיסה תמיד
שלא תבא לידי חימוץ ולא הורו לו חכמים וכתב הר"י יוגת ה"כ שלש
יתר מזה השיעור חכמי צרפת היו אוסרין אותו ונהאיה לי להתיר
נמיהו לרעת הגאונים שכתבו שלכתחלה אין להניח העיסה אפי'
דנע אחת בלא עסק אם כן לבתחלה אין ללוש יותר כזה השיעור
עכ ולזה חסכים אא הראשול אין מורדין קמח ביום טוב ללוש
ב"ש של פסח שאסור ללוש יותר מעשרון יקח כאומר הדעת
ולא ידב על עשרון : תנו
מפני שצריך לדקיק בשיעור העיסה שלא להרבו בה משו
חמש חימוץ ומשכ שימטנו בה לבן טוב לקרב ה
העיסה יחוד בשעת הפרשת חלה דשם יש בהן שלא היה בה שיעור
אם לא הפרי מן העיסה יתנם בסל וחמל יצרפס לחלה אמרודע
שהיה בעיסה שיעור חלה ושכח להפריש חלה עד לאחר אפייה
אפי' צידוף סל אין צריך אלא יקריב כל הכבוד יחוד יישול מאחד
על כולם ואפי' אם שכח ואכל קצת יפריש על המותר דחלת חוזה
לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש הלש עיסה ב"ש של פסח
במקום שאין בהן לא יקרא לחלה שם עד שתאפה שאם יקרא לה
שם לא יהא רשאי לאפותה בין שאין כאן מי שראיה לו ואם י
ינחנה כך תחמין ואינו רשאי לשורפה שאין שולפין קרשי ב"ש
הולך לא יקרא לה שם עד אחר אפייה ואו יצרף הכל בסל יפרי
אחת על הכל ואם שכח וקרא לה שם ישל"ג לצונן ואז לא תחמין
אבל במקום שיש שם כהן קטן שלא ראה קרי סימיו או אפי' גדול
שראה קרי יכול לקרות להם שם מפני שראיה לו עי' שיבטלנה
ברוב האכלנה כימי טומאתו חלה שנייה הגאבלת לכהן יפריש
דאפנה כמו בשאר ימות השנה שמותרת לכהן לאוכלה אפי' לכהן
בימי טומאתו ויש מהגאונים שכתבו שאף תלת האור יכו לקרן
לה שם ולאפותה אף במקום שאין בהן בין דחויא ליה אם איתיה
אמרינן והאיל והלכה ככבה דאמרי' והאיל ומשכ שלא לקרות לה
שם אלא א"כ יש בהן בעיר לאפוקי נפשיה מפלוגתא : תנו
אין מתחילין להתעסק בפת כ"י עד אחר שש שעות ואיתא
בתשובת מעשה באחד שאפה מצות קודם ד' שעות וכבר
ביעד חמיו ואסרו רבותינו המצות דאיתקש לפסח וכוון דפסח
ינו אלא משש שעות ולמעלה אף מצה כן אכל רבי אליעז הגורלן
דבי שמואל תבהן התירו אך לבתחלה יש ליתור משום חביבת
וצוה בשעתה ואבי העזרי תביא תוספת יצאין במצה ואב וכלבו
ועשנה לשם פסח וכת' דירושלמי פליג אתוספת נאסור אגלן

עשאה לשם פסח וכוון דירושלמי אסור רצוי להאמיר שלא ל
לעשות קודם הצות ובשעת הדחק שלא ימצאו לאפית לי מוצאי
שבת משום הגוי' ראי' לסמוך על חתוספת ולהתיר ומ' י
יעשו שלש מצות כליל פסח משום חביבת מצוה בשעתה וכן כת
רב מתתיה על ערב פסח שחל להיות בשבת דקייבא לך מבערין
הכל מלפני השבת ומקיימין מזון שתי סעודות הכל ויאפו ס
מצה ויאכלו בשבת כדי להרד המצוה של אחר שמילא כריסו
ממנה אינו מברך עליה ודלכך אל תאפו מצה אלא במוצאי שבת
מפני מראית העין שאם אתם אופין מערב שבת אחרים מזולזין
במצוה ומקדלי' בה אע"פ שיותר לאפותה מערב שבת חזקו והרדו
המצוה ואפו במוצאי שבת בזמנה ע"כ וכיצא בזה השיב הר"י יהוד'
הכהן על ששאלוהו מהו לאפות מצות שצריכות כליל שני מערב
יום טוב והשיב אביב מצוה בשעתה ויאפו כליל שני ודבינו האי
כתב מנהג אבותינו לבער חמץ מערב שבת ולאפות מצה וגרר
גדרו קרובינו שלא יבא לידי איסור וכמוצאי שבת אופין מצה
כתקנה ואנו אין לנו אלא מנהג אבותינו לאפות מערב שבת
ולא לשרות בי' ולאחר אכילת מצה אלא זריזין מקדימין למצוה
ע"כ וא"א הראשול זה היה מבעד מלפני השבת ומשייר מזון שתי ס
סעודות ואיפה מצות מעש ואני ראיתי בכרצלונז מאמר קרקין
שהיו אופין כל מה שצריכין למעד מקודם המעד שאם יתערב
עמו משהו מחמץ שיתבטל קודם איסורו : תכ"ט
אין לשין במקום השמש ובהם המעונן אפי' תחת כל ארד
חריקו אסור ואל תתקרב האשה ללוש אצל פי התנו
מפני חום התנור ולא תגביה ידה מן הפת להתעסק בעסק אחר
עד שתגמור כל הפת דלכתחלה צריך שלא ינחזה בלא עסק
אפי' דנע אחת וכל זמן שמתעסקין בו אפי' כל היום אינו מחמין
ואם הניחזה בלא עסק שיעז' מיל' היו חמץ ואם התחילו בב' עיס'
באחת החמיצה האחת בידוע שהחמיצה גם השנייה אפי' אי' רואין
בה סימני חימוץ ואם החמיצה עד שיש בה סריק אפי' לא נתערבו
סריקה זה בזה אלא אחד הולך הנה ואחד הולך הנה ה"י חמץ
גמור והאוכלו חייב כרת ואם אין בה סריק אלא הכסיפו פניה ה"י
חמץ נוקשה ומאכלו פטור וצריכה שני כלים שלמים אחד ש
שמקטפת בו פי' שטוהו בו פני החזרה ואחד שמצננת בו ידיו
כדי שלא תתחבם העיסה וכלם כמזל כת' ואם היא לשה ואיפה
צריכה שני כלים ולא ידע' א למה כתב לשה ואיפה דאכל אשה
שויה לשה קאי ואלו חמין עם שאר הביס שדוחצין בהן העריבה
ושאר הכלים לא תשפכם אלא במקום מדרון שלא יתקבצו בבק'
אחד והחמיצו לא שנה אמתם רב או מעט : ת"ס
אין עושין המצו' עי' גוי חרש שוטף וקטן וחכי אית' בשאלתנו
לשה גוי לעיסה או חרש שוטף וקטן דלשו מני שימור
נינהו אע"ג דאפייה ישראל בר דעת ועבר בה שימור בשע' אפייה
לא נפיק בה ידי חובתיה וכן כתב רב כהן צורק לצאת ידי חובה
כליל ראשון אינו אלא במצה שאפאה ישראל לשם מצוה דכתיב
ושמרתם את המצו' עד שיחא שימור לשם מצה ורב ואי גאון כת'
מצה שאפאה גוי בפני ישראל בתקונה מתרת לישראל לאוכלה
ובעלי מעשה חסיד' מחמדין עד עצמם כגאון' המחמדי' ולשין
בעצמם ואופין כחודא דתנן מה דרכו של ענג הוא קטק ואשתו

למה אין חביבת

ירא שמים הרוצה להגעיל כלים הרבה ביתו יש הם כעט לעת ל
לתשבישן דכיון דטעמם פגום אין אוסרין רק שיגעיל בזמן היתר
קודם שעה חמישית דלאחר איסרו אין פנימתו בתרת ואם הראש
זל כתב דקודם זמן איסורו יכול להגעיל אפי' כלי בן יומו אפי' אין
במים ששים כדי לבטלו אבל בזמן איסורו ואילך וכן בכל יומו
השנה הבא להגעיל כלי שכלוע מאיסור אין להגעילו אלא אם כן
לא יהא הכלי בן יומו או שיהא במים ששים כדי לבטלו ונוהגין ל
להכניסם ולהוציאם מיד כתוב בתשובות על שם ר' שני שכיד לאח
ההגעילה בעוד מים רותחין עליהם צריך לטושפן ביד במים קרים
שלא יחזרו ויכלעו כמים הרותחין שעליהן וכן כתב רבינו האי
וכן נוהגין ולא משום שלא יחזרו ויכלעו המים שעליהן שאין לחו
לזה בדפרישי' אלא שנהגו כן כתב ר' שבם שצריך להגעיל תחלה
היורה שמגעילי' בה שאר הכלים וכן פסק ר' שני וכן הורה רבי יב' א' ו
וכן יש בתשובת הגאונים מדיח יורה גדולה ומגעילה ברותחין ו
ומכשירה ושוטפה בצונן ומפליטה כחמץ תחלה ואחר כך ברתיח
בה מים רותחין בלי שיעור והדר שלא ינחו המים בן הרתיחה ש
שם ינחו אסור להגעיל בהם כלים ונטולן ושוטפן בצונן ואחר
כך כבלא היור' הגדולה וסובב טפתה בטיט ומגעילה במשפט ה
הראשון ושוטפה וא' הראש זל כתב שדין יורה הגדולה
כדין שאר כלים שאם אינה בת יומה או אפי' היא בת יומה והוא ק
קודם שעה חמיש' אין צריך להגעילה תחלה אבל אם הוא משעה
חמישי' ואילך והיא בת יומה צריך להגעיל תחלה בפני שכהגעיל
ראשונה נאסרין המים שאין בהם ששים לבטל פליטת היורה ד
דבכולה משערינן ונמצא שהמים כולן נאסרין ונבלעין בכלים ה
הנגעלין בתוכה אם משהה אותם בתוכה עד שתגמור פליטתן אב
קודם שעה חמישית אע"פ שאיתן המים חוזרין ונבלעין בתוכם אין
לחו' בפני שהוא טעם ודמי לנותן טעם בר נותן טעם תנג
אלו דברים שיוצאין בהן ידי חובת מצה בחטן וכשעוררי
ובבוכמין ובשבלת שועל ושיפין אבל לא באורז
ושאר מינין וגם אינן באים לידי חימוץ ומותר לעשות מהן תכשי'
וכן בכל מיני קטניות ויש אוסרין לאכול אורז וכל מיני קטניות ב
בתכשיל לפי שמיני הטין מתערבין בהן וחומרן יתרה היא זו ו
ולא נהגו כן ואם עירב אורז עם אחד מאלו המיני ועושה בהם ע
עיסה אם יש בה טעם דגן יוצאין בה וחיבת בחלה אע"פ שרובה
אורז כתב הר' פרץ יש נהגין לברר החטין אחד אחד מאבילת ע
עכבר ויש אומרים שאין צריך דהו' מי פירות וכתב הוא שאינו ד
דוב' למי פירות שהרוק מחמין כדתנן לא ילעוס אדם חטין ויתן
על גבי מבתו וכו' ואין להקל ע"כ ונראה שאין לחוש לזה כלל ד
דחששא דחוקה היא זו לומר שתחמין חטה קשה במע' רוק שבפי
העכבר דאפי' ליתא שרי בגמרא אלא שהחמירו הגאונים לאוסר'
ועוד אפי' אם יש בהן גשתיך אינו אחד מאל ומתבטלין הן כשיטח'
ואין כאן מבטלין איסור לכתחילה שאינו טוחן כדי לבטלם כתב
רב אלפ' שצדי' לשמו' חטין שיוצאין בהן ידי מצ' משע' קצירה של'
יבא עליהם מים וא' א' הראש זל כתב שאין צריך אלא משעת טחינה
טחינה חה לשטנו נהגין באשכנז וכערפת לשומרן משעת טחינה
לפי שאז מקרבין אותו על המים שטוחנין בריחים של מים וכן
כתב בשאלתות לא נפיק ידי חובתיה אלא במצעה דמינטרא ב
מחימוץ מן כד נפל' כיא עליה ואי אמטינה לחטי גוי חרש שוט
וקטן לא נפיק ביה ידי חובתיה תשובה לגאון ליקח קמח מן ה

השוק בשעת הדחק מותר ויוצאין בו דלא מחזקינן איסור אבל
לכתחילה בעי שיפור לתיתא אעג דגמרא שרי ליה בהטי
הגאונים אסרוה וכן שדרו כי תיבתא שאין אנו בקיאין בליתא ה
הילכך אין לנו ללהות כלל לא בחטין וכ' ש בשעורים תג'
עושיין כיצד כסולת נקיה ואפי' היא יפה כמצת שלמה
או כפת הדראה ופ' ש' אפי' כול' סוכין א
אכל הדם כמזל אסור כולה סוכין שכתב אין יוצאין לא כפת סוכין
ולא כפת מורסן אבל לש' הוא העיס' ככוכין שבנו ובמורסן ויוצא
בו וכן דעת רב אלפס עיסת כלבים כזמן שהרועים אוכלין ממנה
יוצאין בה ואם לאו אין יוצאין בה עיסה שבלילה רכה וחלוטה
ברותחין לא מקרי לחם לברך עליה המוציא ואי אפייה בתר הכי
כתנור מקרי לחם לענין המוציא ויוצאין בה ידי כיצד ואם כ
כלילתה עכה וחלוטה ואפיה הוי לחם לענין חלה והמוציא אבל
אין יוצאין בו בפסח ולרבי האי יוצאין בו בפסח וכל זה לדין ה
הגמ' אבל הגאונים אסרו כל חליטה כיצד נזולה אין יוצאין בה
בצקות של גויס שניכר בהם שלא המוציא שאין בהן סידוק ולא
הכסיפו פניהם מותר לאוכלם וכלבד שאכל כזית כיצד שכורה
לשם כיצד באחרונ' ויש אוסרין לאוכל א' אם כן לשן הגני בפניו
ולא נהרא לא' הראש זל תנה
אין לשיין אלא במים שלנו לרשי לא דווקא שלנו לילה
אחת אלא שעבר עליהם י"ב שעות בשנשאנו ול
ולפי' הר' אליעזר כמיץ צריך שלא יהו כחומר משנכנס הלילה
שבלילה מעינות רותחין והשואבן בערב עם שקיעת החמה מ
מותרין מיד כתב א' הראש זל וכן עכא דבר לשואבן כין ה
השמשות ואם העת הוא חס' י"ב יבם במרתף שהוא קר ואם העת ק
קר ינחם באויר כי ומרתף הוא חם כתב ר' שני בתשובה אין לשיין
אלא במים שלנו שחשו חכמים לרוב עיירות שאין להם אלא ב
כי בורות ומעינות שהם רותחין ודאה ברברין שבמי גירות אין
לחוש וככל מקום אי להקל אלא אפי' במי נהרא אין ללוש א
אלא אם כן לנו וכן יראה מלשון הלכות גדולות שאינו מ
מחלק שכתב ולא מכעי במיא דפושרי דאסור למילש בהו אלא
אפי' במיא דנהרא ביומיהו אסור ללוש בהו עד דבייתי ולא
תלוש כחמין אפי' לא נתחכמו אלא בחמה ולא במים הגרופים מן
הבוליארא והוא דוד גדול שנחשתו עבה ותלוי על מקום האש ו
זמים שבתוכו פושרין אפי' כשאין האש תחתיו ואם עברה ולשה
בהן אסור לרב אלפס אפי' במים שלא לנו וכן כתב בעל הג' וזרין
גיאת ולר' ש' דווקא בחמין וכחמיכא אבל במים שלא לנו בדיעבד
שרי ואפי' לכתחילה שרי למילש בהו אי ליבא אחריני ולזה הסב'
א' הראש זל והא דאסרינן בעברה ולשה פ' אבי העזרי דווקא
עברה כמוד' אבל שונג שרי ור' ש' אסר אפי' שונג ופירש עוד
שאסו' אפי' באביל' משו' חשש חימו' ואפי' אם ירצה לאכול כזית מ
ביצה באחרונה דגרע מבצקות של גויס וזרין גיאת וכעל העיסור
כתב דווקא למציה משוכרת וכן כים שלנו דוק למציה משוכרת א
אכל לאבילה שרי דהא קיימא לן בצקות של גויס אדם כמל' כרסו
כמים וכלבד שיאכל כזית ביצה באחרונה וא' זל הככים לפר' ש'
לאוסרו אפי' שונג ואפי' באבילה והרבה נהגין שלא ליתן בלח ב
כפת בפסח וכן נהגין בכל אשכנז ואין טעם ברוד לאוסרו ומל'
אין לשנות משום אל תטוש תורת אמך ויש אומרים שבלילה ח
הראשונה אין ליתן בה מלח משו' כיצד עשירה וגם זה אינו שאינ

נקראת עשירה

בידה לבית המרחץ אבל שפה היא על בשרה יש אע"פ שיש זיע
על בשר דזיעה אינה מחמצת ובלבד שתזוהר היטב שתנקיב כל
דבורסן קודם שתשטף במי ע"כ כת הז' יונה שהאירג' א' הנשי בקיאו
בזה ויש למונעם מלתת המורסן על בשרם אפי' יבש תסו'
לא ילעום אדם חטין ויתן על גבי מכתו מפני שהן מחמיצין
שהרוק מחמיץ על בן הכותן שעורים לכהמתו ומצא בהם
דיד צריך לבערם כת הז' אליעזר מגרמיזא שק מלא קמח שנחץ
אצל החומה ונתלחלח מזיעת החומה מחמיץ הילכך אם נפל מים
על קמח או נתלחלח השק ורקד הקמח והשאר מותר ואם מעט
שלג או מים נפל על התבוא יגרף החט' העליוני ויקח מותרותיו
שק שיש בו קמח וישבו עליו תרנגולים ונתלחלח מצואת ה'
והתרנגול אינו מחמיץ מיהו ורקד הבעק לחוץ והשאר מותר בשר
יבש שמויע השעת הגשמים מחמיץ מכח המים שהודח בו הלב
שנשפך על גבי חטין אינו מחמיץ דחשי' מי פירות ע"כ מה שדימו'
זיעת החומה לרוק לוטר שמחמיץ היה מסתכר לא"א הו"אש ז"ל
לדמותו לזיעת אדם שאינו מחמיץ וכת' עוד על מה שהתיד לרקד
הקמח שנפל עליו מים קולא גדולה היא זאת לעשות כד בתוך
הפסח שחמץ במשהו כי שמא יעבור עם הקמח חמץ כל שהוא
בנפה וראיתי מורים הלכה למעשה שיאחונו בידו כל המקום ה'
המלחלח בשק עד שיריק כל הקמח שבשק והבי עודף שפי ע"כ
קמח שנפל עליו דלף אפי' כל היו אינו בא לידי הימין והוא שיהא
הדלף שורד כלי הפסק ויאפנו מיד לכשיפסק ואם הוא מסופק אם
הדלף שורד אם לאו אסור תסו'

חטין שבאו בספינה ושבעו ויש בהם חשש חימוץ ואינו ניכר
בהם לא ימכרם לגוי שמא יחזור ומכרם לישראל כיון
שאין חימוץ ניכר אלא ימכרם לישראל מעט מעט בענין שיחבל
לאוכלם קודם הפסח וכתב בעל העיטור אפי' אם לא הודיעו כיון
שיחבל לאוכלם קודם הפסח והלם במו"ל כתב שצריך להודיעו
ומסתברא כוונתו בעל העיטור מדלא שרי אלא דבר מועט שאם
מודיעו אפי' טובא כמו יש אומרי דהו' הדין לגוי יחבל למכרם מעט
מועט שלא אסור למכרם לגוי אלא דתבא ביחד דאיכא למיח' שמא
יחזור ומכרם לישראל כתב הז' אפרים שהן אסורין אע"כ שלא
נתבקעו אע"כ דגבי לחיתה אינן אסורין אלא א"כ נתבקעו שאני
התם דעסיק בה הילכך אינן באין לידי חימוץ עד שיתבקעו אבל
הבא כיון דמינח נחיו אתי לידי חימוץ כתב בהלכות גדולות חטין
שבאו בספינה אם לחות הן או שנשתנו מראיתן בידוע שהגיע
אליהם מים ואסור להשתותן בפסח אלא לזבניהו קבא קבא כי
היבי דליבליניהו קמי פסח אבל אם יבשו הן וקשות ולא נשתנו
מראיתן אחזקי אסורא לא מחזקינן ומותרין לאכול חבי שודר רב
צמח דיש' מתיבתא וכן כת' רבינו א"כ דבש של גרם אין מחזקינן
בו איסור לובר מוויף הוא לתת חטין או שעורין ונתבקעו
אסודות לא נתבקעו מותרות וקאמר מר עוקבא דהו' דקא נתבקעו
אסודות לא נתבקעו ממש אלא שקרובות ליבקע שאלו מניחן
על פי חבית של יין הן מתבקעות מכח ריח היין ואית דגרסי על
פי הכיב והוא כלי שקלין בו קליחת על האש ושמואל אומר אינן
אסודות אלא אם כן נתבקעו ממש וכתב רב אלפס יש פוסקין
בשמיאל נתבקעו ממש יש פוסקין כמר עוקבא ופסקוהו כמר
עוקבא לחומר' הני מילי למיכליניהו בעיניהו אבל אם נמצא
בתבשיל ולא נתבקעו ממש כחן דאיסור משהו מדרבנן אינן א'
אסודות התבשיל אלא א"כ נתבקעו ממש כת' בספר הרוקח בעינא

דאינא מילתא ומסתפינא בחבריא דחטין שירד עליהן דלף ו
ונתבקעו וחזרו ונתיבשו ואין ביקורין ניכר יש לצרד הדב לאיסור
ולחיתר והאריך בו ונטה להתיר אלא שלא רעה לסמוך על דבריו
להתיר ואם נמצאת חטה בעיסה א' במצה אפריה כתב א"א הו"אש
ז"ל שמותר אפי' הוא בקועה שצ"פ נתבקעה אינו חמץ גמור אלא
קרוב להחמיץ מדאמר ר' יוסי שורן בחומץ וחומץ צומתו חביר
ידוע שחטה קשה ואינה נמהרת להחמיץ כמו העיסה וכיון ש'
שהעיסה לא החמיצה כל שכך החטה ולא חייש' שמא הית' כמים
לפי שישראל רגילין לטמור יפה המים השמורין וראיתי קצת ג'
גדולים שאסרו אות' מצה ריש אחרי' שאסרו כל המצות ולא נהיר'
לי שאפי' היתה חמץ למה תיאסר כל המצה והא דאמרינן חמץ
במשהו היינו דווקא על ידי ביטול שכתפשוט החמץ בכל הקירח
אבל אם כוית חלב נפל על חררה אחת דבר ידוע שאין איסור
החלב בפעפעץ בכל החררה דאפריה לא הוה כביטול להתפשט
הטעם בכל החררה א' יא' אסור כדי קליפ' או כדי נטילה וכ"ש חטה
אחת שאי' כח בפליטת להתפשט בכל החררה וכן כת' הז' אליעז'
במין שאם נמצאת חטה על בשר מליח או צלי או על מצ' רותח'
חודך מקום פעפועו לפי אומדן הודעת ואם הוא ביום טוב אחרון
של פסח מותר להשתותו עד אחר הפסח ביון שהוא ספק י' ספק
חול ע"כ מעשה שבלגו תרנגולת במים חמץ ומצא' אחר כך במים
גרעין של חטה ואסור רבינו א"כ התרנגולת דשמה היתה החט'
במים קודם רתיחה וחמיצה ובלעז' התרנגולת מן המים מעשה
ונמצאת חטה בקועה בבלי' של מים ובשלו באותן המים תבשיל
והתירו התבשיל ולא אמרי' שנאסרו כל המים ויאסרו התבשיל
וכן התיר א"ב העזרי חטין שנפלו לבו' וכת' שאין מחמיצו כדאמרי'
תפח תלוש כצונן אלמ' שהצונן מצבמו מלהחמיץ ונר' לי שאין
הנדרן דומה לראיה דהיא דווקא בעיסה אבל חטה וראי' בחמצת
במים צוננן כהיא ארבא דטבעה בחיטתא ועוד דתני בתוספת'
שרה חטין ושעורים במים וההמ' צו' אסודות אלא נר' להתיר מהאי
טעמ' כיון שדמו' צוננן אין החטה נותנת בהם טע' ואפי' חמץ גמור
שנפל לבור מותר מזה הטעם מעשה שהגעילו יורה בחומצת
וכששפכו המים המחומצין ירדו לבור ואסרו לשנות מימיו בפסח
בשביל שנתעדכו מיכי הכיר במים המחומצין בספר הרוקח
חטה שנמצאת בקדרה נאסרה הכף שהגיסו בה הקדרה שפיה
בקדרות אחרות כולן אסרו' וכתב עוד חטה שנמצאת בתרנגולת
מלחה ונמלחו עמה אחרות שאותה שנמצאת עליה אסירה כי נ'
נתרכבה החטה וחמץ בפסח כמשהו והשאר מותרות והוא הדין
אם צלו התרנגולת בשפוד ינמצאת חטה על אחת מהן אותה
אסירה והשאר מותרות וכת' א"א הו"אש ז"ל אין דבריו נראין כמה
שאסר כל התרנגולת המלחה שנמצאת בה החטה אל' כאשר כת'
הז' אליעזר במין שנוטל מקום פעפועו אבל תרנגולת צלויח
שנמצאת בה חטה בזה נראין דבריו שכל התרנגולת אסורה לפי
שכשמהפכי השפוד מתפשט הטעם בכל התרנגולת ואם היה
מעשה בא לידי הייתי אסור כל התרנגולת שבשפוד הבוגעות זו
בזו כי על ידי היפוך השפוד מתפשט מזו לזו וכי היכי דבשאר
איסורי' אם היה כדי ליתן טע' בכלם כולם אסור' והז' חמ' בפסח
במשהו נ"ב יש מתירין חטה שנמצאת בז' של תרנגולת כדאברי'
גבי שומא דחשיבא במעובלות וא' נה מחמצת ואין עליה תורת
איכל ויא' שאין ללמוד איסור משימאה ולזה הסכי' א"א הו"אש ז"ל.
תסו' העושה מלאכה בערבי שבתות ומים טובים ט ב

לכן מצוה על כל אדם להשתדל בעשיית המצוות ובאפיתן וכן
היה נוהג א"א הראש ז"ל היה משתדל בהן ועומד על עשייתן ומורו
העוסקים בהן וזה כשיע בעריכתן ויהא אדם רגיל לומר על כל
פירודין שיפלו בשעת לישה ועריכה יהיו בטלן כדי שיתבטלו
קודם חימוצן : אין עושים סריקין המצוירין פי שמצוירין כפת
במין חיה ועוף אבל כל מה שעושים אותו במסרק כדי שלא יתפח
מוחר וממ שוב שלא לשהות עליו לעשותו כמין ציור וכתב רב
אלפס שלא אסרו אלא בעלי בתים שאינן בקיין בעיורין וכא
לשהות עליהם אבל נהגו מותר ופי' הר' יונה ז"ל דנחתומין
מותרין אפי' בלא דפוס ובעלי בתים אסורין אפי' יש להם דפוס
שממחר' לעשותן וכן כת' הר"ם במזל' א"א הראש ז"ל היה נוט' לאסו
לכל אף לנחתומין מותר לאפות פת עבה ביט' פי' פתין גדול' ולא
חיישינ' לשרח לא שנא ביום טוב של פסח לא שנא בשאר ימים
טובי' רק שלא ילו' ביט' של פסח יותר מכשיעו בעיסה אחת תס"א
ענין היסק התנור כת' רב גטרנאי תנור ופורני שאופי' בו
בל חשנה מותר לאפות בו בפסח וטפקא של חרס
שהיסקה מלמשה ועל גבה אין גחלים ולא שלהבת ואופין בה כל
השנה אסור לאפות בה בפסח אבל חדשה לא שנא היסקה
בפנים או בחוץ מותר כיון שהאר שולט תחתיה אפי' שאין ש
שלהבת עולה על גבה מרתח רתח והפת נאפית מיד ואינו בא
לידי חימוץ אבל צריך להיסק תחלה כיון תנור בין בוכיא ואחר כך
בדיק הפת אבל להדיקו תחלה ואח"כ להיסק אסור והכי אמר רב
עמרם כלל זה יהא בידכם כל שמסיקן תחתיו או על גביו ואח"כ
מרבקין בו הפת אינו בא לידי חימוץ ואם מדביק ואח"כ מסיק אסור
וה' יונה כתב שצריך לחזק כשיסיקו התנור שילכו הגחלים על
פני כולן ואין די לו בלהבה דכמו שכולע על ידי גחלים כך פולט
על ידי גחלים ושידא ניצוצות ביתין ממנו והלכך אם היסקוהו כמ
פעמים קודם הפסח אינו מספיק אלא אם כן כיון להתירו לצורך
הפסח כי שמא לא הלכו הגחלים על פני כולן כל זמן שלא כיון
לכך יש נהגין להשיל בו קרקע חדשה כדי שלא יצטרכו היסק
ומנהג יפה הוא מצה שנאפית עד שאם פורסקן אותה אין חושין
גמשכין ממנה יוצאין בה ופחות מכן אין יוצאין בה ויצאין במצה
ואפיה על גבי קרקע והאפיה באלפס בלא מים ובמצה השריח
במים אחר האפיה אבל נתבטלה אחר אפיה אין יוצאין בה אפי'
לא נימוחה כתב בעל הלכות גדול' כי אפיה
על גבי קרקע או על טפקא נפיק בה ידי חובתיה והכי דבעי לטנן
העיסה במחבת בשמן מותר והכי עכיד מרתח המחבת תחילה
באש שיתלבן בשלהבת יפה ואחר כך גותן בו העיסה ומטגנה
בשמן ומותר לפי שאין לה פנאי להחמיץ אבל אם נתן העיסה ת
תחלה ואחר כך ורתחה המחבת אסור והכי שדר רב כהן צדק רי'
מתיבתא אבל לחלוט העיסה ברותחין קודם אפיה אסור והכי
שדר רב שרידא אפי' דחלוט אינו בא לידי חימוץ וחליטה היא
מים רותחין על גבי קמח לא שמעכו בשתי ישיבו שהתירו זה אלא
לחייב או לחולה על פי בקיין וכן כתב רבינו האי מצה חלוטה
ברותחין מצה דתא אבל רבנן קמאי אמרי לא ידעינן בחליטה הכי
הוא וכמ' חוללים שרחו לחתיד לה מי שעודים בחליטה ולא התירו
הגאונים אלא לחולה שהקשה חוליו על פי רופאין מצה שנאפית
עם חמץ בתנור כתב ר"ת שמוחר דריח כי הוא לא מצינו שיאסר

כל הפת ויש אוסרי' אם נגע זה בזה דדמי לפת חמה חובית פתוח'
ולרעת א"א הראש ז"ל דשרי אפי' במצה שנמצאת בה חטה כקועז
יראה דהכא נמי שרי תס"ב
מי פירות אין מחמיצין ודכו בזה הרעותה לרשי אין חיבין על
חמוצם כרת אבל חמץ נקשה הוי אפי' במי פירות לבדן
אסור ללוש ולרב. אלפס אפי' במי פירות עם מים מותר ללוש מליל
ראשון ואילך יש אוסרים ללוש במי פירות עם המים אף מליל
ראשון ואילך אבל קטוף שמקטוף בהן העיסה בשעת עריכת מתירי'
מליל ראשון ואילך ודי' פי' דמי פירות בלא מים אין מחמיצין כלל
ומותר ללוש בהן מליל ראשון ואילך אבל בליל ראשון ושני אין
יוצאין בהן די' חובת מצה דהיה ליה מצה עשירה ומי בעים היה
מסתפק וישי' א"א מחמיצין ור"ת היה מתיר ולזה דסכים א"א הראש
ז"ל וכו' פיר' עם מים הן חמץ נוקשה ואין בו כרת אבל ממהר
להחמיץ יותר משאר עיסה הילכך אין ללוש בהם ואם לש בהם
פסק בה"ג כ"ג דא"א ישרף מיד והריין גיאת' ז"ל פסק בחכמי דאמרי
יאפה מיד ולזה הסכים א"א הראש ז"ל וכל משקין הוו בכלל מי פ'
פירות וילכך חטה שנמצאת בדבש או בין חמוץ מותר וכלבו
שלא נתערב בהם מים מצאתי כתוב שאם נמצאת במלח חטה
מי' מחלחת מחמץ כי המלח מתולדת המים הוא ואינו בכלל מי
פירות ואינו נראה לי דהא שרינן ותיקא במשחא ומלחא אלמא
דמי מלח הוי בכלל מי פירות : תס"ג
מותר לחרוך שני שבלים ביחד ולא חיישינ' שמא יצאו מים
באחת לחברת ותחמיץ דהיה ליה פיר' ואין מחמיצין
הילכך ותיקא שהוא תכשיל העשוי משמן ומלח עם קמח שרי
אבל העשוי ממים ומלח עם קמח אסור אין מלל'ן הקדרות פי'
שנותנין קמח בתוך המאכל להקפתו כן אם יתן הקמח תחילה
בין אם יתן החמוץ תחלה ואפי' בקמחא דאבישונא שהוא קמח
העשוי מקליות שנתייבשו בתנור ואין מחמיצין אפילו הכי אסור
דחיישינן שנא לא נת יבשו כל צרכן ומחמיצין אבל במצה אפיה
זשחונה מותר ולא חיישינ' זילמ' אתי לאחלופי בקמחא וכן בקמח
עדישים ושאר קטניות שרי שאינו מחמיץ ורב אלפס וכן א"א הראש
ז"ל כתבו שתמא להתיר' במצה אפיה ובנומ' קאמר דאפי' במצה
אפיה אסור היכא דאיכא עברי' שמולולין במצה או בדיצא בזה
דאיכא למחש דאתי לשרוח אף בקמחא : תס"ד
חרדל א' שאר טיבול שיש בהם מים אין גותנין בהן
קמח ואם נתן לתוך החרדל יאכל מיד הלא י'
ישהנו שמא יחמיץ ובשאר מיני טבולי' כיון שאינן חדים כמו חרד'
ודאי החמיץ וצריך לטורפו תס"ה
אין שרין ומורסן לתרנגולי' אבל חולשי פי' ברותחי' שאז אינו
מחמיץ והגאונים אסרו כל חליטה כדפרישי' לעיל כת' בעל
העיסור כתב הרב הבבלי מותר ללוש לתרנגולין מורסן או קמח
ומאכלין מיד או יעמוד עליהם שלא ישהה שיעור מיל וכל זמן
שמנקרין בהן או מהפכין בהן אינו בא לידי חימוץ ואין לסמו' על
זה שא"כ נשהה העיסה שיעור מיל ע"כ כת' א"א העזרי' מעשה הוי
ושרי מעט מורסן ושפשו בו אינו בפסח ואסר אב' מרי כל האות
משנם דאית ביה בעודיה פריצי פריצי ואיתא בפר' העז' והורוש ואי
את בידאילי' כולי' אסור האשה לא תשרה המורסן שתוליד

בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הברלה ואת יום השביעי מ
מששת ימי המעשה קדשת הברלה וקדשת את עמך ישראל ב
בקרשתך באי המבריל בין קדש לקדש ושנתה בודסכה לא הים
צריך לשתות פעם אחרת בודסכה ואינו מברך אחריו על הגפן ו
ועל פרי הגפן ואם ידעה לשתו אפי' כמה בוסות הרשות בידו וכת'
אבי העזרי רק שיכוין לבו שלא יצטרך לברך פעם שנית שלא י
יחא כמוסיף על הבוסות וכן כת' הר' מאיר כרוטנבורק ששאלוהו
אם יכולין לברך על שינוי יין הטוב והמטיב בליל פסח והשיב ש
שיכולין לברך שאינו נראה כמוסיף רק אם יברך בפ'ה כמו שבידך
על הבוסות והן הולכין לשיטתו שמצריכין לברך בפ'ה על כל בוס
ובוס והלכך נכתב להו למיבר שאם יברך יותר שנראה כמוסי'
אבל לדעת אא הראש ז"ל שאין צריך לברך בפ'ה על כל בוס וכו'
אין חילוק אם יברך אם לאו שאם אנו חושני אותו כמוסיף אפילו
בלא ברכה נמי ומביאין לפניו קערה שבה ג' בוצות ומרור וחרוסת
ושאר ירקות מאיזה מין שירצה ושני תבשילין מרור וכו' לימרונו
את חייהם ואלו ירקות שיוצאין בהם ידי חובת מרו' חזרת ועולשין
תמכה וחרחבינה ומרור ויוצאין בעלין שלהם ובקלחן אל' שבעלי
אין יוצאין אלא אב' הן לחין ובקלחים יוצאין בין לחין בין יבשים א
אבל לא כבושים ולא שלוקין ולא מבושלין וכולן מצטרפין לכז'
שהוא שיעור שלהם ועיקר המצוה הזאת בחזרת ואם אין לו חזרת
יחזר אחר ראשון ראשון כפי הסדר השניין במשנה והחרוס' הוא
זכר לש' שהיו אבותינו משתעבדין בו לכך צרי' לעשותנו עב זכר
לש' ומדברי חמצי' זכר למידוד ואיתא בירושלמי אית דעבי לה
עבה ואית דעביד לה רכה זכר לרס ופי' הר' יחיאל דהא דהא אית'
מתחלה עושין אותה עבה ואחר כך מרכבין אותה בחומץ ונותנין
בה תכלין כגו' קנמון וזנגביל ורומי' לתבן שהיו מכלין בו הטיט
ונותנין בה תפוח זכר לתחת התפוח עוררתך ואגוזים דכתי' אל
ננת אנה ירדתי ותאנה דכתיב התאנה חנטה פניה ושני תבשילין
אחד זכר לפסח ואחר זכר לחגיג' מאיזה מין שירצה ונהגו בבשר
ובני צח ונהגו ליקח זרע רמו לזבורוע נטויה יש אומ' כשפסח ב
במוציא שבת שאין ליקח אלא תבשיל אחד זכר לפסח אבל לא
השני שכנגד החגיגה לפי שאז לא היתה חגיגה באה עם הפסח ש
שאר דוחה שבת וה' פרץ כתב שאין לחוש כיון שאינו אלא לזכ'
בעלמא ואדרבה המרקוק בזה נראה שעושה אותו כמין קדשים
ממש וכן כתב בעל העיטור שאל ישנה אדם און צריכין להביא מ
בבל אלו לפני כל אחד ואחד אלא לפני בעל הבית וזהו חילוק ל
לכולם ונטול ידיו לצורך שיכול הראשון דכל ששיבולו במשקה
צריך נטילה ומברך על נטילת ידים ולא ישאל קודם קידוש כי ל
לקידוש אין צריך נטילה ומיזו מי שרגיל ליטול כל ימות השנה
קודם קידוש ולא חשיב לקידוש הפסק מפני שהוא צריך סעודה
שהרי אסור לאכול עד שיקדש גם עתה יכול ליטול קודם וה' ד
מאיר מרוטנבורק כתב שהאדמא אין צרי' נטילה לדבר ששיבולו
במשקה ועל כן לא היה מברך על נטילה על שיבול הראשון וכן
כתב בעל העיטור ולא נהרא וכן כתבו הגאונים שצריך לברך
וכן כתב הר' שמעיה בשם ר'שי ודורצה לצאת ידי ספקא יביא ע
עצמו לידי חיוב נטיל' מצד אחר כגון שיסך רגליו וישפשף ולוקח
ירקות וברך בפ'ה ומטבל כדי לעשות שינוי בשביל התינוקות ש
שיטאלו כי זה הוא שינוי שטובלין קודם סעודה מה שאין דרך
לעשות כן בשאר הימים ואין צריך כזית כהם וכתב רב עמרם ש
שיכול זה בחרוסת וכן כתב הר"ם במז'ל ורת פי' שבטבל בחומץ
ולא בחרוסת לפי שהחרוסת מצותו עם המרור ואין לאכול ממנו

קודם מצותו וכן היה נוהג אא הראש ז"ל ואפילו אין לו שאר ידיו
שנס שיכולו הראשון בחזרת אפי' הכי אין לטכול בחרוסת כיון ש
שאין שיכולו ראשון עיקר מצוה ולדי מברך אחר השיכול בורא
נפשות ולדשכם אין צריך לברך אחריו ולזה הסכי' אא הראש ז"ל
ויקח מצוה האמצעית ויבצענה לשנים ויתן חציה לאחר מן ה
דמסובין לשונגרה לאפקומן ונותנין אותה תחת המפה זכר ל
למשארות צרורו בשמלותם וחציה השני ישיב בין שתי השלמות
כדי שיפגע בשלמה תחלה כשיבא לברך ברכת המוציא שממנה י
יש לו לבצוע ויגביה הקערה שבה המצו' ויאבר' הא לחמא וכו' עד
מה נשתנה ואז יצוה להסירה מעל השלחן כאלו כבר אכלו כדי
שישאל התינוק למה מסירין הפת ועי' יין לא אכלנו והוא לנו כ
במקום עקירת השלחן ויש מרקוקין להוציא ממנה התבשיל כ
כשמגביהו אותה משום דאמרי' בשר אין צריך להגביה ואין צריך
דרוקא כשאומר פסח שהיו אבותינו אוכלין כהא קאמר שלא ל
להגביה שלא יחא נראה כאלו הקדיש בהמתו מחיים לכך אבל כ
במה שמגביה הקערה אינו נראה בזה כא לו הקדיש בהמתו
וכמונין מיד בוס שני כדי שישאל התינו' למה שותין בוס שני קודם
סעודה ואם אין חכמה בבן לשאול אשתו שואלתו ואם לאו הוא ש
שואל את עצמו ואפילו שני תלמידי חכמים הבקאין בהלכ ות
פסח שואלי זה לזה מה נשתנה וכו' ומחזיר הקערה שב המצו' כדי
שתהא לפניו כשאומר ההגדה כדאמרי' לחם עוני שענין עליו
דברים וגם שתהא לפניו כשיאמר מצוה זו מרור זה שבבל הלילות
אין אנו מטבילין אפי' פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים יאין
לומר שבבל הלילות אין אנו חייבין לטבל ואין לומר האירוב' שבבל
הלילות אנו אוכלין צלי שלוק ומבושיל והלילה הזה כולו צלי
לפי שאין לנו פסח וקרא כל ההגדה עי' ונאמר לפניו הלילה
וכשיגיע למצה זו צריך להגביה להראותה למסובין שתתחבב ה
דמצוה עליהם וכן כשיגיע למרור זה אבל כשאומר פסח שדיו
אבותינו אוכלין לא יגביה התבשיל שנראה כאילו הקדיש. לכך ו
ונהגין באשכנז כשמגיעין עד לפיכך מגביה כל אחד בוסו ואוחז
כידו עה סיום ברכת אשר גאלנו וכו' איתא במדרש שחזר טוב
כשמגיע ללפיכך אחז בוסו בידו כדי לומר שירה על היין
בענין ברכת ההלל איכא פלוגתא דרבנותא לייצבא דהא בברך
עליו שתי פעמים אחת קודם אכילה ואחת אחר אכילה וכן היה
נוהג הר' מאיר מרוטנבורק וכן כתב רב דאי ורב צבא ורב עברה
אבל הדין ניות ואבי העזרי כתב שאין לברך עליו כלל לפי ש
שחולקים אותו לשנים לפני הסעודה ולאחריה ואב' היאך יברכו
ביון שפוסקים באמצע וכן היה נוהג אא הראש ז"ל וכן ראוי לעשו'
בכל דבר שיש ספ' בברכתו שאין לברך דברכות אינן מעכבו ויש
מקומות שנהגין לקרות ההלל בבית הבגסט בצבור כדי שלא י
יצטרכו לברך עליו בשעת ההגדה ומה טוב ומה נעים זהוה מ
מנהגא יש לו סמך במסכת סופרי דאיתא התם תניא ר' שמעון בן
יהוצדק אומר יח ימים ולילה אחת גומרין בהן ההלל ובגולה כ'א י
ימים ושני לילות ומצוה מן המצוות לקרות ההלל בשני לילות ש
של גליות ולברך עליו ולאוכרה בנעיה מלקיים יבה שנאמר ו
ונרוממה שמו יחדו וכשהוא קורא בביתו אין צריך לברך שכבר
בידך עליו ברבים וכתחיל ההלל וקרא עד למעיינו מים וכברך
באי' אמ' אשר גאלנו וחזתם באי' גאל ישראל ונאכל שם מן הזבחים
ומן הפסחי' שצדי' להקדי' זבח דודינו חגיגה קוד' הפכה שהו' נאכל
על השבע ונודה לך שי' חד ואין לזכ' שיד' חדש' שהוא אומר על
גאלה שלעתיד וזה נאמרה בלשון זכר בראשית בכורשו ט ג

בן המנוחה למעלה אינו רואה סיבן ברבה לעולם ובערב פסח
כחצות ולמעלה אסור ומשכתינן ליה וקודם חצות תלוי במנהג
במקום שנהגו אסור אסור ובמקום שלא נהגו מותר וכתב אבי
העזרי דוקא שעושה בלאכה להשתכר אבל מתקן הוא כליו
לשבת ויש וכן מי שכותב ספרים לעצמו דרך לימודו מותר כל
היום והדרך במקום שנהגו לעשות במקום שלא נהגו או איפכא
יש לו לעשות כמנהג המקום שדעתו להשתקע שם אם דעתו
להשתקע במקום שבה שם יעשה כמנהגם בין לקולא בין לחומרא
ואם דעתו לחזור למקומו ינהג כמנהג אנשי מקומו והני מילי ב
צניעותא שלא בפני אנשי המקום אשר בא שם אבל לפניהם אם
יש לחוש למחלוקת אם ישנה כמנהגם יניח מנהג אנשי מקומו
ויהנוג כמנהגם אפי' נהגו להקל כל שכן אם נהגו להחמיר ואפילו
במקום שנהגו שלא לעשות כל היום אם התחיל במלאכה מאתמול
ודא לצורך המועד יכול לגמרה בערב המועד ופ"י אפי' לאחר
חצות וא"א ה"אש ז"ל כתב דוקא עד חצות ואם אינה לצורך המועד
אפילו אם התחיל בה מאתמול לא יגמרה החיטין והספרין
והבוסין עושה מלאכה עד חצות אפי' במקום שנהגו שלא לעשו
היום במז"ל כת' שאפי' אילו השלשה לא יתחילו אלא במקו' שנהגו
לעשות ושאר אומניות שאנו אוכרים אם התחילו מאתמו נומרין
עד חצות גבי דוקא במקום שנהגו לעשות וא"א ה"אש ז"ל כתב
כסברא ראשונה מושיבין שובבין לתרגולים פי' להושיבה על
בעים לגדל אפרוחין ב"ד כל היום וכל שכן אם ברחק מעל הבעי'
שיכול להחזירה עליהם שלא יפסדו הבעים גורפין הזבל מתחת
רגלי הברכה והזבל שבחצר לא יציאנו אלא יסלקנו לצדדים
ואם נתרבה בחצר יציאנה לאשפה מוליכין ומביאים כלי מבית
האומן כל היום אע"פ שאינו לצורך המועד גם בזה כתב הר"ב
ז"ל דוקא עד חצות ואינו נראה ת"ט

אסור לומר כשר זה לפסח שגראה כבקריש בהמתו ונראה
כאכל קדשים בחוץ יש בפרשין דוקא גדי או טלה
שראי לפסח אבל ר"י פי' אפי' בשר בהמה לפי שהיו סבורים ש
שהקדישו לדמי פסח ואפי' שחוט גבי וכן נזהרו באטכנו שרגלין
למלוח בשר לצורך פסח וליכשו שאין מוכדין עליו שם פסח
אלא אומר כשר זה ליום טוב וגדי מקולם פי' שלם ראשו על ב
ברעיז ועל קדו אע"פ שלא פירש האומר זה לפסח אסור לעשותו
ושרי למימר הני חמי לפסח ת"ע

גרסי במסכ' סופרים הבכורות מתענין בערב הפסח והטעם
זכר לנש' שניצולו ממכת בכור' וכת' אבי העזרי שגם
בבד לאם יש לו להתענות כמו שהיתה המכה גם בהם ומיזג גו"ל
ובית אין צריך להתענות אע"פ שהיתה בהם המכה לא מחמירין
גולי האי האסטניסין מתענין כדי שיאכלו מצה לתיאבון והכי אית
בגמ' רב ששת חמה יתיב בתעניתא כל מעלי ימא דפסחא משום
דאסטניסין חמה ואי ח' אכיל ביממ' לא חמה מצי אכיל בליליא תע"א
כל ארם אסו לאכול פת משעה עשירית ולמעלה כדי שיאכל
מצה לתיאבון אבל בשר וירק ומיני תבשיל שרי והרם
במז"ל כת' אבל אכיל הוא מעט פרות או ירק אבל לא ימלא כריסו
מחם ויין מותר לשחות הן רב או מעט כי הוא גורר תאות המאכל
אבל קודם שעה עשירית יכול לאכול פת וכזה הפת שיאכל חמץ
אסור מתחילת שעה חמישי ומעלה מצה גמי לא דאית בירושלמי
האוכל מצה בערב חפסח פבוטל ארפתו בבית חפיו חילכך לא

משכחת פת שיוכל לאכול אלא מצה עשירה פי' שגילשה במי
פירות ובירושלמי לא אסר אלא מצה שיוצאין בה בלילה אבל
מצה שאין יוצאין בה בלילה מותר לאכול עד תחלת שעה עשירי
ואם התחיל לאכול קודם שעה עשירית ומשנה סעודתו עד
הלילה נסק רש"ם אע"ג דבשאר שבתות רמים טובים קיימא לן
פורס מפה ומקדש בפסח צריך להפסיק סעודתו בעקידת שלחן
זרב אלפס פסק דאף בפסח אין צריך להפסיק בעקידת שלחן
זכרכת הבזון אלא פורס מפה ומקדש על הכוס ואינו מברך ע
עליו כפ' ה' ומברך ברכת המוציא ונומר סעודתו ויש אומ' שגם
ברכת המוציא אין צריך לברך אבל רב אלפס כתב שצריך לברך
ברכת המוציא וכן כתב בה' ג' ולזה הסכים א"א ה"אש ז"ל ת"ע

צדקה שלחנו ערוך מבעוד יום כדי לאכול מיד כשתחשך
ואף אם הוא בבית המדרש יקום משום שמעוה למחר
דלאכול כשביל התינוקות שלא ישנו אבל לא יאכל קוד' שתחשך
אע"ג דבשאר שבתות וימים טובים יכולין להוסיף מחול על ח
הקדש פסח שאני דזמן אכילת מצה אינו אלא בלילה דומי' דפסח
ויסדר שלחנו יפה בכלים נאים כפי כחו ויכין מקום מושבו שישב
בהיסבה דרך חירות וכתב אבי' העזרי בזמן הזה שאין רגילות
בארצנו להיסב כדרכו ואין צריך להיסב וכשהוא מסב לא
יטה על גבו ולא על פניו ולא על ימינו אלא על שמאלו ופי' רש"ם
מפני שצריך לאכול בימינו ולפי זה אסר יד ימינו יטה על ימינו
וישי' פי' הטעם שלא יקדים קנה לוטש ולפי זה אין חילוק בין א
אסר לאחר אשה אינה צריכה היסבה ופי' רש"ם מפני שאימת
בעלה עליה ולפי זה אלמנה וגרושה בעו היסבה ובה"ג כת' משום
דלאו אורח ארעא דאשה למזגא תלפי זה כל אשה אינה צריכה
היסבה אשה חשובה צריכה היסבה כן אצל אביו צריך היסבה
אפי' הוא רבו מובהק תלמיד לפני רבו אין צריך היסבה אפי' אינו
רבו מובהק אלא אם כן יתן לו רבו רשות השמש צריך היסבה
וכל מי שצריך היסבה אם אכל ושתה בלא היסבה לא יצא וצריך
כל אדם לשתות ארבע בוסות על הסדר שנפרש שתאן זה אחר
זה שלא בסדר לא יצא ושעוד הכוס רביעית ומרת הכלי שיכילנו
ארכו כרחק שני גחלים וכן רחבו ונכוו כרחב שני גודלי חצי
גודל וחוכש גודל ואי צריך שיסתה כולו אלא רובו ואם היין חזק
צריך לכוננו ושעודו רביעית לאחר שימוננו ואם שתאו חי יצא
ובלבד שיהיה בו רביעית ושתה רובו ויין שלנו לכתחלה אינו
צריך מדינה ואית בירושלמי שמעוה לחזר אחר יין ארום ויראח

שאם הלכין משוכח מהארום שהוא קודם ויין מבושל בויב
רבינו ואי שאין יוצאין בו ומברכי' עליו שהכל ובירושלמי יש
שיצאין במבושל ובקנדישין ואפי' אין לו אלא מזון שתי סעודות
ימכרם ליקח יין לד' בוסות אע"פ שצריך לקבל אח"כ מן הצדקה
ואחר אנשים ואחר נשים חייבי בהם וכל מצות הנהגות באותו
לילה כגון מצה ומרו' תם התינוקו שוב ליתן לכל אחד כוסו לפניו
ומצוה לחלק להם קליזת ואגוזים כדי שיראו שיניו וישאלו תע"ג
ומזוגין לו כוס ראשון ומקדש עליו ומברך תחלה בורא
פרי הגפן ואח"כ קדוש היום ושחזינו ואינו מברך
שעשה ניסים לפי שעתיד לאמרו בהגדה ואם חל בשבת אומר
רבנו ואם חל במוצאי שבת אומר יקנה יין קדוש נר הברלה זמן
ונוסח והברלה באי' אכ"ה המברך בין קדש לחול ובין אור לחש
ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה בין

לן ונכריך או אפי' בירך כבר ונזכר קודם שכריך כג' ח כתב אבי
העזרי שישול ידיו ויכריך המוצי' וי אכלנו ואם לא נזכר עד אחר
שכריך בורא פרי הגפן לא יאכל פעם אחרת מפני שהיה צריך ל
לברך בורא פרי הגפן על הכוס אחר שיכריך ברכת רמזון שנית ו
ונמצא מרבה בכוסות וכבי האי גומא כדאי הם מצות שלנו לסמו'
עליהם כי כולם שמורות משעת לישא ובעל העיטור כתב שאין
צריך לחזור כלל ויצא ככזית שאכל בראשונה אע"פ שאכל דבר
אחר אחריו וא"א ה"אש ז"ל הסכים לסברה ראשונה וז"ל פרץ
כתב אע"ג דאמר חב לן ונכריך יכול לאכול בלא ברכה אף על גב
דבעלמא חשיב סילוק שאני הכא מין דאפיקומן מצוה דרמיא
דחמנ' עלן איכ' למימ' אתכ' דרחמנ' סמכינ' ולא נזכר לא"א ז"ל תעתי
ואחר אפיקומן אין לאכיל שום דבר דתנן אין מפטירין אחר
הפטח אפיקומן פי' משהתחילו לאכול הפסח לא י
יעקרו ממקומן לאכול במקום אחר ואפילו באותו מקום לא יאכלו
אחריו שום דבר ואפיקומן הוא לך במקו הפסח וה"ל משהתחילו
לאכול לא יעקרו ממקו למקום ולא יאכלו אחריו שום דבר אפי'
באותו מקום ואם לאחר שהתחילו לאכול ישנו כל בני החבורה
חשוב כהיסח הדעת ולא יאכלו עוד ממנו אפי' באותו מקו דחשיב
כמקום אחר אבל אם ישנו מקצתן אם לא נשתקעו בשינה אלא כ
נתמנמו מעט לא חשיב סילוק ומותרין לאכול עוד ממנו ואפילו
אותן שנתמנמו אבל אם נשתקעו בשינה חשו סילוק ולא יאכלו
אותם שיטנאווה"י כתב דוקא בישנו כולם יש חילוק בין ישנו ל
לנתמנמו דנתמנמו יאכלו וישנו לא יאכלו אבל ישנו מקצתם
אפי' קבע יאכלו וכ"כ ה"אש ז"ל כתב בספר ראשונה תעש
ואחר כך מהנים לו כוס שלישי ומכריך עליו ברכת המזון
ומכריך בפ' השותהו בהיסבה ולא יבר' אחריו לדעת
א"א ה"אש ז"ל ואם שתהו בלא היסבה צריך לשתות פעם אחרת
בהיסבה ולא ישתה יין כינו ובין כוס רביעי ומצוה לחזר אחר זימון
וחכו איתמר במדרש תלים דקוראים את הגולל צריך שינהו ג ש
שיהא אחר אומר לשנים תודו וכתב א"א ה"אש ז"ל ולא נהגו כן
ואם משו' תודו לומר בג' סגי באשתו ובניו שהגיעו לחינה' תפ
כוס רביעי גומר עליו את הגולל ומתחיל לא לנו בלא ברכה
וגו' ואומר עליו ברכת השיר ופליגי מאי ברכ' השיר רב י
יהודה אומ' יהלודך וחזתם מלך מהלל בתושבחות ר' יוחנן אומר
נשמת כל חי וחזתם בישתבה וכתב רב אלפס דמנהגא כרב יחוד'
ורשכס כתב ביון דלא איתמר דה"ל כתא לא כמר ולא כמר עכדינן
בתרוייהו וחזתמין בהלל בא' מלך מהלל בתושבחו ואומר בהלל
הגדול נשמת וחזתם בא' מלך מהלל בתושבחות ובהלל הגדול
קיימא לן כרב יהודה מהודו לה עד על נהרות כבל שהם כ"ו כי
לעולם חסדו וז"ל חיים כהן לא היה חזתם ביהלודך בא' וכו' אלא
היה אומ' עד כי מעולם ועד עולם אתה אל חיה אומר הלל הגדול'
ונשמת כל חי וחזתם כי למה חזתום שני פעמים בענין אתה וכן ה
היה נהג א"א ה"אש ז"ל ושות' כוס רביעי בהיסב' בלא ברכה ומכריך
אחריו על הגפן ואם שתהו בלא היסבה צרי' לשתות פעם אחרת
בהיסבה ומכר' לפניו בפ"ה לפי שהסיד דעתו מלשתות עוד: תפ"א
כוס חמישי לא הוזכר לפי' רשכס אין לעשותו ולכ' פי' שאומ'
הלל הגדול על כוס רביעי וכן יראה מדברי רבי' האי ש
שנשאל לפניו אשכחן לרב סעדיה שאומר מי שרוצה לשתות ח

חמישי יאמר עליו הלל הגדול וינח יהלודך ויאמר לאחריו אבל
עכשיו באו תלמידים ואמרו שעל כל כוס וכוס צריך ברכה ל
לאחריו כמו לפניו ואומ' יהלודך אחר ההלל וחזתמין מלך מהלל
בתושבחות ושותה כוס חמישי ואמרים עליו הלל הגדול וחזתמין
בנשמת כל חי הבוחר בשירי וחשי' דברי רב סעדיה כן הוא ומנהג
יפה הוא ואנו לא נהגינן בכוס חמישי כל עיק' והגי' תלמידי חכמי'
דמכרי אחר הלל ואחר הלל הגדול דרב סעדיה ודילבון עדיפא
מדילבון דלא אמרו רבנן שתי ברכו' ע"ס וחזתום נהגו בו לעשותו
רשות וכן כתב רב יוסף טוב עלם שאם הוא תאב לשתות יעשה
כוס חמישי וכן כתב רב שר שלום כוס חמישי רשות אם רוצה ל
לשתות ישתה ואמר עליו יהלודך וכן סדר רב כהן צדק ורכינן
משה וכן כתב רב עמרם יראה מדעתם מי שירצה לעשותו חזתם
ביהלודך אחר ההלל ואומ' על החמישי נשמת וחזתם וכיון דאיכא
פלוגת' דרבוותא טוב למעט בברכות ומי שרוצה לעשותו לא י
יחזתם אחר ההלל ויאמר עליו ההלל הגדול ונשמת וחזתו' וכן כת'
ה"אש ז"ל יראה מדברי ר' יוסף טוב עלם שאסור
לשתות אחר ד' כוסות וכן כתב רב אלפס בטר דאבלי כל מגדמי
ופירי אבלי בסוף כזית מצוה דמנטרא ולא טעמין בטר הכי כלום
בר מבטא דכרכ' כוונא וכסא דה"ל'א ומאן דצחי לית ליה רשותא
למשת' חמרא אלא מיא וכן כתבו כל הגאונים ותימא בנא לן הא
דחא לא קאמר אלא אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן היינו ש
שלא לאכול אבל למשת' שרי ומנהג פשוט הוא שלא לשתות יין
ופי' ה"י יונה טעם למנהג לפי שחייב אדם לעסו' כל הלילה בהלכו'
פסח וביציאת מצרים ולספר בניסיו' וגפולאת' שעשה הקב"ה ל
לאבותינו עד שתחטפנו שינה ואם ישתה ישתכר והכי איתא ב
כתוספת' חייב אדם לעסוק בהלכות פסח וביציאת מצרים כל ה
הלילה וזו ששינו מעשה בר' אליעזר ור' יהושע שהיו מספרים
ביציאת מצרים כל הלילה וכו' : תפ"ב
כתב ד"ף מאן דלית ליה אלא כזית דמינטרא אכיל ברישא
דלא מינטר ומכריך עליו המוציא ולבסוף מכריך על
כזית דמינטר לאכול מצוה ומכריך אמרוד ואכיל והדר כריך מצוה
ומכריך ואכיל בלא ברכה וחמה עליו א"א ז"ל לפי סברתו שאכל
כזית דמינטר לבס' והאך יעשה בגיבת' אחר שיאכ' כזית דמינטר
ויאכל שאינו שמור אחריו ויבטל טעם מצוה ויותר מסתבר לפי ס
סברתו להצית הכריכה שאינה אלא זכר למקדש מכה שיבטל ט
טעם מצוה שכפיו וכן כתב ה"י יונה שיאכל כזית דמינטר באחרונה
ויכריך עליו על אכילת מצוה ולא יאכל אחריו כלום ובעל העיטור
כתב שיאכל כיד דלא מינטר ויכריך עליו המוציא ועל אכילת מצוה
ויאכל דמינטר בסוף בלא ברכה וא"א ה"אש ז"ל כתב שיאכל מיד
כזית דמינטר כדי שיאכל מצוה לתאכון ויכריך עליו המוציא ועל
אכילת מצוה ואינו חושש אם יאכל לבסוף דלא מינטר : תפ"ג
כתב ד"ף מאן דלית ליה חמרא אבלי פסח נקדש אריפתא והכי
עביד שרי המוצי' וביצע לריפתא ומנח ידיו עילויה עד
דגמר קידושא ומכריך לאכול מצוה ואכיל והדר אכיל שאר ידקי'
ולסליק לפתורא ואומר מה נשתנה וכל ההגדה עד גאל ישראל
ומכריך אמרוד והדר כריך מצוה ומכריך ואכיל בלא ברכה וה"י
גא' כת' שאינו מכריך בשע קידוש אלא המוציא וגם הקדו' ואכיל

תעוד ושנתה כוס שני וכתב רב אלפס שצריך לבר בפה
וכן כתב רב גטרונאי ורב עמרם והרם במזל
ואבי העזרי ולא נהירא לאא הראש זל אלא אין צריך לברך בפה
אלא על כוס ראשו שהוא של קידו ועל השלישי שהוא של ברכת
המוז' אב על השני ועל הרביעי אין צרי לבר וכן כת' רב כהן צדק
ולענין ברכה אחרונה כתב רב אלפס שצרי לברך על השני ועל
הרביעי והקשו לדבריה למה יברך אחר השני והלא הסעוד לפנז
וחוא פוטר היין שבתוך הסעודה ואם כן היאך יברך. אחריו ואבי
העזרי כתב שיש לברך אחר ראשון ואחר שלישי ורביעי ורב ה
הגילאי כתב כוס של קידוש ושלפני ברכת המזון כיון שיש לו כוס
לברך עליו ברכת המזון אין לברך עליהם על פני אבל כוסות
אחרונות אבל אחד יש לברך ורב שרידא ור' יוחנן כתבו שצריך
לברך לפני כל אחד ואחד אבל ברכה אחרונה אין לברך א
אלא אחר אחרון ואא הראש זל הסכים לדבריהם ור' יוחנן אחרונה
שאין לברך אלא אחר אחרון וכן כתב ר' יוחנן תעוד
ויטול ידי ויקח הקערה שהמצות בתוכה ויברך עליה ויניח
השלמה למעלה והפרוסה תחתיה ויברך עליה ויניח
ולא יאכל עד שיברך על הפרוסה על אכילת מצה ויאכל משנה
ביחוד כזית מכל אחת ואם אינו יכו לאכול כשני זתים ביחוד יאכל
של המוציא תחלה ואח' כך של אכילת מצה ומפני שיש מי שאומ
שמברך על הפרוסה המוציא ועל השלמה על אכילת מצה לכך
הרוצה לצאת ידי שניהם יאחז שתיים בידי ויברך המוציא ועל
אכילת מצה מיד זה אחר זה ואח' כך יבצע משניהם ביחוד ויאכ'
בהיסבה ואם לא היסב לא יצא וצריך לאכול פעם אחרת בהיסבה
כתב רב עמרם ויברך המוציא וישב' בחרוסת ויאכל וכן כת' הרם
במז' ואיני יודע שיכול זה בחרוסת למה אי משום מצה שאין בה
מלח וצריך בשש לטבל במלח וכן הוא לשון הירושלמי ושמיש
ליה במלחא ועוד הקשה בעל המנוחג לדבריהם שמצה היא זכר
לחידות חרוסת זכר לטיט והיאך יתחברו זה עם זה ועוד מצה ד
דאוריית' וחרוסת דרבנן ואתי חרוס' דרבנן ומבטל מצה דאוריית'
ואחר כך יקח כזית ממרור וישקענו כולו בחרוסת ולא ישהנו כ
בתוכו שלא יתבטל טעם מרידתו וכטעם זה כתב הר' יונה שצריך
לבער חרוסת מעליו שלא יתבטל טעמו ויברך על אכילת כור'
ויאכלנו בלא היסבה ולא יברך עליו בפה ופי' ושבם לפי שנפטור
בברכת בפה שבידך על הירקות בטיבול ראשון ולכך אומר שאין
לברך אחר שיכול ראשון כורא נפשות רבות ור' אומר צרי לברך
אחריו כורא נפשות ומה שאין צריך לברך על המרור כורא פרי
האדמה לפי שחשיב כדברי הבאים מחמת הסעודה בתו הסעודה
ואא הראש זל הסכים לדברי הרשבם ואין מברכין על חרוסת א
אעפ שהוא מצה לפי שהוא טפל למרור ואם אין לו ירקות לטיבו'
דראשון אלא מרור יברך עליו בטיבול ראשון כורא פרי האדמה
ועל אכילת מרור ובטיבול השני יטבלנו בחרוסת ויאכלנו בלא
ברכה וטיב לחזר אחר שאר זרקות ואח' כך נוטל מצה שליטית
וכוצע מכנו וכורכו עם המרור ואוכל ביחוד זכר למקדש כהלל
שהיה כורך פסח מצה ומרור ואוכל וכת' אבי העזרי שאין לטבולו
בחרוסת דשני טיבולים מצינו בזמן הזה דרגילינן למיעבד כהלל
שלש' לא מצינו ורבי שמעיה בשם ר' שיש' כת' שצרי לטבולו בחרוס'
וכן כת' אא הראש זל וטבולו בחרוסת שבך היה הלל עושה אוכל
פסח מצה ומרור וטבול בחרוסת כתב אחי הר' יחיאל זל
מספק לי בבריכה אי בעי היסבה כיון דמרור לא בעי היסבה ובעי

המנוחג כתב דבעי היסבה בעבור המצה שכאה זכר לחירות וכת'
עוד הרוצה לקיים מצוה מן המוכחר לא יסח עד שיעשה כריכה
כהלל כדי שתעלה לו ברכת מצה ומרור לכריכה כהלל דהא מ
משום דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עבדינן לחומר' כ
בתרתייהו ה' לענין ברכה צריכין למעבד שיעלו שניהם וב שיחת
חולין צריך ליוהר אבל טול ברוך לא הוי טפסן בלע מצה ולא
לעסה יצא דמקרי שאיר אגילה בלע מרור לא יצא דטעם מרור
בעינן ואפי' בלע מצה ומרור כאחד אפי' הכי יצא ידי מצה ולא י
יצא ידי מרור לברכ' בסיב אפי' ידי מצה לא יצא אבל בלא מתכרין
יצא כה'ם כמז' ל היה נכפה ואכל מצה בשע' חולין
לא יצא ואיני יודע אם הוא פוסק דמצות צריכות כוונה או אפילו
למאן דאמר אין צריכות כוונה מודה דכי האי גוונא לא יצא וכה' ג'
כתב דמצות צריכות כוונה וכן כתב אא הראש זל ו' אכלן חצאין
פי' חצי חצי זית ביחוד יצא ובלבד שלא ישוה בין אכילה לאכילה
כדי אכילת פרס פי' שיעור אכילת ארבעה בעים ואין חיוב אכילת
מצה אלא בליל ראשון אבל מבאן ואילך אם ירצה לאכול דבר א
אחר הרשות בידו רק שלא יאכל חמץ ואפילו בליל ראשון יוצא
כתב רב אלפס שאין צריך אלא שתי מצות אחת פרוסה לשנים ו
ומברך על תציה המוציא ועל אכילת מצה ותציה השני לאפיקובן
והשלמה לכריכה וכן בתבו קצת הגאונים וכחילוף מנהגים כתוב
אנשי ככל כשחל פסח בשבת כניח פרוסה בין שתי השלמות ו
וכשחל בחול כביא פרוסה ושלמה ומברך עליה שתי ברכות ו
ואנשי ארץ ישראל בין בחול בין בשבת כניחין פרוסה על השלמה
ומברך על השלמה שתי ברכות וכן חילק בה' ג' שכתב והיכא ד
דמיקלע פסחא בליל שבתא בוצע על תרתין ופרוסה והתוספות
כתבו שצריך לעשות ג' כדפריש' וכן כתב רב עמרם ולזה הסכים
אא הראש זל וכתב ונוהגים באשכנז וצרפת לעשותן מעשרון ז
זכר לחמיו תודה שהוציא מבית האיסורי' מביא תודה ותודה היה
כה' ג' מינן של מצה חלו ריקקי' ורבוכה וכל מין היה בה' ג' עשרוני'
ושליש בכל מין היו עושים י' הלוח דרי שהגיע לכל ג' חלו' עשרון
אחד ועל כן עושים שלשתן מעשרון ועושים בהן סימן לידע איזה
ראשונה ואיזו שנייה ואיזו שליטית כדרך שהיו עושים בקופות
שתורמין בהן הלשכה שהיו כותבין בהן אבג לידע איזו נתרמה ר
ראשונה שמבנה. לוקחין תחלה דבא נמי עושים מצה ראשונה ב
באותה שנעשית ראשונה הלכך מברכין על הראשונה המוציא
ועל השנייה על אכילת מצה ובה שליטית בריכה ואם החלו' אחת

בחרתה לא עיכב: תעוד
ואוכלין כל צרכם במקו' שנוהגין לאכול צלי אוכלין ובמקום
שאין נהגין לאכול אין אוכלים וגדי מקולס פי' שלם
ראשו על כרעיו ועל קרבו אסור במל מקום זכירושלמי קא כורא
אפי' בשר עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור. כת' אבי העזרי
ראיתי בני אדם שאוכלין בשר עוף צלי בלילי פסחים ואין חילוק
כדאיתא בירושלמי ודאי מבוטל מנהג כשר הוא במקום שנהגו
שלא לאכול צלי ואשכנז במקום שנהגו שלא לאכול צלי הוא: תעוד
ולאחר גמר כל הסעודה אוכלין במצה השמורה תחת המפה
באחרונה זכר לפסח הנאכל על השבע ויאכלנו בהיסבה
ולא יברך עליו ודא זחד לאוכלו קודם חצות ויש אומרי' שצריך
לכרבו במרור ולטבולו בחרוסת ולאכול אחריו כזית מצה לברה
ואא הראש זל כתב שאין צריך אלא כזית אחד לברו ואם שכח ו
ולא אכלו עד שנטל ידיו לברך או שאמר הב

בפיה לא יאכל פעם אחרת ויטול ידיו אם הוא רגיל כמים אחרוני
ולא יברך עליהם וידיח כוס של ברכה בפנים וישטפנו בחוץ ו
וימלאנו ויאחזנו ביגין ויברך יושב בלא היסבה ואומר יעלה ויבא
בבונה ירושלים ואם שכחו דינו מפורש למעלה בהלכות סעודה
ויברך בפיה ושתה בהיסבה ולא יברך אחריו ואם ישתה בלא ה
היסבה צריך לשתות פעם אחרת ולא ישתה בין כוס זה לרביעי
יין ומתחיל לא לנו בלא ברכה וגיבור ההלל ואומר יהללך ואינו
חותם אלא עד עולם אתה אל ואומר הלל הגדול ונשמת וחותם
מלך מחולל בתושבחות ושותה בהיסבה בלא ברכה ומכר לאחריו
על הגפן ואם שתאו בלא היסבה ושותה פעם אחרת בהיסבה וצרי
לברך לפניו ואחר כך לא ישתה אלא מים ואם ירצה לשתו כוס
המישי לא יחתום ביהללך אחר ההלל ושותה בלא ברכה לפניו
ולאחריו ואומר הלל הגדול ונשמת וחותם ושותה כוס חמישי ב
בלא ברכה ולאחריו יברך : תפז
סדר הוי בשני ימי פראשוני ערבי שחרי ומנח אומג ראשונו
שלש אחרונו וקדושת היום כאמצע אתה בחרתנו וכו'
ותתן לנו ה' אלרינו את יום חשביעך חג המצות הזה זמן חירותינו
יעלה ויבא והשיאנו וחותם מקד' ישראל וזוהמנו ואם חל בשבת מוכי
גם של שבת ואומר את יום המנוח הזה ואת יום חג המצות הזה
וחותם מקדש השבת ישראל וזוהמנים כת' בעל העיטור על שם
רבינו ניסים שבשחל בשבת אין אומרים ברכה מעין ד' שנתקנה
בשביל המאחרים בבית הכנסת שלא יזיקום המזיקים והאידיא
אין צריך דליל שימורים הוא ונחגגן באשכנו שאין שליח צבור
מקדש בבית הכנסת לפי שאין עני בישראל שאין לו ד' כוסות ואם
כן כל אדם מקדש בביתו : תפח
שחרית נבנסין לבי הכנס' וקורין הזמיר' של שבת ומתפללין
תפלת שחרית וגומדי' את ההלל ומברכין לגבור את
ההלל וה' מאיר מרוטנבורק לא היה מברך לגמור את ההלל אף
כשגומרים אותו אלא לקרוא את ההלל כי היה אומר בשמברך ל
לגבור אם יחסר במנה אות אחת או תיבה אחת הוי ברכה לבטלה
וא' הוראש זל' היה אומר שאין לדקדק בזה כי לגבור הוי פירוש
לקרות כמו וחקין היו גומרין אותו פי קורין אותה אין מפקסין
בו אלא בדרך שאגרו בקרית טמע באמצע הפרק שה' בשלום
אניו או רבו ומשיב שלום לאדם נכבד שיתן לו שלום ובין הפרקי'
שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם ואם פס באמצ'
ושהא אפילו כדי לגמור את כולה אין צריך לחזור לראש אלא ל
למקום שפסק תניא בהלל אפי' עשרה קורין ועשרה כתרנגולין
וסדר קריאתו כתבתי בהלכות ראש חדש ואומ' שליח צבור קדיש
שלם ומוציאין כ' ספרים וקורין באחד בפרשת בא מן משכו עד מ
בארץ מצרים על צבאותם ויש מתחילין מן הזה היום הזה לכם
לזכרון ומפטיר קורא בשני בפרשת פנחס ובחדש הראשון עדים
סוף הפרשה ומפטיר בידושע מן בעת ההיא ער יהי ה' אח ידושע
ומחזיר הספרים למק ובין ובתפללין תפלת מוסף ג' ראשונות ו
ואתה בהרתנו מפני חטאינו וכו' עד משה עבדך באמור ובחדש ה
הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לה' ובחמשת עשר יום ל
לחדש וכו' והקרבתם עולה אשה לה' פרים בני בקר שנים ואיל' א
אחד עד ושני תמידין כהלכתך וג' אחרוני ואין מזכירין גשם מכאן
ואילך וכן פוסקין משם ואילך מלשאל בברכת השנים ולמעלה
בתפל' וחו' כתבתי די' אם טעה וש' או הזכיר גשם מכאן ואיל' תפט
ערבית אחר התפלה מתחילין לספור העומר שזמנו כתחלת

ליל יו בניסן וכונה והולך מ' ט' יום וזמן הספירה כתחילת הלילה
ואפי' אינו לילה כמש' אלא ספק חשיכה יכולין לספור שכח לספור
בתחלת הלילה הולך וסופר כל הלילה ומצוה על כל אחד ואחד
לספור לעצמו וצריך לספור מעומד תלברך תחילה וסופר הימים
והשבועים כיצד ביום הראשון עומד ומברך על ספירת העומר
היום יום אחד עד שמיניע לטבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים
שהם שבוע אחד וביום ח' יאמר היום שמנה ימים שהם שבוע
אחד ויום אחד עד שיגיע ליד יאמר היום יד ימים שהם שני שבוע'
וכן לעולם ובת' אבי' העזרי יש אומרי' שאין צריך למנו' הימים רק
עד שיגיע לשבוע כגון היום יום אחד עד שיגיע לו ימים ואז יאמר
היום ז' ימים שהם שבוע אחד אבל מכאן ואילך אין צריך למנות
ימים של שבוע שעבר עם השבוע הבא אלא ביום ח' יאמר היום
שבוע אחד ויום אחד ואין צריך לומר היום ח' ימים שכבר מבאס
בשבוע שעבר וכן ביום ט' עד שיגיע ליד יאמר היום יד ימים שהם
שני שבועות וכיום ט' יאמר היום שני שבועות ויום אחד וכן ל
לעולם ויש אומרים שאין להזכיר השבועות אלא בסוף השבוע
כגון ביום ז' יאמר היום ז' ימים שהן שבוע אחד וכיום ח' אינו אומר
אלא היום ח' ימים עד שיגיע ליד וכן לעולם וכאשר כתבתי כן ב
נהגו וכן עיקר וכתב עוד אבי העזרי היבא דפתח ואמר בא' אמ' ה
ארעתא דל' מא היום ארבעה שהוא סבור שהם ד' זוכר וסי' כה'
חן ה' מי אזלינן בתר פתיחה וכו' דפתח ארעתא דלימ' ארבעה
לא נפיק או דילמ' בתר חתימה אזלינן וכדין חתים ונפיק אי נבי א
איפכ' הם ד' פתח ארעתא דלימ' ד' וטעה וסיים בה' כי אזלינן בתר
פתיחה ונפיק או בתר חתימה ולא נפיק ומסתברא דבתר וידיה לא
נפיק דבעינן פתיחה וחתימה ודאי אם אינו יודע החשבון ופתח א
ארעתא דלימ' כמו שיטמע מחבירו ושחק עד שיטמע מחבירו
וסיים כמיהו יצא דפתיחה וחתימה איבא ע"כ
כתב בעל הלכות גדולות שאם שכח לברך
כל הלילה שיספור ביום ואינו כרי' לרי' ואז הראש' זל' בת' שיספור
ביום בלא ברכה וכת' עוד בה' ג' שאם שכח לברך אחד מן הימים
שלא יברך עוד בימיו שלאחריו ורב סעדיה כת' שאם שכח באחד
מן הימים יברך בימים שלאחריו חוץ בלילה הראשון שאם שכחו
ולא בירך בו שלא יברך עוד ורב ודאי כתב בין בלילה הראשון בין
בשאר לילה אם שכח ולא בירך בו יברך בשאר לילה וכן כתב הר"י
אסור לאכול חרש אף בזמן הזה עד תחילת לילה יח בניסן לא
שנא לחם ולא שנא קלי' ול' ש' ברמל' תצ
יום שני מתפללין סדר שותפללו ביום הראשון וקורין
בפרשת אמור' שור או כשב עד סוף הענין ומפטיר
קורא כמו ביום הראשון ומפטיר במלכים בפסח דיאשיהו מירשלה
המלך עד ואחריו לא קם כמיהו יום שלישי שהוא חולו של מ
מ עד ערבית שחרית ומנחה מתפלל' בדרבו ואומ' יעלה ויבא ב
בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו וכן מזכירו בברכת המזון ואם
לא אמ' אין מחזירין אותו ובמוסף מתפללין בדרך שמתפללין ב
במוסף ב' ט' אלא כשיגיע לעל ידי משה עבדך באמ' אומר ו
והקרבתם עולה וגו' עד ושני תמידין כהלכתך שאלה
לרב האי אם יש לומר בחול המתעד בעבודה ביעלה ויבא ביום חג
פלו' הזה ביו' מקרא קדש הזה והשיב אין ראוי לומר כן ואי' אומרי'
בבבל אלא ביו' חג פלו' הזה ואי' מזכירי' יו' מקרא קדש בעבודה א
אב' במוס' אומ' ותתן לנו מועדי' לטמח' את יו' חג פלו' הזה את יו' מ'ק
זחה

בטבל ירקות בחרוסת וגומר ההגדה ואחר כך מברך על אכילת
מצה ועל אכילת מרור ובעל העיטור כתב שמיד בקידוש אחר
שבירך המוציא יברך על אכילת מצה וגומר הקידוש ואוכל וכיון
שאוכל מצה יאכל מרור כיד שאין להפסיק בין אכילת מצה ל
לאכילת מרור עכנאי לא דמסתפינא הוינא אימר שיטבל בירקי
מיד בלא קידוש ואחר כך יסדר ההגדה וההלל עד למעיינו מים
ויקדש ויברך המוציא ויגמור הקידוש ויברך על אכילת מצה
ויאכל אחר כך מרור בסדר שאם קדש מיד צריך לאכול מצה
מיד ולברך עליה ומרור אחריה מיד שאין להפסיק בין מצה למרור
ונביצא משנה כל הסדר ועוד אם מקדש מיד נמצא שאפי' שיכול
הראשון הוא אחר המוציא ואין כאן היכרא לתינוקות הילכ' מוטב
לטעום קודם הקידוש לקיים המצוה כסדר במה שישנ' כל הסדר
וכן יראה דעת רב נטרונאי שכת' ואם אין לו ויין סודר הלל והגדה
על הפת ומה נשתנה וחותם ומברך המוציא ולאכול מצה וגומר
סעודתו: כתב בעל העיטור מי שאין לו ויין עבר אדרבנן דאמרי
ולא יפחות לו מד' כוסות וצריך למכור מה שיש לו לקיים מצות
חכמי ולא יסמוך על הפת שאם קיים כוס אחד לא קיים השלשה
לכן ימכור מה שיש לו ולהוציא הוצאות עד שימצא ויין או צמוקין
כמו שאדם צריך לחזור אחר לולב ואתרוג ורב יוסף בר רב רוב
האי גאון כתבו מי שאין לו ויין מקדש על הפת בלילי שבתו ומים
טובי חרץ בלילי פסח שודי אכרו ולא יפחותו לו מד' כוס' תפד'
כתב ריף מאן דבעי לברוכי בתרי או בתלתא בתי הכי עבדי
מברך ברישא בכי' דיליה ואכל כל מאי דצרי' ומברך
ברכת המזון והדר מברך לכל חד וחד בביתיה ושתו אינהו כסא
דקרושא ודאגרת ואכלי ירקי ומצה ואיזה לא אכיל ושתי בהרייהו
ושביק להו למגמר סעודתיהו ומברכי אינהו ברכת המזון והדר
אזיל לביתא אחרינא ועביד הכי אע"ג דבברכת הגהנון קיימא לן
שאינו יכול לברך לאחרים אלא אם כן יהנה עמהם שאני ברכת
הלחם של מצה וקידוש היום שהם חובה הלכ' יכול לבר' להוציא
אחרי' ואף על פי שאינו נהנה והדר אזיל לביתיה וגמיר הלילא
ושתי כסא דהלילא ואי בעי לאקדומי להגי בתי ברישא בריך
להו ולא אכל ולא טעים והדר אזיל לביתיה ומקדש ושפיר דמי
ואם ידעה יגמור הכל בביתו ואחר כך ילך לקדש בבתי האחרים
ויקדש להם ולא יאכל ושתה עמהם וכת' בעל העיטור מסתברא
רלא מצי מברך בורא פרי האדמה אשאר ירקי בתו שאינו טועם
עמהם שלא אמרו אלא בברכת הלחם של מצה וצריך למיעבד
כרב חסדא דמברך בורא פרי האדמה ולאכול מרו' בחזרת ואכיל
וכי בטי למרור אכיל בלא ברכה ולא נהירא לאא הוראש זל דכיון
דתקנת חבמים היא בשום היכיר לתינוקות הוי בברכת מצה ויכול
להוציאם אע"פ שאינו טועם ומה שכתב רב אלפס ושברכי אינהו
ברכת המזון הרי תקנה ליודעים ברכת המזון ואם אינן יודעי כתב
רב עמרם שאין תקנה להוציאם שאם נברך להם ברכת המזון תו
לא מצי למיטתי בביתיה ברכת המזון וכן כת' רב כהן צדק
שאם אינן יודעין ברכת המזון אסור לקדש כי אם בבית אחד ואם
קדש בשני בתים הוי מוציא שם שמים לבטלה וליכא למימ אע"פ
שבירך ברכת המזון אוכל עדיין מצה בבית אחר ומברך ברכת
המזון דאטו אינש דבעי למיכל תרי זימני בליליא מצי אכיל וכלב'
שיאכל בז' מצה באחרונ' וכת' אא הוראש זל דאפי' אם אינן יודעי
ברכת המזון יש תקנה להקרותם מלה במלה כקמן שמקרא את
דהלל שעונין אחריו מה שהוא אומר שאין כאן מוציא שם שמים
לבטלה וכן כת' הריף גיאת ואיפשר דאף ברכת המזון יכול לברך

כדי להוציאם כי הוי דברכת הלחם של מצה מוציאם כיון שהוא
חובה חכי נמי ברכת המזון כיון שתקנו ד' כוסות ותקנו אחד מהם
על ברכת המזון הרי חובה נמי כמו שכתבתי בשם אא הוראש זל
על טיבול של ירקות
אמר שבועה שלא אוכל מצה סתם אסור לאכול מצה
בליל פסח אמר שבועה שי' אוכל מצה בליל
'פסח לוקח ואוכל מצה בליל פסח תפד'
קדר בדרך קצרה לפי שכתבתי הסדר בדיעות שונות א'
אסדרנו על דעת אא הוראש זל למען ירוין הקורא בו
יתן לפני כל אחד ואחד כוס של רביעית אנשים ונשים וטף ויקד
מיד קודם נטילה יקו ויין קידוש זמן ואם הוא שבת אומר תחלה
יכלו ואם הוא מוציא שבת אומ' קנהו ויין קדוש נר הברלה זמן
ושתה רביעית או רובו בהיסכת שמאל ולא יברך אחריו ויכול
לשתות בין כוס ראשון לשני אפי' כמה פעמים ואם לא היסב צריך
לשתות פעם אחרת בהיסכה והיסכת ימין ופרקדן לא הוי היסכה
ואשה חשוכה צריכה היסכה אבל לא אשה שאינה חשוכה וכן
אצל אביו צריך היסכה ותלמיד אצל רבו אין צריך היסב אפי' אינו
רבו מזבחק אלא אב' יתן לו רשות ושמש צריך היסכה ויביאו לפניו
קערה שיש בה שלש מצות סדורות זו על זו ומרור ושאר ירקות
ושני תבשילין זרוע של טלה וביצה בין אם פסח בשבת או בחול
ונוטל ידיו ומברך על נטילת ידים ולוקח פחות מכזית משאר
ירקו ויברך עליו בורא פרי האדמה וטוב' כחובין אבל לא בחרוס'
ואינו מברך אחרת בורא נפשו' ובוצע מצה אמצעית כן השלשה
לשנים ונותן חציה לאחר כן המסוכי' לשומרה וכשיים אותה תחת
המפה לאפיקומן חציה השני ישים בין שתי השלמו' ויגביה ויאמר
הא לחמא עניא וכו' עד מה נשתנה ואין צרי' להסיר ממנה השני
תבשילין ומסיר הקערה מן השלחן כאלו כבר אכלו ומי' כוס שני
ומחזיר הקערה לפניו ואוכל מה נשתנה וכשיגיע למצ' זו יגביהנה
וכן למרו' ולא יגביה התבשיל כשיגיע לפסח שהי' אבותינו אוכלין
וכשיגיע עד לפיכך יגביה כוס' ויאחזנו בידו עד סוף גאל ישראל
וקרא ההלל עד למעיינו מים ואינו מברך לפניו ואומר באי' אמה
אשר גאלנו ונאל' וחותם באי' גאל ישראל זשתה כוס שני בהיסכה
ואינו מברך לא לפניו ולא לאחריו ונוטל ידיו ומברך על נטילת
ידים ויקח הקערה שיש בה המצות שתי השלמות והפרוסה ב'
ביניהם ושים ידיו עליה ויברך המוציא ולא יבצע ויברך על אכיל'
מצה ויבצע מן השלמה העליונה ומן הפרוסה כאחת כזית מכל
אחת ויאכלם יחד בהיסכה ואם אבל בלא היסכה צדי' לאכול פעם
אחרת ואם אינו יכול לאוכלם ביחד יאכל תחלה של המוציא
ואחר כך של אכילת מצה ויקח כזית ממרור ויטבלנו כולו בתוך
החרוס' ולא ישהנו בתוכו ויברך עליו על אכילת מרור ולא יברך
בורא פרי האדמה ויאכלנו בלא היסכה ואם לא היה לו שאר ירקו'
אלא מרור בטיבול ראשון מברך עליו בורא פרי האדמה ועל
אכילת מרור ואוכל ובטיבול השני טובלו בחרוסת ואוכל בלא
ברכה ולוקח כזית ממצה השלישית וכורכו בכזית ממרור וטבלו
בחרוסת ואוכל בלא ברכה זכר למקדש בהלל ויש מצריכי היסב
גם לזאת וגומ' סעודתו ואוכל ושותה כמה שירצה ואוכל באחרונ'
כזית מאפיקומן בהיסכה וקודם חצות ואחרת לא יאכל ולא ישתה
הן זולתי הכיסות שהם חובה ואם שכח מלאכול עד שנטל ידיו
לברך או שאמר הכל לן ונכריך יטול ידיו ויברך המוציא ויאכלנו
אבל אם לא נזכר ער שבירך ברכת המזון ויברך בפה

חכמים שאם היו מתירין בי"ט היה קוצר כל שדוה וכו' כל כרמו
 ודורך כל ענביו וימנע משכח י"ט וכן עידה אכרו שפעמי שתעלה
 במצודתו ויגים הרבה וכידושלמי מסמך להו כולהו אקראי ויש
 דבר שהחמירו בו יותר מבשבת כגון באיסור מוקצה לרב אלפס
 דאע"ג דקיימא לן בשבת כר' שמעון ביום טוב פסק כר' יהודה לפי
 שהוא קל וחמירו בו כדי שלא יבואו לזלזל בו וכן בת' בשאלתות
 וכן פסק ה"ם במזל אבל בעל ה"ג ור"ש ור"י ור"ת פוסקי כר' שמעון
 בין בשבת בין ביום טוב אלא ש"ת היה מחלק לומר שאין הלכה
 כר' שמעון אלא במוקצה אבל בבולד הלכה כר' יהודה וכן ד"ח פסק
 כר' שמעון אף ביום טוב אלא במוקצ' מחמת איסור ונולד פסק
 כר' יהודה ביום טוב תצו

ואנו שעושים שני ימים כל מה שאסור בראשון אסור גם בשני
 ומנרין עליו לבי שמולזל בו ואם הוא צורך מדרבנן אין
 מחמירין לנדותו אלא מלקין אותו ולענין מת לבד הוא חלוק שני
 מן הראשון באש' יתבאר בע"ה וכן לכחול העין אע"פ שאסור בראשון
 אלא על ידי גח אלא אכ' יש בו סכנה בשני מותר אפי' ע"י ישראל
 אע"פ שאין בו סכנה וכו' טו שני של ראש השנה אסור אם לא על
 ידי גוי או שיש בו סכנה והבני מסדר הלכותיו על סדר תקון ה
 המאכל צידה וימון ושדש' והפשט ומליחת העור והחלבי ולקחת
 הבשר ועצים הראוין להסקה ותקון האש והתבשיל וסדר הפת
 מדידת הקמח והרקדה ולישה והפרשת חלה ותקון הפת ואפייתו
 והסקת התנור ומכשירי אוכל נפש ואיסור כישול לכלבים ולגנים
 וביצה שנולדה ביום טוב וכבוי הפתילה והדלקתה וגי המביא
 דודן לישראל ומה משלחין בי"ט והיתר קנייה מן החנוני וענין
 הוצאה וטלטול ומת בי"ט ועידוכי תבשילין וחצרות תצו
 אין צדין דגים מן הביכרים בי"ט ואין נותנין לפנייהם מזונות
 ואם סתם אמת דגים בכניסה וביצאה מערב יום טו מותר
 ליקח ממנה דגים בי"ט דהו להו ניצודין ועומדין ואפי' ספק צידה
 אסור כגון מצודת חיה דגים ועופות שהיו פרושות מערב יו טוב
 ולמחר מוצא בהן אסורין אלא אם ידוע שניצודו מבעוד יום אוזין
 ותרגולי' שבית מות לצודן ואי צריכי זימו ושאר כל חיה ועו' כל
 שחוסרי צדה שצרי לומ' הנא מצודה ונצודנו אסור לצודן וליתן
 לפנייה מזונה וכל שאי מחוסרי צדה מות לצוד וליתן לפנייה מזונה
 איל וצבי שקנבו בפרדם וילדו בו עפרים ועדין הם קטנים שאין
 צריכים צדה מותר' בלא זימן ודוקא בפרדם הסמוך לעיר בתוך
 ע' אמה ודעתיה עילמיה אבל אם אינו סמוך לעיר לא והאם אפילו
 זימן אין מועיל לה כתיב שבחוסרת צדה יוני שובך יוני עילמיה ו
 צפורים שקנבו בשפחים אסור לצודן והלכך אין מועיל להם
 זימן וה"ם בגדולים אבל בקטנים מותר לצודן אבל זימן צריכי
 וכיצד הוא הזימן אומר זה זה אני נוטל למחר ואי צרי' לנענעם
 זימן שחורין ומצא לבנים או איפכא או ב' ומצא ג' פשיטא שאסורין
 אלא אפי' זימן שחור' ולבנים ומצא שחורים במקום לבני ולבנים
 במקום שחורים אסורין זימן ג' ומצא ב' מותרין בתוך הקן ומצא
 לפני הקן ולא בתוכו אסורין ואם אין שם קן אחר מותרין וכגון
 שאינו פורח דליכא למיתלי דאתו מעלמא אלא מרדה מעט מעט
 וכיון שאינו פורח אפי' אם יש קן בתוך המשים אבה שאיפשר לו
 לדודת ממנו אם אינו עומד להדיא בענין שיוכל לראותו אלא
 עומד בתוך קרן זוית מותר שאינו מרדה משם לכאן כיון שאינו יכו
 לראות קנו בכל פעם השוחט בהמה ביום טוב צריך שלא יבדוק
 עד שיפשיט שאם ימצא טרפה לא יהא רשאי להפשיטה ובענין

טלטול הבשר לרב אלפס שפוסק במוקצה כר' יהודה בי"ט אסור
 ולדת שפוסק כר' שמעון שרי וב' נין מכירה לגוים נראה שמותר
 בדרך שהתירו מכירה לישראל שלא ישקול ולא יזכיר סכום
 דמים ואם אינו מאמינו יקח ממנו משכנ שאם לא כן לא ישחטו
 ואתי לאימנועי משמח י"ט כדאמר' גבי נתינת עורו לפני הדורסן
 תצו אין מראין סכין לחכם ביום טוב לראותו אם הוא
 ראוי לשחוט אלא יראנו לעצמו וישאלו ל
 לאחרים ויכול להוליך סכין והבהמה אצל טבח לשחוט אפ' לו
 גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו או טבח ילך אצל סכין ובהמה
 ואי שוחטין המדבריות ולא משקין אותן השקאה של צורך שחיט
 שדרך להשקות הבהמה קודם שחיטה כדי להפריד בין העור וכין
 הבשר אבל שאר השקאה שרי להשקותה ומדבריות היינו שרועו
 חוץ לתחום ואינן באות ללון בתוך התחום ורוקא לר' יהוד' אבל
 מאן דפסיק במוקצ' אפי' ביום טוב כר' שמעון שרי אם הוכאן שלא
 לצרכו ומיהו בעל העיטור כת דאף לר' שמעון אסורי בין דבחד
 לישנא קאמ' כגמר' דר' שמעון מודי בהו דכנגורגרות וצמוקים דבו
 אזלינן לחומרא אבל בה"ג כתב במוקצה הוא מדרבנן וכיון דאיכא
 תרי לישני אזלינן בה לקולא ושרי לר' שמעון ולזה הסכים א"א
 הראש ז"ל ענל שנולד ביום טוב מותר לשחטו אם האם עומדת
 לאכילה אבל אם עומדת לגדל ולדות אסור לר' יהודה והא דשרי
 דוקא דקיימא לן בגויה שכלו לו חרשיו דאי לאו הכי אסור עד ליל
 יום שמיני וכגון שהפרים על גבי קרקע שיצא ככלל ריכוק אברי
 ואם נולד בשבת כתב הר' אפרים שאסור ביום טוב של אחריו
 בשום הכנה ובעל העיטור כתב שמותר וכן כתב א"א הראש ז"ל
 דלא שיך הכנה בלידת העגל בהמה בכוכבת שירא שמה תמות
 והוא אכל כבר ואין צריך לה אסור לשחטה אלא אכ' יש שהות
 ביום לאכול בזית כמנה מבעוד יום ואפי' אין שהות ביום לבדוקה
 ולנתחה יכול לאכול בלא בדיקה ואם שחטה בשדה לא יביאנה
 לעיר בבטה או במוט כדרך שעושה בחול אלא יביאנה בידו א
 אברים אברים עוף שנדרס שצריך שהיה מעת לעת ובדיק אחר
 שחיטה משום חשש טרפות יכול לשחטו ביום טוב ולא חיישינן
 שבה ימצא טרפה אע"ג דאתיליד ביה ריעותא בכור בזמן הזה
 שאסור לשחטו בלא מום אין חכם יכול לראותו ביום טוב אם
 יש בו מום לשחטו אפי' אם עבר וראה ומצאו שיש בו מום אי יכולי
 לשחטו אבל אם נולד כמובן ועבר וראה המום מערב יום טוב
 וראה שהוא מום שראוי לישחט עליו יכול לחקור עליו ביום טוב
 אם נפל בו המום מאיליו וכתיירו שכל מום שלא נפל בו מעצמו
 אלא אחרים גרמו לו בכוננה אינו חשוב מום לישחט עליו בהמה
 חציה של גוי וחציה של ישראל יכולין לשחטה ביום טוב ואפילו
 יש להם שתים יכול לישחט שתיהן כת ה"ם במזל השוחט בהמה
 ביום טוב מותר לתלוש הצמר לעשות מקום לכבין וכלבד שלא
 יזימו במקומו אלא ישאר צמר מסוכך שכ כשאר צמר הצואר
 אבל בעוף לא ימרט והגוצה והזמבן התיר לכרוט אף הנוצה ור"י
 פסק כדברי ה"ם במזל אלא שהוסיף אף בתלישת הצמר לאסורו
 אלא אכ' אינו מתכוין לתולשו אבל במתכוין אסור ולזה הסכי' א"א
 הראש ז"ל מותר לשחוט לכתחילה חיה ועוף ביום טוב לדת אם
 יש לו דקר נעוץ ועפר תיחוח בענין שאין צריך לחפו ולא לכתו'
 וכ"ש אם הזמין עפר מאתמול אבל לדיף לא ישחוט לכתחילה אל'
 אם כן יש לו עפר מוכן מאתמול ואם שחט כבר ויש לו דקר נעוץ
 ועפר תיחוח יכול לכסות בו אפר כירה שהוסק מערב יום טוב

ויש מדקדקי ואין אומרי מקרא קדש ואין זה דקדוק ואיני יודע מה חילוק יש בין יעלה רבא שבקבול ובין מוסף ובאשכנז אין אומרי מקרא קדש כלל לא ביטולא כזאל המועד והכי מסתבר דמאי שנא להזכיר מקרא קדש טפי מאיסור מלאכה ושאר כל הלכותיו דכיון שהזכיר חג פלו' הכל בכלל כל הימים של חול המועד ושני ימים אחרונים של י"ט קורין ההלל ואין גומרין אותו . אלא כאשר כתבתי בהלכות ר"ח ומציאי' בכל יום ב' כפ"ים וקורין כיו' הראשון של חול המועד ג' כפרשת בא אל פרעה מקדש לי עד סוף סדרא ובשנייה קורא רביעי בקרבנות המוספין כפרשת פנחס ומתחיל והקרבנות עד סוף פ"סקא בשני קורין ג' כפרש' ואלה המשפטים מואם כסף תלוה את עמי עד לא תבשל גדי בחלב אמו והרביעי כמו אתמול וכן בכל ימי חול המועד בשלישי קורין כפרש' כי תשא מפסל לך עד לא תבשל גדי בחלב אמו ברביעי כפרש' בהעלותך מוידבר ה' אל משה עד ולא זרח הארץ בחמישי שהוא שביעי של פסח והוא יום טוב סדר התפלה בבשני ימים הראשונים אלא שרב עמרם כת' שבתפלת מוסף מוסיף על הפסוקים של והקרבנות וביום השביעי מקרא קד' וגו' ואין נזהרין בן ומקדשין כל' ז' על הדין ואין אר' זמן וקורין ה' כפרשת בשלח מריש סדרא עד דופאך ומפטי קורא והקרבנות כמו בחול המועד ומפטי בשמואל מוידבר דוד עד סוף השירה ב"ט השני קורין ה' כפרשת ראה כל הבכור עד סוף סדרא ואם חל בשבת מתחילין עשר תעשר ומפטי קורא כמו אתמול ומפטי בישיעה עד חזם בנוב לעמוד עד צהלי ורונני שבת שחל בחול המועד ערבית שחרית ומנה' מתפלל כדרכו של שבת ואום הזכרה ברצה ובמוסף מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומ' קדשת היום באמצע וחזתם בשניהם וקורין ז' כפרשת כי תשא מראה אתה אום אלי עד בחלב אמו ומפטי קורא והקרבנות ומפטי ביחזקאל מן היתה עלי עד סוף הענין והכי אמר' ה' אי שבעתי מפי חכמים כי תחיי' הכתים עתידה להיות בניסן ונצחת גוג ומגוג בתשרי ומשום הכי בניסן מפטידין העצמות היבשות וכתשרי ביו' בא גוג וסימן הפרשיה משך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בזכרא פי' משכו שור או בשב קדש לי כל בכו' אם כסף תלוה פסל לך במדבר סיני ויהי בשלח כל הבכור וזה לא ישתנה אלא בשחל פסח ביום ה' כי בשחל ביום ז' או ביום ראשון אין שבת בחול המועד וכשיבא ביום ג' יבא שבת ביום ה' שסימנו פסל אבל בשבא ביום ה' אז קודין ביום א"ב משך תורא וביום ג' שהוא שבת קורא ראה אתה אומר אלי שהוא פסל וביום אב"ג קורין קד' בכספא במדברא כסדר שהן בתוכן בתורה שמן וראוי לקרותם לעולם כסדר שכתובי' בתורה אלא שקורין שור או כשב בשני לפי שיש בו ענין הפסח ובחמשה עשר יום וגו' ופרש' בשלח בשביעי לפי שאו עברו חם ובשאר הימים קורין כסדר שכתובים בתורה שבת שחל להיות ב"ט קורא במנח' כסדר אות שבע' תצא **במוצאי י"ט** בין במוצאי י"ט לחול בין במוצאי י"ט לחול המועד מתפללי' ערבי' כמו במוצאי שבת ומבדילי' על הכו' כדרך שמבדילין במוצאי שבת אלא שאין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים י"ט שחל להיות במוצאי שבת בין יום ראשון של י"ט בין יום שני אומר ותודיענו שאומר אתה בחרתנו עד עלינו קראת ותודיענו ה' אלהינו משפט צדקך וכו' עד והקדשת את עמך ישראל בקדושתך ותתן לנו ה' אלהינו וכו' **תצ"ב**

ג' והגין באשכנז יצרפת להתענות שני וחמישי ושני אחר הפסח והחג ומכתנין עד שיעבור כל הדין ניסן

ותשרי ואז מתענין לפי שאינן רוצין להחזיק בניסן ותשרי וסמכו אותם על מקרא דאיוב ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגומ' אולי הטאו בני וגומ' ובשביל שימי דמועד הם ימי משתה ושכחה אולי חטאו ועזשין אותן כמו תענית צבור לקרות ויחל : **תצ"ג**

ג' והגין ככל המקומו שלא ל' ש' אשה בין פסח לעציר והטעם שלא להרבות בשמחה שבאותו זמן מתו תלמידי ר' עקיב' וכת' ה"י גיאת דווקא בנישואין שהוא עיקר שמח' אבל לארס ולקדש שפיר דמי ונישואין נמי מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו אבל אם בא לעשות בתחילה אין מורין לו לעשות כך וזוה הורן הגאונים ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר ויש מסתפרין מל"ג בעומר ואילך שאומרי' שאו פסקו מלמות מצאתי בתוב מנהג שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת כשקיעת החמה עד ש שחרית משום תלמידי ר' עקיבא שמתו כגון לשקיעת החמה ונקברו אחר שקיעת החמה והיו העם בטלין במלאכה על כן גזרו שלא לעשות שמחה בינתיים ונהגו הנשים שלא לעשות מלאכה משתשקע החמה ועוד שאנו סופרים העומר אחר שקיעת החמה וכת' שבע שבתות תהיינה מלשון שבת ולשון שמיטה שבע שבתות וכת' וספרת לך שבע שבתות שנים מכאן שהספידת בכ"ז מה שנת השמיטה אסור במלאכה אף זמן ספידת העומר דהיינו לאחר שקיעת החמה אסור במלאכה **תצ"ד**

ביום חמשים לספירת העומר הוא חג שבועות וסדר התפל' כמו ב"ט של פסח אלא שא' את יום חג השבועות הוחזק זמן מתן תורתנו ובמוסף מ' זכיר קרבנות המוספין וכיו' הבכורים וכו' עד ושני תמיד כחלכתן וגומרין ההלל ומוציאין שני ספרים וקורין ביום הראשון חמשה בפרש' ושמע יתרו מבחדש השלישי עד סוף סדרא ומפטי במרכבה דחזקאל ומסיים בפסו' ותשאני דוח ביום השני קורין כפרשת כל הבכור עד סוף סדרא ומפטי קורא כמו אתמול ומפטי בחכוק מן זה בהיכל קדשו עד לכניעת בנינו ונחזני' ככל המקומות לומ' בכוסף אחר חזרת התפלה אחר' העשרו' על מנן המצו' וכל מקו' ומקום לפי מנהגו **תצ"ה**

הלכות יום טוב

בחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבי פסח לה' וגומר ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג וביצות וגומר כל מלאכת עבוד' לא תעשו וכן נאמ' בשביעי שלח ובראשון ושמיני של חג ובעצרת וראש השנה הילכך כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ב"ט חוץ ממלאכת אוכל נפש דכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לברו יעשה לכם, ותנן אין בין יום טו' לשבת אלא אוכל נפש בלבד שמותר ביום טוב חוץ מהוצאה והכרעה שבתוך שהותרו לצורך אוכל נפש הותרו נמי שלא לצורך וכלבד שזאא בהן צורך קצת כאשר יתבאר בע"ה וכן מכשירי אוכל נפש כיון שצריך לתקן האוכלים מותר לעשותן ב"ט וכגו' שאי אפשר לעשותן מאתמול אבל אם היה אפשר לו לעשותן מאתמול אסור לעשות ביום טוב אבל שאר כל המלאכות אסורות כיו' טוב ולוקין עליהן וקצרה וטחינה וביצירה וכחיתת אפי' שהן אוכל נפש אסורם חכמים ופ"י הטעם לפי שאדם רגיל לקצור שיהיה ו לביצור כרכו כאזר ולדרוך כל ענבו ולטחן הרגה ביהר' וחשו

אחו כהן האור וכן הקדרה כששופתין אותה לא יניח אבנים ת
תחלה ויתן אותה עליהם אלא יאחזנה באור ויתן האבנים תחתיה
וכן כצעים כשצולין אותם ומניחין אותם על גבי שתים והאש כיניה
יאחו העליונה בידו ויתן האחרות תחתיה וכן פוריא כשרוצה ל
להעמיד המטה אחוה הקרשים למעלה ומכנים הרגלים תחתיהן א
אבל לא יתן הרגלים והקרשים עליהן ודוקא כשארפנות מ
מוחברות כגון דוקני התכה הא לאו הכי שרי דאין עשיית אהל ע
עדאי כזה אסור בלא עשיית מחיצות ועל כן אין צריך לזחוק כ
בשמימי השלחן ואחר כך הרגלים דכיון שאין לו מחיצו אין לח' ו
וכן חביתא כשרוצין להטותה על אבנים מטין אותה תחלה ואחר
כך נותנים אבנים תחתיה או בשמסודין חביות זו על זו אחת על
גבי שתים יאחו העליונה בידו מסדר התחתונות תחלה אב אבנים
של בית הכסא מותר לצודן רשי פי' רכל זה דלא בהלכת דקימא
לן בר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר אבל רי' פי' דחשיב שפיר
מתכוין שהרי מכיון למה שעושה כתב הרשבא בשם התוספתא
שלא אסרו אלא כי האי גוונא שצריך לאור שלמטה אבל אם א
אינו צריך לאור מותר על כן מותר להניח ספר מכאן ואחר מכאן
ואחר על גביהן כיון שאינו צריך לאור שלמטה אין סומכין
הקדרה בבקעת עץ לחה דכיון שהיא לחה ואינה ראויה להסקה
אסור לטלטלה לצורך שום דבר אבל יבשה שראוי להסקה מותרת
לכל דבר אין מבטלין בקדרות של חרס חרשו אלא אם הרתחין
תחל' מערב יט מפני שהבישו הראשו מחוקק ה' נמר תקנן: תקנ
אסור לבשל ב"ט אלא כדי צורך היום אבל מ"ט לחבירו או מ
מ"ט לשבת אסור אבל במלאה אשה הקדרה מבשר אף
על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת מפני שהתבטיל מיתקן
יות כשיש הרבה בקדרה ויש אומ' דאפילו אמרה כפי' שהיא רוצה
אותה לצורך מחר שהוא מותר ו ש אוסרין ונראה שהוא מותר כ
בין דעס ודחתר מפני שהתוספת גורם טעם בתבטיל אב אפילו
פירשה בפירוש נמי מותר כתב בעל העיטור דדוקא קודם אכילה
יכולה לזרזות כבישול אבל לאור אכילה איכ' יכולה לבשל לתומ'
אוכל ממנו כזית דאין לך הערמה גדולה מזו וכן נחתום יכול
לחמם חבית מלא אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד: תקר
או פלפלין גידוכן כדרכן לרב אלפס אפי' במדוך של
אבן חוץ מן המלח שצריך שיניח שיטה קצת ומחו א
אסור לטחון הפלפל בריחים קטנים שלהם וכן כתב הר"ם בפ"ה ל' א
אבל לבעת התוספת גם פלפלין ותכלין צריכין השה אם יודע מ
מערב לט כמה קדרות רוצה לבשל ואם אינו יודע שרי וטום ו
וזרדל ושחלים אפי' אם יודע מערב יט שרי לפי שנפגמים ביזתר
אם שוחקין אותם מערב יט מותר להוליך תבלין ומדוך אצל
הקדרה או הקדרה אצלם אין כותשין הריפות ובידעא בזה כ
במכתשת גדולה אבל בקטן שרי ובאתרא דאיכא למיח' שיכתשו
גדולה ויאמרו בקטנה עשינו אסור אף בקטנה וכיון שאין שיעור
מפורש מה נקרא גדולה או קטנה נכון להחמיר לאסור בכל
אסור למדור תבלין כדי ליתנם בקדרה ולנחתו מותר כדי שלא
תקרה יקדיח תבטיל
קדרה שיש בה אבלין מותר לחלוב תכהמה לתוכה לזיף א
אף על פי שאסור לינק מן התכהמה ב"ט אלא אם כן היה
מצטער אם לא ינק אפי' הכי מותר לחלוב לתוך הקדרה אבל אם
אין בה אוכל אסור וז"ל אסור אף כשיש בה אוכל תקו
אין מודדין קמח ב"ט כדי ללוש אלא יפחות או יסיף מעט

על המדה ויש מתירין בפסח מפני שצריך לרקוק במדיחה שלא
יפחות משיעור חלה ושלא יוסיף משום חשש חימוץ ורב אלפס
אוסר וכן כתב הר"ם במזל ואין מרקרין הקמח בתחלה ב"ט אפילו
על ידי שינוי אבל אם רקרו מאתמול ונפל בו צרו או קסם ורוצ'
לרקרו פעם שנית מותר אף בלא שינוי לא נפל בו דבר אלא
שרוצה לרקרו שנית כדי שיהא הפת נאה צריך שיניח קצת כגון
על גבי שלחן אב' אין צרי' שינוי גדול לרקר אחורי הגפה הלש עיסה
ב"ט יכול להפריש ממנה חלה ולהוליכה לכתן וכן מתנות כהונה
יכול להוליכן לכתן אפילו הורמו מאמש ועיסה שנילושה מערב
י"ט בארץ ישראל לכולי עלמא אסור להפרי' ממנה חלה ב"ט אבל
בחוצה לארץ דקימא לן אוכל וחולך ואחר כך מפריש רק שישיר
ממנה מעט יותר מן החלה פסק ר"ח שיכול להפריש וזיף וכן ר"שי
פסקו שאין להפריש ורבינו חיים כתב בשם ר"שי דאפילו מה ש
שאוכל ומשיר החלה הוי בכלל אין מגביהין תרומות ומעשרות
לכתן דאיכא פלוגתא דרבנן טוב שלא להפריש אלא אוכל ו
ומשיר וכשפירש החלה ב"ט לא ישרפנה מיד אלא יניחנה עד ה
הלילה וב"ט של פסח שאסור להניחה משום חימוץ כתבתי בהלכו
פסח מה יעשה בה מותר לעשו' פת עבה ב"ט טוב פי' פתיך גדולי'
ולא חיישינן שמתוך כך יבא לאפות יותר ממה שצרי' היה לרקוח
או עיסה בשותפות עם הגוי אסור לאפות ב"ט תקו
אפי' בפורני ולא חיישינן לשרתא ובלבר שלא תהא חרטה
דחיישינן שמא תפחת וימנע משמחת יט ומחמין חמין באנטיכי
אף על פי שעצים שנשרו מן הרקל ב"ט או בשבת שלפניו אסור
להסיקן אם נשרו בתו' התנור מרבה עליהם עצים מוכנים ומבטלין
בין דקליש לאיסוריה מותר לבשל איסור דרבנן ובלבר שלא יגע
בהן עד שיתבטלו ברוב ואחרי ה' יחידאל ז"ל כתב שאם נפלו בתנ'
בשבת אסור להסיקן ב"ט שלא אחרי אפי' על ידי ביטול ברוב ולא
דמי לנשרו ב"ט דבהרא לייכא אלא איסור דרבנן גזירה שמה י
יעלה ויתלוש אבל הגך שנשרו בשבת אסורין מדאחרייתא ב"ט
משום חכמה וכאיסור דאחרייתא אין מבטלין איסור אסור ליקח עץ
מבין העצים לחתות בו האש בתנור דהוה ליה מתקן מנא תגור
שנפל לתוכו משיח השטאם איפשר לאפות תלצלות בו בלא ג
גריפה אסור לגורפו אבל מותר לחשכב האש והאפר שבו כדי
שיהא חלק ולא יגע בפת אבל אם צריך לגורפו אפי' אם איפשר
לאפות תלצלות בו בלא גריפה אינו גורפו אלא כדי ליפות הפת
והצלי שלא יגע בו השיח וצריך שרי ודומק בתנורים שלהם שהיו
מרבקין הפת סביבם ואין צריכין לגורפן אלא מהשיח שנופל ל
לתוכו אבל בתנורים שלנו שמבבין הנחלים בגריפתן אם איפשר
לאפות זולתה אלא שרוצה לגרוף כדי ליפות הפת אסור אבל
אם אי אפשר לאפות בלא גריפה מותר תגור וכלים חדשים
הרי הן ככל הכלים הגישלין בחצר אבל אין סכין אותו בשכין ולא
טחין אותו במטלית ולא כפיגין אותו בעונן כדי לחזק אבל היסק
ראשון מותר אע"פ שהוא חדש שאינו נגמר להתחזק עד שיפיגו
ואם צריך להפיגו כדי לאפות בו כגון שהאסק יותר מראי יכול ל
להפיגו בעונן ולכך דחה אומר ה' מאד מרובעבורק שמחת לשרו
במים המכבדת שמבבדין בו התגור אע"פ שמכבה מות' לאפ'ו
תגור מלא פת אע"פ שאין צריך אלא פת אחד ופ' שרי דדוקא לחם
שתגוריהם וזו קטנים וזו מדבבין הפת כדפנתיהן ומתוך שהוא
מלא אין מקום לחומר להתפשט והפת נאפ' יפה אבל בתנורי' שלנו
אין לאפות יותר ממה שצריך אסור לגבל שיש לשחז בו פי' דתגור

יבולין לשחוט ולכסות בו הוסק ביום טוב חשוב כגולד ואסור אף
לר' שמעון אלא אם כן הוא עדיין חם שראוי לצלות בו ביצה ואם
שחט כבר מותר לכסות אפי' אינו ראוי לצלות בו הכנים עפר
הרבה לביתו לצורך גנתו והוא כנוס בניקום אחד מותר לכסות
בו דכל זמן שהוא עבור דעתו עליו לכל מה שיצטרך בכנים אדם
בלא קופתו עפר לבית כסתם ועושה בו כל צרכו ולא אמרו שהו'
בטל אגב קרקע הבית והוא שיחד לו קרן זוית וכיירי שהו' תיחוח
שאינו צריך לא כתישה ולא חפירה ולא היה חכר אלא זיכו' אבל
אם הכנים בלא קופתו לצורך גנתו לא דכיון שהוא מועט בטל
כיו' אין שוחטין אותו ביום טוב דכיון שהוא ספק בהמה אסור ל'
לכסותו מספק הילכך אסור לשחטו ואם שחטו אין ככסין את
דמו אפי' אם יש לו עפר מוכן שהרואה שמכסי' את דמו יאמ' ודאי
חיה הוא ויבא להתיד חלבו ולערב אם רישומו ניכר יכנסו שחט
בהמה וחיה ונתערבו דמם זה בזה אם יכול לכסותו בדקיר אחת
שאינו צריך להרבות בשביל דם הבהמ' יכנסו ואם לאו לא יכנסו
ואפי' דקירה אחת אסור לעשות ולכסות בה והרם במול' כתב אם
יש לו עפר מוכן ואפר כירה יכנסו בדקיר אחת ונראה אם כול'
לכסותו בדקירה אחת כיון ששחט כבר מותר אפילו אין לו עפר
מוכן רק שיהיה לו דקר נעוץ ועפר תיחוח ואם יש לו עפר מוכן
יכול לכסותו אפילו בהרבה דקירות שחט צפור בערב יום טוב
ולא כסה דמו לא יכנסו ביום טוב תצט

אין מרגילין ביום טוב פ' שמפשיטין העור שלם כדי לעשות
כבנו נאד נתב כה' ג' אסור למלוג גדי אם רוצה למולגו
כדי לאכול עורו מפני שיש בו טורח יותר בהפשיט שרי בהמה
שנשחטה ביום טוב מותר להגביה עורה וליתנו במקום דריסת
הרגלי אע"פ שאין בשר עליו כלל ומותר למלוח עליו בשר מליחה
מועטת כדרך שמולחי' לצלי אע"ב דדמי קצת לעיבוד ומותר
להערים למולח כאן מעט וכאן מעט עד שימולח את כולו אבל
אם נשחטה מערב יום טוב אסור אין מולחין החלבים ולא מהפכי
בהן אפי' לשוחטין על גבי יתדות אע"פ שנשחטה ב"ט ואם רצה
למלוח בשר עליהן באידי בתוך ידו בענין שאינו נוגע בהן יש
בתדין כיון שאין כאן הוכחה שעושה בשביל החלב' שיש לתלו'
שבשביל הבשר הוא עושה ויש אסרין כדלא שרי אלא למלוח
על גבי העור מכלל דעל גבי החלבים אסור בכל ענין כשום
דבמליח מועטת סני להו' ואפי' במליחה לצלי הו' בהו' כעיבו והבי'
כסתבר עלי' שהו' דף עב וכבר וכלי הוא אלא שגמלאכתו לאסור

לכתוש בו הריפות מותר לטלטלו לצורך גופו לקצב עליו בשר
ולאחר שקצב עליו אסור לטלטלו ודוקא בהמה לצל אבל לצור'
גופו ולצורך כקובי מות' ולוי' אפי' לצורך גופו ולצור' מקומו נמי
אסור ולזה הסכים א"א הראש ז"ל תק

אין קוגין בשר בהטבח בפיוסוק דמיס שיאם ליתן לי בסלע
או בשתים אלא מחלק להם שלישיות או רביעיות כפי
החלקים שדרך לחלק בעיר בלא פיוסוק דמיס ומביא שתי נהמות
דיאמר זו כזו ולמחר שמין הגשארית וכפי מה ששוחה כך יפרע לו
אסור לשקול בשר ואפי' ליתנו בכף מאונים לשומרו מן העכברים
אסור אם היא תלויה במקום שרגילין לשקול בה מפני שנראה
בשוקל ואסור לשקול מנה כנגד מנה או במים כגון שנותן מים
בכלי ונותן בו וחתיכה ולפי מה שעולין במים יודע כמה יש
בחתיכה ומותר לשקול בידו שלוקח החתיכה בידו ומשער כמה
יש בה ושכח אומן אפי' זה נמי אסור כתב הרשב"א לכאורה נראה
דכל זה לא איירי אלא בלוקח מן האכח או בשני שותפין שחולקי

ביניהן אבל לשקול בכיתו לידע כמה יבשל מותר ומיהו גבי מ'
מדירת קבא כשנמע דאפילו בביתו נמי אסור אין עושין בית יד
בבשר פ' לנוקבו לתלותו בו ודוקא בסני אבל ביד מות' ולעשות
בו סימן מותר אפי' בסכין מולגין הראש והרגלים ברותחין כדי
להסיר השער ובהבהבין אותן באור אבל אין שופלין אותן כסיד
ולא בהרסית ולא בארבה דביחוי כעיבוד ואי גוזזין אותן כמספרי'
שנראה כעושה לצורך השער מותר למלוח והרבה חתיכו' בחד
אע"פ שא"ו צריך אלא אחת תקא

אין מבקעין עצים כן הקורות שעומדין לבנין אפי' לר' שמעון
ולא מהקורה הנשברה ב"ט לר' יהודה אבל לר' שמעון
מותר אם היא רעועה וקרוב הוא שתשבר ואם אינה רעועה אפי'
ד' שכעון מודי ואם נשברה מערב י"ט מבקעין במנה וכשהו' מבקע
לא יבקע אלא בקופיץ וכעד הקצר שלו אבל לא לצד הרחב שיש
לו שתי פיות אחר קצר ואחד רחב והרחב דומה למלאכת אומן
וכקורדום אפי' כעד הקצר אסור וכן לא בכגל ולא כמגירה וכספ'
המצות אסור גם בקופיץ לפי שאין אנו בקיאי' מהו קופיץ ולא
התיר אלא כסכין ואפי' כיקוע בקופיץ לא שרי' אלא בקורה גדולה
דיא אפשר להסיקה בלא ביקוע אבל עצים של הסקה גדולי קצת
וראויין להסקה בלא ביקוע לא יבקעם כלל כיון שאיפש' להסיקם
בלא ביקוע אבל לשברם כדי יראה מפרישי' שמותר אבל מלשון
א"א הראש ז"ל יראה דאפי' לשברם ביד נמי אסור וטוב להחמיר

אין כביאין עצים אלא מן המכונסין שבקרפיף הסמוך לעיר בתוך
ע' אמה וד' טפחים ואפי' אין לו פותחת או שיש לו פותחת אפילו
בסוף התחום אבל מן השדה אפי' כבונסים או כפוזרין אפילו כן
דקרפיף אין מביאין עלי קנים ועלי גפנים אפי' כנסם מאתמול
השיבי כמפוזרים מפני שהרוח מפזרם אלא אם הניח עליהם כלי
באתמול שלא יפזרם הרוח וכשמלקט בחצר עצים כדי לשרוף
לא יעשה מהם צנור אלא יביא מעט דשרוף ויחזור יביא מעט
דשרוף עצים שנשרו מן האילן ב"ט אין מסיקין בהן ואם נשרו
לתוך התנור יתבאר בדין התנור בע"ה אוד' שהוא עץ שכחתין בו
האש ונשבר ב"ט אין מסיקין בו לר' יהודה מפני שהוא שבר כלי
שקדים ואגוזים שאכלן מערב י"ט מסיקין בקליפתן ואם אכלן ביו'
טוב אין מסיקים בהם לר' יהודה אסור להסיק ב"ט שני של ראש
השנה הלפידים שכבו ב"ט ראשון וכן בכל יום טוב שאח' השבת
אסור להסיק באותן שכבו בשבת אלא אם ירבה עליהם עצים
אחרים ויבטלם כרוב ובלבד שלא יתעבהן עד אחר שיתבטלו

ברוב ובשאר יום טוב מותר תקב
אין מביאין ראש לא כן העצים ולא מן האכנים ולא מן העפ'
וכן המים כגון שנותנין מים בזוכית זכה כנגד השבש
והנותרת נדלק בה ואין עושין פחמין ואין נופחין במפוח מפני
שדומה למלאכת אומן אלא בשפופרת כת' א"א הראש ז"ל בכפוח
קטן של בעל הבית שרי' דלא דמי למלאכת אומן ולא לנפחי' ולא
לצורפי' זהו וכיהו אין להקל מדלא אשכחן היתר אלא בשפופרת
מכלל דכל מפוח אסור כשעושה האש ונותן עליה הקדרה צרי'
לזיור כסידור העצים ובנתינת הקדרה עליהן שלא יחא דומה
לבנין דאמר רב יהודה מדורתא מלמעלה למטה שרי' כבטה ל'
למעלה אסיר וכן פוריא וכן חכיתא פירו' כשעושי' מדורה גדולה
עושין ד' שורות של עצים כעין ד' דופי' התכה ונותנין עליהם
עצים וזכה קאמר שלא יעשה הרפנות תחלה אלא אחר יאחו
העליונים בידו ואחר יעשה הרפנות תחתיהם שלא ידא דרך בנין
מדורה העושה מעצים דקים מותר להסיר מהם כל זמן שלא א

תשרף בין אם מכבה כדי שלא תתעשן הקדרה ודונק כשאפשר
לו להצילה מעשן בלא כבד כגו שיסירנו מאש זה ויתננ על אש
אחר אבל אם אין לו אש אחר ואם לא יכבנה תתעשן הקדרה מ
מותר לכבותה כדי שלא תתעשן הקדרה אסור לכבות את הנר
אפילו אם צריך לכבותו כדי לשמש מטתו ואפילו להטותו כדי ל
להתרחק השמן מן הפתילה אסור דאף זה חשיב כבד ואסור
ליקח פתיל מנר הדולק אפי' ליתנה בנר אחר שהרי מיד בשמוציא
מכבה אותה ומאי נפקא מינה כשידליקנה אחר כך נר של
שעיה שרוצה להדליקו ב"ט וחם עליו שלא ישרף כולו יכול ל
ליחן סביבית דבר המונע מלישרף בענין שיכבה כשיגוי שם דגם
כבד מותר נר שכבה מותר לחתוך ראש הפתילה כדי שיהא
נוח לידלק ולא חשיב תיקון מנא ודונק שרוצה לחזור ולהדליקו
בו כלילה אבל כליל שני של ראש השנה וכן כליל י"ט שלאחר ח
השבת אסור להדליק שידי פתילה שכבו בראשון שכמה שכבה
בראשון הוכנו להדליק בו פעם שנית והוא ליה מכין משבת ל"ט
ואסו' אם לא שהדולק וכבדה מערב שבת נר של בטלה פי' שאינו
צריך לן אסור להדליקו אבל של בית הכנסת לא חשי' של בטלה
ומותר להדליקו וכתב א"א הראש ז"ל בתשובה שמותר להדליקו
ביום הראשון בערב לצורך ליל שני ואפי' ב"ט שני בערב ואין
בוה משום אין י"ט מכין לחול שמיד כהדלקתו יש מצוה לאותו ש
שעה שכל שעה אפי' בינו יש מצוה כהדלקת נרות כבית הכנס'
אין נותנין נר על גבי אילן מערב י"ט דחיישינן שמא יבא ל
להשתמש באילן אין פוחתין הנר פי' נר של חרם בעודו רך
כמו ביצים של יוצר ממעכין אותו ביד לעשו' לו בית קבול אסור
לעשותו ביום טוב משום דמתקן מנא

אין חותכין הפתילה לשנים אבל בפי שתי נרות
שנחזן שתי ראשיה בפי שתי נירות וצרי להדליק שניהן ומדליקה
באמצע מתיד ויף אבל אם אין צרי להדליק שניהם אלא שעושה
כדי לחותכה לשנים לא וא"א הראש ז"ל היתה חובך בה לחזמיר אף
בפי שתי נרות וצריך לשניהם ולא גודלן אותה ולא מהבהבין
פי' להחריכה כדי שתהא נוחה להדליק אבל אם היתה גדולה כבר
אלא שאינה קשה כל צרכה יכול למעכה בידו כדי להקשותה ו
יכול לשרותה בשמן וזוותר להסיר הפחם שבראש הנר כשהוא
דולק ואפי' בכלי אע"פ שנופל לארץ וכבה וה"מכבם ז"ל אוס' בכלי
ולא כהד' לא הראש ז"ל

גוי שהביא דורון לישראל בינו טוב אם יש במינו במחזובר
או שמחזובר צידה אסור לאוכלו בו ביום ואפי' לטלטלו
ולערב אסורין בכדי שיעשו לפ"שי בשני ימים טובים של גלויות
מותר מיד כליל יום טוב שני בכדי שיעשו ומיזו גם אם הובא בית
שני צרי להמתין במוציא יום טוב בכדי שיעשו אבל בשני ימים
שנים של ראש השנה או ביום טוב של אחר השבת או שלפניו
צריך להמתין במוציא יום טוב ושבת כדי שיעשו ופי' כדי שיעשו
כדי התלישה והצידה לכד ואין צריך להמתין כדי הבאה לכאן ו
וקוד' בכדי שיעשו אסורין לכל אף למי שלא הובאו בשבילו ואפי'
אם ספק אם נלקטו היום אם לאו אסורין אכל אם ניכר בהן שלא
נלקטו היום מותרין מיד אם היו בתוך התחום ול"ת אפי' בשני ימי
של גליל אסורין עוד מוצאי יום טוב כדי שיעשו ופי' כדי שיעשו
כדי שיכ"ו להביא ממין זה במקום הקרוב הנמצא ממנו סמוך
לעיר ודונק לאותו שהובא בשבילו אבל לאחרים מותרין מיד
כלילה ואפי' אותו שהובא בשבילו אם הגוי תלשן לערכו ושוב
הביא לו מותרין מיד כלילה וכן דבר הניצוד מאליו או פירות ש

שנשרו מאליון אסורין בו בינו וכלילה מותרין מיד ואם חל י"ט
ביום חמישי וישי והובאו ביום הראשון כת' בעל העיטו' שאסורין
עד מוצאי שבת בכדי שיעשו וכן כתב בה"ג וה"י מפר"ש התירם
כליל שבת בכדי שיעשו ולזה הסכים א"א הראש ז"ל ודבר שאינו
במינו במחזובר ואינו מחזובר צידה אם בא מתוך התחום מותר ל
לכל ואם בא מחוץ לתחום אסור לאוכלו למי שהובאו בשבילו
אכל מותר לטלטלו ואחרים מותרים אף לאוכלו ולערב צריך ל
להמתין מי שהובאו בשבילו כדי שיעשו לרב אלפס וכן כת' בעל
התרומות ול"י אין צריך ולזה הסכים א"א הראש ז"ל ואם הוא ספק
אם בא מחוץ לתחום אם לאו ל"שי מותר ול"ד כדי דגאונים אסור
וכתב הרשב"א שאף לדברי הגאונים אין לאסור אלא בגוי שאין ש
שרדי עמו בעיר דאיב' למיחש שמא מחוץ לתחום הביאם אבל גוי
השרדי עמו בעיר אין לחוש מספק ודבר שאין בגוינו במחזובר ש
שהובא לישראל ב"ט ראשון של ראש השנה מות' בשני אע"פ שקדושת'
אחת הן שאין עליו אסור הבנה ולא דבר התלוי בקדושה שנאמר
קדושה אחת הם אלא בשום קנסא שכא יאמר לו דביא ודין אם

קנסו בראשון וכן משבת ל"ט תקי
מותר לשלוח ב"ט דורון בין כמות של תבשיל הראוי ל
לאכילה או כדמה חיה ועוף בין חיים בין שחוטים
יינות שמנים וסלתות וקטניות וד"ף כתיב אף בתבואה וה"מכבם
ז"ל אוסר ולזה הסכים א"א הראש ז"ל וכששולח לא יעשה שורה
לשלוח בשלישה בני אדם ביחד בשום דאמטא מלתא וג' מיני בנ'
גברי מכע' ולא אפשיט' וה"מכבם ז"ל כתיב משלחן כלים כ
בין תפורין בין שאינן תפורין שאף הם ראויים לישען עליהם ואפי'
אם יש בהם כלאים אם הן קשין שראויין להציע תחתם ובלבד ש
שלא יהא בשרו נוגע בהם ואפי' תפולין משלחן אע"פ שאינן ראויין
במועד ראויין בחול וכל דבר שראוי בחו' משלחן אותו ב"ט תקי

מותר לומר לחנוני ישראל תן לי ביצים או אגוזים או לרועה
הרגיל אצלו תן לי גדי אוטלה ולטבח תן לי כתיף או
י ולבחתו תן לי כבד ולחנוני תן לי הביצים ור' רבתי וכל כיוצא
בזה ובלבד שלא יזכיר לו שם מדה רומ' לו תן לי קב או קביצים
ולא סכום דמים לומר אטול כך וכך ואשלם לך דינר ולא סכום
מנץ לומר כך וכך יש לך בדי' תן לי כך וכך ויהיה לך בדי' כך
וכך והני מילי חנוני ישראל אבל חנוני גוי אסור ליקח ממנו דבר
שבמינו מחזובר שמא נלקט היום ולא דבר מחזובר צידה שמא
גיצודו היום ולא ביצים שמא נולדו היום אבל דבר שאינו במחזובר
אפילו הובא היום חוץ לתחום שרי וכן קבא שנשחן היום שרי
כיון שרובם גדים אדעת' דגוים טחני ליה ומשו' מוקצה ליב' דחשין
במי חזו' לכנס בין השכשכות ולעשות מהן קליות ודיכא כחכ א"א
הראש ז"ל בתשובה לא התירו לקנות ב"ט אלא בדרך שכפר' בנס
הולך אדם אצל חנוני וכו' אבל ישראל שאומר לגוי מערב י' טוב
שתקנה לי יונים למחר לא יפה עשה אבל אם עשה כבר מותר
לאכול ממנו אפי' ביום ובלבד שלא יהו כפריהין ולא יהו אסורין
משום מוקצה אבל אם רגיל בכך אסור לאכול מהן אפי' קנה כבר
דאין זה חשוב דיעבר כיון שרגיל בכך מותר לומר לחבירו מלא
לי כלי זה אפי' הוא מיוחד לכמה ובלבד שלא יזכיר לו שום מדה
לומר תן לי מדה פלוני וה"מכבם ז"ל אוסר בכלי המיוחד לכמה ו
ולא נהי' לא"א הראש ז"ל לא יכרוך אדם שעורים ורחן לפני
בהמתו אבל קחד הוא קב או קביים ונותן לפניו ופי' קידור כ
נוקב נקב בכדי עיצמו וממלא שלא כדרך מו' ד"ף פי' קחד מ
משער לפי' אומר דעתו תקיח

אכל לא כל גופו לרחו כל גופו במים שהוחמו מערב יט כהב ריף
בשם גאון שמות ודי אכר ולזה הסכי אא זל אדם מותר לטבול
ביום טוב פשוטאמו אכל אסור להטביל בליים חדשים או שמאים
לטהרם אין עושין מוגמר פי שמפור מיני כשמים על הגחלי
בין אם מכניח להרחיב בין אם בבוץ לגמר הבית או הכלים אכל אם
עושה כדי ליתן ריח טוב בפירות למתקן לאכילה מותר לא שנא
אם ספורן על גבי חרס או על גבי גחלת של עץ תקיב
אין מבשלין לצורך גוי בייט הילכך אפי' להזמינו אסור שמא
ירבה בטבולו ודווקא להזמינו דכיון שרוצה לכבדו חיישניו שמא
ירבה בשבילו אכל לעבדו ושפחתו בכיתו וכן שליח השלוח לו
מותר להאכילם עמו ולא חיישינן שמא ירבה בשבילם כתב הרם
במזל אב אם בא הגוי מאליו אוכל עמו שכבר הבינוהו ואינו נרא'
דאעפ' שכבר הבינוהו אכתי אכא למיחש שמא ירבה בשבילו אם
הוא חשוב וראוי לכך אלא צריך שיאמר לו אם יספיק לך כמה
שהפגנו לעצמינו כוא ואכול אנשי המלך שמושל על בני העיר
לאפות להם אסור לאפות להם בייט אפי' אם אינן מקפדין אם י
יאכל הישראל ממה שואא'אופה וכה'ג התיר אם אינן מקפדין וכן
כתב הרמבם בני חיל שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם
אם אינן מקפדין שהישראל אוכל ממנו מותר לאפות להם ואינו
כן לפי גידסת המזל שלנו וכשם שאסור לבטל לצורך גוים כך
אסור לבטל לצורך כלבים ודווקא ביטול ואפייה אבל לטלטל
מוזנות וליתן לפניהם מותר אפילו בשבת ואבי העזרי והרז הלוי
כתבו שמות לבטל לצורך כלבים ולא נהיר לאא' הלאש זל תקיב
ביצת שנולדה בשבת וזם טוב אסור ליגע בה וכ'ש' שלא ל
לאיכלה ואפי' ספק נולדה ביום טוב או בחול אסור
ואפי' נתעברה באלף כולן אסורות ואבי העזרי אסור אפי' התבשר
שנעשה בספק ביצה שנולדה ביום טוב וכן כת' הרם מרוטנבורק
ולפי מה שפי' דהא דאמרי דבר שיש לו מתידין לא בטיל דוק
כשהוא בעין אבל טעמו בטל בששים והיה נראה שהתבשר מות
כיון שלא נתכוון לבטלה ומותר לכפות עליה בלי שלא תשכר
זבלבר שלא יגע בה וכיום טוב שני מותרת בשני ימים טובים של
גלויות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה או משבת ליום טוב
של אחריו או ביום טוב של לפני השבת לשבת אסורה בשני ביצה
שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה ויצאה ביום טוב מותרת ו'
דחשיב לידה בשיצא רובה הילכך אפי' בדיק בקינה של תרנגולת
מערב יט סמוך לחשכה ולא מצא בה ביצים ולמחר השכים ומצא
בה ביצים מותרות שתורנגולת אינה יולדת בלילה ובודאי מאתמו'
ילדה אעפ' שבדיק אתמול ולא מצא בה אנו תולין שמא תמול יצא
רובה וחזרה וכו' דאיכא זכר בהרה ואפילו עד ס' בתי ובלבד שלא
יפסי' נדר שאי' בו גשר שאז אי' יולד בלילה אי' ליכ' זכר בהרה
לא שאז יולדת בלילה ואם לא בדיק מערב יט אפי' אי' ליכא זכר כ'
בהויה שדיא דתלינן דמאתמו' הית' שם דאף בלא זכר רובן יולדו'
ביום הילכך מותר ליקח ביצים מן הגוי בליל ראשון של יט דתלינן
מערב יט ילדה וכן בליל שני בשני יט של גלויות אכל לא בליל
שני של ראש השנה דאימו' מאתמול הנה השוח' תרנגולת
ומצא בתכצים גמורות מותרו ואפי' בייט שלאחר השבת אפרוח
שנולד בייט יש מתירין והגאונים אסורין וגם ריף אסור ואם נולד
בשבת כתב אחי ה' יחיאל זל שאסור בייט שלאחריו משום הכנה
דודאי שייך ביה הבג' דבעודו בקליפתו לא היה ראוי לכלל' תקיד
אסור לכבות הרליקה בייט אפי' רואה את ביתו שנשרף אסור
לכבות הבקעת בין אם מכבה מפני שחם עליה שלא ת

אכל יכול ליקח מחטיט טעל שפת הנהר לטוח בו וכלכו שיחורו
לכך מערב יט שיציק אותו ואפר מותר לרשי לגבלו ולטו בו ולרי'
אסור אלא א"כ נתן עליו מים מאתמול ורית פי דאפ' נמי אסור לגבלו
ופי הוא אפר מותר פי להניחו על פי התנו' כדי שיטמו' וזמו' אבל
עפר אסור להניח עליו תקת
מלבנין הרעפים כדי לעלות עליהם שבליוון זה הן
מתחזקין והנה ליה כמתקן מנא ולא שנכרך חזרם
ולא חותכין הנייד לעלות בו עלי' ולא פוצעין הקנה לעלות בו מ'
מלח אבל פוצעין האגוזי במטלית ולא וישינן שמא יקרע. הקט'
מכשירי אוכל נפש שאי אפטר לעשותן מערב יט דחזין יט
כגון גריפת חנור ושפוד שנשכר חודו בייט בענין
שאין ראוי לעלות בו מותר לתקנו אכל אם נתעקס קצת ועדיין
ראוי לעלות בו אסור לתקנו ואפי' אם יכול לתקנו בידו בלא כלי'
ככך שנפגמה בייט מותר להרדה במשחות של עץ או על ח'
חברתה ומודין לעשו' כן אבל כמשחות של אבן אף על פי שכות'
לחדד בה אין מודין לעשות כן אבל להעביר שבנוניתו אף בשל'
אבן מודין לעשות כן ואם נפגמה מערב יום פו' אסור וחייבכם ז' ל'
כתב אפילו על גבי עץ חלכה ואין מודין כן ועל גבי משחות של
אבן אין משוחזין כלל ואא' הלאש זל כתב ככרא הראשונה כ'
נפגמה מערב יט אסור להרדה במשחות ואם לא נפגמה מערב
יט אלא עמדה פי התחילה קצת להתקלקל ואינה חותכת יפה אם
יכול לחתוך בה על ידי חרוק יכול להשודח בייט ופי' רב אלפס א'
אנכ ריחא או דיקולא אבל לא במשחות ובעל העיטור כתב אפי'
במשחות חגי מסתבר אבל אם אינו יכול לחתוך בה אפי' על ידי
חרוק אסור להשודח והנה ליה מתקן מנא תקי
מלילין מלילות ומפרכין קשנית בייט ומנפח מעט מעט ואוכל
אפי' בקנן ותמזוי אבל לא בפנה וכברה
הבורר קשנית או שאר דבר אם יש שורח
בברידת האוכל יותר מפסולת כגון שהאוכל מרובה בורר כדרכו
לחרוק הפסולת ואם שורח יותר בבירידת הפסולת כגון שהאד דק
נוטל האוכל ומניח הפסולת וחתק' כשהאוכל מרובה על הפסולת
בנמתו ומשחות לה באוכל מרובה אפי' הכי יש שורח יותר ב'
בברידת הפסולת כגון שהאד דק בדפריש' אבל אם כמ' הפסולת
מרובה אסור אפי' לשלשלו שהאוכל בטל ברוב המ' לחים ובטני'
שנשתכרו ועדיין מעורבין בקליפין אעפ' שהפסולת מרובה על
האוכל מותרין ולא מיקרי פסולת מרובה כיון דאורחיהו בהבי ו'
הוא כמו שומר לפרי ולא דמי לעצמות וקליפין כיון שנפרדו ל'
לגמדי מן האוכל אין מסננין החרדל במסנתת שלו ואין ממתקין
אותו בגחלת של עץ אבל בשל' מתכת מות' אין תולין המסנתת
בייט לסנן בה שמרם היתה תלויה ועומדת מותר ליתן בה שמרי'
לסנן ומעדים ותולה אותה ליתן בה רמונים ונותן בה שמרים ו'
זבלבר שיתן בה רמונים תחלה אין עושין גבינה בייט ואין גחזין ה'
חרק כמספרים שרגילין לחותכם בהן מן המאובר ומתקנין את
הקנרים והעכביזת אעפ' שמותר לט' יוח' לתקן צרכי סעודה
בייט ממ' מה שאפטר לשנות מדרך חול יעשה הילכך המביא כדי
יין כמקום למקום לא יביאם בסל וקופה לתת לתוכה ד' או הכדים
ביחוד אלא יביאם לפני' כידו אחד אחד או שנים שנים דמוכה ש'
של צורך יט מביאם וכן כל ביצא בזה ישנה מדרך חול אפילו אין
בשינוי קלות המשא ואם אי אפטר לו לשנו' כגון שיזמן הרבה א'
אידחים וצריך למחר ולהביא לפניהם יעשה כדרכו תקיא
מותר לעשו' פנורה להתחמם כנגודה ולחמם מים לרחו' רגליו

מאתמול אבל טכיל בו ביום כגון שלש עיסה מותר להפריש ממנו חלה וכו' אם עשאן בין שוגגין בין מודין בין מוטע' מה שעש' עשוי תק. ה' הלואת

יתנה ליתבע בדין ורב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע יש פוסקי' רב יוסף ורב אלפס פסק כרבה וכן דע' התוספות כת' הרמבם זל' גבאי צדקות גובין מן החצרות ביט' אבל לא יכריחו בדרך שכריוזין בחול' אלא גובין בצנעא ונותנין לתוך היקם ומחלקים לכל שכונה ושכונה בפני עצמה תקכו

מת המוטל לקוברו אם הוא ביו' טוב ראשון יתעסקו בני עממין אפי' מת בו ביום ואפי' אם יכולין להשהותו עה לכח' שלא יסריח וזשי' פי' דלא שרי אלא היכא דאשתדו כגון שמת בשבת שלפני י' וכן כתב בה' ג' דלא שרינן ליה אלא אי הוה מסריח אי משהינן ליה עד למחר וא"א הראש זל' כת' בסברא הראשונה כתב הדין יחיאאל הלוי שישראל יכולין להוליכו דמתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וכן כתב א"א הראש זל' והרמבם אסר דלא שרינן על ידי מתו' אלא בדבר שיש בו צורך וזו' להנא' הגוף ממש הוצאת המת דומה לטלטול אבנים ביט' שני יתעסקו בו ישראל אפי' ביט' שני של ראש השנה ואפי' לא אשתדו ואפילו למיגר ליה אסא ולעשות לו תכריכין ולכנות ארון ולחצוב קבר מותר וה"מ שרוצין לקוברו בו ביום אבל אם אין רוצין לקוברו בו ביום אין עושין לו שום רבר איסור כלאכא ואפי' על ידי גוים אבל טלטול שרי ונר' שהביפה שבגין על הקבר שאין לבנותה ביט' דכיון שנקבר בקבר למה יחלל יט' שלא לצורך אלא יכסו הקבר בכסרים ועפר עד אחר המועד וטוב למעט באיסור דאוריית' בכל כה שיכולו וכן נוהגי' באשכנז שהגוי עושה הארון והתכריכי' וחופ' הקבר וכל מה שהוא איסור דאוריית' אבל לטלטול המת והוצאתו עושין על ידי ישר וז"ת היה מחמיר בדבר שלא לעשות האידנא כלל על ידי ישר וכן כת' ר"ח אבל רב אלפס לא כת' כן ולזה הסכי' א"א הראש זל' כת' וי' שלא יעשו הדבר אלא בצנעא דאפילו בחול המועד תנן וארון עם המת בחצר פי' כשעושין לו הארון עושין אותו אצל המת כדי שידעו הכל שהוא לצרכו ומי אית' בירושלמי לא שנו אלא באדם שאינו מפורס' אבל באדם מפורס' ואפי' בשוק ומטעם זה האידנא שיהודים מועטין דרין במקום אחד וכשיש מת בעיר ידעו כל השכונה הוו כוליהו כמו מפורס' כתב בה' ג' מותר ללנות המת ביט' הראשון בתוך התחום וביט' שני אפי' חוץ לתחום והרמבם היה מסופק אם מותר לחזור למקומו או אם נאמ' שאין לו אלא אלפים ממקומו ואם אותם אלפי' נבלעים בתוך תחומו יחזור למקומו מעשה שמת תינוק ביום ל' ביט' שני ואמר הר"בם כיון שלא היה ודאי יודע שכלו לו וזדשיו אין דינו כשאר מת לחלל עליו יט' מהו יעקב בן ה' יצחק הל' בן אומר כיון ררוב נשי' יולדות ולד של קיימא דינו כשאר מת תקכו

יום טוב שחל להיות בערב שבת לא יבשל בתחלה לצורך שבת בקדרה בפני עצמה דאלו בקדרה אחת יכול לבשל כמו שירצה אבל מבשל הוא ליט' ואם הותיר הותיר לשבת ועל ידי עירו מבשל לכתחלה לצורך שבת ועירוב זה פ"ת שצרי לעשותו כפת ומביני' תבשילו פת לאפות עליו ותבשיל לבשל עליו וזי' פי' דסני בתבשיל לבד וזהו שמשון הזקן כתב ב"ת וכן בה' ג' וכן נהגו וצריך שיהא התבשיל ראוי ללפת בו הפת לאפוקי

דייסא ומיחו כל בני תבשיל צלי שלוק ומכושל ראוי לכך ואפי' ערשים שנשארו בשולי הקדרה ושמןונות שנדבק בסכין גוררו וסומך עליו ובלכד שיחא בו בית שזהו שיטורו בין בתחלתו בין בסופו בין לאחד בין לאלף יש אומרו דווקא שבשלו הערשים מערב יט' וחתך כסכין השכונות מערב יט' דהשתא איכ' יוכחה אבל אם נשארו הערשי' ומשמןונות מג' או ד' ימים קור' אין סומכי' ונראה דשרי בכל ענין דגים קטנים מלוחין אע"פ שאין בשולם בשול לאוסרם משום בישולי גוים אפי' הכי חשיבי בשול לענין עירובי תבשילין להיותן תבשיל' אבל בכלי'יה בלא בישול לא אע"פ שנאכלין מחמת מלחן טעוה על כל אדם לערב על כל בני עירו ונפק מיכ' למי שהוא טרוח' או שכח ולא עירב שיצ' בעירובו של חבירו אבל מי שאיפשר לו לערב ואינו מערב אלא שרוצה לסמו' על עירובו של גדול העיר נקר פושע ואינו יוצ' בו ובשמע'רב על אחרים צרי' שיבנין בדעתו על אותו שרוצה לערב בשבילו ואינו צריך לפרט אלא שכניו בכלל על כל בני העיר ודי' וכל מה שהוא בתחום העיר יוצא בו אבל אתו שהניחו בשבילו אין צריך לדעת בשעת הנחה רק שיודיעוהו לכוזר ביט' קודם שיתחיל לבשל לצורך השבת וצריך לזכות להם על ידי אחר ואינו מוכח להם לא על ידי בנו ובתו הקטנים ועברו ושפחתו הכנענים אלא על ידי בנו ובתו הגדולים ועברו ושפחתו העברים וקטן שאינו סמוך על שלחן אביו חשוב הגדול ואשתו פסק רב אלפס וזי' שמזכה להם על ידי וא"א הראש זל' כתב שאינו מזכה על ידי וכן כתב בעל העיטור כיצד הוא עושה לוקח העירוב בידו ונותנו לבי שיש לו זכות בשביל מי שמערב על ידו ואומר לו זכח' בע רוב זה בשביל פלו' ונטולו הזוכה זכברך על מצות עירוב ואומ' כד' יהא שרי לן לאפיי' ולבשולי' ולאטמוני' ולאדלוקי' שרגא ולמיעכד כל צרכנא מי' ט' לשבת ולכל בני העיר הזאת או למי שירצה לפרט ואע"פ שהניחו עירו' כת' א"א זל' שאינו יכו' לבשל מי' ט' הראש' לטב' וכן כתב בעל העיטור ויכול להניח העירוב על דעת להיות סומך עליו כל זמן שהוא קיים אפי' ליום טוב אחר נאכל או נאכד קודם שבשל לשבת אינו יכול לבשל עליו אפי' באותו יום ט' ב נשאר מ' ממנו כל שהוא סומך עליו ולאחר שהבין צרכי שבת יכו' לאוכלו ביד' התחיל בעיסתו ונאכל העירוב אמר אביו גובר וא"א ה' הראש זל' כתב איכא לאיסתפוקי' במילתיה דאביו אי בני' למימר גומר עיסה זו שהתח' בה וטוב לא יבשל ולא יטבין וכן אם התחיל לבשל תבשיל אחד יגברנו לבד או שכא כיון שהתחיל להתעסק באחר מצרכי שבת בעוד ה' ירוכ קיים גיב' כל צרכי שבת והלשו' טשמע' כן דקאמר גומר דמשמע' כל צרכי שבת דאי אעיסה לחו' קאי הוה ליה למימר גומרה והדבר שקול עד יכא יורה צדק מי שלא עירב אסור להדליק נר של שבת וכשם שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים אפי' בביתם שאין העולם יודעין שהוא ל' לאחרים וגם אחרים אסרין לבשל לו ואין לו תקנה אלא שיקנה קבחו ותבשילו לאחרים והם אופין ומבשלים ונותנין לו ד' לוחם הם מבשלין ונותנין לו אחר כך ואפילו בביתו יכולין לבשל דאח' שנתנו להם בכתנה קנו אותו ובעל העיטור כתב מסתברא אחרי' שלא הניחו עירוב אופין ומבשלין למי שהניחו דשלוחו של אדם כמותו ולא נהיר' דבהדי' גרסי' אינו אופה לאחר' ואם עכר בכיוד ובשל מותר לאוכלו אבל אם הערים לבשל שתי קדרו' לצור' היום

כל הוצאה שיש בה קצת צורך אפי' אינה לצורכו אלא ל
לצורך מצוה כגון קטן למולו וספר תורה לקרות בו ו
ה' הלב לצאת בו מותר ובשם שמונת להוציא כך מותר להחזיר
וכן אם צריך לילך לבית הכנסת או לשלל לשמחת יט ואינו יכול
להניח קטן בבית יחידיו יכול לה' ציאו עמו וכן מפתח שסגר בו ה
האובלן שידא להניחו בבית יכול להוליכו עמו וכתב רבי שמואל
דוקא להוליכו בידו אבל ברצועה כדרך חול לא ואין נראה לחלק
דלא מיחזי כל כך עובד דחול מה שהוא תלוי ברצועה וכן כל צ
צרכי תכשיטי יכול להוציא כדי להתקשט בו ביזם טוב אבל דבר
שאין בו צורך אבילה ולא צורך תכשיט כגון מפתח שסוגר בו ה
הכלים והוציא בו שאין בו צורך כלל אסור להוציא ב"ט וכל דבר
שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ב"ט לקח עץ שאינו מיוחד
לשפוד וצלה בו בשר אסור לטלטלו אחר כך שאינו כלי אלא ש
שומטו ומניחו בקרן זית כדי שלא יתקן בו אפי' אי' עליו בשר כלל
מותר לטלטל הסולם משובך לשוכך אפי' ברשות הרבים
והגי מילי סולם קטן כגון של שוכך אבל גדול כגון של עליה א
אסור לטלטלו ואפילו בבית מותר להוציא גרף של רעי לאשפה
ואסור להחזירו אלא אם כן יתן לתוכי מים ואפי' רעי בלא ורף מותר
להוציא אע"פ שאסור להביא לפניו דבר שעתיד לימאם כדי ל
להוציאה לכשימאם מותר לקבוע ישיבתו אצלו כדי להוציאו ל
לכשימאם
בזמנה שהיתה מסוכבת מערב יט ומתח
ב"ט מותר לטלטלה אפי' לר' יהודה חיתה בראיה ומת' אפילו לר'
שמעון אסורה חיתה וחלה קצת פלוגתא דר' יהודה ור' שמעון מ
מתחילין בעדימא דחבן שחזא מוכן שעומד להסקה אבל לא בעצי'
שהן מוקצין חזא אצבא לאוקומי בר' שמעון וסיפא בארזי ואשוחי ד
דמתי בה ר' שמעון כיון שעומדין לבנין הי מוקצה מחמת חסרו'
כיס ואיכ' נמי לאוקומי בר' יהודה ובבל מיני עצים ורישא איירי ב
בתבנא סריא דאית ביה קוצי ואינה ראויה אלא להסקה וזה הלוי
בשינוי דעת הפוסקים בעני מוקצה העושה
סוכה בעצרת לצל אסור ליטול ממנה עצים ב"ט אפי' חיתה ר
דעושה ונפלה ור' שמעון מתי ברצועה ונפלה ואם לאחר שתקנה
בדפנותיה ובסוכה סמך לה עוד חבילות ולא חברים שמה או ש
שורק עוד יותר על הכך מותר ליטלו לכו"ל עלמא ואם התנה
ליטול ממנה ב"ט ונפלה מותר אף לתק' אפי' מעיקר סוכה אבל
בסוכת חזק לא מהני תנאה בית שאינו שוח בטיט אלא לבני'
מסודרים זה על זה ותנא מלא פידו ונפחת ב"ט מותר ליקח מהם
במק' הפחת ולא אסרית' מוקצין הן כיון שאין בפחיתתו אלא איסור'
דרבנן לא אסח דעתיה מיניה אבל אם היה בנין גמור אפילו
ר' שמעון מודה שאסור ליטול ממקום הפחת תקיט
חגירות נאמנ' כחוברין בקרקע אלא בעין מגד' של עץ וסוג'
אותו בדלת וכשרוצה לפותחו מסלק הדלת ונותנו
לפני החנות ומסודר עליה צרורות רובלן למוכרן מותר לסלקו ו
להחזרו אבל אם יש לו כיוצא בזה בבית מותר לסלקו ואסור ל
להחזירו והא דשרי בחגי' דוקא כשיש לו ציד באמצע פי' באמצע
הרופן יש ציד ויש לדלת שם בליטה כנגדו שתחבין אותו בעיד
ואינו נראה כל כך כבונה אבל יש לו ציד למעלה ולמטה אפילו
בחצמות אסור ואם אין לו ציד כלל אפי' בבית נמי מותר חותמות
שכבלים כגון שידח תבה ומגדל שהבסי קשוד בחן כחבל יכול ל
להתירו או לחתכם בסכין או להתיר קליעתו וכתב א"א הראש ז"ל
דוקא כגון קשידת חבל וכיוצא בו אבל פותחת של עץ או של מ
מתנת אסור להפקע ולטבר דבבלי נמי שייך כגון וסתירה גמור'

ובספר המצות קטן כתב ובשבידת פותחת של כלים כחלקו בו ה
אליעזר ממין מתיר וזה שמעון אסר ומיחו על ידי גוי יש להקל
ע"כ ושל קרקע כגון דלת של כוד שקשור בו כאבל יכול להתירו
דלאו של קיימא הוא שהרי עומד להתיר אבל לא מפקיע וחותר
משו דחוי סותר אכלי ברבמא אין בחן משום תיקון כלי הלכך
מותר לקטום קש או תבן לחצות בו שינוי אפי' בסכין אבל קיסס
שאינו אכלי ברבמא אפי' ליטלו בלא קשימה ולחצות בו שינוי אסור
מותר לטלטל עצי בשמים כדי להריח בהן וקושמין ומוללין ל
להריח בהן אפי' אם הן קשין קמטים שעושין הנשים בבתי ז
זרועות יתן ובבתי שוקיהן אסור לעשותן משו תיקון מנא תקב
גמליאל אומר מותר לכבד ב"ט בין המשות כמקום ש
שאכלו משו' פידורין אבל כשאר הבית אסור ובשב'
אפי' בין המשות אסור ורכנן פליגי עליה ואוסרין הכל והלבנת ב
בתייהו ומיחו ור' ור' פסקו דאפילו בשבת מותר לכבד בכל מ
מקום כמו שמותר לרבץ והמספות אוסרין לכבד ולזה הסכים
א"א הראש ז"ל תקבא
בי שיש לה' פידות בראש הגג וראה מטר שכא יכול לטלטלן
למט' דרך ארובה שנגג שידריו למט' כחבל אבל לא ישרת
להוריד לא בסולם ולא כמדדנה ולא כחלונות שבמעקה אפילו
להפילם דרך שם ולא ישישם פגג לגג ואפי' להורידם בארובה
לא התירו אלא ד' אד' הקופות אבל שפילא וכשבת אסור מותר
לכסות פירות או כדי יין או לכבס מפני הדלף שלא ירד עלהם
לדשי דווקא ביום שו' ולד' גל אפי' בשבת נותנין כלי תחת הדלף
אף על פי שאינו ראוי לשתיה נאפילו בשבת ואם נתמלא כולו
שזכנו וחזרונותנו תקבא
אין הסומא יוצא במקלו ולא היתעו בתרמילו ואי' יוצא
בכבא אחד אנשים ואחד הנשים פי' שיזשב בכבס
ונשואין אותו בו ואם רבים צריכין לו ואינו יכול לילך שם בענין
אחר מותר וכלבד שלא יכתף פי' שלא ישים כל אחד ידו על כתף
חבירו וזכסא על זרועותיהם ואי' איכא בעתות שידא לילך בלא
כיתוף מותר אף על ידי כיתוף מי שנכחצו גידי שוקיו יכול לילך
במקל אין פרה יוצאה ברצועה שבין קרניה ואין מנהיגין אותה ב
במקל תקבא
מקדדין הבדמה ב"ט אע"פ ששינוי המגדרת קמנות ועושת
חבורה שרי כיון שאינו מכין לכך וכל שכן קרצו'
ששיניה גדולות ואינו עושה חבורה ופי' רבי יצח' שמגדרות שלהן
היו בענין שאין השער נתלש אבל שלנו שבדאי השער נתלש ח
היה פסיק רישיה וחבל אסור אין מילדין הבדמה ב"ט אבל מ
מסעדין אות' שאחזו בולד כדי שלא יפול לארץ נופח לו בחושבו
ונותן לו דוד לתו פיד' ברבמא שהורה שרוקה ולדה מותר לזלף
מן שלייתה עליה וליתן מלא אגרוף מלח כדחמה כדי שתרחם ע
עליה ואסור לעשו' כן לטמאה תקבד
אין עולין על נבי אילן ב"ט ולא רוכבין על גבי ברבמא ו
נלא ששין על פני המים ולא מספקן להכות כף ע
על הדרך ולא מספחין להכות כף על כף לא בחמתו ולא דרך ש
שכחה ולא מרקדי' ולא דנין לרית חיכא דאיכא דעדיף מיניה אבל
או ליכא דעדיף מיניה שרי ולדשי' אסור ככל ענין ולזה הסכי' א"א
הראש ז"ל ולא מקדשין לרית דוקא כשיש לו אשה ובנים ולדשי'
אסור בכל ענין ולזה הסכים א"א הראש ז"ל ולא מייבמין ולא מ
מגר' ין ולא חולצין ולא מקדשין ולא מחרימין ולא מפרישין ת
תרומות ומעשרות אפילו ליתנם לכהן בו ביזם דווקא דטביל מ

לו שלא ילך והוא אבד פי אפי' לטייל דאכרינ' לא יגלח דווקא בארץ
 ישראל לחוצה לארץ אבל הכל בחוצה לארץ או בארץ אפי' הלך
 לטייל יגלח קטן מותר לגלח בחיל המועד לא שנה נולד במועד
 ולא שנה קודם לכן אבל שחל ז' שלו בשבת ערב הרגל מותר שלא
 היה יכול לגלח קודם וכל אדם מותר לגלח מה שעל שפת פיו
 אפי' אינו מעכב עליו ומה שאצל השפה מכאן ומכאן אם מעכב
 עליו מגלח וי' לאו לא יגלח והוא אבד כת' שאפי' מה שעל השפה
 לא יגלח אלא א"כ מעכב עליו ולא נחידא לא"א הראש' ול' תקל"ב
מותר ליטול צפרנים לא שנה יד לא שנה רגל ופי' הר'
 יהודה דווקא ככין אבל לא במספרים והרב' ר' ברוך
 בוסוף לאסור אפי' בסכין ורב אלפס התירו אפי' במספרים ולזה
 הסכים א"א הראש' ז"ל כל רפואה מותרת בחיל המועד . תקל"ג
מותר לטחון קמח לצורך המועד ואפי' כיון מלאכתו במועד
 ולקוף עצים מן המחזקר ולהטיל שבר ב' של תמרים
 בין של שעורים לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם
 עשה לצורך המועד והותר מותר ואם יש לו שבר ישן ומערים
 לעשותו חרש שאיכר שחפץ יותר בחדש בת' ה"כסם זל דמותר
 ז"א הראש' זל לא הביא זה בפסקתו ונר' שדעתו לאסור דפלונתא
 דתנאי היא מותר לעקור פשתן מפני שראוי לכסות בו את
 האוכלים ולעקור כשות שראוי להטיל בו שבר לצורך המועד
 ולעקור שובשמי' שהיבשים שבו ראוי לאכול מיד פירות
 שנתבשלו קצת ונאכלין על ידי הדחק מותר ללוקטן כדי לאוכלן
 ואם לקטן לאוכלים והותר וחושש שמא יתלעו אם לא יכבשם
 להוציא לחה שבהם יכול לכבשם אבל אסור ללוקטן תחלה כדי
 לכבשם וכן מותר לצוד דגים לאכלם ולכבושם אם הותר מהם
 אבל אסור לצודן או לקנותן כדי לכבשן אלא א"כ יהו ראויין לאכו
 מהם במועד וכיהו אפי' אינן ראויין אלא על ידי הדחק מותר וכן
 כל דבר אסור לכבשו אלא אם כן יהו ראוי לאכול מכמו במועד
 אבל אם הוא דבר שאינו נמצא אחר המועד מותר לקנותו ולכבשו
 צידי חיה ועוף צדין ביצינעא לצורך המועד וכן בותשי חטין
 לעשות דייסא ושוחני פולים לעשות גרוכות נעשין ביצינעא
לצורך המועד . תקל"ד

אין מכבסין במועד והטעם כמו גילוח ואילו שבכבסין הבא
 ממדינת הים ומבית השכיה ומבית האסורין ומבדיה
 שהתירו לו חכמי' שמנודה אסור במבכסות ופי' שגור שלא לכבס
 ונשאל בגלגל והתירו לו שכל אילו לא היה להם פנאי לכבס כרפי
 לע' גבי תגלחת ומשפחות ודדים שאפי' אם ככסן קודם הרגל
 חוזר ומתלכלכין ומשפחות הספרי' שנותנין עליהן כשמתפרין
 ואית דגרסי הספרים ומשפחות הספגנין שמתפנין בהן כשיוציאו'
 מבית המרחץ ובגדי קטנים וכל בלי פשתן מותרין לכבסן וכתב
 א"א הראש' זל ולא נהגו כן ואין להתירן ומי שאין לו אלא חלו' אחד
 אפילו אינו של פשתן מותר לכבסו שהוא מתלכלך מיד אף אם
 כבסו קודם לכן ובספר המצות קטן אסור אלא אם אזורו מוכח
 עליו וה' פרץ הוסיף לאסור בכל חלוקים שלנו שאין לנו אזור
 מוכח עליו וכל שכן מי שאין לו אלא מפה אחת או סדין אחד
 שאין לו לכבסו דליכ' והכוח כלל וא"א הראש' זל הביא מ"מ דר'
 יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד וכו' ולא הביא הה' דאזורו מוכח
 עליו מי שיש לו כלים בבית תאומן והן לצורך המועד יכו' להביאם
 לביתו ואם אינן לצורך המועד לא יביאם ואם אין לאומן מה לאכול
 נתן לו שכרו ומכחו אצלו ואם אינו מאמינו נוטלו כמנו ומגדון

בבית הסמוך לו ואם ירא שמה יגבבו משם מפני משם לבקום
 הראשון ובשבת
אין מפנין מחצר לחצר לא לפנות דירתו ולא לפנות בליו
 שאינן לצורך המועד אבל באותו חצר מותר בכי לבית
 ואם אין הבתים פתוחין לחצר אלא למכו' יא' שמותר מבית לבית
 הסמוך לו מכאן ואילך אסור והא דאין מפנין מחצר לחצר דווקא
 כששניה' שלו או של אדם אחר אבל מאדם אחר לתוך שלו מותר
 גרסי' בירושלמי אין מפנין מדיד' נאה לנאה ולא מבעור' לבעור'
 וה"מ כששתיהן שלו או של אדם אחר אבל מאדם אחר לתוך שלו
 אפי' מנאה לבעורה מותר והכל שבחצר אסור להוציא אלא
 יסלקנו לצדדי' ואם נתרבה עד שנעשו החיצ' כרפת מותר להוציא
בין שצריך לרכוב לצורך המועד ולא נסה ללכת
 בגלגל יכול ליטול צפרני הסוס ולתקן ברזלית
 והאוכף והרסן וכל צרכי הרביבה ובלבד שלא יכין כלאכתו כ'
 במועד מותר להקד' דם לכהמה ואין מונע' ממנה כל רפואה ואין
 מרביעין אותה אין מושיבין תרנגולת על חבצים לגדל אפרוחים
 הישיב עליהם קודם המועד וכרחה מעליהם יכול להחזירה וה"מ
 תוך ג' ימים לבריחתה שאין טורח בחזרתה וישבה עליהם ג' ימים
 קודם שברחה שגבר נפסדו חבצים אבל לא ישבה עליהם ג' ימים
 או אפי' ישבה עליהם ג' ימים ויש שברחה מעליהם אין מ'
 בחזרתה אותה וזהו לרב אלפס דמלאכת חול המועד מדאורייתא
 אבל לר"ת שהוא מדרבנן אפי' לא ישבה עליהם ג' ימים אם הוא
 תוך ג' ימים לבריחתה מחזרתה אותה . תקל"ו

דבר האבד מותר לעשותו בחול המועד בלא שיכיר הלכך
 בית השלחין עדין טהור שצריך להשקות תמיד שאם
 לא כן תפסד מותר להשקותה ודוקא שהתחיל קודם המועד שאז
 נפסדת אם לא יאשקנה יותר אבל אם לא השקה קודם לכן אסור
 להשקותה ואם היא שדה לחה היא כאלו התחיל להשקותה קודם
 אבל שדה הבעל שהיא טהור שאין צריך להשקותה שדי לה כמט'
 השמים ואין משקק אותה אלא להשביחה אסור להשקותה ואפי'
 בבית השלחין לא התירו אלא הכא דליכא טהורא יתרא כגון מן
 המעין לא שנה ישן או חדש ולא חיישינ' ביה שהיא חדש שמה
 יתקלקל אבל מים מבונסין ונקיין כגומא וצריך לדלות מה רש'בו
 טורח או ממי גשמים מקובצים אסור להשקות מן אפי' ב' ערוגות
 זו למעלה מן זו דולין כדחתתונן להשקות העליזנה ואפי' אחת
 חציה גבה וחציה נמוכה אין דולין מהמקום הגבוה להשקות זה
 הגבוה יאורות מים הבושטין מהאגמים אם אינן פוסקין שבקלחי'
 תמיד מותר להשקות מהם ואם הן פוסקין אסורי' חריצין שהמים
 באין דרך שם מהנהר לשדה אסור להשקותה מהן אע"פ שנבלאו
 קודם י"ט לפי שהן פוסקין ואם אמת הכים עוברת ביניהם שאז אינן
 פוסקין מותר אפי' אם אין רוב השדה ראויה להשקות כן האמה בית
 השלחין שיש בה מעין שבימינו נוטפי' במנה לטרה אחר ומתקבצי
 שם ונעשין בריבה כל אמן שמנטפי' ולא פסק מע' ראשון יכולין
 להשקות מבנה שדה אחרת מהבריבה שנתקבצה בו אבל אם פ'
 פסק מעין הראשון או אפי' לא פסק ואינה מנטפת יותר אסור
 ירקנות שרוצה לאוכלן במועד יכול לדלות מים ולהשקותן כדי
 שיגדלו ויחזו ראוי למועד אבל אם אינו רוצה לאוכלן ועוש' כדי
 להשכיחן אסור שדה הבעל שיש בה אילנות יכול להמשיך
 המים בתחת אילן זה לתחת אילן זה ובלבד שלא יב

הותיר אחת לצורך מחר אסור לאוכלה ואם אין אחרים שערבו שיוכל להקנות להם התירו לו חכמים משום כדי חייו משו כבוד שבת לעשות דבר מועט ואפי' הוא בעצמו כגון לאפות כבר אחד ולבשל קדרה אחת ולהדליק נר אחד וכתב הר"ם מאיר מרוטנבורק שיכול לחפש בחדר שום חפץ בנר אפי' מבקעו יום ולהביחו דולק עד הלילה ואם נזכר ביתם הראשון של י"ט יכול לערב בתנאי ש שיתנה ויאמר אם היום קדש איני צריך לערב ואם היום חול ולמח' קדש בעירוב זה יהא שרי לן לאפני ולבשולי וכו' למחר אין צריך לומר כלום שאם קדוש הוא דרי כבר עירב מאתמול ואם הוא חול אין צריך עירוב וכתב הר"ם אפרים דווקא דלית ליה מידי דבשיל מאתמול אבל אי אית ליה מידי דבשיל מאתמול לא מהני תנאה ונר' שאין צריך וכן כתב בעל העיטור ודווקא בב' ימים טובים של גלויות יכו להנחם על תנאי אבל ימים טובים של זה לא תקבחו אין צריך עירובי תצרו ושתופי מבואות אבל עירובי תחומין צרי' כמו שבת וכל הלכות תחומין כתבתי בהלכות שבת י"ט

שחל להיות בערב שבת אי מערבין לא עירובי חצירות ולא עירובי תחומין אבל אם נזכר ביום הראשון בשני ימים טובים של גלויות יכול לערב עירובי חצרות בתנאי שיאמר ביום הראשון אם זה היום חול בעירוב זה יהא מותר לטלטל בחדר לבתים ומבתים לחצר ואם היום קדש אין בדברי כלום ולמחר יאמר אם היום קדוש כבר ערבנו מאתמול ואם חול בעירוב זה נהא מותרין אבל עירובי תח' בין אין מניח' אותו ב"ש בתנאי כת' הר"ם במזל' דווקא בזמן שבד' מקדשין על פי הראייה וכני גלויות עושי' שני ימי' מספק אבל הארנא שבני ארץ ישראל סומכין על פי החשבון ואי' אנו עושין שני ימים מספק אלא משו' כבודג וכרשלחו מתם הזוהרו בהני ימים טובי' של גלויות משו' מנהג אבותיכם אע"ג דבב' ארץ בקבעו דירחא לפיכך אין מערבי' בתנאי בזמן הזה לא עירובי חצרות ולא עירובי תחומין ולא שיתופי מבואות וא"א הראש זל לא כתב בן , תקב' ט' וי' לחלק אותו חציו לבית המדרש וחצו לאכילה ושתיה ואע"פ שצריך כל אדם לצמצם יצאותיו אל

יצמצם בהוצאות י"ט וצריך לכבדו ולענגו כדרך שמענג ומבבד השבת ובהלכות שבת כתבתי ויש אומ' שצריך לעשות בו שלש סעודות וכן כתב הר"ם כמזל' וא"א הראש זל לא נתג' כן כתב הר"ם בבבול' חייב אדם להיות שמח ושוכ' לב במועד הוא ואשתו וכניו וכל הנלדים אלית' כל אחד בראו' לו כיצד הקטנים בותן להם קלויות ואגוזים ומגדניות והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי' ממונו והאבשים אוכלין בשר ושותין יין וכשהוא איב' ושותה חיי' להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים אבל מי שנועל דלתו בית ואוכל ושותה עם בניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו כצוה אלא שמחת כריסו ועל אילו נאמר ונחייבם ב' כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו בי לחמם לנפשם הוא אע"ג שהאכילה והשתיה במועד מצות עשה היא לא יהא אוכל ושותה כל היום אלא כך היא המדה כל העם משכימין לבתי כנסיו ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרי' לבתיהם ואוכלים וחולכין לבתי מדרשות ושונין עד חצו היום ומתפללין תפלת המנח' וחוזרי' לבתיהם לשתות שאר היום עד הלילה כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל' לא ימשוך בבשר ויין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר כל המוסקי' כזה מריבה בשמחת כצוה לפי שאין השחוק וקלות ראש הרבה שמחה אלא הוללות וסכלו' ולא נצט' ינו על זה הללות והסכלות אלא על שמחה שיש בה עבודת הוצר חייבין בד' להעמיד שוטרים ברגלים שיהו שוטרי' ומחפשי'

בגנות ופרדסים ועל הנהרות שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשי' ונשי' ויבואו לידי עכירה וכן יזהירו בדבר זה לכל העם שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם בשמח' ולא ימשכו ביי' שמא יבואו לידי עכירה מדת החסידים אשר השם לנגדם תמיד וככל דרכיה ידעוהו בעת שמחתם או יותר ויותר מכרכין ומשבחין להקב'ה אשר שמחם ויאמר האדם בלבובעת שמחתו והנאתו אם כך היא שמחת העולם הוה אשר הוא הכל כי יש אחריה תונה וצער אך מה תהיה שמחת העולם הבא התמידית שאין אחריה תונה ויתפלל להקב'ה שיטה לבו לעבדו ולעשות רצונו בלב שלם ושישמחנו בשמחת העולם ויזכנו לחיי העולם הבא ליאור באור תקל' פני מלך חיים

הלכות חול של מועד

חול המועד שהן הימים שבין ראשון של פסח לשביעי ושבין ראשון של חג לשביעי מותרין בכל מלאכה מן התורה אלא שחכמים אסרום בכקצת מלאכות אע"ג דילפי' להו מקראי טובא אסמכתות בעלמא נינהו אבל עיקרן אינו אלא מדרבנן והלכך התירו דבר האבד פי' שהיה אבד אם לא יעשנו והתירו כל צרכי רכים ואפי' צרכי יחיד אם אינו מעשה אומן והתירו כל צרכי המועד ואפי' בדברי האסורים התירו בשבי הפועל אם אין לו מה יאכל והנני מסדר אות' חזלה אבאר דברים שבגופו ואחר כך דברי הצריכין לו בעניני האכילה ואח"כ הצריכין לו לשאר תשמיטין ודבר האבד בעיין קרקע ודבר האבד בתל' ומשא ומתן וכנין ומלאכת הדיוש וצרכי רבי' וכתוב בניסת נשים ותכשיטיה הספר וקריעה וקבורת המת והנראה ודיני אבלות הרגל וחול המועד תקל'

אין מגלחין במוע' והטעם שלא יכנס למועד כשהו מנוול פי' שאם היה יכול לגלח במועד לא היה חושש לגלח ערב המועד ונכבא נכנס למועד מנוול ומעזה על כל אר' לגלח קודם המועד לכבוד המועד וכיון שהוא אסור לגלח במועד יהא זהיר לגלח קודם המועד וזה פי' כיון שזהו הטעם א"כ גלח קודם המועד מותר לגלח במועד וקשה מאד להתיר וגם אינו נראה כן מתוך הגמרא דאם איתא הוה ליה לפשרה בהרי הנך דתנן ואלו מגלחין כי היכי דקאמר גבי כבוס כל מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד משום דאפי' אם כבסו קודם המוע' הוא חוזר ומתלכלך הבא נמי הוה לי' לפרושי דיתרא דאם גלח קודם המוע' ועו' מי יודע אם גלח קודם המוע' דכי האי גוונא קאב' כגמר' על הא דבעי מי שאבדה לו אבדה בערב המועד אסמכתא לגלח במועד מפני שהיה אנוס שלא היה לו פנאי לגלח קודם המועד וקאב' מי יודע שהיה אנוס הילכ' נר' שאין להתיר אלא לאותם שכפ' בהדיא ואלו מגלחין מ' שיצא מבית השביה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד ומי שיצא מבית האסורין ואפי' היה חבו' ביד ישראל שהיו מניחין לו לגלח א"ה כיון שהיה חבו' היה בעצרו ולא היה יכו' לגלח וכן המבדחה שלא היה יכו' לגלח קודם שהרי הוא אסור בתנולחת וכגון שהתירו לו קודם הרגל וחל' יום ל' כרגל שלא היה יכו' לגלח קודם שאין נדחי פחות מל' יום אבל אם נשאר בנידור שלא בקש שיתירו לו וכרגל בקש והתירו לו לאו אנוס הוא ואינו יכו' לגלח וכן מי שנדר שלא לגלח וכשאל על נדרו כרגל וכגון שלא מצ' מי שמתיר לו קודם הרגל אבל אם מצא ולא נשאל לא חב' במדינת הים שלא היה יכול לגלח קודם וכגון שהלך להרויח מוונותיו או להתעש' אבל אם לא הלך אלא לטייל לא יגלח דלאו אנו' הו' דאיפשר

ללוות בכיתי שאם לא ילוה להם ילכו ללוות במקור אחו' ודיגילום
לכא אצלם ואיכא פסידא תקמ' **בנין**
אפי' כל שוה אסור ואם נפרץ גדר שדהו מקדוהו בהוצא
ודפנא או צר בערור ואינו שח בטיט ושל חצרו בונה
כדרכו אבל אסור לסותרו כדי לחזו ולבנותו ואם הוא מסוכן ונוטה
ליפול מותר לסותרו ולחזור ולבנותו מותר לישול גבשושית
שכבית ומותר לעשות מעקה לגג ומרפסת מעשה הדיוט כגון
בהוצא ודפנא או צר בערור ואינו שח בטיט סדקין שבנג שהמים
יוודין דרך שם מותר לסותמן ביד ובלבד שלא יעשה מעש' אומן
במחצלים שהוא כלי האומנות ציד הדלת והמפתח והענב והקור'
שנשכרו אפי' מערב יטי יכול לתקנם בחול המועד לא שנה הן של
עץ או של ברזל ובלבד שלא יכרין מלאכתו במעו מותר לבנות
ארוות סוסים פ' אכוס שיאכלו בהם מעשה הדיוט ולבנו ספסל
קטן או אצטבא לצורך המועד כת' הרף יש מפרשים אצטבא בנין
שעושין מאבנים או מטש ולא נהירא דזה היה בנין גמור אלא כל
אצטבא בעין ספסל שלנו נסר שמחברים לו רגלים וכן ארוות
דשרי לאו בנין גמור אלא להושיב האכוס של בהמה למקומו ואם
הראש זל כת' בסת' וכו' שדעתו להתיר אפי' של בנין תנור טראוי
להתייבש בענין שיהיה ראוי לאפו בו במועד מותר לעשותו ואם
לאו אסור לעשותו והעשוי כבר מותר לעשות לו בית מושב ל'
להעמידו עליו ומותר לעשות בית מושב לריחים להעמידם עליו
ולנקר אותם כשהם חלקים ביותר בין אם היא חדשה או ישנה
ולתקן אמת המים שטוחנין על ידה וליטול צפורני החמור ה'
המגלגל הריחים אבל אסור לתקן הגקב שבאמצ' האבן המתגלגל
שהוא מעשה אומן תקמ'
מותר לעשות מצודות דגים מערבה שהוא מעשה הדיוט
אבל לא הארוגין מחוטין שהוא מעשה אומן מסדגין
הגטות פי' לארוג אותה שתי וערב כחבלים שהיו בה כבר אלא
שלא היו סדורין והוא מסדרן אבל לא יפסיל החבלים בתחלה
ומלשון ושי יראה שמותר להפסיל לה החבלים לתחלה רק
שלא יעשה החבלים מחדש וכל זה בצריך לה במועד כסכוסר
קרבי מותר פי' שממעכין בגדי פשתן בידים אחר הבכוס כדי ל'
ללבן ולדבבן ואסור לעשות הקמטים שבבתי הדגים והשוקים
ואסור לתקן מלבושיו ומבעליו הקרועין ולא אמרי' דתי דב' האבד
שהרי יתקלקלו אם לא יתקנם דלא מיקרי דבר האבד א'
אלא כשעיקר הדבר נפסד כמו מי שהפך זיתיו וכו' אבל כשכיל
מעט תוספת קלקיל לא מקרי דבר האבד וילכך אסור גם כן לומר
לגוי לתקנו לו דכל מה שאסור לעשות אסור לומר לגוי לעשותו
ההדיוט שאינו יודע להוציא מלא נחט כאחד שכן דרך האומן ת'
תוחב הרבה תחביות במחט מלא ארכו ואחר כך מושכו ומי שאינו
יודע לעשות כן וגם אינו יודע לכונן אימרא בשפת החלוק שדרך
לתפור בגד על השפה שלא יקרע והדיוט אינו יודע לכונן בה ש'
שתהיה שוה אלא פעמים מרחיב ופעמים מקצר ומי שאינו יודע
שום אחד מאלו יכול לתפור כדרכו לצורך המועד ואם יודע אחד
מאלו לא יתפור אלא דרך שינוי שיפסיע פסיעו גסות וגם יתחוב
אחת למעלה ואחת למטה בשיני כלב תקמ'
אפילו מלאכות המותרות אינן מותרות אלא לעשותן לעצמו
או לאחרים בחנם אבל אסור לעשותן בשכר ומי אם
אינו נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכרו מותר וכל מלאכה
מותר ע' פועל שאין לו מה יאכל כדי שישתכר הרויח תקמ'
כל מלאכה או דבר שאסור לעשותו אסור לומר לגוי לעשותו
ואפילו דבר שמותר לעשותו ביד בנין גוי

שקבל לבנות ביתו של ישראל מערב יום טו בקבולת שמותר לו
לבנותו ביום טוב אם הוא חוץ לתחום העיר וגם אין עוד אחרת
בתוך תחומו של הבית בחול המועד אסור אפי' חוץ לתחו' שהרי
יכולין לילך שם הילכך אין חילוק בין חוץ לתחום אינו התחום
ואפי' נכנה הבית באסור על ידי גוים נכון להחמיר שלא יכנסו
בו והמ' בבית שהוא במחזור אבל בתלוש שנתן לו מלא ה' קודם
המועד בקבולת לעשותו בכיתו מותר מותר ליתן לגוי מלאכה
בקבולת ארבע שנים יום שיעשה אחר המועד ובלבד שלא ימרוד
וישקול וימנה כדרך שעושה בחול תקמ'
צרכי רבים מותרין לעשותן בחול המועד כגון לתקן ה'
הדרכים ולהסיר מהם המכשולות ולצייץ הקבורות
שיהיו בהם הנהנים ולתקן המקואות בורות ומעיינות של רבים
שנפל בהם עפר ואבנים ונתקלקלו מותר לתקן ואפי' אין רבים
צריכי להם עתה כיון שאינו עושה מעשה אומן אבל לחפור להם
בורות מחדש שהוא מעשה אומן אם הרבים צריכי להם עתה
מותר אפי' כיונו מלאכתן במועד ואפי' בפרהסיא ובטירחא יתירתא
אין צריכי להם עתה לא יעשו אבל בורות שחזין ומערות של
יחיד אסור לחפור אותם מחדש אפי' אם צרי' להם עתה ואם היו
עשרין כבר ונתקלקלו אם צריך להם עתה מותר לתקן ואם אין
צריך להם עתה אסור לתקן אבל מותר להמשיך מים לתוכן אפי'
אם אין צריך להם עתה תקמ'
אסור לכתוב בחול המועד ואפי' להגיה אות אחת בספר
אסור ואסור לכתוב תפילין וכוונות לאחרים בשכר
אבל לעצמו או לאחרים בחנם א' אפילו בשכר כדי שיהיה לו ה'
הוצאותיו יותר ברווח לטובתו מותר אפי' יש לו מה יאכל שאם
אין לו מה יאכל כל מלאכה נבי שרי ודוקא תפילין וכוונות משום
מצוה שאף בחול המועד צרי' להגיה תפילין ולברך עליהן וכן היה
בנות א"א הראש זל אבל טאר ספרים אסור בין בחנם בין בשכר
אם יש לו מה יאכל מותר לטוות תכלת לציציותיו כין ביד בי' כפלך
אבל לאחרים אסור מותר לכתוב חשבונותיו ולחשב יצאותיו
וכיתביו גיט' גיט' וקדושים וסוכרין ודייתק ומתנות ופרוזבולין ו'
ואגרת שום ששכר ב"ד נכס' לזה למלה ואגרו' מו' חלי' וביאונן
ושטרי ביד ריחן שכותבין פלוגי ביד פלוגי דדיין ופלוגי לפלו ואגרת
בית דין פדיוט פסקי דינין ואגרות רשות פי' שאלת שלום שאדם
שולח לחבירו יש אסרין ומפרשי' אגרות של רשו' שטרי כמשה'
וכן כתב בעל הלכות גדולות אגרות רשות מפרשי' רבנן פסקי ד'
דרשתא אבל דיסקי לא וא' א' הדיא זל כתב כסבר ראשונה
אין כותבין שטרי חוב שיכול להכתין מלכותן עד אחר המועד
יאם אינו מאמינו והלוח צריך למעות למועד או שאין לסופר מה
יאכל מותר יש סתדיין לכתוב על ידי שינוי כגון בעיגול או
בעקום וריבא היה אסור בין דאפי' את אחת אסור להגיה כל שכן
זה שהוא כתב גמור אדרבה כשרוצין ליפות הכתב כגון למסורת
עושי' כן ואפי' כי שכות האותיות בהפך שמיצד השני נראי וכאיתו
צד שכנת איתן נראי היה אסור ולא היה מתיר לכתוב אל' אותו
התוכות והיו שכולה גוף אח' יעשה נקוד אחת ריש שעושי'
אתה עיגול קטן א' הדיא זל כתב תשובות שאלה בחול המועד
וחתיר לי להעתיקם דחשיב דבר האבד דנין בחול המועד
בין דיני ממונות בין דיני נפשות ומשמתי' ומכין לבי שלא יקבל
עליו הדין תקמו
אין נושאין נשים במועד לא בתולות ולא

שלא ישקה כל השדה אין עושין בתחלה החריצין שסביב עיקרי הנפגי היו עשוין כב ונתקלקלו יכולין לתקן אין עושין בתחלה האבה המושכת מים לשדה היתה עשויה ככר ונתקלקלה שלא נשאר בעומקה אלא טפח יכול להעמיקה וטפחי אסור לפתוח מקום לשדה כדי שיכנסו בה מים להשקותה ואם עושה כדי לצל דגים כדי לאוכלן במועד כגון שפותח למעלה מקו שיכנסו ולבט מקום שיצאו מותר אע"פ שסוף סוף גם השדה שותה

אסור להשוות השדה לצורך חרישה ואם ניכר שמכין כדי לרוש לצורך המועד כגון שמשוה כולה מותר אסור ללקט עצים מן השדה ליפותו לחרישה ואם ניכר שמכין לצרכו שצרי העצים כגון שנוטל הגדולים ומיחז הקטנים מותר אסור לקצץ ענפי האילן לתקן ואם ניכר שמכין בשביל הענפי להאכילן לבהמתו כגון שקוצץ כולן מצד אחד מותר אין מתליעין האילנות ולא מוהימין הנטיעות אבל סבין האילנו ואת הפירות כשבין אישו ועכברים שמפסידין בשדה האילן מותר לצודן כדרכו שחופר גומא ותולה המצודה בה ואפי' בשדה הלכן הסמוכה לשדה האילן מותר לצודן כדרכו שיוצאין ממנה ומפסידין שדה האילן ואם אינה סמוכה לשדה האילן אי צדין אותם אלא על ידי שינוי שנועץ שפוד באר ומנענע לכאן ולכאן עד שנעשית גומא ותולה בה המצוד והים כמזל אסור בשדה הלכן הסמוכה לשדה האילן בלא שינוי וא"א הראש ז'ל התיר אין מבניסין צאן לדיד בחול המועד לזבל השדה ואם הבניסין הגוי מעצמו מותרין אף בשבת ואפי' אם בחזיק לו טובה על שהבניסין ובלבד שלא יתן לו שכר ואפי' אין נותן לו אלא שכר מזונו אסור ובי"ס טוב יכול ליתן לו שכר מזונו ובלבד שלא יתן לו שכר אחר ובחול המועד אפי' אם נותן לו שכר אחר מותר ובלבד שלא ישכירנו ובלבד שלא יסיענו ולא יבסור לו שומ' לבער הצאן ואם היה הגוי שציר שבת שכיר חדש שכיר שנה מ' כמסיעין אותו בחול המועד ומוסרין לו שוכר לבער הצאן בשבת אסור לקצור השדה בחול המועד אם הוא בענין שאינו נפסד אם יעמוד עד לאחר המועד ואם אין לו מה יאכל קוצר חדש וזורה ובורר כדרכו ובלבד שלא ידוש בפרות יהני מילי שאינו צריך אלא לו לבדו אבל אם הוא צרי' לרוש לצורך רבים דש אפי' בפרו מי שיש לו כרם אצל כרמ של גוי והגוי בוצר שלו בחול המועד ואם לא יבצור הישראל גם את שלו יפסיד יכול לבצרו ולדרוך דין ולעשות החביות וכל צרכי הדין בלא שינוי ובלבד שלא יכין מלאכתו במועד תקלה

בדי שלקט זיתיו ונתן בבית הבד והפכן בענין שנפסדין אם אינו דורכן מיד או שינוי בבור וצריך לדורכו או שהיה לו אונס שלא היה יכול לדורכו עד שהגיע המועד דורך זיתיו וענביו כדרכו ומבניסין לחביות וסותמן ועושה כל הצריך להם כדרכו בלא שינוי ובלבד שלא יכין מלאכתו במועד כגון שהיה סבו שהיה יכול לשהות עד אחר המועד ואירע דבר שאינו יכול לשהות או שאירעו שום אונס קודם המועד ומותר לזפת בין החביות בין כלים קטנים שהם לשתייה ויש אוסרין בקטני ובתירי בגדולי וא"א הראש ז'ל בת' סתם להתיר ולא חילק מותר להבניס פירות מפני הגנבים ואם הם במקום המשתמר אסור להבניסם ושולח פשתנו מן המשרה וכל כיוצא בזה מדבר האבד ובלבד שלא יכין להשהותו עד המועד ומיהו יעשה בצינע כגון שיכניסם בלילה ואם הוא דבר שיש בו פרסום בלמ"ה יותר מכיוס כגון שצריך להבניסו באבוקות ובקולות יבניסם ביום היו לו תאנים שטוחין בשדה ליבש וירא בהבטד יכול לכסותן בקש כסוי רפה

אבל לא כסוי עב הכסוי מלאכתו במועד קונסין אותו שלא יעשנה אע"פ שהוא דבר האבד וא"כ בת לא קנסו בנו אחריו ומותר לו לעשותה אם הוא דבר האבד תקלה

כל סחורה אסורה אפי' כל שהו בין לקנות בין למכור ואפילו סחורה שמכרה לפני המועד אסור לתבוע דמיה במועד אלא אם היא הלוקח אדם שאינו מצוי במקום המוכר ונזדמן לו בחול המועד או הוא מותר דהוי כדבר האבד ואם יש לו סחור ואם לא ימכרנה עתה יפסיד מן הקרן מותר למכרה

אבל אם לא יפסיד מן הקרן אלא שאם ימכרנה עתה ירויח יותר משאם ימכרנה אחר כך אסור למכרה ואם אין לו מה יאכל או אפי' יש לו אלא שאם ימכרנה עתה יהיה לו מעות בריח ויוציא יותר לטמחת יום טוב מותר למכור וכן אם באו שירות והביאו סחורות שאינן מצויין כלל אחר המועד או יקנו מהם וכן אם אינו מצוי שיבואו שירות כאלו לקנות מותר לקנות מהם ולמכור להם והדמכם ז'ל בת' דווקא למכור להם מותר כל דבר אבל לקנות מהם אם קונח הדבר להשתכר אסור אע"פ שתריות ניכר שקונה בזול מהשייר אבל אם צריך ודבר לצרכו ודעתו לקנותו ונזדמן לו עתה מי שמוכר בזול והדבר ידוע שלא יזדמן לו אחר ה המועד שיירא כוז דבר האבד הוא ומותר וא"א הראש ז'ל לא חילק בזה אבל מציאה אסור לטרוח ולחפש עליה כגון נהר שהצויף דגי על שפתו אסור לאוספם כדי לכבשם אלא אם ידו ראויין לאכול מהם במועד מי שמלוה לחבירו על הפץ על תנאי שאם לא יפרע לו לסוף שבנה ימים שיהא קנוי לו יש כתידי שהרי עיקר הקנייה היא לאחר המועד ואינו נראה להתיר שאם כן מותר כל משא ומתן שהם יצרימו לעשות כן גוי שפרע לישראל יין בחוכו מותר לקבלו ממנו דכמציל בידו דמי ומי שצרי לקנות יין בעת בעיד לצורך שתיית כל השנ' ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה דבר האבד הוא ומותר לקנות ולתקן החביות ולזופתן ובלבד שלא יכין מלאכתו במועד אבל יותר מכדי צורך שתייתו לא יקב מוכרי כסות וכלים לצורך המועד מותרין בצינעא כגו אם חנותו פתוח לרשות הרבים פותח חציו ומניח חציו נעול ואם הוא פתוח לסטיו פותח כדרכו ואם הוא מוכר ירק וכל דבר שאינו מתקיים פותח ומוכר כדרכו וערב י"ט האחרון מוכרין כדרכן ומעטטין ה השוק בפרות משום כבוד י"ט האחרון יש אומ' שצרי ליהרר בערב י"ט האחרון שלא להבי' ליום שני של יום טוב אלא על ידי הערמה שיאכל ממנו מעט בו ביום דכיון דבקיאינן בקבועא דירחא הוח

ליה חול ואם כן מכין בחול המועד לחול ונ"ל דאררבה שאין ליהרר בכך כי היכי דלא אתו לזולו בי"ט שני דמהאי טעמא נמי לא מבדילינן בליל שני כי היכי דלא ליזולו ביה וראיתו לא"א הראש ז'ל נזהר בזה ואין לוקחין בתים ואבנים עבדים ושפחו אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל שאז מותר ל לקנות ממנו כל דבר בענין הלואה בריבית לגוים יש אוסרים ש שדומה לסחורה וכתב ר"ת להתיר דלא בקרי פרקמטיא אלא כשא ומתן של סחורה ולא הלואה וכת' רי"כ ש"ת התיר ורוב בני אדם נוהגין היתר אין בידי לאסור והמחמד תבא עליו ברבה ואני רגול לזכ' לכלים בחו' המועד שיקחו מיד בהגוי רבית של שבוע הראשו ויוציאו לשמחת י"ט והר מאיד מרוטנבורק כתב שמוהר להלן למכירין ובלבד שילווה להם שבוע הראשון בהנם וא"א הראש ז'ל התיר למכירין אפי' אם יקח השבוע הראשון וזה לשונו בתשובה ובאשכנז הירא את דבר ה' נוהגין איסור בהלואה רבית לגוי בחול המועד ואני ותרמי בביתו להלוות לגוים שרגילין תמיד ללות

שמע שמינה רחוקה בשבת או כרגל אינו נוהג בשבת וברגל אפי' דברים שבצנעא אלא למוציא שבת נהג שעה אחת ודיו וכן למוציא הרגל תקומה

הלכות תשעה באב ושאר תעניות

גרסינן כפרק בתרא דתענית חמשה דברים ארעו את אבותינו ב"ז בתמוז וח' בט' באב ב"ז בתמוז נשתברו הלחם ובטל הקרבנו ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפסטובו הרשע את התור והעמל צלם בוהכל בט' באב נגזר גזרה על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשנייה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר שחרש טורנוסרופוס הרשע את הוויכח וד' עקיבא היה דורש בה אמ' ה' צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיו לבית ידוד לששון ולשמחה צום הרביעי זה"ו בתמוז שבו הובקעה העיר שכ' בחוד הרביעי בתשע' לחודש וחוק הרעב בעיר וכתוב ותבקע העיר ולמה נקרא רביעי שהוא בחוד הרביעי שמונין לחודשים מניסן צום החמישי זה ט' באב שבו נשרף בית אלקינו שנ' בחודש החמישי בתשעה לחודש תנום ולמה נקרא שמו חמישי שהוא בחודש החמישי צום השביעי זה ג' בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ולמה נכתב כאן ללמדך ששקולה מיתת צדיקים כשרפת בית אלקינו ולמה נקרא שביעי שהוא חודש השביעי צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך טלך בב' על ירושלים שנ' יהי דבר האלי בשנה התשיעית בעשור לחודש לאמר בן אדם כתוב לך וגו' ולמה נקרא שמו עשירי שהוא חודש העשירי והיה ראוי להקדימו כסדר הפורענות אלא שכתב בסדר החודשים אע"ג דכתב בקרא צום הרביעי בתשעה לחודש הובקעה העיר ואיתא מתענין ב"ז בו משום דמתחלה תקנו תענית בתשעה בו לפי שכש' בו הובקעה העיר בראשונה ובשנייה ב"ז וכיון דבשנייה הובקעה בין תקנו להתענות ב"ז בו לפי ד' דודובן בית שני חמיר לן וממ' צום הרביעי הוא להבקעת העיר ולצרות שהכפלו בו תקן

פירק בנזרא קרי לה צום וקרי לה ששון ומשני רב בזמן דאיבא שלום כגון שבית המקדש קיים ששון כזמן דאיבא צום והאידנא רליכא שלום וליכ' רצו מתענין רצו אין מתענין פירוש דליכא שלום שחבית חרב וליכא במקום ידוע בישראל רצו רוב ישראל והכנימו עליהם שלא להתענו אין מתענין רצו רוב צבו מתענין והאידנא רצו ונהגו להתענות לפיכך אסור לפרוץ גדר וכל שכ' בדורו הללו שבעונותינו יש ואי שלום הילכך הבל חייבין להתענות מדברי קבלה ומתקב' נביאי ומידו כולם מותר' ברחיצ' וסיבה ובעילת הסנדל ותשמיש המטה ואין צרי' לחפסי בהן מבעו י' חוץ מט' באב ואם חלו בשבת נדרו עד אחר שבת תקנא **תשעה** באב אין בית דין יכו' לבטלו כיון שהכפלו בו הצרות משכנס אב ממעטין בשמחה ובר ישראל דאית ליה דינא כהדי גוי' לשתמיש מיניה דריע מוליה תניא כפ' החולץ קודם לזמן הזה פי' מלח עד התענית העם מבעט' בעסקיה מלישא וליתן מלבנות ולכשוע ומארסין ואין כונסין ואין עושין סעודת אירוסין דבאירוסין בלא סעודה ליכא שמחה רבינו נסים תזיר דארס אפי' ביום ט' באב והבי איתא בירושלמי ומפ' טע' שלא

יקיימו אחר וקאמר בירושלמי הדיא דתימא בנין של שמחה אבל אם היה כותלו גזחה וכו' וליפול מותר ובנין של שמחה מפרש בפ' דמגלה הבונה בית חתנות לבנו ונשיעה של שמחה כגון אבונקין של מלכים פי' שנוטעין לצל להסתופף בצלו ולפי' זה דא' דאמ' א' היה כות לו גזחה מותר אפי' בכותל של בית חתנות קאמר שמותר אם גזחה ר'א כח דגמר רידן אוסר בנין סת' כל בנין קאמר בדרך שאסרו כל משא ומתן כמו שאכל אסור בכל כודי שיהו נראין כמתאכלין על ירושלים שבת שחל ט' באב להיות כתובה פי' השבוע שחל בה ט' באב אסור' לספר ולכבס ואפי' אינו רוצה ללבושו עתה אלא להניחו עד אחר ט' באב ואפי' לו אלא חלוק אחר אסור לכבס וללבוש וכן המכובסים מקור' לכן אסור ללבושין ולא ללבושין לבר אלא בין ללבוש בין להציע בהן המטה בין איש בין אשה אסור ואפי' מטפחות הדיים והשלחן הכל אסור וכיבוס שלגו מותר אבל גיחוף שלנו אסור וכלי פשתן א' בהן משו' גיחוף ודרי הן ככיבוס שלגו ומותר לפי שאין חוששין לגחיצן לפי שהן קרובין לבשר ומתמלאין זיעה תמיד והא דשרי דוק לגחיצן ולהניחן אחר ט' באב אבל אסור ללבושין בשבת שחל ט' באב להיות כתובה כת' ה'מכין הא דאין בבלי פשתן משום גיחוף דוק ביטב' אבל בחודשים יש בהן קשום גיחוף אלכא דכלי צמר אפי' ישנים אסורים הילכך כלים חדשים בין לבנים בין צבועים אסורים וכן ישנים מכובסין כולן אסורין אפי' להניחן אחר השבת וג' חוץ שלנו נמי אסורין בין ביטב' בין בחודשים חיצאין מתחת המכבש ומזהו כיבוס שלנו לכבס ולהניח מותר דמלאכת עראי הוא וכל כלי פשתן בכל מקום אפי' בגיחוף שלהן מותר לגחיצן ולהניחן אבל ללבוש בין חדשים בין ישנים צבועים ולבנים בי' מכובסין עכשיו בין מכובסין קודם אסור ללבושין בשבת זו אפילו כלי פשתן עב' כת' אבי העזרי נהגו אבותינו אסור אף בכיבוס שלנו כת' רבי שכט' דהה' נמי כלי חדשי אסיר לתקן בשבת שחל ט' באב להיות כתוב' דגרסי' בפ' מקום שנהגו נשי דנדיגי ולא למישתי עמר' מגו דעיל' אב מנהגא ופי' רבי ניסים מלשון או בשתי או בערב ובין שהשתי אסור כש' תיקו בגדים חדשים וראוי להחמיר בזה מלח דהיינו נמי בבבל כיעוש שמחה ואיתא נוסחת דגרסי' דלא למיכל בשב' ו' ולמשתה חמרא וכו' נהגו בפ' מקומות שלא לאכול בשר ולא לשתו יין בשבת זו ריש מוסיפין מראש חדש עד התענית ומספורת של שבת זו כתב הרמב"ם שדינו כדן אבל אחר ראשו ואחר כל שער שבו ובזמן כל שמעכב האבילה מותר מי שתכפוחו אבלו של מת ושל שבת של ט' באב והכביד שערו מקל בתע אבל לא במספרי' ומכבס כסותו במים אבל לא בגתו ובחול ולאחר התענית מותר מיד כר' באיר ודלא כר' שבג דאסר כל השבת והלכה כר' שבג דלא אסר אלא באותה שבוע ולא כר' מא' דאסר מלח ואילך ואם חל ט' באב יו' ראשו או בשבת ונדרחה עד אחר השבת מותר בשתי שבתו בשבוע שלפניו מותר כיון שנדרח התענית עד יום הראשון אם כן שבת ראשונה אינה שבת שחל ט' באב להיות כתובה ובשנייה נמי היא אחר התענית הילכ' מ' תר' בשניהם ובספר המצות כת' שנהגו כשחל להיות בשבת לאסור כל שבוע שלפניו לספר ולכבס וכת' בספר המצות קטן פי' לפירושו כל השבוע לכד' מיום ה' ומיום ו' כי' היאך יאסור ביום ה' הלא בשחל ט' באב בערב שבת שרי' ביום ה' כ' ש' בשחל להיות בשב' וגם בשאר ימי השנע הוא חונגרא יתרא ואם חל ט' באב בערב שבת כגון למקדשי ע'פ' הראייה מותרין בה מפניכבו השבת כת' אבי העזרי נהגו אבותינו שלא לרחוף ביח' יש עלינו לקיים משום אל תשוש תורת אמוך ויש פרושים הם

ולא אלמנות ולא מיבכין ובותר לארס וכלבד שלא יע' ש' סע' דת
אידוסין ומותר להחזיר גרושתו מן הנישואין ולא מהאידוסין וכערב
המועד הכל כותר עושה אשה תכשיטה בחו' המועד כגון כוחלת
ופוקסת ומעברת סרק על פניה ומעברת סכין על פדחתה ועל
פניה שלמטה

חול

המועד אסור בהספד ובתענית הילכך מניחין ה
המטה ברחוב העיר שלא להרבות בהספד והנשים
מענות פי שכולן עונות כאחת אבל לא מקננות שתהא אהת
מדברת וכולן עונות אחריה ולא מטפחו להכות כף אל כף נקבר
הבת אף לא מענות ואפי' כל יום ולפני המועד אסור להספיד על
מת שמה לו מלפני ל' יום קודם המועד ואפי' אם יש לו הספד
בלא זה כגון שמת לו מת עתה שאותו מותר לספדו אפי' מת ערב
הרגל אסור להספיד עמו על המת שבת לפני ל' יום קודם המועד
אבל בחנם מותר לרב אבל לשמואל אפי' בחנם נמי אסור והרמבם
פסק ברב והראב"ד פסק בשמואל ולזה הסכים א"א הראש ז"ל אין
קידעין בחול המועד ולא חולצין כתף ולא מברין אלא קרובי של
מת אבל קרובין קידעין אפי' ביום שמועה אם שמעו תוך ל' יום
ומברין האבל ומיהו אין מברין אלא על בטות וקופות שאין אבלו
נוהג בחול המועד שיעטרך לכפות הבטות להברותו עליהן ובספ
המצות קטן כת' שאין קורעין ולא מברין בחול המועד וא"א הראש
ז"ל כת' בסברא ראשונה חכם ששואלין אותו דבר הלכ' בכל מקום
ואומרה הכל קידעין עליו בין בפניו בין שלא בפניו וחולצין עליו
ומברין עליו ואפי' בחול המועד ואפי' ביום השמועה שאינה יום
קידה ואפי' לא קרע ביום שמועה יקרע כל זמן שעוסקי בהספד
אפי' עוסקין בו יותר מן ימים כגון בשאר ימות השנה אבל בחו'
אין מספידים אלא בפניו ויהי' השמוע' כמו בפניו דמי ועל רבו שלגידו
חבכה או שהאיר פניו במטנה אחת כגו' חברים שלומדים זה עם
זה קורעין בחול המועד אפי' ביום שמוע' ואין מתאחזין לעולם ועל
אדם כשר דלא כגו' שומעניה ואינו חשוד על שום עבירה ולא על
ביטול מצוה אלא שאינו חכם בתורה קורעין בחול המועד אם
ידע בין ביתה לקבורה אבל אם לא ידע בין ביתה לקבורה לא
ועל כל אדם אם עומד בטעת יציאת נטמה חייב לקרוע אפי' בחו'
המועד ואפי' אם הוא חשוד בעברות רק שלא ידא' משום לעז' או
משום להכעיס לעבור על אחת מכל המצות עושין כל צרכי
המת בחול המועד גוזזין לו שערן ומכבסין לו ככתו ומנסרין לו
אריזים וכלבד שלא יקוץ אותם מן הבחור ומיהו דוקא בצנעא ש
שיעשה הארון עם גממת בחצר שיהא ניכר שהוא לצורכו ואם מת
אדם מפורסם שיש לו שם מותר אפי' אם יעשנו בשוק ובמקום
שהיהודים מעטים דרי' במקום אחד והכל יודעים כשיש מת בעיר
הכל חשיב כמפורסם אין חופרין כוכין וקברות בחול המועד ופי'
הראב"ד לקבור בהן במוע' אבל מחנכין אותן שאם הוא ארז' מקצרו
או באריזו או כרחיבו ורשי' פי' אין חופרין כוכין לקבור בהן אחר
המועד אבל לקבור בהם במועד חופרין אותן אפי' בחול המועד
ולזה הסכים א"א ה' אש"ל

כתב

בהלכות גדולות בי' שמת לו מת באחד מימי הרגל או
בחולו של מועד חוץ שביום האחרון אינו נוהג אבלו
ברגל עד שיצא כל הרגל כידו יום האחרון עולה לו אע"פ שאין
אבלות נוהג בו ובשלל עלי' ש' ימים ואם מת ביום האחרון נוהג
בו אבלות וכן כתב רב אלפס וז"ל כתב שאף אם מת ביו' אחרון
אינו נוהג אבלות שאין אבלות נוהג במועד כלל אלא אנינות טאם

מת לו מת בחול המועד אסור בדברים שאונן אסור בהן ואם מת
בי"ט אם אינו רוצה לקבורו בו ביום אין עליו דין אנינות אלא אם
צריך להחשיך על החום להכין לו צרכי קבורה או חל עליו דין
אנינות משעה שכחשיך אבל אם מת ביום טוב שני והוא רוצה
לקבורו או ביום טוב ראשון ורוצה לקבורו על ידי גוים חל עליו
אנינות אבל לאחר שנקבר אין עליו דין אבלות אלא לענין דברי
שבצנעא שנוהגין ברגל ומיהו אע"פ שאסור בתשמיש המטה אין
צריך לישן בין האנשים אלא אשתו ישנה עמו בחדר ולזה הסכי'
א"א הראש ז"ל אע"פ שאין אבלות ברגל אם מת לו מת ברגל הרגל
עולה למנין ל' ומתעסקין בו ברגל לנחמו ולאחר הרגל מתחיל
למנות שבעה וכשיכלו ז' למיתת המת אע"פ שעדיין לא בלה ה
האבלות מלאכתו נעשית על ידי אחרים ועבדיו עושין לו בצנע
בתוך ביתו מת לו מת קודם הרגל ונהג אבלות אפי' שעה אחת
לפני הרגל בטלה מבנו גזירת שבעה זימיו הרגל עולין לו לפנין ל'
הרי ז' לפני הרגל רמי הרגל ומשלים עליהם עד ל' ודוקא שנהג
אבלות באות שעה אבל אם שגג או הויד ולא נהג אבלות או שהיה
קרוב לחטבה ולא היה יכול לנהוג אפי' הרגל מבטל האבלות אלא
נוהג ברגל דברים שבצנעא ומנהג ז' ימים אחר הרגל ובאותן הז'
מלאכתו נעשית על ידי אחרים ועבדיו עושין לו בצנעא בתוך
ביתו ואין רבים מתעסקין בו לנחמו שהרי נתעסקו בו ברגל ורגל
עולה למנין ל' ואם נוגז לפני הרגל והרגל פוגע בתוך ל' מבטל
במנו גזירת ל' ואפי' אם חל יום ז' ערב הרגל מותר לספר ולכנס
ולרחוץ ערב הרגל וכן נמי אם חל יום ח' להיות בשבת ערב הרגל
מות' לספ' ולכבס ולרחוץ ערב שבת ואם לאגלח בער' הרגל מותר
לגלח אחר הרגל שהרי נתבטל מבנו גזירת ל' אבל תוך הרגל לא
יגלח כיון שדא' איפשר לו לגלח קודם הרגל ואם חל יום ז' של
בשבת ערב הרגל מותר לגלח ברגל כיון שלא היה אפשר לו
לגלח קודם ואם חל יום שביעי או יום ו' שלו בערב הרגל מותר
לספר ולכנס ואסור לרחוץ עד הלילה וגם אסור ללבוש מה ש
שכבס עד הלילה ודבא פי' כמו שאסור לרחוץ כך אסור לכבס
כל היוק ומיהו שניהם מותרין סמוך להשיבה ואין צריך להמתין
עד הלילה וא"א הראש ז"ל כת' בסברא ראשונה ודוקא בשאר כמים
אבל באביו ואמו שאסור לספר עד שיגערו בו חביריו אפי' פגע בו
הרגל אינו מבטלו ומיהו כת' בספר המצות קטן דוקא שפוגע בו
הרגל בתו' ל' אבל אם עברו ל' פגע בו ברגל או אפי' חל יום ז' ערב
הרגל מפסיק ומותר לגלח זה היוק הכפורים חשיבי כרגלים ל'
לבטל האבלות נוהג שעה לפני הפסח אותה שעה חשונה בז' וח'
ימי הפסח הרי טו' ומשלים עליהם טו' שעה אחת לפני עצרת ח'
חשונה בז' ועצרת חשובה כז' ימים שכיון שאם לא הקריב קרבנות
עצרת בעצרת יש לו תשלומין כל ז' חשוב כז' הרי יד' ומשלים
עליהו יום ב' של עצר עולה למנין יד' דכיון שאנן בקיאי בקבוע
דירחא ואין אנו עושין שני ימים אלא בשום מנהג חשוב בחול
ועולה למנין יד' שעה אחת לפני ראש השנה וראש השנה הרי יד'
ובגלח ערב יום הכפורים שבבטל מבנו גזירת ל' שעה אחת לפני
יום הכפורים ויום הכפורים הרי יד' ובגלח ערב החג שעה אחת
לפני החג והחג הרי יד' ושמיני עצרת חשובה ז' הרי כ"א יום שני של
שמיני עצרת הרי כ"ב ומשלים עליהם שמינה שבע שמועה
קרובה בשנת או ברגל למצאי שבת ורגל נעשית רחוקה א
אינו נוהג אלא יום אחד כדן שמועה רחוקה ונוהג אבלות ביום
ראשון ומקצתו כבולו וכשבת א' ברגל נוהג דברים שבצנעא

והלכתא בנותיה אבל קורא הוא באיח ובדברים הרעים שכירמי
ותינקות של בית רבן בטלים בו משום שז' פקירי הישרי משמחי
לב ובאשכנז נוחגין לקרות פרש' קרבו גוים לשמוט אחרי שקראו
דברים הרעים שכירמיה וכתב הו' מאיר מרוטנבורק איני יודע מ
מדינ' נחגו שקורין כמה פסוקי נחמה שכירמיה וגם קורין פרשת
קרבו גוים שבישיעיה שכולה נחמה שהרי לא התיר הספר לקרות
אלא דברי הרעי' שכירמיה וא"כ היה ראוי לדלג כל פסוקי דנחמה
אחר כך שמעתי שיש נקיי הרע' שמדלגין כל פסוקי דנחמה ע"כ
כיתב הרמב"ן ונהגו קצת העם שלא לקרות פרשת
הקרבנות ומשנת איזוהו מקומן ומדרש ר' ישמאל בכית הבנסת ל'
לפי שאסור לקרות בתורה ואינו נראה לפי שאין לנו איסור בסדר
היום שהרי קורין ק"ש ומברכין לפנייה ולאחריה וכן קורין בתורה
ומפטרין כנביא ופרשת והקרבנות ואיזוהו מקומן כנגד התמיד' ת'
תקנום ואמרם כדרכו ואינו חושש ואיסור אבילה ושתייה בו כ'
כדרך איסורו ביום הכפורים אלא שזה עגוש כרת וזה מדברי ק'
קבלה ומכין אותו מכת מרדות ונרס' בפרק מקום
שנהגו עוברות ומניקות בתענות בו ומשליכו כדרך שכתענות
ומשלימות ביום הכפורים וכין השמשות שלו אסור וכתב הרמב"ן
ומיזו חיה כל ל' יום וכן חלה שהוא צריך לאכול אין צריך אומר
אלא מאכילין אותו קיד דבמקום חולה לא גזור רבנן וכן רחיצה ו'
וסיכה אסורין בו לגמרי כמו ביום הכפורי' בין בחמין בין בצונן דא"כ
אלעזר אסור לאדם שיושיט אצבעו במים בט' באב כדרך שאסור
ביום הכפורים וכיזו טבילה של מצוה מותרת ומותר לרחוץ ידיו
לתפילה דהו' בטביל' של מצו' דכל חייבי טבילו' שובלין כדרך בין
בט' באב בי' ביה וכן שאר היו אח' שעש' צרכיו וצרי' לבר' אשר יצר'
יכו' לשו' ידיו ומי' צרי' ליה' של' לישו' כל ידיו אל' לפי הצור' להעבי'
הלכלוך ואפי' שלא לצורך ברכה ותפילה אם היו ידיו מלוכלכות
בשרט וצואה ורוח' אותם להעביר השל' והצואה אינו מכין לתענוג
נגתר שלא אסרו אלא רחיצה וסיכה של תענוג בדאיתא בגמרא
מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ירושלמי ט'
באב רוחץ ידיו ומעבירם על גבי עיניו פי' לאח' שנכנס ועדין לחות
קצת ואם היה לפלוף על גבי עיניו ודרכו לרוחצם במים רוחץ ו'
ומעבירו ואינו חושש דהוה ליה כמלוכלך בטיט וצואה שרוחץ כ'
כדרכו ואינו חושש וכן כתב הרד"ק נאח' ודלא בהו"ס במד' שכתב
ביום הכפורים שאין בו רחיצה אינו מברך על נטילת ידים ולא ה'
המפיל חבלי שיכה וההולך להקביל פני רבו ועובר במים עד
צוארו ואינו חושש בפרק שני דיומא ערב ט' באב מביאין
לו טטפת ושורה במים ומקנח בה כליל' ידיו ורגליו כדי להצטנן
ולמחר מעבירה על גבי עיניו להעביר הלכלוך אפי' אין דרכו ל'
לרחוץ עיניו בכל יום ועושה עתה לתענוג שרי כיון שהיא נגובה
ירושלמי הבא מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחוץ במים
ואיסור געילת הסנדל באיסורו ביום הכפורים דוחק של עזר אבל
של בגד או של עץ או של שעם וגמי מותר תנא אבל ומנוחה
ע מהלכים כדרך מותר' בנעילת הסנדל ולכשיגיעו לעיר יחלוצו
וכן בט' באב ותענית צבור כתב אבי העזרי' נראה דבזמן הזה שאנו
בין הגוים שאין לחלוץ אלא כשנכנסם כרחוב היהודים או בכי' ישראל'
ואם חל ט' באב בשבת מית' ככולן חזר' יצחק כתב אף על פי שאנו
דוחין אותו עד למחר אסור בתשמיש המטה מידי דהוה אקובר מ'
מתו כרגל שנרחה עד אחר הרגל אפי' הכי דברי' שבצינעא נהגו'
הכא נמי שכת' זו נכי ט' באב הויה כמו רגל ואסור בתשמיש המטה
היום מרוטנבורק חלק עליו וסוף דבריו ומיזו גבון לדחמי' כדברי

מודי שאפי' הוא מיקל ואני מחמיר הוה לי לעשות כדבריו וכל ש'
שכן עתה שהוא מחמיר ואני מיקל וא"א הראש ז"ל כתב ומי' לשון
התוספת דקתני ומעלה על שלחנו ואינו מונע עצמו משום דבר
משמע אפי' בדברים שבצנעא וכן עמא דבר וכן כתב הרמב"ן אין
שאלת שלום לחברים בט' באב והדיוטות שאינן יודעין ונותנין ש'
שלום משיבין אותן בשפה רפה וגרסינן בפ' מקום שנהגו מקום ש'
שנהגו לעשות מלאכה בט' באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות
אין עושין ובכל מקום תלמידי חכמים בטלית' יושבין אומר לעולם
יעשה אדם עצמו תלמיד חכם ויבטל ולא חיישינן ליוהרא דר'
אומר כל העושה מלאכה בט' באב אינו רואה סימן ברכה לעולם
וכל האוכל ושנתה בט' באב יזנו רואה בשמחת של ירושלם וכל
המתאכל על ירושלם זוכה ורוא' בשמחתה שנ' שישו אתה משוש
כל המתאכלים עליה וכל האוכל בשר או שנתה יין בסעודה ש'
שמפסיק בה עליו הכתוב אומ' ותהא ענותם על עצמותם תקנה
אינו חייב בכפיית המטה ולא בעטיפת
תשעה באב הראש שהן נהוגות באבלות הוא ד'
דתניא כל מצות הנהגת' באבל נהגו'
בט' באב ההוא לענין מצות לא תעשה הנהגות באבל תניא אבל
לענין מצות עשה שבאבל כגון כפיית המטה ועטיפת הראש לא
ואין צריך לומר קריעה דליתיה בכלל מצות הנהגות באבל כ'
בדאברינן אבלו להוד' וקריעה לחוד וכת' א"א הו' אש ז"ל ומסתברא
דחייב בתפילין כיו' דאבל גופיה לא מיתסר אלא ביום ראשון ולא
אחמיר ט' באב מששת ימי אבלות ובריייתא מצות הנהגות באבל
כל שבועה ימים קאמר ופרושי קאמפרש להו כגון רחיצה וסיכה
ונעילת הסנדל ותשמי' המטה ולקרן בתור' חזר' מאיר מרוטנבורק
כתב ונר' דבט' באב אין להניח תפילין כמו ביום ראשון של אבל
שאין יום מ' יותר מכנו יום קביעות כביה לרזרות וכתב א"א ה'
הראש ז"ל איפש' שדחק למציא טעם למצוה אשכנז אבל לכאורה
נראה כמו שכתבתי ועוד כתב הו' מאיר מרוטנבורק וצריצת נהגו
קדמונינו ובכל אשכנז שלא להתעטף בו בט' באב ואסבכוה אקר'
כצע' אכרתו ואיתא במדרש בזע' פרפ' דין דליה רש' שאינן רוצין
לשנות המנהג גם אינן רוצין להיות כלא ציצו' ומתעטפין בטלית'
קטן תחת בגדיהם בתג' רבינו האי' אבל שחל יום שביעי שלו בט'
באב מה שזוא' אס' ר' בט' באב כגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל
ותשמיש המטה עומד באיסורו כל היום אבל דברים המותרים
בו ואסורין באבל כגון עיטוף וכפיית המטה והסרת תפילין והרשות
בידו אם רצה להכתין ער העדכ' ימתן ואם רצה להסיד מנהג א'
אבלות מיד יעשה וחביא ראה הו"ס כמו' ל' מדבריו שט' באב מותר
בתפילין ואינו מכין מה שכתב דברי' המותרין בו אסורין באבל כגון
סילוק תפילין שהרי גם אבל מיתר ביום ראשון ואילך תקנו
כתוב בהג' אע"ג דקיימא לן בתפילין אדם של מוצאי שבת
בשבת ואומ' הכדלה על הכוס אם חל ט' באב באחד
בשבת לא יבדיל מבעוד יום דאי אבדיל קבליה לט' באב ואסור לו
לשתות אלא יכרך במוצאי שבת על האש ואינו מבדיל עד אחר
התענית ואז מבדיל על הכוס ואינו מברך על האש והרמב"ן כתב
שאין לו להבדיל על הכוס וא"א הראש ז"ל הסכים לדברי' הלכות
גדולות וכן כתב רב גטרונאי תקנו
בט' באב צריך להזכיר מעין המאדע מאי היא נחם
ה' אל דינו את אבל ציון ואומר איתה כבונה
ירושלם לפי שהיא מענינה וכתב א"א הראש ז"ל כל ימי תמדת
למה אין אומרים אותו אלא בתפלת המנוחה כיון דקאמרינן יחיד

שכח ענין מ"ז בתמו ואילך ויש מתענין מבש' יין וגרסי' בדרושלמי
כנה י"ט ביניהם בין י"ז בהמות לט כאב כ"א יום משהוכקה העיר עד
שחרב הבית ויש אומרים כנגד שלשה שכועים שהתענה דניאל
ומנהג אשכנז החיידים נמנעים מכשר ויין מ"ז בתמו ואילך ומ"ח
ואילך נמנעין כולם מבש' יין וזלת השב' שאוכלין ושותין כדר' כל
השנה כולה וכן כת' הר"ם במז' ל' יש מקומות שנוהגין שלא לאכול
כשר מראש חדש עד התעני' ו. הגו הכל' שלא ליכנס לבי' המרחץ
בשבת זו ואסור לשנות מנהג אבותינו

ערב ט' באב לא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא יאכל שני
תבשילין ושבג אומר ישנה שאם רגיל לאכול שלשה
יאכל שנים היה רגיל לשנות ד' כוסות ישתה שלשה והלכה בתק'
ובשר מליח מותר ועד כנה נקרא בשר מליח מפרש כגמרא כל
זמן שהוא בשלמים שלא עבר עליו יותר משני ימים ולילה אחת
אבל ג' באן ואילך נתבטל טעמו ואבי' העזרי' פי' משום דבשלמים
כתיב שם זה וכיון שעבר עליו זמן שלמים לית ביה משום שכחה
ואגרינן נמי גבי בן סורר ומורה דאינו חייב אלא בכשר שהוא
בשלמים שיש בו שמחה ומגשיך בתרית ואמר רבא אבל כשר
עוף אינו נעשה בן סורר ומורה וגרסי' בפ"ק דתנ"גה ישרא' יוצאין
ידי חובתן בגדרים אבל לא בעופות דכתיב ושמחת את שיש בו
שמחה יצאו עופות שאין בהן שמחה מכל הני משמע דה"ה נמי
בסעודה הכפסקת שרי' וכן פסק רבי' שב"ט ע"כ ונראה אע"פ
שאין בו שמחה אסור שלא משום ש"ח לבל אסרו בשר אלא
כדי להרבו' אבל תרע' שהרי' אבל אחר מצוה להשקותו יין ראמי'
לא גברא יין אלא לנחם בו אבלים שמצוה לנחמו' לשכח צערו
והוא אסור יין כי אם ישתה ישתה רישו ומצוה ש"ח חורבן הבי'
ויצטער עליו הילכך מטעם זה יש לאסור אפי' עופות כמו בשר
ובספר הביצות קטן כתב עתה שרוב מאכל' שלנו בשר לאחר
שעברו עליו ש"י ימים נראה שאם ר' ומותר לשנות יין בגתו ד'
דה"ה נו' תוך ג' ימים לדריכתו ושני תבשילין כתב רבינו האי נאמן
כגון אורז ועדשי' שהן שני מינין והי' גיאת כתב כל שני תבשילי'
הוא ירך כבוד ואסרום חכמים אפי' מן אחד של קטנית או מן
אחד של ירק ואף צריך לומר שני מינין וכן כתב הר"מ ונהגין
בצרפת ליתן כמה מינין בקדרה אחת דכיון שכתבש' יחר נקרא
הכל תבשיל' אחד ובאשכנז בחמדין ונרא' דאפי' לדברי הבתבירין
דבר שדרכו ככך כל השנה כגון אפוני' שנותנין בהם בצלי' וכצ"ע

שרי' כת' א"א הר"אש זל' יש אומרי' דוקא שני תבשילין מדבר שאינו
נאכל כמו שהוא חי' אבל דבר הנאכל כמו שהוא חי' כגון חלב
ונבינה ודג מליח יבש לא מקרי' תבשיל' והוא כד' דאפי' תבשיל'
בגבינה נק' תבשיל' ודב' מסתבר ע"כ ובדקדקו' ופירו' מותר ללפת
בהן הפת כשהן חיים אפי' כמה מינין ויש במקומות שנוהגין להפסיק
בעדשים שהוא סיכין לאבל מה עדשה זו גלגל אף אבלות גלגל
הוא שחזור בעולם ומה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה
שאין לו להדבות ברבוד ובאשכנז נהגין לאכול בעים שהוא גם
כן סיכין לאכול לכך אין אוכלין תבשיל' אחר בסעודה הכפסקת
וכל זה למי שאי' איפשר אבל למי שאיפשר יתמיד על עיצמו כר'
יהויה בר' אלעאי' שבערב ט' באב חי' מביאין לו פת חרבה במלח
ודשב בן תנור לכידיים ושותה קיתון של מים ודוב' לו כמי שמתו
מוטל לפניו כת' אבי' העזרי' מבעי ליה לאיניש לשנוי' שאם היה
רגיל לסעוד בעשרה בני אדם יסעוד בה' שבזה מודה תק' להשכח
וישב על גבי קרקע ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא יאכל ב'

תבשילין ויש פרושים שמונעין עצמן בכל לפתן אלא פת במלח
ומים במשורה כמו ר' יצחק בר' מנחם ויש שאוכלין ביצה לבדה
שהיא מאכל אבל כמו ר' יצחק בר' יהודה ע"כ וכן כת' הר"ם במז' ל'
מימינו לא אכלנו אפי' תבשיל' של עדשים בערב ט' באב אלא אם
כן בא בשכ' כת' בתשוב' שרבי' משולם אבל בער ט' באב עם ג' בני
אדם ולא בירך בזיומן אלא בירך לברו וכן נהג ר' ואני הנהג
דאפי' אבל חייב בזיומן וא"א הר"אש זל' היה נהוג לאכול לברו כסעוד'
המפסקת להתכודר וכל זה בסעודה שמפסיק בה ובשהוא אחר
חצות אבל אם היה קודם חצות או אחר חצות ורעתו לאכול עוד
אחריכן שרי' וכת' הר"מ בסעודה המפסיק בה שאין דעתו עוד ל'
לאכול אחריו סעודת קבע אע"פ שרעתו לאכול אחריו עראי' לא
באלו שכשנס בטן רשעי' אוכלין בשר ושותין יין ומשתכרין ואח"כ
אוכלין עראי' כדי להפסיק באכילה שאין בה בשר ויין ואם חל ט'
באב באחד בשבת או שחל בשבת ונרחה לאחר בשב' אוכל' בשר
ושותה יין כסעוד' המפסק ומעלה על שלחנו אפי' ככע' דת' שלמה
בעת מלכותו כתב רב שר' שלום תשעה באב

שחל ביום ראשון או בשבת ונרחה ליום ראשון שפיר דמי לשיב'
בשרא ולמשתה יין אבל אנו אין אנו רגילין כך ואפי' בשבת אין
אנו אוכלין בשר ושותין יין בסעודה המפסקת משום חורבן א'
הבית וכן כתב אבי' העזרי' ויש נוהגין שאין אוכלין בשר ויין שותין
חמרא בסעודה המפסקת שאין חובה להעלות על שלחנו כסעוד'
שלמה אך רשאי לעשות כן וסעודה שלישית יכול לקיים קודם
סעודה המפסקת ו"כ ונ"ל דכיון שנמנע מלאכול בשר ולשתות
יין משום אבל הוא אסור כדמוכח במעוד קטן דכל דבר שניכר
בו שעושה אותו משום אבל אסור לעשותו בשבת וא"א הר"אש זל'

היה נהוג לאכול בשר ולשתות יין תקנן
כתב הר"מ בסעודה המפסקת מו' שעות
ולמעלה אסור לרחוץ ולסוך כמו בט' באב עצמו ושעם
משום כיון שהתחיל באבלות אסור לרחוץ אע"ג דאבתי לא עייל
ט' באב דהנאה דסיכה הנאה שלאחר שעה היא ונראה ברוחץ
לצורך ט' באב אבל נעילת סנדל ושאר אבלות אין נוהגין עד ש'
שתחשך וכת' א"א הר"אש זל' ודבר תימה הוא שיהא מותר לאכול
ולשת' והוא אסור לרחוץ ולסוך כת' הר"אש זל' שהפסיק סעודתו
חל עליו התענית מן הסתם ואסור לאכול ואפילו לרחוץ אע"פ
שלא פירש בן הרחיצה כיו' שהפסיק אינו יכול לחזור ולאכול וכן
כתב ריף בשו"ע נאמן לענין תענית צבור שפוסק מבעוד יום אע"פ
שפסק חזון ואוכל עד שיבא השמש וכתב הוא ומסתבר ה"מ דלא
קבליה עליה לתענית אבל קבליה עליה איתסר למיכל' הלמשתה
וכת' הר"מ דלא שייך למיכר קבלה אלא ביו' הכפודים שצריך
להוסיף עליו מבעוד יום אבל בשאר תעניות אפילו תשעה
באב שבין השמשות שלו אסור אם נפסק ונמלך דבר פשוט הוא
שחזור ואוכל ע"כ ואין נראה לחלק דודאי קבלה אסור בכל תעני'
שצרי' להפסיק' בו מבעוד יום תקנן

ת"ר כל המצות הנוהגות באבל נוהגות בט' באב אסור ברוחץ
וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש הבטה ואסור לקרות
בתורה נביאים וכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובתלמוד ב'
בהלכות ובאגדות אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרו' ושונה
הוא במקום שאינו רגיל לשנות דברי ר' מאיר כפני' שהוא צער
לר' יהודה אומר אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקרות ולא
שונה במקום שאינו רגיל לשנות והלכתא

לשמוע בכל ענין וכפה דווקא על היין אבל הוא ביאר בתשובת
שאלה דאפי' בפה אסו אף בלא משתה ואין חילוק בין לשון עברי
ולשון ערבי וכל שכן אם הם דכרי ניבול שאסור לשומעו אף
בלא מליצה וניגון והני מילי שירת אהבים כגון לשבח יפה כיופיו
וכיוצא בו אבל מותר לומר שירות ותושבחות על היין בבית ה
המשתה ואסור לאדם שימלא שחוק פיו בגלות הזה שנ' אז ימלא
שחוק פיניו תקסא

דורואה

ערי ישראל בחורבן אומ' על הראשונ' שרואה
ערי קדש היו מדבר וקורע ואינו צריך ל
לקרוע עוד באחרת ובשרואה ירושלים אומר ציון היית כדבר
שממה וקורע וכשרואה בית המקד' אומ' בית קדשינו ותפארתינו
אשר הללוק אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדינו היה לחרב'
וקורע ומהיכן חייב לקרוע משיגיע לצופים ואם ראה המקדש ת
תהלה קורע על המקדש ומוסיף על ירושלים ואם ראה ירושלים
תחלה קורע על ירושלים בפני עצמו ועל המקדש בפני עצמו ה
היה הולך ובא אם שוה ל' יום שלא ראה אותו צריך לקרוע פחו'
מכן אין צריך לקרוע וצריך לקרוע מעומד וכל בגדים שעליו ע
עד שמגלה לבו ואסור לאחותו פי' תפירה מבפנים ואחרת עליה
מבחוץ אלא מותר למוללן ולשוללן ללוקטן ולעשותן כמין ס
סולמות פי' תפירות שאינן מיושרות תקסב

אמר

רב חסדא כל תענית שלא קבלו מאתמול ושלא
שקעה עליו חמה פי' שלא השלימו עד צאת ה
הכוכבים אינו תענית להתפלל עננו ואפילו קבל במנחה עלית
ליום המחרת והתענה ובלילה של אחר התענית נמלך להתענות
גם ביום השני אע"פ שלן בתעניתו וקיבל עליו הראשון השני א
אינו תענית כיון שלא קבלו תחילה הלכך הא דקיים לן מתענין
לשעות ומתפלל ענינו צדך לפרשו שקבלו מאתמול וגם שקעה
עליו חמה והיני משכחת לה כגון שקבל עליו מאתמול להתענות
עד חצי היום וכשהגיע לחצי היום נמלך וגמרו או שקיבל עליו ל
לחתענות למחר מחצי היום ואילך ולמחר נמלך ולא אכל גם ח
חצי היום הראשון אבל אם קבל עליו תענית עד חצי היום ואכל אה"כ
או שאכל עד חצי היום וקבל עליו תענית בשם ואילך אינו נקר'
תענית להתפלל עננו וכיוצא בקרא תענית לעינין שצרי' להשילי'
נדרו והים כבול' כת' שאם אכל נשתה ואחר כך התחיל להתענות
נקרא תענית לשעות ולא נהדיא לאא' הדיא ז' ואם קבל במנח
לחתענות שני ימים או ג' אחר זה אלא שיאכל בלילות שבינתי'
היי קבלה לכולם אע"פ שלא קבל כל אחד ואחד במנחה שלפניו
אבל אם קבל במנחה הרבה תעניתו ולא רצופין זה אחר זה בספק
לה לא' א' הדיא ז' אי הוה קבלה לכולם או לא כתב אבי העזרי
מי שרגיל להתענות עשרת ימי תשובה אין צריך להתענות עשר'
ימי' עד צאת הכוכבים רק עד שיצא מבית הכנסת דיצערא בעלמ'
קביל עליה מדפריך תלמוד' עליה דרב חסד' מאנשי משכר ש
שמתענין ולא משלימין ומשני חתם לצעורי בעלמ' ורב חסדא לא
אומ' אלא מי שקיבל עליו תענית בפירוש וסתם תענית יום ש
שלם אבל בעשרת ימי תשובה לא ואין רגילות לקבל בתפלה ב
בעשרת ימי תשובה תענית שגורין על הצבור אין כל יחיד ויחי'
צריך לקבלו תחלה אלא ש' צ מכרח התענית והרי הוא מקובל

תקסג

מקבלו דב' אומ' כמנחה כשיגיע זמן המנחה י
יאמ' הריני בתענית יחיד למחר ושמואל אומ'
תפלת המנחה פ"ח שיאמר בשומע תפלה הריני בתענית יחיד

למח' יהו רצון כל פניך שתקבלנו בארבה והרנבם זל בתב שיאמ'
ענינו בתפלת המנחה ונובר להתענות למח' יכן כת' ביה' ולי' נהר'
דהא אבר' גבי הזכרת עננו ערבית שחרית ומנחה ולא קא' במנח'
שלפני התענית לייף פסק כשמואל והראב"ד פסק כרב יכיון דאיב'
פלוגתא דרבנותא טוב שלא להפסיק בתפלה ואם היה ברעתו
להתענות והרהר בלבו קבלת תענית היה אומר ר' ת דהוי שפיר
קבלה אע"פ שלא הוציאו בשפתיו ודווקא שהרדר בשעת מנחה ל
לרב ולשמיא בתפלת המנחה תקסד

הלכתא

אובל ושותה עד שיעלה עמוד השחר וכת' הדיאבד
דווקא שלא גמר סעודתו אלא היה יושב ואובל
יכול לאבו' עד שיעל' עמוד השחר אבל גמר סעודתו או אפי' לאי
גמר וישן בתוך הסעודה אסור לאכול ולשתות ולייף פסק אפי' גמר
כלאכול כל זמן שלא ישן מותר לאכול וכן אם ישן בתוך הסעוד'
מותר עד שיגמור וישן אחר כך ודווקא שינת קבע אבל מתנמנם
שרי ולזה הסכים א"א הדיאש זל ואם התנה לאכול עד שיעלה
עמוד השחר אפי' גמר וישן יש אומרים שאין צריך גנאי לשתיה
דמסתמא דעתו של אדם לשתות אחר השינה כיון שדר' כל אדם
להינתן צמא הוי כאלו התנה תקסה

יחיד

אומר עננו בשומע תפלה לא שנא יחיד שקבל עלית
תענית לא שנא יחיד המתפלל עם הצבור בתענית
צבו ואומר אותו ערבית שחרי' ומנחה ואם לא אמר אין מחזירין
אותו ואם נזכר קודם שעקר דגלי' אימר אותו בלא חתיכה ויש
אומ' כיון שסיים כבר כל יח' ברכות שיכול לאומרה בחתימה ואין
כאן משום אין יחיד קובע ברכה לעצמו ולא נהדיא יש מהגאונים
שכתבו שאין לאומרו אלא במנחה שמא יאחזנו בולמוס שיצטרך
לאכול ונביצא שקרן בתפלתו אבל ש"צ אומרו בכל פנים שא'
איפשר שלא יתענו קצת מהקהל וכן נוהגין באשכנז ובספרד
נוהגין לומר אותו ערבית שחרית ומנחה וכן היה נוהג א"א הדיאש
ז'ל ושיב לומר במנחה בתחנונים שאחר התפלה לאחר אלוהי ב
בצור רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך בזמן שבת המקדש
קיים אדם חוטא מקריב קרבן ואין מביאין ממנו אלא חלב ודבש
ונאתה ברחמיך הרבים מכפר ועתה בעונותינו חרב בית המקדשך
ואין לנו בקדשך ולא כהן שיכפר בעדינו לכן יהו רצון מלפניך ש
שיחא חלבי ודמי שנתמעט היום כחלב מונח על המזבח לפניך
ותרצני כתב רב נתן שאין מנהג ליחיד המתענה לומר יג' מדות
ואיני יודע מה חשש יש בדבר שהרי אינו אלא כקמי' בתורה ש
שהרי לא אמרו חכמים אלא כל דבר שבקדושה כגון קריש ו

בתענית

צבור אומ' ש"צ עננו בין גואל לרופא והותם בא'
העונה לעמו ישראל בעת צרה וכתב אבי העזרי
ששמע מאביו רבי יואל ומרבו רבי שמסון שהיו תמהין על מה
סמכו הראשונ' שבתפלה ש"צ עננו בין גואל לרופא כשבתפלה
עלגזדיה או על כל צרה שלא תכא עליהם וכן למת קורין ויחל
דכחידים דמו כדחזינן אפי' באנשי נבנה דחשיבי כחידים לעינין
שאלת מטר אבל תענית שני וחמישי ושני שאחר הפסח אולי התג
נהגו בהן ככל תפוצות ישראל ולא הוי תענית יחיד והראב"ד כתב
על אלו שהן תענית יחי' ולא יאמר בהם ש"צ עננו בין גואל לרופ
ולא יקראו בהם יחול וכתב א"א הדיאש זל וכאשכנז עשאוהו קבעו
והכל בתענין בהם וסמכו על מעשה דאיוב דכי הקיפו כי המטת
והעלה עולות לספר כולם כי אמר איוב אולי חטאו בני וכן ה
בשפחה ומשתה של החג אולי חטאו ונל' דברי דביחידים דכו' ל

כט באב צדי' להזכיר מעין הנאורע מסתמא בכל הפלחתי קאמ' כבו ערבית שחרי ומנח' דראש חדש ופורי' והי' יהוד אלברצלוני כת' ובשונ' ע תפלה מרבין דתעניתא כשאר תענית צבור ואיב' דוכתי' דנהוגי למימ' ערבית ושחר' רחם ובכנחה נחם הוא מילת' תליא במנוצא אע' ג' דליב' שינרא בין נחם לרחם דאין כל יומא ד דט' באב מצלי' על נחמה ובעינן רחמים על הא מילתא תקנח **תניא** בז' באב נכנסו גרים להיכל ואבלו בו ושחו בו וקלקלו בו יום ח' וט' עד שפנה הזום לעת ערב הציתו בו האש ונשרף עד שקיעת החמה ביום י' וחינו דאמ' ד' יומא אלמל' הי' תי התם קב עתיו בעשידי שרובו של היכל ברנשרף ואיתא ב בירושלמי ר' אבין צימ' תשיע' ועשידי ר' לוי צימ' תשיע' ולי' ע עשידי מפני שלא היה בו כח לצום כל יום עשידי צם ליל עשידי ואנו בזמן הזה תש כחנו דאפי' כיום רבפורים שהיה ראוי לעשות מספק שני ימי אין אנו מספיקין ומ"מ מנהג כשר הוא שלא לאכול בשר בליל עשידי ויום עשידי רק להשיב הנפש שיהא קרוב ל לעיניו תקנט

סדר

הי' כתב אבי העזרי' ליל ט' באב חולצין מנעליהם והולכין לבית הכנסת ויושבין לארץ כאבלים ואין מרליקין נרות רק נר אחד לוכ' לאורו איכה וקנינות ועומר ש' צ' וכתפל' ערבית ואומר קדיש שלם וקורא איב' ואומר קנינות ואחר כך סדר קדושה ויתחיל ואתה קדוש ולא יאמר וכו' לציון גואל'ש שאין גואלה בלילה ולא ואני זאת בריתי שנראה בבקיים ברית על הקנינות ועוד ולא שייך למיבר ואני זאת בריתי שובל כטלים בו אבל נבית האבל יש ל' אומר שאם האבל בטל המבטחין אינן בטלין ואומר קדיש בלא תתקבל והולכין לכתיהן ואין נותנין ש שלום זה לזה אלא כאבלים ונוצפין ואם חל ט' באב כמוצאי שבת אין אומר צדקתך מידי דהוה ארץ שחל בשבת שאין אומרים צ צדקתך בשבת דט' באב נמי אקרי מועד ואין אומרים ויהי נועם ו ריש מרגאונים שכתבו כיון שאין אומ' ויהי נועם גם סדר קדושה אין לום ורב צמח און כתב אין אומ' ויהי נועם אבל אומרין וכו' לציון וכוליה סדר קדושה אבל ואני זאת בריתי אין אומר' ורבי' גיסים כתב אין אומ' ויהי נועם אבל מנהגינו לומר ערבית ושחרית ואני זאת בריתי ולמה לא נאנו והעם עוסקים באיוב דרמיה ו וקני' בשחרית מסדרין הברכות והומדות כמו בשאר הימים ויש מקומ' שנהגין שלא לומר השירה וכתפל' לין יח' ברכות ויחד אומ' ענינו בשומע תפלה וש' בין גואל' לרופא כמו בשאר תעני' ואומר נח' כבינה ירושלים ואינו כשאר תענית צבור לא לענין כ"ד ברכות ולא לענין תפלת נעילה וכתב רב עמרם מנהגינו ל להיבות סליחות בסלח' לנו ואין אומר' תחיתו דאיקרי מועד ואם חל בשני ובחמישי אוב' אל ארץ אפים ואין אומ' והוא רחוק ובספרד אין אומר' אל ארץ אפים ומציאין ספר תורה וקורין ג' בפרשת ו ואתחנן כי תוליד בנים ומפסיר הוא השלישי וכפסיד בירמיה א אסוף אסופם וכתב אבי העזרי' וגולל ספר תורה במקומו שלא ל למעט בכבודו אבל במסכת סופרים כתב יש קורין סדר קנינות ב בערב יש שמאחרין עד הבקר לאחר קריאת ספר התורה שאחר קריאת ספר תורה עומד ומתפלל באמר ובגדי' מפולשין וקורא בבכייה ויללה אם יודע לתרגמו מושב ואם לאו נותנו למי שידע לתרגם כדי שיבנו כל העם והגשים והתינוקות שהגשים חייבות באגשים וכל שכן בנים זכרים והקורא כט' באב אומר ברוך דין האמת ויש שמניחין את הספר על הקרקע ואומרין נפלה עטרת ראשינו וקורע' ומספידין כאדם שמתא מושל לפניו רש' שמשתן

מקובלותיהן יש שיוודין מכפסליהן וכולם כתפלשין באמר ואין אומרים שלום זה לזה כל הלילה וכל הזמן עד שישל' בו כל העם קנינותיהן ובשעת הקנינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ כרי שלא יפסיק לבו מן האבל וכל שכן שלא לשוח עם הגוי ואם יש אבל ב בעיר הולך בלילה לבית הכנסת וגם בזמן עד שיגמרו הקנינות ו ואם יש תינוק למול מלין אחר שגומרי' הקנינות ויש ממהנין למולו עד אחר חצות ויש אומ' שאין לברך על הכוס אלא יברך בלא כוס ודעת הדעת שיברך על הכוס ויתן לתינוק לשתות ולא חישינן דילמא אתי לברך פי' יבא לשתו אף בלא זה כיון שאינו דבר קבוע וכמ"ט באב שחל במוצאי שבת לא אמרינן שיכדיל ו ויתן לתינוק בשום דחישינן דאתי לברך דחשיב שפיר דבר ק קבוע כיון שלפי קביעות השנים בא לפעמים לכוף ג' או ד' שנים פעם אחת ובעל ברית לובש בגדים אחרי' אך לא לבנים כמש' מ בעשה שחל ט' באב בשבת ונודחה עד למחרתו והיה רבי' יעקב ב בעל כרי והתפלל מבח בעוד הזמן גדול ורחץ ולא השלים תעניתו לפי שח' טוב שלו היה וראיה מהא דתניא או' אלעזר בר צדוק אני הייתי מבני סנאה בן בנימין וחל ט' באב בשבת ורחינהו עד לאח' שב' והתענינו בו ולא השלכנוהו מפני ש'ט' שלנו היה ונחוגי שלא לשחוט ושלא להכין צרכי סעודה עד לאחר חצות במנחה קורין ויהל' כמו בשאר תעניות וכפסידין דרשנו ורבינו דאי כתב שבנהגם להפסיד שונה וכתפל' לין יח' ברכות ואומר נחם כבנוה ירושלי' וענינו בשומע תפלה וש' אומרין בין גואל' לרופא תקם **בשחרב** רבית תקנו שבכל דבר שפחה שזיהה כו' ז זכר לחורבן הבית ועל כן אמרו סד אדם א את ביתו בסד ומניח בו אבה על אבה כלא סיד זכר לחורבן ה הבית והיום כמו ל כתב אין בונין בנין מסיד ככנין המלכים אלא טח ביתו בסד ובטרנסיד ובשייד בו אבה על אמה ואינו משמע כן בנכרא דבהר דכיתיה חך ברייתא תל' לא יסוד אדם את ביתו בסד ואם עירב בו חול או תבן מותר ר' יהודה אומר חול דהי' הוא טרכסיד ואסור תבן מותר ומסיק כן אמרו חכמים סד א אדם את ביתו ובשייר בו אמה על אמ' אלמ' על ידי שיוור אבה על אמה מותר כל מיני סיד ועושה אשה תכשיטה ובשירת בהם ד דבר מועט ומאי' היא בת צרעא פי' טפול סיד שנטפלת במקום הצדעים ועושה אדם כל צרכי סעוד' ובשייר בה דבר מועט אפי' כסא דהרכב' ותקנו להניח אפר בראש חתני' במקו' הנחת תפילין ואסרו עטרות לחתנים ודווקא לחתנים שלא אכרו אלא בעת ו ריבוי שמחה אבל לשאר כל אדם מותר ומאמר רב לא שנו אלא של בלח' וגפרית אבל של ורד והדס מותר ושמואל אומר אף של ורד והדס אסור אבל עושה שח' קנים וחילת' נפסק הדין כמז'ל' כ בשבואל ואינו יודע למה דהא קיימא לן כרב באיסורים ופירשו התוספות דלא ב'צטרות של הראש איירי שאין דרך לעשותן מ מקנים וחילת' אלא בעין כיפה שעושים לחתן שחשב בה וכלות מ מותרות בכל חוץ כבעיר של זהב שאסרו אף לכלות והרימין ב כתב דלאו דווקא עיר של זהב אלא כל שעיקרו של כסף אסור אף לכלות ולא התיירו להם אלא שעיקרן של מיני צבעונין אע"פ שיש בו בשבצות זהב וכן כתב הדין כמז'ל' גזרו על עטרות כלות של כסף זהב אבל עטרו' של גזיל' מותר בכל ואסרו כל מיני שיר בין בבלי' בין כפה ופירשי' כגון לשורר כבית המשתה והתוספות מ בפרשים דאפי' בלא בשתה נבי' ודווקא לבי שרגיל' ככך כחיה ד דאיתא בירושלמי ריש גלות' הוה קאי ודמך בזמר פי' בשכנו ו ובקומו ותי' מזמרי' לפגת' ומלשון הרכבם ז'ל' משמע דכבלי' אסור

ואפי' דעחו לחזור ומיחו כיון שלא קבל עליו תענית אם יצא מן העיר חוץ להחיים מותר לאכל ל' ויא' דאפילו בעיד מותר לאכול ש' שלא בפניהם ע"כ ויראה מדבריו שכפר' שהולך שם ביום התענית ומסתבר כדבריו אם הולך שם ביום התענית אכל סתיו דשמעתא מוכח דמירי בהולך שם קודם לכן וקבל עליו תענית ואז ודאי הוי תענית נמו' ואסור לאכול אפי' יצא חוץ לעיר שכח ואכל אל יראה בפניה' כאלו אכל ואל יראה עידונין בעצמו מצוה להרעוב אדם עצמו בשע' רעבו' ואסור לשמ' בו המט' ולחשוני בני מות כל הפור' מן הצבור אינו רואה בנחמתן ובל' דמטער עמהן זוכה ורואה ב

בנחמתן

סדר

תעניות שמתענין בארץ ישראל על הגשמים כך היא הגיעה' במרחשון ולא ירדו הגשמים היחידים פי תלמידי חכמי' מתענין שני וחמישי ושני ואכלין ושתי' משחשבה ומותר' בעשיית מלאכה וברחיצ' וסיכ' ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ומפסיקין בר' ח' א' ע' שכבר התחילו להתענו' אם פגע בהן ראש חדש מפסיקין וכל תלמי' יכול להחזיק עצמו בחזקת תלמי חכם ואין בו משום יוהרא אבל לא שאר העם הגיע ראש חדש ב כסלו ולא ירדו הגשמים כד' גזרין שלש תעניות על הצבור שני וחמישי ושני אוכלין ושתי' משתחשך ומותרין במלאכה ורהיצה וסיכה ובנעילת הסנדל ותשמיש המטה ונכנסין לבית הכנסת ו ומתפללין ומתחננין כבשאר תעני' כיצד אחר תפלה של שחרית מעייני' בענין העיר עד חצי היום לבטל עושי רשעה ודורשין ו חוקרין על עוברי עבירות ומבערין אותן ומבאין ואילך רביע' הוי' קורי' ומפט' רין בבבויאים בתו' חות מענין הצרות ורביעי' האחרון מתפללין ומתחננין עברו אלו ולא נענו כד' גזרין עוד ג' תעניות אחרות שני וחמישי ושני וכפסיקין בהן כבעו' י' כמו ביו' הכפורי' ואסורין במלאכה ביום אבל בלילה מתרין ואסורין ברחיצת כל הגוף בחמין אבל פניו ידיו ורגליו בחמין ורחיצת כל הגוף בעונן מותר ואסורין בסיכ' של הענוג אבל להיכי' הזוהמ' מותר ואסורין בתשמיש המט' ובנעיל' סנדל' בעיד' ארל' בדרך מותר ומתפללין בבתי כנסיות ומתפללין כבשאר תעני' עברו אילו ולא נענו כד' גזרין ז' תעניות שני וחמישי ושני חמישי ושני וחמישי ושני וכל מה שאסור בג' שלפני אלו אסור אף באלו ויתרין אלו שמתריעי בהם בשופר על המרכות שמוסיפי' בהן ומתפללין ברחוב העיר ומורדין וכן להוציחן ומוסיפי' ר' ברכות בתפלת שחרית ומנחה ונועלין וזמנניות וכשני לעת ערב פותחין מעט כדי שימצאו ל לקנות לסעודת הלילה וכחמישי פותחין כל היום משום כבוד ה השבת ואם יש לחנות ב' פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש א' אצטמא לפניו פותח בדרבמו ועוברות ומיניקות אין מתענות באלו הז' מפני שהם רבים ולא חכלו לעמוד בהם ולא כג' דאשונות ש שעדין אין צריך כל כך אלא בג' אמצעיות ומיחו לא יאכלו אלא כ' כדי קיום הולך והיום במזל כת' שמתענין באלו הז' ולא בראשונות ואם לא נענו אין גזרין עוד תעני' חג' מילי' כשמתעני' על הגשמי' לפי שכשעברו אלו כבר עברו זמן הגשמים ואין בהם תועלת א' אבל על שאר תעניות מתענין והולכין עד שיענו ואע"פ שאין ג' גזרין עוד תעניות אבל במעשין כבשאר ובמתן ובבנין של שמחה גזרין בית חתנות אבל כותל של בית חתנות נטוי ליפול יכול ל לסותרו ולחזור ולבנותו וממעטין בנטיעה של שמחה בגזרין אילן שנטועין להסתופף בצלו והדומים ז' כתב בנין של שמחה בגזרין צמר וכמר ונטיעה של שמחה בגזרין הדס ואהלים וממעטין בנשואין

אלא אם כן לא קיים פריה ורביה וכשאלת שלום להבדילו אלא כ' כבני אדם הנזופין המנודין ומקיסו' כ' דארץ שמימן' ליום בחורדין לו בשפה רפה והלכות' חגמים לברך בתעני' שני וחמישי ושני עד שיצא ניסן של תקופה ומשבתענין מתרין לאכול מיד' ובמלאכה ובשאר הדברים ומפסיקין בראש חדש יצא ניסן של ת תקופה אין מתענין עוד שהגשמים סימן קללה הואל ולא ירדו כ' בתחילת השנה וכל זה הסדר כשלא ירדו כלל אבל ירדו ברביעה ראשונה וצמחו העשבים וכששו מתריעין מיד כשבתענין שני ו חמישי ושני ונזופין בהן כל חומר שכעה אחרונות אבל יבשו ל לגמרי אין מתענין שאין בהן עוד תקנה וכן אם פסקו הגשמים כין גשם לגשם ארבעים יום מתריעין מיד ומתעני' עד שירדו הגשמי' או שיעבור זמנם ירדו לצמחים ולא לארנות כגון שירדו מעט ב בנחת ואין מספיקין לאילנו' מתריעין לפני הפסח שפסח הוא זמן הוציא פרח האילנות ירדו לאילנו' ולא לצמחי' כגון שירדו בנבו' מתריעין מיד ירדו לצמחי' ולאילנות ולא ירדו כדי למלאות בהן הזבורות לשתייה מתריעין עליהן לפני חג' ער שירדו כדי כראו' הכורות ואם אין להם כים לשתייה מתריעין עליהם מיר וכולם א' אין מתריעין עליהם אלא במקום הצריך להם כתב הז' במזל' הני בילי' בארץ ישראל אבל מקובות שעונות גשמים שלהם קוד' י' במרחשון או אחריו כשיגיע זמנו ולא ירדו גשמים יחידים מ מתענין שני וחמישי ושני וכפסיקין בראשי חרשים הנוכה ופורי' ושוחין אחר כך כמו ז' ימים לא ירדו גשמים כד' גזרין על הצבור י' ג' תעניות על הסדר שאכברנו וכל תענית שגזרין על הצבור כ בחוצה לארץ אוכלין בהן בלילה ודינו כשאר' התעני' שאין גזרין על הצבור תענית כמו ביום הכפורים אלא בארץ ישראל לבד דהי מתענין על הגשמים ונענו כמה ירדו ויהיו פוסקין כשיכנסו בעמק דארץ החרבה טפח ובבינונית שני טפחים ובעבודה ג' ט טפחים ואם התחילו לירד אחר חצו' לא ישרימו אלא יאכלו וישתנו ויעשו יט' ולערב יתקבצו ויאמרו הלל הגדול תקעו' כשם שמתענין ומתריעין על הגשמים כך מתענין על שאר הצרות כגון גשם שצדין על עיירות ישראל כת' הדומים ז' ל' אפי' לא באו אלא לשאול מהם מס' או לחזור עליהם אפי' על ס' כצוה קלה מתענין ומתריעין עד שיבטחו' וכל הערים אשר ס' סביבותיהם מתענין ולא מתריעין אלא תוקעין להתקבץ לעזרם ו ואפילו לא באו אלא לעבור דרך ארצם שאין להם כלל חכה עבהם אלא על גוים אחרים ועוברים על מקום ישראל מתענין ומתריעין וכן על דבר ואיזהו דבר עיד' שיש בה אלה ותק' רגלי ויצאו ממנו ג' מתיים כג' ימים בזה אחר זה הוי דבר ביום אחר או כד' ימים אינו דבר וכן לפי החשבון זה וכת' הדומים ז' ואין נשים וקטני' חקבים ששבתו במלאכה בכלל אנשי' המדינה לענין זה ואם זהו דבר בארץ ישראל מתענין שאר גליו' עליהם היה בחוצ' לארץ ושחרות הולכות ובאות כמדינה למדינת' אחרת שתזן מתענות אע"פ שהם רחוקות זו כזו וכן מתענין על מפולת שבעיר ואיזו היא מפולת ש שנופלין בתים חוקים שאין ראוי ל' יפול ועומדין במקום שאין ראוי ל' יפול ובת' הדומים ז' וכן על הרעש והרוחות שכפילין ה' הגג ניס' מתריעין עליהם וכן החולים כגון שיש אסכרה בעיד' ל להרבה אנשים אם מתים מתענין ומתריעין ואם אינן מתים אין מתריעין וכתב הז' במזל' וכן חיבוק לח' דרי' הוא כשחין פורח ז' ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עלי' אבל חיבוק יבש צ' צועקי' עלי' בלבד וכן על זהו רעה

לענין שאלה היינו טעמא כדמפר בירושלמי שאין לשנות מטבע
ברכות ד"ח ברכות תיקון נביאים הם ואין לשנות בהם אבל קהל
שמקבלים עליהם תענית ודאי רבים אקרו ויכולין לקבוע ברכות
ע"כ וכיחזו נראה שצריך שיהו עשרה שמתענין ואפי' לדת שכתב
שאם יש לו ז' שלא שמעו קדיש וברכו יכולין לומר קדיש וברכו
אע"פ שהשאר שמעו הכא מודה דבעי עשרה דהתם היינו טעמא
כמו שכתב א"א ז"ל מירי הוא טעמא אלא שכל דבר שבקדושה
לא יחא בפאות מעשרה והרי הוא מקדש השט"ב אבל הכ' לענין
קביעות ברכה צריך שיהו עשרה ואפילו אם יש עשרה בעיה ש
שמתענין אם אין עשרה בבית הכנסת אינן יכולין לקבוע ברכה ו
ונחגין להרבות סליחות בברכת סלח לנו ופז' שסומכין על הא
דאמרי' אם בא לומר בסוף כל ברכה מעין אותה ברכה אומר רק
שיתחיל מעין הכרכ' ואח' כך יכו' להאריך בדברי ריצר ותחנונים
כפי רצונו בין יחיד בין רבים והאמר ר' יהושע בן לוי שיכול ל
לומר אחר תפלתו אפי' בסדר יום הכפורים לא בא למעט בסוף
כל ברכה וברכה אם התחיל מעין הכרכה אלא שלאחר התפלה
יכול להתחיל ולומר היאך שידעך מה שאין כן בתוך התפלה ויש
מקומות שנוהגין לומר סליחות אחר סיום י"ח ברכות וכן כתב רב
עמרם שיכולין לומר סליחות בסלח לנו והכי קאמר רב נטרונאי
מנהג שתי ישיבות בתעני' צבור בשחרית אומרי' ז' סליחות ובמנחה
ז' ואם יש פנאי אומר ה' וכן כתב רב שר שלום בתענית צבור אין
מנהגינו לומר סליחות אחר י"ח ברכות אלא בסלח לנו כתב רב
נתן ש"צ שאינו מתענה אינו יכול להתפלל שבתן שאינו מתענה
אינו יכול לומר עננו ואיני יודע למה שאינו אומר ביום תענית א
אלא ביום תענית הוה ותעני' הוא לאחרים ודאי אם איפשר שיהיה
ש"צ המתענה טוב הוא מאחר אבל אם אי אפשר ל"ל שיכו' להתפלל
איתא במדר אדרן וחור תמכו כידיו מכאן שאין פחותי מג' העוברין
לפני התכה בתענית צבור לכך צריך בתענית צבור שיעמדו ש
שנים אצל ש"צ שיאמרו עמו סליחות יש אומ' שכל תעני' שיארע
בשני וחבישי שקורין שחרית פרשת היום ובמנחה וחול דתיר
קוד' או יקראו שנים בפרשת היום והשלישי וחול רב עמרם כת
שבתענית דבתוכים בפסוק דומק' קורין וחול חוץ מבט' באב ורב
שר שלום כתב שבכל תענית צבור וכל תענית שגורין על זה
הגשמים וכל דבר הצריך להם אומרי' וחול בשחרית ומנחה בין ב
בשני ובחבישי בין בשאר דמים כל תענית יש בו נשיאות בפים
במנחה חוץ בכיום הכפורים שתחת מנחה נושא' כפיהן בנעילה
וכן נחגין בשתי ישיבות

חשריו בתעני' יכול לטעום עדי כדירביעות ובלבד שיפלוט
וביום הכפורים ותשעה באב אסור וכתב אבי אעזרי

שיכול ללעוס עצי קנמון ועץ הבתוק ללחלח גרנו ולפלוט כ
כדאמרינן בס' פלפלי ביום הכפורים פטור וזהו נמי לכתחלה והא
דנקט דיעבד משום דבאכילה גמורה איבא חיוב חטאת תקסט

גדר להתענות ואכל בזית אבד תעניתו של אותו היום
ואכל וישליבנו ביום אחר אבל אם יש לו יום ידוע ל

להתענות כגון ביום שמת אביו או רבו ושכח ואכל בזית ישלים ת
תעניתו בוד' להתענות ומצטער יכול ללוחו ולפרוע ואין צריך

התרת חכם והני כילי בתעני' סתם כגון שנדר להתענות יום אחד
וקכלו במנחה אבל אם יש לו יום ידוע להתענות כגון יום שמת
בו אביו או רבו אין יכול ללוחו ולפרועו וכן תעני' חלום אין לוחו
אותו שצרי' להתענו מיר למחר ואפי' בשב' וצרי' להתענו יום אחר
על שבטל עונג שבת ואין צריך שיהיה תענית האחר מיר ביום ר
ראשון שלאחר השבת כתב רב עמרם ורבינו קלונימוס שבזמן
הזה אין להתענות תענית חלום בשבת שאין אנו בקיאים בפתרון
החלומות לידע איה רע ואיזו הוא טוב ואין מתענין בספ' וכן כת'
אבי העזרי והמתענה בשבת יש אומ' שאומר עננו ברכה בפני ע
עצמה ונראה יותר לכוללו באלהי נצור בלא חתימה כדפרישית
לעיל בסוף ברכות אין תענית צבור בכבל ליאסר במלאכה ו
ולהפס קמבעוד יום אלא ט' באב כל בד' הילכך יחיד שקבל עליו
תעני' סתם לא חיישינן שמה תעני' צבו' קב' עליו ומות' ככול תקסט
יחיד שמתענה על צרה ועברה או חולה ונותרפא או כת
צריך להשלים כל תעניות שקבל עליו אבל הצבור
שמתענין על שום דבר ועננו קודם חצות לא ישלימו תקע

מי שנדר להתענות כך וכך ימים וארעו בהם שבתות ימים
טונים או ראשי חדשים חנוכה ופורים נדרו בטל וצריך

התרת חכם שיאמר לו אלו שמת אל לכך שיארעו בו אילו הימים
לא היית נודר ומתיר לו וחותר כל הנדר וכתב הרמב"ן דווקא ד

דאפי' בלשון תרי עלי שהוא לשון נדר אבל אפקיה בלשון קבלת
תענית אינו חמור כשאר נדר ואפי' התרה אינו צריך ואם נשבע

בהם להתענות אין צריך התרה שאין שבועה חלה על דבר מצוה
אלא לוקה על שנשבע שבועת שוא תקעא

היושב בתענית אי מצוי מצטער נפשיה נקרא קדוש ואי
לא מצוי מצטער נפשיה נקרא חוטא ות"ח אינו רשאי

לישב בתעני' בפני שממעט במלאכ' שמי' וכן במלמד תנאין תקעא
גהרין תענית צבור בתחלה ביום חבישי שלא להפקיע

אין חשערים לפי שהרואה שקונין ביום חבישי בערב לצורך
שתי סעודות גדולות לצורך סעודת הלילה ולצורך סעודת שבת

תמזין וסבורין שרעב בא לעולם אבל משהתחילו כבר להתענות
יודעי' שהוא בשביל התענית אין גוזרין תענית על הצבור בראשי

חדשים חנוכה ופורים ואם התחילו כבר להתענות ואירעו אלו ה
דמים אפילו לא התחילו אלא יום אחד אין מפסיקין ומתענין בהן

ומשלימין וכן יחיד שקבל עליו תענית סתם בערב שבת מתענה
ובשלים אלא א"כ פירש בשעת קבלת שאימ' דוצה להתענו' אלא

עד שישלימו הקהל תפלתם תקעא
הלכתא בטלה מגלת תענית שכל דמים הבתוכים במגל'

תענית שלא להתענות בהן מותר חוץ מבחנוכה
ופורים וכת' הרמב"ם דווקא יחיד יכול להתענות בהן אבל צבור א

אסורין לגזור תענית בהן ואפילו לפנייהם ולאחריהם נמי אסור ו
ושבתות ימים טובים מותרין לפנייהם ולאחריהם תקעא

החולך במקום שמתענין למקו' שאין מתענין ודעתו לחזו'
צריך להתענות בה תענית שקבל שנותנין עליו

חומרי מקום שיצא משם כיון שדעתו לחזור והחולך במקום
שאינו מתענין למקום שמתענין יתענה עמהם ופירש ר"בא

שנשתלחה אפילו לא הויקה אלא נראית בלבד מתענין ומתריעין
בכל מקום אפי' הרחוקים אבל אם אינה משולחת אינו אלא מקרה
ואין מתענין והיכי דמי משולחת נראית ביום בעיר דרי זו בשולח
אבל בלילה או ביום בשדה אינה משולחת ראתה שני בני אדם ו
ורדפה אחריהם משולחת כרחוק מפניהם אינה משולחת טרפ' שני
בני אדם ואכלה אחי מהם משולחת שאינ' עושה מחמת רעבונו
שאינ' אוכלת שניהם אלא שנשתלח להוי' אכלה שניהם משולחת
שמחמת רעבון עשתה נכנסה לבית ולקחה תינוק מהעריסה הרי
זוכר משולחת בת היום כמזל שאר מיני רמט העו' ורמט האר' ששולחו
והויקו כגון שילוח נחשים ועקרבים ואין צריך לומר צרעין ויתושין
והדומין להם אין מתענין עליהם ולא מתריעין אלא זועקין בלא
תרועה ע"כ ונראה דגחשים ועקרבים מתענין עליהם ועל הירקון
והשדפון משהתחיל כתבוא אפי' לא התחיל אלא במקום אחד כ
כמלא פי תנור מתענין ומתריעין בכל המקומות אפי' הרחוקים ש
שהם דברי' המתפשטין וכן על הסחורו שנזרזולו בענין שהשכר
אבד מתענין ומתריעין כ"צ - אם ירדו רוב הסחורות שרוב חיי א
אנשי אותה העיר תלויין בה ונתמעט הבישא ומת' עד שצרי' לכבו'
עשרה בשש' מתענין ומתריעין אפי' בשב' אבל על כל האחרים אין
מתענין ולא מתריעין לא בשבתות וימי' טובי' חוץ מעיר שהקיפו'
גוים או נהר וספינה - הבט דפת בים ואפילו על יחיד הגר' פני
גוים או לכטים או רח' רעה זועקין וכתחננין בתפלות כ"כ בת אכל
אין תוקעי' אלא אם כן תוקעין לקבץ העם לעזור לאחיהם להצילם
כך כתהרמב' זל ורשי' פי' אפי' תפלה להתחנן ולזעק אין לעשו' אל'
ציעקי' טלכני' אד' שיבואו לעזרת וכסתבר' כדברי הרמב' זל תקעו'
על כל צרה שלא תבא עליהם חוץ מעל רוב
מתפללין
הגשמים שאין מתפללין על ריבוי הטובה והג'
בארץ הדים שצריכה לרוב גשמים אבל ארץ מצילה שרוב גשמי'
קסין לה ולא עוד אלא שכפילין בתייהן עליהם אין לך צרה גדולה
מוז ומתפללים עליהם
כתב
היום כמזל כשם שצבור מתענין ומתפללים על צרתם
כך כל יחיד מתענה ומתפלל על צרתו כיצד היה לו
חולה או תועה במדבר או חבוש בבית האיסורים יש לו להתענות
ולבקש רחמים בתעניתו ולא יתענה בשבת ומועד וחגובה ופורי'
וראשי חודשים ע"כ
כל יום
יום מו' תעני' האחרוני' או שאר תעני' שמתריעין
בהם עושין כסדר הזה כו' ציאין התבה לרחבה של
עיד וכל העם בהכנסין ובהכסין בשקים ונותנין אפר בקלה על ג'
גבי התבה ועל גבי ספר תורה להגדיל הבכיה כדי שיבגעו לבם
ואחד כן העם נוטל אפר ונותן בראש הגשיא וראש אנכ' בד' מקום
הנחת תפילין ואחר כך כל אחד ואחד נותן על ראשו ואחר כך
מעמיד' ביניה' זקן שהוא חכם לא היה שם זקן שהוא חכם מעמידין
זקן או חכם אין שם לא זה ולא זה בעמידין החכם שביניהם ואומ'
לפניהם דברים המשברים את הלב כגון אחינו לא שק ותענית ג'
גורמין אלא תשובה ומעשים טובים גורמין שכן מצינו באנשי כ'
גינה שלא באמר וירא ה' את שקם ואת תעניתם אלא וירא אלדי'
את מעשיהם כי שבו איש מדרכום הרעה ובקבלה הוא אומ' וקרעו
לבבכם ואל' בגדיכם ומוכיף בעניניכם אלו כפי כחו עד שיכגעו ל'
לבם וישוכו בתשובה ואחר כך עומדין להתרי' ואם היה אותו ש'
שאומ' לפניהם דברי' כבושים בקי וראוי להתפלל עוכד להתפלל
ואם לאו בעמידין ש"צ הראוי ואיזהו ראוי זה הדגיל בתפלה ובכל
זכרונות ורגיל לקרות כתורה נביאים וכתובים ויש לו טיפול ואין

לו כמה לפרנס' ויש לו יגיעה בשד' וטפל בדרך ופרקו נאה מרועה
לעם ולא יהא בעל עבירות ולא יצא עליו שם רע בילדותו ויש לו
נעימה וקולו ערב והיום כמזל' הויכ' כו' ולא יהא בכניו ובכני ביתו
ובקרוביו ובכל הנלו' אליו בעל עביר ויצאין לב' הקברו' להתחנן
בלומר הרי אנו נכתי' אם לא תרחם עלינו ובכדור הנאוני' מסדר
זה אח' קריא הכפ' לפי שיז' נתקבצו כל העם מה כדור' יתחי' אשר
יצר זמירות של שבת עד ואראהו בישועתי ואומר אלו הזמורים
תפלה לדוד שמעה ה' צדק לדוד אליך ה' נפשי אשא לדוד מסכי'
אשרי נשוי פשע כנא אליו נתן הנביא לך דומיה תהילה רצית ה'
ארצך לדוד הטו ה' אונך עננו לדוד ברכי נפשי את ה' ברכי נפשי
את ה' הללו יה' הללו יה' שיר המעלות אל ה' בצרתה לי שיר
המעלות אשא עיני אל הדרי' אליך נשאתי את עיני לולי ה' שהיה
לנו כמעמקי קראתיך ה' הלל הגדול וברו' שאמר וכדי שלא יעבור
זמן קש' לומר אילו הזמורי' בין יוצר למנח' ולא יאמרו בשחרי'
אלא זמירו' של חול' וברו' שאמר ושתכח ויוצ' עד גוא' ישר ויתפלל
היחידים י"ח ברכות ועיניו בשומע תפלה ויחזי' ש"צ התפלה אבות
וגבורות וקדושת השם אתה חונן השיבנו וסלח לנו ויאמר כל ה'
הסליחות והיודיין ויאמר עזרא הכופר וכו' ראה בענינת וכו' עננו
ה' עננו וכו' עד כי אתה ה' עונה ומציל פודה ומרחם בכל עת צרה
וצוקה וקיים לנו ה' אלדינו יום הברית ואת החסד ואת השבועה
שנשבעת לאברהם אבינו בהר המורי' ותראה לפני' העקדה שעקד
את יצחק בנו על גבי המזבח וכבש רחמינו לעשות רצונך כלבב'
שלט' כן יכבסו רחמך את כעסך ויגלו רחמך על מרותך וישוב
חרון אפך מעמך מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יענה
אתכם וישמע קול' צעקתכם ביום הזה בא"ג גואל ישראל ועוזני' אמן
ותוקעין תקיעה ותרועה ותקעה רעבור ויאמר היום יבואינו חסדך
עם רחמך היום הרק עלינו כי גשמך אם כבבים אם כ' בדים אם
כבני' וכו' אתה זוכר מעשה עולם ופקוד כל יצורי קדם כי זכר כל
היצו' לפניך בא מעשה איש ופקודתו ועלילו' מצעדי גבר מהשכנו'
אדם ותחבולתיו ויצרי' בעללי' איש אשרי' איש שלא ישנחך וכן
אדם יתאמץ כך כי דורשיך לעולם לא ישלזו ולא תכלים לנצח
כל החוסים כך וגם את נח באהבה זכרת ותפקדהו בדבר ישועה
ורחמים בהביאך את מי המבול בכתוב בתורתך ויזכור אלדי' את
נח וכו' וכל פסוקי דזכרונ' אלדינו ואלדי' אבותינו זכרנו בזכרון
טוב מלפני' ופקדנו בפקוד' רחמי' וישועה כשמי קדם ובעבור
שמך הגדול ישוכ' חרון אפך מעמך ומנתלתך וקיים לנו ה' אלדינו
את הדיבר שהבטחתנו בתורתך על ידי בשה עבדך באמ' וזכרתי
להם ברית ראשינים אשר הוצאתי אורם מארץ מצרים וגומר מי
שענה את משה ואבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול'
צעקתכם ביום הזה בא"ג זוכר הנשכחית ותוקעין תרועה ותקיעה
ותרועה ורעבור היום גשם נדבות הניף אלדי' היום מלא כיס פלג'
אלדי' חיים תכין בטובתך לעני' אלדי' אם כבבים וכו' אהה נהי'
בענין כבודך על עם קדשך לדבר עכרים וכו' כמ' שזמ' בחפ' י"ח
עד והלך בסערו' תיכין ורע' העם ויתקעו כשופרו' ויחז' כשמי' הטס'
את קול השזכר וריעו העם תרועה גדולה ותפול' הזוכה החתיה
ויעלו העם חצירה איש נגדו וילכדו העיר ובתירתך ה' אלדינו כ'
כתוב לאמר וכי תבואו מלחמה בארצכם על היצר הצורר אתכם
והרע תם בחצוצרו' וכזכרתם לפני' ה' אלדי' וג' שעתם באויביכם
חבור לנו ה' אלדי' זכותו של יהושע עבד ה' ורחם עלינו לבע'
שמך מי שענה את ידגשע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע קול' צ

וכבר נהגו לאומרו כל עשרת ימי תשובה ואורב תמותה מעולם
למה אין אומרי ובכן תן פחדך כל ימי חשוה דבאי שנא זה
התוספת שבברכת קדושת השם כגוה שמוסיף באבות ונבורות
וסמעתי שיש מקומות שנהגו לאומרו וכתב רי שאם לא אמר
זכרינו מי כמוך וכתוב לחיים ובספר חיים שמחזירין אותו כמו
בהמלך הקדוש ואם הוא מסופק אם אמרו אם לאו חוזר וכתב אה
הראש זל אני תמה למה מחזירין אותו כיון שאינו מוזכר בתלמוד
דבהמלך הקדוש והמלך המשפט איבא פלוגתא ופסיק תלמודא
דלא יצא אבל בזכרנו מי כמוך אם תקנת גאונים היא לאומרו מנלן
דמחזירין אותו אין זה משנה מבטבע ברכות כיון שאינו מוזכר
בתלמוד עב' וכן כת' חלם במל' בשם הגאונים שאי מחזירין אותו
בין יחיד בין שצ' ואומ' אתה בחרתנו וכו' ותת' לנו ה' אלקינו את
יום הזכרון הזה ואין צריך להזכיר ראש חדש לומר ואת יום ראש
חדש הזה דקיימא לן זכרון אחד עולה לכאן ולכאן ובשאר אומ' את
יום הזכרון הזה גם ראש חדש בכלל דכתיב וביום שמחתכם ו
ובמועדיכם ובראשי חרשיכם וכו' וזכרתם ואכלוהו קאי ואם
הוא שבת אומ' את יום המנוח הזה ואת יום הזכרון הזה ואין אומר
ותתן לנו ה' אלקינו בארבה מועדים לשמחה חגים ומגנים לששון
לא בראש השנה ולא ביום הכפורים אבל רב שר' שלום כת' אומ'
בשתי ישיבות בראש השנה וביום הכפורי בין בתפלה בין בקדוש'
מועדים לשמחה חגים ומגנים לששון את יום הזכרון הזה שהרי
כתיב אלה מועדי ה' בריש ענינא ובסוף ענינא וידבר משה את
מועדי ה' וקאי אבל ענינא אפסח עצרת ראש השנה ויום הכפורי
סוכ' ושמיני עזר' כולוהו איתקוש להודי לקרותן מועדי ה' מקראי
קדש וכן כתב רב פלטי גאון וצריך לומר ותתן לנו ה' אלקינו
בארבה מועדים לשמחה חגים ומגנים לששון את יום הזכרון הזה
וכן כת' רב שמואל בן חפני מנהג שתי ישיבות לאומרו וכת' עוד
שאם חל ראש השנה בחול אומ' יום תרועה מקרא קדש ואם חל
בשבת אומר זכרון תרועה מקרא קדש וכן נהגין באשכנז וכתב
רב האי שאין מנהג לומר מועדים לשמחה חגים ומגנים לששון אלא
את יום הזכרון הזה וזכרון תרועה וכן פשט דבנהג ונהגו בספרד
לומר את יום פלוני הזה את יום טוב מקרא קדש הזה ובחול המועד
אומרי את יום חג פלוני הזה את יום מקרא קדש הזה ודכי איתא
בטעמא סופרים בין בתפלה בין בפסח צריך להזכיר יום של מקרא
קדש הזה יום חג פלוני הזה וכו' וי' מקרא קדש הזה יום תקעת
בשופר הזכרון הזה ובאשכנז אין נהגין לאומרו והכי מסתבר דכי
שאומו את יום חג פלוני הזה הכל בכלל דמאי שנא להזכיר מקרא
קדש שפי מאיסור עשיית מלאכה ושאר כל הלכותיו וכן אמר רב
האי גאון אין אומרי בכבל אלא ותתן לנו את יום חג פלוני הזה ואומ'
יעלה ריבא מלוד על כל העולם כחלו בבכודך קדשינו במצותיך
ותן חלקינו בתורתך ושמחנו כישועתך וטור לבנו לעבודך באם
כי את אלק' אמ' ודברך מלכנו אמ' וק' לעד באי מלך על כל האר
מקדש ישר' יום הזכרון ואם הוא שבת חותם בקדש השבת ישר'
ויח הזכרון אבל והשיאנו הגהני רי' בגרמישא שלא לאומרו לפי
שברכת מועדיך לא שייך אלא בג' דגלים דכתי' שלש פעמי' בשב'
ידעה כל זכורך וסמך ליה איש כמתנת ידו כברכת ה' אלק' וכן
כת' רב שאלתיאל דברכ' מועדיך זה קרבן חגיגה דכתי' כברכת ה'
אלריך וזה אינו כי אם שלש פעמים כשנה ומטעם זה אין לומר
במוסף ואין אנו יכולי לעלות ולראות לפניך אלא ואי אנו יכולין
לעשות חובתינו לפניך אבל די' ב' יהודה הגהני כמנהג לאומרו
בראש השנה ויום הכפורי בשם ד' אליעזר דגדול וגם רבי משולם

שאל את פי ראש ישיבה שבירושלים והשיבו שאומר אותו וכן
כת' רב יהודאי ריש מתיבתא יחיד צרי' לומר בתפלה בראש השנה
מלוד והשיאנו ובאשכנז וכצורת נהגין שלא לאומרו ובשאר
ארצות אומרי אותו ומקדש שצ' בבית הכנסת כמו בשאר ימים
טובים ואומר זמן דכתי' מסקינן הלכתא אומרי זמן בראש השנה
יום הכפורי ונפטרינן לבתיכם לשלום נהגין באשכנז כל אחד
מבקר לחבילו ואומר לו תכתב בשנה טובה תקפג
גרסינן בפ' דברכות אמר רבה מאן דבעי למידע אי כסיק
שתא אי לא מייתי בהדין עשרה ימי שבין ראש
השנה ליום הכפורים שדנא בביתא דלא נשיב זיקא אי כשיך ז'
זהויה ידע דמשיך שתיה ומאן דבעי למידע אי מצלח עסקיה
אי לא מרבה תרנגולא אי שמין שפיר ידע דמצלח אמר אביי
השתא דאמרת סיכמא מילת' היא היא איניש רגיל למיכל בריש
שתא אתרונא קרי רוכיא כרתי סלקא ותמרי רוכיא פרשי תלתן
רוכיא ירבו זכותינו כרתי יכרתו שזנאינו סלקא יסתלקו אויבינו
תמרי יתמו שונאינו וקרא מפני שממחר להיות גדל וסוזה רבו
המנוגים כל מקום ומקום לפי מנהגו כמו באשכנז שרגילין ל'
לאכול בתחלת הסעוד תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו
שנה מתוקה ובפרובנצא נהגין להביא על השולחן כל בני חידו'
ואוכלין ראש כבש דהריאה לומר נהיה לראש ולא לזנב ותיראה
לפי שהיא קלה והי' מאיר מרושנבורק והי' רגיל לאכול ראש איל
זכר לאילי של יצחק תקפג'
שחרית משכיבין לבית הכנסת ומסדרין הברכות וקורין
הזכירות בדרך שאומרין בשבת ויש מקומות
שכונסין מזמרים מענינו של יום כגון מלפניך משפטי יצא ו'
והרינו לאלדים עזיניו וקורין קש' בברכותיה וכתפל' לין בדרך
שתתפללו ערגית ומחזיר שצ' התפלה בכונה ובנחת מלה במלה
וכל הצבור יבוגנו למה שאומ' שצ' ולא ישיחו שמה בטלה יש
מקומות שנהגין לומר פיוטים מענינו של יום ואין אומרי הלל
בראש השנה ויום הכפורים דאז' אבהו אמרו מלאכי השרת לפני
הקב"ה רבונו של עולם בפני כה' אין אמרי ישר' שידה לפניך לא
ברות ולא ביום הכפורים אמר להם איפשר אני יושב על כפא
דין וספרו חייפ' וספר' וכתבים לפני נפתחין וישראל יאמרו שידה
ומוציאין שני כפרים באחד קורין חמשה בפרשת וירא אליי מן
זה' פקד את שרה עד ויהי אחר הדברים האלה ואם הוא שבת
קורין כו' ומפטיר קורא בשני בקרבנות בפרשת פנחס ובחורש
השביעי עד סוף פסקא ובפטיר קורא בתחלת ספר שמואל ויהי
איש אחד מן הרבמים עד וירם קרן בשיחו תקפג'
ועומד התוקע לתקוע שצריך שיתקע מעומד דכתיב יום
תרועה יהיה לכם וילפי' כלכם דכתי' גבי עומר וספירת
העומר מעומד דכתי' מהחל חרם בקמה אל תקרי בקב' אל' כיקומח
וקודם שיתק' יכרך לשמוע קול שופר ולא לתקוע דלאו בתקיעה
תליא מילת' אלא בשומע כדתנן חתוקע בתוך הכור לא יצא כת'
אבי העזרי ויכרך שהחיינו ויתקע תשול' ג' פעמים ותשת' ג' פעמי'
ותול' ג' פעמים ואם התחיל ולא יכול להשלים כתב רי' ויכר פשוט
הוא שמשלי אחר ואפי' ג' וד' בברכה שכירך הראשו' כי הראשו'
מכרך בשביל כל הצבור ותוקע ולמה יכרך השני ואפי' אם בידך
ולא יכול לתקוע כלל השני תוקע בלא ברכה וברכה לבטלה לא
חייבין שיוצ' בתקיעת השני אפי' יצחק למה תוקעין ומרעין כשום
יושכין וחזקין ותוקעין ומרעין כשהם עומדי' כו' לערב השטן
פי' למה תוקעין מיזכ' קודם מסף וחזקין ותוקעין על יא א

והשיבו שאומר אותו וכן
כת' רב יהודאי ריש מתיבתא יחיד צרי' לומר בתפלה בראש השנה
מלוד והשיאנו ובאשכנז וכצורת נהגין שלא לאומרו ובשאר
ארצות אומרי אותו ומקדש שצ' בבית הכנסת כמו בשאר ימים
טובים ואומר זמן דכתי' מסקינן הלכתא אומרי זמן בראש השנה
יום הכפורי ונפטרינן לבתיכם לשלום נהגין באשכנז כל אחד
מבקר לחבילו ואומר לו תכתב בשנה טובה תקפג
גרסינן בפ' דברכות אמר רבה מאן דבעי למידע אי כסיק
שתא אי לא מייתי בהדין עשרה ימי שבין ראש
השנה ליום הכפורים שדנא בביתא דלא נשיב זיקא אי כשיך ז'
זהויה ידע דמשיך שתיה ומאן דבעי למידע אי מצלח עסקיה
אי לא מרבה תרנגולא אי שמין שפיר ידע דמצלח אמר אביי
השתא דאמרת סיכמא מילת' היא היא איניש רגיל למיכל בריש
שתא אתרונא קרי רוכיא כרתי סלקא ותמרי רוכיא פרשי תלתן
רוכיא ירבו זכותינו כרתי יכרתו שזנאינו סלקא יסתלקו אויבינו
תמרי יתמו שונאינו וקרא מפני שממחר להיות גדל וסוזה רבו
המנוגים כל מקום ומקום לפי מנהגו כמו באשכנז שרגילין ל'
לאכול בתחלת הסעוד תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו
שנה מתוקה ובפרובנצא נהגין להביא על השולחן כל בני חידו'
ואוכלין ראש כבש דהריאה לומר נהיה לראש ולא לזנב ותיראה
לפי שהיא קלה והי' מאיר מרושנבורק והי' רגיל לאכול ראש איל
זכר לאילי של יצחק תקפג'
שחרית משכיבין לבית הכנסת ומסדרין הברכות וקורין
הזכירות בדרך שאומרין בשבת ויש מקומות
שכונסין מזמרים מענינו של יום כגון מלפניך משפטי יצא ו'
והרינו לאלדים עזיניו וקורין קש' בברכותיה וכתפל' לין בדרך
שתתפללו ערגית ומחזיר שצ' התפלה בכונה ובנחת מלה במלה
וכל הצבור יבוגנו למה שאומ' שצ' ולא ישיחו שמה בטלה יש
מקומות שנהגין לומר פיוטים מענינו של יום ואין אומרי הלל
בראש השנה ויום הכפורים דאז' אבהו אמרו מלאכי השרת לפני
הקב"ה רבונו של עולם בפני כה' אין אמרי ישר' שידה לפניך לא
ברות ולא ביום הכפורים אמר להם איפשר אני יושב על כפא
דין וספרו חייפ' וספר' וכתבים לפני נפתחין וישראל יאמרו שידה
ומוציאין שני כפרים באחד קורין חמשה בפרשת וירא אליי מן
זה' פקד את שרה עד ויהי אחר הדברים האלה ואם הוא שבת
קורין כו' ומפטיר קורא בשני בקרבנות בפרשת פנחס ובחורש
השביעי עד סוף פסקא ובפטיר קורא בתחלת ספר שמואל ויהי
איש אחד מן הרבמים עד וירם קרן בשיחו תקפג'
ועומד התוקע לתקוע שצריך שיתקע מעומד דכתיב יום
תרועה יהיה לכם וילפי' כלכם דכתי' גבי עומר וספירת
העומר מעומד דכתי' מהחל חרם בקמה אל תקרי בקב' אל' כיקומח
וקודם שיתק' יכרך לשמוע קול שופר ולא לתקוע דלאו בתקיעה
תליא מילת' אלא בשומע כדתנן חתוקע בתוך הכור לא יצא כת'
אבי העזרי ויכרך שהחיינו ויתקע תשול' ג' פעמים ותשת' ג' פעמי'
ותול' ג' פעמים ואם התחיל ולא יכול להשלים כתב רי' ויכר פשוט
הוא שמשלי אחר ואפי' ג' וד' בברכה שכירך הראשו' כי הראשו'
מכרך בשביל כל הצבור ותוקע ולמה יכרך השני ואפי' אם בידך
ולא יכול לתקוע כלל השני תוקע בלא ברכה וברכה לבטלה לא
חייבין שיוצ' בתקיעת השני אפי' יצחק למה תוקעין ומרעין כשום
יושכין וחזקין ותוקעין ומרעין כשהם עומדי' כו' לערב השטן
פי' למה תוקעין מיזכ' קודם מסף וחזקין ותוקעין על יא א

אנינותא קיימי מר"ח אלו ואברירי כליק משה להר כפעם ג
ונחית בלוחות שניות ביום הכפורים וכל המסיף לבקש רחמים
זכות הוא לו ואנו מנהיגו כהבך דקיימי מר"ח אלו ומנהג אשכנז
כשחל זה ביום הוא בשבת או מתחיל ביום א' שלפניו לעמוד ב
נאשור הקב ואומ סליחי ותחנוני ורוב צב מתענין ומתפלל
הפילת תעני וכשחל זה בב' או בחילין ביום א' בשבוע שלפני
השבוע שחל זה להיות בתוכה נהגין באשכנז להחזיק כלם
בערב ראש השנה וסמך לזה ממדרש ר' תנחומא ולקחתם לכם
ביום הראשון וכי ראשון הוא והלא טו הוא אלא ראשון לחשבון
עונות משל למדינה שחיבת מס למלך ולא גתנו לו בא אליה ב
כחיל לגבותו כשנתקרב אליה כי פרסאות יצאו גדולי המדינה ל
לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך הני להם שלי' כי שנתקרב
יותר יצאו בריוני העיר לקראתו הניח להם שלי' השני כשנתקרב
יותר יצאו כל בני העיר לקראתו הניח להם הכל כך המלך זה ה
הקבה בני המדינה אלו ישראל שכסגלין עונות כל השנה
ערב זה הגדולים מתענין ומותר להם שלי' עונותיהם בימים
בינניים מתענין ומותר להם שלי' כיה הכל מתענין ומותר
להם הכל כמו יצי' יום הכפורים עוסקים בטענות טובה ולולב ו
ואין עושין עונות לכך קורא ט ראשון ראשון לחשבון עונות ו
דרוהצין ומסתפרין ע' המודרש אבר ר' סימון כתיב כי מי גוי גדול
וגור חניב ור' יהושע אומרי איו אימה כאומה זו שיוודעת אופיה
של אל היה פי' בנהגיו ודיניו טכנהגו של עולם אדם שיש לו דין
לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותין צפרניה
לפי שאינו יודע איך יצא דינו אבל ישר אינם כן לובשים לבנים
ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ואוכלים ושוחים ושמים בזה
לפי שיוודעו שהקבה יעש להם נס לפיכך נוהגי לספ ולכבס בער'
זה ולהרב' מנו בזה ומכאן תשוב למתענין בזה ונהגי באשכנז
שאין נפילת אפים בער זה כמו בשאר ערביי אע"פ שנופלים
על פניהם בבקר באשמורת

בדין לפיכך יכין להתפלל באימה וביראה והמדרקדין מ
מבוננין לוקו בסוף הכרכות משום הא דאכרי בפרק אין עומדין
אלו כרכות ששוחין בהם תחילה וסוף ואם בא לשחות בסוף כל
כרכה וכרכה מלמדן אותו שלא לשחות ותקנו להוסיף בכרכת
מנן זכרינו כי בחיים נופל לשון זכירה דכתי' וכשו רשע מרשעתו
וגו את נפשו יחיה וכתוב זכירה באברהם דכתי' כי זכר את דבר ק
קדשו וגו' לפיכך תקנו זכירה כמנן ויש במטבע זה יא תיבות עד
מלך עוזר ומושיע ומשם ואילך הוא מטבע הכרכה כנגד יא תכו
שבפסוק החפץ אחפץ מות רשע וגו' ויא תכות שבפסוק וכשוב
רשע מרשעתו ועוד יש בפסוק ועוד בה עשירה וגו' ותקנו כנגד
אלו הפסוקים שיש בהם תשובה לפי שהן ימי תשובה ויש בה ס"ח
אותיות כמנין חיים והיו זכרינו לחיים וכנגד ששים ושימנה א
אותיות שיש בפרש הקרבנות של זה בפנחס וכנגד ס"ח אלפין
שהם בעשרת הדברות על שם עץ חיים היא למחזיקים בה ואנו
מבקשין חיים בזכות התורה ה' מאיר מרוטבבורק היה אומר ל
לחיים ולא לחיים בפתח כי לחיים משמע לא חיים כדאית' בנדר'
לחולין כמו לא חולין ולא היה אומר לחיים טובים אלא לחיים עד
לבסוף בהודאה שהיה אומר וכתו לחיים טובים כי המבקש צריך
לבקש תחילה דבר מועט ואחר כך מוסיף והולך כמו שמצינו ב
בדוד תחלה אמר שגיאת מי יבין ואחר כך בקש על הזדונות ד
דבתיב גם מזדים חשוד עכדך ואחר כך אל ימשלו בי או איתם
פי' העברות החזקות ומביא משל לזה או אבא כותיים הללו יודעי'
לבקש על הפתחים תחלה הוא אומר תן לי מעט מים ונותנין לו ת
תנו די כצל אחד ונותנין לו אומר בצל בלא פיתא נסיב לביא כך
הצדיקים יודעים לרצות בוראם שנ' שפתי צדיק ידעון ויצון ונס
לפי חשבון התיבות שכתבתי שיש בה אין לאומרו מי כמוך
יש בו ח' תבות עד ונאמן אתה כנגד ויזכור כי בשר המה שיש בה
ח' תיבות וכבן תן פחדך יש בו מ' תיבות וכן יש במלך עד בכל
משלה כנגד מ' תיבות שיש מן מה אמר ה' צבאות עד אשר יבא
עמי לחלות את פני תקנו לומר וכבן לשון המקרא וכבן אבא אל
המלך וגו' לפי שהיא עתה יום הדין ואנו באין לפני מלך כלבני ה
המלך דקבה וכבן עול' עב רבו לשם של עב ושם של ד' בתגלגל
בצידוף עב ומוסיפין בו דא וכתו לחיים כשמגיעין לוכל החיים
יורד סלה יאמ' וכתוב לחיים ט' בים כל בני בריהך ובשים שלום
סמוך לחתימה מוסיפין בספר חיים ברכה ושלוש ויש מהגאונים
שאמרו שאין לאומרו בשים דקייבא לן לא ישאל אדם צרכי לא
בג ראשונות ולא בג אחרונות וכן כת' בהג' לא ישאל אדם צרכי
בג ראשונות וכו' ומהבא לא שבקי רבנן למימר אפי' זכרנו לחיים
במנן וכתוב במודי נמי לא אמרו אבל בספר חיים אומרים בשים
שלום דסלקו להו יח ודו' להו כתחנונים ורב האי כת' שיש לומר
אותו והיה דאל ישאל אדם צרכי בג ראשונות והינו דווקא ב
בצרכי חיד אבל בצרכי רבים שרי וכן יש במסכת סופרים כשם
שחתימתן של זה וזה כשונה משאר ימים טובי' כך תפלתן כשונת
ואין אומרי זכרינו בג ראשונות וכתוב בג' את זכות אלא בשני ימי'
טובים של ראש השנה ובקושי התירו ע"כ

שם ר' יוחנן ור' יוחנן ור' יוחנן
והוא שם ר' יוחנן ור' יוחנן
והוא שם ר' יוחנן ור' יוחנן
והוא שם ר' יוחנן ור' יוחנן

והחיצון פנימי לא שנא אם הניחו כמו שהיה אלא שהרחיב את הקצור וקיצר את הרחב היה ארוך וקצר אם נשאר בו שיעור תקיעה כשר גדרו והעמידו על גדרו פי שעשאו דק מאד כמו גלד כשר בין גדרו מכפניו בין גדרו מבחוץ לא הוציא כל הזכרות אלא ניקב בו ותקע בו בשר אבל אם הוציא כל הזכרות ועשה ממנו שופר כגון שניקב בו פסול צפהו וזכב בעביו במקום הקצר שהוא במקום הנחת פיו פסול שלא במקום הנחת פיו בכל אורך השופר מצד הקצר עד צד הרחב אם נשתנה קולו מוחמת הציפוד פסול ואם לאו כשר וכת ה'סבן לפיכך אלו שמצידין צורות לבנותו לא יפה הם עושים שמא נשתנה קולו מוחמת הציורין אע"פ שאין כולו מצופה במיני הציורין לפעמים הקול משתנה בהן אבל אם נתן זהב על עובי השופר כצד הרחב היינו מסיף עליו כל שהו ופסול אפי' לא נשתנה קולו ויב צפהו וזכב במקו הנחת פיו אפילו באורך השופר אם הוא מיד ממיד לראשו כצד הקצר פסול לפי שהתקוע מכניס קצתו בפיו ושפתו מכסה עליו ונמצא הזהב חוצץ בין שפמו לשופר ולכרו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו ותקע בו פסול כיון שאין השופר נוגע בפיו וכן כתב הרמב"ן נתן שפר בתוך שופר אם שמע קול פנימי לבד כגון שהוא כולט יותר מן החיצון ונתן הפנימי בפיו כשר והוא שלא ישנה קולו במ שהוא נתון בתוך החיצון ואם אינו כולט או אי אפשר שלא ישמע אלא קול שניהם ולא יצא דשופר אחר אחר המכנה ולא כ'ג' שופר ות נפל עליה גל ואי אפשר לישלו בלא טלטול אכנים אסור ותדחה התקיעה וכן אין מוציאין אותו חוץ לתחום ולא עולין בשבילו כ באילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטי' במים להביא אע"פ שאין בהם אלא אסור דרבנן ולא חותכין אותו לתקון אפי' בדבר שאין בו אלא אסור דרבנן כגון מגל שאין דרך לתקנו בו והי בלאחר יד שהעמידו דבריהם לבטל דברי תורה בשב ואל תעשה וכת ה' יונה דוקא ישראל אסור לעשותו אבל כותר לומר נתי לעשותו כיון שאין בו אלא משום שבות דאמרי הלגי שבו ושבות במקום מצוה שרי והתוספות לא כתבו כן כמסק' שבת ויכול ליתן לתוכו מים או יין לצחצחו אבל מי רגל אף כחו אסו מפני הכבוד תקפו **מקום** הראוי לתקוע בו כיצד כגו במקום שתשמע בו התקיעה כלא ערכוב אבל אם שכעת

לא יצא שאין כאן פשוטה לפניה ופשיטה לאחריה תשבת לאו זמן תקיעה הוא דתנן יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשב' במקדש זה חיקעין אבל לא במדינה שאין הכל בקיאות בתקיעת שופר וחיישינן שמא יטלנו בידו לילך אצל כקי ללמדו ויעבירכ ארבע אמות כרשות הרבים וליף היה תוקע בבית דינו וסמך לו על הא דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן חזנין בן זכאי שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו כד ולפניהם ורוצה לפרש כל כד ואפי' של שלשה ולא נהגו בן שכל המפרטים פירשו כד של כ"ג שהן סנהדרין קטנה ואע"פ ששבת לאו זמן תקיעה היא מותר לומר לקטן שלא הניע לחינוך שיתקע בשבת כדי להתלמד לתקוע א אבל אם דגיע לחינוך אסור לומר לו לתקוע ואם תקע מעצמו אין צריך למחות בידו תקפט

אדם הראוי ל. קרע לאפוקי חרש שוטה וקטן כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים וידי חובתם ואטח נמי אינה חייבת דהוה ליה מצות עשה שהוסן גרמא אנהרונגוס מוציא את מינו שאם זה זכר גם זה זכר ואם זה נקבה גם זה נקבה טומטום אפי' מינו אינו מוציא שמא זה יקרע וימצא נקבה והאזר ימצא זכר מי שחציו עכר וחציו בן חורין אפי' לעצמו אינו מוצי' דלא אתי צד עבדות ומוציא צד חירות וצריך שיתקע לו אחד ואע"פ ששנים וקטנים פטורין יכולין לתקוע ולברך ואין מחזי בידן ואין כאן משום אסור תקיעה ביזם טוב ולא משום ברכה לבטלה וכת בעל העיטור אחר שיצא כבר אינו יכול לתקוע להוציא אל' א"כ לא יצא שנמצא תוקע להוציא את עצמו וכן נהגין באשכנז לתקוע לנשים היולדות קודם שיתקעו בב"ה כדי שיצא התוקע גם את עצמו ואבי העזרי כת שאפי' אחר שיצא יכול לתקוע להם ולהוציא השופר בשבילם אפי' דרך ר"ה ולזה הסכים א"א הראש זל המודר הנאה מחבירו כותר לתקוע לו תקיעה של מצוה דמצות לאו ליהנות ניתנו וצריך שיכוין התקוע להוציא השומע שאם תקע ולא כיון להוציא לא יצא דא"ו זירא לשמעיה איכוון ותקע לי פי' התכוון להוציאני אלמ בעי דעת שובע שיכוין לצאת ודעת משמע שיכוין על זה להוציא ולית הלכתא ברבא דאם התוקע לשיד פ' ישודר ולא נתכוון לתקיעת מצוה יצא דקיים לן מצות צריכת כוונה וכן כת בהלכות גדולות הילכך המתעסק שאינ ככול לתקיעת מצוה אלא בלמד לאחרים לתקוע לא יצא והשומע כמנו לא יצא וה"ה דבעינן שיכוין בפרט להוציא זה השומע ביהוד התוקע אבל שיצ התוקע מסתמא דעתו רהוציא כל השומעי דחב' היה עובר אחרי כית הבנסת ושמע קול שופר או נגו כגיה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא וה"יץ גיאת פסק ברבא דמצות אין צריכות כוונה ותוקע לשיד יצא ומתעסק היינו טעמא דלא יצא שלא נתכוון לשמוע אלא לתקיעה בעלם וכן פסק ר"ח ורב שרידא שדר מבתיבתא דהלכתא ברבא וסיהו דבאשכנז לר' זידא דאמר לשמעיה איכוון ותקע לי אמרינן לא ליעבידי לכתחלה אלא יכוין במצוה ואם לא נתכוון יצא ואזוני אבי הראש זל פסק דמצות תקע צריכות כוונה

בנעבובינא לא יצא לפיכך העומד בבור או בחבית גדולה ותוקע ושמעו אחרים מבחוץ לא יצאו שאין שומעין אלא קול הברה א אבל הוא עצמו יצא ששובע קול שופר ואם התחיל לתקוע כבו ועלה חוץ לבור ונמרה יצא שכל כח ששמע בין בפנים בין בחוץ היה קול שופר והאחרים לא יצאו אע"פ שבסוף התקיעה שמעו קול שופר כיון שלא שמעו קולו בתחלה לא יצאו ששומע תחלת תקיעה בלא סופה או סופה בלא תחלתה ואין באותו מקצת שיעור תקיעה לא יצא ובעל העיטור כת שאפי' אם יש במקצת שיעור תקיעה לא יצא תקפט

סדר תקיעה והבשרה דתנן סדר תקיעה שלש של שלש דג' פעמים כתיבי תרועה בתורה שתיים ב"ה ואחת ביחל וילפינן ראשונה בגיה ובכל תרועה וילפינן מקראי שיש

הראוי לתקוע כיצד משעת הנץ והחמה עד הלילה דתנן כל היזם בשר לתקיעת שופר ואם תקע משעלה עמוד ח השחר יצא אבל בלילה לא לפיכך שמע מקצת תקיעה בלילה ומקצתו ביום לא יצא שמע תשע תקיעות בתשע בני אדם כגון תקיעה מזה ותרועה מזה אחר כך אפי' בט' שיעו ששה בהם הרכה יצא שמע תשעה תקיעות מתשע בני אדם שתקעו כולם כאחת

סדר כרכות למה מקדימין לתקוע מיושב כדי לערכב השטן פי
כדי שיתערבב מיד בתקיעה ראשונה שלפני התפלה ולא יקטרג
בשעת התפלה ויש מפרשי שמכח תקיעה ראשונה מתערבב ב
בשנייה והכי איתא בירושלמי ובלע חמות לנצח וכתוב והיה
ביום זה הוא יתקע בשופר גדול כי שמע קול שופר חזא זמנ' בהיל
ולא בהי' או' שמא זהו זמנ' שופר גדול כדשם תנינות או ודאי
מטא זמנ' ומתרעי ומתערבב ולית ליה פנאי למיעבד קטיגוריא
אבל לעולם עיקר תקיעה היא מעומד שהיא על סדר ברכו כרתב'
העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה השני מתקיע פי'
מי שמתפלל תפלת מוסף מתקיע ורקדק רבי האי מדקאמ' מתקיע
ולא אומר תוקע אלמ' אחר תוקע ולא ש' צ' וכתב אהר' זל
והטעם כי הוא דתנן בפ' אין עומדין העובר לפני התיבה לא יענה
אמן אחר הבהנים מפני המירוף פי' שמא יטרף דעתו בעניית אמן
ואז לא ידע מהיכן יתחיל לחזור ואם אין שם כהן אלא הוא לא ישא
את כפיו מזה הטעם עצמו ואם הוא בטוח שנושא כפיו וחזור ל'
לתפלתו שאינו מתבלבל רשאי וכן הטעם בבאן דתקיעה ודאי
לא היה הפסק הילכ' אם הוא מוכסח שחזור לתפלתו רשאי לתקוע
וכן כת' בעל העיטור מסתכרא שאם ש' צ' יודע לתקוע הרשות
בידו אלא פנהג הראשונים שהיו זריזין במצות וכחכבין אותן כל
אחד ואחד נוטל חלקו כדי לקבל שכר וכן כת' אחי' ה' יחיאל זל
וכן עו' מנהג באשכנז שגדולי העיר מקדימין לתקוע כל מי שזריז
בו יותר מה שאין בן בספרד שבורחין מן המצות עד שצריכין ל'
לשכור אחד מן השוק לתקוע להם ולא ידעתי מאין מצאו היתר
זה כי נראה לי שאסור כדתניא השוכר את הפועלים לשמו הפרה
והתינוק אין נותנין לו שכר שבת אלמא בהדיא קתני' שאסור ליטול
שכר שבת אלא על ידי הבלעה כדמפרש בס' פ' דברית' ששכרו
לשמור חדש משם יראה שיצא שכרו בהפסדו ועל זה נאמר ע'
עבירה גוררת עבירה ע"כ אמ' ר' יצחק כל שנה שאין תוקעין בה
בתחלתה מדיעין לה בסופה מאי טעמא משום דלא מערכב שטן
ומפרש בה' ג' לא דאקלע בשבתא אלא דאיתליד אונס' ולא תקעו
רמו לדבר אין שטן ואין פגע רע ראשי תיבות שופר פידוכ' שיש
שופר אין פגע רע אע"פ שאי שופר מפור' בתקיעות זה אנו לומדי
אתו מיובל דכתי' ביה והעברת שופר תרוע' כחד' השביעי . תקפו
שופר של ראש השנה צריך שיהיה ראוי לתקוע בו ושיתקע
התוקע במקום שראוי לתקוע ובזמן שראוי לתקוע

והיה התוקע ראוי לתקוע ושתהיה התקיעה בסדרה והבשרה
שופר הראוי לתקוע בו כיצד שיהא של איל וכפוף דאי' אבהו
למה תוקעין בשופר של איל אונ' הקבה תקעו לפני בשופר של
איל כדי שאזכור לכם עקידתו של יצחק ומעלה אני עליכם כאלו
עקרתם עצמכם לפני וכפוף דאמר ר' לוי מצוה של ראש השנה
זיום הכפורים בכפוף ואית' בירושלמי כדי שיכפפו לבם בתפלה
ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד או שאי' לו איל וכפוף יוצא בשאר
מינין וכפשוט חוץ מבשל פרה דתנן כל השופרות כשרים חוץ
משל פרה נמצא שיש בו שלש חלקי של פרה פסול אפי' בדיעבד
וכתב הרמב"ם וזה בקרבי רוב החיות שהם עצם אחד ואין שם
בלשון הקודש שופר שאין נקר שופר אלא מקרנים וחלולים שיש
להם זכרות בפנים ונקלף גלדן מן הזכרו' מגון של כבשים ואילים
אבל רוב החיות הן עצם אחד ופסולין

כמו של פרה וכל שאר מינין כגון יעל ועזים כשרים בדיעבד אפי'
הם פשוטים ולכתחלה בעינין שיהא כפוף ואפי' בשל עזים ומ"מ
מצוה מן המוכרח לחזר אחר של איל לזכור עקדת יצחק והיום
במזל' כתב כל השופרות פסולין חוץ מקרן הכבשים והכל תפשו
עליו בזה הגוה' שופר ותקע בו יצא אפי' לא נתיאשו הבעלי' ממנו
שופר של עז' של גוי לא יתקע בו ואם תקע בו יצא של עז' של
ישראל לא יצא שאינה בטלה עולמית וכתותי מכתת שיעורה
ודלכך אפי' בשל גוי לא יצא אלא א"כ לא נתכוון לזכות בו אבל
אם נתכוון לזכות בו הוה ליה עז' של ישראל ואע"פ שהוא גזול
הוא אמרינן דיוצא בגזול' המודד הנאה משופר מותר לתקוע בו
תקיעת מצו' דמצות לאו ליהנות נתנו ולא חשיב הנאה מה שיוצא
בו ידי חובתו כל הקולות כשרים בשופר הילכך היה קולו עב מאד
או דק מאד או כאיזה ענין בשר ניקב וסתמו שלא במינו אפילו
אם אינו מעכב התקיעה לאחר הסתימה שחזר קולו לכמו שהיה
בתחלה פסול אפי' נשתייר בו רובו ובעל העיטור כת' ואם נשתייר
שיעור שופר ממקום הנקב עד הנחת פיו כשר כי היכי דאמרינן
בנסדק לרחבו ולא נהירא סתמו במינו אם אינו מעכב התקיעה
ונשתייר רוב כשר אע"פ שהיה מעכב קודם סתימה ואם מעכב
התקיעה פסול אע"פ שנשתייר בו הרוב כך היא דעת הגאונים וכן
כתב הר"ם במזל' ולדעת ר"י אם סתמו במינו ונשתייר בו הרוב
אפי' מעכב התקיעה שלא חזר קולו לכמו שהיה כשר סתמו שלא
במינו אם מעכב התקיעה שלא חזר קולו לכמו שהיה כשהיה שלם
פסול אפי' אם נשתייר בו הרוב וכן אם לשאר קולו כמו שהיה
קודם סתימה פסול כיון שנשתנה קולו מכוונת שהיה כשהיה שלם
אבל אם לא היה מעכב התקיעה כשר אע"פ שסתמו שלא במינו
כיון שנשתייר בו רוב וכל זמן שלא סתמו כשר אע"פ שנשתנה
קולו שכל הקולות כשרים בשופר ולזה הסכים אהר' הראש זל
נסדק לארכו אפי' כל שהוא פסול וה"מ שלא דבק אבל דבקו כש'
והוא שדבקו במינו וכתב הרמב"ם דסתימת דבק חשיב שלא במינו
אלא א"כ חממו באור עד שנפטר וחבר קצותיו אחד אל אחד אבל
אהר' הראש זל כתב שדבק חשיב במינו ולא חשיב שלא במינו אלא
כסמות הנקב בחתיכ' אחר אבל כשמחברו ברכ' חזר לכמו שהיה
ואין הדבק ניכר בין הסדק' ואם נסדק כולו ב' מצד אחד בין משני
צדדין דבקו אפי' חממו באור וחבר סדקיו זה עם זה פסול נסדק
לרחבו אם נשאר מתסדק לצד פיו שיעור תקיעה כשר אפי' אם
מעכב התקיעה דחשי' לא יודך כמאן דשקיל והוה ליה ארו' וקצרו
ואם לאו פסול ודוקא שנסדק רוב רחבו אבל מיעוטו הוה לי' נקב
בעלמא וכשר וכמה שיעור תקיעה כדי שיאחזנו בידו ויראה מעט
לכאן ולכאן ואמרינן שיעור שופר טפח ודהיינו ארבע
אצבעות בינוניות ומה שיראה ממנו לכאן ולכאן משלים
והוא דקאמר כדי שיאחזנו לאו אתוקע קאי דא"כ
הוה ליה למתנייה בהדיא הבל לפי מה שהוא אדם ואגרופו של בן
אבטיח הוא גדול טפי אלא כדי שיאחזנו אדם סתמא ודהיינו טפח
כרפרישי והדין גיאת כתב שצריך טפח שוחק כדי שיראה לכאן
ולכאן ולמאי דפרטינן אין צריך דבק שכרי שופרות זו עם זו
ועשה מהם שופר פסול אפילו יש בשכר' שכנגד פיו שיעור שופ'
הוכיף עליו כל שחוא בין במינו כן שלא במינו פסול אפי' היה בו
שיעור שופר הפכו ותקע בו לא יצא לא שגא הפכו כדרך ש'
שואפכין וחלוק שדחזר פנימי חיצון

למקומו ואומר קדיש ומתפללין העבד נלחש תפלת מוסף אע"ג
דקיימ' לן כ"ג דאמ' ש"צ פוטרן דתנן כשם שש"צ חייב כד כל אחד
ואחד חייב דג' אומר ש"צ פוטר הרבים ואפיקנא הלכה כ"ג דאמר
בראש השנה זיוס הכפורים ש"צ מוציא לכל כי שהוא בכי הכנסת
ושמע ממנו התפלה מראש ועד סוף אפילו אם הוא בקי ויודע ל
לחפלה ומי שהוא אנוס ואינו יכול לבא לבית הכנסת כגון עם
שבשדות וזקן וחולה הוא פוטר אפי' לא בא לבית הכנסת כ"מ
מוטב שיתפללו יחידים כי מי שירצה לצאת בתפלת ש"צ צריך
שיכוין לכל מה שאומר ש"צ ואם חיסר אפי' מלה אחת שלא כיון
לה לא יצא ואין כל אדם יכול לעמוד בזה וכל שכן לבעל העיטור
שכתב שאין ש"צ פוטר אלא מי שאינו בקי אבל בקי אפי' אם הוא
כבית הכנסת אינו פוטר והלכך טוב הוא שיתפלל כל יחיד ויחיד
זמן נזהגין ובענין תפלת המוסף של עבודת ה' הריץ גיאת שנהגו
בשתי ישיבות שבבל שאין העבד מתפללין אלא שבע וש"צ
יורד ומתפלל תשע והביא תשובות הרבה לנאונים לרב נטרונאי
הרב עמרם שמעולם לא התפללו עבור בראש השנה אלא שבע
ורב האי ורב שרירא כן אמרו והוא כת' קבלנו מחכמים גדולים
ובעלי הוראה ואנשי מעשה שקבלו גם הם מחכמי גדולי שלפניה
כגון רב שמואל הלוי שקבל כרב חנוך גדול שבדור הלכה
למעשה שמתפללין תשע והלמבן זל דחק להעמיד דברי הגאונים
בי אמ' שכך היה חמנה ברוב ישראל עד שבא הריץ גיאת והחזיר
בקצת המערב לכנהג שלכו על כן דחק לישב מנהג הראשו ולא
נהיירא לא"ה הראש זל וכתב אורבה מי שמתפלל שבע הוי ברכה
לבטלה כיון שכחור בהכריות ומנהג אבותינו תורה היא ואין
לשנות ואו' אבו' וגבור' וקדושת השם מלכיו וכולל עמהם קדושת
היום וזכרונות ושופרות עבודה והודאה וברכת כהנים המלכות
מתחיל אתה בארתנו מפני חטאינו וכו' בתורת שיערי להוכי' קרבנו
המוספין בכל תפלה של מוסף שהן במקום הקרבת המוספין ואין
יוצאין במה שאומר בכתוב בתורתך על ידי משה עבדך אבל
של ראש חדש אין צריך להזכיר בראש השנה שדי לו ב"ט שאומ'
גלבד עולת החדש ומנחתה שבוה נכלל כל בוספי ראש חדש
העולות וכדי להזכיר גם השעיר שהוא חטאת יאמר ושני שעירים
לכפ' ושני תמיד' בהלכתן וש"ה יבפרשין לא פירשו בן אלא שיעז
ידי המוספין במה שאומר בכתוב בתורתך וכד' היכי שיוצא בו
ידי מלכות זכרונות ושופרות וכן נוהגין בספרד שאי אומ' פסוקי
הקרבנות אלא בשבת וראש חדש דרגילי בהו זלא אתו ללכנע
אבל בשאר מועדים דלא רגילי בהו אתו ללכנע לכהן או מזכירין
אתם ובעל העיטור בת' כיון שאומר יום הזכרון הזה אין צדי' לומר
ראש חדש הזה שבכלל יום הזכרון הוא ואם בא לומר בוספי ה
החדש והזכרון כולל אותם בכלל הזכרון ואומר את בוספי יום
הזכרון הזה נעשה ונקריב לפניך כאמור ובראש השביעי ונומר
ובראש' חדשיכם ואין צריך לומר יום ז' הזה ורב עמרם כתב
שאין אומ' רק עולת החדש ומנחתה ושני תמידין בהלכתן וגדולי
מנצא הנהיגו שאין להזכיר ראש חדש כלל ואפי' גלבד עולת ה
חדש ומנחתו אין לומר וכן פ' בערוך איזח חג שהחדש נתכסה
בו שאין אומרי' ובראש' חדשיכם לא בתפלה ולא בזולתה פי' לא
במוסף ולא בבקר כשקורין פרשת הקרבנו שיש מקומות שקורין
בראש' חדש בבקר לאחר שקראו פרשת התמיד ובראש' חדשיכם
כמו שאומרי' בשבת וביום השבת וכן כתבו קצת מהגאונים שאין
לומר ובראש' חדשיכם שחלית בראש השנה כי היכי דלא לוללו

במועדו שאם יאמר אותו בשני יאמרו שני עיקר כמו בשאר ראש'
חדשים של כל השנה ואתו לכמני מועדים משני אבל ה' יצחק
בר אלעזר כת' שיש לאומרו בשני כמו בראשו כמו שאומרי' בשני
ובראש השביעי באחד לחוד הכי נמי אמרי' ובראש' חדשיכם
דהיינו ראש' חדש היינו אחד לחוד וא"ה הראש זל היה נוהג לומר
במוסף פסוקי הקרבנות כמו ר"ת ואומר עלינו לשבח ורב עמרם
כת' שאין ליחיד לאומרו במקום שיש ש"צ וכבר נוהגין לאומרו וכן
כתב רב משה גאון יחיד דמצלי' בראש השנה בלחישא אי גבר
עלינו לשבח לימא ואי לא ליכא מלוך ואוחילה נראה מתוכו שאי
ליחיד לאומרו שהוא רשות לש"צ אין פוחתין כי פסוקי שמלכות
ככל אחד מהם ומעשרה זכרונות ומעשרה שופרות ור' יוחנן אמר
אפי' לא אמר אלא שלש מלכות ושלוש זכרונות ושלוש שופרות
כגון שאמר אחד של תורה ואחד של נביאים ואחד של כהנים
יצא והלכת כוותי ואפי' לא אמר מהם כלום אלא ובתורתך כתוב
לאמר יצא ודאי אם התחיל פסוק אחד של תורה צריך לומר עוד
אחד של כתובי ואחד של נביאים אבל אם אינו רוצה לומר כלום
יכול לפטור עצמו במה שאומר ובתורתך כתוב לאמר שאז כולל
אותם כלם ביחד שגם נביאים וכתובים מקרו תורה וכ"מ נוהגין
בתק' לומר עשרה ומתחיל ואומר ובתורת' כתוב לאמר ואומר ג'
של תורה ואחר כך ובדברי קדשך כתוב לאמר ואומ' ג' של כתובי
ואחר כך ועל ידי עבדך הנביאי' כתוב לאמר ואומר ג' של נביאי'
וחזור ואומר ובתורתך כתוב לאמר ומכיים בשל תורה ואם טיים
בשל נביא יצא ואם בא להוסיף עלי' כת' אבי העזרי' שיכו' להוסי'
וכן בת ד"הם בגול' בשם הגאונים שלא אמרו אלא אי פוחתי' אבל אם
בא להוסיף מוסף כת' רב האי ונהגו לומר מלכות כסדר שהם
כתובים בתורה הימלוך לעולם ועד לא הביט און ויזי' ביטורון
אע"ג דבגמרא אינו מזכירין בזה הסדר ואומר מלוך וחזתם מלוך
על כל הארץ וכו' ואין החזירים נודגין לומר באשכנז היום הית
עולם אלא בחזרת ש"צ התפלה על התקיעות שמע ישראל אלקינו
ה' אחד הוי מלכות ויצא בו ידי מלכות וכן וידעת הוי והשבות אל
לבבך וכן אתה הראת לדעת שאו שעדים ראשיכם קדמא עולת
במקום שנים שיש בו שני פעמים מלוך ובתראה עולה במקום ג'
שיש בו ג' פעמים מלוך פרוגות אתה זוכר וכו' ונחנו להפסיק
בין שני פסוקים שביבוייה לומר באמצע פסוק אחד של יחזקאל
לפי' דזוכין זה לזה ובטוליתלה נוהגי' לומר יעלה ויבא בזכרונות
ומנהג טוב הוא ובאשכנז אין נוהגים וחזתם באי' זוכר הברית
פקרונות והפקד את שרה עולה במקום זכרונות וכן פקד חקרתי
אתכם דברי ר' י' ס' ר' יהודה אומר אינו בזכרונות והלכה בר יוסי
וכ"מ נהגו כל ידודה שופרות אתה נגלית וכו' וחזתם באי'
שומע קול תרועת עמו ישראל חיוס ברחמים ונוהגים להרבות
בפסוקי דשופרות ואין לחוש תרועה הרי היא כשופרות כגון יום
תרועה יהיה לכם הילכך זכרון שיש בו תרועה כגון שבתן זכרון
תרועה יכול לאומרו עם הזכרונות ועסיהשופרות ומלכות שיש
עמהם תרועה כגון ותרועת סלך בו יכול לאומרו עם המלכות
ועם השופרות כת' אבי העזרי' יש שאין משלימין למבין יפסוקים
של זכרונות וזכרתי להם ברית ראשונים וכן כיום שבחתיכם לפי
שאינן סמוכים לשאר המקראות כמו מלכות שאר כיד ובתורתך
כתוב לאמר שמע ישראל ועוד שאין בו שופר אלא חצוצרות ולא
יתכן דבריהם שחרי שנינו ומשלים בתורה ולדבריהם לא השלימו
בתורה ומה שר' חיקים לפי שהפסוק נופל על יא ג

תקיעה לפניה ולאחריה הרי ג' פעמים תקיעה תרועה ותקיעה ותקיעה ילפי מקרא שהוא העברת קול פשוט אבל תרועה לא ירעין מאי היא אלא מדמתרגמי יבכא אלא שהוא כקול שאדם משמיע בשחור בוכה ומיילל דילפי מאמיה דססרא דכתיב ביה ותיבב ועדיין אין אנו יודעין אם הוא כאדם הגונח מלבו כדרך החולה שמשמיע קולות קצרים קול אחר קול ומאריך בהם קצת והוא הנקרא גנח או כאדם המיילל ומקונן שמשמיע קולו קצרים תכופים זה לזה והוא הנקרא יליל או אם הוא שניהם כאח' הילכך מטפא אנו עושין הכל תקיעה וג' שברים שהוא גנח וקול אחר שיש בו קולות קצרים תכופים שהוא יליל ואחר כך תקיעה ועושין כן ג' פעמים ואחר כך תשת ג' פעמים שאם תרועה היא שברים לא עשינו כלום שיליל הפסיק בין תרועה לתקיעה אחרונה ואנן בעינן שלא יהא ביניהם דבר המפסיק ואחר כך תשת ג' פעמים שאם תרועה יבכא היא אם כן הפסיקו השברים בין תקיעה ראשונה לתרועה על כן צריך תשת ותשת ג' פעמים שיעור תקיעה בתרועה ושיעור תרועה כג' יבכות פזשי ג' כחות בעלמא כל שהוא ולפי זה צריך ליחזר בשברים שלא יאריך בכל שבר כג' יבכות שהן ג' כחות כל שהוא שאם כן יצא מכל שבר ונעשה תקיעה שהרי שיעור תקיעה בג' קול' של כל שהוא וצריך להאריך בתקיעה של תשת יותר משל תשת ובשל תשת יותר מבשל תשת דהא שיעור תקיעה בתרועה ותשת אנו עושי משום שמא תרועה היא גנח ויליל על כן צריך להאריך בתקיעה כשיעור שניהם ותשת משום שמא תרועה היא שברים שהם ג' קולות ה מופסקים הילכך צריך להאריך בתקיעה כשיעורן ותשת משום שמא היא יבכא שאינו אלא קול אחד לכן אין צריך להאריך כ בתקיעה אלא כשיעורו ומיהו אם מאריך הרבה בכל תקיעה אין לחוש שאין בה שיעור למעלה ויכול להאריך בה כמו שרצה וכן בתרועה אע"ג דשיעוריה כג' יבכות יכול להאריך בה כמו שירצ' וכן בג' שברים אין לחוש אם מוסיף עליהם ועושה ארבע או חמשה כי שברים תרועה היא ויכול להאריך בה כמו שירצה אבל בעל העיטור כת' מסתברא ג' שברים ג' קולות קטנים מופסקים וג' יבכות כשיעור ג' שברים אלא שאין הפסק ביניהם ולא פליג כ בשיעור אלא שזה שברים קטנים בהפסק בגונח וזה עושי בלא הפסק והוא יליל והכל שווה וכן כת' ה"ם במזל ולפי זה אין צריך להאריך בתקיעה של תשת יותר משל תשת וסברא ראשונה היא דעת התוספות וכן דעת א"א הראש זל כתב דת דג' שברים צריך לעשותן בנשיבה אחת שהוא במקום תרועה אבל ג' שברים ותרועה דתשת לא עכדינן בנשימה אחת דגנחזי ויליל בנשימה אחת לא עכדי אינשי וכן כתבו רוב המפרשי שחשבו ל' קולות בתקיעת אבל ויין גיאת כת' שיעור לעשותן בנשימה אחת ועל כן לא חשב בהן אלא כז' קולות וכן כת' א"א הראש זל וזה לשונו ושברים ותרועה יש לעשותן בנשימה אחת משום דילמא גנחזי גנח וילולי ויליל והכל תרועה אחת ואע"פ שאין דרך האדם לגנח ויליל בנשימה אחת מ"מ תרועה היא גנחזי ויליל ובעינן שתהא התרועה בלא הפסק ואם תקע תקיעה ותרועה ותקיעה בנשימה אחת לכאורה לא יצא שאין כאן לא ראש ולא סוף ומי בירושלם לא משמ' כן דגרסי' הו"ם עשאן בגפיחה אחת יצא ע"כ ואם האריך בתקיעה אחרונה של תשת כשיעור שתי תקיעות כדי שתעלה

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ

לשם תקיעה אחרונה של תשת וכשכיל הראשונה של תשת קאמר בירושלמי שאינה עולה לו כלל אפי' במקום אחרונה של תשת אבל בגמר דידן מוכח שעולה לו בשכיל אחת ולא בשבי שנים מעשה אידע כמנצא שטעה התוקע בסדר שאחר שתקע שני פעמים תקיעה שברים תרועה תקיעה טעה בשלישית ואחר ש שתקע בשברים התחיל להריע וקצת הקהל החזירוהו לראש וקצתם אמרו לו תקע שבר אחי וסיים חזא התחיל לתקוע ב ככתחילה ותקע ג פעמים תשת ואם הר אליעזר בר נתן דשלא כדון החזירוהו וגם התוקע עבר על שבות דרכנן שלא הפסיד סדרו במה שהתחיל להריע אחר שני השברים כיון דשכרי ותרוע שניהם משום תרועה דקרא עכדינן להו שמא גנחזי ויליל והכל תרועה אחת היא הוה ליה כאלו נתקלקל בשברים שח זר אליו אלא היה לו לחזר ולתקוע שבר אחר ודאי אם גמר התרועה שהתחיל בה הפסק כיון דג' שברים יש להן להיות זה אחר זה והפסקו בתרועה הוי כתרועה שנחלקה לשנים ואינה כלום וצריך לחזור ולתקוע תשת אבל שנים תשת הראשונים לא הפסיד וא"א הראש זל כת' אפי' אם גמר התרועה בין השברים לא הפסיד התקיעה שתקע אלא חזר ותוקע ג' שברים ומריע ותוק דכיון שהכל היא תרועה שהרי אנו עושין גנח ויליל משום דילמ' תרועה תרועה אם כן חזר תרועה היא אלא שנתקלקלה ולא הוי הפסק מידי דהוה אפעמים שהתוקע מתחיל לתקוע ואין הקול עולה לו יפה ופוסק וחוזר ומתחיל לתקוע או להריע ולא מפסל מה שתקע כבר בשכיל שהפסיק בקול קצר שהשמיע בשופר דלא מקרי הפסקה כיון שאינו קול אחר שאינו מעין התקיעה ולא דמי להא דתקן ר' אבהו דצמרי דשברים או תרועה הוי הפסק דהתם אם תרועה גנח הוי יליל קול אחר לגמרי ואם הוא ויליל הוי גנח קול אחר לגמרי אבל הכא שניהם קול אחד של תרועה ואם עשה ד' או ה' שברים זה אחר זה בלי הפסק אין בכך כלו' שהרי לכתחיל יכול לעשות מהם כמו שירצה אבל אם עשה ב' תרועות זו אחר זו או שתקע אחר התרועה תקיעה כמתעסק שלא לשם תקיעה ו הפסיק בה בין תרועה לתקיעה או לאחר שתקע ג' שברים שתקע חפסיק ואח"כ תקע שברים אחרים יש אומרי דלא הוי הפסק אלא כשמפסיק בין שברים לתקיעה או שמפסיק שבויים בין תקיעה לתרועה אבל כי האי שתקע שתי תרועות זו אחר זו או שתקע ב באמצע תקיעה כמתעסק לא הוי הפסק לחזור לראש אלא גומר ויוצא ולא נתקלקל הסדר והזמנן כת' דבבבולו הוי הפסק והביא התוספות תקע וחזר וחזר ותקע אין בידו אלא אחת פי' תקיעה האחרונה אבל הראשונה הפסיד בשכיל התרוע שהפסיק באמצע ומוז התוספתא אין קושיא לדברי א"א הראש זל שכתב שאפי' אם גמר התרועה בטעות לא הוי הפסק שהוא לא אבר כן אלא כתשת שהתרועה של הטעות היא מעין התרועה שיש לו לתקוע אבל בתשת שגמר התרועה מה שמודיע אחר כך הוי הפסק ואם תקע שני תשת או תשת או תשת בהונן וטע' בשלישי יש אומרי שצריך לחזור כל הסימן מראש ג' פעמים והזמנן כתב שאין צריך לחזור אלא לאחזרן שטעה בו

נאמר

שיגמור התקיעות ביושב יתחיל ש"צ אשרי העם יודעי תרועה וגומר עד ירום קרנינו אשרי י יושבי ביתך וגומר ומחיר ספר תורה ל

קדושתא ולענין זמן בליל יום טוב שני על הקידוש וביום השני על השופר כת' ושי בתשובה רבותי אומרי שאין אומרי זמן אלא בראשון דקדושה אחת הן וכחד זמנא אריכא דמי אבל אני אומר שצריך לומר זמן וכן נהגין במקומות שבעברתי ואין חילוק בין יום טוב שני של ראש השנה לראש ימים טובי של גלויות אלא לענין ביעה ומחוכר לאסור של זה בזה וטעמ' משום דאף בזמן ב' פעמים היו עושין שני ימים אע"פ שלא היה שם ספק שיום שני היה עיקר י' והיו נומרים יום ראשון בקדושה שלא יזלו בו לשנה הבאה אבל לענין זמן ממה נפשך אי ספק הוא אומר זמן ואי אסנהנא דב' סמכינ' שהיו נהגין ויום קדש ולמחר קדש אומר זמן והא מיום שני היו מונין תיקון המועדות והוא עיקר ז' וצריך לומר בו זמן וכן הלכה וכן כתב' רשב"ם בשם זקנו ר' י' וכת' דמסתבר טעמיה וכן דעת בעל העיטור והגאונים כתבו שאין ליום זמן בשני לא בקידוש ולא בשופר וכת' א"א ה"א זל וטוב שיקח אדם פו"י חדש ויניחנו לפניו ויכרך שהזיננו והא דעתו גם על הפרי ויצא י"ד ספק וכן היה נהג' הרמ"א מרשב"ר עכ' ונ"ל שאם חל יום ראשון בשבת דלכולי עלמא יש לומר זמן בשופר ביים שני כיון שלא תקעו בראשון ת"א

בשני מתפללין ותוקעין כמו בראשון וקור' בפרשת וירא אליו מן והאלהים נסח את אברהם עד סוף סדרא ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בירמיה כה אבר ה' מצא חן במדבר עד הבן יקד לי אפרים ובמוצאי ראש השנה מברילי כמו במוצאי שבת אלא שאין מברכין על הבשמים ועל האש ת"כ **למחרתו** מתענין ומתפלל' תפלת תענית והוא צו השביעי והאמור בפסוק ובהלכות תענית פירשתי וכלל הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים מרבין בתפלות ובתחנוני' כמו שכתוב למעלה ומוס' פין באבות זכרנו וכגבורות מי כבוד ובהודאה וכתוב לחיים ובשים שלום וכספר חיים ובאשכנזי נה' ין לומר בקר וערב אחד סיום שבנה עשרה אבינו מלכינו על אלפ' גיתא וכן כתב רב עמרם והחידושים מתענין בהן חוץ מבשבת שאי להתענות בו כלל ונהגין בספר שגם בשבת מרבין לומר סליחו' ותחנונים ואני תמיה על מנהגם שהרי אין מריעין בשבת ואיכא מאן דאמר הרעה בפה פ' לומר העניות והם אומרי עניות ותחנוני' ובאשכנזי אין נהגין בן ירושלם ר' חייא מפקיד לרב אי את יכול למיכל כולי שתא בטרה אכול ואי לא אכול ז' ימים בשתא וכתב אבי העזרי קבלתי אילו הם ז' ימים שביין ראש השנה ליום הכפורי עכ' וקורא אותן ז' ימים לפי שכראש השנה לא היה צריך להזהר לאכול בטרה שפשיטא שיאכל בטרה שחייב אדם לטהר עצמו בגל' ולא בשאר עדיין אלא ז' יומי חול שהוצרך להזהירו עליהם ועל כן נהגין באשכנזי שאף מי שאינו נזהר כפת של ג' ימים ב' ימי תשובה הוא נזהר ת"ד ת"ד

הלכות יום הכפורים

ת"י ר' חייא בר רב מרפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה מתענין והלא ב' מתענין ללמדך שכל האוכל ושותה בתשעה מעלה עלת' וכתוב כאלו התענה תשיעי ועשירי וחיי קאמ' קרא הכינו עצמכם בתשיעי לעינוי של חדר ומדאפקיה רחמנא לאכילה בלשון עינוי אכ' חשיב כמו עינוי אילו התענה תשיעי ועשירי ונצטוו להתענות בשניהם והוא אהבת הקב"ה את ישראל שלא צוה להתענות אלא יום אחד כשב טובתם לכפר עונותיהם וצום שיאכלו וישתו תחלה כדי שיוכלו תענות ושלא להזיק להם העינוי משל למלך שהיה לו כן יחי'

וגזר עליו להתענות יום אחד וצוה להאכילו ולהשקותו קודם ש שיזבל לסבול וכן נהגין להרבות בו בסעודה ומביא כמדרש מצשה בשופר העיד שאמ' לעבדו קבו לי דגים ולא מצא אלא דג אחד ונותן בו זוזב היה שם יהודי חייט והזיף עליו עד שהעלהו לחמשה ונשאר לחייט בא העבד אל ארזנו וספר לו כל המאורע שלח השופר אחר החייט ואמ' לו כה מלאכתך אכר לו חייט אמ' לו ולמה קבית דג שנה זהוב בחמשה זוזבי ולא עו' אלא שלקחתי מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי השיב לו והיאך לא אקנו אפילו בעשר כד' לאוכלו ביים כזה שיצונו והקב"ה לאכול ולשתות ושצנו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עונותינו אמר לו אם כן יפה עשית ופטרו והלך לשלום ת"ה

יש מקומות שנהגין ל' חוש תרנגול לכפרה וכן יש בתשוב' הגאונים ושאלתם שאנו נהגין לשחוט ערב י' הכפורים תרנגול ואין אנו יודעין מנהג זה למה אי משום הנורה מאי שנא תרנגול מבהמה חיה הא ודאי קשיא היא אלא שיש בה שני טעמי אח' שהתרנגול מצוי בבית יותר מכל בהמה חיה ועוף יש במקומו עשירים שעושין תמורה אילי ועיקר בעלי קרנים דמות אילו של יצחק אבינו לפיכך לא דבר קבוע הוא ועוד שמענו מחכמים ה הראשונים שאע"פ שבהמה דמיה יקרים יותר מתרנגול אע"פ כן תרנגול מוכר לפי ששמו גבר מהני ומעלי וכך רגילין כאן אחזו שלוח עכו' ותרנגול ומניחו ידו על ראשו ונטלו ומניחו על ראש המתכפר ואומר זה תחת זה זה חלוק זה זה מחולל על זה ומחירי עליו פעם אחת ואומר יושבי חשך וצלמות אסירי עני וברזל יוציאם מחשך וצלמות ומוסרותיהם יתקן אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו ויצעקו אל ה' בער להם ממצוקותיהם וישעם ישלח דברו וידפא וימלט משחיתותם יחדו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם נפש תחת נפש ועושח בסדר הזה ג' פעמים ואחר כך מניח ידו על ראש התרנגול תכנית סמיכה וסומך עליו ושוחט לאתרו תכף לסמיכה שחשה ורגילין לתת לעניים כדי שיהא כפר' לנפשו ומה שרגילין לזרוק את בני מעד על הגג כדי ליתנם לעופות יש להביא ראיה קצת מוציא דמסתת חולין רבי בר תמר איקלע למערבא מעלי יומא רכפורי חזא דקא שדו בבדא ופולחית אזל שקליהו משום דהאידינא דהיתרא טכיו טפי ת"ד

ויתן כל אדם אל לבו בערב י' הכפורי לפיכך לכל מי שפש' כנגדו דעבירות שבין אדם למקום יום הכפורי מכפר ושכין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שיפייסנו ואפי' לא הקנינו אלא בדברים צריך לפייסו וצריך לילך לו ואם אינו מ' כתפיים בראשונה יחזור וילך לו פעם שנית ושלישית וככל פעם יקח עמו שלשה שיפייסנו שיבטול לו ואם אינו כתפיים כג' אינו צרי' לפייסו עוד והב' לחבירו אבל לרבו צרי' להרבות עליו ריעים עד שיתפיים ואם מת מבוא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו ואומ' חטאתי לאלקי ישראל ולפלו זה שפשעתי לו ועושין כן כדי שיזא לב כל ישראל שלם כל אחר עם חבירו ולא יזא מקו' לשטן לקטרג עליהם וחיי אית' בפ' טו' מפירקי ר' אלעזר דאח סכאל שלא נביצא חטא בישר ביה ואומ' רבין חזולמיס' יש לך עם אחי בארץ במלאכי השרת מה מלאכי השרת יחפי רגל אף ישרא' יחפי רגל ביה מה מלאכי השרת אין להם קפיצה אף ישרא' אלהם קפיצ' עומדין על רגליהם ביה מה מלאכי השרת נקי' מכל חטא כד' ישר נקיים מכל חטא מה מלאכי השרת שלום ביניהם כך ישרא' ביה והקב"ה שומע עדותן מן המקצרגין ומכפר עליהם ונהגו לטבול בערב י' ואמר רב עכרם טבול אדם בשעה שביערת ומתפלל מנחה ואמ' רב סעדיה בעלייתו מלטבול מברך על הטבילה וכת' א"א ה"א זל ואי דבריו נראין בזה שלא מצינו בתלמוד רמז יא ד

על לשון של תפילה וכיחזי תימח למה תקנו לומר פסוק שיש בו חיצונית ולא שופר הילכך על כרחין צריכין למימר שאינו ממשלים ומה שאומ' ומסים בתורה היינו היכא שלא אמ' אלא עשר' אבל אם רוסף לא חייש' ומסים כדבעי ואנו מוסיפין פסוקים בזכרונות ושופרות ומ' סודרי תפלה חזרו אחר פסוק של תורה וה' היה מסיים בשופרות לא הביט און ביעקב אף על פי שכבר אמרו עם המלכיות הא אמרינן אם רצה אומרו עם המלכיות ועם השופרות וה' גיאת היה אומר יום תרועה יהיה לכם וא' ה' אש זל כתב ואני אומ' שאין לשנות מטבע שנהגו בו אבותינו וכי דיכי דתרועה בלא שופר מיקרי שופר ה' נמי תקיעה ומשום דכתיב ביה חצוצרות לא גרע והכי מוכח בירושלמי שהיו משלימין בו בשופרות אין אומרי מלכיות זכרונות ושופרות של פורענות מלכיות כגון חי אני נאם ה' אלקים אם לא בחמה שפכוה אמלודך עליכם זכרונו כגון ויזכור כי בשר דמה שופרות כגון תקעו שופר כנבטה אבל אם בא לומר מלכיות זכרונו ושופרות מפורענות של אומות העולם אימר מלכיות ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו זכרונות זכור ה' לבני אריום שופרות וה' אלדי' בשופר עליהם יתק' והלך ואין אומ' זכרונו של יחיד אפי' הן לטובה כגון זכרה לי אלדי לטיבה זכרני ה' ברצון עמך אמר רבי יוסף לא לצלי איניש צלותא דמוספי דריש שתא בתלת שעי קיימת' ביחיד זימנן ד דמפקד דינא עליה ומירחי תקצב

ואחר כך מחזיר ש' צ' התפלה כדי לתקוע על סדר הברכות דתנן מי שבידך אחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע פי' שהכתפלל ש' ברכות ולא היה לו שופר ואחר כך נודמן לו שופר ודיקין טעמא שלא היה לו שופר אבל אם יש לו שופר תוקע על סדר הברכות ומוקמי ליה דווקא בעבור אבל יחיד אפי' אם יש לו שופר אינו מפיסק בכרכו לתקוע הילכ' מחזיר התפלה ותוקעין למלכיות תשות פעם אחת ולזכרונות תשת ולשופרות תות ומן הראוי שיתקעו למלכיות תשות תשת תות פעם אחת וכן לזכרונות וכן לשופרות והכי אתא בעדך שכתב והני דבחמירי ותוקעין ל' כדיתבין ול' בלחש ול' על הסדר כנגד מאה פעיות דפעיא אימיה דסיכרא ואלין עשרה אינן כשגומרין כל התפלה כל תקיעתא דיחידאי מבעי' להות' תשות תשת תות ואינן ק' וות' המהג לתקוע תשות למלכיות וכן לזכרונות ולשופרות ועוד כנאנים אחרים והעיקר כמו שכתבתי וכן כת' רב אלפס בדין הוא שיהו תוקעין על סדר ברכות כדרך שתוקעין כשהם יושבין אלא כיון שאין הברכות מעכבות הונקיעות הריצאו ידי חובתן באותן שתקעו כשהם יושבין ודי' להם לתקוע תשות תשת תות על סדר ברכות פעם אחת שלא להטריח הצבור וכן המנהג בכל העולם ובשתי ישיבות ואם שח בין התקיעות שמחשב או אחר שגמר שמושב קודם לאותן שמעומד שהם על סדר הברכות אין צריך לחזור ולברך ומיהו יש לגעור במי שמשח לא שנא תוקע ולא שנא צבור שאינו מברך לתקוע אלא לשכוע קול שופר ו ובשביל כל הצבור הוא מברך תקצב

ברכות של ו' חזם הכפורים מעכבות זו את זו שאם אינו יודע כולם לא יאמר מה שיודע מהם אלא לא יאמר כלל וכן בתקיעות אם הוא בקי בתקיעה תרועה ותקיעה יתקע ואם אינו בקי בשלשתן לא יתקע כלל אלא ברכות ותקיעות

אין מעכבות זו את זו ואיזה שיודע מהם יעשה תקצב

יחיד שלא תקע חבירו יכול לתקוע לו להוציא ידי חובתו ככל אמצעות שאדם מוציא את חבירו יחיד שלא התפלל תשעה ברכות אין חבירו יכול להוציא ש שאין יחיד נעשה שליה לחברו להוציא ידי תפלה אלא אם כן בעשרה כתב הרי"ף גיאת הא דאמרי' סופר מברך ובור יוצא דוקא בכרכת המזון וברכת המצות שנהגו להשמיען אפי' ליחיד מה ש שאין כן בתפלה שלא נתקנה אלא בלחש והכי שדר רב שריא אין רשות למתפלל להשמיע קולו ולהוציא את שאינו בקי עד שידר לפני התבה תקצה

מצוה בתוקעין יותר ממכרכין כיצד כ' עיירות באח' תוקעי ואין מכרכי שאינן יודעין הכרכו ובאחת מכרכין ואין להם שופר לתקוע הולך למקום שתוקעין ולא למקום שמכרכין אפי' התקיעה ספק והכרכה ודאי תקצב

כתב רב עמרם לאחר תפלה מריע' תרוע גזולה בלא תקיע כדי לערבב השטן ורב האי כת' לא מתור' אנו עושין אלא מנהג אנו עושין אלא כפי אתא ר' יצחק ואבר כפי כפיים ש' צ' ת תקיעת' ביכנה לא שמע איניש אודניה מקול תקיעתא שיחויים היו רגילין לתקוע אחר התפלה ואם אין עושין כן אין עיכוב בדבר שכבר יצאו ידי חובה ואחר שגמר שליח צבור התפלה אומר קדיש ונפטרין לבתיהם לשלום תקצב

ואוכלין ושותין ושמוחים ואין להתענו' בו כלל ורב נטרוניא כתב ביום הראשון של ראש השנה אי אפשיד לישב בו בתענית משום דמראורייתא הוא אבל ביום טוב שני ושבת לי' בהו קושיא משום די ימים אינן משוני' ככל ימות השנה לפיכ' נהגו רבותינו לישב בהם בת ענית בין בחול בין בשבת וכת' א' וה' אש זל ודבריו תמהין שאסור להתענות ביום טוב הראשון של ראש השנה והתיר להתענו' בשבת ונראין דברי רב האי שבת להתענו' בשני ימים טובים של השנה אנו רואין שיפה הוא שלא להתענות שכך אמרו פרנסי ישראל הראשונים לישראל לכו אכלו מעדני ושתו ממתקים וכן בשבת טובה אין אנו רואין שיתענה האדם שהרי ט' באב שהוא תענית חמור אסור לקבוע בשבת וכן כתב הרי"ף גיאת שאין להתענו' די ימי תשובה אקרו ימי צום לא אקרו וכן ירא' כמדר' שהבאני למעלה כי מי גדי גדי וגו' עד ואוכלי' ושותי' ושמחי' ברה' והכי אית' בירו' ברה' מתריעין ולא מתעני' תקצב

מנחה או ש' צ' תהלה לדוד וא' סדר קרישה וקדי' ומתפללי' כמו ביצור ואם חל בשבת כתב רב עמרם שאומרי' צדקתך כמו בשבת דעלבא דכיון שהוא יום דין אומרים צ צדקתך משו צידוק הדי' ושראו לאומרו ביום דין תקצב

ערבית מתפללין כמו בליל ראשון ואם חל בשבת כת' אבי העזרי שאלתי לרבנותי אם יש לומר ותודיענו בפני שאומרי' בו חגיגת הרגל וראש השנ' אינו לא חג ולא רגל והשיבוני דאע"פ כן אומרי' ותודיענו כי היכי דז' ברי' במוציא יד טוב בהבדלה בין יום השביעי לששת ימי ה' עשה דאמרי' סדר הבדלות הוא מונה הכא נמי סדר התיקון הוא אומר תל

ביצה שגולדה ביום טוב הראשון של ראש השנה או שום דבר אחר שנתלש בו מן המחובר אסור גם כשני אף על גב דבשאר ימי שנת' בשני הכא אסור דתרו' ידג חשיבי כחורא

ד
ו
ז
ח
ט

לאכילה או שאכל אכילה גסה כוונן מיד על דאכילה שאכל ערב
יום הכפורים בטר אבל עלי קנים ולולבי נפנים שלבלבו קודם
ראש השנה פטו דעץ בעלמא ניהו אבל לבלבו אחר ראש השנה
עדיין רכים הם וחשיבי אוכל כס פלפלי או זנגבילא יבישתא
פטור דלא חזו לאכילה והא דבעינן שיעור דווקא לחייב אבל א
איסורא איכא בכל שהוא אבל מוכר שאינו ראוי לאכילה כת' אבי
העזרי דאפי' איסורא ליכא שתייה דתנן השותה מלא לוגמיו
ביום הכפורים חייב ומשערין בכל ארס לפי מה שהוא ולא מלא ל
לוגמיו ממש אלא כמלא לוגמיו פי כל שיסלקנו לצד אחד כפיו ו
ויראה כמלא לוגמיו והוא פחות כדביעית וכל משקן מצטרפין ל
לכשיעור ושיעור צרופן כדי שתיית רביעית וחלאבד בת דשיעור
צירוף שתייה הוא כדי אכילת פרס כמו צירוף אכילה שיה משקן
שאינן ראויין לשתייה כגון ציר או מוריים וחומץ חי פטו אבל אסור
אבל חומץ מוגח חייב תריג

רחיצה

דתניא אסור לרחוץ ביום הכפורים מקצת גופו ו
ככל גופו ואפילו להושיט אצבעו כמים אסור בין
בחמין בין בעונן ואם היו ידיו מלוכלכות בשיט וצואה מות לרוחצ'
שלא אסרו אלא רחיצ של תענוג הילכ' בבקר דסת ידי מלוכלכות
מותר לרוחצם וכן בכל היום אחר שעשה צרכיו וקנח או ושי מים
ושפשף בידי ובלבד שלא ירחוץ אלא מקום הצריך כגון ראשי
אצבעותיו ולא כל היד וכמקום שמצויה רוח רעה ששורה על הפת
בשנותנין אותו לתינוק בלא נטילת ידיים מותר לרחוץ בכל פעם
שיחננו לו פת והאידידא אין אותה רוח רעה מצויה בינינו וכתב גאון
בי שהוא אסטניס וצרי לקנח פניו במים ואין דעתו מיושבת עליו
כל היום עד שיקנח יכול לקנח ביום הכפורים וכן כתב ר"ץ גיאת
אם יש לכלוך על פניו או על גבי עיניו יכול לשרות מפה במים
ערב יום הכפורים ולסוחטו שיצאו מימיו ולמחר יכול להעכירה
על גבי עיניו אע"פ שגשאו' בה מליחלוות המים כתב בעל
העיסור איכא מאן דאמר שאין מברכין ביום הכפורים על נטילת
ידיים ושעשה לי כל צרכי כיון שאסור כנעיל הסנדל וכס' כבא
כיון דבידו וברשותו הוא לנעול כסוס סכנת עקרב יכול לברך
כמו בשאר ימים ההולך לבית המדרש או להקביל פני אביו
או רבו או מי שגדול ממנו בחכמ' או לצרכי מצוה יכול לעבור עד
צוארו במים וכן בחזרה נמי מותר ובלבד שיעשה שינוי שלא יציל
ידו משפת חלוקו כדי שיזכור ולא יכא לירי סחטתו ומשום כיכוס
נמי ליכא כיון שהוא דרך לכלוך וכתב בה"ג דתקא עד צוארו אבל
מעבר לשוט אסור ותיבה אם התירו לו רחיצ' חמור' דהא אסמכיה
אקרא כל שכן שיטה דקילא והרב אסור לעבור במים כדי לילך
אצל תלמיד ההולך לשמור פירתיו מותר לעבור במים אבל
בחזרה אסור מותר להצטנן כשיט אע"פ שיש בו קצת לחלוותי
אבל אם יש בו כל כך לחות שאם ידבקנה לידו האחרת תדבק
בה הלחות שקבלה מן הטיט אסור ומותר להצטנן בכל מיני פירות
ותינוק וככל מיני בליים ורקים אבל אם יש בהם מים אפי' אינן מ
מלאים אסור לא שנא של חרס לא שנא של כסף שמא יתענעו
וישפך מן המל עליו ויש אוסרין בכלי חרס אפי' רקים לפי שכולעין
הרבה וכשמצטנן בהם פולטין מה שבלעו וחשיב כמו רחיצת
המלך והכלה ירחצו את פניהם דברי ר' אלעזר ו' חכמים אוסרין ו
נקראת כלה כל ד' יום והר"ץ גיאת פסק כחכמים ור"ף פסק כר'
אלעזר ולזה הסכים א"א הראש' ול' ולענין טבילת בעל קרי כתב
הר' יהודה ברצלוני שטובל בדרבנן דתנן הרואה קרי ביום הכפורי'
יורד וטובל וכן כתב בה"ג והר"ם כתב כיון דקיימא לן דבעל הקרי

אין צריך טבילה לא לתפלה ול לדברי תורה אף בשאר ימי השב
אוליגן לחומרא שאין לו לטבול ביום הכפורים אלא אם הוא לח
ירחוץ אותו מקום לכד דקנחנו ואם הוא יבש ישפשפנו בידו וכן
פסק דת' ושאר חייבי טבילות כת' בה"ג שטובלין כדרכן ביום ה
הכפורים וז"ל כתב דאין טובלין והא דתניא כל חייבי טבילות
טובלין כדרכן ביום הכפורים היינו דווקא למד טבילה בזמנה
מצוה ואנן קיימא לן דלא מצוה הילכך ימתין עד למחר תריג
סיכה דתני אסור לסוך מקצ' גופו בכל גופו ואם הוא ח' ליה אפי'
אין בו סכנה או שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו
חושש אבל בלא חולי אפי' אם אינו סך לתענוג אלא לחעביר ח
הוזהבא אסור נעילת הסנדל ילפינן מקרא דחשיב עיניו ודחמא
בשל עור ומיחו כל דבר של עור אפי' קב דקוטע וכיוצ' בו אסור אבל
של גמי ושל קש וכל מינין חו' מכשל עור מותר וכן מותר לילך
באנפליאו של כנר לא שנא בבית לא שנא בר' הר' יהודה מותרת
לנעול הסנדל כל ד' יום משו' צנה כת' בה"ג אי בעי למיזל למיקרי
בצבורא או למאי דצריך ליומיה והוא דה"ל למיזל בלא כסאנא
משום עקרבא שרי למברך מידי אברעיה ואפיק כל צורכי' ולא
נהירא דמשום סכנת עקרב מותר אפי' במנעל ממש ואפי' שלא
לצורך מצוה מותר אפי' לנעול ממש תריג

תשמיש

דמטה נמי יליף מקרא דחשיב עיניו הילכך אסור
אפי' האידנא שאין צריך טבילה לבעל קרי הרואה
קרי ביום הכפורים ידאג אל השנה כולה שמראים לו שלא קבלו
תעניתו וחשביעיהו במה שבידם להשביעו כעבר שמוג כוס ל
לרבו ושופך לו הקיתון על פניו ואם עלתה לו שנה מובטח לו ש
שהוא בן לעולם הבא וראה זרע ויארץ ימים שוראי יש לו הרבה
זכויות שהגיגו עליו תריג

התינוקות

מותרין בכל אילו חוץ מבנעילת סנדל שאין
חוששי' כל כך אם לאינעלו אבל בשא הדברי'
שהם מצטערין אין למונען בהם ומותר להאכילם בידים וכתב
הר' יהודה שמתיר לומר לגוי לרחוץ התינוק אפי' בחמין שהוחמו
בו ביום דסתם תינוק חולה הוא אצל המין ודבר שאין בו סכנה
אומר לגוי ועושה ומי' מחנכין אותם להרגילם במצות ופונעין מ
בהם באכל טעה אחת או יותר ממה שרגיל' שאם היה רגיל לאכול
כשתי שעות מאכילין אותו כג' ואם הוא רגיל כג' מאכילי' אותו בה'
כיצד תינוק הבריא מחנכין אותו לשעות בשנ' י' וכשנת י"א ובשנ'
י"ב וי"ג משלים מדרבנן ובשנת יד משלים מן התורה והחולה ש
שאינו חזק לסכול התענית מחנכין אותו לשעות בשנת י"א וי"ב
ובשנת י"ג משלים מדרבנן ובשנת י"ד משלים מן התורה והתינוק
שממדת ליתשב גדולה קוד' התינוק שנה אחת הבריא מחנכי'
אותה לשעות בשנת ט' ובשנת י' ובשנת י"א משלמת מדרבנן
ובשנת י"ג משלמת מדאורייתא והחולה מחנכין אותה לשעות ב'
בשנת י"א ומשלמ' מדרבנן בשנת י"ב ומדאור' תא בשנת י"ג וכדרך
שמחנכין אות' באביל' כך מחנכין אות' ברחיצ' וסיכה תריג

עוברות

ומניק' מתענות ומשלימות ביום הכפורי' עוברת
שהריחה מאכל ואם לא יתנו לה מבנו תסתכן היא
או הולד' לוחשין באונה שהיום הם הכפורים אם תתיישב דעתה
מושב ואם לאו נותנין לה מן הרושב ואם לא נתיישב דעתה כזה נ
נותנין לה מן האיסור עצמו וכתב הר"מבן דווקא עוברת שאין לנו
אומדן כישוב דעתה פעמים מתיישב' ברושב ופעמים שצריכה
לשומען עצמו אבל חולה שבאכילין אותו על פי בקיאת מאכילין
אתו מתחלה דבר הצריך לו כדי הצריך לו על פי בקיאת וכן כל

לשכילה זו ואינה לא יסוד נביאים ולא מנהג נביאים ולא עדיפא
בצרכה דאמרי חביט חביט ולא כריך משום שאינה אלא מנהג
נביאים ואי משום דר' יצחק דאמר חייב אדם לטהר עצמו כרגל
היינו לטהר עצמו מכל הטומאות ואף משומאת מת ולהוות עליו
ג' והוא ידב אין לנו טהרה וכיון שאין בעלי קריין טובלי כל השנה
אין חובה לטבילה זו ואין לכרך אלא שנהגו העולם לטהר עצמם
מקרי ביום הכפורי וכמו על מדרש של פרקי ר' אלעזר שנקיים
כמלאכי השרת ביום הכפורים תרו

וצריך

להתודות כמנחה קודם סעודה המפסקת כדתניא
מצות וידוי יום הכפורים עם חשיכה אבל אמרו
חכמים מתודה קודם אכילה שטא תטרף דעתו עליו מחמת הסעוד
שלא יוכל להתוד' אחר כך וזיבן אומרה יחיד אומרה אחת פלתו
אחר שגמ' קוד שעקר רגליו וש' אומרה ביה בתוך התפילה ועיק'
היודי הוא אבל אנחנו חטאנו אלא שנהגו לומר גם שאר דברים
כגון מה נאמר לפניך ואתה יודע רזי עולם ועל חטא ועל חטאים
ואלהי עד שלא נוצרתי ובאשכנז נהגין לומר על חטא על סדר
אלפא ביתא ומפרטין בו חטאים וכן כתב רב עמרם וכן כתב
הר"ם במזל והרי כתב שצריך לפרט החטא ובספרד אין נוהגים
לאומרו וכן נראה שאין צריך לפרט החטא שר' עקיבא אומר שאין
צריך לפרט החטא והלכתא כדבריו וצריך להתודות בעומד ואפי'
כי שמע ליה מש' והוא התודה כבר צריך לעמוד ועונו שהתוד'
עליהם ביום הכפורים שעבר ולא שנ' עליהם כת' הרי"ן גיאת שאין
להתודות עליהם אלא אם גנב או גזל והתורה עליהם בשנ' שעבר
יאמ' במקום גנבתי געלתי בדרכי שהוא דרך כלל וכן בכל הפרטי'
יש לשנות בענין זה כשיצטרך והם כשמתפלל בינו לבין עצמו
אבל כשאומר עם הצבור אין לחו שאי אפשר שלא יהא אחד מן
הצבור שגנב או גזל וא"ז כת' שיכול להתודות עליהם אפי'
שלא שנה בהם ובחתימת הודי כת' רב עמרם דחזותם באי האל
הסולחן טועה ולפ' שיכול לחתום שהוא גורם בכל מקום שזוקק
לשבע א"כ בא לחתום חותם וכיון שחכמים אמרו שיוכל לחתום
א"כ כך הלכה ובכל סדורי אשכנז יש בהם חתימה ובספרד אין
חותמין ומוטב שלא לחתו כיון דא בא פלוגתא דרבנותא ולענין
חזרת ש' את היודי כמנחה כתב אבי העזרי שאין לו להחזירו
כיון שאינו יכו לאומרו באמצע התפילה כמו בשאר התפילות וגם
בי לא נתקן במנחה אלא משום גזירה שטא יארע אונס וכן דעת
הרי"ן גיאת ורבינו האי כתב אין מנהג שיתודה ש' במנחה אבל
אם רצה להריח בכלכ המרכה לטלוח כגון וידוי אין מונעי אותו
כתב כתשובה אחת יפה השיבו הראשונים על שאלתכם ביודוי
יום הכפורי שלא לאמרו ש' כברכת סליחה שלא שמענו בבבל
שאמר ש' וידוי בתפלת המנחה של ערב יום הכפורי ולדברי
טאתם צריכין לכך מפני שאין הצבור בקיאים צריכים אתם ל
להודיעם כי כל אחד ואחד צריך להתודות אחר תפלתו קודם
שיאכל סעוד המפסקת אבל רב עמרם כת' ש' אומ' וידוי במנחה
דהוציא שאינו בקי וכן נהגין בספרד ונהגו באשכנז שכל הקהל
לוקק כלקות ארבעים בבית הכנסת אחר תפלת המנחה שמתוך
כך יתן אל לבו לשוב מעבירות שבידו תרו

ואוכלין

וכפסיקין קודם בין השמשות דמקרא נפקא לן
שצריך להוסיף בחול על הקדש בין באיסור
אכילה בין בעשיית מלאכה ותוספת זה אין לו שיעור אלא קודם
בין השמשות שזמנו מהלך אלף ות' קאמה קודם הלילה צריך ל
להוסיף בחול על הקדש ואם הפסיק מאכילתו בעוד היום גדול
יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קבל עליו התענית תרו

ולענין

הטמאת חמין בערב יום הכפורים כתב רב עמרם
שאין להטמין מפני שאין טומאין החמין אלא לכבוד
שבת וזה שיוכל בחול כמוצאי יום הכפורי אין לו להטמין לכבוד
החול וכבר הפליגו אנשי אספמביא ועשו סמיכה שאין לדטמין ב
בערב יום הכפורים אבל רב נטרונאי גאון כתב להטמין בערב
יום הכפורים למוצאי יום הכפורים למה הוצרך לכך בשלמא
להטמין בשבת דקא בעי למכילה למחר אלא למוצאי יום הכפורים
חול הוא למה הוצרך להטמין למוצאי יום הכפורים ימתין למוצאי
יום הכפורים ויעשה כל צרכיו אבל איסור אין ביכר והעושה אין
מוחזן בידו ורב שרירא כתב דשפיר דמי שהוא מבין מחול לחול
אפי' דשהי ביום הכפורים על גבי כירה והטמינו לשמור חומי
אין בכך כלום ולמוצאי יום הכפורים ישנה שיעור מה שתחום
הקדרה באיתו חום ואחר כך אוכל ממנה ומותר ואני תמיד למה
צריך להמתין כדי שתחום הקדרה באותו החום שלא מצאנו כן
אלא במלאכה הנעשית באיסור אבל זה שטמן בהיתר מה צריך
להמתין ואינו יודע מה חשש איסור יש בדבר שהוצרכו גאוני
עולם לדבר זה ואדרבה נראה יותר טוב שיטמין כדי שימצא ס
סעודתו מוכנה כמוצאי כ' גדולה מזו התירו קניב ירק מן המנח'
ולמעלה ברי להכין סעודתו כל שכן הטמנת חמין שמותרת תרו

מקום

שנוהגין להדליק נר כליל יום הכפורים מדליקין
ובמקו שנוהגין שלא להדליק אין מדליקין וכת' א"א
היאש זל שיש לכרך עליו כמו בשבת ובכל מקום מדליקין בבתי
כנסיות ובבתי מדרשות ועל גבי חולים ובמבואות האפלי ונוהגין
בכל מקום להרכות נרו בבתי כנסיות משום דכתי' על כן באורים
כבוד ה' ומתרגמינן בפנסיא יקרו ה' ואברי ולקדוש ה' מכובד זה
יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתייה ככדוחו בכסו נקיה
על כן מככדין אותו בכל מיני כבודים ומטעם זה נמי נהגין ל
להציע בבית הכנסת כגדים נאים תרו

כל

הרברים האסורים בעיקר היום אסורין גם כלילה ומה הן
הרברים האסורין מלאכה אכילה ושתייה נסיכה ונעילת
הסנדל ותשמיש הגיטה וכולהו נפקא לן מקראי ומיהו אין חיוב
כרת אלא במלאכה ואכילה ושתייה אבל בהגך אין בהן כרת ואפי'
דנפקי מקראי אסמכתא בעלמא ניגהו מלאכה כיצד כל מלאכה
שחייבין עליה בשבת חייבין עליה ביום הכפורים וכל שבשבת
פטור אבל אסור גם כן הוא ביום הכפורים אלא ששבת זדונו
סקילה ויום הכפורים זדונו כרת וכל איסורי הוצאות שבת נהגין
ג' ביום הכפורים וכל דבר שאסור לטלטלו בשנ' אסור לטלטלו
ביום הכפורים אלא שבוה הקילו בו שהתיר ובו קניבת ירק מן
המנחה ולמעלה פ' להסיר ממנו עליו המעופשין לתקן אותן
לאכילה וכן מותר לפצוע אגוזים מן המנחה ולמעלה פ' לשבר
אותם להכינם לאכילת הלילה וה' מ' כשחל בחול אבל בשבת א
אסור והארנא נהגו לאסור אף כשחל בחול תרו

אכילה

דתנן האוכל ככותבת הגסה ביום הכפורים חייב
והוא פחות מכביצה ואין חילוק בין גדול לקטן
כולם שיעורם ככותבת לא שנה אוכל דברים המותרים או דברים
האסורים כגון פגול נותר וטמא נבלה וטרפה ובל האוכלים מ
מצטרפין לכשיעור ואפילו מלח שעל הבשר וציר שעל הירק מ
מצטרף עמו להשלים לכשיעור אבל אוכלין ומשקין אין מצטרפי
ושיעור לצרף שתי אכילת הוא כו' אכילת פרס שהוא ד' כצ"ס
וכתב הר"ם במזל שאם יש מתחלת אכילה ראשונה עד כוף א
אכילה אחרונה כו' אכילת פרס מצטרפות ואם לאו אי מצטרפו
אבל אוכלין שאינן ראויין לאכילה

ואלה הדברים רבה בפרש' ואתחנן כשעלה משה לרקיע שמע ל
למלאכי השרת שהיו מקלסין להקבנה ברוך שם כבוד מלכותו ל
לעולם ועד והורידו לישראל למה הדבר דומה לאדם שגנב הורמין
פי' חפץ נאה מתוך פלשוין של מלך נתנו לאשתו ואמר לה אל ת
תתקשטי כו' אלא בצנעא בתוך ביתך לכן כל השנה אומר' אותו
בלחש וביום הכפורים אומרים אותו בפרהסיא לפי שאנו במלכ' ו
זחותין ופרוס עלינו וכו' ומתפללין הצבו' ז' ברכות ואומרי' זכרנו
כאבות מי כמוך בגבורות ובכן באתה קוד' וחזותין המלך הקדוש
אתה בחרתנו יעלה ויבא מחול לעונותינו קדשנו במצותיך ו
חזותיך מלך מחול וסולח לעונותינו ולעונות עמו ישראל ומעבי'
אשמתנו בכל שנה ושנה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויה ואם
חל בשבת אומר ותתן לנו ה' אלדינו את יום המנוח הזה ואת י
יום הכפורים הזה וחזותם מקדש השבת ישראל ויום הכפורי' וכת'
הריץ גיאת שאומר יעלה ויבא מלך מחול ורב עמרם לא כתב
לא מלך ולא יעלה ויבא אלא מחול לעונותינו ובאשכנז נוהגין
לומר יעלה ויבא ומחול ולא מלך ובספרד נוהגין לומר גם מלך
ואומר עבודה והודאה וידוי כמו שכתתי במנח' ואין חזרת תפלה
לש"צ בערבית אלא מתחיל בסליחות ותחנונים כל מקום ומקום
לפי מנהגו ואומר הידידיים כמו שאמר באשמורת ואם חל בשבת
אומר ויכלו וברכת מגן אבות בדברו כמו בשאר שבתות וחזותם
מקדש השבת ואינו מוזכר של יום הכפורים ואחר כך סליחות ו
ותחנונים ואיתא בפדקי ר' אליעזר שצריך להעמיד אחד לימין
ש"צ ואחד לשמאלו בדכתיב ואהרן וחזרו תמכו בידי מזה אחד ו
ומזה אחד ומזה נהגו להעמיד סגן אצל ש"צ כז' הכפורי' ועוד נהגו
אבשי מעשה באשכנז שעומדים על רגליהם כל הלילה וכל היום
על פי המדרש שכתתי ואין להם קפצים במלאכי השרת ועוד
נהגו ללון בכ"ה ואומרי' שידו ותושבחות כל הלילה תרך
שחרית משכימין לבית הכנסת ומסדרין הכרבות ואומרים
פסוקי דמזרח כמו בשבת ובספרד נוהגין להרבות
במזמורים מענינו של יום טוב שלא להאריך בהם כל כך כדי ל
לקרות ק"ש בעונתה וכת' רב עמרם ועומד ש"צ לפני התכה ואומ'
נשמת ואם יש כנהג ביצ' אור ובארב' רבה ובאבת היצי' לומ' תוספ'
הרשות בידו וכן נוהגין באשכנז אבל יותר כהן מנהג טולישולה
שאינן מוסיפין בהן ובכ"ה הארבת' בזה בתפלת החול ומתפללין ה
העבור ז' ברכות כמו בשל ערבית ואחר כך מחזיר ש"צ התפלה
וכתב רב עמרם ויורד ש"צ ואומר במגן ובמחיה וכהאל הקדוש ד
דברי ריצוי וסליחה ולא דבר קצוב הוא ולא חובה אלא שבח ו
הודאה והזכרת זכות ומה שידעו או להרבות או למעט ולפנינו
אין אונד' אלא דבר מועט בג' ראשונות אבל סליחות ורחמים ח
חובת היום הם ואומ' אתה בחרתנו ומחול עד לפני ה' תטהרו וידוי
על חטא בי אתה סולחן ואח' כך יעלה ויבא וקדשנו במצותיך וכו'
דעה ועבודה וברכת כהנים וכתב בעל העיטור שחרית מ
פתודה ג' פעמים וכן במוסף ובמנחה אבל בכעילה פעם אחת ו
הן עשרה וירורים כנגד י' פעמים שמזכיר כהן גדול את השם ב"ה
ובלילה אינו בתודה ויש מקומות שנהגו שאינו בתודה אלא לכל
תפלה פעם אחת והעבור פעם אחת הרי ה' וב' פעמים בערב אחת
במנחה ואחד בערבית ומה טוב ומה נעים מנהג טולישולה ש
שבשמיים ש"צ חזרת כל התפלה אח' כ מתחיל הפיוטים וסליחות
ומאריך בהן כפי רצינו ממנהג שאשכנז שאומרי' כל הפיוטים ו
הסליחות בתוך התפלה וטוב לקצר בפיוטים ובסליחות שחרית

כדי לומר בענין שיתפלל מוסף קודם שבע שעות כי אם יאחרו
עד ז' שעות שכבר הגיע זמן המנחה יצטרכו להקרימה כיון שהגיע
זמנה לכך צריכין לומר כדי שיתפלל מוסף קודם שעה שביעית
ואא' הראש ז' כשהיה רואה שהיו מתאחרין היה מתפלל מוסף
יחידי כדי להתפלל בזמנה לגאון מנהג של ישיבה בשחרית
חמשה פעמים ויעבור ובמוסף ובמנחה לוכנעילה ג' ואבי העזרי
כתב קבלתי שבתפלת יוצר צריך לומר יג פעמים ויעבור כנגד
יג מדות ורב נטרונאי כת' מנהג בשחרית אומר ז' סליחות ובמוסף
ה' ובמנחה ג' ואם יש פנאי אומר ה' תרכא
ומוציאין ב' ספרים באחד קורין שטה בפרשת אחרי מו'
מריש סדרא עד ויעש כאש' צו' ה' את משה ואם
חל בשבת קורין ז' ומפטיר קורא בשנייה בפרשת קרבנו שבפנחס
ובעשור לחדש ומפטיר בישעיה כה אמר רם ונשא עד כי פי ה'
דבר ומחזירין ספר תורה למקומו ואומ' שליח צבו' קדי' ומתפללין
העבור מוסף אבות וגבורות וקדושת השם אתה בחרתנו בפני ח
חטאינו וכו' עבודה והודאה וברכת כהנים וידוי ומחזיר שליח צבו'
התפלה אתה בחרתנו מפני חטאינו ואומר עלינו לשבח אוחילה
אלדינו ואלדי אבותינו ה' עם פיפיות עכך וסדר עבודה והודוי
שהיה כהן גדול מתודה ואומר ומזכיר השם י' פעמים ג' בכל ידוי
ואחר בגורלות שאומר לשם חטאתי ותניא כיצד בתודה אומר ע
עויתי פשעתי דברי ר' מאיר וחכמים אומרים חטאתי עויתי פ
פשעתי ופסק רב סעוריה כרבי מאיר וכן פסק הריצחק גיאת ו
בעל העיטור אבל ריף פסק כרבנן וכן כתב בעל הלכות ורב פ
פלוטין וכן נהגו ברכנן וי' לפינן בקרא שידוי של ז' הכפורים
צריך לומר בו אנא השם וזה נוסחו אנא השם חטאתי עויתי פ
פשעתי אני וביתי בכתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר
עליכם לטהר אמב' מבל' חטאתיכ' לפני ה' תטהרו וברדוי השני ה
היה מוסיף אני וביתי ובני אהרן עם קדושך ובידוי השלישי טעל
השעיר היה בתודה על ישראל ויהי אומר אנא השם כפר נא לחטאי'
לעונות ולפשעים שחטאו ושעו ושפשעו לפניך עכך בית ישראל
בכתוב וכו' ותניא בתוספת' אנא השם עויתי וכו' אנא השם כפר נא
וכן יש במקצת גרסאות ובשני בשם ואיתא בירושלמי אמ' ר' חגי
בראשונה היה אומר אנא השם ובשנייה אנא בשם וכתב רח' לא
משגיחין בר' חגי לגבי כתנ' ובסדר של ר' ש' לכה הכבלי' כתב ב
בשניהם השם אבל בסדר אתה בוננת כתב בראשונה אנא השם
ובשנייה אנא בשם וכן כתב אבי העזרי כיון שפי' ר' חגי ובדאשונה
היה אומ' אנא השם ובשנייה אנא בשם הכי עבדינן דאמוראי בקיא
בגירסא טפי בינן וסבורני דבראשונה ה' ה' אומר כהן גדול. אנא ה'
השם ובשנייה אנא בשם ורב האי כתב לא בלשון הזה היה אומר
כהן גדול אנא השם אלא שם של כ"ב אותיות ועדיין מצוי הוא ב
בישיבה בקבלה וירוע הוא לחכמים וכן כשהיה אומר לפני ה'
תטהרו היה אומר שם הכפורי' וכתב אא' הראש ז' ואין נראין לי
דבריו דכיון דלפינן בג"ש הזכרת השם של ד' אותיו אין לשנו' אל'
כמו שהוא כתוב בפסוק הוא מזכירו אלא שמזכירו בכתבתו והוא
שם הנקרא שם בפורש והוא מקור לכל השמות וכולם נאצלים מ
ממנו ועליו נאמר וההנהגה השם באותיותיו נעקר מן העולם שאין
להזכירו כגבילין ע"ב כתב רב סעדיה שראוי לומר לפני השם
תטהרו ככו' שאומרי' אנא השם ובת' הריץ גיאת ואם אמר לפני ה'
אין בכך כלום דקרא הוא דקרינן ואין אנו הוגים השם באותיותיו
ובכתב אבי העזרי על כל אזכרה היו מברכים וכורעים לכבוד וכן
מצינו בספרים החיצונים במספר ר' נחוניא בן הקנה את השם ל

אדם שהריח מאכל ונשתנו פניו בסוכן הוא אם לא יתנו לו כמנו
ומותר ליתן לו יולדת תוך ג' ימים לא תתענה כלל מג' עד ז' אם
אברה צריכה אני נותנין לה כמו לחולה מבאן ואילך היא כשאר
כל אדם תריח

חולה שצריך לאכול אם יש שם רופא בקי שאומר אם לא
יתנו לו איפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן מאכילין אותו
על פי ואי צריך שיאמר שמה ימות ואם אין שם רופא מאכילין
אותו על פי שמואחר שהודיעו שהוא יום הכפורים והוא שואל
לאכול אין צריך לדקדק עליו יותר ואם הוא אומר שצריך ואפילו
מאה רופאים אומרי שאינו צריך יתנו לו ואם רופא אחד אומר ש
שצריך ואפילו הוא אומר אינו צריך יתנו לו ואם הוא רופא אחד
עמו אומרי שאינו צריך ורופא אחד אומר שצריך או שהוא אינו
אומר כלום ורופא אחד אומר צריך ושנים אומרי אינו צריך לא
יתנו לו עד שיהיו שנים כנגד שנים אם הוא ואחד עמו אומרי צרי
או שנים אומרי צרי אפי' ק' אומרי שאינו צרי ואפי' הוא אומ' עמהם
שאינו צריך נותנין לו שאין הולכין בסכנת נפשות אחד רוב דעו
אלא כיון ששנים אומרי צרי יתנו לו ואם הרופא אומר אינו צרי
והחולה מסופק לא יתנו לו איב' מאן דאמר מדקתני מאכילין אות'
על פי בקיאי שכיחיד מומחה ומוחזק בבקאות ורופאים שאינן
חכמים ומומחים כל כך הולכין אחר הבקאות ואינו נרא' להרמבם
אלא כיון שכולם רופאים וחדעים במלאכה אין דבריו של אחד ב
במקום שנים וכמו כמפלג כהם בחכמה חוששין לדבריהם אפי' אומ'
שצריך אפי' במקו' שנים ומדברי הרם כמז' דאח' שהולך אחר ר'
רוב דעות ואחר בקיאות הרופאים שכתב מקצתן אומרי צריך ו
ומקצתן אומרי אינו צריך והוא שותק הולכין אחר הרוב או אחר
הבקיאים ולא נהירא אלא כדפירשתי לא שנה עוברה שהריחה או
חולה שמאכילין אותו אם יספיק להם שיתנו לו מעט מעט פחות
מבשיעור בהפסק כדי שלא יצטרף בכותבת בכדי אכילת פרס נ
נותנין להם מעט נ' עט כדי להקל ואיסור מעליהם אבל אם רואין
שצריכין לכשיעור ביחד יתנו להם כיד' כי שאחזו בולמוס ו
והיא חולי שבה מחמת רעבון וכימניו שעניו כרות ואינו יכול ל'
לראות מאכילין אותו עד שיארו עיניו ואפי' דבר איסור מאכילין
אותו אם אין באן של ויתר ואם יש באן שני ביני איסורי אחד חמור'
מחבירו מאכילין אותו הקל תחלה חולה שאכל ביום הכפורי'

ונתייבשה דעתו בענין שיכול לברך היה אומר א"א הראש ז' ש
שצריך לחזקיר של יום הכפורים בכרכת המזון שאומר יעלה ו
יבא בבונה ירושלים תריש

ערבית נבנסק לבית הבגסת ונוהגין באשכנז שקודם י' ש
שיתפללו בתירין לכל העבריינין כדי להתפלל
עמהם ואפילו אם לא יבקשו שיתירו להם דאף שמעון חסידא
כל תענית צבור שאין בו ממשעי ישראל אינו תענית שהרי ח
חלבנה ריחח רע ומנאה וכתוב עם סבגי הקטורת ואמרי בזה ה
הלשון בישיבה של מעלה ובישיבה של כטה על דעת המקום ועל
דעת הקהל אנו בתירין להתפלל עם העבריינין ומוציא ספ' תורה
הש' צ' ואחזזה בחיקו ואומר כל נדרי ואסרי וכו' די נדרנא ודי א
אשתבענא ודאחרימנא מיום הכפורים שעבר עד יום הכפורים
חזה שכמותנין ל' התיר הנדרים והחרמית והשבוטות אולי עברו
עליהם וכדי ליניצל מן העונש והקשה לרת מה מועיל להתי' על
בה שעברו כב' ונהגין לומ' מיום הכפורים זה עד יום הכפורים
חכא עלינו וגם הגהג' לומ' דנדרנא ודאשתבענא כי אמ' שפטי

זה והמנהג כמה דתנן בנדרים הרוצה שלא יתקיימו נדריו של כל
ה שנה יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדרים שאני עתיד לידור
בזו השנה יהיו בטלים והוא שלא יזכור לתנאו בשעת הנדר שאם
הוא זוכר לתנאו ואפי' הכי הוא נודר הרי מבטל התנאי והנדר קיי'
אכל כשאינו זוכר לתנאו אז מועיל התנאי ולכך צרי' לומ' כולהון
איחרטנא כהון כלומר אם אשכח ואדור מעת' אני מתחרט עליהם
ומתנה שיהו בטלים ומיהו ביטול אינו מועיל אלא לנדרי עצמו ו
ושבוטות שישבע מעצמו אבל נדר שחבירו מודרו ושבוטות ש
שחבירו או ב' משביעין אותו אין מועיל להם ביטול וכתב א"א
הראש ז' ל' ומיהו נראה כמנהג הקדמונים דכל לשון כל נדרי ס'
מוכח שנתקן על הנדרים שעברו עליהם בשנה שעברה ומתירין
אותם כדי ליניצל מהעונש ולכך אומרים אותו ג' פעמים ואומר ו
ונסלח לכל עדת בני ישראל כי צריכין כפר' לאותן שעברו ובסיגנו
זה כתב רבינו סעדיה והל' לשונו יש שעושיין בן עומד ש' צ' על
כפתי' ואומר כל נדרי והרמי ואסרי ושבוטוי וקונמי שנדרנו ו
ושחרמנו ושארמנו ושנשבענו ושקיימנו על נפשותינו מיום ה'
הכפורים שעבר עד יום הכפורים זה שבא עלינו כולם חזרנו בנו
לפני אבינו שבשמים ואם נדרנו אין כאן נדר ואם אסרנו אין כאן
איסור אם חרם החרמנו אין כאן חרם אם שבוטות נשבענו אין כאן
שבוטות בטל הנדר מעיקרו בטל האיסור מעיקרו בטל השבוטות
מעיקרה בטל הקיום מעיקרו אין כאן לא נדר ולא שבוטות ולא א'
איסור ולא חרם ולא קיום יש בכאן מחילה וסליחה וכפרה כמו ש
שכתוב בתורתך ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם
כי לכל העם בשגגה וכתב עוד דכי תקון רבנן לומר כל נדרי ל'
לעדה ששגגה ואסרה איסור על נפשה בבית הבגסת בגון נדרי
שגגות ואונסין שגגת צבור כדכתיב ונסלח לכל עדת בני ישראל
אבל כי שנשבע כל השנה להתיר שבוטות ולבטלה לא ונוהגין ל'
לאומרו קודם ברכו משום דאמרי אין נשאלין לנדריים בשבת א'
אלא לצורך השבת אבל רב נטרנאי כתב אין נוהגין לא בשתי י'
ישיבות ולא בשום מקום להתיר נדרים לא בראש השנה ולא ביום
הכפורים אלא ששמענו שבשאר ארצות אומרי כל נדרי אבל אנו
לא ראינו ולא שמענו מאבותינו דמה מועלת התרה למי שמתנה
אחר נדרו שיהא בטל הילכך אין אנו סוברין ולא נוהגין לעשות
בן וכן כתב רב האי אין אנו מתירין נדרים לא בראש השנה ולא ב

ביום הכפורים ולא שמענו מרבנותינו שהיו עושיין בן כל עיקר ואף
אתם הזמירו כמותינו ואל' תשנו מבנהג הישיבות וכבר פשט ח
המנהג בכל המקומות לאומרו ואחר שאמר כל נדרי מברך
שהחיינו ודיקיימא לן שאוברין זמן בראש השנה יום הכפורים וזמן
אומרו אפי' בשוק אלא שתקנו לאומרו על הכוס כשיש כוס וזכא
דאי אפש' לאומרו על הבו' דאי אמ' זמן קבלי ליה עלי' אתם למשתי
ולא ידבי' ליה לתנוק דילמא אתי למיסרך פי' יבא לשתו' אף לאתר
שיגדיל וכתב רב עמרם מנהג שלנו אחר שאוכלין ושותין ח
חזרין לבית הבגסת להתפלל תפלת ערבית ובין שעומד ש' צ' ל'
לפרוס על שמע מברך שהחיינו ואחר כך מתחיל והוא רחום וכל'
כך לכה שמא יש אחד מישר' שלא בירך אבל אם תלמיד רוצה ל'
לברך לעצמו הרשות בידו שזמן אומרו ואפי' בשוק וכן כתב רב
פלטין ורב סעדיה כתב שצריך לברך שהחיינו אחר תפלת ערבית'
בין ביחוד בין בעבור ואמר רב האי נוהגין אנו כרב סעדיה והמנהג
עתה כרב עמרם וקורין שמע' בכרכותיה ונוהגין באשכנז לומר
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם וסמך לדבר מברך

ז"ל אבל אבי העזרי כתב אפי"אם הסוכה עלתה מרובה מחמתה ב
 בלא האילן והאילן חמתו מרובה מצילתו אם ענפי האילן מכוונין
 כנגד סכך הבשר פסולה שהרי העל מן הא לן ולא מן הסוכה לא
 שנא אם האילן קודם לא שנא אם הסוכה קרובה פסולה כיון שענפי
 האילן מכוונין כנגד סכך הבשר אבל אם הענפים כנגד הארץ
 שכן הסכך הכשר כשרה האילן וצל
 הכשר הוא מרובה מחמתה שאפי"אם ינטל האילן יש שיעור בבשר
 להכשיר וכך כתב הרמב"ם ומפני זה יש מחמדין שלא לעשות סוכה
 לבטא בבית תחת הגג אפי"א שהכירו הרעפים כיון שגשמי עדיין
 העצים הרקים אשר הרעפים מונחים עליהם אפי"א שיש אויר גדול
 בין העצים יותר מכדי העצים והל"ה יחאל זהו נוהג כשהיה עושה
 סוכה בבית תחת הגג שהכירו הרעפים היה זוקף קנים מן הסכך
 עד הגג לערב שני הסככים יחד להיות הכל סכך אחד וז"ל שהוא
 מותר שאף לרברי הפוסל כי לא עירבם היינו דחוקא בסוכה ש
 שצלתה מרובה מחמתה ומכל מקום יש ארד בין סכך הבשר
 הילכך בשנחשוב הסכך הכשר כנגד האילן כמאן
 דליתיה מצטרף עם האויר שבה ותוהו חמתה מרובה מצלתה
 אבל בסוכה שכולה מכוסה ואין בה אויר כלל אפי"א נחשוב הכשר
 כמאן דליתיה עדיין נשאר עלתה מרובה מחמתה ושרי ובעל"ה
 היטור גם כן התיירו מטעם אחר שאמר כיון שהסיר הרעפים ה
 העצים הנשארים אין עליהם דין סכך פסול דתנן תקרה שאין ע
 עליה מעיבה מפקפק או נוטל אחר מבינתיים ולא שנא אם האילן
 קדם או הסכך קדם דין אחד להם ואם קצץ האילן להכשירו ו
 ולהיות הוא עצמו מן הסיכוך כשר והוא שינעכענו לשם עשיית
 סוכ' אבל לא נעכענו לא אמרינן קציצתו זו היא עשייתו תרכז
וכי היכי דבעינן שתהא הסוכה תחת אגב השמים ולא יהא
 סכך אחר עליה הכי נמי בעינן שיהא הוא באויר הסוכה
 ולא יהא סכך אחר חוצץ בינו לסוכה לפיכך הישן בה תחת המטה
 או תחת הבילה אם היא גבוהה לטפחים וש לה גג טפח חסובה
 כאהל ולא יצא אבל אם אין לה גג רחב טפח או שיש לה גג ואינה
 גבוה ושרי והיינו גיזול תלה הכל כנגד שאם יש לה גג אפילו אינה
 גבוהה ו'אסור לישן תחתיה ואם אין לה גג שרי אפי"א גבוהה ולא נ
 נהדרא לא"א הראש ז"ל והלכך העצים היוצאין בדראשיהם א
 אסור לפרוש עליהן סדין ולישן תחתיה אבל אם אחד יוצא באמצע
 ובטא בראשה והשני במרגלותיה כנגדו מות' לפרוש סדין עליהם
 ולישן תחתיה ולא חשיב אהל ואפילו אם פידש סדין תחת הסכך
 לנמי פסולה וכגון שהוא רחוק מן הגג ד'טפחים אבל אם הוא בתו'
 ד'לנג בטל אצלו כיון שהוא לנמי אבל אם אינו לנמי אפילו שוה ב'
 בתוך ד'פס' והיינו גיזול בת' ולנמי לא פסול אלא א"ב יהא מופלג י'
 טפחים ול"ג לא"א ז"ל תרכח

סיכה שתחת סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה וה"מ
 עיניו ל"ה התחתונה לקבל כרים וכסתות של עליונה
 שאז נקראת התחתונה סוכה שתחת סוכה כיון ש
 טראוי לרודר בעליונה אבל אם אינה יכולה לקבלם לא ומיהו אפי'
 אם אינה יכולה לקבלם אלא על ידי הדחק פסולה
 וגם צריך שיהא ביניהן י'טפחי' אבל אם אי' ביניהן י'או שיש ביניה'
 עטרה ואינה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה או התחתונה
 כשרה אם היא מסוככת כהלכתה ומתכשרת על ידי סכך העליונה ב
 ואם אינה מסוככת כהלכתה ומתכשרת על ידי סכך העליונה ב
 צריך שתהא העליונה בתוך כ'לארץ ובה ז"ל כתב אפילו אין ב
 ביניהן אלא ד'טפחים פסולה וכך כתב אבי העזרי והיזול ז"ל ול"ג
 לא"א ז"ל העושה סוכה בראש העגלה או בראש הספינה אם אינה

יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה פסולה אבל אם יכולה לעמוד
 ברוח מצויה דיבשה אפילו אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה
 דים כשרה עשאה בראש הגמל או בראש האילן כשרה ואין עולין
 אליה ב"ט מקצתה על האילן ומקצתה בדבר אחר אם היא בענין
 שאם ינטל האילן ותשאר היא עומדת שלא תפול עולין לה ב"ט
 ואם לאו אין עולין לה ב"ט תרכט

ממין הדאוי ביצד כל דבר שאין מקבל טומאה ונידולו מן ה
 האר' מסככין בו אבל דבר שאינו צובח מן האר' אפי'
 אם נדולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה כגון עורות של בהמות ש
 שלא נעבדו שאינם מקבלות טומאה או מיני מתכות אין מסככין
 בו וכך כל דבר שמקבל טומא כגון שפורדן וארוכות המטה וכל
 הכלים אין מסככין בה אפי"א נשכרו שלא נשאר בהן שיעור קבלת
 טומאה סככה בחיצים שאין להם בית קבול כשרה שאינן מקבלים
 טומאה יש להם בית קבול פסולה בפשתן שלא נידק ולא גופץ
 כשרה דעץ בעלמא הוא נידק וגופץ פסולה בחבלים של פשתן
 אסורה בשל גמי ושל סיב כשרה מחצלת של קש וקנים ושיפה
 וגמי לא שנא ארוגה שהיא חלוקה וראויה לשכיבה לא שנא עשוי
 מעשה שרשרות שאינה חלוקה ואינה ראויה כל כך לשכיבה אם
 היא קטנה סתמא עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה ואין מסככין
 בה אלא א"ב עשאה לסיכוך ואם היא גדולה סתמא עומד לסיכוך
 ומסככין בה זה"מ שאין לה טפה אבל אם יש לה טפה בענין ש
 טראויה לקבל אפי"א אם נטל שפתה אין מסככין בה כתב הר' ישעי'
 אפי' במקום שעושין אותן לשכיבה והקונה אותה מן האומן על דע'
 לסכך מותר לסכך בה ול"ג לא"א ז"ל אלא אגו הולכין אחר ח
 מנהג אנשי הבקום כיון שדרגן לעשותן לשכיבה אפי"א קנאה
 על דעת לסכך או אפי"א צוה לאומן לתקנה על דעת לסכך אין מ
 לסככי בה כ"י כי יודע אם תקבל לכך כ"י שירד אנשי הבקו לעשותן
 משכיבה כל מיני אוכלין מקבלים טומאה ואין מסככין בהן והלכך
 י'ענפי תאנה ובהן תאנים זמורות ובהן ענבים אם פסולתה מרובה
 על האוכל או האוכל בטל ומסככין בהן ואם האוכל מרובה על
 הפסולת אין מסככין בהן ואם קצרן לאוכל או יש להן תורת אוכל
 לקבל טומאה וצריך שהיא בפסולת כדי לבטל האוכל והי' ואם
 קצרם לסיכוך אין לה תורת אוכל ואדרבה הוא מצטרף עם ח
 הפסולת לטל האוכל קצרים לאוכל ונמלך
 עליהם לסכוך אין הבחשה מוציאה הידות בתורת אוכל עד ש
 שיעשה כחם מעשה שניכר שרוצה אותם לסיכוך כגון שידוש א
 אותם ואם בייקו שמכהרין ליבש אף על פי שפסולתן לסכך
 שהרי מקבלין טומאה אין דינם בסכך פסול לפסול כד'טפחים א
 אלא כאויר חשיכי לפסול כג' ואם אין דדכן ליבש או דינם בסכך
 פסול כל דבר שכחובר אין מסככין בו לפיכך אם הדלה עליה ג
 גפן או דלעת ועשה בהן הסכוך פסול אלא אם כן קצצו כדלעיל
 יש דברים שכשרים מן התורה אלא שחז' ל'אסרו לסכוך בהם
 ל'נהחלה וכדיעב יצ' כמו מיני עשבים שאינם ראויין לאכילה
 ואין מקבלין טומאה וריחן רע או שנושרין עליהן דחיישינן שמא
 בתוך שריחן רע או בתוך שעליהן נופלים יצא מן הסוכה וחביל'
 ג"כ אסורו לסכך בה משום שפעמים שאדם מניח חבילתו על ח
 הסוכה ליבשה ולא לשם סוכה ואחר כך נמלך עליה
 לשם סוכה ואותה פסולה משום שנאמר תעשה ודרשינן ולא כן
 העשוי בפסול כגון זה שלא נעשה אפי' לצל אלא להתיבש והלכך
 אסורו לסכך בחבילה גזירה אטו זאת וכיון שכפני זה אסורו לא
 הוצרכו לאסור אלא בחבילה שדרך ליבשה ואין זה בפחות ככ"ח
 קנים והלכך כל זמן שאין בה כ"ה שרי ואם הרבה קנים יוצאים

מחול על הקדש גם בצאתו שימתינו מעט אחר יציאת הכוכבים ותוקעין תשולת זמר לתקיעת היובל שהיתה ביום הכפורים ויש ב נהגין לתקוע מיד אחר תפלת נעילה קודם ערבית אף על פי ש שעדיין לא הבדילו אף אוששין כיון שתקיעת שופר אינה מלאכה ונכון יותר להמתין עד אחר ערבית ואפילו אם יתקע קודם שהבדיל אין לחוש כיון שהבדיל בתפלה ומבדילין על הכוס ואין בכרכין על הכשמים אבל מכרכין על האור שדבר חידוש הוא שלא נהנו ממנו היום וחמור יום הכפורים משבת שאין מכרכין על האור וה היוצא מהעצים ומזאבני פי שהוציאו עתה מן האבנים אלא אם כן היה מערב יום כפורים ומיזו אפי' אם הודלק ביום הכפורים אם הודלק בהיתר כגון לחולה יכולין לברך עליו ואוכלין ושותין ב בשמחה דכתיב לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יגך וגו' וחסירים ואנשי מעשה באשכנז רגילין לעשות שני ימים יום הכפורים שמתענין בימים ולפעמים חיה מהן ויהי מתפללין ב בעשרה ככל סדר יה וא"א הראש ז"ל היה מוחה בידם אבל לשאר כל דבר ואיכו מלאכה נהגין כמו בראשון הלכך אפי' אחרים לא יבשלו לו ויש אומ' מי שעשה פעם אחת שני ימים שוב אינו יכול לחזו בו לעולם דכיון שקבלו עליו דרי הוא עליו באיסור כרת וא"א הראש ז"ל היה מתיר לישראל עליה

הלכות סוכה

בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי ב בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם ו וגו' תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן דרכה מצות לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואי' יכו' להבחישינו והוא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה שהוא ברא הכל לרצונו והוא אשר לו הכח והממשלה והיכול בעליוני ובתחתוני לעשות בהם כרצונו ואין מי שיאמר לו מה תעשה כאשר עשה ע עבנו בהוציא אותנו מארץ מצרים באותות ומופתים והסכות ש שאומר הכתו' שהושיבנו בהם הם ענני כבודו שהקיפן בהם לכל יכה אותם שרב ושמש ודוגמא לזה צונו לעשו' סכות כדי שנזכור בפלאותיו ונוראותיו ואע"פ שיצאו מצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם ל לעשות סוכה לצל ולא היתה נכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא ית' ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן ח הגשמי ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו י יוצאין מן הבית לישב בסוכה בזה יראה לכל שמצות המלך היא ע עלינו לעשותה וסוכה זו צריך שתהיה במקום הראוי לעשותה ו ובבין הראוי ושיהיו דפנותיה כראוי בשיעורה ובמניגם ושיהיה ס סוכה כראוי ושלא תהא גבוה יותר משיעור ולא נמוכה פחות מ בשיעורה ולא קטנה משיעורה

מקום ודאי כיצד שיעשנה תחת איד' השמים דכתיב בסכת תשבו ודרשינן ולא בסוכה שתחת סוכה ולא בסוכה שתחת הבית ולא בסוכה שתחת האילן ואם האילן צלתו מרובה במתו פכולה ככל ענין אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתו אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו אז רואין אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה כלא אילן כשרה אפילו לא השפיל הענפים למט' לערבים עם סכך הסוכה אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן אז צריך שישפיל הענפים וערב' עם הסכך בענין שלא יהו ניכרים וידא הסכך רבה עליהן ויבטלן וזהו לדעת לשי

לתלמידיו צוה להם לכרוע ולפול על פניהם וכן אנו עושין ל להיבטא וזהו שייסוד הפייט ואף הוא היה מבין לגמור את חשם כבוד הכ' בזכין שהיה מאריך בשם בנעימות קול עד שחזו כורעין ואומר' בר' שם בבו' מלכותו לעולם ועד ואז מסיים תשדירו ואמר רב נטרונאי אין אומר' סדר עבוד הלא כשחרית ולא במנחה אלא כמוסף שמוזכר סדר עבודה וההזאות בשעת עבודה וכיון שמוזכר במוסף למה יחזור ויזכיר וכן המנהג בשתי ישיבות ואחר כך אומ' מחול וירוי עבודה והודאה וברכת כהנים וקדיש

למנחה אומר' אשרי וכו' לציון ויראה שאין לומר ואני ת תפלתו אף אם חל בשבת כי מה שאומר' אותו ב כמנח בשב' הוא על פי המדר' ישוחו בי יושבי שער ונגינות שותי שגר אמ' דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם אימו העולם כששותין ומשתכרין יושבין ומנגנים ואני לא כן אלא ואני תפילתי לך ה' ע עת רצון אע"פ שאני אוכל ושותה אני בא לפניך ועל כן נהגין ל לומר אותו בשבת במנחה לאחר שאכלו ושחו זה לא שייך ביום הכפורים לאפוקי ממנהג טולישלה שאומרים אותו בכל פעם אפי' כשהול' בחול ומוציא ספר תורה וקורין בו ג' כפרשת עריות עד ס סוף הפרשה והשלישי הוא מפטי' ביונה ומסיים מי' אל כמון ומכר' לפניה ולאחריה כדרך שבירך שחרית ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת וחזתם בה בשל שבת כמו בתפילה ומחזיר ספר תורה למקומו ובתפללין עבו' כמו שחרית ומחזיר ש"צ התפלה והיודי כמו בשחרית וכת' רב עמרם בתפלת המנח' אין אומר' לפנינו לא סליחה ולא רחמים אלא אחד סיום תפלתו אומר אבינו מלכינו אבל רב נטרונאי כת' הרוע' לומר סליחו במנחה הרשו' בידו שיום סליחה הוא ובכל תפלה ותפלה ראוי לומר וכן המנהג בשתי ישיבו' וכן המנהג עתה לומר סליחו' ככל ארבע תפלות ואם חל בשבת אומר צדקתך וכתב רב עמרם שאין נשיאות כפים במנחה אבל בעל הלכות כתב שיש בה נשיאת כפים וכאשכנז נהגין כרב ע עמרם

ומאריכין בסליחות וברחמי' עד שיגיע זמן תפלת נעילה ומנהג סמוך לשקיעת החמה כשהחמה בראש האילנות ויש ליהרר שלא יאחרו להתפלל אותה בלילה אלא סמו' לשקיעת החמה בענין שיסיימו אותה עם צאת הכוכבי' וזה סדרה אומר ש"צ אשרי וקדיש ורב עמרם כתב אשרי וכו' לציון ואין ב נהגין עתה לומר וכו' לציון גואל אלא במנחה ומתפללין שבע ברכות כמו במנחה אלא שאומר במקום וכתבנו ובהודא' במק' בזכר ונבת' נזכ' ונחתם ורב עמרם כת' במקום זכרנו חתמנו ולא נהנו כן ואין לומר' כמי' כמו' חות' יצוריו במקו' זכר ואומ' וידחי וכשיגיע לאתה יודע אומר אתה בותן יד לפושעים וכו' עד כי את' סולחן וכסדר רב עמרם אינו חותם כמו שאינו חותם בשאר ח התפילות ונראה דאפילו למי שפוסק שאין לחתום בשאר תפלות שאינו גורם וחכמים אומרים וחותמין בברוך כגו' בתפילת נעילה חותמין בברוך דהא אתפלת נעילה קיימי וקאמר שחותמין בברוך וכן כתב הר"ן הלוי מיהו כיון ראיכא פלוגתא טוב שלא לחתו' ואם חל בשבת מוזכר בה של שבת ותתן לנו ה' אלדינו את יום המנוח הזה וחזתם גם כשל בשבת אבל כידוי של אחר התפלה אין צריך להזכיר של שבת ויחזיר ש"צ התפלה ואומר ידחי באביע התפלה כמו בשאר התפלות ואומר כתר כמו במוסף ונושאין בהגנים כפיהם ואם יש שהות כיום איברים סליחות

ומתפללין ערבית שאין תפלת נעילה פוטרת של ערבית ואומ' כה הבדלה בחונן ודעת וצריכין להוסיף

שחמתה מרובה שהרי קנים שאין ביניהן ג' חשוכין ככתום ואפילו הכי לא חשיב להכשיר בסכך אם לא שנאמר כיון שיש כאן צל מרובה כשהשמש עומד באמצע השמים רק בשנוטה לצדדין או החמה מרובה קרינן ביה שפיר צלתה מרובה מחמתה וכן דעת ר' קנים היוצאין לאחורי הסוכה כגון שאחורי דופן האמצעי ב בולטין קנים מן הסכך ויש בהם הכשר סוכה וצלתן מרובה מחמתן ושלש דפנות כשרה אע"פ שהדופן האמצעי לא נעשה כשכלים אלא כשביל עיקר הסוכה שהיא לפניו ממנו וכן הקנים הבולטין בן הסכך לצד הפרוץ ודופן אחד נמשך עמם כשר אע"פ שעשה דופן של הצדדין יתר על שבעה ודי לו בשבעה וזהו לן למימר הרי גילה דעתו לעשות כל הסוכה בדפנות ארוכות ודופן אחר ש שנמשך עם הקנים של הסכך אינו מן הסוכה אלא בפני עצמו עומד ונמצא שאין לו אלא דופן אחד שהיא הדופן הנמשך אפילו הכי כשיר סוכה בשפודי שהן פסולי לסכך כהן ואין כהן ג' ואין מזהו ג' במקו אחד והניח בין שפוד ושפוד כמלא שפוד ונתן שם סכך כשר פסול שאי אפשר לעצמם שימלא כל האויר מסכך כשר ונמצא הפסול מרובה אבל אם העדיף סכך הכשר מעט על הפסול או אם היה הפסול נתון שתי ונתן הכשר ערב או איפכא כשר שאז מתמלא כל האויר מסכך הכשר

בית המקורה בכפרים שאין עליהם מעזיבה ובא להכשירו לשם סוכה די בזה שיפקפק פי שישיר כל המסמרים לשם עשיית סוכה או שישול מבין כל שני כפרים אחר ויתן סכך כשר במקומן וכולה כשרה אפי' הגסרים דחביסין דהריס כמזל כתב וכלבד שלא ידא כהם ד' ולא נחירא לאא היראש ז'ל סוכה שאין לה

גג שעשויה כמו צריף כזה או שסמוכה לכותל כזה פסולה ואם ה הגביהה מן הקרקע טפח כזקיפה כשרה אפילו הוא ארד דחשיבין לה כאילו הוא סתום כזקיפה או אם הרחיקה מן הכותל טפח אותו טפח חשו כגג אפי' הוא ארד וכגון שלאחר שעלה בנוכה יטפחים יש בה לרבע ז' טפחים על ז' טפחים שזגא שיעור הכשר סוכה אז כשרה כולה

סכך פסול פוסל באמצע כד' טפחים אבל פחות מד' כשרה ומותר לישן תחתיו מן הצד אינו פוסל אלא כד' אבות אבל פחות מד' אמות כשרה דאמר דופן עקומה אפי' אי' הדופן אלא י' טפחים והגג גבוה ממנו הרבה שאנו רואין דדופן כאילו עולה עד למעלה הוא נאם דופן עקומה והלכך בית שנפחת באמצע וסכך כ במקום הפחת ונשאר מן התקף סביב בין סכך הכשר לכתל פחו' מד' אמות כשרה ומזהו אין ישנים תחתיו כל זמן שיש בו ד' טפחים ואם נשאר ד' אמות פסולה וה' בסוכה גדולה שיש בה יותר על סכך הפסול ז' טפחים על ז' אבל בסוכה קטנה שאין בה אלא ז' על ז' בין באמצע בין מן הצד בג' טפחים פסולה כפחות מג' כשר הי' שני תחתיו ומצטרף להשלים הסוכה לכשיעור ואויר בין בגדולה בין בקטנה שיהיו דבין באמצע בין מן הצד בג' טפחים פסולה וכפחות מג' כשרה ומצטרף להשלים הסוכה לכשיעור אבל אין ישנים תחתיו והוא דאמר פוסל בג' וסכך פוסל כד' ודינו בסוכה שאין לה אלא ג' דפנות ומתחיל בדופן האמצעי ומהלך על פני כל הסוכה עד צד הפרוץ והשתא מפסיק האויר וסכך הפסול בין סכך כשר לכשר ולא נשאר מכל צד אלא שתי דפנות אבל אם מתחיל מן הדופן שבהצד ומתחיל עד הדופן! שכנגדו אם נשאר מהכשר לצד הדופן האמצעי כד' הכשר סוכה כשרה דהא אית לה ג' דפנות וצד שמעבר הפתח אם יש ביניהם אויר ג' פסול אבל אם סכך פסול מ פסיק ביניהם ונשאר אצל הפתח הכשר סוכה אם יש מ' סכך ה

הכשר של צד הפתח עד הדופן האמצעי פחות מד' אמות הכל כ כשר הצד הפנימי שקרוב לדופן שהרי יש לו ג' דפנות והצד ה החיצון על ידי דופן עקומה שאנו רואין דופן האמצעי כאילו הוא אצל הכשר החיצון ומ' לא נפסל הפנימי שנאמר כיון שאנו רואין דופן האמצעי כאילו הוא אצל הכשר החיצון ודי נשאר הפנימי בלא דופן דנהו דאמרינן דואין מ' במקומו נשאר ומכשיר גם צד הפנימי ודוק שיש לסוכה ג' דפנות שלמו אבל אם עשה כ' דפנות גדולות וכשלישית אין בה כי אם ז' טפחים פסולה אם נאמר רואין אין לכשר החיצון אלא ב' דפנות אילו ואם האויר והפסול אין מ מהלכין על פני כל הסוכה אלא באמצעה יש אויר ג' על ג' או סכך פסול ד' על ד' אם יש ממנו עד הדופן האמצעי והכשר סוכה הכל כשר בין מה שכצדדין ובין מה שבצד הפתח אפילו מה שכנגד ה האויר והפסול כיון שהבל מחובר להכשר סוכה ודי הוא כפסול היוצא מן הסוכה ודין כסוכה ותחת האויר והפסול לכד פסול ו ואפילו אין כד' הכשר סוכה ממנו עד הדופן האמצעי מצטרפין זה עם זה לשיעור הכשר סוכה ואין האויר וסכך הפסול פוסלין כ כיון שהכשר סוכה מתחבר יחד מן הצדדין סכך פסול פחות מד' ואויר אצלו פחות מג' אין מצטרפין לפסול הלכך אם אויר שלש במקום אחד אפי' מיעט בכך פסול כשר וה' בסוכה גדולה אבל בקטנה שאין בה אלא ז' על ז' אם יש בין שניהם ג' טפחים מצטרפין לפסול ואם יש סכך פסול שני טפחים ועוד סכך פסול שני טפחי' ואויר פחות מג' מפסיק ביניהם כתב א' היראש ז'ל יש להסתפק אם כ' הפסולין מצטרפין לפסול הסוכה כי אמר כיון דאויר מפסיק ביניהם לא מצטרפי או דילמא כיון דאין באויר ג' מצטרפי ומדא אם אין כפסולין ד' ואויר פחות מג' טפחים כהא נדאיזאן האויר מ משלימו לד' שנאמר שזגא חשוב כסתום מחו' לכד דלא אמרינן לכד להחביד תרלג

שלא תתיה גבוהה יותר משיעורה ונתן סוכה שזגא נבוחה למעלה מעשרים אמה פסולה בין אם היא גדולה או קטנה לא שנא אם המחיצות מגיעות לסכך לא שנא אם אינן מ מגיעות אבל עד עשרים כשרה אפי' כל סככת למעלה מעשרים כיון שאין בחללה אלא עשרים והיתה גבוהה יותר מעשרים והוציא יתרו דלמטה עד עשרים אם צלתן מרובה מחמתן כשרה ואם לאו פסולה ואם תלה בה דברי נאים לנאותה וממעטין חללה עד עשרים אינו מיעוט להכשירה ואם נתן בה כרים וכתות למעט חולה אפילו בשלן שם לא הוי מיעוט בין שאין דרך לבטלם אבל למעטה בתנן אפילו לא בטלו בפירוש אלא שאנו יודעים שאין עתיד לפנותו כגון שאינו צריך לו או מעט בעפר אפי' סתם שאין אנו יודעין אם צריך לו הוי מיעוט אבל תכן ועפר ועתיד לפנותו כגון שידוע שצריך לו אינו ממעט אלא א' כ' בטלו לחיות שם כל ח' ימים אבל אין צריך לבטלו לחיות שם לעולם היתה גבוהה מכ' וכנה בח' אצטבא כנגד דופן האמצעי על פני גולה כזה ובו ש שיעור סוכה כשרה ופירשי כשרה כל הסוכה אפילו מהאצטבא ו והלאה וה' ישעיה פי שאינה כשרה אלא על האצטבא וא' היראש הסכים לדעת ר' שי בנה האצטבא מן הצד כזה אם יש מן האצטבא עד כותל השני פחו' מד' אמות כשרה על האצטבא אפי' אם נבחה יותר מ' דלא כר' יצחק גיאת שפסל באצטבא גבוהה עשרה אע"פ שהיא בתוך ד' לכותל ואם יש בינה לכותל ד' אמות פסולה אפילו האצטבא גבוהה עשרה ולא אמרינן גוד' אסיק מחיצתה ל' להכשיר על גבה ולא נמוכה משיעורה דתנן ושענה גבוהה י' טפחים פסולה ותחת גבוהה מעשרה והוציא יתרו ליתך עיררה

מנוע אחד אפילו אם הם כ"ה וקטרם בראשה השני אינה נקראת
חבילה כיון שעיקרן אחד ואם אגד עמהם קנה אחד יש בין שניה
כ"ה הויה חבילה וכן חבילה שאין קשרי אותה אלא למכרה במנין
ומיד כשיקנה וקונה יתדנה אינה חבילה ואם סכך נחבלה ו
זהתירה כשרה כיון שאין אסורה אלא משום גזירה כרפירשתי א
אבל חבילה שהעלה ליכש ונמלך עליה לסיכך שפסולה מן ה
התורה כתב ה"ד מקרקשינא שאינה ניתרת בהתרה אלא צריכה
נענוע ויש אומרים שאף זאת ניתרת בהתרה ומסתברא שצריכה
נענוע וכן אסרו לסכך בגסרים שרחנן ארכעה אפילו הפכן על
צדן שאין בהן ד' מפני שדומין לתקרת הבית וחיישנן שמא ישב
תחת התקרה לשם סוכה ואם אין בהן ד' כשרים אפילו הן בשופים
שחומין לכלים וכתב בספר הביצות קטן ומיהו נהנו העולם של
לסכך בהם כלל משום דלכא אתי לסכך בהן בקביעה בענין ש
שאי הגשמי יכול לירד בה אפי' אם גיטכת בהלכתה וירא שגא
ייכש הסכך או שישרו העלין ותהיה צמחה מרובה מצילת ופירש
עליה כדן שלא תיכש או תחתיה שלא ישרו העלין כיון שהכדן
גורם טעל ידי צלתה מרובת מחמתה פסולה אבל אם לא כיון
בפריסת הסדן אלא להנין בפני החמה והעלין ינאותה כשרה
ובלבד שיהא בתוך ד' לסכך ומיהו לכתחילה לא יעשה אלא א"כ
יהא ניכר לכל שמכין כדי להנין אי שהוא שרף כמים שאו ניכר
לכל שאינו שוטחו שם אלא כדי ליכש תר"ל

כל הורכבים והכולים אינן פסולין אלא לסכך אבל כלם
כשרים לרפנות שרפנות כשרים ככל דבר ואפי' חמתו
מרובה מצלתו ובלבד שיהו עשויות כראוי בשיעורם ובמנינם
כיצד דתנן שתיים כהלכתן השלישית אפילו טפח וצריך צורת ה
הפתח הלכך אם יש לה שתי רפנות זו אצל זו עושה טפח מרווח
ומעמדו בפחות מ' לאחר העמיד קנה כנגד סוף הכותל רשים
קנה עליה ועל הטפח וכשרה ומותר לטלטל בה אפי' בשבת דכמו
שחשוב מחיצה לענין סוכה חשוב מחיצה לענין שבת ואם עשויה
כמבוי מפולש כזה עושה פס ד' ומעמידן בפחות משלש סמוך ל'
לדופן ונותן קנה מהפס על הדופן האחד ואם השתיים כהלכתן
וטפח בשלישית אפילו יש בשתי המחיצות פתחים הרבה שאין ב'
בהן צורת הפתח שכשתצטרף כל הפרוץ יהיה מרובה על העומד
כשרה ובלבד שלא יהא בהם פריצה יתירה על העומד ובלבד ש
שלא יהא בהם פריצה יתירה על עשר אמות ואם יש בה צורת ה
הפתח אפילו ביתר מעשרה כשרה והוא כמז' כתב אפי' יש לה
צורת הפתח אם יש בה פריצה יותר מעשר פסולה אלא א"כ עומד
מרובה על הפרוץ ולא נהירא לא"א הראש ז"ל נעץ ד קנדיסין
באמצע הגג וסכך על גב פסולה דלא חשבינן להו כמחיצו ואם
נועץ אותן בשפת הגג וסכך עליהן כתב ה"ה כמז' דכשרה ש
שרואין מחיצות הבית כאילו עולית למעלה וכן כתב רב שרירא
וה"ה גיאת אבל ר"ף פסל וכן כתב אבי העזרי וזה ישעיה ולזה
הסכים א"א הראש ז"ל פבי מפולש כלא שום תיקון וסיכך על
גביו באותו הצד המתוקן כלחי הסוכה כשרה בשבת שבחג ומותר
לטלטל בה אבל בחול פסולה וכן סיכך על גבי פסי בידאו ברשו'
הרבים שהן ד' קורות בעיצות בד' אמות זו כנגד זו כזה שכל אחת
נוטה אמה לכאן ואמה לכאן כשרה הסוכה בשבת שבחג ומותר
לטלטל בה אפי' אם אין ביניה ביד אבל אם עשה בן בחצר פסולה
היה אכסדרה בבית **מסכה** לניה ועשה סוכה בחצר בשני רפנות
שלימות וכיצד השלישי סמכה לאכסדרה בענין שהסכך נוגע בפי
האכסדרה כזה והיא רחבה ד' אמות בענין שאין כותל הבית עולה
עולה לסוכה אם יש לה עמודים שנסככת עליהם והיא כפחות

מג' בין זה לזה כשירה דחשיבה מחיצה אף לסוכה ואם אין לה ע'
עמודי אפי' אם יש בפי התקרה של אכסדרה טפח לא אמרינן בית
יורד וסותם להכשיר הסוכה להיו' לה דופן כיון שלא נעשה לשם
כך היה לה כליטה כמו עמוד בין שנראה בפנים ושוה בחוץ כזה
כין שנראה בחוץ ושוה בפנים כזה כשרה והוא שיעשה
צורת הפתח כדופן השלישי על פני כולו היו רפנותיה גבוהין י'
טפחים או אפילו אין כהן אלא ו' ומשהוא ומעמידן בפחות משלש
סמוך לארץ כשרה אפי' הגג גבוהה הרבה ובלבד שיהיה מבין
כנגדן ואפילו אינו מבין ממשרק שהוא בתוך שלשה כנגדו כ'
כשרה ואם אינה גבוהה אלא עשרה טפחים אפילו אין כדופן א'
אלא ארכעה ושני משהרין כשרי שמעמידה באמצע ואמרי' לכודי
למעלה ולמטה וחשוב כסת' הן הרפנות גבוהים מן הארץ שלש
טפחים פסולה העושה סוכתו בן האילנות והאילנות רפנות לה
בשרה והוא שיקשור ענפי האילן שלא ינידס הרוח שכל מחיצה
שאינה יכולה לעמוד לפני רוח מצויה אינה מחיצה וכת' ה"ד פרוץ
על בן אין נכון לעשות כל המחיצות מריעות של פשתן בלא ק'
קנים אע"פ שקושרין כסוב זימנין ומינתקי ולא איעתיה והיה לו
ליה מחיצה שאינה יכולה לעמוד בפני רוח מצויה והרצועה לעשר'
בסדינין טוב שיארוג במחיצות קנים בפחות מג' ועושין מחיצה א'
אפי' כבעלי חיים שיק' ור' שם כדומה לדופן וכול לעשות מחביר
דופן לסוכה להכשירה ואפילו ביום טוב ובלבד שלא ירע אותן ש'
שהעומד שם שכשכיל מחיצה העומד שם אבל בחול אפילו אם
הוא יודע שפיר דמי יש מרקדקים כשעושין דופן מקנים
להעמידם דרך גזילתן כדאמרינן גבי לולב שאין יוצאין בו אלא
דרך גזילתו ואינו צריך כיון שרפנות כשרים מכל דבר הסומך
סוכתו בכרעי המטה פי' שסומך הסכך על כרעי המטה והכרעים
הן הן מחיצות אם יש גבוהי טפחים מן המטה הסכך כשרה ואם ל'
לא פסולה סמך הסכך על העמודים והכרעים הן הן רפנות אפי'
אם אין גבוהי מן המטה עד הסכך כשרה תר"ל

סככה כראוי כיצד דתנן סוכה שצלתה מרובה מחמתה
כשרה ודייקנן הא כהרדי פסולה ו וקא' כששמן
למעלה שאו ודאי לכמה חמתה מרובה מצלתה לפי שהחמה מ'
מתפשטת כריחוקה אבל אם הן שוין למטה כשרה שאו ודאי ל'
למעלה הצל מרובה ובעל העיטור כת' בהפך שאם למעלה שוין
כשרה שאו ודאי לכמה צלתה מרובה מצלתה לפי שהחמה מועטת
לכמה ואם לכמה שוין או למעלה חמתה מרובה פסולה ואם כר'
מגנה צלתה מרובה שני כשהוין וכמיעוט ממנה חמתה מרובה
משהו בענין שבשנצטרף יחד החמה והצל של כל הסוכה יחד
צלתה מרובה מחמתה משהוא כשרה וצריך שלא יעשה כסית
עב כמאד כדי שיהו הכוכבים הניצוצי השמש נראין מתוכה אבל
כדיעבד אפילו מעיכה כמין בית כשרה ולית פסקה שאם עשאה ענה
מאד שאין הכסר יכול לירד בה פסולה אע"ג דב"ה ככשירי' כעוב'
כמין בית היינו דוקא שאין כוכבים וחמה נראין מרובה אבל כ'
כשאינו יכול להמסיר בתוכה פסולה אפילו לנ"ה וא"א הראש ז"ל
לא הביא דבריו בפסוקי' היה נסדיה דק מאד שיש בה אור
הרבה אלא שאין ג' טפחים כמקום אחד וכן הגל צלתה מרובה
מחמתה בשרה היה קנה עולה וקנה יורד אם אין אחד גבוהים
מחבירו ג' טפחים או אפילו גבוה מחבירו ג' טפחים ויש בכל בית
עולה רוחב טפח כ"ה ופ' שי אפי' חמתה מרובה מצלתה שכפני
שהאחד גבוה מחבירו החמה באה מן הצדדין אפילו הכי כשרה
אבל ה"ד ישעיה כת' ודאי אם חמתה מרובה מצלתה פסולה אלא
די שצלתה מרובה מחבירו כבתבר שאי אפשר להכשיר כונה ש

לא יעצרונו הגשם ומיהו משאכל בה כזית דגן יצא אע"ג דשיעור אכילה בלא סוכה הוא כביצה שאני ליל ראשון שהוא חובה טפי ואפילו לא בעי למיכל אלא כזית אסור לאוכלו חוצה לה הלכך י יוצא בו נמי ידי חובת סוכה היה אוכל וירדו גשמים אם ירדו כל כך שמתקלקל התבשיל שבפניו יכול לצאת ובספר המצות כתב משירדו טפות לתוך הסוכה שאם ירדו תוך המקפה יתקלקלו ו ואפי' אין לו תבשיל שיתקלקל יכול לצאת ול' בין שירדו שיעור כדי שיתקלקל ואפילו אין לו תבשיל שיתקלקל יכול לצאת ואין משמע בן מדלא אמ' כדי שתסרח המקפה אלא משתסרח משמע שתסרח ממש פסקו גשמים קודם שגמר סעודתו אין צריך לחזור וכן היה ישן וירדו הגשמי' ויצא אין צריך לחזור עד שיעור משנתו אחר שעלה עמוד השחר אבל אם ניצר משנתו בלילה או שעלה עמוד השחר קודם שניער אין צריך לחזור

נשים ועברי' וקטני' פטורין מן הסוכה טומטום ואנדרוניוס חייבין מספק וקטן שאין צריך לאמו דהיינו כבן ו' וכן ז' חייב מרבנן כדי לחככו חולה אפילו אין בו סכנה כגון שחש בראשו או בעיניו הוא ומשמשי פטורין מצטער מחמת הרוח או ריח רע הוא פטור בין לאכול בין בלישן ומשמשי ח חייבין ודוקא שכלו הצער במקרה אחר שעשה שם סוכה אבל אין לו לעשות סוכתו לכתחילה במקום הריח או הרוח ולומר מ מצטער אני ונראה שאין כל אדם יכול לומר מצטער אני ליפטר אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו הולכי דרכים ב ביום פטורין מן הסוכה כדי וחייבין בלילה וההולכין בלילה פטורין בלילה וחייבין ביום והעוסקין במצוה או הולכי בדרך מצוה כגון לחקבל רבו או ללמוד תורה ולפדיון שבויים וכיוצא בזה פטורין בין ביום בין בלילה וכגון שאם היה צריך לחזור אחריה בלילה י יתבטל גם ביום סמכותו אבל אם הולך בין ביום ובין לילה לחזור אחר סוכה בלילה בענין שלא יתבטל במצותו צריך לחזור אחריה אבל חייב בסוכה וחתן נתב ה'ם במ ז'ל שהוא פטור כל ה' הוא ו ושושבינו וכל בני החופה וא"א ה'ראש ז'ל כתב דשושבינן לא מ מקרי עוסקין במצוה וחייבין בכל המצות הו"פ מן התפלה ותפילין וחתן אע"פ שפטור מכל המצות חייב בסוכה שאיפשר לו לשמוח בסוכה שומרי היום בעיר פטורין ביום וחייבין בלילה והשומרי בלילה פטורין בלילה וחייבין ביום ושומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום בין בלילה שאם היה קובע סעודתו לשכור במקום אחד יגבנו לו במקום אחר הילכך השומר כדי של תבואה שיכול ל לשמור כלו במקו' אחד חייב לעשו' סוכה במקום ששומר תרמא העושה סוכה לעצמו אין צריך לברך על עשייתה אף על גב דגרסי' בירושלמי העוש' סוכה לעצמו מברך אקבו לעשו' סוכה עשהא לחבדו מברך על עשייתה סוכה סמבנין אגמר' זיזין דקאמר שאין צריך לברך על עשייתה אבל שהחינו היה ר ואוי לברך דתניא העושה סוכה לעצמו מברך ש שהחינו נכנס לישב בה מברך בא' אקבו לישב בסוכה אלא ד דבסודרינן ליה אכסא ומן שעל הכוס פ'טר גם ד'סוכה תרבב

סדר היום ערבית נכנסין לבית הכנסת וקורין שמע בברכותיה וחזרתה ופרוס וכתפל'לין שלש ראשונות ושלש אחרונות אתה בחרתנו ותתן לנו ה' אל'ינו מ מועדים לשמחה חגים וחמנים לששון את יום חג הסוכות הזה זמן שבו חתינו באהבה מקרא קודש והשיאנו וקדישו ואם הוא שבת מ מזכיר גם של שבת את יום הסוכות הזה ואת יום חג הסוכות הזה וזאתה מקדש השבת ישראל וחמנים ויכלו וברכת מגן אבות ב בדברנו וחזרתה בשל שבת לברך ומקדש ש' צ' נפטורין ל' בתיהם ל לשלום ואוכלין ושותין בסוכה תרמג

סדר הקדוש יין קדוש וסוכה ואחר כך זמן לפי שהזמן חוזר על קדוש היום ועל מצות סוכה וה'ם כמו ל' כתב ש שצריך לקדש מעומר כדי שיברך קודם עשיית המצוה ובתכ' א"א ה'ראש ז'ל אם כן לדבריו היה לו לקדש קודם שיכנס בה שמיר ב בבניסתו הוא עושה המצוה אלא כיון שמצות סוכה היא אכילה והטיוול אף אם מברך לאחר שישב מקרי שפיר קודם לעשייתה ת שהמצוה נמשכת כל זמן האכילה וכל זמן ששוהא בתוכה ופירוש כסוכות תשבו תתעכבו כמו ויטכ העס בקדש וכן כתב בר רב צ צמח גאון אף על פי שמשנכנס לה צריך לברך כיון שאין לה ק קבע אלא בישיבה בסעודה ויש קדוש היום וסעודה לפניו סודרן על הכוס וה' מאיר מרוטנבורק היה מברך על הסוכה קודם ב ברכת המוציא אף בחול משום דתניא נכנס לישב בה מברך ה הילכך ראוי שתקדום ברכה זו לברכת המוציא מיד אחר הישיבה וא"א ה'ראש ז'ל כתב העולם לא נהגו כן כי רגילין כל העס שאין מברכין על הסוכה אם נכנס לטיוול ולשינה אלא כשעת אכילה הילכך ראוי לברך תחלה ברכת המוציא קודם שהתחיל הסעוד'

ואחר כך מברך על הסוכה תרמד

שחרית משיבמין לבית הכנסת ומסודרין הכרכות וקורין הזמירות כמו בשבת ומתפללין כמו בערבית ו ובחזירי' ש' צ' התפלה ואחר חזרת התפלה נוטלין הלולב ומברכין עליו על ג'טילת לולב ושהחינו וגומרין ההלל וכן בכל ח' ימי החג דכל יום חשוב כיום טוב בפני עצמו כיון שחלוק בקרבנותיו מ ביום שלפניו ומברכין לגמור ההלל בין צבור בין יחיד וה' מא יר מרוטנבורק לא היה מברך אלא לקרות אף כשגומרין אותו לפי שאם יברך לגמור יחסר אפילו אות אחת היו ברכה לבטלה וא"א ה'ראש ז'ל היה אוסר שאין לחג' כי לגמור הוא כמו לקרות כ בדאמרינן גבי ק'ש ותיקין היו גומרין ופירושו קורין וכיון שגומרין אותו אין מפסיקין בו אלא בדרך שאמרו בק'ש באמצע הפרק ש שואל בשלום אביו או ד'כו ומשיב שלום לכל אדם נכבד שיתן לו שלום זבין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם ואם פסק באמצע ושהה אפילו כדי לגמור את כולו אין צ צ צריך לחזור לראש אלא למקום שפסק ותניא בהל'ל ומגילה אפי' י קורין ובתרגומו' וסדר קריאתו בתכתי למעלה בהלכו ד'ח

הלכות לולב

ולקחתם לכם ביו' הראשון פרי עץ הדר כפול' תמרי וענף עץ עבות וערבי נחל ודרשו חכמי' פרי עץ הדר זה אתרוג ופרי עץ הדורש נחל חכמי' פרי עץ הדר זה ערבה והגני מפר' אותם על סדר המשנה דרך הלולב כשיצא מן הרקל יוצא כולו עץ אחד כחץ ולאחר שגדל מעט נפתח מעט וכל מה שמוסיף ליגדל נפתחין עליו יותר ואם עשה באל'ין ער שנפת ונתפרדו עליו בשר אפי' לא יאגדינו אכ' אם עשה באל'ין ער שנפתח חרכה ונתקשא ונעטה כעץ פסול ואם נפצעו עליו פסול פ'רשי שנתלשו בעיקרן מן השדרה והתוספות בפרשי' אותו על כפלות העל'ין שכל אחד כפול וגב' אחד ופני' שנים ואם נפרץ שנחלק בגבו רוב אורך כל עלה ועלה כרוכ עלין שג' לולב פסול דרך הלולב לאחר שיוצא עלה אחד מיד כשיעור שתי אצבעות יוצא אחר וכן הרבה זה על זה עד שמתכסה כולו כהרכה על'ין זה על זה וכל אחד כפול ואם אינן כפולין או שכל עליו כפולין מצדו חאז' וצר השני ערום בלא על'ין או שאין לו הרבה על'ין זה על זה אלא מכל צד יוצא עלה אחד למטה סמוך לעקרו ועולה עד ראשו או אפי' היה לו עליו הרבה אלא שאין מכוסין זה על זה כ

אפי' אם חמתה מרובה מעלתה פסולה אבל אם הנויין יורדי לתוך
י' אינן פוסלין היתה נמוכה מ' וחקק בה להשלימה ל' ויש ב
בחקק שיעור הבשר סוכה אם אין בין חקק לכותל ג' טפחי' בשרה
בתוך החקק יש ביניהן ג' פסולת תרלד
ולא קטנה משיעורה וכמה שיעורה שבעה טפחים על ש
שבעה ולענין גודל אין לה שיעור אלא יעשנה גדולה
כמו שירצה יש בה ז' על ז' ונתן בה בגדים לכאורה וממעטין אות'
משיעורה פסולה ואם היא עגולה יש בה ל' רביע ז' על ז' כשרה ו
ואם היא גדולה ויש בה סמוך לפתחה ואין ממנו בתוכה אלא ראשו
ודוכו ושולחני חוצה לה פסק ריף שלא יצא וכן כתב בה' ג' אבל ה
ח' יין גיאת וז' ישעיה וז' הלוי פסקו שיצא וז' הסכים א' ה
ה' ראש ז' ל' תרלה

סוכה כשירה אע"פ שלא נעשית לשם מצות סוכה הלכך
סוכת גנבך וקבש פי' גוים נשים בחמה בותיים רועים
קיצים כורגנין שוכרי שדות כשרה ובלבד שתה' עשויה כהלכת'
פי' שתהא עשויה לצל לחגין משרב ושמש ולא לעניעות בעלמא
זרת פי' כהלכתה שלא תהא מעוכה כמין בית וזוה' לשפתו שפוסל
כשאין חגשמים יכולין לירד לתוכה הלכך החוקק בגדיש שנוטל
העמרים של מטה לעשות בו חלל להיותו סוכה פסולה שודי לא
נתן שם הגדיש לשם סוכה וכמעט כשחוקק ומציא העמרים ג'
נעשית סאליה ודרשינן תעשה ולא מן העשוי אבל אם מתחלה
בשנתן שם הגדיש הניח חלל טפח במשך ז' על ז' כשרה וכוון ש
שחגג חלל טפח כשיעור הבשר סוכה שם סכך עליו וכשחוקק
מלמטה למעלה עד שמגביח החלל לגובה עשרה אין זה עשית
הסכך אלא תיקון והפכות וכד' אמת לא אמרין תעשה ולא מן ה
העשוי וזוה' בסוכה שאינ' גבוה עשרה חקק בה להשלימה לעטר'
וכתב אבי העזריאם תגדיש גדול ולא הגיח אלא חלל טפח במשך
ז' ושוב חקק בה זרבה ועשה בה סוכה גדולה אינה כשירה כולה
על ידי משך ז' שחגג תחלה ולא דיינינן ל' כפסל הדצא מן הסוכ'
והא לא ממשכא חד דופן בהדיה ואם חקק מב' צדדין ד' אמו' ית'
על חו' פסולת דסכך פסול פוסל מן הצד בד' אמות תרלו

סוכה ישנה שנעשית מקודם לחג ל' כשרה ובלבד ש
שיחדש בה דבר עתה כגופה לשם חג ואפילו בשפח
על טפחים כגי' אם הוא במקום אחד ואם חזרוש על פני כולה ס'
כגי' אפילו בכל דתו ואם עשאה לשם חג אפילו מתחלת השנה
כשרה בלא חדוש יציר בלי חרש שיש לו שתי סוכות זו לפני
מזו ועושה קדרותיה בפנימית ומכרם בחיצונה הפנימית אינו י
יצא בה ידי סוכה כיון שזוה' דירתו כל השנה אינו ניכר שדר
בה לשם מצות סוכה וזוה' חיצונה יצא בה שזרי אינו דד' בה כל ה
השנה תרלו

מי שלא עשה סוכה קודם החג יכול לעשותה בתוך החג או
אם יחדה לו סוכה יכול לצאת ממנה ולישב באחרת דלא
בעינן סוכה לכל ז' ימי החג ויצאין בסוכה שאולה אבל לא בגזול'
ופרשי דלא משכחת סוכה גזולה אלא שגזל סוכה עשויה בראש
חסיפה או בראש העגלה שאלו תקף בחבירו והוציאו מסוכתו
קיימא לן קרקע אינה נגזלת ואלו גזל עצים וסיכך בחם אין לו ע
עליו אלא דמי עצים אפילו לא שינה בהן שום דבר ויצא בה כ
בדיעבר ובעל העיטור כתב שאם גזל עצים וסיכך בהם ואינו ד
רצוה ליתן דמיהם הוי נמי גזולה תרלו

עצי הסכך כל זמן שהסוכה קיימת אסורין סן חתורה נפלה
אסורה מדרבנן וז' פי' דאפילו בעודה קיימת אין ה

האיסור מן חתורה אלא כמה שצריך להבשר סוכה והשאר אינו
אסור אלא מדרבנן וכדפנות אין בהם שום איסור אבל ה' מבם ז' ל'
כתב שגם עצי הדפנות אסורין ולא נהירא לא' ה' ראש ז' ל' נוי ס'
סוכה אסורין באכילה ואם התנה עליהן שאומר איני כודל מהן
כל בין השמשות מותרין שאו לא חל עליהם שום איסור אבל בעצי
סוכה לא מהני תנאה שעל כדחו כודל כהן כל בין השמשות ס'
משום סתירת אהל ודוקא שמתנה בזה הלשון אבל אומר אני מ'
מתנה עליהן לאוכלן כשיפלו אינו כלו שאכל אם אמר אני מתנה
עליהן לאוכלן אימתי שארצה מהני שגם בין השמשות ככלל ו
ולפי תירוץ אחר של התוספת לא מהני תנאה אפילו בנויים אלא
לאחר שיפלו וכן יראה מדברי בעל הלכות שכתב עטורי סוכה ש
שנפלו בטבת אסורין באכילה ואסורין לטלטלן במקומן נפלו ביו'
טוב אסורין באכילה ומותרין לטלטלן במקומן נפלו בחול המועד
אסורין באכילה ומותרין להחזירם אבל אם התנה עליהן בשעה
שתלה אותם ואומר כשארצה אטול מהם מותר ע"כ הרי שלא
התיר בתנאי אלא לאחר שנפלו ואינו מבין מה שחלק לענין ש
טלטול במקומן בין שכת ליום טוב וא' ה' ראש ז' ל' כתב בתשובה
דמהני בהו תנאה אפילו בעודן קיימין אבל בלא תנאי אסורין א
אפילו לאחר שנפלו תרלו

שיבתה דתנן מצות סוכה כל שבע ועשה כל ז' ביתו עזאי
וסכתו קבע ודר בה כדרך שאדם דר בתוך ביתו
שמבנים בה כליו הנאים וקובע בה עיקר דירתו ואוכל ושותה ו
ישן ובטייל בה ולומר בה דבר שאין צריך עיון שאינו חושש ש
שיטרידוהו בו אבל דבר שאין צריך עיון יכול ללמוד חוץ לסוכה כת'
ה' ס' כמז' ל' המתפלל רצה מתפלל בסוכה רצה מתפלל חו' לכוכ'
אין בניחין כלי אכילה בסוכה אחר האכילה מפני שהם נמאסין א
אבל כלי שתיה מותרין ובר אפי' כשהוא דולק והוא צריך לו אין ל'
להניחו בסוכה קטנה אבל בגדולה מותר אוכלין אכילת עראי ח
חוץ לסוכה ואין ישנים אפי' שינת עראי חוץ לסוכה וככה אכילת
עראי עד כביצה ספת וכיצה ככלל וז' מאיד מוטנבורק היה
מחמיר אפילו בפרי שלא לאוכלן חוץ לסוכה וז' פרץ היה אומ'
דפירי לא צריכי סוכה אבל שאר דברים כגון בשר וגבינה וכיוצא
בהן צריבין וה' ס' כמז' ל' כתב מותר לשתות מים ולאכול פירות
חוץ לסוכה והמחמיר שלא ישתה אפילו מים חוץ לסוכה תבא ע

עלית ברכה וא' ה' ראש ז' ל' כתב דאפילו אם תמצא לומר דפירי ו
וגבינה בעי סוכה היינו דווקא מי שקובע עליהם אבל מי שאוכלן
דרך עראי ודאי אין צריבין סוכה ושתית יין נמי עראי הוא ומים
כיון שאין דרך לקבוע עליהם אפילו הקובע סעודתו עליהם לא
חשיב קבע דלא עדיף מאכילת עראי דפת שאינה צריכה סוכה
אבל תכשיל העשה בחמשת חבינין חקובע עליו חשיב קבע ו
וצריך סוכה מברכין על הסוכה בכל פעם ופעם שנכב' בה ואפילו
הגבנם בסוגת חבירו לבקרו צרי' לברך בכל פעם שאע"פ שנידך
עליה ביום הראשון חזרין ומברכין עליה כך כתבו הגאונים ש
שצריך לברך בכל פעם ופעם וז' פירש כיון שעיקר קביעות ש
שאים עושה בתוך הסוכה והאכילה מברך על האכילה ופוסט
כל הדברים אפי' חשינה שהיא חמורה מהאכילה שזרי אוכלין ע
עראי ורצה לה ואין ישנן עראי חוצה לה אפי' הבי כיון שהאכילת
עיקר פוטרת השאר אין קצבה לסעודות של סוכה אלא אם ירצה
יאכל ואם לא ירצה לא יאכל שאין המצוה אלא כשיאכל שלא י
יאכל חוץ לסוכה חוץ כלי' יש הראשון שהיא חובה לאכול בה ו

ואף אם ירדו גשמים

כשר עלתה בו חזית והוא כמו אכעוועזות ויש בו ממש שמקומו
 ניכר במישוש שהיא גבוה מן התרונג אם הוא במקום אחד אינו
 פוסל אלא ברובו ואם הוא בב' או בג' מקומות אפילו במיעוט פסול
 וכתב הרי"ף גיאת אפילו אם הב' או הג' מקומות במיעוט של צד
 אחד פסול אבל הראב"ד כתב דוקא שנתפזר הניסור ברובו אע"פ
 שבשטח החכרבורות הוא מיעוט אבל במיעוטו כגון שכולם מצד
 אחד של האחרון כשר ולזה הסכים אא ה"א ז"ל ואם הוא מחצה
 על מחצה במקום אחד כה' אחי ה"י ח"א ז"ל כיון שהוא בידו אדם
 איפשר לצמצם וכשר כמו פרוץ ועומד אבל הראב"ד כתב כל
 הפסולים שפוסלי' ברובן מחצה על המחצה נמי פסול שאי אפשר
 לצמצם דבעינן רוב הנראה לעינים ומחוטמו ואילך היינו במקום
 שבתחיל לשפע ע"ד הפיסטמא פוסל חזית וכל שינוי מראות בכל
 שהיא וכתב הראב"ד ה"ה נמי יבש פסול שם בכל שהו ואם עלתה בו
 חזית בענין שנפסל או שהוא מנומר אם כשקולפו חוזר למראה
 האחרון כשר וזהו פסול החוזר להכשרו נפל עליו מים בתלוש
 ותפה או סרח והוא יותר מתפוח שיש בו קצת ריח רע או שהוא
 קנוש בחומק או מכושל או מנומר פסול ואם הוא שחור או לבן
 במקום אחד פסול ברובו כ' או בג' מקומות דינו כחזית ליפסל
 אפילו במיעוטו והוא שחור פסול דוקא בארצות הרחוק' מארץ
 כוש שהוא שינוי להם אבל הסמוכים לכוש ורגילין כאתרונים ש
 שחור' כשר להם והוא שחור חבא מאר' כוש כשר בארצו הקרוב'
 לכוש אבל שחור שגדל בארץ אחרת פסול שאין דרכו בכך
 הענין כנדור פסול גדלו בדפוס ועשאו כעורה אחרת שאינו מ
 בעורת האחרון פסול אבל אם עשאו בעורת האחרון אפ' עשאו
 דפי' דפ' חשיב שפיר צורתו וכשר התיים שגדלו שנים דבוקים זה
 זה כשר ובספר המצות פסול תיום הירוק שדומה לעשבי השדה
 פסול אבל אם הוא ירוק וכשמשתי אותו חוזר למראה אחרון כשר
 שיער אחרון קטן פחות מכביצה פסול אבל אם הוא כביצה אפ'
 ס' הוא בוסר שעדין לא נגמר פריו כשר וכגדול אפילו הוא גדול
 רכה שצריך לאוחזו בשתי ידיו כשר תרמט
 ד' המינין פסולין כגזול בין כפני יאוש בין לאחר יאוש
 שאול ובשל עיר הנדחת ואשרה של ישראל פסול אבל של גוי
 תחלה לא יטול ואם נטל יצא מיום ראשון ואילך ולא בעינין ל
 ס' וכל הפסולים כמו שפסולין בראשון כד' פ' אולין כל ז' הימים
 כ' כשאול שמתר בו ראשון ואילך וכן חסר מותר מיר' ראשון
 לך הילכך ניקב או שנקביו עכברים מותר מיום ראשון ואילך
 נשאר בו כשיעור ובהלכות גדולות פסול אם נקביו עכברים
 ז' הימים מש' דמאיס אע"ג דניקב כשר וכן כתב רב נטרונאי
 וז"א ה"א ז"ל לא חילק ואפילו לכתחילה מותר לאכול ממנו
 שישאר ממנו שיעור כדי ליצאת בו ולדירן חשוב יום שני כמו
 ראשון אבל כל שאר הפסולין פסולין כל ז' הימים והרי"ף גיאת
 כל הפסולים אינן פסולין אלא בראשון אבל משם ואילך לא
 גזול ולא שנ' שאר פסולים כולם כשרים וכן כת' בעל העיטור
 וזהו ז"א ה"א ז"ל בת' נסתר ראשון וכל הפסולים מחמ' מום
 וא' שעת הדחק שאין נמצא כשר כשרים ויכול לברך עליהם
 כד כתב שלא יברך עליהם אלא יאחזם בידו שלא תשכח
 לולב ולא נהירא לז"א ה"א ז"ל והלמכס זל הכשיר לולב
 שעת ה' חק ולא שאר מינין ולא כר' דמאי שנא זה מזה תרן
 הדם וערבה שני טפחים וחצי שהן ג' גודלים ושדרה
 של לולב לכר' בעלין העילין למעלה מחשדרה צריך

שיהא יצא למעלה מההדס טפח חסר שתות ואם ירצה יוסיף ע
 עליהם כל מה שירצה שאין להם שיעור למעלה תרנא י
 מצות ארבעה המינין שיטול כל אחד ואחד בישראל לולב א
 א' וכ' ערבו שלימו וג' הדסין אפ' שלשת קשומין בראשיהן
 והל"ס כמו' ל' הכשיר גם בערבה קשימה ולא נהירא ועשה מההדס
 והערבה והלולב אגודה אחת אע"ג דקיימ' לן לולב אין צריך אגוד מ
 מצוח לאגוד משום גוי וכיון שאין חובה לאגוד אפילו אגוד במק' א'
 אחר שאיר דמי ופשוט חציצה נמי ליכא אע"ג שהקשר מפסיק בין
 ידו ללולב דכיון שהוא לנאות אינו חוץ הלכך אם נשאר מעליה
 הלולב או מעלי ההדס וכשאריו כתוך האגודה בענין שמפסיק אין
 לחוש מ"מ לכתחלה חובה לאגוד כשום זה אפ' ואגודה התנאה ל
 לפניו כמצות ואם לא אגודו באתכול או שהותד אגודו ב' ט' א'
 איפשר לאגודו בקשר גמור אלא אגודו באגודה של ירק שכורך ה
 האגודה סביב ותוחב ראש האגודה לתוכה בלא קשירה ויטול
 האגודה בידו הימנית ויהיו ראשיהם לבעלה ועיקרדם לבטה
 וחאתרונג בידו השמאלית ואף אם הוא אטר יד ימינו יטול האחרון
 בשמאל כל אדם שהוא ימינו וכשיטול הלולב בידו קודם שיטול ה
 האחרון יכרך על גטילת לולב ושהיינו כדי שיכרך קוד' לעשיתו
 שאילו יטול ארבעתן קודם שיכרך נכצא שכבר יצא קוד' לעשיתו
 טכיון שהגביהו יצא או יחסך הלולב או האחרון עד שיכרך ונמצ'
 שלא יצא כיון שלא נטלו דרך גדלתו אינה יכוין שלא ליצאת עד
 שיכרך והלמכס זל כתב שיכרך קודם שיטלנו בידו ול' לרי' זל
 ז"א כיון שלא ניבענו עדין יש לו לתפסו בידו אע"פ שאינו מעכב
 קרינן ביה שפיר קודם לעשיתו וטוב לעשות באחד מן הרכיב
 שכרובתי ולא יכרך שהחיינו עד שעת עשיתו ולקחה על ידי דב
 אחר שמה לקיחה הלכך אפילו עשה בית יד ונותן בו הלולב ונטלו
 שפיר דמי אפילו כל הלולב חוץ מידו ובלבד שיהא דרך כבוד אב'
 אם אינו דרך כבוד כגון שנתנו בכלי ונטלו לא יצא ויבענע בשעה
 שמכר' וכן יבענע בשעת קריאת ההלל כהודו בכל פעם שמחזירין
 אותו הקהל וכן באנא ה' הושיעה נא אבל לא באנא ה' הצליחה נא ו
 וכן יבענע כהודו שבסוף הזמור והיבענע הוא שמוליד ידו מ
 מכבודו להלאה ויבענע שם ג' פעמים בהולכה וג' פעמים בהובאה ו
 ואח"כ משה ידו לצד צפון ועושה כן ג' פעמים וכן לצד דרומ' וכן ל
 לצד מערב ומעלה וידו למעלה ועושה כן ג' פעמים וכורידה לצד
 מטה ועושה כן ג' פעמים סך הכל ל' פעמים ובה כתב וניענע ד'
 דרבנן ואוליגן ביה לק' לא ואין צריך לכל רוח ג' פעמים הולכה וג'
 פעמים הובאה אלא כיון הולכה והובאה ג' פעמים לכל רוח וכתב ע
 עיד מנהג אבותינו מ' ליד ומביא מעלה וכוריד כלבד מולי' וכבי' למ
 שר' רוחות שלו והמושל בכ' מושל בד' והמוליך לצפון ולדרו' דעת
 חיצוני היא ואז' זל כתב והעולם לא נהגו כן אלא מוליכין לד' ד'
 רוחות ומנהג כשר הוא הקצרה יד ימינינו להודות לבי שר' רוחות
 שלו ומנהג אחר הוא חיצוני והראשון שהנחג' כן היה נראה לו ש
 שהמוליך ומביא לד' הרוחות נרא'
 הוא דאדרבה כשמוליך ומביא לשתי רוחות ואח"כ
 מעלה וכוריד נר'
 שיטלו ד' קצות אבל כשמוליך ו
 ומביא לד' רוחות ואח"כ מעלה וכוריד יש לו שש קצות עכ' כתב
 ב' ה' הולכה והובאה הוא הניענע ואין צריך כע"ז שדרה ועלין ו
 וכן כת' גאון זל שאין צריך נענע שדרה ועלין שלא אמרו אלא כ
 כדרך שאמרו בתנופה מוליך ומביא מעלה וכוריד ואילו הו' מינין
 מעכבין זה את זה שאם

כגון ש'א יצא עלה השני עד שכלה כל אורך העלה שלכ'ט' מבנו
פסול לרוב שיבש שדרתו או רוב עליו פטור והראב"ד הכשיר ביבשו
רוב עליו וכו' כד שתהא התיבכת העליונה לחה ולא נהרא לא"א
הראש זל ושיעור היבשות פירשו התוספות שיהא נפרך בצפורן
והראב"ד פ' משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו וכן עיקר
נקטם ראשו פסול ופ' הראב"ד שנקטום מהעלין שבראשו עד ש
שהטר מעט בן השדרה ובעל העיטור כת' לא שנקטמו קצת מ
מהעלין העליונים אלא שנקטמו ג' עלין העליונים פי' עד השדרה
ולא נגע בשדרה וא"א הראש זל פי' דברוב קטינות העלין העליוני'
מפסיל נסדק ראשו כשר ואי עבד כחמנק פי' בלי שיש בו שני ר'
ראשים כזה פסול ופרשי שתחלת ברייתו הייתה כך שיש לו ב' ש'
שדראות כחצית עליו לכאן ומחציתם לכאן ולשון נסדק אינו מ'
משמע כך דאם כן חיה לו לומר לולב שגדל כדוק כי היכי דאמר
לולבא דסליק כחוד הוצ' אלא מירי שנסד' באצמעותו עד שנפת'
נחלקה התיבכת פסול ופרשי שני עלין העליונים ששם השדרה ב'
כלה נחלק זה מזה ונסדקה השדרה עד העלין שלמט' מה' והגאוני'
מפרשים עליו העליונים שדרכן להיות מחוברין נפרדו זה מזה ב'
ברובן עד שנראין כשנים ורף פי' על כל עלי לולב שהם כפולים
וגבן אחד ואם נפרדו פניה זה מזה ועדיין מחוברין בגבן כשר אבל
אם נחלקו בגבן רוב כל עלה ועלה כרוב כל עלין שבלולב פסול
וכן כת' הר"ם במגיל והראב"ד יש לו כבין קוצין בשדרתו או שנצבת
זכנוץ או שעקום אכצעותו לפניו או לצרדין פסול אבל עקום
לאחריו כשר ואם כפיף בראשו פסול ודוק כששדרתו כפופ' אבל
עליו כפופין בראשו כמו שדר' להיות הרב' לולבין כשר תרמו
וענף עץ עבות דרשו חכמים שענפיו מכסין את עציו והיינו
הדם והיכי דמי עבית דקיימא תלתא בחר קינא פירוש
שיוצאין ג' עלין סמוכין זה לזה בעוגל אח' שאין אחד נמוך מחבירו
ואם יצאו הרבה בקן אחד ונשרו בהם עד שלא נשארו אלא שלש'
בקן אחד כשר אפילו נשרו רובם כגון שהיו שבע ונשרו כמה ד'
ונשארו ג' ואם נשרו רוב העלין של שיעור העבות פסול בתבו
הגאונים שצריך שיהא בכל שיעור אורך ההדס עבות ואם לאו פ'
פסול ובעל העיטור כתב אפילו אין בו רק פעם אחת ג' בחד קינא
כשר וכן כתב הר"ם במגיל וא"א הראש זל הכריע בירבוי הראב"ד ד'
דלמטח בעינין כל השיעור עבות ולעיכובא ברובו ואפי' אי העבות
בראשו יבשו עליו פסול אבל אם ככסו כשר ושיעור היבשו לדי'
עד שיהא נפרך בצפורן והראב"ד פ' אפי' אם נפרך בצפורן אפי' ע'
עדין ירוקן הם כשר שאם ישרו אותם בט"ס יום או יומים יחזרו
לכמו שהו כביטושין ובמראיתן ואינן נקראין יבשין אלא כשילבינו
פניהן שאז אפילו אם ישרו אותם בגמים לא יחזרו לכמו שהיו ואם
יבשו רוב עליו ונשארו ב' וג' כדי עלין לחין כשר והוא שישארו ה'
הלחין בראשו יש מפרשים שבג' בדין של העבות ישאר בכל אחד
בראשו ג' עלין בחד קינא וא"א זל פי' אפי' אם מהשלש' שבחד קינא
יבשו שנים ולא נשארו בהם רק אחד לח כשר והוא שישא' בראש
הבד פי' ג' עלין של הקן אחד יצא מכאן ואח' יצא מכאן והשלישי
מורכב על שניהם והוא הנקרא ראשו וכו' תלמי ההרד"ק ולכך צרי'
שישארו אתו לח והראב"ד כתב אם יבשו בולם ונשארו ג' בדי' כמו
שין פסול שאין מגיל מירי יבש אלא הלח ההרד"ק ולא נהרא לא"א
הראש זל דכיון רכבוש כשר ה"ה נמי אפילו יבש כולו ונשארו ג'
בדין כמישין כשר נקטו ראשו כשר אפילו אם לא עלתה בו תכר'
הלכך אם יבש בראשו כשר דלא גרע מנקטום היו ענביו כרוכין
מעליו אם ירוקות כשר שהם ממראיו ואם הם אדומות או שחורת'
פסול ואין ממעטין אותן כיון שוב ואם מעטן כשר תרמו

עד כי נחל דרשו חכמים שעלה שלה משוך כנחל וזה סיכנת
קנה שלה אדום ועלה שלה משוך ופיה חלק לגמרי ו
וצפצפה פסולה וזה כיבנה קנה שלה לכך ועלה שלה עגול ופיה
אינה חלק ודוק שפנימוניתיה הולכות נכחן ויש להם שני עוקצין
כמסמר אבל יש בין טרבה שקנה שלה אדום ועלה שלה משו' ופיה
אינה חלק לגמרי אלא שדומה לבגל שפנימוניתיה עקומות ונוטות
לצד אחד והיא כשרה ואם יבשה או נשרו רוב עליה או שקנטם
ראשה פסולה אבל כמשה או נשרו מיעות עליה כשרה וכת' בעל
העיטור מסתברא אפי' לא בשתייר אלא עלה אחד בכד אחד כשר
ולחומר אפי' בעינין כהדס ומלשון א"א הראש זל יראה דבעיב שיטאר
רוב והגדלה על ההרים פי' שלא על המים כשרה ורוב המפרשים
פירשו שלכתחלה צריך לחזור אחר הגדלה על המי' אלא שבדיעב'
יצא אף בגדלה על ההרים וא"א הראש זל כת' דלכתחלה יוצ' בשל
המים וכן יראה מדברי הר"ם במגיל שבת ערבי נחל האמורין כתור'
אין כל דבר הגדל על הנחל כשר אלא מן ידוע הנקרא ערבי נחל
ורוב מין זה גדל כנחל אפי' גדל במדבר או בהרים כשר תרמו
פרי עץ הדר דרשו חכמים הדר באילן משנה לשנה והיינו
אתרוג ואם הוא יבש פסול שיעור היבשות פי' הראב"ד
הוא בשתכלה הלחה ואינו מוציא שום לחה כי הלחה לפרי כמו
הדם לבשר החי שכל זמן שהוא לח יוציא לחה או מרוחק הסכין
או מסיחיתו אבל לאחר שיבש לא יוציא לחה אלא שהבדיקה שלו
קשה לפי שאי' איפשר לסוחטו או לחותכו אבל כיון שנקב
שאין בו חסרון כשר יכול להעביר בו מהט' או חוש ואם יש בו לחה
יראה בחוש ניקב וחסר כל שהו פסול אפי' אין הנקב מפולש אבל
אם אינו חסר כלום כל זמן שאין הנקב כאישר כשר ומשכחת נקב
רחב בלא חסרון כגו' שתחב יתד עב וניקב בענין שלא חסר כלום
וה"מ שאין הנקב מפולש אבל אם הנקב מפולש או כאישר פסול
אפי' שאינו חסר ואם ניקב עד הזרע שגרעניו כתיב חסוב כ'
כפולש' לפסול אפי' בפחות מכאישר ודח' פי' דאפילו נקב שיש בו
חסרון אינו פסול אלא ככאישר או מפולש וכן כת' הר"ם ישעיה וא"א
הראש זל כתב כסברא ראשונה אתרוג שנימוח כל בשרו בפנים
וקל' פתו החיצונה קיימת וחזרי הזרע קיימין בפנים כבעיא ולא
אפשרי ורעת ר'ף להקל גיש מחבירי' והכי בשתברא כיון דספיקא
דארייתא הוא ואם נסדק כולו בראשו לסופו ואפי' אם אינו חסר
כלום פסול אבל אם נשאד בו שיעור לבעלה ולמטה אפילו כל שהו
כשר נקלף ממנו קליפה דקה בענין שלא חסר כבשדרו כלו' כחלק
תלמוד' בין כולו למקצתו ופרשי ככולו כשר במקצתו פסול ולפי'
זה הוא פסול החזור להבשירו ואם נקלף מקצתו וקלף השאר ב'
גבשו ודח' פי' אפי' כולו פסול אפי' לא נשתנה מראשו מקצתו כשר
ואפי' אם לא נשתייר בו אלא כסלע ומיהו פי' הראב"ד שמקום הקל'
הוא כמראה גוון האתרוג אבל אם הוא קשונה כמראה האתר' אם
הוא במקום אחד נפסל ברובו ואם הוא ככ' או כג' כקומ' פסול ואפי'
במיעוטו ואם הוא בחוטמו אפי' כל שהו פסול בדין חזוית ניטלה פ'
פטמותו והוא הפרח שבראשו לפי' הר"ם יעקב בר' יקר פסול אבל ג'
ניטל עוקצו כשר ככל ענין ולפי' הר"ם הלוי' נטלה פטמתו כשר ב'
בכל ענין ונטלה עוקצו אם ניטל בה שחוק' לגובא לבד כשר ואם
ניטל מעיקרו וניכר כקומו שהוא חסר פסול ודח' פוסל' בשניהם
וכן כתב ר"ף והר"ם בסג'ל וכתב א"א הראש זל וכן נהנינן לפסול
בשניהם ודוקא כשהייתה לו פטמה ונטלה אבל יש אתרוגים שהא'
היה להם פטמות מעולם ואין נפסלת בכך וכן דוקא כשניטל ה'
העוקץ ולא נשאד ממנו כלל באתרוג אבל נשאד מבנו כל שהוא

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט

וביום ז' פ'עמים לימינו וג' פעמים לשמאלו וא' לימינו וא' נוהגין
 בן עתה אלא בכל יום אחת לימינו ובשבת אין מקיפין בתכ' ושי
 דאף בחול מי שאין לו לולב לא יק' כמו בשבת שאין מקיפין כיון
 שאין לו לולב וכת' רב שרירא גאון שאין לומר חושענא בשבת
 בפני התינוקו שישמעו שאומרי בשבת כמו בחול ילבואו גם לישל'
 הלולב אבל בשאין אום חושענא מתברר להם ונראה דכיון שאין
 מקיפין בשבת מתברר להם כמה שאין מקיפין ואין צריך למנוע
 ג' ל'מר חושענ' וכן כת' ב"ה ואומ' קדיש ונפטרין לכתיהט' ת"סא
למגחה מתפללין כמו ביוצר וכן בערבית כמו בליל ראשון
 ובקדוש של שני אומ' קידוש וזמן אחריו מיד ואחר
 כך ס' בה דומן לא קאי אלא אקידוש ולא אסוכה דאף אם יום
 ראשון חול יצא בזמן דסוכה הלכך צריך שלא להפסיק בסוכה
 בין קדוש לזמן ואבי העזרי בתב שאף בליל שני יש לומר זמן
 באחרונה כמו יקנהו אע"פ שהזמן אינו חוזר על ההבדלה וא"א
 הראש ז' הסכים לסכרא ראשונה : תרכב
 וביום שני מתפללין כמו בראשון ונוטלין לולב ומכריזין על
 נטילת לולב וכן כל שכעה אבל לענין זמן ביט
 שני נחלקו הר' שלמה בר' שמשון כת' שאין לאומרו דמכה נפטר
 יצא בזמן שאמר בראשון אף אם הוא חול דלא גרע מאלו אמרו
 בשעת עשייה שיצא ולא דמי לזמן דקידוש שאנו בליל שני ש
 שאיתו הוא בשביל היום ולא בשביל הסוכה וכן כתבו רש"י ור'
 דיש אומר שצריך לאומרו משום שלא תקנו זמן אלא בשע' עשייה
 או בשעת נטילה ואם היה אתכול חול א"כ לא היה לא שע' עשייה
 ולא שעת נטילה הלכך לא יצא בזמן של אתמול ולה' א"א הראש
 ז' וכן נהגין באשכנז ומי' כר' שאם חל יום ראשון בשבת שצרי
 לאומרו בשני כיון שלא אמרו בראשון ומציאין שני ספרי וקורין
 באחד כמו אתמול ומפטר קרא גם כן כמו אתמול ומפטר כ'
 במלכים ויקהלו עד בהוציא אותם מארץ מצרים וכחזרו הספרי'
 למוקומן ואומ' קדיש ומתפללין מוסף כמו אתמול ואים קרבנות
 המוספין ובחמשה עשר כמו אתמול ומכאן קשה למנהג טולטלה
 שאומר ביום השני חושענא בחגיגת יום שני דכיון שעשינו אותו
 קודש היאך נעשנו חול לומר יום שני : ת"סג
בחול המועד מתפללין ערבית שחרית ומנחה כדרכן וא'
 יעלה ויבא בעבודה ולמעלה בהלכות פסח כתבתי
 אפ' ש' להחזיר בו יום פקרא קדש הזה ונוטלין הלולב ומכריזין
 עליו וגוברין ההלל ומקיפין התיבה בכל יום חוץ משבת ומציאין
 ספר תור וקורין בו ארבעה בקרבנות החג שבפסחס ורבו הדעות
 בסדר קריאתן והעיקר כך הוא שבתם הראשון של חול המועד
 קורא סחן וביום השני ולוי ביום השלישי וישראל חזר וקרא
 וביום השלישי והרביעי קורא ספיקא דיומא שהוא ביום השני ובי'
 השלישי ובשני קורא בהן וביום השלישי חזר וקרא וב' השלישי וביום
 חזר וקרא וביום הרביעי ושלישי חזר וקרא וב' השלישי וביום
 הרביעי וכן כל הימים עד יום שביעי והוא בכלל ומחזיר ספ' תור'
 למקומו ומתפללין תפלת מוסף ג' ראשונות וג' אחרונות וקדושת
 היום באמצע אתה בחרתנו בפני חטאינו וכחזיר ש"צ התפלה
 ואומר קדיש ואוכרים בכל יום בקרבנות המוספין ספיקא דיומא
 יום הראשון אומר כאמור וביום השני פרים בני בקר שני עשר
 אלים שנים כבשים בני שנה ארבע עשר תמימים וביום השלישי
 דים עשתי עשר וגומר ובשני אומר וביום השלישי וב' הרביעי
 ז' בכל יום וסיכניך שלא תטעה לעולם הפרים והמים ביחד הם
 ובשבת שבחול חמועד עדיבית שחרית ומנחה מתפללין ז'
 רבן ואמר יעלה ויבא בעבודה ובמוסף ג' ראשונות וג' אחרונות
 ה בהרתנו וקדושת היום באמצע וכולל עמו השבת לום ותתן

לנו את יום המנוח הזה ואת יום חג הכוכות הזה וזוהתם מקדש
 השבת ישראל והזמנים וכו' צי' צי' שני ספרים וקורין באחר ז' ספר'
 כי חשא דאה אתה אומר אלי ומפטר קורא קורבנות של ספיקא
 דיומא לפי מה שהוא ה' וס' ומפטר ביחזקאל ביום כא גוג ולמעלה
 בהלכות פסח כתבתי למה מפטרין כך תוסד
 ביום חמישי של חול המועד שהוא חושענא רבא נוהגין
 באשכנז שמרכין בכומרים כמו ביו טוב ואומרין
 קדושה רבה במוסף ומרכים קצת בנידות כמו ביום הכפורי לפי
 שבחג נידונים על המים והכל הולך אחר חזיתנום וכל חיי אדם
 תלוין במים רש' נוהגין להתיר בו אגודו של לולב וסמך
 לדבוי דנתיב נפת חסר ופ' וימים יהיה כפות ולא יותר ומקיפים
 ז' פעמי' ומרכים בתחנונים על המים ונוטלין ערבה זכר למקדש
 שהיו מקיפין בו ביום בערבה ופליגי בה ר' יוחנן אמ' יסוד נביאים
 הוא פיר נביאים אחרונים חגי ובריה ומלאכי ולכך מרכין עליה
 ור' יהושע אומר מנהג נביאים היא פל' מנהג כ' לביא שנהגו כך ו'
 ואין מרכין עליה ופסק ריף שאין לברך עליה דאסקנא איבו
 הוה קאי קמי' דר' אלעזר בר' צדוק ואיתי הוה גברא ערבה קטיה
 חביט חביט ולא בריך קסבר מנהג נביאי הוא ואמ' נהג לא מברכין
 ובעל העיטור כת' הא דלא בריך ר' אלעזר בש' דחיד הוא חיד
 אינו קובע ברכה לעצמו אבל צבור ודאי מברכין ורב שכואר בן
 חפני פסק כר' יוחנן שמרכין וא"א הראש ז' כת' ונהגו בריך כתב
 גאון שיעו החיבוט ב' פעמי' בתפלת מוסף של יום ז' לפי שכתפלת
 התמיד אנו נוטלין הלולב ובתפלת המוסף של יום הזוא אנו ב'
 נוטלין הערבה בפני עצמ' ורש"י פי' חבוט לשון ניעוע והלכנס ז'
 בת חובט בה על הקרקע או על חכלי שני פעמים או שלשה וכן
 כתב הר"ף גיאת וערבה זו צריכה שיעור וכמה שיעורה רב נחמן
 אמ' שלשה בדי' עלין לחין ורב ששת או אפי' ערה אחד בכר אחד
 והלנתא כרב ששת אלא שכת' רב האי שמכוער הרבר ערה אחד
 בבד אחד ואינה ניטלת אלא בפני עצמה פי' שלא יאגוד דבר אחר
 עמה אבל יש לו בידו דבר אחר אין לחי' ואין אדם יוצא ידי חובתו
 בערבה שכלולב אפי' אם הגביה א' תה' שהי' פעמים אח' לשם לורב
 ואחת לשם ערבה ורב נחמן אוב' אדם יוצא ידי חובתו בעי' בה
 שכלולב אם הגביה אות כ' פעמי' ופסק הר"ם במג' דאין אדם יוצא
 בה ואפי' העזרי פסק שיוצא בה זלזה הסכים א"א ז' תרכה
 אתרוג בשביעי אסור שהרי הוקצה לכל זה ואפי' נפסל אסור
 כל ז' הימים ובשמיני עצרת בותר ולדידן דאית לן תרי
 יומי בשמיני ספק שביעי אסור אבל בתשיעי ספק שמיני בותר
 וכתב הר' פרץ שאם חל י"ט והאחרון של חג באחד בשבת שאסור
 אף בתשיעי אע"ג דקיימא לן שמתיר בתשיעי היינו כשא' ימים
 אבל הכא אסור משום הכנה וכיון דשבת לפניו אין שבת כנינה
 ליש' ולא נהירא לא"א הראש דלא שייך בה הכנה וכן נוה' ל' בה התיר
 הפריש ז' אתרוגים לז' ימים כל אחד יוצא בו ואוכלו לבטל אבל
 ביומו אסור שהוקצה לכל אותו היום ת"סד
אע"פ שנבר סעודתו ביום ז' לא יסתור סוכתו שמה יודמן לו
 סעודה אח' ויצטרך לאכול בה ומוציא הכלים מלבוש
 המגחה ולמעלה ומתקן הבית לכבוד י"ט האחר' ואם רוצה לאכול
 בה בשמיני צרי' לפחת בה מקו' ד' על ד' לעשות חיבר שאנו חשבי'
 בה שלא לשם מצות סוכה שלא היא נראה כמוסיף והנה דוק לבני
 א"י שאין צריכו לישוב בה בשמיני יום ז' הוא להכ' חול' הל' מללין
 לסותרה ולפחות ז' אבל אנו שצריכין לישוב בה בשמיני אין
 לעשות בה שום הכירא של פסול שהרי בשום ספק ח' אנו יושבין
 בה ואם רוצ' לישוב בה בתשיעי אי אפשר לפתו בה כ' מפני שה
 יום טוב ומה יעשה להכירא אם הוא קטנה שאמר להג' בה חג'

חסר לו אחד מהן לא יברך על הנמצאים בידו אבל אם יש לו כ
כולם אפי' לא נטלן ביחד אלא נטלן זה אחר זה יצא ובלבד שיהו
כולם לפניו ויטול הלולב תחלה חסר לו אחד מן המינין לא יקח
מין אחד במקומו ולא יפחות מהן ולא יוסיף עליהן מין אחד אפילו
אם לא יאגדנו עמהם אם יאחזנו בידו עמהם לשם מצות לולב א
איכא כל תוסיף אבל מאותם ד' המינין יכול להוסיף עליהן ובהדס
שוטה שאינו עבות נחלקו בו הגאונים אם הוא מין הדס ויכול ל
להוסיף אותו אם לאו כהלכות גדולות כת' הדס שוטה אפי' כהדי
אסא אחריני פכול ורב נטרובאי כת' אם יכול לעשותו כולו עבות
מצוה מן המוכחר ואם אינו מוצא אלא ג' הדס עבות כמלא אותו
הדס שוטה ושפיר דמי ובן כת' אא' ה'אש זל כתב רב עמרם נהגו
במקוביניו בבתכתא בכמה דורות שלא לפחות מס' ערבי' כמנין
לולב ויש מוסיפין עד שבעים כמנין פרים תרנב
מצות לולב כיום ולא בלילה וכל היופכשר לנטילת לולב
שאר לא נטלו שחרית יטלנו ערבי' זממ' ורזין מקדימין
למצות ונטלן אותו בבקר שמצותו מעלות השחר ועיקר מצותו
בשעת ההלל ואם צריך לילך בדרך ואינו יכול להמתין נוטלו מ
מיד קודם שילך ובלבד שיעלה עמו השחר וקורא ההלל בלא ל
לולב והמדקדק במעשיו יעשה כאנשי ירושלים שהיה אדם יוצא
מביתו ולולבו בידו היה קור' קט' ומתפלל לולבו בידו אע"פ שאסו'
לאחזו בידו סת' ותפילין בשעת תפלה שמא יתבטל מכוונתו ש
שאני הכא כיון שדבר מצוה הו' לא חיישינן שמא יתבטל מכוונתו
קורא בתורה ונושא כפיו מניחו על גבי קרקע לנחם אכלי' ולבקר
חולים לולבו בידו נבגס לבית הבורש בשגרו ביד בנו או ביד ע
עברו ואסור לאכול ק' דם שיטלנו שבו ואכל קדם שנטלו והוא
על שולחני ביום הראשון שהוא מן התורה יפסוק אפילו אם יש
שהו' ביום לטלו אחד שיאכל ומיום ראשון ואילך אם יש שהו' ביום
לא יפסוק ואם לאו יפסוק תרנב
אתרוג של מצוה מיוחד להריח ב' שעיקרו לאכילה ומוזה לבד
הוקצה ולא מלהריח והבריח בו נת' הו' שמחה שאין לו
לברך ברוך שנתן ריח טוב בפירות דעיקרו לאו להריח עבד
ואנ' העזרי כתיש לו לברך הדס של מצוה אסור להריח בו ש
שעיקרו אינו אלא להריח ומוזה הוקצה תרנב
מקבלת אשה ביד בנה או מיד בעלה ההלל ומחזירתו לבים
בי"ט ותוסיף עליו אם צריך ובלבד שלא תחליף הבים
ובחול המועד מצוה להחליפם כדי שישארו לח והדור תרנב
גוי שהביא לולב לישראל ביום טוב מחוץ לתחום כתב
הרשבא שמותר לטלו שלא אסרו חכמים דבר שהי' כחו
לתחום אלא לאותו שהובא בשכילו ואפי' הוא מותר לטלו ולא
אסרוה לו אלא באכילה ובהנאה ומצות לאו ליהנות ביתנו תרנב
קנה אתרוג שראוי לצאת בו ומצא אחר נאה ממנו מצוה ל
להוסיף עד שלישי בדמי הראשון כדי לחחליפו ביותר
נאה תרנב
קטן היודע לנענע הלולב אביו צריך לקנות לו לולב כדי
לחנכו במצות תרנב
בן התורה לולב ניטל בבקדש כל שבעה וחזן למקדש רק
יום ראשון וחכמים תקנו שיהא ניטל בכל מקום כל ז' ימי'
אבל בשבת אינו ניטל בכל מקום לא שנא אם חל יום ראשון ד'
בשבת או אחר משאר הימים הילכך ביום ראשון שהוא
מין התורה אין אדם יצא בלולבו של חבירו אלא א"כ יתננו לו ב
במתנה גמורה ודרשינן ולקחתם לכם ביום הראשון כשילב אבל
אם נתנו לו במתנה ע"כ להחזירו לו אחר כך הוא מתנה ובלבד ש

שיתננו לו במתנה גמורה ע"כ להחזיר אבל אם אמ' לו יהא שלך עד
שתצא בו ואחר כך תחזירהו לי לא יצא וצריך שיחזירו לו אחר
כך לקיים תנאו אבל אם לא החזירהו אחר כך הרי לא קיים תנאו
ונמצאת הכתנה בטלה למפרע לא יצא ואפי' נאנס מידו בענין ש
שאינו יכול להחזירו ורוצה להחזירו לו דמיו לא יצא ואפי' נתנו לו
סתם ולא פיר' ע"כ שתחזירהו לי מסתמ' דעתו שיחזירנו לו כיון
שצריך לצאת בו ואם לא החזירו לו לא יצא ומיהו אפי' לא החזירו
לידו אלא לאחר ואחר ל'אחר והאחרון מחזירו לבעלים יצא ויש
אומרים שאין צריך להחזירו לו אלא א"כ כפל תנאו שאומר לו
הרי הוא לך במתנה ע"כ שתחזירהו לי ואם לא תחזירהו לי לא ת
תהי' מתנה שאם לא כפל תנאו הוי' תנאה דהיינו החזירה בטל ו
ומעשה דהיינו המתנ' קיים ויצא בו אפי' לא החזירו לו אבל לפי מה
שכתבתי דאפי' בסתמא צריך להחזירו לו כל שבן אם התנה ולא
כפל ומטעם זה דבעינן משלכם לא לקני איניש לולבא לקטן ב
ביומא קמא דקטן כקנא קני אקניו לא מקני נבציא שאין אחר י
יכול לצא בו אחד שהגיע לידו אחין או שותפין שיש להן אתרוג
בשותפו אם יכול אחר מהם לאוכלו ואין חבירו מקפי עליו יצ' בו
דחשיב כשלו ואם לאו לא יצא שאין השותפין יכולי' לצא באתרוג
המשותף עד שיחן לו חבירו חלקו במתנ' ומה שנוהגי' במקו' שאין
אתרוג מצוי שכל הקהל קונין אתרוג בשותפו ויוצאין בו פ' שבס
כיון שקנאוהו כדי לצאת בו מסתמא הוי' כאלו פירשו שכל הקהל
נותנין חלקם לכל מי שנוטל לצאת בו ע"כ שיחזירהו להם כיון ד
דבעינן אחר אין יכולין לצאת בו תשובה לדיב שריא מקו' שאין
אתרוג ולולב מצויין וגובין מהקהל מכל אחד ואחד וקונין ונוטלו
חזן הכנס' בידו בשעת ההלל ומברך עליו ונותנו לזקני' ומברכין
עליו ושוב נוטלו כל אחד מחבירו עד שמברכין עליו כל ה
הקהל יצאו ידי חובתן או לא והשיב ודאי בשאר ימות החג מיום
השני והלאה יצאו ידי חובתן באותו לולב אבל ביום הראשון צרי'
כל אחד לולב שלו וכן ראוי שתעשו להיות קונין הלולב לאחד
מן העבור או שיקחנו ממנו או שיתנו הדמים לחזן במתנה והוא
יקחנו ממנו או שיתנו הדמים לחזן בתנה והוא יקנהו לעצמו
ובי"ט הראשון יתנו במתנ' לאחד מן הזקני' וכל אחד יתנהו לחבירו
במתנה עד שיבא ליד כולם ובאשכנז וצרפ' נוהגי' כרשב"ם תרנב
ואחר שגמרו ההלל אומר קדיש שלם ומציאין כ' ספרי' באחד
קורין שור או כשב כפרשת אמור אל הבהנים ובשני קור' הפט'י'
קרבנו המוספין ובחמשה עשר יום לחדש השביעי וכפטי' בזכרות
הנה יום בא ומחזיר הספרים ואו' קדיש ומתפללין חצבור מוסף
ג' ראשונות וג' אחרונות וקדושת השב' באמצע אתה בחרתנו כפני
חטאינו את מוסף יום חג הסוכות הזה וכו' כאומר ובחמשה עשר
יום לחדש הזה וכו' ומחזיר שצ' התפילה ואומר קדיש תרס
אחר כך אומר השענא ויש שאין אומרי קדיש קודם חושענא
ונוהגי' להקיף התיבה פעם אח' בכל יום ומעלין סת' על
התיבה כשמקיפין אותה וביום השביעי מקיפין אותה ז' פעמי' וזכר
למקדש דתנן בכל יום מקיפין המזבח פעם אחת וביום השביעי
ז' פעמים ואומר אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליח נא ר' יחוד' אומ'
אני והו' הושיע נא אני והו' שני שמות של ע"כ ומה שמוכרי' אלו
השנים על שם עכו אנכי בערה וכתוב ואני בתוך הגולה והו' אסו'
בזיקים בכיכול וגם אני והו' בניג' אנא ה' זכירוש' איתא זכר ליריחו
ורב סעדי כת' שבקיפין מיד אחר קריאת ההפטרה בעוד הספ' על
התיבה וכנהג טוב הוא כדי שלא להוצי' הספר שלא לצורך כיון
שאי' קורין בו אלא שאין נוהגים כן וסדר ההקפה כתב רבינו האי
בכל יום ב' פעמים אחת לימינו ואחת לשטאלו

ליאחר זה הזמן שעבר עיקר מצותה ומ"מ עדיין זמנה כל הלילה
 הלא כהיום במזל שבת שבת או הזיר ולא הדליק עם שקיעת ה
 החמה מדליק עד שתכלה רגל מן השוק עבר זה הזמן אינו מדליק
 אבל אם עבר כל הלילה ולא הדליק ידלי בזה המחר דשרג בטורא
 מאי אחי וכן לא ישלים כלילה של אחרי שכבר עבר זמנו וכן
 כת הר יצחק בר יהודה והתוספו כתבו דלדין אין צריך לדקדק
 בזמן שנתנו חכמי ז"ל שיעור שלא נתנוהו אלא לרם שהיו מדליקי
 בחוץ ולאחר זה הזמן אין עוברים ושבים אבל אנו שמדליקי בני
 ואין הכרא אלא לבני הבית אי לתקופ ד על הזמן ובתב בס"ה זב"ט
 נכון להדליק בעוד בני הבית נעורי ובר שאף לדין צרי לדקדק
 בשיעור שאע"פ שמדליקין בפנים כיון שמדליקין בפתח הבית
 וזו פתוח יש הכרא לעוברים ושבים תרע"ג
כל השמנים והפתילות כשרים לה בין בחול בין בשבת אף
 הפסולים לנר של שבת כפני שאין השמן נמשך אחר
 הפתילה כשרים לה ולא חיישינן שמא תכבה ויחזור וידלק
 שאף בחול אם כבתה קודם שעבר זמנה אין צרי לחזור ולהדליק
 ולא חיישינן נמי שבה יטה מפני שאין אורן יפה שחרי אסור להשתמש
 לאורה לא שנה תשמיש של קדושה ביון ללמוד ולא שנה שאר
 תשמיש ואפי' תשמיש עראי בעלמא כגון לעיין מעות לאורה אסור
 ובעל העיטור כתב דוקא תשמיש של חול אבל תשמיש של קדוש
 שרי ולא נהירא לא"ה הראש ז"ל וכפני שאסור להשתמש לאורה
 מוסיפין נר אחד שאם ישתמ לאור שיהיה השימו לאור אותו הנר
 שאלה לאחי ה"ה יחיל נרות חנוכה שמדליקין אחד יותר בסתם
 לשמש ולא פירש איזו מהם יכול אחד כך לברוד איזה שירצה
 להי ת שמש אפי' הראשון או מן דאמצעות או דוקא האחרון
 והכי מסתבר תשובה נרות חנוכה אין להפסיק בהן הדלכך ה
 האחרון יהיה שלא לשם נר חנוכה שאם ישתמש לאורן ישתמש
 לאור אותו הנר ואין שם שמש עליו כי השמש הוא המדליק בו
 הנרות ע"כ דה"ה באיר מרוטנבורק לא היה מדליק בנר של חרם
 אלא בשל מתכת וכאלא היה לו אלא של חרם והיה לוקח חרשי
 בכל לילה וכאלא היה לו חרשי היה מסיקן באור דהו כבו חרשי
 דהכי איתא כמסכ סופרי אין מדליקין בנר ישן אין לו רקישן
 מלבנו באור פה וסתם נר הוא של חרם הלכך בשל מתכת אין
 צרי חרש ושק זכוכי או חרש מצופה דינו כמתכת תרע"ד
מדליקין פנר לנר דדוק בנר עצמו שיכול להדליק אחרי
 מחבירו אבל אסור להדליק נר אחד של חול
 אפי' להדליק נר אחר של חנוכה כל שכן שאין להדליק בה נר
 אחר של חול לצרכו ובספר התרומה התיר להדליק בנר לנר על
 ידי של חול והשיב נר של שבת ושל בית הכנסת כלם של מצוה
 שיכול להדליק מזה לזה וא"ה כת' כסברא ראשונה תרע"ה
הלכתא הדלקה עושה מצוה ולא הנחה שאם היתה מונחת
 במקומה שלא לשם מצוה חנוכה מדליקה שם ואין
 צריך להסירה ולהניחה לשם מצוה חנוכה הלכך עשית שדות
 זולקת כל היום לערב מצבה ומדליקה לשם מצוה וכ"מ צריך
 שידליקנה במקום הנחה שאם הדליקה בפנים והוציאה לחוץ
 לא יצא שהרו אה אומ' לצרכו הוא מדליקה וכן אם מדליק ואחזקה
 בידו במקומה לא יצא שהרו אה אומר לצרכו הוא אחזקה וכיון
 שיעיקר המצוה בשעת ההדלקה צרי יהא בנר שיעור שמן קוד'
 שידליק אבל לא ידליק רתן שמן אחר כך ולא ידליקנה חרש שוש'
 וקטן אבל אשה מדלקת שאף היא חייבת בה תרע"ו

המדליק בליל ראשו מברך להדליק נר של חנוכה ושעש'
 ניסים ושהחיינו ואם לא כירך זמן בליל ראשון
 כתב א"ה הראש ז"ל כתשובה דמברך בליל שני או אימתי שיכתב
 מליל ראשון ואילך מברך שנים להדליק ושעשה נסים והרואה
 הנרות מברך כליל ראשון שתיים שעשה נסים ושהחיינו מ
 מכאן ואילך אינו מברך אלא שעשה נסי לכר ודוקא שאינו עתיד
 להדליק ואין מדליקין עליו כגון שהולך בדרך ורואה הנרות כ
 בעיר אבל בענין אחר אין צריך לברך גרסינ' במסכת סופרים
 חמדליק אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על ה
 התשועות ועל הפסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו על ידי
 בהניך הקדושים וכל שמנת ימי חנוכה הנרו הללו קודש הן
 ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות
 לשמך על נפלאותיך ועל ניסך ועל ישועתיך וכן היה נהוג ה"ה
 מאיר מרוטנבורק וא"ה הראש ז"ל תרע"ז
אכסנאי חייב להדליק בפני עצמו ואינו יוצא בשל בעל
 הבית ומיהו בפרטתה שיתן לו וישתתף עמו סני
 ואם מדליקין עליו בביתו אין צריך יותר ואם יש לו פתח פתוח
 לעצמו אינו יוצא במה שמדליקין בביתו ולא במה שישתתף עם
 בעל הבית אלא צרי להדליק כפתחו כת' א"ה הראש ז"ל כתשובות
 בן האוכל אצל אכז או האיכל אצל חבירו יש לו בית מיוחד
 לשינה צריך להדליק שתי שולו בית מיוחד לשינה והעולם
 דואן איתו נכנס יוצא בו איכא חשדא אם אינו מדליק שאין ת
 העו לם יודעין שאוכל במקום אחר ואפי' לדין שאנו מדליקין
 בפנים ומסתמא בני חצר יודעין שאוכל במקום אחד אפילו הכי
 שייך חשד כי השכנים עוברים ושבים לפני פתח הבית ורואין
 שאינו מדליק ע"כ כת' רב שר שלום אנשים הרבה הזריס בחצר
 אחת שודת הדין שמשתתפין כולן בשמן ויוצאין כולם בנר אחד
 אבל להדיר מצוה כל אחד ואחר מדליק לעצמו על פתח ביתו
 ואי פתח חור בכא לנפשיה חייב לאדלוקי משום חשדא הגותר
 מן השמן והפתילות בליל ראשון מוסיף עליו ומדליק בליל שני
 נותר בליל שני מוסיף עליו ומדליק בג' וכן בכל הלילות גותר
 כמנן בליל שמיני עושה לו מדורה ושוד פו בפני עצמו שהרי ח
 הוקצה למצותו ואם נתערב במנו בשמן ואין ששים לבטלו כת'
 הר מאיר מרוטנבורק שאין להוסיף עליו כדי לבטלו ולא דמי
 לעצים שנשרד מן הדקל לתוך התנור ביום טוב שמרבה עליהם
 עצי מוכנין ומבטלין דשאני התם שאין נהנה מהן עוד אחר ביעורן
 אבל הכא נהנה ממנו בשעה שהנר דולק ואסור ג"כ לשהותו לשב'
 הבאה לנר של חנוכה דחשיינן שמא יבא להנר ממנו כיון ששווח
 אותו לזמן מרוב ואפי' אם נותנו בכלי מאו חיישי' הלב' אי' לו תקנת
 תרע"ח מי שאין דיו משגת לקנו נר חנוכה ונר של שבת
 יקב' של שבת ולא של חנוכה יש לו של שבת ואי
 לו לקנות של חנוכה ויין לקדוש חיוס יקנה נר ולא יין תרע"ט
 כתוב בהג' נר של שבת ושל חנוכה ידליק של חנוכה בריש'
 דאי מדליק של שבת ברישא איתסר ליה לאדלוקי של
 חנוכה דהא קבלי' לשבת ותמו כתבו שאין וקבלת תלויה בהדלק'
 ויכול להדליק של שב תחלה ואר"ב של חנוכה כל זמן שלא קבלו
 לשבת תרפ' **בליל** שבת צריך ליתן שום
 דבר לחוץ בין חנירו לפת וח' כשביל ורוח שלא
 יבכה הנרות בשפותח הדלת דנר שאחזדי הדלת אסור לפתוח
 ולנעול כנגדו כת' ה"ם מרוטנבורק כשהייתי בצרפת ראיתי את

יניחנו בה וכוזו יש הכירא ואם גדולה היא שמותר להניח בה הנר
 יניח בתוכה כלי המאכל שהן אסורין להניחם בתוכה תרסז
כוכה ונוייה אסורין גם כח' ולדידן גם בתשיעי שהוא ספק
 שמיני וכתב א"א הראש ז"ל וכדמקלע שבת כמוצאי
 י"ז האחרון של חג נוהגין שלא להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי ש
 שבת ונראה דשרי תרסח
ליל שמיני ערבית מתפללין ג' ראשונות וג' אחרונות וקדושת
 היום באמצע ואומר ותחן לנראת יום שמיני חג עצרת
 הוה ומקדש בבית הבנסת ובפטרין לבתייהן לשלום ואוכלין בסוכה
 מפני שהוא ספק שביעי ואין לברכין על ישיבתה שאם כן היינו ע
 עושין אותו חול אלא שאנו יושבין בה מספק ולא שייך כשיבתו
 בה לומר היאך נעשנו חול שכך דרך בני אדם לפעמים לישוב כ
 בעל סוכה אפי' שלא לשם מצוה סוכה ומקדשין ואומרים זמן וכן
 למחר יושבין בה עד לאחר הסעודה יש נוהגין שלא לישוב בה ב
 בליל שמיני וכיום השמיני יושבין בה ואינו מנהג כבקר משכימין
 לבית הבנס' ומתפללין יוצר כמו בערבית וגומרין והלל ומוציאי'
 ב' ספרים וקורין באחד חמשה כראה כל הבכור ואם הוא שבת ק
 קורין ז' ומתחילין עשר תעשר ויש שמתחילין לעולם עשר תעשר
 לפי שהוא זמן אסיפה ומתנת עניים והמפטיר קורא בשני וכיום ה
 השמיני עצרת עד סוף הסדר ומפטיר במלכים ויהי כבולו שלמה
 ומחזור הספרים ואומר קדיש ומברין מטיב הרוח ומריד הגשם
 ואין פוסקין כדלעיל בתפלת החול תרסט
ליל תשיעי מתפללין כמו בליל שלפניו ומקדשין ואומ' זמן
 ולגזר מתפללין כמו ביום שלפניו ומוציא ז' ב' ספרים
 וקורין באחד האת הכרחה והמפטיר קורא בשני כמו אתמול ו
 ומפטיר במלכים ויעמוד שלמה לפני ה' ובירושלמי יש שמפטירין
 ודי אחרי משה והכי מנהגינו ובשלישי מתחיל בראשית
 וקורין אותה שמחה תודה לפי שמסייבין בו נראי לשמח ב
 בסייבה ורגילין להתחיל מיד בראשית כדי שלא יזא פתחון
 פה לשטן לקטרג לומר כבר סיימו אותה ואינם רוצין לקרותו
 עוד ומרכין בפתיים כמו אשר בגלל אבות ויש מקומות
 שמוציאין כל הספרים ואומרים על כל אחד ואחד פיוט כל מקום
 לפי מנהגו ונוהגין באשכנז שהכסידים והמתחיל נודרין נדבות
 ומקראין לכל מרעיהם ועושין משתח ושמח ויט' לסיומה של תור'
 ולמיציא יום טוב כבודלין בתפילה וכן על הכוס בדרך שכבודלין
 במוצאי שבת אלא שאי מברכין על הנר ולא על הכשמים תרע

הלכות חנוכה

מאי חניכה דתניא ככה בבסליו ימי חניכה תמניא אינון ד
 דלא למספר בהון ודלא למגזר בהון תענית שכשנבנסו
 יונים **מבול** שמאו כל שמי' שבהיכל וכשגברה יד מלכות בית ח
 חשמונאי וניצחום בוקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה
 חתום בחתמו של בג' ולא היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונגעשה
 בו גם והדליקו בו ח' ימי' לשנ' אחרת קבעום ח' יט' בהלל וכוזו נראה
 פירש לומר בהון ולהודות לומר בו על הניסים כהוואה אבל
 מותרין הן בעשיית מלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה
 בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן וגם אם יש מקומות
 שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להן משום דברים המותרים
 ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה דשאי להתירם בפניהם וקראו
 חנוכה חנ' בכ' ה' והיה אומר היום מרושנבורק ז'ל שרכי הסעודה'
 שמרבי בדם הם סעודת דרשות שלא קבעום אלא להלל ולהודו'

תלא למשתה ושמחה אין מספידין בהן אלא לחכם כפניו ו
 הלעיל בהלכות ז"ח כתבתי אם יש לומר בהן צידוק הדין תועא
 כי אידע הנס בגרות תקנו להדליק נידות בכל ל
ויען לילה כדי להזכיר הנס וצריך כל אדם ליחזר בהן
 מאוד ואפי' עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולקוח
 שמן להדליקן והזהיר בהן יחזר לו בניס תלמידים חכמים וכמה כ
 נרות הם בליל ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף וחולך א'
 אחד בכל לילה עד שבאחרונה יהיו שמנה ואפילו אם רבים בני
 הבית לא יעשו יותר נר שיש לו שתי פיות עולה בשביל שנים כ
 בנזן מליל ראשון ואילך ואם מלא קערה שמן והקיפה פתילות אם
 כפה עליה כלי כל פתילה עולה כשכיל נר אחד לא כפה עליה
 כלי אפילו לנר אחד אינו עולה לפי שהוא כמוררה ו
 וכתב א"א ז"ל מסתברא שלא חרחיקם זה מזה עד
 באצבע אבל אם הרחיקם זה מזה עד באצבע שאינו נעש' כמוררה
 יצא ונ' ל' דאפילו הרחיקם אין להתיר בלא כפיית כלי דמה גבול י
 יש בהרחקה ו' אם הפתילות גסות והלהב גדול ביותר מכאצבע
 מתחברות ואם הם דקות אפילו כפחות מכאצבע סגי להכי ק
 קאמרינן כפיית כלי דהוא מילתא דפסיקא ומניחה על פתח הסמ' ו
 ליה מבחוץ אם הבית פתוח ליה מניחה על פתחו ואם
 החצר פתוח לרשות ודברים מניחו על פתחו ואם ור בעליה
 שאין לו פתח פתוחה ליה מניחו בחלק הסמוך ליה ובשעת ה
 הסכנה שאינו רשאי לקיים המצות מניח על שולחנו ודין וצריך
 נר אחד להשתמש לאורו ואם יש מדורה אין צריך נר אחד שיוכל
 להשתמש לאור המדורה ואם הוא אדם חשו' שאין דרכו להשתמ'
 לאור המדורה צריך נר אחד אפילו אם יש מדורה מצוה להניחה
 למטה מ' טפחים ואם הניחה למעלה מ' יצא אבל אם הניחה ל'
 למעלה מכ' אמה אפילו בדעבד לא יצא דלא שלטא ביה עינא
 וליכא פרסומי גיסא וכתב ה"ל יואל הלוי דוקא בשמניחה
 בחוץ אבל בשמניחה בבית אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה
 בדאמרינן גבי סוכה אם דפנות גגיעות לסכך אפילו ל'
 למעלה מעשרים אמה כשרה דשלטא ביה עינא ונראה לי שאין
 הנדון דומה לראייה דחתם בעינן שתשל' עינו כגן וכיין שמחיצה'
 כגיעות לגג על ידם ישלש עיני כגן אבל הכא שצריך שישלש
 עינו בניירות כיון שהיא למעלה מב' דלא שלטא ביה עינא מאי כ
 נפקא מינא כגן שהוא ערוך למעלה מבגו בשכילו לא שלטא ביה
 עינא טפי והיום מרושנבורק ז'ל הח' ודוק להניחה למעלה מ'
 טפחים ולכטה מעשרה ומצוה להניחה כשפח הסמוך לפתח מ
 משמאל כדי שתהא מוחה מימין ונר חנוכה משמאל וכתב אבי ה
 העזרי שאם אין מוחה בפתח מניחה מימין וככה הקטן כתב שאם
 מניחה בדרת עצמה יניחנה מימין של בניסה לצד שמאל ובבית
 הבנסת מניחה לדרום זכר למגורה שהיתה בדרום ע' כחצר שיש
 לה שני פתחים משתי רוחות צריך להדליק בשתי פתחים שלא י
 יחדוהו העוברים לומר בשם שלא הדליק כזה הפתח כך לא
 הדליק באחד הלכך אם שתי הפתחי' ברוח אחת שיכולין לראותן
 כאחד די לו באחד מהן וכתב בעל התרומה לדידן שמדליקין ב
 בפנים אפי' בשני רוחות די לו באחד מהן שאין הכירא אלא לבני
 הבית והם יודעים ששני הפתחים של איש אחד נראה שאין להקל
 ואף לדידן איכא חשש כיון שמדליקין כפתח הבית העוברין רואין
 שלא מדליק ואיכא חשד תרעב
מצותה בסוף שקיעת החמה עד חצי שעה מן הלילה שאז
 העם עוברים ושבין ורואין בביתם ואיכא פרסומי
 גיסא והלכך צריך ליתן בה שמן כזה השיעור ואם נתן בה יותר
 יכול לבנותה לאור' שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש לאורח

שדילין להרבות בו בסליחות ותחנונים ולא יתכן לעשות כן ב
בערב שבת שלא יוכלו להכין צרכי שבת יש מתענין ג'ומי באדר
והכי איתמר במסכת סופרים רבותינו שבמערב מתענין באדר ג'
תעניות של אסתר אע"פ שאותן היו בניסן לא רצו להתענות כ
בניסן לפי שבו נגאלו אבותינו ממצרים והוקם המשכן : תרפ"ז
אמר ר' יהושע בן לוי חייב אדם לקרות המגילה בלילה ו
ולשנות כיום והיא מצו עשה מדברי סופרי ומברכין
עליה כמו שמברכין על מצות דרבנן וצרי אדם ליהוה שלא לבטל
קריאתה שהרי אפילו בהגים צריכי ליבטל מעבודתן כדי לשמוע
מקרא מגילה ואפי' תלמוד תורה ששקולה כנגד כל המצו מבטלין
אותה לשמוע מקרא מגילה כש שאר המצות ואין לך דבר שאין
נודחה בפני מקרא מגילה אלא קבורת מת מצוה כלכוד שהמוצא
מת מצוה קוברו ואחר כך קורא אבל שאר כל המצות נדחין מ
מפניה הלכך צריך אדם ליהדר בה והגבי מסרד הלכותיה זמן ק
קריאתה מי הם שחייבים לקרותה והבשר קריאתה והבשר תוקנה
וכברותיה וסדר היום ומצות סעודתו ומתנות עניים ושלוח מנות
ואמור בהספד ותענית : תרפ"ח

מגילה נקראת כ"א ב"ב ב"ג ב"ד בט"ו והאידנא אינה נקראת
אלא ב"ד אלא שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע
בן נון קורין בט"ו אפי' אם הם בחוצה לארץ וכן הבפרים הסמוכין
להן אפי' אינם נראים עמהם כגון שהם בעמק או שנראין עמדם א
אפי' אינם סמוכין כגון שהם בהר ובלבד שלא יהו רחוקים יותר
מב"ל . אפי' הכרך אינה מוקפת חומה עתה אם היתה מוקפת בימי
יהושע קורין בט"ו וכיון שהיתה מוקף אפי' אין בו עשרה בטלגין ש
שמשכימין תמיד לבי הכנס קורין בט"ו ואינן קרני מוקף אלא א"ב
הוקף חומה תחיל' ואח"כ נתישב אבל נתישב ואח"כ הוקף אין קורין
אלא ב"ד ופי' ה"ם מרוטנבורק דלא מקרי יושב ואחר כך הוקף אלא
כשישב תחילה ארעא שלא להקיפו אבל אם ישב תחילה על ד
דעת להקיפו מקרי שפיר הוקף ולבסוף ישב בדרך שהוא ספק אם
הוקף בימי יהושע אם לאו קורין ב"ד ובט"ו ולענין ברכה כתב אחי
הר"י ז"ל מסתברא שיקראו בלא ברכה בשני הימים כיום ז' לא י
יברכו דשמא אינה מוקפת חומה וביים י"ד לא יברכו דשמא היא מ
מוקפת ועדין לא הגיע זמנה והוא ברכה לבטלה וכיון דברכ' לא
מעכבה למה יבנים עצמו בספק ברכה לבטלה וה"ם במזל כתב
שמברכין כיום י"ד כיון שהוא זמן קריאת לרוב העולם ובששון קורין

בט"ו אע"פ שאינה מוקפת מימות יהושע בן נון בן עיר שהלך לבר
ובן כרך שהלך לעיר אם כשהלך היה דעתו לשוב לביתו בליל
י"ד קודם שיאיר היום קורא בבני מקומו אף אם נתעכב שמה ואם
לא היה דעתו לשוב לבקומו עד שיאיר יום י"ד קורא בבני המקום
שהלך לשם כיצ' בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לשוב לבקומו
בליל י"ד קורא בבני מקומו אפי' נתעכב אחר כך בעיר אבל אם
היה דעתו לעמוד שם מקצת י"ד כיון שדעתו לעמוד שם במקצת
יום של זמן קריאתן חל עליה זמן חובת קריאתן וקורא עמהן וכן
בן עיר שהלך לדרך אם דעתו לשוב לביתו בליל י"ד קודם שיאיר
היום קורא כאנשי מקומו אבל אם דעה דעתו לעמוד שם מקצ' י"ד
כיון שלא היה דעתו לשוב לבקומו בזמן חובת אנשי מקומו נחשב
בבני המקום שעמד שם להתחייב בזמן קריאתם פורים שחל ל
לחיות בשבת כגון טו' לבני כרכים דאילו י"ד לא יבא לעול בשבת
אין קורין את המגילה בשבת אלא מקדימין לקרותה בע"ש וכדי
שתכרו ענין היום דורטין בענייניו שדרכו כבתיבתא היכא דנפיק
בשיר' או נפיק בספינתא קורא ביד' וכל תקנה שיכול לעשו כדי

שיקרא ב"ד יעשה ואם אין יכול לעשות קורא אותה ב"ש ב"ב
אבל בעשר' ומעשר ולבט' אינו יכול לקרותה וכן כת' רע"ט ול' זבת
שמברך לפניה ולאחריה כשקורא אותה ב"א ולמעלה ז"ב א"ל ב
כתב שחאידנ' אין קרין אותה כלל אלא ב"ד אפי' מי שח"ע מסיידא
ושוב לקרותה בלא ברכה קורין אותה בלילה וחזרין וקורין בהם
ושל לילה זמנה כל הלילה ושל היום זמנה כל היום כהג"ק החמה
עד סוף היום ואם קראת משעלה עמוד השחר יצא קראתה באדר
ראשון ואחר כך ראו לעבר השנה קורין אותה באדר שני אבל ה
הפרשיו' שעשו באד' הראשון אין צרי' לחזור לעשותו בשני תרפט
הכל חייבין בקריאת מגילה בהגים ליום וישד' אלים עבדים ו
ומשחררים חללים נמזרים וגתנינים שוכטום ואדרונגיני
ומחנכים נמי הקטן בה ונשים נמי חייבות כקריאתה ופי' דשי' זל
שמוציאות לאנשים ידי חובתן וכה"ג כתב אע"ג שחייבות נבקרא
מגילה אינן מוציאות לאנשים וכו' זל כתב כי היכי דנשי מומנות
לעצמן ואינן מצטרפות לברכת הוימון הכי נמי אינן מצטרפות
לעשרה לכתחילה ואדרונגינינו מוציא מינו ולא שאינו מינו י
וטומטום ומי שחציו עבר וחציו בן חורין אפילו מינו אינו מוציא
חרש שוטה וקטן אפילו הגיע לחיובך אינן מוציאים אחרים ידי ח
חובתן ור' יהודה מבשיר בקטן כיון שהגיע לחיובך וכו' זל פסק כ
כוותיה ואידני אבי זל הסא המשנה בצורתה וא"כ דעתו לפסוק
כת"ק וכן כתב בה"ג ירושלמי ר' יהושע בן לוי הוה בבניש בני ב
ביתה וקרי קפדון מכאן נהגין במקצת בקומות להביא קטנים
וקטנות לשמוע מקרא מגילה תכ"ז

הקורא המגילה עומד או חשב יצ' משמ' בדיעב' אבל לכתחילה
לא יקרא יושב וכדיושלמי קאמר דאפי' לכתחילה וה"ם
במזל כת' אבל לא יקרא לכתחילה חשב בעבור מפני כבוד הצבור
ואפילו שנים ואפילו עשרה יכולין לקרותה ביחד וצריך לקרותה
כולה ומתוך הכתב ואם קראה על פה לא יצא הלכך צריך שתהא
כתובה כולה לפניו חזק לכתחילה אבל דיעבד אם השמיט בה ח
הסופר תיבות אפילו עד חציה וקראה הקורא על פה יצא אבל
ביותר מחציה אפילו הן כתובות אלא שהם בטושטשו ואי' דיטומן
ניכר פסולה קראה סידוגין פי' שפסק יצא ושהה בה ואחר כך ה
חזר לטקום שפסק אפילו שהיה בדי' לגבור את מגילה קראה

סיבוסין פידוש שקרא פסוק הראשון ודילג הסני וקרא שלישי
ואחר כך חזר וקר השני לא יצא דהוה ליה למפרע והקור' למפרע
ללא יצא דילכך אם דילג הקורא פסוק לא יקרא לפניו וחזור ויקר'
הפסוק שדילג אלא יתחיל מחפסוק שדילג וקרא בשם ואלך מ
מגילה נקראת בכל לטון ובלבד שיבין אותו הלשון ושתה כתובה
באותו הלשון אבל אם אינו בכין בלשון שקורא בו או שאינה כתוב
באותו הלשון לא יצא ובלשון הקדש הכל יוצאים בן אע"פ שאין
מבינים אותו וד"ע זל כתב שלשון יוני גס בו כשר לכל וכן כתב
ה"ם במזל וכו' ואין דעת ריף זל בן וליה הסכים א"א זל
קראה בתנכס' פי' גים ולא גים תיר ולא תיר יצא והיה כתוב שקור'
פסוק וכותבו יצא ובלבד שתהא כתובה כולה לפניו וכן אם היה
מגידה ודורשה שקורא פסוק ודורשו יצא והוא שיבין לקרותה כ
בראי ולא כמי שקורא להגידה ולא יפסיק בה בעניינים אחרים כ
כשדרשה וצריך שיבין הקורא לצאת בקריאתו וגם להציע לכל
השומעים וגם צריך שיבין השומע לצאת והא דבעינן שיבין ה
הקורא על השומע כפרט להוציאו היינו דוקא יחיד הקורא אבל
שליח ציבור מסתמא דעתו על הכל דונן והא עובר אחרותיה ה
הבנסת ושמע קול מגילה אם כיון לבו יצא ירושלמי אין מוכיחין
בשעיותיה רב יצחק בר אבא ורב חננאל והו' יתבו קמיה ר' ז' דא

כה גברי
ינה יצחטי

מוי הו' שמיאל שלא היה לו מקום אחורי הדלת להדליק נרות של חנוכה והיה קובע איתם בדלת עצמה אחורי הדלת ונתן הוא טעם לדבר דכיון שהדלת בטלה לגב בית השיבה כמחוב לקרק' ולא חשיב כמטלטל הגב כשפתח ונועל הדלת ואי לומ' כשפותח או נועל משה השמן או השענה אל הפתח או מרזיקה ממנו ו נמצא מכבה או מבעיר דהא נר שעל הטבלא מבעיר את הטבלא והוא נופל ולא חיישינן להא שמטה השמן לפניו או לאחוריו ד רלא שייך כיהאי גוונא מכבה או מבעיר ואפי' אי שייך דבר שאין מתכוין מותר ולא פסיק רישיה הוא ע"כ ולפי מה שפ' דשי' בההיא דנר שאחורי הדלת אסו' לנעול ולפתוח הוא אסור שפירש שהנר תקיע באחורי הדלת וכפתיחתו ובנעילתו מרחי השמן מן הפתח' אי מקרבח אליה וזהו דנר שעל הטבלא מעמיד בשאין נר שמן דחשיב ליה פסיק רישיה אם יש בו שמן תרפא

ירושלמי כמוצאי שבת אין מבדילי' בנר של חנוכה שאי נחנין לאורו ואין מכריזין על הנר עד שיאיתנו לא ר' תרפב כל ח'מי חנוכה מזכיר של חנוכה פ' על הכיסים בתפ' ובברכת המזון בבובכת הארץ ואם לא אמרו אין מחזירי אותו וד' היה חוזר אם נזכר שלא אמרו קודם שקקר רגליו ואינו נראה לרי' וכן דעת א"א ה'אש ז' ומ'אס נזכר באותה ברכה בל זמן שלא ה הזכיר השם אפי' בין אתה לשם חוזר. במס' סוף של שבת וראש חדש שבתגובה צריך להזכיר גם של חנוכה אע"פ שאין מוסף בחנוכה יש שאין אומרים כשם שעשית וכו' לפי שאין אומ' תפלה בהודאה דיש אימ' כיון שצריך רבים הוא יכולין לאמר כו' יעל ר'ב' שאומ' בעבוד' אע"פ דלא יסאל אדם צרוכ' כג' ראשונות ונ' אחרונות אלא כיון שצורך רבים הוא שפ' דמי ובסדר רב עברם ושני ואז ול לא היה אומר אותו אלא היה כסיד ועשית להם נסים וגבורות בימים ההם בעת הזאת תרפג

כל שמנת ימי חנוכה גומרי' הל' דין קריאתו כתבתי מ מקצת בהלכת ר'א ובקצתו בהלכות סוכה תרפד וקורין בפרשת נשא בנשיאיה ג' בכל יום ומפרש בפסיקתא משום שנשלם מלאכת המשכן בכ"ה בבסליו ומתחילין ביומי' כיום כלות משה רש' מקובות שמתחילין בברכת כהנים ו ומנהג יפה וזו לפי שנעשה הנס על ידי כהנים

וכן הסוד ביום הראשון מתחיל כיום כלות משה וקור' אותו עם בהן ל' ישראל קורא וביום הראשון ביום שני קורא בהן וכו' והשני עד פר' אחד בן בקר ולוי עד וביום השלישי וישראל חוזר ו קורא וכו' והשני וכן בכל יום כיום השמיני מתחילין ביו' השמיני תומרי' כל הסדר ויש מקומות שקורין עד פרשה ראשונה של בהעלותך כדי לחשלים של חנוכה בסדר הנרות ומנהג יפה הוא ושבת שבתגובה מוציאין שני ספרים באחד קורא ענינו של יום ובשניה של חנוכה ומפסיד בנרות דזכריה רני ושמוי ואם חל בו שתי שכתות מפסידין בשניה כמל' כיום בנרות של שלמה ואם חל ר"ח שבת בשבת מוציאין ג' ספרי' וקורין ו בעתגנו של יום ובשניה קורא אחד של ר"ח ומתחיל וביום השבת ובשלישית קורא מפסיד בשל חנוכה ומפסיד בנרות דזכריה ואם חל ר"ח בחול מוציא ב' ספרים וקורין באחד ג' בענין ר"ח ובשניה קורא אחד בענין חנוכה תרפה סוד הפרשיות ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים שהיא כי תשא שדא מענין השקלים עד ועשית כיור נחושית ומפסיד ביהודיע בן שבע שני' ומוציאין ג' ספרי' באחד קורין ו בענינו של יום ובשני קורא אחד בשל ר"ח ובשלישית קורא מפסיד בפרשת שקלים ובשבת שניה מוציאין ב' ספרים וקורא באחד מענינו של יום והמפסיד קורא

בשני זכור את אשר עשה לך עמלק עד סוף סדרא ובפטי' כה אמ ה פקרתו ובשבת שלישיית שהוא ט' באדר מפסיקין ובשבת רביעי' שהוא י"ב בחרש פרשת פרה ארומה באחר קורא הסדר ובשניה קורא המפסיד פרשת פרה ובפסיד כיהזקאל וזקתי עליכם מים טהורים ובשבת חמישית שהוא ט"ו בחדר"י פרשת החדש הזה לכם ומפסידין בראשון באחד להדש חל ר"ח אדר הסמוך לניסן בתוך ימי השבוע ואפי' בעש מקדימין לקרות פרשת שקלים בשבת שלפניו ובפסיקין בשניה בדי שתהא פרשת זכור בשבת הסמוכה לפורים כלפניה ואם חל פורים בעש מקדימין לקרות פרש' זכור בשבת שלפניו ואז משתנה הסדר והנבי בפרש הסדר לפי הימים שראוי לקבוע בהם אדר והם ד' ימים שבת ויום שני ויום רביעי' ויום ששי וסימן זכור ואם חל ר"ח אדר בשבת או הסדר כמו ש שכתבתי לעיל ואם חל ר"ח אדר כי' ס' השני מקדימין וקור' פרש' שקלים בשבת שעברה שהיא א' ט' בשבת ובשבת שניה שהיא שש' ב דר מפסיקין ובש' השלישית שהיא י"ג בו פרשת זכור ובשבת הרביעית שהיא כ' בו פרשת פרה ובשבת חמישית שהיא כז' בו פרשת החדש חל ר"ח אדר כד' מקדימין וקדי' פרשת שקלים בשבת שעברה שהיא כו' בשבת ובשבת שניה שהיא ד' באדר מפסיקין ו ובשבת שלישית שהיא י"א בו פרשת זכור ובשבת רביעית שהיא י"ח בו פרשת פרה ובשבת חמישית שהיא כ"ה בו פרשת החדש ואם חל ר"ח אדר ביום ו מקדימין קורין פרשת שקלים בשבת שעברה שהיא נ"ה בשבת שבת שניה שהיא ב' באדר מפסיקין ובשלישית שהיא ט' בו פרשת זכור ורביעית שהיא י"ו בו מפסיקין וכה' שהיא כ"ג בו פרשה וכו' שהיא ר"ח ניסן פרשת החדש סימן זט' בו דד וכו' פ' כשחל ר"ח אדר בשבת או מפסיקין טו' בו וסימן זטו' ובשחל ביום כ' או מפסיקין ו' בו וסימן כו' וכשחל ביום ד' או מ מפסיקין בד' בו וסימן ד' וכשחל ביום ו' או מפסיקין כ' בו וכו' וסימן וכו' פרשת שקלים כשחל להיות בשבת שביאתה תצוה במקום שהמפסיד עול' למנין ז' מוציאין ספר אחד וקורין מואחה תצוה עד ועשית כיור נחשית וחשביעי' שהוא מפסיד חוזר וקורא מכי תשא ואם חל בשבת שצבי תשא עצמה במקום שהמפסיד עולה למנין ז' קורין ז' מכי תשא עד סוף סדרא והשניעי' שהוא המפסיד חוזר וקורא כי תשא עד ועשית כיור ובמק' שאין המפסיד עולה למנין ז' קורין ז' מכי תשא עד סוף הסדר והמפסיד חוזר ו קורא כבי תשא עד ועשית כיור ולפי' חלוק סדרים שלנו לא יבא

תלכות מגילה

גרסינן במגילת תעני' את' ז' י"ד ויום ט' באדר ימי פירא אינו דלא לכספר בהן ודלא למגור בהן תעני'א ואע"ג דקיימא לן בטלה מגילה תענית בחנוכה ופורים לא בטלה וא"כ לפניהם ולאחריהם נכי אסור כדאיתא במגילת תענית דבבל מקום שנאמ' ולא למספד בהן לפניהם ולאחריהם נמי אסור א"ח כוהנין להתענות כ"ג דלא עדיף לפניהם ולאחריהם הדנו' ופירי' משאר ימי ומגילת תענית וכיון ששאר הימים בטלו עיקרן וכו' להתענות בהן אע"ג דחנוכה ופורים לא בטלו עיקרן לפניהם ולאחריהם מיהא מותר ועוד יש סמך כיהא דאיתא כנמרי' ג' זמן קדילה לכל הוא פי' שובל כתקבצין לתענית אסור וכאז רני הכפרים לעיירות ל' מ' סליחו' ותחנוני' לפי שבו נק'זלו לעמו על נפשם והיו צריכין רחמים ואי עושין כמו שהם היו עושין ניש' מרדכי ואסת' ובשחל פורי' בית א' מקדימין ותעני' בו ה' מפניו לפי

אלא יקרא כביתו וא"א הו"אש ז"ל כתב בדברי ה"אם כמ"ל תרענ
 יום י"ד וט"ו שבאדר הראשון בותרין בהספד ובתענית דהא
 דאמרינן דיוס י"ד וט"ו דאדר הראשון והשני שרין בהספד
 ותענית היינו דוקא כש קראו המגילה וכו' ב"ס נראה להם לעבר
 השנה אבל אם לא קראו המגילה בותרין בהספד ותענית ונס"ה
 כתב שאסורין בהספד ותענית ככל ושינסאע"פ שלא קראו ה
 המגילה וכן יראה מדברי ה"אם כמ"ל וכן כתב הר"ף ז"ל ושצריך ל
 להרבות בו בסעודה כ"ד אבל בט"ו כתב שאין צריך להרבות בו
 בסעודה וא"א דו"אש ז"ל כתב כסב"א ראשונה

נשלם חזור האחר שבח ל' המיוחד

חוק ונתחוק

אני שלמה בן החבר משה שוכנין ז"ל

קרי יהודים חוד קרי יהודיים ולא הרד חד מנהון לימ דוקא כטעל
כי האי שהלשון והענין אחד אבל טעות אחר לא שא"כ לא קראה
כולה וצריך לומר עשרת בני המן כנשימה אחת ירושלמי וצריך
לאומרם בנפיהה אחת ועשרת עמאם לר' נתן ז"ל הקורא מגילת
אסתר בקול צרי' לסודרה כאחד מפני שהיא איגרת אבל כנשימ'
אחת אין צריך אלא עשרת בני המן ועשרת בלבד הלכך אם מ
פסטיק בין פסוק לפסוק הרשות בידי ושיעורו בין פסוק לפסוק
ובין באמצע הפסוק כדי נשימה לבד ירושלמי צרי' שיאמר ארור
המן כרוך מרדכי ארורה זרש ברוכה אסתר ארורים כל עובדי
ע' ז' ברוכים כל ישראל אמר ר' פנחס וצריך שיאמר ונס הרבונה
זכור לשוב כתב רב האי ז"ל מנהג דחוי לן מאן דקרי לה למגילה
פושט וקורא כאיגרת אבל כס'ת לא חוי לן נה' ז"ל כת' חת יודעין
שבשתי ישיבות שבבית רבי שבבבל ובכל מקום ישראל קורין
ובדין כס'ת ונחגגין בספרד ובאשכנז וערפת כרב האי מגילה
כזמנה שהוא בידי שהוא עיקר זמנה קורין אותה אפי' ביחיד לדיף
ז"ל ורת כתב אפי' לחוד אחר עשרה אין צרי' אלא לכתחילה קורין
אותה ביחיד וכדג פסק ודוקא בעשרה ולעם ז"ל כתב צריך לחוד
אחר עשרה ואם אי אפשר בעשרה או קורין אותה ביחיד תרצא
היתה כתובה בס'ת בסקרא בקומו ובקנקנותם על חרפתא
ועל תמיד פסולה עד שתהא כתובה על הספר וכדי
וקלפים שלנו בשרין אע"פ שאינן מעופצין וצריכה שיהיו ורת
ז"ל כתב בין ונקראת ספר נותנין לה כל דין ס'ת הן כמא ש
שפירש כהדיא דהינו שאם הטיל בה ג' חוטין גידין כשירה אבל
לכל שאר חייברים היא כס'ת לענין עיבוד לשמה והקף גמל ו
השטרת חתיך ותליית ההין וקופץ וכל גופות האותיות בצורתן
חונן של שעטנז נץ ובחסירות ותירות וצריכה עמוד בראשה
וחלק בסופה כדי להקיפה בו הכל כס'ת והים כמזל כתב שאין
צריכה עיבוד לשמה ואם כתבה מין או גוף פסולה וכה ז"ל כתב
שאין צריכה תנין עשרת בני המן צרי' לכתבם כשירה ולא כשאר
שירות שחלק על גבי כתב אלא מבחו חלק בין כתב לכתב כזה
את פרשנדא
ואת דלפון וקאמר בירושלמי
שהיא פסולה אם לא עשה כן וצריך להאריך וי דדזתא ירושלמי
אמר ר' יוסי בר בון צריך שיהא איש בדיש רפא ואת בסופא שנין
ונחנץ כהדין קנטירא נקראת ספר שאם תפרה בחושי פשתן פ
פסולה ונקראת איגרת שאם הטיל בה ג' חוטין גידים כשיר' וכל
שיחזו כשחלשין ומשום שיש בו פירושים שונין צריך לעאת כולם
לעשות אחד בראש הדיעה ואחד באמצעיתו ואחד בסופה ואחד
בחלק רביעי כמאן ואחד בחלק רביעי כמאן וצריך להניח שיר
בראש הדיעה ובסופה כשתופרם ביחד שלא יתפור הכל ובמשהו
כני וצריך שיהא כתובה לבודה שלא תהא מחוברת עם הספרים
ואם היא מחוברת עמהם וקרא בה ביחיד יצא ובלבד שתה נגללת
כס'ת אבל בצבור לא יצא ואם ידיעותי עורפות מעט על שאר ה
הדיעות שבספר או חסירות מעט אפי' כציבור יצא בה כתב בה
ז"ל הא דאמרי' בצבור לא יצא פי' בבית הכנסת שהוא מקום ציבור
ואיבא פרסומי ניסא אבל שלא בבה אפי' בי יצא ול"כ דכל המקור
ציבו לכל דבר ואין חיל' אם הם בבה או לא ואם אין מגילה כשיר'
יש מתדיין לקרותה בחושש כרא לענין לחלב שיצא כובש בשעת
הדחק כתב בה ז"ל שאם קרא במגילה גזולה יצא תרצב
דקרא מגילה בברך לפניה ג' ברכו' על מקרא מגילה ושהחנינו
ושעשה נסים וכתב ר' ז"ל שאף בימם צריך לברך
שחזינו שציקר מצות קריאתה בימם והים במזל כת' שאי מברכי

היה שם המגילה
הוא שם המגילה
הוא שם המגילה

שחזינו בימם וא"ל הסכים לדעת ר'ת ואין נחגגין כן ולאחריה
במקום שנחגגין לברך יברך והאידנא נחגגין לברך מאי מבר' כאי
אמ"ה האל הרב את ריכינו חודן את דיננו והנוקם את נקמתינו ו
והנפר' לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו כא"ה הנפרע
לעמו ישראל מכל צריהם האל המושיע כתב ר'עם ז"ל לא אמרינן
האל הרב דהא אמרי' אל דינו וכה"ל כתב ביון שברכה אחרונה
במנהגא תליא מלתא אין לגעור במי שסח בקריאת דלאו הפסקה
היא אלא בקריאה תליא מלתא ואינו נראה דכיון שהוא מברך צ
צריך שלא להפסיק דמאי נפקא מינה דתלי במנהגא סוף סוף
הוא מברך מי שקורא לחולה אע"פ שהוא יצא כבר וברך להוציא
מי שקורא לר' ק"ל כל הברכות אע"פ שיצא מוציא תוספתא קרא
בין עומד בין יושב בין שיברך לפניה ולא לאחריה בין לאחריה
ולא לפניה או שלא בידך כלל לא לפני ולא לאחריה יצא תרצב
כתב ר'עם ז"ל בליל פורים אחר קריאת מגילה אומר וכו' ל
לציון ויש אומרים שאין אומרים אותה לפי שאין עיקר
הגאולה בלילה אלא מתחילין ואתה קדוש ואם חל במוצאי שבת
אומרים וידי נועם אחר קריאת המגילה ובבוקר מתפללין כבשאר
ימי אלא שמוסיפין על הניסים בהודאה וכן בלילה ואם לא אמרו
אין מחזירין אותו ולעיל כהלכות חנוכה כתבתי אם מסיימים בו
כשם שעשית וכו' ואין קורין ההלל בת ר'עם ז"ל מנהג בשתי ישיבות
לפול על פניהם כיון שהוא יום נס ונאלו בו צריכין אנו לבקש
רחמים שיגאלו באחרונה כבראשונ' וכתשובה לגאון מצאתי שאין
נופלי' על פניהם וכן המנהג ומוציאין ס'ת וקורין ג' בפרשת בשלח
מייבא עמל' עד סו' סידר' וקורין המגיל' ואה"כ סידר' קדוש' תרצב
חייב כל אדם ליתן מתנות לעניים ולפחו שתי מתנות לשני
עניים מזנות שנכו לחלק לעניים בפורים אין רשאי ל
לשנותו לצדקה אחרת ואין העני רשאי להוציא לדבר אחר אלא
בסעודת פורים ואין מרקדקין בהן אלא כל מי שפושט ידו ליטול
נותנין לו אחר ישראל ואחר גוי תרצב
מצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר עד שלא יזיע
בין ארור המן לברוך מרדכי ואם אכלה בלילה לא יצא
ואומר על הניסים בברכת המזון בהודאה ואם התחיל בסעודתו
ביים ומשכה עד הלילה כתב א"ה הראש ז"ל שאין אומרי' על הניס'
וצריך לשלוח מנות איש לרעהו לפחות שני מנות לאדם אחד
ואם החליף סעודתו בשל חבירו יצא תרצב
פורים מותר בעשיית מלאכה ובמקום שנהגו שלא לעשות
אין עוטיין והעושה אינו רואה סימן ברכה לעולם ואסור
בתפסוד ותענית ביד' ובטו' לבני ברכים ועיירות שתיהן אסורות
בשניהן והנשים מענות בהם שכולן עונות כאחת ומטפחו שמכות
כף אל כף אבל לא מקוננות שתהא אחת מרברת וכולן עונות א
אחריה נקבר המת לא מענות ולא מקוננות וכהלכות ר'ח כתבתי
אם יש לומר בו צדוק הדין וקדיש כתב בשאלתות שאם כת לו
מת בפורים אסור להספידו ולא לנהוג אבילות ואם מת קודם פ
פורי' ופגע בו פורים בתוך ז' בטל ממנו גזרת ז' ודוקא פורים אבל
חנוכה ור'ח אין מבטלין האבילות אלא שאין מספידין בהן והלם
במזל כתב שאין מבטלין האבילות ומ"מ אין אבילות נהג בהם
לא כיד ולא בטו' אלא דברים שבצנעה ולאחר שיתפלל בבית
האבל בליל פורים ילך לבית הכנסת לשמוע מקרא מגילה וחייב
לשלוח מנות ואע"פ שאינו מתאבל בהן עולין לו ומשלים אבילו
אחר כך ויש אומרים שלא ילך האבל לבית הכנסת אלא יקרא
המגילה בביתו וכן חתן לא ילך לבית הכנסת

כרוך ה אלדי ישראל

אשר לו הגדולה והגבורה לו נאה שיר ושכחה הלל וזכרה עוז ו
וממשלה נורא עלילה על כל אלוה מאד בעלה אם אומר אשמיע
כל תהלתו ואהלה או גבורתו אמללה לא אוכל כי אין בלשוני מ
מלה ובי הוא מרומם על כל ברכה ותהלה ולו דומיה תהלה שליט
בכל דרי מטה ומעלה כולם איש במקומו ישתחוו לו בחילה ראשון
לראשונים כי אין לראשיתו ראש ותחלה וגם את האחרונים ואין
לו קץ ותכלה בראשית ברא את השמים ואת הארץ ובששת ימים
עשה מלאכתו עד אם כלה ויצר את האד עפר מאדמתו ואת הכל
עשה יפה בעתו בעבור ישראל ראשית תבואתו ובעבור תורת ק
קנינו ראשית נסיכתו להנחילה לעם קדשו יעקב חבל גחלתו וזוג
ראשית עם ראשית טוב אחרית דבר מראשיתו וזיווגם יפה עלה
אמרת ה צרופה מקושטו כעשרי וארבע ככלה ויתן לנו עי נאמן
ביתו חוקי דתו ותורתו והכדילנו מטומאת הארצות ויקריבנו
לעבודתו וצוה עלינו חקים ומשפטים ללמדנו ויעש באשר צוה ו
וילמד חק ומשפט בישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל י
ידועים וחקי האל ותורה אשר קבל משה מסיני מסרה ליהושע ו
יהושע לוקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת ה
הגדולה וכן דור אחר דור עד היום הזה ויען כי ארכו ל
לנו הימים בגלותינו בשל ברכינו ויבש בחנו ורפו ידינו ושמים ל
לכנו וכהו עינינו וזכרו אזנינו ונאלם לשובינו ונישל מדברינו ו
ונסתמו מעייני חכמתנו נשתכשו הסכרות וגדלו המחלוקו ורבו
הדעות ולא נשאר הלכה פסוקה שאין בה דעות שונות עד כי ר
דבים ישוטטו לבקש את דבר ה ולא ימצאו על כן העירונו רעיוני
ומחשבותי ועם לבבי אשיחה אמרים אקומה נא ואסוככה בכתי י
יעבך תרעתים סוכתים סופרים ואבינה בספרים ובדברי המחבר
ואלקטה שנים ושלושה גרגרים בראשי האברים ואחברה ספר ב
בענין איסור והיתר ושאר כל הדברי הצריכים בזמן הזה וישיבוני
סעפי הלא אמרת ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה וצדק א
אתה לימים ואין בד דעת ומזימה ואין אתך יורע עד מה לכן חזל
לך במחשבותיך פן מה תעשה כאחריתך ואל יכלימוך ריעך ו
ואשיבם דבר לאם אקומה נא ויהי מה כי היא מלאכת שמים ואשאל
עזר באתו ויהי לי לעינים ולשמוע בלימודים יעיר לי אזנים ולדב
מישרים יפתח לי שפתים ויוצי לי פועל מחשבותי ותעלוני בלייתי
ואין רעוני להאריך בראייתך אלא לכתוב דברים פסוקים וכמקום
שיש דעות שונות אכתבם ואכתוב אחריון מסקנת אא הלאש ול
וקראתי לספר זה יורה דעה כי הוא ילמד האדם דעת להורות ב
בכל אשר יצטרך מדברים הנוהגים בזמן הזה וזה סידורו הלכות
שחיטה וכל דיניה ובכללה דין שליל הנמצא בהמה ואותו ואת
בנו ויח טריפות ובכללה טרפות הריאה ובדיקתה ודין מתנות
בהמה שהם זורוע הלחיים והקמה ואבר מן החי ואיסור חלב במ
גזג וקרומות וגידין שיש בהן משום חלב ואיסור חיתונן בסכין ש
של בשר ואיסור הדחתו ומליחתו עם הבשר וכל דיניו והמקומות
הגידין שיש בהן משום דם ומבשרן ודין גיד הנשה וכל דין הגיקו
איסור דם ובהמה נהוג ובכללו דם בצים ודם אדם ודיני מליח לכל
האיברים לכל אחד בראוי ולעלי וכל דיניו סימני בהמה וחיה ט
טהורה ובכללן כל היוצא מן החי כגון חלב וכי רגלים וציר ובשר
שיגקה מן הטרפה ואיפכא ועד כמה תיבוק יונק וסימני העוף ו
וכיצד העוף נאכל סימני דגים וקרבי דגים וצירים וסימני שרצים

ובכללם תולעים הנמצאים בבורות וככלי המים ובפירות סימני ח
חגבים וסימני בצים ומכין נקחים ובכללם ביצי נבלה וטרפ וביצה
שמאה או שיש בה אפרוח אודם שנתבשלה עם אחרות ודיניהם
ואיסור בישול כשר בחלב ואיסור אכילתו ובכללו דין החל ו
ותערובת כשר בחלב וכל דיניו דין כל שאר האיסורים שנתערבו
בהיתר וביטולן ופת של גוים והשלקות שלהם ומשקין שלה ואיזה
דבר ניקח בהן ואיז שאינו ניקח וחלב שחלבו גוי והגבינות שלהם
ודי נילוי ודברים המיוסס ודברים האסורים לעשות בהן סחורה
והצריכין שני חותכות כיד גוי דין החשוד על דברי האסור ותיקון
הבשר בליס הנקחים מן הגוים הלכות יין נסך דין כלי היין איסור
והבשרן איסור הנאה מעין שמישיה ובתקרובתה וכל דיניה ו
דברים האסורים למכור לגוים ואיסור משא ומתן עמהם ביום א
והתרחק מהם ככל זמן ושל לא לרפאות מרם דיני ריבית א
איסור לקיחתו והחזרתו וכל דיניו ואיסור לכת בחקי הגוים וקוסם
ומכשף ומנחש וחומר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים
וכתובת קעקע והקפת הראש והשחתת זקן והעברת תער בשאר
הגוף הלכות נדה ויולדת והתרחק בעליהן מהן וכל טהרתן וכל ד
דיניהן והמקוה שראוין לטבול בהן וכל דיני הטבילה והמקוה ה
הלכות נדרים איסורן והיתרן ובכללן התרת האב לכתו והפרת ה
הבעל לאשתו וכל דיניהן הלכות שבועות איסורן והיתרן כיבוד א
אב ואם ואיסור קללתן והכאתן כיבוד הרב ומוראו ואיסור הכותו
מצות תלמוד תורה כיצד ילמד האדם וילמד בנו ואיזה קודם וכל
דיניהם מצות צדקה מי חייב בה וכיצד נתינתה וכל דיניה מילת כ
בניו בזמנה ושל לא בזמנה בחול ובשבת ויום טוב וכל דיניה מילת
העבדים והגרים ודין גר הבא להתגייר ואיסור עריות בגדי ועדות
הלכות סף הלכות מזוזה איסור חרש הלכות ערלה הרבב האילן ו
וכלאי הכרם וכלאי זרעים וכלאי בהמה וכלאי בגדים הלכות בכר
אדם ופדינו ובכורי בהמה טמאה וטהורה ופדיון וכל דיניהם ה
הלכות חלה ותרומות ומעשרות הלכות נדרי ודותרו הלכות אבל
וכו אסיים כאשר הוא סוף כל האדם ובכללו ענין ביקור חולי ואם
ביתן רשות לרפוא לרפאות ואם בחנ או בשכר ודין הגוסס ע
ענין הפטירה וענין הקריעה ואיזו בתאחין ואיזו אין בתאחין וכי ש
שמתו מוטל לפניו כחל או בשבת או ביום המטט המט ודין פת
בעיר ודין חתן שפתו מוטל לפניו וענין ההספד על כיספידין ו
וכיצד מספידין ומתי מספידין ודין הבאבד עיצמו לדעת והרונ
בד והוכן שאין בעוררין על הבת וענין הוצאת הבת כיצד בוציא
אותו והדברים שהבת קונה אותן והטלת ציצית בטליתו וצידוק ה
הדין שאומרים עליו ועל כי מבטלין תלמוד תורה שני בתים איזה
מהם קודם איש ואשה מי קודם בת וכלה מי קודם וענין הקבורה
כיצד קוברין הבת ודין בית הקברות וענין הכהנים על איזה כת מ
מטבאין ועל איזו טובאה צריכין ליוהר ודין כת מצוה זה סדר ה
האבלות ועל איזה קרובים כתאבלים ומאיכותי בתחיל האבלות ו
ומעמדות ומושבות והברכות שמברכין בכית האבל ודין ההכרעה
ותוספת שמוסיפין בכרכת הטוב והמטיב ודין ההולכין לבית ה
הקברות והנשארים בבית ודברים שהאבל אסור בהם כגון מלאכה
רחיצה טיכה בעילת סנדל ותשיש המטה דברי תורה ושאל שלו
ותכבוסת וחייב בעטיפת הראש ובכפית המטה ואיסור הנחת ת
תפילין ותספורת וגיהניץ ושכיחה ואיחוי הקרע ואם יש אבלות מן
התורה וכי שלא נהג אבלות תוך שבעה ואם מותר לו לצא' כפתח
ביתו וענין שבת ויט וחשב' כיצ' נהוג בהן וענין שמוע' רחיק וליקו'
עצמות וארון העובר ממקו למקום וראצ' עוד לעשו' סימני א א

סא מתנות בהונה דייאך נותנין ולמי נותנין ואם נוחגין עתה
סב ומי פטור בהן והבשתתף עכ הפטור מהם וכל דיניהם
סג אבר ובשר הפורשי בן החי ואבר ובשר המדולדלי וביצי
סד חשילתא ושליא שיצאה בקצתה
סה בשר שנתעלם בין העין
סו איסור חלב כמה נהג ומקומות שיש בהן משום חלב ו
סז ושלא לחתכו בסכין שחותכין בו בשר ושלא להדיחו ו
סח ולמולחו עם הבשר שאין צריך סכין מיוחד לניקור וטבח
סט שנמצא אחריו חלב
סז חוטין האסורין משום דם וביצי זכר וקרומ של מוח ומה
סח תקנתה לקדרה ולצלי ודי גיד הנשה וסדר הניקור
סח איסור דם בהמה ואם נמצא כביצה ודם דגים וחגבים ו
סז ואדם היתרן ואיסורן
סז היתר דם האברים ואיסורן כגון בחוטין ושבר בפרקת
סח הבהמה ואומצא דאסמיק דם הנצטר נחמת הבכה
סח מליגת הראש והרגלים ותרגולת ברמץ והכהוב אווזין
סט באור ומליגתן ברותחין
ע סדר המליחה והדחה ושיעור שהיית כמלח ובאיזה מלח
עא ובאיזה כלי מולחים ואם מלח בלא הדחה או בשלה
עב בלא מליחה או מלח בכלי שאינו מנוקב וכשר ששה
עג שלשה ימים בלא מליחה ובמקום שאין מלח
עד מליחת הרבה חתיכות ביחד ודגים עם בשר וטרפה עם
עה שחוטה ודג טבא עם טהור או בשר שנמלח עם בשר ש
עו שנבר במלח ונתינת בשר שלא במלח עם בשר שנמלח
עז מליחת הראש וקרומ של מוח והחלצים
עח מליחת הלב ואם בשלו או צלאו בלא קריעה
עט מליחת הכבד והכשרו לקדרה ולצלי
עא מליחת הטחול
עב אין מחזיקין דם בבני מעים ואם יקולחן עם הבשר
עג צלי לצלותו בלא מליחה ובלא הדחה שאחר מליחה ו
עד והשפור שצולין אותו בו והסכין שחותכין אותו בו ונתני
עה כלי תחתיו ואם לא חתך הורידין
עו עופות כמולאים בכשר שלא נמלח
עז טפילת בעק בעוף שלא נמלח
עח סימני בהמה להכיר בין טמאה לטהורה ושמאה שילחה
עט כמין טהורה או איפכא
פ סימני חיה להכיר בינה לבהמה
פא דברים היוצאים מן החי כגון חלב וציר ומי רגלים
פב בטהורה וטמאה ודבש וחלב אדם ועד בתי תיבוק ונק
פג ואם פירש
פד סימני העוף ועל מה סומכין להתירו
פה סימני דגים וסימני קרביהם ופמי נקחים ואיסור צידם
פו ואם הוא ביד גוי
פז תולעים הגדלים בבי שבכלים ושכורות שחיי ומערות
פח וכפירות תלושין והכחוברים ובבשר ודגים ונבינה ה
פז המלוחים
פח סימני חגבים
פז סימני ביצים וממי נקחים וביצי נבלה וטרפה ואפרוח ה
פח היוצא מהן ואם נתמשלו עם היתר

פז בשר בחלב באיזה בשר ובאיזה חלב נהג
פח איסור העלאתן על שלחן יחוד
פט אכילת בשר אחר גבינה ובבינה אחר בשר
צ ביטול הכחל וצלייתו ובריותו
צא בשר ונבינה שנגעו זה בזה ובשר וחלב שנתערבו צונני
צב או רותחין או בלתי רותחין ומה נקרא אינו נאכל כהם מלחו
צג כזית בשר שנפל ליהודה רותחת של חלב ושיפת חלב ש
צד שנפלה על חתיכה שקדרה או על הקדרה ככחץ א
צה איפשר לסוחטו
צז קדרה שבטל בה בשר ובשל בה חלב או איפכא
צח התחוב כף חולבת בקדרה של בשר והחותך בשר רותח
צח בסכין חולבת
צח דגים שעלו בקערה של בשר מהו לאוכלם בחלב יואם
צו נצלו בה וקערות חולכות שודיחין ביורה של בשר
צו צנן שומן וביצים שחתכום בסכין של בשר לאוכלם
צו בחלב
צו אין לשין העיסה בחלב ולא שחין התנור באליה ופת ש
צו שאפאו עם הבשר
צו איסור שנתערב בהיתר כטינו וכשאינו מינו ואם הוא ש
צו שלם או ניכוח או נשפך ואם בשל בקדרת איסור או ת
צו תחב כף איסור לתוך היתר וביטול ס' וטעימת קפילא
צו ביצר בשערין האיסור וההיתר ואם העצמות בעטרפין
צו ואם נתרבה באיסור או בהיתר
ק ביטול בריה וטעכה ומה נקרא בריה וירך שנתבשל עם
קא גידו
קא מה נקרא חתיכה הראוי להתכבד ביטולה ואם נתרסקו
קא הבריה והחתיכה
קב מה נקרא דבר שיש לו בתירין וביטולו
קג בותן טעם לפגם וקדרה שאינה גלת יובא
קד עכבר שנפל לתוך שכר וחובץ דין ושכן
קה איסור שנתערב בהיתר על ידי מבישה או בכלי או בצד
קה וכמה אסור והתאה גבר ושומן כפועפע וחתיכת איסור
קה שנגעה בהיתר בצלי וחתיכה שנפלה בציר ונבינות ש
קה שנעשו בדפוס
קו איסור הבלוע בחתיכה ונתבטלה בקדרה ויש ששים
קו לבטלה וכן חתיכה שיש בה חלב ונתבטלה בקדרה
קו שיש בה ששים לבטלה
קז דגים שנתבטלו ונמצא בהן דג טבא חבוב שהוציאו ב
קז בכף וחזרו ותחבוהו בקדרה
קח ריחא אי בילתא היא אם לאו
קט ביטול יבש ביבש בדברים שאינן חשובין
קז דברים חשובים שאינן כטדים גרוב והיבא אמרינן כל
קז דפריש כרובא פריש ואם נאבר אחד כהם או פריש ה
קז הרוב למקום אחד והביעוט למקום אחר ובאיזה ספק
קז ספקא תולין להקל ושריכה שנמצאת בטקולין
קז ספק איסור שנפל להיתר באיזה תולין להקל או לחממי
קז איסור פת של גוים הותרן של ישראל שאפאו גויל ואם
קז בועיל השלכת קיסם לתנור א ב

לכלול כל ענין וענין במלות קצרות ולכותבם בתהילת הספר
במספר ובטנין למען היות נקי לבקש כל ענין וענין כמלו קצרו
ואל ארזים הוא היוויע וישראל הוא יודיע כי לא לבעבור מ
כעלה עשיתי הרבר הזה כי לא עשיתי דבר שיהא בו כדי עילוי
שאני אלא כתלמיד הלומי מפי המלמד וכות דבריו כדי להתלמד
וכלוקט המלקט פאחרי הקוצרים וכמאסף בין העמרים אחת
הנה ואחת הנה ביני חטי לקוטי בתר לקוטי והיוודע כל תעלומות
יעזרני לה ציא לאור נעלמות ויקריבנו לעבודתו ויאיר עינינו
כמאור תורתו ויעילנו משגיאות ויראנו בתורתו נפלאות ויזכנו
בביאת הגואל לראות ויורנו בדרכיו ונלכה כארחותיו כי מציון
תצא תורה ודבר ה' כירושלם בית יעקב לבו ונלכה באור ה'
א שחיטת חרש שוטא וקטן ושיכור וסומא וערום ורוב ה
המצויין אצל שחיטה וכי שמצא גדייו שחוטין
ב שחיטת נכרי וצדוקי וביתום וכשר ופסול. ש
ששחטו ביחד
ג חולין אין צריכין כוונה וסכין שנפלה ושחטה
ד השוחט לשם ע"ז והרים וגבעות ולשר שלהם ואין ישר
ה אוכר בהמת חברו
ה השוחט לשם דבר הנידר והנידב
ו שוחטין ככל דבר תלוש ולא במחוב ונעץ סכין בכותל
ושחט בה
ז השוחט בגלגל של רחיים ושל יוצר
ח שיעור הסכין ואין שוחטין בכחט
ט סכין של משכשכי
י סכין של או סכין ששחט בה כבר כשרה ושרפה
יא שחיטה שבלילה וכשבת וכיום הכפורים
יב אין שוחטין לתוך ימים או בלים
יג אין שוחטין לתוך גומא ואם שחט לתוכה
יד דגים וחגבים אין טעונין שחיטה הדין עובר במעי אמו
ואם פרכותיה קלוטות או דומה ליונה והכפלת בריה
שיש לה שני גבין
טו עובר שהוציא ראשו או ידו והחזירה או שנחתך במנו או
מיאמו ונמצא בה
יז איסור שחיטה בשום מחוסר זמן כגון זלד לתוך שמנה
יח איסור שחיטה בשום מחוסר זמן כגון זלד לתוך שמנה
יט בדיקות הכבי תחלה וכוף והראותו לחכם ודי הפגימות
כ ברכת השחיטה לאחד ולרבים ושל א להפסיק בה
כא מקום השחיטה בקנה ובושט ובאיזה מקום בצואר
כב שיעור שחיטה לעוף ולבהמה והשוחט בשני מקומות
והעשויה כקולבוס וכבכרק ומצא חצי קנה פגום
כג חתיכת הורידין בעוף ובהמה ואם לא חתכו וכשלו או
צלאו
כד שהיה ושיעורה דרכה חלדה הגרמה ועיקור
כה בדיקת הכיבנים אחר השחיטה ובהמה בחייה בחוקת
איסור ואחר שחיטה בחוקת היתר
כו ניקב הושט בשעת שחיטה או הריאה אחר שחיטת הקב

וזמעים אחר שחיטת הושט
כז חתך בכנה כשנפרכת והיחר מעיים לגוף
כח כיסוי וכרכחו וכמה מכסין וכל דינת
כט בדיקות ושרפות ורכוז לטרפות
ל גלגלת שנחכסה או נפתחה בכרמח ובעוף היבשו
והמים
לא ניקב קרום של כוח או נימוח הכוח או נחסר
לב נפסק חוט השדרה או נימות המוח כתוכו או נחסר או
חצר חוליא ועד היכן חוט השדרה
לג ניטל לחי התחתון או העליון ניקב הושט או הוחלפו
קרוכיו או ישב בו קוף ובדיקתו אצל דרוסה ונקובה
ועוף שצוארו מלוכלך בדם
לד נפסקה הנגרת או נחסרה
לה טרפות הריאה בנין אונותיה ואם חסרו או נתוספו או
הוחלפו
לו נקיבתה וחסרונה ואם היא אטומה או קשה או נתמסמה
או יבשה או צמקה ומחט שבה
לז אבעבועות שבה ובשיפוליה
לא שינוי מראות הפוסלות בה
לט סרכות הפוסלות בה ואם הדופן סותם נקב שבה וריאה
הסמוכה לדופן
מ טרפות הלב והקנה שכו ומחט שכו
מא טרפות הכבד ומחט שנמצא שם ואם נמצאו שנים
מב טרפות המרה וגרעינין הנמצאין בה
מג טרפות הטחול ואם נמצאו שנים
מד טרפות הכליות ואם נמצאו שלש
מה ניטלח האם והשיפוחית
מו ניקבו הדקין והדרא דכנתא וחלחולית ואיזה חלב סותם
מעו היתר בבהמה ועוף
מז קבה וכרס פנימי וחיצון והמסס ובית הבוסת שניקבו
ומיזט שנמצא בהן
מט ניקב הקורקבן
נ אין מדמין נקב לנקב ובמה מדמין ואם חסר אבר ביד
שמים
נא קוף או מחט שנקבו לחלל והלעיטה חלתית
נב נפלה לאור ונחמרו בני מעיה
נג נחתכו או נשברו ידי הבהמה והעוף או נשכמו
נד נשברו רוב עלעותיה
נה נחתכו רגליה או נשברו ואין עור ובשר חופין את רובו
נו ניטלו צומת הגידין
נז דרוסה ובדיקתה ואם חיששין לספק דרוסה
נח דיסור אברים שעל ידי נפילה ורציצת בהמה ועוף ש
שנחבט ובדיקתו
נט הגלודה שנפשטה עורה
ס אחוזת הדרס והמעושנת ומצוננת ושאלה סם המות
של אדם ובהמה ונשוכת נחש וכלב שוטה ושנפסקו ר
רגליה

כתובת קעקע גרירה ושריטה וקרח על כת	קפ	איסור ריבית כמה צריך ליהודי בו	קס
הקפת הראש והשחתת זקן מקומו ושיעורן וכי חייב בהן	קפא	שלא ליהנות ומלוה מן הלוה אפילו בריבית מוקדמת ו	קסא
וכיצד חיובן		ומאוחרת חיבור וריבית מלאכה ואפילו אם נתנו במתנ	
העברת שיער בית השחי ובית הערוה ושאר הגוף ואיסור	קפב	ומחול עליה ואפילו לבני ביתו ולמי מותר כגון ליתומים	
כלי גבר לאשה ואשה לאיש		ולתלמידי חכמים וכגון שאינו בא מיד הלוה למלוה	
הלכות נדה דין נדה ונכה דאורייתא והחומר שהחמירו	קפג	באיזה דבר נהג ריבית ובאיזה ענין וחזרת ריבית קצוצ	קסב
אחר כן		ושאינה קצוצה ושטר שיש בו ריבית	
פרישה מאשתו סמוך לוסתה וחזרה אחר הוסת ושלא	קפד	איסור הלואה סאה בסאה והיתרן	קסג
בשעת וסתה והבא מהדרך		איסור העמדת מלוה על הפירו ואם הלוה לחבירו חטים	קסד
אשה שאמרה טבאה אני או שהחזקה נדה בשכנותיה ו	קפה	במנה וחזר ולקחו ממנו בתשעים	
חזרה ואמרה טהורה אני ונפרשה נדה תחת בעלה		הללוה על שדחו לא יחזור ויחברנו לו בדבר קצוב והחלו	קסה
היתר תשמיש למי שאין לה וסת	קפו	על שדהו ואמר אם לא תתן לי מכאן עד שלש שנים הרי	
הרואה דם מחמת תשמיש וכדיקתה	קפז	הוא שלו מעכשיו ומה היא בפירות	
מדאות דמים הטהורים והרואה דם בשפופרת וכחתיכה	קפח	המלוה מטבע ונפסל ועשו אחר והוסיפו עליו	קסו
ורם יבש ובטין קליפות ושערות ונאמנת אשה לזמ' בזה		המלוה מעות לחברו לא ידור בחצרו בחנם איזהו ריבית	קסז
ראיתי ואבדתי		קצוצה ואיזהו אבק ריבית	
סדר קביעות הוסת לימים ולזמנים שוין ושוין שוין ו	קפט	מלוה אדם מנח לחבירו שיתעסק בו לצרכו עד שיהא	קסח
ובמקרים ועקירתן ושנויין מוסת לוסת והיתה בכחבא		ב' ומשם ואילך היא הלואה	
בעת וסתה וקביעות וסת בימי נדה וזיכה ולקטב וזקנה		ישראל שלוה מעות מגוי ובא ישראל אחר ליטלם וגוי	קסט
וחזיע וסתה בימי עיבורה ובניקתה		שלוה בישראל ובא ישראל ליטלם מידו וישראל שאומ	
דין כתם באיזה אשה גזרו ובאיזה מקום באשה ימצא ועל	קצ	לגוי ללוה לי מעות מישראל וישראל שאמר לחבירו לווה	
איזה דבר ובאיזה מקום בחלוק ושיעורו ותליתו וכל מ		לי מעות מגוי ומשכנו של גוי ביד ישראל ובא למשכנו	
משפטיו		לישראל ומעות של גוי מופקדות ביד ישראל או איפכא	
אשה שנמצא דם בהטלת מימיה	קצא	וראוהו שאו לשמעון לקחת ממנו קצוצה ומשיב	
תבעיה ליכש' ונתפייסה וחתן שפרשה כלתו נדה וחופת	קצב	לא לקחתי אלא על יד גוי	
נדה		איסור ערבות בין ישראל לגוי בהלואת ריבית	קע'
הבונס בתולה כתי יפרוש וספירתה וריחוקה	קצג	ישראל שלוה מגוי ונתגיד או איפכא	קעא
דין היולדת ומפלת שפיר מרוקם ושליא ונפל ואם ב	קצד	משכנתא איזו אסורה ואיזו מותרת וסילוק המלוה ממנ'	קעב
בועלין על דם טהור		ואיזה קרוב לקנותה המלוה או בעל המצרן וכל דיניה	
ריחוק האדם מאשתו בימי טומאתה ואיזו מלאכות מותר	קצה	ומשבן לו על שדהו ואמר לו אל תמכרהו אלא לי וגוי	
לעשות לו		שמשבן שדהו לישראל וחזר ומכרה לאחר	
ספירת השבעה וכדיקתן כיצד וכמה ואם פלטה בהם ש	קצו	איסור על ידי מבירה כגון שמוכר ביוקר בשביל המתנת	קעג
שכבת זרע וכדיקת חרשת ושוטה וסומא		המעות או קנה בזול בשביל הקדמת המעות ובאיזה ע	
זמן טבילת נדה ונכה וכשי דידן האידנא	קצז	ענין מותר והיתר מבירה מלוה בפחות והמוכר תבואה	
איזה דברים החוצצין וכיצד תטבול ובאיזה מקום ותה'	קצח	או סחור' כמקו' הוול במקום היקר לחבורים ולאדם אחר	
אשה עומדת עליה		איסור אכילת פירות בכבירת שדה שלא נחלש והיתרו	קעד
חפיפה באיזה מקום כגוף וכמה ואיזו שעה ואיך תעשה	קצט	איסור פסיקא על השער והיתרו וכיצד פוסקין ואם יכול	קעה
בשבת ויום טוב ואם טבלה ולא חפפה		לפרוע מעות או פירות והפוסק על יד שליח ומקח ש	
ברכת הטבילה	ר	שנעשה באיסור	
דין מקוה ומעיין הכשרן ופסולין וכל דיניהם	רא	איסור שכירות במעות והיתרו בכלי ובהמה אף על פי	קעו
דין טבילת כלים והחוצץ בהן	רב	ששם אותה בדמים ומרכים בשכירות קרקע ולא ב	
הלכות נדרים התרחק האדם מן הנדר ואיזה נדר יכול	רג	בשכרות אדם וכיצד מרבין בשכירות שדה וחננו ובאיז'	
לידור		ענין אסור	
כיצד עיקר הנדר וחילוקי לשונות בין בחולין בין בקרבן	רד	קבלת עסקא היאך שמין אותה והיאך חולקים הריחח ו	קעז
המתפיש אשתו או נדר בדבר האסור	רה	וההפסד והיאך כותבין השטר ואם לא פידש כן שהוא	
ידות נדרים ומהו ידות	רו	עיסקא והיאך חולקין הולד והיאך פורע לו שכר שרחו	
בינו נדרים	רז	וכל דיניה	
סתם נדרים להחמיר ונדר בחרם ואמד לא נדרתי אלא	רח	איסור לכת בחקות הגוים	קעח
בחרמו של ים ובאיזה נדר צריך לנהוג איסור בימים ש		איסור קוסס ומטונן ומנחש ומכשף ואיסור לחיטה על	קעט
שעבר וגזג בו והיתר			
מודר מפי אחר	רט		

או נשכר להעביר חביות במקום למקום ונמצאת בהן של יין נסך
איסור תערוכת יין נסך וסתם יינם כיון או במים ותקנתו וחובץ כיון או איפכא ויין בענבים וחטין ושעורין דיני כלי יין איסורן ותיקונן שלנו ונגע בו גר או של זפותין וכבניסן לקיום ושאינו מבניסן לקיום וכל דיניהן השולח כלי יין על יד גוי
איסור תשמיש יין בכלי הגרים בלי תיקון והיתר לשאר כשקין
הכשר הגת וכליה ומופות שנפל עליהן יין נסך איסור עבודה ותשמישה ונויה ותקרובתה וברות שמדליקין לפניה והמחת והגביע וככרו שננתנין לגלות עסקת קריכתה שנתערבו בדבר אחר
צורות הנביצאות ושברי עסא נמצאים איזה אסורי ואיזה כותרין ואיזה צורות אסור לעשותן ולהשהותן איסור כל הנאות הבאות מעסקת שנאפה מעציה וכגו שנארג בכדברה ואפרוחים שקננו עליה והעברת תחתיה זוריעה תחת האשרה ומה נקרא אשרה ומרחץ שעומד בחצרה
איסור המהנה אותה כגון ביתו סמוך לעכוונפל ושלא לבנות לה כיפה שמעמידה בה עמאיסור אפיה בתנור ושכירות חנותיה ושלא לספור בחלילה ושלא ליתן לה לגבאין שלה
דמי ישראל וכיד גוי
אין איסור צ'כמחומר וכבעלי חיים ודין תלוש ולבסוף חברו וג' אכנים וג' אשרות ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו וחלופי
ביטול עכ"ל גוי ושל ישראל ואין בטולה וחלוק גרוטאג' ומצא בהן עכ'
איסור השכע בשמה ושלא להחזיר איסור בשא ומתן עם הגרים ונתינת שלום להם ביום א ולפניהם ולהולך להתיר אות
איסור הליכה לעיר שיש בה עמאיסור קנייה בעיר שיש בה עמאיסור שנותנין מבס לעלאם אין נותנין מבס ההולך ליריד או ישראל
נתפזרו לו מעות בפני עמאיסור שישיב לו שם קוץ ברגליו ומעיין המושך שם ופריצוץ בקלח מים
דברים האסורין למכור לגוי משום חשש עבודה או משום נזק לרכים ושאר דבר ומכירה ושכירות בתים ל להם ואיסור מתנה וסיפור בשבת
איסור אכילה במשתה חזפתן
איסור יחוד בהמה ותינוק עמהם ואיסור הטפלות עמו בדרך ואין יתנוג עמו בדרך
איסור לילד ולהניק לנכרית ודא לישראלית
איסור התרפאות מהן ובעצי האשרה
איסור הכתפר מהם ותיקו כלורי ואיסור הסתכ במראח באיזה דבר יעבד ואל יהרג וכאיזה יהרג הגרים לא מעלין ולא כורדיין ובי מורדיין והיתר נתינה בריבית לגוי

איסור ביטולי גויס והיתרן
איזה משקין שלה אכרי ואיזה מותרין ואין נקחי מהן וזתי וענבים וכבשים שדרך ליתן בהן יין והכרישין והקפלוטו ומוריים
חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו ונבינות שלהם גילוי וניקורי שרצים והזהר מכאכלים ומשקין מאוסין ו ומלאכול כשר ורג ביחד ומדברים שנזהרים בהן העול ומלאכול בהמה וחייה בסוכנין
איזה דברים האסורים כותרין בסחורה ואיזה אסורין ומי שנזדמן לו נבלות וטרפות
איזה דבר מותר בחוהם אחד ואיזה עריך שנים ואם יש חילוק בין גוי וישראל חשוד ואם הכיר חותמו ומתי ח חיישינן לחילוף ודין יוצא וכנס
החשוד לאכול דברים האסורין או למוכרן כמה סומכין עליו והמוכר דברים האסורין מה הדין בענין המעו ומה הקנתו לסמוך עליו עוד
טבילות כלים חדשים דנקחים מן הגוים
הכשר כלים שנשחכשו בהן על יד האש והסכינים היתר נותן טעם לפנס ואם בשל בקדרה שאינה בת יום וכתם כליהן אינן בני יומן
איסור יין נסך וסתם יינם ומגע גוי כיון שלנו וכאנומלין ובאלונתי וכתבש שיש בו יין וכחומץ וכבוסר וחרצנים חנין ותכרו וכאימתי הוי יין ליאסר במגע גוי ודרך בגת פקיקה ובגיגית ומה אוסר במגעו בגת
איזה גוי איסור בשתייה ואיזה בהנאה ומגע עבדים או שא גוי שנתיגידו ובני שפחות ושימעהלים איזה מגע אוסר בהנאה או בשתייה וגוי שהכניס הכרזא או הוציאה או נ נתן ידו בגקב או שכתקן השוליים הטפטפין
כחו של גוי לבדו או ישראל עמו או עירק חפץ ליין או ש שכוננו במים או שנושא חבית של יין או טד לבדו או ישראל עמו ואם הוא מטפטף
נצוק וגו' המורה
האומר לחברו נתנסך יינד מתי נאמן
ביד מי ביחודין יין ואין מקפידין וגוי שנמצא עומד אצל היין ובית שיש לישראל וגוי יין בתוכו או לישראל לבד ונמצא בו גוי
המניח גוי בחנותו או שסכר לו המפתח או שהניחו ב בספינה וכנס לעיר או ששמע תקיעת שופר בערב ש שבת וענינים רבים שתולין להקל במגע גוי וחבית ש שנמצאת כנהר או טמונה בכרם של ישראל
ביצד כפקדיין ושולחין יין ביד גוי ושכר או קנה בית ב בחצרו של גוי ונותן בו יין
המטהר יינו של גוי ונחמו ברשותו
איסור הנאה יין נסך ואיסור מכירתו חוץ מלגוי שסכו וכיצד יעשה המוכר יין לגוי ופועלים שעשו מלכ ל ונותן להם יין נסך ומי שיש לו פועלים במלך לא יסקם יין נסך והאובר לגוי פייס בשבילי למלך או מלטני מ מהאוצ והיה דמי יין נסך של גוי
איסור ומשתבר ליין נסך ואם השכיר חמורו לרכוב עליו

קיג
קיד
קטו
קיו
קיא
קיב
קיד
קיש
קכ
קכא
קכב
קכג
קכד
קכה
קכו
קכז
קכח
קכט
קל
קלא
קלב
קלג

נקרעה היריעה לאחור תפירה או שכלתח
מי הכשר לכותבו ואם נמצא בידו ועד כמה פוזרין אותו
ממנו ואם אמר הסופר שלא כתב האזכרות לשמן ולא
עיבר העורות לשמן
כבוד סת' איך מתנהג בכבודה ואם מוליכה בדרך ודיקת
תשכישה בעודן קריבין ולאחר שכלו
מותר לדבק תורה ונביאים וכתובי וסידורן וכמה יניח
דיוח בין זה לזה ומותר לכתוב כל חומש וחומש ושיעור
גליונו ואם כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה
איסור כתיבה בלא שידשוט ובאיזה כתב וכמה תיכות
שכר מצות טוהה וכמה עונש המבטלה
איזו מקומות חייבין בה והשובר בית בתני חייב
איזו פתח חייב בה
כתיבתה כמה נכתבת והיאך ואם הוסיף בה שום דבר
בפנים
מקום קביעתה וכיצד נקבעת וברכתה
אם כתבה על גליון של ספר תורה
מתי נבדקת ומי חייב בה והשובר בית מישראל לא י
ישלנו כשיצא
מצית שילוח הקן
איסור חריש ומתי נהג ובאיזה מקום
דין ערלה באיזה מקום נוהגת ובשל מי נספק וכל דיניו
הרכבת האילן
כלאי הכרם וכלאי זרעים
כלאי בהמה הרבעתן והנהגתן
כלאי בגדים
איזו סדך נהג בהן כלאים צמר גמלים ורחלים או ק
קבנים ופשתים שערכו יחד ובגד צמר גמלים שארג בו
חוט של צמר חוט של פשתן אצל או ברחוק כמנו
איזה כלאים דאורייתא או דרבנן ומה נקרא חבור ו
ומבסו של פשתן שממלאו צמר ועורה תפורה בפשתן
ליתנה תחת בגד צמר ורצתה טראשיה אחד צמר ואחד
פשתן וללבוש חלוק של צמר על של פשתן ובגד צמר
שצפתו פשתן או דיקם עליו פשתן לסימן כיצד איסור
לבישת כלאי לחיים ולבת ולמרדעת החמור ואיזה בגד
של כלאים אסור ללבוש וכגון שאבד בו כלאים
היתר לבגד שאבד בו חוט של כלאים
היתר לבגדים הנכחין מן כלאים
המוצא כלאים דאורייתא או דרבנן עליו או טראיה אותו
אחר עליו והמלביש את חברו כלאים
היתר עשייה וקיום לכלאים
פוזרין בכור ארס מי חייב בו ומתי נהג וכיצד יתבנו ו
וכמה הוא וספקו ומתי ראוי לפדיון וכל דיניו
בכור בהמה שהורה באיזה זמן נוהג ובאיזה מקום וכמה
צריך הכעלים לטפל בו ואם צריך להקדישו וכיצד י
יתנהג בו בהן בתם וכעל כוס
איך מרגילין בו ואם שחטו ובמצא טרפה בכירתו בעודו
חי בזמן הבית והאידינא
איסור עבודה גזירה בו ואיסור צמר שנתלש העצמו ו
והאורג בכנו בכגד

דנח המתפיש בצדקה והגודר ואינו יודע כמה נדר והאומר
תנו מאתם זון לבית הכנסת או לעניים ואמירתו לגבוה
ומקדיש חוב שביד אחר
דנט השניתה ק דם שנא ליד גבאי ואחד בן בן בכבוד סלע
או דבר מסויים כגון נודר מגודה או נר לבית הכנסת
דס הלכות מילה גודל שכר מילה ועונש ביטולה
דסא על מי מוטל למול
דסב זמנה לבריא ולחולה ולאגודרונינוס ולמי שיש לו שני ע
ערלות ולבולר בין השמשות
דסג קטן שהו אדום או ידוק או שיש בו ספ' חולי ומי שהחזק
בניה מתים מחמת מילה וגולר כשהוא מהול וקטן שמת
תוך חימים
דסד מי ראוי לבול וכמה מלין וכיצ' מלין ואיזה ציצין מעכבי
וקטן שמרוב בשר אינו נראה ככהול
דסה סדר ברכת המילה ועל מי מברכין ואם יש שני תינוקות
ומילה ביום תענית ואם יש לברך שהחיינו ואם צריכה
עשרה ואם יש לכסות ערות הקטן ומחולין על העפר
וכסא אליהו
דסו איזו מילה דוחה צרעת שבת ויום טוב ואיזה אינה דוחה
ובאיזה דבר דוחה שבת ויש ואיזו דברים מותרין לומר
בשכילם
דסז מילת עכרים איזו נימול לה או לאחרי ולקוח עבד גודל
שאסור לקיימו ערל ואם יבולין להטיל עלו בעל כרחו
ועבד קטן ושופה ועבד שמכרו רבו והלוקח עבד
וקדם וטבל ליש בן חורין וברכת מילתו ודין עבד
עברי ודין עבד בנעני
דסח כיצד מגידין הגר וברכתו ואם הוא נימול כבר או שאין
לו גיד ואם הוא קמן ובכרית שנתגידיה מעוכרת ואיש
שנתגידי לשם אשה וגר שחז' לסורו והבא ואו נתגידיתי
בבית דין פלוני או ביני לבין עימי
דסט איסור עריות בגרים ודינן לענין עדות וחליצה ודינין
הלכות ספר תורה שכר מצות כתיבת ספר תורה ושלא
למוכרה והאידינא שאר הספרים
דעא העור שנכתבת עליו ועבודו ושרטוטו ובאיזה צד כותבי
בו ודני שנכתבת בו
דעב שיעור ארכה והיקפה ושיעור אורך היריעות ורוחב ה
הדפין ודף האחרון ובאיזה מקום יסויים בו
דעג שיעור הגליון למטה ולמעלה ובין דף לדף ובין שיטה
לשיטה וכתחילה וסופו ובין ספר לספר וכמה יכול ל
לכתוב חוץ לדף
דעד כתיבה לשטה וכתוך הכתב ותיקון האותיות ואם נקבו
או נדבקו או נפסקו או נמחקו או נפל דיו באות ותיקונו
חזין האותיות
דעה צורת פרשה פתוחה וסתומה וסדורה ואם שינה בהן ואם
שינה בשאר תיקוני סופרים
דעז תליית הדילוג או שטעה בשם וכל דיני כתיבתו
דעז שלא להפוך יריעה על פניה
דעח תפירתו כיצד ואם חסר יריעה שאינה תפורה עמו
דעט איסור שהייתו בשאינו מונה ואיך יגיהנו

רי צרי' שיהו פיו ולבו שנין והנוד' כחלו והנוד' וחוזר בו מיד
 ריא הכתנה שיהיו דבריו בטלים
 ריב הנודר בתורה או במה שכתוב בה
 ריג נדרים אין חלין על דבר שאין בו ממש ונדר לשנו' פרק
 וקונם עיני בשינה היום אם אישן למחר
 ריד דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור כגון שנהגל
 להתענות בזמן ידוע
 ריז נדרים חלין על דבר מצוה
 ריז חילוק שבין האומר פירו' אלו או לא אמר אלו ובין ביתך
 לבי' זה ובין קונם בשר עלי או שאני טועם ממנו וכיוצא
 בזה
 ריז כיצד הולכין בנדריים אחר לשון בני אדם וכאיוזה דבר
 שהנודר בו אסור כיוצא בו ואיוזה דבר בכלל חכירו
 ריז כיצד הולכין אחר כוונת הנודר
 ריז מו שנדר לישא אשה ולא קבע זמן או אסר עליה דבר
 אחר בלא זמן
 רכ חילוק שבין קונם יין היו ליום אחר ושבוע ושמיטה ונודר
 על דבר שזמנו קבוע או אינו קבוע או עו' הגשם או ה
 הגשמים
 רכא מה הן הדברים האסורין במודר חנאה מחכירו או מודר
 מאכל או דברים המביאים לידי אכילה ומה הן המותרין
 והמשכיר בי' לחברו והדירו עליה והצטבע שלא לדבר
 לחברו
 רכב מי שחתנו מודר חנאה ממנו ורצה ליתן מעות לבתו
 המדיר בנו לתלמוד תורה והמדיר בנו ושיקנה וזא
 הנכסים להקנותה לבן בנו לכשיחיה תלמיד חכם
 רכד ראובן שאמ' לשמעון נכסי עליך חרם וכו'
 רכה אין אדם אוסר פירו' חכירו על חכירו אלא אם יענה אמן
 רכו שנים שותפין בחצר שהדירו זה את זה או שאחד הדיר
 לאחר מהשוק מנכסו
 רכז מי שאסר עצמו מכל ישראל או אסרם עליה או אסר ה
 הבעלים והלויים או העניים עליה
 רכח דין התרת הגדר היאך פותחין לו ומה נקרא פתח או ה
 חרטה וכיצד יתירו לו ומה נקרא על דעת רבים ונדריים
 וחרימים שבטלין והקהל
 רכט נדר שהותר מקצתו או שתלה נדר בנדר הותר הראשון
 או שנדר על דבר ב' פעמי' או שנצטבע שלא לשאול עליה
 או שלא ליהנות מהחכם שישראל עליה
 רל כל נדר ושבועה יש להן התרה בפתח וחרטה
 רלא הנודר על תנאי שיבטלנו כשירצה או תולה בדעת אחר
 שיבטלנו או לזמן
 רלב נדרי' שאין עריבין התרה כגון נדרי' זירוזין והבאי ושגנו'
 ואונסקין ו נודרין לאנסו' והתולה נדרו בדבר ולא נתקיים
 או שהדירו אם יטול ממנו כך וכך אם לא יתן לו כך וכך
 עונות נדרי' לזכר ולנקבה
 רלד מתי מפר האב לבתו והבעל לאשתו ומתי מפירי' שניהם
 רלג יחודיו באיוזה אשה מיפר וכיצד הפרה והתקמה ואיוזה
 נדר מפירים וכל דיניהן
 רלה המדי' אשתו מהנאתו או מתשמיש או שלא תלך לבית
 אביה או לבית האב' והמשמחה או שלא תעשה מלאכה

או שלא תשאי' כליה לשכניה ולא תשאל מחם עו' כמות
 יקיים
 רלו כיצד היא שבועת ביטוי ושבועת שוא
 רלו כיצד עיקר לשון שבועה וידות ובינויין ואם צרי' לישבע
 בשם או בכינוי
 רלח שבועה שלא אוכל סתם בכמה ואם פירש שלא אוכל
 ושותה או איפכא שלא אוכל דבר איסור שלא אוכל ואכל
 ספר או דבר שאינו ראוי וחילוק שבין לא אוכל כבר זה
 או ללא אוכלנו ושלא אוכל תשעה שלא אוכל עשרה
 או איפכא ונשבוע על הכבר ואכלנו ונשאל עליה
 רלט שבועת זירוזין והבאי ושגנות ואונסקין ונשבוע על דבר
 שאין בו ממש ולכטל מצוה דאוריית' או דרבנן ומתפי'
 בשבועה ואין שבועה חלה על שבועה
 רמ כיבו' אב ואם ומוראם וכיצד הוא הכיבוד והמורא וכבוד
 אחיו הגדול ואשת אביו ובעל אמו ואם אמר לו אביו
 לעבוד על דברי תורה
 רמא שלא להכות לאביו ולאמו ושלא לקללן ולבזותן וגר ו
 ועבד אם חייבין בכך ומי שנתחייב שבועה לבנו היאך
 ישיביענו
 רמב כיבוד ומורא תלמיד לרב איסור חודאתו לפניו ואיח
 תלמיד ראוי להורות ואם הרב מחל על כבודו והנהגת
 הרב עם התלמיד
 רמג פטור ת"ח ממש ומלעשו' מלאכ' עם שאר העם וחוקמת
 מכירת סחורתו ואיסור הבזותו
 רמד קימה והדוד כפני חכם שאינו רבו אפי' הוא יניק חקן ו
 וחכם איזה קודם לכבודו
 רמה חייב אדם בלימוד לבנו ולתלמיד ומושיבין מלמדו זה
 תינוקות בכל עיד ועיד וכיצד מלמדן אותם
 רמו חייב אדם בלימוד ואם ישא קודם וישליש זמן למורו ו
 ודאך לזמדין בשכר ואשה לא תלמוד
 רמז גדול שכר הצדקה ועונש מגיעותח
 רמח מי חייב בחומי ראוי לקבלה
 רמט כמה חייב ליתן בכל שנה וכיצד יתננה
 רנ כמה ראוי לכל אחד ואחד
 רנא למי נתנין אותה ואיזה קודם לחכירו
 רנב פירי' שבית וכיצד פירי' אנתו ומי פירי' ומשני' אפי' בתלכו'
 תורה לפירין שבויין
 רנג כמה יהיה לו ולא יטול מן הצדקה ומי שהיו לו שדות ו
 ואינו יכול למוכרם ומי שצריך לישול ואינו רוצ' לקבל
 ות"ח שצריך לישול ומותר עניים לעניים ומותר שבויין
 לשבויין
 רנד שלא לקבלה בפרהסיא ומלך ששלח צדקה לישראל
 להרדי' מלקבלה למי שאיפשר ולקבלה למי שאיפשר
 זולתה
 רנו קופה ותמחוי כיצד נגבית ומתחלקין ולצורך מה יכולין
 לשנותן וכמה יהיה בעיד ויתחייב בהן ובכסות עניים
 וקבורתם יחד או רבים שהלכו לעיר אחרת ופסקו ע
 עליהן שם צדקה
 רנו מנהג הגבאים בגביית הצדקה ובחילופה שלא לאחרה

שפח איסור שאלת שלום והיתרו
 שפז עטיפת הראש
 שפז דין כפיית הבטה
 שפח איסור הגנת תפילין
 שפט איסור כיבוס שבעה וגיוהוץ שלטים לשאר קרובי ולאביו ואמו עד שיגערו בו חבריו
 שצ איסור נטילת שערות וצפרגים לאיש ואשה
 שצא איסור שמחה גליבנס לבית הבשתה לשאר קרובים ליום לאביו ולאמו שנים עשר חדש
 שצב איסור אירוסין ונישואין על אביו ואמו ואשתו ושאר קרובים והיתרין
 שצג איסור יציאתו כביתו בשבת וכחול
 שצד שלא להקשות על מת יותר מדאי וככה זמן הבני והאבל וההספד ופוקדין על הבת וכיצד בתנהג האבל
 שצה מקצת יום זול ככולו אם מקצת הלילה ככל היום
 שצז אבל שלא נהג אבלות בשוגג או בכזיר או שהיה קטן ו והגדיל תוך שבעה או תוך שלשים
 שצז אם יש להתאבל על פ' עד אחד
 שצח אם יש אבלות דאורייתא
 שצט דין הקובר מתו לפני הרגל וברגל ודיני כל הרגלים והיאך מפסיקים
 ת דין שבת עולה ואינה מפסקת ואינו דברים נוהגים
 תא דין אבלות והספד והבראה בחול המועד וראש חדש וחנוכה ופורים
 תב דין שמועה קרובה ורחוקה ואם שמעם בשבת או ברגל
 תג דין ליקוט עצמות אביו ואמו ושאר קרובים

שס מת וכלה מת ומילה איזה קודם
 שכא ביטול תלמוד תורה ושאר מלאכות להוצאת המת ו
 שכב ולשאר צרכיו ולויתו וקמה מפניו
 שכג צריך לקבור בתוך הקרקע ובאיזה ענין קוברין ואם ק
 שכד קוברין שני מתים ביחד וצדיק אצל רשע
 שכה איסור פינוי המת והעצמות במקומן וארון שפינהו ו
 שכז והמוצא נכרים בבית הקברות
 שכו איסור הגאה של קבר והאבן והבנין ואיזה קבר גותר ל
 שכח לפנותו והחוצב קבר לאביו
 שכט פטור קט' לחפור כוך וכמה מדחיקין הקברות מהעיר
 שכז המוכר קברו ואשה שירשה קבר במשפחתה ואינה ג
 שכח נקברות עם אביה או עם בעלה
 שכט קוברין מתים איכו ודלונך בבו הקברו כתפילי ויציעי
 שכח אין נוהגין קלות ראש בבית הקברות וקבר ישן אינו כ
 שכט נמורד ולא נחלק ולא נמכר
 שצ על איזה טומאה הכהן מזהר
 שצ גוסס ומי חשוב כמת אע"פ שהוא חי עדיין
 שצא דין אהל היאך מביא הטומאה דין תפיסת ד' אמו של מת וקבר
 שעב היתר טומאה דרבנן במקום מצוה ואם מותר לילך על קברי
 שעג איזו בהן מזהר על הטומאה ואיזה מתים שבטמא להן ומצוה לישטאות להם ועד מתי בטמא ואם יכול ליבנס לבית הקברות לקוברים
 שעז טומאת הכהן למת מצוה ולנשיא ולרבו
 שעה באימתי נמתחלת אבלות לגשורים בבית וליוצאים עם ח
 שעה המת בשקוברין בעיר או במקום אחר ולאחד בהאבל ש
 שעה שצא ולא היה עמדם ולמי שבפנין מקבר לקבל ולהרוגי מלכות ולגוררתו היה ולמי שבת בחפיכה
 שעו מנהגי התנחומין ומת שאין לו מנחמין ונטורי המנחמין מקריית שמע והקדיש ורחיצת הידים וקיבוץ בעפר ותלישת העפר
 שעז אין מנחמין על העבדים ואין מנחמין המנודה ואכל ו
 שעה ומורה שבת
 שעה דין הבראה במה מברין ומי מברין ואשה אם יכול בעלה להברותה ואם רצה שלא לקבל הבראה וכל דיניה
 שעט אל אמת שמוסיפין בבית האבל ואם אומרי אותו בשבת וכל שעה ואם פותחים ברוך כנחם אבלים ואם מוסיפין בבונה ירושלים
 שפ איסור מלאכה לאבל ואיזה מותרת ואיסור סידור והלואה גריבית ושדהו וחמורו וספינתו מיד אחרים באריסות ובקבלנות או של אחרי בידו וקיבולת של בנין בית שלן ביד אחרים וקבולת של אחרי בידו ושני שותפין שאירע אבל לאחד מהם ומיעוט עסק לאבל ההולך כבקול לבקור
 שפא איסור רחיצה וסיכה וטבילת נדה וקישוט נשים והיתרין
 שפב איסור בעילת מגעל והיתרין
 שפג איסור תשמיש הבטה והיתר שימוש ואכל שאירע ברגל ולחתן
 שפד איסור תלמוד תורה והיתרין

תניא

וחבחת מבקרך ומצאנך כאשר צוית' כלמך
 שנצטוה כ"ה על פה בהלכות שחיט והבני
 בסדר הלכותיהם הראוי לשחוט ובזנות
 השוחט ומחטבה הפוסלת השחיטה בבה שוחטין ובתי שוחטים
 ובאזה בקום שוהגין [ובי הן הנשחטין ושליל המצא בבהמה ו
 ואותו ואת בנו ובדיקת הסכין ובדיקת הסיכנים ובדיקת השחיטה
 בקום השחיט' כצואי ובמה שוחטין ומחטבה הלכות שחיט והכיסוי
 וברכתו הכל שוחטין לכתחילה נשים ועבדי משוחררים וכל
 אדם אפילו אין מברין אותו שמחזק לשחוט ^{שלא} יתעלמה וגם
 אין יודעין בו שהוא מוכחה ויודע הלכות שחיטה שרוב הרגלים
 לשחוט הם בחזקת כוכחין ומחזקין בד' א שאינו בפנינו או מותר
 לאבל משחיטתו ופוכבין על החזקה אבל אם הוא לפנינו צריך
 לבדוקו אם הוא מוכחה ושואלנאם נתעלמה וכתב בספר הביצת
 בשם רבינו תם שאין צריך שידע כל הדינים אלא אם אומר ע"ד
 דבר זה היתי בסתפק ושאל קרינן ביה שפיר יודע עד שיאמר על
 האסור מותר וניהו לכתחילה יבלין ליתן לו לשחוט על סמך ש
 שיבדקנו ולא חיישינן שטא יאכלו בשחטתו בלא שיבדקנו ו
 וישאלנו אבל מי שיודעי' בו שאינו יודע הלכות שח טה אפי' שהט
 לפנינו ד' או הפעמיט שהיטה הגונה וראויה ושחט אחר כך בינו
 לבין עצמו שח טתו פסולה אפילו שאלו

איזה פת חייב כאלה
עיסת כלבים והפקר ושותפין וישראל ששיתף עם הנכרי
דין תרומת ומעשרות סידורן וכיצד נותנין וכיצד דבהן
מקבלן ובאיזה מקום ובאיזה זמן דאורייתא או דרבנן
והלוקח מיטרי או או מוכר להן והמקב שדה
דין מתנות עניים
דין ראשית הגז
דין המנודה והמוחרם וכיצד נהגין עמהם וכיצד הנדוי
ועל מה מנדין וכל דין הנדוי וכיצד התרתן ותלמיד ח
חכם מנדה לכבודו
ענין ביקור חולים בתי מבקרין וכיצד יאמר לו ויתפלל
עליו ואנה ישב ואיזה חולים מבקרין
ניתן רשות לרופא לרפאות ואם יכול לקבל שכר ואם
טעה והזיק ואם יכול לרפאות למודר הנאה ממנו ומי ש
שיש לו סמנין וחברו צריך להם ומעלם לו ברבים
חולה שמת לו מת
ידידי החולה וכיצד אומדין לו
ענין הגוסס והפטירה ומתי מתאבלין על גוסס
ענין הקריעה שיעורה ותוספת ומקומה ובאיזה זמן ק
קורעין וכמה קורעין וכיצד קורעין והדברים שקורעין
עליהם ואם מתו לו שני מתים באחד או אבי או אמו עם
מת אח ואם בא להחלי' תו' ואיזה קרע כתאח וכל דיניה
דין מי שכחו מטל לפניו בחול בשבת יום טוב ואיזה
דברים האונן אסור בהן והמשמר בת אחר'
מי שהכין צרכי חופתו ומת אביו של חתן או אמה של כ
כלה או איפכא
איסור מלאכה ושאלת שלום כשיש בת בעיר ועונש מ
מי שאינו בלונה
ענין ההספד גורל שכרו ועונש הרבטלו
וכיצד מספידין ועל מי מספידין ומתי מספידין ל
לקטנים ופטור מקרית שמע למספידין ואם מספידין ב
בבית הכנסת ומציאין מזורשין דמי ההספד מי שצוה
שלא להספידו ואיסור דיבור בפני המת
דין הבאבר עצמו לדעת ומנודה והרוגי כ"ד ומלכות ז
והפורשין מן הצבור והטובע בנהר
מי שקרובו צלוב בעיר לא ידור בה
לא יעורר על כתי ל"ים לפני הרגל
שרפה על המת והאומר אל תקברוני
איסור הנאה במת ותכריכין ובלים שזרקין על המטה
דברים העושים לבת ואין בו משום דרכי האמורי
כלאים וציציות בתכריכי המת
באיזה כנדים קוברין ואין האיש מלביש האשה
היאך מוציאין מת גרול או קטן ובאיזה מטה ותינוק המת
קודם שנימול
עיר שיש בה שני מתים איזה קודם
דברים שמשנים באשה כבאיש
גבו לצורך הכת והויתרו
איסור הלנת המת ובתי יבולין להלינו
פטור מקרית שמע ותפילה לנושאי המת ושל' להוציא
סבך לזמן קריית שמע
איזה בקום יציאת הנשים והאבלים

שכט
של
שלא
שלב
שלג
שלד
שלה
שלו
שלו
שלח
שלט
שמ
שמה
שמו
שמו
שמח
שמש
שנ
שנא
שנב
שנג
שנד
שנה
שנו
שנו
שנח
שנט
שט
שי
שיא
שיב
שיג
שיר
שמו
שיו
שיו
שיח
שיט
שכ
שכא
שכב
שכג
שכד
שכה
שכו
שכז
שכח

אין הכבוד ניתר בזמן הזה אלא על יד שלשה ואינו ר
רשאי לכתו לכיפה ואינו מוכין שראויין לשוחטו עליהן
בכור שנשחט שלא על פי חכם ואחר כך נמצא בו מום
או נמכר ממנו ומי שאינו מומחה וראה הכבוד
החשוד למכור בכור לשם חולין
הנוטל שכר לראות בכור ואין החכם רואה לעצמו ולא
רואה אותו ביום טוב
איסור הטלת מום בכבד ושלא לשוחטו על המום ש
שהטילו בו ואם עשה או ישראל כדי שינצל ממנו ו
ואם אחזה דם להקזזה על יד המום
הכהנים חשודים להטיל מום בכבוד ומתי נאמנים ומי
נאמן להעיד עליו וישראל נאמן אפילו על שלו ואין ר
רואין בכור לישראל בלא בהן עמו
דין ספק בכור ויוצא דופן טובטוס ואנדרוניוס ומכבר
ש צאה מלאה וחזרה ריקנית ורחל שילדה עז או איפכא
ורחל בת רחל בת עז ואיפכא ופיה שילדה בין חמור ו
ואיפכא ונהמה דקה שטנפ' וכרמה נכה שהפילה שליא
או חדרת דם וכרכו בסיב או בשליא או באחותו ונפחתו
כותלי בית הרחם או נעקרו נגמם או נפרץ מקצתו או ה
הדביק שני רחמים זה לזה
הלוקח בהמה או אינו יודע אם בכר' ואם היא חולב'
או מגדלת ולד וחלוקה מחבירו ולא הודיעו אם בכרה
שנים שהפקידו אצל אחד זה בכור זה פשוט או אחד
שהפקיד אצל חבירו בכור וכת אחד מהם ורועה בהן ש
שילדו בדמותיו בבית בעל הבית
רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים ושני רחל'ן שלא ב
בכרו או אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו וגר שנתגייר
וספק אם בכרה בהמתו קודם אם לאחר כך
חיתוך אבר אבר הכבוד ולהשליכו לכלבים ויצא שלישי
ובכרו ויצא שלישי דרך דופן ויצא רובו במיעוט א
אבר וחציו ברוב אבר
מי חייב בכבוד בהמה טהורה וכיצד פוטר שותפות
ובזמן הזה מצוה להשתתף עמו והמקבל ממנו צאן ברול
בכור בהמה טמאה כמה נהג ובאיזה מקום וכיצ' פדיונו
ועריפתו וספקו ונדאו וכל דינו

דין חלה כמה חלות צריך להפריש בארץ ישראל ובחוצה
לארץ ואם יש בהן טהור מה דינו
חלה דרבנן היאך נתבת ובאכלת ואינה טובלת
שיעור חיוב חלה ושלא לעשות פחות ממנו כדי לפוטרו
ואיזה מינין כצטרפין וכדר צירופן והעושה עיס מאורז
ודגן והנותן שאור פטור לעיסה חייבת ואיפכא ופת פ
פטור שנתער' לפת חייב וע טה שאין בה שיעור ותפח לאח' אפייה
כיצד בפרישין מעיסה על אחרת כשאין בשום אחת כ
כשיעור וכשיש כשתיהן כשיעור
שנים שלשו כל אחד פחות מכשיעור או אחד שלש שני
עיקות ואין בשום אחד כשיעור ונתערבו והעושה עיסה
להלכה בצק ושתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור ו
והופרש בהם ונתערבו
כתי חל על העיסה חיוב חלה ואם הפרישה קודם
שיעור חלה וברכתה ומי ראוי להפרישה

ואשם תלוי ותורה וקרבן נזיר שחישתו פסולת דאיכ' למחש שמא
 עתה הקרישו והוח' ליה שחש קדשים בחוץ וכן פסח כיון שיכול
 להפרישו בכל שעה שירצה דומה לנידר ונידר וכתב הרשבא
 אפי' הוא בעלת מום שאינ' ראיה להקרבה שפעמים שאדם מכסה
 מומה ואין ניכר אבל השוחט לשם דבר שאינו כא כנדר ונדבה
 כגון חטאת ואשם ודאי בכור מעשר ותרומה שחישתו כשרה כדא'
 שלא נודע שעבר עבירה שחייב עליה חטאת ואשם אבל אם עבר
 עבירה שחייב עליה חטאת ואשם ואומר מזו לחטאתי ואשמתני פ'
 פסולת שחש תרנגולין ואווזים וכיוצא בהן מיבין שאינן ראויין
 להקרבה כשרה אבל שחש תורים ובני יונה פסולין והוא שיהיה ת'
 תורים גדולים ובני יונה קטנים אבל אם תורים קטנים ובני יונה
 גדולים כשרים שהכל יודעין שאינן ראויין להקרבה היו שנים
 ששוחטין בין שאוחז' בסכין אחד בין שכל אחד סכיניו בידו ושחט
 אחד לשם אחד מכל הרברים האסורים ואחד שחט לשם דבר ש'
 ששחישתו כשרה שחישתן פסולה וכת' הרמבם וכן אם שחט זה
 אחד זה וכיון אחד מהם לשם דבר פסול פסולה.

בכל

דבר התלוש שוחטין בין בסכין בין בצור בין בזכוכי'
 בין בקנה הגדל כאגס וכן בצפורן וכן בשן יחיד
 ובלבד שיהיה פיו חוד וכדוק מפנימות כאשריתבאר בדין פנימות
 הככין אין שוחטין בקרומית של קנה ולא במגל קציד והוא
 כלי שצדו אחד סכין וצדו אחר מגל ואסור לשחוט אפי' בצד הככין
 גזירה שמא ישחוט בצד האחר ואם שחט בו שחישתו כשרה הלכך
 סכין שיש לו פנימה אסור לשחוט בו אפי' אם מכין לשחוט שלא
 מצד הפנימה וכי' נהגין היתר לכוון משליח על הפנימה כיון
 שאינו יכול להשחוטו וסכין שיש לו שתי פיות לא ישחוט בו עד
 שיבדקנו משני צדדיו אין שוחטין בכל דבר המחובר ואפי' שחט
 בו בדיעבד פסולה כדא' במחזיקי דבר מעיקרו כגון צפורן מחוברת ושן
 מחוברת כל חי בכעלי חיים וקנה העולה מן הארץ אבל בתלוש
 ולבסוף הכרו לכתחלה לא ישחוט ואם שחט שחישתו כשרה לרב
 אלפס אפי' אם בטלו ובלבד שלא יהא נשרש בארץ אחר שבטלו
 כגון קנה שנשעו גזרעת א"א הראש ז"ל כל תלוש ולבסוף חבירו
 שכתלו פסול אפי' בדיעבד והרמבם מתיר בשן קבוע בלחי אפילו
 לכתחלה ולא נהדא' והוא דשרי תלוש ולבסוף חבירו בדיעבד כגון
 נעץ סכין בכותל ושחט בה דוק כשהסכין למעלה והצואר לכותל
 אבל אם הסכין למטה והצואר למעלה פסול אפי' בדיעבד שהצואר
 מכביד על הסכין ודורס ואפי' אם אמר בריא לי שלא דרסתי פ'
 פסולה והני מילי בבהמה שהיא כבדה אכל בעור כשר בדיעבד
 וכתב הרשבא דווקא בעור הקל בתרנגולים אבל הכבד כאוויזין לא
 זנראה לי כיון שאינו כחלק בגמרא אלא בין בהמה לעור דכל עוף
 שרי אע"פ שהוא גדול קל הוא בשבט חטבת צריך שיהיה לו ס'
 סכין מיוחד לשחוט בו

קבע

סכין כגלגל ונגלגלה ושחט בה בין גלגלו בידו או ברגלו
 שחישתו כשרה והרשבא כתב ששוחטין בו לכתחלה ו
 חזי מסתבר קבעו כגלגל שכתגלגל על ידי מים ושחט בו
 שחישתו פסולה ואם פטר המים עד שבאו וסכבו הגלגל ושחט
 כסיבובו כשרה שהרי המי' באו מכתו ודוק כסיבוב הראשון אבל
 מכאן ואילך פסולה שכבר פס' כח האדם

סכין

אפילו כל שהוא שוחטין בו ובלבד שלא יהא עוקץ
 בראשו וכמחש אפי' הוא רחב קצ' כאותו של רצענין
 שחוטתין בה חוט אין שוחטין בו

סכין מל' בנת לא ישחוט בה ואם שחט בה כתב הרמבם ש'
 שחישתו פסולה וכן דעת רב אלפס והראב"ד הכשיר
 וכן הר' יונה ובלבד שירע שהיא מלוכנת שאז נזהר שלא יגע בה
 בעדי בית השחיטה וליזה היה נוטה דעת א"א ז"ל

סכין

של משבשי ע"ז חדש אוישן והכשירו שאין בו משום
 ניעולי גוים מותר לשחוט בה בהמה בריאה שהוא מ'
 מקלקל ואסור לשחוט בה מסוכנת שהוא מתקן ואם שחט בה כת'
 הרשבא יוליד הנאה לים המלח והיא מותרת וכמה היא הנאה כדי
 שבר סכין לשחוט בה וא"א הראש ז"ל כתב שאין צריך דבהנאה
 מועטת כזו שרי בדיעבד שחט בסכין של גוים כתב הרשבא
 דאפי' יודע שאין כן יוכו צריך לקלוף מקום בית השחיטה דשומן
 הנדבק בדופני הסכין נפגם ונבלע בדופני בית השחיטה וא"א ז"ל
 כת' דאפי' כסתם שאינו יודע אם הוא כן יוכו אם לאו אינו צריך לא
 קליפה ולא הדרה ואם יודע שהוא כן יוכו קולף בית השחיטה אבל
 אינו יכול לשחוט בו לכתחילה על דעת שיקלוף בית השחיטה
 דשמא ישכח ולא יקלוף כתב הרשבא ואם שפה או נעצה י'
 פעמים בקרקע קשה אין צריך קליפה שאין בית השחיטה כרותח
 גמור שיפליט מה שבסכין ויבליענו בכשר ככין ששחט בה
 כשרה אע"פ שהוא מלוכלך בדם מותר לשחוט בו פעם אחרת א'
 אבל אסור לחתוך בו רותח ומותר לחתוך צונן על ידי הדרה ש'
 שיריחנו תחלה וסכין ששחט בו טרפה אסור לשחוט בו פעם א'
 אחרת עד שיריחנו בצינן או יקנחנו בדבר קשה ונהניג עתה ל'
 לקנחו יפה בטער הבהמה בין כל שחיטה ושחיטה ושפיר דמי ו
 ואם שחט בו בלא הדרה יריח בית השחיטה ואם רגיל לשחוט בו
 טרפות תריד צריך נעיצה עשר פעמים בקרקע קשה י"א

לעולם

שוחטין בין בתם בין בלילה כדא' בשחאבוקה כנגדו
 אבל אם אין אבוקה כנגדו או ביזם כבקוק אופל לא
 ישחוט ואם שחט שחישתו כשרה השוחט בשבת ויה' אע"פ
 שאלו היה מויד בשבת מתחייב כנפשו ולוקה ביזם הכפודים ש'
 שחישתו כשרה שוחטין בכל מקום אפי' בראש הגג ובראשי ה'
 הספינה אבל אין שוחטין להוד ימים ונהרות שלא יאכרו לשר'
 של ים הוט שחט ולא לתוך הכלים שלא יאכרו בקבל הדם ל'
 לזורקולע"ז ואם יש בכלי מים שאין הדם ראוי לע"ז אם עלה ל'
 לא ישחוט בו שלא יאכרו לצורה הנראת בבמים שוחט ואם הם
 עכורים מותר היה כספינה ואין לו בה מקום פגור לשחוט יכל'
 לשחוט על גבי כלים ובלבד שלא ישחוט לתוכן או מציא ידו חוץ
 לספינה ושוחט על דופנותיה והדם שותת ויורד לתוך המים ו
 ואינו חושש

אין

שוחטין לתוך הגומא אפי' בבית היה רוצה לנקות ביתו ב'
 כיצד יעשה עושה מקום חוץ לגומא ושוחט שם והדם
 שותת ויורד לגומא שאז ניכר לכל שכתכוין לנקות ביתו ובשרה
 אפי' כי האי גוונא אסור שאינו חושש לנקותו וכתב הרמבם ואם
 שחט לתוך הגומא אסור לאכול משחישתו עד שיבדקו אחריו ש'
 שמא מן הוא והרשבא כתב אע"פ שאסור לעשותו אין שחישתו
 פסולה שאין מציאין את האדם מחוקת כשרות עד שיבדקו נמצא
 חשוד

אחד

בהמה חיה ועי' טעונין שחישתו דגים וחגבים אין טעונין
 שחיטה השוחט כרמה ומצא בה עזבר בין אם הוא כן
 שכמה או

עשית כד וכד ובהודק תשיבתו נראה ששחט כראוי אין לסמוך ע
עליו ואפילו אמר כד די ששחטתי יפה אבל כל כה ששחט ל
לפנינו כשר ואפילו לכתחילה יכולין ליתן לו לשחוט כיון שאחר
עובד על גביו ובלבד שיראה אותו מתחילת השחטה עד סופה ו
ובעל העיסור כתב אי ידעין כיה דגמיר אפילו לא איתחז' מותר
לשחוט לכתחילה ואי לא ידעין כיה אי גמיר אי לא לכתחילה לא
ישחוט ואם שחט שח טתו כשרה ואין צריך לבדוקו ואפילו הוא
לפנינו והרמבם חילק בין מומחה ומחזק לענין לשואלו שכתבת
הודיע הלכות שחטה הרי זה לא ישחוט בינו לבין עצמו בתחילה
עד שישחוט בפני חכם פעמים רבות עד שיהיה רגיל וזרע ואם ש
שחט בינו לבין עצמו שחטתו כשרה ולא כתב שצריך לשואלו
אם הוא מחזק ובמה שאין יודע אם יודע הלכות שחטה כת' שאם
שחט בינו לבין עצמו שואלין אותו אם יודע הלכות שחטה ש
שחטתו כשרה וא"א הראש זל לא ח' לק' אלא אם הוא לפנינו ב
בדוקין אותו ושואלין אותו אם נתעלפה ואם אינו לפנינו סומכין
על החזקה בשניהם וכן היא סברת רב אלפס וכיון שרוב מצוין א
אצל שחטה מומחין הן המוצא בהמה שחטה כראוי במקו' שרוב
ישראל מצוין כשרה ואפילו אם בגנבה ממנו ומצאה שחטה אע"פ
שהוא חשוד על הגנבה אינו חשוד על השחטה וכתב הרמבם ד
דוקא שמצאה בבית אבל מצאה בשוק או באשפה שבבית אסורה
וא"א זל התיר אפי' באשפה שבבית ולא אסר אלא באשפ' שבשוק
והי' שכא התיר אפילו מצא באשפה שבשוק חרש שאינו שומע
ואינו מדבר ושוחט ויוצא יחודי בלילה או בקרע כסותו או לן ב
בבית הקברות או מאבד כה שנתנין לו אפילו באחת מאילו אם
עושה אותו דרך שטות בקרא שוטה וקטן שאינו יודע לאמן ידית
לשחוט אין שחט לכתחילה אפילו אחרים רואין אותו ובריעבד ב
כשרה אם אחרים עומדים על גביו ואין מוסרין להם לכתחילה ל
לשחוט כשאין אחרים עומדים על גביו אפילו אם רוצה להשליכו
לכלבים וחרש הבדבר ואינו שומע אע"פ שכדבר לכתחילה לא
ישחוט בפני שאינו שומע הברכה ואם שחט אפי' בינו לבין עצמו
שחטתו כשרה והשומע ואינו מדבר אם הוא ממחה שחט אפילו
לכתחילה אם אחר כבדך וקטן כומחה ויוד' לאמן את ידיו לשחוט
לא ישחוט לכתחילה בינו לבין עצמו ואם שחט שחטתו כשרה ו
ואם גדול עובד על גביו שחט אפילו לכתחילה ושיכו' שהגוי
לשכרותו של לוח' דינו כשוטה ואם לא הגיע לשכרותו של לוח'
שחט אפילו לכתחילה ושיכו' וכומא לא ישחוט לכתחילה אלא
א"ב אחר עומד על גביו וערום לא ישחוט לכתחילה מפני שאינו
יכול לברך

שחטת נבלה אפילו אחרים רואין אותו וכתב הרמבם
אפילו הוא קטן ואפילו אינו עובד ע"כ בגון גר תושב
אוכל נבלות לתאבון ישראל בודק סכין ונותן לו ואז מזה'
לאכל משחטתו אפי' אם ישחוט בינו לבין עצמו ואפילו אם לא
יאכל הוא ממנה תחילה וכתב הרשבא אפילו אם אין יודעין אם
יודע הלכות שחטה ודוקא שבדק הסכין תחילה אבל אין ליתן
לו בלא בדיקה על סמך שיבדקו אחריו דחיישינן שמ' ישכח ולא
יבדקו ובלא בדיקה תחילה או בסוף אסור אפילו אם ישראל עומד
על גביו כתב הרשבא שחט בינו לבין עצמו ולא ידענו באיזה
סכין שחט יש עמו סכין יפה ושאינו יפה ואומ' שביפה שחט נאמן
ואפילו אם נמצאת כשר שחטה בידו אם יש שכחים בקולים ישר'

נאמן לומר מן השחטה לקחתי ואפילו אם בידו עוף שאינו נמכר
במקולים אם יש אששים מומחים עמו במדינה נאמן לומר ושרא'
מומחה וכשר שחט לי שאינו מניח ההיתר ואוכל איסור
אוכל נבלות להכעיס כת' הרשבא שאין מוסרין לו בתחיל' לשחוט
אפילו אם ישראל עומד על גביו ואם שחט בדיעבד כשר על ידי
בדיקת סכין תחילה וסוף וא"א הראש זל כתב שדינו
לאחד משאר עבדות שחט בינו לבין עצמו ואין צריך אפילו ב
בדיקת הסכין והרמבם הצריך גם כזה ב
בדיקת סכין והני מילי לשאר עבדות חוץ מעבדות וחיולול
שבת בפרהסיא אבל לאחד מאילו הוי' גמור וכותי ה
האידינא דינו וצדוקי וכייתוסי כתב הרמבם שחטתו אסורה
ואם שחט בפנינו מותרת שאינם כגוי אלא שאינן נאמנין לומר לא
קלקלנו והרשבא כתב אם שחט בינו לבין עצמו אפילו אם חותך
כזית כשר ונותן לו אסורה שכל מצוח שאינה כתובה בתור' אפי'
החזיקו בה אין סומכין בה עליהם התחיל אחד כיהפכולין לשחוט
וגמר הישראל על ידו או הישראל שהתחיל וגמר הפסול על ידו
פסולה כד' א' שהתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבלה כגון
בושט או ברכה של קנה אבל התחיל בחצי קנה וגמר השר' על ידו
כשרה היה הישראל והפסול אוחזין בסכין אחד ושוחטין פסולת
ואין צריך לומר אם כל אחד סכינו בידו לא מבטיח אם שחטתו
הישראל כשרה על ידי צידוק הפסול אלא אפילו שחט כל אחד ר'
רובו של סימן פסולה

שחטת חולין אין צריכה כונה לפיכך אפילו לא כיון לשחוט
אלא מתעסק בעלמא לחתוך או שורק סכין ל
לנועצה ככותל ושחטה כהלכתו כשרה והוא שראה שלא החליד
הסכין בין סימן לסימן או תחת העור ואם מצא הנוצה חתוכה וראי
לא החליד ואפילו הפל' חסכין בידו או כרגלו שלא בכוננה כלל
והלך ושחט כשרה אבל נפלה מעצמה פסולה דבעינן שיבא מכח
גברא וכן אם היה הסכין מונח בחיקו או בידו ונפלח מידו או בחיקו
שלא בכונה כנפלה מעצמה דמי ופסולה

השוחט לשם עליוזי זה זבחי מתים ואסורה בהנאה אפי'
לא חיטב בשעת שחיטה וחיטה אלא ח'
חיטב בשעת שחיטה לזרוק דמה או להקטר ח'
חלבה לעלוזי זה זבחי מתים שחט סתם ואחר כך חיטב לזרוק
דמה או להקטר חלבה לעלוזי זה ספק זבחי מתים ישראל ששחט
בביתו של אפילו חיטב לעצ' כשרה ואם חיטב הישראל
שחטתו כשרה וחיטב הי' שכא דפסולה ישראל ששחט בהם חברו
לעז' לא יאסרו וי' לא כחך לאוסרו אלא לצערנו אבל אם הוא ש'
של שניהם כת' הרמבם שאוסר גם חלק חברו וא"א זל כתב שאפי'
אם הוא שותפו אינו אוסר שאינו מכין אלא לצער שותפו ואם י'
ישראל שחט בהם אחר או שהתרו בו בישר וקבל התרא'
אז ודאי בין לאסור ואוסר השוחט לשם זרים וגיבועות לשם חמץ
ולבנה כוכביט ומזלות ימים ונהרות אין לו דין תקרובת ע"כ אוסר
בהנאה אבל שחטתו פסולה ופ"י אפי' אם מכין לעובד ולהרמבם
אם מכין לעובדס הוי' תקרובת ע"כ ואם אינו מכין לעובדס אלא
לרפואה וכיוצא בזה ברכי הבאי שחטתו פסולה ומותרת בהנאה
שחט לשם שר' של הר' או לשם שר' אחד משאר הדברים בין ששחט
לשם מיכאל שר' הגדול בין לשם שר' של שלול קטן שבי' הריזה
זבחי מתים ואסורה בהנאה לזי' דוקא בנחכין לעובדו ולהרמבם
אפילו לא נתכוון לעובדו

השוחט לשם דבר שבא כבוד או נדבה כגון טולה ושלמים

בירוע שיצא בגמר שחישו דרך קלוח וכשרה ואכתי איכא תרי
סימני בגמרא שאם הטילה רעי ומתרוזת כשר' ואם שוהתת פסולה
ובצועקת וקולה חזק כשרה ואם קולה חלוש וגמוד פסולה וא"א
היאש זל לא הביאם בפסקיו וגם ה"מכס לא כתבם ובעל העיטור
כתב שהם הלכה וכל אילו הסימנים צריך שתעשהם בסוף השחיט'
אבל אם עשאתם בתחלת השחיטה או באמצעיתה לא מהנו . והא
דבעינן הנך סימנין דוקא כשהיתה בחזקת מסוכנת אבל אם היא
בריא אפילו אין בה אחת מכל אלו הסימנין כשרה יש מן
הנאוניס שבתבו שלא התירו מסוכנת על ידי סימנין אלא כבהמת
ישראל משום הפסד ממונו אבל לא כבהמת גוי ובת שובה אחרת
לגאון מסוכנת והיא של גוי מותר לישראל לשוחטה וליקח ממנה
בשר ומותר לישראל לקנותה מן הגוי יח

השוחט בסכין ונמצא פגומה הרי זו נבלה אפילו נגע בעצם
המפרקת אין תולין שנפגם בו אחר שחיטה אלא ח
חיישינן שמא בעור נפגם ונמצא ששחט בסכין פגומה ואפי' בעוף
וכתב ה"מכס אפילו היא קטנה ביותר ולא הזכיר חגירת צפורן
וכן כתב ה"מכס שיעור הפגימה כל שהוא ובלבד שתחגור בה כל
שהוא אפילו כחוש השערה וא"א היאש זל פסק כדי שתחגור בה
הצפורן ובין שפגומה פוסלת צריך לברוק הסכין חתלה ואין ל
לסמוך על מה שירצה לברוק אחר השחיטה ואם עבר ולא בדקו
תחלה ואחר כך בדקו ונמצא יפה שחיטתו כשרה וכיצד היא
הפגימה כי הא דאמר רבא שלש מדות בסכין אוגרת לא ישחוט
ואם שחט שחיטתו פסולה מסוכסכ' לא ישחוט ואם שחט שחיטתו
כשרה עולה ויורד שוחט לכתחלה פי' אוגרת שיש לה שני עוקצי'
וכן הוליד ולא הביא או הביא ולא הוליד פסולה מסוכסכת שאין
לה אלא עוקץ אחד ויצר השני החלק במשחות וכגון דקיים ארישא
דסכינא והוליד ולא הביא בענין שלא חתך אפי' העור עד שעבר
כל הפגימה ואם היא עומדת אצל הקתא צריך שיביא ולא יוליד
אבל אם היא באמצע הסכי' אם העוקץ כלפי ראש הסכין ככל ענין
פסולה ורב אלפס פסק אפי' באמצע הסכין אם העוקץ כלפי ראש
הסכין כשר אם הוליד ולא הביא שאין עוקץ הפגימה קורע אלא
בפוגעו בסימן ולא כשיורד ממנה ואם העוקץ כלפי הזנב או כשר
אם הביא ולא הוליד וכן כתב ה"מכס ולשי כתב כסברא הראשונה
ולזה הסכים א"א היאש זל עולה ויורד שאין לה שום עוקץ
שהושחתו שני עוקצייה **סכין שיש לה פגימות הרבה נדון**
בפנייה ואפילו כדיעבד פסולה ופי' רשי אפילו כלם מסוכסכות
ובעל העיטור כתב אם הם מסוכסכות כשרה בדיעבד אם שחט ב
בענין שלא נגע בעוקץ הפגימה אלא מיירי שהן אוגרת וא"א היאש
זל הסכים לפי רשי סכין שאין בו פגימה אלא שהצפורן מסכסך
בו מרוכ חרודו כראש השכולת כשר סכין שפיו חלק אלא
שאנו חר שוחטין בו אף על פי ששוהה בשחיט הרבה רק שיוליך
חיבא ולא ישוהה בשחייה ובענין בדיקת הסכין אסיקנא והלכת'
אנשרא ואמורא ואתלת דוחתא פי' שצריך שיעביר עליו צפרנו
לראות אם יחגור בו בשר אצבעו בתלת רוחתא פי' על פוח ובשני
צדיה הילכך בודק בהולכה ובהובאה על חודה בכשר לאש ו
ובכוננת הלב שלא יפנה לבו לדברים בטלים ואחר כך בהולכה
ובהובאה בצפורן שאינו יכול להרגיש יפה אם יברוק בכשר ו
ובצפורן ביחוד וכן יעשה בשני הצדדין והם שנים עשר ואסמכתא
ושחטתם בזה השוחט בהמות הרבה זה אחר זה צריך לברוק

הסכין בין כל אחת ואחת ואם לא ברוק ונמצאת פגום כולן אסור'
אפילו ראשונה אף על פי שבדק הסכין לפני השחיט' צרי' לברוקו
גם לאחריה והני מילי לכתחלה שהסכין לפנינו אכל אם נאבד ש
שחיטתו כשרה ואפילו שחט בו הרבה זה אחר זה ויש אומרי' שאם
נגע במפרקת הראשונה ושחט בה אחר כך אחרות ונאבד הסכין
בל ששחט בה אחר כך אסור דשמא נפגם במפרקת הראשונה
וא"א היאש זל מכשיר גם בזה אבל אם לא בדקו קודם השחיטת
ונאבד אחר כן שחיטתו פסולה ומיהו כתב א"א היאש זל שכח
שיש לו סכין מיוחד לשחיטה ומקום מיוחד שמצניעו שם תמיד ב
בחזקת ברוק הוא ואם שחט בו בלא בדיקה ונאבד שחיטתו כשרה
השוחט בסכין ברוק ואחר השחיטה שבר בה עצמות ומצאו
פגום כשרה שאנו תולין שבעצמות נפגם וכל כיוצא בזה כגון ש
שנפלה על גבי קרקע קשה ודוקא שראינוהו שנפלה על חודה א
אבל מספקא אין תולין לומר שנפלה על חודה כתב בעל העיטור
אם נמצא עצם המפרקת פגום . הסכין פגום על ידי היה מעשה ו
ונשאלתי והשבת' כיון שדרך שחיטה נפגם לא דמי לשבר עצמות
ופסולה ורבתינו בחלקו עלי. ושאלתי את פי' ה"י יעקב והשיב כ
כדברי טבח שלא הראה סכינו לחכם אלא בדקה לעצמו ושחט
בה ונמצאת יפה מכדין אותו ואם נמצאת פגומה מכדין אותו ו
ומעבירין אותו ומכדיין על כל בשר שיצא כתחת ידו שהו' טרפה
כתב א"א היאש זל והאידנא נהוג בכל גלות ישראל שאי' כנאמינין
לקצבים וממנים אנשים ידועים על השחיטה ועל הבדיקה ולהם
מחלו חכמים את בכודם כי הם זרזיזים וזהירים ומתוך כך נתכשל
בדיקת החכם לגמרי גם למי ששוחט לביתו אף כי אינו נכון כי ח
הרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין יש
השוחט צריך שיברך קודם ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם
אשר קדשנו במצותי וצונו על השחיט' שחט ולא בירך שחיטתו
כשרה ואם שחט מאה בהמות סברך ברכה אחת לכולן שנים
שוחטים שתי בהמות יכול אחד לברך ויוצא בו חברו אם חברו
מכוין להוציאו צריך שלא ידבר בין ברכה לשחיטה ואם דבר בין
ברכה לשחיטה צריך לברך פעם אחרת וכן אם רוצה לשחוט ה
הרבה לא ידבר בין שחיטה לשחיטה ואם דבר בין שחיטה לשחיט'
צריך לכסות דם שחיטה ראשונה ולברך פעם אחרת על השחיט'
אבל על ביסוי השני לא יברך וכן המכריך על דעת לשחוח' חיה א
אחת ואחר כך הביאו לו יותר יבסה דם הראשו ויברך עליו ויברך
על שחיטת השנייה ולא על הכיסוי ובעל העיטור כתב דוקא ב
כשאינה מבין הראשונה כגון ששחט חיה והביאו לו עוף אבל אם
הוא מבין הראשונה אין צריך לברך וא"א היאש זל לא חילק ואם
מתחלה כשבירך היו לפניו הרבה לשחוט ואחר כך הביאו לפניו
אחרות כתב בספר המצות אם כשמביאים לפניו האחרות יש עוד
לפניו כאותם שהיו לפניו כשבירך אין צריך לברך על אותם ש
שמביאים לו אך אם גמר כל אשר לפניו לשחוט צריך לברך על
האחרות ואין נראה לחלק אלא כל מה שלא היה לפניו כשבירך
צריך לברך עליו אלא אם בן היה דעתו על כל שיביאו לו היה
שוחט חיה או עוף ודעתו לשחוט עוד ושכח וכסה וכירך כשחווה
ושחח' אין צריך לברך על השחיט' שאין הכיסוי הפסק הא דשוחח
הוי הפסק דוקא בסה בדברים שאינן בצרני שחיטה אבל דבר מ
מצרני השחיטה כגון הביאו לשחוח' וכיוצא בו לא הוי הפסק כ
מקום השחיטה בצואר בקנה לצד הראש משיפוי כובע
ולמטה והוא קודם

או כן תשעה בין חי בין מת מותר ואין טעון שחיטה וחלבו מותר
ודבנו אסור והני כילי בכך תשעה חי אין טעון שחיטה שלא הפריס
על גבי קרקע אבל הפריס על גבי קרקע טעון שחיטה ואיה וכל
שפוסל בשאר שחיטות פוסל בו וחלבו אסור אבל כל שאר טריפו
אין אוסרין אותו ואם פרסותיו קלוטות אע"פ שהפריס ע"ג קרקע
אין טעון שחיטה וחלבו מותר ואם לא שחט האם כגון שקרע ומצ'
כה בן תשעה חי צריך שחיטה ואפי' שחטה ונתנבלה בידו או ש
שהיתה שרפה ושחטה אין שחיטה מתרת העובר וניתר בשחיטת
עצמו אם כן תשעה חי אבל אם הוא בן תשעה מת או בן שמנה א
אפילו חי הרי זה אסור כן תשעה שנמצא במעי שחוטח וגדל וכא
על הבהמה והוליד אותו הולד אין לו תקנה בשחיטה השוחט
הבהמה ומצא בה עובר שפרסותיו קלוטות כשל חמור מותר ולא
ככעיא אם מצאו בתוכה אלא אפילו נולד ממנו מותר דגמל בן פ
פרה מותר השוחט הבהמה ומצא בה דמות יונה אסור אבל אם
מצא בה בהמה שרגלים כרגלי יונה או שאין לה רגלים כלל מותר
המפלת בריא שיש לה שני גבין ושני שדראות אסור יד
המקשה לילד והוציא העובר את ראשו אע"פ שהחזירו הרי
הוא כילוד ואינו ניתר בשחיטתה אלא בשחיטת
עצמו אם הוא בן קיים ואם הוא בן שמנה או בן תשעה מת אסור
הוציא ידו והחזירה מה שיצ' מן האבר לחוץ אסור אבל מה שנשא'
במנו בפנים ומקום החתך מותר לא החזירה קודם שחיט' גם מקו'
החתך אסור אבל מה שבפנים מותר אפילו הוא מיעוטו ואם יצא ר'
רוב העובר הרי הוא כילוד ואם יצא חציו ברוב אבר כגון שיצא
רוב ידו ובשנשאר מה שיצא מהעובר אינה אלא חציו ואם נשיל' מ'
ביעוט היד שנשאר בפנים אחר רוב היד שיצא הרי רוב שדינן מ'
ביעוט היד שבפנים אחר רוב היד שיצא להשלים לרוב העובר ו'
ואסור וכן אם יצא רובו במיעוט אבר אסור ואין אומרים נשיל' מ'
ביעוט אבר שיצא אחד רוב האבר שבפנים אלא משילין אותו אחר
רוב העובר שיצא ואסור הוציא אבר אחר והחזירו וחזר והוציא א'
אבר אחר והחזירו עד שהשלים לרוב המיעוט שלא יצא מותר
ואם חתך כל אבר ואבר בשעה ש
שהוציאה אותו גם המיעוט שנשאר בפנים אסור עובר שהוציא
ידו והחזירה ואח"כ נולד וגדל וחוליד חלבו אסור נחתך מהעובר
שבביעי בהמה ונמצא בתוכה מותר באכילה נחתך מגופה ונמצא
בתוכה לאחר השחיטה אסור באכילה הושיט ידו למעי בהמתלש
חלב בכך תשעה חי שבתוכה חייבין עליו משום חלב בעל חלב ב

בהמה גמורה טו
אפרוח כל זמן שלא יצא לאויר העולם אסור משום שרץ ה'
השורץ על הארץ ולאחר שיצא לאויר העולם מותר
כידור אליעזר בן יעקב אוסר עד שיפתחו עיניו ופסק רב אלפס
כח"ק דשרי וא"א הראש זל פסק כו' אליעזר ולד בהמה תוך שמנ'
ימים אסור משום ספק נפל ומיהו אין צריך שמנה ימים שלמים א'
אלא מיד בתחילת ליל שמנה מותר והני מילי בשאין ידוע שכלו
לו חרשיו אבל אם ידוע שכלו לו חדשית מותר מיד אפי' במ' שנול'
ולא חיישינן שמא נתרסקו אבריו מחבלי הלידה יו
אסור לשהוט אותו ואת בנו ביזם אחד לא שנא האם ואח' כך
הבן או הבת לא שנא הבן או הבת ואחר כך האם בין ב
בנקבות כגון האם והבת בין בזכרים כגון האב והבן בין באד' אחד
בין בשנים ואם ; בר ושהטם ביום אחד כתב הרמב"ם שכות' לאוכל

וכהלכות גדולות אסור לאוכלו בו כיום יום האמור באותו ואת כ
בנו היום הולך אחר הלילה שאם שחט בלילה אסור ביו' שלאחריו
ואם שחט ביום מותר כלילה של אחריו והא דאסור לשחוט ודוקא
בידוע שהוא אביו וכן בידוע שהוא אמו כגון שכרו אהריה אבל כן
הספק אין חוששין הילכך הלוקח בהמה בכל מקום וכל זמן אינו
חושש שמא נשחטה האם או הבן היום אבל על המוכר להזהר על
הלוקח שאם שחט האם או הבן היום או בכרה לאחר לשוחט היום
אם הוא באחד כו' הזמנים שדרך שכל מי שקונה בהמה ששוחטה
מיד והם ערב הפסח וערב עצרת וערב ראש השנה וערב יום ט
טוב האחרון של חג שודאי קונה אותה לשוחטה מיד צדי להודיעו
שמכר היום האם ואם לא הודיעו שחט ואינו חושש לא שנא קנה
מישראל או מגוי ואם נודע לו אחר כך שנשחטה אמה היום הרי מ
מקח טעות ודוקא שמוכר שניהם ביום אחד אבל אם מכר האם ב
ביום שלפניו אין צריך להודיעו ואם מכר האחד לחתן ומכר השני
לכלה אפי' אם מוכר בשני ימי צריך להודיעו שודאי שניה שוחטין
ביום אחד שנים שלקחו אותו ואת בנו ביום אחד הלוקח תחלה
ישחוט ולא השני כו' א' כשלקחום שניהם מאד אחד שמיד כשמכ'
לראשון לא היה לשחוט את שנשאר בידו שהלוקח לקח על כנת
לשוחטו מיד וכיון שהוא לא היה יכול לשחטו גם הלוקח ממנו א'
אינו יכול לשחטו שאינו יכול למכור אלא זכות שיש לו בו אבל
אם לקחום משנים שניהם שוין וכל מי שישחוט תחלה זריו ונשכ'
אותו ואת בנו נהג בבהמה אבל לא בחיה ועוף ונהג בכלאי' הבא
מן העז ורחל צבי הבא על התיישה וילדה צבי ושוחט התייש' ובנה
ביום אחד לוקח צבי הבא על התיישה וילדה בת ואותה בת ילדה
בת ושחט בתה ובת בתה חייב תייש הבא על הצביה וילדה בת ו'
ואות' בת ילדה בת ושחט בתה ובת בתה פטור אבל אסור כתב
הרמב"ם תייש הבא על הצביה וילד' תייש אסור לשחוט את הצביה
ובנה אבל אין לוקחין עליהן ע"כ ונר' שמותר לכתחילה לא אסור'
תורה אלא בששוחט אבל נוזר ומעקר האם מותר לשחוט הבן ל'
לפיכך חשו' ששחטו האב כינו לבין עצמו מותר לאחר לשחוט אחר
בן הבן לפי שרוב מעשיהן מקולקלין ואם אחרים רואין ששוחטין
בראיו אסור לשחוט אחריון בהמה שנשחטה אמה היום ונתערבה
באחרות וצריך לשחוט מהם היום כיצד תקנתו נכבשינהו דנידי
ממקום קביעותן ויקח מהם אחד ישחוט דכל דפריש מרוב פריש
ושנים האחרים אסורין היום יז

מסוכנת אינה נחרת בשחיטה וכיצד מסוכנת שאינה
יכולה לעמוד כשמעמידן אותה אפי' אכלה בקעין'
וקודרות כיון שאינה יכולה לעמוד בחזקת מסוכנת היא ואיב' ניתר'
בשחיטה אלא אם כן רואין בה סימן שלא יצא חיותה קודם גמר ש'
שחיטה וכה היא סימן אם היא דקה צריך שתפשוט ידה ותחזירב'
אצלה וכן אם היתה צשוטה והחזירנו אצלה הרי סימן אבל פשטה
ולא כפפה לא מהני שאין זה אלא הוצאת הנפש והגי מילי ביד *
אבל ברגל בין שפשטה ולא כפפה או כפפה ולא פשטה כשרה
והוא שיש חילוק בין יד לרגל דוקא ברגל אבל בגסה
אין חילוק בין יד לרגל איזה מהם שתכופ או שתפשוט כ
כשרה וחה גסה דינה כבהמה דקה וכשכש בזנבה כשר' בין בגסה
בין ברגל ועוף אפי' לא רפרף אלא בעינו או כשכש בזנבו כשר ואם
בגמר שחיטה יצא ממנה דם בקילוח כשרה ואם שחט כלילה
ולא יכול לראות ולמזר מצא בו בית השחיטה מלוכלכים בדם

וכאשכנז וכצירפ' נוהגין להחמיר ב'רשי שחט העוף ושהח בו ואינו יודע אם ניקב הושט אם לא חוזר ושחט הקנה לברו במקום אחר ומניחו עד שימות ובורק הושט מכפנים אם אינו מוצא בו טיפת דם בידוע שלא ניקב וכשרה כד

דרסה

כיצד השוחט צריך שיוליך ויביא ואם לא עשה כן אלא התניו הסימנים בבת אחת כמו שחוקה הצנון פסולה היה שחט בהולכה או בהובאה לבר אם יש בסכין כנולא צואר וחוף לצואר כמלא צואר כשרה שאי איפשר לו לשחוט בלא דרסה על ידי הולכה או הובאה לבר ואם הוליד והביא אפי' שחט באימל כל שהוא כשר כתב א"א הראש זל לא שיצטרך להוליד כל אורך הסכין קודם שישחוט הרוב דאין אדם יכול ל לזוהר בזה דפעמים הסכין חד וחריף וחותר רוב הסימנים קודם שיוליך או יביא כשיעור הזה אלא לא אמרו חכמים שיעור זה אלא דקים להו שאז יכול לשחוט כריוח בלא דרסה והשחיטה כשרה בהולכה או בהובאה כשיש בסכין מלא צואר וחוף לצואר כמלא צואר או באימל כל שהו והוליד והביא אף אם שחט הרוב קודם שהוליד כל אורך הצואר וכלבר שלא יתפוש הסכין במזיד במקו' אחד ושחט בדרסה קודם שישחוט הרוב ע"כ שוחט אדם שכי ראשים כאחד וכלבר שיהא הסכין כדי שלשה ראשים לא היה בו אלא כדי שנים הביא ולא הוליד החיצונה כשרה והפנימית פסולה הוליד ולא הביא הפנימית כשרה והחיצונה פסולה שנים או חזין בסכין ושחטין אפילו זה למעלה לצד הראש וזה למטה לצד החזה שאחזין אותו באלכסון ולא חיישינן שמא ידרוס זה על זה

חלדה

כיצד שבכנים הסכי' בין סימן לסימן לא שנא שחט התחתון בהלכתו ממעלה למטה וחזר והוציא ו ושחט העליון לא שנא שחט העליון ממטה למעלה שלא בהלכתו החליר הסכין תחת העור או תחת צמר מסוכך בצואר הבהמה או תחת בטלית הקשור בצוארה או שהמטלית כהודק בה בשערה ושחט שחיתתו פסולה אבל אם המטלית פרוש על צוארה ושחט תחתיו שחיתתו כשרה והלכבם פסול גם בזה ולא נהדרא כתב בספר המצות צריך לזוהר כשאדם שוחט וחכ על העור שלא יעשה בו קרע גדול ושוחט בראש הסכין ומתכסה מהעור אמנם אם שחט באמצע הסכין אין לחוש אם ראשו מתכסה בעור כיון שהסכין במקו' ששוחט בו כנגד הסימנים או נו מכוסה והו' א"יעז' כמין היה מחמיר גם בזה והחליר כמיעוט הסימנים מבעיא ולא איפשרתא ולחומרא וגם בזה פ'רשי כמיעוט בתרא ולאחר שחט הרוב החליר תחת המיעוט ושחטו למעלה והלכבם פי' כמיעוט קמ' שהחליר תחת מיעוט הראשון ושחטו ממטה למעלה ואחר כך גמר השחיטה כדרכה וכן אם שחט רוב סימן אחד ב כבהם והחליר הסכין תחת מיעוט הנשאר ושחט סימן השני אבל החליר כמיעוט בתרא כשר וא"א הראש זל כתב ב'רשי

הגרמה

כיצד ששחט שלא במקום שחיטה וכבר כתב לעיל מקום שחיטה בקנה משיפוי כוכע ולבטה ואם שחט למעלה ממקום שחיטה או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה וגמרה שם שחיטתו פסולה אבל שחט הרוב במקומה והטה כלפי מעלה וגמרה שם כשרה אפי' למי שפוסל שהיה וחלדה במיעוט בתרא ודוק ששח' רוב חלל הקנה אבל ברוב הטבעת לא סגי לפי שאינן בקיפות

את כל הקנה ואע"פ ששחט רובה עדיין לא שחט רוב הקנה חוץ מטבע העליון שהיא בקפת כל הקנה ורשי פוסל גם בזה שכתב בין שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי בין הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי אפי' שחט שני שלישי והגרים שלישי הכל פסול וא"א הראש זל לא פסק כמותו כמה ש שפוסל שחט שני שלישים והגרים שלישי ובענין שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי או איפכא יש אוסרין הכל ואפי' הגרי' שלישי ושח' שני שלישים והלכבם הבשיר הכל חוץ מהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי אבל שחט שלישי והגרים שלישי ושח' שלישי או הגרים שלישי ושחט שני שלישים כשרה ולזה היה נוטה דעת א"א הראש זל וכל זה בקנה אבל בושט אפי' אם שח' בו כל שהוא חוץ למקום שחיטה קודם גמר הבשר השחיטה פסולה אע"פ שנבר כל השחיטה לפי שנקיבתו בכשרה

עיקור

פ'רשי ששחט בסכין גגובה ונטקרו הסימנים ובעל הלכות כתב שנעקר הסימן או נשכט מלקובו ואחר כך שחטו ואפי' בעוף אם נשכט סימן אחד ושחט השני פסול או שנעקר כתוך השחיטה קודם שנגמרה אבל אם נעקר לאחר ש שחט רובו כשרה ודוקא שנעקר כל הסימן או רובו כן הלחי' אז אין מועיל השחיטה אבל אם נשאר בו רובו כחיבר כלחי' כשר והוא דפסול כנעקר דדוקא כשנעקר ככה ככאן וככאן שמיצו' הנשאר אינו במקום אחד הילכך אינו חשוב חיבור אבל אם נשא' הביעוט כחונר במקום אחד שרי שחט סימן אחד בעוף ואחר כך נשכט השני כ' ר נשכט אחד ואחר כך שחט השני פסולה שהט אחד ונמצא השני שבוט ואין יודע אם נשכט קודם השחיטה אם לאו פסולה ואם נמצא השחוט שבוט כתב הרבבם אם ר'א תפס בסימנים כשרה שאי איפשר לשמוטה שתעשה שחוטתו ובוראי אחר שחיטה נשכט ואם תפס בסימנים הריו' זו ספק נבלה ולא הזכיר שום בדיקה ויא' שאפי' אם תפס בסימנים כותר על ידי ב בדיקה שברדקו ואם נעטה קודם השחיטה אם לאו כיצד יעשה יביא בהבה אחרת וישח' הסימן ואחר כך יעקרו כמקובו אם שתי השחיטות שוות כשר' שכשם שזו בשחטה קודם כך הראשון נשהט קוד' ואם השניה באדם יותר פסולה שזו סימן שהראשון נשכטה קודם שחיטה וא"א הראש זל כתב דלא בהניא בדיק אלא בשלא תפש אבל תפש לא בהניא בדיקה ופסולה השוח' תרנגול צריך לזוהר שלא ירחוק רגלו בקרקע או יגביהנה שלא יגעוץ רגלו בקרק' כדי שלא יעקור הסימנים כח

השוחט

צריך שיבדוק כשיכנים אחר השחיטה אם נשחטו רובן שכל זמן שאין יודע שנשחטה הבהמה כראוי היא בחזקת איסור ומשיודע שנשחטה כראוי היא בחזקת היתר אפי' נולד בה ריעות כגון שבא זאב ונטל בני כעיה והחזירם נקובים כשרה שאני תולין לזכר הוא נקבם ולא אמרינ' במקום נקב נקב ואין צריך לברוק אם נעקרו הסימנים או נקבו דבהא סמכינן ארובא כמו בשכנה עשרה טרפות ובבדיקת הסימני' גמי' אם בשעת שחיטה רואה אותן שחוטין לכניו אין צריך יתד' בו הושט בשעת שחיטה כנגד ונקום ששהט כבר טרפ' שחט הקנה ונקבה הריאה קודם ששחט הושט או ששחט הושט וניקבו בני בעים קודם ששחט הקנה מרפה אע"פ שחי' הריאה תלוי' בקנה וחי' המעים תלוי' בושט א"ה טייך בהן טרפו' עד ש שחוט שניה קנה וושט יש מכשירין בנקיבת ריאה אחר שחיטת הקנה ונקבו בעיים אחר

קידם שיתחיל הכובע לשפיע ולעלות ולבטח עד מקום שתגיע א
אונה העליונה אלו היו תולין הבהמה ברגליה כשיתלו אותה כ
ברגליה הפשוטות ואונות לבטה ועד כקום שתגיע אונה היזיונה
הוא בקום השחיטה והכל כל אורך הצואר כשתמשוך הבהמה צוארה
לרעות כדרכה ובלבד שלא תאנוס היא את עצמה לפשוט צואר
יותר ממה שרגילה לעשות כשהיא רועה ובששט כניח לצד הראש
כדי הפיסה וכבנה ולבטה הוא מקום השחיטה עד מקום שישעיר
פי עד מקום שיש בו כמין שער כמו שיש בכרם ובעוף עד הזפק
וכדי תפסיה פי רשי ארבע אצבעות וכה' פי כדי שיאחו בשתי
אצבעותיו והיינו רוחב אצבע ושיעור זה בשור הגדול ושאר בהמ'
חיה ועוף כפי גודלו לכות זה השיעור בהחילה שוחטין כנגד ה
הגרון שהם כן העדרין שחיטתו כשר ובלבד שידע שחת הסימני'
קודם שחתך המפרקת כי הסימנים רכים ונדחים מפני הסכין אם
לא שידע בודאי השוחט כן העורף נסולה שהרי חותך המפרקת
תחילה ואם החזיר הסימנים אחורי העורף כשרה **כא**
כמה שיעור שחיטה בבהמה לכתחילה צריך לשחוט שני ה
הסימנים ובעוף לדעת רב אלפס אפי' לכתחילה די
בסימן אחד בין בקנה בין בושט והרמבם כת שגם בעוף צריך ל
לכתחילה שנים וזיה הסכים א' הראש זל שח רובו של כל אחד
ואחד בבהמה ורוב אחד בעוף אחד קנה ואחד ושט שחיטתו כ
כשרה ובלבד שיהא רוב הנראה לעינים בשיעור ולא ברוב שאינו
מושער אלא כמה שבת הלב דכחצה על כחצה אינו כרוב אבל
כשהוא רוב הנראה לעינים אפי' כחוט העורה כשרה ואם שחט ב
בבהמה האחד כולו והשני חציו או בעוף כל אחד חציו פסול לא
שחט רובו של הסימן בבקים אחד כגון שהתחיל לשחוט ונתהפך
הסימן ונמרה שם וכין שניהם רוב כשרה בין בקנה בין בושט לא
מבעיא אם שני החתכים שוים כדוקף אחד אלא אפי' אם האחד ל
לצד הראש והשני לצד בטה כשר בין אם אדם אחד שחט כך ב
בשנים או בשלשה בקיכות בין ששחטו שנים בשני סימנים אבל
אם הכל במקום אחד כגון שלאחר שהתחיל לשחוט מעט הניח זה
המקום ושחט לבטה או למעלה כמנו באותו צד צריך שיהא הרוב
במקום אחד ומיהו כשיש רוב אפי' במקום השני כשר אע"פ שאין ה
השחיטה בפורעת שחיטה העשויה באלכסון כקולמוס או כשיני
המסרק כשרה היה חצי הקנה חתוך ושחט בו והשלימו לרוב כשר
ואין חילוק אם חצי החתוך למעלה ושחט בו והשלימו לרוב בין
אם היה נקוב באמצעיתו ושחט למעלה כנגד הנקב ופגע בנקבו

והנקב בשלימו לרוב **כב**
רוב דמים שבבהמה ובעוף נגררין אחר הורידין שבצואר ו
ואין המלח ולא האור שואב כל הדם שבהם הילכך ע
עוף שדרך לצלותו שלם צריך לשחוט הורידין כדי שיצא הדם
ולא שהורידין הם בתורת שחיטה שהרי אם שהה אי דרם בהן כ
כשרה אלא שצריך לנקבם בשעת שחיטה בעוד שהדם חם שלא
יתקרב בתוכו ואז לא יוכל לצאת לא חתכן בשעת שחיטה ומנתח
העוף לאברים שרי אבל לא יאבר לכתחילה לא אחתכם בשעת
שחיטה ואנחנו לאברים דחיישינן שמה לא ינתחנו וכיון שדרך
לצלותו כאחד וכן גדיים וטלאים שרוצה לצלותן כאחד צריך ל
לחתוך ורידיהן לא חתכן וצלאו כאחד כתב ר"י שהוא מותר וא'
הראש זל כתב שהוא אסור ומיהו אינו מפעם בכלול אלא ישליך

הורידין ויחתוך כבינה כדי נטילה שהוא בעוכי אצבע ואם בשלו
בקירה כחטט וכנקד החוטין והשאר אם יש בו כדי לבטל כ
כל החוטין בששים מותר ובבהמה כיון שדרך לנתחה אין צ
צריך לחתוך הורידין ומותר בין לגולה בין לצלותה וה' אפרים
כתב שאין לבשל עוף שלם אע"פ שחתך הורידין עד שיכתחו אבר
אבר ויסיר כל הגידים שיש בהן דם ובן בבהמה שרוצה לבשלה א
אע"פ שמנתחה צריך לשחוט הורידין וכן כתב בעל הלכות גדולות
ההני כחוקי דבהמה צריך למחתיכיהו כהדי סימנים אע"פ דאמר
רב חסדא לא א"ל יהודה אלא כעוף הואיל וצולתו כולו כאחד זימני
דבהמה נמי צולה כולה כאחד וצריכה ולא נהירא לא זל **כב**
אמר רב יהודה אמר רב כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה
אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה
דרכה חלדה הגרמה ועיקר שהיי' כיצד הרי שהתחיל לשחוט והגביה
ידו ק דם שגמר השחיטה ושהה בין בשוגג בין כמזל בין באונס בין
ברצון וחזר הוא או אחר ונמר שחיטתו השחיטה פסולה אם שהה
שיעור שהייה וכמה שיעור שהייה כדי שחיטה אחרת ופסק רשי
כדי שחיטת בהמה גסה לשהיית גסה וכדי שחיטת בהמה דקה ל
לשהיית דקה וכדי עוף לעוף והך שחיט דמשערינן בה יש אומרין
דהיינו ברבוצה ועומדת לשחוט שאין משערין אלא בכדי חתיכת
הסימנים לבד ויש אומרים שמשערין בכדי שיגביהנה וירביצנה
וישחטנה וכן עיקר ומיהו אין משערין בכדי שחיטת כל הסימנים
אלא לכדי שחיטת רוב שהוא הכשר שחיטה וכן כתב הרמבם
אלא שחילק בעוף שכתב בדיקה כדי הגבהה והרביצה ושחיטת ג
גסה ובעוף כדי שיגביה כהמה דקה וירביצנה ושחוט ולרב אלפ'
אפילו לדקה ולעוף משערינן כדי שחיט גסה והגבהתה והרביצת
ולזה הסכים א' הראש זל אלא שכתב אף על גב דמשערינן כדי
שחיטת גסה והגבהתה והרביצתה היינו דוקא לבהמה אבל לעוף
לא משערינן אלא כדי שחיטת בהמה לחודה דלא מסתבר להקל
כולי האי לשער בגבהתה והרביצת בהמה לעוף שחט מעט ושהה
מעט וחזר ושחט מעט ושהה מעט אם יש בין הכל שיעור שהייה
מצטרפות השוחט בסכך שאינו חוד והולך והביא כל היום
כולו רק שלא שהה כשרה והני מילי בעוף שהכשרו בסימן אחד
אבל בבהמה אם עכב בשיעור שהייה בשחיטת מעוט האחרו של
סימן ראשון אף על פי שהולך והביא דרך שחיטה פסול כיון ש
שחט רוב הם כן מעוט הנשאר חשוב בשחוט ומה שנתעכב א
אינו נחשב כן השחיטה והיי' כחותך בידה או ברגליה והיינו בעיא
דרבא שהה במיעוט הסימנים כה' לחוד פירושא ורשי פירש בעיא
דרבא כשהה במיעוט בתרא ולכך כתב דאפילו במיעוט בתרא
של קנה או של ושל פוסלת שהייה לפיכך שחט רוב אחד ב
בעוף או רוב שנים בגבהה ושהה לכות כושב שיכנה על ראשה
ממה שיחזור וישחוט **כב**
בהלכות גדולות שהה במיעוט הסימנים בין בתחילה בין בסוף א
אסור והרמבם פירש כמיעוט קבא אבל אם שחט רוב אחד בעוף
או רוב שנים בבהמה אפילו שהה הרבה כשרה על כן כת דבעוף
לא שייך שהייה בקנה שאם שחט רובו ושהה בו כבר נכרה ה
השחיטה וכשרה ואם שחט במיעוט חתור ושוחט כל זמן שירצה א
אלא בושט לבד שייך שהייה במיעוט קבא וכבהמה אף בקנה נגון
שהה לאחר ששחט רובו וא' הראש זל כתב

שבורה וכל הטרפויות נכללין באלו השמנה כתב ה'מבם א
 אע"פ שכולם הלכה למשה מסיני אין לך בפירוש אלא דרוסה ו
 ולב' החמירו בה וכל ספק שיסתפ' בדרוסה אסור וש' מיני שבע'
 טרפויות יש בהן ספק שמותרין וחבני מפרש אותם על סדר הילך'
 הבהמה ואתחיל מן הראש גלגלת שנחבסה וניקב קרוב של מזה
 נחוט השדרה שנפסק כי הוא נמשך מן חוט המוח ואחזור לראש
 כגון ניטל הלחי וטרפות חושט ונפסך בעוף והקנה וכל אברים ה'
 הפנימים כגון ריאה לב כבד ומרה ושחול וכוליא והאם והדקין ו
 והקב' והכרס הפנימי והחיצון והמסס ובית הכוסית וקורקבן ב'
 בעוף וניקב בקוף לחלל והלעיטה הליתית ונפלה לאור ואחר כך
 אברים החיצונים כגון הידים והצלעות והרגלים ואחר כך טרפות
 שישנו בכל הגוף כגון דרוסה נפולה ונלודה ושאלה סם המות
 והב' שה' נחש או נשכה כלב שוטה

בחמה או חיה שנחבסה עצם נלגלתה פי' שנתרופץ ברובו
 טרפה בין ברוב היקפה דהיינו באמצעיות ולמעלה
 שהוא למטה מהעינים בין ברוב גבהן דהיינו ממקום שהתחיל ב'
 בכר לשפע והוא למעלה מהעינים אע"פ שדקרום קיים טרפ' ואם
 נפחתה יחסר ממנה כסלע כתב ר'שי שהיא טרפה וכן כתב
 הרמבם שאם חסרה כסלע טרפה ואם נקבה נקבים שיש בהם ח'
 חסרון אם יש בכולם כסלע טרפה ולפי זה צריך לומר בתניתין
 דקתני ואלו כשרות וקא חשיב נפחתה הגלגלת מיריד כשאין בו
 כסלע ובעל העיטור כתב שהיא כשרה וכן יראה מדברי א"א
 ה'ראש זל' שהביא המשנה ואלו כשרות גלגלת שנחבסה כפשוטה
 ולא חילק ובעיני של מים כגון אמות וכיוצא בהן אפילו לא ניקב
 העצם אלא כל שזו טרפה ועוף של יבשה אם הכתה חולדה על
 ראשה או נגפה ויש לחוש שכא ניקב הקרום מניחו ירו בצד הנקב
 ונעוץ או כבנים ידו לתוך פיו ודוחק כלפי מעלה אם יוצא הבוח
 דרך הנקב בידוע שניק' הקרום וטרפה ואם לאו כשרה ל"א
 המוח יש לו שני קרובים זה על זה ואם ניקב זה בלא זה כהא
 איכא פלוגתא ד'ת' אומר בניקב העליון ומתיד בניקב התחתון רב
 אלפס אומר בת' תוך ומתיד בעליון ורבי' ליעור כתב שמותר
 עד שינקבו שניהם וכן יראה מדברי הרמבם וכן היא מסקנת א"א
 ה'ראש זל' ואם חסר מן המוח מעט כגון שנרקב או נתמעך והקר'
 קיים כשרה אבל אם נימוח ונשפך כמים בתוך הקרום או שנתרב'
 עד שביצא כזה בחושה דריה אם מעמידין אותו אינו עומד ט'
 טרפה ונתב' ה'ר' אליעזר ב"ל נתן שמעשה כא לידו שנמצא בתוך
 הקרום מים ונחסר המוח כשיתעור מקום המים והיה המוח מקיף
 המים סביב שלא היו מגולין כלל והתירו וכן כתב בהלכות ג'
 גיולות בין שהמוח מקיף המים הדיא כריא אבל אם אין המוח מ'
 מקיף המים סביב סביב טרפה עצם שהמוח מונח בתוכו יש
 בו חלל גדול כמו קדרה יש על פיה כלפי הצואר כמו שני פולין
 וכל מה שיש מהמוח בתוך הקדרה עד הפולין ופולין בכלל נדון
 כמוח ונקובתו במשוא ומכאן ואילך נדון בחוש השדרה ל' ב'
 חוש השדרה יוצא מן המוח וכמשך על פני כל השדרה עד
 סוף הזנב ואם נפסק עורו של החוש שהמוח בתוכו כולו
 או רובו טרפה אע"פ שכל המוח קיים אבל אם נסדק לארכו או ב'
 נפסק לרחבו בפחות מרוב כשר אע"פ שנפסק כל המוח אבל אם
 נתקלקל המוח בתוך החוש עד שנימוח ונשפך כמים ואלו היה
 החוש נקוב היה יוצא או נימס ונתרכך עד שאלו היה מעמידו
 כידו היה המעט שממנו

חוף לידו שוחה ולא היה יכול לעמוד טרפ' וכן אם החוש עב וכבד
 ואם מעמידין אותו אינו יכול לעמוד בחמת כבדו טרפה אבל אם
 נחסר קצת מן המוח ונתרוקן כשר וטרפות זה של החוש הוא עד
 פרשה השלישית פי' כשמגיע החוש עד היריכים כתפצל פיצול א'
 אחד לצד ימין ואחר לצד שמאל ואמצעית יורד
 עד למטה כנגד הזנב לאחר שיוורד ב' שלשה אצבעות בתפצ' עזה
 לשני פיצולין אחד לימין ואחד לשמאל וכן בהרבה מקומות עד
 ש' בלה וכל מקום שיפסק עד פיצול השלישי טרפה ומשם ואילך
 כשרה ואם נפסק כנגד עוכי הפיצול של פרשה השלישית כתב
 ה'שבא יראה שהוא טרפה ויש שמתירו ואם נפסקו אחד משני ח'
 חוטי הפיצולין הראשונים ושניים טרפה אבל אם נפסקו חוטי פ'
 פיצול השלישי כשרה ובעוף הוא טרפות החוש עד בין האגפים
 התחתלת במקום שהן מחוכרין בו כגוף ה'שכא כתב עד מקום כ'
 בלות חיבורן כגוף ולא נהי'א ואם נעקרה וליא אחת מהחוט א'
 אפילו למטה מהכסלים שאין שם צלעות טרפה בהמה שהכו
 אותה על השדרה במקל והלך המקל על פני כל אורך השדרה כ'
 כשרה ולא חיישינן שכא נפסק הח' ט' ואם לא הגיע המקל על פני
 כל השדרה או שיש במקל קשרים חושטין שראש המקל במקום
 שהוא כלה בכזה בבח' וכן במקום הקשרים וכן אם הכה לדחוב ה'
 השדרה חושטין שמא נפסק החושט בהמה שגורת רגליה אין
 חושטין שמא נפסק חושט השדרה שלה שאנו תולין אותה בטגרות'
 פי' כאב היריכים וכתב ה'שכא בר"א שלא נדע שנפלה אבל אם
 נודע שנפלה חושטין שמא עם נפילתה נפסק חושט חשד' הלכן'
 גורת רגליה שפסקת חושט השדרה כצוי טס נפילתה ל"ג
 ניטל לחי התחתון כשר וכתבו הגאונים והוא שיוכל להחיי'
 על ידי המראה והלעטה הא' לאגבי טרפה כתב
 ה'מבם ניטל לחי העליון טרפה אבל ניטל התחתון כגון שננסס
 עד הסימנים ולא נעקרו הרי זה מותר ואני בתנתי לבעל' כהלכו'
 שחיטה שאפילו נעקרו רובו מהלחי אם המיעוט נשאר בחוכרו
 במקום אחד כשר עד שנעקרו כולם או שלא ישאר המיעוט נשאר
 אחר וגם אני תמה על מה שאמר ניטל לחי העליון בין שאינו מ'
 כפורש וכי להוסיף על הטרפות יש ואין לדקדק כדחכשי בתחתון
 מכלל דבעליון טרפה דלגופה אצטרך לאשמועינן אף על פי
 דסימנין מחוכרין בו וכש' בעליון ושט' שניקב בכל שהוא טרפה
 ואפילו בתורבין חושט שאינה מקום שחיטה דינו כחושט לענין כ'
 ניקב ושני עורות יש לחושט זה על זה ואם ניקב זה בלא זה כשר
 ניקבו שניהם אפי' זה טרף כנגד זה טרפה הילכך בכל מקו' שניקב
 טרפה ואם נקבו ועליה בו קרום ונכתם טרפה דלא חשיב סתימה
 וקרובין אלו החיצון אדום ופנימי לבן ואם נתחלפו שהחיצון לבן
 ופנימי אדום טרפה ואם שניהם אדומים או לבנים כתב ב'
 בעל העיטור כשר שאחזי מזה לקח וחכירו מגין עליה והוא ל'ח'
 בניקב זה בלא זה דאיכא מאן דאמר טרפה וכתב א"א ה'ראש
 זל' וכן כ"ל דלא דמי לנקב קטן דחכריה מגין עליה אכל' חכ' שכלל'
 לקוי אינו מתקיים על ידי השני ובין שעור וחיצון אדום והפנימי
 לבן אין לו בדיקה בחוץ אצל דרוסה שצריך בדיקה כדאי'א ל'
 לקמן דבין שהוא אדום אין אדום הארס ניכר ב' אלא מבפנים ו'
 וביצד יעשה אם עוף הוא כודק הקנה בחוץ ושחוט ואחר כך מ'
 כהפך חושט וכו' וכן בפנים ובעל' העיטור כתב שגם אם בהמ' הוא
 שחוט ובודק בפני' אפי' יש בה קורש דם פסול' ואם לאו כשר' ב' א'

אחר שחיטת הושט ואין דעת א"א ה'אש זל כן
חתך ג'הכמה לאחר שנשחטה כראוי ועודנה בפרכסת אכור
לאוכלה בעודנה חיה אבל לאחר שמתה מות לאוכלה
ולאכילה לגוי ומות להאכילה בני מעים לגוי כל שנפסל בשחיט
הרי זו נבלה וכל שנשחטה כראוי ודבר אחר גורם לה ליפסל הרי
זו טרפה נשברה מפרקת ורוב כשר עכה נבלה כח
השוחט חיה ועוף צריך לכסות דמו לא שנא צדן עתה לא ש
שנא היו מזומנין בידו ומכרך כרוך אתה ה' אלדינו בלך
העולם אקבו על כיסודם בעפר וכתב בהלכות גדולות שמכס
ואח' מכרך אע"ג דכל המצות מכרך עליהן עובר לעשייתן דמ'
כתחילת המצוה אכל זו סיוס מצוה היא ובאמצע מצוה אין ראוי
לכרך הלכך מכרך על השחיטה קודם התחלת המצוה ועל הכיכוי
אחר גמר המצוה וכתב א"א ה'אש זל ולא נהגו כן וכיו שהוא ס'
ספק חיה וכלאים חבא מבהמה וחיה צריך לכסות דמן אבל אין
לכרך עליהם מפני שהוא ספק ובעל העיטור כת' שמכרי' עליהם
זלא נהירא לא ה'אש זל ואין שוחטין כוי כזו טוב מפני שהוא
ספק ואם שחטו אין מכסי' את דמו וכלילה אס' רישומו ניכר יכסנו
ואין יכולים לקבל הדם בכלי לכסותו הלילה שאין שוחטין לתוך
הכלים כיצד בכסין נותן עפר ת חוח למטה ועפר תיחוח למעלה
וכתב בעל העיטור שצרי' להזמינו למטה לשם כיסוי וא"א ה'אש
זל כתב אין צריך ליתננו לשם כיסוי אלא אם מצא עפר תיחוח ו
שחט לתוכו שפיר דמי ומכסה בידו או בכסין או בכלי אחר אבל
לא כרגלו שהוא דרך בזיון ומראה שהמצות בזויות עליו שחט
ולא היה עפר למטה צרי' לגרור הדם וליתנו בעפר תיחוח ולכסות
עפר תיחוח עליו שחט ולא כיסה וראהו אחר חייב לכסות שמצות
ביסוי היא כשאר מצות עשה שכל ישר' חייבין בהם אלא שהשוחט
קודם לכל אדם והלכך אם קדמו אחר וכיסו חייב ליתן לו עשרה
זהובים שכר ברכה שביטל מכנו אלא שאין גזבים אותו בזמן הזה
שחט מאה חיות או מאה עופות או ששחט חיה ועוף במקום אחר
ביסוי אחר לכולן וכבר כתבתי למעלה שאם סח בינתיים שמכסה
ומכרך עליהם על דם שחיטה ששחט ויכרך ברכת השחיטה על
מה שישחוט ולא יכרך על כיסוי דמה השוחט ונבלע דם בקרקע
אם רישומו ניכר חייב לכסית ואם לאו פטור מלכסות כסוח הרוח
וחזר ונתגלה חייב לכסות כסו עצמו חזר ונתגלה אחר כך פטור
מלכסות דם שנתערב בבית אם יש בו מראית דם חייב לכסות

אין בו מראית דם פטור מלכסות ואין חילוק בין אם נפל דם בתוך
מים או מיס לתוך דם לעולם כשיש בו מראית דם חייב לכסות
אף על פי שנדחה מביסוי כשלא היה בו מראית דם כשחזר למראה
דם חייב לכסות נתערב בין אדום או נדם בהמה רואין היון
ודם בהמה כאילו הוא מיס ואלו נתערב במים כשיעור היון הזה
היה בו מראית דם חייב לכסות כתב בעל העיטור מאן דשחט
ציפרא או חיותא ושחט בהמה עלה פטור נ לכסות בהמה ואחר
כך חיה חייב לכסות דם הנתיב ושטל הסכין אם אין שם דם אחר
חיי לכסותו אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסותו שאי צריך
לכסו כל הדם לפיכך אין צריך למצות עד שיעצא כל הדם השוחט
לחולה בשבת לא יכסה אפילו אם יש לו דקר בעוף וכלילה אם
רישומו ניכר יכסנו כל השוחט אפילו אין צריך לו לאוכלו ואינו
חושש אלא מפני הדם שצריך לו חייב לכסותו כיצד יעשה נוחר
או מעקר שלא חייבה תורה בכיסוי אלא בשוחט שחיטה הראויה
הילכך השוחט הטרפה או השוחט ונהנבלה בידו פטור מלכסות
לפיכך צריך לבדוק הסימנים והכבין קודם הכיסוי וכתב בעל ה

העיטור השוחט חיה לא יכסה עד שיבדוק את הריאה ומסתברא
אם ישתכח סירכא דתליא בבדיקה כגון סכינא דחליש פומי רלא
בדיקין השתא א"ג אומא לדופן מכסה בלא ברכה חט"ו ששחטו
בינן לכין עצמם אין אחרים חייבין לכסותו ראו אחרים ששחטו כ'
כראוי חייבין לכסותו ומי שאין לו עפר לכסו לא ישחט עוד שיהיה
לו עפר לכסות השוחט חיה ועוף ולא יצא מהן דם מותרין אין מ'
מכסין אלא בעפר וכל הרברים שהזרעים הנזרעים בהם מצמיחין
הם ככלל עפר ואם אינן מצמיחים אם נקראים עפר מכסין בהם
ואם לאו אין מכסין בהם לפיכך מכסין בזבל וחול הרק מאד עד
שאין היוצר צריך לכותשן כלל וכסוד וכחרסית ולבינה ומגופה
של חרש שכתשן וכשחיקת אבנים וכשחיקת חרשי ובוזב שחוק
וכנעורת של פשתן דקה ובנסרת של חרשים ובאכלי או בגדים
שרופים עד שנעשו עפר וכשיחור וכבחול ובנקרת הפסילי אבל
אם כפה עליו כלי או כסו באבנים אין זה כיסוי לפיכך אין מכסין
בזבל וגם וחול וגם שהיוצר צריך לכותשן ולא בקמח וסוכין
ומורסן ולא בשחיקת מתכות חוץ מבוזב שחוק וכתב הרשבא
בד"א שלא נשרפו אבל נשרפו חזרין לעפר ומכסין בעפרן אין מ'
מכסין בעפר המדבר בתב בעל העיטור אין מכסין בכל דבר שיש
בו ליחלוות מים כגון מתונתא כתוב בספרי הו' חזקיהו זל מי
ששפך יכסה ואם דארו אחר שלא כסה חייב לכסות וכמה ששפך
יכסה שלא יכסה כרגלו שלא יהא המצית בזויות עליו ואם זה
דעה לכסות וקדם אדם אחר וכסה חייב ליתן לו עשר זהובי' ומיהו
אם עמד אחר לקרות בתור ועומד אח' החתיו אין לחייבו ה' זהובי'
דבקר יאה כולם חייבי' זה כמו זה ואפילו כהן ועמר ישר' תחתיו אין
לחייבו כי זהובים והא דאמריו וקדשתו לכל דבר שבקדוש לפתוח
ראשון ולכרך ראשון ולשול מנה יפה ראשון אסמכתא בעלמא
היא ולא גבינן ביניה ככי דינא ואפילו על הביסוי לא גבינן מיניה
ככי דינא בזמן הזה דכמילתא דלית בה חסרון כיס לא עבדינן ש
שליחותיהו ואם נהנו לו בן למו' וקדם אחר ומל' אותו כמו כן א'
אין כחייבין אותו דלא עבדינן שליחותיהו ועוד דהכא אפי' תפש
מפקינן מיניה דכיון דענה אמן הא אמרינן גדול העונה אמן יותר
מן המכרך ואם שמע ולא ענה יהו דאפסיד אנפשיה אבל אין ל'
לפטורו מטעם שיתן לו תרנגולת לשחוט דזו היא מצוה אחרת ו
ומצוה ראשונה הלכה לה ומעוות לא יוכל לתקון כט

הלבנות בדיקת הריאה ושאר הטרפות כתי' ובשר בשד' טרפה
לא תאכלו בכאן אזהרה לטרפה וסתם טרפה היינו
שטרפה ארי וכיוצא בו ובעוף שדורים אותו עוף הדורס כגון הנץ
וכיוצא בו וע"כ לא איירי בנטרפה וסתה דא"כ הוה לה נבלה דבה
לי נבלה שהוכתה על יד אחרים או שכתה מעצמה אלא מיירי ש
שנטרפה ועדין לא כתה ואי אפטר לומ' דבטרפה בעלמ' שהוכתה
מכה כל שהוא חיה אסורה דהא כתיב לכלב תשל בן אותו אלמ'
מיירי בענין שאינ' יכולה לחלו ואינ' ראו' אלא לכלב וכא להשביענו
כיון שנטרפה בענין שאינה יכולה לחיות אפילו אם קרם ושחטה
אסורה וכיון שידענו דבנטרפ' עד שאינה יכולה לחיות א"כ ר' א"ב
ה'האם אירע לה מעצמה חולי שאינה יכולה לחיות ממנו שהיא
אסורה וכי היכי דגבי נבלה אין חילוק בין כתה מעצמה או מתה
ע"ה א"כ אין חילוק בטרפה בין נטרפה על ידי אחרים או נטרפה
מעצמה ע"ה ח' לי שככל ענין ה' טרפה וזהו ששנינו כל שאין כמות
חיה טרפה ויש מיני חולאים שהלכה לכסה כסיני שהיא נטרפת
בהן לפי שאינה יכולה לחיות בהם והן שמנה דרוכה נקובה חסר'
נטולה ופסוקה קרועה נפולה

שבורה

העליון כולו כשרה ומיהו צריכה בדיקה וכת' ה'שבא שאם נקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשרה ניקבו ועלה בו קרום ונסתם טרפה

דיאה שמוציאה קול כשנופחים אותה אם יודעים היכן הקול יוצא מניחין על אותו המקום קש או נוצה ונופחין אותה אי מבצבצא טרפה ואם לאו כשרה ואם אין יודע' מזה יוצא הקול משימין כולה בכלי שיש בו מים ונופחים אותה אם המים מבצבצין טרפה ואם לאו כשרה ולא ידעו המים לא קרים ולא חמים אלא פושרין בחפשות המים של ימות ה' יין ש שעמדו בבית קצת לאחר שנשאבו ונתחממו קצת מחום האויר ואם נמצא הנקב במקום שיש לתלות שנעשה אחר השחיט כגון במקום שהעביר הטבח ידו או שתלש' בכח או שלקח זאב וחזיר' נקובה תלינן להקל וכשרה וכן אם נמצאו עליה תולעי' שנקבחה ואין יודע אם נקבחה לפני שחיטה או לאחר שחיטה נקבחה כשרה ואם אין מקום לתלות וחזרבר ספק אם נקבחה בחיים אם לאו עושין נקב אחר אצלו אם הם דומין כשר' שכמו שזה נעשה אחר שחיט כך נעשה הראשון ואם אינן דומין טרפה שוואי הראשון נעשה ל לפני השחיטה וזומין מגסה לגסה ומדקה לדקה אבל לא מדקה לגסה ומגסה לדקה ופיר' רב אלפס שמדמין מריאה לריאה אחרת רק שתחיה מכרמה כמותה אם גסה גסה אם דקה דקה ולשי פירש שאין מדמין מכרמה לכרמה אחרת ואפילו באותה בהמה דוקא מאונא לאונא ומאומא אכל לא מאומא לאונ' ומאונ' לאומא וכך היא מסקנת א"א ה'ראש זל ניקב אחד מהסמפונות שבפנים לחברו כגון במקו' שמתפצלי' זה מזה ואי' בשר ביניה טרפ' שחבירו קשה ואין מגין עליו אבל ניקב לבשר הכשר מגין עליו וכשרה לשון ה'ממבם אחד מסמפוני הריאה שניקב אפילו לחבירו טרפה ויראה מל'טונו וכל' שכן אם ניקב לבשרו ולא נהירא חסר מבשר' מכפנים והקרום קיים כשרה לפיכך נימוק מבשר' מכפנים וחסר אפילו אם המקום שנתרוקן גדול עד שמחזיק רביעית כשרה נימק כשרה בפנים כמים כשרה ובלבד שיהיו כל סמפונות קיימי' ופירש רב אלפס דוקא שיהא מיחוי המים זך אבל אם הם עכורים או סרוחים טרפה וכן כתב ה'ממבם וא"א ה'ראש זל כבשיר אף ב בעכורין וסרוחין וכיצד בודקים אם כל סמפונותיה קיימי' מביאים קערה מחופה באבר שהיא לבנה ונוקבין אותה ושופכין לתוכה אם רואים בה במק' ורידים לבני' בידוע שמן הסמפונות הן וטרפה ואם לאו כשרה כתב ה'ממבם חסר מגוף הריאה אף על פי שלא ניקבה הרי היא כמו שחסר מנין האונות ובעל העיטור כתב שהיא כשרה כיון שהעור קיים אף על פי שנפגמה והבי מסתבר ריאה שאירע בה מקרה שנפחזה וכשאר בה מקום אטום שאינו ע עולה בנפיחה קורעין המקום האטום אם נמצא בו ליחה כשרה ש שכחנת הליחה נאטם ואם לא נמצא בו ליחה מניחין עליו קש או נוצה ונופחין אותה אי מבצבצא כשרה שחרי הרוח בא שם ו ואם לאו טרפה אבל אין צריך לחוש על זה כל זמן שלא נפחזה ריאה שנתמססה טרפה כיצד כגון שנמצאת שלמה וכשתולין אותה תחתך ותפ' לתוכה חתיכו ריאה שקשה בעץ במישושא טרפה יבשה אפילו מקצתה טרפה וכגון שהיא נפרכת בצפורן א אבל לא נפרכת בצפורן כשרה צמקה כולה אפילו אינה יבשה א אם מחמת בני אדם שהפחידה כגון ששחטו אחרת לפניו וכיוצ' בזה טרפה ואם בידי שמים כגון שפחדה מקול הרעם או מפחד שאר בריות כגון מקול שאגת אריה וכיוצא בזה כשרה וכיצד נדע אם ה' ב די אדם אם לאו משימין אותה במים מעת לעת אם חזרה

ללחותה בידוע שהוא בידי שמים וכשרה ואם לאו בידי אדם היא וטרפה ובאיהו מים בודקי אותה בימות החורף לוקחין כלי חרס שאינו לבן ומחופה אבר מפני שאין המים שבו כמורין להתקרר וככלאים אותו מים פושרין שיהו חמין כמו צוננן בימות הקיץ שעמדו מעט בבית בין של נהר בין של בעין וכניחים אותה בו והוא שיהיה המים פושרין כל מעת לעת ובקיץ בודקין אות' בכלי חרס לבן מחופה באבר שהוא ממהר להתקרר ונותנין בו מים קרים שעמדו מעט בבית אחר שנשאבו ומניחי' אותה בו כל מעת לעת מחט שנמצאת בריאה אם שלמה היא נופחין אותה אם עולה בנפיחה כשרה בין אם הוא דק או עבה בין אם היא נכנס דרך חודה או דרך קופא ואם היא חתוכה או אפילו שלמה יש עליה קורט דם כנגד המחט בחוץ טרפה לז

ריאה שיש בה אכעבועות אפילו הם גדולות הרבה ומלאו מים כשרה ומיהו לרב אלפס צרי שלא יהו עכורים ולא סרוחין וכן כת' ה'ממבם ריאה שיש בה אכעבועו אם הם מלאים רוח או מים זכים או ליחה הנמשכת או ליחה קשה אפילו בעץ מותרת ואם יש בה ליחה סרוחה או עכורה אסורה וכתב עוד וכשמוציאה ליחה ובודק אותה צריך לבדוק הסכפון שתחתיה אם נמצא נקוב טרפ' וא"א ה'ראש זל מתיר אפי' בעכורין וסרוחין וגם לא הזכיר בדיקת הסכפון ואם יש בה שתי אכעבועו' סמוכות אסורה אפילו מלאות מים זכים ואם היא אח' ונדא' כשתי נוקבים אותה באחת מצדיה אם שו'כו לבקו' אח' אחת היא וכשרה ואם לאו שתיים הם וטרפה אכעבוע שנמצא בשיפולי הריאה כתוב בהלכות גדולות אם הבשר תקיף ככל' צד אפילו ככל' שוה' כשרה ואם לאו הרי היא כיתרת וכל' יתור כנטול זמיו וטרפה אכעבוע' נמצא בו נקב ואינו יודע אם ניקב בחי' או לאח' שחיט אין אומרים ניקב לאחר לדמות בו שאין כדוכי' באכעבועו' לח הריאה נפסלת בשינוי מראה כיצד היתה שחור' כדיו או ירוק' כמראה החלמון של ביצה או כמראה הכשות' או כמראה הכרכו' או כמראה הכקעת' או כמראה הכשר טרפה אפי' ככל' שהו ממנה וכל' אלו המרונות אין פוסלין אלא לאחר נפיחה שנופחים אותה ואינה משתנית אבל אם על ידי נפיחה חונכת לפראה הכשר' כשרה ואם אינה שחורה כדיו אלא כמראה החזול או ירוקה ככרתי או ש שהיא כמראה הכבד או אדומה אפילו בתכלית האו'ם כשרה א אפילו היא כולה כך היה האדם מחמ' מכה שיש לה ברופן כנגדו טרפה אפי' ככל' שהו ואם יש בה הרבה גוונים מאלו המראות ה הכשרים כשרה ולא אמרינן כיון שנפגמה להרבה גויני' נתקלקל' ועתידה לינקב יש בה גלדי גלדי פי קליפות כבו נתק' והיא ש שלמה כשרה לט

כל' טרפות שמנו חכמים כבהמה ובעוף אין צריך לבדוק א אחריהם דחוקת בהמה חיה ועוף כשרים הם שרוב ב בעלי חיים בריאים וכשרים הם אלא שהעיריכו לבדוק הריאה כ כשהיא לפנינו לפי שהסירכות מציות בה ובעל התרומות כתב דאפילו אם איתה לפנינו יש לחוש כיון שהסירכות מצויו' בח ולא התירו כשאיתה לפנינו אלא כגדיים או טלאים שאין הטרפות מצוי' בהם כל' כך לכך נוהגין ככל' הגקומות לבדוק הריאה ואם יש בא סדכא פירוש חוט של ריר שיוצא ממנה ונסרד אל מקום אחר טרפה אפילו אם אין רואין בה נקב דודאי ניקב אלא שנסתם ב ב

ולא חישנין שמא במקום דם שחט דמינכרא מילתא ע"כ ודבר
קשה הוא להתיר בכהמה שהוא מתלכלך בדם השחט ואין קורט
של הארס ניכר בו ופ"שי דהוא הדין נמו לטנין נקב אין כדוקה מ
מכחוץ וא"א ה"אש זל כתב שנקב ניכר בו מכחוץ אף על פי שהוא
ארום ויש מחלקין כשהנקב במקו' ידוע יכול לבדוקו אבל כשאינו
במקום ידוע אינו יכול לבדוקו
וכיון ש
שאינו יכול לבדוקו אם הוא בהמה אין לו תקנה שאי איפשר ל
לשוחטה ולהזכרו אחר כך ולבדוקו דשמא שחט במקום נקב ואם
עוף הוא שחט הקנה ויהפוך הושט ויבדקנו עוף הבא לפנינו
וצוארו מלוכלך בדם פ"שי שאין חוששין לספק דרוסה לבדוק כל
הצואר אבל חוששין לספק נקובה מקום המלוכלך וד"בא פירש
שאיין צריך בדיקה כלל אמר עולא ישב להקוץ בושט אין חוששין
שמא הבריא ורוב הפוסקים פסקו דלא כותיה אלא חוששין שמא
דבריא ופ"רשי' הבריא ניקב מלשון וברא אתהן בחרבותיהן וצרי'
בדיקה לב"ד ושט יש לו בדיקה אצל נקב ויש מפרשי' הבר' מלשון
בו"יא שמא ניקב ונתרפא והוה ליה קרום שעלה מחמת מכה ב
בושט ואינו קרום וכן כתב הרמב"ם הרי זו ספק נבלה דשמא
ניקב הושט ועלה קרום במקום הנקב ואינו נראה ודוקא שנמצא
הקוץ תחוב בושט אבל אם נמצא לארכו או לרחבו ואינו תחוב כ
כשרה כת' ה"שבא בד"א שיש קורט דם בושט או סביב הקוץ אבל
לא נמצא עליו קורט דם בידוע שהוא לאחר שחיטה וכשרה
ומקצת המורים אסרו בין כך וכין כך ולזה דעתי נוטה ע"כ וה"ו
אליעזר בר' נתן פסק בעולא דאין חוששין אפ"ו בקוץ התחוב ו
ובכל ענין כשר ולזה הכביס א"א ה"אש זל ואפילו לדבריו אם יש
עליו קורט דם בחוץ כודאי טרפה דודאי ניקב כולו כת' ר"ח נפרד
הושט מוהקנה ונתדלדלו זה מזה ברוב שיעור ארכו טרפה בעוף
בחומר הזפק בושט שלאחר שכלה הושט מתחיל הזפק והוא בכיס
תלר' לכתה ואם ניקב כשר וגנו דינו כושט ליאסר בנקב כל שהוא
ואיזהו גנו כל שנמתח עמו פי' במקום שמתחיל לשפ"ע כלפי הושט
ונעשה על הזפק בכסוי על פי הקדרה ד' אובר אפילו ניטל כולו
כשר וכתב בעל העיטור דקימא לן כר' אבל כתוב בתשובת הגאון
בדקאמר גנו של זפק נידון כושט ש"כ לא קיימא לן כר' דאמ' אפי'
ניטל דהא איכא במקום דאפי' בניקב לבד טרפה ע"כ לד'
גרגרת שנפסקה רוב חללה במקום הראוי לשחוט טרפה א
אבל אם לא נפסק רוב חללה אף על פי שהוא רוב היקפה אם ת
תצ"ר עמו עובי העור כשרה ואם נקבה אפילו יש בה חסרון כל
זמן שאין בנקב כאיסור כשרה ואם חסרה כאיסור טרפ' ואם נסדקה
לארכה יש בה חסרון מצטרף לכאיסור ואם ניקב סביב היקפה ב
נקבים דקים זה אצל זה כנקב הנצה אם יש בהן חסרון מצטרפין
לכאיסור שאם יש כאיסור בנקבים עם השלם שביניהם טרפה ואם
אין בדם חסרון שיעורן ברובה ובעוף שיש בה נקבים כנפה אין
שיעורו כפי שיעור איסור לכהמה
אלא חותך במקום
הכיוקב כנפה וכשימה על פי חלל הקנה אם יש באותה חתיכה ל
לבכות רובו של חלל הקנה הנקוב כמנה עם השלם שבין הנקבים
טרפה ואם לאו כשרה נפתחה כמו דלת שלא ניטל הפחת
ארא תלוי ועומד וקוף שם כדלת על פי הארובה אם הפחת גדול
כדי שיכנס ויצא בו איסור טרפה ודו' יתר מכאיסור ואם לאו שאינו
אלא כאיסור מצומצם כשרה בין שהדלת סותם הנקב והרמב"ם
כתב נפתחה נקב מפולש משני צדדיה כדי שיכנס איסור לרוחבה
טרפה וכן כתב רב אלפס בין שניקבה משני צדדיה נטרף בשיעור

קטן פי' כעובי דינר

נסדקה לארכ
אע"פ שלא חסר ממנה כלום טרפה בד"א שלא נשאר ממנה כ
כלום אבל נשאר ממנה כל שהוא למעלה ולמטה כשרה והוא ש
שישאר המשהו במקום הראוי לשחיטה שבמקום שאינו ראוי ל
לשחיטה ואילך נידון כריאה ליאסר בנקיבת משהו ואם מוצא
הגרגרת שנפסקה או חסרה ואינו ידוע אם נעשה מחיים אם לאו
פוסקה במקום אחר ורואה אם הם שנים כשרה ואם לאו טרפה ו
אין מדמין אלא כחוליא לחוליא ומכר חוליא לבר חוליא אבל לא
כחוליא לבר חוליא ולא מכר חוליא לחוליא ובר חוליא הוי מחצית
של טבעת כלפי כטה במקום שכתחילין להיות דקין ויש מפרשין
חוליא היינו טבעות בר חוליא היינו עור שבין הטבעו' וטוב לחוש
לדברי שניהם הקנה בסופו משנכנס תחת החזה נתפצל ומשם י
יפרד והיה לג' ראשים והאחד נוטה לצד הלב והאחד לכבר והאח'
לריאה ופ"רשי' דשל לב וריאה נקובתן כמשהו ושל כבד דינו כ
ככבד ר"ח פוסק דשלשתן נקובתן כמשהו ל"ה
ריאה שנקבה טרפה ותחילה אפרש צורתה ואחר כך טרפות
שלה אמר רבא חמשה אוני איתא לריאה תלתא תלתא מימינה
ותרתי משמאלה פי' לימין הבהמה והוא לימין המכח כשתולה כ
ברגליה ובני מיעידה כלפי הטבח ואם יתלה אותה האדם בידה ופני
הריאה כנגד פניו יהיו לימאל האדם שלשה ולימינו שנים ויש
לה עוד בצד ימין אונא אחת קטנה ונקראת עיבוניתא דוורדא ו
ואינה עומדת בסדר האונות אלא מרוחקת מהם לצד פנים ואם
חסר אחד מהימין או מהשמאל או שהיו שנים מימין וג' משמאל ט
טרפה ואם חסרה הוורדא פ"רשי' דכשרה ואם יש לה שנים טרפה
ורבי' אפרים אוסר כשהיא חסרה ומכשיר בשנים והגאון' מכשיר'
בין אם אין לה כלל בין אם יש לה שנים וכן עיקר נתוספת ה
האונא כמנינו שהיו ד' מימין או שלשה משמאל אם התוספת עומ'
בסדר שאר אונות כשרה ואם לא טרפה וכתב בעל העיטור דלא
מבשרינן אלא כשעומד ממש בסדר האונות אבל אם היא ב
ביני וביני שלא בסדר כדרך הוורדא טרפה בין בימין בין בשמאל
אבל הרמב"ם כתב כל מקום שהוא כלפי פנים וריאה אין התוספת
אוסר אלא אם כ' יהיה בגבה וא"א ה"אש זל הסכים לסברת בעל ה
העיטור שכתב שאם נמצאת הוורדא בצד שמאל טרפה היה
היתרון על גבה בכל מקום אפי' קטן כטרפ' דאם טרפה אבל פחות
כטרפ' דאסא אחר שתנפח הריאה לא יתרון הוא וכתב בעל ה
העיטור שבעינינו כהא דשיעורא דאונא כטרפ' דאסא ואם חסר א
אחת מהאונות ואין בה אלא כטרפ' דאסא כשרה היתה חסרה מ
כאונות הימין כתב הרמב"ם שהוורדא בשלמות אותה ורשי' כתב ש
שאינה בשלמות וטוב להחביד היתה הריאה כולה שתי ערוגו'
ואין לה חיתוכי דאוני טרפה פי' רשי' היכא דלא מוחתכא באוני ח
חיתוך גבור אלא כמין מראה הפרש ניכר בו כשרה לשון אמ'
ה"אש זל כתב הרמב"ם נמצאו שתי אונות כאונא אחת ואינן כ
נראות כשתיים דבוקות אם היה ביניהם כמו עלה של הדס בין ב
בעיקרון בין באביעציתין בין בסופן כדי שיחבר בהן שהן שתיים ד
דבקות מותרות ואם לאו טרפה ויש שכתבו אי כריבין מעיקרין ז
ועד סופן מיייתין סכינא חריפא ומפרקינן להו אי מפקא זיקא כ
ביניהן חדא היא וטרפה ואם לאו כשר ולישנא דתלמוד' משמע
כפ"רשי' דאי איכא היכירא כל שהו כשרה וכן עיקר ע"כ ל"ו
הריאה יש לה שני קרוכים ניקב זה בלא זה כשרה עד ש
שינקבו כניהם ואפילו נגלד קרום

הלכ יש לו שלשה חללים אחד גדול באמצע ואחד קטן ב
בימינו ואחד קטן בשמאלו ניקב עד לאחד מן החללים
טרפה ואם חלב הטרפשא של הלכ סותם הנקב הוי סתימ' וטרפה
ואם לא הגיע הנקב לחלל כשרה כד'א שניקב מחמת חולי אבל
אם ניקב בקוץ או במחט אפי' בכחוץ טרפה דאפילו מחט שנמצא
בחלל הבהמה טרפה כמו שיתבאר לקמן בע'ה ואם מחט נ
נמצא בו אע"פ שאינו ניכר בחוץ טרפה לשון הלכות גדולות
ביחש דמשתכחא בלכא אע"ג דלא נקיב טרפה והני מילי כי מ
משתכחא בסמפונא דליכא לגואי דלית ליה דוכתא למיפק וכי
רישא לתתאי דכמה דאתא נקובי מנקבא וטרפה אבל קופא
לתתאי לא עייל אלא בסמפונא רבא תלינן דילמא בהרי דשעי
לא פלשא לה ואחזוקה באיסורא לאו מילתא היא דנפקא מהת ס
ונקבה דוכתא אחריתי ע"כ קנה הלכ דינו כלב ליאס' כמשדו
והוא החלב שעל דופני הערוג' והימבם פי' קנה הלכ הוא המזרק
הגדו' היצ' ממנו דריא נישל הלכ כי ביד בין מחמ' חולי טרפ' מ"א
ניטל הכבד טרפה כד'א שלא נשאר ממנו כזית במקום מרה
וכזית במקום שהוא חיה שהיא במקום שהוא תלוי בו א
אבל אם נשאר ממנו כזית במקום מרה וכזית במקום שהוא חיה כ
בשרה וכעוף הכל לפי גדלו ולפי קטנו לא הוי אלו בשני החתים
שלמי' כל אח' במקומו אל' בתלקטין או ברצוע' או ברוודין אע"פ
שיש מהם בענין כזית זה במקו' מרה וכזית במקום שהו' חיה טרפ'
יבש כזית במקום מרה וכזית במקום שהוא חיה עד שנפר' בצפורין
טרפה דכנטול דמי אבל אם התליע אפילו במקום מרה ובמקום
חיותא כשרה ואין צ"ל התליעה בשאר מקומות שכשרה נדלדל
הכבד כולו במקום שהוא מחובר שם ועדיין הוא מחוב' בטרפשא
של הכבד כשרה כתב הרמבם קני הכבד והם המזרקים שבו הם
מתכשל אם ניקב אחד מהם טרפה ולא נודעא דהא בבשריב' אפי'
בניטל כולו חוץ מכזית במקום מרה וכזית במקום חיותא מחט
שנמצא בכבד בין אם בא לפנינו שלם או חתוך אם צד העב שלו
לצד חלל הבהמה לחוץ טרפה אפי' כולו טמון בכשר הכבד שאנו
חוששין שמא נכנס דרך הושט להדיקין ויצא מהדיקין לחלל ה
הבהמה ונקבו ומשם נכנס לכבד שאלו נכנס דרך סמפון לאה
היה יכול לגקב בצד העב שלו ואם הצד הדק שלו כלפי חוץ כ
בשרה שאנו תולין לומר ררך סמפון בא שם כד'א במחט גסה
אבל דוקה אין חילוק וטרפה בכל ענין שהרי הוא ראוי לנקוב ב
בצד העב שלו וכתב הרשבא ואין אנו בקיין איזו גסה איזו עבה
הילכך בין בוז בין בוז אסורה ויד' שאם היא גסה כגרעינ' של תמר'
שאינה ראויה לנקוב ע"כ כתוב בהלכות גדולות דא' אנקיב
טרפשא דכבדא טרפה ומחטא דמשתכחא בטרפשא ספק טרפה
הוא וכל ספק טרפה לאיסור ואם נמצאה בסמפונא רב' דכבדא
בשרה בכל ענין נפלה לאור וחוריקה ככד כנגד מרה בעל טרפה
ובטרפות נפלה לאור יתבאר זה לקמן בע'ה ואם נמצאו שני כ
בבדים כבהמה או בעוף טרפה דכל יתר כנטול דמי וחוח ליה כ
ניטל הכבד ויש אומרים דלא אמרינן כאלו ניטל כולו אלא כאלו
ניטל עם המקום שהוא דכוק שם הילכך אם הם דבוקים בכזית ש
של מקום מרה או בכזית של מקום חיותא טרפה ואם לאו כשרה
וא"א הילאש זל הסכים לטברא הראשונה מ"ב

מרה שנקבה טרפה ואם נקבה כנגד הכבד והכבד סותכו
כשרה נטלה ביד או חכרה טרפה אבל יש מיני עופות
שאין להם מרה כמו תורים וכני יונה ואין לאוכרן כיון שכל המין
הוא כך וממ' אין ללמוד מהם להבשיר כינים אחרים שאין להם מ
מרה שחלוקתן כמינן ואין ללמוד מין משאינו מינו כתו' בה' ג' אם
ניטלה המרה טעמינ' לה בדוכת' אם יש בה טעם מרה כשר' בידוע
שנבלע'ה במקומה וכתב הר' אליעזר בר' נתן ואי לא טעי' בה טעם
מררא כשהוא חיה יצלנה ואי בלע בגויה יחיב בה טעמא ואם כ
נמצאו שתים טרפה דכנטול דמי ואם היא אחת ונראה כשתים
נוקבין אותה ואם שופכות זו לזו אחת היא וכשרה ואם לאו שתים
הם וטרפה גרעין שנמצא בה אם הוא גדול כשל תמרה כשרה ש
שאינו יכול לנקוב וכדאי נכנס דרך הסמפון ואם היא דק כשל
כזית טרפה שהרי הוא עשוי לנקוב כג
ניטל המוחל כשר ונקיב יש חילוק בין ראשו האחד לחברו
שהמוחל בראשו האחד עבה ובראשו השני דק ניקב
בראש הדק כשרה ואפי' נחתך שם כולו כשר ניקב בראשו העב
טרפה כד'א שלא נשאר מעוכיו בעובי דינר זהב שלא ניקב אבל
אם נשאר בו כעובי דינר זהב שלם כשר כתב הרשבא עובי דינר
זהב זה לא ידענו שיעורו ויראה לי שהוא פחות מחצי עובי נחת'
במקום עובי יש מי שמתיר יד' לי שהוא אסור כספק ומוחל של
עוף עגול כענבה ואינה דומה לשל כהנה לפיכך יש מי שהורה
שאין הנקב פוסל בו ועליו אנו סוככין שכבר הורה זקן ע"כ כ
נמצאו שני שחולין כשר כיון דאפי' ניטל כולו כשר כד'
ניטלו וכל ית כשרה הילכ' אם נמצאו שלשה כשרה וכן אם
נקבו או חסרו אפי' הגיע החסרון והנקב עד הלובן כ
כשרה ואם הם מלאים מים זכים כשרה אבל אם הם עכורים או א
אפילו זכים וסרוזים טרפה לקתה אפי' באחת מהן טרפה ואיזו
לקי כל שנתמססם הבשר עד שאם יאחת אדם בבקעתו כתכסב'
ונפול והוא שיגיע הלקי ומים העבורין על הלובן שבה כוליא ש
שהקטינה טרפה וכמה תקטין התסף בבהמה דקה עד כפול ופול
בכלל טרפה יתר מכאן כשרה ובגסה עד כענבה בינונית ודקא
כשהקטינה מחמת חולי אבל אם קטנה בתולדתה כשרה וכראית'
מוכזת עליה כתב בעל היסוד בסתברא דלובן ככוליא לקותא
הוא וכל שינוי מראה פוסל בה ואם היא ידוקה כשרה כת' הרשבא
יש מגדולי המור' שהורו שאין טרפו בבוליא של עוף אע"פ שיש
לדון ולאסור כבר הורה זקן ע"כ מ"ה
ניטלה האם שהחלי מונח בה כשרה ניטלה של פוחית שבימי
הרגלים נקוין לתוכה טרפה לידח והר' אליעזר בר נתן
מבשרד ולזה הסכים א"א הילאש זל מו
ניקבו הדיקין טרפה ואפילו ליחה שבהן סותכתן אינה ס
סתימה ואפילו היא דבוקה בהן הרבה עד שאין יכולין ל
להציאה אלא על ידי הדיקין ואם חלב טהור סותמתן כשרה שכל
חלב טהור סותם טמא אינו סותם חוץ מקרום שעל החלב וחלב
שעל הכרבתא שאע"פ שהן טהורין אינן סותמתן וחלב חיה ש
שכנגדו טמא כבהמה אינו סותם יצאו הדיקין לחוץ והיפך בהן ו
וחזירין טרפה אפילו הן שלמים אבל אם החזירין ולא היפך בהן כ
כשרה כתב הרשבא אפי' לא יצאו ונמצאו מהופכין כג

וקרום שעלה מחמ' מכה כריאה לא חשיב סוגי' והני מילי כשאין חסיר בא בסדרן אבל אם היא באונא לאונא בסדרן כשרה ויש אומרים דאפילו בסדרן צריכה בדיקה לראות אם עולה כנפיהה אבל רב האי כתב שאפילו בדיקה אינה צריכה ולזה הסכים א"א הראש זל ופ"שי דלא מקרי שלא בסדרן אלא כשנסרכו שתי החיצונות מבטל פי' כגון שנסרכו השתי החיצונות אחת לחברת' כגון שהסרכא עולה מחיצונה לחיצונה וע ברית על האמצעית או מתחתיה פירוש כגון שהולכת הסרכא מחיצונה לחיצונה ו ועוברת מתחת האמצעית זהו מתחתיה אבל כל שנסרכה לאונא שאצלה בין מריתוך לגב או אפילו כגב לגב כשרה אבל כל השאר פסקו דלא מקרי בסדרן אלא כשתיים זו אצל זה מחיתוך לחיתוך מחיתוך של זה לחיתוך של זה אבל מגבה של זה לגבה של זה או אפילו מחיתוך לגב או כחודה של זה לחודה של זה ש שאצלה אסורה ורח' כתב דאפילו מחיתוך לחיתוך אין כתיירים אלא אם כן נסרכת כולה כראשה לסופ' שכל שיש פיצול בנייהם כראשן או באמצעיתן או בסופן מתנועעית ומתפרקו' זו מזו ולא הורו כן הנאונים אלא כל שהוא מחיתוך לחיתוך שאצלה כשרה אפילו נסרכת באלכס' כראשה של זה לסופה של זה וכן נוהגים בכל המקומות ואומא שנכרכה יאומה שבצדה מחיתוך לחיתוך היה ר"ת אוסר וא"א הראש זל כתב ונחגו העם להתיר וכן כת' ה"י יהודה מברג' לני בשם הנאונים ועינינו יתא דוורדא לכל מקום ש תסרך מרפה אפי' לביס שלה ואפילו כולה נדבקת בו וסרכא היוצאת משיפולי הריאה הויא כאלו נסרכת מן הגב וטרפה ב שתהיה נסרכת משיפולי לשיפולי בין שתהיה נסרכת משיפולי לחיתוך האונא לכל מקום שתסרך הריאה בין לגרירת או לחזה או לטמנונית הלב או לטרפשא אסורה בין אם הסרכא מן האונא או מן האומא וסרכא היוצאה מן האונא או מן הגב ויהי תלוי פי' שאינה נאחזת כראשה הט' ני לשום מקום אלא בחוט יוצא ותלוי בה כשרה ואפי' בדיקה לא בעיא מר' יעקב גאון הורה לאחוז בקנה ולקענע הריאה שלשה וארבע פעמים יפה וכל סרכא שתינתק על ידי נייענוע זה כשרה ועל זה נוהגין בבקצת מקומות להבטיר כל סרכא שנתקת כשהטבח בכניס ידו בנחת לבדוק ש שאוברין שאינו סרכא אלא דיר בעלמא שנתפשט מלחור הריאה שהסרכא אפילו אם יפרוך אדם אותה כל היום בין איצבעותיו ה היא הולכת ובתחזקת: הרשבא כתב כל סרכא שאברנו אין ה הפרש בין אם תהיה עבה ונזקה בין שתהיה דקה בדקות ולא כ בהללו שכמעטין ביד ואם נתבענה תולין להקל וכל הנוהגין כן כאילו באבילין טרפות לישראל שזה לא שבענו מחכמים נשום מקום ע"כ ריאה שנקכה במקו' חיתוך האונות כגב ה האונא כנגד הדופן כשרה וכן הדין בכל השלם שכנגד האונות ל למעלה עד הערוגה כשרה בפני שהמקום צר ונדחקת לדופן והוא סותכו ונקרא דופן עד החוט שבנקרין כן ו חזה ומש' ואילך נקרא חזה ודוקא שהנקב כנגד הדופן אבל אם נקכה מבפנים ו וסירכ' יוצאה מוטם לדופן טרפה על כן בת' הרשבא ניקב בשיפולי אונא וסה' בא יוצאה אל הדופן טרפה חוששין שמא מבפנים היא באה בעל העיטור אם נקב באונא וסרכא עולה מן האונ לדופן שכצד האונא כשרה אבל א"א הראש זל כתב אם הסרכא יוצאה מבין חיתוך שבין אונא לאונא ונסרכת לדופן או כגב אונ' נסרכו לדופן חוץ לכיצר החזה טרפה שאין הדופן סתמה בתב הרשבא בשם הנאונים שאם כל הגב של האונא כהשלמת האונין ולמעלה דבוק בשורה כשרה שכן בראים הדברים שזו

היא בריית' בר' כשכל הגב דבוק אל השדרה אבל אם יש פיצול שאין כל הגב דבוק אל השדרה טרפה והא דדופן סותם דוקא כשרה כנגד הבשר שבין הצלעות והוא מסוכך ונאחז היטב ל לבשר אבל כנגד הצלעות אינו סותם ואם הוא כנגד הבשר וגם כ כנגד הצלעות בזה כתב הרמב"ם אבא מורי מן האוסרין ואני מן ה המתירין וא"א הראש זל כתב ורואה אני דברי האוסרין כיון דבגמ לחודיה לא חשיב סתימה הוא חזין נמי בגרמא ובכשרא דנהי ש שהבשר סותם כנגדו לא מהניא אותה סתימה כיון שכנגד העצם אינו סותם ורב טר' שלום התיר אפי' אינו מסוכך הרבה כבשר אלא סרוך בו מעט וכך כתב רבי גרשם והוסיף להתיר אפי' סרוך בצלעות אלא שהחמיר להצריך בדיקה ולא משום ריעות דצלעו שאף כסרוך כבשר היה מצריך בדיקה ולא היה כחלק בין בעצם לבשר דנשניהם היה מתיר בסרוך ועל ידי בדיקה והעיקר כמו שכתבתי דלעצם אפילו בדיקה לא מהני ולבשר אפי' בלא בדיקה שרי וכדרכיך ריאה הנקובה במקום שאין הדופן סותמה דהיינו כ כל האוכא חוץ ממקום חיתוכי דאונאי כתב הרמב"ם דמפרקין ליה אם נמצאת מכה בדופן אפילו יש ריעותא כריאה כגון שהעלתה צמחים כשרה אפילו בלא בדיקה ולדעת רב אלפס אם יש מכה ב כריאה וריעותא בדופן צריכה בדיקה ואם אין מכה בדופן ואפילו אין ריעותא גם כן כריאה אסורה ואפי' בדיק' לא מהניא ויש אומרי' דמהניא לה בדיקה ומתירין כשיש מכה בדופן ואין ריעותא כריאה ואפילו בלא בדיקה ולדעת ר"שי ור"י לעולם אינה ניתרת אפילו ב בבדיקה אלא אם כן יש מכה בדופן ואין ריעותא כריאה אבל אם שניהם שוין בין יש ריעותא בשניהם או שאין ריעותא כריאה ולא בדופן מהניא ליה בדיקה וכל שכן כשיש ריעותא כריאה ולא בדופן וא"א הראש זל כתב בתשובה דלא שרינן אלא על ידי מכה ממש שבדופן אבל אם יש בו בהרות שחזרות אינו סימן מכה ממש כי איפשר שבאו מחמת הבאות שהכו בהם על גבה שכן דרך מקום המכה להשחיר אבל נשבר הצלע אע"פ שחזר ונקשר קרינן ביה שפיר מכה יש אומרים כל היכא דתלינן בדופן אין חילוק בין אם סמוכה כולה לדופן או סרוכה לו אבל א"א הראש זל כתב דוקא סמוכה כולה לדופן אבל סרוכה לא תלינן ריעותא בדופן אלא ב כריאה ואם כל הריאה דבוקה לדופן בלא שום פילוש ובלא שום פירוד יש מתירין על יד שמפרידין אותה מן הדופן בנחת ואם ע עולה בנפחית כשרה ויש אוסרין וכל בדיקה דהכא דנפחית' כ בביא דפושרין אי מביצבצא טרפה וכתב א"א הראש זל דבאשכנז וכצדפת נוהגין להטריף הבל ריאה שנסרכת לאח' מהמקומות שאין הנקב פוסל בהם כמו לחזה ולגרירת ולשמנונית הלב ו לטרפשא בזה כתב הרמב"ם שדינן כסרוכה לדופן שאם יש בה מכה תלינן להקל כמו שתילין לדופן והרמב"ם כתב שאין תולין א אלא במכה שבדופן ולא במקום אחד וכן כתב א"א הראש זל ד דדוקא בדופן שהוא רחב ולחותו כרובה נקלטת הריאה עליו א אבל ל' לשאר האברים וכתב בעל העיטור שאם האונא ו והאומא נסרכו יחד בסרכא אחת אל הדופן אם רוב הסרכא מן האונא ומיעוט מן האומא תלינן דעיקר הנקב היה באונא וסרוכי סריך באיבא וכשרה ואם רובא מן האומא טרפה וכן ריאה הסרוכה לחזה ולדופן שרינן בתר רובא וכן נמי אם יש מכה בדופן והסיו' כ במקום המכה הוצעה לה ככול ו אולינן בתר רוב' ויא' דלא אולינן בתר רובא דמאי נפק' מינה ברוב שכנגד הדופן שחשוב בסתם אכתי איבא מיעוטא שלא כנגדו שאינו סתום וא"א הראש הסכים לסכרת בעל העיטור

וכבוד אין השינוי אוסר בו אלא אם כן נשתנה כנגד המעיים ואין
איסורו כחמת עצמו שהרי אפילו ניטל כולו כשר אלא שאנו מ
אומרים כיון שלקה כנגד המעיים אפילו בכל שהו ודאי לקו גם ה
הבני מעיים אפי' הן לפנינו ואין רואין בהן שום דיעותא אסורה ו
וכנגד המעיים היא ראש התחתון שלה הוא וכלפי פני דיצד החיצון
שלה הוא כנגד הצלעו' כתב הרשבא הוא הדין נמי אם הורי כנגד
המרה או כנגד מקום חיותא שהיא אסורה דכל מקו' ירקות כאילו
נשרף וניטל וקאמר כגמרא דבריאה אין לחוש בנפילת הא' מפני
שהצלע' ת מגינות עליה ופי' הרשבא דלא קאמ' אלא לענין שאין
צריך לבדוק אחריה אפי' אם נפלה לאור לפנינו אבל אם ראינו
שהאדימה טרפה שהרי לא הגינו עליה צלעותיה וא"א הראש זל
כתב אפי' רואין אותה ארוכה כשר' דביון שצלעותיה מגינין עליה
אנו תולין השינוי בדבר אחר ולא בנפילת האור אפילו אם נפלה
לאור בפנינו הוא דשינוי פוסל דוק כשעמדו בשינוי אח' ששלקו
אבל אם שלקו וחזרו למראיתן לא שנה ירוקין שהאדימו ושלקו
חזרו והוריקו לא שנה אדומין שהוריקו ושלקו וחזרו והאדימו כ
כשרה וכתב הרשבא דלא מכשרינן אלא בירוקין שהאדימו ושלקו
חזרו והוריקו אבל לא באדומין שהוריקו וחזרו על ידי ששלקו
וא"א הראש זל הבשיר בשניה אדומין שלא הוריקו ושלקו והוריקו
וירוקין שלא האדימו ושלקו והאדימו טרפה ומ"מ מותר לאוכלן צ
צלחין ולא חזישינן אם היה שולקן שמה היו משתנין כת הרשבא
שני מיני ירקות הן יש ירוק ככרתי ויש ירוק כביצה ויראה לי ש
שזרקות הפוסל בכבוד של עוף הוא הירוק ככרתי שהכבוד הוא י
ירוק כביצה אם הוא שומן וכן יראה לי שאין ירקות פוסל בעוף כ
בייתי שיש במינו מדברי שכל המדבריים כבדן ירוק ככרתי וכל
שיש במינו מדברי ירוק איפשר שימצא לעתים גם בייתי ירוק כ
בענין שהתירו יתרת שבריאיה מפני שיש לעזים מדבריות כן
וכתב עוד הוא זל נמצא הכבוד ירוק כנגד בני המעיים ואין ידוע
אם נפלה לאור אם לאו טרפה דכידוע שנפלה לאור וא"א הראש
זל כתב דכל מה דטרפינן בשינוי מראה במעיים דינו דוק כידוע
שנפלה לאור אבל אי לא ידעינן וחזינן שנשתנו בני מעיה לא ת
תלינן בנפילת האור דמילתא דלא שכיחא היא אלא תלינן בשינוי
הטבעיים דפעמים מחמת רוב שומן או כחש משתנין וכתב עוד א
א"א הראש זל יש אומרים דטרפות שנפלה לאור לא שייך בבהמה
לפי שעודה קשה וגם עובי הצלעות מגינין עליה וגם בני מעיה
קשין ליחמר כי בטרום יחמרו מנפילת האש ישרף עורה ובשרה
וכן כתב הרמבם ובעל העיטור כת דרך פשרה שהעוף מכיון ש
שנפל לאור צריך לבדוק לפי שאין לו עור וקרוב הדבר שנחמרו
מעיו אבל בבהמה אין חוששין אבל ודאי אם נחמרו גם היא כ
כשרה בכך ואין אילו אלא דברי נביאות אלא ודאי לא שייך ב
בבהמה כלל ע"כ

עצ' השלישי הנחוב לגוף חוששין שמה נקב' הריא' וצד' כ' בדיק' נד
נשתכרו צלעותיה טרפה והוא שנשתכרו דזמן כיצד הבהמה
יש לה עשרים ושנים צלעות גדולות שיש בהן מוח אח' עשרה
מכאן ואחד עשרה מכאן וכל אחת תקועה בחוליא שלה ולמטה
מהם יש לה עוד צלעות קטנות שאין בהן מוח ולאחד כל הצלעו'
יש חוליות שאין צלעות תקועו' בהן נטברו ריבן של עשרה ושתל'
הגדולות בין ששה מיצד זו וששה מיצד מזו או אחד עשר מיצד זה
ואחד מיצד השני טרפה בד"א שנשתכרו מחציו ולמעלה כלפי ה
חשדרה אבל לא נשתכרו רוכן או שנשתכרו רוכן בחצין כלפי
בטה בשרה ואם נעקרו מן החוליא והחוליא קיימא הוי כאילו כ
נשתכרו נשתכרו צלעות הקטנות שאין בהן מוח כשרה נעקר צ
צלע וחצי חוליא עמה טרפה וכתב הרשבא דוקא מהצלעות
הגדולות אבל הקטנות שאין מוח אפי' נעקר צלע וחצי חוליא כ
כשרה וא"א הראש זל לא חילק כזה נעקרה חוליא אחת כול' אפי'
מאותן שאין בהן צלעות אסורה כ"ה
נחתכו רגליה טרפה ולא ככל מקום שיחתכו אלא במקומו יש
כיצד שלשה פרקים יש כרגל התחתון והוא כה ש
שחונתיו עם הפרסות כשמפשיטין את הבהמה ונקראת ארכובה
הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרק שני והוא הנקרא שוק ו
וצומת הגידין בתחתיתו כמון לארכובה הנמכרת יעם הראש ו
ולמעלה ממנו פרק שלישי והוא הקולית וכחומר לגוף בפרק ה
התחתון ככל מקום שיחתך בו כשרה למעלה ממנו מיד ב
בכל מקום שיחתך טרפה ואפילו בתוך הפרק שבינו לשוק
לדעת ר' ישי ועצ' הקולית אפי' לא נחתך אלא ניתק ממקומו במקו'
חיבורו בגוף טרפה בין בבהמה בין בעוף בד"א שנפסקו הגידין ש
שמחוב' בהן לגוף או נתעכלו אבל לא נפסקו ולא נתעכלו כשרה
וה' אלחנן כת דה"מ כבהמה אבל בעוף טרפ' אפי' לא איעכו וא"א זל
לא חילק בזה כת הרשבא ראשו התחתון של עצם זה המחוב' עם
השוק שנשל ממקומו יש אוסרין אע"פ שלא נפסקו ולא נתעכלו ג
גידיו יש בתירין אפי' נפסקו ונתעכלו ולזה דעתי נוטה ע"כ ורב
אלפס מבשרי נחתך בעצם האמצעי וכלבד שלא היה במקום צ
צומת הגידין וכן כתב הרמבם וא"א הראש זל כתב ונספ' התרומה
כת בר' ישי וכן נזהגין באשכנז וצרפת וכיון שאם נחתך רגליה ש
טרפה אם יש לה ג' רגלים טרפה דכל יתר כנטול דמי וכאלו חסר
רגל אחד הוא שיחיה זה היתר מראש עצם התחתון ולמעלה לכל
מקום שהוא מחובר שם בין במקום צומת הגידין או למטה מהן כ
כל מקום שאם יחתך שם הרגל והיא טרפה כגון מעצם התחתון
ולמעלה ל'שי אפי' אם לא נחתך אלא נשבר אם אין עור ובשר
חופין את רובו חשוב כנחתך בין בבהמה בין בעוף ואם עור ו
ובשר חופין את רובו הכל מותר בין בבהמה בין אבר ואפילו אם
נפל קצת מן העצם אם יש בעור וכשר לחפות השבר אף אם לא
נפל העצם כשר אבל אם אין לו כדי לחפותו אלו לא נפל אע"פ
שיש בו כדי לחפותו עתה טרפה ובמקום שאינו נטרף אלו נחתך
כמו בעצ' התחתון לדברי הכל ובאמצעי שלא כנגד צומת הגידין
ל'רב אלפס אם אין עור וכשר חופין את רובו הבהמה מותרת ו
והאבר אסור מדרכבן ורוב זה צריך שיהא רוב עוביו ור' ב' היקפו
פי' יש עצם שאינו עגול אלא רחב מצד אחד והולך ומצד לצד ה
חשני ואם בשר החופה בצדו הרחב או רוב עוביו יותר מרוב ה
היקפו ואם הוא במקום ג' ג

טרפה דכל שנהפכו בני מעיה אינה יכולה לחיות הדרא דכנתא
שניקב אחד לחבירו כשרה שחברו כגון עליו ואין צריך לומר אם
ניקב לכנתא שהכנתא חלב טהור הוא וסותם חולחלת והוא מעי
האחרון שהוא שוה בלא עיקים והרעיו יוצא מכנו אם ניקב במשהו
טרפה כמו שאר המעיים בד"א שניקב לחלל הבטן אבל אם ניקב
במקום שהוא דבוק בין הירכים כשר ואפי' ניטל כל מקום הדבוק
בין הירכים כשר רק שיסאר ממנו כמלא ד' אצבעות בשור הגדול
ובדקה לפי שיעור זה הגדול לפי גודלו והקטן לפי קטנו ואם ב
באותן ד' אצבעות ניקב יש אומרים דאפילו במשהו טרפה יהי'
יו"ב הבשיל עד שינטל הרוב של הד' אצבעות ולזה הסכים א"א ז"ל מו
הרקין של הבהמה שיוצאין מהן מעי קטן כענף היוצא מן ה
הבד אם בראש הקבה במקו' שהרקין יוצאין משם יש
שלם ברוחב אצבע קודם שיתחיל זה המעי ליפרד וגם למטה ל
לאחר שנתחבר עם שאר הרקין יש ברוחב אצבע שלם כשר ואם
לאו שאין כאצבע שלם למעלה ולמטה טרפה ויש אומרים שאינו
כשר אלא אם כן יהא באורך הפיצול פחות מרוחב אצבע וראשון
עיקר וכעוף כיוצא בזה כשר מעי היוצא מבית הכוסות להבסס
כשרה והיוצא מבית הכוסות לכרס טרפה ואי אית לה תרתני סניא
דיבי טרפה ואי שפכי להודי כשרה כת"א א"א הראש ז"ל בתשובה
הדרא דכנתא שיוצא מאמצעיתה יתרת שתלוי ברקין כמו מעי
קטן באורך אצבע כשרה

קבה שנקבה טרפה ואם החלב שעל היתר סותם הנקב
כשרה אבל שעל הקשת אינו סותם כרס הפנימי ש
שניקב כל שהו טרפה ואיזהו כרס הפנימי יש אומרים היכ' דפרעי
טכחי פי' כל מה שנראה מהכרס כשהטבח פורע ופותח מהיריבי'
עד דחזה ושכמה צד מזה ומזה הבתון תחת הצלעות הוא כרס ה
החיצונית ואינו נאסר בנקיבת משהו וי"א דכל הכרס הוא כרס ה
הפנימי ליאסר בנקיבת משהו ובן עיקר וכרס החיצונה הוא כשר
החופה את רוב הכרס פי' קרום עב העובר על כל החלל משכו מן
החזה עד היריכים והקרב שקודין פנצא נחבא בצלעות החזו ורובו
תחת אותו הקרום ולדבי קאב' החופה רוב הכרס שרואין כביה יש'
מן הקרום כנגד אותו רוב הכרס וזה דינו אכ' נקרע בו קרע ב
באורך טפח או ניטל בו טרפה ואם נתמסככ הבשר עד שהרופא
גוררו חשוד כניטל ואם הבהמה קמנה שבכל בשר דחופה רוב ה
הכרס אין בו שני טפחים נאסר ברובו אע"פ שאין בו טפח נקדר ה
הבשר כעגול או באורך א"א אין בחסרו אלא בכלע כשרה ואם יש
בו יותר מבכלע שיעורו כדי שיכניסו בו ג' גרעיני תמרה זה אצל
זה בדוחק טרפה הבסס ובת הכוסות דבוקים זה בזה ואם נקבו
במקום חיבורן אפי' הנקב כפולש מזה לזה כשרה ואם הנקב בשאר
היצדדן שאינ' דבוקין יחד אם הנקב כפולש מעבר אל עבר טרפ'
ואם לאו כשרה בין בהבסס ובבית הכוסות ורשי אכר בהבסס א
אפי' אין הנקב כפולש ולא נהירא נביצא באחד מהם מחט תחוב
בו ולא נקב מעבר אל עבר הופכין אותו ובודקין אותו כבחוקין אם
נביצא עליו קורט דם בידוע שניקב כולו וטרפה ואם לאו כשרה ו
ואפי' ראש העב שלו לצד חוקין ואם עבר המחט מעבר אל עבר ו
ועודנו תחוב בו בודקין אותו אם נביצא קורט דם סביב המחט כ
בידוע שקודם השחיטה ניקב כולו וטרפה ואם לאו אחר השחיט'
דחק עבר וכשרה דכין שדבהט עורגו שם אילו עבר מחיים היה

הדם סכיבו אבל כשאין המחט לפנינו אסור בשניקב כולו אפילו
אין בו קור' דם כת' הו' פרץ אם מלחו או הדיתו אפי' אין עליו קור'
דם אסור דחיישינן שמא עבר על יד מליחה או הרה מ"ט
כל אילו הטרפור' הטרפות כבהמה טרפו גם כעוף באברים
הנמצאים בו אלא שאין לעוף לא כרס ולא הבסס ובית
הכוסות ויש כנגדו זפק וקורקבן ולמעלה פידשתי דין הזפק
והקורקבן יש לו שני עורו' ואם ניקב זה בלא זה בשר ער שינקבו
שניהם זה כנגד זה אבל נקבו זה שלא כנגד זה בשר ואם ניקב ו
ושומן טעליו סותמו כשר ואם נמצא מחט תחוב בו בפנים ולא ב
ניקב כולו דינו כדין מחט שנמצא בהבסס ובית הכוסות נ
כל אילו הנקובין אם יש במה לתלות כמו בטבח או בזאב ש'
שנטלן תולין בהם ואם אין דבר לתלות בו וספיקא אם ב
ניקב מחיים אם לאו נוקבין נקב אצלו ומדמין זה לזה כדפרישתי
לעיל ואפי' אם אין דומין אם משמשו בידים בנקב הספ' ימשמשו
גם בנקב שעושי' לדמות בו אם דומין לאחר המשמוש כשרה
ומהו פי' רבי' יונה שאין מדמין אלא בכרס ובודקין אבל לא בכבד
ולב ושחול' וקורקבן ובעל העיטור כתב שמדמין בכל' וא"א
ז"ל כתב כסבר' ר' יונה כל אכר שאמרו בו אם ניקב במשהו טרפה
הוא הדין נמי אם ניטל חוקין מטחול' כדפי' לעיל וכל שאמרו בו א
אם חסר טרפה כל שכין אם נחתך וניטל אבל כל שאמרו בו אם
ניטל טרפה כתב הרמבם שאם נבראת חסרה אותו האכר כשרה
הורשבא כתב שגם בזה נמי טרפה נ"א
קוף או מחט שניקב לחלל הבהמה או עוף חיישינן שמא ניקב
באחת מהמקומות שנקיבתן במשהו אבל אם לא ניקב
לחלל אפילו כולו? טמון בכשר כגון בידך שהוא עבה וצד העבה
על המחט כלפי פנים כשרה ולא אמרינן ודאי מן הרקין בא ונכב'
לידך דרך חודו שאלו בא מן החוקין לא היה יכול לנקב בצ' העבה
שלו כל עובי הירך עד סמוך לחלל אלא אנו תולין לומר שבא מן
החוקין ולפי שדרך הבהמה להתחבר בבנותלים ניקב בצד העבה ו
ודחק ונבנס כל עובי הירך כתב כה"ג דנקיבת קוף ומחט יש לו ה
היתר על ידי בדיקה שיבדוק כל המקומות ואם אינו מוצא נקב כ
כשרה אבל רבי' שלמה פי' שאין לו היתר בבדיקה לפי שהמקומ'
רבי' והנקב דק ואי אפשר לעמוד בהן על ידי בדיקה ודוקא קוף
ומחט שהן דמין אבל ניקב בק' ה' וכיוצא בו יש לו בבדיקה כתב
הורשבא נקב הקוף לפנינו ונשהטה הבהמה ונביצא הקוף תחוב
לפנינו מרופן הבהמה לאחד האיברים נראין הדברים שלא ניקב
במקום אחד לפיכך פגע בלב וכיוצא בו ולא ניקב לבית חללו כ
כשרה הלעיטה קרט של חלתית טרפה מפני שנוקבין בני
מעיה אבל אכלה עלין שלו כשרה כתב הרמבם הלעיטה חלתית
תוך שלשה ימים ספק ניקב כפק לא ניקב ותבדק ולא נהירא מ
מדקא' שמוא' הלעיטה חלתית טרפה אלמ' אין לה בבדיקה נ"ב
גפלה לאור ונחמרו בני מעי' ונשתנו כגון לב קורקבן וכבד
שדרכן להיות אדומין ונשתנו זה ריקן או המעיים ש
שדרכן להיות ירוקין נשתנו והאדימו טרפה אפי' במשהו מהם ש
נשתנו אפי' לא הגיע לחלל שכין שלקו מחמת מכות אש סופן
לינקב ואין הבכד דומה ללב וקורקבן שהלב והקורקבן ככל מקו'
שישתנו אפי' במשהו טרפה

בחתול שנכנס לתוך לול של תרנגולים ומכנסת א'א'ה'אש זל
 בסברא הראשונה ור'י'י אוסר בכל ענין וטוב להחמיר וה'ש'בא ב
 כת'איפ'שר שחתולין שלנו בני תרבות הם עם התרנגולין וכל ש
 שלא רא'נו שרדף אחריהן והכה אין חוששין לו וראוי לחוש להם
 ע'כ אין דריסה אלא ביד ובצפורן אבל דרסה כרגל או גשכ'
 בשיניה לא היו אלא בקוץ בעלמא ואין דרים'אלא מדעת הדורס
 אבל שלא מדעת כגון שנפל הדורס דרך מקרה על הנרד ונתחב
 בו צפורנו לא היו דרים ואי' דרים אל' מחיי' של דורס ונדרס כ'יצ'
 הרי שגעץ בצפורנו כגון של דורס ועד שלא הוצי' צפורנו הוכת
 הדורס או נשחט הנדרס הרי זה כשר בד'א' כשראינו מתחיל' ועד
 סוף אבל אם בא לפנינו וצפורן תחובה לו כגון חוששין שמה ד
 דרס וחור ודרס וכן אלו הצדין בעופות הדרוסין אפי' אם שחטוה
 קודם שהסיר צפורנו אסור שכן דרך שמכה בו כמה פעמים עד
 שיצורנו חוששין לספק דרוסה כגון אם רואין ארי שנכנס לבין ה
 השוורים חוששין שמה דרסו בר'א כשהיא שותק והם בקרקרין
 אבל אם הוא שותק והם שותקין או הוא והם מקרקרין
 א'ן חוששין ואם חתך ראשו של אחד מהם אין חוששין לאחרים
 אפי' הוא שותק והם מקרקרין דאמרינן כבר נח רוגזיה וכתב
 ה'ש'בא דוקא בשחרגה אבל אם פצע אחת מהם ולא הרג חוששי
 לכולם דכל שכן שחמתו בעורה בו כשהצילה עצמה ולא הרג' והוא
 דחוששין דוקא כשידענו שנכנס הארי
 אבל אם הוא ספק אם נכנס אם לאו או שהוא ספק ארי או
 כלב או שמה בקנה נגף אין חוששין ארי שנכנס בין השוורים ו
 נמצאת צפורן של הארי תלושה ויושבת כגבו של אחד מהן ח
 חוששין אפילו אם הוא שותק והם שותקין שחוששין שמה הארי
 דורסו וצפורן בשמטה ויטכה לו כגבו וכתב ה'ש'בא ולא לזה ל'
 לבד חוששין אלא לכל השוורים שבדיר שכבר ביארנו שאין א
 אמרים נח רוגזו אלא כשהרג אחד מהם אבל דרס ולא הרג א
 אדרבה רוגזו ביותר ומכה ודורס וכת' עוד הוא בר'א כשנכנס ב
 בכלוב מלא עוף או בדיר של בהמה שהוא להם מקום צד שאין ד
 דרך לברוח מפניו אבל ארי שנכנס למקום שהבהמות רועו שם
 אפילו שמענום צוחות והוא שותק אין חוששין שאנו אומרים ב
 כרוח מפניו ולא השיגם ע'כ בהמה או עוף שבא לפנינו כשהוא
 מבעבע דם ולא ידענו מה היה לדומה אידע לו תולין להקל ואמ'
 בקנה הוכה או כלב הכה אותו ואין צריך בדיקה אלא בכמו' שהו'
 מבעבע וכן אם ניקב אפילו בפנים כשרה וכת' ה'ש'בא דוקא שיש
 לפנינו כלב וחתול או קנה וחתול שיש דבר לתלות בו לוק' אבל
 כשבאו לפנינו כך ולא ידענו כמה לתלות אין תולין אלא כמצוי
 בין להקל בין להחמיר הוא דחוששין לדרוסה היינו שלא להתירה
 בלא בדיקה אבל אם בודקה ואינו מוצא בה רושם כשרה ומיהו
 כתב ה'מב'ם דוקא ספק דרוסה ניתרת בבדיקה אבל אם ודאי ש
 שנדרסה אין לה היתר בבדיקה וכן כתב בעל הע'טור דלא שרינן
 בבדיקה אלא ה'כא דקא' אין חוששין לו אבל חיכא דקא' חוששין
 לו אילו תקנה בבדיקה וא'א'ה'אש זל כתב דאפי' ודאי דרוסה
 יש לה היתר בבדיקה וכיצד היא הבדיקה גודקין מכנגד המוח
 עד סוף וידבים מבל' יח' טרפות ואם נמצא שהאדים הבש' כנגד
 אחד מהאברים שנטרפת בהן אסורה וכן אם נתמסמם הבשר כ
 כנגדו או כנגד צומת הגידין עד שהרופא גוררו אסור והסימנים ק
 קשים הם אצל דריסה והלכך אפי' אם האדים בשר כנגד מותר
 עד שיארימו הם בעצמם ואז אסור אפי' האדים הקנה ככל שהוא
 בהמה שבדרסה אין לה תקנה בבדיקה כיון שושט אין לו בדיקה

מבחוץ בדפרי' לעיל כטרפות הושט כתב ה'ש'בא כדק ולא
 ה דים הבשר מבחוץ אם סמוך לדרוסתו בדיק כשרה ואם לא
 בדיק סמוך לדרוסתו יראה לי שחוששין לו שהרי חוששין לספק
 דרוסה וחוששין שמה שיכה בראיו מבח'ן והבריא ויחד ונוקב
 למטה ע'כ ולא ידעתי למ'יש לנו לח' לדבר שלא מצינו שחששו
 לו חכמים כתב כה'ג' בכל מקום שהזכיר שם בדיקה כגון כ
 בדרוסה נפולה ושכורה נד'א' בדורות הראשונים דרבנן קמאי ה
 הוו חבימי ובקאי בבדיקה אבל השתא ליכא למיקם אבדיקה ש
 שפיר ואמור רבנן לזכר יב' חדש ולנקבה כל שאינה יולד הלכך
 כשהינן חוזר שנים עשר חדש והנקה עד שתתעבר ותלד ויש
 מהגאונים שכתבו שאנו סוכיין על בדיקתנו שאין לדין אלא מ
 מה שענינו רואות וצריך בדיקה יפה שצפורין הקטני' וגם היונים
 האדמומית נמצא בהן ובדיקתן קשה וגם כתבו שארם הנץ אינו
 ארום כל כך ואינו ניכר לפיכך אין לו בדיקה כתב ה'ש'בא שאם
 רכים הם הנדרסין אסור להשהותן שנים עשר חדש שמתו שהם
 רבים יכא לדידי מכשול לאכול אחד מהם אסור למכור דרוסה
 או ספק דרוסה לגרי שמה יחזור ויכברנו לישראל והוא לא ידע
 כתב בספר המצות דספק דרוסה שנתערבה באחרות יש בה צד
 להתיר דהוי ספק ספקא דכל אחד ואחד שמה לא זו היא וכ'ג'
 נגמס לאסור דכיון ד' ריה היא אינו ניתר בספק ספקא כיון ש
 שקודם שנתערבה היה הספק אסור מן התורה ונר' שיש תקנה א
 אפי' לדאי דרס' שנתערב' באחרו דנכבשינה דניווי וכל דפרי'
 מרובא פריש וכולן כותרות חוץ משתיים האחרונות כ'ח
 נפולה אסורה ביצר בהמה שנפלה מדבר גבוה או שנפלה ל'
 לבור אם יש מכריסה עד המקום שנפלה שם עשרה
 טפחים חוששין שמה נתרסקו אבריה ואפי' בודקין אותה ומוציין
 אותה שלמה מבל' אבריה טרפה שודאי נתרסקו אבריה אע'פ' ש
 שאין רואין בה שום שינוי וכן כל כ'יצע' כזה כגון שטרפה לכותל
 או דרסה ברגליה או הכה באבן בכל גופה וכן הדין בעוף שנחבט
 על דבר קשה ואם שהתה מעת לעת יצאה מבלל' ריסוק אברים
 וניתרת על ידי בדיקה שיכדקו אותה כנגד כל החלל אם היא ש
 שלמה מכל' יח' טרפות כשרה ואם לאו טרפה כתב ה'מב'ם וכן
 אם נתרסקו מהאברים שבפנים ונפסרה צורתן טרפה אפי' אם נ
 נתרסק אבר שאם ניטל כולו כשר כגון טחול ובליות טרפה ש
 שהריסוק יותר מהנטול והנקובה והמוח והסיבנין אין צריכין ב
 בדיקה ואם עמדה תוך מעת לעת או אפי' לא עמדה רק פשטה י
 ידה לעמוד יצאה מבלל' ריסוק אברים כאלו שהתה מעת ל'
 לעת ודי לה בבדיקתה הלכה או אפי' לא הלכה רק שעקרה רגלי'
 לילך כותרת מיד אפי' בלא בדיקה וה'ש'בא כת' ולא
 מהניא פשטה ידה להתירה תוך מעת לעת עד שתעמוד ולא כ'
 מהני עקרה רגלה לילך להתירה עד שתלך וכן יראה מדברי ה
 ה'מב'ם וא'א'ה'אש זל כתב כסברא ראשונה ובעל הע'טור כתב
 ואנן האידינא ליכא מא' דבדיק' ובעינין הלכה ועוף שנחבט על פ'
 פני המים חוששין לריסוק אברים ואם שט מלא קובתו מכ'ט'
 למעלה לעומת המים הרי זה כהילוך ואין צריך בדיקה ואם שט
 מלמעלה למטה אין זה כהילוך שהמים הורידוהו דרך ידיתה
 לפיכך היה קש' או תכן על פני המים בשוה ל'ו
 וקדם הוא להם ודאי מכחו שט' זהו כהילוך כיון שקדם להם
 והוא דשרינן היכא דלא נפל כגובה עשרה דוקא כגוף מעצמו א
 אבל אם הפילוהו אחרים אפילו בפחות מעשרה חוששין לו
 לפיכך זכרי' המגנז' זה את זה ונפלי' לארץ חוששין לריסוק אברי'

שמעך והולך או רוב היקפו יותר מרוב עוביו הילכך בעיני לעול
תרוייהו והא דמכשרינן כשעור ובשר חופין רובו דוקא כשרוב
החיפוי מן הבשר ואז המיעוט של העור מצטרף עמו להבשר
א. ל. אם החצי מן העור והחצי מן הבשר לא והני מילי בבהמ' אבל
בעוף כיון שעורו רך מצטרף עם הבשר אפילו אם מחצה בשר
ומחצה עור כתב הרשב"א יראה שעור לבדו אינו מציל אפילו
בעוף ויש מקום שעור לבדו מציל אפ' בבהמה והו' במקו' הסמוך
ממש לארכובה לפי שאין שם לעולם בשר אלא עור לבד דבוק
עם העצם וכיון שכן שהעור מודבק בתולדתו עם העצם מציל הו'
במקומו היו רירין בין העור ובין הבשר וא' שמציל אע"פ שאין שם
בשר ע"כ גידין שסופן להקשות אינן מצילין בבשר לא היה
הבשר החופה רובו במקום אחד אלא מתלקט מעט כאן ומעט
כאן סביבית העצם או שהוא במקום אחד אלא שהוא מרוד או
נקלף מעל העצם או שניטל שלישייתו התחתון או ניקב או נסדק
בכולן מבעיא אם חשוב חיפוי ולא איפשיטא לחומרא וכן אם
נתמסגסג בשר החופה עד שגור' פ' גורר' חשוב כאילו אינו וטרפה
נקדר הבשר בסכין מעל השבר כעין טבעת בעגול ורוב היקפו
מכוסה כשרה בד' א' שהבשר דבוק בעצם סביב הקדיר' שאז מעלה
ארוכה אבל אינו דבוק לא נשבר העצם במקום שעושה טרפה
וחור ונקטר ואין ידוע אם יצא רובו : ס לאו כתבו הנאנו' דכשרה
כיון שנקטר בידוע שלא יצא רובו נמצ' שכור ואין ידוע אם נעשה
מח' ס או לאחור מיתה אם מקום המכה שחור בידוע שנעש' מחיים
ואם אין יכולין לעמוד עליו אם יש כחה לתלו' כמו שדרס' לכותל
או שרצצה וכיצא בו תולין להקל ואם לאו אסורה בספק נו
ניטלו צומת הגידין או שנפסקו טרפה אע"פ שכל העצם קיים
וצומת הגידים הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ
שהונב נופל עליו לאפוקי מדברי הרשב"א שכתב שהם כלפי פנים
ליצד חלל הבהמה והתחלתה מהארכובה ולמעלה שעצם קטן יש
שמחבר השוק לארכובה הנמכרת עם הראש ושמו ערקום ומעלה
ממנו כתחברין וצומתין גידין אלו ועולין ומתפשטין בשוק עד
שמתרכבין וחוזרין כעין בשר נפסקו או נטלו' כנגד הערקו' כשרה
נפסקו או נטלו' למעלה מהערקום והוא המקום שהטבחים תולים
בו טרפה ושיעור ארכו' כמק' שמתחילין להיות צומתין עד ש
שמתפשטין בו כבשר בגסה הוא ד' אצבעות לרשי' ולדעת הרמב"ם
י' אצבעות ובבהמ' דקה לא נתנו בהם חכמי' שיעור אלא במראיתן
וכבישוי' וכל זמן שהם לבנים קשין ועבים יש להם דין צומת ה'
הגידים אבל משהם כתחילי' להתרכך או שהם קטנים ודקים אין
להם דין צומת הגידין ובמקום שאין לבנים כל כך אלא לבנים
קצת ומוזהרין כעין זכוכית לרשי' הוי צומת הגידין ולרב אלפס
לא הוי צומת הגידין וכן היא מסקנת א"א הראש זל ויש גדי' אחרי'
שנכלעים כאלו בזכרים ובנקבות ואותן אינן בכלל צומת הגידים
וגידים אילו ג' כבהמה אחד עכ' ויש דקים וכתב הרמב"ם נפסק
הגדול כולו ושנים הקטנים קיימים או שנפסקו השנים והגדול ק'
קיים כשרה וכן אם נפסק קצת כל אחד מהם כשרה עד שיפסק
רוב כל אחד ואחד מהם ורשי' אסר אפילו בנפסק רוב של כל אחד
מהם וא"א הראש זל כתב אפילו לא נשאר רוב של כל אחד ואחד
מהם כשרה שאינה אסורה אלא אם כן נפסק כל הגדול ורובו של
כל אחד ואחד מהקטנים או נפסקו כל שנים הקטנים ורובו של
הגדול אבל נפסקו ונשאר רוב מכל אחד מהקטני' או שנפסקו שני
הקטנים ונשאר רובו של הגדול כשר בעוף: הן בעצם האמצעי

כמו בבהמה וסימנם בו כסימנם בכרמה והם י' וחמור עוף מבהמ'
שאפילו אם נפסק אחד מהם טרפה כת' הרשב"א ואם נפסק קצתו
של אחד מהם יש מתירים עד שיפסק רוב כל אחד ואחד מהן כמו
בבהמה ויש מי שאוסרין אפילו בנפסק רוב אחד מהם ואם נשבר
העצם במקום צומת הגידין ונקטר ונתרפא יפה יש אוסרין בלא
בדיקה כיון שאילו הובא לפנינו קודם שנתרפא היה צריך בדיקה
והו' שמואל מאיבראכתב בשם הרשב"א שאם לא נשתנה מראית
הבשר שעל השבר אז ודאי נתרפא יפה אבל אם נשתנה אז ודאי
יש לחוש ורבינו שמשון כתב שאם יארע הדבר בערב שבת בין ה'
השמשו' בענין שא' איפש' להכין אחרת היה מתירו אבל לא בענין
אחר וכתב א"א הראש זל וכיון שהדבר מפוקפק בעיני הגדולים
נכון להחמ' בדבר הרמב"ם מכשי' בניטלו צומת הגידין וחתך אחד
כך הרגל למעלה מהם מפני שהו' פוטק בנחתכו רגליה כרב אלפ'
ובעיקר הפסק שהוא מבשר בנחתכו רגליה למעלה מצומת הגידין
אין דעת א"א הראש זל כן וכמה שכתב לחתוך הרגל למעלה מ'
מצומת הגידין להכשירה לפי דבריו כתב א"א הראש זל ודעת ר'
רחוקה היא ז' נז

דרוסה טרפה פי הגדרס מחיה ועוף הדורסין ולא כל חיה
ועוף שרין בדריסתן אלא מעלות מעלות יש כיצד
הארי יש לו דריסה אפילו בשור הגדול וכחה אפ' גדולה שבחיות
ואין צ'ל בעופות והואב אין לו דריסה בבהמה גסה ואפילו בקטנ'
שבנסות כגון בעגלים ורכים אבל יש לו דריסה כדקה ואפילו
בגדולה שבדקות כגון כבשים הגדולים ואין צ'ל בעופות חתול
ונמיה ושועל אין להם דריסה בכבשים הגדולים א"ל יש להם ד'
דריסה בגדיים וטלאי' וכל שכן בכל העופו' חולדה אין לה דריסה
בבהמה כלל אפילו בגדיים וטלאי' אבל יש לה דריסה בכל העופו'
וכלב אין לו דריסה כלל אפילו בעופות אלא כמעשה הקוקן בעלמא
שאם דרס או נקב בשינת עד לחלל חוששין לו כדרך שחוששים
לקוק שניקב לחלל וכל שאר חיות חוץ מאלו כתב א"א הראש זל
שאין להם דריסה שאע"פ שהדוב שכול והנמר נז' אינן דורסין
והרשב"א כתב כל ח' הטמאה שא' נה גסה מן הזאב אין לה דריסה
בגדולה שבדקה בכבשים ועזים אפילו היא גסה כזאב אבל יש לה
דריסה בגדיים וטלאים וכ'ש' בעופות ואם היתה גסה מן הזאב
דינה כזאב ויש לה דריסה בדקה אבל לא בבהמה גסה אפילו ו'
גדולה כארי היתה גסה יותר כארי הרי היא כארי ויש לה דריסה
בכל וכן יראה מדברי הרמב"ם בכל העופות אין להם דריס' בבהמ'
אפילו בגדיים וטלאים חוץ מהנץ שיש לו דריסה בגדיים וטלאים
ולא כשאר דרים לחוש כשנתאדם הבשר אלא אם ניקב עד לחלל
חוששין לדריסתו שאז מטיל ארס ועופות בעופות כיצד הגס ו'
הוא אוסטור ויא' שהוא פלקון וכל שלמעלה ממנו יש לו דריסה
בכל הע' פות אפ' בגס שבגסין ושאר עופות שהן למט' מהגס עד
הנץ יש להם דריסה בכל העופות וכמותם אבל לא כמינין הגדולי'
מהם הנץ הוא הנקרא שפרווייר יש לו דריסה בכל העופו' חרקן
בנון יונים וכיצא בהם וכ'ש' בצפורים ואפילו הם גדולים כמנו
אבל לא בגסין כאוירים ותרנגולים בד'א' בתרנגולים הגדולי' אבל
בקטנים יש לו דריסה כתב א"א הראש זל כל שלמטה מן הנץ אין
לו דריסה כלל אפ' כמינין שלמטה ממנו וכל אילו שיש להן ד'
דריסה אין חילוק בין אם באין להציל הנדרס ממנו ובין אם אין
באין להצילו אבל בספר התרומות כתב דחתול אין לו דריסה
אפ' בעופות אלא אם כן יש לו מצילין ועל כן אנו סומכין להתיר

הוא טבח ושוחט למכור אם הוא קובע למכור בבית המטבחיים חייב ליתן מיד ואם אינו קובע למכור בבית המטבחיים פטור שתי' ושלש שבתות ומכאן ואילך חייב ומנדין אותו אם לא יתן שני ישראל שהם שותפין בבהמה אחת חייבין אכל המשתתף עם הגוי ועם הכהן פטור וצריך לרשום פי לעשות סימן שהן שותפין עמו כדי שלא יחשדוהו שאינו נותן הממנות כתב הרמבם אם הכהן יושב עמו במטבחיים ונושא ונותן עמו אין צריך לרשום והמשתתף עם הגוי אין צריך לרשום אפי' אינו עמו בשע' מכירה דסתם גוי מרבה דבריו ומודיע לכל שהוא שותף ואינו נראה כן מתוך הגמרא אלא בשותף עם הכהן ככל ענין צריך לרשום ובגוי אם יושב עמו במטבחיים אז אין צריך לרשום במה דברים אמורים ששותפות הכהן והגוי פטור בשותף בכלה אפילו בכל ש שהוא אבל אם אין הכהן והגוי שותף עמו אלא בראש אינו פטור אלא מן הלחיים ואם הוא שותף עמו ביד אינו פטור אלא מן הזרוע ואם הוא שותף עמו בכני מעיים אינו פטור אלא מן הקבה ואם יש בהמה לכהן ומכר ראשה לישראל ושייר כל הגוף לעצמו חייב בבלחיים אף על פי שכל הבהמה היא לכהן כיון שמקום החיוב הוא לישראל השוחט בהמת ישראל חבירו חובה על השוחט ליתן מתנתיה לכהן ואם שוחט בהמת כהן או גוי פטור כהן שמכר פרה לישראל ואימר לו אני מוכר לך פרה זו חוץ ממתנתיה הרי תנאי וצריך ליתנם למוכר אבל אם אומ' לו על סנת שהמתנו שלי אינו תנאי והמקח קיים ויכול ליתנם לכל כהן שירצה ישראל שמכר פרה לח' ורו' ושייר המתנות חייב הלוקח ליתנם אע"פ שנשארו למיכר כמ' החובה על הטבח שהוא הלוקח ישראל שאומ' לחבירו מכור לי בני מעיה של פרה זו והיו בהן מתנות כהונה צרי' הלוקח ליתנם לכהן ואינו מנכה לו מהרימם שלא מכר לו חלקו של כהן מכרם לו במשקל אם שקל הלוקח לעצמו צריך ליתנם לכהן ואין מנכה לו מהרימם ואין הכהן יכול לתובעם מהמוכר שקלם ה המוכר רצה הכהן תובע אותם מן המוכר או מן הלוקח גר שנתגייר וזיהו לו פרה שחטה קודם שנתגייר פטור אחר שנתגייר

חייב ספק אם קודם אם אחר כך פטור סב
לא תאכל הנפש עם הבשר אזהרה לאוכל אבר מן החי ונהוג בבהמה וחיה ועיף ואינו נהוג אלא בטהורים לפיכך אבר הפורש מן החי בין שיש בו בשר ונידון ועצמות בין ש שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשין והטחול והכליות והבצי אכור לאוכלו בין אם יש בו כזית בין אם אין בו כזית וכן בשר הפורש מן החי אסור אע"פ שאין בו משום אבר מן החי אסור משום ובשר ב בשרה טרפה לא תאכלו ואפילו הפורש מהבהמה ועדיין הוא ב בתוכה כגון שנחתך מהטחול או מהכליות ונשארה החתיכה ב בתוכה אסורה אבל אם נחתך מהעוקר שבמעיה ונשארה בתוכה מ מותר אבר המדולדל כבהמה וכן בשר המדולדל בה אם אינו יכול לחזור ולחיות אפילו אם לא פירש ממנו עד לאחר שחיטה אסור אבל אם יכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותר ועצם הנשבר אם עור ובשר חופין את רובו מותר ואם אין עור ובשר ח חופין את רובו האבר אסור ובהמה מותרת אם הוא במקום שאינה נטרפת בו כדפרי' לעיל בהלכות טרפות ביצי זכר שנתלשו ועדיין הן מעורין בכיסן מותרין אלא שנהגו בהן מנהג אסור ואין לשנות הוציא העובר את ידו בתכתי' למעלה בהלכות טרפות סג בשר שנתעלם מן העין אסור אפי' היא בהמה שלמה ואפילו מ מונח בביתו לדעת רב אלפס וכן כתב הרמבם חכמים א אסרו כל בשר הנמצא בין כשוק בין ביד גוי אע"פ שרוב

הטבחים והמוכרים ישראל ולא עוד אלא אפילו המניח בשר ב בביתו אסור אם נעלם מן העין, אלא אם כן יש לו בו סימן או טביעו' עין ולשי' התיר הכל ורשבם כתב ודאי אם נטלו עוף והחדרו אסור דחיישינן שמא החליפו וכן אם אבדו ומצאו אסור הכל אם אין בו סימן או טביעות עין אכל אם מצאו במקום שהביחו מותר והרשבא כתב דאפילו הניח עשרה ומצאם תשעה אסור דחיישינן שמא נטלו ואילו אחרים הם ויש מחלקים שאם הניחו במקום ש שהשרצי' והעופות יכולין ליטלו משם ולהבי' אחר במקומו חיישי' אבל אם תלאו במכמר ומצאו שם לא חיישינן ומסקנת א"א הראש

זל בדברי הרשבם
סד
 כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לפיכך אין חייבים משום חלב אלא אלו הג' מינין אבל בהמ' טמאה וחיה בין טהורה בין טמאה חלבם כבשרם ואפילו באילו השלשה מינים כתב הרשבם שאין חייבין על חלב נפל שלה אלא משום נבלה כ כמו על בשרו אבל באילו השלשה מינים חייבין משום חלב בין אם היא שחוטה או נבלה וטרפה כ"י חלבו אסור ואין חייבין עליו השוחט בהמה ומצא בה עובר לא שנא כן שמנ' או בן תשעה בין אם חי או מת חלבו מותר והא דחלב בן תשעה חי מותר דוקא שלא הפריס על גבי קרקע אבל הפריס על גבי קרקע אסור והרמבם אסרו אפילו לא הפריס על גבי קרקע ולא נהירא הושיט ידו למעי' בהמה ותלש חלב מבין תשעה חי שבתוכה חייבין עליו משום חלב כעל חלב בהמה גמורה איזהו חלב כל שהוא תותב קרום ונקלף פירוש שהוא פרוש על הקרום בענין שכשנקלף הקרום נקלף עמו ולא ידא בשר חופה אותו חלב האליה מותר חלב שעל הכסלים וקרום שעליהם אסור ופי' הרמבם שהוא ה החלב שבקקרי הירכים ולשי' פי' עצם קטן הוא ומונח על עצם ה הנגא ומחוכר תחת האליה כמלמעלה ועליו יש חלב תחת ראש המיתן שקורין לנכיל חלב שתחת המתנים אסור ופירשי' שהוא תחת הכליות ונראה בגובה הכסלים ואחר כך נבלע תחת בשר ארום דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסל וכל שהבשר ח חופהו מותר ובשכלה למטה אותו בשר יוצא מבגו קרום לבן ועב חוץ מהקרום הדק המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב ו ותחת אונתקרום יש לוכן חלב ויש נהגין בו איסור חלב לפי ש שאותו קרום העב אינו חשוב להם חפוי בשר אבל באשכנז נהגין בהן היתר וגם בעיני נראה שחפוי בשר גמור הוא ורב אלפס פירש שהוא תחת הבשר בראש הכסלים וקרום מפפ' בין זה החלב ובין השומן שתחתיו והעליון אסור והתחתו' מותר והרמבם נתן סימן להכיר איזה חלב ויתב כל מקום שתמצא בו חלב תחת הבשר והבשר מקיפו כל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר הרי זה מותר חלב שעל הכסל ובית המוסות חייבין עליו קרום שעל דד הטחול והוא הצד הגס חייבים עליו ושעל שאר ה הטחול והחוטין שבו אסורין ואין חייבי עליהן הכליא יש עליה ש שני קרומין העליון חייבים עליו התחתון והחוטין שבה אסורים ואין חייבי עליהן ולוכן שבכליא יש אסורין יש מתירין ולשי' פסק לחומרא חוטין שבחלב אסורי' ואין חייבין עליהם חוטין שבקוקין אסורי' ואין חייבין עליהן והם חמשי' ג' מינים וכ' משמאל הג' שמימין כל אחד מהם מתפצל לשנים שנים והשנים שמשמאל כל אחד מהם מתפצל לשלשה שלשה וראשו האחר כחוב' לשררה ו וראשי הפיצולין נדכקין תחת החזה בראשי הצלעו' ואותן ראשי הפיצולין מצינין כחצי הבהמה שלפני וצריך ליהדר לחטט אחריהם בקבה יש שני מיני חלבים אחר עשוי בקשת ואחר עשוי ב

אבל אם לא נפלו אין חוששין ואם ידעה תחילה שרוצין להפילה
אין חוששין מפני שמועצת צפורניה בארץ ומחזקת עצמה לפיכך
שוורים שמפילים לשוחטין אין חוששין להם אפי' אם נשמע קול
בנופלת קפצה מדעתה אפילו במקום גבוה הרבה אין חוששין
לה לא שנה קפצה מחלון שבכותל לא שנה מארובה שבאמצע
הגג לפיכך אם הגיחה למעלה וביצאה לכמה אין חוששין לה שאנו
תולין לומר מעצמה קפצה ואפילו הפילוה אחרים אם נפלה על
מתניה אין חוששין לה לפיכך גנבים שגנבו בהמה מן הדיר אפילו
השליכה מעבר לגדר שהוא גבוה מאד אין חוששין שמכונין ל
להפילה על מתניה כדי שתוכל לרוץ לפניהם וכן בשע' שמחזירין
אותה אם מחמת תשובה מחזירין אותה שמכונין להפילה בענין
שלא יפסידוה אבל אם מחמת יראה מחזירין אותה אין מכונין לכך
חוששין לה עובר שגולד אע"פ שבבית הרחם הוא מקום צר אין
חוששין לו לריסוק אברים אפילו אם רואים בו ריעות שאינו יכול
לעמוד ומותר לשוחט מיד אם ידוע שכלו לו חדשיו עוף שנחבט
על דבר קשה כגון טלית שנמתח או על גבי רשתו שיש בה קשרי'
ועל גבי דק שנופץ מהפשתן ועל אבק דרכים ועל גבי חריות של
דקל חוששין לו ואם נזכט על דבר רך כגון על טלי כפול ועל חול
הגס וכיוצא בזה אין חוששין לו נדבקו בנפיו בדבק שצדין אותו
בו ונחבט אם שני כנפיו נדבקו בדף שצדין אותו בו חוששין ואם
לא נדבק בו אלא אחד מהם אין חוששין שהוא פורח מעט ב

בנפך השני

תגלודה אסורה והוא שנפשו כל עורה בין בידי אדם בין
על ידי חולי ואם נשתיר בה כסלע פשרה ופסק
רב אלפ' דבעינן שושאר ברוחב סלע על כל אורך
השדרה והיבבם פסק דבעינן כסלע על פני השדר וברוחב סלע
על כל פרק ופרק מפרקה וברוחב סלע על מקום טיבורה ואם
ניטל מקום כל השדרה או מקום כל פרק ופרק כמנה או מקום ש
טיבורה ושאר כולו קיים מבעיא אם כהני ולא אפשריא ולחומר'
וא"א ה"אש זל פסק ובכל מקום כמנה שישאר בו ב

בסלע כשרה

אחזת הדם והמעושן והמצוננת ושאלה הדרפוני' וצואת
תרנגולין ופלפלין וסם המות של בהמ' או ששתת מים
הרעים כשרה אכלה סם המות של אדם או הכישה
נחש או שנשכה בלב שוטה מותרת משום טרפה ואסורה משום
סכנת נפשות בהמה או חיה שנפסקו רגליה לא יאכלו כמנה
אלא על בדיקה שיש לחוש שמא נשכה נחש וזו בדיקתה שלא י
יאכלוה אלא על ידי צלי ואם יש בה ריעותא יראה מיד על
ידי האש

סא

אמר שבדק ומצא כשר יפריש והמתנות שהם הזרוע והלחיים
והקבה דכתי' וזה יודה כשפ' הכהני מאת העם מאת זובחי
הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקבה פי' זרוע
דוקא כשל ימין והוא מפרק ארכובה הנמכרת עם הראש עד כף
היד שקירין אישפלדיא חם שני פרקים והלחיים והם מפרק של ל'
לחי' עד פוקא של גררת שהיא טבע' הגדולה עם הלשו' שביניהם
וצריך ליתנו עם העיר ועם הצמר שכראש הבבשים והשער ש
שכראש התיישים שאינו ראוי למלוג הראש ולא להפשיט עורו
קודם שיתננו לכהן והקבה צריך ליתנו לו עם כל חלבה
פנימי וחיצון אלא אם כן נהגו הכהנים להניח החלב לבעלים או
דשאין לעבנו ואף על פי שאינם טובלים פידוש שאינם אוכרים

לאכול מהב"ר קודם שיפרישם כדרך שהתרומה אוסרת לאכול
מהתבואה עד שיפרישיה אפילו הכי כיענה להפרישם מיד ואפילו
אינו שוחט לצורך אכילה אלא לצורך כלבים או לצורך אכילת ר'
רפואה חייב ליתנם אבל שהט ומצא טרפה פטור ויתנם לכהן
חבר אם יש שם חבר שהוא קודם לטם הארץ ואם אין שם חבר י
יתנם לעם הארץ ונותנין אותם גם לכהנת אפילו נשואה לישראל
ולא עוד אלא שאפילו בעלה ישראל פטור בשבילה ולא יחלקם
להרבה בהנים שצריך ליתן לכל אחד ואחד דבר חשוב כדי נתיב'
אלא נותן זרוע לאחד וקבה לאחד ולחיים לשנים ובשור הגדול
יכול לחלק הזרוע לשנים לכל אחד פרק אחד ואם אין שם כהן
ישים המתנות בדמים ואוכלן ונותן הדמים לכהן ואין לו לכהן ל'
לחטיף המתנות ואפילו לשאל אותם כפה אלא אם יתנום לו דרך
כבוד יטלם ובזמן שהם כהנים רבים במשכמים הצנועים מושכין
ידיהם והגרנרנים נוטלים ואם היה צנוע זה במקום שאין מכירים
שהוא כהן יטול כדי שידעו שהוא כהן והכהן יכול לאוכלם בכל
ענין שהיא ערב עליו יותר ואם כל חמטעמים שוין אצלו יאכלם
צלי ובחרדל דרך גדולה וכול' להאכלם לכלבי ולמוכרם וליתב'
לגרים שאין בהם שום קדושה כהן שיש לו מכירין שרגילין ליתן
לו מתנותיהן יכול לזכותם לישראל שיקבלם מיד מכירי' אע"פ
שעדין לא באו לידו ודוקא שהזוכה תלמיד חכם והשעיה דחוקה
לו ולא יהא כהן המזכה משרת בבית ישראל שרגיל ליתן לו ח'
המתנות אבל אם אין הזוכה תלמיד חכם או שאין השעיה דחוק' לו
או כהן המשרת בבית ישראל ומזכה לאורח תלמי' חכם שמתארח
בבית רבו במתנות שרגיל ליתן לו רבו אסור לא נתן המתנות
לכהן אלא אכלן או הפסידן פטור מדיני אדם אלא כדי לעאת ידי
שמים צריך לפרוע דמיהם ישדאל ששלח לחברו בשור
והמתנות כהן מותר לאוכלו ואינו חושש שמא גזלם המשלח
ומתנות אין נדחגין אלא כבהמה שהורה ולא בחיה ועוף ונדחגין ב'
ככלאים הבא כהעז והרחל ובענין מתנות כוי הבא מכהמה וחיה
כחב דהיבבם כוי אע"פ שהוא ספק מפרישין כמנו כל המתנות צ'
צבי הכא על העז וילדה חייב בחצי מתנות אם שה אפילו מקצת
שה אבל תיש הבא על הצבייה הולד פטור מכל המתנות ע"כ
ואינו מכין דבריו למה מפרישין כל המתנו' כול' שאינו חייב ליתום
והלא אינן טובלין וא"א ה"אש זל כתב כוי חייב בכל המתנות
דתניא אם שה לדבות כוי ע"כ ונראה שררצה לומר דוק בצבי
הבא על התיישה דמכה נפשך יש כאן מקצת שה אבל תיש הבא
על הצבייה פטור דשמו אין חוששין לזרע האב ואין כאן אפילו
מקצת השה ואין בהנין בקדשים ובכבוד ומיהו בכור קודם
שכא ליד כהן שנתערב בבהמות אחרות חייב ליתן מהן קמתנות
שיאמר הבהן על כל אחת ואחת תן לי מתנותיה ואם אתה
אוב' שהוא בכור אם כן תן לי כולה אבל בכור שניתן לכהן כמזמ'
ובכרו לישראל שגם הוא פטור מן המתנות אם נתערב באחרות
אם רבים שוחטים אותן כולם פטורים שבל אחד יאמר שלי הוא
הבכור ואם אחר שוחט את כולן אין פוטרים לו אלא אחד כהם
וגוהגים כין בארץ ישראל בין בחוצה לארץ ובכל זמן כך כתב ח'
היבבם ודשי פסק שאין נדחגין בזמן הזה וכן כתב הר' מאיר מ'
מריטנבורק וכן נדחגין ואין נדחגין אלא בישראל אבל בהנים ולחים
פטורים שגם הלוי פטור מליתנם אבל אם נטלם כהן מידו אין צ'
צריך להחזירם לו שהיא ספק אם חייבין אם לאו ואין נותנין ללוי
במה דברים אמורים שכהן פטור בששוחט לעצמו אבל אם

הכתף הסמוך לשררה עד קצת הירד וצריך לשקוע הכבין פה עד שיעקור אתן גידיו החוטין הנמשכין במכו מעיקרו שהיא בחלק ב בין הכתף לגוף ויעקור שורש גיד זה שהזכרנו למעלה ששם ה הסורש שלו ומוציא ממנו מצד הכתף מלמעלה חוט אחד וכן ל לכתף השני ונוטל הירד ומחתך בו ומוציא ממנו גיד אחד ואינו נ נמשך למעלה ומדתו כמות הירד ומחתך מצד הירד ומוציא משם גיד אחד שהוא סמוך לעצם הירד ואחר כך מתחיל במקום סיום ה הגיד שמוציא מן החזה ומקלף בידו אותו קרום שעל הכסל ו נמשך לקלף נראין ראשי החוטין שהן כבסל והן שלשה מימין ושני משמאל שלשה שמימין מתחלקין לב כ ושנים משמאל לשלש שלשה נוטל ראשי הגיד בידו וממשיך ונמשכו מאליהן בדיותו חס אבל בצונן צריך לפשפש אחריהן וגורר אותן חלב שתחת ב בשר המתנים ומקלף יפה יפה משני צדי הכוזבה ואחר כך מעבי בשר המתנים שקורין בלעז לונכיש ואינו ראוי אלא לצלי וגוררו יפה משני צדדין ואותו עצם המתון כינתים נחתכו ונכיר כל ה ההגבות שישתוה עם הכשר כדי שלא ישתיר בו משרשי החוטין ובשר המתנים כלום וחוזר לבני מעים וממשיך אותו ממקום שהן קבועים בו ומוציא ראשיהם של בני מעיים באותו חולחולת ה המטונפת שקורין אותה מכעי או לסר ומחתך אותה חולחולת עם אמה מבני מעיים ומשליכו לפי שאינו ראוי לאכילה א תו שהוא מקום קבוע לבני מעים קורין אותה בנתא ובלעז יבלון והוא אכיל לבשל ומותר לצלי ונוטל הדרא דבנתא ומקלף מעליה קרום של חלב שעל הקבה ושל בית הכוסות של הנבלולא באלפתת כך שמו בערבי עם קרום שעמו הכל מעבירין ומוציא את דמו ונוטל הטחול ומקלף מעליו קרום עם החלב שעליו ונוטל ראש הגיד ש שבתוך הטחול ומושך אותו ונמשכין עמו שלשה חוטין שבתוכו ונוטל הלב ומחתך האזנים ומשליכן וקורעו ומוציא דמו ונוטל את הבוליא ומעביר החלב שעליה ומנקרו יפה יפה ונוטל הסכין ומחתך ומעביר קרום החלב שעליהם על כל אחת ואחת ומחתך בתוך הבוליא ונוקד אותו שורש של גיד בתוך הבוליא כמו שהו עם קצותיו הנראין מכחוץ וכן לבוליא השנית ונוטל הביצ ומעבי קרום של חלב שעליהם וממשיך את החולחולת וקולף קרו של חלב שעליה עם אותו חוט של דם מקצה אל קצה ונוטל הסכין ו ועוקר כל אותו חלב סמוך לחולחולת ככל צדדין מעיקר האליה עד מקום שיעקור ממנו בשר המתנים שהזכרנו למעלה עם כל א אותו החוט המעורב עם אותו חלב עד שמתנכר יפה מקום ש שחולחולת קבועה בו בחלב וחוטין וכל דבר ונוטל הסכין וחזות כאליה ומוציא ממנה חוט שמתחלק לשני וממשיך החוט מעיקר האליה עד קצותה מאותן הפנים הכבישין על ירכי הבהמה ואח כך נוטל הסכין וגורר מאותן הפני גופן חומרים שקורין בערבי עקר מן העצמות וגורר יפה עד שישתוה מקום גבוהת החומרים עם שפלו שעליהן ולא ישתיר לכל פני האלי לא בשר ולא שמנונית אלא גידין יפה ופוס הירך האחד ומפרק בסכין במקל שיש הזכר בעצם שבו גיד הנשה וחזותך הזכרות והנקבות ומשליכו והבשר שבצדדין מנקרו יפה יפה מכל מיני חוטין וחלב שבו ומן אותו ח חנותא שקורין אדרולא ומן גיד ששם בעצם האמצעי והחוטין החלב ניכרים בו ואי אפשר לונכר אלא בראיית העין ואחר כך נוטל העצם האמצעי שפוסק חו כרות נקצתו ונוקד החלב ומיני החוטין ממנו וחזותך בסכין גדול הקצה השני שהוא סמוך לעצם של ירך שזה ממנו ונביצא אותו עצם אמצעי מחותך משני צדדי

ואף אותו עצם שהוא סמוך חזותך בסכין גדול אותו המקו הסמוך לעצם זה שהזכרנו ומפשפש אחר חוטין קטנים וחתיכות קטנות של חלב ששם ומעביר אותו גיד אחר הנמשך בקצות עצם ה האמצעי עד קצות השוק והוא הנראה לעינים ואי אפשר לפרש יותר מכאן וכן לירך השני וכל גידין שבי י אסור בין צלויין בין מבושלין עד שמנקר אותם יפה ומוציא כל החוטין וכל החלב ש שבתוך הירך שהכל הוא חלב ואחר כך אוכל אותו צלוי ומבושל והגדין שתחת הכתף אם צולה אותו כשרה לאכילה שהם צמוקי באור וכן הלכה וחוט המוח שכא מהראש לשררה מוציאם אותו והקרום שתחתיו ומנקר חלבו שיש בשררה ניקור יפה ושדר רב עכרם זל אין שינוי בין גיד הנשה לשכב וישר קדושים הם עשאוה בניד הנשה וזה החכם החמיר והמתמיר תבא עליו נרכה כו כל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה וחייה בכלל ובין טמאה ובין טהורה חייבין עליה כשום דם כוי חייבים על דמו ושליח אע"פ שחלבו מותר דמו אסור אבל דם דגים וחגבים מותר ודם ביצים אם ידוע שאינו מרוקם האפרוח אין חייבין עליו אלא שחכמים אסרוה אבל אם ידוע שהוא מרוקם האפרוח חייבים עליו ואם נמצא על הקשר פירוש בראש החזר של הביצה והוא על החלמון כל הביצה אסורה וכן אם הוא על ק קשר החלבון וניכר שמתפשט ממנה חוצה לו ואם נמצא על ה החלמון והחלבון שלא על הקשר או אפילו על קשר של חלבון ו ולא נתפשט חוצה לו הדם אסור והביצה כותרת וזי היה כיתד ג גם הדם אם נמצא על החלבון וחלמון שלא על הקשר ולדעת הגאונים אין חילוק בין קשר לחוצה לו אלא בין חלבון לחלמון שבכל מקום שימצא בחלמון הכל אסור ובכל מקום שימצא ב בחלבון זורק הדם ואוכל השאר וכתב א"א ה"אש זל וטוב להתחמל ליאסר בולה כנתפשט חוץ לקשר וגם בכל החלמון ולפי זה אין היתר לביצה אלא בנמצא בקשר של חלבון ולא נתפשט חוצה לו או בשאר מקום בחלבון כתב א"א ה"אש זל בתשובה ביצים הטרופים בקערה ונמצא דם על החלמון על אחת מהן ש שכולן אסורות אף על פי שזרקו החלמון שעל הדם שכיון ש שטורפין אותם בקערה החלבון שהוא דק מתערב ביחד והכל א אסור ביצים המתרות פירוש שאינם כזכר אלא מספנא בארעא ואינם נקלטות לע לם אפילו ישבה תרנגולת עליה עד שמוזרה מותרת לאוכלה וחזק הדם ודם דגים אע"פ שהוא מותר אם קבצו בכלי אסור משום מראית עין לפיכך אם ניכר ש שהוא מדגים כגון שיש בו קשקשים מותר ודם אדם אם פירש מ ממנו אסור גם כן משום מראית עין לפיכך אם נשך הבכר בשינו ויצא דם משינו על גבי הבכר צריך לגרוו אבל שבין ה השינים מוצצו פו

בדם בהמה וחיה נמי אין איסור כרת אלא בדם הנפש ש שהנשמה יוצאה בו אבל דם האברים מותר והגו כשלא פירש מן האבר ויצא לחוץ אבל אם פירש מן האבר ויצא לחוץ או שכצדד בחתיכה או שפירש כמקובו ו ונתעורר לצאת ונבלע במקו אחר אסור ולוקין עליו וכיון שמות כל זמן שלא פירש לפיכך מותר לאכול בשר חי כלא מ יח ובלב ש לא יהא בו מהחוטין שדם בהם שהדם שבחוטין הוא כבנוס ו ועומד בכלי ואסור והדמכם כתב הרוצה לאכול בשר חי מולחו ומירחו יפה יפה ולא גהירא השובר מפרקתה של בהמה אסור לאכול כבשרה חי אלא אם כן מולחו יפה לפי שהדם מתעורר ל

כיתר ורב אלפס התיר שעל היתר ואסר שעל הקשת וכן כתב
הרמבם ורשי אסר שניהם ולזה הסכים א"א הראש זל חלב שעל
הדקין אסור ודוק באורך אמה משבחה חלין לצאת מן הקבה אבל
מכאן ואילך שומן הוא ומות' לשון הרמבם חלב חלב וחלב רמעים
הם הדקים המלופפין כולו מותר חוץ מהמעי הסמוך לקבה שהו'
תחילת בני המעים שצרי' לגרור חלב שעליו יש מהגאוני שאמרו
ראש המעים שצריך לגרורו הוא המעי שיוצא בו הרעי שהוא סוף
המעים אין מולחין החלבי עם הבשר ולא מדיחין אותם
עמו וכלי שמדיחין בו את החלבים אין מדיחין בו את הבשר
לפיכך במקו' שדרך הטבח להיות מדיח הבשר בחנות צרי' שיהיו
לו שני כלים אחד להדיח בו הבשר ואחד להדיח בו החלבים
סכין שחותכין בו החלבים אין חותכים בו הבשר לפיכך צריך
הטבח שיזהה לו סכין לחלבים וסכין לבשר כתב בעל
העיטור בסתבר מנקרין הבשר אין צריכי' שני סכינין שאי' מחתכין
חלב שאסור מן התורה אלא גורר אותו בסכין ואין בה דוחקא ד
דסכינא בכשר אע"פ שבשמנונית הגיד אי אפשר שאינו חונק
ומנקר ישראל קדושים הם וחמיריו בו ולא חמיריו בכבין ו
ואפי' דמשתכח דאית בה דוחקא דסכינא בדיעבד מותר בהדחה
שהדי כל ישראל נהגו להדיח הבשר לקדרה וכן כתב הרשבא
נהגו מנקרי הבשר לנקר בסכין אחד לפי שלא אמרו שני סכינים
אלא לחתיכת חלבים אבל בגיד ושמנוניתו אין בו שומן חלב כל
כך שידבק כמנו בסכין ומ' צריך אדם להיות מלמד בתו ביתו
שהו משפשפין הבשר יפה לצאת ידי ספקו הללו וכן להו' מנקר
הבשר בקנה תדיר בסכר טוט וכן נהגין רוב המנקרין
אין פורשים הבסלים על גבי בשר בעוד שהחלב עליהם לפי
שהקרום שעל גבי החלב דק ונקרע על ידי משמוש ידי הטבח ו
ובשמניחין אותו על גבי הבשר נמוח החלב ונבלע בכשר
כתב הרמבם כל הדברים האלה אסור לעשותן ואם נעשו לא נ
באסר הבשר ואין מבין העושה אלא בלמדו אהו שלא יעשה וכן
אין מולחין ג' הבשר קודם שיכידו כמנו החוטיין והקרומים ה
חאסורין ואם מלחו מסידן אחר כך ואפילו היה בהן גיד הנשה כ
מסירו אח' שנבלח ומבשלו וטבה שדרכו לנקר בשר ונמצ' אחרת
זוט או קרום מלמדי' אותו ומוזהירי' אותו שלא יזול באיסורי' אבל
אם נמצ' אחרת חלב אם הו' כשעור' מעבירי' אותו ואם נמצ' אחרת
בזית ואפילו בהרבה מקומות כבין אותי כבת כרדות ומעבירים
אותו מפני שהטבחים נאמנים על החלב סה
יש חוטיין שאסורין משו' דם שבה כגון חטין שביד ושבתף
ושבלחי ובלשון וכצואר ומליחה לא מוגי' בהו אם לא ש
שיחתכם תחילה ואחר כך ימלחם ואז מותרין אפילו ל
לבשלם בקדרה ויש אומרים דאפילו לצלי אסורין בלא חתיכה ו
ואפילו אם כולחן וצלאן אסורים דכל זמן שלא חתכן אין האור
שואב הדם שבהן ומיהו אם חתכן מותר לצלותן אפי' בלא מליחה
והגאונים כתבו שכותרין לצלותן אפילו בלא חתיכה ומליחה
וכן היא בסקנת א"א הראש זל ואפילו למי שמצריך חתיכה גם ל
לצלי אם צלאו בלא חתיכה הם אסורין והבשר מותר וכן הקרום
של המוח צריך לחתכו ואם צלאו ולא חתכו ולא הניחו על בית
השחיטה הקרום אסור והמוח כותר ביצי זכר כל זמן
שלא היה לו שלשים יום מתרין במליחה בלא קליפה אפי' לקדר'
אפילו אם יש בהן כמו חוטיין אדומין ואם היה לו שלשים יום רואי'
אם יש בהם כמו חוטים אדומין אסורים לקדרה בלא קליפה אבל
לצלי מתרין לשון הרמבם חוטי' חלב וחוטי' היד וחוטי' העוקץ ו

וחוטי' לחי התחתון שבעד הלשון מכאן ומכאן חוטי' הדקין שהם
בתוך חלב הדקין כמו בית עכביש מסובכין זה את זה וקרום שעל
המוח שבקדקוד וקרום שעל הבצים לאחר שלשים יום כולם א
אסורים משום דם וכל בני המעים שהביאבל סובכ בחללים אין מ
כחויקים בהם דם כת' גאון יש כבהמה כבה גידין וכמה חוטיין
שמלאים דם וצריך לחתוך כל המקומות כדי שיצא הדם במליחי'
ע"כ וחומר הוא יי' חמיר ולא מדינא דגמרא ומדינא דגמרא אי'
צריך לחתוך אלא הגידין שהזכרת' גיד הנשה נהוג בכל
בהמה וזוהי אפילו אין כף שלה עגול ונהוג בירך של ימין ובשל ש
שמאל ואינו נהוג בעו' לפי שאי' כף שלו עגול אבל אם נביצ' לו כף
עגול נהוג בו ואין צרי' לבדוק אחריו אם הו' עגול ונהוג בכוי ואינו
נהוג בשליל כל שאינו טעון שחיט' ושני גידין הן בירך אח' פנימי
סמוך לעצם השני חיצון כמוך לבשר ושניהם אסורים וצריך
לחטט אחריהם אלא שהפנימי אסור מן התורה והוא הפושט בכל
הירך וחיצון אסור מדבריהם וקנוקנות שבשניהם אסורים מ
מדבריהם לפיכך צריך לחטט אחריהם בכל מקום שהם ושכנס
אסור לפי שישראל קדושים הם ונהגו בו איסור ונפלו של גיד אינו
אלא כעץ שאין בו טעם ואף על פי כן אסרתו תורה על כן אינו
אסור תערובתו בפליטתו והקנוקנות והשומן יש בהם טעם
לפיכך אסורין תערובתן בפליטתן ויש אסורין אותו בהנאה
והרמבם התירו ולזה הסכים א"א הראש זל לפיכך שולח אדם ל
לכבדו ירך שניד הנשה בתוכה אע"פ שבחויק לו טובה בשביל ה
דגיד ואם אינו נוחנו לגני בפני ישראל יכול ליתנה לו בין אם ש
שלמה או חתוכה ואם נותנה לו בפני ישראל לא יתננה לו בשחא
חתוכה אלא אם כן נטל גידה שיש לחוש שמא סבור ישראל שראה
שנתנה זה לגני שנטל גידה קודם שנתנ' לו וקחנה כמנו ויאכל'
עם גידה שכל ירך שיצא מתחת יד ישראל מחותכה כדרך ש
שמחתכין אותה מנקרי הבשר היא בחוקת שניטל גידה הילכך
מי שבא מעל' וניקר וחלך לו ואין אנו יודעים אם הוא בקי בנקור
ואין נאמן מי שהוא בקי בנקור להראותו לו אם הוא כנוקר יפה
כותר שאנו תולין אותו שהו' בקי בניקור וניקר יפה דרוב המעיין
אצל הניקור מוכחין הן הטבח ואמן על גיד הנשה כדרך ש
שנאמן על החלב וכתב הרמבם ומי אין לוקחין בשר ככל טבח א
אלא א"כ היה אדם בשר ומחוק בכשרות אותו שוחט לעצמו ו
ומוכר לאחרים ונאמן הלוקח בשר ושלחו ביד אחד בעמי' ה
הארצות נאמנין עלי' אע"פ שאינו מחוק בכשרות ואין חוששין
שכא וחלוף ואפי' עבדי ישראל ואמהותיהן נאמנין בדבר זה אבל
לא גוים שחוששין שכא וחלוף אבל כל חתיכה שניכר בה חיתוך
הניקור כגון הירך ונשילת חוטי' היד וחוט' שנטולין מן החז' מותר
לשלוח על יד גוי סדר הניקור כבעל העיטור סדר
הניקור שהעתיק הרב באחד מן המחברים הנוקר את הבשר
בתחיל בראש ובחתכו ומוציא המוח ומעביר הקרום שעליו ואור
כך מעביר הקרום שתחת המוח הרבוק בעצם ונטול הלחיים ו
וכחתך בסכין תחת שורש הלשון ומוציא ממנו חוט טל דם ויורד
משם לגרגרת למקום שחיטה ומוציא משם שני גידין מצד זה ס
סמוך לבשר ושני גידין מצד זה סמוך לבשר ואחר כך חותך את
החזות לשני צדד' ובאותו בשר אדום הסמוך לחזה מוציא חוט
של בשר שא חז מקצת החזה עד קצתו וכן מן החזה השני ונטול
הסכין ומחלק בין הכתף לגוף ונטול את הזרוע ואת הבת' וכתחי'
מראש הכתף באמצעיתו ומחתך ומוציא גיד עבה ומוליך הסכין
ומחתך הזרוע על יד קצותיו עד שימשוך כל הגיד שאוחז בשפת

סל
ק

מליחה אין לבשר אלא אם כן יתנחו במים רותחין כדי ש
 שיתלבן מדי ולא יצא דם ולא נהגו כן דכיון ששהה שיעור מליחה
 אין חוששין לדם מעשה שנמלח בשר ושהה כדי מליחה ונתנחו
 אח"כ בכלי בלא הדרה ונתמלא מציר והתירו ושי במקום
 שאין מלח מצוי יצלו הבשר עד חצי עלייתו ואח"כ יבשלוהו
 מצאתי כתוב באגרת תשובה להר"י ז"ל ז"ל הבשר לאחר שנמלח
 אע"פ ששהה במלח כשיעור הראוי לשהות אסור לאכול ממנו עד
 שידיונו יפה יפה ואסור לחתוך ממנו בסכין עד שידיו הכשר י
 יפה ואם חתכו בסכין צריך להגעיל הסכין ברותחין על גבי האש
 לפי שהמליח הרי הוא כרותח המנהג הכשר בשרוצין לקיי הכשר
 המלי"ב ימים או ג' א"ו יות' מריחין אותו יפה יפה לאחר ששה במלח
 ככלי מנוקב כשיעור הראוי ואחר כך חוזרין ומולחין אותו פעם ש
 שנייה כרצונם בכלי שאינו מנוקב כדי שיהא מותר לחתוך ממנו
 בסכין וכדי שלא יפול מן הדם הנוסף מן הכשר דרך נקבי הכלי
 על הכלים שבבית ויאסור אותם ע"כ
מולחין הרבה חתיכות זו על גב זו אע"פ שהחתכות גומרת
 פלישתה קודם לעליונה לא אמרינן שחוזרת ו
 וכולעת מדם העליונה לפי שהיא שוחה הרב לפלוט ציר וכל זמן
 שפולטת צידה אינה כולעת ואפ"ל מתקבץ הרבה מציר ועומד ב
 גונו שכן החתיכות שרי בד"א במולח
 בשר עם בשר ואפילו בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפילו
 עם עופות שאי אפשר לגדיים וטלאים ואפילו לעופות לגמור כל
 פלישת צידן עד שיגמור בשר שור לפלוט את דמו אבל בשר עם
 דגים אפילו בשר עופות עם דגים אסור למלוח לפי שהדגים פ
 פולטין כל צידן קודם שיפלוט העיף את דמו עבר ומלחין יחד פ
 פרישי שהעופות מותרין והדגים אסורין אבל לא מלחין יחד אלא
 שמלח הדג אצל העיף מותר וי"שם פ' שגם העופות אסורין ל
 לפי שהדגים חוזרין ופולטין דם שבלעו ומכליעין אותו בעופות
 וכן היא כסקנת א"א הראש ז"ל והא דאסרינן לדגים לא כול' אלא
 כדי קליפה מהם לפיכך אם הוא שלם ולא ניטלו קשקשין שרי
 וכל זה בשמלח שניחם יחד אבל אם לא מלחו יחד אלא לאחר ש
 שמלח הדג נתנו עם העיף מותר בשר שחוטא שמלחו עם ב
 בשר שרפה אסור אע"פ שאינו כולע מדם השרפה כולע מצידה
 דג טמא ושהור שנמלחו יחד אסור וכ"ש אם הטמא מליח הטמא
 טפל אבל אם טהור מליח הטמא טפל ונתן הטמא אחר שמלחו
 על הטמא שרי ואפילו קליפה לא בעי כתב הרשב"א אסור ל
 למלח בשר עם בשר שכבר נמלח אם שהה הראשון במלחו כדי
 פלישת צירו לפי שחוזר וכולע מדם חתיכה זו כיון שאינו טרוד
 לפלוט אפילו צידו וגדולה מזו שמעתי מרבנתי שאפילו בשר ש
 שנמלח לעצמו אסור להשהותו במלחו לאחר פלישת כל צידו ל
 לפי שחוזר וכולע מלחלוחית דם שעליו ושעל המלח עבר ושהה
 צריך קליפה שאין דם נבנם בו אלא כדי קליפה ומקובל אני מ
 מרבנתי שיעד י"ב שעות פולט ציד וא"א הראש ז"ל כתב שיכולין ל
 להשהותו כמו שירצו לפי שדם שעליו מעט הוא וכולע במלח ו
 ואינו יכול לצאת ממנו שאין המלח מפלישו ממנו אדרבה דרך ה
 המלח להפליש דם ומושכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוז' לבש'
 כתב עוד הרשב"א אסור ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר
 שנמלח קודם פלישתו לפי שהבשר זה שלא נמלח כולע ממה ש
 שחברו פולט שאין לו דבר ש מנעבו מבלוע ובספר התרומות כ
 כתב שחוזר להיות מותר עם מליחתו שכמו שפולט דם על עצמו

כך פולט דם שבלע ואפילו לפי זה בשר שנמלח כבר ופלט כל
 זימו שמלחו עמו בשר אחר אסור דכיון שפלט כבר דמו אינו חוז'
 ופולט דם שבלע ויש מתירין גם כזה על ידי מליחה ולא נהיר' ע"א
כתב הרשב"א המולח הראש כיצד יעשה שחשער מפסיק א
 בינו ובין המלח יש אומרים שמולח על השער ואחר
 כך מניחו על האש עד שיסיר השער וחוזר ומולח ואינו רואה ד
 דבריהם אלא חותך הראש לשנים ומלח יפה יפה הראש לצד פ
 פנים וחוזר ומלח על השער שאין השער מעכב על ידי המלח ל
 להפליש דם שכבש הראש שהרי מוח שכבש העצמות נכשר
 על ידי מליחה ואין העצם מעכב ק"ו לשער שכראש וכן הדין ל
 לטלפים מחתך אותם מעט לכטה ומולח והדם יוצא דרך החתך
 הקרום שעל המוח יש בו חוטין והמוח עצמו ש בו דם ואינו יוצא
 מידי דמו במליחת הראש לפי שעצם הראש מקיפו ועומד לפניו
 ואין מקום לדם לזוז ואפילו צולחו על האש אי אפשר לאש ל
 לשאוב דמו והדם מתקבץ בעצם המוח העשיר כקדרה לפיכך ח
 הבא למולחו קורעו ומוציא המוח וקורע הקרום ומלחו רוצה ל
 לאובלו עליו בניח בית שחיתתו על האש והדם זכ דרך בית ה
 השחיטה הניחו על בית נחיריו ונעץ בו שפוד או קנה מותר לפי
 שגם דרך שם זכ הדם וכן אם ניקב בעצם כנגד הקרום והניחו על
 הנקב שפיר דמי והרמב"ם כתב כ"אין מבשלין ולא קולין א
 אותו עד שיהבהבו אותו באש החילה וכן כתב בהלכות גדולות
 שאין לאוכלו א"א צלי וא"א הראש ז"ל היה מתיר לבשלו על ידי
 מליחה עם המוח רק שינקוב העצם כנגד הקרום וינקוב גם הקרו
 וכן כתב בעל העיטור
הלב מתקבץ הדם בתוכו בטענת שחיטה לפיכך צריך לקרוע
 קודם מליחה ולהוציא דמו ולמולחו אחר כך מלחו ולא
 קרעו קורעו אחר מליחתו ומותר אע"פ שנמל עם הדם שבתוכו
 דכבולעו כך פולטו וכתב הרמב"ם אפילו אם בשלו ולא קרעו
 קורעו אח"כ ומותר וז"ל אע"פ דשני תלמודא שאבי לב דשיע
 פ' ואינו כולע ומותר אפילו אם בשלו בלא קריעה למסקנא לא ק
 קאי הכי לפיכך אם בשלו בלא קריעה אסור ואין להתירו אלא ב
 בקריעה שאחר צלוייתו שאם צלאו ולא קרעו קורע אח"כ ואפילו
 לרבנן הרמב"ם אם בשלו עם הבשר בלא קריעה אים הבשר וצרי
 ששים כנגד הלב דלא ידעין כמה נפק מיניה ויש אומרים שאם
 הלב רבוק בעוף שכולו נעשה נבלה וצריך ששים כנגד כל העוף
 ולא נהיר' ויש אומרים שאם העוף מנותח לנתחי והלב באח' מהם
 שיש לחוש טמא אותה חתיכה נשארה לבדה ברוטב ונאכרה ו
 ואסרת האהרת ז"ל נהיר' דלמה נחוש לזה ושמעתי מא"א ח
 הראש ז"ל שהיה מקובל שאין צוף שלא יהא בו ששים כנגד
 לבו
הכבד יש בו ריבוי דם לפיכך אין לו תקנה לבשלו על ידי
 מליחה ואין לבשלו אלא אם כן קרעו שתי וערב והניח ח
 חיתוכו למטה וצולחו ואח"כ יכול לבשלו ורת' התי' לבשלו על
 ידי קריעה ומליחה ואין נהגין כן ומינהו בדיעבד שרי ואם חלמ
 ברותחין מדינא דגמרא היה מותר לבשלו אח"כ אפילו עם בשר
 אחר וכתב הרשב"א ובלבד שינקר ויצא מורקי דם שבתוכה שאין
 החלטה מועלת לדם הכבינם בעין בתוך המורקים והנאוני' כתבו
 שאין אנו בקיאין בחליטה הילכך אין להתירו בחליטה אבל אם נ
 נעשה בדיעבד או אפילו נתבשל לבדו בקירה שרי בדיעבד ש
 שפולטת ואינה כולעת אבל הקררה אסורה

לצאת בשעת שחיטה וכששובר כפרקתה אינה יכולה לזנק ל
להוציאו וחזור ונכלע באברים אבל על ידי מליחה מותר אפילו
לקדרה ובעל העיטור כתב דאפילו במליחה אסור שאין המלח
מפליטו ונשאר בו מדם הנפש ואסור וא"א הראש זל לא כתב
כן נצטר הדם מחמת מכה אסור לכשלו עד שיחתוך במקום
וימלחנו יפה יפה שכיון שניצטר הדם אין לו פתח לצאת עד
שיחתוך בו אבל מותר לעלותו על האש אפילו בלא חיתו ומליח
שהאש שואב הדם וכן כל הורדין דקרוזים שיש בהן דם כאשר
בארתי למעלה אסור לכשלו בלא חתיכה ומליחה אבל מותר ל
לצלוח בלא חתיכה ומליחה וכן כתב הרשב"א יש מהגאונים
שכתבו שצריך שיניח מקום החתך למטה בשעת מליחה כדי ש
שיזוב הדם וכן בכל מקום שצריך לחתוך כגון בדמה ועוף שלא
נשחטו הורדין שצריך לחותכן קודם מליחה בשר שנתנהו
בחומץ כדי להצמית דמו בתוכו אם נתאדם הבשר זהו סימן ש
שנעקר הדם ממקומו והחומץ אסור וגם הבשר אסור לאוכלו חי
ואין לו היתר לקדרה אלא בחתיכה ומליחה או לצלי לא נתאדם
הבשר בידוע שלא נעקר הדם ממקומו והחומץ מותר וגם הבשר
מותר לאוכלו חי וחומץ שנתנו בו בשר פעם אחת להצמיתו לא
יצמיתו בו בשר פעם אחרת לפי שכבר תשש בחו ואין בו עוד כח
להצמית אבל כל שלא חלטו בו כלל מותר לחלוט בו אע"פ

שאינו חזק

הטובין הראש ברמץ למולגו צריך לכוין שהוא בית השחיטה
למטה כדי שיזוב הדם דרך שם ואם הניחו על צדדין ה
המוח וקרן אסורין לפי שהדם מתקבץ בתוך הגלגלת ומתכשל ה
המוח בתוך הדם הניחו על נחיריו ונעץ בו קנה או דבר אחר מותר
לא נעץ בו שום דבר אסור וכן החוטין שכלחי צריך לחותכן ק
קודם מליחה וכשמולגין הרגלים אין צריך למולחם תחילה אלא
שצריך להסיר ראשי הטלפים כי הם מעמידים הדם ומותר למלוג
תרנגולת ברמץ שאין בה מקום שיתקבץ שם הדם כתב
הרמב"ם המתכתב אומץ ותרנגולת באור לחרוך שיורד הנדצה ש
שעליהן צריך לרחוק בית השחיטה כדי שלא יתבשל דם בית ה
השחיטה ויבלע בבשר ואחר כך מעבירו באש ולא ישהה אותו ה
הרבה באש כדי שלא יבלע דמו בבשרו על ידי חום האש שבה ש
שנבלע על ידי חום האש מסתוך הרבה ואינו יוצא על ידי מ
מליחה אין מולגין גדיים וטלאים ועופות בכלי ראשון שהוא מ
מתבשל חלב ודם שבהם עם הבשר ורשב"ם הניד לערות בכלי ר
ראשון עליהם שעידיו חטוב בכלי שני וזה אסור דחשיב ליה כ
בכלי ראשון ומיהו אם עירה עליו די לו בקליפת העור שאינו מ
מבשל אלא כדי קליפה ואם ראש העוף למעלה בשמורה עליו
או אין צריך קליפה לפי שהנדיצה מגינה עליו והרשב"א כתב
שאפילו אם נחשב עירוי בכלי שני אסור שאע"פ שאינו מבשל מ
מבליע ומפליט שהרי אסרו אפי' להניח הבסלים על הבשר מיד א
אחר שחיטה שמא יזוב החלב ויבלע בבשר לפיכך אסור למלוג
אלא אחר ביקור ומליחה

כיצור סדר מליחה מדיח הבשר תחילה ואם הודיחו הטבח אין
צרי להודיחו עוד ואם מלח ולא הודיחו תחילה יש אומרי
שאין לו תקנה עוד אף אם יודיחו וימלחנו פעם אחרת ויש מתירין
ולזה הסכים א"א הראש זל ומולח בין במלח דק בין במלח גס ו
והרמב"ם כתב שאין מולחין אלא במלח וגם שהמלח הדק הוא כ
בקמח נבלע בבשר ואינו מפליט וא"א הראש זל כת' דלא מסתבר
דיותר שהוא המלח דק הוא מתפור על הבשר ופועל להוצי' הדם

כי הוא הנדבק בו אבל הגם הוא נושר מן החתיכה כשהופכ לכילחה
על צדה השני ובעיקר המליחה כתב הרשב"א שאין צריך ליתן מ
מלח על הבשר עד שיכסנו בולו אלא מולח יפה יפה עד שלא י
יהא ראוי לאכול עפ' אותו מלח ואין צריך למלוח החתיכה משני
צדדיה אבל א"א הראש זל כתב צריך לפזר עליו מלח הרבה שלא
ישאר בו מקום מבלי מלח ואונו ותרנגולת צריך למולחם ג
גם בפנים ושיעור שהייתו במלח כתב הרמב"ם כדי שיעור וילוך
מיל וא"א הראש זל כתב כדי עלייה ואחר ששהה שיעור מליחה
ידיחנו שני פעמים ראשונה להעביר המלח והדום ושנייה להעביר
ליחלוחית הדמים שנשארו בו וישטוף הכלי שרוחצין בו בין רחיצ'
לרחיצה וקודם שיתננו בכלי של מים שמדיחו בו ינפץ מעליו כל
המלח שעליו או ישטפנו כמים כדי שלא ישאר עליו מהמלח לכן
כתב הרשב"א שמוטב למלוח במלח גס כי הדם נדבק בבשר ה
הרבה וצריך שפשוף גדול ורשי' פי' שהדק אין צריך ניפוץ כלל
שהוא נבלע בבשר ואין נשאר ממנו על הבשר כלום ומיהו בין מ
מלח במלח גס או דק ולא נפצו או לא נשטף כמים תחילה אין ל
לאסרו כי הדמים שבכלי מבטלין כח המלח ולא חשוב כרותח ל
לאסור הבשר ואם נתבשל הבשר בלא הודחה שאחר המליחה צ
צריך שיחא בקדרה ס' לבטל כל המלח ואין צריך ס' לבטל כל ח
החתיכה וכתב בספר המצות ואם גוי משמש בבית ישראל ונתן
הבשר בקדרה ואין ידוע אם הודיחו אם לאו נאמן במסיד לפי ת
תומו ואם יודע שדרך ישראל להודיחו והיה שם אפילו נער שווד'
בטיב הודחה או אפי' אם נכנס ויצא מותר דמירתת גוי ויש אומרי
בוה בשד שנתבשל בלא מליחה צריך שיחא בקדרה ששים
לבטל כל הבשר ואז הכל מותר ויא' אפילו אם יש בה ששים ש
שהתבשל מותר הבשר אסור לפי שנתבשל בדמו ויש מתירין
ולזה הסכים א"א הראש זל כתבו הגאונים בשר ששהה שלשה
ימים מעת לעת בלא מליחה נתייבש דמו בתוכו ולא יצא עוד על
ידי מליחה ואין לאוכלו מבושל אין מולחי אל' בכלי מנוקב או על
גבי קשיץ וקסמין או במקום מדרוך בענין שאם ישפך שם מים יצאו
מיד ואם מלח בבלי שאינו מנוקב הכלי אסור להשתמש בו בדבר
רותח ויא' שאפילו בצונן אסור להשתמש בו לכתחילה בלא הודחה
ואם נשתמש בו בלא הודחה ידיח מה שנתמש בו ויא' דלכתחילה
מותר להשתמש בו בצונן בלא הודחה אפי' למאן דא' סכין ששחט בו
צריך הודחה אפי' להשתמש בו בצונן שאני התם דאיכא דוחקא ד
דסכינא אבל בקערה צוננת דליכא דוחקא מותר להשתמש בה ב
בצונן והכי מסתבר אבל אם הוא מנוקב מותר ויא' שאפילו אם הוא
מנוקב אסור לאכול בו רותח ולא נהירא לא'א הראש זל והר' פרץ
כתב שאם הוא של עץ מותר כיון שהוא מנוקב ואם הוא של חרס
אסור אע"פ שהוא מנוקב והבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב אסור
לאוכלו אפילו צלי דהיינו כאלו נתבשל בדמו וכתב הר' פרץ שכל
החתיכה אסורה אפי' מה שממנו חוץ לציר אע"פ שחתיכה שנמלחה
ונפלה בציר של איסור אינו אסור אל' מה שממנה בתוך הציר הבא
כולה אסורה וא"א הראש זל כתב שגם בכאן אין אסור אלא מה ש
שממנה בתוך הציר וכן כתב הרשב"א ואפילו אם יש בה שוכן לא
אמרינן שעל ידי השוכן כפעפע ככולה וכתב ר'ת שנאסרה מיד
אפילו לא שהתה שיעור מליחה והר' יהודה אל' ברצלוני כתב ש
שלא נאסרה א'א אם כן שהתה בכלי שיעור מליחה וא"א הראש
זל כתב שאם שהתה בו כשיעור מש הנו מים על האש עד ש
שיתחילו להרתח חשיב כבב' שוכל מה שממנה בציר אסור ואם
לאו אין אסור כמכה אלא כדי קליפה כתב הרמב"ם אפי' לאחר

אוחו דבש דבורים מותר ואין בו משום אבר מן החי וכתב בספר המצות אעפ"י שגופי הדבורים מעורבין בו וכשמפרישין הרבש מ מהן מחממין ומרתיחין אותו אפילו הכי מותר שנותן טעם לפגם הוא דבש הגזין והצרעין כתב ר"ת שהוא מותר וכן כת' הרמב"ם וא"א הראש זל כתב לאסור בדבש הגזין והצרעין פב סימני העוף לא נתפרשו אלא שפי' הכתיב עופות טמאין ו וטהורין וכמה שהלוקין והטהורים מהטמאים עשו ח חכמים סימני טהרה והם ארבע דברים הטהור אינו דורס פי' אינו אוכל העוף מחיים ויש לו זפק ואצבע יתרה וקורק בנו נקלף ביד ואפילו אם אינו נקלף אלא אם כן יתנו אותו בשמש ל להתחמם חשיב שפיר נקלף אבל אם אינו נקלף אלא בסכין לא חשוב נקלף לפיכך מי שכבד כד' עופות הטמאין המפורשין ב בפסוק וכיניהן מותר לאכול כל עוף שאינו מהן וכל מי שאינו מכירן אם רואה עוף דורס ודאי טמא ואם אינו יודע אם דורס אם לאו אם בשמעמדין אותו על חוט חולק את רגליו ב' אצבעו לכאן וב' אצבעות לכאן או שקולט בן האויר ואוכל בידוע שהוא דורס ואם הוא בחזקה שאינו דורס ויש לו עוד אחד מן הסימנים איזה שיהיה כתב הרמב"ם שהוא טהור אבל רבי' חננאל כתב שאין להתירו בסיון אחד אלא שקורקנו נקלף אבל אם אינו נקלף אפילו יש בו זפק ואצבע יתרה טמא ולישי כתב שאין לסמוך ולאכול כל עוף אלא במסורת שמסרו לנו אבותינו שרוא טהור שיש לחוש טמא דורס והלמה הלי' כתב וקבלנו מסורת מאבותינו ומוקנינו ה הקדמונים שכל עוף שחרטומו רחב וכף רגל רחבה בשל אוו"ב בידוע שאינו דורס וכתב א"א הראש זל וכן מכתב ר"ת לאוכלו א אם ימצאו לו ג' סימנים בגופו ואין לחוש טמא הוא דורס נאמן הצייד לומר עוף זה התיר לי פלוני הצייד והוא טהור אותו שאומ שיהיה לו בקי בהם ובשמותיהם כתב א"א הראש זל מי שהוא במקום שנהגין איסור בעוף אחד מפני שאין להם מסורת והלך למקום שיש להם בו מסורת שיכול לאוכלו במקום שהלך שם ו ואפי' דעתו לחזור ולא עוד אלא אפי' בכל המקומות יכולין לסמוך על אותו המקום שקבלו בו שהוא מותר כל זמן שאין יכולין להכיר שהוא טמא ביצי עוף טמא אסורין כמותו פג

סימני רגים מפורשי' בתור' כל שיש לו סנפיר וקשקשת סנפי הוא ששט בהן וקשקשת הן הקליפות הקבועין בו ד ואפילו אין לו אלא סנפיר אחד וקשקשת אחד מותר והוא שתהיה הקשקשת קבוע תחת לחיו או תחת זנבו או תחת סנפירו ויש אומרי שאינו מותר עד שיהיו לו ג' כאלו ג' רמקיו וא"א הראש זל בתירו אפילו באחת ואפילו אין לו עתה ועתיד לגדלם לאחר זמן או ש שהיה לו בעודו במים והשירן מיד בעלותו ליבשה מותר יש מיני דנים שקשקשיהן דקין מאד ואינן ניכרות ואם כרכוהו בכגד או ב נתנו אותו בכלי מלא מים ונמצאו קשקשים מותר בידוע שיש לו קשקשים כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת לפיכ' מצא חתיכת דג שיש לו קשקשת אין צריך לחזור אחד סנפיר מצא לו סנפיר לא יאכלנו עד שידע שיש לו קשקשת מצא חתיכות דגים ויש באחד בהם קשקשת אם החתיכו מתאימות כולם מותרות חזקה מרג אחד באו ואם אינן מתאימות את שנמצא קשקשין מותרות והשאר אסורות אפילו כולן מלוחי ביחד עוד יש סימן אחד בדג טהור והוא שהטמא ראשו חד ואין לו שררה והטהור אין ראשו חד

טמאה שבשרה תחת העוקץ שלח הולך שתי וערב לאיזה צד ש שיחתכו אותו אלא הערוד לפיכך המוצא בהמה או חיה שפיה נפ ופריסותי' חתוכי' יבדוק בכשר' שתחת כנפי' העוק אחר שישחטנה אם הולך שתי וערב טהורה והוא שיכיר ערוד טמאה שילד' כמין טהור אעפ"י שיש לה כל סימני טהורה אסורה וטהורה שילד' כמין טמאה מותרת שהיוצ' מן הטמא טמא ומן הטהור טהור אעפ"י שיש לו כל סימני טמא ודווקא שילדתו בפנינו אבל אם הניח מעוברת וכצא מין טמא הולך אחריה אעפ"י שכרוד אחריה ויונק אותה אסור' טמא לא ילדתו והגולד מן הטרפה כותר חיה חלבה מותר ורמה אסור וטעון כסוי ולא נתפרשן סימניה בתורח' וחכמים נתנו סימן בקרנותיה אם הם מפוצלות ודאי חיה היא ופ'שי מפוצלות שהרבה פיצולין יוצאין מהן ורת פירש שהן זקופות וכפופות בראשיהן ואם אינן מפוצלו צריך שיהו כרוכות הדורות וסרוקות פי' כרוכות עשויות גלדי גלדי בגלדי הבצלים הדורות שיהו עגולות ולא רחבות בקרני העז חרוקות שיש בהם חריצין כל סביבו והוא שיהו חריצין תכופין ומובלעים זה לזה חסר בה אחד מאלו שלשה הסימנים אינה חיה עז הבר מין חיה הוא ושור הבר מין כחמה הוא פא

חלב בהמה וחיה טמאה או טרפה וצירה ומי רגליה לא שנא מי רגלים של חמור לש' של שאר בהמה וחיה הטמאי אסורין כבשרה וגבינות שנעשו מחלב בהמה ונמצאת טרפה אם זגא טרפות שאיפשר שלא אירע לה אלא עתה כגון ניקב קיום של' מוח וכיוצא כזה מותרת דאמרינן השתא הוא דנטרפה שרוב בהמות בחזקת כשרות הם והשתא הוא שנטרפ' אבל ידוע שקוים שחלבה נטרפה כגון יתרת או הוגלד פי' המכה שבידוע שג' ימים קודם השחיט' וזיה כל הגבינות אסורות ואם היא בעדר עם בהמו' אחרות ונתערב חלבה באחרות כל הגבינות אסורו והרשבא כתב שהלכין בו אחר שיעור ששים כמו בשאר איסורין ואם נטרפ' עי' סדכא כתב הרשבא כיון שאי איפשר לומר עכשיו ממש נטרפה אסורו וכל שידוע באמת שלא עכשיו ממש נטרפה א"כ כבר יצא וז' מחיים מחזקת הרוב ואין ידוע מבכה ובספק יש לאסור דספקא דאורייתא לחומרא ואא הראש זל כתב להתיר בטרפות שעל ידי טרכא מפני שאם היינו בקיין לברר איפשר שהיה לה' היתר עי' בדיקה אם כן רעה ליה ספק ספקא ספק טרפה ספק אינו טרפה אם חמצי' לומר טרפה אימור אחר כך נטרפה יאלי' דחמורתא מותרת' פי' במין ביצי זבר שיחמורתא משלכת מרחמה עור הבא כנגד פנ' ו של חמור מותרין פי' שליא שהחמור נוצר בו דפרשא בעלמא הוא חלב בהמה וחיה הטהורין ומי רגליהם מותר ואין בו משום אבר מן החי וכתב ה"א אליעזר דוקא חלב שהתירו הבתוב אבל מי חלב אסור וה"ל שמה מתירין וכן נוהגים טרפה שינקת מן השרה חלב שנמצא בקבתה מותר וכשרה שינקת מן הטרפה חלב הנמצא בקבתה אסור ודוקא הצלול אבל הקרוש מותר ולקמ' ותנא בהלכות בשר בחלב חלב אדם מותר בד'א בשפיר מהאש' שחלבנו בתו' כלי אבל גדול היונק משדו אשה כיונק שרין ומכין אותו מכת מרדות ותינוק יונק עד סוף ד' שנים לכריא וחמשה ל לחולה בד'א כשלא פירש אבל אם פירש שגמלוהו ג' ימים מעת ל לעת אחר כד' חרש לא יחזירוהו והני מילי שהיה בריא ופיר' אבל אם פירש מתוך חולי שלא יכול לינק ופירש לא חשיב כפירש ו יכולין להחזירו ואם יש סכנה מחזירין פי' אחר כמה ימים וכתוך כד' חדש אפי' פירש מתוך כוריו חרש או יותר מחזירין

והזמבם אסרו אפילו בדעבד אם בשליו ולא כהורא ולצלותו פי'
וי שמוטר אפילו בלא חתיכה ומליחה שהאור שואכ כל הדם
אבל בהגכת שגם לצלי צריך חתיכה משום דם שבסמפונות
ואם לא קרעו קודם צליה יקרענו אח' כך ולא חיישינן שמ' נבלע
דב הכמפונות בבשרו וכו' ולעו כך פולטו וכתב בעל העיטור
נוהגים בצרפת לנוקבו בסכין ומנדגנו אין לנו אלא בנקיכת זה
השפוד וכבוד העוף בלא שום חיתוך אלא על גבי הגחלים ויפה
הוא לנקבו בסכין לחומרא אסור לצלותו עם בשר בשפוד אלא
אם כן חכמו למטה אבל בדעבד שצלאו וזהו למעלה שרי זבת'
דשי בשפודין שלכו שצולין אצל האש אסור לכתחילה ללא שייך
לחלק בין תותי בישרא בין עילוי בישרא שפעמים שמגביהים זה
השפוד באותו צד שאצל האש ופעמים כגביהים צד השני וכן
דינו בענין מליחה טואסור למולחו לכתחילה על גבי בשר אבל
תחת הבשר מותר עבר ומלחו על גבי בשר מותר ואם נמצא
הכבוד בעוף דינו כדן הלב כצלי מותר בקדרה צרי' ששים כנגד

הכבוד ער

הטחול אף על פי שיש בו מראה אדמומית ונראה כרבו
דם דינו כשאר בשר לכל דבר ואין צרי' אל' מליחה
בין לצל בין לקדרה ער

אין

מחזיקין דם בכני מעים נגון ככרס ובקבה וכדקין
הסוכבין כפיכ הכנתא ובחלחולת לפיכך אם בשלם
בקדרה בלא מליחה מותר אבל בשומן של בני ה
המעיים יש בו דם לפיכך צריך למולחם וכנתא גופה יש בה דם
וכתב הרשבא יש נדולים שאסורה לקדרה אפילו בחתיכה ומליחה
לפי שמלאה חוטים קטנים מלאים דם ועכשיו נוהגי היתר ואותן
חוש דם כשאדם בקי בהם מותרת ונפשלח היטב ער שלא ישאר
אחר מהן ע"ב יש אומרים כיון שאין מחזיקים דם בבני מעים
אין מלחים אותם עם שאר הבשר כיון דלא טרידי לפלוש וכלעי
ורי התיירו וכתב הרשבא בשבולחן החלחולת אין מולחים
אותה בצד הפנימי מעבר המאכל אלא בצד החיצון ששם שומן

דבוק שמחזיקין שם דם ער

הצלי אין צרי' מליחה לפי שהאור שואב הדם ואם ישאר
בו שום דבר כמנו הוי דם האכרם שלא פירש ואין צריך מליחה
אלא לכבוש ומבוגל אבל דם אחר שנוסף על הצלי שאצל האש
לא אמרינן ביה שהואש שזאבו ואם דם הנוסף עליו חם או אפילו
צונן אסור ממנו כדי נטילה כתב הרשבא רוצה למלוח צלי
ולאוכלו בלא הדחה עושה ואין לחוש לדם שעל המלח שהאש ש
שואב ומחנע המלח מבלוע הדם בד"א כשמולחו וצולחו מיד א
אכ"א שזהו במלחו המלח בול' ונאם ולפיכ' מדיחו יפה קוד צליה
לא חתך הורדיין בעוף או לא נקבם בשעת שחיטה אסור לצלותו
עד שינתחבו אכר אכר ויצלה ואם רצה לאוכלו חי אסור יער ש
שינתחמו ומלח וכתב הרשבא ויראה לי שאם ניקר הבשר אוכל
בלא מליחה חי או צלי אפילו העוף שלם כולו כאחד ויש מגדולי
המורים שהחמידו שלא לאוכלו כולו שלם אף על פי שנקרו אלא
אחר חתיכת חרדיין ושחשת שני הסימנין ע"ב כתב בספר
המצות שאסור לחתוך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח כל ז'
זמן שאינו נצלה כל צרכו מפני דם שבו שנבלע בסכין

והרשבא אסור השפוד שכתב שפוד שצולין בו בשר בלא מליחה
כולע מהדום ונאסר חורה אחד מהגדולים שאסור להשהו הצלי
על השפוד לאור שהוסר מן האש שמה יחורה בשר החם ויבלע
כמנו אבל מותר לצלות בו ולהשהות כל זמן שהבשר זה שכל

שהוא זה ופולט אינו בולע כהדום שבשפוד וא"א ה"א זל'
כתב שהשפוד מותר דכור' משאב שאיב ואינו מניחו לבלוע הדם
ולפי זה הוא הדין דסכין נמי מותר צלי שלא נמלח וחתכתהו
על גבי ככר אף על פי שיש בככר מראה אודם ועבר בכל הככר
מותר אם נצלה עד כדי שהוא דאוי לאכילה בשר שצולין
בלא מליחה אין נוהגין כלי תחתיו לקבל שמנונית הנוסף ממנו
ער שיצלה עד כדי שיהיה ראוי לאכילה על ידי צליה זו וקאמר
בגמרא שאם נותן בכלי שנים או שלשה גרגרי מלח מותר לפי ש
שהמלח מושך בשבועו כל הדם לשולי הכלי והשומן צף למעלה
ואחר צליה שופך בנחת השומן מלמעלה ומשליך הדם הנשאר
בשולי הכלי ומיהו הכלי אסור לפי שכולע מן הדם כד"א בבשר
אבל בככר אסור בכל ענין ליתן כלי תחתיו לקבל שמנוני מפני
שדם הככר עבה ואינו יורד לשולי הכלי ומתערב עם השומן

והתנו הגאונים שלא התיירו על ידי גתנת מלח אלא בשנים או ש
שלשה גרגרין אבל אם המלח הרבה אסור לפי שפוסק כח דם
ועושהו כמים ומערב עם השומן ועל כן כתב ר"ש שאין אנו ב'
בקי אין בדכר שלא להרבות או למעט ואין ליתן כלי תחת הצלי
ער שימלחנו וישהה כשיעור מליחה וכתב הרשבא ואם עבר ו'
ונתן אפי' מלח הרב מותר שאין בו אסור דאוריית' כיון שנתבשר'
הדם ובלבד שנתבשר קצת ער שחצל' תכרותו פי' ער שניצוצו'
הביתות ממנו על הגחלים מעלות עשן שזה סימן שאין דם עוד
שאין דרך תרם להעלות עשן ער

עופות או גדיים שממלאין אותם בשר שלא נמלח אם
לצלי מותר אפילו פיהו למעלה ואפי' אם נמלח זה
החיצון שעתה אינו טרוד לפלוש וכמו שכולע דם המלואים כך
פולטו ולקדרה אסור ער שימלח חיצון לבדו ופנימי לבדו אבל
אם לאחר שמלאו מלח לחיצון אינו מפליט לדם שבפנימי ע"ג
השופל בעק בעוף שלא נמלח כשיעור מליחה אם הביעק של
סמירא פי' מקבחו של חטין כולת הגס מותר אע"פ ש
שמאדים שבעק של סמירא מתפרר וכו' ולעו כך פולטו ואין א
אדמומית זה אלא מראה דם ואם הביעק מקבחו של חטין מנופה
ודק אפילו אין מראה האודם אלא זך כבסוף אסור לפי שנבדק בו
הרבה וכולע ואינו פולט וזה הביעק משאר קמחים אם דאייס א
ע"ט אסור ואם לאו מותר

כתוב להבדיל בין ההכמה הטמאה לטהורה פי' האסורה ל'
לאכילה ולמותרת וכמה יבדילו ביניהן בסימניהן
ושני סימנים כשהגרה שזיה מעלת גרה ופרסותיה סדוקות וכתוב
וכל כהמה מפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסות מעלת גרה ב'
כמהה אותה תאכלו וזיה היא בכלל כהמה שאינה נתרת אלא ב'
כאלו שני סימנין וכל כהמה וזיה שאין לה שינים בלה' העליון ו'
ולא ניבין שהן תלתלי בשר כעין שינים בולטין בהניכין בידוע
שהוא טהורה והוא שיכיר בן גבול שאין לו ניכין עד שיגדיל דכיון
שאר לה שינים למעלה היא מעלת גרה וכל שמעלת גרה גם הו'
מפרס פרס' חוץ כהגמל והארנבת והשפן שהם מנילין גרה ואי'
מפריסין פרסה ולאותן אין לחוש שיש להם שינים למעלה או ב'
ניבין אע"פ שמעלת גרה ולפיכ' המוצא כהמה שפרסותיה התוב'
שאינו יכול לכדוק בהם יכדוק בפיה אם אין לה שינים ולא ניבין
למעלה כידוע שהיא טהורה והוא שיכיר בן גבול וכל שכתפרסת
פרסה מעלת גרה חוץ כהמה לפיכך מציא כהמה שפיה חתוך
יכדוק בגליה ואם פרסותיה סדוקות גידוע שהיא טהורה והוא
שיכיר חזיר יש לה קרנים יצא מספק חזיר וטהורה ואין בהמה

אלא במסורת ששמו חנכ' חנכים אין טעונת שישייה פתב הרמב"ם
אף על פי שציד דגים טמאים אסור ציד חנכ טמא מותר שאין
בהן ליחלוחית

סימני בעים להכיר שהוא מעוף שהיה חיה כשראש אחד
כד ועגול וראשה חשני חר ועגול וחלכין מבחון ר'
וחלמון מבפני ואינו סיסן מוכנה לסמוך עליו לקנות מהגוי אלא
להכי אחי שאם יש בהן סימן שהיה שואלי את המוכר ממנה הן אם
אום משל עוף פלוגי ואנו מכירין אותו שחז' טוור קונין ממנו אבל
אם אים סתם משל עוף טוור ואינו מוכירו אף קופין ממנו והרמב"ם
כתב דאפי' כי אמר בשל עוף פלו' ושהוא הוא לא מחני אלא לקנות
מישר אבל מגוי אין קוני' אלא אכ' מכירי אותו והגלו בהן שביעות
עין שהן ביצי עוף פלוגי הטוור ובר' שאין לחלק בין גוי לשואל
חשוד ואם שני ראשיה כדיון או חרין או שחלכין בפנים וחלמון
מבחוץ ודאי אסורה ואפי' אם יאמר המוכר שהם מכיצי עוף טוור
אין סובבין עליו ועכשיו נוהגין לקנות בעים אפילו בסתם מכל א'
אדם לפי שאין ביצי עוף טמא מצויין בינינו ביצה נכלה וטרפה
אפי' נגמרה עליו ועכשיו נוהגין לקנות בעים אפילו בטרפה
באלף כולן אסורות וכת' בספר התרומות אבל ספק אם היא כיצת
נגרה או אם היא ביצת שחוטה מותרת אפי' בלא תערוכת אבל ס'
ספק אם היא של טרפה אגישל שחוטה אסורה חכה תרנגולת
על זנבה וחפילה ביצתה קודם שנגמרה מותרת ואין בה משום
אכר מן החי וכתב הרשבא במה דברים אמורים שאנכה מעורת
בנידין אבל התח מעורה בנידין דרי ודכבשר הפורש מן דתי ג'
וגסורה ביצת עוף טמא שנתכשלה עם אחרות אם הוא ב'
בקליפתה אינה אסרת ואם היא קלופת אסרת וצריך ששים נ'
ואזר בעים של דותר כנגרה לבטלה ואם נתכשלה בתכשיל של
דותר אין צריך אלא ששים מן התכשיל לבטלה וביצה שיש
בה אפרוח אדם אסרת המתכשיל עמה אפילו אם אינה קלופה
וכשר דתורה אין מחלק בין ביצת עוף טמא לשיש בה אפניות
אדם ומכירי אפי' הראש זל וראה שיש לחלק אפרוח שגולד'
טניצה טמאה וטרפה מותר כת' הרמב"ם ביצי עוף טמא שהתחיל
העוף להתרקם בה לוקין עליו משום שרץ העוף וביצי עוף טמא
שהתחיל העוף להתרקם בה ונכלה מכין אותו מכת מרדות וטרפה
אינה יודעת לפיכך עוף שהיה ספק טרפה והחיל בעים משדוין א'
אחת עד שיחיל כל ביציו שטוען כבר אם ישעון יתנה פגם אחרת
כשר ואם לאו טרפה אין מוכרין ביצי נבלת וטרפה לגוי טמא
וחור ומכרם לישר' כיצד יעשה וטרפנה בקערה ומכרנה לגוי
שאו ודאי לא יקנה איתה ישר' ממנו שאין קנין בעים טרפות מן
הגוי כרא' שראוין אותה טרופה שיש לחוש ודאי ישו' מכרם לו
מפני שזו טרופה אבל מותר לקנות ממנו פת שגילוש בבצית
במקום שהחגין לאכול פת של גויים כיון שאין רואי אותה טרופה
בזיו ואין חוששין גכ משום דם שרוב בעים אין בהן דם שחרי אגו
אכלין בעים מגולגלין ואין אגו חוששין משום דם פז
ציקור בשר בחלב כתיב לא תכשל גוי בחלב אמו ונאמר ג'
פעמי' בתורה אחד לאיסור בישול ואחד לאיסור אכלה
אחד לאיסור הנאה וצריך איסור אכלה בלשון בישול לום שאינו
עמד מן התורה אלא דרך בישול אבל מדרכין אסור ככל ענין ו
די לא דוקא דהיה נמי שור שהועז ול' ש' בחלב אמו ול' ש' בחלב
זרת אלא שדבר כתבו בוואו ואינו נחנה אלא בכהורה כגון בשר
נשה טוור בחלב טוורה אכל בשר טוור בחלב בהמה טמא

אז כשר טמאה בחלב טוורה בשר חיה ועוף אפי' בחלב טוורה
אינו אלא מדרכין ומותר בבישול ובהנאה ובעים הנמצאים בעופות
מותרין לאוכלן בחלב כרא' שהן נמורת אבל אם אינן נמורות וראו'
כבשר העוף עצמו כתב הרשבא כל שיט' לה חלכין וחלכין
אעפ' שהוא מעורה כגודי דרי זה נמורת אין לה אלא חלמון עדיף
בשר הוא ורשי פ' כשגמר וחלמו ועודי היא אדומת ומעורת כגו'
הצלול של ה' צמ' הכחוכר כאשכול שרי וראה מדברין שמתעז'
אפילו אין לה עדיין חלכון דגים וחגבים כגוד' לאוכלן בחלב
כת' הרמב"ם המבשל בחמי טבוא מעושן דם שכשלו בחלב פטור
ואף לוקי' על אכלתו משו' בשר בחלב המכשיל שליל בחלב חיוב
וכן האוכלו המכשיל עליה או ענר נידון ועצמו ועיקרי קרבים
ושלפים הרבים בחלב פטור וכן האוכלו פטור המכשיל במי חלב
או בחלב מזה או בחלב זכר פטור וכתב אפי' הראש זל דגסו' ג'
דחלבא ואגם בכלל מי חלב ואסור מן התורה אלא פז חלב היצת
אחר שהוציא מן החלב כל האוכל כגון לאחז שעשו כל הגבינות
מכשלים וחלב ודאובל יצת מלמעלה ולא בשאר בו אלא מים ב'
בעלמא זהו הגקרא מי חלב חלב הנמצא בקבה לבעת רב אלפס
אינו חלב ומותר לבשל בו בשר אפי' בצלול שבה וכן בת המכשיל
ולשי אטור וכת' שהוא חלב גמו אפי' מקדוש טובה כלי' הצלול והיה
חלק הקדוש שבה אינו חלב אבל הצלול הוא חלב לפיכ' אם מלת'
הקבה בחלבה נאמר משום ששר בחלב דמליות ברותח וכן אם ע'
עמד בה חום אחד דכבוש במבשל ואם העמיד בה נכבות אפי' יש
בהן נבותן טעם אסורות לשיש אפי' בקדוש ולית כצלול דתקא פ'
וכן היא מסקנת אפי' הראש זל

בל הבשר שאסור לאוכלו בחלב אפילו בשר חיה ועוף אסור
לחעלותו על השלחן שאם יעלה גבינו שלא יבא לאוכלנו
חוד אבל בשלחן שסודה עליו התבשל סנתב ליתן זה בעד זה ג'
וזה שאסור להעלותו על השלחן דוקא בשגי בני אדם המכירין
זה את זה וזה אפי' אם סקפדין זה על זה אבל אכסנאין שאין
מכירי זה את זה מותר ואפי' המכירין אם עשו שום דבר כגון שכל'
אחד אוכל על מפה שלו או אפי' אוכלין על מפה אחת וכתבין פ'
ביתן פת להורא מנת' ויא' טמא ישי' לדם הוצא אחת שאין להם
חומר על ידי היצר שעושין ביניהן

אכל בשר ל' ש' בהמה חיה ועוף לא יאכל גבינה אצלו ענ'
שישהו בשיעוד שמוכן מעותות הבקר עד סעודת גס'
הערב שהוא שש טעות ואפי' אם שעה כשעונר אפי' בשר בין השונים אסור
לפי שחבשר מפציא טעמן ומנשך טעם עד זמן ארו' ולפי זה המעוט
לאוכלו אלו אלא שלעמו לחינקו אין צריך להמתין דכיון שגם
אכלו אינו מוציא טעם חלמכם נתן טעם לשהיה משום ששר
שכין השנים ולפי דבריו יאמר שזיה בשיעוד פותר אפי' בשאר
בשר בין השנים והלועס לחיני' צרי להמתין וטוב לאחות בהוצאי
שני הטעמים אבל גבינה מותר לאכול אצלו כשר מיד ומלבי'
שיעודין דידי שלא הוא שום דבר מהגבינה נדמק בהן לפיכ' אם האם
לילה שאינו יכול לעיין אותו חשב צריך לרחצו וכיום אין צריך
חז' פרוץ כתב יש לראשם אף ביום לפי שפעטנס שדעינטג
שמנה ונדבכת בליחלוחית הידים ולא ארעתייה וצריך לקנות
ולחדיחו והקניוח הוא שילעוס פת ויקנה בו פיו יפה וכן בכל דבר
שצריך חוץ מקמחא ונתמרי וידק' לפי שום כי בקים בחיבים ונא

חד ויש לו שדרה ויש מהנהול שבת שיש לסנו' ול שני סימני
אלו להתיר כל דג וא"א הראש זל כרב שאין לסמוך עליהם ומ"מ
כתב גוי שמביא חבית מלא מחתיכות דגים מלוחין כל דג שמכירין
ראשו ושדרתו מותר והשאר אסורין ציר דגים שבאים אינן אלא
מדרכנן לפיכך מותר לקנות מהגויים דגים מלוחים שהורין אע"פ
שמונחים עם השמאים בבלי אחד שכא לא נמלחו יחד גוי שהביא
חבית מלאה מציר של דגים אם כולכית אחת שוטטת בו מותר
שה סומן שהוא מדיגים שהורין שאין דרך כולכית כציר דגי שמאים
ואם לאו אסורה וה"מ דסני בכלכית אחת כחבית סתומה אבל אם
היא פתוחה אינה ניתרת כפחות משתים אבל באחת חיישינן שמא
מעלמא אתא וה"מכס כתב דרך אחרת כל חבית שדג שהורין מ
משוטט בו מותר שאנו יכולים לומר שכל הציר מדיגים שהורין
ואם הוא פתוח צריך שיהיו בו שנים דגים שהורין היו החבית רבים
וכולן פתוחות ודג שהורין באחת כהן כולן מותרות היו סתומות
פחה אחת מהן ומצא בה דג שהורין היא שהורה שניה ומצא בה דג
שהורין כולן מותרות כתב הרשב"א הא דשריבן ע"י דג שהורין משוטט
בו ה"מ כשאין בו חתיכות אחרות שאין בהם קשקשים היו בה
חתיכות אחרות או דגים שיש בהם קשקשים וחתיכות אחרות שאי
בו קשקשין הכל אסור אפי' צירן גזרה משום גופן קרבי דגים
אינן נקחין אלא מהמומחה אבל מי שאינו מומחה אין לוקחים
אותם ממנו כד"א בשנימוחו אבל אם הן שלכין וניכר בהן סימן ש
טהרה נקחין מכל אדם ומהו סימניהן שבראשם האחד כד ועגול
וראשו השני חד ועגול כמו הביצה וכתב ר"ת שהוא סימן מוכרח
להתיר עליו כל דג וכירושלמי משמע שאינו סימן מוכרח וכן הוא
מסקנ' א"א הראש זל והא דאין נקחין ממי שאינו מומחה בשנימוחו
היינו דוקא בסתם אפילו אם אומר משל דג פלוני ואנו מכירים
שהוא טהור או שאנו מליחתים או שאמר אלו הדגים שקרבין
אלו באין מהן נקחין מכל אדם אבל אם אמר של דג פלוני וטהור
הוא לא כדגיא והרשב"א כתב דאפילו הן שלמין וסימן טהרה ניכר
בהן אין נקחין ממי שאינו מומחה אלא אם כן אומר של דג פלוני
וטהור הוא או אלו דגים ואלו קרביהן וא"א הראש זל כתב כסברא
ראשונה וכתב עוד הרשב"א עוברי דגים והם המקובצים הנמצאים
כדגים מותרין ליקח מכל אדם שהיא מדיג טהור הן שכל דג שכא
משריץ ואינו מטיל ביצים ואינו יודע למה כתב כן אע"פ דפריך ת
תלמודא על מילתא דרב ואומר קרבי דגים ועובריהן אין נקחים
אלא מן המומחה מהא דתניא דג שכא משריץ טהור מטיל ביצים
אלמא שאין עוברין לדג שכא ומשני סמי עוברין מדבדי רב כי הן
נקחין מכל אדם והא איכ' שינוי אחריו דמשני רב זירא אידי ואידי
בשריץ זה משריץ בפנים וזה משריץ בחוץ וכיון דאיכ' תרי שינויי
נקטינן לחומרא דג שכא שבלע דג טהור בין שנמצא במעי בין
שיצא לחוץ מותר אפילו לא ראינו שבלעו ובכל ענין שנמצא
בו בין נמצא דרך בית חרעי בין נמצא דרך בית הבליעה וטהור
שבלע דג שכא אסור ולא חשוכ במעוכל בין שהו' שלם פד
שרצים הגדלים במים שבבלים ושכבורות שיחין ומערות
חריצין ונעיצין שאינן נובעים מותרים אע"פ שאין להם
סגפיר וקשקשת לפיכך שוחה ושוחה בכל מקו' מהם ואינו חושש
לשרצים שבהם וה"מכס לא התיר אלא שכבורות ומערות שהם
דומין לכלים אבל של חריצין ונעיצין חמושין אף על פי שאינן
נובעין אסורין וא"א הראש זל לא כתב כן והא דשריבן דוקא כשלא
פירשו אבל אם פירשו ממקו' רביתן כגון לאחורי הבור או על שפ'
הבלי מבחוץ אף על פי שהורין אסורין אבל אם לא פירשו אלא על

דופן הבלי מבפנים לא חשיב פירשו ומותרין דמסנן המשקה וחד
בו שרצים חשוב כפירשו שהרי פירשו ממקום רביתן לפיכך משקה
שדרך ליגדל בו שרצים אין לסננו כלילה שמא יחזרו השרצים
לתוך הבלי ויבא לשתותן והרי כבר פירשו אבל מסתמא אין לחוש
שמא פירשו כל זמן שאין הוכחה ברבך תולעים הגדלים בפירות
בתלוש מותרין שלא אסרה תורה אלא שרץ השורץ על הארץ
כד"א שלא פירשו מן הפרי אבל פירשו מן הפרי אפי' לא הגיעו לאר'
אלא שמת באור קודם שהגיע לארץ ואפילו לא פ' כולו מהפרי
אלא מקצתו או שלא פיר' אלא על גבי הפרי או על הגרע' שבתוכו
שפירש מפרי לפרי אסור וה"מכס אסר אפילו מת בתוך הפרי
ופירש אחר כך ולא נהירא לא"א הראש זל כתב הרשב"א כל זמן
שנמצא בתוך הפרי אפילו חזרו נקוב לחוץ לא חיישינן שמ' פירש
הגדלים בפרי בעודו מחובר חשוב כש ורץ על הארץ ואסו' אע"פ
שלא פירש ור"ת ורבינו יעקב התירו גם כזה וה"ג אומר וכן עיקר
כתב הרשב"א אפילו החוד שתולע בתוכו קטן ואינו מחזיק אלא
כדי התולע אסור וא"א הראש זל מתיר וכתב תולעים הנמצאים
בפולים ובחימצי מותרין חימצי פי אפוני' כלשון ערבי דלא קרינן
בהם השרץ השורץ על הארץ כל זמן שלא ריחש אבל הנמצאים
כשרבישים אסורין שיש מקום לריחוש אפילו הגדלי' במחוכר אם
עבר עליהם י"ב חדש משנתלשו מותרין ספק אם התליע הפרי ב
במחוכר אם לאו אסור לפיכך כל פרי שדרכו להתליע במחוכר
אסור לאכול תוך י"ב חדש בלא בדיקה ולאחר י"ב חדש מותר ומו'
כתב א"א הראש זל גם לאחר י"ב חדש צריך לבדוק ולהשליך ה
התולעים הנמצאים ביניה לחוץ או על גבי פרי ואף לאח' שישליך
הנמצאים יש לחוש שמא כשיתנס במים כתוך הקדרה שירחשו
במים או בדופני הקדרה או על גבי הפרי הילכך מנחג יפה באלו
העודשים שמצוי בהם הכנימה תוך שנים עשר חדש אין לו תקנה
לאחר שני עש' חדש יתנם לתוך מים צוננן המתולעי' והמוקב'
יעלו למעלה ואחר כך יתנם בקדר' רותחת שאם כשאר בו תולעת
ימות מיד ע"כ כתב הרשב"א עבר ובישל תוך שני עשר חדש בלא
בדיקה אם יכול לבדוק בודק ואם לאו מותר ואם נמצא קצת ב
בקדרה משליכו ואוכל השאר שאין בהם כל כך שיאסרו פלישתן
בתערובתן יש מיני עופו' הגדלי' באילן ותלמיין באילן בתרומתן
וכתב רבינו יצחק שהן אסורין משום שרץ השורץ על הארץ כל
תולעים הנמצאי' בבהמה לא שנא במעיה ולא שנא בין עור לבשר
כולן אסורין והנמצאים בדגים במעיהם אסורת בין עור לבשר או
בתוך הבשר מותרין והגדלי' בבשר ודגים ובגבי' המלוחי' מותרין
כל זמן שלא פירשו וכתב א"א הראש זל הילכך תולעים הנמצאים
בקערה שנפלו מן הבשר מותרין ולא חיישינן שמא פירשו מהם
חוץ לחתיכ' דמסתמ' אותן שפירשו מהם נפלו בשוהריו הבשר
ואלו נשארו בבשר ועתה יצאו כך כתבספר התרומו' וראוי היח
לחוש כשנתן הבשר בקדר' במי' צוננן אולי פירשו לדופני הקדר'
ולאו היינו רביתיהו ונהגו להתיר ע"כ פה
סימני חגבים כל שיש לו ד' רגלים וד' כנפים וכנפיו חופין את
רוב אורך גופו ורוב היקף גופו ויש לו שני כרעים ש
שמנתר בהן ואפילו אין לו עתה ועתיד לגדלם לאחר זמן וצריך
שיהא שמו חגב ובשיש לו כל הסימנים הללו מותר ואין חילוק ב
בין ראשו ארוך ויש לו זנב או אם אין ראשו ארוך ואין לו זנב
וכתב א"א הראש זל האידנא אפילו חגב הבא בארבע ס'
סימנין אין לאכול אלא

ניער דקדירה מיד כשנפל החלב וגם לא כיסה אותם מיד אבל א
 יום בוד כשנפל החלב על החתיכה נייער הקדירה או כיסה אותה
 הכל מעטרף לבטל החלב כתב הרמבם אבל אם נייער בתחיל ועד
 כוף שביכה משעת נפילה ועד סוף הרי זה כחן טעם ונרא שאין
 צריך רק שינער אי יכסה מיד בשעת נפילה ואפי' פסק אח"כ מ
 מלנער מיד כחערב היעם ככל בה שכקדיר ומצטרף כולו לבט'
 וכתב עוד הרמבם נפל חלב בתוך המרק או לכל דחתיכות ולא כ
 כודע לאינו חתיכה נפל נייער את הקדירה כולה עד שיתערב הכל
 אם יש בקדירה כולה טעם חלב יסורה ואם לאו מותרת ואינו מ
 סכין את דבריו שאם החתיכות כולן כחוך הרוטב בה צריך לנער
 ואם אינו ברטוב כה מועיל נייער שמנער אח"כ הדיכא שנאסרה ה
 החתיכה מוחכח החלב נעשית כל החתיכה איסור ואם בשלה עם
 אחרות צרי' ששים לבטל כולה אע"פ שאי אפשר ליסחט החלב ה
 הבלוע וליבטל בששים בשאר דחתיכות אפי' הכי הכל אסור שבב'
 נעשית החתיכה כולה איסור וצרי' ששים לבטל כולה ואם יש בכל
 בה שבקדירה בין מרק בשר ותכלין ששים לבטלה בה שבקדירה
 בותר ודיא נשארת באים רה ואם מכירה משליכ' והאחרות מותר'
 ואם אינו מכירה הרוטב מותר וכל החתיכות אסורות אם חתיכת
 האיסור ראי' להתכ' ד דובר זה יתבאר עוד לקמן בהלכו התערוב'
 ופסק הר' אפרים דלא אמרינן איפשר לסוחפו אסור אלא כבשר
 בחלב אבל בשאר אסורין כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה ואין כ
 בה ששים לבטלו ונאסרה ואח"כ בשלה עם אחרות אין צריך אל'
 ששי' כדי כזית הראשון ואז אפי' החתיכה עצמה חזרת להיות מ
 מותרת וי"ח פסק דאף בשאר איסורין איפשר לסוחפו אסור ודוק'
 כשנאסר כגון טעם שלא היה בהיתר ששי' לבטל האיסור שנבלע
 בו אבל נאסר בכשהו אפי' ניסר מחמת בינו שאסור במשהו לר'
 יחודה לא נעשה כולה נכילה וא"א הראש זל הכבים לדעת הר'
 אפיים שיפת חלב שנפלה על הקדירה שאצל האש ככחוף מפיל'
 אש בהכשיל דקדירה ששים כנגדה אינו יכול לבטלה ואם כן ה
 וטיפה איסרה הקדירה כל סביבותיה ונאסר התבשיל שבה וכחב
 דל' באיר מרוטב כורם שאם יש כתבשיל ששים פעמים ששים כנג'
 וטיפה מותר שטיפה אינה אסרת אלא עד ששים כנגדה ואם יש
 כתבשיל ששים כנגד אחרם ששים מותר וכספר המצות כת' שאם
 נפלה כנגד התבשיל אין צריך אלא ששים כנגד הטיפה ששפעעפע
 לפנים והרי ליה כאלו נפלה כתבשיל ואם נפלה כמקום הדיקון והי'
 כפיצת כדופן הקדירה עד סמוך לרוטב כל כך שאין ששי' כנגד
 הטיפה הרי נאסר אותו מקום הקדירה ואם יערה התבשיל
 דרך מקום הקדירה שנאסר הרי יאסר התבשיל
 והתקנה שיניח כך ולא יגע בה עד שתצטנן וכבר נהגו העול'
 לאסור כשנפלת על הדופן שלא כנגד הרטוב ודוקא כשנפול ב'
 באותו עד שאינו כנגד האש אבל אם נפל כנגד האש מאת' שהאש
 שורפו ומייבשו ודוק בדבר מועט כגון טיפה אבל אם נפל הרבה
 אין להיתר אפי' אם נפל כנגד האש אלא אם כן כנגד הרוטב ועל
 די ששים ורבי יחיאל היה כותיר בשעת הדחק כגון בערב שבת
 אפי' שלא כנגד הרוטב אפי' שלא כנגד האש על ידי ששים כתב
 א הראש זל כחבת של חלב שנתנו בכירה חחת קדירה של כ
 בשר הוציעה עולה ונבלע בקדירה ואוסרתה צ"ג
דייק שבשל בה בשר לאיבשל בה חלב ואם בשל בה כ
 בתוך מעת לעת אסור אבל אם שהה מעת לעת
 דם שבשל בה היה ליה נותן טעם לפגם ובותר כת' בעל העיטן
 בשר חלב בקדירה של בשר והוא בת יומא ויש בה ששים איכ

מאן דאמ' מבשל בה כמיזשבשל בה עכשיו כיון שהתבשיל מותר
 טעם הראשון בטל וקדירה נמי מותרת ואיכא מאן דאמר יין ד'
 דק"ל בלי חרש אינו יוצא מידו דופי לעולם טעם הראשון אינו
 יוצא לעולם ואינו יכול לבשל בה ממין שבשל בה עכשיו ובמין
 הראשון אינו יכול לבשל בה שהרי האחרון אינו בטל ואין לה תקנ'
 אל' שבירה וכתב הוא שיכו לבשל בה מאיזה מין שיר' צ' ואני תמי'
 היאך מותר לבשל בה חלב וכי עדיף מהעלה דאפי' הגעלה לא
 בזהני לבלי חרס שפורט המיד מעט מעט והר' פרץ כתב אפי' את'
 בת זמא ובשל בה חלב אסור אחר כך לבשל בה בתחילה לא ב
 בשר ולא חלב לפי שהוא בלוע מבשר בחלב אלא אם היא של מ
 מתכת יגעיל' לאחר כעת לעת של בישול שני ואם היא של חרס
 אין לו תקנה אלא שירה כתב הרשכא שאם בשל ירקות כ
 בקדירה של בשר מותר לבשל בה אח"כ גבינה שכבר נתמעט
 בלע הבשר ונקלש עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר כ
 בחלב כד"א כשבלע היתר כמו שאמרנו אכ' בלע דבר איסור לעול'
 הו' באיסורו עד שיגיע הו' ראוי להנעי ולבן הראוי ללבן ע"כ צ"ד
התוחב כף חולבת בקדירה של בשר או איכא משערינן
 בכל בה שתחב נכנה בקדירה דלא יודעין
 כמה נפק מינה והר' פרץ כתב שאם הבף של כתכת משערינן
 ככלי אף בה שלא נכנס מכנה בקדירה משו' הט' מקצתו חס' כולו
 ואם תחב חכף בקדירה כ' פעמים ולא נודע בינתיים צריך טני'
 פעמי' ששים ואם יש ששים לבטל הבף הקדירה והתבשיל מותרין
 אכל חכף אסור בין עם בשר בין עם חלב לפי שהיא בלוע מבשר
 בחלב ואפי' בדיעבד או ר' אם חזרו ותבובה בין כבשר בין בחלב
 כל זמן שהיא בת זמא ואם אין לו ששים הכל אסור בהנאה מפילו
 הקדירה אך מותר לתת לתוכה פירות או צונן כיון שאינו נהנה מ
 כגוף האיסור ואם אין חכף כן זמן הקדירה והתבשיל מותרין והבף
 אסורה לכתחילה בין עם בשר בין עם חלב וכ"מ בדיעבד אינה א
 אוסרת כיון שלא היה בת זמא כתב בספר התרומות אע"ג ד
 דבשאר איסורין קדידה של איסור ששהתה מעת לעת בלא איסור'
 אם החזרו בה חכין בתוך מעת לעת חשיבא כבת זמא שהרי טע'
 האיסור שבקדירה פלט לתוך הביים ולא היו בהן ששים לבטלה ד
 דבכולה משערינן מעשת כתי' וצריכה מעת לעת לאחר ח
 חיימים הביים כבשר בחלב אין כן שאם בשלו בה בשר ובחו' מעת
 לעת החזרו בה ביים ואחר ששהתה מעת לעת לבטול הבי' בשלו
 בה חלב ובתוך מעת לעת ה' חזרו בה חלב מותר אע"פ שהו' מעת
 לעת לחייבים הביים א"ג ד שאר איסורין שכתורה איסור הבלוע ב
 בהיתר כגון בצלים בלועים באיסור ובטלם בקדירה של היתר צ'
 צריך ששים כנגד כל הביצים ולא סגי בששים כנגד כל הבלועה
 כבשר בחלב אינו כן שאם בצלים או ירק' שבלועים מבשר
 ובשלו' בקדירה חולבת אפי' יע' כבה בשר בלוע בביצלי' ובירקות
 אין צריך אלא ששים כנגד הבשר ולא כנגד כל הביצלי' והירקות
 וכתב הר' פרץ יש הועים להיתר בשר רותח שחתכו בסכין חלבת
 על ידי קליפ' כדאמרינן נבי בית השחיט' אוכל דותת' וסגי בקליפ'
 ולא דמי להתם דהתם אין כל דבהגה' הותחת אלא כקום בית ה'
 השחיט' לבד אבל חתיכה שכולה רותחת' כשחותכין אותה בסכין
 חולבת מתפשט בכלה וכולה אסורה אין בה ס' כדי כל הכני' אב'
 אם אינו כן יומו או אינו יודע אם הוא כן יוכו אם לאו כסתם' אינו
 כן יומו דסתם כלי' אינן בני יוכו אבל קליפה כעי' צ"ה
דגים רותחין מיד לאת שסלק טן האש שנתנן בקער' א

ואין מקנחין יפה ואח"כ ידיו פיו ביין או במים ויש נוהגין לשרוף פת
ביין או במים ולא נכלו והוא עולה כשביל קינוח והדחה ויותר טוב
להיות כל אחד ואחד בפני עצמו וכתב הרמב"ם ב"דא כאוכל בשר
בהנהגה וחייה אחר גבינה אבל אם אוכל אחריה בשר עוף אין צריך
לא קינוח ולא הדחה ולא נטילה וד"ת כתב בשם הג' שמותר לאכול
בשר אחר גבינה מיד בלא קינוח והדחה וגם גבינה אחר בשר מותר
מיד אלא שצריך קינוח והדחה וא"א הראש זל כתב ונהגו העולם
שלא לאכול גבינה אחר בשר ואפי' אחר בשר עוף ואין לשנות
הטנהגה ב"דא כשאוכל הבשר והגבינה בטעמם אבל אם אוכל ת
תכשיל של בשר מותר לאכול אחריו תכשיל של גבינה ואפי' הגשיל
כינייהם אינה אלא רשות אבל אם בא לאכול הגבינה בעצמו אחר
תכשיל של בשר או הכשר בעצמו אחר התכשיל של גבינה חיבה
הוא ליטול ידיו

הכחל

בין שהוא של מניקה שיש בה חלב הרבה בין אינו
של מניקה אסור מודרבנן לבשלו אפי' בקדרה לבדו
בלא בשר וכ"ש עם הבשר אלא קורעו שתי וערב ושחו בכותל ל
להוציא כל חלב שבו ואז מבשלו בקדרה לבדו לא קרעו או אפי'
קרעו ולא שחו בכותל ובשלו אפי' בקדרה לבדו אם אין שש"כבנ'
הכחל אסור ואם יש ששים כנגדו מותר והכחל עצמו משלים
לששים ואם בשלו בקדרה עם בשר אפי' יש ששים כנגדו הכחל
אסור והבשר מותר ואם בשלו פעם אחרת בקדרה דינו כמו בפעם
הראשונה ולצלי צריך קריעה שתי וערב צלאו בלא קריע' מותר
זהו לדעת רש"י ולדעת ר"ת אם קרעו שתי וערב ושחו בכותל מותר
לבשלו לכתחילה בקדר' עם הבשר לא קרעו כלל ובשלו עם הבש'
אוס' עד ס' ואם יש ס' כחל אסור ובשר מותר אבל בשלו בלא בשר
או צלאו בדיעבד אפילו בלא קריעה כלל מותר ואם קרעו קצת
ולא כהלכתו אסור לבשלו לכתחילה עם הבשר ואם בשלו עמו
בדיעבד מותר אבל מותר לכתחילה לבשלו בלא בשר וזו לצלותו
על ידי קריעה קצת אבל בלא קריעה כלל אפי' לצלותו אסור
לכתחילה ולרב אלפס קרעו שתי וערב ושחו בכותל מותר לבשלו
בקדר' עם בשר לא קרעו כלל ובשלו בלא בשר מותר ועם הבשר
אסור עד ששים ואם יש שש"י כחל אסור ובשר מותר ולצלי מותר
אף בלא שום קריעה כתב הרשב"א הא דאמרינן כחל עולה למיין
ששים דווקא לבטל טעם החלב כגון שבשלו בקדרה לבדו אבל
אם בשלו בחמה של חלב צריך ששים והוא שאין חלב שבו
ניכר וכו' ע' שיצטרף עם שאר החלב לבטל הבשר וכתב עוד
ויראה לי שאם נפל בראשונה בפחות מנותן טעם הכחל עצמו
חזר נבלה ואם נפל אח"כ בקדרה צריך שש"י והוא וכת' עוד ויש
מחמירי להצריכו לכתחילה קריעת שתי וערב ושיחה בכותל אפי'
בקדרה בפני עצמו ולצלי קריעה כל דהוא וראוי לחוש לדבריה'
וזהו בדעת רש"י וכן כתב בספר המצות וכבר נהגו שלא לבשלו
כלל עם הבשר אפי' בקריעה שתי וערב ושיחה בכותל ואפי' אם
מבשלו בקדרה לבדו מצריך קריע' ושיחה ושתיה הקדרה מיוחד
לבד אפי' קרעו שתי וערב ושחו בא לצלותו עם הבשר בשפור
לא יתן הכחל למעלה והבשר למטה אלא הבשר למעלה והכחל
למטה עבר ונתן הכחל למעלה מותר בדיעבד וכת' הרשב"א דהו'
גמי כשמולחו עם הבשר לכתחילה צרי' שיחה הבחל למטה והבשר
למעלה עבר ונלח כחל על הבשר מותר וכן כת' הרמב"ם שאם
מרחו בלא קריע' מותר בדיעבד וא"א הראש זל כת' שמות לכתחילה
למולחו עם הבשר בכל עינין שהמולח אינו מפליט החלב שבו

ומותר לכתחילה לחתכו בסכין של בשר וליתנו בכלי של בשר
אחר קריעה ושיחה

בשר

וגבינה שנגעו זה בזה מותרין אלא שצריך להדחין
מקום נגיעתן ומותר לצוד אותם במטפחת אחת
ולא חישינן שמא יגעו זה בזה כת' בעל העיטור ש"מ כל מידי דכעו
הדחה כגון בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן אסור לכתחילה
דילמא אכיל בלא הדחה ודווקא בשר מבושל דלאו אורחי בהדחה
אבל מידי דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וכיוצא בו שרי לכתחילה
וכיון דבצונן בעי הדחה צריך ליתור שלא יגע בשר לא בלחם
שאם יגע בו אסור לאוכלו עם גבינה וכן אם יגע בו גבינה אסור
לאוכלו עם בשר והכי איתא בירושלמי הדין דאכיל חובין וכעו
למיכל קופר מכער פתיתיה פ"י מי שאכל גבינה ורועה לאכול בשר
צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכל עם הגבינה ב"דא
כששנדין צוננין אבל בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד או אפי'
בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל
אסור אבל חלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח שנפל
לתוך חלב צונן קולף הבשר והשאר מותר וכן בחלב כתב רבינו
י"בא צריך שיחא בו ששים כדי הקליפה שנאסר ממנו אבל רבינו
יצחק כתב שאין צריך וכן יראה מדברי הרמב"ם שכתב קולף ה
הבשר שנגע בו החלב ואוכל השאר ולא פי' בחלב מה יעשה א"כ
רועה לומר שכולו מותר שאם היה בו איסור היה מפרש אותו
ואם נפל זה לתוך זה צוננין מדיח הבשר ומותר ומליח דינו כ
ברותח ולא לגמרי לאסור כולו אלא כדי קליפה לחיד ואינו תלוי
בין אם הוא עליון או תחתון אל' בין עליון או תחתון המליח מבלוע
בתפל ואינו בולע ממנו חילק בשר וגבינה המלוחין שנגעו זה בזה
צריך לקלוף שניהם מקום נגיעתן ואם הבשר מליח והגבינה
תפלה הבשר שרי בהדחה והגבינה צריכה קליפה ואם איפכא
איפכא ואם הן יבשין אפי' אם הם מלוחין או לחין ולא מחמ' מליח'
סני כהדחה והוא דריתח חשיב כמליח דוקא בשאינו נאכל מחמת
מלחו ופרש"י דהיינו מליח בשר להצניע שא' נו נאכ' עד שישרוהו
במים ויריחוהו היטב ו"א דלא מקרי אינו נאכל מחמת מלחו אלא
כגון עיבוד שמולחין אותו הרבה לצורך הדרך וד"ת פי' דכל מלח
שמולחין לקדרה מקרי אינו נאכל מחמת מלחו אבל נאכל מחמ'
מלחו לא הוי ברותח ודווקא בבשר חי יש חילוק בין נאכל מחמ'
מלחו לשאינו נאכל מחמת מלחו אבל בעלי איין חילוק שאפילו
נפל למליח שנאכל מחמת מלחו בעי קליפה ואם יש בו בקעי' או
מתובל בתבלין אפי' אין בו בקעים והוא חי כולו אסור

בזית

בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותחת ויש בחלב
ששים כנגד הגישר אם קדם וסילק הבשר קודם ש
שתנחו היורה ברתיחה הבשר אסור והחלב מותר אבל אם אין
בחלב ששים לבטל הבשר או אפי' יש בו ששים ולא קדם וסלקו
קודם שתנחו היורה ברתיחה גם החלב אסור לוישי דמין במינו
במשהו אבל ל"ת דמין במינו בששים אפי' לא קדם וס' לק כיון
שיש בו ששים מותר שיפת חלב שנפלה על חתיכת ב"ש שבקדר'
אם יש בה ששים לבטל החלב מותרת ואם לאו אסורה ואין השאר
שבקדרה מצטרף עמו לבטל החלב ופ"י דוקא שכל החתיכה חין
לרוטב כגון שחתיכה שתחתיה קצתה חוץ לרוטב וזו מונחת
עליה דכולה חוץ לרוטב אבל אם מקצת' ברוטב הר תיח' בערבת
הטעם ככל הקדרה והכל מצטרף לבטל החלב וי"ש צ"ד אפילו
מקצת ברוטב אי' הכל מצטרף לבטל החלב וכן כת' בה' ודוק בשלא

ומין בשאינו מינו אינו אלא ודבנן ולדיריה תולין להקל מספק ב
 כמין בשאינו מינו וא"א הראש ול הסכים לסכרת ז"ת ולא מבעיא
 איסור שנתערב בחיור ונימוח בתוכו שצריך ששים לבטלו אלא
 אצל מכירו והוא שלם וזרקו צריך ששים כנגד כל האיסור שאין
 אנו יודעין כמה יצא ממנו לפיכך המבשל בקדירת איסור שהוא
 בת יומא או תוחב כף של איסור בהיתר וכי האי גו"כ כבשר בחלב
 צריך ששים נגד כל הקדרה וכנגד כל מה שתחב מהכף שאין אנו
 יודעין כמה בלעו לא שנא הן של זרס או עץ או מתכת והה"ל צריך
 חמיר בכף של מתכת להצריך ששים כנגד כולו אפי' לא הכניסו
 כולו משום דחס מקצתו חס כילו ומיחו אם כשל איסור בקדירת
 היתר לא אמרינן שגוף הקדרה תצטרף לבטל האיסור דלחמיר
 אמרינן דבי ולא להקל ויין משערין אלא במה שבתוכה ואם ידוע
 כמה הוא האיסור כגון כף חדש שניער בחכית חלב ואח"כ ב
 ביזמו ניער בה קדירה של כשר אין צרי' אלא ששים לבטל הכוית
 שבלע אבל כף יטנה שניער בה כמה פעמים אין יודעין כמה בלע
 ומשערין בבולה כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר צרי' ששים
 חצי זית היתר לבטלו ביצה שיש בה אפרוח או שיפת דם
 שנתבטלה עם אחרות צריך ששים ואחד לבטלה לפי שיש ביצות
 גדולות וקטנות לפיכך הוסיפו ביצה אחת להשוות מדתו לפיכך
 אם נתיירבה בתבשיל בטלה בם כמו שאר איסורין ואם נתערבה
 ביבש זה יתבאר לקמ' בע"ה כחל מתבטל בנט' ולמעלה כתבתיו
 כחלכות כחל וכל שאר איסורין בין של תורה בין של דבריהם
 צריכין לבטלם חוץ מחמץ בפסח כאשר בארתיו בספ' אורח חיים
 ויין נסך כאשר יתבאר בע"ה וחוץ מטבל וערלה ותרומה שאין
 לנו עתה עסק בהן כל שיש ששים כנגד האיסור בתבטלן אותו א
 אפילו אין הם כולו היתר כגון קדרה שיש בה גט' זתים של היתר
 ונפלו בה ב' זתים אחד של רם ואחד של חלב כל אחד מצטרף
 עם הגט' של היתר לבטל חברו וכן ל' זתים של היתר שנפל בהן
 כוית דם ול' זתים אחרים של היתר שנפל בהן כוית חלב ונתערבו
 אלו התערובת בשוגג מותרין וכן שלש מיני איסורין של
 יבש שנתערבו זה בזה כוית מכל אחד כל ב' מיני רבים על הג'
 וכבטלן אותו ופטרין על שלשתן עט
חתיבת גבילה שיש בהיבשר ועצמות שנפלה לקדירה של
 היתר יש אומ' שעצמות האיסור מצטרפין עם בשר
 האיסור להצריך ששים כנגדו ועצמות היתר מצטרפין עם בשר
 היתר נכ' רבטל האיסור ורבי' שמשון כת' שאפי' עצמות האיסור
 מצטרפין עם היתר לבטל האיסור וכן היא מסקנת א"א הראש ז"ל
 לפיכך ה' א' לבטל איסו' שנפל לקדירה יצרף כל מה שבקדירה
 בין רוטב בשר וקיפה ועצמות ואפילו העצמות של האיסור ואם
 יט' בין הכי' ששים מות' אבל המוח שבעצמות הוא האיסור מצטרף
 עם האיסור לאסור וגוף הקדירה אינו מצטרפת לא עם היתר ו
 ולא עם האסור ברא' כהתוכה כבילה שנפלה לקדירה שהיא חיה
 אבל אם נתבטלה תחילה ואח"כ נפלה לקדירה היתר עצמו שבה
 מצטרפין עם האיסור לפי שבלעו מבשר הנכילה כשנתבטלה ל'
 דבזה לפיכך בשחורה ונפלה לקדירה צריך לשער גם בעצמות
 ולא סגי בשחי' כנגד הכשר דש"מא נתמעט בשר הבילה בבישולו
 ובגט' בעצמות ומשעוין היתר והאיסור כמו שבא לפנינו אע"פ
 שהיה בהיתר היתר כהחיה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדירה א
 אפי' הכי אין מלערין אותו אלא כמו שבא לפנינו שגם באיסור ה'
 היה יתיר ונתמעט ונבלע בקדירה

הלכך משערי' שניהן כמו שבאין לפנינו הו"שכא כת' י"א שאומרי'
 כמה בלע מן היתר בקדירה ומצטרף עם היתר וידעה לי בין ב
 כמינו שמן התורה בטל ברוב וחכמים הצריכו ששים תולין להקל
 אבל מין בשאינו מינו כוית בכדי אכילת פרס דבר תורה ואפילו
 כוית של גיד בעקרו אין תולין בו להקל ואין משערין אלא כמה
 שבא לפנינו וארוני אבי הראש זכרוננו לברכה לא יחילק כתב
 בספר המצות שצריך הח"ם לחקור אם נתנו מים בקדירה אחר
 שנתנו בה האיסור שאותן המים שנתנו אחר כך אין מצטרפין ל'
 לבטל האיסור ונ"ל שאינו צריך שאפילו אם הוסיף מים אח"כ אם י'
 לא בין כדי לבטל האיסור מצטרפין דקייבא לן כל האסורין ש'
 שריבה עליהן שונג מתרין כמזיד אסורין ואין לח' ש שבא באר ל'
 לרבות כמזיד שאם באנו לח' לזה גם לא נאכין לו מה שאב' שלא
 ריבה אבל המכוין להרבות אפילו הוא מין כמינו וההיתר רבה על
 האיסור שהוא בטל מן התורה אלא שחכמים הצריכו ששים אינו
 בטל כיון שריבה כמזיד וכת' ה"מכם דווקא לבטל עצמו אם הוא
 שלי קנסינן לאוסרו עליו או למי שכיון לבטלו בשבילו אבל ל'
 לאחריו שרי' וכתב ה"שכא אבל דבר שצריך איסורו אינו אלא
 מדרכנן כגון גבינה של גוים ושכמו של גיד אין מערבין אותו ב'
 בהיתר כדי לבטלו עבר ועירבו בהיתר כדי לבטלו בשוגג מותר
 במזיד אסור נפל מעצמו בהיתר אע"פ שאין היתר כדי לבטלו
 מותר להוסיף בהיתר כדי להבשירו כדחזינן בעצים שנשרו מן
 הדקל בתו' התנו כ"ט שמותר להרכיב עליהן עצי מוכנים להתירו
 וא"א הראש ז"ל כת' דאפי' איסו' דרבנן שנתערב אסור להוסיף עליו
 לבטלו ולא היתרו אלא בעצים שנשרו לתוך התנו' משום דמקלי
 קלי לאסורא איסור שנתבטל כגון שהיה ששים כנגדו ונתוסף בו
 אח"כ מן האיסור חוזר ונאסר לא שנא מין כמינו או מין בשאינו מינו
 בין בלח בין ביבש ק
כל דבר שהוא בריה כגון נמלה או עוף טמא וניר הנשה ואבר
 מן החי וכיוצא בזה שאם יחלק אין שבו עליו אינו בטל ל'
 לעולם ואם נתבטל עם היתר אם אינו מכיר ודביל אסור אפי' הן
 אלף אבל הרוטב תלוי בבתינת טעם שאם יש בהיתר ששים כנגד
 הבריה הרוטב מותר שאע"פ שציקרו אינו בטל טעמו בטל ואם כ'
 בכירו וזרקו והאחרים והרוטב תלוי בבתינת טעם שאם יש בכל
 ששים כנגד הבריה מותרין ואם לאו אסורין חוץ כגיד הבשה שאין
 טעמו אוסר דק' אין בנידין בנט' אבל שוכנו אסור כדרבנן וצרי'
 ששים כנגדו להתיר הרוטב הלכך ירד שנתבטל עם גידו אם מ'
 בכירו וזרקו וכל השאר מותר אם יש בו ששים כנגד שוכנו ואם
 אינו מכירו כל החתיכות אסורות ואם יש בקדירה ששים כנגד ה'
 השומן או הרוטב מותר ואם לאו אסור ואם נכחו שאינו ניכר צרי'
 ג"כ ששים כנגדו דאע"פ שאין בו טעם והוא בעין התורה אוסרתו יא'
 דבריה בטילה בת"קם ולא נהורא לא א הראש ז"ל קא
התיכה הראויה להתכבד דינה כבריה שאינה כטילה ואפי'
 היא אסורה בהנאה קרינן ראויה להתכבד כיון שאם
 תתבטלת היה קותרת ותדא ראויה להתכבד אבל טעמו בטל כדיון
 בדיה ורוקא שאיסורה כחמת עצבה ככו נפירה וכשר בחלב אבל
 אם נאסרה כחמת שקבלה טעם מאיסו' ולא היו גה ששים לבטלו
 אפילו למי שסוכר שנחשבת ככבילה אין זה דין חתיכה הראויה
 להתכבד שלא נאסרה אלא מחמת טעם שקבלה וכ' כגון חתיכה
 הראויה להתכבד כת' א"א הראש ז"ל רבו חריות יא' שתרנגולת
 בגוצתה וכן חתיכת חיה כיון שאינן ראויין עתה לאחשיבי ראויה
 להתכבד ואפילו בהמה שלימה בטלה עד לאחר שנתבטלה

בקערה צוננת של בשר או שהדגים צוננין והקערה רותחת מות' לאוכלם כחלב אבל אם נתבשלו בקדירה של בשר יש אוסרין ל לאוכלם כחלב ורשי מתיר אפילו שנתבשלו בקדירה של בשר אלא אם כן נתבשלו עם הבשר בעצמו ובעל התרומות מתיר כ בשנתבשלו ואוסר כגילו שכיון שנצלו בלא מים קבלו טעם ב בשר מעיקר הכלי ואסור לאוכלם כחלב ולזה הסכים א"א הראש זל וכתב ירקות או דגים שנתבשלו בקדירה של בשר מותר ל לאוכלם כחלב רק שהיתה הקדירה רחוצה יפה שלא היתה שום שכן דבוק בת אבל אם נצלו בכלי של בשר אסור לאוכלם כחלב וכן התיר הרמב"ם בשנתבשלה שכתב קערה שאכלו בה בשר ו וכשלו בה דגים מותר לאוכלם כחלב דגים שצולוין עם הבשר אסור לאוכלן עם החלב ואיני מבין למה כתב שצולוין עם הבשר אסור לאוכלן כחלב דהוה נמי כבושולין עמו שהרי לא התיר אלא בשנתבשלו בקערה של בשר ואם בא להחמיר בעלי א"כ למה כתב עם הבשר אפילו בלא בשר נמי בכלי של בשר אסור קערות של בשר שרצו אותם ביורה חולכת והוא על האש או אפי' אינה על האש והמים חמין שהיד נכרית בהן כתב בספר התרומות אם ה הקערות והיורה שניהן בני יומן הכל אסור אפילו היו הקערות י יפות שאין שום שומן דבוק בהן אכל אם אין היורה בת יומא מותר ובלבד שיהו הקערות יפות שאין שום שומן דבול בהן וא"א הראש זל בתיר אפי' הן שניהן בת יומן וכתב אבן יש לחו לפי שכשמודיחין קערות נשאר השומן כמה שאכלו בהן רבוק כחן צנוגע כיורה ו ונאכרה היורה מכמשות הבשר שנכנס בה והכל אסור הלכך אין לדתי עד שיאמרו ברי לי שלא היה שום שומן דבול בהן אין מניחין כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חוקין וכן מותר להניח כלי שיש בו חלב אצל כלי שיש בו בשר

צנון

או שלקית שחתכום בסכין של בשר אסור לאכל כחלב עד שיקלוף בקו החתך או עד דטעו ליה שלא יהא בו טעם בשר והרשב"א כתב שכולו אסור וא"א הראש זל לא כתב כן וכתב בספר התרומות דאפילו אין הסכין כן יומא אסור וכן ה הדין בשוכין ובצלים וברשיים שהתבו בסכין של בשר שאין ל לאוכלן כחלב שום הן חריפין כמו צנון ואם עבר ובשלם כחלב צריך ששים לבטלו ומיחו אין צריך ששים כדי כל הצנון רק ס כדי הבלוע בו היינו כדי כל הסכין אבל אם חתכו בסכין של גוי צריך ס' כנגד כל הצנון והוה טאיר ברוטנבורק התיר בין הצנון בין בשומן ובצלים אלא אם כן ודה הסכין כן יומא ולא רצה ל להורות הלכה למעשה וכתב אע"פ שאני מודה בספר התרומות לאסור איני מוחה בידי הנהגת היתר ואם חתך קישואי בסכין של בשר מותר לאוכלן כחלב בלא קליפה רק שיגור בקום החתך ואם חתך בו לפת אפילו גרירה אין צריך רק הרחה בעלמא ולא עוד אלא אפילו צנון שחתך אחרי חלפת שרי בהרחה כמו הלפת ופרשי לפי שטעם הלפת כשונה ומבטל טעם הנפלט מחסבין וכתב בספר התרומות דווקא לפת אבל חתך בו לחם או ירק או פרי אחר אסור לחתוך בו אחרי כן צנון או פרי או ירק חריף ש שרוצה לאכול עם הלב

אין

לשין העיסה כחלב שמה יבא לאוכלה עם הבשר ואם לשין כל העיסה אכורה אפי' לאוכלה לבדו ואי עבדינהו בעין תורא שרי פרשי שלא לש אלא דבר מועט עונה קטנה ורב אלפס פי' שעשו בהן שינוי פי' צורות בעין השו' וכיוצא בו שמתוך כך יזכור שיש בה חלב אין טחין התגור באליה ואם טח כל הפת א

אסורח אפי' לאוכלה לבדה אלא אם כן חיסק התנור תחילה יפת שאז פלט הכל אפי' הוא של חרס ברא בתנאי שהסיקוהו בפנים אבל בוכיז שהסיקוהו בחוץ אסור אלא אם כן מלאו גחלים בפנים עד שיתלבן כתב הרשב"א פת שאפאו בתנו' עם הבש יש בהנאונים שאסרו לאכול אותו הפת שריחו בטעמו ויש מתירין וכן נרא' ע"כ וכן פסק רשי דריח לאו מילת' היא ומותר לאוכלו אפי' כחלב ו ורת פסק דריח מילתא היא ומיחו דווקא בתנור קטן כמו שלהם א אבל בתנורים שלנו הגדולים שרי וכתב בספר המצות ופירשו לי רבותי המחזיק שנים עשר עשרונים זהו תנור גדול צ"ח דגני תתערוכת וביטלו או יוחנן כל איסורין שכתב בששי אמר רבא אמור רבנן בטעמא אמור רבנן בקפילא א אמור רבנן בששים מין בשאינו מינו התירו בטעמון כגון תרומה ש שנתערבו בחולין מין בשאינו מינו יטעמנו כהן אם אין בו טעם ת תרומה מות דאיסורא כגון חלב שנתערב בכשר יטעמנו קפילא גוי אם אמר שאין בו טעם חלב מותר כתב הרשב"א ואין צריך ש שיהא אומן בכך אלא אפי' סתם בני אדם שכל טעם שאינו נרגש לסתם בני אדם אינו טעם וכתב עוד ואם הוא אומן אפילו יודע שסומכין עליו נאמן שאינו מפסיד חזקתו ויש מי שאוסר עד ש שיהא אומן ומסית לפי תומו וכן כתב א"א הראש זל שצריך ש שלא ידע שסומכין עליו בענין איסור ודחת מין שנתערב מינו דליכא למיקם אטעמא כגון חלב בשומן ומין בשאינו מינו וליכא קפילא בששים ופרשי דסמכינן אקפילא דוקא אדאיכא ששים ו ואפילו דבי לא שרי עד שיטעמנו קפילא אבל קפילא בלא ששים או ששים בלא קפילא לא יח'ם בדאיתא קפילא אבל מין כמינו לא שייך ביה טעימת קפילא או אפילו מין בשאינו מינו וליכא ק קפילא אין צריך לחזר אחריו ואי אית ביה ששים שרי והרמב"ם ח חילק היכא שמכדין האיסור ולא נתערב ממנו אלא צירו וטעמו ביון שכן הדין לא היה לנו לשער אלא בטעמו לפי שאין אנו י יודעין כמה הוא בהא סמכינן אקפילא אע"פ שאין ששים כנגדו האיסור אבל כשגוף האיסור נתערב וצריכין ששים לבטלו אז לא סמכינן אקפילא בבציר בששים אבל בששים מיהא שרי ואין צ צריך לחזר אחר קפילא כלל ור' פי' דככל ענין סמכינן אקפילא אפי' בבציר בששים ובששים אין צריך קפילא כלל אפי' אם הוא לפנינו ולזה הסכים א"א הראש זל בין אם נתערב איסור בהיתר בין במינו כגון חלב לתוך שומן בין מין בשאינו מינו כגון חלב ל לתוגריסין שיעורו בששי ומיחו פי' רת דמין במינו כיון שאינו גותן טעם מן התורה בטל ברוב אלא שחכמים הצריכו ששים ושלא כמינו אסור מן התורה עד ששים אלא שאין לוקין עליה עד שיהא בו כל כך מן האימור עד שיהא כתוך כל ארבע בצים כן ה ההיתר כוית מן האיסור ואז חייב על כל כוית וכוית סמכו ונפק מינה אם נתערב מין במינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד ע עליו לשערו אם נתבאר שהיה רובו היתר מותר דספקא דרבנן תולין להקל ואם לא נתבאר שרובו היה היתר אסור ואם נתערב בשאינו מינו ונשכר אסור דספקא דאורייתא לחומרא וכתב ה הרשב"א שאם נתערב במינו וכשאינו מינו ונשפך רואי את שאינו מינו כאלו אינו ותולי' לומ' שמינו היה ר' ונתבט' כי היכי דאמרינן דואין את מינו כאלו אינו להקל ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו למאן דאית ליה מין במינו לא בטיל וח'ם שאי' נרפנינו כגון ש שנשפך אבל אם הוא לפנינו אלא שאינו בקי לשערו אפילו מ מדרבנן אין תולין להקל חלכך כחל אפילו שהוא דרבנן צריך ששים כנגד כולו ורשי פי' דמין במינו לא בטיל כלל אצלו כאלף

מראש אזנו שבין שהוא שמן בפעם הכולו וכוליא שצלאו ב
בחלבו אינו אוסר אלא כדי קליפה שהקרום נפסיק ולא מבטיח
חתיכה אחת שיש בה חלב שמפעפע ככלה אלא אפילו חתיכות
האיסור בחוש וחתיכת היתר שניצלת עמה שמנה האיסור מפעפע
גבולו ומלוח שהוא מלוח עד שאינו נאכל מחמת מלחו וכבר פ
פירשתי שיעור מליחתו כהלכו כשר בחלב דינו כרותח ומפליט
ולא לאסור הכל אלא כדי קליפה כדא כשהאיסור וההיתר שניה
מלוחין ואפילו האסור מלוח וההיתר תפל אבל אם הותר מלוח
והאיסור תפל ונוגעין זה בזה לא שאין כח במלח שיגרום לאיסור
שלא נמלח שיפלוט שאין בו כח אלא להפליט מה שבתוכו וכת
הרשבא דוקא כשהאיסור המלוח למטה וההיתר התפל למעלה
דתתא גבר אבל אם האיסור למעלה והיתר למטה לא בעי אלא
כדי קליפה דתתא גבר שההיתר שהוא למטה מיצין העליון ואינו
קולע אלא כדי קליפה עכ וראה שהוא סוכר שחום על ידי מריח
אוקר הכל ואא הראש זל לא בת כן וגם מה שחילק בין אם האיסור
למטה או למעלה כתב די שאין חילוק דבין שהוא חם על ידי מ
מליחה אין חילוק בין תתא לעילאה אלא בכל ענין שהאיסור מ
מלוח מבליע בהיתר התפל וכמו אין אוסר כולו שאין כח שעל ידי
המלח להבליע אלא כדי קליפה וכשהאיסור תפל הכל מותר ואפי
קליפה לא בעי ולא שייך מליחה אלא כאוכלים ולא בכלי הלכך
גבינות שנעשו בדפוס הגנים אע"פ שנמלחו לתוכן לא אמרינן
מליח כרותח ויהי אסורין אלא כמו איסור תפל ויותר מליח ו
וקותר וכן מלח שהוא בקערה של בשר מותר לתנו בחלב ובי היכי
דמפלגינן בצלי בין כחוש לשמן הה נמי כחוש של מליח שאם ה
החתיכה שמינה נמלחה בחלבה או איסור מליח וההיתר תפל
והוא שמן מפעפע ככלה ואוסר כולו וממ חתיכה שנפלה מקצתו
לתוך הציר שאנו אומר בה שבציר אסור והשאר מותר אפי' אם
יש בה שומן אין הציר מפעפע על ידו לקצתה שחוץ לציר כיון ש
שהציר עצמו אינו בפעפע לנעלה וזו חתיכה אינו אוסרת
חבירתה בניניעתה דוק שאיסורה בחמת עצמו כגון נבילה או בשר
בחלב אבל אם אין בה איסור אלא מה שבלעה ממקום אחר אינה
אוסרת אחרת הנוגעת בו ואפי' אם נצלו ביחד שאין דבר הכלוע
בחתיכה יוצא ממנה לבלוע באחרות אלא עי' רוטב אפי' החתיכה
של הותר שמנה ושומן שבה מפעפע לפי שאין השומן שבה מוליך
עמו האיסור אלא לכוס שהאיסור יכול לילך בטבעו וכת הרשבא
כדא נשבלע איסורו מפעפע אבל בלע בין הדבר הנפעפע
בטבעו כגון שומן אוסרת חברתה בין בצלי בין בנגעת זו כזו חום
בחום שהאיסור הכלוע בעצמה מפעפע ויוצא מחתיכה לחתיכה
כתב בספר התרומות מלח הכלוע מרס כגון מי מליחת בשר
ונתנוה בקיריח או שנתנו בקיריח בשר מלוח בלא הדחה בעוד
שהמלח עליו אם יש ששים כנגד המלח אע"פ שטעם המלח נרגש
בקיריח וטעם אינו בטל אע"פ כן מותר לפי שאין במלח כח לאסור
כשאר זה כולו דם ואין לנו להחמיר בנאסר יותר מבאוסר ורבי
טעמו בקוצי ורבי יצחק גר אברהם כתבו כיון שהמלח נימוח
עם הרוטב ונתערב בכל הקיריח ומוליך איסורו עכו צריך לשער
כאלו היה הרוטב כולו מלח ק
כתב הרשבא אע"פ שאין חתיכה שבלעה איסור נעשי נבלה
ואינה אוסרת אלא לפי חשבון האיסור שבה אע"פ כן
כשנפלת לקיריח שיש בהם ששים לבטל איסור הכלוע שבה אין
החתיכה חוזרת לקרמותה להיות זיה לפי שאיסור שבה אינו נפלט

ממנה לגמרי ואינו נבלל לתו' ההיתר שכקדר' מה שאין כן בדבר
הנבלל ונמוח שאם נפל דם וכיוצא בו לתו' רוטב של הותר ואסרו
מחמת מיצומו וחזר ונתרבה הרוטב של הותר עד שיהא בין כולו
ששים לבטל הדם כולו מותר שהכל נבלל ונתערב האיסור בתו'
ההיתר ואינו מבין דבריו דבין שהכל מעטרף לבטל על כרחיק
חטעם מתכלל ככולו וכיון שמתכלל בכל אב נהבטל וכתב
עוד הרשבא חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקיריח שיש בה
ששים לבטל החלב צריך לזהר שלא יכיר שום דבר מן הקיריח
בעוד חתיכת האיסור בחובה דשמא תשאר באחרונה בשעת ש
שאר ששים לבטל החלב הנאסר כד שבקיריח וגם לא יוציאנה
תחילה שחלב שבה ואסור אותה ומה תקנת שיניחנה עד שיצטנן
התבשיל והקיריח וזה לפי סברתו שאף לאח שנתבשלה ראוי זה
להיתרה אבל לפי מה שכתבתי שלאחר שנתבשלה האיסור שבה
אינו אוסר וחזר להיתרה אין לחו' וכמו יש לחלק אע"פ שהחתיכה
שבלע איסור מתבטל האיסור שבה בס' ואינו אוסר עוד חתיכה שחלב
שבה היא בעין אינו מתבטל ואע"פ שיש ס' כנגדו חתיכה אוסר ק
כתב בספר המצות דגים קטנים שנתבטלו וכמוצא בן
דג טבא יש אוסרין אפי' בכירה ודקו ויש שיש לבטלו
לפי שבשעתיה מים החמין לפעמים בסוף הערוי עם מעט מים
ישאל' ודג טבא עם עשירים או עם שלשים דגים ונאסרו וההיתר
המים ונוגעין לכל הדגים ויש מתירין בפני שאותם עשירים או
שלשים שנשארים בטלין ברוב תעוהכת כי לא שייך להומר בריה
לא בשילה אלא בכריה שנאכרה כחמת עצמה ולא שנאסרה מ
בוחמת בליעת איסור אחר ואין חזרין ואוסרין השאר שבבוחמת
אע"פ שנוגעין בהן המים לפי שאסור הנבלע ואין איסורו בחמת
עצמו אינו חוזר ונבלע ביבש כי אם על ידי ביטול יא זכוב או
נבלה שנמצא בקיריח ויצאיהו בכף צריך לזהר שיהא חוזר
ולתחוב הכף בקיריח לפי שכבר נאסר הכף כשהוציאו בו הובוב
בהקיריח דשם לא היה בו ששים כנגדו ואם יהוו ויתחבבו לקיריח
אוסרה אם אין ששים כנגדו ונראה שאין לחוש כיון שאין דיוע כ
כמה הוא האיסור הכלוע בכף אין צריך ששים כנגד כל הכף אלא
כנגד הזכוב הכלוע בה ק
ריח של איסור שנתערב בהיתר כגון בשר גבלה שצלאו
בתנור עם בשר שחוטף פליגי בה רב ורבי רב אסר
ולוי שרי ופסק דשי כלוי דשרי וכן כתב בהלכות גדולות והת פסק
ברב דאסר ואפילו בשר גבלה כחוש עם בשר שכן שחוטף דריח
כי האי מילתא היא וכתב הרשבא הסבכת רוב הגורים דהותר
כמו לבתחילה אסור לצלות כתנור צר ואם בא דבשלים בקיריח
כל אחד לעצמו אפילו בתנור צר ופי' הקיריח מגולה בתו' אפי'
לבתחילה שאין ריח חמתבשל כל כך אוסר ומסקנת אא הראש זל
כרת ודוקא בתנורים שלהם שהם בכוכים לכך נכנס הריח של
זה בזה אבל כתנורים גדולים שרנו ופיהם פתוחין אין לחוש פת
חכה שמונחת על גבי חבית פתוחה של יין נכך אסור לפי שקולטת
הריח הרבה אבל אם הפת צוננת אפילו אם החבית פתוחה אין
פת חכה וחבית סתומה מותר וכן מותר להריח בכת תורה ויין
פי' נקב שעושיין כחבית להריח משם ביין אם הוא טב ק
חתיכה שאינה ראיה להתכבד שנתערבה באחרות יבש
ביבש בטלה אפי' חד בתרי ולכאור' נל' שאין חתיכה
בין נתערבה בטיב בין שלא בטיבה כגו' שנפרד לחתיכה דק' וק' וק'

וראויה ליתן לפני אורח לכבדו ולא נהירא דלא קצמר ראויה ל
להתכבד אלא לשיעורא שתהא גדולה וראויה לכבד בה אורח ל
לכשתתבשל אבל בשביל שהיא חיה או בנוצתה לא בשילה ח
ח שיבותה וגם יא דכבש שלם או אוז שלם או אוז שלם וגם אלו
ליהתכבד שאין דרך ליתן לפני אורח כבש או אוז שלם וגם אלו
דברי הבאי הם וכי בשביל שראויה ליחלק התיבות חשובות גרע
טפי כש דחשיב טפי את שדרכו למנות והא דכריה נוחתיכה ה
הראויה לא בטלי דווקא בעודם שלמים אבל אם נתרסקו בטלי
דחו לא חשיבו ואפילו אם נאסר כבר התערובת ונתרסקו אחכ
מתבטלין ודוקא שנתרסקו הכרית והחתיכה בשוגג אבל כמזיר ש
שכיון לבטלם אסור לגי שכיון לבטלו ושיהו אעפ שנחתכה ל
לחתיכה אחת אין תולין לומר האיסור נחתך ומתבטל ויהיו כולן
מותרות אלא אותה שנחתך לבד כן תרת כן דאם הי של האיסור
אף כולן מותרות ואם אינה של איסור הרי היא לבדה מותרת ו
והשאר אסורות ואפי נחתכו רובן אין תולין שהאיסור מן הרוב ש
שנחתכל אלא כל הנחתכות מותרות והשליכות אסורות קב
כל דבר שיש לו מתירין כגון ביצה שנולדה ביש שראויה ל
למחר אם נתערבה באחרות בין שלימה בין שרופה אינה
כטלה אפי כאף ואפי ספק אם נולדה ביש אם לא ונתערבה ב
באחרות אסורות ואפי עשה מנהגתבשיל כתב אבי העזרי שהוא
אסור אבל לפי מה שפירש ר"ת דהא דרבר שיש לו מתירין אינו
בטל דוקא בשנתערב בכינו אבל נתערב בשאינו מינו טעמו בטל
בששים אך התבשיל מותר אם יש בו ששים כיון שלא כיון לבטל
כת' הרשבא שאינו נקרא דבר שיש לו מתירין אלא דבר שהחיתר
יבא ודאי כמילא כמו ביצה אבל דבר שאינו כידו להתירו ואינו
בודאי שיבא לא הלכך פסק ביצת טרפה אעפ שאיפשר שתטעון
התרנגולת או תחיה יב חדש מותרות כולם כיון שספק הוא לא ה
הוי דבר שיש לו מתירין ק

כל דבר שנועמו פגום אינו אסור תערובתו ואפי אין טעמו פ
פגום מחמת עצמו שבפני עצמו הוא מוטעם ומשובח אל
טפונם תערובתו כגון יין נסך שנפל לתוך גריסין שהיו בעצמו
הוא טוב אלא שפגם הגריסין מותר ופגם זה אין צריך שיפגום
הגמרי עד שיהא קץ לאכלו אלא אפילו פגם קצת אינו אסור ת
תערובתו ברא שפגום בתחלתו ועד סופו אבל השכחו ולבסוף
פגום או פגום ולבסוף השכחו כגון יין שנפל לתוך גריסין צונן ו
והשכחו והרתחו ופגמו אסור אפילו אין כח באיסור לבדו לפגום
אלא על יד דבר אחר שבטעמו כגון שנפל איסור לקדרה שיש
בה ברוח או תבלין כרובין ואילמלא הכלח והתבלין טבה לא היה
כוח באיסור לפגום אפי הבי מותר כל קדרה שאינה בת יומא חשיבה
טעמה לפגם ואינה אסרת ומקריא בת יומא כל זמן שלא שהתה
בעת לעת אחר שנתכשל בה האיסור ואם כותך מעת לעת ש
שבטלו בה חממכה אפי מים לבדם חשיבא בת יומא עד שתשהה
מעת לעת לחיכום המים לפי שמשערין בכל הקדירה וכשחממו
בה המים בתו מעת לעת לא היו במים ששים לבטלה חזרו המים
כולן איסור ואינו כן כבשר בחלב כדפירש לעיל בהלכות בשר
בחלב כתב הרשבא יראה לי דהא דאמרינן כותך טעם לפגם מ
מות דוק כשריכה החיתר על האיסור אבל בזמן שהחיתר באיסור
אינו מותר עד שיפגום לגמרי שכל שאין החיתר רבה עליו כאלו
הוא בעינו ולא התירתו תורה עד שלא יהיה ראוי לגר וכמ קדירה
שאינה בת יומא אעפ שמשערין במולה ונמצא שאין החיתר רבה

עליו אפילו הכי שרי ויגו טעמו שאין כאן ממשו של איסור אלא
טעמו וכל שטעמו לבד בעינינו בו אם כותך טעם לפגם אפי קצת
מותר אבל צידו אסור וכש כשנתערב בו גופו של איסור שאינו
מות' עד שירכ' הות או עד שיפגם לגמרי שאינו ראוי לגר קד
עכבר שנפל לשכר או לחומץ חשו חכמים שמא משבית
השכר והחומץ לפיכך אם נפל לתוכו צונן והסירו
שלם אם לא שהה בתוכו יום שלם מעת לעת מותר אבל אם היו
רותחין או אפילו צוננין ושהה כותכן מעת לעת חשוב כמנושל
אפילו הסירו שלם צריך ששים כנגדו לבטל טעמו שפלט ואם ב
נתחתך כתוכו לחתיכות דקות ויכול לסננו במסננת בענין שלא
ישאר ממנו בתוכו כלום טעמו בטל בששים ואם ניטוח לתוכו
לגמרי בטל בששים ואם נתחתך בענין שאינו יכול לבררו הכר א
אסור כתב הרמב"ם ואם נפל לין ושמן שרי שאלו צריכין להיות
מבושמים וכוראי פוגם בתכ' הרשבא דברים המאוסים שנפשו של
אדם קצה כהן כנמלים וכזבובים ויתושין שכל אדם בריל מהן ל
לביאוסן אפי נתערבו בתבשי ונמחה גופן לתוכו אם החיתר רבה
עליו מותרין ומכל מקום כל שאיפשר לבדוק ולהעביר במסננת
בודק ומסנן קה

כל הדין שנוהג באיסור שנתערב בחיתר על ידי בישול כך
דינו אם נכבש בתוכו יום שלם מעת לעת דכבוש דינו
כמבושל אבל פחות מיום כיון שהוא צונן סני בהדחה בעלמ' ואם
הוא חם שהיה נבוית בו או אסור כמו מבושל כתב הרשבא יא
שאין מפליט אלא חום של כלי ראשון שהוא מבושל אבל כלי שני
וכן עירוי שהוא בכלי שני אינו מפליט ולא נהירא שהרי חום של
בית השחיטה וחום חלב הכסלים מפליט שהן פחותים מכלי שני
אלא כל חום שעל ידי האש מפליט אפילו אין היד סולדת בו עכ
וכל שאין הנדון דומה לראיה שאין חום בית השחיטה וחום חלב
הכסלים מפליט אלא כדי קליפה אבל להבליע בכל החיתר לא
חשוב חום אלא אם היד סולדת בו ואיפשר שרל דחום לתוך חום
אינו אסור גם כן אלא כדי קליפה וכן ראיתי לקצת מהמחברים ו
וצינו כן אלא אם אכלו או היד סולדת בו לפי נפל איסור חם לתוך
חיתר חם או אפי איסור צונן לתוך חיתר חם הכל אסור דתתאה
גבר אעפ שהתחתו חיתר כיון שהוא חם גובר על העליון ומחממו
עד שמפליט בתחתון כש אם התחתון החם איסור שיותר נקל לו
להפליט איסור בעליון אבל אם העליון חם והתחתון צונן או אינו
אסור כולו אפילו אם העליון חם איסור שהתחתון גובר על ה
העליון ומצננו עד שאינו מפליט איסורו בכל התחתון אלא כדי
קליפה לבד וכש אם העליון שהוא חם חיתר ברא בשנתערבו ד
דרך בישול כגון שנפל לתוך התבשיל אבל דרך צלי כגון איסור
חם או אפילו קר שנפל על הצלי שאצל האש אינו אסור כולו א
אלא כדי נטילה שהוא כעובי רוחב איצבע לפיכך ירך שצלאו ב
בנידו או חתיכת איסור שצלאו עם חתיכת חיתר ומונע זה בזה צ
צריך להסיר כדי נטילה סביב היד וכן כן החתיכה במקו שננעה
בהתיכת איסור וכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדירה שהיא
חוץ לרוטב ולא נייער הקדירה ולא כיסה אותה אינו אסור אלא
כדי נטילה אבל אם היא ברוטב לרשי אפילו בקצתה ולוי כולח
כדפירש לעיל או אפילו כולה חוץ לרוטב ונייער או כסה הקדירה
הרוטב בפעפע הטעם ומערבו ונבלע ככולו כד' א בירך עם גיו
וכיוצא בו דבר כחוש שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה אבל גרי
שוכן שצלאו בחלכו אסור לאכול אפילו

להתיר בדברים חשוכין דכי וזכי דמהניא לזו חשיכותיהו דלא
 בטילי אפילו באלף מהניא להו נמי שלא להתיר בה ספק ספיקא
 ולא נודא דספק ספיקא מותר בכל האסורים ואפי' בע' ז' קיא
מספר תורת הבית איסור שנפל למקום אחר ואין ידוע ל
 לאיזה מקום נפל יש בזה להקל ולהחמיר כיצד שתי
 קדרות אחת של היתר כגון בשר שחוטא ואחת של איסור כגון ב
 בשר נבלה ולפניהם בחתיכות אחת של היתר ואחת של איסור
 אם החתיכה היא מאיסור דרכן כגון שמנו של גיד הנשה ונפלו
 אלו לתוך אלו מותרין שאנו תולין לומר האיסור נפל לתוך האסור
 והותר לתוך של היתר ואפילו אם הותר שבקורה אינו רבה
 על האיסור שלפניה וכן הדין אם לא היה כאן אלא קדרה אחת של
 בשר שחוטא ונפל בה אחת מאלו שתי החתיכות ואין ידוע איזו
 אנו תולין דשל היתר נפלה אפילו אין הותר רבה על האיסור או
 אם לא היה כאן אלא חתיכה אחת מאיסור דרכן יש שתי קדרות
 אחת של היתר ואחת של איסור ואין ידוע לאיזה נפלה גם כן
 תולין להקל בד' א' שתולין בכל אלו להקל אפילו אין הותר רבה
 על האיסור שאין האיסור גם כן רבה על הותר אבל אם האיסור
 רבה על הותר אין תולין כל כך להקל היה האיסור של תורה
 אין תולין להקל לומר לתוך האיסור נפל עד שיהא הותר רבה
 על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה תולין להקל כיצד
 על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה תולין להקל כיצד
 שתי קדרות אחת של בשר שחוטא ואחת של בשר נבלה ונפל ח
 חתיכה נבלה לתוך אחת מהן אם הותר שבקדרות הותר רבת
 קצת על חתיכה הנבלה תולין להקל לפי שדבר תורה בין במינו
 בשל ברוב אלא שחכמים הצריכו ששים וכיון שאינו אלא דרכן
 מקיליבן היו שתי הקדרות ממין אחד והאיסור ממין אחר אין תולין
 להקל עד שידבה והותר ששים על האיסור מפני שאין בתבטל
 מין בשאינו מינו דבר תורה בפחות מששים יש מקילין להקל כל
 זמן שאין בו בית בכדי אכילת פרס והיו כאן שתי קדרות של ח
 הותר ולפניהם שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור ונפלה
 אחת לתוך זו ואחת לתוך זו שתיהן אסורות אפי' באיסור דרכן
 שאי אפשר לתלות באחת יותר מכחברתה בד' א' כשאין בשום
 אחת מהן כדי לבטל האיסור אבל אם יש באחת מהן לבטל האיסור
 שתייהן מותרות שאני אומר האיסור נפל לתוך אותה שיש בו כדי
 לבטלו ואין חילוק בין אם שני הקדרות של אדם אחד או משל ש
 שני בני אדם היה כאן שני קדרות של היתר ונפל איסור לתוך
 אחת מהן וידוע לאיזו נפל וחזר ונפל איסור לתוך אחת מהן ואין
 ידוע לאיזו נפל אני אומר למקום שנפל איסור הראשון נפל גם
 השני נפל האיסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפל ואח' נפל
 איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזו נפל שתייהן אסורות ואין אומר
 למקום איסור האחרון נפל גם הראשון היה כאן שתי קדרות של
 היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפל ואין כאן
 כדי לבטל האיסור ויש בשתייהן כדי לבטלו שתייהן מצטרפין ל
 לבטלו ולא עוד אלא אפילו היתה אחת בכית ואחת בעליה מצטרפין
 וזה אפי' לבאה שכל שנכנס בספק מחמת האיסור מצטרף לבטלו
 בד' א' בשתייהן משל אדם אח' לפי שכל שהוא של אדם אחר עתיד
 להתערב לפיכך רואין אותו כאלו כבר מעורב אבל אם הם של שני
 אדם אין מצטרפין לבטלו קיב
פת של גוים יש דברים שאסור חכמים אע"פ שאין להם עיקר
 כן התורה כמו פת של גוים אפי' אפאו ישראל והשלקות
 שמבשלין גוים ואסרו לשתות במסיבתן אפי' שאר משקין שאין

בהן בהן משום חשש יין נסך וכל אלו הדברי' אסרו משום חתנות
 פי' שלא יבא להתחתן בהן שכל אלו מושכי לב האדם ואם יתקרב
 עליהם באחד מאלו יבא להתחתן בהם וכתב אדוני אבי הראש
 ז' ל כתשוכה שלא אסרו אלא פת חטים ושעור' וכנסמין ושיבולת
 שועל ושיפון אבל של קטני' ושל אורז ודוחן אינו בכלל פת סתם
 שאסרו וגם אינו חשוב להיות בו משום בישולי גוים ונזרת הפת
 לא נתפשטה בכל המקומות וכתב א"א הראש ז' ועל זה כותבין
 הגדולים שאינן אסרין אותו לבני מדינתן שנוהגין בו היתר כי הם
 אומרי' שהם מהמקומות שלא פשט איסורו שם ועוד סומכין על
 מה שכתוב בחלוף מנהגן שבין בני ארץ ישראל לבני כנען כי
 שהתענה ג' ימים מותר בפת של גוים כש' חיי נפש וברוב מקומות
 גלותינו אין פלטר ישראל מצוי והוא כאלו התענה ג' ימים ע"כ
 ויש אסרין אותו אלא אם כן התענה ג' ימים במש' ויש מהגאונים
 שהתירוהו בשב' אם אין לו מה לאכול כש' עונג שבת ולדעת א"א
 הראש ז' אין חילוק בין פת של בעל הבית לשל פלטר אבל קצת
 מהמקברי' חלקו בין של בעל הבית לשל פלטר דלא שייך חתנות
 אלא בשל בעל הבית הלכך אסרוהו בכל ענין חוץ' מבמקו' סכנה
 אבל של פלטר אין כאן כל כך קירוב דעת שבאומנותו הוא עוסק
 ובן מחלק בירושלמי שמתיר לקנות מפלטר של גוי במקום שאין
 פלטר של ישראל מצוי וכת' הראש אפי' יש שם פלטר של ישראל
 אם אין הפת של פלטר ישראל כפת הפלטר של גוי מותר בין שערב
 עליו יותר ואין נראה כן מן הירושלמי שלא התיר אלא במקו' שאין
 פלטר ישראל מצוי אבל אם הוא מצוי אלא דשל גוי ערב לו יותר
 לא התיר של בעל הבית אסורה לעולם אפילו קנאה פלטר ממנו
 ואפי' שלחה לישראל לביתו וכן אפי' שלחה אותו הישראל לאתר א
 אסורה לעולם ושל פלטר מותרת לעולם אפי' קנאה בעל הבית
 ממנו שלא הלכו באיסור זה אחר מי שהפת בידו עכשיו אלא אחר
 מי שהיה לו בשעת אפייה ואין להתיר אפי' במקו' שנהגו אלא בפת
 של גוים ואותו אין לו היתר על ידי חיתו שיחתה ישראל בגתלים כי
 אין איסורו משום בישול אלא משום הפת עצמו אבל פת של ישראל
 שאפאו גוי הוא בכלל איסור שלקות ובאותו לא נהגו היתר בשום
 מקום ועלה קאמ' ג' מלאכות בפת היסק התנור וחתית הגתלים
 והאפייה שאם ישראל עשה אחד מאלו אין בו משום בישולי גוים
 וכת' א"א הראש ז' ותים על מה שנוהגין האידנא להקל בהשלכת
 קיסם לתנור ובהלכה שבין בני ארץ ישראל לבני כנען כתוב בני
 מורח משליכים קיסם לתנור ובני מערב אומ' קיסם זה אינו בעלה
 לו ולא מוריד אלא אם כן התענה ג' ימים מותר משום חיי נפש ו
 והנח להם לישראל ג' ימים שיהיו שוגגין ואל יהו מוידין וכן בת' הרמב"ם
 שאפי' לא זרק הישר' אלא עץ אחד לתוך התנור הותר כל הפת ש
 שבו שאין הדבר אלא להיו' היכר שפת של גוים אסורה ע"כ ויראה
 שאינו מחלק בין של גוי לשל ישראל שאפאה גוי וכאשר כתבתי כן
 גר' עיקר פת של גוים שנילוש בכצים אע"פ שיש בכצים משום
 בישולי גוים ושלקו' אסורין בכל המקומו' אפי' הכי כות' כיון שהפת
 מזהר הבצים טפילין לו כתבו הגאונים שכוחה של גוים מותר ואין
 חוששין לפת של גוים שבו ידי תתיר למי שנוהר בפת של גוים ל
 לאכול בקערה עם מי שאינו נוהר ממנו ואינו חושש לתערובת
 הפת קי"ב

שלקות

שבשלם גוי אסורים ל' ש' אם בשלם הגוי בביתו
 או בשלם בבית ישראל וה' אכרהם היה בתירם אם
 בשלם גוי בביתו של ישראל דלא שייך בגו לא טשוח חתנות ולא
 משו' שמא יאכילנו דברים טמאים וז' ח' חלק עליו וכן נוהגין

ניכר בין זה לזה אבל בעל התרומות כתב דוקא שנתערבה במינו
אבל בין בשאינו מינו אפילו יבש ביבש צריך ששים כיון דאם י
יבשלים יתן בהן טעם וכיון שנתבטלה החתיכה כרוכ מותר לגמרי
ואפילו איסורא דרבנן ליכא ובותר לאדם אחד לאכול כולם כ
ביחד אעפ שבוודאי אוכל האיסור וכן מותר לאכול כל אחת ואח
בפני עצמו ואין צריך להשליך אחת כנגד האיסור ואפילו אם ה
האיסור איסור דנאה כגון חמץ בפסח בטל ברוב כיון שהוא יבש
ביבש ולשי אסר תערובת חמץ בפסח יבש ביבש באכילה ומתירו
כהנאה אלא שמצריך להשליך אחד מהם לנהר ורכ אלפס אוסר
הכל ואפילו בהנאה וא' א הראש ז' לתיר הכל ואפי' באכילה ואם
בישל התערובת אחר שנתבטל ברוב כתב הרשבא שכל אחד ו
ואחד מותר בפני עצמו והרוטב בנותן טעם שצריך ששים כנגד
האיסור וא' הראש ז' חלק בזה וכתב שאם לא נודע תערובתו
קודם שנתבטל צריך ששים כנגד האיסור ואם נודע תערובתו
קודם שנתבטל גם הרוטב מותר כולו כמו החתיכות שנתערבו
ואם אחר שנתבטל ברוב נתוכף על האיסור הנזר ונאסר קי
חתיכה הראויה להתכבד ושאר הדברים החשובי כגון כ
בעלי חיים ודברים שדרבן למנות שנתערבו בהית'
אינן בטלים לעולם אפי' באלף ופי' דוקא דברים שלעולם אין
מוכרין אותו אלא כמגין דהלכה כר' יוחנן דאמר את שדרכו למנו
שנינו פי' שלעולם אין מוכרין אותו אלא במגין אבל דברי שלפעמי'
מוכרין אותו באובד בטל ברוב לכך כתב שביצה בטלה שפעמים
מוכרין כל מלא ביצים ביחד ובעל העיטור כתב שביצה אינה כ
בטלה והלכך פסק בחכמים דאפי' דבר שדרכו למנות לעולם
בטל דשבע' דברים לבד הן שאינן בטלים כגון דימוני ברז ואגוזי
פרך ומיזג כתב כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מן המקומות
לפי הזמן ולפי המקום שהוא שם אינו בטל ואוסר בכל שוה והוא
יהודה הורה על קרקבן טרפה שנתערב באחרים שהוא בטל דלא
הוי ראוי להתכבד כדאברין בני בעים אוכליהו לאו בר איניש ו
ולפי זה הוא הדין נמי בכל בני הבעיים בעלי חיים שנתערבו ב
באחרים ונשחטו בטל השיבתן ובטלין והוא שנשחטו בשוגג וכן
חתיכה שנחתכה לאחר שנתערבה בטלה בדפריש לעיל והוא דחד
בטל בתרי ביבש בדבר שאינו השוב דוקא כשהאיסור אינו ניכר
במקומו אז בטל דבר שאינו חשוב ודבר חשוב אינו בטל ואפי' אם
פי' אחד מהן כהתערובת אסור ולא אמרינן כדכונן פירש אבל אם
האיסור ניכר במקומו כגון תשעה חנויות מוכרות בשר שחוטתו ו
ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואינו יודע באיז מהן
לקח אסור ואפילו בחתיכה שאינה ראויה להתכבד דכל קבוע כ
במחצה על מחצה דמי אבל בשר הנמצא לפני החנויות מות' אפי'
בחתיכה הראויה להתכבד דכיון שלא פיר' בפנינו לא נולד הספק
במקום הקביעות ולכך אנו תולין אותו ברוב אבל אפי' לפנינו
היי כאלו היא עדיין במקום הקביעות ואסור וכתב הרשבא לפיכך
מצא בשר ביד גוי אעפ' שהרב' ידוע שאין לוקחי בשר אלא באותן
מקוילים והוא אינו יודע באיזה לקח מותר דלאחר שפירש נולד
בו הספק בדא' שלא ראו אותו יוצא מן המקוילין אבל ראו אותו י
יוצא מן המקוילין כאותה שעה נולד הספק ונמצא שבמקום הקביעות
נולד הספק ואסור ויראה לי שלא אסרו אלא בזמן שהוא בפני ע
עצמו אבל נתערבה באחרות ואינה נכרת בטלה ברוב כשום ספק
ספקא לפיכך מי שלקח בשר מן המקוילין אפי' חתיכה הראויה ל
להתכבד ואחר כך נמצאת טרפה במקוילין ולא נדעו חתיכות ה

הטרפות בין שאר החתיכות והוא אינו יודע משיזה מהם לקח כל
מה שלקחו במקוילין קודם שנמצאת הטרפה מותר שלא נפל ב
בהן הספק בקבועה אלא לאחר שפי' אבל אסור ליקח משם מכאן
ואילך בדא' בחתיכה הראויה להתכבד שאין לה ביטול אבל שאר
החתיכות מותרות וראוי להחמיר ולאסור כל החתיכות שנשארו
במקוילין שאין הכל בקיאין בדבריהם אלו ואם אתה מתיר בשאינן
חשובת קרוב הדבר לטעות וליקח אף מן החשובו וכן אנו נוהגין
עב' ואינו מכין מה שכתב להתיר בחתיכות שאינן ראוי
להתכבד אלא שחמיר לאוסרן שגר' שאסורין מן הדיו ולא כטעם
חומרא דכל קבוע במחצה על מחצה דמי ואסור ככל דבר וכן כת'
א' הראש ז' דכל כח שלקחו קודם הספקא הכל מותר ולאחר ש
שנודעה הספקא הכל אסור והוא דשרינן בשפיר אחד מהם מהרוב
דוקא דזביא דט' חנויות שהאיסור ידוע וניכר במקומו אבל בעלי
חיים ושאר דברים חשובים שנתערבו בהיתר שאינן בטלים אפי'
באלף אפי' אם פיר' אחד מהן מן הרוב אסור דכיון שאין האיסור ניכר
במקומו חיישינ' שמא יקח הן הקבוע וכת' הרשבא דוק בשאפרישין
במתכנין אבל אם פיר' ממילא שרי וא' ז' כת' דאפי' פיר' ממילא
נמי אסור ופי' דוק בשפיר אחר שנודע התערוב' אבל אם פיר' קוד'
שנודע התערוב' מות' דבהא לא שייך למגור מאיקח מן הקבוע
דהא אכתי כולם בחזקת היתר הם ואפי' אם פיר' לפנינו מותרין
שעדיין לא נולד הספק אב' לא נולד הספק במקום הקביעות ו
ותלינו דמרוכא פריש דכל זמן שהן בחזקת הית' אין חילו בין פיר'
בפנינו ובין פיר' שלא בפנינו דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו
כגון בעלי חיים וכריה וחתיכה הראויה להתכבד שנתערב באחר'
ונאכל אחד מהם או נפל לים כענין שנאבד מן העולם בשוגג ה
הותרו כל האחרים שאנו תולין לומר האיסור הלך לו ופי' דוקא
שנפלה מעצמה אבל אם הפילו אפילו שונג אסור אטו מויד וכת'
א' הראש ז' שאם הפילו קודם שנודע התערובת שרי דלא שייך
למגור כיון שעדיין לא נודע התערובת והוא דשרי בשנאבד אחד
מהן דדוקא בשאובל הנשארות שתי שתי יחד דבה נפשך איכא
הדא דהיתרא אבל לאוכלם אחד אחד או שאוכלם כולם אדם א
אחד אסור ודוקא שנאבד אחד מהעולם כדפריש אבל לא נאבד
אלא שפיר' אחד מהן אין להת' בשביל הנשארים ולא כבעיא אם
פיר' אחד מהן אלא אפי' פירש' בהן הרבה אין להת' בהן הנשארות
אלו הבעוט שפירשו מותרין שאנו תולין לומר האיסור בר' והרוב
אסור ואם כל הרוב נתערבו באחרין כולו אסורין כאלו נפל שם
האיסור בידוע אבל אם המיעוט נפל למקום אחד מותר וכתב ח
הרשבא דאפי' נפלו במקצת למקום אחר מות' שאנו תולין להקל
בספק ספקא שמא לא היה האיסור בתוך אלו שנפלו לכאן ואם ת
תימצא לומר כאן היה שמא זה שאובל עתה אינו האיסור ודוקא
שתערובת הראשון היה מותרמן התורה כגון שנתבטל ברוב לכך
תולין להקל בספק ספקא אבל חתיכת איסור שנתערבה בחתיכת
היתר ובאלו השנים נפל אחת מהם לתוך עשרה של היתר אין א
אומר בזה ספק ספקא להקל לפי שאנו רואין כל אחת מהשנים
כגופו של איסור כל זמן שלא נתבטל האיסור ברוב והוא דשרינן
ספק ספקא דוקא על ידי תערובת כדפריש אבל ספק טרפה ש
שנתערבה באחרות כולם אסורות עד שיהא בהיתר כהי' לבטל
האיסור אם הוא מדברים חמתכילים שכיון שספק הראשון היה
כגופו אין להתירו כספ' ספק' ויא' שאפי' בספ' ספק' שעי' תערובת אין

אסור שמא עירב בו חלב טמא לא שנא הלבנו לצרכו או לצורך
 ישראל לפיכך היה חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ אם יודע
 שאין לו דבר טמא בעדרו מותר אפי' אין הישראל יכול לראותו
 בשעה שהוא יושב
 בעדרו והישראל יושב מבחוץ והגוי חולב לצורך ישראל אפי' אינו
 יב לראותו כשהוא יושב אם יכול לראותו כשהוא עומד מותר
 שירא טמא יעמוד ויראהו והא שיודע שחלב טמא אסור לישראל
 גבינות הגוים אסורות ומפר' בנבד' כבה טעמים מפני שמעמידין
 אות' בעור קבת נבלה ומפני שטחין פניה בשומן חזיר ושמעריבין
 בה חלב טמא אע"פ שאין החלב הטמא נקפא חישיבין שמי' שאר
 ממנו מעט בין נקביה כתב הרמב"ם אפי' אם אין לחוש כגון שידוע
 שהעמידה בעשבים ואי' בה חלב טמא הורו הגאונים שהיא אסורה
 שכבר נזרז על הגבוינו בין שהעמידה בדבר האיסור כי שהעמידה
 בדבר המותר והאוכל גבינות הגוים או חלב שחלבנו גוי ואין הישר'
 רואהו ככין אותו מכת מרדות והחמאה מקצת הגאונים התירוה
 שהרי לא נזרז על החמאה וחלב טמא אינו עומד ומקצת הגאונים
 אסרוה מפני ציחוי' חלב שישאר בה שהרי הקום שבחמאה אינו
 מעורב בה שיתבטל במיעוטו וכל חלב שלהן חושש' לו שמא חלב
 טמא מעורב בו ויראה ל' שאם לקח חמאה מן הגוי וכשלה עד
 שהלכו להם ציחוי' החלב הרי זו מותרת שאם נתערבו עמה
 ונתב' ז' הבל בטלו במיעוטו אבל החמאה שבשלו אותה הגוים
 אסורה משום גיעולי גוים ע"כ והרשב"א אסרה אף לאחר ביטול
 והר' פרץ התירה להדיא בלא כישול וא"א הראש' ז' היה אופ' שלא
 היה יודע בה טעם כרוך לאסור אלא שנהגו בו איסור לכן לא היה
 מוחזק לאנשי המקום שנוהגין בו היתר אבל אם רוב המקום נוהגין
 בו איסור אין לאדם לשנות
 קיו

דברים שאסרום חכמים משום סכנה כגון משקין שנתגלו
 שיש לחוש שמא שתה בהן נחש והטל' בהן ארס אפילו
 אם שתו מהן אחרים ולא הוזקו אי' לשתות בהן שיש נחש שהארס
 צף למעלה ויש שהארס שלו כפצפוע עד אמצעיית המשקה ויש
 שהארס שלו שוקע לשולי הכלי לפיכך אפי' שתו ממנו אחרי ולא
 הוזקו אין לשתות בהן דשמא ארס של הנחש ששתה בהן שוקע
 ואלו המשקין שיש בהן משום גילוי מים מן חלב ודבש ושום כתוש
 משקי' סגנון במשברת יש בהן פשר גילוי טמא עבר הארס דרך
 המשברת וכמה ישוה מגולין ויהא בהן משום גילוי כד' שיצא ה'
 הנחש מתחת און הכלי וישתה ויחזור לחורו וכמה שיעול המשקין
 שיש בהן משום גילוי בכלי אין להם שיעור הן רב הן מעט בקרק'
 קאמ' בנמר"ב סאה ויהיב טעמא לפי שאז אין הארס ניכר בהן י"מ
 אם הם כ' סאה או יותר אז הארס בטל בהם ושרי ופחות כגן אינו
 בטל ואסור וי"מ איפכא שעוד כ' סאה מותר לפי שהן מעטיין ואם
 היה בהן ארס ניכר אם הם צלולין אגל כשהן יותר איפשר שיש
 בהן ארס ואינו ניכר בהן וטוב לחוש לדברי שניהם וי"ן מוזג כל'
 זמן שיש בו טעם וי"ן יש בו משום גילוי וי"ן תוסס אין בו משום גילוי
 וכמה תוסס בן שלשה ימים כל זמן שנתגלו המשקין בין ביום בין
 בלילה יש בהן משום גילוי אפי' ישן בערן שאין איבת ישן עליהם
 וי"ן מכושל אין בו משום גילוי וי"ן שהחמיץ אין בו משום גילוי מ'
 משקין שיורדין ונוטפין טיף טיף אין בהם משום גילוי
 משקין שנתגלו לא ישפכם לרשות הרבים שמא יעבור עליה אדם
 וי' ולא ירביץ בהן הבית ולא יגבל בהן הטיט ולא ישקה מהם לא
 הגתו ולא בו. מכת חבירו ולא ירחץ מהם פניו וידיו ורגליו אפילו

שאין בהן בקע כל השרצים יש להם ארס וצריך לחוש לניקור'
 ושל נחש ממית ושל שאר שרצים אינו ממית אלא שהוא מוזק כל'
 פרי שיש בה לח' כגון קישואין ודילועי' תאני' ומלפפונות ואכסטידי'
 אג' הם מבוקעי' לא יאכ' בהן שיש לחוש שמ' נקר בהן שרץ והטל'
 בהן ארס אפי' הן גדולין הרב בין אם הם תלושים או כחוכרי' ואפי'
 אם רואין שנקר בו מי שאין לו ארס כמו צפור או עכבר אסורם
 שיש לחוש שמא נקר בהן שרץ אחר תחילה וזה הצפור נקר כ'
 במקום שנקר בהן השרץ וכת' הרשב"א דווק' כגוקרין או מבוקעיין
 שהריחה שב הן מגולה אבל כבוקעיין שאי' הליחה שלהן מגולה
 מותרין לפיכך האנה אין בו משום גילוי ואוכל אדם תאנים
 וענבים בלילה ואינו חושש וצרי' אדם לזהר באלו הדברים מאד
 ולהחמיר כספקו שיותר החמירו בספקו כבספק איסור והאידינא
 נהגו להקל אפי' בודאין שאי' הרחשים כצנין עתה ואין כזה משום
 דבר שנאסר במנין שלא נזרז אלא משום הרחשין וכיון שאין ר'
 רחשים לית' לגזירה וצריך לזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד
 שקשה לצרעת ויש מחמירין בירב' ליחד לדגים כלים לבדן וא"א
 הראש' ז' היה רגיל' לרחוץ ידיו בין בשר לדג והיה שורה פת בין
 ואוכלו בינתיים כדי לרחוץ פיו וצריך לזהר מויעת האדם שכל'
 זיעת אדם כסם המות חוץ מויעת הפנים וצריך לזהר שלא יתן
 מעות בפיו ושלא ליתן ככר לחם תחת בית השחי' ושלא ליתן ת'
 תבשיל תחת הכטה ושלא לנעוץ סכין באתרונו או בצנן ולדניחו
 בתוכו ואסור לאכול באכלים שנפשו של אדם קצה בהן כגון מ'
 משקים שנתערבו בהן קיא או צואה ולחה סרוחה וכיוצא בהן וכן
 אסור לאכול ולשתות בכלים הצואים שנפשו של אדם קצה בהן
 כגון כלי של בית הכסא וכלי זבוכית שמקוה' בהן וכיוצא בהן וכן
 לא יאכל בידים מזהמות ועל גבי כלים מלוכלכים שכל' אלו ב'
 בכלל אל תשקצו את נפשתי' וכת' הרמב"ם שהאוכל מהמאכלין
 אלו מבין אותן מכת מרדות כל בהמה חייה ועוף שהן חולין ותשי'
 כח ונוטין למות ואין להם שום סימן טרפות אלא שנוטין למות
 מותר לאוכלם ובל' בד' שיפרגסו בדכפורש בהלכו שהיתה וכ"מ
 המדקדק כמעשיו והחמי' על עצמו שלא לאוכלם הרי זה מטובח
 קיו כל' הדברים האסורין מן התורה אע"פ שמתברר כ'
 בהנאה אסור לעשות בהן סחורה כדהנן אין

עושין סחורות כגבולות וטרפות שקצים ורמסים אבל נזדמנו לו
 לצייד חייה ועוף ודגים טמאים או שצד טמאים עם טהורי' מותר
 למוכרם ובלבד שלא יתכוין לבדן וכן בי שנזדמנו לו נבלה וטרפ'
 יכול למכרם לגוי או ליתנה לו בכחנה ופי' דת דוקא בכת' שאינה
 מוכרה לו בחזקת כשרה אבל אסור למוכרה לו בחזקת כשרה
 מש' גביבות דעת נכס' שמא יתננה לו בפני ישראל והישר' יקח' כ'
 ממנו וי"ם דבמתנה אפילו אם נתנה לו בחזקת כשרה שדי דלא
 חישיבין לא משום גביבות דעת ולא משום שמא יתננה לו בפני
 ישראל אבל ודאי אסור למוכרה לו בחזקת כשרה משום גביבות
 דעת ונר' דאפילו לפי' אלו הכפרשים אי' הותר אלא ליתנה לו כינו
 לבינו ולא חישיבין שמא יתננה לו בפני ישראל אבל ודאי אסורה
 למוכרה לו בחזקת כשרה או ליתנה לו בפני ישראל בחזקת
 שחוטה ומסקנת א"א הראש' ז' בדת' כתב הרמב"ם מותר לעשות
 סחורה בחלב שחלכו גוי וכגביבות הגוים וכיוצא בדם זה הכלל
 כל שאסור מן התורה אסור לעשו' בו סחורה וכל שאיטורו מרבריה
 מותר לעשות בו סחורה בין בטפק בין בוראי קיח

ו לא אסרו אלא דבר שאינו נאכל כמו שהוא חיונים עולה על ה
שולחן של מלכים ללפת בו הפת או לפרפרות אבל דבר הנאכל
כמו שהוא חי אפי' הוא חשוב להעלות על שולחן מלכים או דבר
שאינו נאכל על שולחן מלכים אפי' אינו נאכל כמו שהוא חי אין
בו משום כישולי גים ולא אסרו אלא בשמכוך הווי לשם כישול
אבל אם אינו מכויך לשם כישול כגון שהסיק התנוד ליבש בו כלי
והיה בו בשר ולא ידע בו ונצלה או שחרך ראש גדי להסיר שער
ונצלה ראשי האזנים שהם רכין עד שראוין לאכילה מותר כיון
שלא כיון לשם כישול אבל אם כיון לשם כישול כגון שהסיק ה
התנוד לבשל בו והיה בו בשר תחילה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה
הבשר שהיה לא ידע בו אפי' הכי אסור לפיכ אם ידע שהיה בשר
בתנוד אפי' חממה ליבש בו כלי אסור חיישינ' שמא כיון גם לכישול
כיון שידע בו ולא אסרו אלא כשכל הבישול על ידי גוי אבל היה
תחלתו או סופו על ידי ישראל מותר כיצד הניח גוי החבשיל על
הנחלים ובא ישראל וחתה כנחלי מותר אעפ' שהיה כחבשל בלא
חיתוי וכן אם הניח ישראל ובא גוי וחתה מותר בדא' שמצאה גוי
על גבי הנחלים כשחיתה אבל אם נתנו הישראל על האש וסלקו
מיד ובא גוי והחזירו אסור אלא אם כן הגיע לכאכל בן דרוסאי
שהוא שלישי כישולו כשסלק' שכל שנתבשל על ידי ישר' כמאכל
בן דרוסאי אפי' אם סלקו הישראל מן האש אם בא גוי והחזירו ו
גמרו אין בו משום כישולי גוים וכתב ה'שכבא דהוא הרי' נמי אם
בשלו גוי כמאכל בן דרוסאי אין לו היתר אחר כך על ידי גמר
בישול ישראל ולא נהירא לא' הדאש זל דלהקל החשיבו כמאכל
בן דרוסאי כמכושל ולא לחמיר הילכך אפי' אם בשלו כמאכל
בן דרוסאי ובא ישראל וחתה בו וגמרו מותר בה' השכבא הניח
הישראל על גבי נחלים עממות שלא היה ראוי להתבשל עליהם
ובא גוי והפך בו ונתבשל הדי זה אסור הניח הישר' על גבי האש
והניח הגוי לשומר והפך בו ואין ידוע אם סלקו גוי עד שלא הגיע
לכאכל בן דרוסאי אם לא הרי זה מותר ואין חוששין שבא סלקו
דספק דבריהם להקל ולא אסרו אלא כבישול שעל ידי האש אבל
שלא על ידי האש אעפ' שמליח כרות' וכבוש כמכושל שרי הלכ'
בשר או דגים קטנים שכבשן גוי או מלחן עד שראוין לאכילה
מותרין אפי' בשלם אחר כך שהמליחה אינו אוסרתן וכשכבשלם
אחר כך דבר שנאכל כמו חי הוא מבשל וכן אם עושין דברים
הראוין לאכילה על ידי עישון מותרין כתב ה'שכבא דגים מלחין
גדולים אעפ' שקצת אנשים אוכלים אותן הין מחמת מלחן אכיל'
זו אכילה על ידי הודק היא הרבה ואינה אכלה לפיכך אם בשלם
גוי אסורין ויש מן החכמים שהתירו וראשון נראה עיקר בצים
שבשלם גוי אסורין תמרים בתוקים שבשלם גוי מותרין שנאכלין
לכל בשחן חיינ' המרים הרבה שאין נאכלין אלא על ידי האור ואפי'
הכינונים שיש קצת אנשים שאוכלין אותן כשהן חיינ' אסור לפי
שאין נאכלין אלא על ידי דוחק גדול עירב דבר הנאכל כמו ש
שהוא חי עם דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי ובשלם גוי רואין אם
העיקר מדברי שיש בהן משום כישולי גוי אסור ואם העיקר מדברי
שאין בהן משום כישולי גוי מותר שהולכין אחר העיקר כיון להקל
בין דהחמיר לפיכך הרסנא שעושין לדגים והוא מציד של דגים
הנאכל כמו שהוא חי ומקמח אסור שהקמח עיקר פגארה של גוי
שאפאה גוי אסודה אפי' למי שנוהג היתר בפת של גוים שהשומן
באסר' כשהוא בעין משום כישולי גוים ונכלע בפת וכן ידקות
הנאכלין כמו שהן חיינ' ובשלם עם בשר אסורין ששומן של בשר

נכלע בהן וכתב ה'שכבא וכן כלים שכשלו בהן גוים דברים שיש
בהן משום כישולי גוים אסורין לפיכך צריך לזהר בשפחות ב
נוכריות המכשלות לעצמן בבית רבן ישראל שלא ינחווה על
גבי האור ואם קדמו והניחוהו צרי' שיהפך בו קודם שיגיע למאכל
בן דרוסאי ולא נהירא לא' הדאש זל וכתב שאין צריך לחוש וזה
כלל שלא החמירו בכישולי גוים לאסור פלישתו קיד
כל שכר אחד שכר תמרים או של שעורים וכן משקה העשוי
מדבש אסורין משום חתנות אבל אין בהן לא משו' כושולי
גוים ולא משו' גיעולי גוי ולא ההמירו בהן כמו בפת ושלקות שלא
אסרו אל' בבי' גוי וכת' א' זל שאף בבי' הגוי לא אסרו אלא כשקובע
עצמו לשתות כדרך שאדם קובע בשתיה אבל אם נכנס בבית
הגוי ושת' דרך עראי באקראי מותר וכן מי שלן בבית הגוי חשוב
הפונדוק בביתו ומותר לשתות כתב ה'שכבא כקום שישראל נוחזין
שם קולא' ביין של גוים אפי' השכר אסור ושאר משק' כגון של ת
תפוחים ורימונים מותר לשתותם בכל מקום שלא גזרו עליהם
לפי שאינו מצויין וכל אלו המשקין וגם דחובין של שכר אסור
לקנותי מהן אם דמיהן יקרים מדמי היין שאנו חוששי' שמא עירב
בהן יין בדא' כשמוכרין בחנות אבל אם רואין שמוציאין אותו מן
החנות מותרין ולא חיישינ' שמא עירב בהן יין שאם היה מערב
יין בחבית וזה מתקלקל השמן וכן מים החמים שלהם מותרין
ואין בהן לא משום כישולי גוים ולא משום גיעולי גוי חקפריסין
הקאלושות והחכמים שלחם הכבושין מותרין בדא' שרואה שמוצי'
אותן מי' האיצר אבל הנמכרין בחנות אסורין שמא זילף עליהן יין
וכן יתים שלהם הכבושין וחרין אפי' רכים הרבה עד שגרעיתן
בשמשת ולא חיישינ' שמא זילף עליהן יין וכלבד שלא יהו נחתכי
בסבין שלהם לדעת בעל התרומות שאוסר ביצ' שנחתך בסכין
של גוים כשביל שהוא חריף שמדמה אותו לקירט של חלתית
והי' מאד מרוטנבורק כת' על דברי בעל התרומות לבי נוט' להתיר
ואעפ' שאני מורה בספר התרומות אין נל' לבחוח ביד הגוה' היתר
ובן הענבים שלהם אפי' הן לחין הרבה עד שמנטפות וכן כל ה
הבבשין שאין דרך לתת לתוכן יין יחובין וכן טרית שאינ' טרופה
פי' דגים מחנותיך והוא שיכיר ראש ושררה של כל אחד ואחד וכן
ציר של דגים שיש בו כלבית ולמעלה כהלכו דגים פירשתי כיצד
התירו וכן עלה של חלתית אבל אסור ליקח מהם קודם של חלתית
וטרית טרופה וחילק פי' כיני דגים קטנים מעורבין בפני שדגים
טמא' כמעורבין עמהן ואין יכולין להפרידם ובבשי' שדרך לפעמי'
נותנין בהן יין אעפ' שאין ידוע שהכל נותנין בהן יין אעפ' אסורין
לקנותן מהם ואסורין באכילה ומותרין בהנאה אבל בידוע שהכל
נותנין בהן יין אסורין אפי' בהנאה אעפ' שאינו ידוע שנתנו לתוך
אלו אסורין בהנאה בספק כאלו חיי' ודאי שנתנו בהן יין המורים
שלהם אסור ואין איסורו מחמת עצמו אלא משום שמעורבין בו
יין לפיכך אין איסור אלא במקום שהיין כזול יחד מבגו אבל אם
היין יקרין מדמי המורים מותר ואם הביאו במקום שהיין ביוקר ל'
למקום שהוא כזול מותר ולא חיישינ' שמא הלך במקומות שהיין
כזול בדא' בפעם ראשונה ושנייה שנתנו עליו מים שעדיין הוא
שומן ואיפשר ליתקן בלא יין אבל בפעם שנייה ואילך כבר כחש
ואי אפשר ליתקן בלא יין בדא' באומן שהוא יכול לתקנו פעם
ראשונה ושנייה בלא יין אבל מי שאינו אומן אפי' בפעם ראשונה
אינו יודע לתקנו בלא יין ואסור אם היין יוקר במנו קטו
חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואחו אסור

בכקום התשמיש אבל אם אינן מצופי' אלא בחוץ אין צרי' טבילה ומטעם זה נמי כלי של עץ שיש לו חשוקי' של ברזל שמעמידין אותו אין צריך טבילה אפי' למו שהולך אחר המעמיד כתב בספ' המצו' כוס של כסף מחובר בכלי עץ צריך טבילה כול' שמשתמש בשל כסף אבל מבחוץ לא אע"ג דמעמיד ויש מחמירין להטבילו בלא ברכה ודווקא בלוקח כלי מן הגוי אבל שואל או שוכר ממנו אין צרי' אבל ישר' שלקח מן הגוי והשאלו לחברו אסור להשתמש בו בלא טבילה כיון שכבר נתחייב ביד הראשון ואם משכן לו הגוי כלי אם נראת בדעת הגוי שרוצה לשקעו בידו צריך להטבילו ו ואם אינו יודע' אם בדעתו לשקעו מיבעיא אם צריך טבילה ולא איפשר' ויא' לקולא שאין צריך טבילה וטוב להטבילו בלא צרי' או יקנה כלי אחר ויטבילו עמו ישר' שנתן כסף לאומן גוי לתקן כלי' אין צריך טבילה אפי' למ' ד' אומן קונ' בשבח כלי כיון שלא נקרא שם הגוי עליו וריעבא כתב דאפי' אם נותן לו כלי שבור לתקנו אם לא ידע מחוקת רביעה קודם לכן ומקנו שמחזיק רביעה צריך טבילה דקימא לן הכל והלך אחר המעמיד ישר' שמכר כלי לגוי וחזר ולקחו ממנו צריך להטבילו אבל אם משכנו בידו וחזר ופדאו ממנו אין צריך להטבילו אע"פ שצריך להטביל הכלי קודם שישתמש בו אם נשתמש בו קודם לא נאסר מה ש שנשתמש בו ויטבילו עור

הלוקח

כלים ישנים מן הגוי בדרך שנשתמש בהן הגוי כך הוא הבשרן לפיכך הלוקח כלי תשמיש ישנים שמשתמשין בצונן כגון כוסות וצלוחות וביצא בהן משפספס כ כרי להסיר ולמרק האיסור שעל גביהן ואח"כ שוטפן במי ומטבילין והן מותרין לקח בהן כלים שנשתמש בהן בחמץ כגון קדרו וזרות שמשתמשין בחמץ מגעילין ומטבילין והן מותרין ואין חילוק בין א אם הן של מתכות או של עץ או אבן ובתשובה לרב הילאי גאון ד דכלי אבנים דיבן ככלי חרס ולא שרו בהגעלה אבל רב אלפס נתן להם דין כלי שיש וכן עיקר וכתב הרשב"א דוקא מגעילין ואח"כ מטבילין אבל אם הטבילין תחלה הוי כטובל ושרץ בידו אבל ר"ב כתב שיכול להטבילם תחילה ואם לא ירצה להשתמש בו אלא צ צונן יכול להטבילו ולהשתמש בצונן וכשירצה להשתמש בו ב בחמץ יגעילו ויספיק לו טבילה שהטבילו כבר כיצד היא ההגעלה ישפסף הכלי ויטב כד' להעביר הלחה שבו ואחר כך מגעילו א אם הוא כלי ראשון כגון יורות וקדרות מגעילין בכלי ראשון ונקר' כלי ראשון בעודו רותח אפי' אינו על גבי האש ויא' אם נשתמש ב כלי בעודו על גבי האש צריך שתהיה ג"כ ההגעלה דווקא בכלי שדאש מולך תחתיו והכי מסתבר ואם הכלי גדול שאינו יכול ל להגנים כולו כאחד יכניס חציו ואחר כך חציו השני וד"ת ואם הו' ארוך שגם זה אינו מספיק לו מלבנו באמצע ויורה גדולה שאינו יכול להכניסה באחרת יעשה לה שפה משיש או כעק כדי שיוכל למלאותה ויטבכדי שיבא המים על כל שפתה או יכניס בה אור ב בוטר ומתוך כך ירתחו המים ויעלו על כל שפתה כלי שיש בו טלאי אינו נותר בהגעלה לפי שמה שבלוע תחת הטלאי אינו נ נפלט בהגעלה וצריך להסיד הטלאי קודם שיגעילו ואם לא ל לערות עליו מכלי ראשון להכשירו כתב ר"ת דחשו בכלי ראשון וישנם כתב דעירוי לא חשיב בכלי ראשון וא"א הראשון כ כתב דהכי ודאי לא מהני עירוי דאפי' אם נחשבו בכלי ראשון ודינו דווקא להפליש ממנו מעט כדי קליפה ומיהו אין לו כח לפלוט מ ממנו כל איסורו הבלוע בו ומיהו כלי שלא נשתמש בו אלא על י ידי עירוי די לו גם כן בהבשרו על ידי עירוי וכלי שלא נשתמש ב

בו אלא בכלי שני מגעילו בכלי שני ודיו וכלים שמשתמשין בהם דיברו חריפי' כמו מרוך שרכי' בו שומין ופלפלין עם דברי האסורין אפי' לא נשחמשו בו כי האי גוונא אלא בצונן צריכין ההגעלה ומיהו על ידי ההגעלה שרו בת' רב אלפס צריך שישהא הכלי במים עד שיפלוט כל האיסור שבו ולא נהגו כן כי מי יודע לשער מתי י יפלוט הכל שאם באנו לומר בדרך שנשתמש בו לא הוה מהני ב בהו ההגעלה שהרי נשתמש בו איסור זה כמה ימים ודאי יפלוט ב בפעם אחת אלא ודאי קים להו דבהגעלה אחת פולט הכל ואין ח חילוק בין אם ישגו בתוכו או יוציאנו מיד וכן נהגין ולאחר ה ההגעלה ישפספו בצ' בן כדרך ששוטפין הכוס וכתב ר"שי שצריך ש שיטפנו מיד במים קרים בעוד החמץ עליו כדי שלא יחזור ל דיבלע וד' כתב שאפי' לא שטפו מיד לא נאסר כי אינו חוזר ובלוע ומ"מ נהגין לשוטפו מיד וכן ראוי לעשות ואין מגעילין הכלי עד שלא ידא בן יומו או שידיו במים שמגעילין בו ס' כנגדו אבל אם הוא בן יומו אין במים ס' כנגדו לא עלתה לו ההגעלה ולא עוד אלא אפי' הכלי שהגעילו בתוכו גם כן נאסר אם היה של היתר וכן אם מגעיל כלי של בשר לאכול בו חלב או איפכא צריך שלא ידא בן יומו ואם מגעיל בכלי של איסור צריך שלא ידא בן יומו כי המים נאסרין אם אין בהם שיעור ס' כנגד הכלי ואי אפשר שיהא בהן ס' כנגדו דבכולו משעדינן ואין שום כלי מחזיק שיעור ס' כנגדו ו ואיזהו שאינו בן יומו פי' דת כל שעבר עליו לילה אחת בלא ת תבשיל אפי' בשלו בו אתמול מערב סיד בבקר אינו בן יומו וד' פ פי שצרי' שישהא מעת לעת וכן עיקר ואם בתוך מעת לעת חממו בו אפי' מים לבדם צריך לשהות מעת לעת לבישול המים אבל ב בבשר כחלב אינו כן אם בשל בה מים לבדם אחר בישול הבשר ובא להכשירם לחלב אין צריך לשהות מעת לעת אחר בישול המים אלא אחר בשול הבשר כלי חרס שנשתמש בהן איסור בחמץ אפי' שלא אצל האש אלא שעירה לתוכו רותח אין לו הכשר ואפי' מלאו גחלים מבפניו ולבגו הישב אם הוא דבר שאין דרכו להסיקו בפנים כקדרה לא מהני ליה ואם הוא דבר שדרכו להסיקו בפנים והסיקו בפנים שפיר דמי אבל אם לבנו מבחוץ לא מהני ליה ואם החזירו לכבשן עד שנתלבן אפי' קדרה שפיר דמי ומצו' בת' א"א הראש' זל דנוקא שהחזירו לכבשן שמצטרפין בו כלי חרס חדשי' דבין שמכניסה להיסק גדול כזה ודאי לא חייס עליה דילמ'פקעה אבל לתגורים שלנו לא דאיכא למיחש שמא חייס עליה ודעינאנה קודם שתתלבן היטב כתב בעל העיטור אי לא מסתפי' מרבחחא אמנא דאפילו כלי חרס בקדר' דלאו בת יומא כיון דאיסור דרבנן מגעילה ג' פעמים וד'י והביא ראיה מן הירושלמי וכן כתב הרשב"א וסיוס דבריו דאיפשר שלא התירו אלא באיסור של דבריהם שאין לו עיקר מן התורה כתרומה וחלה בחוצה לארץ וכן בישרי גנים אבל שאר איסור של דבריהם החמירו בהם בשל תורה וראוי לחוש שלא להקל בהם ע"ב כלים שמשתמשין בהן על ידי האור כגון שפודין ואסכלאות צריך ללכנן היטב עד שיהו ניצוצות ניתזין ח הימנו וכתב הרשב"א שצריך לשונף תחילה ונראה שאין צרי' כי האש יעביד הכל ולא דמי להגעלה שצרי' לשונף תחילה שאין כח המים ככח האש הגעיל כלי הצריך ליבון אסור להשתמש בו בחמי אפילו שלא על ידי האש שכל שתשמישו על ידי האש אינו פולט הכל על ידי ההגעלה וכל זמן שישתמשו בו על ידי חמץ פול' מעט מעט יכול ללבן חציו הכלי ואחר כך חציו השני כתב הרשב"א כל כלי מתכות שחם מקצתו חם כולו לפיכך אפילו אם לא נשתמ' בו איסור אלא במקצתו נאסר כולו דוק

אמר דב חבית אסור בחותם אחד פי' חתיכת דג או כשר או יין או תכלת שאין בה סימן אסור להפקידם ביד גוי פחותם אחד עד שיעשה שני חותמות אבל חמ"פ' חלב מוריס פת גבינה שרו בחותם אחד ופ'שי טעם' דחבית צריך בחותמות משום שרבי יקדים טרח ומזיף וכן כיון משום חבית ניסוך טרח ומזיף ולפי זה הוה הגך דווקא אבל ה'טכא תולה הטעם לפי שאסורין כן התורה וכתב הפקיד ביד גוי או ביד ישראל החשוד או משלח על ידם בשר או חתיכת דג שאי' בה סנפי' וקשקשת וכיוצא בהן מהדברים שאם הוחלפו באיסור יש בו איסור תורה צריך לעשות חותם בתו' חותם ואם שלח או הפקיד בידם בחותם אחד אסור הפקיד להם או שולח על ידם דבר שאיסורו מדבריהם כמורים פת גבינה אם הוחלפו באיסורין אין בו איסור אלא מדבריהם אפי' בחותם אחד מותר ומפתח אינו בחותם אחד ודל' בת דוג' כישר החשוד צריך בחותמות אבל ביד גוי שרי בחותם אחד דל' טאין חילוק בין גוי לישראל אלא שיש חילוק בין הפקיד לשולח ד הפקיד שעתידי לחזור לחותמו ולראותו די' בחותם אחד כי הוא ירא אבל השולח על ידו שאינו עתיד לראות החותם צריך בחותמו ולפי זה אם הודיעו לחברו צורת החותם וגם לגוי שהודיעו לחברו די' בחותם אחד וכן היא מסקנת אדוני אבי ה'ראש זכרוננו לברכה ולקמן בהלכות יין נסך יתבאר עוד שליחו' יין על יד גוי ואם הפקיד או שלח ולא תביר חותמו חיי' כן שבא טרח וזיף אפי' עשה בחותמו ומיהו כיון שהחתימו כראוי בחותמות במקום שצריך שנים ואחד במקום שדי' באחד אין צריך לחזר אחריו לראותו כתב את חותם חשוב כח' חותם אחד שתי' הוי כיוני חותמות טפתח וחיתם הוי כ' חותמות כתב רש"י אם שלח על ידי גוי ירך בלא חותם אם היא חתיכה כדרך שישר' חותמה אחר חטישת הגיד כשויה וכן ראיתי לרבותי שהתירו בשר שגשלח על ידי גוי ונתקלקל החותם וכל החתיכות שהיה ניכר בהן ניקור הישר כגון כגשילת חוטא רידיא וחוט שגושילין אצל החזה התירו עכ' כתב הרש"י שלח על ידי גוי בהמד או עוף שהוסיף אסורין בלא חותם שאין סימן שחיטה סימן לסמוך עליו כתב עוד אפי' טרח על ידי גוי בלא חותם אם אותו המקום מעבר לרבים מותר שהוא ירא שמה יראנו אחד מהעוברים שהוא מחליף ויתפש עליו כנגד המזכיר שלא לשלוח לעולם אלא בחותמת תבא עליו ברכה עכ' המניח כברי בחנותו וכו' מדברים שאפי' הוחלפו יש בהן איסור תורה וכן אפי' הוא חליפי'ן שמא החלי' להבשיל אלא אם כן נזכה בחליפי'ן ואפי' אם נדגה בחליפי'ן אם הוא יוצא ונכנס או אפי' שהיה זכך' ולא הודיעו שדעתו לשהות בות' אבל אם חודיעו שדעתו לשהות אסור לפיכך ישר' וגו' ששפתו קדרות זו אצל זו זה בשר שחוטתו וזה בשר נבלה מותר ואין לחוש שמה כשהחזיר הישר פניו החליף גוי שחוטתו בנבלה אפילו אם של ישראל משוכח ואפי' פיהן מגולה מותר ואין לחוש שמה יתזו בעצות כוונתו וכתב א"א ה'ראש זל' ועל זה סומכין להניח הקדרות אצל השפחות כשהלכין לבה' ונכון לירא שמי' להחמיר כי כמה פעמי' אידע קלק' בדבר ועוד כדי להשביח חלקה נותנת חלב בקדרה קי' **תחשוד** לאכול דברי האסורין בין אם הוא חשוד באיסור דרבנן אין לכמוך עליו בהן ואם נתארח עמו לא יאכל בשלו מ' מדברי' שהוא חשוד עליהן כדא' בחשוד אבל בסתם כל אדם הוא בחזקת כשר ויכול לאכול עמו וכן אפי' אם הוא חשוד למבו' דברי האסורין מתארח עמו ואכל עמו וכן אם שולח לו לביתו מותר ב

כיון שאינו חשוד לאכול דברי האסורין דחוקה מבזה שהוא אוכל משגר לו אפי' החשוד לאכול דברים האסורין אין האיסור אלא שלא לאכול משלו אבל יכו' ליתן לו משלו שיתקן לו ולא חיישינן שמה יזול וחליפנו בשלו כד' אבסתם כל אדם אבל אם נותן ל למי שחושש בתקנתו אסור שמה יתקלקל מה שנותן לו חז' חליף המתקלקל בשלו כיצד הרי שנתן לחמותו אסור שבושה מחתנה ורועה בתקנת כחה וכן הגותן לפונדקית פעמים שהיא כושה מן האבסנאי ומחלפת לו טוב כרע וכן כל כיצא כזה החשוד לדב' אחד אינו חשוד לדברים אחרים אבל כל מה שצריך לאיתו דבר חשוד גם עליו כוונתו עובדא דאיתא בבכורו' כשבח טווח חשוד למכור חלב במקום שומן וקנסו אותו שלא למכור אפי' אנוזים מ מפני שהיה מרגיל הנערים לביא אליו לקנותו ממנו באנוזים שהיה נותן להם אבל כל שאר הדברים שאינן צריכין כלל לדבר שהוא חשוד עליו מתירין לקנות ממנו ומי' החשוד לדבר חמוד הוא ח חשוד גם לדבר הקל ממנו אפילו אין החמוד חמוד ממנו בעונש אלא שחמוד בעיני בני אדם שזוהרין בו ויה' מכזה החשוד על שני דברים וחזר בו ויצא מידי חשד ואח' כך נחשד על אחד מהן אנו חוששין שמתחזר לסורו בשניהם חשו' על שניהם אפי' לא נחשד באחרונה אלא על הקל שבשניהם המוכר דברי האסורין ונודע אם עד שלא אכלוהו נודע יחזירו לו מה שקנה ממנו והוא יחזיר להם הדמים ואם משאכלוהו נודע מה שאכלו אכלו והוא יחזיר ל להם דמי' ואם מכרו הלוקחים לגוים או השליכו לכלבים ישלמו לו דמי שרפה המוכר דברים האסורין מעבירין אותו וכשמתינן אותו ואין לו תקנה ליקח ממנו עד שילך למקום שאין מכירין א אותו וחזר אבדה בדבר חשוב או ישחוט לעצמו וימצא טרפה ל לעצמו בדבר חשוב שודאי עשה תשובה בלא העדמה כיון שאינו חש על ממנו כתב הרש"י והאמר למי שחשוד לאכו גבינה של גוים קנה לי גבינה כשרה מן המומחה והלך וחטא לו ואמר מן הבשרה קניתי מן המומחה אינו נאמן מאי' פלו' מומחה קניתי ב נאמן חזקה לא כחשו' לו שירא שמה ילך וישאלנו וימצא ברא' ה הביא לו בנחה בשם אחה מן המומחה נאמן שאינו חשוד לחליף ואם איתה חושש שמה משלו הוא נותן אין אדם עשוי ליתן מנחה משלו בשם אחר כדא' שאינו חשוד על תגול ואם חשוד על תגול

כ' ש' שחא חשוד על חליפי'ן קב

חכשר כלי' הנקוזין מן הגוים הלוקח כלים חדשים מן הגוי אסור להשתמש בהן עד שיטבילם טבילה האגת בלא חציצה במקוה של ארבעים סאה והכתב בספר המצות אבל לא במעין אע"ג דמעין משה בכלי' שמה בכל שחא בכלים הלוקחין מן הגוי צריך מ' סאה ולא נהרא שאין לחמיר בפבילה זו מפ' מבטבילה שמאה דלא ידעינן להך אלא ממנה יצריך טיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה שאם מוזקו בתו' בשעת טבילה הוי ח חציצה ומיהו אם ליהוץ ידו במים תחלה אין לח' ויברך בא' אמה' אקבו' על טבילת כלי' ואם מטביל כ' או ג' ביוז' יאמר על ט טבילת כלים ואין צריך טבילה אלא לכלי' מתכות והן צרכי' הסעודה כגון כוסות וצלוחות יודות וקומקמן וכיוצא בהן שהן מצרכי' הסעודה אבל שאר כלים כגון מספרים וכיוצא בהן אוכל צרכי' סעודה ואינם משל מיני מתכת לא וכלי' זכוכי' ככלי' מתכות דמו וכן כלי' חרס המצופין באבר ור' כמצופח בפנים דהשתא דמא' לאלו סעודה שחציפי' בפנים בגקום

שלנו שתמרון ולא מצא אלא כדי מדתו פעם ראשון אסור ופעם שני מותר אבל שמרים של גוי לעולם אסורי אפילו לא מצא אלא כדי מרתו אפילו תמרון כמה פעמים ומים שנותנין על החרצנים שנדרכו בגל ולא נתעצרו בגלגל וקורה פעם ראשון ושני אסור אפילו לא מצא כדי מדתי שהזנים כולעים מהמים ויוצא היין ש שבהם הילכך לעולם יש בו משום מגע גוי עד שיהא גרוע שאין ד דרך בני אדם לשתותו ואם נעצרו בגלגל או אין בהן משום יין נסך אלא אם כן נתן שלש מדות של מים ומצא ארבע וכן דלא מסקנת אא ה'ראש ז' חרסים שבלעו יין הרב'עד כששורין אותן במי פולטיין יתקצאם בלעו יין נסך הרי הוא כמותו ואסורין בהנאה וחרצנים והזגין של גוי תוך שנים עשר חרש אסורין בהנאה ולאחר שנים עשר חרש מותרין אפי' באבילה וכן שמרי יין ומיהו כתב ר' ש' לא התירו שמרים זגים וחרצנים אחר שנים עשר חרש אלא כשתמרון תחלה כמים אבל אם לאתמרון אסורין לעולם אפי' יבשם בתנור ורבי אפרים היה מתי' היכא שיבשן כתנור מיד ולזה הסכים א"א ה'ראש ז' והמחמין בהן תוך זמן איסורו כל העיסה א אסורה בהנאה כתב ה'רשבא תמצית היין הנקשר על דופני החב' והקנקנים נהגו בהן היתר שכיון שנתייבש כל כך כבר כלת כל לחלוחי יין שבו וכעפר בעלמ' הוא ומעשי' בכל יום שמתמשיין בכלי גרים לאחר מילוי ואין מקפלין התמצית הנקר' עליו מאימתי נקרא יין ליאסר במגע גוי משהתחיל לימשך ואם משם ואילך נגע בו גוי נאסר ואפי' לא נגע בו אלא דרכו ונמשך וירד מכחו לכור מה שבכור אסור כדבעינן מימר שאסרו בכחו במאי דנפק לברא ופי' התחיל לימשך כמו שפי' ר'שי שנמשך על הגת בעצמו כי הגת הוא מדרון ואם פינה וחרצנים והזגין והכדילין מהיין ודיון לברוכ נמשך מצד העליון לצד התחתון ונשארו היין לבדו עומד נקרא המשכה ונאסר כל מה שכנת אפי' לא נגע אלא בחרצנים ובזגין אם יש בהן טופח על מנת להטפח והלמבן נתב אפי' אם יש בו טופח על מנת להטפח אינו אסור אלא מקום מגעו אבל כל זמן שלא הכדי היין מן הזגין וחרצני' לא היה המשכה הילכך אם הגת סתומה ומלאה בענין שאי אפשר ליין לבדו ל לימשך בה אין בו תורת יין ליאסר כמגע גוי ולכאורה מותר לדרוך בה עם גוי אלא שר'ת החמיר לאסור בה כיון דבתמשכה כל דהוא נעשה יין נסך או איפשר לחזור ממגעו של גוי אחר המשכה אסר שאיבסותם ומלא' וכשדורכי בניגיל לא שיי' בה המשכ' אבל אם פיב' לו החרצני' לצד אח' כדי שימש' היין לצד אח' היא המשכ' וכן אם מילא ממנו כוס יין וכיו' לשלותו מן הזגין וחרצני' הוי המשכה וכש' אם הוצי' מדיין דרך ברוא דהוי המשכ' אבל אם לקח החרצני' עם היין לא הוי המשכה ואפילו אם לקחן גוי ביחד מותר להחזיר המותר וניגית מלאה ענבים דרוכים עומדת בבית הגוי אסור ל לקנות ממנה שמה המשיך ממנה וחזר ומלאה אפילו בהעלמת ה העין שהעלים הישר' עיניו ממנה אסור ליקח ממנה אם לא שחתם זניגית גת שהיא סתומה ומלאה דלא שייך בה המשכה וירד ממנה יין וחרצנים ביחד לתוך הגרנותגו שהוא סל שלפני הגת שהיין מ מסכן בו וממנו ירד לכור אין על מה שבגת תורת יין אלא על מה שבסל לכד ואם נגע גוי בסל נאסר ואם החזירו לגת נאסר מה ש שבגת משום תערובת יין שבסל שנתערבו בו ואלו הן דברי רב הונא וכך מביאם א"א ה'ראש ז' אבל בספר התרומות כתב כיון דקיימ' לן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו אין הלכה כרב הונא בזה וחרצנים וזגים שאינם מביין מבטלין אותו קבר

לא מגע של כל חגוים אסרו בהנאה אלא דחוקא בגדו' שיודיע בטיב עז' ומשמשיה דהיינו כל שזוכר ומוכר בפיו עז' ומשמשיה אבל קטן שלא הגיע לכלל זה אינו אסור אלא בשתייה ולא בהנאה גר תושב שקבל עליו שבע מצות כת ה'רשבא שמנעו אסור גם כן בשתייה וא"א ה'ראש ז' מתיר בשניחאם אפילו בשתיית פסק ר'ח הקונה עבדים מן הגרים אע"פ שמלו וטבלו עושיין יין נסך עד שנים עשר חרש ודוק שאינו מתני' מדעתו אבל גר שמתני' מדעתו מיד לאחר שימול ויטבל כראוי אינו עושה יין נסך ור'ת פסק ראפילו עבד מיד לאחר שימול ויטבל כראוי אינו עושה יין נסך וכן פסק א"א ה'ראש ז' שפחות גזיות שילדו בבית ישר' בעוד הבנים קטנים מגען מותר אפילו בשתייה אחר שגדלו והי' הן כ כשאר גוים דעלמ' וכתב ה'רשבא דבעודן קטנים ושרי ויינו מלוי וטבלו והלמה כתב דדוק בשמלו ולא טבלו והכי מסתבר כתב ה'רשבא כבר ביארנו שגר תושב שקב' עליו שבע מצות יינו מותר בהנאה לפיכך יש מהגאונים שהתירו יינו של ישמעאלים בהנאה שהרבר יודע שאינן עובדים עז' וכן כתב ה'רמבם וכת' עוד שמגען בלא הוננה מותר אף בשתייה לא כל מגעת הגוים שוה לאסור יש שאסור בהנאה יש שמותר בהנאה ואסור בשתייה יש שמותר א אפילו בשתייה כיצד מגעו בכוונה שכיון ליגע ביין ואינו עוסק בדבר אחר לא שנא נגע בידו או בדבר אחר שכידו אסור בהנאה בשכשוך בעלמא ששכשך בו ולא יצוק ממנו כל' ואפי' בפיו כגון ששתה ממנו או שמצץ במינקת שבחבית והעלוו לפיו כל היין אסור בהנאה כמ' בלי שיש לו חוטמים כמו שיט' לכלי שנוטלים ממנו לידים ויש בו יין יכול ישר' למצוץ מחוטם זה וזגוי מחוטם זה כאחד ובלבד שיפסוק הישר' קודם שיפסוק הגוי לפיכך גוי ש שנכנס לחנות ישר' ושאל יש כאן יין ואמרו לו אין כאן יין וראה יין בכלי ושכשך בו בידו נאסר בהנאה ואם נתערב כאחד דמי ה היין הבשוכשך אסור בהנאה והשאר מותר בהנאה וכן חבית שנטלה ממנו הברזא והבנים בה גוי אצבעו עד שנגע ביין כולו אסור וכן אם הוצי' הברזא התחובה בנקב והיתה נוגע' עד היין שאי אפשר שלא שכשך אבל אם אינה עוברת כל עובי השולים בענין שאי אפשר לו לשכשך כשמוציאה הוי כמו כחו ומה שנשאר בחבית מותר אפילו בשתייה ומה שיצא אסור בשתייה כתב ה'רמבם אחז בכלי פתוח של יין ושכשכו אע"פ שלא תגביהו ולא נגע ביין נאסר ולא נראו דברי' לאדוני אבי ה'ראש ז' וזכרוננו לברכה ומגעו שלא בכוונה בין שלא היה לו מונת כגע כלל כמו קטן או שיט' לו ב כחנת מגע וידוע שלא כיון ליגע כגון שהוא טרוד בדבר אחר א אסור בשתייה ומותר בהנאה אפי' הוא אנוס בנייעתו ביין כגון ש שנפל לכור אסור בשתייה בד'א שהוא באונסו כל זמן שנגע ביין כגון שמת בכור אבל אם לאחר שעבר האונס עריץ נוגע בו כגון שעלה חי וכיצא בו אסור אפילו בהנאה לפיכך קטן שאינו יודע בטיב עז' ומשמשיה או גדול שנפל לכור ועלה בת מותר בהנאה וכן אם מרד היין לידע כמה הוא בין מרדו בירו בין מרדו בקנה או שהיה פסולת או גרענין על פי החבית והעבירו בין בידו בין ב בדבר אחר מותר בהנאה שבכל אלו יש הוכחה כיון לנסך אלא לכלאבתו וכן חבית שנסדקה לארבה והיין יוצא וברכה גוי וחבקה ומגע שלא יצא מות' בהנאה וכתב ה'ראב"ד דנוק בשלא דזה שם ישר' שיוכל להציל או ודאי לא כיון אלא להציל אבל אם יש י ישר' שיוכל להציל וקדם הגוי והציל ודאי כיון לנסך וא"א ז' לא חילק וכן אם דרך היין בגליו מותר בהנאה כיון שטר' ד כדריכה בד'א כששפר ישר' שלא נגע ביין אבל אם לא שטר' ישראל אסור

מעותיו ולהוציא הוצאו במתירין אינו בכלל שיש לו מתירין קב

הלכות יין נסך

יין • שנתנסך לעיסור בהנאה וחכמים גזרו על סתם יינן משום בנותיהן ואסרו אף בהנאה אע"פ שלא עשו כן בשאר הדברים שגזרו עליהן והטעם כיון שיין נסך גמור אסור בהנאה עשו סתם יינם כאלו ודאי נתנסך והחמירו לאסור בהנאה אפילו בנגע **יין** שלנו אבל רשם כתב בשם רש"י שכתב על שם הגאונים וכזמן הזה אין איסור הנאה בנגע **יין** שלנו דבזמן הזה אין רגילות לנסך לע"מ ולענין ניסוך כאלו אינן יודעין כשיב ע"מ שמשייה וחזי כתינוק שעושה יין נסך לאסור ב כשת"י ולא בהנאה ועל זה סומכין בהרב מקומו ליתן יין מן בנותיהן וגם אם נגע **יין** שלנו מוכרין אותו **יין** וא"א הראש זל האריך בו וסיום דבריו וטעמים הללו מכפיקין למגע נני כיון שלנו אבל סתם יינן שאסרו בהנאה משום בנותיהן אין טעם להתירו ומיהו י"ל שבתחלה לא אסרו סתם יינן אלא בשתייה מידי דהוה אפת שמן ושלקות אלא משום שהיו רגילין לנסך אסרוהו בהנאה כיון שנתנסך לעו והאידנא שאין מסכין דין הוא שנעשה סתם יינן כפת ושלקות וכמ"ד רביה ברורה אין לנו להתירו בהנאה והנה להם לישראל מוטב שיהו שונגין ואל יתו מזידין עכ"ו ובין ש שמשום עד ניכוד אסרוהו לא אסרו אלא כיון הראוי לנסך לפיכך יין מבושל שלנו שנגע בו גוי אין בו משום יין נסך ומאימתי נקרא מבושל משהדתיח על גבי האש אלוניתית שלנו שנגע בו גוי וכן ביינומלין אין בו משום יין נסך ואינו אלוניתית יין ישן ומ"ז צלה"ן ואפרסמון יינומלין יין דבש ופולפלין ומפורש בגמרא שלישי דבש שלישי יין שלישי פולפלין יש מפרשין דיקא בכמה אבל בפנ"ו מכן יש בו משום יין נסך וה"ל שבא כתב דלא דוקא והוא הדין נמי בפחות מכן רק שיסתנה טעמו בחמת הרבש וה"ל פלפלין אבל לא נשתנה טעמו לא ואלוניתית שלהן אסורה וה"ל באותה שבוברין בהנאה אבל אם רואה שכונצא אותה מן האוצר מותר שאין מ מערבין בה יין עד שמוכרין אותה בהנאה שלא תתקלקל תבשל שיש בה יין נגע בו הגוי אפילו קוד' שהדתיח אין בו משום יין נסך כתב הרמב"ם אם נתערב ביין כעט דבש או כעט שאור הואל ו ואינו ראוי לנסך וה"ל הוא כיון מבושל וכשבר ומותר לשתותו ע"ס הגוי וכתב א"א הראש זל ואין לסמוך על זה שעיקר הגזירה משום בנותיהן אלא שהחמירו לאסרו בהנאה כיון שנתנסך לעו"מ ב כתב הרמב"ם חובץ לא בר ניסוך הוא לפיכך מן הראוי שלא יהא בו משום נגע גוי ורבי כ"ס"ל רצה להתירו ונקרא חובץ מטעמו עליו ג' ימים משע' שהחמיר וה"ל שבא כתב שזה סיכנו שאם כבעבע כששופכין אותו על הארץ אז ודאי חובץ גמור הוא ור"ת אסרו לפי שאין אנו בקיאים בחובץ שיש יין שנראה כחובץ והוא יין גמור כ כמו יין שלא כתבשל בענביו כל ערכו וכן נהגין לאסרו חובץ של גוי שהיה תחלתו יין אסור שאע"פ שהחמיר לא פקע איסורו מיני דבוסר גם כן מן הראוי שלא יהא בו משום יין נסך דלא בר ניכוד הוא אלא שר"ת החמיר גם כן לפי שאין אנו בקיאים כתי נ נקרא בוסר יין מזוג אפילו נתן בו מים הרבה כל זמן שיש בו טעם יין יש בו משום יין נסך התברר שנתנין מים על גבי חרצני כת"הו אברהם אב"ד שאין בו משום יין נסך אלא אם כן נתן גמור של מים ומצא ארכע והראב"ד כתב שאין להתיר בנגע גוי בשום תב"ו וד"ו יונה כתב שמרים

דוקא לאיסור אבל לענין הכשרו לא עלה לו הכשר עד שיכשר כולו בין לענין הנעלה בין לענין ליבון ע"כ ונ"ל דוקא כשנשתמש בכלו אבל אם ידוע שלא נשתמ' אלא במקצתו נכשר נמי מקצתו דיכולעו כך פולטו מחבת שמטגנין בו כתב אבי העזרי בשם אביו ר' יואל שצריכה ליבון והוא כתב שר"י בהגעלה ולזה הסכים א"א הראש זל סכינים ישני הנקחין מן הגוים בין גדולים בין קטני אם בא להשתמש בהן בצונן נועצה ג' פעמים בקרקע קשה ודיו או ש שפה במשחות של נפחים היטב על פני כולה ופי' ה"מ שכתב פעם נועץ בקרקע קשה ולא יעצנו במקום שנועץ בפעם ראשונ' שצריך שיהיה קרקע קשה בכל נעיצה ונעיצה ובמקום שנע' פעם אחת כבר נעשה רך ורשי כתב שצריכה שיפה ונעיצה ולא נהירא וכתב הר"ש באפי' לחתוך בה דבר חריף כמו צונן סני באביו ואם בא להשתמש בו רותה מגעיל בד"א שהוא חלק שאין בו גומ' אבל אם יש בו גומות אסור להשתמש בו בין בצונן בין בחמץ עד ש שילכנו היטב וי"א שאפילו אין בו גומות והוא קטן צריך ליבון שפעמים מהפך בו הגוי בשר אצל האש או מתקן בו נר של חלב בעוד שהוא דולק וכתב א"א הראש זל וכיהו אפילו לא ליבן אלא חזרו כדרך שנשתמש בו הגוי על ידי האש שפיר דמי קכ"ב

כל ניתן טעם לפגם מותר וכל קודרה שאינה בת יומא חשיב' טעם לפגם ומיהו חכמים אסרו לבשל בה לכתחיל' גורה אטו בת יומא ואין חילוק בין אם היתה בלועה מאיסור נבלה ובין אם היא בלועה מחלב ובא לבשל בה בשר או איפכא שאע"פ ש שנפגמה הקודרה קודם שבא לידי בשר בחלב אסור לבשל בה ל לכתחילה והוא דחשוב פגום בשהיית יום א' דוקא שהקודרה יפה וסר מכנה כל שכונצית איסור הדבוק בה אבל לא הדיחה יפה ש שהאיסור הוא בעין אינו נפגם בשהיית יום אחד כתב הר"ש בא איסור מועט שנבלע במלי אם דרכו של אותו כלי שלא להשתמש בו בהיתר מועט בכדי שיתן זה טעם בהיתר שישתמשו בו כמו ק קודרה גדולה וחכית וכיוצא בהן הרי זה מותר להשתמש בו לכתחיל אע"פ שהוא בן יומא לפי שאי אפשר לבא לידי נתינת טעם אבל אם הוא כלי שמשתמשין בו כדבר מועט כמו קערה וכיוצא בו א אסור להשתמש בו שאין כבטלן איסור לכתחילה אפי' איסור מוע' ואפילו איסור הבלוע ע"כ ואינו נראה להתיר מקו' דאפי' קודרה שאינה בת יומא שהיא מותרת אסורה משום גזירה אפ"ו בת יומא ב כ"ש באותו כלי עצמו אע"פ שאין דרך להשתמש בו בהיתר מועט יש לנו לגזור אטו שבא ישתמש בהיתר מועט סתם בלי גוים הם בחזק שאינן בני יומן לפיכך אם עבר ונשתמ' בו קוד' הכשר התבטל בות' וכתב הר"ש בא אע"פ כן אסור לומר לגוי בשל לי ירקות בקדרתך וכן לא יאמר לו עשה לו מרקחת או פת שכל האומר בשל לי הרי הוא כאלו בשל בידיו ואיפשר שע"י הפלטר או על ידי הרקחים מ מותר שכל האומנין מיחזים כלים נקיי למלאכתן כדי שלא יפגמו אומנותם ובע"ל נפש יחוש שדברים אלו מביאין לידי טהרה ו נקיות ע"כ וטעם דמחזיקין כלי הגוים שאינן בני יומן פי' א"א הראש זל בשום דהוי ספק ספקא ספק אם נשתמשו בו היום ואפילו אם נשתמשו בו היום שמא נשתמש בו כדבר הפוגם בעין וכיון דספק ספקא הוא תלינן להקל ולפי זה הוא הדין נמי בליים שלנו שהוא ספק ספקא תלינן להקל כתב הר"ש בא כלי שנאסר בבליע' איסור ונתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב ואע"פ שאיפשר להגעילו ולהחזירו להכשירו ע"י כן אין דנין אותו כדבר שיש לו בתדין ל לאסור כולם עד שיגעילם אלא הרי הוא כאיסור יבש שנתערב ב יבבש וכשל ברוב שכל שאי' בתירין שלו באין מאיליהן צריך לפזר

מעורב בשל החיתר הילכך אם עיריה וקוטף שקודם שנע למטה
בשל האיסור הפסיק קילוח היורד מהיין של היתר מותר ורת פסק
רבנן לא הוי חיבו ומסקנ' אא' הראש זל כרשי והיכה מרושנבורק
היה נוהג על פי גדולי צרפת דבהפסד מרובה היה מתי נצוק כגון
אם הוציא מן החבית לכלי שיש בו יין נסך אבל לא בדבר מועט
ונצו בר נצוק לכלי עלמ' שרי כנו שיעק הישר מהקנקן לצלוחי
של גוי שנאסר מה שבקנקן משום נצוק ואם חזר ישר ויעק מן ה
החבית למח שבקנקן מותר וגוי המערה מן החבית פסק לשי שמה
שנשאר בחב' מות' אע"ג דנצוק חיבור היינו דווקא נצוק המחובר
ליין שנאסר משו' מגע גוי אבל זה שאינו מחובר אלא ליין שנאסר
מכח של גוי לא החמירו לאסור בו נצוק והוא אבד כתב שגם נצוק
זה גמי אסור וכתב עוד שאם הגוי מערה לטיט או לאשפה או ל
למקו לכלוך אין דרך ניסוך ככך והכל מותר בין מה שיצא לחוץ
בין מה שבפנים אבל ישר המערה לטיט או לאשפה וכו' ונגע
בקילוח הכל אסור ודעת א"א הראש זל כרשי ויש אומרים דנצוק
אפילו לסתם יין אסור הכל בהנאה והי' שבא כתב בשם הגאונים
דנצוק לא חשוב חיבור אלא במערה לתוך יין נסך גמור אבל ה
המערה לתוך כלי של גוי שלא הודח הנשאר בו מות' אפי' בשתייה
ונל' כיון דטעם דנצוק שאנו רואין אותו כאלו הוא מעורב ביהוד
לפי מה שהוא הדבר שיוצק בו כך הוא הדבר שמערה ממנו אם י
יוצק לתוך יין נסך גמור אין לעלין תקנה ואם לסתם יינם יוליד
הנאה לים המלח או ימכרנו כלו לגוי חוץ מרמי יין נסך שבו ואם
לתוך כלי שלא הודח אסור בשתייה ומותר בהנאה כתב הרשב"א
חבית של יין שיש בו קיתון של מים ועירה ממנו לתו' צלוחית של
גוי אם יש כמים שבחבית לבטל היין שבצלוחית מותר שלא יהא
חומר מיין נסך שנתערב בחבית שאנו אומרים רואין היין הכשר
כאלו אינו והאיסור מים רבין עליה ומבטלין אותו וכן הדין לגת ש
שהיין יורד למטה ממנה לכבוד ונגע בקילוח היורד רואין קילוח
היורד כאלו הוא בגת וסלק היין שבגת כאלו אינו חרצינים חנים
וענבים שבגת מבטלין אותו קצו

האומר לחברו נתנסך יינך אם הוא בידו כגון שנתנו בידו
לשומר נאמן או אפי' אינו עתה בידו כגון שדחידה
אם אומר לבעליו שנתנסך בפעם הראשון שבעאו נאמן אפי' אם
ובעליהם כבחושן איתו אבל אחר שאינו בידו ולא אמר השומר
לבעליו בפעם הראשון שראוה ואמר לו אחר כך אינו נאמן ודוק
שזהבלי' מבחיטין אותו או אומ' איני יודע אבל אם שותק שתיקה
בהודאה דמיא ומלמדים אותו לכתחילה שיאמר איני באמתך הוא
דשתיקה בהודאה דוקא כשאמר לו נתנסך בפניך או שאמר לו י
ידעת דגלים לדבר אבל בענין אחר לא הו' שתיקה בהודאה ואפי'
הנא דהויא שתיקה בהודאה אם שתק תחילה ואח"כ הבחיטו ואמר
שתקתי תחיל' לפי שהייתי מחשב לידע אם הוא אמת נאמן קצו
כל מי שדרכו לנסך אין מיוחדין יין אצלו אפילו שעה אחת
ואם יחזרו אצלו אסור בהנאה שאנו תולין לומר ודאי ב
נסכו ואם אינו עובד עבוד זרה כגון תושב שקב' עליו שכע מצות
שותף ליחוד אצלו ליזמן מועט אפי' בעיר שבולה גוים ואפי' וחדיעו
שכפלי' ואין מפקידו אצלו ליזמן מרוב שאנו חוששי' שמה מחליפו
שלו ושלו ודאי אסור כיון שאינו חושש על מעט גוי ושמעאלי'
או עובדי ע' ז' הן ומותר ליחוד אצלן אבל לא להפקיד ושאר כל
גוים כנסכין ואין מפקידין אצלם ולא מיוחדין ולא מבטיא שאסור
חד אצלם אלא אפילו כלא יחוד כל היכא דאיכא למיחש שמא

נגע בו אסור כגון גוי שנמצא עומד בעד יינו של ישראל ויש לו מלוח
עליו אסור דחיישינן שמא נגע ודווקא שיש לו כלה על אותו יין
כגון שעטאו אפותיקי או משכנו לו הא לאו הכי שרי שהו' ירא
ליגע בו אפילו נמצא בידו קצף שרגיל לעלות על פי היין מותר
שאנו תולין לומר מדופני החבית לקחו ולא מפיו וכתב הרשב"א
בדא בדברים המצויין לפעמי' בדופני החבית אבל בדברים שאינן
נמצאין אלא על פי החבית אסור שא"עפ שנתפש עליו כגנב כמ'
מה שנמצא בידו לא בא אלא מפני החבית וכן בית ש של ישראל ולגוי
יין בתוכו ונכנס הגוי וסג' הדלת אחריו בענין שאי' יכולי' לראותו
מבחוץ היין אסור היו נקבים בדלת אם הישראל יכול להסתכל
משם ולראות כל החביות מותרות אפילו הן פתוחות ואם לאו את
שיכול לראות דרך שם מותר והשאר אסור וכתב הרשב"א נאפי'
חביות סתומות אסורות דא"עפ שאין הגוי יכול למנוע הישראל
מליכנס כשיבא יוכל ליטמט ולזום יין הייני ולכך לא פתחתי לך
בדא שאי' ישר' דר' כחצ' אבל אם דר' בו אינו יכו' ליטמט שלא היה
לו לסגור דלתים בפני אחריו שהוא דר' שם וראיתי לאחד בגדולי
דיאורים שהחמיר בדבר אחר שיש לגוי שייכות בבית וצריכין
אנו לחז' לדבריו ע"כ ואם אין בבית אלא יינו של ישראל לכד ונמצא
הגוי בתוכו פלישי' אם נתפש כגנב על הנגיעה מותר א"עפ שאינו
נתפש כגנב על הנביסה ואם אינו נתפש כגנב על הנגיעה אסור
א"עפ שנתפש כגנב על הנביסה ואפילו אם הפתח פתוח דוראי
נגע בין כשבכנס שם וכן הדין בגמצא עומר בשוק בין החביות
אם נתפש כגנב על הנגיעה מותר א"עפ שאינו נתפש כגנב על ה
הנביסה בין החביות ואם אינו נתפש כגנב על הנגיעה אסור וזו'
פי' כל היכא שהדלת פתוח אפילו אינו נתפש כגנב מותר וכל היכא
שנתפש כגנב אפילו על הנביסה לכד מותר אפילו הדלת נעול וכן
היא מסקנת א"א הראש זל כת' הראב"ד כל היכא דאנו אומרי' משום
שמא נגע היינו דוקא בשתייה אבל אינו אסור בהנאה אלא אם כן
הפקידו אצלו ורשי' פי' שהוא אסור בהנאה כיון שאנו תולין לומר'
שמא נגע ולזה הסכים א"א הראש זל' קצו

כל מקום שצ"ח כחוקת משתמר דאיכא למתלי שלא נגע בו
הגוי מות' אפי' כלא חותם כיצ' הגיה נכרי בחנותו ויצא אנ
שמה ליתן בפסיכה או בקרון הנחה עם הנכרי והלך לו לכה או
לביית המרחץ או שדחה הגוי מעביר לו חבית ממקו למקו והניחו
לכדו עם היין ויצא אף על פי שבכל אלו יש לנכרי שייכות בין
מותר אפילו שחזק רב שהוא ירא בכל פעם עתה יבא ודאני ו
וכלכד שלא יסגור הגוי החנות ולא ירחיק הקרון והספינה בענין
שאין יכולין לראותו אפילו הכי אין אנו חוששין שכא סגר החנות
או הרחיק הקרון והספינה בדא' שיש דרך עקלתון שיכול לבא ע
עליה פתאום שלא ידאנו וכן כשהלך לביית המרחץ הלך דרך ע
עקלתון בענין שלא ידע הגוי שהלך לביית המרחץ ועל כן ירא ב
בכל פעם עתה יבא אבל אם ראה שהלך ליכנס לבי' המרחץ יודע
שלא ימזר לבא ואינו ירא או שאומר לגוי שהי' בחנות שמיר לי
יודע שנסתלק משכחתו או שאומר לגוי המעביר החביות לך ו
ואני אבא אחריו או שהודיעו שהוא מפליג אם החביות פתוחות
כיון שנעלמו מעיני אסורות ואם הם סתומות כתב הרשב"א אם
יש בהפלגתו שיעור כדי שיוכל להסיר מגופת החבית ולהחזירה
אם היא של סיד יש שיעור כדי שיפתחה כולה וסתמנה ותגנב
אסור אבל אם אומר לו להפליג פחות מזה השיעור אפילו יש בו
כדי שיעור שיגנב חזר בחבית או ב

בהנאה וא"א הראש זל כתב בתשובה על דקורה שגלגלה גמי לבדו
ראיתי רבותי מתירין לפי שיש כמה כחות וכן אני מתיר אפילו
בשתי כחוגי ישראל מעורב ביחד כגון שנשים טורו ביחד מותר
אבל אסור לכתחילה שמא יסמוך על הגוי לבדו כתב הרשב"א יש
מי שהורה לאסור אף בדיעבד וכל שמותר בדיעבד והימכם גם
כן התירו וכתב עוד הרשב"א כח גוי וכח ישראל מעורב בו מותר
בדא כשגלגלו ישראל וגוי את הגלגל ולא היה הגוי יכול לגלגלו אלא
אם כן ישראל מסייעו אבל היה יכול לגלגלו לבדו אע"פ שישראל
מסייעו יש מי שהורה בזה להחמיר דמסייע אין בו כחש וראה לי
שמותר שאף גוי מסייע לישראל ולמה נעשה הגוי עיקר וישראל
מסייע דכל שבדבריהם הולכין להקל זרק אכן או חפץ לתוך היין
מותר אפי' בשתייה אבל אם החפץ בתגלגל והוא דוחקו עד שנפ'ו
לתוך היין אסור אפי' בהנאה ואם עשה בן בחמתו מותר אפי' בשתי'
אע"פ שמגלגלו ודוחה לפיכך גוי שהביא ענבים בסלים וזרקן לגת
שיש בו יין דרוך מותר דהוי כזרק אבן לגת ומ"מ לכתחילה אסור
לעשותו שמא יצ' ביין כתב הרשב"א יש מי שהורה שסור ליתן ענבי'
בדרדורים לגת על ידי גוי מפני שהענבים נסחטין והיין מתאסף
לשוליה ודרדורין נמצא הגוי שופך יין צלול לגת ואם ישראל
מסייעו בנתינתו לגת מותר אפי' לכתחילה שהרי יש כאן כח ישראל
מעורב בו עבר והביא הגוי לבדו ושפכו לגת אע"פ שהיין מולף על
הענבים מותר מפני שעדיין לא נדרכו הענבים ולא נמשך יגו
ואין מכוין לשפיכת היין אלא לשפיכת הענבים ע"כ גוי הזורק מים
לתוך היין מותר אפי' בשתייה ואפילו מאן דאית ליה נצוק חיבור
היינו דיקא יין לייך אבל מים לייך לא בדא שאינו מכוון למונוגו כגון
זורק מים לחבית גדול או לבוס ולא ידע שהוא יין שהוא יודע ש
שאינו מכוין למונוגה אבל אם מכוין למונוגה אסור בשתייה ואם אי'
ידוע אם כיון למונוגה אם לאו כת' א"א הראש זל בתשובה דספקא
דרבגן לקולא גוי שמערה בכלי שבידו לבלי שביד גוי מותר
אסור בשתייה וישראל שמערה בכלי שבידו לבלי שביד גוי מותר
אפי' בשתי' ואם הגוי מקרב הכלי לצד הקילוח לרשי אסור בשתי'
ולרשיבם אפי' בהנאה וכן היא מסקנת א"א הראש זל גוי הנשא יינו
של ישראל בגור והישראל הולך עמו מותר אפי' אם הוא חסר וזו'
משבשך דרך הילוכו שאין דרך ניסוך בכך ואפי' אם הוא פתוח
היה נושא בכוכב אם חסרה שרי ואם היא מלאה אסור שבקל יכול
ליגע בו ולא יראהו הילכך חיישי' שמא יגע בו וכת' הרשב"א שאינו
אסור אלא בשתייה ומותר בהנאה דלא חיישי' שמא יגע הגוי בכונה
שהרי הוא עסוק במלאכתו אלא חיישי' שמא יגע בו שלא בכונה
וא"א הראש זל כת' אסור בסתם ויראה שו"ל אפי' בהנאה וכת' הר"ב
בשם הראב"ד דווקא בשהישר הולך אחריו דלא מצי מינטר ליה
אבל הולך בצדו ונטר ליה אפילו מלא עינו שרי שאי אפשר לו
ליגע בו שלא יראהו וא"א הראש זל לא חילק ואם נושא הכוכב
בבוט בשנים אפי' מלאה שרי שהיא רחוקה מכנו ואינו יכול ליגע
בה וכת' הרשב"א גוי הנושא חבית במוט או אפי' על כחפו והיא
נקובה ומוציאו יין שלא מדעת הגוי מותר אפי' היה היין נשפך
מכחו דכל כחו שלא בכונה מותר אפי' בשתייה והיה מטפטפת
מעט אפי' יודע שטפטפת מותר שאין היין נשפך מכחו של גוי
ולא מרבח בשפיכה כנדנורו שאפי' אם היתה מונחת על גבי קרק'
היה מטפטפת ומוציאה כך כדרך שמטפטפת ומוציאה על כתפו ואין
כאן כחו של גוי כל עיקר ולכך מותר אלא שיש להתיישב בדכ ע"כ
קבו הנצוק פסק רש"י דהוי חיבור וכן ידע רב אלפ'י
המערה בכלי שיש בו יין של יותר לתוך
יין של איסור ואי כאלו יין של דג כגו

בהנאה שודאי נגע בידיו שחיבת ניסוך עליו והרשב"א כת' שאפילו
נגע ברגליו ביין בכונת נגע מותר בהנאה כיון שאין דרך ניסוך
בכך וא"א הראש זל אסרו בהנאה וכן אם הכניס ידיו לחבית של
יין ואינו יודע שמוציא יין מותר בהנאה ופ"ת דווקא שלא נודע לו
שהוא יין עד שהוציא ידו והראב"ד כתב אפי' נודע לו שהוא יין אם
מיד כשנודע לו הוציא מותר בהנאה וכן היא מסקנת א"א הראש
זל ואם נפל לו שום דבר ביין והכניס ידו והוציאו לא נאס' בהנאה
בהכנסת ידו אפי' אם יודע שהוא יין שאינו מכוין אלא ליטול את
ש"ו אבל בהוצאת ידו יאסור בהנאה כיצד יעשה יאחו בידו שלא
יוכל לנגעע ביין יפתח נקב בחבית למטה ויציא היין דרך שם
כתב א"א הראש זל שאין לנו לדמות מילתא למילתא אלא מה ש
שפורש בתלמוד שנקרא טרדא דווקא בזה מותר ואין לו לדמות
דברים אחרים היה יין יוצא דרך הנקב ונתן הגוי ידו על הנקב
ומנעו מליצאת מה שמן הנקב ולמעלה אסור אפי' בהנאה ומה ש
שממנו ולמטה לר"ח מותר אפי' בשתייה ורשי אסור כולו לשתייה
ודת איסור כולו בהנאה ולרב אלפ'י שלמעלה אסור בהנאה ושלמטה
אסור בשתייה וכן עיקר ואם לא נגע אלא בקילוח הוציא בזה כת'
א"א הראש זל בתשובה יין שיצא דרך הנקב אם הניח הגוי ידו על
פי הנקב ועכב הוא מליצאת כל היין שכבוד אסור אבל אם לא נגע
אלא בקילוח הוציא היין מותר אפי' אם נגע בסתמין ויראה מוכריו
שמתירו אפי' בשתייה והראב"ד אסור ואם היין יוצא והוא בענין ש
שיצא כולו אלכלא הניח הגוי ידו עליו כגון שעושים מניקה בפופ'
ונותנין ראשה האחד בתוך היין בחבית ומציעין יוצא כל היין
שבחבית ואם נתן הגוי ידו שם ומנעו מליצאת הכל אסור בהנאה
מגע גוי שלא בכונה על ידי דבר אחר כגון שיש לו קנה בידו
ונגע בו ביין שלא בכונה או בכונת נגע אלא שאינו יודע שהוא
יין רשי אסור בשתייה ור"ח וה"ג ורב אלפ'י מתירין אפי' בשתייה
ולזה הסכים א"א הראש זל גוי שנגע בנוד שישי בו יין אפי' אסור
והגיע דופנותיו זו עם זו מותר אפילו בשתייה וכן חבית שנסדקה
לרחבה והיין מטפטף ליצאת וכן התיר ר"ח ברזא שהיתה
עד שהדקה ומונע יציאת היין מותר וכן התיר ר"ח ברזא שהיתה
רפויה בחבית או מגופה שהיא רפויה וכא גוי ומהדקו וכן התיר
בחבית שאין שוליה מהידקין והיין יוצא שיקח ישראל בעורות בידו
ותפשנה כנגד הנקב שימנע קצת מהיין ליצאת יבא גוי אומן
ויהדקנה בסכין בנקב עד שיסתום הישב וזמיהו אס היין שזאת ה'
הרבה אז צריך ליזהר כי אז נוגע הגוי גיין ואם אינו נוגע בידו
אלא בסכין מותר שאינו מכוין רק לסתום הכלי ולא ליגע ביין והוי
כמו נוגע על ידי דבר אחר שלא בכונה ויש מחלקין בין אם בא
ליתן הנעורת סביב השולים במקום שמח ברין לדפנות ובין אם
בא ליתנו באמצע לפי שבאמצע הוא תוחב הנעורת כנגד חלל
החבית ונגע ביין ואסור אבל סביב השוליה אינו תוחב כנגד חלל
החבית וא"א הראש זל לא חילק

בכ

של גוי כגון שמערה בכלי אל כלי אם הוא בכונה
שיודע שהוא יין הוצא מהכלי אסור וכתב הרשב"א
שאסור אפי' בהנאה וא"א הראש זל אינו אסור אלא בשתייה ומה
שנשאר ממנו בכלי מותר אפי' בשתייה ואינו אסור משום נצוק
שלא החמירו כגון הגוי לאסור המחוכר לו על ידי נצוק ואם הוא
שלא בכונה שלא יודע שהוא יין הכל מותר אפי' בשתייה וכח כחו
ככחו דמי ורשי היה מסתפק בנת שלנו שישי בו שלשה כחות כמו
הדפין והקורה והגלגל אם חשיביצתו והרשב"א כתב אפילו עשר
כחות דייבין להו ככחו לאסרו בהנאה לסכנתו שאוסר כחו ב

מה שאין מחדרין ולא מפקדין יין ביד גוי דוקא כשאינו חתו
אבל אם הוא חתום מפקדין ושולחין על ידו ופי' ר"ת א
אפי' בחותם אחד דכיון שחתום בחותם אחד לא טרח ומזויף ובלב'
שלא יהא בחבית שום גבק בגבק שמנחין בו שיוצא משם הרוח ו
יש מחלקין בין להפקיד בידו ובין לשלוח על ידו דוודאי להפקיד
בידו שרי בחותם אחד מפני שעת' לראות חותמו ומירתת גוי ולא
מזייף אבל כששולח לחברו שאינו מכיר החותם לא מירתת ובעי
שני חותמות ואפי' לפי זה אם הודיע לחברו צורת החותם וגם ה
הודיע לגוי שהודיע לחברו מירתת גוי וסני בחותם אחד והג' וכן
רב אלפס מצריכין לכל כ' חותמו וכן נוהגין ואין להקל ויש נוהגין
לעשות שוליים שנים לחבית לחתום המגופה השב ולחברה עור
במסמרים אבל ר' יצחק בר' יהודה השיב לר' יצחק דחבית של עץ א'
אסורות לשלוח על ידי גוי אפי' בחותם בתוך חותם ודוקא בחביות
של חרש שטורח לעשות בהן נקב ולסותמו די בסתימת פיהם כ
בחותם בתוך חותם אבל בחביות של עץ יוכלן להוציא היין בין ה
הנסרים ולא ירגישו כלל הלכך אין להם תקנה אלא להכניס כל
החבית בשק שאין בו שום תפירה מבחוץ וחתום פי השק וכל ש
שבן בנודות שבקל יוכלי' להוציא היין מבין התפירות וכן כת' א"א
ה'אש ז"ל ישר' קדושים ונוהגין כשני חותמות וכלבר בכלי שלא
יכל' הגוי להוציא היין שלא ירגיש הישר' ובגון בחבית של עץ כ
בין הנסרים ובנודות של עור התפורות היבי דמי חותם בתוך ח
חותם שח' פי החבית וחתמו וכופה כלי על גביו וחזיקו בענין שיש
טורח להסירו וחי חותם בתוך חותם קשר פי הנבל של יין ונתנו
בשק פי הנבל למטה וקשר השק למעלה וחי חותם בתוך חותם
בר'א כשאין פי הנבל כפוף לתוכו היה פי הנבל כפוף לתוכו אע"פ
שפיו למעלה בשק וחי חותם בתוך חותם שני קשרים משוני' וחי
כשני חותמות שני אותיות וחי כשני חותמות מפתח וחותם וחי כ
כשני חותמות חתמו בכ' חותמות וחזר על חותמו ולא הבירו ודאי
זייפו ואסור לא חזר עליו חזקה לא טרח ומזייף לפי כך אין צריך
לחזר אחרת ומ"מ השולחין לחברו על ידי גוי צרי' להודיעו צור'
החות' כדי שיחזר אחריו שבר או קונה בית בחצרו של גוי ומלאהו
יין אם ישר' דר' שם מותר אפי' בלא מפתח וחות' אפי' אם גם הנכרי
דר' באותו חצר ואם אין הישר' דר' באותו חצר אם יש לו מפתח ו
וחותם מותר אפי' בעיר שכולה גוים ואם לאו אסור כתב' הרשב"א
בר'א כשהנכרי דר' באותו חצר אבל כשאינו דר' שם אינו עתיד ל'
לכא שם בשאין לו שייכות באותו חצר ומותר רש' בו שאומרים
שאילו נמצא עומד בחצר היין מותר דבל' שאינו דר' באותו חצר
הרי הוא אחר יש מנדולי המורים שאומרים שכל שהשכ"י
או מבר' יש לנקעת שייכות ואם נמצא עומד בצד היין אסור וראוי
לחוש לדבריו ע"כ קלא

המטהר יינו של נכרי פי' שיש' עוש' יינו של גוי בהכשר
בין שמכרו הגוי לישר' ולא פרע לו המעות ואלו
כא' ליטלו אין חגי' מניחו או שלא מכרו לו אלא שמטהרו כדי ל'
למכרו לישר' על ידו אם נתנו בחצרו של גוי והישר' דר' בחצר מ'
מותר אפי' בלא מפתח וחותם אפילו אם גם הגוי דר' שם ואם אין
הישראל דר' באותו חצר אם דר' באותו חצר היבית שהיין בו פתוח
לזה מותר על ידי מפתח או חותם לזה דסני בחותם אחד ולשאר
המפרשים צריך מפתח וגם חותם ואם הבית פתוח לאשפה חשוב
בפתוח לרשות הרבים וכן אם יש בחצר כנגד פתח הבית חלון פ'
פתוח לרשות הרבים חשוב כפתוח לרשות הרבים וכן אם יש דקל
לישר' כנגד פתח הבית חשוב כפתוח לרשות הרבים לא מבעיא א

אם יש בו פירות שירא הגוי שמא יעל' עליו ללקט פירותיו אל אפי'
אין עליו פירות הוא ירא שמא עתה יעלה עליו לצורך תשמיש א'
אחר ויראני משם ואם אין הבית פתוח לזה אע"פ שיש' דר' בעיר
או בעיר שכולה גוים אפי' הבית פתוח לזה אסור אפי' במפתח וחות'
עד שיחא שם שומר ומשמר ומיהו אין השומר צריך להיות יושב
ומשמר תמיד אלא יהא יוצא ובה ובספר התרומות התירו בחותם
תוך חותם וא"א ה'אש ז"ל אסור בפסקיו וכת' בתשובת שאלה כיון
שנוהגי' הגוים שבארץ הזאת שלא לשתות מיין של ישר' שאומרי'
כמו שהם נוהגי' מיין שלגו כן נוהד אנחנו מיין שלהן נר' להתיר
בחותם תוך חותם שהוא ירא לזייף שאם יזייף לא יוכל למכרו ל'
לא ליהודים ולא לגוים אלא שאיני רוצה להקל לכתחילה ואם ד
רוכלי ישר' רגילין לבא לעיר ואין לעיר חומה דלתי' ובריח בענין
שיוכלו לבא שם אבל שעה שירצו השיב' כאילו ישר' דר' שם ושרי
במפתח וחותם בר'א כשהיין בית הגוי בעליו אבל אם נתנו בבית
של אחר מותר במפתח וחותם והוא שלא יהא גוי האחר כפוף ת
תחת ידי בעל היין ואם הוא כפוף תחתיו ואלו בא בעל היין ליגע
בו אינו רשאי למחות לו הוי כאילו הוא ברשות בעל היין ואם כתב
הגוי ישר' התקבלתי דמי היין ואלו בא ישר' ליטלו אינו מעכב ע'
עליו הרי הוא כינוי ומותר במפתח וחותם אפי' בעיר שכולה גוי
כתב רבינו תם אף על פי שבעיר שכ' לה גוים ון
כתב לא התקבלתי אסור עד שיחא יושב ומשמר וגם' שקמתין ייס'
מישר' וחותמין אותו חותם בתוך חותם ומוליכין איתו ככה ימי כ
בספינה לבדם מותר שלא אברו אלא במטהר ייכו של נכרי שגדל
בכרמיו שלא טרח בו כל כך ולא הוציא עליו הוצאות ואינו חושש
כל כך אם ירגיש הישראל שיזייף אבל כשמוליך יין למרחוק כ'
בטור' גדול והוצאה מרוב' וגם קנה אותו חס' לטרוח ולווצאותו ולא
יזייף יש עוד דעות רבות בענין המטהר יינו של נכרי ובאשר כ'
כתבתי הוא שיטת התוספות וכן כתב א"א ה'אש ז"ל קלא
אף על פי שמגע גוי ביין שלגו אסור בהנאה מותר ליקח דביו
מאותה הגוי שאכרו או אותו הגוי ימכרו ותן דמיו לישר'
אבל הוא אסור למכרו ולתתנו כפשוטו שום הנאה בר'א שהגוי נתן
לו המעות קודם שיתן לו ישר' היין אבל אם הגוי לוקח היין מישר'
ואחר כך נתן המעות מותרין כיון שאח' שקונה הגוי היין כמטיבה
נתן הדמים לא הוי דמי' יין נסך ודוקא לאחר מותרין אבל לבעל
היין שמכרו אסורין לעולם לפי שנהנה מדמי יין נסך לפיכ' ישר'
שמוכר יינו לגוי צריך ליזהר שלא יאסר בעודו ברשותו כיצד י
יעשה יקח מבני המעות קודם שימכור לו היין ויתנהעמו שיתנם
לו במתנה אף אם לא יתן לו היין דאי לאו הכי לא נקנו לו שאין
מעות קונות בגוי עד שימשוך ואם לא עשה כן ומודד לכליו של ג'
גוי שיש בפיו עכבות יין אסור אע"פ שפסק דמי היין שמיד נאסר
כשהגיע לפי הכלי ומיהו בדיעבד מותר דקיים לן יין שנתערב כ'
בסתם היין מזהרו לגוים חוץ מדמי יין נסך שבו ואם פסק דמי היין
וכודו לתוך כלי של ישר' ומשכו חגוי ואפי' לכלי של גוי שאין ב'
כפיו עכבות יין כלל ומשכו הגוי מותר יש בו עכבות יין בשוליו
והכלי עומד בחצרו של גוי או תופש אותו בידו מותר שמיד כ'
כשהגיע לאויר הכלי קנאו ולא נאסר עד שיגיע לשוליו ואם הכלי
בחצרו של מוכר לא קנה ואסור אלא אם כן יאמר לו יקנה לך כ'
כלך היה הגוי מודד הנכחה תחילה לקנותו קנאו נמצא כשמתער'
אחר כך למודד שלו הוא לא הגכחה תחילה לקנותו אסור ומיהו
למאי דכתבינן לעיל

במגופ' ויסתמנו מות' דלא חיישינ' לפתיחת הנקב וגם לא חיישינן
ליוף החותם אבל לפי מה שפסק'ת דסגני בחותם אחד וסמיכת
החבית הוי כחותם אפי' שהודיעו שמפליג מותר ביון שהוא סתום
וכן יראה מדברי א"א הראש ז"ל ומכל מקום עתה נוהגין להצריך
שני חותמו ואין להקל כת' הרשב"א הא לשרי כשיש דרך עקלתון
דווקא כשהגוי לבדו אבל אם אחר או שנים עמו אסור שאיפשר
לאחזר בהם לשמור דרך עקלתון והאחר ליגע כתב הרמב"ם דלא
שרינן בחביות פתוחות לגמרי אלא בכפינה או בחנות שאין לו ר'
רשות ליגע בחבית עצמו אבל במעביר חבית ממקום למקום לא
לפי שאיפשר לו לפשוט ידו וליגע בתוכה אם היא כולאה הילכך
אם היא כולאה אסורה אפילו לא הניחו כלל ואם היא חסרה אם ה'
העלים עיניו אסור חיישינן שמא הורידה מעל כתפו ונגע בה ו'
וטשתמיט לומר הורדתי מעט וז"ל אפילו פתוחה לגמרי מותר
והולכין בהרוע דודאי בפתוחה לגמרי אין להתיר קיון שהיא על
כתפו ובקל יוכל ליגע בה חיישינן דילמ' נגע ולא ירא כלל דכשתמי'
למימר להחזיק בחבית כיונתי שלא תפול אלא בידי בסתמות ב'
בפקק של עץ וכיוצא בזה שדרך להעביר חביות דא"ע שיכול
לסלקה וליגע בו בלא זיוף כלל ירא וכן היא מסכימת א"א הראש ז"ל
וכתב הרשב"א אפילו הודיעו שהוא מפליג אם חבית פקוקה והוא
בזמן שיש הרבה עובדי דרכים כגון בק הגתות מותר שהוא ירא
מעובדי דרכי' וכת' הרשב"א בשם ר' ש"ה דאסרינן בהודיעו שהוא
בפריג דווקא במקום שיש לחו' שמא נגב ושתה' ונתן מים במקומו
או החליף טוב ברע אבל במקום שאין לחוש שמא נגב ממנו כגון
שרבים עובדים שם אפילו ה' גו' לא חיישינן הכוסר בפתח חנותו
לגוי היין שבו מותר אפילו הודיעו שהוא מפליג שלא בכר' לו אלא
שמירת בפתח והוא ירא ליכנס בו וכמבאן התיר' לת' לישראל' שהלך
לעיר אחרת לשבד' שם המועד והגנה יין צמרתפו וכסר הכפתח
ביד שפחתו א"ע' שלא נשאר שום יהודי בעיר והלמבן חלק על
זה וכתב שלא התירו אלא כשאנו יודע שהוא מפליג ואז מותר
אפילו ביצאו שנכנס אבל אם הודיעו שהוא מפליג אפילו אם ב'
נתפש עליו כנגב אסור ישראל' וגוי שחיו בכפינה ושמע ישראל'
קול תקיעת שופר שתוקע' לטבו ונכנס לעיר והניח היין שבכפינה
עם הגוי היין מותר שהגוי ירא ליגע שיאמר עתה יזכור יינו ויבא
אפ' דש' בינו ליין וותר באלפים אפה שאין אנו בעיני הגוים בחזקת
שוכרי שבת כראוי היו יושבין לשתות כל אחד בינו ושמע הישר'
שקורין לילך לבי' הבכסת וחלך שם להתפלל היין מותר שיאמר
הגוי עתה יזכור יינו וכגון שיש דרך עקלתון שיוכל לבא עליו פ'
פתאום בדא' שכל אחד שותה בינו אבל אם היו שותין ביחד בין
אחד ויין לפניהם על השלחן ויין אחר חוץ לשלחן והניח הגוי ל'
לבדו שעל השלחן אסור ואת שחוץ לשלחן את שתוך פישוט י'
ידיו אסור ושחוץ לפישוט ידיו מותר ואם אכר' לו הוי כוונ' ושתה'
אף שחוץ לפישוט ידיו אפילו בכל הבית אסור אפילו לא הודיעו
שמפליג שהרי הרשהו לשתו' מכל אשר יבחר הילכך כל החביות
פתוחות אסורות והסתוכות מותרות אם לא שישא כדי שיסדר ה'
הכנופה ויחזירנה ותנגוב כת' הרשב"א לא התירו בחסת' שענה זו
עתה יזכור יינו אלא בדברים שאיפשר לעשותם כאן כשיחזור
כמו תפלה ושבת שבת אבל במפליג ליכנס לבי' המרחץ וכיוצ'
בזה בדברים שיש להם מקום ידוע ואי אפשר לעשותם כאן אסו'
שכבר הודיעו שמפליג לדברים שאי אפשר לעשותם כאן וכראה'
כיון דטעמא בשום שאומר עתה יזכור יינו ויבא אין חילוק בכל ד'
דבר שייד' לומר בן א"ע שאי אפשר לעשותו כאן אינו רוצה ל'

להפסיד יינו בשבילי' בית שיש לישראל' וגוי יין בתוכה זנוי דר' לט' וישראל' כעלייה וארובה מהעלייה לבית ויצאו לחוץ וקדם הגוי וחזר
לבית קודם הישר' וסגר הדלת אחריו היין מותר א"ע שאין לישראל'
מעבר אלא דרך הבית ואי אפשר לעבור שלא ידענו אפילו הכי
מותר שהוא ירא שמא הקדימנו והוא יושב בעלייה חזא' אותי גוי
שמע שאנת קול' אריה ומפחדו נכנס לבין החביות היין מותר
אפילו הן פתוחות א"ע שאינו נתפש עליו כנגב שהרי להציל עצמו
נכנס שהוא ירא שמא גם אחרי' נחבאו שם ואפילו סגר הדלת אחריו
גנבים שנכנסין למרתף ופתחו חביות של יין אם רוב גנבי העיר
גוים אסור ואם רובן ישראל' מותר במקום שיש ליהודים שכונה ל'
לכדם הולכים אחר רוב בני השכונה א"ע שרוב בני העיר גוים
ובמקום שרגילין להצניע' ממון בחבית אצל היין מותר אפילו אם
רוב גנבי העיר גוים דשמא לא באו אלא בשביל הממון וכשראו
שהוא יין לא נגעו בו חיל' שבא לעיר ונכנס לבית ישראל' בשעת
שלום חביות פתוחות אסורות וסתומות מותרות ובשעת מלחמה
אלו ואלו מותרות גוי שנמצא עומד אצל הגת אם ישבו טופח
על מנת להטפוח צריך הדחה וגיגוב דחיישינן שמא נגע דלא
מירתת למיגע שהוא סבור שאינו מפסידו כיון שאין בו יין ואי לאו
סגי בהדח' זונה גויה במסיבי ישראל' היין מותר זונה ישראל' במסיבת של'
גוים יינה של הוונה אסור ישראל' הניח יין בביתו בחלון ולא היה סגור
וכא גוי והכניס שם זונה וסגר הדלת אחריו אחר כך מצא הישראל'
יינו כמו שהניחו והחירו א"א הראש ז"ל דבעבדיתיה טריד ואין לו
פנאי לכסך חצר שח' וקנה כראשי יתדות בין ישראל' לגוי א"ע ש'
שחביות פתוחות עומדות סמוך לחלקו של גוי תוך פישוט ידיו
מותרות וכן אם היה גגו של ישראל' לכעלה מגגו של גוי בניח שם
יינו א"ע שידו של גוי מגעת שם חב' של יין שצפה בנהר וכמצא'
כנגד עיר שרוב ישראל' יש בנהר מכשולת וכסר אנמי מים שהיו
מעטדין אותה אלו בא במקום אחד מותרת שאין לתלותה אלא
בעיר שנמצאת כנגדה ואם אין בנהר סכר אנמי מים אסורה שאנו
תולין אותה כרוב הסביבו שהם גוים שבכל מקום שיש רוב וקרוב
הולכין אחר הרוב נמצא כנגד עיר שרוב גוים אם רוב הסביבו ישראל'
ויכולה לבא שם דרך ישראל' שלא תטבעה מותר אפילו קרובה הרבה
לעיר של גוים עד שמוביח קורבתה שהוא של גוים מביחין וקרוב
והולכין אחר הרוב ואם לאו שאי' יכולה לבא מהסביבות היין אסור
והחבית מותרת בהנא' למוצאו ואם בא ישראל' ונתן בה סימן אף היין
מותר למוצאו חבית של יין שנמצאת בכרמו של ישראל' ויש כרמים
אחרים של ישראל' סמוכין וכרמים רבים בהם של גוים סביבותיהם
א"ע שרחוקים משל ישראל' החבית אסורה ואין צל' כשאין שם כרם
אחר של ישראל' אלא זה שאין דרך לגנוב מכרם זה להצניע' בתוכו
וכן גם להקל אם נמצא בשל' גוי ויש סביבותיו כרמים של ישראל'
בדא' כשיושבת בין ההרים שאינו מעבר לעובדי דרכים אבל אם
אינה יושבת בין ההרים אסורין שרוב עובדי דרכי' גוים הם ושם
מהם נפל בדא' שתולין בעובדי דרכים בבקבוק שדרך עובדי ד'
דרכי' להוליך כיוצא בו אבל חבית שאין דרך עובדי דרכי' להוליך
כיוצא בו אין תולין אותו בעובדי דרכי' כדוד' יין שנמצאו מוטל'
בדרך אם רוב שופכי יין ישראל' מותרין ודווקא בכונות גדולי' אבל
אם הם קטני' שדרך עובדי דרכים להוליך כיוצא בהן אסורי' שאנו
תולין ברוב עובדי דרכים שהם גוים היה בהן גדולים וקטנים מ'
מותרין שהגדולים מוכיחין על הקטנים שהם כשופכי ישראל' והרי
רובו ישראל' והקטני' להבריע המשא באו ולפיכך כולן מותרין קל'

והשאר מותר בהנאה או מכרו ביחוד לגוים חוץ מדמי יין נסך שבו
 ובסתם יינו אפי' נתערב גוף היין כיון יש לו תקנה להתירו בהנאה
 על ידי הולכת הנאה לים המלח או לכוכרו לגוים חוץ מדמי האיסור
 שבו ולפי זה היכא שאין בו ממשות של האיסור כגון שנתן יין ב
 בקנקנים של גרים הכל מותר בהנאה שאין כאן דמי האיסור
 כתב הרשב"א יש אומרים כל היכא דאמרינן מוכרו לגוי חוץ מדמי
 יין נסך שבו שצריך לומר לגוי בשעת מכירה הריוני מוכרו לך ח
 חוץ מדמי יין נסך שבו אבל אם מכרו לו סתם אסור והוא כ
 כתב שא"ל מכרו סתם שפיר דמי וכתב עוד ד"ן נסך גמור ש
 שנתערב חבית בחבית אע"פ שיש לו תקנה על ידי מכירה לגוי ח
 חוץ מדמי יין נסך שבו אין נותר על ידי הולכת הנאה לים המלח
 ואע"ג דבסתם יינו מהני אפי' ליון ביין וא"א הראש זל לא כתב כן
 אלא תרויהו כהני גם כיון נסך גמור חומץ של גוים שנפל ל
 לתוך יין של היתר או יין של גוים שנפל לתוך חומץ של היתר ש
 שניהן חשובין מין בשאינו מינו ואינן אוסרין אלא כנותן טעם יין
 של איסור בין חרש בין ישן שנפל על הענבי אם הם שלמים ידיחם
 והם מותרות ואם הם מבוקעות או שניטל עוקצן שאז חשובין כ
 במבוקעות אם יש בו כדי ליתן טעם אסורין כאכילה ויעצרו ו
 ימכרם לגוים חוץ מדמי יין נסך שבהם אבל לא ימכרם כמו שהן
 שמא יחזור ומכרם לישראל ואם אין בו כדי ליתן טעם מותרין
 יין של איסור שנפל על ערשם ושעוריהם וכיוצא בהן שאינן מ
 מבוקעין ידיחם והן מותרין וכתב הרשב"א דנוקא שהריחם מיד
 או לזמן מועט אבל אם עמד עליהם זמן רב וראי בלע ואין להם ה
 חיתר בהוצאה נפל על חטין ונתן בהם טעם כיון שהם מבוקעין כ
 בולם אסורין ואסור למוכרם לגוי שמא יחזור ומכרם לישראל אלא
 יטווחן אותם ויאפסם וימכרם לגוי שלא בפני ישראל שאז לא יקב אותם
 ממנו אם הוא במקום שנהגו שלא לאוכלו אבל במקום שנהגו ל
 לאכול פת של גוים אין להם תקנה למוכרם לגוי חומץ של איסור
 שנפל לתוך גריסין רותחין פוגמן ומותרין אבל לתוך צוננן מ
 משביחן ואסורין אפי' הרתיחם אחר כך וחזרו להיטל טעם לפג דכל
 שתחילתו לשבח ואחר כך פוגם אסור קל"ה
הלכות כלי היין איסורין והבשרן כל כלי עץ וכתבית או ז
 זכוכית או אבן שאין דרך להכניס בהן יין לקדם
 אלא משתמשין בהן לשעה כגון להו בשכשוך בין הקונה אותם מן
 הגוי ישני בין שלנו שנגע בהן מי בעוד משקה טופח עליהם ברא
 בשאינם זפותים אבל אם הן זפותים אפילו הלוקח אותם חרשים
 מן הגוי צריכין עירוי שמא נתן בהם הגוי יין בשעה שזפתם וכן ש
 שלנו שנגע בהן גוי צריכין עירוי שהזפת מבליע היין ומזהו פירש
 יי דוקא בימיהם שהיו רגילין ליתן יין בזפת שאז אינו ניכר אם י
 יתן בהם יין אחר הזפת אבל הא"ל נא א"ן רגילין ליתן בהן יין כ
 בשעת זפיתת כל זמן שהן חרשי מראיתן צהוב עד שיתנו בתוכו
 יין לפיכך יכולין לקנות מהם כל זמן שהם צהובים אבל אם הכלי
 צר שאין יכולין לעיין בו כמו קירייה אין לקנותו מהן ואפילו לפי
 זה אם נוגע בשלנו בעוד היין טופח עליו צריך עירוי וזה היתר
 גם שלנו שנוגע בו גוי על יד שכשוד ובספר התרומות כתב שאין
 להתירו אלא בדיעבד אם נתן בהן יין אחר השיכשוך בלא עירוי
 אבל לא לכתחילה וכן היא כסקנת אדוני אבי הראש זכר לברכה
 במה דברו אמורים בשל עץ ואבן אבל של עור לא שנא שלהם
 שאי ניכר בהם שה' חרש ל' ש' שלנו שנוג' בהן גוי צריכי עירוי אפי'
 לדבריו ד' לפי שהן רכין הזפת מבליע בהן היין וצריכין עירוי
 וכלי חרש לפי שהם כולעים הרבה משתנה דינם שאם נשתמש
 בהם הגוי כל זמן שלא שבעו לבלוע צריכין עירוי אפי' אם אינן

זפותין ומאימתי שבעו מפעם שנייה ואילך אבל נשתכל בהפעם
 ראשונה ושנייה צריך עירוי וכתבו הגאונים דכל כלי חרס דינו
 שזה שאם תחילת תשמישו ביד גוי צריכין עירוי אבל א"א הראש
 זל כתב שאין זה הדין בכל כלי חרס אלא באותן הידועים שהן מ
 ממין אדמה שכפעם ראשון ושנייה היא כולעת הרבה ומין אדמה
 גורמת להם או שלא נשרפו בכבשן אבל סתם כלי חרס די להם
 בשיכשוך וכתב הרשב"א דווקא בכוסות שאין היין משתהא בהן א
 אלא צמלאו לשעה ושותהו אבל כד של חרס שאינו מכניסו ל
 לקיום שנתן בו הישר יין ונשתהא בו קצת אפילו בפעם ראשונה
 ונשתמש בו הגוי מכאן ואילך מותר שכבר שבע בפעם הראשון
 ביד הישר וכתב עוד ואם זפתו גוי ודרך לתת יין בשעת זפיתת
 אע"פ שאין מכניסו לקיום צריכין עירוי אבל במקום שאין דרך ל
 לתת יין בשעת זפיתתו ומראיתו צהוב כות לקנותו בהן ע"כ ובשלנו
 הזפותי' שנוג' בהן גוי בעוד משקה טופח עליהם כסתבר לדכותם
 לכלי עור להצריכין עירוי ואין נוהגין כן כלי נתר והן העשירין
 במחפורת של צריף אין להם טהרה עולמית וכתב הרשב"א אפילו
 אם ישנו שנים עשר חרש ולזה הסכים א"א הראש זל לפיכך כלי
 חרס המצופין באבן או ברתומי זכוכית אם הם ירוקין דינו ככלי
 נתר מפני שנותנין בהן נתר בשעת חפויין אבל אם לבנים או ש
 שחודין והם חלקין שאין בהן בקעים דינן כשאר כלי בתבות ושרו
 בשכשוך ואם יש בהם בקעים דינן כשאר כלי חרס וצריכין עירוי
 כל הכלים בין של עץ בין של אבן שמכניסין בהן יין לקיום
 צריכין עירוי לא שנא הלוקח אותן ישנים כן הגוי לא שנא שלנו
 ונשתמש בהן גוי אפילו לפי שעה ומזהו בעירוי סני לו אפילו הן
 זפותים ונודות יש אומרים שחשובין מכניסין לקיום וצריכין עירוי
 אפילו אינן זפותים וכו' שאין דרך להכניס בהן יין לקיום כיון ש
 שאינן זפותים וכן יראה מתשובת א"א הראש זל שכתב בנודות של
 גוים של עור שלא נזפתו מעולם אין מכניסין לקיום רק להוליך
 בהן היין מן זפת לחבית יראה לי שמותרין כהדחה שהדי' בעשים
 בכל יום שאנו מתירין כלי חרס בהדחה ולא מסתבר לטיבר ד
 דעור שאינו מופף בלע טפי מכלי חרס ואף כי נשא בהם בהצמר
 לא פצינו שיהא הצמר כולע עכ בקבוק שמוליכין עוברי דרכים
 אע"פ שאין מכניסין בו יין לקיום כיון שהיין נתן בהן תמיד שפזי
 כשמערין אותו חוזרין ומבלאין אותו דינו כמכניס לקיום וצריך
 עירוי כת' הרמב"ם דלא מחמירין בשביל שמכניס לקיום אלא
 בכלי חרס אבל כלי אבן עץ מתכות אפי' מכניסין לקיום סני להו
 בשכשוך והרשב"א הוסיף כל כלי עץ ועור אבל לא כלי זכוכית
 וכתבות וא"א הראש זל כתב שאין לחלק בכניסו לקיום והביא
 ראיה מכלי עץ ועור שאסורין במכניסין לקיום ואיפשר שאף ל
 לדבריו מזה הכלי זכוכית אבל כלי מתכות דינו ככלי עץ ככל
 מקו' שמזכיר שבשו' כת' ד' שצרי' להדיחוג' פעמי' ובספר התרומות
 חילק שאם תחילת תשמישו ביד גוי צריך ג' פעמים ואם תחלת ת
 תשמישו ביד ישראל די בפעם אחת וכל כקיס שמזכיר עירוי בה מ
 משפטו טיבלאנו מים על כל גדותיו ויניחם בו כד' שעות בעת
 לעת ולסוף כד' שעות ישפכם והמים בעצמן כותרין ויחן בו מים
 שניים ויניחם בו כד' שעות וכן יעשה פעם שלישית ואם ירצה
 לעשות עירוי כיון אינו כלו' ואם שפך המים קודם שעברו בו כד'
 שעות לא עלו לו אותן המים וצריך שלשה פעמים חוץ באלו
 ואע"פ שאינם רצופין אין בכך כלום דאפ' לו לכתחילה יכול ל
 לעשות שלשה ימים מפורזין ואם עברו בו המים במהימנים ולא
 שפך לא עלו לו אלא ליום אחד ליום אחר עלואע"פ שלא דד

דכחו בכ וונה מאי דנפק לברא שרי בהנאה מותר כדעבד אלא
שלכתחלה אסור שקרוב הדבר שיגע ביון מודד עד של פסק אסור
אע"ג שאין כאן אלא תערוכת של כתם יין קרוב הדבר שיגע אחר
שיכשכנו ועדיין לא נקנה לו כיון שלא פסק זכין שלא נזהר ה
הישר יש לחוש שמא נגע בו פועלים ישר שעשו כלאכח אצל גוי
ושח להם יין נסך בשכרם אם קודם שזכו בו אמרו לו תן לנו ד
דכיו מותר ואם לאחר שזכו בו אמרו לו תן לנו דכיו א
דכיו אסור שהווי הוא כאלו מוכרין אותו לו ביי ששכר פועלים גוי
ופסק להם מזונות אסור להשקות יין נסך ואם אבר לזה צאו
ואכלו ושתו מחמוני פלוני ואני פורע אם הקדים הדינר לחמני א
אסור שביד נקנה לו היין שביד החנוני וכשלו בשקה אותם אבל
אם לא הקדים לו הדינר מותר אע"פ שיחד לו הדינר להיות ש
שעבודו עליו והוא בעין ביד בעל הנית ויש אסירין גם כזה דכיון
שיחדו הוי כאילו נתנו לו ונקנה לו מד כתב הרש"א הא דאסור
שהקדים לו הדינר דווקא בשאומר לו יהא דינר זה בידך עד יש
בשתשקה לפועלים ואני אחשב עמך נאחרונה אבל אם נתנו לו
להוציאו עכשיו אם יצטרך לו כותר ע"כ ואינו נרא דכיו שהקדי
לו הדינר מיד נקנה לו היין ובשליחותו נתנו להם יש בקומות ש
שנותנין לבלך חלק ידוע בהפירות ואם יש לישראל יין וצריך ליתן
במנו חלק ידוע לבלך יכול לומר לגוי פייס לבלך כשבילי אע"פ
שנותן לו יין נסך והוא חוזר ונותן לו דכיו אין נראה כפורע חובו
כיון נסך דכיון שאומר לו פייס כתם כשמע פייסו כמה שתוכל ל
לפייסו ופרשו דוקא שגם הישר היה יכול לפייסו בדבר אחר ווי
פי אפי הוא בענין שאין הישר יכול ליפטר אלא ביין מותר אבל אם
אומר לו היה במקומי ליתן לבלך אסור דהווי כאלו אומר היה ב
במקומי ליתן לו היין שיש עלי לתת לו בלך שיש לו חוק על בני
דמדינה בשיש לו יין שהוא כחלקו על בני המדינה פל יקב במנו
כך וכך ופלו כך וכך אם כתבו על ישר חלק ידוע ואמר לגוי מ
מלטיני כאוצר הבלך מותר לפי שזה הולך וקנה לעצמו כן ה
דבלך כדי שלא יכופו הישר לקנות ואם אומר לגוי הכנס במקומי
וקח באוצר הבלך אסור דהווי כאלו אומר קבל אותו בשבילי ואני
מיכר לך ויא טאם כתבו כבר על הישר חלקו אסרו בכל לשון
שיאמר לו ואין בו היתר אלא כל זמן שלא כתבו עליו שמותר ל
לזכר לגוי פייס בשבילי שלא יכתבו עליו והוא דרבי יין נסך אסור
דוקא בשל ישר אבל גוי שכבר ע"ז או יינו הדמים מותרין והוא ד
דאכרינן דכיו ע"ז ביד גוי אסורין דוקא כשמכר לקנות בדמיו צ
צודכיו ע"ז שזאז נשאר הדמין באיסורן כדתניא ישר שהיה נושה
כמה ביד גוי והיה מוכר ע"ז ויין נסך וכביא לו כותר ואם אמר לו
הכתן עד שאמכור ע"ז ויין נסך ואביא לך אסור כפני שרועה ב
בקומו ופי"ו דיסיפא ביורי שאין לו ערב במנו ולכך אסור שאינו
יכול ליפרע במנו בענין אחר ורועה בקומו עד שימכור אבל אם
יש לו ערב שבלאו הכי יכול ליפרע ממנו מותר והוא אבד חלק
בשבילו לננושו ונמצאו כמתין לו אסור שהרי על ידו נתקיים
ע"ז אבל כשאינו בידו לננושו עלכרחייהו כמתין לו וכותר קלג
כשם שאסור לכבו כתם יין וליהנות בו כך אסור להשתכר
בו לפיכך ישר שנשכר לגוי לעשות לו כלאכח אפי"ו
בכתם או ששכר לו חמורו או כפינתו להוליך בו אפי"ו כתם יינם
שכרו אסור ברנאה כיצד נטל מינות בשכרו שוחק וזורה לרוח
אי בטיל לים נתן לו פירות יוליסם לים המלח או ישרפם ויקבר
העפר בבית הקברות כדי שלא יבא שוב אדם ליהנות ממנו ואפי"ו
לקח בשכרו קרקע או בהמה דבר שאינו נאסר בהשתחואה ה
החוקירו בו לאוסרו בהנאה השכיר לו חמורו לרכוב עליו אע"פ

שמניח גם לגוי עליו או שהשכיר לו כפינתו להוליך בה כחורתו
אע"פ שנותן יינם מאכליו ומשקיו שכרו מותר כיון שעיקר ה
השכירות לא היה נשכיר יין נסך נשכר לו להעביר לו חביות מ
ממקום למקום כל אחד ואחד בפרוטה ונביצא בהן אחד של יין ג
נסך שכר אותו חבית אסור והשאר מותר שכל חבית וחבית ש
שכירות בפני עצמו שכרו להעביר ק חביות כק פרוטות והיתח
אחת מהן של יין נסך כל שכרו אסור שהכל קבלנות אחת היא ו
ואותה פרוטה מעורבת בכל השכר ואלו לא העביר לו גם אותה
חבית לא היה נותן לו שום דבר משכרו וכתב הר"א בד"מ יש לו
תקנה ע"י שיוליך שכר אותה חבית לים המלח וכן פי"ו והלמכן
כתב כיון שקבלנות היא כוליה אגרא אבל חדא וחדא יהיב ואין לו
תקנה על ידי הולכת הנאה לים המלח וכן כת הר"מה וכת הרש"א
דוקא שיש ביניהן שיה פרוטה משכר יין נסך אבל פחות משות
פרוטה כגון ששכרו להעביר ק חביות בנפרושו והיתה אחת מהן
של יין נסך מותר אע"פ שיש בהן שכר חצי פרוט מיון נסך וכתב
עוד אפי"ו היה עושה עמו כחנם כמשכנין אותן מבכסיו בנגד שכרו
לפיכך לא ידא ישר משמש ומוזג לגוי כיון נסך ואפילו אמר לו
הגוי שמור בחנם חבית זו של יין נסך אסור אע"פ שפטור אם ב
נשברה או נאבדה כמ"מ יצר הוא אם תשכר או תאבד מתוך ש
שמדתו ורועה הוא בקומו ואסור שכרו לשכור לו חביות של יין
נסך שכרו מותר אע"פ שרועה בקומו עד שישכרם קלד
יין נסך גמור שנתערב כיון של היתר אפילו כל שהו אסור
בהנאה אבל כתם יין שנתערב כיון של היתר כתב ר"ת
שבטל בששים כמו שאר איסורין ואין דעת שאר המפרשים כן א
אלא אסור בכל שהו כיון נסך גמור וה"מ במערה מוגיית של יין
נסך לפי שקלוהו גדול הלכך אסור כל מה שבבור אפילו יש בו
ס לבטל הקילוח אבל המערה מצרצור לבור או אפילו מחבית
כיון שאין קילוהו כל כך גדול בטל בששים שאם יש בבור ששים
לבטל לו מותר אפי"ו בשתייה עד שיתרבה כל כך שאין בבור ששים
לבטלו והמערה מעט מעט מיון של היתר לתוך של איסור אע"פ
שנתערבה כל כך עד שיש בהיתר ששים לבטל האיסור אסור א
אע"ג דבשאר איסורין בר"ג היה חזו וניעור ומותר כיון נסך כחמירין
והכל אסור ור"ש פי"ו שאין חילוק בין גיגית לרצור וחבית אלא ב
בכל ענין אסור בכל שהו וא"ל כתב כסברא ראשונה ויין נסך
שנתערב במים אסור בנותן טעם יש כפרשי ו היינו בששים כמו
בשאר איסורין והוא אבד כתב כיון שנתערב במים עד שיש בו יותר
מכדי מזינה פוגמו ומותר אפילו בשתייה הילכך אם יש במים ו'
חלקים מן היין מותר אפי"ו בשתייה וכן פי"ו ואם נפל היין לתוך
המים מעט מעט אע"פ שאין בו כדי ליתן טעם בשאת זה עד שיה
בו כדי ליתן טעם אסור ואם נפל הביב לתוך היין אפי"ו מעט מעט
כיון שנתרבו המים עד שאין היין נותן בהם טעם מותר יין של ח
היתר ואיסור שנתערבו ואחר כך נופל לתוכו מים אם יש במים
כדי לבטל היין של איסור רואין היין של היתר כאילו אינו והמים
רבים על האיסור ומבטלין אותו ולא אמרינן כבר חזר היין של ה
היתר באיסור ויצטרך מים לבטל שניהם וכ"ש אם היו המים עם ה
היין של היתר ואחר כך נפל על האסור עברה ואין צריך לומר
אם היו המים עם היין של האיסור ואחר כך נפל של היתר לתוכו
שהוא מותר ולא דווקא כמשו של איסור אסור תערוכתו אלא א
אפילו טעמו נכוי אסור כיצד נתן יין של היתר בקנקנין של גוי
אע"פ שאין בו אלא טעמו של האיסור אסור יין נסך גמור שנתערב
בהיתר אין לו תקנה בד"א כשנתערב גוף היין בין אכל חבית של
יין נסך שנתערב בחביות של יין של היתר בוליד דמי חבית א
אחת לים המלח

תשמישה על ידי גוי צריכה בניגוב וה"מ שיש חילוק בין ישראל לשל
גוי כשאינה זפוחה ולענין בניגוב אבל אם היא זפוחה אין חילוק ב
בין אם תחלת תשמישה על ידי גוי לשלנו שנגע בה גוי לא שנא
אם היא של אבן או של עץ כולם דין אחד להם וכן כתב הראב"ד
דאף של חרס וכליהם אם תחלת תשמישה על ידי ישראל סגי
ליה בניגוב ושל אבן סגי ליה בשבשוד ומסקנת א"א ה
היאש זל כדברי דת הקורה שעו צרין בה הענכי והדפי שמשימין
על העביט סגי לה בהדח העקלים שבוכין סביב העביט העשויין
מחריות של דקל מנגבן ושל שיפא ושל גמי בולעת שפי וצריך ל
לישנן שנים עשר חויש משמרת של גימס אם היא של שער אינ
בולעת ודיח כהורה ואם היא של צמר צריכה בניגוב ואם היא פ
פשתן צריכה ישון שנים עשר חויש ואם יש בה קשרים צריך ל
להתירן קודם הישון דקוליוחלת פי סל וכורת שמסנני בהן
בשעת הגיתות שהן של גימס אם הם עשויין מחבלים כשל צורי
של דקל די להם בהדח ואם מגמי מנגבן ואם הם מפתן כוישנן
שנים עשר חויש אחר שיתיר הקשרים שבו ולשי פי שאין צריך
להתיר הקשרים לישון וא"א היאש זל כתב שצריך להתיר מפות
שנפל עליהם יין נסך כתב דת שאין צריך לישנן אעפ שהן של
פשתן שלא לכל הכלים של פשתן הצריכו ישון אלא דוקא לאלו
כלים המפירשים כתב בספר התרומות דסל וגרנותני של גימס
לא סגי להו בניגוב אלא צריכין ישון כדי עקלי וכלנו ונגע בהן
גוי מסתפק אם סגי להו בניגוב או בעו הגעלה והניגוב כתב הרמב"ם
שאם הכלי יבש מקנחו במי ואח"כ מדיחו יפה יפה ואם הן לחין מ
מקנחו באפר ואח"כ מדיחו במים ואח"כ אפר ומים פעם שני וא"א
זל כת' ולקלא עבדינ וסני ביב במי ואפ' ומי ובלח אפ' ומי קלט
עבודה זרה אסורה בהנאה היא ותשמישה וניה
ותקרובתה בין של בכרי בין של ישראל
אלא רשל בכרי אסורה מיד ושל ישראל אינה אסורה עד שתיעבר
ותשמישי וכל בין של בכרי בין של ישראל אינ אסורי עד שישתמשו
בהן ותקרובתה משהביאו לפניה ועשה ממנו תקרובת נאסר
ועבודה זרה ותשמישה וניה של גוי יש להם ביטול ותקרובתיה
אין להם בטול ועבודה זרה של ישראל אין לה ב
ביטול וחייב דמי נוי והכי דמי תקרובת נוי כגון שמדליק לפניה
גרות או שושן לפניה בנדים וכלים נאים לניח ותקרובת כל ש
שכיצע בו קרב על המזבח כמו כל מיני מאכל כגון בשר שמנים
וסלתות מים ומלח אם עשה ממנו תקרובת שהניחו לפניה לשם
תקרובת נאסר מיד אפילו לא עשה ממנו כעין עבודת פנים ו
וגם לא הקטירו ממנו כלום אלא נתנו לפניה לתקרובת נעשה
זבחי מתי אבל בדבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר אלא
אם כן עשת ממנו כעין זבחה או כעין זריקה בהשתברת ודא
דרך לעבודה באותו דבר אם לא ידעו דרך לעבודה בזה ה
הענין כיצד עבודה זרה של ישראל אף על שאין דרך לעבודה בזה ה
שמקשקשין לפניה במקל ושבר מקל לפני נאסר ששבירת המקל
דומה לזביחה ששובר צואר הבונה אבל אם אין עובדין אותה ב
במקל כלל ושבר המקל לפני לא נאסר ואם עבדו בקשקוש מקל
שהוא דרך עבודתה חייב ולא נאסר וכן בכל דבר שעובדו בדרך
עבודתה בין אם הוא דרך כבוד או דרך בזיון ואינו כעין פני חייב
ולא נאסר אבל אם לא עבדו במקל בדרך עבודתה אלא זרקו ל
לפניה אינו חייב ולא נאסר שחט לפניה חגב נאסר אפי' אין דרך
לעובדו כחגב כלל משום דדמי שפי לשחיטה מל דבר שכיצע
בו קרב לפנים אם מוציאן אותו בפני ע"ז או שמוצא אותו לפנים
מהבחיצה הפרוסה לפניה אסר שאנו תולין שעשה ממנו תקרובת

ואפי' מלח ומים שאינו דרך כבוד וכל שמוצא חוץ מהבחיצה אם
הוא דרך כבוד אסור משום נוי ואם לא מותר ופעור ומרקוליס
כל מה שמוצא עמהם אפי' דרך בזיון בחוץ הכל אסר והלמכס כת'
דלפנים מהבחיצה אפי' היא דרך בזיון ואינו ראוי למזכת הכל א
אסור ומה שרואין שמכניסין אותו לע"ז ועדיין לא נכנס מותר ש
שעדי' לא נעשה תקרובת מוצא בראשה מעות כסות וכלים אם
מצאן דרך כבוד אסורין ואם הם דרך בזיון כגון כים הלוי בצוארו
ובגד מקופלת על כתפו וכלי כפרי על ראשו מותרין
עבודה זרה אסורה בהנאה היא ותשמישה וניה
ותקרובתה בין של בכרי בין של ישראל
אלא רשל בכרי אסורה מיד ושל ישראל אינה אסורה עד שתיעבר
ותשמישי וכל בין של בכרי בין של ישראל אינ אסורי עד שישתמשו
בהן ותקרובתה משהביאו לפניה ועשה ממנו תקרובת נאסר
ועבודה זרה ותשמישה וניה של גוי יש להם ביטול ותקרובתיה
אין להם בטול ועבודה זרה של ישראל אין לה ב
ביטול וחייב דמי נוי והכי דמי תקרובת נוי כגון שמדליק לפניה
גרות או שושן לפניה בנדים וכלים נאים לניח ותקרובת כל ש
שכיצע בו קרב על המזבח כמו כל מיני מאכל כגון בשר שמנים
וסלתות מים ומלח אם עשה ממנו תקרובת שהניחו לפניה לשם
תקרובת נאסר מיד אפילו לא עשה ממנו כעין עבודת פנים ו
וגם לא הקטירו ממנו כלום אלא נתנו לפניה לתקרובת נעשה
זבחי מתי אבל בדבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר אלא
אם כן עשת ממנו כעין זבחה או כעין זריקה בהשתברת ודא
דרך לעבודה באותו דבר אם לא ידעו דרך לעבודה בזה ה
הענין כיצד עבודה זרה של ישראל אף על שאין דרך לעבודה בזה ה
שמקשקשין לפניה במקל ושבר מקל לפני נאסר ששבירת המקל
דומה לזביחה ששובר צואר הבונה אבל אם אין עובדין אותה ב
במקל כלל ושבר המקל לפני לא נאסר ואם עבדו בקשקוש מקל
שהוא דרך עבודתה חייב ולא נאסר וכן בכל דבר שעובדו בדרך
עבודתה בין אם הוא דרך כבוד או דרך בזיון ואינו כעין פני חייב
ולא נאסר אבל אם לא עבדו במקל בדרך עבודתה אלא זרקו ל
לפניה אינו חייב ולא נאסר שחט לפניה חגב נאסר אפי' אין דרך
לעובדו כחגב כלל משום דדמי שפי לשחיטה מל דבר שכיצע
בו קרב לפנים אם מוציאן אותו בפני ע"ז או שמוצא אותו לפנים
מהבחיצה הפרוסה לפניה אסר שאנו תולין שעשה ממנו תקרובת

שפכם ביד אחר כד שעות אין ככך כלום ואם בא לעשות עירוי
לדבר המזופף שכבנים לקיום כת היאבד שצריך להסיר הזפת
תהלה וא"א הראש זל כת שאין צריך וגדולה מזאת כתב בספר
התרוכות דאפילו בהסר הזפת לחוד סני והזכבן תפש עליו בזה
ואמ' דלא סני כהא ומ"מ אי צריך להסיר הזפת קודם העירוי בדפי
וכתב ה"שכא יש מגדולי המורים שאמרו שאפי' שכבניכו לקיום
אינו בח"ע יותר מכדי קליפה לפיכך אם העכיר עליו מלקט או
רהיטני או קלפים בקורדום הוכשרו ויש מרבתי ישאוסרין ונראין
דברי המתירין וכתב עוד בדבר שאין מכניסו לקיום שצרי' עירוי
כגון שהוא מזופף במקום שרגילין ליתן יין בשעת זפיתה אם קלף
הזפת ושכשכו שפיר דמי כל דבר שצרי' עירוי אם הכניס בו ציר
או מוריים מותר ליתן בו יין אחר כך שהציר שורף ומבטל טעם
היין וכתב ה"שכא שאין צרי' להשהות בו הציר אלא קצת וא"א ז' ל
כתב שצרי' להשהותו בו מעט לעת וכן כתב הרמ"ה ופ"ת דר' שבא
שאין דנין מציד ומוריים לשאר משקין שאין אומרי כטבעים זה
דומה לזה אולי תערובת המלח שבתוך הציר ומוריים פועלתו
וה"כה כתב דמסתברא מ"א דמלחא היכא דתקף מלהייהו דומיא
דציר ומוריים שפי' דמי ואפי' לדבריו אין להתיר אלא בריבוי מלח
כי היכי דכפ' גבי שבת היכי דמי מי מלח עזים תלתא מלחא אבל
לא כאותם שלוקחים מלח מלא קימצם ומעדיכין אותו במים ו
ומשפשפין בו והרי כאלו לא עשו כלום ועוברין על דברי חכמים
כתב ה"שכא הניח כלי תחת הצנור שמימיו מקלחין או במעיין
שמימיו רודפי' וגשתהו שם י"ב שעות מותר שהמים הרודפים ה
העוברים עליו מעבר לעבר כפלטי' היין הכלוע כדופני הכלי
והיאבד כתב שלא אמר כן אלא בעקלים וכיוצא בהן שאין המים
מתכנסין בהן אבל נודות וקנקנים ושאר כלים לא סני להו בהכי
כי קילחון ורודפנות מאי דמי הלא כשהן בתו הכלי אינן לא מקלחי'
ולא רודפי' כלי חרס שהחזירין לכבשן ונתלבנו אפילו לא שהסם
בתוכו עד שנשר הזפת אלא שגרפ' שרו אבל אם מדליק בהן אש
אפי' נתחממו עד שנשר הזפת לא מצינו וכתב בספר התרוכות
שאם עבר חומס לצד חוץ עד שאינו יכל להניע בהן ידו שד' לפיכ
חכיות של עץ בין מופתין בין שאינן מופתין אעפ' שמכניס בהן
שלהב לא מהני דעריב עירוי או הגעלה ולת התיר לשפוך בהן
דוחיו ולגלגלו עד שיעברו על פני כולה וכת' א"א זל דאף לדבריו
אין להתיר בה"ג אלא כשאנו מזופף אבל במזופף לא מהני בהגעל'
גרועה כזאת ומשמע מדבריו כי הגעלה טובה מהני בלא קליפת
הזפת וזו היה מצריך להגעיל כל נסר ונסר לבדו שיכניס כלי ל
לתוך היורה כשהיא רותחת על האש ושפוך על כל נסר ונסר
שהמים שבאותו כלי חשובי' ככלי ראשון כיון שהעבירו מרותחין
כלי עץ וכלי עור אעפ' שמכניסן לקיום שצריבין עירוי שרו נמי
בהגעלה אבל כלי חרס כת' ה"מבן דלא שרו בהגעלה אלא באותן
שאין מכניסן לקיום אבל אם מכניסן לקיום לא שרו בהגעלה ו
וה"שכא כתב יש מגדולים שאמרו שאף במכניסן לקיום שרו
בהגעלה ונר' דבריהם ודוקא בכלי ראשון אבל בכלי שני או אפי'
לערות מכלי ראשון עליהם לא מהני כיו' שמכניסן לקיום אבל אם
אין מכניסן לקיום סני לתו בעירוי שמערה מכלי ראשון עליהם
כל הכלים שיטבן שנים עשר חדש שרו שודאי בלה כל ליחלוחי'
יין שבהם וכתב א"א הראש זל כתשובה שאם נתן בהן מים תוך
שנים עשר חדש אין צריך להמתי' שנים עשר חדש למי' אחרוני'
אלא שנים עשר חדש לזמן הראשון כתב ה"שכא
יש מי שהורה שצריך להתיר הקשרים וכן כתב ה"מבן ומדברי

לשי יראה שאין צריך להתירו וכן כתב ה"מבן וכן בכל מקום
שצריך עירוי אין להתירם שהמים נבנקין בכל מקום אבל במקום
שמזכיר בניגוב צריך להתירם וא"א זל כת' להתירם גם בישון קלו
השולח כלי כיד גוי צריך להתירם שכל כלי ששהה ביד גוי
אפי' שעה אחת צריך הכשר כפי ההכשר שצריך
אלו היה ישן ככית הגוי וכה לקנותו ממנו ודשי כתב שצרי' חותם
בתוך חותם והי"בם כחב שדי בחוחם אחד ובספר התרוכות התיר
לשלוח חכיות של עץ גדולים לבית גוי אומן יום או יומים לתקנם
דככלי גדול כזה אין רגילין להשתמש בו לפי שעה קלו
כל הכלי האסורין שנשתמש בו ישראל ביהן עד שלא הכשירן
כראוי אסור בשתייה ומותר בהנאה אפי' הוא יבש כל זמן שלא
עבר עליו שנים עשר חדש ומיהו כתב א"א הראש זל אם הוא כלי
שאין מכניסו לקיום לא נאסר אלא אם כן עומד בו יינו של ישר'
עשרים וארבע שעות אבל כדבר שמכניסו לקיום יראה מלשון
רש"י שנאסר בו היין מיד דמי היכי שנאסר הכלי על ידי גוי אפילו
לא הכניס בו יינו אלא לפי שעה הכי נמי נאסר בו יינו של ישר'
אפי' לפי שעה וכתב ה"שכא שאם נתן בו קיתון של מים רואי' כל
שיש במים כדי לכטל קליפת הקנקן מותר אפי' בשתייה שאפילו
אם נחשוב הקליפה ביהן הוא מתבטל בתוך ששה חלקים כדאמרי'
לעיל רואין היין כאלו אינו והשאר מים רבים עליו ומבטלין אותו
וכ"ש אם דרך ענבים בגת של גוים שלא הבשירו שהרי החרצנים
והזוגין רבים על הקליפות ומבטלין אותן ויראה לי שאפי' כן אסור
להוציא היין דרך נקבי הכרזא שהנקב אסור והיין יוצא משם צלול
מכלי תערובת החרצנים ויאסר שם עכ' וכן התיר ד"ת ין שנדרך
בגת של גוים שלא הוכשר אעפ' שאסור ליתן יין בכלי שנשתמש
בהן הגוי כיון מותר ליתן בהם מים ושכר ושאר כל מיני משקין
לפי שהיין פוגם אותם ולא חיישינן שמא יתן בהם יין קלח
גת של אבן שזפתה גוי ונתן בה יין בשעת זפיתה או שזפתה
ישראל ונתן בה יין ונגע בה גוי בעוד משקה טופח עליה
צריכה בניגוב וכן אם דרך הגוי כשאינה זפיתה צריכה בניגוב אבל
אם דרך הזפותה אין די לה בניגוב אלא יקלוף הזפת ואחר כך
ינגב או עירוי בלא קליפה ושל עץ זפתה גוי ונתן יין בשעת זפית'
אפי' לא דרך בה או שזפתה ודרך בה אחר כך דין אחד לה שצריב
קליפה וניגוב או עירוי בלא קליפה ואם דרך כשאינה זפית ינגב
ואם יש נעורות של פשתן בין נסר לנסר או כלאי בגדים כמו ש
שעושי' כדי לרבקה כדי שלא יטפס משם אין די לה בניגוב אלא
צריכה עירוי ושל חרס זפתה הגוי אפי' לא דרך בה צריכה קליפה
ונגיגוף או עירוי בלא קליפה ואם זפתה ודרך בה צריכה קליפה
ועירוי או הגעלה בלא קליפה ואם דרך באינה זפיתה צריב עירוי
וכת' א"א הראש זל כתב ג' * אמל לשוח עליה סיד לא מהני כי
מפני כוכר הדריכה פעמים הוא מתבקע ולא מצינו היתר בזה ב
בתלמוד עכ' ונ"ל שאותה שבנויה מלבנים או סיד וכפסיד דינה
כשל חרס כת' ה"שכא שכלי הגת מהני להו הגעלה על ידי עירוי
שמערה ככלי ראשון עליהם יש אוסרין ודעתו היה נושא לדברי
המקלחין דמי מסתבר שאי אפשר לדבנים גת ככלי ראשון גיגית
גדולה שדורכין בה דינה כמו גת וכן הבחץ והמשפך דינם כדיון
הגת בעצמה כל אחת לפי מה שהוא וכן כלי המדה כיון שמוד דין
בה תמיד צריכה הכשר גדול כמו הגת רשי' כתב שאין חילוק בין
גת לשאר כלים דגת נמי סני לה בהדיחה ורבינו תם כתב דבשל
ישראל ונגע בה גוי סני בהדיחה אבל אם תחלת תשמישה

שמהנה לה לבנות לה בוחל כיצד יעשה כוונת לחוך שלו ארבע
' אמנות ובונה היה בנין הכותל והמקום שהוא בנוי עליו משותף
מינו ובין עז' חצי מקום הכותל שהוא שלו עולה לו להרחקת א'
ארבע אמנות וחלקו מן העציה והאבנים אם מכירו מותרין ואם ל'
לאו הכל אסור ובאותם ארבע אמנות שהרחיק יעשה בהם בית ה'
הכסא שלא תהנה מהם העז' ואם אינו רשאי ימלאנה קוצים אסור
לבנות הכיפה שמעמידין בה עץ' עבר ובנה שכרו מותר וכתב
הל'מכם אבל בונה הוא לכתחילה הטרקלין או החצר שיש בה א'
אותה כיפה וכן כתב ר'שי שהוא מותר כיון שהוא תשמישי עץ' ור'
פ' דאפילו תשמיש נמי אסור היה לעז' גינה או מרחץ חסוכה
היציאה מהם היא לבומרים מותר ליהנות מהם שלא בטובה ואסור'
להנות מהם בטובה ואפילו יש לאחרים חלק בטובה עם הכומרי'
ואם אין הטובה היציאה מהם לכומרים אלא לעובדיה מותר להנב'
מהם אפילו בטובה אפילו הגנה והמרחץ לעז' לבדה והל'מכם בת'
כשיש לאחרים חלק בטובה מותר אפילו היא הטובה לבומרים ו'
ופר'שיטובה שמעלה להם שכר אז הוא אסור שלא בטובה כחנם
אז הוא מותר גלפי זה אסור לטחון ולאפות כריזיים וכתנור של
עז' ור'ת פ' בטובה שמחזיק להם טובה אסור אבל בשאינו מחזיק
להם טובה מותר אע"פ שנותן להם שכר ועוד פ' ר'ת ואפ' לר'שי
אם אין הריחים והתנור עומדי כחצר עז' עצמה מותר ולא דמי
לידיד של גוים שאסור ליתן מבס לעז' דהתם מיירי שהמבס הוא
לצורך עז' נוייה ותקרובתה אבל בשאינה אלא לחק הכומרים ו'
והנאתם ואין עושים ממנו צורכי עז' מותר והל' יונה כתב לאו
דוקא בטובה העומדת לפניו כדברי ר'ת אלא אפילו רחוק' לה כיון
שהגינה נתונה לעז' ונותנין פירותיה לשכר הכתעסקין בערכה
ודדינו הכומרים אסוד ליהנות ממנה בשכר אבל גנות שקנו ה'
הכומרים מאיליהן לא מצינו אסור ליהנות בהם ע"כ וא"א ה"אש
ז"ל כתב כ"ת חלילין של עז' אסור לספור בהן חגיות של עז'
אסור לשכור מהם ואם מעלה שכר למדינה מותר לשכור מהם פ'
שמעלה השכר למדינה ובני המדינה מספיקו צרכי עז' כיון שאין
השכר מיוחד לעז' נבאין של עז' אסור ליתן להם ואם היו מעלין
שכר למדינה אע"פ שגובין לעז' מותר ליתן להם פי' שבני המדינה
לוקחין לעצמן מה שגובין ומספיקו צרכי העז' מותר כו' שאם ירצו
יקחו לעצמן כל מה שגבו ומה שנתנו לעז' כאלו בנותנין כביסין

קמ"ב בשם שע"ת ותקרובתה אסורין כך דמיהן אסורין
בדא' דמי עץ' ביד יש' שמכרה אבל אם מ'
מכרה גוי אפי' מכרה לעובדיה הדמים מותרין ודוקא שהדבר ידוע
שמכרה לעשו צרכיו בדמיה כגון לפרוע חובותיו או שאר צרכיו
אבל אם אינו ידוע יש לחוש שמא מכרה לקנות בדמיה עץ' אחרת
והרי המעות מוקצין לעז' ואסורין קמה

אין איסור עץ' אלא בדבר שיש בו תפיסת יד אדם הלכך
המשתחוה להר לא נאסר ואפי' אבני הר שנתדלדלו ו'
ועדיין הן במקומן אינן נאסרין וכן הנחרות ומעיינות של רבים
ואילנות שלא נטעו לשם עז' אינן נאסרין ומכל מקום אע"פ שלא
נאסר גוף האילן כשמשתחוין לו כל השריזים והעלין והפירות
היוצאין ממנו אסורין בהנאה כל זמן שהוא נעבד ואע"פ שכחבר
אינו נאסר ציפוי נאסר תלוש ולבסוף חברו חשוב בתלוש לפיכ'
הכונה בית לעז' או שמצאו בניו והשתחוה לו נאסר מיד ואם של'
ישראל אין לו ביטול אבל אם לא נבאו לעובדו אלא להעמיד בו עז'
היי זה משמשי עז' ואינו נאסר עד שישתמש בו סידרו וכיידו לעז'
נוטל מה שחודש והשאר מותר לא שבא סידרו וכיידו גוי או ישראל'
שנוטל מה שחודש והשאר מותר כי לא נאסר אלא החדוש אבל

הסידור והכיור שנטל ממנו נשאר באיסורו ואין לו ביטול עולמות
אם הוא של ישראל ואם הוא של גוי עד שיבטלנו הנז'
הבנים לתוכו עז' והוציאה מותר פ'רשי
שלא הקצתו לעז' אלא לפי שעה הלכך בועיל הוציאה לפי שעה
אפילו דעתו להחזירה או אפילו הוציאה לראש מותר אבל אם
הקצתו למשמשי עז' לא בהניא הוציאה לפי שעה עד שיבטל מ'
ב חשבתו ומוציאה על מנת שלא להכניסה עוד שלשה אבנים הם
אכן שחצבה לדימוס או שוקפה לכך ועובדין הדימוס עצמו אכן
הצלט שמעמידין עליו הרי זה אסור מיד סידרו וכיידו וחדש בה
אפילו בגופה של אבן נוטל מה שחודש והשאר מותר העמי עליה
עז' וסלקה הרי זה מותר שלש אשרות הן אילן שנטען בתחילה
לעז' הרי זה אסורה גרעו ופסלו לעז' והחליף נוטל בה שהחליף
והשאר מותר ופ' די דוקא שכפרש נהדיה שבכין שלא יהא עז'
אלא מה שהחליף דוכיא דסידור וכיור שאינו ככונן לעשות כל ה'
הבית עז' אבל אם ככונן לעיקר האילן נעשה כולו עז' נידוע
ופיסול אע"פ שלא השתחוה לו וא"א ה"אש ז"ל כתב אפילו כיוון
לעיקרו של אילן אפילו הכי לא נאסר אלא כולו אלא אם כן ה'
השתחוה לו אחר כך שאז נאסר כולו ובגידוע ופיסול נאסר מה
שגדל אחר כך אע"פ שלא השתחוה לו העמיה צלם תחתיו ונטלו
הרי זה מותר אע"פ שקרקע אינו נאסר עשה בו מעשה כגון
שחפר בו בורות שיחין וכערות והשתחוה לו אחר כך נאסר בעלי
חיים אינן נאסרין שאפי' השתחוה לכהמה שלו לא נאסרה עשה
בה מעשה ששחטה לעז' נאסרה אפילו בסימן אחד ואפילו אינה
שלו ודוקא גוי אסור דבר שאינו שלו אבל ישראל אינו אסור של
חברו שודאי אינו בכין אלא לצער וללא לאוסרו ואפי' אם יש לו
חלק בה אינו אסור ואם ישראל בשימד היא או שחתרו בו וקבל'
והתראה הרי זה אסור אע"פ שבעלי חיים אינן נאסרין החליף
בעלי חיים כחליפי עז' נאסרו ודוקא חליפין אבל חליפי חליפין
כגון שהחליף בעלי חיים בחליפי עז' כותרין והל'מכם אסר אפי'
חליפי חליפין קמו

עבודה זרה שנתבטלה מותרת ודוקא בשל גוי ובטלה גוי
אבל ישראל אינו יכול לבטל עז' של גוי וכ"כ של ישראל

שאין לה ביטול עולמות ואפי' אם יש לגוי שוחפות בה עמו אין ב'
ביטול הגוי מועיל לה ואפי' עז' של גוי משכאה ליד ישראל וזכה
בה שוב אין לה ביטול בגוי אע"פ שעדיין לא זכה בה הישר' וכת'
הר' אליעזר דמשמשי עז' ומייה אם באו ליד ישראל ואחר כך בטלם
גוי מותרין שאין להחבי' בהן ככל עז' עצמה לפיכ' הל'מכם נחשבו
מן הגוי וכמה כח עז' אם משך עד שלא נתן טעות יהיירם לו ש'
שעדיין לא נקבו ואם משנתן מעט משך כבר נקנו לו והיי עז' של
ישראל ואין לה ביטול וצריך להוליכה לים הבלח וכן כתב הל'מכם
בין משך ולא נתן טעות או נתן טעות ולא משך יחזיר אלא אם כן
משך וגם נתן טעות גר וגוי שידשו את אביהם יכול הגר לומר ל'
לגוי טול אתה עץ' ואני מעות אבל משכאה העז' לרשות הגר אסור'
גוי מבטל עץ' אע"פ שאינה שלו ואפי' אינו עובד לאותה עז' ואפי'
בעל כרחו ובלבד שידע בטיב עץ' אבל קטן שאינו יודע בטיב יק"
וגר תושב שאינו עובד עץ' גיבן יכולין לבטלה כיצד מבטלה
נטל כהאשרה מקל או אפי' עלה אה לצורכו נתבטלה וכי האשרה
עצמה ובין השפאים שנטל ממנה מותרין ואם נטל השפאים ל'
לצורכו לא נתבטלה והיא אסורה והשפאי מותרין ישראל ששפאה
בין לצורכו בין לצרכה היא והשפאים אסורין שאינו יכול לבטלה
היתה של צורה וקטע ראש אונה או ראש חוטמה או ראש איבבע
או שמיעכה כפניה אפילו לא חסרה בטלה מעטה שלא בפניה

שנא אותם שבמדור העליז כגון חיות שרפים ואופנים ומלאכי ה
השרת לא שנא אותם שבמדור החתון כגון כנה ולבנה כוכבים
ומולות לא שנא אדם לברו כולם אסורין וכן נמי שמשין שבמקד'
אסור לעשות ממש דוגמתן אם לא שישן בהן קצת כגוב או באורך
כדתניא לא יעשה אדם תכנית חיכל כשיעור גובה וארבע רוחב
אכסדרה תכנית אולם חצר תכנית עזרה שלחן תכנית שלחן
מנורה תכנית מנורה אבל עושה של הקב או של ו' או שמנ' אבל
של שבעה לא יעשה אפי' משאר מיני מתכות וצורות ימים וגבעול
מותו לעשותן ועזרת דרקח אסור למי שמוצא את להשנותן ומותר
לעשותן וכן חצרות שאסור לעשותן עי' סו' ח' ו' ח' ו' ח' ו' ח' ו'
כאמרו רבותינו לא יעשה אדם חצרות וכו' אלא אם כוונתו
לשוקקתן וכו' ואין כבוד ושמעיתן וכו' וכן חצרות אחרות
לדנין ולעשותן כולן כולן פ' שמעיתן וכו' ח' ו' ח' ו' ח' ו'
דברי ר' יוחנן וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
כיון שחצרות שאסור לעשותן כולן כולן פ' שמעיתן וכו' ח' ו' ח' ו' ח' ו'
כיון שחצרות שאסור לעשותן כולן כולן פ' שמעיתן וכו' ח' ו' ח' ו' ח' ו'
בזו חסדא או אפי' שליחיה ואפי' עשהו פרק' או עשהו לחתן מר
בה שדי דרב אלפס אינומתיך אלא כשהוא להתלמד אבל אינו ל
להתלמד אפי' של רבים ושל פרקי אסור וכן כתב הרמב"ם ואפי' ז' ל
כתב בסברא ראשון ז' כתב ודבורת חמה ולבנה כוכבי ומולד'
אין חילוק בין בולטת לשוקקת דאין חילוק בין בולטת לשוקקת א
אלא בשאר צורות ופרצופן אבל כל אלו אסורין בכל ענין בין ל
לעשותן בין להשתנותן וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
שבמדור שאסורין בין בבולטת בין בשוקקת ולא מפלגין בין
שוקקת לבולטת אלא בשאר צורות דטעמא משום חסדא הי' לכ' **בשם**
לא אסורי אלא בבולטת דאיכא חסדא וכל בשוקקת דליכ' חסד'
שרי אבל הנך דאיסורא דידהו משום לא תעטין אתי אין חילוק
ובסתברא שלא אסרו בשאר צורות אלא על השבעות וכיוצא בהן
שהן מצוכדין אבל על המכויז מותר לצור שאר צורות בין שוקקת
בין בולטת דליכא למיחש בהו לחסדא והו דקתני אסור לחתן בה
על המכוכדין קאמר כגון שיראים ושבעות אבל על המכויז שרי
ע"כ בת' ה"שכא דכו' שמשין שאסור לעשותן אין חילוק בין מצוכדין
למכויז דלא שייך לחלק בין מצוכדין למכויז אלא בהנך דאיכא
משו' חסד' ע"ז ומכוכדין איכ' למיחש לע"ז ולא במכויז אבל בהנך
דאיסורא דידהו משום לא תעטין אתי אין חילוק כהן ע"כ והו
דאסורין בצורת אדם ודרקון דחקא בעורה שלמה בכל איבריה
אבל צורת ראש או גוף בלא ראש אין בה שום איסור לא במוצאו
ולא בעושהו
בשם שע"ז אסורה בהגאה כל הנאות הבאות ממנ' אסורות
אפי' אם שרפה ליהנות בהחלתה ואפרה אבל מותר
ליהנות משלהבתה סכין של ע"ז חדש או יושן ולבנו אסור לשחוט
כו לכתחילה בחמה בסוכנת ולחתוך בו נתחים קטנים דהוה ליה
מתקן וכדיעבד מותר ומותר לשחוט בו בהמה כריאה ונתחים ג'
גדולים העומדין לדודן דהו ליה מקלקל נטל כרכד מדאשרה
וארג בהבגד הבגד אסור נטל ממנה עצים והסיק בהן התנור
חדש יתין שנגמר באיט' יושן יתין ואם אפה בו הפת באותו היסק
למאן דאמר זה וזה גורם אסור הפת אסורה אבל אנן קיימא לן
זה וזה גורם מותר וכדיעבד אבל לכתחילה אסור לעשות על ידי
זה וזה גורם ומ"כ תנור חדש שהסיקו בעצי איבוד מות לכתחילה

לאפות בו על ידי היסק שיסיקנו בעצי היתר דחשוב דיעבד כיון
שהיה צריך לכתבו אבל תנור ישן שהסיקו בעצי אסור אסור
לאפותו לכתחילה כיון שאין כאן אלא הפסד מועט של דמי ח
העצים וכ"מ אם אפה בו הפת מותרת ואע"ז דקימא לן זה וזה
גורם מותר אם אבוקה כנגדו הפת אסורה ויש שכתב עצים נפת
והרמב"ם כתב אפי' לכ"ז והוה גורם מות' הגא' גבי ע"ז בית שנאפה
בעצי אסור והבגד שנארג בכז' כ"ז של ע"ז אסורי וכן דעה מדברי
א"א הראש ז"ל שהביא המשנה לפסק הלכה ואם נתערב הפת
והבגד כאחרי כולן אסורין כדפי' לעיל דע"ז אסור ככל שהוא ר'
אליעזר או יוליד הנאה לים המלח והלכתא כוותיה שאעפ' שנאסר
הפת והבגד יש לחס תקנ' על ידי פדיון שיוליך דמיהן לים המלח
וייהו הן מותרין ופ"ש דאפי' לא נתערב הפת כאחרים נותר על
ידי פדיון ופי' עוד שאין צריך להוליך לים המלח אלא דמי העצי'
ולא דמי כל הפת ור' פי' שאין לו היתר בפדיון אלא אם כן נתערב
הפת ולא סגי ליה בהולכת דמי העצים לכז' אלא צריך להוליך
דמי כל הפת וא"א הראש ז"ל כת' וכל כדברי רי' שלא הקילו חכמים
להתיר הפת בלא תעדיבת על ידי הולכת הנאה לים המלח אבל
בהא נ"ל כפי' שאין צריך להוליך לים המלח אלא הנאת העצים
דכיון שנסתלק מכאן הנאת גוף האיסור הותר הכל ע"כ כתב הר'
זה שאין להתיר באכילה על ידי הולכת הנאה לים המלח אלא
בהנאה לכז' וזה כתב דאפי' באכילה נמי שרי ולזה חסכו' א"א
הראש ז"ל אפרוחין שקננו באשרה ואינן צריכין לאמן מותרין אבל
בעצים שעליה או אפר חין שצריכין לאמן אסורין ואפי' באפרוחין
שאין צריכין לאמן לא יעלו עליה ליקח האפרוחין אלא יתין בקב'
עד שיפלו לארץ ולא חיישינ' שמא יעלה באלין אסור לישיב בצל
האשרה ואפי' בצל צלה פ' שחרית וערבית הצל שכל דבר ארו'
מאד עד כדי קומתו נקרא צלו ומשם ואילך נקרא צל צלו ואפי'
לעבו תחתיה דרך דעברה בעלמ' אס' וח"כ שאינו נושא על הדרך
אב"א נוש' על הדר' אפי' יס' דר' אחר' אסור לעבו תחתיה ואם אי' דרך
אחר מותר לעבור תחתיה ואפי' ירחיק אדם חשוב מדכז' והו"מ
לו וכשעובר תחתיה ימרח לרוץ ככל מה שיוכל וכת' הר"אב"ד דוק'
אשרה שעשייה לצל בין לתחתיה בין לחוצה לה אבל בית ע"ז
תוכו נוגד פתח' תוך ארבע אמות אסור אחריו לצל מותר ואפי'
תוכו אם גוזל הרבים שקדם לו הדרך ואחר כך בנה שם בית ע"ז
מותר לעבור דרך שם אבל אם קדם הכית לדרך אסור וזרעין
תחת האשרה ידקות בימות הגשמי' אפי' לכתחילה אבל לא בימות
החמה ופי' שאפי' בדיעבד אסורין ולא החזרת לא בימות הגשמי'
ולא בימות החמה אבל הרמ"ם מתייר ידקות גם בימות החמה וכן
כתב הרמב"ם וזרעין תחתיה ידקות בין בימות החמה בין בימות
הגשמי' וכן יראה דע"ז א"א הראש ז"ל שדה שנזבלה בזבל ע"ז ופרה
שנתפסטה בכרשתי ע"ז וכדיעבד מותרין ולכתחילה אסור ו
ונקראת אשרה כל שע"ז תחתיה אפי' אינן עובדין האילן כ"ש אם
עובדין האילן בעצמו וכל אילן ששומרין פירותיו לעשות מהם
שכר לשתותו כיום אדם אסור בדוע שעובדין אותו ואילני סרק
שרגילין ליטע בפני ע"ז שלהם יש אומרי' שהן מותרין שא' עובדי'
אותם ולא לכוני' נטעו לה אלא שכתוקי הגוים הוא לעבוד באותן
אילנו' והי' בעין תקרובת ע"ז ונטיעתן זו היא תקרובתן וכתקרויב'
כז' אינו נאסר כ"ז שאינו כעין פנים ויא' דלא גרע מנו' ע"ז ואסור
חזכי' מסתבר מרחץ שע"ז עומדת כחצרה מותר לרחוץ בה שאין
המרחץ נעשית בשבילה אלא היא נעשית לכוני' למרחץ קמ"ה
בשם שאסור' חצות כע"ז כך אסור להחנותה לפיכך
מי שביתו סמוך לע"ז ונפל אסור לכנותו

ולא חסרה או שרקק או השתיך בפניה או גררה וזרק כה הצואה
לא בטלה מכרה או משכנה אפי' לצורך ישראל לא בטלה כל שבן
אם מכר לצורך גוי או לישראל אחר שאינו צורך הניחה עובדיה
והלכו להם בשעת שלום מותרת בשעת מלחמה אסורה ע"ז
שנשתכר מאיליה אסורה וצריך לכטל כל קיסם וקיסם ודוקא
כשהדיש יכול להחזירה אבל אין הדיש יכול להחזירה בפלה
דימוס שהוא אבן אחד שנפגם הרי זה מותר ומזבח עד שינתץ
רובו המבטל ע"ז נתבטלו משמשיה ביטל משמשיה לא נתבטלה
היא מצוה על כל המינע ע"ז שיבערנה ויאבדנה וכיצד מבערה
שוחק וזורח לרוח או שוהק ומטיל לים וצריך לשרש אחריה
ולכנות לה שם גנאי קמו

הגורר

או נשבע בשם ע"ז הרי זה לוקה ואסור אפי' להזכיר
כשמה כחנם שלא לצורך ואסור לגרום לגוי שיטבע
או ידור בשמה ומות להזכיר שם ע"ז הכתובה בתורה כמו כרע כל
קודם נבו העורכים לגר שולחן ומותר להתלוצץ בע"ז קמו

שלשה

ימים חשוב הכל כיום אחד ושלשה ימים לפניהם אסורין ואינו
נקרא יום איד ליאסר שלשה ימים לפניו אלא אם הוא יום קבוע
לכל ועושין אותו בכל שנה ושנה ומיהו אם הוא יום קבוע אסור
אפי' אינו עיקר האיד שהחזיקו על שם מלוה אלא זה שאר האידין
שהחזיקו בהן ~~ואפי' הם גיבוסים של מלכים~~
ואפי' אם אינו יום קבוע לכל ביום תגלחת זקנו ויום שעלה בו
מדיים שעושי אותו יום איד אינו אסור אלא באותו היום ועם אותו
שעושין אותו איד באותו היום אבל עם אחרים מותר ואפילו הן
משועבדין לאותן שעושין איד בו ביום ואפי' באיד קבוע אין אסור
אלא באותו העיר שהאיד בתוכה אבל חוצה לה אפי' הסמוכין לה
באר מותר לשאת ולתת עמהם ואפי' הן משועבדים לה בדא באי
אבל בחוצה לארץ אין אסור אלא ביום האיד בלבד והך משא
ומתן פרשי דאסור משום דאזיל ומודה לעז ועובר כשום לא ישמ
על פד הלכך כל הדבר שמתקיים אסור למכיר להם ששכח בו
ואזיל ומודה לעז ומותר לקנותו מהם שהוא עצנו במבירתו ואינו
מורה ודבר שאינו מתקיים מותר למכרו להם ואסור לקנותו מ
בהם והוא אבר כתב שאפילו דבר המתקיים אסור לקנותו בהם
שהרי המעות בהקדימין בידו ולת פ' שאין במכירה כשום דאזיל

ומודה אלא כשום שקונה צורך לעז הלכך כל דבר שאינו לצורך
תקרובת מותר למכרו להם ומותר ליקח מהם בדבר המתקיים
אבל דבר שאינו מתקיים אסור ליקח מהם ששוכח הרב במבירתו
ואזיל ומודה ואסור לטלוח לו דורון ולקבלו ממנו ואם אי אפש
לו שלא יקבלנו כשום איכה יקבלו ממנו ולא יזנה בו ובגוי ש
שמכדיין בו שאינו עובד עז' אבל מותר ואסור להשאילין ולישאל
בהן וללותן וללות מהן ודוקא בלא ריבית אסור להלותן אבל
מותר להלותן בריבית ואסור לפורעין וליפרע מהם מלוה בשטר
אבל מלוה על פה נפרעין מהן משני שהוא כמציל מידים והאידנא
אפי' מלוה בשטר חשוב כמציל מידים אפי' אינו ריבית וכל שבן א
אם הוא בריבית אבל היבא דאיכא משכון קאמ' בירושלמי שאין
נפרעין מהם שאינה חשובה כאוכרת וכת' א"א הראש זל וכל זה
מירי כשאינה בריבית אבל אם היא בריבית אפילו במשכון חשוב
כמציל מידים ונפרעין מהם ואם נשא ונתן ביום האיד אסור ו
ובשלשה ימים שלפני האיד בארץ ישראל לרכ אלפס מותר
ולרבינו יואל אסור ולזה חסכים א"א הראש זל אסור ליבב לבית
גוי ביום אידו וליתן לו שלום מצאו בחוץ מותר אבל יאמר לו

כשפה רפה ובכוכב ראש ואסור לכפול לו שלום לעולם לפיכך
טוב להקדים לו שלום כדי שלא יתחיל הגוי ויצטרך לכפול לו
גוי ההולך לחתרפות פי' לטעות למרחוק בהליכה אסור לשאת
ולתת עמו ובחזרה מותר ואם נקשרים חבורות חבורות יחד אף
בחזרה אסור שניכר הדבר שדעתו לחזור שם וישראל ההולך
לחתרפות בהליכה מותר לשאת ולתת עמו ובחזרה אסור ואם
ישראל ~~הוא בין בהליכה בין בחזרה אסור והאידנא כתב~~
~~הרשב"א כשם רשי שהכל מותר דלאו עובדי עז' הם ולא אולי ומור'~~
~~ואע"ג דמתנדבין המעות ~~מותר לו להלותן שאין~~~~
~~קונין בהם לא תקרובת עז' ולא נוייה אלא אוכלי ושותי'~~
אותם ועוד כיון שעיקר פרנסתינו בהם ואנו נושאין ונותני עמהם
כל ימות השנה ואם היינו פורשי בהם ביום ~~היה לנו איכה~~
לכך שרקהי דתניא בתוספת בדא בגוי שאינו מכירו אבל אם
מכירו מותר מפני שהוא כמחניף לו ותניא נכנס לעיר ומצאם
שכחים שמח עמהם מפני שהוא כמחניף להם קמט

עיר

שיש בה ע"ז אסור לילך שם אם הדרך מיוחד לאותו
העיר לבד כגון שאין הדרך בכונה מכאן לשם אלא
לאות העיר אבל אם יש מעבר לעכו משם לעיר אחרת מותר ופי'
רשי' דעמנא משום חשדא שיחשדוהו שהולך לשם לע"ז ומשום
הכי קאמר בירושלמי שלא אסרו אלא באבסנאי בין עיר מותר
שיירא מותר שכן דרך שיירא לילך בכל כתב א"א הראש זל יש
שכתבו שאם יהודים דרים בעיר מותר דתלינן דלדבר עם ה
היהודים הולך שם ומתוך הירושלמי אינו משמ' כן דלא שרי אלא
בבן עיר שהיה חוץ לעיר והולך לביתו ע"כ וכתב הרשב"א
ומשום הך טעמא דחשדא אפי' ישר' הדר בעיר שיש ע"ז בה אסור
לילך לרחוב שע"ז שם אם אין אותו רחוב פתוח לשווקים אחרים
דנר' כהולך שם כדי לעוכרה וכל שכן שאסור ליכנס לעולם
לחצר ע"ז ואפי' לדבר עם אחד מהם ואיפשר אפי' על עסקי רבים
ואפי' על פקוח נפש אסור ליכנס שם כדאמר' גבי מעיין המושך
ביס לפני ע"ז שלא ישתה אפי' אי מאית אי לא שתו ע"כ והר' יונה
כת' ומשום ע"ז שבעיר אין לאסור לילך שם אלא כירי' שעושים
יריד ביום האיד ולפי שגוים מתקבצין מכמה מקומות והולכי שם
אסור שלא יהא נר' באחד מהם הולך שם לסחורה ולכבד ע"ז אבל
בעיר שעושין שם יום איד ואי' הולכין שם משאר מקומי לא מצינו
שיהא אסור לילך לשם משום חשדא וכן היא מסקנת א"א הראש

עיר שישיבה יריד ש' לע"ז וכל מי שלוקח שום דבר נותן מכס לע"ז
אסור ליקח משם כלום בין אם יתן מכס או לא יתן שאם יתן מידי
מהגי לע"ז ואם לא יתן הרי זה נהנה ממנה שמנחת לו המכס ואם
ליקח כשם בהמה תעקר שיחתו פרסותיה מתארכובה ולבט' פירו'
כסות וכלי ידקבו מעו' וכלי מתכות יוליכס לים המל' לפיכ' פעמי'
שהגוי מוכר חפץ ואומר לא אתננו לך אלא בכך וכך ועו' פשוט
לקדש פלו' או שרגילין שנותנין לעז' הפשוט שמקדימין המקח בו
אסור לישראל ליקח ממנו וכתב בספר התרומות ואם אינו מוכר'
כפירו' עז' אלא אומר אתננו לך בכך וכך ופשוט יותר מות' ואפי'
אוכ' ועו' פשוט יותר לאלוה שלו איפשר שהוא מותר דשמ' דעתו
לתנו לעני גרים ודוקא כיריד שנותנין המכס לע"ז אסור ליקח
מהם אבל כיריד שאין נותנין מכס לע"ז או ליקח מבעל הבי' שאין
לוקחין ממנו מגס מותר כדתניא הולכין ליריד של גוים ולוקחין
מהם עבדים ושפחות אחד עבד גוי ואחד עבד ישראל בתים שור'
וכרמיט וכותב ונותן ומעלה בערכאות שלהם מפני שהוא כמציל
מידים וכתב הר' יונה אפי' במקום שאין נותנין מכס לא התירו
לילך שם לקנות אלא אלן מפני שדברים אלו אין אדם מוכרו

הנותן בריבוי נכסיו מתבוננן ונאלץ כפר ביציאת מצרים ובאלהי
 ישראל וכל התולה מעותיו בגוי לומר שהם של גוי ומלו אותם בריבית
 דינו מסור לחוקר לבכות ליפרע ממנו ואפילו אם הלוח נותן לו
 יותר מדעתו בשעת הפירעון שלא התנה עמו ואינו אוכל לו שנתנו
 לו בשביל ריבית אסור אע"פ שלישי מתיר בזה ונס הדמכם כתב ל
 להיתרא לא נהירא לאא הראש ז"ל ואפילו אם אוקר למלוה אג
 מוחל הריבית ונתנו לגבמחנה אסורה והגאונים כתבו שאם מחל
 הלוח למלוה ריבית שלקח או שעתידי ליקח אע"פ שקנו מידו או
 גותנו לו כמתנ' אינו כלום שכל ריבית שבקולט מחילה היא אבל
 התורה לא מחלה ואסרה מחילה זו לפיכך אין המחילה מועלת
 בלו ואפי' בריבוי של דבריהם והלמכס חלק על זה וכת' שהמחילה
 מועלת ואא' הראש ז"ל כת' וראי אם לקח ממנו ריבוי וצרי' להחזירה
 לו מועלת מחילה לפוטרו כמו בכל גזל אבל בשע' לקיח הריבית
 אפי' אם אמר אני נתנו לך כמתנה אסור לקבלו ולא ריבוי שבשעת
 הלואה לבד אסורה אלא אפילו ריבית מוקדמת וריבוי מאוחר נמי
 אסור ודכי רמי מוקדמת בגון שנתן עיניו ללוות ממנו נזיה שולח
 לו ואומר בשביל בעונתך שתלוני מאוחרת לאחר שהחזיר לו ל
 מעותיו היה משלוח לו ואמר בשביל בעונתך שהיו בטלות אצלי
 ויראה שאינו אסור אלא במפרש שבשביל זה משלח לו אבל בסתם
 מותר **החוב** אסור אפי' בסתם ובספר המצות כתב דכדבר טעט
 מות בקתם שאינו ניכר שבשביל ההלואה וזו עושה אבל בדבר
 מרובה אפילו בסתם נמי אסור וצריך המלוה לזוהר שלא ליהנות
 מהלוח שום דבר כל זמן שמעותיו בידי אפילו בדבר שהיה עושה
 לו אף אם לא הלוחו והם שתמלו' נהנה מהלוח בלא דעתו שבוין
 שנהנה ממנו בלא רשותו נראה שסוכך עליו שבשכיל מעותיו
 שבידו יסביל לו אבל אם נדנה ממנו ברשותו מותר בדבר שהיה
 עושה לו אף אם לא הלוחו ובלבד שלא יהא דבר של פרהסיא
 בגון לדור בחצרו ולהשתמש בעבדיו שזה הוא אסור בכל ענין
 בדלקמן ואסור להלוות בריבוי אפי' לבני ולבני ביתו אע"פ שאינו
 מקפיד עליהם ובודאי גותנו להם כמתנה אפילו הכי אסור כדי
 שלא להדגילם בדבר ואפילו במלאכה יש בה משום ריבית שלא
 עשה עמו מלאכה ע"פ שיעשה עמו אחרת לאחר זמן כדתנן אפי'
 וזם לחבירו נכש עמי ואנכש עמך ולא אמר עזר עמי ואנכש ע
 וכך שפעמים שהוצאת שעותי לך חבדו כבדה יותר מאתה ש
 ועשה לך **השקב** שממתין לו מלפורעו שכר עבודתו עושה עמו
 לאכה הבכבוד יותר מזאת שעשה לו ואפילו באותה שעשה לו
 ס חברו יעשה לו בזמן שכבדה יותר אסור כדתנן לא יאמר לו
 יש עמי בגריר ואנכש עמך בריבית ואפי' ריבית בדברים נמי
 או שלא יקדים לו שלום אם לא וזה רגיל ליתן לו שלום ולא
 שי המלוק ללוח הודיעני אם בא איש פלו' במקום פלו' וכיצא
 זעל בן צדיק לזוהר בענין ריבית שלא לבקש שום צד דהתר
 הא דבר המושך לאדם ואם הדום יפתח לו כחודה של מחט י
 ימידי יום יום עד שופת' לו בפתחו של אולם ומיזו לא אסרה
 זה אלא ריבית הבא מיד לוח למלוה לפיכך יכול אדם לומר ל
 דו הילך זון והלוח עשר ויגדון לפלוני ודווקא שאומר כך
 ומו' רלא דעת הלוח נגם לא יחזור ויקחנו מהלוח נגם לא יאמ'
 לבלו אני לא אתן לך אבל פלו' יתן לך בשבילי אבל אם יש בו
 וחוד באלו אסור ואם המלוה אומ' ללוח אני מלוח לך ע"מ שתתן
 גלו פשיטא שהוא אסור אע"פ שאינו חייב לו כיון שבשליחותו
 לו וכן מותר לאדם שיאמר לחברו הילך זון ואמור לפלוני
 זלי מעות ואפילו לבן המלוח יכול לומר כן והוא שיהא ג

גדו ואינו סוכך על שלחן אכיו אבל אם הוא סוכך על שלחן אכיו
 אסור דכאלו נותנו ליד המלוה דכי ותלמידי חכמי מותרין להלוות
 זה לזה בריבית לפי שידעו שהוא אסור ונותנין אותה במתנה ג
 גמורה ודוקא בדבר מועט שאדם רגיל ליתן לחברו במתנה אבל
 ביתר מכן לא ומעות של יתומים מותר להלוותן קרוב לטבר ורחו'
 להפסד פי' שאם יהיה ריוח שיחלקוהו ביניהם ואם יהיה הפסד ש
 שידיה הכל על המקבל והנה נמי בכל ריבוי דרבנן וכן הדיון במעות
 של הקדש שהוקדשו לעני' או לתלמוד תורה או לצורך כה' אבל
 אסור להלוותן בריבית דאורייתא אע"ג דהקדש נמור' כגון שהוקדש
 לבדק הבית מותר להלוותו אפי' בריבית דאורייתא **קסא**
כל דבר אסור ללוות בתוסף בין כסף בכסף בין אוכל באוכל
 בין אוכל בכסף בין כסף באוכל אע"ג דכתי' בשך כסף בשך
 אוכל מריבין כל דבר ופי' הי' חוץ מקרקע כגון שהלוח לו הגפני'
 טעונות בשש חוץ מפותות משוה פרוטה והריבית כתב דאפי' בפחו'
 משוה פרוטה אסור מן התורה אבל אין מוציאין אותו בדיונין עד
 שיחא בו שוה פרוטה אמר רב נחמן כלל'א דריביתא כל אגר נטר
 לי אסור פי' בשביל המתנת מעותיו נותן לו שכר בין אם דרך הלואה
 או דרך בטכר או שכירות אלא שאם הוא דרך מקח הוא מדרבנן
 וזהו אבק ריבית ואינה יוצאה בדיונין וכתב הראב"ד נהי שאינה י
 יוצאה אם תפש לוח משל בלוח לא מפקינן מיניה ואא' הראש ז"ל
 כתב אפי' תפש לוח משל בלוח מפקינן מיניה דאחר שנתנו לוח
 למלוה הוא שלו וריבית דאורייתא שהוא דרך הלואה בדבר קצוב
 יוצאה בדיונין וכן בהלוהו על חצרו ואמר לו על כנת שדור בו
 חנם או ישכירוהו לו בפחות וכיצא בו כדא' שהמלוה קיים אבל
 אם כת' אין חכמים צריכין להחזיר אע"פ שידעין שהו' של ריבוי ואם
 הוא דבר כסוים כגון פרה וטלית צריכין להחזיר כשום כבו אביהם
 ודוקא שעשה תשובה בחיי אלא שלא הספיק להחזיר עד שמת
 אבל לא עשה תשובה אין חייבין ככבודו שיחזירו משום כבודו ו
 ודיכא שבא לעשות תשובה להחזיר הריבית אם הוא דבר כסוים
 מקבל' כמנו ואם אין הריבוי שלקח בעין כגו' שאינו דבר כסוים אין
 מקבלו' כמנו והמקבל כמנו אין רוח חכמי' נותה הריבוי ודווק' ככת
 לעשות תשובה מעצמו או אין מקבלו' כמנו שלא לבעול דלת בפני
 בעל תשובה אבל עזב כבודו מוציא' ממנו בעל כרחו ונפי' ככת
 לעשות תשובה מעצמו לא אמרינן שאין מקבלין אלא כפי שרוב
 עסקי וכחיתו בריבית לפי שתשובתו קשה אבל כפי שיעושה כ
 באקראי מוציאין ממנו בעל כרחו מי שהיה לו ליתן לחברו דינר
 של ריבית ונתן לו בשביל חמשה מדין של חטים והיו נמכרין א
 ארבע דינר כשבא מלוח להחזירו לו צריך להחזיר לו ה' מדין
 ומיזו אם רוצה להחזיר לו דמיזו דינר ורביע רשאי שהמקח קיים
 אע"פ שנעשה באיסור ואם נתן לו דינר גליכא שהוא דבר כסוים
 צרי' להחזירה לו ואם המלוה שכר מהמלוה חפץ באותו דינר של
 חריבוי ולא היה ראוי לשוכרו בחצי דינר כשמוציאי' כמנו להחזירו
 מוציאין ממנו כל הדינר משלם אע"פ שהוא לא קבל כמנו אלא
 שוה חצי דינר שטר שיש בו ריבוי בין של תורה בין של דבריהם
 גובה הקרן ול' א הריבית כדא' כשאין הריבית בשטר ע' א העדים
 מעידי' על פה שפס' עמו ליתן לו ריבוי אבל אם העידי' בעידי' שכלל
 קרן עם חריבוי וכתבו בשטר אינו גובה לא קרן ולא ריבית קס"ב
אסור ללוות סאה בסאה וכן כל דבר חוץ כבטבע בין אם
 קצב לו זמן לפירעון בין אם לא

אפרים חלק עליו בזה ובת כיון שלא פדעו מנכר לו שיעו השכירו
מעיקר החוב ולזה הסכים אף זל ואם משכן לו הכית זה יתבאר ב
בדיני משכונה לקמן בע"ה
מלוה אדם לחברו בנה על חנאי שיתעסק בו לריוח המלו'
עוד שיהא שני מנים ויהיה באחריות המלוה עוד
אותו זמן ולכשיהיה שתי מנים יחזרו שני המנים מלוה ומשם ו
ואילך יהיה כל הריחח ללוה ובלבד שיתן לו שכר עמלו עד שיהיו
שני מנים שלא יהיה ריבית בוקדמת קר"ט
ישראל שלוח מעות מגוי בריבית וביקש להחזירם לו מצאו
חבירו ואמר תנם לו ואני אעלה לך כדרך שאתה
מעלה לו אסור שאין לישראל הלוה שום עסק עם הגוי ואפי' אומר
תנם לי ואני אעלה לו כדרך שאתה מעלה לו אסור דבשליחותו
הוא נותן לגוי ודומה למי שאומר לחברו אני אלוה לך על מנת ש
שתתן הריבית לגוי דפשיטא שהוא אסור לא מבעיא אם המלוה
חייב המעות לגוי והלוה נותנם לו בשבילו כי הכא אלא אפילו אין
המלוה חייב לגוי כלום כיון דבשכר ההלוואה נותן לגוי הריבית
על פי המלוה הרי ריבית קצוצה ואפילו העמידו אצל הגוי ואמר
לו הגוי תנם לישראל זה והפטור ואני אתנה עמו שיתן לי קרן וריבית
אסור דכיון דקיבל מיד ישראל נראה כנותן ריבית לגוי בשליחותו
אבל אם קבל הגוי המעות מיד ישראל הראשון ונתן לשני כותר
אפילו לא פירש בפירוש שפטור הראשון דמסתמא מספיק דפטורו
ונתחייב לו השני ומותר אפי' אם נותן הריבית ליד ישראל הראשון
שבשביל הגוי הוא מקבל אותם ודומה לגוי שמלוה לישראל בריבית
על מנת שיתן הריבית לישראל דשרי וכן אם העמידו אצל הגוי
ואמר לראשון הניחם על גבי קרקע וכן עשה ונסתלק ולקחם
השני משם מותר וגוי שלוח מעות מישראל בריבית ובקש להחזירם
לו ומצאו ישראל ואם תנם לי ואני אעלה לו כדרך שאתה מעלה
לו מותר ואפילו אמר אני אעלה לו כדרך שאתה מעלה לו מותר
שבשכר הגוי נותנם לו ואם העמידו אצל ישראל ואמר לישראל
הראשון לגוי לתנם לשני פדשי שהגוי נעשה שליח הראשון לתנם
לשני ואסור וז"ת פ' כיון שאין שליחו לגוי לא נעשה שליח הישר'
ושרי וכן היא מסקנת א"א הראש זל ומיהו אפילו לית את ישראל
השני אומר שבשליחות הראשון מקבלם מהגוי אסור דשליח של
ישראל הוא וכלו מקבלם מידו דמי ישראל שאומר לגוי לזה
לי מעות מישראל בשמך ובמי דיהיב ליה קרנא ורוחא עלי הוא
המלוה לא ידע שבשכר ישראל לקח אותם ולבסוף נודע לו ל
לדבריהם שאין שליחות לגוי כלל מותר דכיון שאין שליחות לגוי
אינו שלוחו של הישראל ואין למלוה עסק אלא עם הגוי
ולפי' דשי שיש שליחות לגוי לחברו חר'
הוא שלוחו של הישראל ואסור וז"ל החירו אף לדברי דשי ואפי'
עשאו הלוה שליח בפירוש ויש עדים בדבר וכת' א"א הראש זל ל
לדברי ז"א אין היתר בדבר אלא למלו' לפי שאינו יודע שהו' לצורך
הישראל אבל הלוה שיודע שלקחם לצרכו הרי שלוחו הוא ואסור
לפדשי ישראל שנתן משכנו לגוי ללוה עליו מישראל בריבית
כתב ז"ל שהוא מותר לו ליקח הריבית אפי' הולך הגוי ופודע הישר'
קרן וריבית לישראל המלוה דמסתמא לא שכיח היתרא ואכל א
איסורא ואקנייה ניהליה משכנו לגוי וגוי קנייה במשיכה וכל מה
שנותן לישראל בשביל הגוי הו' נותן לו וכתב בספר המצות ולפי
זה גוי שמשכן לישראל בחובו ומשכן דמשכנו לישראל בריבית
אסור לו ליקח הריבית מישראל כייל המשכנו שזה נדאי לא הקנהו
ליומדי דמי א"א הראש זל לקמן במשכנו של גוי ביד ישראל יראה
שגם זה מותר וכתב א"א הראש זל שגם בזה שיש' שולח משכנו

ביד גוי ללוה עליו צרי' שלא ידע המלוה שהמשכנו הוא של ישראל
ולצורך ישראל הוא לזה ואם יאמר ישראל שגוי לא יאמינו המלוה
ועדים לא יוכל להביא כי לא יוכלו להעיד שאלו המעות עצמן ש
שנתן המלוה לגוי שחזר ונתנן לישראל שיוכל לומר להם עכבם
לעצמו וממעותיו הלוה לו הילכך אין בניינו כח לו לומר למלוה
אל תקח ריבית מהגוי אכל אם הוא יודע שהוא של ישראל אסור
ללוה עליו ואף אם אינו יודע אם יודע שהמשכנו של ישראל כגון
שהוא מלבוש של ישראל שאין הגויים רגילים בו מבוזר הדבר ל
ליקח ריבית והלכך חלק על על דבר ז"ל בישראל ששלח משכנו
על יד גוי ומיהו גם הוא מודה שאם השאל הישראל משכנו לגוי ל
ללוה עליו לעצמו שמוותר אף על פי שהולך הגוי ופודע ישראל
בעל המשכנו למלו' קרן וריבית דהא אקנייה לגוי וקנייה במשיכה
גוי שא' לישראל לזה לי מעות מישראל בריבית כתבו רבי
גרשם ורבי אבן שמואל למלוה ליקח הריבית מיד ישראל השליח
אע"פ שאין שליחות לגוי ונעשה שלוחו של המלוה להוליך מעותיו
לגוי להביא לו משכנו ואפילו אם פדאו השליח במעותיו
ונתן למלוה קרן וריבית מותר שלא אסרה תורה אלא ריבית ה'
הבא מיד לזה למלוה וזה לאו לזה הוא אלא שליח בעלמא וקנה ה'
המלוה המשכנו של הגוי במעות שהלוה עליו והו' כאלו מותרו ע'
עתה לזה הישראל שפדאו וכן כתב אבי העזרי וכתב שאפי' הגוי
אלם ואינו פודע לשליח יכול המלוה לישראל הריבית מכנו אכל אם
הוכיר לו הגוי שהוא אלם לא יחול ממנו וא"א הראש זל כת' בתשוב'
שצריך שיאמר המלו' לשליח אתה תהיה שלוחי לחביא לי המשכנו
מיד הגוי באחריותו ולהוליך לו המעות על אחריותו וכן בשעת פ'
פדויה תהיה שלוחי להביא לי מעותי מן הגוי ויהי באחריותי מיד
כשיצאו מיד הגוי וכן תהיה שלוחי להחזיר לו המשכנו ואם אינו מ'
מאמינו יאמר כך בלבו ואין צריך להודיעו או יתנה עמו שלא יהא
נאמן לומר נגזב או נאבד אלא בעדים ואם עשה כן ובשעת פדויה
אומר השליח לא נגמרתי לך אמת החילה אלא שלי הוא ואמר ה'
המלוה אינו מאמינך אלא לדברים הראשונים אינו מאמין שאינו ר'
רוצה להחזיקך כד' ש' אבל חושש אני לדברך ואינו רוצה לקבל
כמך המעות וכשיבא דמי יתן לי דמעות אתן לו משכנו ואפי' אם
ירצה ליטבע אינו נאמן ואפילו עדים מעידים שהוא של ישראל לא
מהני כיון שהורה תחילה שאינו שלו ואף אם יאמר השליח למלוה
אל תמכרהו כי הגוי אלם אין המלוה צריך לחוש לדבריו כי אין ל'
למלוה עם הגוי כלום ואם השליח יראה כמנו יציל עצמו ויפדוה ה'
המשכנו או יוסף משכנו ללוה כדי שלא יפסיד בהמתנה ומדברי
הז"ה יראה שצריך שלא יתן דמעות באחריות השליח אבל על ה'
המשכנו אין לחוש אם הוא באחריותו שכתב ישראל שאמר לחברו
שול מעות הללו והלוה אותם לגוי בריבית אם אחריות המעות על
השליח בהולכה או בהוכאה אסור לבלוה ליקח הריבית מיד השליח
או מיד שלוחו של שליח ואפילו עו' מצא ואם אין האחריות עליו
אלא כשאר שלוחים אם שוכר חנם שוכר חנם ואם שוכר שכר
שומד שכר מותר ומלוה שעושה שליח לישראל חברו לקבל מ'
משכנו מיד גוי והלוה השליח עליו לגוי בריבית מותר לבטל
לקבל הריבית אף על פי שהשליח נתחייב באחריות
המשכנו דפיקדון הוא דאיכא אלא שמחייב עצמו באונסין וקייבא
לן מתנה שוכר חנם להיות בשואל ולא דמי למעות דמעות לא
הדרי בעיניה ומשכנו הדר בעיניה ע"כ וא"א הראש זל לא חילק ו'
ואפילו לסברתו אם לא עשאו שליח רק בהכאת המשכנו והוא ב'
בעצמו נותן המעו' לגוי אפי' שהו' מות אפי' אם אחריו המשכנו על
השליח ישראל שאו' לחברו ל ה לי מעות מהגוי אם נתן לו משכנו
ואם ללוה עליו מותר שוגמ סומך על משכנו וכותר לשליח

קצב דשמא יתיקרו ונמצא שנותן לו יותר משהלוהו אם לא
שעשנו דמים שאם יתיקרו שיתן לו דמים ואם לא עשאו דמים
ונתיקרו נותן לו דמי שהיו שרים בשעת הלוואה ואם החלו נותן
לו חטין ודינר זהב שיש לו דין פרי שאסור ללות דינר זהב כדינר
זהב שמה אותו ששוח בשעת הלוואה ארבע ועשרי דינרי כסף והוא
שוה בשעת פירעון חמשה ועשרים אבל מותר ללות דינר כסף
בדינר כסף וכן כל שאר מטבע והם בשיוצא בהוצאה אבל אם
נפסל ואינו יוצא בהוצאה הרי כשאר פרי ואסור ללות זה בזה ואם
יש ללוה אפי' סאה אמת אפילו אינו מצויה עתה בידו כגון שאין
בידו עתה המפתח או עד שיכא בנו שיהא הסאה בידו לוח עליה
כמה שאין אפי' בלו ביחד ובשכיל כל סאה וסאה שלוחה אנו רואין
הסאה שלו כאלו היא נחלשת מד למלוה ואם תתיקר ברשותו
תתיקר וכן אם יצא השער שבשוק יכול ללות סאה בסאה ופז
אפי' אין לו מעות ללוה והוא כותב שאין יכולין ללות על סמך
שער שבשוק אלא אם כן יש לו מעות ללוה וכתב א"א הראש זל
אפי' לפי דבריו אין צריך שיהיה לו רק דמי סאה אחת כת' ה"מכס
הא דטרי ללות סאה כשא' כשיש לו ארכשי' השער דוקא בשלא
קצב לו זמן הפירעון אבל אם קצב לו זמן אסור בכל ענין
וא"א הראש זל לא חילק בזה אשה שלוח' מחברתה כבר אין צריך
שעשנו דמים אפי' אין לה ולא יצא השער מי שיש לו אריס מות'
ללות לו סאה בסאה כדי לזרעה בשדה ודאי כאלו התנו שיק' בעל'
הבית סאה אחת תחילה מחוצא בשדה וחילקו חמורת ואין בא
הלוואה ובמקום שדרך טראריס נותן תבואת הזרע ואם לא יתנו
יעבדנו בעל הבית יכול ללות לו סאה בכאה אפי' לא יתנו
לתוך השדה ובמק' שדרך בעל הבית ליתן תבואת הזרע והאריס
נתרצה ליתנה אז אינו יכול ללות לו סאה בסאה לזרעה אלא אם
כן הלוה מיר כשידד לתוך השדה כתב א"א הראש זל בתשובה
הלוה לחבירו חטין ועשה עליו שטר מכך וכך שאין נשען הלוה
שאין לו לפרוע לו אלא דמי החטין בשעת הלוואה אם
יבדד חבלוה שיצא השער בשעת הלוואה או שדהו לו ללוה אפי'
סאה אחת צריך שיתן לו חטין אף אם הוקרו ואם לא יוכל לברד
ישבע הלוה שלא היה שער בעי' וגם לא היו לו חטין ויטלם דמיון
כפי ההלוואה ואם יתחייב לו חטין וההלוואה היתה במקום אחד
והתביעה במקום אחר והחטין יקרים במק' התביעה ית' במקום
ההלוואה יתן לו כשורן במקום ההלוואה כתב הראש זל התידו
כשיש לו אלא ללות סאה חטין בסא' של חטין אבל סאה חטין
ברוחן אסור אף על פי שהן בשער אחד ויש לו רוחן קצב
מי שיש מעות אצל חבירו שהלוהו ואומר תן לי מעותי שאני'
רוצה לקנות בהן חטין ואם לו אין לי מעות אבל צא חטין
כמה שיום החטים ועשם עלי בשער של עכשיו והוא לך אצלי
חטין אם יש לו חטין כנגד הדמים שחייב לו מותר ואם לא אסור
אע"פ שיצא השער אבל אם נותן לו עתה מעות על חטין ליתב לו
כל חשנה בשער של עכשיו מותר אם יצא השער אפי' אם אין לו
חטין כאשר יתבאר בע"ה אמר לחבירו הלוני כנה ואמר לו מנה
אין לי חטין יש לי במנה שאני נותן לך ונתן לו חטין במאה חזור
ולקחו ממנו כתשעים דבר זה אסור מפני שנראה כריבית שנותן
לו תשעים והוא מחזיר לו מאה ברא' כשפורע לו לבסוף ומנה
במעות דאו מחזיר כריבית אבל נותן לו חטין שוה מנה מות' ואפי'
כשפורע לו מעות דוקא שאמר לו תחלה הלוני מנה אבל אם אמ'
ליה הלוני חטין כותב בת' ה"מכס אע"פ שהבנים אסרוהו אם עבר
ועשה כך מוציא ממנו מאה שאפי' אבק ריבית אין כאן וה"מכס כת'

שאבק ריבית הוא ואין מוציאין לא מלוה לבלוה ולא ממלוה ללוה
ולוה הסכים א"א הראש זל ואפילו לפי זה אם רוצה לפרוע לו חטין
מותר אלא שא' כופין אותו לפרוע חטין כדי להוציא מידו קסד
המלוה לחכירו על שדהו אסור לחזור ולהשכירה לו בדב'
קצוב לשנה אפילו אם כתוב בשטר ששהת' ביד ח'
המלוה זמן רב קודם שהחכירה ללוה הלוהו על שדהו ואמר לו
אם לא תתן לי מבאן עד שלש שני' הרי היא שלי ולא אמ' מעכשיו
בענין שאין המקח קיים תוך שלש שנים לא יאכל הפירות ואם
אכלם לא יחזיר דהוי ליה אבק ריב' ואם זה שתק והניח בידו אחר
שלש שני' מפני שדה סבור שנחלטה לו וכשנודע לו שלא קבאו
מוציאה מידו צרי' להחזיר לו הפירו' שאכל לאחר ג' שנים קסה
המלוה לחכירו סכום מטבע ונפסל ועשו מטבע חדש ו
הוא סיפו עליה שהוא יותר גדול וכבר מן הראשו אם
הוזלו הפירו' כשכיל התוספ' שנותנין יותר למשב' נהדש כמה שהיו
נותנין בישן לא יפרע לו אלא לפי חשבון הישן ואם לא החלו
הפירו' אלא שהחדש שנה יותר להחירו אם אין ביניהם אלא חחום
שד' מן האחרון שוה כמו חמשה מתראשון נותן לו חמשה ואינו
מנכה לו בשביל התוספת ואם הוסיפו עליו יותר מהחומש ופרע
לו ממטבע החדש כפי משקל מטבע הישן ולא לפי המנין והיה נמי
אם פחתו ממנו כך הוא הדין וכן הדין אם נושאין ונותנין בכספים
של משקל שפחתו מן הכסף שנתן או הוסיפו עליו כך היה קסד
המלוה מעות לחבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור
ממנו בפחות ולא יעשה מלאכ' בעבדו אפילו הוא
בשל דבשכיל מעותיו הבטלות אצלו הוא עושה אפי' בחצר דלא
קיימא לאגרא ונברא דלא עבד למיגר אם בא לדור בו אחר ש
שהלוהו צרי' ליתן לו שכר וכל שכן אם אמ' לו הלוני דודו בחצרי
שצרי' ליתן לו שכר וכתב ה"מכס דוקא לכתחילה שבא לדור בו
אבל אם דר בו כבר כיון דחצר לא קיימא לאגרא אפילו הוא נברא
דעבד למיגר אם הלוהו ודר בו אין כאן שום צד ריבית ואפילו
לצאת ידי שמים אין צריך לתת לו ומכל מקום אם אמר לו הלוני
דודו בחצרי הרי אבק ריבית ולא מפקינן ובחצר דקיימא לאגרא
אם אמר לו הלוני דודו בחצרי הרי ריבית קצוצה וחלוהו ובר' בו
הרי אבק ריבית וה"מכס כתב דאפילו בחצר דלא קיימא לאגרא
ונברא דלא עבד למיגר אם הלוהו ודר בו הרי אבק ריבית וא"א
הראש זל הסכים לדבריו ה"מכס הלוני דודו בחצרי דהרי ריבית
קצוצה אי קיימא לאגרא ואבק ריבית אי לא קיימא לאגרא אי חלוהו
בין אם אמר כן בשעת הלוואה או לאחר הלוואה שאין חילוק בין
קצץ בשעת הלוואה להדריח לו זמן אחר ההלוואה בשביל המתנת
המעות וה"מכס חילק שכתב וצרו רבותי שהמלוה לחבירו ולאחר
זמן תבע וחבו ואמר לו הלוהו דודו [בחצרי עד שאפרע לך ואבך
הרי זה אבק ריבית לפי שלא קצץ בשעת הלוואה ורשי' פי שאין
חילוק וסיו' דוקא שאמר לו כן] בשעה שמרזיח לו חומן אבל
אם כבר הדריח לו חומן ונא בתוך חומן ואמר דודו בחצרי בשכ'
מעותיך שהן במלות אצלי לא הרי אלא ריבית מאוחרת א"ב זל
דלא מקרי ריבית מאוחרת אלא במה שנתן לו אחר שפרעו אבל
כיון שאומר כן בעוד שהוא חייב לו אסור ובהלוהו ודר בחצרו
שהוא אבק ריבית לדעת ה"מכס אפי' אי לא קיימא לאגרא ולדע'
ה"מכס בקיימא לאגרא כתב רב אלפס לא מבעי' אם פרעו כבר
דלא מפקינן סיני' דמלו' שכר חזירה שדר בו אלא אפי' לא פרעו
חלו' עדיין ושוא' הלוה שינכה לו מחובו שיען חשכירו שראוי ליתן
על שדר בחצרו לא מגבי' לי נצרי' לפרוע לו כל החו' מטלם , חו'

כבד וכך ואינו יכול להעלות בכל שנה יותר כמה שקצב עמו לא דמי להלואה אלא כאלו מבר לו פירות כל שנה כבד וכך אע"פ יכול לסלקו בכל שנה ושנה ובשמשלכו מנכה לו הפירות לפי השנים שאכל ואפילו באתרא דמסלקי דמחזי בריכית אם אומר הלוה חשוב הפירות שאבלת ותנכה אותם כחובך שאינו רוצ' ליתן לך ריבית לא שמעינן ליה אפילו אם לא אכל אלא כדי החוב כ"ש אם אבל יותר שאין מוציאין ממנו שאינו אלא אבק ריבית ואי הוה מסלקינן לי בלא וז"הווי באלו מוציאין ממנו שמתחלה לא אכלו בתורת פרעון חובו הילכך לא מסלקינן ליה זוזי ל"שי אפילו בלא גביתא ול"ז ולרכ אלפס בנביתא וא"א הראש זל הסכים לדברי ר"שי וכן בת' הרמבם וכל מה דכתיבכ' חיינו בממשכן שורה שפעמי' אינה עושה פירות וילכך מותר כנביתא שנכנס בספק שמא לא יעשה פירי והוי קרוב לשכר ולהפסד אבל בממשכן בית וחצר שפירותיהן דהיינו הדירה מצוייה תמיד כתב ר"שי שאסורין אפילו כנביתא וכן כתב ר"שי שאסורין אפילו כנביתא וכן כתב הרמבם וז"ו וז"ו מתירין גם בבית שפעמי' נופל הבית או נשרף וא"כ חשיב שפי' קרוב לשכר ולהפסד וא"א הראש זל הסכים לדעת ר"שי ואפי' לדעת נ"ל אם כותב לו אחריות על שאר נכסיו אסור שאם יפול הבית או נשרף מ' ד יפרע משאר נכסיו ונמצא שאין כאן הפסד ועל מה שנוהגין האידנ' שראובן בממשכן ביתו לשמעון ול"י שוכרו משמעון וראובן נשאר בביתו ופורע השכירות לשמעון על ידי לוי השוכר כתב א"א הראש זל בתשובה אני אוסרו אבל ריבית קצוצה לא הוי כיון שלא פסק לו ריבית על ההלואה וגם אם יפול הבית או ישרוף יפסיד שמעון מעותיו ולכתחילה יש לאוסרו ואין לדיין להשתדל בו ע"כ ולא ברירא לי הא שנקא שכתב אם יפול הבית או ישרוף יפסיד שמעון מעותיו שכיון שכותב לו אחריות על נכסיו וראי לא יפסיד מעותיו ומדברי הרמב"ם יראה שהוא ריבית קצוצה ויוצאה כדריבין שכתב גבי המלוה לחברו על שדוהו וחזר ומכרה לו בדבר קצוב אבק ריבית וה"מ דלא אתני בהדי' מעיקרא כי משכן גביתא אדעתיה דליהדר וחבר ליה מיניה או אגר לי' מיניה כבד וכך אבל אי אתני בהדיה מעיקרא ריבית קצוצה היא ויוצאה כדריבין לא שנא אתני בהדיה דחבר ליה איהו מיניה לא שנא חכר ליה אחר היב' דבחי' לשוכר או לח' בר' למפרע מאי דפרע למלוה כדליה ע"כ וכל שכן מה שנוהגין עתה שהלוה נותן משכונות ב בקרן והשוכר בפירות דהוי ריבית קצוצה כל משכונא אין הלוה יכול לסלק המלוה תוך שנתו ומכאן ואילך תלוי במנהג בדפרי' לעיל ובמקום שנוהגין שאם לא יפרנה לזמן ידוע כגון בתחילת כל שנה ושנה או ט"ו ימים קודם שיכלה השנ' שוב לא יפרג אותה שנה כתב הרמב"ם ודחשיב אתרא דלא מסלקי כיון שאינו יכול ל לסלקו בכל שנה אחר שיעבור הזמן וא"א הראש זל כתב דחשיב שפיר אתרא דמסלקי כיון שיכול לסלקו בתחלת השנה ואפילו באתרא דלא מסלקי ואם אמר המלוה ללוה בתחלת ההלואה כ' משעבד לו נכסיו אני רוצה להסתלק בכל שעה שתמצא יוכל לסלקו בכל שעה כיון שאומר כן בתחלת ההלואה ואדעתא דהכי זבל המעות וכן אם אומר אני רוצה להסתלק אין הלוה יכול ל סלקו אפילו אם הוא באתרא דמסלקו אבל אם בתחלת ההלואה א התנו כלום אלא שעבד לו שדוהו סתם וכשעת מתן מעו' אמר הלוה על מנת שתסלק והוא באתר' דלא מסלקי לא מהני אפי' ד' לו המלוה אינו מועיל בלא קנין אבל אם הוא באתר' דמסלקי שר המלוה או לא מסתלקינא כהני אע"ג דכבר נגמר השעבוד תם כיון דקודם מתן מעות אמר לא מסתלקנ' והודה לו הלוה

אדעתא דהכי קבל הלוה המעות שלא יסלקנו משכנתא באתרא דמסלקי אין בעל חוב גובה ממנו מיורשי המלו' ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושביעית משכטונה שגם המלוה יכול לכופ' ללוה ש שיפרנה אכתי שירצה הילכך קרינן ביה לא יגוש ואם בא הלוה ל לסלקו אפילו לאחר שליטת הפירות והן עדין תחת האילן יכול ל לסלקו ונוטלו אבל אם נתנו המלוה בכלי שוב אין הלוה נוטלן ואם אמר הלוה לא תאכל יותר הפירות כי אני רוצה להביא לך מעותיך ואפילו אם אומר שאין לו מעות אלא שרוצה לטרוח כדי להביאם מאותה שעה ואילך אינו רשאי לאכול הפירות ובאתרא דלא מסלקי בעל חוב גובה ממנו ובכור נוטל פי שני ואי שביעית משכטתה משכנתה אם בא הלוה למוכרה אותה שהיא כמושכנת בידו קרוב לקנותה יותר מבעל המצר ואפי' אם קנאה כבר בעל המצר בעל המשכונא מסלקו ממנה ואם כתחילת המשכונא בא בעל המצר ואומר אני אלוה לך כי אתה מערים למשכנה לאחר בשביל שאתה רוצה למוכרה לו אח"כ אין שומעין לו דמצי לטי' הו"נוח לי ללו' ממנו שירחיב לי הזמן או לא יגוש אותי אכ"כ דבר זה תלוי בראיית הדיינין אם רואין שיש ערמה בדבר כגון שלא נמשך זמן המכר אחר ההלואה או שאינו רגיל ללוות וכיוצא בזה אינו דוחה המצרן משכן לו שר' בפחו' משווי על תנאי שכשיצא למוכרה שלא יכבדנה אלא לו באלו הדמי' או שיוסף לו בו מעט ומ"מ הוא שוה יותר אסור שבשכר הכנת המעות כחיל גבי' אבל אם אבר לא תמכרנה אלא לי בשווייה מותר גוי שממשכן קרקע לישראל וחזר הגוי ומכרה לישראל אחר אין ישראל הראשו' צרי' להעלות שכר לישראל השני שקנאה מהגוי אלא דרי בתוכו עדי שיתן לו הגוי מעותיו קעג

בשים

שיש ריבית בהלואה כד' יש ריבית במכר ביצר מבר לו דבר ששוה לו והוב' בי"ב בשביל שמכתין לו המעו' אסור אפי' אם המוכר עשיר ואינו צריך למעות ולא הית הסחורה נפסד' אצלו בדא' בדבר ששוכתו ידוע כמו פלג'ל ושעוה או כל דבר שיש לו שער ידוע אבל טלית שאין לו שער ידוע ואי שוכתו ידוע יכול למוכרה ביוקר בשביל המתנת המעות ובלבד שלא יאמר לו בפירושוש' אתן לך המעו' מיד הרי הוא לך כי זהובי ואם לאחר זמן בי"ב ונר' שאפי' אינו מפר' בהדיא אין היתר אל' במעלהו מעט אבל אם מעלהו הרב' עדי שניכר דכל שבשביל המתנ' המעו' הוא מעלהו הוי לי' ככפר' בדא' בכתנ' בתחלת המכר אם מעכשיו ביואם לאחר זמן בי"ב אבל אם מברן בי"ב על מנת לפורעו לאחר זמן יכול לומר תפרע לי מיד ואקח ממך י' מדי דהוה אמוכ' חובו בפחות שמי שיש לו שטר על חברו או מלוה על פה יכול למוכרו לאחר בפחות ואין בו כשום ריבית ובלבד שיהא אחריות של השטר והמלוה על הלוקח כגון אם יעני הלוה שלא יהיה לו מכא לפרוע שלא יחזור על המוכר אבל אחריות טבא מחכת המוכר כגון שנמצא פרוע או שטרפו בעל חוב מוקדם אין צריך שיהיה על הלוקח וכמו שיכול למוכרו לאחר בפחות כד' יכול למוכרו ללוה עצמו וכשכירות מותר אפילו מפרש בהדיא כגון שכשכיר לו בית ששוה שכירתו י"ב זהובים ואימ' אם תפרע לי מיד הרי הוא לך בי' זהובים לשנה ואם לחודשים תתן לי זהוב לכל חודש מותר שולחני שמוכר דינר שבוע במעות שאינן שבועות ומוכר הדינר ביותר משווי בשביל שמכתין למעות אם יש ללוקח המעו' מותר ואם לאו אסור וכתב א"א הראש זל שצריך שיהו כיד הלוקח כל דמי הדינר כתב הרמב"ם דוקא שולחני דאורחיה בהכי אבל באיניש אחריו אסור עדי דאמר ליה כפי דרך מקח וממכר ודוקא דינר

ליקח הריבית וליתנו לגוי לפי שהוא שלוחו של ישראל וכל מה
 שלקח ונותן אינו עושה אלא בשליחותו של זה ואינו לא לזה ולא
 ערב ואם לא נתן לו כשכונן אסו שהגוי אי לו עסק אלא עם הישר
 שהלוח לזו והוא חוזר ומלוה לישראל ששלחו ואם לא לחברו לזה
 לי מעות על שמי מות שאז הגוי סומך על המשלח ואחריותו עליו
 והשני אינו אלא שליח בעלמא משכוננו של גוי שביד ישראל
 והביאו לישראל חבירו שילוח עליו ולכשיבא הגוי לפדותו שיקח
 הוא הריבית שעלה עליו עד אותו היום והשני יקח הריבית שיעלה
 עליו מאותו היום והלאה התירו זה ובלבד שיאמר לו הריני מוכר
 לך כל כח זכוכי ושיעבוד שיש לי על משכונן זה ואין לי עסק עמך
 ולא לך עמי דבגן זה לאו הלוואה הוא אלא מכר ואם לאחר זמן ר
 רצה שני זה לחזור וליתול מן הראשון קרן וריבית ולהחזיר לו
 משכוננו מות מפני שהו כאלו חוזר ומוכרו לו ובחובו של אשראי
 צריך שיאמר לו אתה תפטר הגר בכך וכך מכל וכל ובכך וכך אני
 קונה ממך כל מה שאני יכול להוצי' מיד הגוי ואא' ה'אש זל התיר
 בתשובה במשכונן שבידו מהגוי לקבל דמי מיד חברו והריבית ש
 שעלה עליו עד היום אף אם אינו מוכרו לו אלא מוסרו לידו על
 מנת ליקח הריבית מן הגוי ולא חשבי לריבית שנותן הגוי לישר
 שני כאלו נותנו מכח ישראל הראשון אלא בשביל משכוננו הוא
 בנותנו לו שאצל מי שנמצ' משכוננו הו' פודהו ואינו נותן בשליחות
 ישראל הראשון וכן כתב בעל העיטור ואם אחר כך יאב' הראשון
 לשני אינו אכת אל שלי הו' וחוזרהו לי בחנם ישבע השני שכך
 אמ' לו הראשון ולא יחזיר לו המשכונן לעולם אלא אם כן יבא הגוי
 שיפרנו ואם לא יבא הגוי ימכרנו והוא שלו אפילו שיה' הרב אבל
 ישראל הבא לחברו ואמר לו הלווני מעות על משכוננו אלו שהן
 של גוי וחלוה לו או שאמר לחבירו הלחיני מעות בר בית ואני
 אשלח לך משכונן על יד גוי והגוי הביא המשכונן למלוה והוליד
 המעות ללוה כל זה הוי ריבית קצוצה ומשכוננו של ישראל ביד
 גוי כת בעל העיטור שאסו לישר להלוות עליו בריבית אלא אם כן
 אמר ישראל בעל המשכונן לגוי קנה מעכשיו המשכונן אם לא אתן
 לך עד יום פלוני וכתב אא' ה'אש זל ואין נראה דבריו דמאי נפק'
 מינה שאין המשכונן לגוי וכי אסור להלוות לגוי על משכונן של י
 ישראל ואפילו אם הלוח הגוי לישראל בריבית מותר לישראל ל
 להלוות לגוי על אותו משכונן בריבית ולקבל מהישראל הריבית
 שחייב לגוי שהוי הישראל השני לא הלוח לראשון כלו אלא לגוי
 ובמקומו הו' לקבל הריבית מיד הישראל מעותיו של ישר מופקדו
 ביד גוי וחלוה אותם לישראל בריבית ואם היו באחריות הגוי מות
 לישראל ליקח הריבית בין שהם באחריות הגוי חשוכין בשלו וכה
 שנותן הריבית לבעל המעות אינו אלא כמתנה בעלמא ואם היו
 באחריות ישראל אסור לו ליקח הריבית מעותיו של גוי מופקדות
 בידי ישראל אם הם באחריות הישראל אסור לו להלוותן בריבית
 ואם הם באחריו הגוי מותר להלוותן בריבית ישראל שאומר לגוי
 הו' לך שכרך והלוה מעותי בריבית אסור שהן באחריות הישראל
 וגוי שאומר לישראל הילך שכרך וחלוה מעותי בריבית מות אבל
 אסור לעשות כן משום מראית העין וראה שגם כפק דין אכו אעפ
 שאינו באחריותו משו מראית העין ויא שאינו מותר אלא כשקצץ
 לו שכרו דבר ידוע בין אם ירווח או לא ירווח אבל אם אמר ליה
 פליגא לך בריוח אסור אעפ שאין לו בהפסד בלום ויש מתירים
 הואיל ולא משום כספו בא לו וכן כתב הרמבם גוי שעשה לישר
 אפיטרופא על נכסיו מותר ללוות ממנו בריבית הישראל שעשה
 לגוי אפיטרופא על נכסיו אסור ללוות ממנו בריבית וגם בזה תלמי

כמי שאחריות עליו ראובן שאומר לשמעון לקחת ממנו ריבית מיד
 ליד ושמעון משיב לא לקחתי אלא על יד גוי נאמן כתב אא' ה'אש
 זל בתשובה שנאמן בלא שבוע אבל אם משיב אינו יודע אם נחת
 לי מעולם מעות בריבית צריך לישבע על אותם מעות ששוען ר
 ראובן שהלוה אותם לו בריבית שאינו יודע שנתכו' לו מעולם קע
ישראל שלוח מעות מגוי בריבית אין לישראל ליכנס ערב
 בשבילו בין דבריניהם בטר ערכא אזלי הוי כאלו
 הגוי מלוה לישראל הערב והוא חוזר ומלוה לישראל ואם כתב לו
 לדון כדיניו שלא לתבוע לערב תחילה שרי מהאידנא אפי' סתמ'
 נמי ככתוב דמי שודי הן דנין כדינינו וכת' הו' יצחק קרקוזא ונר'
 למוזי היכא דלא קביל עליה שלא לתבוע לערב תחלה ונעשה
 לו ערב ופורע בשבילו צריך לשלם לו כל ההפס' דרוק' לכתחילה
 הוא דאסור אבל דיעבד ישלם כל ההפסד כיון דמחמתו קא פסיד
 ע כ ואינו נראה דכיון שיש בו צד איסור למה נחייבנו לפרוע ב
 באיסור ודאי כל הפסד שבא לו מכחו כמו שאנסו או כיוצא בזה
 צריך לשלם אבל לא נאמר לו תן ריבית כתב ה'אבד דהוא הדין
 נמי גוי שלוח מישראל בריבית שאין ישראל רשאי להיות לו ערב
 אלא אם כן התנה עם הגוי שלא ירחנו אצל הערב כל זמן שיש ב
 בידו לפרוע שאם לא כן הוה ליה כמלוה לישראל הערב ואם קבל
 עליו מותר אעפ דבי לית ליה שקיל מישראל קרן וריבית קעא
ישראל שלוח מעות מגוי ונתגיד אם עד שלא נתגיד זקפו
 עליה כמלוה גובה את הקרן ואת הריבית שודי קודם
 שנתגיד חזר כולו כקרן דמשעת זקיפה חשוב כגבוי ואם לאחר
 שנתגיד זקפן כמלוה גובה הקרן ולא הריבית ופי' אא' ה'אש זל
 דאפי' ריבית שעלה קודם שנתגיד אסור ליקח וגי שלוח מישר
 בריבית ונתגיד אפילו לא זקפן כמלוה עד לאחר שנתגיד גובה
 קרן וריבית שלא יאמרו בשביל מעותיו של זה נתגיד זה והו' הדין
 נמי לא זקפן עלית במלו' כחן שלוח כשזדה גוי צרי' לפרוע הריבית
 וכתב ה'יטו שאינו נותן לו אלא ריבית שעלה קודם שנתגיד אבל
 לא מה שעלה לאחר שנתגיד ואא' ה'אש זל כתב שנותן אפילו
 ריבית שיעלה לאחר שנתגיד עד שעת פידעון קעב
משכונא שלוח מעו' מחברו ומשכן לו שדרו לאכול פירו'
 יש מקומות שנהוגין שאין הלוח יכול לפדות
 עד הזמן שקובעין שניהם יש מקומות שנהוגין שיכול לפדותה
 אבותי שירצ' אח' שנה ראשון וגם המלוה יכול לכופ' ללוה שיפרנ'
 אמתו שירצה ובמקום שנהוגין שיכול לפדותה דומה טפי לריבית
 שהשדה היא ברשות הלוח וא' כהבעו הן בתורת הלוואה ביד הל'
 אבל במקום שנהוגין שלא ל' דות דמי טפי לבכר כאלו גוף השד'
 בכבר לו עד הזמן ואיכא דתידיא טפי הילכך ל'ישי באתרא דלא
 מסלקי שרי אפילו בלא נכיתא ובאתרא דמסלקי בלא נכיתא הוא
 אבק ריבית ואינה יוצא כדדינין ובנכיתא שרי והיכי דמי נכיתא ש
 שמכנה לו מעיקר' מהלואה דבר ידוע ככל שנה בשביל הפירות
 שאוכל וכיון שנותן לו דבר ידוע ככל שנה בשביל הפירו' בין אם
 יזהו הפירות או לא ידעו הוי קרוב לשכר ולהפסד ושרי אפילו אין
 מנבה לו אלא דבר מועט וז'ח ולרב אלפס באתרא דמסלקי בלא
 נכיתא הוי ריבית קצוצה ויצאה כדדינין ובנכיתא הוי אבק ריב'
 או באתרא דלא מסלקי בין בנכיתא בין בלא נכיתא הוי אבק ריב'
 ואין היתר לשום משכונא אלא כעין משכנתא דסורא שממשכן לו
 לשנים ידועות וכות' בה כמשלם שניא אילין תפוק ארעא דא בלא
 כסף וככה ג' שרי אפילו מרחיב הזמן הרבה עד שאין מגיע לכל
 שנה אלא דבר מועט וכיון שכתב סכום כל השנים כל שנה

ל
הו'
וא
במ

של לקוט אבל אינו יכול לפסוק עם בע"ה מר' בסלע אפ"מ מתבואת
 לקוט היה המוכר תחלה לקוצרים ויש לו גדיש יכול לפסוק עליו
 כיון שיש לו אע"פ שעדיין לא יצא חשער ופ"שי שיכול לפסוק אפי'
 בזול כיון שיש לו אע"פ שחסר תיקון קצת וז"ל כיון שחסר תיקון
 קצת לא חשבינן ליה כמו בידו בענין שיכול לפסוק שוה ה' בד' אבל
 חשבי ליה קצת בידו בענין שיכול לפסוק עם בע"ה כשער הקלוטות
 שהוא הזול שבשערים אבל דבר שהוא בידו ואינו חסר שו תיקון
 יכול לפסוק אפי' שוה ה' בד' ואם יש לו ענבי זותים בכומר והכנים
 ביצים לעשו מהם קדרות והכנים סיד לכבשן לשורפו יכול לפסוק
 עליו וכן על הזבל בימות החמה שהוא צבור קצת אבל לא בימות
 הנשמים וכן כל ביוצא בזה שהוא קצת בידו אפ"ל חסר ב' מלאכו
 יכול לפסוק עליו אפילו אין בידו לגבורו אלא בידי שמים חסר ג'
 אינו יכול לפסוק עליו אפילו הוא בידו לגבורו הפוסק על השער
 צריך שלא ירוח כדבר כלום כגון שאין כנהג שהלוקח נותן שכר
 הסרסור צ"ל שיתנם לו הוא וצריך שינכה למוכר, החסרון שראויה
 להתחסר לפי הזמן ולפי המדה שאם לא כן הוי ריבית שמרויח זה
 בשביל הקרבת המעות הפוסק על הפירות ונתייקרו בשעת פרעון
 כתב"ה כמו שיכול ליתן הפירות כך יכול ליתן דמיהם כפי כה
 ששוות בשע' היוקר והרשעם כתב ודאי מעות אינו יכול ליתן אבל
 יכול לשום פירות שפסק עליהם במעות וליתן להם פירות אחרות
 ולזה הסכים א"א הראש זל הפוסק על השער צריך לפרש שאם י
 יודללו מזה הסכום שפסק שיתנם לו כשער הזול ואם לא פירש
 כך ורוצה לחזור לאחר שבדלולו צ"ל לקבל עליו מי שפרע ואם
 פסקן והחלו והמבור חוזר בו ואינו רוצה ליתן לו כפי הזול צריך
 לקבל עליו מי שפרע ואם עשה שליח לפסוק והשליח לא פירש
 ליתן לו כשער הזול והשליח רוצ' לחזור בו אינו עומד בבי שפרע
 שיכול לומר השליח היה לו לפרש וכיון שלא פירש לא שלחתיו
 לעותי ונתבטל שליחתי וגם השליח אינו עומד בבי שפרע בקח
 שנעשה באיסור כגון שהוסיף במקח בשל אנד נכר או שפסק קודם
 שיצא השער ולא היה לו למוכר הבקח קיים ויתן כשער של היהר
 ואין אחד בהם יכול לומר המקח בטל כיון שנעשה באיסור אלא
 אם קנו באחד מדרכי הקנאות הבקח קיים והריבי טנו א' מוציאין

אוחו מיד המוכר קעו
אסור לאדם להשכר מעותיו בלשון שכירות שיאמר אשכר
 לך דינרין בדינ' החדש בדא' כשהשוכר צ"ל להוציא
 אבל אם שוכרם כדי להתלכד בהם או ליראות ובחזירן לו בעין מ'
 אחר וכלי מותר להשכירן אפילו נותן לו רשות למוכרו ולעשות
 וכל חפצו רק שלכסוף יחזיר לו כלי אחר כזה מותר להשכיר
 לו ולקצוב דמיו ולהתנות שאם ישכר באונס ש שלים לו ד'
 מ' אע"פ שמן הדין הוא פטור מן האונסים וא"כ כיון ששם אותו
 ימים ומתחייב באונסין הרי הדמים בה' אה אצלו והשכר שנותן
 בחז' בריבית אפילו הכי שרי כיון שאינו מתחייב בדביו אלא
 וכן ישכר וכל זמן שהוא בעין הוא בחזירו כמו שהוא ועד שעת
 ידה הוא ברשות הבעלים לזולא וגם הוא נפחת נמצא שעד א'
 זה שעה הוא אצלו בתורת שכירות ובתורת שכירות הוא נותן
 א' ששכר ונעשה עליו כהלואה מתחייב בשכירות קודם ש
 זשת הלואה הילכך לבישכר אינו מתחייב אלא בדב' שהיה
 בשעת שכירה ולא כבעיא כלי שאינו נפחת מיד ע"ת שמיש
 והלואה נעשת מיד דשרי אלא אפילו יורה שמתחלת ליפחת
 מותר לשוכרה ליקחנה במשקל ולהחזירה במשקל והוי יטלם
 המשקל אע"פ שהלואה מתחלת מיד בשעת שכירות כיון
 זנת מיד אפילו הכי שרי שערין היא ברשות המשכיר לענ'

קלקול הנחשת שאף המשקל שמחזיר לו שוה פחות כמה שיהיה
 שוה כשנטלם לפי שנשרף באש מות' לשכור פרה ולשומה בדב'ו
 כגון שיאמ' הרי פרתך עשויה עלי כל דינר אם תמות וכל זמן שחיא
 אצלי אעלה סלע בחדש בשכירות לפי שהיא ברשות בעלים עד
 שעת מיתה וגם נכחשת וכלכר שישימו אות' כפי בה ששוה בשעת
 מיתה השוכר שדה מחכירו כי כורין לשנה יכול לומר הלויני מאה
 דינרין שאוציא עליה להרוש ולנכש ואני אעלה לך יב כורין לשנ'
 אף על צי שהמאה שלוקח ממנו בתורת הלואה לוקח
 אותם שהרי מחזירם לו בסוף ונמצא שמוסיף לו שני בורין בשכר
 הלואה הק' אפי' הכי מותר כיון שמוציא אותם כגוף השדה וכן אם
 שכר לו חנות או כפינה כי דינרין יכול לומר הלויני מאה דינרים
 שאבנה בו החנות ואציירנו ואתקן בהן הספינה וכליה ואני אעלה
 לך בספינה ובחנות יב דינרין אבל אסור לומר הלויני מאה דינרין
 להתעסק בחנות או לקנו בהם כחורה להוליך בספינה ואני אוסי'
 לך בשכירות מותר להרבות בשכירות קרקע ביצד שמשכיר שדה
 ואוכר אם מעבשיו תפרע לי השכירות הרי הוא שלך בי סלעים
 לשנ' ואם תתן לי השכר בכל חדש וחדש הרי הו' לך בסלע לחדש
 ואסור להרבות בשכר אדם שיאמ' לו עשה עמי מלאכה הוי' ששוח
 דינר ואני אעשה עמך לשכוע אחרת ששוה שתים השוכר הפועל
 בימות החורף לעשות עמו בימות הקיץ בדינר ליום ומקדים לו
 שכרו מעתה ושכרו שוה לימות הקיץ סלע ליום אכו' בפני שנרא'
 כאלו מלוח לו מעות כהיום כדי שיוזלו בשכרו אבל אם אום עשה
 עמי כהיום עד יום פלוני בדינר ליום מותר כיון שמתחיל לעשו'
 עמו מלאכה מעתה אינו נרא' כנוטל שכר מעותיו שמקדי לו קעז
 אין מקבלין צאן ברזל בישראל פי' שבקבל מחברו צאן או
 כחידה אחרת ושם אותה בדב' וכפי מה ששומין אותה
 כך מקבלה עליו ליתן בה אם ימותו הצאן או תיזל הסחור וחולקין
 הריוח ודבר זה אסור שהרי מיד נעשו עליו ככלוה ונבצא הריוח
 שנותן לו הוא ריבית ולא מבעיא זה אלא אפילו נותן לו בתורת ע'
 עסקא דהיינו שהוצי' האחריות על הגותן וחיצו על המקבל אפילו
 הכי אסור שכל עסקא פלגא כליה ופלגא פקדן שהוצי' שלוקח
 במנו הריוח הנא מלוה וחיצ' האחד הוא פקדון ונמצ' ששורח בחלק
 הפקדון בשביל חלק המלוה הילכך צריך ליתן לו שכר טרחו ולא
 כל שכרו אלא רואין אדם שנטל ואין לו שום מלאכה ככה היה ר'
 רוצה ליקח להתעסק בזה העסק ואפי' אם היה לו מלאכה שנותנים
 עליו שכר טוב ומתבטל ממנה אין אוכרין ככה היה רוצה ליקח
 וליבטל ממלאכתו ולהתעסק בזה העסק שלא היה לוקח אלא ה'
 הרבה אלא אוכרין כאדם בטל כדפרישי' וכן צריך ליתן לו בכל
 יום וה'ם שלא פסק עמו אלא נתן לו למחצית שכר אבל אם רוצה
 לפסוק עמו על כל העסק כדבר ידוע ואפילו בדינר אחד רשאי
 ותקנת חכמים הוא לסי שנותן עסק לחברו סתם ואינו פוס שיקח
 המקבל חצי הריחח ולא יקבל עליו אלא שלישי האחריות ונמצא
 שתות כל העסק שלוקח ככמו ריחח ואינו מקבל עליו אחריות הוא
 שכר טרחו או שלוקח שני חלקי הריחח ואינו מקבל עליו אלא חצי
 האחריות או כדצא בזה שנותן לי דינר כל ימי משך העסק וה'ם
 שיצריך ליתן שכר טרחו בחנוגי וכיצא בו דלי ליה עסקא אחרוב'
 אלא הדין עסקא כרתני הבנ' טוב את חברו בחנות אם היה אוכ'ן לא
 יעסק באומנתו לפי שאין ע'ניו על החנות כשע' שעוסק באומנות
 אבל באן דאית ליה עסקא אחרניא דלא קא מבטל מיניה לא בעי
 אגרא כולי האי כגון רוצה שיש לו בהמות לעצמו הליקח אחרת
 בעסקא

הג

אפי' בשולחנו אסור וכשם שאסור למכור ביוקר בשביל המתנת
המעות כן אסור ליקח בזול בשביל הקדמת המעות שאם קונה ד
דבר ששוה יב' בי' בשביל שמקדים המעות אם ישנן ברשו' המוכר
אלא שאינו מוצי' לו עד שיבא כנו או עד שיבצע הבפתח מותר
ויה' שמותר אפי' בכפר' אם אקדים לך דמעות לא אהן לך אלא י'
ואם לבשתהן לי החפץ אתן לך יב' והו' ישעיה כתב דוקא בסתם
אבל בכפר' אסור והכי מכתב' ואם אין לו כמותו הדבר ברשותו
כלל אסור אפי' אם יש לו כמנו בדקפה ביד אחרים וכות' להקדים
מעות לגנאה שיהן לו לזמן פלו' דילו עין בני אבה אבה בזון אע"פ
שעתה שוין בני זרת בזון אע"פ שאין לו עתה בני אמה חשיבין לי'
כאלו הן בידו כיון דבבילא רבו אבל ההולך לגזוז ולחולב רחליו
ולרדות כו' רתו ואומר לחברו כה' שיעזי' חולבת וגוזות וכה' ש
שנוורתו דורה אני מוכר לך רבוי בכך וכך ובחיל גביה בשביל
הקדמת המעות אסור וילז' השבינן ליה כנו בידו אבל אם אוב' לו
כל מה שעזי' חולבות וגוזות ובורתו רודה הן רב הן מעט יהא
מוכר לך בכך וכך מות' שהו' קרוכ לשכר ולהפסד ובכרם ככה' ג'
אסור אפילו לאחר שנעשה סמדה' או בוסר אסור לכמו' כל היוצא
כמנו בדבר ידוע כו' שיקדים לו המעות וכן בודתו הזכור' אסור
להקדים להם מעו' בשביל הזמורות כדי שימכרו בזול אבל מותר
לקנות עגל בזול בשביל הקדמת המעות ולהניח ביד המוכר עד
שיגדיל שאם ימות או יחיה הוא ברשות הלוקח שוכרי השדות
שבעלי השדה חייבין ליתן להם שכירות ביד אחר הקציר אסור
להוסיף להם בשכר כדי שיבתינו אחר חרישה וברוח אלא אם כן
יבטעו לרוש ולהכר מותר להקדים מעות על דין בשעת הביצור
על כנת שית' לו יין טוב בניסן ולא השבינן ריבית מה שהמוכר מ
בקבל עליו האחריות בשביל הקדמת המעות וכן מותר להקדי'
מעות של הבית ידוע של דין ולהתנות עם המוכר שאם יחלוז או
יתיקר עד זמן בבירת הין יהיה ברשות הלוקח ואם יחסיף יהיה
באחריות המוכר ואין חילוק בין אם מושכו לרשותו או אם כניחו
ברשות המוכר אבל אם אין הלוקח מקבל עליו האחריות הו' אסור
אפילו אם מושכו לרשותו בתב' הרבם חכית של יין ששה עתה
דינר וככרה בשנים עד זמן הקיץ שאם תאדע תקלה בה' שהיה
ברשות המוכר עד שימכרה הלוקח הרי זה מותר שאם אבדה זו
בשברה אין בשלם לו כלום ואם לא יבצע המוכר ולהריות בה היה
לו להחזירה לבעלים וכן אם מכרה לו הידה בשנים ואוב' לו היתר
על הב' יהיה שכרך בשביל שאתה כשפול' למוכרה ואם לא תבצע
למוכרה כנו שתריצה החזירה לי מותר אע"פ שאם אבד או נגנב'
או ההביצה תהיה ברשות הלוקח ויב' מי שיש לו כחורה שנמכר'
כאן בז' ובמקום אחר ביוקר ואמר לו חברו במקום הזול תנה לי
כאן ואוליכנה במקום היוקר ואמכרנה שם ואפרענה לך כפי ש
ששוה שם כדי שתכתין לי המעות אם האחריות כהליכה על
הלוקח אסור אפילו אם אבד אפרענה לך מיד כשתמכר שמיד ב
במקום הזול נעשת עליו הלואה כפי מה ששוה שם ומוסיף לו ל'
לפורעה במקום היוקר בשביל המתנת המעות ואם האחריות על
המוכר מותר ודוק שנותן לו שבר' שרחו' עז' הבאתה לביקו' היוקר
דאס' לא כן היה ליה ריב' מוקדם ואם המוכר אדם ש ב שטרתי'
ללוקח הכנס בשבילו מותר אפילו אינו נותן שכר טורח הכאתה
והחברים כדרכן להוליך הבואה במקום לביקום מותר להן לקבל
מעות כבעלי בתיט במקום היוקר על כנת ליתן להם לזמן פלו'
תבואה כשער נקו' הדל אפילו אין נותני' להם שכר טורח ההבאה
ואפילו אין נותן המעות אדם השוכ' שיגפרו דבכס בשבילו ופי'

ושי אפילו אחריות ההבאה על החמרים וזו' פי' שצריך שיהיה
אחריות ההבאה על נותני המעות אבל אם האחריות על החמרים
אסור ודוקא בתבואה מותר לחמרים לעשות כן אבל לא בכחור'
אחרת ואפילו בתבואת אדם חשוב צריך לדקדק במעשיו לא
יתננה להם כן המוליך פירות במקום הזול למקום היוקר וביצא
חברו ואמר לו תנס' לי כאן ואני אתן לך שם פירות תחתיהן לזמן
פלוני אם יש לו שם פירות מותר ואם לאו אסור קעד
מכר שדה לחברו ואמר לו לכשיהיו לי דמעות תחזירה לי
אסור ללוקח לאכול הפירות שאין כאן מכר אלא הלואה
כיון שצריך להחזירן לבטירה ונמצא שאוכל הפירות בשכר ה
המתנת המעות ואם או הלוקח מדעתו לכשיהיו לך כעו' אחזירו
לך אינו תנאי כיון שלא התנה המוכר והמקח קיים ביד לפיכך
הלוקח אוכל הפירות בכר לו השדה ונתן לו קצת המעות ואמר
לו כשתביא המותר קנה לך השדה מעכשיו ונמצא הבכר תלוי
ועומד אם ישלים לו המעו' קנה לו השדה למפרע ותשלום המעו'
היא אצלו בהלואה ואם לא ישלים יתבטל המקח וכה' שהיו כהם
ביד המוכר היו הלואה הילכך אין שום אחד מהם רשאי לאכול ה
הפירות מוכר לא יאכלם שמא ישלי' הלוקח המעות ונמצא שקנה
השדה למפרע והרי שאכל המוכר הפירות בשביל המעו' שנשאר
לו ביד הלוקח ולוקח לא יאכלם שמא לא ישלים המעות ולא יצא
השדה ברשות המוכר ונמצ' שאכלם בשביל המעות שהיו לו ביד
המוכר אלא יהו מונחיס ביד שלישי אם יגבר הביקו' יתנם ללוקח
ואם לא יתנם למוכר וזוהו יחזור המעות שקבל ואפילו אם יאמר
הלוקח אני אוכלם ואם לא יגבר הביקו' כשיחזיר לי המעו' שנתתי
לו אשלים לו הפירות אסור דכוף סוף רבית אבל אלא שמחזירו
אבל ודאי אם יאמר אוכלם ואם לא יגבר הביקו' כשיבא המוכר ל'
לבחור לי בעותי אעשה יבנו חשבון ואנכה דמי הפירות מותר
והוא הדין גמי אם המוכר אוכר כן ואם בשנתן לו המעות אבר לו
קנה כשיעור מעותך כל אחר אוכל פירות כפי מעותיו ואם אבר
לו כשתביא מותר המעו' קני ולא א' מעכשיו לוקח אסור שאי' כאן
מקח כלל עד שיביא המעות ואם היה אוכל נמצ' שבשכר מעותיו
הוא אוכל ומוכר מותר דשלו הוא אוכל ואם אבר קני מעכשיו
וזהו ליהיו הלואה גבך לוקח מותר שביד נקנית לו ושלו הו' אוכל
ומוכר אסור דבשכר המתנת המעות הוא אוכל האוב' לחברו קנה
לי שדה בפלו' ואם המוכר לס' ליוח אני מוכר לך על תנאי שיחזירו
לי לכשיהיו לי המעות והשיב השליח אתה והלוקח חברים כטוב
תפשרו אינו מוכר אלא על זה התנאי וצריך להחזירו ופירו' שאכל
הוי אבק ריבית ואינה יוצאה בדינין קעה
אין פוכקין על הפירות עד שיצא השער פי' אינו יכול להקדי'
מעו' לחכי ולפסו' עמו שיתן לו הטי' כל השו' כשיעו' מעותיו
כפי מה ששוה עתה שבשביל הקדמת המעות הוא מקבל עליו
ליתן כפי זה הסכום אף אם יתייקרו ודבר זה אכזב' כל זמן שלא יצ'
השער של עיירות אבל כשיצא השער פוסק אפילו אין לו למוכר
חסין או אם יש למוכר חסין יכול לפסקו' עד כדי ההסין שיש לו
היו חדשות בשעת פסיקא ד' סאין בסלע וישנות שטובות יות' כו'
סאין בסלע וכן תבואה של לקט שאינה טובה היא ארבע סאין ב'
בסלע ושל בעל הבית שלשה סאין בסלע אינו יכול לפסוק שיתן
לו אפילו בחדשות ומשיל בעל הבית ארבע סאין בסלע עד שיצא
השער של ארבע לכל ויכול לפסוק עם לקוט שיתן לו ארבע ב'
בסלע בתבואתו כשיצא השער ארבע

ב
ב
ד
בו
לו
או
ש
או
ש
ש
ואין
כדי
פרת
סג

שלקח ומכר ביוצאין ממנו בעל כרחו
אסור ללכת בחקות הגוים ואין צריך לומר שלא לקסום ו
 ולכחש ולעונן שכל אלו מפורשין בתורה דכתיב לא
 תלמד לעשות כתועבות הגוים לא יבוצ' בך מעביר בנו וכתו באש
 קוסם קסמי מעונן מנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני
 ודורש אל המתים אלא אפילו מנהג שנהגו אסור לילך בו דכתיב
 ובחקותיהם לא תלכו וכן כתב הרמב"ם אין הולכין בחוקות הגוים
 ולא מרמין להם לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהם אלא יהיה
 הישראל מוכרל מהם וידוע כמלבושו וכשאר מעשיו כמו שהוא
 מוכרל במדעו וברעותיו ולא ילבש מלבו' המיוחד להם ולא יגדל
 ציצית ראשו כמו ציצית ראשם
 וציצית ראשו כמו ציצית ראשם
 והצדיק ויניח השער באמצע גבו שהם עושים וזהו שנק' בלור'י
 ולא יגלח השער מכנגד פניו מאזן לאוזן ויניח הפרע ולא יבנה
 מקומות ככבין היכלות של עז' כדי שיכנסו בהם רבים כמו שהם
 עושין וכל העושה אחד מאלו וכיוצא בו לוקה מי שקרוב למלכו'
 וצריך ללבוש כמלבושיהם ולדמות להם מותר בכל קעט
קוסם כתב הרמב"ם זהו שעושה מעשה עד שישישם ותפנה
 כחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דבויים העתידים
 לחיות ויש שמטבשין בחול או באבנים ויש שגוהר לארץ וצועק
 ויש שמסתכל במראה של ברזל או של עששית ומדמיה ואומ' ויש
 מי שאוחז מקל בידו ונסעץ עליו ומכה בו עד שתפנה מחשבתו ו
 ומדבר ואחד הקוסם ואחד השואל אסורין אלא שהקוסם לוקה
 והשואל אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות מעונן זה ואוחז
 העינים שמדמה כאלו עושה מעשה ואינו עושה בלום הילכך אין
 בו אלא איסור ואינו לוקה וכן המחשב השעות והעתים לומר יום
 פלו' ושעה פלו' יכול לצאת כתב הרמב"ם מעונן כגון אלו שאומרי
 באיצטגונות יום פלוני טוב יום פלוני ראוי לעשות בו מלאכה
 פלוני חודש פלוני או שעה פלוני רעה לדבר פלוני ואסור לעונן
 אעפ"י שלא עושה מעשה אלא שהודיע אותן הבזבים שהסכלים מ
 טרמין שהם דברי אמת וכל העושה מעשה מפני האיצטגונות ו
 ובין מלאכתו או הליכתו באותו העת שקבעו חוכרי שמי' הרי זה
 לוקה מנחש האומ' פתי נפלה מפי או מקלי מידי או בני קורא לי
 מאחרי או שצני הפסקו בדרך או שיעבר נחש מימינו או שועל מ
 כשמהלו פ' באח' כאלו שארעו לו עוש' ממנו נחוש שלא לצאת
 אחריו לדרך או שלא להתחיל בשום מלאכה כי לדעתו לא יצלח
 וכן אלו ששומעין ציפצוף העופות וקול החולדה ואומר דבר פלו'
 יהיה או לא יהיה או אלו שכנחשי בכוכבים לומר כוכב פלו' עולה
 אין טיב לצאת וכן אלו שאומרי' אל תחיל לגבות ממני שחרית
 הוא מוצא שבת הוא ר"ח הוא שאינו רוצה שיהיה תחלת עסקו ב
 בתינת דבר מתחת ידו וכן אלו שאו' שחוט תרנגול זה שקרא
 בעורב ותרנגולת שקרא' כתרנגול וכן כל דבר שעושי' לסימן אם
 יארע כך וכך אעשה דבר פלו' ואם לא יארע לא אעשה כאליעזר
 עמו אברהם אבל בית אשה ותנוק מותר לעשותן סימן כגון שקב'
 בית ואונ' מעת שקניתו היה לי לסימן טוב כי הצלחתי בכל דרכי
 וכן משגשגתי אשה פלוני יבן שאומר לתינוק פסוק לי פסוקך ו
 וטיב כשאומר לו פסוק כהברכות וכתב הרמב"ם כל אל' וכיוצא
 בהם מותר הואיל ולא בין מעשיו ולא מנע' מלעשות אלא עשה
 זה כמן לעצמו לרבר שכב' היה הרי זה מותר חיבר חבר זהו שעל
 ידי לחש נקבץ ויות בין גדילים בין קטנים ואפי' נחשים ועקרבין
 יתושים ופרעושים כתב הרמב"ם איזהו חוכר איש מדבר דברים
 שאינו בלשון עם ואין להם עני' ומעלה על דעתו בסכלותו שהאו'
 כך על הטוש ועל העקרב שאינו מוזק והאומר כך וכך על האדם

אינו ניזוק ואוחז בידו בעת שמדבר מפתח ביתו או סלע וכיוצא
 בו בדברים א' ואסור והחוכר בעצמו לוקה ואדם שהחוכר אומר
 עליו קולות וישוב לפניו ומדמה שיש לו בהן הנא' מכין אותו מכת
 מרדות מפני שמשתתף בסכלות המחבר מי שנשכו נחש ועקרב
 מותר ללחוש עליו אפילו בשבת וכתב הרמב"ם אע"פ שאין הדבר
 מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא התירו כדי שלא תטרף דעתו מי
 שרודפין אחריו נחש או עקרב מותר לחבר כדי שלא יזיקוהו כת'
 הרמב"ם הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה וכן הקורא על
 התינו' שלא יבעת או מניח סת' או תפילין על הקטן לא די להם ש
 שהם בכלל חכרים ומנחשים אלא שהם בכלל הנופרים בתורה
 שעושין דברי תורה רפואת הגוף ואינו אלא רפואת הנפש ודי' פי'
 דוקא בלוחש על המכה ומזכיר שם שמים ורוקק אותו הוא שאין
 לו חלק עולם אבל אם אינו רוקק לא חמיר כולי האי וכי' איסורא
 איכא בלוחש פסוק על המכה אפילו בלא רקי' ובלא הזכרת שם
 שמים ואם יש בו סכנת נפשות הכל מותר ומותר לקרוא פסוק
 להגן כגון בליילה על מיטתו אוב זה המעלה המת ככשפי' ידעוני
 זה המניח עצם היה ששם ידוע בתוך פיו והו' מדבר באליו דורש
 אל המת' זה שמרעב עצמו ולן בכית הקברות כדי שתשרה עליו
 רוח הטומאה מכשף כולל כל אלו ויש בו ג' חלקים העושה מעשה
 עי' כשפי' חייב סקילה ואם אינו עושה מעשה כמו אוחז העיני' פטור
 אבל אסור ועל ידי ספר יציר מותר לעשות לכתחילה כת' הרמב"ם
 שמעשה שדים הוא בכלל מעשה כשפים וכן כתב הר' ישעיה כל
 אדם שעושה עי' שמותיו הקדושים מותר שהוא גרולתו ונבחרתו
 של הקבה ואין אסור אלא עי' שדים 'ואא' הראש זל כתב שמותר
 לישאל בהן על הגניבה שאינו עושה מעשה אבל לעשות על ידן
 מעשה היה מסתפק וזהו נוטה להתיר גם בזה קפ'
כתובת קעקע בחוקי הגרים הוא והוא שבותב על בשרו ב
 בשריטה ומלא מקו' השריט' בחול או דיו או שאר
 צבעוני הרשמי' ובכל מקום שיעשה כן על בשרו חייב ככל מח
 שיכתוב אפילו אינו כותב שם עז' ואם עושה כן על בשר חברו א
 אותו שנעשה לו פטור אלא אם סייע בדבר וכותר ליתן עפ"ב בידה
 על גבי פתו ואין בו משום כתובת קעקע גדידה וקרהה על המת
 גם היא בחוקי הגוים דכתיב בנים אתם לה אלדיכם לא תתגורדו
 ולא תשימו קרהה בין עיניכם לכת וכת' ושרט' לנפש לא תתנו
 בבשרכם וגדידה ושריטה אחד היא והוא ששורט בבשרו ואינו
 חייב אלא אם יעשה כן על כתו ולעז' אלא שעל מתו חייב בין ביד
 בין בכלי ולעז' אינו חייב אלא בכלי וכתב הרמב"ם דוקא שריטה
 אבל אם מכה בידו על בשרו מותר בדאשכחן כר' עקיבא שפגע ב
 בכטתו של ר' אליעזר והיה מכה על בשרו עד שדמו שותת לארץ
 וכתב אא' זל ודבר תיבא הוא דכיון דבין ביד בין בכלי אסור היאך
 יהא מותר דרך הכאה והתוספות פי' שר' עקיבא היה עושה כן על
 התורה כמו שהיה אומר הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני ל
 להרצותם המשרט על צער אחד שכא לו פטור
 המשרט' ה' שריטות על כת אחד או על ה' כתים שריטה אחת חייב
 ה' וקרהה הוא שתולש משער ראשו על המת בכל מקו' בראש בין
 ביד בין בסס' ושיעורו כת הרמב"ם כדי שיראה כראשו כגרי' פניו
 בלא שער ואא' הראש זל דאפי' בכ' שערו חי' ב וכי' איסורא איכא
 אפי' בשער אחד ואם קרהה אחת על ה' מתי' אינו חייב על אח
 אבל אם קרהה קורחות על כת אחד חייב על כל אחת ואחת כת
 הרמב"ם הקרה בראשו של חברו והמשרטט בבשר חברו וחברו
 בסייע אם שניחם כוידין לוקין אחד שונג ואחר מויד המויד ל' ק'
 והשונג פטור ירושלמי רב הגא' מספק לחבריא חד

שאין צריך לטווח יותר בשביל העסקא וכיוצא בזה כתב הלמכס
אע"פ שנותן לו שכר על חלקו שהוא פקדון בידו אינו עליו אלא
כשומר חנם והלאנד השיג עליו ואמר כיון שמקבל עליו שכר די
דינו כשומר שכר והכי מסתבר כתב הריב"ן שמותר ליתן עסקא
למחצית שכר ולהתנות שיהא כל האחריות האונסין על המקבל
רק שיהא אחריות הזול על הנותן ולי אומר אם לא שיהא אחריות
האונסין גם על הנותן כתבו התו' מותר ליתן עסקא למחצית ה
השכר ולהתנות שלא יתעסק אלא בדבר פלוני ואם ישנה שיהא
כל האחריות על המקבל וכן כל תנאי שירצה כגון שיתנה שלא
ישמור וחספים אלא תחת הקרקע ואם שינה והפסיד כל ההפסד
למקבל ואם הרווח הוא לאמצע אע"פ שעתה הוא קרוב לשכר ו
רחוק להפסד לא חשיב ריבית כיון שאם לא שינה היה קרו' לשכר
ולהפסד כתב הרי"ש שיהא התירו אלא עסקא למחצית שכר
בלא קציעה אבל אם קצץ בדבר ידוע אפילו אם בליהאחריות על
הנותן אסור משום רמחזי כמלוח בריבית ואתי לאיחלופי בריבית
גמורה וכל דבר שנותנין אותה בתור עיסק' שמין אותו כפי המנהג
בענין שלא יהא בו שום הפסד למקבל שאם לא כן יהיה ריבית כגון
אם נותן לי סחורה ודרך לשכור כתף להוליכה לשוק לא יאמר לו
כיון שאני נותן לך שכר טורחך אתה תתן שכר כתף אלא שמין כמ
צריך ליתן שכר לכתף והוא מכלל הקרן והרווח שיהיה מותר על
זה יחלוקו דאפי' היתה העיסקא בבית המקבל מעלה אותה בשער
שבשוק וזהו יותר על הקרן שכר הכתף שהיה צריך ליתן להביאה
לבית המקבל והגוסל המקבל תחילה וכל כיוצא בזה וכ"ש אם יש
למקבל סחורה שקנה כבר ונתיקרה ורוצה ליתנה בדמי העסק
שלא ישים אותה אלא כפי מה ששורה עתה ולא כפי מה שקנאה ב
בשעת הזול הנותן לחבירו בהמה בעסקא שיחלקו כגיזה וכו' ודל' ב
באתונות חייב לטפל בה י"ח חרש ובדקה כ"ד חרש ובתוך זה הזמן
כל אחד מעבד על חבירו וכו' ודל' מקו' שנהגו לחלקם מיד חולקין
מיד ובמקום שאין מנהג כלל יגדלם המקבל בדקה ל' יום ובגסה כ'
יום וכשם ואילך נוטל חצי השכר והחצי בחלק השני ואין צריך
ליתן לו שכר טרחו מחלק השני כיון שיצרי' לשרוח בו בשבי' חלקו
ואם בא לחלוק צרי' להודיע לחברו ואם לא הודיעו וחלק אינו כלו
ועדין הן שותפין בכתחילה ליקח כל אחד החצי ובמקום שנהגין
שמגדלם המקבל הרבה אפי' זמן רב יעשה כמנהגם ויא' שאם כוהגין
שיגדיל ולדי האתונות יותר מ"ח ולדי בהמה דקה יותר מ"ד חרש
שאי' לילך אחר מנהגם הנותן עיסקא לחבירו לא יצרף הרווח עם
הקרן ויעשה כמנו כולו קרן דשמה לא יחזה כל כך בריוח ונמצא
נוטל ממנו ריבית וכן לא יכתוב עליו שטר חוב דכיון שאינו מפרש
בשטר שהוא עיסקא א"כ הוה ליה הכל מלוח וקרוב לשכר ורחוק
להפסד אפי' התנו ביניהם על פה שיחלקו הרווח ביניהם לא מהני
דבטר שטרא אזלינן והוה ליה כולו מלוח ואינו יכול ליקח ממנו
שום ריוח ואם כתו' בשטר פלגא באגר ובהפס' אם הנותן או המקב'
אדם גדול הוא וידוע שלא היה עושה איסור ליקח ריבית דנין אותו
להיתר לוכ' אם יטול חצי הרווח שיקבל עליו שני חלקים באחריות
ואם לא יקבל עליו אלא חצי האחריו' שלא ליטול אלא שלי' הרווח
אבל באיניש אחריו' ולא איתחזק בהכי כתב הרמ"ה דיינינן לשטר'
בפשטא והוה ליה שטר שיש בו ריבית ואם יש הפסד יקבל החצי
כפי תנאו ואם יש בו ריוח לא יקבל כלום וחיבא שהוא אדם גדול
שדנין להחירא אם יש בו ריוח ואמר הנותן אני אטול החצי מיד
ואם יחזה בו הפסד אקבל אחריות ההפסד שני חלקי או אם יש בו

הפסד אומר איני מקבל אלא חצי ההפסד ולכשיחזה בו ריוח לא א
אקבל אלא השליש והמקבל אומ' בחפך אם יש בו ריוח שיטול הוא
מיד שני חלקים ואם יהיה בו הפסד יקבל עליו חצי האחריות או
אם יש בו הפסד אומר שאינו מקבל אלא השליש וכשיחזה בו ריוח
לא יקח ממנו אלא חצי מסתבר דאי כתוב בשטר דיהויב מרי' עסק'
למקבל פלגא באגר ובהפסד משמע דמילתא במרי' עסקא קיימא
וכדידיה תליא מילתא למיתב למקבל מאי דניחא ליה ואי כתב כיה
למשקל פלגא באגר ובהפסד משמ' דמקבל תליא מילת' למשקל
מאי דבעי ודוקא רכתב כיה פלגא באגר ובהפסד אבל אי כתי' כיה
פלג' באגר ולא חזכיר הפסד יטול מלוח חצי הרווח ואם יהיה הפסד
יקבל שני חלקים וכן אם כתוב כיה פלגא בהפסד יקבל עליו חצי
ההפסד ואם יהיה בו ריוח לא יקח אלא השליש ואין בזה חילוק בין
גברא רבה לאיניש אחרינא ע"כ המושיב חברו בחנות להתעסק
ויחלקו הרווח לא יהיה לוקח ומוכר דברים אחרים ממעותיו ואם
לקח ומכר השכר לאמצע פי' אם לקח ומכר ממעו' של עצמו חצי
הרווח לבעל החנות הנותן מעות לחברו להתעסק אע"פ שהחצי
יש לו דין מלוח אינו יכול להוציאם לצרכו ולהתעסק בחציו לבד
לצורך חבירו אלא צרי' להתעסק בכולו והלמכס כתב שאינו יכול
לומר אתעסק בחצי שלי' ואניח החצי של הפקדון כב"ד ולא נהדיא
דרבר פשוט הוא זה ואם מת דיש עדים שמעות או כטלטלי' אלו הן
מוה העסק נוטלו בעל הממון בלא שבוע ואין בעל חוב ולא האשה
נוטלין מהם כלום אלא אם כן היה בהם ריוח דרי חלק הרווח של
המת של יורשיו ונוטלין מאותו חלק בעל חוב והאשה כת' הלמכס
נתן הבתעסק מתנה מהמטלטלין של העסק או מהמעות לאחרים
והביא בעל הממון ראייה ברורה שהן מזההעסק מוציא בידים אפי'
שינה אותם מקבל המתנה ומכרם או נתנם לאחרים או הפסיד חיי'
לש' לם והכל בראייה ברורה מי שנתן לחברו עסקא אחת וכתב ע
עליה שני שטרות אין שטר אחד משועבד לחברו לומר שאם היה
באחד ריוח וכשני הפסד שימלאו הקרן ואחר כך יחלקו הרווח אל'
יחלקו כל שטר ושטר לפי תנאם ואם יתן לו שני עסקו' בכ' פעמי'
וכתבם בשטר אחד והרווח באח' מהן והפסד בשנייה אח' משועבד
לחבירו וימלאו הקרן תחילה ואחר כך יחלקו הכות' המקבל עסקא
מחבירו והפסיד ולא הודיעו אלא נתעסק ומלא הקרן אינו יכול ל'
לומר תפסיד חלקך מן ההפסד אלא יתמלא הקרן מהרווח ואם יש
מותר יחלקוהו לפי תנאם שנים שקבלו עסקא מאחר לזמן ואמר
אחד לחברו קודם הזמן נחלק העסק ואתעסק אני בחצייה ואחז
בחצייה אין שומעין לו ואפילו אם יאמר אני אקבל עלי' האחריות
בחצי שלך שאם תפסיד אני אפרענו לבעל המעות אפילו הבי' אין
שומעין לו ואפילו אם יאמר ישאר הקרן בין שנינו ולא נחלוק רק
חריוח אין שומעין לו ויחיד המקבל עסק' לזמן קצוב המקבל יכול
לחזור בו בדין פועל שחוזר בחצי היום ובעל המעות אין יכול ל'
לחזור הלוקח מעות מחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר לא
יהא לוקח בשלו חטין ובשל חברו שעורים אלא הכל חטין או הכל
שעורין כדי שידו מעות שניהם שוות בקבלה הנותן מעות לחברו
ליקח בהן פירות למחצי' שכו' רשאי ליקח בהן כל כיה שירצ' אפי'
בעלי' חיים ובלבד שלא יקנה בהן לא כסות ולא כלים הנותן מעות
לחברו לקנות בהם פירות למחצית שכר רשאי לקנות גם לעצמו
מאותו המין ובלבד שלא ימכרם ביחד אלא אילו בפני עצמן ואילו
בפני עצמן הנותן מעות לחברו ליקח בהן פירות למחצית שכר
ואומר לא לקחת אין לו עליו אלא תרעומת ואם יש עדים

הכין והחמיה עד אשר הובן החמיה אירא מ'ד שאסורה כל היום וכל הלילה והוא שעת כולל שעת וסת היא ואיכא מ'ד דבת תחלת כותב אולין ולא ביתכרא אלא כלילה והוא כותב שאין אסורה אלא כלילה וכיום השיעור הנמשך בו והוא וסת נמשך בימים או נמי ששופקת או כולפת בימים או ג'מים כתב והוא שכולן חסוכין בעונה אחת ואע"פ שהגיע תחלת הוסת ולא דאיתה צריכה לפרוש כל ימי משך הוסת וכן כתב הרמב"ם שחוששת כל ימי משך הוסת שכל יום ויום וסת בפני עצמו ואפילו נעקר יום הראשון ח חוששת לשאר הימים עד שיעקרו כולם והיה לוי כתב שאינה צ צריכה לפרוש אלא עונה ראשונה של הוסת וכיון שעבר העונה ולא ראתה מותרת ולזה הסכים א"א הראש זל ואם הגיע וסתה בימי עיבורה משחוכר עוברת או בימי מניקתה שהן כ"ד חדשי משנולד הולד אפילו בת הולד אין צריך לפרוש סמוך לוסתה וכן לאחר הוסת מותרת אע"פ שלא בדקה האשה שהיתה נכזבת במחב כפני פחד והגיע וסתה חוששת לו אפילו לא היה לה וסת קבוע עבר היום ולא בדקה מותרת שחרדה בטלפת חרמים ודוקא דני אבל כל אשה דעלמא שהגיע נסתה אסורה עד שתכדוק וביאם בדקה אח"כ וכצאה טהור אע"ג דחזקה אורח בא בזמנו לא מחוקי' לה ודאי טמאה הילכך אם בדקה ומצאה טהורה טהורה ופרישה ש פירש סמוך לוסתה אינו אלא לתשמיש אבל מותר בשאר כל קריבית דבר היוצא לדרך צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה ל"א דאפילו בתשמיש חייב לפקודה וזה פ' שאסור לפקוד בתשמי' אלא ברברי ריעיו ולא חיישינן שמאיכא עליה הכא מן הדרך וכן השווה עם אשתו בעיר והגיע עת וסתה אסור לכא עליה עד ש שיטאלנה ואם שהה ל' יום חסוכ כהגיע עת וסתה דסתם עונה ל' יום ואס' לסיף ל' יום עד שתכד' בד"א שלא שהה אחר הוסת שיעור כדי שתוכל לטבול אבל אם שהה אחר הוסת שיעור שתוכ לטבול בא עליה ואין צריך לשאל בין אם היא עירה או ישנה בין קטב בין גרולה ואפילו בלא שהה שצריך לשאל כתב הרשב"א דוק שיש לה וסת לימים לחוד אבל יש לה וסת לימים ולקפיצות כיון שהוסת תלוי במעשה אימור לא קפיצה ולא ראתה וכתב עוד יש לה וסת שלא קבעתו עדין ג' פעמים והוא פחות מעונה כינוני כגון שראתה כב' הוכיזא כזה אע"פ שלא בדקה בין שלא הרגישה בדם טהורה

בלא בדיקה קפח
האשה שהיא בחזקת טמאה אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו טבלתי ומ"מ בשאומרת לו טבלתי נאמנת ואם החזקה נידה בשכנותיה כגון שראוה לוכשת בגרים רמיוחדין לה בימי נידותה חשיבה כודאי טמאה אמרה לבעלה טמאה אני ואחר כך אמרת טהורה אני איכה נאמנת ואם נותנת אמתלא לדבריה שאברה לו כן תחלה מפני שלא היה בה כח או דבר כיוצא בזה נאמנת כתב הרמב"ם החזקה נידה בשכנותיה ואחר כך אומרת ט טהורה אני אפילו נותנת אמתלא לדבריה שאומרת לא לכשתי ב גרדי אלו אלא שלא תטרידני עכשיו כי לא היתי בריאה אינ' נאמנ' ע"כ"ל כיון שראינה לוכש' כגדי נידותה הוי כאילו ראינו שראת' שאי אינה נאמנת לומר לא ראיתי ותיכא הוא וכי עדיף החזק כדח בשכינותיה מכשאומרת כפירה שטמאה אני שנאמנת שוב לומר ט טהורה אני על ידי אמתלא היה משמש עם הטהורה ופירשה נידה לא יפרוש אלא יבעוץ צפורניו בארץ ולא יזח מכקומו עד שימות האבר ויפרוש באבר סת קפו
כל אשה שאינה עסוקה בטהרות פ'שי שאינה צריכה בדיקה לבעלה אפילו אין לה וסת וזה פס' כיון שאין לה וסת אפי'

לבעלה אסורה עד שתכדוק וכתב א"א זל כל כפ'שי אלא שלא מלאני לני להקל כי דברי רח דברי קבל' הן והך בדיק' פ' רב אלפ' שבדוקת אחר תשמיש היא והוא אם עשתה כן ג'מים ונמצא דם על שלו או על שלה ג'פעמים תצא בלא כתובה ואין לה לא מוננות ולא פירות ולא בלאות ואם שכשה ג'פעמים על ידי בדיקה ולא נמצא לא כשלה ולא כשלו בכל פעם הרי היא ככל הנשי' ומותרת בלא בדיקה וכן כתב הרמב"ם אלא שהוסף עדין בדיקה אח' לה ק קודם כל תשמיש ותשמיש וא"א הראש זל כתב שבדוקת פעם אח' קודם תשמיש ופעם אחת אחר תשמיש והבעל אינו צריך לבדוק וכן תעשה כל ימיה שלעולם אסורה לשמש בלא בדיקה ואם ה החזקה ג' פעמים להיות רואה מחמת תשמיש או אסורה לשמש לעולם ותצא בלא כתובה קפו

אשה שרואה דם מחמת תשמיש מיד ככדי שתדד כן המטה משמשת פעם ראשונה שניה ושלישי' אם ככולן רוא' משם ואילך לא תשם אלא תתגרש ותנשא לאח' נשאת לאח' וראת' פחותת תשמי' משמש ראשונה שני' ושלישי' משם ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לשלישי' נשאת לשלישי' וראתה כחמ' תשמי' בשמשת פעם ראשונה שנייה ושלישי' ראתה ככולן שוב לא תנשא לאח' אלא אסורה לכל עד שתכדוק כיצד בדוקת נוטר' שפופרת של אבר ופית ריעוף לתוכה ונותנת בהוכה מנחול ובראשו מוך ומכנסת אותו באותו מקום נמצא דם על ראשו בידוע שהוא כן ה המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדין ומותרת ואם רוצ' לבדוק עצמה בעודה תחת הראשון אחר שכשה ג' פעמים הרשות בידה שלא אמרו שתתגרש מן הראשון אלא להקל עליה להתירה ל'שני ולשלישי' לכל אחד ג' פעמים בלא בדיקה ואם שכשה סמוך לוסת' אנו תולין ראית' בשביל וסתה ולא חשבינן לה ראה מחמת תשמיש ואם יש לה מכח באותו מקום תולין אותה בדם ככתה ואם דם מ מכתה משונה בדם ראית' אין תולין בדם ככתה ונאמנת אשה ל' מכח יש לי באותו מקום שדם זה יוצא ממנה כתב הרמב"ם והאידנ' לא סמכינן אהך כריקה להתירה ועוד אפילו אם הוא ידוע שהוא מן הצדדין הרי בנות ישראל גורו על כל רואה טיפת דם כחודל שצריכה ובקשה ולא נהדרא לא"א הראש זל אלא ודאי סמכינן עלה ואם הוא ידוע שהוא בא מן הצדדין טהורה והרמב"ם כתב שהאידנא אין תולין בדם ככתה שצריכין אנו לבדוק אם דם ככתה משונה בדם ראית'ה ועכשיו אין אנו בקיין במראות לידע אם הוא משוכ' אם לא ולא נהירא לא"א הראש זל אלא תולין כן הכתם לוב' שאינו משונה עד שידוע לנו שהוא משונה על פי חכם שיראה שניהם ו זה יוכל כל אדם לידע אם דוכין זה לזה אע"פ שאין אנו בקיאים ב במראות דמים טמאים וטהורי' בשני דמים שהן לפנינו יוכל להבחין אם הם שוין או משונין כמראיתן כתב כספר התרוכות שאם תרצ' להתרפאות צריכה שתתרפא קודם שתתחזק אבל לאחר שתתחזק צריך עיון אם תוכל לסמוך על רפואה לשמש אחר כך אפילו אם הוא רופא מומחה כתב הרמב"ם היו מפחדין אותה פחד פתאום והפילה דם ונתרפאת מותרת לבעלה ואם חזרה וראתה דם מחמת תשמיש אפילו פעם אחת בידוע שלא עלתה לה רפואה והאידנא אין בתירין אותה לאחר שראתה דם ע"כ קפו
דבר תורה הדמים טמאים כאשה ותו לא והאידנא שנתביעט הבקיות חזרו לטמאות כל שיש בו נראה אדום בין אם הוא כחה חרבה או עמוק וכן כל מראה שחור ואין טהור אלא בשני מראות שהן הלכך והדרגת בין ירוק ככרת' בין צהוב כזחב א אפילו אם יש בו סמיכות דם והוא עכ' וזכב ונאמנת

הלכות נדה

ואשת

כי תהיה זכה דם יחיה זוכה בכשרה שכעת ימים תהיה כנדתה ולמדו חכמים ממרדש הפסוקי שלא בכל מקום שתזוב ממנה דם טמאה אלא דוקא דם הבא מן המקור ולא כל דם הבא מן המקור טמא אלא דוקא ה' מיני דמים כאשר יתבאר בע' ה' ואף באלו אינה טמאה עד שתרגיש כיציאתו ומיהו משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא לבית החיצון טמאה אף על פי שלא יצא לחוץ זה משפטה משתראה טפת דם אפילו כחדל או פחות בין כאונס בין ברצון מונה ז' ימים עד יום ראיתו וטובלת כליל ח' וכך הדין אפילו שופעת כל ז' רק שתפסוק בטוהרה ביום ז' בערב טובלת כליל ח' ומימים ז' ואילך עד יום נקראים ימי זיבה וזן שבחכמים קדמין להם לא יום שבין נידה לנידה ומשפטה בהן אם ראתה יום אחד לכד בין שתראה כתחלת הלילה או בסוף היום רק שתפסוק בטוהרה בשמרת כל הלילה שאחר כך אם לא תראה תשכים למחר ותטבול מיד לאחר הנץ החמה אם תרצה ומ' אסורה לשמש כל היום שפא תראה ותסתור וזו הי' שנקראת שומרת יום כנגד יום ראתה גם ביום השני ופסקה בו משבמת ביו השלישי וטובלת ולא תשמש כאשר פירשתי וגם זו בכלל שומרת יום כנגד יום וזו היא שנקראת זכה קטנה ראתה גם ביום השלישי בעשה זכה גדולה ולא תטהר עד שיהו לה ז' ימים נקיים חוץ מיום שפוסקת בו וטובלת ביום שבעה לאחר הנץ החמה מיד אלא ש שאסורה לשמש שפא תראה ותסתור ואם לא ראתה בכל אחד עשר עד יום האחרון טובלת מיד למחרת ואינה צריכה לשמור לו יום אחד לטהרתו וכו' העשירי פלגי אם צריכה לשמור לו יום אחד בטוהרה אם לאו עברו כל אחד עשר ימים ולא ראתה חזרת לתחלת ימי נידות ואם ראתה בהם ובעשה זכה אינה חוזרת לימי הנידות עד שיהו לה ז' נקיים ואז יתחילו ימי הנדוה ואחריו ימי הזיבות כאשר פירשתי וכן לעולם משרבו הגלות וחכמו הצרות ונתמעטו הלכות השו שפא יבאו לטעות באיסור כרת שפא תראה האשה בימי נידתה ז' פים ויהיה חבל דם טהור ובשביעי תראה דם טמא וכבוד לטבול כליל שמיני וצריכ' עו' ז' ימי החמית לטמא כל מראה דם אדום וכדי שלא יבאו לידי טעות בין ימי נדה וימי זיבה הוסיפו חומרי את חובר עד שאמרו שאפי' אם לא תראה אלא טיפת דם כחרדל תשב עליה ז' נקיים וכזכה גדולה קפד רוב הנשים יש להם וסתות לראות בזמן ידוע כל אחת לפי זמנה וסתם מל' יום לל' יום וכל מי שיש לה וסת קבוע בא עליה שלא בשעת וסתה כמו שירצה ואינה צריכ' מדיק' ואדרכא אין לה לבדוק לפני תשמיש שלא יהא לבו נוקפו ופירש אבל כל המרבה לבדוק שלא בשעת תשמיש הרי זו משובחת ו בשעת וסתה צריכ' לפרוש כמנה עונה אחת אם הוא ביום פורש ממנה אותו היום כולו אפילו אם הוסיף בסופו ומותר מיד כליל של אחריו וכן אם הוא בתחלתו פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו וכן הדין אם הוא כליל פורש כל הלילה ומותר ביום ש שלפניו ול אחריו בין שקבעה וסת בג' פעמים או כפעם אחת וכת' הרשבא ברא' בגדולה אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעור' ולא הביאה סיבכים אין צרי' לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו בג' פעמים כתב הרמב"ם ואם רגילה לראות בהנץ החמה ולא קים לה שפיר אי קודם הנץ החמה או אחר הנץ החמה יש מחמירים לאסרה כל היום וכל הלילה ויש מקילים שאינה אסורה אלא ביום והכריע ה' כדברי המק' ילין ואם רגילה לראות ראו מרוב מקורם

בפקודי' לנשיכון כדי יהון קימי' על מתוא דלא לית' לשון כשעריהון שלא יבאו לידי קרחה שבכי עם קרוש אתה אחד אנשים ואחד נשים קפא

הקפת הראש והשחתת הזקן גם באלו כת' הרמב"ם שאסורם חבתוב מפני שעושין **ע"ב** וזה אינו מפורש ואין אנו צריכים לבקש טעם למצות כי מצות מלך הם עלינו אף לא נדע טעמה ופיאות הראש הם שתיים סוף הראש הוא מקום חבורו ללחי מימין ומשמאל ואין חילוק בין אם מגלח הפיאות בלבד ומניח שאר השיער שבראש או שמגלח כל הראש עם הפיאות בכל ענין חייב וכתב הרמב"ם שאינו חייב אלא בתער אבל במספרים כעין תער כותר וא"א הראש זל כתב שגם במספרים נמי חייב על פיאות הראש ואחד מקיף ואחד ניקף ח חייבין וכגון שסויע בדבר שמשוה עצמו אליו להקיפו וכתב בספר המצות אבל איסורא איכא אעג דלא סויע לפיכ' אסור להות ניקף על יד גוי המקיף הקמן חייב ואשה שהוקפה או שהקיפה פטורה ועבדי' א' עג שדינים כבשים לענין חיוב מצות חייבין בהקפ' הראש כאנשים וטובטום ואנדרוניכום חייבין מספק כתב הרמב"ם האשה אע"פ שהיא פטורה אסורה להקיף האיש ואפי' הקטן ובספר המצות כתב שהיא מותרת להקיף האיש כתב הרמב"ם שיעור הפיאות לא נתנו חכמים שיעור ושמענו מוקיננו שאין מניחין פחו' מר' שער' ופיאות הזקן הן חמש וזה מקימן לרח מקום חיבור הלחי לצדעים בימין ומשמאל ושני גבולי השפה מימין ומשמאל ואחת למט' בסוף הזקן בגרירת ולישי אחת מקום חיבור הסנטר לעצם מימין ואח' כנגדו משמאל ואחת מקום חיבור הלחי לצדעים מימין וכנגדו מ משמאל ואחת למטה בסוף הזקן ויא' שעצם הלחי המחוב לצדעי' הוא רחב הפנים ויש לו שני פיאות דרי זה ארבע ואחת למטה וכתב א"א הראש זל וירא שמים יצא ידי כולם ולא יעביר תער על כל זקנו כלל ולא כאותן שמיני' חוט בל' שהו על הפיאו כי לפעמי אין מכוונין על הפיאות אינו חייב עד שישחית בתער אשה שיש לה זקן מותר להשחיתו ואינה חייבת אלא על השחתת זקן האיש כתב הרמב"ם השפם מותר לגלחו בתער והוא השער שעל גבי השפה העליונה וכן השער המדולדל מן השפה התחתונה ואע"פ שהוא מותר לא נהגו ישראל אלא לגלח קצתו עד שלא תתעכב

האבילה והשתייה קפב

העברת תער בשאר הגוף ובית השחי ובית הערוה פרת ש שדיבן שוה שאסורין בתער ומותרין במספרים ויא' דוקא בשאר הגוף מותר במספרים אבל של בית השחי ושל בית הערוה אסורין אפילו במספרים וכן היא מסקנת א"א וראש זל אסור לחככו בידו כדי להסירו אבל מותר לחככו בכגרו להסירו כתבו הגאונים כי שמגלח כל שער שבו מראשו ועד רגלו שבותר לו לגלח גם של בית השחי ובית הערוה דכיון שמגלח כל גופו אין זה יפוי אדרכ' ביחול הו' אלא שלשם רפואה מגלח כת' הרמב"ם שלא אסרו העברת שער אלא במקום שאין מעבירין אותו אלא הנשים שלא יתקן עצמו בתיקון נשים אבל במקום שמעבירים ה השער האנשים אם העבירו אין מבין אותו לא תלבש אשה כנדים המיוחדין לאיש לפי מנהג המקו ולא תגלח אשה כאיש לא ילבש איש בגדי אשה ואם ליקט שער לבן מתוך השחור חייב משוכ ולא ילבש גבר שגלת אשה ואפילו בשער אחד ומטעם זה אסור ל להסתכל במראה לפי שהוא תכשיט הנשי אם לא לצורך כדפרי' לעיל וכן כתב הרמב"ם גבי צבע מי ששערו שחור וצבעו לבן חייב

אפילו בשער אחד קפג

כיצד ראתה באחד בניסן ולסיף עשרים חוששת להפלה זו עבר
 יום עשרים ולא ראתה שוב אינה חוששת כלום להפלה דילגה ל
 ליום כ"א חוששת ליום כ"א הגיע יום כ"א ולא ראתה מותרת לשמש
 דילגה ליום כ"ב חוששת ליום כ"ב הגיעה כ"ב ולא ראתה מותרת ל
 לשמש אירע לה ראייה ליום כ"ג קבעה לה וסת לדילוג ככאן ו
 ואילך אינה חוששת אלא לדילוגה וכן לדילוג וסת חדש כיוצא בזה
 ראתה חמשה עשר לחדש זה וחמשה ראייתה ד' ימים וחזרה
 והתחילה ב"ו לחדש הבא וראתה שנים או ג' ימים וכ"ז של אחריו
 ראתה כבר שלשה לראות ב"ז בחדש ואין תולין בו בוסת הדילוג
 בלבד עד שתשלש כולו בדילוג ולא תהא בו צד שיה לפיכך ח
 חוששת לימים שהשלישה בהן וסת הקבוע ולשאר הימים בוסת
 דילוג ע"כ היתה רגילה לראות ליום עשרים ושיבתה ליום ל'
 זה וזה אסורין וכשיגיע יום עשרים לראיית שלשים אסורה משום
 וסת הראשון ואם לא תראה בו חוששת ליום ל' שינת פעמי ליום
 שלשים זה וזה אסורין ג' פעמים ליום שלשים הותר יום עשרים
 ונאסר יום שלשים ואם לאחד ששינתה פעם או פעמיים ליום ל'
 ראתה לסיף עשרים חזר וסת של עשרים למקומו והותר שלשי'
 שנתה ראייתו ולא השוה אותם בגון ששנתה פעם אחת ליום ל'
 והשנית לל"ב והשלישית לל"ד נעקר וסת הראשון ואין לה וסת
 בל"ל ואם הפסיקה ולא ראתה כשעבר עליה יום עשרים ובדקה
 ולא ראתה שוב אינה חוששת לעולם חזרה לראות חוששת ליום
 עשרים מראייה זו ועדיין לא נעקר וסת הראשון ממקומו בין אם
 פסקה מראות או ששינתה בראיית שאינן שוות שלעולם לא י
 יעקר וסת הראשון ממקומו עד שתקבעו בג' ראיות שוות בעקר'
 וסת ההפלות בן עקירת וסת וחדש אלא שזו חוששת ליומה וזו
 חוששת לראש חדש כיצד היתה רגילה לראות בראשי חדשים
 ועבר עליה ר"ח ולא ראתה חוששת לראש חדש עד שיעברו עלי'
 שלשה ראשי חדשים עברו עליה ג' ראשי חדשים ולא ראתה אינה
 חוששת להם חזרה וראת כ"ח חזר הנס לבקומו שקובע וסת מעש'
 שתעשי ויש שקובעת בימים ובמעשה במעש' כיצד בגון שקפצה ג'
 פעמים וראתה חוששת לכל פעמים שתקפוץ בימים ובמעש' כגון
 שקפצה שלשה פעמים ביום ידוע כגון כ"ח או כאחד בשב וראת'
 בו וכיון שתראה על ידו ג' קפיצות של שלשה זמנים ידועי קבעה
 לה וסת חוששת לכל פעם שתקפוץ באותו זמן ואם אחר כך ה
 הגיע אחד בשבת ולא קפצה או שקפצה בשני בשבת אינה חוששת'
 שהרי לא קבעה אלא לקפיצות של אחד בשבת קפצה בפעמים
 באחד בשבת וראת ולא אחד בשבת השלישי ראתה בל"ל קפיצ' הרי
 זו קבע' לימים לבדן שהרי ראת באחד בשבת השלישי בלא קפיצ'
 וכן אם בפעם השלישית קפצה בהם אחד וראת קבעה לה וסת
 לקפיצות לבדן שהוברר הדבר שהקפיצה גורמת ולא היום אבל
 אם קפצה באחד בשבת וראת וקפצה בשבת ולא ראתה ובאחד ב
 בשבת ראתה בלא קפיצה אין אומרי' הוברר הדבר שהיום גורם ש
 שהרי קפצה בשבת ולא ראתה וראתה באחד בשבת בלא קפיצה
 אלא תולין ראיית אחד בשבת בקפיצה שקפצה בשבת ומה שלא
 ראתה בשבת כשקפצה מ' פני שלא הגיע זמנה של קפיצה יש ק
 קובעת וסת על ידי בקרים שיארעו בגופה כגון שמפוקת ורואה
 ופרשי באדם שפושט זרועותיו מחמת כובד וי"ם באדם שפותח פ
 פיו מחמת כובד ור"ח פ' באדם שמוציא קול דרך הגרון ושלשתן
 אמת וכל שינוי חוש הגוף הוא סימן להתעוררות הדם וכיון ש
 שהחזיקה בו צריכה לחוש לו וכן אם מתעטשת דרך בטח או ח
 חוששת כפי כריסה וכשיפולי מעיה או שאחזה צירי הקדחות או

שראשה ואבריה כבדים על ה בכל אחד כאלו אם יארע לה שלש'
 פעמים וראתה קבעה לה וסת שבכל פעם שהיא חוששת מזה א
 אסורה לשמש ומיהו בפיהוק או עיוש של פעם אחת אין הוסת
 נקבע כי זה דרך כל האדם ואין שינוי אלא אם עושה כן הדבה פ
 פעמים זה אחר זה ואם אירע לה כן ג' פעמים שבכל פעם עשתה
 כן הרבה פעמים הרי זה וסת ובל אלו הוסתות שבגופה אין לה זמן
 ידוע כדפרישי' אלא בכל פעם שיקר לה זה הכקרה הוא וסת ואם
 וסת הגוף לזמן ידוע כגון מראש חדש לרח או כ"י יום ל"ב יום
 קבע לה וסת לזמן ולמחוש הוסת ואינה חוששת אלא לשניה' ביחוד
 ואם הגיע העת ולא בא המיחוש או שכא המיחוש בלא עתו אינה
 חוששת פיהוק שני פעמים כ"ח וראתה ואחר כך פיהוק שלא ב
 בראש חדש וראת הוברר הדבר שאין ראש חדש גור' אלא הפיהוק
 וכן אם בפעם השלישית ראתה כ"ח בלא פיהוק הוברר הדבר ש
 שאין הפיהוק גורם אלא ר"ח אבל אם פיהוק שני פעמים כ"ח
 ולפעם השלישית פיהוק בכ"ט לחדש ולא ראתה ובראש חדש ר
 ראתה בלא פיהוק קבע לה וסת לפיהוק של ר"ח שפיהוק אתמול
 גורם לראייה של ר"ח בדפרישית לעיל גבי קפיצות פיהוק כ"ח
 וראתה וחזרה ופיהוק בתוך ימי וחדש חוששת לאותו הפיהוק ו
 ואסורה לשמש עד שתבדוק שכל וסת בין של ימים בין של גוף
 חוששת לו כפעם אחת ויש לחוש שבה תקבע וסת לפיהוק בלא
 זמן ידוע ואם בדקה ונמצאת שלא ראתה אינה חוששת עוד לפיהוק
 גרידא אבל חוששת לראש חדש שבא נקבע לראשי חדשים וכן
 הדין בימים אם פיהוק היום ופיהוק לסוף שלשים צריכה לחזר לכל
 פעם שתפוק שבא תקבע לפיהוק גריד' פיהוק לסוף עשרים ולא
 ראתה אינה צריכה לחוש עוד לפיהוק גרידא אבל צריכה לחוש
 לסוף ל' יום שבא תקבע וסת לימים גרידא כל אלו הוסתות ש
 שנקבעין על ידי בקרה אין אחד קובע עם חברו אלא כל שפיהוק'
 שלשה פעמים וראתה קבעה וסת אבל אם פיהוק פעם אחת ו
 ונתעטשה שני פעמים אין מוצטרפין וכולן אין חוששין להן אלא
 לשעתה כיצד היתה רגילה לראות עם התחלת הוסת כ"ד אסורה
 כל זמן הטשבת הוסת היתה רגילה לראו בסופו אינה אפוד' אלא
 בסופו ברא' בזמן שכל הראיה מובלעת בתוך הוסת אבל אם אין
 כל הראייה מובלעת בתוך הוסת אלא נמשכת גם אחר הוסת בזה
 כתב הרשב"א יש אומרים שחיא אסורה בתחלת הוסת עד סוף א
 אותו עונה ויש שמותר' ביד אחר הוסת והוא הסכ' לכבר' ראשונה
 ואם אחד כאלו בא לזמן ידוע אז ודאי אסורה כל עונה הוסת כמו
 וסת ימים גרידא כשם שחוששת לוסת הימים בפעם אחת כך ח
 חוששת לוסת הגוף בפעם אחת כיצד היתה נפקת פעם אחת ו
 וראתה ולבשתפחק בפעם אחרת חוששת לו וכשם שוסת הימים
 שאינו קבוע נעקר בפעם אחת שאפילו אם ראתה כ"י פעמי' לזמן
 ידוע אם הגיע זמן השלישי ולא ראתה נעקר לגברי כן הוא סת ה
 הגוף וכשם שוסת הימים אקבוע בג' פעמים צריך עקר' ג' פעמים
 ובדיקה כן הוא וסת הקביע בגוף וטאימתי עקירתו משיקר' מקרה
 ולא תרא' היה המקרה לזמן ידוע אינו נעק' אלא אם כן בא המקרה
 שלשה פעמים בזמנו ולא ראתה אבל במקרה לבדו או זמן לבדו
 שלא ראתה בהן לא נעקר כתב הרשב"א חומר כוסת הקפיצות מ
 מכשאר הוסתות שוסת הקפיצות כן שהוא קרוב יותר מעונה ב
 בינונית בין שהוא רחוק יותר לעול' היא חוששת לזמן עונ' בינוני'
 שאנו אומר אורח בזמנו ב"ז ובעלה מחשב עונה בינונית ובא ע
 עליה לזמן הרשב"א תינקת שלא הגיע זמנה לראות והיא קטנה
 שלא הגיעה לימי הנעורים ולא הגיאה סימנים היא קובעת וסת

האשה לומר כזה ראיתי ואבדתי ואם הו' מראה לכן או ירוק שהורה
אבל אם הכיאה לפנינו זים והחזקנוהו בטמא או אפילו נסתפקנו
בו בטמא או בשחור והיא אומרת חכם פלוגי שיהר לי כיוצא בזה
אין סימבין עליה הבניסה שפופרת והוציאה בה דם שהורה וכן אם
ראתה דם בחתיכה אפילו אם היא בכוקעת והדם בכקעים בענין
שנוגע בבשרה שהורה כיון שאין דרך לראות כך וכן עשה רבי
שמשון מעשה באשה שנעקר מקור שלה וכמו חתיכו בשר היה
נופל לה בכית החיצון ולא היתה פוסקת לראות כל זמן שאותן ה
החתיכות היו בבית החיצון וטיהר אותה לבעלה כיון שאין דרך
אשה להיות רואה כך ודוקא חתיכות קטנות דומיא דשפופרת
אכל חתיכו גדולה טמאה אפי' לא ראתה כלום שאי אפיש' לפתיחת
הקבר בלא דם ואפילו בנפל שלא נגמרה צורתו כל דם היוצא מן
האשה בין לח בין יבש טמא ולא עוד אלא אפי' יוצא ממנה דם ב
בצורת בריה כמין קליפו או כמין שערות או כמין יבחושי אדומין
טמאה והוא טיהרו נימוחן בתוך מעת לעת על ידי שרייה ששורין
אותן במים פושרין ויהי המים פושרין כל משך מעת לעת שהן
בתוכו ושיעור החימום כמו כים ששאבו בקיץ מן הגדר או מן ה
המעין ועמדו מעט בבית שחום הבית מחמכתן וכחימום של אלו
כך הוא שיעור פושרין בימות החורף ואם הם קשין כל כך שאין
נימוחין בתוך מעת לעת שהורה אפילו אם הם נימוחין על ידי
מיעוך שממעכו בצפורניו וכת' הרמב"ם דוק במפלת כמין קליפות
ושערות הוא שצריך בדיוקה ע"י שרייה ואם אינן נימוחין אז צורתן
מוכחת עליהם שהן בריה ובאין בחמת מכה אבל חתיכת דם קשה
באבן ואינו נימוח טמאה והיו הלוי כתב שגם חתיכה אם אינה נ
נימוחית שהורה ולזה הסכים א"א הרמב"ם זל קפט
בל אשה שאין לה וסת קבוע חוששת ליום ל' לראייתה שהיא
עונה בינונית לכתם נשים ואם יש לה וסת קבוע לזמן
ידוע כגון מבל לכו או ככה לכה חוששת לזמן וידוע שאסור לשמש
בל זמן הוסת ולאחר הוסת עד שתבדוק ותמצא שהורה כדפרישי'
לעיל וכיצד קובעתו כגון שתראה ד' פעמים וכיחידם שלשה זמני'
שנים כגון שרואה היום ולסוף עשרים יום פעם אחרת ועוד לסוף
כ' יום ועוד לסוף כ' יום וזה נקרא וסת ההפלגות ולכך צריכה ד'
ראיות שראייה ראשונה אינה מן הבנין לפי שלא ראתה אותה ב
בהפלגה ואפילו קודם שקבעתו ג' פעמי' חוששת שמיד אח' שראת'
פעם אחרת לסוף עשרים חוששת בכאן ואילך כשיגיע עשרים
וכן בראיית הימים שהוא לימים ידועים לחדש מיד אחר שראתה
פעם אחת ליום ידוע לחדש כגון בא' או בה' בו חוששת לפעם א'
אחרת לזה היום ואסורה לשמש כל אות' העונה ולא אמרן שצריך
לקובעו שלשה פעמים אלא לענין עקירה שבין שקבעתו בשלש
פעמים אינו נעקר בפחות כג' שכל זמן שלא עקרתו ג' פעמים צ'
צריכה לחוש לו אבל ליאסר אפילו בפעם ראשונה חוששת לו ב
ג' פעם שניה ומיהו אע"פ שחוששת לו נעקר בפעם אחת אפילו
קבעתו שני פעמים שאם ראתה שני פעמים לזמן ידוע ולשלישי'
לא ראתה אינה חוששת לו עוד ועוד יש חילוק בין קבעתו שלש'
פעמים ללא קבעתו שלשה פעמים שהקבוע אע"פ שעברה עונתו
ולא הרגישה אסורה לשמש עד שתבדוק ותמצא שהורה ושלא ק
קבעתו בג' פעמים אם הגיע זמן הוסת ולא בדקה ולא ראתה כיון
שעברה עונתו מותרת ופעמים שתהיה ההפלגה שקובעת נהן' ה'
הוסת בדילוג כגון שראתה היום וראתה שניה לסוף ל' ושלישית
ללא רביעית ללב קבעה וסת לדילוג של הפלגות בין שהרחיקה
דילוגה הרבה בין שלא הרחיקה דילוגה הרבה אלא יום אחד קבע'

וכת' לדילוג השנה שבכל ענין שתהא משונה ראיתה קבעה לה ו
וסת וכשם שקבעה וסת בהפלגת מימים שנים ושאין שנים כך ק
קבעת בימי החדש וכימי השבוע שוין ושאנה שוין ב
כיצד ראתה ג' פעמי' בא' בשבת או בה' בשבת או באח' בניסן ובאח'
באייר ובאח' כסיון או ה' בניסן ובה' באייר ובה' כסיון קבע' לה וסת
באחד בשבת ובה' בו ובאחד בניסן או בה' בו אע"פ שאחד מלא ו
ואחר חסר אין מדקדקין בכך והכא לדברי הכל קובע' בג' פעמים
כיון שהן לימי החדש בשנה כיצד קובעת בימי החדש בדילוג כגון
שראתה בט"ו בניסן וי"ו באייר וי"ז כסיון וקאמר רב דהב' נמי קובעת
בג' ראיות וחוששת ליה בתמוז ותשעה עשר באב ושמואל סבר
שלא קבעה וסת אלא בד' ראיות שאין ראיה הראשונה כיצטרפת
כיון שאין ההפלגות שוות ולא קבעה עד שראתה י"ח בתמוז ואפי'
לשמואל אם היה לה וסת קודם שהתחלה ואחר כך שנתה וראתה
בדילוג ג' פעמים קבעה וסת בדילוג לפי שאף הראשונה בדילוג
ראתה אותה שדלגה מוסתה הקבוע לה וליח פסק כרב וכן כתב
הראב"ד והרמב"ם כתב בשמואל וכן כתב הרמב"ם וכן היא מסקנת
א"א הרמב"ם זל ראתה ג' פעמים בג' חודשים בדילוג וחזרה וראתה ב'
באותן דילוגי' עצמן אם נהגה בן ג' פעמי' הרי זה וסת קבוע לדילוג
חלילה כיצד ראתה ט"ו בניסן וי"ו באייר וי"ז כסיון וחזרה חלילה ו
וראת ט"ו בתמוז וי"ז באב וי"ז באלול ועוד חזרה וראת' ט"ו בתשרי
וששה עשר במרחשון ושבע' עשר כסליו קבעה לה וסת לדילוג
חלילה חוששת לעולם חמש עשר לחדש זה וששה עשר לחדש
זה ושבעה עשר לחדש זה ראתה באחד בניסן ובאח' כסיון ובאחד
באב קבע' לה וסת לראשי חודשים לדילוגים אבל ראתה אח' בניסן
ואחד באייר ואחד בתמוז ובאח' כסיון לא קבע' לה וסת שהפסיקה
לראשי חודשים ראתה ט"ו בניסן וי"ו באייר ושבינה עשר כסיון לא
קבעה וסת כיון שסירגה בחדש השלישי ולא ראת' עד שבב' עשר
בו דילגה פעם אחת או שתי אינה חוששת לדילוג אע"פ שחוששת
לשאר הוסתות בפעם אחת אינה חוששת לוסת הדילוג עד ש
שתקבענו אין האשה קובעת לה וסת אפילו ראתה שלשה חודשים
זה אחר זה אלא אם כן יהיו כולם בעונה אחת ביום או בלילה אבל
אם היתה הראשונה ביום החדש והשנייה בלילה חוששת ליום
לא קבעה לה וסת לשון הרמב"ם וסת החדש חוששת לו בתחלתו
בפעם אחת אבל וסת ההפלגה אי אפשר לחוש לו עד שתראה
ראיה שנייה שהרי אינה יודעת לאיזה יום הי' הפלגת נביעת או
שהרואה ליום ראש חודש ניסן חוששת לראש חודש אייר דא"ב
חוששת ליום סיון ראתה בו הוקבע וסת לראשי חודשים לא ראת'
לראש חודש סיון נעקר וסת של י"ח וחוששת לשני כסיון אפשר
שתרא' ותקבע וסת ההפלגה מלא' ללא' שהרי ראיי' י"ח ניסן ואייר
שוות בהפלגות לראיית ב' כסיון שניסן מלא ואייר חסר לעולם ח
חששות הללו לוסת החדש ולהפלגה עד שתקבע לה אחד מהם
שלשה פעמים כדינו כיצד ראתה באחד בניסן ועשרי' בו חושש
לאחד באייר מפני י"ח ניסן ואם לא ראתה חוששת לתשעה בו ל'
לשיעור הפלגה של עשרים ראתה בתשעה בו או שלא ראתה ח
חוששת לעשרים באייר שמא בימי החדש תקבע וסת שהרי ראת'
בעשרים בניסן וכן היא חוששת לשניה' עד שתקבע וסת ההפלג'
בארבע ראיות או וסת החדש בשלשה עד שתיעקר האה' כעקרת
פעם אחת ראתה באחד בניסן וי"ח אחד באייר ולא ראתה ס'
כותרת לשמש ביום סיון ואינה חוששת לוסת הסירוגין עד ש
שתראה בו וסת הדילוג אינה חוששת עד שתקבענו

צבוע פליגי בה תנא קמא מטמא ור' יונתן במהר ופסק הרמב"ן כ' כתק' והרמב"ם בר' יונתן וכת' א"א הראש זל וכתמין שומעין להקל לא בכל המקומות שימצא שם כתם טמא אלא דוק כמקו שאפשר שבא שם מן המקור כיצד נמצא על עקיבה טמא שמא נגע כאותו מקום נשיבתה וכן אם נמצא על כל אורך שוקה ופרסותיה מ מכפנים והן המקומות הנדבקות זו בזו בעת שתעמוד ותדבק רגל ברגל ושוק בשוק וכן אם נמצא על ראש גודל רגליה שאיפשר ש שנטף שם בעת הילוכה וכן אם נמצא על ידיה אפילו על קטרי אצבעותיה שהידים עסקניות ושמה נגעו באותו מקום אבל אם נמצא על שוקיה ועל פרסותיה לצד חוץ או אפילו מן הצדדין ואין צריך לומר למעלה כאיתה במקום שהורה ואם יודעת שנזדקרה ב כגרי והגביה רגליה למעלה טמא בכל מקום שתמצאו אפילו ל למעלה מהחגור בין מלפניה בין מלאחריה אפי' עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים דכל שנמצא בגופה אין תולין להקל ויש אומרים שאפילו נמצא בגופה תלין להקל אם עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים וראשון עיקר - בד"א כשאין לה לתלות אלא בעסק הכתמים או בשוק של כתמים אבל אם יש בה ככה בגופה שיכולה לתלות בה שאיפשר שיבא הדם ממנה תולה בה וטהורה ואם המכה בכתפה והכתם על ירכה במקום שאי אפשר לבא מן המכה לשם טמאה ולא אמרינן שמא נגע ידה ב כמכה ואחרי כן נגעה כאן בידה נמצא הכתם על חלוקה למט' מן החגור אם לא עברה בשוק של טבחי טמאה אפי' נמצא לצד חוץ עברה בשוק של טבחים טהורה אפילו נמצא לצד פנים ועל בשרה טמא ואם נמצא על חלוקה מחגורה ולמעלה טהורה אפי' נזדקרה ואפילו לא עברה בשוק של טבחים שאלו בא מן המקור היה נמצ' גם על בשרה ויא' שגם בחלוקה מחגורה ולמעלה נזדקרה לא ת תלין להקל אלא אם כן עברה בשוק של טבחים ואם נמצא על ב בשרה וחלוקה כתב הרמב"ן שתולה בכל מה שיש לתלות כגון ש שנתעסקה בכתמים או עברה בשוק של טבחים תולין וטהור בין שנמצא לבטה מהחגור או שנזדקרה ונמצא למעלה מהחגור לא עברה בשוק של טבחים ולא נתעסקה בכתמים ונמצא לבטה מן החגור או למעלה ממנו ונזדקרה טמאה ואם נמצא על בית יד של חלוקה אם המקום שנמצא בו הדם בבית יד מניע עז' בית ה הטהרה טמא אפי' אם אינו יכול להגיע שם אלא אם כן תשח' הרב' ואם אינו יכול להגיע שם כלל טהורה היתה פושטתו וכתבסכה בו חללה בכל מקום ש מצא בו טמא מפני שהיא חוזר אילך ואילך וכן הדין אם נמצא במעופרת שמבסה בו אשה וכן הדין לענין ט טהרה שאם יש לה כבה בצוארה ונמצא הכתם בחלוקה אפי' לבטה מן החגור שאי אפשר להגיע שם מהמכה אם פושטתו וכתבסכה בה תולה במכתח שאני אומר בתהפך וכא' לו שם מצאה כתם למעלה מהחגור וכתם לבטה ממנו וידעת שלא נזדקרה טהורה שאני א אומר כמו שהעליון בא מעלמ' כך בא התחתון בד"א כשיש בעליון כגרי ועוד או מכגרי ועוד ולמעלה שוראי בא מעלמא שהרי אין לתלותו בכינה אבל אם אין בו כגרי ועוד אין תולין אותו מ מעלמא דשכא דם כינה הוא ואם יש בתחתון מכגרי ועוד שאין לתלות בכינה טמאה כיון שכתמים דרבנן מקילין בהן ותולין אותן בכל דבר שיכולין לתלות בהן כיצד שחטה בהמה חיה ועוף או שנתעסקה בכתמים או שישבה כצד המתעסקים או שעבר בשוק של טבחים ונמצא דם בכגריה תולה בהן וטהורה אפי' לוכשת ג' חלקים זה על זה ונמצא אפילו בתחתון טהורה אבל אם נמצא על

בשרה אינו תולה אלא אם כן יש לה מכה בגופה או תולה בה אפי' על בשרה אם הוא כמקום שאיפשר לדם לינטף משם ואפילו אם נתרפאת אם איפשר לה להתגלה על ידי חיכוך תולה בה וכתב הרש"א דה"ה אם נתעסקה כמש בדיה בכתמים ונמצאו על ידיה תולין בהן וכשם שתולה בה כך תולה בבעלה ובכנה אם נתעסקו בכתמים או אם יש בהן מכה לפי שדרך ליגע בה וכתב הרמב"ן אבל אם היו עסוקין בדם ולא נמצא בהן דם אינה תולה בהן אין מחזיקין לתלות במקום למקום כדפרישי לעיל שאם יש לה מכה בצוארה שאי אפשר לדם לבא משם על שוקה טמאה ואין אומרי' שמא נגעה בידה כמכה ונגעה בה בשוקה ספק אם עברה בשוק של טבחים או אם ישבה כצד המתעסקים בכתמים אינה תול' בהן וכתב הרש"א בד"א כעיר שהטבחים או המתעסקים בכתמי' משכין במקום ידוע אבל אם דרכן להתעסק כאן וכאן תולה אפילו בספק שמא נתעסקו במקום שעברה ולא הרגישה עיר שחזירים מצויין בה אין חששין לכתמים לפי שנזכרין בנבלות ושרצין שבאשפו' ומתזוין הדם לברוח וכתבו התוספות שהאידנא אין דין זה נהוג כינינו שהרי הדבר ידוע שאין החזירים מתזוין דם ואיפשר שביביה' היה מצוי ששרצים ונבלות נוטלין ברהובות ונשווקי והיו החזירי נזכרין בהן ומתזוין דם למרחוק והכל לפי הענין נתעסקה בדבר אדום ונמצא עליה כתם שחור או איצ"א אין תולין בו בד"א אדום בשחור ושחור באדום אבל אדום באדום ושחור בשחור אפי' אם אינו ניכר כמש שדומה לו תולה בו כגון שנתעסקה במי תלתן או במי בשר או בקילור אדום קצת תולה בו האדום ואם נתעסקה בתרנגול' תולה בו אדום ושחור וכרובי לפי שדם שחיטתו אדום ודם איבירה שחור ודם בני מעיה כרובי ופעמים שתולה במין ב כמה מינין כגון שנמצא עליה בין אחר שידוע שלא נתעסקה בו ונמצא למעלה מהחגור שודאי בא מעלמא ואם נמצאו עליה כמח מינין לבטה מהחגור שהיתה ראוייה לטבאות בהן אנו תולין כמו שאותו המין שלמעלה מהחגור בא מעלמא כלא ידעתה כך באו עליה מעלמא גם המינין שלמטה מהחגור ודח מחכיר בזה שאין תולין בין כשאנו כינו ואפילו לדבריו אם המין שמהחגור ולמטה הוא באותו המין שבכנו ולמעלה תולין זה בזה בדפרישי לעיל ו מסקנת א"א הראש זל כדברי ר"ח שתי נשים שנתעסקו בצפול אחד ושאלו בו דם אלא כסלע ונמצא על כל אחת כסלע שתהיה טמאות נתעסקה בכגריים ונמצא בה כגריים ועוד או שני גריסין טמאה אף על פי שאם נתלה כגריים בעסק שנתעסקה לא יטאר בו כגריים ו עוד שהוא שיעור כתם וכן אם נתעסקה בפחות מכגריים ונמצא עליה גריים ועוד טמאה ואין צריך לומר נתעסקה בכגריים ונמצא עליה שני גריסין ועוד והרשב"א טיהר בכתמים בפחות מכגריים ונמצא עליה כגריים ועוד הרמב"ן טיהר בנתעסקה בפחות מכגריים ונמצא עליה שני גריסין וא"א הראש זל כתב בסברא ד ראשונה מצאה עליה כשני גריסין וכינה מעוכה בה טהור' שהגרי' האחד ודאי מכינה המעוכה בו וכגריים השני אנו תולין אותו בכינ' אחרת כיון שאין בו כגריים ועוד והיכלא שהרגה פשפש שאנו תולין בו עז' כתורמוס חזר שיעור כתורמוס לשיעור חגריים לכל הדינין שאכרנו ויא' שעכשיו אין תולין כתם בשום דבר שאין אנו תולין אלא בדומה לו ואין אנו בקיאים במראה דמים ולא נהירא וגדולה מזו כתב הרמב"ן שאינה צריכה להקדף הכתם לדבר שהיא תול' בו אלא תולה מן הסתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום כתב הרשב"א יש מי שהורה שאין האשה חוששת בשום כתם עד שתדע בברור

בשאר הנשים בשלשה ראיות בשאר היסדות וכד' כוס ההפלגות
אלא שיש הפרש בינה לבין הגדולה שאע"פ שהחזקה רואה וקבעה
זיה וסת אם פסקה יילשה עונות בנינויות שהם תשעים יום ולא
ראתה אינה חוששת לוסתה הראשון כלל וחזרה לקדמות ואפילו
חזרה לראות באותן עונות שהיתה למודה לראות בהן אינה חוששת
עד שתחזור ותקבענו שלשה פעמים לפי שאינה בת דמי ונתגלה
שדמים הראשונים מקרה היה ראיה ג' ראיות מג' עונות כמו ות ש
שלא פחתה ולא הותירה נתגלה שדילוג הראשון אינו סילוק דמים
אלא שינוי וסת לפיכך ראיה ראשונה שממנה התחילה לדלג מ
מצטרפת לג' ראיות אחדונות נמצא ארבע ראיות ושלשה הפלגו
ביניהן מצ' לצ' אבל אם פחתה או הותירה שלא היו הראוי' כמות
או אי אפשר לראשונה להצטרף ועד שתראה ד' ראיות בכונות
אינה קובעת וסת להפלגות וכן זקנה שעברה עליה שלשה עונות
בשהזקנה ולא ראתה הרי זו מסולקת דמים ואינה חוששת לוסת'
הראשון אינו היא זקנה כל שקודין לה אבא בפניה מחמת זקנותה
ואינה חוששת חזרה וראתה דינה כדין תינוקות שלא היע זמנה ל'
לראות וחזרה לראות בעונות קטנות שהיתה למודה להיות רואה
בהן כזה יראה לי שהיא חוזר לקביעות הראשון אסת והפלגות
חוזרת לקדמותה אסת תהיה ההפלגה כמו שהיתה תחלתה ואם כ
בשאר היסדות אפילו פעם אחת חוזרת לקדמותה שהרי נתגלה
שדילוג הראשון לא סילוק דמים היה אלא מקר' ובוה חמוד דין זה
חזקנה כדין הקטנה שלא הניעה זמנה לראות מדין התלמוד אין
האשה קובעת וסת בימי נידות ולא בימי זיבות כיצד ראת באחד
בחדש ובחמשה בו שהוא תוך ימי נידה לראיה הראשונה אפילו
נהגה בן ג' פעמים לא קבעה וסת להחמשה בחדש אלא כאח לחדש
וכן אם ראתה באחד בחדש ובש' בו לא קבע וסת לטו"פ שראוי
חמשה עשר בחדש הוא בתוך ימי זיבתה של ראית אחד בחדש ב
בדא' שראת ראיה השנייה במעין פתוח כדפרישו אבל אם ראתה
אותו במעין סתום כגון שראת שני פעמים בלח וכפעם השלישית
ראתה בכח בחוש וכדא' אע"פ שראיה השלישית היה תוך ימי
נידות לראית כה בחדש קובע בלח לפי ששתים ראוי הראשונות
היו במעין סתום וראית כה בחדש דמים יתירי נתוספו בה וביאר
לכא ואם הקדימה שבא וסת אחר היא קובעת וסת הרבב וכיון ש
שהאידנא נהגו שלא להפריש בין ימי נידה לימי זיבה ה"ז לענין
קביעות וסת אין חילוק לפיכך אם ראתה בחמשה עשר
לחמשה עשר קבעה לה וסת שהאשה קובעת לה וסת בתוך וסת
כיצד ראתה שלשה פעמים כרח ורביעית בכל לחדש וברח
וכן בחמישית ובששית הרי קבעה ב' וסתות כתב הרשבא בעובד'
לאחר ג' חדשים לעיבורה ובניקתה כל כד' חדש אחר לידת הולד
אינה קובעת וסת אפילו בת הולד או גמלתו שדמים מסולקי מהם
כל זמן עינור וכל כד' חדש וכשם שאינה קובע וסת בימי עיבורה
ובימי בניקתה כך אינה חוששת לראיה שתראה באותן הזמנים
וראיתה קלה בוסת שאינה קבוע לפי שמסולקת דמים לגמרי ויש
כגדולי המורים שאומ' שחוששת לה בדרך שחוששת לוסת שאינה
קבוע וראוי לחוש לדבריהם והרמבם כתב שקובעת בהו וסת ע'
עוברת במשהוכר עוברת ומניקה כל כד' חדש אינה חוששת לוסת'
הראשון אפילו היה לה וסת קבוע והגיע תוך הזמן הזה אינה צריכה
בדיקה ומותרות לבעליהן ואפילו שופעות וראות דם באות' עונ'
שהיא למודות לראות בה אינה אלא במקרה עברו ימי העיבור ו
והתבקה חזרות לחוש לוסתן הראשון כיצד וזה לה וסת לימי אסת

למודה לראשי חרשי חוששת לז' הראשון שהיא פוגעת בו וכל
כיצד כזה וכן הדין אם היה לה וסת הגוף לזמן ידוע אבל אם היתה
וסתה וסת ההפלגה אי אפשר לו לחוש עד שתחזור לראו אפילו
פעם אחת הרי זה חוששת ליום ההפלגה שהיתה למודה להפליג
ויש מגדולי המורים שהורו להקל שאינה חוזרת לוסת עד שתראה
פעם אחת ובאותו היסות שהיתה למודה לראות בתחילתה כיצד
הייתה למודה לראות בלח אינה חוששת לז' אלא אם כן חזרה ו
וראתה בלח חזרה וראתה בראש חדש אפילו פעם אחת הרי זו
חוששת לז' היה לה וסת ההפלגה אינה חוששת כפחות מכ' ראיות
שאין הפלגה אחת בנויה כפחות משני ראיות והראשון עיקר עב'
והרמבם כת' שאינה חוזרת עד שתראה פעם אחת ומשתראה פעם
אחת חוזרת לוסתה הראשון א' ילו אינה רואה בזמן וסתה קצ'
דבר תורה אין האשה מטמא ולא אסורה לבעל עד שתרגיש
שיצא דם מבשרה וחכמים גזרו על כל כתם שנמצא
בגופה או בכנדיה שהיא טמאה ואסור לבעלה אע"פ שלא הרגישה
ואפילו בדקה עצמה ומצאה טהורה והאידנא מונין לה שבע' נקי'
חוק מיום המציאה וצריכה שתפסק בטו"ח כאלו ראתה ודאי ולא
גזרו בקטנה שלא הגיע זמנה לראות וזהו שאין לה יב שנים לא
שנא אסת היא בתולה או בעולה שאפילו סרינה מלוכלך בדם אינה
חוששת ואפי' אם ראתה בכר שני פעמים אבל לאחר שתראה ג'
פעמים יש לה כתם והרמבם כתב שאין לה כתם עד שתרא ארבע
פעמים וא"א הראש זל לא כתב כן היתה שופעת אפי' כמה ימים או
שהייתה מודלפת טיפי טיפין בלא הפסק אינו אלא כרא' אחת עד
שתפסוק אבל אם פסקה מעט וחזרה וראתה ג' פעמים אפילו ביום
אחד הרי זו מחזקת בדמים וכתם שמא ואם יש לה שני עשר שני'
אע"פ שלא ראתה מעולם יש לה כתם אפילו אין ידוע שהביאה ש
שערות דמסתמי הביאה כיון שהגיעה לכלל שנותיה אבל אם ב
בדקה ולא מצאו לה שערות כתב הרשבא דמחוקקין לה בקטנה
ואין חוששין שבא נשרו תינוקות שלא הגיע זמנה לראו וראת'
ג' פעמים ופסקה מלראית שיעור ג' עונות שהן תשעים יום חוזרת
לקדמותה וכתמה טהור עד שתחזור ונתראה ג' פעמים לא גזרו על
הכתם אלא אם כן יהא בו כגרים ועוד וגרים הוא ט עדישות שכל
זמן שאין בו כזה השיעור אנו תולין לומר דם בינה הוא אע"פ שלא
הרגה בינה אבל כשיש בו כזה השיעור אין תולין בכינה בין אם
הוא מרובע שלשה עדישות על שלשה או אם הוא ארוך וכתבה
הרמבם אסת נודמנה לה נרים יותר גדול מזה השיעור משערין בו
ותולין אותו בניב' עד שיה' בו כשיעור גרים הגדול ואם הרג' פשפש
או הריחה ריחו תולין בו עד כתורמוס אבל לא הרגתו ולא הדיחה
אין תולין בו וכן אם הרגתו ומוצאה יותר מכתורמוס אין תולין בה
אם אין כתם במקום אחר כגרים אע"פ שיש טיפין הרבה סמוכין
זה לזה עד שאם נצרפם יש בהן יותר מכגרים טהורה שאנו תולין
כל טיפה וטיפה בכינה עד שיהא בו כגרים ועוד במקום אחר ב
במה דברים אמורים כשהטיפין על חלוקה אבל אם הם על בשרו
מצטרפין לכגרים אפילו אין הטיפין עומדי בסדר זה אצל זה אלא
עומדן כשיניו או עשויין שורות או עומדין כחצובה או בעיגול
או שארכן לרחוב הירך בכל ענין טמאה שכל שנמצא על בשרו
אנו תולין להחמיר כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טמאה לא
גזרו עליו כיצד בדקה קרקע עולם או כל דבר שאינו מקבל ט
טמאה ויטבה עליו ומצאה בו כתם טהורה וכתם הנמצא על בגד

מטוהלים ואחת שאינה בתולה כהורה ושאונה בתולה טמאה
אחת מניקה ואחת אינה כניק מניקה טהורה ושאונה מניקה טמאה
היה כולן שוות בניקות או זקנות או אחת זקב ואחת כניק אין תולד
זו בזו היו שלשתן ערות ושוכבות על הבטח או יושבו על הספסל
כאחת ונמצא דם תחת אחת מהן אפי תחת האמצעית כולן טהורו
שכל אחת מכרת מקומה ואם תאמר בריא לי שלא באתי למקום ש
שנמצא הדם טהורה ואם נמצא ביניהם השתים שנמצא ביניהם ט
טמאות והאחרת טהורה ואם עלו דרך החיצונה ונמצא תחת ה
החיצונה כולן טמאות תחת האמצעית אמצעית ופנימית טמאות
והחיצונה טהורה תחת הפנימית היא לכרה טמאה ושתי החיצונות
טהורו היה להן עסק לצד פני שדרכן להתנודד ולקרב לצד פנימי
אע"פ שנמצא תחת הפנימי ב' הפנימי טמאות כהיא עובד דשתים
נשים שהיו טהורות בריחיים ונמצא דם תחת הפנימית ואמרו ח
חכמים שתחתן טמאות נמצאת תחת החיצונה היא טמאה ופנימית
טהורה שאין פנימית דוחקת לבא לצד החיצונה נמצא ביניהם ש
שתיהם טמאות אין בבתמים משום וסת כיצד מצאה כתם ברח א
אפילו שלשה פעמים לא קבעתו ולא עקרתו חוץ מבתמים בעד ה
הנדוק לה שהן מטמאין והרי הן כראיות לכל דבר קצא
האשה שמטילה מים בספל ונמצא בו דם כתם ה'מכם ש
טהור טהורה בכל ענין בין יושבת בין עומדת ובין מ
מקלחת או שותתת ואם היא זל כתב דישבת טהורה בכל ענין
דכיון שהמקום רחב לא הדור מי רגלים למקור להביא משם דם א
אבל בעומדת שהמקום צר לה אם מזנקת לתוך הספל שהמים י
יוצאין בקילו פהור אבל אם שותתין על שפ' הספל טמא ואיש ואשה
שהטילו שניה מים בספל ונמצא בו דם טהורה בכל ענין קצא
תבעה לינשא ונתפייסה צריכ לישב שבעה נקיי בין גדולה
בין קטנה ואפילו בדיקה עימה בשעת תביע ויבצא
טהור טמא מחמת היסוד ראתה טיפת דם כחרדל ולא דרגישה בו
ומונה שבעה במזרת יום התביעה כתב א"א הראש זל יש מגדולים
שכתבו שאינה צריכה לא הפסק טהורה ולא בדיקה כלל בימי ה
הספירה לא בתחילתן ולא בסופן אלא כל שהמתנה ז'מים אחר
הספירה הרי זו טובלת וטהורה ולא נדורא אלא שצריכה בדיקה
כל ימי הספירה אלא שאינה צריכה להפסיק בטהרה אע"פ שלא כ
בדיקה ביום התביעה להפסיק בטהרה מונה מיום הנכרת שבעה
ימים ובדיקה בכל יום וכן כתב הרמבם וכתב הרשבא לא שתבעו
לינשא לאחר שנים עשר חדש שזמנה רחוק ואינה חומרת בכך ו
יראה לי שמוכין לה בשעה שמכניסין צורכי החופה מכי דמי שערי
באסינתא וכיוצא בו עברה וכנסה תוך זמן הזה לא יתחד עמ' אלא
הוא ישן בין האנשים והיא ישיבה בין הנשים כשאר חתן שפירשה
אשתו נדה בין אם הוא תלמי חכם או אחר לאפוקי מדברי הרמבם
שכתב שתלמיד חכם יכול לכונסה מיד וליחד עמה כי הוא יודע
שהוא אסור לבא עליה חתן שפירשה כלתו נדה קודם שבא ע
עליה אסור לו להתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים או היא י
ישיבה בין הנשים ואם משבעל פירשה נדה מותרין להתייחד כתב
הרמבם נדה בין שאינה ראויה לביאה אין חופתה חופה עד ש
שתטהר ולא נהירא לא"א הראש זל קצא
הכונס הבתולה כועל בעילת מצוה ופורש מיד אפילו היא
קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה ואפי' בוגר
שכל בתולותיה ומיהו אותה בעילת גומר כדרכו באבר חי ואפילו
בדיקה ולא מצאה דם טמאה טמא ראתה טיפת דם כחרדל וחופהו
שבת זרע וצריכה שתפסק בטהרה ותכרוק כל שבעה ולא ת

תתחיל למנות עד יום ה' לשימושה כמו נדה ונהג עמה ככל דיני
נדה לענין הרחקה אלא שנידה נמורה אסור לו לישן על מטתה א
אפילו כשאונה במטה ובכלה מותר לו לישן באותו מטה לאחר ש
שטמאה מאצלו אפילו בסדין שהדם עליו קצא
יולדת טמאה כנדה אפילו לא ראתה דם בין יולדת חי או מת
אפילו נפל וכמה הן ימי טומאתה יולדת זכר טמאה
שבעה וכליל שמנה טובלת אפילו אם שופעת מתוך שבעה לאחר
שבעה וכל ל' ימים שאחר השבעה מותרת לשמש אע"פ שרואה
בהן ולאחר ל' אסורה אפילו אם שופע מתוך ל' לאחר ל' וצריכ
לפרוש מבעלה ליל מא' אפילו אם אינה רואה והיולדת נקב טמאה
יד וכליל חמשה עשר טובלת ומותרת כל סו אפילו היא שופעת
מתוך יד לאחר יד ולאחר סו אסורה אפילו היא שופעת מתוך סו
ולאחר סו וצריכה לפרוש מבעלה ליל פ' אפילו אם אינה רואה
והיולדת בימי זיבתה אם רואה דם בלידתה צריכה שבעה נקיים
כדס ימי טהור שרואה בהן אין עולין לה לספירה אע"פ שהן ש
טהורין והיולדת כל היולדות תשובות יולדות בזוב דקיימא לן אי
איפשר לפתיחת הקבר בלא דם הלכך צריכות שבעה נקיים ואם
אינה רואה בתוך שבעה של ימי הלידה עולין לספירת שבע נקיי
ואפילו ילדה נקבה ולא ראתה בשבעה ימים הראשונים ועלו לה
לספירת זיבה וראתה בשבעה ימים השניים אינה סותרת וטובלת
לאחר ארבע עשר אפילו לא פסקה והלמבן כת' שסותרת וצריכה
שבעה נקיים משתפסוק וא"א הראש זל כתב כסברה ראשון כתב
הרמבם אע"פ שכן התורה מותר לבעול על דם טהור כל הרואה ש
טיפת אפילו בתוך ימי הטהור תשב שבעה נקיים והרי הוא בכלל
חומר שהחמירו בנות ישראל על עצמן אע"פ שכמקצת מקומות כ
בנהגין קולא כדס טהור כבר הסכימו הגאונים ועשו סמיכ' והחרימו
על מי שיעשה כן ובעל הלכות כתב שאף בזמן הזה נוהגין כדס ש
טהור על דין תור' וכן כתב הרמבם שתלמי במנהג וכאשכנז ובערפת
בנהגין בו היתר אין האשה טמאה לידה עד שיגמר צורת הולד ואין
צורתה נגמרת בפחות ממא' לזכר ופ"א לנקבה לפיכך אם יודעת ב
בכור שהפילה תוך הזמן הזה טהורה מטומאת לידה וזהו דעת
הרמבם אבל מתוך הגמרא יראה דלא שנא זכר ולא שנא נקבה ש
סיין למ' יום ומפלת כמין דגים ושרצים כן התורה אינה טמא לידה
עד שיהא חצי צורת פניו דומה לאדם כגון המצו ועין אחר ולסת
אחר ונגבת הוקן וכשחצי הפרצוף דומה לאדם טמאה לידה אפילו
כל שאר הגוף דומה לבהמה לפי מה שהוא אמר זכר זכר אם נקבה
נקבה והאידנא טיין אנו בקיין בצורת הולד ככולן חוששת לולד
ושמאות לידה מספק אם ודאי זכר טמאה שבעה ואם נקבה או ספ'
נקבה טמאה יד וכן המפלת חתיכה בין לבנה בין שאר מראות ויש
בה עצם או יד או רגל או סנדל או וולד שושטו אטום או בריה שיש
לה ב' נבין וכ שדראות ככולן יש לה ימי טומאה של נקבה וצריכה
שבעה נקיים בשביל החיבה ובדיני השפיר אין אנו בקיין הלכך
המפלת שפיר או שליא בכל ענין נותנין לה ימי טומא וכימי טהור
אין נפקותא כיון שאין נהגין עתה לבעול אפילו על דם טהור של
גלד נמור ילדה ואחר כך הפילה שליא אין חוששין ממנה לולד
אחר אלא תולין אותה בולד שילדה כבר עד כא' יום כדא' בשילדה
ולד של קיימא אבל אם הפילה נפל תחילה אין תולין בה השליא
שהפילה אחר כך וחוששת לשליא ליתן לה ימי טומאה של נקבה
ואם יצאה השליא תחלה אין תולין אותה בולד שתלד אחר כך א
אפילו אם הוא בן קיימא וחוששת לשליא ליתן לה יד ימי טומאה
של נקבה יצאה מקצת השליא האם חוששת משום לידה יצא כול

שהוא דם וביצור היא עושה תעביר עליו ז' סמנין אם עבר הרז זה
דם ואם עמד הרי זה צבע ואינה חוששת לו ואין ראוי לסמוך על
זה אלא חוששת לו מן הכתם אבל אם העבירה עליו ז' סמנין ולא
עבר ודאי טהורה היא שאין לך דם שאינו עובר על ידי ז' סמנין ו
והוא שהעבירתו בסדרן ע"ב והלמכן כתב שאין לסמוך ע"י בדיקת
סמנין לומר שהוא צבע להתירה לבעלה שלא הוזכרו בדיק סמני
אלא לטהרות אבל לבעלה אע"פ שלא עבר ע"י שבע סמנין הישינן
שמה דם הוא ואסורה לבעלה ע"כ האשה שהיתה עוסק במלאכתה
ונמצא דם במקום שעברה תחזור להתעסק כמו שעשתה אם י
יזדמן שתעבור על המקום שנמצא בו הדם טמאה ואם לאו טהור
בדיקה עצמה בעד הכדוק לה ולבחר מצאה עליו דם כל שהוא או
שהניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם אפי' כל שהוא טמאה
בין אם הוא עגול א' משוך ואפילו באכלת רצועה בו ואם טחתו ב
ביריכה לאחר שבדיקה בו או שהניחתו תחת הכר והכסת והשתא
איכא למתלי בדם כינה שנתמעכה ביריכה או תחת כר וכס' הלכ'
אם הוא עגול טהורה שוראי אינו מדם תקינות שאם היתה בדם ח
הקינות היה משוך וכלבד שלא יהא בו כגרים ועוד
אכל אם יש בו כגרים ועוד או שאין בו כגרים ועוד והוא משוך
טמא וא"א הראש ז' כתב בעד הכדוק לה
וטחתו ביריכ' שטמאה משום נדה ולפי זה אין חילוק בין עגול בין
משוך בכל ענין טמאה בכל שהוא בדיקה בעד שאינה כדוק לה
ולמחר מצאה עליו דם כתב הרשבא טהורה אפילו בכגרים ועד
והוא משוך ויש מי שחורה להחמיר בכגרים ועוד ע"כ וכן כתב א"א
הראש ז' שדינו כטאר כתם לטמאות בכגרים ועוד וכתב הרשבא
יש מרבתי טהורו שאינו נקרא עד הכדוק לה אלא שבדיקתו ולא
הניחתו עד שבדיקה בו אבל הניחתו אין זה נקרא עד הכדוק שאני
אומר כשהניחו בכתם ולא יראה לי אלא כל שבדיקתו בין היא בין
חבירתה ולא נודע שנכתם בו כתם מצד אחר ולא העבדתו בשו'
של טכחים ולא בצד המתעסקן בכתמים הרי זה כחזקת כדו' ע"כ
אין האשה טמאה משום כתם שמוצאה בחלוקה אלא אם כן היה ב
בדוק לה קודם שלבשתו אבל אם לקחה חלוקה מן השוק ולבשתו
בלא בדיקה ומצאה בו כתם טהורה ואם בדיקה חלוקה ולבשתו ו
ופשטתו ומצאה טהור והשאלה לחבירת' ולבשה ומצאה בו כתם
הראשונה טהורה והשניה טמא בדיק' חלוקה והשאלתו לישראלית
בידה או לגויה שהגיע זכנה לראות וראת' אע"פ שעכשיו לא ראתה
ואחר כך לבשתו ומצאה בו כתם בעלת החלוקה תולה בהן וטהור'
אבל אם לא ראתה נוכרית מעולם אינה תולה בה אע"פ שהגיע
זכנה לראות השאלתו לקטנה שלא ראתה מעולם ולבשתו קטנ'
זו לאחר שנבעלה קודם שחיתה הבכה או שהשאלתו לנער' שלא
ראתה ולבשתו תוך ארבע לילות לבעילתה תולה בהן וטהורה א'
אפילו בזמן הזה שאין נותנין לבתולה ולא בעילת מצוה בלבד
אפי' הכי תולה בה לפי שדמי' מצויין בה השאלתו ליושבת על דם
טהור תולה בו י"א דאפילו האידנא נמי שאין בו עליון על דם טהור
תולה בה לפי שמן הדין היושבת על דם טהור טהורה ואם תולה
בה אין כאן קלקול לאחת מהן ואע"פ שהחמירו בנות ישראל שלא
לבעול על דם טהור לעצמן החמירו אבל לענין שלא תציל על
חברתה לא החמירו והלמכן כתב והאידנא אין תולין בה השאלתו
לשומרת יום כנגד יום אפילו בשני שלה ולנדה ולוב' כימי זיבתה
אפילו בשביעי שלה תולה בה ובעלת החלוקה טהורה וחברתה ש
שאלתו מקולקלת השאלתו לאשה הטמאה משום כתם אינו ת
תולה בה לפי שאין ידוע בכרור לבעלת הכתם שחכתם יצ' מכנה
שתייהן צריכות לחוש לזה הבתם וכל שכן אם השאלתו לטהורה

וחורה ולבשתו ששחוקן צריכות לחוש לו ופעמים שתול' בעצמ'
כגון שלבשה חלוקה בימי נירתה ולא בדקתו ולבשתו בימי טהרת'
תולה אותו שמימי נידות הוא והרשבא כתב כזה אם נתכבס החלוקה
ולא בדקה אותו ולבשתו בימי טהרתה אם נתכבס ע"י ישראלית
ואינ' בפנינו לשאול אותה אם בדקתו בשע' כיבוס אין להק' ולזכר
בימי נידותה נשאר בו לפי שחזקת בנות ישראל בודקו חלוקה
וסריגין בע עת כיבוס ואם ה' ישראלית בפנינו ואומר' שלא בדקתו
תולין לזכר שמתחלה היה ולא עבר על ידי כיבוס שאין הכתמים
עוברים ע"י כיבוס נתכבס ע"י שפחה או נוכרית אפילו אינה לפנינו
תולין לזכר שמתחלה היה ואם איפשר לעמוד על הכרור כגון
שמכרת במראיתו אם מקדיר פי' שנכנס כחוך הבגד או מגליד פי'
פאינו נכנס בבגד וראינוהו שבגליד בידוע שלאחר הכיבוס הית
ואם מקדיר בידוע שקודם הכיבוס היה ואם אינה בקיאה בכך ת
תולין להקל ויש מי שחורה להחמיר עד שתדע בכרור שאינו מ
מגליד לבש' חלוקה הבדו לה ופשטתו וכבסתו והשאלתו לחברת'
ונמצא עליו כתם אם מגליד בידוע שמהשניה היא והיא טמאה ו
והראשונה טהורה ואם הוא מקדיר בידוע שמהראשונה הוא והיא
טמאה והשניה טהורה ואם אינן יכולין לעמוד על הדבר שתייהן ש
טמאו שתי נשים שלבשו חלוקה אחד כדוק ונמצא בו כתם אם הוא
למטה מכנגד התורפה לשתייהן שתייהן טמאות ואם הוא למעלה
ממנו לשתייהן שתייהן טהורות היתה אחת ארוכה ואחת קצרה ואם
הוא מגיע כנגד התורפה לארוכה כ"ש שמגיע לקצרה ושתייהן ט
טמאות ואם אינו מגיע אלא כנגד התורפה של קצרה קצרה טמאה
וארוכה טהורה ג' נשים שלבשו חלוקה אחר זה אחר זה ולא בהקדו
כינתים או שישבו על ספ' כל אחד ז' אחר ז' ואחר כך נמצא עליו
כתם בולם טמאות ג' נשים שישנות כמט' אחת ומשולבו' שרגליהן
בוערות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות ואם אינן
במשולבות זו בזו ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאו' כמצ' תחת
הפנימית היא והאמצעית טמאה והחיצונה טהורה נמצא תחת
החיצונה היא והאמצעית טמאה והפנימית טהורה בד"א כשעלוד
דרך מרגלות הבטה אבל אם עלו דרך החיצ' נה הפנימית טמאה
שאני אומר אילי דרך עברתה נטף מכנה וכתב הראב"ד ומיירי ש
שנמצא בכטה שלא על הכדוק אבל אם נמצא בסדין שעל הבטה
בין כך ובין כך כולן טמאות שהכדוק עשוי להתהפך אילך ואילך
וא"א הראש ז' כתב ודאי כן הוא בסדין העליון אבל התחתון אינו
מתהפך וכל זה מיירי שלא בדיק' שום אחת מהן או שבדיקו שלשתן
ונמצאו טהורות אבל אם בדקה אחת או שתים ומצאו טהור הן ט
טהורות והאחרת שלא בדקה טמאה ואם בדקה אחת ומצאה טמא
האחרות שלא בדקו תולין בה והן טהורות בדקו שתים ומצאו ט
טמא הן טמאות והשלישית תולה בהן וטהורה הלכך לא איירי אלא
כשלא בדקו כלל או שבדיקו בולם ומצאו טהור וכתב הרמב"ן וה'
דתלינן באותה שמצאה טמאה לטהר האחרות וכן הוא דבטהרינן
לאותה שביצאה טהורה דוקא שבדיקה מיד תכף לביצ' את הדם א'
אבל אם שהתה כדי שיעור בדיק' פי' כדי שתקנח בחזרין ובסדוקין
אין הבדיקה מועלת לא בטמאה לטהר האחרת ולא בטהור' לטהר
עצמה וא"א הראש ז' כת' בבדיקה ומצא טמא מועיל לטהר האחר'
אפי' לא בדקה מיד בד"א כשכולן שוות אבל אם אחת ראוי לראות
יותר מחברתה שאינה ראוייה תולה כראוייה כ"צד אחת זקן שעבר
עליה ג' עונות ולא ראתה ואחת ילדה זקנה טהורה וילדה טמאה
אחת מעוברת שהוכר עוברתה ואחת שאינה מעוברת מעוברת ט
טהורה ושאינה מעוברת טמאה אחת בתולת דביס שלא ראתה מ

ראייתו הקנח יפה נאותו כקום כמין או בכנר להפליט כל הורע
או תרחיק במים חמין והם יפליטו כל הורע והרמב"ם כתב דוג הדין
כמו אם הלכה ברגליה פלטה כל הורע ולא נהרא לאא הראש זל
והא אבדו תב דפולטת שכבת זרע אינה סותרת אלא לטהרו ולא
לבעלה ולא נהרא לאא הראש זל קצו
אין האשה עולה בטומאתה עד שתטבול כראוי במקו הראוי
ואחר ימי ספירתה ורח פסק טבילה בזמנה כעוהה בכך
מצוה שתטבול מיד אחר שיכלו ימי ספירתה ורח פסק דטבילה
בזמנה לאו מצוה וכירו שלמי איתנה כדבריו ה"ר דרסקין על הא ד
דקאמר אשה שיש לה וסת בעלה מהשכ ימי וסתה ובה עדי הרא
אמרה שאסור לאשה לעמוד בטומאתה נדה דאורייתא אינה טבול
עד ליל שמנה אבל זכה דבר תורה טובלת ביום ז מיד אחר הנקח
החכה אבל חכמים אכרוה לטבול ביום ז נזירה שבא יבא עליה אר
טבילתה ותראה ותסתור מנינה ונמצא שבעל זכה הדין ה"ה גא
אע"ג דנשי דידן ספק גנות ניהו וראויה לטבול ביום ז אפילו הכי
אסורות לטבול ביום ז כלפי משום גזירה ולא עוה אלא אפ"ר וצוה
להמתין עד יום שמנה או יום ט' לטבול אינה יכולה בשום סדך
כתה פי שסבורה שאמה טבלה ביום ז ותעשה כן גם היא ורת היה
אמר שאן צריך להחמיר כל כך ולהמתין עד שתחשך ביום ח' וק
שתטבול סמוך לחשכה ותכא לביתה משתחשך דתו דכא סדך
כתה ודש בם היה אומר שצריכ להמתין עד שתחשך דאעפ שאיב
כאה לביתה אלא משתחשך אכתי איבא סדך כתה כי היא תשער
בחלכה מבית הטבילה לבית ונמצא שטבלה ביום ז והיא רא כא
אונס בנח שיראה לטבול כלילה מחבת צינה או פחד ג' ב' וכי צוה
בוא שסוגרין שערי העיר יכולה לטבול בח' מבעוה יום אבל ב'
לא תטבול מבינוד יום אע"ג דאיבא אונס ואם עכוה וטבלה ביום
ח' בלא אונס עלתה לה טבילה עברה וטבלה ביום ז כתב הרשב"א
יש מגדולי המורי שהורו שלא עלת לה טביל' ויש מי שהור' להקל
אחר שטבלתה דבר תורה ונראין דבריו עכ' קצו
צריכה שתטבול כל גופה בפעם אחת לפיכך צריך שרא
ידא עליה שום דבר החוצץ ואפילו בד שהוא אם
דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו חוצץ אפילו אם אינו מקפיד
עליו עתה או אפילו אינה מקפדת עליו לעולם כיון שדרך רוב בני
האדם להקפיד בכך חוצץ ואלו הרברים שחוצצין חושי צמר ו
ופשתן ורצועין שבורכין בתן השער בראש או אם הם כשאר בקום
בגדי חץ מהחושין שסביב הצואר שאותן אינן חוצצין לפי שאינה
מירקן וקטלא שסביב הצואר חוצצת והא דחוש צמר ופשתן ח
חוצצין דוקא כשהן מעשה גדיל שהם כחידקין אבל אם ארוגים ר
רפין הם ואינם חוצצין וכלבד שרא יחו סוהבין ולא יחו בטנפין
והראב"ד אסר גם בארוגים ולא התיר אלא בחלולין עשו מעשה ר
דת חושין של שער אינן חוצצות כרא בזמן שהן כשני שערן
קשוין ביחד או יותר אבל אם הם של אחת אחת כחידק שער
שכנוד הלב ובזמן הנדבק זה בזה מחבת זיעה חוצץ שבראש ובני
השתי אינו חוצץ וטבאותו מקום באיש אינו חץ וכאש בנשואה
חץ כפנויה אינו חוצץ יפלוף שבעין אינו חוצץ ושחץ לעין
כל שהוא לח אינו חוצץ יבש עד שהתחיל לחת ירוק חוצץ ו
הרמב"ם חילק על שבתוך העין בין בתוך ג' ימים ולאחר ג' ושחץ
לעין כתב סתם חוצץ אפילו תוך ג' ואא הראש זל כתב בסברא ר
ואגמנה כהול שבעין אינו חוצץ ושחץ לעין חוצץ היו עיניה פ

פורחות אף שחץ לעין אינו חוצץ פי פורח דומעית ל"כ נפתח
ונסגרות תמיד והרמב"ם כתב היו עיניה פתוחות אף שחץ לעין ח
חוצץ דם יבש שעל הנכה חוצץ ודיר שבתוכה אינו חוצץ יצאם
כתוכה כל תוך ג' ימים לח הוא ואינו חוצץ לאחר ככאן יבש הוא ו
וחוצץ לפיכך אשה בעלת חטטין צריכה להורף במים עד ש
שיתרככו והראב"ד כתב דגלי' שעל גבי המכה אפי' אחר ג' ימי אינו
חוצץ וכן לפלוף שבעין אפי' יבש והכחול אפילו שעל גב העין א
אינו חוצץ ואא הראש זל לא כתב כן רסיה שעל המכה חוצצת
חץ או קוף החחוב ככשר אם נראה מן חוצץ חוצץ ואם אינו נראה
אינו חוצץ ואם יש עליו קרס של כשר בכל ענין אינו חוצץ ל
לכלובי צואה שעל הבשר כחמת זיעה אינן חוצצין נגדו כגליו
חוצץ מלכולין שעל הבשר ח' צדן פ' כטארס לש עיסה או נגל
שיט ומשפסף דמי זה בזה נופל כהן ככו חטטין אם נופלין על כ
בשרו חוצצין שיט הכורות ושיט החוצצין ושיט של דרכים אם הם
נדבקים בכשר והם יבשים חוצצין אבל שאר חטטין אפילו יבש א
אינו חוצץ ודיו החלב ודרכי שרף התאנה ושרף התרוב ושרף
השקמה הגוטפות מהאילן על הבשר יבשין חוצצין ולהן אינן ח
חוצצין ולכאורה נרא' דשרף שאר האילנו אפי' יבשין אינן חוצצין
והרמב"ם כתב דאפילו לחין חוצצין צבע שצובעות הבשים על פ
פניהם ושער ראשן אינו חוצץ וכן מי שאומנותו צבע וידיו צבוען
אינו חוצץ צואה שתח' הצפורן שלא כנגד הבשר חוצץ כנגד הבשר
אינו חוצץ וכצק שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר חוצץ וכן אין
דרך בני אדם להקפיד בכך הילכך מי שאינו מקפיד אינו חוצץ
ואיזה שלא כנגד הבשר זה שהצפורן עורך על הבשר ולפי שאינן
יכולות לכוך מה נקרא כנגד הבשר או שרא כנגדו נהגו הגוים
ליטול צפורניהן בשעת טבילתם צפורן המרודלת שפירשה מ
מיעוטה חוצצת פירשה רובה אינה חוצצת אבר וכשר המרודלרי
חוצצין רוב השער שנקשר ניטא ניטא לברה חוצץ נקשר ש
שמים שמים או יותר אינו חוצץ דלא כחידק השירים והגוים
וחטבנות המקטלאות שבה אם הם לפומים אינם חוצצין ואם הם מ
מהודקין חוצצין וכן חזין כאגד של המכה וקשקטין שעל גבי ה
השבר צריכה לחץ שיניה שלא דא שום דבר רבך בה שאם טבל
ונמצא שום דבר בניח' דא עלתה לה טבילה כתנה שערה כשה
או קרצה שפתותיה או קפצה ידה בענין שלא באו להם המים לא
עלתה לה טבילה נתנה כעית בפייה וטבלה עלתה לה טבילה לא
יאחוו בה חכרתה בידיה בשעת טבילה לפי שאין המים באי כמקו'
אחיות ידיה ואם הריחה ידיה במים תחילה שרי ששקפה טופח ש
שעל ידיה חיבור לבי הבקוח ואם מרפה ידיה עד שכאין בה המים
שרי והרמב"ם אסר ברפתה דה דגורו אטו לא רפונה והרשב"א
פתיר והני מסתבר ואינה צריכה ל' גביה רגליה בשעת טבילתה
א' ג' שדורסת על הרצפה אין לו כשל חצי' כיון שהן כולות לחלו'
לא תעמוד על גבי כרי חתיכת עץ ותטבול שמה חידא כפני ש
שמתהפך תחתיה ולא תטבול יחולפי זה אם בדיעבד עכדה ו
וטבלה עלתה לה טבילה והראב"ד כתב שאם עמד על גבי כרי עץ
שמוקבל טומא וטבלה לא עלתה לה טבילה עמד על גבי כרי חרס
שאגנו מקבל טומאה או על גבי חתיכת עץ עלתה לה טבילה ואא
הראש זל לא חילק בזה וכולן הבחובר בקו קצית הבקנה שהבי'
עוברים בו כתב אא הראש זל בתשובה שולכתה ליה עומדת עליו
וטובלת לא תטבול כנמל פרשי בפני שמעלה שטוח חוצץ כרגלית
ולפי זה אפי' בדיעבד לא עלתה לה טבילה ולא נהדרת פי' גא

למחר מונין לה משעת יציאה כולה המפלת דמות כהמה חיה
ועף שליח קשורה בה אין חוששין לולד אחר ואם אינה קשורה
בו חוששת לו ואם היה הולד הנדמה זכר צריכה למנות ימי טובא
של נקבה בשביל השליח היולדת טובטום אנדרוניגוס נותנין
לה ימי טובא של נקבה מי שלא היתה בחזקת מעוברת והרגישה
שהפילה ואינה יודעת מה הרי זו טבאה לידה וחוששת שמא נקבה
הייתה ומאיכתי מונין לולד ימי טובא וטורה אם יצא כדרכו
דרך ראשו כשיצא רוב פרחו חשוב כילוד בין אם יצא חי או כתי
ואפילו יצא מחותך אנרים שיצא רוב ראשו חשוב כילוד ואפילו
לא יצא לגמרי לחוץ אלא כשהוציא רוב ראשו חוץ לפרתו חשו
כילוד יצא מהופך כגון שיצא דרך מרגלותיו אינו חשוב כילוד ליתן
לו ימי טורה עד שיצא רוב הולד בין אם הוא חי או מת או שלם או
מחותך אבל כשיצא אבר אחד מביאה לידה היתה כקשה לילד ו
ושמעו קולו של הולד חשוב כילוד אי אפשר שלא הוציא ראשו חוץ
לפרוודוד הוציא ידו או רגלו והחזירה הרי זו טבא ליד ואין נותנין
לה ימי טורה עד שיוולד היולדת תאובים ושהה ולי אחר חברו
כשיצא הראשון טבאה לידה יצא האחרון מונין לו משעת יציאתו
ואם היה הראשון ניכר כהו אם זכר או נקבה והשני אינו ניכר אם
ולד או זכר או נקבה מונין לה שבועיים ימי טובא כן השני שמא
נקבה היה ימי טורה מן הראשון יוצא דרך דופן אמו טהור לגמרי
כלידיה ונידה ויבה אפילו יצא דם עמו קצה

חייב אדם לפרוש באשתו בימי טובא עד שתספוט ותטבו
ולא מתשביש לבד אלא כשום דבר לא יתקרב אליה
אפילו בדברים אם מרגילים לערוה לא ידבר בהן ענה אבל מותר
להתייחד עמה ולא יגע בה אפילו באצבע קטנה ולא יושיט מידו
לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה ולא יאכל עמה על השולחן ואין
צ"ל בקערה אחת ודוקא בימים הראשונים שהיו להן שולחנו קטנו
כל אחד לכד על שולחנו אבל האדכא שרגלין רבים לאכול על
שולחן אחד כותר ובלבד שיטשו שום חיבר בגן שיפריש לו מפה
לבד או יתן שום דבר ביניהם לא יאמר כגון קנקן או כיכר וכיוצא בו
ומותרין לשתות זה אחר זה כיום אחד וכתב בספר המצות ונוהגין
להפסיק אדם אחד ביניהם ולא ישוב בבטה המיוחדת לה אפי' שלא
כפניה ואין צ"ל שלא יטען עמה במטה אפי' כל אחד ואחד בבגדו ו
ואין כוגעין זה בזה כתב א"א הראשון זל בתשובת שאם הוא חולה
ואשתו נידה ואין לו מי שיטשונו זולתה מותר לשמשו רק שתזהר
ביותר בהרחצת פניו ידי ורגליו והצעת המטה בפניו ולא יסתכל
אפילו בעקובה ולא בכל המקומות המבוסס בה וראוי לה שתתייחד
בגדים לימי נידותה כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נידה ו
ובקושי התירו לה להתקטט בימי נידותה אלא כדי שלא תתגנה
על בעלה כל בלאכות שהאשה עושה לבעלה בדה עושה לו חוץ
במזיגת כוס שאסורה לבזוג לו הכוס ולהגיהו לפניו על השולחן
אלא אם כן תעש שום חיבר כגון שתניחנו על השולחן ביד סמאל
או תניחנו על הכר או הככת אפילו ביד ימינה ואסור להצי מטתו
כפניו ודוקא פריכת סדיגין והבכס שהוא דרך חבה אבל הצעת
הכרים והכסתות שיש בו טורח ואינו דרך חבה שרי ושלם בפניו
הכל כותר אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותה ואסורה ליצוק לו
מים לרחוץ לו פניו ידי ורגלית אפילו אינה נוגעת בו ובש שאסור
לבזוג לו כן הוא אסור לבזוג לה ולא עוד אלא אפילו לשלוח לח
כוס שלי"ן אסור לא שנא כוס של ברכה לא שנא כוס אחד אם הוא

מיוחד לה וכל אלו הרחקות צריך להרחיק בין בימי נדתה ממש
בין בימי ליבונה שהן ימי ספירתה ואין חילוק בכל אלו בין רואה
ממש למוצאה כתם קצו

שבעת ימים שהזבה סופרת מחלת מסחרת יום שפסק בו
וכך משפטה אם תראה שני ימים או ג' ופסקה לידאות
בודקת ביום שפסקה כדי שתפסיק בטורה וכתב הרשבא בדקה
עצמה שחרית ומוצאה טהור אע"פ שלא בדקה בין השמשות הרי זו
בחזקת טהורה ראתה יום אחד בלבד ופסקה ובדקה עצמה ומוצאה
טהורה הרי זו בחזקת טהורה ויש שמחמירין בזה מספק הוא"ל ו
ומעיינה פתוח ומלשון א"א הראשון זל יראה שצריכה שתפסק ב
בטהרה בין השמשות שכתב וזה לשונו ואחר שיפסק הדם תכדו
עצמה יפה יפה וכדיקה זו תהיה בין השמשות ביום שתפסק בו
מלראות ותלבש חלוק הכדוק לה שאין בו כתם ומיום ומחרת ת
תחיל לספור ז' נקיים לא בדקה עצמה ביום שפסקה מלראות ו
ובדקה לאחר ג' או ד' ימים ומוצאה טהורה דורי זה בחזקת טמאה עד
שפסקה בטורה של עולם אינה סופרת עד שתבדוק אם פסק ואז
מונה למחרתו ובכל ז' ימי הספירה צריכה להיות כדוק לכתחילה
פעם אחת ביום ובספר המצות כתב פעמים אחת שחרית ואחת
ערבית ומחזו אפילו לא בדקה ככל השבעה אלא פעם אחת לא ש
שנא בדקה ביום ראשון של השבעה או באחרון או באחד מן ה
האמצעיים סני לא בדקה ככל השבעה עד יום השמיני ובדק ומוצאה
טהור אין לה אלא יום שמיני בלבד ומשלמת עליה אע"פ שהפסיקה
בטהרה כיון שלא בדקה כלל בתוך השבעה כל כדיקות אלו בין
בדיקת הפסק טהרה בין בדיקת כל השבעה לא תבדוק לא בבגד
שחור ולא באדום ולא בבגד פשתן חדש אפילו שהוא נקי ולבן מ
כפני שהוא קשה אלא כצמר נקי ורך או כצמר גפן או בבגד פשתן
ישן שהוא נקי ורך ותכניסוהו לחורין ולסדקין עד מקום שאבר ח
התשביש מגיע ואם לא עשתה כן לא די אלא קינוח בעלמא ולא
יצאה ידי בדיקה הסומא כודקת עצמה ומראה לחברתה הטוט
והחרשת שאינה לא שומעת ולא מדברת ושגטרפה דעתה כחמת
חולי צריכות פקחות לבדוק אותן ולקבוע להן וסתות ולאחר כך
יהיו מותרות לבעליהן והקבע להן וסת דורי הן כשאר כל הנשים
לא הוקבע להן חוששת מל' יום ל' יום ובדוק עי' פקחו' שז' העונת
ראייה לרוב הצמים האשה שכרבה לבדוק בין בימי ספירתה כן ב
בימים שלא ראתה בהן הרי זו כשוכחת אע"פ שיש לה וסת קבוע
איפשר שיבא לה דם שלא בשעת וסתה ישבה ולא בדקה בין
באונס בין ברצון הרי זו בחזקת טהורה חוץ כאחר וסת הקבוע כל
ספירת האבעה צריך שיהיו רצופין שלא תהא ראיית דם ביניהם
שאפילו ראתה בשבעיות סמוך לשקיעת החמה או בין השמשות
שחוא ספק יום סותרת כל המניין וחוזרת לכנייה עד שיהא להו'
רצופין לגמרי הפולשת שככת זרע בימי ספירתה אם הוא תוך
שבעה עונות לשמושה סותרת אותו יום לפיכך הכשמישת בטתה
וראתה ופסקה בו ביום אינה כתחלת לספור שבעה נקיים עד ש
שיעברו עליה ששה עונות שלימות שכא תפלוש לפיכך אינה
מתחלת לספור עד יום חמשה לשמושה כגון אם שמישה במוצאי
שבת אינה מתחלת לספור עד יום חמשה דקייכא לן אין שכך זרע
מסריח עד שיעירו: ליו שמש עונות שלימות כעת לעת ואם ש
שמישה במוצאי שבת ופלוש ליל ארבע קודם עת שיבוש' במוצאי
שבת עדיין היא עומדת בתוך עונה ששית שלימותה וסותרת הלכך
יום חמשה יהיה ראשון לספירתה אמב' אם תרצ' לספ' ביום כחרת

מן התורה עד שיזדה רובו בהכשר אבל לאח' שיזדה רובו בהכש' משם ואילו אין שאיבה פוסלת בו אלא מירכנן הילכך כל ספקא שיארע בו קודם שיזדה רוב בלא שאיבה אזלינן בי לחומרא אבל משידוע שנעשה רובו בהכשר כקלינן בספקא שיארע בו וכן ה' היא מסקנת א"א ה"אש זל כתב א"א ה"אש זל בתשובה על מקוה העומד בבית הגוי ומשכירו לישראל שיתן לו כל המזבל בו דבר ירוע בכל פעם שאין להאמינו לגוי דהיישוינן שמא יחסר ומלאנו מעיין משתר אפילו דרך זחילתו וכל הימי' יש להזדון מעיין לטוהר בזחילה הילכך גל שנתלש מהים וכו' מ"סאה ונפל על האד' או על הכלים עלתה להם טבילה אבל זרק כלים לארד הגל לא עלתה להם טבילה צריך שלא יהו ארכעי' סאה בתוך הכלי שאין טבולין כהלם לפיכך גינית שקבועה בארץ ונתמלא ממי גשמים אין ט טבולין בה ביון שהיה שם כלי עליה קוד' שקבעו וא"ש יש בשוליה נקב בשפופרת הנוד שרי ובדבר זה שיה מעיין למקוה אם מעיין מקלח לתוך כלי ויצאון ממנו לחוץ פסולין לטבול בהן לש' בתוך הכלי לש' לאח' שיצאו ממנו אבל המכני' כלי לתוך המקו ובתוכו כלי אחד אם גם החיצון צריך טבילה עלתה טבילה לשתיהן אפי' אם פי החיצון צר הרבה ואם החיצון אין צרי' טבילה אז לא עלתה טביל' לפנימי אלא א"כ יהא כפי החיצון כשפופר' הנוד ואם המעיין מקלח על שפת הכלי ולתוכו תוך הכלי אסור לטבול חוצה לו מותר אפילו אם המים שכתוכו מרובין מעיין שהמשיכו לבריב' מים שהן נקוין ועומדין יש לה כל דין מעיין ואם הפסיק ראש ה הקילו' חזר להיות לה דין מקוה שאיבה משהרת אלא בארבעים סאה וכאשבורן ואם חזר וחמשיך קילוח המיין לתוכה חזרה ל' לדין מעיין מעיין שהעבירו על גבי אחודי' כלי והמשיכו למקום אחר חזר להיות ביה דין מקוה וכלבד שלא יטבול על אחודי' כלי ממש מעיין שיורד מן היד טיפין טיפין כהפסקי' יש לו דין מ מקוה אלא אם כן ורד כקולוח בלא הפסק מקוה שיש לו מ'ס סאה ומעיין כל שהוא יכול לשאוב במו שירצה ולתנו בתוכו הם כשרים אע"י שהן רבים על המים שהיו בתוכם תחלה אבל כל זמן שאין במקוה מ'סאה אפילו אם חסר כל שהוא אם נפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובין פסולתו לא שנא שאבו ככלי' לא שנא סוחט כסונו לתוכו או שזרקם בחיפזו ואפי' נפלו בו משני כלי' או מג' מזה מעט ומזה מעט מצטרפין כדא' שכתחיל מכלי השני עד שלא הפסי' בהראשון אבל אם פסק בהראשון קודם שהתחיל השני אין מצטרפין ואפילו התחיל השני עד שלא הפסיק בהראשון דווקא מג' כלים אבל מו' אין מצטרפין כדא' שמד' אין מצטרפין שלא היה דע ומתחילה ליתן כל ג' הלוגין אבל אם בתחלה היה דעתו ליתן כל הג' לוגין אפילו אם לא נתן אלא מעט מעט מכמה כליט עד ש שהשלים לג' לוגין פסול ואם העביר בו ג' לוגין בידי' על גבי קרק' או שנתנו בו מבח רגלי ברובה כשר ואפילו נתקבצו כל מ'סאה ב כבדו ע"י רגלי ברובה כשר וכל זמן שלא יפלו במקו' החסר שלשה לוגין ישאר כמו שהיה ולכשישלים ממי גשמים כשר אין ג' לוגין פוסלין אלא אם כן יהיו שלמים ומראהן מים לפיכך שלשה לוגין מים שנפל לתוכו יין וחזרו למראה יין ונפלו למקוה חסר לא פסולתו וכן ג' לוגין חסרין כל שהוא שנפל לתוכו מעט חלב ו והשליכוהו לג' לוגין ונפלו למקום חסר לא פסולתו כיון שאין הג' לוגין שלמים אבל כשהן שלמים ומראהן מים פוסלין אפילו הם מי כבשי' ומי שלקו ותמר עד שלא חמין אבל שאר כל הכשקין ומי שירות ומוריים ותמר משהחמין אין פוסלין במקוה החסר בג' ל

לוגין וגם אין משלימי' אותו להכשירו שאם היה בו ל"ט סאין ונפל לתוכו סאה אחת מאלו אין משלימין אותו אבל אם יש בו ארכעי' סאה ונפל לתוכו סאה אחת מאלו ונטל מתוכו סאה אחרת כשר אפילו עשה כן עד י"ט פעמים אבל טפי לא ואם עשה כן במים ש שאובין אפי' עד עולם כשר מי צבע יש להם דין שאר מים לפסול מקוה החסר בג' לוגין אעפי' שמשונים ממראה מים אבל אם המקו' שלם אעפי' שנפלו בו מי צבע ושינו מראוי לא נפסל וכן אם הדיח בו כלים ונשתנו מראוי לא נפסל אבל אם נפל לתוכו יין או מחל ושינו מראוי נפסל כיצד יעשה אם הוא חסר ימתין לו עד שירדו גשמים ויתמלא וחזרו מראוי למראה כים ואם יש בו מ'סאה ש שאינו נפסל עוד בשאיבה ימלאנו נכת' עד שיחזרו מראוי למראה מים היה בו מ'סאה ונפל לתוכו יין ונשתנו מראוי של חצי אפילו הטובל במקום שלא נשתנה לא עלתה לו טבילה אין שאיבה פוסלת אלא במים אבל השלג והברד והכפור והשיט שהוא עב ק קצת אפילו יש בו רבות שיכולין להריקו מכלי' אל כלי' אין שאיב' פוסלת בהן שאם שאב מאלו למקוה חסר לא פסולתו ולא עוד אלא שאפילו עשה כל המקוה משלג או כפור או ברד שהביאו ב בבלי' ועשה ממנו מקוה כשר מקוה שיש בו מ'סאה מים ושיט שראוי להריקו אם המים צפים על גבי הדיט יכולין לטבול אפילו בשיט אין המים צפים על גבי הדיט אין טבולין במקום הדיט אבל במים טבולין אפי' אם אין בו מ'סאה אלא ע"י הדיט אין הכלי חסר לפסול המים שבו משום שאיבה אלא אם כן יהיה ראוי לקב' קודם שיבקענו בקרקע ושיתמלא לדעת וכשיזדה כל זה או פוסל ואחר גדול אחד קטן אחד כלי' אבנים ואחר כלי' גללים לפיכך המניח טבול אצל המקוה כדי שיפלו המים ממנה למקוה אם יש לה ד' ש' שפות שראויה לקבל המים פוסלת ואם לאו אינה פוסלת זקפה על צדה לידו אפילו יש לה שפות אינה פוסלת כיון שאי' עומד' בענין שראויה לקבל וכגון שהמים ראוי' לבא למקוה זולתה אבל אם אין המים ראוי' לבא למקוה זולתה אפי' אין לה שפה כלל פ פוסלת כיון שמקבלת טובאה צינור שאין לו ד' שפות אינה חשוב כלי' וראוי להביא על ידו מים למקוה וחזקתו ב' נומא אחת קטנה ק קודם שקבעוהו אם הוא של עץ אפילו אם אין גומא כחזקת אלא כל שהו נעשה כולה על דה כל' וכל המים שעוברי' עליה חשובי' שאובין ואם הוא של חרס אין חזקתה פוסלתו אלא אם כן תהא מחזקת רביעית ואם נפלו צרוד' או עפר בנומא אינו חשו' סתימה לבטלו בתורת קבלה אלא אם כן יהו כהחזקתן לתוכה סילון ש שהוא צר כבאן ומכאן ורחב באמצע אינו חשוב קבלה לפסול בו המקוה כלי' שניקב בשוליה אפילו כל שהוא אינו חשוב עוד כלי' לפסול הבקוה וכת' א"א ה"אש זל בתשובה מ"מ אין להקל לעשות מקוה לכתחילה ולהב' א' כים בכלי' כנוקב מזה וכצודדין אינו בטל בתורת כלי' עד שיהא ברוב הנקב ב' אצבעו' על ב' אצבעות ואין צריך שיהא מרובע ב' אצבעות על ב' אצבעות אלא אפילו עגול ויהא מרווח עד שב' אצבעות בינוניות שה' מהם כשפח בתהפכות כתוכו סביב ויהא קרוב לשוליו שאינו יכול לקבל שום מים ממנו ולמטה אבל אם מקבל שום מים למטה ממנו לא נתבטל בתורת כלי' ואם עירב סיד וצרויות וסתם בהן הנקב לא חשיב סתימה ל' להחזירו לתורת כלי' או אם הושיכו על גבי הארץ אפ' לו על גבי סיד ונפסית לא חשיב סתימה אבל אם עירב סיד ונפסית וסתמו חשיב סתימה הילכך הרצאה להוציא מים מן המקוה לנקותו ודיא שטמא יחזור

מפני שרוב בני אדם מצויין שם והיא ברישה וממזרת לטבול ואינ' מדקדקת בטבילה ולפי זה בדיעבד עלתה לה טבילה ואם עשתה כמין גדר סביבה טובלת לכתחילה ולא תטבול בקומה זקופה מפני שיש מקומות שמסתתרי בה ולא תשה הרבה עד שיבדקו סתריה זה בזה אלא שוה מעט עד שיהיו סתרים בית הערוה נרא' בדרך שנראין בשע' שוה עורכת ויהיה תחת דדיה נראה בדרך שנראית בשע' שמניקה את בנה ויהי תחת בית השחי נראית בדרך שנראית בשע' שמוסקת בזיתים ואינ' צריכ' להרחי' יריכותי' זו מזו וית' מראי זנס להגביה זרועותיה ויתר מראי אלא בדרך שהיא רגילה לעשו' בעת הלוכה ואינה צריכ' לפתוח פיה ולא תקפוץ אותו וית' מראי אלא תשיק שפתי' זו בזו דיבוק כינוני ולא תעצי' עיניה ביותר ולא תפתחם ביותר ויש מתירין כזה וא"א הראש כתב וכבון להחמיר ובתכ א"א הראש זל ותעמיד אשה על גבה בשעה שהיא טובלת שתרא' שלא ישאר בשער ראשה צף על פני הים והוא אבר כת' אם כרכה שער ראשה בדרך שאינו חוצץ בחוטי שער וטבילה בינה לבין עצמה עלתה לה טבילה קצט

לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה קמטיה וכל בית סתריה במים ושתהא חופפת שער ראשה ושתה' סודקת יפה במסרק שלא יהו נדבקין זה בזה שזו הי' מתקנ' עזרא שתהא חופפת בשעת טבילה ופירש הו' שמעיה בשם ר'שי שצריכ' לרחוץ כל גופה יפה ולחוף אותו במים ולשוטפו דחפיפ' שייכא בכל הגוף וז"ת פירש שאינה צריכה דלא שייך חפיפה אלא בשער שבראשיה כתב א"א הראש זל ונהגו בנות ישראל לרחוץ ולחוף כל גופן בכים ומנהג כשר הוא ע"כ לשון הרמב"ן דין תורה שתהא הטובלת בעיינת בעצמה סמוך לטבילה ובדיקת כל גופה שמא יש בה דבר שחוצץ בטבילה ועזרא ובית דינו תקנו שתה חופפת בכל מקום שער שבה בכים חמין וסודקת אותן או משפשפ' אותן בידיה יפה יפה כרי שתתיד שערותיה אם יש בהם קשר ע"כ יראה מרבין שיותר מחמיר בעיון הגוף מבעיון הראש מפני שזה דין תורה וזה אינו אלא תקנת עזרא חפיפה שבמקום שער לא תהיה במים קרים לפי שמסבכין השער אלא במים חמין ומיהו אפי' בחמו חמה סני ולא תחוף בנתר לפי שמחתך השער וחוו' ומסתבך ולא באהל לפי שמסבך השער ולא בכל הדברי' המסבכין השער חפיפ' זו פירש' כוונת שתהיה ביום שלפני טבילה מבריל טבילה לפי שממזרת בליה ולא תחוף יפה ובשאלות פיר' שמוטב שתהיה בליה כדי שתהיה סמוך לטבילה וכתב א"א הראש זל ונהגות הנשים שכתחילות לחוף מבעוד יום ועוסקו בחפיפ' עד שתחשך ואז טובלת ועוד מחבירות על עצמן שאף על פי שחפפו נושאות עמהם מסרק וסודקות בבית הטבילה ע"כ חל טבילה במש' שאי איפש' לה לחוף מבעוד יום די לה בחפיפת ליל טבילה זמ' ממנהג יפה שתרחו ותחוף יפה בעש' ומש' תחוף מעט ותסרוק שערותיה בזרמנה לה טבילה בליל שבת שאי איפשר לה לחוף בלילה די לה בחפיפת יים ואפילו אם חלו שני ימים טובים ביום ה' חופפת ב ברכיעי וטובלת בו יל שבת או אם חל יום טו' במש' רוחצ' וחופפת בעש' וכלבד שתזהר אחר רחיצה וחפיפה מלייתן תבשיל לבנה וכלהתעסק כרכר שתכא לירי חציצ' וגם תקשור שערותיה שלא יתבלבלו ואם טבילה ולא עיינה עצמה כקודם לכן אם נזהרה מ מלהתעסק כדבר החוצץ עלתה לה טבילה ואם לאו לא עלתה לה טבילה וכי' יכולה להחם קיתון של מים להדיח קמטי' וכי' סתריה אבל לא לכל הגוף כתב הרשב"א חפפה ועיינה עצמה בחול בין וטבילה בערב או למחרתה שלא טבילה סמוך לחפיפה עלתה לה

טבילה בדיעבד אע"פ שלא היתה כמוך לחפיפ' אבל אם לא חפפה כלל לא עלת' לו טבילה אע"פ שעיינה בעצמה כגוף ואפי' חפפה מיד אחר הטבילה וסודקה במסרק ולא מצאה שום ניכא קשורה אפי' לו הכי לא עלתה לה טבילה שאני אומר שמו בשעה טבילה היה קשור ועכשיו ניתר או נישר עם המסרק ואין צריך לומר אם חפפה במקום שער ולא עיינה שאר הגוף שלא עלתה לה טבילה אף על פי שלא מצאה עליה דבר החוצץ ע"כ

והוא אבר כתב דוק כשאר כל הגוף אבל בבית הסתרים כיון שאין צריכין לביאת מים אם לא עיינה אותם קודם לכן ואחר כך עיינה אות ולא מצאה בהן שום דבר עלתה לה טבילה וכן אם לא עיינה אותם קודם טבילה ואחר טבילה גם כן לא עיינה אותם עד שנתעסקה כתבשיל ומצאה עליה מאותו תבשיל תולין להקל אף על פי שבשאר הגוף אין תולין להקל ככה"ג חפפה ועיינה גופה וטבילה ובעליית' נמצא עליה דבר החוצץ אם סמוך לחפיפ' טבילה אינ' צריכ' טבילה אחר ואם לאו צריכה טבילה אחרת וכמו הו' סמו טבילה כת' הרשב"א עונה שבאותה עונה שחפפה טבילה כו' א' שלא נתעסקה באותו המין אחר טבילה אבל נתעסקה בו בין טבילה ל לבדיק' אינה צריכ' טבילה אחר שאני תולה אותו בכין שנתעסקה בו אבל אם לא חפפה קודם טבילה אין תולין בו אע"פ שנתעסקה בו אחר טבילה חפפה קודם טבילה ובין חפיפה לטבילה נתעסקה בדברים החוצצים או שנתנה לבנה תבשיל העשוי לדיבק בה לא עלתה לה טבילה אפי' אם בדקה מיד אחר טבילה ולא מצאה עלי' שום דבר חוצץ שאני אומר בעלייתה מן המים נפל כמנה וצריכ' טבילה אחרת

בברכת הטבילה כתב בעל הלכות גדולות לאחר שתעלה מן הטבילה תברך אקבו על הטבילה וכן פיר' דאגב טבילת גר שאי איפשר לו לברך אלא אחר הטבילה תקנו בכל הטביל' לברך אחריהם והוא אבר כתב שתברך לפניו קודם שתפשוט בגדיה ואם לא כרכה קודם שפשטה תברך לאחר שתכנס עד צוארה במים ואם הם צלולים עזרתו ברגליה ומברכת וכן כתב א"א הראש זל כשפושטת מלבושיה כשעומדת בחלוקה תברך ותפשוט חלוקה ותטבול

צריכה שתשכנו במי מקוה שיש בו כ' סאה ואפי' אינן מים חיים שא' ג' מי חיי' אלא לזב ולא לנד' וזכה ואף אם תשבו במעיין צדי' שיהא בו כ' סאה אע"ג דמעין בטחר בכל שהוא היינו דוקא לבל' אבל לאדם אפילו אם הוא קטן שכל גופו מתבסה בפחות כ' סאה אין טביל' עולה בו אלא אם כן יהא כ' סאה והוא אבר כתבו דאף אדם כטחר במעיין כל שהוא ורי' כתב כסברא ראשונה ולזה הסב' א"א הראש זל אבל אם רחצה במרחץ או עלו עליה כל מינו שבעולם הרי היא בטומאתה ויש בה כרת עד שתטבול במקוה או במעיין וטבילה בנהרות כהא איכא פלוגתא דרבנותא דת' התיר לטבול בנהרות כל השנה וז"י היה אוסר לטבול בהן כל החורף עד אחר זמן הפשרת שלגים וכן כת' הרמ' מרונטבורק שאין לטבול בהן בשעת הגשמי' ולא בשעת שהם גדולות מהפשרת שלגים וכן היא מסקנ' א"א הראש זל ואילו מ סאין צריכין שיהו נקי' ועומדין במקום אחד וגם לא יהו שאובין אלא שיתקבצו מי גשמים בנוכח אחת אבל אם נשאבו או אגילו לא נשאבו ואינן עומדין במקו' אח' אלא זוחלין על הארץ פסול ומיהו פיר' דשאיכה אינה פוסלת אלא מדרבנן שמן התורה אפי' כולו שאוב כשר הילכך כל ספ' שאירע בו אפילו ספק אם הוא כולו שאוב אם לאו כשר אבל הו' שמשון פירש שכולו שאוב פסול

דבריו שלא ידור שום דבר עד שיעשו ופילו צדקה וכיוצא בזה אין טוב לידור אלא אם ישנו בידו יתן מיד ואם לאו לא ידור עד שיזדה לז' ואם פוסקין צדקה וצריך לפסוק עמהם יאמר בלא נדר ונזהרו אם מצוה דגופיה ומוציא ביה ורמי עליה כדוהיא דא' אשנה פרק זה ואשנה מסכת זו וירא שמה יתרשל בדבר ויש בידו לקיים ודבר שר' ליה למיכר לזרמיה נפשי דא' רב גדל מנין שנשבעין לקיים ומצוה שנ' נשבעתי ואקיימה ל' שמור משפטי צדקך וכ' ש' חכ' דרגיל ומשתלי ועבר על אח' ממצות לא תעשה או מתרשל בקיום מצו' עשה דשרי ליה למנדר ולאשתבעי להחמי' על עצמו לשמור ולקיים המצוות ועל זה אמרו חכמים נדרים סייג לפרישות אבל מכל שאר נדרים צריך האדם להתרחק מאד ר' עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפרש בדבר הנודר כגון שאומר ככר זו עלי בקרבן או שאומר איסור עלי ככר זה דהיי נמי נדר וכן נמי אם אסר עליו ככר אחר שתלאו ככר הנודר ואומר על אחר יהא כזה אסור ואפילו עד ג' כולין אסורין או שנודר על יום אחד להתענג בו או שלא לאכול בו כשר ואומר על יום אחד יהא כזה אסור ולא דוק מתפיש בעיקר הקרבן אלא הוא הדין נמי בכל דבר הקדוש בקדושת ה' כגון שאו' ככר זה כאמרי' כדירם במזבח כדכיל כירשלי' או כאחד מכל משמשי המזבח וד' זה נדר א' הקרבן שאוכל לך בפתח או העולה והשאת התורה והשלמים שאוכל לך בפתח אסור וכן אם אמר לקרבן לא אוכל בשבא אסור אבל אם אמר לקרבן לא אוכל לך בפתח או קרבן לא אוכל לך או הקרבן העולה הנבחה והשאת השלמים ש שאוכל לך בצרי' מותר אמר לא חולי שאוכל לך אסור דהיי קא' לא חולין יהא אלא קרבן מה שאוכל לך וכן נמי אם אמר לחולי לא אוכל לך בפתח וכן נמי אמר לא כשר לא טהור לא דבי שאוכל לך או לכשר לטור לרבי בפתח לא אוכל לך אסור ואין צרי' לומר אם אמר מה שאוכל לך שמא או נותר או פגול שהוא אסור אמר חולין החולין בחולין שאוכל לך מותר לדברי הכל אבל אם אמר חולין החולין בחולין שלא אוכל לך או לחולי לא אוכל לך בשבא או לחולין שאוכל לך בפתח ככל אלו אסור רב אלפ' ודי' בת' ולוח הסבי' א' א' הראש ז' ר' והתפיש בדבר האסור כגון דא' כבר זה והיא כע' או נבלה וטורפה או כיון נסך אינו נדר ואי' צ' שאלה אפילו בעם הארץ אבל האומר לאשתו חרי את עלי' כאימא באחותו כע'לה ככלא' אע"פ שאינו נדר שהרי תלאו בדבר האסור אם הוא עם הארץ צ' ש' שאלה בדי' שלא יהא רגיל בכך ולפעמים יבא לאסור' עליו בדבר הנודר ומחמירין עליו שאין די לו בחרטה אלא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר והלמכס כת' שאף התולה דבר בדבר האסור שצריך שאלה בעם הארץ וא' הראש ז' לא כתב כן כתב א' הראש ז' בתשובה האומר יניין נסך אם אעש' דבר פלו' ועבר ועשאו לא נאס' כיון שלא התפישו בדבר הנודר ר' נדרים כנדרים וזהו שיהא מוכיחו קצת על הנדר כיצד האו' לחברו מודרני ממך שאני אוכל לך או מופרשני ממך שאני אוכל לך או מרוחקני ממך שאני אוכל לך אסור לאכול עמו אבל אם אומר שאני אוכל לך לבד או שאומר מודרני ממך או מופרשני ממך או מרוחקני ממך ולא סיים דבריו שאינו אוכל לך אינו כלום ומותר לאכול עמו ולדבר עמו ולישא וליתן עמו ולעמוד בר' אמותיו אבל הלמכס כתב האומר לחברו מודרני ממך משמע שלא ידבר עמו מופרשני ממך משמע שלא ישא ותן עמו מרוחקני ממך שלא יעמוד בר' אמותיו וא' הראש ז' כת' כסכרא ראשונה א' לחברו מודר אני לך מאכילה או מדגאנה שניה אסורין לאכול או ליהנות זה מזה אמר מודר אני ממך מאכילה או מדגאנה

הוא אסור בחברו וחברו מותר בו ואם לא הזכיר לא אכילה ולא הנאה לא הוי נדר כלל אמר לחברו מנודה אני לך משמתינ' ממך אפילו סיים דבריו שאני אוכל לך אינו נדר ומותר בכל אבל אם אום גייג' ממך וסיים בדבריו שאני אוכל לך אסור לאכול עמו לא סיים דבריו שאני אוכל לך אינו כלום והלמכס כת' מנודה אני לך או שמתנינא ממך ולא אמר שאני אוכל לך לא ישב בר' אמותיו ובגדינא ממך ולא אמר שאני אוכל לך אסור ליהנות ממנו מנודה שלא אוכל לך אסור לאכול עמו וא' הראש ז' כת' ככר הראשון האומר כנודר רשעים עלי חייב בקרבן אמר כנודר רשעי' ככר זה עלי אסור בו אבל אם אומר כנודר כשרים עלי או כנודר כשרים ככר זה עלי אינו כלום ואפילו אמר כנודר כשרים ככר זה עלי קונם אבל אם כנודרת כשרי עלי או כנודרת כשרים ככר זה עלי הוי נדר כתב א' הראש ז' הנודר שלא אוכל לך או שאוכל ממך אפי' יד לא הוי ולשון זה לשון שבועה היא ולא לשון נדר אם לא שנדר לעשות מצוה כדפרשי' בפ' זו צדקה וכו' והוי כיון דהאידנא מרגלא בפומי' ראבשי' למיכר כהאי לישנ' אין להק' וצריך התרה בדי' שלא ינהגו קלות ראש בנדרים והלמכס כתב האומר פירות פלו' אסורין עלי בכל לשון שיאסר עליו דרי הם א אסורין עליו אע"פ שאין שם שבוע' כלל ולא הזכרת שם ולא כינוי ועל זה נאמ' לאסור איסור על נפשו שיאסר על נפשו דברים ה המותרין וכן אם אומר חרי עלי איסור אסורין ר' **בינוי** נדרים כנדרים כיצד קונם קונם קונם שם אמר קונם או קונם ככר זה עלי אסור בו וכן בכל מקום ומקום הולכת את הלשון שהגילין כ' שאם יש להם כינוי לנודר ונדר בו הוי נדר אבל כינוי כינוי פ' כינוי שחזן הרב מן הלשו' אינו כנדר **זה סתם** נדרים להחביד ביצד אום חרי פירו' אילו ככשר מליח או כיון נסך שיש בנשט' מליח של קדשי או יין נסך לשמים שהוא נדר שהרי מתפיש בדבר הנודר ויש עוד במשמעו כשר מליח ויין נסך לע' שאינו נדר שהרי מתפי' בדבר האסור או תולין אותו להחמיר ואם הוא או' שדעתו ככשר מליח ויין נסך לע' נאמן ואין צ' שאלה אפילו בעם הארץ ואם רוב אנשי המקום קורין לכשר מליח של קדשים כשר מליח סתם גלילי נסך לשמים יין נסך פתם אינו נאמן נדר בחרם ואמ' לא נדרתי אלא בחרמו של ים בקרבן ואמ' לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים חרי עצמי קרבן וא' לא נדרתי אלא בעצם שהנחתו להיות נדר בו קונם אשתי נוגית לי ואמר לא נדרתי אלא באשתי ר' ראשונה שגרשתי אם הוא ת' נאמן ואין צריך התרה ואם ה' ע' צריך שאלה שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ומי שמורה לו שאינו צריך שאלה משמתינ' ליה ומיהו בחרטה סגי ואין צריך לפתוח לו פתח ואם עבר על הנדר אין קונסין אותו לנהוג איסור בימים שעבר על הנדר ונהג בו חסד ודוקא כנדרים אלו שאינן אלא ד' דרבנן אבל הנודר נדר דאורייתא ועובר עליו קונסין אותו ואין מתירין לו אלא אם כן ונהוג איסור בימים שעבר עליו ונהג בו חסד ויתר ואם יש מבשול בדבר כגון שנדר מדבר שאינו יכול ליתור בו כגון שאסר עליו כל פירות שבעולם חוץ מדגן ועבר עליו מ מתירין לו מיד ואין קונסין אותו לנהוג בו איסור בימים שעבר ע עליו כדי שלא יבא לידי מבשול **אחר** הנודר מעצמו שהדירו חברו ואסר אמן או דבר ש שענינו כעניית אמן שהוא קבלת דברי' אסור ומיהו כשחברו מדירו משלו אין צריך לקבל דבריו ר' אין הנדר חל עד שייעז' כשפתיו יהיה פיו ולבו שרין לפיכ' יהו בלבו לידור מפת חטק והוציא בשפתיו פת ג

מן הכלי שמוציא בו המי' ג' לוגי' למקוה אח' שחס' מ' סאה ויפסלוהו יקוב הכלי בשוליו כל שהוא ואז לא יחשבו המים שבו שאובין ואם המקוה נובע אז אין צריך לכך כי המעיין אינו נפסל בשאיבה המביח כלים תחת הצנור לקבל מימיו שיפלו מהם לתוך המקוה אם הניחן בשע' קישור העבי' וקודם שנתפזרו העבים ירדו גשמים ונתכלאו חשובין לדעת והוי שאובין אבל אם לא נתקשרו העבי' בשעה שהניח ואח' כ' נתקשרו ונתכלאו או אפי' הניחן בשע' קישור העבים ונתפזרו ונשאר שם עד שחזרו ונתקשרו וירדו גשמים ונתכלאו לא חשיבי לדעת ואינן פוסלין ובלכך שישבר הכלי או יהפכנו בענין שלא ינביהנו מעל הארץ שאם מגביהו מן הארץ עם המים חשובי' שאובים ופוסלי' מקוה שיש בו כ' סאין אע"פ שאינו יכול לשאוב י"ט סאין בכלים ולשופכו לתוכו יכול לשופכו על שפתו והם נמשכין והוא כשר כיון שהרוב אינו שאוב וגם הביעוט ששופך לתוכו אינו שופך לתוכו להדיא אלא ממשיכו לתוכו אבל אם אין בו אלא כ' סאין ושאר כ' סאין אפי' ע"י המשכה פסול כתב א"א הראש זל בתשובה על מקוה שנובע ונתייבש בקיץ והיה בור רחוק ממנו כמו ד' בתים ומלאהו מים בכונסין ונתכלא המקוה מכתחת הקרקע מאותן מים מכונסין שהמקוה כשר אע"פ שנתייבש כולו דלא חשי' זה אלא כאלו חוזר ונובע הבא להמשיך מים למקו' צדי' שלא יזא ברבר המקבל טובא כגון מי גשמי' שרוצ' להמשיכם למקום אחר לעשות מקוה לא יאחוז בידו דף ויעבירם עליו אלא יניח הדף בקרקע ויכיר ידו כשם בטרם יעברו המי' עליו וכן סילון של אבר או של מתכת אסור להמשיך בו מים למקוה שמקבל טובא והוא מהובר לקרקע שפיר דמי שאז אינו מקבל טובא לפי שהוא בטל אגב קרקע בד"א כממשיך מים גשמים בעלמ' אבל אם ממשיך מים ממעיין או ממקוה שרי אפילו ע"י דבר המקבל טובא דחשובין לזו המקוה שבשמים המים לתוכו כאלו הוא בחובר למעיין או במקוה שממשיך חמים כשם אפי' כממשיך מי גשמים על ידי דבר המקבל טובא אינו פוסל' אלא אם כן המים נופלין להדי' בדבר המקבל טובא לתוך המקוה אבל אם נופלין על שפתו בחוץ נמשכין לתוכו או שמחבר לפי הסילון של אבר צנור קטן של עץ או של חרס שהמים מקלחי' ממנו למקוה כשר מקוה שנסדק אחד מכותליו והמים יוצאין דרך הסדק יש פוסלים אותו אפי' יש בו כמה סאין בענין שישארו בה מ' סאה אחר שיצאו דרך הסדק לפי שכיון שמים העליונים נבערין לצאת חשוב כולו כזוחלין וא"א הראש זל כתב ודאי אם ישארו בו מ' סאה אח' שיצאו קצתן דרך הסדק כשר אבל אם לא ישארו בו כ' סאין פסול' ואם בא לסתו הסדק כדי שישארו בו מ' סא' לפי הדר' שבשון לא יסתו' אותו בידו ולא בכל דבר המקבל טובא וא"א הראש זל כת' שיכול לסותמו בדבר המקבל טובא דודאי הבאת המים למקוה צריך שיהא ע"י טהרה אבל כניעת המים שלא יצאו ממנו אין צרי' שיהיה ע"י טהרה לפיכך נקב העשוי להוציא בו המים מהמקוה יכולים ל' לסותמו כמטלנו' שיש בהם ג' על ג' הבא לערב מקוה פסול' או חסר עם נקוה כשר להבשירו או ששניה חסרי' וכל לערבם להכשירם צריך שיהא נקב שביניהם רחב שני אצבעו' כינוניות בעגול ויהיה כרוח כדי שיוכל להפכם בנקב סביב ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר אפילו רגע נשאר לעולם בהכשרו אפילו נסתם הנקב אח' כך כותל שבין שתי מקואות שנסדק מצד זה לצד זה כרוחב ואפי' כל שהו' כצטר' לערב שתי המקואות להכשירם ואם נסדק מלמעלה למטה אינו מצטרף אלא אם כן יהא במקום אחר רוחב אצבעות

ואם נפרץ הכותל למעלה זה לוג' כרוחב כ' אצבעות אפילו אין ה המים מתערבין אלא בעוכי קליפת השום מצטרפ' ג' מקואות שיש בשנים מהם בכל אח' כ' סאין מים כשרים ובאחד מהם כ' סאין מים שאובין ועומדי' זה בצד זה אם השאוב מו הצד וירדו בהם ג' וטבלו ומתו כך נתמלאו ויצאו על שפתם ונתערבו יחד והכשרו שלשתן כיון שפעם אחת היו מחוברי' ביחד מ' סאה מים כשרי' ואם השאוב באמצע שאין שנים כשרים יכולין להתערב אלא על ידו לא ה הכשרו אלא נשארו כמו שהיו תחילה והטובלין בתוכה גם כן לא נטהרו מקוה שיש בו מ' סאה מצ מצמות האדום הטובל בתוכו לא יקפוץ לתוכו שלא יחסרו תמים בקפיצתו בתוכו ולא יטבול בו פ פעמים זה אחר זה דש"מ בראשונ' לא טבל כהוגן על סמך השנייה ובשנייה שמא חסרו המים נראשונה אבל בשאינו טובל בו אלא פעם אחת נזהר לטבול כהוגן טבלו בו שנים הראשון עלתה לו טבילה אבל לא לשני אלא אם כן טבל השני בעוד שרגלי הראשו נוגעי' במים דאז חשובין לכל המי' שעל גופו כאלו הן עדי' במקוה וטביל בו בגד עבה שהמי' נבלעי' בתוכו כל זמן שהבג נוגע במקו' הוא כשר העלהו ממנה פסול' שנעשה שאוב מהמי' שירדו מהבג לתוכו ואם מטביל בו יורה או שאר כלי' מורדין לתוכו דרך פיהו שלא יתנו המים כשמכניסין לתוכו ונמצ' שהוא חסר ומעלהו דרך שוליו כדי שלא ישאר בו מהמים וחסר מהמקוה מקוה שמימיו מתפשטין ואינו יכול להתכסות בו נותן בו מצד אחד חבילי' עצים כדי שיקבצו מימיו אל מקום אחד ויעלו בענין שיוכל להתכסו בו מחט שמונח בצד המקוה מנענע בידו במקוה כדי שיעש' גל כמי' ויעבור על המקוה ועולה לו והטבילה ובלכך שלא יעקר הגל מ ממקומו אלא יהא בחובר למקוה רב

אילן דברים הוצעין בטבילת כלים הופת וחמר בכלי' זכוכי' לפי שהוא חלק מאד אין דברים אחרים הוצעין בו ש שאין נדבק בו אבל בשאר כל הכלים כל דבר נדבק וחוץ ידו הכלים שאינם עומדין להיות קבועין כגון שהכניסין שלא בדרך או שלא הכניסין כולן או שנשבר לתוך הקתא חוץ כלי' שהטבילו דרך פיו פי' שכפה פיו למטה והכניסו כך למים לא עלת' לו טביל' לפי שלא יגיעו המים לשוליו אפילו אם מכניסין כולן למים וכן כלי' שצר מבאן ומבאן ורחב באמצ' אי' המי' באין לו לכל צד עד שיטהו על צדו וכל כלי' שפיו צר צריך להשהותו במים עד שיתמלא או ימלאנו קודם שיכניסנו למקוה וידות הכלים שהם ארוכים ועתיד לקוצצן בטבילתן עד מקום שעתידי לקוצצן דין רב

הלכות נדרים

לעולם אל תהא רגיל' בנדרי' שסופך למעול בשבעו' א שמואל כל הגזר אע"פ שמקיימו נק' רשע וכן תנא רב דימי אחוה דרב ספרא כל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא חוטא ירושלמי מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר כתחיל אדם ל' לנודר פנקסתו מתבקשת ד"א ואחר נדרים לבקר ואיחור נדרים לבקר איחור אדם נדרו פנקסתו נפתחת מעשה באדם אחד שנודר עולה ואיחור עליה וטבעה ספינתו בים תניא ר' נתן אומ' כל הנודר כאלו בנה בכה בשעת איסור הבמות והמקיימו כאילו הקרי' עליה קרבן שט"ב לו יותר לשאל על נדרו אמר רבן גמליאל כל חבוטא פי' מבטא בשפתיו לדור ראוי לדוקרו בחרב אלא שלשון חכמים מרפא שיתירו לו על כן צריך כל אדם להתרחק כן ונדריים

המבוסס בן שאומר קונם תבשיל עלי בין שאומר קונם תבשיל
שאינו טועם אם הוא במקו שקורין לצלי מבושל אסור בו ובשלוך
ואם לאו מותר בהן ואסור בכל מיני תבשיל שמלפתין בו הפת א
אפילו בביצה מגולגלת ובירושלמי מיבעיא אם הוא אסור במעושן
שנאכל בלא בישול ובמטונן ובמבוססל כחמי טכריא ותו מיבעיא
בנודר מהמעושן אם הוא אסור במבוססל ולא אפשיטא ולתומרא
והרמבם בת' שחולקין אחר לשון בני אדם לפי המקור והזמן והתיר
ביצה מגולגלת ולא נהירא דבירושלמי אסור אותה בהדיא והגודר
ממעשה קדרה אינו אסור אלא בדבר שנגמר ונתתח בקדרה כגון
ריפות ולבבות וכיוצא בהן ואם אכר קינס הורד לתוך קדר' עלי
אסור בכל הכתבשלין בקדרה אפילו אינו נגמר בתוכה נדר מ
מהיורד לתוך קדרה אסור ביורד לתוך האלפס שכבר ירד לת'
הקדרה קודם שירד לתוך האלפס נדר מהיורד לתוך האלפס מ
מותד ביורד לתוך הקדרה נדר מהנגמר בקדרה מותר בנגמר ב
באלפס מהנגמר כאלפס מותר בנגמר בקדרה מהיורד לתוך ה
התנור אינו אסור אלא בשפת ואם אמר כל מעשה תנור עלי אסור
בכל העשה בתנור אמר קונם בבוש עלי אינו אסור אלא בבבוש
של ירק בבוש שאני טועם אסור בכל מיני כבשים קונם שלוק ע
עלי אינו אסור אלא בשלוק של ירק קונם שלוק שאני טע' אסור
בכל מיני שלקות קונם צלי עלי אינו אסור אלא בצלי של בשר
קונם צלי שאני טועם אסור בכל מיני צלוי קונם מליח עלי אינו
אסור אלא במליח של דג קונם מליח שאני טועם אסור בכל מיני
מלוחין אפילו אינו מליח אלא להתקיים לשעיה והלמכס כתב ב
בבולס שהולכין אחר הלשון אם קורא כבוש לכל הכבושי ומליח
לבל המלוחין אם לא וכן הוא ודאי כדבריו אם יש מנהג ידוע ואם
אין מנהג ידוע הולכין בכלן אחר הלשון כדפ' דשתי אמר קונ' ירק
עלי אינו אסור אלא בנאכלין חיים ואם אמר ירקי קדרה עלי אסור
אף בכבשין בה ואם אמר ירק המתבשל בקדרה עלי אינו אסור
אלא כמתבשל בה ומיהו בכל דמתבשל בה אסור אפילו בדילועין
שכל דבר שהשליח נמלך עליו הוא בכלל המין ההוא ואם אמר ל
לשלוחו קנה לי ירק ואין מוצא אלא דילועין הוא נמלך בו לומר
תרצה דילועין ואתיר מהבשר אסור בכל מיני בשר בראש ו
וברגלים בקמח ולב ודקרכים ובבשר עופות ואפילו בבשר דג'
משום דמבליך עליו ושלוחו אינו מותר אלא בבשר חנקים ואם
נדר בזמן שדגס רעים לו בימי הקזה אז אינם בכלל שבלאי הכי
לא זה האוכל ות' ולא הוצר לירור מהם וכן נמי אם נראין הדברי
שלא נדר בבשר במה מותר בשאר מיני בשר והלמכס כתב ש
בבשר דגים אינו בכלל בשר סתם אלא במקו שהשלי' נמל' עליו
ובדאי כן הוא שגורדים תלויין בלשון בני אדם לפי המקור ותנא
דקאמ' דהוי בכלל בשר סתם במקומו היה השלי' נמלך עליו הנוד'
מהקפה פי' פירודין דקין שנקפין בשולי הקדרה מותר ברוטב
פי' במרק מהרוטב מותר בקיפה מהבשר מותר בשניהם אם לא
שאמר קונם בשר עלי או שאני טועם או שאני אוכל כדפרישית
לעיל הנודר מוגריסין אסור במקפה של גריסין מן המקפ' מ
מותר בגריסין מהמקפה אסור בשום מהשו' מותר במקפ' מהתבלין
אסור בחיין ומותר במבושלין ואם אמר קונם תבלין שאני טועם
אסור בחיין ומבושלין מהברוב אסור באספרגוס מהאספרגו מותר
בברוב ואספרגו פ' שיי מין ברוב והרמבם פי' מי שלקות של ברוב
מאבריו מותר בקפלוטות מהירקות מותר בירקות שדה ואינו
אסור אלא מגדלים בגנות הנודר מהחלב אם קורין לקום על שם
החלב אסור בו אם לאו מותר בו פי' קום מי חלב הנבדלין ממנו

נדר מן הקום מותר בחלב מן החלב מותר בניבנה מהגבינה מותר
בחלב ואסור בה בין לחה בין יבשה טפלה ומלוחה דג שאני
טועם אסור בגדולים ומותר בקטנים דגה שאני טועם אסור בקטני
ומותר בגדולים וחילוק איזהו גדול או קטן תלוי במה שרגילין ל
לקרות גדול במקום ההוא דגים שאני טועם אסור בין בגדולי נין
בקטנים מלוחין וטפלים וזיין ומבושלין ומותר בטריית טרופה פי'
מין דג שמחתכין אותו לחתיכות דקות וכציר ומוריים היוצא מ
מהדגים הנודר מהצחנה פי' מיני דג' חתוכין מעורבין אסור בטריית
טרופה ומותר בעיר ומוריים מטריית טרופה אסור בעיר ומוריים מ
הנודר מהתמרים מותר בדבש תכרי' מדבש תכרי' מותר בתכרי'
מהסיתוניות פי' סופי ענבים שאינם מתבשלין מותר בחופץ היצ'
מהן נדר מדבש סתם מותר בדבש תמרים שכתם דבש אינו אלא
דבש דבורים מן החופץ סתם מותר בחופץ סת' ניות הנוד' בחיין
אסור בקונדיטון פי' יין מבוססל במיני בשמים ובמבושיל ומותר ב
תפ' חים נדר מהתירוש מותר בייין ואסור בכל מיני בתיקה הנודר
מהשמן אם הוא במקו שמסתפקין בשמן זית אסור בו ומותר בשמן
שומשמן ואם הוא בכקום שמסתפקין בשמן ש' משמן אסור בו
ומותר בשמן זית ואם מסתפקין בשניהן אסור בשניהן אע"פ שר'
סיפוקו מאחד מהן הנודר מהתבואה או שאומר עללתא אינו אסור
אלא בחמשת המצין מהדגן קאמר' מאיר שאסור בכל מיני קטני'
חוץ מחלק טריס וטסני שהן חטין נפרכין אחת לשני' ולשלשה
וחכמים אומדים שאינו אסור אלא בחמשת המינין ויראה מדברי
א"א הראש זל' שפוסק כר' מאיר ומדברי הרמב"ן יל' שפוסק בחכמים
דהכי מסתבר וכן כתב הרמבם הנודר מהפת סתם אינו אסור א
אלא בשפת חטין ושעורין ובמקום שרגילין לעשות פת בכל דבר ו
ונדר מהגת או מהמוזן אסור בחמשת המינין ואם אמר כל הון עלי
אסור בכל חוץ במים ומלח קונם חמשה שאני טועם אסור לאפות'
ומותר לאוכלה חיה חטים שאני טועם אסור לאוכלה חיה ומותר
לאפותה חמשה חטים שאני טועם אסור לאפותה ולאוכל' חיה גרים
שאני טועם אסור לבשל ומותר לאכול חי גריסין שאני טועם אסור
לאכול חי ומותר לבשל גרים גריסין שאני טועם אסור לאכול חי
ומבושיל הנודר מפירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר
בגדלים וטלפים בחלב ובצנים ובגמלות ואם אמר גדולי שנה עלי
אסור בכלם מפירות הארץ אסור בכל פירות הארץ ובפרי העץ
ומותר בכמהן ופטירות ואם אמר גדולי קרקע עלי אסור בכל ה
הנודר מהקין אינו אסור אלא בתאנים הנודר מהמים הנבושלין
מסעיין פלוני אסור בכל הנהרות היונקות ממנו ואין צריך לומר
מהנמשכין ממנו אע"פ שנשתנה שמו ואין קורין אותו אלא נהר פ'
ל' ומעיין פ' ואם אמר מנהר פלוני או במעיין פלוני אינו אסור
אלא בנקראין על שמו הנודר בהכסות מותר בשק יריע וחמילה
מיני בגדים נסים הם הנודר בהבית אסור בעלייה מהעלי' מותר
בכיף הנודר מחעיר מותר ליכנס בתוכה ואסור ליכנ' לעיבורה
מהבית אינו אסור אלא מן האגף ולפנים נדר ביושבי העיר אסור
כמי שישב שם ליום בבני העיר אינו אסור אלא במי שישב שם יב
חדש נדר מיושבי הים אסור בכל יורדי הים אפילו באותם שאין
הולכין אלא מעכו ליפו ואפילו באותם שיורדין לטייל ומותר ב
ביושבי יבשה נדר מיושבי יבשה אסור גם ביורדי הים ואפי' באות'
שמפלגיין בו הרבה שסופן לירד ליבשה ואם אמר יורדי הים ל'
לאחר שלשים יום עלי מי שהוא בשעת הנדר מירדי הים אסור
ומי שאינו מירדי הים בשעת הנדר מותר בו אע"פ שלאח' שלש'
יום בשחל הנדר הוא מירדי הים נדר מרואה החמה אסור אף

שעורין מותר בשניהם אבל אם היה בלבו פת חטיף והוציא בשפתיו פת סתם אסור בשל חטיף לבד שהוא נקרא פת סתם ויא דהיינו דוקא ת"ח אבל עם הארץ אסור בכל וא"א היראש זל לא כתב בן ואם נודר על דעת אחרים אז אינו תלוי בלבו אלא כפי שיאמרו האחרים שהוא דעתם כך יחול הנדר והנודר בחלוס כת"א היראש זל שאינו כלום ואינו צריך שאלה הנודר וחזר בו תוך כדי דיבור או שמיהו בו אחרים תוך כדי דיבור וקבל דבריהם לא היה נדר והוא שאומר כך בפיו אבל אם אומר חזרתי בלבי אינו כלום ריב

האומר נדר שאני רוצה לידור לא יהא נדר ונדר ודאי אינו נדר בד"א שהוציא תחלה בשפתיו לומר שלא יהא נדר אבל אם חשב כך בלבו או שאומר בלחש היה דברים שבלב ואינם מבטלים הנדר שהוציא בשפתיו מי שהתנה ואמ' כל נדרים שאדור עד זמן פלוני יהיו בטלים ונדר בתוך הזמן אם הוא זוכר לתנאו בשעת הנדר נדרו קיים שהרי מבטל תנאו בשעת שנודר ואם אינו זוכר לתנאו בשעת הנדר התנאי קיים והנדר בטל וכתב הר"ב וא"א התנאי קיים לבטל הנדר אלא אם יזכרו תוך כדי דיבור לנדר וא"א היראש זל לא חילק בזה התנה על מקצת דברים שיהא נדרו בטל בהן ואינו יודע על מה התנה אם על אכילת בשר או שתיית יין אם אומ' בשעת הנדר על דעת ראשונה אני נודר שאם אזכור על מה שהתנתי שאלך אחר התנאי ונזכר על מה התנה התנאי קיים והנדר בטל ואם לא אמר על דעת ראשונה אני נודר

הנודר בתנאי בטל והנדר קיים ריב
בתורה והיא מונחת על גבי קרקע ולא אמר במה ש שכתוב בה אם הוא ת"ח אין צריך שאלה ואם הוא עם הארץ צריך שאלה ואם הוא אוחזה בידו ונדר בה אפי' לא אמ' במה שכתוב בה או אומר במה שכתוב בה אפילו אינו אוחזה בידו הוי נדר וצריך שאלה אף בת"ח והוא נודר לאו דוקא אלא נשבע בה שאין זה לשון נדר והלכך כפירוש הנודר במש' וכמתפיש שכתב וזה לשונו הנודר בתורה כגון שאומר פירות אילו עלי כזו לא אמר כלום ואין צדי שאלה לחכם אלא בעם הארץ שלא ינהוג קלות ראש בנדרים נדר במה שכתוב בה אסור שהרי בתורה איסור נטלה בידו ונדר בה כמי שנדר במה שכתוב בה דמי ריב

נדרים אין חליץ על דבר שאין בו כמש' כיצד אומר קונם שאיני פודר עמך שאיני עושה לך שאיני מהלך לך שאיני ישן עמך אינו נדר וכן אם אמר דבורי ועשייתי והליכתי א אסורין עליך ושינה אסורה עלי אינו נדר וכיהו מדרבנן צריך ש שארה אבל אומר קונם פי נדר עמך קונם ידי עושות לך קונם רגלי בהלכות לך קונם עיני בשינה הוי נדר גמור מן התורה וכ"ש שאם אומר יאמר עליך פי לדיבורי וידי לעשייתי ורגלי להילובי האומר אשנה פרק זה הוי נדר גמור כיון שנדר דבר מצוה אומר קונם עיני בשינה היום אם אישן לכחר לא ישן היום שמא למחר ישכח תנאו וישן ונמצא שעבר למפרע אומר קונם עיני בשינה לכחר אם אישן היום יכול לישן היום ולא חיישינן שמא למחר י ישכח נדרו וישן ריב

דברים המותרים ואחרים היוודעים שהם מותרים נודגי בהם איסור הוי כאלו קבלום עליהם כנדר ואסור להתירם להם והלכך מי שנהג שלא לאכול בשר או להתענות בזמן ידוע ושוב רצה לאכול בשר או שלא להתענות באותו הזמן צרי התרה ויפתח בחרטה שמתחרט שנהג בו לשם נדר אבל דברי המותרין ואחרים נהגים בו איסור כחמת טעות שסבורין שהן אסורים לא הוי כאלו קבלום בנדר ריב

נדרים חלים על דבר מצוה כיצד אומר קונם סוכה שאני יושב

לולב שאני נוטל אסור לישב בסוכה וליטול לולב

וכן אם נדר להתענות זמן ידוע ואירע בו שבתות ימים טובים ו חנוכה ופורים חל הנדר גם עליה וכמ' לא יצום בהם אלא מתירין לו נדרו ופותרין לו בהן שאומ' לו אלו שמת ללכך שיפגעו בתו' הזמן אלו הימים לא היית נודר והותר כל הנדר וכתב הרמב"ן דיק' שהוציאו בלשון נדר ממש כגון שאומר קונם יום אכילת פלו' עלי לכך צריך שאלה אבל אם לא הוציאו בלשון נדר ממש אלא ב בלשון קבלת תעני אינו דוח לא שבת יום טוב ולא חנוכה ופורים ואין צריך שאלה כלל וכתב בספר המצות ודוקא שלא נדר בפיו להתענות בשבת יום טוב אלא אירעו בתוך הזמן שנדר להתענו בו אבל אם נדר להתענו בהן כפירוש צרי להענו בהן והלכך חילק בין חנוכה ופורים לשבת ויום טוב ויר' שכתב הנודר לצום בשבת וי"ט חייב לצום בהן וכן הנודר לצום יום א' או יום ב' כל י ימיו ופגע בהן י"ט או ערב יה חייב לצום ואין צ"ל דח פגע בהן ח חנוכה ופורים נדרו בטל ולא יצום בהן מפני שהם מדבריהם ו צריכין חיזוק ומסקנת א"א היראש זל כדברי הרמב"ן נדר מדברים האסורין כגון נבלות ושרפות חל הנדר ואם אוכל מהן עוב' משום בל יחל ומי' אם התפיש בהן דבר אחר אינו נתפש שאין דעתו אלא בעיקר האיסור דהו' ליה מתפי' בדב האסור אבל דבר שאסור מדרבנן ואסרו עליו בלשון נדר והתפיש בו דבר אחר נתפ' בגד ואסור ויו כל הנדרים הולכין אחר הלשון אם הוא לשון תורה כפי מה שיצא ממשמעותו ואם לשון בני אדם כפי מה שידברו אנשי המקום ההוא בזמן ההוא ואחר כוונת הנודרים לשון תורה כיצד אמר קונם פירות האילן עלי אסור בחלופיהם ובגידוליהם וכן הדין אם לא אמ' האילן אלא הוי לפניו ואמר קונם הם עלי ואם אמ' קונם מה שאני אוכל או טועם בהם אם הוא דבר שזרעו בלה כגון חטיף וכיוצ' בהן מות' בחילופיהן ובגידוליה' ואם הו' דבר שאין זרעו בלה כשזרעין אותן כגון שוכין ובעלים אפי' גידולי גידולי אסורי' וכן אם אר' בפרו האילן על פלו' אסור בחילופיהן ובגידוליה' א' לאישתו קונם מעשה ידיך עלי אסור בחילופיהם ובגידוליהם אמר קונם שאני אוכל או שאני טועם כמעשה ידיך מותר בחילופיהן בדבר שזרעו בלה ואסור בדבר שאין זרעו בלה אם לחכדו קונם אני לביתך שאני נכנס שורך שאני לוקח כל זמן שהוא ברשותו אסור ואפילו נפל חזר ונבנה אותו אסור בו כח' או שמברו לאחר מותר בו שאינו נקרא עוד ביתו אכר קונם לבית זה שאני נכנס אסור בו לעולם אפילו מת או נתנו לאחר או מכרו וכן אם אמ' ב' הלשונות קונם שאני נכנס לביתך זה אסור בו לעול' וכן אם אמר ראובן לשמעון קונם בית זה שאתה נכנס בו ומת ומכרו לאחר אסור שאדם יכול לאסור על חברו דבר שהוא ברשותו לכשיצ' מרשותו וכגון שפירש בחי' ובמותי קונם לביתי שאתה נכנס מת או מכרו לאחר מותר אמר לבנו קונם שאי אתה נהג לי אם מת ירשנו אמר בחי' ובמותי אם מת לא ירשנו א' לזכיר ככרי זו אסורה עליך אפי' נתנה לו בבתנה אסורה לו מת ונפלה לו בידושה או שנתנו לאחר והוא נתנו לו מותרת לו שלא אמר אלא בכרי ועתה אינה של א' קונם בשר ויין עלי כותר בתבשיל שיש בו בשר ויין אע"פ שנותניו בו טעם ואם אומר קונם בשר ויין שאני טועם שאני או אוכל או שאמר בשר או יין זה עלי אסור בתבשיל שיש בו טעם יין ובשר אמ' קונם זיתים וענבים עלי מותר בשמן ויין היוצ' מן אפילו הוא חדש ואם אמ' קונם זיתים וענבים שאני טועם או שאמ' קונם זיתים וענבים אלו עלי אסור אף במשקין היוצא בהן ריב

וכתבשיל שנותניו בהם טעם אחר לשון בני אדם כיצד הנודר מן

עד הפסח שבא תלך אחר כך ותעבור למפרע כת ד'יבבם זל עבר
הפסח אף על פי שעבר התנאי הרי זה אסור לנהוג חולין בנדרו ו
ולחגיגה שתלך ותהנה אלא נהוג איסור עד החג כמו שגדר אע"פ
שתלך חגדר באיסור זמן שעבר ע"כ ואינו מכין דבריו שהרי לא
נדר אלא עד הפסח וילכך אחר הפסח מותר ליהנות לו אמ' שאת
נהני' לי עד החג אם תלך לבית אביך עד הפסח הלכה לפני הפסח
אסורה בהנאתו עד החג ומותרת לילך וליהנות אחר הפסח רבא
ראובן שאסר נכסיו על שמעון או שאסר עצמו מנכסיו שמעון
הנאסר אסור לעבור על שדה האחר אפילו בבקעה
בימות החמה שאין בני אדם מקפידין על דריכת רגל שבה ואסור
לישאל ממנו כל בלי' שבעולם ואם לא נדר ממנו אלא מאכל אינו
אסור אלא לאכול משלו ואם נדר ממנו הנאה המביאה לידי מאכל
אסור ליהנו ממנו ככל דבר משכירין כיוצא בו ומה שאי' משכירין
כיוצא בו מותר במה דברים אמורים בשאין בו
שייכות כמאכל אבל אם יש בו שייכות כמאכל כגון נפה וכברה או
אפילו שק להביא בו פירות וחבול להביא פירות וסוס לרכוב עליו
לכית המשתה ושכעת להראות בו כבי' המשתה ולעבור דרך שדהו
לכית המשתה אף על פי שאין משכירין כיוצא בו אסור בידו מבעי'
אם מותר לקנות לו צרכי סעודה אי' לא ולא אפשיטא ולחומרא
ראובן שמודר הנאה משמעון יכול שמעון לפרוע חובו של ראובן
ומיהו פי' דת דוקא מוזנו אשתו ובניו כגון שהלך למדינת הים ועמד
אחר ופרנסה שאינו חוב ברור שאיפשר שהיתה מצמצמת אם לא
שפרנסה אבל שאר כל חוב אינו יכול לפרוע בשבילו ולשי' פירש
שכל חוב יכול לפרוע בשבילו ואפילו היה לו משכון ביד המלוה
והלך ופרע בשבילו ונטל המשכון מיד המלוה צרי' להחזירו ללוה
הנאסר וכן כת' ה'יבבם פורע חוב שעליו כתם ומסקנת א"א הראש
זל ברת חבול לזון אשתו ובניו ועבדיו הבנענים ופלת דוקא כשזן
אותם לפניו והוא במדינה דכיון שזן אותם לפניו ואינו אומר כלום
דרך מתנ' הוא ואינו חייב לפרוע ולא הויה הנאה כיון שאם לא היה
ווגה היתה מצמצמ' ומתפרנסת כמעשה ידיה ויב' דמיירי כשהבעל
נותן לה צרכה והוא מענה במזונות יתירי' אבל בענין אחר לא
וא"א הראש זל הביא כל אלו המפרשים בפסקיו ואני תמה דכל זה
אין צריך אלא לרבנן אבל לחנן מותר בכל ענין והלכתא כוותיה
וכן כתב ה'יבבם אבל אסור לזון בהסתובבין שפאה' בין שהור' ואסור
ללמדו מקרא דכיון שמותר ליטול שכר עליה והוא מלמדו חנם
נמצא שמהנהו אבל מלמדו מדרש לפי שאסור ליטול עליה שכר
הילכך אפילו אם הנאסר אמר לו לאוסר שילמדנו מותר וה'יבבם
כתב שאם הנאסר אומר לו שילמדנו שאז הוא בשלוחו ואינו מותר
אלא אם כן ילמדנו מעצמו וא"א הראש זל כתב בסברא ראשונה
והאידינא שנוטלין שכר גם על המדרש הכל אסור ומותר ללמד
את בנו ולהשקו כוס תנחומין וכוס ששותין כשיצאין מבי' המרחץ
שאין בו הנאה כל כך והוא כד כת' ודאי הבא יש בו ואסור להשקותו
משל המדיר ולא קאמר שמותר להשקותו אלא משל המודר ב
בעצמו אף על פי שמהנהו כמה שמשקדו מות כיון שיש בו מצו'
דכוס של בי' המרחץ יש בו משו' חיי' נפש ומצו' ראובן שאסר נכסיו
על שמעון אסור להשיאו בתו קטנה או בערה לפי שעדין היא ב
ברשותו והרי מוסר לו שפחה לשמשו ומותר להשיאו בתו בוגרת
דטועתה ואם נכסיו שמעון אסורין עליו מותר לישא בתו אף על
פי שפוטרו מחיוב מזונותיה שחייב לפרנסה ומחזיר לו אבדתו
בין שנכס' בעל אבדה אסורין למחזיר או שנכסיו מחזיר אסורים
לבעל האבדה ובמקום שנוטלין שכר על החזרת אבדה אם נכסיו

בעל האבדה אסורין למחזיר אסור לו לקבלו אלא מחזיר לו בחנם
ואם נכסיו מחזיר אסורין על בעל אבדה צריך לקבלו ואינו רשאי
להחזיר לו בחנם ואם נכסיו שניה אסורין זה על זה אינו יכול לקבל
השכר שאם כן הוא' כהנה ולא להניחו שאם כן הוא מהנח אלא
יפול השכר להקדש ראובן שאסר
הנאתו על שמעון וחלה שמעון יכול ראובן ליכנס לו לבקר
ובמקום שנותנין שכר למי שישב אצל החולה לצוות לו לא ישב
אצ' ואל' מבקרו כעובד ואם אי' דרך ליתן שכ' לרופ' יכול לרפאותו
אפילו בידים אפ' אם יש רופא אחר שירפאנו אבל אם דרך ליתן
שכר לרופא לא ירפאנו בחנם ולא ירפא לבהמתו ואפילו אם אי'
דרך ליתן שכר לרופא אבל יכול לומר לו סס פלוני יפה לה והו'
יעשנו ואם אינו יודע לעשותו והיא תמות אם לא יעשנו זה הבדל'
מותר לעשותו ואם מת יכול להביא לו ארון ותכריכין ואם הלה
בן שמעון יכול ראובן ליכנס לו ולישב עמו ולבקר וואם נכסיו
שמעון אסורין על ראובן וחלה שמעון נכנס ראובן לבקר בעוכר
אבל לא יושב חלה בנו אינו נכנס כלל אלא שואל עליו בשוק
ראובן יכול להעיד לשמעון הנאסר בין עדות כמות בין עדו' נפשו
ראובן שאסר הנאתו על שמעון יכול לישן עמו במטה גדולה ב
בימות הגשמי' ובקטנה בימות ההמ' אבל איפכא לא מפני שכהנהו
ורוחץ עמו באמכסי גדולה ולא בקטנ' מפני שמהנהו שכנבי' עליו
דמי' וכו' עמו אף בקטנ' וכיסב עמו במט' ואוכל עמו על השלחן
אבל לא בקער אחת שמ' אבל מחלקו ואם דרך שב' חוזר ומבטל'
הקערה לאח שאכלו כל מה שהיה בה מות' היו שניה חופרי' ככרם
ביח' לא יחפזו בשור' הקרוב לו בפני שמהנהו שמרפ' הקרקע לפניו
אבל כרחוק ממנו מותר ולא ימכור לו ולא יקנה ממנו ולא ישאלנו
ולא ילוננו ולא ישאל ולא ילוה ממנו ראובן שאסר נכסיו על שמעון
יש לראובן מרחץ מושכר כעיר אם נשאר לו בו תפיס' יד שמעון
אסור בו שהו' בכלל נכסיו ואם לא נשאר לו בו תפיס' יד שהשוכר
פורע עליו ואפי' הם אינו בכלל נכסיו וכשאסר נכסיו על שמעון
לא היה דעתו על זה המרחץ אבל אם אסרו עליו בפני' חל' האיסור
גם עליו ולכך היה אומר דת המשכיר בית לחברו ואחר כך הדיר
השוכר מנכסיו לא חל' האיסור על הבית שהשכיר לו ואם פיו ש
הבית בפירו' חל' גם האיסור עליה' אלא שאפ' אם פירשנו בפ' אינו יכול
לאוסרו בלשון קונס' אם לא בלשון הקדש ממש וכן היא מסקנת
א"א הראש זל ראובן שאסר נכסיו על שמעון ואין לו לשמעון מה
יאכל יכול ראובן לומר לחבנוני שמעון מודר הנאה ממני ואינו
יודע מה אעשה לו וחבנוני יתן לו חוזר ונטול מראובן אם ירצה
ליתנו לו אבל אינו חייב ליתן לחבנוני מה שנתן לשמעון בשביל
שאמר לו כן דא"כ הוה ליה שלוחו והויה שמעון אסור בו והוא הדין
במי' אם יש לשמעון הרכה דשרי היה ביתו לבנות וגדרו לגדרו ו'
ושדהו לקצור הולך אצל פועלים ואומר להם איש פלוני מודר ה
הנאה ממני ואינו יודע מה אעש' לו והן עושין אצלו וחוזרי' ונטולי'
שברם מזה וכן מותר לומר כל הזן לפלוני או עושה עמו אינו מ
בפסיד אבל אסור לומר כל השומע קולו יזון לפלוני דכין שהוא
לש' ציווי הוי בשלוחו וה'יבבם כתב דאפילו אם אמר אם תזון ל
לפלוני לא תפסיד נמי אסור אף על פי שאינו לשון ציווי דכין שאר'
ליחיד כראה בשלוחו אבל כשאומר כל הזן לרבי אינו מיחד לשו'
אדם להיות שלוחו' היו כהלכין בדרך ואין לו כה יאכל ניתן לאח'
לשם מתנה והלה מות' בו ואם אין עמו אחר מניחו על הסלע ואו'
הרי הוא מופקר לכל כי שירצה והלה נוטל ואוכל ודוקא בכי' הג'
שנותן לאחר כסתם אכל היכא שניכר שיש ערמה בידו

בסומין שלא נתכוון אלא לבי שחמה רואה אותו לאפוקי דגים ו
ועוברין ואם נדר מן רואים הזמה מותר בסומין נדר בשחורי ה
הראש מותר בקרחין ובבעלי השיבה ומותר בנשים ובקטני שאין
נקראין שחורי הראש אלא אנשים כתב הרמבם ואם דרכו לקרו'
שחורי ראש לכל אסור הגדר מן הילודים או מן הנולדים אסור
בין באותן שנולדו כבר בין באותן שיולדו אחר כך ואינו מותר א
אלא בעופות ודגים שמטילי בצ' ואין דרכן להוליד נדר משוכתי
שבת או מאוכלי השום פי שאוכלין אותו בערב שבת מתקנ' עזרא
אסור בישראל ובכותיים נדר מעולי ירושלים אסור בישראל ו
ומותר בכותיים נדר מבני נח אסור באומות העולם ומותר בישראל
נדר מורע אברהם אסור בישראל ובגרים ומותר באומות העולם
אפילו בבני ישמעאל ועשו נדר מהערלי אסור בבולי אומ' העול'
ומותר בערלי ישראל נדר מהמולים אסור בערלי ישראל ומותר
כמולין אומות העולם נדר מישראל אסור בגרים מהגרים מותר
בישר' בישראל אסור בכהנים ולוים מהכהנים ולוים מותר בישראל
מהכהנים מותר בלוים מהלוים מותר בכהנים נדר מהכהנים מותר
בכני בני
ר"ח

אחר כוונת הנדר כיצד היה טעון צמר או פשתן והיה ריחו
קשה עליו ונדר קונם צמר ופשתים עולין עלי מותר
לכסות וללבוש בהן ואינו אסור אלא להפשילן לאחוריו היה ל'
לבוש בהן ונדר שלא יעלו עליו אסור ללבוש ולכסות בהן ומותר
להפשילן לאחוריו היו מפצידין בו ליקח בת אחותו ואומר קונם
שהיא נהנית לי לעולם או שגירש את אשתו ואומר קונם שהיא ג
נהנית לי לעולם מותר ליהנות לו שלא נתכוון אלא לשם אישור'
דהו חבירו מפציר בו שיאכל עמו ואמר קונם ביתך שאני נכנ' טיפ'
צונן שאני טועם עמך מותר ליכנס לביתו ולשתות עמו טיפת צ'
צונן שלא נתכוון אלא לשם אכילה ושתייה ומותר גם כאכילה
ושתייה כיון שלא הוציא בפיו ראובן שטאל פרה משכעו' לחרו'
בה ולא רצה להשאילה לו ואמר ראובן הנאת חרישתה עליו אם
דרכו לחרוש הוא בעצמו הוא אסור ושאר כל העם מותר לחרוש
לו בה ואם אין דרכו לחרוש בעצמו הוא כותר לחרוש בה ושאר
כל אדם אסורין לחרוש לו בה
ר"ש

מי שנדר או נשבע לישא אשה או לקנות בית וכיוצא בו ולא
קבע זמן אין מחייבין אותו לישא או לקנות כיד עד
שיבצא הראוי לו ומי שאמר עליו שום דבר בלא זמן א'
אסור בו לעולם
ר"ד

קונם יין שאני טועם יום אחד או קונם יין שאני טועם יום א'
אסור בו מעת לעת שאני טועם היום אינו אסור מעת
לעת אלא עד שתחשך בין אם עובר בתחילת היום או בסופו צר'
שאלה לחכם גזירה שבא פעם אחרת יאסור עליו יום אחד ולא י
ידע להפריש בין היים ליום אחד ויבא לשתות בלילה וביהו אם
היה הגדר של מצוה כגון ללמוד או לקיים שום מצוה אין צריך ה
התרה ואם אמר ביום שאעשה דבר פלוני לא איכל אותו היו דינו
כדיום שמותר בלילה ואם אמר אותו היום ולבחרתו אסור א'
אותו היום ובחרתו ולילה שבינתיים וליל שאחר הבחרת מותר היה
עומד באמצע השבוע ואומר קונם יין שאני טועם שבת זו אסור
עד תשלום כל השבוע ויום שבת הבא גם כן אסור ואם א' שבוע אח'
או שבוע סתם אסור מעת לעת היה עומד בתוך החדש ואמר חדש
זה אסור עד תשלום החדש ומותר ביום ר"ח אפי' אם ר"ח שני ימים
שהראשון לתשלום חדש שעבר אפילו הכי מותר בו כיון שלשון
בני אדם קורין אותו ראש חדש היה עומד בתוך השנה ואומר ש

שנה זו אסור עד תשלום השנה ומותר ביום ראש השנה ושנה זו
מונין מתשרי שאפילו אם עומד בכ"ט באלול כיון שהגיע תשרי
מותר אמר שנה אחת או שנה סתם אסור מעת לעת ואם השנה
מעוברת אסור שלשה עשר חדשים מיום ליום ואם עומד בחורף
ואמר שנה זו והיא מעוברת אסור עד תשרי ולא אמרינן שאדר ש
שני יעלה לו במקום אלול היה עומד בחורף ואמר עד ראש חדש
אדר עד ראש חדש אדר ראשון עד סוף אדר עד סוף אדר שני
והרמבם חילק דהיינו דוקא שאינו יודע שהשנה מעוברת אבל אם
יודע שהיא מעוברת ואומר עד ראש חדש אדר עד ראש חדש אדר
שני וא"א הראש זל לא חילק בזה היה עומד בשמיטה ואמר ש
שמיטה זו אסור עד סוף השמיטה ובשנה שביעית גם כן אסור
אמר שמיטה אחת או שמיטה סתם אסור שבועה שנים מעת לעת
נדר בדבר אחד ואומר עד הפסח אינו אסור אלא עד שיגיע פסח
עד פני הפסח אסור עד שיצא והרמבם כתב דעד פני הפסח דינו
כעד שאינו אסור אלא עד שיגיע וא"א הראש זל לא כתב כן

נדר עד הקציר או עד הבציר או עד המסך בין אומר עד או עד ש
שיצא אינו אסור אלא עד שיגיע שכל דבר שאין זמנו ידוע בכל ל'
לשון שיאמר אינו אסור אלא עד שיצא ובכל מקום זמן הנדר לפי
מה שממהרין או מאחרין לקצור בו ואנו הולכין אחר המקו' טעמו'
בו הנדר בשעת הנדר אפילו אם הולך אחר כן הגודר אל מקום
אחר בין להחמיר כגון שהולך למקום שמאחרין הקציר או להקל
כגון שהולך למקום שממהרין אותו וקציר סתם או קציר חט' ואם
המקום שנדר בו רובו קציר שעורים הולכין אחריו ובירושלמי
מבעיא אם קבע זמן למשתה בנו ונדר עד זמן משתה בנו אם ח
חשוב זמנו קבוע כיון שבידו לאחרו או לא ולא אפשיטא ולחומר
עד הקיץ עד שיכניסו בכלכלות פי' לא שיקוצו עראי אלא שיקוצו
הרבה ומכניסים התאני בכלכלת עד שיעבור הקיץ עד שישמרו
הסבינים שקוצצין בהן התאנים לשנה הבאה פי' שנכר עבר כל
זמן קצירתו האומר עצמו מדבר עד הגשם אסור עד זמן הגשם
וכשיגיע זמן הגשם שהוא בארץ ישראל שבועה כמרחשון ובגולה
ששים יום לתקופה כותר אפילו לא ירדו גשמים ואם אומר עד ש
שידרו גשמים או עד הגשמים אסור עד שתרד רביעה שנייה שה'
בארץ ישראל יז כמרחשון ובגולה שבועים יום לתקופה ואם אמר
עד שיפסקו גשמים אסור עד שיעבור הפסח ר' יהודה אומר קונם

יין שאני טועם עד הפסח אינו אסור אלא עד ליל הפסח שלא נ'
נתכוון אלא לשעה שדרך בני אדם לשתות יין שהכל שותין ארכ'
כוסות בליל פסח קונם בשר שאני טועם עד הצום אינו אסור אלא
עד ליל הצום שלא נתכוון אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול
בשר ר' יוסי אומר קונם שום שאני אוכל עד שתהא שבת אינו א'
אסור אלא עד ליל שבת שלא נתכוון אלא לשעה שדרך בני אדם
לאכול שום וחינו בליל שבת מתקנת עזרא כתב הרמבם דרבנן
פליגי בזה על ר' יהודה ור' יוסי והלכה כרבנן וא"א הראש זל פסק
כר' יהודה ור' יוסי ירושלמי אב' קונם יין שאני טועם בחג אסור ביט'
האחרון אמר לאשתו מה שאת עושה קונם שאני נהנה ממנו עד
הפסח עשתה לפני הפסח מותר ליהנות בו אחר הפסח שלא אסר
עצמו אלא עד הפסח אמר מה שאתה עושה עד הפסח קונם שאני
נהנה ממנו אסור ליהנו לו לעולם כמה שעשתה לפני הפסח ומותר
ליהנות כמה שתעשה אחריו היה עומד כמרחשון ואומר לאשתו
קונם שאתה נהנית לי בבאן ועד פסח אם תלך לבית אביך עד ה'
החג הלכה לפני הפסח אסורה ליהנות ממנו עד הפסח ואם נהנית
לו לוקה ואפילו לא הלכה אסורה ליהנות ממנו

קל

דעתו בשביל שום טובה שעשה לו כמו משה שנדר על דע יתרו
בשביל שהשיא לו בתו אבל אם מעצמו נדר על דעת חברו אין
יכולין להתיר לו בלא דעתו ואפילו נדר על דעתו בשביל טובה
שעשה לו אם כדעכד התירו לו בלא דעתו הויה התרה והרכבם
לא חילק שבתב ראובן שהשביע לשמעון וענה אמן אין מתירין ל
לשמעון אלא בפני ראובן וכן אם נשבע ראובן או נדר שלא יזבח
ממנו שמעון וניחם ונשאל לחכם אין מתירין לו אלא בפני שמעון
ואפילו היה שמעון קטן או גוי כדי שידע הנדר שהתיר זה נדרו
ולכך יזכה לו ונדר שעל דעת רבים אין לו התרה בלא דעת אלא
אם כן יש מצוה בהתרתו ואין נקראין רבים בפחות משלש וכגון
שיפרוט אותם על דעת פלוני ופלוני ופלוני אבל אם אומר בכלל
על דעת רבים יש לו התרה וכתב בספר המצות כשם דת שאם
נדר בפני שלשה אפילו לא פרט אותם אלא אמר סתם על דעת
רבי אין לו התרה דמסתמ על דעת אותם רבים שעומדין לפניו ק
קאמ' ונדר שנדר מעצמו על דעת שני יש לו התרה אפילו בלא
דעתם ונדר שהודר ברבים יש לו התרה ונדרים וחרמים שמכילין
הקהל לא מקרי על דעת רבים אע"פ שאמר על דעת המקום ויש
להם התרה בלא פתח וחרטה ואין צריך לא יחיד ולא שלשה ה
הדיוטות שאינו אלא בעין גזירה ונידוי בל מי שיעבור על נזירתם
הלכך נודרין ומתירין דם בעצמם רכש

נדר שהותר מקצתו הותר כולו כגון שנדר להתענות זמן

ידוע ואירעו בו שבתות וימי טובי אוכרי לו אלו נתת
ללכך שיארכו בו שבתות וימי טובי אוכרי לו אלו נתת
לחבורות אנשים קונם שאני נהנה לכולכם או אפילו אומר קונם
שאני נהנה לך ולך הוי כלל ואם הותר אחד הותרו כולם א
אבל אם אומר קונם שאני נהנה לך קונם שאני נהנה לך הוי כל א
אחד נדר בפני עצמו ואם הותר אחד לא הותרו החרים ואפילו
היכא שכולל לא אמרינן שהותר כולו על ידי שהותר מקצתו אלא
בשהותר ע"י פתח שנעקר הנדר מעיקרו אבל אם הותר קצתו ע"י
חרטה לא הותר כולו ואם נדר מאחד ואמר על אחד יהא כפלוני
כולן אסורין אפילו עד באה הותר הראשון הותרו כולם הותר ה
האחרון הוא כותר והשאר אסורין הותר האמצעי בכנו ולכטה א
אסורין ובימנו ולכטה מותרין וכן כפי שנדר ושמע חברו בתוך
כדי דיבור ואומר ואני ושמע שלישי ואומר ואני או שנדר בכשר
והתפיש פת בכשר והתפיש רבש בפת הותר הראשון הותר כולם
אכר עלו כבר שני פעמים או שנשבע עליו בפעם אע"פ שנשאל
עליו והתירו אסור עד שיטאל פעם שנית ואם נשבע על דבר א
אחד ונשבע שלא יטאל על שבועתו נשאל תחלה על האחרונה
שנשבע שלא יתירו לו ואח"כ יטאל על הראשונה נשבע שלא ירב
עם פלוני ונשבע אח"כ שאם ידבר עמו שיאסר בכשר נשאל על ח
הראשונה תחלה ואח"כ על השנייה שאין מתירין נדר ולא שבועה
כל זמן שלא חלו וכן אם נשבע שלא יחל לפלוני ולא לחכם שיטאל
לו על השבוע נשאל תחלה על הראשונה ואח"כ על השני של חכם
ול **כתב** רב אלפס אכן השתא אי עבדינן קרוב לדרכ אסי
עבדינן דאמ' אין חכם בתי אלא ד' נדרי שדומין
לנדר טעות מעיקרא וכתב עוד ולא מזדקקי רבנן להתיי שבועה
אלא כדמתרמי מילת דאית ביה תקנת או מצוה כגון עשיית שלום
בין איש לאשתו וכגון שלמא דציבור ודכנסתא וכדומין להם מ
מזדקק נן בכילי ומכחן וברירן קרוב לדרכ אסי אבל כחרט' ופת'
בעלמ' לא עבדינן וכתב א"א הרא"ש זל וחומר א בעלמא בת משו'
דכיומיה קיל נדרי אבל ודאי חלכה שמתירין בין נדרי בין שבועה
בפתח וחרטה כתב רב האי שוגשבע בספר תפילות נ

חפץ בו ומתחרט אני שנדרתי ומתיר לו ומיהו צריך שיתחרט ב
בעיקר הנדר שווה רוצה שלא נדר מעולם אבל אם אמר עת הוא
מתחרט ועד עתה הוא חפץ במה שנדר לא הוי חרטה שצריך ש
שיעקור הנדר מעיקרו וכתב א"א הרא"ש זל ויחוד הנודר שלא י
יאמר שמתחרט מעיקרו אלא אם כן הוא ברור לו שהיה רוצ' שלא
נדר מעולם שאם לא כן אין ההתרה התרה והוא באיסור נדר כל
ימיו ואם שינו מתחרט צריך לבקש לו פתח לומר לו אלו היה יוד'
דבר זה לא היה נודר ונמצא הנדר נעקר מעיקרו וכיצד הוא הפת
כגון שנדר על דבר אחר ומפצידין בו חרבה שיטאל עליו אמר לו
אלו ידעת שיפצידו לו כל כך ולא תוכל להשיב פניחם לא היית
נודר והוא אומ' כן ואפילו פתח שמגוף הנדר הוי פתח כגון שהרי'
פלוני מבכסיו אם יעשה דבר פלוני ועבר ועשאו פותחין לו אלו
ידעת שהיה עובר על דבריך לא היית נודר והוא אומר כן ופותחי
לאדם בכבוד עצמו כגון שנדר לגרש את אשתו ופותחין לו אלו
ידעת של בחר יתו אומרים מה ראה פלוני לגרש אשתו אלא ש
שמעא עליה שם רע ונמצאת פונם בניך או שיאמר לו אלו ידעת
שאתה צריך לפרוע לה בתוכה לא היית נודר והוא אומ' כן נדר
שלא להטיל בליו לחברו או שלא לטאול בשלומו פותחין לו א
אלו ידעת שאתה עובר על לא תקום או על לא תשנא את אחיך
בלבבך לא היית נודר אבל אין פותחין בכבוד המקום לומר אלני
ידעת שאתה טושה עבירה בכדריך לא היית נודר שאין אדם ח
חצוף לומר שלא היה נכבד בשביל זה והוא אומר שהיה נכבד א
אפילו אם אינו אמת ונמצא שאין הנדר נעקר מעיקרו ובטעם זה
נמי אין פותחין בהייה דאלו ידעת שהיו כמשמשין בפנקסך לא
היית נודר ולא בהייה כל הבוטא פי' נודר ראוי לדקרו בחרב ולא
בהייה דכל הנודר כאלו בנה במה ולא בהייה דכל המקיימו כאלו
הקריב עליו קרבן ואין פותחין בכבוד אביו ואמו לומר אלו ידעת
שיאמרו לאביך ולאמך ראו גידולים שגדלת כמה נכ' קל בכדריס
ונמצאת מולול בכבוד אביך ואמך מהאי טעמא נמי שאינו חצוף
לומר שלא היה נכבד בשביל כך ומהאי טעמ' אין פותחין לו בכבוד
רבו אבל פותחי לו בדברי שבין אביו ואמו כגון אם הד רן מנכסיו
שפותחין לו לו אלו ידעת שאתה חייב במזונותיהן לא היית נודר
ואין פותחין אלא בדבר שהוא שיאמ' לו אלו ידעת שיארכ דבר זה
לא היית נודר אבל אין פותחין בדבר הנולד ומתחדש אחר כך כגון
אומר קונם שאני נהנה לפלוני או שאני נכנס לבית פלוני ונעשה
אותו פלוני תלמיד חכם שהכל צריכין לו או אותו בית חכם או
אין פותחין לו לומר אלו ידעת שיעשה פלוני תלמיד חכם או א
אותו בית בית חכמת לא היית נודר לפי שעל ידי פתח נעקר ה
הנדר מעיקרו כדפרישי' ופתח כזה אינו עוקרו שאף אם היה מעל'
אותו על לבו לא היה נכבד בשבילו מלידור כיון שאינו מצוי כזה
ואע"פ שאין פותחין בגולד פותחין בתנאי גולד ומפרש במסכת
גיר כגון נזיר שנדר קודם שחרב הבית וחרב אין פותחין לו לומר
אלו ידעת שיחרב הבית בלו היית נודר אבל פותחין בתנאי גולד
לומר לו אלו בא אדם בשעת הנדר והיה משקר לך והיה אומר ש
שבאותה שעה חרב הבית בלום היית נודר וכל תנאי כזה צריך ה
הנודר לפרט בנדר קודם שיתירנו לו החכם כתב ה"מכס שצריך
הנודר לבא לפני החכם כשיתיר לו ואינו עושה שליח לטאל על
נדרו וא"א זל כתב שיכול להתי' לו שלא בפניו כגון שישל' לחכם
בכתב את נדרו והוא יודע שמתחרט ומתיר לו אין מתירין את
נדרו עד שיחול שאם אומר קונם עלי ככר זה אם לא אעשה דבר
פלוני לזמן פלוני אין לו התרה עד שיבא הזמן נדר על דעת חברו
אין לו התרה אלא מדעת אותו שנדר על דעתו ודוקא שנדר על

בדבר כהנ' דבית חורון באחד שהיה אביו מודר הנאה ממנו והיו
בשיא לבנו ואמר לחברו הרי החצר והסעודה נתונין לך במתנה
ויבא אבא ויאכל אסור אע"פ שלא אמ' כדי שיבא אביו ויאכל אלא
אמר יבא ויאכל אס' תרצה אפי' הבי אסור כיון שניכר הדבר שלא
כיון אלא לכך וכל כיוצא בזה כתב הרמבם מי שנשבע או נדר
על לא לדבר עם חברו יכול לכתוב לו כתב או לדבר עם אחר והו'
שומע וכו' הורו הגאונים

כ"י שחתנו מודר הנאה ממנו ורוצה ליתן מעות לכתו צריך
שיאמר לה ורי המעות הללו נתונין לך על מנת שאין ל

לבעליך רשות בהם אלא שאת תהא אוכלת או לוכשת בהם אבל
אם לא אמר כן הבעל זכה בפירותיהן ואסור אפילו אומר לה על
מנת שאין לבעליך רשו' בהם ומה שתדצי תעשי בהם כיון שאינו
מפרש בפירושי לעורך מה נתנו לה והרמבם כתב דמהני אם אמ'
לה על מנת שאין לבעליך רשו' בה ומה שתדצי תעשי בהם וא'
היאש זל כתב כסברא ראשונה

הבדיר בנו לתלמוד תורה יכול למלאות לו חבית של מים
ולהדליק לו נר ולצל' לו דג קטן פי' הרמבם שאסר

הנחיתו על הבן כפני שאינו עוסק בתורה ומותר האב לעשו' לבן
דברים הללו והרמבם פי' שהאב הדיר עצמו מהנאת בנו כדי שלא
יבטל בשבילו כלמודו ומותר הבן לעשות לו הדברים הללו וכן
היא מסקנת א"א הראש זל וכן מותר לקנו' לוי' מהן השוק מה שצריך
אם הוא אדם שאין דרכו לקנות בעצמו או א"א אשה שהדירה
את בנה כתב הרמבם אסר בנו מהנאתו ואמר אם יהיה בן בני ת"ח
יקח בני נכסי' להקנותם לבנו הבן אסור בכנסו וכן הבן מות' בהן
אם יהיה ת"ח כמו שהתנ' וא"א הראש זל כת' שלא קנה בן הבן כיון
שלא הקנה לבן כלום אלא לאחר שיזיה בן בנו ת"ח וכשיזיה ת"ח
חזר סודרא למריה ונתבטל הקנין ומ"מ בן הבן מותר ליהנו' מהם
אע"פ שלא קנהו וכתב עוד הרמבם וזה הבן האסור בירושת אביו
אם נתן ירושת אביו לאחיו או לבנו חרי זה מותר וכן אם פרע ב
בחומו או בכתובת אשתו וצריך להודיעו שאלו נכסי אבי שאסרן
עלי ואינו מבין דבריו היאך הוא מותר לו לפרוע חוביו מנכסי ה'
האסורין עליו הרי הוא נהנה מהם שלא אמרו אלא ופרע חובו
פי' שהבדיר פרע מעצמו וגם מאי נפקא מינה שמודיען שאלו הן

נכסי אביו **רכ"ב**

ראובן שאמר לשמעון הריני עליך חרם או הרי אתה אסור
בהנאתי ראובן מותר בהנאת שמעון ושמעון אסור
בהנאת ראובן וכתב הרמבם ואם נהנה אינו לוקה שהרי לא אמר
שמעון כלום ואם אומר לשמעון הרי את עלי חרם ראובן אסור
בהנאת שמעון ואם נהנה לוקה שהרי חילל דבריו ושמעון מותר
בהנאת ראובן הריני עליך חרם ואתה עלי שניחם אסורין ליהנות
זה מזה ומותרים בדבר שהוא בשותפות לכל ישראל כמו הר הכית
והעזרות ואסורין בדבר שהוא בשותפות לבני אותה העיר כמו
ב"ה והתבה והספרי וזה תקנתם שיקנו חלקם שיש להם בו לאחר
ונמצא שאין אחד בהן נהנה משל חברו רכ"ב

ראובן שאומר לשמעון הרי פירותיו של פלו' אסורין עליך
אינו כלום שאין אדם אסור דבר שאינו שלו על
חברו אלא אם כן יענה הנאסר אמן רכ"ג

שנים שהן שותפין בחצר ובדרו הנאה זה מזה אם יש בו דין
חלוקה חל הגדר ואסורין ליכנס בו עד שחלקו ויכנס כל
אחד בשלו וכ' שאם אחד מרם הדיר לאח' מן השוק מנכסיו שאסור
ליכנס בו לצרבו אם לא לצורך אחד מהשותפין בחצר ואם אין
שישאלנו וחכם אתה חפץ בגדר זה והו' או אפי'

בו דין חלוקה לא חל הגדר ומותרין ליכנס בו בין אם הדירו זה
את זה או שהדיר אחד מהם לאחר מן השוק מנכסיו אבל שניהם
אסורין להעמיד בו תנור וכירים ריחים ותרנגולים היה אחד מהם
מודר הנאה מחברו הוא אסור בהעמדת תנור וריחים ותרנגולים
ואסור ליכנס בו אם יש בו דין חלוקה וחברו מות ככל

וכופין הנודר למכור חלקו בין שהדיר עצמו מחלק חברו בי' שהדיר
חברו מחלקו והאי כפיה כשנאסר כלשון חצרי שמותר בו לאחר
שימכר אבל אם אמר חצר זו לא מהניא כפיה שהרי אסור בו אף
לאחר שימכר וכתב הרמבם דלא כפינן ליה אלא כשהדיר עצמו
מחברו אבל אם הדיר חברו עליו לא כפינן לי' והרמבם כת' בהפך
כשאסר חברו עליו כופין אותו ואם אסר עצמו על חברו אי כופין
אותו וא"א הראש זל כתב כסברא ראשונה רכז

כ"י שאסר עצמו מכל ישראל אסור לקנות מהם ולמכור להם
זבינא מיעצא דאית ביה הנאה ללוקח ולמוכר אלא לוקח
ביותר ומוכר בפחו' ואם אסר הנאתו עליה לוקח מהם בפחו' ומוכ'
להם ביותר אם ישמעו לו וזבינא חריפא הוא הנאת הלוקח ולא

המוכר הי"לכך אם אסר עצמו מזהם יקננו מהם ביותר ומוכר להם
שזה בשוח' ואם אסרם עליה ימכרנו להם ביותר אם ישמעו לו ו
יקננו מהם שזה בשוח' וזבינא דדמי אפיה הוי הנאת המוכר ולא
הלוקח הי"לכך אם אסר את עצמו מהם ימכרנו להם בפחות ויקננו
מהם שזה בשוח' ואם אסרם עליו יקננו מהם כפחו' אם ישמעו לו
וימכרנו להם שזה בשוח' וכתב הרמבם לא גזרינן ליקח מהם אטו
למכור להם כי היכי דגזרינן כאוסר עצמו מאיש אחד דהתם אם
לא ישא ויתן עם זה ישא ויתן עם איש אחר אבל הכא אי אפשיך
לו הי"לכך אם אסר הנייתן עליו הרי זה כשאלין ומלוה אותן אבל
הוא לא ישאל ולא ילוה מהם אסר הנייתו עליה והנאתן עליו לא
ישא ויתן עמהן והן לא ישאו ויתנו עמו ולא ישאל ולא ילוה להם
ולא הם ממנו מי שאסר הנאתיו על הכהנים והלוים באין ובוטלין
תרומוותיו ומעשרותיו בע"כ ואם א' לכהני' וללווי' אלף הדי אלו אסורי
דיתנם לכהני' וללוים אחרי' וכן הדין במתנו ענייים עם ענייים רבח

כ"י שדור וכתחרט' יש לו תקצ' עי' חרטה ואפי' נדר בא"ה יש
כיצד יעשה ילך אצל חכם מומחה דגמיר וסכיד ואם אין
יחיד מומחה ילך אצל ג' הדיוטות והוא דגמירי להו וסכדי וידעו
לפתוח לו פתח ויתירו לו והאידנא אין מומחה שיהא ראוי להתיר

ביחיד בפחות מג' ואין לו לאדם להתיר ככקו' רבו וכמקו' שיש גדול
מבנו אלא אם כן יתן לו רשות וכיצד היא ההתרה ואם לו ג' עממי'
מותר לך ואפילו מעומד ובקרובים ובילי' ובשבת אפי' אם היה
איפשר לו מאתמול לישאל עליו ובלבד שיהא לצורך השבת כגון
שנדר שלא לאכול או לבטל מעונג שבת והא דנשאלין מעומד
דוקא כשמיתרין בחרטה בלא פתח אבל מי שאינו מתחרט מעיקרו
וצריך למצוא לו פתח צרי' להתישב בדבר וצריך עיון גדול דמה
שאינו מתחרט מעיקרו היינו משום שהיה לו תועלת בגדר כגון
שהיו אוהביו רוצים להעבירו על דעתו כגון שיאכל עמהם או ש
שישי' בנו או בתו לפי דעתם וכיוצ' בזה ובשביל הגדר נבלט' מהם
ולא היה רוצה עדיין שלא נדר הי"לכך צרי' למצוא לו פתח שאלו
היה יודע שיבא לידי כך היה נמנע מלידור אף על פי שזהו
צרי' לשמוע לקול אוהביו ולעבור על דעתו אם הוא משקר לחכם
אין התרתו כלום וכיון שצריך ישוב הדעת צריך שיהא ביושב מי
שאמ' קונס הנאתי על בני עירי אי' נשאל לחכם ששם וכת' הרמבם
אם נשאל לו והתיר לא הויה חתר' ואם א' קונס דגאת בני עירי עלי
נשאל לחכם ששם מי שנתחרט בעיקר הגדר אין צריך פתח אלא

שישאלנו וחכם אתה חפץ בגדר זה והו' או אפי'
שהו' חפץ בגדר זה והו' או אפי'

שכ עתו עד שיגדלו וכודקין שנת יג לזכר ושנת יב לנקב שאפי
 בדקן בתחלת השנה נמצאו שיודעין לשם מי שנדרו אס נדרו א
 אחר כך בסוף השנה אינו נדר עד שיבדקום פעם אחרת וקודם
 שיש יג לזכר ויב לנקבה אפילו יודעין לשם מי נודרין אינו נדר
 ויג יום אחד ואילך לזכר ויב יום אחד ואילך לנקבה אע"פ שאין
 יודעין לשם מי נודרין נדרוהן נדר וילך
 האב מפר נדרי בתו כל זמן שהיא קטנה או נערה אפילו נדרה
 על דעות רבים בנדה או נשאת שוב אינו יכול להפך ו
 והבעל מיפר נדרי אשתו לבדו משכנסה לחופ' עד שתתגר והגיע
 הגט לידה היתה מגורשת מספק לא יפר לה נתן לה נטעל תנאי או
 לאחר זמן לא יפר לה בימים שבינתיים שמעה שמת בעלה ונשאת
 והרי הוא קיים אין בעלה ראשון ושני מפירין נדריה וכן כל מי ש
 שנשאת באיסור כרת נשאת לאיסור לאוין או לחי בי עשה והפר
 לה בעלה הרי זה מיפר משתתארס עד שתכנס לחופה אין הבעל
 מפר לבדו אפי' אם חייב במוזנותיה כגון בגורת ששהתה יב חדש
 ונתקדשה או אלמנה ונתקדשה ושהתה אחר הקידושין שלשי יום
 שחייב במוזנותיה וכן שומרת יבם אפי' אין שם אלא יבם אחר ש
 שודאי זקוקה לו ואפי' עשה בה מאמר אה אינו יכול להפך לבדו ו
 ולא האב לבדו אלא שניהם מפירין לה בשותפות ואפילו נדרים
 שזיו עליה קודם שנתארסה וכתב הרבבם שצריך שישמענו שניה
 ביום אחד אבל אם שמע אחד היום והפר ושמהשני ביום שלאחריו
 אינו יכול להפך והרמבם כתב שכל אחד מפר ביום שמעו אע"פ ש
 שלא שמענו ביחד והבי מסתבר ואם הפר אחד בלא שני לא הותר
 ומהו חלקו של שני בשאר קלוש והקל איסורו ואין בו מלקית ואם
 קיים האחד אפי' חזר ושאל על ההקמה אינו יכול עוד להפר עם
 השני הלך האב או שלוחו עם שלוחי הבעל להביא לו להכניס
 לו לחופה עדיין היא ברשות שניהם להפרה בסר האב או שלוחו
 לשלוחי הבעל יצאה מרשות האב ומהו אין הבעל כופר לה עד ש
 שתכנס לחופה מאורסה שלא שמעו אביה ובעלה את נדרה עד ש
 שבגרה שיצאה מרשות האב אין הבעל יכול להפך דכיון שיצאה
 מרשו אב גם הבעל אינו יכול להפך לבדו נדר ושמע אביה חופ' לה
 חלקו ולא שמע בעלה עד שכנסה אינו יכול להפך שאין הבעל י
 יכול להפר נדרים שנדרה קודם לכן לכן יודך תה' דומה לה קוד'
 שיכניסנה בל נדרים שנדרת משארסתך יזו מנדרין וכן יאמר האב
 לבתו קודם שיצא מכיתו כל נדרים שנדרת יזו מנדרין בת הבעל
 לאחר שנתארסה בעודה נערה חזרה לרשות האב לא כבעיא ש
 שמפר מה נבדר' אחר מונ הבעל אלא אפי' מה שנדרה בחייו הוא
 שומע ומת מפר דוגב לבדו ודוקא שמת ביום שמיעתו ולא קיים ה
 הגור או שהפדו קודם שמת אע"פ שהפר חלקו צריך האב לחזור
 ולהפר כל הנדר אחר שמת הבעל או שלא שמע קודם שמת אבל
 אם קיים הנדר קודם שמת או שמת ביום של אחר השמיע' אין האב
 יכול לחזור ולהפר כנסה ומת אפי' לא כנסה כמש' אלא שמסרה
 לו האב או שלוחו להכניסה לחופה ומת בעודה נערה אינו חוזרת
 לרשות האב אלא לענין נדרים שתדור אחר מיתת הבעל כנסה ו
 נדרה ולא שמע הבעל נגרשה וחזר וארס אע"פ שהארוס מפר ב
 נקודתו וגם לא שמע קודם גירושין שיהו גרושין בהקמה אה אינו
 יכול להפר מה שנדרה תחלה כיון שכנסה לרשותו פעם אחת מת
 האב משנתארסה אין הבעל יכול לפר לא ביבעיא אם לא הפר
 האב חלקו קודם שמת אלא אפי' אם הפר חלקו ומת אי' הבעל יכול
 להפר ואפילו שמע הבעל קודם שמת שהיה איפשר לו להפר או
 ששמע הבעל והפר חלקו ואח"כ מת האב אינו יכול להפר אחר כך

חלק האב שמע אביה והפר לה ולא הספיק הבע' לשמוע עד שמת
 אין האב יכול להפר חלקו דכיון שהפר האב חלקו קלש חל' הבעל
 ואין בו כח להורישו לאב וכתב הרמבם דוקא שמת ביום של אחר
 שמיעה אבל אם מת ביום שמיעה חוזר ומפר עם הארוס השני ואינו
 נראה דכיון שאינו יודע חלק ארוס הראשון מפני קלישתו היאך
 יכול עוד להפר נדרה והיא ארוסה ומת הבעל כין קודם שמיע' בין
 לאחר שמיעה ושמע האב וחזרה ונתארסה בו ביום אפילו כמה פ
 פעמים האב והארוס האחרון מפירין ביחד ביום שישמעו והרמבם
 כתב שאין ארוס האחרון מפר בשותפות עם האב נדרים שנדרה
 בפני הארוס הראשון אלא אם כן לא שמע הארוס קוד' שמת אבל
 אם שמע ומת אן הארוס האחרון יכול לבטל ולא נהיר והדאמרי'
 שהחזרת לרשות האב לבטל מה שנדרה תחת הבעל והוא שמעו
 דוקא כשמת הבעל מן האירוסין אבל אם גירשה לא דמבעי לן אי
 גירושין כהקמה דמי ולא אפשר ולא חזרו וילכך שמע נדר' וגירש'
 אין האב יכול להפר לא לבדו ולא בשותפות עם ארוס אח' ואפיל
 עם הארוס הראשון נמי לא אם החזירה אבל אם לא שמע הבעל ג
 נדרה וגירשה הרי דינא כמו לא שמע ומת לכל דבר אין האב מפר
 נדרי בתו ולא הבעל נדרי אשתו אלא ביום שמעם ודוקא כל היום
 ולא מעת לעת שאם שמע בתחילת לילה מפר כל הלילה ויום ה
 המחלת ואם שמע כמון לחשכה אינו מיפר אלא עד שתחש' ואם
 עבר היום ושתק אפי' לא כיון בשתיקתו אלא לצערה אינו יכול להפ'
 ואם שתק מפני שאינו יודע שיש ביד הבעל להפר או אפילו יודע
 אלא שנדרה נדר שסבור שאינו יכול להפר כגון שסבור שאינו ע
 עינו נפש יכול להפר אפילו לאחר כמה ימים ולא הויה שתיקתו ק
 קיום ושעת ידיעתו כאלו היא שעת הנדר או יום שביעה ויפר כל
 אותו היום וכיון שאין מפירין אלא עד שתחשך מפירין בשב' אפילו
 נדר שאינו לצורך שבת כיון שאם לא יפר היום לא יוכל עו' להפר
 אין האב ולא הבעל יכולין להפר עד שישמעו וכל שכן שחר' אינו
 יכול להפר והרמבם כתב שהבעל יכול להפר אע"פ שלא שמ' וא"א
 הדין זל לא כתב בן השיטה אינו מיפר לא שנא אב לא שנא
 בעל קטן אין לו אישות לפיכ' אינו מפר אין האב ולא הבעל מפירין
 עד שתדור אבל משנדרה מפ' וין אע"פ שלא חל הנדר כיצ' אברה
 קונם כבר זה עלי אם אלך לבקום פלוני אע"פ שלא חל הנדר כיון
 שלא הליבה יכולין להפירן ואפילו שלא בפניה כתב הרמבם
 שהבעל מפר לשתי נשיו כאחת וכן האב לשתי בנותיו והרמבם כ
 כתב שאינן יכולין להפר לשתייהן כאחת וכן כתב אה הראש' זל אין
 יכולין לעשות שליח לא דזקבה ולא להצרה צריך שיכון לשם ה
 האשה שמפר לה ולשם הנדר שהוא כפר כיצ' נדרה אשתו וסבור
 שנדרה בתו או איפכא נדר' מהתאנים וסבור שנדרה מהענבים או
 אפכא והפר לה על דעת זה לא הוי הפרה כיון שלא כיון לשם מי
 שנדר ולשם הנדר שנדרה והמ' שלא נדע לו תוך כדי דיבור של
 ההפרה אבל אם נודע לו תוך כדי דיבור ורצה גם בהפרה זו הוי
 הפרה אמרו לו נדרה אשה בתוך ביתך כתם והפר הוי הפרה אע"פ
 שלא כיון לזאת בפרט כל ההפרה תלויה בשעת הנדר כיצ' אם
 בשעת הנדר היא נשואה אע"פ שלא יחול עד שתתאלמן כגון ש
 שאמרה קונם עלי כבר זה לאחר ל' יום והפר לה ונתאלמנה בינתי
 מופר או שאמרה קונם עלי כבר זה לאחר שתתאלמן הרי זה כפר
 היתה אלמנה בשעת הנדר אינו מיפר אע"פ שנשאת קודם שיחול
 לא שנא אמרה קונם עלי לאחר ל' יום ונשאת בינתיים לא שנאמר
 קונם עלי לאחר שאני נדרה משני דברים כאח' כגון שאמר קונם
 תאנים וענבים עלי קיים לאחד מהם כפירושגם השני מקיים הפר

ותחוננים ושאר ספרי הקדש שבדורו אין לו התרה וכתב שבדורו האחרונים אין כח באדם לעולם להתיר שבועה ולהפך כלל לא ב בארץ ישראל ולא בככל וכתב עוד ושאלתם מי שכעס ונשבע על פה בהזכרת השם ובתורה המונחת בארון אם יש רשות לחכם להתיר שבועה זו או לא כך דאינו בה שהזכיר השם או התורה ה המונחת בארון אין רשות לשום אדם לבטלה או להתיר בין חכם גדול או סוף אין להם רשות להתיר לא שבועת הנשבעין בתורה המונחת בארון ולא בשם הבורא וא"א הראש זל כתב וכל אלו ח חומרות הן ודא עמדין לעיל הנשבע בתורה ולא נקיש לה כידוע לא אמר כלום וקיימא לן נזקקין לאלו ישראל אלא כל שבועות יש להן התרה כן התורה אלא שהחמירו בימי הגאונים ואמרו שלא להתיר שבועות ומתוך כך היו העולם נכבדו מלישבע ונעכרי באלו הארצות ראיתי שהיו מקליין מאד בנדורים ובשבועות ורגילי הרכה לידור ולשבוע ופריצי שפי ואם לא יתירו להם לא יבאו עוד לבקש חתרה אלא יעבדו במיוד כי נשבעין על דבר שאי איפשר להם לקיימו ואמרתם להתיר להם נדרים ושבועות וכן כת' הרמבם שדין שבועה כדן נדר לכל דבר ולא

אין הנדר נותר אלא ע"פ חכם מומחה או ג' הדייטו שאפי' אם פירש והתנה בשעת הנדר אימתי שירצה שיבטלנו מ עוקרו או שתלה באחד שיבטלנו אימתי שירצה אינו כלל דמיד כשחל הנדר אין לו התרה אלא ע"י חכם ואפי' אם תלאו ברעת אח' וקיימו ושוב נשאל על הקיום אינו מועיל ומיהו אם נדר לזמן אין צריך התרה אלא לכושיניס הזמן בטל ממילא וכל דברים שאין צריכין התרת חכם כגון נדרי זירוזין נדרי ה באי נדרי שנגזרו נדרי אונסין והתולה כדבר ולא נתקיי' נדרי זירוזין פי' שלא נדר אלא לזרו חברו כגון שהיה מוכר חפץ לחברו ואומ' קונם עלי כבר זה אם אפחות כהסלע ואומ' הלוקח קונם עלי כבר זה אם אוסיף על השקל ונתרצו שניהם בג דינרין לא נאסר אחד מהן שכן דרך התנאים לידור או לישבע כדי לזרו חברו ואין בלבו לשום נדר ודוק בשאין מעבי' דבריה אלא שניהם נתרצו בג דינרי אבל אם לא נתרצו אלא זה בסלע וזה בשקל ונתבטל המקח ודאי לנדר גמור נתכוון וחל הנדר וכל מי שיעבד על נדרו הרי חלל דבריו ואם אחד העמיד דבריו והשני לא ה העמיד כתיק שנתבטל לאחד נתבטל גם לשני וכל זה מידיי בסת'

יבל אם אומ' שלנדר גמור נתכוונו הוי נדר ואם אומ' המוכר קונם אם אפחות לך ביותר בסלע או שאומר הלוקח קונם אם אוסי' לך על מעט פחות משקל ונתרצו בג דינרין הוי זה נדר שאין דרך לזרו כשמפליגין כל כך ולנדר גמור כיונו המזמין את חברו שיאכל עמו ומסרב ומדידו אם אינו אוכל עמו או שאומר לו קונם שאני נחמה לך אם אין אתה כתיארח עמי ואוכל פת חמה ושותח כוס של צונן וזה מסרב הרי זה נדר של זירוז אבל אם זיכן דאובן לשמעון לאכול עמו ודאי מומינים אותו גם במקום אחר וחפץ ל לאכול יותר עם דאובן ואומ' לו הדינרי מנכסין אם לא אוכל עמך כדי שלא יפצידו בי במקום אחר דרי זה נדר גמור נדרי הבאי ש שאומ' קונם עלי כבר זה אם לא ראיתי בדרך הזה כירצאי מצרים או נחש בקדרת בי הנדר או חומה גבוהה לשמי וכיוצ' בזה אינו נדר ואפי' שלא ראה הכבר מותר שכן דרך העולם להפליג ולא כיון ל לשם נדר כי יודע שלא ראה כתב'ת מי שאומר קונם כל פירו' שבועולס עלי אינו נדר כיון שאי אפשר לו לחיות בלא כל הפירו' חוה לי נדר שוא וכן אם אומר קונם כל פירות שבעולם עלי אם אעשה דבר פלו' אע"פ שאפשר לו שלא יעשה אותו והדר ולא י

יאסרו עליו כל הפירות כיון שהזכיר כל הפירות שבועול' אינו נדר נדרי שנגזרו ביצר אומ' קונם עלי כבר זה אם אכלתי ושתייתי ונזכ' שאכל ושתייה או אם אוכל ואשתה ושכח ואר' ושתה כיון שהוא ש שתג בשעת הוצאת הנדר מפיו או בשעת שיש לו לחל ואם היה יוד' שהוא כן לא היה נדרר אינו נדר וכן אם אומ' קונם אשתי נהנית לי שגנבה כיסי או שהכתה את בני וכמציא שלא גנבה או שלא ה הכתה וכן אם אמר קונם לי שאשא לפלוגית שהיא כעורה והיתה יפה בשעת הנדר שאם היה יודע שהיא נאה לא היה נדרר אבל אם היתה כעורה ויפה חל הנדר וכן אם ראה מרחוק אנשי שאוכלים פירותיו ולא הכירם ואומר הרי הם עליכם כקרבן וכשיקר עליה' רואה שהן אביו ואחיו שלא היה רוצה לאוסרם עליהם אינו נדר אע"פ שלא פירש בהן כיון שהדבר מוכיח שאין אדם אוס' פירותיו על אביו ואחיו ואפי' נמצא עמהם זרים מותרין דכיון שבטל הנדר אצל אביו ואמו בטל גם אצל האחרים ודוקא כשהחליף את דבריו שאם תחלה בולכם אסורין ולבסוף אמר אלו היתי יודע שאבא ב ביניכם היתי אומ' פלו' ופלו' אסורין ואבא מותר או שאמר תחלה כשראם מרחוק ולא הכירם ידו אסורין לזה ולזה ואח' החליף ד דבריו לומר אלו היתי יודע שאבא ביניכם היתי אומ' כולכם אסורין חוץ מאבא אבל אם בשע' האיסור או כולכם אסורין וגם בשע' חזרה אומר היתי אומ' כולב' אסורין חוץ מאבא או שאומר בשע' האיסור יהיו אסורין לזה ולזה ובשעת חזרה אומר היתי אומ' פלו' ופלו' א אסורין ואבא מותר שלא החליף לשון הנדר בין שעת איסור לשע' חזרה לא הותרו האחרים נדרי אונסין כיצד כגון שזימן ראובן ל לשמעון והדידו אם לא יאכל עמו וארעו אונס כגון שחלה הוא או בנו אונס אחד לא נאסר וכן כל כיוצ' בזה נאע"פ שכל אלו הנדרים אין צריכין התרה אמור לידור בהן אם לא שרוצה לקיים דבריו ה הנדר או הנשבע לאגם לא דאי נדר ולא שבועה לפיכך נודרין ל להרגין ולמכסין אם דוא מוכס העומד בלא ציווי הבלך או שנא לישראל ממנו יתור מקצבתו יכול לידור או לישבע כדי ליפט' ממנו ואומר יאסרו עלי כל פירות שבועול' אם אינני מבית המלך ליפטר מן הדוג או אם אין מה שאני מביא מבית המלך ליפטר מוכנס וחושב בלבו יאסרו עלי רק היום אע"פ שבוציא מפיו סתם וקיים לן דברים שכלב אינן דברים גבי אנס שרי ואפי' לא בקש ממנו שידור והוא נודר מעצמו או הוסיף לידור יותר ממה שבקש כגון שאומ' לו קונם שתהנה מאשתך אם אינו בוצרריך והוא אומ' קונם אשתי ובני נהגים לי או שבקש ממנו שידור והוא נשבע אינו כלל שכל מה שעושה אינו עושה אלא מחמת אונס ולחוק דבריו כגון דאנס מי שפירש בשע' נדרו על מה נדר דאי זה כתיול נדרו באותו דבר ואם לא נתקיים הדבר שנשבע בגללו מותר כגון שאמ' קונם שאיני נושא לפלוגית שאכיה רע ואמרו לו כבר מת או עש' חסוב' אין צריך התרה ודאי כאילו פירש שנודר על זה התנאי וכיון ש שנתבטל הדבר נתבטל הנדר ועוד יש נדר שאין צריך התר כגון שאב' לחברו קונם שאני נרגה לך אם אין אתה נוטל ממני כך וכך הרי זה יכול להתיר נדרו שלא ע"פ חכם שיאמ' לו כלו' נדרת אלא לכבדני זהו כבודי שלא אטול ממך ואפי' אין המדיר אומ' נפירות שכך היתה כוונתו אלא מן הסתם וכן אם אמר לו קונ' שאת' נהנה לי אם אין אתה נותן לי כך וכך יש לו התרה בלא שאלת חכם ש שיאמר לו דרי הוא כאלו קבלתי וכל

קטן כן יב ויום אחד וקטנה בת יא שנה ויום אחד אם יודעין לש' מי נדרר ונשבעו נדריה נדרר ושבעות' שבוע' אע"פ שלא הביאו ב' שערות ומ' אינן לוקחן אם חללו נדרן ועברו על ש

אם תעשה שום מלאכה ויציא לאחר ז' ימים ואם יתיר לה שום מ
 מלאכה אפילו כל שהוא כגון לשחוק ככלבים וכיוצא בו לא יוציא
 אסר הבעל כלי שכניו עליו או כליו על שכניו כדי שלא תשאל
 ולא תשאל בהם או שאמרה קונם תשמישך עלי אם אשאל מ
 משכני בלום או אם אשאל כלי ושמע וקיים לה יוציא מיד ויתן כ
 כתובה ואם הוא אום קונם תשמישך עלי אם תשאל מהם או ת
 תשאלם יוציא לאחר שבעת ימים ואם היא אסרה כלי שכניה ע
 עליה כדי שלא תשאל מהם או שנדרה שלא לארונם בגדים נאים
 לבנה אינו יכול להפר שאינו דברי ים שכניו לבינה ואסור לישאל
 מאת שכניה ולא ארונם הגדים הילכך תצא בלא כתובה שמטיאו
 שם רע בשכניו הלו

נפש כי תשבע לבטא בשפתים פי' שנשבע על דבר שעבר
 כגון שנשבע שאכל ולא אכל או שלא אכל ואכל בין
 על דבר שהוא להבא כגון שאוכל ואינו אוכל או שלא אוכל ואוכל
 וכן כל דבר אפי' אין בו לא הרע ולא הטבה כגון שזרקתי לים ולא
 זרקתי או שאזרוק ושלא אזרוק ואפי' בדבר שאין בו כמש כגון ש
 שיטנתי או שלא שיטנתי או שאישן או לא אישן ואפי' בדבר שאינו
 יכול לעשותו אלא על ידי אחרים כגון שנתתי לפלוני או שלא נ
 נתתי או שאתן לפלוני או לא אתן ואפי' נשבע על אחרים כגון שזר'
 פלוני צרור לים או שלא זרק כל אילו הן שבוע' ביטוי ואם שיקר
 בשבועתו חייב בקרבן המפורש בו ויש דברים שאפי' אם שיקר כ
 בשבועתו אינו חייב בקרבן כגון שנשבע לקיים המצוה ולא קיים
 או נשבע להרע לפלוני כגון להכותו או לקללו ונשבע שיעשה ח
 חברו דבר פלוני כגון שיזרוק פלוני צרור לים או לא יזרוק וכיוצא בו
 וזהו שוא אבל עבירה אינא בכל דבר שישקר בשבועתו ונשבע על
 לו לישבע על חברו שיעשה שום דבר שאינו ברשותו שיעשנו ע
 על כל פנים ואין חברו מחוייב לעשותו אלא אם כן יקב' שבועתו
 וכתב ה"כסב בד"א שנשבע על דבר שאינו ברשותו כגון ש
 שנשבע על שמעון שלא ילך בסחורה וכיוצא בזה אב' אם משביעו
 על דבר שהוא שלו כגו' שלא יכנס לביתו וכיוצא בו אז ודאי צרי'
 לו זהר בשבועתו שהרי ברשותו הוא לאסור שלו על כל מי ש
 שירצה ואינו כבן דבריו שאין אדם יכול לאסור שלו אלא בקינם
 לפי שהוא חל על ההפץ שאוסר אותו על חברו כקונם אבל לא
 בלשון שבועה לפי שהיא חלה על האדם ואינה חלה עליו ל"א
 בשבועה אלא אם כן יקבל עליו השבועה רש' עוד שבועת שוא
 והוא שנשבע לשנות את הדרע כגון על איש שהוא אשה או א
 איפכא וכיוצא בזה או שנשבע לאמת האמת על דבר שהוא ידוע
 לכל כגון שנים שהם שנים וכיוצא בזה או על דבר שאין בידו ל
 לעשותו כגון שלא אישן שלשה ימים שאי אפשר להחית בלא ש
 שינה שלשה ימים לפיכך מלקין אותו על שעבר שבוע' שוא והוא
 מותר לישן כיד או שנשבע שרא' גבל פורח באויר ואפי' שאומר
 שראה לעוף גדול פורח והוא כננה נמר אינו כלום שאנו ח
 הולכין אחר לשון בני אדם ואין קורין לעוף גבל או שנשבע שלא
 לאכול מכל פירות שבקולם או שנש' כע' לבטל מצוה כגון שלא
 יאכל מצה או שלא ישב בסוכה בד"א שפירש שלא אוכל מצה ב
 בליל פסח ולא אשב בסוכה מצוה אבל אם נשבע בסתם שלא
 יאכל מצה ולא ישכ בצל סוכה חלה שבועה וצרי' לקיימו ר"ז
עיקר לשון שבועה הוא שאומר אני נשבע שאעשה דבר זה
 או שלא אעשנו ויש אומרים שאינה שבועה אלא
 אם כן נשבע בשם שאומר אני נשבע ב"ש א' באחד כן הבינוה'
 אבל ר"כסב בתכ' דהיא

שאינה רשאה לעשות לאביה ולאביו כדי שלא תיאסר עליו הילכך
 אינו מפר לעולם אלא בעודה תחתיו אמרה קונם שאיני עוש' ע"פ
 אבא ועל פי אביך או על פי אחי ועל פי אחיך אינו יכול להפר ש
 שאינה משועבדת להם קונם שאני עושה על פיך יפר אע"פ שהי'
 משועבדת לו שמה יגרשנה ואז יחול הנד' ולא יוכל להחזיר הילכך
 קרינן ביה השתא דברים שבינו לבינה ובגון שאמרה יקדשו ידי
 לעושיחן שאם לא כן אינה יכולה לאסור מעשה ידיה לפי שלא בא
 לעולם נדרה שלא תתן תבן לפני בהמתו אינו יכול להפר לפי ש
 שאינה משועבדת לו ופ'שי דוקא לפני סוסו וחמורו משו' רביעה
 אבל חייבת ליתן לבקרו ורב אלפס פי' שאין חילוק בין סוס וחמור
 לבקר אלא שהיא חייבת ליתן לפני בהמתו המיוחדת לו למרכבתו
 נדרה שלא לרחוץ פניו ידיו ורגליו או שלא למזוג לו הכוס ושלא
 להציע לו הבטה אינו צריך להפר לפי שמשועבדת לו הלה
 המריר אשתו מתשמיש המטה שאומר קונם תשמישך עלי י
 יקיים אותה ז' ימים בין שהדירה בפירוט לו ימים או יותר
 או שהדירה סתם ולאחר ז' ימים יוציא ויתן כתובה הדירה שלא
 תהנה מכניו אינו חל שהרי הוא משועבד לה ואם אמר לה צאי מ
 מעשה יריך במזונותיך והיא מספקת בהם לדברים גדולים ואינה
 מספקת לדברים קטנים אם כל משפח' רגילין כאותן דברי הקטני'
 אינו חל שהרי הוא משועבד לה גם בה ואם אין כל משפחת' רגילין
 בהם אלא העשירים ואביה עשיר ורגיל בהם וכעלה אינו עשיר
 ואינו רגיל בהן חל הנדר שהרי אינו חייב לה בהם ומכל מקום כיון
 שהדירה מבגנו והיא חוננת לבית אביה הוא מתחייב לה עתה כהן
 הילכך עד שלשים יום יפרנסנה באלו דברים הקטני' על ידי פרנס
 שיאמר כל הזן אינו מפיסד ויוון אותה אחר וילך ויקח מן הבע' לא
 שנה הדידה ל' יום או יותר או שהדירה סתם אחר שלשי' יום יוצי'
 ויתן כתובה הדיד' שלא תתקשט או שלא תאכל אחר כהבינן
 אפילו הוא רע ולא טעמתו מעולם ותלאו בתשמיש שאמר קונם
 תשמישך עלי אם תתקשט או תאכל מן פלוני יקיים ז' ימים ואז י
 יוציא ואם נדרה שאמרה קונם כיון פלוני עלי או קונם שלא א
 אתקשט בקישוט פלוני או שאמרה יאסר תשמישך עלי אם אוכל
 מן פלוני או אתקשט בקישוט פלוני והוא שומע ולא הפר לה יוציא מ
 מיד נדרה שלא תלך לבית אביה שאמרה קונם תשמישך עלי אם
 אלך לבית אבי שאם לא תלתה בתשמיש אלא אומרה קונם בית אבי
 עלי אינו יכול להפר אבל כיון שתלתה בתשמיש הוא יכול להפר
 ואם שבע ולא הפר אם אביה עמה בעיר נדרה חדש אחר יקיים י
 חתר מחדש או סתם יוציא מיד ויתן כתובה ואם אינו בעיר והיא ר
 דרופה לילך לביתו רגל אחד יקיים שנים או סתם יוציא מיד אם א
 אנה דרופה לילך לביתו ג' רגלים או סתם יוציא שנים יקיים ואם
 הוא אומר קונם תשמישך עלי אם תלך לבית אביך יותר מחדש או
 יותר כרגל יוציא מיד אחר ז' ימים הדידה שלא תלך לבית האב' או
 לבית המשטה אם נדרה היא שאמרה קונם תשמישך עלי אם אלך
 יקיים לה יוציא מיד ויתן כתובה ואם נדרה הוא שאמר קונם תשמישך
 עלי אם תלך יוציא לאחר ז' ימים ואם טוען הדרת' שלא תלך שם
 נשכיל בני אדם פריצים ששם אם החזוקו שם נאמן ואם לאו אינו
 אכן נדרה נדר של בינו לבינה או של עיניו נפש והפר לה על מ
 נת שתאמר לפלוני דבר של קלון שתהא מתהפכת אחר התשמיש
 י' שלא תתעבר או שתהא ממלא עשרה כדי מים ושופכ' לאשפ'
 י' אינה רוצה לעשות אהר מאלו הדברים ונתקיים הנדר יוציא
 וכתובה אמרה קונם תשמישך עלי אם אעשה שום מלאכה
 מע ולא הפר יוציא מיד ויתן כתובה אמרה קונם תשמישך עלי

הפר לאחד מהן לא הויה הפרה כלל אפילו לאותו שהפר עדי ש
שיפר לטנייהם והלמכם כתב דבין קיים בין הפר מה שקיים מקרי
ומה שהפר מופר ולא נהדרא לא א' ה'ראש זל ואם אברה קונ' תאבי'
עלי קונם ענבים עלי שני נדרים הם ולא שייך אחד לחברו כלל
כיצד היא הפרה אומר לה מופר ליכי ג' פעמים ודוקא בזה הלשון
אבל אם לא אמ' כלשון הפרה אע"פ שנראה שרוצה בהפרה כגון
שאומר אי אפשי בנדר שנדרת או אין כאן נדר ואפילו אמר לה
מתר לך בלשון התרת חכם אינו כלום אבל קיזכ הוי בכל לשון
שיאמר לה שנראה ממנו שרוצה בקיומו כגון שאומר יפה עשית
אין כמותך ואם לא נדרת הייתי מדייך והלככם כתב מפר אדם
נדרו אשתו בכל לשון כיצד מפר אומר לה מופר לך או בטל אין ב
נדר זה כלום וכיוצא בזה בדברים שענינם עקירת הנדר מעיקרו
וא"א ה'ראש זל כתב כמכרא ראשונה חישב לשון הפרה בלבו ולא
הוציאו בשפתיו אינו כלום בד"א שלא אמר לה שלי ואכלי אבל א'
לה שלי ואכלי וחישב לשון הפרה בלבו הוי הפרה בין בחול בין
בשבת ומיהו טוב לשנות בשבת מבחול שיצא בחול לשון הפרה
ובשבת יאמ' לה שלי ואכלי וחישב בלבו לשון הפרה כל זמן שלא
הפר הבעל הנדר לאשתו אינו יכול לכופה שתעבור על נדר אלא
אם כן יאמר לה שלי ואכלי וחישב בלבו לשון הפרה כדפרישית
ועבד כנעני שאמר על עצמו בבשר או כיון אינו חל כלל ויכול
לכופו אדוניו שיאכל וישתה בלא הפרה ואפי' לכשישתחרר אינו
חל כלל ואם קבל עליו נזירות חל עליו ואינו יכול הארון להתיר
לו אבל כופהו לשתות יין ואם נשתחרר משלים נזירותו והלמכם
כתב יכול אדם לבטל נדרו אשתו בלא הפרה כיצד יאמר לה שלי
ואכלי ואפילו אם אמר כך בלבו וכפה אותה לאכול הנדר בטל
מאליו אבל ההפרה צריך שיצא אותה בשפתיו שיאמר לה מופר
ליכי ומנחה אם רצתה עושה ואם לא רצתה אינה עושה והמקיים
בלבו קיים אף על פי שלא הוציא בשפתיו לפיכך אם הפר בלבו
יכול לחזור ולקיים קיים בלבו אינו יכול לחזור ולהפר אם לא ב
בתוך כדי דיבור וכאשר כתבתי היא שיטת א"א ה'ראש זל אמר לה
קיים ליכי ומופר ליכי ולא תחול הקמה אלא אם כן חלה ההפרה
כתב ה' אליעזר מפיך דהוי הפרה וי"א דחלו שניה ולא ידעין אם
הוקם אם מופר ולחומרא הוי קיום וכן היא מסקנת א"א ה'ראש זל
א' לה בבת אחת קיים ליכי וכופר ליכי אין כאן לא הקמה ולא הפר'
אמר לה קיים ליכי היום או שא' מופר ליכי למחר קיים ליכי שעה
אחת וכופר ליכי אחר שעה בכולו ככע' אי הוי הפר ולא אפשיש'
ולחומרא והוי קיום והלמכם כתב קיים ליכי
וכופר ליכי ולא תחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה הוי מופר קיים
ליכי ומופר בבת אחת הרי זה קיום קיים ליכי היום הרי זה קיום ל'
לעולם כופר ליכי למחר אינו מופר אמר לה קיים לך שעה אחת
ועבד היום ולא הפר הרי זה קיום אמר לה קיים ליכי שעה אחת
וכשעברה השעה הפר לה הרי זה ספק וא"א ה'ראש זל כתב כסבר'
ראשון קיים נדרו אשתו או בתו ונתחרט ג' אל לחכם על הקמתו
וכתיר לו ויש לדקרק אם צריך לשאול בהם שמעו דאיכא למיט'
דלא גרע כשתיקה וכיהו נראה כיון שאינו יכול להפר הרי כמי ש
שאינו יודע שיכול להפר שאין שתיקותו קיום וכפר אפילו אחר
ככה ימים וכ"כ צריך שיפר ביום שאלה שהוא לו כיום שמי' הפר
ונתחרט אינו יכול לשאול על חרשתו אמר לה קיים ליכי בפעמים
ונשאל על הראשון השני חל האשה שנדרה והתפיש אחר בנדרה
או טאסרה עליה בנדר ואחר התפיש בו והפר לה הבעל או האב
היא כותרת והתפיש בה אסור שאין הבעל הואב עוקרין הנדר
מעיקרו כמו החכם נדרה ו' התפיש בה הבעל או האב טוב אינן

יכולין להפר דהוי כקיום נדר הוא ו' התפיסה בו מפר שלה ושלן
קיים אלו דברים שהבעל מפר לאשתו נדרו שיש בהם עינוי נפש
ודברים שבינו לכינה אלא שדברי' שיש בהם עינוי נפש כשמתירן
לח מותרת בהן לעולם ודברים שהם כינו לכינה אין והתרה אלא
לעצמו כל זמן שיש לו בו תועלת ודחינו כל זמן שוד' תחתיו ולאח
שתגרש כל זמן שלא תבשא שאיפשר שתחזור אליו אבל לאחר
שתנשא חל הנדר גם לידידה ודברים שאינן עינוי נפש ואינן בינו
לכינה אינו יכול להפר וכתב ה' אליעזר אבל הוא מתירה כשאר
חכם ומ"מ אם אמר לו להתיר נדר אינו יכול לקבץ ג' אחרי שיתירו
להן שאינן רוצה שיתפרסם הדבר שנדרה אלא אם כן מצא שלשה
מקובצים או אומר להן שהיא מתחרטת ויתיר לה וא"א ה'ראש זל
כתב שאין הבעל מתיר אפי' כשאר חכם מפני שאשתו בגופו ואין
אדם מתיר נדרו עצמו וכן כת' הלמכם וכתב עוד אף על פי שאין
אדם עושה שליח לשאל על נדרו אשתו הבעל נעשה שליח ל'
להשאל נדרו אשתו ובלבד שמצא ג' מקובצי' אבל ה'ראש זל יקבעם
תחילה ואני כתבתי למעלה שכל אדם יכול לעשו שליח להשאל
על נדרו דין האב עם בתו ככל דין הבע' עם אשתו חוץ מזה שהאב
יכול להתיר לבתו כשאר חכם שדרי' נשאלת לקרובים והלמכם
כתב שהאב מפר לבתו כל עינוי נדרים ולא נהדרא ה' יחיאל ח'
חילק קודם שנתארטה מפר כל נדרה אבל נתארסה ומת הבעל
וחזרה לרשותו אז אינו מפר אלא נדרו עינוי נפש וא"א ה'ראש זל
לא חילק בזה אינו דברים שיש בהן עינוי נפש כגון רחיץ קישוט
ביחול ופידקום כגון שנשכעה שלא תרחוץ או שלא תתקשט או
שאמרה הנאת רחיצה וקישוט עלי אם ארחוץ או אתקשט אפילו
לא תלתיח אלא ברחיצה וקישוט של היום ואיפשר שלא תרחוץ ו
ולא תתקשט היום ולא תיאמר אפי' הכי הוי עינוי נפש אע"פ שאין
הנדר אלא ליום אחת אמרה קונם פירות עולם עלי או אפילו פירות
מדינה אחת או אפי' אסרה עליה פירות של איש אחד לבר הוי ע'
עינוי נפש ואפי' אינו חנוני ומפר לה ודאי מותרת והלמכם כת'
שאינו עינוי נפש אלא דברים שבינו לכינה ואינו מפר לה אלא
בעודה תחתיו ומסקנת א"א ה'ראש זל כמכרא ראשונה ואפי' נרה
ממין שהוא רע לה לא טעמה אותה מעולם הוי עינוי נפש ומפר
לה ודאי מותרת לעולם נדרה משני כברות ביחד על אחת מ'
מצטערות אם לא תאכלנו ועל השני אינה מצטערות מפר לאותו
שמצטערות עלת ולא לשני אמרה קונם שאני נרה לברית נת'
א"א ה'ראש זל שאינו עינוי נפש אלא דברים שבינה לבינו ואינו מ'
מפר לה אלא בעודה תחתיו נראה שהוא עינוי נפש ומפר לה ל'
לעולם לא הפר לה מותרת ליהנות בהבעל כל זמן שהיא תחתיו
שאינו בכלל הבריות ולאחר שתתגרש חל הנדר גם עליה ואי
איפשר לה ליהנות אלא מלקט שכחה ופאה ואילו דברים שבינו
לבינו כגון תשמיש וכיוצא בו דברים שגורמי איבה בינו לבינו
וכגון שאמרה הנאתו עליה שאמרה הנאת תשמישך עלי אבל אם
אמרה הנאת תשמישי עליך אין צריך להפר שודא משועבדת לו
וכן הוא שאמר הנאת תשמישי עליך אינו נדר אבל אם אמר ה'
הנאת תשמישך עלי הוי נדר ואם אמרה קונם תשמישי על כל ה'
העולם יפר חלקו ותהא מותרת לו עד שתתגרש ואז אסודה לו
גם כן אמרה קונם שאינו נרה לאבא ולאביך אם אני עושה לך
אי קונם שאינו נרה לך אם אני עוש' לאבא ולאביך יכול לה'מיד
אע"פ שלא חל הנדר עדיין אע"פ שחכם אינו מתיר הנדר עד שיח'
בעל מפר אפי' קודם שיחול ודברים אלו הוי דברים שבינו לבינ'
שנבאי הוא לו שנאמרת בהנאת אביה ואביו אם עושה לו וכן טו

1
2
3
4
5
6
7
8

או אם נשבע עליה לקיימה שם שבועה היא וחייב עלי אם כשלה ומטעם זה נבי כתפיש בגדר נתפש שהרי האיסור הוא על החפץ וכשאומר על כבד אחר יהא כמותו הרי הוא כמותו אבל שבועה שנשבע על כבד שלא יאכלנו אין שום איסור על הכבד לפיכך אם אומר על אחר יהא כמותו אינו כלום ומיהו ה' יוסף אכן מאגש פיר' דוקא לענין פטור מלקות וקרבן שאינו חייב על השנייה אבל א' איסור איכא עליו ולרוב אלפס אפילו איסור ליכא וכן היא מנקנת א"א ה"אש זל ולפי זה אם שמע הכרו שנשבע ואמר אני כמותך הריא שבועה גמורה אבל הי' מכם השוה מתפיש בחברו שנשבע ל' למתפיש בכבד שנאמר בשבועה וכתב שבשניהם אינה שבועה ל' לחיוב אלא לאסור ואם אומר אני נשבע על כבד זה כמו שנשבעתי על זה אסור ולא בטעם מתפיש בשבועה אלא שבועה אחרת היא יש עוד בשבועה כה שאין כן בגדר שאין שבועה חלה על שבועה שאם אומר שבועה שלא אוכל כבד זה שרועה שלא אוכל כבד זה אין השנייה חלה ואם אומר דריני נזיר דריני נזיר שניהם חלו וצרי לנהוג שתי נזירות ומיהו גם בשבועה אם נשאל על הראשונה ה' השנייה חלה כדפר' לעיל ונראה כיון שהטעם שאין השנייה חלה מפני שאין לה בקום לחול אם אומר שבועה שלא אוכל בשך ע' עשרים יום וחזר ואמר שבועה שלא אוכל כב' יום שנייה נבי חלה ואסור בכשר כב' ימים כיון ששבועות שנגזרות מתורות אם נשבע שלא אוכל כבד זה אם אבד פלוני דבר זה ונכצא שלא אמרו מות בכבד או שתלה הכבד באחר שאומר שבועה שלא אוכל כבד זה אם אוכל זה ושכח ואכלו לא חלה עליו השבועה ומיהו בזה יש ח' חילוק בין הכפרשים לרשי חלה השבועה בשעת מעשה הראשון ע' כן אם אוכל האיסור תחילה או התנאי תחילה ומטעם הכי כענין שיהא זכור ל' שבועתו בשעת מעשה הראשון ולרשי הכל תלוי ב' בשעת אכיל' התנאי אף אם אוכלו באחרונ' ואין נפקות' בכחלוקתן אלא לענין קרבן אם אכל האיסור תחלה בשונג ותנאי באחרונה במזיד לרשי פטור ולר' חייב אבל לענין איסורא הכל מודים ש' שיכול לאכול התנאי תחלה ולא חייב שיכבד ואכל האיסור א' אחר כך אבל האיסור אסור לאכול שכא ישכח האכל התנאי ואם אכל התנאי תחילה בשונג שמותר בשניה ואם אוכלו במזיד חייב על השנייה וכן אם תלאן זה בזה שאומר לא אוכל זה אב' אב' אב' וכל' אוכל זה אם אוכל זה אין נפקותא בכחלוקתן אלא לענין קרבן אבל לתחילה אסור לאכול כל אחת ואח' שכא יאכל השנייה ואם אכל ואחת אם נזכר ל' שבועתו בשעה שאכלו אסור בשנייה לא נזכר ל' שבועתו מותר בשנייה

מצות
עשה שיכבד אדם אביו ואמו וירא מפניהם וצריך ל' לחזור מאד בכבודם ובמוראם שהוקש בכודם לכבוד המקום דכתיב כבד את אביך ואת אמך וכתיב כבד את ה' כבודך ובמוראם בתיב איש אמו ואביו תיראו ובמורא המקום נאמר את ה' אלודך תירא ואמרו חכמים ג' שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו בומן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אוכר דקב"ה מעלה אני עליהם כאלו דרתי ביניהם וכבודני וכביבוד הקדים אב לאם ו' דכתיב כבד את אמך ואת אמך ובמורא הקדים אם לאב דכתיב א' יש אמו ואביו תיראו ללמד ששניהם שוין בין לכיבו ד בין למורא ושניהם מורא ואיזהו כיבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב ב' במקומו פי' במקום המיוחד לו לעבוד שם בסוד זקנים עם חביריו לעצה וה' בנה כתב דהה' במקום המיוחד לו להיטב בביתו ולא ס' סוף את דבריו ולא מכריע את דבריו ופ' ש' אם היה הולק עם

אחד ברבר ה' כבוד לא יאמר נראין דברי פלוני וה' בנה כתב זה אין צריך דהיינו סותר את דבריו אלא אפי' נראין לו דבו י אביו אין לו לומר נראין דברי אבא שנראה כמכריע דברי אביו אלא אם יש לו תשוב' להשו' על החולקין ושיב כת' ה' מכם לא יקראנו כשמו לא בחיו ולא במותו אלא או אכא מ' היה שם אביו או שם רבו כשם אחרים משנה את שמם ויראה לי שאין ליהדר בכך אלא כשם שה' פל' אי שאין הכל דשין בו אבל השמות שקורין בו כל העם כגון א' אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן וכיוצא בהן הכל לשון וככל זמן קורא בהן לאחרים ואין בכך כלום ע"ב ותימ' על מה שכת' שאפילו אחרים ששמם בשם אביו שאין לקרותם בשמם ועד היכן כוראם אפילו היה לה' בנדי חמדות ויושב בראש הקהל ובא אביו ואמו וקרעו בגדיו והבהו על ראשו ודקו בפניו לא יכלים אותם אלא ישתוק וירא כמלך מלכי המלכים שצוהו בכך שאלו בשר ודם גזר עליו דבר שהוא כבוער יותר מזה לא היה לו לפרסם בדבר ק' כמלך מלכי המלכים הקב"ה ואיזהו כיבוד מאבילוהו ומשקוהו ו' ויתננו לו בסבר פנים יפות ואל' יראה לו פנים זועפות שאפילו ס' מאבילוהו בכל יום פטומות ודראה לו פנים זועמות נענש עליו וזה שכאבילוהו ומשקוהו היינו משל האב אם יש לו אבל הבן אינו ח' חייב ליתן לו כשלו ואם אין לאב ויש לבן כופין אותו חן את אביו כפי מה שהוא יכול ואם אין לבן אינו חייב לחזור על הפתחים ל' להאביל' לאביו אבל חייב לכבדו: וז' אע"פ שבתוך כך בטל ס' במלאכתו ויצטרך לחזור על הפתחים וכתב ה' רמב" דוקא דאי' ליה לבן כמובא לאתזנניה ביה ההוא ימא אבל אי' ליה לא' כחייב לבטל במלאכתו ולחזור על הפתחים וישמשו בשאר דברי שהשם' משמש בהן את רבו וחייב לכבדו בשאר דרכיו כמשאו וכבתנו ו' ועס' יית הפצו כיצד היה צריך לבקש על שום דבר בעיר חודע ש' שילימו חפצו בשביל אביו לא יאמר עשו לי דבר פלוני בשביל עצמי אלא בשביל אבא כדי לתלות הכבוד באביו וכן כל כיצד בוח יכול בכל דבריו שה' חושש לכיבוד אביו ולכוראו אבל אם יודע שלא ישלימו לו חפצו בשביל אביו יבקש בשביל עצמו ולא בשבי אביו שאינו אלא גנאי לו כיון שלא יעשו בשבילו וחייב לעמוד מפניו כתב ה' רמב"ם דאב' שחה תלמיד לבנו אין האב עומד לפני הכן ולא עוד אלא הבן עומד בפני השני ועד היכן הוא כיבוד ה' ראש זל כתב שכל אחד עומד בפני השני ועד היכן הוא כיבוד אפי' נטל כ'ס מלא מעות ומשליכהו לים כפניו אל יכלימהו וכתב ה' רמב"ם אפילו דוק כ'ס של הבן לים ור' פי' למאי דפסקין שאין צ' צריך לכבדו משלו וראי' אם זורק כ'ס של הבן יכול למונעו אלא מידיי בכ'סו של אביו אינו יכול להכלימו כדי למונעו אף על פי שעתיד ליורשו כתב ה' רמב"ם הא דבארנקי של בן כ'צ' לאב' לומיה ד' דוקא מקמי דשויה לים דאיפ'ש' דמכנע ולא שדי ליה אבל בתר דשויה אסור לאב' לומיה דמאי דהיה הוה והשתא כי שתיק כיבוד שאין בו חסרון כ'ס הוא וכחייב בגויה ודוקא לאב' לומיה אבל לכתב' עיה בדינא שרי לאתבועיה חייב לכבדו אפילו לאחר מותו כיצד היה אומר דבר שם עה כפיו לא יאב' כך אומר אבא מרי אלא יאמר כך אבא מרי דריני כפרת כשכנו בד' תוך שנים עשר חדש אבל לאחר שנים עשר חדש בזכרו א' אומר וזהה' כתב ה' רמב"ם כי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהם ואם אי' א' איפשר לו לעבוד מפני שנשתנו ביותר יניחם לו וילך לו ויצוה ל' לאחרים לנהגם כראוי וכתב ה' רמב"ם אין זו הנוראה אם הוא יניחם וילך לו למי יצוה לשומרים ראה לאביו שעבר על דברי תורה

שבועה אפי' בלא חזרת שם ובלא כינוי ואף ה'ראש זל כת' איפש'
דלא נרע מידות שבועות שהם כשבועות ואם השביעו אחר ש
שאמר לו אני משביעך שתעשה דבר פלו' או שלא תעשנו וענה
אמן או דבר שנשמע ממנו שמקבל שבועתו כגון שאמר הן או ק
קבלתי דבריו הוי כאלו נשבע בעצמו ואפי' השביעו גוי או קטן ו
ואם אמר באלה או בארור כגון שאמר אתה באלה או בארור אם
לא אעשה דבר פלו' או שאמר לו אתר כן וקב' דבריו הוי כשבוע'
ובלבד שיזכיר השם או כינוי כגון שיאמר באלה או בארור אהתל'
לשמים או למי ששמו רחום וחנן או אחד משאר הבינוין אבל א
אם לא הזכיר לא שם ולא כינוי אינו שבועה והנשבע או מושבע
גשמים ובארץ אינו חשוכ שבועה בכינוי וה'מבס כתב בין ב
כשבועה גמורה או באלה ובארור אם לא הזכיר שם ולא כינוי ה
הוי שבועה ליאסר אבל לענין חיוב קרבן ומלקות עד שיזכיר ש
שם כינוי וז'ת כתב בנשבע בעצמו נאסר בלא שם או כינוי אב'
במושבע בפי אחר לא הוי שבועה אלא בשם או בכינוי האומר
מבטא שאעשה דבר זה או שלא אעשנו הוי כאלו אומר שבועת
ואם אומר פעמים על דבר אחד אעשנו או לא אעשנו הוי שבועה
והוא שמכוין לשם שבועה אבל אם מבקשי' אמתו עליו והוא אומר
לא אעשנו ובקשהו עוד ואמר לא אעשנו לא הוי שבועה גם כזה
כתב ה'מבס צריך שיזכיר על הלאו וההן והמבטא והאיסור השם
או כינוי וה'מבס כת' שאין צריך וכן היא מסקנת א"א ה'ראש זל ו
וכת' ה'מבס ימין שבועה וכן שמאל שבועה דכתי' נשבע ה' כימינו
ובזרוע עזו וה'אבד כת' אם נתכוון להן הן שאמר הכורא וכן
אם נתכוון לימין ושמאל הכורא הוי שבוע' וניחא לי בימין ושמאל
אבל הן ה' אינו מבין דבריו ידות שבועה וכינויה הוי כשבועה ו
וכיצד ידות כבוד רשעים שלא אוכל כבר זה וכיצד כינוי כגון ש
שמחה או שקוקה שלא אוכל כבר זה או מומי או אומי אבל אומ'
באומתא או באומי בבית אינו כלום אמר לחבירו שבוע' שאי אוכל
לך או השבועה לא אוכל לך או לשבועה לא אוכל לך אכו' לאכול
עמו ואם אמר השבוע' שאוכל לך נשבע שיאכל עמו ואין חילוק
בין אם הפעיד בו תחילה שיאכל עמו או לא הפעיד בו וה'מבס
כתב אם הפעיד בו שיאכל עמו ואמר שבועה שאוכל לך אסור ל
לאכול עמו וא"א ה'ראש זל כתב כסברא ראשונה דלח
שבועה שלא אוכל סתם אסור אפילו בבל שהוא ואינו חייב
אלא על בזית ואם פיר' כל שהוא או שאו' שלא אשעום
חייב אפילו בבל שהוא נשבע שלא לאכול אסור' גם לשות' דשתיה'
בכלל אכילה נשבע שלא לשתות מות' לאכול דאין אכילה בכלל
שתיה שבועה שלא אוכל או שלא אשתה ואכל או שתה מאכלים
או משקים רעים שאינם ראויין לאכילה ושתיה פטור אבל אסור
שלי' וזבל נבלות וטרפות אינו שבועה שבועה שלא אוכל נבלה
ושחווטה או אפילו אמר שבועה שלא אוכל סתם חלה השבועה גם
על הנבלה וכן אם אמר שבועה שלא אוכל תאנים והדר א' שבוע'
שלא אוכל תאנים וענבים חלו שתי השבועות על התאנים אמר
קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום ואכל נבלות וטרפות אשתו
אסורה דחשיב שפיר אכילה אמ' שבועה שאוכל היום ואכל עפר
יצא ידי שבועה והיא אחשביה אכילה שבועה שלא אוכל ואב' עפר
פטור שאינו בכלל אכילה סתם ואם פירש שלא אוכל עפר ואכלו
חייב בכזית ובפחות מבזית פטור אבל אסור וכן שבועה שלא אוכל
חרצן פטור אבל אסור על פחות מבזית שבועה שלא אוכל כבר
זה חייב על כל כזית ובזית שיאכל ממנו ואסור אפילו בכל שהוא
שבועה שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל כולה אבל אסור אפילו
כלב שהוא ומ"מ אם שייר ממנו פחו' מבזית חייב כאלו אכלו כולו

ודלכך אם אמר שבועה שלא אוכלנה ואחר כך אומר שבוע' שלא
אוכל כבר זה גם השנייה חלה שכתחלה לא נשבע אלא על כלי'
אבל מקצתו וכול לאכול ואח' כך נשבע על קצתו וכשאוכל בזית
מבנה עובר על השנייה וכשגומר לאוכלה מתחייב בראשונה אם
שבועה שלא אוכל כבר זו שבועה שלא אוכלנה אין השנייה חלה
שאי' איפש' לו לאכול כולה אם לא שיאכל מתחילה מקצת שבועה
שלא אוכל פ' שבועה שלא אוכל עשר' אין השנייה חלה א' שבועה
שלא אוכל תשע אילו שבועה שלא אוכל עשר גם השנייה חלה
ואם אוכל ט' אלו ועוד אחר עובר על שתי השבועות שבועה שלא
אוכל עשר שבוע' שלא אוכל תשע יש כאן שני שבועות ואם אוכל
תשע עובר על השנייה וכשאוכל העשירי עובר גם על הראשונה
שבועה שאוכל כבר זה מקצתה נמי במשכע לפיכ' נשרף מקצתת
חייב לאכול המותר שהרי יוצא בו ידי שבועתו שנשבע על כל כ'
בזית ובזית ממנו שיאכלנו ומיהו כשהוא לפיכ' צריך לאכול כולו
שבועה שאוכלנה לא יצא ידי שבועתו עד שיאכל כולו לפיכך
נשרף מקצתה אין צריך לאכול המותר שלא יצא בו ידי שבועתו
שבוע' שאוכל כבר זו ואח' כך אומר שבוע' שלא אוכלנה הראשונה
שבועת כיטוי והשנייה שבועת שוא שנשבע לכטל המצוה לעכב'
על שבועתו ועבר מיד אפילו אם לא יאכלנה ואם יאכלנה קיים
שבועתו הראשונה ואינו עובר על השנייה הילכ' מוטב שיאכלנה
כדי שלא יעבור גם על הראשונה ואם אומר שבועה שלא אוכל
כבר זו שבועה שאוכלנה מיד עבר על השנייה ואם יאכלנה יעבור
גם על הראשונה הילכך מוטב שלא יאכלנה כדי שלא יעבור גם
על הראשונה נשבע על כבר שלא יאכלנו ואבל אפי' כולו ושאל
עליו נפטר משבועתו שבועה שלא אוכל כבר זו שבוע' שלא אוכל
כבר זו אין השני' חלה ואם נשאל על הראשונה חלה השני' שבועה
שלא אכלתי היום שבועה שלא אכלתי היום יש כאן עונש שני ש
שבועות ושני פעמים נשבע לשקר דלט
דין השבועה כדן הגדר לכל דבר בין בענין שצריך שיצא'
בשפתיו ונתכוון לומר פת חטין ואם פת שעודין או פת
סתם ושהלכין בה אחר לשון בני אדם ובין לענין הקמת' וביטולה
בן לענין תנאי' שמטיל בה לפיכ' כמו שנודדי זירוזין והבאי ואונסי'
ושגגות כותרין הוא הדין נמי לענין שבועה ויא' דשבועת הבאי א'
אסורה וא"א ה'ראש זל לא כתב כן ומיהו דוקא כשאינו מעמיד ד'
דבריו אבל אם מעמיד דבריו כגון שיאמר יאסר עלי כבר זה בשבוע'
אם לא ראיתי בדרך זה כעולי' מצרים ואומר בפירוש שאינו מבין
להבאי בדרך הפלגה אלא שודאי ראה אז ודאי הככר אסור וכתב
ז'ת שנראה להחמיר בתקיע' כף שאין לה התרה שדומה לכריתות
ברית ומבל מקום אם יש הפסד בדבר או מכשול יתירו לו דלא ח
חמירא משבועה ויש דברים שהיא חלוקה מהגדר והוא שהי' חלה
על דבר שאין בו ממש כגון שנשבע שלא ישן או שלא ידבר והטע'
בוה שהשבועה חלה על גוף האדם והגוף יש בו כמש' ומטעם זה
נמי אינה חלה על דבר מצוה שאי' איפשר לו לישבע שלא ישב
בסוכה שהרי הוא חייב לישב בה לפיכך אם הוא מוציא בלשון ש'
שבועה שאמר שלא אשב בה או בלשון נדר כגון שאומר ישיבת
סוכה עלי בשבועה לעולם נשבע על גופו שלא לישב בה וזה אי'
איפשר אבל הגדר חל על החפץ שאוסרו עליו הילכך חל על דבר
מצוה שאין חייב על הכוכה שיקיים על ידה המצוה וכיון שאוס'
ישיבתה עליו אין מאכילין לאדם דבר האסור לו והנשבע על דבר
מצוה דרבנן כגון שלא להדליק נר של חנוכה או שלא לקרא ה'
המגילה כתב א"א ה'ראש זל שהשבועה חלה וצריך לקיימה

או מפני רשעו מותר להפרישו ולומר לו שהוא אסור אפילו בפני רבו שבכל מקום שיש בו חילול השם אין חולקים בכבוד לרב ואסור לתלמיד לראות סכין לצורך שחיטה בפני רבו שנראה ככנושל שררה בפניו אבל לצורך עצמו שרוצה לשחוט בו יכול לראותו בפניו אבל שאר כל הוראה אפילו לערבו אסור להורו בפניו כתב הרמבם ולא כל מי שמת רבו מותר לישוב ולהורות אלא אם כן הוא תלמיד שהגיע להוראה וכל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה שוטה רשע וגם רוח ועליו נאמר כי רבים חללי הפילה וכל חב' שהגיע להורא ואינו מור' הרי זה מונע תור' ונותן מבשלות לפני רבים ועליו נאמר ועצומים כל הרוגיה וזאלו התלמידים הקטנים שלא הרבו תורה נראוי ומבקשים ל' להתגדל לפני עם הארץ וכין אנשי עירם וקופצין חושבין בראש לדון ולהורות בישראל הם המרבי את המחלוקות והמחריבים את העולם ומכבים נרה של תורה ומחבלים כרם ה' צבאות וועליהם אמר שלמה שועלים קטנים מחבלים כרמים אסור לתלמיד לקרוא לרבו בשמו והו' שיהיה השם פלאי שכל השומע יודע שהוא פלוני ואפילו שלא בפניו שלא יזכיר שמו בפניו ואפי לקרות לאחרים ששמו כשם רבו אסור אלא ישג' שמו אפי' לאח' מתם ולא יתן שלום לרבו ולא יחזור לו שלום כדרך שאר העם שנותנין שלום זה לזה אלא שוחה לפניו ואומר לו ביראה ובכבוד שלום עליך רבי ואם נתן לו רבו שלום אומר לו שלום עליך מ כורי ורבי ולא יחלוץ תפילין לפני רבו ולא ישכל לפניו אלא כ כושל לפני המלך ולא יתפלל לפניו ולא לאחריו ולא מצדו ו אין צריך לומר שאסור לילך בצדו וכיצד יעשה בשמתפלל עם רבו ויתרחק לאחוריו ולא יהא מבוי' כנגדו אחריו אלא יצדד עצמו לצד אחד וכן כשילך עמו היו שנים הולכין עמו הגדול שבשני וצדד לצד ימינו מאחוריו ומצדד עצמו לצדדן והקטן לצד ש שמאלו וחיוץ לארבע אמות הכל מותר ולא יכנס עמו במרחץ ו ואם היה צריך לו לשמשו מותר ולא ישב לפניו עד שיאמ' לו שב ולא יעמוד עד שיאמר לו עמוד או עד שיטול רשות לעמוד ו וכשיפטר לפניו לא יחזור לו לאחוריו אלא נרתע לאחוריו פניו כנגד פני רבו ולא ישב במקומו ולא יכרי' דבריו בפניו ולא יסתור את דבריו וחי' ב לעמוד מפניו משיראנו מרחוק כלא עיניו עד ש שיתנסה ממנו שלא יראה קומתו ואחר כך ישב ואפילו היה ר דוכב חשוב כשהלך וצדיק לעמוד בפניו כתב הרמבם תלמיד הושב לפני רבו תמיד אינו רשאי לעמוד מלפניו אלא שחרית ו וערבית שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שכינה והם דברי ר' אבהו דאמר אין תלמיד חכם רשאי לעמוד לפני רבו אלא שחרית ו וערבית שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים וא"א ה"אש זל כ כתב רב אלפס ולא הכי' דברי ר' אבהו וסבירא ליה לרב אלפס דהלכה בר' אלעזר שלא נתן קצבה לדבר וגם ר' עקיבא השוה מ מוראם למורא המקום דדריש את ה' אלדיך תידא לרבות תלמידי חכמים ואם אדם מקבל שכינה כמה פעמים ביום צריך לעמוד באימה ובמור' כל מלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו ואם הוא במקום שאין מבירין אותו ואין לו תפילין בראשו וחושש שמ' יאמרו עליו שהו עבד אינו נועל לו מנעל ולא חולצו וכל המונ' תלמידו מלשמשו מונ' ממנו חס' ופנור' ממנו י' א שמים וכל תלמיד שמוגדל מכל דבר מבבד רבו גורם לשכיב' שתסתל' מ ישראל אין חולקין בכבוד לתלמיד לפני רבו אלא אם כן רבו חולק לו בכבוד ראה רבו עובר על דבריו תורה אימר לו למדתנו

רבי כך וכך ולא יאמר דבר שלא שמע מרבו עד שיזכיר שם א אומרו וכשימות רבו יש אומ' שקורע כל בגדיו עד שמגלה את לבו ואינו מאחה לעולם והלמכם כתב שאינו קורע אלא טפח ו ונוהגן עליו כל דין אבלות מקצת יום אחד וכן היא מסקנת א"א ה"אשי זל ובכל אלו הדברים שצרי' לכבד בהם את רבו לא אמרו אלא כרבו מובהק שרוב חכמתו ממנו אם מקרא מקר' אם משנה משנה ואם תלמוד תלמוד אבל אם לא למד רוב חכמתו ממנו הרי זה בתלמוד חבר ואינו חייב לכבדו ככל אלו הדברים אבל ע עומד מלפניו משיגיע לארבע אמותיו וקורע עליו ואינו מאחה לעולם כמו על רבו מובהק ואפילו לא למד ממנו אלא דבר אחד בין קטן בין גדול כל תלמיד חכם שדיעותיו מכוונות אין מדבר בפני מי שגדול הימנו בחכמה אף על פי שלא למד ממנו כלום הרב המובהק שרצה למחול על כבודו בכל הדברים האלו או ב באחד מהם לכל תלמידיו או לאחד מהם הרשות בידו ואף על פי שמחל הרב מצוה על התלמיד להדרו כשם שהתלמידים חייבים בכבוד הרב כך הרב צריך לכבד תלמידיו ולקרובן שכך אמרו ח חכמים והי' בכבוד תלמידך חביב עליך כשלך וצריך אדם ליהדר בתלמידיו ולאחובן שהם הבנים המהנים בעולם הזה ובעול' הבא התלמידים מוס' יפין חכמת הרב ומר' חביב את לבו אבדו חכמים הרבה למדתי מרבתי ומחבירי ביותר ובתלמידיו יותר מכולם ש שכשם שען קטן מדליק הגדול כך תלמיד קטן מחדר הרב ב בשאלותיו עד שיוצא ממנו חכמה מפוארה אבדת אביו ואבדת רבו המובהק לפניו להשיב בשיב של רבו קורם לשל אביו היו שניהם נושאין משאוי מניח של רבו ואחר כך מניח של אביו היו שניהם שוכים פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם היה אביו חכם פודה את אביו תחלה וכן כתב הרמבם וכן אמר אביו חכם אף על פי שאינו שקול כנגד רבו משיב אבדתו ואחר כך א אבדת רבו וא"א ה"אש זל כתב דלענין לפדותו ולפרק משאו אביו אם הוא חכם קודם אפילו אינו שקול כרבו אבל לענין השבת א אבדתו אינו קורם אלא אם כן הוא שקול כרבו אבדתו קודם לטל אביו או של רבו רמב

תלמידי חכמים אין יוצאין בעצמן עם שאר העם לעשו' בבבלי וחפירות של המדינה וכו' יצא בהם כדי שלא יתבוז בפני עם הארץ בהם דברים אמורים בשכל אחד יצא בעצמו אבל אם אין יוצאין בעצמן אלא שוכרים אחרים במקומן או גובין גמון מ מבני העיר לעשותו אם דבר שצריך לחיי האדם כגון בארו' המים וביצא בהם חייבים לתת חלקם אבל דבר שצורך השמירת העיר כגון חומות העיר ומגדלותיה ושכר השומרים אין חייבי' לתת בהם כלום שאין צריכים שמירה שתורתן שומרתן ולכן פטורים מכל מיני מסים ותשחורות בין מסים הקצובין על כל בני העיר בין מס שהוא קצוב על כל איש לבדו בין הקבועים בין שאינן קבועים ו וחייבים בני העיר לפרוע בשבילו אותן הקצובין על כל איש ואיש וכתב א"א ה"אש זל ודוקא תלמידי חכמים שתורתן איכנות אבל אם אין תורתן אוכנות חייבין ומי' אם יש לו מעט אוכנו או מעט משא ומתן להתפרנס בו כדי חיי' לא להתעשר וככל שעה שהוא פנוי בעסקיו חוזר על דבריו תור' ולומ' תדיר בקרא תורתו איכנותו תלמיד חכם שיש לו סחורה לכבו אין מניחין לשום אדם לכבדו מאותה סחורה עד שימכור הוא תחלה את שלו' ואם היה לו דין עם אחר ועומד לפני הדיין ויש שם בעלי דינים אחרים לפני הדיין קדמו לבא לפניו תחלה בקדימין דינו של ת' וכו' שיכין שיהי

לא יאמר לו עברת על דברי תורה אלא יאמר אבא כתוב בתורה
כך וכך ומתוך שיזכירו יבין מעצמו ולא יתבייש אמר לו אביו
השקני מים ומצוה לפניו לעשות אם איפשר למצוה שתעשה על
ידי אחרים יניח לאחרים לעשותה ועסקו בכבוד אביו ואם אין
שם אחרים לעשותה יעסקו במצוה ויניח כיבוד אביו שהוא ואביו
חייבין במצוה תלמוד תורה גדול מביכוד אב ואם אמר לו אביו
השקני מים ואמו אומרת לו השקני מים מניח את אמו ועוסק ב
כביבוד אביו שגם אמו חייבת בכבוד אביו ואם נתגורש שאינה ח
חייבת בכבודו או שניהם שוין לכבוד זה בזה אמר לו אביו לעבור
על דברי תורה בן שאו לו לעבור על מצות לא תעשה או שאומר
לו לבטל מצות עשה אפילו מצוה של דבריהם הן שמע לו

וכתב אף הראש זל בתשובה דאב שיצוה לבנו שלא ידבר
עם פלו' שלא ימחול לו על מה שעשה לו עד זמן קצוב והבן היה
דורצה להתפיים עמו אלא שחושש לצואת אביו אי' לו לחז' לצואתו
שאסור לשנוא לשום יהודי אם לא שיראהו עובר עבירה והאב ש
שיצוהו לו לשנוא לאו כל כמיניה להעבירו על דברי תורה ואחר
האיש ואחר האשה שחן בכיבוד וכמורא של אב ואם אלא שהאיש
יש בידו לעשו ואשה אין בידה לעשות שרשות אחרים עליה
לפיכך אם נתגרשה או נתאלמנה שניהם שרים כתב הרמבם במד
חייב בכבוד אביו ואמו ומוראו אף על פי שהוא פטור על מבתן
וקללתן עד שיעשו תשובה אפילו וזה אביו רשע ובעל עבירות
מבכודו ומתירא נמנו נבל כיון שהוא רשע אינו חייב בכבודו
בראמרונן בני דניח להן אביהן פרה גאולה חייבין להחזיר מפני כ
בכוד אביהם ופריך וזה לא עושה מעשה עמוך הוא פי' ואין חייב
בכבודו ומשני כשעשה תשובה אלכא כל זמן שלא עשה תשובה
אינן חייבין בכבודו אף על פי שאדם חייב לירא מפני אביו ואמו
מאד ולכבדן אסור לאדם להכביד עמו על בניו ולדקדק בכבודו
עבהם שלא יביאם לידי מכשול אלא ימחול ויתעלם עיניו מהם
שהאב שכח על כבודו כבודו בחול והמכה לבנו גדול מנדין
אותו שהרי עובר על ולפני עזר לא תתן מכשול חייב אדם לכבד
אשת אביו אף על פי שאינה אמו כל זמן שאביו קיים וחייב לכבד
בעל אמו כל זמן שאמו קיימת אבל לאחר מיתה אינו חייב בכבודם
ומ"כ מצוה לכבדם אפי' לאחר מיתה חייב אדם בכבוד אחיו הגדול

בכבוד אביו וחייב לכבד חמיו וכתב אבי ראה גם דאח דמא
דמקלל אביו או אמו חייב כקלה אם הוא בעדים והתראה א
אחד האיש ואחר האשה שקללו ואפי' קללום לאחר
מיתה ברא' שקללו בשם בן השמות המיוחדין אבל קללום בכינוי
אינו אלא בלאו כמי שמקלל אחד מישראל ואחר האיש ואח האש'
שהכו את אביהם או אבם חייבין מיתה ומיתתן בחנק אם ה' בעדי'
והתראה ודיקא בחיהם אבל לא לאחר מיתה ודיקא שעשו בהם
חבורה אבל לא עשו בהם חבורה אינו אלא בלאו כמו מי שמכה
אחד מישראל וכוזו על אוננו וחרשו נהרג שאי איפשר שיעשה חרש
כלא חבורה שטיפת דם יוצא מבפנים באזן ועל זה נתחרש לפיכ
דיה לאבית קוץ תחוב בבשרו לא יוציאנו שמיבא לעשו בו חבור'
ובן אם הוא מקוץ דם או רופ' לא יקוץ דם לאבית ולא יחתוך לו אבר
אע"פ שמכין לרפוא' ואם עשאו פטור כד' א בשוש' שם אח' לעשו'
אבל אם אין שם אחר לעשות וזהו מצטער דהרי זה בקוץ וחותר כ
בפי מה שירשוהו לעשת' הרי אביו נאמו רשעים גמורים ועוברי

עבירה אפילו נגמר דינן להריגה מוציאין ליהרג אסור לו להכותן
ולקללן ואם הכה אותן או קללן פטור ואם עשו תשובה הרי זה חייב
ונהרג עליהן אע"פ שיוצאין ליהרג ברא' בכנו אבל באחד שבא
והכה וקללו אחר שנבחר דינו אף על פי שעשה תשובה פטור ח
הואיל והולך למיתה ואם בישו חייב בקנס המבייש עבר אביו או
אמו עבירה שלוקין עליה וזה הכן שליח לדינין לא יכה אותן וכן
אם נתחייבו נידוי לא יא' שליח לנדותן ולא ידדוף ולא יכה אותן
בשליחות כד' אע"פ שראוין לכך ולא עשו תשובה ולא על דבאה
וקללה הקפידה תורה לכד אלא אף על הכיוון שכל המכזה אביו
או אמו אפילו בדברים אפילו ברמיזה הרי זה בכלל ארור מפי ח
הגבורה שנא' ארור מקלה אביו ואמו רש' לבד' להכות על זה מכת
מרדות ולענוש כפי מה שראוי כתב הרמבם מי שנתחייב שבועה
לבנו כך ראינו בו תמיד שאינו משביעו שבועה שאין בה אלה שתוקי חי' על
בא לקלל אביו אלא משביעו שבועה שאין בה אלה שתוקי חי' על
הכאת וקללת אמו ואינו חייב על אביו אע"פ שנבדקה אמו ואמרה
כן פלו' הוא אינו נענש על פיה אבל בנו מן השפוח ומן הנכרי אינו
חייב לא על אביו ולא על אמו שהיתה הורתו שלא בקדושה אע"פ
שלידתו בקדושה' כת הרמבם שאינו חי' על מ' אביו וקללתו וכיון
שאינו חייב על אביו גם אינו חייב על אמו שנ' ומקלל אביו ואמו
את שחייב על אביו חייב על אמו שאינו חייב על אביו אינו חי' על
אמו נר אסור לקלל אביו הגוי ולהכותו ולא יכוזו שלא יאמרו באנו
בקדושה חמורה לקדושה קלה שהרי זה מבוזה את אביו ואינו נוהג
בו מנהג כבוד אבל עבד שנשתחרר אין לו יחוס וזרי הוא כמי ש

שאינו אביו לכל דבר רמב
כשם שאדם מצוה בכיבוד אביו ויראתו כך ה' מצוה בכיבו'
רבו ויראתו ורבו יותר מאביו הכיאו לחיי העולם
הזה רבו מביאו לחיי העולם הבא ואין לך כבוד בכבוד רבו ומור'
במוראו ואמרו חנמים ומור' רבך כמורא שמי' וכל החולק על רבו
כחולק על השכיב' וכל העושה כריבה עם רבו כעושה כריבה עם
השכיב' וכל המתרעם עליו כאלו מתרעם על השכיב' וכל המורה
אחר רבו כמורה אחר השכיב' ואיזה חולק על רבו כל שקובע
לו מדרש ויושב חדרש וכלמד שלא כרשות רבו ורבו קיים אע"פ
שרבו במדינה אחרת ואסור לו לאדם להורות בפני רבו לעולם
וכל המורה לפני חייב מיתה וכתב הרמבם אם הוא רחוק מרבו
שנים עשר מיל ושאל לו אדם דבר הלכה בדרך בקר יב' להשיבו
אבל לקבוע עצמו להוראה ליטב ולהורות אפי' הוא בסוף העולם
אסור לו להורות עד שיבנות רבו או עד שיתן לו רשון וא"א הראש
זל כתב בתלמיד גמור תוך שנים עשר מיל חייב מיתה אם הוא מ
מורה וחופ' לשנים עשר מיל פטור אבל אסור תלמיד
חבר תוך שנים עשר מיל פטור אבל אסור וחופ' לשנים עשר ח
מיל מותר ולא מקרי הוראה אלא בשמורה על מעשה שבא לפני
אבל שאלו לתלמי' הלכה בדברי מי יכול לובר מה שבדעתו כיון
שאינו מורה על מעשה שבא לפניו ולא מקרי הוראה אלא ברבר
שיש בו חידוש לשואל אבל בהוראה ידוע שהיא פשוטה לכל כג'
נותן טעם לפגם או אסור שנתערב בהתיר לבטלו כס' וכיצא ב
באלו שכשבתירין לו אינו נראה לו דבר חידוש שכבר שמע ח
הוראה זו ופשוטה לכל שרי ולא פרושי מאיסורא כגון שרואה ל
לאדם עובר על עבירה מפני שאינו יודע שהוא אסור א

כוש בין מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר וכל עיר שאין בה מלמד
 בהרימין אנשי העיר עד שיושיבו כלבדי תינוקו ואם לא הושיבו
 בהריבין העיר שאין העולם כהקיים אלא נהכל פיהם של תינוקו
 טל בית דין ככניסין דתינוקות לרתלמד כבן ששה וכבן שבעה
 וכל אחר כפי כחו ובפחות מבאן אין בכניסין אותו ואפילו תינוק
 שאינו מבין לקרות לא יסקוהו בשם אלא ישב עם האחרים אולי
 יבין והכלמד יכת אותם להטיל עליהם אימה ולא יכה אותם מכת
 אויב מוסר אכזרי לפיכך לא יכה אותם לא בשוטי ולא כמקל אלא
 ברצועה קטנה וישב ומלמדו כל היום וקצת בהלילה כדי להנכסם
 ללמוד ביום ובלילה ולא יבטלו התינוקו כלל חוץ מערבי שבתו
 וערבי ימים טובים ובסוף היום ואין מבטלין התינוקות אפילו לבנין
 בית המדרש אין קורין לתנוקות בתחילה בשבת כה שלא למדו
 משם טורח שבת אבל מה שקראו כבר פעם אחת שנין אותו להן
 בשבת חמשה ועשרים תינוקות צריכין למלמד אחד כתב הרמבם
 חזו יותר על חמשה ועשרים עד ארבעים מושיבין אחר לסייעו ב
 בלימודם היה יותר על ארבעי מעמידין שנים וא"ה הראש זל כתב
 שעד ארבעים יספיק בכלמד אחד בלא שום סיוע וכארבעים עד
 חמשים מושיבין אותו לסייע וכשהם חמישים מושיבין להם שנים
 עיר שיש בה חמשה ועשרים תינוקות שצריכין להשכיר להם מ
 מלמד ויש עיר אחרת אצלה שיש לה שני מלמדי שיש לה חמשה
 תינוקות אין בני העיר שיש בה חמשה ועשרים יכולין לזמן נשלח
 לעיר אחרת ונחלקם לפני אותם שני מלמדים ודרי מספיקין ל
 לכולם אלא צריכין לשכור להם כלמד בעירם אבל בהג בעי אהת
 מבית חכם לבה אחרת מוליכין אותם והוא שלא יהא נהר בפסח
 ביניהם שאם נהר בפסח ביניהם לא יעבירוהו עליו משום סכנה
 אבל אם יש עליו גשר חזק יבול להעבירם עליו לשון הרמבם
 מוליכין הקטן ממלמד למלמד אחר שהוא כהיר מבנו בין במקרא
 בין בדקדק ברא כשהוא שניה בעיר אח ואין נהר בפסח ביניהם אבל
 מעיד לעיר או מצד הנהר לעדו באותה העיר אין מוליכין אותו א
 אלא אם כן היה עליו גשר בגין בריא שאינו ראוי לפול בהרה מ
 מלמד תינוקות שהביח התינוקות ויוצא או שעושה בלא אחרת
 עמהם או שבתרשל בתלמודו דרו זה בכלל ארור עושה בלאכת
 הרמיה לפיכך אין ראוי להשיב מלמד אלא בעל יראה בהיר ל
 לקרוא ולדקדק ואם יש כאן מלמד שלומד לתינוקות וכו' אח' טוב
 מבנו מסלקין הראשון מפני השני ואם יש כאן שנים האחד קורא
 חובה ואינו מוקדק עמהם להבינם על נכון והאחר אינו קורא כל
 כך אלא שמדקדק עמהם להבינם ליקחין אותו שכדקדק יותר מי
 שאין לו אשה לא ילמד תינוקות מפני שאבותיהן מביאין בניהם
 ואשה לא תלמד תינוקות מפני אביהם שבביאי בניהם אחד כבני
 חצר או כבני שבקש לעשות מלמד תינוקות אין שבניו י
 יכולין לכחות בידו וכך מלמד תינוקות שבא מכירו ופתח בית ל
 ללמד תינוקות בצדו כדי שיבואו לו תינוקות אחרים או כדי ש
 שיבאו התינוקות שאצל זה לזה אין יכול למחות בידו שנאמר ה
 חפץ למען צדקו ויגדיל תורה ויאדיר דמו

בו יומם ולילה ופי שאי אפשר לו ללמוד מצני שאינו יודע כלה
 ללמוד או מפני טרדת הזמן יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו
 לו כאלו הוא לומד בעצמו כמו שדרשו חכמים בפסוק שגח ז
 זבולן כצאתך וישכר באהליך לעולם ילמוד אדם תורה ואחר
 כך יטא אשה שאם נושא אשה אין דעתו פנויה לו ללמוד ואם אי
 אפשר לו בלא אשה שיערו כתנבר עליו יטא אשה תחלה וכרב
 א"ה הראש זל לבולחו אמר אי שאם אי אפשר לו ללמוד אם יטא
 אשה ילמד ואחר כך יטא אשה וקצנה לאותו לימוד לא ידעב לא
 יתכן לבטל מפרויה ורביה כל ימיו לא מציינו זה אלא בבן עזאי ש
 שחשקה נפשו בתורה עד אימתי חייב ללמוד עד יום מיתו שנא'
 נפן יסורו מלבבך כל ימי חיך וכל זמן שלא יעסק בתורה הוא ש
 שוכח זחיב לשלש לימודו שלישי בחורה שלישי בבשנה ושלישי
 בתלמוד פי תורה שבכתב כמו תורה נביאים וכתובים כשנה הוא
 תורה שבעל פה ופירוש התורה שבכתב הוא בכלל זה ותלמוד
 הוא שיבין וישיביל אחוית דבר מראשיתו ויוצא דבר מתוך דבר
 וידמה דבר לדבר וידין במדות שהתורה נדרשת בהן עד שידע ה
 דיאך עיקר המצות והיאך יוצא האיסור ודכותו וכיוצא בזה ב
 בדברים שלמד מפי השמועה כיצד היה בעל אוכנות ועיכב ב
 במלאכתו שלשה שעות ביום ובתשעה שעות בהורה קרא שלשה
 מהן תורה שבכתב ובשלשה תורה שבעל פה ובשלשה יבין דבר
 מתוך דבר וכתב הרמבם ב"ה בתחלת לימודו של אדם אבל כ
 בשיגוריל כחכמה ולא היא צריך לא ללמוד תורה שבכתב ולא ל
 לעסוק תמיד בתורה שבעל פה יקרא כעתים מובנים תורה ש
 שבכתב ודברי השמועה כדי שלא ישכח דבר מדבריו דיבי תה ה
 ויפנה כל ימיו לתלמוד בלבד לפי רוחבו לבו וישב דעתו ורת פל
 שאנו סומכין אדא דאיהא בסנהדרין תלמוד בכלי כלול במקרא
 וכמשנה ובתלמוד וכו' אנו יוצאין ידיו חובותינו מקו שנהגו ללמוד
 תורה שבכתב בשכר כותר ללמד בשכר אבל תורה שבעל פה א
 אסור ללמד בשכר לא מצא מי שילמדנו בחנם ילמוד בשכר ואף
 על פי שהוצרך ללמוד בשכר לא יאבד כשם שלמדתי בשכר כך
 אלמד בשכר אלא ילמוד לאחרים בחנם וכתב א"ה הראש זל ומה
 שנהגו האידנא ללמד הכל בשכר אם אין לו במה להחפירנס' שרי
 ואפי יש לו אם הוא שכר בטלה רמוכח שבניח כל עסקו ובשאו
 שרי וללמד לקטנים שרי משום שכר שימור ושכר פיסוק טעמים
 ע"כ כתב הרמבם זל אשה שלמה תור' יש לה שכר אבל לא בשכר
 האיש מפני שאינה מצווה ועוש' וכל העושה דבר שאינו מצו' עליו
 אין שכרו בשכר הבעווה ועושה ואף על פי שיש לו שכר צד ח
 חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב נשים אין דעת'
 מכוונת להתלמד ומצויאין דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות ד
 דעתם אמרו חכמים כל המלמד לבתו תורה כאלו מלמדה הפלו
 ברא בתורה שבכתב אבל בתורה שבעל פה לא ילמד אות בתורה
 ואם מלמדה אינו כמלמדה הפלות פרק רביעי בהלכות תלמוד
 תורה להרמבם אין מלמדין דברי תורה אלא לתלמוד יגון נאה כ
 במעשיו או לתם אבל היה הולך בדרך לא טובה בחזירין אותו ל
 למנוט ומגזיגין אותו בדרך ישראל ובזרקין אותו ואחר כך מכניסין
 אותו לבית המדרש ומלמדין אותו אמרו חכמים כל השולח תלמי
 שאינו הגון כאילו זורק אבן למרקוליס שנאמר כצורר אבן כצורר
 כן מותן לכסיל כבוד ואין כבוד אלא תורה שנ' כבודי חכמי יחלו

כל אחד מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין
 שלם כגופו בין בעל יסורין בין בחור בין אם הוא זקן ג
 גדול אפי עני המחור על הפתחים אפילו בעל אשה ו
 זנבים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובל לה שנא' והגית

נת הרבכם עוד גדול לבנות את החכמים או לשנאותן ולא חרבה ירושלים עד שבזו בה תלמידי חכמים שנאמר ויהיו בלעגינים כ במלאכי אלהים ובזוים דבריו כלומר בזוים לומדי דבריו וכל ה דביבזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא והוא בכלל כי דב' ה' בזה ואם באו עדים שבוזו אפילו בדברים חייב המבזה נדוני ובית דין מנדין אותו ברבים וקונסין אותו לישראל זהב ככל מקום נותנין אותו לחכם והמבזה את החכם אפילו לאחר מותו כד' מנדין אותו דהם כתיבין לו משיחור בתשוב' אבל אם בזה את החכם אי' מתירי' אותו עד שירצה זה את החכם שנידוהו בשבילו ותלמיד חכם ה המבזה לכבודו יתברר בהלכות נדוני בעזרת השם רכד

מפני שיכה תקום והדרת פני זקן שביצות עשה לקום מפני כל חכם אפי' אינו זקן אלא יניק וחכים אפילו אינו רבו וכן מפני שיבה שהוא מופלג בזקנה והיינו בן שבעים מצוה לקום מפניו ומאימתי חייב לקום מפניהם משיגיע לתוך ד' אמותיו עד שיעברו מכנגד פניו ורכוב השוב כמהלך ואסור להעצים עיניו כמנו קודם שיגיע לתוך ד' אמותיו כדי שלא יצטרך לקום מפניו כשיגיע לתוך ד' אמותיו אין עומדין מפניהם לא בבית הבסא ולא בבית הברחין וכתבי תקום והדרת קימה שיש בה הידור אין בעלי אוכנות חייבין לעמוד ממלאכתן מפני תלמיד חכם ואם הוא עוסק במלאכת אחרים ורוצה להחמיר על עצמו ולעמוד מפניו אינו רשאי אין ראוי לחכם שיטריח על הצבור לכונן לעבור לפניה כדי שיעמדו מפניו אלא ילך בדרך קצרה כדי שלא ירבו לעמוד ואם יכול להקיף הדרך כדי שלא יעבור לפניהם זכות הוא לו ואפילו ז זקני גוים מצוה להודרם לקום קצת מפניהם ולסומכן בידו לשון ה'מכם מי שהוא זקן מופלג בזקנה אע"פ שאינו חכם עומד לפניו ואפילו חכם שהוא ילד עומד בפני הזקן המופלג בזקנה ואינו חייב לעמוד כדי קומתו אלא כדי להודרו ואפילו זקן גוי מהדרין אותו ב בדברים ונותנין לו יד לסומכו ע"כ ואינו יודע למה כתב שאינו ח חייב לקום מפני הזקן כדי קומתו דהא כהן קרא ילפינן זקן וחכם וכמו שצריך לקום מפני חכם מלא קומתו כך צריך מפני הזקן ו ואיפשר שלא אמר שאין צריך לעמוד לפני הזקן מלא קומתו אלא ילד חכם שכיון שצריכין לנהוג בו גם כן כבוד אין לו להתבנות לקום מפני הזקן אלא יעשה לו הידור אבל כל אדם צריך לקום מ מפני הזקן מלא קומתו והבי מסתבר גמי בשני חכמים או בשני ז ז

זקנים שאין אחד צריך לקום מפני חברו אלא יעשה לו הידור והואה חכם עובר ברשות הרבים אינו עומד מלפניו עד שיגיע ל לתוך ארבע אמותיו וכיון שעובר מלפניו ישוב ומידי כשאינו רבו או רבו שאינו מוכהק אבל ברבו מוכהק עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שיתכסה מעיניו או עד שישוב במקומו כדפרישית לעיל ואפילו אם הוא עוסק בתורה צריך לעמוד דלית לר' אליעז' דאמר אין תלמיד חכם רשאי לעמוד לפני רבו בשעה שעוסק ב בתורה והר' פרץ כתב שאם הוא מופלג בחכמה אפילו אינו רבו ד דינו ברבו מוכהק וכן רבו מוכהק ואפילו אינו מופלג בחכמה ואם אינו רבו כלל וגם אינו מוכהק ומופלג בחכמה פטור ומיהו כיון שהוא חכם קצת נכון לעשות לו הידור והר'כבם כתב מי שגדול מכנו בחכמה וראוי ללמוד ממנו אפילו לא למדו כלום אין צריך לקום מפניו אבל צריך לעשות לו הידור ומי שהוא חסיד ובעל

מעשים הכל צריכים לעמוד מפניו אפילו הגדולים ממנו בחכמה ורב' ראה אב ב'ד עומד מלפניו משיראנו מרחוק מלא עיניו עד שיעבור מלפניו ארבע אמות ראה את הנשיא עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישוב במקומו או עד שיתכסה מעיניו וכולם שמחלו על כבודם כבודם מחול אלא שאפילו הכי מצוה לכבדם ולקום מפניהם קצת וכשיושבין שורות שורו כבי המדרש נוחגים עמהם כזה הסדר כשהנשיא נכנס עומדין כל העם ואינן יושבין עד שיאמר להם שבו כשאב ב'ד נכנס עושין לו שורות עומדים מכאן ומכאן עד שנכנ' ויושב במקומו ושאר העם יושבין במקומו חכם שנכנס כל שיגיע לו בארבע אמותיו עומד מלפניו אח' עומד ואחד יושב עד שנכנס במקומו בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שהרבים צריכין להם מפסיעין על ראשי העם ונכנסין למקומם ואין שבה לתלמיד חכם שיכנס באחרונה יצא לצורך נכנס וחוזר למקומו ודוקא שיצא לצורך קטנים אבל יצא לצורך גדולים לא יחזור שהיה לו לבדוק עצמו תחילה בני החכמים שיהו אבותיהם ממונין פרנסין על הצבור בזמן שיש בהם דעת לשמוע נבנסים ויושבים לפני אביהם והופכים את פניהם כנגד אביהם

ואם אין בהם דעת לשמוע הופכין את פניהם כלפי העם והיו ביחד חכם שמופלג בחכמה והו' בחור זקן שמופלג בזקנה והו' חכם קצ' אבל לא בבחור בישיבה של דין או של תורה הולכין אחר החכמה להושיב החכם ונחור בראש ולדבר תחילה ובמסיכה של משתה או של נישואין הולכין אחר הזקנה להושיבו בראש ואם החכם מופלג בחכמה והזקן אינו מופלג בזקנה ככל מקום הולכין אחר החכמה ואם הזקן מופלג בזקנה והחכם אינו מ מופלג בחכמה ככל מקום הולכין אחר הזקנה והו' שיהא זקן חכם קצת אפילו אם הבחור חכם ממנו ואם אין שום אחד מהן מופלג לא זה בחכמה ולא זה בזקנה הזקן קודם ככל מקום רמה מצות עשה על כל אחד מישראל שילמד לבנו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם וכל המלמד לבנו תור' כאלו קבלה מדר סיני ואינו חייב ללמד לבנו ודרשינן לבניכם ולא לבנותיכם ואשה אינה חייבת ללמ' לבנה לא למדו אביו חי' ללמד לעצמו הוא והו' צריך ללמוד ויש לו בן ללמוד ואין ידו משגת להספיק לשניהם אם שניהם שוין הוא קודם לבנו ואם בנו נכון ו ומשכיל מה שילמוד יותר מבנו בנו קודמו ואף על פי שבנו קודם לא יבטל הוא שכשם שמצוה עליו ללמד לבנו כך הוא מצוה ללמו לעצמו כשם שצוה ללמד לבנו כך מצוה ללמד לבן בנו שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך ולא לבן בנו לבד אלא מצוה על כל חכם מישראל ללמד לתלמידים שגם הם נקראי' בניו אלא שמצו' להקדים בנו לבן בנו וכן בנו לבן חברו וחייב לשכור מלמד לבנו ללמדו אבל אינו חייב ללמ' לבן חברו אלא בחנם ומאימתי מתחי' ללמד לבנו משיתחיל לדבר מתחיל ללמדו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב ופסוק ראשון מפרשת שמע ואחר כך מלמדו מעט מעט מהפסוקים עד שיה' כבן ששה או כבן שבע ואז מוליכו אצל מלמד תינוקות היה כנהג בעיר שלוקח מלמד תינוקות שכר נותן לו שכר וחייב ללמדו בשכר עד שיקרא ת תורה שבכתב כולה ואינו חייב ללמדו בשכר משנה ותלמוד וכתב הר'מה הגי' מלי דלא איפשר ליה דדחיקא ליה שעתא אבל אם איפשר ליה חייב לאגמוריה משנה ותלמוד הלכות ואגרות

שכל שעת מהקדוש ברוך הוא שיחמץ לו פרנסתו וכמו שמבקש מהקדוש ברוך הוא שיטמע שועתו כך צריך שיטמע שיעת מעניו ואף גם זאת שהק"ה קרו' לשמוע צעקת עניים שנ' שועת עניים אתה תשמע לפיכך יש לו ליזהר מזעקתם וגם כי בריית ברותה להם שנו' יהיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנן אני גם יתן אל לבו כי הוא נלגל החומר בעולם וסוף האדם לבא לידי מרה זו ואם לא הוא יבא בנו או בן בנו ואל יעלה כלבו עינה לומר איך אחסר ממנו ליתנו לעניים כי יש לו לדעת שאין הבמון שלו אלא פקד' לעשו' בו רצון הנפקד וזה רצונו שיחלק לעניים כבנו וזה החלק הטוב שיהיה לו ממנו כדכתיב והלך לפניך צדקך ו ועוד כי הדבר ברזק ומנוסה כי בשביל הצדקה שנותן לא יחסר לו אלא אדרבא תוסיף לו עושר וכבוד כדכתיב מהחל התרומה לבא לבית ה' אכול ושבעו ויתר עוד לרוב כי ה' בריך את עמו ו זכתי הביאו את המעשר אל בית האוצר ויהי מרף בבתי נחונני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם ארבות השמים ו אריותי עליכם כרכה עד בלי די ואמרו חכמים ככל דבר אסור לנסות את ה' חוץ מדבר זה כדכתי' וכחונני נא בזאת ועוד כי היא דוחה את הנזירות והקשו וכרעב תציל ממות כאשר אידע לצרפי' כשביל בר הקמח שנתנה לאלהיו ומניעתה תרחיק הקדושים ל לשכינה כמנהגו וכן התורה כאשר אידע לעמק ומאכ שחיו ק קדושים אלינו ונתרחקו על אשר לא קדמו אותנו כלום וכמים ומקרבת והחוקים לחסות תחת כנפי השכינה כאשר אידע ל ליתרו על אברו קראן לו והאכל לחם על בן צריך אדם ליזהר מ מאד מאד לית' כראוי חבני גבא' כל ענינה כפי שביצאתי כתוב על שם ה' סעריה ומדברי ה' חכמים עם קצת שאר דעות ואבאר תחלה מ' חייבי בה וכמה חייב ליתן וכיצד יתן אותה וכמה ראוי ליתן לכל אחד ולמי יתן אותה ואיזה קוד' ומי הראוי לקבלה ומי והיאך נבנית ומה חלקת והזדבנותה ושיגיה קודם שתבא לידי ג גבאי ואחרי כן

וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בשלה ונגדרת עון וסוף אדם זה מלשם את חבריו מעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו ומדת חסידים הראשוני' היא ובה לכל בכור וטיבה שבעולם הזה ובעולם הבא שנאמר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא שכולו טוב אין דברי תורה מתקיימין כפי שמתרפה עצמו עליו ואלו כאלו שלומדין מתוך עיון ומתוך אכילה ושתיה אלא כפי שממית עצמו עליהן ומצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפי אברו חכמים דרך רבו זאת התורה אדם כי ימות באהל אין התורה מ מתקיימת אלא כפי שממית עצמו באהל החכמה וכך אמר ש"מ' בחכמתו התרפות ביום צרה וגו' ועוד אמר אף חכמתו עמדה לי וחכמתי שלמדתי באף עמדה לי אמרו חכמים בריית ברותה שכל היגע בתלמודו בבית הנסות לא במרה הוא משבח וכל היגע ב בתלמודו ביצוקא מחכים שנ' ואת צנועים חכמה וכל המשיע קולו בשעת תלמודו מתקיים בידו אבל חקורא כלחש במהרה הוא שוכח אע"פ שביצה ללמוד ביום ובלילה אין אדם לומר רוב חכמתו אלא בלילה לפיכך מי שירצה לזכות בכתר של תורה י חזור בכל לילותיו ולא יאבד אפי' אח' מן בשנה באכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהן אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה אמרו חכמי' אין דינה של תורה אלא בלילה ש' קובי רני בלילה וכל חקוסק בתורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו כיום ש' יומם יצוה ה' חסרו ובלילה שירה עמי וכל בית שאין דברי תורה נשמעין בו ב בלילה אש אוכלתו כי דבר ח' כזה זה שלא חשגיה על דברי תורה כל עיקר וכן כל שאיפשר לו לעסוק בדברי תורה ואינו עוסק או שקרא ושנה ופי' להבלי העולם חגיגה תלמודו וזנחו הרי זה ככלל כונה דבר ה' אמרו חכמים כל המכטל תורה מעושר סופו לבטלה מעוני וכל המסיד את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר וענין זה מפורש בתורה ור' הוא אומר תחת אשר לא עבדת את אלודין בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויבך ואמר למען ענותך לנסותך ולהטיבך באחריתך רמו

מצות עשה ליתן צדקה כפי השגת יד מאד ומאד צריך אדם ליזהר בה יותר מכל מצות עשה כי א

כל אדם חייב ליתן צדקה אפי' עני המתפרנס מן הצדקה חיי ליתנו מבה שיתנו לו ומי שאינו רוצה ליתן או נות' פחות משראו לו ליתן כ' כוה'י איתו עד שיתן מה שאמרו לו ליתן ו יורדין לבבסיו ולקוחין ממנו מה שראוי וממשכנין עליה אפי' ב בערבי שבתות יתנוכין אף פוסקין עליו צדקה אפי' לפרותו שבויין אפי' יש להם ממון הרבה ואם פוסקין עליון ל' כבוד כדי שיצא לה' שם שפי' דבי גבאי צדקה אין מקבלין בן הנשים ומן העבדי' אל דבר מרעט אבל לא דבר גדול שחוקתו גזול או גנוב משל אחרים וכמה הוא דבר מועט אבל לפי עושר הבעלי וענינותו וכן אמר ז"ל כתשוכה בר' בסתמא דאמרינן בסתמא אין הבעל כמפי' על ד דבר מועט כזה אבל אם הבעל מוחה פשיטא שאין לה ליתן כלל רשותו והמקבל ממנה הרי זה גזול ואם חשכירה כלומר לבנו אם ידע הבעל ושתק ויאי' נחא ליה כמה שעשתה אבל אם סיחה ל לאלתר אין במעשה כל' תניא בן שאר' אצל אביו דעבר האוכל עם ריו נותן פרוטה לעני או לבנו של אוהבו ואינו חושש משום גזל שכך נחנו בעלי בתים אדם שיע שניתן צדקה ויחר כהראוי לו או שמיצר לעצמו וניתן לגבאי כדי שלא יתבייש אסור לתיכעז ולגבות ממנו צדקה והגבאי שמבלימו ושואל מביו עתיד ליפרע ממנו ש' ופקדתי על כל לחוצי ואמרו חכמי' אלו גבאי צדק' ו'כט

איפשר שיבא לידי שפיכות דמי שימות העני המבקש אם לא יתן לו מיד כההיא עובדא דבן זומא וכמה פעמים נצטוינו בה בעשה ועוד יש לא תעשה למעלים עיניו ממנה שנ' לא תאבץ את לכבך ולא תקפוןץ את ירך מאחריך חאביתן וכל המעלי' עיניו ממנה נקרא בליעל וכאלו עובד ע"ז וכל הוזהר בה מעידה עליו כי הוא זרע ב ברך ה' דכתיב למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לעשו' צדקה ומשפט ואין בסא ישר מתכוון ודת הואמת עומדת אלא ב בצדקה שנ' בצדקה תכוננו ואין ישר נגאלין אלא בצדקה שב' ציון במשפט תפדה ושכיה בצדקה ואומר שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות נגדולה מכל הקרבנות דאמר ר' אלעזר גדולה הצדקה מכל הקרבנות דכתי' עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח אפר ר' אלעזר כל העושה צדקה כאלו טלאו לכל העולם חסד שנ' אהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה ה הארץ ולעולם אין אדם מעני מן הצדקה ולא דבר רע ה' לא החק טתנולל על ידה שנ' ויהי מעשה הצדקה שלום וכל המרחם על עניים והקדוש ברוך הוא מרחם עליו ויש לאדם ליתן אל לבו ש

וכן הרב שאינו הולך בדרך טובה אע"פ שחכם גדול הוא וכל העם צריכין לו אין למדין בכנו עד שיחזור למוטב שנאמר כי שפתי ב כהן ישכרו דעת ותורה יבקשו מפייה כי מלאך ה' צבאות הוא א אברו חכמים אם דובה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפייה ואם ל לאו אל יבקשו מפייהו ניצד למדין הרב יושב במדרש בראש ותלמידים לפניו מוקפין בעטרה כדי שיהיו כולם רואים את הרב ושומעים דבריו ולא ישב הרב על הכסא ותלמידיו על הקרקע אלא או וכל על הארץ או הכל על הכסאות וכראשונה היה הרב יושב והתלמידים עומדי ומגוד' חורבן בית שני נהגו הכל ללמ' לתלמידי והם יושבין ואם היה הרב מלמד מפי' לתלמידים מלמד ואם מלמ' על ידי תורגמן המתרגם וומר כינו וכו' ותלמידים והרב אומר ל למתרגם והמתרגם הוא יואל לרב ומשמיע לתלמידים וכשהן ש שואלין שואלין למתרגם והמתרגם הוא שואל לרב והרב משיב ל למתרגם והמתרגם משיב לשואל ולא ינבזה הרב קולו יותר מקול המתרגם ולא ינבזה המתרגם ק' לו בעת ששואל הרב יותר מקול הרב אין המתורגמן רשאי לא לפנות ולא לחוסף ולא לשנו' אלא אם כן היה המתורגמן אביו של חכם או רבו אמר הרב לתורגמן כך אומר לי רבי או כך אבר אבא מורי כשאומר התורגמן לעם אמרו בשם החכם ומזכיר שמו של אבי החכם או רבו ואום' כך אמר רבנ' פלוני אע"פ שלא הזכיר הרב שמו שאסור לקרות לאביו או לרבו בשמו הרב שלומד ולא הבינו התלמידים לא יבעוס עליהם מ מרוגזו אלא שונה וחוזר הדבר אפילו כמה פעמים עד שיבינו עומ' וזהו הכל וכן לא יאמר התלמיד הבנתי והוא לא הבין אלא שואל ו חוזר ושואל כמה פעמים ואם בעס עליה רבו ורגז יאמר לו רבי ת תורה היא וללמוד אני צריך ורעתי קצרה ולא היא התלמיד בוש מחבידו שלמדו בפעם ראשונה או שנייה והוא לא למד אפי' אחר כמה פעמים שאם נתבייש מדבר זה נמצא נבנם ויוצא לבית ה המדרש והוא לא למד כלום לפיכך אמרו חכמים הראשונים לא הביישן למד ולא הקפדן מלמד בדא' שלא הבינו התלמידים הדבר כפני עובקו או מפני דעתן שהיא קצרה אבל אם ניכר לרב שהן מתרשלין בדברי תורה ובתפיין עליהן ולפיכך לא הבינו חייב ל לרגז עליהן ולהכלימן בדברי בדי לחרדן ובענין זה אמרו חכמי' זרוק מרה בתלמידים לפיכך אי ראי לרב לנהוג קלות ראש בפני התלמידים ולא לשחוק בפניהם ולא לאבול ולשתות עמהם כדי שתהא איבתו מוטלת עליהם וילמדו במנו מהרה אין שואלין את הרב כשיכנס לבית המדרש מיד עד שתתישב דעתו עליו ואין ה התלמיד שואל כשיכנס עד שישיב ויבנה ואין שואלין שנים כאחד ואין שואלין את הרב מענין אחר אלא באותו ענין שהם עוסקין בו כדי שלא יתבייש ויש לרב להטעות את התלמידים בשאלותיו ובמעשים שעושה בפניהם כדי לחדדן וכדי שידע אם זוכרים הם כה שלמרס או לא ואין צריך לומר שיש לו רשות לשאול אותם ב בענין אחר שאין עוסקין בו כדי לזרון אין שואלין מעומד ואין משיבין מעומד ולא מגבוה ולא מרחוק ולא מאחורי הזקנים ואין שואלין את הרב אלא בענין ואין שואלין אלא מיראה ולא ישאל ב בענין יותר מטלש הלכות שנים ששאלו שאל אחד בענין ושאל אחד שלא בענין נוקקין לענין בעש' ושאינו מעשה נוקקין למעשה הלכה ומדר' נוקקין להלכ' מדרש והגד' נוקקין למדרש הגדל וק' נוקקין לק' קל וחום וניורה שוה נוקקין לק' קל וחום שואלין אחד חכם ואחד תלמיד חכם נוקקין לחכם תלמיד חכם ועם הארץ נוקקין ל

לתלמיד חכם שנידים חכמים שנידים תלמידים שנידים עם הארץ שאלו שנייה בשתי הלכות או בשתי שאלות שתי תשובות שתי מעשים הרשות ביד המתורגמן מעתה אין ישנים בבית המדרש וכל המתנגם בבית המדרש נעשית קדעים קרעים וכן אמר שלמה וקרעים תלביש נומה ואין משיחין בבית המדרש אלא בדברי תורה אפילו מי שנתעטש אי אומר' לו רפואה בבית המדרש ואין צריך לומר שאר דברים וקדושת בית המדרש חמור בקדושת בית חכמת פרק שלישי להימכרם בשלשה כתרים נכתרו ישראל בכתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות כתר כהונה זכה בו אהרן שנאמר וזיתתה לו ולזרעו אחריו בבית כהונה עולם כתר מלכות זכה בו דוד שנאמר ורעו לעולם יהיה וכסאו כשמש ננדי כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל שנאמר מורשה קהילה י יעקב כל מי שירצה יבא וימול שמה תאמר שאתן ובתרים גדולי' מכתר תורה הרי הוא אומר בי גלכים ימלוכו הא למדת שכתר תורה גדול מכתר כהונה וכתר מלכות אמרו חכמים כמז' ת תלמיד חכם קודם לכהן עם הארץ שנאמר יקרה היא מפניכי יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפני' אין לך מצוה בכל המצו' כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום היה לפני עשיית מצוה ותלמוד תורה אם א פטר למצוה להעשות על ידי אחר' לא יפסוק תלמודו ואם לא יעש' המצוה ויחזור לתורתו תחילת דינו של אדם אינו גרוך אלא על התלמוד ואחר כך על שאר מעשיו לפיכך אמרו חכמי' לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה מי שנשא לו לקיים מצוה זו כראוי ולהי' מוכתר בכתר של תורה לא יסדו דעתו לדברים אחר' ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחד כך היא דרכ' של תורה פת במלח תאכל היץ הארץ תישן וחי' צער תחיה וכתורה תחיה עמל ולא עליך המלאכה לגמור ולא אתה כן חורין ליבטל אבל אם הרבית תורה הרבית שכר והשכר לפי הצער שם תאמ' אפנה עד שאקנה ממון ואחזור ואקרא או שאקנה מה שאני צריך ואפנה מעסקי ו ואחזור ואקרא אם תעלה מחשבה זו עליך אין אתה זוכה לכתרה של תורה לעולם אלא עש' תורתך קבע ומלאכתך עראי ואל תאמ' לכשאפנה אשנה שכא לא תפנה כתוב בתורה לא בשמים הוא ולא מעבר לים היא לא בשמים היא לא בגסי רוח היא מצויה ולא מעבר לים היא ולא במהלכי למעבר לים לפיכך אמרו חכמים ולא כל הרבה בסחורה מחכים וצו ואמרו חיי' כמעט בעסק ועסק בתורה שנמשלו למים שנאמר חיי כל צמא לבו למים לו לך מה מים אין בתכנסים במקום מדרין אלא זוחלין באיליהן ובתקבצם אל מקום אשבורן כך דברי תורה אין נמצאין בגסי הרוח ולא ב בלב כל גבה לב אלא בדכא ושפל רוח שמתאבק בעפר רגלי ח החכמים ומסיר התאוה מתענוגי הזכך מלבו ועושה מלאכה בל יום כדי חייו אם לא היה לו מה יאכל ושאריומו ויליו עוסק בחוד כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרס מהצדקה הרי זה חילל את השם וביזה את התורה וככה באור הדת וגרם רעה לעצמו וננטל חייו מן העולם לפי' ייאסור ליהנו מדברי תורה בעולם הזה אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם ועוד צוו ואמרו לא תעטש עטרה להתגדל בדם ולא קורדו לאכול מהם ועו' צוו ואמרו אהוב את הכל' ובשנ את הרבנ'

תלמיד חכם קודם לזה שהוא גדול ממנו מי שבא ואומר ואכילני
אין כוונתו אחריו אם הוא רמאי אלא מאכילני אותו מיד היה ערו'
ובא ואמר כסונו כוונתו אחריו אם הוא רמאי ואם מכירין אותו מ
כנסין אותו מיד לפי כבודו תשוב שאלה לאא זל ששאלת
לצבור שיש להם ליתן לרב או להשליח ציבור ואין ספק בידם
ליתן לשניהם איזה מהם קודם אם הוא רב מוכח ובי בתורה ב
בהוראות ובדינין תלמוד תורה קודם ואם לאו שליח ציבור עדיף
להוציא הרבים ירי חיבתן ושכבת שיש אומרי שיכולין לשנות
אפי' מתלמוד תורה לצורך לפשוט' להגמוז בכל שנה לפי שהוא
הצלת נפשות שאם לא יתפסדו עמי יש כמה עניים שאין להם ל
ליתן יחוסם ופשיטום ערומים הדין עמהם כיון שיש בו הצלת נ
נפשית הוא קודם

פדיון

שכרי קודם לפרנס עניים ולכסוחן ואין מצוה גדולה
בפדיון שכריים הילכך לכל רב מצוה שגבו מעות ב
כשבילו יכולין לשנותן לפדיון שכריים ואפי' אם גבו לצורך בנין
בית הכנסת ואפי' אם קנו העצים והאבנים והקצוץ לצורך הכנין
שאסור למוכרם בשביל מצוה אחרת מותר למוכרם לצורך פדיון
שכריים אבל אם בנאה כבר לא ימכרו אותה אין פודין השכריים
יותר מכרי דמיהן מפני תקון העולם שלא יהא האויבים מוסרין
עצמם עליהם לשכוחם ואפי' אם קרובים רוצים לפרותו ביותר
מכרי דמיו אין כניחין אותן אבל אם יוכל לפדות את עצמו בכל
מה שירצה וכן לאשתו שהיא כגופו וכן לתלמיד חכם או אפי' אין
תלמיד חכם ורואי אותו ביצית שאיפשר שיהיה תלמיד חכם ו
יכולין לפדותו בכל מה שיכולו אין מכריחין וזשכריים כדי שלא
יהו האויבים בכבדים עולם עליהם ויסיפו שמה על שמידתם
מי שכבר עצמו לגוים או שלהו מהם ושבו איתו כהלואתו פגם
ראשונה ושניה פודין אותו שלישיית אין פודין אותו אבל פודין
את הכנים לאחר מיתת אביהם ואם בקשו להורגו פודין אותו מיד
אפי' אחר כמה פעמים עבר שנשבה והאיל וטבל ושג עבדות ו
וקבל עליו מצות פודין אותו כישר שנשבה שכרי שנשתכד אפי'
למצוה אחת כגון שאוכל נבלות להבעים וכיוצא בו אסור לפדותו
פודי' ואשה קוד' לאיש ואם נתבעו שניהם לרב עבירה מקדימי'
האיש לפי שאין דרכו לכך

שיש לרמוז שני סעודות לא יטול מהתמנה ארבע עשר
סעודות לא יטול מהקופה יש לו ר' זון אפילו אינו נושא ו
נותן בהן או שיש לו ג' נושא ונותן בהן לא יטול מהצדקה בליל
יש לו ר' זון חסר דינר אפי' נותנין לו אלף זון בבית אחת הרי זה י
יטול יש לו הרבה והוא עליו כחוב או שממושכן לכתובת אשתו
הרי זה יטול יש לו בית וכלי בית הרבה ואין לו ר' זון הרי זה יטול
ואין צריך למכור בלי ביתו ואפי' הם בלי כסף וכלי זהב ברא בכלי
אבילה ושתיה ומצעות וכיוצא בהן אבל יש לו מגורה או שלחן
של כסף וכיוצא בהן צריך למוכרה ולא יטול מהצדקה וזה דאין
בחיבין אותו למכור בלי תשמישת של כסף וזהב דוק כל זמן ש
שאר צריך ליתול מהקופה אלא מקבל כסתר מיחידים ומקרוכיו ו
יכולין ליתן לו ואין צריך למכור כליו אבל אם בא ליתול מהקופה
של צדקה לא יתנו לו אלא ימכרו כליו וזת פי קודם שבא ליתול

אם יש לו כלי כסף מחייבין אותו למוכרם כדי שלא יצטר ליתול
מהקופה אבל לאחר שהתחיל כבר ליש ל' נודכנו לו כלים אין מ
מחייבין אותו למכור כדי שלא יטול ויא שכל אלו השיעורים לא
נאמרו אלא בימיהם שהיו להם קופה ותמאזיו והיו בחלקן מעשר
עני ככל שנה והיו נוטלין לקט שכחה ופאה לפיכך שטרר שמי
שיש לו ר' זון לא יטול לפי שיכול לעכור בהן שנה ולשנה הבאה
יהיה לו כמה שיחיה אבל האידנא שאין כל זה יכול ליתול עד ש
שיחיה לו קרן כדי להתפרנס מן הריוח תדע לך שהרי יש חילוק
בין אם נושא ונותן שאז אפי' אם יש לו חמשים זון לא יטול לפי ש
שאיפשר לו להתפרנס מן הריוח אלמא הכל לפי הענין ואיפשר
כי בימיהם היתה הוצאה מעוטת ואיפשר להתפרנס בריוח של כ'
זון אבל האידנא אי אפשר והכל לפי המקום והשעה מי שיש לו
צרות וכרמים וכתיס הרבה חוץ מכית דירתו ואין לו מעות ובא
למוכרה אם מפני שרואי אותו שהוא רחוק אין רוצין לקנות מכמו
אין מחייבין אותו למוכר' אלא מאכילי אותו מן הצדק עד שימכור
בשורים וידעו הכל שאיבו דחוק למכור אבל אם הוזלו כל הקרקעו'
אף של אחרים אפי' אם הוזלו שאינם שרים בחצי דמיהן אם יבול
למוכרם שיהיו לו מאתים זון לפי הוזל צריך למוכרם ולא יטול
מהצדקה ואם הוא בימות הגשמים שאין זמן בכירה ואינו מוצא
למכור אלא בזול ואם ינחזן עד ימות החמה יכול למוכרם בשוים
אין מחייבין אותו למכור אלא נותני לו מהצדקה עד שיכול למוכרם
בחצי דמיהן והי'מכם כתב מאכילין אותו עד חצי דמיהן ולא י
ירחוק עצמו למכור שלא בזמן מכירה יראה מרכיו שבאכילין
אותו עד דמי חצי הקרקע' וכאשר כתבתי הוא העיקר בעל הבר'
ההולך במקום למקום ותמו לו מעות בדרך ואין לו מה יאכל
מותר לו ליקח מן הצדקה ולכשיגיע לביתו אין צריך לשרם די
דבשעה שלקח היה עני והיה לו כעני שהעשיר שאין צרי' להחזיר
מה שקח עני שגבו לו להשלים לו די מחסורו והותירו על מה
שצריך המותר שלו ואם גבו לעני סתם והותירו ישכרו לעניים
אחרים מותר שבני לאותו שבני שגבו בשבילו ואם גבו לשכרם
סתם והותירו ישמרו אותם לשכרם אחרים עני שנותן פרוטה
לצדקה מקבלין אותו במגו ואם לא נתן אין מחייבין אותו ליתן כ'
נתנו לו בגדים חדשים וכחזיר להם הישנים מקבלין אותן במגו
ואם לא החזירם אין מחייבין אותו ליתן מי שצרי' ליתול מהצדקה
ואינו רוצה ליתול מעריבין ונותנין לו לשם מתנה דרך כבוד כאלו
אינו מן הצדקה ואם אינו רוצה נותנין לו לשם הלוואה ואם אינו ר'
רוצה אומרים לו הבא בשבון כדי שלא יתבייש ואין נפרעין ממנו
אחר כך כל מי שיש לו ועינו צרה לאכו משלו ומרעוב עצמו אין
משיחין עליו עני תלמי' חכם חיבין לתת לו לפי כבודו ואם אינו
רוצה לקבל מתעסקים לסחור לו סחורה שקונין לו סחורה בזול
וקוני' ממנו סחורתו ביוקר כדי שיתפרנס בכבו' ואם יודע להתעסק
בפרקטיא מלוין לו מעות לסחור נו רנד
לישראל ליקח צדקה בפרוסיא ואם צ'ינו יכול
לחיות בעדקה של ישראל יכול לקבלה בצנעא ו
ומות' מלך או שר של שטלח מכוון לישראל לצדקה אין מחזירין
אותו משום שלום מלכות אלא נוטלין ממנו ונותנין לעני' רנד
בסתר כדי שלא ישמע המלך

רנד

שיעור

נתינתה אם ידו כשגת יתן כפי צורך העניים ואם אין ידו כשגת לכל צורך העניים יתן כפי השגת ידו וכמה הוא יתן עד חומש נכסיו מצוה מן המובח ואח מעשרה מדה בינונית פחות מכך עין רעה וקאמר בידושלמי שנה ר ראשונה חומש מהקרן ככאן ואילך חומש מהרווח בכל שנה לעולם לא יבנע אדם עצמו פחות משלישית השקל לשנה והיא שהיה אוקיא של כסף ואם נתן פחות מזה לא קיים מצות צדקה כלל ובאשר יתננה יתן אותה בסבר פנים יפות בשמחה וכבוד לבב ומתאוונ עם העני בצער ומדבר לו דברי תחנומין ונחמות ואם נתנם בפנים זעומות ורעות מפסיד את זכותו שאל לו העני ואין לו מה יתן לו לא יגער בו ויגביה עליו קולי אלא יפייסנו בדברים ויראה לו לבו הטו שרצונו ליתן לו אלא שאין ידו כשגת ואם אין בידו ליתן לו ויכול לעשות לאחרים שיתנו לו שכרו גדול כשכר הנותן ויתננה לו בסתר כדי שלא יתבייש ואם אי איפשר להגיע לידו בענין שלא ידע ממי קבלה אין טוב מבני וכת' הרמבם בנתינת שבת מעלות וז' שמנה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזה מעלה הגדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל הבך ונותן לו המתנה או הלוואה או עושה שותפות או נמציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו שלא יצטרך לבריות ולא ישאל ועל זה נאמר והחזקת בו גר ותושב וחי עמך פחות מזה הנותן צדקה לעני ולא ידע לבי יתן ולא ידע העני ממי מקבל שהרי זו מצוה לשכח בנותן לשכת חשאים שהיתה במקדש שהיו החסידים נותנים בה כחשאי והעניים בני טובים מתפרנסים ממנו כחשאי וקרוב לזה הנותן לקופה של צדקה ולא יתן אדם לקופה אלא אם כן יודע שהבמונה עליה נאמן חכם ויודע לנהוג בה כשורה פחות מזה שיודע הנותן למי נותן ולא ידע העני ממי לוקח כנגד גדולים החכמים שהיו הולכין בסתר ומשליכין דגנון בפתחיה העניים וכזה ראוי לעשות ומעלה טובה היא אם אין הבכונין על הצדק כדעין בשורה פחות מזה שיוודע העני ממי נוטל ולא ידע הנותן למי נותן כנגד החכמים שהיו צודרין רבעות בסדיניהן ומשליכי אתן לאחוריהן וכאן העניים ונוטלין כדי שלא יהיה להם בושה פחות מזה שיתן לעני בידו קודם שישראל פחות מזה שיתן לו כראוי אחר שישראל פחות מזה שיתן פחות בהראוי לו בסבר פנים יפות פחות מזה שיתן לו ב בעצב גדולי החכמים היו נותנין פרוטה לעני קודם כל תפלה שב

אני בצדק אחזה פניך

כמה

נותנין לעני די מחסורו אשר יחסר לו כיצד אם הוא רעב וצריך לאכול יאכילוהו הוא ערום וצריך לכסות יכסהו אין לו כלי בית קונה לו כלי כלי אופי היה דרכו לרכו סוס ועבד לרוץ לפניו כשהיה עשיר והעני קונין לו סוס לרכו עליו ועבד לרוץ לפניו וכן לבל אחד ואחד לפי כוה שצדי תני בספרי די מחסורו אשר יחסר לו למה נאמרו כולם ללמדך שהראוי ל ליתן לו פת נותנין לו פת עיסה נותנין לו עיסה מעה מעה הראוי ליתן לו פת חמה חם צונן צונן להאכילו לתוך פיז מאכילו אי לו אשה ובא לישא משיאין לו אשה ושוכרין לו בית ומציעי לו מטה וכלי תשמישיו ואחר כך משיאין לו אשה שכאנה לישא משיאין ונותנין לה לפחות חמשים זוז של כסף מזיגה ואם יוכלו על יותר יתנו לה כפי כבודה ובעני המחזיר על הפתחים כתב הרימבם אין נותנין לו מתנה

מרוכב אלא מתנה מועטת ואסור להחזיר העני השואל ריקם אפי אין נותן לו אלא גרוגרת אחת שנאמר אל ישוב דך נבלם ו ולשון אא הראש זל אין נותנין לו מן הקופה מתנה מרוכב אלא מתנה מועטת משמע דאגבאי צדק קאי ובסתמא כדברי הרמבם שעל כל אדם קאי דכחן שהוא מחזיר אין האחד צריך ליתן לו די מחסורו עני העובר ממקום למקום אין פוחדתין לו מכבר שיש בו שני אוקיאות ואם לך נותנין לו מצע לישן עליה וכסת ליתן תחת מראשותיו ושמן וקטני ואם שכת נותנין לו מזון שלשה סעודות ושמן וקטניות ודג ודק ואם בכירין אותו נותנין לו כפי כבודו ואם ידו משגת ליתן לכל שואל אשריו ואם לאו יקדים למי שראוי ל להקדים כאשר יתבאר בעזרת השם

כח הפושט ידיו לישול נותני לו אפי גוי שמפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל משום דרכי שלום כתב הר אליעזר עני העובר על אחת כבל המצות אינו בכלל וחי אחיך עמך ואין חייבי ליתן לו צדקה עד שידעו ששבת שוכב וכן אם הוא משומר אפילו לתיאבון הנותן לבניו ולבנותיו הגדולים שאינו חייב במזונותיהן כדי ללמד הזכרים תורה ולהנהיג הבנות בדרך ישרה וכן הנותן מתנות לאביו והן צריכין להן חרי זה בכלל צדקה ולא עוד אלא שצריך להקדימם לאחרים ואפי אינו בנו ולא אביו אלא קרובו צריך להקדימו לכל אדם ועניי ביתו קודמין לעניי עירו ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת שאלה ראובן היו לו עניים הרבה קרובים בעיר ושמעון שכנו לא היה לו ורצה ראובן לעשו קצב גדולה לעניי העיר לחלק להם ולמעט קצבת העניים האחרים הבאים בפני שאבר עניי עירך קודמין ושמעון לא רצה וכתב הר יצחק בר ברוך שאין שומעין לראובן דהא דאמרינן דעניי עירך קודמין היינו שלא לשלוח לעיר אחרת אבל הבאים לעיר לא אמרינן עניי עירך קודמין אלא קוד ימיעשו לעניים שבקיר ותנו לעני הבא כפי מה שיכולו עיכ ואינו נראה לי דודאי עניי העיר קודמין כתב הר סעדיה חייב אדם להקדים פרנסתו לכל אדם ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו שנאמר וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי אחיך וכן אמר הצרפתי לאליהו ועשיתי לי ולבני תחילה לי ואחר כך לבני והודה לה אליהו ואמר לה לך ו ולבנדך תעשה באחרונה ואחר שיפרנס נפשיו יקדים פרנסת אביו ואמו לפרנסת בניו ואחר כך פרנסת בניו ואם אביו ובניו שבים ואין לו במה לפדות שניהם יפדה האב ריעוזב הבן ואחר הבנים אחיו ואחר אחיו הקרובים ואחר הקרובים אליו שכניו ואחר שכניו אנשי העיר ואחר אנשי עירו שכניי שאר ארצות ומצוה שיהיה בני ביתו עניים ויתומי ומוטב שיקח מהם להשתכס בום מהרבות בעבדים ותחשב לו לצדקה וחיוב להקדים להאכיל ה הרעב מלכסות הערום שלא ימות הרעב כרעב ומקדימין האשה לאיש בין להאכילה בין לכסותה מפני שמתביישת לשאול וכן באו שניהם להשיא מקדימין אותה לחשיאה כתב הרמבם היו לפניו עניים הרבה ואי כביס לפרנס או לכסות או לפדות כולן מקדימין הכהן ללוי והלוי לישראל והישראל לחלל והחלל לשתוקקי והשתוקקי לאסופי והאסופי לממזר והממזר לנתין והנתין לגר והגר לעבד משוחרר כמה דברים אמורים בזמן שהם שוק לחכמה אבל אם היה כהן גדול עם הארץ וממזר תח תח קודם וכל הקודם בחכמה קודם לחכירו ואם היה אחר מהם רבו או אביו אעפ שיש שם גדול מהם בחכמה רבו או אביו שהוא ת

ודור אנחנו חייבין לעוכרו ולספר תהלתו
חאב חייב למול את בנו ולא ואשה את בנה ומיהו אינו חייב
 כרת אם לא ימולנו שאין בה ברת אלא כקדל עצמו
 דכתוב וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונברתה לא מלו ח
 חייבין ב'ד למולו לא מלוחו כ'ד חייב למול את עצמו לכשיגדיל ו
 ואם לא מל חייב כרת כתב הרמבם אין מלין בנו של אדם שלא מ
 מדעתו אלא אם כן עקר ובמגע למולו שב'ד מלין אותו בעל ברחו
 נתעלמו כ'ד ולא מלוחו חייב למול את עצמו לכשיגדיל ובכל יום
 שיעבור עליו לכשיגדיל מבטל מצות עשה אבל אינו חייב כרת ע
 עד שימות והוא ערל במזיד עב ואינו יודע למה אינו באיסור כרת
 בכל יום שיעבור וכן כתב הרמב"ם וכימשום היראה ספק פושדין
 אותו מן השמים ובכל יום עומד באיסור כרת
זמן והמילה ביום שמנה ללידתו ובויום ולא בלילה ומשעלה
 עמוד השחר של יום שמנה הוא תחלת זמנה ו
 וכל היום כשר לכך אלא שזרדין מקדימים ל
 למצות מיד בבקר חלה אין מלין אותו עד שיכריא ומבתינן לו
 מעת שנתרפא מחליו שמנה ימים מעת לעת ואז מלין אותו ונס אז
 אין מלין אותו אלא ביום אע"פ שאינה בומנה ב'א שחלצתו חמה
 וביצא בזה שהוא חולי שבכל הגוף אבל חלה כאחד מאבריו ש
 שכאבו לו עיניו וכיצא בו ממתנין לו עד שיכריא ולאחר שיכרי' **ש**
 מלין אותו מיד וכן כל מילה שלא בזמנה כגון שזכטום שנקרע ו
 נמצא זכר או משוך פי שניכול כבר ומשך העור עד שנתכסה מ
 מלתו שצריך למול פעם אחרת או שלא מלו אותו בזמנה בחמת
 מקרה שלא היו להם צרכי מילה כולם אין נימולים אלא ביום
 אבדרוגינסו פי מי שיש לו זכרות ונקבות ומי שיש לו שני ערלות
 נימולק לשמנה וכן יוצא דופן אע"פ שאין אמו שבאה לידה נולד
 בין השמשות ספק בן היום או מן הלילה מובין לו מן הלילה ונימנ'
 לתשעה שהוא ספק שמנה אבל אם הוציא ראשו חוץ לפרחודור
 מבעוד יום או ששמעו אותו בוכה אפי' לא נולד עד אחר שתחשך
 מובין לו שמנה ימים מיום שיצא ראשו או ששמעו אותו בוכ' דסג
קטן שנמצא ירוק סימן שלא נפל בו דמו ואין מלין אותו עד
 שיפול דמו וחוור טראו כמראה שאר הקטני וכן אם
 נמצא אדום סימן שלא נבלע דמו באבריו אלא בן עוד לבש ואין
 מלין אותו עד שיבלע בו דמו וצריך לזהר מאד באלו הדברים ש
 שאין מלין וליד שיש בו חשש חולי וסכנת נפשות דוחה הבל ש
 שאיפשר לו למול לאחר זמן ואי אפשר לחזורי נפש אחת מיטרי
 לעולם אשה שמלה את בנה ראשונה וכתב בחכת מילה שרובשילה
 בחו ומלה גם השני ומת מחמת מילה הרדי החוזקה שבניה מתים
 מחמת מילה לא שנא היה מבעל אחר או מטני ולא תבו השלישי
 אלא תמתין לו עד שיגדיל ויתחזק בחו נולד כשהוא כהול כתב ר"י
 שאין צריך להשיף ממנו דם ברית ורב אלפס כתב שצרי' וכן כתב
 רבינו האי דבי אסכימו רבנן קבאי שצריך להשיף מבנו דם ברית
 ומיהו בנחת וצריכא מילתא למיבדקא יפה יפה בידים ובמראית
 עינים ולא בפרולא רלא לעייק ליה ואין מברכין על המילה אלא
 אם כן נראית לו ערלה כבושה ורואין ונוהרין היאך מלין אגתו ו
 ומבתינן לו הרבה ואין חוששין ליום שמיני שלא יביאחו לידי ס
 סכנה כתב גאון יב קא דכית ולא הוו ליה שמנת יומין נהנין לית
 דמולי ליה אבי קברא
לכב

לפיכך מי שנודר צדקה אי אפשר לו לחזור בו וה'מ כלא שאלה
 אבל אם מתחרט ומוצא פתח לנדרו יש אוכרים שנשאל לחכם
 ומתירו כל זמן שלא יצא מתח' ידו דהוי כגו הקדש בטעו דקיימא
 לן שאינו הקדש ומיהו אם הוא מקדיש או נודר דבר שאינו בידו
 כגון שיש לו חוב על אחר ואומ' יהיה להקד' או לצדקה אינו כלום
 אבל אם אומר חוב שיש לי על פלוני כשיבא לידי אקדישנו או
 אתננו לצדקה חיי להשלים דבריו להקדישו וליתנו כשיבא לירו
 ואפילו האומ' חוב יש לי ביד פלו' יהיה לצדק' אם אב' כן בפני הגבאי
 ובפני בעל חוב זכה בו הגבאי והרי הוא צדקה ואי אפשר לחזור
 בו ואסור לשנותו כאלו כבר בא ליד גבאי
האומר סלע זו לצדקה או שזומר הרי עלי סלע לצדקה ו
 והפרישו עד שלא בא ליד גבאי יכול לשנותו ללוותו
 לצרכו ויפדע אחר תחתיו משבא ליד גבאי אסור בין לו בין לגבאי
 ללוותו ולפרוע אחר תחתיו אבל יכולין לשנותו מהדבר שנדר א
 אותה לצרכו לצורך מצוה אחרת אפילו לא יפרעו אחרת תחתיה
 וכתב א"א הראש זל שצדקות שנתנדבו לצורך בית הבגסות או
 לצורך בית עלמין יכולין בני העיר לשנותה לצורך בית המדרש
 או תלמוד תורה אפי' אם הבעלים בעכבי אבל לא מתלמוד תורה
 לצור' בית הבגסות כתב הרמב"ם רצה הגבאי לצרף המעו לעשותן
 דינרין אינו רשאי אלא אם כן אין שם עני' לחל' ויהי לעניים הגאון
 בצידוף המעות ביד גבאי כדי לעשו' אחר' וליתן הרי הגבאי מותר
 ללוותם ולפרועם שהצדקה אינה כהקדש שאסו' לראגות בו יחיד
 שהתנדב נר או מנודה לבי הכנס' אם נשתקע שם בעליה מעליה
 שאינה נקראת על שמו יכולין הצבור לשנותה אפי' לדבר הרשע'
 ואם לא נשתקע שם בעלי' מעלי' אין יכולין לשנותה לדבר הרשע'
 אבל לדבר מצוה יכולין לשנותה ודני מלי' בישראל אבל
 המתנדב כל זמן שלא נשתקע שם בעליה מעליה אסור לשנותה
 אפי' לדבר מצוה כתב הרמב"ם שהתנדב לצורך ב'דק הבית אין
 מקבלין במנו לכתחילה ואם נתנו אין מחזירין אבל לבית הבגסות
 מקבלין במנו לכתחיל' והוא שיאמר בדעת ישראל הפרשתי אותה
 ואם לא אמר כן טעון גניזה שבא בלבו יחשב לע' דם

הלכות מילה

מצות עשה לכל אדם בישראל שימול את בנו ונדולה היא
 משאר מצות עשה שיש בה צד כרת וגם נברתו עלי'
 שלשה עשר בריתות במרשת מילה ולא נקרא אברהם שלם עד
 שנימול וכזכרתה נברת לו בר' על נתינת הארץ והי' מעלת מדינה
 של גיהנם כמו שאמרו חכמים שאברהם אבינו יושב בפתחה של
 מהגם ואינו מניח ליבנס כל לכל מי שנימול ומאוסה היא הערלה
 שפ' בו **שנ** כ' ע' ל' וכל המפר בר' של אברהם
 אבינו שאינו מל' או שמוש' ערלתו אע"פ שיש בידו תורה ומעש'
 טובים אין לו חלק לעולם הבא וצא ולמד במשה רבינו שלא נתלה
 עליה אפי' שעה אחת שאיח' אות' אלא נענש מיד אע"פ שהיה כר'
 על כן צריך לזהר בה באר וגם כן דוא אות ברית חתום כבשרינו
 ואינה כשאר כל המצות כמו התפילין והעיצית שאין קבועין בגוף
 ובאשר יסיר יסיר האות אבל המילה היא אות חתום בבשרינו ו
 נבעד' בנו שגדר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיותו
 אשר לדור

לעולם

ידחיק אדם עצמו מהצדקה ויגלגל עצמו בצעד
שלא יצטרך לבריות וכן צנו חכמי עשה שבתך
חול ואל תצטרך לבריו ואפי' היה חכם מכבוד וזעני יעסו באומנו
ואפי' באומנות מנוולת ואל יצטרך לבריות מושב לפשוט עורות
נכילות בשוק ולא יאמר חכם אני גדול אני כל מי שאינו צריך ל
לישול מהצדקה ומרמח העם ונוטל אינו מת עד שייצטרך לבריות
וכל מי שצריך לישול ואינו יכול לחיות אלא אם כן ישול כגון זקן
א' חולה או בעל יסורין ומגיס דעתו ואינו נוטל דרי זה שופ' דמים
וכתחייב כנפשו ואי לו כצערו אלא עונות חטאים וכל מי שצריך
לישול ומצער עצמו ודוחק השעה וחי חי צער כדי שלא יטריח
על הצבור אינו מת עד שיהפרינס אחרים משלו ועליו ועל כיוצא
בו נאמר ברוך הגבר אשר יבטח בה'
כל עיר שיש בה ישראל חייבין להעמיד בהם גבאי צדק' ידועי'
ונאמנים שיהיו מחזיקין על העם מערב שבת לערב שבת
ולקחתן ככל אחד מהן מה שהוא ראוי ליתן ודבר הקצוב עליהן
הן מזלקין ימעות מערב שבת לערב שבת ונותנין לכל עני ועני
מוזנות המספיקין לשבע הימים והוא הנקרא קופה של צדק' לפיכ'
מי שיש לו מזון שבעת ימים לא ישול כמנה וכן מעמדין גבאי'
שלוקחתן כל יום מכל חצר ויצר פת ומיני מאכל ופירות או
מעו' שנתנדב לפי השע' ומחלקת את הגבוי לער' ונותני' ממנו לכל
עני פרנסת יומו וזוהו הנקרא תמחוי לפיכ' מי שיש לו פרנסת יום
אחד לא ישול ממנו וצריכים הגבאי' שיהו נאמנים חכמים ונבונים
שידקדקו על כל עני ועני ליתן לו הצריך וידקדקו עליהם שלא
יהו רמאים חוזי' ממי שכבש שיאכילוהו שאין מדקדקן אחריה
כדפרישי' לעיל ואם אין הגבאי' חכמים וראויין לכך דחין אותם
ולא ינכו כלל ואם אין יכולין לדחותן אסור לתת צדקה על ידם
שכן אמרו חכמים לא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא אם
כן תלביד חכם ממנה עליה ובתעניות מחלקין מוזנות לעניים
וכל תענית שאכלו העם ולא חלקו מוזנות לעניים דרי הן כשופכי
דמים ברא' שלא חלקו פת ופירות שהאו מיני מאכל אבל
אם לא חלקו מעות או חטין או כיוצא בו שאינו מוכן לאכילה אין
חשובין בשביל זה כשופכי דמים הקופה אין נגבית בפחות משני'
שאין עושין שררה על הצבור בפחות משנים אבל לאחר שבגבית
אחד נאמן עליה ויחליך אפי' שני אחין יכולין לגבותה ואינה מ
מתחלקת אלא בשלשה לפי שהוא כדוני' כמזנות לעין על כל עני
ועני כמה ראוי ליתן לו ותמחוי כמו שמתחלק בשלשה כך אינו
נגבה אלא בשלשה לפי שאינו דבר קצוב וצריכין לעין על כל
אחד ואח' כמה ראוי שיתן תמחוי נגבת בכל יום וקופה מערב שבת
לע' תמחוי לעני עולם וקופה לעני אותה העיר ורשאין בני
העיר לשנות מקופה לתמחוי אם רבו עליה עניי עולם ואין מספיק
להם התמחוי שגבו לצרכם וכן לשנות מתמחוי לקופה אם יש ה
הרבה עמים בעיר ואין מספיק להם הקופ' שגבו בשבילם ולשנות'
לכל מה שירצו וכתב הר' יוסף מאגש זל' דוק לצורך עניים יכולי'
לשנותה כגון לצורך כסות וקבורה וכיוצא בו אף על פי שגבו
אותם לצורך כמאכל אבל שלא לצורך עניים לא וד' פי'
דלכל צרכי צבור יכולין לשנותה וכן הורה לתת לשומרי העיר
מקופה וכן כת' הורמבם ולזה הכנים אא' הוראש זל' וכתב נט' נ

דווקא קופה ותמחוי שהוא דבר קבוע ואם יחסר להם יגבו פעם
אחרת אבל אם אירע מקרה שהוצרכו לגבות לצורך עניים כגון
שהוצרכו לגבות לצורך כסות או שכאו עניים הרבה וגבו לשמם
לא ישגו ליתנו לצורך דבר אחר ולא אפי' לצורך עניים אחרים
יש בעיר חכר עיר פי' אדם גדול שחכל גובין על דעתו והוא מחלק
לעניים כפי מה שנראה לו דרי זה יכול לשנותו לבל מי שירצה
מצרכי העיר מי שישב בעיר שלשי' יום כופין אותו לתת לתמחוי
עם בני העיר ישב עם שלשה חדשים כופין אותו לתת לקופה
ישב עם ששה חדשים כופין אותו לתת לכסות ישב עם תשעה
חדשים כופין אותו לתת לצרכי קבורה שקוברין בה העניים ו
ועושין להם כל צרכי קבורה מי שהולך במקומו לעיר אחרת
לסחורה ופסקו עליו אנשי העיר שהלך שם צדקה ודרי זה נתן
לעניי אותה העיר ואם היו רבים שהלכו שם ופסקו עליהם צדקה
נותני' והשקן באין מביאין אותו עמהם ומפרנסין בה עניי עירם
ואם יש חבר עיר במקום שפסקו עליהם נותנין אותה לחבר עיר
והוא מחלקה כפי מה שיראה לו
רנז
גבאי' צדקה אין רשא' לפרוש זה מזה לגבות אלא בכדי ש
שיראה זה את זה מצא מעות בשוק או שפרעו לו חובו
בשוק לא יתנם לתוך כיסו משום חשד אלא יתנם לכים של צדק'
וכשיבא לביתו יחזור וישלם אין מוכין מעות של צדקה שנים שני'
שלא יחשדוהו שנוטל אחד מכל מנין אלא מנין אותו אחד אחד
לא היה להם עניים לחלק וצריכין לחלוקי' הפרשות או למוכרין
אין מוכרין ואין מחליפין לעצמן אלא לאחרים וכן אם צריכין
למכור מה שגבו מהתמחוי ימכרו לאחרים משום חשד גבאי' צדק'
הבשרים אין מדקדקי' אחריהם ומכל מקום נרי' שיהיו נקיים מהשם
ומישראל טוב להם שיתנו חשבון הצדקה הוא כמו נדר לעבוד
עליה משום כל תאחר לפיכ' האומר דרי עלי סלע לצדקה או
סלע זו לצדקה חייב ליתנו מיד לעניים ועובר משום כל תאחר
אם לא יתנו מיד שחד' עניים מצויין לו בכל שעה וכת' אא' הוראש
זל' דווקא דמפריש צדקה סתם אבל כל אדם יכול להפריש מעות
לצדקה שיהו מונחים אצלו ליתנם מעט על יד על יד כמו שיראה
לו עכ' והורמבם כתב אם אין עניים יפריש עד שימצא עני ואם
התנה שלא יתן עד שימצא עני אין צרי' להפרי' וכן אם התנ' בטע'
שנדר לצדקה או התנדב שיהו הגבאי' רשאין לשנותה וליצון
אותה כוזב דרי אלו מותרין דאיהו מוכרין שאין תנאי בו עיל' אלא
כשאין עניים ולא נחיד ועו' מה שצרי' תנאי כשאין עניים והלא אין
עליו חז' אלא משום שכל שעה עניים מצויין ואכ' פשיטא שאינו
חייב עד שיודמנו לו עניים
רנח

המתנים

בצדקה ודרי זה כמתנים בנדר כיצד היה סלע של
צדקה מונח לפניו ואמר על אחר דרי זה כוז
דרי זה צדקה המפריש סלע לצ' קח ואומר על אחר וזו אריגם
השני צדקה אף על פי שלא פירש כתב הורמבם הנחיד צדקה
ואינו יודע כמה נדר מרבה ליתן עד שיאמר לא לכל כך נתבונתי
האומר תנו מאתים זו אי ספר תורה לבית הגבסת יתנו לבית
הגבסת שהוא רגיל בה ואם הוא רגיל בשתים יתנו לשתיהן ואומ'
תנו מאתי' זו לעניים יתנו לעניי אותה העיר אמירת אדם לגבוה
כמסירתו לחריוש לפיכך

ח תכה עם העדלה אבל אם לאחר שנימול גדל בשר במילה הע
עד שאינו נראה כהול ועריך לחתכו אם יש נהרת באותו בשר נ
אסור לחתכו כיון שאין צריך למולו פעם אחרת אלא מדרבנן ו
ושבת ויום טוב אינו דוחה אלא בזמן אכל שלא בזמנה כגון שלא
נימול ביום השמיני כפי חילי התינוק או דבר אחר שיעכבו אין
מלין אותו בשבת ואפילו בזמנה אינו דוחה אלא המילה עצמה אבל
מכשירה שאיפשר לעשותן מבעוד יום אין דוחה השבת כיצד מ
מלין ועושין כל ערכיה כגון פריעה ומציצה וחזור על עיצין ה
המעכבין אע"פ שפירש ועל שאין מעכבין אם פירש אינו חוז ואם
לאו חוזר ובעל העיסוד כת' דאע"פ שאין מעכבין חוזר אף על פי
שפירש וא"א הראש זל לא כתב בן ונתן עליה איסופלנית ואיזה הן
מכש ריה שאינו דוחה שבת אין עושין סכין למול בו ולא מביאין
אותו במקום המקום ואפילו להוציאו מהבית ול' כ' דרך גנין ח
חצרות ומביאו שלא ערבו אכר אבל שבת באח' מהן מות להביאו
מזה לזה אע"פ שערבו חצרות עם הבתים ובעל העיסוד לא התיר
אלא בשלא ערבו חצרות עם הבתים אבל ערבו דשכחי מאני ר
דבתי בחצר לא ויש מחמירין לאוסרו להביאו מזה לזה אע"פ שבת
כהן וא"א הראש זל כתב בסברה ראשונה אין שוחקין לה כממנין
ולא מחמין לה חמין ולא עושין לה אספלות ול' טורפין לו יין ו
ושמן לא שחק לה כמון בערב שבת לועס בשיניו לא טורף לה יין
ושמן טורף לה לזה לעצמו וזה לעצמו אין עושין לה חלוק אבל
בורך עליה סברטוט וא"א להתקן לה מערב שבת כורך על א
אצקעו ומביא דרך כ' לכוש אפי' מחצר אחרת שלא ערבה מלו
הקט' בשבת ואחר כך נתפזרו הסמנים או נשפכו החמין עושין
הכל בשבת ואפילו ישראל מבעוד האש לחמם מים לרחצו כפני
שכנה הוא לו ואפי' ביום השלישי שחל להיות בשבת היא שכנה
אם לא ירחצוהו אבל לפני המילה אסור אפילו לומר לגוי לחכם
א תם לצורך המילה שכל דבר שיש בו איסור דאורייתא אסור לומר
לגוי לעשותו אפילו לצורך המילה כגון לחמם חמין או לומר לו ל
להביא סכין דרך רשות הרבים אלא תדחה המילה עד בחר אבל
דבר שיש בו איסור דרבנן כגון לומר להביא לו מים דרך כרמלי
או דרך חצר או כביי שלא ערבו מותר לומר לו ואם יש כאן מים
שחמם גוי לצרכו או ש' ב' ישראל וחכמים מותר לישראל ל
לדחוק בו התינוק כל גופו כדרכו אפי' לפני המילה אע"פ שאסור
רחיצת כל הגוף אפי' במים שנתחממו מערב שבת התירוהו לצור'
המילה יש דעות אחרות שמתירות אגירה לגוי באיסור דאורייתא
לצורך המילה ורב אלפס כתב בסברה ראשונה וכן כתב א"א זל
וכל הבשירין שאין דוחה השבת גם יום טוב אין דוחה חוץ מזה
ששוחקין לה סמין ביום טוב ה איל וראיין לקדרה וכן טורפין לה
יין ושכין וכתב הר' אליעזר הלוי אם האבי יודע למול אין לו למול
בשבת אם יש אחר שיודע לומר דהא מילה הוא פסיק רישיה גבי
דירה דה א' מכיון לתקן את בנו אבל לגבי אחר לא סקרי תיקון ו
ושרי ומיהו אם אין אחר שיודע למול ימול ספק אם הוא זמנה אם
לאו אינו דוחה השבת לפיכך אם נולד בערב שבת בין השמשות
אינו נימול בשבת אלא נדחית עד אחד בשבת שהוא ספק עשירי
ואפילו לא הוציא אלא ראשו בין השמשות אע"פ שיצא כולו בשב
אינו נימול בשבת קטן שנולד כשהוא כהול ומי שיש לו שני ערלו
וכל שאין אמו טמאה לידה כגון יוצא דופן וגירות שנתגיירה ילד'
ואחר כך כולה אע"פ שנימולין לשמנה אם הגיע יום שמנה בשב'

אין דוחה שבת ואנדרוגינוס כתב הלמכס שאין דוחה שבת ורב
אלפס כתב שדוחה וכן הוא לר"י שבחשיבו זכר גמור כי שנולד
בחדש שביעי לעיבורו והוא שלם הרי הוא כילד של קיימא לכל
דבר ומלין אותו בשבת והנולד לשכנה אם הוא שלם בשערותיו
ובצפרניו אפילו נולד ודאי לשמנה כגון שפירש בעלה ממנו מיד
אחר שבעל אפילו הכי חשוב בר קיימא ומלין אותו בשבת דכיון
דגמרו שערותיו וצפרניו ודאי נגמר לשבעה ונשתהא לצאת אבל
אם שערו לקח ואין צפרניו שלמים כברייתו הרי זה ודאי בן שמנה
שלא היה ראוי לילד אלא לתשעה ומיהו לצאת והרי הוא כאבן
ואסור לשלטלו ואין מלין אותו בשבת כפק אם הוא בן שבעה או
בן שמונה מלין אותו כמה נפשו אם הוא בן שבעה הרי הוא בר ק
קיימא ואם בן שמנה הוא הרי הוא הכחתיך בשר בעלמא לשון
הלמכס מלין אותו בשבת על כל פנים אם בן שבעה הוא ושלם
ברין הוא שידחה ואם בן שמנה הוא ככחתיך בשר בעלמא ויראה
מברית שרל כשגמרו שערו וצפרניו ונראה דאפילו לאגברו ש
שעריו וצפרניו שרי כמה נפשך אבל בן שמנה שלא גמרו שעריו
וצפרניו אין מלין אף על גב דמחתיך בשר בעלמא מבל מקו' כיון
שהו' כאבן למח יחתכו בשר שלא לצורך כת' א"א הראש זל ספק בן
שבעה ספק בן שמנה אין מחללין עליו שבת ואינו מכין דברית
דודאי מלין אותו כמה נפשך כדפרישי' והא דקתני אין מחללין ע
עליו השבת מוקי ליה בגמרא במכשירין ואליבא דרבי אליעזר ד
דשרי מכשירין בשאר כילה ובוהו אין נפקותא לפסק הלכה דאפי'
בנדאי בן קיימא קיים לן דאין מכשירין דוחה שבת ישראל
ונשתי ישראל ונולד לו בן במנה מלין אותו בשבת ואין אמו מ
כחוקין אותו שיצאלת רבות דע כחן שאינו ישראלית ישראל
שנשא ^{וילדה} לו בן אינו נימול בשבת שולדה כבוה כל מילה
שאינה דוחה שבת גם יום טוב אינה דוחה וכתב הלמכס דוקא יום
טוב ראשון של גלות אבל יום טוב שני דוחה וכי' גם יום טוב ש
שני אינו דוחה וא"א הראש זל כתב בתשובה ומילה שלא בזמנה
אינו דוחה אפילו יום טוב שני של גלות רכז
בצות עשה על הרב למול את עבדיו שבאמר הפול יפול יליד
ביהך ומקנת כסף עבר הרב ולא מלו מציה על כ"ד
למולו אחד עמד שנולד בבית ישראל או שקנאו רבו בן הגוי חייב
למולו ואינם נימולין אלא ביום ובנה יש למול לשבט יש שנימול
מיד אפילו לקחו בן יומי כיצד לקח שפחה מעוברת ועובר עכה
וטברה לשם עבד'ת וילדה נימול לשבט אף על פי שלקח העובר
בפני עצמו והרי הוא כקנת כסף אפילו הכי נימול לשכנה כיון ש
שקנה גם האם וטבלה קודם שילדה ואם אחד קינה השפחה ואחד
קנה העובר נימול מיד אפילו טבלה קודם שתלד ואין צריך לומר
קנה שפחה וילדה עכה שנימול מיד אף על פי שאין לו שכנה אבל
בלקח שפחה ועוברת וילדה קודם שטבלה קאמר ר' אבא שאינו כ
נימול לשכנה כיון שאין אמו טמאה לידה ורבנן פליגי עלי' ואם
שנמול לשכנה אף על פי שאין אמו טמאה לידה וכיליד בית כגון
שלקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה נכ' פליגי לרבנן נימול דח'
אפילו ילד' קודם שטבלה דלא כשקחת לידה וכיליד בית כגון
אלא בלוקח שפחה לעובדה ונתעברה בביתו דלדה שאין לו כגוף
השפחה כלום אז שלוקח שפחה והתנה שלא להטבילה ולר' אבא
אפילו לקחה קנין גמור ונתעברה בביתו וילדה אינו נימול לשכנ'
אלא אם כן טבלה קודם שילדה שאמו טמאה לידה אבל ג' ד' קודם
שטבלה נימול לאחד וכקצת הגאונים פסקו כר' אבא

הכל כשרים לכול אפילו עבר אשה וקטן וערל ישר שבתו אחיו כזכות מילה ואם יש גדול שיודע לכול קודם לכולם ואם אין גדול יכול אחד כאלו אבל גוי לא ימול כלל וכתב הרמבם ואם מל אין צריך לחזור ולמול פעם שנייה ובספר המצות כתב שצריך לחזור ולהטף במנו דם ברית וככל מלין אפי בצור ובזכותית ובכל דבר הכורת חוץ מבקרומית של קנה לפי ש שקסמין נתזין ממנו ויבא לידי כרות שפכה ומצוה בין המובחר למול ככרזל בין בסכין בין במספריים ונהגו כל ישר לכול בסכין כיצד מלין חתוכין את הערלה כל העור החופה העטרה ואדר כך פורעין את הקרום הרך שלמטה בהעור בצפורן ובחזירו לכאן ו ולכאן עד שיראה בשר העטרה ואחר כך מוצעין המילה עד שיצ' חום מהמקומות דרואקים כדי שלא יבא לידי סכנה וכל מוהל ש שאינו מוצץ מעבירין אותו ואחר שמצץ נותן עליה איספלינית או דשייה וכ דצא בו מל ולא פרע כאלו לא מל יש ציצין המעכבין המילה ויש שאינן מעכבין אותה כיצד אם נשאר מהעור ע עור החופה את רוב גובהה של העטרה אפילו במקום אחד זהו המעכב את המילה וכאלו לא נימול לא נשאר ממנו אלא מעט ו ואינו חופה רוב גובהה של העטרה אינו מעכב המילה המל כל זמן שמתעם במילה חומר בין על ציצין המעכבין בין על שאינן מעכבין פירש מוכנה אינו חחר אלא על המעכבין ואין צריך לחזור על ש שאינן מעכבין פי בידי בשבת או חחר על המעכב אבל אינו חחר על שאינם מעכבין אבל כחול חחר על הכל בין מעכבים בין ש שאינן מעכבין קטן שבשרו רך ומדולדל או שהוא בעל בשר חדבה עד שנראה כאלו אינו מהול רואין אם בעת שמתקשה נרא מהול אין צריך למול פעם שנית ומכ' משום מראית העין צריך ל לתקן ריבוי הבשר שמכאן ומכאן ואם אינו נרא נימול בעת קישויו צריך לחתוך בל הבשר המדולדל עד שיהא נראה כנימול בשע' קישויו

חבל מברך ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה וכת' הרמבם שאם איי הבן מל בעצמו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הבן ונהגו שלא לחלק ובן כת בעל העישו ואבי הבן מברך כר' אתה ה' אלדי מלך העולם אקבו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו וצרו לבר' מעומר וילפינן לכס' לכס' מעומר כתב הרמבם שאם אין אבי הבן אין אחרים מברכין אותה ברכה ויש מי שהורה שיברכו אותה בד או אחר מהעם ואין ראוי לעשו' כן עב' ומהגין בכל המקומו שיברך אותה מי שתופש הנער ובן כתב הראבד ורשכסם חנהיגם שיברך האב קודם המילה דלהכניס משמע להבא וגם צריך לברך קודם לעשייתו וז' כתב שאין צריך נרב שר שלום כתב שאין לו לברך אלא עד לאחר המילה ביון שנעשית על ידי אחר ובן כתב בעל ה העישוד ויא' ה'ראש זל כתב טוב לברך מיד אחר ברכת המילה ק קודם שיעשה פריעה חזשיכ שפיר עוכר לעשייתו ולהבא דמל ו ולא פרע כאלו לא מל ואם היו אחריים עומדים שכ אומר כשם ש שהכניסו לברית בן תכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ואבי הבן או מוהל אחד מהעם אומרים ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם אשר קדש ידיד מבטן חוק בשאר שם וצאצאו חת באות ברית קדש על בן בשכר זאת חי חלקנו צודינו צוה להציל ידירות זוע קדש שאינו משחת למען בריתו אשר שם בכשרינו ברוך א

אתה ה' כורת הברית ועל הכוס מברכין אותה שמכרך תחילה גור' פרי הגפן וכתב בעל העישוד ומהג' ליתן יין כפי התינו' אח' ברכת היין ואחר כורת הברית ולומר קיים אתה ה' ה' הזה לאביו ולאמו ש שנקרא שמו פלוני וכ' ובקשת רחמים לא הוי הפסקה בין ברכה לשתיה ויש אומרים כיון שנתן יין כפי התינוק לאו הפסקה היא ויש סידורים שכתוב בהם ברוך אתה ה' כורת הברית ושוחח

ובנולד מוהל כתבתי למעלה שאין מברכין עליו ובעל העישוד כתב שמברכין עליו וכתב שאפילו לדברי האוכר שא' בברכים ברכה על המילה אבל ברכ' להכניסו בכריתו ואשר קדש יו יד מבטן מברכין כתב הרמבם שאין מברכ' על אנדרוגינו' מפני שהוא כפק וז' פסק שהוא זכר גמור וחייבין עליו כקילה כ כזכר ולדברין מברכין עליו תשוב' לגאון ממור אע' פ' שח' בטיפה פטולה כ' ישר' הו' לכל דבר ומברכין עליו ברכת מילה עד כורת הברית אבל אין מבקשים עליו רחמים כתב בעל העישוד והבא דביקלע מילה כיוכא דתעניתא אשכחז לרבנותא קבאי דקאמרו מברך על הכוס ומהג' לה יהו עד מוצאי יום וזכפורים ושוחח א אנו של תינוק והארץ הרבה בדבר והיוצא מכלל דבריו שגיוס כפורים ותשעה באב לא מברכין כלל אבסא ועבדינן כבריכתא דלית ביה חמרא וכשאר חעניות מברכין ומשעבין ליניקא וכת' עוד היבא דאיכא תרי ינוקי לממהיל בני כנישתא כיון דלא איפ' למה לינהו כחרא צריכי ברכה אבל חרא וחרא וא' ד'ראש זל בת' בתשובה מי שיש לו שני תינוקות למול או לברך לשני חתנים ו יברך ברכה אחת לשניהם ואפילו אם שני מלין הראשון יברך על המילה ועולה לשני והשני יברך אשר קדש ידיד מבטן ועולה ל לראשון ואפילו אין הנער השני לפניו בעת הברכה כיון שדעתו עליו רק שלא יסח דעתו בינתיים שדר רב צמח גאון והבא דליכ' אלא איתתא ונברא תפיט ליה ליניקא מברכין על המילה והבא דאיפ' לה עבדינן לה בעטרה והבא דלא איפ' עבדינן לה בצחת מעטרה כתב הרמבם שאבי הבן מברך שהחינו על כל מילה ומילה ובעל העישוד כתב שאין לו ל לברך וכן דעת ז' ויש אומרים שצריך לככות ערות הקטן בשין הברכה ובעל העישוד כתב שאין צרי' דלא הוי ערוה כל זמן שאבי ראוייה לביאה וכתב עו' מהג' שאבי הבן עומד על המוהל להודיעו שהוא שלוחו בדצמרינו לגבי קרבן איפ' שיהא קרבנו של אדם קרב והוא אינו עוכד על גביו כדכר' שבין בני מזרח ובין בני מערב בני מזרח מוהלין על הגיס ונותנין על פניהם ובני מערב מוהלין על העפר מן הדא דכתיב גס כדם בריהך שלהתי אטריד מכור אין מים בו וכישיבת רב בהן צדק בכהא מחסיא כנהג לכול במים שלוקים ובהן הדם ומיני בשמים ונפל דם המילה על הגיס ורוחצין בהם כל הנועדים כלומר זה דם הברית שבין המקום ל לאברהם אבינו איתשיל בקמי רב יהודאי גאון בהו למויכחל על גבי עפרא ואמ' שפיר דמי ובלבד שלא יעשה בן בשבת שלא יבא עפר מהזון ומהגין על פי המדרש לעשית כסא לאליהו על שאב' קבא קנאתי לה' כי עברו בריתך בית ישראל אל' הקב' חייך שאין עושין ברית מילה עד שתראה בעיניך ככאן התקינו חכמים ל לעשות כסא לאליהו שהוא נקרא מלאך הברית וכו' נראה בין בוכנה כיון שלא בזמנ' דוהא צרפת שאם יש בהרת בעוד הערלה אע' פ' שיש בקציצת הברית לא תעשה

האיון לוקח והתרון אע"פ שהעבד נצטער בסמי' החוק' החריפי' שמיהר להתרפאות בה; כמו שלוקח הצער של עיקר המכה אין קנין לעבד בלא רכו שבכל מה שקנה העבד קנה רכו בין מצא מ מציאה או נתנו לו מתנה בין שנתנה לו הארון או אחר לא זכה בה אלא הכל חוזר לארון בין גוף בין פירות אפילו אמר לו על מנת שאין לרכך רשות בו אני נותן לך אינו כלום אלא אם כן יאמר לו אני נותן לך על מנת שתצא בו לחירות עבד בנעני בין קנאו בעודו גוי בין קנאו אחר שהטביל בקנה בכסף או בשטר או בחזק' בין קנאו מגוי בין קנאו מישראל וחזקה הוא שישתמש בו כגון ש שיתיר לו מנעלו או ינעילכו או שחולך כליו לבית המרחץ או ה הפשטו והרחיצו סכו או גררו ודוקא כיוצא באלו שימוש של ג גופו אבל עשה לו מלאכה כגון שתפר לו בגדיו וכיוצא בזה לא ה הגביה העבד לרב לצורך תשמיש קנאו הגביה הרב לעבד לא ק קנאו ונקנה בחליפין ובמשיב' שתקפו ומשכו אליו אבל אם קראו והוא בא אליו לא קנאו אלא אם כן הוא קטן העבד קונ עצמו לחיות ויצא מתחת יד רכו בכסף ובשטר ובראשי אברים בכסף בין על ידי עצמו שאחר נתן לו הבסף ואומר הריזה נתון לך על מנת שתצא בו לחירו' ונתנו לרכו יצא בו לחירות אבל לא אמ' לו על מנת שתצא בו לחירות לא בין על ידי אחרים שאחר נותן הבסף לרב לפדותו יצא בו לחירות אפי' בעל כרחו של העב' יות כתב דבחליפין נמי קונה עצמו מיד הארון אם יש לו בלוי לעשו' בו חליפין כגון שנתנו לו על מנת שיצא בו לחירות והז'מה כתב דחליפין לא מהני אלא לצפקועי שייבדא אבל לא לאפקועי א איסורא ודוקא דלית באו שוה פרוט' אבל אי אית בהו שוה פרוטה מהני אף לאפקועי איסורא והי' בחליפין הגיתנין בתורת דמים א אבל בסתם חליפין הגיתנין על מנת להחזיר מספק' לן אי בשוה כסף דמי ומהני לאפקועי איסורא דמתנה על מנת להחזיר שבה גתנה או לא כשיה כסף דמי מדי דהוה אקדושי אשה דמהני בה כסף ושוה כסף ולא מהני בה חליפין הגיתנין על מנת להחזיר אע"ג דאית בהו שוה כסף הוה נמי הבא ואי סבירא לן דלאו בשוה כסף דמי ולא מחכו אלא לאפקועי שיעבדא עבדינן לחומרא ד דאיסורא הוא דכיפנין ליה לארון או ליורשיו אם כת הוא למכתב ליה גט שחרור מדידו והוה אמפקיר את עבדו וא' הראש' זל כתב בדברי' דתוקנה עצמו ליצאת בראשי אברים שאם סיכא ארונג את עינו או הפיל שינו או חסרו אחד מראשי אצבעות ידיו או ר דגליו או ראשי אזניו או ראש החוטם או ראש הגדיה או ראשי ה הדדים שכאשה יוצא לחירות וצריך גט שחרור אבל חתך לשונו אינו יוצא לחירות סרסו בכעים ונתקן מחכים לגמרי יוצא לחירו' ברתו ועודן תלויין בכיס אינו יוצא לחירות היה לו אצבע יתרה ו וחתכה לו אם עומדת בסדר האצבעות יוצא לחירות ואם לאו א אינו יוצא לחירות דלול' עצם בוקנו יוצא לחירות הכהו על ידו וצמחה וסופה לחזור אינו יוצא לחירות הפיל שינו של קטן אינו יוצא לחירות והיה עינו כהויה קצת ודכהו בו וסמכוהו אם בתחילה היה יכול להשתמש בו קצת יוצא בו לחירות ואם לאו אינו יוצא ל לחירו' אבל אם חטטה אפילו היתה סמויה שלא היה יכול להשתמ' בו כלל יוצא לחירו' שהרי חסרו אבר וה' נאחד מראשי אברים שדחה כשל ואינו עושה בו מלאכה אם חתכו יוצא בו לחירו' שהרי חסרו אבר הכהו על עינו וחסר מאורה על שינו וכדדה אם יכול להשתמש בו עדיין אינו יוצא לחירות הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשה יוצא לחירות הכה בבנותל כנגד אזנו או כנגד עינו ונבעת עו שאינו רואה ואינו שומע אינו יוצא לחירו' כת הרמבם

בכל אילו אינו יוצא לחירות עד שיעשה הארון ככונה לפיכך כ כיון לזרוק אכן לכהמה גפלה בעבד וחתכה אצבעו או הפילו שינו אינו יוצא לחירות וכן הושיט ידו למעי שפחתו וסימא עין עובר שבמיעיה אינו יוצא לחירות אבל אם היה רבו רופא ואמר ליה כחול עיני וסמאה יוצא לחירות שהרי בין לאבד ולדעת ה התוספות גם בזורק אכן לכהמה ונפלה בעבד יוצא לחירות מי שחציו עבד וחציו בן חורין או עבד של ש' שותפין אין יוצאין בראשי אברים לפי שאינו מיוחד לרכו שחבל בו עברי צאן ברזל יוצאין בראשי אברים לאיש אבל לא לאשה ושל נכסי מלוג אין יוצאין לא לאיש ולא לאשה הפיל שן עבדו וסימא עינו יוצא בשינו ונותן לו דמי עינו וכן נמי איפכא יציאת העבד בראשי אברים נהוג בכל מקום וכל זמן וכיהו קנס הוא וצריך ב"ד מומחין לפיכך אין דנין אותו עתה שהרי אין מקבלין עדות לדונו ואם יודה מעצמו פטור אע"ג שהוא הפוש שהרי הוא מוחז' בגופו אפילו הכי כתב הראב"ד שאינו מועיל ואם יודה יפטר אבל הרמבם כת' שאין הודאתו פוטר אלא בכ"ד והאיך ליכ' כ"ד מומחין והוה ליה כמורה חוץ לב"ד שאינו פטור בקנס וחלכך כיון שהוא תפוש מהני אע"פ שמודה וכן היא מסקנת א"א הראש' זל וקונח עצמו בשטר שכותב לו על הגייר או על החרס הרי את בן חורין או הרי את לעצמך או אין לי עסק בך ומוסרו לידו או לאחר כ בשכילו אפילו בלא ידיעת העבד יצא שוכות הוא לו שיוצא מ מתחת יד רכו לחירות ומיהו אם מוחה בידו מלקבלו לא יצא בו לחירות אמר לו אחד מאלו הלשונות על פה אינו כלום הכותב לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם אין לשון זה שחרור כתב הרמבם בוסר לו השטר בפני עדים או שהיו עדים חתומין בו ו מוסרו לו בינו לבין עצמו יצא בו לחירות והתוספו פסקו דערי מסירה ברתו וצריך שימכרו בפני עדים וכיהו כשאנו מוצאין אחת חתום אין צריך שיבואו לפנינו עדי מסירה שאנו תולין שבדין נמסר צריך שיכתוב גט שחרור לשמו כמו גט אשה כתב הרמבם שצריך גם כן שיהא כתוב בתלוש ושחתמו עדיו זה ב בפני זה במותו דומ' לו נמי לענין שהו' פסול אם נעש' בערכאות של גזים אפילו בעדי מסירה ישראל חזומה לו כמי למולי ומביא שהמביא גט שחרור בארץ אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נ נחתם ואם מביאו בחוצה לארץ אם אין עדים לקיימו אומר בפני נכתב ובפני נחתם והו קיומו ואם בא הארון אחר כך ומערע' אינו כלום וכשם שהאשה עצמה מביאה גטה ואומרת בפני נכתב ובפני נחתם אם התנה שלא תתגרש עד שתניע לבד' פלוני כן העבד מביא שחרורו ואומר בפני נכתב ובפני נחת וכת' שהאשה שגטה יוצאה מתחת ידה ואומרת שנתגרשה בו אינה צריכה ל לקיימו כך העבד ששטר שחרורו יוצא מתחת ידו אין צרי' לקיימו עבד שהכיא גישו להשתחרר בו עתה בפנינו כגון שבסרו לו על מנת שישתחרר בו כהית דין לא שנא אם כתוב בו עצמך ונכסי קבוצן לך לא שנא אם כתוב בו כל נכסי קבוצן לך עצמו קנה על פי דיבורו שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם נכסיו לא קנה עד ש שיתקיים בחותמו הכהוב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שהוא ב בכלל הנכסים וקנה עצמו בכלל הנכסים שייר קצת טן הנכסים בין במקרקעי בין בטלש' בין פירט השויר בין לא פירטו בין אם היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששייר בין אם לא היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששייר לא יצא לחירות ולא קב' הנכסי' אבל אם כתב לו עצמך ונכסי קנייים לך חוץ מדבר פלוני אפי' אין לו אלא אותו דבר יוצ' לך רו' והרמבם כת' בזה שלא יצ' לחירו

ובשא לתות פסק כרבנן הילכך אזלינן לחומרא ונימול לשמנה אף על פי שאין אמו טמאה לידה כגון במקנת בסף ש שלחה שפחה מעוברת ועוברת עמה אף על פי שילדה ואחר כך טבל וירי בית שלקחה ריקנית ונתעברה אצלו א"ע שילדה ואחר כך טבלה ואין נמיל לאחר אלא בלוקח זה שפחה וזה עובר או ב בלוקח שפחה על מנת שלא להטביל וכחילול שבת אזלינן לחומרא ואין מלין אותו בשבת אלא אם כן טבלה קודם שילדה בין ביליד בית בין מקנת כחף הלוקח עכד גדול מן הגוי חייב למולו מיד ו ואסור לקיימו ערל אלא אם כן קנאו בערב שבת בין השמשו ולא הספיק למולו מקיימו ערל אותו שבת ואחר כך מלו מיד ואם כ כשקנאו התנה עמו על מנת שלא למולו מותר לקיימו והא דאסור לקיימו כשקנאו סתם דוקא כשלא נתרצה בעולם להתגייר אבל אם נתרצה להתגייר וחזר בו מנלגל עמו שנים עשר חדש אולי י יחזרו לדעתו הראשון ואם לא חזר צריך למוכרו לגוי אחר י"ב חדש וזהו לרשי אבל לרב האי הוא איפכא קנאו סתם ונתרצה למולו א אלא שדוחה אותו מיום ליום אסור להשהותו וצריך למוכרו מיד לגוי ואם אמר בהדיא שאינו רוצה למול מותר לשהותו י"ב חדש אולי יפתחו שימול ואם מלו והטבילו בעל כרחו לשם עבדות ל לרשי זל דינו כעבד לכל דבר אבל לכתחילה אין לעשותו שלא י יבא להכטייל את רבו באיסור והיתר כיון שאינו רוצה לקבל ע עליו עול מצות ולרב אלפס אין עליו תורת עבד כל זמן שאינו מ מתגייר מרצונו מי שהוא עבד בוטבל לשם עבדות ורוצה רבו להטבילו לשם וירות אם נהג כבר במצות שעבר חייב בהן כגון שקנאו רבו מישר או שקנאו מגוי והטבילו לשם עבדות והיה עבד בביתו לרב אלפס מרצונו ובקבלת מצות ולרשי אפי' בלא קבלה ואחר כך בא לשחררו יכול לשחררו בעל כרחו אבל אם מיד אח' שלקחו מן הגו הטבילו לשם עבדות בא לשחררו צריך שיהיה מ מדעתו כתר רב יהודאי גאון עבד קטן או שוטה מטבילין אותו על דעת ב"ד תשובה לגאון עבד שמלו רבו וחזר לגיותו ובכרו לגוי וחזר ישראל וקנאו ממנו כיון שנימול ונטבל לשם עבדות פעם ר ראשונה והבניסו תחת כנפי השכינה א"ע שחזר אינו חוזר ל לעבודתו והרי הוא בישראל בשוכד שאינו צריך טבילה אלא מלקח הלוקח עבד בן הגוי אין הגוי קנוי לו עד שיטבילנו לשם עבדות הילכך אם קדם וטבל לשם בן חורין הרי הוא בן חורין לפיכך צריך להטיל עליו שום עבודה בעודו בבית שיהא נראה כעבד שלא י יקדים ואומר אני טובל לשם בן חורין אבל גוי שמוכר את עצמו לישר קונ' גופו מיד ואינו יכול להקדים לטבול לשם בן חורין המל העבדים מברך בא"י אבה אקבו על מילת העבדים ולהטין בהם דם ברית שאלבלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי י"מם ולילה חיקות שמים וארץ לא שמתי והי'מם כתב ואם רבו מלו אומר למול העבדים ובעל ה העיטו כתב המל אומר בא"י אבה אקבו על המל והמבר' אומר בא"י אבה אקבו למול את העבדים ולהטין וכו' וחזתם ברוך אתה ה כ בורת הברית וכן היא מסקנת אא ה'ראש זל שהן שתי ברכות ש שאלו בקמיו: רב יהודאי גאון המל העבדים מברך אחת או שתי ש ואמר המל מברך על המילה וצונו למול את העבדים כולל ב במק' ט להבניסו בכריתו של אברהם אבינו וצריך לכסות ערותו בשע' מ'כ' כיון שהוא גרו' אין עבד עברי נוהג עתה שאינו נוהג אל' בזמן שהיובל נוהג וכמו מי שאינו נוהג כשורה מותר לרדותו ו ולהשתעבד בו כעבד וכן הוא מצות המלך שבי שאינו פורע המס

שישתעבד למי שפורע בשבילו מותר להשתעבד בו וכתב הר"מ גוי דשבייה לישר וקניה בדינא דמלכותא והדר זבני לישר קניה ל למעשה ידיו דכי היכי דקני גוי למעשה ידיו הכי נכוי מצוי לזכוניה למעשה ידיו וא"ע דקיימא לן אין עבד עברי נוהג אלא בזמן ש שהיובל נוהג המ' למקניה גופיה לשאר דיני עבד עברי אבל ל למעשה ידיו היכא דקני שבאי למעשה ידיו בדינא דמלכותא הדר מצוי לזכוניה לישר למעשה ידיו ודוקא שנשכה במלחמה ודינא דמלכותא הוא והוא הדין נמי כל היכא דקני ליה בדינא דמלכות' מטעמא אחרינא כגון שמכרוהו גובי המס אבל נשכה בשעת של' דלא קני ליה שבאי בדינא דמלכותא לא קני ליה רבו שני כלל ו ודינא הוא דנפיק מיניה בלא דמים ובשעת מלחמה נמי דקניה ל למעשה ידיו אין דינו לא כעבד עברי לכל דבר ולא כעבד כנעני לכל דבר דהגד גופ' קניו וזה אין גופו קבול לא דיינינן ליה כדון עבד עברי שאינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג וכעבד כנעני נמי לא דיינינן ליה דליפלח לעולם בעל כרחיה דכתיב ונאחזכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך אלא למעשה ידיו הוא דקניה וכפועל בעלמא וכי היכי דפועל מצוי בהדר ובהדר ליה זוני דלאו עבדים לעבדים הם האי עבד נמי מצוי יחייב לרביה דמי מקנתא או דמי שוויו ונפיק ויד הארון על התחתונה ליקח הפחות ועבד כ כנעני ניהג עתח ומהו עבד כנעני משלוקח אחד מכל האומות ל לא שנא אם לקחו מישר או מגוי או שמוכר את עצמו או שלקחו בשביה או גנבו וכבשו להיות לו לעבד אלא שאותו שלוקח מגוי אין גופו קני לו אלא למעשה ידיו עד שיטבילנו לשם עבדות ל לפיכך אם קדם וטבל לשם בן חורין הוא בן חורין ובאינך כוללו ה הגוף קני לו מיד וכבולס כל זמן שלא הטבילו לשם עבדות דינו כגוי לכל דבר ולאחר שיטבילנו לשם עבדו הוא עבד וחיי' במצות שהאשה חייבת בהן וכעבד זה מותר לעבד בו בפרך וכת' הרמבם א"ע שהדין כך מרות חסידות ודרכי החכמה שיהא אדם רחמן ו ורודף צדק ולא יכבי' עולו על עבדו ולא יצר לו ויאבילוהו וישקאו בכל מאכל ובשקה וכן לא יבוזהו לא ביד ולא בדברים לעבדות מ מסרם הכתוב ולא לבושת ולא ירבה עליו צעקות וכעס אל' ידבר עמו בנחת וישמע טענותיו האשה קונה שפחות אבל אינה קונה עבדים אפי' קטנים מפני החדש וכת' הרמבם ויראה לוי שאינה א אסורה לקנות אלא מבן תשעה ומעלה ונראה שאי' להתיר בפחות מבן תשעה שמא תשהנו אף לאחר שיגדיל יוכל הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך אלא ילך וישאל לפתחים או יתפרנסמן הצדקה וכת' הרמבם כמה דברים אמורים בעבדיו אבל בעבדים שהבניסה לו אשתו בנכסי מלוג חייב במזונותיהן שעל מנת כן ה הבניסה אותם ואם לא יזון אותם ימותו או יברחו והרי אינו חייב באחריותן כמה דברים אמורים שיכול לומר עשה עמי ואיני זנך שהשנים כתקנן שימצא מרחמים שידחמו עליו אבל בשנת בצורת אינו יכו' לומר עמי ואיני זנך אב' יכו' לומר צאי מעש' ידי כמזונתי א"ע שהוא שנת בצורת ושכא לא יספיקו לו מעשה ידיו לזונותיו הקוטע יד עבד כנעני של חברו גותן נזק צער ריפוי ושבתי ובושת לארון והעבד ניזון מן הצדקה אף על פי שהארון לוקח השבת ש שהרי יוכל לומר לו עשה עמי ואיני זנך והריפוי נותן לרפאותו ו ואם אמרנהו להתרפאות בחמשה ימים ועשו לו סמים חוק' שסידר להתרפאות בשלשה ימים הארון

כלום ויכול לחזור בו וכתב ה"מ ומהם כב"א אבל שכיב מרע שאומר אחד מאלו הלשונות כיון שבשמעותו לשון שחרור וזכה מיד בגופו ואינו יכול לשעבד בו וצריך גש שחרור להחירו בבת חורין ואפי' כב"א אם אמרו דרך הודאה גמורה מהני למוקנה נפשיה וצריך גש שחרור להחירו בבת חורין וזהו כדברי ה"מכס שכתבתי למעלה האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין והוא אומר לא עשיתי בן חורין חיישין שם זיבה בו שטר שיחררו על ידי אחר וכתב ה"מ אם רצה הארון לחזור בו אינו יכול וכופים לו לכתוב לו גש שחרור וא"א ה"אש זל כתב ודאי זיבה לו על ידי אחר כיון שהעבד איפשר לו שלא ידע הארון טוען ודאי הרי הוא בן חורין ומותר בישראלית ואם אמר כתבתי שחרור ונתתיו לו והעבד אומר לא נתנו לי הודאת בעל דין של העבד כמאה עדים דמי והרי הוא עבד כמו שתיה וכתב ה"מ ואם שניהם עומדין בדיבורם לא איצטריך לאשמועינן דהא לאתבע חד מ סחריה מידי ולא איצטרי לאשמועינן אלא דהררי תרויהו שהרב אומר לא נתתיו והעבד אומר כן קבלתי אבל אם העבד חזר בו ואמר כן קבלתי והרב לא חזר בו כופין אותו וכתב גש שחרור האומר תנו שטר שחרור זה לעבדי אם רצה לחזור בו לש יחזור דזכין לאדם שלא בפניו חכה בו מיד וכתב רב אלפס ודוקא ל לחזר שאין הרב יכו לחזור בו א"עפ שלא הגיע ליד העבד אבל לא יצא העבד לחירות עד שיגיע לידו לפיכך אם מת הארון קודם שהגיע לידו לא יתנו לו שאין גש לאחר כיתה ואפי' לדבריו איכא למימר דוק כשאמר תן לו אבל אמר זכה לו יצא מיד לחירות וכן כתב ה"מכס אמר זכו בגט זה לעבד יצא מיד לחירות אף על פי שלא הגיע לידו קודם מיתת הארון אבל יצא תנו לו א"עפ שאינו יכול לחזור בו לא יתנו לאחר מיתה וה"ל כת דבתן לו נמי אם נתן הארון הגט מיד ליד השליח ואומר ליתנו לעבד ה"ל כזכה ויצא לחירות מיד כשיגיע ליד השליח אפי' אם מת הארון קודם שהגיע ליד העבד אבל אם לא נתן הגט ליד השליח אלא אמר תנו גש לזה לעבדי כה"ג אמר אם מת הארון לא יתנו אפי' אם הגט לפניו כיון שלא מסרו ביד השליח לא אמרינן דהוי כאלו אמר זכה בגט זה לעבדי כיון שלא מסרו ביד השליח מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה אין זה לשון שחרור אלא שלא ישתעבדו במלאכות כבודות ואם אמר יעשו

חציה שפחה וחציה בת חורין שנוהגין בה מנהג הפקר שיכולין לשחרר שהרי אינה ראויה לא לעבד ולא לכן חורין ולא עוד אלא שכופין את רבה לשחרר המוכר עבדו לגוי או לגר תושב יצא לחירות שאם ברה מהגוי אין רבו יכול להשתעבד בו עוד ואם אינו יכול לברוח קונסין וארון לפדותו אפי' עד עשרה מכדי דמיו אם אין הגוי רוצה ליתנו בפחות צריך לפדותו בכך ולכתוב לו גש שחרור להחירו בבת חורין אבל אם אין הגוי רוצה ליתנו אפי' בעשרה בדמיו אין צרי' לפדותו כיותר ואם מת קודם שפדאו אין קונסין הבן אחריז לפדותו וכתב רב אלפס ולא כגבינן האי קנסא אלא באי אבל לא כח"ל וכן כתב ה"מכס וכתב א"א ה"אש זל ותמתי על דברי הגאון דמה ענין זה לקנסות שאין גובי כבבל דהיינו קנסות שחייבה תורה ואין גובין אותם כבבל משום דבעי' מומחין ואין סומכין כבבל אבל אם חכמים תקנו קנס לעשו' סיג לתורה למה לא יגבו אותו כבבל ליה עליו מגוי מעות לזמן שאם לא יפרענו לאותו זמן שיחזרה חלוט לו ומסרו לו כיד א"עפ שיכול לפדותו עד הזמן יצא לחירות כיון שזולל בתקנת חכמים ומסרו ליד גוי וגם קבע לו זמן להחליטו לכך יצא מיד לחירות וכן נמי לא הבגיסו לרשות הגוי ולוה עליו על תנאי לכשיבא אותו זמן שימשכנו ליקח העבד ועבר הזמן ולא נתן לו המעות א"עפ שלא משכנו בו והוא עדין ברשותו קונסין אותו ויצא לחירות גבאו הגוי בחובו או שקם עליה אנס ופרה את עצמו לא יצא לחירו מכרו לעבד המלך שרגלי ליקח בהמות ועבדים מאשר ימצאו ונותנין דמיהם לבעלים יצא לחירות מכרו לל' יום ע"מ שיחזירו לו לאחר ל' יום או חוץ ממלאכתו שיטאר לו כלאכתו או חוץ מהביעות או חוץ מהשבתות ו"ט פי' שהתנה עם הלוקח שלא יבטלו מעשות שום מצוה או שלא ישתמש בו בשבת ויום טוב או שיכבדו לכותיו או לישראל ~~בבוליהו~~ כבוליהו מכעיא אם יצא לחירות אם לא ולא א"ש"ט' הלקולא דאיסורא דרבנן ולא יצא וה"מכס כת' כיון דס"פ הוא אם תפש העבד כדידמיו כרבו לצאת בו לחירות מיד הגוי אין מציאין אותו מידו עבד שהפיל עצמו ליד גוי ואין רבו יכול לפדותו לא בדיני ישראל ולא בדיני הגוים או שנשכח ואין רוצין ליתנו לפדותו מותר ליקח מהן דמי ~~מאן~~ בזה משום מוכר עבד לגוי ויכול ליתן לו אפי' שטר מכירה עליו המוכר עבדו לחברו לקנס פי' שלא יהא לו שום דבר אלא הקנס אם הביתו שוד אינו מוכר ואפי' הקנס לרבו הראשון המוכר עבדו לח"ל יצא לחירות וקונסין את רבו שני שקנאו שצריך לכתוב לו גש שחרור וכפסיד הדמים שנתן בו וכתב ה"מכס אפי' אם עדיין לא נתן הדמים אלא קנאו בכטיכה או הגבה או כחוקה צרי' ליתן למוכר מעותיו א"עפ שצריך לשחררו ואפי' אם יאמר איני רוצה להוציא לח"ל אשתעב' בו באי אין שומעין לו דחיישי' שמי' שדלנו בדברים שיצא אחריז לח"ל המוכר עבדו לכוריא או לעכו דינו כמוכרו לח"ל ודין זה נהוג אפי' האי דנא כן ח"ל שנשא אשה בארץ ודעתו לחזור והבניסה לו עבדים מכעיא אם הוי כאלו מכרה א אותם לו או לא ולא איפשר ולקולא ולא יצאו לחירות עבד שיצא אחר רבו לכורי' נכרן שם אם כשיצא הרב היה דעתו לחזר' באי לא איבד העבד את זכותו ויצא לחירו ושם לא היה דעת הרב ל לחזור איבד העבד זכותו ולא יצא לחירות כיון שיצא לדעת העבד שאומר לעלות לאי' כופין את הרב לעלות עמו או יכבדו לכי שיעלה שם ואם לא ימצא יכתוב שטר על דמיו ויחזרו לילך

וא"ה ה'אש זל כתב כסברא ראשונה הכותב שטר אידוכי לשפחתו וכתב בו צאי בו והתקדשי לי בו אין כזה לשון שחרור ואינה לא מ משחררת ולא מקודשת כל הכשרים להביא גיטי נשים בשמים ל להביא גט שחרור ועבד כשר להביאו ולקבלו בשביל עבד חנרו מיר רבו של חברו אבל אם שניהם של איש אחד או אינו יכול ל לקבלו מרבו בשביל חברו המשחרר שני עבדים בשטר אחד לא קנו הכותב כל נכסיו לשני עבדיו קנה כל אחד חצי הנכס נמצ' שכל אחד ואחד קנה חצי וחצי חברו לפיכך צריכין לשחרר זה א את זה ודוקא שכתב שני שטרות וכתב בכל אחד כל נכסי נתונין לפלוני עבדי או שכתב חצי נכסי נתונין לפלוני עבדי וחצי האחר לפלוני עבדי ומסרם לאדם אחד ביחד שחכה בשבילם דהשתא זכו שניהם כאחד אבל לא מוכר שני השטרות ביחד אם כתב בכל אחד מהם כל נכסי נתונין לפלוני הראשון קנה ושני לא קנ' כלום שכבר נתנם לראשון ואם כתוב בכל שטר חצי נכסי אפילו אם פ פירש חצי האחד אין שום אחד מהם קונה ראשון לא קנה שהרי שייר וכיון שראשון לא קנה שני נבי לא קנה ואם לא פיר' באחד מהשטרות חצי האחד אפילו אם מסרם ביחד לא קנו דאיכ' למימר חצי אחד נתן ל' שניהם והרי שייר קנינו אבל אם כתב להם כל נ נכסיו בשטר אחד בכל ענין לא קנו המשחרר חצי עבדיו בשטר לא קנה העבד את חציו ונשאר עבד כמו שהיה אבל אם שחרר א את חציו בכסף שנתן לו דמי חציו כדי להשתרר קנה והוא חצי בן חורין בכה דברי' אמו כששחרר חציו בשטר ונשאר לו בו חצי האחר אבל אם מברו או נתנו לאחד בין שהיה השחרור והמכירה או הנתינה באחד בין שקדם המכירה או הנתינה לשחרור קנה ה העבד את חציו והוליקה או המקבל חצי האחר וכן עבד של שני ש שותפין ששחרר אחד מהם את חלקו אפילו בשטר קנה והו' חצי בן חורין הבותב לשפחתו מעוכרת הרי את בן חורין וילודך עבד דבריו קיימין את שפחה וילודך בן חורין לא אכר כלום דהוי כמו משחרר חציה מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו יכול לישא לא שפחה ולא בת חורין לפיכך כופין את רבו לשחררו וכותב לו שטר על חצי דמיו ובעוד שלא כתב לו שטר שחרור מעשה ידיו לעצמו ואם הכיתו שור אינו מטלם לא קנס ילא כופר בלא כ בעבד שהוא מצווה על פריה ורביה אבל שפחה תשאר כמו שהית ועובדת את עצמה יום אחד ואת רבה יום אחד הבה אדם על ידה וצמתה וסופה לחזור אם הבה ביום שעובדת את רבה הנזק לרבה ואם ביומה הנזק לעצמה אבל אם נקטעה ידה וכן כל דבר שאין סופו לחזור ח' לקין הנזק היא והאדון ואם המיתה גותן חצי הקנס לאדון ופטור בחצי הכופר עבד של שני שותפין ששחרר אחד מהם חלקו כופין גם השני לשחרר חלקו ואם ידע כחברו שרצה לשחרר חלקו וקדם והקנה חלקו לבנו הקטן ואחר כך שחרר ח חברו אין בית דין יכולין לכופ' לקטן אבל מעמידין לו אפיטרופא ושם העבד בדמים ונותן קצת מהדמים לקטן כדי שיתרצה ב בשחרורו ושחררנו ראפיטרופא בדמים שקבל הקטן ויכתוב לו האפיטרופא שטר שחרור על שמו ודוקא כהאי גוונא שביון ל להפקיע תקנת חכמים אבל אם מת והביח בן קטן ואחר כך שחרר השותף חלקו אין מעמידין אפיטרופא לשחררו אלא עובד את ע עצמו יום אחד ואת הקטן יום אחד עד שיגדיל המפקיר עבדו יצ' לחירות וצריך גט שחרור ואם מת קודם ששחררו היורש כותב לו גט שחרור וגר שמת ואין לו יורשין דקיימא לן הקודם בנכסיו זכה והיו כ' עבדים גדולים זכו בעצמן והרי הם בני חורין קטני' אין בהן יד לזכות בעצמם וכל הקודם בהן זכה וכתב הר"מה ואם

לא זכה בהן שום אדם עד שיגדלו אין להם תקנה שבמיתת הגר לא פקע איסורא מיניהו שהרי כל הקודם בהם זכה וכיון רבמיתת הגר לא פקע איסור' מיניהו כי גדלו נמי בתר הכי אע"ג דפקע מ ממונא איסוריהו לא פקע דכמאי פקע השתא הא ליכא מיתת ח האדון דלפקע איסורי' הו' מיניהו עבד שנסבה וברח ככית האיסורין אחר שנתיאש רבו ממנו אינו יכול עוד להשתעבד בו וצריך לכתוב לו גט שחרור להתייר בכת ישראל ואם פדאו ישר' אחר מן השכאי לפני יאוש בין אם פדאו לשם עבד בין לשם בן ח חורין צריך להחזירו לרבו ראשון ומשתעבד בו בתחילה ונתן ה הרמים לזה שפדאו פדאו לאחר יאוש בזה פליגי חכמים אומרים פדאו לשם עבד ישתעבד לרבו שני לשם בן חורין לא ישתעבד לרבו ראשון ולא לרבו שני ורשב"ג אומר פדאו לשם עבד ישתעב לרבו שני לשם בן חורין ישתעבד לרבו ראשון ופסק הח"מ ב כחכמים וכן כתב הר"מה והר"מבם והראב"ד פסקו כרשב"ג וכן היא מסקנת א"ה ה"א זל עבד שעשאו רבו אפותיקי לבעל חובו ואח' כך שחררו הפקיעו מיד שיעבדו והרי הוא בן חורין וצריך לשלם לבעל חובו דקיימא לן המזיק שיעבדו של חברו חייב אם לא נ נשאר לו מקום אחר לגבות ממנו וכופין לבעל חוב שיכתוב לו שטר ע חרור שלא יוציא עליו לעז לומר שהוא עדיין עבד עבד שנשא בת חורין לפני רבו לא יצא אבל אם השיאו רבו יצא ל לחירות וצריך גט שחרור ואין צריך לומר אם נושא שפחתו שו' בת חורין שאנו אומרים אם לא ששחררה לא היה עושה איסור וכתב הר"מה שמקודשת מספ וכופין את רבה לכתו לה גט שחרור ואי בעי לשהיה בתר הכי בעיא קד' שי אחריני דקידושי קמאי ס ספק קידושי ננהו ואי לא בעי לשהיה לשם אישות בערא גט ל לקידושי קמאי דכשום אומדן דעתא מפקיעין כמונא אבל גבי א איסורא לא אזלינן בתר אומדן דעתא להתיר בלא גט שחרור בין בהשיאו רבו בין בנושא שפחהו וא"ה ה"א זל כתב ח' דמצרכי גט שחרור במשיא עבדו משום שלא יאמר האדון לא שחררתו ועבדי הוא אבל ודאי אזלינן בתר אומדן דעתא דודאי שחררתי וכמפקיעין אותו ממנו ומותר בכת חורין הילכך גבי מקדש שפחתו דליכא למיחש שיאמר לא שחררתיה אפילו גט אינה צריכ' עבד שלוה רבו ממנו או שעשאו אפיטרופא או שהביח לפניו תפלין או קרא בפניו בתורה ולא מיחה לו יצא לחירות ואסור לאדם שילמד לעבדות תורה אבל אם הביח לו רבו תפלין או קראו לקנו בתורה יצא לחירות וכתב הר"מבם וכותב גט שחרור וכן כל בניצ כאלו הרברים שעשה דבר שאין חייב בו אלא בן חורין יצא ל לחירות וכופין את רבו לכתוב לו גט שחרור וכן אם נדר ג נדר שכופין אותו לעבד עליו כגון שנדר שלא לאכזר בשר וכיוצ' בו שאין הנדר חל עליו והיה יכול לכופו לאוכלו ולא כפאו אלא אמ' לו מופר לך יצא לחירות שכיון שלא כפאו במקום שיכול ל לכפותו גילה דעתו שהפקיע שיעבודו ומכאן אני אומ' שהמשחרר עבדו בכל לשון והוציא דברים מפיו שמשמעין שלא נשאר עליו שיעבוד כלל ושגמר בלבו לדבר זה שאינו יכול לחזור וכופין א אותו לכתוב לו גט שחרור אע"פ שעדיין לא כתב עכ' כתב בשטר עשיתי פלו' עבדי בן חורין או עשוי הוא בן חורין או הרי הוא בן ח חורין ומסרו לידו יצא לחירות אבל אם כתב אע"פ שנו בן חורין ו ומסרו לידו לא יצא לחירות וכתב הר"מה דוקא אמר אע"פ שנו אבל אם כתב יחא בן חורין קנה דאע"פ שנו לישב' דהבטחה הו' להב' אבל יהא בן חורין לאו הבטחה הוא אלא לשון שחרור אבל אם אמעל פה עשיתי לפלוני עבדי בן חורין או עשוי הוא בן חורין אינו ב

ויש מתירין ולא הכריע ואם בשדיה גוי נשא אשה ובתה או אשה
 ובת בתה או אשה ואחותה בן האם יוציא האחת אבל אשה ובת
 בנה או אשה ואחותה מן האב שנתגירו מותר לכתחילה לזנוס
 שתיהן וכל השניות שאסרום חכמים בעריות מותרים בגרים
 הגיורות שנתגירו בניה עמה לא חולצין ולא מירבמין אפילו הם
 תאומים אפי' היה לידתן בקדושה כיון שאין הורתן בקדושה א
 אבל חייבין משום אשת אח אם היה הורתן ולידתן בקדושה הרי
 הן בישראל לכל דבר ולענין עדות אפי' אחים מן האם מעידים
 זה לזה דגד שנתגיר כקטן שנולד דמי וליכא למיחש דאתי ל
 לאיחלופי בישראל שאין מקבלין עדות אלא בכית דין הם בקיאין
 בזכר זה ולענין דין גר פסול לדון דיני נפשות אבל בדיני מ
 ממונות דין אפי' ישראל במה דברים אמורים בלא כפייה שמקבלו
 עליו לדון אבל עי' כפייה פסול לדון ישראל עי' שיהא אנו מישר
 אבל את חברו גר כשר לדון אפי' ככפייה ולחליצה פסול אפילו
 קכליה עליה אפי' לחליצת גרים כגון שהקרתו ולידתו בקדושה
 עד שיהא אביו ואמו מישראל רע

הלכות ספר תורה

מצות עשה על כל אדם מישראל שיכתוב לו סת' ומאד
 צריך לחזר אחריה דאמר ר' יהושע בן ל
 לוי הלוקח ספר תורה מן השוק כחוטף מצוה מן השוק כתבו או
 שהגיה בו אפי' אות אחת כאלו קבלה מהר סיני וכל שכן שאין לו
 למוכרה אפי' יש לו הרבה מהם ואפי' למכור ישן כדי לקנות חדש
 אסור אפי' אין לו מה יאכל ומיהו אם צריך למוכרה כדי ללמוד
 תורה או ליטא אשה ואין לו דבר אחר למכור שפיר דמי ונת אא
 הראש זל שזה לא נאמר אלא לדורות הראשונים שהיו כותבין
 ספר תורה ולומדים בה אבל האידנא שכותבין ספר תורה ומגידין
 אותו בבית הכנסת לקרות בהן ברבים מצית עשה על כל ישראל
 אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם
 להגות בהן הוא ובניו מצית כתיבת התורה היא כדי ללמוד בה
 דכתיב ולמדוה את בני ישראל שימה בפהם ועל ידי הגמ' ופירושו'
 ידעו המצות והדינים על כוריהן לכן הן הספרים שאדם מצוה
 לכותבם וגם שלא למכרם אם לא ללמוד תורה וליטא אשה רעא
אין כותבין ספר תורה תפילין ומוזזה על עור בהמה וחיה ט'
 טמאה ולא על עור דג אפי' הטהור אלא על ער בהמה חיה
 ועוף דטהורין ואפי' עור נבלות ופרפות שלהן וצריך שיהיו ה
 העורות מעוכרין לשם ספר תורה אבל תיקון הקלף ושירטוטו
 אפי' צריך שיהא לשמה והרי ברוך כסתפק אם צריך שיצוה בשפתיו
 שמעבדו לשמה או אם סני במחשבה שמחשב כך בלבו וכתב
 אא הראש זל הילכך טוב שיצוה בשפתיו ויאמר בתחלת העיבוד
 בשמשימו לתוך הסיד עורות אלו אני מעבד לקדושת ספר תורה
 ותו לא צריך כתב הלמבם אם הגוי מעבדו פסול אפילו אם מר לו
 ישראל עבור עורות אלו לשם ספר תורה והרי ברוך כתב שאם
 מעבדו וישראל עומד על גביו וכסייעו שרי וכן כתב בער העיטו'
 דסני בגוי שמעבדו לשמה ובן היא מסקנת אא הראש זל וכן כת'
 דבגטרונאי אם אפשר לישראל לעבדו לשמה מצוה בן המוכר
 ואם לא ילך לגוי ויאב' לו קלף לספר תורה אני צרי וכשמעבדו
 לשם ספר תורה יסייע עמו ישר מעט וכי האי גונא הרי עיבדו לשפ'

תשובה לגאון לענין עיבוד לשמה רבנן דתרתו מתיבת
 סכיד להו דכל ש' לא לשמה פסול לקרות ב בעבור ימו רב משה
 גאון הוה פליג ואמר מצוה בן המוכר לטיעבד עיבוד לשמה א
 אבל מתורת ספר שקורין בו עבוד לא נפיק ואית לגא ולרבנן
 דקדוקא בהא מלתא לדת' יי לדרב משה גאון ומיהו אתם שאין
 במקומם שעושה גוילים ולא דק פי קלף אם יש במקומכם ספר
 תורה כהוגן השמרו וקראו בו בצבו ואם לאו אל תשבתו קריאת
 התורה בעבור מפני שאומר הבתוב עת לעשות לה הפרו תורתך
 אלא עשו ספר תורה מן הדק אע"פ שאינה מעובד לשמה שבו רב
 משה כדאי ואא לסמוך עליה בשעת הרחק וכ"ש על דרך שאמר
 עת לעשות לה הפרו תורתך אבל אם יש להם להחזיר יריעות
 הרק לידי מתוח ולהעביר עליהם סיד לשמה הרי יצאתם ידי י
 עיבוד לשמה ואם אין יכולת

לעשות כן כתבו בו א"פ שאין מעיבוד לשמו וקראו בו בעבור ו
 וצריך שיהא מעיבוד בעפצים אבל אם אינו מעובד בעפצים הוי
 דיפתרא ופסול ומיהו היה אומר ית דעיבוד סיד שלנו חשוב
 בעיכיד עפצים וכתבת בן על גויל וקלף ודוכסוסטוס והלמבם
 פסלה על דוכסוסטוס ואא הראש זל לא כתב בן פי גויל עור ש
 שנגרר ונתקן במקום השער ובמקום הכשר לא נתקן וקלף
 ודוכסוסטוס הוא עור הנחלק לשנים חלק החיצון של צד השער
 נקרא קלף וכותבין בצד הפנימי שכלפי הכשר וחלק הפנימי ש
 שביד הכשר נקרא דוכסוסטוס וכותבין בו בצד החיצון כלפי
 השער ואם שינה וכתב בקלף בצד החיצון ודוכסוסטוס בצד
 הפנימי בדיעבד כשר כספר תורה וקלפים שלנו יש להם די קלף
 וכתבין בצד הפנימי שכלפי הכשר ירושלמי כתב חציה על גבי
 גויל וחציה על גבי קלף פסול אבל ישה חציה גויל וחציה צבאי'
 אע"פ שאינה מצוה בן המוכר כשר כפר תורה צריכה שרטוט
 וחניא במסכת סופרים הלכה למשה מסיני בסרגלין בקנה ופרי
 לא אתא לאפקוי כבין אלא עופרת וכיוצא בו שיצובע ופרת שאין

חוכה לשרטט אלא טוב לשרטט כדי ליפות הכתב שיהא נאה
 והלמבם פסלה בלא שרטוט ולזה הככים אא הראש זל ואינה
 נכתבת אלא בדין ופחת שאינ' נקרא דיו אלא שעושין אותו מביני
 קוצים ידועי' שמבשלי' אותם ועושין אותו מביניהן אבל לא אתו'
 שעושין בעפצים ופסול לספר תורה ואא הראש זל כתב שהוא
 כשר כיון שהוא עשוי עכ קובוס רעב
אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על היקפו ולא היקפו
 יותר על ארכו פי' יבין שיהא חוט המקף היעות כל
 הספר לאחר שיתפר ויתגלל היא ארוך כשיעור אורך הידועים
 כמטה למעלה והוא ששה טפח' גויל כתיבה ביטנית ואם הכתיב
 גסה יתרגה השיעור ואם דקה יתכעט וכתב אא הראש זל וזה נסוד
 שעושין לה בסופה הוא בכלל זה ואם אי' שיעור לעוני העמוד אב
 בקל יכול לבין שיהא כהיקפה ששה כיעשה עובי העמוד כפי
 הצורך ורוחב כל דף ודף ויהיה בשיעור שיוכל לכתוב שלשה פ
 פעמים בו למשפחותיכם ולא פחות מזה מפני שנראה כאגרת
 כשהשיטות קצרו ולא יות' כפני שיעור הקורא משוטט' בשהשיטו
 ארוכות וכתב ית' כשס' ר' חנניהל דהיינו דוקא כשהכתבה דקה
 אבל ככתיבה גסה הכל לפי הכו' ויכול לעשות שיטות ארוכות
 שאין עיניו משוטטות בו כשהכתב כ' גסה ר' יעור אורך הר"ע כדי
 שתכיל שלשה מאלו הוי'פין או שתכיל ד' ה' ח' אבל לא יעשה
 של ב' ולא של ט' ועיקר הכו' משל ד' או ה' לפיכך אם נדרגמה לו
 י יעה בת ט' דפין והוא ח כ

רצה הארון לצאת לחל אינו יכול לכופף לעבד שיצא עמו אלא י
 ימכרנו שם עבד שכרח באדונו מחל לאי אין להחזירו לאדונו
 לחל אלא אם ימצא למי שימכרנו שם ימכרנו לו ואם לאו יכתוב
 לו העבד שטר על דביו ויוציאו לחירות ואפי' אם יאמ' אשתעבד
 בו שמה אין שומעין לו שמה ישתדלנו לילך אחריו ויכח
 גר שבא להתגייר אינו גר עד שימול ויטבול ויהי נימול כתב
 דח שאין לו תקנה אבל בניו נימולין ונכנסין בקהל דהא
 אנייד בקהל בטבילה וכגר חשו להכשיר זרעו אבל לא הוא ובעל
 הלכו כת' שיש לו תקנה שמטיפי ממנו דם ברית ובעל העיטו' כת'
 שאם נולד מהול אין צריך להטיף ממנו דם ברית אלא בטבילה
 לחוד כני באשה ואם לא נולד מהול אלא שלא נימול לשם גירות
 כגון ערבי מהול צריך להטיף ממנו דם ברית ואם הראש זל' לא
 חילק אלא בכל ענין צריך להטיף ממנו דם ברית וכתב אם נברת
 הגיד אין מילתו מעכבת מלהתגייר וסגי ליה בטבילה וכך כתב ג'
 גאון כרים שבא להתגייד נכנס תחת כנפי השכינה כאשה וכשבא
 להתגייר אומרו' לו מה ראי' שבאת להתגייר אי אתה יודע שישר'
 בזמן הזה דחופים וסחופים ומטורפים ויסורין באין עליהם ואם א'
 אמר יודע אני ואיני כדאי להתחבר עמם מקבלין אותו מיד ו
 ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורו ומודיעין
 אותו עונשין של מצות שאומרו' לו קוד' שבאת למדה הזאת אכלת
 חלב אי אתה ענוש כרת חללת שבת אי אתה חייב סקילה ועתה
 אכלת חלב אתה ענו' כרת חללת שבת אתה חיי' סקילה ומודיעין
 אותו מתן שכרן של מצות שאומרו' לו הוי יודע שעולם הבא אינו
 צפון אלא לצדיקים ויש' בעולם הזה אינן יכולין לקבל לא רוב
 טובה ולא רוב פורענות ואין מרבין עליה ואין מדקדקין עליו קבל
 מלין אותו מיד ואם נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה מלין
 אותו שניה ומכתבין לו עד שיתרפ' ומטבילין אותו בטבילה הוגנת
 בלא חציצה וביי' מויה ושקל טופריה וידיה וזכרעו' וכדמליק
 מברך באי' אמה אקבו על הטבילה ותלמידי חכמים עומדים על
 טבילתו ומודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וקצת מצות ח'
 ומודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וקצת מצות ח'
 ומודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וקצת מצות ח'
 ומודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וקצת מצות ח'
 ומודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וקצת מצות ח'
 ומודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וקצת מצות ח'
 ומודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וקצת מצות ח'

וזכין לאדם בלא יודעתו ולא שנא קטן שגידו אביו או גידוהו ב' ד'
 יכול לבחור כשיגדיל ואין דינו כישר' אלא גמור ברא'
 בשלא נהג מנהג יחדות משהגדיל אבל נהג מנהג יחדות משהגדיל'
 שוב אינו יכול למחות ואם חזר בו דינו כישר' כתב בעל
 הלכות חרש שוטה וקטן שבאו להתגייר אין מקבלין אותן מפני
 שאין כשרין לחתנות עליהן אבל קטן אע"פ שאין בו דעת מלין א'
 אותו על פי אבותיו ואינו יודע למה פסק דלא כרב חונא דאמר
 קטן מטבילין אותו על דעת בית דין אף על גב דקאמר לימא מ'
 מסייע ליה ודוחה אותו עיקר דבריו לא נדחו כתב ה"מכס'
 שכא לחתוך עולתו מפני' ככת או מפני' שחין שנולד לו בה א'
 אסו' לישר' לחתכה מפני' אין מעלין אותם מידי מיתה ולא
 מורדין אותן אליה אף על פי שנעשת מצוה ברפואה זו שהרי לא
 נתכוון למצוה לפיכך אם נתכוון למילה מצוה לישראל למול
 אותו גר שבא ואמ' נתגיירתי בבית דין פלוני כראוי אינן נאמן בין
 באי' בין בחל' עד שיביא ראיה ומחו אפי' לא אמרו העדים אלא
 שמענו שנתגייר בבית דין פלוני יש אומרים שהוא עדות שאין צ'
 צריך עדות גמורה אלא גילוי מילתא ויש אומרים שצריך עדות ג'
 גמורה וכן היא מסקנת א"א הראש זל' ומה שצריך עדות דוקא כ'
 כשידענו בו שהיה אבל לא הברננוהו ובה ואומר נתגיירתי
 בב"ד פלוני נאמן ואם אמר נתגיירתי ביני וכין עצמי ויש לו בניס'
 אינו נאמן לפוסל' אבל נאמן על עצמו לשונו נפשו חתיכ' דאיסורא
 ליאמר בבת ישר' אבל אם בא על בת ישר' לא פסלה אחד גר
 שנתגייר לשם אשה ואחר אשה שנתגיירה לשם איש ושנתגייר
 לשם שלחן מלכים ואחר גרי אריות וחלומות כולם גרים כתב ב'
 בעל הלכות גר שחזר יינו ין נסך ופתו פת כותי פירותיו
 טבילים וספרי' קוסטין ושמוני' וישו' ובשאר כל דבריו כגוי
 ונראה דלא לכל שלי' קאמר דהוי כגוי שהרי אם קדש בת ישר'
 קדו שיו קדושי' אלא לענין להרחיקו קאמר רסט
שני אחי' שנתגיירו בין אם הם אחים מן האב ולא מן האם או
 מן האם ולא מן האב או שהן אחין מן האם ומן האב או
 אסורין בכל העדיות ואסורין לישר' אף על פי שהיו מותרין להם
 בנייתן דלא ליתו לחלופי לישר' הילכך אסו' כל אחד באשת חברו
 אע"פ שנשאה בגינותו ונתגיירה אבל אין חייבי' עליהם ואין חילוק
 בין אם נולדו שניהם שלא בקדושה או אם אחד מהם נולד שלא
 בקדושה והשני הורתו שלא בקדושה וליתו בקדושה אבל אם ה'
 האחד נולד שלא בקדושה והשני הורתו שלא בקדושה וליתו
 בקדושה והיה בתיד ז' דלא שייך לחלופי בינן שהאח' הכל בקדושה
 והשני הכל שלא בקדושה ומותר כל אחד בבשי' חברו אפי' נשא
 לאחר שנתגייר וקורבה שמצד האב שלא מן האם כל העדיות ח'
 האסורין לגוי אסורין בהן לאחר שנתגיירו אף על פי שאין אבות
 לגוי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה כגון אשת
 אביו לר' עקיבא ואחו' אביו לר' אליעזר אבל אחו' אביו לר' עקיבא
 ואשת אביו לר' אליעזר שרו' וכת' א"א זל' בעל הלכו' פס' כר' עקיב'
 ויש פוסקין בר' אליעזר ע"כ ולא הכריע הילכך טוב להחמי' בדברי
 שניה נשא אחותו מן האם יוציא מן האב לכתחילה לא יכנס ואם
 כינס לא יוציא ואסור בחמותו שאם נתגייר ואשתו עמו אסור כ'
 בחמותו אפי' לאחר מיתת אשתו גם כזה כתב א"א הראש זל' ויש

באחרית להפליגו קהל ולכונה חמשה שיטין וזה התחלתן ויבא
ודבר לדברי אשר הואת וכל אלו הדברים למצוה ואם שינה לא
פסל אבל אם כתב הכלא חסר או החסר בלא או דבר שקרי כתב
בקריאתו כגון שכתב ישכבנה במקל ישגלנה וכיוצא בו או שעשה
פרשה פתוחה סתומה או סתומה פתוהה או שכתב השירה בכונה
או שכתבה כשירה אין בה קדושת ספר אלא כח כש בהחומשין
שקורין בו התינוקות רעו

טעה ודילג תיבה או יותר יכול לתלותו בין השיטין אבל
לא בריח שבו דף לרף אף על פי שאוגר בתחילת
כתיבת הספר שכונה לשם קדושת ספר תורה בכל פעם שכונה
שם צריך לחשוב כשכותב לשם קדושת השם ואם לא עשה כן
פסול ואפי' המלך שואל בשלומו כשכותב השם לא ישיבנו היה לו
לכתוב שנים זה אחר זה יפסיק ביניהם ויושב כשמובל הקילום
לכתוב השם לא יתחיל מיד בשם לכתו שמה ואיה עליו ריכוז דיו
ולא יצא הכתב מיושר אלא יכוון שיטבלנו כתבם שלפניו כתב
האזכרות בזה פסול טעה ודילג השם יכול לתלותו בין השיטין
ודוקא כולו אבל אינו יכול לכתוב כקצתו בפנים ולתלו מקצתו
ובספר התרומות כתב דלכתויליה אין תולין השם אלא אם טעה
ודילגו יגרור תיבה אחת שלפניו וכתוב השם על הגרר ויתלה
התיבה שמחק אלא אם כן טעה ודילג עמו ב' תיכו' של חול או יכו'
לתלתו עם ב' התיכות של חול אבל כדעבר שתלה אותו לכדו
כשר וא"א ה"אש זל כתב כסבור ראשונה אכור למחוק את השם
ואילו הם השמות שאין נמחקין אל אלו אלדים אלדי אלדיכם
אלדיהם האלדים אהיה אשר אהיה אד' זה שרי צנאות אבל הגדול
הגיבור והנורא האדיר החזק האמין חנון זרחום ארך אפים ורב
חסד נמחקי כתב אל באלהים יי' ביהוד אינו נמחק שר כשרי צב
מצנאות נמחק צריך שייר כל אותיות השם בתוך הרף ולא יצא
בהם כלל חוץ לרף יש בו דבק באותיות השם יש לו לגרור ואין
צריך אחר כך להעביר עלי קולבוס לקדשו כי כבר נכתב כהלכתו
בקדושת השם אלא שהאותיות לא היו בהלכתן וכשתקן האותיות
הרי השם בהלכתו רעו

כתב הריעה ובא לתלותה כדי שתתייבש לא יהפוך הכתב
למטה אף על פי שמכוין כדי שלא יעלה אבק על
גבי הכתב מכל מקום דרך כיוון הוא אלא יהיה פני הכתב
למעלה ויפרוש עליו בגד רעו
אין תופרין ספר תורה אלא בגידי בהמה או חיה שהורה ש
שראיה ליכתב בעורו ולא יתפור כל הריעה בראשה ל
לסופה אלא יניח בראשה מעט ובסופה מעט שלא יהא תפור ו
ובתיקון התפירה שאל השואל מא"א ה"אש זל תודיעני ענין ה
תפירה כי כתנו הגבורא משמע שיש לתופרה מבחו' והנה ראיתי
בכל המקומות שאין תופרין מבחוץ אלא מניחין שתי ידיעות זו
על גב זו ותופרין ככפל עשוי כזה ככית וכחוץ והיה נל' יותר טוב
כזה לכל דבר לגלול ולחזוק ע"כ והשיב גם אני ראיתי אבא בורי
ז"ל שתפר ספר תורה כאשר כתבת אך בספרי' החיצונים יש שיש
לתופרה מבחו' ותפירה מבחוץ היא יותר נאה טאין החושין בראין
כפנים ונראה כולן כקלף אחד

ולא מסתבר כלל למיפסל תפילין בשביל תגין אלו כיון שלא ה
החכמו' כתלמו' ע"כ וכיו' שנתן טעם לדבריו בשביל שאינן מוכרי'
באלכו' ככלל דבחסרו' תגין שעטנו גי' שמוכרי' בתלמו' פסול ריעה
פרשה פתיחה לא יעשנה סתומה וסתומ' לא יעשנה פתוחה
וה"א שינה בשניהם פסולה וכתב ה"מכם שאין לו
תקנה וצריך להסיד כל הריעה וא"א ה"אש זל כתב בתשובה
דודאי מועיל לו תיקון כיון שמועיל תיקון בטעות של חסרות ו
ויתרות כ"ש בתיקון הפרשיות אלא שאינו יודע איך יתקן עוות
הפתוחות והסתומות כי היה צריך למחוק הרבה לפניו ולאחריו
ושמא יזדבן לו שם וגם היה צרי' למעט הכתב בשביל ריח שבין
פרשה לפרשה ודבר זה אפול ע"כ ורבו הרעות בעזרות הפתוחות
והסתומות ולכן לא אכתוב אלא מכקנת א"א ה"אש זל הפתוחה
צריכה שתהיה פתוחה בסוף השיטה או בתחילתה כדי תשעה א'
אותיות הילכך אם נשאר בשיטה עדיין כדי לכתוב תשעה אותיות
אוי' יניח חלק ויתחיל בראש השיטה שתחתיה וא"א נשאר פחות
מזה או שסיים בסוף השיטה יניח כדי תשעה אותיות בראש שיטה
שתחתיה ויתחיל לו משם ולהלן והסתומה צרי' שיהא חלק באמצע
כדי שלטה אותיו הילכך אם נשאר עדיין חלק כדי להניח שלשה
אותיות ולהתחיל בפרשה אחרת בסוף השיטה יעשה ואם לאו י
יניח כל שיטה שתחתיה חלק ויתחיל בתחילת שיטה שלישית ואם
סיים הסתומה בסוף הרף יניח שיטה העליונ' של ראש הרף חלק
ויתחיל בשנייה ועוד יש בתיקון סופרים פרשה סגורה והוא
שכתב שיטה עד חציה או עד שלישיה ומתחיל בשיטה תחתיה
כנגד הנחת העליונה ונראה שאם שינה בזה לא פסל כיון שאינו
מפורש בגמרא צריך ליותר בשירות שלא לעשותם כשאר הכתב
שאם כתב כשאר הכתב או כתב שאר הכתב כמותם פסולה ומיהו
נראה דוק שכתב השירה בשאר הכת' בלא פיזור אבל שנה כפיזור
כמה שנהגו לא פסל ובלב' שיהא אריח על גבי לבינה כת' א"א זל
שירת הים כותבין שיטה ראשונה כדונה ושאר כל השיטין האחת
מניחין באמצע ריח מעט ושתחתיה כתוב באמצע וחלק בשני
מקומות ובמצא השיטה חלוקה לשלשה ונמצא ריח כנגד הבתב
וכתב כנגד הריח וראשי השיטות כתובים במסכת סופרים ואם
שינה בהן לא פסל וביצורת שירת האויגו בפורש' במסכת סופר'
באמצע כל שיטה ריח כשיעור פרשה סתומה ונמצא כל שיטה
חלוקה לשתיים והתחלת ראשי השיטות כתובים במסכת סופרים
וגם ה"מכם כתבם ושינה בהן קצת ע"כ כתב ה"מכם ויש עוד
דברים שאינן כתובין בתלמוד אלא שנהגו בהן הסופרים כמו ש
שהעתיקו איש כפי איש כמו באותיו הגדולות והקטנות והנקודות
והמטות כמו פפין הלפיפין ואותיות העקומות ועוד נהגו ב
בנין השיטין שלא לעשותן פחות מכו' ולא יותר מס' וכן כתוב
במסכת סופרים והר' יהודה בר צלוני כתב מ"ב וסימן ה' ב"ס סיני
בקדוש ועוד נהגו שיהא ריח בין פרשה לפרשה ט' אותיות ועוד
נהגו בראשי שיטין שלמעלה משירת הים ה' שיטין וזה התחלתן ה
הבאים ביבשה ה' מת במצרים ולמטה מהשירה ה' שיטין והתחלת
כל שיטה ושיטה בהם ותקח סוס ויצאו ויבאו ויהיו ולמעלה
משירת האויגו ששה שיטין וזהו התחלתן ואע"פ אחר הדרך כ

והוא צריך לחלק לא יחלקנה בענין שיחא ג' דפי' כ"א וששה ב
בשנייה אלא שיחוד' באחת וה' בשנייה במה דברים אמורים בכל
הדיועות שבספר חוץ מנאחרונה אבל באחרונה אפי' אין בה אלא
דף אחת ספיר דמי וצריך שיסיים בסוף הדף ובאמצע השטח
לפי' כך אם לא נשאר לו אלא פסוק כשכרע' לידיעה אחרונ' צריך
שיעשה ממנה דף אחד כדי שיסיים בסופו אף על פי שאי' בפסוק
האחרון תיבות במבין השיטות שבשאר הדפי' יעשה אותיות א'
ארוכות מטעם למעלה כדי שתחזיק תיבה אחת ד' א"ו ה' שימ' כדי
שיסיים בסוף הדף

שיעור

הגליון למטה ד' אצבעות בנודל למעלה שלשה
וכן כל דף ודף כ' לפי' כך צריך שיחא בתחילת כל
ידיעה וסופה כרוחב אצבע וכדי תפידה ונמצא כשתופר החפידו'
ביחד ידעו כן כל דף ודף בכל הספר רוחב כ' אצבעות וכי' שיטה
לשיטה במלא רוחב שיטה ובין כל ספר וספר ארבע שי' ויתחיל
בראש שיטה חמישית ויניח בתחלתו וסופו כדי לנגול על העמוד
ועוד שני אצבעות שישארו בין העמוד והדף לא ימעט וכתב מ'
מפני ריוח של מטה ומעלה פי' שלא יעשה אותיות קטנות בשיטה
עליונה ותחתונה כדי שישאר שיעור גליון ולא מפני ריוח שבין
פרשה לפרשה כגון פרשה סתימה שצריכה להיות פתוחה באמצ'
וכתובה משני צדדי' לא ימעט וכתב כדי להתחיל בס' נודכנה לו
תיבה בת ה' אותיות לא יכתוב כ' בתוך הדף וג' חוץ לדף אלא ג'
בתוך הדף וכ' חוצה לו ואם אין לו מקום כדי לכתוב ג' בתוך הדף
יניח המקום חלק וכתב א"א ה' א"ש ז' דוקא כבת ה' אותיות שרי
בשרוכה בתוך הדף כיון שאין חוץ לדף אלא כ' אותיות אבל בת
ז' או בת ש' אע"ז דרוח בתוך הדף כגון ד' מ' וה' מ' אף לכתוב ל'
לכתחילה ג' א"ו ד' חוץ לדף וה' מ' כ' דאפי' בת עשר אותיות
יכול לכתוב לכתחילה חציה בתוך הדף וחציה חוצה לו ולא
נודא לא"א ה' א"ש ז' ותיבה בת ג' אותיות יכול לכתוב ממנה ב'
חוץ לדף אף על פי שביעוטה בפנים אבל אם אין בה אלא ב'
אותיות אינו יכול לכתובה לכתחילה חוץ לדף וכל אלו הדברים
אינן אלא למצוה מן המוכרח אבל אם שינה בהם שקרב השיעור
או הרחיקו או האריכו או קצרן כשר דעו

צריך

שיאמר וספר כשיתחיל לכתוב ספר זה אני כותב
לשם קדושת ספר תורה ומספיק לכל הספר ואם לא
עשה כן פסול וצריך שיחידה לפניו ספר אחד שיעתי' ממנו שאסור
לכתוב אפי' זאת אמת שלא מן הכתב ויכתוב כתיבה נאה ומישרת
מטה שתחא מוקפת גויל שלא תדבק אמת לחברת אלא ירא ביניהן
כחוש השער ולא יחו מופרדו הרבה זו מזו כדי שלא תהא תיבה
אחת נראית כשתיים ודחה בין תיבה לתיבה במלא אמת קטנה ולא
יקרבם ביותר שלא יהא שתי תיבו' נראות כאחת ואם שי' שריחק
בין האותיות עד שהתיבה נראית כשתי' או שקיב' בתיבות עד
שנראית כאחת פסול וצריך שלא תפסל צורת שום אות עד
שאינה נקראת אמת או דומה לאות אחרת בין בעיקר התיבה בין
בקרע בין בנקב שניקב בה בין כשמשוש ויחר בתיקון האותיות
גופן שידביקן מהן שראוי להחביק ופריד מה שראוי להפריד
ואלו האותיות שצריך ליתר ולדקדק בכתבתן שבקל אדם טועת
בהן וה' צריך ליתר בנקודה שעליה שדוא במין י' שתגע בה וכן
כל האותיות צריכות להיות גולם אחד לכך צריכות כולן ליגע
כגון הנקודה בשין ובעין ומה שאחריו הצדי' ובאחת שאי' נוגעת

פוסלת כל הספר חוץ מרגל הדי' ודקוף שאותן לכד אי' להם ליגע
ואם נוגעת פסול בית צריך ליתר בתג שאחוריה לרבעה שלא
תהא נראית כבף וצריך שיחא לה בראשה לצד שמאל תג קטן
דלת צריך ליתר בתג שאחוריה לרבעה שלא תהא נראית כריש
הי' יש לה תג קטן למעלה לצד שמאל כדאיתא בפרק הקומ' מאי
טעמא אית להי' תנא ופ' ר' ישי' לה תג קטן בסוף גנה למעלה
ודת פי' דמידי בעוקץ שלא לרבעה שלא תהא עגולה מאחוריה
ושוכ ליתר כרכרי שניחום חית איתא בפרק הקומץ חזינא לספר
דוקני דחטרי לגנא דחית ופ' ר' ישי' במין חוטרא של' צד שמאל יש
לה כמין מקל כזה וד' פי' שיש לה לחיות גבוה באמצע גנה כזה
מלשון חטוטרות ויחר שלא יאריך רגל ויוד שלא תהא נראית
כיו' ושלא יקצר רגל ויזי' שלא תהא נראית כיוד וכן רגל ויזי' לא
יאריך שלא תהא נראית כגון פשוט ולא יקצר רגל חבון שלא
תהא נראית כזן וד' פי' שצריך שיחא ראש חשמאל של חויר
כפוף למטה כזה כדאיתא בפרק הקומץ מפני מה ראשה של יוד
כפוף ואיתא בפסיקתא העולם חבא נברא כיוד מה יוד יש לה
נקודה אחת למטה רמו למתים שיורדין לנידנם ואחת ל'
למעלה רמו שעתידין לעלות לפי' זה יש ליתר תג למעלה וגם
כפוף למטה ח' ויזי' אומר ד' שצריך ראש ימין שלה כפוף למטה
כזה והב' יזי' לעגלה מאחוריה שלא תהא נראית כבית וחסמך
צריך לעגלה משלשה רוחותיה שלא תהא נראית כמם סתומה
ובכל זאת שיש בהן ספק מייחין תיבוק דלא חכים ולא טפש
אם יוכל לקרותה כשר וכת' א"א ה' א"ש ז' כתיבנה צורת האותיות'
אינן שוות בכל המדינות חריבה משונה כת' ארענו ככתב הארץ
הזאת ואין פסול כזה השינוי רק שלא יעשה הדף חיתין ביתין ב'
כפין כמו שמפורש בגמרא ע"כ ניקב נקב בתוך האות כשר ולא
אפי' ניקב כל תוכו כשר אבל בידושלמי' שצריך שיחא מוקף
גויל גם בפנים הילכך ניקב כל תוכו פסול ניקב רגל הפנימי של
הא' אפי' לא נשאר ממנו אלא כל שהוא כשר ניקב רגל הימני אם
נשאר ממנו במלא אמת קטנה כשר ואם לא פסול ואם נפסק או'
אמת בנקב מייחין תיבוק ולא חכים ולא טפש לדאית אם יוכל
לקרותה כתב בספר המצות אם נפל שיפת דין יקודם שננמר
דאית ולא ודחה והאית ניכרת ואחר כך נפל הדין או שלא ודחה
מוקפת גויל בתחילה פסולה וד' כמו חק תוכות אבל אם כבר
היתה עשויה כתקנה ונפל בה דין יכול ליתלו' וא"א ה' א"ש ז'
פסל גם בזה וכן כתב בספר התלומות וכת' עוד אפי' עשה ריש
כמו דלת שאינו יכול לגרור לתקנו וכיצי' כזה כתב א"א ה' א"ש
ז' בתשובה מם פתוחה שנדבק פתיחת ונסתמה אינו מועיל ל'
לגרור ודבק ולפתוחה דכיון שאינו עשה מעשה כג' האות ש'
שנשאר אלא גדר הסתימה וכזה נעשה האות וד' ליה בחק תוכות
אבל כדב' ת אמת לחברתה כתב שמועיל גרידה וייחן אותיות
שצריכות דיון האלו הן שעטנו ג' בכל מקום שיבא אחת מאלו
צריך לעשות לה שלשה דתנן אמת מימן ואמת משמאל ואמת
למעלה כזה ויש מפרשין שלשתן זקופין למעלה כזה וכן נוהגין
ואם חסר אלה הזונק כתב ד' מ' כ' א' ויראה שהו' פסול'
כיון דאמר רבא שכעה אותיות צריכין שלשה זיונין מעבני וכן
יראה מלשון א"א ה' א"ש ז' שכתב בהלכות גפילין על מה שכתב
בשימוש רבא שצריך בתפילין תנן אחרים חוץ משעטנו ג' וכן
אם חסר מהם פסולים וכתב א"א ה' א"ש ז' על דבריו ולא

וכתובים בעי שרטוט אבל כתיבה שכותבין בה כתבי ופירושם
אינה צריכה שרטוט וא"א הראשול כתב לא ראתי
לרבותי נודבין/כן רפד

הלכות מזוזה

מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע ולקובען על
מזוזת הפתח דכתיב וכתבת על מזוזות ביה וכשעריך
וצריך ליוזר מאד בה כמו שאמרו חכמים כל מי שיש לו תפילין כ
בראשו ובזר עו וציצית כבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא
יחטא מפני שיש במזוזה יחודו של הקדוש ברו' הוא ותמיד בכוא
ובצאתו יזכור יחודו של הקדוש ברוך הוא ויתן ראתו על פניו
לבלתי יחטא וכל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו דכתיב למען י
ידבו ימיכם וימי בניכם ואם אינו זהיר בה יתקצרו דמבלל הן את
שומע לאו וכן דרשו חכמים בעון מזוזה בניו ובנותיו מתים קטנים
דכתיב דם נפשות אכיונים נקים וסמך ל' לא במחירת מצאתי
וגדולה מזה שהבית בשמר על ידה כמו שדרשו מפסוק ה' שומרך
וג' מלך בשר ודם מכפנים ועבדיו שומרין אותו מכחוץ ואת ישני
על כשתכס והקב"ה שומר אתכם מכחוץ ועל כן נתינת כשפת ה'
החיצון שיהא כל הבית לפניו הימנה וכשמדרתה וכמ' לא יהי כוונת
המקריבה אלא לקיים מצות הברוא ית' שצונו עליה רפה

ואילו הן המקובות שחייבין במזוזה אחד שערי בתים ושערי
חצרות כדרינות ועירות ורפת בקר ולולין ומתכן נ
ואיצרות יין ושמן ובית האש ובית השותפין כולן ח
חייבין ובית ההכן ובית העצים ובית הבקר סתמא חייבין אלא אם
כן הנשים רחיצות בהן או הן פטורין ודרככם כתב שאין חייבין א
אלא אם כן הנשים יושבות בו להתקטט אבל כתמא פטורין וא"א
הראש זל כתב כסכרא ראשונה בית הכנסת של כפרים סתם חייבי
דמסתמא דדים בה ושל רבים אם יש בה בית דירה לחון חייב ו
ואם לאו פטור אבל כן הכסא וכי המרהץ וכי הכורכקי וכי הטבילוח
וב"ה שאין בה בית דירה לחון פטורין כיון שאין בהם בית דירה
אבל כל מקום שהוא לדירה חייב אע"פ שהוא במקום חגיגות וטוב
לכסותה כדי שלא תהא נראית אכסוריה שיש לה שלשה מחדעות

ופרוצה ברביעית פטורה אע"פ שיש לה פצימן ברוח הרביעית ב
כצורת הפתח אבל אם יש לה כחיצה נס ברוח רביעית אע"פ שהי'
נמוכה או שעשויה חלונות חלונות חייבת מרפסת שהיא דרך
לעלות בה לעליות ובית שער וחגנה פטורין ואם בית פתוח לאחד
כאילו חייב אף במקום שנכנסין לו מרשות הרבים חוץ במקום ש
שנכנסין לו מהבית וז"ל פירש דכית שער חייב מדרבנן אפילו אין
בית פתוח לו בית שער הפתוח לבית ולחצר חייב בשתי מזוזות
אחת במקום שפתוח לבית ואחת במקום שפתוח לחצר חוץ מ
מהמקום שנכנסין לו מרשות הרבים בית שער העומד בין הגנה
לבית חייב במזוזות אחת במקום שפתוח לבית ואח' במקל שפתוח
לגינה בית המדרש פטור מהמזוזה ואם יש בו פתח שרגיל ל
לצאת בו לביתו חייב אבל עיקר הפתח העשוי לכל לכניסה ויצאה
פטור ירושלמי כי מדרשיה דר חגינא הגי ליה מזוזתא וכן עשה
ח"ם מרטגבורק מזוזה לפתח בית מדרשו ואומר כשהיה ישן
בו שינת הצהרים היה רוח רעה כבעתו קודם שתקן בו כוזה חד

אלא לאחר שיבלו או ישברו נגזוין תכה שנשררה מותר
לעשות ממנה אחרת קטנה אבל אסור לעשות ממנה כסא לספר
תורה וכסא שנשבר מותר לעשות ממנו כסא קטן ואסור לעשות
ממנה שרפרף לכסא אבל הכימות שעומד עליהן האוחז הספר
אין בהם קדושה וכל מה שעושה לספר תורה אם עשא על תנאי
להשתמש בו שאר תשמיש אם רעה מועיל בו התנאי כתב
הלמכס תפוחי זהב שעושין לספר תורה לנאי תשמישי קדושה הן
ואסור להוציאן לחולים אם לא לקנות בדמיהן ספר תור' או חובש
ע"כ ומיהו בפרק בני העיר קאמר על כל הנך דקתני בהן ש
שאסור לשנותם לקדושה קלה אמ' רבא לא שנו אלא שלא מכרוהו
שבעה טובי אנשי העיר במעמד אנשי העיר אבל מכרוהו שבעה
טובי העיר במעמד אנשי העיר שרי אפי' למשתי ביה שיכרא
וכתב א"א הראש זל הילכך יחיד שמכר ספר תורה שלו מותר ל
להשתמש בדמיו ודמי למכרוהו שבעה טובי העיר ולפי זה התפוחי'
יכולין בעליהם למוכרו וזלוקח יכול לעשות בו כל מה שירצה מ
מותר להניח ספר תורה על גבי ספר תורה ו
גבי חומש אבל לא חומשים על גבי ספר תורה
על גבי נביאים וכתובים אבל אין מניחין נביאים
חומשים ולא חומשים על גבי ספר תורה ומותר להניח נביאים
וכתובים בדרך אחד ומניח בין כל חומ' חומש ד' שטיין ובין כל נבי'
ונביא שלשה וכן בין כל נביא ונביא של שנים עשר ואין בקדושת'
בקדושת ספר תורה אלא בחומש בעלמא וכותר לכתוב כל התור'
חומש חומש בפני עצמו ואין בהם קדושת ספר תור' השלם ושיעור
חגליון שלהם למטה שלשה אצבעות ולמעלה שנים ובין דף לדף
כמלא רוחב גודל רב אלפס התיר לכתוב מגילה לתינוק להתלמד
בה והלמכס כתב לא יכתוב מגילה בפני עצמה שיהיה בה פרשיות
ואין בותכים מגילה לתינוק להתלמד בה ואם דעתו להשליכה ל
לחומש כותר ולזה הסכים א"א הראש זל אלא שכתב במסקנא ו
ואיפשר שרב אלפס ראה לחקל משום דלא איפשר לכל עני ש
שכירואל לכתוב תורה שלכה לבנו סדרן של נביאי יהושע
שופטים שמואל מלכים ירמיה חזקאל ישעיה תרי עשר וסדר
הכתובים רות תילים איוב משלי קהלת שיד השירים קינות דביאל

מגילת אסתר עזרא ודברי הימים רפג
אסור לכתוב בלא שרטוט ופליגי ביה איכא מ"ז דשרי למיכתב
שני תכות בלא שרטוט ואסר בשלשה ואיכא ט"ז דשרי
בשלשה ואסר בארבע ובין כתב הלמכס ובעל הלכות אסר שלשה
ושרי שנים ולזה הסכים א"א הראש זל כתב הלמכס כל כתבי הקדש
אין בותבין בלא שרטוט אפילו כתובים על הגייר וד' פיר' דוקא
כשכותבין הפסוק לשם דרשה אבל הכותב אגרת שלומי לחבירו
ומכין לכתוב הפסוק לרבר צחות מותר לכתוב כמה תיבות בלא
שרטוט וכתב עוד ביון ששרטט שיטה עליגנה מותר לכתוב למטה
כמה שדיגנא בלא שרטוט וכתב א"א הראש זל הילכך אני אר'
הא דאמרינן אין בותבין בלא שרטוט דינו דוקא בשיטה עליונה
אבל מכאן ואילך השיטה העליונה היא כמו שרטוט כי דינו דאמרי'
שאם שרטט בשיטה עליונה שוב אין צריך שרטוט לפי שסתם
בני אדם יודיין לאמן ידם לכתוב על שיטה עליונה בלא שרטוט
כתב הלמכס דוקא כתיבת אשורית שכותבים בה תורה נביאים ו

והתפרים כאשר כתבת דעותם כזה שמה שאכרו לתופרה מכחון
 למעוטי שלא לתופרה ככפנים כעין תפירת חוץ כי זה מגונה ב
 ביותר אבל לתפור כאשר כתבת נראה בעינינו קיים יותר עכ
 ויא כיה שכתוב במסכת סופרים לתופרה המכחון לאו אתפירת ה
 דיריעות זו לזו קאי אלא אנקרע היריעה וקאמר כשבא לתופרה
 שלא יתחוב הבחש בתוך הכת' אלא מחוץ לכתב ולא נהירא דהא
 פשיטא היא ועוד דלישנא מכחון לא משב' הכי ועושין לה שני
 עמודי אחד בראשה ואחד בסוף ומה ששייר בכנו בראשה וסופה
 יכרוך אותה על העמודין ויתפרנו בנידוי על העמודי חסר ממנה
 אפי' דיעה אחת שאינה תפורה עמו אפי' היא מוכחת אצלו אין ק
 קורין בו עד שיהיו כל יריעותיו בחוברי יחד ויעט
ספר תורה שאינו מונה אסור להשהותו יותר מל' יום אלא
 יתקן או יגנו ואפי' קרא בו בדיעבד לא יצא כזן שהוא
 חסר או יתיר אפי' אות אחת וחוזר לראש הסדר ואם יש בו שלש
 טעיו בכל דף ודף יכול לתקנו ארבע יגנו היה בכל דף ודף ארבע
 טעיות חוץ מדף אחד שאין בו טעיות יתקן כולו על ידו ואפילו יש
 בכל דף ודף ארבע טעיות ודף אחד שלשה טעיות יתקן כולו על
 ידו והוא כיהא רוב הספר מתוקן אבל אם רובו משובש לא יתקן
 אפי' אם יש בו דף אחד כולו שלם והוא דפסלינן ארבע טעיות בכל
 דף ודף דיקא כשטעיה וכתב המלא חסר לפי שהוא גנאי לתלות
 כל כך בינו שיטי' אבל כתב החסר מלא אפי' טעה כמה טעיות ב
 בדף יכול לתקן לפי שאין הגרירה גנאי כמו התלילה שאלה
 לאא הדיאש זל לפי שנהגין לעשות ס' שיטין בדיעה אם יכול ל
 למחוק שני שיטין או שלשה ולכתוב במקומן ארבע או חמשה ו
 ולהכניס מה שדילג תשובה לא יתכן בעיני למחוק שני שיטין או
 שלשה ולכתוב ארבע או חמשה להכניס מה שדילג שממעט ה
 הכתב ומחזי כמבומר וטוב לסלק הידיעה עכ' רפ
ספר תורה שנקרעה הידיעה למעלה או למטה בגליו ונכנס
 עד שני שיטין בתוך הכתב יכול לתופרה והוא שלא
 יעבור הקרע על האותיות בענין שיסתנה צורת שום אות אבל אם
 עבר הקרע על הכתב לא יתפור וגם הקרע אינו נתפר אלא בנידון
 נכנס הקרע תוך ג' שיטין אם העור מעוכב בעפצים יתפור שאז ה
 חתפירה אינה ניכרת כל כך ואם אינו מעוכב בעפצים לא יתפור
 אעפ' שאי הקרע עובר על הכת' ושאל אא הדיאש זל להדימ אי שרי
 לתלות עליו כטלית בחוץ ולרכקו בדבק ורעת אא הדיאש זל היה
 נוטה להתיר והרם מרוטבבורק אסר ואם נקרע בין שיטה לשיטה
 או בין דף לדף שלא כנגד הכתב עד שאילו נקרע כנגד דבת היה
 נכנס תוך ג' שיטין מבעיא אם יכול לתופרו אם לא ולא איפשיטא
 וכת' הרמבם שיתפור ונראה כיון דלא איפשיטא עבדינן לחומרא
 ספר תורה שכלו כמנה ידועות וכו' להחליפם לא יטול שתיים ו
 יחזיר לשתיים אלא יטול ג' ויחזיר ג' פי אפילו לא בלו ממנה אלא
 אחת או שתיים צרי להחלי' ג' לפי שאי אפשר שיהו אותן שבחליף
 דוכות לגמרי לאחרות לכך צריך שיחא לפחות שלשה דומות ג
 ואז אין כל כך גנאי בשינוין
ספר תורה שכתבן ישרף כתבנו יגנו נמצא ביד
 או ביד יגנו ואין קורין בו ואעפ' שאין קורין בו ח

חייבין היצבור לקנותו מכנו ולגנו זו כדי שלא יזלזל בו ומיהו אם
 רוצה להעלותו הרבה אין קונין אותו מכנו אלא בכדי דמיו וכעס
 יות ואש רצה להעלותו הרבה מניח אותו בידו גר שחזר
 כחמת יראה כשר לכותבו ספר תורה שאמר הסופר בעודו בידו
 שלא עיבד העורות לשמן או שלא כת' האזכרות לשמן נאמן והוא
 צסול החזירו לבעליו נאמן על האזכרות ולא על חגויל רפכ
חייב אדם לנהוג בכבוד גדול בספר תורה ומצוה ליחד לה
 מקום ולכבד אותו המקום ולהדרו ביותר ולא ירוק
 כנגד ספר תורה ולא יגלה ערותו כנגדו ולא יפשוט רגליו כנגדו
 ולא יניחנו על ראשו כמשוי ולא יחזיר אחריו לספר תורה אלא
 אם כן גבוה ממנה כ' טפחים אלא ישב לפניו ככבוד ראש ובאימה
 וביראה וכפחד שהוא העד הנאמן על כל באי עולם שכ' ודיה שם
 כך לעד וכבדנו לפי כחו הרואה אותו כשהוא מהלך חייב לעבוד
 לפניו ויהיו הכל עומדי' עד שיעבור זה שמוליכו ויגיעו לבקובו
 או עד שיתכסה מעיניהם דברים שבלוחות הברית הן שבספר ת
 תורה לכך צריך לכבדו היה הולך ממקום למקום וספר תורה
 עמו לא יניחנו בשק ויניחנו על גבי חמור וירכב עליו אלא מניחו
 בחיקו כנג' לבו והוא דוכב על החמור ואם היה מפחד מפני הגנבי
 מותר אפי' לרכוב עליה ויש אוכרים דאפי' בלא פחד הגנבים מותר
 להפשילו לאחוריו על גבי החמור ולהיה נוטה אא הדיאש זל ומבלמ
 מקום הביא במסכת דבריו דברי רב אלפס שאוסר אלא אם כן
 לפניו ובחיקו לכן טוב להחמיד אמרו חכמים
 כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות וכל המחלל את
 התורה גופו מחלל על הבריות ולא יאחזו אדם ספר תורה ויכנס
 בו לבית הכסא או לבית המרחץ או לבית הקברות אעפ' שכרוך ב
 בבטפחת ונתן בתיק שלו ולא יקרא בו עד שידחי' ד' אמר מהבית
 או מבית הקברות או מבית הכסא ולא יאחזו ספר תורה ערום פי'
 בלא מטפחת אסור לישוב על המטה ספר תורה עליה בית עבו
 ספר תורה לא ישמש בו מטתו עד שיוציאנו ואם אין לו מקום ל
 להוציאנו יעשה לפניו מחיצה גבוה עשרה טפחים וכתב הרמבם
 דשרי אם מניחו בכלי בתוך כלי והוא שאינן כליו המיוחדים לו
 אבל אם הם כליו אפי' עשרה כחד מגא דמי ואם פי' טליתו על ה
 חארזו שמונת בו חשוב בכלי בתוך כלי ואא הדיאש זל כתב ולא
 שרי בספר תורה בכלי בתוך כלי אלא בתפילין ושאר כפרי הקדש
 אבל בספר תורה לא שרי אלא במחיצה ומיהו בכל ספרי הקדש
 אפי' בחומשים שרי בכלי בתוך כלי כל הטמאים אפי' נדות ס'
 מותרין לאחזו בספר תורה ולקרן בו והוא שלא יהו ידיהן כמנוגו'
 או מלוכלכות אלא ירחצו ידיהן ואחר כך יקראו בו ספר תורה
 שבלה או נפסל נותנין אותו בכלי חרש וקוברין אותו אצל תלמי'
 חכם הו' היא גניזתו כל תשמישי הספר שיש בהן קדושה אסור
 לנהוג בהן בזיון לפיכך מטפחות ספרים שבלו עושין בהן תכריכין
 לכת מצוה תיק שזוכין לספר תורה ויאנח בו וכן המטפחת והארון
 וחמנדל שמניחיו בו ספר תורה אף על פי שאין מניחין ספר תורה
 בו כשהוא לבדו אלא כשהוא בתיק וכן הכסא שהוכן להניח עליו
 ספר תורה והונח עליו ספר תורה כולן תשמישי קדוש הן ואסורין

ויכרך ברוך אחה האלדינו מלך העולם אשר קדשנו כמצותו ו
דעונו לקבוע מזוזה ולא יכרך בשע' כתיבה ואיזהו מקובה כמזוזה
הפתח דמיני שהוא ימין לביאה כשארם נכנס לבית בחלל הפתח
בטפח החיצון הסמוך לרשות הרבים משני שלישי גובה הפתח ו
ולמעלה ולמטה מזה השיעור לא יניחנה אכל מזה הש עו' ולמעלה
הוא הכל מקובה עד המשקוף והזיכום כתב בתחילת של שלישי
התחתון של גובה השער ואם קבעה למעלה מזה כשרה והוא ש
שירחיקנה מן המשקוף טפח וא' והאש זל כתב בסברא ראשונה
ואם הניחה אחריו הדלת אין זה מעותה ונראה שאם שינה באילו
המקומות אינו מעכב רק שתהיה בצד הימין לביאה שאם לא קבע
בצד הימין לביאה וראי מעכב ואם אין ניכר איזהו ימין לביאה או
ליציאה כגון מי שחולק ביתו לשני וכל חלק פתח פתח לרשות
הרבים ובמציאה וחולק יש פתח מזה לזה ועתה באותו פתח
אין ידוע איזה חשוב ביאה או יציאה מזה לזה או מזה לזה או
הולכין אחר היכר ציר פי במקום שעושה וחור שבסוף שציר ה
הדלת סוכב בו ומעמיד שם הדלתות הוא הבית ובררך ימין ש
שנכנסין בו קובע אותה ולא דרך ימין כשיוצאין מבנו וכיצד ק
קובעה יסמר אותה במסכרים במוזות הפתח או יחפור בה הפיר
ויקבענה בה ובלבד שלא יעמיק לחפור טפח בעומק המזוזה שאם
העמק לה טפח פסולה תלאה במקל במקימה ולא קבעה פסולה
עשאה כמין נגר פסול ופ' שי שתחבה בתוך עומק המזוזה כבריח
שנכנס בחור אלא צריכה להיות זקופה ארכה לאורך מזוזה ה
הפתח ויכוין שיה' טבע דהיינו סוף הגלילה לצד חוץ לאור הפתח
וה' פי שפסולה בזקינה והיינו פירוש רבנן אלא צרי' להשיב'
ארכה לרחוב מזוזה הפתח ויכוין שיהא שיטה אחר' בה שבה על ה
הארץ לצד רשות הרבים ושיטה ראשונה שבה שמע' לצד הבית
לפנים והמקרקין יציאין ידי שיהם וקיבעין חציה בזקיפ' וחציה
בשכיבה כגון כפופה כזה וא' והאש זל כתב ונהגי' עלמא בפ' שטי
קבעה במזוזה בעודה תלושה ואחר כך חברה לפתח פסולה ו'ץ
ספר תורה או תפילין שבלו אין עושים מזוזה כהם: לא כ
כותבין אותנו על גליתים של פפר תורה לפי שאין מ
טורדיין מקדושה חמורה לקדושה קלה רצא
מזוזה יחיד נכרכת פעמים בשבע שנים וש' רבים פעמים
בזבל השוכר בית שחברו חייב השוכר לקבוע בו
מזוזה ולתקן מקום קביעותה ולא ישלנה בידו כשיצא ואם שכרו
מגוינוטלה כשיצא הכל חייבין במזוזה אפילו נשים ועבדי ומתבני
הקטנים לעשות מזוזה לפתחים רצב
שילוח הקן כתיב כי יקרא קן צפור לפניך וגו' שלח תשלח
את האם ואת הבנים תקח לך שכל כי שימצא קן מ
מעוף שחור אפילו אם האם טרפה ורובצת על האפרוחים או על
הבצים שלה בין אם יש בקן ביצים או אפרוחים הרבה בין אם אין
בו אלא ביצה או אפרוח אחד ואין הביצים כוזרות ולא האפרוחים
בפריחים ואינו מאמן אצלו כגון יוני שוכך ועלייה וצפורי שקננו
בטחיץ וכבירות ואווזין ותדנגולין שקננו בפרדם בכל מקום ש
שימצאנו בין ברשות הרבים בין ברשות החזיר אפי' ברשותו בין
באלן בין בארץ או בבזרות שיחין ומעדות ואפילו מצאו בים או
על ראשו של אדם אסור ליקח האם מעל הבנים אפי' הוא לצורך

מצוה אלא צריך לשלחה עד שתצא מתחת ידו ואחר כך יקח ה
הבנים ואם רוצה לחתוך כנפיה קודם שישלחנה כדי שלא תוכל
לפרוח ויקחנה מיד אינו רשאי אלא ישלחנה מיד עם כנפיה כדי
נ תוכל לפרוח ולאחר שייצא מתחת ידו יקחנה אם ירצה ואם ה
חתכן ישנה עד שיגדלו כנפיה וישלחנה ואם רוצה ליקח האם ו
ולשלוח הבנים אינו רשאי שלחה וחזרה אפילו כמה פעמים חי ב
לשלחה אכל אם שלחה ונטל הבנים והחזיר לכן וחזרה האם ע
עליהם פטור משלוח ואם נטל האם מעל הבני' ולא שלח יושלחנ'
עדיין ופטור אבל קן המזומן לו כגון יוני הרדסיאות ואווזין ו
ותדנגולין שקננו בבית ועוף טבא שרובץ על ביצי עוף טהור ו
ועוף טהור שרובץ על ביצי עוף טבא או שהביצים כוזרות או ו
האפרוחין כפריחין או שהן טרפה או שהזכר רובץ על הביצי' פטור
משלוח אפילו הוא קורא זכר וכן אם האם רובצת על ביצים שאינן
שלה פטור ודוקא עוף דעלמ' אבל קורא נקבה שרובצ' על ביצים
שאינם שלה חייב לשלח והזיכום כתב אפי' כל אם שרובצת על
ביצים שאינן שלה חייב לשלח אלא שאינו לוקה והכי בכתב ואם
מטלית וכנפי נוצה מעוף אחר או ביצים מוזרות כפסיק בינה לקן
או שיש סודרי ביצים שנים זה על זה או שזכר על הביצים ונקב על
גביו ככולהו מכעיא אם חייב לשלח אם לאו ולא אפשיט' ולחומר'
כתב הרמבם שחשקצת סיכנה בתוך הקן קודם שיקחנה חייב ל
לשלח ואם לא שלח אינו לוקה היתה כעופפת על הקן אם כנפיה
נוגעת בקן חייב לשלח ואם לאו פטור אעפ' שנוגעת בן הצד
והזיכום כתב שחייב אם נוגעת מן הצד היתה יושבת בין הביצים
או בין האפרוחין אפילו נוגעת בהן פטור היתה יושבת על שני ע
ענפי אילן והקן תחתיה רואין כל שאלו תשמשנו פלג' עליהם ח
חייב ואם לאו פטור רצב
חדש כתיב ולחם וקלי וברמל לא תאכלו עד עצם היום הזה
שאסור לאכול בתבואת חמש הביינין עד שיקרב ה
העומר שהוא בששה עשר בניסן ואיסור זה נזהג בין
בזמן הבית בין שלא בזמן הבית בין בארץ בין בחוצה לארץ בין
בשל ישראל בין בשל גוי אלא שכזמן שהעומר קרב מותר מיד ב
בששה עשר בניסן אחר הקרבתו לקרובים שידעו ששכר קרב
ולרחוקים מחצות ואלך וכוונת ר' יצחק עובר אסור כל יום ששה ע
עשר והאידיך שאנו עושין שני ימים אסור כל יום שבעה עשר
עד תחילת ליל שמינה עשר משום שהוא ספק יום שבעה עשר
ואין העומר מתיר אלא תבואה שנשרשה קודם העומר אבל אם
לא נשרשה קודם העומר אינו בתירה כתב א"א הראש זל בתשוב
ודאי בכל השנים אין לחוש מספק על התבואה לאוסרה שכא לא
נשרשת קודם דסמכין ארובה שנשרשת קוד' לעומר ועוד שזה א
ספק ספקא שמא היא בתבואת שנה שעברה ואפילו היא בתבואת
שנ זו שמא נשרשה לפני העומר ועתה לפני הפסח נתתי אל לבי
יען שימי עיני הגוים היה בפרוס הפסח וגם עת הגריר היה ולא
יכלו לחידוש ומיעוטא דמיעוט לא זרעו לפני הפסח ולא מלאני ל
לבי לאסור אולי לא ישמעני לי ואני כשיב לשואלים דרשו כאת ע
עובדי האדמה אם יאמרו שהרוב נשרש לפני הפסח מותר ואם ל
לאו אסור וגם אני זכור מנעורי פעמי' ושלש שימי עיני הגוים הוח
בפרג' הפסח שרבתי נהגו אסור אבל לא הורו חלב' למעש' לאסור

207

ס כת החג כחג זהבית שבכפינה ותחנות שבשוקים פטורים
שתי סוגות של יוצרים זו לפנים כזו הפנימית חייבת והחיצונה
פטורה בית שאינו מקורה או שאין בו ארבע אמות על ארבע אמו'
פטור וכתב הרמבם יש בו לרבע ארבע על ארבע אף על פי שהו'
עגול או בעל חמשה זוויות חייב ואין צריך לומר שאם ארכי יותר
על רחבו שהוא חייב כיון שיש בו לרבע ד' על ד' וא"א הרמב"ם זל
כתב שאינו חייב אלא אם כן הוא מרובע ארבע על ארבע בית
שאינו מקורה פטור ואם מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה כ
כתב הרמב"ם אם הקדמי אצל הפתח חייב ואם לאו פטור וכתב
עוד שאין הבית חייב במזוזה אלא אם כן העמיד לו דלתות לפיכך
צריך להעמיד הדלתות קודם שיקבענה ולא נהדר אלא הרמב"ם
זל שאין חייב במזוזה תלמי בדלתו יש בבית הרבה חדרים זה לפני
מזה כולם חייבין במזוזה וכן אם יש בבית הרבה פתחים פתוחים
לחצר או לרשות חרבים ונעשו כולם לכניסת היציאת בני הבית
כולן חייבין אפילו נתמטט היורדין שאינן רגילין עתה לצאת ו
ולבא אלא באחד מהן אבל מי שיש לו פתח קטן לצאת בו לברו
למדרשו וכיצא בו שאין בני הבית רגילין לצאת בו פטור ארוב'
שבין בית לעלייה ועליה לה בסולם ועושים סביב הסולם היקף מ
מחיצות פעמים למטה כרגלי סולם ופעמים למעלה בראשו ויש
בו צורת הפתח בבקום שעושה אותו חייב ואם עשו למעלה וגם
למטה חייב כשתים תנא פתח שאחורי הדלת אם יש לו פעים
שפח חייב במזוזה פרטי בגון שיש במקצוע הבית פצי קבוע לשני
פתחין מחותכין בו אחד לצפון ואחד למערב וקבע מזוזה בפצים
בחלל הפתח הצפוני ובשהדלת פותח הוא אחורי הדלת אם יש ב
בעובי הפצים עובי הבדלה שפח בין פתח לפתח צריך מזוזה א
אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המזוזה בחלליה ואם אין צריך
מזוזה אחרת שהרי היא כמונחת בחללו עצמו ע"כ ויראה מכאן
אותם פתחים שהם חלוקים ועומד באמצע די להם במזוזה אחת
אפילו אם יש בעובי העמוד שפח דלא מחייב בשתי כשיש בעובי
העמוד שפח אלא כשהוא אחד בצפון ואח' למערב אבל כשב' הפתחי'
ברוח אחת אפילו אם יש בעובי הפצים שפח חשוב הכל כשפח אח'
ואפילו לפי השני שפ"שי כמו שדרך לעשות פתח קטן אצל שער
הגדרל שאין פותחים תמיד השער הגדול ופותחים הקטן ואם יש
פצים רוחב שפח בנייהם צריך מזוזה אחרת אפילו לפי זה נראה
שפתח החלוק אין צריך רשאני התם שפתח הקטן נבדל משער
גדול לגברי שהרי נפתח ונסגר כל אחד בלא חברו אבל הכ' שאינן
נבדלין זה מזה רבשזה נפתח גם זה נפתח וכן נסגרים ביחד ואין
העומד געשה אלא לגבי ודאי כחד חשיבי השוכר בית בח"ל והדר
בפונדק בארץ ישראל פטור מהמזוזה שלשים יום והשוכר בית
בארץ ישראל חייב במזוזה מיד משום ישוב ארץ ישראל רפז
אין הפתח חייב במזוזה אפילו הוא עומד במקום החייב אלא
אם כן עשוי כתקנו כיצד שתהא לו שתי מזוחות ומשקוף
על גביהם ואם אי' המשקוף שהדלת שוקף עליו למעלה ישר אלא
אבן נכנס ואבן יצא או שאין המזוזה ישרה אלא אבן נכנס ואבן י
יוצא פטור פתח שאין בו אלא מזוזה אחת כגון שמצד האחד עובר
הכותל לרלאה מהפתח כזה אם המזוזה מצד ימיני חייב ואם היא
מצד שמאלי פטור ואם הפתח במלא כל הריח כזה חייב שכותלי

הבית שמן הצדדין חשוכין במזוזה ואם יש לו שני מזוזה והאיסקופ'
שעליה עשויה כקשת ומתקצרת והולכת עד שאין בה ארבע ט
שפחים ברוח כרוחב אם יש בגובה המזוזה עשרה טפחים קודם ש
שנתקצרה עד שאין בה ארבע חייב ואם לאו פטור רפח
ביצוד מצותה יקח עור אחד שיש בו לכתוב פרשת שמע והיה
אם שמוע ויכתבם זה אחר זה בסדר ואם שינה והקדים
והיה לשמע פסולה ואם כתבה בשני עורו פסולה ואפי' אם ידבקם
ולשי פסל אפי' אם כתב בעור אחד בשני רפין ולא נהדר ומ' מ טוב
לכותבה בדרך אחד וכל משפטי ספר תורה כעני' עבוד העור ולשמו
ודין הדיו והכתיב והתגין של שעטנז נץ כך הוא הדין במזוזה אלא
שהיא נכתבת שלא מן הבתב והרמב"ם כתב שאינה צריכה עיבוד
לשמה וא"א הרמב"ם זל כתב ונהיגי להצריך עיבוד לשמה וחכמה
מספר תורה שעיקר מצותה דוקא על דוכסוסט"ם ואם כתבה על
הקלף כשרה ור"פ פסל אם כתבה על הגויל וא"ז הכשיר כמו על
הקלף לכן טוב לכותבה בכל דבר שמשתמר כ' יותר ועוד חמורח
מספר תורה לכתוביה הכל צריכה שרשון ס' לא שרשט פסולה
ועוד ש' תולד בה כמו שתולין בספר תורה ומניח ריח למעלה
ולמטה כ' חתך צפון וכתחילת כדי לגול אותה אח' שתכרוך
ובסופה אין צריך להניח כלל וכותב כל שיטותיה ביותר שלא ת
תהיה אחת ארוכה מחברתה ואם האריך כשיט' אחת יותר מכאות'
שלפניה וכאותה שתחתיה קיצר יותר מכאות' שלפניה ולפני פניה
כזה כשרה וכלבד שלא יעשה בקובה או בזנב פ' כקובה באהל
שהוא צר למעלה ורחב למטה כזה בזנב רחב למעלה וצר למטה
כזה והרמב"ם כתב גם כן ולא יעשה בעגול ועל הארץ יכתו' בראש
שיטה אחרונה ולא יכתוב בה יותר ונהגו ל' עשויה כ"ב שיטין וזה
התחלתו שמעו ה' הדברים לכניך וכשכבך בין והיה מצוה בכל ידה
עשב פן והשתחויתם השמים ועבדתם ושבתם אתם אותם בדרך
ובשעריך אשר על הארץ קדבאה לטשפת בתר' לטושפת ירך חסר
קדבא מזוזה בתרא' מזוחות ותידישך חסר ויו הטבה לאבתיכם חסר
ויו וכהפס' שבין פרש שמע לוהיה נהגו לעשותה כתום על כן טוב
שלא להניח שלשה אותיות לא בסוף שיטה שמסיים בה שמע ולא
בראש שיטה שמתחיל בה והיה ואם עשאה פתוחה בשרה וכורכה
מסופה לראשה מאחר בלפי שמע וכתב א"א זל נהגו לכתוב שוי
מכחוק על הריח שבין פרשה לפרשה וכן נהגים באשננו
ובצרפת לכתוב מכחוק כנגד האלקינו שם של ארבע אותיות והם
הסמיכות לאותיות של ה' אלדינו כאלפא ביתא כזו במוכסו כח
אבל מבפנים אין להוסיף מאומה ולא לעשות חותמת לפי שרא'
באילו בכדין לעשות לו קביע לשמיר' אלא יעשה המצוה בתקונה
לקיים מאמ' הבורא ית' והוא שומרנו והוא יצילנו על יד ימיננו ע"ב
וכן כתב הרמב"ם מנהג לכתוב מכחוק שדי אבל אילו שכותבים ש
שמות או פסוקי או חותכות הן ככלל שאין להם חלק לעולם הבא
שאילו הטפשי לא די לה המצו' שבטלו אל' שעשו מצו' גדולה שה'
יחוד שמו של הקדוש ברוך הוא ואהבתו ועבודתו כאלו היא קמיע
של הנאת עצמו כמו שעלה בלכם הסכל שזה הדבר מרגי בה' לו
רפח העולם

בא לקיבעה יתכנה בשפופרת של קנה או של
כל דבר ויקבענה במקומה

בלאי

והוא שהוא ניכר שאינו לצורך אכילה כיון אם הוא לשרפה ש
 שנוטע רצופין ואינו מרחיק בין אילן לאילן כראוי ואם הוא לבנין
 שבשפה הענפים כדי שיתערבו
 לגדר שהוא במקום שעריך לגדור ואפילו אם צדו האחד ב
 בין פנימי בין חיצון בין תחתון בין עליון לצורך אחר מאלו וצדו
 השני לאכילה את של צורך אכילה חייב והשאר פטור ואם חישב
 עליו אחר כך בשנה ראשונה או שנייה לאכילה חייב בערה ו
 וברבעי ומניין לו משעת נטיעה אבל לא חישב עליו אלא עד
 סוף שנה שלישית אין בו דין רביעי שאין רבעי בלא ערלה ואם
 נטעו למאכל ואחר כך חישב עליו לאחד מאלו הייב הנוטע
 לצורך מצוה כגון לצורך לולב או אתרוג חייב הנוטע בתוך שלו
 לצורך רבים חייב וכתב הרמבם ברא"ב בארץ ישראל אבל בחוצה
 לארץ פטור וא"א הראש ז"ל לא חילק בזה הנוטע בזה לצורך
 עצמו והגזלן שנטע והנכרי שנטע בין לעצמו בין לישראל והנוטע
 בבית ועל גג שמלאו עפר ונטע בו חייבין הנוטע בספינה או
 בעצוץ של חרס חייב אף על פי שאינן נקובים ובשל עץ אם נ
 נקובים חייב ואם לאו פטור העולה מאליו כישוכ חייב וכמדובר
 לא שנה עולה מאיליו ולא שנה נטעו אינו חייב אלא אם כן עושה
 טפילה כדי להביא פירותיו לשוב רצה
הרכבת האילן כתיב את חקותי תשמרו בהמתך לא תרביע
 בלאים שודך לא תזרע בלאים כה בהמתך אפילו
 בחוצה לארץ אף שדך בח"ל והאי שודך לא תזרע לאו בכלאי ז
 זרעים איירי שאותן אינן אסורין בחוצה לארץ אלא בכלאי האילן
 שאותן נוהגין אפילו בחוצה לארץ ודוקא במרכיב אילן באילן
 אבל מותר לערב זרעוני אילנות עם זרעוני שדה ולזרוען ביחד
 שלא אסרה תורה בחוצה לארץ אלא הרכבת אילן באילן בין ירק
 באילן בין ירק לירק שאינו מינו כי לאילן באילן שאינו מינו ואפי'
 עץ סרק על עץ באכל או עץ באכל על עץ כרק ויש איכו הרכב'
 אפי' תחת הקרקע כגון זמורות גפן שהכריבה תחת זקרקע אסור
 לזרוע עליה ירק אלא אם כן יש על גבה עפ' שלשה טפחים ואפי'
 הכריבה בתוך דלעת או בתוך סילון של עץ מפני שנטרש בה
 וזהו ליה מרכיב ירק באילן אבל הכריבין בסלע אפי' אין עליה ע
 עפר אלא שלשה אצבעות מותר ודוקא בה"ג שנקרא עליו שם
 אילן קודם שהכריבה אבל מותר לזרוע אצל האילן אף על פי
 ששרשי הירק נכנסין בתוך שרשי האילן כיון שאין על השרשים
 שם אילן ואפי' רמבריק ודוקא בזמור גפן מפני שהיא רכה ושרשי
 הזרעי' נכנסין בה אבל המכריך ענף באילן אחר מותר לזרוע על
 גביו אפי' אין עליו עפר שלשה אצבעות סרק על גבי סרק באכל
 על גבי מאכל והוא מינו מותר ואיזהו מינו דתנן האנסים ו
 והקרוסטמלים הפרישין והעזורדין אינן בלאים זה בזה התפוח
 והזוריר הפרסקין והסקדין והשרפי' והרימון אף על פי שדומין
 זה לזה בלאים זה בזה אנסים פירש בלעז קרוסטמלין בין אנסים
 דומין לעפצים פרישין פרוגש עזורדין קורמבש בלעז חזירי טין
 תפוח וגדל ביער ומאכילים לחזירים שרפים כפדש בירושלמי
 ונוטע זיתים ורימונים יחד נפיק כנחון שרפי' אסור להניח לגוי
 להרכיב בשלו ואסור לקיים המורכב אבל הפרי הוצא כמינו מות
 ואפי' לזה שעבר וחרכיבו ומותר ליקח ענף מן המורכב ולנוטעו
 במקום אחר רצו

הברם בארץ ישראל אסור כן התורה לזרוען ולקיימן ו
 ואסו' ליהנו מהפרי הוציא כהם וכה"ל אסור מדרבנן
 חילכך ספקו בארץ ישראל אסור ובחוצה לארץ מותר כיצד ירק
 העומד בין הגפנים ואין ידוע אם נזרע שם באיסור אם לאו אפילו
 אם רואה שהגוי לוקט משם מותר לו לאוכלו וכלבד שלא ילקט
 הוא ויאכל ובלאי זרעים בארץ ישראל לזרוען ולקיימן ובותרין
 באכילה וכה"ל מותר לכתחילה לערסם ביחד ולזרועם ולא מקרי
 בלאי הברם אלא אם כן זרע שני מיני תבואות או שני מיני זרעי'
 עם חרצן יחד כר' יאשיהו דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן
 בנפולת יד אבל מין אחד עם חרצן או שני מיני' בין הגפנים מותר
 לכתחילה לזרוען בח"ל והראב"ד כתב הא דבעי חטה ושעורה
 וחרצן במפולת יד היינו דדוקא למלקות אבל איסורא איכא ואפי'
 זרע כמין אחד בין הגפנים והלכה כתב דמורה ר' יאשיהו בנזרע
 אפי' בחד מינא בין הגפנים בא"י שהוא אסור אבל בחוצה לארץ
 שרי אבל הזרע שני מינין בין הגפנים גזרו בו רבנן אף בח"ל ולא
 כדורא לא"א הראש ז"ל אלא אפי' איסורא ליכא אלא בזרע שלשתן
 ביחד ויראה מדבריו דאף בארץ ישראל קאמ' ר' יאשיהו שאינו נקרא
 בלאי הברם אלא בזרע שלשתן ביחד אע"ג דבשני מיני זרעים ל
 לבד הוי בלאי זרעים ט"כ אינו לוקה בשום בלאי הברם עד שיג
 שלשתן ביחד אבל הרמבם כתב בארץ ישראל אפי' הזרע בין אחד
 של תבואה או ירק עם נפן כן שזרעו ישראל או זרעו גוי או שעלו מ
 כאלהן בין שנטעו הגפן בתוך הירק אסורין באכילה ובחנאה א
 אבל בחוצה לארץ מותר לזרוע בתוך הגפנים לכתחילה ולא א
 אסרו אלא לזרוע שני מינין עם חרצן במפולת יד ואם אמר
 לתינוק גוי לזרוע לו בחוצה לארץ מותר אבל לא יאמר לגוי גוי
 שלא יחלף בישראל אסור לזרוע בלאים לגוי ומותר לומר לגוי
 לזרוע לו זרעים לכתחילה ע"כ וז"ל אפי' בשל ישראל ואינו יודע
 לכה כיון שאסור לקיימו והואך יהא מותר לומר לגוי לזרועם רצו
בלאי בהבה כתיב בהמתך לא תרביע בלאים ולא דוקא
 בהמה אלא ההנמיחיה ועוף חילכך המרכיב מין עם
 שאינו מינו בין בהמה עם בהמה וחיה עם חיה או חיה עם בהמה
 ועוף בין טמאים עם טמאים בין טמאים עם שהורים אפילו כמיני
 חיה שבים לוקה בין בארץ בין בחוצה לארץ ואינו לוק' עד שיכניס
 כמכחול בשפופרת אבל איסור איכא אפי' אם יעלם זה על זה או
 יעזרם בקיל ואסור לישראל שיתן בהמתו לגוי שירביענה לו אבל
 מותר להכניסו בדיר ביחד ואינו זקוק להפרישם אפילו רואה ש
 שרובעים זה את זה הנילד כהבלאים מותר בחנאה ובאכילה אם
 הוא בין השחור ומותר לקיימו כל שני הבינין בהמה או חיה אפי' הן
 דומין זה לזה וגדלים זה עם זה בלאים זה עם זה כיצד הואב עם
 הכלב וכלב כופרי עם השועל והזויזים עם הצבאים והיעלים עם
 הרחלים והסוסים עם הפרד והפרד עם החמור והחמור עם הערור
 אע"פ שדומין זה לזה בלאים זה עם זה מין שיש בו בדברי וישובי
 כגון שור הבר עם השור והרמו עם הסוס מותרין זה עם זה אבל
 האוזה עם אוהו הבר אסורי' זה עם זה ששני מינין הן הבוי אסור עם
 החיה ועם הבהמה ואין לוקין עליו מפני שהוא ספק וזבאים מן
 הכלאים אין מותרין זה עם זה אלא אב' אבותיהן טיין כגון פרד ה
 שאמה חמור או סוסיא עם פרדה שאמה חמורה או סוסיא אבל
 פרדה שאמה חמורה אסורה עם פרד שאמו סוסיא או איפכא ואין
 לוקין עליו וכן פרד שאמו חמורה אסור להרכיבו על חמורה או
 פרד שאמו סוסיא אסור להרכיבו על סוסיא

ואהא סמני' ואינו מירד איסור דמוטב שיהו שונגין ואל יוג מזדין
והחריד יפרוש ע"כ תבואה שנורעה אחר העומר וקצרה חרעה
ובשעת העומר ה' תחת הקרקע ולא התחילה ערין לשרש מבעי'
אם העומר מתירח כאילו היתה מונחת בבלי או לא ותו מבעיא
בשכולת שהביאה שלישי קודם העומר ועקרה אחר העומר וחזר
ושתלה וחוספה אם התוספת אוסר העיק' שהותר או לא ותרויחו
לא אפשרא ולחומרא

ערלה

כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם
ערלתו את פרוי שלש שנים יהיה לכם ערלים לא י
יאכל כל הנוטע עץ מאכל מונה לו שלש שנים מעת נטיעתו וכל
הפירות שיהא בו תוך שלש שנים בולם אסורין בהנאה לעול' בין
עיקר הפרי בין הגרעינין בין הקליפין כגון קליפי אגוזים והרימוני'
והניץ שלהם והזניץ והגרעינין של הענבים והתמר העשוי בהן ו
והפנים והתמרים שאינן מתבטלים והענבים שלקו ואין נגמרין ב
בבישולן כול' חייבין בערלה ופטורין מרבעי אבל העולי והלוכלבין
וכי הגפני פי' כשהותבין הגפן נוטף ממנו כמו מים מותרין בו
ערלה אבל כחוצה לארץ קפריסין חייבין והאבינות והתמרות פ
פטורין ואלו שלשה שנים אין נמנים מיום ליום אלא הולכין בהן
אחר שנו העולם שהותבתי מתשרי ואם נתעבר' נתעבר' לערלה
ולרבעי ופעמים שאינו אלא שני שנים וכי' הם ופעמים שהם י
יתרים על שלש שנים כיצד נטע בקודם ששה עשר באב שנשא'
עדיין מד' יום עד ד' תשרי כיון שהגיע ד' תשרי עלתה לה שנה
ומונה עוד ב' שנים ואם נטע ביום ששה עשר ומזם ששה עשר
ואילך מונה מ"ח תשרי הבא שלשה שנים שלמים ול' אחר ראש
חדש תשרי של שנה רביעית כל הפירות שיחגטו בו קודם חמשה
עשר בשבט יש להם גם כן דין ערלה אע"פ שנמדין אחר כך לא
שנא היו שלשה שנים ערלה שלמים כגון שנטע כ"ז באב ואילך
לא שנא היו מקוטעין כגון שנט' מקודם ששה עשר באב והגחנטין
בו כמו בשבט של שנה רביעית עד ט' בשבט של שנה חמישית
נקראין רבעי ויש להן דין מעשר שני לכל דבר וכוכן הבית היו צ
צדיבין להעלותם לירושלם לאוכלם שם או לפדותם ולהעלות
הפדיון שם והם מותרין מיד אחר הפדיון ולאחר ט' בשבט של
שנה חמישית הן חולין גמורין והאידיא שאין יכולין להעלותן ל
לירושלם פדיון אותם אחר שיגמרו ויתלשו ויכולין לפדות כולן
בשנה פרוטה אפילו הן רבים וישחוק הפרוטה ויפרוטה לרוח או י
ישליכנה לנור ויכרך בשעת פדיון כרוך אתה אלדינו מלך
העולם אשר קדישנו במצותיו וצונו על פדיון רבעי ורבעי זה אינו
חייב בלקט שכחה פרט ועוללות אלא מעלה כולו לירושלם ב
בזמן הבית והאידיא פודהו כולן כתב הרמבם שאין נטע רבעי
נחג בה"ל אלא מיד אחר חמשה עשר בשבט של רביעית מותרין
מיד בלא פדיון אבל בארץ ישראל נחג בין בזמן הבית בין שלא
בזמן הבית והורו מקצת הגאונים שאינו נחג בה"ל אלא בכרם ו
ולא בשאר אילנות ואין להוראה זו עיקר וא"א הראש זל הסכים ל
להוראת הגאונים ערלה נחג בכל מקום ובכל זמן בין בשל גוי
בין בשל ישראל אלא שבארץ ישראל הוא מן התורה ובח"ל הלכה
למשה מסיני דלכך בארץ ישראל ספק אסור ובח"ל ספקו מותר
כיצד ברם שיש בו נטיעות של ערלה וענבים נמכרים חוצה לו א
אפילו יודע שהובא באותו הכרם מותרין רק שלא יראה שנבערו
מנטיעות של ערלה ואין צריך לומר כיום שהוא ספק ערל' שהוא
מותר חבית של יין חטמונה בכרם של ערלה מותר שאין תג' גונב

בכרם זה וטומן בתוכו אבל ענבים שנמצאו טמונים בו אסורין ש
שקרוב הדבר שגנבם כמנו וטמנם בתוכו אסור ליטע פרי של
ערלה ואם נטעו הפירות שיוצאין כמנו מותרין דזה זה גור מותר
ומותר ליטע יחוד של ערלה שאין איסור ערלה אלא כפרי
ישראל וגוי שיש להם שדה בשותפות יכול ישראל לומר לגוי טול
אתה שני ערלה ואני אטול שני היתר כנגדן אפילו לא התנו תחיל
והרמבם כת' דוקא שהתנו תחלה שישראל גוי שני ערלה ישראל
יטול שני היתר כנגדן אבל לא התנו אסור ואפילו אם התנו תחיל
אם באו לחשבון לוכ' כמה פירות אבל הגוי בשני הערלה כך י
יאכל הישראל כנגדו אסור שהרי זה כמחליף פירות של ערלה
וא"א הראש זל כתב בסכרא ויאשונח אחד הגושע גרעין או יחוד
או שעקר כל האילן ונטעו במקום אחר ואחד המרכיב יחוד באילן
אחד ואחד המרכיב שעושה גומא אצל האילן ומשפיל אה' מענפי
האילן ומטמין אמצעיתו כגומא וראשו יוצא מצד האחד ונעשו
אילן כולן חייבין בערלה ודוקא שחתכו מצד זה מעיקר האילן א
אבל כל זמן שהוא מחובר חשיב כאחד מענפיו ופטור ואם לאחר
שגידל הענף שהכריך הכריך עוד ממנו ענף אחד בארץ ועושה
כן כמה פעמים זה אחר זה כל זמן שהראשון מחובר לעיק' האילן
כולן פטורין הפסיק הראשון מעיקר האילן חייבין ומתחילין למנו'
להן משעה שהפסיק והעיקר פטור ואם נעקר והעיקר מהקרקע
חזר להיות טפל לענף שהכריך ומוכן בין לעיקר בין לענף משעת
שנעקר אע"פ שמהג עובדי ארובה להכריך הגפנים בכל שנה ושנת
התיר די' לשתות יין כגפני הגנים פשוטם יספק ערלה מותר
וכתב א"א הראש זל הרי מצא היתר לגפני הגנים אבל גפני ישראל'
עובדין אותם ומכריכי' אותם בכל שנה ושנה שהוא ערלה לא מצ'
היתר ואינו רואה שפשוט האיתר בכל הארצות ואין משניח ותרתו
אני בלבי למצוא שום צד היתר להוציא רבים ממכשול והארץ ב
דבר והיצא מכלל דבריו שאין מרכיב ומכריך חייב בערל' אלא
בא"א אבל לא בח"ל אילן שנקצץ וחזר וגדל מהשורש כת' הרמבם
שאינו חייב בערלה אלא אם כן נקצץ מעם הארץ אבל אם נשאר
ממנו כל שהוא פטור וא"א הראש זל כתב שאפילו נשאר בו עד ש
טפח חייב ומטפח ולמעלה פטור אילן שצקרו רוח או שטפו בהר
והולכי' למק' אחר ומהעפר שסביב שרשיו עמו והוסיף שם עפר
וכשרש שם בארץ אומדין אותו אם היה יכול להיות בעפר הראשון
שבא עמו בלא תוספת עפר אחר הרי זה כנוטע במקומו ופטור מ
מהערל' ואם לאו חיי' אילן שנעק' ונשאר מרששו מחייב אפי' בעובי
חמט שמותחין בו הכגד לאחר אריגה בידוע שיכול לחיות בלא
תוספת עפר ופטור אפילו הוסיף עליו עפר הרבה ילדה שאינח
גבוה טפח חייבת בערלה לעולם משום מראית העין שנרא' כאלו
היא בת שנתה בד"א בנטיעה אחת או אפילו שתי כנגד שתי ואח'
יוצאה זנב אבל אם כל הכרם כך שרי ואית ליה קלא אילן זקן
שנעקרו ובו פירות ושתלו במקום אחר או שלקח ענף מלא פדיו'
מאילן זקן והרכיבו בילדה אם ניתוס' בפרי עד שאין בפרי הראשו
שהוא היתד חלק אחד ממאתים של התוספת אסור שגדולי איסו'
מבטלין ההיתר ואם לאו מותר אבל אם הרכיב ענף מלא פדיו' של
ערלה בתוך אילן זקן הפירות של הענף אסורין לעולם אפילו ג
גדלו הרבה שאין גדולי היתר מבטלין האיסור חנוטע עץ
מאכל ואין דעתו לצורך אכילה אלא להיותו גדר לשדה או בשבי'
העצים לשורפן או לבנין פטור

ויראה מדבריו שהוא אסור אפי' לא קשר שני ראשיו כאחד וכן
 כתב העושה בנד כולו מצמר גמלים או קנבוס וארג בו חוט של
 צמר מצד זה וחוט של פשתן מצד זה אסור ולא השיב על דבריו
 והיה חוכך להחמיר בדבר ולכך היה מחמיר על עצמו ולא היה
 תופר עורה התפורה בפשתן תחת בגד של צמר לפי שהתפירה
 מתכרת העורה ובגד הצמר ביחד אבל לא היה מורה להחמיר ל
 לאחרים והלמבן התיר להדיא וכן נוהגין המנהיג בדמות בחבלים
 בידו ומזה של צמ'ומהן של פשתן מותר אעפ' שכורכין ביחד בידו
 אבל אם החבלים קשורין ביחד אסור לכורכם סביב ידו השק ו
 והקופה מצטרפי' לכלאים כיצד חתיכת בגד צמר מחוברת לשק
 וחתיכת בגד צמר מחוברת לקופה וחברן יחד בשני תפירות מ
 מצטרפין אף על פי שמחוברין לשני כלים ואסור להתכנסות בשק
 או בקופה ולא אמרינן האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי
 אך ובנו מצטרפין כיצד היה הוא לבוש צמר ובנו
 פשתים וחבר שלו עס של כנו בשני תפירות וחגר חגורה עליו
 ועל בנו אסור משום כלאים אבל אם לא חגר חגורה על שניהם
 שרי דבין שהם בעלי חיים נפרדים זה מזה הוא עצמו מצטרף
 לכלאים כיצד היה לבוש צמר ברגלו אחת ופשתן בשנית וחברן
 יחד בשני תפירות הוי כלאים
דבר תורה אין אסור כלאי אלא דרך לבישה או להעלותם
 עליו דרך חימום אבל אם מעלם עליו שלא כדרך
 חימום כגון אהל של כלאים שמאדיל עליו או שמפשיל קופה של
 כלאים מאחוריו או שמציען תחתיו מותר אבל חכמים אמרו אפי'
 עשר מצעות זו על זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן שמא ת
 תכרך עליו נימא ודיוקא ברכים אבל כרים וכסתות שהן קשין
 הליכא למיחש שמא תכרך עליו נימא מותר לישן עליהן וכלכד
 שלא יזא בשדרו בוגע בהן ברא' כשהן ריקנות ונותנין על גבי
 קרקע אבל אם הם מלאים או אפי' ריקנות ונותנין על גבי מטה לא
 לפי שנכפף תחתיו ובכרך על כשרו וכן כל בגדים הקשין מותרין
 בהצעה מתחת ואסור ללבושן ולכריך הקשין מותרין אפי' בלביש'
 בין שאפי' לבישת הרבי' איתו אלא מדרבנן בגד גדול וכלאים מצד
 אחד אסור ללבושו אפי' מצדו השני אעפ' שהצר שבו הכלאים
 נגדר על גבי קרקע אסור ללבוש כלאים אפי' דרך ערש כגו' שלית
 של קמ' וגדול ללבושו דרך ערש לצאת בו לשוב הלבוש כלאים
 ואינו מכוין להנאתו כגון שלובשם להעביר בתם המכס והוא מכס
 העומר מאליו או שאין לו קצבה מותר וכן מכרי בגדים שמעלי'
 עליהם כנדי כלאי כשמוליכין אותם למתכנס או שלובשין אותם
 כדי להראות מדין מותר וכלכד שלא יחוננו בחמה מפני החמה
 ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהם וכן
 תופרי כסות תופרין בדרכין וכלכד שלא יכוניו בחמה מפני החמה
 ובגשמים מפני הגשם והצנועין תופרין בארץ תכריכי המת מותר
 לעשותן מכלאים אפי' אותן שקוברין אותן בהן וכן מרדעת החמור
 מותר לעשותה מכלאים אעפ' שיושב עליה וכת' הרמבם וכלכד
 שלא יזא בשדרו בוגע בה וא' הראש זל כת' שמואל אפי' אם בשרו
 נוגע בה וכלכד שלא יתבנה קל כתפו אפי' להוציא בה חבל ודוק'
 שהכלאים ניכרים ודועים בבגד אבל בגד שאבר בו כלאים ואין

מקומו ניכר אסור לעשות ממנו מרדעת לחמור דכיון שאי מקומו
 ניכר שמא ישכח ויקח ממנו טלאים לתופרו על גבי בגדו ולא י
 ימכרנו לגוי שמא יחזירנו ומכרנו לישראל מפות שפורסין על
 השלחן לקנח בהן הידים ומטפחות הספרים שנותנין על הספר
 ושמשותפני בהן אחרי הרחיצה יש בהן משום כלאי ושמשותפין
 בהן אם יש לו בית ראש ולובשין אותו כדרך לבישה אסור ואם
 לאו מותר וילך אם הוא רך אסור לעשותו בכלאים מפני שהשם'
 מתחמם בו לפעמים לא יקח אדם ביעה חמה בבגד כלאים בידו
 מפני שנהנה בכלאים ליגעל בהן מפני החמה ע
 ערדילרין אין בהם משום כלאים ופי' הגאונים רגילין
 ללבושן תחת מצעליהם ושולין עליהן עור תישים מעובר תחת
 קרקעותיהן ובגד העקב של רגל יש שעושין אותו של צמר אין
 בו משום כלאים לפי שהעקב קשה ואינו מתחמם לישן ה'מכם
 מנעל שהוא כלאים ואין לו עקב מיוצר ללבושו שעור הרגל קשה
 ואינו נהנה כשאר עור הגוף בגד כלאים שמעו' צרהות בו מותר
 לתתן בדיקו שהמענות קשין ואינן כחממין חרטייה והואספלינית
 מותר לעשותן מכלאים כיון שאינן דרך חימום לישן ה'מכם אין
 אסור כלאים אלא בגדים שהן דרך חימום כגון בתוכת ומצנפת
 ומבגסים ואבנט ושמלה ובגדים שהם מחפין בהם השוקים והודי'
 וכיצא בהן אבל צלצלי' שעושין העם בבית יד שלהם לצרור
 בהם תכלין או מעות או סמרטוט שנותנין על חרטייה והואספלינית
 וכיצא בהן מותר צלצול' של עור או של משי שתולין בו צמר
 וחוש פשתן מדלדלין על פני האדם להבריח בו הזבובים אין בכ
 משום כלאים עד כאן
בגד צמר שארג בו חוט של פשתן ואינו ניכר יצבענו ויהיה
 ניכר ויסירנו שאין הצמר והפשתן עולין כצבע אחד
 או ינתק חוט אחד ממנו והוא מותר שאנו תולין לחבר שהסיד
 החוט של כלאים ברא' בכלאים דרבנן אבל כלאים דאורייתא אין
 תולין להקל בספקן כל המקומות שהפשתן מצוי בהן הלוקח שם
 בגדי צמר מן הגמים לא ילבישם עד שיבדקם אם תפורין בפשתן
 ואפי' אם הגוי מסיח לפי תומו שחפרן בקנבוס אינו נאמן וכת' א'א
 הראש זל והאידיא פשתן מצוי בכל הארצות והלכך חקו' בגדים
 מן הגרים צריך להתייר תפידתן ולהפריץ בקנבוס שג'
חמוצא כלאים בבגדו אם הם דאורייתא פושט אפי' בשוק
 ואם הוא כלאים דרבנן והוא בשוק אין צרי' לפושט
 וכן אם הוא בבית המדרש אין צריך למחר בשבילו לצאת משם
 כתב הרמבם הרואה כלאים של תורה על חברו אפי' הוא בשוק
 קורעו מעליו אפי' הוא רבו שלמדו חכמה וא' הראש זל בת' אעפ'
 שהמציא כלאי דאורייתא פושט אפי' אם הוא בשוק דוק שהלבוש
 מוצאו בעצמו שהוא מויד אבל הרואה כלאי על חברו והלבוש
 אינו יודע אין צריך לומר לו בשוק עד שיגיע לביתו דמשום כבוד
 הבריות ישתוק ואל יפרישונו משוגג כת' הרמבם המלבי' את חברו
 כלאים אם היה הלבוש מויד הלבוש לוקח והמלביש עובר על
 הלפני עור לא תתן מכשול ואם לא ידע הלבוש שהוא כלאים
 והמלביש מויד המלביש לוקח והלבוש פטור שד
כלאי בגדים מותר לעשותן ולקיימן ואינן אסורין
 אלא בלבישה
 שה

אעפ" שיהא מין אמו דשמיא חוששין לזרע האב אבל אין לוקי' עליו
וסמכין על סימנין להרכיב או למשוך בשני פרדות שאין אנו
יודעין אם אמוהיתן שוין ואלו סימניהם שיהו שוים באזניהם ו
ובזנבותיהן ובקולן כל הע שה מלאכה בשני מינין כגון חורש
ומושך בקרון וכיוצא בזה לוקה אפילו הן דומין זה לזה וגדלים זה
עם זה בין בשני מיני בהמה או בשני מיני חיה או חיה עם בהמה
ואפי' חיה או בהמה עם עוף בין אם שניהם טמאים או טהורים בין
אחר טמא ואחר טהור ואפי' כמין של ים עם ימין של יבשה אסור
להנהיג אלא שאין לוקין עליו ואדם מותר לעשות מלאכה או
להנהיג עם כולן כת' הרמב"ם משב"ם באחד או הנהיגם באחד אפי'
בקול לוקה אבל המזוגן פטור עד שמשוך או עד שינהיג ואפי'
הראש זל כתב שאין אסור אלא בקשורין יחד אבל סוס וחמור
שהולכין זה אצל זה ואינן קשורין יחד ודף מניח על זון מותר
לישב על גבי הרף וכן כתב אבי העזרי על מה שכתב הר' אפרים
שהרובכ בסוס לעוד ציד ומוטף בחבל הכלבים אצל הסוס שהיא
לוקה בשום מנהיג בלא דבהנהיגה לבד שמנהיגים זה עם זה לוקה
אפי' אם אינן קשורין ואבי העזרי כתב שאין צד אסור בדבר שאי'
אסור בהנהיגה עד שיעשה מלאכה בשניהם ביחד ועל ידי קשיר'
שני מינין הקשורין בקרון וכו' לייבן אותו היושב עליו פסק ר' ש
שאינו לוקה ורב אלפס כתב שהוא לוקה וכן היא בסקנ' אפי' הראש
זל קטר שני כוסין בקרון וקטר עניהם חמור אעפ" ששני הסוסים
יכולים לנטשו בלא החמור לוקה וכן עגלה המושכת בקרון וקטר
מין אחד בעד הקרון או באחריו חייב מפני שדוחה הקרון בנופג
ומסייע בהליכתו אבל אם קטרו בו כשערו פטור מפני שכונאב לו
אם יכשוך ואינו משך רצח

בלאי

בגדים דכתיב ובגד כלאים שעשנו לא יעלה עליך
ואין כלאים אלא הצמר ופשיזים דכתיב לא תלבש
שעשנו צמר ופשתים יחדו ואין נקרא צמר כתם אלא צמר רחלי
ואלים אבל צמר גמלים וארנב' וכיוצא בזה לא ואין נקרא פשתים
אלא סחם פשתן שאין לו שום כינור אבל אם יש לו כינור אחר
כגון פשתים שלם או קנבוס לא ואעפ" שבין התורה אין כלאי' אלא
בצמר ופשתים חכמים אסרו משי עם צמר לפי שדומה לפשתים
וכן אסרו בלך עם פשתן והוא מן צמר שגדל בכרבי הים על ה
האבנים שבים ודומה לצמר ואסרו משום מראית העין שלא
יאברו על הלובשן שהוא לבוש כלאים וכת' אפי' הראש זל ומפני
זה אסרתי באשכנז שלא לתפור בגד קנבוס תחת בגד צמר לפי
שאי' בגד קנבוס כצוי באשכנז והיו סבורין שהוא כגד פשתן
והאידן מצוין בגדי משי כינינו והכל מכדין בו הילכ' מות' לתפור
בגדי משי תח' בגדי צמר וכן חושי משי כסרבל של צמר עכ' רצח
צמר רחלים וצמר גמלים שערבן זה עם זה וטוואם יחד
אם הרוב מהרחלים או אפי' מחצה על מחצה חשוב
ככולו רחלים ואסור עם פשתן ואם הרוב מהגמלים א' של א'
הרחלים בטל ומותר עם הפשתן וכן הדין בפשתים או קנבוס ש
שערבו ביחד אם הרוב פשתן אסורין עם הצמר ואם רובן קנבוס
מותר עם הצמר הילכך מי שנתערב לו צמר עם פשתן מביא בין
אחר ומערכו עמהם וכבטל אחד מהם ולא שייך בהו ביטול אלא
קודם אריגה אבל לאחר שעשה מהן בגד לא שייך בהו ביטול
שיבטל אחד מהן כמין אחר שאפי' בחוט אחד של פשתים שארג

כשל צמר נעשה כולו גוף אחד של אסור ואפי' עשה בגד מצמר
גמלים וארג בו חוט אחד מצמר רחלים ואצל חוט אחד בשל
פשת' כילו אסור הילכך בגד שהשתי של משי והערב של פשת'
אסור לתפור עם הצמר אפי' אם רובו של משי אבל אם עשה בגד
מצמר גמלים וארג בו חוט אחד של צמר וכמקום אחד ארג חוט
של פשתן שאינו אצל הצמר מותר ש

דבר

תורה לא היו כלאים לרשי אלא אם כן עירב הצמר
והפשתן יחד וכרקם יחד בכמקום וטוואם וארגם ב
ביחד ולר' הוי כלאים דאורייתא אפי' סרק כל אחד ואחד לבדו
וטוואו לבד ושזרו לבד ואחר כך חברו ביחד על יד אריגה או
קשרם או תפרם יחד בשתי תכיפות והרמב"ם כתב צמר ופשתים
שטוואם ביחד ושע אותם ועשה לכדים אי זה כלאים טרפן וטווא
אותם כאחד וארג בגד מטווי זה הרי זה כלאים עכ' ומיהו מדרבנן
אסור אפי' אינו שיע וטווי ביחד הילכך הלבידין אסורין מדרבנן
אעפ" שאינן טוויין ולא ארוגין ביחד חיבר צמר ופשתים בשתי
תכיפות הוי חיבור וכיוצא הן שתי תכיפות כגון שמעביר הבחט
פעם אחת ואינו מעביר כל החוט ומעביר הבחט פעם שני' ונמצא
שני ראשי החוטין ביחד וקטר שני ראשי החוטין דבענין
אחר אינן מתקיימין אבל אם אינו קושר שני ראשי החוטין או ש
שאינו מעביר הבחט אלא פעם אחת אף על פי שקושר שני ראשי
החוטין על שפת הבגד אינו חיבור והרמב"ם כתב דאפילו תכיפות
אחת וקושר שני ראשי החוטין או שני תכיפות אפי' אינם קשורים
ביחד הוי חיבור ואפי' הראש זל כתב בסכ"א ראשונה אסור לעשות
לבגד צמ' שפה מפשתי או איפכ' אעפ" שאינו אורגו עמו אלא תוחבו
לתוך האריגה והוא שתוכפו בשני תכיפות בגד צמר שרוקס ע'
עליו הבוכס או הגרדי בפשתים אסור משום כלאים אף על פי
שאינו כבידין אלא לעשותו לסימן תניא חלוק של צמר שנפרס
פורפו כח' של פשתן ואם תפרו אסור משום כלאים וכן כתב
הרמב"ם בגד של צמר שנפרס מותר לפרוף אותו בחושי פשתן
אבל לא לתפור וכתב ר' שהגריי' נשנית בטעות דקטר הוי
חיבור לענין כלאים ואפי' הראש זל כתב ונל' דלא קשה דמיידי
שחיבר שני ראשי הקרעים וכרך החוט סביבם וקושרם יחד דלא
הוי חיבור החוט של פשתן והחלוק של צמר כיון שיכול להוציא
שני ראשי הקרעים בלא התרת דקטר עכ' מכסה של פשתן וכו'
צמר מותר שאין התפירה מחברת יחד הפשתי והצמר שהרי יכול
להוציא כל הצמר והתפירה נשארת קיימת אעפ" שהתופר הבכס'
כל סביבו ואינו יכול להוציא הצמר הוי כשק של פשתן שממלא
צמר ותופר את פיו שאין בו משום כלאים מותר ללבוש חלוק של
צמ' על גבי חלוק של פשתן ולקושרן יחד אעפ" שאינו יכול לפושטן
בלא התרת דקטר ובלבד שלא יהא הקשר של קיימא אבל אם
הוא של קיימא אסור יש מקומות שרגילין לחבר הרצוע' שחונרי'
בה עם החלוק ובאותן המקומות אסור לחגור ברצועה של פשתן
על חלוק של צמר או איפכ' רצועה שראשה אחד של צמר והשני
של פשתן אסור לחגור בה אעפ" שרצועה של עור באמצע מפני
שקושר שני ראשיו ביחד כשחוגר בה אבל אם יש באמצעיתה
צמר במקו' אחד ופשתן במקו' אחר ואינו זה אצל זה מותר והרמב"ם
כתב גדיל של צמר בגדיל של פשתן אסור אעפ" שהרצוע' באמצ'
וכת' אפי' על דבריו ולא תלח הטע' מפני שקוש' ב' ראשיה כאחד

והבנים קיימין נותנין בין שניהן חמשה סלעים אפי' חלקו כבר ה
הכבדים ואינו נראה כן בגמרא אלא אם כן האב תוך ל' יום אפי'
לא חלקו פטורין ואם מת לאחר ל' יום אפי' חלקו חייבין שתי נשיו
שלא בכרו ויל' יום שני זכרים ונתערכו בנותי' סלעים לכהן מת א'
אחד מהם תוך ל' יום והוא כבר נתן פדיונו אם לכהן אחד נתן י'
יחזיר לו חמשה סלעים ואם לשנים נתן אין שום אחד מחזיר לו
שכל אחד יאמר אני תופש בשבילי חזי ילדו זכר ונקבה או שני
זכרים ונקבה בנותן חמשת סלעים לכהן ואם מת אחד מהזכרים ת'
תוך ל' יום אינו בנותן לכהן כלום ילדו שתי נקבות זכר או שתי נ'
נקבות ושני זכרים אין לכהן כלום אחת בכרה ואחת לא
בכרה וילדו שני זכרים בנותן לכהן חמשה סלעים ואם נתן אחד
מהם תוך ל' יום אין לכהן כלום ואם מת האב בין שניהם נותנין ה'
סלעים זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה אין לכהן כלום ב' נשים
של שני אנשים שלא בכרו וילדו זכרים ונתערכו בנותן כל אחד
חמשה סלעים לכהן כת אחד מהם תוך ל' יום אם לכהן אחד נתנו'
יכתבו הרשאה זה לזה ויוציאו ממנו חמשה סלעים אבל בלא ה'
הרשאה אין שום אחד יוכל להוציא ממנו כלום שיאמר לכל אחד
בנך חזי ואם לשנים נתנו אין יכולין להוציא מהן כל' ילדו זכר
ונקבה או שני זכרים ומת אחד מהם האבות פטורין והבן חייב ל'
לפדות את עצמו וכן מבכרת שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים ו'
ילדה ספק בן ט' לראשון או בן שבעה לאחרון האבות פטורין ו'
הבן חייב לפדות את עצמו ילדו שני נקבות זכר או שני זכרים
ונקבה אין לכהן כלום אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו שני זכרי'
זה שלא בכרה אשתו בנותן חמשה סלעים זכר ונקבה אין לכהן כ'
כלום וכתב הרמבם שאם ילדו שני זכרים ונקבה בנותן חמשה ס'
סלעים כיון שאינו נפטר אלא בשתי ספקות אם ילדה אשתו זכר
חייב ואם ילדה זכר ונקבה חייב אלא אם כן יצא הנקבה ראשונה
והוא יחזיר דחוק חייב ע"כ ואינו מבין דבריו שגם אנו מתחייב
אלא בשתי ספקי' שמת ילדה אשתו נקבה ואם ילדה זכר ונקבה
פטור אלא אם כן יצא הזכר תחילה וכיון דאיכא למימר דבי והבי
אין מוציאין מן הספק ש

הלכות בכור בהמה

בכור בהמה שהורה בוהג בזכרי ולא בנקבה דבתי כל פטור
דחם הזכרים וגו' בוהג בין בזמן הבית בין שלא בזמן
הבית וכתב הרמבם שאינו נוהג אלא בארץ ואפי' אם היבאו מחל'
לארץ לא יקרבו שהוא חולין גמורין והלכך כתב שנוהג בחל' וכן
היא מסקנת א"א הראש ז"ל וכתב הרמבם עוד שצריך להקדישו ו'
ואם לא הקדישו קרוש מרחם וא"א הראש ז"ל כתב שאין צריך וזו
היא מצותו בנותנין אותו לכהן ולא לכהנת בין אם הוא תם או בעל'
מס שולד בממונו או שנולד בו מום אחר שנולד ולא יתנונו לו מ'
מיד כשילד אלא הכעלים חייבין לטפל בו בכחמה דקה ל' יום ו'
זבנסה ל' יום ואם אין לו כהן מצוי חזי' לטפל בו עד שיזדמן לו כהן
במה דברים אמר ר"ת בתם בזמן הזה אבל בעל כוונת שרועה הנהן
ליק' אותו ולא אוכלו מיד או תם בזמ' הני' ורצ' לקבלו מיד ולהקריבו
דשאי ואם הכהן מסרב מלקבלו מפני שיש טורח גדול לטפל בו
בזמן הזה עד שיפול בו מום אינו רשאי בפני שרא' כמבואה מתנות

בזמנה והתם בזמן הבית וקריבנו תוך שנתו שיזרוק דמו ויקטיר א'
אכודיו ויאכל הבשר ומונין לו השנה משיהיה לו ח' ימים ואם לא
הקריבו תוך שנתו לא נפסל ויקריבנו אחר כך ובזמן הזה ישנהנו
עד שיפול בו מום והבעל מום שוחטו על פי מומחה ואוכלו בכל
מקום ומאכלו לכל מי שירצה אפי' לגוים ומוכרו ומקדש בו את
האש שהוא כשא' ממנו וכלבד שלא ימכרונו במקולץ ולא ישקלנו
בלישראל וכו' מותר לשקול בו מנה כנגד מנה וכנגד כלי וקופיץ
והם בשרו אבל חלבו ודמו וגידי וקרניו נמכרין כמקולץ ונטקלין
בלישראל ושוכנו של גיד הנשה דינו כבשר כיון שהוא מותר מן ה'
החור ואף בעל מום מצוה לאוכלו תו' שנתו כיצד נולד בממונו אי
קים לן בגויה שכלו לו חדשיו מונין לו משעת שנולד ואם לא קים
לן ביה שכלו לו חדשיו מונין לו השנה משיהיה לו ח' ימים נולד
תם ונפל בו מום תוך שנתו יכול להשהותו עד בלא ת לו שנה ל'
ללידתו נולד בו מום אחר השנה יכול להשהותו ל' יום אחר שנפל'
בו המום וכן אם נפל בו מום תוך חשנה ולא נשאר ממנה ל' יום
יכול להשהותו עד שישלימו ל' יום לנפילת המום כגון אם נפל בו
מום חמשה עשר ימים קידם תשלום השנה משהיה אותו חמשה ע'
עשר ימים אחר הש' השנה זו היא שנת הלכנה י"ב חדש מיום
ליום ואם היא מעוברת מוני' לה י"ג חדש ס כתב הרמבם נולדו שני
שליצין אחד בחמשה עשר באדר הראשון ואחד בראש חדש אדר
השני כיון שהגיע יום ראשון באדר שנה הבאה עלה לו שנתו וזה
שנולד בחצי אדר הראשון לא עלתה לו שנתו עד חצי אדר של
שנה הבאה הואיל ונולד כחדש העיבור מונין אותו ל' ואם עבר ו'
ושהה אותו אחר זכנו לא נפסל ש

אין מרגלין בבכור אפי' בעל מום פי' להפשיט עורו משלם ד'
דרך רגל ותיו והלכך התירו וא"א הראש ז"ל לא כתב
כן ואם שחטו ונמצא שרפה כתב הרמבם שהעור מותר בהנאה
אם נשחט על פי מוכחה וא"א הראש ז"ל כת' שיעורו עם בשרו אכור'
בהנאה ושעון קבורה צריך הכהן לשהותו ולגדלו לעולם עד ש'
שיפול בו מום ובזמן שבית המקדש קיים שעיסוד להקריבה אינו ר'
רשאי למ' ברו כל זמן שהוא תם וזכין היה בין תם בין בעל מום
יכול הכהן למוכרו בין לכהן בין לישראל והלוקח ינהיג בו קדושת
בכו' בדא' שהלוקח קונ' אותו לצרכו אב' אסור לעישר בו סחור' לקנותו
כדי להרתיח בו קנאו לצרכו ולא לצריך יכול להזרז ולמוכרו שח'
הבכור אסור בגיזה ובעבודה ואפי' אם עבד וגזוז או תלשו
בידו או אפי' נשר הציד מעצמו אסור בהנאה לעולם
ל"ש בת מעצמו ל"ש שוחטו אה"כ אפי' ע"י מוכחה אין השחיט' מתרת
הצמר שנתלש מחיים אבל צמר הבחור השחיט' כתידתו כבשרו
ואם נתלש מחיים ועודנו מסיבך בשאר הצמר את שגראה בשאר
הצמר נותר בשחיט' ואת שאינו נרא' כשא' הצמר כגון שעולה ית'
או שעיקרו הפוך כלפי ראשו כגון שכפיל באמצעיתו ושני ראשיו
כולטין לחוץ אין השחיטה בתירו' וכשבא לשוחטו יכול לחליש
הצמר של מקום השחיטה כדי לעשות מקום לשחיטה ודוקא ביד
אבל לא בכלי בדי שלא יהא גראה כגוזז וכן כותל גס כן לעשות
כשבא לראות סוכו האורג מלא חוט מצמר בכנף אם הוא דבר
חשוב כגון מעשה ציור אינו בטל וכולו טעון קבורה ואם לא אינו
דבר חשוב ובטל ברוב ש

פדיון

בכור כתיב אך פדה תפדה את בכור האדם וכולו ופרויו מכין חדש תפדה שמצות עשה על כל ישר שיולד לו בן שהוא בכור מאמו וישראל כל מקום ובכל זמן ששיפדנו מהכהן ולא מהכהנת כחמש סלעים שהם שתי אונקיות וחצי לישוי ולדברי הגאונים משקל אלף ותשע מאות ועשרים שעורים כסף ואם יש לו שני ראשים צריך לפדותו בעש סלעים ואלו חמשה סלעים נותנין לכהן בכסף או כשה כסף ככל דבר שירצה חוץ מעבדים ושטרות וקרקעות אם יש לו שטר חוב על אחר ונותנין לכהן בפדיון בנו צנו פ וי ואם כתב לכהן שטר חוב על עצמו בחמשה סלעים כשכיר פדון בנו חייב ליתנם לו ואפי' חכי אין בנו פדוי לשון הלכה גדולה כתיב לכהן שחייב ליתן לו חמשה סלעים חייב ליתן לו חמשה סלעים אבל אין בנו פדוי ער שיאמר לו הילך בפדיון בני ואם הראש זול לא כתב בן ואם נתן לו חפץ בחמשה סלעים והכהן קבלו בכך בנו פדוי אפי' אינו שוה כל כך ואם נתנו לו סתם אם הוא שוה חמשה סלעים בנו פדוי אעפ' שלא שמו אותו תחלה לידע אם הוא שוה חמשה סלעים ואם אינו שוה חמשה סלעים אין בנו פדוי נתן חמשה סלעים אפילו לעשרה כהנים כן בכת אחת בין כזה אחר זה בנו פדוי וצריך שיתנו לו כסתנה גמורה ואם ירצה הכהן להחזירם לו אחר שקבל אותם רשאי ומהו לא יהא רגיל להחזירם לכל שלא להפסיד לשאר הכהנים שמתוך כך יתנו הכל פדיוני בכוריהם לו ולא לכהנים אחרים אבל לעניים יגזל להחזירם נפש שמהאי טעמא לא יקבל על כנת להחזיר וכמו אם עבר וקבלם על מנת להחזיר הכן פדוי הפריש חמש סלעים לפדיון בנו ונאכרו חייב באחריותן עד שיבואו ליד כהן וכשעת שנותן הפדיון לכהן נכרך ברו אתה האלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו על פדיון הבן ואם פודה את עצמו אומר על פדיון הבכור ויכרך שהחיינו וירי החי מסתפק היכא שכתב הכן לאחר שלשים יום שאפי' חכי חייב בפדיונו אם יש לו לכרך שהחיינו אם לא נקבלת שונת הגאונים תיקון גאוני לסדורו כהנהגה בפדיונה וברכתא דיליה הני דמיתרי אבנה בריה קמי כהנא ומודע ליה לכהנא דבכור פטר רחם הוא וירישי כהנא באי בעית טפי כרך ביכרך או חמש סלעים דמהיית ל למפרקה בהו וריהדר ליה כרי בכרי בעינא טפי והילך חמשה סלעים בפורקניה ובהכי דיהיב להו בידיה בכרך כרך אתה האלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו על פדיון הבן ושהחיינו והו דמונו לכהנא כסא רחמנא וכייתי אסא ומכרך כנה ובורא עצי בשמים באי ארדינו מלך העולם אשר קדש עובר במעי אמו ולא רבעים יום חלק אבריו באתים וארבעים ושמונה אברים שיש בו ונפח בו נשמה כדכתיב ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה עור ובשר תלבישו ועצמות וגידים תסוככני וצה לו כדכתיב עור ובשר תלבישו ועצמות וגידים תסוככני וצה לו באכל ומשתה וזימן לו שני מלאכי השרת לשוכדו במעי אמו דכתיב חיים וחסד עשית עבדי ופוקדתך שמרה רוחי אבן אומר זה בני בכור ואמו אומר זה בני בכור שבו פתח דק דלתי בטני חמש סלעים נתחייבנו ליתן לכהן בפדיונו כדכתיב ופרויו מכין חדש תפדה בערבך חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה ה השקל ובתי אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הכהנה ה הטבאה תפדה נשם שוכה בכור זה לפדיון כך יוכנה האל לתור ולהופה ולמעטם טובים באי בקדש במורי ישראל פי' יתן וככרך הכהן את הבן ומחזירו לאביו ולאמו וכי פריק איהו דנפשי בכור

על פדיון בכור זכתי אף הראש זל ולא נהגו באשכנז ובצפת ש שיכרך הכהן ברכה זו שלא ליצינו שבכרין שום ברכה שלא החברה במשנה או בתוספת' או בגמרא כי אחרי סידור רב אשי ורכינא לא נחחדשה שום ברכה ועוד למה יכרך הכהן אינה ע עושה שום מצוה אלא מקבל מתנות כהונה ותחילת הברכה קשה לי אשר קדש עובר במעי אמו אי קדושת הבכור קאמר בפטר רחם תלא רחמנא עב' אין הבכור ראוי לפדיון עד שיעברו עליו שלשים יום ואחר שלשים יום יפדנו מיד שלא ישחה המצוה ל לפיכך אם כתב אפי' ביום שלשים אי צריך לפדותו ואם קבל הכהן המעות צריך להחזירם ואם כתב לאחר שלשים יום כבר נתחייב בפדיונו וצריך ליתן לכהן המעות לפיכך כתב האב תוך שלשים יום ללית הכן בחזקת שלא נפדה עד שיביא הכן ראייה שנפד' לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד שיאמר שצוה בשעת מיתה שלא נפדה נתן המעות לכהן בתוך שלשים יום על מנת שחול הפדיון לאחרי שלשים יום פדוי אפי' אין המעות בעין לאחר ליום מי שלא פדאו אביו חייב לפדו את עצמו כשיגדל ואם הוא לפדול ויש לו בן לפדות פודה את עצמו תחלה ואחר כך בנו ואם אין לו אלא חמשה סלעים פודה בהן את עצמו שעבר כל נכסיו עד שלא נשאר לו חמשה סלעים בני חורין אין הכהן גובה הפדיון מן ח המשוט דים אעפ' שקדם חוב הפדיון לחוב של כן פדיון הבכור תלוי במי שפטר הרחם אם הוא בכור לאכ ולא אם אינו חייב בפדיון ואם יש לו כמה נשים ויש לו בכור מכל אחת ואחת חייב לפדות כלם אשה אינה חייבת בפדיון ולא לפדות וכן כהנים ולויים פטורין מפדיון בכוריהם ואפי' כהנת ולויה נשואה לישראל אין הכן חייב בפדיון ואם הם מעוכרות מגוי לוייה פטורה וכהנת מעוכרת מגוי חייב הנן לפדות את עצמו לפי שנתחלה ככהנת מביאת הגוי וכך בת ישראל מעוכרת מגוי חייב הכן לפדול את עצמו כהן שנולד לו בן חלל זכתי האב תוך שלשים יום ללית הכן חייב הכן לפדות את עצמו לאחר שלשים כבר זכה האב בפדיון וידשו בניו ממנו והלכך יפריש הפדיון ויעכבנו לעצמו שפחה שילדה ואחכ נשתחררה וגייה שילדה ואחכ נתגיירה וילדו אחכ פטורין מן הכבודה נתעברה השפחה והגייה ובעודן מעוכרות נשתחרר' השפחה ונתגיירה הגייה וילדו חייבין בכבודה ספק אם ילדו קוד' שנשתחררה ונתגיירה אם לאו פטור הבא אחר נפלים שיצא ר ראשו חי כגון שמעוכרת תאומים אחד גפל ואחר בלו לו ח חדשיו והיציא הגפל ראשו חי ואחר כך החזירו ואחר כך יציא אחיו השני שהוא בן קיימא אינו בכור לפדיון מפני הגפל שהוציא ראשו תחילה וכ כן שיצא ראשו בכת הבא אחריו אינו בכור וכן הכפלת כמין בחמה חיה ועוף שחצי פריצוף פניהם דומה ל לצורת אדם או סנדל או שליא אי שפיר מרוגס או שיצא הגולד מחותך אברים אברים הגולד אחר כל אלו אינו בכור לפדיון אבל בן שמנה שהוציא ראשו מת והכפלת שפיר בלא גוונים או בלא מים או דם והכפלת כמין דגים שקצים ודמשים והכפלת ליום מהגולד אחר כל אילו בכור לפי יו יוצא דופן והבא אחריו דרך רחם שניהם אינן בכור לפדיון מי שלא בכרה אשתו וילדה זכר ונקבה אינו נותן לכהן כלום דשטא נקבה יצאה ראשונה וילדה שני זכרים נותן לכהן חמשה סלעים כתיב אחד כהן תוך שלשים יום אין לכהן כלום דשטא הבכור כתיב כתב הרמבם כתיב האב קיים שפדאן בין כתיב תוך שלשים יום או לאחר שלשים יום והבכר

ואם עשה בו מום ומת אין קונסין בנו אחריו אלא שוחטין אותו על ידו ואם גר או תינוק מטיל בו המום מעצמו אם לא כיון להתירו מ מותר אפילו אם שואל למה אין שוחטין אותו והשיבו לו לפי תומ' שאסור לשוחטו עד שיפול בו מום אבל אם כיון להתירו כגון ל לאחר שרואה שניתר אחר על ידו עושה גם כן לאחרים אסור וכתב א"א הראש זל בתשובת על שאמרו לגויה המשרתת בבית יהודי על הבכור שאין לאוכלו בלא מום והלכה וחתכה אזנו שזה חשוב לדעת ואין לשוחטו עליו וזה הבכור רודף אחד הבה ובעט בו כדי להציל עצמו ועל ידי כן עשה בו מום מותר לשוחטו עליו וכתב הרמב"ן דוקא שכעס בו בשעת רדיפה אבל אם בעט בו ל לאח שניצל ממנו לא והרמב"ם כת' אפי' בעט בו לאח שניצל ממנו וכן כתב א"א הראש זל דבר תורה כבו שנפל בו מום עובר מותר להטיל בו קבוע אלא שחכמים אסרוהו ובהמה שאחזה רם ואין לה רפואה אלא על ידי הקזה שאם לא יקוזה כ במקום שעושים בה מום קבוע תמות חשיבא כבעלת מום ומכל מ מקום אינה נשחטת עליו דחשוב כמו עובר כיון שיש לה רפואה ופליגי בה רבנן סברי מותר להקוזה להטיל בה מום קבוע אע"ג דבעלמ' אסור להטיל מום קבוע בהמה שיש בה מום עובר הבא שרי כיון שתמות אם לא יטילו בה המום הקבוע ומכל מקום סברי שאינה נשחטת על ידי המום של הקוזה וד' שמעון מתיר לשוחטו עליו והרמב"ם פסק כר' שמעון וא"א הראש זל כרבנן ואם היא כ בענין שלא תמות אם לא יקוזה או שיש לה רפואה על ידי הקוזה במקום שאין עושים בו מום רבנן סברי לא יקוזה אפי' סמוך למקום שיוכל לכא לודי מום כגון סמוך לאזניים או סמוך לניב שפתים וחוט' דחיישינן שמ' יעש' בה מום כל' בתכו' יר' שמעון שרי והלכת' כותיה מותר להטיל מום בבכור בזמן הזה קוד' שיצא לאוי' העולם שיד' הבהנים חשודין להטיל מום בבכור מפני שיש להם בו טורח גדול לטפל בו עד שימות אפי' אם הוא חכם ויחשב בשיבה אם עשה דבר שנראה כמעדים כגון שנתן לבכור שעורים בסל בענין בשיבא לאוכלם ופגם שפתו או כיוצא בזה אין לשוחטו על אותו המום לפיכך כל בום שראוי ל לבא בידי אדם אין שוחטין אותו עליו עד שיעידו שמעצמו נפל בו ומיהו כהן יכול להעיד לחברו על בכור שלו ולא חיישינן שמא מעיד לו שקר כדי שיעידנו גם כן בפעם אחרת ואפי' בנו וכתו מ מעיד לו חוץ פאשתו שה' כנופ' ואפי' עד אחד סגי בהכי ועד מפי עד ורועה כהן נאמן להעיד עליו בעור שהיא ברשות ישראל ו והרמב"ם פסל רועה כהן להעיד עליו בעודו בבית ישראל ולא ח דבשור אלא רועה ישראל על בכור שביד כהן והרמב"ן כת' בסבר' ראשונה וכן היא מסקנת א"א הראש זל כהן שיש לו בכור וראינו שעומד הוא וכל בני ביתו אצלו בחוץ ונכנס הבכור לבדו לבית שלם ויצא בעל מום מותר לשוחטו ולא חיישינן שמא אחד מבני הבית נטמן שם והטיל בו המום או שמא חפר גומא להבטילו ש שיפול בו לא היו מחזקין בו שהוא בכור והכהן בכור הוא זה וכום זה נפל בו מעצמו נאמן דר' סמדיקין בו בכור והוא דביאו לפנינו במומו ואומ' חכם פלו' התיר' לי נאמן דוקא שאומר חכם פלוני שזכירו בפרט אבל אם אומ' חכם סתם לא יש אומרים כשאומר חכם פלוני שהוא נאמן אפילו אם אין עדים מעדיין על ה המום שמעצמו נפל בו אבל לשי' פי' דוקא שיש עדים על המום וכן כתב הרמב"ם וכן נאמן לומר על בכור שהוא בידי ודוא בעל מ

מום ישראל פלוני נתן לי במומו אבל אמר ישראל סתם שאינו מ מזכירו לא וכתב הר' יונה שאם הוא מום מובהק נאמן אע"פ שאינו מזכיר שם החכם נאמן ישראל לומר נתתי בכור זה לכהן במומו אפי' היה קטן והגריל ולא חיישינן שמא אינו מכירו ישראל לא נחשרו על הבכורות אפי' על שלחם הילכך ישראל שיש לו ספק בכור שנאכל במומו לבעלים נאמן לומר שנפל בו מום מעצמו אין רואין בכור ודאי לישראל אלא אם כן יש כהן עמו דשמא לאמר שידע שהוא מום יאכלנו ולא יתננו לכהן ואם הוא מובהק וכו' ל לישראל עליו רואין לו ולא חיישינן להכי דכיון שידע שהוא מ מום וכו' לחכם להתירו לו מפני שחושש לכבוד חכם א"כ מדקד' במעשיו ועל כן כתב הרמב"ם אם היה חכם ומדקדק במעשיו רואי' לו לכבוד שטו ספק בכור אין הבעלים צריכין ליתנו לכהן אלא ישהנו עד שיפול בו מום ויאכלנו ואסור בניזה וכעבודה ואם ת תקפו בהן כתב הרמב"ם שאין מוציאין אותו מידי וא"א הראש זל כ כתב שמוציאין אותו מידי יוצא דופן ושנולד אחרי דרך רחם שניהם אינם בכור אפי' ילדה נקבה תחלה דרך דופן וזכר אחריה דרך רחם כיון שקדמו אחר בכור שהוא טובטום ספק אם הוא זכר אם לאו ויאלץ לבעלים לביטול בו מום אבל מה שהוא טובטום אינו חשוב מום לישחט עליו וכתב הרמב"ם בן אם מטיל מים כ במקום זכרות או במקום נקבות אבל א"א הראש זל כתב דוקא כ במטיל מים במקום נקבות אבל אם מטיל במקום זכרות בכור ו ודאי הוא וצריך לתנו לכהן ואגודונונס כתב הרמב"ם שה' חולין נמורים וא"א הראש זל כתב שהוא ספק ויאלץ במומו לבעלים מ מבכרת שיצאה בלאה וחזרה ריקנית הבא אחריה בכור מספק ד שמא הפילה דבר שאינו פוגע בן הבכורה רחל שילדה בין עז ועז שילדה בין רחל פטור מן הבכורה ואם הולד דומה לאמנו כ במקצת סימני חייב ומיהו חשוב בעל מום לישחט עליו רחל בת רחל ואותה בת רחל היא בת עז ועז בת עז ואותה עז היא בת רחל ורחל בת עז בת רחל כולן פטורין פרה שילדה בין חמור וחמור שילדה בין פרה או סוס אינו קרוש לא בקדושת בהמה שהורה ו ולא כקדושת בהמה שבאה ואפילו אם דיבא להם במקצת סימני פרה שילדה כמין חמור חייב וינתן לכהן ופרה שילדה כמין סוס אגביל ספק ויאלץ במומו לבעלים וחמור שילדה כמין סוס הוא ספק פטור חמור ופריש עליו טלה והוא שלו בהמה דקה שנטפה פי' שנימוח העובר ויצא הבחור פטורה מן הבכורה וצרי' להראותו לרועה חכם שיראה אם הוא מחזי הולד ובהמה גסה שהפיל' שלו' פטורה מן הבכורה והשליא עצמה אין בה קדושה וכות' להאביל' לכלבים שפעוה חררת דם פטורה מן הבכורה והחררה תקכי' לפרסמה שהיא פטורה מן הבכורה בכור שברכו בסיב והוציאנו ולא נגע ברחם או שכרבו בשליא אחרת או שבתכרבה עליו א אחותו ויצא ולא נגע ברחם או שנפחתו כותלי בית הרחם ויצא או שנעקרו כותלי בית הרחם ונתלו בצוארו ויצא כולו איבעיא ולא איפשיטא והוי ספק בכור וכן ח הדביק שני רחמי' ויצא בזה והכניס בזה ואחר כך יצא מן השני מ מבקיא אם הבהמה שהבכור נכנס בה ויצא פטורה מן הבכורה אם לאו ולא אפשיטא נפרץ מקצת הרחם ועומד כרובה על הפרוץ ויצא דרך הפרוץ או שפרוץ כרובה על העומד ויצא דרך העומד הרי זה ספק נגמבו כותלי בית הרחם אינו קרוש שיש טא

בכור בזמן הזה אין לו היתר אלא על ידי מום ואפי' אם ידעו
הבעלים או הכהן למכנסו לכיפה עד שימות מעצמו
אין רשאי אלא לצורך הכהן לגדלו עד שיפול בו מום ואפילו
כשיפול בו מום בגלו וניכר לכל כגון שנקטע ידו או רגלו וכיוצא
בו אינו רשאי לשוחטו אלא על פי מוכחה שיוורה לו שהוא מום
הראוי לישחט עליו ואם אין חכם מוכחה נותר על ידי שלשה בני
כנסת פ' החכמי קצתו אין בקיאיין כל כך וכתב הר' יונה האידינא
דליב' מוכחי אינו נשחט על ידי בני הכנסת אלא בכומי מוכהקי
כגון נסמיה עינו ונקטעה ידו וכיוצא בהן אבל דוקין שבעין
וחורור ומים חקבועין וכיוצא בו לא וערימת האזן נראה שהוא
מום מוכהק חיבא דמינכר שפיר ונראה לעינים שהוא יותר מחגיר.
צפורן וכיצד ערימת האזן שנפגמה בחסרון עד שתחגור בה ח
הצפורן ומן הכבוס פי התנוך ולא העור שמשפת האזן בין שנפג'
בידי אדם בין שנפגם בידי שמים או שנסדקה סדק הניכר אעפי'
שאינו חסר כלום וכן אם ניקב מלא כרשינא או שיבש כרו ש
שתהא נפרץ בצפורן און הגדי שהיא כפולה ונראית בשתי אפ'
אינו אלא עצם אחד כגון שאין לו אלא תנוך אחד אלא שנכפל
תנוך העליון ונתחבר לכמה ונראית בשתיים הוי מום ואם אינו
עצם אחד אלא התנוכים נבדלי לכמה אינו מום אונן אחת גדולה
מחברתה עד שניכר למראית העין שהיא גדולה מחברתה הוי
מום אבל אם אינו ניכר עד שימדודו אותו ביד אינו מו' מושב עינו
עגול שכל אדם הוי מום שדרך כבהמה להיות משוק עינו אחת ג
גדולה שכל עגל והשנייה קטן כשל אווז הוי מום

אבל אם שתיזן גדלות או קטנות אינו מום ושאר מומי
העין אין מוכהקין להתירו על ידן האידנ' על כן אין רצוני להארי
בהן רחל שיש לו קרנים או עז שאין לו קרנים אינו מום היה לעז
קרנים ונחתבו עם הבשר שבהם אם נעקרו בכח עד שנשאר ב
במקומן בעין גומא הוי מום נחתבו בשוח ולא נשאר במקומן גומ'
אינו מום פיו דוכה לשל חוזר בזה ששפתו העליונה עורפת על
התחת נה או שתחתונה עורפת על העליונה הוי מום ואפילו אם
אינו חד כשל חוזר הוי מום ודווקא שיש באתו עורף עצם אבל
אם אינו אלא בשר נוסף אינו מום פיו כלום פיו ס' הום שאינו יכול
לפותחו אם מחמת העצם שהשפתים נפתחים יפה אלא שעצמות
הלחיים נדבקים זה בזה הוי מום אבל אם אין השפתים נפתחים
אלא כמו הלהיים אעפי' ששניה אין נפתחין כדרך אינו מום ניטל
רוכ לשוננו הוי מום אפי' לא ניטל הרוב של כל הלשון אלא הרוב
טרמקים שאינו דבוק למלקחים נפגם העצם שבפיו שהשינים
קבועין בו הוי מום יש לו שלשה ידיים או שאין לו אלא אחד או
שאתת בפרסות ידיו או רגליו עגולות בשל חבור אפי' הן סדוקות
או שנשכטו הדרך ממקום חבורו ואפי' לא איעכול ניביה או שאח'
בידכותיו קבוע במקום הככל והשנייה למעלה ממנה או שירך
אחד גדול מחבירו או שבטבר עצם היד או הרגל אפי' אינו חסר
כלום ואפי' השבר קטן שאינו ניכר בו שנשבר אלא כשהוא מהלך
או שנפגם עצם ידו או רגלו בכל אחד מאילו הוי מום פרסות ידיו
צרות שאין רחבות כדרך אם מחמת הבשר צר והעצם כרחיב
ויצא לחוץ הוי מום ואם הבשר ומעצם שון ששניזן צרין מ
בכדרכן אינו מום נמלוי המלחים עם הבשר שבהם הוי מום אין לו
ביצים או שאין לו אלא אות הוי מום אפי' יש לו שני ביצים וכן אם

אין לו אלא כיס אחד הוי מום אפי' על פי שיש לו שני ביצים ואם יש
לו שני כיסים ואי' לו אלא כיצה אחת שוחטו מיד בחזקת שאין לו
אלא כיצה אחת ואין צריך לבשמש בו לראות אם יש לו עו' אחר'
ואפי' אם לאחר שחיטה נמצאת לו זבוקה בכסלים הוי מום כיון ש
שאינו במקומו והיבכם כתב אם לא משמשו תחילה ואיה' נמצאו
בכסלים יקבר והיבכם זל כת' בסברא ראשונה ולזה הסכים א"א
הראש זל כיצה אחת גדולה מחברתה אינו מום נחלק הזנב לשני'
עד העצם הוי מום וכן אם יש בו בשר נוסף כגודל בין חוליא ל'
לחוליא זנב העגל שהוא קצר ואינו מגיע לפרק העליון שמחבר
הארוכה לשוק הוי מום זנב הגדי שהוא עגול כשל חוזר הוי מום
ואפי' אם הוא עב כדרכו ואם הוא קצר ואין לו אלא חוליא אחת
הוי מום יש לו שתי אינו מום ובטלה יש לו שתיים מום של ש אינו
מום יבלת שיש בה עצם בכל מקום שתהיה בין בעין בין בכל מקו'
הוי מום ושאיין בה עצם בכל הגוף אינו מום ואפי' יש בה שער ו'
ובעין אם יש בה שער הוי מום אין בה שער אינו מום כל אילו ח
המומין מוכהקי הן להתיר על ידו ואפי' בזמן הזה

השוחט הבכור שלא על פי חכם אפי' מראשו איה' לחכם
וכיוצא בו מום אם הוא דוק שבעין וכיצד ש אינו
חסרון בגופו לבעי יקבר ואם הוא מום של חסרון ד' יהודה מתיר
ור' מאיר אוסר ופסק בשאלות בר' יעודה וכן כת' הר' שמואל
הכהן הגאון בן חפני ובעל הלכות פסק בר' מאיר וכן כת' הירבם
וכן ה' מסקנת א"א הראש זל השוחט הבכור שלא על פי מוכחה
ומכר ממנו ואבלותו מחזיר לו הדמי' לא אבל הוא יקבר וחוזר להם
הדמים מי שאינו מוכחה ורואה הבכו' ושחט על פיו יקבר וישלם
וכמה ישלם אם הוא בארץ ישראל משלם בגסה חצי דמי' ובוק'
רביע דמי' ובחוצה לארץ בין בדקה בין בגסה חצי דמי' ש"א

החשוד לבכור בכור לשם חולין אין קונין ממנו בשר צבא
שדומה לבשר עגלים ואין לוקחין ממנו עורו שאי'
עבדים אפי' של נקבה שבא יחזיק זכרותו ויאמר של נקבה ואין
לוקחין ממנו צמר אפי' מלוכין וכל שכן צואי' אבל לוקחין ממנו
צמר שחיי ולבדים ועורות עבדים

הנוטל שכר לראות הבכור אין שוחטין אותו על פיו אלא
אם בן הז' מוכח ואדם מחזו וידוע לכל בכשר וחזק
שיחיה שכר בטלתו ניכרת ואם הוא פועל וכתבטל במלאכתו
כדי לראותו נותן לו שכרו כפועל שיש לו מלאכה כזו שבטל ס'
ממנה וכמה הוא רוצה ליקח כדי לישוב בטל כך יתן לו וצריך ש
שיתנו לו שכרו בן אם יהיה לו המום קבוע ויתירנו בין אם לא
יהיה קבוע והירמנם כתב ולא יתנו לו שכר על ברמה זו אלא פעם
אחת ורואה אותה לעולם כל זמן שמביאין אותה כדי שלא יבא
לידי חשד אין החכם רואה בכוד לעצמו אפי' הוא חכם ומוכחה
אין רואין מומין ביום טוב אבל אם ראה מערב יום שרב יכו' לחקד'
עליו בי"ט היאך נפל בו המום

אסור להטיל כום בבכור ואסור אפי' לגרום לו כום כג' ליתן
דבילה על גבי אוננו כדי שישלנה הכלב במים ויקטע
אזנו עמח וכיצד בזה או שאוסר לגמי להטיל בו מום ואם עש' בו
בידים או בגרמתו אין שוחטין אותו על ידו עד שיפול בו מום

אחר מעצמו ואם

אצריך לומר לפירושו ואפי' לאחד שחלק עם הגוי כולדות חלקו פטור עד דור שלישי ומה שתלך השלישי דהיינו רביעי לאם יתן לכהן ולרב יהודה עד דור רביעי וכת' ה'מבכ' חל' הבקבל בהמה מן הגוי לחיות מטפל בה והולדות בניהן או שהגוי קבלה מישראל בזה פטורין הבקבל צאן בדמים קצובין ופיסק עמו שיהיה השכר ביניהם ואם פחתו פחתו לישראל אע"פ שברשות ישראל הן והם בקנינו הואיל ואם לא ימצא הגוי מע'ת לגבות מכנו יגבה מן הבהמות האלו או מולדותיהן נעשה כמי שיש לו אחריות עליהן ועל ולדותיהן והרי יד גוי באמצע ופטורין הן וולדותיהן אבל ולד ולדות חייבין שהרי של ישראל הן ואין לגוי עליהן רשות ע"כ ירא' ש"ל אפילו אין לגוי חלק כלל בולדות אלא שנותן לו חלקו מ מהריח בדמים אפי' חכי מה שילדו והולדות פטורין וכה שילדו ו ולדי והולדות חייבין שכא

הלכות פטר חמור

כבור בהמה שמאח נוהג בכל מקום ובכל זמן ואינו נוהג אלא בחמורים וזה מצותו שכל ישראל שיש לו חמורה שבכרה פודהו בשוה בין זכר בין נקבה בין תם בין בעל מום בין גדול בין קטן ויתנו לכהן ולא לכהנת ואין לו זמן י ידוע אלא מיד לבשילד עד שימות אלא שמצוה הוא לפדותו מיד שלא להחמיץ המצוה שבא לידו ולאחר שיפדנו הוא חולין גמורים ומותר בגיוה ובעבודה בשאר חולין והכהן יעשה גם כן בשוה כמו בשאר חולין וכשם שפודהו בשוה כך פודהו בכל בה שירצה אלא כשפודהו בשאר כל דבר צריך לפדותו בשוה אבל שא אפי' אינו שוה אלא כל שהוא ופדאו בו פדוי אבל הבא לימלך בתחלה אוברי לו שלא לפדותו בפחות משה שלשה דינרין ודוקא בשוה פודין פחות מכדי שורו אבל לא בעגל ולא בחיה ולא בכוי ולא ב כלאי אלא בכדי שווי ואפי' בשוה אם הוא שחוט אין פודין בו אלא בשווי ובן פקוע חשוב בשחוט ובדמה מכעיא ולא איפשיט' הילכך אין פודין בו אלא בשווי ואם פדה בו דאי ספק הילכך אם כת פטר וחמור קודם שנתן הפדיון לכהן לא יתן לו הפדיון ופטר החמור יקבר ואם אחר שנתן הפדיון לכהן כת הפטר חמור יקבר והפדיון יטאר לכהן כיון שהוא מוחזק והמכנס כתב שפודין בכך פקוע ל

בשווי למי שאינו יודע שהוא פטר חמור שאינו פודהו הרמים אסורים פטר חמור קודם שיפדה אסור לעבוד בו ולגזוזו כדי ל ליהנות בשערו אבל אם היה שערו מסובך או שיש לו מכה במקו השער מותר לגזוזו להנאתו והשער אסור בהנאה ויקבר פטר ח חמור שמת קודם שנפדה יקבר לפיכך ישראל שיש לו ספק פטר חמור יפריש עליו טלה להפקיע אסורו ומעכב הטלה לעצמו לא רצו בעליו לפדותו ונתנוהו לכהן מפריש עליו הכהן טלה או י יערפנו ויקברנו והישראל לא יתנו לו אלא אב' יפריש עליו השה או יערפנו לפניו שחם חשודי' על דבר זה כפני שהן אומרים מה א אני צריך להפריש עליו טלה כיון שהוא לעצמו לא רצה לפדותו ולא ליתנו לכהן מכהו בקופיץ בערפו עד שימות ויקברנו שהרי הוא אסור בהנאה ולא ימיתנו בקנה ולא במגל ולא בקורדום ולא במגירה אלא בקופיץ ולא יבניסנו בחדר וינעול בפניו עד שימות מצות פדייה קודמת למצות עריפה חמורה שלא בכרה וילד' שני זכרים נותן טלה אחד לכהן זכר ונקבה ספק ומפריש טלה והוא ל לעצמו שתי חמורו' שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן שני טלאים לכהן זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לכהן ומפריש טלה והיא לעצמו שני זכרים ושתי נקבות או שתי נקבות וזכר אין לכהן כלום וכשתי נקבות ושני זכרים כפריש בטלאים והן ל לעצמו וזכר ושתי נקבות מפריש טלה והוא לעצמו והמכנס כת דב' זכרים וכן נקבות אין צריך להפריש כלום ולא נהרא אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו שני זכרים נותן טלה אחד לכהן זכר ונקבה מפריש טלה והוא לעצמו הלוקח חמורה כהגוי ואינו יודע אם בכרה אם לאו מפריש טלה והוא לעצמו ישראל שירש מאבי אמו כהן ודאי פטר חמור ואותו כהן ירש מאבי אמו ישראל מפריש טלה והוא שלו גר שבכרה חמורתו כפק קודם שנתגייר או אחר כך מפריש עליו טלה והוא שלו כהנים ולרם פטור' מבכור כהמה שמאח ושותפות הגוי פוטר בו כמו כנהמה טהורה וכל דיני שותפות הגוי בטהורה וכן דינו כטטאה אלא שאסור להשתת' עמו כדי להפקיע קדושתו כיון שאיפשר בפדייה או בעריפה ונראה ד דהוא הדין נבי שותפות כהנים ולויים נבי פטור גוי שהפרי' פטר חמור מודיעין אותו שאינו חייב והרי הוא מותר בגיוה ובעבודה פ פרה שילדה כמין חמור חמור שילדה כמין פרה כתבתי למעלה

בהלכות בכור בהמה טהורה חלה שכב

הלכות חלה

כתיב ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרום' שחייב כל אדם להפריש חלה מעיסתו וליתנה לכהן ואין לה שיעור מן התורה אפילו כל שהוא רק שלא יעשה כל העיסה חרה אלא י ישייר כבנה מעט וחכמים נתנו בה שיעור כאשר יתבא ואין חוב זה אלא בארץ דבתיב באכלכם כלחם הארץ וברכבך נודג אף ב בחל ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישין אלא חזיה אחת ו נאכלת לכהן ובכקומות הקרובות לה שני חרות אחד לאור ואח' לכהן ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכז שם החלה אלא נשרפת וכתב בהג' שאין צריך להפריש אחרת לכהן וכן כתב הרמב"ם אבל בשאר המקומות כתב שצריך להפריש שתיים בכדראשונה ד"א כיון שאין חלה נאכלת בארץ ישראל גם בשאר המקומות אין צריך להפריש אלא אחת ולשורפה וא"א הראש זל כתב שצריך להפריש שתיים ככל המקומות בין בארץ בין בחוצה לארץ כד'א כשאין שם כהן טהור אבל אם יש כהן קטן שלא ראה קרי או גדול ששבל לקרוי אין צריך להפריש אלא אחת ואין ד"א שיעור אפילו שהוא ט ב

הלוקח בהמה כהגוי וילדה ואינו יודע אם בכרה אם לאו הרי זה ספק ויאכל במומו לבעלים בין אם לקחה תוך שנת או אחר שנתה ואפילו אם הגוי מסיד לפי תומו שכבר בכרה אינו נאמן ואפילו אם היא חולבת כתב דת שהוא ספק דשמא חולבת א' אע"פ שאינה יולדת ולהדיבן אם היא חולבת היא חולין גמורין וכן היא מסקנת א"א זל ואם ראינוה שהיא חולבת א' ע"פ שאינה יולדת ואחר כך ראינוה מניקה וולד פטורה מן הבכורה שלא היתה מרחמ' עליו להניקו אלא אם כן ילדתו ואפילו אם הוא מין אחר שאינה מינה כגון רחל מניקה חזיר מי שיש לו בעדרו מבכירות ושאינן מכבירו וילדו ולא היה שם אדם ומוצא מבכירות מניקות נקבות ושאינם מבכירות מניקות זכרים אינו חושש שמא כנה של זו בא אצל זו ושל זו אצל זו אלא הדבר בחזקתו שכל אחת מניקה את ב בנה הלוקח בהמה מחבירו ולא הודיעו המוכר אם בכרה אם לאו כתב בהלכות גדולות שהוא ודאי חולין וה' יונה כתב שהוא ספק בכור וכן היא מסקנת א"א הראש זל שיו

שנים שהפקדו אצל אחר שני זכרי אחד בכור ואחד פשוט ומת אחד מהם ואינו יודע איזו מניח הנשאר ביניהם והוא בין שניהם ודינו כספק בכור אחד שהפקדו בכור אצל חברו ולחברו פשוט ומת אחד מהם המוציא מחברו עליו הראיה וכיון ש שהנפקד מחזק ויחזיקנו ויאכלנו במומו רועה כהן שנתן הכהמות כחצר בעל הבית וילדה אחת מהן בכור ובתערב עם של בע"ה ומת אחד מהן לא אמרינן כיון שהוא רועה שלו הקנה לו חצרו ש שיקנה לו הבכור מיד והנה ליה כשנים שהפקדו אצל אחד אלא כיון שלא בא ליד כהן לא זכה וה' ליה בע"ה מחזק ויאכלנו במומו שיו **רחל** שלא בכרה וילדה שני זכרים אפילו יצאו ש שני ראשיהן כאחד אין לכהן אלא אחד ו החבוח שבהן וחשני ספק ויאכל במומו לבעלים וחייב כמתנות בתונה מת אחד וה' ספק שזה יאמר לו הבכור מת ועליו להביא ראייה זכר ונקבה אין לכהן כלום ויאכל במומו לבעלים שתי רחלי שלא בכור וילדו שני זכרים שניהם לכהן זכר ונקבה הוב' לבאן שני זכרים ונקבה אין לכהן אלא החבוח ושני זכרים במומו ל לבעלים ואם מת אחד מהן וה' אכהן מוציא שתי נקבות זכר או שתי נקבות ושני זכרים אין לכהן כלום ויאכלו במומו לבעלים א אחת בכורה ואחת לא בכורה וילדו שני זכרים נותן לכהן החבוח ואוכל השני במומו מת אחד מהן או שילדו זכר ונקבה אין לכהן כלום ויאכל במומו לבעלים גר שנתגייר ספק בכרה בהמתו קוד' שנתגייר ספק אחר בן הגוי ספק ויאכל במומו לבעלים ש' **מבכרת** המקשה לילד יכול לחתך אותו אברים אברים ו להשליכו לכלבים וכתב הרמבם דוקא במחתך א אבר אבר ומשליכו אבל אם מניח האברים לפניה עד שיצא רובו קדוש למפרע ואסור להשליכו לכלבים וא"א הראש זל כתב דאפי' במחתך ומניח אינו קדוש למפרע יצא כולו כאחת קדוש ואסור להשליכו לכלבי וכתב ג' הרמבם כשמחתך אבר אבר ומשלי' שלא גפשה מהבכורה וא"א הראש זל כתב שהוא פטורה יצא שלישי ו ומכרו לגוי וחזר ויצא שלישי לדעת הרמבם חל עליו קדוש למפר'

ולדעת א"א הראש זל כיון שלהבא הוא קדוש מכירה שמכר לגוי הרי מכירה ומפקע ממנו קדושת בכורה יצא שלישי דרך דופן ו ושני שלישים דרך רחם כתב הרמבם כיון שלמפרע מתקד' נמצ' שרוב הראשון מקדשו וכיון שיצא רוב הראשון דרך דופן אינו קדוש ולדעת א"א הראש זל קדוש יצא רוב העובר על ידי מיעוט אחד האברים שמשלימו לרוב חשוב כילוד אע"פ שרוב האבר מ מבפנים ואסור למכרו לגוי ולהשליכו לכלבים ופוטרו הבא אחרת ואם יצא חציו של עובר על ידי רוב אחד מהאברים שעל ידו נ בשלם יציאת חציו העובר מבעי' אם חשוב כילוד ולא אפשרי' ו ואוליבן לחומרא שאסור למכרו לגוי ולהשליכו לכלבים ואינו פוטרו הבא אחריו טכ

כהנים ולויים חייבין בכבוד בהמה שהורה ויפרישנו והנה ידערכנו לעצמו השותפין חייבין אבל שותפות הגוי פוטרו הילכך המוכר עובר פרתו לגוי או לוקח ממנו עובר פרתו פטור מהבכורה ואפילו אין לו עמו שותפות אלא כאזן בין באם בי בעובר פטור והרמבם כתב היה הגוי שותפו באם או בעובר אפי' באחד מאלף פוטרו מהבכורה היה לו באחד משניהם אבר אחד כ כגון יד או רגל רואין כל שאלו יחתך ויהיה בעל מום פוטרו ואם א איפשר שיחתך ולא יהיה בעל מום אינו פוטרו ואינו יודע למה כת' היה לו באחד משניהם אבר אחד דהוא הדין נמי אפילו אם אין לו אלא כל שהוא ביד או ברגל פטור שאין צריך שיחזה לו כל האבר כמטת ארבונוא פי' שהמלך נוטל ממנה המעט חשיבא יד גוי כ באמצע ופטורה מהבכורה וכזמן הזה מצוה לשתף עם הגוי כאזנו וכיצא בו קודם שיצא לאחד העולם כדי לפוטרו מהבכורה אע"פ שמפקי' קדושתו הכי עדיף שפי' כדי שלא יבא לידי מבשול ליהנו ממנה בגיזה ובעבודה ואם יקנה לגוי און העובר אין הקבין חל לפי שאין און העובר בעולם והיה צריך להקנות לו און האם שהוא כ בעולם כדי לקנות און העובר ואין הכל בקיאות כזה לכך טוב ית' להקנות לו און האם שהוא בעולם ול'שי שפירש שמעות קמות בגוי צריך להקנות לו במעות ול'ית דמשיכה קונה בגוי צריך ש שימשוך ובהמה לרשותו או לסטמא ודלכך יציאת ידי שניחוס צ צריך שיתן הגוי מעות וגם ימסכנה לרשותו והמחזור שבכלם ש שיקבל פרוטה מחגוי ויקנה לו המקום שהבכורה עומד שם והמק' יקנה לו האזן המקבל צאן ברזל מהגוי אף על פי שהמקבל מקבל עליו האחריות חשוב כיד גוי באמצע ליפטר מהבכורה וס' ואין כל הולדות פטורין לעולם אלא לרב הנא הרביעי לאם שקבל ח חייב ליתנו לכהן ולרב יהודי החמישי וכתב הרמבם ולא אפשרי' להכתא כמאן הילכך הרי הרביעי ספק וא"א הראש זל פסק כרבה הונא וכן הרמבם ואם העמיד ולדות תחת אמותיהן שאמר לגוי אם יומתו האמהות יהיו ולדותיהן תחתיהן ויהיו בידו עד חומן ש שקצב כאשר היו האמהות והשתא שייכא בהן יד גוי שפי' הילכך ד דור שלישי לולדות שחוא רביעי לאם גם הוא שלו והרביעי ל לולדות הוא לכהן לרב הונא ולרב יהודה החמישי ופ'שי שמקב' הצאן לזמן ידוע ושם אותם בדיסם לחזורם לו לאחר זמן אף אם ימותו וטה שילדו תוך חומן יחלקו הולדות וצריך

זה"מ איניש דעלמא אבל נחתום העושה עיסה לחלקה בצק חייב ואדם אחד שלש קב לבדו ונתערבו או שנתן הקמח לנחתו וערכו מצטרף ואפי' שנים שלשו כל אחד קב לבדו אם נתערבו ואינן מקפידין על תערובתו אם הוא מין אחד מצטרף וסתם שנים מקפידין על זה על זה ואינו מצטרף עד שיועד שאינן מקפידין וסתם אדם אחד אינו מקפיד ומצטרף עד שיועד שהוא מקפיד ואם א אחד פת קיבר ואחר פת נאה אפי' של אדם אחד מסתמא מקפיד מצטרף שנים שלשו יחד כל אחד קב וחלקם והוסיף כל אחד רובע הקב על שלו פטור ונראה דה"ה נמי באחד אם לש שני קבין והיה בדעתו לחלק וחלק וווסף על כל אחד רובע קב שפטורי אבל אם לא היה בדעתו לחלק וחלקם אחר כך נראה ש שהוא חייב אפילו לא הוסיף על כל אחד ואחד שכיון שהיה בו כ כשיעור נתחייב אף על פי שחלקם אחר כך המפריש חלה מהעיס' שאין בה שיעור אינו כלום שאין עליה שם חלה לפיכך שתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור והפריש מכל אחת ונתערבו ח חייבות בחלה

אין חיוב חלה להתחייב על האוכל בלא חלה עד שתדבק ה' העיסה ונעשה גוף אחד ומידו מיד כשיתערב ממנה ה' רבעי קמח במים יכול להפרישה אבל אם הפרישה קודם אין שם חלה עליה לפטור העיסה ואפי' נתנה לכהן צריך להחזירה ואם יש בה חמשה רבעים צריך להפריש ממנה חלה כמו משאר חולין ומיהו קאמר ד' יהושע אף על פי שהכהן צריך להחזירה אסור לזר לאוכלה משום בראית העין דכיון שראו שבאת לידי כהן יאמרו ראינו זר אוכל חלות אלא הישר' מוכרה לכהן ורבנן פליגי עליה וא' הראש ז' לא פסק כדברי מי ונראה שהלכה כחכמים וגם ה' הרכם לא כתב בו לאיסור וכת' ד' אליעזר במין דווקא באומר שיחול עליה שם חלה כעודו קמח אבל מפריש קמח ואומר ב כשתעש עיסה יחול עליה שם חלה וכריו קיימין אף על פי שיכו' להפרישה מיד אחד שיתערבו חמשה רבעים כמ' עיקר מצותה לאחר שתגבר כל העיסה אלא שיכול להפרישה מיד אם ירעה ז' ובלבד שלא נשארו עדיין חמשה רבעי' שלא נתערבו במים ומיהו אם נתנה שתחול החלה אף על מה שמתערב אחר כך אין לחוש אם היו עדיין חמשה רבעים שלא נתערבו וטוב ללמד הנשים ש שיתנו שתהיה החלה אף על מה שמתערב אחר כך בפני ש שדרך לערוך הרבה קמח כפת וצריך ליזוהר שלא לטרוף ת החלה עד אחד כל העריכה שאם לא בן אינו חלה על הבתנבל אחר כן אף על פי שהתנה לא הפריש חלה מן העיסה יפריש מן הפת אחר שנאפט

שיעור חלה לבעל הבית אחד מכ"ד בין אם עושה עיסה ל לעצמו או למוכרה ולנחתום אחד במ"ח בין אם ע עושה למבור או לעצמו ובשעה שיפריש החלה יברך בא' אב"ה אקבו להפריש חלה ויש אומרים להפריש תרומה ואין חילוק ל לפיכך אסור לאיש להפריש חלה ערום לפי שאי אפשר לו לברך אפי' אם פניו שלמטה טוחות בקרקע מפני שערותו בולטת אבל אשה שפניה טוחות בקרקע יכולה להפריש עדובה לפי שערותה נתכסת כתב הרמבם הסומא ומשיכור מפרישין לכתחילה לפי שאין בעיסה רעה ויפה שיכונו ויפרישו מודע על היפה אין כפרישין חלה בלא רשות בעל העיסה ומיהו אם נתן רשו' לאחד להפריש אפי' בעודו קמח מועיל אף על פי שעדיין לא נתחייב

וכת' בספר המצות שאם הנבל הפרי' בלא רשות דהוי חלה שכט **אין** חיוב חלה אלא בלחם דכתי' באכלכם מלחם הארץ לפיכ' הסופגני העשין בכפו רביכי רכי' והרובשני והאסקריטין והן מטוגנין בדבש פמורי' מן החלה ועיסה שכלילתה רכה ובשלה במים או טגנה בשמן פטורה אבל אם אפאה כתנור או אפאה ב במחכת בלא שמן והרתיה תחלה ואח"כ הרביק בו העיסה לכולי עלמא חייבת אבל אם הדביק ולבסוף הרתיה כזה פליגי ריש ל לקיש פוטר ור' יוחנן מחייב וז' פוסק כדל' ורב אלפס כרבי יוחנן וכן היא מסקנת א"א הראש ז' ובלבד שלא על ידי משקק ועיסה שבלילתה עבה שבשלה במים או טגנה בשמן כתב ד' שחייבת דכבר נתחייב משעת גילגול ור' שמשון כתב דאפי' העושה עיסה גמורה אם דעתו לבשלה או לטגנה פטורה אבל אם בשלה ולא ה חיה בדעתו לבשלה אלא סתם ואח' כך נמלך לבשלה חייבת וכן כתב הרב רבינו משה בר' מייבון שו"ת ודלך אחר ד דעת הדם כיצד העושה עיסה ותחלתו נסופו על דעת סופגנין פטורה גלגלה על דעת עיסה ונמלך לעשותה סופגנין ח חייבת שכבר נתחייבה משעת גילגול גלגלה על דעת סופגנין ו נמלך שלא לעשותה סופגנין אלא עיסה סתם חייבת וכן מסקנ' א"א הראש ז' ומיהו כתב ה"ל שמשון אפי' כשעושה אותה על דעת לבשלה אם דעתו לאפות ממנה מעט אפי' אין באותו המעט שיעו' חלה בולה מתחייבת על ידו וכן היה מבהג' הר"ם ברוטנבור' בביתו כשהיו עושיין עיסה כדי לבשלה במים או לטגנה בשמן לאפות כ מעט ממנה ועל ידי כן נתחייבה כולה בחלה ומכל מקום לא היה מברך עליה ברכת המוציא אחר שנתבשלה או נטגנה ונס לא ח היה אוכל אותה בלא המוציא אלא היה מברך על לחם אחר המוציא ואחר כך היה אוכלה טריתא והוא עיסה שכלילתה רכה ושופכין אותה על הכירה ובתפושט עליה ונאפה פטורה אבל אם יש ב בכירה גומא ושופכין אותה לתוכה חשוב לחם וחייב

ב צק שאופי' אותו בשפוד וכושחין אותו בבצים או ב בשומן או בני פירות פטור לחם העשוי לנחתו ומייבטין אותו בחמה פטור בד"א בלמודין פי' שלא ערכו ועשאו כצורת לחם אבל בעבין פי' שערכו ועשאו צורת לחם חייב בלש עיסה ברותחין בין שנתן הרותחין על גבי הקמח או שנתן הקמח ברותחין חייבת בין שנאפה בתנור או באלפס בלא כשקק עיסה שגילושה בני ביצים או ביין או דבש בלא שום מים כתב הרמבם שחייבת בחלה וא"א הראש ז' היה מסתפק בדבר וכתב וטוב ליזוהר שלא ללוש עיסה בני בני' לבדן בלא תערובת מים כדי ליצאת בידי ספקא של **עיסת** נכרי פטורה אפי' לשה לו ישר' ושל ישר' חייבת אפילו לשה לו נכרי נתנה לישר' בבתנ' אם עד שלא גלגלה נתנה לו חייבת ואם לאח' שגלגלה נתנה לו פטור עיסת השותפין חייבת ישר' שהוא שותף עם הנכרי אם אין בחלק הישר' כשיעור' פטורה ואם יש בה כשיעור' חייבת ויכול להפריש מיניה וביה נכרי שהיה לו עיסה ונתגייר גלגלה קוד' שנתגייר פטורה אחר שנתגייר חייב ספק אם גלגלה קודם שנתגייר אם לאו חייבת שני גים ש שעשו שני קנים בשותפות וחלקו אותו ואחר כך נתגירו והוסיף כל אחד על שלו עד שהשלימו לכשיעור' חייבין ובשני ישר' וביוצא בזה פטורי' כדפי' לעיל היתה העיסה בין ישר' ובין הגוי והוסיף כל אחד על שלו עד שהשלימו לכשיעור' של ישר' חייבת ושל גוי פ פטורה הפקיד עיקתו קודם שנתגלגלה וזכה בו ואח"כ

והקטן או הגדול שטבל לקירוי אוכלה ואם אין בהן קטן או בהן גדול שטבל מפריש שתיים אחת לאור ואין לה שיעור ואחת לכהן ויש לה שיעור ומותרת אפי' לזבח ולזבות ונדות ויולדות ואיכה אסורה אלא לזרים ומזבחי חלמכם יראה דדוקא כח'ל שיעוק חיוב מדרבנן שרי לכהן קטן או לגדול שטבל לאוכלה אבל באי' אין להם לאוכלה שתרומת א"י אסורה אפי' לטמא מגע אפי' איכ' דאורית וכל שכן דאיכא מאן דאמר שהוא דאורייתא אפי' האידנא שקדוש' שני' לא בטל וכימי עזר נתחייבו כח'ל אע"פ שלא עלו כול' שכב כל' חלה שהיא מדרבנן ניתנת אפילו לכהן עם הארץ ואינה טובלת שמוחר לאכול מהפת ולהפרישה אחר כך ו ומתבטלת ברוב חולין כדי לאוכלה בטומאה כגון שיש כהן גדול שטבל לקירוי שאין מפרישין אלא אחת והוא אוכלה בטורה היינו דוקא כשהוא בעיניה אבל יכול לערבה ברוב חולין לאוכלה בימי טומאתו והלמכם כתב שיכול זר לערבה עם חולין שוה בשוה ו לאוכלה ודי' פ"י שאסור לבטלה כדי להאכילה לזר אלא איכ' בטלה בחולין אלא בק"א כתרומה דאורייתא וכן דא' מסקנת א"א ה"אש זל וכתב בספר המצות שיעריך ליזה בה שלא לאוכלה בקערה ב כמרק דותח שלא יאסר מלאכול הזר כאותו קערה ואם נתערבה בכברות אחרות במינו כגון חטין בחטין צריך ק"א לבטלה לזר ו ומין בשאינו מינו בטלה בס' כהן יכול לאוכלה עם הזר על השלחן ולא חיישינן שמא יבא לאוכלה עכו ואין בה משום כהן מסייע כ במתנותיו שאסור ליתן לו מתנות כהונה שכר

לא כל המינין חייבין בהלה אלא חמשה מינין חטין ושעורין ובוסמין ושיבולת שועל ושיפון ואפילו באלו המינין אין חיוב אלא אם כן יש בעיסה חמשה רבעים שהן מג' צעים וחום' ביצה והלמכם שיעור בדת הכלי שהוא שבע אצבעות פחות שני תשיעית אצבע על שבעה אצבעות פחות תשיעית אצבע ברום שני אצבעות פחות שני תשיעית אצבע וכל שאר המינין כגון אורז ודוחן ומיני קטנית או אפילו מיני אלו ואין בהם כשיעור פשו וכל אלו המינין מצטרפין שאם אין בעיסה אלא חמש רבעים מחמשתן מצטרפין כד"א כשערבן קמח אבל אם לש כל אחד לבדו ואין בו שיעור ומדבקו למין אחד אין מצטרפין אלא בזה הסדר החטין אין בעינא רפין אלא עם הבוסמין והבוסמין מצטרפין עם כל אחת ואחת השעורין מצטרפין עם הכל חוץ מעם החטין ושיפון מצטרפין עם שעורין ובוסמין ולא עם שבולת שועל וחמין ושיבולת שועל מצטרפין עם שעורין ובוסמין ולא עם חטין ושיפון וכיון שאין מצטרפין בעיסה אלא במיניהן עירב קב מהעיסה עם קב אחר מ מעיסה שאינו מינו וחלקו אחר כך וחוסף על כל אחד רובע הקב במינו חייב כיון שלא נצטרפו כשהיו מעורבין אבל אם עירב קב קב עם קב קב ממין אחר על דעת לחלקו וחלקם וחוסף על כל אחד רובע הקב במינו פטור ואם לש כל מין ומין לבדו ויש בו כשיעור ורוצה להפריש ממין זה על זה אין מפרישין אלא על מינו כיצד אין מפרישין מחטין על שום אחד מהם ולא משום אחד מה' עליהן ובוסמין וש' פון מפרישין מזה על זה וכן שבולת שועל ו ושעורין מפרישין מזה על זה ואלו חמשה רבעים אפילו השאור ו והסוכין והמורסן כולן מצטרפין לחשלימה בד"א שלא הפריש

סוכנן מתוכן אלא ו' שו' בלא חרקד' אבל אם ריקד הקמח והפריש סוכנן ומורסנן מתוכן וחזר וערבן עמו אינו מצטרף ומשערי' אות' לפי התבואה אבל לא לפי הקמח אע"פ שהן יותר משאלו היו מ משערין אותן בקבחה לכן בשממלאין המדה קבח צריך לגודשה קב חטין מצד זה וקב שעורין מצד זה וקב בוסמין באמצע סוכנן וחזי אלו מצטרפין וצריך להפריש מכל מין ומין חצי קב חטין מ מצד זה וחצי קב שעורין מצד זה וחצי קב בוסמין באמצע מצטרפין ותורם מהבוסמין על שלשתן קב חטין מצד זה וקב חטין מצד זה וקב אורז באמצע או קב של גי או של חולת או קב של חלה כ באמצע אינן מצטרפין היה ביניהן של' מין אחד מחמשת מינין או קב משל אשה אחרת מצטרפין קב של תבואה חדש וקב של ישנח אין מצטרפין היה קב חדש מצד זה וקב חדש מצד זה וישן באמצע מצטרפין העושה עיסה מהאורז ומהדגן אם יש בה טעם דגן חייבת בהלה אע"פ דרובה אורז ואם לאו פטורה נתן שאור מעיסת חטין לתוך עיסת אורז אם יש בה טעם דגן חייבת בהלה ואם לאו פטורה נתן שאור מעיסה שלא הורמה חלתה לתוך עיסה שהורמה חלתה וחבל ממין אחד אם יש לו קמח או עיסה שלא ניטל ממנה חלה מ מפריש ממנו על זה השאור לפי חשבון כיצד אם הוא קב מפריש עליה אחד מכ"ד בקב או אם ירצה יביא רובע הקב מקמח ויערבנו עם זו העיסה ופריש ממנה ואם לאו ש"אין לו קמח אחר יפריש א אחד מכ"ד שכבל העיסה וכתב דה' פרץ דהוא הדין נמי אם חסא' של הפטור והעיסה של החיוב כמו במוציא פסח שלוקחין שאור של גימ' ונותנין בעיסה שיבולת להפריש מיניה וביה ובה שנחגגין ללוש עיסה אחרת חומרא יתרא דא' מי שנתערב לו פת שהפרי' ממנו הלה עם פת שלא הופרש ממנו אם יש לו עוד קמח יעשה ע עיסה מחמשה רבעים ויצרפנו עם הכברות כבלי ופריש ממנו על אותן כברות שנתערבו ואם רוצה להפריש מיניה וביה צריך ל להפריש מעט מכל ככר וככר או יצרפם כולם כבלי אחד ופריש מכל אחד על כולן עד שיפריש מכלי חשבון הכברות ומאחד יותר כגון אם חמשה שאורש עליהן נתערבו בעשר שלא הופרש ע עליהן ופריש מששה שאור חדש הפריש מאחד שלא הופרש עליו עיסה שאין בה כשיעור ולאחר אפייה תפוח ונתרבת עד שנרא' כאלו יש בה כשיעור פטורה אסור לעשות עיסתו פחות מכשיעון כדי להפקיע ממנו חיוב הלה

שתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור אם נתעזת זו בזו עד שנדבקין מעט מזו בזו מצטרפין בדבר הראוי להצטרף ואם אינן נדבקין חום בסל הסל מצרפין ואפילו אחד שנאפ' ונעשה פת ואם נתנם על לחו וכיצא בו בדבר שאין לו בית קיבול כתב ה"המכם שהוא ספק אם מצרפו אם לאו ואם הוא חלה מרביחים פטורה לכן בשמצרפין כבלי צריך שלא יצא ממנו שום דבר ל למעלה מדופני הכלי ואם מכס' הפת בכפה חשיב כמו כלי לצרפ' ואם יש בכל עיסה כשיעור ורוצה להפריש מזו על זו אין צריך לא צירוף כלי ולא נגיעה אלא רק ששתיהן לפניו בפרישין מזו על זו שכו **שנים** שלשו כל אחד ואחד קב לבדו והושיבו יחד או שנתנו הקמח לנתתום וערבו אינו מצטרף ואפי' אחד שעשה עיסה גדולה לחלקה בצק פטורה

ואם באו העניים בשכילו כשיחזו צריך ליתן לכל אחד כדי שבעת
 ואם אין לו ליתן לכל אחד כדי שיבעו נותן לפנידם והם מחלקים
 ויהם ואם הביאו לביתו מחלקו כמו שירצה אפילו אין מגיע לכל
 אחד אלא כזית בא אש ואשה לשאול נותנין לאש תחילה ופותרין
 אותה ואחר כך לאיש וכשהוא מחלקו בשדה אין בו טובת הנאה ל
 לבעלים אלא העניים באים וביטלים אותו בעל כרחו ואפילו עני
 שבישראל מוציאין אותו מידו אבל המתחלק בבית יש בו טובת ה
 ונאה לבעלים ונותנו לכל עני שירצה אב ובנו שני אחים ושני
 שותפין שהיה אחד בהן עני נותן לו השני מעשר עני שלו שני
 עניים שקבלו השדה באריסות זה מפריש מעשר עני של חלקו ו
 ונותן לחברו וכן חברו מפריש מחלקו ונותן לו מעשר עני אי פורשין
 בו המלוה ולא משלמין בו את התגמולין ולא פודין בו השבוי ולא
 עושין בו שושבינ ת ואין נותנין ממנו צדקה אבל מטלחין ממנו
 דבר של גמילות חסדים וצריך להודיעו שהוא מעשר עני ונותנין
 אותו לחבר עיר כטובת הנאה ואין מוציאין א תו מהארץ לחוצה ל
 לארץ וכל אילו התרומות והמעשרות ואפילו מעשר עני טובלין
 שאסור לאכול מהתבואה קודם הפרשתם ועל כולם מברך בשעת
 הפרשתם ואין תורמין אלא מן היבש ולא ממין על שאינו מינו ולא
 מדבר שנבכרה מלאכתו למעשר על דבר שלא נבכרה מלאכתו ו
 ולא מדבר שלא נגמר מלאכתו על דבר שנבכרה מלאכתו ואין
 תורמין מן התלוש על המחוכר ולא מן המחוכר על התלוש ואין
 תורמין מן היבש על הלח ולא מן הלח על היבש ואם חרס אין ת
 תרומתו תרומתו ואין תורמין מפירות הארץ על פירות חוצה לארץ
 ולא מפירות חוצה לארץ על פירות הארץ ולא מפירות שאינן חייבין
 בתרומה כגון לקט שכחה ופאה וחפקר או פירות שנתרם תרומתן
 על פירות שחייבין בתרומה ולא מפירות החייבין על פירות ה
 הפטורין אפילו אחד חיובו כדברי תורה ואחד חיובו כדבריה אין
 תורמין מזה על זה ואם תרם אין תרומתו תרומה עושה אדם שלי
 להפריש לו תרומותיו ומעשרותיו ואין עושין שליח גוי חכשה לא
 יתורמו ואם תרמו אין תרומתן תרומה חשד והגברי שתרים שלי
 ישראל אפילו ברשותו והתורם שאינו שלו שלא ברשות הבעלים
 אבל התורם משלו על של חברו הרי זו תרומה וטובת הנאה של
 שנוחנו לכל כהן שירצה התורם משל חברו שלא ברשות ומצאו
 בעל הפירות ואומר לו בלך אצל יפות אם יש שם פירות יפוזר
 באותם שתרים תרומתו תרומה שהרי אינו בקפיד לא היה יפות מ
 באותם שתרים אין תרומתו תרומה שלא אמר לו אלא דרך ביחוד
 ואם בא בעל הפירות ולקט והספיף אפילו אין יפות מאלו תרומתו
 תרומה חכשה לא יתורמו ואם תרמו תרומתן תרומה חרש המדבר
 ואינו שומע ואלם ששומע ואינו מדבר והערום השיכור והסומא
 קטן שהגיע לעונת גורים אע"פ שלא הביא שתי שערות תרומתו
 תרומה כתב ה"מבט האומר לשלוחו צא ותורם והלך לתרו ואינו
 יודע אם תרם אם לא תרם ומצא כריו תרום אין חזקתו תרו שאין
 אונאי חזקת שליח עושה שליחותו להקל אל להחכי והושש שמ
 תרם חר שלא ברשות וכן פסקות אבל ה"מ שמשון פסק דאפי
 גשר תורה סמכין אשליח עושה שליחותו אם הוא בענין שיהיה
 גבשוש למשלח אם לא יעשנו והלכך אם יודע שכריו תרום לא
 חיישין ושמ תרם אחר אבל אם אין ידוע לו שהוא תרום לא יסמו
 אשליח שחשליח חושש שכא לא יסמוך עליו ולא יאכל ממנו עד
 שיודע לו שהוא תרום ולזה הסכים א"א הראש זל פירות השותפין
 חייבין בתרומות ומעשרות ואין השותפין צריכין ליטול רשות זה

פחה אלא כל התורם מהם תרומתו תרומה תרום אחד מהם ובא ה
 השני ותרם תרומה שנייה שלא ידע שתרום חברו אם היו במחין
 זה על זה אין תרומת השנים תרומה ואם לא היו במחין ותרם ה
 הראשון כשיעור אין תרומת השנייה תרומה ואם לא תרום הראשון
 כשיעור תרומת שניהם תרומה בת ה"מבט האומר לשלוחו לתרום
 והלך ותרם וזה בטל שליחותו קודם שתרום אם לא שינה השליח
 תרומתו תרומה ואם שינה כגון שאמר לו תרום מן הצפון ותרם
 מן הדרום ובטל שליחותו קודם אינה תרומה ואינו מכין כהן שביט
 השליחות קודם שתרום למה לי שינה אפי' בלא שינוי אינו תרומה
 ואם שינה אפי' לא ביטל השליחות אינה תרומה אריס שתרום ובא
 בעל הבית ומצאו ועכב אם עד שלא תרום עכב אין תרומתו ת
 תרומה ואם משתרום עיכב תרומתו תרומה האפי' אריס תורמין על
 של יתומין נברי שתרום משלו על של ישראל דבר תורה אינה
 תרומה ומדברבן היא תרומה ובודקין הגוי שהפדישה אם אמר ב
 כדעת ישראל הפרשתיה תנתן לכהן ואם לאו טעונה גניזה בד"א
 בארץ ישראל אבל בחו"ל אינה תרומה כלל אין הישראל חייב
 לשפל בתרומה להביא אותה מן הגורן לעיר ומן המדבר לישוב א
 אלא כהנים יוצאין לגרנות וישראל נותנין להם חלקם שם ואם ל
 לא יצאו הרי זה מפרש ומנחה כגורן ואם חיו וכחמה מצויה שם
 ואינה מסתמרת שם תקנו חכמים שיטפל בה ויביאנו לעיר ונוטל
 שכר הכאתה מוכהן אסור לכהן שיטול תרומה או שאר מתנותיו
 עד שיפרישום הבעלים ואין לו לכהן עד שידמו אותם ואחר כך
 זוכה כהן ואף אחר שחזרו לא יטול אותם אלא כדעת הבעלים
 שהרי הם לבעלים לתג לכל כהן שירצה ואם לקחן שלא מדעת ב
 בעליהן זכה כהן שאין לבעלים בהן אלא טובת הנאה וטוב הנאה
 אינה ממון ואסור לכתנים תלוים לסייע בבית הגרנות כדי ל
 ליטול מתנותיהן ואסור לישראל להגיחן לסייען אלא נותן להם
 חלקם דרך כבוד נותן תרומה לכהן על מנת להחזירה יצא ידי ב
 גמילה ואסור לעשות כן בפני שנראה ככהן המסייע בבי הגרנות
 וכן אסור להם שיחטפו תרומות ומעשרות ואפי' לשאול אותם ב
 בפיהם אסור אלא נוטלן בכבוד לא יתן אדם תרומה לשומר שדהו
 ולא בכור לשומר עדרו ולא כתנו לשומר רועה כהכתו ואם נתן
 חילל אלא אם כן נתן לו שכר שכירתו תחלה כת ה"מבט ורשאי
 ישראל לומר לישראל חילך סלע זו ותן תרומה זו או בכור זה או
 שאר מתנות לפלוני הבהן כן בתי בד"א שהיו הבעלים רוצים ליתן
 אותם לאחד משני כהנים אלו בחנם ואומר לו חברו חילך סלע
 ותן לזה אבל בעלים שאומרים לכהן או ללוי חילך סרע זה כשכ
 הנאח אסור עכ ומיהו בבבורות בפ עד כמה כשכ דרוק בתרומה
 ומעשר שר לבימרא חילך סלע ותנס לבן בתי בהן אבל ב
 בבכור זרוע לחיים וקבה אסור ואית נמי התם דוקא ישראל שרי
 לבימר חבי לישראל חבריה אבל כהן לכהן אסור לעשות סחורה
 בתרומה ומעשרות אע"פ שלוקח מכהן ומוכר לכהן כהן שנשא
 ישראלית מאכילה בתרומה וכן אם קנה עבדים ודוקא עבדים כ
 כנעניים אבל שאר עבדים אפי' נרצע אינו אוכל בין שאין גופו ק
 קני לו וכהן אפילו ערל וטבא שאין ואכלין מאכילין לבשדים ו
 ועבדיהם כת ישראל שנשאת לכהן והבנים לו בין עבדי כלוג בין
 עבדי צאן ברזל יאכלו ובת כהן שנשאת לישראל והבנים לו בין
 עבדי כלוג בין עבדי צאן ברזל לא יאכלו כהן הדיוט שנשא גרוש
 והבנים לו עבדי כלוג ועבדי צאן ברזל עבדי כלוג לא יאכלו ו
 ועבדי צאן ברזל יאכלו בת ישראל שנשאת לכהן ומת ט ד

ואחר כך נלגלה או הפקירה אחר שנלגלה וחזר חכה בה חייבת
הפקירה ונתלגלה בעודה הפקר ואחר כך זכה בה פטורה'
העושה עיסה לבהמה ולחיה פטור עיסת הכלבים בזמן שהרועים
אוכלים ממנה חייבת ואם לאו פטורה לכאורה משם אם ראוייה ל
לרועים ואם לאו שאינה ראוייה לאכילה והרכבן פי' על פי הירוש'
שאפילו אם היתה סולת נקיה אם עשה לשם הכלבים פטור ומיהו
דוק שניבר בה שהיא לכלבים כגון שאינה ערוכה ועשויה כעורת
לחם הא לאו הכי חייבת כת' תלמכם הלוקח מהנחתום בח' ל צריך
להפריש חלה מספ' אבל הלוקח מבעל הבית אי צרי' להפרי' מספ'
ואין צדי' לומר המתארח אצלו שאין צריך להפריש מספ' של' א

הלכות תרומות ומעשרות

מפני שאין נוהגין תרומת ומעשרות בארצות אלו, אין ר
רצוני להאריך בהם אף על פי שמצינו בכמה
מקומות בתלמוד שהיו מפרישין תרומות ומעשרות בח' ל פי' ר' ד
דהיינו דוקא במקומות הקרובים לאי' כמו עכוון וכואב ומצד' ובכל
שחייבום חכמים בתרומות ומעשרות גזירה אטו ארץ ישראל אבל
באלו המקומות הרחוקים מארץ ישראל לא חייבום אבל בארץ י
ישראל נוהגין וכתב הרמב"ם שאינו אלא מדרבנן שאפי' בימי עזרא
לא היו דאורייתא כיון שלא עלו כולם ולא היו כל יושביה עלי' וכל'
דלא שייך האי טעמ' אלא גבי חלה דכתיב בה בבואכם ודרשנן מ
מיניה בביאת כולכם אבל לענין תרומות ומעשרות לא בעינן ש
שיהו כל יושביה עליה ומכל טקום איכא כאן דאמ' דהאידינא אינו
אלא דרבנן שבטלה קדושת הארץ כשנלו ממנה אבל ר' פי' דוקא
דאורייתא דקרושה שנייה שקדשו בימי עזרא לא בטלה הילכך ה
הזורע בארץ ישראל חייב לזפריש תרומות ומעשרות לפי סדר ש
שנות השמיטה וזה כדרך שנה ראשונה תרומה גדולה ומעשר ראשון
ומעשר שני וכן בשנייה בשלישית הכל כסדר שתי שני הראשונים
אלא שבמקום מעשר שני נוהג מעשר עני וג' שנים השניים כג' ה
הראשונים ובשביעית היא שביטה ואסור בחריטה ובזריעה ובכל
עבודת קרקע ובארץ ישראל האידינא מדרבנן ואין בה תרומות ו
ומעשרות ובחוצה לארץ שאין שמיטת קרקע נוהג אפילו מדרבנ
הקרובים לארץ ישראל כמו עכוון ומאב ומצרים נותנין מעשר עני
כמו בשביעית והרחוקים כמו בכל נותנין מעשר שני ושביטה היא
בשנת פ"ח לר' ולרשי בשנת פ"ט וכן עיקר וכן ימנה לעולם ז' שנים
אחר שבע דקיימא לן שנת חמישי עולה לבאן ולבאן וזה משפט ה
התרומות והמעשרות תרומה גדולה אין לה שיעור מן התורה ו
וחכמים נתנו בה שיעור עין יפה אחד מארבעים ועין רעה אחד מ
בששים וכינונית אחד בחמישים בר' א בזמן שאי' בטרתה והיא כ
נאכלת ואז לא היו נותנין אותה אלא לכהן חבר ומיחוס בין גדול
בין קטן ומאכיל לכל קנינו כמו לאשתו ולעבדיו ואוכלין דברים
העומדין לאכילה ושיתים דברים העומדים לשתייה וסכין בדברי'
העומדין לסיכה אבל לא ישנו בדבר כמה שדרכו לעשות בו ולא
יעשו משקין משום פירות חוץ מבענבים ויין לכד אבל האידינא ש
שהכל טמאים ואי אפשר לה ליאכל כפריש כל שהוא אפילו חטח
אחת ונותנה לכהן אפי' לעם הארץ ואינו מיוחס רק שהוא מוחזק
כהן והיא שודפה ויכול להניחה עד שישרפנה ליהנות בה כשע'
שרפה ולא חיישינן שמא יבוא ליהנות ממנה אפילו אם מניחה ב
בכלי שאינו כאוס כיון שאין שום תרומה נאכלת אבל זר אסור ל
ליהנות בשרפתה אם לא שידא בהן נוהג עכוון וכמ' שאר הגאות

שאינו בכלה אותה מותרת אפילו לזרים כדתנן מעדכין לישראל
בתרומה ואין מפרישין אותה אלא מן המוקף כמה דברים אמורים
באי' אבל בח' ל מפרישין אותה לכתחילה שלא מן המוקף אע"פ ש
שאין לה שיעור למטה יש לה שיעור למעלה שאינו יכול לעשות
כל גורנו תרומה ואם קרא שם תרומה על הכרי אין שם תרומה ח
חלה עליו וזה הדין אם הוכשרה התכונא כגון שבא עליה מים א
אחר שנתלשה אבל אם לא הוכשרה אינה ראוייה לקבל טומאת ו
וחרי היא טהורה ואי אפשר לאיכלה שהכל טמאים ושמה אסור
לאכול בתרומה טהורה ואי אפשר לש' רפה כיון שחייא טהור' אלא
תקבר וטוב יותר להכשירה קודם מירוח שעדיין לא חל עליה ח
חייב תרומה כדי שתטמא וישרפנה ביד פן יבא לידי מכשול ליהנו
ממנה ואחר כך מפריש אחר מעשרה כהנשאר ויתננו לכהן או ל
ללוי והכהן או הלוי שנתנוהו להם יפרישו ממנה אחד מעשר' והן'
הנקרא תרומת מעשר ואם זה המפריש תרומת מעשר כהן הוא י
יעכבה לעצמו ואם הוא לוי יתננו לכהן ודינה בדין תרומה גדול'
והנשאר הוא ממנו של הכהן או הלוי לכל דבר ומותר לזרים וכן
כהן ולוי צריכין להפריש מעשר משלהן אף על פי שהוא לעצמן
כדי להפריש ממנה תרומ' מעשר וכן הדין בכל התרומות ומעשרו'
אע"פ שהן לעצמן צריכין להפרישין כמו ישראל ואם הפריש הישר
מעשר בשבליים קודם שהפריש תרומה גדולה אין הלוי צריך ל
להפריש ממנו חלק תרומה גדולה שהיה על הישראל להפרי' אבל
אם רש הישראל והפריש המעשר מן הדגן קודם שהפריש ממנו ת
תרומה גדולה חייב הלוי להפריש תרומה גדולה שבו מלב' תרומת
המעשר לוי שלקח המעשר בשבליים לא יתן ממנו תרומה מ
בשבליים אלא קונסין אותו לרוש תלחבר וליתן המעשר דגן ואינו
חייב ליתן המעשר מן התבן והעצה ואם הפרי' תרומ' מעשר שבולין
כמו שלקח דדי כותש ונותן לכהן את חזר ואת התבן ומפרישים
תרומת מעשר אפילו שלא מן המוקף ואחר כך יפריש הישראל
אחד מעשרה מהנשאר והוא הנקרא מעשר שני וזה כשפטו אם ל
לא הוכשר או הוא טהור והוא ראוי לאוכלו בירושלם שאף על פי
שאין חומה קדושת העיר והבית לא בטלו אלא שאי אפשר לאוכלו
כיון שאין מזבח דאיתקש לכבוד בהמה כה בכור בזמן שיש בית
אף במעשר דוקא בזמן שיש מזבח אלא אם הוא חוץ לירושלם י
וחללנו על שנה פרושה ושלכנו לגדר ואם הוא בירושלם שהוא
טהור אי אפשר לפרותו ואיכא לביחש שמא יבא בו לדידי תקלהוה
הילכך מותר להכשירו כדי שיטמא ואע"פ שאף לאחר שנטמא א
אסור לאוכלו ולא לבערו בטומאה כ"כ כיון שנטמא יכול לפרותו
אפי' בירושלם ויחללנו על שנה פרושה אפילו אם הוא חרבה ו
וישחקבה ויוליכנה לגדר ובלבד שיהא במעשר שנה פרושה ואם
אין לו ממנו שנה פרושה ישנה עוד שיהא לו ממנו שנה פרושה ו
ובשעה שמחללו יברך ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם אטור ק
קדשנו במצותיו וצונו על פדיון מעשר שני וכן כתב הרמב"ם שאף
בזמן הזה אין פדיון אותו בירושלם ולא בחללין אותו ולא מוכרין
אותו שם ואם נכנס בירושלם אף בזמן הזה אין מוציאין אותו משם
אלא מניחין אותו עד שירקב ואם עבר והוציא מניחין אותו עד
שירקב לפיכך אין מפרישין מעשר בירושלם בזמן הזה אלא מ
מוציאין הפירות בטבלו חוץ לעיר ומפרישין אותו שם ופדוהו ואם
הפרישוהו שם בזמן הזה ידקק מעשר עני של שנת שלישי' ושני'
נותנו לעניים והוא ממוכן לעשות בו כל מה שירצו ולאכולו ב
בטומאה ובמו שירצו ואם

שיעור כדי להפריש כדי שלא יצטרך להפריש מהיפה על הרעה
דבר תורה ראשית הגז נוהג האידן נחל לא לא שלא נהגו בן שלד

הלכות נידוי

גרסינן בפרק אילו מנלחין אגד רבא כנלן דשמינין דכתיב
אורו מרוח ומנלן דמחרימין דכתיב אורו ארור למאן
דאביל ושתי בהדיה ויחיב בארבע אמות דידיה דכתיב יושביה
ואמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה נרק למרוח וקורם ש
שינדו מתרין בו שני חמישי ושני כו' דכריס אמורים כשפנדין
על עסקי ממון אבל אם מנדן ש' וכר על דבר איסור מנדן אותו
לאלתר ואין נידוי פחות משלשים יום ואם אינו חוזר בו שונין ל
לנדו לאחר שלשים יום ואם אינו חוזר בו ממתנין לו עז שלישי
יום ומחרימין אותו אפילו פגע הרגל בתוך שלשים יום של נידוי
אינו מכטל אותו בסה דכריס אמורים דנדוי שלשים יום בנידוי
דידון אבל בנידוי דידן כנויפה דידהו שהוא ז' ימים ובנויפה דידן
אור יומא וש'ל נשיא שלשים יום

כתיב דר'מכם כיצד הנדוי אומרין פלן הוא בשמתא והיא אבד כתב שאין אומרים
בשמתא יחא שהוא חבור יותר מן נדוי אלא אומר כנדוי יהא ואם
נראה לכית דין להחמיר עליו כפני גדול חסאו אומרי ארור וחינו
שמתא שיש בו נידוי וקללה וזה דין המנודה והמאורד אין אוכלים
ושותין עמו ואי יושבי בארבע אמותיו חוץ מאשחו ובניו ובני ביתו
שמותרין לישב עמו ואין מומגין עליו ואין כולליו אותו לכל דבר
שצריך עטרה ואסור בתספורת כאבל וכבעיא אם חייב בקריעה
וכעשיפת הראש וככפיית המט ואם אסור ברחיצ' ובסיכ' ובתשמיש
המטה ואם מותר בתפילין ובשאלת שלום ולא אפשיטא ויא
דאזלינן בהו לחומרא כיון דלא אפשיטא ורב אלפס פסק לקולא
ולזה הסכים א' א' הראש זל ולכולי עלמ' מותר לדבר עמו ובנעילת
הסנדל כתב רב אלפס שהוא מותר והיא אבד כתב שהיא אסור וכן
היא כסקנת א' א' הראש זל ומותר במלאכה ובדברי תורה והמחזרים
אסור בדברי תורה וכמלאכה דתניא מנודה שונה ושונין לו נשכר
ונשכרין לו מחזרים לא שונה ולא שונין לו לא נשכר ולא נשכרין
לו אבל שונה הוא לעצמו שלא ישכח תלמודו ועושה לו חנות ק
קטנה כדי פרנסתו כנודה שמת בית דין סוקלין את אבנ' לא
שיעשו עליו נל כנל של עכן אלא בית דין שולחין וכניחין אבן
על ארונ' ללמדך שבל המתנדה ומת כנדוי בית דין סוקלין את
ארונ' ואף על פי שאסור לאכול ולשתות עם המנודה
מכל מקום האוכל ושותה עמו אין לו דין מנודה ואם
רצו בית דין למעט הנדוי פחות משלשים יום או להוסיף עליו זה
הרשות בידם למעט או להוסיף סוף דבר כפי מה שקוצצין אסן
הנדוי כך הוא וכשיגיע הזמן מתירין לו אם ירצו אף אם לא יחזור
בו וממ' טוב שלא יתירו לו אם לא יחזור בו שלא תתמעט ידאתם
ואם ירצו ב' להחמיר עליו עוד ולהחרימו שהוא חמור יותר כ
בדפרישית הרשות בידם ואפילו המחזרים האוכל ושותה עמו א
אינו מחזרים ואם ירצו ב' להחמיר עליו יותר לפי שראו בו קושי
האיסור והעברה מחרימין גם האוכל ושותה עמו והיושב בארבע
אמותיו אבל אין מחרימין מיד אלא לבי שנחקשה על פעם ושתי
כדפידיש' לעיל שבפעם הראשון מנדן אותו ושונין לו חנידוי ל
לאחר ל' וממתנין לו עוד ל' יום ומחרימין אותו כתב הר' אבד תא
דאמרינן כמנודה סתם שהוא אסר בדיני המנודה דוקא מנודה ל
לב' שהוא מנודה לכל אדם בין דלא אתי לבי דינא או דלא ציית
דנא או לאפיקוריתא או לדבר עבירה בין שנדרהו ב' בין שנדרהו

כל אדם דינו שווה בין לעידו בין לעיר אחרת אבל מנודה לוצאין
בגון תלמיד שנדה לכב דו' בן מנודה לעיר אחרת שנדרהו לכבוד
כיון שאינו מנודה לכל אנו אסור בכל דין המנודה אלא שבני אר'
מרחיקין אותו כדי לכישרו אבל אבלות אין עליה שאין אבלות ל
לחצאין וכתב עוד הא דאמרינן סתם נידוי ל' יום היינו לענין
כשמנדן אותו אומרי פלו' יהא בנידוי ל' יום וממ' אם חוזר בו אם ה
יהא הנדוי בשביל ממון או בשביל דבר עכיד או אפיקורית ופי'ם
לכעל' דינו מתירין אותו לאלתר ואפילו אם לא חוזר בו מתירין לו
לאחר שלשים יום והוא שיבא לבית דין ומבקש שיתירו לו אבל
אם מולול כנדוי ואינו מבקש שיתירו לו מנדן אותו בנדוי עז
שימות ולבשימות סוקלין את ארונ' נזיפה הוא שאדם גדול גוער
בו לומ' כמ' פלו' חצוף וכיוצא בו וזה משפטו שיהא מתחבא ויושב
בביתו ויהא נכלם ולא יראה פנים למי שמכלימו ולא יעמוד בפניו
בגילוי הראש וימעט בשחוק וכדיבור וכעסקיו כמי שמרחק ממי
שגדול ממנו רצער עצמו לעיני רואיו אבל אין צריך להתרחק
מבני אדם לא כאבילה ושתייה ולא כשאלת שלום ואין צריך ל
לחונן באחד מכל דיני האבל ואין צריך לפייס למי שהצדיף כנגדו
ואין צריך שיתירו לו אלא כיון שנהג בסוף זמן נזיפה מות סמילא
מנודה לרב מנודה לתלמיד מנודה לתלמיד שנדה לכבודו אינו
מנודה לרב אבל נדוי נדוי לשאר כל אדם וכת' הר' אבד דוק שלא
כפני הרב אבל כפני הרב אפיקורותא הוא והוא עצמו צריך נדוי
ואי פליג ליה רביה יקרא שפי' דמי וא' א' הראש זל הביא דבריו ב
בפסקיו ולא השיב עליהם אבל כתב בתשובה חל תלמיד יכול ל
לנדו בתכבודו במקום גדול ואין זה כפונם כבוד הגדול כמנו שנס
הרב לא נחא ליה שמכנישין תלמידיו כי כבודם הוא כבודו ואינו
מקפיד אם התלמיד לוקח נקמתו ממנו ע' ויש במשמעו זה אפי'
לפני הרב ממש ואם נדה התלמיד של דבר איסור הוא מנודה גם
לרב ובן כל מי שנדה על דבר איסור אין לזלול כנדוי ואין להתי'
לו עד שיחזור בתשובה מהדבר שנדרהו בשבילו ירוש זקן שנדה
לצורך עצמו אפילו בהלכה אינו נידוי וכתב אבן העזרי לא ידענ'
מאי פירושא דהא מנדן לכבוד הרב ושמתא הכי פירושא שנדה
בהלכה ומידו לא נתכונן אלא לריח שלו שישתכר בהתר' הגדוי
הילכך אינו נידוי מנודה לעירו כנודה לעיר אחרת אפילו גדולה
מזאת כנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו אבל מנוד' זה לשאר
עירות שהן כיצא באותה שהוא מנודה לה או פחותו כמב' מנודה
לנשי' מנוד' לכל ישר' מנוד' לכל ישר' אינו מנוד' לנשי' כיצ' תורת
הנדוי שאומר לו שרדי לך מחול לך ואם הוא שלא כפני אומר
שרדי לו כתב הר'מכם כתירין הנדוי בשלשה חריות או בחד
מוכחה ותלמיד מתיר החזם והנדוי אפילו במקום הרב ג' שנדי
והלכו להם וחזר בו מחזכר שנדרהו כנללו מתירין לו ג' אחרים
אבל הר' אבד כתב שאין שלשה אחרים מתירין לו אלא אם כן יהו
גדולים כמותן שכתב נדה ג' אין הטנים יכולין להתיר אלא אם
כן יתן להם השלישי רשות אבל שלשתן מתירי' לו אפילו זה שלא
כפני זה אע"פ שהיו כחד בשעת הנדוי ואפי' ג' אחרי' יכולי' להתירו
וכלבר שהיו חשוכין וגדולים כראשונים ואם היו רבי' בשע' שכידוהו
צריכין שיתירו בולם או אחרים כמותן ושהיו גדולים וחשוכין כ
כמותם נדרהו ואינו יודע כי נדרהו אין אחרים יכולי' להתירו אלא
הנשיא ואם יודע מי נדרהו המנודה יכול לחצו' אפי' הוא ע"ה א
אחר כמותו אבל מאד צריך לרקוק בעצמו מי שרוצה להתיר מה
שאסר חכרו שיהיה שוה לו שאם הו' שקול בחכמה שמ' אינו דומה
לו בידאת שמים ובגדולה וכשנים ע' כ' נידוהו בפני און מתירין לו
אלא בפניו נידוהו שלא כפניו מתירין לו בין בפניו כי שלא בפניו

ויש לה זרע ממנו ואינה מעוברת היא והעבד אוכלין בן של מלג
בין צאן ברזל הניחה מעוברת ואין לה זרע ממנו לא היא ולא ח
העבדים אוכלין עד שחלד ואם היא מעוברת וגם יש לה זרע אם
יש בהן זכר תאכל היא וכל העבדים ואם כולן נקבות היא ועבדי
מלוג יאכלו ועבדי צאן ברזל לא יאכלו ובת כהן שנשא לכהן ומת
והניחה מעוברת תאכל היא וכל העב ים אפילו קודם שתלד ב
בת כהן שנשאת לישראל ומת ויש לה זרע או שהניחה מעוברת
לא תחזור לבית אביה לאכול מת הזרע חזרת בת ישר מאורסת
לכהן או שדמרת יבם לכהן אינה אוכלת וכן בת כהן פ זרם לישראל
או שדמרת יבם לישראל נפסלת בת כהן נשואה לישראל חרש ויטה
יקטן פוסלה ובת ישראל נשואה לכהן חרש שוטה וקטן אינו מ
מאכילה ישראל שכא על בת כהן כאונס ופיתוי אינו פוסלה ואם
נתעברה ממנו פוסלה וכהן שכא על בת ישראל כאונס ופיתוי א
אינה אוכלת עד שתלד כל זרע הכהן מאכיל ושל ישראל פוסל
אפילו הוא ממזר כיצד בת כהן לישראל ובת ישראל לכהן וילדה
בת ונשאת הבת לממזר הלה בין הריחוא מבזר היתה אם אמו בת
ישראל לכהן תאכל אפילו מתה אמו בת כהן לישראל לא תאכל
ואם הזרע עכד אינו פוסל ולא מאכיל כיצד בת כהן לישראל או
בת ישראל לכהן חלדה ממנו בן והלך הבן ולקח שפחה וילד בן
הרי הוא עבד היתה אם אביו בת כהן לישראל תאכל אחרי מות
אביו בת ישראל לכהן לא תאכל פעמים שהזרע כהן גמור ופוסל
ביצד בת כהן לישראל חלדה ממנו בת ונשאת הבת לכהן חלדה ממנו
בן הרי זה כהן גמור ומאכיל את אמו אפילו אחרי מות אביו ופיסל
את אם אמו שהרי זרע הישראל קיים בת ישראל שיש לה זרע
מכהן שאוכלת בשבילי ונשאת לישראל ויש לה זרע ממנו אחיו ה
הזרע פוסלה מת אותו זרע חזרת לאכול בשביל זרעה מכהן אף
על פי שאין עתה תרומה נפקא מינה לחלה שנוהגת עתה אפילו
למד לא בטלה קדושת עזרא וחייב תרומות ומעשרות האידנא ד
דאורייתא היינו דווקא בזרע שדהו ואוכל הבוואה אבל זרע
זמכר אינו אלא דרכבן וכן הלוקח אפי מחברו ישראל אין צריך
לעשר אלא מדרכבן ואין צריך לום בלוקח מן הגוי ומיהו מדרכבן
חייב לעשר אפול למדי יש קנין לגוי בארץ ישראל ודוק בלוקח
אחר שכרחוס הבעלים אבל הלוקח קודם שמרחוס הבעלי חייב
לעשר מן התורה בזרע בתוך שלו אפי לוקח מגוי המוכר פירות
שדהו לגוי אפילו לאחר שגדלו השליש ומרחוס הגוי פטור מן ח
התורה ומדרכבן חייב לעשר אבל גוי הממחה פירותיו של ישראל
לא נפטרו בכך לשון המכס פירות חגוי שגדלו בקרקע שלו באי
אם נגמרו מלאכתן ביד גוי פטור כלום ואם לקחן ישראל אחר
שנתלשו קודם שיתגמר מלאכתן ונכרן ישראל חייבין בכל מן ה
התורה ומפריש תרומה גדולה ונותנו לכהן ותרומת מעשר ומוכרה
לכהן ומעשר ראשון והוא שלו מבר הגוי לישראל הפרות כשהן
מחזקין אם עד שלא באו לעונת מעשרות באו לידי ישר חייבין
בכל ונותן התרומות והמעשרות לבעלים ואם מכרן לאחר שכאו
לעונת מעשרות מפריש תרומת מעשר ומעשר ונותן לבעלי לפי
חשכון כיצד לקח הבוואה זרעה מן הוג אחר שהביאה שלישי ו
ונגמרה ביד ישר מפריש תרומות ומעשרות ונותן שני שלישי ה
המעשר ללוי ושני של שי התרומה לכהן ומוכר לו השלישי ישר
שמכר פירותיו לגוי קודם שכאו לעונת מעשרות פטורין מן ה
התרומות ומעשרות ואם לאחר שכאו לעונת מעשרות אע"פ ש

שגמרו הגוי חייבין ככל מדבריהם וכן גוי שגומר פירותיו של ישר
הואיל ודינגן ביד גוי אינן חייבין בתרומות ומעשרו אלא מדבריה
מכר הגוי פירות לישראל מחזקין אחר שכאו לעונת מעשרות
ברשות הגוי ומרחן הגוי ברשות הישראל אינן חייבין בתרומות ו
ומעשרות הואיל וראו לעונת מעשרות ברשות הגוי ומרחן הגוי א
אע"פ שהן ברשות הישראל פירו אי שיצאו לחל פטורין מן החלה
זמן המעשרות ואם יצאו לסודיא חייבין מדבריהם ופירות של חל
שנכנסו לארץ חייבין בחלה ואם נקבעו למעשר ביד ישראל לאחר
שנכנסו לארץ חייבין במעשרות מדבריהם עכ"פ שהלוקח מ
מדישראל והלוקח מהגוי שוין שחייבין להפריש מדרכבן כזה הן
חלוקין שהלוקח מן הגוי צריך להפריש הכל ונותן תרומה גדולה
לכהן ומוכר לו תרומת מעשר ומעכב מישראל אם המוכר חכר
ובקי במעשרות ואינו חשוד עליהן אינו צריך לעשר שאסור לו
לאדם למכור פירותיו טכלים ואם הוא עם הארץ כפריש אחד מ
מעשרה למעשר ומפריש האחד מעשרה שבו לתרומת מעשר ו
ומוכרו לכהן ומעכב המעשר לעצמו ומעש שני יחללנו על שות
פרושה ומעשר עני גם כן יפרישונו מעכבנו לעצמו אבל תרומה ג
גד לה אין צריך להפרישה כלל שאין עמי הארץ חשודין עליה כת
בספר התרומות אע"פ שלוקח מגוי מישראל שניהם אינן אלא ד
דרכבן אין תורמין מזה יצל זה לפי שיש יתור חיוכ בלוקח מישראל
מבלוקח מגוי ודימי לתורם מחייב על הפטור או איפכא וכל שכן
שלא יתרום אפילו בלוקח מישראל על פירותיו ואין צריך לומר
בלוקח מגוי דלא הבקבל שדה מן הגוי בארץ ישראל לכאן דאמר
יש כנין לגוי אין צריך לעשר אבל החוכר ממנו בדבר ידוע צריך
לעשר והמכס כתב שאין קנין לגוי בארץ ישראל שלב
מתנת עניים שהם לקט שכחה ופאה ופרט ועוללות כתב ה
המכס שאין נחנק מן התורה אלא בארץ וכו' הל' הם מ
מדרכבן ואם אין שם עניים אין צריך להניחם והאידנא אין נחנקין
בהן לפי שזרכוב גרים אם יניחום יבואו גנים ויטלום לפיכך אינו
רצוה להאריך בהם שלג
ראשית יגו בתיב ראשיא גו צאנך תתן לו שחייב כל ישראל
לתת מראשית גו צאנך לכהן בכל מקום ובכל שנה ואינו
חייב אלא אם כן יהיה לו חמש רחלות ויגזו מהם משקל ששה ס
סלעים לאחר שיהיה מלוכין וכשיהיה לו כשיעור הזה יתן לכהן מ
כסמו ה' סלעים ואין צריך ללכנו תחלה וכן אם יש לו אפילו כמה
מינין אינו נותן לו אלא משקל ה' סלעים ואם יש לו שני מיני גזות
אחד טוב ואחד רע לא יתן מהרע על הטוב אלא יתן מכל אחד ל
לפי שיעורו יהיה לו חמשה רחלות ונזו ראשונה ומכרה חייב כיון
שהיה לו חמש כשהתחיל לגזו לא הספי' ליתנו לכהן עד שצעעו
פטור שקנאו בשינוי לבנו ולא צבעו עדיין אין כאן שינוי וחייב ה
הלוקח גו צאנך של נברי שלא קנה עיקר הצאן אלא הגיוזה לכר פ
פטור אבל אם לקח עיקר הצאן שיהיה שלנו עד שיגזו אות ויחזיר
אחר כך חייב לקח גו צאנך של חכרו אם המוכר שייר לו קצת מ
מהגיוזה הוא חייב לא שייר מהם כלום אם מכר לו סתם הלוקח חייב
ואם פירש לו אני מוכר לך הכל אין שום אחד מהם חייב הו' לו
רחלות שחורות ולבנות או זכרים ונקבות ומכר שחור או זכרים
ושייר אצלו לבנות או נקבות קרינן ביה שפיר שייר ומוכר חייב ד
דזכרים ונקבות וכן שחורות ולבנו חר מינא נינהו ואם ירצ המוכר
יקנה מאלוקח מהשחורים או מהזכרים שאין צמרן טוב כמו של
לבנות ונקבות שיעור

לבונות ונקבות שיעור

יכול לבקש בין בכל לטון בין כלשו' הקדש ושלא בפניו לא יבקש
 אלא בלשון הקדש כשאר תפילו' יחיד ויכלול אותו עם חולי ישראל
 שיאמר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל וכשבת יאמר שבת
 היא מלועוק ורפואה קרובה לכה ורחמיו מרובין שבתו בשלום ו
 ומוכירין אותו שיתן דעתו על עניניו דתניא משעלה אדם למטה
 נכנסין אצלו ואומרים לו דברים מחיים ולא דברים ממתים שמא
 הליות או שמא הפקדת אצל בני אדם או הפקידו אצלך פי' אומרי'
 לו שיתן דעתו על עניניו ואל יפחד מפני זה יותר מן המות אין
 מבקרין לא לחולי מעים ולא לחולי העין ולא לחולי הראש חולי
 המעים משום כיסופא חולי העין והראש מפני שהדבור קשה להם
 הילכך כל חולי דתקיף ליה עלמא וקשה ליה דבורא אין מבקרין
 אותו בפניו אלא נכנסין בבית החיצון ושואלין ודרשים בו אם צ
 צריכין לכבד ולרבוץ לפניו וכיוצא בו ושומעין צערו ומבקשים
 עליו רחמים מבקרין חולי גנים מפני דרכי שלום תניא האיש
 משמש האיש בחולי המעים אבל לא האשה והאשה משמשת ח
 האשה והאיש בחולי המעי' ראובן שאסר הנאתו על שמעון וחלה
 שמעון יכול ליכנס לו ולבקריו ובמקום שנותנין שכר למי שישב
 אצל החולה לצול' לו לא ישב אצלו אלא מבקריו מעומד ואם חלה
 בנו של שמעון יכול ראובן ליכנס לו ולישב עמו ולבקריו ואם נ
 נכסי שמעון אסורין על ראובן וחלה שמעון נכנס ראובן לבקריו
 מעומד אבל לא ישב חלה בנו אינו נכנס כלל אלא שואל עליו ב
 בשוק

שלו

תנא דבי ר' ישמעאל ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרפא
 לרפאות שלא יאמר מה לי לצער הזה שמא אטעה ונמצאתי הורג
 נפשות בשוגג והוא שיהיה מאד מאד כמו שראוי לומר בדיני נ
 נפשות א"נ שלא יאמר דוק זה מוחץ ואני ארפא שכן אין דרכן של
 בני אדם ברפואות אלא שנהגו שנאמר גם בחליו לא דרש ה' אלא
 ברפואות על כן בא ללמדנו שנתנה לו רשות לרפאות ומצוה הי'
 וכלל פיקוח נפש היא והריוז הדי זה משוכח ואם מונע עצמו
 הדי זה שופך דמים ואפילו יש לו מי שיראנו שלא מן הכל אדם
 זכה להתרפאות ומצוה לא יתעסק ברפואה אלא אם כן יהא בקי
 וידע בחכמה ובמלאכה ולא ידא שם גדול ממנו אבל כל שאינו
 יודע נטיב מלאכה זו לא יהא עוסק בה וכן אם יש גדול ממנו לא
 יתעסק בה כלל קל וחומר משאר דינין ובבבאות שבתורה דהאך
 יורה כספק נפשות במקום שיש גדול ממנו ואם לא נתעסק בה
 כלל הדי זה שופך דמים ובן גיהנם הוא בודאי ואם ריפא שלא' ב
 ברשות בית דין והזיק חייב בתשלומין אפילו אם הו' בקי וכל שכן
 באחד שאינו בקי שאין בית דין מרשיק למי שאינו בקי אבל אם
 ריפא ברשות בית דין וטעה והזיק גטור מדיני אדם וחייב בדיני
 שמי' ואם הבית נודע לו ששגג גולה על ידו ומ' אינו צרי' לימנע
 מפני חשש טעות בדפרישית ובן מבקיעא אי שרי' להקח לאביו
 ודעת ה' מבין להתיר אלא שכתב אבל רבינו הגדול כתב איבעיא
 להו' בן מהו להקח לאביו ואסיקנ' רב פפא לא שביק לברי' למשקל'
 לי' סילוא ולענין שכר הרופא מותר ליטול שכר בטלה ומדח' אבל
 שכר הלימוד אסור דאכרת גופו היא ורחמנא אמר והטבות לו
 לדבות אכרת גופו ואמרינן בענין עשיית המצות מה אני בחנם
 אף אתם בחנם הילכך שכר רחמנא והלימוד אסור אבל שכר
 המורה ושכר הגטלה מותר מי ש' לו כמנין וחברו חולה וצריך

להם אסור להעלות לו בדמיון הרבה מפני צורך השעו' שלא מ
 מצאו כמנין אלא בידו ואין לו אלא דמיון אבל אם התנה בשכר ח
 הרופא הרבה חייב ליתן לו שחכמתו מכר לו ואין לו דמים ואע"פ
 שמצוה עליו לרפאותו שכל מצות עשה דרמיא אכולי עלם ואם
 בזמנה לאחד ולא רצה לקיימ' אלא כממון אין מוציאין ממון מ
 מידו ולא מפקיעין מידו חייב שלה שאין זה כדון ריבית שיוצא
 בדיונין דרחמנא אומ' וחי אחך עמך אהדר ליה כי הכי דלחיי כ
 בהודך ראובן שאסר הנאתו על שמעון וחלה שמעון אם אין מנהג
 המקום ליתן שכר לרופא יכול לרפאותו אפי' בידו ואפי' אם יש לו
 רופא אחר שירפאנו אבל אם דרך ליתן שכר לרופא לא ירפאנו
 בחנם

שלו

חולה שמת לו מת אין מודיעין אותו שמא תטרף דעתו עליו
 ואין קורעין חלוקו ואין בוכין ואין מספידין בפניו שלא
 ישבר את לבו ומשתיקין את המנחמין מפניו
 מי שחלה ונטה למות אומרי' לו התודה שכן דרך כל המוכתי
 מתודין אדם יוצא לשוק דומה לו כמי שנתנוהו בקולר ע
 עולה למטה ונפל דומה לו כמי שנתנוהו לגרדום לידון שכל
 העולה לגרדום לידון אם יש לו פרקליטין גדולים ניצול ואם לא
 אינו ניצול ואלו הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובי' וכדי
 שלא ישבר את לבו אומרי' לו הרבה התודו ולא כתו והרבה שלא
 התודו ומתו והרבה שהולכין בשוק ומתודין שבשכר שאת מתודה
 אתה חי וכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא אם יכול להתודות
 בפני יתודה ואם לאו יתודה בלבד אחד ובתורה בפיו או בלבו ו
 ובלבד שתהא דעתו מיושבת עליו ואם אינו יודע להתודו' אומרי'
 לו אמו' מתתי כפר' על בל עונותי וכל אלו הדברי' אין אומרי' לו לא
 בפני עם הארץ ולא בפני נשים ולא בפני קטני' שמא יבכו וישברו
 את לבו ובלשון היודי פליגי ר' מאיר אומר עיתי פשעתי חטאתי
 וחכמים אומרים חטאתי עיתי פשעתי ופסק הדין גיאת כד' מאיר
 ובעל הלכות ורב אלפס פסקו כחכמים ולזה הסכים א"א הראש זל'
 בתב ה'מכס בסדר ידיו שכיב ברע קבלנו מחסדי' ואנשי מעש'
 מודה אני לפניך ה' אלדי ואלדי אבותי שרפואתי בידך ומיתתי ב
 בידך יהי רצון מלפניך שתרפאני רפואה שלימה ואם אבות תהא
 מיתתי כפרה על כל עונותי וחטאים ופשעים שעונתי ושחטאתי ו
 ושפשעתי לפניך ותן חלקי בגן עדן וחבני לעולם הבא הצפון לי
 לצדיקים ואם נתרפא צריך להתודות בעשרה וכתוב באור חיים

בסוף ברכות

הגוסס הדי הוא כחי לכל דבריו אין קושרין את לחיו ואין
 סכין אותו ואין מדיחין אותו ואי' פוקקין את נקביו
 ואין שומטין וכו' מתחתיו ואין נותנין לא על גב חול ולא על גב
 חרסית ולא על אדמה ואין נותנין על כרסו לא קערה ולא בגריפ'
 ולא צלחיות של מים ולא גרגיר כלח ולא משמעין עליו עיירות ו
 ואין שוכרין חלילין ומקוננות ואין מעמיצין עיניו עד שתצ' כפשו
 וכל המעמץ עם יציאת הגפש הרי זה שופך דמים ואין קורעין ואי
 חולצין ולא מספידין עליו ולא מבניסין עמו ארון לבית עד שיבנ'
 כללו של דבר כל שהוא משו' עסקי מיתה אין עושין לו עד שתצא
 כפשו ואין פותחין עליו בעידוק הדין עד שתצא נפשו וכת' ה'ים
 מרושגבורק דוקא כעוורו לפנינו חשוב כחי אבל מי שאמרו לו ר'
 ראינו בנך או אחך גוסס היום שלשה ימים הוא

נדוהו על הנאי חל הנדי וצריך התרה אף על פי
שכיום התנאי ואפילו נדה את עצמו על תנאי ומידו פיר'ות
דוקא שהכנודה מכיפק בשעת התנאי אם יוכל לקיימו אבל אם
ברור לו שיכול לקיימו אין צורך התרה וכתב א"א הראש זל אפי'
אם קבע זמן שאוכר ידא כנודי אם לא יעשה דג' ד' פלוני לזמן פלו'
יכול להתירו מיד אף על פי שלא הגיע הזמן ולא חל הנדי עדין
תלמיד חכם שנדה לעצמו מתיר לעצמו וכתב הרמבם אפי'
נדה על דעת פלוני אפילו על דבר שהייב עליו נדוי ואם היה
הנדי דרך שבועה אפילו תלמיד חכם אינו יכול להתיר לעצמו
כי שאינו תלמיד חכם אינו יכול להתיר לעצמו וכן כתב א"א הראש
זל אלא יתירו לו עשרה כמו נדוהו בחלום אבל לא בעיני דתנו ה'
הלכתא בהתם דשאני התם דחמיר טפי שנדוהו מן השמים נדוהו
בחלום הוי נדוי וצריך התרה ואפילו התירו לו בחלום אינו כלום
ואפילו יודע כי נדוהו אינו יכול להתירו ואין לו התרה אלא על ידי
עשרה דתנו הלכתא או מתנו לשון הרמבם צריך עשרה בני א'
אדם ששנין הלכות להתירו לא מצא מורח אחרים עד פרס
לא מצא כתיבין לו אפילו עשרה ששנין משנה לא מצא כתיבין לו
עשרה שידעין לקרות בתורה ואפילו עשרה שאינן יודעין לקרות
לא מצא במקובץ עשרה כתיבין לו אפילו שלשה ע"כ ובלשון א"א
הראש זל יראה שאין לו התרה אלא על ידי עשרה דמתנו או תנו
השוכע הזכרת השם בחכירו צריך לנדוהו ויכול להתיר לו מיד
ואם לא נדוהו הוא עצמו חייב נדוי וכתב בספר הבימות בכה
דברים אמורים במזיד אבל בשוגג שאינו יודע שהוא אסור אין לו
לנדוהו וד' טבם כתב אם הוא שוגג אין לנדוהו אלא מנדוהו שלא
לשנות כבך הראה בחכירו שאכל בפירותיו ואוכר יה' כנודי
וחייב לו ארובה הוא ידא כנודי נדוי של השני הוא נדוי ולא של
הראש וכן כל ביוצא בזה כל המנדה חכרו שלא כדון ואם השני
אדרבה אבל אם קדם שלקח בפירותיו התרה בו ולא שבע לו ו'
ונדוהו נדוהו נדוי שנדין נדוהו אח גדול בשנים שבזה חידף ל'
לאחיו הקטן ככנו בשנים והוא תלמיד חכם נדה תלמיד הקטן מ'
כשנים לגדול בשנים כתב א"א הראש זל בתשובה שנדוהו נדוי
תלמיד שסרח אין מנדין אותו כפרהכיא אבל יכולי להלקותו
ואי כנו שומעני כגון שמתעסק בספרי ושותה במיני זמר או
שחביריו כתבייהו ככנו ושם שמים מתחיל על ידו עד שאוכרי
טרא ליה כדיה לפלוני משכתינן ליה לשון הרמבם על עשרי'
וארבע דברים כנדין האדם בין איש בין אשה ואלו הן
א הבימה : ת התם אפילו לאחר מותו ב הבימה שליח בית דין
ג הקורא לחבירו עבד ד המזלזל ברבר אחר בדברי סופרים ואין
צריך לומר בדברי תורה ה כי ששלחו לו בית דין וקבעו לו
זמן לא בא ובי שלא קבל עליה את הדין מנדי אותו עד שיתן
ז כי שיש ברשותו דבר המזיק שיסיר הגזק ח המוכר
קרקע שלו לגוי מנדין אותו עד שיקבל עליה כל אונס שיבא מן הגוי
דישו אל חבירו בעל הבית ש ת המעיד על ישראל בערכאות
של גוים והוציא ככנו ממך בעדותו שלא כדון מנדין אותו עד ש'
שישלם י שבח כהן שאינו מפריש המתנות ונותן לכהן אח'
מנדין אותו עד שיתן יא המחלל יום טוב שני של גלויות אע"פ
שהוא כנהג יב העושה מלאכה בערב הפסח אחר חצות
יג המוכיר שם שמים לבשלה או לשבועה בדברי הבאי יד
דנביא את הרבים לידי אבילות קדשים בחוץ טו המביא
את הרבים לידי חלול השם יו המחשב שנים וקובע חדשים
בחוצה לארץ יז המכשיל העיר יח המעבב את

הרבים מלעשות מצוה יש שבח שיעתה טרפה מתחת ידו
כ שבח שלא הראה בדיקת סבינו לחכם כא הבקשה
עצמו לדעת כ"ב מי שגרש אשתו ועשו בינו ובינה שותפות
או משא ומתן המביאין להזקק זה לזה כשיבואו שניהם לבית דין
מנדין אותם כג והם שעמועתו רעה כד המנדה למי
שאינו חייב נדוי צורבא דרבנן עביד דינא לנפשי בד'א במילתא
דפסיק ליה פירש רשי אפילו לדין ולהוצי' ממנו ממון ולנדוהו אם
לא יתן לו והוא כתיב וראי בענין כמון אינו יכול לדין לעצמו
אבל מי שמפקיר עצמו כנודו או הדין פסוק כהוא דדקורא ל'
לחברו עבד שהוא כנודו יכול לנדוהו והוא מנודה לכל ישר ואם
אין הדבר פסוק אינו מנודה אלא לו לברו כתב הרמבם המבזה את
החכם אפילו בדברים אם יש עדים ברבר כ'ד מנדין אותו דברים
וקונסין אותו לישראל וזה ככל מקום ונותנין אותו לחכם והמבזה
החכם דברים אפילו לאחר מיתה כית דין מנדין אותו וכן מתירים
לו כשיחזור בתשובה אבל אם החכם חי אין מתירין לו עד שירצה
החכם שנדוהו בשבילו וכן החכם בעצמו מנדה לכבודו לעם ח'
הארץ שהפקיר כנודו ואין צריך לא עדים ולא התראה ואי מתירין
לו עד שירצה החכם ואם מת החכם באין שלשה ומתירין לו
ואם רצה החכם לכחול לו ולא
נדוהו דרשות בידו אף על פי שיש רשות לחכם לנדוהו לכבודו
אינו שבח לתלמיד חכם שיהיג עצמו בדבר זה אלא יעלים עיניו
מנדוי עם הארץ ולא ישיית לבו לה' וכן היה דרך החכמי הראשונים
שוכעין חרפתן ולא משיב' ולא עו' אלא שמוחלין לחברף וכולחין
וחכמים גדולים היו משבחין במעשיהם הנאים ואוכרי שמעולם
לא נדו אדם ולא הצריכו לכבודם כמה דברים אמורי כשנדוהו
וחרפוהו כסתם אבל תלמיד חכם שביזוהו או חרפוהו כפרהכיא
אסור לו למחול לו על כבודו ואם מחל גענש בפני שזה ביוזן ת
התורה אלא נוקם ונושר ודבר כנחש עד שיבקש ממנו כחולה
ויסלח לו
קוצר דברים לספר תורת האדם שחבר הרב הגדול הרמבן
עם קצת דעות אחרות שאבנים בו ועל כל דבר ודבר
אכתוב כסקנת א"א הראש זל ועל הסדר שכידר הרב
חוף מהדברי שכתבתי במקובץ אחרים אמ' רבי יצחק בריה דרב
היה זה לעולם יבקש אדם שלא יחלה שאם חלה אומרים לו ובא
זכות ותפטר וכיון שחלה האדם מצוה על כל אדם לבקרו
שכן מצוה בהקדוש ברוך הוא שבבקר חולים כמו שדרשו בפסוק
וידא אליו ה' באלוני במרא כלמר שבא אלתי לבקר החולה וכמבזה
אקרא והודיעת להם את דרך ילכו בה ומצוה זו ולה היא לבקר ש'
שבתוך כך יבקש עליו רחמים ונמצא באלו מצוה אותו וגם בתוך
שדואחו ומעיק בענינו אם יצטרך לשו' דבר כשתדל בו להביא
לו ועושה שיכבדו וירבעו לפניו והקרוכים נכנסין מיד לבקרו ו'
וחרחוקים אחר שלשה ימים וחרחוקים כקרוכים ואם קפץ עליו
החולי אליו ואלו נכנסין מיד ואפי' הגדול ילך לבקר הקטן ואפילו
כמה פעמים כיום ואפילו בן גילו שנפול אחד משנים בחלי וכל
דמוסיף הררי זה משוכח וכלכד שלא ישר ח לו ולא ישב על גבי מ'
מטה ולא על גבי כסא ולא על ספסל אלא מתעסף והשב לפניו
שהשכינה למעלה במראשותיו של חולה שנא' ה' יסעדנו על עדם
די ואין מכקרין אותו בשלשה שעות ראשונות של יום כפני שכל
חולה מיקל עליו חוליו בבקר ולא יחוש לבקש עליו רחמים וכן לא
בשלשה שעות אחרונות של יום שאז מכביד עליו חוליו ותיאש
מלבקש עליו רחמים וכשמבקש עליו רחמי' אם מבקש לפני יוכל

דבר ודכו שלמדו חכמה דומה לקרע אביו שאינו מאחה לעולם כדפרישי לעיל וכתב הרמבם כל שולל מיד ביום השני ואינו ד דומה לו לשאר דברים ונחוג עליו אבלות נקצת היום והק רע על חכם שכת כיון שהחזיר פניו כהכשה שולל מיד וכתב הרמבם שבאחה ביזם השני והרכיבן כתב שמאחה מיד א"ל לאחר קבורה ת"ל על חכם חולץ מימין ועל אב בית דין משמאל ועל נשי כבאן ומכאן ומדלא פירש באב היכן חולץ ש' מרצו כבאן או מכאן ואם רצה חולץ את שתייהן וכן רכו שלמדו חכמה רצה חולץ שתיהם על כל המתים אם לא שמע חוך שלשי יום אינו קורע או מי שאין לו חלוק ובזדבן לו חלוק תוך שבעה קורע לאחר שבעה אינו ק קורע ועל אביו ואמו קורע והולך ופי' הגאונים עד שנים עשר חדש והרמבם כתב כל שלשים יום ובעל הלבית כתב לעולם וכן עיקר וכשם שאסור לאחות קרע שקרע על אביו כך אסור להפך צד העליון של הבגד לבטה ולאחותו ואפילו הל' קח אותו אסור לאחותו לפיכך אם בא למוכרו צריך להודיעו ללוקח מוכרו לו כתם ולא הודיעו אסור לו לאחותו עד שידע שאינו מ בקרעים שאין מתאחזין ואסור למוכרו לגוי הקורע בתוך המלל ומתוך הסלל ומתוך הליקו ומתוך הסולמות לא יצא ידי קריעה ומתוך האיחוי יצא ובאחוי אלכסנדרי ופירש הרמבם דהיינו תפירה שהיא שוה למעלה וכוללת כלמטה והרמבם פי' דסתם תפירה שוה למעלה וכוללת כלמטה ואחוי אלכסנדרי שוה למעלה ומלמטה וכעין אריגה וא"א הראש זל הסכים לפיר' הרמבם קרע על מת ומת לו מת אחר תוך שבעה קורע קרע אחר לאחר שבעה ובוסוף על קרע הראשון כל שהוא ועד היכן קורע ובוסוף עד טבורו הגיע לשיכור מרחיק שלש אצבעו וקורע נתמלא לפניו בחזירו ולאחוריו נתמלא כלמעלה הופכו לבטה נתמלא מבאן ומכאן נעשה כמי שאין לו חלוק שאינו קורע אמרו בת אביו וקרע מת בנו והוסוף תחתון כתאחה ועליון אינו בתאח' בת בנו וקרע מת אביו והוסוף עליו בתאחה תחתון אין בתאחה מת אביו וכתה אמו מת אחיו ומת אחותו קורע קרע אחד על כולם ר' יהודה איבר על כולם קרע אחד ועל אביו ואמו קרע אחד והלכתא כוותיה ופי' רשי דאריש' כמי פליג היכא שמת אביו וקרע ואחר כך מת בנו או שמת בנו וקרע ואחר כך מת אביו לעולם צריך שיהא קרע אביו או אמו בפני ע עצמו והר' אברהם פירש דרישא דברייתא דאירי בזה אחר זה ביירי ושמע לאחר שבעה ובוסוף על הקרע בהא מורה רבי יהודה ולא פליג אלא בסיפא שבה לקרוע על שניהם וגם ר' יהודה לא פליג אלא על אביו או על אמו עם אחדים אבל על אביו ואמו בחד מודה שקרע אחר לשניהם וכן היא במקנת א"א הראש זל כלל זה ברים מי שמתו לו שני בתים כאחד או שבה לו שמועה מ משנים כאחד קורע קריעה אחת על שניהם קרע ואחר כך מת ו מת אחר תוך שבעה קורע קרע בפני עצמו בין באותו קרע עצמו שמוסף בו וקורע עוד טפח או מרחיק שלשה אצבעות וקורע ט טפח לאחר שבע ובוסוף על קרע ראשון כל שהוא בת אביו או אמו ואח' משאר קרוביו קורע תחילה על אביו או על אמו עד לבו ומרחיק שלשה אצבעות וקורע טפח על מת האחר בת אביו וקרע ואחר שבעה מת אחד מהקרובי' מוסוף על קרע הראשון ותחתון בתאחה ועליון אין בתאחה מת אחד מהקרובים ואחר כך בת אביו או אמו בין תוך שבעה בין לאחר שבעה מרחיק אצבעות וקרע בין הצד בשפת הבגד שהרי צריך להכדיל ק"י שפה וקורע עד שמוע' ללבו מתו אביו ואמו כאח' קורע קרע אחד על שניהן

אמרו לו מת אביו וקרע או שאמרו לו מת סתם וכבור שהיה אביו וקרע ואחר כך נמצא שהוא כנו אם נודע לו חוך כדי זיבור של הקריעה אין צריך קריעה אחרת לאחר כדי זיבור צריך קריעה א אחרת ובן היה לו חולה ונתעלף וקרע עליו ואחר כך מת אם מת חוך כדי זיבור של קריעה אין צריך קריעה אחרת ואם לאו צריך קריעה אחרת כתב הר"ף נזאת על שם גאון מי ששמע שבת אביו וקרע ושכ עליו אבלות שלשה ימים ובאו ואמרו לו קרע ה היה ופסק ואחר כך אמרו לו מת כיון שקרע בשע חמישים יצא ידי קריעה ואין צריך לחזור ולקרוע אבל צריך לישב שבעה יום של האבלות רצופין ודחה הוא דברי רצאון דכיון ששמע לאחר כדי זיבור אף ידי קריעה לא יצא וכתב הרמבם ודאי היכא שאמרו לו מת וקרע ולא מת ואחר כך כתב לא יצא ידי קריעה אבל אמרו לו מת וקרע ונזג שלשה ימים אבלות ואחר כך אמרו לא מת והפסי' וחזרו ואמרו לו בפעם הראשון פת כמו שאמרו הראשונים ואלו שהפסיקו אבלות עד שקר הם ודאי יצא ידי קריעה כדברי הגאון ולענין מה שאומר שצריך שיהו שבעה ימי אבלות רצופין ראוי לומר כבר הורה זכ"א אלא שיש להשיב ודגה היא כתובה בספרו אלא שאין רציני להאריך וסיוס דבריו וקרוב היה לומר שכיון ש שחלה עליו אבלות ונזג בו אף על פי שכטל בקצת היכי בשוגג עולין לו ואין תשלומין לאבלות ודבר זה צריך רלמוד קטן שמת לו מת בקרעין לו מפני עגבת נפש פי' כדי להרבות בהספר כתב הר"ף נזאת ואם הגיע לחינוך קורעין לו כדרך שמחנכין אותו ב כשאר מצות אין קורעין לכבוד אשתו אלא על חמיו ועל ח חמותו בלבד הקורע בשבת על מתו אף על פי שחלל השבת יצא ידי קריעה ופריך עלה בירושלמי דרי מצה גזולה ואין יוצא' בה בפסח ומשני התם היקיר עברה ביום הבא עבר עברה כתב הרמבם ושמעין מהבא הקורע בחלוק הגזול לא יצא ידי ק קריעה קטן שבת ביום שלשים דלא קים לן ביה שכלו חדשיו כתב הרמבם יא שקורע' עליו אף על פי שאין בתאכלין עליו ולא נהירא אלא אין קורעין עליו אין קורעים ב"ש אפילו ביום טוב שני של גלית אבל בחול המועד קורעין על כל אחד כפי מה ש שהוא אם עובד בשע' יצאת נשמה או אם הוא אדם כשר או חכם על כל אחד כדינו ואם שמע שבנה קרובה ברגל טבחה בת אחר הרגל שבעה שלשי' ודאי וקורע אבל אם טבע טבוע' קרוב' ברגל ולאחר הרגל נעשת רחוקה כתבו הגאונים כיון שאינו נחג שבעה אחר הרגל אינו קורע ברגל והרמבם כתב שהיא קורע ב ברגל ההולך בכגד קרוע לפני המת פי' שמראה עצמו כאלו קרע ולא קרע הרי זה גזול החיים והמתים האומר לחברו השאלני חלוקך שאלך לבקר את אבא שהוא חולה וכיצא שמת קורעו ו ואינו מאחה ומחזיר לו חלוק ומשלם לו דמי קרעו אבר לו שאלך ואבקר את אוד או בני קורעו ונאחו וכשלם דמי קרעו לא הודיעו שהלך לבקר בו החולה לא יגע בו המשאל להכרו חלוק לילך בו לבית האבל אינרשאי ליטלו כבנו עד שיצאו ימי האבל וכרגל עד שיצאו ימי הרגל וכמשתה עד שיצאו ימי המשת' קורע' על שמועות רעות כגון שנקבצו רוב העבור לבלחכה ושמעו שנפשו לפני איבחס אגיל לא נהרגו אלא המיעוט מהם ועל ה השומע ברכת השם בישראל אפילו כוכן הנה אבל השומע כהגוי בכינוי אינו חייב לקרוע עד שישמע שם הביחוד ואחד השומע או השומע מהשומע כגון ששמע בהעדים היאך בירך פלו' והעדי' אין צריכין לקרוע פעם אחרת ותרואה ספר תורה שנשרף או

בחזקת שבת וצריך להתאבל עליה תניא כשמת ר' נבנס ר' חייא א
אצלו ומצאו כוכה אמר לו מפני מה אתה כוכה והא תניא מת מ
בתוך השחוק סימן יפה לו מתוך הכבי סימן רע לו פניו כלפי ח
העם סימן יפה לו כלפי הכותל סימן רע
לו פניו למעלה סימן יפה לו לכשה סימן רע לו פניו צהובין ס
סימן יפה לו ירוקי סימן רע לו עצובין סימן רע לו מת בערב שבת
סימן יפה לו במוצאי שבת סימן רע לו במוצאי יום סימן יפה לו ב
בערב יום סימן רע לו בחולאי מעים סימן יפה לו שרובן של צדיקי
מתים בחולאי מעיים אל אתורה ואמצו קא בכינא תל מת פתאול
זו ביתה חטופה חלה יום אחד זו מיתה דחופה ר' חנינ' בן גמליאל
אומר זו ביתה כגפה ב' ימים זו מיתה דחילה ג' ימי זו ביתה גערה
ד' ימים זו ביתה נזופה ה' ימים זו מיתה כל אדם ובאבל רבתי תניא
לד' ימים ולה' ימים זו מיתה דחופה לששה ימים מיתה האמורה ב
בתורה לו ימים ביתה של חיבה יותר מבן כיסורין בן שנה זו
מיתה כרת בן נב' שנים זו מיתה שמאל הרמתי בן ס' שנה זו מיתה
כל אדם בן שבועים שנים שיבה בן ס' שנים גבורה ר' חנינא בן א
אנטינוס אומר זקן שחלל שכת או אכל חלב מי מודיעני שכת
בהכרת אלא הכת לשלשה ימים בת בהכרת לד' זה מיתה דחופה
לששה מיתה האמורה בתורה לשבעה מיתה של חיבה יותר מבן
ביסורין

מי שמת לו מת וחוא כדמתים שראוי להתאבל עליה כאשר
יתבאר חייב לקרוע עליו ועונשו מיתה בידי שמי אם אינו
קורע וצריך שיקרע מעומד ואם קרע ביושב כתב הירושלמי שיש
וכן דעת רב אלפס והר"ף גיאת כתב שלא יצא וצריך לחזור ו
לקרוע וכן היא מסקנת א"א הירושלמי ומקום הקריעה בכל מקום
בית הצוא לפניו אבל אם קרע בשולי הבגד לבטא או מצדדי תחת
בתי הידים לא יצא והירמבם כתב שגם לאחוריו לא יצא והירמבם
כת' גם כן שאין מקום קריעה אלא שלפני בית הצואר אבל לא מ
מן הצדדין של בית הצואר בכאן ומכאן ואם קרע שם לא יצא ו
ושיעורא טפח כמה דברים אמורים בתחילת קריעה אב' אם קרע
על כת וכו' להוסיף באותו קריעה על מת אחר סני בכל שהוא ח
חוץ בעל אביו ואמו שהמורים יותר כאשר יתבאר ובשם שקורע
על קרובו שבתאבל עליו כך קורע על מת שנת לקרובו וכתב
הירמבם שאינו קורע אלא בפניו קרובו כדרך שאמורים באכלות
שאינו בתאבל עם קרובו אלא בפניו וא"א הירושלמי כתב כיון ד
דקריעה אינו אלא בשע' חימום קורע מיד אפי' שלא בפניו וכשם
שקורע על הקרובים כך צריך לקרוע על הרחוקים כל אחד בפני
כה שהוא דתניא בפני כה בתים בניו ובנותיו של אדם כשהן ק
קטני בפני ס' א ככה והתאבל על אדם כשר שכל הבוכה וכתאבל
על אדם כשר מוחלין לו כל עונותיו בשביל כבוד שעשה לו ופי'
בוכה וכתאבל שכוכה וקורע עליו אבל אין צריך לישב עליו ב
באכלות אלא על רבו בובהק וכל המוריד דמעות על אדם כשר
הקכה גונזו בבית גנזיו ואם הוא חכם יעשה עליו כראוי לו דתניא
חכם שבת הכל בקרובי הכל חולצין עליו והכל מברין עליו ב
ברחובה של עיר לפיכך יעשה על כל אחד ואחד לפי הראוי כיצד
כל העובד בשעת יציאת נשכה של כל אדם חייב לקרוע וכת' הר
זנה דוק באדם שאינו רשע אבל אם הוא רשע וחשוד אין לקרוע
עליו והר' באיר מרוטנבורק כתב שעל הכל חייב לקרוע חוץ מ
בעל נישוכו ועובד עבודה זרה או עובר על כל אחת מכל מצות
שבתורה להכעיס שאיתו חשוכ במשוכד אבל אם אדם עושה ל
לפעמי עניוה לתיאבון או שמניח מלעשות המצוה בשביל טורח

בגון זה חייב לקרוע כיון שאינו כופר בתורה ואינו נושה להכעיס
והטעם שקורעין על כל אדם בשע' יציאת נשכה קאמר ר' שמעון
בן אליעזר מפני שדומה לספ' תורה שנשרף שהכל חייבין לקרוע
עליו ופירשי שעדיין היה זה יכול ללמוד ודומה לס' וכת' הירמבם
ולפי זה אין צריך לקרוע על אשה ופי' הוא שאינו אלא דביון כ
בעלמא שהוא הפסד גדול וחרדה רבה וחייב אדם לקרוע עליו כ
בעל ס' שנשרף ועל כן כתב שקורעין גם על אשה ואם אינו ע
עומד בשעת יציאת נשמה אם הוא אדם כשר שאינו חשוד על ש
שום עבירה ולא על שום כישול מצוה ולא סנו שומענייה אלא ש
שאינו גדול בתורה חייב לקרוע אם ידע בין מיתה לקבורה אבל
אם לא ידע בין מיתה לקבורה אינו צריך לקרוע והירמבם כתב על
אדם כשר צרי' לקרוע בפניו יראה שאינו כות' יב אלא בפניו וא"א
הירושלמי זל כתב סתם בין מיתה לקבורה ולא אמר בפניו ועל חכם
ותלמיד חכם ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר קורעין
עליו אפי' לאחר קבורה כיו' שמועה אם הוא תוך שלשים יום ואם
לא קרע בשעת שמועה יקרע בשעת שעוסקין בהספד ועל רבו
שלמדו חכמה אפי' לא האיר עיניו אלא כמשנה אחת ועל חברים
שלומדין שמועו זה מזה קורע ואינו מאחה כקרע של אביו ואמו
והירמבם כתב שדומה לאביו ואמו שקורע לעולם כשישמוע אבל ה
הוא מתאחה והירמבם דימה אותו עוד לאביו ואמו שקורע עד ש
שמגלה לבו ולא נהירא להירמבם וכן היא מסקנת א"א הירושלמי זל כ
כהירמבם אלא שכתב שאינו מאחה לעולם על כל המתים קורע
טפח בבגד העליון ודחי ועל אביו ואמו קורע כל בגדיו אפי' הוא
לבוש עשרה עד שמגלה לבו ואם לא קרע כל בגדיו לא יצא ידיו
קריעה ונודעין כו כמי שעובר על מצות עשה מדברי חכמים וכל
זמן שאותו בגד עליו אומר לו קרע אפי' לאחר כמה ימים כמי ש
שלא קרע בשעת חיבוים ואפרקסותא אינח מעכבת הקריעה פי'
שאם קרע כל בגדיו חוץ ממנה יצא אבל לכתחילה בתב הירושלמי
שצריך לקרועה והירמבם כתב שאפילו לכתחילה אין צריך
לקרועה וכן היא מסקנת א"א הירושלמי זל ואפרקסותו פירשי שהוא
סודר שעל ראשו ונופל על פניו ולפי שאינו מלבוש אין צריך
לקרועו ובעל הערוך פי' שהוא לבוש התחתון ופתוח בכתפיו ו
וכשהוא לבשו קושרו ולפי שאין עושיך אותו ללבוש אלא לקבל
הויעה אינו מעכב הקריעה אחד האיש ואחד האשה שרון לענין
קריעה אלא שהאשה קורעת התחתון ומחזירתו לאחוריה וחתרת
וקורעת העליון על כל המתים רצה מניח שפת הבגד שלמה וקורע
מהשפה ולמטה ועל אביו ועל אמו צריך לקרוע כל השפחה על כל
המתים קורע כבפנים אם ידעה ועל אביו ועל אמו דווקא כבחוף
ופירשי בפנים בחדר סבחוץ בפני העם והר"ף גיאת פי' בפנים מ
בפנים ידו תחת חלוקה וקודעו וכן פי' הירמבם ועיקר על כל המתים
בא להחליף בגדיו תוך שבועה בחליף ואינו קורע ועל אביו ואמו
אם מחליף תוך שבועה קורע כל הבגדים שהוא בחליף ואינו מ
באחה לעולם כבו בפעם הראשון ורבי ראי כתב שאינו קורע ב
בבגדים שמחליף כל שבועה אלא העליון בלבד וא"א הירושלמי זל ב
כתב בסברא ראשונה על כל דבתים שולל לאחר שבועה ובאחה
לאחר שלשים ועל אביו ואמו שולל לאחר שלשים ואינו מאחה ל
לעולם והאשה שוללתו לאלתר משום כבודה על כל המתים
רצה חולץ רצה אינו חולץ ועל אביו ואמו חולץ פי' חולץ זרועו
ומוציא כתפו חוץ לקרע ונמצא זרועו עם כתפו מנולין ואם הבג
גדול ואין בבורו שילך חלוץ כתף אין צריך לחלוץ ונשיא דומה
לאב שצריך לחלוץ עליו כתף ולקרוע סבחוץ ולא לשאר דבר

למבור מה שהבין או אפילו אית ליה פסידא ומת אמו של חתן או אביה של בלה או אחר משאר הקרובי שנשאר להם כי שוכן להם לפעם אחרת לא התירו לדחות האבלות וכתב בעל הלכות שמכניס המת לחדר ואת החתן והבלה לחפה וכו' בעילת מצוה ופורש ונחוג שבעת ימי אבלות ואחר כך שבעת ימי המשת' וכן כת' הדין גיאת ולא נהירא לא' ה'ראש זל אלא קובר איתו מיר ונחוג שבעת ימי האבלות ודוחה חופתו עד שיעברו כל שלשים יום אם לא שיש לו בנים קטנים או לא קיים פריה ורביה כאשר יתבאר וה'מכס כתב שאין מאחרין החופה שלשים יום כיון דשריח ליה וקאי עליה

מילתא שמג

מת בעיר כל בני העיר אסורין במלאכה ואם יש חכורות בעיר שכל אחת מתעסקת במתים בימיה כל אחת מותרת ביום שאינו יומה במה דברים אמורים שלא בטעת הוצאתו אבל בטעת הוצאתו וכל בטלים כדלקמן כתב הדין גיאת בהלכות כוכי לה דוקא כמת מצוה שאין לו קוברין ולא נהירא אלא ככל מת איירי רב חבונא אקלע למתא שמע קול ש' פורא רשכבא וחזא להנך א אנשי דעברי עבדידתא אמר בשמתא להוי הנך אנשי לאו שכבא א איכא כמת אמרו ליה חכורתא איכא כדפריש' וכתב ה'מכס מכאן אג' שומע כל הרואה מת ואינו מלווה עד שיחא לו כל צרכ נר גידוי הוא אין שואלין שלום זה לזה והמת בעיר כמה דבר' אנורי בכפר קטן אבל בעיר גדולה שואלין שמג

מצוה גדולה להספיד על המת כראוי וכל המתעצל בהספדו של אדם כשר אינו באריך ימים וראוי לקוברו בחיו ומצוותו שירים קולו לום עליו דברוכ' המע' כי ים הלך כדי להרבות בכייה ורהזכיר שבחו ואסור להפליג כשבחו יותר מדאי אלא מזכירי מדותיו הטובות שבו ומוסיפין בהם קצת רק שלא יפליג כ ביותר ואם לא היה בו מדות טובות כלל לא יזכיר עליו וחכם חסיד מזכירים להם חכמתן וחסידותן וכל המז' יר על מה שלא היה בו כלל או שמוסיף להפליג יותר מדאי על מה שהיה בו גורם רע לעצמו ולמת ונשים נמי נספדות בין האנשים ובין החכמי' נראוי להם ותנן אפילו עני שבישראל לא יפחות משני חלילין ו זמקוננות בענין הספד אשתו תניא באכל רבתי במקום שמספדין פי שרגיל להשכיר מקוננות להספיד מספיד על אשתו ואם לא רצח בעלה בא אביה וק' כרה ומוציא בעל כרחו תגא קטן בן כפה שנים יהיה שמספדין עליו ר' באיר אומר משום ר' ישמעאל עניים בני ג' עשירים בני ה' יהודה אומר משמו עניים בני ה' עשירי בני ו' והלכה כר' יהודה ותניא באבל רבתי בני עשירים בכני חכמי' בני חכמים כבני מלכים לענין שכח בעשיהם שמוסיפין קצת על שכח מעשיהם תינןק שידע לישא וליתן יוצא במעשה עצמו אין לו מעשים יוצא במעשה אבותיו ואם אין מעשים לאבותיו יוצא במעשה קרוביו פירו' כשמספדין אותו ויוצא מזכירין לו שבחיו או של אבותיו או של קר' ביו הכלה יוצאה בין בכבוד אביה בין בכבוד בעלה שעולה עמו ואינה יורדת עמו כתב רב האי תינןק שעברו על ושלשים יום אג' ים עליו צידוק הדין וקדיש ואין זה דומה ל' להספד דקיבא לן עניים בני חמשה ועשירים בני ששה המחותך ומסורס והנפלים וכן ח'ובן ט'מת הגהם והעבדים אין כתעסקים עסקם לכל דבר פ' הספד וללו' אבל צרכי משה וקבור' מתעסקי עמים וירשים שאינם רוצים להספיד מוציאין כהן בעל כרוזן והספרא יקרא דשכבא הוא לפיכך צוה שלא יספדוהו שומעין לו אסור לתרוש על המת אפילו שער אחד בין במקום העינים

בין בכל מקום שבראש אחד האיש ואחד האשה וכן אסור לשרוט בשרו בין ביד בין בכלי וכתב ה'מכס דוקא לשרוט שריטה אכז' מותר להנות על בשרו אף על פי שהדם שותת ולא נהירא לא' ה'ראש זל אלא ככל ענין אסור אבל על אדם גדול בתורה שמת ה' הכל מותר אם אינו מכוי'ן אלא על תורה ועל המצות שבטלו חעט העסקין בהספד כל זמן שהמת מוטל לפניהם נשמטין אחד אחד וקורין את שמע אין המת מוטל לפניהם ין יושבין וקורין והאונן י יושב ודומם הן עומדין ומתפללין הוא מצדיק עליו הדין ואומר יהי רצו' מלפניך ה' אלדי שתגדור פרצותינו ופרצות עמך כי ישר' ברחמים ודוקא העץ חכמים לשמוע ההספד אבל החזנים ה' המספדין פטורין מקריית שמע ומיהו דוקא ביום הראשון אבל מיום הראשון ואילך גם החזנים חייבין לשון ה'מכס ההספד ש שקודם הקבורה לפני המטה נשמטין כל אחד ואחד וקורין את שמע ואין מתפללין בזמן שאין ההספד לפני המת קורין ומתפללין ל לאחר קבורה אין כפסיקין השורה לא לקריית שמע ולא לתפילה אבל החספד מפסיקין בין לקריית שמע בין לתפילה ע"כ אין עושין שני הספדין בעיר אחת אלא אם כן היה בה כדי הספד לזה וכדי הספד לזה אין עושין שני הספדין בעיר אחת אלא אם כן היה כדי קלוס לזה וכדי קלוס לזה ר'שבג אומר אף על פי כן אסור משום איבה אין אומרים בפני המת אלא דברים של מה בנגון צרכי קבורתו והספד אבל שאר כל דבר אסור בין בדברי תורה בין כמילי דעלמא ודוקא תוך ארבע אמות אבל חוץ לארבע אמות ש שרי הכל ורבינו האי כתב דאף חוץ לארבע אמות אסור בדברי תורה תנו רבנן חכם שמת בית מדרשו בטל פי' שסופדין כל שבעה ואחר ההספד אין תלמידיו מתקצצין בבית מדרשו אלא מתחברין שנים שנים ולומדין בבתיהן וכני העיר נכנס' לבי' הבנסת וקורין שבעה ויוצאין שכל בני העיר מתפללין בבי' האבל בין בחול בין בשבת ואין מתפללין בבית הבנסת אלא קריא התורה בשבת ובשני ובחמשי שצריכין לקרות בבית הבנסת מה שאין כן בחכם ואב ב'ד שאין בית הבנסת בטל אלא מקצתן מתפללין בכל הבנסת ומקצתן בבית האבל בבית הכנס' וכבית המדרש מספדין בהן תלמידי חכמים ונשותיהן אבל לא שאר העם כשאל כרבינו ג' האי אדם חשוב שמת כהו לעשות לו הספ' ספד תורה כ' לפניה' וסדין פרוס עליו והתיר לעשות כן לאדם חשוב וגדול בתורה ויחד בדורו לנאון בענין ההספד נוחגין בישיבה להספד לפני המט' לשאר התלמידים אבל חכם ואלוף וגאון מכניסין אותו לבי' המדרש ומכניסין המטה במקום שהיה דורש וסופדין התלמידים וקהל ישראל וכשמוציאין המטה סופדין אותו עד לבי' הקבר' ואם חכם הוא סופדין אותו עד יום אחד בתוך ימי האבל ולומ' ישיבת סופדין אותו כל ישראל הקרובים והרחוקים לפי כבודו בחדש א אדר ואלול וליום שלישי ושביעי עולין לבית הקבר' ומכקרים אותו וליום שלישי ושוב אין מבקדין אותו ותכלית שנים עשר ח חדש משכיבין ומבקרין אותו שכתב המאמר עצמו לדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר אין קורעין ולא חולצין ולא מספדין עליו אבל עומדין עליו בשורה ואומדי עליו ברכת אבלים פי' כפני שהוא נבד' לחיים וכל

או אפילו מגילה אחת מהנביאים או דבתוכים קורע שני קריעות ודוקא שרואה ששורפין אותה וכוונתו כמעשה שהיה הרואה ערי יהודה בחורבן אוב' ערי קדש' היו חרב' וקורע על הראשונ' ודין וכשרואה ירושלים אומר ציון היתה מדבר שכמה וקורע ואם קרע על ירושלים תחלה אינו קורע על האחרות וכשרואה בית המקדש בחורבנו אומ' בית קדשינו ותפארתינו אשר הללנוך אבותינו היה לשרפת אש וכל מחמדנו לחרפה וקורע ואם פוגע במקדש תחלה קורע על המקדש ומוסיף על ירושלים ואם פגע בירושלים תחלה קורע על כל אחד ואחד בפני עצמו ולסוף שלשים יום צריך לקרוע אם אינו רואה אותו בינתיים וכל אלו הקרעים רשאין למוללן לייוללן לליקטן ולעשותן כבין סולמות לאחר שבועה אבל אין רשאין לאחותן לעולם שבא מי שמתו בוטל לפניו או אפי' אינו לפניו ובוטל עליו לקוברו והיינו כל הקרובי' דמתאבלין עליהם א כל בבית אחר אין לו בית אחר אוכל בבית חברו אין בית לחברו עושה לו בחיצה ו אוכל אין לו בר לעשות בחיצה מחזור פניו ואוכל אינו כסבו ואוכל ואינו אוכל בשר ולא שותה יין ואינו כבוד ברכת המוציא ולא ברכת המזון אפילו אם אוכל עם אחרים שבהרכין לא יענה אחרים אבן ופטור מכל המצות האמורות בתורה ואפילו אם אינו צריך לעסוק בצרכי הבית כגון שיש לו אחרי שעסקי בשבילו ואפילו ידעה לחמיר על עצמו ולכרך או לענות אחר המכרכים אינו רשאי ובשבת ויום טוב אוכל בשר ושותה יין ומכרך וחייב ב כל המצות חוץ מכתשמיש המטה שאסור בו ואם צריך להחשיך על התחום כדי לעסוק בצרכי דמת חל עליו אנינות ליאם ככלן מטעה שמחשיך ואם רוצה לקוברו ביום טוב ראשון על ידי ע עכמין כיון שצריך להמציא לו צרכי קבורה חשוב כמוטל לפניו ואסור ככולן וכל שבן ביום טוב שני שהוא כעצמו יבול לקוברו שחל עליו דין אנינות ראיתי לא' א' הראש זל שמת לו מת בשבת ו ובמוציא שבת לא הכדיל ולא התפלל ולא ביום א' בבקר ולאחר שנקבר המת התפלל תפילת שחרית שעדין לא עבר זמנה אבל ת תפילת הערב לא שכבר עברה זמנה ולא דמי לשבת ולא התפלל ערבית שבחפלה שחרית שתיים כיון שבליילה לא היה חייב ל להתפלל וכענין ההבדלה איכא פלוגתא היום כרונטבורק כתב שצריך לרבויל דקיימא לן מי שלא הכדיל במוציא שבת מכדיל והולך כל השבוע כולה וחר' יהודה כתב שאין לו כדיל ולזה הסכים א' א' הראש זל כת' רבינו יצחק בשנפט' אמי מרתי הוד עו הדבר לרבינו הם שהיה אחיה והיה דר בעיר אחרת ואבל בשר ושתה יין קודם קבדתה ונתן טעם לדבריו שכיון שהיה לה בעל שחייב בקבורתה בוטלת על בעלה ולא עליו לא קרינן ביה מי שמתו בו בוטל לפניו וכתב א' א' הראש זל וכבר חלושה וקלושה היא זו דאם כן אחי הבת יאכלו בשר וישתו יין כיון שכניו שיוורשין אותו חייבין בקבורתה אלא ודאי לא פלוג רבנן אלא כל המתאבלים ובתאוננין קרויין בוטל עליו לקוברו ואפי' אינו בעיר ולא בעינן בוטל לפניו בקום שנוהגין שם שכתפים ביוחדין להוציא המתים ולאחר שיתעסקו הקרובים בצרכי הקבורה כסרו להם והם יקברוהו משפטו והו' להם מותרין הקרובים בבשר ובין אפי' קודם שהוציא. הו' בהבית ושוב אינו בוטל עליהם לקוברו וכהודך כך ה הארה וי על מי שהיה תפוש ובת בתפישה ולא ניתן לקבורה שלא חל אנינות על הקרובים ולא קרינן ביה מי שמתו בוטל לפניו כ כיון שלא נתנוח לקוברו ומכ' לא חל עליהם אנילות כיון שלא נ

נתיאשו מלקוברו וכן אם קרובי המת כתפיסה שאין אנינות חל עליהם מטעם זה וכן מי שנהרג בדרך או גדרו חיה או שטפו נהר ולא נתיאשו מלקוברו אין על הקרובים לא דין אנינות ולא דין א אבלות וכוננין לו שבועה ושלשים מיום שנתיאשו מלקוברו כתב הרמבם שכל זמן שלא נקבר הבת אינו אסור בכל הדברים שאב' אסור בהן וכן כחב הדין גיאת שאינו אסור בין מיתה לקבורה ב בתכנסות ובתספורת וברחיצה ותשמיש המטה ובשאר גזירת ש שבועה וכתב הרמב"ם שגנה היא מה שהתירו בתשמיש המט' דכולי עלמ' בחול אסור בו וכן קצת דיני אבלות נוהגין בו כגון רחיצה וסיכה קל וחומר מאבילת בשר ושתית יין ואין צריך לומר בשמח' ובתספורת ואסור בהנחת תפילין ואם ר בשאלת שלום שאף א אחרים אסורין כשהמת בעיר וכמלאכה נמי אי כמלאכ' עצמו אף אחרים אסורין וכבר אמרו שאסור לישב אפילו על גבי מטה כפתי' אלא על גבי קרקע צריך לישב ולא אמרו אלא שאינו חולץ מנעל וסנדל ואינו חייב בעטיפת ראש וככפית המטה והקילו באלו מ מפני שהוא טרוד בעסקי המת וכולט עליו לקוברו ולחלץ מעיר ל לעיר ואם באת לחמיר עליו בחליצת מנעל וסנדל ועטיפת הראש אף עסקי המת נפסדין בכך לפיכך לא החמירו עליו באלו אף על פי שמתו לאכול בשר ולשתות יין כשנכנס לכתפים היינו משום שאינו מיטל עליו לקוברו אבל בעדונין ובשמחה אסור וכן כתב הר' פרץ שאסור בכל מה שנוהג כאכל חוץ מנעילת הסנדל וכדברי בעל התוספות יראה שאינו אסור אלא בבשר ויין ותשמי' המטה אבל בשאר כל דיני אכלו בותר המשמר המת אפי' שאינו מתו פטור בקריאת שמע ותפילין ומכל מצות האמורות בתורה היו שנים זה משכר וזה קורא שכב מי שהכין כל צרכי חופתו שאפה פתו וטבח טבחיו ומוזג יינו ובת אביו של חתן או אמה של כלה שאין להם מי שיטרו בשבילם לפעם אחרת וגם הו' בענין שאם ידחה החופה יפסיד מה שהכין כגון שאינו נכרך מכניס את הבת לחדר ואת החתן ו ואת הכלה לחופה ובוטל בעילת מצוה ופורש וכיון שחלה עליו ה החופה היא ליח לדידיה כרגל וכוונתו שבעת ימי הבשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבלו וכל שבעת ימי הבשתה שהן לו כרגל נוהג בהן דברים שביצנעא ואסור בתשמיש המטה והלכך כל שבעתי הבשתה ושבעת ימי האבל הוא ישתן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים וכתב הראב"ד דתרווייהו דוקא שיהו אנשים ישנים עם ה החתן ונשים עם הכלה ודוקא בלילה אבל ביום מותר להתחור עכה כבו עם שאר נשים ואינו אסור אלא בתשמיש המטה אבל במיני פרישות בכניגת הכו' והצעת הכט' והרחצת פניו ודין ורגליו מותר ולא עוד אלא אפילו בחיבוק ונישוק וכיוצא בו מותר וא' הראש זל כתב דרבה הפליג דחכם להחביר בלילה להצריך שתי מט גרית והפליג להקל ביום להתיר יחוד חיבוק ונישוק ואיכא מסתברא כי לכראית העין היצר מתגבר הילכך יחוד אסור ביום כמו בלילה אבל כמיני פרישות אין צריך להרחיק ואין צריך שתי משכרות אלא הוא בין האנשים או היא בין הנשים וכתב הרמב"ם כנין שלשים אינו מונה אלא משבעת ימי האבלות ואילך ואינו דוכה לקובר כחו כרגל שורגל עולה לו לכנין שלשים אף על פי שאינו מונה ז' אלא לאחר הרגל דהתם כוונתו מציאת ל כרגל אבל הכא כל שנעת ימי החופה מותרין בניחוץ ותכפורת הילכך לא סלקי בלל וכן כת' א' א' הראש זל והכא שאין לו פכידא שיכול

ולא שלא להטיל והיו הלוי כתב בשם הר' יצחק בן מלכי צדק כשנושא אותו לקבורו בטליתו בו ציצית שלא יהו נושא חמטה מעוטפתו בציצית והוא בלא ציצית ובשקוברין אותו נוטלין אותו ממנו ובשע' פטירת רבי גרשם אמ' ציצית חוץ ונסתפק בדבריו אם רצה לומר שיסירום מהטלית או שיוציאום חוץ לארון ויש מקומות שקישרין אותו בכנף הבגד והלמבן כתב אין בזה שום ספק אלא אין קוברין המת אלא בטלית שיש בו ציצית שנב תנו רבנן כדאשונה היתה יציאת המת קשה לקרוביו יותר מ ממתתו מפני שהיו מוציאין עליו יציאות מרובות עד שהיו מניחין אותו ובורחין ממנו עד שבא דג הזקן ונהג קלות ב בעצמו והוציאוו בכלי פשתן ונהגו כולן אחריו בכלי פשתן אמ' רב פפא ואירנא נהוג בצדרא בר וזא תניא ר' נתן אומר כסות היורדת עם המת עולה עמו לעתיד לבא על כן צוה ר' ינאי לבניו לא תקברו בכלי לבנים שטא לא אוכה ואהיה כחתן בין האבלים ולא בשחורים שטא אמה ואהיה כאבל בין החתנים אלא בכלים צנועין קצת והטעם נהגו בלבנים וכן ראוי לעשות תניא האיש בורך ומקט' לו אכל לא האשה האשה בורכת ומקשרת האיש והאשה לשון ה'מבן מנהג ישראל במתים ובקבורתן כעמיצין עינו של מת ואם נפתח פיו קשרין לחיו ופוקקי נקביו אחר שמדחין אתן במיני בשמים וגוזזין שערו ומלבישין אותו תכריכין תפורין של פשתן לבנים ולא יהו דמיהן יקרים ואסוד לקבור בתכריכין של משי ובגדים מרוקמין אפי' לנשיא שבישר' שזו גנות הרוח ו והשתחה ומעשה גדים שנג

תניא בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים מפני שבשחרין כשעת בצרות והיו עניים חיים מ מתביישין ותקנו שהיו מכסין פני הכל בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש ועניים בכליבה והיו עניים חיים מתביישין והתקנו שיהו מוציאין הכל בכליבה לפיכך אין לשנות לעניים ולעשירים אין מניחין ס' על מטתו של חכם ובכבודו של חכם להוציא דרך פתחים שלא לשלול דרך גנות ובכטה ראשונה שעשו לצרכו שלא לשנותו בכטה למטה תני' תינוק כל שלשים יום יוצא כחיק ונקבר באשה אחת ובשני אנשים אבל לא באיש א אחד ובשתי נשים יחוד ואין עומדי' עליו בשורה ואין אומר' עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים ואפי' אם קים לן ביה שכלו ח חדשיו מן שלשים יום ואילך יוצא בדלוסקבא ר' יהודה אומר לא בדלוסקבא הגטלת בכתף אלא בדלוסקבא הגטלת באנפים ו ועומדין עליו בשורה ואומר' עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים בן י"ב חדש יוצא בכטה ר' עקיבא אומר הוא כבן שנה ואבריו כבן שתים הוא כבן שתים ואבריו כבן שנה יוצא בכטה ר' שבבא אומר יוצא בכטה רבי מתעסקי עמו ומצווחין עליו שאין יוצא בכטה אין הרבים מתעסקין עמו ומצווחין עליו ר' אליעזר בן עזריה אומ' את שניכר לרבים רבים מצווחין עליו ומתעסקין בו שאינו ניכר לרבים אין רבי מתעסקי' בו ומצווחין עליו לרב נחשת תינוקא

דאתליד דהוה בר תרין או תלת או ארבע יומין ומית דבי רגלין וגמרין כי נח נפשיה דמחלין ליה על קבריה ולא כמרכין על ה הבילה ומסקין ליה שטא דכי בן שמיא מרחמי' והויה תחית רבתי' והוה זייע' בינוק' ככחי' לי' לאכיו תני' אין מוציא המת בכטה אלא אכ' היה ראשו ורובו קי' ר' יהוד' אומ' השרד' והגלגל' הן רובו שניר **תניא** עיר שיש בה שני בתים כאחד מוציאין הראשון ואחכ' מוציאין השני ואם היו מלינין הראשון מוציאין השני חכם ותלמי' חכם מוציאין החכם תלמיד חכם ועם הארץ מוציאין תלמי' חכם שני ת'ה שני עם הארץ מוציא' הראשון כי אותו שמתו תחלה איש ואשה מוציאין האשה בפני שקרובה לבית הניול' ה הוציא ראשון וקברוהו אין עומדין עליו בשורה ואין אומר' עליו ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים עד שיוציאו השני הוציאו ה השני וקברוהו באין ועומדין בשור' מנחמין ופושטין את הרבים ואין מנחמין שני אבלים כאחד אלא אם כן היה כבודם שה וקילוסם שיה

אין מניחין כטה של נשים ברחוב מפני שקרובה ליגוול' לט' של יולדת לא שנא של שאר אשה ועולין בחבר עיר על האיש ואין עולין בחבר עיר על האשה טנו

מת שלא היה לו צרכי קבורה ונבו לצרכו כעזת או שאר די דברים והותירו אם כשגבו גבו סתם ולא יהיו לזה הכת יעשו מהם צרכי שאר סתי' ואם יחדו לצרכי זה המת יתנו ליורשיו לא שנא כעזת או שאר דברים שנו

אסור להלין המת ואם מלינו לכבודו להבי' לו ארו' ותכריכין וכקוננו בותר תניא כל המדחה משתו הרי זה משוכח פי' שכבדו להוציאו על אביו ואמו הרי זה מגונה היה ערב שבת או ערב י'טאו שהיו גשמים מולפין על כטתו הרי זה משוכח לפי שא' בו עושה אלא לכבוד אביו ואמו שנת

נושאי הכטה וחלופיהן וחלופי' חלופיהן את שלכטה צור' בהן בין מלפני' בין מלאחרי' פטורי' בקט' שא' לכטה צורך כהן חייבין ואלו ואלו פטורי' כן התפילה היי'כך אין מוציאין המת סמוך לקט' בענין שלא יוכלו לקבורו קודם זמן קט' ואם ה התחילו והגיע זמן קט' אין כפסקין ואיתא בגמרא שאדם חשוב מותר להוציאו סמוך לקריית שמע וא' הראש ז' לא הביאו ב במסקיו ואינו יודע למה ירושלם הכתפים אסורין בפעולת הסנד' שכא' יפס' סנדלו של אח' מהם וככ' כתעכ' כן הגיעה שנט

מקום שנהגו נשים לצאת לפני המטה יציאות מקום שנהגו להיות אבר' הולכי' אח' המט' הולכי' לפני המטה הולכין שם **תנו** רבנן כעצירין את המת מלפני המטה פי' אם פ פגעו זה בזה בדרך כקדימין הכלה החרה ורה נמי' להקדים שאם אין בעיר כדי לזה ולזה הקדימין וכבניסין ה הכלה לחופה ואחר כך קוברין המת והרמבם כתב כי שהיה לפניו מת וכלה מניח חבלה ומתעסק במת וכתב הרמבם ולא נהיר' אומ' דוקא הבנסת כלה לחופה קודם לקנות המת אבל

וכל שהוא כבוד להים בתעסקין בו וכל שאינו כבוד להים אין מ
בתעסקין בו והאי אין קורעין פי לרחוקים לכבוד אבל הקרובים
הראויין להתאבל קורעין עליו ואיזהו מאבד עצמו לדעת לא שעלה
באילן ונפל ומת דאיכא למימר שמה נאנס ונפל אלא שאומ' ראו
שאני עולה באילן ונפל ומת אבל ראהו חנוק וחלוי באילן ומושר'
זהו זמאבד עצמו שלא לדעת ואין מונעין ממנו כל דבר וקטן
אפילו מאבד עצמו לדעת חסוב כשלא לדעת ביון דלאו בר דעת
הוא וכן גדול המאבד עצמו לדעת והוא אנוס כשאור המלך אין
מונעים ממנו כל דבר מגודה שמת דינו כמאבד עצמו לדעת אין
קורעין ולא חולצין ולא מספדין עליו ולא עוד אלא שמבזין אותו
וסוקלין ארובו וה"מ באפקירות' שעובר על דבר תורה אבל כמכונ'
ביון שמת פטור מגזרתם ואין סוקלין ארובו ומספדין אותו כראוי
ודגוי בית דין אין בתעסקין עבה נכל דבר אלא אחיהם וקרוביהן
באין ושואלין בשלום הדיינין ובשלום העדים שאין כלבנו עליב'
כלום שדין אמת דנתם ולא היו מתאבלין עליהם אלא אוננין ולא
היו כבדין עליהם כל הפורשי' מן הצבור והם שפורקין עול מצות
מעל צוארם ואינן בכלל ישראל בעשיית המצות ובכבוד המועדות
וישיבת בתי כנסיות ומדרשו ~~ומסורים~~ ומסורים אין בתעסקין
עמהם בכל דבר אלא אחיהם וקרוביהם לובשים לבנים ומתעטפי'
לבנים אוכלין ושותים ושמיים וכתב הרי"ן גיאת מכאן שהאבלים
וקרובי המת לובשים שחורים וא"א הראש זל כתב וכל כקו ומקו'
יש לעשות כפי מנהגו הרוגי מלכות אין מונעים מהם כל דבר
והרמב"ם כתב ה"ב הרוגי מלכות ישראל בדיני מלכות אבל הרוגי
מלכות אומות העולם אין מונעים מהם אלא הספד מי שנפ' לים
או טבע בנהר או אבלתו חיה רעה אין מונעים מהם כל דבר ארון
העובר במקום למקום אם שלדו קיימת עומדי' עליו בשור' ואומרין
עליו ברכת אב'ים ותנחומי אב'ים אם יש אב'ים שמתאבלים ע'
עליו ואם אין שלדו קיימ' אין עומדים עליו בשורה ואין אומרי' עליו
ברכת אב'ים ולא תנחומי אב'ים שמן
כי שהיה בעלה עמה צלוב בעיר או אשתו עמו צלובה בעיר
אביו ואמו צלובין בעיר לא ישהו בתוכה אלא אם כן היתה
גדולה כאנטוכיא ולא ישהו בצד זה אלא בצד זה ועד מתי אסור
עד שיבולה הבשר כולו שאין העורה ניכרת בעצמות שבו
כי שבת לו מת לפני שלשים יום הסמוכים לרגל לא יספדינו
משנינו ל' יום הסמוכים לרגל אבל מת תוך שלשים יום לרגל
מותר לסופדו אפילו בערב הרגל ואפילו אם מספיד על מת שמת
תוך שלשים יום לא יעורר עמו אותו שבת לפני שלשים לשכוא'
אפילו יספידו לו בחנם אסור ולרב דוקא בשכר אבל בחנם מותר
ופסק הרמב"ם כרב והראב"ד פסק כשמיאל ולזה הסכים א"א הראש
זל מהו להספיד בחלילין שהביא גוי בשבת או להחשיך עליהם ל'
להביאן או לקבר בקבר שעשה גוי כתבתי בהלכות שבת בספר א'
אורח חיים שמח
שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי ומה שורפין
עליהם כשתן וכלי תשמישין ותניא בתוספתא בשם ש'
ש. ש. רפין על המלכים כך שורפין על

הנשיאים אבל לא על ההדיוטות הילכך הבא לשרוף על החיוטו'
מעכבין אותו דאיכא יוהרא והשחתה האו אל' תקברוהו
מנכסיו אין שומעין לו אלא מוציאין מידו כל צרכי קבורתו בעל
כרחין וכן כל מה שרגילין לעשות לבני משפחתו ואפילו האבן ש'
שנותנין על הקבר והוא שירשו כמון מאביהם ואפ' מת שאין לו
יורשין ואומר אל תקברוהו אין שומעין לו דבזונא דכולהו חי הוא
ולא משום משפחתו לחד שמש
מת ותכריכיו אסורין בהנאה ודוקא שהזמינם לצרכו ונתנם
עליו אבל בהזמנה לבד ואפ' עשאו לצרכו לאח שבת
לא נאסרו רהזמנה לאו מילתא היא יכן אם נתנם עליו ולא הזמינם
לכך חלה עדיין לא נאסרו ונויי המת המחזורים כגופו כגון פאה
נברית וכיוצא כזה אסורין כמו המת עצמו כמה דברים ימורים
בסת' אבל אם צוה שיתנו בווי גופו המחזוכרי' בו לבנו או לעור' דבר
אחר מותרין אבל שעריו ממש אפ' אם צוה עליו אסור בהנאה כמ'
גופו אשה שנגמר דינה ויוצאה ל' הרג מותר ליתנות משער' מחיים
שאי' גמ' דינ' אוסרת אל' מית אוסרת אב' בהמ' שנמ' דינ' ליסק' אסר'
ליהנות ממנה מחיים תניא היו אביו ואמו מורקין בו כל'ים מצוה
על אחריים להצילין לשכנ' אומר כד' א' שלא נגעו במטה אבל אם
נגעו במטה הנקברת עמו אסורין משום דמחלפי בתכריכי המת
ותניא באבל רכתי כל המציל כל' מן המת הרי זה גזול את המתים
ויש שמצילים ויש שאין מצילי' עד של' נגעו לארון מצילי' משנגעו
בו אין מצילי' אבל מלמדין את האדם שלא יהא חבלן כפני שאמרו
כל המרבה כל'ים על המת חרי זה עובר משום כל תשחית דכריר'
מאיר ר' אליעזר בר' צדוק אומר מנוולו ישכנ' אומר מרבה עליו
הרמה עוד תניא באבל רכתי כל שהמת זוכה בו אסור בהנאה חוץ
מהסל והמגריפה המיוחדין לקבור אין אדם אסור דבר שאינו שלו
לפיכך הפורש על המת דבר שאינו שלו אפילו לקוברו בו אינו נ'
נאסר כתב א"א הראש זל שאין נאסר אלא מה שזורקין על המת ב'
במדידות הלב כדי שיהא נקבר עמו ונגעו במטה הנקברת עמו
אבל אם מניחין המת על מצע או שנותנין בר או כסת תחת מ'
מראשותיו או שפירשו סדין או שלית על הארון או על המטה ש'
שמולדיכין בה המת לקוברו אינו נאסר שנ
תניא באבל רכתי מתירין שערות לכלות ומגלין פניהם של
חתנים ונותנין דיו וקולמוס בצדו ואין חוששין משום ד'
דרכי אמורי' תולין כפתחו של פת ופנקסו של כת בארנונו מ'ם
ענמת נפש ועוד תניא התם עושין חופות לחתנים וכלות ותולים
בהם אחד דברים שהביאו אוכל נפש ואחד דברים שלא הביאו א'
אוכל נפש דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אין תולין בהם אלא ד'
דברים שלא הביאו אוכל נפש כלל של דבר כל התלוי בחופתו
של מת אסור בהנאה לפיכך אין תולין בו דברים שהביאו אוכל נ'
נפש שאין אסורין איכלין ואין מפסדין אותן שלא לצורך שנא'
תכריכי המת מותר לעשותן מבלאים ובענין הגלית ציצית כהן
איכא פלוגת' דרבנות יש אומרים להטיל בהם ציצית

והופרים נקברים ה שנים ומניחין העצמות לבד אי שרי אי לא ו
 והשיב דשלא כדן עברי דהא חישי רבנן לכקום הפישת שני מ
 מתים אלא צריך שלא יהא בין מת לחברו פחות מששה טפחים ש
 שלשה לזה ושלשה לזה ולענין בית הקברות שנתמלא ודאי אי ל
 ליכא דוכתא אחרייתא אפי' שיהא רחוק משם כה יעשו איפשר ליה
 למשבקיה למת בלא קבר אבל אי איכא דוכתא אחרייתא אפילו ב
 בטרחא ברוחקא ילך שם ואל ינוול המתים וכמה קברים שנדחקו
 המתים ודינו שלא יקבר שם אבל ודאי אם יכול להעמיק שיהא
 הקבר בעומק ויהא בין מת למת ששה טפחים שפיר דמי אע"פ שזה
 למעלה מזה ע"כ לפיכך אסור לפנות המת או העצמות ממקומן
 לצורך מת אחר וכל שכן לצורך המקום ואפילו כדי לעשות לוק
 קבר מניבד מזה אסור אבל לכפירה שלו או לכבודו כגון להעלותו
 לארץ ישראל או לקיבורו בקבר אבותיו מותר ואם מתחילה היה
 דעת שלא נתנהו שם אלא לפי טעה או שנוהגין לקבו במהמורו
 בלא ארון עד שיתעכל הכשר ואחר כך נותנין העצמות כארון מ
 מותר תני באבל רבתי ארון שפינוהו אסור בהנאה אם הוא של אבן
 וקבר של חרש ישבר המוצא נסרים בבית הקברו לא יזיז במקומו
 סוד קבר אסור בהנאה ודוקא קבר של בנין אבל קרקע
 עולם של קבר אינו נאסר כח ה"י יעשה שהעפר
 שימכסין בו המת בחוץ הקבר אסור בהנאה דתלוש ולכסוף חברו
 הוא וחשוב כתלוש ואיזהו קרקע עולם כגון החופר בוך בסלע ש
 שהוא קרקע שלא נתלוש ואינו נראה אלא העפר נקרא קרקע עולם
 אפי' תלוש ואחר כך החזירו דהא לא משבח תלמודא למיכר אלא
 בקבר של בנין וכן דעת א"א הראש זל וכתב ה"י ישעיה עכשו
 שקברו הקטנים בקברי הגדולים באיסור הן עושיין שקבר מת א
 אסור בהנאה אפי' לקבור בו מת אחר וגם ליטב על הקבר אסור ועל
 האבנים שמכסין בו הקבר או על עפר הקבר וכולהו כתלוש ו
 הלכסוף חברו דמי וא"א הראש זל לא היה אוסר ליטב על האבן ש
 שאינו נחשב מן הקבר אלא צינן שנותנין עליו אחר כך והא ד
 דקבר של בנין אסור לעולם דוקא שבנאו לשם מת ונתנו בו צפי'
 על דעת לפנותו ואפי' אם לא נתן בו אלא נפל אבל אם בנאו לשם
 ולא נתנו בו מותר וכן אם נתנו בו אדעתא לפנותו ולא הזמינו מ
 מתחילה מותר לאחר שפינהו אבל אם נתנו על דעת להזות בו ע
 עלמית אסור אפילו לאחר שפינהו אפילו לא בנאו לשמו ואם לא
 בנאו לשמו ונתנהו בתוכו והוסיף בו דימום לשמו בולו אסור א
 אפילו לאחר שפינהו ואע"פ שקברו שם על דעת לפנותו ואם מ
 סניד הדימום שהוסיף לשמו כסידו והוא לבדו אסור ושאר הקבר
 מותר המוצא קבר בחוץ שדהו ואינו יודע אם נקבר שם כדעת
 בעל השדה בותר לפנותו ומקומו טהור ואם מדעת בעל השדה נ
 נקבר שם אסור לפנותו ואם פוניהו מקובי טרא ואסור בדנא ואם
 הוא מת מצוה שמצאו אדם שם וקברו אפי' שלא מדעת בעל השד
 אסור לפנותו שמת מצוה קונה מקומו וכל המוצא צריך לקבורו
 במקום שמוצאו ואם מצאו על המיצר שצריך לפנותו משם מפני

ודבים שלא יאחזו עליו מפנהו לאיזה מקום שירצה מצאו בין
 שדה ביר לשדה ניר מפנהו לשדה בור בין שדה ניר לשדה זרע
 מפנהו לשדה זרע בין שדה זרע לשדה אילן מפנהו לשדה א
 אילן ואם שתייהן שוות מפנהו לקרובה שבהן ואם שתייהן ש
 שוות בקירוב מפנהו לאיזה מהם שירצה בד"א כמוצאו חוץ לתחום
 אבל אם מוצאו בתוך התחום מביאו לבית הקברות ואינו נקר' בת
 מצוה אלא אם כן מוצא ראשו ורובו או שדרה וגלגלת וקבר המזיק
 לרבים כגון שהוא סמוך לדרך אפי' נקבר שם מדעת בעל השדה
 מותר לפנותו ומקומו טהור ואסור בהנאה ובירושלמי מחלק דוק'
 שהקבר קודם אבל אם הדרך קודם מקומו מותר בהנאה דלאו כל
 בנייהו לאסור של רבים החוצב קבר לאביו וקברו במקומו אפי'
 לא יקבר בו הוא עולמית משום כבוד אביו אבל אחר מותר ליקבר
 בו ודא דוקא בקבר בנין אבל קרקע עולם שרי וה"מכין כתב כיון
 דטעמא משום כבוד אביו אפי' קרקע עולם נמי אסור שם
החופר בוך למת פטור מקרית שמע ומהתפילי ומהתפילי
 ומכל מצות האמורות בתורה ואם הם שנים והגיע ז
 זמן קרית שמע אחד עולה ונוטל ידיו וקורא קרית שמע ומתפלל
 וכתב ה"מכין דוקא בוך דלא חפיד ליה אלא חוד לפיכך זה חופר
 וזה קורא אבל אם היה מקום ששנים מתעסקין בו כאחד פטורין מ
 מרחיקין הקברות מן העיר חמשים אמה שסו
 המוכר קברו ודרך קברו מקום מעמדו ומקום הספדו באין ב
 בני משפחתו וקוברין אותו בעל כרחו של לוק ומחזירין
 לו דמיו תניא באבל רבתי אשה שירשה קבר נקברת בתוכו היא
 וכל יוצאי ירכה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים היא ולא יוצאי י
 ירכה ומודים חכמים שאם ראתה אותם בחיה נקברו עמה כמות'
 פידוש שירשה מקום בית הקברות ממשפחתה ובניה מתחסי' על
 שם משפחת אביהם וגנאי לבני משפחתה ליקבר אצלם אביה אום
 תקבר אצלי ובעלה אג' תקבר אצלי תקבר אצל בעלה ואם יש
 לה בנים ואומר קברוני אצל בני קוברין אותה אצל בני אבי אום
 לא תקבר אצלי ובעלה איכר לא תקבר אצלי תקבר אצל בעלה
 שחייב בקבורתה חפידת כוכין בחול הכועד וחזיננן כתבתי ב
 בספר אורח חיים בהלכות חול הכועד שסו
קוברין כתי גזעם בתי ישראל ומנהגין אבליהם מפני דרבי
 שלום ופירשי לא שיקברום כקבר ישראל אלא משתדלי'
 בקבורתם כמו שמתדדלים בקבורת ישראל לא יהלך אדם בבית
 המכרות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו ויקרא בו או יתפלל
 והוא הדין נביעל פה אסור ודוקא בתוך ארבע אמות אבל חוץ ל
 לארבע אמות מותר ופירי דוקא הפילין ושאר מצות וכיוצא בהן
 אבל ציצית שהוא חובת הכתר מותר שאינו יכול לפשוט בגדיו כ
 כשנכנס לבית המכרות וכתב דר' יונה והו דוקא בימרים שהיו ע
 עושיין ציצית ככל בגדיהם ואי אפשר שיפשוטו בגדיהם אבל ש
 מליחן שלנו שאין אנו נכוננין ברין לכלכוש אלא לשם מצוה ציצ'
 היו כמדתה' הן וכן היא כמקנת א"א הראש זל שסח
 יב

אכל לאחד שנכנסה לחופה ויש לפניו לחם אכל ולשמה החתן
תנחומי האבל קודם
קודם למשתה של חתן כמה דברים אמורים שיש בידו ספק כדי
שניהם אבל אם אין בידו כדי שניהם משתה החתן קודם המת ו
והכילה המילה קודמת וכל זה כשאינו מת מצוה אבל אם הוא מת
מצוה מת מצוה קודם שהרי הוא דוחה תלמוד תורה ומקרא מ
מגילה ושומאה דכהן וכו' ופסח ומילה ואין דבר שקודם לו בכל
התורה
תו רבנן מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כל'
לחופה למאן דמתני פי' ששימש תלמידי חכמים אין לו
שיעור אפי' יש עמו כמה אלפים מתבטל בשבילו מאן דתני פי'
שלמד מעצמו אם יש ששים ריבוא אין צריך להתבטל בשבילו ל
למאן דלא קרי ותני כת' בהלכו גדולות כיון שיש לו מי שיתעסק
עמו אין צריך להתבטל בשבילו ורב נטרונאי כתב וכו' ליבא ע'
עשרה מבטלין וכתב ה'מבן דטעמ' דמסתבר הוא דהא איכא ש'
שורה וקריש וכרבת אבלים דבעי עשרה וכתב עוד שאין צריך ש'
שידע בודאי שיש לו כל צרכו אלא כיון שיש בעיר מי שראוי ל'
לעסוק בו אין צריך לראות אם יש מי שיעסוק בו אלא כיון שיש
מי שיעסוק תלמוד תורה קודם יש אומרים שאין צריך לבט' בשביל'
אשה ותינוק אלא כמאן דלא קרי ותני ויש אומרים כיון שאינה
מצוה לקרו ועושה כה שמוטל עליה וזהו ה'הורה בלימוד בניה ובעל'
דינה כמאן דקרי ותני וכן כתב א"א הראש זל' כתב ה'ר' יום טוב
מיוני שתנוקות של בית רבן אינן מבטלין בשביל הוצאת המת
שהרי אין מבטלין אפי' לבנין בית המקדש וכל זה לא איירי אלא
בשעת הוצאתו שצריכין להתבטל ללוותו אבל כל זמן שמוטל
לקוברו אין מבטלין בשבילו תלמוד תורה אלא אם יש חבורות ב'
בעיר שכל אחת מתעסקת יומה איתה שאינה יומה מותרת בין ב'
בתלמוד בין בשאר מלאכות ובשעת הוצאתו מבטלין מכל שאר
מלאכות וכאין ללוותו אפי' אי לא קרי ותני דלא מפלגינן בין קרי
ותני אלא כביטול תלמוד תורה אבל בשאר מלאכות אפי' אי לא
קרי ותני הכל בטלים וכאין ללוותו ואם אין חבורות בעיר כל ב'
בעלי מלאכות צדיכין להתבטל ולהתעסק בו עד שיקבר אבל מ'
בתלמוד תורה אין צריכין להתבטל אלא בשעת הוצאתו כדפרי'
יש אומרים הא דמבטלין תלמוד תורה להוצאתו היינו דוקא במת
מצוה ולא נהיר' אלא בכל מת נמי איירי ירושלמי ד' אבהו שלח
ה'ר' חנניה בריה לטבריא פי' ללמוד אמר לו גומל חסד הוא פי' ש'
שגומל חסד לבתים ללוותם שלח לו המבלי אין קברים בקסרין
שלחתיך לטבריא נמנו וגמרו בעליית בית ארם בלוד חתלמוד
קונים לבעטה רבנן דקסרין אמרין הדא דתיב' כשיש שם מי ש'
שעטה מעטה אבל אין שם מי שעטה מעטה המעט' קוד' לתלמו'
והיינו מה שכחלק בגמרא דידן בין אם יש שם כל צרכו או לא
אמר רחבה אמר רב יהודה אמר רב הרואה המת ואינו מלווה ע'
עובר משום לועג לרש חרף עושהו ובר נידרי הוא כדפרי' לעיל
ולפחות ילונו ארבע אמות ואם לווהו מה שכרו עליו הכתו' אומ'
כלהו ה' חונן דל' ירושלמי אמר ר' יוסי אילין דקיימא מקמי מית'
לא קייבי אלא מקמי אילין דגמלין ליה חסד וכתב ה'ר' יצחק גיאת
ש"כ עומדין לפני המת וכן ראינו חסידים ואנשי מעשה עושים
הל אפי' במקום שאין צריכין ללוותו צריכי' לעמוד מפניו וארון ה'
העובר במקום למקום אם שלדו קייבת צריכין ללוותו כמו בשע'

הוצאת המת

אמר ר' יוחנן מניין לקבורה מן התורה פי' שצריך לקוברו ב'
בקרקע ולא יתננו בארון ויניחנו כך תלמוד לומר כי
קבור תקברנו לפיכך הנותן מתו בארון ולא קברו בקרקע עובר
משום שמלין המת אלא צריך לקוברו בקרקע ואם עשה לו ארון
וקברו בקרקע אינו עובר עליו ומ' יכול לקוברו בארץ דקבורת
ארץ כמש מצוה אפי' בחוצה לארץ ובכל מקום ובקום לפי מנהגו
יש קוברין בכוכין יש בחפירות בארון יש בלא ארון ולדברי ה'
הכל נותני המת על גביו ופניו למעל' וחבי איתא בירושלמי יחבנוני
על גבי לא עומד ולא יושב ולא מונח ראשי בין ברבי אלא כאדם
שהוא ישן שאלה לרב נטרונאי איזו דרך ישר לקבורה אם
להטילו בכוך ולהניח לוח למעלה מן הכוך שלא יגע בפניו עפר
ושיש או כשם שאנו עושין שנותנין עפר על כולו והשיב להטיל ע'
עפר על פניו יש בזיון בדבר ולא נכון לעשות כן ולא כל הארצו'
שוות יש מקום שיש כוך גדול כמו בארץ ישר מבניס' אותו לכוך
ואין נותנין עליו כל עיקר שסומכין שיש שם ברד ויבש ואינו מ'
מתליע אבל בכל שאין שם כוך קוברין אותו בארון ונותנין עפר
על פניו ועל עיניו ואם יש גשמים מביאין עפר יבש ונותנין עפר
על פניו ומכסין פניו בכגדיו ונותנין עפר על כגדיו שהו' על כולו
וכיון שנותנין בגובה טפוח נותנין לוח שהוא כסוי של ארון על ה'
העפר וחזרין ונותנין עפר הרבה עד שנעשה גל גבוה כמו אמה
או יותר ומה שנותנין עפר שרפואתו עפר היא שכן בתיב כי עפר
וכול' ירושלמי בצואתו של ר' אמ' אל תרכו עלי מאד תכריכי ותתי
ארובו נקובה לארץ פי' שיטלו דף הארון דהחתן וישביבחו על
הארץ שקבורת קרקע מצוה ולא תימא משום חביבותא דארץ י'
ישראל אלא אפי' בחוצה לארץ דכתיב כי עפר אתה וכולו בדאשונה
היו קוברין במהמורות נתעכל ובשר מלקטין העצמות וקוברין
אותו בארונים אותו היום היה מתאבל למחר היה שמח לומר ש'
שיבחו עצמות אביו מן הדין תניא באבל רבתי אין קוברין ש'
שני מתים זה בצד זה אלא אם כן היה דופן הקבר מפסיק ביניהם
שנמצא כל אחד ואחד בתוך קבר לעצמו ולא המת בצד העצמו'
ולא העצמו' בצד המת ד' יהודה אומר האיך נקבר עם בתו הקט'
והאשה נקברת עם בנה הקטן ועם בן בנה הקטן זה הכלל כל ש'
שישן עמו כחיו נקבר עמו במותו ונהגו עכשיו כד' יהודה א'
נותנין שני ארונות זה על זה ואם נתן כופין העליון שיפנה שאין
נוהגין כיון במתים ודוקא שאין ביניהם עפר ששה טפחים אבל
אם יש ביניהם עפר ששה טפחים מותר אין קוברין רשע אצל צ'
צדיק אפי' רשע חמור אצל רשע קל אין קוברין צדיק וכש' בינוני
אצל חסיד מופלג
ירושלמי
אין בפניו המת והעצמות לא מקבר מכוון
לקבר מכוון ולא מקבר כוון לקבר כוון ולא
מכוון למכוון ואין צריך לומר ממכוון לבוון
ואפי' בתוך הקבר תניא אין מלקטין עצמות
לא מתוך הארון ולא מתוך הקבר לצד לקבור שם מת אחר בתוך
שלו אפי' ממכוון לבוון הקבר שרי שערב לאדם שיהא נוח אצל
אבותיו נשאל לרבינו האי גאון מערות שיש בהן כוכין שככניסין
שם המת' ובשע' שמכניסי' שם המ' מלקטין העצמו' שלש ומערבין
אותם ומניחין אות בגומ' שבמער' אי שרי או לא וכן בית הקברוג'
שנתמלא ואין להם מקום

לית כתב שיכול ליכנס לבית הקברות לקבור מתו ולא נהירא
 כהן שפרשו אכותיו מדרכי הצבור כגון המינים והמסורים אינו מ
 מטמא להם ולא להרונן בד' ולא למי שמאבד עצמו לדעת ואינו
 גיטמא לספק כגון שנתערב וד' כולד שפחה או ספק בן תשעה
 לראשון או בן שבעה לאחרון ואינו מטמא לקרובים אלא אם כן י
 יהא דמת שלם אבל אם חסר כמנו כל שהוא אפי' הוא מוכח אצלו
 אין מטמא לו דמי שנחמר לאחר מיתתו אבל אם חסר כמנו א
 אכר בחייו ומת מטמא לו אף על פי שאינו שלם ואינו מטמא לאכר
 מן החי של קרובים שעה

כשם

שכטמא לקרובים כך מטמא למת מצוה ואפילו הוא כ
 כהן גדול וכו' והולך לשחוט את פסחו ולמול את ב
 בנו ומצא מת מצוה מטמא לו ואינו נקרא מת מצוה

אלא אם כן מצא ראשו ורובו או שדרה וגלגלת

ואם מצא שדרה וגלגלת או ראשו ורובו וקברו חוץ
 נאבד אחד חוזר לטמאות בשביל אותו אכר וכו' חכור מקרובים
 שאינו מטמא להם אלא אם כן יהו שלמים כדפרישית ואיזהו מת
 מצוה כל שמוצאו במקום שאם יקרא המוצאו לישר לבא להשתד'
 בו לא ישמע אותו לבא להשתדל בו אבל אם קורא בהן המוצא ל'
 לאחרים לבא וכאי' לא ישמ' הבהן המוצאו אם יש לו כל צרכו וכמה
 כל צרכו למאן דקרי ותני עד שיהא לו שיחא אלפי גברי ולמאן
 דמתני אין לו שיעור וכן לנשיא כטמ' לעולם ולרבו לא יטמא אם
 יש לו שיעור כל הקרובים שהבהן כטמא להן שהם אביו ואמו בנו
 וכתו ואחיו ואחותו מאביו וכתלה ואשתו מתאבלים עליהם ועוד
 הוסיפו עליהם אחיו מאמו ואחותו מאמו בין בתולה בין נשואה ו'
 ואחותו נשואה מאביו שבתאבלים עליהם אעפ' שאין כהן כטמא
 להן וכשם שהוא מתאבל על אשתו כך היא מתאבלת עליו ודוקא
 אשתו כשרה ונשואה אבל פסולה או ארוסה לא אבל בנו וכתו ו'
 ואחיו ואחותו אפילו הם פסולין בתאבל עליהם חוץ מבנו וכתו או
 אחיו ואח תו משפחה ונכרית שאין בתאבל עליהן גר שנתמיד
 הוא ובניו או עבד שנשתחרר הוא ואמו אף מתאבלין זה על זה ו'
 וכל מי שמתאבל עליו מתאבל עמו אם מת לו מת ומיהו דוקא כ
 בעודו בפניו אבל אם אינו בפניו אין צריך לנהוג אבלות חוץ מ'
 מאשתו שאעפ' שמתאבל עליה אינו מתאבל עמה אלא כשמת א'
 אחיה או אמה משו' ככור חמיו וחמותו אבל אם מת אחיה או אחות'
 או כנה ובתה מאיש אחר אינו בתאבל עמה וכתב' פקס אינו יכול
 לכופה להתקיש אבל יכול למוזג לו הכנס ולהציע לו המט ולרחל'
 לו פניו ידיו ורגליו ויהא שהיא גם כן אינה מתאבלת עמו אלא כ
 כשמת חמיה או חמותה אבל שאר קרוביו שמתו אינה מהאבלת
 עמו וכן כתב הרמבם אבל הרמב"ן כתב שהיא מתאבלת על כל ה'
 הקרובים שמתאבל עליהן וכן יראה דעת א"א הראש זל כת' הרמב"'
 שאין מתאבלין עם הקרובים שמתאבלין עליהם אלא בשבתאבלי'
 על קורבה דשאר כגון בנו ואחיו שבתאבל על כן או בת שלהם
 אבל על קורבה דקידושין שלהן כגון שבת אשת בנו או אשת אחיו
 או בעל' בתו או בעל' אחותו אינו מתאבל עליהם וכן כתב הרמב"ן
 ואין נראה כן דעת א"א הראש זל שלא חילק בזה ויש אומרי' שלא
 אמרו להתאבל עם מי שמתאבל עליו אלא כשהכח קרוב לו אבל
 אחיו מאביו שמתאבל על אחיו מאמו שאינו קרוב לו כלל אינו כ
 נוהג שום אבלות כת' הרמב"ן שהאבלות נוהג עם מי שמתאבל עליו
 הוא אבלות גמור בחליצת כנעל וסנדל ועטיפ' הר' ש ומתעסקין
 בו בהרעה וכל שאר דיני אבלות וכן נוהג דין שלשים בנייהוץ ו

ותם צור' ולא כמו שנוהגין עכשיו כשנכב' לבית חוץ וכשיצו לשר'
 בוועל' והאכל' מביד' אותו שיוצא לשוק בשאר כל אדם אלא נוהג א
 אבלות גמורה וכן אינו מסתפר בבית אחר ואינו מנהיץ ואף על פי
 שאמרו שאינו נוהג אבלות אלא עכו בבית כיון שהוא נראה עכו
 בבית נוהג אבלות גמורה לא התירו אלא כגון דברים שכונעא
 שכתוך כיתו שאינו נוהג אלא לעצמו וכן בעיר אחרת אינו נוהג
 כלל אבל בפני האבל נוהג כמותו בכל דבר וכתב א"א הראש זל
 והאידנא נהגו להקל באבלות של המתאבלים וסיבבין על זה ש
 שאינו אלא כשביל כבוד האבל ואם דעה האבל לכחול על כבודו
 אין צריך להתאבל עמו והאידנא כל האבלים נוהגין למחול על כ'
 בכבודם לכן נהגו להקל וכן כתב הרמב"ן תיבוק כל שלשים יום
 יום שלי' בגלל' אין מתאבלין עליו אפי' נברו שיערותיו וצפורניו
 ואין צריך לומר שאין עומדין עליו בשורה ואין אוכרים תנחומי א'
 אבלים וברכת אבלים כיום שלשים ואילך מתאבלין עליו אפילו
 גולד לשמנה חדשים ואי קים לן ביה שכלו חרשיו כגון שבעל ו'
 ופירש ונולד לתשעה חדשים בין שלמים בין מקוטעים מתאבלי'
 עליו אבל אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבל'
 ותנחומי אבלים עד אחר שלשים יום ועל רבו טלמוד חכמה צרי'
 לנהוג כל אנינות ומתאבל עליו בחליצת סנדל וכל דין אבלות י
 יום אחד וכשיא אעפ' שהכל כטמאין לו אין מתאבלין עליו כלל

שעה מנין לאבלות שבעה דכתיב והפכתי חניכס לאבל'
 מה חג שבעה אף אבלות שבעה וכיטוס דאיכא
 חג שאינו אלא יום אחד סבכו ל'ום שבעה דחוקה יום אחד וכן ל'
 יום לנייהוץ ולתספורת אסמכונה אקרא והכל אינו אלא אסמכתא
 בעלמ' שאין אבלות דאוריית' אפילו ביום הראשון אבל הגאונים כ'
 כתבו שאבלות יום ראשון דאוריית' ולפנים יתבאר בעיה וכאיכתי
 חל האבלו משיסתו הגולל' ופרישי בסוף הארון ובת הרמב"ן ולדבריו
 כשנותנין אותו בבית בארון וסותמין הכיסוי בכסמ' ס' על דעת
 ליתן הארון בכוך או בקבר בונה משעת סתימה אבל אם בוציא ה'
 המת כמטה או בארון פתוח לבית הקברות וקובר מתו בקרק' אינו
 טונה אלא בשיכתום הקבר בכוך ובעפר שנותנין על המת או על
 הארון ולת' פיל' גולל' הוא האבן שנותנין על הקבר מלבעלה וכן פ'
 פרשו הגאונים כל זמן שהארון כגולה אין מניין לו עד שינתן בכוך
 או בקבר ויסתום פיהם באבנים או בכסדי' לפי מה שדברין בקבורה
 וכן כתב א"א הראש זל אחר שנבר ונסתם סתימת הקבר מתחיל'
 האבלות אפילו אם ישוהו הרבה כליתן עליו האבן בד"א באהם ש'
 שהולכין עם המת לבית הקברות אבל אותם שאינם הולכין עמו
 מיד כשיחזרו פניהם מהמטה מתחילין לכנות וביהו כתב הרמב"ן
 דוקא בשמוליכין המת טעיר לעיר מיד כשבסרוהו לאלו שמוליכי'
 אותו וחזרו פניהם מהמטה כבר נתיישנו כמנו ודמי לסתומת ה'
 הגולל' אבל הקוברים בבית הקברות סמוך לעיר החוזרים כשיערי'
 העיר אינן מתאבלין עד שאכרו להם שנקבר וכן כת' הרמב"ם
 מי שדרכו לשלוח המת למדינה אחרת לקוברו ואינן יודעין מ'
 כתי' יקבר מיד שיחזרו פניהם מתחילין לכנות האבלות אבל בעל
 הלכות לא חילק דאפילו נקבר בעירו מתחילין מיד כשיחזרו פ'
 פניהם וכתקנת א"א הראש זל כדברי הרמב"ם

והא דאמרין בשמוליכין אותו טעיר לעיר שאותן שכבאן
 מנין משיצא המת ואיתם שיוצאין עמו בשיכתום הגולל' היינו ד'
 דוקא שאין בהן גדול משפחה אבל אם יש בהן גדול משפחה הכל
 הולך אחריו אם נשאר בבאן אלו ואלו מנין משיצא המת י ג

תנו רבנן בית הקברות אין נוהגין בהן קלות ראש אין מרעין בהן בחמות ואין מו' יוכין בו אמת המים ולא יטיל בהן ל לקפנודיא ולא ילקט בהן עשבים ואם ליקט או שיצריך ללקטן לצורך בית הקברות שורפן במקומן תניא כאכל רכתי קבר חדש במדר ונכבר ונחלק והישן אינו נמכר ולא נמדד ולא נחלק פירו' אין מודדין אותו כמה מחים נקברים במקצתן שיתנו אותו מדה למתים אחרים כנגדו ולא נמכר משום פנס משפחה ולא נחלק בין היורשין אלא כולם נקברים שורות שורות לעצמם וחבל מ משום כבודם של מתים

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא ישמ' בעמיו מכאן שהכהן מוזהר שלא לטמאות למת וכן לכל טומאות הפרושות ממנו ולא לגולל שהוא האבן שנותני על הקבר לציון לא לרופק והוא שפעמים סומכין האבן באבנים קטנים ונקראין רופק שכולן משמאים והכהן מוזהר עליהן וכן על אבר מן החי שיש עליו בשר כל כך שאם היה מחובר היה ראוי לעלות ארובה על ידו ואפי' ספק טומאה כגון אילן שמיסך על ה הארץ וענפיו מוכדלין זה מזה וטומאה תחת אחד מהן ואין ידוע תחת איזה או אבנים יוצאין מן הגדר וטומאה תחת אחד מהם ואין ידוע תחת איזה או שדה שנתחרש בו קבר ואין ידוע מקומו וכל ארץ העמים אסור לכהן לטמאות בהן

מי שנשברה מפרקתו ורוב בשר עמה וכן מי שנקרע מבנו כרג אפי' עדין הוא חי חסוב כמת ומטמא אבל בנוסס ומי שנשחטו בו שני סימנים או פצוע הרבה פצעים אינן מטמאין עד שהצא נפשם ומכל מקום אסור ליכנס לבית שיש בו גוסס שע' א' שאסור ליגע כמת כך אסור ליכנס תחת האהל שהמת

בשם תחתיו אפי' הוא גדול הרבה ואפילו לבית אחר או ל לעלייה אחרת הפתוחים לאיתו בית בנקב שיש בו טפח על טפח ובית לאיתו בית עד עולם ואם סתם הנקב מותר לו ליכנס לבית האחר שהכתימה חוצצת אפי' לא כשלו לחיזת שם עולמית וה' שסתם כל הנקב אבל אם לא סתם כולו אלא מיעוט מטפח אם נתנו לחיזת שם עולמית ממעט וחוצץ בפני הטומאה שלא תעבור ואם לאו אינו ממעט ארובה שבין בית לעלייה ואין בה פותח טפח וכיית מהמת למטה בבית כנגד הבית שהגור ותעלייה טמאה שני חדרים פתוחי לבית וככל אחד חצי ית מהמת ודלתותיהן נעולין הבית והם שהודים ואם נפתחו גם הם טמאים והוצר המוקפת זיזין ואבסדראות וטומאה באחת מן הבתים אם כל פתחי הבתים והחלונות נעולים טמאה יוצאת לתחת הזיזין והאבסדראות ואם נפתח דלת או פתח מצד האחד ואותם של צד החצר כולן נעולין אין הטומאה יוצאה לתחת הזיזין ואם נפתח גם כן אחד מהן לצד הזיזין הטומאה יוצאה מהבית לתחת הזיזין וכן אם טומאה תחת הזיזין נבנסת בתחתיה לבית לכן הרבה גנין בולטין למעלה על פתחי הבתים וטומאה באחד מהבתים כל הבתים שפתחיהן פתוחי טמאים אסור לקרב תוך ארבע אמות של מת או תוך ארבע אמות של קבר כמה דברים אמורים שאין הקבר מסוים במחיצות גבוהות עשרה טפחים אבל אם הוא מסוים במחיצות גבוהות עשר'

טפחים או בחריץ עמוק עשרה אין צרי' להרחיק ממנו אלא ארבע טפחים

אף על פי שהכהן אסור ליכנס לשדה הנחרש בו קבר או לארץ העמים אם צריך לילך שם לדבר מצוה כגון לישא אשה או ללמוד תורה ואין לו דרך אחרת לעבור יכול לעבור דרך שם אפי' אם מוצא ללמוד במקום אחר וכן אבל העובר דרך שם יכול לילך אחריו לנחמו ומטעם זה קאמ' כגמרא שהיו מרלגי' על הקברות לילך לקראת מלכי ישראל וגוים דכיון דרוב ארונות אין בהן פותח טפח אין בו אלא איסור דרבנן ולדבר מצוה לא אסרו וזהו דיוקא כימיחם שהיו קוברין בענין שיש ב ביציאת הקבר פותח טפח אבל האידנא שכולו סתום אפי' יש בו אייר טפח כל כנגדו טמא מן התורה קברי גוים כת' הימכם שמות' לכהן לילך עליה וא' הראש זל כת' בתשובה בהא איכא פלוגתא דרבנות וראיתי לה' מרוטנבורק שמיחה בכהנים מלילך עליה והמחמיר תכא עלי' ברכה עכ'ל

כשם שתכהן מוזהר שלא לטמא כן הוא מוזהר להזהיר הקטנים מלטמאות וכתב הימכם שאין הגדולים מוזהרים על הקטנים אלא שלא לטמאות ביד אבל אם בא לטמא בעצמו אין ב' מצוה להפרישו אלא שאביו מצווה לחנכו בקדוש ונ'ל שיצריכין להפרישו וכן משמע הל'טון שדרשו אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים משמע שיצריך להזהירם מלטמאות ודיוקא כהן כשר מוזהר ואפילו הוא בעל מום אבל חלל וכהנת מותרין לטמאות כל המתים האמורים בפרשה שכהן מטמא להם מצוה שיטמא להם ואפי' לא רצה מטמאין אותו בעל כרחו אחר האיש ואחר האשה והימכם כתב כיון שכהנת אינה מוזהרת על הטומאה גם אין הנשים מצוות לטמאות לקרובים ולא נהרא לא' הראש זל אלא אשה מצווה לטמאות לקרובים כמו האיש ואלו הקרובים שמשמא להם אשתו נשואה שדיא כשדיא אבל פסולה או גרושה או ארוסה אינו לא אונן בשבילה ולא מטמא לו וכן היא לא אוננת ולא מטמאה לו ומטמא לאמו אפילו נתחללה ולבנו ולבתו אפילו הפסולין חוץ מבנו ובתו משפחה ונברית ודיוקא שהם משלשים יום ואילך או שקים לן בזה שכלו חדשיו שיצ' מכלל נפל הא לאו הכי ספק נפל הוא ואין מטמאין לו ולאחיו ולאחותו מאביו אפי' הם פסולים אבל לא לאחיו ולאחותו מאמו ואינו מטמא לאחותו ארוסה אפי' היא ארוסה לכהן ולא לאנוסח ומפות' אבל מטמא לארוסה שנתגרשה וכוגר' ומוכת עץ לכל אלו מטמא בין לצורך בין שלא לצורך עד שיסתום הגולל אבל משנסתם הגולל שוב אי' מטמא להם ובעוד שהכהן מתעסק במתו מותר לטמאות גם לאחרים אבל משפירש לטמאות למתו אסור לטמאות גם לאחרים אפי' בו כיוס לפיכך אין לו ליכנס לבית הקברות לקבור מתו אף על פי שבשעה שמבניסו מות לטמאות לאחרים מכל מקום לאחר הקבורה כשהוא ע'ל הקברים מוסף לו טומאה לפיכך משפחות כהונה עושין להם שכונה כסוף בית הקברות שלא יטמאו בקברים אחרים וכן כתב הימכם וזה

וכך עושין עד שבעה פעמים ובפעם השביעי כשאו לה עמוד ויקרי
 עמודו עומדי וכל העם עומדין שורות על הסדר שהושבו ועוברין
 משמאל ואכל וכל אחד אומר לו חתנחם מן השמים ומשם הולכי
 למקום אחד סמוך לזה והוא הנקר במקום הספודו וסופדין ומקוננין
 בדרך ומשם לרחוב של עיר ומכרכין על הכוס ברכה שמסיימין
 באי מנחם אבלים ואם בא לרבות בכרכות כנגד שבחו של הקנה
 ולחתום בה באי מחיה המתים וכנגד המנחמין באי מצלים הגמול
 וכנגד כל ישראל לחתום ברוך עוצר המגפה חרשות בידו לרבות
 בהן כפי הענין ולהאריך בשבחו של הקנה ובקשת רחמים ממנו
 ואז כך כנגסין עם האכל והוא מסב בראש ושליח צבור אומר
 גשאלו רבנן טעמא ואכל אומר ברוך דייק האמת וגדולי החכמים
 מנחמין כל אחד ואחד כפי כח שרואה לדרוש בנחמה יש עיריות
 ונפרים שאין שם רחוב וחולצין במקום הספר וכנגסין לבי והכנסת
 ומכרכין אותה ברכה של מנחם אבלים בבית הכנסת ומקומו שאי
 אבלים כנגסין מבית הקברות לבית הכנסת מכרכין אותה בבית ה
 האכל וחי נודגין לצאת לבית הקברו כל שבעה לרספי ובשחרור
 לרחובה של עיר מכרכין ברכה של רחבה כל שבעה והוא שיש
 פנים חדשות ומאריבין בשאר הברכות כמו שעושין ביום הראשון
 ואם לא יצאו לבית הקברות ובא פנים חדשות הולכין לביתו של
 האכל ומכרכין ומנחמין אותו בבית וכדורותינו בשלו מנוגו הללו
 שלא היה חובה ואפילו הברכות כולן שהיו מכרכין רשות הם אלא
 כך נודגין עכשיו נותנין המת בקבר וסותמין גולל הקבר וחולצין
 כנגדל וסגדל ומדחיקין מעט מבית הקברות ומקדישין יתגדל ו
 יתקדש שמה רבא בעלמא דהוא עתיד לחדתא ולאזנא מתאו ו
 לשכללא והכליה ולמפרק חיילא ולמבני קרתא וירושלם ולמעקר
 פולחנא נוכראה בארעיה ולא תבא פולחנא קדישא דשמי לאתרי
 וזיה וקריה ושכינתיה בחינתו וכי תבא וכו' ותבלא חרב וכפנא
 ושתנא מיננ וככל עמיה בית ישראל אמרו אמן וכו' הבי אומר ג
 נאן מנוגיבו להתרחק מבית הקברות שיעור חמשים אמו או מאה
 אמות יש מקומות שנוגין בית לדבר זה אבל לתוך ארבע אמות
 לא דמת תופש ארבע אמות לקדיית שמע גשאל לבאן נודגין
 אצילנו כשחזרו מבית הקברות רחוצין ידיהם קודם בבישתן ל
 לבתיחן וישבין על הדרך מהפעם והשיב אין צריכין לרחוץ ואם
 נודגין רחוצין אין בכך כלום ובשאר בני שחרור ששארדי המת
 לישב ז פעמים לא אמרו אלא לפי שהולך לבית הקברות ובחזרת
 ובקריבו וביום ראשון ובמקום שנוגו וצריך לישב שבעה פעמי
 מפני שחזרו מלוות אותו ובכל שעה שישבין ברחוץ כמנו ואם
 דב הוא לא נוגו מעולם לקנה ידיהם נבבל בעפר וכן אנו דואים
 דמאן דעביד הכי אין בכך כלום אלא שרי למעבד אבל נשלת י
 זיים לבתר הכי ליכא אלא במי שנשא למשה עכ' לגאונ' ובמקום
 הללו נוגו בכך לקנה בעפר ולתלוש עשב מן המחוכר לאחר ק
 קדיש ולרחוץ ידיהם במים וחס אומרים שהן רומזין ליצירת האדם
 כענין שאמרו בוגדה ולקח הבהן מים קדושים בכלי חרש ומן ה
 העפר למא מים ועפר שתחלתו מן המים וסופה לעפר לפיכך ב
 נבדקת במים ועפר אם טהורה היא כבית' ואם לאו חזרת לעפר
 וכן המים והעפר אלן רמו ליצירה ולמית' ומעשב רמו לתחיית ה
 המתים כענין שנאמר ויצאו מעיד כעשב השדה פעז
 ויעביו ומשפחות אין עומדין עליהן בשורה ואין אומרים ע

עליהן ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלא כשם ש
 שאומרין לאדם על שורו וחמורו שמת המקום ימלא חסרונך כך
 אדם על עבדו ושפחתו שמתו שאלו מקמי רבי יהודאי אבל כבוד
 מוד להברותו ולא השיב וכת' ה'מבן ובר כיון שאמר ליש בארבע
 אמותיו אין עושין לו שורה ולא מכרכין לו ברכת אבלים ולא ת
 תנחומי אבלים שכל שהוא כבוד לחיים אין עושין לאכל המנוחה
 אבל כנידה שמת עומדין עליו בשורה ומנחמין אבליו שע"ח
אבל אסור לאכול משלו בסעודה הראשונה אבל בשניהם
 מותר אפי' ביום ראשון ומצוה על שבני שיאכלוהו מ
 משלהם כדי שלא יאכל משלו ויכול אחד להאכיל לחסדו בימי א
 אבלו והוא יחזור גם כן ויאכילנו בימי אכלו ובלבד שלא יתנו ת
 תחלה אשה שארעה אבל אין לאנשים להברותה כתב ה'מבס
 אבל ודאי גם אסורה לאכול סעודה ראשונה משלה ונשים מכרות
 אותה ואם יש לה בנים אפילו קטנים יכולים אנשים להברות ואש'
 חשובה שארעה אבל אינה יכולה לאכול סעודה ראשונה משל
 בעלה דכיון שהייב כמונותיה כמשלה דמי וכן מי שיש לו סופר
 או שכידי אם אכל עמו בשכרו ארעו אבל אינו אכל עם בעל ה
 הבית אבל מי שנותן מזונות לעני או ליתום או לכנו או לבתו ה
 הגדולים בלא תנאי וארע' אבל יכולים לאכול עמו בסעודה ראשונה
 רצה האכל שלא לקבל הבראה שלא רצה לאכול היום הרשות ב
 בידו דירסינן בירושלמי ר' זעירא מוכיח פקד לא תקבלון עלייזם
 דין אכליה ולמחר מדר' ריה ואיתא נמי בירושלמי שהיו נודגין
 לדתענות ביום מיתת החכמים דטרסינן התם והואה תלמיד חכם
 שמת כדואה ספר תורה שנשרף או אביו יבא עלי אם טעכתי כ
 כלום אותו היום ולכאורה נראה שאם אינו אכל כל אותו היום ש
 שלמחרתו אסור לאכול בסעודה ראשונה משלו דכיון דילפינן ל
 ליה מקרא ולחם אנשים לא תאכל אלמא שמצו נודגת הוא באכל
 בשאר כל דיני אבלות אבל מלשון הירושלמי משמע שאין צריך
 דקאם לא תקבלון עלי אכליה יומא דין ולמחר מדיליה פי' למחר
 יאכלו משלו וכן יראה מלשון ה'מבן שכתב אם רוצה שלא לקבל
 הבראה רשא משמע שום הבראה שאם לא יאכל ביום השני מ
 משלו ודי מקבל הבראה ביום השני וכן כתב בספר
 המצות ובי' נתנאל וזה אבל יושב בתענית ובלילה אבל משלו ו
 חרבר צריך תלמוד אין מכרכין על הקשן עד שיזוהו בן שלשים
 ואי קים לן ביה שכלו חדשי אפי' תוך שלשים מכרכין עליו תהול'
 לבית האכל לאכול עמו להברותו אם לבו גם בו יברוא על כמות
 בפירות ואם אין לבו גם בו יברוא על משה זקופות פוד שהמברת
 יושב על משה זקופה אבל האכל יושב על כפופה וכשלו גם בו אף
 המברת יושב על כפופה כתב ה'מבן כשאין לבו גם בו אף
 האכל יושב על משה זקופה וכן כתב ה'מבן וכן דעת אמ' ה'אש
 זל תניא מרביצין ומכרכין בבית האכל ומדחין קערות כוסות ו
 וצלוחיות וקיתונות ואין מביאים שם לא בשמים ולא מתבאר אבל
 מכחין אותם בבית שהמת שם ואין מכרכין עליהם ואין אומרים ש
 שמועה ואנדה בבית האכל אלא יושבין דומין תניא בראשון'
 היו מוליכין לבית האכל עשירים בקלותות של כסף והוב ושותין
 בזוכות לבנה ועניים בסלים של נסדים ושותין בזוכות צבועה
 וזה עניים מתביישין התקינו שיה עושים לכל בשזה תניא עשרה
 כוסות התקינו בבית האכל שלשה לפני סעודה ושלישה תוך ה
 הסעודה וארבע יד

ואם הולך עמו אלו ואלו מפני כשיסתום הגולל הגדול בשפחה כ
כתב הרין גיאת היינו דביתא כמיך עליה וגרירי כולוהו בתריה
לא שנה אח ולא שנה בן קטן והיבא שכפנין המת מקבר לקבר אם
קברוהו בקבר ראשון על דעת להיות קבור שם עולמית אלא ש
שלאחר כך נמלכו לפנותו משם אין מונין לו אלא בסיסתום גולל
הראשון אפי' פינזהו תוך שבעה ימים אבל אם בתחילה קברוהו על
דעת לפנותו כשיזדמן להם מתחילין אבלו מיד ואם פינזהו תוך
שבעה חוזרין ומנין כשיסתום גולל שני ואם לא פינזהו עד ל
לאחל שקעה כבר עבר אכלותם ואין מתאבלין עליו פע' אחרת
ואם מתחילה היה דעתם לפנותו משם תוך שבעה אין מתחילין ל
למנות עד שיסתום גולל שני הרוגי מלכות מאימתי מנין ל
להם משנת יאשו לשאל אבל לא מלגנוב מי שנפל לים או ה
הרגוהו לסטים או גררוהו חיה מאימתי מתחילי' למנות משנת יאשו
לקוברו כצאתו אברים אברים אין מנין להם עד שימצאו ראשו
ורוכני' יהורה אומר השורה וגלגלת הם רוכני' שאלה לרבי'
האי גאון ולרב שריא על שדרגוהו שלטון וקרוביו בעיר אחרת מ
מאימתי מתחילין האכלות וחשיבו משעת שמועה דמה שאמרו ב
בדרוגי מלכות בשעת שנת יאשו מלשאל מיירי שלא נתברר ש
שמת אלא קול יוצא בכך וקרוביו מחפשים על אמתת הדבר ב
בדא קאמר בשעת שנת יאשו ופוסקין דרישתן מונין כי כבר נ
נתקדדה דעתם אבל אם אין יודעין מתי נהרג כמת מעצמו דמי ו
ומנין משעת שמועה אבל די' בת' על מי שמת בתפיסה ולא נתנו
המושל לקבורה שאין מנין לו אלא משע' שנתיאשו ממנו לגמרי
וכן כתב הרמב"ם ואם נמצא אחר שנת יאשו ממנו אין הקרובים צ
צדיכין להתאבל אלא הבנים אם הם בשע' שנמצא מתאבלין
אותו דיום דלא גרע בלקט עצמות אביו שמתאבל עליו אותו היום
וקורע אבל אם אינן שמה ושומעין אחר שיעבור היום אין צריכין
להתאבל אחד מהאבלים שלא היה עם האחרים בשעת מיתת ה
המת ואחר כך בא אצלם אם היה קרוב להם תוך עשרה פרסאות
וזהו גדול הבית בבית אפילו בא ביום השביעי מונה עמהם והוא
שבא ומצאן שעדיין נוהגין אכלות בחליצת מנעל ועטיפת הראש
ורבים בתעסקין עמהם הנחבט אבל אם היה רחוק מעשר פרסאו
או שלא היה גדול בבית או שזה הבא הוא הגדול אפילו בא ביום ה
השני מונה לעצמו הלך הגדול לבית הקברות להתעסק בצרכי
המת לעשות לו מצבה ובנין לקבר ובא אחד מהאבלים במקום ק
קרוב שלא היה אצלם אם חזר הגדול לבית תוך שלשה ימים הרי
הוא כאלו לא הלך ביון שהלך לצורך המת וקטן הבא נגד א
אחרים ומונה עמהם בא לבית תוך שלשה ימים הוי כאלו אין
הגדול בבית וקטן הבא מונה לעצמו אפילו בא ביום השני כתב
הרמב"ם יש אומרים הלכו בקצתן עם המת לבית הקברות ובקצתן
נשארו בב' ת אילו שבבית נוהגין אכלותם משהחזירו פניהם מ
מהבית ואלו שהולכין עמו אין נוהגין אלא בשיסתום הגולל חזרו
אותם שהלכו עם המת תוך שלשה ימים מתין עם אדו שבבית ל
לאחר שלשה ימים מנין לעצבן בין שבית הקברות רחוק או קרל'
בין שזיה ההולך שם גדול הבית או קטן אבל הוא פסק שאותם ש
שחזרו בבית הקברות מונין לעולם עם אותם שבבית אפילו באו
ביום שבעה אפילו בית הקברות רחוק והגדול הלך שם והוא ש
שבאו קודם שפסקו מאכלותם ועל כן כתב הלך גדול הבית לבית
הקברות ובא אפילו ביום שבעה אם בא אחד מהאבלים שלא היה
עמהם נגד אחרים כאלו היה הגדול בבית ואז' בתב כסכרא

ראשונה שאינו נגד אחרים אלא אם כן חזר הגדול תוך שלשה
ימים כתב הרמב"ם שאין חילוק בין אם זה הבא שמע מיתת המת ב
באותו מקו שהיה שם תחלה בין אם שמע עליו באותו מקו שנכנס
שם בין אם לא שמע עד שמצא האבלים בביתם ואז' הראש זל' ב
כתב דמיירי דוק שלא שמע עד כואו אל אחיו דאי כודע לו ביום
שני והתחיל להתאבל לא מסתבר כלל שיקצר אכלותו בשביל ש
שבא אל אחיו אבל כשלא התחיל כלל וכא אל אחיו חשבינן ליה
כאלו התחיל להתאבל עמהם ע"כ כתב רב נטרונאי היה במקום
רחוק ונבנס ביום שלשה במקום קרוב ועמד שני ימים או שלשה
ימים חשבינן ריה כאלו בא במקום קרוב ולא נחרא שעו
תנא אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלי'ם
עד שיסתום הגולל נסתם באין ועומדין עליו בשורה ו
ומנחמין ופוטרין את הרבים קברו כמוד' לקריית שמע וחזרו אם
יכולין להתחיל ולקרות אפי' פסוק אחד עד שיגיע לשורה יתחילו
ויקראו מה שיוכלו ואם לאו לא יתחילו אלא יעשו שורותם ואחר
כך יקראו ויתפללו והעומדין בשורה בשעת קריית שמע הרואה
את הפנים פוטרין שאינם רואין את הפנים חייבין שהיו רגילין ל
לעמוד שורות שורות זו לפניו מזו אין שורה בפחות מעשרה ז'
ואין פוחתין מז' מעמדות ומושבות למת כגור הכל האבלים אמר ק
קהלת הכל האבלים הכל הכל ואין עושין מעמד בפחות מי' אין
המנחמין רשאים לפתוח עד שיפתח האבל תחלה והאבל מיסב
בראש וכיון שנענע האבל בראשו שוב אין המנחמין רשאים לישב
אצלו דכיון שהוא אסור בשאלת שלום בזמן שפוטרו המנחמין ש
שוחה בראשו כתלמיד השואל לפני רבו ליתן שלום לכל האומר
שב פי' בא לכבוד חברו ולקום מפניו אומר לו שב חוץ מלאכל ו
ולחולה דמשמע שב באכלות שלך ובחולי שלך אמר רב יהודה מת
שארין לו מנחמין באין י' בני אדם ויושבין במקומו ההוא דשכיב ב
בשבנותיה דר' יהודה ולא הני ליה מנחמין בכל יומא הוה מבנין
ר' יהודה עשרה ואויל ויתייב בדוכתי' לבתר ז' יומי אתחילי לי' בחלמ'
אל' תנוח רעתך שהנחת דעתי לשון הרמב"ם באין עשרה בני אדם
כשרים ויושבין במקומו ושאר העם מתקבצין עליהם ואם לא הו
שם עשרה קבועין בכל יום מתקבצין עשרה ויושבין במקומן ע"כ
כל אלו הדברים תלוין במנהג לפיכך כל מקום ומקום יעשה ב
במנהגו וכת' א"א הראש זל' והאידן לא נהגו לעשות אלא מעמ' אח'
בצאתם מן הקבר עושין שורה אחת ואומר קדיש ובאשכנז ו
ובצרפת אומרים צידוק הדין ואחר כך אומרים קדיש ומנחמין ה
האבל ומלחין אותו עד ביתו והרמב"ם כתב המנהג שהיו נוהגין נישי
דבתי' כך היה היו קוברין המת וחוזרין למקום כמוד' לבי' הקברות
והוא הנקרא מקום מעמד של בני השפחה ומתעכב שם האבלו
ועומד לצד והעם מסודרין עצבן לפניו שורות שורות ר'
ראשונה בקרובים ושנייה בחברים ושלישית בכל העם ואי
שורה פחותה מי' בני אדם ואם היו מועטים נעשים כולם שורה א
אחת והיו מזכירין שם ענין תחיית המתים כגון האל הגדול ברח
גדלו אדיר וחזק ברוב גוראו מחייה המתים במאמרו ומבקשין רחמי'
על המת לומר היא סבה פלוני לתחיית המתים ואינו חותם בו
ומקדישין שם ואומרים בעלמא דהוא עתיד לחדתא עלמא וכו'
וזהו הנקרא המפסיר בבית עלמין ואחר כך במקום שנהגו לעשות
מעמד ומשב עומד שליח עבור ואומר עמרו יקר' עמורו ועומדין
ואומרי' ברוך דין האמת וכיוצא בזה דבר של צידוק הדין בקצרה
ואחר כך חזר השליח ואומר להם שבו יקרים שבו וכך

וכך עושין עד שבעה פעמים ובפעם השביעי בשאו לה עמוד יקרי
עמודו עומדי וכל העם עומדין שורות על הסדר שהושבו ועוברין
משמאל האבל וכל אחד אומר לו חתנכם מן השמים ומשם הולכי
למקום אחד סמוך לזה והוא הנקרא מקום הספרו וסופרין ומקוננין
בדרך ומשם לדחובה של עיר ומברכין על הכנס ברכה שמסיימין
כאי מנחם אבלים ואם בא לרבות בכרכות כנגד שבתו של הק"ה
ולחיותם בה כאי מחיה המתים וכנגד המנחמין כאי בשלם הגבול
וכנגד כל ישראל לחיותם ברוך עוצר המגפה חרשות בידו לרבות
בהן בפי הענין ולהאריך בשבתו של הק"ה ובקשת רחמים ממנו
ואחר כך כנגסין עם האבל והוא מסב בראש ושליח צבור אומר
נשאלו רבנן טעמא ואבל אומר ברוך דיין האמת וגדולי החכמים
מנחמין כל אחד ואחד כפי כח שרואה לדרוש בנחמה ויש עיירות
וכפרים שאין שם רחוב והולכין ממקום הספר והבנסין לבי הכנסת
ומברכין אותה ברכה של מנחם אבלים בבית הכנסת ומקומו שאי
אבלים נבנסין מבית הקברות לבית הכנסת מברכין אותה בבית ה
ואבל וחי נהגין לצאת לבית הקברו כל שכעה לרספי וכשחזרו
לרחובה של עיר מברכין ברכה של רחבה כל שבעה והוא שיש
פנים חדשות ומאריכין בשאר הברכות כמו שעושין ביום הראשון
ואם לא יצאו לבית הקברות ובא פנים חדשות והלכין לביתו של
האבל ומברכין ומנחמין אותו בבית וברדותינו בשלו מנהגו הללו
שלא היה חובה ואפילו הברכות כולן שהיו מברכין רשות הם אלא
כך נהגין עכשיו נותנין המת בקבר וסותמין גולל הקבר וחולצין
בנעל וסגול ומרדוקין מעט מבית הקברות ומקדישין יתגול ו
ויתקדש שמה רבא בעלמא דהוא עתיד לחדתא ולאוצא מתאי ו
ולשבללא והכליה ולמפרק חייא ולמבני קרתא דירושלם ולמעקר
פולחנא נוגראה מארעיה ולאחנא פולחנא קדישא דסמי לאתרי
וחיה וקרייה ושכינתיה בחיכוכו ובחסיכו וכו' תתבלא הרב ובפנא
ומתנא מינה וככל עמיה בית ישראל ואמרו אמן וכו' ובי אומר ג
טאק מנהגינו להתרחק מבית הקברות שיעור חכמים אבו או באה
אמת ויש מקומות שכונת בית לדבר זה אבל לתוך ארבע אמות
לא דמת תופש ארבע אמות לקריית שמע נשאל לגאון נהגין
אצלינו כשחוזקין מבית הקברות רוחצין ידיהם קודם בניסתן ל
לבתיהן וישבין על הדרך מה פעם חושבין אין צריכין לרחוץ ואם
נהגין רוחצין אין בכך כלום וכשאמרו בני שחזרו מאחורי המת
לישב ז' פעמים לא אמרו אלא לפי שחולץ לבית הקברות ובחזרת
ובקריבים וכיום ראשון ובמקום שנהגו וצריך לישוב שבעה פעמי
מפני שחזרו מלונות אותו וכל פעם שיחשבו כרחוק ממנו ואם
ובא לא נהגו מעולם לקנח ידיהם נבבל בעפר וכן אנו רואים
דמאן דעביד רבי אין בכך כלום אלא שרי למעקב אבל נטרלת י
ידיהם לבתר רבי ליבא אלא כמי שנשאו למטה ע"כ לגאוני ובמקום
הללו נהגו בכך לקנח בעפר ולתלוש עשב מן המחובר לאחר ק
קידש ולרחוץ ידיהם במים והם אומרים שהן רומזין ליצירת האדם
בענין שאמרו בהגדה הלכך הבהן מים קדושים בכלי חרש ומן ה
העפר למה מים ועפר שתחולתו מן המים וסופה לעפר לפיכך נ
נבדקת במים ועפר אם שחדה היא כבדית ואם לאו חזרת לעפר
וכן המים והעפר אלו רמו ליצירתה ולמית' ומעשכ רמו לתודית ה
המתים בענין שנאמר ויצאו מעיד בעשכ השרה סעז
והשחזות אין עומדין עליהן בשורה ואין אומרים ע

עליהן ברכת אבלים ולא תנחמוי אבלים אלא כשם ש
שאומרין לאדם על שורו וחבורו שמת ומקום ימלא חסרונך כך
אדם על עבדו ושפחתו שמתו שאלו מקמי רבי יהודאי אבל מנהג
מוזא להברותו ולא השיב וכת' הרמב"ם ובר' כיון שאסור ליש' בארבע
אמותיו אין עושין לו שורה ולא מברכין לו ברכת אבלים ולא ת
תנחמוי אבלים שכל שהוא כבוד לחיים אין עושין לאבל והמנהג
אבל כנידה שמת עומדין עליו בשורה ומנחמין אבליו שע"ח
אבל אסור לאכול משלו בסעודה הראשונה אבל בשניהם
מותר אפי' כיום ראשון ומצוה על שבני שאבדלוהו מ
משלהם כדי שלא יאכל משלו וכול אחד להאכיל לחבירו ביום א
אבל והוא יחזור גם כן ויאכילנו ביום אבלו וכלכו שלא יתנו ת
תחלה אשה שארעה אבל אין לאנשים להברותה כתב הרמב"ם
אבל ודאי גם אסורה לאכול סעודה ראשונה משלה ונשים מברות
אותה ואם יש לה בנים אפילו קטנים יכולים אנשים להברות ואש'
חשובה שארעה אבל אינה יכולה לאכול סעודה ראשונה משל
בעלה דכיון שחיב כמונותיה במשלה דמי וכן כי שיש לו סופר
או שכיך אם אכיל עמו בשכרו וארעו אבל אינו אכיל עם בעל ה
הבית אבל מי שנותן מזונות לעני או ליתום או לכנו או לבתו ה
הגדולים בלא תנאי וארע' אבל יכולים לאכול עמו בסעוד ראשונה
רצה האבל שלא לקבל הבראה שלא רצה לאכול היום הרשות ב
בידו ד:רס"ג בירושלמי ר' זעירא מדכך פקד לא תקבלון עלי יום
דין אכילה למחר מד' דיה ואיתא נמי בירושלמי שהיו נוהגין
להתענות ביום מיתת החכמים דגרסינן התם והראה תלמיד חכם
שמת כרואה כפר תורה שכשרף אי' אבה יכא עלי אם טעמתי כ
כלום אותו היום ולכאורה נראה שאם אינו אוכל כל אותו היום ש
שלמחרתו אסור לאכול בסעודה ראשונה משלו וכן דילפינן ל
ליה מקרא והם אנשים לא תאכל אלמא שמצו נהגת הוא באכל
בשאר כל דיני אבלות אבל מלשון הירושלמי משמע שאין צריך
דקאם לא תקבלון עלי אכילה יומא דין ולמחר מודליה פי' למחר
יאכל משלו וכן יראה מלשון הרמב"ם שכתב אם רוצה שלא לקבל
הבראה רשאי משמע שום הבראה שאם לא יאכל ביום השני מ
משלו ודי מקבל הבראה ביום השני וכן כתב בספר
המצות דבי' נתנאל היה אבל יושב בתענית וכלילה אבל משלו ג
חזרבר צריך תלמוד אין מברכין על הקטן עד שיהיה בן שלשים
ואי קים לן ביה שכלו חדשי אפי' תוך שלשים מברכין עליו והיה'
לבית האבל לאכול עמו להברותו אם לבו גם בו יברוהו על כמות
כפיות ואם אין לבו גם בו יברוהו על כמות זקופות פי' שהמברח
יושב על מטה זקופה אבל האבל יושב על כפיה וכשלו גם בו אף
המברח יושב על כפיה כתב הרמב"ם בשאן לבו גם בו אף
האבל יושב על מטה זקופה וכן כתב הרמב"ם וכן דעת אמ' הר"ש
זל תניא מרביצין ומברכין בבית האבל ומדיוחן קערות כוסות ו
וגלוחיות וקיתונות ואין מביאים שם לא בשמים ולא מתמר אבל
מביאין אותם בבית שהמת שם ואין מברכין עליהם ואין אומרים ש
שמועה ואגדה בבית האבל אלא יושבין ודומין תניא בראשון ג
היו מוליכין לבית האבל עשירים בקלות של כסף וחוב ושותין
בזבובית לבנה ועניים בסלים של גסדים ושותין בזבובית צבועה
וחז' עניים מתביישין התקינו שיהו עושים לכל בשוה תגיב עשרה
כוסות ותקינו בבית האבל שלשה לפני סעודה ושלשה תוך ח
הסעודה וארבע יד

ואם הולך עמו אלו ואלו מניין כשיסתום הגדול וידול כשפחה כ
כתב הריץ גיאת היינו דכיתא כמיד עליה וגרירי כולהו בתריה
לא שניא אח ולא שניא בן קטן והיכא שבפנין המת מקבר לקבר אם
קברוהו בקבר ראשון על דעת להיות קבור שם עולמית אלא ש
שלאחר כך נמלכו לפנותו משם אין מניין לו אלא מסיסתום גולל
הראשון אפי' פינזהו תוך שבעת ימים אבל אם בתחילה קברוהו על
דעת לפנותו כשיזדמן להם מתחילין אבלו מיד ואם פינזהו תוך
שבעה חזרין ומניין כשיסתום גולל שני ואם לא פינזהו עד ל
לאחל שכעה בכך עבר אכלותם ואין מהאכלין עליו פע' אחרת
ואם מתחילה היה דעתם לפנותו משם תוך שבעה אין מתחילין ל
למנות עד שיסתום גולל שני ודוני מלכות מאימתי מניין ל
להם משנת יאשו לשאל אבל לא מלגנוב מי שנפל לים או ה
הרגוהו לסטים או גדרוהו חיה מאימתי מתחילין למנות משנת יאשו
לקברו כיצאהו אברים אין מניין להם עד שימצאו ראשו
ורוכו ר' יהורה אומר השורה וגלגלת הם רוכו שאלה לרבי'
האי גאון ולרב שרירא על שורגוהו שלטון וקרוביו בעיר אחרת מ
מאימתי מתחילין האבלות והשיבו משעת שמועה דמה שאמרו ב
כהרונג מלכות בשעת שנת יאשו מלשאל מיירי שלא נתכרר ש
שמת אלא קול יוצא בכך וקרוביו מחפשים על אמיתת הדבר כ
בדא קאמר בשעת שמת יאשין ופוסקין דרישתן מניין כי כבר נ
נתקררה דעתם אבל אם אין יודעין מתי נהרג כמת מעצמו דמי ו
ומניין משעת שמועה אבל די בת' על מי שמת בתפיסה ולא נתנו
המושל לקבורה שאין מניין לו אלא משע' שנתיאשו ממנו לגמרי
וכן כתב הרמב"ם ואם נמצא אחר שנת יאשו ממנו אין הקרובים צ
צריכין להתאבל אלא הבנים אם הם בשע' שנמצא מתאבלין
אותו היום דלא גרע מלקט עצמות אביו שמת אבל עליו אותו היום
וקורע אבל אם אינן שבה ושומעין אחר שיעבור היום אין צריכין
להתאבל אחר מהאבלים שלא היה עם האחרים בשעת מיתת ה
המת ואחר כך בא אצלם אם היה קרוב להם תוך עשרה פרסאות
וזהו גדול הבית בבית אפילו בא ביום השביעי מונה עמהם והוא
שבא ומצאן שעדיין נוהגין אבלות בחליצת מבעל ועטיפת הראש
ורבים מתעסקין עמהם לנחמט אבל אם היה רחוק מעשר פרסאו
או שלא היה גדול בבית או שזה הבא הוא הגדול אפילו בא ביום ה
השני מונה לעצמו הלך הגדול לבית הקברות להתעסק בצרכי
המת לעשות לו מצבה ובנין לקבר ובא אחד מהאבלים ממקום ק
קרוב שלא היה אצלם אם חזר הגדול לבית תוך שלשה ימים הרי
הוא כאלו לא הלך כיון שהלך לצורך המת וקטן הבא נגרר א
אחריהם ומונה עמהם דא בא לבית תוך שלשה ימים הרי כאלו אין
הגדול בבית וקטן הבא מונה לעצמו אפילו בא ביום השני כתב
הרמב"ם יש אומרים הלכו בקצתן עם המת לבית הקברות ובקצתן
נשארו בבית אילו שבבית נוהגין אבלותם משהחזירו פניהם מ
מהכת ואלו שהולכין עכו אין נוהגין אלא כשיסתום הגדול חזרו
אותם שהלכו עם המת תוך שלשה ימים מתין עם אלו שבבית ל
לאחר שלשה ימים מתין לעצמן בין שבית הקברות רחוק או קר'
בין שהיה ההולך שם גדול הבית או קטן אבל הוא פסק שאותם ש
שחזרו בבית הקברות מונין לעולם עם אותם שבבית אפילו באו
ביום שבעה אפילו בית הקברות רחוק והגדול הלך שם והוא ש
שבאו קודם שפסקו באבלותם ועל כן כתב הלך גדול הבית לבית
הקברות ובא אפילו ביום שבעה אם בא אחד מהאבלים שלא היה
עמהם נגרר אחריהם כאלו היה הגדול בבית ואז זל בתב כסברא

ראשונה שאינו נגרר אחריהם אלא אם כן חזר הגדול תוך שלשה
ימים כתב הרמב"ם שאין חילוק בין אם זה הבא שמע מיתת המת כ
באותו מקו שהיה שם תחלה בין אם שמע עליו באותו מקו שנכנס
שם בין אם לא שמע עד שמצא האבלים בביתם ואז הראש זל כ
כתב רמירי דוק' שלא שמע עד כואו אל אחיו דאי נודע לו ביום
שני והתחיל להתאבל לא מסתבר כלל שיקצר אבלותו בשביל ש
שבא אל אחיו אבל כשלא התחיל כלל ובא אל אחיו חשבינן ליה
כאלו התחיל להתאבל עמהם ע"כ כתב רב נטרונאי היה כמקום
רחוק ונכנס ביום שלשה במקום קרוב ועמד שני ימים או שלשה
ימים חשבינן ליה כאלו בא במקום קרוב ולא נתיירא שעו
תנא אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים
עד שיסתום הגולל נסתם באין ועומדין עליו בשורה ו
ומנחמין ופושטין את הרבים קברו כמוד' לקריית שמע וחזרו אם
יכולין להתחיל ולקרוא אפי' פסוק אחד עד שיגיע לשורה יתחילו
ויקראו מה שיוכלו ואם לאו לא יתחילו אלא יעשו שורותם ואחר
כך יקראו ויתפללו והעומדין בשורה בשעת קריית שמע הרואה
את הפנים פושטין שאינם רואין את הפנים חייבין שהיו רגילין ל
לעמוד שורות שורות זל לפניו מזו אין שורה בפחות מעשרה ו
ואין פוחתין מז' מעמדות ומושבנות למת כנדר הכל והכלים אמר ק
קהלת הכל הכלים הכל הכל ואין עושין מעמד בפחות מ' אין
המנחמין רשאין לפתוח עד שיפתח האבל תחלה והאבל מיסב
בראשו וכיון שנענע האבל בראשו שוב אין המנחמין רשאין לישב
אצלו דכיון שהוא אסור בשאלת שלום בזמן שפושט המנחמין ש
שוחה בראשו בתלמיד השואל לפניו רבו ליתן שלום לכל האומר
שב פ' בא לכבוד חברו ולקום מפניו אומר לו שב חוץ מלאבל ו
ולחולה דמשמע שב כאבלות שלך וכחולי שלך אמר רב יהוד' מת
שאין לו מנחמין כאין בני אדם ויושבין במקומו והוא דשכיב ב
בשבנותיה דר' יהודה ולא הוה ליה מנחמין בכל יומא והוה מבנין
ר' יהודה עשרה ואזיל ויתבי בדוכתי לבתר ז' ימי אתחזי לי בחלמ'
אל תנוח רעתך שהנחת דעתי לשון הרמב"ם באין עשרה בני אדם
כשרים ויושבין במקומו ושאר העם מתקבצין עליהם ואם לאו הו
שם עשרה קבועין בכל יום מתקבצין עשרה ויושבין במקומן ע"כ
כל אלו הדברים תלויין כמנהג לפיכך כל מקום ומקום יעשה כ
כמנהגו וכת' א"א הראש זל והאידנ' לא נהגו לעשות אלא מעמ' אח'
בעצמתם מן הקבר עושין שורה אחת ואומר קדיש וכאשכנז ו
ובצרפת אומרים צידוק הדין ואחר כך אומרים קדיש ומנחמין ה
האבל ומלתיך אותו עד ביתו והרמב"ם כתב המנהג שהיו נוהגין נימי
רבנותי כך היה היו קוברים המת וחוזרין למקום כמוד' לבי' הקברות
והוא הנקרא מקום מעמד של בני הכשפחה ומתעכב שם האבל ו
ועומד לצד והעם מסדרין עצמן לפניו שורות שורות ר'
ראשונה בקרובים ושנייה בחברים ושכנים ושלישי בכל העם ואי
שורה פחותה מ' בני אדם ואם היו מועטים נעשים כולם שורה א
אחת והיו מוכירין שם ענין תחיית המתים כגון האל הגדול ברחב
גדלו אדיר וחזק ברוב נוראו מהייה המתי במאמרו ומבקשין לחמי'
על המת לומר היא סבה פלוני לתחיית המתים ואינו חותם בו ו
ומקדישין שם ואומרים בעלמא דהוא עתיד לחדתא עלמא וכו'
וזהו הנקרא המפטיר בבית עלמין ואחר כך במקום שנהגו לעשות
מעמד ומושב עומד שליח עבור ואומר עכדו יקר' עמודו ועומדין
ואומרי' ברוך דין האמת וכיוצא בזה דבר של צידוק הדין נקצרה
ואחר כך חזר השליח ואמר להם שבו יקרים שבו וכך

אם אינן נמכרות עתה אחרים מיכרים להן בשבילן ואין צרי לומר
 רשוי אם חישאשמה יפסיד מהקרן שלו אבל לענין לקנות מן ה
 חשידות כדי שיקנה בזול כזה חילק הלמכס אם אינו צריך בן ה
 הרבר אלא להשתכר בו אסור ליקח אע"פ שהרויח בדבר שלוקח
 בזול מהשיירא אבל אם צריך לעבדים ולשפחות בהמה כסו וכלי
 לצרכו ודעתו ודאי ליקח אותם ונזדמן לו עתה מי שמוכר בזול
 והרבר יודע שלא יזדמן לו אחר כך כמו שיירא זו דבר האבד הוא
 ובהפסד גמור הוא ורובה לסחורה שיוזלת אח"כ ושרי וא"א
 הראש זל לא חילק בשיירא בין לקנות מהם או למכור להם אלא
 שדי כפל ענין בכל דבר ובענין הלואת גוים בריבית כימי אכלו א
 אסר הלמכס אפילו על ידי אחרים וז"ת התירו אפילו בחול המועד
 אם בן מותר באבל על ידי אחרים וז"י כתב ביון ש"ת היה מתיר
 ורבים נוהגים בו וז"ל אין בידי לאסור והמחמיר תע"בוא"א הראש
 זל כתב באשכנז הירא רבר הנוהגין איסור בהלואת ריבית לגוים
 בחול המועד ואנו התרתיו בכיתי להלוות לגוים שהגילין תמיד ל
 להלוות בכיתי שאם לא ילוה להם ילכו לבתים אחרים וילוו להם
 והדגלות לבא אצלם ואיכא פסידא ע"כ אם כן ככה"ג שרי באבל ע"י
 אחרים ואם מסיק זוני באיניש אחרוני והאידינא משכח להו ובתר
 הכי לא משכח להו שרי לשדורי עליהו ומכאן הורו הגאונים שאם
 יש לו לאבל דין על אדם אינו תובע כל שבע ואם הוא דבר האבד
 כגון שבקש לילך למדינת הים או שעדין חולים עושה מורשה וזן
 עמו וכל דברים שהתירו במועד משום צורך המועד בולם אסורין
 באבל אפילו על ידי אחרים אפילו אין לו מה יאבל אלא עני ממש
 שאין לו בכה שיתפרנס עושה בשלישי ואילך אפילו על ידי עצמו
 בצנעא בתוך ביתו אבל ששדוהו ביד אחרי באריכות או בחכירות
 או בקבלנו דדי אילו עובדין כהרנן כימי האבל של בעל השדה
 ואפילו נשלם זמן חכירותם קודם האבל ונשארו בשדה כגון שהיו
 ואם האבל הוא בשרח של אחר לא יעבור היא בעצמו אבל על ידי
 אחרים מותר ואם יש לאבל חמור או ספינה ביד אחר מוזכר או
 נושכר הרי זה לא יעשה כימי אכלו של בעל החמור והספינה אם
 לא ששדוהו קודם שהתחיל האבלות ועדין לא כלה הזמן אבל
 כלה הזמן אפילו שברום כבר ממנו לחדש או לשבוע כפי הדגלות
 אסור כיון שכלה הזמן וכתב הלמכס אם היה החמור והספינה ביד
 אחרי למחצ לשליש ולרביע דשרי כמו היו כחוברין יש שאוסרין
 שלא התירו אר"סו אלא בקרקע דלאריסא קיימא אבל בלי דבהמה
 לא משום דלעולם נקראין על שם הבעלים ואם האבל בעצמו הו'
 מוזכר או מושכר אצל אחר לא יעשה מלאכה כימי אכלו ואם יש
 שכדי יום שעובד שדהו אפילו בעיר אחרת לא יעשה הית מלאכת
 אחרים ב"דו בדבר תליש כגון לארוג בין בקבלנות כן שלא
 בקבלנות לא יעשה היתה מלאכתו ביד אחרים בקבלנות בדבר
 תלוש בביתו לא יעשו בכית אחרים יעשו היה לו בנן בית ביד א
 אחרים בקבלנות בחול או בחולו של מועד לא יעשו אפילו הוא ח
 חוץ לתחום העיר ואם אלו הקבלנין גוים מותרים לבנותו בשבת
 ויום טוב שחלו בימי האבל אם הוא חוץ לתחום העיר ואין עיר א
 אחרת בתחום של הבית וכת הלמכס דה"ה נמי אם קבלו לחרוש
 ולזרוע שדהו שהדין כמו בקבלנות של בנין בית שהוא אסור בחול
 כיון שהוא לבדו אוכל הפירות נקרא הכל על שמו ויש צומרי כיון
 שהגוי לבדו נראה כשדה חורש וזרע אינו נקר' על שמו ושרי וכן
 כתב הראב"ד וא"א הראש זל הביא רבתי שני אחין או שני שותפין

חבונן שאירע אבל באחד מהם הרי אלו נועלין חנותן שלא יעשה
 השותף כפרהסיא אבל יכול לעשו כצנעא בתוך ביתו אפי' בעסק
 השותפות ואם האבל אדם חשוב והשותפות נקרא על שמו שאפי'
 אם יעשהו בצנעא בתוך ביתו יודע שיש לאכל חלק בו אסור לטני
 לעשות אפי' בתוך ביתו תניא כיבוד הבית הדרות כוסות והצעות
 המטות אין בהם משום מלאכה לאבל תניא אבל ההולך במקום
 למקום אם יכול למעט בעסקיו ימעט פי שלא יקנה וימכור אלא
 מעט ואם לאו יגלגל עמהם פירוש יקנה לצורך הדרך ודבר שיש
 בהם חיי נפש על כל המתים רצה מבעט בעסק רצה אינו מבעט
 ועל אביו ואמו ימעט בעסקיו אפילו בדברים המותרים ירושלמי
 על כל המת' אסור לילך בסחורה עד ל' יום באביו ואכו עד שיגיעו
 בו חכירי ויאמרו לו לך עמנו פי בהולכין לסחורה למרחוק איירי
 ואיכא פירסום גדול ודומה לשמחה שהולך בשיירא גדולה אבל
 שאר כל משא ומתן מותר לאחר שבעת ימים **שפא**
רחיצה כיצד אסור לרחוץ כל גופו בין בחמין בין בצונן פניו
 ידיו ורגליו בחמין אסור בצונן מותר ולסוך אפילו כל שהוא אסור
 ודוקא שמכוין לתענוג אבל אם הוא מלוכלך בטיט וצואה וריצה
 להעבירו ורוחץ להעבירו או שכתב להעביר הוזהבא או לרפואה
 כגון שיש לו חטשין כראשו מותר לפיכך יולדת אבלה שצריכה ל
 לרחוץ מותר לרחוץ כאן דאית ערבוביא כריטיה מותר לחוץ ר
 ראשו כחמין דלא גרע מאסטניס שמוחר לרחוץ אפילו כל גופו
 גרסינן כפרק היה קור' ר"ג היה רוחץ בלילה הראשון שמתה אשתו
 משום דאמר אסטניס אני קסבר אנינו לילה דרבנן ובמקו' אסטני
 לא גורו כתב רב האי דלא קיימא לן כ"ג דאמ' אנינות לילה דרבנן
 ורב אלפס פסק כמותו וכתב עוד רבינו האי לאו כל דאמ' אסטניס
 אני שומעין לו אבל ודאי אי כנליש מילתא דאית ביה דאי מילתא ו
 ואם אינו רוחץ בא לידי סכנה רוחץ דדמי לסכנה ורפואה כסו'
 דאסטני כחולה גדול הוא כמדה זו ולא כל מי שנזדג בשרו בנקיות
 אסטניס הוא א"א כי שבא לידי סכנה אם אינו רוחץ ע"כ כתב
 הד"כבן מה שכתב לא כל מי שאומר אסטניס אני ומתנהג בנקיות
 כותדין לו יפה כיון אבל מה שכתב שאם אינו רוחץ בא לידי סכנת
 לאו סכנה כמש' אלא מצטער הרבה וכו' לידי מחוש בכך ירושל'
 מקו' שנהגו לרחוץ אחר המטה מרחיצין א"י ימי בר בון מי שמתיר
 ברחיצה עשה אותי כאבילה ושתייה וכת הלמכס ידאה מכאן שהיו
 ניהגים במקצת מקומות שהקרובים המכירין האבל היו מרחיצים
 אותו קודם הכראה לפי שעשו אותו באבילה ושתייה שצריכה להם
 הרבה מפני שצריכין להעביר מהם הוזהבא והיו מתירין זו הרחיצה
 ראשונה ואחר כך היו נוהגין איסור ברחיצה כל שבעה הילכך אי
 איכא דוכתא דנהגי ברחיצה זו אין מבחין בידם מי שתכפוהו
 אכליו שארעו שני אבלות זה אחר זה מותר לרחוץ כל גופו בצונן
 גדה שנזדכנה זמן טבילתה כימי אבלה לדעת הגאונים שפוסקים
 טבילה בזמנה מצוה טובלת אבל שלא בזמן טבילתה אינה טובלת
 וז"ת כתב דלא קיימא לן טבילה בזמנה מצוה ולפי זה איננו טובלת
 אפי' אם זמנה כימי אכלה יש אומרים דאפילו אם אין טביל בזמנה
 מצוה טובלת אינה לא תכחול ולא תפרקט כימי אכלה שכל אלו
 אסורין ברחיצה ואשת איש אינה אסורה אלא תוך שבעה אבל אח'
 שבעה מותרת בכל כדי שלא תתגנה על בעלה וכלה שאירע אבל
 תוך ל' יום לחיפתה מותרת להתקשט אפילו תוך שבעה

וארבע לאחר הסעודה הוסיפו עליהן עוד ארבעה תחילו שותים ו
ומשתכרים החזירו הדבר ליושנו ופירשי לעשרה והלמבן פיל ל
ליושנו שלא ישתו אלא לתוך הסעודה דיון לאחר הסעודה משכר
וכן עמא דבר תניא ויזוד יעקב נזיר אותו דיוס נפטר אברהם א
אבינו ועשה יעקב תבשיל של עדשים להברות את אביו מאי שנא
עדשים מה עדש זה גלגל אף אבלות גלגל החזור בעולם איכא
דאמרי מה עדש אין לו פה אף אבל אין לו פה מאי ביניהו איכא ב
ביניהו לנחם בכעים שאין לו פה ואינו גלגל כתב ה
הדין גיאת תניא באבל רבתי מקום שנהגו לנחם אבלים בכעים
ועדשים מאכילין מקום שנהגו לנחם בבשר ויין מאכילין וכן כתב
הרמבם מקום שנהגו שלא להכרות אלא כתבשיל של עדשים ו
ובבוסות שתקנו חכמים עושין מקום שנהגו להכרות בבשר ו
ויין וכמיני מטעמים עושין ומנחמין תחילה בתבשיל של בצים או
של עדשים וכו' לאכלות ואחר כך אוכלין כל צרכם כתב הרמבם
כשמברי את האבל אוכלי ושותי עמו כל בני משפחתו והמצהיכין
עליו והעוסקין עמו בהספד מדתנן במועד אין מברין אלא ק
קרוביו של מת הא בחול אחרים נמי מברין עמו ותניא
חכם סמת הכל מברין עליו ברחובה של עיר שהיו נוהגין להשקו
שם האבל כוס אחד והאכילו מעט מהתבשיל של העדש' בבית
שהיה ברחובה של עיר ואחר כך היו מברין אותו בבית האבל כ
במנהגם והאידנא נהגו הכל בבית האבל
מזכירין כברכת הטוב והמטיב מעין המאורע בבית האבל
וזה נוסחו ברוך אתה ה' אלדינו מלך העולם האל
הטוב והמטיב אל אמת שופט צדק לוקח נפשות במשפט שלישי
בעולמו לעשות בו כרצונו כי כל דרכיו משפ' ואנחנו עמו ועבדיו
ובכל אנחנו חייבין להודות לו ולגבנו גודר פרצות ישראל הוא
יגדור הפרצה הזאת מעלינו ומעל אבל זה לחיים ולשלום הרחמן
וכו' כתב א"א הראש זל בעל הלכות לא כתב ולוקח נפשו במשפט
וגם רב אלפס לא כתבו דאיכא כפר' במה מרליקין יש מיתה בלא
הטא ומיזונו לא שאל למוחקו וכן עמא דבר וכתב רב עמרם ב
ברכת אבלים בבית אבל מברך מנחם אבליו שאכלנו משלו ולבת'
הטוב והמטיב שבבל יום יטרב לנו אל אמת וכו' ומעל כל עמו י
ישראל לחיים והוא יגמלנו לעד לחן לחסד ולרחמים וכל טוב ה
הרחמן וכו' ועוד מדבר מילתא דאבלים בבונה ירושלים ומסיים
בה מנהג אבלים ובונה ירושלים וגאון אחר אומר אומרים ברכת
אבלים בברכת המזון בין ביחוד בין בשלשה בין בעשרה והאבל
כן המנין והאידנא לית לן לא ברכת שורה ולא ברכת רחבה אלא
הטיב והמטיב דין אמת יש אומרים ברוך מנחם אבלים טעו הוא
שמבניסין בברכה דבר שאינו מן הברכה ומוסיפין על המשבע
שתקנו חכמים והלמבן הסכים לדעת רב עמרם לומר ברוך מנחם
אבלים כתב רב סעודי שכעת ימי האגל מבר' האבל לעצמו בהטו'
המטיב אל אמת ואם ברכו אחרים לפיז כך הם מברכין ויש מ
כוס' פין בבית האבל נחם ה' אלדינו את אבלי ציון ואת אבלי י
ירושלים ואת אבלי עמך ישראל ואין בכך הפסד ובשבת אין א
אומרים אל אמת וכן כתב רב נטרונאי גאון שאין מברכין ברכת א
אבלים בשבת כיון שמברכין בשלשה או בעשרה לא דברים ש
שבצנעא הוא ובחלכות גדולות כתב שמברכין ברכת אבלים ב
דהוי דברים שבצנעא דמי שאין לו מברכין הוא מברך לעצמו ו
הרמבם כתב ואני אומר ברוך ביחוד או בשלשה אבלים מברך ב
כדרך שמברך בחול דצנעא הוא ואם אכלו אחרים עמו וברכו אין

מברכין דכיון דאיכא אחרים לאו צנעא הוא עכ' ומכל מקו' מברכ
כולם נלמד שמברכין אל אמת כל שכעה
אלו דברים שהאבל אסור בהם במלאכה ברחיצה וסיכה ו
ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ואסור לקרות בתורה
ואסור בשאלת שלום ובכביסה חייב בעטיפת הראש ובכפיית ח
המטה כל שכעה ואסור להגזיז תפילין ביום הראשון ואסור בגיהוץ
ובתספורת ושמחה ואיחוי הקרע כל שלשים יום וכולם אסמכות
אקרא מלאכות דתניא אבל כל ג' ימים הראשונים אסור במלאכה
אפי' עני המתפרנס מן הצדקה מכאן ואילך אם הוא עני ואי' לומד
יאכל עדשה בעצנעא כתוב ביתו ואשה טווח כפלך כתוב ביתה פי'
אין מתדיין לה אלא מלאכה של צנעא ושל עראי כגון לחיות טווח
כפלך בתוך ביתה ואם אינה מספקת כזה עדשה אומנות שלה ב
בעצנעא תוך בית' אבל אמרו חכמי' תבא מאר' לשכיניו שהצריכוהו
לכך ואפי' דבר המותר בחול המועד כגון דבר האבד אסור לאכל
לעשותו בין הוא בין עבדיו ושפחותיו וכן רובנותיו אפילו אם הם
גדולים אם סומכין על שלחנו וכשם שהוא אסור במלאכה כך א
אחרים אסורין לעשות מלאכתו ומיזו דבר האבד מותר לעשותו
על ידי אחרים כגון חת ויתיו להפוך וכו' וכן לנזף ופשתנו ל
להעלות לו מן המשרה שכל אלו נפסדים אם לא יעשו מיד מות'
שיעשנו על ידי אחרים מרביצין לו שדהו משהגיע עונת מים ש
שלו ופי' הרמבם דהך השקאה מיירי בהשקאה מועטת שעושין ל
לשרה הלכן קודם זריעה לזרעה מיד בזמנה ודבר האבד הוא ש
שאם אין מרביצין אותה בעונתה כאין ימות והשמים ושוב אינה נ
זרעת בשנה זו אבל אם היא זרועה אסור להשקותה אלא א"כ
היא בית השלחין והיינו דקתני מרביצין דלשון ריבוץ משמע דבר
מועט כגון ריבוץ הכית ולשי' פיר' השקאה מועטת לידקות נר' יצו'
פי' דאידי' אפי' שדה זרועה ולא משום פסידא דזרעים דלא שרינן
להשקות אלא בית השלחין אלא משום פסידא דמי' שרביים חלוקין
לבני הבקעה לכל אחד ואחד זימו ואם יגיע עונת מים כזמן אבל
ולא ישקו לו שדה עתה הוי פסידא דלא הדר ר' יהודה אומר אף
זרעין לו שדה נידה ושדה העומדת לפשתן ורבנן פליגי עליה ו
ופסק הרמבם כר' יהודה ורב אלפס פסק כרבנן ולזה הסכים א"א
הראש זל ואם אין שם אחרים שיעשו לו כל אלו דברים האבדות
קאמר לשבג שיעשם הוא בעצמו ופסק רב אלפס דלא כותי' וכן
כתב הרמבם והואכר והלמבן פסק כרשב"ג לזה הסכים א"א הראש
זל ואם האבל ספר או בלן לרבים ונגיע הרגל קאמר רשב"ג ש
שמותר לו לעשות ביון שהוא צורך רבים ופסק הרמבם
כמותו אבל רב אלפס לא פסק כן וכן ה' מסכתא א"א הראש זל וכן
דדבר האבד מותר לאכל על ידי אחרים כל דבר האבד מותר א
אפי' דבר האסור במועד משום שדחא ואפי' הוא מעטה אומן ד
דדוקא במועד אסור דברים של שורה משום כבוד המועד אבל
באבל שעושה על ידי אחרים מאי איכפת לן בשדחא דאחרים ח
אילכך משקין לו בית השלחין אפילו ממי הגשמי וכמי קלון ו
ועושין לו עזיאות לגפנים ואמה לכתחילה וחופרין לו בורות ש
שיחין ומערות אם צריך להם וכונן לו הפרצה כדרך חופתין לו
חכותיו ומכניסין לו פירותיו מפני הגנבים ופרקמטיא שלו ברב
האבד שאם לא יוכיר יפסיד מחקרן נמכרת לו על ידי אחרים
אבל אם אינו מפסיד מחקרן אלא שאם ימכרנה עתה ירווח בה ית'
משאם ימכרנה אחר כך אסורי' לכוננה לו וממאם השידות כאת
עתה בימי אבדו ואינו מצוי שיבואו אח' כך וחושש שיזלו החסות

רק שיהו רגליה זקופות למעלה ואין טעם הכפייה כדי שיצטער שנאמ'אם ישן על גבי הארץ או על גבי המטה או על חבלי המטה בלא מצע והיא זקופה שיצא אלא טעמא כדתני בר קפרא דמות דיוקני נתתי בכם וכעונותיכם הפכתיה והפכו הכל כשתן עליה חילכך אם מצטער עצמי וישן על גבי קרקע או על חבלי המטה והיא זקופה לא יצא אבל אם הפכה וישן על גבי קרקע יצא אף על פי שאינו ישן עליה והזמבם כתב שלא יצא עד שישן על גבי מטה כפוייה וא"א הראש זל בתנ כסכרא ראשונה וה"מ בשע שינה או בשע' אכילה או יושב על המטה כפוייה אבל כל היום אינו יושב אפילו על מטה כפוייה אלא על גבי קרקע וכן הבנחמין יושבים עמו על גבי קרקע דאמר רב יהודה אכד רב בנין לאבל שאינו רשאי לישב על גבי המטה אלא על גבי הארץ דבתיב וישבו אתו לארץ ואמר רב יהודה אמר שמואל מניין לבנחמין שאין רשאים לישב על גבי מטה דבתיב וישבו אתו לארץ ולא כסתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בבית ופיר'ה'אכד כגון מטות אשתו ובניו שמתאבלין עמו אבל אם יש לו אכסנאין אינן כופין אף על פי שהמטות שלו כיון שאינו ישן עליהם אלא כיוודין לאכסנאין והזמבן כתב אם יש הרבה מטות כיוודין לאכסנאי: ריך לבנות כולן ואם באין אכסנאין זוקף להם הצורך להם יוצאין חוזר וכופין וא"א הראש זל הסכים לסכרת הראבד היה לו עשרה מטות בעשרה מקומות וישן על כולן פעמים כאן ופעמים כאן כופה כולן אף על פי שעיקר שכיבתו בבית שהמת בו דתניא היה לו חמשה בתים כזמן שמשתמש בכלן כופה בכלן ואם לאו אינו כופה אלא כבי' שמשתמש בו בלבד חמשה אחין ומת אחד מהן וכולן שוכבין בבתיהם כולן כופין אף על פי שאין אחד מהם ישן בבית שהמת שם שאין מיתת המת גורמת הכפייה אלא חובת האבל היא ותניא ארבע אחין שהיו אוכלים אצל אחיהם ומת אחיהם בזמן שכל אחד ואחד הולך וישן בבית כופה בביתו ואם לאו כופה בבית שמשתמש בו הדר עם חברו באכסנאי אם לבו גם כן כופה ואם לאו א אינו כופה הדר בפונדוק אינו כופה שמא יאכרו חרש הוא פירוש פונדוק רבים נכנסין בו ואם יראוהו כופה יאמרו עליו שה' ככשף וכתב א"א הראש זל ועל זה אנו סוכבין באשכח וצ"פ שא"א כוונה בנפית המטה לפי שדרין בין הגרים וכל היום גוים נכנסו ויוצאים בבתיהם ויא הטעם לפי שמטות שלהן לא היו ראשונים בולטים בעין שלנו והיה ניכר בהן הכפייה אבל כמות שלנו שראשיהם ב בולטין ואינו ניכר בהם דכפי' לא שייך בהם כפייה כמטה המיוחדת לכלים אינה צריכה כפייה דרגש והיא מטה שאינה סרוגה בחבלי' אלא של עור שקושרין אותו ברצועות בארוכות המטה אינ' צריכה כפייה אלא מתיר הרצועות שהעור קשור בהם והוא נופל לארץ כמטה שנקליטה יוצאים פ' שעצים זקופין לצד ראשה שאי אפשר לנפוחה זקופה על צדו ודיו וכשמברין את האבל כי שלכו גם כן מברוהו על מטות כפוייה ושאין לבו גם כן מברוהו על מטות זקופו ולמעלה בדין והבראה פירשתיו.

שפח אבל אסור להניח תפילין ודוקא ביום ראשון אבל בשני מותר וכן שהניחו ביום שני שוב אינו חולצן אפילו באי' פני' חדשות ויש אומרי' שאינו מותר ביום השני מיד אלא אח' שיתפללו ועמדו הבנחמין כאצלו אבל רב אלפס כתב שאינו אסור אלא ביום הראשון וכן כתב א"א הראש זל שמותר מיד ביום שני אחר ג' דחמה כתב הזמבם ומבעי ליה לאבל לאתובי דעתיה לכווני

לכיה לתפילין שלא יסיח דעתו מהם חילכך מנח להו כישוכ ד דעתו אבל בשעת הספר וכבי לא מנח להו שפט אבל אסור לכבס בסותו כל שבעה ימים אפילו כמים לכד ולאחר שבעה מותר ודיבא אסור כל שלשים וכספר הביעות כתב מותר ללבוש חלוק לכן מיד אחר שבעה והעולם נהגו פו איסור ונהגין שאדם אחר לובשה תחלה ואחר כך לובשה הוא המנהג עיקר ע"כ ואינו יודע טעם למנהג זה דאפילו גיהוץ כות' בישינים כ' ש כיבוס וכשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש המכובסים מ מקודם לכן אפילו ישנים ואין צריך לומר שאסור ללבוש חדשים בתב הזמבן ראיתי על שם רש"י שהתיר ללבוש בשבעה ימי אכלו' חלוק המכובס מקודם לכן ואינו נכון וגם הסרינין והמציעות של מטה אסור לכבסן ולהציע המכובסין וכן מטפחות הידים אף על פי שמותר לכבסן במוער וכן בכל אלו ששינו בהם שכותרים לכבס במועד כגון היוצא בבית השניה ומכית האיסורים ומנודה שהתירו לו חכמים והנשא' לחכס והותר והבא כמדינת הים ש שהלך להררית ולא היה לו פנאי לגלח אסורין כימי אבלו שאם אירעו אחר מהם קודם האבלות ונכנס מיד לתוך האבלות אסור לכבס אלא אם כן אירעו אחד מהם וחכמהו מיד שני אבלות זו אחר זה אז מותר לכבס בין בנחר בין בחול אפילו תוך שבעה ו ובלבד שיעשגו בצנעא בתוך ביתו ואחר שתכפוהו אכלו זה אחר זה מכבס כמים אבל לא נגתר וחול כת' הזמבן זל קרוב בעיני הדבר לזכ' שאסור בכלים חדשים צבועי' וישני' מכובסים היוצאים בתחת הכבש תוך שבעה אף על פי שאין בהם כשים גזירות שלשים ומותרים לאחר שבעה תוך שבעה אסורין וכתב עוד הרבה כתבו בענין לכבס ולהניח ואני אומר שאסור מצד מ מלאכ' בין על ידי עצמו בין על ידי אחר' ואם היה כסותו בקכולת ביד אחרים מכבסין אותו כדרכו כמו שאר בלאבתו בתלוש שביד אחרים בקכולת ולאחר שבעה אף על פי שהוא אסור בגיהוץ כ מנהיך בין לעצמו בין לאחרים תניא כל שלשים יום לגיהוץ ופירש רבינו האי עבורי חבורתא אמנא אחד בכלים חדשים אח' בישינים יוצאים כתחת הכבש ר' אומר לא אסרו אלא בחדשים לבנים ו והלכתא בנותיה חילכך ישני' אפילו לבנים או צבועין אפי' חדשי' מותרים שאין איסור אלא בלבנים חדשים המגוהצים ומת' הראבד שאפילו חדשי' לבנים המגוהצים מותר' אלא אם כן נתנו במכבש אחר הגיהוץ וכטעם זה התיר חלוק פשתן שחתכו אפילו כיהדירעה של התגר אף על פי שהתגר כובש הדירעה ואינה בניחה לילך לבאן ולבאן כיון שביד החייט התופרה יוצאה לבאן ולבאן ואינו בקפיד בכך יוצאה בכלל מכבש ולא כשכחת כלים חדשי' יוצאין בתחת המכבש אלא טלית וסדין שתפרו תחילה ונתנו לכוש ו וכבשו תחת המכבש אבל הזמבן כתב דחדשים אסורים אפי' אינן כבושים במכבש שלא החבר מכבש אלא אישנים וכן כת' הזמבם וכן היא מסקנת א"א הראש זל וחדשים לבנים מגוהצים אסורים ללבו' אפי' הן של פשתן אע"ג דגבי ט'כאב אמרי' כלי פשתן אין בה' כשום גיהוץ הינו דוק' לגוהץ ולהניח אבל אסור ללבו' המגוהצי חילכ' הכא שאין איסור גיהוץ אלא בלבישה שהרי לגוהץ ולהניח מותר בין בעצמו בין על ידי אחרים חילכך אין חילוק בין של צמר לפשתים והרכבם כתב דכלי פשתן אין בהם כשים גיהוץ וכתב עליו הזמבן ואין זה נכון ואנו דגיהוץ שלנו כביבוס שלהם

בונרת כיון שעומדת לינשא מותרת בכיחול ופירקום אבל אסורה
ברחיץ חמין כל גופה ונערה אסורה אפי' בכיחול ופירקום שפכ
אבל אסור בנעילת סנדל ודוקא בשל עור אבל באנפליא של
בגד ושל נמי ושל שער מותר וכן בשל עץ שאין מבעל
אלא של עור ואם הוא של עץ ומחופה עור אסור וזויה מותרת
לנעול כל שלשים יום וכל אדם מותר לנעול מחמת סכנת עקרב
תניא אבל ומנודה שהיו מהלכין בדרך מותרין בנעילת סנדל ו
וכשיגיעו לעיר חולצין הא דאמרין על כל המתים רצה חולצין רצה
אינו חולצין על אביו ואמו חולצין כתב ה"ם מרונטבורק י"ם חליצת
בנעל לילך יחף רבית הקברות וכן צוה ז"ל כ"י יהודה לילך יחף
לכית הקברות ולחזור בשמתה אמו וכת' א"א הראש ז"ל על ההליכה
תמהתי כי לא נסתם עדין הגולל ולא חל עליו עדין האכלות שפג
אבל אסור בתשמיש המטה ותניא באבל רבתי אבל בתשמיש
המטה אסור מעש' באח' שמש מטתו כימי אביו ושמשו
חוזרים את גוייתו ואמר' יוחנן אבל שמש מטתו חייב מיתה וכת'
הראב"ד אבל בשאר דבר קורבן מותר אפילו כמזוגת הכוס והצעת
המטה והדחצת פניו ודין ורגליו בין באכלות דידיה בין באבלות ד'
דידה וכל שכן שמותרת לאכול עכו כקערה תפ"ק דכתוב' משמ'
שמותרת לישן עמו במטה וחדעת מכרעת שעל ידי דבר חוצץ
בינו לבינה קאמר ומיהו משום לך לך אמרין לנזירא מבעי ליה ל'
לרחוקי שלא לישן עמה במטה כלל ודוקא כל אחד בבגדו אבל
בלא בגדים אסורים אפילו אם סתג מפסיק ביניהם אפילו בשבת
ורגל ודוקא באבלות דעלכא אבל אם מת אביו של חתן או אמה
של כלה שמכביסין המת לחוד ואת החתן ואת הכלה לחופ' ובעל
בעילת מצוה ופורש וגוה' ז"י המשחה הא' כך שכעה ימי האבלו
אסורין ליחוד כל ארבע עשר ודמי' בדפי' לעיל בדין מי שבתו מטול'
לפניו אבל אם נכנס לחופה וחתמלו ימי המשחה שלו ואח"כ מת לו
מת מותר ליחוד עמה כמו בשאר אבלות והוא שבעל אבל אם לא
בעל לעולם אסור להתייחד עמה בין בחול בין בשבת וכת' הראב"ד
דמי שארעו אבל ברגל שאסור להתייחד עם אשתו והי"ם הא"י
ולזה הסכים א"א הראש ז"ל

אבל אסור לקרות בתורה ונביאים וכתובים ואסור לשנות ב'
במשנה תלמוד הלכות ואגדות ויש אונקרים שאין אסור
זה אלא ביתם ראשון כמו תפילין ול"ג אלא אסור כל שכעה ואם ר'
דפי' צריכין לו מותר ובלבד שלא יעמיד תורגמן אלא יאמר לאחד
והאחר יאמר למתורגמן והמתורגמן ישמע לרבים וכתב ה"י
גיא' דוקא כשרים צריכין לו להתלמד אבל אם אכל בהן ואין
שם בהן אחר אלא הוא אסור לקרות והוא לישראל שיקרא
במקומו וכ"ש במקום ת"ח דרב קרא בבדני וכתב ה"י כיון שאי'
האבל יוצא לבית הבגת אין צ"ל שאינו עומד וקרא ואין כאן מ'
משום דדכי שלום כת' א"א הראש ז"ל בתשובה בשמתה לילך בבית
האבל אם אין שם מי שיתפלל יתפלל האכל להתפלל ולהוציא הרבים
שהדי הוא חייב בכל המצות יש אומרים אע"ג שבתשעה באב מ'
מותר לקרות באיוב ובקורות וכדברים הרעים שבידיהם כאבל א'
אסור כמו שהוא חמור בתשעה באב גם כן בשאר דברים ויש מ'

מתריץ וכן דעת א"א הראש ז"ל שכתב וכן נהגו שהאבל קור' במסכ'
מועד קטן בהלכות אכלות אע"ג דכאכל רבתי כשמע שה' אסור
דתניא חכם רב תלמיד חכם שמת לו מת באין חישיבין לפניו ו
וכושאין לפניו כהלכות אבלים ואם טעו משיבין בשפה רפה והוא
אינו שואל ואם רצה מדבר על ידי עצמו ואם לאו אחר מדבר על
ידו פי' כשמשיבין כשטעו אבל לישאל אינו שואל כלל וי"ל דבינו ל'
לכין עצמו מותר לשאת אבל בשאחרים נושאין ונותנין לפניו א'
איכא פירכוס טפי ואסור ומידי כשאין רבים צריכין לו אבל אם צ'
צריכין לו אפילו בחלכו' אחרו' מותר לדרו' כל היום עד כאן שפת
אבל אסור בשאלת שלום כיצד שלשה ימים הראשונים אינו
שואל בשלום כל אדם ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל
ושאלו בשלומי צריך להודיעם שהוא אבל ולא ישיבם משלשה עד
שבעה אינו שואל ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלומי
משיב להם משבעה עד שלשים הוא שואל בשלום אחרים שאחר'
שרידין בשלום ואין אחרים שואלין בשלומי וכ"ש שמשיב למי ש'
שואל בשלומי לאחר שלשים דרי הוא כשאר כל האדם במת
דברים אמורים בשאר קרובים אבל על אביו ואינו שואל בשלום א'
אחרים אחר שבעה ואין אחרים שואלין בשלומי עד אחר שני עשר
חדש תניא המוציא הברו' אבל שלשי' יום מדבר עמו תנחומין
ואינו שואל בשלומי ולאחר שלשי' יום שואל בשלומי ואינו מדבר
עמו תנחומין בדרכו' אבל מדבר עמו מן הצד שאינו מזכיר לו שם
אמת אבל אומר לו תנחום מתי אשתו ונשא אחרת אינו גבס ל'
לכיתו לדיכד עמו תנחומין כצאו בשוק אים' לו תנחום בשפה רפה
וכבוכר ראש וכת' ה"ימכ' אבל לא נשא אחרת מדבר עמו תנחומי'
עד שיעברו שני רגלים כיון שכל כך מתאבל עליה שאינו רשאי
לישא אחר ועל אביו ואמו מדבר עמו תנחומין כל שני עשר חדש
ולאחר שנים עשר חדש מדבר עמו מן הצד יודשלי' במקום שנהגו
להיות שואלין בשלום אבלים בשבת שואלין ר' אשעיא רבה או'ל'
לחד אתר וחכא תמן אבליא בשבתא ושאל בהון ואמר איני יודע
כנהג מקומכם אבל שלום עליכם כמנהג מקומי שפ'
אבל חייב בעשיפת הראש פי' שיכסח ראשו ולא ירא ראשו מ'
מגולה ואב' שמחול כל עשיפה שאינה בעשיפ' ישמעאלים
אינה עשיפה ואמר רב נחמן על גבי דיקנא וכתב רב האי דיקנא ח'
הוא שער שעל הלסתות ועשיפה זו למעלה מהזאם וישמעאלים
נראין שמהזדיק קצת במצנפת על פניהם ועל ראש החוט' שלום
לרב מתתיא ששאלת עשיפת הראש בשלית או בסודר מתעטף ב'
בשלית או בסודר ושפיר דמי כתב ה"ימכ' י"ם שצריך עשיפה נכל'
היום אבל כשכאים אחרים ומנחמין מגלה ראשו מאתו עשיפה ל'
לכבוד כדתניא באבל רבתי נסתם הגולל מכסה ראשו כא' לעמוד
בשורה מגלה ראשו פי' לכבוד העם יצאו חוץ לשורה מכסה ראשו
ונכנס לביתו באו אחרים לנחמו דרי' זה מגלה ראשו ומוטרף שפ'
אבל חייב בבפית המטה פי' כמות עין הסרוגה בתבלי' שהיא'
ראשו למטה ורגליה למעלה ותניא אפי' נתנה על גבי ס'
כפסלים או על גבי אבנים שחא גבוה הרבה מן הארץ ונתן קליה'
שלשה או ארבע סצעות יצא

דק

מעשה באחד ששרד ומת אחי המשורכ קרוב לחופ' אחר שהומין
 וקרואים והתיר דת שתכנס לחופה תוך שלשים יום משום פריה
 ורביה שלו כיון ששרד זאת ואם לא ישאנה לא ישא אחר אבל אם
 לא שרד אע"פ שחפץ בזאת יותר מבאחרת דבר זה אסור וכן הורה
 א"א הראש זל הלכה למעשה לאחר ששרד והכין כל צרכי חופה
 ומתח אחות המשורכת והוא לא קיים פריה ורביה והתיר לו לכנו
 ולבעול אחר ז' שהיה סומך על דת כיון שהיה לו הפסד בדבר אם
 לא יכנס אבל בלא הפסד אמר שלא היה מתיר שצנ
אבל כל ג' ימים הראשונים אינו יוצא לבית האבול ולא לבית
 הקברות ומבאן ואילך הולך ואינו יושב במקום ה
 המנחמין אלא במקום המתנחמין וכן הדין ביציאתו לבית הקבר
 ג' ימים הראשונים אינו יוצא מבאן ואילך הולך ועומד בשורה א
 אצל האבול תניא אבל שבת ראשונה פי' שבוע ראשונה אינו
 יוצא מפתח ביתו אפי' לדבר מצוה כגון למילה וכיוצא בו
 שנייה יוצא ואינו יושב במקומו ואינו מדבר שלישי יושב במקומו
 ואינו מדבר רביעית הרי הוא כשאר כל האדם אפי' לא שלמו ג'
 שבועות כגון שמת באמצע שבוע מיד בשכלתה אותה שבוע ו
 ושתיים של אחריה חשוב רביעית דלא בעינן מעת לעת ולענין
 יציאת האבול לבית הכנסת כת' הרי"ף גיאת שיוצא אפי' בחול
 והראב"ד כתב שאפילו בשבת אינו יוצא ואינו מדבר שניהם אלא
 בחול אינו יוצא כל עיקר ובשבת תלוי במנהג וכן כתב רבי האי
 שהכל כמנהג המדינה היכא דרגילי דאתי לבי בנישתא מקדים
 ואתי מצפ"ר קמי צבורא לבי בנישתא ויחיא דרגילי למית בביתו
 יתיב ובבבל בבב"ר כולי עלמא נפקי לבי בנישתא ובכרכי ועירי
 גדולות רובן יושבין בבתיהן וריעיהן וגומלי חסד באין עליהן ו
 ומיעוט עירי לבי בנישתא ויתבי במקום אבליים ומצלי וכת' א"א
 הראש זל ומהגין באשכנז שהאבול הולך לבית הכנסת בשבת ו
 ואחר התפלה יוצא האבול תחלה ויטב לפני בית הכנסת וכל ה
 הקהל הולכין אחריו ויושבי אצלו ועומד האבול והולך לביתו וכל
 הקהל הולכין אחריו ויושבין שם שעה אחת וסומכין על דבר ה
 הגדה בפרקי ר' אלעזר ראה שלמה המלך סמרת גמילות חסד
 גזולה לפני הקב"ה לפיכך בשבנה בית המקדש בנה שני שערים
 אחד לחתני ואחד לאבליים ולמגידים והיו ישראל הולכין בשבתו
 בין השערים הללו הנכנס בשער חתנים יודעין שהגא חתן ואופ'
 לו השוכן בבית הזה ישמחך בכנים וככנות הנכנס בשער האבלי'
 ושפמו מבוסה היו יודעין שהוא אבול ואומרים לו השוכן בבית זה
 ינחמך והנכנס בשער האבלי ואין שפמו מבוסה היו יודעין שהוא
 מגודה ואומרי לו השוכן בבית זה יתן כלבך לשמוע דברי חבריך
 וקרובך משחרב בית המקדש התקינו חכמים שיהו חתני ואבלי'
 הולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ואנשי המקום רואים את
 חתן ושמועים עמו ואת האבול יושבין עמו לארץ כדי שיצאו כל
 ישראל ידי חובתן בגמילות חסדים ועליהם הוא אומר ברוך נותן
 שכר טוב לגומלי חסדים
אין מתקשין על המת יותר מדאי וכל המתקשה עליו י
 יותר מ' אי על מת אחר הוא כוכה אלא ג' ימים לבני
 ז' למספר ול' לתספורת וגיחוץ וכתב הרשב"א בד"א בשאר העם

אכל תלמידי חכמי הכל לפי חכמתן ואין בוכין עליהם יותר מל'
 יום ואין מספידין עליהם יותר משנים עשר חדש וכן חכם שבא
 שבועתו לאחר יב' חדש אין מספידין אותו תניא באכל רבתי
 יוצאין לבית הקבר' ופוקדין על המתים ג' ימים ואין חוששי משום
 דרכי אמורי ומעשה שפקרו אחד וחיה כ' שנים והוליד הבנים
 ואח"כ מת או לוי כל ג' ימים יראה האבול עצמו כאלו חרב מונחת
 לו בין כתפיו מג' ועד ז' כאלו זק פה כננרו בקרן זווית מז' ועד ל' כ'
 כאלו עוברת ירושלמי כל אותה השנה הדין מתוח כנגד א ותה
 משפחה אמר ר' יוחנן כל שבעה החרב שלופה עד ל' היא רופפת
 לאחר יב' היא חוזרת לתערה למה הדבר דומה לכיף של אבני
 כיון שנתרועעה אחת מהן נתרועעה כולה אמר רבי אלכסנדר
 נולד בן זכר באותה משפחה נתרפאת כל המשפחה כתב הרמב"ם
 זל כל מי שאינו מתאכל כמו שצוו החכמים הרי זה אכזרי אלא
 יפחד ויראג ויפאפש במעשיו ויחזור בתשובה ואחד מבני חבורה
 שמת תדאג כל החבורה כולה
אבל כיון שעומדין המנחמין מאצלו כיום ז' מותר ברחיצה
 דמקצת היום ככולו לא שנא מקצת יום ז' לא שנא
 מקצת יום ל' י"א דווקא מקצת יום שצריך לנהוג אבלות קצת
 היום ומה שנהג בלילה לא חשבינן ככל היום וי"א דהיה נמי מקצת
 הלילה חשוב ככל היום והר"ם מרוטנבורק כתב דגבי ז' כיון שצריך
 ספירת ז' לא חשבינן מקצת לילה ככל היום אבל בשמועה רחוק'
 שאינה נוהג אלא יום אחד אם שמע בלילה חשוב ככל היום וד'ת
 התיר בשעת הדחק לרחוץ בליל ז'
 כתב הראב"ד אבל שלא נהג אבלותו תוך ז' כיון בשונג כי' במזל'
 משלים אותו כל ל' חוץ מהקריעה שאם לא קרע בשעת
 חימום אינו קרע אלא תוך ז' וכתב א"א הראש זל דוקא שלא נהג
 אבלות כלל כל ז' אבל אם זלזל במקצת הימים ולא נהג בהן א
 אבלות כגון פי שאמרו לו שבת לו מת ביום הראשון והיה בעיר
 אחרת ולא נהג אבלות ביום ראשון וכיום השני בא לעירו ונהג
 אבלו אין צריך להשלים ומונה שבעה מיום ראשון מי שמת אביו
 או אמו והיה קטן באותה שעה והגדיל קודם שעברו עליו שלשים
 יום כתב הר"ם מרוטנבורק שצריך להתאבל משיגדיל ואינו מונח
 מיום קבורה אלא שבעה ושלשים מונה חבל משיגדיל ואם עברו
 ע"י שלשים יום קודם שהגדיל בטל ממנו גזירת שבעה ושלשים
 ומשלים שנים עשר חדש מיום קבורה וא"א הראש זל כתב כיון
 שהיה קטן בשעת קבורה אפילו הגדיל תוך שלשים או אפי' תוך
 שבעה בטל ממנו כל דין אבלות
 כתב הרמב"ם שבתאבלין על פי עד אחד ועד מפי עד וגוי
 מסיה לפי תומו דמילתא דעבידא לגלוי לא מסקר
 והר"ם מרוטנבורק מפקפק בדבר והיה תמה היאך נהגו העולם
 להתאבל על פי עד אחד
 בענין האבלות איכא פלוגתא דרבנותא אם יש ממנו מן
 התורה הגאונים כתבו שאבלות יום ראשון אם
 הוא יום מיתה אז הוא דאורייתא ושאר הימים דרבנן והראב"ד ח
 הוסיף לומר דגזירת שלשים לגיחוץ ולתספורת דאורייתא
 ורבינו תם ור"י פירשו שאין שום אבלות דאורייתא אלא אבינו לחוד
 הוא דהוי דאורייתא ביום ראשון ואבינות

וכל בורד לאמר שבעה ירושלמי על כל הכתובים אסור וידרוך
 עד שלישי יום וכאביו ואמו עד עשר ימים ובאבל רבתי
 הניא עד שיגיע הרגל ויגערנו בו חבריו וכתב הרמב"ם בנדר דין
 לא שיהי' חילוק בין נזוץ דאביו ואמו לשאר קרובים וכן הרמב"ם
 לא חילק בהם וביהו ככנינן אירושלמי ואברייהא דאבל רבתי ד
 דינמרי גידוץ בתספורת דילכך אסור באביו עד שיגיע הרגל אחר
 שלשים יום ויגערנו בו חבריו לומר לו לבוש כלים המגוועי' לכבוד
 הרגל וכן כתב א"א הראש זל שץ
 אבל אסור לגלח שער ראשו ואחד שער זקנו ואחד כל שער
 שבו אפילו בית דכתרים לבן כתב הרמב"ם אף על פי
 שכתוב הכתוב מותר לגלח השער שעל השפה באבל כל שלשים
 יום א' ודר"ף גיאת כתב שאסור תוך שבעה ויותר לאה שבעה
 וכן כתב בהלכות גדולות והרמב"ם כתב שאפילו תוך שבעה מותר
 ליטול כל שער שעל השפה ומרעדדין כל שמעכב האכילה ישב
 לגלח ואביו לרבות אביו הרי זה משלים ראשו אחד המגלח ואחד
 הכתגלח כל אלו שאמרו מותר לגלח בחול המועד כגון הבא מ
 מכדינת הים שהלך לדרויה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד
 והוציא מבית הטביה ומבית האיסורין ומנורה שרתיו לו חכמים
 והנשאל לחכם והותר כולם אסורים לגלח כימי אבלו שאם ארעו
 אחד כאלו קודם האבלות ונכנס מיד תוך האבל אסור לגלח אבל
 אם ארעו אחד כאלו ותכפוהו מיד שני אבלות זה אחר זה מגלח כ
 דדרכו בין בתער בין כמספרים אפילו תוך ז' אדם אחד שתכפוהו
 אבלין זה אחר זה מיקל שער פידוש שמגלחו קצת בתער אבל
 לא כמספרים על כל הכתובים מגלח לאחר שלשים יום על אביו
 ואמו עד שגערנו בו חבריו ואפילו פגע בו הרגל לאחר שלשים
 יום אסור עד שיגערנו בו חבריו תניא כאבל רבתי אשה מותרת
 בנטילת שער אחר שבעה וכן כתב רב אלפס שאשה מותרת
 בנטילת שער והקשה הרמב"ם אם כן תהא מותרת בגידוץ וכן כל
 מצעות ל' לא יהו נזהגות בה על כן נראה כדברי הכפרשי' דנטילת
 שער דשרי באשה היינו כמעברת סרק על פניה וטופלתו בסיד
 שהיא משו' תכשיט שלא תחנול על בעלה אבל בתספורת כמש
 אסורה כל שלשים יום כמו הראש וכן כתב א"א הראש זל תניא
 בשם שאסור לגלח כימי אבל וכך אסור ליטול צפרנים דברי ה'
 יהו ה' ור' יוסי בתיר והלכת כוותיה ומותר בין בשל ידים בין בשל
 רגלים וביהו דוקא בשינוי כגון בידיו או בשינוי אבל כמספרים או
 בסכין אסור כתב רב אלפס חזינא לקצת דבוותא דכתבי דוקא
 חיד שלשים אבל תוך שבעה אסור ואנן לא סביר לן דבי אלא אפי'
 תוך שבעה שרי וכן כתב הרמב"ם וכחב דר"ף גיאת דאחר שבעה
 מותר אפילו כמספרים יכן כתב בה' כן פסק בספר הביצית אבל
 הרמב"ם כתב שאין חילוק בין תוך שבעה לאחר שבעה שלעולם
 אינו מותר אלא על ידי שינוי שצא
 אבל אסור בשמחה כל שלשים יום אפילו תינוק אין לו ליקח
 בחיקו שכא מתוך כך יבא לידי שחוק וביהו זהו דוקא
 תוך שבעה ותניא על כל הכתובים נכנס לבית המשת לאח שלישי'
 ועל אביו ואמו לאחר שנים עשר חדש ואף אם השנה מעוברת מ
 מותר לאחר שנים עשר חדש וכטעם זה אסור לו לילך בדרך ב
 בשיירא גדולה כל שנים עשר חדש בפני שהוא שמחה ששמחים
 הרבה בדרך ולשאר קרובים שלשים יום אמר רב זונא
 ולשמחת כריעות מותר ליכנס לאלתר פי' כמו שעושים ריעים
 זה עם זה שאוכלין ושותין עם זה הזום וחוזרים ואוכלים עם זה ל

לזכר ביהר ביד אף על פי שאוכלין ושותין זה עם זה אין בו ש
 שמחה כמו בחופת חתנים כמה דברים אמורים שצריך לפרוע
 יוכנו כנו שכבר אכל עם ריעיו והגיע יום הפירעון כימי אבלו אבל
 אסור להרחיל ולעשות סעודה כריעות עד לאחר שלשים יום ו
 ועל אביו ואמו אסור בין להרחיל בין לפרוע עד לאחר שני עשר
 חדש תניא כאבל רבתי על כל הכתובים אסור לילך לבית ה
 דבשחה עד לאחר שלשים יום ולאביו ואמו כל שנים עשר חדש
 ואם היה חכורה לשם מצוה כגון קדוש החדש מותר מיד בין תוך
 שלשים לשאר קרוביו ותוך שנים עשר חדש לאביו ולאמו
 וכתב הרמב"ם וכן משיא יתום או יתומה או עני וענייה לשם שמים
 שאם לא יאכל שם ויעשה הוא יתבטל המעשה מותר וכל זה לא ל
 להתירו אלא משלשים ואילך באביו ואמו אבל תוך שלשים יום
 הוא אסור לכל סעודת מצוה שבעולם והרמב"ם כתב ואינו מחוור
 להתיר סעודה של משיא יתום ויתומה וא"א הראש זל הביא דברי
 הרמב"ם ויש נוהגי' להקל בכניסת בית המשתה ולהסב שם בשעת
 שמחה והוא אומר שלא אסרו אלא לאכול עמהם בשעת שמחה
 אבל הכניסה שם מותרת שאין שמחה בלא אכילה ושתייה והי'
 יהודה אלבוצ'וני כתב כן שכחב יש נזוץ ליכנס תוך שנים ע
 עשר חדש לחופה לשמוע הכרעה או לבקר אבל לא לאכול ויש
 מחמירין שאין נכנס כלל והרמב"ם כתב שאסור ליכנס שם כלל
 בין בשעת אכילה בין בשעת שעוסקים שם במזומני חתן וכלה
 וכן כתב א"א הראש זל וכן נזהגים באשכנזי דכל שנים עשר חדש
 עומד חוץ לבית לשמוע הכרעה ואינו נכנס לבית כלל שצב
 כל ל' אסור לישא או ליארס אפי' בלא סעודת אירוסין ונשואין
 ולאחד שלשים מותר אפילו על אביו ואמו ואפילו לעשות סעודת
 אירוסין ונישואין כדרכו והרמב"ם כתב כל שלשים לנישואים אבל
 ליארס מותר אפי' ביום המיתה ולא נהדא מתה אשתו אסור לישא
 אחרת עד שיעברו עליה שלשה רגלים ר' יהודה אומר ראשו ושני
 אסור שלישי מותר ופסק הרמב"ם כת' ק' והר"ף גיאת והרמב"ם פסקו
 כר' יהודה ולזה הסכים א"א הראש זל לא שנא הרגלים קרובי' כמו
 פסח ועצרת לא שנא אם הם רחוקים אבל ראש השנה ויו' הכפור
 לא חשיבו כרגלים לדבר זה ודוקא לישא אסור אבל ליכנס לבית
 המשתה הי' דינה כמו בשאר קרובי' והי' שכתב בעלה אי' כחאבלת
 אלא שלשים יום אלא שאסור ליארס וליגשא עד שלשה חדשים
 פשוט הבחנה בדאיתא ביבמות תניא אין לו בניס מותר ליגשא
 לאלתר משום פריה ורביה ואם יש לו בניס קטנים מותר ליגשא
 לאלתר משום פרנסתן או אם אין לו מי שישמטנו מותר ליגשא
 לאלתר ופי' הרמב"ם דלעולם אסור שלשי' יום וקורא אותו לאלתר
 משום דזמן נישואין אחרי ביחתי אשתו ג' רגלים או ב' לכך קורא
 לאחר ל' יום לאלתר ושאר כל הכפרשי' פירשו לאלתר כמש חוק
 ל' אבל תוך ז' וראי' כתב דת' שאסור לכנוס תניא אפי' כן אסור ל'
 לבא עליה עד לאחר ל' יום ופ' דהיינו דוקא לכו' שיש לו בניס
 קטנים או כו' שאין לו מי שישמטנו שאינו במהר לישא אלא כו'
 שתשמטנו אבל מי שאין לו בניס וכמהר לישא משו' פריה ורביה
 מותר לכנוס לבעול מיד אחר ז' והרמב"ם לא חילק ובבבלי התיר
 ליארס ולכנוס מיד ולבעול אחר ל' וא"א הראש זל כתב ב"ת וכל
 זמן שאין לו בן וכת חשיב לא קיים פריה ורביה היו לו בני' ומתו
 לא קיים פריה ורביה אבל הניחו בניס כבר קיים לא שנא ברא ל'
 לברא וברת: לברת או ברא לברתא וברתא לברא ודוקא תרי
 כתרי אבל תרי בחד לא

מעשה

אבל באותו שהוסיפו עליהן בדברי סוחרים אין מת בלין עליהם
ביש ויא דביש שני של זה אין מתאבלין כלל דקדושה אחת להן
אע"פ שעול אינו נוהג בו אבלו וזו היא דע' הרבכם ולפי דעתי ודע'
הנאוני כיון שהוא דרבנן אתי אבלות יום ראשון שהוא דאורייתא
ודחי ליה חילכך נוהג בו כבשאר ימי שני של גליה ע"כ הא
הראש ז"ל כת' אלה דברי הראשונים אבל חכמים האחרונים כתבו
שאין שום אבלות דאורייתא אף ביום ראשון כי אם אנ"ו וראיותיהן
ברורות וחזקות ולא תזוז מינה ע"כ ומכל מקום לא היה מוחה בטי

שנוהג בדברי הגאונים

שבת אינו מפסיק האבלות כמו הרגל שאי אפשר לשבעת
הימים בלא שבת ואם היה מפסיק א"כ לא יהיו לעולם
שבעת ימים. ועולה שהרי קצת דיני אבלות נוהגין בו דקיימא לן
פ"ז חובת נ"ד רש"י פ"י פריעת הראש שבגלהו מעטיפתו וחזרת
קדע לאחוריו וזקיפת מטתו ח"כ שלא לנהוג בהן אבלות בשבת
לפי שהן של פרהסיא אבל נעילת סנדל ותשמיש המטה ורחיצה
בחמין שהן דברים שבצנעא רשות ויכול לנהוג בהן אבלות הלכך
חייב לנהוג בהן כמו בחול כיון שאינו נראה כאבלות ואם יש לו מ
מנעל בגליו אף פריעת הראש רשות שמנעלין מוכיחין עליו ו
הרמב"ם כתב תשמיש המטה ורחיצה שהם דברים שבצנעא ממש
חייב לנהוג בהן אבלות כפיות המטה וחזרת הקדע לאחוריו שהן
דברים שבפרהסיא אסור בהן אלא חייב בזקיפת המטה ובחזרת
קדע לאחוריו כסווי הראש וחליצת הסנדל חייב לנהוג בהן אבל
בתוך ביתו באו אחרי להראות לו פנים פריעת הראש חובה שלא
לנהוג נעילת הסנדל רשות ואם היו סנדל בגליו אין פריעת ה
הראש רשות ע"כ ויא דאף חזרת קדע לאחוריו אינו חובה אלא כ
כשהוא בגליו אבל כשמטיל בתו ביתו אין צריך להחזירו לאחוריו
וא"ז כתב בר"ם שבצנעא כגון כיסוי הראש ורחיצה בחמין
ותשמיש המטה וכיוצ' בהן נוהגין והאידנא שאין רגילות לילך יחף
חייב נעילת הסנדל חובה ותלבו תורה וראו דהיי דברים שבצנעא
אבל לחזר הפרשה ביום שחייב אדם להשלי' פרשיותיו עם הצבור
חייב בקדמא את שמע ומותר ואם קראו את האבל לעלות לתורה צ
צריך לעלות שאם היה נמנע חייב דבר של פרהסיא ושמעתי שר"ת
הזקוקין איתו בכל פעם שלישי ואירע בו אבלות ולא קראו החזן
ועלה מעצמו ואמר כיון שהורגל לקרות שלישי בכל שבת הרוא
שאינו עולה אדם שבשביל אבלות הוא נמנע והיי דברים של פ
פרהסי' ע"כ ושאלת שלו' תלוי במנהג בדפרישי' כדוני שאלת שלום
וזקפין המטות בערב שבת כהמנחה ולמעלה ואע"פ כן לא ישב ע
עליה עד שתחנך ולבוצאי שבת חזר וכופה אפילו לא נשאר לו

אלא יום אחד

אין מניחין המטה בדחוב בחול המועד ולא קורעין בו אלא
קרובין של מתהראוי להתאב' עליו פי' לאפוקי מי שרוצ'
לקרוע בשביל כבודו של מת אבל מי שצריכין לקרוע עליו בשביל
ממתו או שהוא אדם בשר או רבו או עומד עליו בשעת יציאת
משבת קורעין על כל אחד כדנינו במע' בדפרישי' לעי' בדין קריעה
ואין חולצין בתף במועד ואין מכריזין בו אלא קרוביו של מת אבל
הקרובים מיהא מברין ואף כשמכריזין אין מכריזין אלא על מכות ז
אגרות ואין מוליכין לבית האבל לא בטבלא ולא באסקטלא לא

בקנין ולא בסלים ואין בו ברכת אכלים שאומרים בדחובה אבל פי
עומדין בשורה ומכחמין ופושטין את הרכים נשים בחול המועד
מענות פי' שכולן עונות כאחת אבל לא מטפחות להכות כף א"ל
כף בראש חדש חנוכה ופורים מענות ומטפחות אבל לא מקונננו
שתהא אחת מדברת והאחרות עוננו' אחריו נקבר המת לא מענות
ולא מטפחות והיי לאיניש דעלמא אבל לתלמיד חכם בין בחול
המועד בין ב"ח חנוכה ופורים מענות ומקונננו כדרכן בחול והיי
בפניו אבל שלא בפניו לא בתוכ בתשבת הגאונים ושאלתם
היבא שמספידין בראש חדש כהו שיאמרו צידוק הדין כך שנינו
בשים במועד מענו' אבל לא מטפחות וילכך צידוק הדין אם עונין
כולן כאחד מותר ואם אחד מדבר ומלין עונין אחריו אסור וכתב
רבינו האי מנהגינו לומר קדיש על המת כ"ש ולומר כן תתכלא ח
חרבא ולשאול בו סעם בחול לשון א"ל הראש ז"ל ועל צידוק
הדין לאומרו ב"ח חנוכה ופורים נחלקו בו חכמי א"י ככנינו חכמי ג
גרימזא אומרי דרך הילוך חכמי מענגצא אין אומרים אותו אלא
על חכם גדול וכן השיב ר' משלם ב"ר כשה שנינו אין מניחין המטה
ברחוב שלא להרגיל ההספר ומתוך צידוק הדין נמי ירגילו את ח
ההספר וכיון שאין צידוק הדין אין קדי' ודי לאדם מופלא שכספדין
בחול המועד שאומרי צידוק הדין וקדיש ובחילו' מנהגין שבין בני
בבל ובני א"י כתוב שלדברי שניהם אין אומרי צידוק הדין בחול
המועד והיי'ן גאון כתב אנו מנהגינו מימות זקני הראשונים שלא
לומר צידוק הדין אחר הכת ב"ח חנוכה ופורים ולא עדיף צידוק
הדין דהריוט בצידיק הדין דמשה רבינו דמסלקינן ליה כשבת ש
שחלה להיות במועד ואפילו ב"ח חנוכה שחלו להיות בשבת ד
דהללו ימי שמחה נינהו דכתי' וכיום שבחתיכם ובמועדיכם וכראשי
חדשיכם ובכל חרא אומרי' בו הלל זה היום עשה הנגילה ונשמחה
בו לפיכך מבטלין בו צידוק הדין ותלמידי רשי כתבו בשמו ש
שאומרים על המת צידוק הדין וקדיש בחולו של המועד שאין זה
הספר וחילו' י"א אלא הודאה וקבלת דין שמי ע"כ וכן כת' הרבכם
שאומרי' בחולו של מועד צידוק הדין וקדיש כדרכן וכן ביום טוב
שני אבל ביום טוב ראשון בנין שאין פתעסקין בבית אין אומרים
בלום כתב בשאלות שאם מת לו כת בפורים אסור להספיד ו
ולנהוג בו אבלות ואם מת קודם פורים ופגע בו האבלות בתוך
שבעה בטלה בכמה גזירת שבעה ודוק: פורים אבל חנוכה ו"ח
מבטלין האבלות אלא שאין מספידין בהן והרבכם כתב שנהגין
בפורים כל דין אבלות והיי' מרוטנבורק כתב שגם פורים אין
מבטלין האבלות ומ"מ אין אבלות נוהג בו לא בארבעה עשר ולא
בחמשה עשר אלא דברים שבצנעא: נוהגין ולאחר שיתפלו בו
האבל בלילה ילך לבית הכנסת לשמוע בקרא בגולה. חייב לשלוח
מנות ואף על פי שאינו מתאבל בהן עולין לו ומשלים אבלותו א
אח"כ ויא שאינו הולך לכה' וא"ז כת' בדברי הר"ם מרוטנבורק תב
השומע שמת לו מת אם הוא בתוך ל"ט יום ל' בכלל דינו
ביום קבורה לקריעה וההכרעה ולכל דין אבלות
ואם שמע מיום ל' ואילך אין צריך לנהוג אלא שעה אחת י"א שני
שמע ביום או בלילה ואפילו שמע על אביו ועל אמו וכתב
הרמב"ם והיי' לענין גזירת שבעה אבל לענין גזירת ד' נוהג על בני
ועל אמו בתספורת עד שיגיעו בו חבריו

ואנינות לחוד ואבלות לחוד דאסור בזה מות בזה ואונן אינו אכור
ביום ראשון מן התורה אלא כאכילת קדשים ומעשר שני ועוד
החמירו בו הכמים לאוסרו בדברים המפורשים בפרק מי שמתן
אכל אבלות לא פוצענו בשום מקום שיהא מן התורה והרמבם
האריך בו מאד וסיום דבריו ומצאנו למדין שאבלות יום ראשון
שהוא יום מיתה וקבורה מן התורה ולא כל דנוהגים באכל אלא
בשבעה מחייט המפורשים בתורה שהן אביו ואמו כנו ובתו ואחיו
ואחותו בתולה ואשתו בשואה אכל שלשה מתים שהוסיפו עליהן
לאבלות שהן אחיו מאמו ואחותו מאמו כשואה וארוסה מאב או מ
באם ואחותו אנוסה או כפותה אבלותן מרבירי סופרים וכן כתב
הרמבם אלא שכתב אשתו בכלל אותם שהם מדברי סופרים והיא
ודאי מן התורה אם היא גדולה אבל אשתו קטנה מרבירי סופרים
וא"א הראש זל הסכים לדברי רבינו חס ודר"ש שצט
הקובר מתו קודם הרגל בענין שחל עליו אבלות ונהג בו אפי
שעה אחת קודם הרגל הרגל מפסיק האבלות ומבטל מ
ממנו גזירת שבעה וימי הרגל עולין לו למנין ל' הרי שבעה לפני
הרגל וימי הרגל ומשלים עליהם השלשיכ ודוקא שנהגו אבלות ב
באותה שעה אפילו לא נהג אלא דברים שבצנעא כגון ששמע ש
שמועה קרובה ביום שבת שחל להיות ערב הרגל שאע"פ שאינו
נוהג אלא דברים שבצנעא והרגל כפסיק אבל אם שגג או הזיד ולא
נהג אבלות או שהיה קרוב לחשכה ולא היה יכול לנהוג אין הרגל
מבטל האבלות וכל שכן אם לא ידע במיתת המת קודם הרגל ש
שאין הרגל מבטל אלא נהג כרגל דברים שבצנעא ימונה ז' אחר
הרגל ובאותן השבעה מלאכתו נעשית על ידי אחרים ועבדיו ו
ושפחותיו עושין בצנעא בתוך ביתו דכתיב דכבר נתבטל בשבעת
ימי הרגל ממלאכה אע"פ שלא נתבטל מחמת האכל אלא מחמת
הרגל ככל מקום סוף סוף נהג כדן אבלות בענין מלאכה הילכך
אין להחמיר בו כמו בשאר אבלות ומלאכתו נעשית על ידי אחריו
וכל ימי הרגל רבים כמעסקים בו לנחמו הילכך אין כמעסקיו בו
לנחמו אחר הרגל והרגל עולה למנין ל' שהרי דין שלשים דהיינו ג
גיהוץ ותספורת נהגין כרגל וכתב הרמבם ולא מתורת רגל
לכד אסור בהן אלא אף מתוררי אבל שהרי בתורת הרגל כותב ל'
ללבוש בגדים מנוהגין חדשים ולבנים וכוטל צפרניו במספרים
ושבח שמחות מרועות והבא במדינת הים ומכית השביה וכשאר
דרכים שכלו חכמים מותרים לספר ולכבס ומדין אבלות אסורים
בכולן כמו בחול שהוא אסור בתספורת ובגיהוץ בין לכבס בין ל'
ללבוש ואפי' הבא במדינת הים ואסור בשמחו מריעו ואסור בנטילת
צפרנים במספרים ומדברי א"א הראש זל יראה שאינו אסור כלל
מתורת אבלות אלא בדברים האסורין לו מתורת הרגל הקובר
מתו כרגל בחול המועד נהג דין אבלות כל זמן שאינו נקבר ולאח'
שיקבר נהג דברים שבצנעא והרמבם כתב שאינו נהג אפי' דברי
שבצנעא ולא נהרא והרגל עולה למנין שלשים שמשלים עליה
שלשים אפילו קברו בחג ולא אמרינן דחג שמיני עצרת מבטל ו
ומתעסקין כרגל לנחמו ולאחר הרגל בתחיל למנו שבע זכשיכלו
זלמיתת המת אף על פי שעדיין לא כלו שבע ימי האבלות בלאכתו
נעשית על ידי אחרים ואין רבי כמעסקין בו לנחמו כגון אם קברו
בשלשה ימים האחרונים של הרגל מלאכתו נעשית על ידי אחריו
בג' ימים אחרונים של האכל ואם נהג שבעה לפני הרגל והרגל
פגע בו תוך שלשים הרגל מבטל במנו גזירת שלשים אפילו אם
חל יום שבעה בערב הרגל וכקצת היום ככולו ועולה תחילתו
לס' שבעה וסופו עולה לתחילת שלשים ומותר לספר ולכבס

ולרחוץ ערב הרגל וכן אם חל יום שמנה בשבת שבערב הרגל
מות לספר ולכבס ולרחוץ בערב שבת ואם לא גילח בערב הרגל
או בערב שבת מותר לגלח אחר הרגל שכבר נתבטל ממנו גזר' ל'
אבל תוך הרגל לא יגלח כיון שהיה איפשר לו לגלח קודם הרגל
ואם חל שביעי שלו בשבת בערב הרגל אסור לגלח בערב שבת
ובותר לגלח אחר הרגל וכן בתוך הרגל כיון שלא
היה יכול לגלח קודם הרגל ואם חל יום ששי
או יום א' שלו ערב הרגל מותר לספר ולכבס כיון שאי א
איפשר לו לעשותה בלילה אבל אסור לרחוץ עד הלילה כיון ש
שאיפשר לו לרחוץ בלילה אע"פ שמותר לכבס מבעוד יום אסור
לו לליכשן עד הלילה ורבינו יבא כתב כמו שאסור לרחוץ כך א
אסור לכבס כל היום ומיהו בערב סמוך לחשיכה מותר בשניהם
ואין צריך להמתין עד הלילה והרמבם כתב שאינו מותר לגלח
ולא לרחוץ ולא לסוך ולא לעשות שום מלאכה עד שנכנס יום ויש
מפסיק שאר השבעה ולאחר י"ט משלים שלשים מיום המיתה ז'
וסברא הראשונה היא סברת הראבד ולזה הסכים א"א הראש זל
והא דרגל מבטל גזירת שלשים דוקא כשאר מתים אבל כאביו ו
ואמו אינו תלוי בשלשים אלא אסור לספר עד שיגדורו בו חבריו
ומיהו כתב בספר המצות דוקא שפוגע בו הרגל בתוך ל'
אכל אם עברו שלשים ואחר כך פגע בו הרגל או אפילו אם חל יום
שלשים כרגל הרגל מבטלו ראש השנה ויום הכפורים חשובין
כרגלים לדחית האבלות עולין בשביל שבעה ימים אע"פ שאינו
אלא יום אחד כעצרת וזה הכלל לכל המועדים נהג שעה אחת ל'
לפני הפסח אותה שעה חשובה בשבעה ושמנה ימי הפסח הרי טו
ומשלים עליה חמשה עשר שעה לפני עצרת חשובה כז' ועצרת ח'
חשוב בשבעה כיון שאם לא קודם קרבן עצרת בעצרת יש לו ת
תשלומין כל שבעה חשוב בשבעה הרי י"ד ומשלים עליהם י"ו ויש
שני של עצרת עולה למנין י"ו כיון שאנו בקיאין בקביעות דידחא
ואין אנו עושין י"ט שני אלא משים מנהג חשוב כחול ועול' למנין
י"ו שעה לפני זה מבטל ממנו גזירת ז' וזה הרי י"ד וכגלח ביום ח'
הכפורים שמבטל ממנו גזירת ל' שעה אחת לפני י"ב וי"ב דרי י"ד
ומגלח ערב החג שעה אחת לפני החג והחג יד ושמיני עצרת שהוא
רגל לפני עצמו חשוב כז' הרי כ"א יום שני של שמיני עצרת שה'
כמו חול בדברי הר"ב ובשלי' עליה ח' הוא שדקובר בתו קוד' זה
אין י"ב מבטל ממנו גזירת ל' וכן אם קברו קודם י"ב אין החג מבטל
ממנו גזירת ל' דתרי קולי בחדא אבלות לא עבדינן שיבא רגל א
אחד ויבטל גזירת ז' ויבא רגל אחר ויבטל גזירת ל' וכן דעת בעל
הלכות שכתב יבא שבת לו כת שעה קודם ז' עולה לו למנין ז'
וזה ז' הרי י"ד ח' שכן זה ליכ שהוא כרגל וחשוב כז' הרי כ"ח יום
ונקוט בתר י"ב בימים יסברא הראשונה ה' סבר הרמבם תלזה הסכי'
א"א הראש זל כתב ה"ו שמשון הקובר מתו שעה אחת לפני הרגל
שאותה שעה ורגל חשובין כיד ומיד אחר הרגל י"ד דין שבע
ג' לענין שיושב במקומו ואינו מדבר אפי' כזה ועצרת שאינו אלא
יום אחד כתב בה"ג הלכה למעשה הקובר מתו כרגל לא חילא ע'
עליה אבלות אלא אחר הרגל ונקיט יומי דאבלות מ"ט האחרון
אע"ג דלא נהג כיה אבלות עולה למנין ז' ולא נקיט לאחר הרגל א'
א"א וימים ומאן דשכיב ליה שכבא ביום שני שהוא יום ט"ב ה'
האחרון או ביום שני ועצרת נהיג ביה אבלות דא"א יום מיתה
נקבורה דהכי אסבימור כן דאבלות יום ראשון דהרי הא דדחי
עשה דרבנן וכן כתבו כל הגאונים וכן כתב הרמבם וכתב וכתב
פירשנו שאינו קורע ביים טוב ופירשנו לדעת הגאונים שא"י י"ג
אלא כז' מתים המפורשים בתנורח

יהי שם ב' מבורך

מצתה ועד עולם מרומם על כל וכבודו כעין כל נסתר ונעלם ואף כי כבודו מלא עולם איזה עין תשורו ולשק מי תבילהו ולב מי ימצאהו ואיזה שכל אשר ידעהו ותבונות מי תבינהו וחכמת מי תשיגהו עמוק עמוק מי יעלהו גבוה גבוה מי יורידהו רחוק מי יקרבהו קרוב מי ירחקהו אבל כח מעשיו יגידוהו עלילותיו יודיעוהו ונפלאותיו ישיגוהו נוראותיו יסדרוהו גודל מפעליו יעידוהו כי אלדי האלדים ואדוני האדונים הוא לבדו ואין עוד כמוהו השמים וכל צבאם כבודו יספרוהו חיות ואופנים ינשאוהו שרפים ואראלים יעריצוהו כדובים ובלאים יאמצוהו עירין וקדישין יקדישוהו שמש וירח יצללוהו הבוכים ממסילות יסלטוהו תבל ומלואה תהילתו יהללוהו בני יעקב בהרואו ערכ ובקרי יחדוהו ערת לאומים ימליכוהו קהל עם ירוממוהו מושב זקנים יאמירוהו ישישים יזמירוהו נערי יגדלוהו עוללים יקלסוהו גמולי חלב יפארוהו יונקי שדים יברכוהו גבורים יגבירוהו חלשים יאמצוהו ימים וגל רומש כם ישבחוהו עצי היער ירננוהו חית השרה יכבדוהו כל עוף כנף ישגבוהו עשבות הרים יאירוהו תנובות שדי יחזקוהו דגת הים יעלוהו אלי בני ישראל ויהו צאן קרד ימשילוהו בהמות בהררי אלף יפחדוהו זיו שדי יהדרוהו בי ששת ימים עשה את השמים ואת הארץ והמים וכל אשר בהם הכל לכבודו בראו ובאחרית כל ברא האדם יפה כעתו יצרו אף עשאו כחתן שעושה סעודה ואחר כך יביא קרואיו כי אחרי שברא השם וכסליתם הארץ ותולדותיה הימים וכו' אשר בהם ברא את האדם והמשיחו על כל התחתונים בדכתיב תמטילהו כמעשה ידך כל שתה תחת רגליו גם את העליונים נתן לשמשו כדכתיב הוה לנאורות כרקע השמים ל להאיר על הארץ ועוד הלא והגדיל עמו בעזר אשר עזרו וכעטרה אשר עטרו ונתת פארו ושם עליו ציץ כזרו ועל כל האשה אשר ממנו לוקח ולא כשאר הכרואים אשר בראם שני שנים אבל בראו לבדו ויקח אחת מצלעותיו ויבן אתה לאשה ויביאה לו למען היות לו לעזר ולהעזל כאשר כתב החכם רבי אברהם בן דוד בספר הנפש כי לטובת האדם ולהנאתו גדולה עשה זה שאלו ברא זכר ונקבה כשאר הברואים היתה האשה אצל האדם כנקבות הבהמה אצל הזכר שאינה מקבלת שלטנות הזכר ולא עובד אצלו לשמשו אף זה חושף מזה וזה בועט מזה ואיש למעברו יפנו וגם אינם מיוחדים לפי שבתחילה בראו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ולכן ראה הבורא יתבר צורך האדם והנאותו ובר' אותו יחידו ולקח אחת מצלעותיו וכנה האש' מכנה והביאה אל האדם להיות לו לאשה ולהיתה לו לעזר ולמסעד כפני שהיא נחשבת לו כאחד כאבריו אשר לו לשמשו וכי תהיה משתוקקת אליו כאשר אבריו משתוקקים להנאת גופו וזהו מה שאמר הכתוב ולאדם לא מצא עזר כנגדו כציאה זו אינה אחר בדיקה וחפוש שאר כל הבריאות שאין נכון לדבר כן כנגד הבור ית' אך היא בבריאות המחשבה הקד כוני כאשר ברא את הנברא' כן האדם זכר ונקבה והביט וראה בטיבת האדם ולא מצא עזר לאדם ככריא הריא ואמר לא טוב היות האדם לבדו כל באין טו' וזהו האדם בתבוד עם האשה כמו הבהמות שהם בתבודדים

ואין הנקבות מיוחדות לזכרים אעשה לו עזר כמנו כנגדו כלומר אכראנו בעני שיהיה לו עזר כמנו ושתהיה מיוחדת לו וזהו כמנו כלומר שתעמוד אצל יום ולילה עכל הרב ועל כן הפליגו רבותי זל באר לדבר במי שאין לו אשה עין שאמרו כל מי שאין לו אשה שריו בלא טובה בלא שמחה בלא ברכה בלא דירה בלא תורה כ בלא חומה בלא שלום בלא טובה דכתיב לא טוב היות האדם לבדו בלא שמחה דכתיב ושמחת בחנך אתה וכיתך בלא ברכה דכתיב להניח ברכה אל ביתך בלא דירה דכתיב אעשה לו עזר כנגדו בלא תורה דכתיב האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני בלא חומה דכתיב נקבה תסובב גבר בלא שלום דכתיב וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תהטא והאדם בראותו אותה וידע כי ממנו לוקחה אמר על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד כלומר ראוייה זו שתהיה מיוחדת לאדם ואדם אליה ועל כן ראי לאדם לאהוב את אשתו כגופו ולכבדה יותר כגופו ולרחם עליה ולשומרה כאשר ישמור אחד מאבריו וכן חייבת לעובדו ולאזהבו כנפשה כי כמנו לוקחה ועל כן צוה הכתוב על האדם שארה כסותה ועונתה לא יגרע ועוד מצות רבות נצטוו בענין תכור האדם עם אשתו כל ימי היותם יחד עד הפרדים ועוד תקנות רבות נתקנו בהן אחרי כן ואמרתיו לחבר בהן ספר וראיתי בספרים ובביתו בדברי החכמים ולקשתי בעמרי מאחרי הקוצרים וחכרתי את הספר הזה וקראתי' אכן העיר וזה סדרו תחלה אבאר היות האדם ליטא וגדל שברו ועם מי ראוי שיש ואינו חזק מועלת לענין רבותי שאין ראו ות ליט' ליט' ולכהן או טחם פסול שבגופן או חכרון שבגופן או מ חבת בקרה שאירע בהן או מחמת איסור ערוה ואיסור גויז ושפחה ודיתר אשת איש בערוה שבת בעלה ובאיזו ביאה בתחיל האיש והאשה והרחקה מן העריות ואיסור היצאת זרע לבטלה וכיצד יתנהג עם אשתו וחוב עונתו עמה והלכות קידושין וכל די הארוכות כל מה שבוהג בה עד שתנשא ודין הסכלונג והחופה וכרבת נישואין וכיצת שמחה וכלה ושיעור הכתובה לכל אחת ואחת ושענת בתולים והיוב האיש בכתובה וכל תנאיה והיאך נגבים ומה שהוא זוכה מבח אשתו והלכות גירושין וכיאה הלכות יבום וחליצה והלכות אונס וכפתה ומציא שם דע והלכו כוטה וראיתי עוד לעשות סביבין לכלול כל ענין וענין בבית קצרו ולכותבם בתחילת הספר כנגין למען היות נקל לכצוא כל ענין וענין ואל אלדים ידע וישראל הוא ידע כי לא בעבודת בערה עשיתי הדבר הזה וגם לא עשיתי דבר שיהיה כדי עילוי שאיני אלא כתלמיד הלימוד כפי המלמד וכותב דבריו כדי להתלמד ו כלוקט המלקט מאחרי הקוצרים וכמאסף מבן העפרים אחת הנה ואחת הנה בני חטי לקוט בתר לקיפי ואבקט מאל העזר להית לי לעזר בדכתיב עזרי בעם העושה שכים וארץ וכתו יראי ה בטחו כה עזרם ובגינם הוא וכתו ה עזוי וכעזוי בו ככת לבי ובעזרתי ויעלזו לבי ומשירי אהודנו וכתוב ואני עני ואבין ה' וחשוב לי עזרתי וכפלט' אתה אל אל תאחר ובתיב ה' לי בעזרי ואני אראה בשונאי וכתוב דחה דחיתי לגפול יה עזרתי וכתוב קובה ה' עזרת לנו ופדנו למען חסיד וכתוב הבה לנו עזר מצר ושוא תשועת בני אדם דכתיב הבה לנו עזרה כער כי שוא תשוע' אדם דכתיב יקרא שבו אכן העזר לומר עד הנה עזרתי ה' א

והוא יתברך ויגדל שמו ויגדל כבודו ויגדל

בניהו עד שיגיע הרגל ויגער בו וכן נשאלת שלו וליכנס בבית
המשתה ומנה מיום ביתה ולא מיום שמועה לפיכך אם באתה לו
שמועה על אביו ועל אמו לאחר שנים עשר חדש אינו נוהג אלא
יום אחד אף כדן שלשים וכתב עוד שהשומע שמועה רחוקה אין
צריך לכוונת כל דין אבלות אלא דין בחליצת סכעל ואין צריך לא
עטיפה ולא נפית הבטה ובתור במלאכה רחיצה וסיכה ותשמיש
הבטה ובתלמוד תורה ואם אין לו מנעלים ברגליו צריך שיכפה
בטתו או יעטו ראשו שצרי שיעשה מעט שניכר בו שעשה משום
אבלות וראי אם היה עיס בתורה או במלאכה או שהיה רוחץ וסך
ובאתה לו שמועה מפס' שעה אחת משו אבלות וחוז' לכה שבידו
אבל אם היה לבוש תפילין אין צריך לחולצן וכמו אינו יוצא ידי
אבלות בהפס' זה וצרי שיעשה מעשה שניכר שעושה משו אבלות
כגו חליצת סכעל או בפית המטה ועטיפה ומי' כחודא סגי אין
קורעין על שמועה רחוקה אלא על אביו ואמו קורע לעולם כדן
קריעה שאינו מתאחה לעולם השומע שמועה בשבת או ברגל ו
למוצאי שבת ורגל נעשית רחוקה אינו נוהג אלא יום אחד וכתב
הרמב"ם דבשבת ורגל אסור בדברים של צנעא והשומע שמועה
רחוקה בשבת או ברגל אינו נוהג אפי' דברים שבצנעא ולמוצאי
שבת ורגל נוהג שעה אחת ודין וכת' בספר המצו' השומע שמועה
קרובה בשבת השבת עולה לו ליום אחד ולמחר קורע והוא ליה
יום ששה שבעה לאבלות וכן כת' בה"ג וה"י יחיאל כת' שאין שבת
עולה לו בתחלת המנין אלא יתחיל למנות ביום א' והוא ליה יום
שבעה שבעה לאבלו' ומה' בו דברי' שבצנעא במקצת היום תג
תניא המלקט עצמות אביו הרדי זה מתאבל עליהן כל היום
כולו והערב אין מתאבל עליהן אפי' צרות לו כסדינו
כתב הרמב"ם כל זמן שלא נקברו חל עליו כל דין אנינות ליאסר
בשתיית יין ואכילת בשר ואחר שנקבר חל עליו כל דין אבלות
עד הערב וא"א הראש ז' כתב שאין עליו דין אנינות כלל אלא מ
מיד חל עליו דין אבלות אפי' קודם שקברו החזק עומד ומלקט ו
וחשכה לו מותר ביום של אחרי' לפיכך אין מלקטין אותם סמוך
לחשיכה ולא דוק עצמות אביו אלא על כל הקרובים גמי מתאבל
ביום ליקוט עצמותיהן בכל הדברים הנוהגים באבל בקריעה ובכל
דיני אבלות כל שקורעין עליו בשעת מיתתו קורעין עליו
בשעת ליקוט עצמותו אין עומדין עליהן בשורה ואין אומרי' עליהם
ברכת אבלים אבל אומרים עליהן תנוזובין לעצמן ואין מברין ע
עליהן כחבר עיר אבל מברין עליהן לעצמו תניא ליקוט עצמות
אין אומרים עליהן קנה ונהי' ואין אומרים עליהן ברכת אבלים ו
ותנוזובי אבלים אבל אומרים דברים מה' דברים רבנן אומרים
קלוסי' פי' מקלסי' חבת וככפרי' בשבחו לפי מה שהוא ויא קלוסי'ן
להקבה שהוא כמית ומחיה כתב הרמב"ם מותר ללקטן במועד ואינו
כתאבל עליהן כלל מפני ששמחת ורגל עליו אבל הרמב"ם כתב
אין מלקטין עצמות אביו במועד ואין צריך לומר עצמות שאר ק
קרוביו ירושלמי תניא אין שמועה לליקוט עצמות אביו ר' חגי
והוא ששבע לחבר אבל אם שבע בו ביום יש שמועה לליקוט ע
עצמות פי' אם שמע שלקטו עצמו אביו היום מתאבל עליהן אע"פ
שלא היה שם תניא אין מפרקין את העצמות ואין מפיסקין את

הגידין אלא אם נפרקו העצמו' מעצמן ונפסקו הגידין כל העצמות
אדם מלקט חוץ מעצמות אביו ואמו דברי' ר' עקיבא פי'
לא ילקטם בידו אלא אחרי' ילקטו לו ר' יוחנן
בן גורי אומר ליקוט עצמות אינו
אלא משיבלה הבשר בלה
הבשר צין הצורה
ניכרת
בעצמות
אף על גב דהלכה
בר' עקיבא מחברו הבא
מסתבר טעמ' בר' יוחנן מלקט עצמו'
שני מתי' באחד בראש אפרסקל מכאן ובראש
אפרסקל מכאן דברי' ר' יוחנן בן גורי' ר' עקיבא אומ' סוף
אפרסקל להתעכל וסוף עצמות להתעכל אלא מלקטן
ונתנם בארזי' פי' סוף אפרסקל להתעכל ונמצ'
עצמו' שני מתי' מתערב' אלא מלקטן
ונתנן כל אחד לעצמו בארון
של ארזים אמר
ר' אלעזר

בר צדוק כך אמ' לי אבא בשעת מיתתו מתחילה קברוני בבקעה
ולבסוף לקטו עצמות ותנם בארזים ואל' תלקטם אתה בידך שלא
יהו בזוין בידך וכן עשיתי לו בכנס יוחנן וליקט ופירש עליהן את
אפרסקל ונכנסתי וקרעתי עליהן את הסדין וכשם שעשה לאביו
כך עשיתי לו תניא המלקט עצמות והמשמר עצמות והמוליד א
אותם במקום למקום פטור מק' ש' ומן התפילה ומן התפילין ומכל
מצות האמורות בתורה בין בחול בין בשבת לא שנא עצמות של ק
קרובים לא שנא של רחוקים בין אם הוא בספינה או בדרך ואפי'
אם הם מלקטין רבים ואם רצה להתמי' על עצמו לא יזמיר מפני
כבוד עצמות המוליד עצמות במקום למקו' הרדי זה לא יתנם נשק
ולא בדיסקיא ויניחם על גבי המור וירכוב עליהן כפני שנוהג בן
מנהג בזיק ואם היה מתיירא מפני הגנבים והלססין מותר תניא
היה ר' מאיר וומר טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה
באשר הוא סוף כל אדם והחיי' יתן אל לבו דברי' של מיתת

דיספד יספדוני דקבר יקברוני דיטעו יטענוני
דדלאי ידלוניה היה ר' מאיר אומר
גדול השלום שלא ברא
הקבה מרה יפה
מן השלום
שנתנה לצדיקים שנשעה
שנפטר האדם בן העולם ג' ביתות
של מלאכי השרת מקדימין אותו בשלום
וראשונה אומרת יבא שלום והשנייה אומרת ינוחו על
משכבותם והשלישית אומר' הולך נבוחו ולא
דין לצדיקי' שמיתתן בידו כבוד שג'
וכבוד ה' יאספך אלא
שמקלסי' לפני
יבא שלום יבא שלום

המדיר אשתו מליהנות לו או שהדירה שלא תטעו אחד מהמינים או שנדרה היא

חייב בכסות וכדור וכלי בית לאשתו ולבניו הקטנים

המדיר את אשתו שלא תתקשט או שלא תלך לבי אביה או לבית האכל או לבית המשתה ולבית המרחץ או שלא תנעול מנעל או שאסר הוא או היא בליה על שכניהם או בלי שכניהם עליהם או הוא או היא רוצי לשנו דירתם חילוק הארצות לענין נישואים ואם הוא או היא רוצים לעלות לארץ ישראל ודאחד מעכב

חיוב עונתה

המדיר על אשתו והבורדת או אומרת מאים עלי חיוב בפדיונה ולא בפדיון אלבנתו

חיוב כרפואתה

מעשה ידי האשה שהיא חייבת לבעלה ואם היא מניקה א או אם אינה רוצה לעשות ולא לישול מוונות ואם שבר כלים בעת מלאכתה

המקדיש מעשה ידי אשתו או שהקדישה היא או הדירה מעשות כלאכזה

נדרה שלא להניק ואם היא מניקה בשמגרשה ועם מי יהיה חולד אחר שיגמל

חבלת אשת איש למי היא

מציאת אשה לבעלה

הבעל זונה בנכסי מלוג ונכסי צאן ברזל שלה ומה נקר בנכסי מלוג ונכסי צאן ברזל ונאזו פירותיה אינו זוכה ו ומה יקנה במטלטלין שלה ואם יכול לכבוד שדה שלה לפירות והכניסה לו שפחות

אין מקבלים פקדונות מנשים קטנים ועבדים ואם תקף בעלה משלה או לזה ממנה ואם היא נושאת ונותנת בבית אין מחזיקין בנכסי אשת איש לא בעלה ולא אחר

היציאת מתחת בעלה כגט או כמיתה או כמיאון נוטלת כל נכסיה ואם השביחום או לא השביחום

חיוב קבורת אשתו

הבעל יורש אשתו ומה הוא שאינו יורש ואם עשתה ה הברחה קודם לכן אין האשה יכולה למכור מנכסיה ואם מכרה היא או הוא או שניהם יחד או מכרה או נתנה לו אם סלקה שעבודה ממנו

אשה שהכניסה מלוה לבעלה ומחלה או שהיה עליה מלוה ונשאת או שאברה נכסי לך ואהריך לפלוני

האיש שסילק עצמו בפירות נכסי אשתו ומירושת חיוב מוונות האשה שנתגרשה או שנתאלמנה עד בתיב ביזונת ומה הוא חכפסיד לה ביזונתיה ואם צריכ שבועי ושתהיה כתובתה בירה ואם היתומים אוכרי כחננו וכח ביזונת ואם תפכה מטלטלים וכיצד מוכרת לבזונתיה

חיוב בדירת אלמנה וכסותה נפל דבית או מברוהו ואם אומר שיתנו לה מוונות בבית אביה

חיוב מעשה ידיה ליורשים ואם כתשכין על מעשה ידיה ואם השכיחה והקרקע של היתומים

א ב

פנויה שיצא עליה קול שנתקדשה וכיצד היא הקול ויצא עליה קול מאחר ואח כ קדש השני ואם מבטלי את הקול שנים אומרי ראינו שנתקדשה ושנים אוכרים לא ראינו שנתקדשה אחד אי שנים אומ' שנתקדשה ואחד או שנים אומ' לא נתקדשה או היא אומרת נתקדשתי וחזרה ב: אומ' לה קרשתך והיא אוכרת לא קרשתני או איפכא א אחד שא שקדש אחות אשתו קודם לאשתו והיא יושבת תחת בעלה

קדש אחת מה נשים כל אחת אומרת אתי קדש וחזר בו בתוך כדי דבור

מתי חוזרין הקידושין והסבלונות ושאלות בזה לא"א ה ה'ראש זל וקנסות שעושין לקיים חשירוכין

כמה אתנות לבנך כך וכך שקנה באטיר אם מתן ליבת הפוסק מעות לחתנו ואינו רוצה ליתן לו

הפוסק מעות לחתנו ומת החתן והפוסק לבנו או לבתו הנותן מעות לשליח ליקח בהן קרקע לבתו לבשתנשא והיא אומרת לשליח ליתנם לבעל

דין הארוסה באירוסין לענין מוונות וקבורה וירושה ואם יש לה כתובה ואם נתארמלה מן ה ירוסין

כמה זמן נותנים לארוסה משתבעה הארס ואם הגיע ז זמן ולא ניסת ואין פוסקין על הקמנה להשיאה

מסרה האב לבעל או לשלוחו או שהיה לה חצר בדרך ו ונכנסה עמו

כמה כסויתן לבתו כשמשיתם ואם פסק להכניס ערום' הם שיא לבנו גדול בבית קנאו

דיני השושבינות

חופה לענין מה קונה ואם היא נדה

ברכת חתני סתי מברכין אות ואנ' ואם אוכלי בהרב בתי בעילת מצוה וברכתה

זמן נישואי בתולה וברכתה ואלמנה וזמן השמחה לכל אחת ואחת ואם אינו רוצה לעשות כעידה כראוי מצוה לשמוח חתן וכלה ולעשות זכר לאבלי ציזן ואסור להסתכל בה וחתן ומת שפגעו זה בזה

אסור להשהות אשתו בלא כתובה ואם הוא בשבת או ב באבדה או כהלה הכתובה וסכום הכתובה וכל דיניה והתלוים כמנהג ודין הנדוניא

כתובת אלמנה שנתאלמנה ונתגרשה מן האירוסין מ ומהנישואין וקטן וקטנה וכוונת סוכא ואילונית חרש וחרש' שוטה ושוטה ונר שנתגיר

טענת בתולים כיצד ובמי ישנה ומתי נאסרת על ידה אן כפסדת על ידה כתובהה

כמה מתחייב דאדם לאשתו ובניו בשנים ובמ' זוכ' ממנה כמה מוונות חייב לאשתו ואם יכול ליתנם עי' פרנס ואם חייב להשכיר עצמו לפרנסה וחולך למדינת היסו ו היא תנבעת מוונות או לותה או פרנסה אחר ואם בא ואמר הבחתי לה

חיוב לזון ובנותיו הקטנים ואם הלך והניחם כאן או בשתטח

א ב

א חייב אדם לישא בילדותו וכזקנותו כמה נשים-נושא ומתי
 קיים פריה ורביה וכופין אותו לכך ואשה אינה מצויה
 ב' כי טובא ואומר כהן אני או אביו או עד אחד מעידי עליו
 וספק כהן וכי שויצא עליו קול שהוא חלל ואח"כ העיד
 אחד שהוא כשר
 ג לישא אשה והזוגנת לו ועם מי ראוי לישא ואם צד' לכדו'
 עתה אחר הבא לישא
 ד איסור במזרת ונתינה כיערי ואדומי עמוני ומואבי גוי ו
 ועבד ושפחה וספק ממזר שתוקי ואסופי מותר כאילו
 ה איסור פצוע דכא וכרות שפכה בישראלית ובמי מותר
 ואיסור הסירוס באדם ובבהמה
 ו איסור גרושה זונה וחללה לכהן ומי נקראת זונה
 ז דיני שבועה ואיזו היא הללה
 ח בהני לוי וישראל גירי ודוריו או הנשואים באיסור אחר
 מי הולך הולך
 ט אשה שנשאת לטנים ומתו
 י איסור חזרת גרושתו ומוצי' את אשתו מש' שם רע ונדד
 יא איסור הנחשד על אשת איש שפחה ונכרית
 יב איסור לישא משום חשד' כגון הבכיא גט בכדינת הים או
 מעיד על בעלה שבת או אכרה עליו משום נדר
 יג איסור לישא תוך ג' חדשים לכיתה ולגירושין ולגרות ו
 ולשחרור ולזנות ותוך כ"ד חדשים ללידת הולד
 יד איסור קידושים ונישואין תוך ימי האכל'
 טו איסור ערוה דאורייתא ודרבנן והבא על אחות אשתו או
 בשואה או אחות ארוסתו והלכה אשתו וגיטו
 יז איסור גויה ושפחה וולד שפחה וגויה שנתעברה בישר'
 יז היתר אשת איש שמת בעלה על פיה או על פי עד אחד
 ואם בא בעלה אחר שנתקדשה או בשאת
 יח איסורי חיבי לארץ ועשה
 יט סוקלין על חזקה שהיא בחזקת ערוה
 כ באיזה ביאה כתחייב הבא על הערות
 כא התרחק מן העריות ושלא להשתמש בשום אשה ולא ל'
 לשאול בשלומה
 כב איסור יחוד עם בני אסור להתניחוד
 כג איסור הוצאת זרעו לבטלה והתרחק מדבר הגורם לכך
 כד אין ישראל חטודים על הרביע' ועל משכב זכור
 כה לגדור גדר ולהתרחק מן העריות שלא ירבה בתשמיש
 אפילו עם אשתו וכיצד יתנהג בשעת תשמיש ובמה ת
 תהיה כיונתו
 כו שלא לקדש בביאה ובמה כקדש ואיסור ביאה עם הפגועה
 אפילו אם יחדה לו
 כז כיצד לשון קידושין, שיאמר הוא ויתן הוא ונתן הו' ואמר'

היא או איפכא
 כח קדש בגזל שלה אחרים ובפקדון שמפקד בידו
 או שהיה לו בידו וכלוה שיש לו אצלה ואצל אחרים ו
 ובמלוה ופרוטה ועשה לי שדים ואקדש לך ובסתורה
 שחבירו שותף בה ובשאלה ובאיסור הנאה דאורייתא ו
 ודרבנן ובדמיון
 כט צריך שיתן הכסף במתנה גמורה אמרה לו תן מנה פלו'
 ואקדש לך והולך מנה ותתקדש לפלוני וקדש' כדניר
 ונתן לה משכון ובמנ' ובמצ' חסר או רע וח' או התקדשי
 לי במנה והיא אומרת בבאתים והתקדשי לי בבוס זה ו
 והיה מים או יין או שמן ונתון תתן
 ל' לאיזה מקום יתן הכסף וזרקתו לאור או שאמרה תנהו
 לפלוני או תנהו על הסלע או לעני או לכלב אם קדשה
 בכבר
 לא אין מקדשין בפחות משוה פרוטה ואם צריך שומא ו
 והתקדשי לי בתכרה או התקדשי לי בזו וכזו והתקדשי
 לי לחצי וחציך מקודשת לי
 לב בשטר כ צד
 לג בכיאה כיצד
 לד ברכת אירוסין ואם צדינה עשרה
 לה האיש בקדש ע"י שליח והוא נעשה עד ואם צריך עדות
 בשליחות ואם קדשה לעצמו ואם מת השליח וכל דיני
 השליחות
 לו האשה עושה שליח לקבל קידושין ואם חזרה בה ועשת'
 צרתה או אביה שליח וכל דיני שליחות שלה
 לז האב זכאי בבתו לקדשה ואם קדשה עצמה שלא לדעת
 ואם הוא בכדינת הים וקדשה אחיה ואמה ובקדש בתו
 סתם וכל דיני קדושי קטנה
 לח המקדש על תנאי וכל דיני תנאי
 לט המקדש על תנאי שאין עליה גדרים או מזמין ועל מי ל'
 להביא ראיה בשנבצאו עליה מזמין
 מ המקדש לאחר זמן כגון לאחר ל' יום או לאחר שתתגיד
 או לאחר שתלרי או לאחר שתתגרש
 מא המקדש שתי אחיות ואם היו עמהן נכריות
 מא אין מקדשין אלא לרצון האשה ובפני עדים בשרים
 מג אין קידושין לקטן אפי' מדרבנן ולקטנה תקנו בישואין
 חדיגין אם הגדילו
 מד קידושי חרש שוטה וקטן וחרשת ושוטה שיכור כריוס ו
 ואילונית טיבטוס ואגדרונינוס נדה ושאר עריו' וחייבו
 לארץ ועשה ושניות וחציה שפחה וחציה בת חורין
 מה חוששין לסבלונות ולכתובה

קמב	דין המביא גט בחוצה לארץ	קמב	לפניהן ליבום או שמתו אחיו ונפלו נשותיהן לפניו
קכג	דין הגנר עת שתולה בו בגון אם לא באתי עד זמן פלוני	קכג	ואיסור צרת היבמה ליבם ולאחיו כשהיא מתייבם ואיסור
קכד	דין תנאי שמתנה עליי שאם יתקיים התנאי יתקיים הגט	קכד	ואיסור צרותיה להם כשהיא חולצת ואיסור קרובות ה
קכה	ואם לאו לא יתקיים ודין אם יש טענת אונס בגיטין	קכה	החולצת לחלוץ
קכו	גט שכיב מרע כיצד יתנה ואם עמד או נשכו נחש ומת	קכו	המיבם זוכה בכבשי חמת וטענות היבם או בניו או ה
קכז	דין המגרש לאחר זמן קצוב או לאחר מעשה שיעשה	קכז	הסבא עם הספק
קכח	הדוטה לתנאי ואין דינו בזין התנאי	קכח	היבמה לא תתייבם ולא תחלוץ תוך ג' חדשי ואם נתייבם
קכט	אין כותבין את התנאי בגט ואם נכתב בו	קכט	ונמצאת מעוברת נדה לא תתייבם אלא תחלוץ
קל	אין מגרשין בגט ישן ושכיב מרע שגרש על תנאי לא י	קל	איזה קודם מצות יבום או חליצה ואם יש לה דין מורדת
קלא	יתייחד עמה אחר כך	קלא	ונדרה הנאה מיבמה
קלב	המגרש את אשתו ונא עליה אהב בעדים או נתייחד עמה	קלב	מצות יבום שיקרש חחילה ואין מקדש אלא לרצונה ו
קלג	באיזה פסולי גט שאם ניסת בהן תצא	קלג	וכותב לה כתובה ואם צריך לברך על בעילת יבמי ואם
קלד	נתן הסופר הגט לאיש והשובר לאשה וטעו ונתנו זה לזה	קלד	כנט בלא קידושין באיזו ביאה היבמה נקנית
קלה	האשה שאומרת לבעלה גירשתני והבעל אומר לא ג	קלה	יבם קטן וחליצתו וביאת יבמה קטנה וחליצתה ויבמה
קלז	גירשתיה שנים אומרים גירשה ושנים אומרי לא גירשה	קלז	שאומרת לא נבעלתי והוא אומר כבעל או איפכא
קלח	ואומרת אשת אי הייתי ונתגרשתי או מביאה גט מקיים	קלח	כנסה היא כאשתו גמורה ועל מי חיוב כתובתה
קלט	בירה או עדי גירושין	קלט	כל דיני חליצה
קמ	המוציא גט למי יחזיר	קמ	גט אחר גט ומאמר אחר מאמר גט חליצה וכיאה שאחר
קמא	אלו שכופין להוציא וכמה כופין ונשא אשה ושהה עמה	קמא	מאמר חליצה וכיאה שאחר הגט ואין אחר חליצה וכיאה
קמב	י שנים ולא ילדה ונישואיה עם השני ג' יום והשואלת גט	קמב	כלום ואם חליצה פסולה צריכה לחזור
קמג	בטענה דחוטרא לידה או שאין לו גבורת אנשים או	קמג	דין שתי יבמות חרשות או קטנות או אחת חרשת ואחת
קמד	מאם עלי וסודר כתיבת הגט ונתינתו	קמד	פקחת או אחת קטנה ואחת גדולה שנפלו לפני יבם
קמה	הלכות ביאור	קמה	אחד
קמז	הלכות יבום וחליצה איזה זרע פוטר מיבום וחליצה ואם	קמז	דין יבם סרים או פצוע דבא וכרות שפכה וזקי וחרש
קמח	הוא נאמן לומר שיש לו זרע ואשה הכאה ואומרת מת	קמח	שוטה וקטן ואילונית וחרשת שוטה וקטנה וסובא ט
קמט	בעלי ואהב בניו או ביתן לי בן ואשה שהלך בעלה וצרת	קמט	טובטום ואנדרוגיבום
קנ	איזה אח זוקק ליבום ואם הוא נאמן לוטרי יש לי אח או	קנ	דין היבמה האסור ליבם באיסור ברת ודין צרת וסוטה
קנא	אין לי ואם חוששת שמא ילדה חמות	קנא	וצרת ואיסור אשת אח שלא היה בעולמו וקטב שמיאנה
קנב	נאמנת במיתת בעלה שתתייבם ולא במיתת יבמה ו	קנב	ביבם והמגרש אשתו והחזירה
קנג	וצרת אינה נאמנת עליה ואם עד אחד נאמן ושתי צר	קנג	דין האסורה ליבם באיסור לאו ועשה ושנייה חיקת יבמי
קנד	כל אחת מעידה על מיתת בעלה	קנד	ואיסור חלוצתו
קנה	יבמה שנתקדשה לזר או ניסת לו או נתייבמה בטעות או	קנה	דין יבמה שהיתה אסורה בשע נפילה והזתרה וחלוקין
קנז	זנתה יש זיקה ליאסר בקרובות היבם אפילו בשני יבמין	קנז	באחין רבים בשואין לאחיות רבות
קנח	ואפי' לאחר מיתתו ושומרת יבם שקדש אחת את אחותה	קנח	דין יבמה שאינה בת יבום משום ספק זיקה בגון מקדש
קנז	חיוב מוזנות היבמה וקבורת ולמי מעשה ידיה ופירות	קנז	אחת מב' אחיות וכשי תערוכות שנפלו לפני התערוכות
קנא	בכסיה וירושתה	קנא	הלכות אונס ומפתה ומביצא שם רע
קסא	מי שהיו לו אחים רבים ונשים רבות ומתו ונפלו נשותיו	קסא	הלכות סוטה

לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדי

צו	שבועת אלמנה ונרושה על מה משביעים אותה להגבות כתובתן ואנה משביעין אותה והי' אומרת בתולה נשאתי והוא אומר אלמנה נשאתי	קזח	תקנ' הנישואין של קהל טוליטול: יצו והסאלר והתשובות לא"א הראש זל עליה ובענין הנדוניא ובענין שבין א"ש לאשתו
צז	אין הבעל יכול להשביע את אשתו בטענת ספק אפילו מינה אפטרופא אלא אם כן תובעת בת בתה	קיש	הלכות גיטין מה דבה ימצא באשה שיכול לגרשה ו ומתגרשת שלא לרצונה ואם נתחרשת או נשתתית צריך שיכתוב הבעל או שלוחו הגט ולא יכתבו עד ש שישמעו מפיו שיצוה לכתוב ולחתום ואם אמר לרבים לכתבו
צח	פטרה משבועה או יחד לה קרקע או בטלטלים גובי בלא שבועה ובאיזה לשון מועיל הפטור	קכ	צריך שיהא בדעתו משעת כתיבת הגט עד שעת נתינתו ואם נשתתק או אם הוא חרש או שומט או שכיב מרע ו גוסס ומגוייד
צט	שמן לאשה אלמנה כגדיה ולא לגרושה	קכא	אמר לעדים לכתבו וכתבוהו וטעו בו או נאבד הגט מי ראוי לכתבו ונכתב וניתן בשבת או ביום הכפורים על מה נכתב ואם נכתב על קלף ונחתך ממנו או על יד העבד וטבלא ועל טס של זהב
ק	כתובה כמה נגבית מדינא דגבר ומתקנת הגאון ובאיזה מטבע אינה גובה כתובה אלא אם כן כתובתה בידה ו ובמקום שאין כותבין גובה בעדי גירושין ומיתה ואם הוציאה כתובה בלא גט או שני גיטין וכ' כתובות או כתובה וכ' גיטין או גט וכתובה ועדי מיתה	קכב	כמה נכתב ואם נחקק כטבלא ותיקון הכתיבה והקלף ו והשירטוט ואם יש בו מחקין קרעי וקיומן
קא	עד כמה גובה כתובתה כשכתו בתה בידה או כשאינה ב בידה ואם היא משמטת	קכג	נוסח לשון הגט ובעניניו ובאותיות שצריך לדקדק בהם ואם טעה בהם
קב	אלמנה ובעל חוב שזמנן שוין וכאים לגבות כאחד הערב לאשה בכתובת מתחייב קנין ואם מת הייב ואם נגרשה ידידנה הנאה וכן אם הקדיש נכסיו אבל לא חלקיות	קכד	צד' להזכיר בו הזמן ואם הקדימו צו' איחרו או לא כתבו ומונין עתה לבריאת עולם
קג	אלמנה שמוכרת לגבות כתובתה אם צריכה בית דין ו והכרזה אם לקחה כעצמה ואם טעת ואם צריכה לפרש לצורך מה מוכרת	קכה	צריך להזכיר בו מקום עמידת העדים בעת חתימתו ו ומקום עיקר דירת הבעל והאשה ואם שינה בו ומשומד המגרש
קד	בית דין שמכרו או שלוחם שמכרו להגבות לאלמנה ש שטעו או שאר שליח שמכר וטעה	קכז	צריך שיהא חתימתו וכתובתו לשכמה ושנים ששמותיהן שוין ושלהו גיטין והמביאו ונפל ממנו ונמצא צריך להזכיר בו שם האיש והאשה ואם שינה בו האומר כתבו גט לארוסתו לכשאכניסנה אנדשנה
קה	המוכרת או המוחלת כתובתה לבעלה או לאחרים וכן שמכר כתובת אמו או מחל אחר שמכרה אמו	קכח	צריך שימסוד בפני ב' עדים כשרים
קו	הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא א אבדה כתובתה	קכט	צריך שיכתב הבעל כל מודע וגט המעושה בישר ובגוס צריך שיקראוהו קודם נתינה ואחריה ואם לא קראוהו א נתן לה ביד חלק או זרק לה גט בין החכיות
קז	הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליה שטר חוב מוקדם הפסידה כתובתה והכותב כל נכסיו לאשתו אינה אלא אפטרופא	קל	צריך שתדע שהוא גט כשעה שתקבלנו ואיזה לשון י יאמר לה ושנים בעיר ששמותיהן שוין ומגרשין ושכיב מרע המגרש והבגרש בשבת
קח	שכיב מרע שאמר תטול אשתי כאחד מהבנים	קלא	צריך שיתירנה היתר גמור שלא ישאר עליה שום איסור לשום אדם
קט	שכיב מרע שאמר תנו ק' זהובים לאשתי בראוי לה דהו בכת ובתה	קלב	דין נתינת הגט מידו
קי	כותבין שוכר לאש' אע"פ שאי' בעלה עמה והמוצאן בשוק	קלג	דין קבלה מידו ואם זרקו לה ולחצרה או לד' אבותיה או נתנו ליד עבדה
קיא	כתובת בנין דברין כמה נגבית ומתי נגבית	קלד	דין של ח' להולכה ולקבלה והבאה
קיב	מזונית הבנות כמה ניוונות ועד כמה וכל דיניה	קלה	דין השליחות והחזרה ממנו ואם נערה או קטנה עושה שליח ואם כתגרשת בקבלת אביה
קיג	פרינכת זבת שהוא עישור נכסיו לפי אומר דעתו כמה נגבית ומתי תפסיד פרנסתה	קלז	
קיד	קבל' לזון בת אשתו היאך מתחייב ואם גירשה וכל דיני' והמקבל עליו לזון את חברו	קלח	
קיו	היוצאת בלא כתובה ומה הפסידה מכתובתה והמפסדת כתובתה משום שזינתה בעדים או בעד אחד או על פיה או שקינא לה	קלט	
קיז	דין הכתובה ותנאיה כשנושא באיסור כגון חייבי לאוין וחייבי עשה ושנייה ואילונית וקטנה המבאנת	קמ	
קיח	דין הכתובה במי שאין לה וסת או שיש בה מומין ונדרי נשא א"ה ושהה עמה עשר שני' וניסת עוד לב' ולג' ולד'	קמא	

וזו דברי ר' מאיר אבל חכמים אמרו כל המשפחות בחזקת כשרות
 הן ואמר רב אחא בר גוריא אמר רב אם קרא עליו ערער צריך
 לברוק אחריו אלמ' דמסתמ' אין צריך שום בדיקה ומיהו אינשר
 אעגב דלחכמים אין צריך בדיקה הלכה כסתם משנה שצריך
 בדיקה לכהונה באשה כתב הרם במזל אע"ג שכל המשפחות
 בחזקת כשרות הן ומותר לישא מהם לכתחילה שתי משפחות
 מתגרות זבזו תמיד או משפחה בעל מצה ובריכה תמיד או
 איש שהוא מרבה מריבה תמיד עם הכל והוא עז פנים ביותר ראוי
 להתרחק ממנו שאילו הן סימני פסלות וכן כל הפוסל אחרים
 תמיד כגון שנותן שמץ פסול במשפחתו או ביחידים ואומ' עליהם
 שהם ממזרים חוששין לו שמא ממזר הוא ואם אמר עליהם שהם
 עבדים חוששין לו שמא עבד הוא שכל הפוסל במזמו פוסל וכן
 מי שיש בו עזות פנים ואכזריות ושונא הבריות ואינו גומל חסד
 חוששין לו שמא גבעוני הוא שסימני ישראל עם קדוש ביישנות
 רחמני וגומלי חסד כל שקוק לו ממזר או נתן או חלל או עבד
 ושותק חוששין לו ולמשפחתו ואין נושא מהם נשים ברא בדיק'
 וכן כל משפחה שקרא עליה ערער והו' שיעידו שנים שנתערב
 בהם ממזר או חלל או שיש בהן עברות הרי זו ספק ואם משפחה'
 בודים לא ישא אשה ממנה עד שיברוק עליה ד' אמהות שהן ש
 שמנה אמה ואם אמה ואם אבי אמה ואם אב אבי אמה וכן הוא כד'
 על אם אביה ואם אם אביה ואם אבי אביה ואם אם אבי אביה ואם
 המשפחה שקורין עליה ערער לויים או ישראלים מוסיף לברוק
 זון אחד ונמצא בוד עשר אמהות שהעירוב בלויים וישראלית
 גבכהנים אבל אין צריך לברוק במשפחת האב של אשה אע"פ
 שקרא עליה ערער ואשה הניסת להם אין צריכה לברוק שלא
 החזירו כשרות לינשא לפסולים ע"כ מה שכת' כל שקורין לו
 ממזר או נתין וכו' פרי ז"ל היינו דווקא כשנתערב במשפחו ממזר
 או נתין ושותק אז חזי הוכחה שהוא הוא אבל אדם בעלמא שקודי'
 אותו ממזר או נתין ושותק לא הויא שתיקתו הודאה לעולם
 ישתדל אדם לישא בת תלמיד חכם ולהשיא בתו לתלמיד חכם ש
 שאם בת או גולה מוכתח לו שיהיו בניו תלמידי חכמים לא
 מצא בת תלמיד חכם ישא בת גדולי הרוד לא מצא בת גדולי'
 הדור ישא בת ראשי בגסות לא מצא בת ראשי בגסות י
 ישא בת גבאי צדקה לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת בלמדי
 תינות דאל' ישא בתו לעם הארץ שהן שקץ ונשוחזין שקץ
 ועל בגותיהן הוא אומ' ארוד שוכב עם בהמה ולא ככל עם הארץ
 קאמר אלא במי שהוא חשוד לעבור להכעיס לא ישא אדם אשת
 לא ממשפחות מצורעים ולא ממשפחות נבפין והוא שהחזוק ג'
 פעמים ש באו בנידם כך אבל אם לא החזוקו אלא כ' פעמים שרי
 עם הארץ לא ישא בהנת ואם נשא אין זיווגם עולה יפה שתמות
 הוא או היא מדרה או תקלה יבא ביניהם אבל תלמיד חכם שנושא
 נהנת הרי זה נאה ומשובח תורה כוונה במקום אחר לא ישא
 בחור זקנה ולא זקן ילדה שרבר זה גודם לזנות לא ישא אדם אש'
 ודעתו לגרשה וכתב הרמב"ם ז"ל ואם הודיע תחילה שהוא נושא
 אותה לימים ידועי' מותר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא
 אשה במדינה אחרת שמא יודעו הבני' זה לזה ונמצא אה נושא
 אשתו ואדם גדו' ששמו ידוע חרעז מפורסם אחריו מות' מי שבא
 ואמר בהן אני אינו נאמ' אפילו בזמן הזה ואין מעלי' אותו לכהונה
 לא לקרות בתורה ראשונה ולא לישא כפי'

ולא לא כנ' אפי' בתרומ' בזמן הזה אבל איסור עצמו בגרושה זכות
 וחללה ואינו מטבא למת ואם נשא או נטבא לוקה והגבעלת לו
 היא ספק חללה ואם הוא מסיח לפי חומז נאמן כיצד כגון
 שמססח לפי' כו' ואמר זכורני כשחייתי תיבוק כורכב על כתפו
 של אבא הטבילוני לאכול בתרומה אבל אם עד אחר מעיד עליו
 נאמ' להאכילו בתרומ' בזמן הזה ולקרו' בתורה ראשון ולישא כפיו
 ואפ' אביו נאמן עליו ואפ' משטרנו מעלין לכהונה בזמן הזה כיצד
 כתוב בשטר פלוני כהן לוח מנה מפלוני כהן ועדי' ותומים עליו
 הרי זה בחזקת כהן במה דברים אמורים בזמן הזה אבל אין מעלין
 משטרות להחזיקו ככהן לשמש על המזבח וכן מי שהעידו עליו
 שראוהו שנושא כפיו הוא בחזקת כהן בזמן הזה אפי' באו שנים
 לפניו וכל אחד מעיד על חבירו שהוא כהן נאמנים ולא חיישינן
 לגומלין נאמן הגדו' לומר זכורני כשחייתי תיבוק שראיתי לפלוני
 פזבל ואוכל בתרומה ומעלין אותו על פיו מי שבא ואמר כהן אני
 ועד אחד מעיד שידע באביו שהוא כהן אין מעלין אותו לכהונה
 על פיו שמא חלל הוא עד שיעיד העד על עצמו שהוא כהן אבל
 אם החזוק אביו בבחן שהעידו עליו שנים שהוא כהן הרי הוא
 בחזקת אביו מי שהחזוק אביו בבחן ויצא עליו קול שהוא בן
 גרושה חוששין לקול ומרדיין אותו בא עד אחד והע' שהוא כשר
 מעלין אותו לכהונה על פיו באו אחד כך שני והעידו עליו שהוא
 חלל מרדיין אותו בא אחד כך עד אחד להעיד שהוא כשר
 מעלין אותו לכהונה על פיו שזה הוא אחרו' מצטר' עם הראשו
 והרי שנים מעידים עליו שהוא כשר מי שלא שות' אחר בעל
 ג' חדשים וניסת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון או ז' לאחרון
 והיא אחד מהן כהן הרי זה ספק כהן וכן אם נתערב הולד כהן
 בולד ישר והגדילו והתערובת כל' אחד מהם ספק כהן ונותנין
 עליו חומרי ישר' וחומרי כהן נושאין נשים והראיות לכהונה ואין
 מטבאן למתים ואין אוכלים בתרומה ואם נשא גרושה כרציאין
 ואין לוקין שנים כדנים שנתערבו ולדותיהם או אשת כהן שלא
 שדה אחר בעלה ג' חדשים וניסת למחן אחר רלדה ואין ידוע אם
 בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון נותנין על הולד חומרי שנים הוא
 אונן עליה והם אין אוננין עליה הוא מטבא להם והם אין מטבאין
 לו במה דברים אמרו' בזמן שבאין מבת נישואין אבל בזנות
 משתיקין אותו מדי' כהונה הוא' ואין ידוע ודאי כי הוא אביו כיצד
 עשרה כדנים שפיד ש אחד כהן וכעל אע"פ שהוא ודאי בן כהן
 אין לו דין כהן ואינו עובר ואינו אוכל בתרומה ומיהו אם נטבא
 למת או נשא גרושה לוקה אע"פ שהוא נאמן על בנו לוכר שהוא
 כהן אינו נאמן עליו ליחוסין היה הוא ואשתו בחזקת ביחוסין ויצא
 הוא ודאי למדינת דים ובא ואמר אשתי שיצתה עמי זו היא ואילו
 בניה אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים בכח
 דברים אמורים שהם קטנים וברוכים אחריה אבל אם הם גדולים
 או קטנים ואי' ברוכים אחריה או אפי' קטנים וברוכים אחריה וחי'
 לו שתי נשים צריך להביא ראיה על הבנים שהם בניה של זו אע"פ
 שהביא ראיה עליה והם ברוכים אחריה מתה ואילו בניה צריך
 להביא ראיה על הבנים שהם בניה ואין צריך להביא ראיה על
 האשה אשה נשאתי במדינת דים הרי היא זו ואילו בניה צריך
 להביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים והקטני'
 הכרוכים אחריה מתה ואילו בניה צריך להביא ראיה על האשת
 שדחת ביחוסת ועל הבנים שהם בניה חזוקה זו אפילו ליחוסין
 שדחי שורפין וסוקלין על החזקה א ד

א יתכרך

שמו של הקב"ה שהוא חפץ בטו בריותיו שאין שו
לאד' להיות לכבודו ועל כן עשה לו עזר כנגדו ועו
כי כוננת האדם בבריאות כדי לפרות ולרבות וזה אי אפשר בלא
העז ועל כן צוהו לדבק בעזר שעשה לו לכך חייב כל אדם לישא
אשה כדי לפרות ולרבו שכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאילו
שופך דמים דכתי' שופך דם האדם וסמך ואתם פרו ורבו וכאלו
ממעט הדמות וכתוב כי בצלם אלדים עשה את האדם ואתם פרו
ורבו וגורם לטכניה שתסתלק מישר וכל מי ששרי בלא אשה ש
שרי בלא טובה בלא ברכה בלא דירה בלא תורה בלא חומה בלא
שלום ואמר ר' אלעזר כל מי שאין לו אשה אינו אדם וכיון שנשא
אשה עונותיו כפקפקים שנמצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'
ומצוה גדולה היא עד מאד שאין מוכרים סת' אלא כדי ללמוד ו
ולישא אשה ומצוה על האדם שישא בן י"ח שני דהנן בן י"ח לחופה
אבל המקדים לישא כשתוא בן י"ג מצוה מן המוכרח תנו רבנן
המשיא בניו וכנתיו סמוך לפרקן עליו הכתוב אומר וידעת כי ש
שלום אהלך וגו' ואמ' אבי הא דעדיפנא [כחכריא משו דנסיבנא
מבר שיתסר ואי נסיבנא בר ארבסר הוה אמני' גידא בעיני' דשטנא
אבל קודם י"ג לא ישיאם דהיי בזנות ובשום ענין לא יעבור עשרי'
שנה בלא אשה דאמר רבא וכן תנא דבי ר' ישמעאל עד עשרים ש
שנה הקב"ה כמותין לו לאדם שמא ישא אשה וכיון שעברו עשרים
שנה ולא נשא אומר הקב"ה תפח עצמותי וכתב א"א ז"ל דוקא
שעברו עליו עשרים שנה ואינו רוצ' לישא כ"ד כופין אותו לישא
כדי לקיים מצות פריה ורביה ומיזו מי שא' איפשר לו ללמוד אם
ישא אשה אינו חייב לישא בשנת עשרים לשון הל"מ במזל ואם
עס' בתורה וטרו' בה ומתירא לישא אשה כדי שלא יטרח במזונות
ויתבטל מן התורה מותר להתאחר שהעוסק במצוה פטור מן ה
המצוה וכ' בתלמוד תורה כי שחשקה נפשו בתורה תמיד ככן
עזאי ונדב' בה כל ימיו ולא נשא אשה אין בידו עון והוא שלא ידא
יצרו מתגבר עליו ואימ' א"א הלאש ז"ל הא דאמ' ואם אי אפשר לו
ללמוד ילמוד ואח' ישא אשה קצבה לאותו לימו' לא ידענא שלא
יתכן שיתבטל מפרי' ורביה כל ימיו שלא ביצנו זה אלא כבן עזאי
שחשקה נפשו בתורה ע"כ כיון שיש לאדם זכר ונקבה קיים מצות
פריה ורביה היה הבן סריס או הנקב' אלזנית לא קיים פריה ורבי'
אבל אם כתו והניחו בניו כיון שיש לו לבן בן אב בת אב בן לבת אב
בת לבת קיים פרי' ורביה אבל בת אחד מהם בלא בניו ויש לשני
בן ובת לא קיים אבל היו לו בניו בניו ונתגייר הוא והם קיים פ
פריה ורביה אבל עבר שהיו לו בניו ונשחרר הוא והם לא קיים
ואע"פ שקיים פריה ורביה אסור לו לעמו' בלא אשה דאמר רב נחמן
אע"פ שיש לו לאדם כמה בניו אסור לו לעמוד בלא אשה שנ'
לא טוב היות האדם לבדו ואמר ר' יהושע נשא אשה בילדותו ישא
אשה בזקנותו היו לו בניו בילדותו יהיו לו בני' בזקנותו שנ' כבקר
זרע זרעך ולערב אל תנח ירך ואין חילוק בין יש לו בניו לשיאין
לו אלא לענין מכירת ספר תורה שלעולם צריך שישא אשה בת
בנים אם יש ספק בידו אפי' יש לו כמה בניו ואם אין כפך בידו ל'
לישא אשה בת בניו אלא אם כן ימכור ספר תורה אם אין לו בניו
ימכור כדי שישא בת בניו אבל אם יש לו בניו לא ימכור אלא י

ישא אשה שאינה בת בניו ולא יעמוד בלא אשה ויא' שאפי' אם יש
לו בניו ימכור סת' כדי שישא אשה בת בניו ואין חילוק אם יש לו
בנים לשיאין לו בניו אלא לענין נשא אשה ושהה עמה' שנים ו'
ולא ילדה שאם אין לו בניו חייב לגרשה כדי לקיים פריה ורביה ו
ואם יש לו בני' אינו חייב לגרש' דר' יהושע לא קאמ' אלא לכתחלת
ישא אשה בזקנותו שהיא בת בניו אבל אינו חייב לגרשה אם איב'
בת בני' וכן היא מסקנת א"א הלאש ז"ל נושא אדם כמה נשים דאמ'
רבא נושא אדם כמה נשים והוא דאיפש' למיקם כסיפוקיהו ומס'
נתנו חכמים עצה טובה שלא ישא אדם יותר מד' נשים כדי שיגיע
לכל אחת עונה בחדש ובמקום שיש תקנה שלא ישא אלא אחת
הולכין אחר המנהג אשה אינה מצווה על פריה ורביה לפיכך אם
שואלת גט בטענה שאינ' ראויה לבנו מבנו אין שומעין לה כאשר
יתבאר לקמ' באילו שכופין אותן להוצי' כדאית' בהלכו גירוסין ב'
לא ישא אדם אשה אלא הוגנת לו פי' שלא יהא בה שום פסול
שכל הנושא אשה שאינה הוגנת לו כשהקב"ה מעיד על
השכטים אינו מעיד עליו וכאלו חרשו לעולם כולו וזרעו מלח
פירוש שמביא שממה לעולם והיו' לו בניו שאינם מהוגני' אליהו
בופתו והקב"ה רוצעו ואין הקב"ה משרה שכינתו אלא על משפחו'
מיוחסות פי' שאין בהן שמץ פסול ואיזהו סימן היחס זה הטומע
חרפתו ושותק דאמר רב אדיא יחסותא דככל שתיקותא מכל מקו'
משפחה שנתערבה בה ספ' פסול אין צריך לרחקה שכולן טהורי'
לעתידי לבא כמה דכריס אמורים לישראל אבל כזן לא ישא מן
כדלקב' וכל הארצות סתמ' בחזקת כשרו' הן עובדות ואיש או אש'
שבאו לינשא אין צריך לבדוק אחריו קודם שישיא וכן כת' הרמב"ם
ופי' הא דאמר כל המשפחות בחזקת כשרות היינו מאן דאית' ליה
חזקת כשרות אין צריך לבדוק אחריו אבל באן דלית' ליה חזקת
כשרות כגון שאין משפחתו יודעת צריך ראייה ליוחסין ואין עד
אחד נאמן אע"פ דלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים הגי' מלי'
פסולי כהונה אבל פסולי קהל אם בא לישא ישראלית לא שבקינ'
עד דמייתי ראייה שבא עבד הוא ע"כ ולי' נראה דכל המשפחות
בחזקת כשרו' איגו משמע כדבריו דאיירי בכאן דאי' לי' חזקה וזו'
פי' שאין בדיקה אלא לכהונה ודקתני הגושא צריך שיבדוק בד'
אבותיה פי' שאין בנו כשר לשמש על המזבח ואין בתו כשר' לכהן
המשמש על המזבח אלא אם ישא אשה בדוקה ואפי' לכהן דיוקא
האיש בודק אחר האשה אבל אשה כהנת אינה צריכה לבדוק א'
אחר האיש שלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין אבל ליוחסים
שאין בו צד כהונה לא בעי בדיקה ע"כ ומשמע מדכרינו דליוחס'
כהונה בעי בדיקה וכן כתב הר"מ בסול' כל דבהניס בזמן הזה
בחזקת כהנים הם ואינם אוכלי' אלא בקרשי הגבול והוא שיהיה ת
תרומה של דבריהם כגון חלה ותרומה בזמן הזה אבל תרומה של
תורה אין אוכלי' אותה אלא בהן מיוחס ואיזהו כהן מיוחס שהעידו
לו שני עדי' שהוא כהן בן פלוני הכהן בן איש שאין צריך בדיקה
והוא ששימש על גבי מזבח שאילו לא בדקו כ"ד הגדול אחרית לא
היו מניחין אותו לעבוד ע"כ וזכ' דאפי' ליוחס' כהונה אין צריך
בדיקה דהא מסיק על הויא' משנה דהגושא אשה צריך לבדוק בד'
אבותיה אמ' ר' יהודה אמר רב

ל ענין נזקי כבל ספק כמון והמוציא מחבירו עליו הראיה כך כתב
ה' דמכס ז'ל ונר דאפי ברוב עובדי עז' נמי כפסחין על ו הגל
בשבת ואין מצוין עליו להח' ות אלא ברוב ישראל אם נגח תורה
דישראל לתורה דידי פטור ואם נגח תורה דידיה לתורה דישראל
פלגא משלם ליה ואיך פלגא אבי' איתי ראייה דלא ישראל אנא
ואתן לך אפי' כמחצה עובדי עז' ומחצה ישראל שתי נשי אחת
כשרה ואחת פסולה שילדו כאחת ונתערבו ולדוניהן נאמנ' החיה
לומ' זה בן הכשר וזה בן הפסולה או אם אחת כהנת ואח' ישראלית
או ליה בר'א' שלא קרא עליה ערער אבל קרא עליה ערע' שוב אין
נאמנת כל אילו הספקות בגון ספק סמור ואסופי ושתוקי וכותי
אסורין זה בזה ואם נשא יוציאנה וחולד באבותיו ואין להם תקנה
אלא שיצאו מהגרים וחולד חולך אחר הפגום כיצד שתוקי או א'
אסופי שנשא גיורת או משוחררת או גר או משוחרר שנשא ש'
שתוקית ואסופית חולד שתוקי ואסופי וכמארים ונתינים ודאי
מותרים אילו באלו כתב הרמב"ם דאיה לי שכל מדינה שיש בה
שפחה או גויה שראויה לילד הואיל והאסופי והממצא בה ספק גוי
או עבד כשישא גיורת דרי זו ספק אשה איש וחבא עליה פטור ש'
שאר הורגין בספק וכן ידאיה לי שהשתוקי שנשא אשה שאיפשר
שתהיה ערוה לו דרי היא בספק אשת איש שאין קידושין בעריות
ואיזה היא אשה שאיפשר שתהיה ערוה עליו כל אשה שאביה או
אחיה קיים בשנתעברה אמו וכל אשה שנתגרשה או נתאלמנת
שמה אשת אביה היא אראשת אמי אבי ע"כ ודין הבתובה אם
עברה וניסת אחת מאילו לאסור לה יתבאר לקמן בדין היוצאת ב'
כל א כתובה ה

פצוע

דכא וכרות שפכה אסורים לישא ישראלית ומותרים
בגידות ומשוחרר' ואפי' כהן פצוע דב' וכן מותר' בבתיב'
והרמב"ם כתב שאינו מותר אלא בנתינה ובספקות אבל אסור
בממורת שהיא דאורייתא ואינו נראה דהא דשרי בנתינת דריש
לה מקרא לא יבא ממור בקהל ה' דתינו בישראל לא יבא אבל
באחריו שרי ואין חילוק ואיזהו פצוע דכא כל שנפצע הגיד
בסבין או במנת חרב או הביצים תלים כהן וכן אם נתמעך הגיד
או הביצים או החוט או שנברת הגיד או אפי' אחת מהביצים או אפי'
ניקבה ביצה אחת או חסרה כל שהוא ככל אילו אם נעשה בידי
אדם או אפי' מעצמו על ידי חולי פסול אבל נולד כך כמעט אמו
או שנעשה בידי שמים בגון עז' ריע' וכיוצא בו כשר והרמב"ם ז'ל
מכשיר בנעשה עז' חולי ורשי' פוסל ובין דעת א"א הראש ז'ל ורת'
מכשיר אם נישלה ביצה אחת אפי' בידי אדם ובלבד שהיה שלמה
קודם שנישלה וגם שהגשארית היא של ימין אבל אם נפצע ואח"כ
נישלה פסול ואי' דעת רב אלפס בן בראש הגיד יש בשר ובחיבורו
לגיד הוא גבוה מוקף סביב הגיד ונקרא עטרה ואותו היקף אינו
בעיגול ישר אלא בעליונו של גיד מארכת העטרה כלפי הגוף
ומתקצרת והולכת בתחתיתו עז' קרו' לראשו של גיד ואתו הבשר
אין דינו כשאר הגיד שאפי' אם נחתך כולו ולא נשאר אלא מלא
חוט על פני רוב העטרה לצד הגוף כשר לפיכך ניקב לבטה
מהעטרה לצד הקרקע כשר ניקב העטרה עצמה אם הנקב גדול
ששבת ורע יצא משם כשרואה קרי פסול ואי' לא כשר נסתם
הנקב חזור להבשרו ניקב נקב כפולש בראש הגיד בענין ש'
שבעליונו של גיד שהעטרה מארכת כלפי הגוף הוא למטה מ'
מהעטרה ובתחתיתו של גיד הוא למעלה מהעטרה פסול נחתך
מהגיד למעלה מהעטרה בשיפוע בקולמוס כשר כמרוכב שניטל
חללו של גיד וכשאריו והפגות פסול והרמב"ם ז'ל מכשיר כסברא

והראשונה וכן כתב א"א הראש ז'ל הכטיל מים כב' מקומות במקום
היוצאת כי רגלים ובמקום היוצאת הזרע בשר נסתם במקום הזרע
ויוצא במקום יציאת מי רגלים אם הוא ממעי אמו ממילא בשר
ואם הוא עז' חולי או לקוי פסול כתב הרב ר' אליעזר בניקב הגיד
דפסול וכן בנסתם במקום הזרע לאו אנכרא קאי אלא אולד קאי פי'
פסול הולד הנולד לו שאינו מוליד וכודאי כמור הוא אבל הוא
כשר לכא בקהל דלאו כרות שפכה הוא ואין הלשון משמע כן
אסור לפצוע הגיד או הביצים או הגידין התלוין בהם בין בארס
בין בכרמה חיה ועוף טמאים או טהורים בין בארץ בין בחו' לארץ
ועובר בלאו דבתי ומעוך וכתות ונתוק וכרות וגו' ובארצכם לא
תעשו ואפי' המסרס אחר המכרס לוקה כגון אם אחד ברת
הגיד ובא אחר וכרת הביצים או נתקו ובא אחר וכרת חוט הביצים
או שאחד מעך הגיד ובא אחר ונתקו ובא אחר וכרתו כולן לוקין
בין בארס בין בכרמה אפי' שלא סידס האחרון אלא המסורס
ואסור לשנות כוס של עיקרין אפי' אין מכין אלא לרפואה וכן
אסור להשקותו לכרמה ואשתו מותרת לשנותו כדי שלא תלד
כת' הרמב"ם ז'ל הרי שכפה את האדם ושים בו את הכלב או שאר
חיות עד שנעשה כרות שפכה או שהושיבו כמים או בשלב עד ש'
שנטל ממנו אברי התשמיש אינו לוקה עד שיסרס בידי האוי' ל'
להכותו ככת מרדות ע"כ אסור לומר לגוי לכרס בהמה של
ישראל ואם מעצמו עשאו מותר בבה דברים אמורים שאין שום
ערמה בדבר אבל אם העדים ישראל בדבר או אפילו לא העדים
דגוי מכירו ומכין לטובת ישראל אסור וקונסין אותו למוכרו ל'
לאחר ומיהו אפי' אם מברו לבנו קטן סגי ואי' קונסין אותו למוכרו
לשחיטה אלא יכול למוכרו אף לשחיטה ו

כהן

חייט אסור כן התורה בגרושה זונה וחללה ואסור
בחלוצה מדרבנן לפיכך אם עבר ונשא ספק חלוצה
אין צריך להוציא אבל בגרושה אפי' אינה אלא ספק גרושה צריך
להוציא ולא שנא נתגרשה כן האירוסין או כן הנישואין ואפי' רית
הגט פוסל בכרונה היכי דמי רית הגט בגון שאמר לה הרי את
מגורשת כגני ואי את מותרת לכל אדם ואע"פ שלא הותרה בזה
הגט אפי' הכי פסולה אבל אם נתן לה גט על תנאי ולא נתקיים
התנאי אינו כולם ואינו פוסל קטנה שביאנה בעלה מותרת
לכהן ואם גרשה אסורה ואם אחר שגרשה החוזרה ומיאנה בו
מותרת לכהן שהביאון מבטל הגט ונר' לי דה"ה נמי אם אחר ש'
שגרשה ניסת לאחר ומיאנה בו שמותרת לכהן ואע"פ דקדמ' לן
ביאון דחברי' לא מבטל גיטא דידיה הכי מילי לענין שלא תחזור
לו דטעמ' בטום דכברת ברביזותיו ובקריצותיו אול' ובשבש' לה
לעבד דכמא"כ בחכרית חדר אול' ונסיב לה אבל לענין להתירה
לכהן אין חילוק בין ביאון דחבריה לביאון דידיה יצא קול פלוני
כהן גירש לאשתו והרי היא יושבת תחתיו וכשמשתו אין מוציאין
בידו שאין חוששין לקלא דבת נישואין ואם נת' וניסת לכהן אחר
תצא יצא קול פלו' גירש לאשתו ואם אין קורין לנתינת גט כתיב'
אין חוששין לו יצא קול על אשה שנתקדשה ונתגרשה מיד
חוששין לקול לאסרה לכהן דחוקא שיצא הקול בלא שום א'
אמתלא שלא נזכר בו שום צד לבטל הקדושין או הגירושין אבל
יש בו שום צד לבטל בגון שיצא הקול שקדשה או גרשה על תנאי
או שזרק לה קידושין או הגט ספק קרוב לו ספק קרוב לה אין
חוששין לקול ואם יש אמתלא בגרושי' ולא בקדושי' חוששין לקול
הקדושין לאסרה לעלכא ואין חוששין לקול הגירושין לאסרה
לכהן דחוקא שיצא האמתלא עם הקול מיד אבל אם יצא הקול ב'

שאין ראויין לישא או מחמת פסו יחוסין או מחמת דבר שבגופן או מחמת ערוה ישר' אסור בממורת ונתין והוא מן הגבעוני שגור יהושע עליהם ואסור בעמוני ומואבי ומצרי ואדומי ממזרים ונתינים אסורים אסור עולם עד סוף כל הדורות לא שנא זכרים ולא שנא נקבות עמון ומואב הזכרים אסורים אסור עולם אבל הנקבו מותרות מיד מצרי ואדומי אחד זכרים ואחד נקבות אסורים שני דורות לאחר שנתגייר הוא ובנו אסורים אבל בן בנו מותר מצרית מעוברת שנתגיירה בנה מצרי שני ישר' שבא על אחת מאילו הולד כמות' ואחד מאילו חו' מממזר הבא על בת ישראל הולד כשר לקהל אלא שפגום לכהונה נתגיירה אחת מאילו וניסת לישראל או שנתגי' אחד מאילו ונשא אשה ישראלית הולד הולך אחר הפסול לפיכך גר עמוני או מצרי שנשא ישראלית הבת כשרה שאחר איזה מהן שנלך היא כשרה ואפילו לכהונה אע"פ שביאתו בעבירה מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בגו שני מצרי ראשון שנשא מצרי שנייה בגו שלישי שדבל הולך אחר האם עמוני שנשא מצרית הולד עמוני ומצרי שנשא עמונית הולד מצרי שבאומות הלך אחר הזכרים נתגיירו הולד הולך אחר פגם שבשניהם כמו גר עמוני שנשא גיור מצרית או גר מצרי שנשא גיורת עמונית חלדה בן דינו כעמוני לחיות אסור לעולם חלדה בת כמצרית לאסר כ' דורו וכשאר כל האומ' מיד לאחר שנתגייר הדי הוא כישר מיד כתב הרמב"ם האידנא בין מצרי בין עמוני מותר' מיד שעלה סתריב וכלכל כל האומות וכל דפריש מרובא פריש ואנו תולין ברוב האומות שמותרין האנ' הראש' ז' כת' שעמוני ומאבי ואדומי מותרים מיד אבל מצרי גם עתה הוא אסור עד דוד שלישי עבר שישעבל לשם עבדות אסו' בישראלית וישראל אסור בשפחה שישעבלו; לשם שפחות בין אם היא שלו או של אחר ולאן ששזדדו רבו וא הפקדו או שזבחו לו רבו תפילין או שהיה רבו ש"צ וקראו לעילות לתורה הדי הוא כישראל לכל דבר אבל אם הוא בעצמו הדיה תפילין לפני רבו או קרא לפני בתורה לא יצא לחירות ואם השיגו רבו ישראלית או אפי' הוא בעצמו נשאה לפני רבו תופסין הקדושים ודאי שזדדו בין שזבחו לישא ישראלית וכל שכך אם הוא הנשא שפחתו ש שקדושיה תופסין לו בה אצחו ממזר זה הבא על אחת מכל העדיות בין מוחיבי מיתות ב' בין מוחיבי כריתות חוץ מהבא על הגדה שאינו ממזר אפי' מדרבנן כתב הרמב"ם היה בעלה במדינת חים וילדה הדי זה בחזקת ממזר שאין הולד משתחה כמעד אמו יותר מיב' חודש ובה'ג' כת' שאין בחזקת ממזר שאנו תולין לוומר שמא בצנעא בא ובעל אשת איש שיצא עליה קהל שהיתה בזנה תחת בעלה והכל מרבנים אחריה אין חוששין לבניה שמא הם ממזרים שרוכ בעילות תולין בבעל אבל היא בעצמה חוששין לה משו' זונה ואם היא פרוצה ביתר חוששין אף לבני האשה שהולך בעלה לכידינת חים ונשאת וחדי בעלה קיים הולד מהשני ממזר גמ' ומותר בממורת ואם הראשון חזר ובא עליה וילדה הוא ממזר מדרבנן ואסור בממזר גמור ומותר בממזר דרבנן כיוצא בו מי שחציו עכו' וחציו בן חודין הבא על אשת איש הולד בממזר וכתב הרמב"ם שאסור אפי' בשפחה משום צד כשרות שבו ובניו כמותו לעולם ישר' שנשא ממורת או ממזר שנשא ישראלית הולד ממזר לעול' גוי ועכו' שבאו על הממזר הולד ממז' ואם באו על בת ישר' הולד כשר בין בפנייה בין באשת איש ופגום לכהונה ממזר הבא על גיורת הולד גוי ואסנתגייר הדי הוא כישראל ואם בא על שפת הולד עכו' נשתחרר הדי

הוא כשאר עכו' המשוחרר לפיכך ממזר נושא שפחה לכת חילה להתיר בניו שישתחררו ויהיו מותרים בישר' גוי ועכו' משוחרר מותר' בממורת וכן ממזר מותר בגזרת ובמשוחררת והולד ממזר ואפי' היתה הורתו ולידתו כקדושה כגו' שהיה אכיו גר ונשא גיורת אפי' דבי מותר בממורת ודוקא עד יוד דודת אבל יותר כבר נשתקע ממנו שם גידל' ויבוא לומר ישר' נושא ממורת גר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיורת הולד הוא כישראל לכל דבר ממזר נושא ממורת כד' כששניהם ודאין אבל אם האחד ודאי והשני ספק או אפי' שניה ספק אסורים זה בזה דשמה ואחד ממזר והשני אינו ממזר וכיצד ספק ממזר כגון שבא מספק ערוה שבא אביו על אשה שנתקדשה ספק קדושים או שנתגרשה ספק גידושים יבמה שלא שהתה אחר בעלה'ג' חודשים ונתיבמה וילדה ספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון הולד כשר חשני הוא ספק ממזר פנויה שנתעברה וילדה אם אינה לפנינו לבדוקה או שהיא שוטה או אילונית הדי זה ספק ממזר ואפי' אם אומרים של' פלוני הוא ממזר אפי' דבי אינה אלא ספק אפילו מודה אותו פלוני שבבעלת לו בשם שזינתה עם זה כך זנתה עם אחר ואם אומרת לכשר נבעלתי נאמנת והולד כשר וממ' אין אנו מחזיקין אותו בבנו ודאי לחדשו אבל חוששין לדבריה ואסור בקרובות אותו פלוני ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה אם היא אומרת שמתארסו נתעברה אם היא מודה או שאינו בפנינו הולד כשר ואם אינו מודה אלא מבחישה שאינו ממנו הדי ממזר והאשה אינה בחזקת זונה אלא נאמנת לומר ל' ארוס נבעלתי אפי' היא מבחישה ואם ניסת לכהן לא תצא והולד ממנו כשר הדי העם מרבין אחריה שזינתה עם ארוסה ועם אנשים אחרים אע"פ שבא עליה ארוס בכי' חמיו הולד ספק ממזר שבשם שהפקירה עצמה לארוס כך הפקירה עצמה לאחרים ואם נבדקה ואומרת לארוס נבעלתי הולד כשר אשת איש שאומר על העובר שאינו מבעלה אינה נאמנת לפוסלו אבל האב שאומר על העובר שאינו ממנו או על אחד מבעדי שאינו בגו נאמן לפוסלו והוא ממזר ודאי ואם יש בגים לבן אינו נאמן שלא האמינה תורה אלא על בנו ולא על בן בנו ואם היא אומרת מני או מעכו' נתעכרתו הולד כשר שאין ובעל יכול להכחיש בזה כתב הרמב"ם האומר על עצמו שהוא ממזר נאמן לאסור עצמו בבית ישר' ואסור בממורת עד שיודע בודאי שהו' ממזר ובנו כמותו ואם יש לו בני בגים אינו נאמן לפסול בניו ולא יפסול אלא לעצמו ע"כ אסופי שנאסף מן השוק הדי ספק ממזר ובגון שאין הזכחה שלא הושלך לשו' מיתה בין שיש הזכחה בגופו כגון שהוא בחול או שאיברי מתקבץ ומיחדת כמו שעושים לבערים או בשוח בשמן או ששמו לו כחול או תלו לו קמיע בין שיש הזכח' במקום כגון שנמצא במקום שרבים מצויים שם או שתלוי באילן במקום שאין החיה מגעת שם אין בו משום אסופי כיון שחוששין עליו לשומרו ולא הושלך שם אלא משום רעבון האסופי כל זמן שהוא כשוק בא אחד ואמר בני הוא ואני השלכתיו נאמן וכן אם באתה אשה ואמרת בני הוא נאמנת אבל לאחר שנאסף מן השוק אינן נאמנים שכבר החזוק באסופי ובשנת רעבון אפי' אחר שנאסף מן השו' נאמנין שמחמת רעבון הושלך שם נמצא בעיד שיש בה עובדי ע"ז בין שרובה עובדי ע"ז בין שרובה ישראל הדי זה ספק לענין יחוסין ואם קודש אשה צריכה נט מספק ימי שהרגו אינו נדרג עליה ודיתה ר' העי' עובדי ע"ז מותר להאבילו וכלות רובם ישראל מחזירין לו אבידתו כישר' מחצה על מחצה גצוח להתחתו כישראל ומפקחין עליו את חגל בשבת וחדי הוא

בה בין שבא עליה בשוגג בין במיזד שכא עליה כאונס או ברצון
והוא שיהיה כהן מבן ט' שנים ויום אחד ומעלה והנבעלת מבת ש
שלש שנים ויום אחד ומעלה אבל כהן שקדש אחד מאיסורי בהונה
ונתארמלה או בתגרש' מן האירוסין לא נתחללה אבל כהן הנשואין
אע"פ שלא נבעלה נתחללה שכל נשוא בחוקת בעולה היא אע"פ
שנמצא בתולה כהן שבא על אחת מן העריות אין הולד חלל
אבל עשאה זונה ואם חזר וכא עליה הולד חלל וכן אם בא על י
יבמה לשו' או גיורת או משוחררת הולד חלל חלל שנשא בשרה
זרעו ממנה חלל עד סוף כל הדורות וכן בן בנו כולם חללים ש
שכן החלל הוא חלל לעולם ואם ילדה בת אסורה לכהונה אבל
בתה של אותה הבת בשרה לכהונה אם ניסת לישראל שנשא
חללה הולד כשר גוי ועבד הבא על בת ישראל אע"פ שהולד כשר
לכא בקהל פגום הוא לכהונה והיא נתחללה בכיאתו חלוצה
אסור לכהן מדרבנן לפיכך אם בא עליה הוי חללה מדבריהם וגם
הולד חלל מדבריהם

כהן הבא על ספק גרושה או ספק חלוצה הרי זו ספק חלל והולד
ספק חלל ונותנין עליו חוברי וחכמים וחזמרי ישראלים ואינו אוכל
תרומה ואינו מטט' למתים ונושא אשה הראויה לכהונה ואם א
אכל תרומה או נטמא או נשא גרושה בכין אותו ככת בררות וכן
הוי בחלל של דבריהם אבל החלל של תורה הודאי הרי הוא כור
לכל דבר גר שנשא גיורת וילדה בת לא תנשא לכתחילה
לכהן אפי' כת בתה עד כמה דורות אע"פ שהורת ולידתה בקדוש'
אבל אם ניסת לכהן לא תצא ואם יש בה צד אחד של ישראל כגון גר
שנשא ישראלי או ישראל שנשא גיורת הבת מותרת לכהן לכתחילה
הכהנים דוקא הוזהרו שלא לישא גרושה זונה וחללה אבל
הכהן לא הוזהרו לפיכך כהנת מותרת בגר ועבד בשוחרר
משפחה שנתערב בה ספק אלל כל אלמנה שבאותה משפחה לא
תנשא לכהן דשטמא היא אלמנת החלל ואם ניסת לא תצא דהוה
ליה ספק ספקא אבל אם נתערב ודאי חל אפי' אם ניסת תצא עד
שיברוק שאינה מאתה התערובת וכ' ש' אם נתערב בה כמזר או
ספק כמזר שאסור לכהן שישא מאת משפחה ואפי' ישראל שנתערב
בה ספק איסור שאסור לישראל כגון כמזרת ונתינה אסור לישא מ
כמנה ואם נשא הוי הולד ספק כמזר ח

כהני לוי וישראל מותרים זה בזה והולד הולך אחר הזכר
בן הבהן נהן בן הלוי לוי בן הישר ישראל וחללי גרי ז'
חרורי מותרים זה בזה וגר משוחרר שנשא לוייה או ישראלית או
חללה הולד הולך גם כן אחר הזכר לא שנא גר שנשא ישראלי או
ישראל שנשא גיורת אבל כל הביסת באיסור הולד הולך אחר
הפגום כמו הגולדים כפסולי בהונה או אלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן חריוט הולד פגום לכהונה וישראל שנשא כמזרת או
כמזר שנשא ישראלית הולד כמזר וולד שפחה ונכרי' וולדן
בנותן ל"ש נתעברו כבשר או כפסול ודין הבהונה באחד באילו
שעברו ונשא לפס' ליתבא לקס' כדי היוצא בלא כתוב בע"ה ט'
אשה שנשאת לשנים מתו לא תנשא לג' שכבר הוחזקה
להיות אבשיה בתים ואם נשאת לשלישי כת' א"ז ל'
שכופין איתו להוציא וחסירתא סכנתא מאיס רא וכמו שכ"ד
חייבין להפריש האדם מאיסור כך חייבין למנועו שלא יפסע ב
בעגמו ואם הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה

אבל משני יש לה כתובה אע"פ שלא הכיר בה ואיש שמתו לו ש
שתי נשיו אין צריך למנוע מלישא השלישית י

המגרש אשתו ונשאת לאחר וגירשה או מת אפי' לא ניסת
לאחר אלא נתארסה לאחר אסורה לחזור לקאשון
ואסור לו לדור עמה בכל השכונה ואם גירש' השני או נתאלמנה
מותר לדור עמה בשכונתו ובלבד שיהיה חוץ למבד ואם לוח מ
ממנה קודם לכן דינה כדפרישי לעיל ככהן שלוח מאשתו גרושה
אבל זנתה אחר הגירוש' מותר לחזור לו המוציא אשתו משום
שם רע שיצא עליה או מפני שהיא אילנית או שהיא נדרנית לא
יחזיר ודוק שאם לא היה משום שם רע או משום אילנית לא
או נדרנית אני מוציאך וכפל דבריו לומר אילמלא השם רע או א
אילנית או הנדר לא הייתי כוצ' אך ואז יאכרו לו הוי יודע ש
שהמוציא את אשתו משום שם רע או משום אילנית וכדר לא
יחזיר אבל לא כפל דבריו יכול להחזרה והלכה ז' כתב שאם
אמר לה משום שם רע ואילנית ונדר אני מוציאך אע"פ שלא כ
כפל דבריו אינו יכול להחזירה וא"ל כתב בסברא ראשונה אבל
האיש שהוציא אשתו משום נדר שגדר להוציא יכו' להחזירה יא

הנחשד על האשה והוציאה ב' ד' מבעלה על זה לא ישאנה
הנחשד ואם נשאה אם יש עדי טוכאה תצא אפי' יש
לה בנים מהבעל אין עדים בדבר אלא שיצא הקול שזינתה מפני
שראו בה דבר מבוער כמו שראו אותה הוגרת כסינר אחר שיצא
הנחשד מהבית או שראו רוק למעלה מהכילה או כנעלי הפוכים
תחת הבטה אחר שיצא הנחשד ועבר ונשאה אם יש לה בנים מ
מהבעל לא תצא ואם אין לה בנים מהבעל תצא אפי' לא ראו עדי
הדבר הכבוער אלא שהבעל ראה אותו ובלבד שיחא במשור' בדבר
בקול כגון שלא הוציאוהו איכים ולא פסק ער יום וחצי אבל אם
אין בקול כבשות כגון שהוציאוהו אויבים או שבתו יום וחצי יצא
קול על לעז הראשון שהוא שקר אז אין מוציאין כמנ' אלא אכראו
העדים דבר מבוער אבל לא בראית הבעל ומיהו עי' עדים שראו
הביעור אסורה בין לבעל בין לנחשד לדעת רת אבל לרב אלפס
בשאין בקול כמש' אז אין מוציאין לא מבעל ולא מנחשד אלא כ
בעדי טוכאה וכשיש בקול כמש' אז יש עדי כיעור מוציאין בין מ
מבעל בין מנחשד אם אין לה בנים אבל בראית הבעל לחוד לא
מפקינן אע"פ שיש כמש' בקו וכן היא מסקנת א"א הראש ז' הוציא'
הבעל בעדי כיעור וניסת לאחר וגירש' לא תנשא אחריו כן לנחשד
לכתחילה ואם ניסת לא תצא אפי' אין לה בנים הנחשד כשפחה
וגברית ונתגירה ונשתחררה לא יבנים ואם כנס לא יוציא י"ב

המביא גט במדינת הים צריך ש' אכר בפני נכתב ובפני ג'
נחתם או שבעיד על בעלה שמת או שאמר הרגתני
לא ישאנה משום חשד ואם כנס לא יוציא אכר המביא גט בארץ
ישראל בין שאין צרי' לומר בפני נכתב ובפני נחתם ישא אשה
שנדרה הנאה מבעלה ורא היפר לה ובאתה לפני חכם להתירח
ואכרה שלא מצא לה פתח להתירה לא ישאנה שמה יאכרו אסרת
כדי שישאנה ואם כנס לא יוציא מיאנה או חלצה בפני כ"ד
יכול אחד מהם לישאנה כיון שהם שלשה לא היו האחר' חוטאים
בשכילי וכל אלו שאסורים דישא משום חשד אם היו להם נשים
לחכם בשעה שאסרה ולזה בשעה שהביא הגט או מ' יד בה ומתו
כותרים לינשא להם דהשתא ליכא חשד בין

ברור ולאחר זמן יצא האמת לא אינה מבטלת הקול ואם אחד כך
נתברר שזיה הקול שקר מבטלך אותו וכל קול שלא החזיק ב
כב"ד פי' כשיצא הקול בדקו כד' אחריו ולא מצאחו נכון או ש
שאינו ברור כמו שמפור' לקמן בסימן מ"ה אינו קו לאסו' בשבילו
כהן שגירש לאשתו לא תדור עמו במבוי חוץ למבוי מותר ואם
היו ורדים בשכירות או בחצר של שניהם היא נודחת מפניו ואם
החצר שלה הוא ברהה מפניה לזה ממנה קודם שגרשה לא יפרע
ממנה אלא ע"י אחריו ואם שניהם כאן לפנינו וזוה תוכעה מ
מגדינון לזה בד"א שגירשה מן הדישוואין אבל אם גירשה מן ה
האירוסין לא ואם רגילין זה עם זה אפילו גירשה מן האירוסין
נמי אינו היא זונה שנבעלה לאחר מן העריו' לש' חייבי מיתו' כ"ד
ולא שנא חייבי כריתות בין באונס בין ברצון בין בזדון בין ב
בשוגג בין כדרכה בין שלא כדרכה משהערה בה עשאה זונה ו
וכלכד שתזיה מבת ג' שנים ויום אחד ומעלה וזיהה הוא מבן ט'
שנים ויו אחד ומעלה חוץ מבא על הגדה שלא עשאה זונה אפי'
מדרבנן אבל הבא על חייבי לאיין אפילו חייבי לאיין דשאר לא
עשאה זונה כיון דתפשי' בהו קדושין חוץ מהבא על יבמה ש
שעשאה זונה דאיזו נמי לא תפסי' בה קדושין לפיכך בעשיית זונה
בביאת זר ודומ' כס' זל כתב הגבעלת לאחד מחייבי לאוין השוין
לכל ואינן מיוחדים לכהנים או מאיסורי' עשאה זונה וא"א זל
כתב בסברא ראשונה הגבעלת לבחם האל עשאה זונה גזירת
משוחזרת אפי' נתגידו ונשתדירו פחותות מבת ג' שנים יום
אחד חוץ כזונות ואסורות לכהונה אשת כהן שנבעלה אפי'
באונס אסורה לו ולוקה עליה משום זונה ומשום שמאה אשת
ישראל שנאנסה א"עפ' שמתרת לבעלה אסורה לכהונה אשת
כהן שאברה לבעלה נאנסתי או שגנתי ובא עלי אדם אחד או
שבא עד אחד והעיד לו עליה שזינתה בין באונס בין ברצון אינה
אסורה לו שמא עיניה נתנה באור ואסורה לכהן אחר בעדות
אחרים מות בעלה דשויתי' לנפשה חתיכה דאיסורא ואם היא
נאמנת לו או העיד נאמן לו וסמכה דעתו לדבריהם יוציא כדי
לצאת ידי ספק כהן שקדש אשה בין גדולה בין קטנה ולאחר ז'
זמן בא עליה וטעה שלא מעא לה בתולים נאסרת עליו מספק
שמא לאחר הקידושין נבעלה אבל ישראל שטען טענה זו אינה
נאסרת עליו כאשר יתבאר לקמן בדין טענת בתולים בע"ה
אשה שקינא לה בעלה ונסתרה ולא שתתה אסורה לכהן משום
ספק זונה בין שלא רצתה היא לשתות או שלא רצה הוא להשקות
בין יש שם עדות שמונעה מלשתות בין שדיא מן הגשים שאינן
ראיות לשתות ואפי' קבאו לה בד' כל זמן שלא שתת' אסור לכהן
אשה שייצא עליה שם שדיא מזנה אין חוששי' לה לפוסלה לכהונה'
פניה שראוה שנבעלה והלך לו הבועל או אם באת לפנינו
כעוברת ואומרת שלכשר נבעלה נאמנת וזיה ובתה כשרות ל'
לכהונה אפי' רוב פס' לים אצלה ודוקא בדיעבד אבל לכתחילה
שבא כהן לפנינו לימלך אין כתידי' לו לישא אותה עד שיהו רוב
כשרי' אצל בד"א כשאומרת לכשר נבעלתי אבל אם אינה יודעת
מי הוא הבועל או שדיא שוט' שאין בה דעת או אלמת אפי' בדיעב
תצא עד שתזיה תרי רובי רוב העיד כשרים ורוב שירא של
כשרים הבאה ממקום אחר עוכרים שם כת' הרמבם דוק שנבעלה
בפרשת דרכים שאין שם דבר קבוע אבל ראוה שנבעלה בעיר
או נתעברה בעיר אפי' לא שוכן בה אלא גוי או עבד אחד לא
תנשא לכתחילה שכל קבוע כמחצה על מחצה דמיי ואם ניסת
לא תצא הואיל ואומרת לכשר נבעלתי עכ' ונראה דאפי'
נתעבר ה בעיר אס' לא הלך הבועל אליה תנשא לכתחילה כיון

דיאכא רוב העיד ורוב סיעות כשרים אלא א"כ הלכה היא אלי'
וסתכא נמי שאין ידוע מי הלך למי נראה דתנשא לכתחילה ז'
שבויה שנשבת יתרה מבת ג' שנים ויום אחד אסורה
לכהן שדיא ספק זונה שמא נבעלה לגוי ואם
יש עדים שלא נבעלה לגוי אפי' אשה או עבד או שפחה אפי' היא
שפחה בעלה או אביה ואמה ואחותה נאמנין אבל כנה ובתה
ועבדה ושפחתה אין נאמנין ואם מס' יחין לפי' תומן כהדיא עובד'
באחד שנשבה הוא ואביו וזיה מסיח לפי' תומו ואמ' נשבינו לבין
הגוים אני ואמי יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי נאמנין אבל היא
עצמה ובעלה אין נאמנין אפי' מסידי' לפי' תומם וזו השבויות
שתיים וכל אחת מעידה על חבדתה נאמנו' ולא חיישינן לגומלין
כהן שמעיד על השבויה שהיא טהורה לא ישאנה חיישינן שמא
נתן עיניו בה ואם פדאה והעיד בה ישאנה שאלו לא ידע
שהיא טהורה לא היה נתן בה מעותיו אשה שאין לה עדים
שנשבת וכאתה לפנינו ואומרת נשבתי וטהורה אני נאמנת
שהפה שאסר הוא הפה שהתיד' ואפי' היא אומרת יש לי עדים
שהורה אני אין צריך להמתין עד שיבואו העדים אלא מתידין
אותה מיד וכתב הרמב"ם ז"ל אפי' יצא קול שיש עליה עדי טומאת
מתידין אותה מיד דתיריה ואחר כך באו עדים שנשבת אפי' לא
נשא עדיין תנשא ואפי' נכנס השבאי אחריה וזרי היא שבויה
לפנינו כד' אדוניה לא תצא מדתרה הראשון ומשמדין אותה עד
שתפדה ואם באו עדי טומאה אפי' יש לה כמה בניס' תצא
כתב הרמב"ם ז"ל אפילו יש עד אחד שמעיד שהיא שבויה היא
נאמנת אבל אם יש שני עדים שנשבת אינה נאמנת עד ש
שיעיד עד אחד שהיא טהורה היו שני עדים שנשבת ועד א'
אחד שעיי' משנשכח ועד אחד מעיד שהיא טהורה מתרת אפילו
זה שמעיד הוא בן עבד או בן שפחה ואב' שאמר על בתו שנשבי'
ופדיתיה אינו נאמן לאוסר' בין אם הוא קטנה או גדולה שלא ה'
האמינתו תורה לאוסרה אלא בענין אשת דכתיב את כתי' נתתי
לאיש הזה אבל לא לפוסלה משום זנות אשה שנתבשה כתי' גוים
בשכיל ממון מתרת אפילו לכהונה בשכיל נפשות כגון שבעלה
רוצח ונכסד דינו להריגה אסורה אפי' לבעלה ישראל בד"א שעל
ידי ממון מתרת כשיד' ישראל תקיפה אבל אם יד' אומות העולם
תקפה אפי' על ידי ממון אסורה לכהונה עיד' שבא במצור ונבבש'
כל הגשים שבה פסולות לכהונה כשבויות שמא נבעלו לגוים
לשון הרמב"ם עיד' שנבבש אס' והו מקי פים אותה מכל רוחותיה
כדי שלא תמלט אפי' אשה אחת עד שיראו אותה ותעשה רצונם
כל הגשים שבתוכה פסולות כשבויו' ואם היה אפשר שתמלט אש'
אות ולא ידעו בה או שהיתה בעיד' מחבואה אחת אפילו אינו מ'
מחזיק אלא אשה אחת דרי' זה מציל על הכל אפילו אינה אומרת
שנשבת אלא אומרת לא נתבתי וממ' טהורה אני ויש אומרים אס'
אי' המזכא מחזיק אלא אחת לכתחילה לא תנשא ואם נשא לא
תצא רב אלפס פסק שתנשא לכתחילה וכן דעת א"א הראשון ז"ל
כתב הרמב"ם ז"ל בד"א שהגשים אסורות בגדוד של אותו מלכות
שהם מתישבי בעיר ואין ידאים אבל בגדוד של מלכות אחרת לא
נאסרו הגשים לפי' שהם פושטים וחולכין ואין להם פנאי לבעול
ורב אלפס לא הילק אלא אסורין בכל ענין וכן חז"א מסקנת א"א
הראשון ז"ל אשת כהן שנאסרה עליה משום שבויה מתרת לדור
עמ' כחצר וכלכד שיהיו בניו ובני הבית תמיד עמם כחצ' לשומרים
אינו היא חללה זו שנולדה מאיסורי' בואנה כגון כ"ב שבא על א'
אלמנה או כהן הדיוש שבא על הזונה או על הגרושה הולד חלל
לא שנא הוא זכר או נקבה וזיה עצמה נתחללה כביאתו משהער'

מן האב ואחות אבי האב בין מן האם בין מן האב ואחות אם האם פ
פסק ר"י ע"הן אסורות מדרבנן ובשאלות פסק שהן מותרות
ובן פסק ר"ת ומסקנת א"א הראש זל כדברי ר"י אשת בנו אסור
לו מן התורה ואשת בן בנו אסורה לו מדרבנן וכן אשת בן בן בנו
עד עולם אשת בן בתו אסורה לו מדרבנן אבל בכאן
ואלך כגון אשת בן בן בתו מותרת לו אשת בן אשתו מותרת לו
ובן אשתו מותר באשתו אשת אחיו אסורה לו מן התורה בין אם
הוא אחיו מן האב או מן האם בין מן הנישואין בין מן הזנות אלא
שאשת אחיו מן האם אסורה לו מן התורה לעולם ואשת אחיו מן
האב מותרת לו אם מת אחיו בלא בנים כאשר יתבאר לקמן ב
בהלכות יבום בע"ה שני חורגין הגדלין יחד בבית מותר כל
אחד באשת חברו ולא חיישינן לכראית העין לומר שנראה ב
באשת אחיו אשת חמו אסורה לו וגם חמו אסור באשתו ומותר
באשת בן אחיו ובאשת בן אחותו אשתו אסורה לו מן התורה
כל זמן שאשתו קיימת לא שנא אם היא אחות מן האב או מן האם
ואפי' גירש את אשתו אבל לאחר מיתתה מותר באחותה הלכה
אשתו למדינת הים ואמרו לו שמתה ונשא אחותה ואח"כ באתה
אשתו אם היתה אשתו נשואה לו מותרת לחזור לו שהכל יודעים
שבטעות נשא את אחותה ראין זנות שמזנה עם אחותה אסור א
אשתו עליו אפי' במזיד ובן בכל הקרובות הנאסרות על ידי אשתו
אם מזנה עמה לא נאסרה אשתו עליו ומותר בקרובות שנייה
היתה ארוסתו ואמרו לו שמתה ונשא אחותה ואח"כ באת ארוסתו
אסור בשתייהן מתה הראשונה מותר בשנייה אמרו לו בתה
אשתו ונשא אחותה ואח"כ אמרו לו קיימת היתה הולד ראשון מ
ממזר והאהרון אינו כמזר היתה אחות אשתו נשואה והלכה
אשתו ובעל אחות אשתו ואמרו לו שנים מתה אשתך וניס ונשא
אחות אשתו ואח"כ באו אשתו וניסו אשת ניסו צריכה גט לא שנא
נשאת לו בשני עדים או בעד אחד ואסורה לניסו ואשתו אסורה
עליו לא שנא היתה נשואה לו או ארוסתו יו
גויה אע"פ שאין בה לאו אסורה מדרבנן ואם בא עליה בזנות
דרך בקרה מכין אותו מכת מרדות ואם יחדה לו בזנות
חייב עליה מדרבנן משום נדה ומשום שפחה ומשום גויה ומשום
זונה כתב הרמב"ם זל בא על הגויה משאר האומות דרך אישות
לוקה בן התורה או ישראלית שנבעלה לגוי דרך אישות לוקה בן
ותורה משום לא תתחתן עם אחר ז' אוכות ואחד שבועה עממין כ
באיסור זה ע"כ ונר"י שאינו אלא בז' אוכות דלא קל בר שמעון
דאמר כי יסיר לרבות כל המסירים ואפי' אומות אין לוקין משו"ל לא
תתחתן אלא לאחר שנתגיירו אבל בגיורת לא שייך בהו חתנות ו
ואינו לוקה עד שיבעל ואז לוקה עליה משום לא תקח ואם בא
עליה בפרהסי' לעיני ימישראל קנאים פוגעין בו פי' המבחר ור"י ל
להירגו הרי זה משוכח והוא שמעצמו יקנא לה ויפגע בו אבל אם
בא לבד לשאול אין מורין לו לעשות ואין רשאים לפגוע בו אלא
בשעת מעשה אבל פירש כמבנה אין חורגין אותו וחורגו נהרג ע
עליו ולא ע"ד אלא אפי' בא הקנאי לחרוג הכועל ונשמש הכועל
וחרג הקנאי להציל עצמו מידו אין הכועל נהרג עליו לא פגעו ק
קנאין ולא הלוקהו כ"ד הרי עונשו מפורש בקבלה שהוא בכרת
שנ"כ חילל יהודה את קדש ה' אשר אהב וכעל בת אל נכד יברת
ה' לאיש אשר יעשנה ובה' הרבבם עוז זה אע"פ שאין בו מיתת ב"ד
אל יחא קל בעיניך אלא יש בו הפסד שאין בכל העריות כמוהו ש

שכן מן הערוה בנו הוא לכל דבר ובכל לישראל הוא ובנו כן הנריח
אינו בנו ומסיר אותו להיות אחרי עז ודבר זה גורם לידבק בגוים
שהכדילנו מהם ולשוכ מאחרי ה' ולמעול בו ושפחה שהושכל'
לשם עבדות אסורה לבן חורין אחד שפחתו ואחד שפחת חברו
והבא עליה מכין אותו מכת מרדות גם בזה כתב הרמב"ם זל אל י
יהי עון זה קל בעיניך כפני שאין בו מלקות מן התורה שגם זה ג
גורם לבן לסור מאחרי ה' שהבן הוא עבד ונכצא גורם לזרע הקד'
להתחלל ולהיותם עבדים והבא על השפחה אפי' כפרהסיה אין
קנאין פוגעין בו נתערב ולד של ישראל כולד שפחה שניה עבדי
וכופין בעל השפחה ומשחרר שניהם ואם היה הבן מן הארון של
העגד כשיגדילו ישחררו זה את זה ויהו בותרים לבא כקהל
היו התערוכות בנות שתיהן ספק שפחות והבא על אחת מהן ח
הולד ספק עבד ובן אסר נתערב ולד גויה כולד ישראל כטבילין
את שניהם לשם גרות וכל אחד מהם גר יו
איש בכלל עריות ולא תפשי בהו קידושים כדא' בודאי
אשת איש אבל כפק אש איש כגון שקבל גט או קידושין
ספק קרוב לו ספק קרוב לה או שיגרשה בגט הכתוב בכתב ידו ו
ואין עליו עדים כלל או עד אחד או שיש עליו עדי ואין בו זמן אם
קדשה אחר צריכה גט משניהם וכן כל פסול שאידיע בגט כגון ש
שיגרשה בגט קרח והיה בכורח וכתו במערב או ששלחו לה כחל'
ולא אמר בפני נכת וכפני נחתם ושאר פסולי גט דרבנן שיתבאר
לקמן בהלכות גיטין בע"ה אם קדשה אחר צריכה גט משניהם ו
ואם נשאת לשני יש בהן שת צא ויש בהן שלא תצא כא"ג יתבאר
לקמן בעזרת השם אשת איש שקבלה קידושין בפני בעלה מ
בקודשת דכאלו אמרה גרשתני נאמנת שאין האשה מעיזה פניה
בפני בעלה אבל אם נתקדשה לאחר שלא בפני בעלה או אפילו
בפניו יש עד אחד שמעיד כדבריה אינה נאמנת טאו מעיזה כיון
שהעד מסיעה ואין הקידושין כלום אשה שהלך בעלה למדינת
הים והעידו עליו שבת אפי' עד אח אפי' העד עבד או שפח או אשה
או קרוב מותר לנישא ואפי' עד נפוי עד או אשה מפוי אשה או עבד
או שפחה כשרים לעדות זה ופסולי מדרבנן כגון כשחק כקוביא'
ומפריחי יוני וכיצ' כהם כשרים לעדו זה אבל פסולי עדו דאוריית
פסולים ואם משיחים לפי תובם כשרים בא אחד מהם ואמר ה
הרגתי תנשא דאין אדם משיח עצמו רשע ופליגין דבוו יח כתב
א"א הראש זל כתשובה אם שנים מעידים שמת אפי' אם יש הכחש'
בדבריהם נושאים את אשתו כיון ששניהם מעידים על ביתו אפי'
לא שמע אלא קול שאמרה פלו' בת מהלכו שם ולא טעאו שום א
אדם משיחים את אשתו והוא שראו צלו דאי לא הכי חיישינן ש
שכא טד הוא בד"א בשדה או בעיר בכור וכיוצא בו שהגו מקום
חדוב אבל בעיר שלא בכור אפי' אראו צל משיחים את אשתו
כתב גאון האירנא לא בקיאין בכבואה דבכואה היכי הוי הילכ' לא
עבדינן בה עובדא כתוב בשטר איש פלו' בת איש פלו' נהרג פ' יגי
בה בירושלמי חד אמר משיחים את אשתו יחד אמר אין משיחים א
אשתו וא"א הראש זל הביא דברי שניהם ולא אסיק כחד כינייהו
ולכאורה נראה דאוליגן לחוכרא והרמב"ם כתב כיצאו כתו כשטר
כת פלוני נהרג פלוני וידוע שהוא כתב ישראל תנשא אשתו וכן
מי שנשתתק בודקין אותו אם נכצאת דעתו מכונ' וכתב בת פלו
בן פלוני סומכים עליו ותנשא אשתו ואפי' שכעו מן התינוקות ש
שאברו מת פלו' בן פלוני בין כיונו לשם ערות

דבאותה שעה היתה אשתו קיימת גרשו לנשותיהן אם גרמו הם הגירושים אסורות ואם נשותיהן גרמו הגירושים מותרות וכולן מותרות לקרוביהם שאינם חשודים להוציאן מבעליהם בשביל קרוביהם

כל הגשים שמתו בעליהם או גרשו לא יתאדמו עד שיהו להן ג' חדשים אחר מית' הבעל או אחר הגירושי חוץ כיום המיתה והגירושי וחוף מן היום שנתאדמו בו אפי' נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין אפי' היה לה כעס עם בעלה או שהיה הוא או היא חולה שוראי לא שמשו או קטנה או זקנה או עקד ואילונית בלן צריכות להמתין ג' חדשים ואם נשתהה הגט בין כתיב לנתיב כתב רב אלפס שמונין ג' חדשי משעת כתיבה וא"א הראש זל כתב משעת נתינה מעשה באחת שנתגרשה ויצא קול של פסול על הגט והצריכה לת גט אחר מפני הלעז אע"פ שבשר היה והתירה לינשא מיד ולא הצריכה להמתין ג' חדשים אחר הגט השני כיון שלא הצריכה גט השני אלא לבטל הקול ולי אומ' שצריך להמתין ג' חדשים אחר הגט השני וכן היא מסקנת א"א הראש זל ואפי' אחר ביאת זנות כגון שנאנסה או נתפתתה צריכה להמתין ג' חדשים ודוקא גדולה אבל קטנה שנאנסה או נתפתתה או יוצאה במיאון אינה צריכה להמתין וגירות שנתניירה ושפחה שנשתחררה אפי' גדולות אינן צריכות להמתין ושבויות אפי' גדולה כת' הרמב"ם שאינן צריכות להמתין וא"א הראש זל כתב שצריכין להמתין ואם קדש או נשא תוך ג' חדשים צריך לגרש ומשמת' ליה אי לא כגרש א אבל אין כופין איתו בשושים ואפי' אם הוא כהן שתאסר עליו צרי' לגרש ואם הוא ישראל יחזירנה אחר ג' חדשים ואם קדש תוך ג' חדשים וברח לא משמת' ליה ואין כופין אותו ליתן גט כיו' שגיל' בדעתו שאינו רוצה לכונסה וחורה הו' יחזאל ב' יוסף שלכתחלה או לו ברח וכהני כני וכתב א"א הראש זל ויראה דבריה ז' צריכה שתהיה למרחוק שירחיק עד שיהיה שיעור חזרתו אחר ג' חדשים דלאו מכתב שיקדש בעיד ז' וברח לעיר אחרת דא"כ בטלה תקנת חכמים ולא ישא אדם מעוברת חבידו ומינקת חבירו עד שיהא לולד כ"ד חדשי חוץ מיום שנולד בו וחוף מיום שנתארסה בו לא שנא אם היא אלמנה או גרשה אפי' אם גמלה הנער או נתנתו למינקת אסור אפי' נשבעה המינקת או בדרה על דעת רבים שלא תחזור בה אפי' אם נשבעה לאדם גדול כמו אליל שהולכים בחצר הכלך ולא אמרינן כיון שאדם גדול הוא יראה המינקת לחזור בה אבל אם מת הולד או שנמלתו בחיי הבעל או שאינה חולב לעולם כגון שיש לה צימוק רדים או שפסק חלבה בחיי בעלה אי ששברו לה מינקת בחיי בעלה כתב א"א הראש זל שאינה צריכה להמתין עבר ונשא או קדש יגרשנה וצריך ליתן לה כתובה אם תתבענה לו ולכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס אם ישראל הוא וצריך לכתוב לה בתובה אחרת וכתב ה"ר מאיר מדוטנבורק זל אפי' אם הדיר הנאת תשיש עליו על דעת רבים עד שעה שיגיע זמנו לכנוס א"ה צרי' להוציא ואם ברח והרחיק כדור עד מקום שאינו יכול לחזור תוך כ"ד חדשים אי צריך להוציא שאלה לא"א הראש זל הכא על נערה ונתעברה ממנו והודו שניהם שבמנו נתעברה ואומר שבא עליה ל"ים קידושי ואח"כ נתקדש' לשמעון וגירשה שמעון ורצת לינש' לראובן אם צריכה להמתין ג' חדשים אחר גירושי שמעון כיון ש שידוע שהיתה מעוברת מראובן לא שייך הבחנה ואינה צריכה להמתין ג' חדשים או לא תשובה צריכה להמתין ג' חדשים שקדושי

ראובן לא היו כל' כיון שלא היו בעדים וקדושי שמעון היו קדושי גמורים אע"פ שהיתה מעוברת מראובן תחילה לא חלקו חכמים אלא ככל הנשים הצריכות להמתין ג' חדשים

אסור לו לאדם לארס תוך ל' יום של אכלות ומי שיש לו ב' בנים קטנים ואין לו מי ישמשנו מותר לכנוס תוך שבוע ומיחו לא יבא עליה עד לאחר ל' יום ומי שאין לו בנים או שלא קיים עדיין פריה ורביה אסור לכנוס תוך ז' אבל לאחר ז' מותר לכנוס ולבעול אפי' מתאבל הוא על אביו ועל אמו ולאחר ל' יום כל אדם מותר אפי' קיים פריה ורביה ואין לו בנים קטני אפי' הוא מתאבל על אביו ועל אמו שודך אשה ואירעה אבל והוא לא קיים פריה ורביה מותר לכנוסה תוך ל' לאכלה טו

אלו שאינן בני קדושיין מחמת ערוה מהן מן התורה ומהן מדרבנן אותם שהן מן התורה לא תפסי בהו קידושים כלל ואותן שהן מדרבנן או שהן ספק ערוה באשר יתבאר לקמן בע"ה צריכות גט אמו אסורה לו מן התורה ואם אמו אסורה לך מ מדרבנן וכן אם אמו עד עולם ואם אבי אמו אסור לו מדרבנן אבל אם אמו אבי אמו ואם אבי אמו מותרת לו אם אבי אסור לו מדרבנן וכן אם אמו עד עולם אם אבי אבי אסורה לו מ מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון אם אמו אבי או אם אבי אבי מותרת לו אשת אביו אסורה לו מן התורה בין שזינא אשתו מן האירוסין בין שהיא אשתו מן הנישואין בין בחיי אביו בין בשמ' אביו או גירשה אבל אם אנס אביו אשה מותרת לו ואשת אבי אביו אסורה לו מדרבנן וכן אשת אבי אביו עד עולם ואשת אבי אמו אסורה לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון אשת אבי אמו או אשת אבי אם אמו מותרת לו אחותו אסורה לו מן התורה לא שנא אחותו מאביו או מאמו בין אחותו מן הנישואין או בהונ' או אפי' בא אביו על הערונה והוליד ממנה אחותו היא וחייב עליה חוץ מאחותו מן השפחה ונכרית כד' שפחה דעלמא אבל אם בא אביו על שפחתו והוליד ממנו אחותו היא ומותר בבת אשת אביו ואפי' חורג' הגדלה בבית מותרת לאחיו ולא חיישינן למרא' העין לומר שנראית כאחותם בתו אסורה לו מן התורה וכן בת בנו ובת בתו וכתבת כנו וכתבת בתו כתבת ה'מכם שהן מותרות לו ולא בהירא לא"א הראש זל אבל בולן אסורות לו עד עולם בת אשתו אסורה לו מן התורה וכן בת בנה וכתבתה ודוקא בת אשתו מן הנישואין אבל בת ארוסתו מותרת לו לאחר מיתתה וכתבת בת אשתו וכתבת בת בן אשתו אסורה לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון בת בת בת אשתו וכתבת בן בן בן אשתו כתבת ה'מכם זל שמותרות לו וא"א הראש זל כחכ שהן אסורות לו עד עולם אם אשתו אסור' לו מן התורה וכן אם אמו אשתו ואם אבי אשתו אבל אם אמו אשתו ואם אבי אשתו ואם אמו אשתו אסורות לו מדרבנן מכאן ואילך כגון אם אמו אשתו ואם אבי אשתו אסורות אשתו כתבת ה'מכם שמותרות וא"א הראש זל כתב שאסורות לו לעולם אחות אביו ואחות אמו אסורות לו מן התורה לא שנא היא אחותו מן האבא מן האם ומותר בבת אחי אביו וכתבת אחי אמו ואחי אביו ואחי אמו מותר באשתו וכתבתו אבל הוא אסור מן התורה באשת אחי אמו ודוקא שהוא אחי אביו מן האב אבל אשת אחי אביו מן האם ואשת אחי אמו מן האב בין מן האב בין מן האם אי אסורו אלא מדרבנן ומכאן ואילך כגון אשת אחי אביו מן האם ואשת אחי אמו בין מן האב בין מן האם כותרתו וכאש אחי אביו מן

אומר לא מת או שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת ככולן
לא תנשא ואם נשאת למי שאינו בעיד תצא ואם נשאת לאחד ב
מעדיה והוא אמר בדי לי שמת לא תצא נשאת על פי עד כשר
ואח"כ באו שנים ואמרו לא מת או נשאת על פי אישה ואח"כ בא
עד כשר ואומר לא מת אפי' נשאת לאחד מעדיה תצא האשה
בעצמה נאמנת לומר שמת בעלה ותנשא או תתיבם על פיה ו
ונחנים לה כתובה ואם תתיבם נכנס היכם לנחלה על פיה ב
בדא שאומר מת בעלי והתירוני לינשא לבד אבל אם אומרת תנו
לי כתובתי והתירוני לינשא או אפי' התירוני לינשא ותנו לי כתובתי
אין מתדין אותה לינשא והלמבמ זל כתב בשניהם מתדין אות'
לינשא אלא שיש חילוק ביניהם לענין הכתובה כדלקמן וא"א
הראש זל כתב כסברא הראשונה יש לה צרה אין עדותה מועיל
להתיר צרתה אע"פ שהיא בותרת הצרה אסורה וחשבינ' ליה כחי
לנבי צרה ואוכלת בשבילו תרומה אם הוא כהן באו שתי הצרות
אחת אוכרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאומרת מת תנש' אותה
שאומרת לא מת לא תנשא אחת אומרת מת ואחת אומרת גרוג
שתיהן מותרות בד' א' שהיא נאמנת על עצמה כשיש שלום בינו
לבינה ושלום בעולם אבל יש קטטה בינו לבינה כגון שאמרה ג
גרשתי בפני פלו' ופלו' ובאו פלו' ופלו' והעידו שאינו אמ' אינ' נאמב
אפי' אם יש שלום בעולם לא שנא התחילה היא הקטט' או שהתחי'
הוא ואפי' אם עד מסייעה אינה נאמנת ואם נשאת כתב הר"ב
זל לא תצא כיון שהעד מסייעה וכן אם יש מלחמה בעול' ואומר'
מת אפי' בסתם אינה נאמנת אע"פ שיש שלום בינו לבינה ואפי' לא
ידענו שיש מלחמה אלא על פיה והיא אומרת מת במלחמה אינה
נאמנת והר"ב זל כתב בזה שאם נשאת לא תצא וא"א הראש
זל לא כתב כן כתב הר"ב כיון שיש מלחמה בעול' אפי' אומרת
מת וקברתיו אינה נאמנת ואינו נראה כן בגמרא אלא אפי' היא
אומרת בת על בטתו נאמנת אע"פ שיש מלחמה בעולם כ"ש בת
וקברתיו ואם יש מלחמ' בעולם ובא עוד אחד ואומר בת במלחמה
אינו נאמן וכתב הר"ב זל שאם נשאת לא תצא ואם אמר ה
העד מת וקברתיו נאמן וכתב רב אלפס דה"ה נמי בשני' במלחמ'
דאינם נאמנים אלא אם כן אומרים מת וקברתיו והר"ב זל כתב
דאפי' אחד נאמן אפי' אם אינו אומר קברתיו וא"א הראש זל כתב
דאחר אינו נאמן אלא אם כן אומר מת וקברתיו אבל שני' נאמני'
אפי' אם אינם אומרים קברתיו ואם יש דעב בעולם וכאה ואמר'
מת אינה נאמנת אפי' אומרת בת על בטתו עד שתאמר וקברתיו
ואם באה ואמרה בת תחת המפולת שנפל עלי' או שיש שלוח
נחשים ועקרבים ואומרת שנשכו נחש או עקרב או שיש דבר כ
בעולם וכאה ואמרה שמת ככל אילו דינו כמלחמה ואינה נאמנת
ואם אומרת עישנו עלינו את הבית והוא מת ואני נצלת' אינה כ
נאמנת נפלו עלי' גוים או לסטים והוא מת ואני נצלת' נאמנת ש
שאי' דרכן להרוג הנשים בא בעלה אחר שניסת לא שנא ניסת
על פי עד אחד או על פי שנים עדים תצא מזה ומזה וצריכה גט
בשניהם ואין לה כתובה משניהם ולא פירות שאכלו נכסי כלוג
שלה אע"פ שאינם חייבי' בפרקי' ודוקא שאכל השני קודם שבא
הראשון אבל מה שאכל אחר שבא הראשון צריך להחזיר ואינו ח
חייב ליתן הכלאות כנכסי צאן ברזל שלה והוא שכלו לגמרי א
אבל מה שיש מהן בעין נוטלתו ואם נטלה מזה ומזה כתובה או פ
צרות צריכה להחזיר ודוקא שנטלה מהשני אחר שבא הראשון

אבל אם נטלה ממנו קודם שבא הראשון אינה צריכה להחזיר ו
ושניהם אין מטמא' לה אם הן כהנים ואין זכאין במציאת וכמעש
ידיה ובהפדת נדריה ונפסלה מהכהונה ומותר ומה ומה מעש' אם
היא בת לוי מתו אחין של זה ושל זה חולצין ולא מייבמין והול' מן
השני הוא ממזר מן התורה במה דברים אמורים שלא ג
גירשה הראשון אבל אם גירשה או מת או לא הרי משני אלא כמזר
דרכנן ואם החזיר הראשון הולד ממזר מדרבנן ואם אח' שניסת
אמרה בעלה היה קיים ומת בן שנולד קודם שמת כמזר מן התור
ושנולד אחר שמת ממזר מדרבנן ואם לא נים' לשני אלא נתקדש'
לבד ובא עליה אינה צריכה גט כהשני ומותרת לחזור לראשון ו
וכן מותרת לשני אם בת הראשון או גירשה יח
חייבי' לארץ וחייבי' עשה וכל שכן שניות דרבנן הפסי' ב
בהו קידושין לפיכך אחד מאילו שנתקדשה כין אלכנח
לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט או ממזרת וכתובה לישראל או
מחזיר גרושתו משנישאת לאחר ככולן צריכות גט ואפי' מקדשת
יבמה לשוק נמי כאשר יתבאר לקמן בע"ה יט
מי שהוזק בשאר כשר דנין על פי חזקה זו אע"פ שאין שם
ראיה ברורה שזה קרוב ומלקין וחונקין וסוקלין על ח
חזקה זו ביעד הרי שהוזק שוו' אחותו או בתו או אמו ובא עליה
בעדים הרי זה לוקה או נשרף או נסקל אע"פ שאין ראיה שזו א
אחותו או בתו או אמו אלא חזקה זו בלבד איש ואשה שכאו מ
כמדינת היסוד א אומרת זה בעלי והוא אומ' זה אשתי אם הוזקו
בעד' ל' יום שהיא אשתו הורגי עליה בשום אשת איש אבל תוך ל'
יום אין הורגין עליה בשום אשת איש ב
הבא על אחת מן העריות או שבעל ביאה אסורה בין כדרכה
בן שלא כדרכה מניחצרה בה חייבים שניהם או כרת
או מלקות או מיתת כ"ד בין שריו שיכבים או עובדים ומה היא ח
הערה משתכנים העטר' כדגיד אע"פ שפירש מיד ולא נמר ביאתו
ולא הוציא ורע חייבי' חוץ משפחה חרופה לגי' שאין חייבי' עליה
אלא בגמר נראה אבל מי שבעל בלא קושי כאבר מת והכניס: בידו
אין חייבי' כלום וכתב הר"ב זל אבל מכין אותו ככה מרדוח ואם
בעל בעלת איסור כמחעסק כגון שהיה סבור שהיא ביאת היתר
ועל' בנדו ביאת איסור חייב חטאת אכל הבא על הערוה והיא מת'
פטור והבא על הסרפה אפי' נשחטה ברוב שנים שודאי לה למות
בחוליו זה חייב עד שתכות או עד שיתיו את ראשה הכא על אח'
מן העריות דרך איברים או שחבק או נשק ונהנה בקירוב כשר ח
הרי זה לוקה מן התורה שנ' לא תקרבו לגל' ערוה דברי' הבביאי'
ליני גילי ערוה והעושה דב' בחוקות אילו הרי זה חשוד על ח
העריות נשי' המסוללות זו בזו פי' מתחברות זו בזו דרך תשמיש
אסור וזה מעשה ארץ מצרים שהוזהרנו עליו שב' כמעשה ארץ מ
מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו ואמרו חכמים זל בה היו עושי'
איש נושא איש ואשה נושא אשה ואשה ניסת לשני אנשים ואע"פ
שהיא אסור אין לוקין עליו ואין האשה נאסרת על בעלה בכך א
אבל ראוי לנדותה ולהכותה ככת מרדות הואיל ועשו איסור יש
לאיש להקפיד על אשתו בדבר זה ולמנוע הנשים הידועות בכך
מליכנס לה ושללא לצאת היא עליהן כל אשה האסורה אם היא
בת נ' שנים ומעלה גדול' הבא עליה חייב והיא פטורה אלא א"כ ה
היא גדולה אבל אם היא פחותה מזה שניהם פט' רי' שאין ביאתה ב
ביאה וכן אשה גדולה שבא עליה קטן אם הוא בן ט' שנים

בין כיונו שלא לש' ערו' כש' א' את אשתו ואם שומעיה מהם שאומ'
 הרי אנו נאים בקברואין סימכין עליהם להשיא אשתו אלא א"כ
 יאברו בכך וכך סופרים היו שם וכך וכך הלכו אחר הכטה שיש ד
 דבר שמירה על הענין שהוא אבת גוי שמסיו לפי תומו שמת
 ואינו מכון לשם עדות משיאים את אשתו וכן השומע ממנו ובא
 והעיד בפני כ"ד משיאין את אשתו כיצד כסיה לפי תומו כגון ש
 שאמר אני ראיתי לפלוני שמת כמה היה נאה או כמה טובה עשה
 עמי וכיוצא בזה שמוכיח שאינו מכון לשם עדות אבל אם מכון
 לשם עדות או שנראה שאמר כן לפי שירא מפניו כגון שאמר עש
 דבר פלוני ואם לאו אהרוג אותך כמו שהרגתי לפלוני אינו נאמן
 כתב הרמב"ם יצא ישראל וגוי מעמנו למקום אחד ובא גוי ו
 והסיד לפי תומו איש שיצא עמי מכאן כת משיאין את אשתו אף
 על פי שאין הגוי יודע את האיש והוא שאמר קברתי עכ
 ואינו יודע לבה צריך שיאמר קברתי התחיל הגוי להסיד לפי
 תוכו וחזר ושאלו לו ואח' כפי כל הענין קרוי שפיר מסיח לפי ת
 חובו כתב הרמב"ם זל שבע בערכא ת של גוים הרגנו לפלוני א
 אינן נאמנים וידא מדבריו שאם אמרו נהרג בדין ושלא על ידם
 נאכזיב וכדברי א"ה הראש זל יראה שאפי' אברו נהרג שלא על י
 ידם אינם נאמנים בא אחד ואמר אברו לי בשחלך למקום פלוני
 אשור להם שמת יוסף בן שמעון ובא ואמר כן ואנו מכירים פלוני
 הידוע בט"ס זה אשתו מותרת אע"פ שלא אמר בו סימן שניכרנו
 על ירו ואין אנו חוששים ע"כ בא אחד והיה ששמו כך ויש אומרים
 דוק כשלא החזיר אחר באותו מקו' בזה השם וגם לא שכחתי שירר'
 שעוברים שם הא איבא חד מינייהו אין משיאין ורב אלפס כתב
 אפי' שכחתי תרי בהאי שבא או שכחתי שיריות משיאין עד דאיבא
 תרדיהו לרעיותא וכן היא בסקנת א"ה הראש זל כתב הרמב"ם זל
 ישר' שא"כ יתודו עמנו במקום פלו' וכך צורתו וכך סימניו
 אין אוכזרים באימרו דעתו פלוני הוא עד שיעיד שהוא פלו' וכיר
 שבו ושם עירו אבל אם אמר שיצא מעמנו מעיר פלונית וכת מ
 בחפשינן באותה העיר אם לא יצא אלא הוא תנשא ע"כ וטעמא מ
 בשום דקייבא לן סימנין לאו דאורייתא ולא סמכין בהו לענין א
 איסורא יש נשים שאין סומכין על עדותן אם העידה לאשה ש
 שבת בעלה מפני ששונאות זו את זו וכתבונת לקלקלה לאוסר'
 על בעלה ואלו הן חבותה ואפי' אינה חבונה עתה אלא מצפה ל
 להיות חבונה כגון שהיא אם יבכה ולא אם בעלה ומעידה שבת
 בעלה אינה נאכזבת וכן הבלה לא תעיד לחבותה ואפי' באה ואמר'
 כת בעלי ואח' כבת חבי שלפי דבריה אינה עוד חמותה אפי' הכי
 אינה נאכזבת וכת חמותה וצרתה ואשת אחי בעלה שכא ימות ב
 בעלה או אחי בעלה וידא צרות זו לזו וכת בעלה לא תעיד לה ו
 זלא היא לבת בעלה כל הבא להעיד על עדות אשה אין צריך ד
 דרישה וחקירה ומעידין לאור הנר ולאור חלבנה שאפי' לא ראו
 אותו אלא לאור הנר והלבנה והכירנהו הבעידים עליו שהוא הוא
 ראו אחד שאמר על עצמו שהוא פלוני כן פלו' במקום פלו' והרי
 הוא מת שנחש נשכו והלכו שם ומצאוהו שנשתנה ולא הכירוהו
 משיאין את אשתו אין מעידין עליו אלא אם כן ראו פרצוף ש
 שלם עד פדחתו וחוטמו וכן כתב ר"ת דוקא כשאין שם אלא הרא'
 או אין יכולין להכיר בטביעת עין אם לא יהא כל הפרצוף שלם
 עם החוטם אבל אם כל גופו שלם אפי' אין כהן פרצוף ופדח וחוט'
 יכולין להכירו בטביעת עין או על ידי סימנין מובהקין שיש להם
 בגופו וש"מ לא הוי סימנין מובהקין להכיר על ידה לפי שעשויה
 להסתבות ואם אין מכירין אותו בטביעת עין אפי' יש להם סימנין

בכליו ובגופו אין סומכין עליהם אם אינן מובהקין אין מעידין ע
 עליו אלא אם כן ראה אותו תוך ג' ימים למיתתו כד"א שהוא ביבש
 אבל אם היה במים אפי' שהיה שם כמה ימים מעידים עליו שהמים
 מעמידים אותו שלא ישתנ' צורתו והוא שראוהו מיד אחר עלייתו
 מן המי' וגם שאין בו מכה אבל יש בו מכה או שלא ראוהו מיד ב
 בעלייתו מן המים משתנ' ואפי' אם היה ביבשה אם אינו חבו' כפנת
 מעידים עליו לאחר כמה ימים ע"י טביעת עין של גופו וצורתו
 ואפי' היה חבול בפניו אין מעידין עליו אלא עד ג' ימים אם מצאו
 הרוג ומכירין אותו בטביעת עין ואין יודעין מתי נהרג תולין שנהר
 תוך ג' ימים ומעידים עליו נפל לגוב אריות אין מעידין עליו
 שאי אפשר שלא אכלוהו נפל לחפירה בלאה נחשים ועקרבי'
 או לתוך כבשן האש או לתוך יורה בלאה יין או שמן כרותחת על
 גבי האש מעידין על וראוהו צלוב או מלא פצעים אפי' במקום ש
 שנעשה שרפה או שחיה אוכלת בו אין מעידין עליו עד שראוהו
 שתצא נפשו וכת הרמב"ם דוקא שראוהו מגוייד בסכך המלוכנת ב
 באור זה נמי בסכין שאינה מליכב ונכזה אח"כ כדקאמר' שמעון
 בן אלעזר מפני שיכול ליכות ולהחית אחרי כן אבל אם נחתכו ג
 גידי שוקיו ולא נכזה מעידים עליו כרבנן דפל גי עליה דר' ש
 שמעון בן אלעזר וכן הלכה ע"כ ואין נראה כן כדברי א"ה הראש
 זל כמה דברים אמורים שאין מעידין על מי שחיה אוכלת בו ב
 במקום שאין נפשו יוצאת בו אבל אם ראוהו אוכל בו החיה במקו'
 שנפשו יוצאת בו כגון כלב או כמוח או במעיים מעידים עליו .
 וראוהו שנשחט בו שנים או רוב שנים מעידים עליו ראוהו שנפ'
 למים שאין להם סוף והרי הם גו' ולים כל כך עד שהעימר על ש
 שפתו אינו יכול לראות כל ד רוחות אין מעידין עליו שכא יצא
 לצד אחר ואם עד אחד מעיד ראיתו אחר שהועלה והכרתיו על
 ידי סימנין שהיה לו בגופו נאמן אבל אם אינו אוכר שהכירו על י
 ידי סימנין אלא על ידי טביעת עין אינו נאמן כד"א שראהו העד
 שנפל שם דכיון שראה העד שנפל שם אומר כדרכי ואמר שהוא
 הוא אפי' אינו ברור לו לפיכך אינו נאמן אלא אם כן שראהו מיד
 אחר שהועלה ומכירו על ידי סימנים אבל אחר שלא ראה שבע
 נאמן אפי' לא ראהו מיד אחר שהועלה ואפי' בטביעת עין בלא ס
 סימני' והוא שיראו שלם בכל גופו אבל אם אינו שלם אל' פרצוף
 פנים עם החוטם לא ספדינן אטביעת עין לחו' בלא סימנין נשאת
 על יד שהעידו עליו במים שאין להם סוף לא תצא נפל למי' שיש
 להם סוף ושהיה שם כדי שתצא נפשו תנשא לכתחל' וכן אם נפל
 למים שאי' להם סוף וכאן להעלותו והעלו מבנ' אבר שאי אפשר
 שינטל אותו אבר מן החי והיה מעיד עליו להשיא את אשתו עיר
 שהקיפ' כרכום וספינה המטורפת בים והוצא לידן דרי חן כחוק'
 חיים לפי שאי' מעידי על אחת כאלו שמת להתי את אשתו ואפי'
 על מי שבעיד שכבשה כרכום וספינה שטבעה בים והוצא ליהרג
 נמי אין מעידים שהם בספק חיים ונותני' עליהם חוכרי' בתים ו
 וחומרי חיים עד אחד אומר מת והתירוה להנשא ובא עד אח'
 ואמר לא מת אפי' קודם שנשאת כותרת לינשא אלא משום לזות
 שפתים לא תנשא אבל אם בא השני קודם שהתירוה לא תנשא
 ואם באו שנים פסולים לבסוף ואימרי' שלא מת חסובי' כאח' ואם
 התירוה קוד' שכאן לא תצא כותרת' הראשון לא התירוה עד שבאו
 לא יתירנה אשה שאומר' כת וטתי' אומרות לא מת אע"פ שנשא'
 תצא שתים אומרות מת ואחת אומרת לא מת אע"פ שלא נשאת
 תנשא אשה אומרת מת ואשה אומרת לא בת או עד אחד אומר

אומר בת ועד אחד

ומותר למרביעי בהמה להכניס בכחל בשפופרת מפני שהם
 טרודים במלאכתן ולא יבאו לידי הרהור כתב הרמב"ם ו' אסור
 לבני שאינם נשוי לשלוח יד במבושיו כדי שלא יבא לידי הרהור
 ואפי' בתחת טיבורו לא יכניס ידו כדי שלא יבא לידי הרהור ואם
 הוא נשוי מותר ובין נשוי ובין שאינו נשוי לא יושל יד באמה כלל
 אלא בשעת שנערך לנקביו ואני כתבתי באורח חיים דאף נשוי
 אסור אם לא מהעטרה ולמטה לצד הארץ **כד**
ישראל לא נחשדו על משכב זכור ועל משכב בהמה לפיכך
 מותר להתיר עמהן והמחמ' עצמו שלא להתיר
 אפי' עם בהמה ולא עם אביו הרי זה משובח האומות חשודים על
 הכל לפיכך אין מוסרים להם תיגוק ללמדו ספר או א מנות ואין
 מעמידין בהמה בפונדקאות שלהם אפי' זכרים ואל
 נקבות אצל נקבות ואין מוסרין בהמה לרועיה שלהם אפי' זכרים
 לזכר ונקבות לנקבה מפני שכולם הם בחזקת מנאפים וכשיבא
 הזכר לשכ' עם הנקבה ישכב עם הזכרה ור' פס' שמות להעמי'
 בהמות אצלם דקימ' לן שאינן חשודים על הרביעה כתב
 הרמב"ם זכרו לברכה אין לך דבר בכל התורה בולה שהוא קשה
 לרוב בני אדם לזרוש בכנו יותר מן דעויות וכניאות ה
 האסורות ואמרו חכמים גזל ועדויות נזשו של אדם מתאוה
 להם ומהדמתן ועוד אמרו רוב בגזל ומיעוט בעדויות והכל
 באכב לשון הרע לפיכך ראוי לו לאדם לכופף יצרו בדבר הזה
 ולהרגיל עצמו בקדושה יתרה ובמחשבה טהורה וברעות נכונה
 כדי להנצל מהם והזהר מהיחוד שהוא הגורם הגדול גדולי חכמי'
 היו אומרים לתלמידיהם הזהירו בני כפני בני הזהירו בני מפני בלתי
 כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתקיישו בדבר זה ויתרחקו מן היחוד
 וכן יתרחק מן השחוק ומהשכרות ומדברי עוגבים שאילו גורמיט
 גדולים הם והם מעלות של עריות ולא ישב בלא אשה שמנהג זה
 גורם לטהרה יתרה גדולה מכל זאת אמרו יפנה אדם עצמו
 ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבות
 העדויות מתגברות אלא בלב הפנוי מן החכמה ובחכמה מה הוא
 אומר אילת אהבי ויעלת חן דדיה ידווק בכל עת באהבתה
 תשג' תמי' ואשתו של אדם מתרת לו לפיכך כל מה שירצה לעשו'
 באשתו עושה בוועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר שירצה
 וכן אליה בין בדרכה **בדרכה בין דרך אברים** ובלבד
 שלא יצא שכבת זרע לבטלה ור' פירש דאפילו בהוצא שכבת
 זרע נמי מותר לשמש **בדרכה** ובלבד שלא יצא רגל מן אלא
 אקראי בעלמא שמתאוה לאשתו לשמש **בדרכה** אלא אסור
 לחזות רגל בכך עוד מדברי הרמב"ם ז"ל מדת הסידות שלא
 יקל ראשו בכך ושיכדש עצמו בשעת תשמיש ולא יסוד מדרך
 העולם שאין דבר זה אלא כדי לפרות ולרבות ולא ירכה בתשמי'
 לחיות מצוי אצל אשתו תמיד שדבר זה פגום הוא מאוד ומעשה
 בורות הוא אלא כל הממעט בתשמי' הרי זה משובח ובלבד שלא
 יבטל עונה אלא מדעת אשתו ע"כ ואיזהו העונה האמורה בתורה
 הטיילים שפרנסתם מצויה להם ואין פורעין מס עונתם בכל יום
 הפועל' שעושים מלאכה בעי' אחרת ולג' בכל לילה בכתתים פעם
 אחת בשבוע ואם עושים מלאכה בעידים פעמים בשבוע והחמרי'
 אחת בשבוע והגמלי' אחת לל' יום והספני' אחת לל' חדשים ועונת
 תחמיל' שבת לליל שבת וכל אדם חייב לפקוד את אשתו בליל
 שבילתה ובשעה שהוא יוצא לדרך כת' עוד הרמב"ם ז"ל בענין
 דיחוק התשמיש שכבת זרע הוא כח הגוף ומאור עינים וכל זמן

שתצא ביותר הגוף בלה וכחו בלה וחיו אובדים זה שאמר שד"ה
 בחכמתו אל תתן לגשים חילך וכל השטוף בבעילה זקנה קופצת
 עליו וכחו תשש ועיניו כהות וריח רע נוהף בפניו ושיחיו ושער
 ראשו וגבות עיניו וריבוי עיניו נושרות ושער זקנו ושיחיו ושער
 רגליו רבה ושיניו נופלות והרבה באבים חוץ מאילו באים עליו
 אמרו חכמי הרופאים אחד כאלף בת בשאר חולאים והאלף ברוב
 התשמיש לפיכך צריך אדם לזהר בדבר אם רוצה להיות בטובה
 לא יבעול אלא כשימצא גופו בריא וחזק ביותר והוא מתקשה
 הרבה שלא לדעתו ומסוה דעתו לדבר אחר והקישוי כשהיה
 וימצא כובד ממתניו ולמטה ובאילו חושי הבצים נכשכין וכשרו
 חם זה צריך לבעול ורפואה לו שיבעול לא יבעו אדם והוא שבע
 או רעב אל' לאח שיתקעל המון כמיעו ויבדו נקביו קוד' בעילה
 ואח' בעילה ולא יבעו מעומו ולא מיוש' ולא בני הברחין ולא ביום
 שנכב' למרח' ולא בני יציאה לדרך או ביל' ביאתו מן הדרך לא לפניה'
 ולא לאחריהם ע"כ ואף בשימש בשעת העונה לא יכני' להנאתו
 אלא כאדם הפורע חומו שהוא חייב בעונתו ולקיים מצות בורא
 בפריה ורביה ושהיה לו בנים עוסקי בתורה ומקיימין מצו' בישר'
 ולא יבעו אל' מרעונה ואם איכ' כרוצה לכך יפייסנה עד שתתרה
 והיה צנוע כבוד בשעת התשמיש ולא ישמש בפני כל חי גרסינן
 בנדה בפ' כל היוד רבה מקרקש גוי דכלתיה אביי באל' דדבי פירו'
 היו כבריחי אפי' הצרעי והזבובים שסביב כטותיה בשעת תשמיש
 ומזהו הם היו בחמירים על עצמן דג' נמי התם אמ' ל' רב יהודה
 לשמואל אפי' בפני עכברים פי' שאל לו על מה שאין משמש
 בטותו בפני כל חי ואם אסור אפי' בפני עכברים אמר לו בגון של
 בית פלוגי שמשמשים כטותיה בפני עבדיהן אלמא שמותר בפני
 עכברים אלא שהם הם בחמירים על עצמן הילכך מותר אפי' בפני
 בהמה וחיה ועו' ותינוק שאינו יודע לדבר בבהמה דמי והוא דאסור'
 בפני כל חי אוקא בניעור אבל בישן שפיר דמי ויש להסתפק אי
 כהני בהפסקה בחיצה עשרה ומכתבא דלא מהני אע"ג דכהני
 גבי סת' הכא כיו' דטעמ' משו' צניעו' הוא לא מהני בית שיש בו
 סת' לא ישמש עד שיעשה בפניה בחיצה עשרה ואם יש לו
 בית אחר צריך שיצאנה ואם יש בו תפילין או שאר ספרים לא
 שנ' חומשין או ספרי תלמוד אסור עד שיתן אותם בכלי תוך כלי
 זהוהו שלא יהיה כלי השני מיוחד לו אבל הוא מיוחד לו אפי' באה
 כחד חשיב ואם פירש טלית על הארנו חשו' בכלי תוך כלי ותיש'
 הדבר באימה וביראה לא בתחילת הלילה ולא בסופה כדי שלא
 ישמע קול בני אדם ויבא לחשו' באשה אחרת אלא באמצע הלילה
 כדאיתא בגדרים בפ' אילו דברים שאלו לאימא שלום אשתו של
 ר' אליעזר בפני מה בניך נאים ביותר אמר מפני שאינו מספני'
 עמי לא בתחילת הלילה ולא בסופה אלא באמצע הלילה פירוש'
 מספר תשמיש וכשתוא מספר מגלה טפח ומכסה טפח ודומה
 כמי שכפאו שד פי' באימה וביראה כמי שכפאו שד כת' הראב"ד יג'
 מגלה טפח ומכסה טפח ודומה כמי שכפאו שד שלא היה מברק
 האבר בשעת תשמיש כדי למעט הנאתו ודומה כמי שכפאו שד
 שעושה הדבר מאונס וכל' מגלה טפח באשה כלומר מגלה אותו
 לצורך תשמיש ועבשיו מכסה אותה כלומר שלא היה בארץ
 באותו מעשה כמי שכפאו שד ונבעת והניח המעשה כל כך היה
 מקצר בתשמיש ואי תק' לך אם כן לא היה משהה על הבטן
 ואמרו חכמי' שכר פרי הבט' שכר שמשדו' עצמן על הבט' עד

ומעלה היא חיבת והוא פטור ואם הו' מכן ש' שנים ולמטה שניהם פטורי' היה אחד מהם עד ואחד ישן הער חייב והישן פטור אחד מזיד ואחד שנגג המזיד חייב והשונג מביא קרבן אחד אנוס ואחד רצון האנוס פטור ואין העדים המעידים צריכים שיראו ש שיכנסו כמכחול בשפופרת אלא משיראו אותם דבוקים זה בזה בדרך המנאפי' הרי אילו נהרגין בראייה זו כא צריך אדם להתרחק כן הנשים מאד מאד ואסור לו לקרוץ בידיו וכרגליו ולרמוז בעיניו לאחת מן העריו' ואסור לשחוק עמה או להקל ראשו כנגדה או להביט ביופיה ואפי' להריח בבשמים שעליה אסור ואסור להסתכל בנשים שעומדות על ה הכנסה ואסור להסתכל אפי' בבגדי צבעונתן של אשה שיזא מ מכירה אפי' אינן עליה שמא יבא להרהר בה פגע באשה בשוק א אסור להלך אחריה אלא דין ומסלקה לצדדין או לאחריה ולא יעבור בפתח אשה זונה אפי' ברחוק ד' אמו והמסתכל אפי' באצבע קטנה של אשה ונתכוון ליהנות ממנה כאלו מסתכל בכי' התורף שלה ואסור לשמוע קול ערוה או לראות שערה והמתכוין לאחד מאילו הדברים מכין איתו מכת מרדות ואלו הדברים אסורים גם בחייבי לאוין לא ילכו בנות ישראל פרועות ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש ומותר להסתכל בפני הפנויה לבדוק אם היא יפה שישאנה בין שהיא בת לה או בעולה ולא עוד אל טראמי לעשות כן אבל לא יסתכל בה דרך זנות ועל זה נאמר בדי' כרתי לעיני מיה אתכוונן על בתולה וכן מותר לאדם להביט באשתו אף על פי שהיא נדה והיא ערוה לו אעפ"י שיש לו ה' אה' בראיית' הואיל והיא מותרת לאחר זמן אינו בא בזה לידי מכשול אבל לא ישחק ולא יקל ראש עמה ואסור להשתמש באשה כלל בין גדולה בין קטנה בין שפחה בין משוחררת שמא יבא לידי הרהור עבירה באיזה שכוש אברו כרחיצת פניו ידיו ורגליו אפי' ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו אפי' אינה נוגעת בו והצעת ה'טה' בפניו ומיגית הכוס שאין עושה לאיש דברים אלו אלא אשתו לבד ואין שואלים בשלום אשה כלל אפי' עי' ט' וזו אפי' עי' בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים אבל מותר לשאול לבעלה איך שלומה והמחבק או המנשק אחת מהעריו' שא' לבו של אדם נוקפו עליהן כגון אחותו הגדולה ואחות אכיו וכדומה בהן אעפ"י שאין לו שום הנאה כלל הרי זה מגונה ביותר ודבר זה אסור שאין קרובי' לערוה כלל בין גדולה כי קטנה חוץ מהאב לבתו והאב לבנה כיצד האב מותר לחבק לבתו ולנשקה ולישן עמה בקירוב בשר וכן האם עם בנה כל זמן שהם קטנים הגדילו שיש לבת י"א שנה ולבן י' שנים זה ישן בכסותו וזו ישנה בכסותה ואם הבת בושה לעמוד בפני אביה ערומה או נתקדשה אפי' היא קטנה אסורה וכן אם האם בושה לעמוד ערומה בפני בנה אסור אפי' היא קטן בב אסור מן התורה לאיש שיתייחד עם הערוה בין ילדה בין זקנ' וחבמי' גזרו על כל יחוד אפי' של פנויה וגו' ובלבד שתהא מבת ג' שנים ומעלה חוץ מן האב שמותר להתייחד עם בתו והאם עם בנה והבעל עם אשתו נדה וחתי' שפירשה אשתו נדה קודם שבשל אסור להתייחד עמה והמתייחד אפי' עם פנויה בין גויה בין ישראלית מלקין אותו אבל היא לא נפסלה אם נתיחרה עם הפוסל בכיאתו והמתייחד עם אשת איש אין מלקין אותו ש שלא להוציא לעז על בניה שהם כמורים כתב הרמב"ם ז"ל לא תתייחד אשה אחת עם אנשים הרבה עד שתהיה שם אשתו של

אחד מהם וכן לא יתייחד איש אחד אפי' עם נשים הרבה ונשים הן הרבה עם אשה הרבה אין חוששין כשום יחוד ע"כ ואינו מבין דבריו כיון שאסור אשה אחת עם אנשים הרבה באי נפקא מינה שאשתו של אחד בהם שם אכתי איכ' למיחש לאחריני והא' זל כת שאשה אחת מתייחד עם שני אנשים כשרים כעיד ובשדח עם ג' אבל בפריעי' אפי' בעיר וכעשרה נמי לא ולישי מתיר לאיש יחוד עם נשים הרבה אל' אכ' עסקו עמהן שאז אסור ואפילו עם נשים הרבה וז"ל פי' דאפי' איש אחד עם נשים הרבה אסור אלא אם כן אשתו עמו ואם עסקו עמהן שלכו גם בהן אסור אעפ"י שאשתו עמו שני בתים זה לפנים מזה ונשים בפנימי ואנשי' בחיצוני או בהפך ופירש' אשה לבין אנשים או איש לבין הנשים חוששין כשום יחוד מי שאשתו עמו מותר להתייחד עם הנשי' שאשתו משמרתו אבל ישראלית לא תתייחד עם הגוי אעפ"י שאשתו עמו שאין אשתו של גוי משמרתו לפי שאין לה בושת אשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה כפני שאימ' בעלה עליה כת הרמב"ם ז"ל ואם זה גם בה כגון שגדלה עמו או שהיא קרובתו לא יתייחד עמה אף על פי שבעלה בעיר בית שפתחו פתחו לרחבה אין חשש להתייחד עם הערוה מותר להתייחד עם שתי יבמות או עם שני צרות או עם אשה וחמותיה או עם אשה וכת בעלה או עם אשה וכת חמותה מ' מפני ששונאות זו את זו ואין כחפית זו על זו וכן עם אשה שיש עמה קטנה שידעת טעם ביאה אינה מוסרת עצמה לביאה שאי' מזנה לפניה לפי שהיא מנלה את סודה כת הרמב"ם ז"ל תיבוק פ' פחות מבין ש' שנים מותר להתייחד עם הנשים שלא גזרו אלא באיש הראוי לביאה אנדר' גיננס אינו מתייחד עם הנשים ואם מתייחד מבין אותן מכת ברדות לפי שהיא ספק אבל האיש מתייחד עם האנדר' גיננס ועם הטומטום תקנו חכמים שיהו הנשי' מספרו' זו עם זו בבית הבטא כדי שלא יכנס שם איש ויתייחד עמהן לא תלך אשה בשוק ובנה אחריה שמא יתפס בנה ותלך אחריה ל' להחזירו ויתעוללו בה הרשעי' שתפסוהו אין מבנין אפילו אם נאמן וכשר להיות שומר כחצר שיש בו נשים אפי' הוא עובד בחוץ שאי' אפטרופוס לעריות לא ימנה אדם אפטרופוס על ביתו שלא ינהיג אשתו לדבר עבירה לא ידור תוך כחצר שיש בו אלמנ' אפי' אינו מתייחד עמה מפני שהיא אלא א"כ אשתו עמו אלמנה לא תגדל כלב ולא תק' אשה עבדים זכרים אפי' קטני' כפני החסד מי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות מפני שאבותיהם של הנשים באות לבית הספר ונמצא כתגור' בנשים וכן אשה לא תלכו קטני' מפני אבותיהם שבאים בשכיל בגידים ונמצא שמתייחדו עמהם יש לו אשה למלמד יכול ללמד תנוקות אפי' אינה עמו בבית הספר אלא היא בכיתה והוא מלמד בבקומו כג אסור להוציא שכבת זרע לבטלה אפי' לא יהא דש מבפנים וזורה מבחוץ ולא ישא קטנה שאי' ראויה לילד ואלו שמבאפים ביד ומיציאין שכבת זרע לבטלה לא די לו באיסור ה הגדול שעושה אלא שהוא בטרוני ועליהם נאמר ידיכם דמים מלאו וכאלו הורג הגפוש נאסור לאדם שיקשה לדעת או שיביא עצמו לידי הרהור ואם יבא לידי הרהור יסיח נפשו מדברי ה הבאי והשחתה לדברי תורה שהיא אילת אהבים ויעלת חן לפיכ' אסור לישן על ערפו ופניו לבעלה עד שיטה מעט כדי שלא יבא לידי קישוי ולא יסתכל בגובהה חיה ועוף בשעה שנוקקין זה לזה

אין למעט וכש בעונות אחרות כגון הגמלים והספנים ועוד יל כי
עונות שנתנו חכמים לבלאות השוקת האשה אינו רשאי למעט
בהן שלא מדעתה אבל אם יצטרך להרבות כדי להנצל מהעבירה
הרשות בידו ועל הדרך הזה הזויר שיעמוד כנגד יצרו ולא ימלא
כל תאוותו אלא תדא שמאל דוחה וימין מקרבת ולא דחה גמורה
כי שמה מתו לחלמו עם יצרו לדחותו יבטל עונותו אלא תדא ימין
מקרבת לקיים עונותו ועוד יש לומר כי העונות שקבעו חכמי זל
על דרך סתם קבעו אותם כי אמרו דעת האשה שהיא מתפייסת
בכך אבל אם רואה שהיא מבקשת יותר ע"י קישוטה והשתדלותה
לפניו חייב לשמוחה בדבר מצוה כראתא בפסח ס אמר רבא חייב
אדם לשכח את אשתו בדבר מצוה אפי' שלא בשעת עונותו ואפי'
היא מעוברת וכשהיא צריכה לאותו מעשה קאמ' אמר ר' יהושע
בן לוי הזויר בשעת עונותו שהיא ירדת חטא ואינו פוקדה נקרא חטא
ואם הוא בשעת עונותו פשיט דאודיית' היא אלא אפי' שלא בשעת
עונותו קאמר ואמרינן נמי חייב אדם לפקוד אשתו בשעה שיוצא
לדרך אפי' בשעת וסתה ואיתא נמי במסכת כלה מה יעשה אדם
ויהו לו בנים זכרים יעשה חפצי שמו וחפצי אשתו חפצי שמים
יפור מעותיו לעניים חפצי אשתו ר' אליעזר אמר יפתנה בשעת
תשמיש ר' יוחנן אמר ישמחנה בדבר מצוה ואמר שער' לעשות
חפצי אשתו לשמחה בדבר מצוה בכל שהיא צריכה על כן
הזויר שתהא שמאל דוחה פן תסיתנו לעבור על המדה הזאת
ותמשיכנו אחריה להבלי העולם עכ' מרבנו הראב"ד

הלכות קידושין

אין האשה נחשבת אשת איש אלא ע"י קידושין שנתקדשת
בראו אבא אם בא עליה אדם בלא קידושין לשם זנות
לוקח משום לא תהיה קדשה וזוהי זונה האמורה בתורה ואפי' לא
בא עליה לשם זנות אלא לשם אישות בינו לבינה אינה נחשבת
נאשתו אפי' אם יזדה אלא אדרבה כופין אותו להוציאה מביתו
וכן כת' א"א הרא"ש ז"ל בתשובה פניה המשוו' כת' בבי ראוין ויצא
קלא ולא פסיק שמתיהוד עמה לא כבעי' שבני משפחתם יכולין
לזנות בידו שהוא פגם להם שתהיו פלגשו אלא כד' כופין אותו
לדאצטא מבינתו שדבר ידוע שהיא בושה לשבול וכמצא שבוטל
גזר ואפילו אם הכניסה לחופה אינו קונה להזותה כאשתו ור"ח
נגמ' שאם הכניסה לחופה צריכ' גט מספק ומשנתקדשה נחשבת
נאשת איש לחייב הבא עליה וצריכ' גט אבל אינה חשוכה כאשת
איש לכל דבר כאשר יתבאר לקמן בעה דבר תורה היא מתקדש'
בכסף או בשטר או בביאה אבל חכמים אסרו לקדש בביאה משו'
פריצות ולא עוד אלא שהמקדש בביאה מלקין אותו אבל קידושין
קידושין ואפי' המקדש בכסף או בשטר ולא שידך תחילה או אפי'
שידך וקדש בשוק אמר רב שמלקין אותו וכן כת' הרמב"ם זל אבל
א"א הרא"ש זל כת' שאין חלכה כרב אלא כדא' הלכה כרב שמלקין
על המקדש בביאה ולא באינד'

בכסף כיצד נותן לה בפני שנים פרוטה או שזה פרוטה בין
בסף והיא משקל חצי שעורה בין כל דבר ואומר לה
הי את מקודשת לי או דדי את מאורסת לי או דדי את לי לאנתו
וכן בכל לשון שמשמעותו לשון קידושין ודאי באותו מקו' וכלכד
שהיא תנין שהוא לשון קידושין ואם היה מדבר עמו תחילה על
עסק קידושין ונתנו לה אפי' בשתיקה חזו קידושין והוא שעדיין
עסקים באותו ענין וכל שכן אם אמר לשון קידושין ודאי אל

שא"נה מבניה אותו וזוהו קידושין אמר לה דדי את אשתי ודי את
זקוקתי דדי את קנויה לי דדי את ארוסתני דדי את שלי דדי את
בדשותי דדי את לקוחתי מקודשת אמר לה דדי את מיועדת לי
מיוחדת לי ערתי נגדי צלעתי סגורתי תחת עיצורתי הפוכתי
שהן ספק אם הן לשון קידושין אם היה מדבר תחלה על עסקי
קידושין או דייקן ספק קידושין ואם לא אינם כלום אמר לה דדי
את מקודשת ולא אמר לי אינו כלל ואם היה מדבר עמה על עסקי
קידושין חזו דדי קידושין וכתב הרמ"ם אבל אם קדש תחילה
אשה את קידושין גמורים ואמר לאחרת בפניה תדא מקודשת
ולא אמר לי ידים מוכיחות נתינה וחוששין לקידושין אמר לה
הריני אשך הריני בעלך והריני ארוסך אינו כלום אפי' היה מדבר
עמה תחילה על עסקי קידושין נתנה לו היא ואמרה לו והריני
מקודשת לך בזה אינה קודשת ואם נתן הוא ואמרה היא אם היה
מדבר עמה על עסקי קידושין חזו דדי קידושין ואם לא היה ספק
קידושין וכתב הרמ"ם וכל שכן אם ענה הבעל הן בשעת נתינה
דדי ודאי קידושין אפי' אם אין עסקים באותו ענין ואם נתנה היא
ואמר הוא דדי את מקודשת לי כמה שקבלתי כמך אם הוא אדם
חשוב מקודשת שהיא נהנית במה שמקבל מתנה ממנה כאילו
נתן לה שום פרוטה ואם אינו אדם חשוב אינה מקודשת וכת' א"א
הרא"ש זל וצרי' חקירת חכם מי נקרא אדם חשוב להתיר בלא גט
והרמב"ם זל כתב נתנה היא ואמר הוא אינה מקודשת נתן הוא
ואמרה היא מקודשת מספק וסברה ראשונה היא סברת רב אלפס
וכן כתב א"א הרא"ש זל

הבסך שבקד' בו צרי' שיהיה שלו אבל אם נגב או גזלוקדש בו
קודם שנתיהאשו הבעלים אפי' שידך אותה תחילה
שנתרצתה לקד' לו ואם לא התקדשי לי בזה ואמר לי אינ' מקדש'
אבל קדשה לאח' יאוש מקודשת אפי' לא שידך וכתב הרמ"ם דוקא
בגזל דעלמא מקודשת לאח' יאוש דאיכ' יא' ושניו רשות אבל
אם נגב או גזל משלה ולא שיד' אותה תחילה וכשנתנו לה אמר לה
התקדשי לי בזה וקבלה אותו ושתקה אינו קידושין אבל אם שדך
תחל' וכשאמר לה התקדשי לי בזה ונתנו בידה אמר אין דדי קידושין
אבל אם אחר שבא לידה אמרה התקדשי לי בני ואמרה אין אינה
מקודשת וכן דייקן אם קדשה בחוב שהיה לה בידו שאמר לה כנסי
סלע זה שאני חייב לך וחזר ואמר התקדשי לי בו אם שדך אפי'
קבלתו בשתיקה מקודשת וכן אם אמרה אין אפילו לא שדך
תחלה מקודשת קבלתו בשתיקה ולא שדך תחילה אינו מקודשת
אמר לה כנסי סלע זה כפקודין חזר ואמר לה התקדשי לי בו אם
אמר כן בשעה שנתנו לידה או קודם לכן אפי' קבלתו בשתיקה
מקודשת דבין דשתקה וקבלתו איכ' הזכחה שנתרצית בקדושין
וכתב הרמ"ם דוקא דשקלתינתו ואישתק' אבל ידק לה קידושין
אפי' לתוך חיקה ולא שקלתינתו אלא אישתק' ואולא לעלמא
שתיקה כהאי גונא לאו כלום היא דדא דתנן [זרק לה קידושין
קרוב לה מקודשת הו' דכא דארעאי מעיקרא לאקדושי ליה אבל
סתמ' אפי' ספק קידושין לא הוי ואם לאח' שנתנו לידה בתורת
פקודין אמר לה התקדשי לי בני ואמרה אין מקודשת שתקה אינה
מקודשת בדא' שבא לידה בתורת פקודין אבל בא לידה בתורת
קידושין שאמר לה התקדשי לי בתפץ זה ואמרה לי דדי אינו שוח
פרוט' אם אמר לה יש בתוכו שוח פרוט' התקדשי לי בני ושתקה דדי
ספק קידושין חזו לו פקודין בידה או שהשאלה חפצי' ואמר לה
התקדשי לי בני וכמצ' שנגב' א' נאכ' אם בשתי' מכבני שוח פרוט'

שיחצו נשותיהן הוין ליה בני זכרים יש לתרץ כי כל לבנות
דורש הוכל הנעשים שהם לשם שמים טובים הם מי שיודע
בעצמו שיוכל לעשות המצוה ולא תכנס בו בחשבה אחרת
והוא כוונה עצמו כדי שתהנה האשה מן המעשה ותוריע היא
תחילה מכיון לעשות מצוה ועושה אותה הקבה משלם לו שכרו
בבנים זכרים ומו שאינו כשיח בעצמו ומכאן כדי להנצל מן ה
החטא גם הוא עושה מצוה והקבה משלם לו שכרו בבנים זכרים
ע"כ וי"כ מגלה טפח על הסיניר שהיא חוגרת בו שאף בשע' תשמי'
היה מצריכה לחגור בו ומגלה רק טפח ממנו ומכסה מיד לאחר
תשמיש כדי למעט הנאתו גרסינ' במסכת כלה הוא למטה והוא
למעלה זה דרך עזות שמשו שניהם זה דרך עיקש ואל יספר ע
עמה לא בשעת תשמיש ולא קודם לכן כדי שלא יתן דעתו באש'
אחרת ואם סיפר עמה ושימש מיד עליו נאמר מגיד לאדם מה
שיחו אפילו שיחה בטלה שבין אדם לאשתו מגידין לו
בשעת הדין אבל בעניני תשמיש יכול לספר עמה כדי להרבות
תאותו כדאית' בברכות פ' הרואה רב כהנא עייל גנא תותי פוריה
זרב שמעיה שח ושיחק וצטה צרכיו או אם היה לו בעם עמה ו
יצריך לרצותה שתתפייס יכול לספר עמה כדי לרצותה כת' הר"ם
במזל אסור לשמש בשווקים וברחובות ובגנים ובפרדסים אלא
בבית דירה שלא יראה כזנות וירגילו עצמן לזנות והבועל אשתו
במקומות אילו מכין אותה מבת מרדות ע"כ אסור לשמש מטתו
ביום ובלילה לאור הגר וכבית אפל מות ביום ותלמיד חכם כיון
שצנוע בכל דרכיו מאפיל בטליתו ושפי' דמי אסו' לשמש בשנת
דעכון אלא לחשוכי בנים אבסנאי אל ישמש עד שיבא לכיתו
מדכרי הי' אבד צריך לברר איתו בחשבה נכונה שצריך שתהיה
לאדם בשעת תשמיש ודרשתי וחקרתי ונצאתי תוכן המעשה
הזה על ארבעה כוונות ג' מהן עיקר קבול השכר והרביעית ק
קרובה לקבול שכר ושכרה מועט מן השלשה ראשונה לשם פ
פריה ורביה וה' הגבונה שבכולן לקיים מצות עשה השנייה ל
לתקן הולד כמו שאמרו רבותינו ז"ל שלשה חדשים
הראשונים קשה לאשה וקשה לולד אמצעייה קשה לאשה ו
יפה לולד אחרונים יפה לזה ולזה שמתוך כך יצא הולד
מלובן ומזורז וגם זו הכוונה נמשכת לכוונת פרי' ורביה השלישית
אם ילדה אשתו והיא בניקתו ומשתוקקת אליו והוא כביר ש
שמטולתו ומרצה אותו והיא מתקשטת לפניו כדי שיהי' דעתו
עליה כן בצאתו לדרך שהי' משתוקקת אליו גם ביהיה יש קבול
שכר והיא מצות עונה האמורה בתורה והרביעית שהוא מכיון
לגדור עצמו מן העבירה כדי שלא יתאוה לעשות עבירה כי ר
דואה יצרו גובר ומתאוה על הדבר והוא גם כן יש שכר אך לא
בראשונות לפי שהיה יכול לדחות את יצרו ולכבוש אותו כענין
שאמרו חכמים אבר קטן יש באדם מרעיבו משביעו ונימ' מי ש
שכונתו לכך שיטבע מן הזיתר כדי שלא ירעב ויתאוה אל ה
דאיסור כוונתו לטובה ויש לו שכר כאדם שיכול להתענות
יום אחד בלא טורח גדול שלא יחלה ושללא יצטער הרבה אע"פ
כן הוא אוכל מעט כדרך שאר בני אדם שאינו נתפס באותה
אכילה ומקבל עליה שכר שמראה לנפשו מעט הנאה ואינו רוצ'
לצער אותו בענין שאומר גומל נפשו איש חסיד ונאמר צדיק
אוכל לשובע נפשו אבל מי שאינו צריך לדבר ואין יצרו מ
מתגבר עליו והוא מעורר תאוה מביא עצמו לידי תאות קישוי
כדי שישיביע את יצרו ולמלא תאוה מתאוה העולם הזה הוא
עצת יצר דרע מן הזיתר יסיתנו אל ואיסור ועל זה אמרו רבותי
ל' המקשה עצמו

לדעת יצור בנידוי ופרץ ולימא אסור רמינר יצר הרע' כנפשיח
זה דומה לאדם שהוא שבע ואוכל ושוחה יותר מדאי יצר
שמשתכר וכקיא ודומה לברכה שאוכלת עד שיאחזנה דם ותמות
ויש עוד מחשבות המפסדות את שכרו והן בני תשע כדית בני
אנוס' בני שנוא' בני נידוי בני המורה בני מורדת ע"כ בני מריבה
בני שכרות בני גרושת הלב בני עירוביבא בני חצופה ותניא לא
תתור' אחרי לבכם מכאן אמר ר' נתן לא ישתה אדם בכוס זה
דיתן עיניו בכוס אחר ואמ' רבינא לא נצרב' אלא אפ' לשתי נשין
בני אנוס' אין יצ' שאם אנט אשה והוליד כמנה בן אלא אפ' אנט
אשתו וכן שנינו במסכת כלה מפני מה הוין לאדם בנים בעלי
מומין מפני שתובעה ואינה נתבעת לו פי' אינה מתרצה לו ורבי
יהודה אמ' מפני שאומרת לו בשעת תשמיש אנוסה אני ואיכא
ביניהו רוצה ואינו רוצה נמצא כי האנוס גם באשתו אסור אלא
אם הוא צריך לאשתו יבית ואח"כ יבעול בני שוואה כמשמעה
והוא ששנא' בשע' התשמיש אבל אם רצויה בשעת תשמיש שרי
אע"פ שהיא שנואה בני נידוי בני נדה אע"פ שאינו ממזר מן התור'
ז"כ שהוא או היא בני דוי שאסורי' בתשמי' המטה והיה נמי אם אח'
מהם אבל בני תמורה שהיה מכיון לערוה ונזדמנה לו אשתו וי"כ
אפ' שתי נשיו שנתכוון לזו ונזדמנה לו אחרת בני מורדת דאמר'
לי לא בעי' לך ואע"פ כמשמש עמה והרי היא אצלו כמו זונ' אע"פ
שהוא מדעת בני מריב' שהם כתקוטטי' יחד' בכל פעם דהיי' ביאה
זו כמו זנות כיון שאינ' מתוך' אהב' בני שכרות שהוא או הי' שכורין
בני גרושת הלב שבלבו לגרשה אפ' אין בלבו שנאה כגון מאותן
שכופין להוציא וגמ' בלבו לגרשה ואח"כ בא עליה בני עירוביבא
שמשמש עם אשתו ונתן דעתו על אחרת אפילו שתיהן נשיו
בני חצופה שתובעו בפה והיי' היא כוונה ואסור לקיימה אבל מי
שאשתו מרצ' אותו בדברי ריצי' ומקשטת לפניו כדי שיתן דעתו
עליה על זה אמרו רבו' ז"ל שיביאו כמב' בנים חכמים בלא שיצא
כמנה יששכר וכל אלו מדות אפ' צריכי' לפריה ורביה כגו' שאין
מתעבר' אה' באלו המדות פוגם הולד ונקר' רשע' יש עוד דברים
שפוגמי' המעשה ומקלקלי' אותו והן מה שפיר' בנדרי' או יוחנן בן
דהבאי' ד' דברים שחו' לי מלאכי' השרת חגרין מפני מה הוין מפני
שהופכין שלחנם פי' שנחגגי' כמעשה ברהמ' סומין מפני מה הוין
מפני שמסתכלים באותו מקום בשעת ריצי' לשמש אע"פ
שבשע' המעש' מיניע עצמו אם ביום מאפיל בטליתו בליל' כמנה
הגר' מ"כ נוהג בה מנה' הפקר וכ"ש כשכנס בל' שלא בשע' התשמי'
שהוא מוססה יצר הרע' בעצמו אלמי' מפני מה הוין מפני שנושקין
באותו מקו' חרטי' מפני מה הוין מפני שכספרי' בשעת תשמיש
הראשונה מפני שנחגג בה מנה' והפקר הרביעי' מפני שנותן דעתו
באשה אחרת ומה שאר' יוחנן א' הלב' כר' יוחנן בן דהבאי' שאוסר
אינו אלא הפיכת שלחן אבל כל האחרים אסורין והפיכת שלחן
נמי שהתירו דוק שהיא מתרצ' לו אבל אם הוא כופה אותה לכן
קורא' אני עליו גם בלא דעת נפש לא טו' שהרי אמרו אין ברגלים
חוטא' זה הכו' ל' ושונה ופרי' והאמ' רבא הרוצ' לעשו' בנים זכרים
יבעול וישנה ומשני' כאן לדעת כאן שלא לדעת השת' אפילו זה
שבוטל כדי לעשות בנים זכרים אם הוא שלא לדעת אסור כ"ש
אם הופך שלחנו שלא לדעת שנקר' חוטא' ויש מקשי' מהא דאמ'
יצר תינו' ואש' תדא שמאל דוחה וימין מקרבת כיון שנתנו חנטי'
עונ' לכל איש לפי כחו כדאית' בכתובו' א"כ מה תדא עוד דחית
השמאל והקרבת ימין ויש לתרץ שלא אמרו' כן אלא על השליש'
שעונתן בכל יום שעליהם אמר' תדא השמאל דוחה למעטמין
ברשות' כדי שלא יתגבר יצרו עליו אבל מעונת תלמיד חכם א

לכונה והיא אומרת לא אתקדש לך אלא במאמץ והלך הוא
לכיתו והיא לביתה ואחכ תבעו זה את זה וקדשה אם היא תבעה
ועשה כדבריה ואם היא תבעו ועשה כדבריו אמר לה התקדשי לי
בכום זה והיה בו מים ונתנו לה זכתה בכום ולא במים היה בו יין
זכתה ביין ולא בכום היה בו שניהם זכתה לשניהם לפרשי ורז
אבל הרמבם ז"ל כתב היה בו מים זכתה לשניהם היה בו יין זכתה
בכום ולא ביין היה בו שמן זכתה בשמן ולא בכ"ו היה לו מיני כלי
או מיני מאכל או שאר כל דבר וכתא אשה ואמר תן לי מהם ואמ'
לה אם אתן לך מהן התקדשי לי אמרה הן ונתן לה הרי זו מקודש'
ואם אמרה נתן תתן או תתן לבד וקבלה אינה מקודשת שרצונה
לומר רק תתן פעם אחת ולא נתרצת בקידושין וכל כיוצא בזה
שמשמעו לא תשחק עמי בדברים רק תתן וכת' א"א הראש ז"ל
אם אומ' בשעה שנתנו לה הרי את מקודש' לי וקבלה מקודש' ל'
אין צריך שיתן הקידושין לתוך ידה אלא אפילו זרקו לה
מדעתה לתו' חיקה או לתוך חצרה המשתמרת לדעתה
מקודשת אפי' אינה עומרת אצלו ואם היא עומרת ברשות הבעל
צרי' שיתנם לתו' ידה או לתו' חיקה השאיל לה הבע' מקו חשו הרי
הוא בשלה ואם זר' לה בו קידושה מקודש' היה במקו שהשא' לה
מקום חלוק בפני עצמו שיש בו ד' אמות על ד' אמות או שגבה'
י' טפחים ואין בו ד' על ד' או שהוא חלוק בשמו אפי' אין בו ד' על ד'
ואינו גבוה' אינו שאו' לה ואם זרק לה שם הקדושין איב' מקודש'
היתה עומדת בסימטא או בעידי רה' וזרקת לתוך ד' אמותיה
מקודשת ואם נשארו תוך ד' אמותיה אינה מקודשת אפי' נכנסה
ודא לתו' ד' אמותיו כיון שקדם הוא לתוכו זכה בהם חסם שלו כת'
הרמבם ז"ל היו שניהם עומדים ברשות הרבים וברשות שאינ'
של שניהם חרק לה קרוב לה בקודשת קרוב לו אינה מקודשת
מחצה על מחצה או שהוא ספק אם קרוב לו אם קרוב לה הרי ספק
קידושין כיצד קרוב לו וקר' לה כל שהוא יכול לשומר וזאת היא
זהו קרוב לו היא יכולה לשומר ולא הוא זהו קרוב לה שניהם
יכולין לשומרה וזהו מחצה על מחצה עכ' אמר לה התקדשי לי
במנה ונטלתו וזרקתו לאור או לכל דבר האבוד או אפילו שלא
לדבר האבוד אלא זרקתו לפני איב' מקודשת שזה מוכיח שאינה
חפצה בקידושין אמרה תנהו לפלוני או לאבא או לאבד ונתנו
להם ואמר לה התקדשי לי במנה שנתתי להם איב' מקודשת אבל
אם אמרה תנהו לפלוני או לאבא או לאבד שיקבלו לי מקודשת
אפי' לא חזר ואמ' התקדשי לי במנה שנתתי להם אמ' לה התקדשי
לי בפנה אמרה לו תנהו על הסלע אינה מקודש' ואם הסלע שלה
מקודשת וכתב הרמבם ז"ל מנון שיחודה לו הסלע אבל אם אמרה לו
תנהו על הסלע סתם אפילו נתנו על שלה אינה מקודשת אם
הסלע של שניהם הרי ספק קידושין ומפרשים התוספות דמידי
שנתנו לתוך חיקה אחר שאמרה לו תנהו על הסלע אפילו הכי
אינה מקודשת דכיון שאמרה לו תנהו על גבי הסלע הרי כאילו
אמרה איני חפץ בקידושין ואפי' זרקו לתוך חיקה בשתיקה כיון
שגלתה בדעתה שאינה רוצה להתקד' יכולה לומר בתורת מתנה
קבלתו אבל אי אמרה תנהו על הסלע שהוא שלה חרקו אחכ
לתוך חיקה מקודשת שזה מוכיח שדחתה חפצה בקידושי ובסלע
של שניהם הרי ספק אם חפצה בקידושין לענין שאם יזרקנה
לתוך חיקה שתהא מקודשת או לאו התקדשי לי בכבר זה ותנהו
כלב אינה מקודשת היה שלה מקודשת אינו שלה ורץ אחריה
ושבה מבעי' אחי ספק גם בזה מפרשי התוספות דמידי כבי האי
נא שזרקו לה לתוך חיקה אחר שאמרה תנהו לכלב התקדשי
בכבר זה נתנו לפלוני עני' אינה מקודשת אפילו בעני' המוטל

עליה לפרנסו גם זה מיירי בכה כתב א"א הראש ז"ל יש אומרי' אם
אמר תן ככר לכלב או תן מנה על גבי סלע ואקדש אני לך שהיא
מקודשת כמו תן מנה לפלו' ואקדש אני לך וכל שאינה מקודשת
וראוי להחמיר בדבר
אין מקדשי בפחות משהו פרוטה ומיהו אם קדשה בחפץ
סתם אין צריך לשום אותו תחלה אם שיה פרוטה אלא
אם שיה פרוטה מקודשת ואפי' אם אמר לה התקדשי לי בחפץ זה
ששנה נ' זון וקדשה בו ולא שמו אותו תחילה אם נמצא אחר נ' ד'
ששנה נ' זון מקודשת וכתב ר"ת דווקא בחפץ ששומחו ידוע קצת
כמו מלבושים ואין רגילות לטעו בו ככ' אבל אבני טובו וכרגליו
וכיוצא בהן שאין בקיאות בשומתן ופעמים טועין בהן הרבה ואמר
לה התקדשי לי באבן ששנה נ' זון צריך שומא דלא סגיבא דעתה
ולכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן וכתב א"א הראש
ז"ל ומיהו לא ברירא לי האי טעמא למה נהגו העולם להסדר האבן
בהטבעת דלא בעינן שומא אלא כשמוכרים הסכום ואין דרך
להוכיח הסכום בטבעת של הקידושין קדשה בדבר שאינו שיה
פרוטה הוי ספק קידושין וצריכה גט מספק להתירה לעלמא ואם
רוצה לקיימה צריכה קידושין אחרים ואם קדשה אחר קדושים
גמורים יגרש ראשון ונושא שני אבל לא יגרש שני ונושא ראשון
זכתה הרמבם ז"ל אם ילדה משני ולא גרש הראשון הולד כשר דנהי
דחיישינן לקידושי ראשון להצריכה גט ולהוציאה משני אבל לא
לפסול הולד במבוי והטעם משום שמה פרוטה בשום מקום
זכתה הרמבם ז"ל אם קדשה בתבשיל או בירק וכיוצא בו שאינו
בתקיים אם אינו שיה פרוטה באותו מקום אינה מקודשת כלל
שהרי אינו מניע למקום אחר עד שיפסק ויאבד ולא ידעה שיה שם
בלום עכ' והפי' דברית אם ידוע שמה פרוטה בשום מקו' מקודש'
בן התורה אבל ר"י כתב שאפי' ידוע שמה פרוטה בשום מקום לא
הוי קידושין ודאי ולעולם הוי קדושי ספק אפילו אינה מתקיימת
להוליכו למקום שמה פרוטה וכך היא מסקנת א"א הראש ז"ל כת'
הרמבם אי קדוש בכילי דלא ידעינן אי הוה שיה פרוטה בעידן
קידושין או לא אזלינן בתר השתא ואי אית בה שיה פרוטה השתא
הוי קידושין ודאי עד בתברך בסהדי דלא הוי בעידן קידושין שיה
פרוטה ואם אי אפשר להתברר על ידי עדים שיה שיה פרוטה
בשעת קידושין חיישינן להו ולא שרינן לה אפילו העדים רחוקים
מבאן הרבה לא מבעיא אם ידוע שיש עדים שיודעין אלא אפילו
יצא קול שיש עדי' שיודעים שהיה שיה פרוטה חיישינן להו אבל
לא אסרינן לה על פי אשה או על פי קרוב שאומר שהיו יודעים
שהיה שיה פרוטה באותה טעה אמר לה התקדשי לי בתמרה זו
התקדשי לי בתמרה זו אם אין באח' מהן שיה פרוטה איב' מקודשת
ודאי שאינן מצטרפות כיון שהוכיח ככל אחת לבד קידושין אם
אמר לה התקדשי לי בזו ובזו כולן מצטרפות לשיה פרוטה היתה
אוכלת ראשונה ראשונה אותן שאכלה כבר אינן מצטרפות
שאותן שאכלה נעשו כבלה שלא חלו הקידושין עד שיגמור
דבריו נמצא שלא קבלתן כתורת קידושין והיו להו כבלה ואין
מקדשים כבלה ואם יש בנשארות שיה פרוטה מקודשת דהיה
ליה כבלה ופרוטה שדעתה אפרוטה אמר לה התקדשי לי באילו
האכלה ראשונה ראשונה גם אותן שאכלה מצטרפו לשיה פרוטה
בין שגמר כל דבריו קוד' שנתן לה כלו' אב' כשנתן לה הראשונה
בתורת קידושין באה לידה וכוזיה קאכלה וכתב הרמבם ז"ל נמי
בי אמר בזו ובזו אם גמר כל דבריו קודם שקבלה אותן כולן
מצטרפות אפי' אכלה ראשונה ראשונה ור"י פי' דאפילו גמר כל
דבריו שקבלה אותן אינן מצטרפות כיון שחלקו זו בזו

מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וכת א"ה ראש ז"ל דווקא שאינה
יודעת ככוס הפקדון וכתרצת להתקדש לו הן אם רב הוא או
מעט אבל אם יודעת ככוס הפקדון ונגנב או נאבד ממנה אינה
מקודשת שאינה כתרצת להתקדש אלא בככוס הפקדון שיוודעת
שהוא בידה וגם הוא אינו חייב להשלים לה כיון שלא הזכיר לה
ככוס הקידושי היה לו מלוח אצלה אפי' היא בשטר ואמר לה הרי
את מקודשת לי במלוח שיש לי אצלך אינה מקודשת אפי' עדיין
המעות בידה ולא שלחה בהן יד דהני מעות דידה נינהו דמלוח
להוציא ביתנה ולא יחייב לה השתא מידי לא שנא מלוח לא שנא
שכירות ואפי' הגיע זמן השכירות והמלוח לגבות ואפי' החזיר לה
השטר כתב הרמב"ם ז"ל שאינה מקודשת ואפי' יש בו שיהי פרוטה
כיון דלא אדברה בעידן קידושי לקדושי ביה סתמ' במקד' כמלוח
לחיד' דמי אבל אם אבר התקדשי לי בשטר חוב זה ונתנו לה
שמי' הנייד אם יש בו שיהי פרוט' מקודש' ואם לאו הרי ספק קידושי
אבל אם אמר התקדשי לי בהנאת מחילת מלוח מקודש' אפי' לא
מחל לה המלוח אלא אמר לה הרי את מקודש' לי כמה שאני מרווח
לך הזמן מקודש' שיש בהנאה זו שיהי פרוט' ואכז' לעשות כן משו
ריבית ובעל העיטור כתב שאין בו איסור אלא אכ' אמר לה הריני
מלוח לך מנה עד זמן פלו' ע"מ שתתקדשי לי בהנאה הנאה וכיון
דלא קץ לאו ריבית הוא אלא אבק ריבית עד דאמ' לה ד בה וכן כת'
ד"ה שאם היה לו מלוח בידה ומרווח לה הזמן ומקדש בה אינה
מקודש' אלא שמלוח לה עתה עד זמן פלו' וכת הרמב"ם וכיון דאיכ'
פלוגת' דרבנות' אם קדש' בהרווח זמן מלו' דמעיקר' הוי ספק קידושי'
ולא שרי' לעלמא בלא גט' ואם קבלה קדושי' פאחר' צריכה גט'
משניה' אבל אם היה לו משכו ממנה במלוח שיש לו אצלה וקדש'
בו מקודש' ואפי' משכנה בשעה הלא ואפי' לא החזיר לה המשכון
אלא אם היה התקדשי לי במלוח שיש לי אצלך כיון שיש לו משכון
מקודש' והרמב"ם כת' דוק כשהחזיר לה המשכון וכת' עוד דוק דמט'
לידיה דמקדש בתורת משכון אבל אי לא כמט' לידיה בתור' משכו
אע"ג דמדינת בני' למיתפשי' אחי' דכל כמזה דלא גלי דעתי דנקטיה
ליה בתורת משכון אינה מקודשת ואם יש לו מלוח אצל אחרים
ויש לו משכון מהם וקדש' בו גם כזה כתב הרמב"ם שבכל ענין
מקודש' וא"ה ראש ז"ל כת' דוק שבשכנו שלא בשעת הלואה אבל
אם משכנו בשע' הלואה אינה מקודשת היה לו מלוח על אחרים
ואם לאו הרי את מקודשת לי בחוב שיש לי ביד זה במעמ' שלשתן
מקודש' אפי' היא מלוח על פה אבל אם לא א' לה במעמד שלשתן
אפילו היא מלוח בשטר והקנה לה השטר כראוי בבתיב ובמסיר'
אינה מקודשת אלא שמי' בנייד אם יש בו שיהי פרוטה מקודשת
ודאי ואם לאו הרי ספק קידושי' היה לו מלוח אצלה ונתן לה עתה
פרוטה ואמר לה התקדשי לי במלוח ופרוטה זו מקודשת דדעת'
אפרוטה לפיכך אם אמרה לו עשה לי שירים ונזמים ואתקדש אני
לך בשכר המלאכה אינה מקודשת דישנה לטכירו' מתחילה ועד
סוף זמיר בשעשה קצת המלאכה היא כתחייב לו בשכירו' והיה
ליה מקדש במלוח וכת' הר"ם לא שנא אם הוא שכי' יו' על המלאכ'
ולא שנא אם הוא קבלן דקיימ' לן אין אומן קונה בשבח כלי דאין
באן מלוח דכשנותן לה הכלי מתקדשת בשבח שיש לו וכן היא מ'
מסקנת א"ה הראש ז"ל ואם נתן שום דבר בשלו לצורך
המלאכה מקודש דהנה ליה מלוח ופרוטה קדש
במ' לוח ובעל סתם בפני עדים צריכה גט דודאי לטם קידושי'
בעל מי שלקח מפירות חבירו בלא דעתו וקדש בהם אפילו מצאו
חבירו וא"ל למה לא לקחת מהיותר יפו ונמצא שם יפות מהן אינם
קדושי שאין באן הוכחה שהוא

חפץ כמה שלקחן אלא בפני הבושת אומ' כן וכת הרמב"ם ז"ל קדש
ברכר שאין מקפיד עליו כגו תמרה או אגוז הוי כפק קדושי' וכת'
הר"ם ז"ל אריס שנטל מן הפירות הקודם הלוקח וקדש בהם אינן
קדושי' ואם נטל במדה וקדש הוי קדושי' ומי שיש לו סהורה כ'
בשותפו עם חבירו ולקח בלא דעת חבירו וקדש בהם אינן קדושי'
כיון שצריך שומת ב"ד השואל חפץ מחבירו וקדש בו כתב בעל
העיטור איכא מאן דמדמי ליה למתנה על מנת להחזיר ואינה
מקודשת ואיכא מ"ד סתם שאלה ל' יום ובהנאה הנאה מקדשה ומ'
ומספק לא עכדיכ' בה עובדא ע"כ ורבי שמשון כת' בתשוב' שהיא
מקודשת וא"ל כת' אם השאלו החפץ ולא ידע המשאל שרוצה
לקדש בו האשה אינה מקודשת אלא אכ' השאלו לזמן ידוע ונתן
לו רשות להשאילו לאחר וכשקדש בו האשה הודיע' שהו שאל'
עד זמן פלו' ושמוין אם יש בהנאת אותו קישוט שיהי פרוט' מקודש'
אפי' שאין החפץ שלו ואם לאו אינה מקודשת אבל אם המשאל'
יודע ששאל החפץ לקדש בו האשה מקודשת בכל ענין דכיון
שהשאלה לו אדעתא לקדש בו האשה אין כהדי' שנמר בלבו ל'
ליתנו לו באותו ענין שיועילו לענין הקדושי' שהיא האשה מ'
מקודשת בו ואם לא יועיל בלשון שאל' שיהיה בלשון מתנה ע"כ
להחזיר ותהי מקודשת ותקנהו מהאש' וחזירנו א' וחזיר דמי' טאם
נתנ' מתנה לאדם ע"מ להחזיר וקדש בו האשה מקודש' רק שיהי'
המתנה לכי' שנתנו לו או דמיה כת' הרמב"ם ז"ל הבקדש באיסורי'
הנאה אפי' דרבנן כגון חמץ בשעה ששית אינה מקודשת עבר
ומכרו וקדש בדמיו מקודשת אפי' באיסור דאורייתא חוץ מדמי'
עז' וא"ל כתב הבקדש באיסורי' דרבנן כגון חמץ בשעה ששית
או בשאר איסורי' דרבנן מקודשת וכיהו הבקדש בחמץ דרבנן מו'
שעו ולמעלה אינה מקודש' ובכוכ' איסורי' דאורייתא ומקדש' כדמיון
דמקודש' דווקא כשכברו לגמי' או לישר' ויודע הלוקח שהו איסורי'
הנאה אבל אם אינו יודע לא חל המכר והמעות גזל ביד המכיר
כט' הכסף של הקדושי' צריך שיתנהו לה בבית' גומר'
ואם נתנו לה ע"מ שתחזירהו לו אינן קדושי'
בין אם החזירתו או לא החזירתו אמרה לו תן מנה לפלו' ואקד' אני
לך ונתנו ואמר לה התקדשי לי במנה שנתתי לפלוני מקודשת
אמרה תן מנה לפלו' ואקדש' אני לו ונתנו לו ואומר לה אותו פלוני
הרי את מקודש' לי באותו מנה שקבלתי מפלו' בשבילך מקודשת
כתב הר"ם וזו היא מנה פלוני הרי את מקודשת וכו' אלא עשה
לבעל המעות שליח לקדש לו אשה ואמר לו האשה תן מנה לפלוני
ואקדש' אני לו וענה בתר' הן אי נמי הוי עסוקי' באיתו ענין אפי' לא
ענה הן מקודשת אמרה לו הילך מנה ואקדש' אני לך וקבלו ואם
לה הרי את מקודשת לי כמה שקבלתי ממך אם הוא אדם חשב'
מקודש' כדפרי' לעי' אם לא הילך מנה והתקדשי לפלו' ואותו פלוני
עשאו שליח או שלא עשאו שליח ואמר לה אותו פלוני התקדשי לי
במנה שנתן לך פלו' מקודש' אמר לה התקדשי לי בדינר ונתן לה
משכון עד שיתן הדינר אינה מקודשת אמר לה הרי את מקודשת
לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודש' ביד והוא ישרים לה הבנה
אבל אם אמר לה במנה זו ואפי' במנה סתם והיה מונה והולך אינה
מקודשת עד שישלים לה כל המג' ואם היה חסר דינר אינה מקודש'
ואם אמר לח דינר חסר ידא עלי' כמלוח מקודשת היה בו דינר
דע או של נחוש אם הכיר בו וקבלה אותו סברה וקבלה לא הכיר
בו כגון שהיה לילה או שדרך המטבע להית' מעורב בו רעי' ולא
דכיר בו אם יכולה להוציא עי' הדיח מקודש' וצרי' להחליפו ואם
אינה יכולה להוציא אינה מקודשת וכת הרמב"ם ואם אמר לה בתר'
הכי התקדשי לי בו ושתקה הוי ספק קדושי' הוא אוכר התקדשי'

להם קרובות שיש להם ערוה כגון אם או אחות שמא קדש לו השליח קרובות ובאשה שאין לה קרובי פנויות בשעה השליחות מותר בה אפי' אם הם פנויות עתה קודם שמת השליח כיון שלא היו פנויות בשע' מינוי השליחות לא חל עליהן השליחו כיו' שהן א בעצמו לא היה יכול לקדשה בשעת השליחות אמ' לשליח קדש לו אשה פלוני חל' הוא בעצמו וקדש את אמה או בתה ואין ידוע איו נתקדשה ראשונה שתייהן צריכות גט ואסורות עליו עשה שליח וכיטל השליחות ואין ידוע אם קודם או אחר הקידושין הו ספק קידושין כת' הרמב"ם העושה שליח לקדש לו אשה והלך וקדשה השליח אמר לעצמי קדשתי והאשה אומרת לראשון ששלחו נתקדשתי אם לא עשה השליחות בעדי' הרי השליח אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו והאשה אסורה בקרובי המשלח ומשלח מותר בקרובותיה ואם הותו השלי' בעדי' הרי זו מקודשת לראשון אמרה איני יודע למי נתקדשתי אם למשלח או לשליח אם לא הוחזק השליח בעדים הרי זו מקודשת לשני ואם הוחזק שהוא שלוחו שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נתן גט ואחד כונס ע"כ וכת' א"א הרא"ש ז"ל בירושלמי בריש פירקין מצאתי דברים הללו ואינם מוכנים לי דגוד דחזוק השליח בעדים חייב נתקדשה לראשון הרי עומד וצוח א"ע"פ שמינוי שליח בפני עדים חזרתי משליחותי ולעצמי קדשתי ובריש' נמי למה הות המשל' בקרובותי' הרי הוא אומר שעשאו שליח וגם האשה אמרה שנתקדשה לו ומאי נפקא מינה כמה שלא הוחזק השליח בעדי' הרי הורה שעשאו שליח ע"כ וצריך עיון לו'

האשה גם כן יכולה לעשו שליח לקבל לה קידושה ומצו' היא שתתקדש עי' עצמה אם תוכל אבל איסור ליכא כמו שיש באיש כדפרש"י ואומר האי' לשליח הרי פלוני ששלחה אותך מקודשת לי וכתב הרמב"ם שהשליח אומר קדשתיה לך ואם אומ' הן דיו ואפי' שתק אם היו עסקי' באותו ענין ונתן לשליח ולא פיר' ולא אמר דבר ודי' ואם מקדשה בשטר אינו כותבו אלא מדעת השליח וכן בכל' ודבריו של הקידושין דין האי' עם השליח נדון ואיש עם האשה אמרה לשליח קבל הקידושין במקום פלו' והוא קבלם במקום אחר או בכל' דבר שיטנה בשליחותה אינה מקודשת אמרה לו הרי הוא במקום פלוני וקבלם במקום אחר מקודשת שמראה מקו' היא לו חזרה ובטלה השליחות קודם שקבל הקדושין הרי הוא בטל ואינ' מקודש' ואם אין ידוע אם בטל' השליחו קודם קבלת הקידושין ואם לאו הוי ספק קידושין ואם היא בעצמה קבלה הקידושין מאחר ואין ידוע איזה קודם אסורה לשניהם וצריכה גט משניה' ואם רצו אחד נתן גט ואח' כונס כדא' ברחוקי' אבל אם קדש השליח וקדשה היא בעצמה לבן או לאח שניהם נותנין גט ואסורה לשניהם והאשה נעשת שליח לחפירתה לקבל לה הקידושין א"ע"פ שנעשת לה צרה שמקדש' לשתייהן ולא מבעד' אם עשתה שליח בפירוש והיא נתרצה להיות שלוחה אלא אפילו לא נתרצית לה היא אלא בשאמרה לה חבירתה קבלי קידושין בשביל שמינוי ושתק וקבלת' בפתם אפי' הכי אמרי' בשביל שתייהן קבלה ואם היא שליח לקבל קידושין לחבירתה ולאחר שנתן הקידושין לידה אמ' לה את נמי או וכן את וכיוצ' בזה שתייהן מקדשות אב' אם לא אמ' לה אלא ואת הרי זו שקבלה הקידושין ספק מקודשת דשמאלא כיון אלא לראות מה בלבה וכאלו אמ' לה ואת מה תאמר בדבר זה כתב הר"ש בא' שאין האב יכול ליעשו' שליח לקדש בתו בוגרת וכתב א"א הרא"ש ז"ל יכול ליעשות שלוח' מדברי בעל העיטור ראה לה לדבריו שכתב היבא דקידוש'

ראובן בתו בוגרת לשמעון ולא שמתיה שלי' וידוע מילת' דאבהו קדשה ושמעון שדר סבלונות לבתה דראובן אע"ג דלית לאבהו רשות בה לקדשה אי קבלת' לסבלונות חיישין דילמא כיצבתיה בהני קידושין וצריכה גט מכסף ואפי' לא שידר סבלונות צריכה גט מספק והכי שדר גאון ע"כ וסיים א"א הרא"ש ז"ל בתוך תשובה זו שהאב נעשה שליח לקדש בתו הגדולה לו'

האב זכאי בכחו לקדשה משעה שתולד עד שתכנס בין בכסף בין בשטר בין בכיאה ובכסף קידושה שלו וכן זכאי במציאותיה ובמעשה ידיו אלא שבכסף יכול לקדשה מיד אחר שתולד וקידושין קידושין גמורין והיא נאשת איש אבל אינו יכול למוסרה לביאה עד שתהיה בת ג' שני' ויו אה' ומשבגרה אין לו רשו' בה קדשה אביה בבק' והיא קדשה עצמה בערב ושנ' הם ביזם שנשל' בו' חדשי' של ימי בערו' ובדקננה ומצאנוה בוגרת כחזיקין אותה בחוק' בוגרמהב' וקידושין האב אינן כל' אפי' אינ' מכחישתו לזמ' שבאו הסימנים בבק' והרמ"ה כת' דווקא במכחישתו אבל אם אינה מכחישתו צריכה גט משניהם אבל בתו הו' חדשי' אם קדשה אביה שלא לדעתה והיא קדשה עצמה שלא לדעת אביה ובמצאו לה סימנים הוי ספק וצריכה גט משניהם קידשה ונתארכלה אי' נתגרשה קודם שתכנס חוזרת לרשות אביה אפי' כמה פעמים אבל אם השיאה ונתאלמנה או נתגרשה קודם שתכנס אין לו עד רשות בה ובשם שיכול לקדשה בעצמו כד' יכול לקדשה על ידי שלוחו או על ידי עצמה שיאמ' לה צאי וקבלי קידושין בין בכסף בין בשטר ומ"מ מצוה שלא יקדשה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה ואם נתן רשות לשלוחו לקדשה והלך גם הוא וקבל קידושה איזה מהם שקדם הוין קידושין אין ידוע איזה קודם אסורה לשניהם וצריכה גט משניהם וכתב הר"ה אי' שוי שליח אחריו לקידושין ולא בטליה לשליח קב' בפ' ואול' כל חד מיניהו וקדש דבתרא הו' קידושין ולא דקב' דכיון דשוא שליח לבתרא בטליה לקמא וסוים דכריו הוין הוא סברא דילין ומיהו לענין מעשה לא מורינ' הלכה למעשה אלא בעיא גט בתרויהו קטנה או נעו' ה שקדש' עצמה או נישאת בלא דעת אביה אינו כל' ואפי' כיוא אינה צריכה ואפילו שדכה אביה תודל' וכת' רב אלפ' אפי' נתרצ' האב כשידוע ואפי' נתקדש' בפניו אינו בלום והם נתגרשה כאותן נישואין מותרת לכהונה וכש' אם מת המקדש ונפלה לפני אחיו שאינה צריכ' לא חליצה ולא מיאן וא"א ז"ל תמה על רב אלפ' שכתב אפי' נתרצה האב וכן כתב הרמ"ה דווקא כתי' דלא ידעין אם נתרצה אם לא כגון ששמעו ושתק אבל אם נתברר שנתרצה כששמע הוין קידושין משעת שמיעה צי' אם לא שידך ואפי' אם לא נתרצה מיד כששמע אלא שתק ולא מיחה ואחר כך נתרצה דזכיה סופו על תחילתו והוין קידושין משעת שמיעה אפילו אם נתאבלו המעות קוד' שמיעה כדא' שלא מיחתה היא או אביה קודם שנתרצה אבל אם מיחתה היא או אביה קודם שנתרצה לא הוין קידושין אפי' נתרצה האב אחר כך וקטנה שקדשה עצמה למי שגילה האב דעתו שהיה חפץ לקדשה חיישין שמה נתרצה הוין קידושין כל זמן שלא שדכה עם אחר וטרח לחזור לשדכה לשני ואם נתקדשה לדע' אביה ונישא' שלא לדעתו ואביר' ה' או שהלך למדינת הים אינם נישואי' ואם כהן הוא אינה אוכלת בתרומה ואם מתה אינו יורשה ואינו מטבא' לח' קטנת שהלך אביה למדינת ה' והשיאה אחיה ואכת' כתוב בשאלתו דהוין קידושין וצריכה כיואן כדאפי' אבהו לא בעיא קידושין אחריו והזוספות כתבו כד'

אמר לה התקדשי לי חציך בחצי פרוטה או
שאמר לה חציך בפרוטה וחציך בפרוטה או חציך בפרוטה היום
וחציך בפרוטה למחר או שני חציך בפרוטה או שאמר לחברו
שתי בנותיך לשני בני בפרוטה או בתך ופרתך בפרוטה או בתך
וקרקעתך בפרוטה כבילהו כתב ר"ח דהוי ספק קדושין ועבדינן
לחומרא והרמבם כתב דחציך בחצי פרוטה וחציך בחצי
פרוטה או חציך בפרוטה וחציך בפרוטה הוה קדושי ודאי ואידך
הוה קדושין ספק ודעת א"א הרא"ש ז"ל בדברי ר"ח הרי את
מקודשת לי לחצאי אינה מקודשת אבל אי אמר חציך מקודשת
לי או את מקודשת לי לחציך אינן קדושי מי שחציו עבד וחציו בן
חורין שקדש בת חורין הוה ספק קדושים וצריכה גט מספק
המקדש מי שחציה שפחה וחציה בת חורין הוה קדושי לחייב
עליה אשם וצריכ' גט חצי שפח וחציה בת חורין שנתקדשה
לראובן ונשתחררה ואחר כך קדשה אחר שניה הוה ספק קדושין
וצריכה גט משניהם או אחד מגרש ואחד נושא ואם מתו א'
אחד חולץ והשני מיבם קדשה בפחות משה פרוטה ושלה
לה אחר כך סבלונות לא חיישין שמא שלח לה לשם קדושין
ואפי' ספק קדושין לא הוה וכתב הרמב"ם ודון אדקדיש בכספא
אבל קדיש במידי אחרינא דיקור וזילא אפילו אין בו שוה פרוטה
חיישין שמי שוה פרוטה אבל אם קדשה בפחות משה פרוטה
ואח"כ בא עליה סת' בפני עדי' צריכ' גט שודאי בע' לש' קדושין לב
בשטר כיצד כותב לה על הנזיר או על החרס אע"פ
שאין בה שוה פרוטה הרי את מקודשת לי או
באחד מהלשונות ונותנו לה בפני שני עדים וצרי לכותבו מדעתו
ולשמה ואם שלא לשם כותבו אינן קדושין כותבו שלא מדעת'
דבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה
מקודשת ופסק רב אלפס כרב פפא ורב שרביא וכן כת' ר"ח וכת'
עוד ויש שאומרי שהלכה כרבא ורבינא דצ"ע וכן פסק בהג' כרבא
ורבינא וכתב א"א הרא"ש ז"ל וכיון דאפילו בזה רבוותא
עבדינן לחומרא וכן כתב הרמ"ה דמקודשת מספק וכתב עוד
אע"פ שהשטר פסול לקדש בו שבין הנזיר אם יש בו שוה פרוטה
מקודשת ואם אין בו שוה פרוטה הרי ספק קדושין לג'
בביאה כיצד אמר לה הרי את מקודשת לי בביאה זו
או באחד מהלשונות ונתתייחד עמה בפני עדי'
ובועלה בין בורכה בין שלא בורכה והויה לה בארוסתו לכל
דבר שאינו יודשה ואינו הטבא לה ואם לא גמר ביאתו לא הוה
קדושין עד גמר ביאה שאם קבלה קדושין מאחר קודם שגמר
הוה מקודשת לשני אבל הערה בה ופירש מיד או שאמר תחילה
שדעתו לקנות בה עראה קנה מיד לד'
המקדש האשה מברך וכן אם קדשה עי' שליח מברך
השליח מאי מברך באי אמה אקבו על
העריות ואסר לנו את הארוכות והתיר לנו את הנשואות עי' חופ'
וקידושין ברוך אתה ה' מקדש ישראל וכתב א"א הרא"ש ז"ל
ונהגו האידנא לומר מקדש ישראל על ידי חופה וקידושין
כתב הרמ"ם נהגו העם להסדיר אותה על כוס של יין או של
שכר וכבר בין תחילה על חכום ואחר כך מברכין אותה ואם אין
שם יין או שכר מברך בפני עצמו וכתב עוד מברך קודם
הקידושין אם קדש ולא ברך לא יברך אחר הקידושין דזו ברכ'
לבטלה היא דמה שעשה כבר נעשה וא"א הרא"ש ז"ל כתב
יש שכתבו שצרי לברך ברכת אירוסין קודם הקידושין כדאמרינן

כל המצות מברך עליה עובר לעשייתן ויש שכתבו שצריך לברך
אחר הקדושין דילמא הדר בה האשה חזי ברכה לבטלה ועו' שכל
המצות לפי שמזכירי עשיית המצוה מברך עליהן עובר לעשייתן
כתב רב שרירא גאון המאירם בלא ברכה חיסר את אידוכוז ברכה
שהיא מצוה והמברך ברכת אירוסין בבית חתנים ברכה שאינה
צריכה היא ועובר משום לא תשא ורבינו ניסים הורה שאם לא
ברך ברכת אירוסין בשעת אירוסין יברך אותה עם ברכות של
נישואין וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל כתב רב שמואל הנגיד שאין
ברכת אירוסין צריכה עשה ורבינו אי כתב שצריכה עשה ו
ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל / לה
הג"ש יבול לעשות שליח לקדש לו אשה סתם בין א'
אשה פלוני ויאמ' לה השליח הרי את מקודשת
לפל' אבל אם אפשר לו לקדשה בעצמו אסור לקדשה עי' שליח
אלא א"כ כבירה שם אחר כן יבצא בה דבר מגונה ותתנגנה עליו
והשלח נעשה עוד לפיכך אם עשה שני שליחים לקדש לו אשה
אין צריך עדים אחרים בד' א' כשאין שם כפירת ממון כגון ש
שקדשה בשטר או אפילו בכסף והם אומרים שנתנוהו לשם ק'
קידושין והיא אומרת לשם פקדון אבל אם יש שם כפירת ממון
שאמרה שלא קבלתיו כלל אינן נאמנין כתב הרמ"ם שאין צ'
צריך עדות במינו השליחות רק אם השליח והמשלח מודים ב'
בדבר אבל בשליחות האשה שהיא עושה שליח לקבל קדושה
צריך שיהיה בעדים וא"א הרא"ש ז"ל כתב בדברי הרמ"ם ו
ודיה מפקפק לומר שאף שליחות האשה אין צריך עדים
וכתב א"א הרא"ש ז"ל דאפילו לא מינהו שליח בהדיא אלא ש
שגילה דעתו שהוא חפץ באשה פלוני ואמר לו לשדכה לך והלך
וקדשה בלא מינו שליחות שהיא מקודשת לו אבל אם לא אמר
לו לשדכה לך והלך וקדשה לו אינה מקודשת ולא חיישין שכתב
עשאו שליח לא שנ' אם המקדש אביו או איש נכרי ואפי' נתרצה
בו בקדושין כששמעו אינו כלום וכתב הרמ"ם אם האב הרצה
הדברים לפני הבן שהוא רוצה לקדש לו ושתק הבן והלך האב
וקדשה לו הוה קדושי גמורי' דבזמ' כיסופ' דאב שתק ועשה שליח
לקדש לו אבל באיניש אחרינ' כי הואי גונא הוה ספק קדושין כתב
הרמ"ם ז"ל הכל כשרים לשליחות זה חוץ מחשו' לפי שאינן בני
דעת והג"ה לפי שאינן בן ברית וכן העבד לפי שאינו בתורת ק'
קידושין ע"כ אמר לשליח קדש לי אשה במקום פלוני וקדשה
לו במקום אחר אינה מקודשת וכן בכל מה שיטנה אם אמר לו
לקדש סתם וקדשה על תנאי או שאמר לו לקדשה על תנאי
וקדשה סתם או שיטנה בתנאי אינה מקודשת אמר לו קדשה
לי והרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר מקודשת ש'
שאינו מקפיד אלא מראה לו מקום השולח לחבירו לקדש לו
אשה וקדשה לעצמו הרי זה רמאי ומה שעשה עשוי אפילו אב'
לה תחילה פלוני שלחני לקדשך לו ובשעת נתינת הקידושין אב'
לה הרי את מקודשת לי סלק' דעת' אמינא לי דאמר לעשות ס'
שליחותי לקדשך למי ששלחני לקדשך ותהא מקודשת לראשון
אפי' הכי מקודשת לשני ודווקא שהאשה שמע' והבינה יפה קודם
קבלת הקידושין שאמר הרי את מקודשת לי שאם לא כן אדעתא
שאמר תחילה לקדשה לפלוני קבלה הקדושין ואם טעה השלי'
וכשהיה לו לומר הרי את מקודשת לפלוני אמר לי אין כאן מחוש
ואם לא רצתה להתקדש למשלח וקדשה השליח לעצמו אין נ'
נקרא רמאי ומיזו צריך להודיע אם יוכל העושה שליח לקדש לו
אשה סתם ומת השליח אסור בכל הגשי שכעולם שיש להם

בענותה תנאו בטל וחיוב בה נתן לה פרוטה ואמר לה על מנת
 שאתן לך מנה התקדשי לי כשיתקיים התנאי יחולו הקדושים
 למפרע אעפ שלא אמר מעכשיו דכל האומר על מנת כאומר
 מעכשיו דמי ואם קבלה קידושין מאחר קודם שתתקיים התנאי
 ואחכ נתקיים אין קידושי השני כלו ואם אמר לה על מנת שאתן
 לך מנה תו' ל' יום אם נתן לה תוך ל' יום הו' קדושין למפרע לא
 נתן לה תוך ל' יום אינה מקודשת ואם לא אמר לה על מנת אלא
 אמר אם אתן לך מנה תוך ל' יום תהא מקודשת לי בדינך זה אין
 הקדושין חלין אלא משעה שנתנו לה לפיכך אם קדשה אחר
 קודם שיתקיים התנאי מקודשת לשני אמר לה תהא מקודשת לי
 על מנת שירעה אבא ר' על מנת שישתוק אבא כשישמע לפיכך
 אם שמע ושתק חלו הקדושין מיד אפי' אם אמר בתר הכי לא וכן
 אם מת ולא שמע מקודשת מיד אבל אם מוחה כשישמע אינה
 מקודשת אמר על מנת שלא ימחה אבא אפי' שמע ושתק לא חלו
 הקדושין שאם ימחה אחר כך אינם קדושין אבל אם אמר אין
 פעם אחת שוב אין יכול למחות ואם מת ולא מוחה מקודשת ואם
 מת הבן מלמדי את האב שימחה כדי שלא תזקק ליב' והרמבם
 כתב בעל מנת שירעה אבא לא רעה או שתק או מת קוד' שמע'
 אינה מקודשת ואם הראש ז' כתב כסכרא ראשונה ואם אמר על
 מנת שיאמר אין כתב והרמבם מתי שיאמר אין מקודשת אפי' אמר
 תחילה לא הולך לעולם הו' ספק : ד שימות האב ואם מת הבן
 אפי' אם האב אינו רוצה לא חלצת או מתיבמת אבל לא מופטרא
 בלא חליצה דילמא חדר ואמר אין ומקיימא תנאה אמר לה תהא
 מקודשת לי בפרוטה על מנת טאעשה עמך כפועל או שאדבר
 אליך לשלשון אם יש עדים שעשה עמה כפועל ודבר אליה
 לשלשון מקודשת בודאי ואם אין עדים מקודשת מספק ופידשו
 התוספו שבין שדבר אליה לשלשון ועשה עמה כפועל מקודשת
 ואינה יכולה לומר למלאכה זו לא הייתי חפץ לדברים הללו לא
 חפצתי ובתוספת קתני אם דבר עליה כדרך המדברים מקודשת
 משמע שדברים ידועים הם שיש לו לדבר עליה בשאמר עפ'
 שאדבר אליך לשלשון לא נתן לה כלום ואמר לה התקדשי
 לי בשכר שאדבר אליך לשלשון אינה מקודשת שישנה לשכר'
 מתחילה ועד סו' וחוח ליה מקדש במלוח על מנת שיש לי מנא
 אם ידוע בערו שיש לו מנה מקדש בודאי ואם אין ידוע מקודשת
 מספק אפילו הוא אומ' אין בידי על מנת שיש לי מנה ביד פלוני אם
 ידוע בעדים שיש לו מנה ביד פלו' מקודשת בודאי ואם אין ידוע
 מקדש' מספ' אפי' אומ' אותו פלו' אין לו בידי על מנת שיאמר פלו'
 שיש לי מנה בידי אמר יש לו בידי מקודשת לא אמר יש לו
 בידי אינה מקודשת על מנת שאראך מנה אינה מקודשת עד
 שידאנה מנה שלו ואם יש לו מאחרים בעסקא אינה מקודשת
 וכת' הרמבם אפי' אינא סהדי דיכיל לאחזוי לה לא הו' קידושין עד
 דמחזי לה דלדביראמר לה על מנת שאראך ולא אמר לה על מנת
 שיש לי דלא נחא לה למסמך אסחדי עד דמחזי לה ומכי מחזי
 לה אזלי מילתא דמעיקראת פשי בה קידושין ויש לה קלא מצד
 אחד דאילו בעל מנת שיש לי אם יש עדי' שיש לו בשעת קידושין
 מקודשת דאי ואי לא הו' קידושין ספק די' לו בשעת קידושין
 משמע ואילו בעל מנ' שאראך להבא נמי משמע ואע"ג דמחזי לה
 ממציאא דאשכח או מתנה שניתן לו אחר כך הו' קידושין ומיא
 לא חיישינן דילמא אחזי לה בתר הכי למהו' ספ' קידושין על מנת
 שאראך בית כור עפר אם ידוע שיש לו משלו מקודשת בודאי
 ואם אין ידוע והיא ספ' היח לו בית כור עפר ויש בו סלעי' נבמזם

י' שפחים אין נמדדין עמו חזו בקעים עמוקים י' אם הם בלאים מים
 חרי' הם כסלעים ואין נמדדין עמו ואם אין מלאין מים' נמדדין
 עמו על מנת שיש לו בית כור עפר במקו' פלוני אם יש לו באותו
 מקו' מקודש' ואם אין לו באותו מקו' כת' הרמבם דהו' ספ' קידושין
 ואם הראש ז' כת' דאפילו ספק קידושין לא הו' על מנת שיש לי
 מנה במקום פלוני ויש לו במקום אחר יש אומרי' שהיא מקודש'
 משום דזווי נקל להוליכם ממקו' למקום והרמבם כתב שגם
 בזה אינה מקודשת וכן היא מסקנת א"א הראש ז' על מנת שאני
 עשיר ונמצא עני או עני ונמצא עשיר ע"מ שאני כהן ונמצא לוי או
 לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתי' בן עיר ונמצא
 בן כרך או בן כרך ונמצא בן עיר על מנת שביתי קרוב למרחץ
 ונמצא רחוק רחוק ונמצא קרוב על מנת שיש לי בת או שפחה
 גדולה ונמצא שאין לו או ע"מ שאין לו ויש לו או שאמר התקדשי
 לי בבוס של יין ונמצא של דבש כגון שהיה מכוסה ולא הברירה בר
 עד אחר כך שאילו ראתה אותו ולקבלתו סכרה וקבלה או דבש
 ונמצא מים בבולן אפי' אומרת בלבי היה להתקדש לו אפילו לא
 יתקיים התנאי אינ' מקודשת לא שנא אם קבלה והיא הקדושים לא
 שנ' אמרה לשליח לקבלם בתנאי ושינה השליח וכת' הרמבם דחוק'
 שאומ' בלבי היה ולא הוציאה בשפתה אבל אם אומרת כן בשעת
 קידושין הו' קדושין כיון ששמע הבעל ושתק נתבטל התנאי וכן
 אם היא הטעתו אינה קדושים אבל אם בנסה סתם ואמרה בסתר
 שהיא כהנת וזיה ליה או ליה וזיה כהנת עשייה והיא ענייה
 ענייה וזיה עשייה הרי זו מקודשת על מנת שאני קדא אינה
 מקודשת אלא אם כן קורא ג' פסוקים בתרגום אונקלוס ואם אמר
 קראה אנא עד דקרי אורייתא נביאי וכתיבי בדיקא ע"מ שאני
 שונה לרב אלפס עד שישנה משניות ולדעת א"א הראש ז' אם
 ידוע מדרשי התלמוד מקודשת ואם אמר תנאה אנא עד ידוע
 הלכתא סיפרא וספרי ותוספת' על מנת שאני תלמיד אינו אומר
 כבן עזאי אלא כל ששואלי אותו דבר אחד בתלמודו ואמר ואפי'
 כהלכות החג שהם דברים קלים שמלמדים אותו ברביט על מנת
 שאני חכם אין אומר כר' עקיבא וחביריו אלא כל ששואלין אותו
 דבר חכמה פי' דבר התלוי בסכרא בכל מקום ואומרה על מנת
 שאני גבור אין אומר כאבנר וזאב אלא כל שבני עמו ידאים
 ממנו מפני גבורתו על מנת שאני עשיר אין כאלעזר בן חרסום
 אלא כל שבני עירו מכבדין אותו מפני עושרו על מנת שאני צדי'
 אפי' הוא רשע גמור הו' ספק קדושים שמא ידורר תשובה בלבו
 על מנת שאני רשע אפי' הוא צדיק גמור הו' ספק קדושין שמא
 ידורר ע"ז בלבו על מנת שאני בן עיר ונמצא בן עיר בן כרך על
 מנת שאני בשם ונמצא בשם ובורסקי על מנת ששמי יוסף ונמצא
 שמו יוסף ושמעון מקודשת שאיני אלא בן עיר ונמצא בן עיר
 וכן כרך שאיני אלא בשם ונמצא שחוא בשם ובורסקי שאין שמי
 אלא יוסף ונמצא שמו יוסף ושמעון אינה מקודשת כת' הרמבם
 המקדש על תנאי חזר בו אחר כמה ימים ובטלו הרי זו מקודשת
 סתם אעפ' שבטלו בינו לבינה בטל לפיכך המקדש על תנאי
 ובגס אחר כך סתם או בעל סתם צריכה גס אעפ' שלא נתקיים
 התנאי שמא בטל התנאי כשבעל או כנס וכן כתב הר"ם גרבוני
 בעל מנת שאתן לך מאתי' ז' אם אמר המקדש שאין רוצה לקיים
 תנאו לעולם אין כופין אותו לקיימו אלא קידושין בשלים ואינה
 צריכה גס ומ"מ בעל נפש לא ישוגה בלא גס שמא אחר כך יאמ'
 לקיים התנאי לקלק' על השני ואם אמר שעדיין רוצה לקיימו אין
 יכולין לכופו כל יב' חודש כדן זמן שנותנין לבתולה ומיב' חודש

שאינן קדושים ואפי' מיאון אינה צריכה ומכל מקום אין לאוסרות
עליו משום דתחשב כפנויה ועומדת אצלו בזנות כיון דדרך
קדושים ונישואין היא אצלו במקדש בתו סתם או שאמר לו אחת
מבנותיך מקודשת לי אין הבוגרת כבלל אפי' נתנה לו רשו' לקבל
קדושיה ושיהיה הכסף שלו והו' קדושיה הקטנה ודאי וכת הרמ"ה
ודוקא דשיהיה שליח לקבל קדושיה סתם ולא אמרה לפלוני
אבל אמרה ליה מפלוני מסתמ' כי קבי' מיניה אדעת' דידה בלחוד
הוא דקבילי ואפי' הכי לא מכרע מילתא לאפוקי שאר כלא גט
אלא היא וכל דקטנות והנערות מקודשות מספק ושאר הבוגרות
אינם כבלל וכן אמר שידך בתו הגדולה והיו לו בנות אחרות ואמר
לו המשיך בתך מקודשת לי ועשאה אותו שליח לקבל הקדושים
אין דעתו על האחרות והיו מקודשת קדושיה ודאי ואפי' לא
שידך ואמר לו בתך הגדולה מקודשת לי ואין לו בנו' אלא מאשה
אחת ודאי דעתו על הגדולה והיא מקודשת בודאי ועוד היה
איפשר לומר אפי' לא אמר לו בתך הגדולה אלא בתך סתם דעתו
על הגדולה אפי' בלא שידוכי' דלא חשיב קדושיה שאין מסורים
לביאה אלא כשאמר אחת מבנותי' ומכל' לא להורו' הלכה לפעשה
אמר כן בשאלות ראובן היו לו ד' בנות ונתן לו שמעון קדושיה
סתם על אחת מבנותיו ולא פירש למי היה נוטל בתו הגדולה
אינה ברשותו ואינה מקודשת ואותן שהן קטנות שהן ברשותו
לקדשו נאמן לומר לזו נתכוונתי ועליה קבלתי הקדושים ואם
אינו יודע ששבת כולן צריכות גט שאלה לא' הראש' זל' על
ראובן שהיו לו שתי בנות קטנו' רחל וליאה וקדש רחל לבן אחיו
ושידך ליה עם כהן אחר ושוכ' לא נשא הכהן חן בעיניו והסכים
ברעתו לקדש ליה לאחר לפוסלה על הכהן וכו' אח' ראובן
למקום שראובן אחיו מצוי וליאה בתו וחציא טרופנידי ואמר
לראובן בפני עדים הילך קדושיך לבתך ולא פירש איזו
מבנותיו ולא למי קדשה ולא דבר בענין קדושים כלום
בפני עדים קודם המעשה אך אחר שפירשו משם שאלו אחד
מהעדים למי קדשת והשיב לעצמו קדשה וחשיב שאי' כאן בית
מיחוש ואינה צריכה גט מי שיש לו שתי בנות מב' נשים וכולן
ברשותו לקדשן ואמר קדשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם
גדולה שבגדולות ואם גדולה שבקטנות או קטנה שבגדולות
שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות כולן מותרות חו' מן הגדולה
שבגדולות וכן אמר קדשתי את בתי הקטנה ואיני יודע אם
הקטנה שבקטנות או קטנה שבגדולות או גדולה שבקטנות
שהיא קטנה מהקטנה שבגדולות כולן מותרות חוץ מהקטנה
שבקטנות מי שיש לו חמשה בנים ועשו כולם את אביהם שליח
לקדש להם נשים ואמר אבי הבנים למי שיש לו ה' בנות אחת
מבנותיך מקודשת לאחד מבני וקבל האב והקדושיה כל אחת
צריכה גט כבל' האחין הואיל וכולם נתנו רשות לקדש להם
מת אחד מהם כל אחת צריכה ד' גיטין וחליצה אחת כשאחד מהן
האב שאמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי אסורה לכל העולם
עד שיאמר נודע לי למי קדשתי ואפילו לא נודע עד שכגרה בא
אחד ואו' קדשתי נאמי ומותרת לו כיון שהאב או' איני יודע
אב' אם האב בחי' אינו נאמן אפו' להצריכה גט ממנו באו שנים
וכל אחד או' קדשתי שניהם נותני' לה גט ואם רצו אחד נותן
גט ואחד כונס בא אחד וכנסה ואח' בא אחר ואמר אני קדשתי
אינו נאמן לאוסרה עליו האשה שאימרת קדשתי את עצמי ואיני
יודעת למי וכו' ואב' אני קדשתיך נאמן ליתן לה גט להתירה
לעלמא אבל לא לכונסה האב שאומר על בתו בעודה קטנה או

נערה קדשתיה ונירשתיה נאמן לפוסלה לכהונה אבל לאחר
שכגרה אמר קדשתי ונירשתיה כשהיתה קטנה אינו נאמן לה'
המקדש על תנאי אם נתקיים התנאי מקודשת ואם לא
נתקיי' התנאי אינה מקודשת בין שהיה התנאי
מהאיש או מהאשה ובלבד שיהא התנאי
כהלכתו אבל אם אינו כהלכתו אינו כלום
והקדושיה קדושיה אעפ' שלא נתקיים התנאי וכיצ' הלכות התנאי
צריך שיהיה כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ותנאי
בדבר אחד ומעשה בדבר אחר ושיוכל לקיימו ע' שליח כגון
שאמר לה אם תתני לי מנה הרי את מקודשת לי כדינר זה ואם
לא תתני לי לא תהיה מקודשת נתנה לו מנה מקודש' לא נתנה לום
מנה אינה מקודשת אבל אם אמר לה הרי את מקודשת לי אי
תתני לי מנה ואם לא תתני לי מנה לא תהיה מקודשת אינו תנא
כיון שהקדים המעשה דהיינו הרי את מקודשת קודם לתנאי אף
על פי שלא נתן והקדושיה לידה עד שהשלים כל תנאו ומלשון
הרמבם יראה שאם השלים כל תנאו קודם שנתן לידה והקדושי'
דהוי תנאי שכתב אבל אם אמר לה הרי את מקודשת לי כדינר
זה ונתן הדינר לידה והשלים ואמר אם תתני לי מנה הרי את
מקודשת לי ואם לא תתני לא תהיה מקודשת הריה
התנאי בטל מפני שהקדים המעשה ונתן בידה ואחר כך התנה
אף על פי שהכל היה בתוך כדי דיבור הרי זו מקודשת כיון
ואינה צריכה ליתן לו כלום ולא נהד' דמילתא דפשיטא היא אם
נתן בידה בלא תנאי שהיא מקודשת וכן אם לא כפל אלא אם
תתני לי מנה תהיה מקודשת ולא כפל או שלא התנה בדבר אחר
אלא אמר אם הדינר שאני מקדשך בו שלי תהיה מקודשת ואם
לאו לא תהיה מקודשת או שהקדים והלאו שאמר אם לא תתני לי
מנה לא תהיה מקודשת ואם תתני לי מנה לא תהיה מקודשת בכל אילו
לא הוי תנאי והקדושיה חלין אעפ' שלא יתקיים התנאי וכן תנאי
שאי אפשר לקיימו כגון אם תעלה לרקיע או תעבור הים ברגליך
תהיה מקודשת לי ואם לאו לא תהיה מקודשת אינו תנאי שלא
כיון אלא להפליג בדברים אבל אם התנה על דבר שאיפשר
לקיימו אעפ' שהתורה אוסרתו הוי תנאי כגון אם תאכל חזיר או
חלב תהיה מקודשת לי כדינר זה ואם לאו לא תהיה מקודשת אם
לא אכלה אינה מקודשת שאיפשר לה שתאכל ותלקח ואין כאן
מתנה על מה שכתוב בתורה שהרי איפשר לה שלא תאכל ולא
תתקדש התנה עמה בשעת קדושיה על מנת שתבעל לאבא
הוי כמו שתעלה לרקיע ותנאו בטל שאינו בידה שיבא אביו על
הערוה ונמצא מתנה במה שאין בידה לקיימו אב' אם התנה עליה
שיתן לו פלוני חצרו או שישיא בתו לבנו וכיוצא בזה תנאו קיים
שהרי בידה לקיימו ונתן לפלוני כמון הרבה עד שיתן לו פלוני
חצרו או ישיא בתו לבנו כתב הרמבם כל האומר מעכשיו אינו
צרי' לכפול תנאו ולא להקדים התנאי למעשה אלא אעפ' שהקדי'
המעשה התנאי קיים אבל צריך להתנות בדבר שאיפשר לקיימו
וכל האומר על מנת באומר מעכשיו דמי ואין צריך לכפול ולא
להקדימו למעשה ור"ח כת' דאפילו במעכשיו ובע' מנ' לא הוי תנאי
עד שיהיה בו כל דיני התנאי ולזה הסכים א"א הראש' זל' יא' דלא
בעי תנאי כפול ולא שאר דיני תנאים אלא בקדושיה וגיטין אבל
בממון הוי תנאי בלא כל זה ואדו' אבי הראש' זל' כתב דככל מקום
שהזכירו תנאי בין באיסור בין בממון צריך כל דיני התנאי וכן
כת' הרמבם התנה בשעת הקדושיה שלא יהא עליה שאר או כמות
תנאו קיים ואינו מתחייב לה' בזה אבל אם התנה שלא יתחייב

אלפס אחיו אינן מקודשות ונבריות כולן מקודשין ולבעל חלכות
 אף נבריות אינן מקודשות אלא אם יאמר הראוייה מכם לביאה
 תתקדש לי ואף כל אחת מן הנבריות הוו מקודשות מספק ואם
 הראש זל כתב כרב אלפס וכן אם אמר כולכם מקודשות לי ודין
 בהן שפחה או גויה או אשת איש או אחת מכל העריות **מב**
אין האשה מתקדשת אלא לרצונה נתקדשה שלא לרצונה
 אינם קדושים נשאל לאא הראש זל לאה שאמר לראובן
 תן לי מנה שאתה חייב לי ונתן לידה ג' פשיטים וכשנתנם לידה
 אמר לה הרי את מקודשת לי וכששמעה השליכה המעות ואמרה
 איני רוצה לקדש ועדים מעידים כזה והשי' שאין כאן בית מיוחד
 ואינה צריכה גט וכת' זל מכם אבל האי שאנסוהו וקדש קדושים
 קדושים ורב אלפ' כת' שאין קדושים קדושים וכן כתב בעל העיטור
 המקדש שלא בעדי ואפי' בפני עדי אחד אינם קדושים ואפי' שניהם
 מודים בדבר ובספר המצות כתב שחוששין לקדושים להצריכה
 גט אבל קדש בפני עדים אפי' לא אמר להם אתם עדי שפיר דמי
 המקדש בפסולי עדות דאורייתא אינם קדושים וכתב הרמבם
 אבל בפסולי עדות דרבנן או בעדים שהם ספק פסולי תורה אם
 רוצה לכנוס חוזר ומקדש בעדים כשרים ואם לא רצה לכנוס
 צריב גט מספ' ואפי' אם כפרה האשה ואומרת לא קדשתי כופין
 אותו ליתן גט **מג**
קטן שקדש או נשא אינו כלום ולא תקנו רבנן נישואין
 לקטן ואפילו שלח לה סבלונות משהגדיל אינו כלום
 ולא חיישין שמא שלח לה לשם קדושים ולאחר שיגדל חלין
 הקדושים ואפי' אין עדי שבא עליה משהגדיל אלא שנתחדד עמה
 צריכה גט ואם קימ' משהגדיל כתובתה קיימת ואין צריך לכתוב
 לה כתובה אחרת ודווקא מנה ומאתים אבל תוספת אין לה
 המקדש קטנה אינן קדושים אבל לאחר שתגדיל חלין הקדושים
 ואינה צריכה קדושים אחרים ומיהו תקנו לה נישואין על ידי
 אחיה ואמח שאם אין לה אב או שהשיאה אביה ונתאלמנה או
 נתגרשה שאין לה עוד רשות בה והשיאה אחיה ואמח לדעתה
 הוה קדושים וממ' אם רצה לצאת סמנו אינה צריכה גט אלא יצאה
 במיאון כאשר יתבאר לקמן בהלכות מיאון בעה' ודווקא שיש בה
 קצת דעת להבחין בין טוב לרע כגון שאם נותנין לה צרור
 זורקתו אגוז נוטלתו כך יש בה דעת לשמור קדושיה אבל אם
 אין בה דעת כזה או אפי' יש בה דעת והשיאה אמה ואחיה שלא
 לדעתה לא הוה קדושים כלל והרמבם כת' דפחות מבת שש אפי'
 היא נכונה לחש ביותר ומכרת ומבכנת אינם קדושים ואיב' צריכ'
 מיאון ואם יתרה מבת' אפי' היא סבלה ביותר הואיל ונתקדשה
 לדעת צריכה מיאון היתה מבת' ועדי סוף עשר בודקין אותה אם
 מכרת ומבכנת עסק הקדושים והנישואין צריכה מיאון ואם לאו
 אינה מתקדשת ואינה צריכה מיאון וכל זמן שלא תמאן בעלה
 זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה וחייב במזונותיה
 וכפדיונה כל זמן שהיא תחת' ואוב' פירותיה אב' אם הלך למדינת
 הים ולתה ואכלה או לצורך פדיונה ועמדה ומיאנה אינו חייב
 לשלם אעפ' שאכל פירותיה ואפי' הן בעין עדיין שליטתן ומוכחים
 ברשותו אינו מחזירן ודינ' בענין הבתובה יתבאר לקמן בדין
 היוצאות בלא כתובה **מד**
חרש וחרשת אינן בני קדושים מן התורה לא שנא נשאו
 כיוצא בהן לא שנא חרש שנשא פקחת או חרשת
 שנישאת לפקח אבל חכמים תקנו לה קדושים וכתב הרמבם
 לפיכך אם בא פקח וקדש אשה חרשת הפקחת ודין זו מקודשת

לשני קדושים גמורים ונותן גט והיא מותרת לבעלה חרש ונמ'
 אינה יכולה לבאן שאם היתה יכולה לבאן לעולם לא היה שום
 אדם נושא אותה וכתובה לא תקנו להם כאשר יתבאר לקמ' בעה'
 ושומה ושומה אין להם קדושי לא מדברי תור ולא מדברי סופרים
 לא שנא נשאו עם כיוצא בהן לא שנא עם פקחים כתב הרמבם
 שיכור שקדש קדושים קדושים אפי' נשתכ' הרבה הגיע לשכרותו
 של לוט אין קדושים קדושים ומתישבי' בדבר זה וכתב עוד כרים
 שקדש בין כרים חמה בין כרים אדם וכן אילוני' שנתקדשה הוה
 קדושים והתוספות כתבו דאילוני' שנתקדשה לא הוין קדושים
 אפי' מדרבנן ואינה צריכה גט בדא' באילוני' שיש לה סימני
 אילוני' שאין לה דדים או שהתשמיש קשה לה או שקולה עבה
 כקול האיש או שאין לה בשר גבוה ועגול כמין כף למעלה מאותו
 מקום שבאחד מאילו חשובה אילוני' אבל ספק אילוני' צריכה
 גט ושומטום ואנדרונינום שקדשו או שקדשם איש כתב הרמבם
 שקדושים ספק וצריכין גט מספק וכן כתב רב אלפס והתוספ'ו
 כתבו דאנדרונינום ודאי זכר הוא וכן היא מסקנת אא הראש זל
 כתב הרמבם המקדש אחת מכל העריות לא עשה ולא כלום שאי'
 קדושים תופס' בהן חוץ מרבדה שרמקדש נדה מקודשת קדושים
 גמורי' ואין ראוי לעשות בהן המקדש אחת מן השניות או מאיסורי
 לאוין או מאיסורי עשה וכן היבם שקדש צרת יבנה הדין ב'
 מקודשת קדושים גמורים אעפ' שאסור לו לכנוס אחת מכל אלו
 הרי זה מגרש בגט חוץ מיבמה שנתקדשה לזר שהיא מקודשת
 מספק עכ' המקדש גויה או שפחה אינו כלל שאינם בני קדושים
 וכן גוי ועכו' שקדשו ישראלית אינו כלום ישראל משוכר שקד'
 קדושים קדושים וצריכ' ממנו גט ויא' דמשומ' לחל' שבת בפרהסיא
 ולע' אין קדושים קדושים לא נהיר' ובתי הוה עובד' ואצריכה גט
 רב חזקאי ומר רב שמא' ריש בלה וכת' הרמבם מי שחציו עבד
 וחציו בן חורין שקדש ישראלית הוה קדושים ספק וצריכה גט כת'
 הרמבם המקדש מי שחציה שפחה וחציה בת חורין אינה מקודש'
 קדושים גמורים עד שתשתחרר ולאחר שתשתחרר אינה צריכה
 קדושים אחרים ואא' הראש זל אמר דהוה קדושים גמורי' וצריכה
 גט ומיהו הבא עליה אינו חייב מיתה כמו על שאר אשת איש אלא
 חייב אשם ואם נשתחררה לגמרי וקדשה אחר מקודשת לשניהם
 וצריכה גט משניהם או אחד בגרש ואחד נושא ואם כתה אחיו של
 אחד חולץ ואחיו של שני חולץ או מלכ' בה
 חוששין לסבלונ' ופרשי' שאם שדכה תחילה ואחר כך שלח
 לה סבלונות בעדים אנו חוששין שמא שלחם לה
 לשם קדושים וצריכ' גט לפיכך אם רוב העיר רגילים לקדש ואחב'
 שולחים סבלונות חוששין שמא לשם קדושים שלחם אבל אם
 רוב העיר רגילים לשלוח תחילה ואחב' מקדשין אין חוששים ורת'
 פסק אפילו הרוב שולחים הסבלונ' תחילה ואחב' מקדש' חוששין
 למיעוט שמקדשי' תחילה להחמיר ופירש גם כן חוששי' לסבלונ'
 שמא קדשה בפני עדים והלכו להם למדינת הים ולפי זה אפי' לא
 שלחם בעדים חוששין להם ויצא גם כן קולא מתוך זה הפי' שאם
 יש עדי' שלא קדש' אחר השידוכין שאין חוששין באילו הסבלונות
 משום קדושים ולפרשי' חוששי' הלכך טוב לחוש לשני הפירושי'
 להחמיר וכן היא מסקנת אא הראש זל חוששי' לכתובה שאם כת'
 לה כתובה ולא הגיע עדיין ליד רואי' אם דרך בקצת אנשי העיר
 שמקדשין ואחב' כתובי' כתובה חוששי' שמא נתקדשה אף על פי
 שאין שם סופר מצוי ואי' אומרי' שמא הסופר נזדמן לו וקדם וכת'
 ואי דרך כל אנשי העיר שבותבים וכתובה קודם הקדושים א

ואילך כותבין עליו איגרת מרד ואם מת קודם שיקיים דתנאי אפי'
חליצה לא בעי ואם מחלה היא התנאי בחיי המקדש נמרו הקידושין
מיד כאילו קיימו וכל הני תנאי מיירי בשלא כנסה אבל כנסה
מקדשת מיד דמסתמא בשעת כניסתה לחופה אחלה לתנאי כ
כדאבו במקדש על תנאי ובעל חיי ליתן לה כתובתה ממה נפשך
אם מחלה הרי נישואיה גמורים ואם לא מחלה באותה שעה הרי
עדיין יכולה למחול וכשתמחול איגלאי מלתא דנישואין גמורים
הווי וכתובה יש לה וכן כתב א"א הראש ז"ל בתשובה באחד שהלך
למדינת הים וקראש על תנאי אם באתי מכאן ועד יב חדש תהיה
מקודשת מעכשיו וקודם שהלך נתרצו שניהם להתאריך הזמן
ועברו י"ב חדש ולא בא קודם הזמן האחרון וכתב דהווי קידושין
דכל מעשה שנעשה על תנאי יכול לבטל התנאי ואפילו נתאבלו
המעות הווי קידושין למפרע בשנתקיים תנאי השני אמר לה תהא
מקודשת לי חוץ מפלו שלא תאסר עליו אלא תהיה כאשת איש
לכל העולם חוץ מפלו שתהיה לו כפנוציאנים קידושין והרמב"ם
כתב שהן ספק קידושין אבל אם אמר על מנת שלא תאסר אינו
תנאי והווי קידושין גמורין ואסורין לו

קדשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצא עליה אחד מנ'
דברים אילו שלא תאבל בשר או שלא תשתה יין
או שלא תתקשט בבגדי צבעונין אינן קידושין ואינה צריכה גט
אבל אם נמצאו עליה שאר נדרים הווי קידושין אפי' אם הוא אומר
שמקפיד בזה שהתנה כנס ע"מ שאין עליה נדרים אבל אם אמר
לה שלא יהא עליה שום נדר אפי' נמצא עליה נדר כל שהוא בגון
שנדרה שלא לאבול חרובין אינה מקדשת והווי עליה נדרי וחלכה
אצל חכם ודתיירה מקדשת ואגי' אם היא אשה חשוכה צריכה גט
ולא אמרינן לא ניהו לי דליהווי קדושי כדי שלא יאסר בקרובותיה
בדא שהתירה חכם קודם שנודעו לבעל אבל אם נודעו לבעל
קודם שהתירה מיד נתבטלו הקידושין ואם קדש על תנאי ובעל
סתם יש עדים על דהחוד צריכה גט כספק אפילו בעל לאלתר
שאין אדם עושה בעלתו בעל זנות ובעל לשם קידושין אבל
כתובה אין לה ואם ניסת לאחור צריכה גט משניהם וכן גמי בלא
בעל אם לא התנה בשעת קידושין ונמצא עליה נדרים צריכה גט
כספק ואין לה כתובה וכן אם קדשה סתם ונמצא עליה מומין

צריכה גט כספק אבל קדשה על מנת שאין עליה מומין ונמצאו
עליה אחד מכל מומין הפוסלי' בבגדים אינה מקדשת ויש מומין
שאינן פוסלים ככהגים פגון זיעה ודיח חפה וקול עבה ודודי גסים
עבים נופח מחברות וטפוח בין דוד לדוד ונשיבת בלב ונעשה
מקומו עלקת שכל אילו מבטלים הקידושים אע"פ שאין פוסלים
בבהגים ואם יש בה שומא שיש בה שער אפי' היא קטנה דרבה או
גדולה באיטר אפי' אין בה שיער בכל מקום שהיא בגופה הרי זה
מום ואם היא קטנה כבא סר ואין בה שער ועומדת בפדחתה
תחת כיפה שכראשה פעמי' נראית ופעמי' אינ' נראית חיי זה מום
ואם עומדת במקום אחר אינו מום ואם בכל פעם נראית סכר
וקביל אין מומין מבטלים הקידושים אלא אבותם במקדש סתר שיוכל
לומר לא ידעתיים אבל אם הוא במקום גלוי אין מבטלין הקידושין
ואם יש מרחץ בעי' אפי' מומין שבסתר אין מבטלין וכתבו הגאונים'
אפי' הוא גר שאין לו קרובות בעיר או איפשר שלא יחא לו ריעים
ומיוחדים וכודק ע"י נשותיהן והרמב"ם כתב דוקא שיש לו קרובי'
שאין מוציא בה שבלבו כאילו ודברים אלא לקרובי ועוד שאין
דעתו סומכת אל לדברי קדושי וא"א הראש ז"ל כת' כדברי הגאונים'
בדא שדרך הבנות לילך למרחץ בגלוי אבל במקום שאין דרכן
לצאת ואף למרחץ אינן חולכות אלא בלילה בהחבא אפי' מומין

שבגלוי מבטלים נכפד אם הוא לזכין ידוע הוי מום שבסתר ואם
אינו לזכין ידוע הוי מום שבגלוי נמצאו בה מומין לאח' שנתארסה
חדיא עדיין כבי' אביה והאב טוען שלא אחור שנתארסה נולדו ומולו
גרם עליו להביא ראיה ואם אין לו ראיה תצא בלא כתובה ואפילו
הקידושין צריכה להחזיר ואם לא נמצאו עד אחר שכנסה אז האב
נאמן ועל הבעל להביא ראיה שהווי בה קודם שנתארסה אבל אם
הביא ראיה שהווי בה המומין בבית אביה לאחור שנתארסה לא
מדיני ליה בדא שעל האב להביא ראיה כנערה אבל כונרת אפי'
היא כבי' אביה על הבעל להביא ראיה נמצאו בה מומין שבדאי
היה קוד' כגון אצבע יתרה וכיוצא בו על האב להביא ראיה שידע
בהן הבעל ונתרצו או שחזקתו שידע בהן הבעל ואם לא תצא בלא
כתובה כת' הרמב"ם בא עליה כמה ימים ושען שמום זה לא נראה
לו עזי עתה אפי' הוא בתוך וקבשים או בכף הרגל אין שומעין לו
חזקה אין אדם שותה בכוס פגום אלא אם כן בודקו יפה וחזקתו
שידע ונתרצה נמצאו בה מומין וחלכה אצל רופא וריפא אותה
אינה מקודשת אבל נתקדשה לו על מנת שלא יהא בה מומין
ונמצאו בה מומין ורפאן הרופא הרי זה מקודשת מ

קדשה לאחר זמן כגון שנתן לה פרוטה ואמר לה תהא לי
מקודשת לאחר ל' יום הרי זה מקודשת לאחר ל'
יום אפי' נתאבלו המעו' שאינן בעין לאחר ל' יום ואם חזר בו הוא
או היא תוך ל' יום בטלו הקידושין בא אחר יקדשה תוך ל' יום
מקדשת לשני וכטלו קדושי ראשו אפי' מת השני או גרש' תוך ל'
יום וי"א שאם מת השני או גרש' תוך ל' יום שחזרו קידושי הראשון
ולא נהדא לאא ז"ל אמר לה מעכשיו ולאחור ל' יום ובא אחר
וקדשה תוך ל' יום אסורה לשניהם לעולם אלא אם כן יתן לה
האחר גט ותהא מותרת לשני אבל לעלמא אסורה עד שיחזרו
שניהם גט ואם אמר לה האחר מעכשיו ולאחור ל' יום ואמר השני
מעכשיו ולאחור עשרים יום ואמר השלישי מעכשיו ולאחור ע'
עשרה ימים לדעת רבינו חננאל ורב אלפס צריכה גט משלשתן
וכן כתב הרמב"ם ודעת א"א הראש ז"ל אינה צריכה גט אלא
כראשון ומאחרון אמר לה תהא מקודשת לי לאחר שאתגיד או
לאח' שתתגרדי לאחר שאשתחרר לאח' שתשתחררי לאחר שימו
בצלחך לאחר שתמות אחותיך אינה מקודשת ואם אמר ליבמה
לאחור שתחלוץ ליך יבמך זהו ספק קידושין נתן לה שתי פרוטו'

ואמר לה באחת התקדשי לי עתה ובאחת לאחר שאגרשך הרי זה
מקודשת ולכשיגרשנה הרי זה מקודשת עד שיגרשנה פעם שנית
מקדושי פרוטה שנייה אבל אם נתן פרוטה לאשת איש ואמר לה
תהא מקודשת לי לאחר שתתגרש או אם נתן פרוט' לאשתו ואמ'
לה תהא מקודשת לי לאחר שאגרשך אינו כלום והרמב"ם כתב
דיתה אשת חבירו מעוברת והוכר העובר הבת מקודשת ויראה
לי שצריך לחזור ולגרשה ולקדשה מאביה לאחר שתלד כדי ש
שיבסימה בקידושין שאין בהן דופי והר"ם כתב דאפי' הוכר העובר
אינה מקודשת מ א

מקדש אדם כמה נשים כאחת והווי שיחא בכסף שוח פרוט' לכל
אחת ואחת מהן יכול לקבל הקידושין בשביל כולן לדעתן ומקדש
אשה ובתה או שתי אחיות כאחת שאומר הרי שתייך מקודשות לי
אינן מקודשות ואין שום אחת נודן צריכה גט ואם לא קדש אלא
אחת ולא פיר' אינו כגון שאב' לאב אחת כשתייך מקודש' לי
או שאחת עשתה שליח לחבירת' לקבל קידושיה ונתן בידה ואמר
לה אחת כבס' זה מקדשת לי הווי קידושין ואסו' בשתייהן בכל
אחת שכא' היא אחות אשתו ונותן גט לשתייהן הוי עבמה נכריות
ואמר כולכם מקודשות לי וקבלה אחת מהן בשביל כולן לרב

הוא או אפי' חזרה בה היא והרורנות ששלח פעמי' חזרה ופעמים
 אינן חזרה כיצד שלח לה בגדים וכלי מילת דברים שעומדים
 להשתמש בהם בבית אביה ואיפשר שתשמש בהן עד שיכלו
 ושמשו בהם בבית אביה זמן אם שלח לה מיני מאכל או משתח
 אם אכל או שתה בבית חמיו שיה דינר כששלחם שכן דרך
 להאכילו כששלח הרורן אז אינה צריכה להחזירם אפי' הן עדיין
 בעין ואפי' הן שוה מאה מנה לא אכל שם כלל או שאכל שם פחו'
 מדינר צריכה להחזירם ברא' שחזר בו הוא אכל אם היא חזרה בה
 אפי' כושי דירקי חזרה אפילו אם אכל שם וכשמשלמת לו מנכה
 השליש ממה שהיה שוה ופורעת שני חלקים שלח לה כלי כסף
 וכלי זהב ובגדים שאינם עומדין ליכלות בבית אביה חזרה בכל
 ענין אפי' אכל שם שלחו לו לאכול בביתו כששלח הרורן או
 ששלח הרורן עי' שלוחו והאכילו לשליח מבקיעא אם חשו כאילו
 אבל שם ולא איפשיטא ותו מבקיעא אם אכל שם שוה חצי דינר
 אם מחל על חצים ותו מבקיעא אם השיבוהו הסבלונות אם אותו
 השבח חזר עם הסבלונות כשהן חזרים ולא איפשיטא ואין
 מוציאין מספק ואינן חזרים כתב הרמ"בם הורו רבותיו אם מנהג
 המדינה שיעשה כל אדם סעודה ויאכל לריעיו או יחלוק בעות
 לשמשין וכיוצא בזה ועשה כדרך שעושים כל העם וחזרה בה
 משלמת לו הכל שהיה גרמה לו לאבד ממונו וכל הגרם לאבד
 כמון חכירו משלם לו והוא שהיה לו עדים כמה הוציא שאין זה
 נשבע ונוטל והשיג עליו הראב"ד וכת' אינו משוה עם רבותיו בזה
 דגרמא זו דגרמא למוכר זרעוני גינה ולא צמחו שאינו משלם לו
 הוצאה כללו של דבר איבוד כמון שבעל הממון עושה אעפ"י שיה
 גור לו פטור ע"כ שאלה לא"ה הראש ז"ל ראובן שידך בתו לשמעון
 ופסק עמו ליתן סכום ידוע ומאותו הסכום נתן לה ג' מאות זהובים
 ושמעון שלח למשורכת תכשיטין שעלו ק"ד זהובים והלך ראובן
 ושירד בתו לאחזר ותובע משמעון שיחזיר לו הג' מאות זהובים
 והיא יחזיר לו בלאות התכשיטים ששלח ושמעון משי' אתה פסק'
 ליתן לי סכום ידוע וכמון נתת לי ג' מאות זהובים והוצרכתי
 לשלוח בשביל זה תכשיטים והוצאות אחרות שהוצרכתי ואחר
 כך חזרת כך וכיישתני ואני עומד בדיבורי וכיון שחזרת כך
 אין לי להחזירך הג' מאות זהובים ותכשיטים אני אומר שיש לך
 להחזיר לי והוצאה שהוצאתי בתכשיטים והבלאות יהא שלך כי
 לא שלחתי לה אלא על דעת שתהיה אשתו וכיון שחזרה תחזיר
 לי עוד טוען כי שלח ג' טבעות ולא היו שלו והיו מבקשים לו בהם
 ככוס גדול ואומר שתחזיר לו הכל ותפסיד הג' מאות זהובים בדמי
 בושתי תשובה מה שנשאר ביד שמעון מהג' מאות זהובים יותר
 מהסבלונות ששלח למשורכתו יחזיר לראובן שידוע שלא נתנם
 לו אלא אדעתא שתינשא לו בתו וכיון שנתקדשה לאחזר צריך
 להחזיר דמי הסבלונות יחזיר בחשבון התשלומים ולא מצי' ראובן
 למיגר החזר מעותי משלם וקח סבלונות שלך כמו שהן שוין
 עתה דאמרינן דעתו של שמעון שלא שלח סבלונות אלא על
 גנת שתינשא לו ולא שתבלם ותנשא לאחזר ותחזיר לו הבלאות
 הילכך כיון שחזרה בה חשבת דמי הסבלונות מעיקרו בחשבון
 וישבע שמעון כמה הוצי' בקניית הסבלונות וכמה היו שוה הטבעו'
 ומותר ישלם ואם הטבעות ישנן בעין תחזיר לו עוד שאלה לו
 ראובן שירד בתו לבן שמעון וקבע זמן לחופה וחתנו ביניה שכל
 שיעבור המועד שיפרע סכום ידוע לקנס וקודם שהגיע זמן
 החופה יצתה בת ראובן אחות ומשורכת מן הכלל וכפרה בעיקר
 ובשביל פגם זה לא אבה שמעון שיכגים כגון את משורכתי לתנ'

המעביר המועד וראובן תובע הקנס ושמעון אומ' דאדעתא דאונס
 גדול בזה שישא בנו אחות משומרת להשחית נחלתו ולפגום
 משפחתו לא אתני ידאה שהדין עם שמעון אעפ"י שלא פירש שום
 תנאי בשעת עשיית הקנס כיון שאירע אונ' בזה דאנן סהדי שאם
 היה יודע שדבר זה עתיד ליעשות לא היה משרדך בנו לבתו והי'
 באילו פיר' מעיקרא בשעת מעשה שאם יארע דבר בזה שיתכטלו
 השירוכין ואם חזקו שטרות על עצמם ונתנם ביד שלישי יחזיר
 לכל אחד שטרות ואם שלח סבלונות יחזירם לו כתב ר"י שכל
 קנסות שעושים בענין שירוכין שמי שחזר בו יתחייב לחבירו
 כך וכך דלא הוי אסמכתא הילכך אם כל אחד עשה שטר על עצמו
 והשלישום ביד שלישי כתנאי שכל מי שיחזור בו שיתנם לבי
 שכנגדו יעשה שלישי שלישותו ואם כל אחד נותן משכון לחבירו
 על הקנס שמתחייב לו אם אומר זה לזה אם אחזור בי אינו כלום
 דכי האי גונא לא קנה במשכון כל זמן שלא נתחייב לו כלום
 שאדם יכול לשעבד נכסיו בדבר שכבר נתחייב אבל בדבר שלא
 נתחייב בו לא יחול בו שיעבוד אלא צריך להקנות לו בסודר
 דלא פאסמכתא בבד חשוב כדי שיתחייב לו מן הדין אם יחזור בו
 ואז יתן לו החפץ במשכון ואז יחול השיעבוד על המשכון כיון
 שנתחייב לו בקנס אם יחזור בו או יאמר לו אם אחזור בי בו תוכה
 בכך וכך במון בגוף חפץ זה

שנים שיש ביניהם שירוכין בנו של זה לבתו של זה ואנו זה
 לזה ככה אתה נותן לבכ' כך וכ' וכמה אתה נותן לבת'
 כך וכך עמרו וקדשו קנו באמירה בעלמא בלא קנין וכלא בתיבה
 לא שנא בתו גדולה ולא שנא בתו קטנה וכתב הרמב"ם צריך
 שיהיו הרברי' שפסקו מציין ברשותו שאין אדם מקנה דבר שלא
 בא לעולם ודוקא שקדשו מיד ולא הפסיקו בדברים אחרים
 אבל הפסיקו בדברים אחרים לא ואפילו לא הפסיקו ב
 בדברים אחרים דוקא נגישואין הראשונים אבל בשניים לא ודוקא
 באב הפוסק על בנו או בתו אבל מי שפוסק בשביל אחותו או
 אחת משאר קרובותיו או אשה שפסקה בשביל בתה אינו נקנה
 באמירה בלא קנין והרמב"ם כתב גם כן איש ואשה שהיו ביניהם
 שירוכין ואמר לה כמה את מבנסת לי כך וכך וכמה אתה נותן לי
 כך וכך שקונין באמירה ומבקיעא לן דברים הללו שנקני' באמירה
 אם ניתנו ליבתך ואסקנא שלא ניתנו ליבת' ופיר' רש"י שאם טניהם
 רוצי' לכותבם ולהחתי' עדי' בדבר אין שומעין להם כדי שלא יוב'
 לטרורן ממשעבדי וכן נר' דעת הר' ככס שכתב דברים אלו לא
 ביתנו ליבת' לפי' אינו בשטר שטר' בכך ור"י פיר' ודאי אם שניה'
 רוצים לכותבם הרשות בידם אבל מודעת אחד לבדו אין לבו
 לכותבם ולעשות שטר עד שירצו שניהם

הפוסק מעו' לחתנו ולא רצה ליתן והחתן אינו יכול להוציא
 מידו בג' בנישואין שני' או שאי' לו והחתן אינו רוצ'
 לכנוס אלא אם יתן לו מה שפסק יכולה היא שתאמר או כנוס או
 פטור אני לא פסקתי לך כלום אבל אם היא פסקה על עצמה או
 נתן או תשב עד שתלבין ראשה וכתב הר' ככס כמה דברים
 אמורים בגדולה אבל בקטנה שפסקה על עצמה כופין אותו ליתן
 גט או יכנס בלא נדוניה עכ' ויא' דאפי' פסקה היא אם בפני אביה
 פסקה אומר' לו או כנו' או פטור וכך היא מסקנת אא הראש ז"ל בג'
הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו אפי' יש לו אח והיא זקוקה
 לו אינו זוכה בכמה שפסק שיכול לומר לאחין הייתי
 רוצה ליתן ולא לך ואפי' הבת חפצה ואפי' היה הראשון עם האר'

אין חוששין לקידושין

שיצא עליה קול שנתקדשה חוששין לו וצריכה גט
 והוא שהקול ברור והחזק כבי דין פי' כשיצא הקול
 בדקו כד' אחריו ומצאוהו נכון אבל אם אינו ברור או לא החזק
 בבד לא וכיצד הקול הכרור כגון שבאו עדים והעידו שראו נרות
 דולקות ומטות מוצעות ובשי שמחות לה ואומרות נתקדש פלוני
 היום לפלוני או שיאמרו פלוני מוזיבן שמע מפלו' ופלו' ופלו' ופלו'
 מפלו' ופלוני והלכו להם למדינת הים ודווקא תרי מתרי בדפיר'
 כגון ששמע ראובן משמעון ולוי ושמעון ולוי מי ששכר ויהודה
 אבל חר מחר או תרי מחד לא אבל חר מתרי בת' הרמב"ם דהוי קלא
 אפי' אשה שאמרה מפוי תרי דווקא שתלו בשנים שהלכו למדינת
 הים והיום או למחר אתו אבל אם תולין בשנים שמתו לא הווי קלא
 ע"כ וא"ז כתב דלא מהני אלא תרי מתרי וכן אם אינם מוכירים
 שנתקדש לפלוני אלא שנתקדש סתם או אפי' אומרים נתקדשה
 לפלוני ואומרי שנתקדשה לו בעיד אחרת או שאומרים פלונית
 נתקדש היום לפלו' אינו קול ואם יצא הקול שנתקדשה לפלוני
 ונדרשה אין חוששין לאוסרה משום הקידושין ואסורה לכהן משו
 קול הגירושין וכל קול שיש לו אמתלא ששוברת אותו כגון שיצא
 הקול שקדש על תנאי או שזרק לה קידושין ספק קרוב לו ספק
 קרוב לה או אפי' אם יש לחוש לאמתלא לבטל הקול כגון שיש לו
 להסתפק אם יש בקידושי שוה פרוט' או שמא קטן היה אי חוששין
 לקול וכגון שיצא האמתלא מיד עם חקול אבל אם יצא הקול ברור
 ולאחר מן יצא האמתלא אי' מבטלת הקול והרמב"ם כתב יצא
 הקול שנתקדש ולאחר ימים יצא האמתלא אם נראים דברים ל'
 לבד' שהם סומכי על האמתלא לא החזקה מקודש ואם לא הואיל
 ולא נשמ' האמתלא בעת שנשמעו הקידושין אין חוששין לאמתלא
 ע"כ נתברר אחר כך עי' אותם שהוציאו קול שהוא שקר מבטלין
 אותו וכת' הרמב"ם דווקא שנתברר בודאי ששקר היה כגון אותם
 שתלה בהן הקידושי שנתקדשה בפניהם אמרו לא היה הדב' מעול'
 אבל אם לא נתברר ששקר היה אלא באמתלא יצד ספק אפי' שנתברר
 שהיה האמתלא מעיקרא אינה מבטלת הקול כיון שלא יצאה
 ע"ה עם הקול מבטל וקול שיצא אחר גבישוואן שנתקדש לאחר
 תחילה אפי' אחר האירוסין אין חוששין לו להצריכה גט מראשון
 יצא קול שהיתה מקודשת לפלוני וקדש' אחר קידושין גמורין
 בודקי על קידושין הראשונים שהם בקול אם באו עדי על קידושין
 הראשונים שהם בקול שהם גמורים או אין הקידושין השני' כלום
 ואינה צריכה גט משני לא נתאמתו קידושי הראשונים מגרש ר'
 ראשון ולא מבטלין לקלא דקידושים הראשונים אפי' שנישאת
 ונשא שני אם ידעה ויתן לה עתה קידושין גמור' דווקא שקדשה
 השני ולא כנסה אבל אם כנסה אסורה לו אחר שגידשה הראשון
 שכיון שמצריכין אותה גט מראשון דרי היא בחזק' שהיתה אשתו
 ונמצא שבא עליה השני בזנות ואסורה עליו עולמית אבל לא י'
 גרש שני וישא ראשון שלא אמרו מחזיר גרושתו מן האירוסין
 אחר שנתארסה לשני אבל אם לא קדש' השני קידושי גמורים
 אלא שיצא לה קול גם כמנו שקדש' אחר שיצא לה קול מהראשון
 אחר מגרש ואחר נושא בין ראשון בין שני שאלה לא' הראשון
 ראובן היה לו בת וכיראתו עליה פייס משמעון שיתן לה קידושין
 בשם לוי וכן עשה ולוי לא היה בעיר וכשבא לעיר נתרצה בדבר
 ויצא לה קול בעיר שהיא מקודשת ללוי תשובה צריכה גט מלוי
 אפי' אם הוא כופר ואומר שמעון לא היה שלוחו ואפי' אם גם שמעון
 אומ' כן אחרת למה שיצא עליה קול שנתקדשה ולא החזק הקול

כבד' אלא שהיה קול הברה שכלילה בעצת' מן הברחין בא פלוני
 וקדשה בלא דעת קרובה ולא נשמע' הדבר מפי עדים וקרובים
 למה הכריחו למקדש ליתן גט ושוב נתקדש לאח קידושין ודאין
 ונדרשה האחד ורוצה לינשא לראשון שיצא עליו קול בקידושין
 והשיב שאסורה לינשא לו
 שנים אומ' ראינו שנתקדשה וב' אומרים לא ראינו שנתקדש'
 דרי זו מקודשת אפי' כולם דרים עניה בחצר לא ראינו
 אינו ראיה שאיפשר שנתקדשה בעינעא שני אומרי נתקדש' ושני
 אומ' לא נתקדשה לא שב' שזרק לה קידושיה שנים אומ' קרוב לו
 גשנים אומרים קרוב לה לא שב' אמרו השנים שמעולם לא היו לה
 ספק קידושין לא תנשא ואם ניסת לאחד מעדיה ואומ' כרי לי
 שלא נתקדשה לא תצא הא' הכי תצא אחד אומ' נתקדש ואחד
 אומ' לא נתקדשה אם אמר שמעולם לא היה בה כפק קידושין
 תנשא לכתחילה ואם זרק לה קידושין אחד אומר קרוב לו ואחד
 אומר קרוב לה לא תנשא ואם ניסת לא תצא אמרה היא בעצמה
 נתקדשתי וחזרה ואומ' פנויה אני תוך כדי דיבור נאמנת לאחד
 תוך כדי דיבור אינה נאמנת ואם נותנת אמתלא לדבריה שאמר כן
 תחל' כדי שלא יקפצו עליה אנשי שאינם מהוגני' וכיוצא בזה נאמנת
 ואם לא אינה נאמנת בת הרמב"ם ואם קדש' עצמ' לאחד הוי כפה
 קידושין לפיכ' נותן לה גט ותה אסור' עליו ועל הכל עדי שייב ארז'
 כח אמר' לאשה קדשתך בפני פלוני ופלוני והלכו להם
 למדינת הים והיא אומרת לא קדשתני הוא אכז'
 בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ואם היא אומרת קדשתני והיא
 אומרת לא קדשתך היא אסורה בקרוביו והוא מותר בקרובותיה
 הוא אומר קדשתך והיא אומרת לא קדשת אלא בתי הוא אסור
 בקרובי האם והיא מותרת בקרוביו והבת מותרת בקרוביו והוא
 מותר בקרובותיה שאין האשה נאמנת על בתה קטנה לזכ' שקדשה
 כדי לאוסרה קדשתי את בתך והיא אומרת לא קדשת אלא אותי
 הוא אסור בקרובי הבת והיא מותרת בקרוביו ומותר בקרובי האם
 והיא אסורה בקרוביו וכשאומרת קדשתני והוא או לא קדשתך
 מבקשין אותו שיתן גט להתידה ואם מעצמו נותן גט כיפין אותו
 ליתן בתובה מעשה באחד שאמר קדשתי אחות אשתי בפני פלו'
 ופלו' והלכו למדינת הים קידם שקדשתי את אשתי ולא נדרשתה
 דרי היא נשואה ויש לה בנים וכת' ר"ת שאינו נאמן לאוסרה על
 בעלה כל זמן שלא יביא עדים ואפי' אם תאמר אפתי שקדשתי
 אינה נאמנת לאסור עצמה על בעלה ואפילו יביא עדי שקדשה
 אם היא היה בחופת אחות אשתי מותרת לבעלה כיון שנתקדשה
 לפניו שהאשה שנתקדשה לאחר בפני בעלה הווי קידושי וזה אכז'
 באשתו כיון שאמא שקדש' לאחותו תחילה ואכז' בקרובות שתיהן
 בט' המקדש אחת מה' נשים ואינו יודע איזו בהן קדש'
 וכל אחת אומר אותי קדש' אסור בקרובות
 בולין ונותן גט לכל אחת ומניח כתובה ביניהן וכסתלק כמדבר'
 אמור' כשקדש בכסף או בשטר אבל אם קדש' כב' אה קנסהו ח'
 חכמי' שיתן כתובה לכל אחת ואחת וכגון שהדבר יודע שהכתוב
 של אחת מהם נאבדה וכל אחת אומרת קדשתי ואבדה כתובתי
 המקדש אשה וחזר בו ביד ואמר שהבעות יהיו מתנה אפיה תיד'
 כדי דיבור אין חזרתו כלום וצריכה גט כל כיו' שאינו יודע בט' ב'
 קידושין לא ידעה לו עסק עמהן להורות בהן שבקל יכול לטעות
 דיתיר הערחה וגורם להרבות במזרים בישראל
 קידש' האשה ונתבטלו הקידושין אין כסף הקדושים חוזר
 אליו לא שנא מת דארוס או הארוסה או חזר בו

ונשא הוא אחר כך ולא חזר חבירו ושלח לו יכול לתובעו בכ"ד
 כיהו אינו יכו לתובעו קוד' שישא ואפי' כשנושא אינו יכו לתובעו
 אלא אם כן נושא כדרך שנשא הראשון אבל אם משנה בתוספת
 שמחה בין בגירעון אין חי' לשלוח לו כגו אם הראשו נושא אלמנה
 וזה נושא בתולה יכול לומר כשתשא אלמנה אפרע לך או איפכא
 או אם הראשון עשה משתה כצינעא וזה עשה בגלוי או שהראשון
 עשה בגלוי וזה כצינעא אינו יכול לתובעו שזה יאמ' לו איני עושה
 לך אלא כדרך שעשית עמדי כך פר' ש' בס' והרמ"ה כתב דזוקא אם
 בא המשלח לשנות ולפחות השמחה אין המשלח שומע לו אבל
 אם בא לשנות ולהרבות כשמחת אין המשלח יכול לומר איני
 רוצה לשמוח עמך אלא כדרך ששמחת עמי ואין בו משום ריבית
 אם יוסיף השני לשלוח על מה ששלחו ואין שביעית משמחתו אם
 עברה עליו דלא קרינן ביה לא יגוש' שאינו יכו לתובעו עד שיבא
 זמנו ואין הבכור נוטל פי שנים כה בשחזורת ליורשיו וא' היבם
 נוטל בה כגו שאח' שנעשה שושבין לחבירו וחזרו חבירו לעשו' לו
 שושבין ואכל ושכח עמו ולא הספיק זה לפרועו עד שמת החתן
 ויבם אחיו את אשתו אין היבם זוכה בו דהוה ליה ראוי ואינו נוטל
 בראוי ראובן ששלח לשמעון שושבין אין שמעון חייב להחזיר
 לו אלא אם כן יקראנו שיאכל וישתה וישמח עמו ומיהו אם הוא
 בעיר או סמוך לה שאיפשר לו לידע משם שזה נושא אשה יש לו
 לבא מעצמו לאכול ולשמוח עמו וה' פורעו לא בא צרי' לשלם לו
 משלם אע"פ שלא אכל עמו וכתב הר"מבם דזוקא במקום שאין
 דרך לקרות לכל אחד ואחד אלא כל השומע יבא אבל אם ררך
 לקרות לכל אחד צריך לקרותו קראו לו לאכול ולא בא צריך
 לפרועו משלם לא היה בעיר ולא במקום שיכול לידע משם שזה
 נושא צריך החתן להודיעו שיבא לא הודיעו משלם לו מה שהוא
 חייב אלא שמכנה ממנו מה שהיה אוכל אילו היה מודיעו ופורע
 המות' ביצר היה חייב לו וזו אינו משלם לו כל' שלא היה מאכ' לו
 פחות מדינר היה חייב לו סלע מכנה לו חצי מסלע ומעלה כל
 אחד מכנה לו כפי מה שראוי להאכיל למי ששלח דור' כזה שלפי
 דיבוי הדורון מכניין לכל אחד לאכול מת המשלח קודם שישא
 או שנשא ומת בתוך ימי המשתה אין מי ששלחו לו חייב להחזירו
 ליורשיו שיאמר תנו לי שושבין ואשמח עמו שמח עמו או שקרא
 לזה ולא בא או שלא הודיעו ושלמו ימי המשתה ואח"כ מת החתן
 חייב האחר להחזיר השושבין ליורשין או כולה או בניכר אם
 לא הודיעו בתב הרמבם מת מי ששלחו לו אחר שנשא המשלח
 ושלמו ימי המשת' ולא שלח כופי את היורשי' ומשלמי' השושבין
 בכל מקו' שהרי נתחייב אביהם לשלם כלה משלם ואם היה חייב
 ב יכו בשלמין בניכר ואם מת מי ששלחו לו ואח"כ נשא המשלח
 ושלמו ימי המשתה במקום שנחגו לגבות השושבין מן היורשין
 כופין יורשין מי ששלחו לו להחזיר בניכר ובמקו' שלא נחגו אינן
 משלמי' כל' והשי' עלי' הראב"ד וכת' לא ראיתי כנס' מנה' לשושבין
 כתב הרמ"ה בשתלח לאביהם ומת חייבין להחזיר לא מבועיא אם
 גשתלח לו בנישואי עצמו שהזרת מן האמצע אלא אפי' גשתלח
 לו באחד מנישואי בני חוזרת מן האמצע וכגון שהאב השיא את
 בנו ועשה לו צרכי חופה ומשתה אע"פ צחוזרת מן האמצע אין
 להם דין שושבין לשמוח עמו אלא אותו שהיה שושבין צריך
 לשמוח ולא האחרים כתב הרמבם השולח לחבירו כדו יין ושמן
 זפירו בעת הנישואין אין נגבית בכ"ד שלא נאמרו דיני השושבין
 אלא במעות/כלכד וחשיג עליו הראב"ד וכן פירש הרשב"ם במשנה
 אבל השולח לחבירו כדו יין וכדי שמן אין נגבית בכ"ד א' ששלח

לו שלא בשע' חזופ' או בעת חזופ' ולא אבל עמו כדו השושבין.
 אבל אם אבל עמו אין חילוק בין פירות למעות אחד מן האחין
 שעשה שושבין לרעהו בחיי אביו ואביו נתן לו מה ששלח ומת
 האב ובא אותו שנעשה לו שושבין לפרוע אם יחד האב לזה כ
 כשלחו שאמר ל' לך ותעשה שושבין לפלוני עתה כשחזור'
 היא לו לבדו ואם לא יחד לשום אחד אלא א' יחד מכס יעשה
 שושבין לפלו' ועומד זה מעצמו ועשאו חזרת לכולם וחולקי'
 בו בשוה כמו בשאר מלות אביו ואינו צריך להחזיר הכל כ
 בנישואי הראשון שנשא אלא ראשון ראשון שנשא משלם חלקו
 המגיע לו ולענין שמחת המשתלח עם האח' כתב הרמ"ה אם שמחו
 כולם עמו כשמחזיר לכל אחד ואחד צריך לשמוח ואם אי אפשר
 לו לשמוח צרי' לנכות לו ואם לא שמחו עמו אלא אחד מן האחין
 גם הוא אין לו לשמוח אלא עם אותו ששמח עמו ואם אי אפשר
 לו לשמוח מנכה' לו מחלקו אבל לכל האחרים כשישאו נתן לכל
 אחד חלקו ואינו מנכה לו כלום סא

האיש

שיכנים אשה לחופה היא כאשתו לכל דבר ומה היא
 החופ' שתתייחד עמו אפי' לא בא עלי' כיו' שנתתיחדו
 לשם נישואין היא כאשתו לכל דבר ונוכה עיקר כתובת ותוספת
 אם תתאלמן או תתגרש בד"א דחויא לביאה אבל אם פירסה נידה
 ואח"כ נכסה לחופה אינה כאשתו לגבות התוספת אבל לכל שאר
 מילי איקרי שפיר חופה והרמב"ם כתב משתכנס לחופה נקראת
 נשואה אף על פי שלא נבעלה והיא שתהיה ראויה לביאה אבל
 אם היתה נדה אע"פ שכנס' לחופ' ונתייחד עמה לא גברו הנישואין
 וחרי היא עדיין כארוס ולא תינשא נדה עד שתטהר ע"כ וא"א
 הראש ז' כתב שנקראת חופה לכל דבר חוץ מזה שאינה גובה
 תוספת ויכול לברך ברכת חתנים אבל אינה נכנסת עמו בסתר
 אלא היא יטן בין האנשים וזיא ישנה בין הנשי'

מברכין

ברכת חתנים קודם כניס' חופה והו' ברכות
 באי אמה שהכל ברא לכבודו באי אמה יוצר
 האדם באי אמה אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו
 והתקן לו מבנו בנך עדי עד באי יוצר האדם שוש תשיש ותנל
 עקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה באי משמח ציון בבניה
 שבו תשמח רעים והאחובים כשמחך יצרך בגן עדן בקדם כ"ג
 משמח חתן וכלה באי אמה אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה
 גילה דינה דיעה חדה אהבה ואחווה שלו וריעות מהרה ה' אלדינו
 ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול
 חתן וקול בלה קול מצהלות חתנים מצופתם ונערים מבישתה
 גנינתם באי משמח חתן עם הכלה כתב הרמב"ם אם היה שם יין
 מביאין כוס של יין ומברך על היין תחילה ומסדר כולן על הכוס
 ונמצא מברך וברכות ויש מקומות שנוהגין להביא הודם עם יין
 ומברך על ההודם אחר היין ואחר כך מברך השש ברכות ורבי'
 ניסים כתב אם הוא במקום שאין שם יין מצוי יקח צימוקים וישרה
 אותם במים ויסחוט אותם ריכרך עליו ואם לא ימצא צימוקים
 יברך על השכר שהכל דלא סגי בלא נסא אבל ברכת אירוסין
 אם לא ימצא יין ואפי' יש שם שכר מברך בלא כוס ברכת אירוסין
 דלאו כיצוה מן המוכח הוא אבל ברכת חתני' שהיא שבע ברכות
 חייב לברך על הכוס כ"ה או שהכל אם לא ימצ' יין כל' יקר ואם
 יש שני חתנים נתיברכים כאחד וכן הורה א"א הראש ז' הלכה ל'
 למעשה לברך לשני חתנים כאחד וכן כתב הרמב"ם יש לו לאדם
 לישא נשי' רבות כאחד ביום אחד ומברך ברכת חתני' כאחד אבל
 לשמחה צריך לשמוח עם כל אחת ואחת שמחה הראויה לה עם

והשני ת"ח וכת' הרכבם וכן הפוסק כעדות לכנו לא קנה עד שיכנו שכל הפוסק אינו פוסק אלא על מנת לכנוס וכתב רבי האי ז"ל דוקא בפוסק לחתנו אבל בפוסק לבתו כיון שאמר בשעת קדושי הרי אני נותן לבתי כך וכך קנתה הבת אעפי שכת' החתן שאינו יכול לומר לא פסקתי לבתי אלא על מנת שתבא לנישואי החתן דכמו לבתו הפוסק וקנתה וכתב א"א הראש ז"ל משמע מתוך דבריו שאם מת החתן אפי' לא יבמה אחיו שחייב ליתן לבתו מה שפסק לה והוא לא מסתבר כלל דודאי לא פסק לה אלא ע"כ שתנשא בהן ואם לא ניסת ומתה ויהיה לה בן לא ירש הבן אותה ממון אבל אם נתייבב לא מצי למי לאחוז הייתי רוצ' ליתן שהרי לבתו פסק ולא פקעי הקדושים שמכחם יבמה אחיו פסק הגאון מי שפסק מעות לחתנו בשעת הקדושי ונתנם לו קודם החופה ומתה הבת יש לה בן יחזיר המעות לאב שכל הפוסק דעתו על מנת לכנוס אבל מי שנותן לבתו סתם שתנשא בו ולא הזכיר שתנשא לפלוני קנתה אותה מתנה וכיון שנתקדשה אעפי שבטלו הקדושים כשמת הארום אין האב יכול לחזור בו

מי שנתן מעות ליד שלישי שקח בהם קרקע לבתו כשתנשא בין בריא בין שכיב מרע ומת והבת אומר לשלישי שיעשה מה שירצה אם היא גדולה וניסת שומעין לה אבל אם היא קטנה אפילו ניסת או גדולה ונתארסה אין שומעין לה אלא מקדים דברי המת אעפי שיעשה כשהיה בריא

האשה משנתארסה אעפי שהיא כאשת איש לחייב הבא עליה ואינה יוצאה אלא בגט אינה חשובה כאשתו שהרי אסור לו לבא עליה ואם בא עליה מכיון אותו מבת מרדות ואפי' אם קדשה בכיאה אסור לו לבא עליה ב"א שנייה עד שתכנס לחופה ואינו חייב בכיזונותיה ומידה יתומה קטנה שניזונת מן ה' האחין ונתארסה כתב רב אלפס שהארום חייב בכיזונותיה וא"א הראש ז"ל לא כתב כן מתה אין הארום מטמא לה אם הוא כהן ולא היא חייבת לטמא לו אם מת הוא ולא יורשה ולא חייב בקבורתה אלא אביה יורשה ואביה קיברה כת' לה אביה פירות כסות וכלים שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה אינו יורשה פרשי אם מתה מן האירוסין ורת' פ' אפי' אם ניסת אם מתה קודם שיבאו לדי הבועל אינו יורש אותם וכן היא מסקנת א"א הראש ז"ל מת הוא או גירשה מן האירוסין יש לה מנה מאת' מתנאי ב"ד אפי' לא כתב

לה כתוב ואפי' ממשעבדי טרפ' אע"ג שלא כת' לה ותוספת שהוסף לה אינה גובה אפי' אם כתב לה ב"ד שנתאלמנ' מן האירוסין אבל אם ניסת וכלל מנה מאתים עם התוספת וכתבם מוכן הנישואין ונתאלמנה או נתגרשה בין עיקר בין תוספת אינה גובה אלא מוכן הנישואין אפי' אם כתב לה כתובה מן האירוסין ורב שריר' גאון כת' אפי' כת' לה מנה מאתים ונתאלמנה מן האירוסין לא טרפ' במשעבדי וכן כת' הרכבם המאוס אשה וכת' לה כתובה וכת' או גירשה גובה העיקר מבני חרי ואינה גובה תוספת כלל ואם לא כתב לה אפי' מנה מאתים אי' לה ולא נהדרא לא"א הראש ז"ל אלא מנה מאתים יש לה אפי' ממשעבדי אפי' לא כת' לה ותוספת אפי' מבני חרי לא גביא אפי' אם כתב לה המאוס את בתו ונתאלמנה או נתגרשה מן הנישואין אין לאביה בה כלום אפי' בראשונה נו

ארוסה שתבעה הארום לינשא נותנין לה י"ב חדש משע' תביעה לתקן עצמה ותכשיטיה אפילו אם ניסת לאלמן וכשם שנותנין לה זמן כך נותנין לבחור י"ב חדש אפילו נושא אלמנה עשתה ו' חדשים לפני הראשון וכת' ונתארס לאחר נותנין לה י"ב חדש גם לשני ואין משלימין לה על ו' חדשים ה

הראשונים שעשתה בפני הארום הראשון ולא למנה נותנין זמן ל' יום במה דברים אמורים שנותנין לבתולה י"ב חדש משעת תביעת' כשנתארסה בקטנותה או בנערות ולא תבעה עד שכברה אבל מרה יום אחד ואח"כ נתארסה או אפילו נתארסה בנערותה ואח"כ כברה אין נותנין לה י"ב חדש אלא מיום שכברה ואם עברו עליה י"ב חדש בכרותה ואח"כ נתארסה אין נותנין לה אלא ל' יום כמו לאלמנה ופרשי משעת קדושיה ודקמה פיר' משעת תביעה וכן כת' א"א הראש ז"ל ואם לא עברו עליה י"ב חדש שלמים בכרות קודם הקדושים משלימין לה י"ב חדש משעת הכנר ואם שלמו לה י"ב חדש בתוך ל' יום של שעת תביעה משלימין לה ל' יום משעת תביעה הגיע הזמן שנתנו לה ואין הארום כונס חייב ב' במוזנותיה ואם מעכבו אונס כגון שחלה הוא או היא או שפירסה נדה או שהגיע זמן באחד בשבת שאינו יכול לכנוס כדלקמן אינו חייב לזונה אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה ואם תבע הארום שתנשא בין היא בין אביה יכולין לעכב אבל פוסקין על הקטנה להשיאה לבשתגדיל ופרשי דווקא בלא קדושי אבל אין לקדשה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצ' בת' הרכבם ואם רצ' לכונסה כשהיא קטנה כונס ואין ראוי לעשות כן

מסרה האב לשלוחי הבעל או שמסרה שלוחי האב לשלוחי הבעל או שהיה לבעל חצר בדרך ונכנס עמו ונת' יחודה עמו מסתמ' לשם קדושים נכנסה וירשה אם הגיע נדוניתה לידו אבל אם לא הגיע לידו אינו יורשה לדעת ר"ת ב' כדפי' לעיל והרכבם כת' שירשה אפי' נדונית בבית אביה ואם יש תקנה בדבר שיש מקומות שתקנו שאם תמות בלא כנוס שהאב נוטל כל מה שנתן ויש מקומות שחולקין הכל לפי המנהג אבל אם הלך האב עם שלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל או שהיה לו חצר בדרך ונכנסה עמו מסתמא לא נכנסה אלא ללון ולא יצת' מרשות האב ואפילו אם נדונית ביד הבעל האב יורשה

המשיא בתו סתם לא יפחות לה מבסות ששנים נ' זוזים ממסבע סלע מדינה כ"ד בעני אבל בעשירי צרי' שיתן לפי כבודו והתנה עם החתן להבניסו לו ערומה לא יאמר לכשתכ' לביתי אכנסה אלא מבסה אותה ועודה בבית אביה נט' לבנו גדול בבית קנאו שאגרו חכמים דעתו

המשיא שכרוזב שמחתו גמר ונתנו לה במתנה זמן שיט' לאב בית אחר לרור בו חוקן כנו הגדול והוא שיהיו נישואין ראשונים של זה הכן ולא השיא בו אחר קודם לו אבל אם השיא כת קודם לו אין לחוש ושישיא לו בתולה אבל אי' בציר חד' מ מהנד' לא קנאו ואפי' אי' איתנהו כל הני לא קנאו אלא א"ב פינת לו כל הבית לגמרי שאפי' השאיר בו כלי קטן כל דהו לא קנאו בו כזה גילה דעתו שלא נתנו לה ואם יחוד לו בית וכלי בית ושאר בבית כלי אחד בענין שלא קנה חבית אפי' חכי קנה הכלי שיחוד לו ואם יחוד לו בית ויש עלייה על גבי א' שני בתים זה לפניו מזה או בית ואבסדרא לפניו לא קנה אלא הבית ולא העלייה ש שעל גביו ולא האבסדרה ולא הבית החיצון

דרך הבח ריס כשאחד נושא אשה חבדיה שולחין לו דורניות כדי שיתחזק בהן והוצאה שהוצא על החופה ובאים ואוכלים עמו ז' ימי חמשתה או מקצת' וכשישא גם הם הוא פורע להם מה שעשו לו ושולח לכל אחד ואחד מהם כפי כו' ששלחו לו ואוכל ושותה ושכח עמהן וזה נקרא ש שושכניות פי בריעות ודין מלוח' יש לו שאם אחד שלח לחבירו

גדולה לשמח חתן וכלה ולרקד בפניה ולומר שהיא נאה וחסודה ואפי' אינה נאה ואמרו על ר' יהודה ב"ר אילעאי שהיה נוטל בר של הרס ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה ואיתא במדרש למה לא אכלו הכלים כפות של איזבל לפי שהיתה מרקדת בהן לפני חתן וכלה וכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה קולות דכתיב קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים מ מזופתם וגו' וממ' אסור להסתכל בה וכת' א"א הראש ז"ל יש אומרי' שבי' ראשון מותר להסתכל בה שהוא עקר החיוב כדי לחבבה על בעלה וליתא דאפי' שעיה אחת אסור להסתכל בה אבל מותר ל להסתכל בתכשיטין שעליה או בפרועת שערה ובתוך השמחה צריך לעשות שום דבר זכר לאבלות ירושלים כדכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי ואמר רב זה אפר מקלה שבראש חתנים וכן נוהגין באשכנז בשעת ברכה נותנין לחתן אפר בראשו במקו' תפילי' דכתי' לשום לאכלי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר היינו תפילין אלמא במקום תפילין מנח ליה ובספרד נוהגין ליתן בראשו עטרה עשויה מעלה זית לפי שהיות מר זכר לאבלות ירושלים ונהו' נהרא ופשויה מת וכלה שפגעו זה בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך סו' **אסור** להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה והבעל נותן שכר הסופר שחכמים תקנו כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואפי' אם ירצה ליחד לה כתובת במעות או בשאר מטלטלין אין שומעין לו אלא צריך שיכתוב לה שטר על עצמו בדמי הכתובה ויהיו כל נכסיו משועבדים לה ואם כתב לה כתובה ונאבדה או שמחלה לו עליה שכתבה לו ה התקבלתי כתובתי צריך לכתוב אחרת כעיקר הכתובה שאסור לאדם לשהות עם אשתו שעיה אחת בלא כתובה וכנאבדה כתב בעל העיטור איכא מד' שכותב לה זמן של עכשיו ואיכא מד' כיון דאיכא סהדי דאיתתיה הוה וידיע לטהרי זמנא קמא כתבי ודאי זמנא ואי לא ידיעי כתבי מהשתא ובמחלת אין כותבין אלא מזמן של עכשיו וכן אם מברה כתובה לבעלה צריך לכתו' לה כתוב' אחרת אבל אם מברה לאחר בטובת הנאה אין צריך לכתוב לה כתובה אחרת שמפני זה לא תהא קלה בעיניו להוציאה שאם י יוציאה צריך לפרוע הכתובה ללוקח כמו שהיה נותן לה וסדא אם אינו יכול לכתוב לה כתובה בנג' בשבת או ששבת לכתובה יכול ליחד לה מטלטלי' בשבילה כדי שיבעול הכתוב לה מד' אז כך וכת' הרמבם וכן אי העיד עליו עוד וקנו כמנו שהוא חייב לה באתים או ק' זהובים הרי זה מותר עד שיזא לו פנאי לכתוב לה וכמה שיעור הכתובה לכתולה מאתים ולא לכנה מנה ואם ירצה להוסיף מוסיף וזה התוספת שמוסיף יש דברים שדינו בהן כדון עיקר הכתובה ויש דברים שהוא חלוק בהן מעיקר הכתובה כאש' יתבאר לקמן בעיה כתב רבינו האי שאין צריך קנין בשע' נשואין במה שנתן לה דתנאי כתובה ככתובה דמי כי הכי דבשעת קדושין לא בעי קנין מדרב גידל וכתב בעל העיטור ואי כת' לה בשעת קדושי' ומגרש לה גביא ולא אמרי' אדעת' למישקל ומיפק מיניה לא אקני לה וכן שידר רב שר שלום גאון והסכימו עליה כל בני מתיבתא וכל הפוחת משיעור הכתובה בעילתו בעילת זנות לא מבעי' אם כתבה לו אחו' התקבלתי במד' הכתובה או מקצתה דאז אין לה כתובה כיון שמחלה דפשיט' דהוי' בעילת זנות אלא אפי' התנה בשעת קדושין שלא יהא לה כתובה או שפיחת לה שיעור אעפ' שתנאו בטל ויש זה כתובה משלם אפי' הכי בעילתו

בעילת זנות היא כיון שהי' סבורה שאין לה ולא סמכ' דעת' כת' רות דכתובה בתולה מן התור' ומשערי' אותה בכסף צורי והוא נ' סלע' שכל סלע ד' דינרים ורמ' וכל הנאוני' כתבו שהיא דרבנן ומשערי' אותה בכסף מדינה שהיא ו' סלעים ורביע' וכן כתב הרמבם שהיא כ"ה דינרי' כסף ומשקל כל דינר צ"ו שעורים וא"א הראש ז"ל כתב ודאי כתובה דרבנן אלא שתקנו חכמים נ' סלעים של צורי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואסמכתא אקרא כבודר הבתול' ומשום הכי יש מקומות שנוהגין לכתוב כסף זווי מאתן דחונו ליכי מדאוריית' שלא יטעה אדם לומר כיון שהי' דרבנן לא תנכה אלא נ' סלעים דרבנן והכתוב כסף זווי מאתן דחונו ליכי לא הפסיד ע"כ ואם יש משפחות שנוהגין לכתוב בכתובתן יותר משיעור חכמים אין למחות בידם ולא עוד אלא אפי' אחד מבני המשפחה הדיא שלא כת' כתובה לאשתו כגביב' לה בתנאי בד' לפי מה שרגילים לכתוב לפיכך אשה שאבדה כתובת' ידקדקו בכתובו' קרובותיה כפי שנהגו לכתוב בני המשפחה כותבין לה ואם כתובות נשי משפחתו יתרו' מכתובו' נשי משפחת עולה עמו ואי' יורדת עמו אם האשה מכנסת לו מעות או בגדים ומקבלן עליו וכתב אותם בכתוב' דינן כשאר הכתוב' ונגבת עמה וזה נקרא נדוניא ויש מקומות שנוהגין כשכותבין סכום הנדוניא שכנסת לו אם מכנסת לו משבע היוצא בהוצאה או ביני סחורות שרגילי' לסחור בהן שמוסיפין שלישי על מה שהבניסה בנג' אם מכנס' לו אלף כותבין עליו אלף וחמש מאות ואם מכנס' לו בגדים הנשואים מקבלם בחומש פחות ממה ששמו אותם לפי שרגילים להוסיף החומש בשומתן ויש מקומות שרגילי' לכתוב כתובה יותר ממה שמכנסת לו שאם מכנס' לו אלף כותבי' אלף ותק' לפיכך לעולם יגבו אותה כפי הבנהגה אם ידוע שמוסיפין וכותבין אלף ותק' כשמכנס' אלף לא תנכה אלא אלף ואם ירוע שפוחתין וכותבין אלף כשמכנסת לו אלף ותק' תנכה אלף ותק' ואם אין מנהג להוסיף בשום הבגדי' ינכה כפי מה ששמו אותם לשון הרמבם הנרשא סתם כותב לפי הבנהגה וכן היא טפסקה להבנים נותנת כפי מנהג המדינה אבל לגבות כתובת' מגבין לה מה שבכתובה לפי מנהג המדינה וככל הדברים האילו וכיוצא בהן מנהג המדינה עיקר ועל' פיו דנין והוא שיחיה אותו והנהגה פשוט בכל המדינה ע"כ ועכשיו נהגו' לכתוב בכל הכתובות בשנה תוספת נדוניא אפי' לא כתביס כלום ומגביה אותם לפי תקנת רבינו שאין נוסח הכתובה הוא ידוע נוסח כתובה דאירכסא כך וכך וכו' בא לפנינו פלו' בן פלו' ואמר ל' אדעו כי מקדם נשאתי את אשתי פלונית בהונן וכתיוקון חכמים בקדושין ובכתובה ועתה אירכסו והוא שטר כתובה דהוה כתובה מההוא זמנא דנסיכת בהלכות כגות ישראל דמינסכן ל לגביריהו בקדושין ובכתובה ואמרו חכמים אסור לאדם לשהות עם אשתו אפי' שעיה אחת בלא כתוב' וכיון שכן הוא ראיתי לחדש לה כתוב' דאירכס' לה ושעבדתי לה כל נכסי כנו שהיו משועבדי לה בכתובה הראשונה וקבלתי על עצמי מוזהא ונסתדהא וס וסיפוקא ומיעלעלה באר' כל ארע' ואסיפית לה ברילי עכשיו תוספת על עיקר הכתובה הראשונה דאירכסא סכום כך וכך ועוד רציתי ונתתי לה במתנה סכום כך וכך ועוד קבלתי על עצמי בדוניתה שהבניסה לי מכית אביה כך וכך אנב' ד' אמות קרקע וכעין חו' לי סהדי בהדין מאתן זווי ובתוספת האלף ובאותן האלף שנתתי לה במתנה ובאלף שהבניסה לי בנדוני' כשנשאתי כחומר כל תנאי כתובה דנהיגי בישראל והשתא כתובת קדמיכון א

בתולה שבעה ועם בעולה שלשה ולא מערבין שמחה בשמחה
עכ במקום שנחגגין שהחתן בתייחד עם הכלה אחר האירוסין
מברך ברכת חתנים מיד בשע האירוסין והאירוסין אי נזהגי ליארם
אלא בשעת חופה וילכך מברך ברכת אירוסין וברכת נישואין
יחד זה אחר זה וצריך כוס לכל אחת ואחת כת הרבנים המארים
האשה וצריך ברכת חתנים ולא נתייחד עמה בביתו עדיין אסורה
היא שאין ברכת חתנים עושה נישואין אלא בניכה לחופ אירם
ונכנסה לחופה ולא בירך ברכת חתנים הרי היא כנשואה גמורה
וחזור ומברך אחר כמה ימים עכ אין מברכין ברכת חתנים אלא
בעשרה גדולים בני חורין והתנים מן המנין ומברכין אותה כל
שבעה אחר אכילה והוא שיהא שם פנים חדשות שלא אכלו
בחופה אפי' היו בשעת ברכה ואינו נקרא פנים חדשות אלא אב
מרבין בשבילם ויש מקומות שנחגגין שדקהל הולכים עם החתן
מבית הנכנסת לביתו ביום שבת שחרית אחר התפילה ומברכין
שם שבע ברכות ויראה שאינו מנהג טוב שאפי' אם יש שם מי
שלא היה בשעת ברכה לא מיקרי פנים חדשות כיון שאין מברכין
בשבילו וכן כת רבי האי שאינו מנהג יפה אלא שאין איסור בדבר
ושבת ויט ראשון ושני היו בפנים חדשות בסעודת הלילה ו
ושחרית אבל לא בסעוד' שלישית ובתבו התוספו לפי שאין עושי
מצות חבילות חבילות אין מברכין ברכת המזון וברכת חתנים
על כוס אחד אלא מביאין כוס ומברכין עליו ברכת המזון ולאחר
שמים ברכת המזון מניחו לפניו ומביאין לו כוס אחר ואומ' עליו
שש ברכות ומניחו ונטל הכוס שכירך עליו ברכת המזון ואומר
עליו בורא פרי הגפן וכן נחגגין באשכנז ובצרפת
ובספרד אין נחגגין כן אלא אומרי הכל על כוס אחד ואין מברכין
אותה אלא במקום חופה וכת אא הראש וצל וצריך לדקדקמה
נקרא חופה אם במקום שמברכין ברכת נישואין דהיינו תחילת
הנישואין ולהבי קרי ליה חופה אי אפשר לוכר כך שלפעמים
מברכין אותו ברחוב העיר שהעם מרובי אלא במקום עיקר ישיב
חתן והכלה קרי חופה ולא במקום העשוי לאקראי בעלמא ושם
מברכין ברכת חתנים כל שבעה ונחגגין באשכנז שעושיק אפיריון
למושב וחתן והכלה והוא נקרא חופה ושם מברכין ואם יצא
משם לאכול בבית אחר ודעתו לחזור אהכ לחופתו אין מברך
שם שבע ברכות אבל אם הלך לגמרי לבית אחר וכל החבורה
עמו ונעשה אותו הבית עיקר גם שם נקרא חופה ומברכין שם
ברכת חתנים וכן לפעמים שהולכים החתן והכלה לעיר אחרת
צריך לברך שם ברכת חתנים ויש אומרי שאם אכלו בשנים או
בג בתים שאין מברכין ברכת חתנים ולא שהשמחה במעוננו אלא
בבית החופ' ולי נראה שאם יש שמש שמשו בכל הבתים השמש
מזרפן ומברכין ככולן ז ברכות והר יחיאל אומר בשם מר הר
יהודה שאפי' אין שמש כיון שהתחילו אותם של שאר הבתים ל
לסעוד כשהתחילו אותם של החופה כולם חשובי כאחד לשבח
ומברכין ברכת חתנים כיון שאוכלין בסעודה שתקנו החופה וכן
עמא דבר עכ לא היו שם פנים חדשות אין מברכין ז ברכו אלא
בסעודה הראשונה לא שנא אכלו בו ביום או בלילה של אחריו
אלא שהשמחה במעוננו ואשר ברא מברכין כל שבעה ונר דאפי'
אלמנה לאלמן שאין מברכין ז ברכות אלא יום אחד אפי' אי אכל
פנים חדשות שהשמחה במעוננו ואשר ברא מברכין כל ש
שלשה בזמן שמחתם ואומרי אותה אפי' אין שם עשרה וי' שגם
אשר ברא צריך עשרה ולא נהרא לאא הראש זל משבע ואילך
עד תשלום שלשים אומר שהשמחה במעוננו בין אם מזמינם סתם
בין אם מזמינם בשביל החופה ומל' ואילך עד תשלום השנה

אם מזמינם לאכול בשביל החופה אומר שהשמחה במעוננו ואם
מזמינם סתם אין אומריין אותו וכני החופה מתחילים לאוכרו
משעה שמתחילין להכין צרכי החופה וכת בספר המצות והאידב'
ערבה כל שמחה ואין לומר אותו כלל אחר שבעה ואחד בתולה
ואחד אלמנה מברכין לה ברכת חתנים כל שבעה בתולה אפילו
נישאת לאלמן ואלמנה דזוקא שנישאת לבחור אבל אם נישאת
לאלמן אין מברכין אלא יום אחד סג
בעול בעילת מצוה ופורש ומותר לבעול לבתחילה בשבת
וכספר יורה דעה כתבתי בהלכות נדה בעילת מצוה
וכיצד יתנהג עם הכלה כל שבעה כת בהג' ברכת בתולים באי
אבה אשר צג אגוז בגן עדן שושנת העמקים כל ימשול זר במעין
חתום על כן אילת אהבים שברה בטהרה וזוק לא הפרה ברוך
הבחור בזרעו של אברהם סד
הנושא בתולה צריך לשמוח עמה שבעת ימי שלא יעשה
מלאכה ולא נושא ונותן בשוק אלא אוכל ושוחח
ושמח עמה בין אם הוא בחור או אלמן ואם היא בעולה שמח
עמה ג' ימים בין בחור בין אלמן לפיכך תקנו חכמים זל שתנשא
אלמנה ביום ה' ותבעל בליל ששי כדי שיהא שניח עמה ג' ימים
חמישי שבת וששי בשבת ושבת בדא בבצל מלאכה אבל אדם
בטל שאין לחוש שילך למלאכתו יכול לישא בכל יום ולבתולה
לא תקנו יום ידוע לנישואין בשביל זה שאין לחוש שכא יניחנה
וילך למלאכתו אבל תקנו שתנשא ביום רביעי ותבעל בליל ח'
חמישי לפי שבד' יושבין בדין ביום שני וחמישי ואם יהיה לו טענ'
בתולים ישכים מיד בבקר לבד' אבל לא תיקנו שתנשא ביום א'
ולבעול בליל שני אעפ' שבד' יושבים ביום שני דסקדו חכמים
שיהא טורח בסעודה ג' ימי ואחכ כונסה וכזמן הזה שאין זמן קבוע
לישיבת נד' יכול לישא בכל יום שרציה בנימות החול' ובלבד ש
שידה לו צרכי סעודה כוכן ואם אין לו כוכן לא ישא קודם יום
רביעי כתב הר' אפרים אי אכר חתנה לא טריחנה אלא כ' סנא ג'
בלא סעודת וקרובי הכלה בעו דליעביד סעודתא כייפינ' ליה
דליעבד סעודתא כפום מנהגא דחזו לדידיה דקיימא לן עול' עמו
ואינו יורדק עמו אבל אין כונסין את הבתולה ביום שבת לפי
שעל ידי החופה זוכה במציאת ובמעשה ידיה וזוה ליה בקוב' קנין
בשבת ואלמנה אין חופה קונה בה אלא עי' יחוד של ביאה זונה
במציאת לפיכך צריך להתייחד עמה בערב שבת כדי שלא יזא
בקונה קנין בשבת וכן אין לכנס הבתול' ביום ששי לבעול ביום
שבת לפי שאין בתי דינין קבועים בשבת וכתב אא הראש וצל
זכה שנהגו דאירנה לכנס בו ששי משום דאף בכל ימי השבוע
אין לנו בתי דינין קבועין וכי שיש לו עסק מקבץ ג' ובסדר ט
טענותיו לפנים וזה יכול לעשות אפי' בשבת כתב הרמב"ם אין
נושאים נשים בערב שבת ולא באחד בשבת גזירה שמא יבא לידי
חילול שבת כתיקן הסעודה שוחחין טרוד בסעודה ואין צריך
לומר שאסור לישא בשבת ואא זל כתב ומסקנא דהלכת כותר
לבעול בתחילה כ' בת ולא חיישינן שמא ישחוט בו עוף ואא
סמכינן לביעבד סעודת בין במציאת שבת בין בשבת אין נושאין
בשים בחול המועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמין אבל
בחזיר גרושתו מן הנישואין אבל לא מן האירוסין וטעמ' כשום
דאין מערבין שמחה בשמחה נא משום ביטול פריה ורביה פירוש
שלא ישהה לישא עד המועד לפיכך מותר לישא בערב המועד
דין מי שהכין צרכי סעודה ואירעו אבל בתבתי בספר יורה
דעה בהלכות אבל סה מצוה

לחייבו כמון. כתבו הגאונים שאי נאמן להפסידה אלא מנה ומאתי
אבל תוספת שכתיב לה מדעתו אינו נאמן להפסידה וכן כתב
הרב"ם שאינו נאמן להפסידה התוספת אלא אם נודע לו כראיה
ברורה שהיתה בעולה קודם שתיארם והשעתו לפיכך יש לו ל
להשביעה בנקיטת הפץ בדרך כל הנשבעי ונוטלין ואח"כ תגבה
התוספת אבל היא אין להשביעו שלא מצאה בתולה ואח"כ תפסיד
והעיקר שחזקה אין אדם מורה בסעודה ומפסיד אלא היא תחרים
סתם על מי שטוען עליה שקר ואם רוצה לקיימה אחר שהפסידה
בתוכה חוזר וכותב לה מנה לפי שאסור לשהות עם אשתו שעה
אחת בלא כתובה ע"כ אין טענת בתולים אלא בשטוען מיד אחר
שנסתרה עמו אבל אם אינו מערער מיד בין אם טוען בעלתי מיד
ולא מצאתי בתולי או אם טוען לא בעלתי עד עתה ולא מצאתיה
בתולה אינו נאמן בדא שבד מעני לו כל שעה אבל אינו מעני
וטוען בכד הראשון שמצא שבעל מיד ולא מצא בתולים נאמן
ואין טענה פתח פתוח אלא בנשוי שהו בקי אבל בכחור לא מבעיא
שאינו נאמן אלא שמלקין אותו אם טוען טענת פתח פתוח מצאתי
כט כשנושא אדם אשה בין בתולה בין בעולה
בין קטנה או גדולה אחד בת י
ישראל או גיורת או משוחררת יתחייב לה בעשרה דברים ויוכה
כד דברים העשרה שמתחייב בהן ג' מן התורה דכתי' שאר' כסותה
ועונתה לא יגרע שארה מזונותיה כסותה כמשמעה עונתה לנא
עליה בדרך כל הארץ והשבעה מדברי סופרי וכולם מתנא בד
האחד מהם עיקר כתובה והשאר נקראים תנאי כתובה ואילו הן
לדפאותה אם חלתה ולפדותה אם נשבת וקבורה אם מת ולוהי'
זונת מנכסיו וישבת בביתו אחר מותו כל זמן אלמנותה
ולדות בנותיה ממנו זונות מנכסיו אחר מותו עד שיתארסו ו
ולדות בניו הזכרים ממנו יורשין כתובת יתר על חלקם בירושה
שעם אחיהם והארבעה שזוכה בהן כולם מדברי סופרים ואילו הן
מעשה ידיה ומציאת נאכל כל פירות נכסיה בחייה ואם מתה
בזיו ירשנה ועוד תקנו חכמים שיהיו מעשה ידיו האשה כנגד
מזונותיה ופדיון כנגד אכילת פירות נכסיה וקבורת כנגד ירוש'
לכתובתה לפיכך אם אמרה האשה איני גיונת ואיני עושה שומעני
להואין כופין אותה אבל אם אומר הבעל איני זנך ואיני נוטל
מעשה ידיך אין שומעין לו שכא לא יספיקו ואפי' היא אוכר' איני
גוחנת לך פירות ואיני הפץ שתפדני אם אשבה אין שומעין לה
כדי שלא תתערב בין הגוים וכל אילו הדברים אפילו לא נכתבו
בכתובה או אפילו לא כתבו כתובה כלל אלא נשא סתם זכתה
האשה בכל עשרה דברים והוא בארבעה התנה הבעל כשנשאה
שלא יתחייב באחד מהדברים שהוא חייב בהם או שהתנית האשה
שלא יוכה הבעל באחד מהדברים שיש לו לזכות בהן התנאי
קיים חוץ מג' דברים שאין התנאי מועיל בהן ואילו הן
עונתה ועיקר כתובת וירושתה כיצד התנה ע"מ שלא יתחייב ב
בעונת חייב בעונתה כיון שאינו תנאי של כמון תנאי בטל וכן
התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או באני ומחלה
לו עליה תנאי בטל וכן אם התנה עמה אחר שנשאה שלא ירשנה
תנאי בטל אבל בכל שאר הדברים תנאי קיים כגון שהתנה עמה
ע"מ שאין לה שאר וכסות או שלא יאכל פירות נכסיה וכיצא כו
תנאי קיים וזו ודי' כתבו גם כן שלענין ירושה אינו מועיל תנאי
אפי' התנה קודם שנשאה שלא ירשנה אינו מועיל וירשה ורב
אלפ פסק שגם לענין ירושה מועיל תנאי הלזה הסכי' אא' זל ע

חייב

במזונותיה כיעד א כלת עמו כגוה שהו אוכל ושתח
עמו כגוה שהוא שחה ואם משפחת ובית אביה כגוה
בגדולו אחר כמה שנוהג הכע' אם כל בני משפחת בין אותם שרם
עשירים בין שאינם עשירים מבקשים אותם הגדולות או צריך
להנהיגה בדרך שנוהגים בני משפחתה דקיימא לן עולה עמו
ואינה יורדת עמו ואם אין כל משפחה מבקשים אותם הגדולות
או אינו חייב לה בהן כל זמן שאוכלת עמו אבל אם אינה אוכלת
עמו אלא נותן לה מזונותיה לכדה או צריך להנהיגה כדרך ש
שהיתה נהוגת בבית אביה ברשותו הוא ליתן לה מזונות והיא
תאכל לכדה כל זמן שתצעה דחנן המשרה אשתו ע"י שלישי פי'
שמפרנסה ע"י אחר לא יפחות לה משני קבין חטין לשבוע או ד'
קבין שעורים ונותן לה חצי לוג שמן וחצי קב קטנית וקב גרוגר'
ומנה דבילה ואם אי' לו פוסק לעומתם פירות מבקו אחר ואם היא
מניקה נותן לה יין ואם היא רגילה ביין נותן לה אפי' אי' מניקה
ואוכלת על שלחנו מלי' שבת ללי' שבת ונותן לה מעה כס' לשבוע
לצורך דברים קטנים ואם אינו נותנו לה מה שעשה מותר על
מעשה ידיה הקצוב שחייבת לתת לו כדלקבן הוא שלה ואם
צמצמה והותירה מאילו המזונות הוא של הבעל בדא בעני
שבישראל אבל בעשירי' הכל לפי כבודם ובירושלמי משמ' שאין
יכול לפרנסה ע"י פרנס והיא תאכל לכדה אלא אם שיהא מרצונ
וכן היא מסקנת א"א הראש זל' לשון הרמב"ם כמה מזונות פוסקים
לאשה פוסקין לה לחם שתי סעודות בכל יום סעודה בינונית של
כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא רעבתן מאותו מאכל
של אנשי אותה העיר אם חטין חטין אם שעורים שעורים וכן
אורז או דוחן או שאר מינין שנוהגים בהן ופוסקין לה פרפרות
לאכול בו הפת כגון קטנית או דקוקת וכיצא בהן ושמן לאכילה
ושפן להדלקת הנר ופירות ומעט יין לשותו אם הוא כגוה המקום
ששותות הנשים יין ופוסקין לה ג' סעודות בשבת בשר או דגים כ
כמנהג המקום ונותן לה בכל שבת מעה כסף לצורכה כגון פרוש'
לכבם או למרחץ וכיצא בהן בדא בעני שבישראל אבל אם הוא
עשיר הכל לפי עושרו אפי' היה סמונו ראוי שיעשה כמה תבשילי'
בשר כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי מכונו ואם אינו יכו ליתן
לה לחם הצריכ' לה כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה עליו כחו
עד שתמצא ידו ויתן הבע' שרדצה ליתן מזונו אראוין לה ותהיה
אוכלת ושותה לעצמה והוא אוכל ושותה לעצמו הרשות בידו
וכלבד שיאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת ע"כ כתב הר' אליהו
חייב אדם להשכיר עצמו כפועל לפרנס את אשתו ומספר כ
כתובה נלמד אנא אפ"ח ואוקיר ואזון ואפרנס ואכסי יתיבי וזת
היה אומ' שאין צריך ומכתובה אין ללמוד דאנא אפ"ח אין פירושו
שישכיר את עצמו אלא עבודה שדרך האדם לעשות בביתו כמו
לחרוש ולזרוע וכן בתב הרמב"ם לחיובי למיעבד לא מחייבין ליה
אבל היכא דעבד ושקל אנרא אע"ג דגבי ב"ח לא מחייבין ליה
למפרע מיניה אלא לבתר דשייכין ליה מזון ליום ושאר כילי'
דסידוד גבי מזונות אשתו כיון דלאו זוזי אסק' ביה אלא מזוני חיי'
לזונה כפי כבודה אפי' אי' ליה ליה אלא כגוה דחד יוכא חייב
למזנה מינייהו או למיכל בהדי' במאי דאכיל מי שהלך לכריתת
הים ואשתו תובעת מזונות בבד' ג' חרשים הראשונים אין נותנין
לה שחזקה אין אדם מניח את ביתו ריקן ככאן ואילך פוסקי' לה
אפי' לא שמעו בו שכתב אפי' שבועה אינה צריכה אבל אין נותנין
לה במה שתתקשט דכיו' שאין בעלה בכאן אינה צריכ' להתקשט
יש בהגאונים שכתבו שאין פסקי' מזונות עד שתביא ג ב

הדין כתובה חילופי כתובה דאירכסא ותידווי הק כתובה במקומה
ככל הסך הנזכר בכל דיני כתובה ושיעבודיה וכך אמר
פלו אחריות חומר כתובה זו ותוספתא דילה ומתנה ונדוניה הכל
קבלתי עלי ועל יורשי אחרי ועל כל מקרקעי ומטלטלי וכו'
נוסח כתובה למי שמחלה כתובה בכך וכך וכו' בא לפנינו פלו
ואמ' לנו פלוני אשתי כתבתי לה כתוב כשנשאתי ומחל לי ולפי
שאסור לשהו עם אשתו שעה אחת בלא כתובה כתבתי לה אחר'
והו' עלי עדי' וכתבו לה כתובה מאתן זווי דחונו לה ואוסיפת וכו'
שאלה לאא הראש זל הידע לחתום ואיני יודע לקרות אם חותם
בכתובה וחשיב דבר זה תלוי בטנה כי יש מקומו שרגילין לחתום
בכתובה לכבוד ושני עדים חותמין בראש השיטה ועל פיהם
מקיימי הכתובה וכאותו מקום יכולין לחתום אע"פ שאינן יודעים
לקרות אבל במקום שאין רגילין לחתום בכתובה אלא הראוין
להעיד לא יחתום מי שאינו יודע לקרות

כתולה

שנתאלמנה או נתגרש' או נחלצה מין האידוסיין
וניסת כתובתה מאתים נתאלמנה או נתגרשה
או נחלצה מן הגישואין כגון שנכנסה לחופה כתובתה מנה ד
דמשנכנסה לחופה היא בחזקת בעולה ואין לה אלא מנה אפילו
יש לה עדי' שלא נסתרה עם הראשון אנו אומרי שבחזקת בעולה
כונסה ולפיכך אין עליה טענת בתולים הגיורת והשבויה והשפחה
שנתניירו ושנפרדו ושנשתחררו פחו' מבת ג' שני יום אח' כתובתן
מאתים ומבת ג' שנים ויום אחד ומעלה כתובתן מנה קטנה מבת
ג' שנים ויום אחד ולמטה שנבעלה אפי' בא עליה גדול כתובתה
מאתים וקטן בן ט' שנים ויום אחד ולמטה שבא על הגדולה ו
ונשאת כתובתה מאתים שאין ביאתו ביאה עד שיבא בן ט' שנים
יום אחד ודוקא שלא השיר בתוליה אבל אם השיר בתוליה אין
לה אלא מנה מוכת עץ כתובת' מנה ואפי' לא דביר בה וכנסה על
מנת שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ יש לה מנה אבל כנסה על
דעת שהיא בתולה ונמצאת בעולה אפי' מנה אין לה בתולה שהיא
בוגרת או סומא או אילונית כתובתה מאתים אבל חרשת ושומה
אין לה כתובה לא שנא נשאו לפקח או לחרש ושומה ואם נשאו
לפקח וכתב להן כתובה יש לה מה שכתב לה מפני שהפסיד על
עצמו ורוצה ליוזק בכספו אבל אם לא כתב לה אין לה כלום
כתפקחה החרשת נשתפית השומה וקיימה אחר כך יש לה כתוב'

כבה וחרש ושומה שנשאו נשים אין להן כתובה כדתניא חרש
ושומה שנשאו נשים פקחות אע"פ שכתפקח החרש ונשתפה ה
השומה אין להן עליה כלום רצו לקיימן יש להן כתובה מנה
השיאו פקחת לחרש וכתבו לה כתובה על נכסיו נושלת כל
מה שכתבו לה דלא גרע כאלו קנו לו שפחה לשמשו אבל שוט'
אין בד' משיאין אותו שלא תקנו לו גישואין כלל קטן אפי' מבן ט'
שנים ומעלה שהשיאו אביו אין לה כתובה ואם הגדיל וקיימ' יש
לה עיקר כתובה מאתים לכתולה מנה לאלמנה אבל מה שהוסי'
בקטנותו אין לה ואפי' העיקר אינ' גובה מכה שטר הכתובה אלא
מתנאי בד' לפיכך אינה גובה אלא מבני חרי ולא מבשעברי ש
שנכבדו בקטנותו וכן הדין בגר שנתניירה אשתו עמו סח
כתולה שכתובתה מאתים יש לה טענת בתולים וכל
שכתובתה מנה או שלא תקנו לה כתובה אין לה ט
טענת בתולים וכל המתיוחד עם ארוסתו קודם גישואין אין לו
טענת בתולים אבל בכל מקום שאין מתיוחדין יש טענת בתולים
אפי' אין מעמידין להם עדים למשיש שלא ינהגו מנהג רבאות
בד' שאין מנהג המקום להעמיד עדים אבל אם מנהג המקום ל'
להעמיד עדים ואידע הדבר שלא העמידו עדים או אינו יכול

לטעון ומה היא טענת בתולים שנושא אשה בחזקת בתולה ואומ'
לא מצאתיה בתולה ושני סיכנים יש לה לכתולה האחד שהדם
שותת מכנה בסוף ביאה ראשונה בשעת תשמיש והשנית ש
שימצא דוחק בביאה ראשונה בשעת תשמיש ובשאינו כוצא ד
דוחק זהו שנקרא פחח פתוח וטענת דמים ישנה בין בקטנה בין
בגדולה שכל בתולה יש לה דמיט בין קטנה בין נערה או גדולה
לפיכך אם בא ואמר לא מצאתי דם אם תאמר עדיין בתולה אני
בודקן אותה שמושיבין אותה על פי חבית של יין אם היא בתולה
אין ריחה נודף ואם היא בעולה ריחה נוד' והרמזה כת' שאין לבדל'
בבנות ישראל תחילה אלא בתחילה בודקין שפחה בתול' ובעולה
אי סלקא מילתא על בורייה עבדינן מעשה בבנות ישראל או
חוזר ובעל בפני עדים ואם תאמר ודאי נבעלתי ומה שלא מצא
דם בפני שכך דרך בנות משפחתי שאין להם דם בדה ולא דם
בתולים בודקין בנות משפחה אם מוצאין כדבריה דרי היא ב
בחזקת' ואם אין מוצא' כדברי' רואין אם יש בה צד חולי או רעבו'
שאיפשר לתל' בו שמחמתו יבש ליחלוחי שבה מאכילין ומשקין
אותה עד שתבריא ותיבעל פעם שנייה ונראה אם יוציא דם אם
לאו ואי' שם שום דבר ליתלות דרי זה טענ' בתול' אפי' שלא מצא
פתח פתוח כיון שלא מצא דם שכל בתולה יש לה דם בין גדולה
בין קטנה לפיכך יש להם טענת דמים אפי' סומא או אילונית
יש שאין לה טענת פתח פתוח כגון בוגרת שמתוך שהיא גדול'
נתרפו איבריה לפיכך אם בא ואמר פתח פתוח מצאתי אם היא
בוגרת אין טענתו טענה ואם אינה בוגרת שואלין אותו שמה דמיט
ומתוך כך נראה לך כפתוח או שמא לא בעלת בבית אלא בבח'
ומתוך כך לא הרגשת בדוחק ונראה לך כפתוח ואם אומר לא ני
ודאי פתח פתוח מצאתי דרי זה טענת בתולים לכל בתולה שלא
בגדה בין קטנה בין גדולה בין בריאה בין חולה שכל נער' פתוח
סתום אע"פ שמצא דם ודאל' ולא מצאה פתח סתום אין כאן ב
בתולים וד' פ' כיון שביצא דם אינו יכול לטעון טענת פתח
פתוח וחרשת שזושה ומוכת עץ אין להן טענ' בתול' כלל וכשטען
טענת בתולים אם הוא כהן שאשתו אסורה עליה אפילו באונס או
אם הוא ישראל וקבל בה אביה קידושין פחות מג' שנים ויום אחד
שודאי היה תחתיו אסורה עליה שאין כאן אלא חרש ספקא שטא
באונס היה או ברצון וכחודא ספקא הולכין להחמיר בשל חרה
ואפילו בתייחודה עמו תחלה אסורה לו בין שאמר שבריה לו ש
שלא בא עליה דרי שיהי' לנפשיה ותיכנה דאיסור' אבל בישראל
וקבל בה אביה קידושין יתרה בבת ג' שנים ופעלה אינה אסורה
עליו דהו' ליה ספק ספקא שמא לא היתה תחתיו ושמא אנוסה
היתה וכתב ד' יונה דא דנאמן לאוסרה עליה דווקא במבדשותו
ואומר שהיתה בתולה או שותקת אבל אם אומרת אמת הדבר ש
שלא מצאתני בתולה אבל נאנסתי תחתיו אם ישראל הוא כותר
לו מפני שהיא טענת טענת בריא ודוא טען טענת שמא טאנו
יודע אם באונס אם ברצון וכריא ושכ' בריא עדי' ולענין להפסיד
כתובה אין חילוק בין אשת כהן לאשת ישראל וכן אם קבל בה
אביה קידושין קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמינמו חכמים ד
דחוקה אין אדם טורח בסעודה וספסדה ודחוקה שהיא מבחשתו
ואומר' שמצאה בתולה או שותקת אבל אי אומר' תחתיו נאנסתי
והוא אומר קודם לכן נאנסה או אחר כן נבעלה כמוד' נאנסת
ולא הפסידה כתובתה וכן אם היא אומרת מוכת עץ אני ויש ל'
מנה והוא אומ' בעולת איש את ואין לך כלום נאנסת וכתב
הרבבם והוא בחורים סתם על מי שטוען שקר לחייבו

בחיבין אותו ליתן לה תכשיטיה בנות בני צבעונין להקיף על ר
ראשה ועל פדחתה ופוך ושרק וכיצא בהן כדי שלא תתגנה ע
עליו בדא בעני שבישראל אבל בעשירי הכל לפי עושרו וכבודו
ואם קצרה ירו ליתן אפי עני שבישר כופין אותו להוציאה ותהיה
עליו הכתובה חוב עד שיעשיר ולא האשה בלבד אלא בניו
ובנותיו הקטנים עד בני שש חייב ליתן להם כסות המספיק להם
וכל בית ומדור לשכון בהם ואינו נותן להם לפי עושרו אלא לפי
צרכם זה הכלל כל מי שחייב במונותיו בין בחייו בין במותו חייב
ליתן לו כסו וכלי בית ומדור ודין בעל'עם אשתו בטענת הכסו'
וכלי בית ושכר המדור כדינם בטענת המזונות אם הוא או נתתי
והיא אומר לא נתתי במקו' שדרך הנשי' שלא לצאת בכיפה שעל
ראש' לבד עד שיהי עליה רדיד שהי' חופ' את כל גופ' כמו טלי' נותן
לה רדיד בכלל הכסו' הפחו' שברדידי ואם הוא עשיר נותן לה לפי
עושרו כדי שתצא לבית האכל או לבית המשתה שכל אשה יש
לה לצאת לבית אביה לבקר ולבית האכל ולבית המשתה לגמול'
חסד לריעותיה ולקרוביה כדי שיבאו גם הם לה שאינה נמי שהי'
בבית הסוהר שלא תצא ולא תבא אבל גנאי לאשה שתהא יוצאה
תמיד בחוץ פעם בחוץ פעם ברחובות ויש לבעל למנוע לאשתו
מה שלא יניחנה לצאת אלא כמו פעם בחדש או פעמים בחדש
כפי הצורך שאין אפי לאשה אלא לישב בזוית ביתה שנאמר כל
כבודה בת מלך פנימה
הדירה שלא תתקשט ותלאו בתשמיש שאמר קונם
תשמישך עלי אם תתקשטי היא תתקשט
מיד ותיאמר בתשמיש יקיים שבעת ימים ואז יוציא ויתן כתובה
גדלה דוא שלא תתקשט או שאמרה קונם תשמישך עלי אם א
אתקשט ושמע וקיים לה יוציא ויתן כתובה והלמבם בת הדירה
שלא תתקשט בענייה שנה אחת יקיים יתר מבאן יתיר נדרו או
יוציא ויתן כתובה ובעשירה ל' יום יקיים יתר על כן יתיר נדרו או
יוציא והלמבם כת' דכל אחד יקיים וכאשר כתבת' כן גרא' לא' ז' ל'
אשר הבע' בל' שכתבו עליו או בל' על שכתבו כדי שלא תשאלם
ולא תשאל מהם או שא' היא קונם תשמישך עלי אם אשאל מטכני
כלים או אשאלם מכלי ושמע וקיים לה יוציא מיד ויתן כתובה
ואם אמר הוא קונם תשמישך עלי אם תשאל מהם כלים או
תשאלם אי אפשר לה שלא תשאל מהם ולא תשאלם והרי היא
נאסרת מיר ויוציא לאחר ז' ימים ויתן כתובה ואם היא אסרה בל'
שנניה עליה כדי שלא תשאל מהם או שאסרה על עצמה כלי'
בעלה שלא תוכל להשאלם כדי שלא יחזיקו להם שוכ' או שנדר'
שלא לארוג בגדים נאי לבנו והוא אינו יכול להפ' שאין זה דברי'
שבינו לכינה ואסורה לארוג ולשאל להשאל כלים לפיכך תצא
בלא כתובה שמשאיו שם רע בשכניו נדרה שלא תלך לבית
אביה ותלאו בתשמיש שאמרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבי'
אבי שאם לא תלאו בתשמיש אלא אמרה קונם בית אבי עלי אינו
יכול להפ' אלא כיון שתלאו בתשמיש יכול להפ' וכיון ששמע'
ולא הפ' אם אביה בעיר נדרה עד חדש יקיים יותר מחדש או סת'
יוצי' מיד ויתן כתובה ואם אינו דר בעיר והיא רדופ' לילך לביתה
דגל אחד יקיים שנים או סתם יוציא ויתן כתובה ואם אינו רדופה
לילך לביתו שנים יקיים שלשה או סתם יוציא ויתן כתובה ואם
הוא אומר קונם תשמישך עלי אם תלך לבית אביך יותר מחדש
או יותר מרגל יוציא מיד אחר שבע' ימים הדירה שלא תלך לבית
האכל ולבית המשתה אם נדרה היא שאמרה קונם תשמישך עלי
אם אלך וקיים לה יוציא מיד ויתן לה כתובה ואם הדירה הוא ש'
שאמר קונם תשמישך עלי אם תלך יוציא לאחר ז' ימים ואם נועץ

הדרוניה כשכיל בני אדם פריצים המצויין שם אם החזקו שם
נאמן ואם לא החזקו אינו נאמן
הלמבם הדירה שלא תלך למרחץ של כרכים שנת אחת וככפרי'
שתי שבתו שלא תנעו כנגעל בכפרים ג' ימים ובכרכים מעת לעת
יתר על כן יוציא ויתן כתובה האומר לאשתו אין רצוני שיבאו
לבית אביך ואמך ואחיותך שומעין לו ותהיה הולכת להם כשאר'
להם דבר ותלך היא לבית אביה פעם אחת בחדש ובכל רגל ורגל'
ולא יכנסו הם לה אלא אם אירע לה דבר בנג' חוליא או לידה שאי'
כופין את האדם שיכנסו אחרים ברשותו וכן היא שאמרה אין ר'
רצוני שיכנסו אצלי אביך ואמך ואחיותך שומעין לה שאין כופין
האדם שיבואו אחרים ברשותו האיש שאמר איני דר במדור זה
כופני שבני אדם רעים או פריצים או גוים בשכונתי ואני מתירא
מהם שומעין לו ואפי' לא החזקו בפריצות שכך צו חכמי הרחק
משכן רע ואפילו המדור הוא שלה מוציאה ממנו ושוכן בין כני
אדם כשרים וכן היא שאמרה כן אף על פי שהוא אומר איני מ'
מקפיד עליהם שומעין לה כופני שאמרת איני רוצה שיצא עלי
שם רע בשכינות אילו

שלש ארצות בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין נישואין
יהודה ועבר הירדן וגליל שמי שהוא מאחד מאלו ה
הארצות ונשא שם אשה אינו יכול לכופה שתצא עמו לארץ
אחרת אבל אם היא מאחת מאלו הארצות והלך לארץ אחרת
ונשא שם צריכה לילך אחריו לארצו ונראה דהוא הדין בכל ארץ
וארץ כיוצא בזה לפי מה שהיא חלוקה בגבולותיה וכת' הר' מאיר
מרוטנברק אם הוא מיהודה וקדשה בגליל אפי' לא נשאה בגליל
אלא בעבר הירדן צריכ' לילך אחריו ליהודה שהיה מקומו בשעה
שקדשה ובנושא אשה ביהודה והוא מיהודה שאינו יבו' להוציא'
משם לגליל גם כזה כת' ר' מאיר מרוטנברק שאינו יכול להוציא'
מאותו הארץ להביאה לארצה כגון אם הוא מיהודה ונשאה שם
אינו יכול להוציאה משם ולהביא לגליל אפי' אם הירח בגליל ו
ובאותה הארץ יבו' להוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר אבל אינו
יכול להוציאה מעיר לכפר ולא מכפר לעיר שיש דברים שישיבת
העיריות קשה להם וכשיוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר לא
יוציאנה מנה היפה לנה הרע אבל לא מנה הרע לנה היפה וכן
לא יוציאה ממקום שרובם ישראל למקום שרובם גוים
ובכל מקום מוציאין ממקום שרובם גוים למקום שרובם ישראל
כדא' מחוצה לארץ לחוצה לארץ או מאי' לאי' אבל מחוצה לארץ
לארץ ישראל כופין לעלו' אפי' מנה היפה לנה הרע ואפי' ממקום
שרובן ישראל למקום שרובן גוים ואין מוציאין מארץ ישר' לחוצ'
לארץ אפי' מנה הרע שרובן גוים למקום היפה שרובן ישרא' אמר
האיש לעלות לאי' והיא אינה רוצה או שהיא שם ומבקשת ליצאת
תצא בלא כתובה האשה שאומרת לעלות והוא אינו רוצה או
שרוצה ליצאת משם יוציא ויתן כתובה והי' נמי' לכל מקום באי'
לירושלים שהכל מעלין באי' לירושלים ואין מוציאין משם י'
ירושלמי הוא רוצה לעלות והיא אינה רוצה כופין אותה לעלות
היא רוצה לעלות והוא אינו רוצה אין כופין אותה לעלות וכתב
הר' מאיר דירושלמי איירי בזמן הזה ובתני' דקתני' שכופין אותו
לעלות איירי בזמן הבית ואין תירוץ זה מכפיק דאי איירי בזמן
הזה למה כופין אותה אלא גראה שאין חילוק בין בזמן הזה לזמן
הבית כסתמ' דמתני' כת' ר' ת' כי שהוא ביהודה והביא אשה בגליל
ליהודה ונשאה שם אז כופין אותו לעמוד שם עמה ואם האיש
והאשה ממקום אחד ביהודה אף על פי שנשאה בגליל כופין אותו
ליצאת בגליל אפילו מעיר לכרך וככרך לעיר ואם האיש נג'

שתכיא כתובתה דשמא מחלה כתובת ואין לה מוונות והזכבם
כת שפוסקין לה אפי אין כתובתה בידה וכן אמר אא הראש זל
בתכ הזמבם שבד פוסקין לה מוונות ואין חושבי על מעשה ידיה
עד שיבא בעלה ואם מצא שעשת הרי הוא שלו וכן אם לא עמד
בדין אלא מכרה לעצמה למוונות מכרה קיים ואינה צריכה לא
שבועה ולא הכרזה עד שיבא בעלה ויטעון או עד שתבא לגבות
כתובת אחרי מותו ואז מגלגלין עליה שלא מכר אלא למוונותיה
שהיא צריכה לה ואא הראש זל כתב שאין בד פוסקין לה עד
שידקדקו אם לא יספיקו לה מעשה ידיה שהיא רגילה לעשות
שבשנפרעי מנכסיו של אדם שלא בפניו ראוי הוא שיהפכו בזכותו
ואם עמד אחד ופרנסה מדעתו אין הבעל חייב לשלם כיון שלא
צוה לו לפרנסה אבל אם לותה בעדים חייב לשלם לזה שלותה
ממנו ופירש זי דחוקא שלותה אחד שפסקו לה בית דין אבל אם
לותה קודם שפסקו לה בד אם רצה לא ישלם כי יאמר היה לה
להתפרנס במעשה ידיה ואא הראש זל כתב אם לות בעדים אף
בלא בד חייב לפרוע ומוציאין מן הבעל ואם יאמר כשיבא צאי
מעשה ידיך רשאי ואי משלם מה שלותה אעפ שאינה מספקת כל
צרכיה ממעשה ידיה כיון שמספקת לדברים גדולים הית דחוקת
ומצמצמת עצמה כדי שלא תתבייש לבא לבד על עסק מוונותיה
אבל כד אין פותחין בטענה זו אלא אומרים לו צא ופרע מה ש
שלותה ואם מעצמו יטעון רשאי אם ידע שהיא מספקת לדברים
גדולים אבל אם אינה בתבולאכה לאו כל במיניה לטעון כך ואם
קדמו בד פוסקו לה כיון שכאת לפני בד גלתה דעת שאינה רוצה
להתפרנס בדחוק ואין לו עוד טענה על מעשה ידיה כי מסתמא
כשבד פסקו לה מוונות דקדקו מה שצריכה יתר על מעש ידיה
שרגילה לעשו עכ ואם בא הבעל ואמ הגחתי לה מוונת כשיצאתי
כבאן נאמן פרי שנאמן להשיבוע אם בד פסקו ומכרו ונתנו לה
ואפי לותה ואכלה צריך לשלם מה שלותה על פי שבועתה ודשי
פי שנאמן בשבועתו אפי להוציא מידה מה שפסקו ונתנו לה כש
מה שלותה והזכבם חלק בדבר וכת אם פסקו לה בד ומכרו ו
נתנו לה או שכברה היא בעצמה נאמן להשיבוע ונשבע בנקיטת
חפץ שלא הוציא לה ואם לותה נאמן הוא בשבועת היסת ונפט
ונשאר וחוב עליה לא לותה ולא מכרה אלא דחוקה עצמה ביום
ובלילה ועשתה וצבלה אף לה כלום ואא הראש זל הסכים לדעת
רשי דכין שהוא מחזק וטרען בריא לי אין מוציאין כידו וכן יראה
דעת רב אלפס שכתב בתשובה ששאלהו באשה שהלך בעלה
למדינת הים ובעל שגר לה מוונות ובחזרתו מצא עליה חשבון
מהוצאות שהוציאו עליה אביה ואחיה והשיב שבועה יחשב מה
ששגר ומה שהג יח לה ואם יש בו כדי סיפוק כשיעוד שפסקו לה
חכמים על הדרך שאמרו עליה עמו ואינה יורד עמו עם מה ש
שמה חייב במעשה ידיה פטור במה שלותה ואם יפחות יפרע מה
שנפחת ואם האשה אינה מודה בחשבון ששגר לה בעלה ישבע
שבועת היסת ונפרע עכ ואם בא ואמר קודם שהלכתי אכרתי
לה צאי מעש ידיך במוונותיך ושתקה אי לה מוונות שאילו לא
רצתה בדבר זה ולא סמכה דעתה היה לה לתובעו או לומר אין
מעשה ידי בספיקן לי עא

חייב אדם לזון את בניו ובנותיו כשהן בני שש וכתב רבי
מא' מרושנבורק אפי יש להם נכס' שנפלו להם מבית
אבי אכס חייב לזונם כיון דתקב' חכמי' הוא זכו במוונותיהם אפי'
אם יש להם להתפרנס משלהם ומשש ואילן' מצוה לזונם עד
שיהיו גדולים ועל זה נאמר עושה צדקה בכל עת ואם אינו רוצ'

אין כופין אותו אבל מפעירים בו ואם אינו מתרצה מבל ימי אותו
ומכריזין עליו פלוני אינו רוצה לפרנס בניו והרי הוא גרוע מעוף
שמא שמרום על בניו ברא שאינו אמוד לנו ככמון ליתן צדקה
אבל אם הוא אמוד שיש לו כמון ליתן צדקה לוקחין ממנו בעל
כרחו משום צדקה וזנין אותן עד שיגדלו ואם הלך למדינת הים
והניחם כאן מוכרין מנכסיו לפרנסם עד שיהיו בני שש כמו ש
שמוכרין למוזן האשה למי שהלך למדינת הים אבל אם הם מכני
שש ומעלה אין זנין אותו מנכסיו דכיון שיצא לדעת אם היה
רוצה שיתפרנ' לו מנכסיו היה לו לעוות אבל מי שנשתטה
מפרנסין אותו מנכסיו ונותנין לה במ שתתקשט ומפרנסין לבניו
ולבנותיה אפי יתרי' משש עד שיגדלו דמסתמ' נחזא ליה שיפרנסו
לבניו ולבנותיו והזכבם כת דבשניה אי מפרנסין לבניו ולבנותיו
מכני שש ומעלה אפי אם הוא אמוד ואינו כל כמו שכתבתי עכ
המדיר את אשתו מלהינות ממנו אין הנדר חל להפקיע
מוונותיה שהרי הוא משועבד לה ואינו יכול
להפקיעם ואם אמר לה צאי מעשה ידיך למוונותי והיא מספקת
לדברים גדולים ולא לדברים קטנים ואותם הדברים קטני נוהגי'
בהם בני אביה בפני שהוא עשיר אבל שאר משפחתה שיש להם
עושר כמו שיש לבעלה אין נוהגין בהן אז חל הנדר שהרי אינו ח
חיל' לה כאילו דברים הקטנים כל זמן שהיא עמו אבל משתחזקה
ואינה עוד עמו צריך להנהיגה בכבו בית אביה אף כאותן הדברי'
הקטנים לפיכך אם הדירה עד ל' יום יפרנסנה כאלו הדברים ה
הקטנים עי' פרנס שיאמר לו כל הזן אינו מפסיד אבל לא יאמר לו
להדיא לך ותזון אותה דא' כ' הזה ליה שלוחו וכן אם הדירה סתם
או זמן רב יפרנסנה עי' פרנס ל' יום דשכא בתוך כך יתיר נדה
אחר ל' יום יוציא ויתן כתובה לר' כופין אותו בשושים ולוח אן
כופין ולזה הסכים אא הראש זל נדרה שלא תטעום אחד מן
המינים וקיים לה הוא או שאמרה לו הנאת תשמישך עלי אם
אוכלנו אפי הוא רע ולא טעב' אותו לעולם יוציא מיד ויתן כתובה
ואם הוא מדידה שאמ' לה הנאת תשמישך עלי אם תטעום מאותו
הבין יקיים ז' ימים ואז יוציא ויתן כתובה כת הרמבם כנדרה הוא
וקיים לה הוא אם רוצה לישב עמו ולא תאכל מאותו הבין תשב
ואם הוא אומר אי איפשר באשה נדרנית יוציא ויתן כתובה שהרי
הוא היד לו להתיר וקיים לה מרצונו ענ'

כסותה כיצד חייב להלבישה לפי כבודו ואבר' חכמים
בעני שבישראל שיתן לה בגדים ששרים נזון
בכסף מדינה שהם ודינרין ורביע של כסף ולא יתן לה שחקים
בימות הגשמים ולא חדשי' בימות החמה אלא נותן לה חדשים
בימות הגשמים והיא מתכסה בכלא' תיהן בימות החמה והשחקים
שדם מותר הבלאות הן שלה להתכסות בימי נדותה וכיפ' לראש'
וחגור למתנה לשנה ומבעלים חדשים כמועד למועד ונתב
הרמבם ברא בימים ההם ובא' אבל בשאר זכני ובשאר מקומות
אין הדמים עיקר יש מקומות שהבגדים ביוקר ויש מקומות שהן
בזול אלא העיקר שסוכני עליו שכחייבין אותו ליתן בגדי הראין
ליתן לה לימות הגשמים ולימות החמה כסות שלובשת כל אשה
בעלת בית באותו מדינה וכבלל הכסות שהוא חייב לה כלי בית
ומדור שיושבת בו ומה הן כלי בית כסה מוצעת ומפץ וכאצלת
לישב עליה וכלי אכילה ושתייה כגון קדרה וקערה וכוס ובקבוק
וכיוצא בהן והמדור שנותן לה בית של ד' אמות ותהיה רחבה ר'
כדי להשתמש בו ויהיה לו בת הבסא חוץ מכינו וכן כחייבין

בין באומרת מאיס עלי ומבקשת שיגרשנה מיד בלא כתובה
 ולשכם פי באומרת מאיס עלי לא כיופי לה שתהא עמו יב חדש
 אלא מגרשה מיד בלא כתובה כעל כרחו וכן כתב הרמב"ם שכופין
 אותו לגרש שאינה בשבויה שתיבעל לשנוי לה וכת' דבשאוברת
 מאיס עלי נוטלת בלאותיה קיימי בין מנכסי מלוג בין מנכסי צאן
 ברזל וזת פי דלעולם אין כופין אותו לגרש ואין ביניהם בל' אל'
 בכל דיניהם שוין שלעולם אין כופין אותו לגרש וכן היא מסקנת
 א"א הראש זל כתב הרמב"ם כתבו הגאונים שיש מנהגות אחרות
 במורדת ולא פשטו המנהגות ברוב ישראל על כן אין ראוי לדון
 אלא בדין התלמוד אבל רב אלפס כתב האידנא דייני במתיבתא
 בד אתיא ואמרא לא בעינא להאי גברא ליתבי לה גיטא יהיבנא
 לה גיטא לאלתר ואי תפס מידי מכתובתה מפקין לה מינ' ויהיב'
 ליה לבעל ונכסי מלוג ישנן בעין או דבר הבא בכחם כגון שכברו
 בתים וקנו שדות שקלה להו אבל אם בלו לגברי לא מייחייב בעל
 לשלומי ונכסי צאן ברזל כל שישנן בעין אפי' בלו הרבה שקלה
 להו אפילו נפחתו מרמיה אינו משלם הפחת ובלבד שיהיו ראויין
 להשתמ' בהן מעין מלאכתן ראשונה אבל אם אין ראויין להשתמ'
 בהן מעין מלאכתן ראשונה חייב לשלם כל דמיהן וכ"ש אם נגנבו
 או נאנסו דברשותיה קיימי וכתב א"א הראש זל בתשובה אשה
 שהכניזה לבעלה מלבושים לבושים עליה אין אבי קורא בהם
 נכסי צאן ברזל שאין דרך לשום המלבושים שעל הכלה ונכסי
 צאן ברזל היינו שומא שהאשה מכבסת לבעלה עכ' וחייב לגאון
 דקאמר יחייב לה עיקר כתובה מנה מאתים כי היכי דלא להו
 בנות ישראל הפקר אבל מאי דכתיב לה מדיחיה בין תוספת בין
 מתנת לית לה והדין תקנת לית אלא היכא דאימרדה איתת
 כבעלה ובעי' למיפק מיניה משום דלא בעל ליה אבל אם חלתה
 או שהיה בה חשש מיתה ורוצה להפקיע את עצמה מתחת בעלה
 כדי שלא ירשנה לית להאי תקנת וככי האי מילת איכ' למינ' היכ'
 דמיעקר נחלה דאודייתא לא תקון רבנן ואי כתיב מקמי דתיפוק
 מיניה דבעל בגט ירית לה בעל דלא מיפקעא ירושה דבעל אלא
 בגידושין גמורים וכתב א"א הראש זל על דברי רב אלפס א
 איפשר לפי שמוכן דקילקול בבנות ישר ואי משהי תריסר ירחי
 שתא אגיטא תולו עיצמן בגוי ויוצאות לתרבות רעה בטלו ה
 השתייה ונתנו רשו' לבע' לגרש' מיד בלא שהייה אבל לא שיכופוהו
 לגרשה שלא להתרבות ממזרי' בישראל ומוטב שבנות ישר הרעות
 יזסיפו רעה על רעתן ואל ידבו ממזרים בישראל וכן היה דין ר'
 מאיר מרוטנבורק בדינא דמתיבתא אבל היה מצוה להחרים אם
 השיאה שום אדם עצה כדי להוציא נדונית מיד בעלה וכשהיה
 רואה ערמה בדבר לא היה מצוה להחזיר אפי' נדוניתה הילכך לא
 היה דין מאיס עלי אם לא שתתן אמתלא לדבריה למה לא היה
 מקובל עליה או שלא היה הולך בדרך ישרה ומכלה ממנו עכ'
 וכיאר עוד בתשובה וכת' והסכימו חכמי אשכנז וערפת שבטענת
 מאיס עלי אין לבוף לבעל לגרש לכן יזהר כל דיון שלא לבוף
 לגרש בטענת מאיס עלי וכן אין כופין אותה להיות אצלו ולענין
 המכונן אם חכמים לה כמון והוא עדיין בעין שלא הו' יאו יקח כל
 מה שהכניסה לה אבל כמוןה ישרא' בידה בין נכסי מלוג בין נכסי
 צאן ברזל ומכל מה שהכניסה לו לא יקח מאומה עכ' אפילו נדה
 חולה שאינן בנו' מורדות וכן ארוסה שאינה רוצה לינשא דינה
 בשאר מורדת ושומרת יבם שאינה רוצה להתייבם כתבו רב
 אלפס והרמב"ם שדינה כמורדת והם הולכים לשיטתם שפוסקים
 מצות יבום קודמת וזת פסק שמצות חליצה קודמת לפיכך אין

דינה כמורדת ולזה הסכים א"א הראש זל כתב הרמב"ם איש
 ואשתו שכאו לפני נד הוא אומר כמורדת מתשמיש והיא אומרת
 כדרך כל הארץ אני עמו או היא אומרת כמורדת הוא אומר
 כדרך כל הארץ אני עמה בחרימין תחלה על מי שמורדת האינו
 מודה בכד' ואם לא הודו אומרי להם להתייחד לפני עז' נתייחדו
 ועדיין הם טועני מבקשין מן הנסעין ועושין פשרה כפי כח הדין
 אבל לפני עדים אי אפשר שאסור לבעול לפני כל בריה עת
בפדיונה כיצד נשכית חייב לפדותה ואינו יכו' לזמ'
 הדי גטך וכתובתיך ותפדי את עצמי ואפי'
 אם יאמר איני פודך ולא אטול פירותי אין שומעין לו אע"פ שתקנו
 פרקונה תחת פירות שאוכל משלה אפי' הכי אין שומעין לו אלא
 צריך לפדותה אפי' אם פדיונה עולה יותר מכתובתה ואפי' יותר
 מכדי שויה אבל רב אלפ' פוסק שאינו חייב לפדות אלא כדי שויה
 וכן כתב הרמב"ם וא"א הראש זל כתב כסכרא דראשונה ואינו חייב
 לפדותה אלא פעם אחת נשכית שנית אינו חייב לפדותה ויא
 שאינו חייב לפדותה בפעם שנית ביותר מכדי כתובתה אבל עד
 כדי כתובתה חייב גם בפעם השנית וה"ל לא"א הראש זל אלא אינו
 חייב בפדיונה כלל בפעם השנית והרמב"ם כתב נשכית פעם שני'
 ורצה לגרשה הרי זה מגרש ויתן כתובה והיא תפדה את עצמה
 נשכית והיא כמדינת הים כד' יורדין לנכסיו ומוכרים בהכרזה
 ופודין כדרך שהבעל פודה כהן שנשכית אשתו חייב לפדותה
 אע"פ שאסורה לו כיון שמתחילה היתה כותרת ואיסור שבייה
 גרם לה ליאסר חייב לפדותה ומחזירה לבית אביה אפי' הוא בעי'
 אחרת ונותן לה כתובת אבל אם נישאת לו באיסור כגון אלמנה
 לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כמזרת ונתינה לישראל
 אינו חייב לפדותה כתב הרמב"ם הדמיר את אשתו נדר שהוא חיי'
 בגללו לגרשה וליתן לה כתובתה אין חיוב פדיונה עליו אל' בחייו
 אבל אלמנתו אינה נפדית מנכסיו לא מבעיא אם נשכית אחר
 מותו אלא אפילו נשכית בחייו ולא הספיק לפדותה עד שמת
 אין הורשין חייבין לפדותה ואפילו אם היא זקוקה ליבם אלא
 נפדית משל עצמה או תטול כתובתה ותפדה את עצמה ע"ט
רפואתה כיצד לקתה חייב לרפואתה בין רפואה שיש לה
 קצבה בין רפואה שאין לה קצבה אבל אלמנתו
 אינה מתרפאת מנכסיו אלא ברפואה שאין לה קצבה שדומה
 למוזנות אבל אם יש לה קצבה דומה לפדיונה ואין חייבין בה
 כמו שאין חייבין בפדיונה ובעל העיטור כתב שגם הבעל אינו
 חיי' אלא ברפואה שאין לה קצבה ולא נהירא לא"א הראש זל רוצי'
 הורשים לקצוב עם הרופא כדי שיהא לה קצבה ויפטרו ממנה
 הרשות בידם ואם ראה הבעל שהחולי ארוך ואבר לה הדי זה גיט'
 וכתובתיך ורפאי את עצמך רשאי לשון הרמב"ם אבר לה הרי
 כתובתיך או רפאי עצמך בכתובתיך או הריני מגרשך ונותן לה
 כתובתה שומעין לו ואין ראי לעשות כך כפני דרך ארץ פ'
מעשה ידי האשה לבעלה ומה הן מעשה ידיה שחייבת
 בהן כדתנן אילו מלאבו שהאשה עושה לבעלה
 טחנת פי' יושבת בריחים ושומרת ומחמרת אחר החמור ובמקום
 שדרך לטחון בריחים של יד טחנת בידה ואופה הפת ומבשלת
 התבשיל ומכבסת חבגורים ומניקה את בנה וכתב רב אלפס שאם
 יולדת תאומים אינה חייבת להניק שניהם וכן כתב הרמב"ם וא"א
 זל כתב שאם יכולה להניק שניהם צריכה להניק שניהם אבל אם
 יש לו בן מאשה אחרת אינה חייבת להניקו כתב הרמב"ם רצתה
 להניק בן חברתה עם בן בעלה הבעל מעכב ונראה לי דאפילו
 על בנה שיש לה מאיש אחר מעכב דתני' ודי ג' ד

מעיד האשה בכרך או איפכא ושניהם מזהוורה ונשאה בעירו
אין האשה יכולה לכופו להניח מקומו כיון שאין המקומות שוין
הוא נשאה בעירו וכש אם נשאה בעירה שאין האיש יכול לכופו
להניח מקומו כיון שאין שני המקומות שוין ונשאה בעירה אבל
אם מקומותיהן שוין שתייהם או כרכין או עיירות כופין האיש
לעזוב מקומו אעפ"י שנשא במקומו שאלה לא א' הראש ז' ל ראובן
שטוען כי קודם הנישואי התנה עם אשתו שישאב במקומה על
תנאי שאחר הנישואין תבא אליו לדור במקומו והיא מודה בזה
תנאי אלא שאומרת אח"כ כשנשא וכת' בכתובה שלא יוציאה
ממדינה זו למדינה זו בטל התנאי הראשון ואי' רוצה לצא ממקומה
תשובה לא נמחל תנאי הראשון בזה כי הכתובה נכתבה כמו
שרגולין לכתוב בכל הבתובות ולא לעקור תנאי שהתנה בפירו'
ועוד שהוצרכ' לתנאי הכתובה שכת' שלא יוציאה ממקומו דהיינו
מדינה שקבלה לדור ואדעת' דהכי ניסת' לו שידור עמה ולא יוכל
להוציאה משם נמצא שתנאי הכתובה אינו עיקר התנאי הראשון
כלל ואם אינ' רוצה לדור עמו במקומו אינו חייב במזונותיה עו'
חייב בעונתה כיצד כל אחד כפי כחו וכפי מלאכתו
הבטל' שאין להם מלאכה והם כריאים ומעונגים
ואין פורעי' מס אלא אוכלים ושותים ויושבי בבתיהם עונתן בכל
לילה וכי שיש לו מלאכה כגון חייש או אורג או בנאי וכיוצא בו
ועושה מלאכה בעירו עונתו שני פעמים בשבת, ואם עוש' מלאכ'
בעיר אחרת וכו' ולן בכל לילה בביתו די לו בעונה אחת בשבוע
מפני טורח הדרך והפועל' שאין לנן בביתם יוצא' ז' ימים וכיום
ח' שבין לביתן וכן לעולם מח' ימים לח' ימי' שבין פעם אחת לבית'
והחמרים פעם אחת בשבת והגמלים פעם אחת לל' ימים והספנים
פעם אחת לו' חדשי' ותלמי' חכם פעם אחת בשבת מפני שתורתו
אומנותו ומתש' כחו ודרך' לשמש מטתו מליל שבת לליל שבת
בת' ה'מה ודגו מילי' במי שגופו בריא ויכול לקיים העונה הקצוב'
לו אבל מי שאינו בריא אינו חיי' אלא לפי מה שאומדי' אותו שיכו'
לקיים אין האיש רשאי לצאת לסחור' או לצורך דבר אחר בענין
שמתבטל מעונתו המוטלת עליו אלא ברשו' אשתו ואפי' אם תתן
לו רשות אין ראוי לו להתאחר אלא חרש בחוץ וחרש בביתו כי
אעפ"י שנותנת לו רשות עי' פיוס או עי' שמתביישת למונעו ה'
היא מצטער' בלבה וה'מה פסק חרש בחוץ וכו' חדשי' בביתו וא'
הראש ז' ל פסק חרש בחוץ וחרש בביתו כת' הרמב"ם אבל מי ש'
שתורתו אומנותו יכול לילך בכל מה שתתן לו רשו' וה'מה פסק
דאפי' בלא רשות יכול לילך ללמוד דא' רב אדא בר אבהו ז' דברי
ר' אליעזר דאמר התלמידים יוצאי' בלא רשות ליום אבל חכמים
אומרי' יוצא אדם ללמוד תורה ג' או ד' שנים שלא ברשות אמ' רב
סמכי רבנן אדרב אדא בר אבהו ועבדי' עובד' בנפשיותו שהיו י'
יוצאי' בלא רשות והיו בענשים וכת' א' הראש ז' ל רב אלפס לא
הביא דרב אדא בר אבהו משום דהלכה כר' אליעזר וה'מה פסק
ברב אדא בר אבהו ועבד' עובד' בנפשיותו ואע"ג דהלכה כרב אד'
לא מבעי' לחו לעגוני' לגשותיהן כולי' האי דמתוך שדמעת' כיוצ'
אונתה מצויה ע"כ וכן כת' הרמב"ם ות"ח יוצא שלא ברשו' אשתו
ג' או ד' שני' אי' האיש רשאי לשנו' במלאכה שעונת' קרוב' לאחר'
שעונת' רחוק' יותר כגון מחמר לגמל בלא רשות אעפ"י שיש בה
ריח יותר חוץ מאדם בטל שיכול לחזור תוך בלא רשות דכיון
שהוא אצלה תמיד וגם חוזר ללמוד תורה אינ' מקפדת כתב
הרמב"ם בפרק טו' בהלכות אישות האשה שהרש' לבעלה אחר ה'
הנישואין שימנ' עונת' ודדי זה מותר בב' דב' אמו שקיים פרי' ורביה

אבל אם לא קיים פריה ורביה חייב לבעול בגל' עונה עד שיהיו
לו בנים מפני שהוא מצות עשה של תורה שכ' פרו ורבו כתב
הרמב"ם בפ' יז נושא אדם כמה נשים אפי' מאה כין בבת אחת כין
כזו אחר זו ואין אשתו יכולה לעכב והוא שיהיה יכול ליתן שאר
כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת ואינו יכול לכופן שישיכנו
בחצר אחת אלא כל אחת ואחת לבדה כמה היא עונתו לפי הכנין
כיצד פועל שיש לו שתי נשים לכל אחת עונה בשבת היו לו ד'
נשים נמצא כל אחת כב' שבתות ואם הוא ספן יש לו ד' נשי' עונה
כל אחת פעם אחת כב' שנים לפיכך צו חכמים שלא ישא אדם
יותר מד' נשים אפי' יש לו כמות הרבה כדי שיגיע לכל אחת עונה
בחדש וצדדיד את אשתו מתשמיש המטה בין שהדירה סתם או
זימים או יותר יקיים שבעה ולאח"כ יוציאה ויתן כתובה אפי' הוא
ספן שעונתו לו' חדשים וכיצד מדירה אמר הנאת תשמישך אסור'
עלי שאז הוא נאסר שאין מאבילין את האדם דבר האסור לו אבל
אם אמר הנאת תשמישך עליך או נשבע שלא לשמשה אינו חל
כתב הרמב"ם אסור לאיש למנוע מאשתו עונתה ואם מנעה כדי
לצער עובר בלא תקשה שכ' שארה כסותה ועונת' לא יגרע ואם
חלה או תשש כחו ואין יכול לבעול יכתין ו' חדשים עד שיכריא
שאין לך עונה גדולה מזו ואח"כ או יטול ממנה רשות או יוציא
ויתן כתובה האשה שנדירה נדר על עיניו נפש או מדברים שכינו
לבינה שעליו להפר ואמר לה אני מפר לך ע"מ שתאמר לפלוני
מה שדברנו יחד בדברי' של שחוק שאדם מדבר על עסקי' תשמי'
הדי זה יוציא ויתן כתובה שאין יכולה להעזי' פניה ולומר אילו
הדברים נמצא שלא הותר הנדר וכן אם אמר על סנת שתתהפך
בשעת תשמיש כדי שלא תתעבר או על סנת שתעשה מעשה
שושים כגון שתמלא עשר כדי מים ותערה לאשפה וכיוצא באילו
יוציא ויתן כתובה ע'
המורד על אשתו שאינו רוצה לשמש עמה או שאינו רוצה
לזונה אם היא רוצה כופין אותה מיד להוציא וליתן
כתובה ואם היא רוצה להמתין אולי יחזור בו כמתנין לו ומוסיפין
לה על כתובתה לכל שבוע ג' דינרין שהן לו' שעוריים של כסף
וכל ימי' עומדו במרדו כופין אותו לזונה ואפי' הכי מוסיפין לה על
כתובתה והאשה שמרדה על בעלה כשתשמיש הרבה תקנות
בתקנו בה כתחיל' תקנו בימי חכמי המשנ' שיפחתו לה מבתובת'
ז' דינרי' לשבוע עד כדי כתובתה ואז יוציאה ואפי' אם נשמש עמה
במרדה יפחות לה כיון שהוא בעל כרחה ושוב תקנו שיטלחו
מכד' שתחזו בה לא חזרה בה כבריוק עליה ד' פעמים כדי שבתות
זו אחר זו בבתי' כנסיות ובבתי' מדרשו' פלוגית מורדת על בעלה
כדי לביישה לא חזרה בה שולחין לה הוי יודעת שאפי' כתובתך
ק' כנה הפסדת ומגרשה ושוב הוסיפו לתקן שימתינו לה יב' חרש
ואז יגרשנה אם ירצה בלא כתובה ובתוך השנה אם בא לגרשה
צריך ליתן לה כתובה ובתוך השנה אין נותן לה מזונות ומעשה
ידיה שלה אבל נוטל פירותיה וחרשה אם תמות וחייב בפריזונה
ובקבורתה וכשיוצאת לאחר השנה אין לה לא מנה ולא כאתים
ולא תוספת ואפי' בגדי' שקנה לה יפשוט מעליה דאדעת' לביישקל
ולכיפק לא זכין לה ונכסי' צאן ברזל שלה אם הבניסה לו קרקע
ברשותו הוא נוטלתן ואם הם כטלטלי' מה שתפס' כהן אין מוציאין
מידה ומה שלא תפסה אין מוציאין מן הבעל ונכסי' בלוג ברשותו
הן ונוטלתם והאי תקנתא איתא בין באומרת בעינא לי' ומצער' כ'
ליה שאין מבקשת להתגרש מיד בין

שיגמל הנער יא שברשות האב אם ירצה יקחנו אצלו ואם ירצה
יניחנו עם אמו ודא דאמרינן בת אצל האם היינו דווקא באלמנה
לא שבקינן לה בהדי קרובי אביה שראויין לירשה אבל בגרושה
שבקינן לה אצל אביה והרמיה כת בשם הגאונים דהה נמי בגרושה
וכן כתב הרמבם שלמו כד חרשים וגמלתו אם רצתה הגמורשת
שיחיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיחיה בן ו' שנים
גמורים אלא כופין האב ונותן לו מזונות אצל האם ולאחר ו' שני'
יכול לומר האב אם הוא אצלי אני נותן לו מזונות ואם הוא אצל
אמו אני נותן לו והכתב אצל האם לעולם אפילו אחר ו' שנים כיצד
וזה האב ראי לצדקה מוציאין ממנו בעל כרחו וזוין אותה אצל
אמה ואפי' ניסת האם לאחר בתה אצלה ואביה זן אותה משו' צדק'
עד שימות האב ותיזון מנכסיו בתנאי בתובה וזויה אצל אמה ואם
לא רצתה האם שיהיו בניה אצלה אחרי שגמלתו אחד זכרי ואחד
נקבות הרשות בידה ונותנין אותן לאביהם או משלכת אותם
לקהל אם אין להם אב והם מטפלין בהן פ"ג
אשת איש שחבלו בה השבת לבעלה כיו' שמעשה ידיה שלו
והרי היא מחבטלת ממעש' ידיה ולא כל'מה שמתבטל'
במלאכתה הראשונה שאם היתה טוהה וכתחילה וחתך ידיה והרי
אינה ראויה אלא לשמור קישואין היינו בכלל פגם שהוא נזק והו'
שלו אלא נותן לו כל ימי חליה ביטול של שמירת קישואין ואם
חבלו בה ולא איפחית מבספה כגון שצמחה ידה וסופה לחזור אין
כאן אלא שבת לחוד ואותו כולו של הבע' והצע' שלה ואם אמדה
שתתרפ' כה' יומי ועברו לה סמא חריפ' ואיתסית בתלת יומי היינו
בכלל הצער שציערה עצמה בסם חריף כד' להשתכר המותר
והוא שלה והריפוי ינתן לרופא לרפאתה ובוש' ופגם בזמן שבסת'
לו חלק אחד ולה שני חלקי' ואם הוא בגלוי לה חלק אחד ולו שני
חלקים וכך אם חירף אותה שום אדם בדברים בגל' י' לו שני חלקי'
ולו חלק אחד ואם חרפה בסתר לה כ' חלקים ולו חלק אחד ושלה
ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות ואינה יכולה למחול לו על
חלקה ולא על חלקו ואם מחלה אינה מחילה ומכל מקו' אינו יכול
לתובעו אלא בהרשאת' כת' הר' מבם שהריפוי לבעלה ולא נהיר'
לאא הראש' ז' וכתב עוד בדא' שחבלו בה אחרים אבל אם חבל
בה בעלה חייב לשלם לה מיד כל הגזק והצער והבושת וא' לבעל
בהם פירות ואם רצתה ליתן לאחרים הדמים נותנת וכך הורו
הגאונים והבעל מרפא בדרך שמרפא כל חליה והראב"ד השיג
עליו וכתב תיבמה למה הוא ישלם הכל שהרי נוטל בשל אחרים
שליש או ב' שלישים וכשחבל בה איהו למה ישלם הכל אולי טעה
בדברי הגאונים שלא אמרו אלא על מה שראוי לקבום שלא יאכל
הפירות דבהבי' לא תקון רבנן דדוא עושה שלא כהוגן דין הוא
שלא דא הויא בשכר פ"ד
מציאת האשה לבעל' אפי' דחקה עצמה עד שמצאה אותה
ודווקא אשת איש ודאי אבל ספק בגורשת כגון
שזרק לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה אע"פ שחיל' כמונותיה
מציאתה לעצמה כת' הרמב"ה דא דמציאתה לבעלה דנתן בניחנות
אבל אם אינה ניחנות מציאתה לעצמה וכתב א"א הראש' ז' לא
דק דלא משכח' אינה ניחנות אלא באומרת איני ניחנות ואיני עוש'
או שאמר לה בעלה צאי מעשה יריך במזונותיך וכיון שדרשות
בידם לומר כן הוי בניחנות ומציאתה לבעלה פ"ה
האיש אוכל פירות של נכסי אשתו כל זמן שהיא תחתיו
ותקב' חכמי' היא שתקנו לו זה חו' פדיונה שחיבחהו
לפדותה ואם אם אינו חפץ בפדותה ולא אפדנה אין שומע' לו

דשמא לא יכפיקו דמי פירותיה לפדיונה ואע"פ שהתקנה לטובתה
אם תאמר אינו חפצה בה אין שומעין לה כדי שלא תתערב בין
הגוים אלא אוכל מכל נכסיה ששני מיני נכסים יש לה נכסי מלוג
ונכסי צאן ברזל נכסי צאן ברזל שמכנסת לו ושמן אותו וכותבי'
אותה בכתובה ודא נדוניתא דהנעלת ליה בגדי ותכשיטי' ומקבל
עליו אחריות שאם הם עבדים ובהבזה ומתו כתו לו ואם הותירו
הותירו לו ואם הם מטלטלים ופחתו או הותירו או נגנבו או
נאבדו הכל הוא באחריותו ואם אינו מקבלן עליו באחריות או
נקראים נכסי מלוג ואם פחתו או הותירו או נגנבו או נאבדו או
הכל באחריותה ופי' ר"י אם פשע בהם ונאבדו בפשיעה פטו' שהיא
עמו כמלאכתו ופשיע' בבעלים פטור כתב רבינו אפרים דנכסי
צאן ברזל לא מייחזי' בסתמא באחריותן עד דשייבנהו עליה בדמי'
קצובים בדא' בסתמא אבל אם קבל אחריותן כפיר' אע"ג דלא
שייבנהו עליה חייב באחריותן ובעל העיטור כתב כתבינהו
בכתובה אף על גב דלא כתב אחריות כמאן דכתיב ד
דמי אפי' על גבול' שייבנהו ובשניה' אוכ' פירותיהן ומשתמש בהן
כל זמן שהיא עמו לפיכך אם שום אדם בחו' בשלה ובא להוציא
מירו' אין צריך הרשאה ממנה דמגו דנחית לפירי נחית לגופא
ואע"פ שאוכל פירותיהם אינו כבעליו לענין שאלה בבעלים
שאם יש לה פרה של נכסי מלוג והשאלה הבעל לאחר ונשאל
עמה לא חשיב שאלה בבעלים פשע הוא כפרתה פטור דהיה
ליה פשיעה בבעלים שכרה פרה באחר וניסת וכתה או פשע
בה הבעל פטור באו לידה אחר שנשאה בין שבאו לידה בירושה
או שניתנו לה במתנה או שחבלו בה ונתנו לה חלקה בבושתה
ופגמ' נקראי' נכסי מלוג כאותו שהבניסה לו ולא קבלם באחריות
חו' מאשה שכבר כתובת ונדונת בטובת רבא' צירו' בדבר כועט
שאם תתאלמן או תתגרש שיקחם הלוקח אותן הדמי' אן הבעל
איכל פירותיהן וכך אם נתנה מתנה לאחר קודם שניסת אף על פי
שאין המתנה בתנה כדלקמן אפי' הבי' אין הבעל אוכל פירות וכך
הבעל שנתן מתנה לאשתו בין קרקע בין מטלטלים קנתה ואין
הבעל אוכל פירות ומיהו אינה יכולה לכבוד מה שנתן לה ולא
ליתנו לאחר אלא ישאר בידה ואם תמו' ירשנה והפירו' שיוציאין
לה במגו דינו כשאר נכסי מלוג ויבכרו וילקח בהן קרקע והוא
אוכל פירות והרמב"ה כתב שאם פגמה או נתנה קיים כיון שאין לו
פירות ואם מתה עד שלא מכרה ירשה אפי' אקני' לה ע"מ שלא
ליתדשה והוי ביל' שאינו אוכל פירות כשנתן לה אחר הנישואין
אבל אם נתן לה קודם הנישואין אחר שידוכין ואידוסי' אפי' אם
פירש במתנה בין קודם נישואין בין אחר נישואין כיון שנשאת
אהביא ליה זכות דנישואין עליה דדאי ארע' כדמהני מושאר נכסי
לזכות בפירותיהן והוי כשאר נכסי מלוג שאוכל הפירות הלכך
אם נתנה זמכרה בטל' ואם נתאלמנה או נתגרשה שקלה להאי
ארעא לבד מבתוכה ודווקא שנתאלמנ' או נתגרשה מן הנישואין
אבל מן האידוסי' לית לה שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה
ואפילו נתאלמנה או נתגרשה מן הנישואין דווקא שלא מתוך מ'
מרדה אבל נתאלמנה או נתגרשה מתוך מרדה ל'
לאחר שכתבו עליו אגרת כרד שהפסידה כל כתובתה הפסידה
כל' מה שנתן לה כבר לה קרקע אם היו המעות שקנתה בהן
הקרקע גלויים וידועים לו קנתה והבעל אוכל פירות ואם לא היו
המעות גלויים לו לא קנתה שלא כיון כמכירתו אלא להוציא' ה'
המעות מידה וכיון שנתגלו לו יקחם עם הקרקע והו' יונה כתב
דווקא דקא טען טענת כר' דידי אינון אבל אי טענה איהו טענת

הרי שנתנו לה בן להני לא חניק עמו לא כן חבירת ולא כנה ואין
חילוק בין אם נתנו לה בן להניק בין אם בניקה בן בעלה ומצעת
לו הבטה ועושה בצמר או בכל מיני פשתן בר כבתנא שה' מניק
לפה ולשפתים וכמה עושה לשבוע מוסקל ה' סלעים שתי ביהוד'
שזן עשר בגליל וזה השיעור לא נתנו אלא במשרה אשתו עי'
שליש שאין עמו בבית ואי עושה לו שום דבר אבל אם היא עמו
בבית ועושה כל צרכי הבית אינ' חייבת לעשות כל כך אלא לפי
המנהג שדרך נשים לעשות אם היא מניקה פו' תין לה במעשה
ידיה ומסיפין לה על מונותיה ונותנין לה דברים היפים לחלב
כגון יין וכיוצא בו לא הוסיפו לה על מונותיה צריכה לאכול מ'
משלה אם יש לה כתב ה'מבם פסקו לה מונות הראוים לה והיא
רוצה לאכיל יותר או מאכלות אחרות כפני חולי התאווה שיש בה'
הרי זו אוכלת משלה כל מה שתרצה ואין הכעל יכול לעכב ולומר
שאינ' תאכל יותר מדי או תאכל מאכל רע ימות הולד מפני
שצער גופה קודם ואינו נר' כן דתני פסקה קמעא אוכלת הרבה
ולא תאכל דברים הרעים לחלב ירושלמי שבועה גופי מלאכות
כגון חכמים והשאר לא הוצרכו למנות דפשיט' שצריכה לעשות
כל צרכי הבית ולעמוד לפני בעלה לשרתו אבל אינ' צריכה
לשרת לא לבנו ולא לאביו ואינ' צריכה ליתן תבן לפני סוסיו
וחמוריו אבל צריכה ליתן לפני בקר וצאן שלו לפי' ולדעת רב
אלפס צריכה ליתן לפני בהמתו וכיוצא לו למרכבתו אבל לא
לפני שאר בהמות ולא לבקר וצאן שלו הכניסה לו שפחה אחת
או דמים שראוי לקנותה מהן או שמצאה לו שפחה או דמים ל'
לקנותה אינה טוחנת ואינה אופה ואינה מכבסת כת' ה'מבם היא
אימרת ראוי לו לקנות או לשכור שפחה והוא אומר אין ראוי
עליה להביא ראיה ואין כאן מקום לשבועה הכניסה לו שתיים או
דמיהן או שמצא לו שתיים או דמיהן אינה מבשלת ולא בניקה את
בנו שלשה אינה מצעת לו את המטה לטרוח ולהביא את המצע'
ולתפך בהם אבל פורסת את הסדין ומסדרת לו את המטה שהוא
דרך חיבה וראוי לכל אשה לעשות דבר זה לבעלה אפי' יש לה
כמה שפחו' וכן למוג לו הכוס ולרחוץ פניו ורגליו וכן צריכה
לעשות בצמר אפי' יש לה כמה שפחות שהבטלה מביאה לידי
זימה וכן כת' ה'מבם אבל אין כופין אותה לעשות מלאכה כל היום
אלא לפי רוב הממון ~~במעט המלאכה ומה עושה לו הכל כמנהג~~
המדינה כמקום שדרכה לארוג אורגת לרקום רוקמת לטוות פ'
פשתן או צמר טווה ואם לא היה דרך אנשי העיר לעשות כל
המלאכות האילו אינו כופה לעשות אלא בצמר בלבד שהפשתן
מניק גפה והשפתים והטווי הוא המלאכה המיוחדת לנשים שנא'
וכל אשה חכמת לב ביריה טווי וה' מלאכות הן שכל אשה עושה
לבעלה טווה ורוחצת לו פניו ורגליו וכמוגת לו הכוס ומצעת
לו המטה ועומדת לשמש לפניו ושש מלאכות שמקצתן עושות
ומקצתן אינן עושות כגו' טוחנת ואופה ומבשלת ומכבסת ומניקה
ונותנת תבן לפני בהמתו ע"כ דחקה ועשתה מלאכה יותר כמה
שדאשה חייבת פסק רב האי שהיא לבעל אפי' ביתרון שבא עי'
הדחק ודחקה שדחקה להרבות במלאכה כגון שעושה כלילה ב'
בשעה שבני אדם ישנים אבל אם עושה שתי' ושלש מלאכות
ביחד המותר לעצמו וזו פסק דלא היא המותר לבעל אלא במות'
שלא עי' הדחק אבל בכל מה שדחק בין שעושה כלילה או שעוש'
ב' וג' ביחד הכל לעצמו וא"ל הביא דברי שנידים ולא פסק כמי
וה'מבם בת' בסתם דחקה ועשתה יותר מדראי לה המות לבעלה

וכל אילו המלאכות אי מחייבין אותה לא ככולן ולא במקצתן אל'
א"כ יהיה דרך משפחתו ומשפחה לעשותן אבל אם אין דרכן
לעשותן א' נה' חייבת בהן כת' ה'מבם אשה ששכרה בל'ים בבית
בעת מלאכתה פטורה ולא מן הדין אלא חקנה שאם אי אתה אומר
כן אין שלום בבית לעולם שהיא נזדרת ונכנעת מרוב המלאכות
ונמצאת קטטה בבית לעולם כל המלאכות שהאשה עושה
לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ כהצעת הבטה בפניו אבל של'
כפניו מותר ולא תמוג לו כוס אפי' להניחו בפניו על השלחן אם
לא שינתה כגון ביד שכאל או תניחו על הארץ או על דבר אחר
ולא תצוק לו מים לרחוץ פניו וידיו ורגליו ואסור ליקח שום דבר
מידו לידה או ליתנו לידה כת' ה'מבם כל אשה שתמנע מלעשות
מלאכה שהיא חייבת לעשותה כופין אותה ועושה אפי' בשושים
והיא אכד השיג עליו ואומר מעולם לא שמעתי יסור שושים לנשי'
אלא שמעט לה מונותיה וצריכה עד שתכנע טען הוא שאינה ע'
עושה וטענה היא שעושה מושיבים אשה או שכנים ביניהם חזר
זה כפי מה שיראה הדין שאיפשר הדבר ע"כ יראה שפוס' דמורדת
במלאכה היא מורדת וא"כ קש' לדבריו למה לא יפחתו ככתובתה
בדין מורדת מתשמי' וא"ל ה'ראש ז"ל כתב שאין כופין אות' דקיימא
לן כרב הונא דאמ' אשה יכולה לומר לבעל איני נזונת ואיני עושה
לפיכך אם תרצה לא תעשה ולא תזון כתב ה' יונה דווקא
בעיקר מעשה ידיה אבל המותר על ה' סלעים שהוא שלו ותקנו
לה כנגדו מעה כסף אינה יכולה לומר איני נוטלת מעה כסף
ואיני נוטלת מותר לפי שתקנו לו מותר משום חינא ובתר דבי
תקנו לה כנגדו מעה כסף וה'רבה כתב שגם במותר יכולה לומר
איני נוטלת מעה כסף ואיני נותנת מותר פ"א
המקדיש מעשה ידי אשתו אין המקדש חל לא מבעיא על
עיקר מעשה ידיה שאינו חל שהרי אינו ברשותו
שאינ' תרצה לא תעשה ולא תזון אלא אפי' על הבותר שהוא שלו
על כרחו כדפרי' אינו חל שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעול'
ואם היא אסרה מעשה ידיה עליו כגון שאיכרת קונם מה שאני
עושה לפיך וכגון שאומרת יתקדשו ידי לעושיהן דהשתא לא הוי
דבר שאינו בעולם גם שידיה ישנו בעולם שהוא מדברים שבני
לבינה אע"פ שאין הנדר חל לאוסרה עליו שהרי הם שלו ואפילו
המותר מכל מקום כיון שאם יגרשנה יחול הנדר ותיאסר עליו
חשיב דברי' שכיני לבינה ~~המקדיש את אשתו שלא תעשה מלאכה~~
יוציא ויתן כתוב' התיר לה מלאכה כל שהוא כגון לשחק בכלבים
וכיוצא בהן לרב אלפס יציא ולדעת א"ל ה'ראש ז"ל לא יוציא פ"ב
נדרה שלא להניק בנו אינו חל שהרי חייבת להניקו עד
שישלמו לו כ"ד חדשי' ואם היא אומר אני אניק חזא
אינו רוצה שתניק כדי שלא תתנחל שומעין לה שהחלב כמצעת
אותה ואם הוא אומר שתניק חזא אינה רוצה אם אין בני משפחתו
רגילים להניק שומעין לה ואפילו בני משפחתה רגילים להניק
נתגרשה אינה חייב' להניקו אלא אם כן כבירה שאינו רוצה לינק
מאחרת אז כופין אותה ונותן לה שכרה ומניקתו ובתוך ג' יום
ללידתו ודאי הוא בחזקה שאינו מכירה ואין צרי' לבדוק אם נכיד
ואפי' אם נרא' כאילו אינו רוצ' לינק מאחר' אקראי בעלמ' הוא ולא
בעי' בדיקה ומכן נ' וא"ל אם אינו רוצ' לינק מאחר' צרי' לבדו' אחריו
אם הוא מכירה כופין אותה אבל אם רוצה לינק מאחרת אפי' כן
שנה אין כופין אותה ואם אינו רוצה לינק מאחרת כלל אפילו קטן
הרבה כופה ומניקתו מפני הסכנה ולאחר

אדוניו קבל מהקטן יקנה לו בו דקל לאבול פירותיו מת יחזיר
לאביו כת ר"אם היה לה מעות או מטלטלין ותקפם הבעל אינה
יכולה להוציאם מידו שאינה נאמנת לומר שלי או של פלוני הן
ורבי שמשון חילק בדבר שאם היו המעות טמונים שלא ידע בהן
הבעל ותקפם מידה אין מוציאין מידו ואם לא היו טמונים ותקפם
הבעל מידה מוציאין מידו שנאמנת לומר שלי הם וכן היא מסקנת
א"א הראש ז"ל לזה ממנה וגירשה היו המעות טמונים אין לה עליו
כלל שלא כיון אלא להוציאם מידה לא היו טמונים צריך לפורענה
והאשה הנשואת ונותנת בתוך הבית או אפי' אינה נושאת ונותנת
בתוך הבית אלא שהבעל מאמינה ומפקיד מה שיש לו בידה אינה
נאמנת לומר של פלוני הוא אבל שטרי הובות וקניית הקרקעות
שעשה הבעל על שמה הם שלה ואם הם עשויים על שמה ועל
שם בעלה הם שותפות בין שניהם

א לאיש חוקה בבכסי אשתו אם טען שמכרת לו מבכסי
מלוג שלה ואין לו שטר ואין לו עדי אלא שבא בטען
חוקה שאכל הפירות ג' שנים אפי' סילק עצמו מפירותיה שכת' לה
דין ודברים אין לי בהם דמהני כדלקמ' אפי' הכי אינה חוקה שאינה
חוששת למחות בו אבל אם יש עדי שמכרה לו מהני ודוק בבכסי
מלוג אבל לא בבכסי צאן ברזל ולא בשאר נכסים כדלקמ' ואפילו
אחר שמוחיק בבכסיה בחיי בעלה אינה חוקה שסומכת על בעלה
ואינה מוחה אפי' אם כתב לה דין ודברים אין לי בבכסך כיו' שאם
מתה הוא יורשה אבל אחר שהחזיק בהן ג' שנים אחרי מות בעלה
אפי' אם התח' להחזיק בהן בחיי בעלה וטען בפני מברתם לבעליך
והוא מברס לי והוא חוקה במנו שודח יכו' לומר שקנה ממנה אחרי
מות בעל' ודבר זה מבואר עו' בספ' חשן המשפט בדיני חוקה פ"ח

האשה

שיצאה מתחת ידי בעלה בין בכיתתו בין
בגירושין נוטלת כל נכסיה בלא שבועה
בין בכסי מלוג בין בכסי צאן ברזל אעפ"י שהאלמנה אינה נוטלת
כתובתה אלא בשבועה נכסיה נוטלת בלא שבועה ובכסי מלוג
נוטלתן כמו שהן אפי' בלו הרבה ואין ראוי לעשו' בהן מעין מלאכ'
ראשונה ובכסי צאן ברזל כדינא דגמ' כיון שהם באחריותו נוטלתן
כמו ששמו אותן תחלה ואם פחתו משלימין לה כל הפחת וכך אם
הותירו בחיי הבעל המותר לומר שיש אלא שהיא נותנת דמים
ונוטלתן כגון אם הבניסה לו שני כלים באלף זוז ושבתו ועמדו
על אלפים דאחרי נטלתו בלא דמים והשני נותנת דמיו ונוטלתו
וכן הולדות של שפחה וכהמה ובכסי מלוג אעפ"י שהן
של הבעל כשיצאה נותנת דמיהן ונוטלתן וכטעם זה כתב הרמב"ם
שאינו ראוי למכרם אפי' בעוניה תורתו ולא נהודא לא"א הראש
ז"ל דודאי בעודה תחתיו עושה בהן כל מה שירצה אלא אם שירם
נותנ' דמי ונוטלתן ומ"מ אם הקדישו וירשיו בכסי צאן ברזל שלה
אחרי מו' אביה או שהיה בגד ופדשו אותו על המת נאסר ונותני'
לה דמיו אלא שנהגו שכל זמן שראויין לעשו' בהן מעין מלאכת'
ראשונ' שנוטלתן כמו שהם אבל אם אין ראויין למלאכת ראשונה
משלמין לה כל דמיהן וכן כתב רב אלפס אע"ג דמדינא דגמ' בכסי
צאן ברזל שפחתו צריך לשלם כל הפחת אע"ג דראויין למלאכת'
ראשונה מכל מקום כיון דלא נהוג עלמ' הכי כל מאן דמקבל צאן
ברזל מודעתה דמנהגת מקבל הלכך לא מקבל אלא לפוס' כנהגא
וכל זמן שראויין למלאכה ראשונה אין צריך לשלם ע"כ אבל
בהותירו לא כתב כלל והלכך הוסיף לומר אף בהותירו שכתב
הורוהגאונ' בכסי צאן ברזל אעפ"י שפחתו על הבעל אם הבלאות
קיימין ועושיין בהן כעין מלאכתן ראשונה נוטלת כמו שהן ואם

אין ראויין למלאכתן ראשונ' חייב כמו שאבד חזי' לשלם
דמיהן כמו ששמו אותן בשעת כישואין ומנהג פשוט הוא וכל
הנושא על מנוח זה הוא מקבל עליו אחריות הנדוניה וכמו שאינו
מקבל הפחת כך אינו מקבל השבח אם הותירו דמיהן לפי מנהג
זה ע"כ הבניסה לו קרקע וכשיצאה יש בו פירו' מחוכרי' נוטלתו
עם פירותיו אפי' תגיעו ליקצר והו' יוסף הלוי פסק שפירות לבעל
וכן כתב הרמב"ם וא"א הראש ז"ל כתב כסברא ראשונה תלשן הבעל
קודם הגירושין ובה בהן אפי' לא הגיע זמנם ליקצר הוציא הוצאות
על נכסי אשתו וגירשה ולא אבל ולא נהנה מהם כלום רואין אם
השבח שהשביח יותר על הנוצאה ישבע כמה הוציא ויטול ואם
ההוצאה יתרה על השבח אין לו אלא כשיעור השבח בשבועה
בדא' שלא אבל כלל אבל אם אכל מהן רב או מעט אפי' גרורת
אחת מה שהוציא הוציא ומה שאכל אבל והוא שאכלה דרך כבוד
בדרך איש בביתו אבל לא אכל דרך כבוד כתב הרמב"ם צריך
שיאכל בדינר וא"א הראש ז"ל כת' דסגי בפרוטק' נפלו לה נכסים
במקו' אחד והלך אחריהם והוציא הוצאות מרובות והביאן וגידש'
אפי' לקח מהן אין זה כאוכל' בין השבח שנדון בו מה שהוציא
הוציא ומה שאכל אבל שחרי מהקרן לקח אלא ישבע כמה הוצי'
ויטול עד כדי השבח ודיינו ששכין אילו המעות כמה שוין יותר
כמה שהיו שוין במקום שהיו תחילה בדא' במגרש מרעתו אבל
במורדת שתובעת גט ומקניטתו עד שמגרשה בין אבל בין לא
אבל אם השבח יותר על ההוצאה ישבע כמה הוציא ויטול ואם
ההוצאה יתרה על השבח אינו נוטל אלא כשיעור השבח ובשבוע'
הוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה ומיאנה בו אם הוציא ולא
אבל או אפי' אבל מעט שמין לו בשאר אריסי העיר ואם חפץ יותר
שיטול כשיעור ההוצאה הרשו' בידו ואם אבל הרבה והוציא מעט
מה שהוציא הוציא ומה שאכל אבל וכתב הרמב"ם דווקא קטנה
במאנת אבל יוצאת בגט דינה בשאר מוציא הוצאות על נכסי
אשתו וגי' אלמנה אם נתברר שהוציא ולא אבל יגבו היתומים
מה שנתברר שהוציא ואם לא נתברר שהוציא או הוציא ולא
נתברר כמה הוצי' לא יקחו הירשיו כלו' דליתיה לבעל דלישתבע
ולבעל הוא דתקון רבנן דליחמגי' בשבועה ולא ליורשין וכל זה
אינו אלא בבכסי מלוג אבל בבכסי צאן ברזל כל שבח ששבתו בין
מחבת הוצאה בין שלא מחבת הוצאה הכל לבעל כדינא דגמרא

בעל שהוריד אריס בבכסי מלוג של אשתו ומגרשה אחר טעמו
אותה קודם שיטול חלקו ואם לא היה יודע שהטרה של האשה
נוטל אריסותו משלם ואם יודע שהיא של האשה רואין אם הבעל
אינו יודע בטיב השדה לעוברי' והיה השדה עומד להעביד בה
אריס ונוטל אריסותו משלם ואם הבעל יודע בטיב השדה יכולה
היא לומר לאריס אף אם לא ירדת בה היה הוא עובדה ולא אתן
לך כלום ודינו כדין הבעל שהוציא ולא אבל וגם הבעל לא יתן
לו כלום כיון שידע שהיה של האשה ולא התנה ארעתא דהכי
בכנס שיסתלק כשיסתלק הבעל

פ בתח האשה בחיי הבעל חייב לקבורה ליטפל במכל צרכי
קבורת' בכלל זה האבן שנותנין על הקבר ולהספידה
ואפי' עני שבישראל לא יפחות לה כשני חלילין ומקוננת אחת
ועשיד' הכל לפי כבודה ואם היה כבודו גדול מכבודה צרי' לעשו'
לפי כבודו ואפי' לאחר מיתה עולה עמו ואינה יורדת עמו לא
רצה וקוברתו עמו אחר וקברה ב' מוציאין מכנו ונותנים לזו
ואם הלך למדינת הים ומתה ב' יורדין לבכסיו ומוכרין וקוברין
אותה לפי כבודה בדא' בתיו אבל אלמנתו אינה נקברת בבכסו

אריס בבכסי מלוג של אשתו ומגרשה אחר טעמו
אותה קודם שיטול חלקו ואם לא היה יודע שהטרה של האשה
נוטל אריסותו משלם ואם יודע שהיא של האשה רואין אם הבעל
אינו יודע בטיב השדה לעוברי' והיה השדה עומד להעביד בה
אריס ונוטל אריסותו משלם ואם הבעל יודע בטיב השדה יכולה
היא לומר לאריס אף אם לא ירדת בה היה הוא עובדה ולא אתן
לך כלום ודינו כדין הבעל שהוציא ולא אבל וגם הבעל לא יתן
לו כלום כיון שידע שהיה של האשה ולא התנה ארעתא דהכי
בכנס שיסתלק כשיסתלק הבעל

פ בתח האשה בחיי הבעל חייב לקבורה ליטפל במכל צרכי
קבורת' בכלל זה האבן שנותנין על הקבר ולהספידה
ואפי' עני שבישראל לא יפחות לה כשני חלילין ומקוננת אחת
ועשיד' הכל לפי כבודה ואם היה כבודו גדול מכבודה צרי' לעשו'
לפי כבודו ואפי' לאחר מיתה עולה עמו ואינה יורדת עמו לא
רצה וקוברתו עמו אחר וקברה ב' מוציאין מכנו ונותנים לזו
ואם הלך למדינת הים ומתה ב' יורדין לבכסיו ומוכרין וקוברין
אותה לפי כבודה בדא' בתיו אבל אלמנתו אינה נקברת בבכסו

ברי שהן שלה והוא טוען טענת שמה צריך להחזירם לה דמי אמרי לגלוי וזו הוא דבעי דינו דווקא בטוען ברי כך וכך יש לה משלי אבל כשטוען שמה צריך להחזירם לה וילקח בהם קרקע והוא איכל פירות וכת הרכה היכא דלא ידעין אי מעות טמונין הווי א לא הוא אומר טמונין הווי והיא אומרת לאו טמונין הווי ערו להכי ראה דהא קרקע בחזקת בעליה עומדת אעפי שיש לה שטר עליו כל זמן שלא נתברר דלאו מעות טמונין הווי כמי שלא נתקיים השטר דמי אחר שנתן לה מתנה אפי' אמר לה על כנת שלא יהא כלום לבעל אני נותן לך אפי' הכי אוכל הפירו' אלא א"כ אוכל לה ע"מ כך אני נותן לך שלא יהא לבעל בהן כלום אלא שתאכל אותו אתה כתבו הגאונים הבעל שחבל באשתו שמתחייב לה חלקה בבשתה ופגמה קנסי אותו שאין לו בו כלום ואינו אוכל פירותיהם כתב הרמבם דרי שנמצאו ביד האשה בעו' או מטלטלין והיא אומרת כתנה נתנו לי והוא אומר כמעט יודין הם ושלי הם נאמנת ויש לו להחזירם על מי שטוענת שקר ואינו כן וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות ואם אומרת על מנת כן נתנו לי שלא יהא לבעלי רשות בהן א"ל שאעשה בהן מה שארצ' עליה להכי ראה שכל ממון שנמצא ביד האשה בחזק הבעל הוא שיאכל פירותיו עד שתבי' ראי' אבר' אתה נתנו לי במתנה נשבעת שבוע' היסת שנתנו לה הבעל ואינו אוכל פירותיה ע"כ כיון שאוכל פי' נכסי אשתו אם נפלו לה בירושה או נתנו לה כמתנ' במטלטלי דב' שאינו עושה פירות ימכ' חלקו בו בר שעושה פירות לפיכך כ"ב בא ליקח בדמים דבר העושה פירות רואין דבר שפירותיו מרובין ויצאותיו מועטין וקונין אותו בין שיהיה הרבר כרצונו או שלא כרצונו כיצד אם אחד מהן אומר לקנות קרקע ואחד אומר בית שומעין לזה שאומר קרקע בתי ודקלי דקלי ודקלי ואילכי א אילני אילני וגופני אילני ואין קונין דבר שאין גזעו מחליף ואם נ נפל לה דבר שגזעו מחליף אין צריך למוכרו שכיון שגזעו מחלו' אוכל הפירות והקרן קיימת לה ואפי' אין גזעו מחליף אם ישאר קצת מן הקרן אין צריך למוכרו כיון שנפל לה אילן שקוצצין אותו לעצים ואין גזעו בחליף קוצץ ואוכל בין שישאר לה הבקו' וכן אם נפל לה גלימא כבסה והולך עד שתכלה כיון שישאר לה השחקים ומ"מ אם נפלו לה מעות וכאם לקנות דבר שעושה פירות אין קונין בה גלימא וכיצד בה אלא דבר שגזעו בחליף החביסה לו עז לחלבה ודחל לגינתה ותרנגולת לביצת ודקל ל לפירות אוכל והולך עד שיכלה ופי' רב אלפס אפילו אין גוף העז והרחל ותרנגולת והרקל שלה ואין לה בהן אלא הפירות א"ה א אוכל והולך ולא נהירא לאא היראש זל דמתן דליכ' שיעור כלל אין לכלות הקרן לגברי אלא כפ"שי שגוף העז שלה ונקטעז לחלב דסת' עז להכי קאי והשת' נשאר לה הגוף לשיעור וכן באדך נפלו לה עבדים ושפחות זקנים שאי' ראוין עור למלאכה ישתמש בהם כמו שהם ואינה יכול' לכופו למוכרו ולקנות בדמיהן קרקע כדי שיתקיים לה הקרן ואם ירצה הוא למוכרו ולקנות בהן קרקע איב' יכולה לעכב עליו והרמב"ה כת' כמו שהוא יכול למוכרו בעל כרח' כך היא יכולה למוכרו בעל כרחו כדי שיתקיים לה הקרן וא"ה היראש זע"ל כתב כסברא ראשונה דבן שמעון בן גמליאל אומר יכולה לעכב עליו משום שבח בית אביה וכיצא כזה פליגי בנפלו לה זיתים זקנים ומדברי א"ה היראש ז'ל יראה שפוסק ב בשניהם כחכמים שאינה יכולה לעכב עליו מלמוכרו ודווקא כשאינם נטועים בשדה שלה אבל נטועים בשדה שלה או עושין כדי שיפולין יכולה לעכב עליו והרמב"ם כת' נפלו לה עבדי ושפחו אעפ' שהם זקנים לא ימכרו משום שבח בית אביה נפלו לה זיתים

ונפנים זקנים אינה יכולה לכופו למוכרו ולא לעכב עליו למוכרו ודוקא כשאינם נטועים בשדה שלה ואינם עושין כדי שיפולין אבל אם נטועי' בשדה שלה או אפי' אינם נטועים בשדה שלה וע עושין כדי שיפולין יכולין לעכב עליו למוכרו משום שבח בית אביה ואינו יודע למה פוסק חד כחכמים וחד כר"ש כג נפלו לה פירות תלושי' דינם ככספים וימכרו וילקח בה' קרקע נפלו לה פירות ממוכרין הרי הן שלו אפילו הגיע זמנו ליקצר כיון שהן ממוכרים וכה בהן עבדים ושפחות ובהמות של נכסי מלוג הבעל חייב במונותיהם וכמו שמשמש בהן ואוכל פירותיהן כך נוטל ולדותיהן וולד ולדותיהם עד עולם אבל לדעת רב אלפס אינו נוטל אלא ולדות ולא ולדי ולדות דפירא דפירא לא תקינו ליה רבנן והא דתנא אוב' פירי פירותיהן עד עולם היינו שמכר פירות וקנה בדמיהן קרקע דכיון דלא אוכל לפירי דינ' דליכול פירי דפירי דקיימי במקום פירי אבל אם אוכל פירות לא יאכל פירי דפירי וכן כתב בעל העיטור שאם מכרה נכסי צאן ברזל בטובת הנאה אין הבע' אוכל פירות מאותה טובת הנאה ולא נהירא לאא היראש ז'ל אלא דווקא פירי דפירי דאתו מעלמא כגון שמכרה כתובתה בטובת הנאה לא שקיל אבל פירי דפירי דלא אתו מעלמ' כגון ולדי ולדות שקי' ועו' בראה אם תמות האם בעוד הולד קיים דהולד ממלא מקום אמו וחוזר להיות קרן ואעפ' שהולד הוא לבעל אם נגנב ונמצא הגנב אין הכפל לבעל ואפילו האם בעצמה אם נגנבה אין הכפל לבעל ואפי' רצה הבעל לזכור קרקע של נכסי מלוג לאחר שיקח פירותיו לשנים מרובות ונקדים לו המעות אין שומעין לו אפי' אם הקרק' קרוב לו ומעייין לו נכל יום שלא יפסידנו הלוקח משו' רוח בית פי' שטוב לה יותר שיטאר בידו כדי שיהיה הוצאת הבית מרווחת שאם מיכר הפירות לשנים מרובות ונוטל הדמים ביחד ליכא רוח ביתא אבל יכול לזכור הפירות בכל שנה ושנה אחר שלקטן דהא איכא רוח ביתא בכל שנה ושנה וכן אם ימכור פירותיו לשנים מרובות ועושה סחורה במעות שפיר דמי כתב רבי' האי אם הקרקע רחוק ומכרו לפירו' מכור כיון שהוא רחוק ואינו יכול להביא הפירות לבית גם בעיקרא ליכא רוח ביתא ואף על פי שאם היה מוכר הפירות בכל שנה ושנה היה לו רוח ביתא בדמים כיון שהוא רחוק ממנו וצריך להוצי' יצאות ולטרוח בכל שנה ושנה טוב יותר למוכרו לפירו' והבניסה לו ב' שפחות יכול ליחד אחד מהן לאשה אחרת שיש לו שתשמשנה לדעת הרמב"ם אפי' בבית אחד שכתב זה לשונו יש לבעל לכוף מקצת עבדי אשתו ואמהותיו שישימשו אותו בבית אשה אחרת שנשא בין היו מנכסי מלוג בין היו מנכסי צאן ברזל אב' אינו יכול להוליכ' לעיר אחרת שלא לדע' אשתו אבל לפי ר"ש אינו יכול להוציאה מן הבית אלא יכול ליהוד' שתשמש לאשתו אחרת ולזה הסכים א"ה היראש ז'ל

אין מקבלין פקדונות מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן הקטנים דכתב' הוא של הבעל ושל האדון ושל האב וכשלא יקבלו מהם יחזירו אותו קבל מן האשה יחזי' לאשה אפי' הבעל עומד וצווח אומ' שלי הוא והיא ואומר משל פלוני הוא אם היה בריאה נאמנת כמנו שאם היא רוצה תקחנו ותתננו לו ואם היא וולה אם היא נאמנת בעיני הנפקד יעשה כדבריו ותתנו לאתו פלוני אפילו אם הבעל מוחזר בידו ואם לאו יחנהו לבעל כנתה ולא אמרה של מי הוא יתנהו לבעל נתגרשה ואחר כך מתה יתנהו ליורשיה קבל מהעבד יחזירו לו מת יתנהו לאדון אפי' נשתחרר קודם שמת דמסת' גנבו בבית

מכר הבעל הוא אינו יכול לבטלו מיד אל' אשה יכול לבטלו ביד
 אם תרצה ואם מתה ולא בטלה אותו או הבעל יורש כחה ויכול
 לבטלו כמו שהיא היתה מבטלת אותו אם היתה חיה ורב אלפס
 פסק שהנכר שמכר הבעל לבדו מנכסי צאן ברזל קיים ואפילו
 האשה אינה יכולה לבטלו עד שעת טירפא וכן פי' ר"י דבין בשדח
 שהבניסה לו שום משלה וכתבו אותו בכתוב ובין נכסי צאן ברזל
 הוי מכר שלו קיים עד שעת טירפא ולזה הסכים א"א הראש ז"ל
 וכתב דווקא בקרקע אמרינן שמכר הבעל קיים עד שעת טירפא
 אבל המבנסת לבעלה מטלטלים נכסף וזהב ובגדים אין הבעל יכול
 למוכרם אע"פ שהבעל יש לו נכסי' בנגד נדוניתה וכ"ש שאי' הבעל
 חוב יכול ליטלו בחובו וכן מה שהחתן פוסק לה אינו יכול למוכרה
 ע"כ ודמ' כתב מכר מטלטלים של נכסי צאן ברזל אע"פ שאינו
 רשאי מכרו קיים עכ' מכרו שניהם ביחד או אפי' לקח מהאיש
 תחילה ואח"כ מהאש' המכר קיים כנכסי' מלוג אבל נכסי צאן ברזל
 ובשאר כל נכסי הבעל אם לקח מהאשה ואח"כ מהאיש המכר קיים
 אבל אם לקח מהאי' ואח"כ מהאשה או שבכרו שניהם ביחד המכר
 בטל מפני שיכול לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ואפילו בתבה לו
 דין ודברים אין לי עמך על שדה זו וקנו מידה אינו מועיל וטורפת
 הלוקחות אלא אם קבל עליה אחריות אם יטרפוה ממנו שיחזור
 עליה דכולי האי לא הית עושה פשו נחת רוח וכן אם מכר לאחד
 ולא נתרצת במכר ואח"כ מכר לאחר לא שנא אותו קרקע ול' ש'
 אחר ונתרצת וחתמה לו' זנה ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי
 לבעלי כיון שלא נתרצת לראשון וכ"ש אם מכרה או נתנה לבעלה
 מנכסי צאן ברזל שאינו כל' שיכולה לומר מפני נחת רוח עשיתי
 אבל אם מכרה או נתנה לו מנכסי מלוג שלה קיים כתב הרמב"ם
 נכסי צאן ברזל שנגנבו או נאכדו וכחלה אותן האשה לבעלה
 וקנו מידה יראה לי שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי
 הא' למה זה דומה למי שקנו מידה שאין לו אחריות ושהחזירה נ'
 נכסי אילו נכסי מלוג שהרי אין הבעל מביא ראיה זו ליטול כלום
 ולא להחזיק בנכסים אלא ליפטר מתביעתה מלשולם אבל אם נ'
 נתנה לו מתנה מטלטלי נכסי צאן ברזל הקיימין לא קנה מפני
 שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ע"כ שאלות לא"א הראש
 ז"ל רחל אשת יעקב נסתלקה ליעקב בעלה בקרקע ידוע שהיה
 לו בענין שלא יהיה לה שיעבוד כתובתה ולא שיעבו שאר שטר'
 שהיה לה עליו על אותו קרקע הידוע ונסתלק ממנו סילוק גמור
 ונתנה לו הקרקע הידוע שנסתלק ממנו בבתנה גמורה שלמה
 וקיימת מעכשיו ולעולם ובטלה מאותו קרקע שנסתלקה ממנו
 טענת נחת רוח עשיתי לבעלי ושאר כל הטענות המפסידות זה
 הסילוק וקבלה בעדיה ובעד כל הבאים מחמת לכו' יעקב בעלה
 אחריות הקרקע שנסתלק לו והתנת רחל בעיקר זה הסילוק שלא
 יתקלקל לה שום דבר בכל מה שחל השיעבו שטר כתוב שנתחו
 לה על יעקב בעלה ולא שום דבר מכל מה שנתחזק עו' משיעבוד
 שום שטר שנתחזק לה עליו על שאר נכסיו חוץ בקרקע הידוע
 שנסתלקה לו ממנו אי הוי סילוק או לא תשובה אין סילוק זה
 מועיל דקל' בשמואל דיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כל
 זמן שלא קבלה עליה אחריות ואפי' אמרה בשעת הסילוק ע"כ
 שלא אוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אין מועיל כלום דכל זה
 אומרת כדי לעשות נחת רוח לבעלה ואין לך דבר שמבט' טענת
 נחת רוח אלא אם כן כתבה ללוקח אחריות שאם יטרוף כ"ח של
 בעלה ממנו שהיא תשלם לו דכולי האי לא עשתה לנחת רוח
 לבעלה אם לא שגמרה להקנו' ובסילוק זה שקבלה עליה אחריות

אין בקבלה אחריות זה כח וטעם לומר שיבטל טענת נחת רוח
 דמה היא מפסדת בקבלת אחריות זה דנימ' כולי האי לא עבד
 בשביל נחת רוח דבשלמא בשקבלה עליה אחריות בשיטרופוס
 כ"ח של בעל' מהלוקח שהוא תשלם לו דבר גדול הוא ע"ה בניסה
 עצמה לדבר זה ובשביל נחת רוח לא היתה עושה דבר זה אם לא
 שגמרה בדעתה להקנות אבל באחריו זה מה היא מפסדת ואת
 האחריו שקבל' עלי' היינו שאם מכרה כתובת' לאח' ואם תתאלמן
 או תתגר ויבא הלוקח שלקח כתובתה לגבו מקרקע זה שנסתלק'
 ממנו שהיא חייבת לסלקו ותפרע לבעלה או ליורשין מה שיגבה
 הלוקח מאתו הקרקע באותו אחריו לא היתה מפסדת כל' דכיון
 שמחלה שיעבוד אותו קרקע לבעלה לא יוכל הלוקח שקנה
 כתובתה ליגבות מאותו קרקע דהוי כמוכר שטר חוב לחבירו וחז'
 ופחלו שהוא כחול שהרי היא מכרה כתובת' ללוקח וכתבה לה
 קני' ד' איהו וכל שיעבודה וכחלה שיעבודה שוב לא יוכל הלוקח
 לגבות מאתו קרקע הי"לכך יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי
 ואפי' היה הסילוק מועיל כגו' אילו מכרו לאחר וקבלה עלי' אחריו'
 שאם יטרפנו כ"ח שהי' תשלם לו אפי' הכי לא נתמעט חלק האשה
 בשביל סילוק זה לפי תקנת טוליטולה שתטול האשה חצי עזבון
 המת בכתובתה והיורשים חצי האחר כי אותו קרקע שסלקה
 עצמ' ממנו בכלל עזבון המת הוא לחלקו בין היורשי' וכן האלמב'
 כי היא לא מחלה אלא שיעבוד כתובתה שאם ימכרנו שלא ת'
 תטרפנו מן הלוקחות או אם תתאלמן ויהיה חצי עזבון המת יתור
 מכתובתה שאו תטרוף כתובת' משלם לפי תקנת טוליטולה אז לא
 תגבה כתובתה מאותו קרקע כי מחלה שיעבודה מועילי אל' תגבה
 כתובתה משלם משא' נכסי המת כי לא מחלה ולא פחת כתובת'
 כלום רק שיעבודה שעל אותו קרקע מחלה הי"לכך גם עתה שיש
 לה חצי עזבון המת בכתובתה ואותו קרקע בכלל עזבון המת אף
 אם תאמר שלא תטול ממנו בחצי חלקה בשביל' שסילק שיעבוד'
 מ"מ בחצי עזבון המת וכתה ויטלו היורשים חלקם מאותו קרקע
 שסילק' שיעבודה ממנו והיא תטול' במקום אחר ואיפשר כיון ש'
 שזכה בחצי עזבון המת מכח התקנה ואינה באה לכד' לגבות
 כתובתה אלא לגבות חצי עזבון המת מכח התקנה נסתלק ממנו
 מחילה שיעבוד כתובתה שמחלה על אותו קרקע והיא זוכה מכח
 התקנה אף בחצי הקרקע שנסתלק ממנו כיהיה בכלל עזבון המת
 ושאלת בעל' אומר לאשתו שתעשה בבגדיה ותכשיטיה
 מה שתרצה ונתנה לאחר בבתנה אי היא מתנה דע שאי' בבתנת'
 כלום שהבעל חייב לכסות אשתו והיא אינה יכולה לכסות וליתן
 לאחר הבסות שהוא קונה לה ואפי' הבניסה לו הבגדים מבי' אביה
 הרי כאילו קנאם שאם תתנ' לאחר צרי' לקנו' לה אחר' והמלכושים
 שהבניסה לו בין אם הן נכסי מלוג או נכסי צאן ברזל אינה יכולה
 למוכרם וליתנם ומה שאומר לה שתעשה בתכשיטים מה שתריצ'
 אין הלשון מועיל שאני יכול לפרש שתעשה בהן מה שתריצה
 לה שאילם או להפקידם ביד אחר כדי שלא יוכל הבעל ליקחם
 ואין מתנתה בתנה ושאלת ראובן שהיה לאשתו קרקע
 של נכסי מלוג ונתחזק עלי' שטר לשמעון ואחר ללוי ולשמעון
 שהוא הראשון לא נתתי כ' לו האשה עם ראובן בעלה בשטר וללוי
 שהוא המאוחר גובה ולא שמיעון דכח' שלא נתחייבה לו האשה החזי'
 שנתחייב לו ראובן אינו כלום שאינו יכול לשעבד נכסי מלוג של
 אשתו לאחרים אבל לוי שנתחייב לו גם האשה גובה אף על פי
 שהוא כאוחר בין שהיא נתחייבת לו לא פקע שיעבודו אף על פי

אלא יורשי כתובת חייבי בקבורת כתב הזמכם מתה האלמנה
יורשי הבעל חייבי בקבורת נשבעה שבועת האלמנה ואח"כ מתה
יורשיה יורשים כתובת הן חייבין בקבורתה ע"כ יראה שחושב
ליורשי הבעל יורשיה כל זמן שלא נשבעה כיון שאין יורשיה נ
נוטלין כל זמן שלא נשבעה ולא נהירא כיון שראויין לירש אותה
אילו נשבעה חשיב שפיר יורשיה וכן כתב הראב"ד

האיש

יורש את אשתו שכתה בחייו משנמסרה לו או
ליד שלוחו כ פרי לעיל יורש כל נכסיה בין
בנכסי מלוג בין בנכסי צאן ברז' כדא במוחזק לה אבל בראוי לה
כגון ירושה שראויה לירש ומתה בחיי מורישה אינו עומ' במקומה
לירש אבל שבח נוטל כמה שיוורש ממנה שחרי ברשותו השכיח
ואינו יורש מלות אשתו ופיר' ר"י שהלות מנכסי מלוג שלה
בעודה תחתיו וא"א היראש ז"ל בת ודאי בה שהלות בעוד תחתיו
הוא יור' אלא אינו היא מלוג שלה שאינו יורש בגו' שמתו מורישיה
והיה להם קלוה ביד אחרים כשנשא ומתה קודם שגבתה אותה
אינו יורש אותם וכן אם היה לה מלוג ביד אחרים כשנשא וה
זכתה האשה קודם שגבת' אותה אינו יורש אותה מי שאמר
נכסי לפלוני ואחריו ליורשי קיימא לן הוא הדין נבי' ל
ליורשי יורשי ואם היה לו בת ומתה בחיי אותו פלוני והיה
בן לבת הבן עומד במקום אמו לירש לפלוני אבל אם אין לבת
יורש אלא בעל אינו יורש אותו פלוני דהוה ליה ראוי ואם אמר
מעכשיו נכסי לפלוני ואחריו ליורשי הוה ליה מוחזק ובעל הבת
יורש בת הזמכם הנשוא אשה שהיא אסורה לו הואיל ויש לו בה
קידושי אם מתה תחתיו יורשה פירו' כגון איסורי לאוין דתפסי בה
קדושי וכן הנשוא קטנה אע"פ שאין קדושיה קדושי גמורי יורשה
אבל פקח שנשא חרשת וכתה לא ירשנה והחרש שנשא פקחת
ומתה ירשנה שחרי היא בת דעת ולדעת ניסת וזכת' לו ממונ' קטנ'
שנתקדשה לדעת אביה וניסת שלא מדעתו בין בפניו בין שלא
בפניו שאביה כול' למחות בנשואיה אם מתה אפי' שתק האב ולא
מיחה אין הבעל יורשה אלא א"כ אומר האב שחפץ בנישואיה ע"כ
כת' הרשב"ם אפי' אשתו נשואה שהיא עמו בקטנה ונתן עיניו ל
לגרשה ומתה אינה יורשה ולא נהירא לא"א היראש ז"ל שאין ה
הירישה נפקע' אלא בגירושי גמורים אבל ודאי ארוסתו שאמר
עליה שהיא בעלת מום והבניסה לביתו לבדקה וכתוך כך פתה
ואוב' שלא מיצא בה מום ומבקש ליורשה שאומר שהיה בדעתו ב
בהנכסת לביתו לשם נישואין דק"ל סתם חצר דידיה לנישואי'
אינו יורש' דכיו' שהבניס' לבורק' לא חשבינ' הך בניס' לשם נישואי'
וכן כת' הרמב"ם הירו' הגאונים אשה שחלתה ובקש' מבעל' שיגרש
ותצא בלא כתובה כדי שלא ירשנה אין שומעין לה ואפי' אמרה
אני שונאה אותו ואני רוצה לעמוד עמו אין שומעין לה ע"כ נפל'
הבי' עליו ועל אשתו ואין ידוע איזה בת תחילה ואין לו בני' ממנה
יורשי הבעל אומרי' היא מתה תחילה יורשה ואנו נירשנו ויורשי'
האשה אומרי' הבעל מת תחילה וזכת' בכתובת' ונדונת' ואנו ניר'
אותה וכגון שיחד לה נכסים לכתובתה שאינה צריכה לישבע ד
דאם לא כן אפי' מת הבעל תחילה אין יורשי כתובת' יורשי הבעל
יורשי עיקר הכתובה והתוספת' יורשי האשה יורשי נכסי מלוג
שלה ובנכסי צאן ברז'ל יחלקו בין שניהם אשה שיש לה נכסים
ורוצה לינשא ונתנ' בכתבה קודם לכן ונישאת הבעל אינו זוכה
בהם וגם המקבל לא קנאם לא שנה נתנתם לרחוק או לקרו' שלא
כ ונה' אלא להכריחם מבעלה אפילו לא הודיע' לעדי' שמכוננת
להגריהם רק שידוע שעומדת לינשא או שניסת מיד אחריו ה
דכתבה אנו אומרי' דעתה

שלהכריח כיונה כדא שלא שירה לעצמה כדי פרנסת' אבל אם
שירה כדי פרנסת' מתנת' מתנ' עד שתכתוב לו היום ולכשארצה
פי' היו תחול' זו המתנה ותהיה תלויה ועומדת עד שארצה לקיימ'
אכל בכל פעם שארצה הרשות בידי לבטלה וכיון שנתנה לו כל
נכסיה או מקצתם וכתבה לו היום ולכשארצה אע"פ שדמתנה
תלויה עד שתרצה ועדיין לא נגמרה אין הבעל אוכל הפירו' אלא
המקבל ואם תרצה ליתנם או למוכרם לאחר הרשות בידה אבל
כל זמן שלא תמכרם או תתנם לאחר אוכל המקבל הפירות ואם
מתה בחיי הבעל תשאר למקבל מת הבעל בחייה תחזור לידיה
ואפי' מתה אחרי מות הבעל מיד קוד' שחזרה בה בת' ה"מא שישא'
למקבל וא"א היראש ז"ל כת' שתחזור ליורשיה כיון שהבעל יורש
את אשתו אינה יכולה למכור שום דבר מנכסיה ואם מכרה אחר
שניסת בין אם נפל' לה קודם אירוסין או אחר אירוסין הבעל ל
מוציא מיד הלוקחו שעשו אותו כלוקח בנכסיה והוא לקח תחילה
לפיכך מכרה בטל' לאלתר שהוא מוציא מיד הלוקח הגוף ופירי'
אלא לענין זה הוא מוכר שאם תתאלמן או תתגר יחזו' ללוקח ואם
חמו' בחייו ישאר בידו והזמכם בת' הבעל מוציא מיד הלוקח פירו'
כל ימיה אבל לא גוף הקרקע שאין לו כלום כגוף נכסי מלוג עד
שתמית מתה בחייו מוציא הגוף מיד הלוקח וא"א היראש ז"ל כתב
בסברא הראשונה יש מהגאונים שכתבו שהבעל צרי' ליתן הדמים
לל' קח כמו הביר בה שאינו שלו ולקחה שיש לו דמים ולא עוד
אלא שאם השכיח הלוקח הנכסים נוטל' השבח ויש מהגאונים
שכתבו שנוטלם בלא דמים וכן כתב ר"ח אלא שכתב ואי איתנהג
לדמי בידה דאשה בעידנא דמתה שקלינהו לוקח ולא מצי בעל'
למימר אחריני נינהו ומציאה אשכח וכן כתב הרמב"ם ואין צריך
ליתן ללוקח דמים שקבל ומיהו אם חרמים שלקחה מהלוקחות
בעצמם הם בעין צריך להחזירם ללוקח ואינו יכול לומר מציאה
מצאה והו' אפרי' כת' אפי' הודה הבעל שהם בידו אין צרי' להחזירם
אבל אם הבעל מודה או שיש עדים שברשותו מכרה אינו מוציא
מיד הלוקחות דכשלוחו דביא ואי בעי' לקח מחרים עליה דבעל'
דלא עביד הערמה ומאי דמכרה להנאתו ולדעתו אי לא מודע
אית ליה דינא להחרים סתם בכך וא"א היראש ז"ל כת' אפי' נמצאו
בידה מעות ואין ידוע אם הם אותם אנו תולין שדמי מכר זה הן
ולא מצי בעל' למימר דילמ' מציא אשכח נפל' לה קוד' שנתארס'
ונתארסה מוכרת' לכתחילה נפל' לה משנתארסה לא תכבור
לכתחילה בעודה ארוסה ואם מכרה ונתנה קיים כדא' בנכסים
ידועים לבעל אבל בנכסים שאין ידועים אפי' נפל' לה משניסת
אם מכרה או נתנה קיים אלא שלכתחילה לא תכבור ואיזה הן
שאין ידועים כגון שנפלה לה ירושה במדינת היט בין מקרקעי'
בין משלשלי' שאי' הבעל מצפה לאותן נכסים כגון שמתו מורישיה
במדינת היט ולא הביר הס'ל באותן היורשים וכיצא בזה כגון
שהיה לאביו נכסים ביד אחר ולא נתברר שהיו של אביה עד
אחר נישואין עם זה שלא נשאה על דעת אילו הנכסים וגם צריך
שלא נודעו לבעל בין נפילה לככיר' דמיד כשנודעו לבעל נעשו
נכסי מלוג וכן הפירות שימצאו בידה מיד שידעו לו יהיו נכסי'
מלוג וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וכמו שהיא אינה יכולה
למכור כך אינו יכול למכור לבדו ואם מכר המי' ר בטל' מיד ואפי'
הוא יכול לערער עליה וכ"ש היא ולא מכעיא נכסי מלוג שהן ב
באחריותה שאינו יכול למכרם אלא אפי' נכסי צאן ברז'ל שהם
באחריותו אם מכרו לבדו ככרו בטל' וכ"ש אם מכרה היא לבדה
ופי"א שדין נכסי צאן ברז'ל כדון נכסי מלוג שאפי' הבעל בני' לו
מיד ה'דעת רש"י דווקא מכר האשה כבטלה מיד הבעל אבל אם

מתפייסת לא הפסיד' מוזנותיה וכן אם כחלה או פרנסה או זנתה
לא הפסידה מוזנותיה מכרה או כשכנה כתובתה או שעשתה
כתובתה אפותיקי לבעל חוב בין נכית דין בין שלא נכית דין בין
בחיי בעלה או אחרי מות בעלה הפסיד' מוזנותיה כהלה כתובתה
לבעלה הפסידה מוזנותיה ודוקא אחרי כותו הפגידה מוזנות ב
כמחילתה אבל בחייו מוזנות אף על פי שמחלה ודוקא שמכרה או
שמשכנה או שמחלה כל הכתובה אבל שיירה מקצתה ניונות אפי'
לא שיירה אלא תוספת ומכרה או כחלה כל העיקר ניונות בשבי'
התוספת וכת' אא' הראש ז'ל ומי אם ירצו היורשי יפרעו לה הכות'
של הכתובה ומסלקין אותה אפי' לאנשי גליל דאם לא כן כל אש'
תנכה כתובתה עד תשלום דיגד ותתפרנס כל ימיה בשבי' הדיבר
החסר ואם תבעה כתובתה בסתם לא אמרינן אף דעתה אלא
העיקר אלא מסתמא הכל תבעה ואין לה מוזנות כתב רב אלפס
כשאין בנכסים שתתפרנס מן הרינוח כגון בשכירות בתי ומפירות
קרקעות אלא שצריכי' למכור מהנכסי' כדי לפרנסה אז אינ' נהונו'
אלא כדי כתובתה אלא אם יש בפירות ובשכירות הבתים כדי ש
שתיוון ניונות לעולם ולא נהיר' לאא' הראש ז'ל אלא לעול' ניונות
והולכת עד שישארו בנכסי' כדי כתובתה ונוטלתן בכתובתה וכן
כתב הרמב"ם אלמנה שהי' ענייה ופרוצ' שאינ' כושה לשאול מוזנות'
ושתק' ב' שני' ולא תבע' מוזנותי' ודאי מחל' במוזנות' ברא' במוזנו'
שעברו אבל להבא לא ואפי' שעברו אם יש לה משכנו מזהרשים
או שלותה במקו' אחר לא היא שתיקתה מחילה ואם היא עשירה
אפי' פרוצה או ענייה צנועה לא היא שתיקתה מחילה עד סוף ג'
שנים שלמות והרימה כתב דבענייה לחוד היא מחילה בב' שני'
ואא' הראש ז'ל כתב בסכרא הראשונה ואם היורשים אמרי' נתנגו
לה מוזנות והיא אומר' לא נוטלתי לא מבעיא להבא שאין היורשים
נאמנין אלא אפילו לשעבר אם לא שתקה שלשה שנים אינם נ'
נאמנין וכתב הרמב"ם והיא נשבעת שבועת היסת ונוטלת בדי'
כל זמן שלא ניסת אז אינם נאמנין אפי' פרוצ' לה כתובתה בבד'
אבל אם נישאת או היורשים נאמנין גם כזה כת' הרמב"ם ונשבעין
שבועת היסת ונפטרין מי שיחוד לאלמנתו קרקע שתיוון ממנו
אם אמר יהיה מקו' זה למוזנותיה ריבה לה מוזנות ואם היה שכרו
פחות ממוזנותיה הראוין לה נוטלת מוזנותיה משאר נכסיו ואם
יש בו יותר מהראוי לה נוטלת הכל ואם אמר יהא מקום פלוני
במוזנותיה ושתקה אין לה אלא אותו המקום לבד שהדיקעין לה
מוזנות האשה שאומרת כת' בעלי' נאמנת וניזונת והולכת לעול'
כדין כל אלמנה אבל אם באה ואומרת גירשני אינה ניונות אלא
עד כדי כתובה שאינה נאמנת לומר גירשני כדי לישול כתובה
ואינה ניונות משלו בין שאוכרת שגירשה אבל עד כדי כתובתה
ניזונת ממה נפשך אם לא גירשה חייב ממוזנותיה ואם גירשה ת
תחשב לה בפירעון כתובתה כתב הרמב"ם אלמנה שאין
שטת כתובתה בידה אין פוסקין לה מוזנות דשמא כחלה כתובתה
או מכרה או משכנה ואפי' לא טען היורש אנו טוענין לו שתביא
כתובתה או שתשבע שלא מחלה או משכנה ואף כשיש בידה כ'
כתובה כתב שצריכה שבועה שלא תפסה משל בעלה כלום
ול' לאא' הראש ז'ל אלא ניונות מתנאי כד' אפי' בלא כתובה ואפי'
בלא שבועה כדניא דגמרא אין אלמנ' ניונות אלא מקרקעי בני
חורין לא מבעיא אם מכר או נתן הבעל בחייו שאין מוציאין למזון
האשה והכנות מנכסים משועבדים אלא אפי' מכרו או שמשכנו או
נתנו היורשים לאחר מיתת אביהם אין מוציאין למזו' האשה והכנו
ודוקא שנתן האב מתנת בריא אבל אם נתן מתנת שכיב מרע
ניזונת ממנו ולא ממטלטלי אפי' בני חר' וכיהוהו אם תפס מטלטלי

אפי' אח' מית' לא מפקד' מינ' אכ' לפי תכנ' הגא' שיהיה ר' רימטל'
הה נמי מוזנות ואפי' לא תפשה ניונות מטלטלי כתב הרמב"ם
לפיכך אם הניח נשים רבות אפי' כשיין זו אחר זו כולן ניונות
בשוה שאין דין קדימה במטלטלי והרמב"ם כתב דאפי' אם נשאת
ממקרקעי אין בהן דין קדימה לפי שאין חוב המזונות אלא לאחרי
מותו וכבר הניע שעת החיוב לכולן גבת אחת ומה ליה כלוה
וחזר ולוה ואחר כך קנה שכולן שוין בו והכי איתא בירושלמי
כתב הרמב"ם אם הניח בעלה במטלטלי ולא רפשה אותן היורשין
נוטלין אותן והם מעלים לה מוזנות ואינה יכולה לעכב ולומר יהו
המטלטלים מונחים בבד' שאזון בהן שמה יאכרו ולא יהיה לי
מוזנות ואפי' התנתה עליו בפירוש שתיוון כן המטלטלין אינה
מעכבת אבל אם הניח קרקע יכולה לעכב עליהם שלא ימכרוהו
ואם מכרו אינה מוציאה מיד הלוקחו' שאין האשה והכנו' ניונות
אלא מנכסים בני חורין עכ' ולענין דמי הקרקע שמכרו שבידם
לרבי' האי שכתב קדמו הבנים ומכרו בנכסים מועטים שהכנות
ניזונות מדמי' שבידם הבא נמי ניונות מהדמים ולדעת אא' הראש
ז'ל אינה ניונות מהם תפשה הרבה מטלטלים בשביל מוזנותיה
אין מוציאין מידה וקאמר בירושלמי מהו למימ' לה חר' מה שבידך
תלמיד ר' יונה אמר אמרינן לה חר' מה שבידך אלא ר' יוסי בר' בון
כיון שיש לה לישבע לבסוף אפי' חר' מה שבידך לא אמרי' לה
וכתב ריבא דוקא שהורכר ידוע שתפשה פחות מכדי כתובתה
אבל אם היורשים אומרים שתפשה יותר מכדי כתובתה צריכה
לישבע מה שתפשה ואפי' תפשה פחות מכדי כתובתה אם בא א'
אח' ואמר אכלתי הכל צריכה לישבע ורבינו שמשון כתב אפילו
תפשה יותר מכדי כתובתה אין צריכה לישבע וכן יראה מדברי
הרמב"ם שכתב אלמנה שתפשה במטלטלי' כדי שתיוון בהן בין ש
שתפשה מחיים ובין שתפשה אחר מיתת אפילו שתפשה
כבר זהב אין מוציאין מידה אלא שכותבים לה בית דין ש
שתפשה ופוסקין לה מוזנות ומחשבים עמה והיא ניונות כמה ש
שבידה עד שלא יהי' לה מוזנות יותר או עד שתמו יקחו היורשי'
השאר עכ' וכן כתב רבינו מאיר מרוטנבורק אפי' תפשה הרבה
יותר מכתובתה אין מוציאין מידה ואין משביעין אותה אבל אם
אחר כך שואלת מוזנות יותר אפי' אם לא תפשה יותר מכתובתה
אלא שתפשה יותר כמה יראוי להגבות בבד' בפעם אחת והיינו
מוזן ל' יום לא יחבינן לה עד שתשבע שמשביעין אותה שלא כ'
נשאר בידה כמה שתפשה ולא נתנה ולא כוזב ממנו כלום ואא'
הראש ז'ל כתב בתוך דברי הרמב"ם יראה שפוסק בתלמוד ר' יונה
שאומ' לה חר' מה שבידך וכן מסתבר עכ' אבל לעולם אין משביעי'
אותה עתה עד שתתבע יותר אלמנה שבאת לכבו' נכסיה בעל'
למוזנות אינה צריכ' שבוע' ולא הכרזה ולא לבא לפני' בד' מומח'י'
אבל צריכה לפחות ג' אנשים בקיאים בשומא לפיכך אם לקחה
הקרקע לעצמה בסכום ידוע אינו כלום ואם נתיקרה אחר כך
צריכה להחזירו ליורשין או אפי' לא נתיקרה אם ירצו יבטלו ה'
המקח ואם טען אפי' כל' שהו שמכרה שוח' מנה ודינר בבג' ככרה
בטל והאחריות הוא על היתומים אפי' הכי כשבאה לגבות כתובת'
אינה יכולה לשרו' מהלקדו' שמכרה להם לצורך מוזנותיה וכתב
הרמב"ם וכן אם מכרה ביתה לבין עצמה שיה' בשוח' ככרה קיים
וכשיבאו היורשים להשביע נשבעת אבל ר' ח' כתב אם ככרה
שלא בבד' אפי' הדיוטות מכרה בטל ומוכרת כדי מוזנות הצריכו'
לה לו' חדשים והמעות ישארו ביד הלוקח שלא יתנם לה הכל מיד
שמה תיבשא או תתבע כתובתה שאין לה עוד מוזנות אלא גותן

שנתה בחיי הבעל אף על פי שהבעל שיעבד לשמעון המוקדם כל בנה שעתידי לקנות וזוהי עתיד לקנות הקרקע של אשתו מ'מ' הרי סילק עצמו ועשה דבר שגרם שלא בא לכלל ירושה ושעבדו דאקני לא חל אלא לאחר שיבאו הנכסים לידו צא

אשה שהבנים שטר חוב לבעלה ומחלה אותו אינו מחול אעפ"י שהמוב' שט' חו' לחבירו ומחלו מחול וחזא כמו לוקח בנכסיה אפי' הבי אינו מחול מפני שידו כידה וכיו שהבעל בלוקח בנכסיה אשתו מי שאמר לאשה נכסי לך ואחר כך לפלוני וניסת הוי בלוקח ואין לאחר כך במקום בעל כלום דקיימא לן נכסי לך ואחר כך לפלוני ומכר הראשון אין לשני אלא מה ששייר ראשון ברא' באומ' כן לפניה אבל האו' לנשואה נכסי לך ואחר כך לפלוני ומתה אחר כך קונה ולא הבעל דכיון שהוא או' כן כשהיה נשואה הרי סילק הבעל בהדיא לפיכך האומ' לנשואה נכסי לך ואחר כך לפלוני ומתה ומת הבעל יכול להוציא מיד הלוקחות ואחר כך מיד הבעל והלוקח מיד אחר כך הילכך מניחי אותו כמו שהוא ונשאר ביד הלוקח ועוד נפקא מינה באי דחשיב בלוקח שאם גבו לה קרקע מבעל הוזהר וניסת ומתה ירשה הבעל אעפ"י דשומא חוזרת לעולם דב' אינ' חוזרת דהוי כאלו מכרתו לאחור וכן אם גבו מננה לבעל חוב וניסת ומתה וירשה הבעל אינו מוצי' מיד הלוקחות היה עליה מלוה על פה קודם שניסת וניסת אינה נגבית מן הבעל דמלוה על פה אינה גובה מן הלוקחות היה עליה מלוה בשטר גובה ממנו ור' טיבס פי' שאף מלוה על פה גובה ממנו וכן פסק ר"ח והר"מ ור"ב אלפס כתבו כסברא דראשונה וכן כתב א"א הראש ז"ל ושאלת ראו' שידך לאה ושלח לה סכ' לנדה והלכ' לאה וניסת לאחר ועתה תובע ראו' הסכלונות וזוהי אומרת שאין לה לשלם כי היא בלתי ואכלה כל הסכלונות תשובה אם הבניסה לבעלה נכסי מלוג ראו' גובה מזה סכלונותיו דהוה ליה כמלוה בשטר שדרך לשלוח הסכלונות כפומבי הילכך גובה מנכסי מלוג שהבניסה לו צב

אעפ"י שהבעל אוכל פירות נכסי אשתו אם התנה עמה שלא יאכלם ביהני תנאה כיצד כתב או אמ' לה דין ודברים אין לי בנכסיך מהני תנאה שאם מכרה או נתנה נכסיה לאחר שהו' קיים אבל כל זמן שלא מכרה או נתנה אוכל הפירות ואם מתה ירשה בנה דברים אפ"י בנותב או אמר לה כן ב בעודה ארוסה והנכסים נפלו לה בעודה ארוסה אבל אם נפלו לה בשיניסת אעפ"י שהתנה בעודה ארוסה פ"י שאין התנאי מועיל והרמב"ם כת' שהתנאי שהתנה בעודה ארוסה מועיל לנכסי שיפלו לאחר נישואין וכן היא בסקנת א"א הראש ז"ל כתב הרמב"ם שאם קנו מידו בעודה ארוסה בקנין שאין לו דין ודברים בנכסיה הרי סילק עצמו מגוף הקרקע ואין לו בנכסיה פירות לעולם ואפי' ערער על קנינו ואמר לא היה בדעתו שלא היה לך פירות בשביל קנין זה אלא לענין זה היה התנאי שאם מכרה ונתנה קיים אין שומעין לו אלא מגוף הקרקע סילק עצמו וכן דעת רב אלפס ולא נהירא לא' א' הראש ז"ל דכיון שאין במשמעו לישון זה חילוק אלא לענין שאם מכרה ונתנה קיים אין הקנין גורם ליתן יתרון בלשון מה שאינו במשמעותו וכת' עוד הרמב"ם שאם קנו מידו כהני תנאה אפי' התנה אחר הנישואין ואם מכרה ונתנה קיים וכן פ"י ולא נהירא לא' א' הראש ז"ל הוסיף להתנות גם על הפירות שאמר לה דין ודברים אין לי בנכסיך וכפירותיה אי אוכל פירות בחייה אבל ירשה אם תמות ואוכל פירות וכת' הרמב"ם שהדין הוא שימכרו הפירות ויקנה בהן קרק' ויאכל פירות שהן פירי פירות ואדוני אבי הראש ז"ל כתב

דווקא אם מעצמה שיירה הפיר' תימכרם ויקח בהם הקרקע ויאכל פירותיו אבל אין כד' אמרו' לה לשייר אות' כדי שיאכל פירי פ'ו' הוסי' להתנות גם על פירי פ'ו' שאמר בנכסי' ובפירותיהן ובפירי פירותיהן אינו אוכל לא פירותיה ולא פירי פירות אבל אוכל פירי פ'ו' פירות כגון אם לקח בהפירות קרקע ומפרי אותו קרקע לקחה עוד קרקע אוכל פירי הקרקע השני וכן לעולם עוד שיאמר דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם ואם כתב די ודברים אין לי בנכסיך ובפירי פירותיהן ולא הוסי' הפירות אוכל הפירות ולא פירי פירות ונכ' אם שייר הפירות ולא אבלם וקנה מהם קרקע אינו אוכל פירותיו שהם פירי פירות ועדיין אם מתה ירשנה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסי' ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייה ובמותיה אינו אוכל פירות ולא פירי פירות ואם מתה אינו ירשה ואם לא הזכיר פירות אלא דין ודברים אין לי בנכסיך בחייה ובמותיה אוכל פירות ואם מתה אינו ירשה ואם בכרה ונתנה קיים וכן אם התנה עמה אם תמו' בלא בנים שיחזרו נכסיה לבית אביה הכל לפי תנאה ורשב"י פליג ואמר שאין תנאי מועיל לבטל ירושה שהיא דאורייתא ור' ח' ור' פסקו כרשב"י ור' אלפס והרמב"ם פסקו כתק' ולזה הסכי' א"א ז"ל ודווקא שהתנה בעודה ארוסה אם התנה אחר שנים אינו מוצי' לבט' ירוש' דאוריית' צב

מת הבעל בחיי אשתו או שירשה גוב' כתובת' אבל לא קוד' אעפ"י שהכתובה היא כמו שטר חו' אי נ' נכבי' בכל עת אלא לכשתתאלמן או תתגר ואם תתגר אין לה עס' עמו אל נוטל' בתוכה והולכת ברא' שנתן לה כתובה בלא איחור אבל אם מעטב מלייתנה לה חייב במזונותיה עד שיפרע לה עוד פרוטה אחרונה וכן אם זרק לה גט כרשות הרבים ספק קרוב לו ספק קרוב לה חייב במזונותיה ודווקא בחייה אבל אם מתה אין היורשים חייבים ל' לזונה נתאלמנה חייבים היורשים לזונה כתנאי כתובה את ת תוא יתבא בכיתי ומיתנא מנכסי כל ימי מינד ארמלות בביתי ואפי' אם לא נבת בכתוב ואפי' אם צוה בשע' מית' אל תיזו אלמנתי מנכסי אין שומעין לו אבל אם התנה בשעת נישואין שלא תיזון אלמנתי מנכסיה הוי תנאי שבממון וקיים פליגי אנשי יהוד' ונליל אנשי גליל אוכרי' שכך הוא התנאי שהדב' תלוי בה לדון ניוונ' כל זמן שלא תרצה לגבות כתובתה ואנשי יהודה אומרים שהדבר תלוי ביד דיותומים בכל פעם שירצו ליתן לה אין לה מזונות ופלוניתיהו בסתם שלא פירש אבל אם פירש הכל לפי תנאו וכן פסק רב הלכתא כאנשי יהודה ושמואל פסק כאנשי גליל וכתבו רבינו חננאל ור' אלפס דבמקום שיש מנהג ידוע היאך נהגו י יעשו במנהגם ואם אין מנהג ידוע יעשו כשמואל' ותיוון עוד ש שתגב' כתובתה ואין חילוק בין אם הגבס' מרובים למועטים אעפ"י דגבי בת הנזונה יש חילוק בין מרובים למועטים כדל' קב' וכן אין חילוק אלא בכל ענין אם יש א' מנהג וכן או אלמנה וכת' תיוון היא עס' הבן או עס' הבת עוד שיאכלו הנכסים ואפי' אם תנשא ה הבת ומבנסת הנכסים לבעל היא תיוון מזה אפילו אחר כיתת הבת אבל אם יש אלמנה וכן וכת' והנכסים מועטים שאין ב בהן כדי שיוזנו הבת וחב' עוד שתכנה הבת או ידחו הבן והבת ו תיוון האלמנה לבדה עוד שתגב' כתובת' אלמנה שתבעה כתובת' בכד' אין לה עוד מזונות אפי' לא פרעה אבל תבעה שלא בכד' לא הגסידה מזונותיה ואפילו בבית דין לא הגסידה אלא אם כן תבעה מעצמה אבל אם תבעה מרואק שלא נתנו לה כוונת' אין שריבוה ואמרו לה פלוני חפץ לישא אותך ומחנת זה תבעה כתובתה או כיצא מזה לא הגסידה מזונות תבעה לישא אפילו

אין כח לתכלו שכל זמן שלא תגב חובי של בעל אין לה כח כלו
ואין ביד לא ליתן ולא למחול ופעמי שאף גרושה משביעין אותה
אפילו כשלא ישעון רתנן הפונמת כתובתה או עד אחד מעידה
שהיא פרועה והפרעת שלא בפניו ומכבדים משועבדים לא ת
תפרע אלא בשבועה פונמת ביצד ודחה כתובתה אלף זה והוא א
אימר קבלת כתובתך והיא אומרת לא קבלתי אלא כך וכך אפי
יש לה עדים כמה קבלה דאיכא למימר אם איחא דקבלה טפי והו
פרע לה בעדים אפי דקדקה מה שנטלה אפי כחצי פרושה דאיכא
למימר כיון דקדקה כודאי אומר אמת אפילו הכי לא תפרע א
אלא בשבועה או שכופרת בכל ואומר לא נפרעתי כלו ועד אחד
מעידה שהיא פרוע לא תפרע אלא בשבועה או מגבסי משועבדים
שבאו לטרופ מהלקוחות או שלא בפניו כגון שגרש והלך לו לא
תפרע אלא בשבועה וכת דומים והוא שיהי במקו רחוי שיש טור
להודיעו אבל אם הוא קרוב להודיעו מודיעין אותו ואם לא יבא
ישביעה ותטול וכן כת רב אלפ וכת א"א ז' ויראה לי דהאי מקום
קרו כרי שילך השליח וחזור תו ל' זו שהיא זמן כ"ד אבל טפי מל'
יום אין לנו לאחר הפרעת אלא ב"ד מוכרים מיד ופרעין והאשה
נותנת שבר השליח ומספת אתו על כתובתה וכל הכך שבועה
הן דרבנן א"ה צריכין נקיטת חפץ ולא נפק מינה אלא דאי קדמה
ותפשה ואמרה לא משתבענא ולא מהדרנא וירידי שקלי לא מ
מפקינן מינה כיון דהא דרבנן אבל בדאורייתא מפקינן ככהג
א לא בעי לישבע אבל אפוכי לא אפכינן להו אע"ג דקימא לן
דשבועה דרבנן מפקינן ה"מ כשהנתבע יש לו לישבע וליפטר י
יכול להפכו על התובע ולומר לו אין לך אצלי כלום או השבע
וטול או תלך לך אם בן כשהתובע יש לו לישבע וליטול אינו
יכול לישבע להפכו על התובע ולומר השבע והפטר שיכו לומר
לו איני רוצה לישבע אתה יש לך לישבע וליטול או השבע וטול
או תלך לך ואם היא חשודה על השבועה שאינה יכולה לל' בע
אם שכנגדה אינו חשוד ישבע ויפטר ואם הוא חשוד אין כאן לא
שבועה ולא תשלומין ועד אחד מעידה שהיא פרוע יכול להביא
לידי שבועה דאורייתא כיצד יפרע לה כתובתה פעם שני בפני
העד הראשון ועד אחד עמו הרי כאן שני עדים על פרעון השני
והתבענה מה שנתן לה תחילה ויאמר בהלואה נתת לך שהרי ב
נתקבלת כתובתך פעם שנית והיא כשתכפר ותאמר לא קבלתי
אלא פעם אחת הרי עד ראשון מבחש וצריכה לישבע שבועה ד'
דאורייתא וצריך שיאמר לעד הראשון שמכין לכך שאם לא בן
תאמר באמת שקבלתי שתיהן אבל היו עליך שתי כתובות והרי
העד הראשון מסייעה אבל כשמודיע לעד תחילה שאין כותבת
אלא להביא לידי שבועה דאורייתא או אין הראשון ימסיע וכיון
שאינו מסייעה אינה יכולה לומר שתי כתובות היו לי דמלת דלא
שכיח היא הפחתת כתובתה אינה צריכה שבועה היכי דמי
פחתת כגון שהוציאה כתובת דאלף זה והוא אומר נפרעת והיא
אומרת לא נפרעתי כלום אבל אין לי עליך אלא ח' מאות זה כי א
אמנה היתה בי לבינך שנתחייבת לי בקנין באלף זה והאמנת
בי שלא אתבע ממך אלא ח' מאות נוטלת בלא שבועה אבל אם א
אינה אומרת אמנה היתה ביני לבינך אפי' ח' מאות אינה נוטלת ד'
דואי שטרא חספא בעלמא הוא היא אומרת בתולה נשאתי
וכתובתי מאתים וחבעל בשנתגרשה או הירשה בשנתאלמנה א
אמרי אלמנה ניסת ואין לך אלא מגז והכתוב נאכדה או במקר'
שאין בתיבת כתובת אפי' יש עדים שיצתה בודנמא פ' שעשו לה
במנהג וכתולות במלבוש שרגילין להלביש בתולות או בשאר

דבר ידוע לפי מנהג העיר כתובתה מאתים אפילו אחד מהם קטן
כשראה העדות דכין שהוא עתה גדול יש אחד עמו כהני ואם
אין עדים אינה נוטלת אלא כנה כתב דומים שהבעל צרי לישב'
שבועה דאורייתא וא"א הראש ז' כתב שאינו נשבע אלא היסת מי
שהיה נשוי ד' נשים שנשאן זו אחר זו ומת ובאין לגבות כתובתה
הראשונה נשבעת לשנייה שאין לה משל בעלה כלום והשנייה
לשלישית והשלישית לרביעית והרביעית נתבעת ליתומי ואפי'
אם הם גדולים אין נפרעין מהם אלא בשבועה היו כולם יוצאות ב
ביום אחד במקום שכותכים שעות הראשונות תקדים ואם אין ב
כותבין שעות או שיעבוד כולו חל ביחד ואם כתובתה של האחת
מנה ושל זו מאתים ושל זו ג' מאות לר' ח בין הניח רב או מעט כך
הדין שיחלקו כל עובן המת לו חלקים ונוטלת של מנה חלק א
אחד ושל מאתים ב' חלקים ושל ג' מאות ג' חלקים שכל אחת ו
ואחת נוטלת לפי מעותיה עד שתפרע כתובתה ולפי זה אם דניה
ג' מאות של מנה נוטלת חמשים ושל מאתי' מאה ושל ג' מאו' מאה
וחמשים ולרב אלפס חולקות ממש שיה בשוה עד שתפרע כל
אחת מכתובת ולפי זה אם הניח ש' כל אחת נוטלת מנה ואם הניח
יותר השתים ונשאר חולקות אותו ביניהם בשוה ולו הסכי' א"א ז' ו'
כשכית דין או חרטי משביעין האלמנה אין להשביע' בכ"ד אלא
חוץ לכ"ד אבל מירי' אותה אפי' בכ"ד וצריך שידידה בדבר שיש
בו עינו נפש ושתהיה באיסור כל ימיה כגון שתאמר יאסר עלי
דבר זה אם נהנתי שו' דבר מכתובתי והו' דבר שיש בו עינו נפש
אבל אם אין בו עינו נפש או אפי' יש בו עינו נפש ואינה באיסור
כל ימיה כגון שאומר לה משביעין אנו עליך שלא תאכל דבר זה
אם גבית טום דבר מכתובתך והיא אוכלת אותו בפנינו לא מהני
שאינה חוששת על העונש אלא כנדר של עינו נפש שעומדת
בו כל ימיה ולא מהני נדרה אלא כל זמן שלא נישאת אבל אם
ניסת אינה נובה כנדרה שהבעל יפר לה אפי' נדרה על דעת רבי
האפי' אם נתן לה רשות שתדור על דעת הכי' יכול לחזור כמה
שהרשה יפר לה וגרשה שבא לישבע כגון שהבעל אומ' פרעתי
או פונמת וכיצא בזה נשבעת אפילו בכ"ד וכתב רי' שהאידנא
נהגו להשביע אלמנה בכ"ד צו'

הבעל שמשביע אשתו על כתובת יכול להשביעה גם כן
על כל שנתעסקה בו כל ימי היות תחתיו אבל קודם

לכן אינו יכול להשביע בטעם שמה דתנן המושיב אשתו חנווני
או שמינה אפיטרופ הרי זה משביע בכל שע שידעה כיז שנושא
ונתנת בשלו יכול להשביעה אפי' בטענת שטא אם יספק טתי
בסוף אבל אם אינה נושאת ונתנת אלא שמתעסקת בצרכי הבית
בפלכה ובקיסת כדרך כל הנשים אינו יכול להשביעה בטענת
שטא אם לא בטענת בריא או עי' גלגור שמעו פלי האמר דאף אם
הישיבה חנונית או מינה אפיטרופ אינו יכו להשביע בטענת שטא
כל זמן שאינה תובעת כתובת אבל אם גירשה ותובעת כתובתה
משביעה על הכל ופסק רב אלפס בתק שאם מינה אפיטרופא מ
משביע כל שעה שירצה וזת פסק כר' שמעון והורה חלב למעשה
כאשה שמינה בעלה אפיטרופ והיה לה הרבה מעות ואמרה של
אחרים הם ורצה בעלה להשביע ופסק ר'ת שלא היה יכו להשביע
כל זמן שלא תבעה כתובתה וכתב א"א הראש ז' ונראין דבריו
וגם כיון דאיכא פלוגתא דרבנות עובדין עובדיא לודיכה שבועה
צ"ח פ"ה הכעל משביעה גובה כתובתה בלא
שבועה וכפי לשון הפט' היא נפטרה
ביצד כתב לה נודי ושבועה אין לי עליך אינו יכו להשביעה דא

ניתן לה מוזנות של ליום וכו' לעולם וכת' בעל העיטור ומסתבר
 דיוקא קרקע שאינו ראוי לימכ' דבר מועט אבל מטלטלין בזמן
 הזה אין למכ' אלא חפץ אחד לרי' כתיבתא כי אמרינן מוכרת לו'
 חדשים שלא בכד' הדיוטות לאלתר דשכיב שאין אדם רוצה ש
 שתתכוה אשתו בכד' אבל מכאן ואילך מוכרת בכד' אפי' לכמה
 שנים עד שתטול כתובתה והני מילי סתמ' אבל היכא דיהיב כ'
 ברשותה לזכונה יתזוני מוכרת אפי' שלא בכד' הדיוטות ולא
 בריר לן ומסתבר לעולם אינה מוכרת אלא לן חדשים עכ' וכל
 זה אינו אלא כשהיא מוכרת או לא הרשעה למכור אלא כדי מוזנ'
 ז' חדשי' אב' כשכד' מוכרי' אי קצב' לדב' אל' הכ' לפי ראו עיניה' צד'
 בדרך שחייבין כמוזנ' האלמנה כך חייבין ליתן לה מדו' לדור'
 בו וכלים להשתמש בהן ועבדים ושפחו' בדרך שהיו
 לה בחיי בעלה ואם מכרו היורשי' הבית לא עשו ולא כלום אבל
 אם נפל אין חייבין לחזו' ולכנותו ולא עור' אלא אפי' אם תאמר אני
 אחזקנו ואכנו משלי כדי שלא יפול אין שומעין לה אלא תדור'
 בו כל זמן שהוא קיים ואם בית בעל' קטן מוכי' אתה ואת היורשי'
 ובחיי אביהן היו הבנים שוכרין בתים ועתה רוצים לחזור לדור'
 בביתם או שהיה בעלה שוכר בית וכניו דרין בכיתו כשמת אין ה'
 היורשים חייבים לשכור לה בית שלא התנה אלא את תנא יתבא
 בביתו וכיון שהבית קטן מהביל' תצא היא ממנו ואין צריכי' לשכו'
 לה בית אחר אבל מוזנותיה יש לה וכן אם אין הבכסים מספיקין
 לזונה והיא רוצה לשבת בבית בעלה בלא מוזנות וכלא תביעת
 כתובה תשב שאין המזנ' והדירה תלויין זה בזה ויש אמרי' שאם
 הבית קטן מהביל' שצריכה לשכור לה בית וליתן לה בו מוזנותיה
 משלם אלא שכזה יפה כח היורשים שאם היא אומרת תשכרו א'
 אתם ואני אדור' בית בעלי אין שומעין לה אבל לעולם צריכין
 ליתן לה או בית בעלה או לשכור לה אחר וכן כתב הרמבם נפל
 הבית או שלא היה לבעלה בית אלא בשכר בותנין לה מדור' לפי
 כבודיה וכן מוזנותיה וכסותה לפי כבודיה וכן היא מסקנת ארוני
 אבי הראש זכר צדיק לברכה ואם היא אומרת תגו לי מ'
 מוזנות כבית אני והיורשים אומרים תשב עמנו אין נותנין לה מ'
 מוזנותיה בבית אביה אלא רואין כמה תספיק לה אם תשב עמהם
 כי ברכת הבית ברובה נר לאחד נר למאה וכיוצא בזה ולפי זה
 יתנו לה ואם יש לה טענה שאינה יכולה לדור עמהם מפני שהיא
 ילדה והם ילדים נ' תנים לה מוזנותיה משלם וכתב הרמב"ם שאין
 טענה זו אלא כשאנים בניה כגון באשת אב או שלא הביח בנים
 אלא אחיו יורשין אותו אבל אם היא אמם אינה יכולה לטעון כך
 דגבי אמם ליכא למיחש להכי וחייבים לפרוע כשבילה כסף ג'
 גלגל' ומס' שעליה בדרך שפרע בעלה כשבילה אבל אינם חייבין
 בפדיונה וכרפואתה שיש לה קצבה ולא בקבורת' כדפרי' לעי' צה'
בין שחייבים במוזנותיה מעשה ירידה שלהן ואם אומרים לה
 היורשים טלי מעשה ידך במוזנותיך אין שומעין להם
 אלא אם כן תתרצה ודא וכל מלאכות שהאשה עושה לבעלה
 עושה היא לה' חוץ ממויג' הבוס והצעת הבטה ורחיצת פנים ידים
 ורגלי' ומציאה ופירות נכסיה לעצמ' צמצמה והותירה ממוזנותיה
 כתב הרמבם שהוא ליורשים והראב"ד הביא הירושלמי שהוא ל'
 לעצמה אבל אם הותירה מכסותה וכגדיה לדברי הכל הוא ל'
 ליורשים כתב הרמבם כשבאה לבד' לתבוע מוזנותיה אין
 מחשבים עמה על מעשה ירידה עד שיבאו היורשים ויתבעוה אם
 ימצאו לה מעשה ירידה נוטלים אותו ואם לאו ילכו לדרכם ו'
 זאני אומ' שאם היורשים קטנים כד' מחשכין עמה פיסקי' מעשה
 ידיה בדרך שפוסקין לה מוזנות עכ' כת' הרמבם אלמנה שניזוג

מן היתומים והניח בעלה קרקע והשביחתי כיון שמעשה ירידה
 שלהן כל השבח שלה אפי' שכר טרחה אינה נוטלת והראב"ד פי'
 אעפי' שהיא ניונת אין השבח שהשביחה הקרקע שלהן שלא
 אמרו מעשה ירידה שלהן אלא במעש' ירידה הקבועים כגון טווה או
 אורגת אבל כמלאכה אחרת שאין דרכה בכך לא כיון שאינה
 יכולה לשנותה לאותה מלאכה עשתה הרי הוא לעצמה ולענין
 לשלם ליתומי' שכר בטלה של מעשה ירידה יש מחייבי' ויש פוטרי'
 ובתב עור' הרמבם ואם אינה ניונת והניח בעלה נכסים מועטים
 שאין בהן כדי כתובת' אם אמרה ראו מה שהניח בעלי' ואשביח
 לעצמי ונתעצלו היורשי' או כד' להשיבוע ולהגבות כתובתה אפי'
 השביחו הנכס' ועמדו על אלף זה השבח לעצמה אבל השביחו
 הנכסים כתם נוטלת כתובת' והיותר לירשים וכת' א"א הרא"ש
 ז"ל משמע בדרך לשוב שאינה נוטלת בשבח כלום ול"ב דדווקא
 אשה יורשת ואחיה הוא דמחלי' אהרדי אבל אשה שאינה יורשת
 היא אצל הבנים כיווד' בנכס' אחר ונוטלת שכר טרחה אלא שיד'
 על התחתונה ליקח בשדה שאינה עשויה ליטע את ההוצאה אם
 השבח מרובה ואם הן בעות אינה נוטלת אלא שכר טרחה דבר
 מועט כיון שלא קבלה עליה אחריות וגם מה שכת' אם לא היה
 בנכס' כדי כתובת' והיא השביחתה שנוטל' כתובתה מאותו השבח
 לא נהי' דכיון שהשבח ליתומים משום שלא אמרה ראו והשבח'
 סתם אינה נוטלת כתובתה מאותו שבח וגם מה שכת' אם אמרה
 ראו שנוטל' כל השבח לעצמה לא נהירא אלא בין אמרה ראו בין
 לא אמרה ראו כל השבח ליורשי' ולא תטול ממנו כלום ואפילו
 כתובת' לא תגבה ממנו אלא שנוטלת שכ' טרחה ירידה על התחתונ'
 ליקח בשדה שאינ' עשויה ליטע והוצאה אם השבח מרובה ואם
 הן בעות אינ' נוטלת אלא שכר טרחה
אין האלמנה גובה כתובת' אלא בשבועה לפיכך אם מתה קוד'
 שנשבעה אין יורשיה יורשים בכתובתה שאין אדם מוריש
 לבניו ממון שאין יכול לגבותו אלא בשבועה אבל נתגרשה ו'
 ומתה בניה נשבעין שבועה שלא פקדתנו ונוטלין ואפי' מירשתי
 אם מת אחריה אבל כל נכסיה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל
 יורשיה יורשי' אותה אפי' בתאלמנה שאינה צריכה לשבע עליהם
 ומה שבועה נשבעת שלא התפיסה הבעל צדדי בחייו ולא תפשה
 היא משלו כלום והרמבם כתב שצריכה לישבע גם כן שלא מחל'
 לכתובתה או שלא מכרה לו ונראה שאם כתובתה בידה אינה
 צריכה לישבע על זה שאילו מחלה לו או מכרה הית' מחזרת לו
 הכתובה ואם היורשים קטנים והאפטרופסים רוצים להשבע'
 והיא אומרת שאינה רוצה לישבע עד שיגדלו בניה כי שמא הם
 ימחלו לה התפטר עמהם כת' א"א הרא"ש ז"ל בתשובה אין שומעין
 לה אלא לא תטול כלום עד שתשבע לו ושאלת אלמנ' שאומר'
 בעלי נתן לי מנה קודם מותו בכתנה גמורה על מנת שלא יכנס
 לי בכתובתי ועדיסאין לה תשובה אם היא מוחזקת במנה כגון
 שיש ממון בעלה תחת ידיה והיא יכולה לטעון על אותו ממון
 אין בידי משל בעלי כלום נאמנת גם כן במנו' לומר נתנו לי כ'
 במתנ' ובשבועה אבל אם היא אינה מוחזקת בממון בעלה או אינה
 נאמנת כת' רב אלפס שאם מכרה או נתנה מנכס' יתומים קודם
 שנשבעה מה שבכרה ונתנה קיים ומנכין אותו בכתובתה וכשם'
 מדבריו אפי' מקרקע וא"א הרא"ש ז"ל טביא דבריו בפסקיו לפסוק
 הלכה אבל כתב בתשובה דווקא כמטלטלי אבל מקרקעי בחזקת
 יורשי' קיימי ואין בידם לתתם עד שיגבוה כד' ואם מכרה או נתנ'
 מכירתה ונתנתה קיימת ואם מחלה לבעלי חובות של בעלה

שהרי הם ירה שיעבודה ממנו וחזרת חלילה עד שיעשו פשרה
ביניהם שאלה לא הראש זל ששאלת איש ואשה שמכרו
בית לאחד וכתבו לו בשטר שהודו המוכרים שלא שיירו לעצמם
במכר זה שום זכות בעול ואחר כך יצא על המכר שטר חל מוקד'
למכר זה על חוב זה יצא הקרקע מיד הלוקח בכח שטרו והאשה
מיצאה נדוניה שהיא מקדמת לזה החוב כדי לקיים המקח ביד
הלוקח והבעל חוב טוען שכבר סלקה זכות נדוניה מעל זה
הקרקע והיא טוענת אע"פ שסלקתי זכותי לענין שלא אתקענו
אבל כל זכות שהיה לי בקרקע מכרתי לו זה זכותי שהיה חובי מ
מוקדם לשלך תשובה הדין עמה שלא סלקה מעל הקרקע
אלא לגבי הקונה שלא תוכל להוציאו בשטר נדוניה אבל לגבי
אחר לא סלקה זכותה והוי דינא הכי בעל חוב המוקדם מוציא
מיד הלוקח והאשה מיד בעל חוב נדוניה והלוקח כן האשה זכ
מיד הלוקח וחזרין חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם והלוקח ע
עומד ב"קים האשה ובמקומו נמצא הפשרה עשויה בנדון זה כי
ה"ח יוציאנו מיד הלוקח והלוקח יוציאנו מיד כ"ח בשטר נדוניה
שמסרה לו האשה וישאר כך הענין כי לא יוסיף אחר כך לזכות
בבית מכח הקנייה ואין הבתובה נגבית אלא בפחות שבמטבעות
כגון אם נשא במקום אחר ונירשה במקו' אחר אם מעות של מקום
הנישואין טובים נותן לה במעות של מקום הגירושין ואם מעות
מקום הגירושין טובים משל מקום הנישואין נותן לה במעות מקום
הנישואין אף על פי שבשאר ח' בנותן לעולם כמעות של המקום
שנשתעבד בו בכתובה הקילו ורת' כת' שגם בתובה נגבית לעולם
לפי המקום ששתעבד בו אבל הז' כנס ורב אלפס וכל הגאונים
כתבו כסברא הראשונה כתב הרמב"ם במה דברים אמורי כשהיה
בכתובה מעות סתם אבל אם פירשה בה מטבע ידוע בין בעיקר
בין בתוספת הרי הוא כדון הכללה להבירו מטבע ידוע שיפרע לו
כה שהלוחו בכ"ס שכותבין בתובה אינה נגבית אלא אם
יהיה שטר בתובה בידה אלא נשבע שבועת היסת ונפטר יבמקום
שאין נותבין עיקר כתובה גובה בלא כתובה כתנאי בד' בעדי מ
טיתה או אפי' בלא עדים שהאשה שאומרת כת בעלי נאמנת כ
נדפי' לעיל גם נותבין לה כתובה על פיה ונדוניה ותוספת אינה
גובה אלא אם כן כתובתה בידה אפי' יש עדים כמה היה והרמב"ם
כתב שצריכה לישבע שמת אבל אם אומרת מת בעלי תנו לי כ
כתובתי אף לינשא אין בתירין אותה שאינה אומרת כן אלא לישל
כתובתה והרמב"ם כתב שאם אומרת התירוני לינשא ותנו לי כ
כתובתי בתירין אותה לינשא ונותבין לה כתובתה ואם אומרת תנו
לי כתובתי והתירוני לינשא בתירין אותה לינשא ואין נותבין לה
כתוב' ואם תפשה אין מוציאין מידה ואני כתבתי למעלה דבשניה'
אין בתירין אותה לינשא במקום שאין כותבים כתובה והביא
עדים שכתב לה כתובה כתב הרמב"ם שרינו במקום שכותבים ו
זאינה גובה בלא כתובה וא"א הראש זל כתב שגובה כיון שבאותו
מקום לא נהגו לכתוב ולא מהימן לומר פרעתי דאיהו דאפסיד א
אנפשה שכת' לה ולא ישתנה הדין בכך וכספר המצו' כת' על שם
די' אפי' במקום שכותבים גובה עיקר כתוב' וכל תנאיה בתנאי בד'
וא"א הראש זל כתב כסברא ראשונה הוציאה גט ואין ביד כתוב'
דינה כמו אלמנה שבמקום שאין נותבין גובה עיקר ולא נדוניה
ותוספת ובמקום שכותבים אינה גובה כלל ואם הוציאה כתובה
בלא גט שאומרת שאבד גיטה והוא אומר שבכר הוציאה הגט ו
ונתנה בו דהוא במקום שאין נותבין וא"א הראש זל מפי' שאין רגילין ל
לכתוב לא האמינו לי כמה שכתבתי לה והוצרתי לפרוע על פי

פי הגט וכתבו לי שובר ואבד אם יש לה עדי גירושין אינו נאמן
ואם אין לה עדי גירושין נאמן כמנו שיכול לומר לא גירשתיך ו
וא"עפ' שהיא אומרת גירשתי אינה נאמנת כיון שתובעת כתובתה
ואם היא במקום שאין רשאים לכתוב גט מפני הסכנה היא נאמנת
וגובה הכל אפי' אין לה עדי גירושין והרמב"ם כתב כזה אם הוא
טוען לא גירשתי חייב ליתן לה עיקר כתובה אבל לא תוספת עד
שתביא ראיה שגירשה או שהוציאה גט עם הכתוב ואם הוא אומר
גירשתי ופרעתי הכל עיקר ע"ס ספ' ואבד שוכרי הרי זה נאמן
ומשביעה בנקיט חפץ ונותן לה עיקר והוא נשבע שבועת היסת
על התוספת ולא נדויה שאם הוא נאמן לכה יתן לה עיקר ואם א
אינו נאמן יתן לה הכל שהרי כתוב' כידה וכן השיג עליו הראב"ד
הוציאה כ' גיטין ושתי כתובות וזמן כהובה ראשונה קודם לגט
הראשון וזמן השנייה קודם לגט השני גובה שתייהן הוציאה שתי
כתובות וגט אחד שכתב לה שתי כתובות זו אחר זו אינה גובה א
אחרונ' שבטל הראשונ' בשבת' לה האחרונ' ואם האחרונ' יתרה על
הראשונה ולא כתב לה ואוספיית ליד כך וכך על הראשונה אם
הוציאה לגבות הראשונה גובה מזמן ראשון או שנייה מזמן שני ואם
כתב לה ואוספיית ליד כך וכך על הראשונה גובה ראשונה מזמן
ראשונה ותוספת מזמן שני בדא ש"היה בין האירוסין או בין ה
הנישואין אבל אם אחת כן האירוסין והשנייה כן הנישואין ככל
ענין אינה גובה אלא אותו שבין הנישואין הוציאה כתובה ושני
גיטין שהחזירה ולא כתב לה כתובה אין לה אלא כתובה אחת ש
שהבכרש אשתו והחזירה על דעת כתובה הראשונה החזירה

הוציאה גט וכתובה ועדי מיתה אם הגט קודם לכתובה רואין אם
אין דרך לכתוב בתובה גובה כגט עיקר הכתובה ובכתובה גובה
כל מה שכתוב בה שהרי זכתה בה במיתת הבעל ואם כתובה ק
קודמת לגט אין לה אלא כתובה אחת שעל דעת כתובה הראשונה

החזירה קא **אלמנה**

כל זמן ששטר כתובת' בידה גובה כתובת' לעולם בין
אם נותבין לה מזונו בבית אביה או בבית בעל' ואפי'
לאח' שתנשא ונשבעת א"עפ' שהיא גשוא' בעל התרומו' כתב שאם
נשאת שוב אינה נאמנת ואין נותבין לה אלא אם תביא עדים שרא
קבלתה וכן כתב בעל העיטור וא"א הראש זל כת' כסבר' הראשונה
ואפי' עברה עליה שכיטה אינה נשבעת בפני ש"הא בעשה בד'
פגמה אותה שגבת מקצת אפי' שרא פגמה אלא שזקפה במלוה
יצאה מכלל מעשה בד' ושביעית כשנשאתה ואם אין כתובה בידה
ובאה לגבות בתנאי בד' כגון במקום שאין נותבין א"ס נותבין לה
מזונות בבית בעלה אינה גובה אלא עד סוף כה שני' אבל שתקה
כה שנים ולא תבעה מחלה ואם תבע תוך כה שנים מוזבן לה גם
שנים כיום שתבעה וכן יורשיה צריכין לתובעה תוך כה שנים ל
למיתתה ואם שתקו יותר ככה שנים מחלו ואפי' אם נזונת בבית
אביה אם הירשים מככדין אורה שמוליכין לה מזונות בעצמ'
אין שתיקת' כחירה שמפני דבושה היא שותקת ולא מפני שכחה
להם וראה מדברי הרמב"ם שאין היבחה השתקה כחלה אלא ל
לעיקר אבל התוספת לא וא"א הראש זל כתב שגם התוספת כחלה'
אבל הנדוניה אינה מוחלת ואם יש לה עדים במנה גובה אותה ל
לעולם ורוקא באלמנה היא שתיקתה כחירה כשאין כתובה ב
בידה אבל גרושה גובה לעולם כשאר בעלי חוב ת קב
בני שמת ואלמנתו באה לגבות כתובתה ועליו כ"ח אם זנינו
של אחד כהם קודם ולא הניח אלא קרקע כדי לפרוע ל
לאחד כהם מי שזמנו קודם יגבה והאחר ידחה בין אלמנה בין בח
ואפי' תפש הבאחר מוציאין בידו לא הניח אלא ד כ

להשביעה שום שבועה לא שבועה אפיטרופ' אם היתה נושאה ונותן ולא שבועה פוגמת אבל לענין עד אחד מעידה שהוא פרוע כתב הלאכד מ' לזה אינו מועיל הפטור וא"א ז'ל כת' שאף לזה מועיל אבל לענין נפרעת שלא כפניו כת' יש להסתפ' אם יועיל דלכאור' נראה שלא יועיל דכיון דנפרעת שלא כפניו מעיזה פניה אמנם יראה שהפטור מועי' גם כזה ע"כ אבל משביע את יורשיה אם גירש' ומת יורשיה נשבעין שבועת יורשי' שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ששטר זה פרוע ואת הבאים ברשות כגו אם מכרה כתובת לאחרים ונתגרשה ומתה והלקוחות תובעים כתובת נשבעים שבוע' שלא פקדתנו ודוקא שמתה אבל אם היא עדיין קיימת לא יתנו ללקוחות כלום אלא א"כ תשבע היא שלא נפרעת ומשביעין גם כן יורשיה והבאי ברשות אם פגמו הבתובה או אם נעשו אפיטרופי ואפי' אם נתן לה רשות למנות אפיטרופי ליורשיה או לאחרים אינו מועיל להם לפטור בפטור שפטרה כת' לה נדר שבועה אין לי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשות אינו יכול להטביע לא אותה ולא יורשיה ולא הבאים ברשות שום שבוע' אבל יורשי' הבאי ברשותו כגון לקוחו שקנו ממנו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה כגון אם נתגרשה ומתה אבל נתאלמנה ומתה קודם שנשבע' אין יורשיה יורשים כתובתה כדפי' לעיל כת' לה נדר ושבועה אין לי וליורשי' ולבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותך לא הוא ולא יורשי' ולא הבאים ברשותו יכולין להטביע לא היא ולא יורשיה ולא הבאים ברשותה ואפי' אם פגמה כתובת או יורשי' או אפילו יורשים כן היורשים פטורין משבועה אבל אם נעשת אפיטרופ' לאחר מיתת בעלה לזה אינו מועיל הפטור אלא משביעין אותה על איתו א' אפיטרופ' אבל לאפיטרופ' שנעשת בחיי בעלה מועיל שאפי' עי' גלגול אין יכולין להשביעה ורב אלפס כתב שאפי' לא פטרה אין היורשים יכולים להשביעה על אפיטרופ' שנעשת בחיי בעלה ולא נהירא לאא ה'ראש ז'ל ומיהו על מה שמכרה לצורך קבורה בין מיתה לקבורה מדגי שאין משביעין אותה עליו אפילו עי' גלגול ובירו שלמי משמע דאפי' אם מכרה שלא לצורך קבורה בין מיתה לקבורה מועיל הפטור שפטרה ובגמרא דידן לא משב' כן וגמרא דידן עיקר כתב לה דלא נדר ודלא שבועה או נקי נדר או נקי שבועה מנכסי' הוי באילו כתב לה שבועה אין לי עליך והוא אינו יכו' להשביע' אבל יורשי' ובאי כחו משביעי' אותה ואם כת' לה נקי נדר או נקי שבועה או דלא נדר דלא שבוע' מנכסי' אין לי לא הו' ולא יורשי' ולא באי כחו יכולין להשביע' כת' רב אלפס אע"פ שהאמיר' על יורשי' ועל הבאים כבחו אין מועיל אלא לענין יורשי' אבל אי' פטור מועיל לגבו מלקוחות בלא שבועה לפיכך אם יש עליו כ' או אחר או כתובה או לקוחות אין הפטור מועיל לה וכן כת' ר' ח' בעיני' בכל יום שאין נפרעי' מנכסי' משועבדים אלא בשבועה אע"פ שיש לה נאמנות ומדורשי' בלא שבועה ורבי זרחיה הלוי כת' אם מכר קודם הנאמנות אז אינו מועיל דלאו כל כמיניה לגרועי' כ' ד' דלקוחות אחד שבב' להם ככר אבל אם קדם הנאמנות ללקוחות לא פקע בשביל שמכר נכסיו אחר כן וכן כתב הרמב"ם וי"א דהיינו דוק שכת' לה הנאמנו בשט' וקנו מיניה שאז מועיל אף גבי לקוחות' כשו' דאי' ליה קלא וא"א ז'ל כת' האידנא דנפיש' רמאי' גבון להחביד' כרב אלפס ואבא שאול פליגי אתק' כפטור יורשי' וקאמר דאפילו פטרה בפ' כן היורשי' או כת' לה נקי נדר נקי שבועה מנכסי' אילי' אינו מועיל גבי יורשים ואינה גובה בהן אלא בשבועה ופסק רב אלפס כתק' דפיטר מועיל אף גבי יורשי' והגו' מילי' בשפירש' לז'

ול' יורשי' אבל לא פי' אע"פ שכתב נקי נדר נקי שבוע' מנכסי' אין לי לא מהני ועריב' שבועה וי"א נדי' פסקו כאב' שאלו דלא מהני כל' ל' גבי יורשי' אפי' פירש' לי' וליורשי' ולזה הסכים א"א ה'ראש ז'ל וכתב ר' ח' דווקא דלא קנו מי' ה' אבל קנו מיני' אין משביעין לא אותה ולא יורשיה דאלי' כח קנין לפוטרה לגמרי ממנו ומיורשי' יחד לה קרקע שתגב' כתובתה ממנו אפי' לא פי' ארבע מיצרי' אלא אח' מהם גובה בלא שבוע' דלא חיישי' תו לצררי' ואם יחד לה מטלטלי' אפילו אין כעין גובה בלא שבועה אבל לרב אלפס צריך שיהיו בעין או אחרים שבאין מחמתן כגון שיחד לה מטלטלי' והם עסק' והוא נושא ונותן בהם ומכרם וקנה ברמיזה סחורה אבל אם אין בעין ולא אחרים שבאין מחמתם צריכה שבועה אבל לרשי' אפי' נגנבו או אבדו אותם שיחד אינה צריכה שבועה דכיון שאבדו אותן שיחד' לה תו לא מייחד' לה אחריו' וכן היא מסקנת א"א ז'ל

צ"ט אלמנה שבאת לגבות כתובת שמין כל בגייה בין של חול בין של שבת ומכבין אותה מכתובתה אבל גרושה בין שמוציא מדעתו אין שמין לה בגייה לא של חול ולא של שבת וכ"ש שגובה מתנה שכת' לה בכתובה וכתב בעל העיטור דווקא שמוציאה מדעתו בלא טענה שמוציא אחרת נאה הימנה אבל סרחה עליו אדעת' ודגי' לא אקני' לה ע"כ נאפי' לדבריו נראה שאין לחלק בין סרחה עליו למוציאה מדעתו אל' בגייה שקב' לה אבל מת' שכת' לה גוב' לעת' וכן כתבו הגאונים

ק אין הכתובה נגבית מדינא דגמ' אלא מקרקעי' ומן הזכורית שבנכסיו ולא משב' שהשכחו ה' הנכסים אחד מותו לא שנה השכחו יורשים ולא שנה השכחו לקוחות וכאה לטרוף מהם ולא מהראוי' אבל במלות' שחייבים לבעל נקרא מוחזק ונגבית מהם אפי' היא על הגוי ומתקב' הגאונים נגבית ממטלטלי' וה' נמי לכל תגאיה חוץ מכתובת' כגון דכרין כדלקמ' לפיכ' אם גבו היורשי' מעות בחזקת אביהן גובה מהן ודוק מטלטלי' בני חרי' אבל מכרם הבעל או נתנם במתנת בריא אינו גובה מהם ואם מכרם היורשי' אחרי מותו גובה מהם כת' הרמב"ם כבר נהגו לכתוב בכל' הבתובות מקרקעי' ומטלטלי' ודבר זה תקן גדול הוא ואנשי' חכמי' ונבונים נהגו כן והוא ככל' תנאי שבגמרא שהוא קיים ונמצא האלמנה גובה מן המטלטלי' בתנאי זה ולא מתקנת האחרונים הרי שלא כת' כן בכתובתה אלא נשא סתם אם הוא יודע בתקנת הגאונים גובה ואם לאו או שנסתפק לנו ורבי בתייבבי' בדבר זה שאין כח בתקנת הגאונים לדין כה' לפי שלא נתפרס' הדבר בדין תנאי כתובה שהוא תקנת סנהדרין גדולה עד שנוציא בה ממון כן היורשי' ע"כ אם מוצאים לו קרק' בן חורין מוכרי' ונותני' לה ואם לאו טורפת במשעבדי' שמכר או שנתן לא שנה נתן במתנת בריא או שכיב טרע שהרי כל נכסיו אחריו וערבאין לכתובת' אפי' אם נתרצית בקנינו שקנו מידה אינו מועיל אלא אם כן קנו ממנה תחילה כדפי' לעיל מכר לאחד קרקע ולא נתרצית שלא רצתה לחתו לו ואחריו כן מכר לאחד לא שנה אותו קרקע ולא שנה קרק' אחר וזאתמה לו קנה ואינה גובה ממנו שאי' יכולה לו נחת רוח עשיתי לבעלי שאם הית' רוצ' לעשות נחת רוח היתה עושה לראשון ולענין אם יכולה לגבות מן הראשון איכא פלוגת' לרשי' אינה גובה ממנו וכן כת' הרמב"ם ובעל העיטור וי"א ולר' גובה ממנו ולזה הסכים א"א ה'ראש ז'ל מי שהיה נשוי שתי נשים ומכר שדהו וכתבה הראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך בענין שמועיל כגון שלקח מן האשה תחילה וכת' השנייה מוציא מיד הלוקח והראשונה מיד השנייה שהיא קדם ולא הסיג' שיעבודו רק מלוקח ותלוקח מיד הראשונה שדרי'

פי רי שצריכין להחזיר האונאה והלמבם כתב דהוי מחילה ולזה הסכים אא הראש זל ודיכא דטעו ונתאנו בשתות שהמכר בטל כתב הלמבם אם ירצו בך לקיים המקח ולהחזיר האונאה ודרשות בידים ואא הראש זל כתב שאין שומעין להם דכיון שהרשות ביד כד לבטל המקח גם כן הרשות ביד הלוקח לבטלו ואם ירצו ל להכריז שיתקיים המקח ויחזיר האונאה אין שומעין להם שלוח שמכר וטעה ונתאנה המכר בטל ואפי' בכל שחו שנתאנה בין אם הוא שלוח בך או שלוח כל אדם ואם הטעה הלוקח כתב רבינו האי שגם בזה המקח בטל בכל שחו ודג' יונה כתב שאם טעה הוא ונתאנה המקח בטל ככל שחו שיאמ' לו המשלח לתקוני שדרחיד ולא לעוותי אבל אם הטעה את הלוקח וזה המשלח בותרון ושאלת על קרקע של יתומי שהכריזו בך עליו למוכרו להגב' אשה כתובתה ואחר ההכרזה מחלה ליתומים כתובתה ושלחה אחר מורשה שלה להגבות כתובתה ומכרו בך הקרקע וכתבו א אחריות המכר על היתומים ועתה רוצים היתומי להוציא הקרקע מיד הלוקח כי אמ' שלא כדון מכרוהו שכבר מחלה להם כתובת' תשובה מרמ' עשו ולא תעשנה ידיהם תושיה כי בך מכרוהו כי לא ידעו באותה מחילה שמירת ואחריות המכר על היתומים ואי איניש דעלמ' היה הבא להוציא הקרקע דיו היתומים חייבי לפרוע ועתה נמי שהם באים להוציא מיד הלוקח האחריות עליה וזלכ' אינה מחילה ושאר הקרקע ביד הלוקח קה

יכולה אשה שתמכור כתובתה או ליתנה לאחרים בין כולה בין מקצתה והלוקח והמקבל עומדים במקומה שאם תתאלמן או תתגרש יקחו הם כתובתה ואם תמות בחיי הבעל אין להם כלום לפיכך אין הלוקח קונה אותה אלא ב דבר מועט ואם מכרה לבעלה המכר מכר ואסו לשתותה כדפי' לעיל אלא אם כן יעשו לה אחרת בעיקר הכתוב ואפילו אם מת הבעל בחייה אם מתה קודם שנשבע' על כתוב' אין ללוק' ולמקב' כלום כדא' כשנתאלמן ומת' שהיא לא היתה יכול' ליפר' מהיתומי' אלא בשבועה שלא פקדתנו ונוטלים ודיוק' שמתה אבל אם היא חיה צריכה לישבע שלא נפרעה ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלוקחות ואם אמרה שנפרעה אחר שמכרה נאמנת במגו שאם ה היתה רוצה למחול אבל אם אמרה שנפרעה קודם המכר אינה נ נאמנת שאלה לאא הראש זל ששאלת ראובן שמת ודג' בני' ואלמנה ומתה האלמנה קוד' שנשבעה על' כתובתה אם יש לבכו' פי שנים דמספק' לן אם קריון נכסי האם כל זמן שלא נשבעה על כתובתה תשובה כל זמן שלא נשבעה האלמנה על כתובתה ולא הגבוה בך הכתובה כל הנכסים בחזקת בעלה ולא זכתה בהם כלום והבנים את אביהם הם יורשים ויש להן דין בבדיה המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחרים לא הפסידה שום דבר מתנאי כתוב' אבל המחולת כתיבתה לבעלה אעפ' שאסורה לישב תחתיו מ' מחולתה מחילה והפסידה כתובת' בנין דכרין ונראה דיה נמי שהפסידה כל שאר תנאי הכתובה וכן כתב הלמבם המחולת כ כתובתת לבעלה הפסידה כל תנאי כתובתה ואפי' מזוני לית לה וראה מדבריו שאפילו בחייו אין לה מזונות ואני כתבתי למעלה שיש לה מזונות בחייו ולא אכרה אלא מזונות שלאחר מיתה כת' דלמבם המחולת כתובתה אינה צריכה לא קנין ולא עדים כשאר מחולין והוא שיהיה דברים שהרעת סומכת עליהם ולא יהיה ש שחוק ודחול או דברי תימא אלא ברעת נכונה המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ואפילו חרש מחול לפיכך מכרה נתובתה ומת הבעל ואח' מתה בנה יכול למחול והמכר בטל ו

והפילו אין לה יורש אחר אלא זה הבן ונמצא הפירעון עליו יכול למחול לעצמו כדי לבטל המקח וירש הכתובה בן שמכר כתוב' אמו פי' שמכרה בחיי אביו שאם ימות אביו ואחר כך תמות אביו ו יורש הוא את כתובתה שיהיה הלוקח עומד במקומו ליקח אותה והתנה שאם תערער אמו על המקח שלא יסלקו מערעור ומתה ולא ערערה אינו יכול לומר אני במקום אמי וכמו שהיא היתה יכולה לערער על המקח גם אני מערער ואבטלנו שערעור של עצמו ודאי קבל על עצמו קו

המחלק נכסיו לכניו וחלק לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה בין אם הוא בריא או שכיב מרע ואפילו אם לא חילק בפניה רק ששתקה בשנודע לה דאמרינ' בין שחלק לה כבוד לחלוק עם הבנים ודאי מחלה ור' פירש דווקא כשחלק לה חלק אחד כאחד מן הבנים אז מחלה בשתיק' לחודה אבל אם לא נתן לה כאחד מן הבני אז לא מחלה בשתיקה אלא אם כן כתב לה וקבלה עליה ורב אלפס כתב כסברא הראשונה ולזה הסכים אא הראש זל ודווקא שחלק לה קרקע וחלק כל נכסיו אבל אם כתב מטלטלי או שלא חלק כל נכסיו לא אבדה כתובתה ומיהו אפילו לא כתב לה אלא דקל לפירותיו או פירות מ מחוברין והן צריכין עדין לקרקע חשיב שפיר קרקע ואפילו כתב לה קרקע וחלק כל נכסיו לא אבדה אלא מאותן נכסים אבל אם קנה נכסים אחרים או אפילו באו לידיה מ מא תן הנכסים כגון שמת אחד מהבנים וירשו גובה סהם ודווקא שחלק נכסיו בינה ובין אב' אם חלק נכסיו בינה ובין אחרי לא אבד' ורשב"ם כת' דהה' נמי אם חל' בינ' ובי' אחרי' ול' לאא' זל קו

הכותב כל נכסיו לאשתו לא שנא בריא לא שנא שכיב מרע ויצא עליו שטר חוב מיקדם למתנה הפסיד' כתובת' מכל הנכסים שהיו לו אז בין מאותן שהיו בידו בין מאותן שמכר קודם לכן מפני שמחלה שיעבוד כתובתה כשכתב לה המתנה א אבל אם קנה נכסים אח' כהם לא מחלה וגובה בהם ודיוק' שכת' לה נכסיו אבל אם לא כתב לה אלא פירות נכסיו או אפי' כתב לה גוף הקרקע אלא ששייר קצת לא הפסידה כתובתה וביאר אא הראש זל בתשובה הא דלא הפסידה בששייר היינו כשכותב לה סכום מנכסיו ואפי' הסכום הוא גדול שכתב לה מחציתם או שני חלקים מהם אבל אם כתבו לה כל נכסיו ופירש הש"ו אפי' אם שייר הרבה אבדה כתובת' מנכסיו שיש לה שכבוד טעושה לה שכותב לה כל נכסיו גורם המחילה ברא שאבדה כתובתה כ כשכתב לה כל נכסיו באשתו ארוסה או נרושה דבהנך הויא מ מתנה ולכך אבדה כתובתה אבל אם כתב כל נכסיו לאשתו נ נשואה לא אבדה כתובתה משום דלא קנתה ולא הויא מתנ' שלא כיון אלא לעשותה אפיטרופא על נכסיו כדי שיכבדה לא שנא אין לו בנים ממנה אלא מאחרת או אין לו בנים כלל ואחזי י יורשין אותו

היו לו שתי נשים וכתב כל נכס ו לשתיהן לא קנתה שום אחת מהן ושתייהם אפיטרופוסים כתב חצי נכסיו לאשתי פלוני וחצי נכסיו לאשתי פלוני הראשונה קנתה שהרי שייר והשנייה לא קנתה כתב כל נכסיו לאשתו ולכנו אשתו קנתה החצי וכנו לא קנה אלא הוא אפיטרופ' כתבם לאשתו ולאחר האחר קנה החצי ואשתו היא אפיטרופא בשאר החצי שאלה לאא הראש זל ראובן חלה וצוה מחמת מיתה ואמ' היו עלי' עדי' שאני מצוה מחמת מיתה ואני נותן כל נכסיו לאשתי אמנם שיהיו כולם משועבדים לתת ולפרוע מהם ככל שנה ער עולם כל החלק משלם שיש עלי' לתת לצורך בית המדרש הדני לנו ואני משייר לעצמי שאוכל לתת מה

מטלשלי שאין בהם דין קדים וכגון דלא אקני ליה מטלשלי אגב
מקרקעי ינתנו לבעל חוב אפילו הוא מאוחר ותדחה האשה ו
ומיהו אם תפשה אפילו שלא בבית דין אין מוציאין מידה ואם זמן
שגדום שוין או שנשא ולזה ואחר כך קנה או שלחה ונשא ואחר
כך קנה שחל שיעבדום באחד משעה שקנן בין אם הניח במקרקעי
או מטלשלי ינתנו לבעל חוב ותדחה האשה ואם קדמה האשה
ותפשה מקרקע אם קדמה וגב' בכ"ד כגון שהגבירה בית דין קוד'
שידעו שהיה שם ב"ח אין מוציאין מידה אבל אם גבתה מעצמה
אפי' ע"י שומא דליכא למימ' מאן שם לך מפקינ' מינה ואם קדמה
ותפשה מטלשלי אפי' שלא בכ"ד לא מפקינ' מינה ואם יש שם כרי
לפרוע לשניהם במקרקע ובמעו' א"ש זמנן שוין נותנין לב"ח מעו'ת
ולאשה מקרקע ואם קדמו לגבות מעו'ת כת' א"ש ה"אש ז"ל שמוציאי'
מידה ונותנין לב"ח ולכאורה יראה שלא אמרו כן אלא מפני תקנת
ב"ח אבל אם חפץ יותר במקרקע וליתן לאשה מעו'ת שומעין לו ו
ואם אין זמן שוה המוקדם נותנין לו מעו'ת ואם קדם המאוחר
ותפש המעו'ת לפי דברי א"ש ה"אש ז"ל שכת' שמוציאין מידה אם
קדמה ותפשה מעו'ת כשזמנן שוה יראה דה"ה נבי' שמוציאין ה'
המעו'ת מיד המאוחר אם קדם ותפשם כת' הרמב"ם היו כתובים
בכתובה נכסי צאן ברזל ושענה שאבדו או שלקחן הבעל הרי
היא בנכסי צאן ברזל כשאר בעלי חובות ונשבעת שלא לקחה
אותה ולא נתנה ולא מחלה וחולקת עם בעלי חובים ורש"י לא פי'
כן אלא דין נכסי צאן ברזל כד"ן שאר הכתובה הערב לאשה
בכתובת אינו מתחייב אפי' בקנין אפי' אם אין נכסים לבעל אבל
הערב לכלתו כשביל כתובת מתחייב בקנין אפי' אם יש נכסים
לבנו בדא' בערב בעלמ' אבל במקלן שאמר לה הנשאי לזה ואני
קבלן או אני אתן לך משתעבד ולכאור' נראה דווקא בקנין אבל
הרמב"ם כת' אפי' בלא קנין והכי מסתבר דהוי כמו ערב בשע' מתן
מעו'ת דלא בעי קנין וה"אבד כת' דאפי' ערב גרידא מתחייב בקנין
ולפי' זה ערב לכלתו מתחייב אפי' בלא קנין והכי מסתבר הערב
לאשה בכתובת וגי'רשה בעלה ואין לו נכסים לבעלה לפורעה
ותובעת כתובתה מן הערב לא יתן לה אלא א"כ ידירנה בעלה ה'
הגאה על דעת רבים שאין לה התרה שלא יחזירנה שלא יעשו
קנויאי עליו שיגרשנה כדי שתגבה כתובת מהערב ויחזירנה אה"כ
ואפי' לא הדירה בשעת הגירושי' ידירנה אה"כ כשתתבענו הכתוב
ואסו' לאדם שישיאנו עצה ייגרשנה כדי שתגב הכתובה מהערב
דשמ' לא ידירנה הגאה מידו אם האב ערב לכלתו כנגד בנו והבן
ת"ח והשעה דחוקה לו ואין האב מהנהו מנכסיו מותר להשיאו
עצה לגרש כדי לגבות הכתובה מהאב וכן אם דקדיש כל נכסיו
ומגרשה לא תגבה מן ההקדש אלא א"כ ידירנה אבל מן הלוקוחות
גובה אפי' בלא הדירה ואם ירצה להחזיר אה"כ יחזירנ' שכו' שידעו
הלוקוחות שיש עליה כתובת אשה אינהו דאפסידו אנפשיהו ש
שקנו ממנו קג'

אלמנה

בין מן הגיטואין בין מן האירוסין מוכרת מנכסי
בעלה לגבו כתובת שלא בכ"ד ושלא בהכרזה לא
שנא אם מוכרת לגבות כל כתובת ביחד לא שנא אם מוכרת ג' או
ד' פעמים לגבות מעט מעט בכל פעם מוכרת שלא בכ"ד מומחין
אבל צריכה ב"ד הדיוטות ג' אנשים בקאים בשומת קרקע ואם
מכרה בלא כ"ד הדיוטות כת' ר"ח שמכרה בטל והרמב"ם כתב גבי
מוכרת למוזנות שקיים ונשבעה שלא זלזלה וא"ש ה"אש ז"ל כתב
בתשובה כ"ח ואחריות המכר על היתומים בין אם תמכור היא או
כ"ד וגרושה לא תמכור אלא בכ"ד ואם כ"ד מוכרין ונותנים לה אז
אינה נשבעת אלא שלא התפיסה צררי ושלא תפשה היא משל

ואם היא בעצמה מוכרת צריכה לישב שכונת צררי ושלא גבתה
יותר ושלא זלזלה בנכסים ואם לקחה לעצמה אינו כלום אפי'
ששמה שלשה הדיוטות אלא צריכה להחזיר ליתומים אפילו
אם הכרזה ועצה טובה היא לה שתפרש מה שמוכרת לצורך כ'
כתובתה שלא יאמרו שמוכרת הכל לצורך מוזנות ויקראוה
רעבתנית ואם אינה חוששת שיקראוה רעבתנית טוב לה שלא ת
תפרש שאם יכלו הנכסים תאמר כל מה שמכרה הוא לצ' ד' מוזנו
ותטרוף מהלוקוחו ויש צד אחר שטוב לה יותר שלא תפרש שאם
לא תפרש יוצא עליו שטר חוב תאמר שלכתובת ככרה ואם
כתובתה קדמה לא יוכל בעל השטר לטרוף ממה שמכרה ואם
תפרש למוזנות יטרפנו ב"ח מפני שזמנו קודם שאין חיוב המוזנ'
אלא עד אחר מיתה היתה כתובת מאתים ומכרה שוה מאתים
במנה והחל שאינו שוה אלא מנה והיא רוצ' לקיים המקח נתקבל'
כתובת ולא אמרו כיון שהיה המקח בטעות לא יצא הקרק' מחוקת
היתומי' וברשותם החל אלא כיון שבשעת שקבלה הקרק' להבניסו
לרשות הלוקח היה שוה מאתים כאילו כונה לקנות הקרקע ו
ונתקבלה כתובת ואינה חוזרת ליתומים וכן אם מכרה שוה מנה
כמאתים והוקר והלוקח רוצה לקיים המקח ונתקבלה כתובתה
והריוח ליתומים טעתה ומכרה שוה מנה ודינר במנה או טעת
אפי' כל שהוא אפי' אם רוצה ליתן ליתומים מה שטעת' מכר בטל
היתה כתובת ד' מאות ומכרה לזה במנה ולזה במנה ולזה במנה
ולאחרון שוה מנה ודינר במנה הראשונים מכרן קיים והאחרון
מכרו בטל בדא' שהן ד' שדות חלוקות אבל אם הבל שדה אחת
ומכרה ממנו לד' רב' אלפס שפסק במכור כוד זוכין ליה לתנא
שהמכר בטל שחשוב כמעביר על דבריו אפי' הראשונים מכרן בטל
אם עשת' לכל אחד ואחד שטר בפני עצמו אלא אם מכרה לכולם
בשטר אחד אז מכר הראשונים קיים אבל ר' מאיר פסק במכור
לי כורא וזכין ליה לתנא שהמכר קיים ולפי' זה מכרה לד' כד'
שטרו הראשונים מכרן קיימו לבד מהאחרון וכך היא מסקנ' א"ש ז"ל
קד' ב"ד שמוכרין להגבות לאלמנה כתובת אי' מוכרין
אלא בהכרזה ומכריו' ל' יום רצופין זה אחר זה
ואם אינם רוצים להכריז רצופים אלא בכל יום שני וחמשי יכריזו
ס' יום בכל כ' וזה כיצד מכריו' הכרו' יוצא פעם אחת בבקר בשע'
הכנסת פועלים ופעם אחת בערב בשעת הוצא פועלים שדה פלו'
שסימניה כך וכך ומצרניה כך וכך עומדת לימכר כל הרצ' ליקח
יבא ויקח ויפרש הכרו' שמוכרין אותה כדי לפרוע לאשה כתובת'
שלא יסבור הלוקח שנמכרת כדי לפרוע ל' ח' שיש בו שרצה
יותר ליתן לאשה מפני שלוקחת המעו'ת מעט מעט ואם הכרו'ו
וטעו ומכרו אפי' שוה מאתים במנה מכרן קיים אבל אם לא הכרו'ו
אפי' מכרו שוה בשוה מכרן בטל בדא' בדברים שצריכין הדירה
ובשעה שמכריו' וכמוק' שמכריו' אבל דבר' שאין מכריו' עליון
כמו עבדים ושפחו' ובטל' ליתן שנמכרין לעולם בלא הכרזה ושע'
שאין מכריו' היינו לברגא ולמוזני ולקבור' של צורך אילו מוכרין
בלא הכרזה ואפי' כי שמלה לצורך אחד מאילו בשפורעין ד' ח'
מוכרין בלא דבר' ובמקו' שאין מכריו' שיש נמכרו' שנוהג' שא
להכריז בפני שיש בני אד' שלא ירצו לקבל' אם יכריזו שלא יקראו
אותם אוכלי נכסי דאכרזתא פי' שצריכין לכבור בפני הרחק' בין
שאין צריכין הכרזה אם מכרו' וטעו' פחות משתות ממו' קיים טעו'
כשתות מכרן בטל אם הכרו'ו בדבר שאין צריך דברזה א' בשע'
א' במקום שאין מכריו' כתב ר' אלפס דכמאן דליתיה זכרי' ואם
טעו' בשתות מכרן בטל ונ"א ה"אש ז"ל כת' כיון שהכרו'ו אפי' על
פי' שלא היו צריכין אפי' בכפל המקח קיים יתבא טעו'
בפחות משתות בדבר שאין מכריו' טעו' קיים פי'

שתי כתובות שמין לכל אחד כפי חלקו שהיה לו כנסים וכן אם
היו מועטים ואין שם מותר ונתרבו כבר זכה בן הקטנה ואין כאן
כתוב בנין דכרין והא דבעינן שיהא שם מות דינר דווקא כשיש
מתו בחייו ששניהם באין מכח התקנה לפיכך בעינן מותר לקיים
בן נחלה דאורייתא אבל אם בנה אחת בחייו ואחת אחר מותו ו
ונטבעה על כתובתה אותה שכתה אחרי מותו קודם שמת שאם לא
כן אי בניו יורשי כתובת נמצ' שבני איתנה שמת אחיו ובתו אינן
באין מכח התקנה שמן הדין יורשי כתובת אמן אז אין צרי' שיהיה
שם מותר אלא בני כל אחת נוטלין כתובת אמן שהרי בפרעין
כתובה השנייה מתקיים נחלה דאורייתא ואותה שמתה בחייו אף
על פי שלא נשבעה בניה נוטלים כתובת בנין דכרין שאין עליו
שביעה שלא נתב' כתובה לגבות מחיים ובעל העיטור כתב
שגם בני השנייה שמתה אחרי מותו נוטלין כתובת בנין דכרין אף
על פי שלא נשבעה אמן קודם מיתתה ולכ' וכש' אם מתו שתייהן
אחרי מותו שבני כל אחת נוטלין כתובת אמן אפי' אם אין שם מ
מות שהרי באין בתורת חוב וכן אם גירש אחת ומתה אחת בחייו
ואח' בת והניח בניו משתייהן בני דבתה נוטלי' כתוב בנין דכרין
אפילו אין שם מותר דינר דכתובה הגרושה שהיא חוב נעשת
מותר לחבירה לפיכך בני הגרושה נוטלים נחלה ואח' בני
המתה אין שם אלא כדי כתובה הראשונה לא אמרינן יפרעו לבני
השנייה שבאין בתורת חוב והמותר יקחו בני הראשונה בתורת
כתובת בנין דכרין אלא אין כאן כתובת בנין דכרין ובני השנייה
יטלו כתובת אמן והמותר יחלקו שוה בשוה אבל אם יש שם מות'
על כתובה הראשונה אפי' דינר יפרעו לשני' כתובת אמן והמותר
יקחו בני הראשונה בתורת כתובת בנין דכרין וכאשר הדי' ככתת
אחת בחייו ואחת אחרי מותו כן הדין אם מתה אחת בחייו והשני'
קיימת שדין בני הראשונ' עם השנייה בדינר עם בבית אם יש שם
כדי שתי כתובות בני הראשונה נוטלים כתובת אמן והשנייה כ
כתובתה ואם יש בעש' יותר על כתובה הראשונה השנייה נוטלת
כתובתה והמותר לבני הראשונה אעפ' שבני השנייה אינם נוטלין
כלום ואם אין שם אלא כדי כתובה הראשונה השנייה נוטלת כ
כתובת והמותר יחלקו בני הראשונה ובני השנייה רש' מרגאונים
שכתבו שאם השנייה קיימת אין נ' הראשונה נוטלין כתובת אמן
ואא' הראש' זל' כת' כסברא ראשונה המוכרת כתובת בן לבעלת
בין לאחרי' לא דפסד' כתוב בנין דכרין ואם תמו בחייו ואח' בת
היא בנייה נוטלי' כתובת אמן כאילו לא מבר' אבל אם נחלה כתובת
לבעלה הפסדו בניה כתובת בנין דכרין כי שעה בשעת מיתת
שלא ירשו בניו כתובת בנין דכרין אין שומעין לו שאי אפשר לו
לכטל תקנת חכמים אבל אם התנה כן בשעת נישואין הדי' תנאי
שבבבבון וקיים ורבים מהגאונים כתבו שאין כתובת בנין דכרין
עתה נוהג כלל שיעקר התקנה היתה כדי שיתן אדם לבתו ככני
ועבשיו נהגים לתת להם יותר וכן כת' בעל העיטור ורבינו
הוא כתב שהיא נהגת שאין לנו כח לכטל תקנת חכמים וכן כתב
הרימבם וריבא ורבי שמשון כתבו שנותת אפי' כמטלטלי דכיון
דתקון רבנן בתראי דכתובה נהגת כמטלטלין הוה כתובת בנין ד
דכרין ואחרים כתבו דכמטלטלי לא נהגו האידנא שאין לעקוד
תקנת חכמים אבל כיו' שמרבים ליתן לבנות נעמידנה בחוקת'
דמעיקרא דווקא במקרקעי ולא כמטלטלי ולענין כה שתקנו ה
גאונים דכתובה נהגת כמטלטלי לענין זה לא עשו כתובת בנין
דכרין כתובה ולזה הסכים אא' הראש' זל' ק

לה כתובה ובמקום שאין מותבי ואעפ' שניזונת מן האמין כעש'
ידיה ומציאת' לעצמה כנדה זכת או נתארסה אפי' בקטנה תה' טוב
אין לה מזונ' וכתב הרמב"ם חגי ביולי שלא נתארסה בודעת היורשי'
אבל נתארסה בודעת היורשי' אית לה מזונות דלאו כל כמיניה
דיורשי' להשיאה עיניה להתארס דתפסיד מזוני ואי נמי נתארסת
שלא בודעת יורשי' והונו כי דינא דליכא מאן דיהיב לה מזוני מ
מלמדו אותה שתמאן ושקלא מזוני מאחי עכ' קטנה שהשיאה
האחין ומיאגה יש לה מזונות וכן נתאלמנה מן האירוסין אפי' היא
שומרת יבם יש לה מזונות ופי' אא' הראש' זל' דווקא נתאלמנה או
נתגרשה בחי' אביה שבשעת מיתת האב היתה ברשותו אבל אם
נתארסה בחייו ונתגרשה או נתאלמנה אחרי מ' תו שבשעת מיתת
אביה לא היתה ברשותו אין לה מזונות בת יבמה כנן ש' כס'
אשת אחיו וילדה לו בת אם אין לאחי זמת נכסים שאו חל עליו
חיוב הכתובה וכל תנאיה פשיט' שהכת' ניזונת מנכסיו אחר מותו
אבל אם יש לאחין נכס' שלא חל חיוב הכתוב על חיבם כבעי'
אם הכת' ניזונת מנכס' היבם וכן מבעיא במשא שניה וילדה לו
בת ובא' נערה ונשאה אח' כ' וילדה לו בת וכתב ארוסתו שבא
על ארוסתו וילדה לו בת ואח' נשאה ככל הנך מבעיא ולא א
איפשיטא ואין להן מזונות ככה דברים אמורים אחרי מותו אבל
בחייו חייב לזונם מתקנת או שא ע' ו' שנים כת' הרימבם פוסקין
לכת מזונות כסות ומדור מנכס' אביה בדרך שפוסקים לאלמנה
ומכרין למזון הבנות בלא הכרזה בדרך שמוכרין למזון האלמנ'
וכסותה אלא שהאשה פוסקת לה לפי כבודו ובכבוד בעלה ולבת
פוסקין לה דבר המספיק לה בלבד ואין הבנות נשבעות עכ'
מדינא דגמ' אין הבנות ניזונות אלא במקרקעי אבל מתקנת ה'
הנא נ' שכתובה נבית ממשלטלי גם הבנות ניזונות כהם ואינם
ניזונות אלא מבני חרי אבל אם מבר האב או נתן או אפי' הבנים
אחרי מותו אם מברו או מטכנו או נתנו אין ניזונות מכנו ואפי'
קנו מיניה וחי' בשעת קנין כגון שגירשה וחי' לו בנות ממנה ו
ודחזירה וקנו מיניה לפרנס' אפי' הכי אינה ניזונת כמשעבדי כיון
דבתנאי כ' דאכלי וגם נחלא ליה בתרווחה דידיה חיישינן לצרדי
אבל מבני חורי ניזונת אעפ' שגירשה ולא אמרינן כבר נתבטל
תנאי כ' דא לא חייב לזון בנותיה שנולדו לה ממנו קודם שגירשה
בתנאי כ' דאחרי מותו וכת' הרמב"ם הא' דלא מהני לה קנין דווקא
דקנו מיניה בשעת נישואין בכלל באי דקנו מיניה בתנאי כתובה
ולא כתב לבנות שטר באפי' נפשיהו אבל אי כתב להו שטרא ב
באפי' נפשה אי נבי קנו ממנה לאחר נישואין כהם קנין לכתובה
עומד וגבי כמשעבדי דמעדינא דקנו מיניה גמר ומשעבד נפשי'
ואם אית דאתפיש צרדי איבעי לי למנקט שטר מי' או למכתב
תכרא עליה עכ' ומי' זמנין דמשכח לה דמיתוני בנות כמשעבדי
כגון שפסק עמה שי תפרנסו אף אחר שיבגרו דכיון דלא אכלי
בתנאי כ' לא חיישינן שמ התפיש צרדי כרא' שנתן האב כתב כרי'
אבל אם נתן מתנת ש"כ ניזונת ממנו וחלאבד בת דאף בכתב ש"כ
אינה ניזונת והרימבם כתב כסברא הראשונה וכן כת' אא' הראש'
זל' מי ש' ה' בשעת מיתת אל יזונת בנותי מנכס' אין שומעין לו
ואם התנה בשעת נישואין שלא יזונת הדי' בכלל תנאי שבבבבון
וקיים מי שמת והגית בבית ובנות אם הנכסים מרובים שיש בהם
כדי שיוזנו בבית ובנות עד שיבגרו הבנות ירשו הבנים הכל ש'
שישאר הבנים בחוקתן חס' זפרנסו הבנות כמתות ידם שאין מ'
מחייבים אותם להפרי' חלק הבנות עד שיבגרו ואין ד' ד'

שארצה בעבור נפשי וכלל וגריו אבר אל הדושבו לי לטעות
שנתתי כל נבסי לאשתי שאני יודע בה שלא יהיה לה בעל לעול'
וה ורשים אומרים שלא עשאה אלא אפיטרופא שהרי נתן לה כל
נכסיו ומה ששייר לצורך בית המדרש וגם להניח בעד נפשו אינו
שור כי כבר היה חייב בראשונה לבנות המדרש והיו הנכסים
משועבדים לדבר ואינו משייר כלום מחדש ועוד שהרי לא צוה
לתת כלום בעד נפשו ואפי' ששייר הואיל ולא אמר כלום כמי
שלא שייר דמי ועוד כי אביו של פלוני הנפטר בשנפטר צוה
לתת מנבסיו למדרש ההוא והרי הם הנכסים משועבדים ועובדי'
והאשה אומרת סוף סוף הרי שייר מנבסיו אעפ' שנתחייב בראשון
לבית המדרש ליכריהם הרי הוא מתחייב עכשיו בכל הדורות
ועוד כי על יורשי הנפטר להביא ראיה שנתחייב מקודם או ש
שחייבו אותו מורישיו ועוד ששייר לתת בעד נפשו בשעה שנתן
לה מתנה אעפ' שלא נתן כלום סוף סוף בשעה שהקנה לה שייר
תשוב' דמתנ' שנתן לאשתו הית' בלא שייר כי לא הניח ליורשי'
כלום ומה שצוה לתת למדרש מוכיח מתוך לשון הצוואה שהיה
חייב כבר מדקאמר כל החלק משלם שישי לי לתת ולפרוע אלמא
פירעון חוב היה ואף אם היה מתנה אף כן שייר כיון דבשעה א
אחת חלק לנכסיו כמאמ' כפ' מי שמת שכיב מרע שכת' כל נכסיו
לאחרים אם כמחלק מת קנו כולם עומר חוזר ככולם אם כגמולך
מת קנו כולם עומד אינו חוזר אלא באחרון ואמר' נמי ה' אשתו
ואחר לאחר במתנה ואשתו אפיטרופא ומה ששייר לתת בעד
נפשו לא הוי שייר אף אם נתן הרבה דמתנה של האשה לא חיל'
אלא לאחר מיתה ובאותו שעה לא שייר הילכך לא עשאה אלא
אפיטרופוס והאפוסק דין זה צריך שידע מי הם היורשים אם הם
בניה או בני הבעל או אחי הבעל או ז' והיא אפיטרופא זבל אם
הם בני אחי הבעל או רחוקים יותר או היא כתנה דטעמ' דכתב
כל נכסיו לאשתו לא היא מתנה משום שאנו אומרים דעתו של
אדם שאין אדם מניח בניו וכותב כל נכסיו לאשתו אלא שמינה
אפוטרופ' על נכסיו לפרנס בניו כדי שיכבדוהו ומבעיא לתלמוד'
אשה אצל האחין ואצל בני הבעל מהו מי אמרינן אף באילו רוצה
שיכבדוהו או אינו חושש אם יכבדוהו והוי מתנה ומסי' דאף באילו
היא אפיטרופא אבל ביורשין רחוקים מאילו פשיטא דהיא
מתנה כל זה כתבתי בשביל שכתבת לי להודיעך כל הפרטים
לפיכך כתבתי לך דין כותב כל נכסיו בסתם ואין בשטר מוכיח
על הענין דהוי מתנה גמורה אז אנו אומרים דעתו שצדעתו היה
שתהיה אפוטרופ' על נכסיו כדי שיכבדוהו וירשיו אב' שטר צוואה
זו אני רואה לשון גמורה על הענין דהוי מתנה גמורה שהרי אמ'
בו אל תחשבו לי לטעות שאני נותן כל נכסיו לאשתי שהרי אני י
יודע בה שלא יהיה לה בעל לעולם והטעות שחושבים לו לאדם
שמניח יורשיו ונותן כל נכסיו לאשתו זה בשבי' שהי' או מחר תנש
לבעל תכני לו נכסיו וזהו עגבת נפש שתאכל עמלו עם איש אחר
אבל המכיר את אשתו שלא תנשא לאיש באהבתו אותה נותן כל
נכסיו לא הילכך לשון זה מוכיח דהוי מתנה גמורה שאם לא
היתה כי אם אפיטרופ' מה ששחת יחשבו לו אם מינה אפיטרופ' אף
אם תנשא לבעל כי הדבר יודע אם תנשא לבעל שיסלקוהו בית
דין מן האפיטרופוסות שלא יאכלם הבעל הילכך מוכיח לשון זה
דהוי מתנה גמורה דבין דטעמא שאנו מבטלין המתנה הוא זה
משום אימנא כדפרישי' לעיל כל היכא שיש להוכיח מתוך השטר
דהוי מתנה גמורה הרי כשלה תאומנא קח

שכיב מרע שאומר תוטל אשתי כאחד מן הכנים אינה
חולקת אלא בנכסים שיש לו עתה אבל אם קנה
אח' נכסים אינה חולקת בהן וראין בבהכנים היו לו בשעת
המיתה נוטלת חלק כאחד מהם בין אם היו כרוכים ונתמעטו או
בועטים ונתרבו מתו כל הכנים רואין כמה היו בשעת הצוואה ו
נוטלת חלק הראוי לאח' מהם והשאר ליורשיו קט'
שכיב מרע שאמר תנרמאתים זו לאשתי כראוי לה
נוטלתן לבד מכתובת ואם אמר תטול מאתים
זו בכתובת לא תטול שתיהן אלא ידה על העליונה אם מאתים
זו יותר נוטלתן ואם כתובתה יתר נוטלתן וכתב הרשב"ם דה' ה'
נמי אם אמר תנו מאתים זו לאשתי כתם דהוי מתנה לכד מ'
מכתובתה שכיב מרע שצוה שיתנו לאשנו בגדיה נוטלת
כל בגדיה בין של חול בין של שבת ק'
האשה שכאה ליפרע מכתובתה והיא במקום שאין כותבי'
או במקום שכותבים והביאה עדים שאבד' כתובתה
וצריכי' לכתוב שובר לבעלה שנפרעה מכתובתה ובא לסופר
שיכתוב לה שובר כותב לה אעפ' שאין בעלה עמה והוא שיכיר
שם האשה ושם בעלה והבעל נותן שכר הסופר תלמי' חכס'
שחתם על שובר של כתובת אשה שנפרע' ובא האשה שכתובה
בו ואומרת לא צויתי לכתובי אלא אחרת ששמה כשמי צוה
לכתובי והודה לדבריה ואמר לא זו היא שיצוה לכתובי יכול
לחזור בו מדבריו דראשונים ואין כאן משום חוזר ומגיד אבל אם
אמר תחילה בריא לי שאינה זאת אינו יכול לחזור בו המוצא
שובר כתוב על שם האשה שנפרעת כתובת בזמן שדאשה מודה
שנתנה לבעל יחזירנו לו אינה מודה אלא אומר כמני נפל לא י
יתנו לא לאיש ולא לאשה קיא'
הנאי כתובה שיהיו בניה זכרים יורשי' כתובה אמן ונדונת'
שדבניסה בתורת נכסי צאן ברזל ותוספת שהוסף
לה בעלה אפי' אם כתה בחיי הבעל ואח' חולקים המותר עם
אחיהם ואפי' לא נכתב בכתובה או אין לה כתובה וכמקום שאין
כותבין כתובה ודוקא זכרים אבל אם אין לה אלא נקבות לא אפי'
אם אין שם יורשי' אלא בנות וזהו שנקרא כתובת בנין דכרי' כיצד
היו לו שתי נשים לזו בן וכתובתה אף זו ולזו בן וכתובתה
חמש פאות זה נכתב בחיי כל אחד נוטל כתובת אביו ואחר כך
חולקי' המותר ואינה נגבית אלא מבני חרי ולא מבשעבדי כשאר
ירושה ודוקא במקרקעי' שיש שם קרקע כדי שתי הבתוב' אבל
אם אין שם אלא בטלטלי' לא נצריך שיהיה שם מותר על שתי כ'
כתובות כל שהו אפי' דינר וכיהו אפי' אין המותר אלא בטלטלי' ש'
שפיר דמי ואפי' יש בה שצריכי' לפרוע לו המותר יש כאן כתובת
בנין דכרי' אפי' אם החוב יותר במותר שעל שתי הכתובות י
יפרעו לבעל חובו ומה שיותר יחלקו כפי שתי הכתובות לא היה
שם קרקע כדי שתי כתובות או שיש שם קרקע ואין שם מותר
דינר אין כאן כתוב בנין דכרי' אפי' יש עליהם חוב ולא אמרינן
בפרעון חוב יתקיים נחלה דאוריית' ומותר על הפירעון יחלקו
כפי שתי הכתובות אלא כיון שאין שם מותר אין כאן כתוב בנין
דכרי' אפי' היה ראוי ליפול להם ירושה מאבי אביהן בענין שיהיה
שם מותר לא חשיב מותר אפי' מת אביהן קוד' שיחלקו כיון שלא
היה שם מותר בשע' מיתה אמ' בן הכתוב הגדולה הריני בעלה
על הנכס' דינר כדי שיהא שם מותר ואטול כתוב' אמי אין שובע'
לו אלא שמין את הנכסים בכד' כפי מה שהיו שוין בשעת מיתה
אביהן היו כרוכי' בשע' מיתה ויש שם מותר ונתמעטו בשע' חלוק'
בבר זכה בן הגדול בכתובת אמו והיכא שלא נשאר כדי שתי

אם מוחתה הינו דווקא כשיכירה אחריות האב אבל אם בגרה בחיי האב אין האחריות חייבים להשיאה שלא תקו עישור נכסים אלא במי שמת והניח בנות קטנות בפני שאמרנו חכמי דעתו של אהרן שאינו מניח בתו עד שתגור אבול זאת שנגרה בחיי האב כיון דאשתו אשתו והלמבם כתב ראפיל בגרה בחיי האב לא אברה פרנסת אם מחתה או אם נתנה לה מזונות ואם הראש זל בת ששוכה בדברי הר' זנה מי שמת והניח שתי בנות וכן נטלה הראשונה עישור נכסים ולא הספיק שנייה לישול עישור נכסים עד שמת הבן קאר יוחנן הפסיד עישור שלה ור' חגיגא אומר גם היא נוטלת העישור שלה ואח"כ יחלוקו ופסק רב אלפס בר יוחנן וכן כתב הרמבם ואם הראש זל פסק בר' חגיגא כתב הר' יצחק קרקושא אי אבא אלמנה ובת אלמנה תוכעת כתובתה או מזונות ובת פרנסת אלמנה קודמת שהיתה בעלת חוב דאב ובת בעלת חוב דאחי ואפי' אין שם אלא כטלולי ולא שייך בהו דין קדימה בי היכי שהיא קודמת כי איכ' מקרקעי דכי תקינו הגאונים לגבות כתובת ומזונות ממשלולי בעין דינא תקון ולענין דינא היכ' דאיכ' קרקע אלמנה קודמת לגבות בתובת' לא תקנו פרנסת לבת אלא במקום בן אבול אם לא הניח אלא בנות לא תקנו אלא יחלוקו הכל בשם ואפי' נשאו הגדולות בחיי אביהן ואומרן והקטנות גם אנחנו מי שא מהממון קוד' חלוקה אין שומעי' להן אבל אם נשאו הגדול' אחר מיתת אביהן מהאמצעי ישאו גם הקטנות ואח"כ יחלוקו קוד' כל' אילו הרברים אינו חייב אלא בבת אשתו שילדה לו אבל אפי' לא בת באיש אחר אינו חייב לה כלום אלא מה שהתנת' עמו דתנן הנושא את האשה ופסק עמה שיוזן את בתה ה' שנים חייב לזונה ה' שנים אבל אם לא פסקה לא וכתב הרמבם דדווקא שהתנתה עמו בשעת קידושין או כדמי בדבור בעלמא אבל שלא בשעת קידושין אינו מתחייב עד שיקנו מידו או עד שיכתוב שטר ע"כ וצריך לזונה ה' שני' הראשונה שאחר הנישואין בין אם הזונות ביוקר או בזול לא זנה בהם והחלו המזונות אם הוא עכב לזונה צריך לפרוע לה בדימים ביוקר של עכשיו ואם היא עכבה אין נותנין לה אלא כדמי הוול' דהו' בזול והוקרו בין שעכבה היא או הוא אין נותן לה אלא כדמי הוול' ומעשה ידיה ש שלה אע"פ שזנה ואם האם פוטרת אותו מלזונה אחר שפסקה עמו לזונה אין שומעי' לה דלאו כל כמינה להפסי' בתה בת הבע' הבה פוציאה מזונותיה מנכסים משועבדים כשאר בתי דווקא שקנו מידו או שהי' עצמו במזונותיה בשטר אבל אם פסקו בשעת קידושין ולא היה שם קנין הן הן הדברים שלא ניתנו לכת' ואינה נזונת במשועבדים בתה הבה אין יורשיה יורשים מזונותיה בנתרשה בתו הזמן שקבל לזון את הבה לא יוכל לזכ' כשתב' הבה אצלי אתן לה מזונות אלא נותן לה מזונות כשלם במקו' שתודה אשה ולא לפי ברכת הבית נשאת לאחר ופסקה גם עמו שיוזן את בתה אחר זנה ואחר נותן לה דמי מזונות משלם ואם גירשה גם השני ושניהם חייבים במזונותיה וכל אחד ואחד אומר אני און אותה ולא אתן דמים כתב הרמבם שהו' בר תלוי בה שתבחר א זה מהם שתמצא שיוזן אותה ואם היא חרשת שאין בה דעת לכחור וכן אותה לפרקים זה שבת זה שבת וכן מסתבר לרא' הראש זל ביטאת הבה תוך הזמן הבעל חייב במזונותיה והשנים כל אחד ואחד נותן לה דמי מזונות כתב לה אני און את כתך כל זמן ש שאת עמי אינו חייב עוד לזונה וכן אם נתגרשה אפילו חזר ונשא וכל זמן שאת עמי באילו הנישואין משמע כתב הרמבם שאלו המזונות שנותן לה אינו נותן לה אלא כזן את אשתו ע"י שלישי ו ואפי' עשיר שבישראל אינו חייב ליתן לה לפי

בבבדו ואפי' היא עשירה הרבה אינו חייב לזונה אלא בפחות ש שלא אמרו שנותן לפי כבודה אלא כאשתו שאוכלת בתנאי בד אבל גבת אשתו שהוא חיי' את עצמו יד בעל השט' על התחתונ' כת' אא הראש זל ולא נדור ל' דמי שנותן מעות לבעל הכי כדי לפרנסו בסתם דעתו שיתפרנס כאחד מבני ביתו ולא שיטנהו לרע מכל בני הכי שיאכלו הם כשר וישתו יין והו' יאכל זרעונן וישתה מים ולא נתנו חכמים קצב במזונות אלא במשרה אשתו ע"י שלישי אבל כשהיא אצלו מתגלגלת עמו במה שהוא סועד הן רב הן מעט לפיכך כל המתחייב בפרנס' אדם מתחייב לפרנסו ב כשאר בני אדם ואם חלה אינו חייב לרפואתו אע"פ דתנן במזון האשה דרפואה שאין לה קצבה הרי היא כמזונות דמי כשאוכלת בתנאי כד' שהוא חייב להספיק כל צרכה אב' המקב עליו לפרנס קט' חבירו אין הרפואה בכלל ע"כ

אילו יוצאות בלא כתובה העוברת על דת כשה ויהודית ואיזו היא דת כשה כאכילתו שאינו מעושר או אחד מכל האיסורים כגון דם או חלב שהבשילתו ואכלו על פיה ונודע לו אחר כך כגון שאברה פלוני חכם תקן לי דברי הוזה או התי' לי חתיכה זו או שיהר' לי הדם הזה ונמצאת שקרני ודווקא שהוכחשה בעדים כגון שהעידו שכאת' שעה שאברה שפלוני תקן לה שלא היה אותו פלוני בעיר וגם יש עדים שאברה לו שהוא מתוקן ו ושהוא אכלו על פיה אבל אם אין ערי' והיא כופרת שלא האבילתו או שמכחשת החכם שאומר שלא תקן לה והיא אומרת שתקן לה נאמנת ודווקא שהבשילתו ואכל על פיה אבל אם רצתה להאבילו דבר איסור ונודע לו ופירש או שהיא בעצמה אכלה דבר איסור לא אברה כתובתה הוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לוכשת כנדי נדותה ואמרה לו שהודה אני ובא עליה יוצאה בלא כתוב הגורר' ואינה מקיימת תצא בלא כתובה דבעון נדרים בניס' כתי' ואיזו דת יהודית יוצאה וראשה פרוע אפילו אין פרוע לגברי' אלא ק קלתה בראשה כיון שאינה מבוסה בצעיר תצא כתב הרמבם אע"פ שכבוסה בכטפה כיון שאין עליה רדיד ככל הגשים תצא בלא כתובה ודווקא שיוצאה כן ברשות הרבים או בכפי' המפורש או בחצר שהרבים בוקעים בו אבל בכפי' שאינו מפורש והצר שאין הרבי' בוקעי' בו לא תצא וכן הטוה בשוק שמרא' זרועותיה לבני אדם וכן הטוה לורד כנגד פניה ופירש' שטוה בכפה על ידיה והחוט בתוך כנגד פניה של כשה והרמבם בת' שטוה בשוק וטוה רדד וכיצ' בו כנגד פניה על פדחת או לחייה כד' שישוין הפרוצות וכן המדברת והמשחקת עם הבחורים וכן המקלות אביו בפניו או בפני רבו וכן התוכעת מבעלה השמיש בקור' רם עד ששכנותיה שיבעז' אותה או שמדינה עמו עד שנשמע קולה כתובעת על עסקי תשמיש בכל אחד כאילו תצא בלא כתובה ומ"מ לא אברה כתובתה אלא אם כן יש עדים שהתרה בה תחילה ועברה על התראתו ואם אין עדים תשבע שהוא כדבריה ואם רצה לקיים אותה אח"כ אין בופין אותו להוציאה וכ"כ מצוה עליו שיוציאה כתב הרמבם אע"פ שלא הוציאה אין לה כתיב' שכתוב תקנת חכמים היא שלא תהא קלה בעיני' להוציאה ולא הקפידו אלא על בנות ישראל הצנועות אבל הפרוצות אין להן תקנה זו אלא תהא קלה בעיני' עברה בינה לבינו וידע שהיא מעוברת על דת והתרה בה בלא עדים וחזרה ועברה הוא שוען שעברה והיא מוענת שלא עברה או לא התרה בי' אם רצה להוציא יתן כתובה אחר שתשבע שלא עברה אחר והתראה שאם תודה שעברה אחר והתראה אין לה כלום ע"כ

מחייבים אותם לצמצם במזונות אלא אם ירצו יותירו במזונות
ומכאן אם כד' רואין שמבלין המבוק ואין משגיחין בישוב העולם
הייביל בד' להשגיח בתקון הכנות ולהבריט להן חלקן ואם אין כ
בנכס' כדי שיונו אילו ואילו עד שיבגרו הכנות או נקראים מ
מועטים ומפרישים חלק הכנות עד שיבגרו והשאר לכנים ואם
אין שם אלא עד כדי שיבגרו הכנות הכל לכנות והכנים ישאלו
על הפתחים אדמון אימ' לעולם ירשו הכנים הכל ופסק ה'שכם
כמותו ורב אל פס פסק כתק' ולזה הכנים א"א הראש זל' ברא
במקרקעי אבל במטלטלי אם הנכסים מועטים יזונו אילו ואילו
יחד עד שיכלו דכיו' שאינה ניוזנת אלא בתקנת הגאונים די להם
שתהיו ככנים ולא שיפה כחן יותר מן הכנים ליקח הכל ואם יש
מטלטלי ומקרקעי ומקרקעי הם מועטי ועי' המטלטלי יהיו מרובי
ירשו הכנים ואין הכנות יכולות לומר כיון ששיעבודנו על הקרקע
והרי הן מועטי יפרשו לנו מזונותינו אלא המטלטלי מצטרפי עם
המקרקעי לעשות מרובים היו כרובי בשעת מיתה ונתמקטעו כבר
זכו בזון הכנים ויש להן דין מרובי יזונו יחד עד שיכלו הנכסים
והשכם פיר' ששמין כמה הגי' לכנות במזונותיהן עד שיבגרו
ולבנים בירושתן ודואין כמה נפחתו מהנכס' ופסיד כל אחד ב
בפחת כפי שיעור שהיה לו בנכסים ולפי זה איפשר שכלה חלק
הכנות ועדיין חלק הכנים קיים ואפי' הבי אין הכנות ניוזנות ע
עמדם וכן פי' הרמב"ם א"א הראש זל' כת' ככברא הראשונה וכן אם
היו מועטי בשע' מיתה ונתרבו יש להם דין מרובי אפי' העמידוהו
כבר כדין ופסקו להם כ' ד' נכסים מועטי כיון שנתרבו חזרו לדין
מרובים ועמידום בחזקת הכנים והם יזונו הכנות מדי יום יום
ואפי' חזרו אח' כ' ונתמקטעו יש להם דין נכסים מרובי ונתמקטעו
יזונו אילו עם אילו היו מרובים ויש עליהם כח או חיוב מזונות
בת אשתו או חיוב מזונות האלמנה או חיוב עישור נכס' לפרנס'
בתו וכשיצא אחד מאילו ישאר מועטי יש להן דין מרובים ו
יפרעו החוב שעליהם ויזונו הכנות כתחת ידיהם וכאלמנה יזונו
שלשתן יחד אבל בתוסה האלמנה ממעטת ועושין אותן מועטי'
כת' הרמב"ם הנזכ' אלמנה וכת' אלמנה תיזון והבת תשאל על הפתחי
וא"א הראש זל' כת' הכנות אלמנה וכת' או אלמנה וכן יזונו יחד
אבל אם הגיח אלמנה וכן וכת' ואין כנכס' כדי שיונו אילו ואילו
עד שתבגר הבת והאלמנה תיזון והבן והבת ידחו כתב הרמב"ם
שמוזנות הבת קודמת לבתובה בגין דכרין כיון שדוחין ירושת
בן שהוא דאוריית' כש' לבתובה בגין דכרין שהיא דרבנן היו
הנכסים מועטים וקדמו הבנים ומכרם מוכרן מכר ונדחו הכנות
וכת' רב האי כיון דהאידינא תקנו הגאונים שיונו במטלטלי ניוזנות
מהדמים שקבלו בהם ולכ' להראש זל' שהדי אין שיעבודן אלא
על נכסי אביהן וכיון שמכרום ואינם יכולים לטרונן מהלקוחות
גם במעות אין להם כלום והם של הכנים ופרשי' דווקא שכברום
קודם שדחויקו כ' ד' הכנות בנכס' אבל מכרום אח' אינו מכור
ויש אומרי' שאפי' אם מכרם אח' שדחויקו כ' ד' בנכס' שמכרם
מכר וא"א הראש זל' הסכים לדעת רש"י הגיח בנות גדולו וקטנות
אין אומרי' יזונו הקטנות עד שיבגרו ואח"כ יחלקו הנכסים אלא
מיד יחלקו בשווה וכל אחת תיזון ותפרנס משלה ק"ג
מי שמת הגיח כת' להשיא משיא' אות' מנכסיו וזה נקרא
פרנסת הבת ואינו כשאר תנאי הכתוב אלא תקנה שתקנו
חכמי' לפיכך אם צוה בשעת מיתה אל יתפרנסו בנותי מנכס'
שומעין לו ואם התנה בשעת נישואין שלא יתפרנסו מנכסית לפי'
רבי ואין שומעין לו וכמה נותנין לפרנסת רואי' אם השיא שום

כת בחיית נותנין לה כמו שנותנין לאתה שהשיא אותה בחייו
וכתב הראש זל' לא הניח אלא שיעור מה שנתן לראשונה כד'
אומדין דעתו שיתן לשנייה כל מה שהניח והוא טרח לחזור א'
אחר נכסים אחרים וכופין גם כן את היורשי' ליתן לה כולן ואם ל'
לא השיא שום אחת אומדין דעתו כמה היה נותן אילו היה חי ו
ולפי עושרו ולפי כבודו ולפי ותרתו וכך יתנו לזאת ואם היה
עשיר והעני או ותרן ונשתנה דעתו אומדין אותו כפי כמונו ו
ודעתו האחרון ואם אין יודעי' לשער דעתו יתנו לה עישו' הנכס'
וכשנותנים לפי אומדן דעתו אין חילוק בין מקרקעי למטלטלי ש'
שאם השיא כת' ככל מה שנתן לה בין כמטלטלי בין מקרקעי נד'
יתנו לזאת ואם לא השיא ואומדין דעתו שהיה נותן כמטלטלי כ'
ומקרקעי כך יתנו לזאת אבל כשאין מדעין לשער דעתו ונתני'
לה עישור נכסים אין בנותנים לה אלא במקרקעי אפילו לתקנת ה'
הגאונים' שכתובה ותנאיה נכסים ממטלטלים הפרנסה אינ' נגבת
אלא במקרקעי ואיצטרובלי חשי' מקרקעי לגבות ממנו ושכירות
בתים חשיב מקרקעי ואפי' מה שעבר כגון אם השכיר בית לשנה
וודר בו המוכר חצי שנה בגבין אותה אפילו מהצי השנה שעברה
ואפילו עלה השכירות בחיי האב דכיון דשכירות אינה משתלם
אלא לבסוף חשיב במקרקעי אבל אם כבר גבו אותו היתומי' הוי'
כשאר מטלטלי' ודווקא לגבות אינה נגבית אלא מקרקעי אבל כ'
כששמין הנכסים לירעי' העישור שמין בין מקרקעי בין מטלטלי'
ומגבינן לה העישור במקרקעי וכסה כתב שתקנת הגאונים אף
פרנסה נגבית במטלטלי' וא"א הראש זל' כתב ככברא הראשונה ש'
כהגאונים שכתבו בשנותנים לפי אומדן דעתו נותנין לה כפי כח
שיעורו שהיה נותן בין להוסיף על עישור נכס' בין לגרוע ממנו
ויש אומרי' שאין הולכים אחר אומדן דעתו אלא לגרוע מהעישור
אבל לא להוסיף עליו וכן היא מסקנ' א"א הראש זל' אם יש בנות
רבות להשיא נותנין לראשונה עישור נכסים ולשנייה עישור כה
ששיירה הראשונה וכן כולן באו לישא כאחת ראשונה נוסלת עישור
נכסים והשנייה עישור כמה ששיירה ראשונה והשלישית כמה
ששיירה שנייה וחוזרות וחולקו כל העישורים בשוה והמותר ל'
לכנים הבת לגבי עישור נכסים חשובה כבעל' חוב של האחין ל'
לפיכך נוטל' מהן בהבינונית בלא שבוע' ומן הראר כגון אם כת'
אביה בחיי זקנה ולא היו נכס' לאביה ואח"כ מת זקנה יירשנה א'
אחיה נוטלת' מהם עישור נכסים ויכולים ליתן לה אחיה קרקעי ב'
בינונית שירצו ולסלקה בזוהי' אבל אם מתו אחיה קודם שנטלה
עישור נכסים אינה גובה בינונית אלא מויבורת' ובשבועה מכרו
האחין או משכנו אחר מיתת אביהן טורפת' מהלקוחות השיאוהו
האחין ולא נתנו לה פרנסת' או שלא נתנו לה כראוי לה יכולה
להוציא מהן כשתגדיל פרנסת' וראוי לה או באומדן דעת האב או
עישור נכסים אפילו לא מחתה בשעת נישואין לזכר דעו' ש'
שאינו מחול' על פרנסתו וגם לא פסקו שיתנו לה עוד מזונות כד'
בשנישאת ועודה קטנה אבל נישאת נערה ולא נתנו לה פרנסת'
אם לא מחת' וגם לא פסקו ליתן לה עוד מזונות אכדה פרנסת' אלא
א"כ מחתה או פסקו ליתן לה עוד מזונות וכן נמי מיד כשבגרה אפי'
לא ניסת אכדה פרנסת' אלא א"כ מחתה או שפסקו ליתן לה עוד
מזונות ואם בגרה ואח"כ נישאת אפי' אם יספקו ליתן לה מזונות
אכדה פרנסתה אלא אם כן מחתה ומי' במחאה לחד' סני אפי' אין
פוסקי' ליתן לה עוד מזונות וכת' הרמב"ם דאירוסין בנערות חשיבי'
בנישואין ואם אין פוסקין לה מזונות צריכה לבחוח וכן בר' דעת
דת' כתב הר' יונה דא' דבוגרת לא הפסידה עישור נכס' אם

הואש זל בשתמות האשה תח בעלה והניח כמנו זרע של קיימא
בין שיהיה בן או בת שכוונתינו בזרע של קי כ' שיחיה אותו הזרע
בחי האם ואח פטירת ל' יום שלמי או יות מכל מה שימצ' מעזוב
שהוא כבגדי' שלה או קרקע נדוניה או קרקע קנוי בשבחה חלוק
אותו הבע' עם אותו הזרע לחצאי' בשוה ואם לא הניח זרע של קיימ
כמו שזכרנו יהיה כל מה שביארנו מעניני עזובה הנמצא' בעין
בין הבעל ובין הזוכי' בירושתה זולתו וחזור החצי הזוכר במנו ש
שהיה לו לירש מן הדין לאשר יהיה לו דין קרימה ביר ושת' משא'
ירשיה אם היה הוא נפטר בחייה וכחשוב כאילו היה נפטר בחייה
לענין שיזכה הזוכה בירושת' בחצי מה שמצא שנשאר מעזובה
שהוא עיקר נדוניה ומה שהבניסה לו בנישואיה קרק' או בטלטלי
וישאר לו החצי השני ותכריכי' וצרכי קבורת' עליו אם יש לו ממון
מלבד זה ואם אין לו ממון זולתו ויצאו תחילה ככלל הבמון ה'
התכריכי' וצרכי הקבורה ושיחיה החלוקה בשא' כמו שזכרנו ואם
יש לה אז אם כחיים ויתבאר באר היטב שאותו ממון שהניחה ה'
כמה שהבניסה לה האם וכמה שנתנה לה כגון שתתנה אלמנה ו'
או גרושה מלבד שהבניסה כבר לכתה בנישואיה קרקע שלה או
בגדים שקנתה ונכתב בכתובה שנתחזקה לה כמה שנתנה לה פלו'
אמה או רמו זה הענין בענין שיתברר בירור מספיק שאותו קרקע
היה של האם או אותם חפצים נתנה משלה ונפטר אח' הבת תח'
בעלה בלא זרע של קיימ' כמו שביארנו חזור כל מה שימצא ש'
שנשאר מכל זה לרשות האם שנתנתם והבניסה לה ולא ישרוף א'
אותו כי שאין לו קורבה עם האם מירשי הבת ותשאר היא זולתו
ויתקיים בה דברי הנביא עה שורך טבוח לעיניך ולא תאבל כמנו
אלא יחזור לה החצי וישאר החצי השני לבעל והתכריכי' וצרכי
הקבורה מכלל הממון כמו שזכרנו והו ענין התקון כמה שימצא ש'
שנשאר בעין ממון האשה ברשות הבעל בין קרקע בין טלטול ז'
ואפי' אם כבר יצא אותו קרקע בשיעבוד או בהכרח כמנו שלא ב'
בקנין האשה אין לחוש לכל מה שעושה מזה אלא שיגמר בו זה ד'
התקן והו בקרקע ובבגדים וחפצים שיהיו נראים בעין אבל פה
שאינו נמצא מהבגדים וחפצים והתכשיטי' והזהב ונעלם עינו
ונחשד הבעל שהעלים דין זה הזוכה בחצי על פי זה התקון כמנו
שיבאנו לידי שבועה חמורה שישבע שלא דבריו שום דבר מהם
לאחר פטירת' ולא בחייה אלא מה שהיתה במצותה ומרצונה ושלא
וחליף כמנו שום דבר שהוא נשאר ולא יתעורר לו בזה שום עלילה
שיתבין בה להפקיע זכות יורשיה והזוכה כמו שזכרנו מזה התקן
זהו כמה שינתן בנישואי הבת או מה שתקנה לעצמ' ובשמה מ'
ממנו אבל מה שיקנה הבעל ממנו בגדי מלבוש וכחלי ו'
ותכשיטי' שלה הוא ראוי קודם לזכות בה כשנפטר ויקחנו כולו ל'
לכודו בין שהניח זרע בין שלא הנח' בין שהיה לה אם או יורש או
לא יהיה לה ואין תובעין מהבעל לפרוע מה שכתוב על עצמו ל'
לאשתו מנגסי' נדוניה לפי שרוב בני אד' כותבין עליה יותר כמה
שהם נוטלים כותנתם דרך כבוד ואין לו עיקר ואשר יזכה מפנוב
בזדאי ויכתו אותו על עצמו ויקוף לה בו ממון על עצמו בכתב'
אינו חייב באחריותו כשנפטרה בעודה תחתיו אלא יתבעו ממנו
הנמצא מהנדוניה האמתית קרקע יהיה או טלטול ואין לחוש
למה שנכתב מזה בכתובה ובשיפט' הבעל בעדנו נשוי עם א'
אשתו והוציאה שטר כתובה כדין כל אלמנות אין לה לגבות מה
שיתקיים לה מסכום כתובת' אלא בכחצי' מה שהניח מהנכסים ק'
קרק' או טלטול וישא' החצי משחרר משיעבוד לזוכה בירושת'
בעלה בין שיהיה מצוי בין שאינו מצוי ואין לה רשות שתגבה

יותר מסכום כתובת' מאחצי' בלבד בין שיספיק בי' שלא יספיק זה
בממונו ובקנינו אבל ממון נדוניה ומה שהבניסה לו או מה שנפל
לה בירושה מקרקע' לאחר נישואיה או מה שקנתה ממנו בשמה
ומת בעלה יחזור כולו כעינו לה לבדה כי אין זה התקון אל' כמה
שידע שיהיה ממון הבעל וקנינו והתכריכי' וצרכי הקבורה יהיה
מכלל ממנו ואז תקח האשה כתובה מחצי' ממנו וישאר החצי'
השני ליורשיו ואם יצא כאותו החצי שיהיה ליורשיו שטר שיעבו'
או הכרח בקנינו שלא בקנין אשתו יגבה אותו בעל השיעבו' וישול'
השאר היורש ואם תהיה אות' ההברחה מקודם לכן ויתקיי יגבה גב'
בו הבאצ' אותו ואם תהיה אותו שיעבו' או הברחה שיצא בממונו
בקנינו ובקנינה יצאו תחילה אותו שיעבו' ממנו ויפרישו אותו
קרקע המוכרח כנגסיו לזוכה בו ומה שישאר אחריו כן תטול היא
מכוחציתו מה שיהיה לו מסכום כתוב' וישאר החצי השני ליורשיו
מי שהיא תובעת לבעלה לגרשה ויצאו הגירושין ממנה אין לה
מן הדין לגבות זולתי מה שהיא שיענת ותברר מסכום נדוניה
ולא נחוש למה שימצ' כתוב מפנ' בכתובה כי רוב דבתוב' נוהגין
בהן להוסיף על מה שיטול הבעל ולא לחוש הבעל לכתו ולהוסי'
על עצמו מה שלא קבל לענין שתשאר נשואה עמו ולא תבקש
גירושין ובענין כזה אמרו חכמינו זל' כי כתב לה אדעתא למיקם
קמיה אדעת' למיפק ולמיסב לא כתב לה וחזור אז כזה להשביעה
שבוע' חמורה בענין זה על סכום מה שהבניסה לו בודאי ושלא
בתנה רשות למכור ממנו שום דבר ולא אבד עינו כמה שנלבש
או נתקדע ואז יפרע וכל מה שאבד עינו בלבושה ובהשתמש בג'
אין על הבעל אחריותו כשתתבע היא הגירושין ואם תבע הוא ה'
הגירושין אינו יכול לגרשה אלא לרצונה או לאחר שיפרע לה כל'
סכום כתובתה עיקר נדוניה ותוספת ומנת כתובתה בין שחה
הנדוניה אמיתית או לא והנמצא בכתובה זהב מטבע והיא תובעת
הגירושין תגבהו בשברותה שהוא אמת ולא נכתב דרך בבז'
וששאלת אלמנה שיש לה לחלוק עם יורשי בעלה בבח התקנה
אם שמין מה שעליה כל בגדי שבת שמין לה אבל בגדי חול אין
וששאלת ראינך גירש את אשתו
שמן למיתתה ותובעת כתובה ומנתה כי אומרת גרושה אנכי
והתקנה אינה מדברת אלא מאלמנה והדורשים אומרי' כי לא נתן
לה גט אלא שלא תזקק ליהם ולא שתגבה בכתובה אין בדברי'
היורשים כלום ביון שנתן לה גט וכאזנה טעם שתהיה מגורשת
זכתה בכתובתה שלא הטי' תנאי בגט על תנאי שלא תגב' כמנתה
וששאלת בענין התקנה שכל אלמנה שתבא לחלוק עם יורשי
המת שתהיה יודיתומים על העליונה או יתנו לה כתובתה או
חצי הנכסים ומת ראובן והניח אלמנה ובת ושהתה האלמנה חצי
השנה קודם שתבעה כתובתה והתנה ניונת משל בעלה ועכשיו
תובעת כתובתה ומונותיה שכך התנה לי בעלי שאזנה ניונת
מהנכסים מל' זמן שאתעכב בשבילי וקרובי הבת טוענין שכיון ש'
שכיד היתומים לסלקה מכתובתה אברה מוונותיה . תשובה לא'
אברה מוונותיה שהם תנאי כתובה שתקנת דקחל אינה יכולה
להפסיד לאלמנה מוונותיה שהם תנאי כתובה אלא שתקנת דקחל'
היא לתועלת היתומים לענין זה שאם כתובתה מרובה שיגלה
לסלקה בחצי הנכסים ואותם חצי הנכסים ידונו הכתובה וכל ז'
זהו שלא תבעה כתובתה יש לה מוונות . וששאלת אשה שמת
בעלה והיו עליה חובות לגוים ובאו לגבותם מקרקעות ו הולכה
האלמנה ופרעה אות' מנגסיו כדי שלא יזלזל בפניה הקרקעות
ועכשיו תובע לאפיטרופ' של היתומי' בתי' שאי' עלי' לפרו חובו של

כל אילו אין להם לא עיקר כבוד ולא תנאי כתובה ולא תוספת
אבל תטול בה שהבניסה אלו והוא בעין כי מנכסי צאן ברזל בין
כנכסי מלוג ואם כלה או ננב או נאבד אין מוציא ממנו וכן הדין
בכ"י שזנת או יוצאה משום שם רע שאבדה עיקר כתובת ותוספת
ונוטלת מה שהוא בעין מכל מה שהבניסה וכן הדין בכל איתן ש
שנינו בה תצא מזה וכזה שהרי מצד זנות היא מפסדת כתובת
אין עדים שזנת אלא שהיא עצמה אומר שזנת אין חוששין לדבר
זה לאוסרה דשנא עיניה נתנה באחד אבל אבדה כתובתה עיקר
ותוספת ומה שאינו בעין כמה שהבניסה לו אבל אם נאנסה לא
הפסידה כתובת לא אשת ישראל ולא אשת כהן ואם יש עד אחד
שזנתה אינו חייב להוציאה בדיני אדם אבל משום לזות שפתים
אסור לו לעמוד עמה אם הוא סוכך עליה ומזהבין לי בני תרי וערי
ליתן לה כתובה וכן בשאימרת שזנתה אם הוא מאמינה וסוכך על
דבריה צריך להוציאה לצאת ידי שמים וכתב הרמבם כי שראה
אשתו שזנת או שאמר לו אחת מקרובותיה או אחת מקרוביו ש
שהיא מאמינה ודעתו כוכבת עליהם שזנתה אשתו בין שהיה ה
האומר איש בין שהיה אשה הרי זה חייב להוציאה ואסור לו לבא
עליה ויציא ויתן כתובה אבל מדברי אחר אינו יכול להשביע אל
ע"ג גלגול האומר לאשתו בפני עדים אל תסתרי עם איש פלוני ויש
עדים שנבנסה עמו בסתר ושהתה עמו כדי שומאה אסורה לבעל
עד שתשתה ואם כת קודם שישיקט אין לה כתובה לא עיקר ולא
תוספת אעפ"י שלא מצאו עליה דבר מב עד שאין לך דבר מכווער
יותר מזה וכונן הזה שאין מי סופה אסורה לו עולמית ותצא בלא
כתובה שהרי אנשים הרעים נרמו לה להאסר אמר לה בני
לבינה אל תסתרי עם איש פלוני וראה אותה שנסתרה ושהתה
עמו כדי שומאה אסור לו בזמן הזה שאין מי סופה חייב להוציאה
יתן לה כתובה ואם הודה שנסתרה אחרי שהתרה בה תצא בלא
כתובה לפיכך משביע על זה ואח"כ נותן לה כתובה שאלה לא
הראש ז"ל ששאלת ראובן השביע לאשתו שלא תדבר לפלוני הלא
תכנס עמו לבית הסתר וקבלה שבועתו בפני עדים לזמן קצוב
אם עברה על שום דבר משבועת אם אבדה כתובת תשובה אם
נבנסה עמו לבית הסתר ושהתה עמו כדי שומאה בשני עדים א
אסורה לבעלה ותצא בלא כתובה ודוקא שיש שני עדי שנסתרה
אבל אם לא נבנסה לבית הסתר לא נאסרה סכת ודוקא אבל מ"מ
עוב ת על רת היא בין שנשבע שלא לדבר עמו ועברה ודברה
עמו יוצאה בלא כתובה ודוקא שהתרה בה תחילה אם תעברי על
שבועת תפסדי כתובת אבל אם לא התרו בה לא הפסיד כתובת
ק"ו **הנשוא** אשה בעבדיה כגון חייבי לאוין דתפשי
בהו קדושין כמו אלמנה לכ"ג גרושה
וחליצה לכהן הדיו במזדנת ונתינה ליטר בת ישר לממזר ולנתן
או פצוע דכא שנשא ישר אלת אם הכיר בה יש לה עיקר כתובה
ותוספת וכל תנאה ובידו מזונות אין לה אלא אחד מיתת הבעל
כגון שלא הספיק להוציאה עד שמת אבל בחיי אין לה לא מבעד
בעורי לפנינו דהא בעמוד הוציא קאי ואי יהיב לה מזונות שמא
תתעבב אצלו אלא אפי' הלך למדינת הים ולותה ואכלה אינו חייב
כלום והרמבם כת שאם לותה ואכלה חייב לשלם ואני תמיד
על דבריו דבהרי מסיק כגנאי שהוא פטור בלותה ואכלה לא
הכיר בה אין לה מנה ומאתים אבל תוספת יש לה ואין לה שום
תנאי בתנאי הכתיבה ואפי' מזונות אחרי מותו ואינו חייב בפרקוב
ואפי' הבי אינו משלם פירות שאכל משלה ואפי' אם הם עדיין בעין

כגון שלקופי מונחים אצלו אין צריך ליתנם לה נכסיה שהבניסה
לו אם הם בעין בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל תשלם ואם אינו
בעין כגון שנשחמש בהם וכלה אותם של נכסי מלוג צריך לטול
ושל נכסי צאן ברזל אין צריך לשלם והר"ב משה בר משה
מייבון כתב דחייבי עשה בין שאיסורין קל אפילו אם דביר בה
דינם כחייבי לאוין שלא הכיר בה ודין אילוניות כדון אלו שאם
הכיר בה יש לה הכל ואם לא הכיר בה אין לה עיקר כתובת ותנאה
אבל יש לה תוספת וכלא תי הקימלי בין של מלוג בין של צאן ברזל
ואפי' אינו קיבוצ של מלוג חייב לשלם אלא שבוה חלוקה בהם
שחייב במזונות בדביר בה אפי' בחיי והנשאת לשני ולא היו לה
בנים וניסת עוד לשלישי ולא היו לה בנים דינה כיוצא באלו
והנשוא כאיסור דרבנן כגון שנייה בין הכיר בה בין לא הכיר בה
אין לה מנה ומאתים ולא מזונות לא בחיי ולא אחרי מותו ואינו
חייב לפדות ואכל פירותיה אבל תוספת יש לה ונכסיה של נכסי
מלוג בה שהן בעין תשלם ושאינו בעין אין מוציאין מידו ושל צאן
ברזל אפי' שאינן בעין חיי לשלם לה והרמבם כת דאילוניות וחייבי
לאוין שהכיר בה וחייבי עשה בין הכיר בה בין לא הכיר בה ושנייה
דינן כשאר נשים נכסי צאן ברזל חייב לשלם אפי' ליתנהו ונכסי
מלוג אי איתנהו שקל ואי ליתנהו אינו חייב לשלם ואילוני וחייבי
לאוין שלא הכיר בה נכסי צאן ברזל אי איתנהו שקל ואי ליתנהו
אינו חייב לשלם וא"א הראש ז"ל כתב כסברא ראשונה קטנה
הוצאת במיאון אין לה מנה מאתים אבל יש לה תוספת וחיי לזונה
ולפרותה כל זמן שהיא תחתיו ואוכל פירותיה אבל אם הלך ל
למדינת הים ולותה ואכלה למזונותיה או לפדותה ואח"כ כן ביאנה
אינו חייב לשלם אעפ"י שאכל פירותיה ואם הן בעין עדיין של
קטן וכונחים ברשותו אינו נותן קטנה הוצאה כגון דינה ב
כגדולה הוצאה בגט
אשה שאין לה וסת לא תשמש אלא ע"י בדיקה כיצד הוא
הבדיקה בחקת קודם תשמיש ומיד אחר תשמיש אם
נמצא בעד שאחר תשמיש דם בג תשמיש זה אחר זה הוחזק בו
כל ימיה ויצאת בלא כתובה ואין לה פירות ולא מזונות ולא ב
בלאות שאינן קי מי דלאו בת תשמיש היא ויציא ולא יחוי עולמי
אפי' אם תתרפא ומותרת לינשא לאחר כמו שפירשתי בהלכות
נדה בספר יורה דעה ואם שמשנה ג' פעמים ולא מצאה דם כתב
רב אלפס שהיא ככל הנשים וא"א הראש ז"ל כתב שלעולם לא ת
תשמש בלא בדיקה וכן כתב הרמבם וכתב עוד כדא שותה כן
מתחלת נישואיה ומבאה ראשונה ראתה דם אבל אם ארע לה
חולי זה אחר שניכת אם רצה לקיים יקיים ואם רצה להרצי יוציא
יתן כתובה כת א"א הראש ז"ל והאומר על אשתו שאינה ראויה
לאיש ודיא אומרת שהיא ככל הנשים דבר זה יבדוק ע"י נשים
הגונות וכשרות אם הן אומרן שאינן ראויה לאיש אין לה עליו מנה
כתובה ולא תנאי כתובה ואם הם אומרות שהיא ראויה לאיש הרי
היא ככל הנשים וכל זמן שלא נבדק אינו חייב במזונותיה נמצאו
עליה כוסין או נדריס תצא בלא כתובה אפילו נשאת סתם
ולמעלה בהלכות קדושין פירשתי באיזה מובין ונדריס אירי ו
דין וכתובה נשוא אשה ושהיה עמה י שנים ולא ילדה וכן דינה
בענין דכתובה אם אחר כך ניסת לשני לשלישי ולרביעי ותבאר
לקמן בעה בסוף הלכות גירושין בסמן ק"ד
תקנת הגיטואין של קהל טולישלה ותשובות שהשיב עליה

בחלק הבת בכח צואת אחותה ובעלה של רחל שהיא אבי הבת
אומר שיש לו לירש את בתו הדין עמו כי הצוא שצותה אם הבת
שאחרי מות הבת תירש אחותה הכמוץ אין באותה צואה כלל אל
האב יורש אותה וששאלת על תקנת טוליטלה שהבת יורשת
חצי הנדוניא אם יכול בעל חוב של אבי אם הבת ליקח מהבת או
נאמר לאחר שהבת אינ יורשת אלא מכח התקנה לא תפרע החז
של אבי אמה תשובה דברין סתומים אם הנדוניא שנתן האב
לבתו דבר מסויים כגון קרקע שחל שיעבוד כח עליו לא פקע
שעבודו וביד מי שימצא שעבודו יטלנו ואין אנו חוששין היאך
בא לידו ואם אין מסויים היאך יגבה כח אינו גובה מטלטלי בין
מלוקח בין ממקבל מתנה אי לא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי
ואי אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי יש למטלטלי דין מקרקעי
שאלה ילמדנו רבינו ראובן אמר לעדים הוו עלי עדים בקנין
שלם מעכשיו וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו לאשתי
להיות בידה לזכות ולראיה שרציתי ברצון נפשי ובגוף בריא ו
ועשיתי אחזה עם אשתי שאם ח' אפט' לבי עולמי קוד' ממנ' כהווי'
ולאחר מיתה עשיתי אות יורשת בכל נכסי שקבתי ושאיני עתיד
לקנות ומהיום תלך פלוני אשתי ותחזיק בכל מה שיש לי בעולם
ונפטרי ראובן לבית עולמו אם זכתה ראשה בנכסיו לפי שעשאה
אותה יורשת ואינה יורשת אלא בעל חוב תשובה מה שנתן
לאשתו כלשון ירושה אינו כלום כיון שאינה ראיה לירש אכנס
רואה אני לקיים שטר זה מתוך תיבה אחת שכתוב בה ותחזי בכל
מה שיש לי בעולם ומילת ותחזיק היא לשון מתנה ותנן בפרק יש
בזחלין כתב לשון מתנה בין בתחילה בין באמצע בין בסוף דבריו
קיימין וקנתה בין מה שיש לו עכשיו בין מה שיש לו אחר המתנה
כי כתב לה ושעתיד אני לקנות יש נוהגין לכתוב שטר חוב
לנשותיהן בשעת נישואין שמחייבין עצמם בכנסו ידוע וקורין א
אותו נדוניא ויכולה לגבותו בכל עת שתצוה וכתב אא הראש
ז' שיש לו דין נכסי מלוג שכנחה החוב ביד בעלה כל זמן שהיא
רוצה וכשתצוה תגבנו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דכל
הנכסים הנמצאים ביד האשה היאך שכאו לידה בין בירושה בין
במתנה כולן זכה בהן הבעל בפירו ולא דמי להא דאברין הנותן
מתנה לאשה קנתה ואין הבעל אוכל פירות דהתם מידי שנתן לה
אחר שנשאה שבעין יפה גותנה לה ואינו משייר לעצמו כלום
אבל מתנה שכותב לה קוד' שישאנה היא כאחת בג' שדות שהבנים
לה שום משלו אלא שאותן נקראים שעבוד כתובה ובחוב זה יש
לה יפוי כח יות שתוכל לגבות בכל עת שתצוה וכשתגבנו יחזור
נכסי מלוג לפינך אם יש עליה חוב שלות קודם שניסת גוב' ממנו
אבל אם אין שטר הנדוניא עומד לגבות בכל שעה שתצוה אלא
לכשתתאלמן או תתגרש שיגבנו הלוקח וטובת הנאה זו יטול כח
בחובו או ימכרו כד' לבעל חו' הנדוניא בטיבת הנאה ויענב המעו'
בחובו דכל לגבי בעלה ודאי מחלה שאם היתה צריכה למוכרו ח
היתה מוחלת אותו לבעל ואטררחי בי דינא ככדי לא מטרחהינן
ואפי' אם שטר הנדוניא עומד לגבול בכל עת שתצוה אם יש עליה
חו' שלותה אחר שניסת אינו גובה ממנו ואם נתן חכעל לה מתנה
אפי' כח שהלוה לה אחר שניסת גובה ממנו ואא הראש ז' כתב
ששאלת ראובן הלוח המעות ללאה ושואל מכד' שיגבוה משטר מ
מתנה שכתב לה בעלה שזה נוסחו הוו עלי עדים בקנין שלם מ
מעכשיו וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו ללאה אשתי
כך וכך בתים וכך וכך פרדסים ועוד נתתי לה אלף זהובי במתכ'
גבורה וכו' תשובה אם שכר דכתנה כתוב בהלכתו אז זכתה
לאה בכל הקרקעו שנתן לה והן שלה ואע"פ שכנחה לבע' לאכול

פירות זה תלוי בדעתה כל זמן שהיא רוצה וכשתצוה חוציא מדי
בעלה קרקע ופירות הילכן אם היה השטר נכתב בהלכה ו היה
גובה מן הקרקעות שנתן לה אבל כה שכתב נתתי לה אלף זהובי
בשביל מתנה זו לא נוכל להוציא מן הבעל כלום מדר' נתן כי לא
שעבוד עצמו להתחייב לה כלו' אלא שכתב לה כחנת אלף זהובי
ולפי לשון המתכ' כבר היה בידה כל זה בתנתי לך אם השטר היה
כתוב בהלכתו אבל תוקף השטר הדי' נראה לי שאי' בו מבוש לפי
שכתוב בו וכתבו עלי בכל לשון של זכות ותנו ללאה אשתי כך
וכך בתי וכו' ואין נזכ' בשטר שהוא נותן לה כלו' אם היו מטלטלים
ונתנו ליד העדים ואבר להם תנו כמון זה לאשתי זכתה האשה
דתן בזכו דמי אבל כיון שלא נתן ליד העדים לא זכתה האשה כי
הוא צוה לעדים אבל הוא לא נתן לה כלום וכן רגלים לכתוב ב
בשטרות הוו עלי עדים וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ו
ותנו לפלגנית להיות בידה לזכות ולראיה כחמת שרציתי ברצון
נפשי ונתתי לה כך וכך אבל כה שצוה לעדים ליתן אין זה כלום
וששאלתם שכנחה הוא כשהאשה מכנסת קרקע לבעלה היא
כותב לו שטר בתנה והוא כותב לה שטר חוב על עצמו וקורין לו
נדוניא ואין מוכירין באותו שטר הקרקע שנתנה לו אותו קרקע
אם יש לו דין נכסי צאן ברזל או כדן שאר נכסיו תשובה יראה
כיון שקורין לזה השטר נדוניא ויכולין לגבותה בכל עת שתצוה
ודאי הקרקע שנתנה לו הדי הוא כשאר כל נכסיו דהיאך יתנו ב
ביניהם שהיא תוציא ממנו החוב שהוא דמי הקרקע ויהיה הקרקע
בחזקתה ששאלת ראובן הוציא שטר על שמעון וכצא לו
מטלטלים ורוצה לגבות והוציאה אשת שמעון נדוניא מוקדם ל
לשטר של ראובן ומנעו כלגבות המטלטלין וטוען ראובן שכיון
שתגבי מטלטלי אילו בגדוניתך תקרעי שטר נדוניתך שאם יטאר
היום או בחר בדרך תוציאני ותמנעני כלגבול מטלטלין אחרי הדין
עמו דכיון שבאה לגבות בכח נדונייתה יגבוה ואם יש במטלטלים
כדי כל הנדוניא תגבה ותקרע ואם אין בהם כדי כל הנדוניא יגבוה
הנמצא ויכתבו ביני שתי כך וכך הגבהמה חפץ פלוני ופלוני שאם
יבא בעל חוב להגבותם היום או בחר שידע כמה הגבוה והמותר
יקח כח' ששאלת ראובן היה חייב לשמעון מנה ולא נשלח לאה
אשתו בקנין באותו החוב וכתה לאה בחיי ראובן והניח שטר נ
נדוניא שבהחזק לה על בעלה ולפי התקנה נפטרי ראובן כחציה
הנדוניא לפי שמהה בחיי חצי השני ירשו בניה ואח' בת ראובן
והניחה בה נכסים מעות וקרקעות ותובע שמעון שיגבוהו חובו
מקרקעות ראובן ואומר בני ראובן שקודם יגבו מקרקעות ראובן
חצי נדוניא אם שירשו בכחה שהיא מוקדמת לשטר של ראובן
וטוען שמעון שאין להם לגבות מקרקעות ראובן כיון שבא לידם
כמון ראובן כפלים משטר הנדוניא תשובה כיון שכני ראובן
ירשו והחזיקו בממון אביהם ירשו גם כן ירוש' אבם הרי שפרעו
לעצמם מה שאביהם היה חייב לאבם כי הם עומדים במקום אבם
לירש נדונית זכה שבא לידם כאילו בא ליד אבם ונחשוב אותו
לפירעון ולא לירוש' מיצר אביהם ושמעון יגבה חובו וששאלת
ראובן הוציא שטר נדוניא אחותו שהיתה אשת שמעון וכת ותובע
חציה לפי התקנה שהוא יורש אחותו ושמעון אומר הניחה בן וחי'
אחריה ימים רבים והוא ירשה ואחר כך מת והני יורש כי יוראובן
אומר הבן מת תחילה תשובה עליו להביא ראיה וששאלת
ראובן נתחזק לו על שמעון שטר חוב ונשא שמעון אשה ועשה
לה שטר נדוניא על עצמו והיא פסקה להבני לו סכום ידוע כמעו'
ובשביל שלא היו לה המעות עשה לו אחר מגיס ו שטר בשכונה
על ביתו בסכום המעות שפסקה לו ונפטרי שמעון וצוה

בעלה שיתן לה מחלק היתומים כדי חצי מה שפרעה בחובות
 ובזכרות ואומרת שעשתה על פי אחד מקני העיר ויש לה מוח
 עדים וקיום והאפוטרופ' אנו שאין לו לפרוע לה כלום כיון שלא
 אמר לה שום אדם לפרוע החובות תשובה אם הדבר ידוע שהיו
 לגוים שטרות על בעלה ורצו לכבוד הקרקעות יפה עשתה ה'
 האלמנה שפרעה החובות כדי שלא יחלו הגוים במכיר הקרקעו
 אע"פ שלא עשתה על פי ב"ד כיון שהיתומי' היו סומכים אצלה היא
 כאילו נתמנית אפיטרופ' עליהם ויש לה לעשות תועלת היתומי'
 בלא ב"ד וששאלת ראובן בשכן בית לשמעון ומת ראובן והיה
 עליו כתוב אשה ותבעת כתובת והורידה ב"ד בחצי נכסי המת
 בבח התקנה ובאה להוציא את שמעון מחצי הכתים הממושכנים
 בידו בכח ההורדה שהורידה ב"ד בחצי נכסי ראובן ושמעון או
 שאין זכות כתובת' חל בחצי הכתים כיון שהיו משועבדים בידו ו
 והמת הגיח בתי' אחרים בני חור' והזכות שיש לה תגבה בכני
 חרי שאין לה לגבות מן המשועבדים כל זמן שיש בני חרי
 תשובה יראה שהדין עם שמעון כיון שנמצאו לראובן נכסי'
 בני חורי' לפרוע להם לאלמנה חצי נכסי המת שהוא פרעון ה'
 הזכות לפי התקנה שתקנו שלא תטול כל כתובתה אלא חצי
 נכסי המת והוא פרעון כתובתה לא היה לה ל"ד להורידה ל'
 לנכסי' משועבדים כיון שהיו למת נכסי' בני חורין שתגבה מהם
 אלמנתו חצי נכסיו כי אין התקנה כך שתגב' חצי כל הקרקע וחצי
 כל המשל' אלא שתגבה חצי נכסיו והוא תחת גביית כתובת'
 הילכך אין להגבות מנכסי' משועבדים במקום שיש בני חורין
 הילכך והורד' שהורידו ב"ד לאלמנה לבית שמשכן ראובן לשמעון
 לא היתה כלום ותגבה האלמנה משאר נכסי המת כנגד סך
 הממון שהורידה באותם הבתים והבתים ישארו ביד שמעון עד
 שיפרעו ירשי ראובן לשמעון דמי המשכנת כן יראה הדין מדין
 והלכה אמנם באו לפני סופרי העיר ועדיה ואמרו שכך נהגו ה'
 העולם על פי התקנה ליתן לאלמנה חצי הנכסים חלק בחלק
 בכל הנכסים קרקע ושלטול כל דבר ודבר חצי ואמרתי אם כן
 יעשו במנהגם ויתנו לה גם חצי הקרקע המשועבד לשמעון
 | שאלה ילמדנו רבינו הסכימו קהל מוליגא שכל אלמנה שתבא
 לחלוק עם בנים שיצאה יד היתומים על העליונה או יפרעו כתוב'
 אמן ומתנת או יחלוקו עמה לעולם שתהיה יד היתומים על ה'
 העליונה לתועלתם כגון שאם היו הנכסים מרובים יפרעו לה כ'
 כתובתה ומתנת ואם היתה כתובת יתרה על הנכסים שיחלקו
 עמה עכשיו מת ראובן והגיח בנים ובנות ויהי עליה שטר חוב ג'
 מאלף זהובים לשמעון ועמדה לאה אשת ראובן והשיא' הבנו ולא
 מיחו בה היתומים והיתומים לא גילו דעתם אם היו רוצי' לפרוע
 כתובת אמן או אם היו רוצים לחלוק אבל אומדן דעת היה שקוד'
 ירצו לחלוק כיון שהכתובה יתר' על הנכסים עכשיו מתו היתומי'
 ובא שמעון לתבוע שטר' ואבן שהיה לו על ראובן ושען שיפרעו
 לו חצי הנכסי' עמדו היתומות ואמרו אין אנו רוצות לחלוק עם
 אמנו אלא ורא תטול כתובת ושמעון אומ' ביד' שהיתומים לא גילו
 דעת' אלא סמכו על התנאי אכן סודי' דניח' להו כדי שיפרעו חוב'
 אביהן טענו והתומות אנו במקום אודינו קיימי' וכי היכי שהם היו
 יכולים לומר גם אנחנו יכולות לומר תשובה מה שכתבת
 שהביררה תלויה ביד היתומים אם ירצו יחלקו עם האלמנה ואם
 ירצו יעמדו הדבר על דין תורה שתטל האלמנה כתובת' והם יטלו
 ומותר דבר ידוע הוא שלא יעקר דין תורה ממקומו עד שיאמרו
 ורשים רוצים אנו לחלוק ולא שייד' חב' אומדן דעתו לפי שכך
 א התקנה של תועלת היתומים תקנו שיכולים לסלק האלמנה

בחצי הנכסים וכל זמן שלא סלקה נעמיד' על דין תורה ודאי
 מתו הנכסים ולא סלקה והכנות ועומדו במקום אחיהן לירש א'
 אומרות שאין רוצות לסלק אמן ומי יסלקנה ועוד אדרב' אומדנ'
 דדעת' הוא יותר שהבנים היו חפצי' שתטול אמן הממון בכתובת'
 כמה שיטלם בעל חוב אחר והיו לפי מה שכתבתם שהביררה ת'
 תלויה ביד הירשים אם ירצו לחלוק עם האלמנה או אם ירצו
 יתנו לה בתובת' אבל בעד' הזאת אין התקנה כך אלא
 אם כתובת' מרובה מחצי הנכסים נמילא כל חצי עיובן של
 הירשים ובח' גובה ממנו חובו ואם יאמרו הירשים תטול האלמנה
 כל כתובת' אין שומעין להן שאלה וששאלתם בענין
 התקנה שהאלמנה והירשים חולקים כל עיובן המת ויצא
 על המת שטר חוב מאוחר לכתוב' אשה והאשה לא שיעבדה ע'
 עצמה באותו שטר אם יפרעו אותו מתפיסת הכית קודם חלוקה
 או אם יתנו לאלמנה חצי כל עיובן המת ומחלק הירשים יפרעו
 דחוב' תשובה אחר שאין דבר זה מפורש בנוסח התקנה יד'
 התקנה על התחזונה כי התקנ' באה להוציא מדין תורה שהדין ג'
 נותן שתטול האלמנה כל כתובתה הילכך אמרי' מוסתמ' כך היתח'
 התקנה שכל הנמצא ברשות המת בשעת מיתה דבר שהגוף שלו
 יחלקו ולא יפחתו חלק האלמנה בשביל שיעבוד שהיה באותו ח'
 הזמון משועבד לאחר כי הכי שאם לא היתה התקנה לא היה ה'
 השיעבוד מגרע כח כתובת' כיון שקודם הכתובה לחוב וגם ה'
 האלמנה לא נשתעבדה בחוב הכי נמי לא יגרע השיעבוד חלק
 דראוי לה מבח התקנה כי התקנה שתטול חצי הנכסי' היא במקום
 גביית כתובתה הילכך כל דין שיש לה בגביית כתובה יש לה גב'
 בחצי הנכסי' שנוטלת מבח התקנ' הילכך יחלקו כל עיובן המת כל
 דבר שהגוף היה שלו ומחלק הירשי' יפרעו דחוב וכן נראה לי
 שנודגי' פה בטול' אלה וששאלת עוד שיש בתקנה אם לא הגיח
 בנים ובנות ותבא האלמנה לחלוק עם יורשי המת תוציא הנדוני'
 שהביאה לבעל' כמו שהיא בשעת חלוקה ושאר הנכסים תטול
 האלמנה חצים וליורשי המת נשאר החצי ונהגי' שבשע' הניטוי'
 בהוב' לאשתו שטר מתנה גמורה מלבד שטר הכתובה ועתה באו
 לחלוק האלמנה וירשי המת כפי התקנה וטענ' האלמנה שיש לה
 לקחת שטר המתנה קודם חלוקת הנכסי' והירשי' אומרי' שא' לה
 לישול שטר המתנה אלא יחלקו כל הנכסי' חוץ מנדונית' שתוציא
 תחילה תשובה הדין עם הירשי' דכיון שכתבת תקנה שתוציא
 נדוניא שהביאה לבעלה ושאר כל הנכסים תטול האלמנה חצים
 יורשי המת חצי האחר ומאחר שהוציא לשון התקנה כל הנדוניא
 מכלל שאר הנכסים ולא שטר המת' מכלל דחלוקה קיימ' על כל
 שאר הנכסי' כך נראה מלשון התקנה ועוד דיד בעל השטר על ח'
 התחזונה כיון שבצא להוציא מיד היתומים הילכך לא תטול אלא
 חצי הנכסים ששאלת אם האשה יכולה לתת בחייה לבעלה או
 לאחר כי שתריצה שיזכה אחרי מותה באותו חצי שראוי לירש
 זרעה או אחר חזובה בירושת' והאריך דרכה כדבר זה שיצ' מכלל
 דבריו שאין בידה לשנות כלל לתת לא לבעלה ולא לאחר ואם
 נתנה אותו אין מתנתה כלל אלא הראה לירש ירש ודאי אם הית'
 בותנת מעכשיו נכסי' לבעלה בענין שלא היתה יכולה לומר נתת
 רוח עשיתי לבעלי היתה המת' קיימת אבל אם נתנה לו מעכשיו
 ולאחר מיתה אין מתנת' כלום ששאלת רחל שהיית' בטובה ולה'
 בת אחת ובתה וצותה שיטול בעלה חצי נכסיה ובת' חצי האח' כפי
 התקנ' וצותה עוד שאם תמות בתה קודם שתינשא שיחזי נכסיה
 לאחות רחל ובת' הבת ורצעה אחות רחל לזכות נכסיה בחלק

כי מצא בה עדות דבר או ערו או דבר אה שפסע' כנגדו ור' עקיב' סבר אפי' מצא אחרת נאה הימנה דדריש לקרא הכי והיה אם לא תמצא חן בעיניו פ' חן של נוי או שמיצא בה ערות דבר והלכה כב' שאם פשעה כנגדו יכול לגרשה אבל לא יגרשנה כדי ליקח נאה הימנה כד' א בזיווג שני אבל בזיווג ראשון אין למחר לגרשה דאמר ר' אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה מוכח מוריד עליו ד דמעות לפיכך אין לו לגרשה כשכיל שפשעה כנגדו אבל אם מ מצא בה ערות דבר או פריצות מצוה לגרשה דכתיב גרש ל' ו יוצא מדון והרמבם כתב אין למחר לשלח אשתו ראשונה אבל אם שנאה ישלחנה ול' כ דהאי דכתיב כי שנא שלח מוקמינן ליה בזיווג שני אב' בזיווג ראשון אי' לשלח' אלא אב' מצא בה ערו דבר כן בזיווג ראשון וכי' בזיווג שני בכל ענין טעבר ויגרשה אין כופין אותו להחזיר לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה וכן היושב עם אשתו ודעתו לגרשה עובר משום אל תחרוש על רעך רעה ויכול לגרשה בלא דעתה אבל האיש אינו מוציא אלא לרצונו לפיכך קטנה מתגרשת אע"פ שאין בה דעת אפי' אם קבל אביה קדושין שהן דאורות או חרשת שנתקדשה כשהיתה פקחת ונתחרשה אבל נשתתית שאינה יודעת לשמור עצמה לא יוציאנה אפי' אם י יודעת לשמור גיטתה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר לפי שאין בה דעת לשמור את עצמה וכת' הרמבם לפיכך מנחה ונושא אחרת ומאבילה ומשקה ואין מחייבים אותו בשאר כסות ועונה שאין כח בכך דעת לדור עם השוטם ואינו חייב לפדותה ולרפאותה ואם ג גירשה הרי זו בגורשת ומוציאה מביתו ואינו חייב עוד לישפול בה ע"כ ומדברי הרמב"ם יראה שחייב במזונותיה שהוא כתב שאפילו ג גירשה חייב במזונותיה וכל תנאי כתובה לבד מתשמיש המטה שאסור דאי אמרת פטור מה הוצילו חכמים בתקנה ויעוד בין ד דאמי' רבנן לא יוציא לא מצי מפי' לה ולא גרעה למגורשת ואי' מגורשת דבעלה חי ב' במזונותיה ע"כ וא"כ כל שכך כל זמן שלא ג גרשה שחייב בכל וגם על מה שפטרו מלרפאותה כתב הרמב"ם ואם בת רפואה היא למה לא יתחייב לרפאותה וכמה יש בשתשות מחמת חולי וחוזרות ומתרפאות ע"כ אשה שנהגרשה משום פריצות אין ראוי לאדם כשר לישאנה שלא יכניס לביתו רשעה שיוציא זה מביתו הגרושה לא תינשא לאחר בכל אותה שכונה שוד בה המגרש ואם הכפר קטן אסור לו בכל הכפר ואם גירשה השני אד אינה אסור לדור אלא במבוי שדל בו הראשון אבל חוץ לכבוד מותרת ליה כמנ' קודם שגירשה לא תתבע מנהג בעצמה אלא ע"י אחר ואם שניהם באין לפנינו והוא תובעיה משמתין להו בד' שנתגרשה מן הגיטות שאז רגילה עמו אבל מן האידוס' לא ואם ידוע שהוא רגיל עמה אפי' מן האידוסין נבי' לא קד אין האשה מתגרשת אלא בכתב דכתיב וכת' לה ספר כריתות ונתן שיכתו' בכתב שהוא פוט' איתה ומתידה לכל תוחנו בידה ואומר לה שהוא מתירה בו והוה שנקרא גט וגט זה צריך ש שיכתבנו הבעל או יצ' ה' לסופר לכוהנו וכותבין אותו על כל ד דבר ובלבד שיה' תלוש ויכל' דבר שרישוכו ניכר ושידו' כתובתו לשם איש ובגרש והאשה המתגרשת בו ויחתמו בו שני עדים כ כשרים ויתנו לה הוא או שלוחו לידיה או לידי שלוחה ויאמר לה שנתנו לה לפוטרה בו פטור גבור בלא תנאי או בתנאי כמו ש שירצה שירצה שיכתבנו הבעל דכתיב וכתב לת או שלוחו יכתוב ואף אם שלוחו כתבו ערי' שיהא משל הבעל לכד' צרי' שהסופר יתן הקלף והו' לבעל בכתב' קודם כתיבה והבעל יתן שכרו ומפני תקנת עגונות תקנו חכמים שהאשה תתן השכר של הסופר ותקנוהו לבעל בת ה' המה והא"מ

לעדים כתבו גט ותנו לאשתי אין צריכין לזכות לו הנזיר קודם כ כתי' בה אלא אע"ג דכתבו מדיוהו והכי לה בין ובשליחו קעבדי מבי ידכו לה בשליחותיה דבעל כמאן דידכו לבעל הדר בעל וידוב לאיתתא בשליחותיה אקנוי אקנו לבעל לגרושי כיה ו נמצא זכירת הבעל ונירושי האשה באין כאחד ואי גזל נזיר וכתב כיה גיטא ויהיב לה כשר אפילו כתבו לה קודם יאוש שדרי אינה חייבת לחזורו לבעל' שיש כאן שינוי שם ושינוי מעשה וכותב' לו הגט אף על פי שאין אשתו עמו והוא שידו מכירי וידעי' העדי' והסופר שזוהו פלוני ואשתו פלו' וכשעת הסכנה כותבים אף על פי שאין מכירים לא יכתבו הסופר ולא יחתמו בו העדים עד שיאמ' להם הבעל לכתוב ולחתום וכשיאמר להם הבעל יכתבוהו הם בעצמם ולא יאמרו לאחרים לכתוב ולחתום ואפילו שאמ' לו' שיש עליהם תורת כ"ד לכותבו ולחתמו אין להם לומר לאחרים לעשותו ואפי' אמר להם אמרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו ואף אם הוא חרש אפי' הוא שומע אלא שאינו מדבר או אפי' פקח וכתב להם כ בכתב ידו שיכתבו ויחתמו לא יעשו עד שישמעו מפיו וחלכבם כתב נשתתק וכתב בכתב ידו שיכתבו גט לאשתו אם דעתו מ מישבת עליה כותבים ונותנין שאין דין מי שנשתתק בדין החרש וא"א ה"אש ז' לכתב כסכרא ראשונה והלכה כתב כאר' ר' לשנים אמרו לסופר לכתוב ולעדים שיחתמו ואבדו להם וכתבו וחתמו ויגרש בו שדחה ספק מגורשת ורב אלפס כתב שאינו גט כלל וכן כתב א"א ה"אש ז' אמר לעשרה כתבו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמים ואחר גותן והרמבם כתב אפי' אם היה הכותב אחד משני העדים החתומים בו והוא השליח שנתנו לה הרי זה כשר וראה מדברי' שהוא מבשיר כת' סופר ועד' ולקמן בעינין לברורי שהוא פסול אמר בולכס התמו כולם חותמין בו ושנים שחותמין בו תחילה והשליח שנתנו לה הרי הם כשוכ עדים והאחר' משום תנאי לפיכך אם היו השאר פסולים או שחתמו זה היום זה בחר אפי' בו יבית כשר מת אחד קודם שחתם הרי זה פסול והה אחד מהשנים הראשונים פסול הרי זה פסול ורוקא שחתם קודם ש שחתמו האחר' אבל חתמו האחר' לכה ואח' חתם פסול לבעלה כשר בתחתונים הכשרים והלכה כתב לכתחילה אין לקרוב או פ פסול לחתום עמהם אפי' חתום בפוף אפי' חתמו שנים הראשונים בזיווג וזקרו בו או פסול אחד כך ואי חתום בדיעבד בתר דחתומי תרי כשרים כשר והוא דחתומי הנך תרי בזיווגה וא' אמר בולכס משום עדים לא מתכשר עד דהוו כלם כשרים וחתומי בשמיה מנאם שאמר אב"ג דחתמו גט לאשתי ולא אמר כולם יחתמו בחשבון בין אם היה שם יתד מחשבון שכנה בין לא היו שם יתד מחשבון שכנה תקנו חכמים בגט דכולכם כתיב כל חר מנכון פי' רש' תקון חכמים בגט שאדם מצוה לכתוב במעמד רבים שיכתבו בפ' שכך אמר כתבו כל אחד מהם שלא יסעו לומר שיצ' לכול' ומשמע כד' ריו שיפרשו שכך אמר אפי' אמר סתם שאר מפרשי' פירשו שתקנו שיפרש דבריו ומיהו כתב גאון דאפילו בתר תקנה אי אמר אתם ולא אמר כולם כשר אע"פ שאמר במעמד כולם קפא **צריך** שידעה בדעתו בשעה שמיצוה לכתוב הגט לפיכך אחזו רחוק רעה בשעה שמיצוה לכתוב אין כותבי' אותו אפילו לכשיכר א וכתב הרמבם וכן השכור שהניע לשכרות של לוש ואמר כתבו אין מותבין היה הדבר ספק אם הניע לשכרותו של לוש הרי זה ספק והה כריא כשעה שיצוה לכותבו ואח' כך אחזו החול' אין כותבין אותו בעודו בחולת' ואם

להחזיר שפר הכיבוש לאשתו ועתה בא ראובן ותובע שינכחמו
 מזו הכיבוש השטר שנתחזק לו על שמעון תשובה אין מגבין לו
 כמנה דא חשבין להך קרקע שהיה ממושכן לשמעון בשביל מ
 מה שפסקה להכניס לו כאילו הכניסה לבעלה בנדוניה הרי לא
 חל שיעבו עליו בדרך שלא יוכל למוכרו ואי לא חשבינן ליה כאילו
 הכניסו בנדוניה כיון שאינו אלא משכון בעל מא ולא שייך לכו
 שתטול האשה הקרקע משום שבח בית אביה כי לא הכניסה לו
 הקרקע אלא משכון בעלמא בשביל נדוניה הילכך ראובן שהיה
 חובו מוקדם יקח הקרקע בחובו וא לית כיון שהקרקע אינו אלא
 שעבוד בעלמא בשביל הנדוניה שהיא חייבת לו והבעל מחל לאשתו
 אותו החוב שהיתה חייבת לו כיון שצוה להחזיר לו השטר וכיון
 שבחל החוב במילא פקע השיעבוד שהיה לו לבעל על הקרקע
 ועוד אפי' אם לא צוה להחזיר שטר המשכון היה הדין עמו כמו
 שכתבתי שהרי האשה היתה חייבת לבעלה נדוניה שפסקה לו
 ומשכנה הקרקע בשביל אותו החוב וגם הבעל היה חייב לאשה
 נדוניה אם יגרשנה או ימות וכשמת הבעל עוד הנדוניה ביד ה
 האשה הרי היא נפרעת החוב שהיה חייב הבעל ממעות שבידה
 שהיא חייבת אותם לבעל וכיון שהיא נפרעת מאותו החוב הרי
 פרעה לבעלה החוב שהיתה חייבת לו ונפטר המשכון ששעבדה
 לו בעבור החוב ששאלת בה שנוהגין לכתוב בכתובה עמו שלא
 ישא אשה אחרת אי הוי כמת על מה שכתוב בתורה שמי תשואה
 עמו י שנים ולא תלד ואו הוא מחוייב לישא אחרת והרי הו' כמת
 על מה שכתוב בתורה תשובה דע דלא הוי מתנה על מה שכתו
 בתורה דאף אם לא שהתה עמו י שני ולא ילדה ורוצה לישא אש'
 אחרת צריך לגרש הראשונה וליתן לה כתובה וכן נמי הבנה
 שנוהגין וכותבין בכתובה עמו שלא לישא אשה אחרת ואם יעבור
 וישא אשה אחרת שיפטרנה בגט מתן לה כתובה ושאלת אם
 שהת עמו י שנים ולא ילדה ולא התנה עמה בשע' נישואין ועתה
 התנה בקנין שאם ישא אשה אחרת שיתחייב לה סכום ידוע אי הוי
 כמתנה על מה שכתוב בתורה תשובה לא הוי כמתנה על מה
 שכתוב בתורה הוא רוצה לחזק בכסיו ויקיים מצותו ויפרע מה
 שקבל על עצמו ששאלת שנוהגין לכתוב למטה בכתובה שטר
 שפלו' וחתן נתן לפלונית כך וכך מעכשיו באחריו על כל נכסיו
 אם מתנה זו נידונית כשטר חוב תשובה פשיט דהוא כשטר חוב
 גבור ששאלת אלמנה שזדיתה אבודה בכמון ומפני זה נתן בה
 שמעון עיניו ונישאה ונשבע שלא ישא אחרת וקודם שנשאה פסק'
 מלדת וזה ידע שמעון ואחר שנשאה ידע שלא היה לה כמו ורוצ'
 לגרשה בטענה שרוצה לקיים פריה ורביה תשובה אין טענתו
 טענה ואין יכולין להתיר לו שבועתו שלא מדעתה ששאלת
 ראובן חייט נשבע ליתן לשמעון חצי מה שיריח ועתה אי כספיק
 לראובן לפרנס אשתו באותו החצי שהרזיח ואשתו תובע בזונות
 או שיכפו לגרשה וכתבת שיש מי שאו כיון שהיה מטועב לאשתו
 לזונה לא היה יכול לישבע ליתן מה שיריח לאחר והוי טבועה
 לבטלה תש בה אין בדבריהם כלום דאפי' אם בוחר אדם נכסיו
 אין מוציאין בהן למזון האשה וחבנות כל שכן אם שיעבד גופו
 דאין שיעבו חל על גופו של אדם בשום מקום שהוא חי ואילמלא
 השבועה לא היתה המתנה כלום כי נתן לו דבר שלא בא לעולם
 אבל בשבי השבועה שנשבע צריך לקיימה וששאלת על יהודים
 שנהרגו בדרך ולסוף טו' ימי מצאום והכירו ראשו של אחד מהם
 שהיה עדיין שלם בסימני מובהק ושאר הגוף אכלהו חיות
 תשובה דע כי אינו עדות להתיר את אשתו דתנ' ב' האשה בתרא
 אין מעיד אלא על פרצו פנים עם החוטם ואין מעידו אלא עד ג'

ימים כי המת משתנה אחר ג' ימי ואותן שמצאו רגלו והכירו הבתי
 שוקים כי היו שלו סימן מלבוש ו לא הוי סימן שפעמים משאל
 אדם מלבושיו לאחרים והגוי שאמר שהוא גויים אחרים הרגום
 ואומרים הסימני שהיו בכל אחד ואחד ושמותם לא ידע זה תנן
 אין מעידו על סימני הגוף כגון ארוך או קטן או חזיר או סומק לא
 הוי סימן אבל אם אמ' סימן כובחק כגו' שהיה חסר אחד מאיבריו
 או יותר ברגליו או בידיו או שופ שינוי באחד מאיבריו סומכין ע'
 עליו עדות על תלמוד אחד שמת והתיר אא הראש ז' את אשתו
 ואת גיסתו כדיותי כמיוקא ראיתי תלמיד אחד והראה לי אגרת
 חתומה בחתימת מורנו הראש ז' והיה כתוב שמו של התלמיד
 אשר וכיפר לי שהיה בא מט' ליטלה ושלמד לפני מוריני ר' אשר
 והראה לי תוספות מקצת מסכתו שחבר מוריני הרב הזכיר ולפי
 הדבר שהגיד ומצאתי אמת נתברר לי ש בא מטולטלה ויצא
 ממנו ללכת לארצו אחכ כא תלמיד אחד ושכור' שמואל וכמסד
 לפי תומו אמר תלמיד חשוב אשכנזי שפרש מבאן ושמו ר' אשר
 ולמד לפני הרב ר' אשר ז' בא באיציליא בעיר שהייתי ונתאכסן
 עמי והיה עמי יום או יומים ואחכ נטל רשות ללכת ופטרתי אותו
 בלמה וראיתי שנפל בדרך ואמרתי לו תחזור כיון שאתה ח לה
 ולא רצה לחזור אחר ימים מועט' בא אלי המגיד והגיד לי שאותו
 תלמיד היה חולה ונטה למות והלכתי שם לבקרו ואני החזקתינו
 בדברים וכמה שיכולתי ולא הועיל אחר זמן מועט נפטר לבית
 עולמו ועשיתי לו כבוד גדול במותו וקברו אותו יראה לי שאשתו
 של ר' אשר מותרת לינשא בעדות זו כדאית' בהדי' בשילהי יבמות
 מעשה באדם אחד שכא להעיד עדות אשה לפני חבמי אמרו לו
 בני היאך אתה יודע בעדות זו אמר להם אני והוא מהלכי בדרך
 וירפו אחרינו גדים ונתלה ביחו של תאבה ופשוו והחזיר את הגוי
 לאחריו אמרתי לו ישר כחך אריה אבר ליה מנין אתה יודע
 שכך קורין אותו בעירי יוחנן בן יוחנן אריה דמכפר שחול' לימים
 חלה ומת והשיאו חכמים את אשתו אלמ' אע"פ שלא הכירו אלא
 ע"י שסיפר לו שמו ושם מקומו התירו את אשתו ובן כנדון זה
 שהגיד להם שמו ושלמד הנה אצלנו והראה להם תוספות שידוע
 לנו שהולכים עמו מבאן הרי נתברר לנו שאותו ר' אשר שיצא
 מבאן ומת ואנו מעידי וידוע לכל בני חבורתנו שמו' בואו לכאן
 לא בא שום אדם לתלמיד לכאן ששמו ר' אשר אלא אותו ר' אשר
 בר סיני והוא היה מארץ רוסיא ובא לכאן עם כחור אחד ששמו
 ר' יהונתן לפיכך כיון שידוע לנו שר' אשר בא מארצו ולמד פה
 אצלנו והועד עליו שמת אשתו מותרת וששאלת אשה שכהלה
 כתובת נדוניה לבעלה מחילה גבור' והיא טוענת שעשת' המחיל
 מפני שהיה מוגם לה לגרש' א לישא אחרת מפני שאינ' יולד אין
 זה טענת אונס לבטל המחילה כי בדין היה עושה לישא אחר' כיו
 לקיים מצות פריה ורביה והיא שיחזתו בכפונה מלישא אחרת
 ועוד שאין האונס ידוע דלא מסרה בודעא מ' וקרא ק"ט

הלכות גטין

כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי
 מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ו
 ושלחה מכיתו ויצאה מכיתו והלכה והייתה לאיש אחר ותנן כש
 אל לא יגרש אדם את אשתו אלא אב' מצא בה ערות דבר דרדשי
 ליה לקרא כפשטי' אם לא תמצא חן בעיניו לפי שמצא בה ערות
 דבר וכה' סברי אפי' הקריחה תכשילו דרדשי לקרא הבין כי מצא

ואם כתבו ונתנוהו בחוליו אינו כלום לא שנא מתוך החולה
לא שנא נתרפא אבל לכשיתרפא כותבין אפי' אם בחוליו מיחה
מלכותו אין כאותו מחוי כלו ונותני אותו לכשיתרפא ואי צריך
לימלך בו פעם שנית לפיכך שכיב מרע שמעו לחתו גט לאשתו
צריך לדקדק בו שהיה שפוי בדעתו בשעת כתיבה ובעל הדיבור
כת' שאין צריך אלא כיון שצוה לכתוב כותבין אפי' אם נשתתק
והוא הראש ז'ל כתב כסברא ראשונה מי שנשתתק ושאלוהו אם
ירצה שיכתבו גט לאשתו ודבריו הראשו' לומר הן בודקין אותו
בדברים אחר' ששואלין אותו דבר שראוי להשיב עליו אם רואין
שדעתו מיושבת עליו שרומז על תשובת לאו הרבנה בדרך כבי
אדם על לא ועל הן הרבנות הן ג' פעמי' בכל אחת בותבין ונותני'
ולא יבדקו ג' פעמים הן או ג' פעמים לאו זה אחר זה אלא חד הן
ותרין לאו ותרין הן וחד לאו ולא יבדקוהו בדברים הנמצא' באותו
הזמן אלא בקיץ שואלין אותו אם רוצה בפירות של החורף וכתור'
אם רוצה בפירות של הקיץ אם ישיב הן ודאי שומע הוא ואם ישיב
לאו פסק הוא אבל אם שאלוהו בקיץ אם רוצה ללבוש בגדים
חמים הראוין לחורף ומשיב הן אינו בחזקת שומע דשמא אחרו ק'
קוד וכן אם משיב הן בחורף על בגדי הקיץ יש לתלות שם אחר
חום והוי ספק מגורש' ודוקא כשנשתתק או אדם השומע ואינו
מדבר אינו מציא את אשתו ברכיזה ברא' שנשאה כשהיה פקח
ונשתתף או נתחפש או שנפלה לו יבמה מאחר' פקח אבל בשא
כשהו חרש אפי' היא פקחה מציא כרמי' וגוסס פלטי' שהוא ח' וב'
במת ואינו מציא את אשתו וכן פסק רח' אבל רי' כת' שהשוכב כר'
יכול לגרש וכן הוא מסקנת א"א הראש ז'ל שחשו בו שנים או רוב
שני' ראוהו עלוב ורח' ה' אוכל' בו ורמז' וא' כתבו גט לאשת' כותבי'
ונותני' כל עוד שנשמעו בו אע"פ שכודאי ימות מהמכה קב"ב
אמר לעדים לכתו הגט ולחתו וליתנו ליה ושעו בבתיבתן
או שכתבוהו ונאכ' יכולין לכתו אחר ולא אמרי' שלא
עשאן שלוחין אלא לגט אחד וכת' א"א הראש ז'ל ומיזו אמ' לא נא
ומסופקין אם הוא כשר אם לאו מכמה חומרות שנהגו להחמיר
ואין להם שורש ועיקר מן החור' הרי' עשו שילוחתן אם הוא כשר
לפיכך טוב להנהיג שיאמר הבעל לעד'ם ולסופר לכתוב ולחתו'
עוד שיהא הגט כשר לפי דעתם בלא שום פקפוק אמר לסופר
ולעדי כתבו וחתמו ותנו לשליח ונאכד מיד השליח ברא ודאי לא
עשאם שלוחים אלא להגיע ליד השליח ואינן יכולי' לכתוב גט
אחר אפילו אם אמ' כתיבה ותנהו ליד השליח ויליך לא אמרי'
שעשאן שלוחי' עד' שיתליך אלא מיד כשנתגהו ליד השליח עשו
שלוחתו ואין כותבין גט אחר עד' שישאלוהו האם כתבו אחר
ונתגדשה בו הרי' זו ספק מגורשת אבל אם כתבו גט פסול ונתנו
לשל' ח' ודאי יכולים לכתוב אחר קב"ב

הכל

כשרים לכתוב את הגט ואפי' האשה בעצמה כותבת
גיטה ומקנה אותו לבעל וחודר ונתנו ליה וכת' חרמה
ודוקא שיאמר לה הבעל תחילה לכותבו שצריך שיכתבוהו דאז אז
שלוחו דאי לא הכי אינו כלום ואפי' ריח הגט אין בו חזין כחרש
שוטה וקטן ועכר ונכרי וישר משומד לעז' או לחל' שבת בפרהסי'
וח'שו יכולין לכתוב וטופס ועמוד פקח גדול על גבי' ואמר לו
לכתוב לשמו ויניחו מקום התורף שהוא מקום האיש והאשה
ומקום הזמן ומקום דרי' את מותרת לכל אדם שיכתבוהו גדול פקח
אבל אם אין גדול עומד על גבי' לא יכתוב אפי' הטופס ונתנו לא

יכתוב אפי' אם גדול עומד על גבי' אבל נכרי ועכר לא יכתוב אפי'
טופס אפי' אם ישראל עומד על גבי' ומכרי חרמבם יראה דלא
בעי' עומד על גבי' אלא לכתחילה שהוא כתב אם כתב אחר
מחזמשה טופס והניח תורף וכתבו פקח גדול לשמו כשר חשן
מותר להניח לכתוב טופס הגט לכתחילה והוא שגדול עומד על
גבי' אבל גוי ועכר אין כותבין טופס לכתחילה אפי' ישראל עומד
על גבי' וא"ז ז'ל כת' כסברא ראשונה כת' הרמבם כת' גט בשבת או
ביום חמורים בשונג ונתנו ליה הרי' זו מגורש' כתבו וחתמו בזמן
בי"ש ונתנו לה כפני עדים כשרים הרי' זה גט פסול קב"ב
על כל דבר תלוש כותבי' הגט אפי' על איסור הנאה אפילו
על עליו של זית אע"פ שהוא דבר המודיף כשר אפי'
לזמן מרובה ולא חיישי' שמא יהיה בו תנאי ובמזק והוא שיהיו
עדי' מסירה לפנינו אבל בעדי' חתימה אפי' הם לפנינו פסול אבל
בדבר שאינו מודיף כשר בעדי' חתימה לחוד וכותבים אותו על
יד העכר וקדן הפרה ונותנין לה העכר והפרה והוא שיהיה בעדי'
מסירה אבל להתוך לא יחתוך יד העכר וקדן הפרה ויתן לה ד'
דבעי' שלא יתא מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר
כתיבה קצצה ונתינה וכתב הירשם ודוקא שכת' על בעלי חיים
זמחובר לקרקע שעוקר דבר מגידולו אבל דבר אחר לא וכן
כתבו בשם רש"י שהיה מכשיר גט שנכת' בקלף גדול ונתתך ממנו
אחר כן ומעשה היה בימי רבינו יצחק בר' מנחם ופסלו ונחלקו ע'
עליו בני דורו וכך הביא בעל העיטור תשובה להכשיר ובה'ג'
פוסל אותו אם נתתך ממנו כלום וכן כתב דת' וכן מקנת א"א
הראש ז'ל וכתב מייז דוקא כשנתתך מקלף גדול הוא דחשיב
מחוסר קציצה אבל אם חתכו ממנו דבר מועט כרי' ליפותו לא מקרי
מחוסר קציצה ומ"מ כתב בסדר כתיב' הגט וזה לשונו וחתוך ה'
הסופר הקלף למדת הגט שלא יצטרך לחתוך עוד ממנו ע"כ
לפיכך אם טעה הסופר בגט לאחר שכתב קצתו ומתחיל באותו
הקלף יחתוך תחילה המועט שכת' כתב בעל העיטור כתבו על
ספר אע"פ שיש ענינים אחרים בתו' ונתן לה הכל כשר אין
כותבין אותו על המחובר אפי' יתן לה המחובר כמו שהוא דבעי'
ונתן בידה כת' הטופס במחובר ותלשו והשלי' עלי' התורף כשר
אבל אם כתב גם התורף במחובר אפילו בדיעבד פסול והרי'
פסלו כר' יהודה ז'פסל עד' שיכתוב כולו בתלוש ולא נהירא וכו'
עוד כל היכא דפסלי' מחובר אפי' תלוש ולבסוף חברו פסול הוא
כתבו וחתמו בתלוש ואחר חתימתו חזר וחברו ואח' תלשו ונתנו
לה פסול ולא מבעיא אם אשרוש אחר כתיבה וחתימה אלא אז
לא אשרוש גבי' פסול כיון דמחוסר מעשה מקמי נתיבה דבעי'
וכת' ונתן שלא יהא מחוסר מעשה משעת כתיבה עד' שעת נתי'
כתבו על חרס של עציץ נקוב כשר ויתן לה חרס כמו שח'
ולא חיישי' שמא יקטום שבר ממנו ויתן ליה והוא שיהיו עדי'
מסירה לפנינו שחרס דבר מסוים הוא כתבו על עליו ס'
עציץ נקוב פסול שמא יקטום ויתן ליה וכתב בעל העיטור אז
כשאינו נקוב כשר אפי' אם קוטם ונתן ליה אבל לה'ג' נל"ת פסו'
עכר שהוחזקו בו שהוא שלו וגט חקוק עליו והיא מ' חזקת
ואומרת שבסרו לה בעדי' מסירה להתגרש בו פסול אפי' העז'
חקוקים בכתיבת קעקע בענין שאינו יכול להודיף לפי שא'
נאמנת דשכח עכשיו נכנס לרשותה וכתב הרמב"ם דחיישי' כס'
לחומר' והיא ספק כגורשת ואי' ביכת' לשני

ויזם שינה ומנה לחשבון אחר הגט פסול והאידיא נהגין בכל ה
המקומות לכנות לבריאת עולם קס"ח
להזכיר בגט שם המקום שהעדים עומדים שם בשעת
חתימה ואם שינה והזכיר בו מקום אחר פסול אבל ע
על מקום עמידת הסופר בשעת כתיבה אין לחוש לפיכך אם נ
נכתב במקום אחד ונחתם במקום אחר יזכיר שם המקום הנחתם
בו ובספר התרוכזה כתב שצריך להזכיר בו גם כן מקום עמידת
הסופר ולבד אמר שצריך שימרו הסופר והעדים במקום אחד ו
וכן כתב הרב מהר"ם ז"ל כתב בסברא ראשונה שינה
מקום עמידת העדים כחכ"ח שאם ניסת בו הולד ממזר וכן כת'
הרבה שאפילו אם נישא תצא אבל הולד כשר מן השני ודווקא מן
השני אבל מן הראשון הוא ממזר ולא נהירא לא"א הראש על ורת
פסק שהולד כשר אבל לא תנשא בו לכתחילה וכן הוא דעת רב
אלפס וכותב"ם שם מקום הפעל והאשה פ' מקום עיקר דירתו כ
בגון פלוני ממקום פלוני ואם יש לה שתי שמות כותב שם מקום
עיר פ' וני וכל שום וחניכ דאת ליה וכתב הרמב"ם כשמגרש
בעירו כותב שם העיקר בפרט וכולל שם הטפל בכל שני וחניכא
וכשמשלח גט למקום אחר צריך לפרט שניהם שם ניק' הכתיב'
ושם מקום ה' חתימה ואם רגיל בשני מקומו כותבים שם ביק' עיקר
דירתו והוא איתו שדר בו י"ב חדש ואם קנה בה בית דירה מספקא
לן אי מיקרי דירה ולבד ש"ב לכתוב וכל שום אחר דאית ליה ו
ולאתרי זמן הדין הוי צריך לכתוב שם העיר של הלידה אלא ד'
דחיישין שמה יטעה בעיר מולדתו ואם כתבה ולא טעה בה כשר
וא"א הראש ז"ל כתב שאין צריך לכתוב אלא שם מקו עיקר דירתו
אבל אין צריך להזכיר מקום עמידת הבעל והאשה בשע' הכתיבה
ולא מקום לידתו ועירו לא קאי אלא אבוקם עיקר הדירה
וגם עירו ועירו אין עיכוב בכתיבתן דמתני' לא קאי אלא אם שיב
בהם אבל אין עיכוב בכתיבתן ומהגין באשכנז ובצרפת לכתוב
במקום עירו ועירו של עמידת ודירה ולידה הכא דיודעים משום
חששא דשני יוסף בן שמעון ואם טעה ושינה במקום הלידה זה
היה מטעה והבשירו לת דרווקא משום הרירה הוא דאיכא חששא
משו' שהוא ידוע לכל וכל אדם נקרא על שם מקו דירתו במקום
פלוני וכשרואים שינה במקום אחר לא הוא גירש אלא אחר ש'
שג"ר הוא אבל במקום לית האיש אינו ידוע וגם אינו נקרא על
שם מקום לידתו וליכא חששא קט"ט

כותבין

שם האיש והאשה בגט ואם יש לאחד מהם שני
שמות כותבין שם העיקר שלו וכל שום וחתימה
דאית ליה ברא לכתחילה אבל בדיעבד אפי' לא נכתב אלא אחד
מהם כשר והרמב"ם פסל שכתב כה"ב השם שאין יודעי' יות וכתב
וכל שום וחניכ ש' לו הרי זה פסול א"א הראש ז"ל כתב בסברא
ראשונה ואם חניכתו ידועה וניכרת בכל מקום והכל קורין אותו
בה אלא כשחותם בשטר או קורא בספר קורין אותו בשם הרבובה'
או סגי בחניכ לחור אפילו לכתחילה וכן בחניכת שם המשפחה
סגי והוקא ע"ג דורות אבל מכאן ואילך לא והא דבשר בדיעבד
כשכתב שם הטפל וכל שום וחתימה דאית ליה דווקא למגרש ב'
במקום הכתיבה אבל אם עומד במקום אחד ומגרש במקום אחר
והחזק בשני המקומות באילו שני השמות שידוע הוא שיש לו
שני שמות אבל בני מקום זה אין מכירין בשט' שיש לו במקום אחר
צריך לכתוב שניהם וכותב שם מקום הכתיבה לכל שום וחתימה
אית ליה א"א לא כתב כ"פ א"א ניסת ב' הולד ממזר וכל יג'
דכתיב האילו בה אם לא החזק בשני המקומות שאין יודעי'

במקום הכתיבה שיש לו שם אחר במקו הנתינה או במקו הנתינה
אין יודעים שיש לו שם אחר במקום הכתיבה אין צריך לכתו' אל'
השם של מקום הכתיבה ולא כל שום וחניכ דאית ליה ואפי' יודע
אחר כך שיש לו שם אחר במקום אחר הגט כשר שאין לנו אלא
בשם שהחזיק לעצמו והרבה כתב שאין חילוק בין אם מגרש ב'
במקומו לשולח הגט במקום אחר לעולם צרי' לכתוב שני השמו'
אלא כשמגרש במקומו כותב שם העיקר בפרט והטפל כולל ו'
זכותב אני פלוני וכל שום וחני כה דאית לי ואם כתב שם טפל
בפרט וכולל שם העיקר הויא כפק מגורשת ואם גירש במקום
שלא החזק בו כלל אע"ג דכתב וכל שום וחניכ דאית ליה לא הוי
גט כלל וכששולח הגט למקום אחר צריך לפרט שני השמות ב'
בפרט שם מקום הכתיבה ושם מקו הנתינה ובש' נד' א' לו לגרש
אלא בשם ישראל ואם גירש בשט' גוי אע"ג דכתב וכל שם שיש
לו פסול וגר שינה וכותב שמו של גיתו כשר והני ספרי דפלוני
יקרא לבעלי זרועות וכותב פלוני החכם או רב או נשיא אע"ג דלא
קרו ליה אינטי הכי ואיהו נבי' לאו בר הכי אין זה שינה שבו והגט
כשר' כיון דקרי ליה בשמיה בפ' אע"ג דפליג יקרא דלא חזו ליה לאו
שינוי השם הוא וכן כת' ר"ת כותב א"א הראש ז"ל בתשובה שאם
לא הזכיר שם אבי האשה אלא בכינויו או אפי' לא הזכיר כלל ש'
שהוא כשר וכתב עוד על אחד ששבו יוסף בן שמעון ונשתמד'
אביו והבן היה לו לגרש ולא רצה להזכיר שם אביו וכתב יוסף בן
שמואל שהגט פסול שהרואה אוב' אחר מגרשה כי שם בעלה יוסף
בן שמעון וזה היה יוסף בן שמואל קל'

צריך

שיחתבו שני עדים כשרים לכמה בשיטה התחתונה
של גט ולא יניחו כדי אומר שני שיטין ואין חתימתם
לשיטה התחתונה ואם הניחו אומר שני שיטין הגט פסול והרמב"ם
כתב שאם יש עדי מסירה כשר אפי' אם הניחו ב' שיטין והראב"ד ה'
השיג עליו כי שכא נתן תנאי בגט באותן שני שיטין ותוציא גיטה
בעדי חתימה ונביא זה כמזויף בתוכו דאתו למימר שכוכבין על
עדי חתימה ויתחילו בראש השיטה שלא יסאר חלק בגליזין
הגט לפני חתימתן ולא יהיה בין הגט לחתימה העדי כתוב שום דבר
אחר שאינו כענין הגט דאיכא למ' חש שכא לא כיונו העדי דחתו'
אלא על אותו דבר כדאמרי' כתב לכמה בגט שאלו בשלוב' פסול
שכא לא חתמו אלא על שאילת' שלום אבל אם כתב ושאלו כשר
שהוא חזר על של מעלה ועל הכל חתמו וכן כל כיוצ' בזה
חתמו בראש הגט או בצדו בימינו או בשמאלו או באחור פסול
אלא לכמה דווקא ואף כשחותכים לכמה צריך שיהא גב החתימה
כלפי הגט ולא תהיה רגלי החתימה כלפי הגט לפיכך כת' שני גיטין
באור הדף ראשו של זה בצד ראשו של זה וחתמו באמצע שניהם
פסולים שהרי הם בשני ראשי הגיטין ואם כתבן זה החת זה בסדר
והעדים בין שניהם העליון כשר ואם כתב סופי' של זה בצד סופו'
של זה והעדים באמצע את שהעדי' נקרא עמו שתבא גב חתימתן
כלפי כתב דגט כשר וכולן כתב הרמב"ם שאם יש כאן עדי מ'
מסירה שהוא כשר שייך בקצ' הגט וכתבו בדף השני שכחו בכ'
דפין זה אצל זה והעדים חתומים תחת חצי השני כשר והוא שיהיה
ניכר בקלף שלא נחתך ממנו כלו' אלא שהסופר כיון לכך מהחיל'
אבל אם אינו ניכר פסול דשכא שני גיטין היו כהובים זה אצל זה
השמאלי נכתב בגובה של הגולה ותר' בהימני והיה שום ת' אי
בימני לכמה וחתך החתנו בהימני והעליון מהשמאלי וכיון אי'ם
ביחד וכתב הרמב"ם שאפי' אם כסרו בפני עדי מסירה שהיא נפק'
מי רשה ואי יודע למה כיון שיש כאן עדי מסירה הם זכורים אם
זהו בו תנאי ואיפשר שול' שאנו חוששין שהסופר ה' ב

יוסף טוב עלם דיתיהוויין דיתיעביוין כל אחד ואחד הוויין כד
תיהוויין הן בתיבות אשר תהיינה ודי היא תרגום של אשכנזי
תיעביוין אשר תרצנה ואני אומר דאף הכותב דתהוויין תהיה אח
אינו טעות עכ ולורכיה לוי דתירוכין ולוי דשיכוקין ולוי שנייה
דוכדו ולא דווקא לורכיה טפי משאר וויין אלא שצריך לדקדק
בהן שלא יקצר בהן עד שיהו נראו כמו יוד וכתוב תרוכי שבוקין
חסר יוד ראשונה ופיטורין מלא בכ יודין ולמהך חסר י ויוד יפת
ברגל של וי דלמהך שירחיקנה מגנה וכן בכל ההין צריך שיהיה
שלא יגע הרגל למעלה אלא שבזה צריך לזהר יותר לפי שבזה
משתנה כל חמשמעות ולא לכתוב לאתנסבא אלא להתנסבא
כת' הומבם ועל דרך זה צריך לזהר בכל כת' ובכל לשון שיכתוב
שלא יהא כהם משמעות כ' עניני עכ כת' הוי פרץ לא ימחא באלף
וצריך שלא יהא בשיטה אחרונה לא ספר תירוכין ולא גט פיטורי
ולא אגרת שבוקי אלא כדת משה וישר לבד ויעשה מבנו איתיות
ארוכות כדי שלא יסייב באמצע השיטה דאיכא למיחש אם יסיים
באמצע השיטה שמא יחתמו העדים מיד בחצי השיטה הנשאר
ואין ראוי לעשותן כן שאלות לאא הראש זל ששאלת גט שהיה
בשטה אחרונה יותר מכדת משה וישר אם נפסל בכך דע כי לא
נפסל בכך ומה שכת' ישראל אלף למד כאחד אינו נפסל וכת'
שכת' לא ימחא באלף אם בא הגט ליד אין לפוסלו בכך וששאלת
אם כתבו עדים נתגרשה פלו' כגט כשר ואח' נתגלה שהיה בו
טעות הדבר פשוט שאין עדות העדים מועיל להבשיר גט פסול
אלא תליבן שמא לא דקדקו העדים ולא הרגישו בטעות או שלא
היו יודעים כשיב גיטין ולא ידעו שהוא טעות ששאלת גט שכתו
בו למצין אנומונין דהילג השין וכת' ברכיעי כי לירח שבט ודילג
ולא כתב בשבת וגם יום רביעי היה כא יום לשכט והוא כת' כ' הגט
כשר שאין לחוש לדילוג היין דכיו שאנו מבירין סגנון הדב כשגו
דילוג אות אין לפוסלו וכן בשביל שדילג בשבת אין לפוסלו כי
ברביעי אין לו פירוש אחר אלא בשבת כיון דכת' בתרייה כ' יום
לחדש וגם אין לפוסלו במד' שכת' כ' לחדש שבט והוא כא' ונמצא
שדקדים זמן הגט יום אחד והוי גט בוקדים דכיו שידוע שיהי שבט
היה ביה ורביעי בשבת אי אפשר להיות כ' כ' לחדש אלא כא' תליבן
בטעות הסופר שלא היה זכור קביעות החדש ולא הוי בוקד' אע"ג
דקיב' לן דווקא עד רובו של חדש טעו אינשי בקביעות דידחא
אבל משעבר ירובו של חדש לא טעו בו אינשי הבא אין חילוק
דעכ טעה שהרי דבריו סותרין זה את זה אם הוא רביעי הוא כא'
לחדש ואם הוא כ' לחדש כמו שכת' הרי הוא ביום ו ועל כרחיה
טעה או בקביעות או בין יום שלישי לרביעי וכימי השבוע לא שכיחי
דטעו אינשי הלכך תליבן הטעות בקביעות החדש ואי כאן הקדמ
והגט כשר כת' הומבם אם לא האריך בויו או שלא כתב יודין
היתרות או שכתב יודין שלא היה לו לכתוב הגט פסול ובעל
העיסוד כת' מש' יהיו דרבנות כל הגי דקדוקי דווקא בשחבע' כת'
הגט או שהסופר כותבו מפיו ובא הבעל ואומ' כיונתי לשנות כדי
לקלקלה אבל אומ' לסופר לכתוב ולחתום גישו סתם וטעו באחד
באילו והבעל אין מערער הגט כשר ותנשא לכתחילה וכן כתב
רבינו האי אי יהיב בעל רשות לסופר למכתב ושעה בהן או ב
במקצתהן אי איתי לספרא מתקן להו ואי לא מתקן ומינסבא לא
מפקינ' לה ואי איתי לאינסוכי ומערער ואומר האי דכתי' יודין דינ
אמרי ולכך כיונתי לא מינסב' ואי מינסב' לא מפקינא לה וכן היא
מסקנ' אא' הראש זל תשובה לוי ששאלת שליח הולכה שהביא
גט ולא היו הוויין ארוכי אם רשאי כד' להאריכו והבע' רחוק מכאן
לא הייתי פוסלו בשביל זה וכן אם יש בו תקנת עגון כגון שהובא
במסקי רחוק יאריכו הוויין כי מסמבא הבעל צוה לכתוב בתקן

חכמים ואם לא כתב הסופר כראוי נוחא ליה לבעל שיתקנוהו ו
ועל זה יש לסמוך בשעת הדחק קבו
צריך
לכתוב הזמן כגט כיצד בכך וכך בשבת כך וכך
לירח פלוני כך וכך לחשבון פלו' שחכמים תקנו
לכתוב בו הזמן משום שפעמים שאדם נשוי קרובתו ותזכ' תחתיו
וירצה לחפות עליה ויתן לה גט אחר הזנות ולא יכתוב בו הזמן
והיא תאמ' קודם הזנו נתגרשתי אבל כיון שתקנו לכתוב בו הזמן
אם תאמר כן צריכה להביא ראיה אבל לא הוצרכו לתקן זמן כדי
לידע מתי תטול פירו' מנכסיה שהיו בידו דקל' יש לבעל פירות
עד שעה שיתן הגט לידה וכשיגיע הגט לידה תלך לבד ותראה
להם גיטה וכתבו לה כד' הזמן שנתגרשה בו ואם נתגרשה כגט
שאין בו זמן לא תנשא וכו' אם ניסת כו' לא תצא אפי' אם אין לו
בנים ואם הקדים הזמן פסול וכמ' נכתב כיום ונחתם בלילה של
אחריו או אפי' מכאן ועד עשרה ימים פסק' אא' הראש זל שהוא
כשר בשעת הדחק שאי אפשר על גט אחר והרמה כתב שהוא
פסול וכת' אא' הראש זל בתשובה אם נתגרשה כגט בוקדים ולא
נודע פסולו עד שקדשה אחר דלא תפסי בה קידושי שני ואינה
צריכה גט מבנו ומותרת לחזור לראשון השולח גט במקום
למקום אע"פ שמקדים הזמן שהרי כותב הזמן כיום הכתיב שאינו
יודע מתי יגיע לידה כשר כיון דאית ליה קלא שהקול יוצא ב
בשליחות הגט וכל אדם יודע שנכת' קודם שנמסר לה ואם תבא
לגבות הפירות שמכר הבעל משלה צריכה להביא ראיה כתיב בא
הגט לידה ופיר' די' דכל גט שלא נמסר כיום הכתיבה אין תקנה
להבשירו אל על ידי שליח שימסרנו לה על ידי שליח דבהכי אית
לי' קלא דאבר' גבי גיטי' דבאי' כמדינת הים אית להו קלא לפי ש
שיש קול להולכת השליח ולהביאתו ומידע ידעי אינשי זמן המסיר'
הגנבי כגט שנכתב קודם שנמסר אע"פ שיהי שם היה מוסרו כיון
לידה היה פסול משום דאיתא למיטרף בלקוחות שלא כדי כיום
שנכת' בשנתנו ליד שליח ליתנו לה אית לי' קלא ולא נפקי מינה
חורב' ואין נראה כן מדברי הומבם שכת' הרי שאמ' לשנים לכתו'
גט ולהתום וליתנו לאשתו ונתאחר הדבר ימי או שני או שנמצא
הגט בטל והוצרכו לכתוב לה גט אחר כשכותבין הזמן והמקו אין
כותבי לא הזמן שאמר להם הבעל לכתו בו ולא אותו המקו כיצד
היה בירושלם כשאמ' לה הבעל והיו עומדי' בתשרי ונתאחר עד
ניסן והרי הקלדר כותבי זמן מניסן וכלוד ואא' הראש זל בתרומי
רבינו יצחק לפסק הלכה כתם גט הבא לפנינו אנו תולים שנים
שנכת' נמסר ואינה צריכה להביא ראיה מתי בא לידה אבל אם
יש בו ריעות כגון שנמצא מושלך צריכה להביא ראיה כתיב בא
לידה גט שזמנו בא אחר כשר לגרש בו ופי' הראב"ד כשר לגרש
בו מיד בשעת הכתיבה ודח' פי' שאינו גט אלא עד הזמן שכתוב
בו אפי' אם נותנו לה מיד כי אין הגירושין הלזין אל עד הזמן שכתו'
בו יש לבעל פירות עד הזמן שכתו בו והומבם פסול גט הבא אחר
שכת' גט שיש עליו עדים ואין בו זמן שהיה בוקדים או בא אחר או
שנכת' כיום ונחתם בלילה אע"פ שהיו עסוקי' באותו ענין או ש
שכתב הגט בירושלם וטעה וכתב בלוד פסולים ואא' הראש זל כת'
כסברא ראשונה וכת' עוד שאי לסמוך על מח' שפסול נכתב כיום
ונחתם בלילה אע"פ שעסוקי' באותו ענין כת' עוד הומבם דתך
ממנו הזמן ונתנו לה או שלא כת' שש' היום אלא בשבת ראשונה
או שנייה בחדש פלוני או בשבת פלוני ולא הזכיר החדש ואפ' ל'
בשבע פלוני כשר וכן כתבנו ביום גירשתין שמשבע היום והוא
שיצא בו הגט ואינו יודע האך כבשיר חתך ממנו הזמן והיינו אין
בו זמן וכן השיג עליו הראב"ד כימי חכמי התלמוד היה דרכו
ליכתיב לשנות הכלבים ואם

אשתך פסול לו לגרש בו כיון שלא נכתב לשמו ואפי' יש לו שתי נשי' ששמותיהן שוין וצוה לכתו לגרש בו אחת מין לא יגרש בו השנייה ואפי' אם לסופר כתוב ואינו שארצה אנרש בו וכתב הסיפר על דעת זה פסול כיון שלא פירש לשם איזו היא כותבו ואפי' תלה ברעת אחרים שאמר לו כתוב לאיזו שתצא בפתח תחילה אנרש' בו פסול דאין ברירה וככולן לא היו גט כלל דאפי' לכהונה לא נפסלה אם נתגרש בו חוץ מאיזה שארצה אנרש או לאיזו שתצא בפתח תחילה שהוא גט לפסול לכהונה ואם נכתב שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשם לא מהני ואפי' אם נכתב לשמו אם לא חתם העדים לשמו פסול כת ה'מכם יש אומ' שהוא בטל לגמרי מפני שהוא מזויף מתוכו ויראה לי כיון שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם שאינו מזויף ממש והואיל ונמסר בעדים והיו גט פסול מדבריהם קל"ב

אמר לסופר כתוב גט לארוסתי לבשאבנסנה אנרשנ' וכנס וגירשה בו והיו גט כיון שבידו לגרשה עתה ברא' שכת' בזמן הבחינה אבל אם כת' בו זמן הכתיבה פסול צוה לכתו גט לגרש בו אשה בעלמא לבשיבנסנה כת ה'מכם שאין גט וליבמתו היו ספק מגורשת וא"א ה'ראש ז"ל כת דאפי' לאשה דעלמ' והיו גט למ"ד אדם בקנה לדבר שלא בא לעולם שנים ששמותיהם שוין ושמות נשותיהן שוין ושלחו שני גיטין ונתערבו זה כזה ונתנין זה וזה שניהם לזה ושניהם לזה בעדי מסירה דממה נפשך יגיע לכל אחת גיטה בידה ואם נאכד אחד מהן גם השני בטל וכתב בעל העיטור ש'מ ספק נערה ספק בורת ונותן גט לאביה ואחר כך נותן לה מתגרשת ממה נפשך ואינו יודע מה צריך ליתנו ליד אביה שגם נערה מקבלת גיטה כדלקמן המביא גט ונפול כמנו במקום שהשיירות מצויות או אפי' במקום שאין השיירות מצויות ובעיר שנכתב הגט והחזקו שנים ששמותיהן ושמו נשותיהן שוין אם מצא לאלתר שראה שלא עבר שום אדם שם משעה שנפל עד שמצאו או אפילו לא מצאו לאלתר ויש לו סימן מבורק או טביעו עין בגט או אפי' אין לו סימן וטביעות עין בגט אלא שמצאו בכלי שהיה בו הגט ויש לו סימן או טביעות עין בכלי וזרע שלא השאילו לאחר או שמצאו קשור בבית או בארנקי' וטבעת שלו או שמצאו בביתו בין כליו כשר' ולא חיישינ' שב'אחר הוא ולא נכתב לשם זה האיש אבל לא מצאו לאלתר כגון שאינו יודע אם עבר אדם שם אם לאו ואין לו טביעות עין וסימן בכלי ולא בגט פסול דשמא לא זהו הגט שנאכד אלא אחר ששמו בשמו של זה כתבו ונפל כמנו ואפי' אם עדים מעידי' שהאחד שהחזק בשמו של זה לא היה בעיר כשנכתב הגט פסול וכן אם ראה ש'גבר אדם שם פסול אפי' לא שכיחי' שיירות ולא החזקו שני יוסף בן שמעון ואפי' היה גוי שעבר שם אל' א"כ עדי הגט אוברי' מעולם לא חתמו על גט אחד ששמו כשם האיש הזה או הוא כשר אפי' אם אינם מ' מעידי' שזה התוכנו הוא אותו שחתמו לו וכת' הר"ב אע"ג שאין גבי כשר ובגון דלא איתחזק דאיכא עדים אהרים ששם כשם של אילו אבל אם יש עדים אחרי ששם כשם אילו אינו כשר עד שיעידו שהוא חתימ' ידם או שיאמרו העדי' אנו מכשירי' הגט שיש בו סימן מובהק שיש בו נקב בצד אות פלוני ואפי' אינם אובי' הסימ' עד אחר שיראו אותו ואם התובעו אומר הסימן אינו מועיל אלא א"כ יאמר אותו קודם שיראה הגט אבל בטביעות עין אין מחזירין אותו לתובעו שאין מועיל טביעות עין להבשירו אלא כשמוצאו אותו בעצמו שאכד לו חייב שלא החזקו ש' יוסף בן שמעון ולא

שכחי' שיירת' מחזירין אותו בלא סימן אפי' שהיה כדי שיעבו אדם שם וכל זה כשרבעל מודה שנתנו לאשה או שהיתה נותנת בו סימן מובהק הא לאו הכי אין מחזירין לה כדלקמ' בסימן קנ"ג ברא דנחמרינ' לפסול בחד צד לריעות בהחזקו שני ששמותיהן שוין או בשירות מצויות בגט מפני שאפשר לכתוב אחר אבל לענין מייתה כמי שמעיד' על וסוף בעל פלו' שכת' אשתו מותרת אלא א"כ שיירות מצויות וגם ה' חזקו באות' העיר שנים באותו השם וה'מכם חילק שבמקום שהשיירות מצויות חשיב לאלתר כל שלא שהה אדם שם אע"פ שעבר שם ובמקו' שהחזקו שנים ששמותיהן שוין לא חשיב לאלתר אלא א"כ עבר אדם שם ואינו נר' כן אלא אין חילוק ביניהם כדפרישי' וכן השיג עליה הר"ב קל"ג

צריך שיידו שני עדים כשרים כשעה כסיר' חגט שימסרנו לה בפני שניהם בסרו לה שלא כיעדי' או אפי' בעד אחד או שנמצאו עדי' מסירה פסולי' אינו גט ואע"פ שיעדי' למסרו לה בעדים תקנו חכמים להחתיים עליו כ' עדי' שמא ימותו עדי' מ' מסירה ויבא הבעל ויעדער לקלקלה לכך הקנו חתימ' ומשרואין אותן חתום בו תולין שנודאי נכסר כדאמ' בעדי' מסירה אבל אם ידוע שלא נמסר בעדי' אינו גט כלל ורב אלפס כת' ודאי לכתחיל צריך עדי' מסירה ועדי' חתימה אבל בדיעבד שלא היו אלא עדי' מסירה או עדי' חתימה או שנמצאו עדי' מסירה פסולים סגי בעדי' חתימה ולא אמרי' עד' ין היא אשת איש והואיל ואיכא עדי' חתימה וחס כשרים והגט יוצא מתחת ידה גט מעליה הוא וכן כת' הר"ב חתמו בו שנים ועבר ונתנו בינו לבינה או שנמצאו עדי' מסירה פסול' הרי זה כשר' והואיל ועדי' שבו כשרים והרי הוא יוצ' מתחת ידה ויש בהגאונים שהורו שראו פסול וא"א ז"ל כת' בדברי הגאונים קל"ד **צריך** שיבטל כל ה'יודע קודם שיתן הגט שאם מסר מודע' בפני ב' ואם גט זה שאני רוצ' הרי הוא בטל לאשת' דעו שאיני אנו' ליתנו ולכן אני אי' בפניכם שיה' בטל אע"פ שלקח בקנין אע"פ שאין מכדין את אונסו ואפי' אינו אומר אמת שאינו אנוס כיון שבטלו אינו גט ואע"פ שנתנו אחר כך לא אמרינ' שבטל המודע' שמסר עד שיאמר בפ' שבטל המודע' ואז הוא בטל ואין צריך קנין כת' א"א ה'ראש ז"ל ואם מסר מודע' ואמר אף אם אבטלנה לא תבטל אם בטל מודע' ומודע' דמודע' עד סוף כל מודע' כשם שמועיל ביטולו על מודע' אחת כך מועיל על כמה מודעות ועל כל תנאין שהתנה וכן עמ' דבר דלא בה'מכם שכת' א"כ גט זה שאכתו לאשת' בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודע' זו הרי זה בטל וכת' אחריו גט ונתנו לה אע"פ שביטל המודע' קודם שיכרוב הגט ויתנו לה הרי הגט בטל א"כ מה תקנת דבר זה שיאמרו העדים קוד' כתיבת הגט אבול בפנינו שכל דברים שמסרת שנימרי' כשיתקיימו אוחן הרב ים לבטל גט זה הרי הם בטלים והוא אוב' כן ואח"כ אוב' להם לכתוב ולחתום וליתן לה ולא יתחנו לילך עד שיגיע הגט לידה כדי שלא יבא ל' לבטלו ולא המוסר מודע' ולא המבטל מודע' צר' ד' קנין עב' והמגרש אשתו כרצונו אין כאן חשש אם לא יבטל מודע' דבין דמודע'תו כגרש' אינו חשוד לקלקלה בירי' שמי עכ"ל י"א ה'ראש ז"ל ומ' לכתחילה טוב הוא שיבטל מודע' ואפילו במגרש כרצונו והוא דאינו גט כשהוא אנוס דווקא כשאנסוהו שלא כדון אכל אנסוהו כדון כגון שהוא חייב להוציא ואינו רוצה ואנסוהו בית דין עד שהרציאה הוי גט ומצוה על כל בית דין שבכל מקום ובכל זמן לכופו לגרש ואם מסר מודע' תחילה כדי לבטלו ה' ג

מעצמו עשה כן בפני שנזדמן לו היענין בכך כת שני גיטין בכ
דפין גבילה אחת זה אצל זה העדים יוצאין מתחת זה לזה את
שהעדים נקראו עמו כשר כגון אם שמם תחת הימני ושם אביהם
תחת השמאלי או הימני כשר ואם שמם תחת השמאלי ושם אביה
תחת הימני כגון שחתמו בשני שיטין בזה או השמאלי כשר
ה' שכתבו ה' גיטין לחמשה נשותיהן אם כתבו בכלל שכתבו בכך
וכך בשבת גירש פלוני לפלוני ופלוני לפלוני פי' אחר שכתב
הראשון גירש פלוני לפלוני מסיים כל ענין הגט וכן אמר כל חר
לאשתו אחר שכתב גירש פלוני לפלוני פטרית ושקית ותר בית
יתיבי וכל טופסי הגט ושני עדים חתומים למטה בולין כשרים
ותנתן הגמילה ליד כל אחת ואחת ודווקא שכתב ופלוני בוי שהוא
מחברו אבל אם כתב פלוני בלא וי' אין כשר אלא האחרון וכתב
ה' חתום ותנתן לכל אחת בעדי מסירה ואם אין שם עדי מסירה
כלל כל מי שתצא מגילה זו מתחת ידה מגורשת ולמאי דבעינן
למכת' שכל גט שבא לפנינו חתום צריך לבקש אחר עדי מסירה
ואם לא נבסר בפני עדים פסול אפי' עדים חתומים בו הבא נמי
צריך שיהיו עדי מסירה לפנינו ואז כולן מתגרשות בו ואחת ת
תפוש אותו או תתן אותו לכל אחת כשתצטרך לו ואם אין שם
עדי מסירה כלל אין שום אחת מתגרש אפי' אותה שיוצא מתחת
ידה כתב בכך וכך גירש פלוני לפלוני והשלים הגט והתחיל אחר
החתיו באות הגמילה וכתב ביום זה או בכך וכך גירש פלוני לפלו
והשלים הגט וכן בכולן והעדים חתומים מלמטה גם בזה כתב
ה' חתום אם נתנה מגילה זו לכל אחת בעדי מסירה כולן מתגרשו
ואם אין שם עדי מסירה אין מתגרשות בו אלא אותה שגישה ב
כאחרונה כת' אנו פלו' ופלו' מגרשי נשותינו פלו' ופלוני והשלים
דגט אין שום אחת מתגרשת שאין בנשים מתגרשות כגט אחד
ואם חזר ופירש אחר' בגט פלוני מגרש פלוני ופלוני לפלו' כולן
כשרים ותנתן לכל אחת ואחת וכת' ה' רמה דרה נמי אם כת' פלוני
מגרש פלו' ופלוני לפלוני היא כנשים כגט אחר אלא אם כן סיים
על כל אחד ואחד כל ענינו של גט כדפרי' לעיל כשחתום העד
צריך לפרש שמו ושם אביו כגון יוסף בן יעקב עד כת' יוסף עד
א' בן יעקב עד או יוסף בן יעקב ולא כת' עד כשר אבל כת' יוסף
לכד ולא כתב עד פסול ומיהו אם היה שני גיטין בשני דפין זה
בצד זה והותם האחד יוסף לכד והותם בשני בן יעקב עד תחת
השני כשר שעד שכתב בשני הוא חוזר גם כן על הראשון והוא לוי'
כאלו כת' יוסף עד ולא יחתמו אלא זה בפני זה ואם חתמו זה שלא
בפני זה פסול ומיהו כת' דת' חתמו שנים זה בפני זה ורוצי' להחתי
בו שלישי שלא בפניהם שגיד דמי נכתב הגט בכתב עברי ועדי
חתמו בכתב ימנית או איפכא או שעד אחד חתם עברית והשני
ימנית כשר וכת' ה' חתום והוא שידו העדים מכירין לשון הנתב
והבתיב אבל אם היה קצת הגט בלשון אחד ומקצתו בלשון אחר
פסול עדים שאין יודעין לקרות אחד קורא בפניהם והם חתומים
וכת' ה' חתום והוא שיבירו לשון הגט ונראה דאפילו אין מכירין
לשונם אם הקורא לפניהם מתרגמו לפניהם שפיר דמי ודווקא
בגיש נשים דקילו כפי האי גוונא משום עיגונא אבל כשאר שטר
לא יסמכו על אחר שיקרא לפניהם עד שידו שנים כדאי' דרב
נחמן שהיה דיין מוכחה וסופר כד קורא לפניו ואם אין העדים
יודעים לחתום דושמין להם צורת האותיות על הגט באבר או
בדבר אחר שפסול לכתוב בו והם ממלאים אותו בדין אבל אין
דושמין להם בדבר שכשר לכתו שאם כן כתב העליון אינו כלום
ולא הקילו לעשות כן אלא בגיש נשים אבל בשאר שטרות דיין

הכוחים אותם כפי האי גוונא מגדי לוי' חושט כשר וה' רמה כת'
דאפי' כגט לא שרינ' לכתחילה אלא לקרוע להם נייד חלק אבל
לצייד להם אפי' ברק לא וכש' כאברא או כמי כילין אפילו על גב
מי כילין דלא דכיון שרי שובנו ניכר לפי שעה גזרינ' אפי' סיקרא
וכיוצא בו ודווקא לכתחילה אבל בדיעבד שצירו להם ברק או
כאברא או כמי כילין כשר ותגרש בו לכתחילה צירו להם כמי
דאברא או כעפיצא על גב מגילת דלא עפיצא וכל כיוצא בזה ש
שהתחתון כתב וחתמו עליו אעפי' שהעליון ניכר יותר אינו גט
ואם נתגרשה בו פסולה לכהונה מקרעין הנייד פי' ה' רמה לא
שישרטו להם צורת האותיות של שמותיהן על הנייד של הגט והם
ימלאו ה' גיטין דיו אלא חותכי צור' האותיות של שמותיה בנייד
חלק בפני עצמו ונותנין אותו על גב הגט כמקום שיש להם לחתו
והם כמלאים הקרע' דיו והוא עובר דרך הקרע' ונרשם בגט וכן
פ' ר' גט שחתמו בו כותיים או שאר פסול'ים או אפילו אחד כשר
ואחד פסול דדי' זה פסול אפילו יש כאן עדי מסירה שהרי הוא מ
מזויף כתוכו חתם בו הסופר שכתבו ועד אחד עכו פסול לרעת
התוספו לפיכך אם אמ' ל' שנים כתבו גט ותנו לאשתי לא אמ' כלום
כי הסופר דיה צריך לחתום עם השני וזה אי אפשר ואם חתמו
בו השנים כת' א' ה' ראש ז' לכתחילה אין לעשותו אבל בד עבר
כשר אבל ה' חתום בבשר חתם הסופר ועד' וכן פסק ה' רמה
נעשה בערכאות של גרים ועדי גרים חתומים עליו פסול אפילו
כתבו ישראל ונבסר בעדי מסירה ישראל ושמות עדי הגרים ה
החתומים בו מיובקים וניכר לכל שהם גרים וליכא למיחש דילכ'
אתי למסכך עליהו אפילו ה' פסול וה' אבר פוכלו לכתחילה
ומבשרו בדיעבד וא' ה' ראש ז' כת' כסברא ראשונה אבל אשה
שמביאה גט לפנינו שנתגרשה בו לינשא בו ושמות עדי כשמות
גרים הם שמות שאין דרך ישראל לקרות בהן כלל תינשא בו
שודא ישראל הן שלא היו טועים כחתימי הגט להחתיים שמות
כאלו אם לא שידעו שישראלים הם ואם הם שמות שדומין קצת
לשמות ישראל חיישינ' שמ' טעו כחתימי הגט והם סבורין שהם
ישראל ושכא גרים היו ולא תינשא בו גט שאין עליו עדים אפי'
ניכר שהוא כת' יד הבעל או שאין עליו אלא עד אחד אפילו כ' כר
כתיב הגט שהיא כתיבת יד סופר כד' או אפי' שהיא כתיב יד הבעל
פסול ומיהו אם גיטת בו לא תצא אפי' אין לה בני' ק' רא
צריך שתהא כתיבת הגט וחתמתו לשם האיש והאשה
לא שנ' טופס לא שכת' תורף לפיכך לא יכתו הסופ'
טופסי גיטין כדי שיהו מעותין אצלו בכל עת שירצה וכשיבאו
להתגרש כותב התורף לשמו ואפי' בדיעבד שכתבו בבר' כת'
ה' חתום שפסול לגרש בו וכן כת' ה' רמה ואפי' אם גיטת תצא
וה' חתום מכשירו אפי' לכתחילה לגרש בו אם כתבו וכן בהב' א'
ה' ראש ז' ולי' נראה דלא נפסול אלא לכתחילה אבל בדיעבד ש
שכתבו בבר' כשר לגרש בו וכ' ט' דלחומר ולגרשה כגט אחר
אם הבעל לפנינו לא נכתב לשמו פסול לכך צריך ליזהר כשהבע
בוצה לסופר לכתוב שיאמר כתוב לשם פלונית אשתי וכן יאבר
הסופר בפיו כשכתחילו לכתוב והעדים החותמי צריך שידו שם
בשעה שהסופר כותבו ושיכירוהו שיהו הגט שכתב הסופר לשנה
ומיהו אפי' אם אינם שם אלא בתחילת הכתיבה ושבעו שכתחיל
לכתו לשמה שפיר דמי כיצד שלא לשמה סופר שהיה כותב גטין
להתלכד וכת' שם איש בעלמ' ושם אשתו ושם עירם וכא' האיש
שגכתב בשמו לגרש בו פסול ויותר מכן אפי' צוה א' גט לגרש
אשתו ונמלך ומצא בן עירו ואמ' לו שמי כשמן ושם אשתי כשם

ישנה אע"פ שחזרה ולקחתו אינו גט עד שיחזור ויתיר לה ויאמר
הרי זה גיטך כתב הרכיזה דה"ה אם מסר מודעא על הגט ונתנו
לה ואחר כך בטל המודעא בדיבור ואם לא התגרשי בגט שנתתי
לך כבר אין צריך לחזור וליטלו ממנו כיון שמכח נתינת הבעל בא
לידה אע"פ דמעיקרא לא הוה בדעתו ליתנו לה בתורת גירושין
אמר לעדים ראו גט שאני נותן לאשתי ואמר לה בשעה שמסרו
לה בנסי שטר חוב זה הרי זה גט אע"פ שלא אמר הרי זה גיטך ולא
שבטלו ואחר כך נותנו שהרי הודיע לעדים שנותנו לה בתורת ג
גירושין ולא אמר כן אלא מפני הבושה או שהיה ירא שלא תקבלנו
וכתב הלכמה דווקא שלא אמר להו לעדים מעיקרא קמה אבל אמר
להו קמה ראו גט שאני נותן לה וחזר ואמר בנסי שטר חוב זה ש"מ
לית ליה כיסופ' מינה ואם כן למה אמר בנסי שטר חוב ש"מ בטולי
בטליה וכל כו' האי גונא עבדינן לחומרא וצריכה ממנו גט שני ואם
קבלה קידושין מאחר צריכה גט מזה ומזה ואם מת אע"פ שלא נתן
לה גט אחר פסלה כן הכהונה ע"כ אבל אם לא אמר תחילה ראו גט
זה שאני נותן לה ואמר לה בנסי שטר חוב זה צרי' שיאמר לה הרי
זה גיטך אבל אין צרי' ליטלו ממנה ולהחזיר וליתנו לה וכתב הרמב"ם
דוקא דאמר בנסי דמשמע לשם פקדון בעלמא אבל אם אמר לה
מעיקרא זכי בשטר חוב זה מגו דקני ליה בנתינה קמייתא לצור
על פי צלוחיתו אע"פ דאמר לה בתר הכי הרי זה גיטך לית לה"ת
תקנתא עד שיטלנו ממנה ויחזור ויתנו לה קל"ט
קבלתה כיצד זרק לה הגט בחצרה בין שהוא קנוי לה או
שאו"ל או מושכר הרי זו מגורשת בד"א שהיא ע
עומדת בחצרה והוא משתמר לדעתה אבל אם אינה עומדת שם
אע"פ שהוא משתמר לדעתה אינה מגורשת כתב הרמב"ם אם נתן
הגט בחצרה ואחר כך באה שם ואמ' לה הרי זה גיטך אע"פ שעדיין
הגט שם אינה מגורשת עד שתטלנו משם או עד שיטלנו משם ו
ותנו לה להתגרש בו דבעינן שתהא כמובח לחצר בשעת נתינת
הגט לתוכה וכן בגיטה וחצרה באין כאחד בעינן שעומדת בצד
החצר בשעת נתינת ואף על גב דאולה בתר הכי והדר אתי ואקנייה
לה בחצר יודה בעינן דתייהו סמוכה לה בעידן דליבא לה הרי זה
גיטך ואי לא סמיכא לה בתחילה ועד כוף מספקא לן ולחומרא
עבדינן בה ע"כ היתה עומדת על גגה וזרקו לה לראש הגג איש
לו מעקה כיון שהגיע לאוירו חוץ מחיצת המעקה או אפילו אין לו
מעקה והגיע לתוך שלשה טפחים פסוק לקרקעית הגג הרי זה מ
מגורשת אפי' נשרף קודם שנה והוא שקדם גט לדלקה שהרי ר
דאי' לנח אלמלא האש שבא אחר שזרקו אבל אם קדם האש לא
שלעולם לא היה ראוי לנח ברשותה ומדברי הרמב"ם יראה שאם
נשרף אפי' אחר שהגיע תוך ג' טפחים סמוך לגג אינה מגורשת
אפי' קדם הגט לדלקה ואינו נראה כך בגמ' הוה בגגו וזרקו
לה לחצרה אם מחיצות החצר גבוהות מהגג בעינן שמיד בשורק
הגט מאויר הגג נכנס לאויר מחיצות החצר מגורשת אפי' נמצא
קודם שהגיע לארץ וכגו' שנמחק לאחר שהתחיל לירד דכשזרקו
מידו כו' להעבירו המעקה צריך לזרקו בלפי מעלה ואם נמחק
בעודו דרך עלייה אפילו יצא מתוך מחיצות הגג וכנס לאויר מ
מחיצות החצר לא הוי גט אלא אם כן הוא דר' ירידה לאחר שהתחיל
לירד והיה לה קנה נעוץ בחצרה והוא עולה למעלה ממחיצות
החצר וזרק הגט עליו אינה מגורשת שאינו משתכר שם וזרקו לה
לרשותה ועבר כל רשותה ויצא חוץ לרשותה אינה מגורשת אף
על פי שהיה בתוך ג' טפחים סמוך לקרקע בתו' רשותה כיון שלא
היה סופו לנח ברשותה שתי חצרות זו לפניו מזו החיצונה שלו

והפנימית שלה וכותל החיצונה גבוהות מכותל הפנימית וזרקו
לה לפנימית כיון שהגיע כנגד אויר הפנימית אפילו למעלה כ
במחיצותיה והוא בתוך אויר מחיצות החיצונה מגורשת ובקופה
כי האי גונא וזרקו לה לפנימית אינה מגורשת עד שיגיע לתו' חלל
מחיצות הפנימית ומ' כשיגיעו לחלל מגורשת אף על פי שעדיין
לא נח בשוליה כיון שסופו לנח ומיירי שאין לה חיצונה שוליים ו
ונביצא שעומדת הפנימית על גבי הקרקע שאם היה לה שוליים
הוה ליה כליו של לוקח ברשות מוכר והווי ספק מגורשת והרמב"ם
כת' שאינו גט עד שינוח בשוליה היתה בחצרו וזרקו לה שם אינ'
מגורשת אפי' היא יושבת במטה אינה מגורשת אלא אם כן הגיע ל'
לידה או לכלי מן הכלים שלה שאין הבעל מקפיד ל' מקומו כגו'
צלוחית או כפיפה קטנה וכיוצא בהן וכן אם נפל למטה שלה ש'
שהיא גבוה' וטפחי' מגורשת שהיא הלכה בקום לעצמה ואין הבעל
מקפיד על מקום רגלי' ברעי' דמטה שלה השאל לה הבעל חצרו
וזרק לה לתוכו כג' רשת היה בחצר מקום חלק לעצמו שיש בו ד'
אמות על ד' אמות או אפילו אין בו ד' על ד' והוא גבוה' טפחי' או
אפי' אין בו ד' על ד' ולא גבוה' יטפחי' והוא חלק בשם לעצמו השו'
מקום לעצמו ואינו שאול לה בכל החצר ואם נפל הגט שם
אינה מגורשת אבל אם השאל לה גגו ונפל הגט על גגה שיש
לו אצלו מגורשת כיון שאין דיוורן קבועים כגג אינו מקפיד עליה
ומדברי הרמב"ם יראה שאפילו נפל לה הגט על גג של כל אדם ו'
והיא יכולה ליטלו משם שהיא מגורשת שכת' היתה עומד' על גגה
וזרקו לה ונפל לה על גג אח' הסמו' לו אם יכול לפשו ידה וריטלו
בגורשת שאין בני אדם מקפידין על מקום זה היתה עומדת בר'
הר' וזרקו לה לתוך ד' אמותיה מגורשת בד"א שאין הכו' עומד
עמה בתוך ד' אמותיה אבל אם עומד עמה בתוכם אפילו קדמה
היא והכתה בהן אינה מגורשת עד שיגיע לידה שנים אומרי' הניע
לתוך ארבע אמותיה ושנים אומרים לא הגיע הוי ספק מגורשת
ורבינו חננאל כתב אפילו זרק לה גט בחצרה לא משתריא ל'
לעלמא עד דמטי' לידה ותמה אדוני אבי הראש זכרו לברכה על
דבריו וכאש' כתבתי היא דהסבמתו היתה ידה קטפרס וזרקו לתוכה
ונפל לארץ אם נח בונך ד' אמותיה מגורשת לא נח בתוכו אלא
נתגלגל מיד מתוכו לחוצה והן מכעיא אי אויר של ד' אמות קנו'
ולא איפשיט והווי ספק מגורשת ואם עומדת על שפת הים או אצל
האש שכוד כשנפל מידה נפל למים או נשרף אינה מגורשת
נתנו ביד עבדה ורגלי' קשורו בחבל והיא אחזתו ביד ומשמרתו
יא שהוא גט אפי' נעור וא"א חראש ז' כתב שאינו גט אלא אם כן
הוא יסן ורגליו כפותות וכן יראה דעת הרמב"ם שכתב נתן הגט
ביד עבדה והוא יסן והיא משמרתו הרי זה גט פסול היה כפות
הרי זה מגורשת ע"כ נתנו ביד עבדו והוא יסן וכפרו ונתן לה העבד
במתנה כיון שזכתה בעבד זכתה גם בגט והיא מגורשת וכן אם נ
נתנו בחצרו ונותן לו הצרו וכתה בשניהם אבל אם נתנו בחצרו
של כל אד' והאח נתן לה החצ' או שקנאתו ממנו אינ' מגורשת קמ'
האיש עושה שליח להוליד גט לאשתו והוה שנקרא שליח
להולכה ואינו גט עד שיגיע גט לידה לפיכך יכול ל'
לחזור בו עד שיגיע גט לידה וכן דין האיש עם האשה בענין ג'
נתינת הגט וקריאתו ודבורו כן דין שלוחו עמה בת בעל העיטו'
אמר לשליח הולך גט זה לאשתי בפני עדים ואם יאבד תכתוב גט
אחר עד שיבא הגט לידה לית ליה רשו' לכושר לספרא לכושרת'
לכתחילה דעדי מסירה כרתי כדעבד ע"כ האשה עושה שליח
לקבלה והיא מגורשת בקבלתו מיד כשיגיע הגט הרי

משמתיכן ליה ואפיל אנסוהו שלא כדון שאינו גט להתיר פוסלה
מידה מן הכהונה ואם אנסוהו גוים לודש אפי אנסוהו כדון שחייב
להוציאה אינו גט להתירה אלא לפוסלה לכהונה אבל אם כד
של ישראל כופין עי גוים ואומרי לו עשה מה שבד ישראל אומרי
לך וכופין אותו על כך הוי גט וכת הרמה דוקא בזה הלשון אבל
אם גוים כופי אותו ואומרי לו תן גט אפי ישראל אומ' לו לכופו
פסול ולא נהירא לא אהראש זל דכיון שישראל אומר להם לכופו
אפילו אם הגוים אומריין ליתן גט בשר קלה

העדים

שנותנים חוט לפניהם צריכין לקרותו קודם ב
נתינה ולאחריה ואם קראוהו קודם הנתינה ולא
לאחריה הוי גט ותנשא לכתחילה לא קראוהו כלל ונאבד והוא
אומר שלא היה גט מה שנתן לה אלא שטר בעלמא לא תינשא
ופסולה לכהונה ואם ניסת לא תצא והלמכס כתב אפי אומ' הבעל
גט בשר היה הרי זו ספק מגורש קראוהו ונתנהו לבע' והבניסו
לבין ידיו לכתחילה צריך לקרותו פעם שנית קודם שיתנחו לה
לא קראוהו ונתנו לה והוא אומר שהחליפו ונתן לה שטר אחר
ונאבד הרי זו מגורשת ותינשא לכתחילה כיון שקראוהו פעם א'
אחת ואם הגט בידו ומראה אותו נאמן כל זמן שלא נישא כדלקמ'
בתן לה נייר חלק ואמר לה הרי זה גיטך אם לא בדקו הגייר בטי
נדין לראות אם היה שום דבר כתוב בו א' אם יבדקו ותפלוט
דכתיבה הרי זו ספק מגורשת ואם יבדקוהו ולא תפלוט דכתיבה
א' כאן חשש גירושין וכת הרמה ואם נשרף או נאבד קודם בדיקה
אין חוששין כלל ושריא אף לכהונה זרק לה בת כפני עידי בין
החביות ואמר לה הרי זה גיטך ובקשוהו ובצאו מוזה או שטר
אחר אין חוששים לגירושין שזה ודאי שנמצא הוא שורק ודוקא
שלא קראוהו אבל אם לאחר שקראוהו שתי גט וחזר הבע' לקחו
מידם וזרקו ונמצא מוזה הוי ספק מגורשת נמצאו כ' או ג' מוזהות
חוששי שמא גט שורק גררוהו עכברי והרי זו ספק מגורשת קלו
לה גט היא או שלוחו לידה או ליד שלחה ואו בשע'
נותן

נותן

שנותנו לה הרי את מגורשת ממני בגט זה וכותרת
לכל אדם או הרי את משולחת ממני ואם שלוחו בותנו לה אומר
הרי את מגורשת מפ' וני בעלך וצריך שתדע בשעה שמתקבלת
גיטה שהוא גיטה ושהיא מקבלת אותו להתגרש בו אבל אם בותנו
לה בחוקת שהוא שטר חוב אינה מגורשת אלא אם יאמר זה אחר
כך הרי זה גיטך או שידוענו לעדים תחילה כדלקמן נתנו לה
בשתיקה והיה מדבר עמה על עסקי גיטה והיו עדים עסוקים ב'
באותו ענין הרי גט ואם לאו אינו גט ואם אמר לה איני ארשך איני
בעלך אינו גט אפילו לפוסלו לכהונה אפי' היה מדבר עמה על
עסקי גיטה דכתיב ושלחה ולא שילח את עצמו אמר לה הרי את
לעצמך הרי זה גט אבל אמר לה הרי את בת חורין לא אמר כלום
ואם יש אחד בעיר ששמו כשמו ושם אשתו כשם אשתו אינו יכו'
לגרש אלא בפני האחר שכא' יכתוב גט ויתננו לאשת האחר
ששמו בשמו ויאסרנה על בעלה אין מגרשין בשבת ואם השעה
צריכה לכך כגון שכיב מרע שתקף עליו החולי ורועה לגרש כרי
שלא תזקק ליבום אם הגט ברשותו יתן לה הרשות ותזכה בו
וכגט שכתובו אבל לא יסלטה הגט ליתנו לה מפני שהוא מוקצה
ואם אי אפשר בלא טלטול כגון שאין הגט מונח ברשותו יטלנו
בידו ויתננו לה שלא העמידו דבריהם במקום שכיב מרע קלו'
צריך שיתירנה היתר גבור שתהא מותרת לכל אדם אבל
אם אמר לה הרי את מגורשת ממני ותהא מותרת לכל

אדם חוץ מפלוני שתהיה אטורה לו או שאמר אלא לפלוני אינו
גט ויטלנו ממנו ויחזור ויתננו לה ויתירנה לכל אדם אבל אם אמ'
לה על מנת הרי הוא כשאר תנאי גט והגט גט והיא תתקיים התנאי
בין אמר לה על מנת שלא תנשאלו או על מנת שלא תהיה לו
מוותרת והרמה כתב על מנת שלא תהיה מותרת לפלוני לא הירא
גט ולא נהירא לא אהראש זל היה אותו פלוני שהוציא מכלל גט
אסור לבא עליה משום ערחה כגון שהוא אביה או אחיה לא הו'
שיור והגט גט כיון דכלאו הכי לא תפשי בה קידושין אבל אם ש'
שייר מי שתופשיין לו בה קידושין אפי' בעכירה כגון חייבי לאוין
הוא שייר מתירה לכל חוץ מפלוני והוא קטן הוי שיור ואינו גט
ולדברי ר' חזקוני ספק מגורש שייר בעל אחותה מבעי' אי הוי שיור
כיון שראויה אחרי מות אחותה או שייר מי שעתידי עדיין לילד או
שאמר לה חוץ מזנותיך פירו' שתהיה מותרת ליבשא אבל בזנות
תהיה באיסור אשת איש או שתהיה מותרת לכל מי שיבא עליך
בדרך כל הארץ אבל שלא בדרך הרי את באיסור אשת איש או
שתהיה מותרת להתקדש בכסף אבל לענין שטר וכיאה תהיה
באיסור אשת איש או שאמ' לה תהא מותרת לכל אלא שישאר לי
דשות עליך להפר נדריך ולירשך בכלהו מבעי' ולא איפשיטא
והויא ספק מגורשת אמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מ'
מראובן ושמעון וחזר ואמר לה בשעה שמסר לה הגט לראובן
ושמעון מבעי' אם נאמר שחזר כמה ששייר ומתירה אף לראובן
ושמעון או נאמר שלא רצה להתירה אלא לראובן ושמעון או אם
חזר ואם בשעת מסירה לראובן ולא הזכיר שמעון או לשמעון
ולא הזכיר ראובן או אם אמר אף לשמעון בכלהו מבעי' אי הוי
שיור ולא איפשיטא והויא ספק מגורשת והלמכס כתב דלרא' כן
ושמעון ודאי הוי גירושין לראובן אינה מגורשת לשמעון או שאמ'
אף לשמעון הוי ספק מגורשת אמר לה הרי זה גיטך ודאי את מ'
מגורשת ממני היום ולמחר את אשתי כת' הלמכס שאינה מגורשת
וא"א היראש זל כתב שהיא מגורשת קלה

אפי'

דכתיב וכת' לה ספר כריתות ונתן בידיה אינו דוכה
בתינת הבעל לקבלת האשה דנתינתו צריך שתהא
בידו ממש או ליד שלוחו אבל קבל' איני צריכ' שתקבלנו בידה
ממש אלא לרשות מרלא כתי' ונתן לה אלא בידה דרשינ' לרשות'
ביעד אמר לה טול גיטך מעל גבי קרקע אינו כלום או אפילו היה
מונח על גבי ידו והיא קרובה אליו לקחת מבשם אינו גט כיו' שלא
ס' יע' בנטילתו או אפי' הית' ידו סגורה והגט בתוכה ופתח הוא ידו
ולקחתו בתוכה שסייע בנטילתו אה' אינו גט כיו' שלא קרב אליה
אבל אם אחזו הגט בראש האחר ומושיטו לה והיא לקחה אותו
בראש השני הוי גט וכן אם הגט תחוב לו תחת חגורתו על מתניו
וצמצם מתניו ונתחלחלו והטה עצמו ונטלתו קרינא ביה שפיר
ונתן אבל אם צמצם מתניו ולא הטה עצמו אליה או שהטה ע'
עצמו ולא צמצם מתניו לא הוי נתינה והלמכס כתב בזה שהוא
גט וא"א היראש זל כתב בסברא ראשונה נתן הגט לידה ונשאר
דגט שהוא קשור עדיין בו אם הקשר אמץ עדי' שיכול לנתקו ו'
ולחביאו אצלו אילו לא קפצה ידה אלא מחמת שקפצה ידה אינו
יכול לנתקו ולהביאו אצלו בזה כת' דת' דלא הוי נתינה כיו' שגמר
דנתינה היתה מכח שקפצה ידה ולי' כת' דהוי שפיר נתינה כיון
שהתחיל בנתינתו וא"א היראש זל הסכים לדעת דת' נתנו לה
כשהיא ישנה ובנער והנה הוא בידיה ואמ' לה הרי זה גיטך אפי' אם
לעדים ראו גט שאני בותן לה אינה כלום וכן אם נפל מיד בעורה

אעפ"י שלא אמר אלא כתבו כותבי ומתנין שרעמו לומר תנו אלא
שהוא בהול מחמת החולי וכן הדין כיוצא בשיירא ומפרש בים
וביצא בקולר בין על עסקי כסין בין על עסקי נפשות שנותנין
אעפ"י שלא אמר אלא כתבו בריא שאנו כתבו וכתבו ונתנו ואח"כ
חמית את עצמו כגון שעלה לגג ונפל ומת הריו זה גט שדעתו לר'
תנו אלא שהיה בהול אבל אם עלה ודחפו הרוח ונפל ומת אינו
גט ספק אם הרוח דחפו או מעצמו נפל כת' הרמבם שהוא ספק
גט עד שיוודע כודאי שהרוח דחפו והראב"ד השיג עליו ובת' שהוא
ודאי גט והכי איתא בירושלמי וכך היא מסקנ' א' הראש' זל וכן מי
שהוא מושלך בכור ואומר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי ו
ופירש שמו ושם אשתו ושם עירו ושם עירה יכתבו ויתנו אעפ"י
שהעלוהו ולא הכירוהו שזוהו בשעת הסכנה שכותבי ונותני אעפ"י
שאין מכירין וכגון דחזו ליה בבואה דבבואה הא לא הכי חיישינ'
שמ' שר הוא כת' הרמבם שאם היו שם ג' ואמר כל השומע קולי
וכו' אחד כותב ושנים חותמים ואין צריך במעמד כולם אעפ"י שא'
כל השומע שלא כיון לרבות בעלים אלא ליתן רשות לכל שנים
איזה שירצה רשאי היו רבים עומדים ביחד ואמר הוליכו גט ל'
לאשתי איזה מהם שירצה יוליך אותו בשביל כולם ואם שנים
מכם יוליכוהו אפי' היה בכללם אב ובנו דעתו גם על הבן ונעשה
הבן שליח במקום האב והאב או הבן יצטרפו עם אחד מהם להיר'
שלוחים אמר לחבור כולם הוליכוהו אינו גט עד שיוליכוהו
כולם והאידנא תקון חכמים שהאמר במקום מעמד רבי הוליכו
גט לאשתי שיפרש בהדיא הוליכוהו אחד מכם ואפי' אמ' סתם ולא
פיר אחד מכם סגי בחד בדפי לעיל ככול' בתוכו בדברי הר"ף כה
שכתוב בתקון שטרות שטר הרשאה לשלוח גט ממקום למקום
נראה שאין צריך אלא לפי שכתוב בה שנותן הבעל לשליח רשו'
לעשות כמה שלוחים ואפי' לא יחלה ולא יאנס ע"כ בתשובות
והורגלו לעשו הרשאה לשלוח גט וזה לשונו בפנינו עדים חתומי
נטה ככך וכך בשבת בכך וכך לידח פלו' בשנת כך וכך לבריאת
עולם למנין שאנו מנין בו כאן כמתא פלו' אמר פלו' בן פלו' לפלו'
בן פלוני הולך גט זה לאשתי פלו' בת פלונית ותהא ירך בידי ו
ופיך כפי ועשייתך כעשייתי ונותן אני לך רשות לעשות שליח
ושליח שליח עד מאה וליתן גט לאשתי פלונית בת פלונית כל מ'
מקום שתמצאנה אתה או שלוחך או שליח שלוחך והגט שנעשה
עליו פלו' בן פלוני שליח להוליכו ככל הכתוב למעלה נכתב ו
ונחתם בפלונית מתא בכך וכך בשבת בכך וכך לידח פלו' בשנת
כך וכך לבריאת עולם ועדיו החתומים בו פלוני בן פלוני ופלוני
בן פלוני ובפנינו בטל פלוני בן פלוני הבעל כל מודעות שמסר
על גט זה וגם בפנינו קבל עליו בחרם פלוני בן פלוני הבעל ש
שלא לבטל את הגט ואת השליח ומה שראינו ונעש' בפנינו כתבנו
וחתמנו ויבסרנו הבעל לשליח בפני עדים ויקראוהו לפני מסירה
ולאחר מסירה וכך יאמר הבעל לשליח הולך גט זה לאשתי פלו'
בת פלו' ותה' ירך בידי ופיך כפי ועשייתך כעשייתי ותהא מגורש'
ממני ותהא מותרת לכל אדם וקודם מסירתו לשליח יבטל כל
מודעי דאית ליה וגם יקבל עליו חרם שלא לעשות בטול בגט ו
והשליח אומר לאשה הילך גט בפלוני בעלך המכונה פלוני בן
פלוני והתקבלי גיטך והרי את בגורשת ממני ומותרת לכל אדם
ואם הבעל רץ בשנים טוב להצריך לדקדק אחריו אם הביא ס'
סיכנים כשעושה שליח שאין קטן עושה שליח ומידו אם יש לו
זקן בפניו אין לחוש שליח קבלה צריך שטר הרשאה וזה לשונו
זכרון עדות שהיתה בפנינו חתומי נטה בכך וכך לידח פלוני ב

כשנת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן כמתא פלוני
דיתב' על נדר פלוני אך מר' פלונית המכונה פלונית בת פלוני ה
העומדת היום כמתא פלוני דיתב' על נדר פלוני מינתה בפנינו
את פלוני בן פלוני להיות שליח לקבל גיטה מיד פלוני בן פלוני
בעלה המכונה פלוני בן פלוני ובפנינו אמרה לזה פלוני בן פלוני
שלוחה התקבל לי גיטי מיד פלו' ותהא ירך בידי וקבלתך כקבלתי
ותזכה לי בו ותקבלהו לי ומיד כשיגיע הגט לידך אהיה בגורשת
ממנו ומותרת לכל אדם ומה שנעשה בפנינו ושכענו וראינו כ
כתבנו וחתמנו לראיה על מינוי שליחות קבלת גיטה והכל שריר
וקים וחתמו בו שני עדים כשרים וצריך שיהיו בני אד' יודעים
שתהיה חתימתה ניכרת במקום הנתינה ואף אם יקיימוהו בהנפק
צריך שתהיה חתימת הדיינין ניכרות וירועות לבני מקו הנתינה
וגם צריך ליהדר ולדקדק שתהיה האשה שעושה שליח לקבלה
גדולה בשנים ובסימנין ואם אין הנשים יודעות כי אם על פי האב
צריך ריבוי שטרות שחורות וגדולות כדי לבנוף ראשן לעיקרן
ובשעת נתינת הגט ליד השליח יושב הבעל בד' בשרים שאין ק'
קרובים זה לזה ולא לבעל ולא לאשה ולא לשליח קבלה ומה
שטר הרשאה אם החתימות ניכרו ואחר שיכירו חתמו הרשאה
יביא הבעל הגט ויקראוהו קודם הנתינה ויחזירוהו לו ויבטל כל
מודעא ויתנהו ליד השליח ויאמר התקבל גט זה לפלונית אשתי
המכונה פלוני בת פלו' והרי היא מותרת לכל אדם ורא' יטיל בו שום
תנאי ויקראוהו אחר הנתינה והדיינים יכתבו עדותן ויבסרו ליד
השליח וזה לשונו בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלו' בשנת כך
וכך לבריאת עולם למנין שאנו מנין בו כאן כמתא פלוני דיתבא
על נדר פלוני אנו בד' חתומי נטה במות תלתא הוינ' וכא פלוני
דמכונה פלוני בן פלוני העומד היום בפלו' כמתא דיתבא על נדר
פלו' וגירש לאשתו פלוני בת פלוני ולא יכתוב שם מקומה כיון
שאינה עומדת שם קבל השליח גיטה מיד בעלה פלו' בן פלוני ואם
לו התקבל גט זה לאשתי המכונה פלו' בת פלו' והרי היא מותרת
לכל אדם וקודם נתינתו בטל לפנינו כל מודעי רהוה ליה שאם
בסר שום מודעי שתהא מבוטלת ולא נתן שום תנאי בנירושי ארא'
גירשה גירושים גבורין והגט קראוהו וראינוהו כשר בדת וכהלכ'
ובחמת שראינו גירושי פלו' בת פלו' מר' פלו' בן פלוני בעל שנתן גט
ליד שלוחה לקבלה כתבנו לה שטר זה להיות בידה לראיה שריר
וקים פלוני בן פלוני דייין פלוני בן פלוני דייין פלוני בן פלוני דייין
וגם הבעל יכתוב תחת החתימות כך אני פלוני והתום בטתה
המכונה פלוני בן פלוני גירשתי אשתי פלוני בת פלונית בפלוני
מתא דיתבא על נדר פלו' בפני בד' פלוני בן פלוני ופלוני בן פלוני
ופלוני בן פלוני החתומים בשטר שלבעלה וגירשתיה גירושין
גמורין בביטול כל מודעי ובלא שום תנאי ככל הכתוב למעלה
ושטרם וחתיתם הוא אבתי וכעבור שהכל אמת כתבתי גם אני
שטר זה להיות להם גם כתב ידי לראיה לזכור שלא יהא לי פתחון
פה לערער על דבר זה והכל שריר וקים פלוני בן פלוני ע"כ
מדברי הר"ף להחמיר ואחר כל זה כתב הגה פירשנו דין שליח
לקבלה אבל נכון שלא תעשה אשה שליח לקבלה שאין ארפינו
לצאת ידי חובתו נקי וצריך שהג' דיינין שהן בשעה נתיב שיכירו
החתימות שחתמו בשטר שעשתה אותו שליח קבלה והיא בני ש'
שיקיימוהו מעיר לעיר דשמה לא יכירו החתימות לכולם וערך
לקיים כל שליטה בגט דקיום שטרות כג' לכך נכון להחמיר שדא'
לעשות שליח לקבלה ע"כ הכל בשרין לשליחות הגט בין לקבלה
בין להולכה אחר דא' ש ואחר האשה חוץ כהרש שוכה וקטן עבדי

לידו ובהא מספקא לן אם דינו כדין האשה לכל דבר לענין שאם זרק להגרו או לתוך ד' אמותיו שתהיה מגורשת ובסתמא שרינו כדין האשה לכל דבר וכן אמרה לו התקבלי לי גיט' או טול לי או יהא בידך כולך לשון קבלה הן ויכולה הן גם כן לעשות שליח להובא שתאמר לו הבא לי גיט' ודין זה בדין שליח הולכה של הבעל ש שאינו יכול לעשות שליח לחובת שלא מודעת ואפי' אם היה קטט ביניהם ואמר לאחר זכה בגט זה בשבילה אינו כלום דלעולם חובה הוא לה עשאתו שליח לקבלה וכשכא לבעל אמר איני רוצה שתהיה שליח לקבלה אלא להולכה נהבטלה שליחו הקבל' שאין הגט גט אלא כפי רצון הבעל ואפילו לא אמר לו איני רוצה שתהיה שליח לקבלה אלא אמר לו הולך גט זה או תן לה לא הוי גטוי ולא נתגרשה עד שיגיע לידה אבל אם לה זכי לה בגט זה או התקבל והיא עשאתו שליח לקבלה נתגרש' מיד בקבלתו ומדברי בעל העיטור יראה היכא דאמר ליה זכי לה והיא דעה בו שנתגרש' מיד בקבלתו אפי' לו עשאתו שליח לקבלה שכח על שם הגאונים אמר לו זכי לה בגט זה וכא לחזור אינו יכול ופירש הוא דבריהם כיון דאל' זכי לה והיא רצונה בו מתגרשת אבל בעל כרחו אינה מתגרשת ואין נראה אלא כל זמן שלא עשתה אותו שליח אי יכול לזכות לה שחוב הוא לה אך יכול לחזור בו לא עשאתו שליח לקבלה והבעל אומר תתקבל לה לכשיגיע לידה מגורשת שאדם יודע שאין בירו לעשות שליח לקבלה והתקבל והולך לה קאמר עשאתו שליח להביא לה גיט' וכא לבעל ואמר אשתך עשאתני שליח לקבל לה גיט' והוא אמר הילך כמו שאמר' היא אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת שהרי הוא עיקר שליחותו כמה שנתרצה להיות שליח להובאה מפני שיש טורח יותר שצריך להגיע גט לידה והבעל לא עשאו שליח להולכה כיון שאמר לו הילך כמו שאמרה היא נמצא שאין כאן שליחות כלל ואפי' נמלך אחר כך להוליכו לה אינו כלום כיון שלא בא לידו בתורת שליחות ודווקא שאם לו הילך כמו שאמרה אבל אמ' לו הולך או זכי לה והיא עתה עשאו שליח להולכה ואדעת' דהכי קבלו וכשיגיע לידה מתגרשת עשאו שליח לקבלה וכא לבעל ואמר עשאתני שליח להובאה ואל' הילך כמו שאם היא כיון שהגיע גט לידה מגורשת שהרי לא עקר שליחותו אלא נתרצ' להיות שליח להובאה ואם נשרף הגט או אבד קודם שהגיע לידה הויא ספק מגורשת קמא

האשה

יכולה לעשות שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה בדא שעשאה שליח אחד לקבלו ממנו אבל אם או לשליח הבעל לפני עדים תהיה גם שלוחי לקבלה הרי זו ספק מגורשת ואם מת חולצת ולא מתייבמת ובספר התרומה כתב שאינה יכולה לעשות שליח לקבלו מיד שליח בעלה וא"א הראש ז"ל כת' בסברא הראשונה נערה המאורסה אף על פי ש שמתגרשת בקבלת גיטה לידה כמו בקבלת אביה אינה יכולה לעשות שליח לקבלה בדא כשיש לה אב אבל אין לה אב או ש שנישאת יכולה לעשות שליח לקבלה קטנה אפי' אין לה אב או שנישאת אינה יכולה לעשות שליח לקבלה אבל היא בעצמה מקבלת אותו בדא שאין לה אב או שנישאת אבל אם יש לה אב והיא ארוסה בהא איכא פלוגתא דרשב"י פי' שהיא בעצמה יכולה לקבלו וכן פ"י וכת' א"א הראש ז"ל וכיון דאיכא פלוגתא דרבנות' דאחי לנו להחמי שלא תקבלנו אלא ע"י אביה והא דקטנ מתגרשת על ידי עצמה כשיש בה דעת להכחין כיון גיטה לחפץ אחר כגון קת' וכת' ז' דהיינו בפעוטות שמקחן במקו ומפרש' ליה כבר שית

וכבר שכע כל חד וחד לפום חורפיה אבל פחות ככן איני יודעת לשמור גיטה וא נה מתגרשת בו ופ"י לשי אפי' בקבלת אביה אבל דת פ"י דוק בקבלת אינה מתגרשת אבל אם יש לה אב והיא עדיין ברשותו מתגרשת בקבלתה ולזה הסכים א"א הראש ז"ל וכל היכ' שיש לקטנה יד לקבל גיטה יש לה תורת חצר לקבלו שאם זרקו לתוכו מגורשת' כשהיא עושה שליח לקבלה צריכה לעשותו בפני שני עדים וצריך לקבל הגט בפני שנים אפילו אם השנים מעידים על קבלת הגט או אזה מעיד על השליחות ואחד על הקבלה ואחר מצטרף עם כל אחד להיות מעיד על זה ועל זה וכתב בעל העיטור מה שצריך שנים על הקבלה דווקא כשאין השליח כשר אבל אם הוא כשר מצטרף עם עד אחד כתב הרמב"ם בדא' כשאבד או נקרע אבל אם יוצא מתחת יד שליח קבלה אין צריך עדים כשרי' אפי' נתנו הבעל בינו לכיני' כשר אע"פ שלכתחילה לא יתן לו אלא בפני עדי מסירה וכן כתב בשליח הובאה שלכתחילה נתנו לה בפני כ' עבר ונתנו לה בינו לכינה יטלנו ממנה ויהזור ויתנו לה בפני שנים ואם מת הואיל והגט יוצא מתחת ידה מקיים בחותמו הרי זה גט כשר ולנאי דכתבינו לעיל דאף באשה עצמה אם לא נבסר לה בפני עדים פסול אב' הוא הדין כפי שלוחה המקבל אותו ומיהו הא דבעינן שצריך שתביא ב' עדים שנבסר לה בפניהם מיירי כשאין ככדין חתימת העדים החתומים על הגט אבל אם נתקיימו חתימת העדי' שעל הגט אין צריך שתביא עדי מסירה בפנינו רק שיאמ' השליח בפני נכתב ובפני נחתם ואין צריך בפני שנים ומתירי אותה על פי הגט שחתום בעדים שאנו תולין שבא לידו כראוי כדפירשתי לעיל ובשליח הובאה והולכה כתב הרמב"ם שאין צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות זה אלא להודיע אמיתות ה דודבר לפיכך אם הודו השליח והמשלח אין צריך עדים אבל בירושלמי יש עשה שליח להולך לה גט צריך להחזיקו בפני כ' ואין השליח מטם השנים וא"א הראש ז"ל הביאו לפסק הלכה ופיר אותו אין השליח כשיש השנים שהרי הוא בא במקום הבעל עכ"ל ויראה בל' שונג דאפי' במקום אחד אינו עולה כיון שנתן טע' לדבר שהו במקום הבעל ונר' לי שעולה במקו אחד שהידושלמי אינו או אלא במקו ב' אבל עולה במקום עד אחד הילכ' נר' שעולה במקום אחד ואם השני חתו עמו על השליחו צרי' שיתקיים חתימתו קודם שיתן השליח גט לאשה בדא' בארץ ישראל אבל בחוצה לארץ אין צריך כדלקמ' כת' א"א הראש ז"ל בין שליח האשה בין שליח האיש אין צריך שישמעו כפיהם שמכנים אותו שליח לפיכך בין האיש בין האשה יכולים לעשות בפני עדים שליח העומד במקום אחר והעדים מכתבי וחתימים שמינה לפלו שליח בעל שעשה שליח להולכה צריך שיאמר לו תן גט לאשתי ושיאמר לסופר ולעדים שיכתבו ויחתמו גט ויתנו לאשתו או לשון שמשמעו שיגרשנו כמו גרשה או שלחה או שבקוה או תרמוה או כתבו אגרת ותנו לה אבל אם אמר פטרוה פרנסוה עשו לה כדת עשו לה כנימוס עשו לה כראוי אין כלו ואם כתבו ונתנו לה אינו כלום אלא להם עובדה הוציאה התירוה הנחמה הועילו לה הרי זה ספק אם משמעות מילות אילו הוא לשון גירושין או לשון דבר אחר לפיכך לא יכתבו ויתנו לה ואם כתבו ונתנו לה אינו כלום אבל אמר כתבו גט לאשתי ולא אמר תנו יכתבו ויתנו לידו אבל לא יתנוהו לידה שלא עשאו שלוחים אלא לכתוב ולא לגרש בד' אבריא אבל בחולה לאחר ג' ימים או תוך ג' ימים ונתהזק עליו החולי אף

יכול לעשות שליח שני אלא אם כן חלה ונראה דאפילו חלה נמי
אינו יכול לשלחו ביד אחר דהוה ליה כאילו פירש לא יגרשנו
אחר אלא אתה אבל אמר לו תן גט זה לאשתי ודרי היא במקום
פלוגי ונתנו לה במקו' אחר ודרי זה גט שאין זה קפידא אלא מראה
לו מקום כתב הרמבם אל תנהו לה ביום פלוני ונתנו לה ב
בתוך הזמן אינו גט אל תתנהו לה אלא ביום פלוני ונתנו לה בין
מלפניו בין מלאחריו אינו גט שהרי הקפי' על עצמו של יו' ומשמע
מורכבו אבל בשאומר לו תנהו לה ביום פלוני יכול לאתר ובלבד
שלא יקדים וכך היא שאמר לשליח קבל גטי במקום פלוני וקבלו
במקום אחר אינו גט אבל אמרה הבא לי גטי במקו' פלוני והביאו
ממקום אחר הוי גט אמרה לו התקבל לי גטי במקום פלוני ופעמים
תמצאנו במקום אחר ככל מקו' שקבלנו הוי גט ובלבד לכוניע
למקום שאמרה היא אמר הבעל טול ממנה חפץ פלוני אם
לא הקפיד שיטול ממנה החפץ תחילה אפי' הגיע הגט לידה תחיל'
ואח' נטל החפץ הוי גט לפיכך יכול לשולחו ביד אחר אבל אם
הקפיד לומר שיטול החפץ תחילה אינו גט אלא אם כן יגיע החפץ
לידו תחילה לפיכך לא ישלחנו ביד אחר שאפילו אם תת החפץ
ליד השליח השני תחילה אינו גט כיון שלא הגיע ליד השליח ה
הראשון תחילה ואפילו אם אחר שקבל השני החפץ ונתן לה הגט
בא ליד השלי' הראשון אינו גט כיון שלא הגיע לידה בתוך גירושי'
אלא יקחנו הראשון מידה ויחזור ויניבנו לה בתורת גירושי' אחר
שהגיע לידו החפץ כתב הרמבם ה' נמי בכל תנאי שהתנה ה
תבעל עם השליח כגון אל תגרשנה אלא בגיט או בעליה שאינו
יכול לשולחו ביד אחר שמא לא ידקרק השני בשליחותו ויתבטל
הגט והרמבם כתב שאם הגיע החפץ ליד השני קודם שנתן לה
הגט שהוא גט וכן פ' שרי' וכתב שאפי' אל תן לה הגט ואח' קבל
החפץ שלכתחלה לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו
ביד אחר ואם שלחו ביד אחר הוי גט ואפי' כתב כסברא
ראשונה כתב הרמבם אפי' לא אכ' קח החפץ ותן הגט הוי קפיד'
שיקח החפץ תחילה ואם שינה אינו גט והרמבם כתב שהוי כפס
מגורשת ולא תישא ואם ניסת לא תצא שליח דבביא גט מ
מארץ ישראל ונתנו לה ומתגרש' בו וניסת אפי' שאין מזכירין חתימ'
העדים וגובה כתובת' מכני חר' אבל לא ממשעבדי ואם בא עד א
אחד וערער לומר שהוא מזויף אין שומעין לו באו שנים וערערו
אפי' נשאת כ'ר תצא בא הבעל וערער יתקדם בחותמו ואם לא י
יתקיים תצא אבד הגט הרי זה ספק מגורשת לפיכך נשים שהן ב
בחזקת ששונאות זו את זו והן חמותה וצרתה ויבמתה וכת חמות'
וכת בעלה א' כן נאמנות להביא גיטה באי דש' מזויף הוא והן מ
בבנות לקלקלה שתיכשא ותיאמר על בעלה אבל בח' ל נאמן וכ
כדלקמ' וכתב הרמבם ואם אומרת בפני נכתב ובפני נחתם א
אפילו לארץ ישראל כשרות להביאו שאו אן הבעל יכול לערער ו
וימצא שאין יכולה לקלקלה עשתה שליח לקבלה בעדים והגטי'
יצא מתחת ידו והבעל אפי' מזויף הוא יתקיים בחותמו וכיון ש
שנתקיים בחותמו או בעי' מסירה כשר ואם הוא מודה שכתבו א
אלא שאימ' שלא נתנו לו בתור' גירושי' אלא בתור' פקדון והשלי'
אימר שקבלו בשכילה שתתגרש בו אם שלשתן בעיר אחת הבע'
נאמן דאם אית דבתור' גירושי' יחבי לו לדידה הוה יחזי לה ו
דחוקא כשטוען שלפקדון נתנו לה אבל אם טוען שעשאו שליח
להולכה ורעה לחזור בו קורם שיגיע לידה אינו נאמן אם אינו ב
בעיד אחת השליח נאמן ומידי שאומר שמסרו לו בפני ער' ועל
כן טוב ליהודי שלא לגרש על ידי שליח כשהבעל והאשה שניהם

בעיד כיון דמצי מיפק מיניה חורבא שאם יטעון שלא נתנו לו כ
בגירושי' שהוא נאמן והרמבם כתב כסברא ראשונה ואם היא א
אומרת בפני קבלו השליח לגירושי' נאמנת ויש אומ' דחוקא שהגט
ביד האשה ואומר שהשליח קבלו לגירושי' ואח' נתנו לה וא' ה
הראש' ז'ל כתב דאפילו אם הוא ביד השליח נאמנת נאבד הגט
והיא אומרת שקבלתו מיד השליח כראוי ונתגרסה בקבלתו אפי' פ
שחבעל והשליח שניהם מודים שבה ליד השליח כדי שיתנו ליד
האשה שתתגרש בו אינו גט כיון שאין עדים שראו הגט ביד האש'
ואין כאן שני עדים אלא השליח לבד וכמ' כיון שחוקה של עושה
שליחותו היא ספק מגורשת ואם בעלה כהן אסורה לו ולעלמא
לא משתריא עד דיהיב לה גיטא אחר' ואם כת אסור לכהן ואם
יש לה יכס חולצת ולא מתייבמת וכתב הרמבם אפילו אמר בפני
נתנו לשליח לגירושי' ונתנו לה האיל והשליח והבעל שחזקין
אותה איפשר שתעיד פניה ושמה לא נתגרשה כתב הרמבם
שליח קבלה שקבל הגט לאשה ושלחו לה בפני עדים חגי' הגט
לידה ואי' יודעת אם בעלה שלחו או שלי' קבלה שלחו או שלחו
של בעל הרי זה מגורשת בא הבעל וערער שלא נתנו הרי זה י
יתקיד בחותמו שהרי עדי' שהגט שנתנו לה יצא מרחת יד שלוחה
שידו בידה ואף על פי שהיא אינה יודעת הרי העדים יודעין ואם
לא יתקיים בחותמו אינה מגורשת בעל שכת' גט לאשתו
ואח' כך נתייחודה עמו דקל' שלא תתגרש בו שוהו גט ישן כדלקמ'
ואם נתגרשה בו תינשא לכתחילה היינו דחוקא כשהגט ביד הבעל
ונתנו בידו לידה אבל אם שלחו לה עי' שליח ונתייחד עמה אחר
שנתנו ליד השליח ונתנו לה השליח לא תינשא בו ואם נישאת
לא תצא כיון שהשולח גט לאשתו עי' שליח אינו גט עד שיגיע
גט לידה הוא חייב במזונותיה ובכל תנאי כתובה עד שיגיע לידה
ואם מת קודם שיגיע לידה לא יתנהו לה ואם בטלו קודם שיגיע ל'
לידה הוי בטל ואם בא גט לידה אחר שבטלו אינו גט ומשבת ליד'
אינו יכול לבטלו אפי' חזר בו תוך כדי דיבור ולכתחילה אין לו ל
לבטל אלא בפני שליח ששלח או בפניה אבל כדיעבד אפי' בטלו
בפני שנים אחרים הוא בטל וא' צריך לבטלו בפני ג' שלהו על
יד עשרה יכול לכתחיל' לבטל זה שלא בפני זה ואפי' לא בטל כל
אחד ואחד בפני שנים מן השוק אלא שבטלו בפני שליח לבדו
מוחר לכתחילה ואותם שבטלו שלוחת' בטל ואינם יכולי' ליעשות
שליחים אלא אם כן יתנו פעם אחרת ודחוק שלא יבטל שליחות
כולן זה שלא בפני זה דכיון דאפילו אם בטל לכולן שלא בפניהם
הוי בטל בפני מיניה חורבא דמיכני' דבטל לכולהו שלא בפניהם
ולא ידעי ריהבי לה גיטה ובמס' בה וביהו אם עכר ובטל כורן הוי
בטל ולא שנא עשאו שלוחי' לכתו וליתן גט ולש' עשעם שלוחי'
להולכ' אם בטל מקצתם לא נהבטלו כולם ולא שנא עזרת ול' ש
שליחות שנתכטלו מקצתן לא נתכטלו כולם אלא שכשעשאו ש
שליחים לכתוב ולית' הגט צריך שיסאר שליחות כל שנים קיים
דאי איפשר ליתנו לה בפחות משנים אבל כשעשאו שליחים ל
להולכה אפי' לא נשאר קיים אלא שליחות של אחד מהם יכול ל'
ליתנו לה אפי' עשאו כולם שליחים ביחד כש' אם עשאו שליחים
בוה אחר זה והרמבם כתב כיון שבטל שליחו כולם נתכטלו כולם
ואפי' הראש' ז'ל כתב כסברא ראשונה וכן השיג עליו הראב"ד א'
שהוא בטל שבטלו בפ' אבל גילה בדעתו שחפץ בבטלו כגון
שבה אלת השליח ואמר לו לא נתתו לה עדיין ואמר לו כרוך ה
הטוב וחמטיב שגילה בדעתו שהוא חפץ במה שלא נתנו לה ו
וכיוצא בזה אינו בטל ולא עויד אלא אפי' הוה מחזור לרוץ אחר ה

נכרי שהם פסולי לבל עניני שליח בין לקבלה בין להולכה
והר"ס אכן מנאש כתב דעבר אינו פסול אלא לקבלה אבל
להולכה שרי וא"א הראש זל כתב בספר ראשונה היה השליח קטן
כשנותן לו והגו"י הביאו או חרש ונתפקח שוטה ונשחפה עבד
ונשתחרר נכרי ונתמיד פסול אבל אם ניתן לו הגט כשהוא פקח
ונתחד וחזר ונתפק שפוי ונשתט וחזר ונשתפכשך בין שתחילתו
וסופו בכשרות כתב הרמב"ם הקרובים כשרים לעדות זה וכן
הפסולים מדיבריהם בעבירה כשרים לעדות זה אבל הפסולים
מדברי תורה פסלים להביא הגט ואם הכיאו הרי זה פסול בדא
כשנתקיים בחותמו אבל אם לא נסמך עליו אלא על דברי ח
הפסולים בעבירה מן התורה כלל אינו גט ואין דעת א"א הראש
זל כן שכתב כל הפסולים מדברי סופרים יכול להביא הגט אפילו
בחוצה לארץ ואם היו פסולים מדברי תורה פסולים להביאו
וכתב הרמב"ם שפסולים בין בארץ בין בחוזה לארץ וא"א הראש זל
כתב שאין פסולים אלא בחוזה לארץ ואם היו פסולים כשנתמנו
שלוחים וחזרו בתשובה קודם שנתנהו לאשה בת הרמה שכשרי
וכן מסתבר דבני כריתות נינהו ואינן פסולים אלא דחשיבי להו
דמחמת כמון קא מסחרי שיקרא וכיון שעשו תשובה מהימני דלא
בעי תחילתן וסופן בכשרות ואם הגט מקויים אפי' לא עשו תשוב
כשר דבני כריתות נינהו ולשיקר ליבא למיח ועוד כתב א"א הראש
זל על מה שכתבו הגאונים כגט שכרכוהו בכגד ונתן הכגד לגוי
ואמר לו הולך גט זה לישראל ויתננו לאשתי שלא תיבשא בגט
זה ואם ניסת לא תצא אע"פ שלא מינה הגוי שליח לגירושין וכת'
הוא זל ודאי אם עשה הבעל את הגוי שליח וא"ל שימנה הוא ישר'
במקומו הוי פסול דאין שליחות לגוי וגם לא הוי ר כריתות אלא
מעשה קוף בעלמא ואם מינה הבעל בכתבו שליח לישר שבאותן
מקום למה יפסל הגט וכן נוהגים באשכנז ובצרפת על פי דת
לשלוש גט וקידושין על ידי גוי וממנה בכתבו ישראל שבאותו
מקום שליח הטורח גט לאשתו ואין השליח מכירה יתנהו לה על
פי שיבשיעירו בפניו שהיא זאת אשתו אמר לשליח הולך גט
לאשתי ואב"ל אינו מכירה או כיוצא בזה שאמר לו אני מתבייש
ליתנו לה ואמר לו תנהו לפלו שהוא מכירה ויתנו לה ראשון לא
בעשה שליח לגירושין רק להוליד הגט לאותו פלוני ואותו פלוני
הוא שליח לגרש ונתנו לה אנושלח לה ביד אחר אם נאנס או
חורה אבל אם עשה שליח ליתן גט לאשתו לאחר ליום ואירעו
אונס שאינו יכול ליתנו לה לאחר שלשים יום אף על פי שאינו עתה
שליח לגירושין ובלבד שיאמינה שאפילו אם יאמר שכטל הגט
תוך הזמן שתחא נאמנת לומר שלא בטלו שכל בני שנותן
גט כי האי גונא לאחר זמן אינו גט אלא איאמינה בכך כדלקמן
וכת הרמב"ם דווקא שלא יתן מיד הגט ליד שליח השני אלא ימסור
שליחותו לבד והם לא יעשו לשני שליח אלא עד לאחר ליום
אבל לא יתנו לשליח אע"פ שכתנה עליו שלא יתננו לה עד לאחר
ל"ים שמא לא ידקדק בשליחותו יתנו לה קודם השולח גט ע'
שיח ואמר לו אל יתנהו לה אחר אלא אתה ונתנו לאחר ונתנו
לה פשיטא שאינו גט שהרי פירש שלא יתנהו לה אחר אלא אפי'
אל הולך לה תם לא ישלח לה ביד אחר כל זמן שיכול להוליכו
חלה או נאנס שאינו יכול להוליכו ישלחנו ביד אחר אפי' אל את
הולך בין שלא פירש לא יליכנו אחר ורח"פ דבהולך סתם יכול
לשלחו ע"י אחר אע"פ שלא חלה ובאתה הולך לא ישלחנו אל אב'
חלה ורב אלפס כתב בספר ראשונה וכן הוא מסקנא א הראש זל
והשליח שיעשה שליח יכול גם כן לעשות שליח אחר אם ארע

אונס אפי' עד מאח חזימה כתב דשליח שני יכול לעשו שליח אפי'
בלא אונס דווקא שליח ראשון דתלה בקפידא דבעל יש חילוק
בין חלה ללא חלה אבל בשליח שני אין חילוק ורב אלפס כתב
דווקא שאירעו אונס כגון הראשון ואין צ"ל שהשני שיעשה שליח
אחר שיעושין כמה שלוחי אפי' לו עד ק' אפי' שלא בפניו בד אם הוא
בארץ ישר או הוי מקיים וכן יעשו זה לזה בפני עדים ואפי' מת
השליח הראשון לא נתבטל השליחות כל זמן שהבעל קיים מת
הבעל בטלו כולם כת הרמב"ם שאם מת השליח השני לא נתבטל
בכך שליחות של ראשון ויכול ליטלו מירשיו של שני ויוליכנו
או ישלחנו ביד אחר ולא נאמר בזה בכך עשה שליח שליחותו
כדאמרו גבי עדים שחתמו בשטר ונאבד השטר לפי שלא נגמרה
שליחות זה עד שיגיע גט לירה שאלה לגאון אשה שעשת שליח
לקבלה והלה השליח אותו שליח עושה שליח אחר או לא עד דא'
לו בפירוש שוי שליח בטר שליח והיבא דשויתיה שליח להולכה
ולא פירשו מי מצי שריא שליח בטר שליח או לא ואינמי שריא שני
שלוחים לקבלה ואם איזה מכם שיגיע אצל הבעל תחילה וכן אם
הגיעו ביחד איזה מכם שיתבענו יהא שליח לקבלה יש בין הדין
ליחד אחר מהם או לא וכן אם עשתה שליח לקבלה וחששה
שמה לא ימצאנו אותו שליח ועשתה שליח אחר לקבלה אמרינן
נתבטל שליח הראשון או לא והסכימה דעתו עם חכמי הדור נהי
שירו כירה לענין קבלה לענין שוי שליח לא מצי משוי עד דאמר
ליה בפירוש ודווקא לקבלה אבל להורכה מצי משוי שליח ה
הולכה מכח בעל קא אתי ובלאו בעל בעצמו עשאו שליח ובעל
חעיטור כתב על דברי הגאון ומסתבר דבמקו שהבעל עוש שליח
ושליח שליח גם האשה עושה שליח שליח שליח ואם שלחה שני
שלוחי או שליח אחר שליח ביו שלא בטלה בפירוש קבלת השליח
בין שהגיע הגט ליד הראשון מגורש והרמה כתב ושליח קבל אינו
יכו לעשו שליח ואפי' אב"ל התקבל סתם שלא אב' התקב את ולא
עוד אלא אפי' נתנה לו רשות לעשו שליח אחר ולא מסר לו אלא
מילי ומילי לא מינסרן לשיייה וכתב ע"ז בין אם עשתה שני שלוחי
לקבלה בזה אחר זה או שעש' הבעל שני שלוחים להולכה זה אח
זה בטל שליח ת הראשון בעשיית השני אם לא שנילו דעתם כ
כשעשו השני שעדיין חפצים בראשון ואין דעת א"א הראש זל
כן שכתב בתש"בא ה שמת שליח לקבל גיטה מיד בעלה בכל
מקום שימצאנו וכאשר ארכנו לה חיים עשת שליח אחר גם כן
לנקטו ואח"כ בא שליח ראשון והביא הגט ואין יודע אם הגיע ל
לירה קודם מינוי השני אם לאו ונסתפקת אם מינוי שליחות ה
השני הוי ביטול שליחות הראשון דע"ז בי לא נתבטל שליחות ה
הראשון בכך ושניהם שלוחים ואיזה מהם שמביא הגט
היא מגורשת בו וגם מה שכתב שאפי' אם נתנה רשות לשליח ק
קבלה לעשות אחר שאינו יכול לעשותו משום דמילי לא
מינסרן לשליח לא נהירא דלא אמרינן מילי לא מינסרן לשליח
אלא כשמסר לו דבר לעשותו אינו יכול למסרו כגו מי שעשה
שליח לחתום גט שאינו יכול לומר לאחר לחתמו אבל כשאמר
ו בהדיא לומר לאחר לחתמו יכול לעשותו כדאמרי' לקמ' בא מ'
לשנים אמרו לפלו ויכתוב ולפלו ופלוני וחתמו דלא הוו בידי
השולח ששינה בשליחותו כמה שאמר לו הוא או היא אין הגט
גט כיצד תנהו לה במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר אל ת
תתנהו לה אלא עליו ונתנו לה בבית או איפכא אל תתנהו לה
אלא בימין ונתן לה בשמאל או איפכא או גט כתב הרמב"ם אל
אל תגרשנה אלא בימין דהוה ליה כאילו אמר לו את הולך ואינו

של ח האשה לקבלה בעדים הנשוי ואין כישול הבעל כוועיל אח
שכא ליד שליח לקבלה ומה שנתיחד אח כך עמה ודאי לא בעל
לשם קידושי כי היה כבור שהיה דגט בטל ובעל אדעת וקידושי
הראשונים הילכ' מותרת לעלמא או יקוימנה קב"ב
גט כמדינת הים והבעל עשאו שליח להוליכו
הכביא
לאשתו צריך שיעמוד על כתיבתו והתימתו
יאמר בפני נכתב ובפני נחתם אכל באי אין צריך וטעמא משום
דבחוזה לארץ אין עדים מצויין לקיימו ואם תנשא בו היום או מ
מחר יבא הבעל ויערער ולא תוכל למצו עדי לקיימו לכך תקנו
שלא תתגרש בו עד שיאמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם ו
האמינוהו ואז לא נחו לערעורו של בעל אכל באי שתוכל לקיימו
תינשא בו אף על פי שלא אמר בפני נכתב ובפני נחתם ומטעם
זה אפי' כש נשים שאין נאמנות להביא גט באי כדפרישי לעיל
נאמנות להביאו בחוזה לארץ ולום בפני נכתב ובפני נחת דליבא
למחש שמא מכוונו לקלקלה כיון שאין הבעל יכול לערער בדאי
כשמערער בלא ראיא אפי' כביא עד אח אכל אם כביא ב עדים
שהוא כוועיל הרי הוא בטל שלא האמינו לשליח שאומר בפני נ
נכתב ובפני נחתם אלא לדחות ערעורו אבל במקום שמכחישין
אותו לא האמינוהו ובאי נמי אם א מר בפני נכתב ובפני נחתם מ
מועיל לדחות ערעורו של בעל אף על פי שלא היה צריך וכמו
שאר צריך לקיים עדי הגט כשאומר בפני נכתב ובפני נחתם כך
אין צריך לקיים עדי השליחות אלא נאמן לומר שהבעל עשאו ש
שליח בעדים אע"פ שאין מכדין חתימת עדי השליחות או אפילו
אין לו שום עדות בשליחות אלא שאמר שהבעל עשאו שריח
בראי נאמן והרומה כתב דאף באי שאינו צריך לומר בפני נכתב
ובפני נחתם נאמן על השליחות לומר שהבעל עשאו שליח
וכשנתנו ליד האשה כשמביאו כמדינת הים צריך שיתנו לה ב
בפני ג שידיו דינין אלא שאם הוא ראו לדון שאין קרו ולא אשה
מצטרף עם שנים זולתו והוף מחמיד וכתב אע"ג דקיימא לן כר'
יחזן דאמר בפני שנים טוב ליתנו בפני ג שלא יבאו למעזת כ
כשהשליח קרוב או אשה וכתב עוד אין צריך ג שבו הג אף על
פי שהן בעין דינין לקבל עדות השליח שאומר בפני נכתב ובפני
נחתם והשליח צו יך לעמוד כשאומר בפני נכתב ובפני נחתם
אמן שבעתי כבו ה"ל כנחם בר' שמואל שהיה בעצרו דדושי' ג'
דינין לקבל עדות השליח ואולי לא אכר אלא לכתחילה אבל ב
בדיעבד אין לחוש אם עמדו ואמרו בפני נכתב ובפני נחת בשעה
שנתנו ליד האשה או סמוך לו מיד בתוך כדי דיבור לפיכך נתנו
לה ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנשתתק פסו'
ולא תינשא בו אלא אב' תקים בחותמיו ואם אחר יותד לאוברו
לא מהני אלא אם בן יטלנו היג נה ורחזור ויתנו לה ויאמר בשעה
שנתנו לה בפני נכתב ובפני נחתם והרומה כתב אי איתנהו לעדי
כסירה קבן או אפי' ליתנהו כלל ואיבא עדים וידעי בהאי שליח
דמסריה להאי גיטא ניהלה בעדים אין צריך ליתלו כמנה וליתנה
דה פוס אחרת אלא איכר לה בפני עדי מסירה או לפני העדים
שיודעים שהוא מסרו לה בעדים גט שנחתתי לה בפניכם או בפני
פלוגי ופלוגי בפני נכתב ובפני נחתם וכי אמר שצריך לישול מ
כמנה ולחזור וליתנו לה מיירי שאין כאן עדי מסירה ולא שידעי'
שמשרו בפני עדי וכת' עו וצרי שיאכ' בפני נכתב ובפני נחת בפני
האש ומסתבר דאי אמר ריהו לסהרי ולא אם לדילה וריתי לשליח
לחזו ולום לא מצרכי לה מידי אחרינא ואז' כת' בסבר ראשונ'

אם עושה השליח שליח כגון שחלה או נאנס יעשנו בפני בית
די ואומר בפני נכתב ובפני נחתם בשעה שנתנו לשליח וכן אחר
לאחר עד ק' וכל אחד יאמר לפני ב' שליח ב' אני ואין צריך ג'
אלא שנים והוא מצטרף עמוס וכן יאכר האחרון כשנתנו לידה
וכשבא לעשות שליח אחר אין צריך שיהיה בפניו אלא אוכל בפני
ב' הרי פלו' שליחי אפי' שלא בפניו וכן יכול לכסור שליחות לב'ד
לעשות שליחי שהם יעשו אחרים ויכולים לעשותו שלא בפני
השליח הראשון לא אמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם ונחתו
לה לא תינשא בו ואפי' אם ניסת כבר תצא אם לא הזורו חן כ
בדפי' ומיידו אין הולך כמזר ואם נאכד הגט הוא ספק כגורשי' ואם
בא הבעל וערער דרי ספק כמזר סוכא פסול להביא הגט בחוזה
לארץ שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם לפיכך כשר באי'
וכן בחוזה לארץ אם היה פקח כשנתנו לו ונכתבא כשר דלא
בעינ' תחילתו וסופו בכשרות והוא שיכיר האשה בטביעות קול
אבל אם אין מכירה בטביעות קול לא ולא מהני בה שאחרים א
אוכרים לו שהיא זאת אע"י דמהני כפקח וכת' הרומה אם יש עדים
שהבעל בכר לו זה הגט לגירושי כשר שהרי בר שליחות הוא
ואינו פסול אלא משום שאינו יכול לום בפני נכתב ובפני נחתם
וכיון שיש עדים אין צריך לום בפני נכתב ובפני נחתם ודיב לה
באפי' הנהו כהדי גופייהו דלא בעינן לקיימינהו אלא עדי מסירה
גרידתא בעינן והוא דבעי באפי' הנהו סהרי גופיהו דלא ליהוי ס
סהדותיהו חצי דבר ואם נתקיים בחותמיו אפי' הוא סוכא בתחיל'
ועד סוף ולא כמסריה ניהליה ככהדי כשר אפי' כמדינת הים
האשה עצמה מביאה גיטה ואוכרת בפני נכתב ובפני נחתם כגון
דאמר ליה הרי שליח להולכה עד דכסית התם וכי כסית להתם
שוי שליח להולכה וקבלי את לגטך כינך דהשתא הוי כמו שריח
שעושה שליח שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם כשע' שיע'
הגט מידו אי נכו דאמר ליה הוי שליח עד דכסית כבי ד' נ' פלניא
וכי כסית להתם איכא כבי דינא בפני נכתב ובפני נחתם ולשוט
אינהו שליח ליתנו לך שאם לא התנה עלה כך אינה צריכ' לומר
דבר כיון שגטה יצא כתחת ידה ועדים חזוכי עליו ומתדין א
אותה לינשא אע"פ שאין בכדין חתימת העדים טעמים החתומים
על הגט כבי שנחקקה עדותן כבוד דמי כל זמן שאין מערער וכן
כת' הרומה שהאשה מביאה גיטה ואומר שבעלה נתנו לה בכקום
פלוגי להתגרש בו מיד נאכנת ואינה צריכה לומר בפני נכתב ו
בפני נחתם ואע"ג שאין בכדין חתימתו ואפי' אם זה אל התגרשי
בו אלא עד ב'ד פלו' תנאה הוי וגם אם אוכר אל התגרשי בו אלא
עד ליום או לכשתבא לב'ד פלוגי חונט בר שוחה כהגרש' נקבלה
ראשונה ואינה צריכה ל' בר בפני נכתב ובפני נחתם כת' הרומה
נכתב באי' ונחתם בחוזה לארץ צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם כ
נכתב בחוזה לארץ ונחתם באי' אין צריך לומר בפני נכתב ופי'
נחתם ורת' כתב דהאידינא בכל המקומות חשיכי נידי וצרי לומר
בפני נכתב ובפני נחתם אין צריך שיעמוד על כל כתיבתו רק
שיתחיל הסופר לכתו ככ' או אפי' לא ראה מדכחיבה כלל אלא
בשתקן הקלף והקולמוס לכותבו אפי' לכתו בו הגט לטבו ולשכה
סגי ואין צריך שידאה אחר כד יעידנו אם הוא אותו ני ככ' כא
כיון שאכר לכתוב את הגט בשעה שתקן דק' כן עשה וכידי' אם
שמע שאיב' לכתו את הגט לטבה ולא ראה תיקון הקלף והקולמוס
לא מרבי' דשכא לא כר כוהו כיד וכחכוהו לאדר זניז' לשם אחר
ששמו בשמו ורשי פירש לא ראה שום דבר אלא שניע

השליח לבטלו ולא הספיק להגיע אליו עד שנתנו לה לא היו בטל
 ונאזרה לשון מבטלו אמר בטל הוא אי איפשי בו לא יועיל לא יתיר
 לא יעזוב לא ישלח לא יגרש הוא חרם הרי הוא חרם כחם מאילו
 ה'ש בות שאמר הרי הוא בטל אבל אם אומר פסול הוא אינו גש
 אינו מועיל אינו מתיר אינו מעזיב אינו משלח אינו מגרש חרם ה
 הוא אינו לשון ביטול ואם אמר בטל ולא אמר הוא מבעיא אי הוי
 לשון בטול ולא איפשיש ואם נתגרשה בו הוי ספק כגורשת
 וה'מכם פי' דמבעיא בבטול שמשמעו פועל עבר כת הרמז
 אבר יהא פסול הוא בטל אף על פי שאינו יכול לפסול גוף הגט
 כיון שאמר יהא לשון להבא רוצה לומר יהא פסול לגרש בו מידי
 דהוה אדא חרם אף על גב דחזינן דלאו חרם הוא אמרינן כ
 כיון דמודה דלאו חרם הוא אמרינן דא חרם יהא כחרם ל
 לענין גרושין קאמר הבא נמי יהא פסול לגירושי קאמר וכן
 כתב הר' מאיר כהן הרי הוא פסול דמחזי מידי דהוה אהרי הוא כ
 כחרם וכל דלא דמי דשאני דא חרם או הרי הוא כחרם דשם זה
 אי איפשר להתקיים על הגט כלל לפיכך צריכין לפרש דבריו ש
 שיהא כחרם לענין שלא להתגרש בו וכיון שלהבא משמ' דבריו
 קיימין אבל יהא פסול או הרי הוא פסול כיון ששם זה יכול להתקיי
 על הגט ול' שיהא פסול וזה אינו פסול שאינו יכול לפוסלו מעתה
 הילכך אינו כלום והיינו דאמר פסול שאינו מועיל פרש' שאינו
 מועיל לבטל הגט אבל ערעור הוא לפוסלו וצרי' שיתקיי בחזמתו
 וכן פירש זה'מה בכל הנך דלא הוי לשון ביטול שהוא ערעור ל
 לפוסלו וצרי' לקיימו בחזמתו וז' אי אס גילה דעתו מעיקרא ש
 שרוצה לבטלו ואמר אחד מאלו הלשונות כיון שנוכל לפרש ד
 דבריו שרוצה לערער עליו אם לא נתקיים בחזמתו הוא נאמן
 ואם נתנו השליח אחר כך ליד האשה אינו כלום אבל נתקיים ב
 בחזמתו כשר השלח גט ובטלו יכול לחזור ולגרש בו בדא
 בסתם שאז לא בטל אלא השליחו אבל אם מפרש שבבטל הגט
 או המבטל גט שבידו אינו יכול לחזור ולגרש בו כתב הר'מכם
 השולח גט ומבטלו בפני כ' אחרים או המוסר מודעא על הגט מ
 מבין אותו מכת מרדות שמרבה במזרים בישראל שהיא לא תדע
 ותנשא ונבוצא בניה כמזרים השולח גט לאשתו בנתין אותו
 בחזקת שלא בטלו ובחזקה שהיא קיים אפי' הניחו זקן או חולה
 וה'מכם כתב דחזקא בזקן שהוא פחות מבן שמי' או מבן ק' שנה
 ולמעלה אבל מבן פ' עד בן ק' לא ואם נתנו לה תינשא לכתחילה
 וא' ה'ראש ז' בת' בסברא הראשונה שאין חילוק אבל הניחו גוסס
 לא שמא כבר מת אבל כל זמן שהוא חי יכול לגרש בפ' לעיל
 ואם נתנו לה הוי ספק כגורשת וכן עיר שהקיפוה חיל באותו מ
 מלכות והיו במוצור וספינה המטורפת בים והוציא לידון בריני כ
 בפשות הם בחזקת חיים ואם גט של אחד מאלו ביד השליח יתנהו
 לאשתו והיא בחזקת כגורשת אבל עיר שכבשה כבר או עיר
 שהקיפוה חיל ממלכות אחרת וספינה שטבעה ומי שגררתו חיה
 או שטפו נהר והוציא ליהרג בריני ישראל אפי' יצא אחר פסק דין
 או בדיני גוים קודם שחתמו עליו פסק דין הם ספק חיים ואם גט
 של אחד מאלו ביד השליח לא יתנהו לאשתו ואם נתנו הוי ספק
 כגורשת אבל הוציא ליהרג בדיני גוים אחר פסק דין חשוב כמת
 ובלהד' שעדי' ישראל מעידים שיצא ליהרג וה'מכם כתב שגם
 ביוצא ליהרג בדיני גוים חשוב כספק חי אפי' אחר פסק דין וא' א
 ה'ראש ז' כתב בסברא הראשונה שאלות לא' ה'ראש ז' ש
 ששאלת ראובן מינה שליח להולי גט לאשתו בכל מקו' שימצאנה
 ואמר לשליח אם תאכה האשה ללכת אחרריך ולבא אלי אקיימנה

ואם לא תאכה פטור אותה כגט והשליח הביאה עמו לאשכילא
 והוא מקום שנמסר בו השליחות וכבואם שמה השליח והאשה כ
 כבר הוחזק ראובן כדרך והאשה תובעת שיגרשה בזה הגט ו
 ונסתפקת אם יכו' לגרשה תשובה הגט כשר לגר בו כי לא בטלו
 הבעל ולא נתבטל בשכיל שבאת לאשכילא כי התנה אם תבא א
 אלי אקיימנה והיא לא באתה אלא לאשכילא כי פנה משם טרם
 בואם ואפילו אם היה עדיין ראובן באשכילא כשבאו שמה האשה
 והשליח ולא היה רוצה להתפייס עמה היה יכול השליח ליתן הגט
 כי לא ה'של תנאי כמינוי השליחות שיתבטל אם תבא האשה ל
 לאשכילא אלא דברים בעלמא אמר אם תבא עמך אקיימנה וגלוי
 דעתא לאו מילתא היא וששאלת בענין השליח לאחר שנתן
 הגט ליד האשה ואמר בפני נכת' וכפני נחת ועדי הגט לא היו בעי'
 אם יכול לישאנה אע"פ שנכתב הגט ונחתם באישכילא כיון שלא
 היו העדי' בעי' בשעת נתינת הגט לא יתנו אותו בלא קיו' החתימו'
 אם לא אמר בפני נכתב וכפני נחת וכאן דאדיבור דיריה סכנינן
 אסורה לו ואפילו אם היו העדים כעיר בשעת נתינת הגט אם לא
 היו במעמד נתינת הגט צריך השליח לומר בפני נכתב וכפני כ
 נחתם ואסורה לו ואפי' אם ניסת כבר תצא ואע"פ דקיימא לן ברא
 אם כנס לא תצא הני מילי כדיעבד אבל זה שהתיר בו ועבר על
 התראתך וכנסה מפיקין מיניה מבין אותו מכת מרדות לשון
 מינוי שליחות קביא מר' יונה שנתן ד' אמות קרקע בחצרו לרבי'
 שלמה ואנכן מינה שליח להוליך גט' אשתו וכו' אלא שאחר כן
 כתב זה הלשון ויותר על זה ר' יונה מינה עוד שליח בעדו כגט ה
 הנזכר לסופר הנזכר הכותבו בענין שיתנהו בעדו לר' שלמה והנ
 ואמר ר' יונה לסופר תן בעו'י הגט הנזכר מידך ליד ר' שלמה ותנף
 שיגיע מידך לידו תהיה כגורשת מכני ומותרת לכל אדם מי א
 אמרינן בטל שליחות הראשון או לאו תשובה אע"פ דלכאוריה מ
 משמע שבטל שליחות ההולכה ועשאו שליח לקבלה שהיה סכו'
 שיש בידו למנות שליח לקבלה יראה לי שאין לתלות בזה שחזר
 בו בשליחות ההולכה אלא ודאי תלי' הענין בטעות הסופר שזה
 הנגרש לא רצה להגותין ער שיכתו הגט ומינה לר' שלמה ובשני'
 שמינה שליח על שליח טעה ואמר מיד לכשיגיע הגט ליד
 השליח תהיה כגורשת מכני וכך היה לו לומר לסופר תנהו ל
 לשליח שיתנהו לאשתי ומיד לכשיגיע לידה תהיה כגורשת ממני
 והשמיט הבעל זה א' אבר והסופר השמיטו הילכך לא תלינן ש
 שחזר בו ועשאו שליח לקבלה דאדם יודע שאין בידו לעשות ש
 שליח לקבלה ואפי' אם תמצא לומר שהיה עם הארץ ולא ידע זה
 למה יש לנו לתלות בחזרה יש לנו לומר דליפות כחו נתכוון אם
 הועיל שליחות הקבלה שתתגרש בו מיד ואם לאו ישאר שליחות
 ההולכה במקומו והלשון שכתב ויותר על זה שר' יונה מינה עוד
 שליח וכו' כשמעו שלתוספת נתכוון ומי' אבר תתגרש כל הני
 דמיגרשא לכן הן אם נתלה הדבר בטעות הן אם נתלה בתוספת
 אין כאן בטו שליחוה ולכה
 ראובן עשה לבנו שליח להוליך גט לאשתו וכשבא לאמו לא
 רצה ליתנו לה אלא אם כן תתן לו כך וכך אמר לו אחד מהזקנים
 כל' אתה עושה זה אלא כדי שלא תינשא בלא דעתך תמכור לנו
 הגט וכשתרצה לינשא נודיעך ונהנו להם על פי הדברים האלה
 לאחר זמן בא בעל'א ועדיין היה הגט ביד הזקן ובטל הגט ונתיחד
 עמה ואמר הזקן שהוא שליח לקבלה ונתגרשה בקברתו ושני' ח
 חביריו הזקנים עדים בדבר' תשובה אפי' עדים ששמעון
 בנה היה שליח של הבעל ובעדים נתנו ליד הזקן ושהיה הזקן ש

ה' ליה בן קאב' דשכג שהוא גט כיון שהענינה אינו מצדה וחכמי
אומרים אינו גט ופסק ר' כרשב' וכן כתב הרמב"ם אמר לפני
שנים כ' מאמסור לך גיטך ידה על הנאי שתשמיש את אבא ב' ש'
שנים ולא מסרו מיד אחר כך אמר לה בפני עדי אחרים על מנת
שתתני לי מאתי זוז ומסרו לה בפני כולם כסתם לא בטלו דבריו
האחרונים את הראשונים אלא הוי כאומר לה עשו אחד מאילנה
הרברים אם תרצה תשמיש את אבא או תתני לי מאתים זוז ואין
אחד מהראשונים ואחר מהאחרונים מצטרפין להעיד על תנאי א'
אלא יתקיים בחותמיו בלא תנאי עד שיהו שנים הראשונים או ש'
שנים האחרונים אבל אם אמר לה תחילה על מנת שתתני לי מ'
ר' ז' וחזר ואמ' ע' מ שתתני לי ש' זוז בטלו דבריו האחרונים את
הראשונים וצריכה ליתן ג' מאות זוז וכתב הרמב"ם היה איפכא
שאמר תחילה ג' מאות זוז ואחר כך אמר מאתים דרי זה גיטך על
מנת שתחזי לי הנניר בגורשת ותקיים תנאה גרי זה גיטך והנניר
שלי אינ' מגורשת לא שנא אמר על הנניר של עיקר הגט לש' על
הנניר שבין השיטות לא שנא אם אותיות הגט מעוררות ודבוקות
זו בזו לא שנא אם אינן דבוקות זו בזו התנה על דבר שאי
איפשר לקיימו כגון על מנת שתעלי לרקיע או שתדדי לתהום או
שתכלעי קנה אינו תנאי והגט גט אעפ' שלא תוכל לקיימו שלא כ'
כיון אלא להפליגה ברברים שאי אפשר לה לקיים כלל אבל דבר
שאפשר לה לקיימו אפי' באיסור כגון על מנת שתאכלי בשר ח'
חזיר הוי תנאה שאיפשר לה שתאכלנו ותלקה ואין זה מתנה על
מה שכתוב כתורה שאינו מתנה שתאכלנו על כל פנים שאם לא
תאכלנו לא תתגרש בדא' כשהאיסור תלוי בה לעבור עליו אבל
אם תלוי באחרים שאמר לה על מנ' שתבעלי לאבא לא הוי תנאה
שאבא לא ישמע לה לעשות איסור אמר לה על מנת שלא
תבעלי לאבא ונבעלה לא הוי גט אבל כל זמן שלא נבעלה לו מ'
מותת לינשא ולא חיישין שמא תבעל אמר לה ע' מ' שלא
תנשא לאבא וניס' לו הוי גט שאין לו בה נישואין
אמר לה על מנת שתנשא לפלוני ונשאת לו הוי גט בשאר תנאים
אבל אמרו חכמים לא תנשא לא לאותו פלוני ולא לאחר לאותו
פלוני לא שמא יאמרו מחליפים נשותיהן זה לזה במתנה לאחר לא
תנשא כל זמן שלא נתקיים התנאי בנישואי פלוני ואם ניסת לאותו
פלוני לא תצא ניסת לאחר קודם שניסת לאותו פלוני תצא ואם
תקיים התנאי שתנשא לאותו פלוני גט למפרע ואם לא תקיים
התנאי הוי כנייה כמזרים כתב הרמב"ם דתצא ולא יחזי עולמית
ואפילו לאח מיתת הבעל אפי' נתן לה הבעל גט שני לאח נישואי
שני אי לא יתקיים תנאה דגט ראשון ולא מצי לאהדורה דכי א'
אנסבה ליה מעיקרא באיסור אשת איש אינסב' ליה ואיתסר עליה
איסור עולם כמו סוטה שאסורה לבעולה אפילו לאחר מיתת ה'
הבעל אפי' נתן לה הבעל גט לעני' חשש דאיסור כחיי הבעל דמי
דכי הוי דבחיי הבעל תצא משו' דחיישין דיהיבא לא תקיי תנאה
דפני' באיסור סוטה אבוטל ואי אקיים תנאה נמי אסירה אשני דהא
נא משבחת דמקיימה תנאה כחיי שני אלא אם כן גירשה וניסת ל'
הבעל התנאי ותו לא מצי שני לאהדורה והוה ליה כחזיר גרושתו
כן הנישואין והכי שניסת לשני אבל נתקדשה תצא ולא יחזי אלא
לאחר מיתת הבעל או שיתן לה הבעל גט שני בלא תנאי אבל בתר'
יתקיים תנאה בגט ראשון לא מצי לאהדורה דהוה ליה כחזיר ג'
גרושתו כן האירוסין אמר לה על מנת שלא תנשא לפלוני הרי
הגט ומוותרת לינשא מיד כיון שכידה לקיימו שאי אפשר לינשא
לא אלא מדעתה ואין תקנה להתירה לו אלא אם כן יקדשנה ומגור'
חזר ויגרשנה אבל אין תקנה להתירה כמה שיטלנו מידה וחזר

ותננו לה סתם כי כבר אינו ברשותו שגט נמיר נתן לה אלא ש'
שהט' בו תנאי ואם נישאת לאחר ונירש' האח' אפי' סת' לא הותרה
עדי' לאותו פלוני ואם נישאת לו בטל הגט ובניה ממזר' מן הראשון
זנתה עמו הולד בשר והגט בשר שלא התנה או א' על ג' שיאוס
על מנת שתבעל לפלוני נתקיים התנאי שנבעלה לו בין בזנות
בין בנישואין הרי זה גט וכידושלמי קאמר לכתחילה לא תבעל לו
דהא אינה מגורשת עד שתבעל לו נמצא תחילת ביאה באיסור ו'
והושבא כתב כיון דקל' האומר על מנת כאומר מעבשיו דמי אב'
כשבעל פנויה היא דלכשיקיים הגט פנויה היא למפרע ע' מ' שלה'
תבעלי לפלוני הוי גט ולא תנשא עד שימות אותו פלוני דחיישין
שמא תבעל לו באונס ומטעם זה נמי על מנת שתתני לי מאתים
זוז לא תנשא עד שתתן שכא' לא תתן שלא יהיה לה כמה לתת ו'
וצריך שלא יתנה עליה תנא' שיעומדת בה כל ימיה כגון על מנת
שלא תאכל בשר ולא תלכי לבית אביך כל ימי חייך שאם התנה
כך אין זה כריתו אבל ע' מ' שלא תאכלי בשר עד זמן קצוב הוי גט
ותנשא מיד שהרי בידה לקיימו שלא תאכל בשר ולא תכב' לבית
אביה כל אותו הזמן ואפילו אם הרחיב הזמן יותר מבדי' הוי הגט'
כיון שהוזהר דבר פסיק כתב הרמב"ם אמר לה על מנת שלא תנשא
לפלוני אין זה כדירות כמו על מנת שלא תשתי יין או שלא תלכי
לבית אביך ולא נהירא דכיון שאיפשר שימות אותו פלוני כדויה
דיתבטל התנאי הדי' שפיר כריתות ולא דמי לשלא תלכי לבית אביך
שאפילו לאחר מיתתו אסורה ליכנס בו שנקרא על שם אביה
וכתב עוד הרמב"ם על מנת שלא תשתי יין זה לעולם ונשפך
היין אין זה כריתו בשום שלא הותרה בכמה שנאסרה וכתוספתא
איתא כהדי' בהפך זה דקתני על מנ' שלא תעלה באילן זה לעולם
ונקצץ האילן הרי זה גט כתב הרמב"ם כל תנאי שאינו במעבשיו
או בע' מ' אר' אמ' לה אם תעש' כך וכך הוי גט יכו' הבע' לבט' התנאי
או להוסיף על התנאי או להתנו' תנאי אחר כל זמן שהא' נתקד' תנאי
ראשון אע' ג' שהגיע הגט לידה אינה מגורשת ואם כת' הבעל ג'
נאבד הגט קודם שיתקיים צי' בגורשת ולכתחילה לא תנשא עד
שיתקיים ואם ניסת לא תצא אבל אמר מעבשיו או על מנת כיון
שנתקיים התנאי חל הגט למפרע משעת נתינה ואינו יכו' לבטל
הגט ולא להוסיף על התנאי כשיגיע הגט לידה ואם אבד הגט ג'
בשרף אפילו כת' הבעל ק' דם שיתקיים הרי זה מקיימת התנאי ג'
אחרי מותו וכבר היה מגורש' משהגיע הגט לידה ויש לה להנשא
אף על פי שעדיין לא נתקיים התנאי ואין לחוש שהיא לא תקיים
הואיל והיא במעבשיו או בעל מנת עב' וכן יראה מרברי' רב א'
אלפס שכתב בתשובה נתן גט על תנאי צריך שימסור הגט ליד
האשה בבדי' שלא יוכל לבטלו והל' משהגיע הגט לידה שוב אינו
יכול לבטלו ונר' דכה' שחילק בין תנאי דמעבשיו לתנאי דאם
דמעבשיו תהא מגורשת למפרע אפי' כת' הבעל או בשרף הגט
מה שאין כן בתנאי דאם יפה חילק אבל כח' שכתב דמעבשיו י'
יכולה לינשא מיד אף על גב' שלא נתקיים התנאי נראה לי שאינו
תלוי בזה דאף על פי שחל למפרע מכל מקום אינה יכולה לינש'
בתנאי שאין כידה לקיימו אף על פי שהו' חל למפרע אם יתקיים
שמא לא יתקיים ולא יחול הגט לעולם כתב אה' הואט זל'
בתשובה אחר שנתן גט אם לא יבא תוך שתי שנים שיכול לבטל
התנאי ותנשא מיד כי בכישול התנאי חל הגט למפרע משע' שיבא
הגט לידה וכתב הוא הדין ככל תנאי שמתנה בשעה שנותן הגט
ומבטלו אחר כך קודם שיתקיים התנאי שהוא בטל אף על פי ש'
שהתנאי לשובתה ולא היתה מקבלת הגט אלא בתנאי ואינה

הזכרת הקולמוס על קלף שקולו נשמע בשעת הכתיבה כגויכול
זה דהקא נבתיבת הגט אבל כהתיבתו כל מקום שיצ'ל בפני נכתב
ובפני נחתם צריך שיראה כל החתימות מתחילה ועד סוף וכן אם
היה בכית כשחתחיל הסופר הגט ויצא הסוף לחוץ מהשלימו כשר
ולא חיישינן שמא מצאו אדם אחר וא'ל לכתוב לשמו ואם בא
להחביר ולכונן על כתיבה כולו אין שומעין לו שלא להוציא לעז
על כתיבת גיטין הראשונים אבר בפני נכתב ולא אבר בפני נ
נחתם או אבר בפני נחתם ולא אבר בפני נכתב או אבר בפני נ
נכתב כולו ונחתם חציו אינו כלום אפילו הוא נעצבו העד הגני
א' לאם הוא אחר מעידיו עמו על חתיבת העד השני שלא התנפ' יו
שפיר דכיו ואין צריך לומר אם שנים אחי'ים מעידים עליו ואם היו
ג' מעידיו בו וחתמו שנים בפניו ואחד שלא בפניו כתב א'א הראש
ז'ל בתשובה שהוא כשר ואם שנים שלוחים להביאו אין צרי' לומר
בפני נכתב ובפני נחת' אלא ינתן לה אעפ' שאינו מקיים בחותמיו
ותנשא בו ומ'מ כשיבא הכעל יכול לערער ולומר מזויף הוא ו
ועד יך שיתקיים בחותמיו ואין צריך שיהיו שניהם או יוק' בגט אלא
אפילו הוא ביד האחר ואמר שהכעל עשה שניהם של חים להולי'
גט זה לאשתו והאחד נותנו במעמד חבירו ואפי' לא עשה שליח
אלא אחד והשני מעיד על שליחותו אי צריך לומר וכן כת הרמה
ובתב עור היכא ששניהם שלוחים דלא סגי דלא מסרי לה
תרדוהו ומיקרי' כולה מילת בבת אחת אב' חד דמייתי אע'ג דאיכא
דמסרי אשליחותו אינטי דמצטר' בהדי' א' פסי' מילת' לאכשורי
בי' כתמ' דהא ודאי צריך ליתנו ליריה בפ' עדי' כסיר' אי לא מסר
באפי' עדי' שליחות גופיהו אע'ג דמסר לה באפי' סהדי אחריו לא
מתכשר דהוה ליה שליחות דכל כתובת חצי דבר ובהא אפי' רבנן
מודו דלא מצטרפו ע'ג לפיכך שנים שמביאים גט ואחד א' בפני
נכתב ואחר בפני נחתם אם אין שנים שלוחים לא ינתן דכל זמן
שלא אבר אחד בפני נכתב ובפני נחתם לא אבר כלום ואבירתו
כמאן דליתי דמי ואם שנים אוברי' בפנינו נכתב ואחד שרישי' או'
בפני נחתם אם אין שליח אלא אחד לא ינתן ואם שנים שלוחים
ינתן יאחד אימר בפני נכת' ושנים אומר' בפנינו נחתם אם האו'
בפני נכתב הוא שליח אפי' אם הוא לבדו הר' זה ינתן דכיו דשנים
מעידים על החתימה ורי' מתקיים בחותמיו אבל אם אחד או בפני
נחתם והוא לבדו שליח לא ינתן עד שיהא אחר עמו קמג

הכגורש

על תנאי הר' זה כשאר כל מעשה שנעשה על תנאי
שאין המעשה מתקיים אלא אם יתקיים התנאי ואם
לא יתקיים התנאי אין כאן גט כלל ואפי' אם הוא כהן מותרת לו ו
ובלבד שיהא כהלכתו שיהא כפול ותנאי קודם למעשה והן קידם
ללאו ותנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר ושיוכל להתקיים עי'
שליח ושיהיה בדבר שתוכל לעשותו כדפי' בהלכות קידושין אבל
אם לא נעשה כהלכתו התנאי בטל והגירושין קיימין ולכשיתקיים
התנאי מתקיים הגט למפרע משעת נתינה לפיכך נת הכעל או
נשרף קודם קיום התנאי הוי גט כד'א שאוב מעכשיו או על מנת
דהוי כמעכשיו כיצד אבר לה הר' זה גיטך על מנת שתתני לי
מאתים זון לאחר ל' יום חל הגט מיד ולכשתתן לו תהיה מגורשת
לכפרע אפי' אם נשרף הגט וכ' לאחר לא תנשא עד שתתן ואם
נישאת כת' הרמה שיוציא עד שיתקיים התנאי ואם קיימה כתנאי
יקיים והרמבם כת' שיכולה לינשא מיד ולא חיישינן שמא לא תתן
בין שהיה התנאי כמעכשיו או כעל מנת ולא נהירא דבהירא ק
קתני בביתא על זה ולאחר לא תנשא עד שתתן ואם לא נתנו
בחיו שוב לא תוכל לקיים התנאי אפילו אם תתן ליורשיו דעמ

שתתן לי בשמע ולא ליורשי וכיון שלא תוכל לקיים התנאי בטל
הגירושין וחולצת או מתייבמת והרמבם כת' חולצת ולא מתייבמת
ולא נהירא אבל לא אבי' עמ' אלא הר' זה גיטך אם תתן לי מאתים
זון לאחר ל' יום לא חל עד שעת נתינה ואם נקרע או גאבד קודם
נתינה אינה כגורשת אבל לה הר' זה גיטך עמ' שתתני לי מאתים
זון ולא דעה לקבלם ונתנה לו כעל כרחו כתב רבי' הואי דהר' גט
והרמבם כת' דהירא ספק כגורש' וכן היא בסקנת א'א הו' אש ז'ל
אמר לה על מנת שתתני לי מאתים זון ומחל לה עליהם לא הוי
כאילו נתנם לו ולא הוי גט על מנת שחתן לי איניטליתי ואברה
אפי' אם נתן לה דמיה אינו גט אלא אם היא מתרצה בקבלת הגט
אבל כי מתרצה מיהא הוי גט אע'פ' דאילו כחלה עליה לא הוי גט
על מנת שתתני לי מאתים זון בתוך ל' יום נתנה לו בתוך ל' יום
מגורשת לא נתנה לו תוך ל' יום אינ' מגורשת כת' הרמה כהן אפי'
לא נתנה לו עד ל' יום בכפרו כגורשת דעד ל' יום שיהו שלמים
קאמ' ואם אמ' לה כתחילה יום ראשון לחדש ונתנה לו דמעו' בסו'
ליל ראשון לחדש שני הויא ספק כגורשת וכספק לן אי בני' ל'
יום מעת לעת או ל' יום בדאמר' אינשי דלא קפדי בהירא ליליא
זיעבד לה מיומא קמא ועריכה גט שני ואם כת קודם שיתן לה גט
שני חולצת ולא מתייבמת כת' הרמבם כת' בתוך ל' יום כיון
ששלמו לו ולא נתנה לו אינה מגורשת לא קבע זמן לנתינתו וכת'
קודם שנתנ' אינ' יכולה ליתן ליורשיו שלא התנה עליה אל שתתן
לו ולא בטל התנאי שהרי לא קבע זמן לפיכך אע'ג שאבד הוטא
נקרע קודם שימות הר' זה כגורש' ולא תנשא לאחר עד שתחלו'
ואינו מבין דבריו כיון שאינה יכולה לקיים התנאי לעולם אם כן
למה לא יתבטל הגט התנ' עמ' שתעשה דברים ולא פירש במה
כגון על מנת שתעשה לי מלאכה או שתשמשני את אבא או תניקי
את בני' כת' הרמבם דהוי כמפרש יום אחד ואם עשת עמו כלאמ'ו
יום אחד או ששכחה את אביו יום אחד או הניק את בנו יום אחד
בתוך השנה שהתינוק יונק שהוא כד' חדש דהוי גט וכן הוא דעת
ר'י אבל לדעת א'א הר' זה ג' צריכה לשמש את אביו כל ימי חי'
ולהני את בנו עד שישלמו כד' חדשי' ללידתו וכן כת' הרמה וחוק'
הזמן אינה רשאה לינשא שבא לא התקיים התנאי וה' דלא בני'
ב' שנים שלמים אלא עד שיהא ולד ב' שנים היכא דאתני כקיי'
דשלמו לי' ב' שנים אבל דאחר ששלמו ב' שנים ע'ג לאו לשעור'
זוטא דהיינו שתי שנים איכנון אלא לכל זמן שהתינוק ראוי לונק

בר' יהושע דאב' אפי' ג'וד שנים ולא נהירא לאא הר' זה ג' אלא
אפי' לא הניקתו אלא טעה אחת קיימה הנאה כיון ששלמו כתי'
השנים כחב עור הרמה אמר לה על מנת שתשמשני את אבא ו
שתניקי את בני' יום אחד אם שמשתו והניקתו יום אחד ברי' טבת
דיומו הר' זה גט ואם לאו אע'פ' ששמשתו מעת לעת ומתוך או
האב אינו גט והוא שיהיה יום אחד בתוך שתי' שנים כהנקה
הולד ע'ג ונראה לי שאם אבר לה על מנת שתניקי רבני' וחושש
רואים אם נשאר לזמן והנקה העובר דהיינו עד שתהיה לו ב' שני'
יותר מ' חדשי' אז ודאי לאו לצעו' ה' מיכיון אלא להקל מעליה
שלא תניק עד שישלמו כד' חדשי' ואם כת' הבן חוק' וחדשי'
אחר שהניקה מעט הוי גט אבל אם נשאר ו' חדשי' והנקה העובר
אז ודאי כיון שפירשו חדשי' לצעור' קא' בני' ואם נתתן ו'
חדשים אינו גט מ'ת האב או הבן אחר שהתחיל לשמש אפילו יום
אחד הוי גט אבל כתו קוד' שהתחיל כלל אינו גט פי' עמ' שתשמשני
או תניקי ב' שנים כת' בתוך הזמן שאין העכבה מצד הא' שאבר'
האב אינ' חפץ בשימושך לא בפני שהעיקר אתו אלא שהעכבה ת

ד' וז' וז' וז' עושי אמתו גט אלא אחר היום וכיון שכת קודם
 ר'ן הוא ספק גר ש' וחולצת ולא כתיבם וה' ב' שאין מעכשיו
 כמו מדיוס דאע"ג דמדיוס ולאחר מיתה הוי ספק מעכשיו ולאחר
 ב'יתה הוי גט ח' דאמ' מעכשיו דהוי גט אפי' לא כת בחוליו אלא
 עמד הוי גט אע"פ דגבי כתבתו אינו כד' אלא פי' בפי' שא' יעכו' של'
 יהא גט לכך צריך לומר בשעת מסד' הגט אם לא מתי לא יהא גט ו'
 ואנ' מתי יהא גט מעכשיו ואם לא מתי לא יהא גט ואז הוא בטל כ'
 בשיעכו' ואם ירצה שלא יתבטל מיד כשיעמוד אל' עד זמן יאמר
 אם מתי עד זמן פלוני יהא גט מעכשיו ואם לא מתי עד זמן פלוני
 לא יהא גט עמד בחוליו והלך בשוק בלא משענת בתוך הכריאי'
 אע"פ שחזר וחלה ומת בחוליו וראשון בטל הגט כיון שנתרפא
 בינתים לא הלך בשוק אפי' ניתק מחוליו לחול' והלך בינתים ב'
 בכיתו בלא משענת הרי זה גט ואין צורך אומר שודאי מחוליו זה
 מת ואם עמד והלך בשוק על משענתו אם לא ניתק מחוליו לחול'
 אלא שהבביר עליו חוליו ומת אפי' היקל בינתים אין צריך אומר
 שודאי מחוליו הראשון מת והרי זה גט ואם לאו אינו גט לא ע'
 עמד בחוליו וגם לא מת מחמת החוליו אלא נשכו נחש או נפל ע'
 עליו וית ומת לא הוי גט שלא התנה אלא על מיתה כדרכה אב'
 אינס' כי האי לא שכח ולא אסיק אדעתיה ולא הוי גט בין שיאמר
 מהיום אם לא אעמוד בחוליו זה כן אם אומר אם בתי מחוליו זה ו'
 ויח' פסק מדיוס אם מתי מחוליו זה ונפל עליו הבית או נשכו נחש
 ה' יג' וה' ב' כתב שאם לא אעמוד מחוליו זה דהוי ספ' מגורש
 ולא נהירא לא' ה' אלא בתרדיהו לא הוי גט שכיב כרע
 שנתן גט ליד אחד ואמ' לו זכה בגט זה לאשתי כדי שלא תפול לפני
 יבם ומת קוד' שהגיע ליד' הוי ספ' מגורש וחולצ' ולא כתיבם קמו
כתב ה' ב' יש דבר שדומ' לתנאי ואינו תנאי כגון הכומר'
 לאחר זמן שקבע שאמר לה הרי זה גט וזו גט ולא תתגר'
 בו עד לאח' ל' יום הרי זה דומה לתנאי שאינו מגורש עד לאח' ל' יום
 ואם מת הבעל תוך ל' יום או נשרף הגט או נאבד אינה מתגרשת
 ואינו תנאי שהמגרש על תנאי מגורש מיד אלא שמטיל תנאי בגט
 וזה אינו מגורש עד שיגיע אותו הזמן לפיכך המגרש על תנאי צ'
 צריך לכפול תנאו ח' אין צריך לכפול תנאו ולא לשאר משפטי
 התנאי ה' הניחה הגט בצדיר הר' כסוף ל' יום ונגנב בשם לאחר
 ל' יום הרי זו מגורשת והואיל וזוה קיים ביום שהיתה מתגרשת בו
 וחזרו במקום שאינו ר' הר' שצדיר הר' אינו ברשות הר' וכן אם ת'
 תלה ג' רש' במעשה דינו כדין המגרש אחר זמן כיצד אמר לה
 הרי זה גט ולא תתירשי בו עד שתתני לי באתים וזו מתגרשת
 אחר שתתן באתים וזו ואין צריך לכפול תנאו ולא לשאר משפטי
 התנאים שדרי לא פירש על תנאי אלא שתלה הגירושין בעשיית
 המעשה ואחר המעשה תתגרש ומה יש בין המגרש על תנאי לזה
 שקובע זמן לגירושין או שתלאן בעשיית מעש' שהמגרש על תנאי
 יש שם גירושין ואינן גומרי' עד שתקיים התנאי לפיכך בשכתקיים
 התנאי מגורשת אפי' אין הגט ברשותה ואין צריך לחזור וליטלו א'
 אחר שתקיים התנאי שדרי כבר הגיע לידה בתורת גירושין ואם
 ניסת קודם שיתקיי' התנאי לא תצא אבל גירושין בזמן או בעשיית
 מעשה לא בא הגט לידה בתורת גירושין אלא בתורת פקדון עד
 זמן שקבע או עד שנעשה המעשה לכך צריך שיזה הגט ברשות'
 או שתחזור ותטלנו א' שיחה כב' שחזרה אותו ואם ניסת קודם
 הזמן שקבע או קוד' שנעשה המעשה תצא והולך כמור שהרי היא
 עדין אשת איש גמורה הנותן גט לאשתו בידה ואומר לה
 אם לא תתני לי באתים וזו אין זה גט או אין את מתגרשת לא אומר

כלו שא' כאן גט אל על תנאי ולא גט התלוי במעש' מי שנתגרשה
 על תנאי וקדשה אחר קודם שתקיים התנאי אם נתקיים התנאי מ'
 מקודש ואם לאו בטל הגט ואינה צריכה גט בשני יב' והוא כד' כתב
 ולא נתקיים התנאי בטל הגט וצריכה גט בשני יב' והוא כד' כתב
 כמדומה לי שהוא מדמה זה לאשה שהלך בעלה למדינת הים ו'
 ואמרו לה מת בעלך שאם נתקדשה מתרת לחזור לו ואם נישא'
 אסורה לחזור לו ואין הנדון דומה לראיה דלעולם אם ר' ח' ר' ל'
 לראשון וכאן מוכח שלא נתקיים התנאי שהרי בירה לקימו והיא
 מגורשת גמורה ואסורה לחזור לראש' הילכך בין כד' וכיון כד' צ'
 צריך גט משני ואסורה לראשון

המטיל

תנאי בגט צריך שלא יכתבו בגט אלא יאמר אותו
 לה כשעה שמוסר לה גט דכל תנאי שנכתב בגט
 קוד' התורף דהיינו והרי את מותרת לכל אדם פרש' שהוא פסו'
 אפי' אם נתקיים ואם נכתב אחר התורף כשר אם יתקיים וכוכף
 עליהם תנאי דחוף כפלוני שאפי' אם כתבו אחר התורף פסו' אפי'
 אם חזר ומחקו ואם אמר אותו על פה לפני התורף פסול ולאחר
 התורף כשר אם חזר ובטלו אבל ר' פירש דשאר כל תנאי כד' חוץ
 מפלוני אפילו נכתב קודם התורף א' לא נמוחק כשר אבל אם נ'
 נכתב לפני התורף ונמוחק פסול אע"פ שבטלו וכגון שלא נתקיים
 דגורין אטו חוץ מפלוני דכהיה לא מהניא ביה מתיקה כיון שלא
 נכתב לשם כריתות והוא פסול אם נכתב בו אפילו אם נמוחק אבל
 לאחר התורף אין שאר תנאי פסול אפילו אם נכתב בהוכו אם נ'
 נמו' אפי' אם לא נתקיי' כיון שבטלו וכתב א' ה' אש' זל בתשובה
 פי' זה נאה ומקובל אלא שלא מלאנו לבי להקל כי ראיתי שדו' מי'
 בו ה' כתב שכתב כיצד מגורש אדם ~~ל~~ אמר כתוב גט לאשתי על
 תנאי או כתבו והנו לה על תנאי ואין צל' שלא יכתבו בגט על ת'
 תנאי זה גידש פלוני לפלוני אלא יאמר לסופר ולעדים לכתוב ו
 ולחתום גט בלא תנאי ואח' כ' נותן לה הגט ואמר לה הרי זה גטך
 על מנת כד' וכך כתב תנאי בגט אחר שגבר לכתוב הורף הגט
 הרי זה כשר בין שכתבו קודם חתימת העדים בין אחר חתימת ה'
 העדים אבל כתבו קודם חתימת התורף אפילו כתב על מנת כד' ו'
 וכך הרי זה ספק גירושין כל המגרש על תנאי שבטל הגט ב'
 כגון חרף מפלוני או שהתנה עליה שאר תנאי קודם כתיבת התורף
 אם היה התנאי כתוב בגט חזר ומחקו ונתנו לה הרי זה ספק כ'
 מגורשת ואם היה התנאי על פה הרי זה בטל הגט כמבנה וחזרו ו'
 ונותנו לה בתנאי כשר או בלא תנאי כלל ע"ב ומהר' בזה בחכיר
 רב אלפס שכתב בתשובה הנותן גט על תנאי צריך שיבסו' הגט
 לאשה כדי שלא יוכל לבטלו ולא יכסור ליד שלישי ושטר התנאי
 ביד הבעל או ביד השליש אבל לכתוב התנאי בתוך הגט או מ'
 באחריו אינו רשאי שאם כתבו בחוכו הוה ליה לבעל זכות בנזו'
 ואינו כריתות ואם בא הבעל בתוך הזמן אפילו ריח הגט אין בו ו'
 ומכל מקום הורה א' ה' אש' זל הלכה למעשה בגט שהיה כתוב מ'
 מעכשיו אם מתי קודם התורף חזר וכתב אם לא מתי לא יהא גט
 ואם מתי יהא גט מעת שאני בעולם והכניירו בשום דלא חשיב ת'
 תנאי כה שכתב מעכשיו אם בתי מחוליו זה אלא הוי כאומר כעת
 שאני בעולם והרי כאיבר לאשתו ושעה אחת קודם למיתתי דדכי
 כפ' ליה תלמודא נעשה כא' כד' מעת שאני בעולם וחיי כאומר ל'
 לאשתו הרי זה גטך לאחר ל' יום דלא חשיב תנאי ואפילו אם ת'
 תמצא לומר תנאי הוי כיון שלא נכפל לית ליה דינא דהנאה ו'
 והגט קיים אף על פי שלא נתקיים התנאי נמצא שאין כאן תנאי
 קודם התורף ולכך כפלו התנאי אחר התורף

רציה בביטולו אפי' הכי יכול לבטלו דכיו שכא הגט ליד מגורשת
דלא בעינן דעתא וכן כתב בעל העיטור שיכול לבטלו כל זמן
שלא יתקיים

כשם שקיים הגט תלוי בתנאי שתולה באשה כמו שביארתי

כן הדין בתנאי שמתנה עליו שאם יתקיים התנאי
יתקיים הגט ואם לאו לא יתקיים כיצד אמר לה הרי גיטך אם לא
אבא בתוך ל' יום או שאבא עמ' שלא אבא בתוך ל' יום אם בא בתוך
ל' יום נתבטל הגט למפרע אע"פ שנאנס ולא יכול לבא בגו' שחלה
או שעכבו נזיר אין שומעין לטענת אונס שלו אפילו עומר וצוות
ראי שאני אנוס כיון שלא התנת חוץ שאם יקראני אונס וכז' אמר
הרי זה גיטך ע"פ שלא אפוסך שתתרחצתך ל' יום יהא גט ולא'
נתרצית ואיפשר שתתרצה אם היה לו ממון הדכה והוא אנוס
שאין לו אפי' הכי אין אונס בגיטין כדא' באונס של חולי או שלא
היה יכול לעכו הנהר דשכיח קצת אבל אונס דלא שכיח קצת כגו'
אבלו ארי או חבישו נחש כיון דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתיה
להתנות עליו ומבטל הגט והיא זקוקה ליהם ואם לא אבא מעכשיו
אלא אם באתי בתוך ל' יום יהא גט ואם לא באתי בתוך ל' יום לא
יהא גט כתב הרמב"ם שלא חל הגט עד תשלום ל' יום בשלא בא
לפיכך אם מת בתוך הזמן אינו גט כלל ומתייבמת והוא כד כתב
דהוי גט ומותרת לשוק והרמ"ה חילק על פה שלא כת' התנאי בגט
אינו גט כלל ומתייבמת ואם כת' התנאי בגט הוי ספק חולצת ולא
מתייבמת וכן דעת התוספו' שחולצת ובמעכשיו אם לא אבא
תוך י"ב חדש א"ג' רחל למפרע משעת נתינת הגט אם מת בתוך
י"ב חדש לא תנשא עד ס' י"ב חדש ואם באה לינשא בתוך י"ב
חדש צריכ' חליצה ולא מדינא אלא משו' דנזרינ' מת אפר לא מת
כיצא כזה נתן לה גט בלילה ואמר לה הרי זה גיטך על מב' שחר'
השמש ומת בלילה כשיצא השמש הוי גט למפרע ואם אמר לה
אם יורח השמש ומת בלילה לדברי הרמב"ם אינו גט

ודברי הראב"ד הוי גט נמו' הדברי הרמ"ה ספק ואם אבא לבשתזר'
השמש ומת בלילה לכ' לא הוי גט אבא לעדים אם לא באתי עד
י"ב חדש כתבו גט חתנו לאשתי או שאם כתבו גט חתנו לאשתי אם
לא באתי עד י"ב חדש אין כותבין תוך י"ב חדש אפי' לא ירצו ליתנו
עד אחר י"ב חדש כתבו בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש וכת'
אם מיתה קרמה לגט לא הוי גט ואם גט קודם למיתה הוי גט ספק
איה קודם חולצת ולא מתייבמת כתבו גט חתנו לאשתי אם לא
באתי לאחר השבוע לא יכתבו ויתנו עד שיעברו שני השמיטה
ושלש' ראשונה של שמיטה שאחר כך ואם אמר אם לא אבא עד
אחר השנה לא יכתבו ויתנו עד שיעבור חודש משנה שנייה ואם
אמר אם לא אבא עד אחר הדגל לא יכתבו ויתנו עד שיעבור
חמשה עשר יום אחר הדגל וכתבין אין מקרימי ממה שאמר אבל
אם אחרו אין בכך כלום וכן הדין אם נתן הגט בידה ואם לה הרי
זה גיטך אם לא אבא אחר השבוע אינו גט עד שיעבור שב שמיני
וכן אחר חשנה חודש ואחר חודש שבת ואחר שבת אבג'

וידן פי' שאם נתן גט לאשתו ואם הרי זה גיטך אחד
השבוע אינו גט עד שיעבור שנה ראשונה של שמינית וחודש ר'
ראשון של שנה שנייה וכת' א"א הראש' זל על דבריו שה' מתגרש
מיד אחר השבוע ולא דמי לאומר הרי זה גיטך אם לא אבא לאחר
השבוע ולא מצי' למימ' שיהא גט אם לא בא בתוך השבוע דאב'
הוח' ליה למיכר אם לא באתי בתוך שבוע זו אלא ודאי מדתלה
זמן ביאתו בלאחר השבוע ע"כ דיעונו לומר אם לא יבא בזמן ה'
הנקרא אחר השבוע ודיינו שנה משנת שבוע הבאה ובשנה חודש
מחודשי השנה ובחודש שבת אחת משבתות חודש שני ובשבת

לישנא דעלמ' לחלק ימי השבוע חצין נקראין אחר שבת שעברה
וחצין נקראי קודם שבת הבאה אבל דגותן גט לאשתו שתתגרש
לאחר שבוע לכה לא תתגרש מיד לאחר שתעבור השמיטה כי
קביעו הזמן היה כדי שלא תתגרש בתוך השבוע ואם היה בדעתו
עד שתעבור שנה שמינית היה אומר אחר השבוע עכ' כת' הרמב"ם
אמ' כתבו גט לאשתי לאחר שבוע אין כותבין אלא עד שנה של'
אחר השבוע ובשנה אין כותבין ונותנין עד חודש של' אחר השנה
ובחדש אין כותבין ונותנין אלא עד שבת שבחדש השני אמר כ'
כתבו ותנו לה לאחר השבת ונותנין מיום שנת עד יום שלישי
אמר כתבו ותנו לה קודם השבת ונותנין לה מיום רביעי עד סוף
יום ו' אחריו הזמן שאמר ואח' כתבו ונתנו כגון שאמר אחד חודש
וכתבו ונתנו לה אחר ב' שכתו מחדש השני הרי זה פסול ע"כ וכת'
א"א הראש' זל על דבריו גם פי' זה אינו נכו' דאם צוה לכתוב וליתן
אחר השבוע כותבין מיד אחר השבוע ע"כ ויראה שהוא מפרש
דברי הרמב"ם שרוצה לומר שלא יכתבו עד שנה אחר השבוע
ואינו נראה כן מדבריו אלא אדרבה ר"ל שיכתבו מיד אחר השבוע
ואין להם זמן לכותבו אלא בתוך השנה וכן באינך אמ' לה הרי זה
גיטך כל זמן שאעכו מבגוד פניך ל' יום שלא אראך יהא גט אע"פ
שהיה הולך וכא הרי זה גט כשר וראוי להתגרש בו לכשייתקיים
התנאי ודיינו שהיה ל' יום שלא ראה אותה אע"פ שהיה הולך וכא
לא חיישינן שמא נתייחד עמה בבתי' והוי גט ישן והוא שהאמינ'
תחילה שאף אם יאמר שנתייחד עמה שתהא נאמנת להכחישו
ולומר שלא נתייחד עמה ולא תנשא עד שיעברו ל' יום רצופין
שלא יראנה וכת' הרמ"ה ודוקא שאמר כל זמן שאעבור ולא אמר
מעכשיו אבל אמר לה מעכשיו אם לא אעבור או ע"פ שלא אעבור
כשלא עבר חל הגט למפרע ואינו יכול לבטל תנאו ואין צריך
להאמינה ולפי כה שכתבתי בשם א"א הראש' זל דאף בתנאי ד'
דמעכשיו יכול לבטל אין חילוק וכן כל מי שנתן גט לזמן קצוב
שאם לא יבא לאותו זמן שיהא גט אינו גט אלא אם יאמינ' להכחישו
ולומר שלא בא אף אם אמר שבא כדא' במגרש מן הנישואי אבל
בבגרש מן האידוסי' אין צריך להאמינה וכת' א"א זל בתשובה אם
כשהתק' תלה ביאתו בעדי' שלא יכתב הגט בבואו אלא אם יעידו
עליו עדים שבא ועבר הזמן ואין מעידים שבא הרי הוא גט אע"פ
שלא האמינה כתב הרמב"ם דדוקא כשהוא עמה במדינה ונתן לה
גט לאחר זמן חיישי' שבא פייס עד שיאמ' באמנת עליו שלא פייסתי
וכן בכל התנאי שתלויין ברצונה ואם רצתה מחלה אותה לבעול
כטל הגט דחוששין שמא פייס עד שיאמר נאמנת עלי' אבל אם
אינו במדינה ואמר הרי זה גט אם לא באתי בתוך י"ב חדש אין
חוששין שמא בא בכתר שאין דרך בני אדם לבא בכתר ואפסס
הזמן ולא בא הרי זה כגורשת ולא נתייחד אלא הראש' זל אלא

בכל ענין צריך להאמינה וכן כתב הראב"ד קב"ה
שביב מרע שאם לאשתו הרי זה גיטך לאחר מיתה אינו
כלום שאין גט לאחר מיתה וכן אם אמר הרי זה
גיטך כחולי זה שיש כמשמ' לכשיפסוק חולי זה ימות וכן אם כתי'
לאחר מיתה בשבוע אמ' כדומם אם כתי' או מעכשיו אם כתי' הרי זה
גט וטוב לעשות שיאמ' מעכשיו אם כתי' מתי שאם אמ' כדומם שמת אין
דעתו אלא מסוף היום ואילך ואם מת קודם שיעבור היום אין גט
לאחר מיתה והרמ"ה כת' דדומם כמעכשיו דמי ואם מת קודם ש'
שיעבור היום כגורשת ודוקא שיש עדים שהגיע הגט ליד בחייו
אבל אם אין עדים כתי' בא לידה אע"פ שכתבו בו זמן וכתוב בו
מדומם כיון דלא משתריא אלא בעדי' חתמה לא הוי גירוש' ד'

אמר צריך שתאמר כן קוד' שישלכו באותו ענין ונר' לי שאי צריך
לא לזה ולא לזה כיון שאינה עוקרת דבריה הראשונה אלא מוספת
עליה לומר נתגרשה וכיון שלא ידענו שהיתה אשת איש אלא על
פיה נאמנת ואם יש עדים שהיתה אשת איש אינה נאמנת ואם ב
נשאת תצא ואפילו אם נשאת קודם שבאו העדים שהעידו שהיא
אשת איש אבל פסולה לכהונה על פיה לעולם ואם מת חולצת ו
ולא מתיבמת שחוששין לדבריה יש לה ב' עדים שנתגרשה
כתירין אותה לינשא על פיהם אפילו אינה מוציאה גיטה מתירין
אותה לינשא על ידו ואם יבא הבעל ויערער ויאמר לא נתתיו לה
אלא במבוי נפל אינו נאמן כיון שמורה שכתבו ודדי הוא יוצא מ
מתחת ידה ערער לומר שנתנו על תנאי ולא נתקיים או בתורת
פקדון או שהוא מוזי' ולא כתבו מעולם יתקיים בחותמו או בעדי
בסורה ואם לא יתקיים אינה מגורשת להיות מותרת לאחרי אבל
פסולה לכהונה על פיה בת בעל העיטור אפי' אם יתקדי' בחותמו
אם העדים מערערים עליו פסול הוא עד שיתברר דתרי ותרי
פינה ואיני יודע מה ברור יש אחרי הקיום כיון דחשי' כתרי ואפי'
אם תביא מאה כתרי דמי אלא ודאי אין אחרי הקיום כלום דבתר
כי דיב לא דייקבן שאלה לאא הלאש ז'ל ששאלת על גט שהג'
מקום במעשה כז' וזה לשונו במוכת תלתא הויה כדנפקת לפלה'
קדמא גט כשר ועדיי כשרים ועדיי פלוגי ופלוגי ומערערי עתה
על הגט לפוסלו שמביאים עדים שמעידים על' אתר מעדי הגט ש
שגב ויש עדים שעשה תשובה וחת שובח שראוהו מתעב ומניח
תפילין וגם שבאה שכוועה לידו ולא רצה לישבע ועוד עד אחר
מעדי הגט אמר שכשעשה הבעל לכתוב הגט לא צוה לחתום ו
וגם הספור מעיד בו תשובה אם בא עדים שגב דרי זה פסול ו
הגט אינו גט ואעפ' שלא הכריזו עליו שהוא פסול מקדם שחתם
וכה שאמר עליו שעשה תשובה שהתענה ולא רצה לישבע כל
זה אינו תשובה להכשירו עד שיעשה תשוב' כמבין שגב ודדיינים
שבת בו שהגט ועדיי כשרים ישאלום למה כתבו זה הגט ועדיי כ
כשרים דאם יאמרו ידענו שגב וגם ידענו שעשה תשובה והחזיר
המקן שגב נדרי גט כשר אבל אם יאמרו לא ידענו שגב או ש
טמא עשה תשובה דרי לא העידו על כשרותו והגט פסול ועו' כיון
שהעיד הסופר שלא צוה לחתום וכן עד אחד אומר כן הגט פסול
ואפי' אם כתב יד העד יוצא ממקום אחד נאמן לום לא צנו לחתו'
ולבטל עדותו

המוציא גט אשה בשוק אם דאשת נתנת סימן בגון שאומר
נקב יש בצד אות פלו' ואומר שבכל נתגרש' בו
וממנה נפל יחזירוהו לה אפי' אם הבעל מכחיש ואם שמכנו נפל
ולא גרש' מעולם אלא שיצוה לכותבו ולא נתנו עדיין אפילו אם גם
הוא נותן בו סימן ואם אינה נתנת בו סימן והבעל מכחיש לא י
יתנוהו לא לו ולא לה ואם הבעל מודה שכתבו ואומר שיתנוהו
לה לדתגר' אם נמצא במקום ובשעה שראוי להחזיר דליב' לכתוב'
שמאחר נפל כדפרישי' לעיל יתנוהו לה ותתגרש בו מעתה ואם
לא לא יתנוהו לה ואם הוא מודה שנתגרשה בו והי' שואלת אות
לגבות בו בתובתה כהניא דתנן הוציאה הג' ואין עמנו בתובה גובה
נתובת' והוא אומ' שכבר פרע והחזירנו לו וממנו נפל מחזיר' לה
אפי' אינ' אומ' נקב יש בו בצד אות פלוני רק בשא' סימן כגו' שאומר'
כך וכך אעכועת באורך הגט או ברחבו או שאומרת מדת אורך
הג' וקשו' בו אבל אם אמרה שהיה מונח בחפיסה או בדלוסקמ'
אע' סימן לחזירוהו לה על ידו

אלו

שכופין אתן בשוטים להוציא ליתן כתובה בוכה ש
שחין וריח הפה וריח החוטם והמקבץ צואת ברכים ו
והבורסקין והמחתיך נחשת מעיקרו אפי' דזו בו קוד' שנשאה וידע'
שהיו בו ברא' שניסת לו סתם אבל אם התנה עמה תחילה צריכה
לעמוד בתנאי ואינה יכולה לומר סבורה הייתי שאני יכול לקבל
ואין כמוכנה שחין שאפילו התנה עמה תחילה כופין אותו להוציא
וחזמה כתב דאפילו בסתם נמי אם ידעה בהם אין כופין אותו ל'
להוציא דסבורא וקבילא ואם דזו בו אחר כאלו הדברים נמז' ו
ונזקקה לאחרי ליבם וישנן באחרי יכולה לומר לאחרי הייתי יכול'
לקבל ח'ך אי אפשי לקבל וכל הני אמר' הפץ צני בו שומעין לה
חזין כמוכנה שחין שאפ' חפצה בו אין שומעין לה לפי שהתשמיש
קשה לו לפיכך אם אמרה הייה בעד' עמי שלא יקרב אלי שומעין
לה האומר איני חן ואיני מפרנס או שאינו רוצה לשמש כגופי' אותו
הוציא מיד ויתן כתובה אם תרצה היא אבל מפני מומין שבו אין
כופין אותו להוציא לא שנה נולדו בו אחר שנשאת ולא שנה דהו'
בו קודם ואפילו מומין גדולים כגון נסמית עינו או נקטעה יד או
נשברה רגלו כמות' ד' בעין אחת או יד אחת או רגל אחת אבל
נסמית שתי עיניו או נקטעו ב' ידי או ב' רגליו כופין אותו להוציא
וליתן כתובה שאלה לאא הלאש ז'ל באיש חמשתטוח מדי יום
יום ואומרת אשתו אבי עמי הוא ומחבת דוחקו הנשיאני לו וכבודת
הייתי לקבל ואי אפשי לקבל כי הוצא כמגדף מראת צני פן ידעני
בכעסו אין כופין אותו לגרש שאין כופין אלא באותם שאמרו ו
חכמים שכופין מי ששואלת גט כמגנת שאמנת ראיה
ליבנו ממנו אין שומעין לה ואם באה כמגנת שהפצת לילד שיהיה
לה כן שתשען עליה ואומרת שהוא גורם שאינו יורה בתוך שומעין
לה אפי' יש לו בנים מאשה אחרת דטמ' אחר כך נתקלקל כופין
ויתן מנה ומאיתם אבל לא תוספת מתן פרוצותה כוח שהבטיחה
ברא' בשאין לחוש שמה עיניה נתנה באחר כגון ששנתנה עמו י'
שנים ולא ילדה אבל לא שהת' עמו י' שני אין כופין אותו ואם ידע'
שהוא עקור והיא באה בטענת יציא מיד ויתן כתובה ואפי' שנתנה
עמו י' שנים אם תובעת כתובתה שיש לתו' שתובעת גט כגוי' למנו'
בתובתה או שיש לתלות בשום דבר אחר למה שואלת גט אין כ
כופין אותו להוציא אלא כשאין לתלות בשום דבר ואם פדענת
שאין לו גבורת אבשים לבא עליה כדרך כל הארץ ושואלת גט
והוא מכחיש נאמנת ודא וכופי' אותו להוציא מיד אפי' בת' שני'
דכין שטרענת טענה שהבע' ידע' אם הוא אמת אם לא לא וחתה
בעינת פניה בפניו אם אינו אמת אבל לא יתן כתובה כיון שהיא
מכחישת ואם מגרש' מעצמו בלא כפייה יתן לה כתוב' כדא' כשאין
תובעת כתובתה אבל אם תובעת כתובת' אינ' נאמנת ואין להוציא
אין כופין

שאלה לאא הלאש ז'ל אשה שטרענת שאין הבע' שוכח ענת בשום
ענין כדרך שהבעל שוכח עם אשתו כדרך שאמנת ממנו ואינו י
יכול לבא עליה כדרך כל הארץ כד' שהיו לה בנינים וכשנשאת כ
כדי שהיו לו בנ' נישאת לו ואינו יכול להוליד בשביל כוח שבכד'
אמרה והארץ בתשובה והוציא מכלל דברית אעפ' שגראת כאלו
טרענת שתי טענות וכטענת זו לא היינו כופין אותו להוציא ואחרי
אמרה שאינו יכול לבא עליה כדרך כל הארץ וכטענת זו כופין אותו
להוציא יש לנו לפרש דבריה בענין שלא יסתרו זה את זה שגם כ
בתחילה בוכתה לומר שלא בא עליה כלל וכופין אותו להוציא ו
ניתן כתובה מנה ומאיתם ונדוניא שרבינסא ל'
21

וכ"ש דאפי' תנאה ליכ' אלא קביעו זמן למתי יחול הילכך הגט כשר
קמ"ח לא יפטור אדם את אשתו בגט ישן ונקרא גט
ישן כל שנתחד עמה בין כתיבה לכתובה
ואם נתגרשה בו תנשא לכתחילה והוא שנתן הגט מידו לידה כ
כדפרישי' לעיל לפיכך ש"מ שכתב לאשתו מעכשיו אם מתי לא
יתחד עמה אלא בעדים דק"ל כר' יוסי שהימים שבין גט למיתה
היא ספק כגורשת דכספק לן אם חל הגט מיד או בשעת מיתה
לפיכך היא כאשתו וחיי' במזונותיה אלא שהבא עליה הוא כאשם
תלוי כיון שהיא בספק מגורשת לפיכך לא יתיחד עמה שאם אין
גט חל עד שעת מיתה הרי הוא גט ישן ואם חל מיד הרי הוא כ
בכל אדם המתחד עם גרושתו שצריכה ממנו גט דש"מ בעל לשם
קידושין לפיכך אם נתיחדה עמו צריכה גט שני בספק ודיקא מן
דגישואין שלבו גם בה אבל מן האירוסין לא והוא שראו ב' עדים
ביחד שנתחדו אבל אם ראו האחד בבקר והאחד בערב אין מ
מצטרפין ואם פיר' בפ' שלא יחול הגט אלא עד שעת מית' ונתיחד
עמה בינתי' בעדי' או שנתן לה גט על תנאי ועדיין לש' נתקיים אז
ליכ' למיח' שמא בעל לשם קידושין זמ"מ לא תתגרש בו לכתחילה
אבל נתגרשה בו תנשא אפי' לכתחילה ויכול להתיח' עמה אפילו
ע"פ עד אחד אפי' הוא עבד ושפח חוץ משפחת מפני שלכה גם בה
קמ"ט דמגרש אשתו בין מן האירוסין בין מן הגישואין
וכא עליה אח"כ בעדים קודם שנישאת
לאחר צריכה ממנו גט שני שודאי בעל לשם קידושין שאין אדם
עושה כעילתו בעילת זנות ואם לא ראוה עדים שבא עליה אלא
שנתחד עמה אם היא מן הגישואין צריכה ממנו גט שני שעדי
יחוד הן עדי ביאה ובעל לשם קידושין ואם היא מן האירוסין אינ'
צריכה ממנו גט שני שאין לבו גט עליה ולא אמרינ' שבעל לשם
קידושין כת' א"א הראש ז"ל בתשובה באחד שגירש ונתיחדה עמו
אח"כ וקודם שגרשה פעם שנית קדשה אחר לשם פילגש שאסור'
לשניהם וצריכה גט משניהם שודאי השני בא עליה ונאסר' עליו
ביון שהיא אשת איש משום יחוד של ראשון וצריכה גט משניהם
ואע"ג דאמרי' הן הן עדי יחוד הן עדי ביאה לא חשבינ' לה אשת
איש ודאי לצ' ת מן השני בלא גט כת' הרמב"ם הורד
הגאונים שאפילו הבא על אשה בעלמא בעדים שצריכ' ממנו גט
שאין אדם עושה כעילתו בעילת זנות והוא בתב' שאינה צריכה
וכן כת' א"א הראש ז"ל

כתב הרמב"ם כל גט שפסול מדברי תורה אם נתגרשה
בו עדיין היא כאשת איש ואם נישאת בו תצא וחולד
ממור וצריכה גט משני מדבריהם ומהראשון כן התורה להתירה
לעולם ואסורה לשניהם לעולם וכל י"ג הדרכים שנוהגין באשה
שהלך בעלה למדינת הים ונישאת נזהגים בה אבל אם לא נישאת
עדיין אלא נתקדשה מותרת לבעלה ואינה צריכה גט משני ואם
היה בעלה כהן לא נאסרה עליו משו' גרוש' חוץ מדגבר' אשתו ואל'
דדי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם שאע"פ שמן התור
אין כאן גט כלל פסולה לכהונ' והו' ריחו הגט שפוסל בכהונ' ובל גט
שפוסל כדבריה' לא תנש' בו לכתחל' ואם נישא' לא תצ' וחולד כשר
דכותבי' לה גט אחר ודאי יושבת תחת בעלה ואם אי' איפש' לכתוב
לה גט אחר ויהי הבעל ותיק וגי' מעצמו הרי זה משובח בוד'
שאין לו בנים ממנה אבל אם יש לו בנים ממנה לא יוציא מפני
שמוציא לעו על הבנים וכל שהיא ספק מגורשת בין מחמת פסו'
שיגט או מצודה או מצד התנאי לא תנשא ואם ניסת תצא וחולד

ספק ממור מי שגירש אשתו בגט שיש בו פסו' מדבריהם או שיש
בו צד ספק ודוצה להחזיר' הרי זו מותרת לבעלה ואין צרי' לחדש
הגישואין ולברך ז' ברכות ולכתו' לה כתובה עד שתתגרש גירושי'
גמורין ורב אלפס כת' דאפי' גט פסול דרבנן הולד ספק ממור חוץ
מכתב ואין עליו עדים או שיש עליו עדים ואין בו זמן או כתב ידו
ועד אחד ויש בו זמן שבאילו הג' אם ניסת לא תצא אפי' אין לה
בנים ורב האי כתב כס' כרא' ראשונה כל פסולי גט דרבנן שיון
אם ניסת לא תצא חוץ כגט ישן שתנשא בו לכתחילה ולזה
הסכים אדוני אבי הראש ז"ל

כתב הסופר השוכר והגט ונתן השוכר לאיש והגט לאשה
ונתנוס זה לזה וכבודוכה להם שנתגרשה ולאחר זמן
ערער הבעל לומר שלא נתגרשה שלא נתן לה אלא השוכר והרי
הגט עדיין בידו אם לא ניסת עדיין נאמן ויגרשנה ותהא מותרת
בעתה ואם לא גרשה ועמדה וניסת תצא מזה ומזה וכל הי"ג דרבי'
בה לא ערער הבעל עד אחר שנים' אינו נאמן לאוסרה והרי היא
בחזק' גרושה שאנו תולין שנפל ממנה והוא מצאו קמ"ב
הבעל שאומ' גרשתי את אשתי אינו נאמן אפי' מכאן ולהבא
וחוששי' לדבריו שאם מת חולצת ולא מתיבמת וכת'
הרמב"ם אפי' הודתה לו שגרשה אינו נאמן שהוא מכוי' לקלקלה
או גירש' כגט פסו' והיא אינה יודעת או שמת תעמי פניה כיון שהיא
מאמינה לפיכך אוכרי' לו אם אמת הדבר הרי אתם קיימים גרשה
עתה בפנינו ואם היא אומרת לו גרשתי והוא מכחישה נאמנת
שאין האשה מעיזה פניה לומר לבעלה גרשתי אבל שלא בפניו
בעיזה ואינה נאמנת אפי' אם ניסת או נתקדשה וכשבא החזקה
בדבריה' ואוכרת' לו שגרשה אינה נאמנת שלהחזיק בדבריה' אומר
כן ואינה צריכה גט מהשני ואפילו אם היא בפניו אם היה קטטה
ביניהם או שתובעת כתובת' דאיכא למימר שאומרת כן כדי לגנו'
כתובת' אינה נאמנת ואם שני עדים אוכריים שנתגרשה ושנים
אוכריים לא נתגרשה הרי היא בחזקת אשת איש ואפי' אם הבעל
לפנינו ואוכרת' לו גרשתי אינה נאמנת כיון שעדים מסיעו' לה
חישינ' שבא מעיזה פניה ואין צ"ל זנת' תחילה שאינה נאמנת וכמ'
אם נישאת לא תצא אפי' אם נישא' אחר שבאו אותם שאוכרי' שלא
נתגרשה בדא' כשאומר' שנתגרש' זה כמה ימים דאיכא למי' אבד
גיטה ונישאת לאחר' מעיזה ואומרת בריא לי שגרשתי אבל אם
היא אוכר' שנתגרשה היום אפי' אם נישאת תצא שאוכרי' לה אם
אמת שגרשך הו' הראה גיטך וכן אם נישאת לאחר' שאינו מעיזה
או שאינה אוכרת' בריא לי שגרשתי אפי' אם ניסת כיון שהיא ספק
אשת איש הולד ספק ממור' שנים אוכריים דאינו שנתגרש' ושני'
אוכריים לא דאינו שנתגרשה אפי' אם השנים שאוכריים לא ראוי'
דרין עמה בחצר' הרי זו לא תנשא ואם ניסת לא תצא וחולד'
כשר שאיפשר שגרשה בצנעא' אחד אומר נתגרשה ואחד אומ'
לא נתגרשה לא תנשא ואם ניסת אם היתה בחזקת אשת איש
תצא בכל ענין ואם לא היתה בחזקת אשת איש אלא על פדום
אם יש הכחשה בעדות' כגון שאחד אומר נתגרשה ואחד אומר
מעולם לא היו בה ספק גירושין תנשא לכתחילה ואם אין הכחשה
בעדות' כגון שזרק לה גט אחד אומר קרוב לו ואחד אומר קרוב
לה אם נישאת תצא לא היתה בחזקת אשת איש ובאה לפנינו ו
דאומרת אשת איש הייתי וגרשה אני נאמנת כת' הר' יונה דווקא
בתוך כדי דבור אבל לאחר כדי דבור לא מדמינ' אלא א"כ נותנת
אמתלא לדבריה' והי'מה כתב שאין צריך כדי דבור זמ"מ

כתב הרמב"ם כל גט שפסול מדברי תורה אם נתגרשה
בו עדיין היא כאשת איש ואם נישאת בו תצא וחולד
ממור וצריכה גט משני מדבריהם ומהראשון כן התורה להתירה
לעולם ואסורה לשניהם לעולם וכל י"ג הדרכים שנוהגין באשה
שהלך בעלה למדינת הים ונישאת נזהגים בה אבל אם לא נישאת
עדיין אלא נתקדשה מותרת לבעלה ואינה צריכה גט משני ואם
היה בעלה כהן לא נאסרה עליו משו' גרוש' חוץ מדגבר' אשתו ואל'
דדי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם שאע"פ שמן התור
אין כאן גט כלל פסולה לכהונ' והו' ריחו הגט שפוסל בכהונ' ובל גט
שפוסל כדבריה' לא תנש' בו לכתחל' ואם נישא' לא תצ' וחולד כשר
דכותבי' לה גט אחר ודאי יושבת תחת בעלה ואם אי' איפש' לכתוב
לה גט אחר ויהי הבעל ותיק וגי' מעצמו הרי זה משובח בוד'
שאין לו בנים ממנה אבל אם יש לו בנים ממנה לא יוציא מפני
שמוציא לעו על הבנים וכל שהיא ספק מגורשת בין מחמת פסו'
שיגט או מצודה או מצד התנאי לא תנשא ואם ניסת תצא וחולד

תול'ו בו אבל כפי שום דבר לתלות בו אין חילוק בין באר' בין בחוצה לארץ והדומה כן שכן אנו לומדין מאברהם שאם שהה ארץ י' שנים בח'ל ואח'כ נכנס לארץ אין ישיבת ח'ל עולה לו מן הכנין ונותנין לו י' שנים מעת ביאתו לארץ אולי בזכות הארץ יבנה אבל מי שלא נכנס לארץ ודאי גם הוא יוציא אחר י' שני' בא להוציא תוך עשר שנים בלא כתוב ואומר שהיא גורמ' וה' אומר שהוא גורם שאינו יורה כחץ נאמנת וצריך ליתן לה כתוב' וכת' ה'מכם יש לו להחזיר על מי ששוענת דבר שאינה יודעת בודאי ואם הוא אומר אשה אחרת ואברוק עצמי שומעין לו דאמר רבא נושא אדם כמה נשים והוא דאיפשר בסיפוקיהו ואם ילדה האחרת יוציא הראשונה בלא כתובה ואם גם האחרת אומר שאינו יורה כחץ יוציא מיד ויתן לה כתובה וגם לראשונה רוצה לברוק עוד בשלישית שומעין לו ואם גם השלישית אומרת שאינו יורה כחץ החזק יוציא כולן ויתן להן כתובה והרמה כת' שבקינן לה למכור נפשיה באחריתי ורשאי לשהות עמה י' שנים אם ילדה תצא הראשונה בלא כתובה ואם לאו יוציא שתיהן ויתן כתובה או ישא שלישי והוא דאיפשר למיקם בסיפוקיהו ע"כ וכאשר כתבתי כן נו' אה' שאם גם השנייה אומר שאינו יורה כחץ שיוציא מיד כיון ששהה עם הראשונה י' שנים או אפילו לא שהה כיון שהוא בא להוציא את הראשונה מדעת דליכא למיחש שנתנה עיניה באח' כולן מיד כדון הראשונה ואם מבקשת תוך העשר שיוציאנה ב כטענה זו אינה נאמנת אלא לאחר העשר נאמנת וכגון שבאה ב כטענה כדפירש' לעיל גרשה לראשונה יכולה לינשא לשני נישאת לשני ושהתה עמו י' שני' ולא ילדה דינה עמו כדון הראשון ולאחר שתצא ממנו לא תנשא לשלישי אם לא קיים פריה ורביה עברה וניסת לו ולא הכיר בה אין לה כתוב' הכיר בה יש לה כתוב' ואם שהתה עם השלישי י' שני' ולא ילדה לא אמרינן כיון שהחזיק עקרה תחזיר מה שנטלה משנים הראשונים דשמא עתה חלתה ו ומ'מ' אם עדיין לא גבתה מהם אינ' מוציאה מהם ואם ניסת לרביעי ילדה אחר שהוציאה השלישי בלא כתובה אינה יכולה לגבות כ כתובה משלישי דשמא עתה נחרפי' כתב ה'מכם אשה שבאה לבד' ואומרת בעלי אינו יכול לשמש עמי שמוש כדרך כל הארץ שמוש שבוליד או שאינו יורה כחץ יעשו הדיינין פשרה ביניהם ויאמרו לה ראוי לך שתתנהגי עם בעלך עדיין עד שתשהי' שנים ולא תלדי ואח"כ תתבעי ומגלגלין עמה כדב' ואין כופי' אות' לשב' עמו ולא דנין אותה כדון המורדת אלא מאריבין בדבר זה עד ש

קדר כתיבת הגט ונתינתו לא' הראש ז'ל' הרוצה לגרש את אשתו חמין לו סופר ושני עדים ויאמר לסופר כתו' גט זה לשם אשתי ויאמר לעדים חתמו עליו לשם אשתי ויאמר להם לכתוב ולחתום גט אחר גט כמה גיטין עד שיודמן להם אחד יהיה לפי רצונה ולא יכתוב הסופר ויחתמו העדים עד שישמעו מפי ה

הבעל שצוה להם לכתוב ולחתום ולא מפי השליח ואפילו אמר לשלישה אמרו לפלוני שיכתוב ולפלו' ולפלו' שיחתמו לא יכתבו ולא יחתמו עד שישמעו קולו והסופ' יתן הקל' והדיו לבע' בכתובה ושכר הסופר יתן הבעל ואם נתנה האשה הגט כשר ויאמר ה' על קודם נתינת הגט שמיבטל כל מודעות ודברים שמיגר שמוכחם לבטל הגט ושהוא בגרש מודעת בלב שלם בלי שום אונס והנאי וטוב הוא שיהיה הבעל אצל הסופר והעדים עד שיכתב ויהיה ויכתב הגט כדי שלא יצא וימסור מודעה או יבטל הגט ואם יצא אין לפסול הגט בשביל זה כל זמן שלא שמענו שביטל ואם אין האש' בעי' וצריך לשלוח לה הגט טוב הוא שישיעו את הבעל בשכוע' התורה שלא ימסור מודעה ושלא לבטל הגט ויחתוך הסופר הקל' למדת הגט שלא יצטרך לחתוך מכינו טום דבר אחר כתיב' הגט יהיה ארכו יתר על רחבו ונקרא ארכו דרך קריאתו בתחילתו ל לסופר וישרטטו בו י"ב שיטין כמנין גט וכחחילת כתיבתו יאמר ה הסופר אני כותב גט זה לשם אשת פלוני והיו שני עדיהתיבה ב בשעה שמתחיל לכתוב הגט כדי שידעו שנכתב לשמה וכירוחו בשעת חתימה ויאמרו העדים שחותמין לשמה ויחתמו זה בפני זה ולא יחתום הסופר בגט ויתחילו בראש השיטה שלא ינחו חלק בגליון מימין לפני החתימה ואם ירצו יחתמו זה תחת זה בשני ש שיטות ואחר שיחתם יתנהו ליד הבעל ויתנהו ליד האשה כשהיא פתוחה ידה ויקראוהו העדים קודם נתינת הגט ואחר כתיבתו ואם לא קראוהו קודם נתינה וקראוהו אחריה או קראוהו קודם נתינה ולא אחריה כשר אבל לכתחילה צ צריך לקרוחו קודם נתינה ואחריו וכשיתן הבעל הגט ליד האש' יאמר הרי את מגורשת ממני ומותרת לכל אדם ואם הבעל שולח הגט לאשתו מחוץ לעיר צריך השליח הכביא הגט להיות אצל ה הסופר והעדים כשבותבם וחותמין כדי שיוכל לומר לפני נכתב וכפני נחתם וכשיתן הגט ליד האשה יאמר תבין נתינת הגט לידה הרי זה גיטך ששלח לך בעלך והרי את מגורשת מכנו ומותרת לכל אדם ואם שכיב מדע מצוה לכתוב גט לאשתו יזהר הסופר שיחיה החולה שפוי ומיושב בדעתו בתחילת כתיבת הגט עד גמר כתיבתו שאם תסורף דעתו בינתים אע"פ שחזר לדעתו הגט פסול ובשע' שנותן הגט לידיה יאמר הרי זה גיטך והרי את מגורש' מכני ומותר' לכל אדם על תנאי זה אם לא מתי' לא ידא גט ולא יתיחד עמה אחר נתינת הגט אם לא שיחיה אחר עמהם ואפי' עבד או ש שפחה חוץ משפחה מפני שלכה גם בה ושליח הכביא גט ואומר בפני נכתב וכפני נחתם אין צריך להביא שטר שליחות ש שהבעל מינהו שליח אלא כמו שהאמינוהו על קיום הגט כך הוא נאמן על השליחות וכאד' יש לכל אדם ליזהר שלא ישגהר בענין גיטין אם לא שיהיה בקי בהלכות גיטין כי רבו בהן הדקדוקין ו ובנקל' יכול אדם לטעות בהן והוא פסול כמורות וצד' ישראל י יצילנו משניאות כתב ה' פרץ שגם הקולמוס צריך שיתן ה הסופר לבעל קודם הבתיבה וצריך לדקדק שיהיה כל הגט יבש היטב בשע' הגתיב' וצריך לשום חרס על כל העוכדים שם שלא יוציאו לעז על הגט ואם נשבע הבע' ליתן גט צרי' שיתירו לו קודם שלא ידא דומ' לאונ' אך ערכו יתן אם ירצ' שאין זה דומ' לאונ' קנה

הלכות מיאון

קטנה שאין לה אב או שיש לה אב והשיא' אביה ונחאלכמה או נתגרשה שאין לו עווד רשות בה והשיא' אביה או אמה לדעת בני' שקידושיה ד'ב'ב' אם אינ' חפצ' כבעל אינ' צריכ' גט אל' יוצא מכנו במיאון אב' י' יא' שלא לדעת ואינ' ידע לשמור קידושי אפ' ביאו אינ' צריכ' ולעי' בהלכו' קידושי' פ' קטנ' שנשא' ו ג

אבל לא חוספה דארעיתא לכי שקל ומיפק לא אוסיף לה שאלה
ראובן שהה עם אשתו עשרים שנה ולא ילדה והוא כודי לידע אם
העבדה מכנה לקח אשה אחרת בקירוטין ונתעברה בכינו ושב
הניסה לחיפה ועיקר דירתו עם הראשונה וכאשר ילדה השנייה
נתן לה שכר היניקה מהילד ופסק מלזונה תבעתו בדי' והשביעיהו
קדיינין להיות עמה ולזונה וזה לשון השבועה שישים בית דירה
לפלוגי ושירו ר עמה ביום ובלילה וכל מה שירוח שיביא לבית
שהוא דר עמה ויוציאונו ביצאתם בצורך אכילה ושתייה ושאר ה
הוצאות הצרכין לה ושיתן לה מלבושי כפי יכולתו ועמד עמה כמו
לחדשים לא נחן לראשונה ואין בידו לפרנס שתיהן ותובעת ה
הראשונה שאר כסות ועונה ואם היה יכול להיות עם הראשונה
מצד הדין יראה שלא נשבע לכשל עונתה אף כי נשבע שידור
עם השנייה ביום ובלילה מ"כ לא קבל עליו שלא יצא מהבית ל
לקיים עונתה ויחזר אמנם טל המזונות יראה שנשבע לעבור
מה שקבל עליו כי לא היתה ידו משגת לפרנס שתיהן ויראה
שלא תחול השבועה אמנם לפי תנאי הכתובה שכותבו אם עבר
ונשא וכו' שיתן לה גט וכתוב יראה שחלה השבועה ויוצי הראשונה
אמנם אם רוצה לישאל על השבועה תורני אז יוכל לעשות
בלא דעת השנייה כי עשתה לו טובה כי נתחייב לה מזונות ו
ופטרתו בשביל שבועה זו גם הוא מתחרט על שבועתו ואומר
שאינו עליו ליתנו בבית הסודר על מה שנתחייב לה מתוך הדחק
נשבע לה עד הנה אני נושא ונותן אם היתה הראשונה בת בניס
הואיל ואינו כך בלא הכי חייב להוציא מה מדרך הגמ' אמנם אין
נחוגין כן אלא כנדרון זה יצא נשא אחרת וגם נשבע תורני כח
אנישה אם נאמר לו לגרש הראשונה הואיל ואין לו ספק לשתדון
ואם יגרשנה מה יתן לה בנה וכאזים או יותר אם גם נדונית וצרי
לעשות שטר עליו כי אין בידו כאומה ופועל ידיו לא יספיק ל
להוצאתו אם כתי יפרענה תשובה עונתה יכול לקיים אפי
שנשבע שידור עם השנייה ביום ובלילה יכו ליכנס לבית ראשונה
ולשכב עמה כי לא נשבע שלא יכב לבית הראשונה אלא שיהיה
עיקר דירתו עם השנייה וגם אם אינו יכול להיות עמה בקבע ביו
ובלילה בשביל זה לא יוציא דלא אשכחן אלא האומר אי אפשי
אלא אני בכגדי והיא כבגדה ויוציא ויתן כתובה הילכך בשבועה זו
אינו ביטיל עונתה וחלתה השבועה לדבר זה אבל מה שנשבע
ש יוציא עם השנייה כל מה שירוח לענין זה לא חלתה השבועה
כי כבר היה מחוייב לראשונה לפרנסה מכל מה שיזדמן ומחוייב
לפרנס השנייה אפי' שהראשונה קרובה הילכך כל מה שיותר על
כדי חיו יתן חצי לזו וחצי לזו ואין היתר לשבועתו כיון שנשבע
לה על טובה שעשתה לו במחילת המזון ואם הראשונה תובעת
גט צריכה לגרשה כיון שאין לו לפרנס שתיהן וכתוב שטר עליו
בבל הכתוב בשטר כתובת כחובת נדוניה ותוספת וכאשר תשיג
ידו יתן לה שאלה על התשובה הראשונה אינה שואלת גט אלא
מזונות ורואה אני שאינה מגרע כחה אף כי אין בת בניס וכי אינה
יולדת משכחת ושאלתיך למה לא תחול השבועה על המבין
הואיל ויכול לקיימ' ותנאי הראשונה שאם עבר ונשא וכו' ועוד
שאלתיך למה כוונת לפרנס השנייה הואיל וזהו מחוייב לראשונה
תשובה אין לגרוע כח הראשונה במה שאין לה בניס כיון שלא
הוחזקה בנ' אנשי וכן מוכח בפ' הבא על יבמתו דלא גרע כחה לעני
בתובה אפי' שיש לו בניס כאשה אחרת כל זמן שלא הוחזק בג'
אנשים ושואלת למה לא תחול השבועה על המבין וכו' מה קיום
ותנאי הוא אחר שאין לו לפרוע הכתובה כי תנאי הוא שיוציאנה

בגט ויתן לה כתובה ושואלת למה חייב לפרנס השנייה הואיל
וזהו בשועבר לראשונה מה קדימה שייך במזונות ופרנסה יכול
לשעבר עצמו לכמה חובות דלא שייך קדימה אלא בשועבר
מקרקעי ובטענת באים עלי אם כופין אותו להוציא כתב אם
הראש זל' בתשובה אפי' שהזמנך כת' כי אמרה באים עלי כופין
אותו להוציא ות ודי כתבו שאין כופין אותו להוציא וראיותם
ברורות וחזקות וכיון דאיכא פלוגת דרבנות למה נכניס ראשונה
בין ההרים הגדולים ולעשות גט מעושה שלא כדון ולהתיר אשת
איש וכל המעשה בטענה זו מרבה ממורים בישראל ועל להנא
אני אמר אבל אם לשעבר כמכו על דברי הרמב"ם מה שעשה עשו
ואם היא ארוכה ואינה רוצה לינשא בטענת באים עלי ואינה פס'
ליתן עליה ממון והארנס שואל מה שפסק וראי כיון שבתו אינה
רוצה לינשא לו אינו חייב ליתן שלא פסק לו אלא ע' שתנשאלו
והיא אינה ברשותו לכופה שתנשאל לו ושואלת אשה שיראה
מבעלה שילך לארץ אחרת ושואלת שיגרשנה או שינשא
ילך תש בה אם ידוע שדעתו לילך ישביעיהו שראי
ילך או ינפחהו שיגרשנה לזמן קודם שילך ושואלת כי שטענ'
שינפחהו לבעלה שיגרשנה בפני שהוא מוכתב למלכות והוא כוח
במקום למקום ואינו רשאי לעמוד במקום אחד בפני סבב נפשת
תשוב דבר זה תלוי בחקירת הדיינין אם הדבר ידוע שאינו רשאי
לעמוד במקום שנשא בפני כבנת נפשו אין לך טענה גדולה כמו
כיון שאינו רשאי לישראל אצלה והיא אינה חייבת לילך אחרת
לארץ אחרת וכופין אותו לגרשה ואם רשאי להיות בעיר אפי'
שהוא מוכתב למלכות כעיר אחרת אין כופין אותו להוציא נשא
אשה ושהה עמה י שני ולא ילדה יוציא ויתן כתובה או ינשא אשה
אחרת שראויה לילד ואפי' אכר דיירנ' נהררה בסה' י שלא איתיה
עמו או שהוא אומר כן אין ש' מעי להם אלא יוציא ויתן כתובה
הפילה תוך עשר שנים מוכין לה בשע' שהפילה והיא אומר שלא הפילה
תוך י' שנים וד' צה לננות כשע' שהפילה והיא אומר שלא הפילה
היא נאמנת הפילה ג' פעמי' יוציא כיד דיתן כתובה שהחזוק להפיל
זמ' נותרת לינשא לאחר ואם היא אומר שלא הפילה אלא שתי
פעמים ואינו רוצה להוציא והיא אומר שהפילה עד ג' פעמים נ
נאמנת וכת' הרמב"ם ועל כל זה משביעה שבועת היסת שהיא ה
הפילה או שהפילה ג' פעמים שבטענה זו יתחייב ליתן לה כתובה
יש דבר לתלך בו מה שאינה יולדת כגון שהיא הוה או האחרת
באלו י' שנים או שהיה חבש בבית האסורין אין עולין רהם כן
הכנין ופי' א"א הראש זל' לא בחולי שבועם כל שבש' ולהוריד אינו
דבחה לא היה צריך לכושר דפשיטא שאין עולין להכנין ובמין
אל' כירי' שהוא או היא חולה ומשביעין מטותיהן וראוין להתעבר
אלא שאינן כשאר בני אדם וכן חבושי' בבית האסורין ומשביעין
מטותיהן בבית האיסורי' אה אינן עולין להם מן הכנין שאנו תורין
להן העון שגרם להם להיותם חולים או חבושים גם כן טעם פ'
מלהלך אין ישיבת חוצה לארץ כבנין עשר שנים נתב' א'
הראש זל' יש אומר שבחוצ' לארץ אין כופין להוציא אחר י' שנים
דחלינן בעונש דירתו נחל' כדחייב באברהם שישיבת ח' דלא
עלתה לו מן הכנין ולא מהתבר להורות כן שיבטל אדם כפרה
ורביה בסברא רעועה כזאת דהא חזינן רוב דאינשי שפרין ורין
בחוצה לארץ ומה שלא עלה לאברהם ישיבת חוצה לארץ לפי
שצוהו הקב"ה לך לך מארצך נתעצל ולא הלך לפיכך נענשוהו
כל כיוצא בו שיש לתלות הדבר בשום עונש כמו בחולי או ש'
שחבושי' בבית האסורין כדפרישי' תולין

ונתקדשה שצריכה גט מהשני ואסור לחזור לראשון ואם חטפה
אחר דרך אונס וקדשה בכיאה אינה צריכה גט מהשני ומותרת
לחזור לראשון וכת' רב אלפס דווקא שלא בא עליה שני קודם
גירושי ראשון אבל אם בא עליה שני קודם גירושי ראשון אסורה
לשניהם וצריכה גט משניהם אבל ממזר לית בה דנישואי דרבנן
נינהו ולא נישואי תורה וכן כתב הרמבם וסיים עוד אבל אם בא
עליה ראשון קודם גירושי שני הולך ממזר ואם הראש זל התיר
אפילו בא עליה שני קודם גירושי ראשון וכתב על דברי רב
אלפס כדו הוא הרב לסמוך עליו אף אם יאמר על המותר אסור
ובכאן אין אסור חמור ולא לגזור בה משום אשה שהלך בעלה
למדינת הים שאם גזרו במקום שיש ערוה או איסור לאו דבר ת
תורה נגזור במקום שאין איסור ערוה ולא איסור לאו דבר תורה
הילכך אם יש בו מי שמורה להיתר נשבע לו וכן היא מסקנת
אדוני אבי הראש זכרו לברכה קנ"ו

הלכות יבום וחליצה

כ"ו ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהן וכן אין לו לא תהיה אשת
המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה מצות עשה היא
משמת אחיו מאביו בלא זרע אפי' היה לו זרע וכת' שייבב את א
אשתו או יחלו לה ולקמן יתבאר איזה כהן קודם ל"ש אשת אחיו
מן האירוסין או אשתו מן הנישואין ובלבד שהיה להם ישיבה אחת
בעולם ושלא תהיה היבם ערוה עליו אבל אם היתה ערוה עליו או
שנולד אחרימות אחיו מותר לזר בלא חליצה ולא יבום ואם הניח
אחיו זרע ל"ש בן או בת או זרע הבן או זרע הבת עד כלל הרורו
אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום ואפי' הניח זרע עובד עבירה
או ממזר פטור בשיו מן החליצה ומן היבום חוץ ככן שיש לו בן
השפחה והנכרית שאינו נקרא זרעו ואינו פטור וכת' רב נטרונאי
גאון דוק בן שיש לו משפחה שאינו שלו אבל בן שיש לו משפחתו
פטור שאין אדם עוש בעלתו בעילת זנות ובזדאי שחרר קוד' שב
עליה וגאון אחר כת' דכספק לי' בהאי מילת ואזלינן בי לחומרתאם
אין לו זרע אלא בן שיש לו משפחתו ויש לו אשה ומת בלא בנים
חולצת ולא מתיבמת ולענין כמובן אזלינן ביה לקולא ולא ירית
אבל איהו גופי לא מצי מזכני ליה ירתי ואינו יכול לישא לא שפת'
ולא בת חורין ואם קדש בת חורין צריכה גט והרמבם לא חילק
בין שפחתו לאחר שכנת שאפי' יש לו בן משפחתו אשתו מתיבמת
ואם הראש זל הסכים לדברי רב נטרונאי ואפי' היה הזרע גוסס
או פצוע מכות שאי אפשר לו לחיות פטור מן החליצה ומן היבום
ואפי' זרע שיוולד אחרי מותו בגל שמת והניח אשתו מעובר פטור
ודוקא לאחר שיוולד ויהיה בר קייב בגון שידוע שנולד לט' חדשי'
ולא משכח לה אלא בשפירש כמנה אחר טבילת' ולא קירב אליה
אחר בן או אפי' אין ידוע וחיה ל' יום אחר שנולד שגמרו צפורניו
ושערו אבל אם ילדה ולא חיה ל' יום אחר שנולד אפי' מת ביום
ל' או אפי' חיה ל' ולא גמרו צפורניו ושערו הרי זה ספק נפל ספק
קייב וחולצת ולא מתיבמת לא שנא כת' כחבת חולי לא שנא
נפל מן הגג או אכלו ארי ומת ואם אין ידוע שכלו לו חדשיו אלא
על פיה אינה נאמנת להו' מותר לזר אם מת תוך ל' יום ואם הפילת
נפל אחרי מותו מתיבמ והל' פרץ כתב היבא דאיכא לאיכתפוקי
שנא כלו חדשיו או אפילו ילדתו בת אכור להתיבם וחולצת
מדיכח בנייר גבי אהא נזיר כשיהיה ל' ולד והפילה דהוי גזר
ספק ל' שמעון שאלה לא' הראש זל על יבמה שנישאת לשוק

בחזק שהיה לה ולד של קייבא והוציאו עליה לעז שלא היה של
קייבא והביא שני עדים שהיה יותר מל' יום תשובה בין שהביא
שני עדים אפילו אם עדים אחרי מעירי' שלא חיה ל' יום מתורת
לבעלה ואינה צריכה חליצה ואם אין העדים האחרונים מעירים
עדות ברורה שלא חיה ל' יום לא אסרינ' לה בקלא דבתר נישואי'
האומר זה כני או יש לי בנים נאמן לפטור אשתו מן היבום אפי'
החזק באחים אבל אם יש עדים שיש לו אחים אינו נאמן לומר יש
לי בנים להתירה אמר בשעת קידושי יש לי בנים וחזר ואמר ב
בשעת מיתה אין לי בנים נאמן לאסרה כתב הרמבם
עד אחד נאמן להעיד שנולד בן לבעלה להתירה וכת' עוד מי
שזינה עם פנויה או עם אשת איש ונתעברה ואברה זה העובר
ביבמו הוא ואפי' הוא מודה לה אע"פ שהו' כנו לענין ירושה הרי זה
ספק לענין יבום שבמ' שזנתה עמו כך זנתה עם אחר ומאין י
יורע הדבר שזה כנו ודאי וחדי אין לו חזקה ולעולם ספק הוא
ולחומר דנין כו' ולא מתיבמת ע"כ ואם הראש זל כתב בתשובה
על אחד שהיה לו משרתת בביתו והיתה מיוחדת לו וילדה ואמר
שהוא בנו שפוטור את אשתו מן היבום אע"פ שלא רצה ליבנם ל'
למילה כשבלוהו והביא דברי הרמבם וכת' ודבריו תמוהין מאחר
שקודמו ספק למה כתב שירשו ומוציא הממון מחזק הורשים
הודאין ואי בשום שהאב נאמן על בנו כד' יהודה א"כ לענין חליצה
בנו יהא נאמן ואף לפי דבריו בנדרן זה שהיתה מיוחדת לו וילדה
ואומ' שהוא בנו איפשר דבכי האי גונא לא קאמר שתלויץ אלא
באשה באקראי פנויה דוביא דאשת איש האשה שהלך בעלה ו
ובנה למדינת הים ובאו ואמרו מת בעלך מותרת לינשא לזר
שנעביד הבן בחזקת שהוא קיים הלכה היא ובעלה ובנה ובאה
ואמרה מת בעלי אינה נאמנת שתתיבם אלא חולצת ולא מתיבמת
הלכה היא ובעלה לבד ובאה ואברה ניתן לי' בן במדינת הים ומת
בני ואח"כ מת בעלי נאמנת ומתיבמת מת בעלי ואח"כ מת בני
אינה נאמנת וחולצת ולא מתיבמת וכת' הרמבם כד' א' כשהיתה
פטולה בתחילה לכהונה כגון שהיא גרושה או חללה או שאברה
בכיערה היבו כשמתו אבל אם אין הדבר כן אינה חולצת שמו' באו
עדים ויעידו שהדבר כן כמו שאמר שהבעל מת תחילה נמצא
שחליצה זו אינה כלום ותנשא לשוק ויאמרו חליצה מותרת לכדן
לפיכך לא תחלוץ ולא תתיבם אלא תשא בחזק זקוקה כמו ש'
שיצאת ער שיבאו עדים האשה שהלך בעלה יצאת למדינת הים
ואין לה בני זכאו עדים שמת בעלה לא תתיבם ולא תנש לעולם
עד שתדע אם ילד צרת או לא ילדה ולא אמרו שתחלוץ אחר ט'
חדשי' למיתת הבעל ותנשא במה נפשך שאם ילדה צרתה הולד
פטור ואם לא ילדה החליצה פוטרת דשמו' ילדה ולד של קייבא
והחליצה כמו שאינה ואולי תנשא לכהן ויאמרו חליצה מותרת
לכהן לפיכך אם היא גרושה או חללה תתלוץ אחר ט' חדשי' ותנש'
אבל לא תתלוץ בתוך ט' ותנשא אפי' אחר ט' דשמו' מעוברת היתה
צרתה והפילה ובני' שהיה צרתה מעובר' לא היתה חליצה זו חליצה'
קנ"ז מ"ו שיש לו אח בכל מקום אפי' הוא כמזר זוקק
אשת אחיו ליבום בין קטן בין גזול אפי' הוא
גוסס או פצוע מכות שאינו יכול לחיות כהן לא תנשא כל זמן
שהוא חי ובלבד שנולד כחיי' או אפילו לא יצא אלא ראשו ורובו
לאויר העולם קודם שימות ואפי' עבר או שפח נאמני להעיד עליו
שהוא אחיו מאביו אבל אם נולד אחרי מותו או שהוא אחיו מאמו

קלא לדעת אביה אם צריכה מיאון והמאון הוא שתאמ' אי איפשי
שידושי אבי ואחי ואפילו לא מאנה אלא שנתקדשה לאחר אינה
צריכה מיאון אחר ומבטל מעטה הראשון אפי' אם היתה נישאת כ
כבר וצמאנת בין בן האירוסין בין בן הנישואין אפי' שלא בפני ה
הבעל ושלא בפני ב' רק שיהא בפני שנים שיעידו על הדבר והיו
כתב דלכתחילה בעיני נזבדיעבד בשר בפני שנים וכן כת' בעל
העישו וממאנת כל זמן שהיא קטנ' אפי' ד' זה פעמי' וכשם שממאנ'
בבעל כך במאנת ביכם אם מת הבעל ולא מיאנה בו והשנים
שביאנ' בפניהם נותנין לה גט מיאון וחזקתין לה ואינו בגט גרושין
להיות נתינתו לגרש לפיכך אין צריכה לא כתוב ולא מסירה ולא
דבר כמשפטי הגט ואין כותבי' בו טופס הגט שלא יראה כגט גמול'
ואתי לאיחלופי בגט וזהו נוסחו בכך ובך בשבת בכך ובך
לירח פלו' שנת כך ובך למנין פלו' מיאנה פלו' כת' פלוני בפנינו
ואמרה אבי או אחי הטעונוי וקדשונוי או השיאונוי ואני קטנ' לפלו'
בן פלוני והשתא גליתי דעתי קדמיכון דלא עכינא ביה ולא ק
קאימנא עמיה והשתא בדקני פלונית ואתברר לנא דעדיין קטנה
היא וכתבנא וחתמנא ויהיבנא לה להיות לזכות ולראיה בידה
ואילו שממאנת בפניהם צריכין שיכירו אותה ואת בעלה לפיכך
כל מי שיראה שמיאנה בפני שנים יכו' לכתו' לה גט מיאון להתיד'
אעפ' שאינו מכירה שודאי הכירה אותם שמיאנה בפניהם קטנ'
שממאנת אין לה בתובה בנה או מאתים אבל יש לה תוספת ואין
לה מזונות ופירות כגון שהלך בעלה לבידינת הים ולותה ואכלה
או פדת עצמה ואח' מיאנה אינו חייב לשלם אבל בעודה חתויו
חייב לזונה ולפרותה וכן אם יוצאה במיאון והיא ליקט פירו' אפילו
הם מונחים בעין הוא נוטל' ונכסיה שהבניסה לו אם הם בעין בין
של מלוג בין של צאן ברזל נשלתן ואם אינם בעין צריך לשלם
ומותרת בקרוביו וכשרה לכהונה ואינה צריכה להמתין ג' חדשי'
בלהגשא ואם נשאת לאחר וגרשה או מת מותרת לחזור לראשון
וקטנה שנתגרשה יש לה כתובה ואסורה בקרובה ואסורה לכהונ'
אבל גרשה וחזרה בעודה קטנה וממאנת בו וניסת לאחר אחר
שמיאנה בזה וגרשה השני מותרת לחזור לראשון שכיון שיצאה
מבנה במיאון אחרי גרושי' נתבטלו גירושי' הראשונים אבל אם מיאנ'
בראשון ואח' חזרה נגרש' ונישא' לאחר נגרש' השני אסור לחזו'
לראשו ולקרוביו אעפ' שיצאה מן השני במיאון שכל שיצא מבנו
במיאון לבסוף מותרת לחזור לזכר' שיצאה מבנו בגט לבסוף א'
אסורה לחזור לו הממאנת ביכם אסורה לאכזי מפני שנראת לו
כבלתו בשעה שכתבנו אבל מותרת בשאר קרוביו לפיכ' מיאנה
מאחד מהדיכמים מותרת לשאר האזין עד בתי הקטנ' במאנ' עד
שתביא ב' שער' או עד שתלד שאם ילדה חשובה כגדול' אבל כל
זמן שלא ילדה ולא הביאה ב' שערות יכולה למאן עד שתהא בת
עשרים שנה שכל זמן שאינה בת עשרים ולא הביאה ב' שערות
חשובה בקטנ' אפי' נולדו לה סימני אילוני אבל אם היא בת עשרי'
ונולדו בה סימני אילוני חשובה כגדול' ואינה יכול' למאן והרמבם
כתב היתה בת עשרים פחות ל' יום ונולדו בה סימני אילונית הרי
היא אילונית עכ' וכל דטעות סופר הוא אלא כך יש לו להזות אם
היא בת י"ט שנה ול' יום דקיימ' לן דלא בעינן עשרים שנה שלמים
בין דלא תני בת עשרים שנה ויום אחד כי דמי דתני ג' שני יום
אחד ול' יום בשנה חשיב שנה אבל אין שום טעם לומר עשרים
שנה פחות ל' יום ואם היא בת עשרים שנה ולא נולדו בה סימני א
אילונית ולא הביאה ב' שער' חשובה כקטנה עד שתביא ב' שטר'
או עד שתגיע לרוב שנותיה שהן ל' שנה או חשובה כגדול' ואינה

יכולה לכאן אעפ' שלא הביאה ב' שערות וסימני אילונית יתבאר
לקמן בעזה בהלכות יבום אין שתי שערות סימן גדלות אלא
א"כ באו כ"כ שנה ואילך אבל אם באו קודם לכן אפי' תוך שנת
י"ב השיבי בשומא ואינה נחשבת גדולה על יום אלא אם כן הביא
אחרות אחר י"ב שנה וכיהו בשבועצאין לה שערות אחר הזמן מ
מחזיקין לה כגדולה ואפילו לחליצה ולא חיישינן שמא באו קודם
הזמן ואפילו נשים נאמנות לומר שהביאה שתי שערות אחר י"ב
ולת כתב שאם הביאה ב' שערות ביום האחרון של שנת י"ב חשיב'
שפיר גדולה ושתי שערות אין צריך שיהיה לכל אחד גומא אלא
אפי' שנים יונקות כגומא אחת וכן גם כן אם יש לה ב' גומות אפילו
בלא שערות חשובה גדולה וקאמרי חכמים שצריך שיהיו שתי ש
שערות במקום אחד ור' ישמעאל אומר אפילו אחד בגובה אחד
בכריסה או אחד בקשרי אצבעותיה של יד ואח' בקשרי אצבעותיה
של רגל ופסק רב אלפס כרבנן וכן כתב הרמבם שתי שערות צ
צריכו שיהיו במקום בית הערוה ובית הערוה כולו מקום סימנים
בין למעלה בין למטה בין על איברי הזרוע עצמן וצריכו להיות
במקום אחד ושיהיו בעיקרן גומות ואפי' שתיהן כגומא אחת הריא
אילו סימנין עכ' ור' פסק כדברי שניהם להחמיר אחת כגכה ו
ואחת בקשרי אצבעותיה לא תבאן ולא תחלוץ עד שיהיו שניה'
במקום אחד וכן היא מסקנת א"א הראש זל' ולענין שיעור אורך
השערות פליגי בהן תנאי ר' ישמע' אומר כדי לבוף ראשן לעיקרן
ור' אליעזר אומר כדי לקרוץ בצפורן ור' עקיבא אומר כדי שיהיו
נוטלי' בזוג וקיימ' לן כדברי כולן להחמיר משיהיו נקרוץ בצפורן
לא תבאן ולא תחלוץ עד שיהיו כדי לבוף ראשן לעיקרן והרמבם
כת' משיהיו נוטלות בפני הזוג חשובה גדולה ויראה כדבריו שהוא
קודם קריצתן בצפורן ברא' שיכולה למאן אחר י"ב שנה שבדקו
אותה ולא הביאה שער' אבל סתמא משיש לה י"ב שנה אינה יכול'
לכאן חזקה שהביאה שערות מ' לא תחלוץ עד שיבדקו אותה
שהביאה ב' שער' ובדא' שיכולה למאן כשבדקו אותה ולא הביא'
כשלא בעל אחר היות לה י"ב שנה ויום אחד אבל אם בא עליה א'
אחרים אינה יכולה לכאן שאף על פי שאין מוצאין לה סימנים
חוששין שמא גשרו קודם שהוא ספק דאורייתא שאם היה ידוע
שהיה לה שערות קודם שבא עליה הו' קידושי' גמורי' שודאי בעל'
לשם קידושי' ואם קדשה אחר אינה צריכה כבנו גט וכיון שהוא
ספק דאורייתא חיישינן שמא הביאה סימנין קוד' שבעל וצריכו גט
מספ' ואם מיאנה בו אחר שנבעלה ונתקדשה ולא נמצא לה ונתקד'
לאחר צריכו ג' בננו גט מספ' ואסורה לחזו' לו ואם ניסת תצא מזה
ומזה והולד ספק מבזר ובספר התרומה החכיד וכתב דבזמן הזה
אין בממאנת אחר י"ב שנה אף על פי שאין שערות דאין אנו בקאי'
בדבר הזה שלא יהו בו גומות ועוד שמא הביאה ב' שערות אפילו
אחד בגבה ואחד בכריסה או על קשרי אצבעותיה וי' יוכל לבדו'
בל הגוף ולעמוד על אמיתת דבר זה הביאה סימנים אחר י"ב ולא
בעל אחר כך חזו ספק קידושין ואם בא להוציאה צריכה גט מ
כדרכנן וכיהו אם לא גרש ועמדה ונתקדשה לאחר צריכה גט מ
משניהם ואם ירצו מגרש ראשון ונושא שני אבל לא יגרש שני ו
נושא ראשון שמא יאמרו בחזיר ראשו גרושתו משנתארסה וכת'
הרמבם דווקא היכא שלא בעל אחר שגדלה ונתקדשה צריכו גט
מהשני ואסורה לחזור לראשון אבל בעל אחר שגדלה ונתקדשה
לאחר אפילו גט אינה צריכה מהשני ומותרת לחזור לראשון ואפי'
לא בעל אחר שגדלה

ליבם ולא לחלוץ ואירעו אנם שהוצרך לברוח לא מסתבר ש
שתכנו לה מזונות משל יבם ע' בהדמכם איו בחלק בין ליבם
או לחלוץ ומחוייב אפי' בלא נתרצה שכתב תבעתו לדין ליבם או
לחלוץ וברח או חלה אי שהיבם כמדרינה אחרת הרי זו ניוזנת מ
משל יבם בלא שבועה הניחה מעוברת הרי זו ניוזנת עד שתלד
ילדה ולד של קיימא הרי זו ניוזנת כל ימי אלכנותה כשאר כל
הנשים י"ב נפלה לפני יבם קטן אין לה מזונ' עד שגדיל מעשה
ידיה שלה לעולם אפי' היא ניוזנת נפלו לה נכסים בעודה
שומרת יבם מוכרת ונותנת וקיים שאין ליבם בהם כלום עד ש
שיכנסו ואפילו עשה בה מאמר ברא בנכסי מלוג אבל נכסי צ
צאן ברזל לא תמכור שיש ליבם זכות בהם ואם מתה כתובת
בחזקת יורשי הבעל ונכסי מלוג בחזקת יורשי האשה ונכסי צאן
ברזל איב' פלוגת דרכות לרשי' חלקי כהן יורשי הבעל יורשי
האש' יבן כת' הדימכם ולר'ת כול' בחזק' יורשי הבעל כמו הכת' כה
ולזה הסכים א"א הראש' ז'ל וכי היב' דאיכ' פלוגת' לאחר מיתה הכי
נמי איב' פלוגת' כחייה ובפירו' לרשי' חלקי' בהם היא והיבם ולר'ת
הוא נוטל הכל נפלו לה הנכסים בעודה תחת בעלה ומת ונפלה
לפני יבם אין צ"ל שלא תמכור בנכסי צאן ברזל שהרי היבם אוכ'
פירותיה אלא אפי' נכסי מלוג נמי לא תמכור שיש בהם יש חלק
ליבם בפירותיהן שחצין שלו וחציו שלה ואם מתה יחלקו בה י
יורשיה ויורשי הבעל וכתובה ונכסי צאן ברזל הם בחזקת יורשי
הבעל והדימכם כתב שאפילו נכסים שנפלו לה תחת הבעל ומת
אין ליבם בהם פירות ואפילו בנכסי צאן ברזל ולא נהירא קס"א
מי שהיו לו נשים רבות ומת ולו אח כיאתה או חליצתה של
אחת מהם פוטרת כולן ואין היבם יכול ליבם אלא אחת
מהם ולא חלוץ אלא אחת מהן חיו כהן כשרות לכהונה ופסולות
כמו גרושה או חללה בא ליבם מיבם לא היו שירצה בא לחלוץ ח
חולץ לפס' לה ולא לכשרה כדי שלא לפוסלה לכהונה בחליצה
היו לו א' זין רבים ונפלו נשותיו לפגדים : חד ביבם או חולץ לא
רצה חוזקין על כל האחין והאחר זה דרך גזירתן לא רצו חוזקין
אצל גזיר' ואומרים לו עליך דבוצה או חלוץ או יבם וכופין אותו
לחלוץ אבל אין כופין אותו ליבם אמר הגדול המתונו עד שגדל
הקטן או שהיה אחיו חרש ואמר המתונו עד שיכריא אין שומעין
לו אלא אומרי' לו עליך דבוצה או חלוץ או יבם וכן אם היה הגדול
במדינה אחרת אין הקטן ממנו כשנים שהוא כאן יכול לומר על
אחיו הגדול דבוצה המתונו לו עד שיכריא אלא אומרים לזה שבכאן
חלוץ או יבם לא רצה הגדול ליבם אלא לחלוץ והקטן ממנו רוצה
ליבם כיאת חזקתן עדיפא אבל אם שניהם אין רוצים ליבם אלא
לחלוץ חליצת הגדול עדיפא מהקטן אעפ' שמצוה בגדול ליבם
קדם הקטן ויבם זכה והו' לד' אחים רבים ומתו ונפלו נש' תיהן
לפניו אם איפ' ר' ל' ליבם את כולם מיבם ואם לאו חלוץ למי ש
שידצה מהן אחת מכ' בית ובית קס"ב

והאחין מותרין בכל קרובות החליצה החולץ מותר באחות צרת
החליצה וכשאר קרובותיה ואסור בצרת אחות החליצה ופרשי
אפי' אם נשואה לאי נכרי ור' פי' אם היא נשואה לאי נכרי מותרת
ואינו אסור לו אלא אם נשואה לאחין וכן היא מסקנת א"א ז'ל קס"ג
המיבם זוכה בנכסי המת ועומד במקומו ליטו הלקו בנכסי
אביהן ורווקא כמוחזק בנזן שבת אביהם ואר' כ' מת
אחיו קודם שחלקו או נוטל חלק אחיו בנכסי אביהם אבל לא כ'
בראו בנין אם מת אחיו ואר' ב' אביהם לא יטול חלק אביו ואפילו
במוחזק לא יטול אלא בנין הנכסים אבל אם ישכחו הנכסים אינו
נוטל חלק אחיו באותו שבח אפי' אם שכחו אחי' יבום קוד' חלוקה
החולץ הוא כאחד משאר האחין לנחלה ואם האב קיים הוא יורש'
הכל ואם מת יחלקו האחין ביניהם יבם ויבם לסוף כ' חדשים
למיתת אחיו וילדה לסוף ט' חדשי' ספ' אם הוא כן ט' חדשי' לראשון
או בן ז' לשני ותובע הספ' נכסי המת שאומ' שהוא בנו והיבם אומ'
אני יורשו כי אתה בני' אם אבי המת קיים או יחלקו היבם והספק
ביניהם אפי' אחד מהם מוחז' אין שומעין לו לחזקתו ואם כת' הסכא
או יטו' היבם הכל ואם הסניא קיים דהוי דינא דיחלוקו הכפ' והיבם
ומת הספ' קודם חלוקה יחלקו הסכא והיבם ספק ובני' יבם שכאו
לחלוק בנכסי יבם לאחר שחלק היבם בנכסי המת ואומר הספק
במה נפש' אם אחיכם אני תנו לי חלק עמכם ומה שלקחתי מנכסי
המת עם אביכם אעביר ונחלוק הכל ואם אינני אחיכם תחזרו לי
בנכסי אבי שלקחתם מיבם המת כזה מחלוקת בין הפוסקים יש
אומרי' שהיין עמו וי"א שהיין עם בני היבם וכת' א"א ז'ל כי דאיכא
פל' גת' דרכות' לא כפסקין מבני יבם ספ' ויבם שכאו לחל' בנכסי
סכא ואומ' הספק אני בן המת רש' לי ליטו' חציו א' שומעין לו ספק
ובני' יבם שכאו לחלוק בנכסי הסכא אומ' הספק אני בן המת ויש
ל' ליטול חציו הם אומ' לא אתה אחינו ואין לך אלא הש' ל' כאחד
ממנו בחציו שהיא מודה להם יטלו הם והשליש שהם מודים לו י
יטול הוא והשתות הנשאר שהם חולקים עליו יחלקו ביניהם ויטו'
הוא חציו והם חציו סכא ויבם בנכסי ספק או ספק וסכא בנכסי
יבם חולקים קס"ד

היבמות

לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיז' צ"ח כמיתת הבע'
היין מזם המיתה ויבם יבן ויום החליצה חליצה או
נתיבמה תוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת הרי זו פטורה ואינה
צריכה כלום אבל לא תנשא לאחר אעפ' שחליצה עד שיהי' לה ג'
חדשים ומיהו כשיטלימו לה ג' חדשים למיתת הבעל תנשא אעפ'
שאין לה ג' חדשים אחר החליצה אבל אם מת היבם תוך ג' חדשים
או פילו אחי' הג' צריכה להמתין ג' חדשים אחרי מיתתו חליצה
ונמצאת מעוברת וילדה אם הולד של קיימא אין החליצה כלום
ומותרת לכהונה ומותר בקרובותיה ואם הפילה או ילדה ולא חזת'
ל'ת' צריכה חליצה אחרת שחליצת מעוברת לא שמי' חריצ' ובת'
הדימכם וחול' לה או הוא או אחר משאר האחין וא"א הראש' ז'ל כת'
שלא יחלוץ לה הוא אעפ' דחליצ' קמיית' לא כלו היא הרע' ויקתו
וחרי' הוא כאלו נתן גט ולא מיצי' חליצת כשרה עכ' וכן ביאת
מעוברת לא שמי' כיאה לפיכך חבונם או חלוץ ליבמתו תוך ג'
חדשים ולא צרה לא תנשא עד שתלד זו דשמי' תפול ולא היתה
חביאה וחליצה כלום והולד אינו פוטר עד שיצא לארץ העולם
חבימה לא תתיבם בעת נדחת אבל חליצת היא ואם יב' יבם
וכא' עליה בעת נדחת קנאה הכינס יבמתו ונמצאת מעוברת
ספרישין אותה ממנו ואם הפילה יחזור ו' ת

שנתגידו ועבדים שנשתחררו ורי לים כורים ואין להם אחוזה זה
עם זה לענין יבום אפי' אחד מהם הורתו שלא בקדושה ולידתו
בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה ואפי' הם תאומים ונולדו
בקדושה הרי הם כזרים ואין להם אחוזה עד שיהיו שניהם הורתם
ולידתם בקדושה כתב רב שרירא גאון נפלה לפני משומר כיון
שהורתו ולידתו בקדושה זקוקה ליבם ומתענגה עד דחליץ ורב
יהודה כתב אי כד נסכה בעלה הוי יבם משומר לא בעי חליצה
מיניה ואם היה הבעל משומר ויושבת תחתיו ומת כשמודתו בלא
בנים אינה צריכה יבום דהא לאו אחיו הוה ואין זקוק לה חליצה
ע"כ ולא ידענא למה לא תהיה אשת משומר זקוקה ליבם וגם מה
חילו יש בין אם היה יבם משומר בשבישא' או לא לא היה מוחזק
באחין ואמר יש לי אחין אינו נאמן בא אחד ואמר אני אחיו אינו
נאמן ואפילו עד אחד מעיד עליו שהוא אחיו אינו נאמן להוציאה
מחזקתה וזה מוחזק באחין ואמר אין לי אחין
או שאמר על מי שהוא מוחזק שהוא אחיו אינו אחי בת' ה"ז זרחה
הלוי שהוא נאמן להתירה והיבם כתב שאינו נאמן וכן דעת רב
אלפס וכן היא בסקנת א"א הראש ז"ל לא היה מוחזק באחין יצא
ק"ל שיש עדים במדינת הים שיש לו אחין הרי זו חוששת ותמתין
עד שיבואו העדים ויעידו אשה שאין לה בן או אחין וחמותה
וחמיה במדינת הים ומת בעלה בבאן מותרת ליב' א ולא חיישינן
שטא ילדה חמות זכר והיא זקוקה לו יצתה חמותה מבאן מעוברת
חוששין שטא ילדה זכר קנ"ח

כשם שהאשה נאמנת לומר מת בעלה שתנשא כך נאמנת
לומר מת בעלה שתתיבם והיבם נכנס לנחלה על
פיה אבל אינה נאמנת לומר מת יבמה שתנשא לשוק ואין האיש
נאמן לומר מת אחי ואיבם את אשתו לפיכך הלכה היא ובעלה ו
יבמה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי או
מת יבמי ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת הלכה היא ובעלה לכד
ובאה ואמרה ניתן לי יבם ומת בין שאומרת מת בעלה ואחר כך
מת יבמה או יבמה ואחר כך מת בעלה נאמנת כתב הרמבם
שער אחר נאמן ביבמה להעיד שמת בעלה שתתיבם או שמת י
יבמה שתנשא לשוק ואפילו עבד ושפחה או גר מסיח לפי תומו
נאמן להעיד במיתת היבם כמו שנאמן במיתת הבעל ודין עדות
זה לענין עדים המבחישינן זה את זה במיתת היבם כדן עדים ה
המבחישינן זה את זה במיתת הבעל וכן כתב רב אלפס דער אחד
נאמן ביבמה בין להתירה ליבם בין להתירה לעלמא וא"א הראש
ז"ל כתב להתירה ליבם דווקא נאמן ובין אם אומר מת בעלך ובין
אם אומר מת בנך ואחר כך בעלך אבל להתירה לעלמא לא מ
מהינן בין אם אומר מת יבמך בין אם אומר מת בעלך ואחר כך
יבמך חכמי נשי שאינן נאמנות להעיד לאשה שמת בעלה
כדפירש' לעיל אינם נאמנות גם כן להעיד לה שמת יבמה לפיכך
נשי שני אחים שבאות וכל אחת אחת אומרת מת בעלי ואין להם
בנים כל אחת אסורה מפני בעלה של חברתה שהוא יבמה והיא
זקוקה לו וא"ע שאשתו נאמנת להעיד עליו שמת לגבי עצמה
אין עדותה מועיל לזו שהיא יבמה ואם יש לזו עדים שמת בעלה
ולזו אין עדים את שיש לה עדים אסורה משום יבמה ושאיין לה ע
עדים מותרת שעל בעלה נאמנת ועל יבמה יש עדים יש לזו בני
ולו אין בנים ולשתייהן אין עדי את שיש לה בנים מותרת ושאיין
לה בנים אסורה הוי להם כאן שני יבמין ונתיבמו להן שהאשה נ
נאמנת לומר מת בעלי שאתיבם ולענין יבום לא הוצרכו זו לערו'
זו ומתו היבמין אסורות ליבשא לשנין זו מפני בעלה הראשון של

זו דשמה עד יין הם חיי' והרי הן זקוקו ליבום א"ע שכבר נתיבמ
בחזק שמתו בעליהן נאמנו הן אצל עצמו אבל אי אפשר להתירה
לזר אלא בערו יבמתה שמעידה לה שמת יבמה ואין יבמל מעידות
זו לזו נתיבמו ונתגרשו הרי אילו מותרות לזר קנ"ט

אעפ שהיבמה אסורה לזר קודם שתתיבם או תחלוץ אם
קדשה זר תפסי בה קידושין וצריכה גט ואם קדשה
במזיד קנסינן ליה לאוסרה עליו אם ירצה היבם יחלוץ לה או י
יגרשנה ומותרת ליבם אם הוא ישראל וחפץ בה ואם הוא כהן א
אסורה לו וחולץ לה ומתירה ואם קדשה בשוגג שלא ידע שהיתה
זקוקה ליבם אם ירצה היבם ליבם כופין את הממך לגרש ואם לא
ירצ' לגרש חולץ לה ומותרת למקדש וצריך לקדשה פעם אחרת
אחר שתחלוץ כתב הרמבם אם חזר ובקדש וקדש אחר
שחלץ לה יבמה אין מוציאין אותה ממנה ומשמע מדבריו אפי' אם
קדשה תחילה במזיד וא"א הראש ז"ל כתב כסברא הראשונה ואם
נשאת לזר בין במזיד בין בשוגג בין שיש לו בנים כמנה בין שאין
לו בנים ממנה תצא וכתב בעל העיטור אפי' בת היבם תצא ואפי'
חזר ונשאה אחר שחלץ לה היבם תצא ודינה כדין האשה שהלך
בעלה למדינת הים וניסת ואחר כך בא בעלה שתצא מזה ומזה ו
ואפילו חזר ונשאה אחר שחלץ לה היבם וכל יג דרכים בת ויא
א"ע שדין שתצא אין הולך במזיד וכן כתב הרמבם האשה שהלך
בעלה ובנה למדינת הים ואמר לה מת בעלך ואחר כך מת בנך
וניסת ואח"כ אברו לה חילוף הדברים תצא והולך כשר וכן האם
מסקנת א"א הראש ז"ל ונתה מותרת ליבם נתיבמה בטעות כגון ש
ששמעה שמת בעלה ונתיבמה ואחר כך בא אם היתה נשואת א
אחיו אינה צריכה גט מהיבם ומותרת לחזור ואם היתה ארוסה צ
צריכה גט מהיבם שמה יאמרו תנאי היה לאחיו בקידושין ולא נ
נתקיים וכדין נשאה זה וצריכה גט ולכך אסורה לחזור לבעלה
אחר מיתת הבעל נזקקה אשתו לאחיו וזו היא שנקראת שומרת
יבם ומחמת אותה חזקה חשוב' בארוסתו לאסור בקדושותיה אפי'
מת קודם שייבם או יחלוץ ואפי' נפלה לפני שני אחים שאין ידוע
איזה מהם ייבם אותה או יחלוץ אפילו הכי שניהם אסורים ב
בקדושות ה לפיכך אם קדש אחר מהם אחות זקוקתו אסור לו ל
לכונסה שהיא כאחות ארוסתו עד שייבם אחיו או יחלוץ לזקוקה
ותפקע הזיקה ופי' ר"י דווקא כשקדש לאחותה משום שבשעת
נישואין הוי בבגושה אחות זקוקתו אבל אם כנסה לחופה אין צריך
להמתין כל בעול דבשעה שכנסה אשתו גמורה היא ופקעה לה
זיקה לגמרי דווקא קדש לאחיה שזקוקה לו שקדשה באיטו אבל
אם קדשה קודם לכן כיון שלא היתה אחות זקוקתה מעולם לא ג
גזר רבנן מת אחיו שלא נשארה זקוקה מוציא את ארוסתו בנט
ואת היבמה בחליצה כתה ארוסתו חוזרת היבם להתירה וראשו'

רצה חלוץ רצה מייבם קס
חיבמה ג' חדשים הראשונים נחונת משל בעלה מכאן
ואילך אינה נחונת לא משל בעלה ולא משל יבם
עבד בדין ותבעתו ליבם או לחלוץ ונתרצה ליבם ואירעו אונס
שחלה או שהוצרך לברוח מחמת מומן או מחמת מרדין חייב ב
במוזנותיה וכתב א"א הראש ז"ל דווקא ברח יש לה מוזנות אבל לא
ברח אפי' אירע חרב שנתאחר זמן מועט מליבם לא תקנו לה
מוזנות דלא שכיח שיתאחר מלייבם כיון דאיתי קמן ונתרצה
ואין לה מוזנות אם לא שתבא בפני ב"ד ותתבע ממנו שייב או שתן
לה מוזנות ואפי' אם ברח לא מחייב אלא כשנתרצה ליבם דכיון
דסופו ליבם הרי היא כאשתו וחייב במוזנותיה אבל לא נתרצה

דאוריית ליבומה כדכתיב בספר אורייתא דמשה יבמה יבא עליה ואנא אפלו ואזן ואפרנס יתיכי כהלכת גוברין יהודאין דפלוזין ומוקריין וזנין ומפרנסין ומכסין ית נשותיהן בקושטא ויהי נ ליכי כסף עשרין וחמשה זוזי דחוז ליכי כדחוז כתיבי ככתובה וכתב לה בעלה קדאה ועלי מזונייכי וכסותיכי וסיפוקיכי ומיעל עלייכי כארח כל ארעא וצביאת פלוני בת פלוני דנא ואתייבמת לפלוני בר פלוני יבמה כדאי לאוקומי שמה בישראל כדכתיב ויהי הבכור אשר תלך יקום על שם אחיו המת ודא נדוניא דהגעל ליה ככי אבוא כך וכך וצבי הוא ואוסוף לה מדיליה כך וכך וקבל עלויה פלוני דנא אחריות תוספת כתובה דנא עלויה ועל ירתויה בתריה מקרקעי ומטלטלי ואפי מגלימ דעל כתפיה וכו' כדכתבינן בשאר כתובה דעלמא וצריך לשרטט אותה בשביל הפסוקים ש שכותבי בה ודבא על יבמתו בין בשונג בין במזיד כגון שאנסוהו גוים והדביקוהו ביבמתו בעל כרחו על ידי קושי בין ברצון בין ש שהיה הוא מזיד והוא שונגת או אנוסה בין שהיתה היא מזודה והוא שונג או אנוס בין שהיא ערה או ישנ' בין כדרכה בין שלא כדרכה אפי' בהעראה קנה ברא' כשנתכוון לשום ביאה בעלמא ואפילו לא נתכוון אל' לביאת כהוגבא על יבמתו קנאה אבל לא נתכוון לשם ביאה כלל כגון שהוא ישן או שכור שאינו כביר כלום או שנתכוון להשיח כבולת והטיח ביבמתו או שנתקשה לאשתו ונפל מן הגג ונתקו ביבמתו בלא קישוי כאבר מת לא קנה והיא דביאת שונג קב ביבמתו בכל דרך דווקא כשנפלה לו מן הנישואין אבל נפלה לו מן האירוסין אינו קנה בכיאת שונג אלא לירש בכבסי אחיו ו ולהציאה בגט ולפטו' צרת' אבל אינו קונה ליורש ולטמ' לה להפר נדריה אבל בהעראה קונה לכל דבר אף כי נפלה לו מן האירוסין קסו' קטן פחות מבן ש' שנים אין ביאתו כלום ומבן תשעה שנים ואילך ביאתו ביאה וקונה ביבמתו ודווקא ביבמתו ביאתו ביאה אבל באשה דעלמא לא ל לפיכך נשא אשה ולו אח אשתו פטור' כן החליצה וכן היבום ואפי' ביבמתו אין ביאתו קונה בה קנין גמור אלא במאמר לפיכך כן תשעה שנים יום אחד שבא על יבמתו קנאה אבל אינו יכול לפוטרו' בגט עד שיגדיל ויבא עליה אהכ ואם לא בא עליה אהכ' ובא להוציאה צריכה גט חליצה ואם בא עליה כשהוא קטן ומת קודם שהגדיל או מת אחר שהגדיל אבל לא בא עליה משהגדיל ולו אח חולצת ולא מתייבמת ואם משהגדיל נשא אשה אחרת ולא בא על היבמה משהגדיל ומת שתיהן חולצות ולא מתייבמות קטן אינו חולץ עד שיגדיל ויבדקוהו שהביא כ' שער' אחר שהגדיל אבל אם היו לו שערות קודם שהגדיל אינו נחשב גדול על ידו אלא אכ' יביא אחרות אחר שהגדיל וממ' אם מוצאין לו כ' שערות אחר שהגדיל לא חיישינן שמא היו לו קודם לכן קטנה מבת ג' שנים ויום אחד ביאתה ביאה לכל דבר ואם בא עליה יבם קנאה קנין גמור שיכול להוציאה בגט אבל אינה חולצת עד שתגדיל ויבדקוהו אם הביאה כ' שערות יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה היבמה שנתייבמה ובא להוציאה ואומר שעדיין לא בעל וצריכה חליצה והיא אומרת שנבעלה ודי לה בגט בתוך ל' יום נאמן וצריכה חליצה וכיון שהיא אומרת שבעל ולפי דבריה צריכה גט אין די לה בחליצה ומבקשין אותו שיתן גט אבל אין כופין אותו ואם היא אומרת לא נבעלתי והוא אומר שבעל נאמנת וכופין אותו לבעול או לחלוץ ואם גט יוצא מתחת ידה והוא אומר שבעל קודם הגט ודיה בגט והיא אומרת שלא בעל עדיין והשת אי אפש' לו לבעול כיון שלפי דבריה פסלה עליו בגט קוד' שבעל כופין אותו לחלוץ ואם אחר ל' יום אומר לא בעלתי וצריכה חליצה

והיא אומרת נבעלתי נאמן ודיה כושי ואם היא אומרת לא נבעלתי והיא אומר שבעל נאמן ואין כופין אותו לחלוץ וכמ' היא שויתה עצמה חתיכה דאיסורא להצטרך חליצה ומבקשים אותו שיהלויץ לה ואפי' אם חזר והודה לדבריה שלא בעל ודי לה בחליצה אין שומעין לו וצריכה גט וחליצה ואפי' אם יש לה גט ממנו והוא אומר שנתנו לה קודם שבעל צריכה גט שני וחליצה ולענין איסור הצרה לדעת די איני נאמן לאוסרה אפי' הוא והיא אומר שלא בעל אפי' תוך ל' יום ולדעת אה' הראש זל' תוך ל' יום אם שניהם אומרי' שלא בעל נאמן לאוסר הצרה ואפי' אם הוא או שבע' אבל לאחר ל' יום אפי' אם שניהם אומרי' שלא בעל אינם נאמני' לאוסרה קטן היבם היבמה הרי היא כאשתו לכל דבר שיכול להוציאה בגט ולהחזירה ולא אמרי' כיון שכבר קיים מצות יבום חזר איסור אשת אח למקובה ובתוכה על נכסי בעלה הראשון ואם אין נכסים לראשון יש לה כ כתובה מנה משני כיון אלמנ' כדאי שלא תהא קלה בעיניו להוציא אבל כל זמן שיש לראשון אפי' הן ביד לקוחות אין לה מנכסי שני כלום גרשה וחזירה קודם שפרע לה כתובתה דינ' כאשה אחרת שגרשה וחזירה שאין לה אלא כתובה אחת שהגרש אשתו וחזירה על דעת בתובה הראשונה הוא מחזירה וכיון שכתובתה על נכסי רגת אין היבם רש' ל' לכבוד כלום מנכסי אחיו אלא יהיו כולם קיימי' לשיעבוד כתובתה ואם מכר או נתן מהם מעכשיו בטלי' לא שנא אם מכר או נתן קודם יבום או אחרי יבום ואפי' אם הגיח מטלטלי' כגון מעות או פירות תלושי' ימכרו וילקח בהן קרק' והוא אוכל פירות והגוף יהיה קיים לשיעבוד כתובתה ואפילו היה הוא חייב לאחיו כנה לא יאמר הואיל ואני יורשו אחזיק במה שבידי אלא מוציא אותו מידו והיבם כת דאפי' בשאר מטלטלי' שהניח אחיו משתמש בהן כמו שירצה ואינה יכולה לע' ב עליו כיון שאין הכתובה נגבית במטלטלי' אלא מתקנת הגאונים אין כח בתקנה זו למונעו מנכסי אחיו ולאוסרו באחריות זו שלא ישא רתן בהם עכ' ורב אלפס כת' כסברא ראשונה ולזה הסכים אה' הראש זל' ואפי' גירשה וכנסה אהכ' סתם אינו יכול לכבוד וכיון שכנסה סתם לא נתחייב לה בכתובה אלא אכ' יתנה כשע' שמחזיר שכתובת על נכסיו ואז יכתוב לה כתוב באחריות על כל נכסיו שקנה ושיקנה ויכול לכבוד והה' נמי בלא גירושיו אם מתרעה לו שימכור על מנת שיתחייב לה באחריות כתובת שיכתוב לה אחריו על כל נכסיו שקנה ושיקנה יכול לכבוד כתב היבם יבמה שלא היתה לה כתובה או שמחלה בתוכה זכה בנכסי אחיו ויכול לכבוד וליתן כחפצו וכשיבנו יבמתו יתן דה' מנה ויהיו כל נכסיו אחראי' לכתובתה בשאר כל הנשים וכתב עזר יבמה שלא היה לה על בעלה כתובה מפני שהיבמה אסורה עליו והרי היא מותרת לאחיו אם רצה היבם ליבם כונס ואין לה כתובה כדרך שלא היה לה על בעלה ודינה עם יבמה בתוספת כמו שהיה לה על בעלה אבל לא כתב לה בעלה כתובה או שמכרה לו או שמחלה צריך היבם לכתוב לה כתובה כדרך כל האלמנות קסט

הלכות חליצה

כא לחלוץ ועדו ג' דייני' לחלוץ בפניהם שמצות חליצה בג' דיינים ישראלים כשרים שלא היו קרובים זה לזה ולא ליבם ויבמה ואפי' הם הרושני' שיעדו להקרות את היבם והיבמה

ויקיים ואם לדה ולא שהה הולד ל' יום הרי זו ספק ועריכה גט ו
וחליצה והרבה כתב ביון דספק הוא אין מוציאין אותה ממנו ואם
שהה ל' יום הרי זה של קיימא ויוציא ואינה צריכה כלום ואם יש
לספקו בראשון כגון שבנסה לסוף ב' חדשים וילדה לסוף ז' ספק
אם הוא בן פ' לראשון או בן ז' לשני יוציא כגט והולד כשר ואם
בא עליה אחר וילדה הוי ספק ממזר יבמה שילדה אחר כיתת ה
הבעל ומת הולד בתוך ל' יום או כיום ל' חולצ' ולא מתייבמת ואם
עמדה ונתקדשה לשוק אם לישראל נהקדשה חולצת ואם לכהן
נתקדשה שתיאסר עליו אם תחלוץ לא תחלוץ ואם נתייבמה כת
הרמה ביון דספק הוא אין מוציאין אותה ממנו ולא נהירא דהא
טע' דשרינ' לה לכהן מספק משום דסמכין אורבנן דאמרי אע"פ
שלא שהה הוי בר קיימ' והיא מותרת לשוק ואכ' אדרב' מהאי טעמ'
נמי תצא מיבם דלרבנן הוי בר קיימא והיא אשת אחיו שלא ב
במקום מצוה קסא

רב אלפס פסק שמצות יבום קודמת למצות חליצה וכן כתב
הרמבם ורשיכת שמצות חליצה קודמת ומ"מ אם שניהם
לפנינו ורוצין ליבם שומע' להן ולא חיישינ' שמא אינם מבטלים
לשם מצוה אבל אם אמרו לא בעינ' ליה ואמרו דברים הנכריים
אם יכולי' להטעותו שיאמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מנה
מטע' ליה ואי לא כיופינ' ליה וחלוץ בכל אמתלא שתתן לדבריה
זרות כת' דמצות חליצה קודמת ואפילו אם שניהם
רוצים ליבם אין שומעין להן אלא אכ' ידוע שמבטלים לשם מצוה
כגון שבא לבד לחלוץ ואמרו לו אי צבית ליבמי יבם מאז ודאי
אי מייבמין מבטלי' לשם מצוה כיון שבא לחלוץ מתחילה וכיוצא
בזה אם רוצה ליבם וידוע שמכוין לשם מצוה והיא ממאנת אם יש
לה טענה שהיתה מועלת לה אפ' כנגד בעלה כגון שהיא
מאותן שכופין אותו להוציא כופין אותו נמי לחלוץ ואם לאו אם
יכולין להטעותו שיחלוץ לה דרי טוב ואם אין יכולין להטעותו אי
כופין לחלוץ וכן היא מסקנ' א"א היראש ז"ל וכתב עוד
בתשובה על יבמה שנפלה לפני יבם נער ולא רצתה להתייבם
בטענה שאמר' שהוא נער וכער ואין לו במה לפרנסה והיא לא
רצה לחלוץ עד שיתנו לו דבר קצוב וכת' שאם יכולים להטעותו
שיחלוץ בטע' ליה ואם לאו כופין אותו לחלוץ בחנם ובספר
המצות כתב שאם יש לו אשה אחרת שכופין אותו ומנדין אותו
עד שיחלוץ כמתק' שפסק רב אלפס שמצות יבום קודם משמע
שיבמה שאינ' רוצה להתייבם שדינה כדין מורדת וכן כת' הרמבם
יבמה הראויה להתייבם ולא רצתה להתייבם דינ' כדין מורדת על
בעלה וכופי' אותו לחלוץ ותצא בלא כתובה ושאר צרותיה שלא
נתבעו נוטלות כתובתן כשאר האלמנות הוי היבמים רבים ותבע
אותה הגדול ליבם והיא אינה רוצה בו ורוצה באחיו אין שומעין
לה שמצוה הגדול ליבם אב' הגדול אינ' רוצה לא ליבם ולא לחלו
הוי אחי לפניך ותבע אותה אחד מן האחין ליבום והיא אומר' אינ'
רוצה בו ורצת' באח אחר והוא רוצה בה אין זה מורדת מאחר ש
שנסתלק הגדול שמצוה בו כולן שוין הואיל והיא רוצה באח' מהן
והוא לא רוצה בה הרי לא מרדה ולא עוד אלא אם היה אחד מהם
במדינ' אחרת ואמר' הריני ממתנת עד שיבא ויבם אותי אבל זה
אינ' רוצה בו אין זה מורדת ואימרת לזה שאינו הגדול ותבע אם
תרצה לחלוץ וליתן לה כתובה חלוץ ואם לאו הרי רצתה שתשב
עד שיבא אחיך הואיל ואין לך דין קדימה עליו בא אותו שתלה
בו ולא רצה כה חורין אצל זה שתבע אותה ליבם והיא אינה
רוצה בו ואומר' לו אין כאן מי שידעה ליבם אלא זה ומצות יבום

קודמת או תתייבם או תצא בלא כתובה כדין כל מורדת ע"כ אבל
לדת שמצות חליצה קודמת אין לה דין מורדת אלא כופין אותו
לחלוץ אם היא מאותן שכופין ואם לאו מטעין אותו אם יוכלו ואם
לא יוכלו להטעותו אין כופין אותו אם ידוע שמכוין לשם מצוה
אלא תשב לעולם יבמה שנדרה הנאה מיכמ' כחיי בעלה וכופין
אותו לחלוץ ונותן לה כתובה נדרה מהיבם אחר מיתת הבעל או
אפ' כחיי בעלה נתכונה בנדרה כדי לאסור עצמה על היבם מ
מבקשין ממנו לחלוץ ואם אינו רוצה אין כופין וכתב רב אל' פס
שדינ' כדין מורדת וכן כתב הרמבם שתצא בלא כתובה והראב"ד
כתב שאין כופין אותו לחלוץ ומ"מ אין לה דין מורדת שתצא בלא
כתובה וכן היא מסקנת א"א היראש ז"ל דאפ' למאן דאית ליה מצות
יבום קודמת אין לה דין מורדת שתפסיד כתובתה כתב הרמבם
יבמה שתבע' היבם לחליצה והיא אומרת איני חולצת ולא נוטלת
כתובה אלא אשב בבית בעלי בשאר כל האלמנות אין שומעין לה
אלא רצה מיבם רצה חלוץ ונותן לה כתובה ולא עוד אלא אפ'
אימרת אני נזונת משלי ואשאר עגונה כל ימי אין שומעין לה
שהיבם אומ' כל זמן שאת זקוקה לי אין נותנין לי אחרת ואפילו
היה נשוי איפש שישא אשה אחרת או שתהיה לו מריב' בתוך ביתו
מפני היבמה כל יבמה שדינה שתחלוץ ולא תתייבם הרי זו נוטלת
כתובתה אם יש לה כתובה בשאר כל האלמנות וכן אם היה יבמה
מוכה שחין או שיש בו שאר מומי אנשי חלוץ לה ונוטלת כתובת'
נולדו בה מומין כשהיא שומרת יבם נסתחפה שדוה ואם אינו
רוצה ליבם חלוץ לה ונותן לה כתובה ע"כ קטו

מצות יבום וחליצה כך היא שתלך היבמה אחר היבם
למקום שהוא שם אפ' מכ' הגדול לקטן ממנו וכן
לדיינים והם קוראין לו ונותנין לו עצה ההוגנת לשניהם אם הוא
עצה ליבם שייבם ואם הוא עצה לחלוץ כגון שהוא זקן והיא י'
ילדה או איפכא שיחלוץ בא ליבם דבר תורה אין צריך לקדש
שמן השמים דקבוח' לו אלא בא עליה וכתובתה על נכסי בעל
הראשון ואם אין לראשון נכסי' כתובת' על נכסי היבם ו
זכמים תקנו שלא יבא עליה עד שיקדשה קידושים גמור' כפני
עדים ובשעה פרוטה וזהו שנקרא מאמר ואינו קונה קנין גמור
כדלקמ' ואין עושין בה מאמר אלא מדעת כמו שהאשה אינה
מתקדשת אלא מדעתה וקטנה שנתאלמנה מן האירוס' אין עושין
בה מאמר אלא מדעת אביה וכותב לה כתובה כדין כל הגושא
אלמנה דעלמא ואם בא עליה בלא מאמר קונה קנין גמור ואין
צריך לחזור ולקדש ומכין אותו מכת מרדות כדין מקדש אשה
דעלמא בבואה וכותב לה כתובה ואם נולד לו בן ממנה אין צריך
לקדוהו על שם אחיו והמת כדברי בעל העיטור כת' הרב והמחבר
לעניות דעתי הזכונס יבמתו מצוה רבה היא ומברך אקבו על ב'
בעילת יבמה ככל המצות אע"ג דפליגי גבי מצות בעילה דלאו
דיבמה איכא מ"ד דלא צרינה לבר כי ביבמה דברי הכל דצריך
לברך ואיכא לכ' דעל כניסת יבמה כשקדש יבמתו צריך לברך
ולית' דהא בריך ברבת אירוס' ואי משום דמוכיף מצות יבם הא
לית' למצוה אלא בבואה ואנ' כתבינ' דכל מצוה התלויה באחר לא
מברכינ' עובר לעשיית' ע"כ טופס כתיבת יבמין ביים פלו' כד' וכך
לשנת פלוני וכ' א"ך פלוני בר פלוני אתא קדמנא וכך אבר לנא
אחי דמן אבא שכיב וחיי לרננ' ולכל ישראל שבך ובר וברת מ'
מורית ומחכין ומוקים שמא ב' שראל לא שבך ושכא דהוי אית'
פלונית בת פלוני דכמתא פלו' דזאת נסיב' ליה וחזי לי דאוריית'

דשלינו לארץ אמר אמימר מאן דחליץ צרי לכוזמה לברעיה
פ' צר' לדחוק רגלו בארץ ופי' רב אלפס טאם לא עשה כן החל צ'
פסולה שהיא מדמה אתו לאידך דאמימר דאבו דמאן דמסני א'
אלוהת דברעי וחליץ חליצתו פסולה פי' מי שרגליו הפוכות שכף
רגלו למעלה ודורס על עליונו שפיר טעמו דלא חליץ מאן דמסני
אלוהתא דברעיה משום דבעי לכוזמה אארעא וכיון דלא מצי
למדחסיה לא חליץ וכן כת' הדיבם היתה רגלו עקומה לאחור או
הפוכ' על צדה או שמהלך על איצבעות רגלו אינו חולץ שהחולץ
צריך לנעוץ עקבו בקרקע וזה אינו יכול חליצה למי שהולך א'
אלוהתא דברעי פסולה לפי שנעלו חליצת מעל כף רגלו ולא מ'
מעל רגלו וגם כשהוא הולך נעלו הולך למטה מרגלו וכן כת' א'
הראש ז' טעם שצריך לדחוק רגלו אינו אלא כדי שתהא טורחת
לחלוץ רגלו ולפעמי' מנעל של כ' גדול ממדת רגלו ונראה כ'
כיוצא במילוי' אם לא ידחוק רגלו בקרקע מן הארכובה ולמטה
חליצת' כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצת' פסול' פי' רב אלפס
דאקשיר קאי טאם היה הקשר למעלה מן הארכובה הרי החליצה
פסולה וכן כת' הדיבם ולדבריהם לא מצינו חליצה לקיטע אפי'
נקטעה רגלו מן הארכובה ולמטה וכן כת' בספר התרומה דקיטע
פסול לחלוץ ודח' פי' דאנקטעה רגלו קאי טאם נקטע מהארכובה
ולמטה חולץ מהארכובה ולמעלה אינו חולץ ולזה הסכים א' ה'
הראש ז' וכת' דווקא שיטאר כל כך משוקו שיכול להבני' המנעל
בשוקו ולקושרו למטה מן הארכובה אבל אם נחתך שוקו סמוך
לארכוב' שאינו יכול לקשו המנעל בשוקו אלא למעל' מהארכוב'
פסולה קרעה המנעל מעל רגלו או ששרפתו פסולה היה לבוש
שני כנעלים זה על גב זה וחליצה שניהם כשרה קרעה העליון
בענין שחליצה התחתון ונשאר העליון במקומו חליצת' פסולה
ותרוק בארץ כנגד פניו רוק הנראה לדיינים כשיצא מפיה כת'
הדיבם לא ראו הדייני' הרוק שיצא מפיה כשרה רקקה וקלטתו
הרוק קודם שהגיע נגד פניו אפי' לא היע' לארץ כשרה לפיכך
אם הוא ארוך והיא קצר' קריכי' שפיר בפניו יכמה שרקקה דם
אינה צריכ' לרוק פעם אחרת וכתב רב אלפס דווקא כמוצצת דאז
אי איפשר לה בלא צחצוחי רוק אבל אם שותתת צריכה לרוק
פעם אחרת אמר רבה יכמה שאכלה שום או נרגישתא וירקה לא
כלו' הוא ורב אלפ' לא הביא דברי רבה אולי רוצה לומר משום שאי
איפשר בלא צחצוחי רוק שיצא עם מה שאכלה ונהגו למונעה
מלאכול כלום ע"כ ~~הדיבם כת' אכלה שום ונרגישתא וירקה לא~~
או מדברי המזיבי' הרוק והיה רוק זב מפיה א' נו כלום עד' שיהיה
הרוק מועצמו יראה מדבריה טאן לחוש אלא בדברים ידועים ה'
המזיבין הרוק ובספר התרומ' כת' שצריך שלא תאכל כלום ואח"כ
מקרין אותה ככה ועשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא
שמו בישראל בית חלוץ הגעל ומצחו על כל העומדים שם לומר
חלוץ הגעל ג' פעמים נמצא סדר חליצה קוראה מאן יבכי וקורא
לא חפצתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקורא' ככה ועשה לאיש ואין
הסדר מעכב שאפי' לא קראו תחילה לא היא ולא הוא או שהקריבו'
דקיקה לחליצה או שקראוה ואח"כ רקקה חליצת' כשרה ולא עוד
אל' אפי' לא קראוה ולא רקקה אלא' שחליצ' בלבד החליצה כשרה
צרי' שיכונו היבם והיבמה שתהא מותרת לזר בחליצה זו נתכוון
הוא ולא היא או היא ולא היא לא הותר' ומיהו חליצה היא לפוסל'
על האחין לפיכך יכמה שגדלה בין האחין וראינו שחליצה נעלו
של אחי מהם אסור' להתייבם שם כיונו לשם חליצה אבל כל זמן
שלא ראינו שהלצה לאחד מהם מותרת להתייבם ולא חישי' שם'

חליצה וכן אם רקקה לפני היבם בפני כ' אסורה להתייבם ונוי
דווקא כשרקקה רוק אבל רקקה דם לפניו אין נפסלת בכך אל'
א' יהא רוק מעורב בו ואם קרא' לבד לא נפסל' בכך מדהתייב'
הסומא לכתחילה לא יחלוץ ואם חליצה כהסומא חליצתה כשרה
והראב"ד כת' טאם אין אח א' הוא חליצ' לכתחילה חליצת' חרש
ואלם ואלמת פסולה ופוסלת אבל שוטה וקטן אין חליצתם כלום
קטנה שחליצה לגדול נפסלה על האחין וא' הראש ז' השוה ח'
חליצת קטנה לחליצת קטן חליצה מוטעת כשרה היכי דמי
חליצה מוטעת שאומ' לו חלוץ לה על מנת שתתן לך כך וכך ה'
החליצה כשרה אפי' אינה נותנת לו כלום ואע"פ שהחליצה כשרה
אף אם לא תתן לו מ' היא חייבת ליתן לו מה שתתנה בשאר טוכר
שכיר לעשות מלאכתו שיצריך ליתן לו שכרו אבל אם יש טענה
שאינה חפצה בו והוא חייב לחלוץ אלא שאינו רוצה ועריכים ל'
להטעתו כדי שיחלו' לה יכולה לומר משטה אני כך ואי' צריכה
ליתן לו כלום אמרו לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה אינה חליצת'
להתיר' כיו' שלא כיון להתירה ומ' נפסלה בכך להתייבם וכופין
אותו לחלוץ חליצה כשרה חליצה מעושת שלא כדק' ע"י דיני
ישר' שכפו לחלו' פסול' ופוסלת ואם כדק' כפו כשרה וגוי שכפו
מעצמן אפי' כדק' פסולה ופוסל' כפוחו שלא כדק' אינו כלום אפי'
לפוסל' כפוחו דיני ישר' ע"י גוים שכפוחו גוים לעשו' מה שישר'
אומרי' לו כשרה והדיבם כת' גוים שכפו מעצמן אם הדין שיחלוץ
חליצתה כשרה ולא נהרא חליצ' פסולה אע"פ שהיא פסולה
פוסלת על האחין ופוסלת לכהונה ואוסר' עליו קרובותיה ואינו
ניסת לזר עד שתחלוץ חליצה כשרה והיא תחת בעלה ואין מ'
מוציאים איחה ממנו לאחר שחליצה כותבין לה כ' שחליצת'
כפניהם גט לחליצה להתירה ליב' ואם לא כתבוהו לה כל שני'
שראו החליצה יכול' לכותבו אע"פ שאי' מבירים לא היבם ולא
היבמה שב' לא היו חולצי' להם אם לא שהיו מבירים את' וצריכי'
לשרטטו בפני מקראות שבו לשון א' הראש ז' סידור חליצת'
מצות חליצה בג' שיעדי' לדקרות וקבעו דוכת' שאומ' נלך ל'
למקום פל' ונחלוץ שם ומוסיפין עליהן עוד שנים אפי' עמי ח'
הארץ לפרסום מילתא וחולצין ביזם ולא כלילה כב' של ישר'
ולא כב' של גוים וצריכים הדייני' שיכירו שהיא אשת הבת והוא
אחי הבת מאביו והכרה זו סני בקרובים ונשים וצריכי' לידע ש'
שה א' כתיב שנה ויום אחד והוא כן ז' שנה ויום אחד ושהביא
שתי שערות והיבמה נבדקת על פי נשים ואם רואים שגדלו' ד'
דדיה ושנתמלא זקנו אין צריבין בדיקה וצריך שי שכו הדיינין ו'
חזיב והיבם יעמדו וראיתי לרבנותי שהעמידו היבם א' הבותל או
עמוד כי היכי דמצי לכוזמה לברעי ואומרי' ליבם אם ירצה ליב'
ואם אומ' שרוצה לחלוץ אומ' לו בטל מדע' כמו בגט וחליצה מ'
מעושת פסולה ונותבין לו כ' המנעל שהוא שלו ואחר החליצה
יחזור ויתנהו לדיינין המנעל צריך שיהא בו ב' רצועות לקושרו
בהן על רגלו אע"י דאית ליה חומרתא כמין קשר עגול ומכניסו
בחור של רצועה וצריך שיהיו כל תפירות המנעל ברצועה ולא
כפשתן ונועלו ברגלו וקושרו ברצועות על רגלו בקשר ולא
בעניבה וברגל' של ימין ומקרין ליבמה בלשון הקדש מאן יבמי ל'
להקים לאחיו שם בישראל לא אכח יבמי כלה במלה זו אחר זו רק
לא אכה יבמי יקרוה בפעם אחת ומקרין ליבם לא חפצתי לקחתה
והיא כותרת בימינה קשר המנעל ושולפתו מעל רגלו בימינה ו'
חורקת רוק מפיה לפניו וצריכי' הדייני' לראו' דרוק כשיצא מפ'
ולא תאכר ה' כמה כלום קודם חליצה ומקרין

והיכנה נביצא אחר כדכק רוב או פסול ואפי' היה אביו גר ואמו מישראל פסול עד שיהא אביו ואמו מישראל ו ספר הביצות ה הבשיר אבו נגרים רק שיהא אביו מישראל וביהו חליצה פסולה מיהא הוי לפוסלה על האחזק אפי' ביחיד ואפי' בינו לבינה נ צאו עמי הארץ שאין יודעין אפי' להקרות החליצה בשרה ולכתחילה מצוה שיוסיפו שנים על הג' לפרסומי מילתא ואפי' דן עמי הארץ חלצו בשלשה חליצה בשרה בתב בעל הלכות צריכי למיתכ חמשה בדהוא בי דינ וכד כתבי גיטא לכתבו כמותב תלתא ה ינא זכנ אמר רב צמח גאון ויקבעו מקום תחילה לומר נחלוץ במקום פלוני וכת' אבי העזרי רבותי אומרי' בהוא זמ' ואני ראיתי לאבא מרי שקבע מקום בערב כיום שלפניו כתב ה'מכם צריכי הריינין לקבוע מקום ואח' תחלוץ לפניכם לא נועדו ולא קבעו מקום אלא נקדה בקרה והקרו הוא והיא לפניכם וחליצ' חליצתם בשרה ע"כ אין חליצה בשרה אלא כיום חלצו כלילה חלי' תס פסולה וצריך שיכירו אותם שאומרי' שהוא היכם שהוא אחי הבת ושהיה בעולמו וזאת היא אשת הבת ומי אפילו אין כאן אלא עד אחד שמעיד עליהם שפיר דמי ואפילו הוא עכר או שפחה וצריך ש שידעו הדייני' שיש ג' חרשים ממתת הבעל ויבדקו היכם והיכמ' אם הביאו שתי שערות ואם הוא כן יג' שנה ויום אחד והיא נבדקת על פי נשים ואם רואים שגדלו ודידה ושנתמלא זקנו אין צריך לבדוק יותר כתב בה'מכם אין סובבין בכנין השנים לא על פי ק קרובים ולא על פי נשים אלא על פי עדים כשרים להעיד ובספר התרוכזה כת' אם אין השנים יודק' ת אלא יעל פי האב כנין שבאו ממקום אחר ואין נבידין אותו אינו נאמן להחזיקו כגדול אבל במקום שהוא דר והחזק בעיני השכנים שלא על פי האב שבא לכלל שנים או שיצא עליו קול שבא לכלל שנים נאמני' להחזיקו כגדול אם הביא ב' שערות ולא חרשיו' שבא עדיין לא בא לכלל גדול ושומא ניכחו ואפילו בלא חזקת השכנים אם יש להם וידמי שערות או שהן ארוכו' חזקה שבאו לכלל שנים ועל זה סימכין שאין צריך לבדוק אם יש בהן גומות דאע"ג דקי"ב לן שצרי' שיהו בעיקר גומות אם יש ריבוי' - ערות או שהן ארוכות אין צרי' לבדוק על הגומות וישבו הדייני' כמו שצריכי' לישב כדן ויעבדו לפניכם היכם והצמח שביצת חליצה מעומד לא צמרו אלא חלצו מושין או יושבים חליצת' בשרה וישאלוהו אם ידעה ליכם או לחלוץ ואם שריצה לחלוץ יאמרו לו לבטל כל מודעות שמסר כמד נביגט שאם מסר מודע תחילה החליצה פסולה מי שבפין אותו לחלוץ בדין ומסר מודע תחילה ולא בטלה משבתתין ליה ויתנו לו מנעל החדי' ג' בכתנה שצריך שיהיה לו אג' פ' שמחזירו אח' קרינ' ביה שפיר שלו ויש אומרי' שצריך שיהלך בו מעט כדי שיהא נראה בשלו' אם לא נתג' הו' לו בשר והמנעל צרי' שיהיה בולו' על עור לפיכך צריך לתפורו בעור אבל רצועותיו אין צריך שיהיו בעור וכתב בספר המצות צריך שיהיה העור קשה קצת שיהיה דוכה קצת לסנדל שמן ודין לא היה ראוי לחלוץ אלא בסנדל אלא שאינו מצוי לכך צריך שיהא דוכה קצת לסנדל ולא תפור בו בגד בפנים ומאיוזה עור שיהיה הסנדל שפיר דמי ולא כדברי ר' שכת' שצריך שיהיה עור בהמה טהורה דווקא ויהיו לו רצועות ל לקושרו בהן להדקי' על הרגל וגם כנין קשר באזנו האחד ש שיכניסוהו כנקב שיהיה לו באזנו השנית כדי להדקו יפה וכתב בספר הביצו צריך שיהיו הרצועות לכנות ושלא יהיו לו לשון כמו שרגלי' לעשו כמנעלי' כדי שלא יא' מעל דמעל ושיהיה ההפיר' בכחו' שיהיה עשוי לצורת רגל וי' לכו' כרגלו הימני ויהיה לכדת רגלו שלא יהיה גדול עד שאין ראוי' לו בו ולא קטן עד שאין מסכ' רו' רגל ולא יהיה קרו' עד שאינו יכו' להלך בו ויהי בגד פשתן

חפור בו מבפנים או שהפירותיו כפשתן או שהוא של עץ או של סיב או שעם ומחופה עור או שהוא גדול כמדת רגלו ויכו' להלך בו או שלא היה שלו או שהוא עשוי כצורת רגל שמאלי ונועלי' בימין או שחלץ באנפליא של עור או בסמיכ' הרגלים או כמון החלי' ג' בשרה כד עבר וה'מה כת' דכמנעל התפור כפשתן פסול אפי' בדיעבד אבל חליצה בשל' עץ או של שעם שאינו כח פה עור או כרגל שמאל או שיהיה המנעל גדול עד שאינו יכול להלך בו או קטן שאינו ככסה רוב רגלו או קרע שאינו יכול להלך בו או בסנדל שאין לו עקב או באנפליא של כגד חליצת' פסולה כת' ה'מכם חליצה כמנעל של כגד אינ' חליצה כלל אפי' לפסול על האחזק מנעל של ע'ז שמניחו אותו כרגלי' הצורה לא תחלוץ בו ואם תחלוץ בו חליצתה בשרה אבל כגדל של תקרובת ע'ז או ש של עיר הנדחת או שנעשה למת שנקבר בו אם חליצה בה' ח חליצת' פסולה שהרי אינו עשוי להלך בו כת' בספר המצות א אפילו אשר חולץ בימין של אדם אע"פ שהוא שמאלו וי' שהוא חולץ בשתיזן במנעל של ימין בימין ובמנעל של שמאל בשמאל אבל אם שולש בשתי רגליו והיא בשתי ידיה או יעשו בשל' ימין וי' שאיטר חולץ בימין שלו שהוא שמאל כל אדם והכי מסתבר דבכי האי גונ' אמרי' בתפילין שמניחו בשמאלו שהוא ימין כל אדם וינעול המנעל על רגלו בשווא יחף ולא על בתי שוקים שלא י יהא מעל דמעל ומטעם זה יש מרקדקים שלא יהא טיש דבוק ב במנעל בפנים שלא יהא מעל דמעל ויקשרנו קשר גמיר ולא ב בעניכה וי' שצריך שני קשרים זה על זה וכת' בספר המצות צ צריך שיהא הקשר על בשר שוקו ולא על זני המנעל לכך כת' בספר המצות שצריך שיחתוך ממנו לפניו ולא אתריו כמו פנימה ויבדין שיבא הקשר באחת המקום ולא באזני המנעל כדי שיהיו על בשר ויכניס הקשר שכאזנו כנקב שבאזנו השנית וצריך ש שיקראו אותה בעמידה כאן יכמי להקים לאחיו שם בישר' לא אבה יכמי ואפי' אם היא באותן שחולצות ולא מתכמות שלא התירול להתיבם אפי' הכי צריכה קריאה ויקראו אותה מילה במילה זו א אחר זו בלשון הקדש רק לא אבה צריך שיקרא תבנשימה אחת בלא הפסק וה'מכם כת' מלמדים אותה שתהא רגילה לקרות אף ע"פ שלא קראה בנשימה אחת אין מקפידין על זה אבל אם אינה יכולה מרגלי' איתה עד שתדע ע"כ וכן יראה מדברי רב אלפס ש טאם אינה יודעת לקרות באחת אצני מעכב וא"א הר' אש' ז'ל כת' שצריך שיקרא אחיו בלי הפסק ויקראוהו מעומד לא חפצתי ל לקחת ואי' לחוש אם י'סיק בקלא לחפצתי וידחוק רגליו בקרקע ותגביה היא בידיה רגלו מעל הקרקע וחלץ המנעל ויעמידו ה היכם אצל הבותל או אצל עמוד וישען עליה כדי שיכול לחזק רגלו בקרקע וכיצד היא חליצת המנעל שתתיר יא קשירת ה המנעל בידה הימנית ותתפ' ש רגלו בידה השמאלית ותחלוץ ת המנעל בידה הימנית כדי שתהא התרה וחליצה בידה הימנית ות כת' שולפתו בימין ושמאל בסייעתה ובספר המצות כת' שצריך שיהא הכל בימין בלא סיוע שמאל ואם עשתה בשמאל אי' אפי' ב בשיניה בשרה וגדמת חולצת' בשיני' לכתחילה התיר הוא הקשר ושמטה היא המנעל מרגלו או שהתירה היא ושכס' הוא חליצת פסול' עד שתתיר היא ותשמוט וכת' א"א הר' אש' ז'ל הא דפסול' ב בשתתיר הוא דוק' שהוא בענין שלא היה יכול להלך בו אם לא שהוא קשור לפי שהתרתו הוי כאילו שומטו כיון דסופו ליפול מ מעצמו אבל מנעל שיכול ל' מוד כרגלו ולהלך בו בלא קשירת וחלץ בו כשר' בדיעבד בלא קשירה לשון ה'מכם וכניין בארץ ר רגלו והיא יושבת ופושטת ידה בבית דין ומתרת רצועות המנעל וחולצת המנעל ומשלכת אותו לארץ ע"כ ואיני יודע למה צריכה

גדולה שעשה מאמר ביבמה או נתן להגט ולה צרה כשבא לחלוץ אחת מהן ולהתירן אין חליצת בעלת הגט או בעלת מאמ' פוטר הצרה אבל חליצ' הצרה פוטרת לבעל' הגט לגמרי ולבעלת המאמר מחליצה וצריכה עוד גט למאמרה ואם עשה מאמר בזו ונתן גט לזו חולץ לאיזו שירצה ופוטר השנייה כדפי' לעיל וכתב הרמבם וכן אם נפל ל' לפניו איסור לאו או איסור עשה וצרתה חלץ לאסורה לא הותרה הצרה חלץ לצרה הותרה האסורה ג' אחרות יבמות שנפלו לפניו כ' אחין יבמין אם נפלו כאחת שלא הספיק ראשונה לחלוץ עד שנפלה שנייה ושלישית קאמר רב ששלשתן צריכות חליצה מכל אחד מהאחין ואם נפלה האחת תחילה וחלץ לה אחד מהם כשתפול השנייה יחלוץ השני ובשתפול השלישית צריכה חליצה מכל אחד ואחד שחליצה פסולה צריכה לחזור על כל ה' האחין ושמאל אמ' כיון שנפלו כאחת בין בזה אחר זה אחד חולץ ואי' תדי שינוי' בגמ' לשינוי קמ' אחד חולץ לאחת והשני לשינוי ואחד מהם איזה שירצה חולץ לשלישי וכל חבא דמצי למיחליץ חליצה כשרה לא תחלוץ חליצה גרוע ולא ידך שינוי אחד חולץ לכולן בתחילה דלפטור נפשה פטרה אפי' בתליצה גרועה ופסק הרמב"ם כרב וכן פסק הרמב"ם ודורמב"ם בת יבמות רבות שנפלו מבית אחת שנבעלה אחת מהן ביאה פסולה או שניתן לה מאמר פסול כולן נאסרות ליבום וצריכה גט אותה שנבעלה או שניתן לה המאמר נתן לאחת מהן חליצה הותרה לינשא לזר אותה ש שנחלצה אבל צרתה אסור' עד שתחלוץ גם היא או עד שיחלצו כל האחין לאותה שנחלצה חליצה פסולה שאין חליצה פסולה מסלקת היבוי' עד שתחזור על כל האחין ע"כ ויראה מדבריו שפוס בשמואל וכשינוי קמ' דלפטור נפשה פטורה בחליצה גרועה והראב"ד פסק גם כן בשמואל וכשינוי בתרא דאפי' לפטור נפשה אי אפטר בחליצה כשרה לא תחלוץ חליצה גרועה לכתחילה וזה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ואחד מהם לשלישי ואי עבר חד וחליץ לכולהו מאי דעבד עבד ולזה הסכי' א"א הראש ז"ל כתב הרמב"ם שני יבמין שיבמו כ' יבמות הבאות מבית אחת ולא נודע מי יבם תחילה שניהם יוצאו בגט ויתרו לזרים ואסורו ליבמיהם לפיכך ראובן שהיה בירושלם ולו שתי נשים אח' בעכו ואחת בצור ושמעון אחיו בעכו ולו אחיו בצור ושמעון שמת דאובן לא ייבם אחד מהם עד שידע מה עשה אחיו קודם אחד מהם יבם אין מוציאין מידו עד שידע שאחיו יבם תחילה רצה לחלוץ קודם שירע מה שעשה אחיו אין מונעין אותו קע"א

קטנה יתומה שהשיאה אחיה קירושי דרבנן כדפי' לעיל וכן חרשת קידושיה דרבנן מ"מ אין קידושי שתיהן שוות אלא קידושי' הקטנה הם בספק אם קנין קנין גמור או אם אין קנין כלל וקידושי חרשת קונין במקצת ומשיירי' במקצת לפיכך מי שהיה נשוי יתומה וחרשת ומת ונפלו לפניו אחיו ליבום אין ביאת אחד מהם פוטרת צרתה וכיצד תקנתו דחרשת לאו בת חליצה היא ואם יבם אותה ויחלוץ לקטנה לבשתגדיל תאסר עליו חרשת בחליצה דאדך שאין ביאה חרשת ביאה גמורת להפקיע כל הזיקה ונשאר עדיין זיקה בקטנה וחליצתה חליצה וקאמר רב חסדא כונס חרשת ומוציאה בגט וחולץ לקטנה ל' לכתגדיל וכן פסק הראב"ד ורב אלפ' פסק בר' אלעזר שמלכדים הקטנה שתמאן נייבם חרשת ולזה הסכים א"א הראש ז"ל ואם יראה אח' לגרש חרשת הרשות בידו היו שתיהן חרשות או קטנות ביאת אחת מהן פוטרת צרת' אחת גדולה ואחת קטנה ביאת גדולה או חליצת פוטרת הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטר' הגדולה אחת פקח' ואחת חרשת ביאת הפקחת או חליצת פוטרת חרשת ואין ביאת חרשת פוטרת הפקחת ואם שתיהן קטנות וגא' יבם

על אחת מהן וחזר ובא הוא או אחיו על השנייה לא פסל הראשון עליו אבל אסור לו לקיים השנייה אלא מלמדן אותה שתמאן ו יקיים הראשונה וכן אם שתיהן חרשות אין ביאת השנייה פוסל' את הראשונה והשנייה אסורה לו ויוציאה בגט אחת קטנה ואחת חרשת בא על הקטנה וחזר ובא הוא או אחיו על החרשת לרשי פסל הקטנה עליו וכן פיר' הראב"ד ולפי זה יוציא שתיהן בגט ו הקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ אבל לגירס' רב אלפ' לא פ פסל הקטנה עליו וכן היא גירסת א"א הראש ז"ל וכן כתב הרמב"ם ויוציא חרשת בגט בא על חרשת וחזר ובא הוא או אחיו על הקטנה כתב הרמב"ם דפסל חרשת עליו ומלמדן את הקטנה שתמאן ויוציא חרשת בגט והשיג עליו הראב"ד דכיון ששתיהן יוצאו למה מלמדי' אותה שתמאן ויראה מדבריו שסובר שחרשת תצא בגט והקטנה תשאר אצלו וכן יראה מדבריו א"א הראש ז"ל אחת פקחת ואחת חרשת בא על הפקחת וחזר ובא הוא או אחיו על החרשת לא פסל הפקחת והחרשת תצא בגט והפקחת בגט וחליצה אחת גדולה ואחת קטנה ובא על הגדולה וחזר ובא הוא או אחיו על הקטנה לא פסל הגדולה ומלמדי' הקטנה שתמאן בא על הקטנה וחזר ובא הוא או אחיו על הגדולה מלמדן הקטנה שתמאן ותעקור קידושי הראשונה ויקיים הגדולה קע"ב

יש יבם ויבמה שאינן בני חליצה ויבום מפני שינוי שבגופם ומאם מפני איסור שעליהם ובאותם שינוי שבגופם כהם לא מיבמין ולא חולצין ומהם מיבמין ולא חולצין ומהן חולצין ולא מיבמין ובאותם שהאיסור עליהם מהן לא מיבמין ולא חולצין ומהם חולצין ולא מיבמין כפי' הכרית והאילוניות אינם בני חליצ' ויבום לפיכך אילוניות שחלצ' לא נפסלה בכך לכה"נה וכן הכרית שחלץ או שחלצו לאשתו אינו כלום היה לאילוניות צרה מותרת להתיבם ודווקא אילוניות ודאית שיש בה סימני אילוניות אבל ספק אילוניות חולצת ולא מתיבמת ודווקא סרים חמה שלק' ממעי אמו אבל סרים אדם שהיה לו שעת הכושר חולצין לאשתו או מיבמין והוא חולץ ואינו מייבם מפני שפסול לכא' בקהל ואם עבר ובא עליה קנה ומוציא בגט ואילו הן סימני אילוני כל שאין לה דדין או שתשמש קשה לה או שקולה בקול האיש או שאין לה בשר נכחו ועגול כמין כף למעלה מאותו מקו ובאחת מאילו חשובה כאילוניות ואילו הן סימני סרים שערו לקוי ורך או שמתליק בשרו ורך כבשר האשה או ששפסל מים בגובה אינו מעלה קצף או שאינן נחמציץ כששהין לעמוד בכלי או שאינו עושה כיפה פי' שאין קילוח השתן הולך למרחוק ועושה כיפה כשמשל מים כלפי מעלה אלא יורדין מיד או שאין בשרו מעלה הכל בשיוצא ממרחץ בימות הגשמים או שקולו לקוי ואינו ניכר בין איש לאשה או שלא נתמלא זקנו אפי' הביא ב' שערות בערוח ואין לו שערות בזקנו כלל אפי' אין בו אלא אחד באילו הסימנים חשוב סרים אבל אם יש לו ב' שערות בזקנו לא חשיב סרים עד שיהיו בו כל הסימני' אבל אם יש בו כל הסימני' חשיב סרים אעפ"י שאם יש לו ב' שערות במקום אחד בכל הגוף מוציאין אותו מחוקת סרים היינו טעמ' לפי שבמקום הזקן רגיל להיות שם שער לכל אינו יוצא על ידו מכלל סרים שאם יש לו כל סימני סרים נדון בסרים ואעפ"י שהביא ב' שערות בזקן חשוב אין לו זקן כיון שלא נתמלא זקנו בדא' שעל ידי הסימני' אין נדוני' בסרים ואילוניות כשהביאו ב' שערות אלא תולין הדבר כמה שהם קטנים ודינן כקטן בפחו מבין כ' אבל מבין כ' ואיל' אם יש כהן סימני סרי' ואילוני נדונין בסרים ואילוניות אפי' יוצאו אחר כן שערות ואם יש בהן סימני' וגם לא הביאו ב' שוייה' אין נדוני' בסרים ואילוניות אלא

קע"א

לה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בני אחיו ונקר שמו בישור
 בית חלוץ הנעל וכל הנמצאים שם אומרים חלוץ הנעל ג' פעמים
 ונשטרטין קלף וכותבין לה כיום פלוני כך וכך לירח פלג בשנת
 כך וכך לבריאת עולם לכתבן שאנו כנין בו כאן במקו פלו אנחנו
 דייני דמקצתב חתימי לתחת כמותב תלת כחרא הוינא וסליקת
 קרבנא פלו בת פלוני ארכלת פלוני בר פלוני והקריבת לקרבנ
 חור גברא דשמה פלוני בר פלוני וכך אמרת לנא פלוני דנא בר
 פלוני אחוהי דפלוני בעלי הוא דהוינא נסיכא ליה ושכיב וחיי
 לרבנן ולכל ישראל שבק ובר וברת וירתי ומחסין ומוקים שמו
 בישראל לא שבק והדין פלוני אחוהי חיי לייבומי יתי ובען רבנן
 דייני אמרו ליה אי צבי לייבומי יתייבם ואי לא לישלע לי קדמתנן
 דגליה דימנא ואשרי בכאנא מעל דגלוהי וארוק באפוהי וא
 ואי שתכמד עיניהי דפלו דנא אחוהי דפלו מאבדו הוא ואמדינ ליה
 אי צבית לייבומי יתה יבם ואי לא לישלע לה קדמנ' דגלך ימינא
 ותשרי סינך מעל דגלך ותירוק באגפך ועני ואמר לית אנא צבי
 לייבומי יתה מיד אקריננה לפלונית דא מאן יבמי להקים לאחיו
 שם בישראל לא אבה יבמי ואף להאי פלוני אקרינ' לי לא חפצתי
 לקחתה ואטלע לה דגליה דימינ' ושרת סיניה מעל דגלוהי ורקת
 באנפוהי רוקא דאיתחוי לנא בפומה על ארע' ותוב אקרינו לפלו
 דא ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקר שמו בישור
 בית חלוץ הנעל ואנחנו דייני וכל דהונו יתבין תמן ענינא בתרה
 בית חלוץ הנעל תלתא זימני ומדאיתעביד עובדא דנא קדכבא
 שריגוהא לפלוני דא למהך להתנסכא לכל גבר דיהיצביי ואינש
 לא יבחה בידה מן יומא דנן ולעלם ובעא מיננא פלונית דא גיט'
 דחריצת דנא וכתבנא וחתימנ' ויזיכנא לה לזכות ולראיה כדת
 משה ישראל והתמין עליה תלת ולא בעי לאמתונו לבתר חליצה
 תלת ירחא לא שרי לאלתר לאינסוכי לכל טאן דבעיא קע
אעפ שב התורה גט לא מעלה ולא מוריד ביבמה תקנו
 חכמים שכל גט שפוסל באשתו לכהונה כיוצא בו
 ביבמתו מועי שאם אחד מהאחי נתן לה גט פסלה ואת כל צרותיה
 עליו ועל כל האחין אינה ניתרת בו לזר עד שיחריצו לה וכן
 הבאנו שתקנו בה חכמי אינו קונה בה קנין גמור שאם בא להוציא
 אחר הבאנו אינו יכול להוציאה בגט לבד שלא נפקעה הויקה על
 ידי הבאנו אלא צריכה גט לבאמרה וחליצה לאפקועי הויקה
 וביין שאין באבר קונה קנין גמור ולא גט דוח דחיה גמורה לפיכ'
 מועיל המעשה שנעשה אחריה ויש גט אחר גט בין ביבם אחד
 ופיבמות בין ביבמה אחת וב' יבמין בין בשתי יבמות ושני יבמין
 כיצד יבם שנתן גט ליבמתו וחזר ונתן גט לצרת נאסר בקרובות
 שתיהן או שני יבמין וב' יבמות כל אחד נתן גט לאחת כל אחת
 נאסר בקרובות של אותה שנתן לה גט וכשבאים להוציאה למד'
 חליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין בשני יבמין ויבמה אחת
 צריכה חליצה בכל אחד ואחד וכת הרמב"ן והוא הדין נבי ביבם
 אחד וב' יבמות ונתן גט לשתייהן שצריך לחלוץ לשתייהן מדברי
 רש"י וראה דאפי' אם נאמר בשני יבמין ויבמה אחת צריכ חליצה
 בכל אחד ואחד ביבם אחד וב' יבמות נפטרת אחת בחליצ חבירת
 ולבד חליצה פסולה אינה צריכה חזרה על כל האחין בין בב'
 יבמין ויבמה אחת בין ביבם אחד ושתי יבמות סניא בחליצ אחת
 וכן הוא דעת א"א הראש ו' וכן יש מאמר אחר מאמר שאם עשה
 מאמר בזו ואח"כ בזו או אחין בה או בחבירת בה אחת צריכה גט
 לבאמרה וחליצה לאחת מהן לפטור שתיהן וכן אם עשה מאמר
 בזו ואח"כ נתן גט או חליץ לה או לצרת או שבא על צרת או שבא
 עליה מועיל מה שנעשה אחר

מאמר לאסור בעילת המאמר וליאס' בקרובות במעשה שנעשה
 אחר המאמר ולהצריך גט למאמר וכיאה שנעשה אחריו וזה ת
 תקנתם עשה בה מאמר ונתן לה גט צריכה חליצה עשה בה מ
 מאמר וחליץ צריכה גט עשה מאמר בזו ונתן גט לזו כותן גט לבעלת
 הבאנו והוא או אחיו חולצין לאחת מהן לאיזו שירצ' ותפטר האחר
 דק"ל בעלת גט ובעלת המאמר כי הדדי ופרשי כי הדדי נינהו ו
 וחולץ לאיזו שירצ' ותפטר צרתה ודרי' פי' ששתיהן צריכו חליצ'
 וא"א הראש ז"ל הככים לפרשי עשה מאמר בזו ובעל אחיו לזו
 בעלת המאמר צריכה גט וכן אם נתן לה גט ואח"כ בא עליה או
 עשה בה מאמר או בחבירתה או שחליץ לחבירת' או שאחר הגט
 שלו עשה בה אחיו מאמר או בא עליה או חליץ לה או לחבירתה
 מועיל מה שנעשה אחר הגט ליאסר בקרובותיה ולהצריך גט
 למאמר שנעשה אחריו נתן גט ואח"כ בא הוא או אחיו על צרתה
 או שעשו בה מאמר צריכה גט וחליצה לאחת מהן לפטור שתיהן
 הבעילה קונה קנין גמור וכן חליצה דוחה דחיה גמורה לפיכך
 אין המעשה שנעשה אחריהן מועיל לא לפסול את זו ולא לאסור
 בקרובות כיצד בא על יבמתו וחזר הוא או אחיו וחליץ לה או ל'
 לצרתה אין אותה החליצה כלום וכן אם אחיו חזר ונתן לה גט או
 לצרת' אינו כלום וכן אם חזר ועשה בה מאמר או בעל אינו כלום
 שכבר היא אשתו של אחיו ואין הקידו ש' תופסי' באשת איש אבל
 אם בא הוא או אחיו על צרת או עשו בה מאמר צריכה גט וכן אם
 חליץ ליבמתו הוא או אחיו וחליצו לצרתה אין אותה חליצה כלום
 ליאסר בקרובותיה או שני יבמים שחליצו ליבמה אחת זה אחר זה
 אין חליצת האחרונ' כלום ומותר בקרובותיה אבל אם אחר שחליץ
 ליבמתו בעל או קרש הוא או אחיו אותה או צרת תפשי' להו בהן
 קידושין וצריכה גט בין קדשה לשם אישות כגון שקדשה סתם
 בין לשם יבמות כגון שאמרה לה דרי את מקודשת לי לזוקת יבמין
 והואבד כתב קדשה לשם יבמין אינו כלום ואינה צריכה גט וכן
 כתב הרמב"ם ורב אלפס כתב כסברא ראשונה ולזה הככים א"א
 הראש ז"ל והוא דאין מעשה מועיל אחר ביאה דוקא בכיאה כשרה
 שלא קדם לה מעשה אחר אבל ביאה פסולה כגון שנתן גט לזו
 ובעל את זו או מאמר בזו ובעל את זו מועיל מעשה שיעשו אחריה
 שאם יחלוץ הוא או אחיו לשלישי יאסרו בקרובותיה וגם היא לא
 סגי לה בגט ונשאר בה זיקה אבל חליצה אפי' היא פסולה שקדם
 לה מעשה אחר כגון שנתן גט בזו או מאמר בזו ואח"כ חליץ לה או
 לצרת א"א אין מועיל אחריה כלום עשה מאמר ביבמתו ואח"כ
 נתן לה גט לזיקתה פסלה עליו ועל כל האחין צריכה גט למאמר
 וחליצה לזיקתה נתן גט למאמר ולא לזיקת' בשארה וקוקה כמו ש'
 שהיתה ופרשי שאינ מותרת אלא לשאר האחין אבל הבגרש אסו'
 בה וכן כת הרמב"ם וא"א הראש ז"ל כת' שהיא מותרת אף למגרש וכן
 כתב הרמב"ם ביאת בן ט' כמאמר בגדולה לפיכך בא על היבמה
 פסלה על כל האחין ואם אחר שבא עליה חזר אחיו הגדול ובא על
 צרתה או שנתן לה גט או חליץ לה או לצרת פסלה על הקטן וכן
 אם חזר וקטן ובא על צרה או שאחיו בן ט' בא עליה או על צרתה
 פסלה עליו כדין מאמר אחר מאמר וכן אם עשה הגדול מאמר
 ביבמה וחזר אדיו בן ט' ובא עליה או על צרתה פסלה עליו כדון
 מאמר אחר מאמר וכאמרו של בן ט' אינו חשוב כמאמר הגדול ואינו
 מועיל אלא בתחילה אבל לא בסוף כיצד עשה קטן באב' מועיל
 לפוסלה על האחין אבל אם עשה הגדול מאמר וחזר בן ט' ועשה
 בה מאמר או בצרתה אינו מועיל לפוסלה על האח הגדול אבל
 מאמרו שרבן ט' אחר מאמר כן ט' איכ' למיט' שמועיל כמן שבאמר
 דראשון כמן ט' וגט וחליצה אין לקטן כלל לא בתחילה ולא בסוף

חולצת ולא מתיבמת וישכא הו גירושין והרי היא גרושת אחיו ש
שהיא בכרת אבל אם היו לאחיו כה ספק קידושין מתיבמת שאם
היו כה קידושין הרי היא זקוקה לו ואם לא היו קידושין הרי היא
נכרית המגרש אשתו גולה או קטנה שהשיאה אחיה והחזירה
ומת ונפלה לפני יבם מותרת לו אע"פ שהיתה אסור לו בחיי אחיו
משום גרושת אחיו משום שהיתה אשת אחיו מזקיף אותה לייבום
וכאותה שעה לא היה לה שום איסור אבל קטנה שהשיאה אביה ו
ונתגרשה בקט ותה על ידי אביה והחזירה וכת בעודה קטנה א
אכורה ליבם שגירושיה ג רושין גמורים ואין חזרתה חזרה גמורה
וחולצת ובן הדין במגדל הפקחת ונחרשה והחזיר ומת והיא חרשת
ולענין צירתה כתב הראב"ד שהיא כמותה וחולצת ולא מתיבמת
ורב אלפס כתב שהיא מתיבמת ובן כתב הרמב"ם ולזה הסכים א"א
הראש ז"ל החזירה כשהיא קטנה או חרשת ונתגדלה או נתפקחה
אצלו ואחר כך בת מותרת להתיב אחות גרושתו היא אסור
לו מן התורה באחות אשתו לפיכך נפלה לפניו לייבום פטור היא
וצרתה מן החליצה ומן היבום

יבמה שהיא אסורה ליבם בלאו או בעשה או באיסור שניות
דרבנן היא חולצת וצרתה או חולצת או מתיבמת ואין
חליצתה פוטרת צרתה אבל חליצת צרתה פוטרת אותה כדפרי'
לעיל ואם עבר וכת עליה קנאה ונפטרה צרתה וכו' צ"א בגט היתה
אסורה לבעלה באיסור לאו או עשה או איסור דרבנן ומותר ליבם
הרי היא זקוקה לו דכיון שלא היתה אסירה לבעל אלא בלאו תפסי'
כה קידושין וכיו' שמתורת ליבם יבם אית חוץ במחזיק גרושתו
משנים שאם החזיר אחיו גרושתו משנים ומת חולצת ולא מתיבמת
כי שיש עליה זיקת שני יבמין היא וצרת חולצת ולא מתיבמת כיצ'
ג' אחין נשואי ג נשים נכריות ומת אחד מהם ועש' אחד מהנשואין
מאמר כיבמתו ומת קודם שכנסה בין שיש לה צרה או אי' לה צרה
היא או צרת חולצת ולא מתיבמת נתן לה גט ופ' שהוא למאמר
הרי בטל המאמר שעשה ואין עליה אלא זיקת יבם אחד ומתיבמת
אבל אם נתן והגט סתם אסורה קטן שבא על יבמתו ומת חולצת
ולא מתיבמת שאין ביאתו קונה קנין גמור ויש עליה זיקת שני י
יבמי' מי שחזיה שפחה וחזיה בת חורין שנתקדשה לראובן ו
ונשתחררה וקדש שמעון אחיו ומתו שניהם ונפלה לפני לוי א
אחיה מתיבמ' לו שאינו אש' שני מתי' שאם קדושי ראובן קידושי א
קדושי שמעון כלו' ואם קידושי שמעון קדושי א' קידושי ראובן כלו'
קעה **יבמה** שאינה ראויה להתיבם כשעת גפילה משום

איסור ער ה אסורה עולמית אפי' אם יפקע
האיסור כגון ב' אחין שנשואין שתי אחיות ומת אחד מהם ונפלה
אשתו לפני השני שבשרי אחותה אפי' אם תמות אשתו אחד כך
שפקע איסור אחות אשה אפי' הכי אסורה ואפילו נפלה לפניו פ
פעם אחרת אחרי מות אשתו כגון שהיה להם אח שלישי שלא ה
היתה ערוה עליו וכנס ומת אשתו של זה שהיה נשוי אחותה ומת
השלישי שכנסה וחזרה לפניו אסור ל' שמתה אשתו קודם שכנס
השלישי לא שנא מתה אחר שכנס אע"פ שלא היתה אסורה עליו
כנפילה אחרונה אפי' הכי אסורה לו היא וצרתה כגון שהיה אשה
אחרת לאח השלישי כיון שהיתה אסורה לו בשעת נפיל' ראשונה
אבל אם מותרת לו בשעת נפילה אפי' אם תיאסר אח"כ אם פקע
האיסור חזרת להיהרד כיצד ג' אחים שנים מהם נשואים שתי א
אחיות ומת אחד מ'ם ונזקקה אשתו לשלישי שאינו נשוי אחותה
ולא הכפיס לכונסה ער שמת האח השני שהיה נשוי האחר והרי
שתיהן אסורות עליו בתה האחרונה חזרה הראשונה להתיר כיון ש

שהיתה מותרת בשעת גפילה וכן אם היו שם ג' אחין וקד' אחת
מהן וחלק' לאחרונה או שהיתה הראשונה אסורה לאחד מן האחין
ויבם את האחרונה שהרי היא מותרת לו חזרה הראשונה לשאר
אחין שהרי האחרונה שאסר' אות' עליהם נחלצ' או נתיבמ' למחר
לה אבל אם האחרונה אסורה לאחד מהם משו' ערוה הרי הוא כמת
ליבם הראשונה ושאר האחין אסורי' בשתייהן וחולצת' ולא מתיבמות
ארבע אחין שנים מהם נשואין לשתי אחיות ומתו הנשואין
את האחיות כבת אחת או בזה אחר זה קוד' שהספיקו ליבם הראשונה
שתיהן חולצות ולא מתיבמות שאי' איפשר לשו' אחת מהן להתיבם
משום איסור אחת זקוקה קדמו' וכנסו אין מוציאין אותם מידם
הית' אחת מהם אסורה לאחד מתיבמין משו' איסור ערוה כגון
שהיא בתו או אחת משאר כל העריות מותר בשנייה שהרי אין ה
הערוה זקוקה לו ונמצא שאין זקוקה לו אלא אחת והשני אסור ב
בשתיהן היתה אחת מהן אסורה לזה משום ערוה והשני אסור
לשני משום ערוה האסור לזה מותרת לזה שכל אחד אין זקוק לו
אלא אחת אבל אם אין אסורות עליהם אלא באיסור לאו או עשה
לא נדחית הויקה מהם כיון שמן התורה הן בני חליצ' ויכל' וחולצת
ולא מתיבמת ג' אחין שנים מהם נשואין שתי אחיות ומת אחד
מבעלי האחיות ועש' השלישי מאמר כיבמתו ואח"כ מת בעל אחת
השנייה ונפלה גם האחות השנייה לפני האב השלישי אינה נדחית
כיפני הראשונה שהיא אחותה כיון שלא עשה בה אלא מאמר שאינו
קונה קנין גמור וגם אינו יכול לכנס הראשונה האחרונה או יצ
צרתה שחיהן אסורות עליו ויוציא בעלת המאמר בגט וחליצה ו
והאחרונה בחליצ' וכת הרמב"ם מת זה שעשה כ' כ' והיה לו אשה
אחרת ונפלו שתייהן לפני בעל האחיות השני' בעל המאמר פטור'
כן החליצה ומן היבום שהיא אחות אשתו והאשה האחרת חולצת
ולא מתיבמת שאין המאמר קונה קנין גמור שיפטור צרתה ואם
הראש ז"ל כת' אפי' לא עשה השלישי מאמר באחת מן האחיות אפי'
אחר שמת אחד מנשוי האחיות מת השלישי ונפלה אשתו לפני בעל
נשוי האחיות אשתו חולצת ולא מתיבמת כיון שהיא צרת אחות
אשה בזיקה שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד
נשוי נכרית וגירש אחד מבעלי אחיו ומת אחיו נשוי נכרית וכנסה
המגרש ומת מותרת לאח הנשאר שלא היתה מעולם צרת ערוה
שהרי גירש אחיו הערוה קודם שזקקה לו הנכרית אבל אם כת
נשוי נכרית קודם שיגרש אחד מבעלי אחיות את אשה אפי' אם
לא כנס הנכרית ומת שנמצא שהיתה צרת ערוה בזיקה אם ירה
לאח הנשאר אפי' גירש הערוה קודם שמת ובש' אם לא גירש הערוה
ומת אבל אם כנס בעל האחיות את הנכרית וגירש הערוה ומת לש'
גירש קודם שכנס הערוה לש' אחר כך מותרת הנכרית לאח הנשאר'
שני אחים פקדים נשואים ב' אחיות קטנות או חרשות ומת אחד
מהן תצא משום אחות אשה אחד נשוי פקדת ואחד נשוי חרשת כ
בעל הפקדת בעל חרשת מוציא את אשתו כגט לפי שקדושי
הפקדת לפקד שהן דאורייתא אוכרו' את אשתו עליו משום אחות
זקוקה שאין כח בקירושי אשתו לדחות הפקדת בשום אהיה אשה
לפיכך מוציא' את אשתו כגט ואת אשת אחיו בחליצה הית' אשת
גדולה ואחת קטנה כת בעל הקטנה תצא משום אחות אשה בת
בעל הגדולה היא איסור ת' קטנה כדפי' גבי פקח וחרשה כדכורין
הקטנה שתכאן בבעלה ויבם הגדולה שני אחי אחד פקח ואחד
חרש נשואין לב' אחיות פקחות או אחת פקחת ואחת חרשת ו
והפקחת נשואה לפקח כת חרש בעל חרשת או חרש בעל חרשת
תצא משום אחות אשה כת פקח בעל חרשת בעל חרשת
או בעל חפקחת מוציא את אשתו כגט שאחות הפקחת אוכרתה

חשובים בקטנים עד רוב שנתיהן ומרוב שנתיהן נידונין בכרים
ואילונית אפי אץ להם הסימנין והרמבם כת דבשהגיע לעשרים
שנה פחות ל' יום ולא הביא כ' שערות ויש בו הסימנין חשו כסרי'
וכתב עוד ברא' בסרים חמה אבל מי שנחתכו או ניתקו גידיו או
בעיו הוא הנקרא סרים אדם כשיהיה כן יג' שנה ויום אחד נקרא
גדול שאינו מביא סימני לעולם אנדרוגינו כתב הרמבם שאינו
כסרים חמה שאינו בר חליצה ויבום וכן הוא לדעת רב אלפס
אבל לדעת ר' דינו כזכר נמור לכל דבר וכן הוא מסקנת א"א
הראש זל' ושומטום בת הרמבם חולץ ולא מיבם מפני שהוא ספק
ואם נקרע ונמצא זכר רצה חולץ רצה מיבם וכתב א"א הראש זל'
אם נמצא זכר שמה שהוא סרים הילכך אם יש לו אחים אחרים
וחולץ הוא פסל עליה ואם אין לו אחין אלא הוא חולץ ולא מיבם
אחים כן האם וגוי ועבד משוחרר אפי הם יהומים והורתן שלא
בקדוש' ולודתן בקדוש' אינם לא חולצין ולא מיבמים פצוע דבא
וכרות שפכה וסרים אדם והוקן לאו בני יבום בינהו אבל חולצין
לפיכך מתו ולהם אחין מיבמין או חולצין לנשותיהן כתו אחיהם
הם חולצין ולא מיבמין ואם בעלו קנו ופצוע דבא וכרות שפכה
וסרים אדם יוציאו בגט חרשת קטנה ושונה לא בני חליצה הן
אבל מיבמות לפיכך אחת כאלו שנפלו לפני יבם אינו יכול
לחלוץ אבל כונס ומוציא בגט אם ירצה וכן חשו לאו בני חליצה
הם אבל מיבמין והחרש אינו יכול להוציא לעולם שאין גירושיו
גירושין ברא' כשנפלה לו מאחיו פקח אבל נפלה לו מאחיו חרש
כשם שנכנס אחיו ברמיזה כך יוציא ברמיזה והקטן יוציא בגט
אם בא עליה לאחר שהגדיל שני אחין אחד פקח ואחד חרש
נשואי לשתי נשים נכרית פקחות מת חרש בעל פקחת אחיו
הפקח רצה חולץ רצה מיבם מת פקח בעל פקחת אחיו החרש
כונס ואינו יכול לחלוץ ואינו מוציא לעולם שני אחין פקחים
נשואין שתי נשים נכריות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח
בעל חרשת אחיו פקח כונס ואינו יכול לחלוץ ואם ירצה יוציא
בגט מת פקח בעל פקחת אחיו רצה חולץ רצה מיבם שני אחין
אחד פקח ואחד חרש נשואי לכ' נשים אחת פקח ואחת חרשת פ
פקח לפקחת חרש לחרשת מת חרש בעל חרשת אחיו הפקח
כונס ואם ירצה יוציא בגט מת פקח בעל פקחת אחיו החרש כונס
ואינו מוציא לעולם הסוכ' מיבם ואינו חולץ ואם חולץ חליצתו
בשרה אשת הקטן והשוט' פטורי מן החליצה ומן היבום אבל אשת
החר' והקטנה והעקרה והי' הן כשאר כל הנשי' וחולצו ומיבמו קע"ג

היבמה שהיא אסורה ליבם והיא מחייבי כריתו או מיתו ביד
איב זקוקה ליבם ומותר לזר בלא חליצה כיצד הרי
שאחיו מאביו היה נשוי בתו או בתו או חמותו או אחת מכל
הערי' ומת ונפלה הערוה לפניו פטור מן החליצה ומן היבום וכשם
שהיא פטורה כך צרתה פטורה שאם היה נשוי עור אחת אעפ"י
שאינה ערוה על היבם פטורה כמו הערוה וכן צרת צרתה כגון
שמת ראובן ולו שתי נשים ואחת מהם היא ערוה על שמעון אחיו
ולו עור אח' לוי שאין אחת מהן ערוה עליו והלך לוי ויבם אותה
שהיא צרת ערוה לשמעון ולו אשה אחר' ומת ונפלו שתיהן לפני
שמעון שתיהן פטורות מן החליצה והיבום האחת שהיא צרת ערוה
לשמעון והשניה משום צרתה וכן עור עולם שאם ניסת צרת
הצרה לאח רביעי ומת אבל אחת מכל העריות שהיא נשוא לכברי
שאין אחיו מאביו ומת מותר לישא צרת היבמה שהיא ספק ערוה
ליבם כגון שקדש אשה בספק קידוש' ואחותה נשואה לאחיו מ
מאביו ומת אחיו ונפלה אשתו לפניו שהיא ספק אחות ארוסתו
הרי זו חולצת ולא מתיבמת ומוציא אשתו בגט מספק ושתיהן

אסורות יבבתו שהיא כפק אחות ארוסתו ונרשתו שהיא כפק
אחות חלוצתו היתה היבמה באיסור ערוה על הבעל כגון שעבר
או טעה ונשא בתו או חמותו ומת ונפלה לפני אחיו אין זו אשתו
שאין קידושין תופסין לו בה ולא שייך בה לא חליצה ולא יבום
ואם היה לה צרה חולצת או מתיבמת וזו שהיתה לבעל באיסור
ערוה היא ליבם כמו אשה נכרית ומותר בה ראיתי ברברי הרמבם
שאם היתה היבמה בספק ערוה שחולצת ולא מתיבמת ויראה
שהוא טעו' סופר דכמה נפשך תתיבם שאם לא היתה עליו ערוה
הרי היא זקוק' ליבם ואם היתה עליו ערוה לא תפשי לו בה קידושין
והרי היא ליבם כאשה נכרית היה לאחיו בערוה ספק קידוש' או
ספק גירושין כגון שזרק לה קידושין או גיטה ספק קרוב לו ספק
קרוב לה או שגירש בגט שכתו בכתב ידו ואין עליו עדים או שיש
עליו עדים ואין בו זמן או שיש בו זמן ואין בו אלא עד אחד והוא
כתב ידו ולו אשה אחרת ומת הצרה חולצת ולא מתיבמת מת
הערוה בחיי אחיו או גירשה או שהיתה הערוה קטן ומיאב' באחיו
ומת מותרת צרת' להתיבם ואפי' כנס הצרה קודם שגירש הערוה
כיון שלא היתה צרת ערוה בשעה שנפלה ליבום אבל אם לא
מיאנה בו בחייו ומיאנה בו אחרי מותו צרת' חולצת ולא מתיבמת
ספק אם מתה הערוה בחייו אם לא כגון שאחיו הי' נשוי בתו ונפל
הבית על שניהם ואין ידוע איזה מהם ראשון ולו אשה אחרת ומת
חולצת ולא מתיבמת היתה הערוה אילוני' צרתה מתיבמת ולא
מבעי' אם לא הכיר בה דהוי בקח טעות שנמצא שלא היתה אשתו
בעולם ואינה צרת ערוה אלא אפי' הכיר בה מתיבמת הצר' דכיון
דאילוני' לאו בת יבום היא הרי היא כמי שאינה ולא נפלה הזיקה
אלא על הצרה לבד יבם הצרה שהיה סכמ' שהערוה אילוני' ואחב'
נמצא שאינה אילונית תצא מיבמה בלא גט וחולד' כמור' ניסת
הצרה לזר שהיתה סבורה שאין הערוה אילונית ואחר כך נמצא
אילונית תצא מהבעל ומחייב' וצריכ' גט מהבעל וחליצה מהיבם
להתירה לזר ואם נתקדשה לזר מותרת ליבם כדפרי' לעי' ביבמה
שנתקדשה לזר כי שזנתה אשתו תחתיו בעודי וברצון ומת בלא
זרע ונפלה לפני אחיו ריבה כדין הערוה והיא וצרת' פטורות מן
החליצה ומן היבום ברא' שזנת' בודאי אבל אם ספק זנת' אם לא
היא חולצת וצרת' חולצת או מתיבמת אשת אחיו שלא היה
בעולמו אינה בת יבום דכתי' כי ישבו אחי יחדו שהיה להם ישיב'
אחת בעולם וכיון שאינה בת יבום הרי היא כאשת אחיו שלא ב
במקום כיצד שהיא ערוה ופטורת צרת' ביצר רא' בן שבת ונפלה
אשתו לפני שמעון אחיו ואחב' נולד לוי אחיו בין אם נולד קודם
שיבם שמעון אשת ראובן שמת בין אם נולד לאח' שיבמה שמעון
ובת אסורה על לוי לעולם וכשם שהיא אסורה כך צרתה אסור'
כגון שהיה לשמעון אשה אחרת כת הרמבם עשה שמעון מאביר
באשת ראובן ומת קודם שכנסה הרי לוי חולץ ליצרתה ולא מיבם
שהיא צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו במאביר שקנה קצת
וא"א הראש זל' כתב דאפי' בת בלא מאביר חולצת ולא מתיבמת
דקיימא לן יש זיקה קטנה שהיתה נשואה לאחיו מאמו או לאחיו
אמו ומת ונשא אחיו מאביו ומת ונפל לפניו ליבום ועוד נקטנה
אינה יכולה למאן לעקור נישואין הראשונים כדי שתתיבם ו
וצרתה חולצת ולא מתיבמת שאף היא חולצת אם תכאן היה
אחיו נשוי קטנה שאינה ערוה עליו ומת ומיאנה הקטנה ביבם
אסורה לו ומותרת לזר בלא חליצה וזוקא היא אבל צרת' מותרת
לו ואפי' היא מותרת לשאר האחין שלא מיאנה בהן היה לאחיו
באשתו ספק גירושין ומת ונפלה לפניו ליבום

והעיר והשורה שוים הם דין חמשים כלעים הם קנס על המעשה
הרע שעשה אבל מלבד זה צריך ליתן לה צער ובושת ופגם ואילו
אין שוין בכל אדם אלא הכל לפי כוח שהוא כוש הכל לפי המבייש
והמתבייש שאינו דומה המבייש נערה חשובה ממשפחה מיוחסת
למבייש בזויה וענייה ואינו דומה המתבייש מאדם חשוב למתבייש
מאדם בזוי ונקלה לפי זה רואין בדי מעלתו ושמן כמה היה נותן א
אביה ומשפחתה ולא יארע להם דבר זה מאדם זה וכמהו יתן לו
פגם רואין כמה שזה פחות כמה שהיתה שווה תחילה ושמן אותה
כשפחה הנמכרת בשוק לפי יופיה ולפי משפחתה כיצד מי שיש
לו עבר שחשוב בעיניו וחביב עליו עד שירצה להשיאו אשה יפה
ומיוחסת כזאת כמה יוסיף ליתן לה כשהיא בתולה מבעולה צער
רואין לפי קטנו וקטנותה ולפי בריאותה כמה נצטערה וכן יתן מ
מות על חמשים של קנס וקונסין המאנס שצריך לישא אות אפי'
זויה חגרת או סומ ואינו רשאי להוציא לעול אלא לרצונ' לפיכך אין
צדי לכתו לה בתובה ואם עבר והוציאה כופין אותו להחזיר דהו'
ליה לאו הניתק לעשה דכתיב ולו תהיה לאש אע"ג דכתיב קוד' לא
יוב' לשלח כל ימיו הכי פי' לא יוב' לשלח שילוחי שתוד' בה כל ימיו
אלא יחזירנה לפיכך אם עבר וגירש כופי אותו להחזיר ואינו לוקה
מתה גרושתו קודם שיחזירנה או שנתקדשה לאחר או שהוא
כהן שאסוד בגרושה הרי זה לוקה שהרי עבר על לא תעשה ואין
יכול לקיים עשה ומיהו אם היא אסורה לו אפי' אינה אלא חייבי ל'
לאוץ ועשה או אפי' שנייה דרבנן אין צדי לישא אותה וכן אם נ
נשאה ומצא בה ערות דבר יכול לגרשה ואם היא או אביה אינם
חפצים שישא אותה יכולין לעכב אבל הוא אינו יכול לעכב ברא'
במאנס אבל בכפתה בין הוא או היא או אבי' יכולין לעכ' הגישואי'
ואם כנס המפתה אינו נותן נ' כסף אלא נותן לאביה בשת ופגם ו
זכות לה בתובה כמו לשאר הבתולות אבל מאנס אע"פ שכונסה
צריך ליתן מיד הקנס ובושת וצער ופגם ומיהו אם בת או מוציא'
לרצונה אין צריך ליתן לה בתובה שכסף קנסה יוציא בבתובה
בת הרמבם אין האונס והמפתה חייב בקנס עד שיבא עלי' כדרכ'
ובעדים ואין צדי התראה באו עליה שני אחד בדרכה ואחד שלא
בדרכה את שבא עליה שלא בדרכה חייב בבושת ופגם ולא בקנס
ואם הוא האחרון אינו חייב אלא בבושת שכבר נפגמה וזה שבא ע
עליה בדרכה בין הוא ראשון או אחרון חייב בקנס ובשאר הדברים'
אבל אין בושת ופגם של בת שלא נבעלה כלל בבושת ופגם של
זו שנבעלה שלא בדרכה ע"כ ואם הראש זל כתב שחייב בקנס
אפי' שלא בדרכה וכן כת' הרמב"ם מאימתי יש לבת קנס משתהיה
בת ג' שנים יום אחד עד שתבגר בין אם יש לה אב או אין לה אב
אבל קודם ג' שנים ולאחר שתבגר אין לה וז"ח פסק שאין קנס
לקטנה אלא בושעטית נערה עד שתבגר וא"א הראש זל הסכים
לסבר ראשון גיורת ושבויה ושפח שנתגיירו ונפרדו ונשתחררו
כבת ג' שני' ולמעלה אין להם קנס נתארסה ונתגרשה מן האירוסין
יש לה קנס נתגרש' מן הגישואין אע"פ שהיא בתולה כגון שנכנסה
לחופה ולא נבעלה אין לה קנס מי שיצא עליה שם רע כגון שבאו
שנים והעידו עליה שתבעת' לזנות אין לה קנס אבל בשביל קול'
בעלמ' על שם רע שיצא עליה אינ' מפסדת הקנס הבא על אסוד'
לו באיסור לאו כגון כמזרת נתינה וכותית או באיסור כרת כגון
אחותו ואחות אביו ואחות אמו ואשת אחיו ואשת אחי אביו אם זה
התרו בו לוקה ואינו משלם שאין אדם לוק ומשלם ואם לא התרו
בו משלם כיון שאינו חיי' מלקות ואם בא על חייבי עשה או שנייה
משלם לעולם כיון שאין בהן מלקות ואם בא על חייבי מיתות כד'
כגון בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו בת בנה בת אע"פ שלא
התרו בו פטור מן הקנס כת' הרמב"ם והמאנת והבוגר והאילונית
והדרשית ושוטה אין להן קנס ולא בהורא שהרי הוא פסק כרבנן

שקטנה יש לה קנס והאילונית דינה כקטנ' עד שתהיה בת כ' שנה
ומשם ואילך דינה כבוגרת שמקטנות יוצאה לבגר וכן כהרשת ו
שוטה יש לה קנס וכן כתב הרמ"ה ואפילו במוכת עץ ומדברי רי'
ידאה שאין קנס לחרשת ושוטה ולא למוכת עץ כתב הרמב"ם כל
בת שיש לה קנס יש לה בוש' ופגם ואם הית' אנוס יש לה צער וכל
בת שאי' לה קנס אין לה בוש' ולא פג' אם נתפתתה וכן אם נאנסה
חוזק מבוגרת וכמאנת והרשת ושוטה כיצד האונס את הבוגרת
ואת הכמאנת אע"פ שאין להן קנס יש להן בוש' ופגם וצער והאונ'
השוטה והחרשת משלם את הצער בלבד אבל המפתה את כולן
פטור מכולם ע"כ ואינו מבין דבריו דמה תלוי צער ובושת ופגם
בקנ' דאע"פ שאין להן קנס למה לא יתן להן שאר הדברים
כא עליה ומתה קודם שהעמידו האב בדין פטור כתב הרמב"ם
ג' דברי של מפתה וד' של אונס הם של אב נתארס' אח' שנתפתת
אין האירוסין מוציאין מרשות האב והן שלו ואם אין לה אב הרי הן
של עצמה והראב"ד כתב דצער לעצמה דכי היכי דאמר' בשאר ח
חבלות צערא דגופ' לא אקני ליה רחמנ' הוא הדין נמי הכא אפילו
אם יש לה אב ואם לא הספיק האב להעמידו בדין עד שבגרה או נ
ניסת או מת הכל לעצמה אבל אם העמידו בדין ואח"כ בגרה או נ
ניסת כבר זכה בו משע' העמדה בדין והוא שלו ואם כת' כורישו
לבניו נערה שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה לפיכך המאנס
אותה חייב והמפתה פטור שמחלה לו וכתב הרמב"ם שהקנס לבד
הוא לעצמ' אבל צער ובושת ופגם הוא לאביה וא"א הראש זל כתב
שהכל לעצמה אין אדם מנ' לם קנס על פי עצמו אלא על פי עדי'
לפיכך האומר אנסתי או פתיתי בתו של פלוני אינו משלם קנס
אבל משלם צער ובושת ופגם כת' הרמב"ם אם הבת תוכעתו ואומ'
אנסת או פתית אותי והוא אומ' להרמ' הרי זה נשבע שכועת היכת
שאלו הודה היה משלם בושת ופגם וצער על פי עצמו אמרה לו
אנסת אותי והוא אומר לא כי אלא פתיתך הרי זה נשבע שכועת
התורה על דמי הצער ומשלם בושת ופגם שהרי הודה במקצת
והטענה מהראב"ד כת' שהצער לעצמה דצער דגופה לא אקני ליה
רחמנ' הילכך אינו מודה במקצת דהנך ג' דברי' דאביה נינהו ומה
שהוד' לאבי' ומה שכפר לה כפר ועו' אם טען אביה טענ' שכא הוא
אונ' ומפת' דנין אות' כג' לפיכך דני' אותו בכל זמן ואפי' שלא בזמן ה'
דבר' אב צדי מוכחי לפיכך אין דני' אותו כבב' ולא עבדינ' כהו' ש
שליחותיהו אב' כמתקנ' הגאונים מכדי אותו עד שיפיה לחבריה וכן
יהי' שיעו' באי' דחזי' לבית' שריב' ל' לאלת' כ' איפיי' כ' דא' איפיי' וכן
נשא' מר' צמ' גאו' אילו נעדרו שאי' להם קנ' מהו לגבותו כדי שלא ידא'
חוט' נשכ' ושל' יהו' ישר' פרוצי' בניקוי' והשי' ככ' אמרו חכמי' אי' גובין
קנס בבב' אב' כדי שלא ידא' חוט' נשכ' ושל' יהו' ישר' פרוצי' בניוקין
נהגו חכמי' האחרוני' לנדות' עד ש פייסו בכמו' או עד שידב' עליו
ריעי' ריפייסו בדברי' כת' א"א זל הגטען על הפנוי יש דעו' חלוקת'
יש אומ' שלא לבנו כשו' לזו שפתי' היא שמיצוה לבנו כדאשכחן
באונ' וכפתה ולו' תת' לאש' ואני אומ' נהי' דחייבתו תור' לבונס' אח'
שפגמ' המ' בודאי' אב' בקו' דעלמ' אי' להח' זי' הקו' לפגו' שניה' כתב
הרמב"ם אני אומ' זה שאב' תור' אל' תחלל' את בת' להזנות' שלא יאמ'
אדם הואי' ולא חייב תור' אונס' ובפתה אלא שיתן כמון' לאב הדיני'
שוכ' בתי' הבתול' לזוה' לבא עלי' בכמו' בכ' בקו' שארצ' או אנית' לזוה'
לבא עלי' בחנם שיש לאד' למחו' וליתן כמון' לכל מי שירצה לכך
נאמר אל' תחל' את בת' להזנות' שזה שחייב תור' לאונ' ומפת' כמון'
ולא מלקו' כשאיר' הרב' בכמ' שלא מודע' אבי' שדב' זה אינו מצוי'
אבל אם הפקי' את בתו' בתול' לכל' מי שיבא עליה גור' שתתמלא'
האר' זימה שנמצ' אב' שא' בתו' ואח' נושא' אחותו שאם תתעבר'
ותלד' לא יודע' בו מי' הא' והמבין' בתו' לכך הרי היא קדשה ולוקה

עליו אשת אחיו אמרת לעולם שאינו יכול לחלוץ לה כיו שחרש
הוא שני אחיו חרשי נשואו לשתי אחיות פקחות או חרשות או
אחת פקח ואחת חרשת וכן שתי אחיו חרשות נשואות לשני אחיו
פקחין או חרשין או אחד פקח ואחד חרש וכת אחד מהם תצא
משום אחת אשה דכיון דב האחין חרשים או שתי אחיות חרשות
קידושהן שוות וכמו שהן מקידו דין כך היא הניקה ויוצאה משום
אחות אשה ואם היו נכריות יבניסו ואם ירצו להוציא כגש יוציאו
דכמו שכנס אחיו ברמיזה כך יוציא גם הוא ברמיזה שני אחיו
אחד פקח ואחד חרש תחפש נשוי שתי נשים פקחות ואחת מהן
ערוה על הפקחות וחרש שתיהן פטורות מן החליצה ומן היבום
שאם נישואי הערוה נישואין הרי השנייה צרת ופטורה ואם אין
נישואי הערוה נישואי גב אין נישואי הערוה נישואי ואינה זקוקה
לו היו שניהם פקחים ואחד מהם נשוי שתי נשים
אחת פקחת ואחת חרש והחרשת היא ערוה על אחיו השני הפקח
חולצת ולא מתיכמת שאין נישואין החרשת שהיא ערוה נישואין
גמורים שתחשב ואת צרת ערוה קעו

מי שקדש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו קידש אפי' לא
היכרו מעולם שלא נתנו לכיאה הו קידושים וצריך גט
לכל אחת ואחת מת ולו אח חולץ לשתיהן שאינו יכול ליבם ל
לאחת ולחלוץ לשנייה שכאיש אחות זקוקתו ולא לחלוץ לאחת
וליבם לשנייה שמישא אחות חלוצתו היו לו ב אחין אחד חולץ
ואחד מיבם לשנייה שאם היא זקוקתו הרי טוב ואם אינה זקוקתו
הרי היא לו כאשה נכרית ואחות זקוק אינה שהרי כבר חלץ אחיו
לאותו קדמו שני האחין וכנסו את שתיהן אין מוציא אותן מידו
שכל אחד ואחד יאמרו הזקוקה בזדמנ לי ואפי' לא נזדמנ לי הזקוקה
פקע האיגור בשיבם אחי וכתב אה הראש זל דוק נבא שכל אחד
ואחד אומר כנסתי הזקוקה אבל מי שעבר ויבם אחות זקוקתו
בוראי יוציא ביון שבא עליה באיסור בודאי צריך להוציא ואה
דוק שקדמו וכנסו קודם שנמלכו בכד אבל אם נמלכו בכד ואמ'
להם שחלוץ האחד ויבם השני וחלכו שניהם יבמו יוציאו ביון
שעברו על דברי ב' שנים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע
איזו קדש וזה אינו יודע איזו קדש ובתולדות אח ולזה אח כל אחד
חולץ לשניהם ואין שום אחד מהם יכול ליבם כדפרי לעיל לזה
אחד ולזה שנים היחיד חולץ לשתיהן והשנים אחד חולץ לאחת
תחילה ואחכ מיבם השני לשנייה אבל לא יבם קודם שחלוץ
היחיד אפילו אחד חליצת אחיו שמא יפגע ביבמה לשוק קדמו
השנים וכנסו אחד שחלץ היחיד אין מוציאין מידם אפי' שניהם
בהנים שכל אחת אינה אלא ספק חלוצה שתליצת אחד מהם אינ'
בלום וספק חולצת לא גזרו בה רבנן היו לזה שני אחין ולזה שני
אחין אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת ואחכ
בא האת השני של זה ויבם חלוצתו של זה והאת השני של זה
מיבם חלצתו של זה ואם קדמו ב האחין של האחד וחלצו ל
לשתיהן לא יבמו השני האחין האחריו של השני לשתיהן אלא
אחד חולץ ואח מיבם לשנייה קדמו השנים האחרונים וכנסו אחד
שתלצו שנים הראשונים אין מוציאין מידם מי שהלך בעלת
למריבת הים ושבעו שבת וניסת ומתו שניהם ולזה אח ולזה אח
אחיו של זה ושל זה חולצין ולא מיבמין האשה שהיו לה בנים
ולבלת בנים ילדה היא ובלתה שני זכרי כמחבא ונתערכו הכני
וגדלו התערכות ובשאו נשים ובתו בני הכלה חולצין לשתיהם
תחילה ולא מיבמין שכל אחת משתיהן ספק אם היא אשת אחיו
שהיא מותרת לו או אם היא אשת אחיו אביו שהיא ערוה לו וכני
חזקה אחר תליצת בני הכלה חולצין או מיבמו שאם היא אשת

אחיו ורי היא יבמה ואם היא אשת בני הכלה ורי היא אשת בני אחיו
ומותרת לו שכבר נחלצו מתו הכנים הודאין של הזקנה והכלת
והספקות קיימין הספקות לבני בני הזקנה חולצין ולא מתיבמין
שהיא ספק אשת אחי אביו ולנשי בני הכלה אחד מהספקו חולץ
לה תחילה והשני מיבם ממה נפשך אם זה שחלץ בו הכלה הוא
הרי חלץ לאשת אחיו ואם הספק השני הוא בן הזקנה ומותר לו
לישא אשת בן אחיו אחר שנחלצה מיבמו ואם זה שחלץ תחילה
הוא בן הזקנה הרי חלץ לאשת בן אחיו ולא עשה ולא כלום אב
הספק השני הוא בן הכלה ורי היא מיבם את אשת אחיו מי שלא
שהתה אחר בעלה ג' חרשי וניסת וילדה ואין ידוע אם הוא בן ט'
לראשון או בן ז' לאחרון וחיו לה בנים מן הראשון ומן השני וגדל
הספק ונשא אשה ומת בניה מן הראשון ומן השני חולצין ולא
מיבמין שלכל אחד מהם הוא כספק שמא אחיו הוא מן האם ולא
מן האב וכן הספק לנשותיהן חולץ ולא מיבם היו לראשון ולשני
לכל אחד בן אחד מאשה אחרת ומתו זה הספק חולץ או מיבם
לנשותיהן שאם הוא אחיו מאביו הרי היא יבמתו ואם אינו נכרית
היא לו ומותרת בה ביון שאין לה יבם אחר שתהא זקוקה לו מת
הספק אחר משני חכנים הודאין חולץ לה תחילה והשני מיבם
ממה נפשך אם הוא אחיו הרי היא יבמתו ואם אינו אחיו נכרית
לו וכבר נחלצה מהאח האחד שהיא יבמה חמש נשי שהיה לכל
אחת בן ידוע ונתעברו חמשת וילדו כאחת כמחבא וגדלו ה
התערכות ונשאו בשים ובתו ונפלו נשותיהן לפני ה' הכני הודאי
שאין אחד מהם יודע איזו היא אשת אחיו זו היא תקנתו ד' מהודאי
יחלצו לאחת והחמישי ישאנה אחר שנחלצה ד' חליצות שאם
היא אשת אחיו הרי היא יבמה ואם אינה אשת אחיו נכרית היא לו
וכבר נחלצה מיבמה שאחד מאילו ה' שחלצו לת היה יבמה וכן
השנייה חולצין לה ד' והחמישי ישאנה נמצא שחכשתן נושאין
חמש נשים אחר שנחלצה כל אחת ואחת ד' חליצו וה' נבי שאת
יכול לישא לכולן אחר שחלצו לה ה' אלא שזה יותר טוב שמא
יש לכל אחד ליבם את יבמתו ואם מת אחד מהכנים הודאין ד'
הספקו יחלצו לה והחמישי יבם היו קצת הודאין כהנים וקצתם
שאינם כהנים והכנים חולצין שאי אפשר להם ליבם שמי יפגעו
בחלוצה ושאינם כהנים מיבמין היו קצת הודאין שיש להם כאלו
הספקו אחים שהם אחים בן האם שלא מן האב וגם יש לו כהן אחי
מן האב חולצין ולא מיבמין כגון יעקב נשא לאה והיה לה בן
מבועז ואשה אחרת שיש לו לבועז ילדה עם לאה אשת יעקב ועם
ג' אחרות כמחבא נמצא שכן בועז בלאה יש לו בתערכות אח
מאם שלא מן האב שהוא בן לאה מיעקב וכן בועז מאשתו האחר'
הוא אחיו מן האב לפיכך אינו יכול ליבם לשום אחת שמא היא
אשת אחיו מאמו מקצתם כהנים ומקצתם שיש להם אחים מן
האם אילו ואילו חולצין ולא מיבמים קעו

הלכות אונס ומפתה

חמפתה או אונס בתולת ישראל קונסין אותו כסלעים כסף
בין אם היא בת גדול שבישר או בת קטן שבישרא
ואיזהו מפתה ואיזהו מאנס מפתח לרצונת ואונס שלא לרצונת
וכתב הרמבם כל הנבעלות בשדחה יא בחזקת אנוכה ודין בו
דין אונס ע' שיעידו עדים שלרצונה נבעלה וכל הנבעלת בעיר
היא בחזקת מפתה מפני שלא צעקה עד שיעידו שהיתה אנוכה
כגון ששלף חרבו ואמר לה אם תצעוק אני אהרוג אותך וכתב
הראב"ד חזקה או איני יודע מה תועלת יש בה אם יש עדים יבא
ועידו ואם אין עדים אין שם קנס ואם לענין ג' דברים אם יש ט'
טענה ביניהם כלל גדול בדין המוציא כחכירו עליו הראיה והעיד

ברוך

ה' אלדי ישראל אשר בנה בנו מכל העמ' ונת לנו תור אמת ומשפט ישרי ותמימי' דיגוש מפנינו גוי גדולי ועצובי ויטענו בחבל' נחלה רפל חבלינו בנעימים בעבו נשמו חקיו וכתורתו נהג ליל' ונ ימים ובכמה מקומות הוזדונו על דבר המשפט תחלת באינו למרה שם שם לו חק ומשפ' וגם בקרבינו לפני הר סיני לתת לנו ע שרת הרברים הקדים לנו דבר המשפ' ומיר אחריה פתח בואלה המשפטים והבי במדרש כשל על זה לכטרונית שמהלכ כשוק ו ועבדיה הולכין לפניו ולאחרי ועוד צוה איתנו על דבר המשפ' ובי יפלא ממך דבר המשפט שאם יעלה בלב היחיד לחלוק על ה המרובי שילכו אל השופט אשר יהיה בימים ההם ויגד להם דבר המשפט שלא תחזור תורה בשתי תורות זה יאמר בכה וזה יאמר בכה אב תורה אחת ומשפ' אחד יהיה לכלנו ואמרו חכמי ז"ל גמדי דש בינה בחלקו של בנימי ולשכת הגזית אצל בחלקו של יהודה שבה סנהדרין יושבי ומהם יוצאה תורה ומשפ' לכל ישראל כי בעבו זכות עשיית התור' והמשפט שכינה שור' בישראל ומלכד אלה היו שני בתי דינין בישר' של כ"ג במקדש אחד בפתח העזר ואחד בפתח הר הבית ומלכד אלה היה בירושלים ארבע מאות ושמוני ואחד בתי דינין חוץ מבתי דינין שבבל עיר ועיר לאין מספר ו ובראותי אני יעקב בן הור אשר זל כי בעונינו חרב מקדשינו ו ובטלה בל אלה ואין לשכה ואין סנהדרין לא ביריה ולא פרהרין אין מלך ולא שרים לא שועי ולא חורים לא שופטים ולא שוטרי' לא נביא ולא אורים לא כהן ולא מורים ואין שופט צדק גם אפסו מחזיקי בדין אין פרצות ולא גדרים עקוב ולא בישרים ע עקלקלות ולא ישרים חשך ולא כאורי אופל ולא נהורי צלמות ולא סודרים השופטים נשפטים השוטרים נשטרי העוצרי נעצרי העוזרים נעורים התומכים נתמכים הסוככים נסככים המושיעי גושעים המוכיזים נכחים איש הישר בעיניו יעשה ובי יאמ' לו מה תעשה יצא יצא לו מאם הדרך וקלקל על כן יצא המשפט מעוקל יש אשר ידרוש דבר המשפט ולא ישכון עליו ענן אורו כי קט מ מהשיגו שכלו יש אשר ישכון עליו ענן אורו אבל הוא ברצותו י חשך מאורו כי יראה מדת הדין מתוזה כנגדו יאמר משפט א אבחרה לי בדבר אחד מהמחברים ובהם אבדוה וירוח לי ובקלוי יצא לי ועל כן עוררתי ועלתה במחשבתי לחבר ספר במשפט ה הדין על דרך פסקי א' א' הואש' זל אשר הם בנימי על יסוד הרב הגדול הדין אלפסי יצא אשר סלת וכידר התלמוד כנפה ברורה ו ויצא לאור כל תעלומה ובמעט מקומות אשר אין דעתו משו' עם דעת שאר המחברים כמו ה'מם וזולתו אני כותב דעתם ודעת א' א' הואש' זל והסכמתו למען ירוץ הקורא בו ויעשה ככל אשר ימצא במקו' והוא ולא יסור ממנו ימין ושמאל וקראתני חשן ה המשפט ואתן אל חשן המשפט האורים והתומים יען כי הוא נדרש לכל שואל להיות עיניו מאירי ולהיות מפתח שפתיו ישרים ותמימים וכו' נשלכה ארבעה חטרים אשר חצבתי בעזרת שוכן טימי הטור האחד אורח חיים שבו נתתי את הכרכו ואת התפילה והלכו שבת ומוע' ומשפטיהן וקראתיו אורח חיים כי ממנו תוצאות חיים והטור השני יורה דעה והולך קדמת אסור להורות את בני ישראל המותר והאסור וקראתיו יורה דעה כי הוא יורה ויבין ש שמועה והטור השלישי אבן העזר שם עשיתי לאדם עזר כנגדו גם בשלחה גרש איך יגרשנה כנגדו וקראתיו אבן העזר יען כי הוא ל' והעיל גם לעזר והטור הרביעי חשן המשפט שם חקקתי חק

ומשפט זה סודר תחלה ביארתי איזה הן הרברים שדינין בזמן החז והלכות הדינין ככה דנין ומתי דנין ומי הוא ראוי להיות דיין וכיצד יתנהג בדין ואם בעלי הדינין ובהזכנותם וכפטרונם ובכתיב פסק דין וכרחקת טוהר וכל משפטי ואם טעה בדין והלכו עדו' מי הראוי להעיד וכיצד מקבלין אותו ואם מכחישין זה את זה וכל משפטי והודאה בפני עדים ומלוח בשטר ומתי בותכין השטר ו וכל משפטי השטר כתיבתו וחתמתו וקיום ומכירתו והמוצא והמושליש שטרו וכל דיני השלישות והשכמות שביעית והוציא ע עליו כתב ידו וכלוח על פה מתי זמן פרעון ההלואה ואנה ניתנה ליתבע ואחר שלוח מכו' שלוח מאח וכל דיני הלואה ומלוח על המשכון ואם אכר המשכון או נשתמש בו ואם הוא שומר שבר ע עליו וטענות רבות שבין מלוח ולוח וענין שבועות של תורה וענין שבועות היסת והנשבעין ונוטלין והנשבעין שלא בטענה וכל מ משפטיהן וכיצד ממשכנין הלוח ובמה ממשכנין אותו וטען השבת העכוט סדר גביית החוב כפניו ושלא כפניו וכיצד נפרעין מן זה היתומים ויתומים מן היתומים ומן הלוקחות וכל דיני פרעון על ידו או על יד שלוחו עד שיגיע ליד המלוח ודיני הרשאה מי יכול ל להרשות ומי צריך הרשאה והולך אותן מנה לפלוני ומעמד ש שלשתן ודיני ערבות ודיני חזקות שטוען על המוחזק בידו שהוא שלו במקרקעי ובמטלטלי לכל אדם לאומן ולשני שמוחזקי בדבר אחד וחולקים עליו וחזקת אורה ושיעור הרחקת כל דבר המזיק לחבירו והחזק ראייה לשותפין שבחצר וחלוקו חברים שכני חצר וכני מבוי וכני העיר כופין בו זה את זה והשותפין בחצר ובשדה היאך יתנהגו זה עם זה והיאך חולקין אותו ביניהם ודיני דבר מ מוצא ושנים שמשותפין בבנה יתקיים וכיצד יתנהגו זה עם זה ו והיא יחלוקו ודין השליחות והצק' במה יתקיי במקרקעי ובמטלטלי בכל דבר ודבר ואם היה אגס או על תנאי או אם היה מוסר מ מודע או אם היה בו אונאה ושיעור אונאה ודיניה ואם מכר ד דבר שלא בא לעולם או שאין בו כמש' וכל דבר דבר מה נמכר בכללו ודין אחריות המקח בכל משפטי ומוכר במדה ובמסקל ו ושיעור הכרות והבשקלות ואיך ימדרו וישקולו וחטו וגוי אגס ש שמכרו וכתובת שטוי על הקנייה והמתנה במה תתקיים בכריא ו ובשכיר כרע ומצוה מחכת מיתה ובנותן כהתם ולא ר ביתה ואם הוא בתנאי או כאגס או מוסר מודע או שאומר אחריו לפלו' וכל משפטי והשבת אבדה ואיזה א' חייב להשיבה וכיצד מטפל בה והמוצא מציאה ופריקה וטעינה והזוכה מן ההפק' ובכסי הגר ודיני נחלות לבכור ולפשוט ולספק ומעביר נחלה בהיורש או ש שטועיד על אחד מבניו שהוא בכור או על אחד שהוא בנו וכל מ משפט ואם הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו הגדולים הנכסים והיאך חולקין ושכוי שנשבה מה יעשו כבכסו ודין אפיטרופוסות שומר חנם חיובו ופטורו ודיני הפקדון כיצד יתנהג בו הגמור ואם שלח כו יד או טרען שנגנב או פטע בנורו יצא לשלם וכל משפטי ושומר שבר חיובו ופטורו השומר חיובו ופטורו ואם שבר בהמה וכל ים במה יטעון עליהם ואם במה הגובה בחצי הדרך או השומר כ ת מחכירו או חוכר או מקבל שרה והשומר את הפועל כיצד י יתנהג עמו ואם חזר בו בעל בית או חלה או נשלמה חמלא' בחצי היום ובמה אוכל הפועל ודיני פקדון שברו ושלא לחסום פדה ב במלאכתה ובמה היא אוכלת ודיני השואל חיובו ופטורו וכל מ משפטי ודיני הגנב כמה יתחייב ובמה קונה הגנבה וחלוק ממנו ואם הוא גנב מפורסם ואח' י' ע' שם גנבה בעיר וכל משפטי

הבועל והנבעלת בשום לא תהיה קדשה ואין קונסין איתו שלא
קנסה תורה אלא לאונס וכפהו אבל זו שהכונה עצמה לכך בין
מדעת בין מדעת אביה הרי זו קדשה ואיסור קדשה אחד הוא בין
בתולה בין בעולה ולפיכך אמרו חכמים שהוציא עליה שם רע
בילדות אין לה קנס כמו שביארנו שהרי זו בחזק שהפקיר עצמה
לדבר זה לרצונה המוציא שם רע על בתולה ישראל נמצא
הדבר שקר לוקה ומשלם מאה סלע כסף לאביה ואם היא יתובה
הרי הוא של עצמה והמוציא שם רע על הזונה ועל הבוגר פטור
בהקנס וכיצד הוא הוציא שם רע בא לבד ואם בעלתי בדרכה
ולא מצאתי לה בתולים ומביא עדים שזנתה אם זנת קודם אירוסין
פטורה ואין לה כתובה ואם לאחר אירוסין זנתה סוקלין אותה
הזנו עדין לוקה ומשלם מאה כסף אבל אם לא הביא העדים
אלא שהעידו מעצמן והזנו הן נהרנין והוא פטור וכן אם הוציא
עליה שם רע שזנתה שלא כדרכה והזנו פטור לא בעל ואפי' אם
בעל אלא שלא בטל כדרכה והוציא עליה שם רע אפי' שנבעה
כדרכה והזנו עדין אינו חיב אלא מדרבנן ועוד יש בו דינין
הרבה ואין רצוני להאריך בהן לפי שאינו נהוג עתה שאין דנין
אותו אלא בכד של כ"ג קע"ח

הלכות סוטה

המקנא לאשתו ונסתרה ואינו יודע אם נטמאת בזמן שבית
המקדש קיים מביאה אל הכהן ומשקה אותה מי
המים ונבדקת על ידן אם נמצאת טהורה כותרת
אבל אסורה לעולם עד שתבדק כי רק ההיתר תלוי בהשקאת
המים בזמן הבית אבל איסור הסתירה אינו תלוי בזמן ה
הבית שאפי' אי אפשר להשקות כמו בזמן הזה או שאינה ראויה
להיקות שיש דברים רבים שמונעים השתייה ויש גשים רב ת
שאינו ראויין להשקות כולן אסורות ובלבד שיהא הסתיר והקיני
כראוי כיצד הקיני איבר לה כפני שנים אל תסתרי עכ איש פלו'
אפי' הוא אביה או אחיה או גוי או שחויף פידוש שאינו מחקש ואינו
מוליד והוא שיהיה גדול אבל אם לא היה אל תסתרי עם פלו' והוא
קטן או עם בדומה לא היה קיני ומקנא לה בין אם היא ארוסה או
נשואה או זקוקה ליבם כהב דומבם קטנה שהשיאה אביה אם
זנתה לרצונה אסורה לבעלה לפיכך מקנאין לה ולא להשקות אל'
להפסירה כחובתה אבל קטנה בת ביאין אין מקנאין לה לפי שאי
לה רצון לאוכרה על בטלה ואפי' אם היא בת אמה נאסרת עליו
והוא אבד השיג עליו וכת' והלא אמרי' פיתוי קטנה אונס הוא ועוד
התראה לקטנה אינה התראה שאין לה דעת אלא אם זנתה אסורה
ודאי לבעלה בהן ולא מצאהי הפרש בין קטנה לקטן לענין פתוי
לומ' בת ביאין אין לה רצון ויחז העער כמו אנוסה אלא כולן שוות
להתפתות בקלות היעת י"ב וכיצד היא הסתירה שנסתרה כפני
עדים עם פלוני שקינא לה עליו ושהתה כדי טובאה שהוא שיעור'
כדי לצלות ביצה תלומעה קנא לה משנים שאם לה אל תסתרי
עם פלוני ופלוני ונסתרה עם שנייהם כאחד ושהתה כדי טובאה
אפי' הם שנים אחים או אביה או אחיה אסורה עד שחשתה אמ' לה
בפני שנים אל תדברי עם פלוני אין זה קיני ואפילו נסתרה עמו
ושהתה עמו כדי טובאה כותרת או אכיד לה אל תסתרי עם פלוני
ודברה עמו בפני עדים מיתרת שאין זו סתירה וכן אם נסתרה
בפני עדים ושהתה כדי טובאה ולא קינא לה כפני עדים כותרת
שאין אסורין על החזור אפי' נסתרו יחד על דעת ערוה אלא אם
קנא לה תחילה כפני שנים וכמו לא תתיחד אשה עם אנשים
בדפרישי' לציל באיסור יחוד כגב בספר המצות לא יאמר אדם
לאשתו בזמן הזה אל תסתרי עם פלוני דשם הלכה בר' יוסי דאמר
קינא לה בינה לבין עצמו שלא בפני עדים הרי קיני ועכשיו אין
מי כושהו תיאסר עליו לעולם בא ערו' יחד והעיד לו שנסתרה
עם אותו טובאה לה עליו ושהתה רדי' ומהא את הוא נאסר כיתמי

ודעתו סומכת עליו ויציא ויתן כתוב' ואם לא כותרת לו ואם הוא
בעצמו ראה שנסתרה עמו ושהתה כדי טובאה דרי' זו אסור
עליו ויציא ויתן כתובה שאינו יגדל לד שקותה על פי עצמו זא
קינא לה זכא עד אחד ואם לו זנתה והיא שיתקת אם הוא נאמן
בעיניו ודעתו סומכת עליו כשנים יוציאה ויתן כתובה ואם הוא
מותרת לו כת' א"א ה"אש ז"ל בתשובה על אחד שהוציא קוד' על
אשתו שזנתה ואם שנחבר לו הרבר ואח"כ אמ' אינו אמת אלא
שמחמת הכעס שהכעיסתי הוציא עליה קול זה אם נותן אבתלא
לדבריו מותרת לו ואם לאו אסור לו עכ' שמע העם כרנני אחד
דקיני והסתירה עד שדנשים נושאות ונותנות בה שזנת כוהא ש
שקינא לה עליו אסורה לו ויציאנה ויתן כתובה בעל שמתחיל על
קיניו קודם סתיר קיניו כחול וכארו לא קנא לה אכל לאח כת' ו'
אין קיניו מחול גרש הרי זו כאלו מחול לה ואם החזיר צרי' לקנא
לה פעם אחרת ואילו שבד' מקנא' להם כי שנתהרש בערוה או
נשתטה או היה במדינה אחר או שהיה חבוש בבית האיסור וי' ויה
להשקותה אלא להפסירה בתוכה כיצד שמעו כד שהעם כרנן
אחריה קוראין לה ואוכרי' לה אל תסתרי עם פלו' באו עדים אהב
שנסתרה עמו ושהתה כדי טובאה אסורי' אותה על בעלה לעולם
וקורעי' לה כתובה וכשיבא בעלה או יכריא או יבא בבית האיסור
יתן לה גט וא"ו יבול להשקותה שהרי לא קנא נא עד אח' והעיד
שנטמא מאתו שקינא לה אינה שותה ונצא בלא כתובה אפי' עד
הטובאה הוא עד אחד בעדי הסתירה ואפי' עכד או שפח או אשה
או קרוב כשר לעדות זו ואפי' נשים ששונאות זו את זו בעדות זו
ל"ו לוכ' שנטמאת ונאמנת עליה לאוכרה על בעל ושל להשקות'
אבל לא להפסירה כתובה אבל נישלת כחובתה ויצאה בא ע'
אחד ואמר שנטמאה וזה כבא עד אחד וא"ל נטמאת אין שומעין
לאהרין שעד אחד בטובאת סוטה הוא כשנים ואין דברי' דאחזק
דוחק דברי הראשון שהוא בשנים באו שנים כאחד זה או נטמאת
זוה אובר לא נטמאת או שבא אחד ואומר נטמאת וא"ב באו שנים
וא"ל נטמאת הרי זו שותה פי' בשעה שאתה אונ' נטמאת ידענו
שלא נטמאת לפיכך שותה שנתבטלו דברי האחד ואוקמו אחזק
ספק כ' עד אחד ונשי' רבו כאחד העד הבשר או נטמאת חנסי'
אוכרות לא נטמאת הרי זו שותה שעד אחד כשר ורבי' פכולס
ככהצה על כחצה דמי הוי כולם פסולי' דולג' אדר רוב דעות
כתב הרמב"ם כיצד שתיים אומרו נטמאת ונ' אוברו לא נטמאת
זו שיתב' דא"ר ד' לא נטמאת וד' אוברות נטמאת אינה שותה זו
כחצה על בח' הרי זו שותה י"ב כל שאינה שותה בפני עדי' טובאה
אסורה לעולם ונצא בלא כתובה כת' בער ה"ל שאין מקנאין על
עד טובאה עד שידעה במכחול בשפופר ודח' כת' שאין צריך וק'
שיראו אותה דביקי' זה בזה ונחגי' בדרך ננאפי' וכ' פסק רב' אהר'
ביבמות פר' כיצד וכן היא בסקב' א"א ה"אש ז"ל אשה שקינאה
בעלה ונסתרה ונת' אינה נושלת בתובת' כל שאסור' בער נשים
קיניו אסור לבעול ואם ניסת תצא ואם אין עדי' טובאה אר' עדי'
ביעור פירשתי למעלה בסימן א' כת' דת ישראלית שנטמאה
ונשאת לגר ושוב חזרה בתשובה ונתגייר הגוי עמה וגייר' נעוה
שמותרת לגר שנתגייר עמה וכן כת' א"א ה"אש ז"ל ואע"פ שבוא
אסור לבעול מותרת לגוי כת' הרמב"ם מצות חכמי' היא על בני
ישר' לקבאת לנשותיהן שנ' וקינא את אשתו וכל דמקנא לאשתו
נבנסה בו רוח טהרה ולא יקנא לה בתוך שחוק ולא בתוך שיחה
ולא בתוך קלות ראש ולא בתוך גריבה לא להטיל עליה איסור
ואם עבר וקינא לה בתוך אחד כאילו הדברים הרי הוא קיניו ואין
ראוי לקפו ולקבאת בפני עדי' תחילה אלא בינו וביני' כנקל' בדרך
טהרה ואזהרה כדי להדריכה בדרך ישרה ולהסירה מכבשו וכו'
שאינו מקפ' על אשתו ובניו ומזהרין ופוק' דרכיהן תכי' עד שיד
שהם שלכי' בכל חטא נקרא חוטא שנ' ופקדת את נק' ולא הונכ'

נג אן משכן שטר לעשות כשל מנה נ' או איפכא
נד מי שפרע מקצת חובו והשליש שטרו שהוא דין אסמכת'
נה דין שלישות
נו אס'ר לשהו שטר פרו' ושט' שלו' כו ופרעו אין חוה ולוה כו
נח מי שהוציא שטר על חבירו
נט מלוה שהוציא שטר חוב מקום וטען הלוה שהוא פרוע
ס כת לו דאקני ושעב' מטלטלי' אגב מקרקעי ומי שמשתעב
בדב' שאינו בעול' או בדב' שאינו מצוי לו ואינו חייב לו
סא תשובות ושאלות מענין שטרות
סב אשה הנושאת ונהנת בבית ושטרות יוצאת על שמה
סג מי שהעיד עדים עליו שמחר אחר זינף
סד נפקד שרצה לעכב בחובו שטרות שהפקדו אצלו
סה מציאת שטר' וחזרתו ושובר שנמצא ביד שלי' או ביד
מלוה והאומר לבנו שטר פרוע בידי
סו מכירות שטרות היאך נקנה ואם מחלו המוכר ודין א'
אונאתן ושבידתן והאומר נכסי לפלוני אם הם בכלל
סז דין שמיטה אי נהג האידנ' וכל דיניו ודיני פרוזבול
סח דין שטרות הנעשות בערכאות של גוים ובהדיוטים
סט הוציא עליו כתב ידו מקום או אינו מקום ואם נאמן לומר
פרעת ואם מודה במקצת ואם הוציא על היורשין
ע מלו' ע'פ' בעדי ואם א' לו אל תפרעני אל' בעדי' או בפני פלו' ופלו'
עא לוח שהאמין למלוה במלוה על פה ובשטר או לוח ש
שהאמין למלוה ולענין מה מועיל נאמנות
עב המלוה על המשכון אם ישתמש בו ואם נאכר או שהיא ב'
בעין ונתקלקל ותובע מלוה ללוה או לוח למלוה ואם מ'
משכנו המלוה ליד אחר או הורישו לאחריו ומשכנו של
גר ביד ישראל ואיפכא והמוצא משכון שמשכן ישראל לנתי
עג כמה זמן הלוה סתם ואם הלוה לזמן ואם רואין בתו' הזמן
שמכונן נכסי' ואם בשבע לפרו' לזמן ולא תבעו ועבר ואם אידע
הם הזמן בשבת ומלוה על משכון כתי' יסכרנו וכיצד ואם
התנה להחלישו לזמן ואם מחל לו המשכון
עד באיזה מקום ניתנה מלוה לתבוע ואם הלוה יכול לכופול
לקבלה במדבר ובתוך הזמן ובפרוטרוט ושיקבל ממנו ק'
קרקע והמלוה לחבירו כטבע ונפסל
עה בלוה ולוה אם צריכין לברר טענו שביניה' בענין מנה לי
בידך והלוה אומ' איני יודע' או שתבעו בשמא או שניהם
טוענין שמא ומנ' לך בידי ואינו תובעו ומנה לאכא בידך
וכיד אביך ותובעו ע'פ' עדים והלה כופר או אומר איני
יודע וראובן בא להשביע לשמעון והיסת' הוא אומ' יש לך
עלי' שטר כוזה התביעה הוציאנו תחלה
עז אחר שלוח משנים ע'פ' או בשטר מזה מאה ומזה מאתים
ובל אחר שואל מאתים ושנים תובעין לאחד כל אחד א'
אומר אני הלויתי והוא אומר איני יודע ממי לדיתי
עז ב' שלוח מאה כל אחד כתחיל' בכל ואם מחל לאחד מהם וב'
שהלוה לאחד ובא אחר לתובעו ושותפין שלו' אחד לברו
הטוען שפרע תוך הזמן או ביום שנשלם הזמן
עט האומר לא לדיתי כאומר לא פרעתי דמי וכי שהוד' בכ'ד'
שחייב ואומ' שטען בהודאתו ובאיחוד ענין החזק כפרן ו'
וחילוק שבין צא' תן לו וחייב אתה ליתן לו
פ באיזה ענין טוען וחוזר וטוען
פא הורה מעצמו או תבעוהו או בכתב ידו מתי' יכול לטעון ש'
שלא להשביע או משט' אני כך והתוב' לב' והוד' אה' ושתק
השני בתעסק שנתן ריוח ורוצ' לחזור ולומר שאין כו ריוח

כב לוח שמודה בשטר שאינו מקום שכחו ואומר שפרוע
הוא קצתו ועדים מעידים שכלו פרוע או שטען על שטר
שהוא פרוע או אכנה או ריבית או עד אחד מעיד שהוא
תנאי או שחלוקים אם נתקיים התנאי ואם המלוה ת' ח' או
חשוד למי נשבע תחלה או שי' וצה להפך השבועה
כג מלוה שמודה בשטר שהוא מוזיף וא' שטר היה לי ואכר או
שקבל דמי השטר אלא שקבלם בפרעון כלוה ע'פ' או ב'
בפרעון שטר אחר או שחלוקין על איזה חוב נותנו
כד הפוגם או פוחת שטריו או עד אחד מעיד שהיא פרוע
כה ראובן שהוציא שטר חוב על שמעון ושמעון הוציא עלת'
שמכר לו שדה וב' שהוציא כל אחד ש' על חבירו
כו ראובן נוש' בשמעון ושמעון בלוי מוציא מלוי ונותני' לראובן
כז חיוב שבועה דאוריית' למורה כקצת והיסת' לכ' פר' בכל
והלך ונתחיל' שבועה וטען שנשבע וחילוק שבי' שכות'
התורה חמ' בה והיסת' וכיצ' משביעי' וכחריבי' על התובע תחלת
ואם אחר שנשבע הודה במקצת או באו עדים או תפס משלו
כח מודה מקצת ושיעור הכפירה וההודאה ושתהיה ממין ח'
הטענה וטענו חסי' והודה ש'עורים ושתהיה הטענ' במשקל במדה
במנין ואם הכפירה או ההודאה בשטר או בכת' ידו או בעדים
כט שכיר נשבע ונוטל ונותן טליתו לאומן ואו' ב'קצצת לי'
צ גגול ונחבל ושאר נזקין נשבעין ונוטלין ואם עשו תקנ'
נגזל במכור ובמפקד והוציא כלים בבית חבירו ואמר
שלקחן וכ' ה' אומר שהן שאולין או גנובים ואם הוציא שלא כפניו
צא חנוני נשבע ונוטל ואם יש לרון לכל אדם על פי פנקס
ובעל הבית שאמר לחנוני תן לי בדינר פירות
צב חשוד על השכרה שבגדו נשבע ונוטל ואם שניהם ח'
חשודין וכמה יקרא חשוד
צג הנשבעין בטענת ספק בשותפין וכיצ' בהם ועל כמה
נשבעין ואם חלקו ועוד כמה טענת שבין שני שותפין
צד דין גלגול שבועה
צע אחי' שבע' נשבעין על קרקעו עבדיו ושטריו והקדשות
ודין הק' ש בזמן הזה ואם פשעו בהם השומרים ודין פ'
כחומר קרקע ונתן בדם לעוברי' מחבירי'
צז ח' ש' איזה שבועה נשבעין על תביעתם והתובעין וגם א'
אשת איש ונתחייבו ממון או שבועה
צז מצוה להל' לעני' ושלא לנוגשו ושלא לחבול אוכל' נפש
ואלכנה ומצות השבת העבוט ודין הסדור
צח סדר גביית החוב ולוה שבבקש זמן לפסול שטר מקום
כמה נותנין לו ואם לא בא בזמנו
צט כיצד משביעין ללוה אם יש לו כמה לפרוע ומחייבי' על
כל מי שיודע לו נכסים ואם היה מוחזק עני' וכשר או אם
הוא רבאי ואמור' ואם נתן שלו' כמתנה כדי' להבריח
לוח שבקש זמן לפרעון כמה זמן נותנין לו ואם לא בא ב'
בזמנו או שמסרב לעשות צווי' בית דין
קא מגבין לבעל חוב בענות או כטלטלין ואם תלה בעותתו
בגוי ואם יש עליו חובות לגוים
קב מאיזה קרקע מכבין החוב לבעל חוב ואם אמר תן לו'
זיבורית טפי פורתא או מן עדית בעיר פורתא
קג שבין קרקע של ל'ה ומכריזין עליה ואם טענו בשומא
קד ב'ח' מאוח שקידם וגו' במקרקעי או מטלטלי' או לוח הלוח
ואח' ב' קנה וקדם אחד מהם וגבה או באין לגבות כאחד
ומלוה על פרו' וקדמת רמלוה בשטר ולוה שנפל הבית
עליו ועל מ' ש' אב

ודיני הגזלן כמה מתחייב ומתי קונה הגזלה ודין הלוקח ממנו ודין
 השבת גזלה וגזלן דרכבן ודינא דמלכותא והגזל קרקע והשביח
 או שטפה נהר ואם הגזל בא לטורפה מיד הגזלן ומיד הלוקח אח
 שהשביחה ודין הלוקח מגזלן והורד לשדה חבירו או לחורבתו ש
 שלא ברשות ודין אדם המזיק ממון חבירו וממונו שמויק לחבירו
 או לממון חבירו והם האבות הקרן והרגל והשן והזכור והאש ו
 ותולדותיהן ואדם החובל בחבירו או מביישו ודיני נפשו הגידונין
 בזמן הזה ודין הרודף אחר חבירו להורגו או אחר אחר מכל א
 העריות של חייבי מיתות כד' וכרת והבא בכחותרת והמינין
 זהאפיקרוסין וראיתי עוד לעשות סימנים לכלול כל ענין וענין כ
 במילות קצרות לכותבם כתחילת הספר במספר ובמין למען ה
 היות נקל לחפש כל ענין וענין ולא מחכמה אשר כי עלתה גלבי
 לעשות זאת כי יודע אני שאין בי דעת ומזמה ולא אתי יודע עוד
 מה אבל בחכמי ה' בטחתי ומאתו אני שואל לתת מחכמתו בלבי
 לעשות צדק ומשפט כי הוא חפץ בדרך צדקה ומשפט ויעיר לי
 אזן בלמודים ובמפתח שפתי יתן מישרים להקם עדות ביעקב
 ולהשם תורה בישראל כדכתי' ויקם עדות ביעקב ותור' שם בישר'
 אשר צוה את אבותינו להודיע לבניהם וכתב מגיד דבריו ליעקב
 חקיו ומשפטיו לישראל וכתבי כי ידעתיו למען אשר יצוה את בני
 זגו וכתב לא תכירו פנים במשפט כקטן בגדו תשמעון לא תגורו
 מפני איש כי המשפט לאלדים הוא וכתבי ויאמר לשופטים ראו מה
 אתם עושים כי לא לצדם תשפוטו כי לאלדים ועמל' בדב' המשפט
 וכתב למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו א
 אלכמה וגו' וכתבי אשרי שומרי משפט עושי צדקה בכל עת וכתב
 עשות צדקה ומשפט נבחר לה מוכח ופתיב אמת ומשפט ושלוס
 שפט בשעריכם וכתבי כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי ק
 קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות
 א מיני השופט באר' וב'ה' ועל מה דני' ואם תפ' בדיני קנסות
 ב בית דין מבין ועונשין לצורך שעה
 ג בכמה דיינין דבין מובדן ושאיין מומחין
 ד כיצד עושה אדם דין לעצמו וכח
 ה באיזה ימים דנין ובאיזה זמן ביום
 ו על כמה ממון דנין
 ז מי ראוי לדון והפוסקים בחמת אהבה ושנאה וקרובה ואין
 עד נעשה דין ושלא ידון בדבר שיש לו בו הגאה
 ח שלא למנות דין שאינו הגון וישיבתה תהיה באימה בדין
 והנהגתן עם הציבור והם עמו ועם שלוחו וגדול' שבר' ח
 הדיין כשרן דין לאמיתו ועונשו בשאינו דן לאמיתו
 ט הרחקתו מלקבל שוחד והיתר שבר בטלתו
 י להיות מתון בדין ולהתרחק ממנו כשיוכלו לקרב לו כ
 בשאיין זולתו ולימלך בגדול' במנו
 יא כיצד הזמנה לדין ועל פי מי הגידו למי שלא בא והתרתו
 יב דין שבאו לפניו רך וקשה ומצוה להתחיל בפשרה והיא
 ביחיד וצריכה קנין ומחילה אינה צריכה קנין
 יג אם אין שני בעלי דיני מסכימים על הדיינין כיצ' בוודים
 אותם ושלא יתפכו בטענת האחד יותר משל חבירו
 יד אחד אומר גזון כאן ואחד אומר בבית הועד ומתי יתחייב
 ובקרב בהוצאה והאומר באיזה טעם דנתוני
 טו איזה דין דנין תחילה ואם בא לפניו דין טרומה
 יז כמה זמן נותנין להביא ראיה ואם אומ' שיטילו חרם כל מי
 שיש בידו זכותו ואם אומ' אקד' יש לי זכות בשט' שבידך
 יח שלא יב' הדיין לאחד מבעלי הדין יותר מלחבירו אלא
 ישנה אותם לכל דבר ושלא לל' טענות לאחד כהם

יח כיצד נותנין ונושאין בדבר והולכין אחר גרוב
 יט כיצד אומרין לבעל דין הפסק וכיצד כותבין אותו ושלא
 יאמר אני מוכה וחברי רבו עלי
 כ עד מתי יכול להביא ראיה לסתור הדין
 כא מי שקבל עליה להשלים דין ליום ידוע ונאנס
 כב מי שקבל עליו קרוב או פסול ומ שנתחייב שכונע' ורצ'
 לשל' או להפכ' על שכנגדו או לפוטרו משכונע' מתי חוזר
 כג עד מתי הדיין נאמן לומר זכיתי לזה וחייבתי לזה
 כד בזקקין לתובע תחלה ואי זילי נכסי נתב' נזקקין לו תחלה
 כה דין שטעה מתי חחר ומתי משלם מביתו
 כו אסור לדון בדיני גוים
 כז שלא לקלל דין ולא שום אחד מישראל
 כח גל אדם חייב להעיד וכיצד מעיד ומאימין אותו ואין פ
 מקבלין עדות שלא בפני בעל דין
 כט אין העדים יכולין לחזור בהן לאחר שנתקד' עדותן כב'
 ל אין עדי ממונות צריכין דרישה וחקירה ושנים שיעידו
 באחד ובכ' ד' אחד וצריך שיעידו על דבר שלם ואם פ
 מבחישין זה את זה בכריקות או בחקירות
 לא שתי בתי עדים ומכחישות זו את זו ומי שהביא הדב' כזו
 עדים והוכחשו ואחר כך הביא עדים וכוננו עדותן
 לב המודה בפני עדים מתי נאמן לומר משטה הייתי כך א
 שלא להשביע עצמו הודתי והשובר עדי שקר
 לג פסולי עדות בחמת קורבה ואשה ועבד
 לד הפסולין מחמת עביר' וחזרתן ושאיין עוסקין בישו' העול'
 לה פסול סומ' חשו ומי שיכו' להעי' בגודלו מה שראה בקומו
 לו רבים שהעידו ונמצא אחד מהם קרוב או פסול
 לז הפסולים כדכתי' שיש להם הנא' כגון שנת' לחבירו ומל'
 וערב ללוה ומכר לו בית וגזל' לגזלן וללוקח ממנו
 לח קצת עניני הזמה העידו שגירש אשתו ולא נתן לה בחוב'
 לט כותבין שטר ללוה בלא מלוה והוא נותן השטר ומתי כ
 כותבין למלוה שטר ועל איזה הודאה כותבין לו
 מ האומר לחבירו חייב אני לך מנה בשטר
 סא מי שנמאק שטר חובו או אבר שאין לעשו' טופס לשטר
 סב כותבין השטר בדבר שא נו מזויף ובכל כת' ובכל לשון
 ואם יש בו דברי' שסותרין זה את זה ואם אין המטבע מפורש בו
 סג צריך לכתוב זמן בשטר ואם אחרו או הקדימו או דילג
 הבלל או הפרט ואם איחרו דחתיכה אחר דבתיכה אוה
 חכתיכה אחר הקנין או שלא נכת' במקו' שהיה דקנין ושטר שזכנו
 בשבת ושני שטרות בא' כתוב בה בניסן ובא' ניסן סתם
 טד חזרת השטר בשיטה אחרונה וקיום מחקין ותל'ין
 טו צריך שיקראו העדי' קודם שחיתכין ושטר הבא על הגיד
 ועדי' על המחק' ואיפכא ומלאהו בפסולין וקרובין
 טז הקיום ועדים שאומרים כתב ידינו הוא זה אבל קטני' או
 פסול' ס הרינו או אמנה או תנאי הנה
 מז מלוה שאמר על השטר אמנה הוא או פרוע
 מח כותבין טופסי שטרן ושטר שלוחו בו נפר' אין חז' ולוה בו
 מט צריכי שיכירו העדים שם הל'ה והמלוה ואם כותבין יום
 הדינו ואם טעו בשטם או בכסום או ב ששם הדין טי'
 נ שטר שכתו בו לוייתי ממך מנה
 נא שטר שאין בו אלא עד אחד ואחר מעיד על פה או שאין
 כאן אלא אחד או שיש ב' ואחד בהן פסול או שאין בו ש
 שום עד ונמכר בפני ב' או שהעדים קרובים לזה ורחוקים לזה
 נב שטר שיש בו ריבית או שהו קרוע

חנות בני עיר כופין לבני עיר אחרת שלא ליר לאומנות
 ולא להביא סחורתן לעירן ואין בן מבוי מעכב על בן מבוי בעירו
 קנז חלוקת חצר שיש בו דין חלוקה או שאין בו דין חלוקה
 כיצד יבנו הכותל ואם קנו זה מזה לחלוק באין
 בו דין חלוקה או שקנו לעשות כותל ואם אחר אמר ש
 שכנאו כלו ואם נפל הכותל
 קנח חלקו גינה או בקעה כיצד עושין הגדר ומוי שגדר חכירו
 מג' רוחותיו ונדד מקיף או ניק הרביעית
 קנט ודוק ראייה שמגג לגג וכיצד יסירוהו
 קס גג הסמך לחצר ושתי חצרות שאחת גבוה מחבירתה
 דברים שבני חצר כופין זה את זה ועל מה מעכבין ל
 להשתמש בחצר והחצרות ששופכות מים לביב אחו
 דברי שבני מבוי כופין זה את זה ועל מה מעכבין ולאיות
 יכולי להעמיד דלתו וחצר הפתוח לב מבואו והחצרו פתוחו למבוי
 קסג דברים שבני העיר כופין זה את זה וכיצד גובין אותו
 ודברים שתלמידי חכמים פטירין בהן ויתובין חייבין
 קסד הבית והעלייה של שני ומה יש על כל אח לתק ונשפלה
 התקרה או נפל כולה ואם באין לבנותו או שאין להם לבנותו
 קסה מי שיש לו גינה תחת בד של חבירו ונפחת
 קסו מי שנפל כותלו לגינת חבירו ואינו רוצה לבנותו
 קסז שתי גינות שהאחת גבוה מחבירתה וירק ביניהם ואילן ה
 העומד על המיצר
 קסח שטף נחר את זיתו ושתלן בשד חבירו ומוכ' זיתו לעצום
 קסט מי שיש לו בור לפני מבורו של חבירו וגיב לפני מגינתו
 קע חמשה גנות המספיקות מים במעיין אחד ואם המושכת
 על פני השדה ומשקין במנה
 קעא איזה דבר שהשתפין כופין זה את זה לחלוק ובאין דבר
 אין חולקין אלא אומרי גוד או איגוד וכל דינו
 קעב גותנין לכל פתח בחצר ד' אבות וכמה יתה בחצר שיש
 בו דין חלוקה
 קעג שותפין שריצו לחלו בדבר שאין בו דין חלוקה ובכתבי
 הקד' ובמ' בתקיים החלוק' בה שיש לאחין זה על זה לאח שחלקו
 קעד אחר כהאחין שבא להעלו על אחד מהחלקי יותר כמה
 ששמוהו כדי ליטלו בלא גורל או שבכסף שיתנוהו לו
 שהוא סמוך לשדהו או שרוצה לחלק כל שדה לכ' חלקי בכור או
 יבם אם יטלו ביחד ובי שיש לו שני חלקי ולחבירו חלק אחד
 קעה לא היו כאן כל האחין ואותן שבכאן רוצים לחלוק או ש
 שחלקו אותן שבכאן ובאלהן אח או שנטל בע' חלק אחד מהן ש
 שותף שבכר חלקו לאחר השותף בחלקו וכן המצרן מ
 כסלק את החלוקה וכל דינא דבר מצרא
 קעו השיתוף כיצד בתקיים ואם נתן זה ק' זה ר' וכיצד נודגו
 בשותפות ואם שנו בשטח דבר ואם תכע אחד מהם לטי
 שחיו להם וכיצד נפרדין ואם חלק בלא דע' חבירו ואם כת את מהן
 קעז שותפין שירד אחד מהן לאומנות המלך או חלה או ש
 שרצה לילך ללמוד תורה ואומנות
 קעח שותף שבק' מהמוכס שימחול לו או שירד שלא ברשות
 קעט שותפין אין להן חזקה זה על זה
 קפ שותפין שנדרו הנאה זה מזה
 קפא שירד טעמ' עליה גיים והציל אחד מה והוא שות' או פוע'
 קפב איסור שיתוף עם גוי ואם עשה כחור בנבלות או טרפנו'
 ושלוחו כמותו וכיצד נעשה שליח ואם עבר על דעת ג'
 משלחו או טעה וקנה ביוקר או קנה לו קרקע בלא א'
 אחריות או שאב' לו מכור ל' טאה וכבר לו כאתים או איפכ'
 עשה שליח לקנות ל' ולא קנה או קנאו לעצמו או לקנו'

לו חסין והנה שעורין ואם הוסיפו לשלוח ושולח שליח
 לגוי לקבל לו בעות וטעה והם י' לו או שנעש לו ערב
 לגוי נתן לו המעות ושכחם הגוי
 קפד ג' שנתנו מעות לאחד לקנות להם והקונה שדה על שם
 אחד ואח' כ' אכר שהוא לעצמו
 קפה סרסר שמכר בפחות כמה שאב' לו בעל' הכי' או ביותר
 או שנאבד לו החפץ ושאר טענות שבינו לבין בעה
 קפז חלוק' כלי' מן האומ' לשגר' לבית חמי' או למוכר' לאחר'
 שליח שטוען שאירעו אונסין
 קפח אין שליחות לגוי וחשו' יש שליחות לעבד ואש' והשולח
 קטן לחנוני וצלוחית ופוגדיון בידו
 אין הבקא נקנה בדבר
 קפט קניית קרקע בכסף ואם נתן משכון ודין עייל ונפי' אזור
 קצ קניית קרקע בשטר
 קצא קניית קרקע בחזקה ושכירות קרקע כקנין קרקע
 קצב המחומר לקרקע דינו כקרקע
 קצג גוי שמכר קרקע לישראל וקבל כסף ולא כתב השטר
 קצד קניית קרקע בחליפין וכל דין החליפין וכיצד קניין
 קצה קניית עבד כנעני
 קצז קניית בהמה נסה ודקה והיו ב' רוכבים או רכוב ומונהג
 ובאווה מקום קניין כשיטה בסורה והגבהה או שא' ל' קב'
 בדרך שבני אד' קניין או שאב' לו משהו וקב' לאחר ל' יום
 קצח קניית מטלטלין איזה בהם כשיטה ואיזה במסירה ואם
 באבדו ביד המוכ' אחר שקבל המעות ובה דינו כ' עו' שבידו
 קצט יש טעו' קונות יש זמן שהן קונו וביתומי ג' קונות
 ר' קניית מטלטלין על יד חצרו ואם הם ברשות המוכר או
 אחד קדם והשכיר או נתן לו הבקוס וכיצד קונה בליו ובשך
 קוד' שפסק או כרד וכור אני כיכר לך והיו מורדק בכרת הסרכו'
 או אח' והכני חבורי והתכוא לתו' ביתו הנוט' כל' לבקרו ונאב' בידו
 רא קניית מטלטלין בערבון נפי' המנהג
 רב קניית מטלטלי' אגב קרקע והקנה לו עבדו וקרק' או עבדו
 ומטלטלין ואמר לו משוך בהמה וכלים שעליה
 רג כל מטלטלין נקנין בחליפין בין אם במקפיד לידע פכחין
 או לא וכטבע אין נקנה בחליפין ואין עושין בו חליפין
 וכיצד נקנה ואיזה בהם נקרא מטבע אצל חבירו או פרי'
 איכותי בקב' וחתו בו כי שפר' וכתי' נקרא מחוסר אגבה
 רד מוכר מחמת אונס ומכר מודעא ובטרה
 רה בשאמכור אטכור לך בק' ומכר לאחר בק' א' שאמר
 אמכרנה לך כפי שישוכמו אותה נ' אד'
 רז המכר נכסיו על דעת להור' כמקי' פלו' חלא ימול' לדו' שם
 ושאר תנאים שכמכר שהתנו ליקח או מוכר ודינו אסכתא
 ובחייב עצמו ברבר' שאינו חייב בו או ברבר' שאין לו קצבה
 רח מקח שנעשה בצד איסור של ריבית
 רט מקנה דבר שאינו מסויים או שלא בא לעולם או כשיד
 אותו לעצמו או לאחר
 די מקנה לעובר שלו או לעובר אחר וקני את חומר
 דיא מה שאירש פאבא מכור לך הכותב נכסיו לבנו לאחר מ'
 מותו ומכר הבן ומת חבן בחיי האב והקנה מטלטלי' אגב
 כקרקעי לא הח' לו המטלטלין
 דיב מקנה וירית בית או אגד חצרו או כשידו א' מקדיש דבר
 שלא בא לעולם או נתנו לצדקה
 דיג פירות מותרת ל' רות שוכך באיזה ענין יקנה
 דיז המוכר בית ס' כהנמכר ענו' חיצא שכתב ל' עזמק
 ורוכא או ביארעית ת' עד רקיע ואם אב' ק' אדי טא ילחנה
 שלי' וכוכ' בית בבירד' דול' וחיו לו שני בתים זה לפני' מזה

קז התופס לב' ח במקום שחב לאחרי ונפקד שתופס הפקדון בשביל הכעל חוב

קו הבא ליגרע שלא בפני בעל חובו

קז כופין את היתומים לפרוע חוב אביה ואיז אין בנפץ ואיכא מצוה ואיז ריב מצוי ואין צריכי לישב שלא ירשו ואם מכרו הנבסים ואין ב' ח צרי ליק' חצי מזה וחצי מזה ואם מכ' אחד מה' השני לא מכר

קח באיזה ענין נפר' מלוה וירשו מירשיו מירשיו מלוה מלו ע' פ שטר ועסקא ואם מת לוח נחוי מלוה ותפשו יורשי המלו' ואיזה שבוע' אדם מורי לבניו ולוח שהוצי' שובר על קטני שנכת בחיי אביה ואין נפרעין מן היתומי' אלא זיבורית ובשבועה מכריזין על נכסי היתומין ואם המלו' רוצה ליקח השרת בלא הכרזה ואם טעו ונתאנו ואם מכרו ע' שליח וטעה

קי אין נזקקין לנכס קטן ואם יש שם ערב ואם אמר האב תנו מנה זו לפלו' או שקרקע גזולה בידו נזקקין לו ואם לזו ב' ד' או אפטרופ' לצרכ' או שתקף בנכסי אחר נ קקין להוצי' מידו

קי"א מלוה בשטר גובה ממשעבדי כי ליכ בני חרי אי אישתדפו בני חרי ואם בא לגבו משני לקוחו שקנו כאחד ואם הוא חתום על שטר המכיר ואם נתן הלו' מתנה עמ' להחזיר ורא בן שהלו' לשמ' ע' פ ושמעון ליהודה בשט' ומכר יהודה וכא ראו'ן לטרו' מש' ח שיש ללו' על אחרי ומכר או נתנ' לאח' בא לגבו' כהם קי"ב אין ב' ח ש' ר' ממה שקנה אחר שלו' ומכר אלא א"כ כתב לו דאקני ואם לא כת' ליה דאקני וחלוקה המלו' וחלוקה או שני מלוין מת' היו לו הנכסים או שמת והוריש נכסיו לכתו נשאת קי"ג אין ב' ח שורף ממשלטלין המשועבדין אלא א"כ הקנס לו אנב קרקע וכיצד נקני' אנב קרקע

קי"ד דין ב' ח עם הלוקח אם יכול להחזותו אצל הלו' ושבועה שנשכ' ב' ח והלוה והשומא וההכרזה ואם רצה לסלקו במעות או לעלות על השומ' ואם קנ' אחד בק' ואח' ב' אחר בק' והחוב ד' שורף של באה תחלה

קטו דין הפירות והשכח בשורף מלוקח ומקבל כתובה היתומין קי"ו לוקח שטרף ב' ח ממנו וכיצד כותבין לו הטרף וכיצ' שורף מלוקח שלקח אחרייו ואם קנה שלא באחריו וכבב בדמורה ליתן לו השטר שיחזיר ויטרוף בו כהלוה

קי"ז עש' שדהו או עבדו אפוקי ופ' או שחרר העב' והקדי' נכסיו

קי"ח כת' ללוקח שני דין ודברים אין לי עכך חחרק חלילה

קי"ט ראיבן שמו' ר' כל שדותיו לשמעון ותור' ש-עון וכב' אחת מהן ללוי ולוה שהתנה שיגבה מן העידי ומכר הי לו עי' י בינוני וזיבורית ובכרן לאחר או לג' כאחד או בזה אחר זה זרק לו חובו סתם או שאומר זרקתו לי סתם או בתורת ג גיטין או זרקו והפטר זרקו ונאבד

קכא שלח לו חובו עי' שליח שנעשה בעדים או שלא בעדים ו ובריקני או בכ' ובפר' שאינו ב' ואם השליח בכת' המלו' או הלוה קכב אין הלוה צריך ליתן ההלו' לשליח המלו' עד שיבא בדרשאה ואם מת המלוה או שביט' השליח או הדרשאה קודם שנתן הלוה לשל' ח או למורשה

קכג הדרשאה על מה נכתבת וכיצד נכתבת ואת מי ב' רשין ואם המורשה רוצה לעכב המבון או למחול או להרשות אחר ואם קרוביו ראוין להעיד ואם התבע כהפך השבועה

קכד נתבע אם יכול לעשות מורשה

קכה שלח לו חובו או פקדונ' עי' שליח ואכל' לו הולך הוי כזכי ובכתנה לא הוי הולך כזכי ואם תן בכתנה אוי כזכי או לא הילך לו מנה של מתנה וכיצ' כת

קכו פר' לו חובו במעבד שלשתן א"כ יצ' לחזור בו או למחול

ואם דנפק' א' שטע' ואם נהנו בע' כ' של הנפק' ועל יד גוי או ע' שלי קכו איש שלוח כאשתו או מעבדו וגירט ושיחררו והלוה מן הגר שנתגירו בניו עכו

קכז הפורע חוב של חבירו או שיכשכנו בשביל חבירו

קכח ערב בשטר וע' פ ואיזה ערב צריך קנין ומתי נפרעין מן הערב והמקבל ומה נקרא קבלן ואם נשא ונתן ביד ואם נ נכסי הלוה משועבדין ושל הקבלן בני חרי

קכט ערב שפר' לכל' כיצ' נפר' מן הלוה ואם מסר לו הש' ח או בת' לו נתקבלתי ואם הוא ערב לגוי או לישר' ומת והלך הוא ופרע קלא ערב שחזר בו אחר שנתרצה להיות ערב או שאמ' ללוה ללו' יא מן הערבות או שהתרה למלוה שיגבה חובו קלב עבד ואש' וקטן שערכו וכ' שנעשו ערבי בשבי' א' וא' בשבי' ב' מי שמחזק במט' לטלי' חידועי' לאח' וא' שמכר או נתנ' לו אימץ שטוען בדבר שהוא אומן שקנאו מבעליו קלד המחזיק בבעלי חיים כגון בבחמה ועבד גדול קלה נתחלפו לו כליו בבית האומן ובבית האב' והמשתח קלו מי שלוקח פירותיו של חבירו והאומ' אלך ואלקו' פירות אילן של חבירו או אכרות אילנו קלז שנים או חזק בטלית וחלוקין עליו או רוכבין ע' ג כהמה ו וחלוק' ס עליה וכ' שטרי מתנה היוצאין ביום אחר קלט שנים חלוקין בדבר שאין שום אחר מחזק בו קרקע או מטלטלין ואם בא שלישי וחטפ' ומחלי' פרה בחמו' וילוח וחזיק בקרקע של חבירו וטוען שהיא שלו מבח חזקה או מבח שטר וזין חזקת הבתים וחנניות קמא חזקת הארצאות ושפחו ועבדי' ושדה' הל' כן והאילן קמב סידע המערער למחזיק בחזקתו ואם היה הסידע בטעות החזיק שלא בפני המערער והוא כמדינה אחרת או כח החזיקו בו שנים זה אכלה א' זה וזה אכלה ב' ד' או אנון חלוק' או שאב' שנה בפני האב ושכ' בפני הבן ושכ' בפני הלוקח קמז הבי' עדי' חזק' ולא כיונו עדותן בשבי' או בפירו' או נטעו זומבין או שהעידו א' על ב' שני' ואחד על שלש שני' קמו מחא' מבטל החזק' וכאז'ה לטו' היא וכמ' ומתי כל חזק' צריכו שיהי' עמה טענ' וחילוקי טענות שכין המחזיק והמערער קמו העורר על השו' והוא התו' עלי' עד' או דין או עשא' סיב' לאח'

קכא מי שאכרה לו דרך שדהו

קכט אילו שאין להן חזקה השותפין והאריסין והאפטרופסין ולא לאב בנכסי הבן ולאשה בנכסי בעלה והגזלן והאלם והגוי וחשו' ומחזיק בשל חקדש

קכ מי שיר' בתור' משכונ' וכא' להחזי' או מל' א' לה ול' א' ל' כול' שאין לה חזק' עדי' כדג' לה' לב' כגז' ל' וכע' בנכסי אשתו וכולם בניהם יש להם טענה

קכב חזקת תשמיש ולא לגוף המקו' כגון הוצאת זין וכוחה' וכרוכב והעמדת כולם ונעיצת קורות בכותל

קכד חזק' חלונות וכמה צרי' להרחי' מהן ושלא לפת' ח לחצר השותפין חלון ולא חלון כנגד חלון וכמה ספיר דבי' ורחקת ניזוקין כגון העמדת תנור בבית ובעליה העליון שמיכיו יורדין לתחתון והרחקת מלח וגפ' וכל' וסיד' וכו' רגלי' וריחי' כורסקי' נבלות קברו' כבשנו' דבורים ושוכן כהעיר' ואילן מאילן וגפנים כגפני' ואילן כגפנים וכמיה' תבוא' ואילן שענפיו או שרשיו ככנסין לשר' חבירו או לזה וירק כמטרה וכרישים ככצלים וחידל' כדבורים ואילן מכ' ואם מות' לסמו' שאין שם טו' דבר הניזוק ואם סמך חזיק ואם החזי' בהם וכה' היא חזקתו וכאז' כהן אין גזק' חזקה קכו אחד מבני חצר שבק' לעש' רופ' או גרדי' או דה' כיד' וכו'

רנט השבת אכר' מאיזה מקו' חייב להשיב' ובאי' מקו' הי' שלו
 רס המוצא דבר שמוכח שהוגח שם או ספק הונח במקום
 המשתמר או משתמר קצת
 רסא המוצ' בנקו' שניכר שאינה אכר' כמו פרה רוע' בדר' או ברפת
 רסב אכרה שאין בה שוה פרוטה ואם נפלה מג' שותפין ועל
 איזה דבר חייב להכריז ואיזה דבר שהיא של מוצאו ויאוש שלא
 מודעת ועל איזה סימנין מחזירי' ולת'ח בטביעות עין והשולח
 לחבירו פירות ומצא בהן מעו' מצא חמור ואוכף עליו הנותן סימן
 באוכף מחזירין לו החמור וכן כלי מלא פירות ומעות בתוכו
 רסג המוצא אכרה שמתבייש להשיבה
 רסד אכדתו קודמת לכל אדם ואכדת רבו ושל אכיו של מי
 קודמת ואם הניח שלו והעיל של חבירו והיה בורח מ
 מבית האיסורים ואמר לו טול דינר והעבירני
 רסה אין ליטול שכר על האכרה ואם היה בטל מן הסלע ואם
 היה שם בית דין או הבעלים או לא היה שם
 רסו דין אכדת עובד עז' ובאיזה ישראל ובאיזה אכרה חייב
 להשיב ואם אמר אכיו אל תחזיר
 רסז מצות השבח כיצד מכריז וכיצד מטפל בה בעודה בידו
 וכיצד מברכה ומה דינה בה במפוטתיה ולהכין מחזירה
 רסח קני' בחצרו וכר' אמותיו ואם נפל עלי' ועבי וגזולו שבשדהו
 רסט המגביה מציאה לחבירו ואם הגביהו שני חרשין או שני
 פקחין או פקח וחרש או שמוכח חציה על עמוד ובתקה
 אצלו ושומר לחבירו וכו' לי בה א' תנה לי
 רע מציאת ח' שו' ובנו ובתו ועבדו ושפחתו ואשתו ופועלו
 רעא מציאת בהמה ושטר חוב ושוכר וגט אשה
 רעב מצות פריקה ושעיקת גמלים או ספינות שפגעו זה בזה
 וחמורים שרגליו של אחד רעצת ושירא שפשרו עם
 גיים הבא עליה או ששכרו תיור לילך עמהם
 רעג הזוכה מן ההפקד והפקד כיצד ובכמ'
 רעד תנאים שתקן יהושע נחזנים אף בחוצה לארץ
 רעה הזוכה בנכסיו גר שמת בלא יורשין ואם שמעו בו שמת
 זכרו ואח'כ שמעו שלא מת וחזירו וזכו אחרי ומשכונו
 של גר ביד ישראל ואיפכא וכיצ' היא הזכייה וכל דיניה
 וגוי שמכר קרקע לישראל וקבל דמים ולא כתב השטר
 סדר בחלות כיצד והאם אינה יורשת את בנה והו' יורש'
 רעז אבל לא בקבר להבחיל לאח מאב וקרובין בעבירה יורשין
 רעז הבכור נוטל פי שני ומורישו ליורשו ואיזהו בכור לבחלה
 וספק בכור ג' נאמנין עליו ואיזה בן ממעט בחלק בכורה
 רעח אין הבכור נוטל פי שנים בנכסיהם ולא במלחה ולא
 בשבח ופורע פי שנים בש"ח ואם איני נוטל פי שנים
 ואיני פורע פי שנים ואם מכר חלק בכורה או פשיטות
 קודם חלוקה או חלק עמהם בשוה בדבר אחר הפסיד בכורתו
 רעט אמר זה בני או אחי או אינו בני ואינו אחי או עבדי חזור
 ואמר בני או איפכא ומי שיש לו בן משפחתו
 רפ אמר אחד זה אחי או שכא אחד ואמר אני אחיך יורש
 ספק עם ודאי או ששניהם ספק או נפל הבית עליו ועל אמו
 רפא המעביד נכסיו מבניו ליתנם לאחר או שזיכה לאחד מה'
 או השוה להם הבכור בלשון ירוש' או שאמר פלו' לא ירש
 או שכת' לנכרי בלשון ירושה או כתנה עם ירושה
 רפב שלא להעביר בחלה ממי שראוי לירש
 רפג דין ירושת גוי וגר ישראל משומר
 רפז אין צריך עדות ליורש שהוא קרוב רק בחזקה אבל צריך

ערות שמת המוריש

רפה שבוי ובורח מחמ' מרדין והיוצ' לדעת מה יעשו בנכסיה'
 רפו יתומים גדולים וקטנים היאך ניוונין מנכסיו ואם טלו
 האב שושבינו למי תחזו ואם נשתלח לו משל מי הפרע
 רפז מי שמת והניח בנים קטנים וגדולים או כלם גדולים ו
 והשביחו הגדולי' או קצת גדולים הנכס' בסת' או שפיר'
 לעצמי אני עוש' או שהשבי' בחזק' שאי' לו אח ובא לו אח
 רפח היאך שמין בה שעליהם ובניהם ובנותיהם כשחולקים
 ועוה האב ליתן לפלו' אילן ולא נתנוהו לו וחלקוהו
 רפט האחים שיש בהם גדולים וקטנים והגדולים מבקשים
 לחלוק או שחלקו ובא להם אח ובע'ח ונטל חלק אחד מהם או
 שהיה אח מהם ויצאין שטר' על שמו או חלה או רוצ' לילך ללמוד
 רצ דין האפיטרופא מי ימנו וכיצד יתנהג וכל משפטיו
 רצא דין ש"ח מאימת מתחייב בשמידה וכיצד היא השמידה ו
 וחיובו ופטורו ואם כסר פקדון ליד אחד או ליד אשתו ובניו ואם
 מתנה להתחייב באונס' וליפט' בפשיע' ואם המפקד עמו במלאכתו
 רצב שלא לשלוח יד בפקדון ואם שלח בו יד ומעו' שהפקדו
 אצל שולחני וחנוני וכו' ואם בא עליו אנס ונתן לו הפקדון ואם
 היו מעות של פדיון שבויים ואם עירב הפירות עם שלו או לא ע
 עירבן ואם חכרים וחולכין ואם הופקר אתו ס'ת או כסות
 רצג אכ' ניתן הפקדון ליתב' ואכ' יכו' להחזירו ואם הלך המפקד
 והנפקד רוצה לילך ואם שלחו לו על יד שליח
 רצד הכופר בפקדון או שטוען נגב' כמקו' שאין עדי' כצוי' כיצ'
 נשבע ואם נשבע באמת או בשקר ואם נגב' וא' חכ' הזכר הגנב
 רצה שילם הנפקד כיצד משביעין אותו ובתי' זכה בכפל
 רצו המפקד בעדים או בשטר ושוען הנפקד נגב' או להדם
 או החזרתיו או שטוען המפקד אי זה פקדוני או קלקלתו
 או קבלת עליו להתחייב באונסין
 רצז הכופר בפקדון פטור אפי' בותן המפקד סימן ובתי' מ
 מוציאין ביותומין
 רצח נפקד שאכ' איני יודע כמה אני חייב והמפקד טוען ט
 טענ' ברי' או ששניהם טוענין שכא
 רצט שנים שהפקדו ביד אחד ואחד מהם בא לתכוע
 שנים שהפקדו אחד ק' ואחד ר' וכל אחד תוכע כאת'
 שא או שנים שהפקדו באה וכל אחד אומר אני הפקדתי
 דין השומרים בעבדים וקרקעות ובקדשות ובשל ע
 עניים ומי שמסרו לו לאבד ונדהג בשל יתומים
 שב אחד האיש ואחד האשה בדין השוכרי' ואין קטן בכלל'
 שג שומ' שכר באיזה דבר חייב או פטור ומאימתי מתחייב
 שד המעביד חבית כמקום למקום ונשכר בתי' חייב או פטו'
 אם שוה ביום השוק ה' ובשאר ימי' ד' כיצד פורע
 שוה שומר שכופר או טוען נאנס ובא ליפטר או לשלם או ש
 שנגנב באר' וה' כ' הגנב או שא' שכו' לי ואטמו' לך השאלני ואשאלך
 שז האומנין שומרי שכר וער בתי' ואם קלקלו חייבי' וטבח
 שנבל והמראה דינר לשולחני ונמצא רע ונותן צמר
 לעבע ושוורפו או שינה והמכתלקין בלא הדראה
 שז דיני השוכר ושבועותיו וחיובו ופטורו ואם השאל' או
 השכיר לאחר ואם עשה מכה לבהמה וסופה להתרפאות
 שח השוכר ברמה לרבוב עליה איש או אשה ובמח' יטעון ע
 עליה אם הרביבה או ששכרה לכשאו' ככה נטאה ואם
 הוסיף וכמה משא דאדם ואם הוסיף על משאו

ונתנם או מכרם לב' וכמה יהא גובהו ואם יכול ליתן לו עלייה
 רטו המוכר חצר וכי' הכר ומרחץ ועיר מה מכר בכללם
 ריו מוכר שדה מכר אילנותיו ואם אמר חוץ מדקל פלוני או
 חוץ מהאילנות או ארעא ודקליזקוב' אילנו או בית ומכר
 קרק' ושייד אילנות או קרק' לזוה ואילנו או קוב' אילנו לקויצץ
 ריח מוכר למקום אמת ושלחין ודרך יהוד או רבים או מקום
 לעשות שם הספד או קבורה או מוכר קברו
 ריח המוכר בית כור או שאמ' בבית כור ויש בו סלעים ובקעים
 או שאמ' לו מו' בחבל או חס' או יתי או כסימניו ומעריו
 ומוכר שהלוקח מכירה או שאמ' לו כרם ופרדס ואין בו רמונים ו
 וענבים או חצי שדה אני מוכר לך או פלגא דארעא דאית לי היה
 עומ' בבקע' ואו' שדה זו אני מוכ' לך או ארע' דבי פלני' או
 כל נכסי מוכר לך
 ריש כיצד מסימין המצרים ואם לא סיים אותם
 רכ ככטלטלין בגון ספינה וקרן וצמד נקר ופרה וחמור ו
 ושפחה ובור ואשפה ושוכך מה מכור עם חברו
 רכא מוכר שאר' ולוקח נותן ק' ואח' כ' כתרעו סתם
 רכב שנים חלוקים על המקח כל אחד א' מכור לי ולקח מהן
 ואינו יודע ממי ושאר טענות שבין המוכר והלוקח
 רכג המחליף פרה בחמור וילד וזה אמ' מכרתי לך שד' ועבד
 קטן וזה טוען ודול לקחת
 רכד המחלי פרה בחמור או שקב' פר' ונמצ' נקב בבית הכוסות
 רכה אחריה טעות כו' פר הוא או פירש שלא באחריות או ק
 קבל עליו כל אונס שיארע
 רכו דאוכן שמכר שדה לשמעון שלא באחריו וחטפה ממנו
 או שחזר ולקחה באחריות או יצא עליו קול ערעו ולא
 נתן את המעות וחזקה דייש אמצרי'
 רכז עד כמה הי' בחילה או חזרת האונאה וביטול מקח ודבר'
 שאין בהן אונאה ושליח שטעה ואחין שחלקו וטען
 רכח אסור ליהנו' ברברי ולגנוב דעת הבריות ולרמות במקח
 בגון שמערב דע ביפה ולהשכיח המקח שיראה יפה
 רכט המוכר כמה עפר ושינופות כקבל הלוקח בפירות ואם
 נמצא יותר בין השיעור
 רל המוכר לחבירו חבית של דין למקפה או לפונרה בחנות
 או למכור במקום הזקר והזול ומוכר דין כבושם וישן מ
 מוכר שכר וחמין תוך ג' ימים
 רלא שרא רבמות במדה ובמשקל ולישר הברות והמשקלות
 והבאזנים כיצד יעשו אותם וכיצד ישקול וחייבין ב' ד'
 לבנו נאבבי' על זה ולפסוק השערים ושלא להפקי' אות'
 רלב המוכר דבר במדה במשקל ובמנין וטעה אם מצא יותר
 אם צריך להחזיר או שטעה במנין המעות ומוכר דבר
 ונמצא בו כום ודעוני גבה ולא צמחו
 רלג מוכר בין ונמצא טין אחר או רע ונמצא יפה
 רלד המוכר דבר א' סור ואכלו הלוקח
 רלה קטן כתי מוכר בטלטלי או בקרקעי שלו או שיר' מאביו
 ואם מוכר בקטנותו וזרש שוטה ושיבור שמכרו ועבד
 ואשה וב' ד' ואפיטרופין שמוכרין והקונה בשבת וביט'
 רלו גוי שאנס קרקע נישוא' או לקחו ממנו בחובו או בעליל'
 דברים וכברו לאחר
 רלז המחזיר אחר ז' בר לקנות וקדם אחד וקנאו נקרא רשע
 רדח כותבין שטר לכוב' לבדו ולא לקוחה והלוקח נותן משכר
 רלט מי שאבד שטר קנייתו ושטרי' מ' ד' הבאוחרין פסולין
 רמ שני שטרי' מכר על שדה אחת מ' ד' אחד שודא דדייני

המתנה כמה תתקיים וכן המחילה והנותן דבר שאינו מ
 מסוים ועל כצת להחזיר ושתהא כת' הכל דבר
 רמב מתנ' באונס ומסירת מודעא עליה ומתנה טמירתא
 רמג המזכה לחזירו ע' אחר או שא' ל' תן לו וע' מי מזכין ומת
 קטן זוכה לעצמו והאומר זכה לפלו' וכת' לו השט' ונותן
 לתוך חצרו או תוך ד' אמות של מקבל ואויר שאין סופו לבוח
 רמד האומר לשנים לכתוב שטר מתנ' לפלו' אין יכולין לעשו'
 שליח ואם אומר להם אמרו לעדים לכתוב ולהתום לו
 רמז הכותב נתתי שדה פלו' לפלו' או נתתיה לו או אתנה לו
 והאומר נתתי שדה פלו' לפלו' והוא אומר לא נתתיה לי או
 מקבל מתנה שאמ' לאחר שבאה לידי מבוטל היא תכטל
 אי איפשי בה אינה מתנה בטלה היא או שתק ולבסוף צוח
 רמו שמע שמת בנו וכתב נכסיו לאחר ובא בנו וכתב כל נ
 נכסיו לבני עשאו אפטרופא ושאר מילי דאומדנא
 רמז השולח חפצים לבני ביתו ולא פירש היאך יחלקום או
 שאמ' נכסיו לבני בכוריו או שאמ' נכסיו לפלוני ולבני פלו'
 רמח נכסי לך ואחריך לפלו' ומכ' ראשון ומת שני בחיי ראשון
 ואם אמ' אחריך לפלו' מעכשיו בטלטלי או נכסיו לפלוני
 רמט הנותן מתנה וחזר בו ומתנה לעבד וגוי ואשה מרת ח
 חסידות שלא לקבל מתנה
 רנ מתנת שכיב מרע במקצת או בכולה כלא קנין ובקנין ו
 ומייפה את כחו ואם נתרפא או ניתק מחולי לחולי ואם
 חזר בו בכולו או במקצתו או כת' וכסד לזה וכת' אחר כך
 לזה ואימתי נקרא שכיב מרע ומצוה מחמ מיתה ושכיב
 מרע או בריא שאמרו כתבו ותנו מנה לפלו' ומת ונמצא דיתיקו
 קשורה בנ' וזכות שטר חוב או מתנ' בשם אחד ונתנו ביד שלי' וכת'
 רנא מתנ' ש"מ או בריא שכתוב בה בחיים ובמות או שאין בה
 כפור' כלום והוא אומר ש"מ היה ומקבל אומר בריא והו'
 רנב מתנ' ש"מ מוציאין מ' בו למוזן האש והכנו וכתנת' וש"מ
 שהודה או הקדיש או מוכר ומצוה לקיים דברי המת
 רנג ג' שנכנסו לבקר רצו עושיין דין איזה לשון כותב' לש"מ
 ואי ח' ישינן למתנת טביר ותא ואם אמ' כמדומ' לי שיש לי
 בן ועכשיו שאין לי בן נכסי לפלו' ואם אמ' נכסי לפלוני
 והוא ראו' ליורשו ואמ' תנו מאתי' לפלו' בני כראוי לו ו
 ואמ' תנו ד' זה לפלו' וש' לפלו' ות' לפלו' ותגד' זה לפלו'
 וישא בתי ותנו מאתי' זה לפלוני מייני ותנו לפלוני ב
 בית מחזיק ק' חביות והוא מחזיק ק' ותנו לבתי מאתי' זה
 זון בכתובתה ותנו שקל לבני ותנו מנה לפלו' והלואתי לפלוני או
 ידור בבית פלוני או יאכל פירות דק פלו' ואם צוה לתת
 לפלו' דקל ויש לו שני חצאי דקל ואין חזרש יכול' למחול מתנת
 ש"מ ויחלוק פלו' בנכסי או תנו לו בהן חלק או חלק בכור ותנו ר'
 זה לעני' או לכת' ואם ילדה אשתו זכר ילדה טובטו ואגדרונינו
 ואמ' נכסי לטוביה ואל' תספדוני ואל' תקברוני מבסי'
 רנד שכיב מרע שבקש שיעשו קנין במתנתו
 רנה מנה לפלו' בידי או שאמ' תנו לו מנה שבידי ואבדו יתומי
 פרענו או אמר חזר ואמר לנו שפרע או אמר על מעות
 שהטמין של פלו' הן או אחד העיר עליהן שהן של פלוני
 רנו גר שנתן במתנת ש"מ או הודה ש"מ שצוה ליתן לגוי או
 לשחר' עבדו או לעשות לו קורת דוח או שלא לשעבדו
 רנז הכותב נכסיו לבנו או לאחר מהיום ולאחר מית' וכתנת'
 בריא שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה
 רנח מתנה שכתוב בה לאחר מיתה אם יש בו זמן זכנו מוכיח
 עליו וקונה הגוף כהיום

שסו אם החזרתים לך או איני יודע אם גזלתך
שסז גזלן שבא לעשות תשובה אם מקבלין ממנו ואם צריך ש
שסח שידע הנגזל בשמחו לו וגזל בישוב והחזיר במדבר
שסט גזלן שבא להחזיר ואין הנגזל לפניו והגזל את אביו או את
שספ הגר שאין לו יורשין ונשבע ומתו מה יעשה בגזלה
שסצ המציל או קונה כל כספים ישראל או גוי וסתם גנבה הוי
שסד יאוש בעלים אבל לא סתם גזלה
שסה אסור לקנות מגזלן ולסטים ולא ליהנו מממונו ואם לקח
שסו מגזלן מפורסם או שאינו מפורסם ומוכס בגזלן ומוכס ה
שסז העומד באליו ודינא דמלכותא כיצד הוי דינא
שסח דברים שהן גזל מדבריהם כגון מפרחיו יוני ועני הנוקף
שסט בראש האילן ונחיל שישב על ענף אילן של חברו
שספ קרקע אינה נגזלת וחזרת לבעלים מיד הלוקח בחנם
שסצ וגזלן צריך לשלם כל פרות שלקח בה ואם שטפה נזר
שסד או חפר בה בורות או גזלה מהגזלן או לקחנה אנשי המלך בידו
שסה גזלן שהפסיד השדה ואכל פירות כיצד גוב את הנגזל
שסו ובן אם השביחה מה דינו
שסז מכרה הגזלן והשביח הלוק והנגזל טרפ' מירו מה דינו
שסח של לוקח עם הגזלן כשכח בהכיר בה שהיה גזול' ובלא הכיר בה
שסט מכרה הגזלן וחז' וקנא מהנגז' או נתן לו במתב' או מכרה
שספ לאחד וחזר ומכרה לאחר ואח' כ קנאה בהנגזל
שסצ היורד לתוך שדה חברו או לתוך חורבתו ונטעו או ב
שסד בנאו שלא ברשות
שסה המסיג גבול רעהו
שסו מי שדר הרבי עובר בתו שדהו ונטל' ונת' לה דר' מן הצ'
שסז אסור להזיק ממון חברו ולא לגרו' שום הזיק ואם הזיקו
שסח במקום ששניהם ברשו' או שלא ברשות כגו ששניה רצין ברה' או
שסט אחד רץ ואחד מהלך או נכנס להצר חברו ברשו' או שלא ברשות
שספ זה בא בחכיתו וזה בא בקורתו ונשבר החכית ואם כילא
שסצ חצר חברו כדי ברשו' או שלא ברשו' ושבר בעל הצ'
שסד האומר להכירו קרע כמותי או של חברי והפטר ורודף
שסה שהיה רודף ושבר כלי' או ששברס הנרד' או אחר וספיג
שסו שטבעה זרק אחד במשאה לים להקל במשאה
שסז ה' שישבו על ספסל אחד ולא נשב' ויש' עליו אח' ונשבר
שסח הקוצץ אילן של חברו העומד ליקצץ' המונע חברו ל
שסט לעשות מצוה המוטלת עליו
שספ אדם המזיק לבהמת חברו או העמיד' בחב' או הגי' עליה
שסצ גחל או על עכד חברו ושור שעל' ע'ג' הבירו לה רנו ור'
שסד שהמיתו ברמ' או הגיחו עליו חבילו וכא אחד והוסי' עוד עליה
שסה אדם המזיק שלא בגופו כגון זרק חץ או ברק' או פטר
שסו מים על גבי ובנאי שסתד הבותל והזיק
שסז הזיק שאינו ניכ' כגון כגס' ויגו של חברו וכטב' טהרות
שסח חילוק שבין גרמי' כגון לדיכ' דגרמי' והזור' כלי' כראש
שסט הגג ובא אחר ושברו או שהיו כרים תחתיו ואחר סילקו
שספ שמי' השברים לניזק ומשלם לו עליהן
שסצ גיזק נשבע ונוטל' ומסור כתי' חייב לשלם ומתי' נהרג
שסד מסון האד' שהזיק וחילוק שבין תם למועד ואיזהו מועד
שסה מתחלתו או תם ונעש' מועד' וקדן ותולדותיו ובאין מקל'
שסו חייב קין וטן ורגל ודין חצר השותפין שהזיקו כו אחד
שסז לחבירו ופועלן שנכנסין לחצר ב' והנגחו שורו
שסח נזקי רגל ותולדותיו ודיני צרורות ותרגול' שהי' מחטט
שסט בחב' ל' דלי' וכלב ותרגול' שקפצו בראש הגג
שספ שן באין מקו' ובאין אכיל' משל' כה שהזיק או כה שנהגי'
שסצ כלב שנטל חרדה ואכל חרדה והדליק הגויש

שצג הכנים פירותיו לחצר חברו שלא ברשות והזיק בהן
שצד בעל חצר או הזיקתו או אבלתו
שצה נפלה לגנה והפסידת' והמעמיד' בהמת חברו על קנת
שצו חברו וכיצד משערין ההזיק שמפסיד בפירות
שצא המשסה כלבו של חברו בחכירו או בעצמו
שצב כיצד שמיר' תם ומוע' ואם שמרו כראוי או מסרו לח' שו
שצג או הגיחה בחמה או הוציאו ליסטין או מסרין לשומ' חנם
שצד ולשומ' שכר או מסרו השומ' לאח' והפורץ גדר לפני' בהם חברו
שצה מי שבהמתו רגיל' ליכנ' לתו' כי חברו ומתר' בו שישמרנ
שצו ובהם הקצבי' שמוקת שוחטין אותה ונותנין להם הבשר
שצא הכנים שורו לחצ' חברו שלא ברשו' והזיקה לכי' החצר
שצב או שנפל לבור והכאיש כיביו או שהפר בור בחצר או
שצג ששורו של בעל החצ' הזיק לשור שנכב' ואם נתן לו רשו' להכנים
שצד פרה שהזיקה גובה מולדה ואם אין ידוע אם קוד' גיחה'
שצה ילדה או אח' ושור שנגח פרה מעוברת כיצד שמי' א
שצו אותה ותרגולת' שהזיקה אין גובין מכיצתה
שצז שור שהיה רודף אחר חברו זה אמ' שור' הזיק וזה אמר
שצח בסלע לקחה או שהיו הנרדפים ב' אח' תם ואחד מוע' או גדר וקטן
שצט שור שנגח וחזר ונגח ואם תפש' ניזק וחזר ונגח
שצפ תב' ב' שורדין שחבלו זה בזה והן תמ' או מועדין או א' תם וא' מועד
שצו שמי' השורדי' לניז' ואם פחתו או הותירו בין נזק להעמד'
שצא ואם בדין השביח המזיק בינתים
שצב שור שחב' בשר' או השבי' או פיג' או מוז' או ניז' קוד' העמד' בדין
שצג תה' שור שחבל באד' או ביישו או הדלי' הגדיש בשב' או שגב'
שצד אשה או שפחה ויצא ללדיה
שצה חו שור של גבר' והפקר או ח' שו' אן שהלכו בעלי' למדי' הים ונגח
שצו שור שנגח וכברו מזיק או ניזק או טרפו ב' קודם ש
שצז שהעמיד' הזיק למזיק בדין או ששחטה המזיק קודם
שצח אין דיני' דיני' מזיקן אלא בעדו' ברירה
שצט אין מדי' כהם דקה בישוב וחזיר וכלב רע בכל מקום
שפ בור באיזה מקום חייב וכמה' שיעורו למית' וניזקין ואם כ
שפא כסחו ואם הוא של שותפין ושור שדחף חברו לבור אן שדחפו ש
שפב שור לאדם בבור וב' שמוזקין בחד כיצד בשלמין וכל משפטי בור
שפג תולדות הבור כגון אבנו סכינו וכשא' שהזיק והכנים ש
שפד שורו לחצר חברו שלא ברשות והטיל בו גללים
שפע תיבן המביח הכד ברה' ונתקל בו אחד או שברו ומי שהוא טעון כד
שפז ונתקל ונשבר והזיק בו אחר והשופך מים לרה' והזיקו לאחרים
שפח הקרדיס' שהולכין זה אחר זה ונתקל הראשו' ונפל והשני
שפט נתקל בראשו' ונפל והזיק והשלישי בשני
שפצ אין מוציאין תבן וקש לרה' להבלי' ואם הוציא' חב' בהן אחד
שפד הגורד גדרו בקוצי' כמו לרה' והמיצני קוצי' בכות חברו
שפה הכותל האילן שהיו רעועין ונפל לרה' והזיקו
שפז אין מוציאין זיון לרה' ולא כל דבר המז' הרבי' ואילנות שעל
שפח שפת הנה' ער כמה קוצצין אותם והכונ' ברה' כיצ' יעשה
שפט נזקי אש פטירו וחייבו וטמין באש וכל דיני
שפצ כיצד נפרעין לנזקין מהמזיק והיורשיו
שפד תב' אסור להכר' את חברו והחובל חייב בה' דברי' או במקצתם
שפע אם אינם כלם וכיצד משערין איתם וצריך לאמוד הדבר שהכהו
שפז בו והמקו' שהכהו עליו והחוב' בעצמו והמכני' הגי' ובני' שייך בוש'
שפח והמכני' עבדים וישן וקט' והמכני' בדברי' לת' חולע' הוכל משפטי
שפט תבא' אין חייב בוש' אלא בלכתיון וד' דברי' אפילו בשוגג ובנזק
שפצ אפי' באינס' ואי' נכנס לרשו' כה' וחבל בו או לרשות א'
שפד נתנו לו בקעת על פני' או נתכוון לזרוד' זור' הואמ' לחבירו קטע
שפה ידיו וב' שחבלו זה בזה' וזתר' להבו' באח' כדי להציל חברו מידו

שט השוכר בהמה לילך למקום ידוע וחוליה למקום אחר או מבקעה להור והיפוכו ושכרה לדנש בתבואה ורשה בקטנית

שי השוכר חמור ונסתמו או נאחו באנגרי או מת או נשכר ואם אמר לו חמור זה או חמור כתם

שיא כמה משה ספינה ותוסף ואם שכרה למקו הידוע וטבע בחצי הדרך או פירקה בחצי הדרך

שיב המשכיר בית לחכירו לזמן קצוב או סתם ואם נתייקרו הבתים או החלו ואם המשכיר מכרו לאחר או השיא בנו וצריך לו או משכנו וחזר ומכרו ואם נתעברה השנה ואם נפל הבית וא' לו בית זה או בית סתם ואם השכיר לו עלייה סת או עלייה זו שעל בית זה ונפחתו ב' עלייות זו על זו והשכיר לו אחת שיג המשכיר בית לחכירו בכירה גדולה או חצר סתם או בית בחצר מה שכור בכללם

שיד מה הדברים שעל המשכיר לעשות או על השוכר

שטו כמה קרקע נשכרת ואם שכרה על תנאי

שיו שוכר שבא להשכיר בששכר לבדו או בשותפו עם אחר

שיז שוכר א' פרעתי ומשכני א' לא קבלתי או א' עדיך לא כלה זמן השכירות או הוא בכך וכך ומשכיר בכר כלה או הוא פחות שיח ר' וכן השכיר דיהי שיטחנו לו בשכ' ושוב לא נצטרך לטחני' מי שהטעה חכירו עד שהכנים פירותיו לביתו

שב בקבל או חוכר שדה כחכירו היאך יתנהגו זה עם זה

שבא מקבל בית השלחין ושדה האילן ויבש המעיין ונקצץ זה האילן

שבב מקבל שדה כחכירו ואכלה חגב או נשרפה

שבג מקבל שדה כחכירו ולקת בעומריה או שהיו חסדי יפן ואם קבל ליתן מתוכו ונתקלקלו הענבים והחמיץ היין

שבד המקבל שד' לזורע' בין ידוע ובא לשנותה ולזורע' בין אחר

שבה המקבל לפחות לו שני לא יזרענה פשתן ואין לו בקורו שקמה ואם עלו בה אילנות מאיליהם

שבו המקב' שד' לזורע' שומשמי זרע' חטין ועשת' יזת משוכשמיין

שבו מקבל שבא להסתלק ודיוו בה זרעים שלא נגמרו והיאך חולקין בתבן וקש

שבח מקבל שרוינה להסתלק בפני רעת השד' או שלא עבד' וכתב לו אשלים כמיטבא או אשלים אלפא וזו

שכט המקבל שדה לזמן ידוע ומת והניח בן

של המקבל שדה ליטע כמה אילנו והיו בה רעו ואם הפסיד ואם טוען למחצה ירדת ובעל השדה אוכר לשליש

שלא השוכר פועלים ינהוג עמדם ככנהג המדינה ואם אין מנהג ידוע או ששכרם בדין תורה

שלב אב' לשלוחו צא שכור לי פועל בג' ושכרו בד' או איפכא וא' לו הפועל כמו שא' לך או ששכרו ב' בסלע וכזול לזל ופייסו לב' או שהוקרו ופייסו ב' או ששכרם פחות מהראוי והחולה או שכרם ביותר מן הראוי והוקרה

שלג השוכר הפועל ובא הפועל לחזור קודם שהתחיל ה הכלאכה או אחר בן והחילוק שבין פועל לקבלן

שלד הזוכר הפועל לחפור שדהו או לחשקונה וירד בטר בליה או שעלה הנהר או שהתנעס אריכו שישק וזת' משאר האריסין וירד בטר ושוכר כל' לבנו וחלה בנו

שלה השוכר הפועל למלאכה סתם או למלאכה ידוע ונשלמה בחצי היום או שלחו להביא שליחות והלך ולא מצא או להביא לו קנים ולא מצא או להביא דבר לחולה ו להביא ומצא שהבריא

שלו השוכר הפועל לעשו בשלו והו בשל חכירו או שא' לו טול מה שעשית בשכרך או שנלקח על לעבודת המלך

שלו דין אכילת פועל בשעת מלאכה ממה אוכל או מתי אוכל וכל דיניו ושלא יעשה מלאכתו רמיה'

שלח אכילת בהמה בשעת מלאכה ואיסור חסימתה

שלש לתת שכר אדם בהמה וכלי בזמנו ומתי זמנו וכל דיניו

שמ שואל חייב באונסין ופטו' כמתה מחמ' מלאכה ומה נקד' בתה מחמת מלאכה ונאחזה שעה נתחייב בה ואם שלח על יד בנו או עבדו ושלוחו של שואל ומשאל

שמא השואל כחכירו חפץ סתם או לזמן קצוב או ללינה או לכישואין או לילך בו לבית האכל או לבית המשתח אין השואל רשאי להשאל

שמב דין השאל אחר בלות זמן השאלה

שמג טען השואל שמתה מחמת מלאכה או רוצה לטלם או לישבע ושמוין לו השברים

שמה השואל פרה ושכר אחרת זה א' כר שאלה מתה זה א' אוכר שכורה כתה וכו'

שמו פטור שאילה. בעעלים עם כל דיניו ובעל בנכסי אשתו

שמו הזיק שור של שואל לשל משאל או איפכא

שמוז איסור גנבה מי נקרא גנב ומאיזה שעה מתחייב וכיצד הן תשלומין וכמה ואם הודה בקנס

שמט אשה ועבד וקטן שגנבו ואם תפשו בעלי הכפל וד' אוה איזה גנב חייב בכפל או בד' וד' ואיזה פטור והגונב מגנב או מהלוקח ממנו או שגונב עבדים שטרות וקרקעות הגונב כים בשבת והבא במחירת פטור אף מן הקרן

שנא הטוען טענת גנב נפקדון ובאברה

שנב נשתנתה הגנבה כיד הגנב או שנתיאשו בעליה ממנו או שיש בו יאוש ושינוי או שמת והורישה לבנו

שנג שנגד השביחה הגנבה כיד הגנב כמו גנב פרה מעוברת וילדה או דיקנית ונטעה אצלו וילדה או הוציא עליה יצאות והשביחה או שהשביחה כאליה או נתייקר' או החולה בין גנבה להעמיד בדין ושכר כלי אין שמוין לו השברים וגנב והקדיש הוא או הבעלים שנה גנב שהחזיר הבהמה שלא מדע' הבעלי' ושומ' שגנב מרשותו

שבו אסור לקנות שום דבר מהגנב והקונה ממנו כשהו גנב מפורסם או אינו מפורסם

שבו המכיר כליו וספריו ויצא לו שם גנבה בעיר

שנח דכרים האסורים לקנות מהרדעים ומשוכרי פירד' ונשי' כשום גזל וככל בעלי אוננות ואונמות

שנט איסור גזלה אפילו על מנת לחזור ומה נקרא גזלה או עושק ואיסור לא תחמוד ולא תתאוה

שס כצוה על הגזלן להשיב הגזלה ואם אין בה שות' פרוטה או בשתנית שינוי החזור או שאינו חוזר

שסא יאוש לבד אינו קונה ואם יש עמו שינוי השם או שינוי רשות שמכרו או הורישו לבניו ואבלום קודם יאוש או אחר יאוש

שסב השביחה ב' ד הגזלן מבילא או עי' פיתום או נתייקרה או החולה וגזל אשכול תמרי וכו' וגזל כלי ושכרו אין שמוין לו השברי' ג' לבמה ועבדים והוקינו או פירי והדקינו יין והחמיץ חמץ ועכר עליו הפסח כטבע ונפסלת התוקף בעבר חכירו או במטלטלין ועשה בהן מלאכה והדר בחצ' חכירו שלא מדעתו וגזל צמר וככמנין של חכירו וצבע בהם

שסד נבגס בבית פלו' בפניו ושלא בפניו בעדים או בעד אחר והוציא כלים ובפר' בהם או טוען שלי ודיו או חטף טיור זהוב כעד אחד או בכ' עדי ואמר ב' היו ושלי היה זטוען

שסח גזלתני ואמר לא גזלתך או גזלתך כך וכך גזל אחד מה ואינו יודע מאיזה גזלתך ואינו יודע א'

לכהנה כגון שנתחככה בה או אכלה פירות שדרכ' לאכו וכיצא
באלו וכין שהזיקה אוכלי שחייבת עליה נ ק שלם דנק אית' אכ'
אם הו קהבקרן או בתולדותיו אין דבין אות' שאם תם הו קיימ' לו'
פלגא נזקא קנסא ואין דני' אותו ואם במועד אין מוע' כבבל ואפי'
הועד בארץ ישר' וכו' לבל' אי' דני' אותו דמילת' דלא שכיח הוא
כתובת אשה ויר' שות ומתנות דינן כהלו' או ודנין אותו כדי לבעול
דלת בפני עושה עולה של' יסמו' לזמ' שכנגדי לא ימצא מזמחים
שירוננו אותי וכן נזלות דבין אותו אבל כל קנס אין דנין וכן כתב
הרמבם כל הקנסו שקנסו חכמים בתוקע לחכיריו וסוטר לחכיריו
וכיצא בהן אין גובין אות' וכל המשל' חצי נזק או יות' כמה שהזיק
אין גובין אותו חוץ מוחצי נז' צרורו שהו ממנו ואינו קנס מי שגנ' או
גזל גובין ממנו הקרן בחיצה לארץ ולא התוספת ולא כל המשל'
ע' פ' עצמו גובין אותו בח' ל' שהדי הפנס והכושת והכופר משלם
ארס ע' פ' עצמו כנו פתיתי בתו של פלו' המ' שרדי את פלוני ואי'
גובין אותו בדיני ח' ל' דיני גרמו איכ' כקנסו וגובי' אותן כח' ל' וכן
די' הבסור אע' פ' שלא עשה מעשה גובין אותו ע' כ' וכל אילו שאין
דינן אותן אם תפש הנזק שיעור מה שדאי לו ליטול אין מוציאין
מידו וכת' דית דווק' שתפש רבד המזיק עצמו וכשתפשו בשעת ה'
הזק אבל מדי אחריכ' לא שאם תועיל תפישתו לכל מה שיתפוש
היום או למחר יתפוש הדבה משלו ואי' מוציא' מידו שאי' דני' דיני
קנסו כבבל' ואם הראש זל' כת' אף אם תפש דבר אחר לא מפקין
מניה ואם תפש יותר מכדי נזק שמין לו ב' דיני נזק ומוציאין
מידו המותר ואי' זה דיני קנסו שכב' נפר' מנזקו בתקן וזל' שאמר
ואי' תפש לא מפקין מיני' ואי' דני' אל' לחזו' המות ומלטו רב אל' פ'
יראה שאם יאמר הניז' תשזמו לי הניק מיד כדי שאדע כמה יש לי
לתפוש שומעי' לו וא' א' הראש זל' כת' דלא בהיר' שאי' שמו כלל ל'
לגבו הנו' אל' אם תפ' שמין לו ואומר לו כך וכך תחזי' לו ואם בא
הניז' לכד' ואמ' להם קבלו עדות שאם אתפש משלו היס' או למח'
של' יציאנו מידו אי' ב' נזקקי' לו לקב' עדותו דבין דאי' דני' דיני
קנסו כבבל' אי' נזקקי' לקב' עדותו אם יתפו' בדאכרי' אי' מוע' כבבל'
אי' ב' נזקקי' לקב' העדו' אע' פ' שאין בו עתה היצאת ממון אכ' אם
תפש הניק ותבעו המזי' לכד' אומר' לניז' שבי' עדי' אם ירא' לכד'
שבדין תפש אותו למזיק אי' אנו דני' לך קנס אל' אם תרצ' לפדו' מה
שתפש משלך תן לו כך וכך ממון המ' תפש ית' אומר' לו החזי'
המות ואם לא חכי' עדים שראוי' לזכו' בהם או לו לחזו' מה שתפ'
כת' ד' אברה בר דוד הל' שאם חודה וא' חכ' באר עדים קיימ' לך כרב
דאמ' מוד' בקנ' ואח' כ' באר עדים פטור ואי' תפש מפקין מיניה ואי'
תפי' קמי' חודה ואח' חודה מפקין מיני' ולא אכרי' דחפיש' דקמד'
הודא בעדים דמיא' חז' ממון זקשה לדבריה דל' הוי' חודה אל'
ככ' ד' והאדי' לייכ' ב' ד' מומחין וחודה ליה כמחז' חוץ לכד' שאי'
נפט' מן הקנ' כדאמ' שאי' העדה כבבל' בשו' דכעין העדאה בב' ד'
חייכ' הילכך אי' תפש לא מפקין מיני' בין תפש מקמי' חודה או אח'
חודה כת' רב אל' פס' מנהג שתי' ישיבו' אע' פ' שאי' גובין קנס כנדי' ב'
ליה עד שיפיי' לחברי' וכדיהויב' שיעור מה דחזי' למכתב ל' שרינן
ליה לאלתר בין אי' פייס מריה דניה או לא אי' פייס וכ' כת' הרמבד'
זה סיף לזכ' שאם יש לקנס קצבה כמון ב' של' אונס ומפתח כנדי' ב'
לי' עד שיתן אות' קצבה וכן כתבו קצת מהגאונים ולא נהיר' לא' א'
הראש זל' שאין לך גובינא גדולה מו' דמשמתין ליה דלנקשה כ'
בכותס' עד דשבק' לגלוי' ורכ' שריד' גאו' כתב לא מצינו בתלמו'
לגדותו אל' עד דבסל' היזק' וסמכו חכמי' האחרוני' וראשי' ישיבו'
כי ראו נזק גדול משום שאין דני' דיני קנסות ועשו תקנה לגדות
חזיבל' עד שיפייס הנזבל בקרוב כי אי' דרך לדקוק ולום כך וכ'

קצבנו עליך להת כך וכך וגם לזה קצבנו ליטול כך וכך כי זה ה'
היה דיני קנסות אלא משערים בלבם שיעו קרוב ואין בגלו' אותו
ומנדין לחובל עד שיפייס לנחבל ורואין עד כמה בגיע לתת לו'
אם קרוב לאשר בלבם הנחבל אינו רוצה לקבל' אוכרי' לו אין ב'
בנו כח לגדותו יותר ככאן ומתדיין אותו ואם רחוק כמה שהיה
בלבם אין מתדיין אותו עד שיקרבו לאותו שיעו' וכן על המכיש
בדברים דקיימ' לו' שהוא פטור כתב רב שרידא גאון שכנדי' אותו
עד שיפייסנו כראוי לפי כבודו וכתב א' א' הראש זל' ומסתברא ד'
דיותר הוא נושא של' דברים משל' נושא חבלה שאין דבר גדול
בלשון הרע ודיבה שארס מוציא על חבירי' דוטלמי המכיש את
הזקן בותן לו בושתו שלם חד בר נש איפקד לר' יודא בר' חנינא
אתא עובד קב' דרי' לקיש וקנסוה ליטרא דדהבא ב'
אע' פ' שאין דנין בח' ל' דיני נפשות ודיני מכות ולא קנסות
אם רוא' ב' ד' שיעודך שעה הוא שהעם פרוצי' בעבדות
דין בין ביתה בין כמון בין כל מיני עונש ואם הוא אל' חובטים
אותו עי' גוים ואומרים לו עשה כה שיטראל' אומרים לך וכת' רב
אל' פס' בפ' הגזל' בהא דקנסיה רב נחמן לההוא גברא דגזל' עתיק'
הזה ש' מ' דקנסין בכי' הוא גונא אפי' בח' ל' וזקא גדול' הדור כמ'
רב נחמן דחתניה דבי' גשיאה הוה וכמונה לדין על פי הנשיא או
טובי העיר שהמחוס רבים עליהם אבל דיני דעלמא לא ע' כ' ונר'
שאפי' אין ברבר עדות גמרה שהיה בתוהייב על פייהם בדין בשעה
שהו דיני נפשות אל' שיש רגלים לדבר וקלא דלא פסיק
אם נראה לדין שיש צורך השעה לדנו' בכך ורשות בידו וכן
יראה ברברי' הרמבם שכתב יש לכד' להלקות למי שאינו חייב
מלקות וההוג' למי שאינו חייב מיתה ולא לעבור על דברי תורה
אלא לעשות סיג' לתורה וכיזן שראים ב' ד' שפריצ' העם כדבר
יש להם כח לגדור ולחזק הדבר כפי מה שזיאה להם וכל המדאת
שעה ולא שיקבעו הלכה לדורות וכן יש להם להלקות אדם ש'
שטמועתו רעה והעם כרננין אחרי' שהוא עובר על העריל' חזא'
שיחה קול' שאינו פוסק ולא יחיה לו אויבים שמוציאים עליו דבה
רעה וכן מבזין אח' מי שטמועתו רעה ומבזין את חלדיו בפניה וכן
יש להם להפקד כמון שיש לו בעלים ולאבדו כפי מה שרואים
לגדור פרצת הדור ולקנו' אל' ולגדותו ולחזו' ולקללו' והמכות
ולתלוש שערור' ולאסרו' בבית האיסורי' ולהשביעו בשם על כרחו'
שלא יעשה ושלא עשה את החכרי' לפי מה שירא לדין שיה צריך
לכך והשעה צריכ' לכך ובכל יתו מעש' נ' לשם שמי' ואל' הוא כבוד
הבריות קל' בעיניו שזדי' וזחה לא תעשה של' דבריהם וכ' כבוד
בני אברהם יצחק ויעקב המחזיקים בתורת אבת' שיהיה זהיר שרא'
יהרום כבודם אל' לחוסף כבוד הנקיס' בלבו' ב'
אין ב' ד' בפחות כג' וכל' ג' נקראי' ב' ד' ואפי' הדיסו' וכת' הרמבם
דוק דגמדי' דיני אע' פ' דלא סמיכי' ויראה מדבריו דבעי'
שלשתם גמדי' אבל א' א' הראש זל' כתב בג' אי' אפי' דלית בהו חד'
דלא גמדי' ששמעו או קרא בספרים ודוע סברות בדין אבל אם
לית בהו חד' דגמדי' פסולי' לדינא ואלו הו' דבין לאדם בעל' כרחו'
בד' כ' שהנתבע מסרב לידד' לדין או שאינו רוצ' לדין עם התובע
בעירו אבל אם רוצה לדין עמו בעירו אל' שאין חפץ' בנ' שבירד'
התובע אז זה בודד לו ואזי' וזה בודד לו אחד כמ' שיתכא בע' ה'
ופחות מנ' אין דיניהם דין ואפילו לא טעו וחזרה טמדי' בפניה'
כמ' שמחז' חוץ לכד' ולא הוי' חודה אא' כ' שאמר אתם עדים
דיכולים לדחלוף' טענותיהם שאינו בפניהם ולטעון כתי' ואחיות
בד' כ' שאינם מומחין ולא קבלים עליהם אבל אם קבלים עליהם
או אפילו לא קבלו עלי' וזו' מומחין אפילו יחד ולא נקט' ה'

תכב ערי החוב לפי שם הנחב שימחלו לו ולא יהא אכורי כלכחו
תכג נגח האשה ויצא ילדיה וכיצד נישומין מי יורשה כשבת
הבעל ואם נשאת לגר
תכד החובל לאכיו ולאמו בשבת ויום הכפורי וכעבר עכרי
או כנעני שלו או של חבריו ומי שחציו עבד וחציו בן ח
חורין ובמעוכב גט שיחרור והחובל בכנו וכבתו הגדולי
או קטני או שחב בהם אחרי או בעב ואש וח'ש' ו'ה שחבלו באחרי
תכה דיני נפש הגדולין כזמן הזה כגון הרודף אחר חבריו ל
להורגו ואחר אחת מכל העדיות והבא במחתרת והבועל ארמאית
והמינין והמסורין והאפיקורסין
תכו הרואה חבריו טובע כנהר או לסטין באין עליו חייב להצילן

רבן

שמעון בן גמליאל אומר על שלשה רברים העולם
קיים על הדין ועל האמת ועל השלום פי' הדר יונה
ז' אין פירושו שבשביל ג' דברים אלו נבר העולם
שודרי בתחילת הפרק אומר על ג' דברים העול עומד
ואינם אילו שזוכר כאן אלא מתחלה אמ שבשביל ג' דברים נברא
העולם והן התורה והעבודה וגמילות חסדים תורה דכתיב השם
קנני ראשית דרכו אברה תורה אני נבראתי לפני כל הנבראים ו
ובעבורי נבראו כל הנבראים וכן בשביל העבודה שנחר הקב"ה ב
בישראל בכל האומות ובחר בבית הבקדש מככל המקומות ש
שיעבדוהו בו ובשבילו נברא העולם וכן גמילות חסדים שה' מודת
חסד שגורמת להיות לרצון לפני השם ית' וכאן אמר העולם קיים
פי' אחר שנברא מתקיים על ידי אילו שעל ידי היינין שדנין בין
איש לחבריו העולם קיים כי אלמלא הדין כל דאליס גבר וכן. ה
האמת כמו שאמרו שקר אין לו רגלים אבל האמת הוא יס' מעמד
גדול לכל הדברים וכן השלום כמו שאמרו הו' בתפלל בשלומה
של מלכות שאלמלא מורא מלכות איש את רעהו חיים בלעז ע"כ
וזהו בונת רבותי באמר' זל כל הדין דין אסת לאבתו כאילו נעשה
שותף להקב"ה במעשה בראשית כי הקב"ה ברא העולם להיות קיים
והרשעים שגחלין וחומסין כחריבין אותו במעשיהו כמו שבינינו
בדור הגבוה שלא נתתם גזר ריבם אלא על הגזל דכתי' כי בלאה ה
הארץ חמס וכת' כתרי' הגני משחיתם את הארץ כפיצא שהדין ה
המשבר זרועות רמות הרשעים והוקח מידם שרף ומחזרו לבעלי
מקיים העולם וגודם להשלים רצון הכול ית' שמו שכראו להיות ק
קיים דארי כאילו נעשה שותף להקב"ה בכריאה ואנדהם אבינו לא
ידעו השם וקראו אדובי אלא על אשר הלך בדרך המשפט והדרי'
בו בניו בדכתי' כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' ואת ביתו
אחריו ושמו את דרך ה' לעשו צדקה ומשפט ומשה רבי' ע' הרבן
של כל הנביאים לקח עצת יתרו בענין המשפט להעמיד שופטים
להזהיר את ישראל ולצוותם על דבר המשפט וה' הסכים על ידו
והישע אחרי כרתו ברית עם ישראל לעכו את ה' סייס את דבריו
במשפט דכתי' יהושע ברית לעם כיום ההוא וישם לו חק
ומשפט בשכם כי המשפט הוא יסוד ועיקר גדול בעבודת השם ו
ואחריו כל שופט ושופט שפט את דורו והשיבו כדרכו הרעה ל
לעבודת ה' ללכת בדרך אשר דרך בה אברה' אבינו לעשות צ
צדקה ומשפט וכעבור זה ניצולו מידי אביהם עד קם שמואל ל
לנבי' נאמן השם וישפוט את ישראל כל ימי חייו וילך כדרי שנה ב
בשנה וסבב את ביתאל והביצפה והגלגל ושפט את ישראל את כל
המקומות האלה ואמרו חכמים שבדרך שהלך שנה זה לא הלך
שנה זה למען חשיב לב כל העם לעבודת השם וללכה כדרי אשר
הלך אברהם אבינו ע' ה' וכשח את דוד ה' הלך על ישראל הלך גם
הוא בדרכי השם מכל אשר הח לפניו דכתי' ויש דוד משפט וצדק

ויואכ יחיה את שאר העם ואמרו חכמים בזכות משפט וצדק שעש
דוד יואכ יחיה את שאר העם ויקם בנו תחתיו וידד ה' אשר אהב ל
ללכת בחוקות דוד אביו וישאל מאת השם לב מכין שמוע לטפוט
את עמו בין טוב לרע ויישב בעיני ה' על אשר שאל את הדבר הזה
ויתן לו לב חכם ונבון אשר במוהו לא היה לפניו ואחריו לא קם כ
במוהו ויראו כל ישראל מפניו כי ראו כי חכמת ה' בלבו לעשות
משפט וגם יהושפט שהלך בדרכי אביו ונכה לבו בדרכי ה' נתחזק
בדבר המשפט והעמיד שופטים ככל עיר ועיר ויאמר אל השופטי'
דאו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפוטו כי לאלדים ועמכם כרב'
המשפ' ונס' יאשיהו שהכתו מעיד עליהו וכמוהו לא היה לפניו כלך
אשר שב אל ה' בכל לבו ואמרו חכמי שכל דין שדן עד שהיה כן
ז' שנה החזי לבעליו וגם מלך המשי' שיגלה במוהו כימינו משכחו
הפסוק בדבר משפט דכתי' ושפט בצדק דלי' והוכיח במושור ענו
ארץ וגו' וכפי גודל משכורתו כן עונש הכבש' והבעיותו כדתנן
חרב בא לעולם על עינו הדין ועל עיוות הדין וכן אמ' דוד עשיתי
משפט וצדק כל תניחני לעושי קי' כלל שבמניעות המשפט יונח
ביד העושים ולא חרבה ירושלים ולא גלו ישראל אלא על שבטלו
המשפ' כדכתי' מלאתי משפט צדק ליון בה ועתה מרצח' וכת' יתו'
לא ישפוטו וריב אלמנה לא יבא אליה וכת' בתרי' הוי אנוס מצרי
ואנקמה מארבי ובמשפט עתידה לפדות דכתי' ציון במשפט תפד'
ושביה בצדקה וכת' דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום דיכו א
אלמנה וכת' בתריה אם יהיו חטאיכם כשני כשלג לבינו והוא ס
מקרב הגאולה דכתי' שמו משפט ועשו צדקה כי קר ובה' שועתי
לבא וצדקתי להגלות והקב"ה חפץ בו יותר מבכל הקרבנות דכתי'
עשו משפט וצדקה נבחר לה' מזבח מחטאת ועולה לא נאמר אלא
מזבח ובכמה מקומו הזהיר עלינו על ידי משה רבי' ע"ה לא תכירו
פנים במשפט לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלדים הוא ועוד
הזהיר עלינו בעשה בצדק תשפוט עמיהך ושפטתם צדק ועוה ל
למנות שופטים ככל המקומות דכתי' שופטי' ושוטרי' תתן לך בכל
שעריך שופטי' הן הדיינין הקבועין לשפוט ושוטרי' הן בעלי כקל
זורע העומדין לפני הדיינין לרדות ע'פ הדיינין ואמר ר' ירמיה
אשר תשים לפניהם אשר תלמודם מיבעי לי' אלא אילו בלי הדיינין
מקל ורצועה מנעל ושופר וכת' רב האי נד' צריך שיהא לו מזומן
במושב כד' מקל לרדות בו ורצועה להלקות בו וש פר רבנותו
וספר תורה כמו צריך שתהא מזומן כד' כדאמרינן בתקנת עזרא
שהו בתי דינין קבועין בשני יבחישי ואמרי' מאי טע' משו' דשכחי
בהו רביס אי' אימ' משו' שירחא לאפוקי ספר תורה ותנן בפ' דמנו
סנהדרין נהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ ומסקי' כנדרא שאין
ח' ל' שהו לארץ שבארץ חייבין למנות בכל פלך וככל עיר ועיר ו
וכח' ל' אין חייבין למנות אלא בכל פלך ופלך ולא בכל עיר ועיר
ורוק' בזמן שיש סמיכה אבל האינד' דליבא סמיכה כל הדייני בטלו
מן התור' כדכתי' לפניהם לפני אלדי' הכתובי' בפרש' דדייני סבובי'
ורשי' לפניה' ולא לפני הריוטו' ואנו הדייטו' אנו לפיכ' אין הדיינין
מן התור' אלא דש' יחיותיהו דקמ' עבדינ' ומסקי' רלא עבדינן ש
שליחותיהו אלא במ די דשכיח' ואית ביה חסרון כיס כגון הודאות
והלווא' פי' שתוב אותו בעדי הודא' שהוד' לו בפניהם או שהלו' לו
בפניהם אבל במדי' דלא שכיח' אפי' אית ביה חסרון כיס כגון אדם
שחבל ברבירו אין דנין אותו וכן מידי רלית ביה חסרון כיס כגון
בושת אע"ג דשכיח' אין דנין אותו וכת' הרמבם אבל ריפוי ושבת
דנין אותו וכן הורו הגאונים ואמרו שמעשים בכל יום לנבות ריפוי
ושבת כככל וכדברי' א"א הראש זצל יראה שאין דנין אותו וכן שור
שהזיק אדם אינו כיוצי ואי דנין אותו אבל אדם שהזיק שור ושור
שהזיק שור מצוי הוא ודנין אותו ודוק שהזיק בשן ורגל בין שהזיק

חזי ליה חובתיה ולדסני ליה לא חזי ליה זכותא יאז' אם אין מכון
להטות הדין מתוך שלבו נוטה לזכות לאהבו ולהיב את ש נא
אינו יכול להוציא הדין לאמתו אבל אם דנו דיניהם דין ב' ת' ח'
הזנאים זה את זה אסורין לישב יחד בדין לשון הרע אסיר
לדון למי שהו' אהבו אע"פ שאינו שושבינו ולא ריעי אשר כנפשו
ולא לשונאו אע"פ שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו אלא צריך ש
שיהו ב' בעלי הדין שוין בעיני הדיינים ואם היה מכיר שום
אחד מהם ולא את מעשיו אין לך דין צדק כמחזי וב' ת' ח' ששנאי
זה את זה אסורין לישב בדין יחד מפני השנאה שביניהם דעת כל'
אחד מהם לכתור דברי חברו כל הפסולים להעיד מחמת קורבה
ומחמת עבירה כאשר יתבאר בע"ה בהלכות עדות פסולים לדון
וצריך שלא יהו הדיינין קרובים זה לזה דין שיודע בחבירו
שהוא גזול או רשע אין לו להצטרף עמו וכך היו נקיי הדעת ש
שבירושלם עושיין לא היו יושבין בדין אלא אם כן היו יודעים מי
ישב עמם כתב הרמב"ם אע"פ שאין מדקדקין בכ"ד של גבול ה'
הדברים שמדקדקין בסנהדרין צריך שיהו בהם ז' דברים אלו
חכמה ענוה ויראה ושנאת ממון שאפילו במון שלהם אין נבהלין
עליו ולא רודפי לקבץ ממון שכל מי שהו' נבהל להון חסד יבואנו
ואהבת האמת שיהו רודפיין אחר הצדק מחמת עצמן בדעת אהבין
האמת ושונאים את ההמס ובורחים מכל מיני עול ואהבת חברי
להם שרוח הבריות נוחה מהם וכמה יהיו אהבים לבריות בימין
שיהו בעלי עין טובה ונפש שפלה וחברתו טובה ומשאם ומתנם
טובה ודיבורם נכחת עם הבריות ובעלי שם טוב שיהיו גבורים
במצות ומדקדקין על עצמן וכוכשים את יצרם עד שלא ידא ע'
עליהם שום גנאי ולא שם דע והוא פרקו נאה ויהיו לב אמוין ל'
להציל עני מיד גזול ע"כ כל דבר שיש לרין בו צד הנאה אינו
יכול לדון עליו כדתניא בני העיר שננגב להם ספר תורה אי' דנין
אותו בדייני אותה העיר והאומר תנו מנה לעניי העיר אין דנים
אותו בדייני אותה העיר לפי שבוטל עליהם לפרנסם ואפי' בעני'
שיש להם קצבה אין מועיל סילוק לומר יתנו להם אח' יום קצבתן
ודינו אותם חדיינים שהנאה להם שיהיה להם כריח כיו' שבוטלי
עליהם לפיכך כל עסקי המס אין דני' אותו בדייני אותה העיר לפי
שיש להם חלק בו אלא יסתלקו הם וקרוביהם שלא יהיו בן חרב'
שבאין לדון עליו ועל ס' ת' אין מועיל סילוק בי א' איפשר להם ל'
להסתלק שלא ישמעו קריאת הספר אלא א"כ יש להם ספר אחר
וא"א הדין זל כחב בתשובה על ענין סילוק להבשיר בענין הבס
אינו רואה שיעיל שום סילוק בענין זה כי פרעוץ מס נהוג לעול'
ואי אפשר להם להסתלק לעולם מהמס שיתן ואם עשו תקנה או
שיש מנהג בעיר שדייני העיר ירוננו אף על עניני המסים דיניהם
דין כמו בני שקבל עליו פסול או קרוב לדון שדייני דין ח'
אין למנות דין שאינו הגון וכל בני שמכנה מי שאינו הגון
ואינו חכם בתורה ואפילו יש לו מדות אחרות טובו' הר'
זה עובר בלא תעשה ואמרו חכמים כל הכמנה דין שאינו הגון
באילו מקום מצבה ובמקו' ת' ח' כאילו נוטע אשרה ועוד דרשן
חכמים לא תעשון אתי אלו' בסף אה הבא בטכיל כסף וזהב והה'
דין שמינהחו בשביל עושרו וכל דין המתמנה בשביל כסף אסוי
לעבוד לפניו ולא עוד אלא שמצוה להקל בו ולזלזל בו וכל ב' ד'
מישר שהוא הגון שכינה עמהם לפיכך צדיקים הדיינים לישב
באימה וכיראה ובעטיפה ובכבוד ראש ואסור להקל ראש ולישב
לספר בדבר בטלה בכ"ד אלא בדברי תורה ובחכמה ויראה הדיין
באלו חרב מונחת לו על צוארו וכאילו גיהנם פתוח לו מתחתיו
ידע את מי הוא דן ולפני מי הוא דן ומי הוא עתיד ליפרע ממנו
אם הוא נוטה מקו הדין שנ' אלדים נצב בעדות אל בקרב אלדים

ישפוט ואמר דעו מה אתם יושבי' י' לא לארם חסופושי כי לנלה'
וכל דין שאינו דין דין אמת לאמתו רם לשני' שתסתלק מיד
וכל דין שנוטי' כמון מזה בית וזה שלא כד' ד' ב' וכל כמון
נפשות וכל דין שדן דין אמת לאמתו אפי' טעה אהת מאיזו הנק'
כל העולם בלו וגורם לשכינה שתטרה כישראל ושכא אמל הדיין
מה לי ולצרה הזאת ח' ל' ושכנס בדבר הכשפט אין לו לדון אלא
מה שענינו רואה כתב הרמב"ם כך היה דרך החכמים הראשונים
בורחין מלהחמין ודוחקין עצמן הרב שלא לישב בדין עד שיערו
שאין שם ראוי כמות ושם יצו עו' עצמן כהדין תתקלקל השמחה
וא' פ' כן לא היו יושבים בדין עד שהיו ככבידין עליהם העם
וחוקנים ומפצירים בהם ע"כ ואסור לדון להתנהג בטרדה וגסות
הרוח על הצבור אלא בענוה ויראה וכל פרנס מטיל אימ' יתרח
על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה כן ת' ח' לעולם וכן אסור
לנהוג כהם קלו' ראש אע"פ שהם עמי הארץ ולא יפסיעו על ראש
עם קדוש אע"פ שהם הדיינות ושפלים בני אברום יצחק ויעקב
הם יצרי' שיסבול טורח הצבור ומשאן כמו שידרשו ויצוים את בני
ישראל על מנת שיהו מקללין אתכם וסוקלים אתכם כאכני וכש'
שנצטוה הדיין לנהוג כמור' זו כך מצוה לצבור לנהוג כבוד בדין
וזהו אימתו עליהם וגם הו' לא יתבזה ולא ינהוג קלו' ראש לפניה
שכיזן שנתמנה אדם פרנס על הצבור אסור לו לעשות מלאכת
בפני ג' כרוי שלא יתבזה בפניהם והלא הדברי' ק' אם בלאב' ברבי'
אסור לו קו' לאכול ולשתות ולהשתכר בפני רבים ובכניסת ע"ה
ובסעודת טריעות או להם לאות הדיינים שנגזו בכך ומו' לין
בתורת כשה רבי' ע"ה שביזו דיניה והשפילו עד ארץ והגיעו עד
עפר ונרמו להם רע' ולבניה בעולם הזה ובעולם הבא ואף כשרוח
ב' ד' אסור לנהוג בו קלות ראש והמצער ויש להם רשות לבית דין
להכותו מכת מרדות וחשליח נאמן כשני' להעיד על מי שביזוהו

בדי' לנדרוג ט
כא' מאד צריך הדיין ליהדר שלא ליקח שומד אפילו לזכות
הזכאי ואם לקח צריך לחזורו כשיתבענו הנותן וכשם
שהלוקחו עובר בלא תעשה כך הנותנו עובר בלפני עור לא תתן
כבשול ולא שומד מבק' לבד אלא אפי' שומד דברים כהד' עובדא
דאמימר דהוה יתיב דין דינא פרת גרפא ותיב ליה ארישיה אתא
ההוא גברא ושקל אל' טא עבידך אל' דינא אית לי אל' פסילנא
לך לדינא ותו בר עוקבא הוה יתיב שדי רוקא קמיה אתא והוא
גברא וכסיה אל' פסילנא לך לדינא וכל כיוצא בזה על כן צריך
כל דין להרחיק מזה לכן כל דין שצריך לשאול כלים משכני
פסול להם אבל אם גם הוא משאלם כשר שאינו אלא פרעון על
שמשאלים לו תשובה לגאון דינא דמיפרטמא תביעותא דאיניש
גבי חבורה ובעי לאומי לדינא וקדם תובע ושדר ליה מנחה
אי' בית ליה לנתבע למיפסליה לדינא כדאי כילתא או לא כדת ח'
חסידים היא זו דאי חזי ביה דינא דאיקרבא דעתי' לנביה תובע ל'
למבע' הוא מדעתו בן ההוא דינא עד שבתו חקא אבל מדין לית
ליה לנתבע למיפסליה ואי דמי לרבה דהוה שאיל כדבי בר מורין
ולא הוה משאל ליה וזהו ככין לאתשכינהו אפילו מדת חסיד'
ליבא וכתב הור' יהודה בר צלונ' נהגו ברוב מקומות לעשות לבדי'
קיפה שפוסקין כמון בית דין ופרנסתן לכבה עולה בשנה ומבנין
אותו בתחילת השנ' או בסופה ואין בזה כשום תורת שיחור ותורת
אגרא כי חיבה הוא על ישראל לפרנס דייניהם וחכמיהם וגם אם
יש שם נדבות או הקדשות סתם לוקחין מהן ומיהו בנקים שמגבין
אזו בתחילה אין צריכין הדיינין לטרוח לכך ולא לבקש בשם א'
אדם כל' עמיו שלא ידא

רשות מריש גלותא דיניו דין ויכול לכוף האדם לדין לפניו בעל
כרחו וכת רב שרירא גאון יחיד מומחה הינו דחשיב כרב נחמן ב
בדורו ופקיע במשנה וכת למוד ופקיעבמי בשיקול הדעת ומעין
בדינין כמה שנין ומנסין ליה זימני סגיאין ולא הוה ביה טעות כגון
האי הוי מומחה לרבים ע"כ ואי נקיט רשותא מריש גלותא אפילו
אינו מומחה יכול לכוף האדם לדין לפניו ודוקא דגמיר אפי' אם
לא סביר אבל אם לא גמיר ולא סביר פסול לדין ולא כל כמיני'
דריש גלותא לאבשורי פסולים ולקמן יתבאר בע"ה באיזה ענין
ישלם אם טעה בת' הרמבם אע"פ שיחיד מומחה או מי שנשל רשו'
מב' ד הגדול מותר לדין יחידי מב' אינו חשוב ב' ד להיות הודאה
שבפניו כמורה בב' ד אפי' הוא סמוך אבל ג הדיוטו ההודא' לפנ' ה'
חשובה כלפני ב' ד זכר הכופר בפניה ואח"כ באו עדים חשוב כפרץ
ומדבריא א' זל יראה שאין חילוק בין יחיד מומחה לג' הדיוטו לכל
דבר וכת' עוד הרמבם אע"פ שיחיד שנשל רשות שמוותר לו לדין
מצות חכמי' היא שישיב אחר עמו שאמרו ואל תהי דין יחידי ואעפ'
שב' ד של ג' ד שלם הו' כל זמן שהם רבים הרי זה משוכח ומוטב
שיחתך הדין בי'א מב' ויצר' שיהיו כל היושבי שם בב' ד ת"ח וראוין
ואסור לאדם חכם שישב בדין עד שידע מי ישב עמו שכ' יצטרף
לאנשים שאינם מהוגנים ונמצ' בכלל קשר בוגדי ולא עם כ' ד ע"כ
והאידנא שאין לנו נטילת רשו' שאין נטילת רשו' אלא מב' ד סמוך
בא' או מריש גלות כבכל ואין לנו לא זה ולא זה לפיכך ירא' דרשו'
שנותן המלך אינו כלום דהא דמהני נטילת רשות ילפינן מקרא
דלא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבככל אבל רשו' שנותן
המלך אינו כלום וגדולה מזאת כתב הרמבם שאפי' רשות מריש
גלותא אינו מועיל למי שאינו מומחה שכת' מי שאינו מומחה ולא
קבלו אותו בעלי דינין עליה ע"פ שנשל רשו' הרי זה בכלל בעלי
זרע ואינם בכלל דיני לפיכך אי דינו דין בין טעה בין לא טעה וכל
אחד מבעלי דינין אם רצה חוזר ודין בפני ב' ד אחר ואם טע' וכשא
ונתן ביד חייב לשלם וחוזר ולוקח מבעלי דין מה שנתן לו שלא
כדין ואם אין לו להחזיר או שהאכיל דבר הגותר ישלם כדין כל
אדם המזיק ע"כ ומי אע"פ שאין מועיל רשות המלך כיון שמקבלין
אותם הקהל על פי כתב המלך יכולים לדין ד

אע"פ שיחיד אינו יכול לדין עוש דין לעצמו פי' אם רואה את
שלו ביד אחר שגנלו יכול לקחת מידו מה שגנל לו ואם
האחר עומד כנגדו למחו בו יכול להכותו עד שיניחנו ליקח שלו
לא מיבעיא אם הוא דבר שאם יקחנו עתה מידו שיהיה לו הפסד
כגון שהאחד יוציאנו ושוב לא יוכל להוציאנו מידו דפשיט שעוש
דין לעצמו ופטור על מה שמכחו אם הוא בענין שאינו יכו' להצי'
את שלו מידו אם לא עי' הבאה אלא אפי' אם הוא דבר שלא יפסיד
אם יכתין עד שיעמידנו בד' אלא שאינו רוצה לטרונח להעמידנו
בדין אפילו הכי כיון שברור לו שהדין עמו ויכול ל
להוציאנו בדין מידו יש לו רשות להציל את שלו ואפילו על ידי
הבאה אם אינו יכול להצילו בענין אחר ואם בעל דינו מתרעם
עליו והביאו לב' ד ומצאו שעשה כהלכה אין סותרין דינו אבל אם
אינו יכול לברר שבדין עשה יכול להוציא ממנו ולא כל כמיני'
לומר שלי' הוא ולהציל את שלי' אני רוצה ודוקא שבא להציל את
שלו שגנלו בדפרישי או שבא לגזולו והוא עומד עליו להציל שלו
אבל אין לו רשות למשכנו בשביל חובו כאשר יתבא בע"ה ה
מעשר תקנות שתקן עזרא שיהו ב' ד יושבין בשני ובחמישי
והאידנא קביעות כל הימיט שוין וכן כתב הר"ר יהודה ב
ברצלוני אע"פ שעיקר קביעות של כתי דינין בשני ובחמישי אם
יש שום עיר שצורך לישב בה ב' ד בכל יום מושבין בה בתי דינין

ככל יום הכל לפי צורך השעה דבר תורה כל הימים ראויים לדין
אבל חכמים אסרו לדין בשבת וי"ט משום גזירה שמא יכתו ואם
עבר וזין בהם בין שוגג בין מזיד דינו דין וכן בע"ש וי"ט אין דינין
שטרודין להבין לצורך שבת וי"ט ואם הזמינו לבעל דין לבא לב' ד
אין צריך לבא ואפילו אם הזמינו בע"ש וי"ט לבא אחריכך ולא בא
אין קונסין אותו וכן אין קובעים זמן לבא לדין בניסן ותשרי מפני
סדרו המועדו אבל אם הזמינו בניסן ותשרי לבא אחריכך ולא בא
קונסין אותו וכת' הרמבם דאין קובעי זמן בניסן ותשרי ה"מ לבא
מעיר לעיר אבל מי שהוא בעיר קובעים לו זמן ודינין אותו אי דינין
בלילה בד' א בתחילת דין אבל אם התחילו לדין ביו גומרי בלילת
זמן ושיבת הדיינין מהבקר עד חצי היום מכאן ואילך אין צריכים
לישב אין יושבים בדין סמוך למנחה גדולה דהיינו מתחילת שעה
שביעית עד שיתפלל וכתב ר"ת דוקא בתחילת דין אבל בגמר דין
יכול לגבור סמוך למנח גדולה ואם התחילו אפי' תחילת דין סמו'
למנחה גדולה כגון שהתחילו בעלי הדינין לטעון או שנתעטפו
הדיינין אי מפסיקין אפי' לכשיג' מנחה קטנה ובלבד שיה' להם שהות
להתפלל אחר שיגמרו הדין אבל אם התחילו סמוך למנחה קטנה
דהיינו בתחילת שעה עשירית מפסיקין ולרב אלפ' אפי' לגמר דין
אין להתחיל אפי' סמוך למנחה גדולה וכן מכאן ואילך ה"מ ו
אין הדיינין יושבין לדין על פחות משוה פרוטה וכת' הרמבם
ואם הוזקו לדין על שוה פרוטה גומרין אותו אפילו
בפחות משוה פרוטה וא"א ה"מ זל כתב דאפילו אם הוזקו כבר
לשוה פרוטה אין גומרין אותו בפחות משוה פרוטה ז

כל ישראל כשרין לדין אפי' כמזר וגר פסול לדין את ישראל
אפילו בדיני ממנות עד שתהא אמו מישראל אבל יכול
לדין את גר חברו אע"פ שאין אמו מישראל קטן פסול לדין ו א ש
שאינו ראוי לדין עד שיהיה בן י"ח שנים והביא שתי שערות הוא
דאם' שמואל כל דין שדין יאשיהו מבן ח' עד י"ח החזיר לבעליו אבל
בירו מוכח דמן י"ג שנה ומעלה דאין לדין ואפילו לא הבי' ב שערות
אם הוא מפולפל ובקי בחורי התור' בין שמושיבין אותו עם אחרי'
בג או ביחיד מומחה ויאשיהו שהחזיר חוכרא יתרא נהג בעצמו
שהחזיר מבן י"ג שנה ומעלה וכת' הר"ר יהודה ברצלוני צריך עיון אם
הלכה כשמואל דא עד י"ח או כר אבהו דא בירו פחות מבן י"ח ולא
הביא שתי שערות כשר לדיני כבונות סוכא באחת מעיניו כשר
לדין אבל הסוכא בשתי עיניו פסול אשה פסולה לדין ודבורה לא
היתה דנה אלא מלמדת שופטי ישראל אין עד נעשה דין ודוקא
עד שמעיד כגון אם העיד אחד בין הדיינין בפני חבריו על מעשה
שראה אינו יכול להצטרף עמו לדין על אותו מעשה אבל אם
אינו מעיד כגון ששלשתן הדיינין ראו המעש אפי' אם כיונו ראותו
כתורת עדות אם רואה בשעה שראים לדין נעשי' דיינים ודינין
על המעשה והוא אבל אם לא ראהו בשעה שראוי לדין אין דינין
עליו מי שתובעים אותו לדין לפני דין שקטן ממנו כתב רב האי
גאון אין הדין יכול לכופו לילך לפניו אלא שבכנפי' מה דאיבא
חתם מחכימי ומעיינים ביניהו אין הדין יכול לדין את אוחיו ולא
את שונאו ואיזהו שונא שאינו יכול לדנונו כל שלא דבר עמו ג' ימי
מחמת איבה ואחזב שהוא חברו ורעהו ואם הכעל דין או שהדין
שונאו ואין הדין מודה לו אין הכעל דין יכול לפוסלו בל' ימי אלא
א"כ יביא עדים שלא דבר עמו תוך ג' ימים באיבה וכאיל' א' דיניה'
דין כמו שאר הפסולין ואם אינו אוחיו ושונאו כ' אף לדנונו ל'
לכתחילה דאמר רבא לא לדין איניש לא ומאן דרחים ליה ת'
ולא למאן דסני ליה דרחים ליה לא

האחד ואם היה יכול להפך בזכותו היה מהפך והדין עיניו נוח
להם להפך בזכות שניהם כפי שהם כיררום ע"כ יראה מלשונם
שהדין יש להפך בזכות מי שבררו וכן כתב הרב זל שיהא זה
מהפך בזכותו של בעל דין שבררו וזה מהפך בזכותו של שני
וא"א הראש זל כת' וזל לפי שיש חסדי דעת טועים בדברי רשי ו
ולומדי מכמו שהדין יש לו להפך בזכו מי שבררו ועומר במקומו
להפך דברים אשר לא כדן ונתנו כמה אנשים לברור להם דין
בעל תחבולות ונתלי בדברי רשי שמשמע שיש לו להפך בזכותו
וחלילה וחם שלא דקדקו בדבריו שכת' דסברי ררי בירדתי שסוב
כך שיהפך בזכותו יותר מזכות האחד ומתוך כך צייתי לדיניהו
אבל הדין עצמו חלילה שיהפך למצא סברא לזכותו אלא אם לא
שיראה לו דין גמור אבל אם היה יכול להטעות את חברו שיקבל
סברתו אע"פ שהוא מפוקפק בה דרי זה בכלל מטה משפט אבל
דעת הרב זל מתוך שזה ביררו מכי דבריו לאשורו ואם יש לו שום
עד זכות נושא ונותן עם חברו וכן עושה הדין השני למי שבררו
נמצא שלא ישאר שום עד זכו בעלם מעיני הדין שניה והשלישי
שומע משא ומתן של שניהם ובכרע ביניהם ויוצא הדין לאמתו
ואם לא יוכלו להשוות דעת לברור לה של שי זקני העי ומנהיגיה
יתנו להם שלישי ואם אין זקנים ומנהיגיה בעיר ילך התובע לפני
ג ויכופו הנתבע לבא לדין בפניהם וכי אם הנתבע מערים לברור
דין שאינו הגון כדי לשבת אצל דין הגון בופן אותו לדין בפני ג

או שיברור דין הגון

לא נתרצו לדין בעירם אלא בבית הוועד מקו קיבוץ חכמי'
אם הנתבע אומר כן אין שומעין לו אלא כופין אתו ודין
בעירו ואם יצטרכו לשאול כותבים ושולחים לבית הוועד ודנים
להם בעירם כפי שישלחו להם מבית הוועד ואם התובע אמר לילך
לבית הוועד שומעין לו ל"ש תובע על עסקי בלוה או על עסק ג
גלות וירושות ומתנות כד"א כשירדע שיש לו תביעה על הנתבע
נגון שמודה מקצת או שטוען פרעתי אבל אם אין ידוע נגון כופר
הכל אין שום אחד מהם יכול לכופ את חברו ואם בסתלקי כב"ד
של עירם לילך לב"ד הגדול פ"כ חשוב וכומחה שבדורו כל
דור ודור לפי מה שהוא שומעים לטיהם לנתבע כמו לתובע ויא
לב"ד הגדול אין שומעין אלא לנתבע דאל"כ יתגנו העניים עיניהם
בעשירים ויתבעוהו לילך לברר חוק ויתנום להם תביעה כדי שלא
יצטרכו לילך אבל רת דקדק בלשק הגאון דאפי' תובע בצי טעין
שכת' ואי טעין לוה לא ישתמוטי לב"ד הגדול קאלו טענתו טענה
ובין דלא מצי טעין לא ישתמוטי כ"ש בלוה וא"א הראש זל כת' אם
עני ימין עשיר לב"ד הגדול יסדר טענותיו לפני דיני עירו ואם
יש במש בדבריו יאמרו לו שילך עמו ועל זה הדרך כתב הרמבם
בזמן שאין ב"ד הגדול אבל יש מקומות שיש בהם חכמים גדולים
מוכחים לרכים ויש מקומות שיש בהם תלמידים שאינם נמותם
אם אבר התובע נלך במקום פלוני לפני פלוני הגדול ונדון לפניו
בופן הנתבע ילך עמו כתב בספ' המצות אם יש שני ת"ח בעיר
אחת ואחד גדול מחברו יכול אחד מבעלי הדינים לומר לא אדון
בפני זה אר' בפני זה ואע"פ שהוא קטן מכמו כיון ששניה בעי' אחת
והא נהירא ונר' שאינו יכול להסתלק מאחד לחברו אפילו בשוין
אלא כהקטן להגדול מכמו ואף במקו שאין שומעין לנתב להסתל'
מזה דין אם אבר לדין כתוב לי באיזה טעם דנתוני כותבין ונתוני
לו ואם יראה לדין שבעל הדין חושדו שנוטה הדין כנגדו צריך
להודיעו מאיזה טעם דנו אפי' אם לא ישאל כדי שיהיה נקי מהשם
וכישרא ע"פ שהאחד מבעלי דינים נסתלק מב"ד שבעירו לב"ד
הגדול ויצא חייב אין צרי לפרוע לשכנגדו יצאותיו שהוצי' לילך

עמו כד"א שאינו מסרב לב"ד אלא שאמר לילך לב"ד הגדול אבל
מסרב כלירד לדין והוצרך הנתבע להוציא עליו יצאות לבופר
לירד לדין צריך לפרוע לו כל יצאותיו
צריך הדין שיקדים לדין הרין שבא לפניו חלילה דכתיב כ
בקטן כגדול תשמעון אבל צריך להקדים דין של ת"ח אפ' הת"ח
בא לכסוף לכבוד תורתו וכן מצוה עליו להפך בזכותו מה שיוכל
כתב הרמבם הדין לפני הדין דיגין הרבה מקדימין דין היתום ל
לדין האלמנה שנ' שפטו יתום ריכו אלמנה ודין האלמנה קודם ל
לדין ת"ח ודין ת"ח קודם לדין ע"ה ודין האש' קודם לאיש שבושת
האשה מרובה הדין שבא לפניו דין מרובה לא יאמר אחתכנו ו
ויהיה העון תלוי על העדים אלא ידרשנו ויחקרנו היטב אם יראה
לפי דעתו שאין בו רמאות חותך הדין על פי העדים אבל אם לבו
נוקפו שיש בו רמאות או אין דעתו סומכת על דברי העדי' אע"פ
שאינו יכול לפוסלו או שדעתו נוטה שבעל דין זה רמאי והשיא
את העדים אע"פ שהם כשרים ולפי' תומם הטעם או שנראה לו מ
מכלל דבריהם שיש שם דברים אחרים ואינם רוצים לגלותן כל
אלו הדברי' וכיוצא בהן אם באו לדין אסור לו להתוך אותו הדין
אלא יסלק עצמו ממנו וידון אותו מלכו של עולם והדברי' מסורין
ללב ודבתו אמ' כי המשפט לאלדי' הוא וזה דוקא כשהתובע רמאי
אבל אם הנתבע רמאי כ"ש שישתדל בו לבטל דברי הרמאי כתב
הרמבם יש לדין לדין בדיני ממונות על פי הדברי' שדעתו נוטה
בהן שהן אמת והדבר חזק בלבו שהוא כן אע"פ שאין ראיה ברורה
ואין צריך לומר אם הוא יודע בודאי שהוא בן שהיא דין כ
כפי מה שידע כיצד הדין שבהיב אדם שבועה כב"ד ואם לדין
אדם נאמן אצלו ושדעתו סומכת עליו שזה האיש חשו על השבוע'
והפך השבועה על שכנגדו הטול האל וסמכה דעתו של דין על
דברי זה ואפילו אשה או קרוב ואין צריך לומר אם יודע הדין כ
בעצמו שהוא חשוד וכן אם יצא שטר לפניו ואם לו אדם שהוא ס
סומך עליו אפי' אשה או קרוב שהוא פרוע אם סמכה דעתו על ד
דבריו יש לו לומר לזה לא תפרע אלא בשבוע' או אם היה עליו שט'
חיב לאחר יתן לזה שלא נפגם שטרו כלל ריגו זה שנפגם שטרו
כדברי האחד או ישליך שטרו לפניו ולא ידון בו כלל כפי מה ש
שיראה וכן כי שטוען יש לי פקדון אצל פלוני שכתב בלא ציאה
ונותן בו סימן מוכהק ולא היה זה הט ען רגיל ליכנס כבי' זה שכת
אם יודע הדין שזה החייב אינו אמוד להיות לו חפץ בזה וסמכה
דעתו שאין זה החפץ של כת כוציא בן הידשי ונותנו לזה האמו
שנותן בו סימן וכן כל כיוצ' בזה שאין הדבר מסור אלא ללבו של
דין אבל למה הצריכה התורה שני עדים שבזמן שיבואו העדים
לפני הדין ידון על פיה אע"פ שאינו יודע אם העידו אמת או שקר
כל אילו הדברים מעיקר הדין אבל כשרכו בתי דינים שאינם הגונים
במעשיהם ואם הם הגונים במעשיהם אינם חכמים כראוי הסכימו
רוב בתי דיני ישראל שלא יהפכו שבועה אלא בראיה גמורה
ולא יפגמו שטר ולא יפסידו חזקתן בעדות אשה או קרוב או פסול
וכן בשאר הדינים לא ידון הדין בסמכת דעתו שלא יאמ' כל הדיוט
והדיוט לבו כאמין לדבר זה ודעתי נסמכת עלי' אע"פ אם העיד
אדם נאמן באחד מכל הדברים ונוטה דעת הדין שאמת הוא מ
ממתין בדין ואינו דוחה עדותו ונושא ונותן עם בעלי דינים עדי' ש
שמוהו לדברי העד או יעשה פשר אז יסתל' בן הדין ע' כ' וכן דביא
א"א הראש זל דברי גאון על ההיא כגון כר ברי דקיס לי בגויה מ
כרענ' שטר אפומי והאידנ' לית לי לדין למיטר קיס לי בגויה דלא
בריר לן קיס לי בגויה היכי הוה הילכך לית לן לאורועי שטרא או
לאפוכי שבוע' אלא בעדות ברורה ואפי' דבי' באדם אשר בהמדין

צריך לשום אדם ולא להחניפו ולא להחזיק לו טובה אלא דבר קצוב הוא על הצבור ומגבין אותה בעונתו כמו ארנונת כדי שיהא מקובץ ומוכץ לו ולא יהא צריך הדין להחזיק טובה מגבונו לשום אדם וכת ה'מבם כל דין שישכ ומגרל שכר לחוגים ולסופרים דרי זה בכלל הנוטים אח הצע וכך עשו בני שמואל ונאמר בה' וישו אחרי הצע ויקחו שוחר הנוטל שכר לדון דיניו בטלן ואם אינו נוטל אלא שכר בטלתו מותר בד'א שניכר לכל שאינו נוטל אלא שכר בטלתו כגון שיש לו מלאכה ידועה לעשות בשע שיש לו לדון ואם לבעלי הדין תנו לי מה שאכטל ממלאכתי או יתנו לי שכר פעולה של אותה מלאכה שאכתל ממנה אז הוא מ מיתר וכגון שיקבל משניהם כשהוא אבל אם אינו ניכר כגון שאין לו מלאכה ידועה אלא שאמ' שמא יזמן לי שכר בקניית סחורה ובסרסרות ובשביל זה מבקש שכר אסור אין לדין להני' לתלמי' בור ליטב לפניו שלא ישא ויתן עמו ויטה מדרך האמת מתוך ב בורותו ותלמיד היושב לפניו רבו ורואה זכות לעני וזרבי רועה לחייבו צריך ללמד עליו זכות ואם שותק עובר משו' מדבר שקר תרחק ותלמ' ד היושב לפני רבו ורואה שטועה רבו בדין אל יאמר אשת' ק עד שיגמור הדין ואסתרכו ואחזו ואבננו כדי שיקרא על שמי אלא יאמר לו דרך כבוד רבי כך וכך למדתני י צריך הדין להיות מתון בדין שלא יפסיקנו עד שיחמיצנו וישא ויתן בו ויהיה ברור לו בשמש כי ברוב מש' ומתן ירד לעומקו כמו שאב' אסף כי יתחמץ לכבי וכליותי אשתונן והגם לבו בהוראה וקופץ ופוסק הדין קודם שיחקרנו והטב בינו לבין עצמו עד שיהא ברור לו בשמש הרי זה שוטה רשע וגם רוח וכל מי שבא לידו דין ומדכאו לדין אחר שבא לידו כבר ופסקו ויש עמו חכם בעיר שיכול להימלך בו ואינו נמלך בו הרי זה ש שוטה וגם רוח ודרשו חכמים כי רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ועצ'מים כל הרוגי' הוא שהג' להורא' ואינו מורה והוא שיהיה הדור צריך לו אבל אם יודע שיש אחר ראוי להוראה ומונע עצמו מן ההוראה הרי זה משוכח וכל המונע עצמו מן הדין פורק מבנו איבה וגול ושכוע' שוא ואל ישים חילוק בין דין קטן לגדול אל' יהא בעיניו דין של פרוט' כדין של ק'מב' יא' וביצד מוגבין לבעלי הדין לדין שולחין לו ב'ד' שלוח' שיבא ליום המזכין לדין לא בא מוזכין אותו פעם טנית לא בא מוזכין אותו פעם שלישית לא בא בפעם שלישית ממונין לו כל היום לא בא מגדין אותו למחרתו ואש' שהזכינוה ולא באה מגדין אותה בפעם הרא'ון כתב הרמבם שגם לאיש המצוי בעיר מגדין לו בפעם הראשון ואין מוזכין נ' פעמים אלא לכי שדרבו דילך על הכפרים והוא יוצא ונכנס והשליח נאמן לומר לא רצה לבא או ביה לבית דין ומגדין אותו על פיו אבל אין כותבין הנדוי על פיו עד שיעידו עליו ב' שלא רצה לבא ואם הזמינו ה השליח ולא הזמינו על שם שלשתן אין מגדין אותו עד שיחמינו על שם שלשתן בד'א שלא הזמינו ליום הידוע לשיבת הדיינים אבל אם הזמינוהו לי' כ הידוע לשיבת הדיינים אפילו לא הזמינו אלא על שם אחד כותבין עליו נדוי שהכל יודעים שהדיינים מקובצין מוזמינים על פי אשה ושכני ההולכין לפי תוכן אצל הגתבע אע'פ שאינם שליחים לטכ' כך אלא אכר להם לפי דרכך שאתה הולך אצל פלוני הזכינו לדין שיבא וסומכין עליהם שיעשו שליחותם ומגדין אותו אם לא באו ש' על פי שליח כ'ד' אע'פ' שלא חזר לומר עשיתי שליחותי בד'א שסומכין על פי נשים ושכנים כשלא היה הגתבע בעיר ואילו הוד' עשה לכשיבא שיבא לנ'ד' אבל אם הוא בעיר אין סומכין עליהם שמי' יאכרו' לכם שמה כבר מצאנו

ואמר ו לו ואפילו אינו בעיר דוקא כשיש לו לבא בו ביום ואין ד דרכו עוברת על פתח כ'ד' אבד אם אין לו לבא בו ביום לא שבא שכחו מלומר לו ואם דרכו עוברת על פתח בית דין אין סומכים עליהם שיאמרו שמי' בעוכרו על פתח בית דין אמרו לו מי שכתבו עליו נדוי על שלא בא אפילו אמר אבא אין קודעין הנדוי עד ש שיבא אבל מי שכתבו עליו נדוי על שהיה מסרב לעשו' צווי כ'ד' מיד כשאומר ה' מקבל עלי' לעשות צווי בית דין קודעים ה הנדוי והוא נותן שכר הסופר יב דיין שבאו לפניו כ' בעלי דינין אחד רך ואחד קשה כל זמן שלא שמע דבריהם או שמע דבריהם ואינו יודע להיכן הדין נוטה רשאי לומר איני נזקק לכם שמי' יתח' יב הקש' וידרפני אבל משמע דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה אינו רשאי לומר איני נזקק לכם שנ' לא תגורו מפני איש ומצוה לדיין להתחיל לה' בפשרה שיאמר כמה אתם רוצים יותר בפשרה או כדין אפילו אם שמע דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה כל זמן שלא גמר הדין ל לומר פלוני זכאי ופלוני חייב אבל לאחר גמר דין אינו יכול ל לעשות פשרה ומיהו אם יש שבועה ביניהם רשאי לעשות פשרה ביניהם אפילו לאחר גמר דין כדי ליפטר בעונש שבועה וכל דיין שעושה פשרה תמיד הרי זה משוכח ועליו נאמר אמתו ומשפטו ושלוש שפטו כשעריכם איזה משפט שיש בו שלום זו פ פשרה וכשם שמוזהר שלא להטות דין כך מוזהר שלא יהא נוטה בפשרה לאחר יותר בחניו כ' כספר המצות צריכין הדיינים ל להתרחק בכל היכולת שלא יקבלו עליהם ל' דין דין תור' כי מאד נתמעטו הלבבו וגרכי' בירושלמי פ'ק' דסנהדרין בימי ר' שמעון בן יוחי בטלו דיני מגונות מ' שמעון בן יוחי לית וחכים מדין ל יוסי כן חלפתא באו שני אנשים לפניו אל' ע'ב' שתדינו דין תורה אמר להן איני יודע לדין אתכם דין תורה אע'פ' שנתרצו בעלי ח הדיינים כפשרה יכולין לחזור בהן כל זמן שלא קנו מידם דפשרה צריכה ק'ין אפי' בג' אבל אם קנו מידם אינם יכולי' לחזור בהן אפי' ביחד אבל בחילה אינה צריכה קנין כ'ת' הדר' ישעיה מה שצרינו קנין דוקא בכדי דביצי' למהדר ביה כגון אחן לך או בבחיל לך וחפיש שטרא אבל בבחיל לך ולא תפיש שטרא אינה צריכ' קנין ואל' הראש לא חילק יג נתרצו בפשרה אלא כדין ורצו לדין כאן אלא שאין מ מסכימין שניהם לפני איזה ג' ידונג כל אחד מבעלי הדין בורר לו דיין אחר והדיינים בוררין להם שלישי ואין צריך שהא ברצון בעלי הדיינים השלישי וכותבין פלו' בירר לפלו' ופלו' לפלו' שכל זמן שלא כתבו יכולין לחזור בהן ומשכתבו אין יכולין לחזור בהן היל' כך אין כותבין אלא מדעת שניהם ששניהם נותנין שכר הסופר וטוענין לפניהם באו לכתוב טענותיהם לא יכתבו אלא מ מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר הסופר וכתב הרמבם אפי' היה האחד שביירר הבעל דין חכם וסמך אינו יכול לבקף לבעל ד דינו שידון אצל זה אלא גם הוא בורר את מי שירצה ואני נתנתי למעלה שהמוכחה דן את האדם בע'כ' ואיפשר לומר דעת הרמבם זל אינו אלא דוקא בשכיר כבר אחר דאז אינו יכול לבחור דאל' כ' לא היה הדין שוה דכמו שביירר האחד כן יש לו להבירר לברור אחד אם ירצה אבל כל זמן שלא נברר המוכח יכול לבקף שניהם לדין לפניו ואט' אחד בא לפסול דיין שביירר חבירו אין שומעין לו אפי' יש לו אחד שמעיד בדבריו ולא מכעיא אם פוסלו לבדו לומר שהיא גזלן אלא אפי' אם פוסלו בכל המיטפה אין ש שומעין לו שהוא נוגע בדבר איתכר כגמ' כתוך שזה בורר לו וזה נוה בורר לו אחד ושנים בוררין להן עוד שלישי יצא הדין לאביהו פי' רשי' דצייתי בעלי דינין וסברי הרי אני ביררתי לי

ואחד ואם היה יכול להפך בזכותי היה מהפך והדין עומן נוח
להם להפך בזכות שניהם מפני שהם כיררום ע"כ יראה מלשינו
שהדין יש להפך בזכות מי שבררו וכן כתב הרבה זל שיהא זה
מהפך בזכותו של בעל דין שבררו וזה מהפך בזכותו של שני
וא"א הראש זל כת' וזל לפי שיש חסדי דעת טועים בדברי רשי ו
ולומדי מכנו שהדין יש לו להפך בזכו מי שבררו ועומד במקומו
להפך דברים אשר לא כדן ונתנו ככה אנשים לברור להם דין
בעל תחבולות ונתלי בדברי רשי שמשמע שיש לו להפך בזכותו
וחלילה וחם שלא דקדקו בדבריו שכת' דסברו ררי ביררתי שסוב
כך שיהפך בזכותו יותר מכזכות האחד וכתן כך צייתי לדיינהו
אבל הדין עצמו חלילה שיהפך למצא סברא לזכותו אלא אם לא
שיראה לו דין גמור אבל אם היה יכול להטעות את חברו שיקבל
סברתו אע"פ שהוא מפוקפק בה ררי זה בכלל מטה משפט אבל
דעת הרב זל מתוך שזה ביררו כמי דבריו לאשורו ואם יש לו שום
צד זכות נושא ונותן עם חברו וכן עושה הדין השני לבי שבררו
נמצא שלא ישאר שום צד זכו נעלם מעיני הדייני שניה והשלישי
שומע כשא ומתן של שניהם ומבריע ביניהם ויוצא הדין לאמיתו
ואם לא יוכלו להשוות דעת לברור לה' של שי זקני העי ומנהיגיה
יתנו להם שלישי ואם אין זקנים ומנהיגיה בעיר ילך התובע לפני
גויכופו הנתבע לבא לדין בפניהם וכי אם הנתבע מערים לברור
דין שאינו הגון כדי לטבת אצל דין הגון כופין אותו לדין בפני ג

או שיכרו דין הגון

לא נתרצו לדין בעירם אלא בבית הועד כקו קיבוץ חכמי'
אם הנתבע אומר כן אין שומעין לו אלא כופין אתו ודין
בעירו ואם יצטרכו לטאול כותבים ושולחים לכית הועד ודנים
להם בעירם כפי שישלחו להם מבית הועד ואם התובע אמ לילך
לבית הועד שומעין לו ל'ש תובע על עסקי כלוה או על עסק ג
גרות ודושות ומתנות כד'א כשידוע שיש לו תביעה על הנתבע
גון שמודה מקצת או שטוען פרעתי אבל אם אין ידוע כגון כופר
הכל אין שום אחד מהם יכול לכופ את חברו ואם כסתלקי כב'ד
של עירם לילך לב'ד הגדול פי' כ'ד חשוב וכומחה שבדורו כל
דור ודור לפי מה שהוא שומעים לטניהם לנתבע כמו לתובע ויא
לב'ד הגדול אין שומעין אלא לנתבע דאל' כ'יהגו העניים עיניהם
בעיירים ויתבעוהו לילך לברר חוק ויתנום להם תביעה כדי שלא
יצטרכו לילך אבל רת דקדק מלשן הגאון דאפי' תובע כצי טעין
שכת וצי טעין לוה לא ישתמוטי לב'ד הגדול קאלו טענתו טענה
וכין ולא כצי טעין לא ישתמוטי כ'ש כלוה ויא'א הראש זל כת' אם
עני ימין עשיר לב'ד הגדול יסדר טענותיו לפני דייני עירו ואם
יש כמי בדבריו יאמרו לו שילך עמו ועל זה הדרך כתב הרמבם
בזמן שאין לב'ד הגדול אבל יש מקומות שיש בהם חכמים גדולים
כוכחים לרבים ויש בקימות שיש בהם תלמידים שאינם נמותם
אם אבר התובע נלך במקום פלוני לפני פלוני הגדול ונדון לפניו
כופין הנתבע יהלוך עמו כתב בספ' המצות אם יש שני ת'ח בעיר
אחת ואחד גדול מחברו יכול אחד מבעלי הדינים לומר לא אדון
בפני זה אר' כפני זה ואע"פ שהוא קטן מבני כיון ששניה בעי' אחת
ודא נהירא ונר' שאינו יכול להסתלק מאחד לחברו אפילו בשוין
אלא כהקטן להגדול מכנו ואף במקו' שאין שומעין לנתב להסתל'
מן הדין אם אבר לדין כתוב לי באיזה טעם דנתוני כותבין ונתני'
לו ואם יראה לדיין שבעל הדין חושדו שנוטה הדין כנגדו צריך
להודיעו באיזה טעם דנו אפי' אם לא ישאל כדי שיהיה נקי מהשם
ומישרא ע"פ שהאחד מבעלי דיניו נסתלק כב'ד שבעירו לב'ד
הגדול ויצא חייב אין צרי' לפרוע לשכנגדו יצאותיו שהוצי' לילך

עמו כד'א שאינו מסרב לב'ד אלא שאגר לילך לב'ד הגדול אבל
מסרב מלירד לדין והוצרך הנתבע להוציא עליו יצאות לכופו
לירד לדין צריך לפרוע לו כל יצאותיו

טו

צריך הדיין שיקדים לדין הדין שבא לפניו החילה דכתיב כ
בקטן כגדול תשמעון אבל צריך להקדים דין של ת'ח אפי' הת'ח
בא לכסוף לכבוד תורתו וכן מצוה עליו להפך בזכותו מה שיוכל
כתב הרמבם היו לפני הדיינין דיגון הרבה מקדימין דין היתוב ל
לדין האלמנה שנ' שפטו יתום ריבו אלמנה ודין האלמנה קודם ל
לדין ת'ח ודין ת'ח קודם לדין ע'ה ודין האש' קודם לאיש שבושת
האשה מרובה הדין שבא לפניו דין מרובה לא יאמר אחתנו ו
והיה העון תלוי על העדים אלא ידרשנו ויחקרנו היטב אם יראה
לפי דעהו שאין בו רמאות חותך הדין על פי העדים אבל אם לבו
נוקפו שיש בו רמאות או אין דעתו סומכת על דברי העדי' אע"פ
שאינו יכול לפוסלו או שדעתו נוטה שבעל דין זה רמאי והשיא
את העדים אע"פ שהם כשרים ולפי' תוכם הטעם או שנראה לו מ
מכלל דבריהם שיש שם דברים אחרים ואינם רוצים לגלותן כל
אלו הדברי' וכיוצא בהן אם באו לדין אסור לו להתוך אותו הדין
אלא יסלק עצמו מבגו וידון אותו מלכו של עולם והדברי' כסורין
ללב ודבתו אמ' כי המשפט לאלדי הוא וזה דוקא כשהתובע רמאי
אבל אם הנתבע רמאי כ'ש שישתדל בו לבטל דברי הרמאי כתב
הרמבם יש לדיין לדין כדיני מבונות על פי הדברי' שדעתו נוטה
בהן שהן אמת והדבר חזק בלבו שהוא כן אע"פ שאין ראיה ברורה
ואין צריך לומר אם הוא יודע כודאי שהוא כן שהיא דין כ
כפי מה שזדע כיצד הרי שנה היב אדם שבועה כב'ד ואם לדין
אדם נאמן אצלו שדעתו סומכת עליו שזה האיש חש על השבוע'
יהפוך השבועה על שכנגדו ויטול הואל וסמכה דעתו של דין על
דברי זה ואפילו אשה או קרוב ואין צריך לומר אם יודע הדין כ
בעצמו שהוא חשוד וכן אם יצא שטר לפניו ואם לו אדם שהוא ס
סומך עליו אפי' אשה או קרוב שהוא פרוע אם סמכה דעתו על ד
דבריו יש לו לומר לזה לא תפרע אלא בשבוע' או אם היה עליו שט'
חוב לאחר יתן לזה שלא נפנס שטרו כלל הניח זה שנפנס שטרו
כדברי האחד או ישליך שטרו לפניו ולא ידון בו כלל כפי מה ש
שיראה וכן מי שטוען יש ל'י פקדון אצל פלוני שכתב בלא צואח
ותותן בו סימן מוכהק ולא היה זה הט' ען רגיל ליכנס בבי' זה שכת
אם יודע הדיין שזה החייב אינו אמוד להיות לו חפץ בזה וסמכה
דעתו שאין זה החפץ של כת כוציא בן היורשי ונותנו לזה האמו
שנותן בו סימן וכן כל כיוצא בזה שאין הדבר כסור אלא ללבו של
דין אבל למה הצריכה התורה שני עדים שבזמן שיבואו העדים
לפני הדיין ידון על פיה' אע"פ שאינו יודע אם העידו אמת או שקר
כל אילו הדברים מעיקר הדין אבל מטרכו בתי דינין שאינם גנובים
במעשיהם ואם הם הגונים במעשיהם אינם חכמים כראוי הסכימו
רוב בתי דינין ישראל שלא יהפכו שבועה אלא ברציה נמורה
ולא יפגמו שטר ולא יפסידו חזקתן בעדות אשה או קרוב או פכול
וכן בשאר הדינין לא ידון הדיין כסניב דעתו שלא יאמ' כל הדיוט
והדיוט לבו כאבין לדבר זה ודעתי נסמכת עליה אע"פ אם העיד
אדם נאמן באחד מכל הדברים ונוטה דעת הדין שאמת הוא מ
ממתין בדין ואינו רוחה עדותו ונושא ונותן עם בעלי דינין עדי' ש
שירדו לדברי העד או יעשה פשר או יסת' בן הדין ע' כ'וכן הביא
א"א הראש זל דברי גאון על ההיא כגון כר ברי דקיס לי בגויה מ
כרענ' שטר אפומי והאידנ' לית לי לדין למיטר קיס לי בגויה דלא
בריר לן קיס לי בגויה היכי הוצ'הילכך רית דן לארועי טכרא או
לאפוכי שבוע' אלא בעדות ברורה ואפי' הבי' באדם אשר כתיבי'ן

צריך לשום אדם ולא להחניפו ולא להחזיק לו שוכח אלא דבר קצוב הוא על הצבור ומנבין אותה בעונתו כמו ארנונת כדי שיהא כקובץ ומוכץ לו ולא יהא צריך הדין להחזיק טובה מגבויו לשום אדם וכת הרמבם כל דין שישב ומגדל שכר לחגים ולסופרים ודרי זה בכלל הנוטים אח הכצע וכך עשו בני שמואל ונאמר בה וישו אחרי תבצע ויקחו שוחד הנוטל שכר לדין דיניו בטלין ואם אינו נוטל אלא שכר בטלתו מותר בד"א שניכר לכל שאינו נוטל אלא שכר בטלתו כגון שיש לו מלאכה ידועה לעשות בשע שיש לו לדין ואם לבעלי הדין תנו לי מה שאכטל ממלאכתי או יתנו לי שכר פעולה של אותה מלאכה שאכתל ממנה אז הוא מותר ובגן שיקבל כשניהם בשוה אבל אם אינו ניכר כגון שאין לו מלאכה ידועה אלא שאמ' שמא יזמן לי שכר בקניית סחורה ובסדרסרות ובטביל זה מבקש שכר אמור אין לדין להני לתלמי בור לישב לפניו שלא ישא ויתן עמו ויטה מדרך האמת מתוך בבורותו ותלמיד היושב לפני רבו ורואה זכות לעני חורב דרועה לחייבו צריך ללמד עליו זכות ואם שותק עובר משו מדבר שקר תרחק ותלם ד הושב לפני רבו ודואה שטועה רבו בדין אל יאמר אשתק' עד שיגמור הדין ואסתרנו ואחזו ואבננו כדי שיקרא על שמי אלא יאבר לו דרך כבוד רבי כך וכך למדתי י צריך הדין להיות מתן בדין שלא יפסיקנו עד שיחמיצנו וישא ויתן בו ויהיה ברור לו כשמש כי ברוכ מש' ומתן ירד לעומקו כמו שאב' אסף כי יתחמץ לכבי וכליותי אשתונן ודע לבו בהוראה וקופץ ופוסק הדין קודם שיחקרנו הישב בינו לבין עצמו עד שידא ברור לו כשמש הרי זה שומע רשע וגם רוח וכל מי שבא לידו דין ומדברו לדין אחר שכא לידו כבר ופסקו ויש עמו חכם בעיר שיכול להמליך בו ואינו נמלך בו הרי זה ש שוטה וגם רוח ודרשו חכמים כי רביה חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה וכורה ועצמים כל הרגיה הוא שהג' להורא' ואינו מודה והוא שיהיה הדור צריך לו אבל אם ידע שיש אחר ראוי להוראה ומונע עצמו מן ההוראה הרי זה משוכח וכל המונע עצמו מן הדין פורק מכנו איבה וגול ושכוע' שוא ואל ישים חילוק בין דין קטן לגדול אלא יתא בעיניו דין של פרוט' כדין של ק' מב' י'א וכיצד מוכנין לבעלי הדין לדין שולחין לו ב"ד שלוח שיבא ליום המזכין לדין לא כ' מוכנין אותו פעם שנית לא כ' מוכנין אותו פעם שלישית לא כ' בפעם שלישית כמתנין לו כל היום לא כ' מנדין אותו למחרתו ואש' שהזכינה ולא באה בנדין אותה בפעם הראשון כתב הרמבם שגם לאיש המצוי בעיר מנדין לו בפעם הראשון ואין מוכנין בפעמים אלא לכו שדרבו לילך על הכפרים והוא ירצה ונבנם והשליח טאמן לומר לא רצה לבא או ביזה לבית דין ומנדין אותו על פיו אבל אין כותבין הנדוי על פיו עד שיעידו עליו כ' שלא רצה לבא ואם הזמינו ה השליח ולא הזמינו על שם שלשתן אין מנדין אותו עד שיחמינו על שם שלשתן בד"א שלא הזמינו ליום הידוע לשיבת הדין אבל אם הזמינו ליום הידוע לשיבת הדין אין מנדין אותו על שם אחד כותבין עליו נדוי שהכל יודעים שהדינים כקובצין מוכנינים על פי אשה ושכני ההולכין לפי תומן אצל הגתבע אע"פ שאינם שליחים לשכך אלא אמר להם לפי דרכך שאתה הולך אצל פלוני הזמינו לדין שיבא וסוכמין עליהם שיעשו שליחותם ומנדין אותו אם לא באו... שעל פי שליח בד' אע"פ שלא חזר לומ' עשיתי שליחותי בד"א שסוכמין על פי נשים ושכנים כשלא היה הנהבע בעיר ואמרו לאילו הוד' עשה לכשיבא שיבא לנד' אבל אם הוא בעיר אין סוכמין עליהם שמי יאברו לכם שמי כבר כצאורה

ואמר ו לו ואפילו אינו בעיר דוקא כשיש לו לכא בו כיום ואין דרכו עוברת על פתח כ"ד אבד אם אין לו לכא בו כיום לא שבא שכחו מלומר לו ואם דרכו עוברת על פתח בית דין אין סוכמין עליהם שיאמרו שמי בעוברו על פתח בית דין אמרו לו מי שכתבו עליו נדוי על שלא בא אפילו אמר אבא אין קודעין הנדוי עד ש שיבא אבל מי שכתבו עליו נדוי על שהיה מסרב לעשו' צווי כ"ד מיד כשאומר ה' מקבל עלי לעשות צווי בית דין קודעים ה הנדוי והוא נותן שכר הסופר יב

דין שבאו לפניו ב' בעלי דינין אחד רך ואחד קשה כל זמן שלא שמע דבריהם או שמע דבריהם ואינו יודע להיכן הדין נוטה רשאי לומר איני נזקק לכם שמי יתח יב הקש' וידפני אבל מששמע דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה אינו רשאי לומר איני נזקק לכם שנ' לא תגורו מפני איש ומצוה לדין להתחיל לה' בפשרה שיאמר כמה אתם רוצים יותר בפשרה או כדין אפילו אם שמע דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה כל זמן שלא גבר הדין ל לומר פלוני זכאי ופלוני חייב אבל לאחר גמר דין אינו יכול ל לעשות פשרה ומיהו אם יש שבועה ביניהם רשאי לעשות פשרה ביניהם אפילו לאחר גמר דין כדי ליפטר בעונש שבועה וכל דין שעושה פשרה תמיד הרי זה משוכח ועליו נאמר אמת ו כשפטו ושלוש שפטו כשעריכם איזה משפט שיש בו שלום זו פ פשרה וכשם שמוהר שלא להטות דין כך מוהר שלא יהא נוטה בפשרה לאחד יותר כחנירו כת' בספר הביצוע צריכין הדין ל להתרחק בכל היכולת שלא יקבלו עליהם ל' דין דין תור' כי מאד נתמעטו הלבנו וגרכי בירושלמי פ' ק' דסנהדרין כימר שמעון בן יוחי בטלו דיני ממנות מר' שמעון בן יוחי לית וחבים מדין ר' יוסי כן חלפתא באו שני אנשים לפניו אל' ע"כ שתדיננו דין תורה אמר להן איני יודע לדין אתכם דין תורה אע"פ שנתרצו בעלי ח הדין בפשרה יכולין לחזור בהן כל זמן שלא קנו מידם דפשרה צריכה קנין אפי' כן אבל אם קנו מידם אינם יכולי לחזור בהן אפי' ביחד אבל כחילה אינה צריכה קנין כת' הר"ר ישעיה מה שערינו קנין דוקא במידי דכיצ' למהדר ביד' כגון אחן לך או ככח' לך וחפיש שטרא אבל ככח' לך ולא תפיש שטרא אינה צריכה קנין ווא' הראש לא חילק יב

ל' נתרצו בפשרה אלא בדין ורצו לדין כאן אלא שאין מ סכמין שניהם לפני איזה נ' ידוננו כל אחד מבעלי הדין בורר לו דין אחר והדין בורר להם שלישי ואין צריך שיהא ברצון בעלי הדין השלישי וכותבין פלו כירר לפלו ופלו לפלו שכל זמן שלא כתבו יכולין לחזור בהן ומשכתבו אין יכולין לחזור בהן הילכך אין כותבין אלא מדעת שניהם ששניהם נותנין שכר הסופר וטוענין לפניהם באו לכתוב טענותיהם לא יכתבו אלא מ מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר הסופר וכתב הרמבם אפי' היה האחד שכירר הבעל דין חכם וסמך אינו יכול לכופ' לבעל ד דינו שידון אצל זה אלא גם הוא בורר את מי שירצה ואינו כתבתי למעלה שהמוכחה דן את האדם בע'ב ואיפשר לומר דעת הרמבם זל אינו אלא דוקא כשכירר כבר אחר דאו אינו יכול לבו חכירו דאל' כ' לא היה הדין שוה דכמו שכירר האחד כן יש לו להכירור לברור אחד אם ירצה אבל כל זמן שלא נברר המוכח' יכול לכופ' שניהם לדין לפניו ואש' אחד בא לפסול דין שכירר חכירו אין ש שומעין לו אפי' יש לו אחד שיעיד בדבריו ולא מבעיא אם פוסלו לבדו לומר שהיא גזלן אלא אפי' אם פוסלו בכל הביטפחה אין ש שומעין לו שהוא נוגע בד' כר איתמר כגמ' מתוך שזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושנים בוררין להן עוד שלישי יצא הדין לאמיתו פי' רשי דצייתי בעלי דינין וסברי הרי אני ביררתי לי

שם מוכן ולא שם המחייבין אלא כותבין סתם פלו' כ' עס פלו'
בעל דינו לפני כד' ומדבריהם יצא פלו' זכאי ופלוני חייב ואחר
שקבלו הדין ואמרו לו לך ושלים הלך ולא שלם ממתנין לו שג'
חמישי ושני לא בא לשלם מנדין אותו עד יתן מה שחייבתי
עמד בנדין ל' יום ולא תבע להתיר נידוי מחרימין אותו כ'
מי שנתחייב בדין ומצא אחר כן עדים או ראיה לזכותו מביא
וסותר הדין אפילו אחר כמה ימים אפי' אם פרע כבר אפי'
אם אמ' לו ודיין כל זכות שיש לך הכי תוך ל' יום ולא הביאו אלא
אחר ל' יום סותר הדין אבל אם אמ' לו להביא עדים או ראיה ואמ'
אין לי אעפ' שמצא אחי' לאו כלום הוא ואין צריך לומר אם לאח'
שאמ' אין לי וכשרואה שמתחייב אימ' לפלו' ופלו' קרבו והעידונו
או שהוציא ראיתו מכיסו שאינו כלום כדא' שהיה הראיה אצלו
והעדים עמו במדינה אבל אם אינם עמו ואח' באו לו עדים מ'
מדינת הים או שהיו שטרותיו מופקדים ביד אחרים ובאו אילו
שהיו מופקדי' בידו והוציאו לו ראיותיו סותר הדין שמה שאמ' אין
לי עדים וראיה רעה לומ' אין לי עדים וראיה מעוין בדין לפיכך
אם פירש דבריו אין לי עדים וראיה כלל לא באן ולא במדינה
אזרחת ולא בידיו ולא ביד אחרים אינו יכול לסתור הדין ודוקא
גודל הוא שאינו יכול לסתור הדין אחר שאמרו לו הביא ראיה
ואמ' אין לי אבל קטן אפי' בבי' הוא גזנא יכול לסתור הדין דמה
שאמ' אין לי ראיה מפני שלא ידע בעניני אביו ואח' מצא וכתב
דמ' אפי' הוא גודל בשעת העמדתו בדין כחן שהיה קטן בשמת
ובנו אינו יודע בענין אביו וכן כת' הדמ' ואמ' הראש' זל' כתב
וחקא בבא לכד' כשהוא קטן אבל אם הוא גודל בשעת העמדתו
בדין הוא אמרינן או ידע קודם כואו לדין או חוקר אחר שתבע
לדין כיון דבר דעת הוא ודינו כאחר כ'
כתב הדמ' מי שקנו מידו שאם לא יבא ליס' פלתי שיהא
חבדו נאמן בטענותיו וישל' כל מה שמען בלא שבוע' או
שאם לא יבא ליס' פלו' וישבע וישל' אבד כל זכותו ויפטר חבדו
ועבר' חזם ולא בא נתקיימו והתנאים ואבד כל זכותו ואם חביא ר'
רא' שהיה אנוס באותו יום הרי זה פטור מקבין זה וישב' כשיתבענו
חבדו כמו שהיה מקודם וכן כל כיוצא בזה כ'
שקבל עליו קרוב או פסול בין אם קבלו התובע לקבל
דינו לפטור לנתבע ככל מה שידון עליו ויפטר בין אם
קבל ונתבע לקבל דינו ליתן לתובע ככל מה שידון עליו ליתן
לו אם קנו מידו אינו יכול לחזור בו ואם לא קנו מידו יכו' לחזור
בו כדא' קודם נבר' די' אז יכול לחזור בו אפי' במחול לך אבל לאח'
נבר' דין אפי' לא קנו מידו אינו יכול לחזור בו אפי' באתן לך לשון
דמ' נבר' הדין והוציא ממך בדין הפסול חוזה אינו יכול לחזור
בו דהוא סדרי' שיכול לחזור בו כל זמן שלא הוציא ממך עליו
נבר' אפי' לא הוציא ממך רק שאם פלו' חייב נקרא נבר' דין ואינו
יכול לחזור בו ואם כופר ואמ' לא קבלתי עליו לדון ואין עדים
מכר' ישבע שלא קבלו עליו אפי' אם הדין מבחיטו ואמ' שקבלו
עליו הוא דמכר' קבלת פסול דחוקא שקבלו במקום אחר דליכא
אלא חדיא לריעותא חוזה הדין נמי אם קבל כשר אחר במקום ב'
אבל קבל עליו פסול אחר במקום שנים כשרים דאכא תרתי
לריעותא אפי' נגמר הדין על פיו יכול לחזור בו ואם קנו מידו אינו
יכול לחזור בו אפי' שקבל עליו הפסול במקום שנים וחזו דאל'
לחבריה מדינת לי כל אימת דאמרת לא פרענא דמחזיא כתב
דמ' דחוקא דאל' הכי בשעת הלואה דאודעתא ודכו' חיל עליו
שיעבוד' או לאחרי' הלואה וקנו מיניה אבל לא קנו מיניה לא כיון

שקבל עליו פסול כבי תרי דארס קרוב אצל עצמו ואמ' הראש' זל'
כת' דלא בעי קנין דכיון דקבל עליו הלואה שיהא רבולה נאמן ש'
שלא נפרע ואפי' עדי' מעידין עליו שפרעו הרי האמינו עליו ופסול
כל העדים המכחישי' דבריו וכל תנאי שכמוון קיים כאד' האומ'
אל תפרעני אלא בפני פלו' ופלו' דלא צריך קנין אלא קבלה
וכן מי שנתחייב לחבירו שבועה ככד' בין שאמר תובע לנתבע
השבע לי בחיי ראשך וחפטר או שאמ' נתבע לתובע השבע לי
בחי' ראש' ואתן לך לא קנו מידו יכול לחזור בו כל זמן שלא נשבע
נשבע אינו יכול לחזור בו וכן מי שנתחייב שבועה ככד' ואמר
איני רוצה לישבע אלא לשלם יכול לחזור בו כל זמן שלא שלם
ורשי' פירש שאם יצא חוץ לכד' אינו יכול לחזור בו דחשיב כגמר
די' וכן מסתבר לאא' הראש' זל' אפי' לפי זה נראה מי שנתחייב ככד'
שבועה דרבנן ושתק ולא אמר שירצה להפכה על שכנגדו ויצא
מכד' ואח' אמר שרוצה להפכה על שכנגדו הרשו בידו וכן הדין
בשבועת היסת אם נתחייב בה והפכה אם קנו מידו או נשבע זה
שהפכה עליו אינו יכול לחזור בו וכן מי שלא חייב שבועה ואמר
אני אשבע שבועה חמורה אם קנו מידו אינו יכול לחזור בו ואם
לא יכול לחזור בו אף על פי שקבל עליו כל זמן שלא נשבע כ'
כל זמן שבעלי הדין עומדין לפני הדין נאמן לומר לחז'
חייבתי ולזה זכיתי נסתלק מלפניו אינו נאמן אם אין
בידו פסק דין ודוקא בשורא דדיני' שאינו תלוי בטענות אלא
בראות הדין ליתגבו למי שיראה לו שדעת הגותן היתה קרובה א'
אליו יותר כהא' וחישינן שמא נשתנה דעת הדין כמה שהיה כבר
אבל דין התלוי בטענות לא שייך בו נאמנו שלפי הטענו' שטענו'
יזכה לזכותו ובלכד' שלא יסתור טענות הראשונות וכל זה דוקא
בדין אחד כמו מוסחה או חייד וקבלו עליו אבל שנים נאמנים
לעולם שאינם חשוכים נוגעים בדבר ואפילו יש שני עדים ש'
שמכחישי' אותם הם נאמנים יותר מהעדים כד'
אין נזקקין אלא לתובע תחילה ואי זילי נבסי דנתבע נזקקין
לו תחילה פי' רשי' כגון ראובן תובע משמעון מנה שהלואה
כשט' בענין שאין שמעון נאמן לטענו' פרעתי ושמעון כשיב תפשת
משלי החזיר לי מה שתפשת או משכון היה לי בידך ונפתח מדמי'
בתחילה נזקקין לטענת ראובן ומציאין לו המנה ואח' נזקקין
לטענת שמעון לדין על התפישה ועל המשכון ואי זילי נבסי ש'
שמעון אם היה צרי' לכבוד נכסיו או שיש לו קוני' לחפץ שתובע
מראובן ואם לא ידונו לו להוציאה מידו ילכו מבאן ויצטר' למזכרו
כוול' נזקקין לו תחילה ומידי' כגון ששמעון הנתבע אבר' שיש לו
עדים פלו' ופלו' שידעין שהוא כדבריו רק שאינן מעינין לו להבי'
עד אחר ל' יום ואנן ידעי' שאובר אמת שפלו' ופלו' ידעין בדבר
שאם לא כן אפי' אם זילי נבסי' אין במתנין לו יותר מל' יום ואילו
אם להביא העדים תוך ל' יום פשיט' דמבתינו לו אפי' אי' לא זילי
כדין כל נתבע שנותנין לו זמן ל' יום להביא ראיה ועוד כתב אג'
הראש' זל' שנפקא מינה אפי' אם אמ' להביא העדים תוך ל' יום נ'
נזקקין לתובע תחלה מיד לפסוק הדין ואם יביא העדי' תוך ל' יום
יסתור הדין ואם לא יביא אותם נמצא שדחת' ל' יום שנותנין לו
לפרעון מוזמן הראשון שנפסק הדין וריבא כתב דנזקקין לתובע
תחלה מיירי כדי' לשמעו דבריו ולקבל' עדותו תחלה ונפק' מינה
אפי' ימותו עדי' של נתבע או ילכו למדינת הים בעוד שמקבלין ע'
עדותו של תובע והראב"ד פי' נזקקין לתובע תחלה כגון ראובן ש'
שתבע שמעון לדין ולא מצא עדים לדבריו וחדין נוטה לדברי ש'
שמעון לזכותו ואמר ראובן שאינו רוצה ב'

הדין ודורשין וחוקרין עד שיתברר הדבר ויצא הדין לאמתו יי
אמר אחד מבעלי הדינים יש לי עדים ושאל זמן להביא נותנין
לו זמן ליום ולא יותר ולאחר ליום פוסקין הדין ואם
מביאן אחר כן יסתו הדין כת הדר ישעיהו דהדין זמן ליום ד
דוקא כשתכעוהו תחילה בלא ראיה וחייבוהו כד שישבע וזה טוען
יש לי ראיה ואינה בעיניה עתה בידי ואיני רוצה לקבל שכועהו אז
נותנין לו ליום אבל אם טען תחילה יש לו ראיה ואינה בעיניה עתה
בידי מה צורך ליתן לו זמן לכשיבא ישיב לו הנתבע וכן זמן שלא
יבוא לא ישיב לו טענה ואם חזר ואב' אין לי ראיה ישיב לו בלא ר
ראיה ונשבע ונפטר ואינו נאמן עוד להביא ראיה כיון שאב' אן לי
ראיה ואם גלוי ידוע לכד שפלו ופלו הן עדים בדבר הרחיקו ב
גדוד נותנין לו זמן עד זמן שיזכר להביא כת' א' הראש זל בתשוב'
טען אחד מבעלי הדינים יש לי זכות בעדים או בראיה ואיני יודע
ביד מי היא חייב הדין להטיל חרם כל מי שיודע לו זכות בעדים
או בראיה שיראה אותו לדין אפי' אם הזכות של העדים והראיה
ביד מי שכנגדו דבאי שנא הוא מאחר אדרבה כ ש הוא כיון שיש
בידו זכותו של שכנגדו והו' תובע כמנו שלא כדן היאך יאכלוהו
דבר איסור להגבותו כמון שאינו שלו אלא מוקיקן אותו להראות
כל מה שיש בידו זכות לשכנגדו עוד שארה לו ששאלת האומר
לחכירו שטר שבידך זכות יש לי בו שהודו הגאונים שכופין אותו
להוציא אם צריך התוכע שיאמר בפירוש מה זכות יש לו ב
בשטר או לא תשובה הראהו של הגאונים לא פטטה בארצנו
ואין כפי' לשום אדם להראו שטר שבידו בשביל טענות אחד
שאמר שיש לו בו זכות אם לא שיאמר בפני כד דכרים שיש ברם
אכתלא או יראה השטר לדין וראו אם ימצאו בשטר הזכות ש
שטוען זה ובענין אחר אין כ פי' לאדם להראות שטרו שאין אדם
רוצה להשביע את עצמו שידעו העולם עושרו וכבונו יי
צריבין הדינים לומר שיטעו שני בעלי הדינים ולא יסבירו
פנים לאחד יותר כלחכירו ולא יאמר לאחד דבר
כל דבריו ולאחר קצר דבריו ואם האחד לנש כגדי נאים והשני
בגדים פהותים ובזויים יאברו לזה לבוש כמותו או הרביטוהו כ
כמותך שלא יפתחו דבריו שיחשוב שיטעו לו פנים בשכי' כגדי'
ולא ירא האחד ע כו' והשני יושב אלא שנידים עומדים ואם רצו
להושיב שניהם כושיבין ולא ירא אחד יושב לטעלה והשני לבט
אלא זה בצד זה וזה בצד זה כד' א בטעת כשא וכתן אכל בשעת
גבר דין צריכים להיות שניהם בעמידה ואיזהו גבר דין פלו' זכאי
ופלו חייב העדים לעולם בעמידה ודוקא לנ תחילה אבל בדיעב
אם ישבו אף בטעת גבר דין או שהעידו העדים בשיבה הדין דין
ות' וק' א' שבאין לדין כושיבין לת' ואומרי' גם לע' ה ליטב ואם
לא יטב אין כקפידין בכך וכתב הרמבם וכבר נהגו בכל בתי דיני
ישראל שלאחר התלמוד כושיבין בערי הדינים והעדים כרי ל
להסיר רבח לוקת שאין בנו כח להעמיד בשפטי הדת ער תלם
אסור לדין לטכוע בעל די' האח קודם שיבא חבירו או שלא בפני
חבירו וכן הבעל דין מזהיר שלא ישטיע דבריו לדין קודם שבא
חבירו לפיכך תלמיד שיש לו דין לפני רבו
לא יקדים לבא לפניו קודם בעל דינו שלא ירא נראה כאילו
מוקד לסדר טענותיו ואם יש לו זמן קבוע לבא לפניו ובא בזמנו
כותר לשן הרמבם לא ירא הדין שומע כפי הכתורגמן אלא א' ב
היה מכיר לשן בעלי הדינים ושומע טענותיה ויהיה כביר בלשונ'
ואם אינו כביר בלשונ' כדי להשיב להם יעמיד תורגמן כדי להודו'
אותם פסק דין ומאזה טעם חיי' את זה וזיכה את זה וצריך הדין
לשמע דבר בעלי הדינים ולשנות אותם שכ' יאמר המלך זאת א

אומרת בני דמי וגו' ומצדיק את הדין כלבו ואחר כך חוהבו ומניח
לדין שלא יעמיד מלין לדבריו שנ' מרבר שקר תרחק אלא יאמ'
מה שיראה לו וישתוק ולא ילמד אח' כבעלי דינים כדל אפי' הביא
אחד מבעלי דינים עד אחד לא יאמר לו אין כקפידין עד אחד אלא
יאמר לנטען הרי ה' העיד עליך עד שיטען ייאמר עד אחד אינו
נאמן עלי וכל כיוצא בזה דאח הדין זכות לאחד מהם ובעל הדין
בבקש לא יכרם ואינו יודע לחבר הו' ברי או שראה עצמו כעטער
להציל עצמו בטענת אמת ונפני החיבה והנעם נסתלקה ממנו
או נשתבש מפני הסכלות הרי זה מותר לסעדו ולהבינו תחילת ה
הדבר משו' פתח פיך לאלם ו' רי' להתיישב בדבר זה הרבה שלא
יהא כעורכי הדינים ע' כ ואינו כשמע כן בירושלמי דגרסין הת
רב הונא כי הוה חזי וכו' לחר בר נש והוא לא הוה ידע פתח לי על
שם פתח פיך לאלם וא' ה' ראש זל הביא בפסקיו ואין לו לדין ל
לרחם על זל שלא יאב' עני הוא זה ובעל דינו עשיר והי' לפרנסו
אזכנו בדין ונמצא כהפרנס כנכוד ולא להדר פני גדול שאם
באו לפניו עשיר וחכ' גדול עם עני והדיוט לא יכבדנו ולא ישאל
בשלומו שלא יסתתמו דברי בעל דינו ולא יאמר היאך אחייבנו
בדין ונמצ' יהבייש אלא אפטרנו ואח' כ אומר לו שיתן לו את שלו
אלא יחת ד הדין ביד לאמתו ואם באו לפניו אחד כשר ואח' רשע
לא יאמר היאיל זה רשע וחזקתו כשקר זה בחזקת שאינו משנה
בדיבורו אטה הדין על הרשע אלא לעולם יהיו שני בעלי הדינים
בעיניו כרשעים ובחזקת שכל אחד מהם טוען שקר וידון לפי מה
שיראה לו מן הדברים וכשיפטרנו מלפניו אז יהיו בעיניו כנשרים
שקבלו עליהם את הדין וידון כל' אחד לכף זכות וצריך שיפסנ'
הדין ביד אח' שיחבר לו שאם טען הדין וכאריך בדברי הברורם
כדי לצער אחד כבערי הדינים הרי זה בכלל לא תעשו עול יי
הביא אחד מבעלי דינים עדי' לדבריו מכניסין העדים ומקבלין
עדות כראוי כאשר יתברר בהלכות עדות ולאחר ש
שמקבלי עדותן יוצאו כל אדכ לחוף וישאו ויתנו בדב' אם יסבימו
לדעת אחד כושב ואם לא ילכו אחר הרוב שנים אומרי' זכאי ואח'
אומר חייב זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומ' זכאי חייב א' אחר
זכאי ואחד אומר חייב ואחד אומר איני יודע או אפילו שנים מוכני'
או שנים כחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו שני דינים וכבי' אלו
שהם חכמה נשאים ונותנים כדבר אם ג' מוכני' וב' מדיבין זכאי
ואם ג' מדיבין וב' מוכני' חייב ב' אומרי' זכאי וב' חייב ואחד אומ' איני
יודע יוסיפו עוד הדינים כתב הרמבם אבל ד' או זכאי או חייב
ואחד או איני יודע או שאומ' ג' זכאי ואחד חייב ואב' אחד איני יודע
בין שהיה זה שהוא אם איני יודע תחלה בין שאמר אח' ב' הולכי' אח'
זרוב היו כחצ' על כחצ' ואח' או איני יודע הרי אילו כוסיפי' ב' אחרי
וכן אם נסתפק הדבר כוסיפין והולכי' עד שיגיעו לק' הגיעו לע' א'
ול' אומרי' זכאי ול' אומ' יב ואחד אומר איני יודע כוסיפין ו
נותנין עמו עד שחזור לצד אחד ונמצא לו' מוכני' או כחייבים
לא חזר לא הוא ולא אחד מהם נביצא הדבר כפק ומעמידין הכמון
בחזקת בעלי' כל מי שאמר איני יודע אין צריך ליתן טעם לדבריו
ולהודיע מאיזה טעם בא לו הספק כדרך שמראה המוכה באיזה
טעם מוכה והמחייב באיזה טעם מחייב יי
אחר שנשאו ונתנו בדבר מכניסין בעלי הדינים והגדול ש
שבדינים אומ' איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה ח
חייב כדי שלא ידע אחד מבעלי הדינים איזה דין חייב ואיזה דין
זיכה ואסור לדין לומר כשיצא ככד' אני הייתי מוכה אבל חכירי
רבו עלי' והעושה כן הוא בכלל הולך רכיל ומגלה סוד שכל אחד
מבעלי הדינים שיכתבו לו הפסק דין אין מוכירין

פועה בשיקול הדעת כיון שלא נחלקו תנאי ואמוראי כוח תחלה
 ודי' ישמעאל לפי סברתו חייב ואין כח לר' חייא להוכיח שטעה א
 אלא בסברא נחלק עליו ויראה מדבריו שאם היה הטעות בשיקול
 הדעת מיד כשפסק הדין אע"פ שעדיין לא הוציא מיד המתחייב
 קם דינא ומה שעשה עשה חייב הדין כל אחד לפי מה שהוא
 על הדרך שפירשתי למעל' והבא היינו טעמ' כיון שלא היו חולקין
 אלא בסברא מה שדין ר' ישמעאל הוציא מכח סברתו אין להחזיר'
 אבל מה שלא הוציא עדיין אין להוציא כיון שר' חייא חולק על
 סברתו כתב הרמב"ם דין שטעה וחייב שבוע' למי שאינו חייב בה
 ועשה זה פשרה עם בעל דינו כדי שלא ישבע ואח"כ ידע שאינו
 בר שבועה אע"פ שקנו מידו על הפשרה אינו כלום שלא קבל ע
 עליו ליתן או למחול אלא כדי להפטר מהשבועה שחייבו זה ה
 הטועה וכל קנין בטעות חוזר וכן כל כיוצא בזה כ"ו
 אסור לדרן בפני דיני גוים אפי' בדין שדין בדיני ישראל וכל
 חרן בדיניו חרי זה רשע וכאלו חירף חרפים ידו בתורת
 משה ואם בעל דינו אלם ואינו יכול להוציא ממנו בדיני ישראל'
 יתבענו תחילה לדיני ישראל ואם אינו רוצה לבא נוטל רשות
 מב"ד ומציל את שלו מבעל דינו בדיני גוים כת' בעל התרומות
 לח שחייב עצמו בקנין בכך וכך לילך עם המלוה לדרן בדיני
 גוים אם יש זכות למלוה בכך שיכול לזכות בדיניהם ולא בדיני
 ישראל אין הלוח יכול לחזור בו שאין מועיל אחד קנין כלו' ודאי
 זו במקבל עליו עדות גוים בקנין שאינו יכול לחזור בו ומכאן
 אני אומ' הואיל וכותבין כשטר חוב שיכול לגבות חובו בן בדיני
 ישראל בן בדיני האומות רשאי להביא לפני דיני גוים בזמן ש
 שאינו יכול לכופו בדיני ישראל כגון שעברה עליו שמישה וכיוצ'
 כוח שהרי קנו מידו אבל בזמן שיכול לכופו בדיני ישראל כמו ב
 בדיני גוים אסור לחביא בפני גוים והקנין אינו כלום שאינו אלא
 קנין דברים וכמו שהקנין אינו כלום גם הקנס שהתנה על עצמו
 בשביל הקנין אינו כלום ואין מוציאין ממנו בכ"ד אלא שאם התנה
 על עצמו להתחייב כך וכך לעניים או לבית הכנסת מודיעין א
 איתו שחל הגורר עליו ואומרי' לא עליך ליתן מודעת' מה שפסקת
 על עצמך כי זה הוא כמו נדר שאם לא יחלל שבת יתן מנה ל
 לעניים שהוא חייב לשמור את השבת וליתן מנה לעניים בקיום
 מצוה חייב באותו מנה אבל אין ב"ד מוזיבין אותו ע"כ אבל אם
 הראש זע"ל כת' אע"פ שכות' בשטר לדרן בדיני האומות אין בכלל זה
 שלא ישמש שאין הכוונת בזה אלא שאם הוא אלם ולא ציית דינא
 שמקבל על עצמו שיכריחוהו בדיני האומות אבל לא שיעבור על
 דברי התורה וכת' עוד כת' שזכה אע"פ שכת' בשטר לדרן בדיני
 האומות אינו יכול לתובעו שם כל זמן שהוא ציית דינא ולא דין
 ישראל רשאי לדרנו בדיני האומות ואפי' אם יש על המלוה שטר
 חוב לגוי אינו יכול למוסרו לו זה השטר שכתוב בו שיכו' לתובעו
 בדיני האומות כדי שלא יתבענו גוי בדיני האומות ואם עבר ו
 ומסרו לגוי צריך לקבל עליו כל אונסא דמת' ליד ליה ואם יעבור
 עליו תגוי הדרך הוציא ממנו חתר כמה שהישראל יכול להוציא
 ממנו בדיני ישראל באותו שטר או אם בא לו הדין בפני שתבעו
 גוי בדיני' שלהם והוצרך ליקח מליץ שיטעון בעדו וכל כיוצא
 בזה צריך לסלק הכל מעליו כ"ז
 אסור לקלל הדין והמקללו עובר בלאו שנאמר אלדיים לא
 תקלל כל המקלל אחי מישראל עובר בלאו שנאמ' לא
 תקלל חרש ופרט לן בחרש להשמיענו שאע"פ שאינו שומע ואינו
 מצטער וכ"ש השומע שהוא מצטער בקללתו לוקח עליו כתב

הרמב"ם והמקלל את הישן חייב כי לא גרע בחרש והמקלל את המת
 פטור ואפי' המקלל עצמו חייב שנ' השמר לך ושמור נפשך מאד
 ואינו חייב בכל אילו עד שיקלל בשם או באחד מהבינויין וכיון
 שמקלל בכינוי חייב א"כ המקלל בכל לשון חייב שהשמו שקוראי'
 הגוי להקבה הם בכלל הבינויין ואם אמ' ארור יהא קלה כי א
 ארור בו נידוי בו שבועה בו קלה ובכל אילו אין חייב מלקות עד
 שיתרו בו בפני עדי' ככל חייבי לאוין אבל אם לא היה שם התראה
 או שקלל בלא שם ובלא כינוי כגון שאמר ארור פלו' או שהקלה
 באה מכלל דברים כגון שאמ' אל יהי פלו' ברוך לה' או אל יברכהו
 ה' וכיוצא באילו אינו לוקה אבל מיהא איסורא איכא ואע"פ שאינו
 לוקה אם חירף ת"ח מנדין אותו ואם רצו ב"ד להכותו מכת מרדות
 מכין אותו ועונשין אותו כפי מה שיראו שהרי כזה את החכם
 ואם היה עם הארץ עונשין אותו כפי שהשעה צריכה כפי החרף
 והמתחרף אע"פ שמחל החכם או אחד משאר העם למקלל על
 קללתו מכין אותו שכבר חטא ונתחייב אבל מי שחייב נידוי מפני
 שהפקיר בכ"ד ורצו ב"ד למחול על כבודם ולא לגדותו דרשות
 בידם הוא שלא יחא בדבר הפסד בכבוד הבורא כגון שהיו העם
 מבעשין בדיני התורה ובדיניהם הואל ופקרו העם בדבר צריבין
 לחזק ולענוש כפי מה שיראה להם כ"ח

הלכות עדות

כל מי שידע עדות לחבירו ודאי להעידו ויש לחבירו
 תועלת בעדותו חייב להעיד לו בין אם הוא לבדו
 יודע בעדותו בין אם יש אחר עמו שכשם ששני העדים בחייבין
 ממון כך האחד כחייבו שבועה ואולי ישלם ולא ישבע ומצא מ
 מרווח זה בעדותו כמה דברים אמורי' בדין שבין ישראל לחבירו
 אבל בגוי שתובע לישראל ויש לו לגוי עד אחד אסור להעידו
 מפני שכפסידו לישראל שלא כדן שהגוים מוציאין ממון על פי
 עד אחד וישראל התובע לגוי וכופר ויש לגוי עד אחד יכול להעידו
 שגם בדיני ישראל העד המסייע פושרו וכת' א"א הראש ז"ל וכל זה
 בשלם יחדו הגוי אותו לעד אבל אם כתחילה יחדו הגוי לישראל
 להיחזק עד איכא חילול השם אם לא יעידו כ"ש בזמן הזה שחזק ל
 לישראל הוא שאין גוי נאמן להעיד על ישראל אם לא שיהי' ישראל'
 עמו ושם הישראל יכחוד עדותו ויבטלו זה החזק ואבינו לגוי להעיד
 על ישראל ואינו חייב להעיד עד שיתבענו שיעיד לו ואם בבש
 עדותו ולא העיד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואם העד
 ת' חונגאי לו לילך אצל ב"ד והקטן ממנו אינו חייב ליל' ברא' בעדו'
 ממון אבל בעדות שיש בו צד אפרושי מאיסורא חייב לילך שאין
 חכמה ואין תבונה נגד ה' ואם הבעל דין אלם ובא מי שיש לו תביע'
 עליו לכ"ד ואמ' פלו' בעל דיני אלם ויש לי עדים עליו ואינם רשאין
 להעיד מפני אלמותו כ"ד כופין את האלם שיביא אותן העדים ש
 שאומר אותו שבגדו שידעין בדבר ודחוק שיש חוכמה שהעדי'
 יודעין אלא שיראים להעיד כגון שאומרי' מה לנו ולצרה שנכנים
 עצמינו על זה או דברים כיוצא באילו אבל אם אין רגלים לדבר
 לא יאם לא כן כל מי שיש לו דין עם אלם יאמר בן שנחייב האלם
 להביא העדים וצריך שיעידו הקדי' כעומד ויא' שאם העידו כחש'
 אינו עדות ואין דבין על פיו וא"א הראש ז"ל כת' שהוא עדות ואם
 העד ת"ח מעיד כחש' לכתחילה לכבוד תורתו וצריך שיבינו ה
 הדיינין לטון העדים שלא ישמעו כפי ותורגמן וכזה אם מצדיק
 לשונם אפי' אם אינ' יודעין ואשיב שאיר דמי ומאיימן על העדים

שיפסקו הדין כי שם היום או מחר ימצא עדים או שמעון יודה לו
ושמעון תובע שיפסקו הדין נזקקין לראובן שתבע תחלה ושומעי'
לו שלא לפסוק הדין ואי זילי נכסי מחב' שהוצי' עליה קול שחייב
לו בנזקקין לשמעון לפסוק הדין לפוטרו לבטל הקול מעליו כיה
דין שדן דין וטעה אם הטעו בשיקול הדעת כגון דבר שהוא
מחלוקת תנאים או אמודאים ולא נפסק כאחד מהם
והוא פסק כאחד מהם וסוגיא דעלמא אולא באידך כגון שסתמא
דתלמודא פריך במילתיה וכיזצא בזה ורשי פי' וסוגיא דעלמא
באידך פי' שרוב הדיינים נר' להם דברי השני אם זה הדיין הוא
יחיד שאינו מוכחה או אפילו שנים שאינן מומחין וקבלום עליה
מה שעשו עשו וישלמו מביתם אפילו לא נשאו ונתנו ביד ואינו
יכול לומר לבעל דין שזיכה תחוי מה שנתן לך כי טעיתי ואפי'
אם יש גדול ממנו להחזיר את הבעל דין שזיכה צריך להחזיר
דקדם זה שקדם חבמו שיתקיי הדין וישלם מביתו ברא' שקבלוהו
סתם אבל אם קבלוהו בפירוש בין לדין בין לטעו פטור משלם
וכן הדין ביחוד או שנים מומחי' ולא קבלו עליה ולא נקיש רשות'
מדיש גלותא וטעו בשיקול הדעת מה שעשו עשו וישלם מבית'
אפילו לא נטל בידו וכן הדין בג' הדיינות ולא קבלו עליהם ו
ולא נקיש רשותא כריש גלותא שאם טעו בשיקול הדעת מה ש
שעשו עשו וישלמו מביתם אפילו לא נשאו ונתנו ביד ואם ה'
הסכימו לדעת אח' משלמין בי' שלשתן ואי גמר דינ' בתרי מנייהו
משלמי הנך תרי שני חלקים והשלישי פטור ובעל דין מפסיד ה'
השלישי ואם הו' ד' או ה' תמיד דינא בשלשה משלמין הבל דלא
מצי למיכר אי לאו אתון לא הוה סליק דינא בדין דג' יכולי' לדון
את האדם בעל כרחו אי נמי אי הו' ג' ונמיר דינא בב' וחד מהנך
תרי מוכחה משלם' הנך תרי כולה וחד מנייהו מוכחה מצי למידי'
ליה בעל כרחו ויחיד או שנים מומחין וקבלום עליהם אפילו לא
נקיש רשותא מדיש גלותא או אפילו ג' הדיינות וטעו בשיקול ה'
הדעת פטורין משלם אפילו נשאו ונתנו ביד אפי' יש גדול מהם
אין כחזידין אלא קם דינא ופטורים וכן הדין בג' מומחין אפילו
לא קבלום עליהם וכתב הרמב"ם ודוקא שהיו כמותן בענין שהן
דאינם לדין מן התורה אבל אם אינם סמוכין אפילו אי גביהו ו
זכרי צריכין לשלם ומאן דנקיש רשותא מדיש גלותא אפילו
יחיד ודייט ולא קבלוהו עליהם וטעה בשיקול הדעת דינא דין ו
זפטור כלשלם אפילו נשאו ונתן ביד ודוקא דגמיר אפילו אם לא
סביד אבל אם לא גמיר ולא סביד פסו' לדינ' כדפירשתי לעי' וזחי'
או שנים ודיינות שלא קבלום עליהם ולא נקיש רשות' מדיש
גלותא אפילו אי לא טעו אין דיניהם דין כתב בעל העיטור
משום רב הוא יחיד שאינו מוכחה וקבלוהו עליהם וטעה בשיקול
הדעת שדינו שישלם מביתו דוקא כשאין כאן בעל הדי' שזיכה
או שישנו ואין לו לשלם אבל אם יש לפנינו ויש לו לשלם חוזר
וכוציא כמנו מה שנתן לו וא"א הראש זצל' כתב כל חוכה דדינא
שישלם מביתו כגון יחיד שאינו מוכחה וקבלוהו עליהם או יחיד
כוכחה ולא קבלוהו עליהם או ג' הדיינות ולא קבלו עליה' בכלהו
אפילו אם הבעל דין לפנינו ויש לו לשלם אינם יכולים לחזור
ולהוציא כמנו אלא קם דינא וישלמו מביתם והרמב"ם כת' מוכחה
שנטל רשות או שקבלוהו עליהם הואיל והוא מוכחה חוזר הדין
ואם אי אפשר להחזיר הדין פטור לשלם והה' הטועה מוכחה ולא
נטל רשותא ולא קבלוהו עליהם או שלא היה מוכחה אבל הם
קבלוהו וטעה בשיקול הדעת אם נשאו ונתן ביד מה שעשו עשו
וישלם ואם לא נשאו ונתן ביד חזרו הדין ואם אי אפשר לחזור
ישלם מביתו ע"כ וכאשר כתבתי הוא מסכנא א"א הראש זל' ואם

הטעות בדבר פשוט כגון דבר המפורש במשנה ככל ענין חזון
הדין אפי' ג' מומחין אפילו קבלום עליהם שאין כאן דין כלל כיון
שהטעות בדבר הפשוט ואם אי אפשר להחזיר כגון שהלך זה
שנטל הממון למדי' הים או שהוא אלם אי שאין לו מה לשלם
או שהורה בכשרה שהיא טרפה והאבילה על פי' לכלבים כתב
הרמב"ם שהוא פטור אע"פ שגרם להזיק לא נתכוון להזיק וכן כתב
הרמב"ם אלא שחלק אם לא נשאו ונתן ביד שהוא פטור ואם נשאו
ונתן ביד אם הוא מוכחה גמיר וסביד וקבלוהו עליהו פטור ואי
לא חייב והדייט אע"פ דקבלוהו עליהו חייב דכל היכ' שאם טעו
בשיקול הדעת מה שעשו עשו וחייב לשלם אם טעה בדבר מ'
משנה כהיא גזנא ואית ליה פסידא לבעל דין אם נשאו ונתנו
ביד חייב וא"א הראש זל' כתב דבכל ענין חייב אפילו מוכחי' ואפי'
לא נשאו ונתנו ביד כתב הרמב"ם שאין אדם עתה כוכמינו רשאי
לחלוק על דברי גאון כד' שישתנה הדין מדברי גאון אלא בקושי'
מפורסמת וזהו דבר שאינו נמצא לפיכך החלק על דברי גאון הו'
כטועה בדבר משנה וכן אם טעה בפסק הגאונים שלא שמע ד'
דבריהם ואילו שמע היה חוזר בו וזהו טועה בדבר משנה וא"א
הראש זל' כת' וראי' מי שטועה בדברי הגאונים שלא שמע דבריהם
וכשאמרו לו פסק הגאונים ישר בעיניו טועה בדבר משנה הוא
ולא מבעיא בפסק הגאונים אלא אפי' חכמי כל דור ודור שאחר
הגאונים לא קטלי' קניא באגמי הו' ואם פסק הדין שלא כדבריהם
ובשמע דבריהם ישרו בעיניו והנה שטעה טועה בדבר משנה
הוא וחוזר אבל אם לא ישרו בעיניו ומכי' ראיה לדבריו המקובלת
לאנשי דורו יפת' בדורו כשמאל בדורו ואין לך אלא כל שופט
ושופט אשר יחיה בימים ההם ויכול לסתור דבריהם כי כל הדברי'
שאינם מבוארים בתלמוד שסדרו רבינא ורב אשי יכול לסתור
ולבנות אפי' לחלוק על דברי הגאונים ודינא שנחלקו שני גדולים
בפסק הלכה לא יאמר הדין אפסוק כאיזה מהם שארצ' ואם עשה
כן זהו דין שקר אלא אם הו' חכם גדול וגמיר וסביד יודע להכריע
כדברי האחד בראיות ברורות ונכוחות הרשות בידו דאפי' אם
פסק גדול אחר יכול לחכם לסתור דברי' בראיו' ברורו ולחלוק
עליו כשאשר בתבתי למעלה וכל שכן אם יש סיוע מאח' מדוכחתיים
וחולקים עליה ואי לא בר הבי הוא לא יוציא ממון מספק דכל ה'
דינא דאינא ספקא דדינא אין מוציאין הממון מיד המוחזק ואם
לא ידע הפסק במחלוקת הגדולים ואח"כ יודע לו והוא בר' הגי'
שיובל להכריע או שאינו יודע להכריע אם נראין כדברי האחד ל'
לרוב החכמים והוא עבר באיד' ודינו שיקול הדעת ואם אי אפשר
לעמוד על הדבר אין כאן טעות ומה שפסק פסק ע"כ כתב הרמב"ם
דינא דטעה ולא הספיק תובע לאפוקי מיני' דנתב' עד דאית רב'
דטעה לא שנא הדייט ולא שנא מוכחה לא שנא טעה בדבר מ'
משנה לא שנא טעה בשיק' להדע' כל כמה דלא זכי תובע בכמונו
הדר דינא ואפי' זכי בפלגא ופש' פלגא גבי אידך והוא פלג' דזכי
ביה אם טעה בשיקול הדע' זכה לפום הנך אנפי' דפרישנ' כטועה
בשיקול הדעת ואידך פלג' דפש' גביה לא שנא טעה בדבר משנה
לש' טע' בשיקול הדע' לא שנא מוכחה ולא שנא הדייט לא מפקין
מיניה דחזינן כהוא דהו' קרי' ליה עכבר' דשכיב אדיברי' כי קא
שכיב אמ' כאן מסיק בי' אלא פלגיא ופלג' אתא תבעינהו קמי' דר'
ישמעאל בר' יוסי אמ' כי אמרי' אדם עשו' שלא להטביע את בנת'
ה"כ בחייו אבל לאחר כותו לא זילו פרעו אנו' פרעו פלג' וכאיד'
פלג' אתו לקמי' דר' חיי' א' כש' שאר' עשו' שלא להטביע את עיניו כד'
עשו' שלא להטביע את בניו אל' ניזו' וניזו' בו כאיד' פלג' דפרעינן
אל' כבר הור' זקן ע"כ וא"א הראש זצל' כת' בזה ולא הוה ר' ישכע

אם ת'אב נשאר ל'ק שראוי לצרפו עם עד הראשון וכן ראוי
לחצטרף עם עד של הש' שנשאר ל'ק בעדותו שלא נשתלם ויש
עוד דרך אחרת להעלות החשבון לת'ש ולהזיקו שבועה על הק'
וכן עיקר להעלות החשבון ככל מה שנוכל ולהצריך כל עדות
העדי' לתועלת התובע כיצד נצרף עד של הת' עם עד של התק'
ויתחייב על פיהם ת' ואח' נצרף הק' שנשאר מן התק' עם הק' של
העד של הש' ויתחייב בק' דרי' תק' ואח' נצרף הר' של העד השני
עם ר' שנשאר מהעד של הש' ויהיה בין הכל ת'ש ועד של הק' אין
לו צירוף ואקק' לשבוע' התורה על הק' ויגלגלו על הת'ש שנשאר
אבל אם העידו על כולם ביום אחד בהכחשה אינו משלם אלא ר'
שהדי' יש כאן שני עדי' שאין הלוואה זו יותר מר' אפילו אם ק' עדי'
מעידו ביותר מבן פטור וכן אם העידו סתם דנין הדבר במכחישי
להקל שהמוציא מחבירו עליו הראיה אין צריך בדיני' במובנות
שיראו המעשה באחד כיצד אמר אחד בפני הלווה ביום פלוני
מנה והשני אמר ביו' אחר או אפי' שאמ' אחר בפני הלווה לו והשני
אמר בפני הודה לו או שאמר הראשון בפני הודה לו והשני אמר
בפני הלווה לו ככל ענין מצטרפין וכת' הר'מה דווקא היבא דלא
מכחיש המלו' לחד מיניהו כגון שתבע מיניה שני מני' אחד שהלו'
לו בא' בשב' והמנה השני בב' בשבת וחבי' כ' עדי' אחד על הראשון
ואחד על השני אע"פ דאמנת דמסחדי' היא לא מסחדי' היא מצטרפי'
לחייב הלווה מנה אחר אבל אם המלוה מודה דלית ליה גביה אלא
חד מנה ואתו תרי סחדי' חד אסחדי' דאית ליה גביה חד מנה וחד
אסחדי' דאית ליה גביה חד מנה הוי' איבא למימר דטעי' חד
מנייהו בוימנא דהלוואה כגון שאמר האחד בשני בחדש ואחד אמ'
בג' בחד' דאיבא למימ' דתרווייהו אחד יומא מסחדי' וטעו' בעיבורא
דירח' מצטרפי' דאימור אחד מנה מסחדי' ואי הוברד הרבר דבתרי'
מנה מסחדי' האודאי' חד מנייהו הוי' שיקרא דהא מלוה מודה דלית
ליה גביה אלא חד מנה והילכך מישתבע ליה שבועה דאורייתא
ומפטר וכתב בעל התרומות דהו' לענין פירעון כיצד תבעו ר'
בשטר ואמר לו פרעתין ומביא ב' עדים אחד אומר בניסן פרעו
מנה והשני אומר בתשרי מצטרפין ואם נעשה השטר קודם ניסן
נחזקין בפרעו' ממנה שהרי לדברי' שניהם פרעו' מנה
וכן אם הודה בפני אחד שפרעו' מנה בניסן והודה בפני השני
שפרעו' מנה בתשרי או אחד מעיד שפרעו' מנה והשני מעי' לפני
הודה שפרעו' מנה ככל ענין מצטרפין ולא יוכל המלוה לומר
שטראי' נינהו ממלו' על פה או מחו' שזיהו לוי' עליך בשט' וחזרתיו
לך וכן אין צריך שיעידו שניהם כאחד בב'ד' אלא שומעין דבריו
של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין לו וכן אם העיד אחד
בכתב ואחד בעל' פה מצטרפין להיות מלוה על פה העיד אחד
בב'ד' זה והשני בב'ד' אחר שני בתי' הינין מצטרפי' עדותן וכן אם
העידו בב'ד' זה ואח' העידו בב'ד' שני וחזרו בב'ד' שלישי יכולין
כל אחד ואחד מב'ד' וב'ד' להצטרף ולעשות בד' חדש ולדון
על מה ששמעו אבל דיין שהעידו שני לפניו אינו יכול להצטרף
עם אחר מן העדים לדון צריך שיעיד כל אחד ואחד על דבר
שלם אבל אם העידו על חצי דבר אינו כלום כיצד באו להעיד
על אחד שהו' גדו' והעי' אחד שראה לו שער אחד בימינו והשני
בשמאלו אינו כלום שכל אחד לא העיד אלא על קצת הסימנים
אפי' העידו ב' בשער אחד ושני בשני אינו כל' שהרי כל כת' וכת'
לא העידה אלא על חצי דבר אבל העיד אחד שראה ב' שעדות
בימינו וא' העיד שראה ב' בטמאלו מצטרפין וכל ביוצא בזה לא
שתי' ביתי' עדים המכחישות זו את זו, כגון אחת אומרת לא
פלו' לוח מפלוני מנה ביום פלוני ואחת אומרת לא

לוח דברי' שניהם בטלים אבל לעדות אחרת כל אחת באה בפני
עצמה ומעידה אבל ד' מכת' זו ואחד מכת' זו שהעידו עדות אחד
אינו כלום שאחד מהם ודאי שקרן לפיכך ב' מלוים וכ' לויים ושני
שטרות ואחת מאילו הביתות חתומים על שטרן של זה והשנייה
על שטרן של זה שניהם כשרים מלוה שיש לו על לוח אחד
ב' שטרות מאילו ב' הביתות אם הוציא באחד ואחד ניק' ואחד
מר' לא יגבה אלא של ק' ומוציאין אותו של ר' בידי' ושורפין אותו
שהאחד מהם פסול ויד בעל השטר על התחתונה וישבע על
השני ויפטר וכת' הרמב"ם שצריך לישבע בנקיט' חפ"ן כדין מודה
במקצת שהרי יש עליו ב' עדים במקצת הגמון שכפר בכלו וכת'
א"א הרא"ש ואם הוא פקח יוציא השטר הגדול לבדו בב'ד' אחד
יוציא השני בב'ד' אחר ויגבה בו ומהו בשבא לגבות הגדול
ישביענו הלווה שאין בידי' שטר אחר שהאחד מאילו הביתות
חתומין עליו לפיכך טוב לו שישרוף דקטן ויגבה הגדול
ב' מלוים שהוציאו כל אחד שטר על לוח שאילו הביתות חתומי'
בו כל אחד נשבע ונטל אפי' אם טוען לכל אחד אין לך בידי'
כלום כ'ש אם טוען אחד מהם יש לו בידי' ואינו יודע איזה מהם
הוא ואפי' אם יש נאמנות בשטרות צריכין לישבע וכת' הרמב"ם לא
מבעי' אם באו לגבו' כאח' אלא אפי' באו כל אחד לגבו' צריכין
שבוע' מלו' ואחר שהוציאו על שני לווין אם הוציאו כאח' ישבע כל
אחד לאחד היסת' ויפטר ואי' מודי' חד מנייהו יגבה ממנו מבני' חרי'
ולא משעבדי' הוציא בזה אחר זה מגבין לו שניהם שכל אחד
ואחד מעידה בפני עצמה לא שנא על לוח אחד ולא שנא על ב'
לויין מי שהבי' עדים והוכחו מתוך עדותו וא' חכ' הביא אחרי'
על אותה תביעה וגם הוכחו אפי' עד ק' פעמים וא' חכ' הבי' אחרי'
ונמצ' מכוונק על פיה' דנין ולא אמרי' כבר החזק התובע להבי' עדי'
שקרים אלא דנין לו על פי אילו כיון שלא החזקו שקרנים ל'ב'
ראובן שתבע משמעון פנה והודה לו כן בפני עדי' אינם
יכולי' להעיד בשביל זה שחייב לו מנה לא שנא
אם תבעו והודה לו לא שנא הודה לו מעצמו אם תבעו והודה לו
לא יעידו שאם יטעון שמעון משטה הייתי כך נאמן ופטור וכתב
הר"ד סעדיה שצריך לישבע שלא כיון בהודאתו אלא להטות בו
וכן מסתבר ל'א' הראש זל ואפי' טען לא היו דברי' מעול' פטול' דכל
ה' מ' דכדי לא דברי' אינשי אבל אם לא טען משטה הייתי כך לא
טענינן ליה והא דנאמן לומר משטה הייתי כך דווקא שלא תבעו
בשעת מיתה אבל תבעו בשע' מיתה והוד' לו בניו חייבי' לשלם
אפי' לא אמר אתם עדי' דאין אדם משטה בשעת מיתה אבל אם
תבעו שלא בשעת מיתה ובה וכתב לירושין טוענין
להם שאביהם היה משטה בו א'עפ' שלא היינו טוענין לו אם היה
קים אביהן אם לא שיטעון בעצמו ליתומים טענינן כל מה שאביהן
היה יכול לטעון ובהודה לו מעצמו נמי לא יעידו דנהו דאינו
נאמן לומר משטה הייתי כך ולא שייד משטה הייתי כך אלא
בשאדם תובעו שכן דרך אדם להתל' בחבירו להודות לו כשתבעו
דבר שאינו חייב לו מ' יכול לומר שלא להשבי' את עצמי הודיתי
אפי' הודה בפני האחד שאמ' לו מנה לך בידי' כיון שלא תבעו
יכול לומר לו כדי שלא להשביע עצמי הודיתי אפי' לא טעין
ליה אנו טענינן ליה אפילו הודה בשעת מיתה אמרינן כיון ש'
לשלא להשביע את בניו וטענינן להו אפי' אם לא טעני' אינהו חבי'
אבל כשתבע והודה אינו יכול לומר שלא להשביע עצמי הודיתי
שלא היה לו להודות על טענת חבירו כדי שלא להשביע עצמו
אלא יטעון משטה הייתי כך שיהו דרך העולם בדפריש
לענין שבועה אם טוען תן

שלא יעידו שקר ומודיעין להם עונשו של מעיד עדות שקר ו
ושהוא בזוי בעיני השוכרו ובדקין כל אחד לכד לומר ויאך אתה
יודע שזה חייב לזה אם יאמר שהמלוה או הלוח אמר לו או אדם
אחר הכשר לי בעיני ומאמין אני בו הוא אמר לי שראה שהלוח
אינו כלום עד שיעיד שהוא בעצמו ראה שהלוח לו או שיאמר
בפני הודיה לו ואתם עדי כאשר יתבאר בע"ה ואפי' תלמיד שאמר
לרבו אתה יודע שאם נותנין לי כל ממון שבעולם איני משקר
מנה יש לי אצל פלו' יש לי עד אה' בא והצטרף עמו לא יעש' ואפי'
אמר לו בא ועמתי עם העד האחד ולא תעיד אלא בדי שיראה ה'
הלוח ויפחד שיסבור שיש' לי שני עדים יהיה לא ישמע לו ו
ואחר שבדקו האחד בדקין את השני אם נמצאו דבריהם מבונין
גומרין את הדין על פיהם ירושלמי רב כד' הוה חמי סהדי מבוני'
הוה הקר כד' הוה חמי סהדי הבן והבן היה מבונין פי' כשהיה רואה
עדי שהיו אומרי עדותן מבונין בלשון אחד היה חושש לשקרים
ובעיצה אחת כיונו לטונס והיה חוקר ודורש אותם אבל אם לא
היו אומרים מבש בלשון אחד אלא זה אומר בכה וזה אומר בכה
דק שתהא עדותן מבונית בלא הבחשה לא היה דורש כל כך כת'
ד' שי' שאין העדי יכולין להעיד עדותן בכתב וישלחו אותו לב' ד'
כדאמרינן מפייהם ולא מפי כתבם וכן יראה מדברי הרמב"ם שכת'
דין תורה שאין מקבלין עדות אלא מפי העדים שנאמר על פי
שנים עדים מפייהם ולא מפי כתבם אבל מדברי סופרי שחוקמין
בדיני ממונו אע"פ שאין העדי קיימין כדי שלא תנעול דלת בפני
לזון הגרי שלא התירו אלא לחת' בשטר אבל ר"ת התיר שישלחו
העדים עדותן לבד' בכתב ולא קרינן מפייהם ולא מפי כתבם כיון
שראוין להעיד אבל אדם לכולי עלמא אינו ראי להעיד בכתב
כיון שאינו ראי להגיד כל זמן שזוכר האדם העדות יכול להגיד
לעולם ואין לו לחוש אולי נתיישן ודבר ואינו זוכר הדבר על ב'
בודת אלא כל כמה דרמי אנפשיה ומידבר יכול להעיד ואפילו
אינו זוכר לעד' אלא מתוך הכתב שנשמטרהו לו כתבו בפנקס
לזכרון דברי פלוני העיד אותי עליו ביום פלוני כך וכך ושכת
הדבר ואינו זוכר אלא מתוך הכתב יכול להעיד ומיהו דווקא
בשזוכר הדברים על ידי הכתב אבל אם אינו זוכר לדברים אף
מתוך הכתב לא יעיד וכן אם זוכר לדבר על ידי אחר שמוכרין
לו יכול להעיד אבל אם הבעל דין בעצמו מזכירו וזוכר לא יעיד
ואם העד ת"ח אף אם הבעל דין בעצמו מזכירו שפיר דמי שודאי
לא היה מעיד אלא שזוכרו מעצמו והרמב"ם כתב אם הבעל דין
ת"ח שפיר דמי כיון שהוא ת"ח הוא יודע שלא יהא העד מעיד אם
לא שזוכרו מעצמו אין מקבלין את העדות אלא בפני בעל דין
דקטן אפילו בפני בשלא בפני דמי דחוקא בגבסין שהיו בחוק'
אביו ובא אחר להחזיק בדם והציאו דקטן משם אפילו יש לאתר
עדים שהחזיק בהן אין מקבלין אותם אבל אם אין לקטן חזקת אב'
מוציאין מידו ואם קבלו העדות שלא בפני בעל דין אין דנין על
פיו היו העדים חולים או רוצים לילך למדינת הים ובקש התובע
שיקבלו עדות קודם שילכו או ימותו שהלוח לנתבע שיבא לא
בא מקבלין העד' שלא בפניו אבל כל זמן שלא הודיעו אותו לא
די' דווקא כשהעדים רוצים לילך למדינת הים שיש שהות
להודיעו אז אין מקבלי' אלא אם כן הודיעוהו אבל אם היו חולים
שאין שהות מקבלין אע"פ שלא הודיעוהו וא"א הראש' ז"ל הסכים
לסברא הראשונה וכן אם התובע חולה ומבקש שיקבלו העדות
בזוי כי הוא זכיר לעדים לכוון את העדות ושלחו לנתבע ולא

בא מקבלין את העדות אפילו שלא בפניו וכתב ריב"א
אבל אם היה הנתבע חולה ואומר התובע שיקבלו עדות כחי
הנתבע שלא בפניו כדי שיחזיקוהו אנבסי הנתבע בחייו שאם
ימות יצטרך להמתין שיגדלו ויתמוין כי לא ישמעו העד' בעודם
קטנים אין שומעין לו לקבל העדות שלא בפניו כדי שיגבה חובו
מיד כי מול רע שלו גרם שחלה הנתבע ואין מקבלין עדות שלא
בפניו לחוב ליתומים שלא כדיון וכת' הרמב"ם אפי' אם אומ' התובע
לדיניו הרי עדי לפניכם אלא שאינכם רוצין לקבלם לכל הפחות
קחו ממון הקטנים בידכם שלא יכלוהו והקטנים אין שומעין לו וכן
אם פתחו ליה בדינא ולא אתא מקבלין העדות שלא בפניו פי' ש
שכבר טענו לפניו והיינו והביא התובע את עדיו ושלוהו בית דין
לנתבע שיבא וישמע עדי התובע ולא בא כ"ט
אחר שנחקר עדותן בבד' אינו יכול העד לחזור בו ולומר דבר
שסותר עדותו ואם יאמ' שיעתי או שגנתי אין שומעין לו
אפי' אם נותן טעם לדבריו אבל בדבר שמוכח שטעה כגון שמעיד
חובתו של המביא אותו שומעין לו דמסתמא אין אדם מביא עד
להעיד חובתו וכת' הרמב"ם וכן אנו יכול' להוסיף בעדותו תנאי
כללו של דבר כל דבר שיאמ' העד אף שנחקר עדותו שב' ככללן
ביטול העדות או תוספת תנאי אין שומעין לו וא"א הראש' ז"ל כת'
דבתנאי שומעין לו ואפי' אחד אמר תנאי ואחד אמר לא והיה תנאי
שומעין לזה שאומר תנאי רוב מתתיה גאון כת' דא' ע"פ דעד אחד
אמר תנאי ואחד אמר לא היה תנאי קיים לן והאומר תנאי נאמן
בין דאיכא רב נאמן דמחייב שכועה והתקין היסת משתבע ליה
היסת דתנאה הוה ומיפטר
אין צריך לדרוש עדי ממונו בדרישה חקיד' בין עדי הודאות
והלהא את בין עדי ירושות מתנו וגולות חוץ מעדי חבל'
כיצד אמרו בפנינו הלוח פלו' מנה לפלו' בשנת פלו' אע"פ שלא
כיונו החדש שהלוח בו ולא המקום ולא המנה אם היה מטבע
פלו' או פלו' עדותן עדות אבל אם נראה לדין שהדין מרוב צורך
דרישה חקידה להציא הדין לאמיתו וא"ע"פ שאין צריך דרישה
חקידה ואם הבחישו זה את זה בדרישות חקידות עדותן בטלה
אבל אם הבחישו זה את זה בבניקות עדותן קיימת כיצד אחד אמ'
בניסן לוח הימנו והשני אמר לא כי אלא באידי לוח הימנו או ש
שאמר האחד במקום פלוני והשני אמר לא כי אלא במקום פלוני
עדותן בטלה וכן אחד אמ' חבית של יין הלוח לו ואחד אמר חבית
של שמן עדותן בטלה אפילו אם תבע שניהם אבל אם אחד אמ'
מנה שחור והשני אמר מנה לבן והוא תבעו שניהם או אחד
אומר בבית והשני אומר בעלייה והמקומות הם קרובין שאיפשר
לראות מזה לזה עדותן קיים ונותן לו הפחות אמר אחד ק' והשני
ד' נותן לו ק' וכן אם אחד אמר דמי חבית של יין והשני אמר חבית
של שמן והוא תבעו שניהם נותן לו הפחו' שבשניהם שאלה
ראובן תבע משמעון אלף ות"ק והובי' ומביא עדים אחד אמ' ראיתי
שהלוח לו ק' ואחד מעיד על ר' ואח' מעיד על ש' ואחד על ת' ואחד
על ת"ק כת' הרמב"ם אם העידו כל אחד מהם בעדות מיוחדת כגון
שאב' הראשון בא בניסן בשעה ראשונה והשני בא בזמן אחר וכן
כלם משלם ת"ט לפי שנערף עד אחר מזה עם עד של הש' ו
ומשלם ר' בתוך ש' ועוד נערף עד הת' עם הת' ק' ומשלם ד' בתוך
ת"ק ועוד נערף עד של הק' עם עד של הת' ק' והבשאר' כעדותו
שמן הדין ראוי לצרפם שזה אמר הלוחו מאה באחד בניסן וזה
אמר הלוחו ארבע מאות וק' בזמן אחר ולא גרענו מעדותו כי אם

לפיכך אם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדות מפני שהיה לו
הנאה בדבר יכול להכתילק בענין שלא יזא לו הנאה בדבר ויעיד
כתב א"א הראש ז"ל בתשובה אם הקהל מנו עדי ותקנו שלא
ישוה שום ערו זולתם יכולין להעיד אף לקרוביהם כיון שקבלום
עליהם עדים הקרובים לערב פסולים ללוה לא שגא אם הלוח
בא לפטור בטענת כפירה והם מעידים עליו שלוח או אם טוען
שפרע והם מעידים עליו שלא פרע
רשע פסול להעיד שנ' אל תשת ירך עם רשע להיות
עד חכם ואפילו עד כשר היודע בחבירו שהוא
רשע ואין הדיני מכירי את רשעו אסור לו להעיד
עמו אע"פ שהוא יודע שהוא עדות אמת מפני שמצטרף עמו
ונמצא זה הבשר השית ידו עם רשע איזהו רשע כל העובר
על עבירות שהיובים עליהם מלקות וכ"ש אם עובר על חיובי
בריות ומיתות כ"ד לא שגא אם עובר על העבירות לתיאבון
לא שגא להכעיס דהלכה כאבי דלא כעין רשע דחכם היתה
העבירה שעבר עליה מן התורה פסול מן התורה היתה מדרבנן
פסול מדרבנן כיצד אבל בשר בהמה בחלב או חילל י"ט ראשון
פסול מן התורה אבל בשר עוף בחלב או שחילל י"ט שני פסול
מדרבנן קוברי המת בי"ט ראשון פסולים לרב אלפס וא"א הראש
ז"ל הכשיר אפי' נדו אותם על כבה ושנו באולתם ודווקא קובר
מת משום דסברי מצוה קעבדי אבל מחללי י"ט בדבר אחר פסולין
העובר על השבועה אחד שבועת שוא ואחד שבועת שקר של
ממון ובטווי פסולי ואפי' עובר על חרם שהחרימו הקהל הבא על
הערוה או על הוכר פסול לכל עדו אבל החשוד על העריות שרגיל
עם העריו ונתתיחוד עמה וקול יוצא עליו שפרוץ בהם כשר לערו'
אחר ופסול לערו' אשה בין להכניסה לבעלה בין להוציאה מבעלת
טבח שנכיצא אחריו נבלה הרי הוא כאוכל נבלות לתיאבון ופסול
לשון הרמב"ם טבח שבדק לעצמו וכבר לאחרים ויצאה טריפה
מתחת ידו יראה בלשוננו שהבדק לאחר אינו נפסל אם יצאה
טריפה מתחת ידו גנב ונזלן אף על פי שהן בני
תשלומין ואינן בני מלקות פסולים לעדות והיינו רשע דקרא
דנתי עד חכם עד זוכם פסול למפרע משעה שהעיד כגון אם העיד
בניסן והזום בתשרי על אות ועדות כל כה שהעיד בניסן ואלתך
פסול ואם הוא עדות כשטר פסול משחתם כשטר
וחי מילי שנתברר מתי חתם אבל אי לא ידעין מתי חתם לא
פסלינן ליה מויכנא דשטרא דכחן דזיף איכא למיב' השתא חתם
על שטרא ולא בפסדינן לשטרי דאיתשי דהוא חתום בהו מספק
ואם החזוק שטר זה שמויכין אותו בו בבד' נפסל מטעם שהחזוק
השטר בבד' כתב הרמב"ם אע"ג שהחזירו הגנב והגזלן הבטחון שגנבו
וגזלו ושלם עד הזומם הבטחון שהזום עליו פסולים ואיני יודע למה
לא יוכשרו אחר שהחזירו הבטחון ואיפשר שרצה לומר אף על פי
ששלמו כיון דכבפיית בד' שלמו פסולים עד שישונו מעצמם
המלוה בריבית פסול אחד המלוה ואחד
הלוה אם בריבית קצוצה פסולים מן התורה ואם באבק ריבית
פסולים מדרבנן ורי' נסתפק בערב ועדים אי פסולי או לא דאיכא
למימר לא תשימון עליו בשך למלוה וללוה משמע כדאמרין
בעלמא לא תחמד לאינשי בלא דמי משמע לזו וא"א הראש ז"ל
כתב מצאתי כתוב בשם הגאונים שמנו כל פסולי עדות ומנו
הלוה והמלוה ולא כנו עדים וערב עכ"ם
העובר על גזל של דבריהם כגון גזולי מצואות חרש
שוטה וקטן וכגון החובטנים שגוזלים משל חברים שלא כרצונם

ונתן לו הדמים פסולי מדבריהם אריס שגונב מחלקו של בעל
הבית דבר מועט בדבר שגנב מלאכתו אינו נפסל בכך שמור'
היתר לעצמו להיות כמו פועל שאוכל בדבר שגנמה מלאכתו
ודווקא אריס שיש לו חלק בגוף הפירות אבל רועה שגונב משל
בעל הבית אפילו כל שהוא פסול הרועים אחד רועה בהמה גסה
ואחד רועה בהמה דקה סתמ' פסולי שהזקתן שמרעין בשדות
אחרים אפילו לא ראינו שעשו כן ודווקא ברועה בהמות ש
שלו אבל של אחרים אינו פסול עד שנדע שמרעה בשדות א'
אחרים המוכסין סתמן פסולי שהזקתן שנוטלי יותר מקצבתן
וגבאי מנת הבלד' סתמן כשרין ואם נודע אפילו בפעם אחת
שנטלו יותר מהראוי להם לגבות פסולי משחקים בקוביא פסולי'
ולאו דווקא בקוביא אלא אפילו בכל מיני שחוק אפילו בקליפי
דימונים ואגודים ודווקא בשאין לו אוכנות אלא הוא והטעם
מפני שאו אינו מתעסק בישונו של עולם לידע כמה טורח זה
האדם אחר החמון ונקל בעיניו להעיד שקר להפסיד מנו חבירו
לפיכך אם יש לו אוכנו אחרת כשר ומפריחי יונים והוא שאומר
לחבירו אם תקדום יונתי לשלך למקו' פלו' תתן לי כך וכך ואם
שלך תקדום אתן לך כך וכך והוא הדין העושים כן בכל מיני ב'
בהמה וחיה ועוף גם אילו אינן פסולין אלא בשאין להם אוכנות
אחרת כתב הרמב"ם בפריחי יונים ביטוב פסולין שהזקתן
שגוזלי יונים של אחרים שהן של גזל וכן מפרש טעמא לפי ש
שאינו עוסק בישונו של עולם גבי קוביא וחזקתו שהוא אוכל מן
דקוביא שהוא אבק גזל ולפי זה אם יש לו ממון אחר שאוכל
ממנו אינו פסול אבל לפי הטעם שפירשתי פסול לעולם כל'
שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ פסול לערו' ונתן
הרמב"ם טעם לדבר שכל מי שירד לכך חזקתו שעובר על רוב
עבירות שיבואו לידי לפיכך אין מוסרין עדות לעם הארץ ואין
מקבלין עדות ממנו אלא אם החזוק שהוא עוסק בכיצו' ובגמילות
חסדים ונתנה בדרך ודשרא' ויש בו דרך ארץ דאו מקבלי' עדותו
אף על פי שהוא עם הארץ והוא אינו לא במקרא ולא במשנה
במצא כל תלמיד חכם בחזקת כשרות עד שיפסול וכל עם זה
הארץ בחזקת פסלות עד שיוחזק שהוא הולך בדרך הבישרי'
וכל מי שמקבל עדות ע"ה קודם שתהיה לו חזקה זו אי קודם ש
שיבוא עדים וכיעדין שהוא נוהג במצות דרך ארץ הרי זה ה'
חדוש ועתיד ליתן הדין שהוא כאבד מנו ישראל על פי רשעים
האוכל בשוק פסול לעדות מפני שאין לו כושת פנים ואינו ח'
חושש להעיד שקר ופירח דווקא בחושף ואוכל ור"ת פירש דחוק'
בקובע סעודתו בשוק לשון הרמב"ם הבזיין פסולין לעדות
מדבריהם והם האנשים האוכלים בשוק בפני כל העם וכגון אילו
שהולכים ערומים בשוק בעת שהן עוסקין במלאכה מנוול' וכיצא
כאילו שאין מקפדין על הבושת כל אילו הן חשוכין ככלב ואין מ'
מקפדין על עדות שקר מקבלי' צדקה כהגויס כפרהסיא אם היה
איפשר להם להתפרנס בצינעא והם אינן חוששים להתבייש לקבל'
בפרהסיא פסולין לעדות ואם אי אפשר להם להתפרנס בצינעא
כשרים כתב הרמב"ם דבסודין והאפיקורסין והמינין והמשומדין
לא תצרכו חכמים לגבותן מכלל פסולי עדות שלא מנו אלא ד'
רשעי ישראל אבל אילו המורדים הבופרים פחותים הם כהגויס
שהגויס לא מורדיים ולא מעלין ויש לחסדיהם חלק לעולם הבא
ואילו מורדיין ואין להם חלק לעולם הבא
כל הפסול מן התורה כגון גזלן דאורייתא וכיצא בו פסול אף
על פי שלא הכריחו על פסולו פסולי דרבנן ב ד

לי מנה שאתה חייב לי ואם תרצח לכפור הרני פלוני ופלוני
שאמרת לפניך שאתה חייב לי צריך לישבע היסת דדל עדים
מזכא צריך לישבע לי על תביעתו אבל אם אמר תן לי מנה ש
שאמרת בפני פלוני ופלוני שאתה חייב לי אף שבועה אין צריך
ואינם יכולין להעיד שחייב בשביל הודאתו אלא אם כן שאמר
הלוה היו עלי עדים שאני מודה שאני חייב לו או שאמר המלו'
אתם עדי ואמר הלוה כן תהיו עדים או ששתק ודווקא בפני
המלוה אבל שלא בפני המלוה אפי' אמר הלוה הווי עלי עדים
שאני מודה לו שאני חייב לו אינו כלום והרמבם כת' המודה בפני
עדים דרך הודאה ולא דרך שיחה זה יש לו אצלי כך וכך חייב
וכן כת' הרמב"ה שאם אמר הריני מודה לפניכם אין צריך לומר אתם
עדי דעד כאן לא קאמרינן שצריך לומר אתם עדי אלא בשלא
אמר לה בלשון הודאה אבל אם אמר בלשון הודאה אין צריך
לומר אתם עדי דתו לא מצי לומר כשטה הייתי כך ואם הראש
כתב כסברא הראשונה וכת' הרמב"ה דאודי ליה קמי סהדי
בהודאה גמורה וחזי לי סהדי אחריני אע"ג דליתנימו עדי הודאה
כי אתו עדי ראיה ומסחדי דאודי קמי הנך מחייב דהודא בהלואה
דמיא וכי היכי דבהלואה לא בעינן עד דמקבל לסהדי אנפשיה
אלא מצי חזי ליה מהימני לאסהדי לגבי הודאה גמי אע"ג דלא
מקבל לאחריני עליה מהימני דמשעת הודאה מוחייב ליה חגי
גלוי מילתא בעלמא נינהו כת' בעל המאור שאם הוד' בפני
אחד אין בהודאתו כלום אפי' שאמר לו אתה עד ולא משתבע
אפוכיה אם כבר בהודאתו ולא מחייב אם הודה בהודאתו דמילי
דכדי נינהו עד שיאמר לשנים אתם עדי ולא עוד אלא אפילו
המטמין עדים לחכירו והודה לו בינו לבין עצמו והעדים שומעין
לו מאחורי הגדר ואמר לו הודה לי בפני עדים והוא משיב לו ה
דיתי מודה לך אלא שירא אנכי שתכפני לפרוע אע"פ שהעדים
שומעין שהיה מודה לפניכם אם לא שירא אינה הודאה להעיד
על פני דכול לומר משטה הייתי כך ואם לאחר שאמר לו רצונך
שתודה לי בפני עדים אמר לו הן כתב דר' מה דהוי הודאה וא"א
ור' א"ש ז"ל כת' שאינה הודאה ודווקא כי דאי גזנן דלא איבעי ליה
לאסוקי אדעת' שהיו שם עדים אבל אי איבעי לי לאסוקי אדעת'
שהיו שם עדים כההוא דאטמין סהדי לחבריה בבילתא ואמר לו
מנה ליכידך ואמר לו הן אמר לו ערי ושיכבי ליהו סהדי עליך
ושתק הוי הודאה בפני עדים דשתיקתו הוי קבלה דאיבעי ליה
לאסוקי אדעת' שיש שם עדים כי למה אמר עירי ושיכבי ליהו
סהדי אם לא שהיו שם וכל כיוצא בזה אבל בשאמר לו עירי
וטכבי הוי סהדי ואמר לו לא הרי מיחה בהריא שלא יהיו עדים
השוכר עדי טקף פטור מדיני אדם חייב בדיני שמים לג
כל הפסולין לדון פסולין להעיד חוץ מאהב ושונא שכשרין
להעיד אע"פ שפסולין לדון ואילו הפסולין מהן מחמת
קורבה ומהן מחמת עבירה ומהם מחמת שאינם מתנהגין בדרך
ישוב העולם ומהם מחמת קטטה ומהם מחמת ריעות שבגופם
ומהם מחמת שיש להם צד הנאה בדבר ואלו הן הפסולין
מחמת קורב האב פסול לבנו והוא חשוב ראשון בראשון לפיכך
שני נשואין זה האם וזה הבת אסור להעיד זה לזה כדאמרינן
בעל באשתו ובראשון בראשון אמרינן אפילו תרי בעל באשתו
ולבן בנו הוא חשוב ראשון בשני לפיכך שנים שנשואין זה האם
וזה בת בנה אונבת בתה מותרין זה לזה לדעת א"א הראש ז"ל אבל
לבן בן בנו כבשיר רב אלפס וכן כתב הרמבם אבל לרת דפוסל
ראשון בשלישי פסול וכשם שקרוצ האב פסולין כך קרובי
האם פסולין כיצד הוא פסול לאמו ולבעלה ולאם אמו דאבי א
אמו פסול לו אבל בעל אם אמו כשר לו אחי

פסולין זה לזה וכן אם לאחותו בין שהן מן האב או מן האם וכן ה
הנשואי שתי אחיות דראשון בראשון אמרינן תרי בעל באשתו
בני אחין כגון בן ראובן לבן שמעון
או בני אחיות אסורין בין שהן אחין או אחיות מן האב או מן
האם וכ"ש שראובן פסול לבן שמעון שהוא בן אח אע"פ שאינו ד
דודו אלא מן האם וכן חתן ראובן פסול לשמעון ולבנו אבל ה
דנשואין שתי בנות אחין או שתי בנות אחיות כשרים דלא א
אמרינן תרי בעל באשתו בשני בשני ואפילו ראשון בשני לא
אמרינן ב' בעל באשתו כגון הנשוי אם רחל כשר לנשוי בת לאה
אבל הרמבם פסל שכתב לא יעיד לבעל בת אחות אשתו ורב
אלפס פסל אפילו נשואין שתי בנות אחין וא"א הראש ז"ל כתב
כסברא הראשונה שלישי בראשון כגון ראובן לבן בן ש
שמעון רב אלפס הכשיר ורת פוסל אבל לאשתו מכשיר כיון ש
שהוא מופלג כל אשה שפסול להעיד לה פסול להעיד לבעלה
אבל מעיד הוא לשאר קרוביו כגון לבנו ולאחיו לפיכך פסול ל
לבעל אחותו ולבנו ולחתנו שיש לו ממנה ולבעל אחות אביו ו
ובעל אחות אמו ולבניהם ולחתניהם ולבעל אמו וחתניה ואפילו
לחתן בנו ובתו אבל מותר לבניהם ולחתניהם שיש להם מנשים
אחרות כל איש שפסול להעיד לו כך פסול לאשתו אבל כשר
לשאר קרוביה ולפיכך פסול לאשת אחיו ולבנה ולחתנה ממנה
ולאשת אחי אביו ולאשת אחי אמו ולבניהם וחתניהם ולאשת א
אביו ולבנתו ואפי' לכלת בנו ובתו אבל כשר לבניהם ולחתניהם
שיש להם מאנשים אחרים חמיו ובנו וכן בנו וחתנו פסולין לו
אבל אבי חמיו כשר לו אע"פ שהוא פסול לאשתו אחי חמיו ובנו
הן פסולין לו אבל לא חתנו וכן אחות חמיו פסול לו אבל לא ח
חתנו אחי חמותו וכן אחי חמותו וכן אחות חמותו פסולין לו ו
ולא חתניהם חורגו פסול לו אבל לא בנו וחתנו אע"פ שהן
פסולין לאשתו אבי חתן ואבי בלה מעידים זה לזה אחי האם ו
מהאם מעידים זה לזה כגון ראובן נשא רחל הילדה לו את ימין ו
והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ו
ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אהרן הוא אחי
ימין מן האם נמואל ואחיו כשרין זה לזה אע"פ שימין הוא אמו
לשניהם חזרו פסול להעיד לארוסתו ב"ד לעצמה אבל
לקרוביה כגון לבנה ולבתה ולבעל אחותה כשר עד שישאנה
כתב הרמבם האיש עם אשתו ראשון בראשון לפיכך אינו מעיד
לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה ולא לאביו
ולא לבעל אמה ולא לאשת אביו מה שפסלה תורה ק
קרובי לא מחמת אהבה שביניהם שהרי פסולין לו בין לזכות בין
לחובה לפיכך האהב והשונא כשרים להעיד אע"פ שהן פסולין
לדון הגרים אין להם קורבה אפי' שני אחין תאומין
שנתגירו מעידין זה לזה דגר שנתגיר כקטן שנולד דמי כל
קורבה שעל ידי הנשואין בתה בטלה דקורבה כגון אם היה חתנו
ומתה בתו מותר להעיד אפי' יש לו בני כסב' היה יודע לו בעדות
עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פסול לו אע"פ שהיה כשר
בשעת שנכסר לו העדות כיון שעתה הוא פסול וכן אם היה פסול
בשעת שנכסר לו העדות וכשר בשעת העדאת העדות דבעינן
תחילתו וסופו בכשרות לפיכך שכיב מדע שצוה בפני עדים
הקרובים לו ורחוקים מבניו אין הצואה כלום כיון שהיו קר
קרובים בשעת שנכסר להם העדות אבל הכשר בתחילתו ו
וסופו כשר להעיד אע"פ שהיה פסול באמצע והוא דבעינן תחילתו
וסופו בכשרות דווקא בפסול קורבה שהוא פסול הגוף אבל
בפסול כמין לא בעינן תחילתו וסופו בכשרות

באתם או להעיד באתם אותו שאומר שבא להעיד פוסל כל ה
העדות ואותו שאומר שבא לראות אינו פוסל במה דברי אמורים
בשיש עמהם קרוב או פסול אבל אם כלם כשרי בין אותן שכיווננו
להעיד בין אותן שלא כיווננו להעיד חותכין הדין על פיהם כיון
שראה הדבר וכיון עדותו והר"מ הוסיף לומר דהא דאמרינן
כשאומר שבא לראות אינו פוסל זהו דווקא שלא העידו ביחד
בבית דין בתוך כדי דבור אבל אם העידו ביחד בתוך כדי דבור
אפילו אומר שלא באו אלא לראות ואפילו לא ראה זה את זה ו
ונמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטילה דהא עיקר קרא
בשעת הגדה קאי הילכך לא שנא נצטרף עמהם קרוב או פסול
בשעת ראיה להעיד ולא העיד עמהם בשעת הגדה ולא שנא
נצטרף עמהם בשעת הגדה ולא בא להעיד בשעת ראיה או שלא
ראו באחד עדותן בטילה וא"ה הרא"ש ז"ל כתב אפי' אם כיון לראות
כדי להעיד אינו פוסל אלא אם כיון לראות כדי להעיד וכא לבד
והעיד אבל אם לא כיון לראות כדי להעיד אפילו בא לבד והעיד
או שכיון לראות כדי להעיד ולא העיד אינו פסול ואם הוסיף
התובע עדים כשרים ועמדו שם עדים קרובים או פסולים אפילו
אם כיונו להעיד והעידו לא נתבטל העדות של כשרים דכיון ש
שוחזק עדין והוציא את האחרים מכלל העדות לאו כל כמיניהו
לנטל העדות וכן כשאדם צריך לעדות ומצוה להחריש כל מי
שיודע לו עדות שיבא ועידו והעידו כשרים ופסולים לא נתבטל
עדות הבשרים שלא היה כוונתו אלא בראי להעיד כתב רב
אלפס שאם העיד קרוב עם רחוק ואין הרחוק יודע בקורבתו של
זה שעדות הרחוק כשר ומתייבן שבועה ובלבד שלא יהא רגיל
בו שאפשר שלא ידע בקורבתו ונאמן לומר שלא ידע בקורבתו
ותלבו שלא יהא רגיל בו אבל אם רגיל בו אז ודאי ידע בו ופסול
וכן כתב הר"מ דכי דמי דתלינן בדעת דפסולין אי למיחזי קא
אתו אי לאסחודי קא אתו דכי נמי תלינן בדעת הבשרים אם לא
ובידי הפסולין וא"ה הרא"ש ז"ל כתב לא מסתבר לי כלל דכיון
שהעיד הפסול בבד נתבטל גם עדות הכשר ואינו תלמי במה
שמכיר הכשר בקורבתו או שלא מכיר לו
כל עדות שיש לו לאדם הגאה בו פסול להעיד לפיכך ק
קרקע של שני שותפין וכו' אחר להוציאה מתחת יד
האחד לומר שאותה שמכרה להם גולה במנו אין שותפו מעיד
לו עליה לפסול עידי המערער ואפילו על חלק השותף לא יעיל
עדותו אלא אם כן שסילק עצמו ממנו וקנה מידו שלא בשאר לו
כלום זכות בו ואפילו שלא סילק את עצמו עד לאחר הערער
וצריך להתנו אם יבא בעל חובו לגבותו ממנו כשביל חובו שהוא
יסלק במעות דאם לא כן שמה הוא מעיד כדי להעמידו בידו כדי
שיפרע ממנו בעל חובו אפילו יש לו שדה אחרת כי מי ידע כמה
בעל חובים יש לו וגם צריך להתנות שאם יבא לחטפה ממנו
בטענות אחרות לומר שהיתה גזולה בידו וכיצא באילו שאינו
מקבל עליה אחריות אבל אם אין המערער טוען אלא על חלק
השותף בלבד בגון שטוען שמכרה לו השותף יכול להעיד לו ש
שאו אינו נוגע כלל בעדו אריס אינו מעיד לבעל השדה להעמידה
בידו בשיש בה פירות ושמה מעיד כדי להעמיד בידו כדי שיטול
חלקו בפירות ואם אין בה פירות מעיד לו ופי' רש"ב והוא שלא
טרח בה דאם טרח לא דינחא ליה דתיקון ביד בעלה שאם יזכה
המערער יטול הוא שבח ופירי הכל תלי יתן לאריס כלום והר'
ז"ל הוסיף לומר שאפילו אם אבל פירי מעולם אינו מעיד
שצריך לשלם לגזול כל הפירות היתרים על השבח שלקח ממנו

מעולם ומיהו אם אין עדים שלקח ממנו
פירות או כמה לקח נאמן להעיד במינו דלא לקחתי אלא כדי
ההוצאה ואין צרי' שבועה כיון שאין המערער טוען כדאי שלקח
יותר מההוצאה ואם טוען כרי' אז הוא צריך שבועה וליבא מיגו
ואינו נאמן אם לקח ממנו פירות מעולם ורי' אפי' אם אית בה
פירא בארעא מעיד שאפי' אסיטרפנה המערער יטול האריס
חלקו דחשיב כיווד ברשו' אלא היכא שהתנה בעל השדה ליתן
לאריס יותר מלאריסי העיר שאו אינו מעיד דשמא המערער לא
ירצה ליתן לו אלא כמו לשאר אריסי העיר
והר"מ כתב שאין לו פירו' מעיד לו אע"פ שטרח בה שהמערער
צריך לשלם שכר טורחו בדין השוכר הפועל לעשות בשלו
והרא"ה בשל חבירו וכן כתב א"ה הרא"ש ז"ל השוכר אם
לקח בידו השכירות ואומר כל מי שתתקיים השדה בידו הרי זה
יטול או מעיד למשכיר ואם נתן כבר השכירות אינו מעיד שאם
תצא השדה למערער חייב ליתן לו השכירות פעם אחרת ומי'
הר"ר יונה כתב יכול המשכיר לחזור ולתנו לשוכר ויאמר לו
תנוהו למי שיוכה בדין כדי שלא יהא נוגע בעדות לזה שבא
לערער עליו להוציא קרקע שלו מידו אם לא ישאר בידו קרקע
אחרת כנגד החוב שיש למלוה עליו אין הכלוה והערב יכולין
להעיד לו להעמידה בידו שהן מעידין להעמידה ביד הללו כדי
לגבות ממנו חובו והערב כדי שלא יחזור הכלוה עליו בשלא
ימצא כלום ביד הללו אבל אם ישאר קרקע בידו כנגד החוב
אפילו אם היא זיבורית יכולין להעיד אפי' אם הקרקע שמעידין
עליה בינונית לא חשוד להעיד שקר משום חילוק שבין בינונית
לזיבורית כיון שמוצא כדי לגבות בו חובו אבל אם הערב
קבלן שמן הדין יכולין לגבות הימנו תחילה אינו מעיד אפי' אם
ישאר קרקע אחרת ביד הללו שהוא חפץ שיבצא הכלוה לגבות
ברוח'מן הללו שמתנו כך לא יחזור עליו ואפי' אם השדה שמעיד
עליו עדיית או זיבורית שמה ניח' לי למלוה ליקח בזיבורית שפי'
פורתא ושמה ניח' ליה ללוה ליתן ליה בעדיית בציר פורתא
לוקח ראשון מעיד ללוקח שיני להעמידה בידו והוא שתשאר
למוכר שדה אחרת בת חורף כנגד דמי שדהו של לוקח ראשון
או שתשאר שדה אחרת ביד לוקח שיני שאו אין ללוקח ראשון
הגאה במה שתשאר השדה ביד לוקח שיני שאפילו אם יטרפו
ממנו השדה שקנה יש לו על מי לחזור אבל אם לא תשאר שדה
על מה שיחזור לא יעיד וכן לוקח שיני לא יעיד ללוקח ראשון
אלא א"כ שתשאר ביד מוכר קרקע כדי חובו של לוקח ראשון
ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' לוי לערער עליו לומר שראובן
גולה ממנו פשיטא שראובן אינו יכול להעיד ולפסו' עדי לוי אפי'
מכרה שלא באחריות שודאי נוגע בעדות הוא דניח' ליה דלא
ליקרייה גולנא אלא אפי' אם אין טוען לוי שראובן בעצמה גולה
אלא שקנאה ממי שגולה ממנו אפי' הכי אין ראובן מעי' להעמידה
ביד שמעון אע"פ שמכרה לו שלא באחריות ושמעון מכיר שזו
השדה היתה של ראובן ושל אבותיו מעולם אלא שלח בא
להוציאה מידו בעדי' שקרי' חודה בזה ונמצא שאפי' אם יוציאנה
לוי מידו אינו חוזר על ראובן א"ה אינו יכול להעיד לו עליה
לפי שהוא חפץ שתשאר בידו שאם יבא בעל חובו של ראובן
לפרע מראובן ולא ימצא לו כל' שיטרפנ' משמעון ולא יהיה לוח
רשע ולא ישלם ולגבי שמעון בלוקח אינו לוח רשע ולא ישלם
שדרי מכרו לו שלא באחריות ואפי' אם קנה השדה ומכרה מיד
ולא לוח בינתיים אפי' הכי חיישינן שמה לוח קודם שקנא וכתב

אין נפסלין עד שיכריזו עליהם וכל עדות שהעידו קודם הברזה
נשר וסתם רועה מכריזין עליו כתב הרמבם כל הפסול
בעבירה אם העידו שני עדים שעשה העבירה אעפ"י שלא התרו בו
שהרי אינו לוקה ממ' הרי זה פסול לעדות במה דברים אמורים
שעבר על דבר הפשוט בישראל שהוא עבירה כגון שנשבע לשקר
או לשוא או גזל וכיוצא בו אבל אם ראוהו עדים שעזב על דבר
שקרוב העושה אותו להיות שוגג צריכי' להזהירו ואח"כ יפסל כיצד
ראוהו קושר או מתיר בשבת צריכין להודיעו שמחלל שבת בזה
כפני שרוב העם אין יודעין זה וכן אם ראוהו עושה מלאכה ב"ש
או בשבת צריכין להודיעו שהיום שבת שמא שכח וכן המשחק
בקביא תמיד ומי שנעשה מוכס או גבאי שמוסיף לעצמו צריכין
העדים להודיעו שהעושה דבר זה הוא פסול לעדות שרוב העם
אינם יודעים דברים אילו וכל כיוצא בזה כללו של דבר כל עביר'
שהדברים מראים לעדים שזה יודע שהוא רשע ועבר בודן אעפ"י
שלא התרו בו הרי זה פסול ואינו לוקה אין אדם נפסל בעבירה
על פי עצמו הרי שבא לבד ואמר שגנב או גזל או למה ברבית
אעפ"י שמשלם על פי עצמו אינו נפסל וכן אם אמר שאכל גבילה
או שבעל בעילה ואסורה לו אינו נפסל עד שיודע שם עדים שאין
אדם משים עצמו רשע למה שהעיד על המלצה שהלוח לו
ברבית ויש עד אחד עמו מצטרפין לפוסלו אעפ"י שעושה עצמו
רשע שלה ברבית פלגין דיבוריה ומאמינין לו גבי מלוה ולא ל
לגבי עצמו כתב הר"י יקר הנשבע להכחיש העד העד ואותו
שנשבע לו מצטרפין להעיד עליו לפוסלו ולא חשיב כנוגע בדבר
שכבר נשבע לו ונפטר ממנו וכן מי שהעיד על פלוני שרכעו
בין לרצונו בין לאונסו הוא ואחר מצטרפין להורגו וכן אם
העיד פלוני בא על אשתו הוא ואחר מצטרפין להורגו ולא להורגה
פלוגי רבע שודי הוא ואחר מצטרפין להורגו שאין אדם קרוב אצל
ממונו כתב הרמבם שנים שהעידו באחד שהוא פסול באחת
מן אלו העבירות ובא שנים שהעידו שחזר בו ועשה תשובה או
שלקה הרי זה כשר אבל באו שנים והכחישום ואמרו לא עשה ע
עבירה זו ולא נפסל הרי זה ספק פסול לפיכ' לא יעיד ואי מוציאין
פסק בעדותו ולא ידון עד שיודע שעשה תשובה כל מי שנתחייב
מלקות כיון שלקה בבד חזר לבשרותו אבל שאר פסולי עדות
שהן מחמת ממון שחמסו או שגזלו אעפ"י ששלמו צריכין תשובה
והרי הם פסולין עד שיודע שחזרו בהם מדרכם הרע ע"כ מאימתי
חזרת מל"י ריבית משיקרעו שטרותיהם וחזרו בהם חזרה גמורה
שאפילו לגי לא יל"ת עוד בריבית וצריך להחזיר כל מה
שלקח בריבית כל אחד לבעליו ואם אינו יודע ממי לקח צריך
לעשות בו צרכי רבים אם ירצה לעשות תשובה שלמה מאימתי
חזרת משחקי בקביא משישברו כליהם ששוחקין בהם חזרה גמור'
דאפי' בחנם לא עבדי וכן מפרושי יוני משישברו כליהם העשוי לכך
וחזרו בהן חזרה גמורה ולא יעשו עוד אפי' בחנם ומאימתי חזרה
מועיל בשבועות משבא לבד שאין מכירין אותו ואומר חשוד אני
או יתחייב שבועה בממון חשוד בבד שאין מכירין אותו וישלם נ
ולא ירצה לישבע וחזרת טבח שיצתה טריפה מתחת ידו שילך
למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויכסה שחורים ויחזיר
אבידה בממון חשוד או ירצה טריפה מתחת ידו בממון חשוד
וחזרת עד זומם שהולך למקום שאין מכירין אותו ונותנין לו ממון
חשוד להעיד שקר ואינו מקבל וכן כל כיוצא בזה לה
קטן פסול להעיד אפילו פקח וחכם עד שיביא שתי שערות
אחר שיחזה בן י"ג שנה ויום אחד ואפילו הגיע לכלל

שנים אין מקבלין את עדותו עד שיבדקוהו שהביא ב' שערות
ואם משהין לבדוקו זמן רב אחר שהיה לו י"ג שנים ובדקו ומצאו
לו שתי שערות כתב א"א הראש ז"ל בתשובה שהוא בחזקת
גדול משעה שהיה לו י"ג שנה ואם צמח זקנו למעלה אין צריך
בדיקה ואם הגיע לכ' שנים ונולדו בו סימני סרים לא יעיד עד
רוב שנותיו בן י"ג שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ואינו יודע
בטיב משא ומתן אין עדותו עדות במקרקעי אלא במטלטלי ואפי'
לאח' שהגדיל הקטן אינו יכול להעיד על מה שראה בקטנותו אבל
יש דברים שמעיד עליהם בגדלו אף על פי שלא ראה אותם אלא
בקטנותו כגון שמעיד זה כתב יד אבי או כתב יד רבי או אחי כדי
לקיים השטר אעפ"י דכבר מתו בעוד שהיה קטן ודווקא על אילו
ג' מעיד שהוא רגיל בהם ומצוי אצלם אבל אם מעיד על אחר לא
ודווקא שיש גדול עמו שמעיד בדבריו וכן נאמן להעיד כשיגדל
על אשה שכשנשאת יצאה בדינומ' ונעשה לה כמנהג הבתולות
וגובה כתובתה מאתים כיון שהרוב בתולות נישאות וכן נאמן
אפי' הוא לבדו לומר עד כאן תחום שבת כיון שתחומין דרבנן
ושאמר לו אכיו משפחה זו כשירה או פסולה ושאלנו בקצעה
של פלוני שהאכילנו להודיע שאחיהם נשא אשה שאינה הוגנת לו
ובכל אילו שמעיד בהן הגדול שידע בהן כשהיה קטן אם היה גוי
או עבד כשראה דברים אילו ונתגייר או נשתחרר אינו נאמן ל
העיד עליהם שוטה פסול להעיד וזוהו שוטה שיוצא יחידי בליח
וחלץ בבית הקברות וקורע כסותו ומאבד מה שנותנין לו ו
ובאחד שעושה מאלו דרך שטות נקרא שוטה והרמבם כתב
ולא שוטה שהולך ערום ומשבר כלים וזורק אבנים בלבד אלא
כל מי שנשטרפה דעתו ונמצא דעתו משובשת תמיד בדבר מן
הדברים אעפ"י שהוא מדבר ושואל כענין כשאר הדברים הרי זה
פסול ובכלל שוטה יחשב הגבפה בעת כפייתו פסול ובעת
שהוא בריא כשר ואחד הגבפה מזמן לזמן או הגבפה תמיד בלא
עת קבוע והוא שלא יהא דעתו משובשת תמיד שיש נכפין שגם
בעת בריאתן דעתן מטורפת עליהן וצריך להתיישב בעדות ה
הנכפין הרבה הפתאים ביותר שאינן מכירין הדברים שסותרין
זה את זה ולא יבינו ענין הדבר כדרך שיבינו שאר העם וכן
המבזהלין והנחפזים בדעתן והמשתגעין ביותר הרי אלו בכלל
השוטים ודבר זה לפי מה שיראה הדיין שאי אפשר לכון הדעות
בכתב ע"כ חרש פסול וחרש שאמרו חכמים בכל מקום זהו
שאינו מדבר ואינו שומע ולכאורה נראה שאם הוא מדבר ואינו
שומע שישטר להעיד אבל הרמבם כתב אחד חרש המדבר
ואינו שומע או שומע ואינו מדבר אעפ"י שראיתו ראייה מעולה
ודעתו נבונה צריך שיעיד בבד בפיו וזה ראוי לשמוע דברי
הדיינין והאיום שמאיימים עליו וכן אם נשתתק אעפ"י שנבדק
כדרך שבדקין לגיטין ונמצא שעדותו מכוונת והעיד לפנינו ב
בכתב ידו אינו עדות כלל חרץ מעדות אשה שבטיגונה הקילו
ע"כ סומא פסול אעפ"י שהוא מכיר הקול והאגשים ומכוונת עדותו
התורה פסלתו דכתיב והוא עד או ראה אבל סומא באחד מעיניו
כשר וכל אילו בין שהיה חרש שוטה וקטן או סומא בשע' שנמסר
לו העדות וכריא בשעת העדת העדות או איפכא פסולין עד ש
שידא בריא בשעת העדת העדות ובשעה שנמסר לו העדות ואז
הם כשרים אפילו הם פסולים באמצע לו
עדים רבים שהעידו בעדות אחת ונמצא אחד מהם קרוב או
פסול כל העדות בטילה וכתב הרמבם כיצד כדוקן
אותן אומרים להם כשראתם המעשה לראות

עדות שקר העדנו כת ר"ח לא מבעיא שאין משלמין על פי עצמן
אלא אפי' העדות שהעידו גבונה חשבינן ליה ומתקימת שכיון
שהגיד טוב אינו חוזר ומגיד ומה יש בין הכחשה להזמה הכחשה
אינה בגוף העדות אלא שמכחישין אותן שאילו אומרי' פלוני לזה
מפלוני ואילו אומרי' יודעין אנו שלא לזה כי היינו אצלו כל היום
וראינו שלא לזה והזמה בגוף העדות שאומרים באותו שעה ש
שאתם אומרים שלזה הדין עמנו ומפני זה האחרונים נאמנין
ביון שמעידין על גופן של העדים והן אינן נאמנין על עצמן לומר
לא עשינו כך וכך והוי כאלו העידו עליהם שהרגו הנפש או ש
שחללו שבת ואפי' היו הראשונים מאה נאמנין אילו עליה להורגם
בין אם העידו המאה בבת אחת בין אם העידו בזה אחר זה שנים
אחר שנים ואילו המזימין הזימו כל כת וכת בזה אחר זה עדים
זומנין אין צריכין התראה ואין מזימין אותן אלא בפניהם אבל
מכחישין אותן אפילו שלא בפניהם ואם הזכישו ואח"כ הזימו ל
לוקין או משלמין שהכחש תחילת הזמה היא והזמה שלא בפניהם
אע"פ שאינה הזמה הכחשה מיזא הוי לבטל עדותן אין העדי'
זוממין לוקין או משלמין עד שיהו כלם כשרים ראוי' להעיד
ויגמר הדין על פיהם ויזימו כלם אפי' מאה אע"פ שהעדו מתקי'
אפי' בשני' אין חייבין עד שיוזמו כלם והוא שהעיד כל אחד ואחד
תוך כדי דבור של חבריו או שאמר אחד עדות חבריו ואני כ
במותך אבל אם יש ביניהם הפסק יותר מבדי דבור או נחלקה
העדו והשנים שהוזמו בענשין והאחרונים שהיה הפסק ביניהן
וכן דברי הראשונים אינם נענשין אע"פ שכל העדות בטיל וכתב
הר"ר ישעיה מה שצריך שיעידו כלם בתוך כדי דבור זהו דווקא
כשהעידו כאלהיהם בלא התראת הדיינין לומר להם למיחזי ק
קאתיתו או לאסהודי קא אתיתו אבל אם כשבאו ולהעיד אמרו
להעיד כיוננו כבר נעשו אגודה אחת בין לענין הזמה דבעינן
שיוזמו כלם כאחד בין לענין שאם נמצא אחד מהם קרוב או
פסול שעדות בטלה ובלבד שיראו כלם כאחד ודווקא בשאר
העדים בעינן שיעידו תוך כדי דבור לצרפם עם שנים הראשונים'
אבל בשנים הראשונים אע"פ שהפסיקו בין זה לזה אין בכך כלום
אבל אם לא הזימו כלם או שהוזמו קודם שבגמר הדין על פיהם
או שנמצא אחד מהם קרוב או פסול פטורין העידו שני פלוני
לזה מפלוני מנה במורת הבירה ובאו שנים ואמרו עמנו הייתם
במערב הבירה אם העומ' במזרח הבירה יכול להביט מה שעושין
במערב אינם זוממין ואם לאו זוממין הם ואין אומרים כאור
ענינה של ראשונים גדול והביטו מרחוק יותר משאר כל אדם
וכן אם אמרו פלוני לזה מפלוני מנה בסוריא טום פלוני בבקר
ובאו שנים ואמרו באותו יום הייתם עמנו בנהרדעא בערב אם
אדם יכול לרוץ בסוס מסוריא לנהרדעא מבקר עד ערב אינם
זוממין ואם לאו זוממין הן ואין אומרים שמה נזכרן להם סוס רץ
יותר מדרך העולם ובאו בו ביום אלא משערין כפי דרך העולם
ולא יותר שנים שהעידו כאחד שגירש את אשתו ובאו לחייבו
ליתן לה כתובתה והוזמו אין חייבין לפרוע לו כל חתובה שהרי
אף לפי מה שחוזמו בשאר עליו חיוב הכתובה לכשתתאלמן או
שתתגרש אלא אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זאת
אם הית' עומדת לגבות כיד ורואין כמה היא שדה מי שבה לקנות'
בספק אם תתאלמן או תתגרש ומאי דביני ביני יתנו הם לבעל
שכך כך באו להפסידו שרצו לחייבו ליתן לה כיד ושומ' זו תלויה
באש' שאם היא זקנ' או חולה שקרוב לכמות או שהיה תוך לענין
גיהושין אם היא קתרגית בענין טאין הבעל יכול לסובלה או

קרובה להתגרש יותר וגם שמיין לפי מה שהיא השדה המיוחדת
לכתובתה אם היא עידיית בינונית או זיבורית העידו כאחד
שחייב לחבירו מנה ליתנו לו לאחר ל' יום והוא אומר שאינו חייב
ליתנו לו אלא לאחר ה' שני' והוזמו אומדין כמה אדם רוצה ליתן
וישאר מנה בידו מל' יום ואילך עד תשלום ה' שנים וכך יתנו לו
וכן כל כיוצא בזה שנים שהעידו לאחד שהחזיק בשדה חבירו
שלש שני' והוזמו משלמין לבע' השדה כל דמי השדה העידו שנים
שאכלה שנה ראשונה ושני' העידו על שנה שנייה ושנים העידו
על שנה השלישית והוזמו משלשין ביניהן כל כת וכת השליש
לפיכך שלשה אחין ואחד מצטרף עם כל אחד ואחד מהם והעידו
שנה שנה שנה דרי אלו ג' עדוין ותתקיים בהם החזקה והם בעדו'
אחת לענין הזמה שאם הוזמו כלם שלשת האחין מטלבי דמי חצי
השדה וזה שנצטרף עם כל אחד ואחד משלם החצי האחר ל'ט

הדכות הלואות

המלוה את חבריו בעדים זהו נקרא מלוה על פה ואינו גובה
מן המשועבדי ואם נתן לו כתב ידו גם זה דינו כמלו'
על פה שאינו גוב' מן המשועבדין ולקמ' יתבאר אם נאמ' לומר לו
פרעתי ואם מלו' את חבריו בשטר גובה מן המשועבדי אפילו לא
כתב בו אחריו דקיימא לן אחריות טעו' סופר הוא לפיכך אע"פ
שראו העדים שהלוה פלוני לפלוני לא יכתבו לו שטר למלוה
אלא שיאמ' להם הלוה כתבו וחתמו ותנו שאולי אינו רוצה שיהא
לו שטר עליו אבל אם לקח לו בקנין כותבין לו כתבא דסתם
קנין לכתובה עומד ואפי' לא ראו והלוואה אלא שהורה בפניהם
שחייב לו מנה ולקח בקנין כותבין לו אפי' שנשתדא זמן מרובה
ואח"כ בא המלו' ותבעם שיכתבו לו דרי אלו יכתבו ויתנו לו ואין
צריכין לחוש שמה פרע ואפי' הלוה קודם כתיבת השטר יכולין
לכותבו אחר מותו וכן אם מת המלוה ובאו יורטיו לעדי' שיכתבו
להם השטר כותבין להם אבל אם הלוה מוחה בעדים שלא יכתבו
אין כותבין לו אפי' כיד אע"פ שלקח קנין לפיכך אם יאמר המלו'
ביון שאינך רוצה שיכתבו לי השטר תחזיר לי מעותי שומעין לו
כי ודאי לא הלוה לו אלא אדעתא שיהא לו שטר בידו לרא' ה
לטר' לו ממשעבדי לא לקח בקנין אפי' הודה בפני ג' אין כותבין
אפי' אמר הונו עלי עדים אלא אב' קבעו דג' מקום להתקבץ בו לדין
ושלחו לו לבא ובא והורה בפניהם אז כותבין אפי' לא אמר אתם
עדי וכתב הרמבם והוא שיכירו ביד את שניהם כדי שלא יעריבו
לחייב את איש אחר במה דברים אמורים שאין כותבין ההודאה
בל זמן שלא לקח בקנין שהודה לו בבטלולין אפי' הן בעין ודאי
מחכרא גוביינא אבל הודה לו במקרקעי כותבין ובטלולין נבי
אם המודה חייב באחריות משעת שהודה כור בין אפי' שלא לקח
קנין ופירשו התוס' הא דהודאה בפני ביד חסוב כמלוה בשטר
דיוקא לטרופ' בהלקוהות כל זמן שידוע שלא פרעו או שהוא
מודה שלא פרעו אבל אם טרען שפרען נאמן בין אמר לו צא תן
לו בין אם אמר לו חייב אתה ליתן לו לפיכך אין ביד כותבין לו
אע"פ שהודה בפניהם אלא אב' ידוע שהוא לא פרע על פי עדים
או על פיו ואפי' אם כתבו לו פסק דין ועודנו בידו וטוען האחד
שפרע כתב אבי העזרי שנאמן וכן כתב הרמבם שנים שכאו לדין
ותבע אחד מהם את חבריו ואמר לו מנה לי בידך ואמר לו
הנתבע הן יש לך בידיבין שאמר בדי' צא תן לו בין שאמרו אתה
חייב ליתן לו ויצא ואמר פרעתי נאמן וישבע שבועת היכת

ללוח דאקני וקיימא לן דאקנה וקנה ומכר משתעבד ואפילו אם
אין אנו יודעין לו שום בעל חוב או שאנו יודעין שיש לו קרקע
המכפיקת כנגד חובו אפי' הכי אינו מעיד שאנו חוששין שמא יש
לו עליו חובות שאינן יודעין לנו או שמא עשה זה השד' אפותיקי
מפורש שנמצא אפי' שיש בידו שדות אחרות אינו יכול לגבות
אלא מזה ואם אין המערער בא מכח המוכר אלא מכח שמעון ה
הלוקח כגון שיש לו חוב או שום תביעה עליו או יכול ראובן ל
להעיד שאינו נוגע בעדות כלל שבעל חובו יכול להוציא מיד
לוי המערער כמו מיד שמעון . מכר לו ראובן פרה או טלית
שלא באחריות ובא לוי לערער עליה להוציא מידו בטעם שקנא'
מגולן יכול ראובן להעיד לו שאין לו בזה שום הנאה שתשאר
בידו שאפי' יבא בעל חובו אינו יכול לטורף שאין בעל חוב גובה
ממטלטלי' שביד לוקח אפי' עשאו לו אפותיקי כמה דברי אמורי'
שיכול להעיד להעמיד המטלטלין בידו בשעדים מעידים שלא
היה לראובן קרקע מעולם ובת ר"ח שצריכי' להעיד שזה האיש
לא נפרד ממנו מעולם וברור לנו כמה שקנה וכי לא קנה קרקע
מעולם לא בקנייה ולא במתב' וה' יונה כתב שאין צריכי' להעיד
שלא נפרד ממנו מעולם ולא עשה שום מעשה משהגדיל שלא
בפניהם אלא כיון שדרו בעיר אחת וחכירו בעמקים והחזיק א
אצלם בעיר שלא היה לו קרקע מעולם תו לא חיישינן אבל אם
אין עדים שלא היה לו קרקע אינו יכול להעיד גם על מטלטלין
כי שמא הקנה אותם לבעל חוב אגב קרקע וכתב לו דאקני שקנו
לו מטלטלין אגב קרקע והיה לו קרקע ונשתעבדו לו המטלטלין
ונמצא בעל חוב יכול לטורפם בן הלוקחות ומעיד כדי להעמיד
לפני בעל חובו כת' הרמבם שאין מעיד לו עליה אלא אב'
הודה שמעון שזו הפרה והטלית הן של ראובן והוא יודע בודאי
שהם שלו שאם לא בן אע"פ שמכרם לו שלא באחריות היה צריך
לשלם לו אם יטרפם ממנו שמכר לו דבר שלא היה שלו יראת
שפוסק כרובא דמוקי לה דמכיר בה שהיא בת חמרו וא"א הראש
ז' פסק כרב זכדי שאין צריך דכיון שמכר לו שלא באחריות אפי'
במצאת שלא היתה שלו אין צריך לשלם לו והרמבם כתב הא
דמעיד דחקא בודך ענינים דלית להו תקנות השוק דלאו נוגע
בעדות הוא דאי מערער ובה בטענותיו אין משלם כלום ואי לוקח
זכי לה לא מהני ליה כלום אי נמי בשדמערער טוען שלי הוא
וזה מעיד ללוקח ואומר אני מכרתיו לו ואינו שלך אי נמי כגון
שאינו טוען שהמוכר גזלה אלא שלקחה מגולן אבל אם טוען ש
שהמוכר גזלה ודאי נוגע בעדות הוא שהמערער כשבא להוציא'
מיד הלוקח צריך ליתן לו דמים משו' תקנת השוק וחזר גבי להו
מראה מוכר שהוא גולן ראובן שגזל שדה או טלית משמעון
ובא לוי להוציאה מידו לומר שדה שלו אם שמעון מעיד שחזר
שדה זו או טלית זו שהיא של ראובן שומעין לו שאנו אינו יכול
להוציאה מיד ראובן כיון שהודה שהיא שלו אבל אם בא לפסול
עדי לוי כדי להעמיד השדה והטלית ביד ראובן אין שומעין לו
שהוא מכוח להעמיד בידו ולחזור ולהוציאם מידו בטעם שגזל'
ממנו ואיפשר שנזח לו יותר להוציאם מיד ראובן משא' תבא ליד
לוי וכתב הר"ר יונה אפילו אם אין יודעין אנו שנוגע בעדות אלא
על ידי שנתרעם על ראובן בב' ד' יש לנו לפוסלו עלי' פי דבריו
שיש לנו לחוש שמא נוגע הוא בעדו אבל רי' פי' שמשום חששא
שנתרעם עליה בב' שגזלה ממנו אין לפוסלו לעדות אלא אב'
ידוע לנו שיש לו עדים שיכול לזכות בדין וכן הדין אם מכר ר'
ראובן את השדה הגזולה ליהודה וקא' לוי לערער עם יהודה

אין שמעון יכול להעיד לו להעמידה בידו מטעם הראשון נ
נזח לו והשני קשה לו שכשם שמוציאה מיד הגולן כך מוציאה
מיד הלוקח אפילו נתייאש קודם שמכרה אבל אם מכר
הטלית הגזול ליהודה ובא לוי לערער אם מת ראובן ושמעו' לוח
לגזול דאייאש קודם שנמכר יכול להעיד ליהודה הלוקח להעמי'
בידו שאין לו שום הנאה בזה העדות שאפי' אם תשאר ביד יהוד'
לא תחזור לו שקנא' ביאוש ושינוי רשות ואף דמיה לא יחזור לו
כיון שמת ראובן אבל אם ראובן חי לא יעיד שהוא נהנה בדבר
שתשאר ביד יהודה דנהי שהטלית אינו חוזר לו מ"מ ראובן מ
מתחייב לו בדמיה ואם תבא ליד לוי לא יתחייב לו כלום ואפילו
מת דווקא שלא הניח אחריות נכסים אבל אם הניח אחריו נכסי'
חייב לשלם ונמצא בזה שנוגע בעדות ובת הר"מ והר"ד דתקיננו
רבנן לבעל חוב למיגבי אפי' ממטלטלי' דיתמי אע"פ שמת הגולן
ולא הניח אחריות נכסים אין הגולן מעיד לו דאבתי נוגע בעדות
הוא ואם לא מכרו הגולן אפי' מת ולא הניח אחריות נכסי' חייבין
הבנים להחזיר אף מדינא דקיימא לן רשות יורש לאו ברשות ל'
לוקח ונוגע בעדות הוא בני העיר שבא אדם לערער על שום
דבר משלהם כגון כרחץ או רחוב של עיר או כל דבר שהוא
צרכי העיר אין אחד מכני העיר יכול להעיד עליו וגם אי אפשר
לו להסתלק כיון שהוא צרכי העיר אבל במקו' שאיפשר להסתלק
כגון שותפין דלעיל מסתלק ומעיד אע"פ שלא היה תחלתו וסופו
בבשרות דלא בעינן תחילתו וסופו בבשרות אלא בפסול הגוף
אבל בפסול ממון כי דא לא ואם באים להעיד על ספר תורה לא
מדיגי בה נמי סילוק דלשמעה עבידא ואי אפשר שלא ישמעו
א"א אם בן יש להם ס'ת אחרת בעיר מי שחייב מנה לעני
העיר אם עני העיר סומכין עליהם ורגילין לפסוק להם צדקה
בב' עת אין מביאין להם ראיה מאנשי העיר אפילו אמרו שנים
מבני העיר אנו נתן הדבר והקצוב עלינו ונעיד אין שומעין להן
שהן טהנין כמה שהיה ריוח לענייהם הואיל והן סומכין עליהן
כתב הרמבם כל כיוצא בזה לא יעיד עליהם חברים אילו אינם
תלויין אלא בדעת הדיין ועוצם בינתו שיבין עיקרי המשפטים
ודע הדבר הגורם לדבר אחר ודע להעמיק לראו אם ידע שיש
לו לעד שום צד הנאה בעולם בעדו זו אפי' בדרך רחוק ונפלא'
הר"ר והלא יעיד בה וכשם שלא יעיד בדבר שנוגע בעדות כך
לא ידון וכל הפסולות בדרך שפיסל בעד כך פוסל בדין לח'
שני עדים שהעידו באחד שהרג הגפשא או שחייב לפלוני
מנח ובאו ש"י ודבתי' שום דברי שניהם בטלין והוא
זהם פטורים אבל אם באו האחרוני' והזימום אז האחרוני' נאמנין
ועדות הראשונים בטלה והם חייבים כפי מה אשר רצו לחייב
אותן שהעידו עליו אם באו לחייבו מיתה נהרגין במיתה שבאו
לדרוג בה ואם לחייבו מבוק באו משלמין הבבוק בין שניהם ואין
לוקין כיון שמשלמין חוץ באם העידו על כהן שהוא בן גרושה
או בן חלוצה שאז לוקין לפי שאי אפשר לקיים בהם ועשית לו
באשר זמם וכן אם העידו באחד שהרג שוגג ובאו לחייבו גלות
והחמו או שהעידו באחד בשוד המועד שלו שהרג ובאו לחייבו
בופר והחמו או שהעידו באחד שגנב ואין לו לשלם ובאו לחייבו
להיותו נמכר כנגבתו והחמו באח' מכל' אלו לוקי' ומה שמתחייבין'
הניזמין אינו אלא קנס לפיכך אין משלמין על פי עצמן שאם
אמרו העידנו בב' פלו' והחמו אינם חייבי' אבל אם אמרו החמו
בב' פלוני ונתחייבנו ליתן לו כך וכך חרי' אילו משלמי' שזה מבוק
גמור הוא כיון שכבר נתחייבו בו בבית דין אבל אם אמרו

ואבד וכן לבד שיכתבו לו שטר אחר אין כותבין לו אפילו אם
חביא עדי שטר הראשון ומעידו שכתבו ונתנו לו הראשון ראיבא
למחש שמא פרע וכת' אא' הראש' זל' בתשובה על כן אין לבד
לכתוב והתקף שום שטר אם לא שיראו שיש בו צורך כי הריא
דנמחק שטר חובו ואם כתבו לאדם טופס שטר וכן לפני ב'ד' אין
ב'ד' גובין בו עד שיוציא גוף השטר אם לא כתבו בו טעם למה ע'
עשו שטר אחר כי הריא דנמחק שטר חובו וכיוצא בו בגון שידוע
לעדים שאבד אבל אין ידוע לעדים לא יכתבו לו ובתשובה
אחרת כתב אפילו נאבד בעדים אין כותבין לו דשמא ימצא אלא
אם כן עדים מעידים שנשרף ואפילו לפי זה אם היה ביד אחר
ונאבד משם בעדים כותבין לו אחר דליבא למיחש שמ' ימצאנו
כיון שלא היה בידו כתב ור'מבם הורו רבותי אפי' היה הדבר לזמן
ועדין לא הגיע הזמן הואיל וכתבו לו שטר ואי בידו השטר והלה
טוען פרעתי נאמן ונשבע והסת' שפרעו שאנו חוששין שמא פ'
פרעו ולפיכך קרע השטר וכן הורו רבותי שאפילו השטר יוצא
מתחת יד אחר והלה טוען ממנו נפל אחר שפרעתי אע"פ שהוא
בתוך הזמן נשבע והסת' ונפטר שבין שאין שטר ביד המלוה אין
כאן חוקה ע"כ . אבל אם הפקדו המלוה אצל אחר אע"פ שיוצא
מתחת יד הנפקד אין הלוה נאמן לומר פרעתי וממנו נפל ואתה
מצאתהו ואע"פ שלא הפקיד לו בעדים כי הנפקד נאמן לומר ש'
שהמלוה הפקידו אצלו במגו שזהו מחזורו לו כינו לבינו אבד
שטרו ותבע את הלוה בב'ד' ואומ' לא היו דברים מעולם ועדים מ'
מעידים שלוח וכתבו שטר למלוה החזוק כפרן ושוכ אינו נאמן
לזמ' פרעתי כתב בעל התרומות יש מהמורים שהורו אם הלוה
במדינת הים והמלוה חושש שלא יחליך שטרו בידו שמא יאבד
לו בדרך בא לב'ד' וכותבין לו אחר והוא מצית את שטרו ביד ב'ד'
זה טבעתו וכך שבמקום שהלוה שם יודיעו לב'ד' שבמקו המלוה
שהוא נפרע מחובו וקורעין השטר הראשון שבידם ואם נאבד
השטר בשווא הולך לבעל חוב וידוע זה בעדים הולך לפני ב'ד'
ושחזרין לו השט' אבל על דרך אחר' אין מתפישין שטר חוב מ'כ'
אין כותבו שט' חוב על דבר שיכול להחזירי' ואם כתבו עליו
פסול אפילו לגבות בגללתר' אע"פ דאיבא למימר כיון
שכא לגבות בו מיד אם היה בו שום זיוף זה העדים נזכרים לדבר
אפילו הכי פסול ור' ח' מכשירו אם בא לגבות בו מיד ולא נהדרא
לאא' הראש' זל' ונכתב בכל לשון ובכל כתב רק שידקוק הסופר
בכתב והוא שלא ידא בו שום זיוף ואם בא לפני דיין ורואה בו
שום שינוי שאותיותיו רחוקים ויש לחוש שמא הוסיף בו או ש'
שאותיותיו מרווחין ויש לחוש שמא מחק בגון ה' או ח' שמחקה נ'
הגיח רגליה במקום ו' או ז' וכל כיוצא בזה צריך לדקוק ויש לו
לדיין לבקש לבעל השט' להוצי' הדבר לאמתו כת' הרב' צרי' הסופ'
ליחזר בכתוב השט' שהיא אותיותיו דומו זו לא וזהו הבת' מדשר'
ושה בכל דרכי שלא ירחיק האותיות זו מזו יותר מרא' ואל' ירחיק
זבת יותר מרא' ואל' ירחוק במקום אחד וירחוק במקום אחר לפיכ'
א' העדי' רשאין לחתום עד שידקוקו והטב בכל אותיותיו ולפיכ'
נשיבא השטר לפני הדיין צריך לעיין בכל אותיותיו ולדמות אות'
תשוב ואם רואה בו שום שינוי לא יגבה בו עד שיכרוק הדבר זה
הטב ואם צריך לבקש בעל השטר ולהכותו יעשה כד' שיצא הדיין
לאמתו ומסתברא דדני מילי ויבא דאתי לאפקד' מורשין או מ'
מלקח' דקל טועני' לחדש וללוקח אבל הכי דאתי לאפקד' מל' אר'
מטוב ונותן גופייהו ולא קא טעין ותבע טענו דשייכ' בהדי ריעות'
ואשתבח בשטרא לא טענינן ליה ע"כ ונל' שאפי' אם לא יטעון

הנתבע חייב הדיין לטעון כד' להוציא הדיין לאמתו וצריך לחזור
שלא יכתוב בסוף שיטה משלש עד עשר שמא יעשה מעשר ע'
עשרים ומשלש שלשים ואם גזרמן לו בסוף שיטה מחזור הדבר
פעמים רבות עד שיבא בתוך שיטה וכן יזדר שלא יכתוב וחזשבון
באותיות כגון ב' או ד' שלא יעשנו כ' או ר' והיה כתוב בו למעל' דבר
אחר ולמטה דבר אחר וסותרין זה את זה כגון שכתוב למעלה ק'
ולמטה ר' או איפכא הולכין אחר התחתון וכלכד' שלא יהא בשיט'
אחרונה וכת' הר'ד' ישעיה אם למעלה היה פורט והולך ולמט' כתוב
סכום הכל כך וכך ופירות או הוסיף בזה אנו אומרים ודאי טעח
בחשבון ואחר הפרט אנו הולכים כגון אנו שכותבין בכתובה כגון
כל מה שהביאה כך וכך . ואם נמחק מהתחתון את אחת ש'
שאיפשר להבין ענינו מן העליון למדי' ממנו כגון שכתו למעלה
שנתחיי' לחבני ולמטה כתו לחנן ילמד תחתון מעליון ונתן לחבני
אבל ב' אותיות אין למדין כגון למעלה חבני ולמטה חן ואפי' אם
יש בתיבה העליונה ששה אותיות ולא נמחק בתחתונה אלא ב' אין
למדין הימנה אבל אות אחת למדין אע"פ שאין לכל העליונה
אלא שני אותיות ואנו צריכין ללמוד חצי תיבה וכיון שאין למדין
ידוע שנמחק א"כ השטר פסול ואין גובין בו אבל אם היה חכרון
בלא מחק שלמעלה כתב חבני ולמטה חן ודאי חזרה היא שהוספ'
לא היה טעיה בב' אותיות ונתן לחן ואם איפשר לתלות הדחק
בזכוב כגון שלמעלה כתב קפל ולמטה ספל דאיבא למימר שמא
זכוב מחק רגל של ק' ונעשה ס' תולין לומר שזהו הספל שהוא
הפחות יד' בעל השטר על התחתון היה כתו בו לשון שמשתמע
כך וכך הולכין אחר הפחות כגון פלוני לזה מפלוני ק' וזו דאיבון
כ' סלעים אין לו אלא כ' סלעי' שיש לפרש ק' וזו גרידע שאינן שון
אלא כ' סלעים ק' וזו דאיבון ל' סלעים אין לו אלא ק' וזו שיש
לפרש ק' וזו ששון ל' סלעים גרידעם שאינן שון אלא ק' וזו יד'
בעל השטר על התחתונה ואי תפיש מטל' מניה לא מפקדין
לזה מניה כת' אא' הראש' זל' בתשוב' דחוקא כהאי גוהא שאין השטר
בטל לגמרי אבל בדבר שהשטר בטל בו לא כגון שכת' בו פלוני
נתחייב לפלוני מנה אחר הפס' צרי' ליתנו אחר פסח הבא ראשון
ואינו יכול לומר לא אתנם לך אלא אחר פסח הבא אחרון כת' בו
מטבע פלוני דאיבון ונמחק אין לו אלא ממנו כת' סלעין מלוה אר'
זה הלוה אומר ב' נותן לו ב' ונשבע לו והסת' על השאר כתב בו
פלוני לזה מפלוני כסף נותן לו חתיכה של כסף כל דוה פחות ש'
שבמשקלות כתוב בו מטבע של כסף או פרוטות של כסף יוצא'
באותו מקום נותן לו פרוטות ואם אין פרוטות של כסף יוצא' בו
נותן לו מטבע של כסף הקטן שיצא שם ואם כתוב בו דינרין
כסף או כסף דינרין נותן לו ב' דינרין של כסף ואם כתוב בו כסף
בדינרין זה נותן לו כסף ששה ב' דינרין זהב ואם כתוב בו כסף
בדינרין נותן לו שברים כסף ששה ב' דינרין של כסף ואם כתוב
בו זהב נותן לו חתיכה של זהב פחות שבמשקלות ואם כתוב בו
מטבע של זהב נותן לו מדבטבע הקטנה ויוצא של זהב כתוב בו
זהב דינרין או דינרי זהב נותן לו ב' דינרי זהב ואם כתוב בו זהב
בדינרין נותן לו ששה ב' דינרין כסף ואם אין שום מטבע מפורש
הולכין אחר המטבע של אותו המקום שנכתב בו אם נכתב בכל
נותן לו מטבע של בכל אם נכתב בארץ ישראל נותן לו מטבע
של ארץ ישראל ואם אין מפורש בו באיזה מקום נכתב נותן לו
מדבטבע הקטן ויוצא במקו שיוציא אותו ואם טען הלוה דבעו'
שאני חייב לך חן פחותין מנה ישבע המלוה וישל' היה כתוב בו
חשבון סתם והלכ' אחר המג' א שדגילים לעשות בו באותו מקום

ויפטר לפיכך אם חזר התובע ואמר כתבו לי הודאתו אין כותבין
לו שמה פרע ע"כ שטר הודאה שחתמו בו שנים ולא פרשו
בו שאמר להם כתבו וחתמו לו כשר דמסתמא לא היו כותבין
אלא אם כן צוה כדא שהיה כתוב בלשון שמוכח שלא היו כ"כ כגון
זכרון עדות אבל אם כתוב בלשון כ"כ כגון זכרון דברים וכפנינו
כ"כ הודיה ואין חתום בו אלא שנים ואין כתוב בו וחד ליתוהי פסול
דשמה טעו לומר ב' חשובים כ"כ אלא אם כן מוכיח מתוכו שהיו ג'
כגון שכתוב בו שנעשה בפני מומחה שלא היה טועה לומר כ"כ
בשנים ויש מפרשים אם יש בו לשון שמוכח שהיו ג' שפיר דמי
כגון ואמר לנו דרי ג' שהשנים אומרים שהשלישי אמר להם
כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו וכלכד שיכירו הלוה כ'
כדאיתא לקמן בסימן נ' כיצד אמר קנו במנו שאני חייב לפלוני
כך וכך וכתבו השטר ותנו אותו בידי הרי אילו כותבין ונותנין ל'
ללוה ולא ינכה בו המלוה עד שיצא מתחת יד הלוה ואינם רשאים
ליתנו למלוה אבל כשיצוה ליתנוהו לפלוני נשתעבדו לו נכסי ה'
הלוה משעת הקנין ואם אמר קנו מאתי שאני חייב לפלוני כך וכך
וכתבו לו שטר או אפילו כתבו סתם הרי אלו כותבין ונותנין לו
ואין נותנין אותו ליד הלוה כתב הרמב"ן ראובן שהתנדב להלוות
לשמעון מנה ואמר לו לך לסופר לכתוב ולעדי שיחתמו שאתה
חייב לי מנה ומסור לי השטר ואלוהך והלך וחביא לו השטר ב'
כאותה ששנינו כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו וא"כ
חזר בו ראובן אם היה מודה ראובן שמדעתו נכתב השטר הואיל
ונשתעבדו לו נכסי שמעון מעכשיו חייב להלוותו עד זמן שקבע
לו וקנה נכסיו לשעבודו ואם כפר ואמר שלא צוה לכתוב אלא
מדעתו עשה הכל שמעון התובע צריך להביא ראיה שמדע' ראובן
כתב השטר ואז יתחייב להלוות לו מעותיו ואם אין לו ראיה אז
ישבע ראובן היסת שלא צוה לכתוב השטר ויפטר ע"כ ואינו
נראה שבכתיבת השטר יתחייב להלוות לו בעל כרחו ודי' עצמו
לשנים בקנין ואמר לעדים שיכתבו השטר ויתנו לידו וכן עשו
ומסר החייב השטר לאחד מאלו שחייב עצמו להם אף על פי שלא
ידע האחד מן המסירה ואפילו כת ולא ידע ממסירה זו לעולם
כבין שיצא השטר מתחת יד החייב וכו' בו שגוהם יגבו בו ותומי'
חלקם ואין כותבי שטר למלוה בלא לוח והלוה נותן השטר ואפי'
הוא שטר עיסקא כתב הרמב"ם במה דברים אמורים בשטר שיש
בו קנין שהרי מיד בשעה שקנה נשתעבדו נכסיו אבל בשטר
שאינו בו קנין אין כותבין אפילו ללוה עד שיהא מלוה עמו ויתן
השטר למלוה בפניהם שמה יכתוב בו ללוות בניסן ולא ילוה עד
תשרי ונמצא המלוה טורף עתה מהלקוחות שלא כדן וכן כתב
רב אלפס שאין הלכה כאבי דאמר עדיו בחותמו זכין לו אבל
די' פסק הלכה כאבי לפיכך כותבין כל שטר ללוה אף על פי
שאינו מלוה עמו ואפילו אין בו קנין דמשעה שיגיע השטר לידו
יזכה למפרע משעה שנחתם בין שהוא שטר הלואה בין שהוא ש'
שטר מבר זכה בקרקע למפרע אפילו אם מכרו המוכר או נתנו
לאחר אחר כך קודם שבסרו לראשון קנאו ודוקא שניכר מומן
שכתוב בו שקדם למעשה שנעשה אחריו כגון שהיה בשני ימים
אבל בשני שטרות שנכתבו ביום אחד ומסר והאחרון תחילה אותו
שנמסר תחילה קנה ואפילו בשנכר מומן הכתוב בו דוקא שבא
לידו לבסוף אז קנה משעת חתימה אבל לא הגיע לידו לא קנה
ומיהו דוקא בדבר שצריך מקבל השטר לזכות על
ידי השטר דבר שלא היה בא לידו כגון שטר הלואה שזוכה בכספי
הלוה על ידי השטר אבל בשזוכה על ידי דבר שהיה בידו כגון

שמחל לו על מה שהיה חייב לו זכה למפרע משע' חתימ' אפי' אם
לא יגיע השטר לידו לעולם
מ
האומר לחבירו חייב אני לך מנה בשטר חייב ופר' שי
שמסר לו שטר בפני עדים שכתוב בו פלוני
חייב לפלוני מנה או אני חייב לך מנה בשטר ואינו כתב ידו הרי
הודאה וחייב לו אע"פ שלא אמר אתם עדים אע"פ שאילו אמר
לו זה על פה היה צריך לומר אתם עדי אלימא מילתא דשטרא
כשכת' לו בשטר ומסרו לו בפני עדי שאין צריך לומר אתם עדי
אבל המודה לחבירו בחזקת שהוא חייב לו וא"כ נודע שטעה ו'
ונתברר הדבר בעדים או שהודה לו מלוה שאינו חייב לו הרי זה
הודאה בטעות ואינה כלום אפי' מסר לו השטר בעדים ועדים
חתומים בו ור"ת פי' דלא בידי בהודאה שמודה בדבר שחייב בו
אלא מתחייב לו עתה מנה וכותב בכתב ידו אני פלוני חייב לך
מנה ומסר לו השטר ובמסירת זה השטר מתחייב לו עתה במנה
אם מוסרו לו בפני עדים גובה ממשעבדי ואם מוסרו לו בינו
לבינו עצמו גובה מכני חרי וזהו שאמר לו זה הלשון מנה
אני חייב לך בשטר וכן כת' הרמב"ם כת' לו בשטר הריני חייב לך
מנה אע"פ שאין שם עדים או שאמר לו בפני עדים הרי אני חייב
לך מנה בשטר אע"פ שלא אמר אתם עדי ביון שאמר בשטר חייב
אע"פ ששניהם מודים שלא היתה לו אצלו כלום שכבר שעבד
עצמו במה שמשעבד הערב וכתב עוד לוח שכתב שטר אע"פ
שאינו בו עדים ונתנו למלוה בפני עדים חרי זה מלוה בשטר
וחוא שיחיה כתב שאין יכול להודיף ויקראו העדים שנמסר ל'
לפניהם ויש מהגאונים שהורו שצריך לומר לעדים שמסרו כ'
בפניהם חתמו והעידו שנמסר בפניהם
מ
שנבחק שטר חוכו מעמיד עליו עדים ובאין לפני כ"כ
ועושי לו קיומו ופי' רי' שלא נבחק לגמרי אלא שרישומי
עדין ניכר אבל חו"א שמה יבחק לגמרי מעמיד עליו עדים
שמכירין החתימות ובא' לפני כ"כ ומעדין שראו ביד פלוני שטר
שהתחיל ליבחק והכירו החתימות וכותבין לו כ"כ אנוחנו כ"כ
פלוני ופלוני הוציא פלוני שטר מחוק לפנינו שזמנו ביום פלוני
ופלוני ופלוני היו עדי השטר ופלוני ופלוני העידו עליו שנמחק
וגובה בזה השטר ממונו מומן הראשון ורש"ם פי' שאפי' אם נמחק
לגמרי ביון שיודעין העדים מה היה כתוב בו ומאימתי נכתב וזו
השטר שהיה לו על פלוני יכולין להעיד לפני כ"כ וכ"כ עושין
לו קיום וזכי מסתברא אבל עדים בלא כ"כ לא יעשו לו שטר
אפי' מומן שנמחק ואם כתבו כ"כ שעמדו על דברי המעידים ש'
שהעידו עליו שנמחק ונמצא מכוונן גובה בזה ואין צריך ראיה
אחרת ואם לא כתבו כן צריך להביא ראיה על כל מה שהיה כתוב
בשטר וכת' הרמ"ה שצריך לכתוב במקום שקרעו שטר הראשון
דאם לא כן פסול הוא דשמה ילך לבד' אחר ויעשו לו קיום אחר
דיגבה ויחזור ויגבה אבל שטר מתנה שנמחק כותבין לו אחר א'
אף על פי שלא נקרע הראשון דלאו נפקא מיניה חורבא שאינו
אלא להעמיד המתנה בידו אבל אם היה במתנה אחריות וכן
בשטרי מקח וממכר צריך לקרוע הראשון או לכתוב בפ' בשני
זה השטר לא נכתב לטרופ בו ממשעבדי ולא מכני חרי אלא כד'
להעמיד שדה זו ביד מקבל מתנה או הלוקח שלא יוציאנה מידו
הנותן או המוכר ודוקא שיש עדים שנמחק באונס אבל מחוק
מלוה מדעת או שהניחו במקום שאינו משתמר ונמחק אי' עושין
לו קיום דכיון שהניחו במקום שראוי למחוק ודאי פרעיה ורוצה
שיעשו קיום כדי שיגבה בו פעם שנית אבל מי שהיה לו שטר

או אדר ראשון הרי הן נעשו באדר הראשון ומעמידן אותו ביד
מי שזמנו קודם
צריך להחזיר מענינו של שטר בשיטה אחרונה לפי
שאין למדן בשיטה אחרונה משום שאין העדים
יכולים לצמצם שיחתמו מיד סמוך לכתב ויש לחוש שמא הניחו
שם כדי שיטה וכת' שם מה שרצה ועל כן אמרו אין למדן בשיטה
אחרונה ולפיכך תקנו שיחזיר בה מענינו של שטר מה שכבר
כתוב למעלה ואין צורך בו ואפי' אם יש איד כדי שיטה בין הכתב
לעדים שאז ודאי לא הוסיף בו דבר והיה לנו ללמוד בשיטה א'
אחרונה אפילו הכי פסול אם לא הוחזר בו מענינו שכל שטר
שאינו עשוי כתקון חכמים ז"ל פסול אע"פ שאין בו חשש זיוף
ממש וזרמב"ן כת' שאין כל השטר פסול אלא שיטה אחרונה לבד
שאין למדן ממנה וא"א הרא"ש ז"ל פוסל כולו ואם יש מחקים או
תלויות בשטר צריך לקיים שיכתוב למטה אות או תיבה פלוני'
שעל המחוק או תלויה וזו קדמה והכל שריד וקים ואם לא קיים
התלי אף כל השטר נפסל בכך אלא התלוי לבד פסול שאין ל'
למדן ממנו ודרי הוא במאן דלית' אבל אם לא קיים המחוק נפסל
כל השטר דשמא היה בו שום חובה לבעל השטר ומחוקו אלא אם
כן הוא מוכח ממנו שלפניו ולאחריו מה הוא המחוק כהדיא
דכסף וזו דאינון נבמחא אז לא נפסל כל השטר ואם המחוק בסוף
השטר במקום שראוי לכתוב שריד וקים וכשיעור שריד וקים או
יותר פסול אפי' חזר קיימה דאיכא למיטר שמא היה כתוב שריד
וקים ומחוקו וכתב ביה מה שרצה וקיימו בריח שכן הכת' והעדים
וגראה שאין לפוסלו אלא דחוקא בשאין איד. שיטה בין עדים ו'
לשטר דאיכא למיחש שמא אותו הוסיף באותו האור שהניחו ה'
העדים אבל יש בו איד שיטה בשר ולא הייטיגן שמא הניחו איד
ב' שיטין והוסיף מה שרצה בשיטה ונשאר עוד שיטה איד כת' ר"ח
צריך לכתוב קדם המחוקים והתלויות קודם שיכתוב וקנינא לפני
שיטה אחרונה דאם לא כן אין למדן מהם וא"א הרא"ש ז"ל כתב
הא"ד נהגו לכתוב קדם מחקים ותלויות אחר וקנינא לפי שהורגלו
עזה לכתוב בכל השטרות שריד וקים דאי איפשר לזיף ולמדן
בשיטה אחרונה ואין צריך להחזיר מענינו של שטר משום הכי
שטר שאין בו שריד וקים פסול ואין להם לעדים לחתום אלא אם
כן כת' בו שריד וקים שאם יחתמו בלא שריד וקים ימחוק למעלה
חובתו ויכתוב על המחוק מה שירצה ויקיימו בשיטה אחרונה ו'
ולפי זה היה נראה לפסול אם כת' בו שני פעמים שריד וקים דשמ'
אז קדם הראשון זיף וקיימו פעם שני אבל הר' יוד' ברצלוני כתב
פשוט כיון שעדין מתוכו כתבין שריד וקים טובא מה
העדים חותמין למט בשטר וצרי' שיקראוהו קודם שיחתמוהו
ואם קראו אחר לפניהם לא יחתמו ואם התמוהו השטר
פסול אבל שנים קודמין לפניו חותמין או ראש ב' וסופר
על כהדיא דרב נחמן דקרי קמיה ספרא ודיינא והו' חתים וטעמ'
כיון שהוא ראש ב' וסופר שלו ידא מפניו לשטר אבל איניש
דעלמא וסופר שלו או ראש ב' וסופר אחר לא ואם אינו יודעין
לחתום לא יחתמו על ידי שטרטו להם צורות האות' הם ימלאו
אותם דבגישין דחוק שרינן כי הוד' גוונ' משום עיגונ' אבל לא בשאר
שטרות ואי חתים כהאי גוונ' השט' בשר ומגנדינן לי' והרמב"ם כתב
שהשטר פסול כל שטר הבא לפנינו שעדים מעידים על חתימת
העדים מקיימין אותו שחוקה אין העדים חותמין על השטר אלא
אם כן קראוהו וידעו לחתום בתבו הגאונים אי איתגו לסהדי
ק"ן וקים לן בהו דלא דעי למיקרי אע"ג דאסורו אחתימות ידיהו

די קינן בסודותיה על פה אי בכוחי אשטרא כקיימין להו ואי
אמרי אקרינן ליה למאן דידע למיקרי סמכינן עליהו
וידקדקו העדים שלא יצחקו מן הכתב רוחב שני שטיין ואם
הרחיקו ב' שיטין פסול אפילו כתב שריד וקים אפי' ידוע שלא ה'
הוסיף ולא זיף בו שום דבר ואפי' שיטתו כדרי פסול שלא יאמרו
חתמו על הדין ולא על עיקר השטר וכת' הר"ד יונה אע"ג דפסלינן
ליה לשטרא היינו דחוקא למגבי ביה ממשעבדי א"נ מבני חרי אם
הלוה טוען פרעתי דלאו שטרא הוא כדרי שיכול מלוח לטעון ש'
שטרא בידי מאי בעי אבל אינו יכול לטעון להדים כיון שניתנה
עדות זו להכשי' אלו מלאוה בקרובי ואפי' בשטרי חוב הבוקרמים
יכול לדרון כן ע"כ פחות מכאן שלא הרחיקו ב' שיטין כשר וב'
שיטין אלו משערין בבתיבת ידי עדים שהיא גסה ולא בבתיבת
יד סופר שכל המייף אינו הולך אצל סופר ואינו פסול אלא אם
הרחיק ב' שיטין וג' אידים כגון ל' בשיטה עליונה וק' בשיטה
תחתונה ואם השטר מסיים באמצע השיטה והניחו אותה שיטה
ועוד אחרת והתחילו לחתום בשיטה שלישי הוא פסול שיכול ל'
לכתוב באותו חצי שיטה מה שירצ' ויחזור מענינו בשיט' אחרונה
וכן אם מסיים בסוף השיט' והרחיקו העדים שיטה שלם והתחילו
העדים באמצע שיטה שנייה פסול אם יחתמו זה אחר זה באותה
חצי השיטה שיכול לכתוב בחצי השיטה החלק שלפני חתימתו
פלוני לוח מפלוני מנה והוא שטר הבא הוא ועדין בשיטה אחת
שהוא בשר וחתוך כל העליון אבל אם חתמו זה תחת זה כשר אם
נאמר השני עדים בב' שטרות אין מצטרפין אין למדן בחצי כ'
בשיטה אחרונה ובשיטה שלמה שלפניה לפיכך אין לחוש שמא
זיף וכתב בשיטה עליונה וכן צריך ליהודר בשחותמין ויש חלק
לפני חתימתו שלא יחתמו זה אחר זה בשיטה אחת דשכא יכתוב
בחלק שלפני חתימתו מה שירצה וחתוך העליון ויהיה שטר הבא
הוא ועדין בשיטה אחת וכיצד יעשו וישיטנו כדרי ולא אמרינן ד'
דאיטוטא חתימי אלא איכא שהשיטא עומד בין שטר לעדים ואם
התחילו לחתום באמצע השיטה וחתמו החלק שלפני חתימתן פסול
דשמא היה כת' שם חותמו או שום תנאי זה חתמו ומיהו אם כתב
למעלה בסוף השיט' שריד וקים כשר ובלבד שיהיו העדי' חתומין
זה תחת זה אבל אם חתומין זה אחר זה פסול דשמא היה שטר הבא
הוא ועדין בשיטה אחת וחתמו והיה חלק למעלה וכתב עליו ש'
שטר זה הרחיקו העדים ב' שיטין או יותר ומלאוהו בחתימות
קרובין או פסולין אם שנים האחרונים כשרים כשר ואם לאו פ'
פסול לפיכך שטר הבא לפנינו ועדים הראשונים פסולי אם שנים
האחרונים כשרים כשר שאנו תולין על שם מלוי חתמו כל ה'
הראשונים הפסולי' אבל אם שנים האחרונים פסולין פסול לפיכך
שטר שעדין מרובין אין מקיימין אותו אלא מעדין שלכמה ודחוקא
בדיעבד מכשרינן שטר הבא לפנינו שעדין הראשונים פסולין
אבל לכתחילה אין לחתום קרוב או פסול למעלה וכשידין אחרת
דאיכא למיחש שמא יאמר הרואה לשם עדות חתמו דיבא להבשר
קרוב או פסול בעלמא והואנוכי' לא חלקו בין אם הקרוב או פסול
בתחילה או בסוף שכתבו שטר שהיו חתומין עליו עדים הרבה
ונמצא קצת קרובין או פסולין אם יש עדות נגמרה שישבו כולם
לחתום פסול ואם לאו אין פוסלין אותו כספק אלא מקיימין אותו
בעדות הכשרים והפסולים שמא רוח' שביק לכיין דקטיש מיניה
וחתים שמה בלא דעת חבירו וא"א הרא"ש ז"ל כת' בסבר הראשונה
ונת' בתשובה אע"פ שנפסל על ידי חתימת הפסולין אם הכשרים
זכרי' לעדות על ידי ראית השטר יכולין להעיד וכד' יכתבו עדות

סכום חשבונם כדאזא שטרא וזוזא בתיב ביה שית מאה זוזא ד
דאיכא לספוקי בשית מאה איסתירי זוזא או בשית מאה זוזי זוזא
דאמרינן שיתין לו שית מאה איסתירא שהוא פחות אבל אי לספק
בשית מאה פרוטות לפי שאין עושין סכום חשבון מפרוטות וכל
בינצא כזה כל הלשון שרגילין לכתוב בשטרות אפי' אינו מתקון
חכמים זל' אלא לשון חז"ל שנתנו לכתוב במקום זוזא הולכין
אחריו ואפילו לא נכתב דנין אותו כאלו נכתב מב
כותבין בשטר זמן הלא כד שנדע מאיזו זמן ישרוף מהלקוחות
שקנו מן הלוח ומיזו אפי' אין כתוב בו זמן השטר בשטר
לגבות בו ממנו אלא שאינו יכול לגבות מהלקוחות שיכולין לומר
לו קנינו קדמה להלאה שלך וכתב רי' אם כתב הסופר דאשכח
כדינו הכלל והפרט אלא שדילג לבריאת עולם השטר בשטר ל'
לשרוף בו מהלקוחות שאנו תולין אותו בטעו' הסופר וכן אם לא
כתב חמשת אלפים אלא כתב הפרט כדאמרינן דילמא שבק ל'
לא לפא קמא ונקט לא לפא בתרא והוא הדין נמי שבק לכלוח
כללי ונקט פרטא בתרא לחוד ואם הקרי' זמן השטר פסול לגבות
בו ממשעבדי אפילו לזמן ההלאה שיבא לשרוף בו מהלקוחות
שלא כדן לפיכך קבמו אותו שאינו גובה אלא מבני זרי שבא
יבא לשרוף מזה הנתן בו אבל מבני זרי מיהא גבי ששטר גמור
הוא ואינו יכול לומר פרעתי דאל' שטרא בידי באי בעי ונשבע
מלוח ונוטל האם יש בו נאמנות נוטל בלא שבועה ואם פוען לא
היו דברים מעולם והחזק כפרן וזה לדעת רב אלפס ורשי אבל
רי' כתב שהוא פסול לגמרי וכן היא מסקנ' אא הראש זל' וכתב
דרכה' דחוקא כגון שלוח באחד בניסן והקדים הזמן באחד בתשרי
שלא ניתן לדכתב מזה דראשון אבל כתב ללוות בניסן ולא לוח
עד תשרי אינו פסול לגמרי אלא שרף כלקוחות מתשרי ואילך
ע"כ ואין נראה לחלק דנוד דניתן ליכתב מ"מ איכא למיחש שבא
יבא לגבות בניסן שלא כדן ובמה יודע שהוא מוקדם יש אומרי'
בגן שהקדים והתומים בו מעידים שהוא מוקדם וזה נאמנים
אפילו אם כתב יום יצא ממק' אחר שהרי הוא ניתן לכת' מזה
שנעשית דהלא לפיכך נאמנים לומר לא נתבוננו לחתום אלא
מזמן שנעשית דהלא הוא דהגשנו בשטר שחתמו שוד' מוקדם
אבל לדעת רי' אם כתב יום יצא ממקום אחר אין נאמנים אלא
אם כן מעידים עדים עליה שזה אנוסים כזאת נפשות או שאין
כתב יום יצא ממקום אחר ואמר שמעו בשנת המלך וכן כתב
אא הראש זל' אבל חבאזורים כשרים אפי' אם אין מפור' בו שהוא
מאחר במה דברים אמורים שכתו בו דאיכני אבל אם אין כתוב
בו דאיכני אפילו באוחרין פסולין אלא אם כן מפורש בו וכתוב
ואחרונה ושעמא משום שכא לוח בניסן וקנה קרקע באייר ז'
ואחרו וכת' חובן מסין ואח' כך מכר הקרקע ונמצא אלו כותבין
חובן בניסן לא דהו' מודף הקרקע שקנה באייר כיון שלא כתב
לו דאיכני וכשכיל האחרו שכתבו מסין גובה אותו שהרי קבאו
קודם הזמן ונכת' בשטר וכל שטר הבא לפנינו אנו תולי' שנגמ'
בזמן הכתוב בו חוץ כדאזא דאתרע כגון שנפל דכיון דאיתיליד
ביה ריעותא אינו יכול לגבות בו עד שיביא ראיה שבא לידו בזמן
הכתוב בו ואם נכתב בלילה ונחתם ביום שלאחריו כשר שדיום
הולך אחר הלילה אבל נכת' ביום ונחת' בלילה פסול כד'א כשאין
עסוקין באותו ענין אבל עסוקים באותו ענין כשר ודוק בשלא
לקח מיד בקנין אבל אם לקח מיד בקנין אפילו לא חתמו אלא
לזמן כדרכה כשר לפיכך עדים שדאו הקנין ואחרו לכותבו עד
אחר זמן אם זכורים לזמן והקנין יתנו הזמן מאותו יום ואם לא

יכתבו מיום הכתיבה וכתב הרשב"א לעולם כשכותבין יום שקנו
בו סומכין הכתיבה לאותו יום וכותבין קנינא מפלוני ביום פלוני
וכתבו ונתנו לפלוני וכשכותבין יום שעומדין בו אז סומכין ח
דכתיבה לאותו יום שחותמין וכותבין קנינו מפלוני וכתבו ו
וחתמו ביום פלוני ונתנו לפלוני ואי לא מחזי כשיקרא ע"כ
ואם אינן נזכרים ליום הקנין לא יאמרו דוד לכו שקנינו ממנו
בתשרי ואין אנו יודעים בבמה בו ולפיכך נכתב מתחלת מרחשון
שזה מיחזי כשיקרא ראו הקנין בטבריא וחלו לעפורי וכתבו שם
השטר יכתבו שנכתב בעפורי המקום שעומדים בו בשע' כתיבה
ודוקא כשאין זוכרין זמן הקנין וכותבין זמן הכתיבה אבל אם
זוכרין זמן הקנין וכותבין אותו אז יכתבו גם כן המקום שנעשה
בו הקנין אף על פי שעומדים בזמן הכתיבה במקום אחר שאם
יכתבו מקום הכתיבה נמצא משקין שלא נעשה שם הקנין
כתב הרמב"ם דאמרינן שכותבין מקום הכתיבה אף על פי
שקנו במקום אחר דוקא שאין המטבע משתנה במקום הקנין ל'
למקו הכתיבה או אפי' אם משתנה ובלבד שכתוב בשטר המטבע
שיוצאת במקום פלוני אבל אם המטבע משתנה במקום המסירה
למקום הכתיבה ואין כתוב בשטר המטבע היוצא במקום פלוני
אין להם לכתוב אלא המקום שמסרו להם הדברים שם שמטבע
אותו מקום נשתעבד ואם יכתוב מק' אחר היה משתעבד ממטבע
היוצא במקום כתיבת השטר שער שזמנו בשבת הרי ודאי לא
נכתב בזמן הכתוב בו לפי שאין כותבי' בשבת ואין חוששין שבא
מוקדם הוא שהלוח לו בשני בשבת והקדים הזמן משבת שקדם
לכן אלא מעמידים אותו על חוקתו ואמרינן שאיחרוהו וכתב
בעל העיטור ומסתברא דאי אמר ליה אישתבע לידקא משתבע
ליה דחוקא בשטר מקיים אבל אם אינו מקיים על בעל השטר
לחבא ראיה דאמרינן ליה קיים ששרך חוות לדינא ואע"ג דליכ'
מערער אגן טענינן ליה ע"כ לפיכך אין עדי השטר נעשו וזמנין
עדי שיאמרו בב"ד שטר זה כתבנוהו בזמנו ולא איחרנוהו שאם ל'
לא אמרו כן אע"פ שזמנו של שטר בא בניסן וכתב בטבריא ובא
עדים ואמרו בא בניסן עמנו הייתם בעפורי השטר כשר ועדין
העדים בשורים שיכולים לומר בא' באור דינו בטבריא ונתבנו
זמנו בא בניסן אמרו בזמנו כתבנוהו וזמנו אם יש עדי' שידוע'
באיזה יום חתמוהו או שראו זה השטר ביום פלוני חתום בחתימת
יום כיון שהזמנו נפסל למפרע ביום שנודע שחתמו על השטר
דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרו עדותן בב"ד דמי מיום
החתימה אבל אם אין עדים שראו חתימתן ולא ראו השטר מקדם
אין נפסלי' אלא משעה שהעידו בב"ד שזה כתב יום ואמרו בזמנו
כתבנו שאיפשר שביום זה שהעידו בב"ד בו ביום חתמו על השטר
שיש לו כמה שנים והם שקרו ואמרו בזמנו כתבנו ראובן
דשמעון שיש לכל אחד מהם שטר על לוי בשל ראובן כתוב בח'
בניסן ובשל שמעון כתוב בניסן סתם ואין ללוי אלא שדה אחת
שאין בה כדי חיובות שניהם נותנין אותה לראובן דשמא שטרו ד'
דשמעון היה בסוף ניסן וכן אין שמעון יכול לשרוף מהלקוחות ש'
שקנו מלוי מאייר ואילך שיאמרו לו זמנך מא בניסן ונתנו לך
מקום לגבות חובך והוא א תי שדה שגבה ראובן כי שלא כד' גבה
שאתה מוקדם לו לפיכך אם יכתבו דרשאה זה לוח יגבו מהלקוחות
שקנו מאייר ואילך שני שטרות שנעשו בשנה מעוברת אח'
כתוב בו אדר סתם ואחד כתוב בו אדר שני ואין ללוח נכסים כ'
כגוד שניהם נותנין למי שכתוב בו אדר סתם וסתם אדר הוא
דראשון ולשני קורין לו אדר שני ואם שניהם נכתב בהם סתם

מצד השטר מעיד על כתב ידו וכ' עדים מעידין על כתב יד אחד מהדייב' או הדיין בעצמו ואחר עמו מעיד על כתב ידו אינו מועיל דמאי דמסדיר האי לא מסדיר האי הער מעיד על מנה שבשטר הדיין מעיד על חתימת העדים לפיכך אין לחוש אם העדים קרובים לעדי הקיום וכת' הר"ד יונה אם שני דייני הקיום כל אחד מעיד על כתב ידו השטר מקיים ולא אמרינן על כתב ידם הם מעידים אלא כל אחד מעיד על קיום השטר שהוא כשר והרי הן בשני עדים שמקיימן השטר וכן מסתברא לאא הראש זל שלשה שישבו לקיים השטר כ' מהם מכירין חתימת ידי העדים ואחד אינו מכיר עד שלא כתבו הקיום מעיד הכ' לפניו והוא חותם עם השני האחריו לפי שער נעשה דיין אבל משכתבו אפי' לא חתמו עדין אין יכולין להעיד בפני השלישי כדי שיחתום עמהם שרייבין שאין מכירין חתימת ידי העדים צריך שיעידו בפני כל אחד ואחד קודם שכתבו הקיום אבל אם העידו בפני כ' מהם וכתבו אותו ואח' ה העידו בפני השלישי פסול משום דמיחזי כשיקרא שכתבו במות' תלתא הוינא וא' שתמודענא דהיא חתימת ידיהו ובשעה שכתבו לא ידע השלישי שהוא חתימת ידיהם אבל אם ידעו כלם קודם שכתבו אפילו אם לא העידו בפני ג' אחר אלא בפני כל אחד ואחד לברו כשר שלשה שישבו לקיים השטר וקרא ערער על א' אחר מהם עד שלא חתמו מעידין עליו וחותם ופי' ר' ש' עד שלא חתמו השנים יכולין הן להעיד על השלישי שהוא כשר ויחתום עמה ואם משחתמו יצא הערער אין יכולין להעיד עליו להבשירו ש'ן נגעין בעדות מפני שגא' להם שיחתמו עם פסול ודוקא שיצא עליו ערער שהוא גולן והעידו אלו השנים שעה תשוב' והשתא איבא נפקותא בעדותן אבל אם כ' אומרי גול' ואלו השנים אומרים לא גול' אין נפקותא בעדותן שכל תרי ותרי ספיך דרבנן ופסול מספק ואם יצא עליו שם פסול משפח' כגון שלא נשתחרר אמו והוא עבד אפי' משחתמו מעידין עליו שאינו אלא גילוי מילת' וסופו להתברר ולא עליהו סמכינן ולפי זה שנים מן השוק יכולין להעיד עליו אפי' משחתמו אבל ר' ח' וריף פי' משחתמו אפילו שנים מן השוק אין יכולין להעיד עליו דכיון דלאחר שחתמו השני יצא עליו הערער הרי נתבטל ועד הראשון שנועדו לקיימו והלכך אינו מעטרף עמהם אלא א"כ ישבו פעם אחרת אבל אם יצא ה הערער קודם שחתמו השנים ובאים שנים אחרים ואומרים ש הוא כשר לא נתבטל ועד הראשון כיון שהוכשר קודם שחתמו וחזתם עמהם ודוקא שבאו לפוסלו בגולן או בשאר עביר והשנים האחרונים מעידין עליו שעשה תשובה כדפרישית אבל אם באין לפוסלו בפסול משפחה ונתברר השתא שהוא כשר אפילו אם משחתמו באו לפוסלו יכול לחתום עמהם אחר שהוכשר שהוכרר הזכר שלא היה פסול מעולם ולא נתבטל ועד מושב הראשון כ' בל שלשה שישבו לקיים השטר ומת אחד מהם קודם שחתמו צריכין לכתוב בבג' תלתא כחדא הוינא וחר' ליתחזי לא י יטעו לומר קיום שפרות בשנים ופי' התוספות דוקא לכתחילה קאמ' טוב הוא שיכתבו כן אבל אם לא כתבו חזר ליתחזי וכתבו במותב תלתא כחד' ואי' כשר אבל אי כתבו בי דיב' הוינא והזכירו בו שהיה הענין בפני מומחה ש' דוע' הוא שלא היה טועה לומר ק' קום שפרות בפני שנים אפילו לכתחילה לא היה צריך לכתוב ו חזר ליתחזי והרמבם כת' אפילו כתוב בו כי דינא צריך לכתו חזר ליתחזי ואם יש בו משמעות שמוכח שהיו ג' כגון ואם לכא פלוני ואמין ליה לא צריך שטר שאין כאן מי שיכיר חתימת העדים אם יש כאן שטר שקראו עליו ערער ונתקיים והוא חתום באותם

עדים עצמן ומדימן החת ימות חם דומין מקיימן את זה מתוכו והר' מבס' כת' דוקא שקרא עליו ערער והחזק דאו דקדקו ב בקיומו ולא קיימוהו אלא אב' נתברר להם חתימ' עדין אבל קיימוהו בלא ערער לא ואא' הראש זל פי' כיון שנתקיים אפי' לא קראו עליו ערער אפי' הכי מקיימן מתוכו שודאי לא קיימוהו אלא א"כ עמדו על חתימ' עדין והאי דנק' קרא עליו ערער אורח' דמילתא נקט שלא היו רגילי לקיים שום שטר בלא ערער ואם אין כאן שטר מקיים שיהא דומה לו אם יש כאן שטר ש'ת או כתובות ח חתומות באותן העדים וזה דומה להם מקיימן אותו מתוכן אבל מאחר לא וכגון שאכלום בעליהם ג' שנים בשופי בלא ערער והוא שיצאו ש' השטרות מתחת יד אחר ולא מתחת יד זה שבא לקיים השטר דש'מא זייף מתוכם ודוקא כבי' ה' ג' ג' שאין מכירי החתימות בטביעות עין חיישינן ש'מא זייף מתוכם אבל אד' אחר שיש לו שני שטרות מחתימת שני עדים שזות וכיכרות בטביעות עין כשרים ולא חיישינן ש'מא זייף אחד מתוך חבירו ופי' הרמ'ה דדוקא ב' שטרי שרות או ב' שטרי כתובות שאכלות פירות של ה' המחזיק ג' שנים בשופי וכן כתובת אשה שישבתה תחת בעלה ג' שנים בשופי מעידין שש'ר כשר הוא אבל ב' שטרי חובו אחרים או ב' שוברין אם לא נתקיימו אין מקיימן מהן דליכא מידי דמחזי להג' שטרי דאיפשר לזייפניהו מרייהו ולא ירעזי בהו הנך ד' דליתבעיניהו מיני' וכת' על דהגך ב' שטרי שמקיימן מהן צרי' שיהיו ביד ב' לקוחות אבל אם הם ביד לוקח אחד לא חשיבי אלא בשטר אחד דבי דיב' דאיכא למיתלי בחד שטרא ה' נאיכא למיתלי בתרי ולא נהירא לי דכל היכא דיוצא מיד אחר לא חיישינן ש'מא זייף כיון שאינו מצד אצלו אלא היינו טעם דבעינן שני שטרות דאיכא למיחש ש'מא אותו עצמו שאנו מקיימן מתוכו ש'מא מוויף הוא ובתרי לא חיישינן שיהו שניהן מוויפי' תדע לך שהרי מש'ר א' אחר מקיים מקיימן כיון שידוע שאינו מוויף ולא חיישינן ש'מא כיון חייף וכיון דהכי הוא אפי' ב' שטרות היוצאין מיד לוקח אחד מקיימן מתוכן כת' הרמבם כ' שכתבו במותב תלתא הוינ' ונתקיי' שטר זה בפנינו חרי' זה מקייב' אפי' שלא פירשו באי' ענין נתקיים אם העידו העדים בעצמ' על חתימתם אם שהעידו אחרים עליהן שאין חוששינן לכ' טועין ש'מא ישעו וכבר נה' כל' בת' דיני ב' בישראל שיכתבו הדרך ש'תקיים בה השטר בפניהם ולעולם אין כ' ב' בודקין אחר כ' אלא מחזיקין אותן בחזקת כקדאן שלא יטעו אבל בודקין אחר העדים ע'ב' צריך שיחזו הקיום סמך לחתימת העדים ואם הוא רחוק מהם אפי' שיטה אחת פסול מן יחתו העליין ויעשה השטר ועדין בשיטה אחת דקיימא לן שהוא כשר והקיום מ מקיימו ואם הרחיקוהו ומלאהו שוטא כשר דב' לא חתימי א' אש'וטא וכת' אא' הראש זל הא דהרחיקו פסול דוקא הקיום שאי' מקיימן על פי' אלא על פי' עדים דביק שאין ריעותא בין שטר לעדים אין לפס'ל אלא מהריעותא ולמטה כת' הרמבם שטר הכא הוא ועדין על המחק והקיום על הגיד אין מקיימן אותו מעדי' ה הקיום אלא מעדי' של מעלה דש'מא היה הקיום רחוק מהשטר ה הרבה והיה הריחוק מלא שריטות של דיו חתך גוף השטר ומחק השריטות וכת' השטר הוא ועדין על המחק חתם בכת' קוד' שנעש' גולן ונעשה גולן הוא אינו יכול להעיד על כתב ידו אם אחרים מ מעידין שמכירין חתימתו וראוהו קודם שנעשה גולן כשר אבל אם לא ראוהו עד אחר שנעשה גולן לא דאיכ' למיחש ש'מא עתה

כמו שכתוב בשטר וחשיב כמו שטר הראשון כתב הר"ר יונה
מלאוהו בקרובים אפי' אחר שבא ליד המלוה כשר ודווקא שמלאוהו
מדעת הלוה אבל אם המלוה מלאוהו מדעת עצמו לא מתכשר
בדחי דכיון דפסליה רבנן האי שטר בהרחקת שיטין נמצ' שהלוה
שטר פסול נתן לו וכי משרי ליה מלוה שטר כשר בלא דע' הלוה
לא נשתעבד הלוה מאותו שטר ודוקא שמלאוהו בקרובים ביום
שנכתב ונחתם אבל אם מלאוהו למחר וליומא אחרת אפילו ב
במצות הלוה פסול דהא לא איתכשר להשתעבד בו אלא משעה
שמלאוהו בקרובים והוה ליה מוקדם פסול וי"א שאם הובא לפני
בד' קודם שמלאוהו בקרובים פסול דכיו' שבא לפני בד' בעוד שיש
בו חשש זיוף שוב אי' לו תקנה וכילת' בלא טעמ' הוא ע"כ ואא"ל
הסבים לזו הסכרא דכיון שנרא' פסולו בכד' שוב אין לו תקנה
וכתב עוד אבל אם הוכשר על ידי מלו' קרובים קודם שבא לבד'
אפילו עשאו המלוה מדעתו כשר שטר הבא כלו' בשיטה אחת
ועדיו בשיטה אחרת פסול דשמא הרחיקו העדים מהשט' שיטה
אחת וחתך כל השטר וכתב זה השטר באותה שיטה ונמצאו ה
העדים חתומין ליו היה השטר עם כל עדיו בשיטה אחת כשר
דליכא למיחש למידי אבל אם השטר ועדיו בשיטה אחת ועוד ל'
למטה ממנו בשיטה אחרת כ' עדים יש לחוש שמא חתך כל ה'
השטר העליון שהיו העדים התחתונים חתומים ובשיטה שבין
שטר לעדים כתב שטר ועדיו ובעדים שבשיטה שניה יאמר ב'
ביוגתי להרבות בעדים ולפיכך בשיטת לפנינו שטר כזה אין
מקיימין אותו מעדים שבשיטה שניה אלא מעדים שבשיטה ר'
ראשונה שטר הבא הוא ועדיו על המזק כשר והוא שלא
יהיה שום שינוי בין השטר למקום חתימת העדים שאם יש בו
שום שינוי יש לחוש שמא מזק וכתב מה שרצה ולפיכך הוא מ'
משונה שדרי מזקו ב' פעמים על כן לא חתמו העדים על שטר
מחוק אלא אם כן נמצא בפניהם שאם לא כן יש לחוש מקום ה'
החתימות נמצא ב' פעמים ומקום השטר פעם אח' ונמצ' כשחוזר
ומזק פעם שנית וכתב מה שרצה בשטר נמקום חתימת העד'
שהו הכל מחוק שני פעמים ואם יש בין חתימת עד הראשון ל'
לשני ריחח כשיעור כתיבת אגוז סודי חתמו על המזק והשטר
על הגייר פסול שמא היה השטר על הגייר ועדיו על המזק והיה
כתוב בין חתימת העדים אגוז סודי וכו' ומזקו ומזק השטר ו'
וכתב מה שרצה אחר כך שטר שהוא על הגייר ועדיו על המזק
פסול שמא ימחוק השטר ויזייפו ונמצאו הוא ועדיו על המזק
ואם כתבו העדים אגוז סודי חתמו על המזק והשטר על ה'
הגייר כשר והוא שכתבו כן בין חתימת עד הראשון לחתימת עד
השני אבל אם כתבו כן לפני חתימתה או אחריה לא מהני
שטר שהוא על המזק ועדיו על הגייר פסול אפילו כתבו אגוז סודי
עדים חתמו על הגייר והשטר מחוק דסוף סוף ימחוק השטר
ויזייפו וכתוב מה שרצה אע"פ שנמצא ב' פעמים אינו ניכר כיון
שאין אצלו מקום שמחוק פעם אחת שיכולים להבחין בין זה לזה
כתב א"א הראש ז"ל בתשובה לפי מה שנהגין לכתוב פרעו' ביני
שיט' צריך ליהדר שלא יהא שום גרר ביני שיט' דאיכא למיחש
שמא היה בו פרעון ומחוק וכ"ש אם הפרעון שביני שיט' הוא על
המזק דאיכא למיחש שמא היה יותר ומחוק וכתב מה שרצה ואם
יש עדים שהפרעון הוא כתב יד הלוה כשר ותו ליכא למיחש
למידי
מז

זדוא נאמן אלא אפילו אם מודה שכתבו אלא שאומר הוא שטר
אמנה או פרוע נאמן במנו שדיה יכול לומר מזויף הוא וכתב
בעל העיטור דחוקא כשאין בו נאמנות אבל אם יש בו נאמנות
לאו כל כמיניה ובעל התרומות כתב דאפילו אם יש בו נאמנות
נאמן משו' מגו דהכי נמי מסתברא לכך תקנו חכמים לקיימו ושוב
אין הלוה יכול לומר שוב דבר וכיצד הוא הקיום באים עדי' ח'
השטר ומעידין לפני ג' אפילו הן הדיוטות זאת היא חתימתו
וכותבין למטה במוכתב תלתא כחדא הוינא ואתא פלוני ופלוני
ואסהידו קדמנא אחתימת ידיהו ומדאיתברר לנא דהא הוה ח'
חתימת ידיהו אשרנוהי וקיימנוהי כדחזי וחתימתן למטה ואין ס'
מקיימין אותו בלילה שהוא כמו דין ומקיימין אותו אפילו שלא
בפני בעל דין ואפילו עומד וצוח מזויף הוא אל תקיימוהו אין
שומעין לו דקל' הוא שהקילו חכמים בקיום שטרות ועדים ח'
החתימות על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בכד' דמי ומ"מ
אע"פ שהוא מקיים אם אין מכירין חתימת העדים ולא חתימת ה'
הדיינים כול' הלוה לערער עליו ולפסלו וכיהו נפקא מינ' בקלו'
כיון ששני עדים חתומין עליו וג' דיינים יותר בקל' יוכל המלוה ל'
למצא מי שמכיר החתימות משאלו לא היה חתום אלא בב' עדים
ואם אין עדי' השטר בפניהו יש עדים שמעידים על חתימת ה'
העדים שמכירים שהיא חתימתן מקיימין אותו על פיהם ודוקא
ששנים מכירין שתי החתימות אבל אם אחד מעיד על כתב יד
האחד ואחד על כתב יד השני לא נתקיים לפי שצריך שני עדי'
על כל כתב יד של כל אחד ואחד אבל אם יש שלישי עמם ש'
שמעיד על כתב יד שני העדים נתקיים ואם אין כאן לא העדים
ולא מי שיכיר חתימתן אלא עדי' הקום בעצמם מכירין אותן או
שחתמו בפניהם מקיימין אותו שעד הרואה נעשה דין לקיום ש'
שטרות לפי שהוא דרבנן כשעדי' השטר מעידין בפני דייני'
הקום על חתימתן אין צריכין שיעיד כל אחד על כתב ידו ועל
כתב יד של חברו אלא כל אחד יעיד על כתב ידו לבד' דקיימא
לן על מנה שבשטר הן מעידין וחד' יש כאן שני עדים שמעידין
עליו במה דברים אמורים כשזוכרין ההלואה ואפילו שאין זוכרין
אותה אלא על ידי ראית השטר אבל אם שבחו ההלואה ואין ג'
בזכרין לה אף על ידי ראית השטר או ודאי על כתיבת ידם הם
מעידין ויכולין להעיד על כתב ידם אפילו אינם זוכרי' שחתמוהו
מעולם אלא שמכירים שזה כתב ידם וכיון שמעידים על כתב
ידם צריך שני עדים על כל חתימה לבן צריך שיעיד כל אחד א'
אכתב ידו ואכתב יד חברו או שיצטרף אחר עמם שיעיד על
כתב ידי שניהם כדי שיהא על כל חתימה שני עדים אמ' הראשון
זה כתב ידי והעיד והאחר על כתב ידי השני לא נתקיים לפי
ששלשת רבעי הממון יצאין על יד עד אחד וכן אם העיד
אחיו או אביו של הראשון עם אחר על כתב ידו של השני לא נ'
נתקיים שהרי שלשת רבעי ממון יצא על ידי קרובים מת'
אחד מהעדים וחד' הבשאר זוכר ההלואה על ידי ראית שטר ה'
החיי יעיד על חתימתו ועל חתימת המת צריך שנים מן השוק ל'
להעיד עליו ואין העד החיי יכול להצטרף עם אחר להעיד על ח'
חתימת המת שאם כן יצאו ג' רבעי הממון על דרך ואם לא נמצא
אלא אחד שיכיר חתימת המת זה החיי יכתוב חתימת ידו על החרש
וישליכנו בפני בד' כדי שתתחזק כתב ידו בכד' ומקיימין מתוכו
חתימת ידו כדי שלא יצטרך להעיד על חתימתו ואח"כ יעיד הוא
ואחר על חתימת המת עד ודיין אין מצטרפין לקיים השטר
פי' אם אין מכירין לא חתימת העדים ולא חתימת דהיי הקין ואין

לכתוב החניכא או כהן ולי אלא אם יהיו ב' בעיר ששמותיה שוין
וצריך שיכירו העדים ששם הלוח פלו בר פלו ושם המלוח פלוני
בר פלו דאם לא כן יש לחוש שמא יעשו קנוניא שיעלו לה שמות
של אחרי ויכתבו פלוני חייב לפלוני וכל שהחזק שמו ל' יום בעיר
אין חוששין שמא שינה שמו כדי לעשות קנוני אבל כל זמן שלא
הוחזק שמו ובא לפני כד' ואמ' כתבו עלי שאני חייב לפלו כד' וכד'
אין כותבין עד שיביא ראיה ששמו כד' וכד' ומיהו אין צריך עדות
גמורה אלא אפי' אשה או קרוב סגי דמילתא דעבידא לגלוי היא
ובפחו' מל' יום נמי כתב הרמב"ה אי קראו ליה ועני מחזקינן ליה ב'
בדואה שמא לחכותו כגון שקרא את עצמו ראובן וכת' שטר עליו
ראובן לוח משמעון וטעין השתא לאו ראובן שמי אי קראי ליה ר'
ראובן ועני אע"ג דלא איתחזק ל' יום בהאי שמא חייב וכל שט' הבא
לפנינו וטוען הלוח איני חייב לו כלו' שמא אחר רמאי העלה שמו
בשמי וחודה לזה או שאמר איני חייב לזה כלום אלא לאחר חזר ר'
רמאי הוא שהעלה שמו בשם בעל חובי אין שומעי' לו שחזקה אין
העדים חותמין על השטר אלא אם מבירין אותן הזכרים בו וכתב
א"ה הראש ז"ל בתשוב' מי שהחזק שם כנוני בעיר וכתבו עליו שטר
באותו כינוי ואח"כ נודע שהיה לו כינוי אחר יכולין העדים לעשות
שטר אחר בשם כינוי השני ולא אמרינן עשו עדים שליחותן וכן
אם טעו בשם הלוח או המלוח וכתבו ראובן במקום שמעון או ש'
שמעון בסכום המעו' וכתבו אחר ואפי' אם לא כתבו אחר אם יתברר
הדב' שיש בו טעות סופר השטר כשר ע"כ הוי"ב בעיר ששמותיהן
שוין כל אחד יוסף בן שמעון אין שום אחד מהם יכול להוצי' שטר
על חבירו שיאמר לו שטר זה שאמ' מוציא עלי שלי הוא וחזרתיו
לך כשפרעת לי החוב שהיה לי בידך וכת' הר' ישעיה דוקא בעיר
אחת אין מוציאין אבל בשני עיירות מוציאין אלמ' שצריך לכתוב
פלוני מעיד פלו' לוח מפלו' שאם לא כן אף אם יש יוסף בן שמעון
בעיר אחת יאמר אותו הלוח ממנו לא אני לויית כגון אלא א'
אותו שמעירי אחרת לוח ממך לפיכך צריך לכתוב שם עיר של
הלוח והמלוח ואין חילוק בין שטרות לגיטין ולא אחר יכו' להוצי'
שטר חוב עליון שכל אחד יאמ' לא עלי נכתב שטר זה אלא ע'
על חבירי אלא אם שבאו עדי השטר בעצמן ואומרינן זהו אשר זה
העידנו עליו זה שהעידנו לו בהלואה ומה תקנתם וכתבו שם זקנ'
ואם גם שם זקנם שיהם יכתבו שום סימן אבל הם מוציאין שטרות
על אחר ולא יוכל האח' לומר לא נתחייבתי לך אלא לחבירי ששמו
כשגך שכל מי שהשטר יוצא מתחת ידו מחזקינן לו בשלו ואם יש
בדיו שזכר מאחד מהם אין שום אחד מהם יכו' לתובעו שיאמ' לכל
אחד מהם אתה כתבת לי זה השובר ומיהו אם יכתבו הרשאה זה
לזה יגבה אחד מהם שהרי הוא מודה שלא פרע אלא לאחד ואם
ישעון פרעתי לשניכם וצויתי לכתו' שובר אחד כי הוא יכפיק לי
לדראותו לכל מי שיבא מבם שיתבעני חובו טענתו טענה ולא
יעיל הרשאה וכת' הרמב"ה דוקא כשאין משולשין לא בשטר ולא
בשובר ובעל חוב הוא דאפסיד אנפשיה דאזויף בשטר שאינו מ'
מש לש אבל אם משולשין בשטרות ולא בשובר על בעל השובר
להביא ראיה ואינו מבין מה יועיל שילוש שטרות לענין שובר זה
ועוד מה צורך שילוש שטרות והלא מוציאין שטר חוב על אחד
מלוח אחד שהלוח לשני יוסף בן שמעון בשני שטרות והיו משולשין
שני שטרות של כל אחד ואחד ונמצא אצל המלוח שובר מקום
ששטר של יוסף בן שמעון פרוע ולא היה השובר משולש ונמצא
שני השטרות בין שטרותיו של כלו' וקרועין הורע כחן של השטרות

ושניהם בחזקת פרועין שני יוסף בן שמעון שלוח אחד מהם מאחר
ונמצא לאחד מהן שיה' שקנה מיוסף בן שמעון השני או שהיו ש'
שותפין בו אין המלוח יכול לטרוף השדה ולומר אם לך הלוייתי מ'
מושב ואם לחברך הלוייתי כיון שאין לחברך בן חורין הר' לקחת
שיעבודי וכן כשהן שותפין לא יוכל לגבות חצי ממה נפשך לפי
שאין נכסי' של כ"ח משועבדין אלא מטע' ערב והער' אינו משתעב'
אלא במקו' שיוכל לתבוע מהלוח בעצמו וכיון שאינו יכול לתבוע
מהלוח בעצמו אינו גובה כנגכסיו נמצא הערב לשני יוסף בן ש'
שמעון בין לשני מלוים בין למלוח אחד כשם שאינו יכול לתבוע
מהם כד' אינו יכול לתבוע הערב

שטר שכתו' בו אני פלו' לוייתי ממך מנ' כל המוציאין ובה בו
שיאמר המוציאין ממני לויית ולא הו' צרכתי לפרט את
שמי שבשמסרת לידי כתבת לריתי ממך ודוקא בשטר גמול' חתו'
בעדים אבל אם הוא כת' ידו בלא עדים כתונך שיכול לומר פרעתי
יכול לומר לא לוייתי ממך אלא מאחר ונפל ממנו ומצאתו נא'
שטר שאין בו אלא עד אחד ואחר מעיד על פה על ההלוא'
בלא קנין מצטרפין לחייבו ומיהו לא גבי אלא מבני
חרי ולא במשעבדי כיון דלית ביה אלא חד סהדא כתב הרמב"ם
ואם אמ' אותו שלא כת' עדותו קניתי מידו על ההלואה ולא כא' ה'
המלוח ולא שאל ממני שאכתוב לו שניהם מצטרפין ונעשה מל'
בשטר גמורה ע"כ ואם אותו שמוע' על פה אומ' בפני נמסר השטר
הו' כשטר גמור לטרוף בו ממשעבדי אבל כ' שטרות שנעשו על
הלואה אחת כל אחד אין חתום בו אלא עד אחד ונמסר בעד אחד
אינו גובה בו ממשעבדי שטר שאין חתו' בו אלא עד אחד או שני'
ונמצא אחד מהם קרוב או פסול כתב בשאלתות שאינו כלום
אפי' לגבו' בו מבני חרי ויכול לכפור בו או לטעון פרעתי וכן כת'
הראב"ד שאפי' אחד חתם בכתב זה ואחד חתם בכתב אחר אינו
בלום שאינן מצטרפין אבל הרמב"ם כת' הוצי' עליו שטר בעד אח'
והיה אומ' פרעתי והיה מחוייב שבועה ואינו יכול ליטבע ומשלם
טעון ואמ' ישבע לי שלא פרעתי הר' זה נשבע אבל אם ישעון לא
לוייתו או נשבע להכחיש העד ונפטר וכן כת' בהלכות גדולות ש'
שטרא דחתים עליה כ' סהדי דאשתכח חד מניה קרוב או פסול
גדי דממונ' לא מפקינן אפומיה אבל מחייבין שבועה אפי' אפומיה
והא דלא מפסיל עד כשר בצירופו דפסול דאמרינן רוחא שבק
לכאן דקשיט מניה ואתא פסול וחתים וכן דעת א"ה הראש ז"ל ב'
בפסקיו וכת' עוד בתשובה על צוואה שנמצא אחד מעדיה קרוב
או פסול שנתבטלה ואין דנין על פיה כלל אבל העד שאינו קרוב
אם זכור העדות יבא לפני כד' ועיד' והער' האחר ששמע הצוואה
מבחוץ מצטרף עמו להעי' אע"פ שלא יחדוהו להעיד שטר שכתו'
לשנים והעדים רחוקים לאחד וקרובי' לשני כת' רבי האי אע"פ ש'
שהוא פסול לאותו שהעדים קרובים לו כשר הוא לאותו ש'
שהעדים רחוקים לו ורבינו חננאל כתב שהוא פסול לשניהם
וכן כתב רב אלפס וכן הוא מסקנא א"ה הראש ז"ל וכן כתב
הרמב"ם הכותב כל נכסיו לשני בני אדם בעדות אחת והעדים ר'
רחוקים לזה וקרובים לזה פסול אבל אם כת' בשטר אחד נתתי ל'
לראובן שדה פלוני ולשמעון שדה פלוני ונמצאו העדים קרובים
לזה ורחוקים לזה זה שהם רחוקים לו מתנתו קיימת וזה שהם ק'
קרובים לו מתנתו בטלה שאילו שני עדויות הן אע"פ שהן בשטר
אחד הילכתא עדי מסידה ברתי בין בגיטין
בין בשאר שטרות לפיכך שטר שנמסר בפני גב

חתם בכתב עד שלא נעש' חתנו ונעש' חתנו הוא אינו יכול להעיד
על כת' ידו אבל אחרים מעידים עליה אפי' לא ראוהו עד שנעשה
חתנו שזה אינו חשוד לזיף שאינו פסול רק מחמת קרבה חתם
כשהיה בריא ונשתתק הוא אינו יכול להעיד על כתב ידו אבל א'
אחרים מעידים עליה עדות זו שמעידים על חתימ' ידי העדי לקי'
השטר אין צריך עדות גמורה שהקילו חכמים בקיום שטר' לפיכ'
אפי' קרוב כשר לכך כיצד שטר שעדין ראובן ושמעון וכא' בנו
של ראובן ואמ' זה כתב ידו של אבי וכא' בנו של שמעון ואמר זה
כת' ידו של אבי הרי זה ב' עדים ואם יבא להם שלישי שמעיד על
ב' החתימות מקימין על פיהם ולא עוד אלא אפי' כת' האב נ' עוד
הבן קטן יכול להעיד על חתימת אביו אחר שיגדיל להצטרף עם
אחר כשר וכן יכול להעיד על כת' יד אחיו או על כת' יד רבו שהכיר
בקטנותו ודוקא אילו שרגיל עמהם אבל עד כתב יד אחר אינו
נאמן להעיד בגודלו שהכיר אותו בקטנותו ב' חתומין על השטר
ומתו ואין כת' ידם יוצא במקום אחר וכא' שנים ואמרו כתב ידם
הוא זה אבל קטנים היו או פסולין היו הרי אלו נאמנין וקורעין
השטר ואם בוג' ידם יוצא במקום אחר משטר מקויים כבד' אעפ'
שלא קרא עליה ערעור אין נאמנין ופי' התוס' הא דאין נאמנין דוק'
כשאומרים פסולין היו בשחתמו ועכשיו הם כשרין שאין באין
לפסול העדים אבל אם הם באים לפסול העדים שאומרים עכשיו
הן פסולין נאמנין אפי' שכתב ידם יוצא במקום אחר דלא עדיפי'
עדים ה' ותומים מבה שהיו עומדי' לפניהם ודחו מצי אמרי פסולי'
הם ואא' ה' א' ש' ז' כת' דאפי' באין לפוכלו עכשיו אינו בויעיל
לגרע כח השטר כיון דכתב ידם יוצא כבקום אחר ופי' רש' הא
דקאמר אין נאמנין לא דליהוי שטרא מעליא למיגבי ביה אלא ד'
דלא מקרעין ליה ואי תפש מדידיה לא נפקינן מיניה ואפי' תפש
בעדים והדר הוא ותבע מיניה לא כפקינן מיניה ודוקא מטלטי'
אבל בקרקעי לא מהגי כהו תפיסה והר' יונה כת' דלא מהגי
להו תפיס' אלא לענין זה שאם התפיסוהו ב' או שהתפיסו הלוה
קודם שבאו העדים אינו כחזיר והר' יונה כת' דאף תפיסת ב' לא
כרגי דאם התפיסוהו ב' קודם הפסק כשיבואו עדים האחרונים
כוציאין כידו ואא' הר' אש' ז' דהסכים לדעת רש' העדי שאין כתב
ידם יוצא כבקום אחר ואומרי' כת' ידינו הוא זה ואמרי' מיד תוך
כדי דיבור אנוסין דינו נחבת נפשות או קטנים דינו או פסולי'
עדות הינו בחבת קרבה ונתרחקו או סבה כמדעא בפנינו או
תנאי היה בדבר ולא ראינו שנתקיים התנאי הרי אילו נאמנים ו'
ואפי' עד אחד אומר לא היה תנאי ועד אחד אומר היה תנאי ולא
נתקיים נאמן והשטר בטל כל זמן שלא נתקיים התנאי אבל אם
אמרו שהיו אנוסים בחמת כמון או שהיה שטר אמנה או שהיו פ'
פסולין בעבירה אין נאמנין לפי שאין אדם כשים עצמו רשע ו'
ואפי' אם אומרים שעשו תשובה והם עכשיו כשרי' דכיון שהעדות
כתבטל על ידי שעושי' עצמן רשעים אין להאמינם וכת' א'
הראש' ז' נהי דאין נאמנין לבטל השטר כמ' לגבי דידהו נאמנין
דהודאית בעל דין כבאה עדים דבי וחייבין לשלם ללוה ההפסד
שבאלו מבח חתימתן שחתמו שקר מדינא דגרמי ואם אומרים
שבשעת שחתמו לא ידעו שהיה אמנה ואחר כך נתברר להם ש'
שהוא אמנ' נאמנין ואם כתב ידם יוצא במקום אחד בכל דבר אין
נאמנין ורבי נסים כת' דבמורעא נאמנין אפי' בכתב ידם יוצא כ'
מקום אחר והר' יונה וא' הראש' ז' כתבו כסברא הראשונ' חזרי'
ברצלוני כתב נש' רבי' ואי דבתנאי נאמנין אפילו בכתב ידם
יוצא במקום אחר דלאו חזר ומיד הוא שהרי השטר חל והשטר

כשר אם יתקיים התנאי ואם כתוב בשטרא ואנן סחדי מסחדינן
דלא הוי שום שטר בשטרא לא יכלו למיכר תנאי היה דברינו ו'
ואינהו גופיהו מרעי לסהדותא זכיון שהגיד שוב אינו חוזר וכגיד
ומיהו אם העדים מעידים שהיה בכבר תנאי ואומרים כה' שכתבו
בשטר שלא היה בו שום שטר דא' נאמר לבטל התנאי אלא רצו
לומר שבגוף המכר לא היה בו שטר ל' ש תקי' התנאי נאמנין
כת' הרמ' בעד אומר היה תנאי ועד אומר לא היה תנאי אם על
מטלטי' מעידין נשבע חנתבע שנו' דאורייתא על פי העד
האחד שאם שלא היה תנאי אפי' שהעד הא' נכחישו לא אמרי'
אוקי חז' לכהדי חז' דר' חננאל הימניה לחד לחיוביה שבועה וכל
מקום שהאמינה תורה לעד אחד הוה ליה בשנים והאי דקאמר ת'
תנאי הוה ליה חז' ואין דבריו של אחד במקום שנים וכן הדין באחד
אמר פרוע ואחד אומר אינו פרוע ע' ו' ואיני יודע למה נחשוב ד'
דברי האומר שלא היה תנאי בשנים יותר מדברי האומר תנאי
ונראין דברי רב מתתיה שכתב אפי' שהלכה שעד אומר תנאי נ'
נאמן מ' כיון דרב נחמן מחייב שבועה אפי' הכא דליכא דררא
דכמונא משתבע ההוא דתנאי היה ובטל' לשטרא כתב הר' מבס'
ז' עדים שאומרי' כתב ידינו זה אבל מעולם לא ידענו עדות זו
ואין אנו זוכרי' שזה ליה מזה לא נתקיים השטר עד שיזכרו עדות'
אבל אם כת' ידם יוצא במקום אחר מקימין השטר ואין משגיחים
לדבריה' שאומרי' אין אנו זוכרי' העדות שמא חזרו בהן וזה שאומ'
אין אנו זוכרי' העדות כדי לבטל' השטר וכאלו אמרי' קטני דינו
שאינם נאמנין ה' איל ומתקיים שלא על פיהם ע' ב' ונראה שאפי'
אם אין זכ' ין שלהו או שחתמו מעולם כיון שמעידים שזוהו כתב
ידם מקימין אותם על פיהם

מלוה

שאמר על שטר שבידו שהוא אמנה או פרוע אם אינו
חייב לאחרים שאינו מפסיד לאחרים נאמן ותנאי
עליו ברכה ואם הוא חייב לאחרים ואינן יכולין ליפרע אלא מזה
השטר והחזוק השטר כבד' או שהוא ביר' שלישי אינו נאמן כיון
שבא לחוב לאחרים ואפי' לא נודע בשעת הודאתו שהוא חייב
לאחרים ונודע אח' כ' אינו נאמן כיון שבא לחייב לאחרים אפי' אם
הוא מפסיד גם לעצמו כגון שהחייב לאחרים ב' והשטר שמונת
בו שהוא פרוע מחז' מאתו אפי' הכי אינו נאמן במה דברי אמרי'
כשיש נאמנות בשטר אבל אם אין בו נאמנות כיון שכל' הראשו'
לא היה יכול לגבות אלא בשבועה גם מלזה השני לא יגבה עד
שישבע מלוה ראשון והרי הוא אומר שהוא פרוע ואם לא החזוק
השטר בבד' נאמן לעולם במיגו דאי בעי לאצטויעי לשטריה ואם
לאחד שאמר אמנ' פרע לבעל חובו וכא' לגבות מן הלוה רואין
אם כשבא בעל חובו לגבות מזה השטר אמ' ששטר אמנה הוא או
דאי לא היה בוונתו אלא לדחות בעל חובו וחוזר וגוב' את חובו
אבל אם מעצמו אמר שטר אמנה הוא בלא תביעת בעל חובו א'
אינו ר' וגובה בו דהודאית בעל דין כבואה עדים דבי כח

סופר

שבא לכתוב טופסי שטרות כדי שיחזו מצויין אצלו
הרשות בידו יכול לכתוב הכל שם הלוה והכלוהו
וחמעות רק שיניח מקום הזמן שלא יהא מוקדם אבל שטר
שנכתב על הלוואה אחת ונפרע אינו יכול לחזור וללוות בו ואפי'
אם הוא חבל ביום אחד שאינו מוקדם ש' וכן שנמחל שיצטוו
אינו חוזר ולוזה בו

כשבותבין

שטר בשם הלוה והמלוה אם יש ל' ז' שני
שמו' אין צרי' לכתו' אלא העיקר ואם כתבו
הטפל לחוד השטר כשר וכן אין צריך

שטר עליו כותב והוכים ונתנו ליד נאמן בתנאי שאם יעבור אחד מהזמנים שקבע לפרוע ולא יפרע שיתן השטר לראובן ועברו ה הזמנים ולא פרע שמעון וראובן תובע שטרו תשובה הנאמן ישלי נאמנותו ויתן השטר לראובן כמו שהושלש בידו אבל קודם שיתן השטר לידו יעתיקנו ויקיימנו בעדים ויאמר לפני העדים היאך בא השטר לידו ושהו צריך לקיים שלישותו וכתבו וחתמו העדים כל הרברים ויתנום ביד השליש וישליש יתן כתב העדים וחתמתו לשמעון ובשיתבע ראובן את שמעון לדין לגבות ממנו השטר יטעון כל זכותו אבל השליש יקיים שלישותו ואין לו לטעון בשביל שמעון ושמעון יטעון בעצמו בזה שירצה שטר שיוצא מתחת יד שלישי והלוה טוען כי הוא מזויף או פרוע ואין יכולין ל לקיים חתימת העדים והשליש מעיד כי המלוה והלוה מסרו לו ה השטר ואמרו לו שכך וכך נשאר עדין לפרוע משט זה אינו נאמן שאין השליש נאמן בשביל תפיסתו יותר מבעל דבר בעצמו ואילו היה השטר ביד בלוי כיון שאינו יכול לקיימו אינו כלום שמורה בשטר שכתבו צריך לקיימו ואין כח ביד השליש לעשות משטר מזויף בשר שלישי שהושלש שטר בידו לזמן ידוע שיפרענו ביד פלוני ועבר הזמן וטען הלוה שפרעו בזמנו או שמת הלוי הרי הוא בחזקת שאינו פרוע ומחזירו למלוה שאלו פרעו היה מודיע ל שלישי בפני המלוה והיה תובע ממנו שטרו ולא היה מניח שטרו בידו ואעפ שהדבר מוכיח שאינו פרוע אם מת הלוה לא יפרע ה המלוה אלא בשבועה מן היתומים שאיפשר שפרעו וארעו אונס או שטח להודיעו לשליש מי שחייב עצמו בשטר בקני לחכדו והפקדו החייב ביד אחר בסתם ולא פירש לו באיזה ענין מסרו לידו ומת המפקד הרי זה לא יתננו למלוה משני טעמים האחד שמאלוה בו ופרעו לפיכך נמצא בידו והפקדו החייב אצל זה ו השני שמאלוה בו מעולם חתגה על העדים שקנו מידו ש שיתנו השטר לידו ולא ליד המלוה שלא זכה בו המלוה לענין ש יעידו בו העדים עד שיצא מתחת יד המתחייב וגם לא יחזירו ליד יורשי הלוה שמאלוה לעדים בסתם קנו ממני לפלוני וכתבו השטר או שמאלוה בפירוש וכתבו לו השטר ונמצא שזכ המלוה בהיותו ביד העדים ואיפשר שטענו ונסררה ללוה שלא כדן שלישי הנעש על ידי שליח כגון שבא הלוה עם אחד שבידו משכון או שטר ואמר לזה המלוה עשאני שליח להביא אליך משכון או שטר זה למוסרו בידך על ענין כך וכך וקבלו השליש מיד ה השליח בתנאי כך וכך ואחב בא המרה והכחיש השליחות ואמר שלא עשאו שליח לדבר זה מעולם אלא שלא מרעתי נכח לביתי ולקחו וכתן שאתה יודע שהשטר שלי ואני לא עשיתך שלישי ע עליו אלא שפלוני גזלו ממני וכחש לך על שמי החזיר לי שלי בזה נת הרמבם יעשה שלישי בזה שאמר לו השליח שהרי השליש ב נאמן שכך אמר לו השליח והשליח נאמן בשעת שיצא השטר או הבשכון מתחת ידו במנו שאם היה רוצה היה אומר הושלש ב בידו על תנאי כך וכך נו נו

אמר לשהות שטר פרוע בתוך ביתו שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר הלוה בו ואם אמר לו הלוה פרעתי והשיב לו המלוה כן היה אבל החזרתי לך הרי מודה שנמחל שיעבדו ואינו גובה בו אבל אם אמר החזרתו לך מפני שלא היו טובות או ש שתחליפם לי לא בטל השטר כח

כי שהוציא שטר על חבריו ואב לו פרעתיך והשיב לו אמת שקברתיים כמך אבל מלוה אחרת יש לי עליך על פח ובשביל קבלתיים וזה השטר עדין בחזקתו עומד אם לא נתנו לו פני עדים נאמן והשטר עדין בחזקתו וגובה בו בלא שבועה אם

יש בו נאמנות ואם אחב יתבענו שלקח ממנו שלא כדן נשבע זה היסת ונפטר ואם אין בו נאמנות אינו נוטל אלא בשבועה ואם לא נתן לו המעות אלא שלחם ביד שליח חייב השליח לפרוע למשלח בזה דברי אמורי שאמר לו בפירוש ליקח השטר מיד המלוה אבל אם לא הזכיר לו השטר וגם לא אמר לו ליתן בפני עדים פטור ה השליח ואם נתנם לו בפני עדים אינו נאמן ואיתרע שטרא וכת הרמבם דלא איתרע שטרא אלא כשנתנם לו בפני ב עדי אבל אם נתנם לו בפני עדי אחד לא איתרע שטרא ורבי חננאל כתב שלא איתרע שטרא אלא לענין שצריך לישבע אפי אם יש בו נאמנות אבל בשבועה מיהא גובה בו ורב האי ורב שרירא פירשו שהשטר בטל לגמרי ובשבע הלוה היסת ונפטר ואף הראש זל כת דלענין זה איתרע דלא גבינן ביה ולא קרעין ליה ואי תפיש לא מפקינן מיניה כת הר יוסף הלוי זל הא דאיתרע כי יחבי ליה באפי סהדי ה"פ כשמעדין שכתור פרעו נתנם לו ואינן יודעין אם מזה השטר אם מאח אבל אם מעדין שנתנ לו ואינן יודעין אם כתור פרעו אי בתורת פקדון אי בתור נתנ לא איתרע ויכול לומר שיטראי נינו דמינו דאי בעי אמ בתורת מתנה נתנ לו וכן כת הרמבם וזל אבל דאו שנתן לו ולא ידעו אם בתורת פרעון אם בתורת מתנה אם אמר בעל השטר לא היו דברי מעול החזק כפרן ובטל השט ואם אומר על פרעון של חוב אחר שהיה לי עלי נאמן נשבע ונוטל שהרי לא פרעו בעדים ומתוך שיכול לומר במתנה נתנם לי יכול בני לומר פרעון של חוב אחר הם ורת פל אפי לא ידעו בתור מה נתנם לו ביון שראו נתינת המעות איתרע שטרא ולוה הסכי אף הראש זל ואם אמ הלוה והלוה כענות אילו מרמי סוד לקחתי ממך ואתה גבית דמי בשרו כשמכרתיו והשיב לו בעל השטר כן גביתי אבל מחוב אחר שהיה לי אצלך כיון שהחיה שמדמי השור היה ה החוב ומדמי השור נפרע בטל השטר וכת הרמבם אפי אין עלי עדי שפרעו מדמי ישבע הלוה היסת שפרעו אבל הר יוסף הלוי פי דוק שיש עדי שפרעו לו דמי השור דאי לא הכי היה נאמן לומר סיטראי נינוו כמי ודלא נתפרעתי מדמי השור ודכי מיסתבר נט מלוה שהוציא שטר תוב בקני וטען הלוה שהוא פרוע והמלוה אומר איני יודע צריך לחזור לו שטרו ואין עלי אלא חרם שהיה לו לידע בשטרו אם פרוע אם לאו וכיון שאינו יודע אין לו עלי כלום ס

לוח שכת למלוה דקנינא וראנא עתיד למקני וקנה ומכר אז הוריש משתעבד ובח גובה מהלקוחות ומחזיר שין ואם לוח לוח משנים וכת לכל אחד דאקני וקנה חל שיעבוד שניהם כאחד בשעה שקנה הנכסים וחולקין לפיכך לוקח שהשכח את הקרקע וכו' ב"ח לטורפה ממנו עס השבח אינו גובה אלא חצי חשבון שזה השבח דאקני הוא וזהו ליה כח ולוקח גבי השבח כלוח ולוה ואחב קנה וחולקו שכין שבב לו באחריו חל שיעבוד על כל מה שקנה ושיקנה ואם שיעבד לו מטלטלי אגב בקרקעי כת אף ה"א זל בתשובה על ששאלוהו בדיון שדן דין קדימת במטלטלי שמכר או משכן הלוה מדינ דגמר או גם מכח הבנהג כ בררו אותו דייק שהי דיון בעי הרעי פעמי מטלטלי שמב הלוי ונתני למלוה בחובו והשיב דאי מדינ דגמ יש למטלטלי דין המקרקעי לכל דבר לגבותו מן הלקוחות ויש בהן דין קדימה ואף אם היו ללוה שטרות על אחרים ונתנ או מכרם לאחר המלוה גוב אותם דשטרי בכלל מטלטלי הן ומשתעבדי אגב מקרקעי כמו שאר מ מטלטלי אכב כיו בואי לארץ הוא תמחתי על כי ראיתי שכותבין בשטרו שיעבדו מטלטלי אגב מקרקעי שאב אין לך אד שקונ וזפץ מחבי ורציתי לבטלו ואמרו אעפ שכותבי כן בשטרו כב נהגו בכל

בע' דים גובין בו ממשעבדי אע"פ שאינן חתומין בו ומכל מקום
אם נמצאו עדי חתימתו פסולין הוא פסול אף על פי שנמסר ב
כפני עדים כשרים

שטר שיש בו ריבית אינו גובה בו חריבי אבל גובה בו את
הקרן אפילו ממשעבדי שאין העדים נפסלים בכך
אפי' אם הוא ריבית דאורייתא ודוקא שהריבית מפורש בשטר ד
דליכא למיחש שמא יגבה הריבית אבל אם כלל הקרן עם הריבית
פסול לפי שיבא לגבות בו הריבית שטר שבא לפנינו קרוע קרע
כד והוא שקרוע במקום העדים והזמן והתורף או שקרוע שתי
וערב פסול ואם אינו קרוע בזה הענין כשר וא"א הרא"ש ז"ל כתב
בתשובה וכל זה דוקא שאין יכולין לעמוד על הקרע אם הוא י"ב
בסבב או כמילא אבל אם ניכר שנעשה בסבין ולא נעשה ממיל'
כמו שדרך שטר ליקרע בכפלו אע"פ שאינו נקרע שתי וערב פ
פסול וכת' בעל התרומות הא דבשר בשאינו קרע של כ"ד דוקא
כשהוא מעורה קצתו אל קצתו אבל אם נקרע ממש לשנים גרע
שפי מקרע כ"ד ופסו נמוק או נטשטש אם רישומו ניכר בשר ואם
לאו פסול תניא בתוספתא הרקוב ונעשה כבבדה כשר נמוק או
נטשטש ושלדו קיימת אם יכול לקרות כשר ואם לאו פסול נג

כז שיש לו על חבירו שטר של מנה ואמר לב"ד שיעשו לו
שנים של כ' נ' או שיש לו שנים של כ' נ' ואמר לו שיעשו לו
אחד של מאה אף שומעין לו ואפילו יש לו אחד של מאה ואומר
שיקרעוהו ויעשו לו אחד של כ' אף שומעין לו דשם פרע לו אותו
של ק' וכתב לו עליו שובר ויציא זה של כ' שיעשו לו יגבה לו כד

כח שפרע מקצת חובו אם רצה המלוה כ"ד יעשו לו שט' ממה
שנשאר וחי' לזכותו מזה הראשון אבל עדי השט' אינ'
יכולי לעשו לו שט' מזמן הראשון רצ' לכתו לו שובר וישא שטר
שלם כמו שהיה ואפי' פרע הלוח כל החזו ואו המלוה אבדתי שטרי
אי' הלוח יכול לומר לא אפרע לך עד שתחזיר לי שטרי אלא יכתו'
לו שובר אבל אם אמ' המלו' אין שטרי עתה בידי כי הו' בעיר אחר'
ואכתוב לך שובר אין שומעין לו ביון שהוא בעולם לא יפרע לו
עד שיחזיר לו שטרו וכשתכתובין שובר אם זוכרין זמן השט' יכתוב
שובר על שטר שזכרו כן וכך ואם אין זוכרין אותו יכתבו סתם
על שטר שזכרו כן וכך ולא יכתבו זמן בשובר שמא אחרו
העדים זמן ההלואה בשטר ונמצא שלפעמים זמן השובר קודם
לזמן השטר ויחזור ויציא שטר חובו המאחר ויטרוף בו לפיכך
אין לעדים לכתוב זמן בשובר אלא אם כן זוכרין זמן ההלואה

ושובר שנכתב סתם פלוני פרע לפלוני מבטל כל שטר שיש לו
עליו שיד בעל השטר על התחובתו ככתב א"א הרא"ש ז"ל אם
זמן השטר והשובר יוצאין ביום אחד השטר פסול ואם כתוב בו
דיברי סתם מבטל כל שטר שיש לו עליו אבל אם היה כתוב כך
וכך דיברי ונמצא הסכום ונשאר דיברין או שכתוב הסכום על ה
המזק ולא נתקיים פסול כתב הרמב"ם יכול הלוח להאחרים סתם
על מי שכובש שטרו ואמר שאבד ואם טען הלוח טענת בריא
שהשטר אצלו ועתה הביחו בביסו וזרו רבותינו שישבע המלוה
שאבד השטר ויכתוב לו שובר מי שפרע מקצת חובו והשליש
שטרו ביד שלישי ואומר אם לא אתן לך ביום פלוני תן לו שטרו
ויגבה כל חובו והגיע הזמן ולא נתן אם עכבו אונס כגון חולי ו
וכיוצא בו לא יתן ואם לא עכבו אונס הרי זה יתן דאסמכתא קניא
דיכא דלא אנים אם קנו מיניה בב"ד חשוב ודוקא שפירש אם לא
אתן עדי יום פלוני תן לו שטרו ויהיו כל המעות הללו מתנ' וישאר
חשט' קיים בבתחלה שאם לא פק' הוי שטר שנמחל שיעבדו כדי

דמעות שנתן וכתב רב אלפס דדוקא כי האי גונא דאתפיש שטר'
אבל בעלמא לא והרמ"ה כתב אע"ג דאתפיש שטריה לא מהני עדי
דאתפיש בבית דין ואמר ליבטלו זכותי וקנו ממנו כבד חשוב
וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאפילו לא בתפיש זכותיה קני אם קנה בב"ד
חשוב וכ"ד חשוב כתב הר' מאיר דבקיאי בריני אסמכתא דאוכן
לוח משמעון מנה באחד בניסן עד י"ב חודש ועשה לו שטר מבר
משדחו מעכשיו בלא שו' ונאי ושיוור אלא שהשליש דאוכן שטרו
ביד לוי ואמר לו אם לא אפרענו מבאן ועד זמן פלוני תן לו שטר
מכירה זו וראוכן אובל הפירות תוך הזמן ובתוך הזמן מכר שמעון
השדה ליהודה קודם שזכה בשטר ומכיר' שב"ד השליש וכשהגיע
הזמן ולא פרע ראוכן נתן השליש שטר הגבר לשמעון והחזיק
יהוד' בש"ד ואבל פירותיו זכא ראוכן להוצי' יחד מן השדה בשביל
שלמחה קודם שזכה שמעון בשטר כת' הראב"ד שאי' שומעין לו נה

שליש בזמן שלישותו בידו נאמן בשני עדים אפילו אם הו'
קרוב ואין צריך לישבע שחוקה אין אדם חוטא הלא לו
ואפי' אם נראה כבר כב"ד שהוציא השטר מתחת ידו סתם ושחק
עד שנתקיים ואמר פרוע הוא אפילו הכי נאמן אין שלישותו בידו
הרי הוא כשאר כל אדם ומחייב שבועת התורה לשכנגדו אם אינו
קרוב כת' בעל העיטור בשם הר' יהודה ברצלוני הא דחשוב בעד
אחד דווק' בשניהם נסתלקו מעליו ואין להם עליו שום תרעומ'
אבל אם יש להם עליו שום תרעומת בענין השלישות הנה לוח
בוגע בעדות ואין מקבלין עדותן הזכיר אחד מהם את השליש
ואמר שלא עשאו שלישי מעולם יא' שאין לו דין שלישי ואינו נאמן
במה שיאמר ובעל התרומות כתב שהגא' נאמן לא מבקרא אם טען
שלא עשאו אלא בתורת פקדון מסרו לידו שאין מעיל' לבטל ה
השלישות הואיל והוא מודה שזאבצו עליו דרך פקדון הרי הוא
נאמן בכל מה שיאמר אלא אפילו טען גזלת ממני והלה אומר לא
כי אלא שלישי מניתי כינך וכין פלוני נאמן בדא' כשאין ביניהם
הכחשה בסך ממון שתחת ידו אלא שאחד מהם אומר או אפילו
שניהם אומרי' דרך גזלה תפסתו והוא אומר שהשליש בידו אבל
אם יש ביניהם הכחשה בסך והממון שהוא אומר לא השלשת בידו
אלא כך וכך והם אומרי' או אחד מהם אומר יתן ויהי כיון שהוא

חייב שבועה הנה ל' בוגע בעדות ואינו נאמן הבחישוהו עדים
ואומרים לו על תנאי זה הייתי שלישי ביניהם כתב הרמב"ם העדים
נאמנין בין שהזמינו העדי' שיעידו על השלישות בין שלא הזמינו'
אלא שאירע שהיו באותו מעמד וראו בכל ענין אין השליש נאמן
בדא' כשאומר השליש ביום פלוני נמסר בידי השלישות בתנאי
כך וכך והעדים מבחישין אותו אבל אם אומר בתנאי כך וכך הוא
בידי סתם אפילו שאומרים העדים בשנמסר לידו לא היו התנאים
כן השליש נאמן דשמא אח"כ באו לפגח והתנו בענין זה אע"פ ש
שאין השליש טען כפירוש כן אגן טענינן ליה כן כרי' שלא יא'
מוכחש מן העדים שלישי שמת ונמצא בתיבת יד שלישי או מבתיב'
אחר ששטר זה הבוגח אצלו פרוע הרי זה פרוע אע"פ שאין עדים
על הכתב כתב בעל העיטור אמ' רבוותא אפי' עבר הזכין שהיה לו
לדחזיר לאחד מהן ולא החזיר' עדין שלישי הוא וכת' הר' ומסתברא
אם נעשה שלישי לזמן ידוע ועבר הזמן אין לו ליתן השלישו' אלא
כפני בית דין ויפרש להם ענין השלישות שמא יפול ביניהם מ
בחלוקת ואם יוציא השלישות מתחת ידו לא יהיה נאמן אלא בעד

אחד לפיכך צריך שיכתבו בית דין ויחתמו הענין
שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראוכן שהיה לו שטר על שמעון
ונתפטר ביניהם שיפרענו לזמנים ידועים ועשה שמעון

הואיל ואמר ראובן שיתנו השטר לידו ולא לשמעון הדי גילה ב
ברעתו שאינו לא לשון זכיה ולא לשון הודא שדחה של שמעון
שדרי לא הוציא בשפתיו אלא שעש השטר על שם שמעון מדרך
אמנה שסומך עליו ולא זיכה לו כלום וכיון ששמעון מודה שלא
נעשית והלוואה מממונו כופין הלוח לפרוע לראובן שהלוח לו
ואם תבע ראובן לשמעון שנכתב השטר על שם שמעון שיחזור
ועשה לו שטר מכר ככנו אין כופין אותו דמצי אל לא יקרא ד
דיך בעיב ולא זילות דירך בעינא ולא עדי אלא אפי' אם הודיעו
לשמעון בשעה שכתבו על שמו שעל מנת כן כתבו על שמו ש
שיחזור ועשה לו שטר מכר עלתי אפי' הכי אין כופין אותו שהרי
לא עשה מעשה שיתקיים התנאי ביניה ואעפ' שהודה לו לעשותו
אינו אלא כמפליגו כדברים וחזור בו אבל אם אמר ללו בשעת
ההלוואה על מנת כן אני מלוה לך שתעשה לי שטר בשם שמעון
ולבשאר צ' תחזירני לי על שמי כופין אותו על כן אפילו לא פירש
דבריו אלא אמר לעדים בפני הלוח עוד שטר אחר תכתבו לי על
הלוואה זו מחייבין אותו לכתוב לו שטר אחר על שמו כתב
הרמבם והאמ' לחבירו שטר שבידך יש לי זכות בו וזה אומר אני
ודע אם יש לך זכות בו אם לא או אני מוציא שטרי כופין אותו
לדוציא טען ואמ' שאב' השטר מחייבין לו זרם סתם טען כודאי
שהוא יודע שהשטר שיש לו זכות בו הוא אצלו הדי זה נשב' וזכר
שאינו אצלו ונאבד ממנו וכזה הורו רבותי

סא

שאלות לאא הראש זל

שאלת על שתקנו והקדלות שכל חזק של מקח ומכר
מתנות והלוואות שלא יועיל שום שטר אם לא יהיה
מתוכתב יד סופרי העיר ואם יש בכלל זה מחילה שכתב ראובן
לשמעון והכתב אינו מתכתב יד הסופרים וראובן חתם שמו על ה
המחילה אם מועיל מאחר שאינו כתיבת יד הסופרים תשובה
נל' שזאתקנה לא נתקנה אלא על שטר המתקיים בעדים וכך ר'
דגילין לתקן שלא יתקיים שום שטר רק בבתיבת יד הסופרים ו
נתחייבת יד העדים והיחודין בעיר אבל שטר מחילה מעש' בבל'
יש שהמחיל כותב בכתב ידו וחזותו וכן היה הדין אם כתב אחר
וחתם הוא מרגי כמו שאם היה הוא כותב שותם ושאלת שטר
שכתב בו נתחייב פלוני לפלוני כך וכך שיתנם לו לזמן פלוני
בנאמנות ובאחריות ובכל יפוי שייפ' סופר' תשובה אם אין תקב'
בעיר שלא יגבה בזכירה ידאג' שגוכין בו שדרי העדים מעידין ש
שנעשה הקנין בפניהם על מנת שיכתוב הסופר השטר בכל יפוי
כח שרגיל הסופר לכתוב שטרי העיר וכן מוכח הלשון שנקרא
זכירה לפי שכותבין העדים הענין מיד כדי שלא ישכחחו ואחכ'
החלי' לסופר' וזאת כותב השטר על פי דבריהם הילכך אם אירע
כך שלא נכתב השטר מ'מ' נלך אחר עדות העדים והתובים על
הזכירה ובחתימתן יצא הקול והוא מלוה בשטר וכיון בו כפי יפוי
כח שרגילין לכתב ב הסופרים בשטרי העיר מה שכתבת שאין כתו'
בו באיזה מקום נעשה ולא באיזה מטבע החובים על המקום אין
קפידא ועל המטבע הפחות חנקרא וחובים יתן לו ושאלת אשה
שיש עליה שטר חוב תתחייב לישבע כתקנת הגאונים שתקנו
לחשיב על הלוח אם יש לו מטלטלין שיפרע מהם והיא מסרבת
תשובה אשה שוה לאיש לכל עונשין שבתורה ואיש צרי' לנדות
עד רציית דינא דאם לא כן מה הועילו והבנים בתקנתם כל אדם
אמ' אני רוצה ליתן מטלטלין או לישבע מגבו לבעל חובי קרקע
ששאלת שטר יש לראובן נכתב על שמו אם יוכל אחר לגבות
בו בלא הרשאה לפי שרגילין לכתוב ככל השטרות שנותן רשות

לכל מוציא שטר זה יחודי או גוי ובמדינה לי שבטלישלה אין
מנכין בלא הרשאה כי אין כותבין זה אלא לחיזוק בעלמא בלא
צואת הלוח וגם נאמנות רגילין לכתוב בשטרות אף כי לא יאמר
לו הלוח וגם הקנס שרגילין לכתוב בשטרות שיפרע כל הוצא'
על הכפל והאך יגבו והלא אכמכת' דזאת תשובה כך נרגו פה שצרי'
הרשאה אעפ' שכתוב בשטר כל מי שמוציא אם לא שכתו מפור'
כו אף בלא הרשאה וכל דבר שנהגו במדינה לכתוב הן נאמנות
הן כתובה בשוקא הן שאר שופרי דשטרי שכבר נהגו הסופרים ל'
לכתו' כל מי שמקנה בסודר לכתוב שטר דעתו שיכתבוהו כמנה'
חמדינה ואין צריך לפרש שיכתבו כל לישני שפירי דאית בה ואם
היה בא לידו מעשה לגבו והוציא לא הייתי פוסק לגבות אם לא
נעשה הקנין בבית דין חשוב ודלא כאסמכתא ששאלת מלוה
שיירד מעצמו לכבס' לוח בלא שום כד' ומכ' מנכסיו עד כדי חובו
מחמת שרגילין לכתוב בשטרי חובות שיש רשות למלוה למכור
כל מה שימצא ללוה מנכסיו כן בפניו בין שלא בפניו שלא ברשת'
כד' ובלא שומא וחכרוה בין בשורה בין בפחות תשובה אמת הוא
שנהגו הסופרים לכתוב בשטרות שיש לנהוג על פי מה שנהגו
לכתוב וכיהו בגרון זה נל' דלאו כל כביניה דמלו' ולירד לכבסי
לוה אלא בכח כד' וכיצא כוח דנתי כבר ככאן על מה שנהגין ל'
לכתוב בשטרו בין בדיני ישראל בין בדיני אומות העול' ואברתי
חלילה וחם שיהיה רשות למלוה לתבוע הלוח בדיני אומ' העולם
דאפי' אם המלוה החלו עומדין בפניה ואמ' הלוח למלוה אם תרצו
תתבעני בפני דיני האומות כחייבין למלוה ואמרין ליה שלא
יתבענו אלא בדיני ישראל ואי לא ציית שמותי משמתין לך והא
דכתבין בין בדיני אומות העולם יש לפרשו שלא לעקור דברי
תורה כגון אי גברא אלפא הוא ואין כח בדיני ישראל לכופו או יש
לרו' שות להביא אותו בדיני אומות העולם שלא יפסיד ממנו וכן
בגרון זה אעפ' שכותבין בשטרות שיש רשות למלוה שירד לכבסי
לוה ממ' אין לעבור על דברי תורה דתנן המלוה את הבירו לא
ימשכנו אלא בכד' ויש לפרש מה שנהגו לכתוב שיכול המלוה
לירד לכבסי לוה כגון שלא מצא המלוה דין שרצת' למשפנו או
יש לו רשות לעשות דין לעצמו וכן חקרתי שנהגין בשני דברי'
הללו פה בטולישלה ועוד רגילין לכתוב לכל מוציא שטר זה א'
אעפ' כן נהגין לכתוב הרשאה אלכא לא נהגי לרח' כלשון הכתוב
בשטרות כש' בדברים הללו שיש עבירה בדבר יש לפרש אלשון
בענין שלא יהא בו עבירה וששאלת שמעון שכת' שטר לראובן
עלתי בא' בניסן שנתחייב לו בכל סך כמון עד אלף זהובי שיחזרו
שמעון אחר זמנו של שטר זה שיש לראובן עליו הכתוב וחזותם
בחתימת ידו בהודאה זו הוציא ראובן כתב ידו של שמעון שהוד'
שיש לראובן עליו ק' זהובים וזמן כתב ידו בכזו בניסן ונתקיימה ח'
חתימת שמעון באחר באייר ונסתפקתי באימתי גובה ראובן מזמן
שטרו או מזמן שנתקיי' חתימת יד שמעון כד' ידאז' שראובן גובה
מזמן שטרו דאז' יצא הקול שנתחז' שטר של שמעון באלף זהובי'
והיה להם ללקוחות לחוש שמא לאלתר ימסור שמעון כתב ידו
לראובן כי אין קול יצא לכת' ידו שיאברו אין אנו צריבין ליחוד'
אלא עד שימסור לו שמעון כתב ידו כי דווקא העדים הוא דמפקי'
לקלא וששאלת ראובן שאל' משמעון ואמר לו אתה חודית בפני
עדים שאתה חייב לי מנה חוב נמור בשטר וקנו מידך קנין גמור
ועתה גנבו ממני השטר ונתבחרו לך תן לי ממוני והשיב שמעון אתה
לא מכרת לי כלום ולא הלוייתני אלא לך נתן לי משכון ושאל' פ'

הארץ הזאת שאין מנבין לב"ח ממטלטלי שמב או נתן הלוח מפני
תקנת השוק על כן לבי נוקפי כי מאח' שידוע הוא שפשוט המנהג
בכל הארץ שאין מנבין לבעל חוב ממטלטלי של לוקח שאם היה
מקום שלא פשוט בו המנהג ראוי היה שבאותו מקום לא יקב' אדם
מחבירו שום חפץ כי אם בשטר ובאחריות כמו קרקע וזהו הדגש
גדול בדבר כי דין זה היה נמצא בכל יום כמה פעמים וזהו הדבר
ידוע לכל בני העיר גם מתוך דברי הדיינים מוכח שידוע להם
שפשוט המנהג בכל הארץ אלא שראו לומר אחר שיעשה מעשה
הדיין המוקדם והוציא מטלטלי מיד הלוקח ונתנו למלוה זו היא
ראיה שלא פשוט המנהג בעיר ההוא ואני אומר שזו אינו רא' שמא
הדיין ההוא דן דין תורה ולא שם אל לבו המנהג ההוא שאילו לא
פשוט המנהג היה ידוע ומפורסם לכל בני העיר על כן אני אומר
שאין להוציא ממטלטלין מיד הלוקח עד שיתברר בודאי בירור
גמור שלא פשוט המנהג שם כי אומדנ' דמוכח הוא שפשוט המנהג
שמה שאם לא פשוט שם רבו דינים בכל יום בנדון זה וכיאר
עוד בתשובה אחרת אע"פ שהדין בשאר מטלטלי כן אם היה ללו'
שטר חוב על אחד ומכרו בעל חוב גובה ממנו דשעמס' שאין ג
גובין ממטלטלי שפטר משום תקנת השוק

אבל בשטרות לא שייך תקנת השוק דלא שכיח ועוד שלא יצא
השטר מרשותו לגמרי שעדין נשאר בידו כח למחול השטר ח
ודלכך חשיב שפיר ממונו לגבות בו ממנו בעל חוב חזר השואל
ואמר שאי אפשר לו לברר המנהג כיצד נהגו ועל זה השיב לו
סבור הייתי שאי אפשר שלא תוכלו לעמו' על המנהג לכן כתבתי
שאין להוציא מיד הלוקח עד שיתברר המנהג וכיון שכתבת שאי
אפשר לברר שפשוט המנהג שם שלא להגבות' לב' ממטלטלי מ
משועבדים אלא אדרבה אידע מעש' פעמי' שהגבה הדיין ממטלטלי
משועבדים אומ' אני כיון שאין בידו למנהג יעמוד הדבר על דין
תורה ויגבו לבעל חוב ממטלטלי הידועין שקורמו ללוה קוד' החוב
שלוח ע"כ כת' הרמב"ם המחיי' עצמו בדב' שאינו קצוב כגון שאמר
לחבירו הרי אני חייב לכסותך או לזונך לא משתעבד שאין כאן
דבר ידוע ומצוי שנתנו לו במתנה והד"אבד' ז"ל השיג עליו וכן
כתב הרמב"ן ז"ל המחייב את עצמו בדבר שאין לו קצב' כגון שאמר
לחבירו הריני חייב לפרנסך או אתן לך כך וכך חטים בכל שנה
אע"פ שאין לו קצבה שמא יתייקרו החטים הרי זה בשאר חוב לפיכ'
אם לא קנו מידו או שלא חייב עצמו בשטר גובה מבני חורין אבל
אם קנו מידו או שחייב את עצמו בשטר גובה ממשועבדין
והמחייב את עצמו בדבר שלא בא לעולם ואינו מצוי אצלו חייב
אע"ג דקיימא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם המכשחקה
לו בלשון מבר או בלשון מתנה אבל בלשון חייב חייב לפיכך לא
מבעיא כתב לו מודה אני לך שאני חייב לך כך וכך מדות של פ'
פירות שהוא חייב לו שהרי הודה לו בהם אלא אפילו אם אמר
הרי עלי עדים שאני מתחייב לפלו' כך וכך מדות של פירו' שהוא
חייב ודווקא בלשון חזב חל' האחריות והשעבוד על החוב אבל
הנותן מתנה דבר שאינו מצוי אצלו או שלא בא לעולם אפי' כתב
לו שעבוד על שדה או קבל ממנו אחריות על כל נכסיו אינו כלו'
שאין שעבוד אחריות גדול ממשכון ואפילו אם נתן לו משכון על
מתנה זו לא קנה דמתנ' אין כאן ומשכון אין כאן וכש' שיעבו' דגרע
ממשכון ראובן הוציא שטר על שמעון שכתוב בו מחמת ש
שנתתי לך ק' זהובים ושעבודתי לו כל נכסי באלוק' זהובים שיגבה
אותם מהם וטען שמעון שבשעה שכתבו על עצמו לא היו בידו
יאן אדם כקנה דבר שלא בא לעולם וגם העדים וזאתומו' בשטר

אומרים שאינם יודעים אם היו ברשותו זהובים אם לא כתב רב
אלפס בתשובה אם זהובים שנתן בקנין הוא מטבע שנושאין
ונותנין בהם כדרך שנושאין ונותנין במטבע של כסף הרי הקנין
אינו כלום שאין מטבע נקב' בחליפין אבל אם אין נושאין ונותנין
באותו מדינה בזהובים הניתני' בקני' הרי הן פירות ונקני' בחליפין
אלא שצריך שיזא ברשותו בשעת קנין ואם אין הדבר ידוע אם
היו ברשותו בשעת קנין או לא על התובע להביא ראיה לפיכך
אם טוען בעל השטר טענת בריא שידוע שהיו בידו בשעת קנין
צריך לישבע היסת שלא היו בידו ואם אינו טוען אלא טענ' שם'
מחרימין לו סתם על מי שנתן זהובים במתנה וכחש בו והשעבוד
שיעבד בו אינו כלום דכיון שהמתנה אינו כלום גם השעבוד
לא חל והראב"ד כתב על זה שלא נרא' לו תשובת הרב כי האומר
נתתי לפלוני כך וכך הודאה היא ולא הקנאה ומי שהודיה על ע'
עצמו שנתן אין בודקין אחריו היאך נתן ויש לבו להעמיד השטר
בחזקתו ולומר שזיכה אותו לו על ידי אחר ונשאר בידו ונעשה
שומר עליה וכתב לו אחריות עליהם בקנין והרי יש כאן זהובים
ושעבוד חל עליהם וא"א הראש' ז"ל כתב ברישא פרק אע"פ שאדם
יכול לשעבד עצמו להתחייב בדבר שאינו חייב בו עתה אף על
פי שאין לו עתה נכסים כמו שנוהגין לשעבד בכתוב גדולה אע"פ
שאינו חייב בה ואין לו עתה הנכסים ראובן הלוח לשמעון
מנה ולאחר זמן כתב לו שטר ובקנין מחמת שליחתי מפלוני כך
וכך ונתחייבתי לו בהן ומשכנתי לו קרקע פלוני זכה במשכונא
ולא אמרו כיון דמלח' להוצי' ניתנ' לא קנה הקרקע ולא נשתעבד
לו שהרי נשתעבד לו בחובו בשביל הודאה שהודה שלוח' ממנו
מנה ואין קנין המשכונא לגוף הקרקע אלא להחזיק בו ולאכול
פירותיו עד שיפרע מחובו ודימה למי שדלוח' לחבירו מנה על
פה ולאחר זמן מסר לו משכון על הלוואתו שאינו יכול להוציא
המשכון מידו עד שיפרע לו חובו ראובן הוציא שטר שכתב
בו שלוח' שמעון מלוי וטען ראובן שליח שלוחו היה ובשלוחותו
הלוה וכתב השטר על שמו ולא דקפיד עליו ושמעון טוען לא
בעל דברים דידי את שהרי אין לך הרשאה מלוי ולא מבר שטר
זה לך ולא נתנו לך אם הוד' לוי לראובן ששלוחו היה הרי נתגלה
הדבר שממנו זה של ראובן היה והוא המלוה והלוה נשתעבד לו
אע"פ שלא נכתב השטר בשמו וכופין הלוח לפרוע לו ויפטר בכך
שלא הוצרכו בתיבה ומסיד' אלא למי שבא לזכו' כמנונו למי שלא
היה בו שום זכות עד עתה אבל כיון שזה מודה לדבריו ואינו חב
לאחרים בהודאתו יש לבו להאמינו לפיכך אם בא לוי למחול ל'
ללוה אינו יכול למחול לו כיון שיש כאן מסירה והודאה זכה ר'
ראובן בשלו וכאילו הלוח ראובן לשמעון מידו לידו ואין צריך
הקנאה חדשה ראובן הלוח מעותיו ללוי ובשעת הלוואה אמ'
ללוי שחיי' עצמו ובשטר על שם שמעון אך שיתנו השטר
ליד ראובן וכשתבע ראובן מלוי בזמנו טען לאו בעל דברי דידי
את כי נתחייבתי לשמעון במעותיך והשטר נכת' על שמו וראובן
טוען ממני קבלת המעות ואני הליתי לך ואתה חייב לזוזידו ל'
לידי ולא לוייתי אותה ההלוא' בשם שמעון אלא כרי שלא להשביע
את עצמי הדין עם ראובן ולא מבעיא אם הודיע דבר זה ללוה ו
ולעדים של צורך דבר שבלבו הו' תולה ההלואה בשמעון ושמעון
אינו מערער כלל בדבר אלא אפי' עשה ענינו בסתם ושמעון מ'
מערער ואומ' אע"פ שלא היה הממון שלי זכיתי בו מאחר שצוית
ללוי להשתעבד לי בקנין ונכתב השטר על שמי הרינתת אותו
לי אין ממש בדברית

וכן יורשי הנפקד לא יחזירו שום שטר שנמצא ברשות אביהם
אלא אם יודעין מה טיבו וכת' אא' הראש' זל' ראיתי מפרשי שאפי'
שניהם רוצים לא יוציאם מתחת ידו אלא קרוע דחיישינן לקנוניא
זלא מיסתבר דלא חיישינן לקנוניא ולשמא כת' ללוות בניסן ולא
לזה עד תשרי אלא בשטר שנפל דאיתרע דאיכא למימר משום
דחזוה ביה ריעותא לא נזחד בשמירתו אבל שטר המופקד לא א'
אתי ליד בית ריעותא אלא שאין הנפקד זכור נכח מי בא לידו ואם
שניהם רוצים יעשו כמאמרם פ' אם יתפשו בו ביניה שיאמין האחד
לחבירו בשבועה כי המלוה יכול להשביע ללוה שהוא פרוע כלו
או מקצתו והלוה יכול להשביע למלוה שלא נפרע אעפ' שיש בו
נאמנות לפיכך כל זמן שלא נתפשו יהא מונח ע"כ ואם יטענו
דחזוהו על שטר שמוצאין ברשות אביהם שאביהו הלוה עליו מ'
מעוה למלוה אעפ' שאינו יכול לגבותו מהלוה בלא כתיבה וכל א'
מסירה מ"מ לקחו בשביל משכון טענתם טענה אבל אגן לא ט'
טענינן ליהו כיון שאין להם כתיבה ומסירה המוצא שטר חוב אפי'
אין בו אחריות ולזה מודה לא יחזיר דחיישינן לפרעון ולקנוניא
וכת' בעל התרומות ואפי' אמ' הלוה או המלוה נקב יש בצד אות
פלוגי לא יחזיר לא לזה ולא לזה שוארי בשתהא ביד המלוה וידע
בו הסימן ואיפשר שנפל מיד הלוה והוא פרוע וגם הלוה שכותב
שטר אעפ' שאין מלוה עמו עומד בזה הסימן בעודו בידו ואיפשר
שנפל מיד המלוה ואעפ' שאין בו אחריות טעות סופר הוא לפיכך
אם פירש בו כהדיא שאינו חייב באחריו חייב מודה יחזיר או שיש
ללוה בני חורין שמספיקין לשיעבוד החוב יחזיר וכן אם נמצא
ביום שנכתב חייב מודה יחזיר אבל אם לא היה חייב מודה אעפ'
שזמנו הוא בו ביום לא יחזיר דחיישינן לפריעה אפי' ביומיה וכתב
הרמב"ם שמענין מנייה דאפילו בקובע זמן לחבירו אי נפל שטרא
ואי שתכח בגו זמניה לא יחזיר דהא סתם הלוואה ל' יום ואפילו
הכי כי אין חייב מודה לא יחזיר דחיישינן אפי' לפריעה דיומיה והיה
נמי בקובע זמן איכא למיחש שמא הוא פרוע מצא בשוק שטרות
קרועין ושטר חוב ביניהן לא יחזיר ואם יש עליו שובר אפי' בלא
עדים יחזיר השטר ללוה שאילו לא היה פרוע לא השליכיהו בין
שטרותיו הקרועין וחזי שובר נמצא עמו שאמ' שחזא פר'ו

בהם סימן ואם אינם מקויימים לא יתנם ללוה אלא למי שנותן ב'
בהן סימן ואם מצ' ג' ביחד מג' לוחים שלוה ממלוה אחד והם כתיבת
יד ג' סיפרים יתנם למלוה אף בלא סימן ואם הם כתיבת יד סופר
אחד יתנם למי שיתן בהן סימן מ"א אגרות שום שטמו ב"ד
נכסי לזה למלוה ואגרו מוזן שקבל עליו לזון בת אשתו או שמכרו
ב"ד קרקע למוזן דאשה והכנו ושטרי חליצה ומיאונין וכל מעשה
ב"ד כגון שטרי חלטת' שהחליטו ב"ד נכסי לזה למלוה יחזי לבעליו
המוצא שטר שיחרור אם אין האדון מודה בו לא יחזיר לא לזה
ולא לזה ואם האדון מודה שנתנו לעבד להשתחרר בו יחזירנו ל'
לעבד ומיהו אם יבא לטרופ' בו נמנה שמכר אדונו מנכסיו מאחר
זמן הכתוב בו צריך להביא ראיה שהגיע לידו מוזן הכתוב בו כ'
כגון דאיתרע בנפילה המוצא שטר מתנת בריא או שטר מכר
אפי' אומר הגותן או המוכר שיתנהו למקבל או ללוקח לא יתנו
לו אלא אם פירש במתנה ששייר לעצמו כח שיוכל לחזור בו כל
ימיו כגון שכתבו מזהם אם לא יחזור בו כל ימי חי' ואם הוא שט'
הקבאה שפירש שהקבאה לו מיד אעפ' שלא הגיע השטר לידו יחזיר
אפי' לא שייר לו כח שיוכל לחזור המוצא שטר מתנת שכיב
מרע אם הגותן קיים ואומר שיתנהו למקבל יתנו לו אבל מת'
הגותן וכנו אומר שיתנהו לו לא יתנהו לו אלא אם יהא שטר ה'
הקבאה כדפריש' מלוח ולוח שהם אדוקים בשטר כל אחד אומר
שלי הוא ומבני נפל אם אינו מקיים חלוה נאמן וישבע הים הפטר
ואם הוא מקיים ואחוזין בו שניהן בשוה בטופס או בתורף או ש'
ששניהן אחוזין בגליון ואפי' כל התורף קרוב לאחד יות' מלחבירו
זה ישבע שאין לו פחות מחציו וזה ישבע שאין לו פחות מחציו ו'
יפרע לו חציו אפי' אם יש בו נאמנות שהורע כהו כיון שנפל ואם
אחד אחוז בתורף ואחד ג' טופס האחד בתורף נוטל יתרון המכונ'
ששוח התורף על הטופס והשאר יחלקו בשוה בשבועה וכיצד
שמ' זה דהתרון שמין כבה שוה שטר שיש בו זמן יותר משאין
בו זמן שהרי לא תורף ולא טופס ראויין לגבות בהן זה בלא זה ל'
לפיכך בעיקר השטר הן שוח אלא שהתורף שוה יותר בשביל זה
הזמן שבו וכך נוטל תחיל' מי שהחזיק בו ואם יש באן עדי מסיר'
נמצא שבין תורף ובין טופס שניהם כשרים לגבות בו בלא עדי
חתימה אלא שהטופס שוה יותר בשביל העדים החתומים דשכח
ילכו עדי מסירה למדינ' הם או ימותו הילכך שמין עילוי ש'
של טופס בשביל עדי ועליות של תורף בשביל הזמן ומאי דביני
ביני כנכין מעיקר המלוה והשאר חולקין בשבועה ויש אומרים
שהולקין בלא שבועה שלא נתקנה שבועה זו אלא כדי שלא יהא
כל אחד ואחד הולך ותוקף את טליתו של חבירו לפיכך לא ת'
תקנהו אלא בטלית וכיצא בו דשכח אבל לא בשטרות דלא
שכח המחזיר שטר שמן דחיי' לא היה לו להחזירו כת' הרמב"ם ש'
שהוא כשר וגובין בו ואין מוציאין מתחת יד הבעלים ודאיבד ה'
השיג עליו וכתב כיון שהחזיק בפסול כב"ד או נודע בעדים בטל'
ואין גיבין בו וכת' בעל התרומות אפי' אם ב"ד גבו בו ואחר כך
נודע בעדים שנפל מחזירין ב"ד הדין ומוציאין מן המלוה להחזיר
ללוה אבל אם פרע חלוה מעצמו ואחר כך באו עדים שנפל אין
מוציאין מידו הואיל שמעצמו פרע יודע היה שאינו פר'ו ועכשיו
שמצא עדים שנפל רוצה לומר פרוע הוא ואינו נאכז' ומהניא ת'
תפישא למלוה שחזי בריא לו שעדיין חייב לו ואפי' אם פרע ל'
ליורשי המלוה שאין התפישא ברורה להם שהיא כדין אפי' חבי מ'
מדינא להם תפישא כיון שמדעת הבעלים באה לידם שאלח'
לאא הראש' זל' ראובן היה לו שטר על שמעון ולוי שהיו שותפין

לעשות שטר חוב בשמך הוא החזי לי שטר וזוהרתי לו משכנתי
תשובה אם הזדארה שהודעה שמעון בפני עדים הוא כמו שטען
באחרונה לאו הזדארה כי לפי דבריו לא היה עיקר הבטוח של
ראובן מעולם ואף אם הודה תחילה בפני עדי' כמו שטען ראובן
שחייב לו מנה חוב גמור בשטר ועתה שאין השטר יוצא מתחת
יד ראובן והוא טוען שעיקר הממון לא היה שלו אלא של לוי היה
ובקש ממנו לכתוב השטר בשם ראובן ופרעו ללוי והחזיר לו
שטרו הוא נאמן בטענה זו במגו שיכול לומר לראובן לך פרעתי
וזהו נאמן בשבועה כיון שאין השטר ביד ראובן גם עתה נאמן
בטענה זו שהוא טוען בשבוע' ואינו סותר בטענ' זו את הראשונה
כי שתיהן אמת כי היה חייב לו מנה חוב גמור בשט' כיון שהשטר
נכתב בשמו ויכול להוציא המנה בכל עת שירצה אעפ' שאין
עיקר הממון שלו ומה שטען עתה אינו סותר דבריו הראשונים
אלא מתרץ דיבוריה ונאמן במגו כדפרישית שאלה ילמדנו
דבינו ראובן הוציא שטר בשאלף וחובים על שבועה אנשים מהקהל
ויש לו כמו ל' שני ולא נשאר מהלוים חי אלא אחד ובעל השטר
תובע ליורשי הלווין וכניח לאחד מן הלווין אותו שהוא חי עדיין
ואינו תובעו ויש לו מנה לפרוע החוב והיו שטען שאבותיה
עשו שטר זה בשביל הקהל והקהל שכאותו זמן פרעו השטר כי
ראובן לא היה אמוד שילוח משלו אלף וחובים לאלו הלווין ועוד
למה לא הוציא בודי הלווין ובוזות הקהל קיים ועוד כי המלוה
הזה עברו עליה כמה שנים שזגיע לתכלית העוני ולא הוציא
שטר זה עד שמתו הלווין וכל הדור והוא ועוד כיון שלוח אחד
קיים ואינו רוצה לתובעו ש"מ שטרא רעוע הוא ומפני שדאי
יודע מה שינו של שטר זה אינו מעיז פניו כנגדו ואלי נתפטר
עמו תשובה מה שדצית לפסול השטר מפני שלא הוציא
בודי אביו ועוד מפני שכא לתכלית העניות ולא הוציא אין זה
טענה לפסול שטר אמנם אם יראה לדין שהדין מר מה הוא ימנע
מלהשתדל בו וכן אני עושה בשמכאין שטרות ישנים אני חוקר
וזורש להוציא הדין לאמתו אם אני רואה באומדנא דמוכ' שהדין
מרוכז ושקר אני אומר שאין לשום דין ישראל להשתדל בדין זה
זה אני כותב חזותם ונותן ביד הנתבע שאלה ראובן שיצא
עליו שטר שזה נוסח' ביאר מה שהודעה בפנינו ראובן שיש עליו
ממון עובן יעקב דמי חפץ פלו' כך וכך וגבה משטר פלו' כך וכך
נמצא סכום מה שהודעה ראובן שיש עליו ממון עובן יעקב כך
וכך וכתבנו זה בכך וכך לירח פלוני והעדים חתומין לכט' וטען
ראובן שלא הודה והודעה זו על מנת שיכתב אלא שישב לעשות
חשבון מה שדעה לו בידו ומה היה לו לקבל ואחר כך כתב לכל
המעמר ולא נגמר הדבר ושעדי' היום הזה לא ידע שנכת' וככתב
ההודעה אין כתוב העדנו על עצמו תשובה כיון שטען ראובן
שלא הודה והודעה זו על דעת שתכתב אלא לעשות חשבון לידע
מה היה בידו ומה היה לו לקבל נמצא שאינו באפיד אלא על ה
הכתיבה שכתבו בלא ידיעתו אבל אינו מבחש בחשבון וגם אינו
אומר משטה אני באותו חשבון שהודיתי או עשיתי שלא להשבי'
את עצמי אם כן מה קפידא יש בכתיבה זו ולא כיונו בכתיבה א'
אלא לזכרון דברים ולא לשם שטר וכן מוכיח הלשון ביאר מה
שהודעה במעמדינו ולא כתבו העדינו על עצמו כמו שרגילין ל'
לכתוב בשטרות ולא הודה בפנינו כמו שכתבין בשטרי הודאות
הילכך שטר זה אין גובין בו ממשעבדי כי אין בו קנין ואינו שטר
הלאוה אלא הודאה בעלמ' הוא על חשבו שבינו ובין יעקב ולענין
זה היה עדות מעליא לקיים מה שהודעה בפני העדים סב

אשה והנשואת ונותנת בתוך הבית וחזו שטרות מקצית
קרקעות ועבדים או שטרי חובות כתובים על ש
שמה והיא אומר' שלי הן עליה להביא ראיה בעדים שהו' כדכריח
שהיה לה ממון מיוחד ואין צריך שיעידו על אלו השטרות שהן
שלה וכתב הרמ"ה דהו' אם נמצאו לה משלשלין ברשות עלי'
להבי' ראיה וכן אחד מן האחין שנושא ונותן בתוך הבית ושטר'
עשויין על שמו ואומר שלי הם מנכס' שנפלו לי מבית אפי' עלי'
להביא ראיה בעדים ואם מת והניח יתומי' אין צריכי' האחין להבי'
ראיה ואם חלקו בשום דבר אז על האחין להביא ראיה אפי' בחיז'
ואפילו אם השטרות יותר מגדי הרבר שחלקו והוא שומן ה'
השטרות אחר זמן החלוקה וכתב הרמ"בם דווק' באחין דשמעי'
אהרדי אבל אחד שטען שנתנו לו או שקנאו מבעליו גובה בו
ואין צריך להביא ראיה והראב"ד השיג עליו שאי' גובה בלא ראיה
וכן פ"י ז"ל
עדים שהעידו על ראובן שבא להם שזייפו שטר של מנה
על שמעון ואחר כך הוציא שטר של מנה על שמעון
אין גובין לו בו אפי' אם הו' מקיים עד שיעידו עדי' שהם כתבוהו
וחתמוהו אבל שאר שטרותיו שיש לו על אחרים או אפילו על
שמעון ואינם מזה הסכום דאי הם בחזקתו ואם לא הוכיחו העדי'
שהעידו עליו שם הלוה וסכום המעות רק העידו על שטר סתם
שחזר עליו לזייפו כל שטרותיו אידעו ולא מגבינן בהו' חר"מ
כתב אפילו אם עדי' השטר מעידין שזו היא כתיבתן וחתמתן א'
אינו מועיל ולא מגבינן ביה ולא קרעיתן ליה דחיישין שמא חייף
עד שזק בעצמן סבורים שהיא חתימתן אבל אם עדי' השטר פ'
מעידין שראו והלאוה או אחרים מעידין עליה שראו שחתמו ס'
מגבינן ביה ודא תו' ליכא למחוש לזיפא ומיהו לא משהינן ליה
בידיה דילמא מיית לזה ואזיל ומפיק ביה כיתמו בבי דינ' אחרת'
ולא איתברר נביחו דהוה מהדר אדנפא אלא מוקמינן ליה ביד
שליש עד דאיתברר מילתא בסודי סד
מי שהפקידו ביד שטרות ומת המפקיד וטוען הנפקד מחיים
תפשתי אותם למשכנ' בשביל חוב שיש לי על המפקד ו'
דאלו לגבותם לא היה מועיל תפיסה בלא כתיבה אם יש עדים
שתבעם ממנו מחיים ולא רצה להחזירם לו אז דמיא תפיס' ואי לא
לא ומידי שיש עדים שהפקידם בידו וגם יש עדים שראו עתה ב'
בידו שאם לא כן היה נאמן במגו דנאנסו אמלהד' וכל זה לדינא
דגמרא אבל למאי דתקון רבנן שגובין במשלשלי דיתמי גובין
משטרותיהן אפילו לא תפש מחיים סח
המוצא שטר אצלו ואינו יודע מה שינו אמ' המלוה הפקידו א'
הלוה או אם הפקידוהו בידו בתורת שלישת ומקצתו
פרוע הוא מונח עד שיבא אליהו ואם שטר משכונא שנמצא בידו
ואינו יודע מה שינו כתב א"א הרא"ש ז"ל אעפ' שהמשכונא מחזק
בקרקע אינו מועיל לו כלום לשום טענה לא לומר לקוחהו ביד
ולא לומר ממושגגה היה בידי כבך וכך כיון שידוע שכתורת מ'
משכונא באה לידו והורעה בח המשכונא כיון שנמצא ביד שלי'
ואינו יודע כמה נפרע ממנו וקרקע בחזקת בעליה עומדת והי'
כמלה על פה ויהא השטר מונח עד שיבא אליהו ותחזור הקרקע
לבעליה ואם טעה זה שמצא השטר ונתנו לאותו שהוא כתוב
על שמו כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה לא יפה עשה זה שמצא ש'
שנתנו לזה שעבר על דברי חכמי' ואם היה זה שהשט' עתה ביד
מבחי' דברי אותו שנתנו לו היה יכול לגבות בו ואם הוא מזה
לו שנתנו לידו צריך להחזירו לו ודא מונח עד שיבא אליהו

הארץ הזאת שאין מגבין לב' ח ממטלטלי שבכ' או נתן הלוה מפני תקנת השוק על כן לבי נוקפי כי טאח' שידוע הוא שפשט המנהג בכל הארץ שאין מגבין לבעל חוב ממטלטלי של לוקח שאם היה מקום שלא פשט בו המנהג ראוי היה שבאותו מקום לא יקבל אדם מחבירו שום חפץ כי אם בשטר ובאחריות כמו קרקע והיה הרגש גדול בדבר כי דין זה היה נמצא בכל יום כמה פעמים והיה הדבר ידוע לכל בני העיר גם כותף דברי הדיין מוכח שידוע להם שפשט המנהג בכל הארץ אלא שראו לומר אחר שיעשה מעשה הדין המוקדם והוציא מטלטלי מיד הלוקח ונתנו למלוה זו היא ראייה שלא פשט המנהג בעיר ההוא ואני אומר שזו אינו רא' שמה הדין ההוא דין תורה ולא שם אל לבו המנהג ההוא שאילו לא פשט המנהג היה ידוע ומפורסם לכל בני העיר על כן אני אומר שאין להוציא ממטלטלין מיד הלוקח עד שיתברר בודאי בירור גמור שלא פשט המנהג שם כי אומדן דמוכח הוא שפשט המנהג שמה שאם לא פשט שם רבו דינים בכל יום כנדון זה וביאר עוד בתשובה אחרת אעפ' שהדין בשאר מטלטלי כן אם היה לל' שטר חוב על אחד וכברו בעל חוב גובה כמנו דטעמא שאין ג

גובין ממטלטלי שבכר משום תקנת השוק

אבל בשטרות לא שייך תקנת השוק דלא שכיח ועוד שלא יצא השטר מרשותו לגביר שעדין נשאר בידו כח למחול השטר זה הילכך חשיב שפיר כמנונו לגבות בו ממנו בעל חוב חזר השואל ואמר שאי אפטר לו לברר המנהג כיצד נהגו ועל זה השיב לו סבור הייתי שאי אפטר שלא תוכלו לעמוד על המנהג לכן כתבתי שאין להוציא מיד הלוקח עד שיתברר המנהג וכיון שכתבת שאי אפטר לברר שפשט המנהג שם שלא להגבות לב' ממטלטלי מ משועבדים אלא אדרבה אידע מעש' פעמי' שהגבה הדין ממטלטלי משועבדים אומ' אני כיון שאין בירור לכנהג יעמוד הדבר על דין תורה והגבו לבעל חוב ממטלטלי הודיעין שקדמו ללוה קוד' החוב שלוח עכ' כת' הרמבם המחיי' עצמו בדכ' שאינו קצוב כגון שאמר לחבירו הרי אני חייב לכסותך או לזונך לא משתעבד שאין כאן דבר ידוע ומצוי שנתנו לו במתנה והראב"ד ז"ל השיג עליו וכן כתב הרמב"ן ז"ל המחייב את עצמו בדבר שאין לו קצב כגון שאמ' לחבירו הריני חייב לפרנסך או אתן לך כך וכך חטים בכל שנה אעפ' שאין לו קצבה שמה יתייקרו חמתי ודרי זה בשאר חוב לפיכ' אם לא קנה בידו או שלא חייב עצמו בשטר גובה ממנו חורין אבל

אם קנו בידו או שהחייב את עצמו בשטר גובה ממנו משועבדין

ודמחי' ב את עצמו בדבר שלא בא לעולם ואינו מצוי אצלו חייב אעפ' דקיבא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הב' כשהקנה לו בלשון מכר או בלשון מתנה אבל בלשון חוב חייב לפיכך לא מבעיא כתב לו מודה אני לך שאני חייב לך כך וכך מדות של פ' פירות שהוא חייב לו שהרי הודה לו בדם אלא אפילו אם אמר הרי עלי עדים שאני מתחייב לפלו' כך וכך מדות של פירו' שהוא חייב ודוקא בלשון חוב חל האחריות והשעבוד על החוב אבל הנותן מתנה דבר שאינו מצוי אצלו או שלא בא לעולם אפי' כתב לו שעבוד על שדה או קבל ממנו אחריות על כל נכסיו אינו כלל שאין שעבוד אחריות גדול ממשכון ואפילו אם נתן לו משכון על מתנה זו לא קנה דמתכ' אין כאן ומשכון אין כאן וכש' שיעבדו דנרע במשכון ראובן הוציא שטר על שמעון שכתוב בו מחמת ש' שנתתי לך חובים ושיעבדתי לו כל נכסי באילו קו חובים שיגבה אותם מהם וטען שמעון שבשעה שכתבו על עצמו לא היו בידו אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וגם העדים דוחתו' בשטר

אומרים שאינם יודעים אם היו ברשותו ההחזיקים אם לא כתב דב אלפס בתשובה אם החזיקים שנתן בק"ן הוא כשכע' שנושאין ונותנין בהם כדרך שנושאין ונותנין כמטבע של כסף הרי הקנין אינו כלום שאין מטבע נקב' בחליפין אבל אם אין מטבע ונותנין באותו כדינה בזהובים הניתני' בקני' הרי הן פירות ונקבי' בחליפין אלא שצריך שיהא ברשותו בשעת קנין ואם אין הדבר ידוע אם היו ברשותו בשעת קנין או לא על התובע להביא ראיה לפיכך אם טוען בעל השטר טענת בריא שידוע שהיו בידו בשעת קנין צריך לישבע היסת שלא היו בידו ואם אינו טוען אלא טענ' שם' מחריבין לו סתם על מי שנתן והובים במתנה וכחש בו השעבוד ששיעבד בו אינו כלום דכיון שהמתנה אינו כלום גם השעבוד לא חל והראב"ד כתב על זה שלא נרא' לו תשובת הרב' ג' האומר נתתי לפלוני כך וכך הודאה היא ולא הקנאה וכי שהחיה על ע עצמו שנתן אין בודקין אחריו היאך נתן ויש לנו להעמיד השטר בחוקתו ולומר שזכנה אותו לו על ידי אחר ונשאר בידו ונעשה שומר עליה וכתב לו אחריות עלידם בקנין הרי יש כאן חובים ושעבוד חל עליהם ואם הראש' זל כתב ברישא פרק א' פ' שאדם יכול לשעבד עצמו להתחייב בדבר שאינו חייב בו עתה אף על פי שאין לו עתה נכסים כמו שנתקן לשעבד בכתוב נזילה אעפ' שאינו חייב בה ואין לו עתה הנכסים ראובן הלוח' לשמעון מנה ולאחר זמן כתב לו שטר ובקנין מחמת שליחי' כפלוגי כך וכך ונתחייבתי לו בהן ומשכנתי לו קרקע פלוני זכה במשכונא ולא אמרו כיון דמלוח' להוצי' ניתנ' לא קנה הקרקע ולא נשתעבד לו שהרי נשתעבד לו בחובו בשביל הודאה שהודה שלוח' ממנו מנה ואין קנין המשכונא לנוף הקרקע אלא להחזיק בו ולאבול פירותיו עד שיפרע בחובו ודומה לכי' שדלוח' לחבירו מנה על פה ולאחר זמן כסר לו משכון על הלוואתו שאינו יכול להוציא המשכון בידו עד שיפרע לו חובו ראובן הוציא שטר שכתב בו שלוח' שמעון מלוי וטען ראובן שלוח' היה וכשליחותו הלוח' וכתב השטר על שמו ולא הקפיד עליו ושמעון זוען לאו בעל דברים דידי את שהרי אין לך הרשאה כלל ולא כבר שטר זה לך ולא נתנו לך אם הוד' לוי לראובן ששלוחו היה הרי נתגלה הדבר שממנו זה של ראובן היה והוא המלוח' והלוה נש' זעבד לו אעפ' שלא נכתב השטר בשמו וכופין הלוח' לפרוע לו והשטר נכד' שלא הוצרכו כתיבה וכסיר' אלא לפי שבה לזכו כמנו לפי שלא היה בו שום זכות עד עתה אבל כיון שזה מודה לדבריו ואינו חושב לאחרים בהודאתו יש לנו להאמינו לפיכך אם בא לוי למחול ל' ללוה אינו יכול למחול לו כיון שיש כאן כתיבה והודאה וזה ד' ראובן בשלו וכאלו הלוח' ראובן לשמעון בידו לידו ואין צורך הקנאה חרשה ראובן הלוח' מעותיו לל' ובשעת הלוואה אם ללוה שיחיי' עצמו בקנין ובשטר על שם שמעון אך שיתנו השטר ליד ראובן וכשתבע ראובן מלוי במצו טען לאו בעל דברי דידי את כי נתחייבתי לשמעון במצוותיך והשטר נכת' על שמו וראובן טוען ממנו קבלת המעות ואני הלוחי' לך והאתה חייב ליחזירני ל' לידו ולא לוייתו אותה והלוח' בשם שמעון אלא כדי שלא להטביע את עצמו הדין עם ראובן ולא מבעיא אם תודיע דבר זה ללוה ו' ולעדים של צורך דבר שכלבו הו' תולה והלוח' בשמעון ושמעון אינו מערער כלל בדבר אלא אפי' עשה ענינו כסתם ושמעון מ' מערער ואומ' אעפ' שלא היה רבפין שלי' זכיתי בו טאח' שיצוה ללוה להשתעבד לי בקנין וכתב השטר על שמי הרינת' אותו לי אין מטב' בדבריו

חאל

וכן יורשי הנפקד לא יחזירו שום שטר שנמצא ברשות אביהם
אלא אם יודעין מה טיבו וכת אהראש ול ראיתי בפרשי שאפי'
שניהם רוצים לא יוציאם מתחת ידו אלא קרוע דחיישינן לקנוניא
ולא מיסתבר דלא חיישינן לקנוניא ולשמא כת' ללוות בניסן ולא
לוה עד תשרי אלא בשטר שנפל דאיתרע דאיכא למימר משום
דהוה ביה ריעותא לא נזדר בשמירתו אבל שטר המופקד לא א'
אתייליד ביה ריעותא אלא שאין הנפקד זכור נכח מי בא לידו ואם
שניהם רוצים יעשו כמאמרם פי' אם יתפשו ביניה שייאמרו האחד
לחבירו בשבועה כי המלוה יכול להשיב ללוה שהוא פרוע כלו
או מקצתו והלוה יכול להשיב למלוה שלא נפרע אעפ' שיש בו
נאמנות לפיכך כל זמן שלא נתפשו יהא מונח עכ' ואם יפענו
היורשין על שטר שמוציאין ברשות אביהם שאביהן הלוה עליו מ'
מעזת למלוה אעפ' שאינו יכול לגבותו מהלוה בלא כתיבה ובלא
מסירה ממ' לקחו בשביל משכון טענתם טענה אבל אגן לא ט'
טענינן להו כיון שאין להם כתיבה ומסירה המוצא שטר חוב אפי'
אין בו אחריות ולוה מודה לא יחזיר דחיישינן לפרעון ולקנוניא
וכת' בעל התרומות ואפי' אמי הלוה או המלוה נקב יש בצד אות
פלוני לא יחזיר לא לזה ולא לזה שוריי נשתהא ביד המלוה וידע
בו הסימן ואיפשר שנפל מיד הלוה והוא פרוע וגם הלוה שכותב
שטר אעפ' שאין מלוה עמו עומד בזה הסימן בעודו בידו ואיפשר
שנפל מיד המלוה ואעפ' שאין בו אחריות טעות סופר הוא לפיכך
אם פירש בו בהדיא שאינו חייב באחריו וחייב מודה יחזיר או שיש
ללוה בני חורין שמספיקן לשיעבוד החוב יחזיר וכן אם נמצא
ביום שנכתב וחייב מודה יחזיר אבל אם לא היה חייב מודה אעפ'
שזמנו הוא בו ביום לא יחזיר דחיישינן לפריעה אפי' ביומיה וכתב
הרמב"ם שמעינן מבינה דאפילו בקובע זמן לחבירו אי נפל שטרא
ואי שתכח בגו זימניה לא יחזיר דהא סתם הלאה ליום ואפילו
הבי כי אין חייב מודה לא יחזיר דחיישינן אפי' לפריעה דיומה והת'
נמי בקובע זמן איכא למיחש שמא הוא פרוע מצא בשוק שטרות
קריעין ושטר חוב ביניהן לא יחזיר ואם יש עליו שובר אפי' בלא
עדים יחזיר השטר ללוה שאילו לא היה פרוע לא השליכוהו בין
שטרותיו הקרועין והרי שובר נמצא עמו שאוב שחא פרו'

בהם סימן ואם אינם מקיימים לא יתנם ללוה אלא למי שנותן ב'
בהן סימן ואם מצד נבחר כג' להים שלה כמלוה אחד והם כתיבת
יד ג' ספרים יתנם למלוה אף בלא סימן ואם הם כתיבת יד סופר
אחד יתנם למי שיתן בהן סימן כמא אגרות שום ששמו בד'
נכסי לוח למלוה ואדר' מוזק שקבל עליו לזון בת אשתו או שכברו
בד קרקע למוזק האשה והבנו ושטר חליצה ומיאונין וכל כניסה
בד כגון שטר חלטת שהחליטו בד נכסי לוח למלוה יחז' לבעליו
המוציא שטר שיחרור אם אין האדון מודה בו לא יחזיר לא לזה
ולא לזה ואם האדון מודה שנתנו לעבד להשתחרר בו יחזירנו ל'
לעבד ומיהו אם יבא לטרופ' בו כמה שכבר אדונו מנכסיו כמאחר
זמן הכתוב בו צריך להביא ראיה שהגיע לידו מנין הכתוב בו כ'
כגון דאיתרע בגפילה המוצא שטר מתנת כריא או שטר מכר
אפי' אומר הנותן או המוכר שיתנו למקבל או ללוקח לא יתנו
לו אלא אם פירש בכתבה ששייר לעצמו כח שיוכל לחזור בו כל
ימיו כגון שכתבו מהיום אם לא יחזור בו כל ימי חי' ואם הוא שט'
הקנאה שפירש שהקנה לו מיד אעפ' שלא הגיע השטר לידו יחזיר
אפי' לא שייר לו כח שיוכל לחזור המוצא שטר מתנת שכוב
מרע אם הנותן קיים ואומר שיתנוהו למקבל יתנו לו אבל כת'
הנותן ובנו אומר שיתנוהו לו לא יתנוהו לו אלא אם יהא שטר ה'
הקנאה כד פירש מלוה ולוה שהם אדוקים בשטר כל אחד אומר
שלי הוא ומכני נפל אם אינו מקיים חלוה נאמן וישבע הים ויפטר
ואם הוא מקיים ואוחזין בו שניהן בשוה בטופס או בתורף או ש'
ששניהן אוחזין בגיליון ואפי' כל התורף קרוב לאחד יות' כלחבירו
זה ישבע שאין לו פחות מחציו וזה ישבע שאין לו פחות מחציו ו'
ויפרע לו חציו אפי' אם יש בו נאמנות שהורע בהו כיון שנפל ואם
אחד אחז בתורף ואחד טופס האזהו בתורף נוטל יתרון המכון
ששוח התורף על הטופס והשאר יחלקו בשוה בשבועה וכיצד
שמן זה היתרון שמין כמה שוה שטר שיש בו זמן יותר משאין
בו זמן שהרי לא תורף ולא טופס ראויין לנכות בהן זה בלא זה ל'
לפיכך בעיקר השטר הן שוין אלא שהתורף שוה יותר בשביל ה'
הזמן שבו וכך נוטל תחיל' מו שהוחזק בו ואם יש כאן עדי מסיר'
נמצא שבין תורף ובין טופס שניהם כשרים לנכות בו בלא עדי
חתימה אלא שהטופס שוה יותר בשביל העדים החתומים דשמא
ילכו עדי מסירה למדינ' הים או ימותו הילכך שמין עליוני ש'
של טופס בשביל עדיני ועלוני של תורף בשביל הזמן ומא' דביני
ביני מנכין מעיקר המלוה והשאר חולקין בשבועה ויש אומרים
שחולקין בלא שבועה שלא נתקנה שבועה זו אלא כדי שלא יהא
כל אחד ואחד הולך ותוקף את טליתו של חבירו לפיכך לא ת'
תקנהו אלא בטלית וכיוצא בו דשכיח אבל לא בשטרות דלא
שכיח המחזיר שטר שמן הדי' לא היה לו להחזירו כת הרמב"ם ש'
שהוא כשר וגובין בו ואין מוציאין מתחת יד הבעלים ודראב"ה
השיג עליו וכתב כיון שהוחזק בפסול כבד או נודע בעדים בטל'
ואין ג' כין בו וכת' כעל התרומות אפי' אם כד ובנו כו ואחר כך
נודע בעדים שנפל מחזירין כד הדין ומציאין כן המלוה להחזיר
ללוה אבל אם פרע הלוה מעצמו ואחר כך באו עדים שנפל אין
מוציאין מידו הואיל שמעצמו פרע יודע היה שאינו פרו' ועכשיו
שמצא עדים שנפל רוצה לומר פרע הוא ואינו נאמן ומביא ת'
תפישה למלוה שהרי כריא לו שעדיין חייב לו ואפי' אם פרע ל'
לירשי המלוה שאין התפישה ברורה להם שהיא כדן אפי' הכי מ'
מהניא להם תפישה כיון שכדעת הבעלים באה לידם שאלה
לאה הראש זל ראובן היה לו שטר על שמעון ולוי שהיו שותפין

לעשות שטר חוב בשמך והוא החזיק לי שטר והחזירתי לו משכנו
תשובת אם הודאה שהודה שמעון בפני עדים הוא כמו שטען
באחרונה לא הודאה והיא כי לפי דבריו לא היה עיקר המבוק של
ראובן מעולם ואף אם הודה תחילה בפני עדי' כמו שטען ראובן
שחייב לו מנה חוב גמור בשטר ועתה שאין השטר יוצא מתחת
יד ראובן והוא טען שעיקר המבוק לא היה שלו אלא של לוי היה
ובקש ממנו לכתוב השטר בשם ראובן ופרעו ללוי והחזיר לו
שטרו הוא נאמן בטענה זו במגו שיכול לומר לראובן לך פרעתי
וזהו נאמן בשבועה כיון שאין השטר ביד ראובן גם עתה נאמן
בטענה זו שהוא טען בשבוע ואינו סותר בטענ' זו את הראשונה
כי שתיהן אמת כי היה חייב לו מנה חוב גמור בשטר כיון שהשטר
נכתב בשמו ויכול להוציא המנה בכל עת שירצה אע"פ שאין
עיקר המבוק שלו ומה שטען עתה אינו סותר דבריו הראשונים
אלא מתרץ דיבוריה ונאמן במגו כדפרישית שאלה ולמדנו
דבינו ראובן הוציא שטר באלף זוזים על שבועה אנשים מהקהל
ויש לו כמו ל' שני ולא נשאר מהלוים חי אלא אחר ובעל השטר
תובע ליורשי הלויין וכיח לאחד מן הלויין אותו שהוא חי עדיין
ואינו תובעו ויש לו כמה לפרוע החוב והיורשין טוענין שאבותיה
עשו שטר זה בשביל הקהל והקהל שבאותו זמן פרעו השטר כי
ראובן לא היה אמיד שיליה משלו אלף זוזים לאלו הלויין ועוד
למה לא הוציא בודי הלויין וכוונת הקהל קיים ועוד כי המלה
הזה עברו עליה כמה שנים שהגיע לתכלית העוני ולא הוציא
שטר זה עד שמתו הלויין וכל היורש והוא ועוד כיון שלוח אחד
קיים ואינו רוצה לתובעו ש"מ שטרא רעוע הוא ומפני שחזי
יודע מה טיבו של שטר זה אינו מעיז פניו כנגדו ואלי בתפטר
עמו תשובת מה שרצית לפסול השטר מפני שלא הוציא
בחי אביהם ועוד מפני שבא לתכלית העניות ולא הוציא אין זה
טענה לפסול שטר אמנם אם יראה לדין שהדין בר מה הוא ימנע
מלהשתדל בו וכן אני עושה כשמביאין שטרות ישנים אני חוקר
ודורש להוציא הדין לאמתו אם אני רואה באומדנא דמוכ' שהדין
מרומה ושקר אני אומר שאין לשום דין ישראל להשתדל בדין זה
זה אני כותב וחותם ונותן ביד הנתבע שאלה ראובן שיעא
עליו שטר שזה נוסח' ביאר מה שהודה בפנינו ראובן שיש עליו
מבוק עובדן יעקב דמי חפץ פלו' כך וכך וגבה משטר פלו' כך וכך
נמצא סכום מה שהודה ראובן שיש עליו מבוק עובדן יעקב כך
וכך וכתבנו זה בכך וכך לירח פלוני והעדים חתומין לכ"ט וטען
ראובן שלא הודה הודאה זו על דעת שתכתב אלא לעשות חשבון לידע
חשבון מה שהיה לו בידו ומה היה לו לקבל ואחר כך כתב לכל
המעמר ולא נגמר מדבר ושעדי היום הזה לא ידע שנכתב וכתב
והודאה אין כתוב העדינו על עצמו תשובה כיון שטען ראובן
שלא הודה הודאה זו על דעת שתכתב אלא לעשות חשבון לידע
מה היה בידו ומה היה לו לקבל נמצא שאינו בקפיד אלא על ה
הכתיבה שכתבו בלא ידיעתו אבל אינו מבחש בחשבון וגם אינו
אומר משטה אני כאמתו חשבון שהודיתי או עשיתי שלא להשבי'
את עצמי אם כן מה קפידא יש בכתיבה זו ולא חתנו בכתיבה א'
אלא לזכרון דברים ולא לשם שטר וכן מוכיח הלשון ביאר מה
שהודה במעמדינו ולא כתבו העדינו על עצמו כמו שרגילין ל'
לכתוב בשטרות ולא הודה בפנינו כמו שכותבין בשטרי הודאות
הילכך שטר זה אין גובין בו כמשעבדי כי אין בו קנין ואינו שטר
הלואה אלא הודאה בעלמ' הוא על חשבו שבינו וכין יעקב ולענין
זה היה עדות מעליא לקיים מה שהודה בפני העדים סב

אשה הנרשאת ונותנת בתוך הבית חזיו שטרות מקביות
קרקעות ועבדים או שטרי חובות כתובים על ש
שמה והיא אומר' שלי הן עליה להביא ראיה בעדים שהן כדכרית
שהיה לה מבוק מיוחד ואין צריך שיעידו על אלו השטרות שהן
שלה וכתב הרמ"ה דההיא אם נמצאו לה מטלטלין ברשות עלי'
להבי' ראיה וכן אחד מן האחין שנושא ונותן בתוך הבית ושטר'
עשויין על שמו ואומר שלי הם מנכסי' שנפלו לי מבית אמי עליו
להביא ראיה בעדים ואם מת והניח יתומי' אין צריכי' האחין להבי'
ראיה ואם חלקו בשום דבר אז על האחין להביא ראיה אפי' בחייו
ואפילו אם השטרות יותר מגדי הדבר שחלקו והוא שזמן ה
השטרות אחר זמן החלוקה וכתב הרמ"בם דווקא כאחין דשמעי'
אהרדי אבל אחד שטען שנתנו לו או שקנאו מבעליו גובה בו
ואין צריך להביא ראיה והראב"ד השיג עליו שאי' גובה בלא ראיה
וכן פ"ד ז' סג

עדים שהעידו על ראובן שבא להם שזיפו שטר של מנה
על שמעון ואחר כך הוציא שטר של מנה על שמעון
אין גובין לו בו אפי' אם הו' מקיים עד שיעידו עדי' שהם כתבוהו
וחתמוהו אבל שאר שטרותיו שיש לו על אחרים או אפילו על
שמעון ואינם מזה הסכום הרי הם בחזקתו ואם לא הזכירו חעדי'
שהעידו עליה שם הלוח וסכום המעות רק העידו על שטר סתם
שחזר עליו לזיפו כל שטרותיו אידעו ולא מגבינן בתו' וח"כ"ה
כתב אפילו אם עדי השטר מעדיין שזו היא כתיבתן וחתמתן א'
אינו מועיל ולא מגבינן ביה ולא קרעינן ליה דחיישינן שמא זיף
עד שהן בעצמן סבורים שהיא חתימתן אבל אם עדי השטר מ'
מעדיין שראו והלואה או אחרים מעדיין עליה שראו שחתמו מ'
מגבינן ביה דהא תו ליכא למחש' לזיפא ומיהו לא משהינן ליה
בדיה דילמא מית לזה ואזיל ומפיק ביה מיתמו בבי דינ' אחרינא
ולא איתברר נביתו דהוה מהדר אדזיפא אלא מוקמינן ליה ביד
שליש עד דאיתברר מילתא בסודי סד

מי שהפקידו ביד שטרות ומת המפקיד וטוען הנפקד בחיים
תפשתו אתם למשכון בשביל חוב שיש לי על המפקד ו'
דאלו לגבותם לא היה מועיל תפיסה בלא כתיבה אם יש עדים
שתבעם ממנו בחיים ולא רצה להחזירם לו או היא תפיס' ואי לא
לא ומידי שיש עדים שהפקידם בידו וגם יש עדים שראו עתה ב'
בידו שאם לא כן היה נאמן במגו דנאנסו או להדום וכל זה לדינא
דגמרא אבל למאי רתקון רבנן שגובין במטלטלי דיתמי גובין
משטרותיהן אפילו לא תפש בחיים סח

המוצא שטר אצלו ואינו יודע מה טיבו אם המלוה הפקידו או
הלוח או אם הפקידוהו בידו בתורת שלישת ומקצתו
פרוע וזה מונח עד שיבא אליהו ואם שטר משכונא שנמצא בידו
ואינו יודע מה טיבו כתב א"א הרא"ש ז"ל אע"פ שהמשכונא מוחזק
בקרקע אינו מועיל לו כלום לשום טענה לא לזכר לקוחהו ביד
ולא לומר במושגגה היה בידי ככך וכך כיון שידוע שכתורת מ'
משכונא באה לידו והורעה בה המשכונא כיון שנמצא ביד שליש
ואינו יודע כמה נפרע ממנו וקרקע בחזקת בעליה עומדת והו'
כמלה על פה ויהא השטר מונח עד שיבא אליהו ותחזור הקרקע
לבעליה ואם טעה זה שמצא השטר ונתנו לאותו שהוא כתוב
על שמו כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה לא יפה עשה זה שמצאו ש'
שנתנו לזה שעבר על דברי חכמי' ואם היה זה שהשט' עתה בידו
מכחיש דברי אותו שנתנו לו היה יכול לגבות בו ואם הוא מודה
לו שנתנו לידו צריך להחזירו לו ויהא מונח עד שיבא אליהו

שלא נראה השטר ביד מוצאו ושכח השליח כובשו ואינו רוצה ל
להחזיר לבו ולא איתרע שטר זה בשו' בפילה דכיון שחוב זה ידוע
לכמה בני אדם יכתבו לבו שטר אחר שכן הדין נותן במי שנמצא
שטר חובו ודישמו ניכ' שבד' עושיין לו קיומו ואין לך רישומו ניכ'
חתר מברון זה מכמה אמתלאות ואומדות ברורות וידיים מוכיחות
שגלוי ידוע לכל שבמון זה לא נפרע ומחוייבין כד' לכתוב מעשה
בד' ולקיים השטר בכתחילה ולכופו לפרוע ואם היו הנושים כנאן
היו טוענין אותו טענה שבדו קרוביהם מלבם היו ראויין לכופתם
ולרדותם עד שיאמרו אמת הוא דעדיפי כל הני אומדניה מההיא
אומדנא דמר זוטרא חסידא דאיגניב כסא דכספא מאושפיזיה הוה
חזי להווא בר בי רב דמשי ידיה וכפר בגלימא דחבריה וכפתח
ואזי המוצ' שובר בשוק בזמן שהמלוה מודה שנתנו ללוה יחזירו
ללוה אינו מודה לא יתנו לא לזה ולא לזה ואם נמצא ביד המלו'
שובר על אחד משטרותיו שהוא פרוע אינו כלום לגרע כח השט'
אפילו אם הוא כתב יד הלוה או המלוה עצמו אלא אם השטר ש
שהשובר כתוב עליו מונח בין שטרותיו הפרועין אע"פ שהוא אינו
קרוע ממ' איתרע הילכך סמכינן אשובר אפי' אין על' השוב' עדים
אבל לא נמצא עליו שובר אע"פ שנמצא בין שטרות קרועין לא
גרע וגובין בו יורשיו ואם עדים חתומים על השובר שנמצא ביד
המלוה ישאלו לעדים אם יודעין אם השטר פרוע אם לא ידעשו
על פיהם ואם אין יודעין או שאינן לפנינו אינו כלום דשמ' הפסיד
שטרו והיה ירא כשיבא הלוה אם לא יתן לו השובר לא יפרענו ו
ולכך כתבו שיהא מוזמן לידו ואם הוא מקיים אז ודאי הוא כשר ש
שהמלוה אינו מקיימו אלא ודאי נתנו ללוה וחזר והפקדו בידו ו
ואם השובר ביד השליש ואומר שהוא פרוע נאמן אפי' ראוהו כבר
בד' בידו ואפי' אין עליו עדים ואפי' מת השליש השובר כשר וחוק'
שהשטר בידו עם השובר אבל אם אין השטר בידו ואין עדים ב
בשובר אינו כלום דלא עדיף שליש מלוה עצמו שהוציא שובר
בלא עדים שאינו כלום ואם יש עליו עדים אע"פ שאינם נאן ש
שיחבלו לשאלו אותם אם הוא פרוע אם לאו אם הוא מקיים כשר
שודאי מיד הלוה בא ואם אינו מקיים יתקיים בחותמיו ואז נאמן
השליש לומר שהוא פרוע ואם השליש כתב לא חזיר לא
ללוה ולא למלוה אפי' שהוציב מודה שהמלוה הפקדו בידו ועדיין
לא נפרע וחוב לפי שחוששין לקבוצא לפיכך אין גובין בשטר
חוב שזה השובר יוצא עליו ואין קורעין אותו שטר שנמצא בו
שובר בגוף השטר בין מלפניו בין מלאחרי שטר זה פרוע או ש
שנפרע ממנו כך וכך עושיין כמו שכתב בשובר שאם לא היה פרד'
לא היה כותב אותו בגוף השטר שאלה לאא' הראש זל'
ראובן נפטד ונמצא באחד משטרותיו מכתב ידו שטר זה חצי ל'
לפלוני אם חכה בו פלוני באותו החצי תשובה אין לפלוני חלק
בו ולא דמי לשטר שנכתב עליו פרעון דמגרע השטר דכשיצא
השטר בבד' לגבות רואין עליו פרעון הילכך לא היה כותב אותו
אם אינו אמת אבל מה שכתב עליו שיש לאחר חלק בו אינו מנר'
כח השטר הילכך אין בו ממש שאפילו אם היה אומ' לו בפני עדים
זה השטר חצי שלך אם לא היה אובר אתם עדי יכול לומר שלא
להשביע את עצמו עשו ואינו אמת ולא עדיף מה שכתוב מאילו
הודה לו בפני עדים האומר שטר בין שטרותיו פרוע ואינו יודע
אזוהו כל שטרותיו פרועין נמצא לאחד שם שנים הגדול פרוע
ולא הקטן האומר לחבירו שטר לך בידי שהוא פרוע הגדול
פרוע והקטן אינו פרוע חוב לך בידי פרוע כל שטרותיו שיש לו
עליו פרועין

הלכתא אותיות אין נקנין אלא בכתיבה ובמסירה לפיכך האי
באן דמוכי שטרא לחבריה צריך למיכת' ליה קני לך
איהו וכל שיעבודא דאית ביה ואם לא כת' כן לא קנה המלוה שכו
ואפי' הגייר בעלמא לצור על פי צלוחיתו לא קנה אלא מק' טעות
הוא ומחזיר הגייר ויחזיר לו הדמים וכן כת' הרמב"ן שלא קנה אפי'
הגייר לצור על פי צלוחיתו מפני שעיקר מכו' לראיה והבל בטל
ולא יתקיים לחצאין ואפי' אם מסרו לידו וקנו מידו בקנין שמוכ'
לו כל השיעבוד שבו אינו כלום אע"ג דסתם קנין לכתובה עומד
וכתבו לו העדים וקנין אינו כלום דכתיב שהשטר נקנה בה הוא
הקנין בעצמו שבוה הכתיבה נקנה השטר כשמסרו לו אבל כתיב'
שכותבין העדים שראו הקנין אינה אלא לראיה בעלמא לפיכך כיון
שלא כתב לו השטר בשעת שהקנה לו אין כותבין אח"כ ואפי' אם
כתבו לו העדים אינו שטר הקנאה אלא שטר של ראיה וכן כתב
א"א הראש זל' בתשובה בראובן שנתן לשמעון כל נכסיו בכתנת
בריא בטלטלי אנב מקרקעי בקנין אע"ג דשטרי בכלל נכסי א
אינון לא קנאם אע"פ שהיו השטרות בבית ראובן והקנה לשמעון
כל נכסיו ונמצא שקנה הבית שהשטרות בתוכה ויש נאן כתיבה
וחצרו דהוי כמסירה אפי' הכי לא קנה השטרות כיון שלא כתב
לו קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה ואם כתב לו שטר מבידח
קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה ומכר לידו אלא ששטר זה
הנמכר לא היה מצוי אצלו וקנו מידו שמוכר לו שטר פלוני כתב
הראב"ד זל' שטקנה דחליפין הן במקום המסירה דכמו ששאר פ
מטלטלין נקנין בחליפין כן גופו של שטר נקנה בחליפין וכתבי
לקנות שיעבוד שכו והרמב"ן כת' שאינו מועיל אלא אם ימסרו לו
גופו של שטר וכתיבה ושטר העשוי בערכאות של גוים ושטר
של כתב ידו נקנין גם כן בכתיבה ומסירה ולא אמרינן דליחשבי
כמלוה על פה שאינה נקנית אלא במעמד שלשת דשטר העשוי
בערכאות של גוים אם עשוי כתיקונו גובין בו אפילו ממשעבדי
וכתב ידו נדי דלא חשיב בשטר לגבות בו ממשעבדי גובין בו פ
מבני חרי ובשטר משכונ' איכא פלוגתא ה"ר יוסף מאג"ש כת' שריג
כשאר מלוה כיון שיכול לסלקו במעות וצריך כתיבה ומסירה ו
והגאונ' בכתבו דמסירה בעלמא בלא כתיבה לא קניא אבל כתיבה
קניא בלא מסירה דכיון שחזיק בקרקע וכתב לו קני לך וכו' קב'
אע"פ שלא מסר לו שטר המשכונא וחזקא במשכונ' כוחזקת אבל
אינה כוחזקת היא בשאר מלוה אבל שטר חוב על המשכון של
מטלטלין כיון שמכר לו החוב ומכר לו המטלטלי אף על פי שלא
מסר לו השטר קנה החוב שעליו במשיכת המשכון והאי מסירה
דשטרות כפרשי התוספות לאו מסירה לחודה שימסרנו המוכר
ליד הלוקח שלא הזכירה מסירה אלא בבעלי חיים וספינ' דמסיר'
דידהו דביא למשיכה דכשאומו הספינה בחבל ומנענעה כל שהו
הולכת מכחו וכן בבעלי חיים הילכך אפי' בלא ניענוע נבי קונה
אבל בשאר מטלטלי לא אלא הך מסירה צריך הגבהה עמה או
משיכה אם הוא שק בלא שטרות שאין דרכו להגביהו והא דקרי
לי מסיר' אע"ג דבעי כשיכ' או הגבה עמה משו' דבעינן מסיר' מיד
ליד עם ההגבהה או עם המשיכה וטעמא משו' דבעינן קנין חשוב
לקנות שיעבוד השטר אי נמי אפי' אי לא בעינן מסירה מיד ליד
נקט לשון מסירה משום דבעינן דעת אחרת מקנה אותה כמו ש
שאר מסירה שחבירו מוסר לו לפיכך הגבה בשטר הפק' שחבירו
הפקיד שטרו אינו קונה על ידו המלוה הכתובה בו כיון שאין באן
דעת אחרים מקנה ובכתיבה איכא פלוגתא ד' יוסף מאג"ש כתב
דאפי' למאן דבעי כתיבה אין צריך להביא ראיה ונאמן לומר שטר

בהרבה עסקים והיה השטר כאלף ותשם זהובים ומת שמעון ו
ונשאר בניו בחזקת חשוכי כבוד ויצאו הרבה שטרו על שמעון
ולוי והוצרך לוי לפרוע מקצתו בני שמעון לא היו להם ממה
לפרוע וזרחיקו בני שמעון נדוד למרחק בשביל נגישת החובות
ונשאר אדם חולה מוטלת על ערס דוי ותבע מורשה של ראובן
ללוי והורידוהו בד לבתים של לוי ואחר כך תבע לוי לאמו של
בני שמעון בשטר חיוב שהיה לו עליה ועל בניה שנתחייבו לו
ככל מה שידעו כמנו בשטר הנזכר שהיה עליו ועל שמעון ב
בעליה שיפרעו לו ובקש שירידוהו לה זמן עד שתתרפא בחוליה
ומיד אחר כך קודם שתתרפא יצא קול הכרה בעיר ששטר ה
הנזכר נפל מיד המורשה הנשואו בכיסו והוא צועק וכרדף ו
ומחזר אחר אבידתו ובעודו מחזר בשווקים וברחובי נה ע שגוי
מצאו והגוי אומר שכברו ליהודי פלוני אלמוני ואותו פלוני כברו
לקרובי שמעון וקול אמת לא זו נתאמת קרוב לודאי כי בא שלוחו
של פלוני אלמוני ללוי ואמר לו אם הוא רוצה לקנות אותו שטר
שנתחוק עליו ועל שמעון והשיב לוי לפי תוכו וצדקתו מה לי
לקנות שטר שאני יודע בודאי שאינו פרוע חלילה לי מעשות
כדבר הזה אף אם נפל השטר יודע אני שעלינו מוטל לפרוע מ
במון זה ואח' כך באו קרובי בני שמעון ואמרו שאיפ' שקרוביהם
בני שמעון שדחו הממון הנזכר בשטר על ידי שליח ופרעוהו
והוחזר השטר לשליח ומידו נפל ואחר כך נמצא כתוב ששלחו
קרובי בני שמעון להם שזה נוסחו הו' יודעין ששטר שנתחוק על
אביכם ועל לוי שותפו נאבד ולא נמצא ולא ימצא עוד וכך וכך
טעננו בשבילכם והודענו אתכם כל הדברים שאם יגיעו דברים
אלו אליכם שתדעו מה שתעשו אחר הדברים והאם והסיבה
אשר אידע בשטר זה אכתוב אני את אשר עם לבבי על פי התור'
אשר הורוני ולמדוני חכמי התורה אשר דרביה רדכי גועם וכל
נתיבותיה שלום ונצטונו בה לרון דין אבת לאבתו ואעפ שאין
אנו נביאים לרון דברים שבלב חכם עדיף מנביא ונצא בעקבות
הראשונים ונלמדו כמעשיהם מהוא עובדא דפר' הזקת הבתים
ההוא גבר' דשמע' לדביתו דקאמר' לברתה אמאי לא עביע' חדי'
איתתא באיסורא עשרה בני אית' לי ולי' לי באבוק אלא חז' כי
קא שכיב אבד כל נכסי לחז' ברי דאית לי כי קשכיב לא ידעו א
אינשי דהי מיניהו אתו לקמיה דר' בבאה אמר להו זילו חבטו ל'
לקברא דאבוכון עד דקאי ומגלי לכולהי בניכו אזול כולהו ו
זהו דבריה לא אזל אמר כולהו נבסילהאי ניכהו דלא אזל וכן
בבמה מקומות וכן הלכו חכמי התלמוד בתר' אומנא דמוכת
גבי שטר כבדחתא וכן גבי כתב כל נכסיו לאחר ואחר כך נודע
שיש לו בן בן בתנת שכיב מרע בבולה והוא דזבן נכסי א
אדעתא למיסק לארעא דישראל וגמל' האחר בין הגמלי ודבר
זה יש לו עיקר מדברי קבלה מאב לחכמים אשר צוה ליתן הילד
הזי וגו' וכן בכל דור ודור מצויין לשבור גתלעות עול והגמלים
עקלקלות להודיעם בנתיבת ישר' לכן אהיה דעי בגדון זה מה
דינו שאמרו חכמים בשטר שנפל מה דינו ונחלקו בו ר' מאיר ו
וחכמים בפ' דבבא מציעא ר' מאיר אומר אם אין בו אחריו נכסי'
יחזיר שאין בד' נפרעין מהן יש בו אחריות נכסים לא יחזיר שכד'
נפרעין מהם וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא יחזיר שבי' דין
נפרעין מהן ונחלקו בפירוש דבריהם ר' אלעזר ור' יוחנן רבי א
אלעזר אומר כחלוקת כשאין חייב מודה ר' מאיר סבר שטר שאין
בו אחריות אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני
חרי ורבנן סברי כמשעבדי הוא ולא גבי' הוא מבני חדי' מנבא

גבי אבל כשחייב מודה דבדי אבל יחזיר דלפרעון ולקנוניא לא
חיישינן ור' יוחנן אומ' מחלוקת כשחייב מודה ר' מאיר סבר שטר
שאין בו אחריות ממשעבדי הוא דלא גבי אבל מכני חרי גבי ו
ורבנן סברי ממשעבדי נמי גבי חילכ' אע"ג דחייב מודה לא יחזיר
דחיישינן לפרעון ולקנוניא אבל אין חייב מודה דבדי אבל לא
יחזיר חיישינן לפרעון ותניא כוותיה דר' יוחנן והילכתא כוותיה
דשטר שנפל אפי' אם חייב מודה אם אין לו נכסים ללוה חיישינן
לקנוניא אבל יש לו נכסים ללוה ליכא למיחש לקנוניא והיכא
דאין חייב מודה בכל ענין לא יחזיר דחיישינן לפרעון דאיתרע
שטר זה דכיון שנמצ' מוטל באשפה ניכר שלא חששו לשמירתו
מוחמת שנפרע ורקתו וכיון שהו בר' מוכרע ושקל' המלח אומ'
ממני נפל וחלח אומ' פרעתי וממני נפל' חיישינן טפי לדברי ה
הלוה כיון שאין סבר' מברע' לדברי זה יותר מדברי זה ומעמידין
במון בחזקתו ואין לומר אדרב' העמד שטר על חזקתו שלא נפרע
לפי ששטר עומד ליפרע אבל כשיש סברא לומר שלא נפרע לא
חיישינן לפריעה כדאר' אסי אמר רבי יוחנן המוצא שטר חוב בשוק
זכתוב בו הגפק חמנו בו ביום יחזירנו לבעלים אי משום שמא כ
בתב ללוה ולא להא' כתוב ביה הגפק ואי משום פריע' לפריעה
בת יומא לא חיישינן דלא שכיח לפרעיה בוכיזם וכן בנדון זה יש
כמה סברות וידים מוכיחות דלא חיישינן לפריעה שהאשה בקשה
להרדח זמן החוב לה ולבניה עד שתתרפא וכן עשו ובתוך חוליה
אידע מקרה הגפילה ודאי כקובע זמן לחבירו דחזקה אין אדם פ
פורע תוך זמנו ועו' שידוע שיצאו הבני' מן העיר להשמט מן הדין
ידוע אם היה רק מתחילין בפרעון ופורעין מעט מעט היו מ
ברווחין לזן זמן אחר זמן ואיך הוציאו כל כך ממון מידם בעין
יפה בבת אחת בלא נגישה ודוחק ועוד יראה דהיכא שידוע שאין
הלוה בעיד' בין גפילת השטר למציאתו שיתר נכונים דברי ה
גמלוה שאמר שאינו פרוע כש' בנדון זה שהלכו למרחקים שלא
נחוש דילמ' אתו נגמלא פרחא או שלחו ממון ביד שליח ופרעו
במסתרין שלא בידיעת שום אחד מקרוביה שהדי קרוביהם אף
אחר שלמדום לטעון לא אמר אלא שמ' יכולין לטעון ששלחו ה
דבפוק על ידי שליח וזמנו השטר ליד השליח וממנו נפל אבל
כלם הודו שלא ידעו בפרעון זה כלום והיאך איפשר שנפרע
במון זה ולא ידעו כמה אנשי' מאנשי העיר ועוד שהדי זקני העיר
מנו את דוד' שלמה ואותי אפוטרו פסי' על דהקדש של ר' משה
ג'ע' ששטר הנזכר היה ממנו ואיך נפרע השטר בלתי ידיעתינו
אף כי אנו מוסרים שטרות ליד שלוחים לנגוש הנגשים לפרוע
מ'מ' אין השליח מקבל הממון אלא לידיו בא הממון וסגור ב
בחותמינו ועוד ידוע כי לא היה שהות בין גפילת שטר זה ל
למציאתו במזרח כדי שיעור בנין המעות הללו ואיך יתכ' שבאותו
זמן בא השליח והביא המעות ופרעם ונפל השטר מידו ועוד
כיון שידוע שכבר נהגב אדרכתא על נכסי לוי שותף של אביה'
בשביל ממון זה והם מחוייבין לסלקו מאותו תביעה היאך יפרעו
ממון זה בלא ידיעתו ושלא בפני כד' כדי לבטל מעשה כד' שעשו
על נכסי לוי ועוד שהדבר ידוע שאין אמודין לפרוע ממון זה
כי כבר אמרו שאביהם לא הגיח להם שום ממון ומפני זה הוצרכו
לכרוח מרחוק מפני נושיהם ועוד מי יסבן עצמו לשלוח ממון
כזה על ידי שליח בעת כזאת שהדרכים משובשי' ולואי שיתנחו
למלוה במקום שהוא שם כי אם רוצים לפרוע במקום שהוא שם
ברצון היה מקבל המלוה עליו אחריות הדרך להביא אליו ועוד א
אין אנו מאמינין לשלוחנו שהוא אמר שנפל השטר מידו כל זמן

לעצמם יכול למחול
משתעבדינ' לך ולכל דאנוי מחמתך ומכרו שוב אינו יכול למחול
וכן כת' בעל העיטור ולא נהיר' לא' הראש ז' אלא אפילו שכתב
לו ובי יכול למחול וכן כת' הרמב"ם נתנו במתנת שכיב מרע ומת
אין הורש יכול למחול וכן המכנסת שטר חוב לבעלה אינו יכול
למחול שאין קנין לאשה בלי בעלה וכן הנותן שטר חוב או מכרו
במעמד ג' אינו יכול למחול וכתב בעל התרומות המוכר שטר
משכונת קרקע לחבירו אע"פ שירד הלוקח למשכנו והחזיק בה
יכול למחול הואיל ויכול הלוה לסלקו במעות אבל המוכר שטר
חוב לחבירו ויש משכון בידו ומסרו ביד הלוקח שוב אינו יכול
למחול ללוה מה שכנגד המשכון שכבר זכה הלוקח במשכון עד
כדי דמיו וא"א הראש ז' כת' בתשובה שאף במוכר משכונת קרק'
שהחזיק בו ומכרו אינו יכול למחול לוקח שטר חוב שחזר ומכרו
למלוה אינו יכול למחול שהרי עיקר קנינו של שטר נשאר מ
מתחילה אצל המלוה שהרי יכול למחול אותו לפיכך עכשיו נ
נתרוקן החוב לגמרי למלוה ולא נשאר אצל הלוקח שום זכות
ולא עוד אלא אם מכרו לוקח ראשון ללוקח שני שוב אין הלוק'
ראשון יכול למחול שהרי לא נשאר לו שום זכות בשטר שהקנין
היה לו בו שמכרו כבר לשני וכשמחול המוכר או יורשו צריכין
לשלם ללוקח ואם מת בנו משלם תחתיו שאין זה קנס לומר שלא
קנסו לבנו אלא ממון גמור הוא וכ"ש שאם מחל הורש שצריך
לשל' בדא' שהמחול חייב בתשלומין במון שהשטר כשר והמלוה
ראוי לפרע ממנו אבל טען הלוח שהוא מזויף ואינו יכול לקיימו
או שהלוה אלט ולא ציית דינא או שהוא עני ואין לו אינו חייב ל
לשל' לו כלום הואיל ולא גרם לו הפסד ממון במחילתו שלעולם
אינו מתחייב מחמת מחילתו עד שיתברר שאין החוב נפסד ללוק'
אלא מחמת מחילתו של זה ואינו משלם דמיו כולו אלא הדמים
שנתן בו שכן כתב רב שרירא גאון המוכר שטר חוב לחבירו
ומחלו וקא הדר לוקח עליה דמוכר אינו גובה ממנו אלא אותם
דמים שנתן לו ולא דמי לשאר זכינא דאית ביה ללוקח שבחה ד
דוב' כיון דיש בידו למחול ואפי' הורש שלו מעיקרא זכיני ריעי
גינהו דאיבעי ליה לשבתי שפרא למינת' בשמי' זכיין דלא עבד
הבי דין הוא שלא ישול' אלא מה שנתן בשטר וכן מסתברא לא'
הראש ז' כת' בעל התרומות כי היכי דבעלמא אמרינן אחריות
טעות סופר הוא הכי נמי אמרינן במוכר שטר חוב לפיכך אם בא
בעל חוב של מוכר וטרף זה החוב או שבא אחר והביא ראיה ש
שטר זה שלו או שלקחו מהמלוה תחילה וכל' כיוצא בזה חוזר
הלוקח וגובה כל השטר מהמוכר או מגבסיו אבל אם הוצי' הלוח
טובר ששטר זה פרוע או שמחל לו המלוה קודם לכן הרי זה מקח
טעות והמעות חוזרין ואם היה הלוח עני בשעת מכירה בכלל א
אונאה הוא ואם מכרו ביותר מדמיו אין לשטרות אונא ואם העני
אחר כך ואינו יכול להוציא ממנו כלום אין זה בכלל אחריות ד
דמיו דידיה גרם ע"כ וא"א הראש ז' כתב בתשובה היכא דמחלו
אע"פ שקבל עליו אחריות אינו גובה מגבסיו שמכר אח"כ אפי' אחר
המחילה דכל אחריות שמקבלין בשטר היינו אם נמצא שמכר ד
דבר שאינו שלו או אם טרפו בעל חוב מקודם אבל אינו מקבל
עליו אחריות אם יעשה שום חיזוק במה שמוכר לו דאם מכר לו
בית וקבל עליו אחריות ושרפו המוכר אח"כ אינו גובה ממשעבדי
אלא מעמידו בדין וגובה ממנו כאילו היה גובה מאחר שטרפו ו
מוכר שטר חוב ומחלו נמי הרי כאילו שורפו באותו שעה שאין
המחילה מבטלת השטר מעיקרו דלימא חספא בעלמא זכין ליה

אלא שטרא מעליא הוה עד הוויא שעתא דמחילה ועל אות' שעה
הוא מתחייב המוכר שטר חוב לחבירו לגבותו אין בו דין אונאה
וכתב רב אלפס ואפילו ביטול מקח אין בו כלל זרת כת' עד פלגא
אין בו משום ביטול מקח ולא פלגא בכלל אבל אם הטעהו בכפל
המקח בטל ואין בהם דין שומרים שאם נתנו שטר לשומר בחנם
או בשכר ונגנב או נאבד שומר חנם אינו נשבע שלא פשע בהן
ושומר שכר אינו משלם ומיהו מדרבנן נשבעין עליהן וכתב ה
הרמב"ם שאם פשע השומר בהם ונפסדו חייב לשלם שאינו פטור
אלא מדוי' גניבה ואכיד ומתה שאם היה שומר חנם על המטלטלין
ונגנבו ונאבדו ישבע ובשטרות פטור משבועה וכן אם היה ש
שומר שכר שחייב בשאר מטלטלין בגניבה ואכידה בשטר' פטור'
אבל אם פשע חייב לשלם שכל הפושע מזיק הוא ואין הפרש בין
מזיק שטרות למזיק שאר מטלטלין אבל רב אלפס כתב בתשוב'
המפק' שטרות אצל חבירו ומודה שפשע בהן שנגנבו או נאבדו
פטור משלם וכן כת' א"א הראש ז' שאין בהן חיוב אלא
במזיק בידים אבל אם פשע בהן ונגנבו פטור ומיהו אם פשע בהן
שומר שכר ונגנבו או נאבדו מפסיד שכרו עד שישיבע ששכר כ
בראוי ולענין חילוק שטרות כתב א"א הראש ז' בתשוב' אחין
או שותפין שבאין לחלוק רש' להן שטרות ישומו ב"ד כל השטרות'
לפי שווין כל אחד לפי קירוב הזמן או ריחוק הזמן ולפי נכסי
הלוה ואלמותו וחלקו בגורל בכל דבר שייך בו דין חלוקה ואם
אין בו שיעור חלוקה שייך בו גוד או אגוד ובשטרות נמי איכא
שיעור חלוקה על פי שזמת ב"ד ואם הוא שטר חוב אחד יכול כל
אחד לומר גוד או אגוד ואם אחר ששמו ב"ד וחלקו בגורל נתקלק'
שטרן של אחד מהם מזל רע דידיה גרם זכ"כ מחמת חששא זו ש
שמא יתקלקל אחד מהם אין לבטל החלוקה מעיקרו אמר נכסי
לפלוני שטרות בכלל נכסי אינון אע"ג דלא נפקא מינה בבריא
למאי דפסקינן דבעי מסידה ובתיב' גלא יקנה אותם עד שימסר'
לידו נפקא מינה בשכיב מרע שדבריו כנתובין וכמסורין רבו
אמ' נכסי לפלו קנה גם השטרן כאילו כתב לו ומסר' לידו ס' ז
כל שטר חוב אפילו יש בו אחריות שביעית משבטתו ואפי'
משבנתא כאתרא דמכלקי ואפי' אם התנה על מנ' שלא
תשמיטנו שביעית משמיט דהוה ליה מתנה על מה שכתו בתורה
והשבטת בספים נחגגת האידנא ואינה משבטת אלא בסופ' וכת'
א"א הראש ז' בתשוב' ששאלת שנוהגין בארץ הזאת לגבו שטרות'
שעברה עליהן שביעית חיי יודע שתמהתי על זה מיום בואי ל
לארץ הזאת וצווחתי כבודכיא ולית דמשגח בי ואמרו כי כבר נ
נהגו בארץ הזאת ואי אפשר לשנות המנהג ואמרת כינהג כזה
שהוא לעבור על דברי תורה ולהוציא ממון שלא כדן אין לילך
אחריו ואמרו לי כי הרבה יפוי לשון רגילין לכתוב בשטרות שהן
מורין על זה שלא תהא שביעית משבטתו ודקדקתי ולא מצאתי
שום תנאי ויפוי לשון שורה על דרך זה ומה שכתבת שכתוב
בשטרות שיוכל המלוה לגבות בכל צד שיוכל בין בדרכי הדתיים
בין בדרכים שאינם דתיים אם הוא מתנה לגבות בדרכים שאינם
דתיים ה"י הוא מתנה על מה שכתוב בתור' ואני מיום בואי לכאן
אני דן שלא תשמט שביעית וגם איני סותר מנהגם אלא אני מ
מניחם לדין כמנהגם ובחשבון שנת שביעית איכא פלוגתא
לרי' היתה בשנת פ"ח ולר' ש"י בשנת פ"ז והוא עיקר וכל דבר ג'
שביעית משבטתו משבטת שבועתו לפיכך שבועת הדיינין ו
וכיוצא בהן דבר שאם יודה בו שביעית משבטתו משבטת ש
שבועתו אס' שבועת השומרי' והשותפין וכיוצ' בהן דבר שאפי'

כתוב היה לי ואבד אבל רי' פסק כיון שדרך לעשות על אומיות
שטר צריך להביא ראיה ואינו נאמן לומר שטר היה לי ואבד
ואין נקנין נבי אגב קרקע אע"ג דשאר מטלטלי נקנין אגב קרקע
הבא בעינן קנין חשוב כדפרישי' והא דתנן כיון שהחזיק בקרקע
נקנה השטר בכל מקום שהוא היינו דווקא שטר שכתב מוכר ל
ללוקח שמכר לו **הו' בהווא שטר קאמר** שאם החזיק בקרקע
נקנה לו השטר אבל המוכר לחנירו שטר חוב שיש לו על אחר
אינו נקנה על גב קרקע אבל רב אלפס כתב שכל שטר נקנין אגב
קרקע ואפילו לדבריו פי' א"א הראש ז"ל בתשובה שצריך לומר לו
על פה קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה ולא מהני אגב א
אלא שאין צריך בתיבה אבל על פה צריך לאומרו וכן כתב
הרמב"ם שנקנה אגב קרקע ואין צריך עדים לענין הקנייה אבל
צריך עדים לענין התביעה שהרי הגתבוע יאמר לו מי ליבא לך
שבעל דברים דידי את שמסרו לך לפיכך ראובן שהיה מוצא ש
שטר חוב שיש ללוי על שמעון וטוען שלוי נתנו לו בכתיבה ו
ובמסירה ואבד השטר שהקנה לו בו או שהקנה לו אגב קרקע
הרי זה גובה בו כיון שיוצא מתחת יד ראובן טען שמעון שפרע
ללוי ואמר ישבע לי לוי ואדר כך יגבה ראובן הודה לוי שפרע
ישלם לוי לראובן טען לוי שלא כבר ולא נתן לו שטר זה נשבע
היסת ונפטר ע"כ אבל ר"ח כתב שצריך להביא ראיה וגם אינו
נקנה באגב וכן דעת א"א הראש ז"ל כיון דאותיות אין נקנות אלא
בכתיבה ומסירה הנותן מתנה לחנירו והחזירו לו השטר לא חזרה
כתנתו עד שיכתוב לו קני לך איהו וכל שיעבוד דאית ביה
כתב ה"ד ישעיה דבשטר שכתוב בו קנין נקנה במסירה אף על פי
שעיקר הקנין לא היה בשטר אלא בקנין כי היכי דשטר חוב נקנין
במסירה אף על פי שעיקר החיוב לא היה על ידי השטר אבל
א"א הראש ז"ל כתב שאין שטר נקנה בכתיבה ומסירה אלא שטר
חוב או שטר של קנייה שכתב לו שדי מכורה לך שהוא עיקר
הקנין ובו קנה השדה ולפיכך בשמסרו הלוקח לאחר וכתב לו
קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה קנה על ידו הקרקע אבל
א"פ קנה הקרקע בבסוף או בחזקה או בקנין סודר וכתבו לו שטר
לראיה אם מסרו לאחר וכתב לו קני לך איהו וכו' לא קנה שדרי
גם הראשון לא קנה השדה באותו שטר והיאך יפה כח השני ל
לקנותו באותו שטר ולא דמי לשטר חוב דהתם לא שייך ביה
קנין אלא כיון שהלוחו נתחייב לו על פה אלא שהשטר נכתב ל
לגבות בו כמשעבדי ובמסירת שטר חוב קנה בו שיעבוד הנכס
וגם החוב בתקנת חכמים וכיון שקנה החוב קונה גם כן שיעבוד
הנכסים הכתיבים בשטר אבל בקניית שדה לא אלים כח שני ל
לקנות בשטר שגם לוקח ראשון לא קנה בו לוקח שקנה
מהמלוה שטר חוב שיש לו על הלוחו ונת הלוחו אם אחר שלקחו
בת נשבע הלוקח שלא אמר לו המוכר כלום ושאינו יודע ששט'
זה פרוע וגובה ודוקא שכת המוכר אבל אם הוא חי עדין גם הוא
צריך לישבע קודם שיגבה הלוקח וכן נמי אם הלוחו קיים וטוען
שהוא פרוע ואין בו נאמנות אם המוכר קיים ישבע וגובה הלוקח
ואם אינו רוצה לישבע יפסיד ואם כתב דר' יהודה ברצלוני
נשבע היורש שלא פקדנו אבא ואם אינו רוצה חחר על ירשי ה
המוכר ויש אומרים שהלוקח נשבע שלא פקדנו ה
המוכר ונוטלו ואם כת הלוחו קודם שלקחו זה אינו גובה אפילו
בשבועה כתב בעל התרומות אם לא כתב המוכר קני לך
איהו וכו' שלא קנה השיעבוד והלוקח משתמש בנייר לצור על
פי צלוחיתו ופרע הלוח למוכר בית דין כופין ללוקח לדחור

השטר ללוח אלא שהלוח נותן לו דמי הנניר ואם אחר שמכר לו
השטר חוב כראוי בכתיבה ובמסיר באין המוכר והלוקח לתובעו
מהלוח פשיטא שבד' אומרי' לו ליתנו ללוקח ואדרבה אם יפרע
למוכר הלוקח חוזר וגובה ממנו ואם קדם הלוח ופרע למוכר אין
ללוקח עליו אלא תרעומ' אבל לעולם נפטר כמה שפרע למלוה
ובית דין כחייבין את המלוה ליתן ללוקח מה שנכה מהלוח ואם
אינו יכול להוציא מהמלוה כגון שהוצי' ובזבו מה שנכה מן הלוח
אין הלוח חייב ללוקח כלום ויש אומרים אם פרע הלוח למלוה
לא נפטר בזה מן הלוקח לוח שפרע ללוקח שמסר לו
השטר ולא כתב לו קני לך איהו וכל שיעבודיה אינו חייב למוכר
כלום שא"עפ שאין המכר כלום כ"מ אם תפש הלוקח אין מוציאין
מידו וכתב א"א הראש ז"ל ודווקא שידע המוכר שנכא הלוקח ו
דכיון שידע ושתק מחל אבל אם לא ידע המוכר חוזר וגובה מ
מבעל חוב דאמר ליה לא היה לך ליתן לו חובי עד שיראה לך
שקנאו ממני בדין קניית שטר ראובן שהיה לו שטר חוב
על לוי ואמר לו מנה יש לי בידך בשטר נתנו לשמעון במעמד
שלשתן כתב הרמב"ם ז"ל שמעון קנה אותו א"עפ שלא נתן לו ה
חשטר ונשתעבדו לו הלוקחות כמו שנשתעבדו לראובן אלא
שאין שמעון הזוכה יכול להוציא גוף השטר מידו של מלוה ש
שאותיות יש בהן שני קנינים קנין הגוף וקנין השיעבוד ואין
אחד מהם נקני' בהקנאת חנירו אלא שמעון הוא תובע ללוח
אם כופר לו ואם הרצף לגבות מן המשותעבדין בית דין כופין ל
למלוה להוציא לו השטר ודין לו על פי שראיה של הזוכה הא
אצל המלוה ואין כובשין לו עדותו וראיתו ואם פרע הלוח ל
לשמעון הזוכה מוציאין גוף השטר מיד המלוה ומחזירין אותו ליד
הלוח ראובן הפקיד שטרי חובות אצל שמעון ואמר לו
שטרות שהפקדתי בידך תנם אותם ללוי במעמד שלשתן כל ז'
זמן שלא חזר בו ראובן יש לשמעון ליתנם ללוי חזר בו יש לו ל
לחזירם לו שכל זמן שלא קב' השיעבוד שבהם לא קנה גופם
בין במסירה בין בחליפין בין במעמד שלשתם ואם כתב לו והקב'
לו הן וכל השיעבוד שבהם והמתח זה אצל אותו שמפקדי' בידו
המתחזה וכתב מסירה ונביצא שהם קניי' לו בכתיבה ומסירה
ראובן היה לו שטר על שמעון ולוי חתום בו ומכרו ללוי ה
העוראין לוי חשוב כגוע בדבר ולא חיישינן לחשדא שהוא חתם
לו שקר כדי שיקנהו ממנו אחר כך לפי שהעד האחד לא היה
מסכים עמו להעיד שקר בשביל הגאנתו של לוי ואם מכרה הלשני
העדים החתומים עליו חיישינן להכי ואם אין המלוה מודה בו
אין יכולין לגבות ראובן שיש לו שטר על שמעון ונתנו ל
ללוי בכתיבה ומסירה והיה שמעון אחד מעדי המתנה ואח' עמו
ורוצה ראובן לחזור מן המתנה וטוען שהשטר פסול הוא לפי ש
ששמעון נוגע בעדו הוא שרוצה להעיד כדי שיפטר מבעל דינו
שהשני נוח לו חדין עמו והרי הוא חשוב כגוע בדבר
המוכר שטר לחנירו במכיר גמורה בכתיב ומסירה וחזר ומחלו
ללוח מחזר ומה תקנתיה י"י' ללוח שיעשה לו שטר על שמו
ושוב לא יוכל למחול כתב בעל העיטור ואפי' עבד תנאה דלא
מצי מחיל לא מחזי ואפילו היורש של המוכר יכול למחול כתב
בעל התרומות שאין היורש יכול למחול לעצמו להפסיד ללוקח
ביצד ראובן הלוח לכנו בשטר ומכרו לשמעון וכת ראובן לא י
יאמר הבן דאיל ואני יורש החזקתי למחול לעצמי ואין לי לשלם
כלום מדינא דגרמי שאני לא כיונתי להזיק ללוקח אלא לפטור
עצמי אלא פורע כל החוב ללוקח אבל התוספות כתבו דאפילו

שנעשה בפניהם גובין בו אפילו ממשעבדי בלא עדי מסירה ישר' ופי הוא ערכאות היינו שאין העדים חותמין השטר עד שיכאו ב בעלי הדבר בפני הערכאות ויראו וידעו הערכאות אמתת הדבר ואז יתנו הם רשות לעדים לחתום ונגמר כל הדבר לפני הערכאות ויכירו וידעו הערכאות ואנו סומכין עליהם דאי לא יהי זוזי ק קמייהו לא הוי מרעי נפשיהו לצוות לחתום ואפי' כי גפק עלייהו קלא דמקבלי שחרא לא צלויי דינא לעדות שקר לא הו מרעי נ נפשיהו ע"כ יראה מדבריו שאין צריך שיהא כתוב בו שראו נתינת המעות אלא שאנו סומכין עליהם שודאי ראו ולדברי הכל אילו השטרות שכותבין הסופרים אין להם דין ערכאות אף על פי שהם ממונים מפי השופטים כיון שאין נעשין בפני השופטים ואם לא נעשו בערכאות אפילו נעשו במקום הקיבוץ שלהם פסול א אפילו נמסר בפני עדים ישראל כיון שעדים גוים חתומים ואינם ערכאות הוה ליה כמזויף מתוכו וחספא בעלמא הוא אבל אם אין עדי גוים חתומים בו ונמסר בפני עדי ישראל כשר לגבות בו מ מבני חרי ומיתמי ואינו יכול לומר פרעתי והוא שידעו עדי מסיר לקרותו והוא עשוי בהלכתו בכל ענינים שיהא נכתב על דבר ש שאינו מזויף והחזירו בו מענינו בשיטה אחרונה והרמבם כתב שאם נעשה בהדיחיות ועדי גוים חתומים בו ומסרו בפני עדי ישראל גובין בו מבני חרי וא"א הרא"ש ז' ל כתב כסברא הראשונה אבל שטרי מתנות כגון שדי נתונה לך שעיקר הקנין נעשה על ידי ה השטר והם חתומים בו וכן שטרי הודאות שפלוגי הודה לפלוגי שהוא חייב לו או שטרי מחילות או פשרות שנעשו בערכאות אינו כלום אפילו אם נמסרו בפני עדי ישראל וכתב א"א הרא"ש ז' אם הנהיג המלך שלא יעשה שום שטר אלא בפני הערכאות אז הו כל שטרות הנעשים בערכאות כשרים אפילו שטרי מתנות והודאות משום דינא דכלכותא אבל כיון דדאידנא ליכא דינא דמלכותא שיהו כל השטרות שלו נעשין בערכאות הני שטרי מתנות הנעשים בערכאותיהו חספא בעלמ' אפילו אם נמסרו בפני עדי ישראל אבל אם הגותה הקנה למקבלי בקנין סודר וכתבו הערכאו שבפניהם הקנה גותן למקבל בקנין סודר השטר כשר דלראיה בעלמא הוא אע"ג דקנין סודר לא מהני ליה בדיני גוים כיון דבעלי הדבר ישראל מהני עדותן דכל מילי דאיתעבד קמייהו לא מרעו נפשיהו לאסחודי שיקרא ע"כ והר"מ כתב דשטר כשר והלואה שנעשה בהדיחיות או שטרי הודאות ש שנעשה בין בערכאות בין בהדיחיות אם נמסרו בפני עדי ישראל וידעו למיקרייה ומכירין השטר ומעידין שקראו אותו השטר ב בשעת שנמסר לפניהם ולא נשתנה בו שום דבר והוא עשוי כ בהלכתו בכל תקון השטרות ועדים חתומים בו שמות מוכהקין שאין ישראל קורין בשמן או במקום שאין ישראל רגילין לחתום כלל בשטרות אז הם כשרים לגבות בו מבני חרי כדין שטרי כשר העולים בערכאות ואם חסר דבר אחד מכל זה פסולים דחספא בעלמא נינהו וא"א הרא"ש ז' ל כתב כסברא הראשונה כתב הרמבם שטרות העשויין כנטורין של מלכו פי' על ידי סופרי המלך ואפי' אין עדי חתומים בו א"א אח' ממונ' על פי המלך כשר ולא מן הדרי אל' משו דינא דמלכותא וגובין בו מן המשעבדים דקלא אית להו ואם חסר בו דרך מדרכי ההקנאה כגון שלא הקנה כטלטלי אגב מ מקרקעי או שלא כתב ואיקבי וכיצא בו אין דנין בו לענין אותו דבר שחסר בו ואם הוא דבר הפוסלו כגון שנותן לו מעות בלא אגב או שטרות בלא מסירה וכתובה קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה פסולין לגמרי דלא עדיפי בערכאות מבסופרי ישראל

שאין צינן של מלכים אלא להכשיר שטרות שלהן ולעשות סופר שלהם נאמן במאת עדי שלנו אבל לענין דרבי הקנאה לא עדיפי משטרות שלנו שאף הגוים במקומות הרבה בדינין חלוקים דנין איתם ובשחטר להם דרך מהנימוסים שלהן לפי דעתו של דין פוסלין אותו זה בורר לו דין ונימוס אחד וזה בורר לו דין ונימוס אחד כפי מחלוקת חכמיהם ומנהג מקומותינו שאין המלכים מ מקפידים אלא בהבשר שטרות שלהם כט כ"י שלהו מחבירו ולא עשה לו שטר אלא כתב בכת' ידו כגו' שכתב אני הבא על החתום מודה שאני חייב לפל' כי מנה וחתם לכטה או שכתב בכת' יד אחר והוא חתום לכטה ונתנו לו בינו לבינו היינו דתניא הוציא עליו כתב ידו גובה מבני חזורין לפיכך אמרו חכמים לא לחתום איניש אלא אריש דמגילתא ד דילמא משבח איניש דלא מעלי וכתוב עליה מאי דיבעי ותנן ה הוציא עליו כתב ידו גובה מבכסים בני חרי וכתב הרמב"ה גמי לא חתם לכטה אלא כתב אני פלוני בר פלוני חייב לך מנה אלא שבזה יש חילוק בשחת' למטה אפי' כל העליון כתב יד א אחר גובה אבל בשחתם שמו למעלה צריך שיהא הכל כתיבת ידו דשמא חתום שמו בראש המגילה ומצא אחר נכת' תחתיו אבל כשהוא הכל כתב ידו תו ליכא למיחש לזימא אפילו לא כתב שמו אלא שכתב אני חייב לפלוני כך וכך כיון שהוא כתב ידו לפיכך הפיתקות שהשותפין מוציאין זה על זה הואיל והוא כתב ידם אפי' אין בו חתימה כלל אלא קבלתי בינם פלוני כך וכך גובין בו מבני חזורין ואינו נאמן לומר להדם ואפילו אם נתקיים כתב ידו בכ"ד דינו כמלוה על פה בעדים ואינו גובה מהירשים ומן הלקוחות אלא מבניו אם הוא הודה שלא פרע אבל אם טוען פרעתי נאמן ו נשבע היסת ונפטר ואינו יכול לומר שטרך בידי מאי בעי שאינו חושש להניח בידך כיון שאינו שטר גמור וד' מה כתב נהי שאינו בשטר לגבות במשועבדים משום דלית ליה קלא אבל חשוב בשטר לענין שאינו נאמן לומר פרעתי אבל רב אלפס כת' בסברא ראשונה וכן כת' א"א הרא"ש ז' ואם מודה לו במקצתה נשבע לו שבועה דאורייתא שאין שטר זה שיעבוד קרקעות שהרי אין גובין בו אלא מבני חזורין ואם הוא כופר ואומר שאינו כתב ידו אם נ נתקיים בבית דין או שעדים מעידים שהוא כתב ידו הוחזק לפרן ומשלם ואם לאו נשבע היסת ונפטר ואם טוען ואומר אבת כי היא חתימתי אבל מעולם לא חתמתי על הודאת הלואה אלא ש שכחתי וחתמתי שמי בסוף המגילה ואיפשר שמצאה זה וכתב עליה או שטוען אמנה היתה הודאה זאת ביני לבינו אבל לא לדתי הלואה זו מעולם הואיל ולא כופר בחתימתו נאמן בהיסת במיגו שאם היה רוצה היה אומר פרעתי וכתב רב שרירא גאון בקיימין אותה על פי עדים שיעידו בבית דין שהוא כתב ידו אבל אם קיימיהו משני שטרות או משני כתיבות לא כיון דקיום שטרות ד דרבנן היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר איתמר ונראה שאין לחלק בין קיום דהבא לשאר קיומים ואם כתב בו נאמנות שהאמינו עליו ועל יורשיו ונתקיים בבית דין או שיש עדים שהו כתב ידו שוב אינו נאמן לומר פרעתי שאילו פרעו לא היה מניחו בידו כיון שיש בו נאמנות ויש אומרים שצריך שיקנה בקנין על הנאמנות שאם לא כן אינו מועיל הנאמנות ובעל התרומות כתב שאין צריך קנין וכן נראה ואם יש בו נאמנות ואינו מקיים וטען פרעתי כת בעל העיטור שאינו נאמן שאין כמו מיגו שנאמ' שיה נאמן במיגו שהיה אומר אינו כתב ידו שהרי דבריו סותרים כתבו שהוא האמינו שלא היה נאמן לומר פרוע ובעל התרומות כתב

אם יודה בו קודם שביעית אין שביעית משמטתו גם שבועה שבו
אינה משמטת תבעו וכפרונשבע לו והגיעה שמיטה וזוה
בכפירתו ולאחר שעברה שמיטה הודה או באו עדים אינו משמט
אבל כפר ונשבע והודה אחר או שבאו עדים קודם סוף שביעית
נעשה עליו מלוה ומשמטת כתב בשטר על מנת שלא תשמטנו
שביעית אינה משמטת וכן המלוה לזמן אפילו הרחיב הזמן למאה
שנה אינה משמטת והרבה כתב משמטת ואם הראש זל כתב
שאינה משמטת וכן המוסר שטרותיו לבית דין אינה משמטת
ושאלת אם התובע הלך והראה שטר שיש לו על חברו והיה
מתרעם ממנו קודם שביעי' שלא היה יכול להשיג עמו דין ונתנו
לו בית דין הזמנה שחמק אותו לדין והלך והזמין ולא הגיע לדין
עד שבאת שביעית אם היה זה כמוסר שטרותיו לבית דין אין לנו
אלא מה שאמרו חכמי ז"ל המוסר שטרותיו לבי דין דווקא משום
דלא קריבין ביה ולא יגוש שאין צריך ליגוש שבת דין נוגשין אותו
אבל בנדר זה נוגש ונוגש הוא המלוה על הבשכונ אינו
משמט והרמבם ז"ל כתב דווקא מה שכנגד הבשכונ אבל המוסר
משמט ואם הראש זל כתב שאינו משמט כלל וכן משמטו שלא
בשעת הלוואתו על ידי בית דין ולקח ממנו כלים אף על פי
שצריך להחזירם אינו משמט וכן בית דין שגמרו הדין וכתבו א
איש פלוני חייב לאיש פלוני כך וכך אינו משמט שכל מעשה
בית דין כגבוי דמי הקפת חנות אינה משמטת זקפו עליו
במלוה לפרעו לזמן ידוע משמטת יש לו פרוזבול אינה משמטת
וכותבין אותו אפילו בזמן הזה בכל בית דין דלית הילכת' כשמוא'
דאמר אין כותבין אותו אלא בבי דינא דסורא ודינא דרדעא פי דוקא
בית דין דקבוע ופוכחה שבדורו אלא בכל בית דין ובית דין יכולי'
לכותבו וזה לשונו פלוני ופלוני ופלוני ופלוני מוסרני להם כל
חוב שיש לי על פלוני שאגבנו כל זמן שארצ' וחזתמין בו שלשה
חדדיגין בין שכתבו בלשון דיינים בגון בי דינא הדינא ואתא פלוני'
ואמר לנא מוסרני וכול' וחזתמו בלשון עד כגון איש פלוני עד
בין כתבו בלשון עדות כגון דזכרן פתגמי דהוה באנפנא וחזתמו
פלוני דייק' ויש כפרשים לא שנ' בתיבי בלשון דייני וחתימי בלשון
דייני לא שנא כתיבי בלשון סהדי דמסודרי נאוי דאמר לדייני ו
חתימי סהדי ואפילו לא נכתב אלא אמר זה הלשון על פה לדייני
כרגי ואין פרוזבול מועיל אלא אם כן יש לו ללוה קרקע ומיהו יש
לו אפילו כל שהוא אפי' עציץ נקוב מונח על גבי יתדו באייר ואין
בקום התדות שלו סגי ובלבד שיהא העציץ נקוב אפילו אין לו
ללוה כלל יש לחייב לו או לערב או למי שחייב לו כותבין אותו
ואפילו אין לו לזה ולא לזה יש למלוה או למי שחייב לו מזכין א
אותו ללוה אפילו על ידי אחר שלא בפניו או משאלו מקו' לתנור
או לכירים וכותבין לו כותבין על איש שלוה אם יש קרקע לו
לאשתו וכן על אשה אם יש קרקע לבעלה חמשה שלוה מאח'
די לו בפרוזבול אחד שיכתב מוסרני להם כל חוב שיש לי על פ
פלוני ופלוני ואם לו בשטר אפילו אין קרקע אלא לאחד מהם
כותבין פרוזבול על כלם חמשה שהלוו לחוד כל חוד וחוד
צריך פרוזבול יתוכי שיש להם מלוה ביד אחרים אין צריכין
פרוזבול ואין כותבין אותו אלא עד סוף שנה ששית נבנסה שנה
שביעית אף על פי שאין משמטת עדיין אלא בסופה אפילו הכי
כותבין אותו פרוזבול המאחר פסול כגון שעומד בניסן ו
זכותב באייר שאינו מועיל אלא לחוב שקדים לו נמצא שבאיחורו
יפה כח המלוה והמוקדם כשר שמגרע כח המלוה אמר רב
נאמן אדם לומר כרוזבול היה ליגאבד כתב בעל העיטור שאין

הלכה כרב אלא כסתם משנה שאינו נאמן וכן דעת רב אלפס
ואם הראש זל פסק כרב שהוא נאמן ולא עור' אלא שפותחין לו
שמה פרוזבול היה לו ואבד ואם אמר כן נאמן וכן אם אמר
המלוה תנאי היה בינינו שלא תשמטנו שביעית או הקפת חנות
היה או שאר דברים שאין שביעית משמטתו נאמן במינה דאי בעי
אומר פרוזבול היה לי ואבד והרמה כתב שהוא נאמן אבל צריך
שבועה ואפילו בשבועה לא מהימן אלא באתרא דנהיגי למיכתב
פרוזבול אבל באתרא דלא נהיגי למכתב פרוזבול לא מהימן ואם
הראש זל הביא בפסקיו דברי ר"ת שכתב שנאמן בלא שבועה ו
ולא חילק בו וכתשוכת שאלה כתב ומה ששאלת אם נאמן לומר
פרוזבול היה לי ואבד האם שכתבו רבותי שנאמ' אפי' בלא שבועה'
ואני לא סמכתי מעולם על זה משום דלא שכחי האידינא כותבי
פרוזבול וגם אין איסור לשמיטת כספים ידוע לדבוק העם ולא
מחזיקין ליה איסורא ולהדורי בתר היתירא ולכתוב פרוזבול
וכשהיה בא לפני אחד וטוען פרוזבול היה לי ואבד דיתי שואל
מהו פרוזבול ולמה כתבת אותו ומי הוא שכתבו לך עד שהיה נ
נתפש בשקרו ומעולם לא זכה לפני אדם באשכבו בפענה זו
המחזיר חוב שעבר עליו שביעית צריך שיאמר לו המלוה משמט
אני ואם אמר לו הלוה אע"פ כן אני רוצה ליתנו לך יכול לקבלו
מיד ואין צריך לסרב יותר ולא עור' אלא שיכול להיות עיניו ת
תלויות בו אולי יאמר אף על פי כן שיקבלו מיד ומיהו צריך
שיאמר לו לא בחובי אני נותן לך אלא כמתנה אני נותן לך
שטר חוב שעבר עליו שביעית ולא נכתב עליו פרוזבול הואיל
ונמחל שעבודו של שטר גופו של שטר של לזה הוא ומוציאין
אותו מהמלוה לחזיריו ללוה המוכר שטר לחבירו ועברה
עליו שמיטה לאחר המכירה אין הלוקח חוזר על המוכר שהיה
הלוקח פשע בעצמו שלא עשה פרוזבול אבל אם כבר עבר עליו
שמיטה בשמכרו טוענין ללוקח שהמוכר שמכרו היה לו פרוזבול
ואבד שכל מה שיכול מוכר לטעון טוענין ללוקח ואם הודה ה
המוכר שלא היה לו פרוזבול אם אין למוכר נכסים אינו נאמן
שאין אדם נאמן בהודאתו לחוב לאחרים ואם יש למוכר נכסים
נאמן המוכר לחוב לעצמו ומשלם ללוקח שצרי' הטענה שפיר
לו שטר שנמחל שיעבודו בחזקה שהוא קיים כח
שטרי מקח וממכר ושטרי הלוואת שגששו בערכאות
של גוים ועודי גוים חתומים עליהם כשרים ואם
לא ידעו ישראל לקרותו נותנו לשני גוים לקרותו
זה שלא בפני זה וסוכך עליהם וכתב הרמב"ם ז"ל צריך שיתן ה
המענות בפניהם ושיצא כתוב בו בפנינו מנה פלוני לפרו' כך וכך
דמי מקח או מעזת החוב ואינו נובה בו אלא מבני חרי ובתב עור'
וצריכים עדים ישראל שיעידו על אלו הגוים שהם עדי השטר
ועל זה השופט שקיים עדותו שאינו ידוע בקבלת שוחד ואם
חסר דבר מזה דרי הוא כחרס ויראה מדבריו שהוא כפרש שעדי
גוים חתומים על השטר וערכאות שהוא דייק במונה על פי ה
דמלך מקיים אותם וכן פי הרמב"ם וכת' והוא דמיתחזקי בהימנותא
דלא מצלי דינא ולא מחנפו לבר נשי ולא מקבלי שוחדא ואף לא
מקבלי סהדי אלא אם כן איתחזק להו בהימנותא והך חזקה הוא
דהחזקו בה כגון דהוו דייני ואזלי ולא אישתכח עליהם ריעותא
דלא יכלנא לאפוקינהו מסתבא מחזקה דלא מקבלי שוחד אלא
בראיה וכתב גם כן דלא גבי בה אלא מבני חרי וכן כתב הראב"ד
וכתב א"א הראש ז"ל ולא נהירא לי דמי יעיד על זה סתם גוים כ
מקבלי שוחד הם אלא דסתם ערכאות לא מקבלי שוחדא וכיון

ש' חזון ופרענו פטור מד שכבר שדחו באונס ומסר מודעא
קודם לכן בענין שהמכר בטל המעות של האנס שביד המוכר יש
דהן דין כולו על פה ואינו טורף ממשעבדי בכח שטר שכדו ש
שאין לו דין שטר שלא נכתב בדין וגם נאמן לומר פרעתי ע"א
לוה שהאמין למלוה שיהא נאמן לומר שלא נפרע הרי זה ב
נוטל בלא שכועה אבל אם הביא הלוה עדים שפרעו
פטור שלא האמינו אלא עליו ולא על העדים ואם כת' תהא נאמן
עלי בשני עדים אפי' הביא ב"ה עדים הוא נאמן מהם ונוטל בלא
שכועה והני מילי דאל' מהמנת ליה בני תרי אבל אמר מהמנת
ליה כתלתא ופרע זה בפני ד' נאמן כיון דנחית לדעות אזלינן פתר
רובא ונאמנין כת' הר"ה הא דמחני נאמנות בלא קני דווקא
בשעת הלוואה אבל לאחר הלוואה ולא קנו מיניה לא משתעבד
כת' בעל התרומות טען המלו' כשהליתך התנתי על פה שאהיה
נאמן עליך בשני עדים והלוה אומר הן אבל פרעתיך נאמן ע"כ
ואם פרעו בפני עדים וצריך לפורעו שנית כתב רב האי שמביא
העדים שפרעו בפניהם ומוציא ממנו והר"ד יוסף מאגש כת' אפי'
יש עדים על הפרעון הראשון אין עדותן מועיל לגבי הלוואה זו ל'
לעולם שבין שבתורת פרעון נתנם לו וכבר פסלם לזה אין לו
עליו רק שבועת היסת כמו מנה לי בידך ודוקא שהעדים מעידים
בפניהם פרע לו כהא אמרינן שנאמן יותר מן העדי אבל אם יעיד
בפניהם הורה שנפרע נאמנין שלא פסלם אלא לפרעו אבל הודא'
מלתא אחריתי היא ובוה לא פסלם וכן כתב רב אלפס בתשובה
וכן כת' הר"בם זה שהאמין למלוה כב' עדים מה תקנתו כשיפרע
יקרע השטר או יעיד זה המלוה על עצמו שבטל כל שטר חזוב ש'
שיש לו על פלוני וה"ר ישעיה כת' והלוואה נכרי פסלי' אלא אם כן
בפני ב"ד פרעו וכת' בו במותב תלתא כחדיא הינא ופרעיה קמן או
הודה לו שפרעו נאמנין דנהי שהתנה עליו שלא ידא עדי' נאמנין
על ב"ד לא התנה והר"בן חילק ודאי אם אמר ליה מהמנת לי כל'
אימת דאמרת לא פרעתי ובא שני עדים והעידו ואמרו בפניהם
הורה שנפרע והוא אינו לא הודיתי הוא נאמן דהא היכבי' כל אימת
דאמר לא איתפרע והוא אמר הכי אבל אמ' לו אל תפרעני אלא
בפני פלו' ופלו' ואני סהדי ואמרו דאורי קמייהו נאמנין שהרי לא
פסלם אלא לאותו פרעון והואיל ובשום תנאי הם פסולי' אין לך
אלא מה שהתנה וא"א הראש ז"ל כתב בדברי הר"ד יוסף מאגש וכתב
בספר התרומות אבל מחילה ודאי כילתא אחריתי היא ואי אתו ס'
סהדי ובסחדי דמחילה מלוה ללוה נאמנין אע"פ שיש בו נאמנות
והכורקין עושין שוכר מכתיבת יד של מלוה על שטר של ב'
נאמנות ותו ליכא למיחש למידי וגם במלוה בשטר שריך נאמנות
ואע"פ שיש לו שטר אם טוען פרעתי צריך לישבע ואם האמינו ע'
עליו גובה בלא שכועה אפי' לא האמינו אלא בסתם ולא פיר' בשני
עדים ואף אם לא פירש בהדיא שיהא פטור מהשכועה אלא כתב
מהמנת לי למימר לא נפרעתי כת' בעל התרומות כה שנהגו
לכתוב בטופסי דשטרות בלא שום שכועה קלה וחמורה לעולם
ומה צריך כיון שחאמינו בשני עדים הכל בכלל אלא נפקא מינה
שלא יוכל להשביעו לא בתודלת הפרעון ולא בסוף הפרעון ש'
שאפי' אחר הפרעון אם אמר לו השבע לי שלא לקוח ממך זה ש'
שלא בדין זה יכול לומר לו אשבע לך מכל כמון שבעולם חוץ
ממון פלו' שלא אשבע לך עליו שפטרתי מבנה מכל שכועה ב'
בעולם מה שאין כן בשלא כת' לו אלא שהאמינו עליו בשני עדים
שאע"פ שהוא מתחייב בממון ולא יועיל לו העדים שמעידו שפרע
כיון שהאמינו ממ' יכול הוא לתובעו אחר כן ולומר לו כבר אתה

ידוע שלקחת ממון שלא כדיון ופרע ליה והדר בייתו ליה לדי' ש'
שכועת היסת וכן כת' הר"בם זה שפרעו שני פעמים מפני א'
חנאמנות הלוה חוזר ותובע למלוה בדין ואומר לו כך וכך אתה
חייב לי מפני שפרעתיך ב' פעמים אי הודיה יתלם ואי לא הודה
וכפר ישבע לו היסת שלא פרעו אלא פעם אחת ע"כ לפיכך אם
כת' לו כנאמנות שיהא נאמן בלא שום שכועה קלה וחמורה ויילמד
לא משתבע לא כתחיל' הפרעון ולא בסוף הפרעון וכן כת' הר"ב
ואין פטור כדעיל' אלא לענין שלא נפרע או אם שטר שנתפזר הוא
פוטרו משכועת השותפין אבל לא לכל דבר כמו שכת' א"א הראש
ז"ל בתשובה ששאלת ראובן שנתן לשמעון מעות להתעסק ב'
כשטר' והאמין שמעון לראובן עליו ועל יורשיו וכת' בו שאם יארע
בו דבר המעכב לישבע שבועת השותפין שהוא כאמינו מעכשיו
כב' עדים לומר שלא אירע הפסד באיתו העסק וככל אשר יאמר
בעיקר הממון ונפטור שמעון והני' מעות ביד לוי כשיעור חובו של
ראובן וכת' ראובן בשטר השותפות לגבות מאותן המעות הנמצא'
בעין ואומ' שכבמונו הם ואומ' שיש להאמינו בדיבורו בלא שכועה
על פי שטר' ודא' שאין ראובן נאמן שלא האמינו שמעון אלא מ'
משכועת השותפין שהיתה מוטלת עליה לישבע אם היה טוען ש'
שאירע הפסד בממון ולא הרויח כל כך דהיינו בכלל' שלא עיכב
משלו כלום ואם יארע בו דבר שאינו יכול לישבע שכועה זו כגון
ששמעון היה טוען טענת שמה או היה ראובן נאמן בדיבורו אבל
על טענה זו אם יהיה שמעון חי יהיה טוען אילו שטר' חובות הן
מממוןך והיה ראובן אומר אינם כבמוני אלא המעות שבתוכך
הן כבמוני על דבר זה לא האמינו ע"כ וכן אין הנאמני' מועיל שלא
להחרים חרם סתם אפי' אם פדיוו בפדיוש וכן כתב רב האי נאמן
בתשובה תנאה דחרם סתם והדרת ראש לא כהניא כנאמני' ואין
חבירו יכול לעכב עליו ולומר הוציאני מן הכלל' שלא האמינו ל'
לגדול ואם לא גזל אין עליו חרם סתם וכי מחרים לא ליכא כל' מ'
מאן דגזל' אלא כל מאן דאיתיה לגזילה בדיה ולא כהדר הכי ו'
דהכי ליהו דהו מדעין שאין אמר רגילין ליתן רשות לכל מי שיכא
דאמר כתבו ל' פתקא דלפי' תא ותמו ל' דשות' להחרים בעבור
אלא כך אנו אומרים לו אם אתה תובע אדם ידוע חרי' דין ביניכם
ואם לאו מסור אתה בביתך דין על גוה'ך וקלל אותם כרצונך א'
אבל יתומים שבאו בטענת אביהם או אפיטרופא ואמרו אין אנו
יודעין אצל מי יש למודי' שמו כלום כותבין פתקא דלשותא ואם
אחד רצה ליצא מבית הבנסת כשזה מחרים יש לבי' דין לומר לו
למה אתה יוצא ואם לא רצה להתעכב אין מונעין אותו ואפי' שיצ'
בשעת החרם חל עליו שכל חרם דב'ד' גוה'ך אותו אין צרי' לבעול'
דין לענות אמן ואף אם יהיה במציולת ים החרם חל עליו ע"כ
שאלה לא' הראש ז"ל ששאלת שטר שיש בו נאמנות והלוה מצו'
כתב יד המלוה שקצתו פרוץ והמלוה אבר שהפתקא הוא מעכב
אחר והכתב עדין בחזקתו אין שומעין לו שהנאמנות מועיל לענין
שלא יוכל הלוה לטעון שהשטר פרוץ אבל אינו מועיל בנזון עדי'
שמעידין שנפרע אלא אם שפירש שיהא נאמן יותר מכ' עדים ו'
וחודאות בעל דין במאה עדים כמו שאלה לא' הראש ז"ל
ראובן נתחזק לו שטר על שמעון כב' אלפס שיפרע לו בחציתם
לסוף ג' חדשים ובחציתם לסוף ו' חדשים ונפטור ראובן בתוך הוינו
ותבעו יורשיו לשמעון לפדות השטר וטוען שמעון שכבר פרע ל'
לראובן לפני מותו וכדא' כתב פרעון ועדים חתומים עליו ו'
נשואל שיחזירו לו שטר' והרשין אמרים שהעדים מעידין שקר
ומבקשים בכית' דין שיעשו

שהוא נאמן כיון שאין הכתב כלום אלא על ידי הודאתו שמורה
לו נאמן לומר פרוע בשבועה היסת שאין שבעתו סותרת ה
הודאתו בנאמנות שאיפשר שהאמינו ואף על פי כן פרעו ולא
תבע שטרו לפי שהיה בטוח בו כיון שאינו יכול לקיימו כי אם על
פיו מי שהוציא כתב יד הלזה על יורשיו אף על פי שמודים
שהוא כתב יד אביהם אנו טוענין להם שפרוע הוא וכתב בעל
התרומות ונשבעין היסת שלא אמר להם אביהם שהוא חייב חוב
זה ואם הוא תוך הזמן או שהודה החייב וצ"ה כחוליו שהוא חייב
לו כך וכך בכתיבת ידו או שנדהו כדו שיתן ומת כנדויו ולא
נתן הואיל ומודים שהוא כתב יד אביהן או שהיה כתב יד אביהם
יוצא ממקום אחר או שיש עדים שהוא כתב ידו גובין כהם ואם
אין כתב ידו יוצא ממקום אחר וגם אין עדים שיקיימוהו אף על
פי שהוא תוך הזמן או שיש אחד מאילו הדרכים אין גובין אותו
דשמה מזויף הוא ונשבעין היסת שאינו כתיבת יד אביהם ע"כ
ולא נהירא מה שכתב ונשבעין היסת שאינו כתב יד אביהם וגם
כה שכתב ונשבעין היסת שלא אמר להם אביהם וכו' שלא מצינו
שבועת יורשי אלא לגבות שטר שהניח להן אביהם אבל ליפטר
אין צריכים שבועה וכן כתב א"א הראש זל בתשובה ששאלת ר
דאובן הוציא כתב יד שמעון על יורשין שהוא חייב לו כנה והם
אומרי אף על פי שהוא כתב יד אבינו שמה פרע הדין עם יורשין
ואם היה אביהם קיים הוא נשבע שלא פרע והיורשים פטורים ב
בלא שבועה שלא נתקנה שבועה היסת אלא בין טוען לנטען
אבל לא על היורשין והוא דנשבעין יורשין שבועה שלא פקדנו
א"א היינו כשבאין לגבות בשטר שהניח להן אביהן
אבל להחזיק מה שכידם אפילו שבועה לא בעו אלא מחרימין ס
סתם במעמד היורשים שכל מי שיודע בממו זה אם פרוע שיודה
ואם אינו פרוע שיעידו וגם היורשין יאמרו אם יודעים שהו פרוע
וגם השאלה שנייה שראובן הוציא פסק דין על יורשי שמעון ש
שאביהם נתחייב לו שבועה על עסק תביעת גמון והם אומרים
שמה נשבע או פרע לך הי' בבלל תשובה זו כיון שאביה לא היה
חייב אלא שבועתהם פטורין אף בלא שבועה אלא מחרימין סתם
במעמד היורשין כמפור' לעיל ע"כ כתב לו בכתב ידו ונתנו
לו בפני עדים זהו שטר חוב גמור וגובה בו ממשיעברי משעת
מסירה דקיימ' לן עדי מסירה כרתי ואפילו אם לא היה כתב ידו
היה לו דין שטר גמור אף על פי שפסק רב אלפס שאין הלכה
בר אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי אלא בגטין אבל לא בשאר
שטרות ר"י פסק בר אלעזר אף בשאר שטרות וכן ה"א מ
מסקנת א"א הראש זל ע
אכור . לאדם להלוות מעות לחבירו בלא עדים אפילו
לתלמיד חכם אלא אם כן הלוחו על המשכון ו
ואם עושה עליו שטר הרי זה משוכח אבל בעדים
יכול להלחת וזהו שנקרא מלוה על פה כיון שאין בו קנין ואם יש
בו קנין חשיב כמלוה בשטר כדפידש לעיל והמלוה את
חבירו בעדים אין צרי' לפרועו בעדים אלא נאמן לומר פרעתין
טען ואמר פרעתין בפני פלוני ופלוני אומרים לו הבא אותם ו
יעידו שצריך לברר דבריו ומיהו אם אי אפשר לו לברר כגון
שמתו העדים או שהלכו למדינת הים ישבע היסת ויפטר ואם
באו העדים ואמרו להריכ כתב הרכה שהוחזק כפרן ואינו נאמן
שזכ לומר פרעתי והא דאמרינן בפרק שבועת הדיינים מילתא
דלא רמי עליה דאיניש לאו אדעתיה ולא הוחזק כפרן כשאמר
פרעתין בפני עדים וחכמישון כיון שלא היה צריך לפרועו ב

בעדים היינו דווקא כשאומר דרך תימא ולא פרעתין בפני פלן
ופלוני שאין בשמע מדבריו שאומר אותו בלשון ודאי הולכך
אף על פי שאמרו העדים לה'ים לא הוחזק כפרן אבל כשחתך
דבריו ואמר פרעתין בפני פלוני ופלוני או צריך לברר דבריו
והרכה חילק כשאמר שהומינם לעדות או צריך לברר דבריו
והוחזק כפרן אם יבחישהו אבל כשלא הזמינם לעדות אין צריך
לברר דבריו ור"שי כתב שאין צריך לברר דבריו אלא כההיא ד
דשבועת הדיינים כל מילתא דלא רמי איניש לא אדעתיה ואין
צריך לברר דבריו וכן יראה מדעת רב אלפס וכן כתב הרמב"ם
האומר לחבירו מנה לי בידך ואומר פרעתין בפני פלוני ופלוני
אומר לו הביאם ויפטר מתו או הלכו למדינת הים ישבע היסת ש
שפרעו שאין אנו מצריכין להביאן אלא לברר דבריו להפטר אף
משבועה שהמלוה לחבירו בעדי' אין צריך לפרועו בעדים ע"כ
אמר לו אל תפרעני אלא בעדים צריך לפרועו בעדים פרעו
שלא בעדים אינו נאמן והמלוה גובה ממנו אפילו בלא שבועה
וכתב הרמב"ם בין שאמר לו בשעת הלואה אל תפרעני אלא ב
בעדים בין שאמר לו כן לאחר הלואה אין חילוק וצריך לפרועו
בעדים וא"א הראש זל כת' אם כשאמר לו אל תפרעני אלא בעדים
קבל דבריו או אין חילוק בין בשע הלואה ובין שלא בשע הלואה
אבל אם לא השיב לו עד דבריו אלא שתק בזה יש חילוק בשעת
הלואה אפילו לא אמר לו אלא שתק שתיקתו הוי הודאה דארעתא
דהבי קבל המעות אבל שלא בשעת הלואה צריך לקבל עליו ב
כפירוש ולא הוי שתיקתו הודאה כיון דהימני מעיקרא לא חשט
השתא להשיבו אבל אם נתחייב לחבירו בכד והתרה בו אל ת
תפרעני אלא בבית דין אפילו אם יאמר איני מקבל עלי תנאי זה
לא כל כמיניה כיון שהוצרך להביאו לבית דין בשביל גמון זה
והתרה בו בפני בית דין הוי התראתו התראה אמר לה אל
תפרעני אלא בעדים ואמר לו פרעתין בפני פלוני ופלוני ומתו
או הלכו למדינת הים לדעת רב אלפס אינו נאמן חזר ישעיה ח
חלק שהוא נאמן לענין זה שאם הלכו למדינת הים שנמתין לו
עד שיבאו אולי אמר אמת ולא אבר' דליפרעיה מיד ולכי מייתי
עדים ואמר דרעיה מיהדר ליה אבל אם אמר פרעתין בפני פ
פלוני ופלוני ומתו שאינו יכול להתברר לעולם אינו נאמן
וצריך לפרועו מיד והרמב"ם כתב שככל ענין נאמן ונשבע היסת
ונפטר וכן דעת ר"י ולזה הסכים א"א הראש זל וכן כתב הרמב"ם א
אלא שחלק דווקא שאמר פרעתי בפני פלוני ופלוני אבל אומר
בפני עדים סתם אינו נאמן אמר לו אל תפרעני אלא
בפני פלוני ופלוני ואמר פרעתין בפני פלוני ופלוני אחרים
ומתו או הלכו למדינת הים אינו נאמן שפפני זה יחוד עדין שלא
יוכל לדחותו ולומר פרעתין בפני אחרים ואם אמר פרעתי בפני
פלוני ופלוני שייחדת ומתו או הלכו למדינת הים נאמן בשבועה
שהרי אמר שקיים תנאו ואם מודה שלא פרעו או שאומר לא א
אפרעך אלא עד שיבא פלוני ופלוני אשר יחרת לי ואפר' בפניה
אין שומעין לו אלא פנ' עו כבד' דין וכותב' לו שפרעו ואם פרעו
בפני עדים אחרים והם בפנינו ומעידים שפרעו וכן אם אמר לו
אל תפרעני אלא בפני עדים תלמידי חכמים או רופאים והלך זה
ופרעו בפני אחרים כהא איכא פלוגתא לרשי אינו נאמן וכן דעת
רב אלפס ולדעת ר"ח והרמב"ם נאמן ולזה הסכים א"א הראש זל
אמר לו אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני ופרעו בני
לבינו והוא מודה לו רק שאמר שקבלו בתורת פקדון עד שיבא
פלוני ופלוני שייחד לעדים וכתוך כך נאנסו בירו ותבעו ש

ואם הלוח לעני על מרא וקודדום וכיצא בו ששכרו מרובה ואינו נפחת אלא מעט יכול להשכירו ולנכות לו דמי השכירות בראובן אבל בדברים אחרים שתשמישו מרובה לא ויראה דאפ לו במרא וקודדום דוקא לאחרים יכול להשכירם אבל הוא לא ישתמ בהן וינכה לו בחובו משום חשדא כדרך שאמרנו פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן כל הגאונים פסקו שהמלוה על המשכון שומ' שבר הוא וחייב בגניבה ואבידה ופטר מן האונסין וכן פסק רב אלפס וכן כתב הר' בובס ופסקו גם כן דליתא לדשמואל דאמר האי מאן דאזיק לחבריה אלפא זוזי ואנא ליתא דמגלא על ה' אי אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי אלא לא הפסיד אלא כנגד משכונו וכנגד משכונו מיהא הפסיד לא שנא משכנו שלא בשע' הלוואתו לא שנא משכנו בשעת הלוואתו בין הלווה פירות בין הלווה מעו' ולשיטתם הוי פסקא הכי שאם נגנב או אבד המשכון והיה כנגד דמי החוב אין לאחד על חבירו כלום ואם החוב יתר על המשכון משלם הלוח היתרון ואין חילוק בהן אם פירש המלוה שאינו מקבל המשכון אלא בכדי שווה בין אם קבלו סתם ואם דמי המשכון יתרים על החוב נותן המלוה ללוה היתרון ואם נאבד המשכון ב באונס פטור המלוה וגובה כל חובו אבל די' פסק שהמלוה על המשכון שומר חנם הו' ואע"פ כן כנגד דמי החוב הוי כאילו פירש שמקבלו בתורת פרעון ואית' לדשמואל ולפי זה הוי פסק' הכי אם המשכונות כנגד החוב נגנב או אבד יצא זה כזה ואין לאחר על חבירו כלום לא שנא משכנו בשעת הלוואתו או שלא בשעת הלוואתו בין הלווה פירות בין הלווה מעות ואם החוב יתר על המשכון הלוח הוא נותן למלוה דמי היתרון בדא' שהלווה סתם א אבל אם פירש לא מיבעיא אם אמר בהדיא אם יפסיד המשכון ש יפסיד כל חובו דפשיט' שאינו בשלם ל' היתרו' אלא אפי' לא אמ' אלא אע"פ שאינו שוה כנגד כל החוב קבלתיו אפי' הלווה על קתא ארף זוזי אם אבד המשכון אבד כל החוב וכן אם הלווה על שני קתות ארף זוזי או על קתא עם משכון אחר ארף זוזי ואבד הקתא או המשכון הפסיד זוזי החוב אבד השני הפסיד השני האחר ואם דמי המשכון יתרים על החוב אין המלוה נותן ללוה היתרון ואם נאבד באונס ישבע המלוה כדון השוכרים וגובה כל ידו וזה הסכים א"א הראש' ל' לפיכך המלוה לחבירו על המשכון ואב' ואומ' המלוה סלע הליתין עליו ושקל היה שוה ושואל שקל כי הלווה סתם ולא פירש שמקבלו בשביל כל החוב ואלוה אומר שהיה שוה סלע ישבע המלוה כעין דאורייתא שאינו ברשותו וישבע הלוח חיסת ויפטר אבד המלוה סלע הליתין עליו ושקל היה שוה והלוח הודה במקצת ואומר שהיה שוה כ' דינרין ישבע המלוה שאינו ברשותו וישבע הלוח שבועת התורה שהיה שוה חמישים דינרין וישלם לו דינר ואם אבד המלוה סלע הליתין ושקל היה שוה והלוה אומר אני יודע כמה היה שוה ישבע המלוה שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שלא היה שוה אלא שקל וישלם לו ה' הלוח ב' דינרין שדאי הוא חייב לו ואינו יודע אם פרעו אם לאו ואם יש למלוה עדי' שנאבד נוטל שקל בלא שבועה אלא שכחריס הלוח סתם על מי שנטל ממנו שלא כדון ואם הלוח תובע למלוה ואומר סלע הליתני עליו ושתים היה שוה ואבדתי בפשיעה ו לדיברי הגאונים אפי' נגנב או נאבד המלוה או שלא היה שוה אלא סלע אם הלוח מאמינו שנאבד או שיש לו עדים שנאבד נשבע המלוה היסת ונפטר ואם אין הלוח מאמינו וגם אין לו עדי' שנאב' נשבע המלוה כעין של חורה שאינו ברשותו ומגלגל עליו שלא היה שוה יותר כמה שהלווה ואם המלוה מגודה במקצת שאב' הל'

סלע הליתני עליו ושתים היה שוה ואבד המלוה שלא היה שוה אלא ה' דינרין משלם לו ה' דינרים שמודה וישבע שבועת התורה שלא היה שוה יותר מה דינריו וכולל בשבועתו שאינו ברשותו אם אינו מאמינו שנאבד וגם אין לו עדים שנאבד ואם אבד לו הילך הדינר שהוא שוה יותר כמה שהליתין או שא' היה לו בידך בכדי שהיה שוה יותר על החוב דרי זה נשבע היס' ונפטר אם זה מאמינו או אם יש לו עדים שנאבד ואם אבד הלוח סלע הליתני עליו ו ושתים היה שוה והמלוה אומר אני יודע כמה היה שוה ישבע ה המלוה שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שאינו יודע שהיה שוה יותר מדמי החוב ויפטר ואם יש עדים שנאבד או שהלוה מאמינו נשבע היסת שאינו יודע שהיה שוה יותר מדמי החוב ויפטר ואם השיב אני יודע שהוא שוה יותר מדמי החוב ואינו יודע כמה הוח ליה בחיובי שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם לו סלע ואם רצה המלוה בחרים סתם על מי שנטל הימנו מה שלא היה לו ליטול ואם שניהם תובעין זה את זה שאבד הלוח סלע הליתני עליו ו ושתים היה שוה והמלוה אמ' שלא היה שוה אלא שקל נשבע הלוח היסת שלא היה שוה פחות מסלע והמלוה נשבע שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שלא היה שוה יותר מסלע ואם היה הלוח מאמינו שנאבד או שיש לו עדים גם הוא לא ישבע אלא היסת שלא היה שוה יותר מסלע הוי שנ' מודין זה לזה כגון שאבד הלוח סלע הליתני עליו וסלע היה שוה ובא לפרותו והמלוה בודה אלא ש שאומר שאבד אם אין לו עדים ואין הלוח מאמינו נשבע שאינו ברשותו ויצא זה כזה אם יש שם עדים שנגנב והיה שוה יותר על החוב והמלו' טוען שלא פשע בו ואין לו לשל' כי אין לו עליו אלא דין שומר חנם לדעת רי' והלוה אומר כי פשע בו ושואל ממנו מה שהיה שוה יותר על החוב ישבע מלוה בשומר חנם שלא פשע בו ואם הלוח תובעו ביתרון שהיה שוה יותר על דמי החוב ויש עדים לזה או שהמלוה בודה לו אלא שטוען שנאבד באונס ותובע דמי חובו ישבע המלוה כעין תורה שאינו ברשותו ושלא שלח בו יד ושנאבד באונס וגובה חובו מהלוח שהרי אין הלוח יודע כיצד נאבד והוה ליה כהליתני ואינו יודע אם החזרתיו לך אם לאו וכל היכא שהמלוה צריך לישב' שאינו ברשותו אפי' טאמ' הריני בשלם כפי שתבע הלוח ואינו נשבע אין שומעין לו דחיישינן שמא עיניו נתן בו ואם היה דבר שמיצוי בשוק לקנות כמותו באותם הדמים שרוצה לשלם הרי זה משלם ואינו נשבע בדא' בשהשבועה נוטל' רק על המלוה ואין על הלוח שום שבועה אבל בזמן שהלוח נשב' כמה היה שוה כדי ליטול או ליפטר אז לא ינצל המלוה לעולם מ בלישבע שאינו ברשותו אפי' אם ירצה לשלם הרבה מציני לקנות דחיישינן שמא יוציא את המשכון אחר שבוע' הלוח ואם לא נאבד המשכון וחלוקין בעיקר ההלוואה ואומר המלוה שהלווה סלע ו והלוח אבד שלא הלוח אלא שקל אם בענין שהיה המלוה יכול ל להחזיק במשכון ולטעון לקוח הוא בדי או אומ' להזים או החזרתיו לך נאמן גם לומר שהלווה עליו עד כזי דמי בשבועה וכתב ה' הגאונים אע"פ שאם ה' הטוען לקוח הוא בדי או להזים הית' פטר בשבועת היסת כשטוען שהלווה עליו עד כדי דמי צריך לישבע בנקיטת חפץ כעין הנשבעין ונוטלין והראב"ד כתב שגם עתה ש שנשבע שהלווה עליו כדי דמי אינו נשבע אלא היסת אפי' לדיברי הגאונים דוקא בשתפס חפץ זה שצריך להחזירו לבעליו ויטול מ מעותיו אבל אם תפס מעות נשבע היסת ונפטר דהוה ליה כמנח לי בידך והלוח אומר אין לך בדי כלום לפיכך אם המשכון שוה סלע ודרי זה נשבע ונוטלו אין הקטבון שוה אלא ד ב

בהן דרישה וחקירה ולכפותם ונותנין אמת לא לדבריהם שאי בין זמן השטר וזמן הפרעון אלא שו"ים ולא היה יכול המלוה לינצל לומר לא מצאתי ואכתוב לך שובר אם כן למה לא נתן לו השטר לקרוע ועוד כי עדין לא הגיע זמן פריעת השטר אלא לאחר פ פטירת המלוה ועוד כל העומדים בבית מעידים שלא ידעו ולא שמעו מפרעון שטר זה מעולם ואם היה אמת היו יודעין הפרעון שכל משא ומתן של ראובן היה על ידם תשובה אמת ודבר שאלו העדים צריכין דרישה וחקירה על ידי כ"ד מומחה מכל א אמת לאו שיש בדבר ואם ידרשו ויחקרו כדת' וכראוי ויבזון עדותן אין כח באמת לאות לכטל עדותן אע"ג דהקובע לחכירו זמן אינו נאמן לומר פרעתי תוך הזמן אם יש עדים שפרע אין להכחיש ה העדים בשביל חזקה שאין אדם פורע תוך זמנו ואע"פ שזמן השט' היה תוך שו"ים לזמן הפרעון איפשר שהשטר היה במקום אחר וראובן היה צרי' למעות ושבעון עשה עמו טוב ופרע בלא החזרת השטר על ידי שובר ומה שהעומדים בבית ראובן ידעו ולא שמעו מפרעון זה לא ידעתי ולא שמעתי אינה ראיה וקמי שמיא גליא לב העומדים אם לעקל אם לעקלקלו אלא שאין לפסול עדי' ולהוציא מעות באמת לאות הללו ואלו היו באים העדי' לפני כ"ד מומח' יראי שמים איפשר שיתברר הדבר לאמיתו בדרישות וחקירות ואם אחרי כל הדרישות וחקירות יראה לכ"ד שהעדו' מבוזת חייבי' היוורשים להחזיר השטר ללוה ששאלת שטר שיש בו נאמנו' וכתוב בשטר שחייב עצמו בהוצאה ושודר וטוען הלוה שאין ה הנאמנו' אלא בגוף השטר ולא בהוצאות תשוב' כל תנאי שבממון תנאי קיים ומועיל הנאמנו' אף לענין הוצאות ושודר כמו שמועיל לעיקר הבטח שכתוב בשטר תשובה לר' קלונימו' שטר שיש בו נאמנות ונמצא המלוה כפרן בדבר אחר ועל ידי עדים לא מהני ליה הנאמנות אע"ג דקימ' לן החזק כפרן לאותו ממון לא ה החזק כפרן לכמות אחר אפילו הכי בזה בטל לנאמנות דהימניה ליה למלוה ולא שקיל מיניה אלא בשבועה שטר שיש בו נאמנו' ואין עדי' השטר בפנינו וטוען הלוה כי לא נכתב הנאמנו' בציווי כי דרך הסופרים לכתוב מעצמן שופרא דשטרי אינו נאמן בין שכתוב בו וקנינא מיניה על כל מה דכתי' לעיל אינו יכול לבטלו אבל אם העדים בפנינו ומעידים שלא כתבוהו כציווי הלוה אלא בפני שופרא דשטרי כמה שרגילין הסופרים לכתו' בכל האטרות אע"ג דכתיב ביה וקנינא מיניה על כל דכתיב לעיל אין סומכין על הנאמנות ואין כאן מגיד וחזר ומגיד דאיכא למימר אשאר כילי דשטרא חתיכי כדאיתא בירושלמי נאכנים העדים לומר על זה חתמנו ועל זה לא חתמנו אבל אם מפורש בו שקנו ממנו על ה הנאמנות ואחר כך אמרו לא אמ' לנו מעולם או בטעות חתמנו אינם נאמנין ועל כן כתב הר' יהודה בר' צלוני שהוא מנהג טוב לכתוב בשטרות קנין על הנאמנות כפוד' ושוב אין לפקפק ואע"פ שנהגו לכתוב וקנינא מיניה על כל הכתוב לעיל כתב בעל התרומות דלענין הנאמנות אין צריך דקנין ובמקום שנהגו שלא לכותבו אלא כציווי הלוה כשמצוה הלוה מועיל אפי' כלא קנין תשזכה לרב אלפס שטרא דכתיב ביה נאמנות וקבע לו זמן אע"פ שכתב עבר הזמן עדין הנאמנות קיים וכל אימת דנפיק שטרא מידיה נאמן בלא שבועה כד' דמצי פטור סתם לפוטרו משבוע' בעוד שהלוה חי ובא לגבות ממנו אבל אם מת ובא לגבו מירשיו לא מהני אלא אכ' שפיר' שפוטרו ממנו ומירשיו וזה נמי אם כתב תנאי נאמן עלי ועל באי מכחי יורשיו בכלל ופטור ום מהירשין וכן כת' רב אלפ' בתשובה כי שדאמין בשטר הוא וכל הבאי מבחו

הירשין נמי נאמנים כי הם באים מכחו ומקבלי מתנה נמי באים מכחו אבל אם אמר הוא וירשיו לא האמין אלא יורשיו בלבד אבל לא מקבל מתנה ולוקח ודומה כתב אע"ג דירשין הן בכלל הבאים מכחו אם כתב הבאים ברשותו אין חירשים בכלל אלא רק מקבל מתנה דלקוחות ולא נראה לה' ק' ולענין פטור אם מועיל בשבועה לגבות מלקוחות בזה איכ' פלוגת' ר"ח כת' אע"פ שמועיל גבי יורשין אינו מועיל גבי לקוחות ואין גובין מהן אלא בשבועה ויא' שאם קנו מיירו וכתב שטר זה מועיל גם גבי לקוחות משום דאית ליה קלא והראב"ד חר"מ חלקו בין היכא שקדם הנאמנות ללקוחות אם לא שאם קדם הנאמנות למכירה מועיל גם גבי לקוחות ואם הכיירה קדמה בגוף לאחר שמבר כת' לו נאמנו' על ההלוואה שקדם לכייר' או אינו מועיל וכת' א"א הרא"ש ז"ל ודאי דנפיש רמאי נבו להחמי' כדברי ר"ח וכן אני דן אבל גבי יורשים נהני לפיכך אפילו מת לוח כחיי מלוה ואח"כ מת מלוה אם כתב לו שפטר אותו והבאים מבחו ממנו ומבאי כחו נוטלין יורשי המלוה בלא שבועה כד' דנאמנות סתם אינו מועיל גבי יורשין כשהאמין הלוה למלוה סת' ומת הלוה אין המלוה נאמן על יורשיו אבל מלוה שדאמין ללוה שיהא נאמן לומר על השטר שהוא פרוע מועיל נמי גבי יורשין שאם מת המלו' וכאין יורשין לגבות מהלוה נאמן לומר שהוא פרוע ומיחו הלוה צריך לישבע שהוא פרוע אפילו בחיי מלוה כיון דלא כתב ליה כ מהימנת לי בלא שבועה דילמא הכי קאמר ליה מהימנ' לי לבטולי שטרא וליהיב במלוה על פה והוי כמאן דטעניה מנה על פה ואל' אידך נתתיו לך דמשתכע אידך שבועת היסת דיד בעל השטר על התחנותה ולכך נאמן שלא יועיל הנאמנות אלא לבטל השט' אבל לא ליפטר משבועה אם לא שפי' כתב הרכבם אם התנו הלוה שיהא נאמן לומר פרעתי מועיל גם גבי יורשין הלוה שאם מת הלוה אינו גובה מירשיו ואין צריך לומר כן הלקוחות שאין גביין אפילו אם הלוה מודה שלא פרע דחיישין לקנינא ואם טען הלוה פרעתי מקצתו והמלוה טוען לא נפרעתי כלום משלם דבקצת שהודה ונשבע שבועת היסת ואם פטרו משבועת היסת אינו נשבע כלל ע"כ ובעל התרומות הוסיף לומר ונאמן לוח לומר פרעתי אפי' תוך הזמן לפיכך אם מת הלוה תוך הזמן אין גובין מירשיו שאנו טוענין שאביהן פרע שאם היה קיים היה נאמן לומר שפרע אפי' תוך הזמן ככח תנאי הנאמנות אכן נמי טענינן להו ומיחו בשבועת היסת דלא ידעו דלא פרע אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב מת המלוה ואמרו היתומים אבינו אמר לנו שהוא פרע אין בדבריהם כלום שאומר המלוה לאביכם האמנתי כשא' שהוא פרע ולכם לא האמנתי ואני אומר שלא אמר אביכם טעול' כלום לכם אבל אם הביאו עדים שאביהם אמר לפניהם שהוא פ פרוע נתבטל השטר תשובה לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת שטר שכתוב בו נתחייב פלו' לפלו' או לפלוני והאמין למוציא השטר ואחר מהם הוציא השטר וטוען הלוה שפרע לחכירו וחכירו מודה לו כיון שהאמין למוציא את השטר לאו כל כמיניה לומר שפרע כל זמן שזה הוציא השטר ואם היו שותפין בחוב כיון שאחד מהם מודה שנפרע אם יש לו נכסים למודה כ"ד יורדין לנכסיו ופורעין לחכירו חלקו ואם אין לו נכסים לא מחימן להפסיד לחכירו כיון שהשטר בידו אבל על חלקו הוא נאמן וכמ' דין מגבין לאחרים

עב חלקם

המלוה

לחכירו על המשכון צריך ליתור שלא ישתמש בו מפני שהוא כמו ריב ת

ואפילו אין עדים וזהו דרך ראובן להפקיד פקדונותיו ביד לוי ש
שנמצא שנאמן הוא בעיניו וטוען לוי שנאבד ממנו באונס ישבע
לוי שבועת השומרי שאינו ברשותו ושלא שלח בו יד ושלא פשע
בו ויפטור שמעון ואם פשע לוי בשמירת המשכון ואין לו ממון ל
שלם אעפ"י שראובן רגל להפקיד אצל לוי שמעון חייב לשלם ל
לראובן דינר אחר שיטבע לו שלא היה המשכון שזה יותר מג'
דינרין שהרי שמעון הוא בעל דבר של ראובן השאד לו חוב דינר
על לוי הפושע שאלה לאא ז"ל ששאלת ראובן שואל משמעון
משכון שמשכן בידו והשיב שמעון בנדק הקטן בא ושאל אותו
בשמך ונתתיו לו וראובן אמר שלא בא לידי תשובה שמעון פוש'
הוא שמסרו ליד בן ראובן אפי' אם היה גרול אע"ג דאמר בן כל ה
המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ממ דוקא פקודן לפי ש
שאין דרך בני א"ס לשמור ולסגור כל חפציהם בתיבות דארעת'
ודבי הפקד דיניחנו ביד אשתו ובניו ומב' אם פשעו בו אשתו ו
ובניו חייב הנפקד לשלם אבל המשכון או המשאל חפץ ליד ח
חבירו צריך להחזיר ליד הבעלים כדתנן השואל את הפר' ושלח'
לו ביד בנו וכול' כ"ש הוא ששלחו לו ביד בנו קטן דאבידה מדעת
היא שאלה לאא הראש ז"ל ראובן היה לו מעות ביד שמעון
ובקש ממנו לוי שילוח אותם לו ונתדעח להלותם לו ונתן לו בה'
משכון ושלח ראובן כתב לשמעון שיתן המעות ללוי ונתנם לו ו
ונאבדו המשכונות ביד ראובן תשוב' ודאי דין מלוה על המשכון
וש לו כיון ששמעון נתן המעות שהיה בידו משל ראובן ללוי ב
בצחי' ונתחיי' ראובן בשמיד' המשכונו ומיהו לא נתחיי' שמירת
עד שנעשית וההלוואה דדינו אחר שהגיע המעות ליד לוי ואם ב
נאבדו המשכונו קוד' לכן פטור ראובן ואם ישב' ראובן שנגנבו
קוד' שבא המעות ליד לוי יתן לו לוי מעותיו כי עדין לא נתחייב
בשמירתם באותה טעה ואם הוא מסופק ואינו יכול ליטבע אין מ
מוציאן המעות מיד לוי עוד שאלה לאא הראש ז"ל ראובן תובע
ללוי ספרים שמשכן לשמעון ואמר ששמעון חמחהו אצל לוי ל
לתת אותם לו בשבילו כשהיה נותן לו המע' כמו שחם ממוטבני'
וכשהוציא לוי הספרים לתתם לראובן אמר שנפתחו ונפטרו ב
בידו ותבע לשלם לו הפחת ולי אומר לא בעל דברים דידי את
כי ממי שקבלתי הספרים הוא הרשני ללמוד בהם כל זמן שהיו
ברשותי וצוני לבשתתן לי המעות שאתנם לך אם תרצה ליתן
לי המעות אתנם לך ואם לא ישארן הספרים עד שיבא שמעון
והשיב ראובן משעה שהמחני אצלך לא היה לך ליגע בהן ובכך
למוד בהן בענין שנפתחו ויש לך לשלם לי הפחת תשובה מה
שטוען לוי לא בעל דברים דידי את מי שנתן לי הספר' הרשני
ללמוד בהן טענ' זו היתה מועלת לו אילו היה סבור שהיו הספרים
של שמעון אבל הוא היה יודע שהספרים היו של ראובן כי שמעון
צוהו ליתנם לראובן כשיתן לו המעות והלכך אף אם הרשנו ש
שמעון ללמוד בספרו לא היה לו לשמוע לו כי מה כח יש לו ל
לשמעון להרשות ללוי להשתמש בהן בלא רשות ראובן והלא אף
לשמעון לא היה רשות להשתמש בהן בלא רשות ראובן ודאי לא
טען שהרשה ראובן לשמעון ללמוד בהן והלכ' שלח בהן יד שלא
ברשותו וחיב לשלם כל מה שנפתחו הספר' כתשמיש שנשתמש
בהן ולא מצי למימר לא בעל דברים דידי את אין לך דין כי אם
עם שמעון וזהו ליה בגחל ומאכיל לאחד רצה מזה גובה רצה מ
מזה גובה וירש שהוציא שטר שיש למורישו כך וכך ממון אצל
פל' ויש לפלו משכון ביד המוריש בהן וטוען הורש שהמשכון
אבד' וירש המורישו באננס ותובע המעות נשבע ונתבע ויסק' ו

ונפטור ולא אבירינן שיטבע הורש שבועת החדשין ושול' כל
שטר שמוציא הורש הוא ודאי והפרעון ספק אבל הכא כיון ש
שהגיע ליד המוריש משכון כנגד הלואתו וספק נאבד באונס או
בפשיעה לפיכך השטר בסל' ויטבע זה היסת שלא החזיר לו ה
המשכון ושהיה שזה כנגד חובו ויפטר ראובן הגיח משכון ביד
שמעון ומת שמעון והניח בנים קטנים ובא ראובן לשאול משכונו
מיד ירשי שמעון ואומרי שהוא ממושכן ביד אביון כל וטוענת ח
היתומים כי אביון צוה שהוא ממושכן בק' הב' שראובן מודה יתן
מיד ליתומים והג' האחרים יתן ביד שלישי עוד שיגדלו היתומים
וישבעו שבוע יורשין שלא פקדנו אב' ושלא מעצאנו בין שטרותיו
שמשכון זה פרוע ונוטלין הג' מיד השליש ברא' כשהיה המשכון
שזה מאה ואם לאו אין עליו לתת אלא כדי דמיו ועל' השא' ישבע
היסת שאילו היה אביון קיים לא היה יכול לטעון עליו יות' מכדי
דמיו ברא' שאין המשכון מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר א
אבל אם הוא מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר אינו משל' אלא
הג' ואפילו אם המשכון שזה יותר שהוא נאמן במינו שהוא שאל'
בידו משכונו של ישראל ביד הגר ומת הגר ואין לו יורש ובא י
ישראל אחד והחזיק בו מוציאין אותו מידו ומחזירין אותו לבעליו
שבין שמת הגר פקע שיעבודו וכן הדי' נמי אם יש לו שט' משכונ'
על קרקע של ישראל ומחזקת בידו ומת ובא ישראל אחד והחזיק
בה לא עשה ולא כלום שמיד כשמת הגר פקע שיעבודו וברשות
בעליה עומדת וכת' הריס מרזשבורק נכרי שחלוה לישראל על'
המשכון ונפל' הימנו ומצאו ישראל חייב להשיבו לבעליו לפי ש
שגוף המשכון שלו ולא היה לו לגוי עליו אלא שיעבו וכיון שנפל'
מבנו ומצאו ישראל אחר פקע שיעבודו דאסור להחזיר אבירה ל
לגוי ואם בא לומר לשום קדוש חסם אחזירנו לגוי יקדש השם ב
בסלו ולא יקדש השם בשל אחרים בלא דעתם משכונו של גר ב
ביד ישראל ומת הגר ובא אחר והחזיק בו זה קנה כנגד מעותיו ש
שהיה הגר חייב זה קנה השאר ברא' כשהיה המשכון בחצ' שאינח
משתמרת ולא היה המלוה בחצרו בשעת מיתת הגר אכל' אם היה
המלוה בחצרו או אפי' לא היה בחצרו והמשכון בחצ' המשתמרת
זכה לו חצרו בכל המשכון שאלה לאא הראש ז"ל ראובן היה
לו בידו משכונו של שמעון ומת שמעון ובא יורשיו ותבעו ממנו
המשכונות וטוען ראובן איתן המשכונות אני תופש בשביל שאמ'
לי לוי שותפי ששמעון הוא חייב לו מרמי השותפות והוצח
לישב' על משכונות שבידו בי אט' תפישתי כתפישתו כי די' כידד
בכל עסק השותפות תשובה יראה לי שאין לוי יכול ליטבע על'
המשכונות שביד ראובן שותפו כי אם היה ראובן טוען שמעון היה
חייב לי מעות ואני תופש המשכונות בשביל המעות וזה נאמן ב
במנו דל' הדין או החזרתיו לך אבל גבי לוי אין כאן מגו כי אין מגו
אלא במה שבירו לטעון אבל מה שביד אחר לטעון אין כאן מגו
כי שמה חבירו לא היה רוצה לשקר ולומר להדין או החזרתיו לך
עוד שאלה לאא הראש ז"ל ראובן שכר חבית משמעון ונת' משכון
בשבילה ובשביל השכר אחר כך החזיר לו אביתו ונתן לו שכר
ואמר לו תן לי משכוני אמר לו לך עתה ובא למוד החזרתו לך
וכינת' נגבב מביתו ושואל שיפרע לו משכונו תשובה כיון דקיימ'
לן המלוה על המשכון שומר שכר הוא חייב כנגיבה ואבדית אע"ג
דפקעה כח והלואה דכבר פרע לו דטעמ' שהמלוה חבירו על' זה
המשכון שומר שכר לא משום שיתא' במתח' במעותיו דניכא דכיון
דאזיל ליה האי טעמא לא חיי' תו שומר שכר אלא טעמא משום פ
קרוטח דרב' דסוף טעמא יבא לו עני' בשעת שהוא שרוד לשוסתח

יגר הדי המלוה נוטל דינר מדמי המשכון ופורע הלוה עוד דינר
שמורה בו ונשבע על השנים שכפר בהם ואם כפר בבל ואומ' אין
זה משכון אלא פקדון כידו ואין לו אצלי כלום הדי המלוה נפרע
מדמי המשכון ואם אינו שוה עד כדי חובו נוטל ממנו מה ששוה ו
ועל השאר נשבע הלוה היסת ונפטר ואם הוא כענין שאינו יכול
לטעון לקוח הוא בדי או להרם או החזרתו לך נשבע הלוה שלא
הלוהו אלא שקל ופורע לו ונוטל משכונו כיצד דברים שאין ע
עשוין להשאיל ולהשכיר ואין עדים עתה יכולין לומר האך באו
לידו אפי' ראו עדים עתה בידו נאמן לומר לקוח הוא בדי וכן א
אפי' דברים העשויין להשאיל ולהשכיר או שאין עשוין להשאיל
להשכיר אלא שיש עדים שבאו לידו בתורת שאלה או אין עדים
שדאו עתה בידו יכול לומר החזרתו לך או להרם אם אין עדים
שמסדם לידו אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ויש עדים
שראדו עתה בידו אינו יכול לומר לקוח הוא בדי או החזרתו לך
דברים העשויין להשאיל ולהשכיר פי הרמבם כגון שתחילת ע
עשייתם היה להשאיל ולהשכיר ור' רב אלפס פי שאין צריך ש
שידא תחילת עשיית להשאיל ולהשכיר אלא כל דבר שמקפידין
עליו להשאיל מפני חשיבותו או שמתקלקל הוא דבר שאין דרכו
להשאיל ולהשכיר ושאר כל הדברים הן דרכן להשאיל ולהשכיר
הוא שיהיה זה שחזפץ בידו רגיל אצל בעל החפץ שיהיה בעל
החפץ רגיל להשאיל כליו לאחרים והכל תלוי באהבת האיש ו
בשנאתו לפי מנהגו ומנהג המקום ולפי ראות הדיין כי יש אדם
קשה שאינו משאיל בלי לשום אדם ויש שמשאיל לכל אדם אצ"פ
שאינן רגילין אצלו ויש שמשאיל לרגילין ואינו משאיל לשאינן
רגילין אצלו שאלה לא הראש ז'ל ששאלת התופש חפץ מחבירו
וטוען שיש לו עליו עד כדי דמי מעסק משא ומתן שביניהם אם
צריך לברר הדבר כגון הוא לברר הדבר היאך נתחייב לו משום
דנפישו רמאי אולי בתו דבריו יתבאר רמאותו וכן אני נודע לפסוק
וכן כת' הגאונים וזכ' שמוחזק במשכון שלא בעדי שאמרנו שיכול
לטעון עליו עד כדי דמי ואם אינו שוה לשומת הבקיאין להחצי
שהוא טוען עליו ואומר אני אטלנו בחובי לפי שהיו שוה בעיני כדי
חובי וזאת כופר שאינו חייב לו כלום ואומר אע"פ שאינו חייב לו
אני רוצה לסלקו בדמים שהוא שוה לשאר בני אדם כתב בעל ה
התרומה שהדין עם בעל הכלים שלא האמינו להחזיק אלא בשביל
תפיסתו לפיכך אינו נאמן אלא בבדי תפיסתו ולא יתיר לפיכך
יתן לו כדי שווין לשאר בני אדם ויקחמו אם ידעה ויא' שהדין עם
המחזיק וזכי מסתברא כיון שאין כאן עדים ואילו היה אומ' לקוח
הוא בדי היה נוטל בעל כרחו של השני גם עתה נמי שמעון ע
עליו יותר מבדי דמי אלא שאם שדוה לישלו בחובו נוטל בעל
כרחו ואין חזקת המחזיק מועלת לטעון עליו כדי דמי אלא בדכ'
שאינו יכול לילך מעצמו חזק עומד תחת יד בעלי כגון מטלטלין
ועבד קטן שאינו הולך על רגליו ובהמה המשתמרת ביד הרועה
דכיון שהוא שמור ביד בעליו וזה מחזוק בו נאמן לטעון עליו עד
כדי דמי אבל עבדים גזולים ובהמה שאינה מסורה לרועה אלא
מעצמה הולכת ורועה אינו נאמן לומר לקוח הוא בדי או משכון
הוא בדי אלא כשיביא עדים האחד שהם שלו יחזיר לו העבד ו
הבהמה והוא יטען לו שלא מכר ולא משכן לו כלום לפי שאין
תפיסתן תפישה שמעצמן הולכים בכל מקום ובכל מקום ברשות
בעלי הם ואם החזיק בהם ג' שנים ויש לו עדים בכך הדין זה נאמן
ישב היסת שלקחן כמנו או שמסרו לו בחובו משכן לחבירו כלים
שעושין כגון אוכל גפש או משכון אלמנה בלא עדים לא אמרן

כיון שחייב להחזירו אול' ליה מינו ואינו יכול לטעון עליו כדי
דמי אלא כיון שאין עדים והיה יכול לכפר יכול לטעון עליו כדי
דמי כתב בעל העיטור אם המלוה כופר במשכון ושניהם מ
מחיים בהלוואה ישבע המלוה היסת שלא הגיה בידו משכון והלוה
ישבע היסת שהוא תופש משלו כנגד חובו אם היה משכונו כנגד
החוב או יותר ואע"פ ששוה יותר כבר נפטר המלוה ממנו שכבר
נשבע עליו ואם היה שוה פחות נשבע שמשכנתו היה שוה כך וכך
ירושלם השאר בשכון שנפחתו דמיו ביד המלוה וטען
הלוה בריא לי שנפחת מחמת שגרקב או אכלוהו עכברים א
או עש אם טוען המלוה ששמרו במקום שמשתמר מעכברים ו
ורקבון וניערו כראוי א"כ אנוס הוא ונשבע היסת שהוא כדבריו
ונפטר ואם מודה שלא שם אותו במקום המשתמר מעכברי' או לא
ניערו כראוי חייב לשלם הפחות ואם יש מחלוקת ביניהם זה אומ'
נפחת כך וכך וזה אומר לא נפח כל כך אם הלוה מודה שמתחילה
לא היה שוה אלא כדי החוב כגון שהלוה כ' וזיח שוה כ' ועת' שוה
עשרה והמלוה אומ' שמתחילה לא היה שוה אלא פ' ושואל ממנו
ה' נשבע הלוה היסת ונפטר ואע"פ שהוא מודה מקצ' שהדי המשכון
הילך הוא אבל מלוה אינו נשבע שהדי גם מתחילה לא היה שוה
אלא כדי חובו ואם מתחילה היה שוה יותר מבדי החוב כגון שטוען
הלוה שהיה שוה ל' והלוה עשרים ועתה אינו שוה אלא ט' ושואל
ממנו י' והמלוה אומר שלא היה שוה אלא כ"ה ואין לו ליתן אלא
ה' נשבע המלוה שלא נפחת אלא עשר וכמנה לו ה' מחובו והשאר
גובה מהמשכון שהוא נאמן בשבועה עד כדי דמיו וכ"ש אם אפילו
אחר שנפחת שוה כדי החוב והם חלוקים בפחות או שאם המלוה
אינו יודע כמה נפחת ששבע המלוה שבועת היסת ונפטר כתב
בעל העיטור מלוה אומר סלע הליתיד עלי ונ' דינרין היה שוהו
יש לי אצלך דינר ולוה אומר כברתי לך כג' דינרין ולא נתת לי ה
המועות ותובע אותו בהם שניהם נשבעין שבועת היסת זה נשבע
שמשכונתו הוא בידו וזה נשבע שמכרו לו ואם רצו להפך שבועתן
זה על זה הופכין ואם הם חלוקי על' והיפוך זה אומר אני מהפכה
זה אומר אני מהפכה עומד הדבר עד שיתרצ' אחד מהם ואם לא
נתרצו שניהם נשבעין כתב הר' יהודה ברצלוני מלוה שטוען
שנאבד המשכון באונס והלוה טוען בדי לי שאתה מכרתו ולקחת
דמיו נשבע הלוה היסת ונפטר במיגו שאין לך בדי כלום או פ
פרעתיד ראובן שמשכן משכון ביד שמעון והלך שמעון ו
נמשכנו ללוי או נתנו לו במתנה מה שהיה לו עליו ונאבד מיד לוי
חוב' ראובן משכונו מיד שמעון ואומ' כי כלע היה שוה ולא הלוה
עליו אלא שני דינרין ושואל ממנו כ' דינרין ושמעון אומר שלא ה
היה שוה אלא ג' דינרין ואינו חייב לו אלא דינר ונמצא שמעון מ
מודה בקצת וצריך לישבע שלא היה שוה אלא ג' דינרין ואינו ח
חייב לו אלא דינר עוד צריך לישבע שבועת השומרים שאינו ב
ברשותו ושלא פשע בו ליפטר מהדינר וזה אי אפשר לו לישבע
כיון שמסרו ליד לוי ולוי אינו יכול לישבע לפוטרו כי יאמ' לו את
מהיכן לוי ולוי לא מהימן לי לפיכך הוה ליה מחוייב שבועה ואינו
יכול לישבע ומשלם וכן הדין אם נפחת המשכון ויש מחלוקת ב
ביניהם כמה שיעור פחיתותו ומורה שמעון שנפחת ואינו יודע אם
בפשיעת לוי נפחת או באונס הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול
לישבע ומשלם ואם רצה שמעון להחרים על כל אדם שיוודע ש
משכונו אינו שוה כמו שטוען הרשות בידו ואם יש שם עדים
ששמרו לוי כראוי ונאבד ממנו באונס נפטר שמעון שהרי אין
עסק שבועה ביניהם ונימא כתוד' שאינו יכול לישבע משלם

אין צריך להביא בעל המשכון לפני הדיינים ולהזהירו שיפדה מ משכנו אלא לאחר שיוחזרו בינו לבינו שיפדה משכנו ואם לא שימכרו או יקח כ' שמאים וישוכו המשכון כמה הוא שיה לימכר בשוק וימכרו באותה שומא ואם לא שם אותו אלא נתנו בפני עדים למסוד גוי הממונה על פי השופט אם יודעין כמה הוא ש שיה יעידו העדים ועל פיהם יפרע לו המותר ואם אין עדי יודעי כמה היה שיה ומלוה אומר היה שיה כך וכך ישבע שהו כדבריו ויפרע לו המותר על פי שבועתו ואם אינו יודע כמה שיה או אינו רוצה לישב ישבע הלוח כמה היה שיה ויפרע לו המלו' מה ששיה יותר על חובו כתב עוד הרמב"ם המלוה לחבירו על המשכון ומת הלוח והמלוה בין שמת ליה תחילה בין שמת מלוה תחלה הואיל ונפרע ממה שתחת ידו ואילו היה רוצה היה אומר לקוח הו' בידו הרי זה נשבע בנקיטת חפץ ונוטל שאלה לא הראש זל ששאלת המלוה לחבירו על המשכון על מנת להחלישו אם לא יפרנו לזמן פלוני אי הוי אסמכתא ודאי אסמכתא הוא ויכול לפדותו מתי שירצ' וששאלת אי שייך אסמכתא במשכון אם התנה עמו אם לא יפרנו לזמן פלוני שיגבה כדי חובו מהמשכו והמותר יהיה מתנ' מעכשיו אם נועיל תנאי שלא יהא אסמכתא או לא פשיטא דהוי שפי אסמכתא כיון שהחזיר מותר כמו אם אכיר ולא איכיר אשלים אלפא זוזי וששאלת מי שיש לו משכון מחבירו מהלואה או סכר וכשתג' הזמן אם לו צא ומכרו והלך ומכרו אם יכול בעל המשכו לחזור לתובעו ליתן דמיו ולומר לא כוונתי אלא לדחותך כל זמן שלא הקנתי לך או אין צריך קנין דבר פשוט הוא אם אמר אדם לחבירו מכור חפץ זה וטול הדמים ומכרו שאי צריך קנין לדבר זה שלא הוזכר קנין אלא לקיים מצו או מתנה או שכירות אבל בשאדם מצוה לחבירו לעשות דבר ועושה ציוויו אין צריך קנין וששאלת אם אמר לו המלוה אין נותנין בו אלא כ' זוזים וא' ליה הלוח תנוה ונזדמן לו דרך למדי והוליו עמו ומכרו שם כל' זוזים אם התוסף לבעליו ואם יש חילוק בין מכרו כאן או מכרו במדי ואם יש לו לגנות שכר טורחו הואיל והלך בלא זה תשובה כולתא דפשיטא היא כל זמן שלא נמכר הוא ברשות הלוח כי לא מכרו למלוה אלא אל' תנוה כך הילכך דמי המקח כולם של לוח הם ואין חילוק בין מכרו כאן או מכרו במדי אבל אם יוציא יצאות לטכור חמור והוליו למקום היוקר יפרע הלוח אבל שכר טורחו אינו בשלם לו כיון דבלאו הכי אית ליה אורזא להתם וששאלת דאיבן שרוצה לפדות משכנו שביד שמעון וא"ל שמעון כבר מ בחלת לי וטוען שמעון שאינו בחילה לפי שלא היה בקנין מחילה לא בעיא קנין מי מחילה לא שייך במשכון בשלמא בשאדם חייב לחבירו מנה ומחיל עליו הוי מחילה במקום פירעון אבל בשיש לאדם חפץ ביד חבירו ואומר לו אני מחיל לך החפץ לאו כלום היא אלא אם שיאמר לו אני נותנו לך ששאלת דאובן תבע משכנו בשמעון ושמעון משיב הלוח לזמן פלוני וכשהגיע הזמן הוהרתיך לפדותו ואמרת לי לך ומשכנו ומשכנתו על שייך ריבית תן הקרן והריבית ויחזרו לך משכונך שאל הדיין ל לשמעון וכי אמר לך למשכנו בריבית אם לא והשיב ב באבת לא אמר לי אלא לך ומשכנו והבנתי מדבריו שאמשכן א אותו בריבית וראובן טוען שמעולם לא אל' למשכנו וכש בריבית כחן ששמעון מודה שראובן לא אל' למשכנו בריבית אלא למשכנו סתם אין בלשון הזה במשמע שימשכנו בריבית ושיפרע הוא ה הריבית אלא שיבקש מי שילוח המעות בחנם על המשכון ומה שהוא אמר שהבין מדבריו שימשכנו בריבית דברים שבלב אינן

דברים ולא חזו לו לכמוך על משכנתו עד שימרש לו שיפרע הריבית וכיון שלא פירש אינו מחייב לו רק הקרן ויחזיר לו מ משכנו
המלוה ניתנה ליתבע בכל מקום שאפילו הלוח בישוב י יכול לתובעו במדבר ולא יועיל לומר לא אפרע לך עד שאגיע לישוב וכתב הרמב"ן ודאי אם הלוח בישוב ומצאו במדבר אין יכול לכופו שיפרענו שם כי מי ימציא לו מעות שם ואפילו שמודה שיש לו שם מעות אך אין לו אלא כדי ספוקו ע עד שיגיע לישוב אינו חייב ליתנם לו שאף בישוב מסדרין לו ונותני' לו מזון הראוי לו אלא מיירי שהמלוה אמר ליה פרע לי כאן כי יודע אני שיש לך דבר המספיק לפרעון שלי ולמחיייתך והלוח אמ' אין לי כאן מה שיספיק לחובך כי אם למחיייתי עד ש שאגיע לישוב הרי זה נשבע היסת שאין בידו ספק לפרעון חובו בא הלוח לפי במדב' אם ירצ' המלו' לא יקבל ממנו לפי שיכול לומר לו לא אקבל ממך אלא בישוב כדרך שנתתי לך בישוב וכי' בכל מקום ישוב יכול לכופו לקבל אפילו אינו מקום המלוה ולא מקום הלוח ולא במקום שהלוחו יכול לכופו לקבל אפילו אם יש כמה מדברו קודם שיגיע למקומו הלוח במדבר יכול לכופו לקבל במדבר ואפילו הלוחו בישוב ואומר לו הלוח אני רוצה ל לצאת למדבר ואמר לו המלוה גם אני רוצה לצאת למדבר הוי כאילו הלוחו במדבר וצריך לקבל במדבר ואם קבע המלו' ללוח זמן ורוצ' הלוח לפרועו תוך הזמן כדי שלא יעמו הבטח באחריותו עד הזמן והמלוה אינו רוצה לקבלו לפי שכמה קלקלות ואונסים מצויין במעות כזה כתב בעל התרומות ודאי אם הגיע הזמן אע"ג שהלוח ממזר לפרוע חובו כדי להציל עצמו מן האונסי העתידים לבא כמו חילוף חמשבע וג' ירת המסים והתשחורת הדין עמו ש שאין עתה נראית הקלקל' אע"ג שעתיד לבא למחר או ביום לאחר הפרעון אין לו להשיג על תקלת חבירו לפי שאי' דומ' לפריעת מדבר ששם הסכג מצויה וגלוייה אבל אם לא הגיע הזמן אם מצוי וגיבר לעינים חילוף חמשבע מיד וגזירת הבסים והתשחורת ו בפני זה רוצה הלוח לפרוע מיד כדי להציל עצמו מן הסכנה ו ולהבגים בה חבירו ועדיין לא הגיע זמן הפרעון הרי זה כפריעת מדבר ואין ראוי לפרועו קוד' זמנו לקלקלתו ולהפסדו של מלוה אבל אם אין שם אחד בכל החששות האילו אע"פ שטעה המלוה כי אין רצונו לקבל מעותיו כדי שלא יהו באחריותו הלוח יכו' לכופו לקבלם תוך הזמן שקביעת הזמן הוא לתק' ת הלוח בכל מקום שאלה לא הראש זל ששאלת ראובן חייב מעות לשמעון והגיע זמן הפרעון ואמר ראובן אין לי מעות ולא בטלטל'ין אלא קרקע טול אותו בחובך ושמעון אמר איני חפץ בקרקע שלך ואני רוצה להציתין לך עד שיהו מעות בידך ואם תרצה לפרוע לי מיד מכור הקרקע ותן לי המעות ודאי אם הייתי תובע אותו לפרוע הייתי צריך ליקח קרקע כיון שאין לך מעות אבל כיון שאיני תובע א אותך אינך יכול לכופני ליקח ממך בפרעון דבר שאיני חפץ בו תשובה הדין עם שמעון דכל זמן שאינו תובע חובו אינו חיי ליקח דבר שאינו חפץ בו ויטכור שטרו עד שיהו לו מעו' כמו שהלוח ואם הלוחו על המשכון וימכרו עד שיתן לו מעות כמו שהלוח דמצי אמר ליה אלו החו לי זוזי לא שקלנא קרקע כי איני צרי לך בשביל שמעותי אצלך תכופני ליקח בחן קרקע ואם בא לפרוע תוך הזמן בפרוטרוט דינר דינ' אין המלוה יטול לעכב ולזכות לי כל חובי כפעם אחת דאף פרעו של דינר דינר נקרא פרעון אלא שיש למלוה תרעומת עליו ומיק' אם משכן לו שדוא ד' ד

שאין צריך ליתן לו הילכך אם נגנב קודם הזמן שקבע לו לבא ב
בשבילו נמצא עדיין היה ברשותו וצריך לנערו ואם נגנב אחר ה
הזמן שקבע לו לבא בשבילו נמצא שלא היה ברשותו ולא היה צ
צריך לנערו דהיינו כשאר פקדון שאין הנפקד חייב לנערו כיון ש
שברשות המפקיד לבא וליקח אותו ולנערו ולא דמי למשכון ש
שאינו ברשות הלוח ליקח אותו ולנערו שאין המלוה מניח אותו
ליקחנו לכך צריך המלוה להשתדל בו וזה כפקדון דמי ואין לו בו
שום שכר ופטור מגניבה ואבידה ואם יש עדים ללוח שבא בזמן
שקבע לו ולא נתגן לו חייב ואם אין עדים ישבע המלוה שלא בא
בזמן שקבע לו ופטור אע"פ שכתב בתשוב' שהמלוה על המשכון
שומר שכר בפסקיו כתב שהוא שומר חנם כדפי' לעיל ודאחרונה
היא ולא בתכתי תשובה זו אלא ללמוד ממנה חילוק זו למי ש
שפוסק שהוא שומר שכר

המלוה

לחבירו סתם ולא קבע לו זמן יש לו זמן ל' יום
שאינו יכול לתובעו קודם בין במלוה בשטר
בין במלוה על פה בין במשכון בין בלא משכון אבל שאלה סתם
זמנה לאלתר יכול לתובעו מיד כתב הרמבם המלוה לחבירו
וקבע לו זמן לפרועו אע"פ שלא קנו מידו אינו יכול לתובעו קודם
הזמן בין במלוה על פה בין בשטר בין במלו' על המשכון בין שמת
לוח בין שמת מלוה ופתם מלוה שזמנה ל' יום אם התנה שיתבע
כל זמן שירצ' יש לו לתובעו אפילו בחמו שכל תנאי שבממון קיים
טען המלוה ואמר היום סוף הזמן שקבעתי לך ולוח אם עד עשר'
ימים קבעת לי נשבע הלוח שבועת היסת ואם היה שם עד אחד ש
שדיוס סוף זמנו נשבע שבועת התורה כשאר טענות זה אמר ה'
ימים נשאר מהזמן זה אומ' ימים אומרים למלוה שימתין עד סוף
זה וישבע היסת שנשאר עוד ה' הית' המלוה בשטר או על המשכון
וטוען הלוח זמן קבעת לי וישבע בעל החוב שלא קבע לו זמן ויטו'
המלו' מיד ע"כ שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת ראובן הלוח לשמעון'
מנה לפרועו לזמן פלו' ושמעון הקנה לראובן בקנין ושיעבר לו
נכסיו ואח"כ מיחה בסופר ובעד' שלא יעשו שטר על ההלוואה אם
יכול לתבע ראובן מעותיו מיד פשיטא שצריך לפרועו מיד כי כ
נתן לו זמן על דעת שיעשה לו שטר וכיון שאינו רוצה לעשות לו
שטר למה יפסיד זה מעותיו אם זה ימכור נכסיו זה לא ימצ' כמה
לגבות שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן נשבע שלא למכור משלו
כדי לפרוע לשמעון מה שהוא חייב לו ושוב נשבע לו לפרוע ב
בזמן פלו' ובשדגיע הזמן טוען אין לי מעות וכבר נשבעתי שלא
למכור כלום משלי כדי לפרוע לך תשובה שתי שבועות הללו
מבחיטין זו את זו שהרי בשנשבע שנית שיפרע לזמן פלוני היה
בבלל שאם לא היה לו מעות לזמן שימכור משלו כדי לפרוע לו
והוא נשבע כבר שלא למכור לפיכך אם לא ימכור כדי לקיים ש
שבועה ראשונה נמצא השנייה שבועת שוא ומכין עליה מכת מ
מדות ואם יתחרט מתוך המלקות וימצא פתח לשבועה הראשונה
יתירוה לו ומכור ויקיים שבועה שנייה בד"א שקדמה שבועה ר
ראשונה לחוב שמעון כגון שנשב' סתם שלא למכור בשביל
שום חוב שיתחייב אבל אם קדם חוב שמעון לשבועת ראובן לא
חילא השבועה כלל דהוה ליה נשב' לבטל המצוה דמושב ועומד
הוא אמר סיני לפרוע חוב שלו ומכין אותו עד שתצא נפשו אם א
אינו רוצ' לפרוע עוד שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן נתחיל לשמעון'
מנה לזמן פלו' ונשב' לפרוע לו קודם שיעבור הזמן שקצב לו ולא
תבעו בתוך הזמן עד שעבר ואם ראובן אמת שאני חייב לך אבל
לא מכח השמע' כי כבר בטלה כחן שלא תבעת אותי בזמני יראה
אע"פ שלא תבעו בתוך הזמן עדיין השבועה במקומה עומדת כי

הזמן הוא נעשה לזרוו שימחר לפרועו ועיקר השבועה על ה
הפרעון ונהי שלא עבר על השבועה כיון שלא תבעו שום אדם
ממ' עדיין מוזהר ועומד בשבועתו לפרוע כשיתבע לו מידי דהוה
אמלוה לזמן אם לא פרע לו באותו הזמן חייב לפרועו אחר הזמן
דלא נפטר בהעברת הזמן עוד שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן
נשבע לשמעון ליתן לו מנה בז' בניסן ואירע ז' בניסן באות' שנה
בשבת ואומר ראובן כיון שנשבע ליתן לו ביום ידוע ואירע אותו
יום בשבת שהוא פטור מן השבועה וטוען שמעון כי אין הכוונה
דוקא לפרוע באותו יום אלא שלא יאחר מאותו יום ויפרע קודם
הזמן ויפטר משבועתו רואה אני דברי שמעון כי כוונת שניהם
היה שיחא שמעון פרוע בז' בניסן ולא שיפרענו דוקא באותו ה'
היום ועוד אני אומר אם לא פרעו ראובן קודם ז' ניסן צריך ליתן
לשמעון משכון שזה מנה ביום השבת לקיים שבועתו דשו' כסף
בכסף וחפצי שמיא הוא שיקיים שבועתו ושוב אמרו לי שנשבע
לפרוע בז' בניסן מעות ולא משכון ואמרת' שאע"פ לא נפטר מן
השבועה כיון דבשעה שנשבע לא ידע דז' בניסן יהיה בשבת ואין
זה כנשבע לבטל את המצוה ושבועתו קיימת עוד שאלה לא"א
הרא"ש ז"ל שטר שכתוב בו אם לא יפרענו לזמן פלו' שיפרע כך
וכך ממון לקנס וכתוב בו דלא באסמכתא אם הוא נגבה בכ"ד וע
כי אסמכתא הוא ואינו נגבה אלא בקנין ומעכשיו ובכ"ד חשוב
לוח לזמן ובתוך הזמן רואה מלוה שהלוה מבזבז נכסיו ואין לו ק
קרקע ותובע המלוה שלו כתב הרמבם שאין כ"ד נזקקין לו עד
ש גיע זמנו וכן כתב ר' יהודאי גאון לוח שבקש לילך למדינת חם
ולא הגיע זמן הפרעון אין לו לתובע לבקש ממנו ערב שלא ג
ניתנה מלוה ליתבע קודם הזמן כלל אבל רב אלפס כת' בתשוב'
ראובן שקב' שדה משמעון ויצאו עליה עסיקין ובה לב"ד וטוען אני
חושש שבא תצא השדה מידי ואני חושש שתאבד ממנוך ולא א
אמצא לך כלום קנה באותו ממון קרק' כדי שאטרוף אותו שומעון
לו וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל מי שיש לו שטר על חבירו ולא הגיע
זמנו ובה בתוך הזמן לב"ד ואמ' מצאתי מבכסי פלו' ואני ידא שמא
יבוא לידי ויבריתם ממני ולא אמצא מקום לגבות חובי ומבקש
מב"ד שיעכבו הנכסים עד שיגיע זמן השטר אם רואה הדיין שום
אמתלא לדבריו או שלא יוכל לגבות חובו כשיגיע הזמן מצווה
הדיין לעכב הפסוק עד שיגיע זמן השטר וביאר עוד בתשובה מי
שנשבע לפרוע ממון לזמן ידוע וירא בעל הממון שיעבו וחייב
על שבועתו ולא יפרע לו בזמנו ודגלים בדבר שראוי שידא' סמן
הדיין יש לחטול קנס עליו ולא יאיימו שיפרע בזמן ולא יעבור על
שבועתו ולא יאחר שעבר הזמן שקבע לו או ל' יום במלוה סתם או
הלוואה על משכון סת' יכול למוכרו ע"פ כ"ד ויש אומרי' שב"ד יודיעו
ללוח תחלה אבל הרמבם כתב מלוה שבא לב"ד והביא משכונות
ואמ' זה משכונו של פלו' ואני רוצ' למוכרו וליפרע מחובי אין כ"ד
בזקקין לומר לו המתן עוד שיבא הלוח ויטעון שהרי אם ירצה ל'
לשקר יכול לומר לקוח הוא בידי אלא משיאין לו עיצה למוכרו
בעדים כדי שידע הלוח בכמה נמכר אם המשכון בלה וחולך י
יכול למוכרו בכ"ד אפי' תוך ל' יום בין שהיו שם בעלית בין שלא
היו שם בעלית וא"א הרא"ש ז"ל כתב בתשובה המלוה לחבירו על
דמשכון סתם וזוהו דוחזו מיום ליום יתבענו בפני עדים שיפרענו
ואח"כ יעכבו ל' יום דאלו היה תובעו לדין היו נותנין לו זמן ל' יום
ואח"כ ימכרו בשומת כ"ד ידא' מר ברין אע"פ שעבר מזמן ההלוואה
ל' יום צריך להמתין מלמוכרו ל' יום אחר תביעה
ויבאר עוד בתשובה מי שיש בידו משכון

והתורה כגון עבדים ושטרות וקרקעות לא אמרינן בהו מחוייב ש
שבועה הוא ואינו יכול לישבע משלם וזה נמי גבי שבועה ועד
אזר וזכא שאין השנים מחייבין אותו ממון אלא על ידי שבועת
התובע אי אכא חד סהדא נמי לא מחוייב שבועה הוא יש אומרים
דלא אמרינן בשבועה הבאה על ידי גלגול מתוך שאינו יכול ל
לישבע משלם בין שיכול לישבע על עיקר השבועה ושעל ידי ג
גלגול אינו יכול לישבע כיצד הרי שטענו מנה והשיב לו אין לך
בידי אלא נ' וב' איני יודע והתובע גילגל עליו דברים אחרים והשי
הנתבע על הגלגול אין לך בידי כלום אע"פ שאינו יכול לישבע
על עיקר השבועה ודנין בה מתוך שאינו יכול לישבע משלם אין
דנין כך על הגלגול אלא ישבע על הגלגול אם ירצה או יחפכב
על שכנגדו וכן אם טענו מנה והודה לו נ' וכפר לו נ' וכשב' לישב'
גלגל עליו דברי אחריו והשיב על הגלגול איני יודע ישבע שבוע'
התורה על הב' אשר כפר והיסת על הגלגולים שאינו יודע בהם א
אבל הר"מ כתב כח שנתחייב שבועה מן התורה על הכפירה ו
וגלגול שבועה דאורייתא הוא והוא טוען על הגלגולים איני יוד'
קרינן ביה שפיר מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ואז
הראש ז' כתב כסברא הראשונה והוא דאמרינן כשהשיב הנתבע
איני יודע אם פרעתיך אם לא שחייב לשלם הגי מילי בלתי גופיה
אבל אם תבעו ליה ליה ליה קיים היה חייב לך ואינו יוד' אם
פרעך אם לא פטור כיון שאם היה קיים היה יכול לומר פרעתי א
אנן נמי טענינן ליה ליה ליה פטור וכתב רב אלפס שנשבע
היורש היסת שאינו יודע לו אצל מורישו כלום וכן כתב הר' יהודה
ברצלוני שאם טוען היורש איני יודע אם ליה מורישו אם לא א
אע"פ שעד אחד מעיד עליה שלוחה אין עליה שבועה אלא שלא פ
פקדני אבא אע"פ שבלוה עצמו כי הוא גונא הוה ליה מתוך שאינו
יכול לישבע משלם דוקא כבעל דבר שהיה לו לידע וכיון שאינו
יודע משלם אבל ביהודש לא היה לו לידע ולפי מה שכתב למעל'
בסימן ס"ח בשם א"ר הראש ז' שאין חייב שבועה על היתומים
אלא בדי לגבות אבל ליפטר אין צריכין לישבע שבבל דבר ש
שאבדום היה נשבע ונפטר הם פטורין בלא שבועה הכא גבי אין
צריכין לישבע וכן כתב בעל העיטור שאין צרי לישבע לא שבוע'
היסת ולא שבועה שלא פקדנו אבא לפיכך התובע ליורש מלוה
על פה לא שנא אם אומר היורש איני יודע אם ליה אם לאו יש ע
עדים שלוחה לא שנא אבא איני יודע אם פרע אם לאו לא שנא א
אמר נ' ידענא ונ' לא ידענא בכל ענין פטור אפילו בלא שבועה אלא
שכחורים סתם על כל מי שידע שמורישו חייב לו כלום אבל אם
הודה בנ' וכפר בב' שאמר נ' חייב לך ולא יותר דרי הוא כשאר מ
מודה מקצת ונשבע שבועה דאורייתא כל טענת ספק אין
משביעין עליה בלל כיצד אמר לו כמודומה לי שיש לי אצל'
מנה או מנה שהלחתי כמודומה לי שלא פרעתיני פטור אף משבוע'
היסת ואפי' לצאת ידי שמים אינו מחוייב כיון שהתובע אמר שמא
והנתבע לא מודה לו אלא אמר ברי' וכן אם אמר לחבירו נתחייב'
לי מנה מפני שהודית לי שלקחת משלי אבל לא היה ההודאה ב
בעדים אין זה טענת ברי שאין זה יודע שחייב לו אלא בהודא' פיו
ההודאה שלא בעדים או אפי' בעד'ם ולא אמר אתם עדי אינו כלום
שיכול לומר משטה אני כך אבל אם טען לחבירו הודית לי ב
בעצמך שאתה חייב לי כך וכך ואמרת לי לעדים אתם עדי או אתה
אמרת אתם עדי ואין העדים כאן זהו טענת ברי' אע"פ שאינו יודע
אם חייב לו אם לאו ויכול להשיבוע היסת שלא הודה לו בפני עדי
באתם עדי. אם יחפכנה עליו ישבע הטוען שהורה לו באתם עד

יטל טענו שניהם ספק כגון שטענו הלחתיך ואיני יוד' כמח
נהשיבו אמת כי הלחתיך ואיני יודע כמה כיון שאינו טוענו כודאי
אלא באיני יודע אין על הנתבע אפי' היסת ומשלם לו מה שברור
לו ויצא בו אף ידי שמים שלא אמרינן לצאת ידי שמים אלא ב
בטענו ברי' מנה לי בידך והלה אומר איני יודע שאם בא לצאת
ידי שמים ישלם אבל כשטענו שמא כיון שאומר איני יודע כמה
או איני יודע אם הלחתיך אין לחייב הנתבע לצאת ידי שמים מפני
שלא דקדק דיכל' ל' למימר דקדק ושכח שהדי אף התובע שכח
ומה היה לו לעשות ויש אומרים כיון שהוא אומ' שזוכר שלוחה אינו
יצא ידי שמים עד שיתפשר עם המלוה במה שיזכר וכן כך וכן
כך יכול המלוה להחרים סתם על כל מי שידע שהוא חייב לו ו
ואינו פורעו טענו איני יודע כמה הלחתיך אבל לפחות הלחתיך
ב' בספי' ופרוטא או שטענו מנה והלה אומר אמת ליתי ממך אבל
איני יודע כמה יש לך לחקור ולשאל לו אע"פ שאיך יוד' הסכום
אתה יודע לבל הפחות כי אתה חייב לו פרוט' ואם הודה הר' הודה
במקצת ומתוך שאינו יכול לישבע משלם ואם אמר אפי' בפחות
משוה פרוטה איני יודע כודאי הרי זה נשבע ה סת ונפטר מדיני
אדם ויש אומ' אף לא שאלתו ב' חייב לשל' טדרי אם באת לנבו'
ממנו הודאתו אינה בפחות משוה פרוטה שהוא הפחות שבמבוא
והרי הודה בפרוטה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם ואין חילוק
לענין טענת ספק בין תובע עצמו ליורשו אע"פ דגבי נתבע יש
חילוק בינו ליורשו לענין תשובת טענת ספק כדפרישית לענין
תובע' אין חילוק דכמו שאין נשבעין על טענת ספק של תובע
כך אין נשבעין על טענת ספק של יורשו שאם טוען אני סבו' שיש
לאבא מנה בידך לא שנא תובע ללוה בעצמו ולא שנא תובע ל
ליורשו אין לו עליהם שבועה כלל אלא חרם סתם אלא אם ישעון
ברי' לי שכנה לאבא בידך שאז נשבע שבועה דאורייתא במודה
במקצת והיסת כבופר בכל לא שנא אם תובע ללוה בעצמו ל' ש'
אם תובע ליורשו שאין חילוק ביניהם אלא כשמשביע היורש נ' י
ידענא ונ' לא ידענא כדפריש' לעיל גבי תביעת הלוח בעצמו ואם
אומר אבי אבא לי שאתה חייב לו מנה כתב הרמב"ם שהוא בקרא
ספק שכתב ואמר היורש אבא אמר לי שיש לו אצלך מנה והלה
אמר אין לך בידי אלא נ' הרי זה משביע אבידה ופטור דהראב"ד השיג
עליו וכתב שהוא טענת ברי' וכן כתב רב האי גאון האומר הוגד לי
שיש לי אצלך מנה אין מחייבין אותו לישבע אבל אם טוען אבא
אמר לי שאתה חייב לו או שראהו כתוב בפנקסו של אביו שהוא
חייב לו וברור לו שהוא כתביו משביעין אותו שבועת היסת ו
ואם טענו בספק על פי העד כגון פלו' אמר לי שנטלת משלי מנה
והוא כופר והביא את העד בהא איכא פלוגתא ר' יוסף מאג' כת
שאף ע"פ העד אין נשבעין אלא בטענת ברי' וכן כתב הר"ד אפרי'
והראב"ד כתב מי שטוען לחבירו דיעתי שיש לי בידך כך וכך מפי
פלו' ופלו' שאמרו לי שלקחת משלי כך וכך או פלו' לבדו אמר לי
אם פלו' ופלוני או אותו פלוני לבדו הם כאן בפנינו יבאו ויעירו
ונשמע מפייהם ואם אינן כאן וטוען הוא על פיהם והוא אינו יודע
אינו טענת ברי' ויראה כי הוא מחלק בין אם העד לפנינו אם לאו
שכשהוא לפנינו משביעו על פיו שבועה דאורייתא אבל כשאינו
בפנינו אין משביעין היסת ע"פ מה שאמר שליח העד וכן כתב רב
אלפס שנשבעין ע"פ העד בעסק חד גברא דאמר לחבריה את לי
חד סהדא דאותית לבייתא ופתחת לי דלא באנפאי וסקלת מינאי
חד טענא דכיתנ' ואמר אין שקלי ודידי שקלי דהוה בחייב שבוע'
ואינו יכול לישבע ומשלם וכן כתב הרמב"ם וכן. היא מסקנת אא

או אפי' שתי שדות כתב הרמב"ם שאינו יכול לכופו שיחזיר לו חצי
המשכונא בחצי המעות שיאמר לו על כולה נתתי מעותי לפיכך
אינו מחזיר לו משכונותיו עד שיפרע לו כולו וכן כתב א"א הרא"ש
ז"ל בתשובה ששאלת ראובן משכן בית לשמעון ודר בו כנביתא
ואמר ראובן לשמעון שיקח קצת מהבית בחובו בשומת בית דין
ואומ' שמעון כי על הבית כולו הלווה ואינו רוצה לקבל קצתו ת
תשוב' הדין עם שמעון כי דבר פשוט הוא אם הלו' ראובן לשמעון
כ' זהובים על משכונו' ששום ל' אינו יכול לכופו שיק' מהמשכונו'
כנגד חובו ויחזיר לו המותר כי יאמר לו אין לי מעות לקנו חפצי'
שלך ואיני רוצה לטרוח ולמכור חפציך וכש' כנדון זה שהלווה ע'
על בית כנביתא כדי לדור בו ושיעבד לו הבית לדירתו עד ש'
שיפרע לו מעותיו שאין יכול לבטל שיעבודו עד שיפרע לו מ'
מעותיו ועוד אני אומר אפילו אין כל הבית שזה יותר מן החוב
אינו יכול לכופו שיקח הב' בחובו ויחזיר לו שט' יאמ' אין לי
מעות לקנות בהם קרקע אני הלויתך על ביתך לדור בו ו'
וכשאצטרך מעותי שתפרעני איני רוצה לקנות קרקע וגם איני
נוגשך שתפרעני ואם תרצה שאחזור לך שטרך מכור ביתך ו'
ותפרעני המלוה לחבירו על המטבע פירו' שמכר לו סחורה
או הלווה מעות והתנה עמו שיתן לו מטבע לצבן פלוני וכינתים
נפסל המטבע אם אינו יוצא בשום מקום צריך ליתן לו מטבע ה'
החדשה אבל אם נפסל כאן ויצא במלכות אחרת אם יש
למלוה דרך במקום שיוצא המטבע צריך לקבל מטבע הנפסל
באחר שיש לו דרך שם וליכנו עמו אבל אם אין לו דרך שם א'
או אפילו אם יש לו דרך שם וקפדיהמלכות שמחפש' על כל
מי שיש לו מטבע הנפסל צריך ליתן לו מטבע החדש ואם אין
המלכות מקפידות כלל שאפילו במקומו יכול להוציא צריך
לקבל מטבע הנפסל אפילו אם אין לו דרך שם וכל זה לא איירי
אלא בשהתנה ליתן לו מעות אבל בסתם שלא התנה כלל נתן
לו מטבע הנפסל אפילו אם אינו יוצא בשום מקום ואם הוסיפו ע'
על המטבע בתבתי בהלכות ריבית בספר יורה דעה

תשובה לא"א הרא"ש ז"ל במי שהלוה לחבירו בשעה שהיו עשרה
קורדנוס בזהוב ובשעת הפרעון ו' בזהוב שצריך ליתן י' בזהוב
דהשתא המלוה סתם בלא תנאי נתן לו המטבע שהלווה אע"פ
שנפסל ואינו יוצא בשום מקום כש' בארץ הזאת שלא נפסל ש'
שום מטבע וכלם יוצאים אלא שזה שזה יותר מזה שצרי' לפרוע
לו מטבע שהלוה עה

התובע

את חבירו בבית דין ואמר מנה לי כידך כתב
הרמב"ם שבית דין אומרים לו ברר דברך למה ח'
חייב לך הלוית לו או הפקדת בידו שאיפש' שהוא חושב שזה חייב
לו ואינו חיל' לו וכן הנתבע אם משיב אין לך בידי בלום או אינו ח'
חיי' לך בלום צרי' לברר דבריו דשמ' טועה וסבור שאינו חייב לו
והוא חייב לו וא"א הרא"ש ז"ל כתב בתשובה שאין אדם צריך ל'
לברר לא פרעון כתי' פרעו וכמה פרע ולא הלוואה היאך הלוה
ומתי' הרה' ומיהו וכל לפי הענין להוציא הדין לאמתו שאם י'
יראה לדין שבאין ברמאות יש לו לחפש ולפשפש בין בטענת
התובע בין בטענת הנתבע כדי להוציא הדין לאמתו טענו
מנה ל' בידך והשיב אין לך בידי אלא ג' או כפר בכל העדים מ'
מעירי' שחייב לו ג' והי' לישבעו לו מן התורה שאינו חייב לו אל'
ג' ונותס ה' שהוזהאו שהעידו עליו העדים כמה דברים
אמו' ל' לטענו מנה של מלוה אבל אם טענו מנה של פקדון ו'
וכפר ועדים מע' דים אותו שראו נכדיו הוחזק כפרז והתובע ג'

נשבע ונוטל ואם מודה כנ' ויש עד אחד שמעיד כדבריו
פוטרו מן השבועה השיב אין לך בידי בלום או שטען יש לי כידך
כנגדו כסאת או כלים או שאמר אמת הנה לך בידי אבל אתה
מחלת או נתתו לי כמתנה כיון שכופר בכל פטור משבועה מן
התורה אבל חכמים חייבוהו לישבע וזהו שנקרא שבועה היסת
וכן אם אמר אין לך ב' די אלא ג' והכני' גותנס' לך אינו נשבע א'
אלא מדרבנן ואפילו אם השיב איני יודע אם הלויתני אם לאו פ'
פטור מלשלם אבל נשבע שבועת היסת שהוא כדבריו שאינו י'
יודע אם חייב אם לא ואם בא לצאת ידי שמים ישלם ואפילו אם
תבעוהו תחלה וטוען טענת בריא ואומר אין לך בידי בלום

וחייבוהו לישבע היסת וכשבא לישבע חזר בו ואמר איני יודע אם
הלויתני אם לאו בידי להקל בשבועתו וליפטר בשבועתו איני יודע
שומעין לו ונשבע שאינו יודע אם הלווה אם לא ונפסד ואין כ'
כאן טוען וחוזר וטוען אבל אם השיב יודע אני שזהו לך בידי ו'
ואיני יודע אם פרעתך אם לאו חייב לשלם כיון שיודע שהוא
חייב לו וספק לו אם פרעו אם לאו והתובע אין צריך לישב' אבל
אם ירצה יחרים סתם על כל מי שנוטל ממונו שלא כדיון ואם לא
תבעו שום אדם אלא מעצמו אמר לחבירו הלויתני או גולתך או
הפקדת בידי ואיני יודע אם החזרתני לך פטור ואם בא לצאת ידי
שמים ישלם אבל אם בלא תביעה אמר איני יודע אם הלויתני או
אם גולתך פטור אף לצאת ידי שמים כתב הרמב"ם אמר לו
אני חייב לך מנה והשיב לך ודאי לי שאינך חייב לי פטור אע"פ
שיודע בודאי שהוא חייב ודאי כאילו מחל לו ולא היה מחיל בטעו'
דכיון שאמ' לו אני חייב לך היה לו להשיב אל לבו ולדקדק ולא
עשה כן אלא אמר בודאי אינך חייב לי מחל לו בלב שלם טענו
הלויתך מנה והלוה אמר איני יודע אם הלויתני או לא ועד אחד
מעיד שהוא חייב לו מתוך שאינו יכול לישבע משלם לא שנא
טען איני יודע אם לויתני אם לאו לא שנא טען איני יודע אם פורעתי
אם לאו דכיון דעד אחד מסייע לתובע בריא ושמא בריא עדיף
ומתוך שאינו יכול לישבע משלם וכן אם העיד עלית העיר שהוא
חייב לו מנה והוא טוען כן הוא אבל אתה חייב לי כנגד אותו מ'

מנה דרי זה מחוייב שבועה להבחישי העד ואינו יכול שהרי הדין
לדבריו העד ומשלם וכן אם טענו חטפת חפץ בידי יש לו עד א'
אחד שחטפו והוא אומר ודאי חטפתי לך אבל שלי הוא גם זה מ'
בחוייב שבועה ואין יכול לישבע ומשלם וכן אם טענו מנה לי
בידך וכפר ואמר להדים ובא עד אחד והכחישו הואיל דיאם כאן
שנים היה משלם על פיהם עתה שאין כאן אלא עד אחד נשבע
חזר ואמר אין לרתי ופרעתי כיון שאם היו שנים היה מחוייב לשל'
דכל האומר לא לרתי כאומר לאיפרעתי דמי השתא דאיבא חד
כהרא הוה ליה מחוייב שבועה להבחישי העד שלא ליה ואינו יכול
לישבע שהרי מודה שלוח לפיכך משלם טענו מנה לי
בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מ'
מתוך שאינו יכול לישבע משלם והתובע אין צריך לישבע
אלא אם ירצה יחרים סתם על מי שנוטל ממנו ממון שלא כדיון א'
אבל אם השיבו ג' לויתני במסך בודאי ופרעתיך וה' האחרים איני
יודע אם לויתני אם לאו ישכ' היסת שפרע' ה' ושאינו יודע מה' ג'
שתבעו בהם שהרי אינו מוד' לו עתה בכלל כת' הרמב"ם דלא אמרי'
מחוייב שבועה ואינו יכול לישכ' משלם אלא בשבועת דאורייתא
אבל בשבועת דרבנן כגון מודה במקצת וליבא בפירת שתי כסף
אי נמי ליבא דבר שבמדה ושכמשקל אי נמי ליבא הוראה כגון
הטענה או דאל' הילך וה' נמי לכל הנך שאנן נשבעין עליהן כן

ברין ונתקבל העדות בפניו וכתב ה' יוסף אבן מג' שגם מהלוח נפרע בלא שבועה וכן כתב רב אלפס בתשובה שאינו צריך שבועה אלא חרם סתם וא"א הראש זל כתב שצריך שבועה כשבא ליפרע מהלוח בעצמו אף על פי שאם בא ליפרע מהתומים אין צריך שבועה שאני ותם שאין אדם מכחישו אבל הבא שהלוח טוען שפרע צריך לישבע ואם מת תוך הזמן וכא לטרוף מלקוחות כמלוח בשטר כתב רב האי שצריך שבועה וכן כתב א"א הראש זל דאין חילוק בין מלוח בשטר למלוח על פה ובלבר שיש עדים בהלואה ובקביעת הזמן שאם אין עדים נאמן בשבועת היסת במיגו דלהדפס או לא קבעת לי זמן או כבר עבר הזמן ופרעתיך בזמני תבעו ביום שנשלם בו הזמן בסופו נ גאמן לומר פרעתיך היום דעביד איניש דפרע ביזמא דמשלים ז זמניה ואם כן כי אמר נמי כסוף היום פרעתיך תוך זמני נאמן ב במיגו דפרעתיך היום וכל זה לא איירי אלא בקובע זמן אבל בסתם הלואה אף על פי שזמנו ל' יום נאמן לומר פרעתיך בתוך ל' יום דעביד איניש ופרע תוך שלשים עט

האומר לחכירו מנה לי בידך והלה אומ' להד'ם ובאו עדי' שהלוהו ופרעו חייב לפורעו שכל האומ' לא ליתתי מודה הוא שלא פרע והרי יש עדים שלוח ואף על פי שגם הם מעידים שפרע הואיל שמתוך כפירתו הוא מוד' שלא פרעו הודאת בעל דין כק' עדים דמי לפיכך אם לאחר שפרע חזר ותבע את זה ואומר פרעתיך ב' פעמים אין משיעין אותו ה היסת על טענה זו שהרי הודה בבית דין שלא פרעו פעם אחרת מ מהלואה זו כתב ה' יוסף אבן מג' שמי שהודה בבית דין שחייב לחכירו מנה שהלוחו ואחר כך טוען ואומ' שטעה בהודאתו כי זוכר הוא שפרעו וחביא עדים שפרעו אינו יכול ל לחזור בו כיון שהוד' כבי' דין ולא עוד אלא אפילו אם יש בהעדאת עדים דבר שיש לו זכות בו ודבר שיש לו בו חובה מקבלין מהם חובתו ולא זכותו כמו שמקבלין עדות העדים שלוח ואין מקבלין עדותן שפרע אבל הרמב"ם כתב מי שהודה בבית דין שחייב לפלוני מנה ואחר כך אמר בזכרתי שפרעתי לו חוב זה שהודתי והרי אלו עדים עדות זו מועלת לו ועושים על פיהם שהרי לא ה הכחיש עדותם ואינו באומר לא ליתתי דמי ובעל התרומות הבריע בדברי הרמב"ם אמר לו מנה הלוייתך בפני פלוני ופלוני וא"ל להד'ם ובאו עדים שמנה לו אע"פ שלא ידעו אם דרך הלואה נתנם לו או דרך מתנה הוחזק כפרן ואם יטעון אחר כך דרך מתנה נתנם לי או אם אמר פרעתיך אחר כך אינו נאמן אבל אם טען תחלה אמת שקבלתי ממך מנה אבל במתנה הדה או ב גפרעון חובי נאמן כיון שאינו מכחיש העדי' ובשבע היסת ונפטר ואם הבמין לו עדים מבחוץ ושמעו שנתנם לו דרך הלואה וטען זה להד'ם ודאי הוחזק כפרן על פי העדים אבל אם טוען אני לא קבלתי ממנו אלא בפרעון שלי ומפני שלא היתי יכול להוציא ממנו הודיתי לו כל מה שאמר כדי להוציא חובי ולא חששתי להדות לו שהיה דרך הלואה כיון שלא דאייתי עדים טענתו ט טענה ובשבע היסת ונפטר אמר לו מנה לי בידך וא"ל להד'ם ועדים מעידים שהלוחו וחזר ואמר פרעתיך הוחזק כפרן לאותו ממון ודווקא לאותו ממון הוחזק כפרן אבל לא לממון א אחר ונאמן עליו בשבועתו כשאר כל אדם והיה נמי לטוען להד'ם והוציא המלוח שטר בעדים שהלוהו הוחזק כפרן ואין המלוח צריך לישבע אפילו אם אין נאמנות בשטר וכן נמי אם הוציא עליו כתב ידו שלוח ממנו הוחזק כפרן ואין נאמן לומר פרעתי

עד שיודה לו בעל דינו או שיביא עדים שפרע בפניהם שכל מ שהוחזק כפרן שכנגדו נוטל בלא שבועה ויא' דהרי כמו חשוד על השבועה דשכנגדו נשבע ונוטל ורב אלפס העיד דרבה האי חזר מסברא זו ואמר שאין לו עליו אלא חרם סתם מי שנוטל מ כמנונו שלא כדן וכן כתב א"א הראש זל ואינו מוחזק כפרן אלא הכופר בבית דין והכחישו עדי' אבל הטוען לא היה דברי מעולם וחייבוהו שבועה וכשבא לישבע חזר וטען פרעתי או איני יודע הואיל ולא הכחישוהו עדים אלא שמדקדק בשבועתו לעשותה בתקנה אפילו אם עד אחד מכחישו ישבע היסת שפרע או שאינו יודע ויפטר שאין זה חוזר וטוען כיון ששתי הטענות באות לפוטרו וכן אפילו נמי הכחישוהו עדים אם לא היתה הכפירה בבית דין לא הוחזק כפרן אבל אם התובע אמר לעדים שכבר בפניה אתם עדי שטען לא ליתתי ואומר זה אתם עדי כאומר לא פרעתי דמי ואם חזר ואמר פרעתי קודם לכן אינו נאמן אבל אם אמר פרעתיך אחר כך נאמן שלא הוחזק כפרן כיון שלא כפר בבית דין אלא שאינו נאמן לומר פרע שפרע קודם כיון שהודה באתם עדי שלא לזה אבל אם אמר שפרע אחר כך נאמן וה' יונה כתב אפילו כפר חוץ לבית דין אינו נאמן לומר אחר כך פרעתי ובעל התרומות חילק וכתב תבעו מנה והשיב אין לך בידי כלום או שקר אתה דובר והלך זה והביא עדים שהפקיד אצלו או שהלוהו בפניהם ואומ' הנתבע כן הוא אבל החזרתי לו פקדונו או פרעתי חובו לא הוחזק כפרן שהרי מתקן דיבורו אבל אם א אחר העדאת עדים אומר פרעתי אחר שטענתי אין לך בידי כ כלום הוחזק כפרן שהרי הודה שטענתו היתה דרך להד'ם וכש אם שאלוהו בית דין קודם שבאו עדים מה רצונו לומר באין לך בידי כלום ופירש שדעתו לא היה דברים מעולם שהוחזק כפרן אמר לו מנה לי בידך ואמר ליה הן ולמהר אמר נתתיו לך נשבע היסת ונפטר אבל אם אמר לו מעולם לא היה לך בידי ה הוחזק כפרן שכבר הודה שהיה לו בידו והודאתו כמאה עדי' דמי אבל אם אמר לו אין לך בידי סתם לא הוחזק כפרן שיכול לתקן דבריו הראשונים ולומר אין לך בידי דקאמינא שהרי פרעתי לך ואינו סותר בזה דבריו הראשונים ורב האי כתב שלשון אין לך ב בידי כמו לא היו דברים מעולם ולפי זה לא היה יכול לחזור ולתקן דבריו וא"א הראש זל כתב כסברא הראשונה אמר לי מנה הלוייתך בצד עמוד פלו' וא"ל אידך לא עברתי בצד עמוד פלוני מעולם ובאו עדים שראוהו שעבר בצדו אבל לא ראו שהלוהו ל ולא הוחז כפרן ונאמן לומר אין עברתי ולא ליתתי או ליתתי ופרעתי דמילתא דלא רמי עליה דאיניש אמר ולא אדעתיה וכן אם אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני ואתו פלוני ופלוני ואמרו להד'ם חזר ואמר לו פרעתיך בפני אחרים או ביני לביניך לא הוחזק כפרן ונאמן אלא שלכתחילה צריך לברר דבריו כדפריש' לעיל בסימן סט אבל אם אמר לו פרעתיך מנה בסחורה פלוני שסכומה כך וכך והביא עדים שלא היתה שוה כל כך ותובע מבנו המותר וחזר וטוען פרעתיך או באותה סחורה או בדבר אחר הוחזק כ כפרן שבני אדם נותנים דעתם לזכור סכום השער לפיכך אם ה הודה לו המלוח שנטל הימנו אותה סחורה אלא שלא נפרע מ מבנו הכל לפי שלא היתה שוה דמי כל דחוב אינו נאמן לומר פרעתי לך המותר אחר כך ונוטל למת שנשאר לו כן החוב בלא שבועה מי שנתחייב כבד' בין אמרו צא תן לו בין אמרו חייב אתה ליתן לו ויצא ואמר פרעתי נאמן בשבועת היסת לפיכך אם בא הזכאי לב' דושאל מב' ד שיכתבו לו פסק דין שוה נתחייב לו

הראש זל האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומ' אין לך בידי כלום או פרעתוך ואמר התובע השבע לי היסת וחשיב ונתבע ולא יש לך שטר עלי ואתה רוצה להשביעני תחילה ואחכ תוצי' השטר הפרוע ותגבה בו אומרי לו הבא השטר ואם אומר התובע לא היה לי שטר מעולם או היה לי שטר ואכד כתבו הגאוני שאומ' למלוח בטל כל שטר שיש לך עליך קוד' לזמן הזה ואחכ השביעוהו היסת או תחרים חרם סתם ואחכ צא ובקש השטר על

אחד

שלוח משני בכת אחת מזה מנה ומזה מאתי והודיעוהו משל מי היה הגבה ומשל מי היה המאנים וכשבאים לתובעו אומר כל אחד שלי הם המאנים והוא אינו יודע איזהו בעל הק' ואיזהו בעל הר' כתב הר' מכן כיון שהודיעוהו שלזה ק' ולזה ר' הוה ליה כפושע שלא דקדק בדבר ואיזהו דאפסיד אנפשיה והוה ליה כאומר ליתני מאחד מכם ר' ואיני יודע מי הוא ותבעוהו כל אחד במאנים שצריך ליתן לכל אחד ר' הבא נמי צ צריך ליתן לכל אחד ר' שאין ספק מוציא מידי ודאי אבל כי האי גזונא במלוה בשטר שעשו שטר אחד עליו מחזיק ש' והודיעוהו ש שלאחד ק' ולאחד ר' נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו דפיון שנעשו שותפי בהלוא' אח' ובשיעבו אח' וסמכו זה על זה והאמינו זה לזה בתפיש' השט' שהרי זה יוצא מתח' יד אחד מזה וזה יוכל לגבות בו כל החוב בלא הרשאה הרי לא פשע ה הלוח בכלום שלא היה לו לדקדק ולכתוב בפנקסו מי בעל הק' ומי בעל הר' לפיכך נותן לכל אחד ק' והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו דיו ב' תובעין אותו כל אחד ואחד אומר הלייתך ק' והוא אומר ליתני מאחד מכם ואיני יודע מאיזה מכם צרי ליתן לכל אחד ואחד ק' שהוא פושע שהיה לו לזכור ואי לא תבעי ליה אלא שאומר אחד מכם הלוח לי מנה ואיני יודע איזהו פטור ויא' שלצאת ידי שמים צריך ליתן לכל אחד ואחד ומדברי אא דראש זל יראה דמלוה על פה דהוי ליה למידק אי תבעי לי וישבע כל אחד ואחד ויטול כדבריו ואי לא תבעי ליה פטור מדיני אדם וצריך בבא לצאת ידי שמים ובשטר אי תבעי ליה נותן לזה ק' ו ולזה ק' והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו ואי לא תבעי ליה וכן באחד מכם הלוח ליימנה ואיני יודע איזהו מכם ולא תבעי ליה פ פטור אף בבא לצאת ידי שמים על

אחד

שהלוח לשנים יכול לגבות מהם דבל וכת' בעל העיטור דוקא שאינו מוצא לגבות מהשני אבל אם מ מוצא לגבות משניהם גובה ככל אחד ואחד חלקו א אבל הר' מכם כתב שנים שלוח בשטר אחד או שלקחו מקח אחד וכן שני שותפין שהלוח אחד מהן או שלקח בשותפות יפרע במי שירצה ואם לא היה לאחד כדי החוב חוזר ותובע כן השני השאר עכ' אלמא אעפ' שלכל אחד יש כדי החוב יכול לגבות מאחד מהם כל החוב אם ירצה שהרי כת' ואם לא היה כל החוב לאחד מהם חוזר ותובע את השני וכן היא מסקנת אא דראש זל כתב דר' מכן שותפין שלוח אחד מהם מאחר השני משתעבד ר' ל ש שהשני משועבד במה שלוח חבירו אפי' לא היה עמו בקנין ודוקא שהוא מודה שמה שלוח שותפו הוא לצורך השותפות ואז הוא מ כתחייב אעפ' שלא נכנס עמו בשע' הלואה שהשותפין כשלוחין זה לזה אבל אם כפר השותף ואמ' שמעולם לא נכנס דבר זה ב בשיתוף אין הודאת שותפו מזיקו לכלום עד שיתכרר הדבר ש שלצורך השותפו לוח מה שלוח ואא' דראש זל לא כת' כך בתשוב' שבת' ששאלת ראובן ושמעון היו שותפין במענות הלוח ראובן מ

מלי ממון בשטר ועתה בא לוי לגבות שטר חובו משמעון כי או אף אם לא היית בקנין ממ' מה שהלוייתי לו בא לתועלת שניכם ששותפין הייתם בכל ממונכם ושמעון אומר לאו בעל דברי דידי את הדין עם שמעון כי לא חל השיעבוד עליו דנהי שהיו שותפין בממונם ממ' כל זמן שלא שיעבד גופו וממונו לא חל השיעבוד עליו שאין שמעון משתעבד במאמר ראובן כל זמן שהוא בעצמו לא היה בשיעבוד אמנם אם יש ממון השותפות ביד שמעון יגבה לוי חובו מחלקו של ראובן אחר שממון השותפות ביד שמעון

ראובן שהוצרך ללוות מנה משמעון ולא רצה ללוותו עד שיכנסו יהודה ולוי ערבות ובעלי חובים והעני ראובן ונכ' שמעון כל חובו מלוי וחזר לוי לתבוע מחצית הגנה מיהודה וטען יחוד' לא נכנסתי ערב בזה הממון לך אלא לראובן שפייסני ליכנס עמו בשטר ו ואיני חייב לך אלא השליש שנתחייבתי בו לשמעון והמות' יפסיד אין שומעין לו דכיון שהמלוה יכול לגבות החצי מלוי כמו מיהוד' על דעת כן נכנסו שאם יעני ראובן שיפרע כל אחד ואחד מחצו וכיון שפרע לוי הכל יגבה מיהודה החצי שפרע בשבילו ראובן שתבע משנים שלוח ממנו כאחד וכפר אחד והודה השני שלוח שניהם ממנו בתורת שותפות הרי נתחייב בכל אבל אין מקבלין עדותו על חבירו לחייבו שכועה דאורייתא מפני שהוא נוגע ב בעדותו וכן אם היו הדתכעין ג' וכפר האחד והודו השנים עליו ועל עצמן אין האחד מתחייב ממון על פיהם אבל אם הוציא ראובן ש שטר על ג' שיש לו אצלם כך וכך ממון וטענו כולם ואמרו פרענו זה בפני זה אם כל אחד ואחד כתוב עליך סך ידוע בפני עצמו ב בשטר ואין ביניהם שותפות הרי הם מעידין זה על זה ואין ח חוששין לגמולין לפי שאין אחד מהם נוגע בעדותו של חבירו כתב אא דראש זל ראובן ולוי שלוח מנה משמעון בשטר וכתבו שטר חוב על שניהם ומחל שמעון לראובן כל תביעה שיש לו ע עליו מאותו השטר כל החוב מחול וגם מלוי אינו יכול לגבות דכיון שהיה יכול לגבות כל החוב מאיזה מהם שירצה כשכחל לו כל שיש בידו מאותו השטר היינו כל החוב והרי הוא כאילו פרע כל החוב ושניה פטורין ואין שמעון יכול לומר ללוי לראובן מחלתי

שלא לגבות ממני אבל ממך אגבה שהרי היו שותפין בחוב ומה שמחל לאחד מהם מחל לכלם ואין הדין כן בראובן ושמעון ש שנעשו ערבים בשביל לוי ופטור את ראובן מהערבות יכו לגבות כל החוב משמעון כיון שלא מחל ללוי ונשאר עדיין כל ה החוב על הלוח יכול לגבותו כן הערב שלא מחל לו ב שלוח או הפקדו לאחד ובא אחד מהם ליטול חלקו אין שומעין לו עד שיבא חבירו אבל אם חבירו בעיד ושמע ולא בא אז צריך ליתן לזה שתובע דבל דשליחותיה קא עביד דכיון דידע חבריה דהא תבעיה ולא אתא אלמא לא קפדי אהדידי וניחא ליה בבאי דעביד כל חזר מביהו איש ואשתו שלוח מאחר היא חייבת לפרוע החצי מבתובתה שהוא לענין חצי החוב כאילו לוותה בפני עצמה ואם דבעל או היתומים פרעו כל החוב חוזרין ונפרעין ממנה ה החצי ואם הבעל קיים וזיא טוענת אתה לקחת כל המעית אלא שאני נכנסתי עמך בשטר אינה נאכנת אלא במינו דפרעתי החצי סוף דבר הרי הם בטענו הללו כשאר כל' לווין שלוח בחד' ע'

הקובע

זמן לחבירו ותבעו תוך הזמן או בתחיל' היום שכלה בו הזמן ואמר לו פרעתוך אינו נאמן דחוקה אין אדם פורע תוך זמנו אפי' מתכ' שמת הלוח בתוך הזמן והניח יתוכין אפי' קטנים נפרעין כהן בלא שבועה אם היה מלוה בשטר או אפי' מלוה על פה והעמיד אביהן

הוא דאמין סודי לחבריה בבילתא ואמר ליה מנה לי בידך
אמר ליה הן אמר ליה ערי ושכבי ליה סודי עלך אמר ליה לא
ואסקינן דלא הוי הודאה כיון דאמר ליה לא אבל אי שתק הויא
הודאה דחוקא כהאי גוונא דאיבעי ליה לאסקי אדעתיה שיש
שם עדים דלמה אמר ליה ערי ושכבי ליה סודי אם לא שהיו
שם אבל אי לא אבעי לאסקי אדעתיה שיש שם עדים כגו' שאמ'
אתם עדי וזה אינו יודע שיש שם עדים ושתק לא הוי הודאתו
הודאה לא תבעו שום אדם אלא הוא בעצמו הודה מנה ל'
לפלוני בידי בך שלא בפניו בך בפניו שאמר ליה מנה לך בידי
ואזר כך תבעו ואמר ליה תן לי המנה שאתה חייב לי ואמר ליה
אין לך בידי כלו' שלא הודיתי אלא שלא להשביע את עצמי שלא
אראה בעשיר נאמן ופסוד בין בכריא בין בשכיב מרע ודמכס
כתב דחוקא שלא בפניו שכתב הודה לו בפני עדים וכשתבעו
אחר כך טען שלא להשביע את עצמי הודיתי נאמן ונשבע היסת
ואם כשהודה בפניהם היה התובע עמו אינו יכול לטעון שלא ל'
להשביע את עצמי הודיתי אבל אם טען פרעתי נאמן ואם
הראש זל כתב בסברא דראשונה ולענין שבועה כתב א"ה הראש
זל אם טען תן לי המנה שאתה חייב לי ואם תדעה לכפור הרי
פלוני ופלוני שאמרת בפניה שאתה חייב לי צריך לישבע היסת
ודל כהנא עדים חייב לישבע על תביעתו אבל אם אמר תן לי
מנה שאמרת בפני פלוני ופלוני שאתה חייב לי אף שבועה אינו
צריך כתב הראב"ד אפילו אמר אתם עדי ושתק יכול לחזור
ולטעון שלא להשביע הודיתי כיון שמעצמו הודה ולא נהרא
לי מהא דאמרינן שכיב מרע שהודה אין צריך לומר אתם עדי
דמשמע אבל בכריא צריך שיאמר אתם עדי ומבי אמר מיהא א'
אינו יכול לחזור בו ופענה שלא להשביע אינה מועלת אלא ב'
כשמודה מעצמו אבל אם תבעוהו הודה אינו
יכול ליפטור בטענת שלא להשביע שלא היה לו להודו לטענת
חבירו כדי שלא להשביע את עצמו אלא טענת משטה אני כך
שיכא כשתובעין אותו שכך דרך להשטות בחבירו להודות לו
כשתובעו מה שאינו חייב לו וזה הכלל כשתובעין אותו שידך לומ'
השטא ולא שלא להשביע וכשמוד מעצמו שייך לו שלא להשביע
ולא השטאה וכתב א"ה הראש זל בתשובה שאם הודה בכתב ידו
שחייב מנה לפלוני או כתב יד אחר והוא חתום עליו וחתמתו ב'
גיברת אינו יכול לטעון שלא להשביע הודיתי דכולי האי לא הוה
עבד שלא להשביע עצמו כתב הרמב"ם המודה לחבירו מ'
מעצמו ועדים שומעין אותו מבחוץ וכן האומר לחבירו מנה לי
בידך והלה אומר הן כל אילו הדברים וכיוצא בהם כשיבאו לפני
בית דין אמר ליה לנתבע למה לא תתן לפלוני מה שאתה חייב לו
ואם אמר אין לו אצלי כלום איכרים לו והלא אמרת בפני אלו
כך וכך אי משלם מוטב אם לא טען אין טוענין לו אבל אם טען
לא הוה דברי מעולם או משטה הייתי כך או שלא להשביע עצמי
כוונתי פטור ינשבע היסת ע"כ וי"א אפילו לא טען שלא להשביע
אלא שתק כשהו חזר ותבעו טוענין לו שלא הודה אלא שלא
להשביע את עצמו והראב"ד כתב חס ושלום שנפתח לו
אנחנו להשיב דבריו ולשנותו שלא בטענה אבל אם חזר ואמר
איני חייב לך כלום אנו טוענין לו וכן כתב א"ה הראש זל אפילו
לא טען אלא כשהו תובעו במנה שהודה לו ואמר איני חייב לך
כלום ודיין פוטרו ותולה הודאתו במה שאר עשו שלא להשביע
את עצמו אף על פי שהיא לא טען כן הודה בקנין או במעמד
שלשון שרבו אינו יכול לטעון טענת השטאה ולא טענת השבעה

תשובה לגאון אם הודה בבית דין לא שנא אם הודה מעצמו לא
שנא תובעו הודה אינו יכול לחזור אלא תוך כדי דיבור והני מילי
בפני ג' אבל בפני יחיד אפילו הוא מוכחה אין הודאתו בפני כלום
ואני כתבתי למעלה שיחיד מוכחה דינו בשלטה הדיוטות
לרבינו האי תבעוהו בדין בחפץ פלוני והשיב אינו שלך אלא של
פלו' אינו הודאה להוציא השני מידו אפי' אמר הודאה זו בכדי דכי
אמרי הודאה בבית דין אין צריך לומר אתם עדי הני מילי דכי כ'
פבוין לאודווי בהא מילתא אבל הבא שיחה בעלמא היא ולא היתה
הודאה שהרי יכול לומר אינו שלך ולא היה צריך לומר אלא של
פלוני והרבה דברים שיחה בעלמא הם ואינו מוסיף לו כלום
וכתב בעל התרומות ראובן שאמר לשמעון חייב אתה מנה ללוי
ואמר שמעון כן ואמר ראובן אתם עדי דהוי הודאה וכשיבא לוי
לתובעו אינו יכול לטעון לא טענת השטאה ולא טענת השבעה
אף על פי שלא בא ראובן בהרשאת לוי ולא עוד אלא אפילו לא
אמר ראובן אתם עדי אינו יכול לומר ללוי משטה אני כך שהרי
לא תבעו לוי ולא השטה בו שיטטה בו בהודאתו גם הוא
שאלה לא"ה הראש זל ששאלת ראובן שאמר לשמעון ולוי מנה לי
בידכם ואמר ליה שמעון הן ולוי שתק אי הוי הודאת שמעון ו'
ושתיק לוי הודאה גבי לוי או לא לגבי שמעון שאמ' הן אם אמר ר'
ראובן לעדים אתם עדי ושתק שמעון הוי הודאה אבל לגבי לוי
לא הוי הודאה דהודאת שמעון אינו הודאה לגבי לוי וגם בשתיקתו
לא הפסיד כלום וכן כתב בעל התרומות אפילו אם היו שמעון ו'
ולוי שותפין אין הודאת האחד מחייב את חבירו בהודאתו אמ'
מנה לפלוני בידי ולא אמר אתם עדי וקפץ זה ונשבע על הודאתו
בפני עדים ובה המלוה ותבעו והשיב שלא להשביע את עצמו כיון
ונשבע לשקר אין שומעין לו וכן אם יטעון שכחתי ונשבעתי ו'
הייתי סבור שהייתי חייב לו ועכשיו נזכרתי שאיני חייב לו כלום
אין שומעין לו דחוקא אין אדם נשבע אלא באמת וכבירור
המודה לחבירו בפני עדים קבלתי כמך כך וכך כחוב שיש לי ע'
עליך אין צריך לומר אתם עדי לא שנא כלוה בשטר לא שנא
מלוה על פה שאין כאן לא השטאה ולא השבעה הא למה זה דומה
לפורע חובו בפני עדים שהמעש' נגמר כראיותם ואין צריך לומר
אתם עדי אף כאן ההודאה נגמרת בעדותו ואין צ"ל אתם עדי והו'
נמי למוחל חובו בפני עדים שאין צריך לומר אתם עדי שהמחיל
היא כפרעון וכסם שאין צ"ל אתם עדי כך אין צ"ל כתובו שאין צ"ל
כתובו אלא כשהו מחוייב עצמו בהודאתו שלא תהא עליו כמלוה
בשטר בלא שיצוה לכתוב אבל בענין מחילה ופטור אין צריך
המתעסק בשל חבירו ונותן לו ריחז בכל שנה ולבסוף טען כי
לא היה שם ריחז ורוצה לחשוב מה שנתן לו בשביל קרן כתב ח'
הראב"ד שאם נתן הריחז בפני עדים ואמר אתם עדי אינו יכול
לחזור בו אבל אם לא אמר אתם עדי בין שאמר לשם ריחז בין ש'
שאמר סתם ישבע עכשיו שלא היה ריחז וכל מה שנתן לשם ריחז
יעלה לו לשם קרן ובעל העיטור כתב אי חייב ליה רוחא באפי
סודי אי נמי מודי ליה דכי חייב בשם רוחא קא' ל' לאו כל כמיניה
למחשב ליה השת' לשם קרנא וגבי ליה כוליה אע"ג דלא אמ' אתם
עדי אבל אי חייב ליה בסתמא משתבע דלא הוה ביה רוחא וקוף
קרנא ארוחא שאלה לא"ה הראש זל ראובן נתן מנה לשמעון
ולוי להתעסק ועשה עליהם שטר ונשבעו שיתנו לו חצי הריחז
שאל ראובן את מעותיה ונתנו לו מנה טאל כהם הריחז אמרו לו
כך וכך הודחנו ולא יתיר אמר ראובן לשמעון אתה אמרת לי
שהריחז נ' ואל' שמעון לא אמרתי לך כלום ונשבע ראובן שכך

כך וכך אין כותבין לו דשמו פרעו ויבא לגבות ממנו פעם שנית
בפסק דין שכתבו לו וכתב הרמבם לפיכך בקיאי הדעת
שבספרד בשו"ת כלים בפני בית דין אומר המלוה לפני אותו
בית דין הווי עלי עדים שלא יפרע לי או שלא ישבע לי אלא בפני
עדים כמה דברים אמורים דציית דינא אבל אם יוצא מלפני כ"ד
בסרבנות ושמתיזה אינו נאמן לומר פרעתי וגובה אפי' ממשעבדי
שכל העומד בדין והוא מסרב כמלוה כשטר דמי לפי שיש לו ק
קול לפיכך כותבין למלוה אפילו בלא דעת הלוח לא יצא מבית
דין מסרב אלא שאמר פרעתיך ביום פלוני ועדים מעידים שכל
אותו היום היה עמאם ולא פרע לו כלום אם אמרו לו בית דין צא
תן לו הוחזק כפרן ואינו נאמן שוב לומר פרעתי אבל אם אמרו
לן חייב אתה ליתן לו לא הוחזק כפרן שלא אמר פרעתי אלא כדי
לישמטמן התובע עד שיעיינו בית דין עוד בדינו לפיכך
אם חזר ואמר פרעתי ולא הבחישוהו עדים על פרעון השני אף
על פי שהבחישוהו על פרעון הראשון נשבע היסת ונפטר ואפי'
אם אמרו לו צא תן לו אם אינן מעידים שהיו עמו כל היום ולא
פרע אלא אומר שתבעו בפניהם ולא פרע לא הוחזק כפרן פ
שטוען בפני בית דין טענה אחת ונתחייב בה אינו יכול
לטעון טענה אחרת שסותרת הראשונה
אבל אם בא לתקן טענה הראשונה ואמר בכך ב
כוונתי ויש במשמעותה לשון שסובל זה התיקון ש
שמתקנה שומעין לו כמה דברים אמורים שלא יצא מבית דין
אבל אם יצא מבית דין אין שומעין לו אפילו לתקן אותה דשמו
למדוח ולטעון שקר אבל כל מה שטוען חוץ לבית דין יכול ל
לחזור ולטעון אפילו לסתור טענתו הראשונה לפי שאין אדם מ
מגלה טענותיו אלא בבית דין כדי שלא ידעל בעל דינו מה שירצה
לטעון ויחשוב שקדים על טענותיה לחשיב כמה דברים אמורים
שאין טוען וחוזר וטוען לסתור טענתו הראשונה דחוק שנתחייב
בדין בטענה ראשונה אבל אם יכול לזכות בדין גם בטענה ה
אראשונה כדפריש לעיל בסימן שלפני זה יכול לחזור ולטעון
ולזכות בטענה האחרת וכתב הרמב"ם דלא אתי סהדי
בתר דבי אבל אי אתו סהדי בתר דבי ואבחישוהו בטענ' קמיתא
לא משגיבין בטענה בתריתא עד דכיתיה ראייה ודוקא דדור
ביה לבתר תוך כדי דבור אבל אם הודר ביה תוך כדי דיבור
יכול לחזור ולסתור דבריו הראשונים ודור יוסף כאבש כתב
דאין טוען חוזר וטוען אלא דוקא בחכמישוהו חעדים בטענה ה
אראשונה אבל כל זמן שלא הבחישוהו חוזר וטוען אף על פי ד
דנפקא לברא במיגו דאי בעי קאי אטענתיה קמיתא ואיפסד מצי
נמי טעין טענה אחריתי ומיפטר וכן כתב הרמב"ם שיכול ל
לחזור ולטעון טענה אחרת אף על פי שסותרת את הראשונה ש
שכתב אף על פי שיצא מבית דין יכול לחזור ולטעון כל מה ש
שירצה עד שיבאו עדים ויבחישוהו אבל אחר ביאת עדים ש
שהבחישוהו טענה הראשונה שסמך עליה אינו יכול להשיאה ל
לטענה אחרת אלא אם כן נתן אמתלא לטענה אחרת שסמך ע
עליה ויש במשמעותה כמו שהשיא בטענה הוואת האחרת והוא
שלא יצא מבית דין אבל אם יצא מבית דין אינו יכול לטעון אחר
שבאו עדים שמו אגשים רעים למדוחו לטעון שקר וכן כל

כיוצא בזה פא
אמר לחבירו מנה לי בידך אמר ליה הן וכפני עדים למור
אמר ליה תנהו לי והשיב משטה הייתי כך כמו ש
שהשטית בי לשאול לפני דבר שלא היה לך בידי כן

אני חשתי כן להודות לך בדבר שלא היה לך בידי נאמן
יצריך לי שבע שהוא כדבריו שכונתו לחששת בו ולא עוד אלא
אפילו חזביא לו עדים אחריו הנדר ואמר ליה מנה לי בידך וא'
ליה הן ואמר ליה רצונך שתודה לי בפני עדים והשיב לו חיתי
מודה לך בפני עדים אלא שאני מתידא שמא תכפני שאשלם
לך מיד והעדים שומעין כל זה פטר ואפילו לא טען משטח
חיתי כך אלא טען להדם לא הוחזק כפרן ואף על פי שהודה
בפני עדים כיון שלא היתה הודאתו הודאת לא נזכר דמי לדיבור
לא דכירי אינשי כמה דברים אמורים בכריא אבל בשניכ מרס
שתבעוהו הודה אינו יכול לומר משטה הייתי כך שאין דרך ה
הדם להשטות כשעת מיתתו ואפילו בכריא דחוקא שהו בעצמו
טען משטה הייתי כך אבל אף לא טען לא טענינן ליה במא
דברים אמורים שהוא קיים אבל אם טענו חבירו מנה לי בידך
כשהו כריא וחודה ומת טענינן ליה ליתמי שלא כיון אל להשטות
בו דכל מה דמצי אינו למיטען טענינן ליה ליתמי כתב
בעל התרומות אם התובע תופס ממנו הנתבע כשעת הודאתו ב
כנגד המנה שהוא מודה לו בו אף על פי שיש עדים שהו ממנו
של זה הנתבע שוב אינו יכול לטעון טענת השטאה שהתפישו
עושה להודאתו והדאה גמורה ואם כשתבעו חודה בפני בית דין
או בפני עדים יזדום לעדים בין שאמר להם הנתבע אתם עדי ב
בהודאה זו או שאמר התובע אתם עדים ואמר הנתבע כן תודו
לי עדים או ששתק הנתבע שוב אינו יכול לומר משטה אני כך
אבל יכול לטעון פרעתי אבל אם שלא כפני אמר הלוח לעדים
אני חייב לפלוני מנה והווי עלי עדים לאו כלום היא כיון שלא
היה ההודאה בפני המלוה והוא דמצי אתם עדי דחוקא כשתבע
מנה ואמר ליה הן ואמר כך אמר אתם עדי ושתק לוח אבל אם
אמר לו מנה לי בידך והלה שתק ואמר לעדים אתם עדי ושתק ה
הנתבע אין שתיקתו כלום ולא הוי שתיקה בהודאה אלא כשהודא
לו תחילה ואמר לו הן וכשאמר התובע אתם עדי שתק אבל כ
כשתק מתחילה ועד סוף יכול לומר לא חששתי להשיבך נתב
הרמ"ם דהו נמי אם אמר הריני מודה בפניכם אין צריך לומר אתם
עדי דעד כאן לא אמרינן דצריך לומר אתם עדי אלא כשלא אמר
בלשון הודאה אבל אם אמר בלשון הודאה אין צריך לומר אתם
עדי דתו לא מצי אמר משטה הייתי כך והיבא שמוודה בפני עדי'
בשרים הודאה גמורה וחזו ליה סהדי אחרוני אע"ג דליתנהו לעדי
הודאה כי אתו עדי ראייה ומסחדי דאודי קמי הנך מחויי דהודאה
כהלואה דמיא וכי הוי דגבי הלואה לא בעינן עד דמקבל ליה
להגי סהדי אנפשיה אלא מבי חזו ליה פהימני לאסחודי עליה גבי
הודאה נמי אע"ג דלא מקבל לאחריני עליה מהימני דמשעת ה
הודאה אחייב ליה והגי גילוי מילתא בעלמא ניבוא עב
וכן כתב הרמב"ם חודה בפני שנים שיש לו לפלוני אצלו מנה ד
דרך הודאה גמורה ולא דרך שיחה אף על פי שלא אמר אתם עדי
ואף על פי שאין התובע עמו חרי זה עדות גמורה תבע
בדין ואמר לא היו דברים מעולם אין שנמעין לו אלא משלם על
פידים ע"כ וא"א הראש זל כתב דלא מהימני אלא באתם עדים
כדפריש לעיל וכתב בעל המאור שהודאה בפני עד אחד ל
לאו כלום היא אפילו שא' לי אתה עד ולא משתבע אפומיה אם
כפר בהודאתו ולא מחייב אם הודה בהודאתו דמלי דכדי ניבוא
עד דאמור לשנים אתם עדי וכן כתב הראב"ד משום נאמן אבל
הרמב"ם כתב דהוי הודאה בין לישבע על פי אס כפר בין לפרוע
אם הודה וכן כתב רב אלפס וכן כתב א"א הראש זל בתשעב

הזמנו לבטל שטר מקויים אלא ישלם אם אין בו נאמנות ואח"כ
יטעון על המלוה כמה שירצה אם יחזיר לו ואם כופר ישבע
היסת ויפטר ולזה דעתי נוטה ע"כ ואם טוען הלוה מחלת לי
השטר כתב בעל העיטור שזוא כמו טענת אמנה וריבית ואינו ב
נאמן אבל הרמב"ן כתב דלא חשיב כמו אמנה וריבית וזהו באין
לעקור את השטר לפיכך אין שומעין לו אפי' אין בו נאמנות אבל
מחילה אינו עיקר השטר וחשוב כמו פרעון לפיכך אם טוען ש
שכח לו שומעין לו אפי' אם יש בו נאמנות שהנאמנות אינו מ
מועיל אלא כנגד הפרעון והמקדקין בותבין והאמנתו לומר לא
נפרעתי ובכל עניני חוב זה ועדין יש לפקפק טען
הלוה השטר בעשה על תנאי שאם אקיימנו אפטר וקיימתו בכך
והמלוה אומר שלא היה שום תנאי בדבר אם כתוב בו שנעשה
בלא שום תנאי ובלא שום שירור בעולם אין הלוה נאמן לומר כ
בתנאי נעשה ואם אינו מפורש בו שבלא שום תנאי היה והלוה
אם בתנאי היה וקיימתו ואין המלוה מידה לו שהיה שום תנאי
ביניהם ואין העדים לפנינו נשבע המלוה בעין של תורה ונופל
חובו שהרי אינו עוקר בטענה זו גוף השטר והרי היא בטענת פ
פרעון ואפי' אם יש בו נאמנות אינו מועיל שהרי אין הנאמנות
רק כנגד הפרעון ואם הודה המלוה שנעשה על תנאי אלא שאו'
שעדיין לא קיימו הלוה הנאי ומודה לדברי הלוה וכל להוציא מן
הלוה על המלוה להביא ראיה ואינו נאמן במינו שאין אומר כינו
להוציא כמון ואם אין לו ראיה נשבע הלוה היסת ונפטר ואם יש
ללוה עדים שבתנאי נעשה ואין המלוה מודה לו מקבלין עדותן
שאפי' עדי השטר עצמן נאמנין לומר תנאי היה דבריהם אפי' אם
כתב ידם ויצא במקום אחר ונפטר הלוה אפי' בלא שבועה ואם
אחד מעדי השטר אומר תנאי היה ואחר אמ' לא היה תנאי בטל
השטר ונשבע הלוה היסת ונפטר אבל אינו נשבע שבוע התורה
לדבחיט העד ואומר אינו תנאי כיון שהעדים מבחיטין זה את זה
וכל אלו הטענות שאמרו שאין הלוה נאמן להשביעו כגון אמנה
א ריבית או לא לחתי וצריך לפרועו אחר הפרעון יכול לתובעו
בטענות הללו אם יודה יחזיר לו ואם לא ישבע היסת ויפטר
טען הלוה על שטר מקויים שחצה פרוע והמלוה אבר שלא נפר'
מבנו כלום ועדים מעידין שכולו פרוע נשבע וגובה מחצה שהרי
הודה בחציו ולא חשיב כמשיב אבידה שלא הודה אלא כפי השט'
שעליו ואין המלוה גובה אותו וחצי אלא מבני חרי שיאמרו ה
הלקוחות בסמוך על העדים והם אומרים שנפרעת כפלוגי כמה
דברים אמורים שאין בו נאמנות או שהאמינו על עצמו ולא כשני
עדים אבל אם האמינו בשני עדים גובה כל חובו מבני חרי בלא
שבועה ואם אין לו בני חרי לדברי המפרשים שאין הנאמנות
מועיל לגבי לק חזת אנו גובה בחס ולדברי המפרשי שאם קדם
הנאמנות ללקוחות מועיל הנאמנות אף לגבי לקוחות גובה נמי
במשעברי דהא הימניח ופסלינו לסתרי פ"ג
אם המלוה מודה שקבל ממנו דמי השטר אלא שאמר ש
שקבלם בשביל מלוה על פה שהיה לו עליו ואין הלוה
מודה באות מלוה זה כתבתי בסימן נח ואם הלוה מודה
בשתי ההלואות ושתייהן עבר זמנן ונתן לו מגח בסתם ולא פידש
והמלוה אומר שירצה לחשוב אתן בפרעון מלוה פלוני מפני
שאין לו כח על לזה לזנושו ובאחרת יש לו חתר כח לכונשו כגון
שיש לו עוב ויאלצה רוצה לחשוב אותה בפרעון המלוה שאין לו
כה ערב כי אומר על אותה נתכונן אין שומעין לו וכתב בעל
החרכות אפי' אומר תלות בפירוש לא אפרע לך אלא נזנח פלו'

שיש לך ערב והמלוה אומר לא אקבלם אלא מחוב פלוני שאני
בטוח ממנו כב' הדין עם המלוה שהרי עכר לזה לאיש מלוה ואם
יש מחל קת ביניהם שהלוה אומר מחוב פלוני שפלוני ערב כו
נתתים לך ואתה על כית כן קבלתם והמלוה אומר כעולם לא
נתרציתי לך לקבלם אלא מחוב פלוני שאין לי בו ערב רואין אם
החוב שאמר הלוה שפרעו בו היא מלוה על פה נאמן בהיס לומר
פרעתי ונפטר הערב אפי' אם היה קבלן ואם שני החובות יש לו
עליהן שטרות אם לא פרען בעדים נאמן המלוה במינו ולהדום
ואם אין בו נאמנות נשבע על שפרו ונוטל ואם יש בו נאמנות
נוטל בלא שבועה אבל אם פרעו בעדים ומעידין שכתב' פרעון
בתנם לו ואינם יודעין מאיזה שטר יש אומרים דאיתרע שטרא
ככו גבי סיטראי היכא שנתנם לו בפני עדים ולדין כסתברא
אע"ג דיש עדים שנתנם בתורת פרעון נאמן לומר שקבלם ב
בשביל החוב שאין לו בו ערב כיון שמכרר שיש לו שני שטרות
עליו שהרי אינו מבחיט העדים בכלום דלא אמרינן כסיטראי א
איתרע שטר אלא בזמן שאין המלוה כבדר דבריו שיש לו עליה
חוב אחר שאו טענתו גרועה כיון שהפרעון ודאי וזהו האחר
שאומר שקבלם בשביל לו כפק ואין כפק מוציא מידי ודאי אבל
כאן שמוציא ב שטרות כבד ואינו מבחיט העדים כלל חרי השט'
שטוען עליו הלוה שהוא פרוע עומד בחזקתו לפיכך אם יש בו
נאמנות גובה המלוה או כן הערב בלא שבועה ואם אין בו נאמנות
נשבע ונוטל שטרן טוען הלוה על שטר מקויים שהוא אמנה או
פרע ואומר המלוה אמת הוא כמו שאתה אומר אבל דיה לי שטר
כשר ואבד אין טענתו טענה אע"ג שהוא בעצמו פוגם את שטרן
ואלו היה רוצה היה אומר כשר הוא שהרי הוא מקויים אפילו הכי
אינו גובה המלוה נשבע היסת ונפטר פ"ד

הפוגם

את שטרן לא יפרע אלא בשבועה אע"פ שלא טען
הל' ההשבע ל' כיצד הרי ששטרן היה אלף זוז ו
וכוען הל' ה פרוע כלו והבל' ה אומר לא נפרעתי
אלא מקצתו לא יפרע השאר אלא בשבועה בעין של תורה אפילו
היו עדים בשעת ה רעון או שביתת לו שובר כפה שפרע ולא
אמרינן א' איתא דפרע טפי בעדים הוה פרע ל' ה כדפרעיה פ
בעיקרא או כותב לו שובר דשכח נזדמן לו בעיקרא לפרועו ב
בעדים או בשובר ואח"כ פרעו בינו לבינו ואפי' דקדק לגרף ח
השכוננו אפי' בפחות משוה פרוטה ולא אמרינן כיון שדקדק ב
כולי האי ודאי קיטטא קאמר כמה דברי אמר' כשאין בו נאמנות
אבל יש בו נאמנות אע"פ שלא פירש בין ככולו בין כמקצתו אלא
האמינו סתם נאמן ונוטל בלא שבועה וכת' אא' הראש' ז' בתשוב'
שאם כתב בו פרעון ביני שיש לא חשיב בפרעון לחייבו שבוע'
כתב הרמב"ם אע"פ שפגם שטרן היה החוב לי"מ ותבעו בתוך ז'
זמנו נפרע בלא שבועה עכר זמנו לא יפרע אלא בשבועה ורבי'
דאי כתב שאפי' בזמנו לא יפרע אלא בשבועה הפחות
שטרן נפרע שלא בשבועה כיצד היה שטרן אלף זוז וטוען הלוה
פרעתיך כולו והמלוה אומר לא נתפר עתי כלום אבל אינך חייב
לי אלף זוז כמו שכתוב בשטר שלא הלויתך אלא תקן ומה ש
שנכתב אלף אמנה היה בינינו נפרע שלא בשבועה אע"פ שאין בו
נאמנות כיון שאינו מודה לו בפרעון כלל ואם יאמר הל' השבע
לי שלא פרעתיך צריך לישבע טען המלוה ואמר לא נפרעתי ב
כלום אבל אין החוב אלא תקן והעדים טעו וכתבו אלף זוז והרי
הוא פוסל שטרן שהרי מודה שהעדים העידו שקר ונשבע הלוה
היסת ונפטר עד אחר מעיד בשטר שהוא פרוע לא יפרע אלא

אמר ליה שמעון וכיון שנשבע שבך אמר ליה שיתנו לו כה זוכי
ומפני כח השטר שהיה לו עליה ולא היה בו שום פריעון הוצרכו
ליתן לו כפי כח שאמר עתה בא לוי ותבע לראובן בדין ואמר ל
לקחת מכנו כה זוכים שלא בדין כי לא הרוחתים והוצרכתי
לפרוע בכח השטר והשיב ראובן מה שלקחתי כריווח לקחתי כפי
מה שאמל לי חברך ירא בינן שהלו ראובן לשמעון ולוי בשותפות
בעשו אחראין וערכאין זה לזה והיה כח לראובן לתבוע כל החוב
כאזיה מהם שירצה והנה תבע לשמעון ונשבע ראובן ששמעון
אמר לו שהרווח כה זוכים ונתנו לו מהם חלקו אחר שנשבע ר
ראובן שנדך אמר לו שמעון דרי נסתלק ראובן משמעון ולוי כי
פרעו לו חובן מדעתם על פי מאמר שמעון שאמר הוא עצמו ל
לראובן שבך וכך הרווחו ומה שטוען לוי שאנוסים היו מחמת ה
השטר לא טענה היא כיון שלא מסר מודעא בפני עדים קודם

שיפרע פב

מלוה

שהוציא שטר שאין בקוים ואינו מוצא עדי לקימו
והלוח מודה שכתבו אלא שטוען פרעתי נאמן ש
שהפה שאמר הוא הפה שהתיר ואפילו אי כתבו בו
נאמנות אינו מועיל לו כלום והוא הדין נמי לכל מה שיטעון בו
דבר שמבטל השטר כגון אמנה או כתבתי ללות ולא ליתתי או על
תנאי בעשה ולא נתקיים נאמן דהאי שטר חספא בעלמא הוא א
אמאי קא סמכת אלוה ואיהו מבטל ליה כתב הרמבם ואם
אחר כך מצא הגלוה עדים לקיים שטר בבית דין הרי הוא כשאר
השטרות וגובה בו ואם השטר בקוים יטען הלוח פרעתי כולו
או קצתו והגלוה אימר לא נתפרעתי כלום אם יש בו נאמנות
אינו נאמן ואפילו אם אמר השבע לי אין שומעין לו וגובה בלא
שבועה וכיהו אם יש בעל חוב המאוחר ככנו לא יגבה אלא ב
שבועה שצריך לישבע לבעל חוב המאוחר שלא נפרע כחובו
כלום ואין המוקדם יכול לומר למאוחר לא אשבע עד שתשבע
שלא נפרעת כחובך אבל כחרי סתם על כיון שידע שהו פרוע או
שאינו פרוע ומשבעו בחנם וכתב בעל התרומות שאם

יש בו נאמנות כפורש לראשון שאין צריך לישבע עכ ונראה
כמו שאין מועיל נאמנות גבי לקוחות הכי נמי אינו מועיל לבעל
חוב באוחר אין בו נאמנות כל זמן שלא יטען השבע לי שלא פ
פרעתיך אין משביעין למלוה אלא אימר ללוה שלם ואם טען
השבע לי שלא פרעתיך משביעין אותו בנקיטת חפץ ויטול לא
רצה לישבע ותפש מבכחי הלוח לא מפקין מיניה שהשטר עומד
בחוקת שאינו פרוע אף על פי שלא נשבע המלוה אבל אם לא
טען לא טענינן ליה וזה החילוק יש בין פוגם שטרו לכי שאינו פ
פוגם כתב הרמבם ואם הוחזק הלוח כפרן באיתו השטר
כגון שאמר לא היו דברים מעולם ובאו עדים שנתקיים השטר
וחייבוהו בית דין לפרוע שוב אינו יכול לומר חשבע לי שלא פ
פרעתיך אף על פי שאין בו נאמנות שכבר הוד' שלא פרעו שכל
האובר לא ליתתי כאלו אמר לא פרעתי דמי אבל אם יחרי' סת' על
פי שנטל מכנו כגון שלא בדין אין מוחל בידו שאל' לרב אלף אם
לא טען השב' לי וגם לא פתחו לו לישבע אם ישאל מבית דין מה
חיל' לו תובע זה אם יש להם לוכ' חיל' לך שבוע' אם לא תשוב אין
אומרי' למלוה כלום אלא אומ' ללוה פרע' לו ואם שאל' דעת בית
דין מה חייב לך אין אומרים לו לכהח לה חייב לך שבועה אלא
אומרי' לו מה אתה רוצה שיו' חייב לך אם אמר רוצה אני שישבע
לי משביעין אותו ואם לאו אין פותחין לו היה המלוה תלמיד
חכם אין משביעין אותו שאין אנו יושדיה אנו שמוציא שטר פ

פרוע מ' לא מגבינן ליה אלא אי חפיש משל' ליה לא מפקין מ
מיניה ואם הוא מעצמו דו' לישבע כדי לגבות שלו שומעין לו
ואם המלוה והלוה שניהם תלמידי חכמים מסתברא חזר הדין ל
לכמו שהיה והוא דמשביעין ליה דווקא כשבא הלוח בטענ' בריא
שהוא פרוע אבל אם בא בטענת שמא לא משביעין לי כלל אפי
אם גם המלוה משיב איני יודע אם פרוע הוא אם לאו ואם
מת המלוה ויורשיו מוציאין השטרות והלוה טוען שהוא פרוע פ
יא כיון ששבועה זו קלא שהרי אין פותחין בה אם לא שישאל ה
הלוח לפיכך נוטלין היורשין בלא שבועה ורב שר שלום כתב
כיון שאין המלוה באן שיוכל לישבע נשבע הלוח ונפטר ורמב
אלפס כתב שהיורשין נשבעין שבועה שלא פקדנו אבא ושלא
מצאנו בין שטרותיו ששטר זה הוא פרוע ונוטלין וכן כתב
הרמבם וכן עיקר טען המלוה כיון שיש לי לישבע תאמרו
לל' ה שיביא ממנו לפניכם קודם שאשבע כדי שיהא מוכן ל
לכשאשבע הדין עמו ואם לאחר שבאו בית דין להשביע למלוה
שאין שטרו פרוע טען הלוח שאין לו לפרוע וצריך לישבע על
זה כפי תקנת הגאונים צריך עיון מי ישבע תחלה שכל אחד יש
לו טענה הלוח יאמר למה אשבע שמא לא ישבע המלוה אחר כך
שאינו פרוע והמלוה יאמר למה אשבע שמא ישבע הלוח שאין לו
כמה לפרוע ונמצא שנשבעתי לבטלה וכתב הרמבם שהלוח
ישבע מיד כתקנת הגאונים וכשתשיג ידו ויתן לבעל חובו ישבע
המלוה שאין שטרו פרוע ואחר כך יתן והגאונים כתבו שאין אחד
מהם נשבע שהנתבע אינו חייב כלום עד שישבע התובע והתובע
אינו חייב שבועה עד שיהא ממנו מזומן ואם רצה התובע ישבע
אם נתן לו מזומן ואם לאו ישבע שאין לו במה לפרוע והו
המלוה חשוד כת הרמבם כל הנשבעין מדבריהם ונוטלין אם היו
חשודים הנתבע נישבע היסת ונפטר והרמבם כתב שנוטל
בלא שבועה כיון ששטר מקוים בידו אלא שרבנן הטילו שבועה
עליו לא יפסיד בשביל שאינו יכול לישבע והכי מסתברא לא
היה חשוד ורוצה להפך השבועה על הלוח אין שומעין לו כיון
ששבועה חמורה היא בעדן דאורייתא אין שומעין לו להפכה אלא
אימרים לו השבע וטול או לך בלא שבועה ואם יאמר דבל' אי
איפשי לישבע שאיני רוצה בתקנה זו שתקנו חכמים להנאתי
אלא תהא תביעתי כמלוה על פה וישבע הלוח היסת ויפטר ואם
המלוה אינו רוצה לישבע אלא אחר שאתה מטיל עלי' שבועת ה
היסת לפי דברך שהחזרת איתה היסת הריני מה כה על לך דוא
בדרבנן מהפכינן הדין עמו ומחייבין התובע לישבע היסת ויטול
ואם אמר התובע איני נשבע ואינו נוטל אלא אחרים סתם הרשו
בידו ואין הלוח יכול לומר או השבע וטול או הוציאני מכלל ה
חרם ואם יצא הלוח מכה ולא רצה לשמוע החרם אין מגזין
איתו בכך שהרי אין בחרם לא הזכרה ולא אמן ומחרימין ש
שלא בפניו וכולל'ו בכלל חחרם ואם אין הלוח טוען פרוע אבל
טוען טענות אחרות כגון אמנה או ריבית על זה כרב הרמבם ה
הוציא עליו שטר מקוים והלה אומר שטר מזויף ה' או כריני או
שטר אמנה או כתבתי ללות ולא ליתתי כל'ו של דבר אם
טוען טענה שאם הודה נח בעל השטר היה בטל והמלוה עומד
בשטרו ואומר שזה טען שקר והלה אומר ישבע ויטול בזה ש
חילוק בין הגאונים יש מי שהורה שחייב בעל השטר לישבע כפי
של תורה כמו שנשבע כשהעין עליו שרעו ורבותינן הו
שלא ישבע המלוה אלא כשטוען הלוח שהוא פרוע בלבד שהרי
הודה בשטר ולפרעין הוא עומד אבל כל אילו הטענות לאו כל

שלוה מראובן לא שנא אם נתחייב לו אחר כך ואין חילוק בזה בין
מלוה בשטר בין למלוה על פה כיון ששני הלויים מודים כל אחד
למלוה שלו מוציאין מלוי ונותנין לראובן בכל ענין שיתחיי לו
לשמעון בין דרך הלוואה שהלוה לו בין דרך שכירות מוציאין מ
מידו ונותנים לראובן וכתב בעל התרומות דווקא דאין לשמעון
נכסים ליפרע ממנו שכדורו לו כד והשביעוהו ולא מצאו לו אלא
חוב זה אבל אם יש לו נכסי אין כד נזקקין להוציא מזה ולתת לזה
ואף בזמן שאין לשמעון נכסים אין ראובן יכול לכופו שיתבע מלוי
ויפרענו שאי מוטל עליו זה הטורח אל על ראובן לטרוח ולהוציא
מלוי ואי שמעון יכול למחול ללוי שהדי פקע השעבד שיש לשמעון
על לוי ונשתעבד לראובן וכן אם אמר שטר אמנה או פרוע הוא
אינו נאמן להפסיד לראובן כדפריש לעיל בכיבן מ' ואם אחד
שנתחיי לו לראובן כבוד הלך ופר' לשמעון חיי לפרוע לראובן פע'
אחר שכבר נתחיי לראובן כבוד ראובן הלך לשמעון על פה ושמעון
הלוה ללוי בשטר ומכר לוי כל נכסיו וברא ראובן לטרוח מן הלוקחו
של לוי בכח השטר שיש לשמעון על לוי אעפ' ששמעון היה יכול
לטעון לראובן פרעתיך אין הלוקחות של לוי יכולי לדחול לראובן
ולומר לו פרוע אתה משמעון ואין שמעון נאמן בהודאתו עלינו
שלא פרע שעשיתם קבנאי עלינו לפי שסוף סוף הלוקחו חייבין
לפרוע לשמעון שהוא מלוה של המוכר שלהם והואיל שיכול ש
שמעון לטרוח מהן הרי ראובן מלוה של שמעון טורף מהם הואיל
ושמעון מודה לו מת שמעון ונשארו יורשי וטוען לוי פרוע הוא
נשבעין היורשין שלא פקדונו אב' וגובין מלוי וחוזר ראובן וגוב'
בזה בשבועה אם היה חובו בשטר ואם לא רצו לישבע ואומרים
יודעין אנו שפרוע הוא הרי זה משיבועם היסת שהרי הוא טוען ש
טענת ברי' שירשו זה השטר מאביהם ויש לו זכות בו ויש אומרים
שנשבע ראובן שלא פקדני שמעון הלוה השני וגובה מלוי ובעל
העיטור לא כתב בן שאלה לא' הראש זל' ששאלת ראובן יש
לו חוב בשטר על שמעון ושמעון על לוי אחיו וברא ראובן לגבות
מלוי וטוען לוי אחי גמלני חסד וחלוני להחזיק ידי והתנה עמי ש
שלא יכפני לפרוע אלא לכשארצה וכד' מכדין טענתו קצת ש
שהיא אמת מי היה טענתו טענה או לא יראה אם תנאי זה בפורש
בשטר שלא יוכל לכופו אלא לכשירצה אין לר' משועבד לראובן
יותר מלשמעון אבל אם אין תנאי זה בפורש בשטר אעפ' שידוע
הוא ששמעון לא היה נוגש את לוי אחיו לפרוע ממ' בכל עת ש
שירצה יגבנו מלוי אחיו ואותו כח יש לו לראובן ומה שנסתפקת
בשאלתך מי אמרינן כל זמן ששמעון חייב לראובן כלום עבדו
הוא ולא כל כמיניה לגמול חסד בממון דבר הא לאו מילתא היא
כי היה יכול ליתן מטלטלין לכל מי שירצה ולא נשתעבד לוי ל
לראובן אלא לאחר ההלוואה אבל לאחר ההלוואה נשתעבד לוי
לראובן בכל השעבד שהיה לו לשמעון עליו ולא כל כמיניה ד'
דשמעון למחול לו ולחרוץ לו הזמן פז'

התובע

לחבירו ממון או חפץ שהיה יכול להחזיק בו כפי
מה שביארתי למעלה אם הוא מודה במקצת או
כופר בכל ועד אח' מכחישו חייב לישבע מן התור'
אפי' אינו יודע שחייב לו אלא על פי העד כמו שפירשתי לעיל א'
אבל הכופר בכל ואין עד אחד מבחישו פטור מן התורה בלא ש
שבועה ואפי' במודה במקצת אם שאמ' לו הילך במקצת שאני מודה
לך בו פטור מן התורה בלא שבועה ואינו נקרא הילך אלא אב'
הא במקצת שדנא מודה לו מוכן בידו כפני כד' ליתנו לו מיר א'
אבל אם אמר ודי הוא בביתי ואתננו לך לא וכתב ה' יוסף אבן

מאנש אפילו אם יתן לו משכון על כוה שמודה לו לא חשיב זה
הילך אבל בעל העיטור כתב דמשכון חשיב שפיר הילך
דהא אפי' שטר חשיב הילך והכי מכתבא תבעו שני כלים והוד'
לו באחד מהן ואל' הילך וטוען התובע שנשתמש בזה שהוא כוה'
לו ונפחת מדמיו או שיש לו עדים בזה או שהוא בעצמו מודה לו
אין זה הילך אם נראה לדין שהנתבע מעדים כדי לו חות כבגד
השבועה צריך לישבע שבועה דאורייתא כת הרמבם כיצד אמר
לו מנה וכלי יש לי ביד' אין לך כדי אלא הכלי והילך ואם התוב'
אין זה הכלי שלי הרי זה נשבע היסת וכולל בשבועתו שזה כלל
ואם הודה הנתבע שאין זה כלי שלו אלא שנתחלף לו אעפ' ש
ששזה כמו בלוי צריך לישבע שבועה דאורייתא ע"כ ואיפש' שהו'
סובר דמשכון אינו נקרא הילך אבל לפי מה שכתבתי דמשכון
נקרא הילך לא גרע זה משאר משכון אעפ' שכופר בכל והילך פ'
פטורין מן השבועה מן התורה חכמים חייבוהו שבועה וזהו ש
שנקרא שבועת היסת לא שנא אל מנה לי בידך ואל' הן למחר א'
תנהו לי נתתי לך או שאמ' לו יש לי בידך כנגדו כסות וכלים או
שאמ' לו אמת שהיה לך בידי אבל אתה כחלתו לי או נתתו לי
במתנה דאיכא דררא דממונא לא שנא אל מנה לי בידך ואל' אין לך
בידי כלום דליכא דררא דממונא בכל ענין נשבע היסת וכלכד
שיתבענו התובע טענת ודאי כדפיר' לעיל פי רשי שאין כופ' הכל
פטור מן התורה אלא בהלוואה שתבעו מנה הלוייתך אבל תבעו
כפקדון שהפקיד בידו אפי' כפר בכחליה חייב לישבע מן התורה
אבל אין דעת הרמבם בן שכתב אין אחד מהשומרים צרי' להודו'
במקצת כיצד הפקדו כלים וטען שנגבנו או נשבע ונפטר אבל
אם אמ' לו הפקדתיך וזה אומ' לא הפקדת או החזרתי ונסתלק מ'
מעלי שמירתך נשבע היסת וכן פיר' ר' יצחק שאף בפקדון אם
כופר בכל ואל' אין לך בידי כלום פטור מן התורה ולזה הסכי' אא'
הראש זל' וכשם שעד אחד מחייבו שבועה מן התורה כך פטורו
ממנה שאם תבעו במנה והודה לו בב' ועד אחד כסייעו פטור מן
השבועה ואעפ' שיש בזה דעות חלוקות ואא' הראש זל' הסכים ש
זהו פטור מדברי הרמבם בביאור עניני השבועות שבועה ש
שמחייבין כד' לבי שנתחייב שבועה היא נקראת שבועת הדיינין
בין שהוא חייב שבוע' מן התורה בין מדברי סופרים ג' מיני שבועו'
חייבין מן התורה מודה במקצת וכופר בכל' שעד אחד מבחישו
ושבועת השומרים שטען שאבד הדבר שהפקדו אצלו או נגב'
או מת או כיוצא בו הרי זה נשבע מספק אעפ' שאין בעל הפקדון
מבחישו בודאי שאינו יודע אם טוען אמת אם לאו כל שבוע' חזק'
מאלו הג' מדברי סופרים ומכ' הם נקראין שבועת הדיינין ו'
ובשל דבריהם יש שני מיני שבועות יש מהם על ידי טענת ודאי
וכפירה כגון שבועת שכיר ופוגם שטרו וכיוצא בהן יש מהם עי'
טענת ספק כגון טענת שותפין ואריסין וכיוצא ביה' יש שבועה
אחרת שנתקנה בדורות אחרונים מחכמי התלמוד והיא שבועת
היסת ואעפ' שב' ד' משביעין אותה אינה נקראת שבועת הדיינין
ע"כ ואילו הדברים שבין שבועה דאורייתא לשל דבריהם מי
שנתחייב שבועה דאורייתא ולא רצה לישבע כד' יורדין לנכסיו
ונותנין לתובע מה שתבע וכי שנתחייב שבועה מדבריהם אם מ'
מהנשבעין ונפטרין כגון הנשבעין על טענת שמא או שבוע' היס'
ולא רצה לישבע מנדין אותו ל' יום לא בא ולא תבעו בידיו מבין
אותו מכת מרדות ומתירין לו נדויו ואין יורדין לנכסיו ועוד יש
ביניהם שבועה דאורייתא אם הפכה על שכנגדו ואמר לו השבע
נטול אין שומעין לו אלא אומרים א א

בשבועה וגם כזה כתב הרמב"ם שכשתכעו בתוך זמנו שנוטל ב
בלא שבועה ורב האי כתב שצריך שבועה במה דברים אמורים
במלוה בשטר אבל במלוה על פה שתכעו ואמר שפרעו ומביא
ער אחד סויע לדבריו הלוה פטור כיון שהעד כסיעו ואין עליו
אלא חרם כתם ובעל התרומות כתב אע"פ שהעד כסיעו צריך
שבועת היסת ליפטר ולא נהדרא דכמו דער אחד בחייבו שבועה
גם בן פוטר בין השבועה פה

ראובן

הוציא שטר חוב על שמעון ושמעון הוציא שטר
שדאובן כבוד לו שדהו אחר שהגיע זמנו של ש
שטרו ואמר אילו הייתי חייב לך היה לך לפרוע
כמני ולא למסור לי שו"ך אם הוא במקום שנהגין שמי שקונה
שדה נותן מעות ואחר כך כותבין לו שטר טענתו טענה ולא
היה לו לכתוב שטר המכירה אחר שקבל המעות ונאמן הלוה
לומר פרעתי ושומר היה לי ואבד אפילו שיש בו נאמנות אבל
אינו נאמן לומר כזויף הוא כיון שהוא מקיים אבל אם עדיין לא
הגיע זמן שטרו אין יכול לומר אילו הייתי חייב לך היה לך לפרע
שלך שהרי עדיין לא הגיע זמנו ואם הוא במקום שכותבי השטר
ואחר כך נותנין המעות אין טענתו טענה שזה יאמר לא מכרתי
לך השדה אלא כדי שיהיו לך כמה לגבות חובי ויא' שהטענה זו
אינה אלא כשאין לו שדות אחרים והר' יונה כתב אפילו אם יש
לו שדות אחרות יאמר המלוה הייתי ירא שהיו עליך חובות מ
מוקדמים ולכך מכרתי לך זה השדה שאם היה עליך חובות מ
מוקדמים אני אקח חלקי מזה השדה שמכרתי לך דלוה ולוה
ואחר כך קנה כשועבר לשניהם וכן היא מסקנא אא הראש זל
ואם הלוה מכר קרקע למלוה אחרי שהגיע זמן פריעת שטרו י
יכול לומר לו אילו הייתי חייב לך היה לך לטרוף השדה כשמכרתני
דך והא' מיבעיא באתרא דכתבי שטרי והדר ידבי והו' דמצי אמ'
ליה איבעי לך לאיבעובי וזוהך בפרעין אלא אפילו הינא דיחבי ז
זוהי והדר נתני שטרא בעי ליה לכימר היה לך לגבות קרקע ב
בחובך כדי שלא אקח המעות ואוציא אותם וליא היה לך כמה

לפרוע חובך רא בן הוציא שטר על שמעון ושמעון
הוציא שטר על ראובן מאה לשטרו של ראובן והגיע זמן הפרעון
של ראובן קודם שלוה בשמעון יכול שמעון לומר לראובן אלו
הייתי חיי לך לא היה לך ללוות כמני אלא היה לך ליפרע בחובך
וכתב הרמב"ם לא שנא באתרא דיחבי זוהי והדר כתבי שטרא
לא' שנא באתרא דכתבי שטרא והדר ידבי זמני יכול לומר לו היה
לך ליפרע בחובך ולא דבי למוציא שטר חוב על חבירו וכבר לו
השדה באתרא דכתבי שטרא והדר ידבי זמני שאינו יכול לומר
אילו הייתי חייב לך היה לך ליפרע בחובך שיכול לומר חששתי
שכא הוציא המעות ולכך מכרתי לך השדה שאוכל למשכנך א
אבל הכא אפילו באתרא דכתבי שטר והדר ידבי זמני יכול לומר
לו היה לך ליפרע מחובך ה' א דהבא נמי אם כותבין השטר
תחילה אין הלוה יכול לטעון היה לך ליפרע בחובך שיאמ' המלו'
היצרתי למעות ולא יכולתי ליפרע כמך ודבי נמי מסתברא
לפיכך אם הוא במקום שהמלוה נותן ללוה את המעות ואחר כך
כתב השטר יכול שמעון לומר לראובן אלו הייתי חייב לך למח
לוית כמני דהיה לך לתפוס המעות בחובך ואפילו אם יש לראובן
זיבורית ולשמעון עידיית אין יכול לומר לוית ממך כדי שאנכה
העידיית ממך ואנכה איתך הזיבורית שלי שאפילו אם לא לזה מ
ממנו יכול לגבות העידיית שלו ואם לזה ממנו כדי להגבותו א

הזיבורית שלו אין דרך בני אדם ללוות כדי למכור נכסיהם ואם
יאמר כיונתי למוכרה ושארפע כמנה המעות כך היה יכול ללוות
באחר כדי להגבותו את הזיבורית שלו ואם הוא במקום ש
שנהגין לכתוב השטר ואחר כך נותנים המעות או אינו יכול לומר
היה לך ליפרע מחובך כדפריש' אלא כל אחד ואחד גובה חובך
ומיהו אם יש לשניהם עידיית או בינונית או זיבורית או שיש לאחד
עידיית או בינונית ולשני זיבורית עומד כל אחד בשלו שאפי' אם
יבא בעל הזיבורית תחלה לגבות כהעידיית או בינונית של זה ו
להגבותו זיבורית אין שומעין לו כיון ששניהם תובעין זה לזה אלא
אדרבה מגבין לבעל העידיית או בינונית מזיבורית של זה ותעשה
הבינונית שלו עידיית דבשלו דין שמין וחוזר ומגבין לזה מזיבורית
שלו וכן אפי' לזה בינונית זיבורית לזה זיבורית עומד כל אחד
בשלו שהרי הבינונית תחשף לו כעידיית ונמצא מגבהו מזיבורי'
אבל אם יש לזה עידיית ובינונית ולזה זיבורית זה גובה זה גובה
כמה נפשך שאם יגבה בעל הזיבורית תחילה יגבה בינונית של
זה ותחזור בינונית שכאה לידו עידיית זיבורית שלו בינוני ומגב'
לו כמנה ואם יגבה בעל הבינונית תחילה גובה הזיבורית יבא ה
זאחר לגבות כמנו בינונית שהרי יש לו עידיית בינונית וזיבורית
ואם זמן השטר שמוציא שמעון על ראובן היה קודם שהגיע
זמנו של שטר של ראובן אז בכל ענין יעמוד כל אחד בשלו שאין
יכול לומר לו היה לך ליפרע מחובך שהרי עדין לא הגיע זמנו א
אפי' היה ביום אחרון כגון שראובן הלוח לשמעון בשטר לה' שנים
זכיום שגשלומו ה' שני בא ראובן ולוה מן שמעון לו שני אי שמעון
יכול לומר לראובן אילו הייתי חיי לך ל' שיעברת עצמך בטביל ה'
אחד לפי שאד' עשוי לשעבד עצמו להיות עבד לזה לאיש בלוח
כשצרי' לבעות אפי' בשבי יום אח' וגובה זה שלו לסוף ה' שני וה
שלו לסוף י' שנים ואם כת אחד מהם והניח יתוכם קטנים
ולא הביח קרקע מדינ' דגברא דיתובים גובין מן דשני כטלטל'ם
והוא יפסיד ואם הוא פקח יגבה אותם קרקע וחוזר וגובה א
אותו מהם ועכשיו שתקני הגאונים שגובין כמטלטלי דיתמי כל
אחד עומד בשלו אפילו לא תניח להם אביהם כלום שאם יגבו
מזה אפילו מעות חוזר וגובה אותם מהם וכתב הרמב"ם אפילו ה
היתומים קטנים אין אומדין שהן יגבו מיד ולא יגבה מהם עד ש
שיגדלו כיון שתפש מחיי אביהן שנים שיש לכל אחד מהם
שטר במנה על חבירו והם שוים בנכסיהם דדינא הוא שיעמוד
כל אחד בשלו ובכר אחד מהם חובו לאחר והלוקח בא לתובעו
וטוען הלוה ביק שכל אחד ואחד עומד בשלו הרי השטר כמנפ
פרוע וכשם שהוא לא היה יכול להוצי' כמנו כך אתה טבא כנחו
לא תוציא ממני כלום כתב הרמב"ם שאין שומעין לו שאין ה
השטרות בחזקת פרועין אלא שאין בית דין נזקקין להן בטוס א
אפוכי מטרתא תדע שאם אחר כך קנה זה עידיית ובינונית ואין
לשני אלא זיבורית כל אחד גובה חובו אף על פי שבשעת הלוה
היו שניהם שוים בגבסיהן אלא כך הוא הדי' הלוקח גובה מן הלוה
וחוזר הלוה וגובה מן המוכר מבני חרי ואם אין למוכר נכסים אם
גבה הלוקח קרקע מזה חוזר וגובה ממנו שהרי הוא משועבד לו
לחובו ואם גבה ממנו מטלטלין רואין אם שיעבד לו מטלטלי אג
מקרקעי שקנה ושיקנה חוזר וגובה אותם ממנו ואם לאו אינו ט

ראובן

שורף ממנו כלום שנושה כמה בשמעון ושמעון בלוי ונותנין לראובן
לא שנא אם נתחייב לו כך כבר לשמעון בשעה

מי שנתחייב שבועה דרבנן וטוען שנשבע לא ישבע דתקנתא ל
לתקנתא לא עבדי אבל חייב שבועה דאורייתא וטוען שנשבע ו
ישבע היכת כתב רב אלפכ בתשובה בשבע היסת ואחכ הודת
מעצמו במקצת הוה ליה חשוד ופרע כאי דאודי ושכנגדו הוא ב
נשבע על השאר ונוטל ותמהו על דבריו איך יחשוד על פי עצמו
ורב שרירא גאון כתב כי אודי מדעתו אם דרך תשובה הוד שכתתה
על מה שגשג לשקר נפט מוהשא ואם הודה שלא על דרך תשובה
נשבע על השאר שאינו נפסל לשבועה על פי עצמו מי שכפר
בבל ועד אחר מכחישו ונשבע להכחיש העד ואחכ הביא התובע
עד אחו מצטרף עם הראשון ומשלם לו זה הממון אע"פ שנשבע
הנתבע עליו ונעשה עוד חשוד על פי שני עדים אע"פ שנשבע
הנתבע ונפטר ע"פ ב"ד אם תפש התובע אחכ משלו בלא עדים ו
וטוען שתופש אותו על אותה תביעה שנשבע לו עליה שלא נשב
לו באמת וזה אמר כבר נשבעתי ויצאתי מכד זכאי הדין עמו עם
התופש ונאמן במיגו שלא תפשתי משלך כלום ונשבע היס ונפט
ואין צריך לומר שאם הביא התובע עדים אחר שנשבע שמוציאת
מידו ונותנין לזה בין נשבע שבועה דאורייתא בין נשבע היסת ו
ונפטר ונעשה חשוד על השבועה על פי העדים כתב הרמבם טעם
שק"ל לו אצלו חוב בקנין או בשטר ואבד והוא אומר פרעתי או
אני חייב לך כלום ונשבע ואחכ באו עדי הקנין או שהוציא השטר
ונתקיים הרי זה משלם אחר השבועה שיטבע המלוה ואינו חשוד
שודי לא העידו שלא פרע ולא טען הנתבע להדום ע"ב ונרא שאם
יש נאמנות בשטר או בקנין נוטל בלא שבועה פ"ח
אין מודה מקצת הטעם חייב לישבע עד שיודה לפחו כפרות
ותודה הכפירה לפחות שני מעין כסף לפיכך אינו חייב
עד שיתבענו ב מעין ופריטה והוא מודה בפרוטה וכופר בשני מ
מעין אבל תבעו שני מעין ופריטה והודה לו בשני פרוטות כיון ד
דאין בכפירה ב מעין או אם הודה בחצי פרוטה פטור כיון שאין ב
בהודאה פרוטה ושיעור הפרוטה כתב ר"ח ורב אלפס הוא משקל
חצי שעורה של כסף נקי ושיעור ב מעין משקל לב שעורות של
כסף נקי וכן אם לא תבעו כסף אלא מיני סחורות והודה לו בקצת
טעין בכפירה והודאה אם יש בכפירה טעין ובהודאה שות
פרוטה חייב בודא כשתבעו פירות או מיני סחורות אבל
תבעו שני כלים והודה לו באחד מהם לא בעי שידא באחד מהן ש
שיעור כפירה והודאה וכתב ר' האי אפי' אין בשניהם שוה פרוטה
חייב וכן כתב הרמבם אפי' היו כחשין בפרוטה תבעו ב והודה לו
באחד מהם חייב והא דר"אש ז"ל כתב דאף כלים צריך שלא תהא
הודאה פחות משוה פרוטה ולא תהא הכפירה פחות משוה פרוטה
תבעו כלי דבר אחר וכפר בבלי והודה לו בדבר אחר חייב א
אפי' אינו שוה ב מעין ובלבד שיה שוה פרוטה לדעת א"א הרא"ש
ז"ל כפר בדבר אחר והודה לו בכלי אינו חייב עד שיה הדבר שכפר
בו שוה ב מעין והא דבעי כפירת ב מעין דוקא במודה מקצת אבל
כופר בבל ועד אחר מכחישו אפי' לא כפר אלא בפרוטה חייב ו
ובשבועת שומרין איכא פלוגתא ביני רבוותא איכא מאן דמחייב
אפי' אין בכפירה ב מעין ואיכא מאן דלא מחייב עד שידא הכפירה
ב מעין ולזה הסכים א"א הר"אש ז"ל ובשבועת היסת כת הר"ש
שצריך כפירת ב מעין דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון א
אבל רבי האי כת שמשביעין אותו אפי' על שוה פרוטה והכי מ
מסתברא אין מודה מקצת חייב עד שיודה ממין הטענה כיצד
תבעו כור חטין או כור תבואה והודה לו בלתך שעורין פטור א
אבל אם תבעו בגור פירות והודה לו בלתך שעורין חייב שהכל

בכלל פירות לפיכך אם לא תבעו בדבר בטויים אלא אל שוה מנה
יש לי בידך ככל כת שורה לו ונשיב שציר במין הטענה שכל די
דבר הוא בכלל שוה אבל אם תבעו שוה מנה מדבר בטויים והודת
לו בשוה מנה לא חשיב במין הטענה תבעו דינר כסף או דינר
זחב כאלו תבעו שוה דינר כסף או שוה דינר זחב ובכל מה שחזר
לו חשיב שציר ממין הטענה ב"א כשתבעו דינר כסף או דינר זחב
שהלוחו אבל תבעו דינר זחב או דינר כסף שהפקיד בידו דוקא ק
קאמר דינר זחב ולא שוה דינר ובהלואה נבי דוקא ק
קאמר כשתבעו כטבע הוצא בהוצאה בהא אמרין בכתם שוה די
דינר קאמר לפי שאדם עשוי לשוה כל דבר במטבע אבל תבעו
ליטר זחב או מטבע שנפסל ואינו יוצא בהוצאה לא חשיב כאלו
תבעו שוה וכן תבעו דינר זחב וזחב יש לי בידך לא חשיב שוה די
דינר אפי' ש וצא בהוצאה אלא דינר דוקא קאמר ואפי' אם הודה ב
במטבע של חצי דינר לא חשיב במין הטענה תבעו כאה דינרין
במטבע פלו וחשיב אין לך בידי אלא נ' במטבע אחר לרשי כל מ
מטבע חד הוא חשיב שציר ממין הטענה ול דח לא חשיב במין ח
הטענה אלא אכ יאמ' לו נתתי לך דינר זחב להחליפו לי במטבע
ותובע מטבעות והוא אומ' נתתי לך חוץ במטבע אחת אבל בענין
אחר לא מחייב אפי' תבעו דינר זחב והודה לו במטבע של חצי די
דינר זחב וכן עיקר ואין צ"ל תבעו דינר או ליטר זחב והודה לו
בכסף שוה חצי דינר זחב שהוא פטור תבעו בב דברים כגון
חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ליתן לו כיה שומרה לו
ועל השאר נשבע אבל תבעו חטין והודה לו בשעורין ובכל הנך
דפריש' פטור אף מדמי השעורין וטעם דחשיב ליה כאלו הודת
שאינו חייב לו שעורין משום הכי כתב בעל התרומות אפילו יש
לו עדים על השעורין פטור והודאת בעל דין כבאה עדים דכח
וכתב א"א הרא"ש ז"ל דדוקא כשאם לו הליתך חטין באותו יום ו
ובאותה טעה והלה אומ' שעורין היו דאם איתא שהלוחו שניה הוח
טוען שניהם כיון שבפעם אחת הלהו אלא ודאי הודה שלא הלהו
לו שעורין דאי לא תיב הכי פשיטא שזוא ודי' שאין אדם מחזק
על שאר תביע תיו אם לא תבע אלא אחת ואם תפש השעורין
כתב הרמבם דלא כפקינן מיניה וא"א הרא"ש ז"ל כת דמפקינן מיני'
יש מחלקים שאם תפש קודם ותביעה מהניא תפישה אפי' אם יש
עדים שתפש שהטעם שפטור מהשעורין משום שהודה לו שאין
בידו שעורין וכיון שתפש לא חשיב בהודאה שיחיל לתוך כה ש
שלא תבעתי שעורין מפני שהייתי מוהוק בהם אבל תפש אחר
שהודה לו לא מהני דכיון שכבר הודה שאין לו בידו שעורין לא
מהניא תפישה אחר כך תבעו כור חטין יש לי בידך וקודם
שישלם דבריו לומר וגם כור של שעורין הודה הנתבע בשעורין
בידו הנתבע ואמר אלא של שעורין ואב' התובע גם שעורין הוח
רצוני לשאול מכך אם כמערס שכיהר להשיב קודם שיגמור זה
טענתו חייב דאשכחן ליה כאלו תבעו כמר שניחם ואם עשה כן ל
לפי תוכו פטור כשנודעה וכתשלוזמן אפילו אם מיד תוך כור די
דיבור אחר הודאתו אם גם אני היה רצוני לבקש מכך השעורין
אבל אם אחר שהודה לו בשעורין אב' התובע ודאי כדכרד כן הוא
שיש לי בידך שעורין אבל אני שואלם עתה רק החטין שאני ר
דעה לשאול עתה הכל חביעתי כתבו הגאונים שחייב לשלם לו דמי
השעורין קודם הנתבע ואב' שעורין יש לך בידי ואחכ תבע התוב
חטין וכפר החטין והודה לו בשעורין קודם שיתבע החטין אין כאן
הודאה ממין הטענה ומשלם השעורין ונשבע היסת על החטין
וכן אם תבעו חטין והודה כהן ואחכ תבעו השעורין א ב

אומרים לנתבע התורה השילה עליך שבועה או תן לו
וכתב ר' שמואל בן חפני דלא מהפכינן כלל אפי' שנזדים דרועים בכך
אבל רב אלפס כת' בתשובה אם שנזדים רוצי מהפכי' חזי מסתבר'
וזמת חייב שבועה מדבריה' אם הו' מהנשבעין ונפטרי' כגו' שבועת
היסת יכול להפכה על שכנגדו ולזמ' איני רוצה לישבע אם תרצה
השב' וטול ואם לא רצ' ילך לו והנשבעי' ונוטלי' א'עפ' שהן מדבריה'
איני יכול להפכה על שכנגדו ולזמ' לו השבע והפטר שזה יאמר
לו השב' וטול כמו שתקנו לך חכמי' או תלך לך וכן שבוע' השותפי'
וכיצא בה' שבאות על הספק אין מהפכי' שהרי זה טענו טענ' ספק
וכתב הרמ"ה אי טעון לישבע לי וחשיד לי בכך וכך הדין עמו
ודא לא רמי עליה שבועה דלא מצי לאישתבעי לפיכ' אי שבועה
שמתהפכת אלא של היסת אבל של תורה ושל דבריה' שהיא כעין
של תורה אין מהפכי' וכתב רב אלפס דאף של היסת לא מהפכי'
אלא כשאין בה' גלגול אצל הנתבע אבל כשיש לה' גלגול שבועה
לא מהפכי' כתב הרמבם הורו רבותינו א'עפ' שאין מהפכי'
בנשבעין ונוטלי' אם יאמר התובע אינני חפץ בתקנה א' שתקנו
לי חכמים אלא הריני כשאר כל התובעים וישבע לי הנתבע היסת
שומעין לו ואם יחזור הנתבע ויהפוך השבועה על התובע שומעין
לו ואם לא רצה לישבע ילך לו ונפטר הנתבע כדין כל שבועת
היסת וכן תשוב' לגאון שבוע' הנשבעין ונוטלי' שהפכה על שכנגדו
א'עפ' שאינה נהפכת צריך הנתבע לישבע היסת ועוד יש ביניהם
דבשל תורה הנה הנתבע חשוד על השבועה שכנגדו נשבע ונוטל
ובשל דבריה' אם הנתבע חשוד פטור בלא שבועה אבל אם רצה
התובע מחריס סתם ואין מונעי' אותו אבל אם הנשבע ונוטל חשוד
יתבאר לקמן ועו' יש ביניהם דבשל תורה צריך נקיטת חפץ ובשל
דבריהם אין צריך נקיטת חפץ וכתבו הגאונים דכל הנשבעי' ונוטלי'
החמירו עליהם לישבע בנקיטת חפץ כעין של תורה כת' רב אלפ'
כפר בכל ונשבע היסת בלא נקיטת חפץ ואמר כך הביא עד אחד
חוזר ונשבע דאורייתא בנקיטת חפץ ודאי חפץ צריך שיהיה כפר
תורה ומי' אם לא נתן בידו אלא תפילין והשביעו בהם אין צרי' יותר
להשביעו ות"ח אפילו לכתחילה אין צריך סת' אלא שישביעוהו ב'
בתפילין ופי' הרב' הדוקא בפעם הראשונה אבל מבאן ואילך הרי
הוא כשאר כל אדם בכ"ת וצריך לישבע בשם או באחד בן הבניין
ובעומד ות"ח אפי' לכתחלה מושב וכשאר כל אדם נמי אם נשבע
מחשב אינו חוזר ונשבע וכשביעין אותו בלשון שהו' מבין בו כתב
הרמבם הורו רבותינו שאין משביעין אלא בלשון הקדש ואי' ראוי
לסמוך על הודאה זו א'עפ' שנזגו בכל בתי דיני ישראל להשביע
בלשון הקדש ואפי' שבוע היסת נהגו להשביע בלשון הקדש כ"מ
צריך להודיע את הנשבע שיכיר לשון השבוע ויאמרו עליו קודם
שישביעוהו ואמרים לו הוי יודע שכל העולם כלו נודעו בשעה
שאמ' הקב"ה לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא ובכל עג'ו' שבתור'
נאמר בהם ינקה וכאן נאמר לא ינקה וכל עכירות שבתור' נפרעין
כמנו וכאן כמנו וכמשפחתו שמחפין עליו ולא עוד אלא שגורם
ליפרע משונאיהם של ישראל שכל ישראל ערבים זה בזה וכל ע'
עכירות שבתורה אם יש לו זכות תולין לו עד ב' או ג' דורות וכאן
נפרעים כמנו מיד ודברים שאין אש ומים מבלין אותן שבוע' שקר
מבלה אותם ואם אומר איני נשבע פוטרם אותו ונותן מה שטענו
חכירי ומי' כל מבין שלא יצא מב"ד יכול לחזור בו אבל משיצא מב"ד
אינו יכול לחזור בו ואם אמר הריני נשבע העומדים שם אומרי' זה
לזה כורו נא מעל אחלי האנשים ור' שעים דאלה ואומרים לו לא

על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד
מדברי הרמבם שבועת הדיינים בין שהיא של תורה בין שהיא של
דבריהם בין על טענת ודאי בין על טענת ספק כך היא הנשבע
אוחז סת' בזרועו ועומד ונשבע בשם או בכינוי בשבועה או באלה
מפיו או מפני הדיינים כיצד מפיו אומר הריני נשבע בשם ה' אלקי
ישראל או הריני נשבע כמי ששמו רחוק וחנן שאינו חייב לזה כלל
וכן אם אמר הרי הוא ארור לשם אלקי ישראל או הוא ארור למי ש
ששמו חנן אם יש לזה אצלי כלום כיצד מפני הדיינים שיאמרו אנו
משביעין אותך בה' אלקי ישראל או כמי ששמו חנן שאין לו לזה
בידך כלום והוא עונה אמן או שיאמרו לו הרי פלוני בן פלו' ארור
לה' אלקי ישראל או למי ששמו חנן אם יש לפלוני אצלו כמו ולא
יודה והוא עונה אמן אין בין שבועת היסת ל שבועת הדיינים אלא
נקיטת חפץ שאין הנשבעים שבועת היסת אוחזים סת' בידן אלא
משביעין אותם בשם או בכינוי בשבועה או באלה מפיו או מפני ב"ד
וכבר נהגו הכל להיות סת' ביד חזן בית הכנסת או שאר העם גם
כשבועת היסת כדי לאיים עליו וכל מי שיתחייב שבועת הדיינים
שהיא על ידי טענת ודאי וכפירה בין שהוא מן התורה בין שהוא מ'
מדבריהם מאיימין עליו ומי שיתחייב בטענת ספק בין מן התורה
בין מדבריהם אין צריך איום וא'עפ' שאין מאיימין בשבועת טענת
ספק ולא בשבועת היסת צריכי' הדייני' לפצור בבעלי הדינים אולי
יחזרו בהם כדי שלא ישבעו כלל ע"כ וכתב ר"שי בדורותינו בטלו
שבועה לפי שעונשה גדול ותקנו לגזור עליו ארור בעשר' דארור
בו שבועה וכן כתב הרמ"ה מבי' אתו רבנן בתראי דבתר תלמוד'
נהוג לאישתבעי בניזרה כדאמרי ארור בו שבועה כשום דחזו
דשבועה בשם אלקי' ספי עונש' מזהו אידי ואידי צריך לי' לאנקש
ספר תורה בידיה כתב הרמבם הורו רבותי' כל מי שנתחייב שבועה
בין של תורה בין של דבריהם אפי' היסת יש לו להחריס חרם סתם
קודם שישבע על מי שיטעון עליו דבר שאינו חיי' בו כדי להשביע
אותו בחנם ויענה המשביעו אמן דטוען את חכירו טענות הדבה
אין משביעין אותו על כל טענה וטענה אלא שבועה אח' על הכל
נתחייב ב' שבועות על ב' טענו' קלה וחמור' משביעין אותו בזמורה
וכגלגלין בה שאר הדבר' כל הטוען לחכירו טענ' שאפי' אם חזרה
לו יתחייב לו ממון א'עפ' שכפר אין מוזייבים אותו היסת כיצד אתה
אמרת ליתן לי מנה לה'ים אין משביעים אותו לא היסת ולא חרם
שאף אם הודה לו אינ' חייב לו כלל אתה קללת אותי והוצאת
עלי שם רע וזה כופר אין מחרימים על כיצא בזה ע"כ ומכתבא
שמחרימים על זה שהרי אם יתברר שהוא אמת קונסין אותו אתה
חבלת בי לא היו דברים מעולם נשבע היסת שאף על פי שאינו
משלם קנס על פי עצמו משלם שבת וריפוי אתה ביישתיני וזה
אומר לא היו דברים מעולם אם הוא במקום שגובין קנס נשבע
היסת שהרי אילו הודה היה חייב לו הכושת בדא' שפטור במודה ב'
בקנס כגון חבלתי בפלוני אבל אם הוא מודה שחבל בו והעמידו
בדין ונתחייב על פי שני עדים באותו בית דין כך וכך חייב לשלם
לפיכך אם טענו בדין חייבין לשלם ק' דינרים על שחבלת בי
ודא אומר לה'ים הרי זה נשבע היסת ונפטר מי שנתחייב
שבועת בית דין ובא ואמר נשבעתי נאמן אלא אם כן התרו בו לא
תשבע אלא בפני עדים ואם העדים מעידים שלא נשבע בו ביזם
שאמר שנשבע החזק כפרן לאותה שבועה ואינו נאמן לומר נ'
נשבעתי אחר כך עד שיודה לו בעל דינו או עד שישבע בפנינו

וכן אם תבעו מנח על פה ומנה בכת ידו וכפר בבעל פה או שכפ' בכת ידו וטען שפרעו והודה בכעל פה נשבע שבועת התורה שלא אמרו בשטר שחשוכ בשעבוד קרקעות אלא בשטר שיפה נח לגבו מן המשועבדין אבל זה שאין טורפין בו מן המשועבדין אין בו שיעבוד קרקעות וזהו כשאר תביעות שבעל פה ונשבעין עליו לפיכך אם מסר לזה למלה כתב ידו בעדים א' נשבעי עליו אלא היסת כיון שטורף בו מן המשועבדין פט

כל הגשבעין שבתור נשבעין ולא משלמין אלא נשבעין להפטור ואילו נשבעין ונוטלין השכיר שעושה מלאכה אצל בע' ה' ואומר לא פרעתני בין אם יאמר לו הבעל בית פרעתך כל שכרך או קצתו נשבע השכיר בנקיטת חפץ כעין של תורה ונוטל ובלבד שתלוי הכפיר בשתי כסף וכן כתב הרמבם והראב"ד השיג עליו וכתב מה יעש השכיר שהשכיר עצמו במע' ילך בפחי נפש ומסתברא כדברי הרמבם ועוד כתב הרמבם אפי' אם השכיר קטן השכיר נשבע ונוטל והראב"ד השיג עליו וכתב ודאי אין מ' משביעין לקטן אלא ישבע בע' ה' אע"פ שתבעו קטן וראיתי בנוסח אפילו השכיר קטן השכיר נשבע ונוטל ודוקא ששכרו בעדים ונתבעו קודם שעבר זמנו דזוהינו שכיר יום כל הלילה שלאחרית ושכיר לילה כל היום שלאחריו אבל שכרו שלא בעדים נאמן לו פרעתך בלא שבועה וכו' וזוהו דוקא כשטען פרעתך כל שכרך דאז הוא נאמן במינו דלא שכרתך ששתי המענו שוות שיש בהם העזה אבל אם מודה מקצת ליכא מגו דלא אברין דא נאמן במגו דאי בעי לומר לא שכרתך מעולם דהוה ליה העזה הילכך אם טוען ברי שפרע קצת נשבע השכיר ונוטל ואם טוען כפק נוטל השכיר בלא שבועה אבל הרמבם כתב שאין חלוק שכתב שכרו שלא בעדים נאמן לומר נתתי לך שכרך וישבע בע' ה' היסת שנתן או שבועת התורה בשמורה מקצת ודאי מסתבר ואם יש עד אחד ששכרו וכו' ה' אומר שפרעו כתב הרמבם שצריך לישבע שבועה דאורייתא והר"ר ישעיה כתב שהשכיר נשבע ונוטל והרמבם נתן שיעד אחד אינו כלום ונשבע הבעל בית היסת ונפטר ומסתברא כדברי הרמבם תבעו אחד שעבר זמנו אע"פ ששכרו בעדי' המוציא טבח דו עליו הראיה ואם אין לו ראיה ישבע בעד' ויפטר ואם יש עדים שתבעו בסוף זמנו דהוה נשבע ונוטל אפי' עבר זמנו עד כדי משך זמנו כיצד היה עוש' עמו ביום ב' עד הערב זמנו כל לילה ג' וזמנו ג' אינו נשבע ונוטל ואם יש עדי' שתבעו בכסף לילה ג' דהוה זה נשבע ונוטל כל יום ג' וזמנו ג' ואילך אינו נשבע ונוטל וכתב הרמבם וכן אם תביא עדים שהיה תובע והולך עד סוף יום ד' הרי זה נשבע ונוטל כל יום ח' ברא ששכיר נשבע ונוטל בשחלוקים על הפרעון אבל אם חלוקים על הקציעה שהאמן אומר קצעת שנים ובעה אומר לא קצצתי לך אלא אחד בעה נשבע ונפטר לא שנה אם כופר בבל שאומר קצצתי לך ב' ופרעתך לא שנה אם מ' מודה מקצת שאומ' נתתי לך אחד מהם נשבע בעין דאורייתא ונפטר וכתב הרמבם ברא ששכרו בעדי' ולא ידעו כמה קצץ לו וזה תבעו בזמנו וכן אם יש עדים שתבעו תוך זמנו כדלעיל נשבע בעין ד' דאורייתא אפי' אחר זמנו כדי משך זמנו אבל שכרו שלא בעדים ותבעו אחר זמנו אין בעל הבית צריך לישבע אלא היסת שלא קצץ לו אלא מה שכבר נתן לו או שלא נשאר לו אצלו אלא מה שאמר לו במינו שלא שכרתך כדין כל המענות הנותן טליתו לאמן והאמן אומ' ב' קצצתי לי ובעה אומ' לא קצצתי לך אלא אחד אם חטלית ביד האמן ויכול לטעון עליה לקוח הוא בידי כאשר

יתבא בחוק האמן כע"ז נאמן לטעון עליו עדי' בדי' דבית ומי עדי' לישבע בנקיטת חפץ אע"ג דאילו משתכע לקוח הוא בידי לא היה נשבע אלא היסת ואם אין חטלית בידו או שאין לו בו תוקה שאינו נאמן לטעון לקוח הוא בידי המוציא מהבירו עליו הראיה ואם אין לו ראיה נשבע הבעל בית היסת אם הוא כופר בבל דאורייתא אם מודה מקצת ואע"פ שמגלגלין שבוע' כאשר אפרש בעה אין מגלגלי על שבועת שכיר לשון הרמבם שכיר שכא לישבע אין מחמירין עליו ואין מגלגלין עליו כלל אלא נשבע שלא נטל ויטול וכל ה' הגשבעין אין מקילין עליהן חוץ משכיר שבמקלח עליו ופותרין לו תחילה ואומרים לו אל תצער עצמך השבע וטול אפי' היה שכרו פרוטה אחת ובעה אומר נתתיה לך לא יטול אלא בשבוע' צ' נשבע בעין של תורה ונוטל וקנס הוא טקנסו חכמים לגזול ודוקא שהחזוק גזול בעדים כגון שראו עדים שנכנס שלא ברשות וכשנכנס ראו שלא היה לו כלום תח' כנפיו ובשיצא ראוהו שהיה לו כלים תחת כנפיו ואינן יודעין מה הן ובעל הבית תובע תן לי כך וכך שגזלתני בין אם יאמר הגזולן כן נבנסתי למשכנך אבל לא נטלתי כלום והבלים שהוצאתי תחת כנפיו שלי הם ובין אם יאמר מעולם לא נבנסתי לביתך תליטול ממך כלום ובין אם יאמר לא נטלתי אלא כלי זה ובעה אומ' נטלת עוד אחרי' נשבע הבעל בית ונוטל ואפי' שהעדים מכדיין קצת ובלים ובעל הבית אומ' שהטמין יותר דאיכא הוכחה שלא היה יותר כיון שראו אלו ולא ראו יותר אפי' הבי בעל הבית נשבע ונוטל בלא שבועה אמוד בכלים שטענו בהם ואיפשר שינטלו תחת כנפיו או אפילו אינו אמוד שהיה לו אלא הוא אבוד שיהיה פקדון בידו דא לא הבי לא וכתב רב האי אלא הגתבע נשבע ונפטר והר"ר ישעיה כתב כיון שהגתבע יש לו דין גזולן כיון ש'כנס למשכנו שלא ברשות אכ' ה הוא חשוד על השבועה דהרי הוא בבל מי שנתחייב היסת והוא ח חשוד שמעמידין אותו על דין תורה ופטר בלא שבועה אלא ש שמחרימין סתם על מי שכופר ממון חבירו ואינו משלם לו אבל אם לא ראו העדים שזוהו לו כלים תחת כנפיו כשיצא אע"פ שראוהו שנכנס דאם שרצה למשכנו או אפי' אם יש אחד שראוהו יוצא וכלי תחת כנפיו ואינו יודע מה הם והוא אומר לא גזלתי כלו או בחובי נטלתיים אין בעל הבית נשבע ונוטל אלא זה נשבע היסת ונפטר שאינו מחזוק גזולן על פי עד אחד כתב הרמבם אפי' אם יש ע' עדים שראוהו נכנס אבל לא ראוהו שיה' ציא כלים ובעל הבית אומ' כך וכך נטלת והוא מבחיש את העדים ואומר מעולם לא נבנסתי אפי' הבי פטור שאם אמ' כן נבנסתי ולא נטלתי נשבע היסת שלא נטל כלום לפי שאיפשר שנכנס לגזול ולא גזל ע"כ ויראה כיון שחזורים מבחישין אותו שאינו נאמן עוד בשבועה אלא בעל הבית נשבע ונוטל ובשם שבעל הבית נאמן בשבועתו ליתול כך האמינו אף לשומר של בעל הבית א' אפי' לאשת השומר להמת נשבעין שכך וכך גזל ונוטל בעל הבית אבל לא האמינו לשכירו ולקטור ב' הרמבם לא היה שם בעל הבית שיוכל להשבע והעדים אינם יודעין כמה הוציא כדי שנתחייב הגזולן א' משביעין את הגזולן שהרי הוא חשוד על השבועה וכיצד עושין מתרימין בית דין חרם סתם על כל מי שנטל כלום מביתו ואינו מודה בבית דין ואפי' אם תורה הגזולן שנטל קצת מח' זר המקצת שהודתה בו בלבד שהרי אין ה הבעל בית טוענו טענת ודאי גרסינן בירושלמי על מתנימין נכנס לבית למשכנו לתוך ביתו ולא לתוך חצרנו למשכנו ולא לדבר אחר

וכפר כיון שהודה כתביעת החטין קודם שתבעו השעורים אינה
ממין הטענה ומשלם החטין ונשבע היסת על השעורים ויא דבוק
נבי רואין אם הנתבע מידר להודות באשון קודם שיספיק לחובעו
בשעורים חייב ואם במתכוון להודות פטור תבעו חטין וחייב
שאינו יודע אם חטין חייב לו או שעורים כתב בעל העיטור דאפי'
בכי האי גונא פטור מתשלומין ומשבועה דאורייתא אם לא בבא
לצאת ידי שמים וחייבם כת שנשבע היסת שאינו יודע ומשלם
לו שעורים אם לוי בדי שמן יש לי בידך והודח לו בשמן וכפר לו
בקנקנים פטור שאין בהודאה ממין הטענה אבל אם אמר ליה י'
כדים מלאים שמן או י' כדים שמן יש לי בידך יש במשמעות לשון
זה שמן וקנקנים ואם הודה לו באחד מהן חייב שפיר ממין הטענ'
כתב הרמבם תבעו במנה של בלחה והודה לו בנ' אבל אמ' שאינה
מלוח אלא פקדון בזה הורו רבותינו שהוא מודה מקצת הטענה ש
שהרי זה תבעו בק' והוד' לו בנ' מה לי מלוח מה לי פקדון והר' אבד
השיג עליו וכתב דמלוח ופקדון שני ענינים הם ואפי' תבעו מלו'
ופקדון והודה לו באחד מהן לא חייב מודה מקצת וכת עוד שאם
תבעו בחוב של אביו והודה לו בחוב של עצמו דהוה ליה כמו ט'
טענו חטין והודה לו בשעורין וא' הר' אש זל הסכי' לדעת הר' רבם
גם אינו נראה מה שדימה תבעו בחוב של אביו והודה לו בחו' של
עצמו לפענו חטין והודה לו בשעורים אלא נשבע היסת על חוב
אביו ופורע לו חובו שני בעלי דינן שכל אחד תובע לחבירו
ואין תביעתו של זה כתביעתו של זה אלא אחד אומ' מנה הלוייתך
וזה מודה לו בדינר והשני טוען כור של חטין יש לי בידך וזה הוד'
לו במקצת וכפר לו בשאר מי אמרינן כיון דלטענתיה דכל חד
חד לא פש' ליה נבי חבריה מאי דתבע ליה מאי דאודי ליה לא ה'
הודאה היא או דילמא כיון דבמאי דתבעיה ליה אודי ליה במקצת
ולא טעין כבי דינא תפיסנן ליה במאי דתבענא אלא אמר הריני מ'
מוזמן לפורעו מודה מקצת היא וחייב הרא' כד שאם הודאתו של
שני שוה כמו שהודה הראשון פטור משבועה חמורה דהילך הוא
אבל אם הודאתו יותר מהודאת הראשון או גם היא חייב בשבועה
חמורה כיון שלא אמ' לו בשעה שהודה לה'ם שהרי יש לך בשלי
כנגדו ובשבילו אני רוצה לתופשו אלא הודה לו בדרך הודא גמור
מודה מקצת הוא וחייב שבועה דאוריית' מי שתבעוהו ק' והוד'
בנ' וכשבא ליטבע שבועת התורה טוען לפני כד' איני רוצ' ליטבע
אלא אשלם כל המנה וישבע לי היסת שיש לי בידי מנה וזה אומר
לא אשבע עד שיפרעני תחילה ולטעננו יש לי ליוקק תחילה יש
אומרי' שהדין עם הנתבע ואין בזה משום נזקקין לתובע תחילה ד'
דדתי' מידי שהנתבע תבע לתובע תביעה אחרת אבל הכא חד
תביעה וחד דינא הוא דקאמר נתבע שלא כדינא תובע במנו הכ'
ובעל התרומות כתב שהדין עם התובע שזה צריך ליטבע שבוע'
התורה או ישלם אך אם ירצה יחרים סתם על מי שטוען עליו דב'
שאינו בן ומשלם ואחר שישלם יוכל להשביעו היסת שיטעון עליו
שנטל מבנו ממון שלא בדין אבל קודם שימסרו לידו אינו יכול
להשביעו כלל אין מודה מקצת חייב עד שטוענו דבר שבמור'
ובמשקל ובמנן כיצד אל' י' דינרים או כור גבואה או כ' ליטריות
משי יש לי בידך והלה משיבו אין לך בידי אלא דינר או לתך או
ליטר' אבל אל' כיס מלא מעות יש לי בידך וזה משיבו אין לך בידי
אלא כ' דינרין או שתבעו ק' דינרים וזה אומ' אין לך בידי אלא צרור
מעות שמסרת לי ואיני יודע כמה הם כי לא מניתיים וכה שהגחת
אתה טול פטור משבועה דאורייתא אמ' לו בית מלא פירו' יש
לי בידך וזה אומ' אין לך בידי אלא י' בודין או שטענו י' בודין וזה מ'

משיבו איני יודע כמה הם כי לא מודתיים ומה שהגחת אתה טול
פטור אפי' תבעו בית זה מלא פירות אבל תבעו בית זה שהיו בו
פירות עד הויז מכרתי לך והלה משיבו לא היו אלא עד החלון ח
חייב וכגון שהרקיבו בפשיעתו שחייב לשלם דאם לא כן הוה ליה
הילך ופטור תבעו מנורה גדולה והודה לו בקטנה פטור אבל
תבעו מנורה בת י' ליטרי' והודה לו בשל' ה' ליטרי' חייב ואם תבעו
מנורה של פרקים או חייב בכל ענין תבעו אזור גדול והודה לו
בקטן פטור ואם תבעו אזור של פרקים חייב תבעו ידיעה של
עשרה מדות והודה לו בשל' ה' חייב אין הודאה בשטר חשוכה ח
הודאה להתחייב שבועה על הכפירה מן התורה כיצד תבעו מנה
כ' בשטר ונ' בעל פה לא מבעיא אם הודה בנ' שבעל פה וכפר בנ'
של השטר שאין כאן שבועה כלל אלא משלם כ' שהודה ושל השט'
שכפר ישבע בעל השטר וישלם אלא אפי' הודה בנ' דשטר וכפ' בנ'
שבעל פה אינו נשבע דשטר חשוכ' כמו קרקע כיון שהוא על ש
שיעבוד קרקעות וכשם שאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעו
כך אין הודאתו מחייבת שבועה וכתב בעל התרומות למדנו מכאן
שאם תבעו מנה הלוייתך בניסן ומנה בתשרי והודה לו באחד מה'
חייב שפיר הודאה ממין הטענה אעפ' שלא הלוחו כאחד שאינו
פטור אלא מפני שתבעו מנה בשטר עם מנה בעל פה אבל אם הו'
שניהן על פה והודה לו באחד חייב אעפ' שכ' הלואות דין ולא הו'
זמנו שוה הוציא עליו שטר חוב שכתוב בו סילעין או דינרין סתם
מלוח אומ' ה' ולוח אומ' כ' פטור משבועה דאוריית' שאין כאן הודא'
דבלאו הודאתו נבי מיעוט סלעים כ' ונמצא שלא הודה אלא מה
שבשטר ואין כאן הודאה ואפי' אמ' הלוח ג' שהודה לו באחד יותר
על משמעות השטר אפי' הכי פטור דהוי כמשיב אכידה שאם הו'
רוצה היה אומ' שנים וכל משיב אכידה פטור לפיכך אל' מנה לך
או לאכידך בידי ופרעתך מחצה וחייב זה לא הייתי זכור אך אתה
הזכרתני יודע אני שלא פרעתני כלום פטור משבועה ואפילו ס'
כררבנן שאינו אלא כמשיב אכידה וכשם שהודאת מלוח בשט'
אינה הודאה כך הודאת מלוח בקנין ויש כאן עדי הקנין אינה ה'
הודאה דסתם קנין לכתובה עומד ודינו בשטר לפיכך אמר לו ג'
דינרים יש לי בידך בקנין ונ' בלא קנין והודה לו באותם של קני'
וכפר באחרים נשבע היסת וחייבם כתב בדא' בשהעדים לפנינו
אבל אם אין שם עדי קנין אעפ' שהודה הלוח שהיה בקנין ודי הוא
כשאר תביעה על פה ונשבע בשאר מודה מקצת וכן נבי בשטר
אם אין יכול לקיימו או משאר שטרות או מעדים שיבירו אלו ה'
החתימות אעפ' שמודה הלוח כיון דקל מודה בשטר שכתבו צריך
לקיימו הרי הוא בהודאה על פה ונשבע על הכפירה שעמה ואין
צריך לומר למלוח בשטר וטוען שטר היה לי ואכד' והודה לו ה'
הלוח ששטר עשה לו וכפר במקצת או שהודה בכל השטר אלא
שאומר שקצתו פרוע שנשפע שבועת התורה בשאר מודה מקצת
ובש' אם לא הודה הלוח לא בשטר ולא בקנין אעפ' שטוען המלוח
שטר היה לי ואכד' אם הודה לו הלוח במקצת וכפר במקצת או ש
שהעיד עליו עד אחד שקנה ממנו על אותו המזון והוא אומר ל'
לה'ם שחייב שבועה דאורייתא בשאר מודה מקצת וכשא' העדאת
עד אחד אבל התוספות כתבו דאפי' במלוח על פה ליכא שום ש'
שבועה דאוריית' לא במודה מקצת ולא בהעדאת עד אחד כיון
דקיימא לן דשיעבודא דאורייתא אכ' כל מלוח הוא שיעבוד ק'
קרקעות ולא משכחא שבוע' דאורייתא אלא אכ' אין ללוח קרקא'
שמחל לו המלוח השיעבוד וכן כתב א' הראש זל הוציא עליו
כתב ידו של מלוח אעפ' שהחזיק כתב ידו בבית דין הודה במקצת
וכפר בשאר אם אין בו נאמנות נשבע על מחצה וכן

בריר דלא איקריב לגביה כותל כל היכא שאינו יכול לחבול נוטל
בלא שבועה והני מילי דנוטל בשבועה בתרי דמנצו אידידי ונכנס
אחד מהם לתוך ידו של חברו שלם ויצא חבול דמוכזז מילתא ד
דאיהו חבל ביה כיון דהוה קטטה ביניהון אבל אם לא מניצו אהדי
לא מישתבע ושקיל אלא אי ברירא מילתא וכי היכי דאמרינן גבי
נחבל אי איברר מילתא דחביל ביה שקיל בלא שבועה הוה גבי נגול
אי בריר מילתא דגוליה אע"ג דלא חזו דגוליה שקיל בלא שבועה
והיכא משכחת לה כגון דמסהדי סהדי דהוה ליה כך וכך כלים וחזו
להאי דעייל לביתיה ונפק ולא עיל התם איניש אחרינא ומקמי ד
דעייל להתם איניש אחרינא עייל לביתיה ומניחהו להווא כלים ו
ואישתכח חסר ולא הוה התם דוכת דליפלו הנך כלים בגויה שקיל
בעל כלים מהווא דמסהדי בו סהדי דעייל להתם בלא שבועה וחזו
ערות הבתקימת בידיעה בלא דאות עכ"כ תהרמב"ם הוה החובל
שהוא חבל משלם כל הדברים שהרי עדים ראו שנכנס לביתו ש
שלם בשעת המריבה ויצא חבול אבל אם לא היו שם עדים שראו
זה אומ' חבלת ביה וזה הודה מעצמו פטור מן הנזק והצער חייב ב
בשבת ובבושת וריפוי על פי עצמו לפיכך אם כפר ואמ' לא חבלתי

נשבע היסת

וגוני על פנקסו נשבע ונוטל כיצד בעל הבית שאמ' לחנוני
תן לפלו' סלע והוא מודה שאמ' לו כן או שיש עדים ב
דבר וחנונוני אומ' כבר נתתי להם והפועלים אומרי' לא קבלנו
מכנו כלום שגידום נשבעין בעינין של תורה ונוטלין מבעל הבית ו
וצריכין שישבעו כל אחד בפני חברו חנוני בפני פועלים ופועלי'
בפני חנוני כדו שיתביישו יותר והוה אם אמ' הלרני מנה ופרע ל'
לבעל חובי זה או נתתי זה אומ' לא קבלתי ישבעו שניהם זה בפני
זה ויתן בה לשניה' וכת' הרמב"ם בד"א כששניה' לפנינו ותובעי
מבעל אבל אם מת החנוני והפועלים לבדם תובעים או שמתו פ
פועלים והחנוני לבדו תובע נוטל בלא שבועה שהרי אין בעל ה
הבית מפיסד כלום שהרי אינו משלם אלא תשלום אחד והרמ"ח
חילק וכתב אי אתו פועלין מעיקרא בלא חנוני ותבעי לבעה או
שמודה בעל דבית דהוה ל'והו אגרא גביה ולא ידע אי פרעיהו ח
חנוני או לא וליתייה לחנוני קמן דלישיליה שקלי בלא שבועה ואי
חנוני אתי מעיקרא לחודיה ולייתנהו פועלים דלישיליהו לית ל'
למישקל אלא בשבועה אפי' אם מתו פועלים דליכא למיח' דילמא
הדר שקלי מבעל הבית לא יהיב לחנוני בלא שבועה דאיכא
למיחש שמא לא יהב לפועלים מידי והכי כסתברא כתב הר"ר
יוסף הלוי דוקא חנוני המקיף לבעל הבית ופורע לו חובותיו ואחר
כך פורע לו בעל הבית אבל הקדים בע"ה מעות לחנוני ואמר לו
תן לפועלין סלע אם הבחם אצל חנוני במעמד ג' והפועלים נתרצו
אין לפועלים על בע"ה כלום אבל החנוני נשבע היסת ונפטר ואם
שלא במעמד ג' הבחם אצל חנוני נשבע החנוני לב"ה שעשה ש
שליחותו ונפטר והפועלים נשבעין לב"ה שלא נטלו כלו' מחנוני
ונוטלין מבעל הבית והרמ"ה כת' שהפועלים צריכין לישבע בעין ד'
דאורייתא כיון שנוטלין וחר' ישעיה כת' מתני' איירי דלא אמר ל'
לפועלים הפרעו מן החנוני לפיכך יכולין לומר לא נטלנו ולא ה'
האכנו לחנוני עלינו אבל אם אמ' להם הפרעו מן החנוני ונתרצו
שניהם הם לישול והוא ליתן לא שנא בדקפה ולא שנא הקרים מ'
מעות כבר נסתלקו מב"ה ואם יש בפירה ביניהם הוי כשאר תובע
ונתבע וחנוני נשבע ונפטר מדם ונוטל מב"ה בלא שבועה עכ"כ
ולא נהירא וכת' א"א הר"א ז"ל בתשובה מודתנן כמתני' וחנוני על
פנקסו וכו' ולא קתני חנוני אומ' לבעל הבית אתה אמרת ליתן

לפועליך כך וכך ש"מ שאין חנוני טוען כרי שנתן אלא אומר
שמיצא בפנקסו שנתן לפועליו כך וכך וא שמוענין שאנו סומכין
על בה שמוציא בפנקסו אע"פ שהפועלין טוענין כרי. הוא אינו ט
טוען כרי כיון שאומר שכך מצא בפנקסו דהרי הוא כבירא וכייהו לא
הוה פנקס הוכח כנגד כל אדם כגון אם יאמר מצאתי בפנקסי
שאת חייב די כך וכך דלא כמביב אפנקסו אלא היכ דאיכא רגלים
לדבר כגון שצוה לו ב"ה ליתן לבנו או לפועלו והוא כתב שנתן
דהווא מילתא דשכיח ואוליין בחר פנקסו אבל בעלמ' לא ומתוך
זה פסק שיש לדון על פי פנקס של אדם שרגיל לעשות בתוך
ביתו לכתוב בו עניניו ואפי' להוציא מן היתומים היכא דיש ר'
רגלים לדבר שבה שכתוב בפנקס הוא אמת כגון ראובן שמסר
לשמעון אלף לעיסקא בלא שטר תוך ד' חדשים לפני מות שמעון
ונפטר שמעון בלא צוואה ואחרי מות שמעון מצא פנקס מכתב
ידו שהיה כתוב בו זכרון המשכונות שלקחתיו מהאלף וחובי של
ראובן לפחצית שכר והמשכונות נמצאין באותו פנקס והיה כתוב
בכל פתק ופתק שם ראובן והחזיר לראובן. מעותיו אע"פ שהביח
שמעון בן קטן אמ' החנוני אתה אמרת לי ליתן לפועליך כנה ו
ונתתיו והוא כופר ואומר לא אמרתי לך כלום נשבע בזה היסת ו
ונפטר וחנוני עושה דין עס הפועלים ואם מודה בב"ש שבועת
התורה שלא צוהו אלא ב' כדיון מודה מקצת ויפטר ואם אמר לו
ב' צויתוך ליתן וכו' לא ידענא מתוך שלא יכול לישבע משלם ואם
לא נתן הבה לחנוני קצב כמה יתן לפועליו אלא אמר לו תן ל'
לפועלימה. שצריכין אם אין הפועלין לפנינו או כתו החנוני נאמן
לומ' כך וכך נתתי להם ונוטל כנה בלא שבועה דחזקתו שעש'
שליחותו והואיל דתלה הדבר בבאמר הפועלים ושבע החנוני
וקבל דבריו כאילו קצץ דמי' וכתב הר"ר יוסף הלוי קטן ששכר
פועלים ואמר לחנוני לפרוע להם אע"פ שאין קטן חייב בתביעה'
אחרות הכא שניהם נשבעין ונוטלין אע"ג דקרא בייעשה לקטן
מאיש כי יתן היינו דוקא שלא לישבע על טענתו אבל שבועת ה'
הנשבעין ונוטלין דלא מחמת תביעה כהא דינא הוא ונשבעין
ונוטלין ופי' אין בהם שנשבעין ונוטלין אלא בשכר למי שישבה
הנאה לקטן אבל כאחריני דלא כטי הנאה לקטן לא חנוני נבי א'
אע"ג דלא כטי הנאה לקטן שהרי הוא צריך לפרוע לבע' לפועלי'
שהרי לא נפטר הקטן כמה שהבחה הפועל אצל החנוני וצריך
לשלם לו אפי' הכי נשבע החנוני ונוטל שאומר ליה כאי דאמרת
ליתן לפועלים בהנאתו והבית להו' והרמב"ם כת' דוקא שכיר
שיש בו לקטן הנאה נשבע ונוטל אבל החנוני אינו נשבע ונוטל
כיון שאין לקטן בזה הנאה שהרי חייב ליתן לפועלין והחנוני מ'
מפיסד על עצמו שנתן ממנו על פי קטן כע"ה שאמר ליה
לחנוני תן לי בדינר פירות ומרד הפירות והניחן לפניו בחנות נ'
ושואל הדינר מבע"ה ואומר כבר נתתיו לך נשבע בע"ה בנקיטת
חפץ ולוקח הפירות שאין ורדן חנוני להוציא פירותיו ברשותו
עד שיקבל מעותיו אבל אם היו הפירות עדין ברשות החנוני ו
ובעל הבית תובע אותם נשבע החנוני היסת ונפטר ואם כבר
הכניס בע"ה הפירות לרשותו והחנוני שואל הדינר כבע"ה נשבע'
היסת ונפטר לקח הבעל בית הדינר ונתנו לפני החנוני
ושואל הפירות וטען החנוני כבר נתתיו לך נשבע החנוני בנקיטת
חפץ ונוטל הדינר אבל אם הדינר עדיין ברשות בע"ה והחנוני
שואלו ממנו נשבע בע"ה היסת ונפטר ואם הכניס החנוני כבר
הדינר לרשותו ותובע בעל הבית הפירות נשבע החנוני היסת

ו תכ דרנה לכאורה פליגא אתלמוד דידן דלא כפליג בין כית ל
לחצר וכדי להשוותו צריך לפרש הא דקתני ולא לתוך חצרו לא
במעט חצר לגמרי אלא משום דקא פסיק ותני נשבע ונוטל אעפ
דלא ידיע אי הוה שכיח בביתא והוא שעתא כשיעור מאי דטעון
נגזל אי לא ולחבי קאמר בביתו אעפ דלא ידיע משתבע ושקיל
משום דסתמא כל מאי דאית ליה לאיניש בביתיה מנח ליה אבל
בחצר לא משתבע ושקיל אלא היכא דידעי דשכיח ביה והיא
שעתא מאי דטעין נגזל ביחו לא ידיע כמה שקל אבל אי לא ידיע
חזינן אי טעין מידי דאורחיה לאנחוי בחצר משתבע ושקיל ואי
לא לא וכתב בעל העיטור על הירושלמי שאומר למשכנו ולא
לדבר אחר שאם נבגס לביתו לדבר אחר ולא למשכנו וראוהו
שנטל כלים תחת כנפיו נשבע ונפטר וכן במדליק אש בשל
חבירו האמינו לניזק ליטבע וליטול כל מה שהוא אמוד שיהיה
לו משלו או שהפקדו בידו ודוקא שהצית בבית חבירו נאמן ה
הניזק בכל מה שיטעון טען דרך להניח כל דבר בני אבל הצית
אש בגדיש של חבירו אינו נאמן אלא בדברים שדרך להניחם ב
בגדיש כמו מוריגים וכלי הבקר אבל אם טוען שהי בו שאר דברי
אינו נאמן ורואין מקום שאר דברים שהוא טוען כאילו הו תבואה
וכן משלם לו בדא כשהצית האש בשל חבירו אבל הצית האש
בשלו והלך ודלק בשל חבירו פטור על מה שהיה טעון בו אפילו
שדרך להטמין בתוכו ובמסור מיבעיא אם עשו בו תקנת נגזל ל
להיותו נשבע ונוטל ולא איפשיטא וכתב רב האי גאון דכל תיקו
דמכונא חולקין ואא הראש זל כתב דמספקא לא מפקנן כמכונא
ופי רת' הא בעי' כגון שהמסוד מבחיש את הנמסר אבל אם המסור
עצמו אינו יודע כמה הפסיד ישבע הנמסר ויטול ורי' פיר' אפילו
אין המסור טוען דאי לא ישבע הנמסר ויטול ולזה הסכים אא
הראש זל שאלה לאא הראש זל ששאלת על לאה שטוענת
על ראובן שמסרה בידי גוים וכוה הפסדה הרבה וקצת בידרה
בעדים וקצת בהוכחות כל מה שתוכל לברר בעדים שהפסדה
יפדע לה נשבע ראובן שאינו יודע שהפסיד יותר אבל בהוכחות
לא כפקדן ממונ' לשון דמסבם המזיק כמון חבירו ואינו יודע כמה
הזיק הניזק נשבע ונוטל בתקנת חבמי כיצד לקוח כים של חבירו
והשליכו לים או לאור או שמסר ליד אנס ואבד בעל הביס אומ'
זהובים היה כלא המזיק אומר אני יודע מה היה בני הניזק נשבע
בנקיטת חפץ ונוטל והוא שיטעון בדברים שהוא אכזר ודרכו ל
להגית בבים אבל אם אין דרכו להגית בבים הרי זה פשע בעצמו
ואינו נשבע ונוטל ואם תפס אין מוציאין מידו אלא נשבע ונוטל
ידע המזיק שזהובים היה בו ואינו יודע כמה והניזק אומר אלף
היו בו נוטל אלף בלא שבועה והוא שיהיה אמוד שהרי המזיק
מחוייב שבועה ואינו יכול ליטבע ע' כ' ודראב"ד השיג עליו וכתב
נשבע ונוטל וכן כתב א"א הראש זל ודבר זה מבואר עוד לקמן
בדיני פקדון בסיון ר"ס ובנפקד כתב רב אלפס שעשו פו תקנת
נגזל שישבע המפקד ויטול וכתב א"א הראש זל ודבר קשה הוא
מאד שמעשי' בכל יום שאין הנפקד מודקד כמה יש בכיסו ובשקו
שמפקדין אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת נגזל ב
בפקדון ואין לזוז מדבריהם ויראה מדבריה שאינו מסכים לדברי
הגאונים אלא כשהנפקד טוען שמא אבל אם טוען בריא לא
והירושלמי שהביא רב אלפס חד בר נש הפקיד גבי חבריה חד
שק צרור אירעו אונס הדין אמר סיגן חזה כלא וחדין א שטיכסא
הזה כלא אתא וברא קמי דרב אמר הרי זה נשבע ונוטל מידי
כמי כי האי גונא שטען הנפקד שמא היה כלא סיגין וכתב דרמבם
שאם הנפקד יודע שהיה בו ג' ו' ואינו יודע כמה שנטל המפקד

בלא שבועה וזוהו ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליטבע ונות
ואא הראש זל כתב דלא קרינן ביה מחוייב שבועה ואינו יכול ל
ליטבע שלא היה לו לידע מה היה בתוכו ראו שאחד כנגם
לבית חבירו ריקן ויצא טעון כלים תחת כנפיו ואומר שלקחו מ
מבעל הבית וכו' אומר שהשאלים לו אם הם דברים העשויין ל
להשאיל ולהשכיר בעה נאמן וחזא שאינו עשוי למכור את כליו
וזה היוצא הוציאם טמונין והם כלים שאין דרכן להטמין והוא א
איניש דלא צניע ולא בוש להוציא כליו מגולין אבל אם חסר אח'
מכל אלו שדרך בה למכור כליו או שהוציאו מגולה או שדרך
להטמין כלים כאלו או שהוא צנוע או היוצא נאמן ובדברים ש
שאינם עשויין להשאיל ולהשכיר נאמן היוצא לעולם אפי' איכא
כל הגי צודדין לריעותא חזו לדעת ר' יוסף הלוי ולדעת ר' ש' ו
והרמב"ה אבל לדעת ר' ח' ור' ב' בדברי העשויין להשאיל ולהשכיר כו'
נאמן לעולם אפילו עשוי למכור את כליו ואפילו כלים שדרך
להטמין ואיניש דצניע ואפילו היוצאם מגולים ובדברים שאינם
עשויין להשאיל ולהשכיר אם אין בה עשוי למכור כליו וזה היוצא
טמונין ואין דרך כלים כאלו להטמין והוא איניש דלא צנוע או
כה נאמן אבל אם חסר אחד מהצדדין האילו שהבעל בית עשוי ל
למכור כליו או שדרך להטמין כלים כאילו או שהוא צנוע או
שהוציאן מגולים או היוצא נאמן ולזה הסכים אא הראש זל וכל
זה לא אידי אלא כשהבעל הבית אומר שהן שאלין ויצא אומר
לקוחין אבל כשבעל הבית אומר גזולין או בכלענין אינו נאמן
אלא נשבע שבועת היסת שהכלי לקוחין בידו ופטור ואם החזוק
הוציא בגנב או אי חילו' אם טוען גנובין או שאלין לפי' כל אלו
החילוקים שייכן גם כן בגזול שנבגס אחד לביתו למשכנו וכל
היכא דנאמן בע' זה וכתב התם נמי נאמן נגזל וכל דכא דהב' אינו
נאמן התם נמי אינו נאמן אלא שחזו ביניהם שבנגזל צרי' ליטבע
בעין דאודייתא כדי ליטול וכתב כל היכא דבעל הבית נאמן ג
נוטל בלא שבועה מידו שבועת היסת צריך חזו לדעת הר' יוסף
הלוי והרמ"ה אבל רבינו דאי כת' שאין חילוק ביניהם כלל וכתב
נמי לא יטול כ' אלא בשבועה בעין דאודייתא חזו בדברים ח
העשויין להשאיל ולהשכיר בע' זה נאמן דדוקא כשיש לו עדים ש
שהכלים הללו היו שלו וראו אותם עתה בידו אבל אם לא ראו
אותם עתה בידו נאמן היוצא במיגו דהחזרתים לך וכן הוא דאמ'
בדברים שאינן עשויין להשאיל ולהשכיר דהיוצא נאמן דדוקא
כשלא ידעי עדים שבאו לידו בתורת שאלה או שכירו או ש
ידעי עדים שבאו לידו בתורת שאלה או שכירו אינו נאמן ולמעל'
כסיון ע' ב פירשתי דברים העשויין להשאיל ולהשכיר וכל זה
לא מיירי אלא בדאיתא ב' זה התם כשעה שנבגס זה והוצי' הכלים
אבל אם ראו עדים שנבגס לרשו' חבירו ונטלם שלא בפניו אינו
נאמן לומר לקוחין הן בידי וכן אם חטף חפץ מחבירו ואל בתוכו
נטלתי אינו נאמן אלא אם יש עדים שחטפו מידו או מביתו צריך
להחזיר ואם אין עדים אלא עד אחד והוא כופר ישבע להבזש
העד ואם אינו כופר אלא שאומר שמשכנו בחובו צריך להחזיר
נחבל גם כן נשבע כעין של תורה ונוטל בדא שיש עדי' שראוהו
שנבגס תחת ידו שלם ויצא חבול ולא ראו שחבל פו זה א' חבל
בי וזה אומר לא חבלתי בו נשבע ונוטל ואם יש הוכחה שזה חבל
בו כגון שהוכח בין אצילי ידיו שאי אפטר לו לחבול בעצמו וזה
לא היה שם אחר עמו שניחוש שזה אמר לו לחבל בו כדי שיתרע'
מזה או נוטל בלא שבועה כתב הרמב"ה מסתברא היכא דאיכא
אחר עמו דכריד' להו לטהורי דלא חבל ביה והוא אחר ככאן ד
דליכא אחר דמי ונוטל בלא שבועה והוא הדין אין כריד'

השותפין שנושאין ונותנין ביחד או שדוה אחד כזה נושא ונותן
ומפקיד הסחורה או מקצת או המעות ביד השני בלא משקל ו
ובלא מנין ובלא כוונה הרי שניהם נכנסין לספק ויכול כל אחד ל
להשביע את חבירו אבל אם היה האחד נושא ונותן והשני לא נ
נתעסק כלל אין נשבע אלא זה שנשא ונתן
חלקו השותפין אין משביעין עוד זה את זה בטענת שמא אלא מ
מחרימים סתם על כל מי שתופש משל חבירו כלום וכתב רב
אלפס והוא הדין לאינך אם נסתלקו כבר ולא אישתייר לגבייהו
מידי אינו יכול להשביעו וכן כתב הרמבם חלקו השותפי והאריסין
ונתגרשה האשה ונתפרדו האחין זה מזה ולא תבעו זה מזה כלום
אינן יכולין עוד לתבוע והרמב"ם כתב מדנקט חלקו השותפין
ונתגרשה האש ונתפרדו האחין זה מזה ולא תבעו ולא נקט חלקו
סתמא משמע דוקא באילו אבל באחריני אפילו חלקו נמי וטעמא
משום דאילו יש להם כמה שחולקים הילכך כיון שחלקו נטל כל
אחד חלקו ולא תבעו אחליה לשבועה אבל אינך כולוהו כמבוא
דבעל הבית הוא ולית להו לדידהו מנותא בגויה אע"ג דפרשי
מחדדי לא בטלה שבועה מיניהו דהא לא שבקינהו לבעל הבית
למישקל מידי דינמא בודלא תבעיה לשבועה אחיל גביה וא"א
דראש זל כת' בסב' הראשונ' אף על פי שחלקו אם יש עליה טענה
משביע עליו ומגלגל עליו השאר וכן אם לאחר זמן נתחייב לו ש
שבועה בין של תורה בין של דבריהם בין של שותפ' מגלגל עליו
שותפות הראשון וכתב בעל העיטור אינא מאן דאמר דוקא
שחלקו סתמא אבל פטרו זה את זה משבועה אין יכולין על' לגלגל
מדברי הרמבם חלקו השותפין ונשאר להם חובות גבי
אחרים אין יכולין להשביע זה את זה מספק שהרי חלקו והחוב
ישנשאר להם אצל אחרי' דבר יודע הו' וכשיפרע יקח כל או' כהם
יחלקו ויחלוק דמי וכן אם נשאר לאח' כהם דבר קצוב ביד חבירו
אף על פי שלא נטלו הרי זה באילו חלקו ואין משביעין זה לזה א
אבל כל זמן שנשאר כל' שהו שלא חלקו אותו ואין יודע' משקלו
או שנשאר ביניהם מן השותפ' שלא עשו בו חשבון ולא ידע כל
אחד מהם כמה הוא חלקו עדין השותפות קיימת ומשביעין זה לזה
תבע אחד מהם את חבירו ואמר לו השביע לי כי עדין
השותפות קיימת והנתבע אומר חלקנו כבר או שאמר התובע בן
חלקנו אבל תנאי היה שאשביעך בכל עת שארצה ועדין לא נ
נשבעת לי אין יכול להשביעו בטענת ספק אפילו אמר הנתבע ח
חלקנו כך וכך נשאר לך אצלי וזה שנשאר לך אצלי אינו אלא
חוב שזקפת עלי מלוה או הנחתו אצלי פקדון אינו יכול להשביע
בטענת ספק וגם אינו יכול להשביעו היסת שכבר חלקו או ש
שמעולם לא נשתתפו ואפילו על ידי גלגול לפי שאין משביעין
היסת ולא מגלגלין אלא טענה שאם יודעה בה חייב כמון אבל דבר
שאפילו אם הודיה אינו חייב לשלם אלא שבועה אינו נשבע עליה
אפילו על ידי גלגול טענו עדין שותפי אתה ונשאר לי
אצלך כך וכך וזה אומר כבר חלקנו ולא נשאר לך אצלי כלום
או לא הייתה שותפי מעולם הנתבע נשבע שאין לו בידו כלום
ומגלגל עליו שלא גזלו מעולם אבל אינו מגלגל שכבר חלקו או
שהיה שותפו מדטעם שאמרנו וכן יש שאלה לא"א הראש' זל
ראובן שטען את שמעון טעיתי עמך בחשבון בכ' זהובים בשהיינו
שותפין ונשאר מהם אצלך ל' זהובים ושמעון השיב כבר תבעתני
כזו ותביעה ורציתי אותך בענין שלא נשאר לך בידי כלום וכית
דין חייבו לשמעון ליטבע שהרצה לראובן ושמעון הפך השבועה
על ראובן וטען ראובן ימציא לי השלשים זהובים שיהיו מוכנים

ואני אשבע תשוב הדין עם ראובן ישבע שמעון שהרצה
לראובן ופוטרו מתביעה זו או יתן משכון ביד בית דין בשלש'ם
זהובים וישבע ראובן שלא נתן לו כלום בשביל תביעה זו ולא פ
פטרו ואחר שישבע יתנו לו בד' שלשים זהובים או המשכון
טען עדין שותפין אנחנו ויש לי להשביעך בטענת ספק והלה ש
טען לא נשתתפנו מעולם והתובע הביא עדים שהיה שותפו וח'ו
הנתבע ואמר חלקנו אין שומעין לו שהרי הוחזק כפרן לשבועה
זו שותפי שטען אחד מהם כך היה התנאי בינינו ואחר
אומר לא היה כך או שטען שהקרן שלו היה כך וכך וזה אומר א
אינו אלא פחות או שטען כבר נתתי לך מהשותפות' זה אומר ל
לא לקחתי או שטען על הסחורה שהיא שלו לבדו וזה אומר משל
השותפות היא וכל' כיוצא בזה אם ירצה וישביענו היסת כפרט על
הטענה שהו' תובעו ואם ירצה יגלגל עליו כל' אל' הדברי' בשבוע'
השותפין שישביעו שלא גזלתני מעולם כל' ימי השותפות ושהיה
התנאי כך וכך ושזו הסחורה מהשותפות ושנתת לי כך וכך כתב
הרמב"ם ראובן שהטיל לכיס ת' זהובי ושמעון הטיל ר' ונשתתפו
והמבוא' כל' ביד ראובן וטען ראוב' שחסר דקרן ת' זהובים אין א'
ישבע ראובן שבועת השותפין וישלם שמעון חמשים מביתו אלא
ישבע ראובן שבועת השותפין וילך בכנה שכדו ולא ישלם לו
שמעון כלום טען ראובן ששמעון ידע ודאי בפחת זו שפחתו
יגלגל על שמעון שאינו יודע ודאי כבוס הפחת ואם לא עסק ש
שמעון בשותפות כלל ישבע שמעון היסת שאינו יודע בודאי מ
מזה ההפסד ויפטר ולא עוד אלא היה הבנה הנשאר ביד שמעון ח
חולקין אותו בשווה שאין השותף מן הגשכעין ובוטלי' כדי שישבע
יטול בה שביד חבירו אלא ישבע ונפטר או נוטל מדבר שתחת
ידו וכתב עליו הראב"ד בה שכתב ישלם שמעון חמשים הולך על
הדרך שכתוב למעלה הטילו לכיס זה כנה וזה מאתים השכר א'
הפחת לאמצע ונמצא שראובן בפסד ר' נ' ושמעון ר' נ' אלא ש
שאינו מודה שישלם שמעון כלום בכל גידעון שיהיה שם שלא
קבל אחריות לזה ואינו בן אלא כל אחד בפסד כמה שהיה לו ו
ולפי מעותיו והשכר לעולם לאמצע ומה שכתב בסוף שאם הוא
המנה ביד שמעון שיטול כמנו ראובן חמשים אינו דין אמת
שההפסד לפי הבעות שני חלקים לראובן ושליש לשמעון נמצא
לראובן בהפסד ת' קרוב לשל'ג ולשמעון קטו נשאר לשמעון
באותו המנה ל"ג והשאר לראובן וזה דין אמת וכתב עוד
הרמב"ם טען שמעון שיש ללי' עליו חוב בזה השותפות במנה אם
היה בידו כדי החוב ויהיה יכול ליתנו ללי' נאמן ונותנין החוב ואת'
כך מחשבין ואם אינו בידו אינו נאמן להוציא מראובן או כן ה
הסחורה הידועה לשותפות שכא שמעון ולוי עושין קנוניא על ר'
ראובן ואפילו שהיתה הכלוה בשטר אין ראובן חייב לשלם כמנה
כלום אבל אם טען שמעון שראובן ידע בודאי שזה החוב שעלי'
בזכות השותפות הוא ישבע ראובן היסת או על ידי גלגול שאינו
יודע שחוב זה אצלנו וישלם שמעון החוב משלו וכן אם
יצא שטר חוב על לי' בשם שמעון במאה זהובי כמבין השותפות
ואמר שמעון נפרעתי והחזרת לי כס' או שאמר שמעון קבע לו
זמן לשנה או לשנים אינו נאמן דשמה עשה קנוניא על נכסי ר'
ראובן וכיצד דינין בדין זה לוי נפטר בהודאת שמעון ואם לא הביל'
שמעון ראייה ישלם מביתו ויתבע ללי' בסוף זמן וכל' כיוצא בזה
והראב"ד כת' מאחר שהשטר שעל לוי מפורש שהו' כמבין השתוף
של ראובן אם השטר ביד ראובן למה יפטר לי' מהכל' בהודאת
שמעון כי אם מהבזחצה שלו אם יכול להוציא משמעון יוציא ואם

ד. חשוד

על השבועה אין משביעין אותו לא שבוע של תורה ולא שבועה של דבריהם ואם אמר התובע אקבל שבועתו אעפ"י שהו' חשו' אין שומעין לו ונקר' חשוד מי שנשבע לשקר אחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון ושבועת שוא וביטוי ופי' רשי דוקא אבלתי ולא אבלתי שבועה ש שנשבע מוציא שקר מפיו אבל אם נשבע שלא יאכל ועבר עליו ואכל אינו נקרא בכך חשוד על שבועת שקר להוציא שבוע' שקר בפיו ולפי זה העובר על החרם שגזרין הצבור אינו נקרא חשוד וכן כת' הרמב"ם וכן כת' הרמב"ם וכן דעת רב אלפס אבל רת' פי' אפי' העובר על החרם נקרא חשוד וכן דעת א"א הראש ז"ל וכן הפסול לעדות מחמת עבירה בין בעבירה של תורה כגון כליהו בריבית או אוכל בבילות וכיוצא בו בין של דבריהם כגון מפריחי יונים ו ומשחקי בקוביא נקרא חשוד וכן מי שחשוד ליקח ממון חבירו ח חשוד על השבועה ודוקא שיש עדים שלקח ממון חבירו אבל בלא עדים אי אפשר להיות חשוד דשמה מלוה ישנה יש לו עליו ש שבטבילו תפש אותו התובע לחבירו מלוה שהלוחו וכפ' אעפ"י שמביא עדים להבחישו אפי' הבי' אינו חשוד כל זמן שלא נשבע א אבל הכופר בפקדון הו' חשוד אעפ"י שלא נשבע וכגון שיש עדים שראוהו בידו בשעת שכפר הא לאו הכי לא כת' הרמב"ם אין אדם נעשה חשוד עד שבאין עליו עדים שעבר עבירה שנפסל בה אבל המודה בעצמו שהוא חשוד ושעבר עבירה שנפסל בה אעפ"י שחושדין אותו ואין ראוי לעשותו עד לכתחילה משביעין א אותו שהרי אומרי' לו אם אתה אומ' אמת השבע ולא מפני שעברת עבירה אסור לישבע לך באמת ואם שקר אתה אומ' הודיה לבעל דינך וכת' הרמב"ם אבל אי נידח ליה לתוב' לישבע ולהטול כי אם נתבע חשוד אני נשבע ונוטל והי' מילי דלא מהימן למימר חשוד אני בשבועה בנשבע ונפטר אבל כנשבע ונוטל נאמן דה' לחיוביה נפשיה ממונא קאתי והודאת בעל דין כמאה עדים דמי תשוב' לא"א הראש ז"ל ששאלת ראובן נתחייב שבועה לשמעון ושאל ש שמעון שחרימו בבית הכנסת על מי שידוע אם ראובן עבר על השבועה כדי לפסלינו חלילה וחם לא תהא כזאת בישראל לבייש בן ברית ברבים ואף התובע החרם ראוי לגיפה שהוציא עליו לעז והזכיר עליו שם פסול מי שנתחייב שבועה והוא חשוד על השבועה שכנגדו נשבע ונוטל אם טען עליו טענת ודאי ואם שניה חשודין פסק רב אלפס מתוך שאינו יכול לישבע בשלם וכן כתב הרמב"ם ורבי האי גאון כתב שיחלוקו וכן כת' א"א הראש ז"ל ולא אמרינן שמי שכנגדו נשבע ונוטל אלא בשבועה דאורייתא א אבל בשל דבריהם לא וכתב הרמב"ם שומר שהוא חשוד וטען שאכד הפקדון או נגב אין שכנגדו יכול לישב ולהטול שהרי אינו טוענו ודאי שאכלו לפיכך אם טען בעל הפקדון לפני שלח יד ב בפקדונו או אכלו נשבע התובע בתקנת חכמים ונוטל והרי ישעיה כתב נראה לפרש דכיון שהוא חייב שבועה דאורייתא ואינו יכול לישבע מפני שחשוד משלם שאם ודא התובע טוען ודאי ש שלח בו יד הוינן משביעין ליה ועכשיו שטען ספק הוא אינו יכול לישבע ושכנגדו מחויב שבוע' ואין יכול לישבע וכשלם וכן דעת הרמב"ם מי שנתחייב שבועה מדבריהו והו' חשוד אם הוא מהשבועי ונוטלין אינו יכול לישבע ולהטול וכתב רב אלפס שהנתבע פטור בלא שבועה ובעל העיטור כת' שנשבע היסת וכן כתב הרמב"ם וכתב עוד שכפתם שטרו או היכא שהלוח טוען אישתבע לי שלא פרעתיך והמלוה חשוד נשבע הלוח היסת ונפטר והראב"ד השיג

עליו וכת' שיטול המלוה בלא שבועה כיון ששטר מקיים בידו ואין לבטלו בשביל שבועה דרבנן וכן כת' הרמב"ם דגבי פוגם שטרו אם הוא חשוד נוטל בלא שבועה וכשאר נשבעין ונוטלין אם הם ח חשודים ישבע הנתבע היסת הוין משכיר אם הוא חשוד ישבע ב בעל הבית כעין של תורה כת' הרמב"ם היה החשוד מן הגשבעי בטענת ספק אינו נשבע לפי שהוא חשוד ואין שכנגדו נשבע ו נוטל שאין טוען טענת ודאי שישבע על טענתו החשוד על השבועה ומוציא שטר על היתומים כיון שאין נפרעין מן היתומים אלא בשבועה והוא אינו יכול לישבע יפסיד כמו גבי מת לוח בחיי מלוה ואח"כ מת מלוה שאין בני מלוה נפרעין מן הלוח כיון שאין יכולין לישבע מי שנתחייב שבועת היסת והיה התובע חשוד אין הנתבע יכול להפך עליו שבועה שהרי אינו יכול לישבע אלא ישלם או ישבע היסת ואין שומעין לזה לתלות בדבר שאי אפשר זהרי זה כמי שמהפך שבועתו על הקטן שאנו אומרי' לו או השבע היסת או תשלם לו מי שנתחייב שבועה בין של תורה בין של דבריהם ונשבע ואחר כך באו עדים שהוא חשוד אין שבועתו ש שבועה ואם נשבע ונטל יחזיר לבעל דינו ויטול מה שנתן לו ואם נשבע ונפטר ישבע זה שכנגדו ויטול ממנו לעול' דנין כזה לחשו' עד שילקה בכד' ואם היו עדים שלקה על ידם ועשה תשובה חזר לבשרותו בין לעדות בין לשבועה ע"ג אלו נשבעין בטענת שמא אעפ"י שאינו ודאי אלא אומר סבור אני שאתה תפשת משלי השותפין שהיו שותפין ב כחוד והאריס לבעל הבית והאפיטרופסין פי' רשי אפיטרופ' שמינ' אדם בביתו להתעסק בשלו דאלו אפיטרופא של יתומים קיימ' לן מינהו כד' ישבע מינהו אבי יתומים לא ישבע והרמב"ם כתב ד דמיירי גמי באפיטרופא שמינהו אבי יתומים ודא דאמרינן כה לא ישבע היינו דוקא דליכא הודאה מקצת אבל איכא הודאה מ מקצת ישבע אבל מינהו כד' אפי' ליכ' הודאה במקצת ישבע ואש' הנושאת ונותנת בבית בחיי בעלה או שהושיבה בעלה חנוני ותן הבית פי' אחד מן האוחז שמתעסק בבית אחרי פנות אביהם כל אחד באלו נשבע אעפ"י שאין טוענין עליו ודאי והטעם משום שמדין היתרא לעצמן שבהיתר הם לוקחים בשביל שכר שיהם לפיכך הטילו עליהם חכמים שבועה כדי שידקדקו ומהו אינן נשבעין ב בטענת ספק עד שיחדשנו התובע בב' מעין כסף ופרטי' שטוענו אני סבור שעכבת משלי ב' כסף ופרוטה והוא כופר שני כספים ומודה בפרוטה וכן כת' הרמב"ם והר' ישעיה כתב שנשבעין אפילו ב בכופר בכל שהו וראשון עיקר כתב הר' מבם מכאן הוון דבותינן שאם מת השותף האחד שאין הירש יכול להשביע שותף של אביו בטענת שמא שהרי אינו יודע שחושדו אביו בב' כסף וש מי שהודה שגם הירש משביע בטענת שמא וכזה ראוי להורות ש שהירשין משביעין האשה שנעשית אפיטרופסית בחיי בעל' וכל אילו אפי' אין עדים שהיה שותפו או אריסו אלא שמדדה בעצמו ש שהיה שותפו או אריסו אלא שאומ' לא גזלתי כלום אפי' הבי' נשבע בנקיטת חפץ שאין אומרי' מינו לפטור משבועה וכן כת' הר' יוסף הלוי ולא נהירא לא"א הראש ז"ל שאין חילוק כזה בין ממון לשבוע דשבועה אתיא לכלל ממון דשמה לא ישבע ובמצא כותחייב ממון המשלח ביד חבירו חפץ לכוברו או ששלח בידו מעות לקנות לו סחורה אף על פי שאינו נותן לו שכר ואין לו שום הנאה בשליחו זה הואיל שנשא ונתן בממון חבירו הרי הוא כאחד מהאוחז ש שמתעסק בכספים ויכול להשביעו מספק שלא עכב בשל' כל' ש

דוקא לענין שומרים אבל מאן דמזכין לחבריה ענבים העומדות
ליבצר כיון דאדעתא למישקל זבינהו ניהלי בבצורות דמין ודניב
בהו דין מטלטלין בכל מילי כגון דין אונאה ושבועה וכו' ויצא בהן
דקינא לן כל העומד ליבצר כבעור דמי וזכא דיינו טעמא דגבי
שומר לאו בבצורות דמין כיון דלשמירה הן בשוה מחוברין ל
לקרקע ואדעת דזכיי מסרינהו ניהלי הוה ליה בקרקע וזא לאו
למיתלשינהו מסרינהו ניהליה אבל הרמ"ה כת' דלא דוקא לענין
שבועה דהוה לענין כל מילי דמיצטתה דחמנא לקרקע כגון גזל ו
ואונאה ושבועת הפקדון וכתב בעל העיטור דוקא גידולי ק
קרקע אבל תלוש ולבסוף חברו כגון כותל בנין וצנור שקבעו
וכוורת דבורים קיימא לן כחכמים ודמחומר לקרקע לאו בקרקע
דמי כת' הרמב"ם דמטען לחבירו שכנת בביתו ב' חדשים ואתה חייב
לי שכרם וזה אומ' לא שכנתי אלא חודש ודרי זה מודה מקצת שאם
היה שכר החודש שוה ב' מעין דרי זה נשבע מן התורה שטר
מסרתי לך וי' דינרים היה לי בו ראיה וזה אומר לה'ים ישבע היסת
הפכה עליו דרי זה נשבע היסת שחזי לו בו ראיה דינרים ואבדו
לו באבדת השטר ויטול ואם אמ' הנתב' אמת אתה מסדתו לי ואבד
דרי זה פטור אף משבועת היסת וזה אבד השיב עליה וכתב אולי
הוא ברשותו עדין וכפר בו ואם פטרהו משבועת פשיעה משבוע'
שאינו ברשותו לא פטרהו ולא נהרא דכיון דפטור מעיקר ה
השבועה פטור נמי משאר השבועות טעמו כלים וקרקעו בין
שהוזה בכל הכלים וכפר בכל הקרקעו בין שהוזה בכל הקרקעו
וכפר בכל הכלים בין שהוזה במקצת קרקעות וכפר בכל הכלים
נשבע היסת ופטור אבל אם כפר בכל הקרקעות הוזה במקצת
כלים וכפר במקצתם נשבע שבועה דאורייתא על הכלים ומגלגלי
עליו שבועה על הקרקעות כתב הר"ם מכאן החופר בשד' חבירו
בורות שיחין ומערות חייב לשלם בין שטענו שחפר וזא אומר
לא חפרתי בין שטענו שתי מערות חפרתי וזא אומר לא חפרתי
אלא אחת או שהיה שם עד אחד שחפר וזא אומ' לא חפרתי כלום
נשבע היסת ונפטור וכתב הרמב"ם דדוקא שתבעו לבלאו חזפידות
אבל תבעו לשלם פחתו דרי זה בשאר תביעות כגון נשכ' שבועה
דאורייתא וזא דאין נשבעין על כל הנך דחוק שבוע' דאוריית'
אבל שבועה דרבנן נשבעין עליהן וכן על ידי גלגול נשבעין ע
עליהן ועל ההקדשות כתב רב ואי דאפי' היסת אין נשבעין ע
עליהן כדאיתא בפ"ק דבבא בתרא אין מחשבין בערקה עם גבאי צ
גדקה ולא בהקדשות עם הגזברים וזכרם כתב שעל כלום נ
נשבעין היסת חוץ מהקדש שנשבעין עליו כעין של תורה מתקנת
חכמים שלא יזלו בהקדשות וזו ישעיהו כתב וזא דבמזנה על
ההקדש אין להשביעו אפי' היסת אבל אדם אחד שגזל מן ההקדש
דין הוא שישביעוהו ומה שמקדישין בזמן הזה לבית הכנסת מעות
או ספר תורה או המקדיש לקנות בהם קרקע לבית הקברות דינו
כשאר נכסי הדיוש ואם יש תביעה לקהל עם אחד שגזל מהם או
שמעכב על ידו ואינו מוסרו לקהל דין הוא להשביעו בין היסת
בין דאורייתא כיון כל תביעות שהרי לצורך הדיוט הם ואין כאן
עסק גמור ע"כ

נדפי לעיל ואע"פ שאין נשבעין לקטן שבועה דאורייתא נשבעין
שבו עת היסת וכת' הר"ם יוסף הלוי ואפי' שבועה דאורייתא דחוקא
מודה מקצת ועד אחד מכושרו אבל שבועת שומרים נשבעין אפי'
לקטן וכן כת' הרמב"ם וזכרם בן כתב שאין נשבעין לזה הסכים א"א
דראש ז'ל ושבועת השותפין וכיוצא בה שבאו בטענת שמא נ
נשבעין לקטן במה דברים אמורים כשיש עדים שהיה שותפו או א
אפיטרופא שלו כד' מעמדין לו אפיטרופא ומשביעין אותו בטענ
שמא וכשדקטן משביע שבועת היסת אין הנתבע יכול להפכה
על הקטן שאין משביעין לקטן ואפי' חרם אינו מקבל שאינו יודע
עונש השבועה וכת' הר"ם יוסף הלוי אפילו אינו חרף בענין משא
ומתן נשבעין על טענתו היסת בין במודה מקצת בין בכופר הכל
שלא יהא זה נוטל ממונו של קטן והולך לו וכן כתב הרמ"ם
והרמ"ב בן כתב שבין היסת בין שבועת הגשבעין ונוטלי אי נשבעין
לו אלא אם הגיע לעזנת פועלית וכן היא מסקנת א"א הר"ם ז'ל
כת' הרמ"ם בן אין נשבעין על טענת קטן בין במודה מקצת בין כופר
הכל ועד אחד מחייבו אבל למה שכתבתי למעלה דגדול התובע
על פי עד אחד חייב הכא נמי חייב שאין החיוב בא על תביע' קטן
אלא על פי העדת העד והרמ"ה חילק שבועה מודה בקצ' ועד אחד
דבעי' כזו טענה אין נשבעין לקטן אפילו אם היתה הנתב'
מבח בן דעת אבל כי אינא בהו תביעה כגון שתבעו כשהוא גזול
אע"ג דנתניה היתה בקטנות חייב דכדידהו תלוי הכל בתביע' ולא
בנתניה אבל שבועת שומרים דלא בעי בהו טענה היתה הנתניה
מבח בן דעת נשבעין על טענת קטן ואם לא היתה הנתניה מבח
בן דעת ואפי' תבעו כשהוא גזול אין נשבעין על טענתו דכשומרי
הכל תלוי בנתניה ולא בתביע' וכן בגשבעין בטענת שמ' שנשבעין
על טענת קטן ודינו דוקא הכא דהיי שבוע' דלא איתא מבח חיוב
שפירה ואי איתא מבח חיוב שמירה לא כשבעינן ליה אלא הכא
דהויא עיקר נתניה בגדול הדין וזא דינא דקטן תובע לענין ש
שבועה דנתבע אבל לענין ממנא כל חיובי דאת ליה מחוב' מעט'
דעכיד ליה כגון פקדון לא מחייב שומר בנטירתיה אלא מחבת ד
דמסריה כריה ניהליה אדעתא דנטורי א"א דאל' דלישקלי אדעתא
דהבי ושקלי לא מחייבין ליה אנתנית קטן כלום דאיש כי יתן כ
כתיב וכל חיוב דאתיא לנתבע מחמת נפשיה כגון גזילות וחבלות
ומאי ד מי להו מתחייב נתבע לקטן בגמיה וקטן דאחייף מידי ל
לאחרוני ואכליה או אפסריה כידים ודאי חייב מידי דהוה אגזילות
וחבלות אבל אי איתנים ביד הלוח אחר שמטבן א"א נגביה כיון ד
דכחבת נתנית קטן אתא לידיה לכפ' ין מרשנן ליה וכיון דקימא
לן אין נתנית קטן כלום אישתכח ודינא נתניה דראית לחייב ע
עליה ואינו בא לידו לא בתורת שמירה ולא בתורת מלואה ולא ב
בתורת מתנה אלא כל כמה דאיתיה ברשותיה מחייב ליה ל
לאחוריי ואי איתנים ברשותיה דמריה איתנים אבל אי אכליה א"א
אוקיה בידים תייב עליה כגולן והגוי מעלי לדינא דאורייתא אבל ח
השתא דתקן רבנן לפעושות דהוין כתנתן מתנה במטלטלין מ
מסתכרא דזכיי נמי הלואתן תלואת ומבי משיד ליה למכונא חייב
באחוריתיה על כרזי וזכא דהיי קטן נתבע אם תובעין לו כדבר
שיש בו הגאח לקטן כגון שהלוח לו על עסק משא ומתן לאחר ש
שדגיע להיות כפעושות וזודה הקטן נפרעין מיד מבכסו ואם אין
לו ימתירו לו עד שיצוה לו וישלם ואם כופר ימתן לו עד שיגדיל
וישביענו היסת אבל קנינו אינו כלום לפיכך עדים שראו קנין
שלו לא יכתבו עליו שטר ואם תובעין לקטן ברבר שאין לו
הגאח כמנו כגון גזוקין וחבלות

לאו יתבע מלוי אבל אם השטר ביד שמעון נאמן לומר נפרעתי
שאלה לאא הראש זל ראובן ושמעון היו שותפין מתעסקים
ביחד והלך שמעון ונשאר ראובן מתעסק וקנה בגדים מגוי ומכרן
ללוי ולוי הקונה ממנו יצא לגוי במעות ועשה ראובן עוד שטר ל
לגוי על עצמו שאם לא יפרע לו לוי לזמן שקבע לו שיפרע לו ו
הוא אחר בן חלקו ראובן ושמעון השותפות שביניהם ובקש ראובן
משמעון שיעשה לו שטר על עצמו שאם לא יתן לוי לגוי המעות
ויצטרך הוא לפרוע לגוי שיפרע לו שמעון חלקו מכל מה שיפרע
לגוי ומכל שוחד והוצאה שיצטרך לעשות על זה ושמעון אומר
איני עושה שטר על עצמי אלא כשיבא הפסד לראובן מזה או י
יתבעני לדין יראה אחר שראובן הוצרך לעשות עליו שטר ב
בעסק השותפות ובתועלת שניהם ואילו היה שמעון שותפו שבה
היה צריך גם הוא ליכנס עמו בשטר ועכשיו שלא היה שמה ה
הוצרך ראובן לעשות השטר עליו יראה ששמעון חייב לעשות
עליו שטר לראובן שאם יברר עליו ראובן בעדים שלא פרע לוי
שקנה הבגדים לגוי ויצטרך ראובן לפרוע לגוי שיפרע שמעון ח
חלקו ומכל מה שיצא על עסק זה הוצאות ושוחד וכשאר דברי
בכל מה שיברר ראובן בעדים שיפרע שמעון חלקו עוד
אירע בעוד שהיו שותפין שנשא ונתן ראובן עם גוים והטעם ב
בחשבון ונתן המעות לשותפות וירא שיזכרו כטענתם ובקש ש
שיעשה לו שמעון שטר עליו וגם בזה שאם יצטרך להחזיר שיפרע
לו חלקו עוד תובעו כשהיו שותפין היו לו משכונות מאחרים ו
ומכרם וירא שיבא לו הפסד מזה שיעש לו שטר שיפרע לו חצי
ההפסד שיבא לו מזה ושמעון אומ' כשיבא לך ההפסד או תצטרך
להחזיר המעות או תתבעני לדין באילו שתי התביעות יראה שאינו
חייב לעשות עליו שטר בדברים הללו אלא שמעון יודה בפני
עדים שהמעות שסכומן כך וכך שהטעה ראובן לגוי פלו שהכניס
אותם לשותפות והעדי' יכתבו הודאת שמעון וחתמו עליה ויתנו
אותו ליד ראובן ותהיה בידו לזכו ולראיה שאם יוציא הגוי המעות
ביד ראובן שיכול לתבוע לשמעון שיפרע חלקו וכן במשכונות
שנכר ראובן יודה שמעון בפני עדים כל הדברים כמו שהיו ו
יכתבו הודאה ויתנה לראובן עוד אירע כשהיו שותפין
שאחיו של ראובן היו לו מעות אמר ראובן לאחיו תשתדל עמנו
בשותפו ותניח מעותיך עם שלנו וקח ריוח בכדי מעותי ושמעון
ידע שאח ראובן היו לו מעות בשותפות עמהם עתה אמר שמעון
באחר שלא הודעתני מזה אין לי ליתן לאחייך מן הריוח אם אתה
נתפשרת עמו תן לו מהלקך וראובן אומ' כיון שהיינו ביחד שותפין
כל אחד ואחד היה לו בח לעשות כל מה שיראה לו שהוא תועלת
השותפות וזה נראה לי תועלת בחברת אחי ועל כן לא הפסד ב
במה שלא הודיעו הדין עם ראובן ויטול אחיו חלק בריוח כפי ח
חלקו במעות ושאלת ראובן ושמעון נשתתפו על תנאי
שיתעסק ראובן בכל מיני סחורות רק שלא ילוח לגוים בריבית
וכשבאו לחלוק הביא ראובן עסק השותפות קצת במעות וקצת
בסחורה וקצת בשטרות שמכר לידגדי בהקפה ואמר שמעון ש
שאינ לו לקבל השטר אם מנהג בעיר למכור בהקפה צרי שמעון
לקבלם אבל אם אין מנהג למכור בהקפה אז שינה ראובן ופשע
ולא יטיל שמעון חלקו בהקפה אלא במעות ובסחורה ואם ירצה
שמעון ישביע לראובן שאילו הדקפו הם מעסק השותפו ושעששאם
לצורך העסק ולטובתם צו
כל מי שנתחייב שבועה בבית דין מדרבנן מגלגלין עליו ל
לישבע על כל דבר שאם היה מודה בו מתחייב ממון

אבל אם אין בו חיוב ממון אלא שבועה כגון שאמר לו נשתתפת
עמי ונתחייבת לי שבועה וזה או לא נשתתפתי עכ"ל אם נתחייב
לו שבועה במקום אחר אין מגלגלין עליו שלא נשתתף עמו
ועד היכן גלגול שבועה אפילו אם יאמר לו השבע לי שלא נ
נמכרת לי כעבד עברי מגלגלין אפילו שבועה דרבנן על שבוע'
דרבנן חוץ משכיר שנשבע ונוטל שאין מגלגלין עליו ואפילו
לא תבע התובע שיגלגל בית דין מעצמן מגלגלין אפילו שבועה
דרבנן ופידיו אין מגלגלין אלא כשהכתב טוען ודאי ונתחייב
שבועה אבל טען טענת ספק ונתחייב שבועה אין מגלגלין עליו
אבל על טענת ספק של התובע מגלגלין וכלכר שיהיה רגלים ל
לדבר כמו סוטה שהרי קינא לה ונסתרה ושבועת השותפין הא
לאו הכי לא מי שנתחייב שבועה ונא התובע לגלגל עליו ש
שבועות אחרות וכשרואה זה שזה מגלגל עליו רוצה לשל' תביעה
הראשונה כדי שלא יגלגל עליו ויצטרך לישבע על ח
הגלגול כתב רב אלפס שאין שומעין לו אלא צריך לפרוע הכל
או לישבע אבל אם הודה קודם ש דע שרצ' לגלגל עליו הענינים
האחרים אינו משלם אלא מה שהודה וכתב א"א הראש זל'
וביון שצריך לישבע נשבע ונפטר מהכל אפ' לו כתביע ראשונה
אף על פי שכבר נתרצה לפרוע אותה יכול לחזור בו אפי' אחר
ש יצא מבית דין שלא נתרצה לפרוע רק ליפטר מן השבועה אבל
אחר שצריך לישבע נשבע אף על תביעה ראשונה נתחייב
לו שבועה מן התורה ונא לגלגל עליו שבועת היסת יכול לומר
לו שבועה דאורייתא אשבע לך והגלגולים תשבע וחטול
שאלה לאא הראש זל' ששאלת מחייב שבועה ואינו יכול לישבע
שדינו לשלם אם רצה הלוח לגלגל עליו אם יוכל או אם יאגר
המתחייב הריני משלם תשובה דבר פשוט הוא שאין כאן
גלגול שלא נתחייב לו שבועה מעולם אלא חייב לשלם לו מן ה
התורה ואין כאן גלגול צו

אילו

דברים שאין נשבעין עליהם מן התורה קרקעות
ועבדים ושטרות והקדשות לא שנא מודה מקצת לא
שנא אם כופר בכל ועד אחד ככחישו ולא שנא
שבועת שומרין ואפ' אם פשעו בהן ונאבדו פטורין מלשלם לא
שנא שומר חנם או שומר שכר ושואל והרכבם כתב דבפשיעה
חייבים אפי' שומר חנם וכן כת' הר' כה אבל רב אלפס כתב ב
בתשובה הכפיקד שטרות אצל חבריו ופשע בהן ונאבדו פטור
מלשלם וכן כתב א"א הראש זל' וכתב הר' יוסף הלוי מי שמשכן ב
כרם לחבריו או הוריד ארס לתוכה והתנה עמו לעובדו ופשע בו
ולא עבדו חייב שלא פטרה אותו תורה אלא בהזיק דאתי מעלמ'
או במילא כחמת דלא נטריה אבל זה כיון דלא עבדו כהזיקא ו
דבידי דמי וחייבין אבל הר"מ כתב כל מאי דגרם לאפסודי דבר
שלא בא לעולם אינו חייב עד שיקבל עליו בפירוש והיינו דתנן
אם אוכיר ולא איעביד אשלם במיטבא יש גאונים שכתבו כה
שאין נשבעין על קרקעות דונקא בארץ ישראל אבל בחוצ' לארץ
נשבעין עליהן מן התור' שהשוכי עליהן ככטלגלין אבל הרכבם
כתב שאין חלוק טענו בבחובך לקרקע והוא צריך לקרקע
הרי הוא כקרקע ואם אינו צריך לקרקע כגון ענבים העומדות ל
ליבצר ותבואה העומדת לגזוז שאנו לו י נפנים טעונות ככרת
לך והלח' אומד לא היו אלא ה' כתב הדמ"ס דנשבעין עליהן ו
דבתלושין דמו ומדברי א"א הראש זל' יראה שאין נשבעין עליהן
אלא ה' כת' דלאו בתלושין דמו וכן ר"ח פסק כר' אליעזר דאית
ליה כל המחובר לקרקע בקרקע דמי וכתב הר' יוסף הלוי ד

נפש עובר על כל כלי וכלי בפני עצמו ואפי' שני בליים המחוברי
יחד לעשות בהם מלאכה אחת כמו המספרים שגוזזין בו ידק ע
עובר בשני לאוין ואוכל נפש עצמו מות' למשכנו ובלבד שיטאיר
לו השיעור שמסדרין לו כדלקמן והאלמנה בין שתהא ענייה
או עשירה אין ממשכנין אותה וכל זה לא איירי אלא בממשכנו ש
שלא בשעת הלואה אבל בשעת הלואה הכל מותר שיקח הוא ב
בעצמו את המשכון מביתה ואפילו היא אלמנה והמשכון שעושיין
בו אוכל נפש והרמבם כתב דבחובל אלמנה ואוכל נפש ע
עובר אפילו משכנו בשעת הלואתו ואא הראש זל כתב בסברא
וראשונה וכן השיג עליו הראב"ד ואפילו שלא בשעת הלואתו
אינו עובר אלא בממשכן ללוה ובהלואה שהלוהו אבל בבית ה
הערב מותר למשכן ודוקא ערב סתם אבל ערב קבלן דינו כלוה
בעצמו וכן אפילו בכיתו אם לא היה דרך הלואה אלא משום ש
שכירות שהיה שכיר אצלו או שהשכיר לו בהמתו או כליו יכול
ליכנס לביתו ולמשכנו ואם זקפו עליו בהלואה חזר להיות כמו
הלואה וכתב הרמב"ם דוקא לענין שלא ליכנס לביתו אנו מ
מוציאין בית הערב מכל אלו אבל לענין שלא לחבול אוכל נפש
והשבת העבוט וסידור דין הערב כדן הלוח וכתב עוד הרמב"ם
כי אזרח רחמנא שליח בית דין שלא ליכנס לביתו של לוח הינו
היבא דאיפשר ליה לבעל לאישתלומי מיניה באנפא אחרינא מ
מקרקעי או מטלטלי אבל כי לא איפשר ליה לאישתלומי באנפא
אחרינא אלא בהכי כגון דלא משכח ליה מקרקעי או מטלטלי ו
ושעין דלית ליה מידי לפרעיה למלוה והבלוח טעין אפילו טענת
ספק דאית ליה מטלטלין בביתיה דינא הוא דלעולם שליח ב' דין
בביתיה ואי משכח מידי דהוא חזי מדינא למשכונה כמשכין ליה
א"ע דהא מילתא לא איתמר בגמרא בהדיא ורבנן גבי לא ח
חזינן דאידידי בה חזינן לביכתב מה דמסתבר לן בה כשן דמלאכ'
שמים היא ואפילו הכי לא אורינן בה הלכה למעשה אלא היבא
דאמיד ליה ולא משכח מידי מבראי לאישתלומי לא מקרקע ולא
מטלטלין שאין לך נעילת דלת גדולה מוון וכן כתב רב אלפס
בתשובה שאם הלוח אלם ורוע מעללי ומעזי פניו מלפרוע חובו
מותר ליכנס לביתו לדעת מצפוניו אפילו על ידי שליח גוי כ
כדאמרינן ממשכנין על הגדקה וכן עושיין בצרכי קהל עכ
ובעל התרומת כתב דאין אנו עושי' כן אלא בדוחק גדול דצדקה
ומס שאני שלא באו עליו דרך הלואה אבל מלוח שהתור' הזחירנו
עליו אין כח בנו לעקור מצוה זו אלא בקושי גדול ושיחא כוחת
בית דין לשמים כדאמרינן בית דין מכין ועונשין שלא כדן ולא
לעקור דבר מן התורה אלא לעשות סייג לתורה עכ' ולדברי
ד"ת אין אנו צריכין כל זה שהוא מפרש דכל זה לא איירי אלא ב
במשכנו להיות בטוח במעותיו ולא בא עת לפרוע ממנו אבל
בשכא ליפרע מחובו והוא אינו רוצה לפרוע והוא בחזקה שיש
לו מטלטלין ומבריוחן שליח בית דין נכנס לביתו למשכנו ופרע
לוח חובו שפריעת בעל חוב מצות עשה והא ומכין אותו עד ש
שתצא נפשו כדי לקיימה ומיהו אין בופין אותו להשכיר עצמו ו
ולא לעשות שום מלאכה כדי לפרוע וכתב א"א הרא"ש זל
בתשובה אפילו התנה על עצמו שיתפוש המלוה את גופו וכת' לו
זה בשטר אינו מועיל ואינו יכול לא לאוסרו ולא להשתעבד בו
במשכון זה שמשכנו להיות בטוח בחובו ואומרי' בו מצות השבת
והעבוט לא שייך ביה סידור אלא לוקח כל מה שימצא לו בחוץ ו
ומחזיר לו כסות לילה וכליה וכסות יום ביום וכשכא ליפרע מ
פחובו לא נאמר בו השבה שדרי בא לפרוע ולקחת את שלו אבל

סידור שייך בו כמו שאפרש וביצד השבת העבוט כשכא
למשכנו להיות בטוח מחובו ממשכנו על יד שליח ב' דין ולוקח
לו כל מה שיש לו בחוץ וחוזר לו כסות יום ביום ונוטלו כלילה
וכסות לילה כלילה ונוטלו ביום וכן מחזיר לו כלי אוכמנהו
ביום ואפילו הוא עשיר הרבה בקרקעות ואין לו מטלטלין אלא
אלו שמשכן צריך להחזירם לו אבל אם יש לו מטלטלין אחרים
שאין צריך לאילו אין צריך להחזיר לו וכתב הר' יהודה
ברצלוני שצריך להחזיר לו בעדים ולהתרות בו אל תחזירהו
לי אלא בפני עדים שאם לא כן יכול לומר החזרתים לך א"ע ש
שנתנו לו בפני עדים ואחר כך נאמן לומר פרעתך בהיכת ממנו
דהחזרת לך ואינו יכול למוכרו לעולם כיון שלקחו בתור' משכון
אם לא שיחזירנו לו על מנת שלא לחזור ליקחנו בתורת משכון
אלא בתורת פרעון וכל זמן שנחג עמו בזה אין השביעי משכמתו
ואם החזירו ומת הלוח נוטלו מהבנים ואין לו דין שאר מטלטלי
דיימי ואין צריך להחזיר לבניו וכיצד הוא הסידור שליח
בית דין נכנס לביתו ומכריחנו לפרוע ואף אם אינו רוצה ליתן מ
מכין אותו עד שיתן ואשר יקח ממנו יתכנו למלוה וחזינן לו א
אלא שצרי' לכדר לו למאן דאית ליה ולפאן דלית ליה נוטל הכל
ואינו מניח לו כלום ורת פסק שאין מסדרין לבעל חוב
והנאונים פסקו שמסדרין וכן כתב רב אלפס וכן היא מסקנת א"א
הרא"ש זל אוכמרים לו הבא כל מה שיש לך ולא תניח כלום אפי'
מחט ומגזיק לו בזון ליום וכסות י"ב חדש כסות הראויה לו היה
לבוש בגדי משי ורקמה מעבירין אותם ממנו ונותנין לו כסות ה
הראויה לו ל"ב חדש והפילין וסנדלים וכמה לישב עליה וכמה
ומצע לעשיר לישן עליה עם כל צרכי המטה כגון כר וכסת ו
וסדינים וכסוי וכמה ומפץ לעני ואם הוא אומן נותנין לו כלי א
אוכמותו ב' ככל בין ומין כגון אם הוא חרש נותנים לו ב' מעצרי
וב' מגרות והיה לו כמין אחד ג או ד ומכין אחר לא היה לו אלא
אחד מוכר מהמין שיש לו הרבה עד שלא ישאר לו אלא ב' ומכרי'
שאין לו אלא אחד אין מוסיפין היה אכר או הכר אן ספן אין
נותנין לו צמדו או חבורו וספיתו א"ע שאינו בתפרנס אלא מ
באילו אינו בשאר כלי אוכמות אלא בכלל שאר נבסים ומכרו
בבית דין ויפרעו בהם לבעל חובו וכתב הר' יהודה ברצלוני
אפילו אם הוא תלמיד חכם ותורתו אוכמותו אין מגזיזין לו ספריו
ואפילו סת' לפי שהם כשאר נבסים שבעל חוב גובה חובו ולא א
אמרו שנותנים לו תפילין אלא שהן דרך מלבוש ומצוה הביחור
לגופו וכשם שנותנין לו כסותו כך נותנים לו תפילין ואין בניחי'
אלא לו לבדו אבל לא לבניו ואפילו הם קטנים ומוטלין עליו ל
לפרנסו וכן לא לאשתו א"ע שהוא חייב כמו ניתיה ולא מבטיא
שלא תטול אשתו כמוונותיה להבא אלא אפילו תפכה מנבסי ב
בעלה כגון שהלך למדינת הים ותפסה מנבסים שתזון בהם מ
מוציאין בידה ונותנין למלוה וי"א שאם קדמה היא למלוה
שתשבע ותטול ורב אלפס כתב בתשובה שאין לאש' מוונ'
לא מקרקעי ולא מטלטלי עד שיפרע המלוה אפילו היתה קדמת
ואפילו הלך בעלה למדינת הים ולותה בשטר ואבלה אף על פי
שקדמה הלואה מוונותיה בשטר להלואתו של בעל השטר אי
הלואת המוונות נגבית עד שיפרע בעל השטר תחילה כמה
דברים אמורים במלוה בשטר אבל אם היתה המלוה שעל הבעל
על פה והיא לותה לצורך מוונותיה על פה או בשטר איזה מהם
שיבא לגבות תחלה קודם ואם באו שניהם כאחד חולקין
במה דברים אמורים שאין נותנין לאשתו ובניו כסות בזמן שלא

אעפ"ש שמורה פטור אפי' אם יש לו ממה לשלם ואפי' לאחר שיגדיל
בדתן והם שחבלו באחרים פטורין ואם תובעין אותו בדברים ש
שנשבעין ונוטלין כשכיר וכיוצא בו פירשתי למעלה בדין שכיר
והחרש והשוטה דינן כקטן לענין חבלות ונזקין שהן פטורין אפילו
אחר שיתרפאו ולענין עסקי גלואה ומשא ונותן דין החרש כדין
הקטן שאם מלווה בעדים או שמורה חייב לשלם מיד ואם הלווה
שלא בעדים וכפר ממתנין לו עד שיתרפא ומשביעין אותו אבל
שוטה לאו כד משא ומתן הוא כלל ואפי' אם נתרפא והודה אינו ח
חייב לשלם ואפי' אם הלווה בעדים שאבדה מדעת היא ואין צרי'
לכיר שאין משביעין אותו לכשיתרפא והסומא דרי הוא ככרי'
לכל דבריו בעניני' אלו ונשבע בכל מיני שבועות ונשבעין על ת
תביעתיזו ואשת איש כתב רבי האי שאין משביעין אותה אלא כ
כותבין לתובע שנתחייבה לו שבועתה ואם תתאלמן או תתגרש ת
תשבע שאלה לאא הראש ג' ששאלת אשת ראובן שהשאלה
לאשת שמעון כלי כסף וכלי זהב ובבקר יצא קול שנגנבו הכלים
ושאלה אשת ראובן את חפציה וחשיבה אשת שמעון אין לי ממה
לשלם שדכל של בעלי ושמעון בעלה אומר לא אשלם כלו' שלא
נתת לי ועוד חושדין לשמעון שימדע מה שנעשה בהם והא מילתא
דפשיטא שאין שמעון חייב לשלם מה שלותה אשתו אמנם אחרי
שמורה שבאו הכלים האלו לביתו חייב לישבע שאינם ברשותו
ושלא שלח בהן יד ושלא פשע במה שנגנבו וגם האשה תשבע ש
שאינם ברשותו וכתבו עליה פסק דין שחייבת ליתן דמי אותם
הכלים לכשתתאלמן או תתגרש וששאלת אשה שנתחייבת
שבועה בשביל שטר חוב שיצא עליה כתקנת הגאונים להשביע
הלוה אם יש לו בטלסלין והיא מס' בת מה דינה תשובה אשה שה
לאיש לכל עונשין שבתורה ואיש צריך לברותו עד דציית דינא
וכן הוא דין האשה וכן יש תשובה לנאק וששאלתם לענין ה
הזמנת אשת איש לדין שיש אומרי' שאין מומינין אותה דמאי נפקא
מינ' בהזמנת כש' שאם מוד' אינ' משלמת כך אם כופר אינ' נשבעת
כי השבועה במקום התשלומין לכך ימתן בעל דינ' עד שתתאלמן
או תתגרש ויש אומרי' שמומינין אותה לדין שאעפ"ש שאם תודה ש
שלותה או גולה אין מחייבין אותה לשל' שמא תודה דממנ' והלוה'
אז הגול מצוי אצלה וחבעל מודה גם הוא ואפי' אם לא יודה הבעל
לדבריה ישיעו אותו כי אינו יודע שיש לזה התובע ביד אשתו
דבר מצוי אצלו ואם ישבע בעלה ולא נמצ' דרך לדין עלי' שישלם
כותבין זכות לתובע שיגב' זו אי יודעו ממנ' לכשתתאלמן או תתגר
ואם כפרה משביעין אותה מד' שבא תודה ויקח התובע זכותו בידו
ואינו רואין דברי האומר מומינין אותה כי דשוה הבתו אשה לאיש
לכל דיבין שבתורה ומה שאמרו כי השבועה היא במקום ממון א
אינו אלא משביעין את הנתבע אולי יודה לכן משביעין גם אותה
אולי תודה ואם מצוי אצלה תחזור לבעל ואם לאו יכתבו לתובע
זכות שיודה לו או לירשיו עליה או על יורשיה ומה שאמרת שאו'
הבעל אינך רשאי לגנות את אשתי אינה טענה ליקח הוא על א
אחרים ולא יגנו את אשתו להוציא מידו וכך ראוי לעשו' קאמינין
אותה ואת בעלה ושואלין אותה לבריה ואותו לברו על אותו ממון
אם הוא מצוי ואם אינו מצוי כמה הוציאו או כמה היה ואם לא מכו' כי
דבריה חוזרי ומדקדקי' בדרישו' ובחקירו' בכל צד שיוכל הדין אם
יצא מזה כלום מוטב ואם כפרה משביעין אותה ואולם כצינעא
ולפי כבודה ואם תודה ואמרת שאינה מצוי בידה או משביעין את
שניהם שאין ברשותם ממנו כלום ושלא עשו קנוניא על ממונו
של זה ויש מנהג כשמומינין אשת איש בודקין בשכיניה אם היא ר

רגילה לשאת וליתן עם אנשים מזמינים אותה אלא שבענינים א
אותה לפי כבודה שלא תתגנה ואם אינה רגילה בכך אלא צנועה
יושבת בביתה שואלין לתובע על מה תובעה ושואלין אותו איך
נתת ממונך לאשת איש ושוקלין הדברים כלכם אם יראו רגלים
לדבר מזמינין אותה ואם לא יראו פנים לדבר אין מזמינין אותה
כי תואנה הוא מבקש ולא באשת איש לכד עושיין כן אלא גם ל
לבתולה היושבת בית אביה שאין דרכ' לצאת ולבא עושיין כן צו'
מצות עשה להלוות לעניי ישראל ומצוה גדולה היא יתיר
מן הצדקה שהמקבל הצדקה כבר נצרך לשאל' חו'
שלחה עדין לא הגיע לידו כך וקרובו עני הוא קודם
לעניים אחרים ועני עידו קודמין לעני עיר אחרת ואפילו עשיר
שצריך ללוות מצוה להלוותו לפי שעה ולהחנותו ואף בדברים
וליעצו עצה ההוגנת לו ואסור לנגוש את הלוה כדי שיפרע
כשיודע שאין לו ואפילו להראות לו אסור מפני שהוא נכלם ב
בראותו למלוה ואין ידו משגת לפרוע לו וכשם שאסור לכלוח
לתובעו כך אסור ללוה לכבוש ממון חבירו ולומר לו לך ושוב
ומחר אתן ויש אתו וכן אסור ללוה לקחת הלוואה ולהוציא שלא
לצורך ולאכדה עד שלא ימצ' המלוה כמה יגבה חובו ואם עושה
כן נקרא רשע וכשהמלוה מביר את הלוה שהוא בעל מדה ה
הזאת מוטב שלא ללוותו ממה שילווהו ויצטרך לנגשו אחר כך
יעבור בכל פעם משום לא תדהה לו כגושה ואם בא המלוה
לבית דין למשכן ללוה או ליפרע ממנו יש לבית דין לעשות לו
דין ולא יאמרו פלוני עני ואין לו ופלוני עשיר ואין צריך לו אלא
אין מרחמין בדין ואם בא למשכנו לא ימשכנו הוא בעצמו שאם
משכנו בעצמו עובר בלא אלא ב' ישלחו לו שלחם ואף ש
שלחם לא יבנס לביתו למשכנו אלא אם ימצ' לו שום דבר בחוץ
יקחנו אבל לא יבנס לביתו ואפי' בחוץ לא ימשכנו דבר שעושיין
בו אוכל נפש כמו ריחים ורכב פירו ריחים של יד שה' מטללי'
ושייך ביה משכון אבל בתי ריחים של מים דרי הם בקרקע ולא
שייך ביה משכון אלא גובינא כשאר קרקעות דלא שייך משכון
אלא במטלסלין שאין בית דין ממשכנין ליקח קרקע למשכון
וכמו אם המלוה בעצמו נכנס לבית הריחים ונטל הריחי העליונה
או הגבול והסיבב והגלגלים כבר נעשו כגולטלין ויש להם דין
כלי אוכל נפש ומחזיר אותה בשעת מלאכה וכתב הרמב
דכל מיני כלים בין שעושיין בהם אוכל נפש כגון דרמש ומודג
ורחא ומורה נפה וכברה ועריבה ותמר וסכין של שחיטה
ושמחתבין בו פתובשר וסידות ובגרפות ובזלגות וטפודי וכוסות
וקערות וכיוצא באילו בין שאינן אוכל נפש אלא כלים שעושיין
בהן מלאכה ליהתפרנס בהם כגון זוג של ספרים וצנוד של פרות
כולם אסור למשאבם בין בשעת מלאכה בין שלא בשעת מלאכה
אלא היבא דמסריננהו מדעת' למלוה או לשליח בית דין או מותר
ליקחם והא דאין ממשכנין אוכל נפש דלית ליה דוקא אלא חד
מכל מיין ומיין אבל אי אית ליה תרי בחד מינא שרי למשקל חד
אלמשבך חד ודוקא דברים שעושיין בהם אוכל נפש דלא עביד
בהו עבידת דמיתזן מאגריה אבל כלי אומנות דעביד ב' עבידת'
דאיתזן מאגריה שביק ליה תרי מכל מינא ומינא כדאמרינן ובי
סידור עב' ור' יצחק פירש דלא הוי אוכל נפש אלא כשעושיין
בהם כמש אוכל נפש כמו ככין של שחיטה ופרות הכרככות ו
וכיוצא באלו אבל שאר כלי אוכניו כגון פרות החורשית וזוג של
ספרים אף על פי שמשתכרי' בהן לקנות אוכל נפש מות' למשכנו
וכן כתב אהראש זל ואם משכנו הרבה כלים של אוכל

קביעו לי זמן עד דמרענא ליה לשתריה וקבעינן ליה יום פלוני
ולא אתא קדמנא ונטרינן ליה תרי בשבתא וחמשא בשבתא ותרי
בשבתא ולא אתא והשתא כתבינן ליה פתיחא עליה ושמתין ליה
שלשים יום ובתר הכי שלשים יום אחריני ולא אתא קדמנא ו
וכתבינן אדרכתא אניכסיה ע"ט

לא היה לו שום טעם כנגד השטר אלא שאמר שאין לו בנה
לפרוע בזה כתב הרמבם דין תורה אם נמצאו נכסים ל
לזה מסדרין לו ונותנין השאר למלוה לא נמצאו לו
נכסים אם לא הוחזק ברמאי אין לבד לתור ולדרוש אחרינו ולא
ליכנס לביתו ולא להכלימו בשום דבר ולא להזיקו להביא ראיה
שהוא עני אבל מחרימין על מי שיש לו ולא יפרע לו אך אם נ
נכתפקו בדי בענין הלזה ובעסקיו יש להם דרוש אם רמאי הוא
ומשרבו הרמאין וננעלו דלת בפני לוויין עמדו הגאונים ותקנו ש
שיהו משביעין הלזה שבועה חמורה בעין של תורה בנקיט חפץ
שאיין לו כלום יותר על הדברים שמסדרין לו ושלא החבי בבתי
אחרים ושלא נתן על מנת להחזיר כדי להכריזי מבעל חובו וכולל
בשבועתו שכל מה שיריח או יבא לרשותו מאשר תשיג ידו לא
יאכל ממנו כלום לא לאשתו ולא לבניו ולא לבישם ולא יטפל
בהם ולא יתן מהם לאדם בעולם אלא יוציא מכל אשר תשיג ידו
מוון ל יום וכסות יב חדשי מוון הראוי לו וכסות הראוי לו כדרכו
וכל היותר מצרכו יתן לבעל חובו ראשון ראשון עד שיגבגו כל
חובו ואם לא כלל בשבועתו על כל אשר תשיג ידו מכאן ולהבא
יכול להשביעו סוף כל ל יום ומחרימין תחילה על כל מי שיודע
לפלוני נכסים ולא יודיע לבד ואם יש לו בעל חובות הרבה אין
צריך לישבע שבועה זו לכל אחד ואחד אלא שבועה אחת לכול
שבועה זו תקנת הגאונים היא ואין מוקדקין להחמיד בה אלא
להקל יש אומרים שנותנין זמן לשבועה זו צ"ע יום שהיא במקום א
אורכתא שאין נותנין אותה עד אחד צ"ע יום יש מדין אות לאומי
לא אתיבא דלא לתר כתבינן אדרכתא וכן נהגין להשביעו לאלתר
שאלה לאא הראש זל ששאלת ראובן הכי בתוב

כל מה שיש לו לישבע עלית בתקנת הגאונים בשביל חוב שיש
לשמעון עליו וטען שמעון שלא נשבע על כל מה שיש לו ושיכרר
זה דבר פשוט הוא מאחר שנשבע להביא לבד כל נכסיו ולא ה
דיבא בכתב שעבר על שבועתו ופסול לעדות ולשבועה אם לא
שהשאר דבר מועט שנוכל לדנו בשוגג ששאלת ראובן השביע
לשמעון שבועה זו בתקנת הגאונים ולא השביעו להבא ואחר כך
תבעו לוי ששטרן מאוחר והשביעו להבא מה שיריח יותר על ה
הוצאה הראויה לו ואחר כך בא ראובן המוקדם להשביעו גם ל
להבא ואומר שכבר נשבע לתת ללי וטוען ראובן כי שטרן מ
מוקדם הוא יקח תחילה לא שייך דין קדימה בדבר שאינו בעול
העתיד לבא לאחר זמן ואם לא שנשבע זה חולקין וכיון שנשבע
לתת ללי צריך לקיים שבועתו גם אחר שתקנו שבועה זו
אין בעל חוב יכול ליכנס לביתו של לזה לא הוא ולא שליח בדי
שלא תקנו לעקור דברי תורה אלא לעשות סייג אלא הלזה עצמו
יוציא בלוי או יאמר כך וכך אית לי ומניחין לו הראוי לו ויוציא ה
השאר ישבע ואם נשבע והשיג ידו יותר על הצריך להוצאתו ו
ואומר שיש עליו חובות לאחרים לא יטלו ממנו האחרים שאומר
שיש להם חובות עליו אלא בעל השט לבד שאינו נאמן בהודאתו
להפסיד לבעל השטר וכן אם נראה לו במוק אחד שנשבע שבוע
זו או קודם שנשבע ואומר של אחרים הוא אינו נאמן עד שיביא
ראיה שכל מה שנמצא ברשות האדם בחזקת שלו הוא

שאלה לאא הראש זל ראובן נתן חפץ לשמעון למכור וכא לוי
בעל חוב של שמעון ולקחו בחובו וכא ראובן ותבעו מלי ואומר
ששלו הוא ואין לו עדים שנתנו ליד שמעון אם לקח לוי מיד ש
שמעון בעל חובו חפץ הודיע שהוא של ראובן לאו כל כמיניה
וצריך להחזירו לראובן אבל אם אין ידוע כבודאוי של ראובן הוא
לאו כל כמיניה לומר שלי הוא ואף אם שמעון מודה לו כי ה
הנמצא בבית האדם אנו מחזיקין שהוא שלו עד שיתברר בעדים
שאינו שלו והודאת שמעון אינה כלום להוציא מיד לוי ואין כאן
עסק שבועה אם לא שיטעון ראובן ללי אתה יודע כדאי שהחפ
שלי אז ישבע שאינו יודע שהחפץ שלו ואם שמעון הוא כרסור
ידאה שהחפצים הנמצאים בביתו שהוא רגיל למוכרם אינם ב
בחזקת שלו למשכב בחובו ורסור לא בעל החפץ נאמנים ב
בשבועתם וכן אם מצא בבית בעל חובו מדברים העשויים ל
להשאיל ולהשכיר וכא אחר ואמר שהשאלם או השכרם לו יש
לו עדים שהיו שלו נאמן ולא יוכל ב"ח למשכנם בחובו ואם אין
לו אלא עד אחד שהוא שלו אינו מועיל לו להוציא מחזקת ב"ח
שמשכנו כתב הרמבם מי שהחזיק עני וכשר הולך בתום והדבר
גלה וידוע לדין ולרוב העם וכא בעל חובו להשביעו בתקנה זו
והחזיק התובע שאינו מכתפק בענין של זה אלא שהוא ככיון ל
לצער ולכישו כדי להנקם ממנו או כדי שילוח מנויים בריב"א
כדי שיתן לו כגדי אשתו להנצל מהשבוע אסור לדין להשביעו
שלא תקנו הגאונים שבועה זו אלא מפני הרמאים וכאחר שהחזק
זה שאין רמאי אסור להשביעו וכן מי שהוא רמאי ומקולקלין ד
דרכיו ואמוד שיש לו כמון וטוען שאין לו והוא בא לישב בתקנה
זה אין ראוי להשביעו אלא אם יש כח לדין לעשותו עד שיפרע
לבעל חובו או לדנותו עד שיתן יעשה כללו של דבר כל מה ש
שיעשה מדברים אלו וכוונתו לרדוף אחר הצדק ולא להעביר ה
הדין על כל אחד מבעלי הדינים הרי זה מורשה לעשותו ומקבל
שכר והוא שיהיו מעשיו לשם שמים שאלות לאא הראש זל
ששאלת ראובן שהיה חייב לשמעון כלזה על פה ונתן כל אשר

ללוי להפקיע חוב שמעון תשובה כל בזה דאולי בתר אומדנא
דמוכח וצולל במים אדירים והעלה בידו חרס ואין לך אומדנא
גדולה מוון שיתן כל אשר לו לאחרים ויחזור על הפתחים אלא נ
נתכון להערים להפקיע מל זה שמעון ולא תפק זכמו ולא תועיל
ערבתו ויגבה בעל חוב מלוי שמקבל המתנה שאלה לאא
הראש זל ראובן לזה שמעון מלוה בשטר ושיעבד לו כל נכסו
שקנה ושיקנה בטלטי אגב מקרקעי ואחר כך נתן כל נכסו ל
לאחר בקרוביו ולא שיר כלום לעצמו ואוכל עם קרובו הוא ו
אשתו ולובשים בגדים נאים ונותנין מתנות לאחרים ואמרים
שהכל נותן להם קרובם ויושב בטל ואינו רוצה לדתעסק בשום
דבר ועוד שאשתו מתעסקת בפרקמטיא בבית קרובו ואומ' שהב
של קרובו וכשבא בעל חובו לגבות ממנו נשבע קרובו שהכל ש
שלו ובא בעל חוב להשביעו בתקנת הגאונים ושיגלגלו לו ב
בשבועתו אם המתנה שנת אם יש בה קבוצא ורמאות או לא ועוד
שאם יש בידו כח לישול מנכסים אלו שהברית להגבותו חובו
שיטול כרשות מקבל המתנה בין מן המעות והמטלטילי עצמן ש
שנתן לו בין מה שקנה והרריח בדמיה מקבל מתנה זו או שלוחו
ובקש עוד שישיעוהו שיגבהו מכל מה שימצא בידו מכאן ולהב
ומה שיריח מאיזה צד שיהיה וא' שישיעוהו שישתדל במלאכה
שרגיל בה בפרקמטיא או בריבית ויגבהו חובו ממה שיריח אחר
שיוציא ממנו צורך מזונו ואם אומ' איני מוצא מעות בריבית

חיי להם בגדים אבל אם היו להם בגדים שעשה להם הוא אין בעל
חוב גובה חובו מהם אפילו אם הם חדשי שלא לבשו מעולם בין
שקנאם לשמם אין בעל חוב גובה מהם כנסות אשתו ולא כנסו
בניו וכתב הר יחודה ברצלוני הוא הדין אם קנה ספרי לבניו
ללמוד בהם הן כלל מה ששנינו ואין לו בכסות אשתו ובניו ולא
נהירא דלא עדיפי כצפדים שלו כמו שכתב לבעלה ואם כן כל
שכן ספרי בניו וכתב הרמבם כמה דברים אמורים בכלי חול
אבל בגדי שבת ומועד בעל חוב גובה מהם ואין צ"ל אם היה בהם
טבעות וחלי זהב שהם לבעל חוב ויש מחלקין שאם היא מ
מיוחסת אין בעל חוב גובה אפילו מבגדי שבת וזו טוב ולא בכל
תכשיטיה אפילו זהב ומרגליות מפני שהיא עולה עמו ואינן יורדת
עמו ויש אומרים שאין חילוק בין מיוחסת לשאינה מיוחסת ולא
משל חול לשבת אלא מבולגן אין גובין לבעל חוב כיון שזכת בהן
משעה שלקחן אין לבעל חוב שיעבוד עליהם וכתב הרמב"ם
הוא דאין לבעל חוב כנסות אשתו ובניו אף על פי שעדין לא ל
לבשו דווקא שקנאם להם קודם שלוח אבל קנאם אחר שלוח
אפילו לבשו ככר בעל חוב גובה מהם והוא שכתב לו דאקני ו
ישיעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי אבל אם חסר אחי מכל הדברים
האילו אין גובה מהם וכל זה לא מיירי אלא בבגדים שהבעל קנא
לה אבל כל מה שהבניכה לו בין נכסי מלוח בין נכסי צאן ברזל
אין בעל חוב גובה מבניו אם ידוע שהוא ממה שהבניסה היא ואם
אינו ידוע יראה שהיא נאמנת בשבועה בבגדים ותכשיטים שדרך
האשה להבניס לבעלה ואין חילוק בענין סידור בין מקרקעי ל
למטלטלי דהוא הדין אם אין לו מטלטלי וכל לגבות ממק קעי מ
מניחין לו לצורך כל הדברים שפירשתי כתב בעל התרומה
התנה עמו שלא יסדרו לו בחוב זה לא אבדין דהוי מתנה על מ
מה שכתוב בתורה אלא הוי בכל תנאי שבמבוא וקיים אבל כמה
ששיעבד לו כל נכסיו אין בזה תנאי לבעל חוב הסידור שלא היה ב
בדעתו אלא על נכסים הראויין לו על פי תורה עד שיזכיר בהד א
תנאי הסידור ואפילו אמר כגלימא דעל כתפאי לא אמר אלא על
איצטילא בתק וזו שאינה כסות הראויה לו שימכרוהו ויתנו לו

כסות הראויה לו וכן אם א"על מנת שלא יתא בחוב זה דין סידור
אינו מועיל דהיה ליה מתנה על מה שכתוב בתורה כמו על מנת
שלא תהא שביעית משמטתו דלא כהני ואין מסדרין בחוב שאינו
דרך הלוואה כגון שכירותו ושכירות בהביתו וכיוצא בו וכן בשבא
ליפרע מן הערב כדרך שאח מבלי אילו אינם בכלל השב העבוט
כך אין סידור נוהג בהם אבל קבלן דינו כלוח אבל הרמב"ם כתב
שאין סידור נהג בערב ובכל אילו וזראבד כתב בענין הסידור
והחזרה קרוב לזה שפירשתי אלא שהוא תלה בדעת הלוח שכתב
אי אמר הלוח לא בעינא לזבונא באני דילמא מיתרמי לי וזו ופרעי
ליה בהא אין מסדרין אלא שקיל מלוח בוליה ומחדר ליה ללוח ואי
אמר ליה בעינא דתסדרן ליה מסדרין ליה ומאי דפיש יתבינן ל
למלוח ומחלטינן ליה עכ"ש אומרים שגם בשעת משכון
מסדרין ומניחים לו כלים הצריכי לו וכן כת הרמב"ם לא ימשכנו
דברים שעושין בהם אוכל נפש ומניח לו מטה ומצע לעשיר וכל
הגמצא בידו חוץ מאילו יכול למשכנו ומחזיר לו לעולם כלי יום
ביום וכלי לילה כלילה עד כתי חייב להחזיר וליקח עד עולם
היה המשכון מדברים שאין צריך להם ואין מניחין אותו ללוח הרי
זה מניחם אצלו ליום ומל יום ואילך מוכרן בבית דין וק' לדבריו
כיון שצריך להניח לו בשעת משכון דברים הצריכים לו למה מ
מחזירין והלא אין תורה אלא בדברים הצריכים לו ואותם הניח

סדר

לו ונס לדברי הרמב"ם קש' למה תלה הדבר בדעת הלוח מסתבר
טפי לתלות בדעת המלוה על כן הוא עיקר כמו שכתבתי
וכן כתב א"א הראש זל

גביית החוב כך הוא כשהמלוה מוציא שטרות
מקוימים כראוי אומרים ללוח שלם אפילו שוח
כמה שנים ולא תבעו ולא אמרינן מחל לך כיון ש
ששתק כל אילו השנים בין ששטר חובו יוצא מתחת ידו בין ש
שאר שטר חובו יוצא מתחת ידו אם החייב מודה ואם כתב הלוח
כל נכסיו לבניו וכתב למלוה קרקע כל שדו ושתיק לא איבד בזה
זכותו דלא אמרינן הכי אלא בכתובה אבל בשטר חוב לא וא"א
הראש זל כתב בתשובה שצריך לעשות הדין דרישה וחקירה
בשטרות ישנים שמוציא מ אותם למה לא תבעו עד עתה אם י
יראה לך צד רמאות כדי להוציא הדין לאמתו ואין יורדין לנכסיו
עד שיודיעוהו תחלה אם הוא כאן או במקום קרוב ולקמן
יתבאר עד כמה נקרא מקום קרוב ואם טעה הדין וחזיריו לנכסיו
קדם שיתבענו מסלקים אותו טען הלוח מזויף הוא שטר
תנו לי זמן שיש לי עדים לפסול שטרות נותנים לזמן שלשים י'
וכתב הרמב"ם אם יראה לדין שיש ממש ברבריו נותנים לו זמן
ואם נראה לדין שאינו בא א"א בעלילות ובתואנות ובטענות
של דופי אומרים לו שלם ואחר כך אם יש לך ראיה יחזיר ואם
היה המלוה אלם ושמו אינו יכול להוציא מידו מגידו ביד שלישי
לא בא בזמן שקבעו לו ממתנין לו עד כ' וזה נכ' לא בא כותבין ע'
עליו נדו וממתנין לו כנדרו צ' יום ואם לא בא מתדין לו נדו
וכותבין למלוה אדרכתא על נכסיו שיקחם בכל מקום שימצאם
וכתב בעל העיטור הא דמשהינן ליה צ' יום דוקא כשבא ל
ליפרע מן הלוח בעצמו אבל אם בא ליפרע מן הלוקוח או
ממתנין לו שלשים יום וכן כתב רב האי וא"א הראש זל כתבין
דחי שינן לפסידא דידיה וכמתנין ליה צ' יום כל שכן לפסידא
דלקוחות כמה דברים אמורים דמשהינן ליה צ' יום דאמר את נא
פירוש שחא נשפט לומר עתה אבא ואביא ראיה ואבטל השטר
אבל אם הוא מודה ואינו רוצה לבא כותבין עליו אדרכתא ביד

וכן אם התביעה היא פקדון אפילו אם נשכח לומר עתה אבא אין
ממתנין לו אלא אכ"א יבא כותבין עליו אדרכתא ביד ומ"ם
יודיעוהו קודם שיכתבו אדרכתא עליו הוא שלא יהיה רחוק אלא
מהלך יום אחד אבל אם הוא רחוק יותר אין צרי' להודיעו ורמב"ם
כתב ב ימים ואין נראה כן בגמרא דהא דכתבין אדרכתא על נ
נכסיו בשלא בא דוקא על מקרקעי שלו דכשיביא אחר כך וזה
לפסול את השטר יקח את שלו אבל אין כותבין אדרכתא על מ
מטלטלין דשמו יברחם המלוה ואפילו אם יש למלוה קרקע ש
שיכול הלוח לחזור וליקח מבניו כשכיל מטלטלים שלקח מבניו
שלא בדין חיישינן שמו יתקלקל בענין שלא יוכל לפרוע מבניו
כתבו הגאונים אע"ג דלא כתבין להו אדרכתא על מטלטלין יתבינן
להו ביד שלישי ויחבי ליה זמן הראוי לבית דין אי ברע ליה בגוה
דהוא זימנא לחיי ואי לא יחבינא ליה בידא דמלוה וכן בקרקעות
אם המלוה אלם ולא יוכל הלוח להוציא מידו אחר שיפסל שטר
באחרי את האדרכתא עד שיודיענו ללוח אפי' אם הוא רחוק מבין
הרבה כתב הרמב"ם הא דאין כותבין אדרכתא במטלטלין
כשהוא נשכח ואובא אתינא אבל כשהוא אוב לא אתינא כותבין אפי'
במטלטלין וא"א הראש זל לא חילק בזה זה נוסח הפתיחה בכותב
תלתא כחרא הינא ואפיק פלוני קרבנא שטר חוב יהיה ליה על
פלוני ופתחבו ליה ברינא לקינחיה שטרית ואמר לן פלוני וכן

לוח

שאב אדני משלם קבעו לי זמן שאלוה או אימשכן או אמבור ואביא המעות הרבכם כתב נותנין לו זמן ל' יום ואין מחייבין אותו ליתן משכון שאילו היו לו מטלטלין כד גובין אותן ביד ואם ירצה המלוה יחרים סתם על כל מי שיש בידו מ מעות ומפליג אותו בדברים ואין מחייבין את הלוח להביא ערב עד שיתן עב ופראח שאם יראה לדין שיש לחוש לו שמא יברח או ישמש צריך ליתן ערב רב אלף כת בשוכה הזמן לפי ראות הדיין אם יראה לו שלא יספיק לו ל' יום יוסיף או אם יראה לו שאי צריך כל כך יפחת ואם יאמר התובע אני צריך לילך לדרבני ואיני יכול לישוב ולהתעכב לזמן אופרים לו עשה שליח שישב כאן ו יכתין עד שיגיע הזמן וכת' רח שאין נותנין זמן אלא למלו' סתם או שהתנה עמו שיפרענו כל עת שיתכענו כיון שאין לו זמן קבו לפרעון אבל הקובע זמן לחבירו והגיע הזמן אין נותנין לו זמן א אחר שכבר ידע הזמן והיה לו לטרחה ולחזר אחר המעות לפיכך מורידין המלוה מיד לנכסיו אבל הגאונים כתבו שעל כל מלוה נותנין זמן וכן כתב רב אלפס בתשובה נשלם הזמן שנותנין לו ולא באבותבין מיד אודרכת על נכסיו ואם לא ימצאו לו נכסים אין מנדין אותו שאין זה אפקודותא אלא שהוא נשבע מלפרוע ח חובו אבל אם יאמר איני רוצה לשלם שהוא מסרב לעשות ציווי ב' ד כותבין אודרכת על נכסיו ואם אין מוצאין לו נכסים מחרין בו שני חמישי ושני ואח' מנדין אותו ועומד כנדויו עד שישלם לו לו או עד שיטעון שאין לו כלום ושבע על זה ואם עמד כנדויו ל' יום ולא תבע להתיר נדויו מנדין אותו עוד ל' יום ואם עמד בה' כזרימין אותו וכל זמן שהוא כנדויו אסור לישוב בתוך ד' אמותיו חוץ מאשתו ובניו הסמופין על שלוחו ומותר לכל אדם לדבר עמו אלא א"כ הוסיפו עליו להחמיר שלא לדבר עמו וכאשר יבא הבגוד לפייס לכ' שולחל כנדויו שיתירו לו הנדוי לפי שדושה לקבל הדין בתירין לו לאלתר וכיצ' אם נדוהו בפניו אין מתירין אלא בפניו ואומרים לו שרדי לך מחול לך מותר לך ואם נדוהו שלא בפניו מתירין לו שלא בפניו קא

בא לפרוע אם יש לו מעות צריך ליתנם לו ואינו יכול ל לדחותו אצל מקרקעי או מטלטלי וכי' הכא דאזכא פ פסידא ללוח אם יפרע לו מעות יכול לדחותו ליתן לו קרקע כיצ' ראובן שמכר לשמעון שדה בארזית ולא נתן לו המעות אלא אקפו עליו במלוח ומת ראובן ובעל בעל חוב של ראובן לטורפו מ מיד שמעון ופייסו בדמי הקרקע שנשארו עדין בידו בזה לא נפט' בני ראובן וצריך ליתן לחם מעותיהם שנתחייב לאבדין בשביל קרקע ואם יתן להם מעות לא יהיה לו בכוח לגבות דמי הקרקע שעליהם ליתן שביל האזריות ואם יתן להם קרקע בחופס יכול לחזור ולגבות מהם לפיכך אם פקח הוא יתן להם הקרקע ויהיו ו יטרפנו מהם אבל אם אין ללוח מעות אין צריך למכור כדי ליתן לו בעו' אלא נות' לו מ' שיש לו וכת' אא הראש זל' יש לו מטלטלי וחפץ הכלוה יתור במטלטלי בכמקרקעי צריך ליתנם לו אלא שנותן לו באיזה מטלטלין שירצה חוה ואין המלוה יכול לומר מ

מחפץ פלו' אני חפץ שהוא חכיר עלי יש אומרים שאם יש לו מעות וקרקע או מעות ומטלטלים שיכול המלוה לומר בגט' כלי או במקרקעי אני רוצה ולא יהיה שאין דינו אלא על המעות כיון שיש שם מעות וכן אם אין שם מעות אלא קרקע ומטלטלי אינו יכול לומר תן לי מקרקעי אלא יתן לו מטלטלין אם ירצה ואם אין לו אלא קרקע ובה ליתנו לו ואם המלוה איני רוצה אותה רוצה מ מבקש עתה כמך כלום אלא אכתין עד שיהי לך מעות כתבתי למעלה בסומן ע"ד יא שאם יש ללוח שטרי חובות על אנשי ש שאינו יכול להגבותם למלוה בחובו שאי גוף כיון ועוד שהקרקעל מוצי' בהם וא' הראש זל' כת' שיכול להגבותם לו וישומו אותם כפי מה שהוא הלוח אם הוא אדם ובפי כח שהם נכסיו עדיית או זיבורית ואם יש לו מעות לל' זה ותולה אותם בגוי המלוה חפץ ש שהם שלד' ואומר כן כדי לדחותו מהם מחרימין על כל מי שימיע לו ממון או מעות ויש אומרים שאם הלוח אמור אין שומעין לו ו וכופין אותו ליתן מעות ואם נודע שהממון שלו אלא שתלה את' בגוי ואינו יכול ליתן לו כי הגוי מעכב בופין אותו למכור קרקע וליתן לבעל חובו מעות וכן אם חביר ידוע שיש לבוי ערעור על נכסי הלוח ודא המלו' ליטול קרקע מידאת ערעורו של הגוי צ צריך הלוח לטרחה ולמכור כדי ליתן מעות וכל מה שיתן לו ה במקרקעי או מטלטלי ישומו לו כפי מה שיכול למכורין מיד האפיז בביתו לפי השעה ולפי הזמן ולא שיצטרך לחזר למכור בעידי' ובשווקים או לעכבו עד שימצאו לו קינים או שיתיקר שאם לא' כן נעלת דלת לפני לויין שיתן לו הפחת שבביתו אם אין לו מעות והבול' לא יוכל למכור לאלתר לשון הרבכם מגבין למלוה כל המטלטלין שימצאו ללוח לא יספיקו לו המטלטלין כגבין לו קרקע אחר שיחרימו על כל מי שיש לו מטלטלין או על כל מי ש שידוע לו מטלטלין וא' נו מביאים לבית דין וגובין כל קרקע שיש לו ואפי' אם הוא משועבד לכתובת אשה או לבעל חוב שקד גובין מיד לזה ואם יבא ראשון ויטרוף טורף כמנו יהיה לו מטלטלי או קרקע ויש עליו חובות לגרים ואומר כל נכסו משועבדים לגרים ואם יטלו אותם ישראל יבאו הגרים ואכרי' אותו ויהיה בשבית ה הורו רבותינו שאין שומעין לו ואין משנחזין בו ויגבה וישראל ואם יאסרוהו גרים הדי' כל ישראל מצומץ לפדותו קב

לוח

שיש לו מקרקעי ובה בעל חוב לפרע כמנו מגבין לו את חובו כן הבינונית ובשאר הן ש שבין כגון שאם היה לו עדיית ובינונית ו דב רית אגיל' אכ הבינונית של' טובה בעידיית של שאר העולם מגבין לו כמנה חיה לו ג' אר' שדות בינוניות לא יוכל חבול' לומר תן לי כשרה פלוגי בינונית שהי' חביבה לי אלא ברשות הלוח הוא ליתן לו מאתח שירצה ואם חפץ המלוה בזיבורית ואם לו תן לי זיבורית שפי פורתא כתב הרב' ששומעין לו וא' הראש זל' כ כתב שיכול הלוח לומר לא אתן לך אלא כדיגך אבל אם גם הלוח רוצה ליתן לו א

להתעסק במלאכתי שהייתי רגיל בה אני אמציא לו מעות או יבא
ויעשה עמי מלאכה בחובי במלאכה זו בעצמה ואתן לו שכר הראוי
לו כי יש לכופו ולהכריחו להתעסק כדי לפרוע חובו שפריעת
בעל חוב מצוה ומכין אותו עד שתצא נפשו ועוד שחייב עצמו
בשטר שנתן לו רשות לגבות חובו כפי דיני אומות העולם ודיני
אומות העולם להשתעבד בו כפי תנאו ועוד כתוב בשטר שנתן
לו רשות לגבות ממנו כפי יכולתו בין מן הדין בין שלא מן הדין
לפיכך אני יכול לומר לו בא ועשה עמי בחובי אפילו
שאינו מן הדין כשאר בעלי חובין כשביל תנאו שהתנה
ועוד יש תשובה לגאון שחייב אדם להשכיר עצמו לזון אשתו מ
משום תנאי כתובה גם לזה זה שהתנה מה שכתוב בשטר חייב כפי
תנאו תשובה ביון ששעבד ראובן לשמעון כל נכסיו מטלטלי
אגב מקרקעי דין הוא שיגבה חובו מן המטלטלי שמכר ראובן או
נתן כמו שהיה גובה ממקרקעי אם מכרם או נתנם אלא שנהגו
בארץ הזאת ובשאר מקומות משום תקנת השוק שאין ב"ח גובה
ממטלטלי שמכר לזה או שנתן אע"פ ששעבד לו מטלטלי אגב מ
מקרקעי ובגדו זה שכתבת לא שייך ביה ותקנת השוק דאומדנא
דמוכא היא שלהכריח מבעל חובו עשה דחוקה אין אדם נותן נ
בכסיו וימות ברעב וילכך גובה שמעון מדמתנה שנתן ראובן ל
לקרובו בין מטלטלי בין מקרקעי וישבע מקבל המתנה על דעת
ב"ד בלא ערימה וכרמה כמה קבל מתנה מראובן ויגבו בית דין ל
לשמעון את חובו ככל מה שקבל מראובן אבל אם הרווח כלום
בסחורה או בריבית באותה מתנה אף ב"ד מגבין לו מן הרווח ש
שעדין לא זכה ברווח כל זמן שלא הגבו לו ב"ד דאפילו מקרקעי
המשועבדים ללוה אם אבל לוקח או מקבל מתנה את הפירו כמה
שנים בא בעל חובו גובה את הקרקע כמו שהיא ואינו מוציא מ
כידם הפירות שאכלו וראובן ישבע שאין לו כסף ולא שוה כסף
יותר על הסידור שמסדין לב"ח ויכלול באותה שבועה שאם י
יזדמן לידו שום מבוך בכציאה או במתנה או באיזה ריח שיזדה ש
שיפרע לשמעון ואם ירצה שמעון יזהירוהו באותה שבועה באיזה
זמן שירצה וגם יכול לכלול באותה שבועה אם נתן מתנה וכמה
נתן ויגבו ב"ד לשמעון באותה מתנה ומה שטוען שמעון שיעשה
עמו כלאב כדי לפרוע חובו אף ב"ד כופין אותו לכך שלא אמרה
תורה אלא והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אלך העבוס החוצה
ואפי' שליח ב"ד קאמר שמואל נתוחי ואין משכונני לא כ"ש שלא
ישלחו יד בגופו לכופו להשתעבד לפרוע חובו וכן כתב ר"ת ב
כתובה שאינו חייב להשכיר עצמו לפרוע חובו וחולק עם ר'
אליהו שכתב שחייב אדם להשכיר עצמו לפרנס אשתו ואצטר
שגם ר' אליהו מודה בשאר חוב שאין מחזיקין אותו להשתעבד
לפרוע רק במוזנות אשתו דמספר כתובה ילפינן רבתי ביה ואנא
אפלו ואוקיר ואזון ואפרנס תשובה לא' הראש זל תורת
אמת וחוקי טובים ומשפטים ישרים נתן הקב"ה לישראל על ידי
משה רבי ע"ה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום צדיקים י
ילכו בה והפושעים יכשלו בה והפושעים המתנבלים לעק הישר
ולהגדיל שקל בבאזני מרמה חייבין חבבי ישראל לסכל עצתם
ולבטל מחשבותם ועל זה נאמר צדק צדק תרדף ואברו חבבי
זל דין אמת לאמתו לאפוקי דין מרוכה ויען אשר ראיתי מקצת
אנשים שכותבים נכסיהם לאחרים יהודים או גוים ואחר
כך לווים וכבא המלוה לגבות חובו מצוה להוציא השטר ותולה נ
נכסיו באחרים והכל רואין שאף על פי שכתב כל נכסיו לאחרים

הוא מחזיק בהם ונושא ונתן בהם ומעולם לא יצאו ברשותו כמו
דין שבא לפני בראיבן שנתחייב לשמעון בשט' ותבעו לדי' וכשרצ'
הדיין להורידו לנכסיו ראובן בא לוי והוציא שטר שנכתב לפני זה
כמה שנים שראובן זה נתן לאחד מבניו כל נכסיו ושייר לעצמו ז'
וחוב שיורשו מי שראוי לה' רשו והאמין בנו על עצמו שאם יאמר
בשעת מיתתו של אביו או בחייו על איזה ממון שימצא ברשות א'
אביו שזהו הממון שנתן לו במתנה ועוד עשה לו שטר על עצמו
באלף כפולות והזנה שלא יתחייב בזאת המתנה אלא כל זמן ש
שהשטר קיים ולא יועיל העתק ממנו וגם לא יועיל אם יעירו עדים
על הקנין אלא כל זמן שהשטר יוצא קיים מתחת יד בנו ובאתי
לשטר בתלעזת עול ולהפר מחשבות ערומים ולהודיע ולבאר ש
שאינ במתנה זו ממש לפי שידוע וניכר לכל דאומדנא דמוכח ש
שלא גמר להקנות אלא להכריח נכסיו מבעלי חוביו ויאכל ממון
אחרים ולא ימצאו כמה לגבות חובם דאנן סהדי שאין אדם נותן
שלו לאחריו ויחזור על הפתחי ואף אם הכן עכשיו קטן לכשיגדיל
יתבע נכסיו ויוציאם מתחת ידו של אביו ויצטרך האב לחזר על
הפתחים ועוד רגלים לדבר שהקנה לו אלף כפולות יותר על נ
נכסיו וכי לא די לו לבנו האחד שנתן לו כל ממנו אלא ששיעבר
עצמו לו באלף כפול' אלא כיון להכריח' שיקדים הכן לכל בעלי
חוביו ולא ימצאו כמה לגבות ולא כיון להקנות לו ועוד כי השטר
שעשה לכן מוכח דמתנה לא היתה מתנה אלא לבראת העין ל
להכריח נכסיו ורצה שיאשר השטר בידו וכשיצטרך להראותו י
ימסרנו לאחר להראות ויחזירונו לידו והיה ירא שיעתיקו ממנו ו
בוסחא מקוימת או יעידו העדים על הקנין ולכך התנה תנאו זה
ובכל דוכתא אזלינן בתר אומדנא והאריך הרבה להביא כל א'
אומדנות שבתלמוד וזה סוף דבריו ומצינו בדברי חכמים שבטל'
עצת המעדימים כדאמרינן גבי דינ' דבר מצרא זכין גריוא דארעא
במוציעא דאורחא חזינן אי עידיית אי זיבורית משו' עידיית או משום
זיבורית זכין ואי לא מפקינן מיניה ודדברים ק"ו ומה התם דתקנת
חכמים בעלמא היא משום דינא דבר מצרא משום ועשית הישר
והטוב נתחכמו חכמי התלמוד לבטל עצתו ולא תעשנה ידיו ת
תושיה על אחת כמה וכמה הבא לגזול חבירו ולבטל דברי תורה
שנבטל' את ערכותו וכיבמות הוא עשה שלא כהוגן לפיכך נעשה
לו שלא כהוגן וכמה רבות בתלמוד שכל מי שמבזין להערים
ולהפקיע תקנת חכמים ולעשות עול לחבירו לכדום חכמי בערמ'
ועמדו נגדו להפר עצתו וכחשבתו הרעה ונדון אנו ונלמד דבר
מדבר כי חכמי התלמוד לא הספיקו לכתוב כל הגמילות העתיד'
לבא הבתחדשים בכל יום אלא שהבאים אחריהם יוצאי בעקביו
ומדמין מילתא למילתא וכיוצא בזה ראיתי מרנא ירבנא הו' מאד
שרן באחד שקנה קרקע והתנה בשעת הקנין שלא תהיה לאשת
שעבד כתובתה עליה וגם על אחד שקנה קרקע וצוה לכתו השטי'
בשם אחיו כרי להפקיע ממנה שיעבד אשתו ופסק שתגבה כ'
כתובתה ממנו אחרי שכיון להערים להפקיע תקנת חכמים לאת
תועיל לו ערמתו כל שכן בגדו זה שצורך שעדה הו' ומגנדר כולת'
ומילתא דשבחא הוא ועוד שדין גבור הוא כמו שכתבתי שראוי
שיבטלו כל שטרי הברחות ותחבולות שנעשו עד היום הזה ו
וכשיבאו לפני בית דין שיקרעו ותנתן דת בטוליינא על הספר'
ועל העדים שלא יכתבו ולא יחתמו שטר על מתנת נכסים שרא'
שיש בו תחבולה ומרמה אם לא שיציעו הדבר לפני גדולי העיר
ועל פיהם יעשו ואם יעברו על זה יעבדום כאומנותם ק

הרי המעות אצל הלוה עדיין במלוה ואם ישול המלוה אותו שבח
דמבילא הוה ליה כנוטל שכר מעותיו והוה ליה כריבית אבל ש
שבח הבא מחמת הוצאה נוטל ונשבע כדן כל יורד ברשות ואם
הראש זל כתב שאם השכיחה המלוה אינה חוזרת כלל אפילו אם
ירצה הלוה ליתן לו הוצאה שהוציא עליה ואם נתיקרה חזרת לו
אם ירצה ליקחנה כפי הדין ששמו עכשיו כתב הדימבם והוה נמי
אם שמו נכסי לוקח למלוה והדרא ליה או לירשיו אימתי שירצ'
לוקח ליתן למלוה המעות ויקחנה ואם הראש זל כת' דלא הדרא
ליה ומה דשומא הדרא היינו משום ועשית הטוב והישר שישאר
הקרקע ביד בעליו אבל לוקח שלקח שיעבוד המלוה לא שייך
בזה הטוב והישר כי נכנס בשיעבודו של מלוה ולקחו במעותיו
יחזור ויקבל מעותיו מן המוכר וישאר למלוה שיעבודו שבח
אותו לבעל טוב בחובו וחזר גם הוא ונתנה לבח' שלו בחובו גם
השני צריך להחזירו לבעליו ויפה כח השני וכין אם שמוה ל'
לבעליו הראשון במאה והוא נתנה לשני במאתים או אם שמוה
לראשון במאתים והוא נתנה לשני במאה לעולם לא יחזירנ' אלא
בד' ואם לאחר ששמוה לבח' מברח לאחר או נתנה או הוריש טוב
אינה חוזרת לבעליו ודוקא שהוריש בחייו לאחר מירשיו אבל
ירושה דמבילא יורש במקום מוריש הוא וצרי' להחזירו וביאר אא
הראש זל בתשובה דוקא שלא היה לו אלא יורש אחד בהא אמרי'
דהדר אבל היו לו יורשים הרבה וחלקו ונפל הקרקע לחלקו של
אחד מהם אפי' לא שמאחו לאביהם בחייו אלא לאח' מיתתו שמוה
ליורשין קודם שחלקו ורושת אביהן וחלקו ונפל זה הקרק' לחלק
אחד מהם לא הדרא דקיימא לן אחין שחלקו לקוחות הם ונמצא
אוחו שירש שדה אביו מבר חלק שהיה לו בקרקע שגבה אביו
בחובו לאחיו ואחיו מבר החלק שהיה לו בקרקע של אביו והוה ל'
כמו זבינא דלא הדר' ליה כי אדעתא דארעא נחית מי שנפ' לחלק
השומא שהיה לו בקרקע כמו לאחיו ולא שירש אחיו קרקע והוא
מעות שמו לאשה בחוב ונשאת ומתה יורש הבעל זכותה או שמו'
ממנה ונשאת ומתה יורש הבעל זכותה לא מיהדר ולא מהדרינן
ליה שאין לד' דין יורש שהיא חשוכ' כלוקח הגבה אותו ליה למלו'
מרצונו בלא בד' לא מהדרינן ליה כתב הדימבם קנו מידו שלא ל'
לסלקו לא הדרא כיון שמחל כמו דינא דבר מיצרא דמהניא בית
קנין היתה השומא בטעו' כגון שומר חנם שפסע וחיבבוהו לשלם
ושמו קרקע שלו ואח' נמצא שהפקדון היה ברשותו לא הוה ש'
שומא והדרא אפי' מכרו הראשון או הורישו והוה נמי אם שמוה ל'
לבעל טוב בחובו ואח' נתברר שהוה ללוה מעות מצויין דהוי ש'
שומא בטעות ואם ירצה המלוה יכופ' הלוה שיקחנ' ויתן לו מעותיו
אבל אם העשיר אח' אינו יכול לכופו שיחזור ויקחנה דהוה ליה
כמו קנאה ממנו על תנאי שאם ירצה הלוה שיחזור ויקחנה אם לא
ירצה לא יקחנה קד

מי שיש עליו בעלי חובים הרבה כל מי שקדם זמן קנין של
שטר קודם הוא לגבות אפי' אם הגיע זמן הפרעון של
המאוחר קודם כגון שלוח מראובן בשטר בניסן וקבע זמן הפרעון
לשנה ולוה משמעון באייר וקבע לו זמן בחצי שנה אעפ' שזמן פ'
פרעון של אחרון קודם לזמן פרעון הראשון ראשון שקדם זמן
קנייתו קודם לגבות בין מלוה בעצמו בין מלקוחות ואם קודם ה'
המאוחר וגבה קרקע מוציאין מידו ואם מכרם קודם שהספיק ה'
הראשון להוציאם מידו אין המוקדם חזר עליו אפי' אם המעות ב'
בידו עדין אלא חזר על הלקוחות ששיעבודם בידו ואם מכרם
לגוי שאינו יכול להוציא מידו אז חייב לשלם לו אפי' אין המעות

בעין מדינא דגרמי שאלה לאא הראש זל ששאלת כח' שגבה
חובו מבתי שמעון בכתב שלטון העיר שעשו הכרזה יום אחד א'
אח' בא כח' המוקדם להוציא ממנו ושוען המאוחר כיון שלא ע'
ערערת בשעת הכרזה הפסדת כחך אם הוה הכרזה יוצא כל מי ש'
שיש לו זכות ושיעבוד על קרקע זה יבא ויערער וכל מי שלא י'
יערער עתה יבטלו זכויותיו כיון שנהגו כן דינא דמלכותא הוא ו'
ובטלו זכויותיו אבל אם בסתם הכריזו כל מי שיש לו זכות יבא ו'
יערער לא בשל זכויותיו למי שלא בא בשביל השתיקה שאין כאן
מחילה ושמא לא היה נראה לו שיש מקום זמן באותה שעה

במטלטלין אין בהם דין קדימה לפיכך אם קדם המאוחר וגבה אין
מוציאין מידו שאלה לאא הראש זל לוי הוציא שטר על ראובן
וקודם שהזמינו לדין שלח הדיין וסגר חבותו ואח' הוציא שמעון
שטר מוקדם לשל' לוי ושוען שאין זה בת' מאוחר שקדם וגבה כח'
שסגר הדיין חנותו של ראובן הדין עם שמעון מה שסוגר החנות
אין זו גבייה כל זמן שלא שמו הסחורה ונתנה ללוי שיעבר לו מ'
מטלטלי' אגב במקרקעי אז דינו במקרקעי ואם קדם המאוחר וגבה
מוציאין מידו ואם קדם המאוחר וגבה מעות אין מוציאין מידו ש'
שהדי מטבע אין בו סימן שחבול עדים להעיד על אילו המעות ש'
שראו אותן עצמן ביד הלוה והוה ליה כמו לוה ולוה באגב וקנא

וחזר וקנה שזכה התופש בין אם הוא ראשון או אחרון ואם איפש'
הדבר להתברר בעדים זכה הראשון וחבל לפי ראות עיני הדיין
והוא דבמקרקעי שייך קדימ' דווקא שהוה בידו קודם שלוח אבל אם
קנאם אחר שלוח מבעלי חובי הרבה אעפ' ששיעבוד לכל אחד מ'
מהם מה שעתיד לקנות אין בהם קדימ' וכל הקודם בהן זכה ואפי'
הוא אחרון לוה וכת' לו מה שאני עתיד לקנות משועבוד לך ואח' כ'
קנה שדה וחזר ולוה מאחר השדה משועבד לראשון והוה עליו בעלי
חובים הרבה כולם ביום אחד או בשעה אחת במקום שכותבין ל'
לשעות אין בהן דין קדימה וכל הקודם בהן זכה בין במקרקעי בין
במטלטלי' כת' הדימבם וכן הדין בלוה ולוה ואח' קנה שאין בהן
דין קדימה ומי שקדם וגבה אפי' קרקע אין מוציאין מידו וכן

כת' הר' יונה וכתב וכיחזי דוק שגבה בבד' כגון שהגבירו בד' קודם
שידעו שהיה שם חוב אחר אבל אם מעצמו גבה אפי' על ידי שומ'
דליבא למיכר מאן שם לך מה שגבה לא גבה וכתב אא הראש זל
נראין דבריו במקרקעי אבל במטלטלי' מה שגבה גבה אפי' שגבה
מעצמו ובספר אבן העזר פירשתי דין כתובת אשה ובעל חוב ש'
שקדם המאוחר היו בעלי חובים זכנס שוה ובאין לגבות באחד או
בעלי חובים שאחד מהם קדם לחבירו ובאין לגבות במטלטלי' ש'
שאין בהן דין קדימה או שבאין לגבות במקרקעי שקב' הלוה אחר
שלוח מן האחרון ואין כנכסים כדי שיגבה כל אחד ואחד חובו ח'
חולקין הדינים כיצ' לרוח כל אחד ואחד נוטל לפי מעותו
עד שיפרע מחובו ביצד היה אחד במנה ואחד במאתים ואחד כ'
בשלוש מאות חולקין הנכסים לששה חלקים וישול של כנה חלק

אחד ושלוש מאות שני חלקים ושלוש מאות שלשה חלקי ולרב'
אלפס חולקין בשוה ממש עד שיפרע מחובו כגון אם היו שם ג' מ'
מנים וישול כל אחד ואחד מנה היו שם פחות מכל מנים חולקי בשוה
היו שם יותר מכל מנים חולקי ש' בשוה והשאר חולקין הגשארים
כיצד היו שם חמש מאות או פחות חולקי ש' בשוה והשאר חולקין
אותו השנים היו שם תר' חולקין ש' בשוה ויסתלק בעל המנה ו'
חוזרין וחולקין מאתים בין השנים ויסתלק בעל המאתים ומאת'
הגשארים יקחם בעל השלש מנים וכן כת' הדימבם ולוה הסכי' אא
הראש זל מי שהוציא שני שטרי חובות על אחד שנתעשה ו

זיכרית טפי פורתא אלא שהיא עתה בזול ועתידה להתיקר ואו
לו אם חכיבה היא עליך קח אותה כי יקרא דלקמיה בהא ודאי אי
שומעין לו וצריך ליתנה לו בזולא דהשתא שלא תנעול דלת ב
כפני לווין וא"ל אילו ונו לי זוי גבאי הוינא שקילנא כזולא ד
דהשתא וגם אתה חפץ למוכרה לי אלא שאתה רוצה לדחוק א
אותי שאקחנה כיוקרא דלקמיה בשביל שמעותי בידך ולכך אין
שומעין לו אבל אם לאגיל בדעתו שרצונו למוכר אין כופי אותו
ליתנה לו וכתב הראב"ד אם שואל עידיית בעיד פורתא אין
כופין אותו ליתנה לו אפילו כיוקרא דלקמיה ויש אומרים שגם
בעידיית כופין אותו ליתנה לו אפילו כזולא דהשתא אם גילה דעתו
שרצונו למוכרה אלא שרוצה לדחוקו שיקחנה כיוקרא דלקמיה
ויש אומרים שאינו צריך ליתנה לו כזולא דהשתא אבל אם ירצה
ליקחנה כיוקרא דלקמיה צריך ליתנה לו ודבי מסתברא
תשובה לגאון מי שאין לו אלא עידיית ויש עליו בעל חוב אינו י
יכול למוכרה ולקנות בינונית שכך שנינו אין לו אלא עידיית ב
בולן גוכין מהעידיית ואפילו אם יש לו עידיית במקומו וכינונית
במקום אחר אינו יכול לומר לו שיטול מן הבינוני שיש לו במקום
אחר אלא צריך ליתן לו מעידיי שבמקומו ע"כ אין לו אל עידי או
בינוני או זיכרתי יקחנה כמה שהיא יש לו עידי ובינוני יתן לו בינוני
יש לו עידיית וזיכרית לא יתן לו אלא זיכרית יש לו זיכרית
ובינונית אם היה לו עידיית בשעה שלמה ומכרה צריך ליתן לו
בינונית לא היה לו עידיית יתן לו מן הזיכרית היה לו עידיית ב
בינונית וזיכרית והתנה עמו לפורעו מהעידיית הכל לפי תנאו
ואם התנה עמו לפורעו מעידי עידיית וגפסד קיימ עידיית במקום
עידי עידיית ואינו פורעו אלא מהבינונית נוסח הארבת על נכסי
בני חורין אתא פלוני ואפיק שטר חוב על פלוני שסכוכו כך וכך
חמנו ביום פלוני וקבענו לו זמן בית דין ולא פרעו וכתבנו לו א
אדרכתא על שדה פלוני וקדענו שטר חובו קג
כאשר יזכירו המלוה לנכסי הלוה יכנסו שטאין לשום לו
בה כשיעור חובו ואין להם בשוכ' זו אלא כפי הזמן
וכפי השער שנמכרין הקרקעות עתה באותו מקו

הלקו הג' בשומא ואמר אחד בק ושנים פ"ר או איפכא בטל החיד
במיעוטו אמר אחד בק ואחד בפ ואחד בקב הולכין אחר אותו ש
שאובר בק וכן על דרך זה עושים לעולם שמוה ג' ואומר הלוה י
ישוכו אותה ג' אחרים הבקאין יותר בשומא אין שומעין לו ואחר
השומא יכריז עליה ל' יום פעמים בכל יום בקר וערב שדה פל' ו
כך היא יפה ובבך נישומת כל הרוצה ליקח יבא ויקח על מנת ל
לפרוע לבג בחובו לא הכריזו רצופין אל רק ב' זה צריכי להכריז
ס' יום בכל יום שני וחמישי שבת וכל מי שיבא ויעלה בה על ה
השומא יקחנה לא מצאו מי שיעלה שומתה מוכרין אותה בכדי
שומתן לא מצאו בכדי שומתן מחליטין אות' למלוה בכדי שומתן
וכן אם מוצאין קונה והמלוה רוצה ליקח' אותה בשומו או שמוסי'
על שומו הוא קודם לכל אדם וכו' משלימת כל ימי הדבר' אולי
יבא מי יתן יותר ממנו ואין מחזיקים אותו בה לאכול פירותיה
עד שישלמו כל ימי ההכרזה ולשון הרמב"ם ואח"כ שמי' לו ג' מ
באותו שדה כדי חובו ומכריזין עליה כפי מה שיראו עד אשר י
יפסקו המוסיפין ומורידים אותו בחובו לחלק ששמוה ע"ב יראה
מרביו שאין צריך להכריז ל' יום אלא בשל יתומים ונראה שאין
לחלק כיון שנמכר שלא מדעתו על פי ב' צריך שומא והכרזה
כמו של יתומים וכיון שצריכים לעשו הכרזה אי טעו ומכרו בלא
הכרזה מכרין בטל וכן לענין אם טעו ופחתו או הותירו על שתות
כדבר שאין צרי' הכרזה מכרין בטל כמו בשל יתומי אבל הרמב"ם

כתב אם פחתו או הותירו אפילו כל שהוא מכרין בטל וכן כתב
רב אלפ' ואם אין שיעור שדה באותו חלק ששמו ב' ד למלו' בשביל
חובו יכול לו ללוה או מכור לי מהנשאר לך כדי שיגיע לי שיעור
הראוי לי או פרע לי מעותי וכן אם היה הדבר בהפך של נשאר
ללוה כשיעור יכול לכופ' למלוה שיקחנו כמנו במעות שאלה
לאא ה'ראש זל ששאלת קרקע שעשו ב' שומא והכרזה להוריד
בו המלוה ואירע שנשתהא כמו ו' חדשים שלא הורידוהו בו אם
יש להורידו על פי אותה שומ' והכרזה או לא כל זמן שלא החליטו
ב' ד הקרקע למלוה או אייקור או זול ברשותא דלוה קאי וצריך
לעשות שומא אחרת ואם ירד המלוה לנכסי לוה והזויק בה או
מכרו בלא ב' אינה כלום אפילו היתה משכונה בידו או אפתיקי
מפורש כגון שיכול לשלמו ולסלקו במעו' אין לו בה כלל למוכרה
או לירד בה בלא ציווי ב' ויא' שאם עבר הזמן שקבע לו לפרוע
או שהיא משכונה מוחזקת ביד המלוה שיכול למוכרה והרמב"ן
כת' שבכל ענין אינו יכול למוכר בלא ב' ד שאלה לאא ה'ראש
זל ששאלת מלוה שרוצה לירד לנכסי לוה בלא שומא והכרזה
בשביל שכתוב בשטר שיחידה לו רשות לגבו חובו מכל מה שימצ'
ללוה בלא רשות ב' ד בלא שומא והכרזה בין בשוין בין בפחות ו
ואומר כל תנאי שבממון קיים ודאי כל תנאי ממון צריך לקלמו
אם לא שיהי' מנהג לבטל כי בכאן אני רואה שכותבי בהם שיחיד
לו כח לירד ולמכור נכסיו בלא שומ' והכרזה אע"פ כן נהגין
שב' ד מורידין אותנו בשומ' וכהכרזה אע"פ שיש לדון על פי הלשון
שנהגו הסופרים לכתוב בשטרות כדאמרינן ר' מאיר היה דודש
לשון הדינ' מי' בגדון זה נר' לי דלאו כל כמיניה לירד לנכסי לוה
אלא כמח ב' ד מלוה שירד לנכסי יתומי קודם שתבען לדי' גולן
הוי שאין נפרעין מנכסי יתומים אלא בשבועה וקודם שיבעו
אין לו שום זכות מנכסי דמי ימר דמישתב' וכל זמן דלא מישתב'
קיימי נכסי בחזק יתמי הילכך כל הפירות שאכל מנכין לו מחובו
והשאר יגבו לו ב' ד מנכסי היתומים וכאשר יורידו ב' ד המלוה ל
לנכסי הלוה קורעין לו האדרכתא וכותבין לו שומא מו נוסחה
במותב תלתא דינא ואפיק פלוני אדרכתא דאיתעביד ליה על

שדה פלוני כחוב פלוני שהיה כך וכך ומומן כך וכך כדכתיב ב
באדרכת' דיליה וקדענא ליה ואנחנא בתר הכי שמנ' לי ואנחנא
ליה להאי ארעא ל' יום כתקון חכמי' ולא אסיקו דמי דהוי ארעא
כך וכך וזוי ולא אשבחן מאן דבעי לזבנא ושדדנ' מבי דינ' תלתא
אינשי מוהיבני ובקיאן בשומ' ושמו ליה והוא ארעא בכך וכך וזוי
דליהוי דיליה לביכל פירי דארעא בלא נביתא וליהוי לי' רשות'
למכנה ולמיסתר ולמיעבד מינה כל רעות נפשיה ולא ימחה בה
איניש כלום דהכי איפסיק דינא קדמנא דיני' דחתימי מתתאי וא'
אתי איניש נעלמא וטריף ליה מהדין פלוני דשמינן ליה בדינא
אחריותיה על הדין פל' רהות דיליה מן קדמת דנא וכתר דשמינן
ליה הא ארעא קרענא לשטר' א דאדרכתא וכתבנא לי הדי' שטרא
ומה דהות קדמנא אנחנ' כי דינ' כתבנו וחתמנו להיות בידו לזכות
ולראיה ב' ד ששמו קרקע של לוה למלוה בחובו ואחר זמן רצה
הוא או יורשו לפדותו וליתן לו מעותיו הדין עמו אפילו ששהתה
בידו כמה שנים ודוקא במקרקעי אבל שמו לו בטלטלי כפרעון
חובו אין צריך להחזירם כתב בעל התרומות מלוה שכתר וננה
כרצונו בקרקע ולפי מראית העין לא השכיח הקרקע' באותו הבנין
אלא שהוא היה חפץ לכנותו כך אע"פ שהו' כמקולקל בעיני הלוה
כשב' לסלקו צרי' לתת לו דמי הבנ' ויש חולקי' בדב' ואומ' כיו' שלא
הטביחו מחזיר לו דמי חובו ונוטל הקרקע ואם השכיח הקרקע
פאילתי כגון דאייקור ושוה בפל'ים כיון דשומ' חוזרת לעולם

דבריו כיון שהנכסים היו בחזקת הלוח עד היום יורדין לנכסיו
אעפ שאין ידוע האך באו לידו אם כידושה אם בקניה ואם יבא
אחר בשטר או בראיה מוקדמת לשטר המלוה יוציא ממנה
ששאלת אם ב' ד' יכולים למשכן לבעל חוב קרקע בחובו כמו ש
שיכולין למוכרו ועבדי ליה דטבא ליה כדי שיחזור לו קרקעו ש
שיפרדנו היום או מחר נראה שאלתך כשהלך הלוח למדינת הים
שם הוא ככאן נשאלה את פיו ויעשו כמו שאמ' ואם אינו בפנינו
ב' ד' יעשו כאילו היה בפנינו ומבקש זכותו וטען טענה שה' טוב'
לו כך יעשו ב' ד' ויחפשו וידרשו כל דבר שהוא טוב לו זה יעשו
לפי שזכין לאדם שלא בפניו ק' ז

מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן וכופין אותן בכך
כמו שכופין את אביהם בדא' שהניח להן אביהן א'
אחריות נכסים שאו נשתעבדו אלו הנכסים בחיי אביהם אבל אם
לא הניח להן אחריות נכסים מצוה עליהן לפרוע חובת אביהן מ'
משום כבוד אביהן אבל אין כופין אותן במטלטלי דיתמי לא מ'
משעתעבדי לבח' מן התורה אפי' הם מופקדים ביד המלוה או ביד
אחרים וטעמ' משום דמצות כבוד היא מצות עשה שמתן שכרה
בצדה וכל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין ב' ד' שלמטה מ'
מוזהרין עליה אבל אם לא ידשו כלום מאביהן אין חייבין לפרוע
חוב אביהן ואפי' מצוה נמי ליכא טען היורש שאביו לא הניח
לו כמון ואינו חייב לפרוע חוב אביו משלו כתב רב אלפס בתשוב'
אם טען המלוה ודאי שאביו הורישו ממון נשבע היורש היסת ו'
ונפטר ואם טוען שמא אין עליו אלא חרם סתם כדין כל הבא ב'
בטענת שמא אבל אין להשיבועו משום תקנת הגאונים שתקנו ל'
להשיבוע ללוח שלא תקנוה אלא על הלוח בעצמו אבל לא תקנו
על היורש יורש שמכר כל הנכסים ודאי ב' ח' טורף מהלקוחו אפי'
אם יש בידי היורש נכסים משלהן לפי שהנכסים שלהן אינם מ'
משועבדים לחוב אביהן ואם היורש רוצה לסלק המלוה במעות
יכול לסלקו מהנכסים שמכר אעפ' שלא ידש המעות באביו אלא
אכ' עשה אביו נכסים אלו אפותיקי מפורש לבעל חוב אבל אם אין
ז' יורש משל עצמו לא במטלטלי ולא מעות אלא קרקע ורוצה ליתן
למלוה כדי לסלקו מן הלקוחות יכול המלוה לומר איני רוצ' אלא
בנכסים שהניח אביך שהם משועבדים לי ואפי' הם פחותי כנכסיו
היורש שאין מכריזין לאדם ליטול נכס' שאינו חפץ בהן ולא היה
שיעבודו עליהם ואם אין ב' ח' יכול לטרוף מהלקוחות כגון שכר'
לגוי או מלוה על פה או מלוה בשטר ולא שיעבד לו במטלטלי אגב
מקרקעי לדברי רב דאי גאון שפירש בהחייא דיתומי שקדמו ומכרו
בנכסים מעוטות מה שמכרו מכרו דבתר דתיקנו מוזני ממטלטלי
דיתמי חייבי לזונם מן הדמים הבא נמי כיון דב' ח' גבי ממטלטלי
דיתמי גבי נמי מהדמים ואא' הראש ז' תמה על ד' ברי רב האי וכת'
כיון דהני זוזי לא אישתעבדו אבנות אלא שעבודייהו אניכסי א'
אבוהון וכיון שמכרו ואין יכולין לטרוף הפסידו מוזנותיהם למה ה'
הדבר דומה למלוה על פה שיצא על היתומים ומכרו הנכסים ש'
שאיין בח' גובה מן המעות שבידם ולאנו הני זוזי שבק אבוהון עכ'
נמצא לפי דבריהן אין ב' ח' גובה מהמעות שבידם ונר' לי שאם מכרו
קרקע שחייבין לשלם ולא מטעם חוב אביהן אלא מטעם מ'
מויק שיעבודו של חבירו דקיינא לן שהוא חייב ואין לך מ'
מויק גדול מזה שהבניסו למקום שאינו יכול לגבותו ואם יכירו מ'
במטלטלין אין חייבין לשלם שאין שיעבוד ב' ח' על המטלטלין אעפ'
שתקנו הגאונים לגבות ממטלטלי דיתמי היינו דוק בעוד שהם ב'
גידם אבל אם מכרו נוקמיה אוריתא ואין חייבין לשלם וכיהון

אא' הראש ז' כתב בתשוב' שאף אם מכרו קרקע אין חייבין לשלם
שאפי' מויק שיעבודו של חבירו ליכא בי לא קלקלוגוף הקרקע
כלום עכ' אעפ' שנראה לחלק כמו שכתבתי איני משיב על דבריו
גבו קרקע בחובת אביהן אותו הקרקע משועבד לב' ח' של אביה'
כאילו היה גבו כבר בחיי אביהן תפס המלוה ממטלטלים כחיי גוב'
מהם טען המלוה שמחיים תפסן והיורש טען שלאחר מית' תפסן
על היורש להביא ראיה או ישבע המלוה שכך וכך הוא חייב לו ו'
יכול לטעון עד כדי דמיהן וכולל בשבועתו שמחיים תפסן ואם
תפס משטרי חובת של הלוח שהיו לו על אחרים ואומר שמחיים
תפסן כתבתי למעל' כסימן ס' ד כתב אא' הראש ז' האידינ' שתקנו
הגאונים לגבות ממטלטלי דיתמי כל שיעבוד וסמך המלוה על מ'
מטלטלי כמו על מקרקעי כופין אף במטלטלי וכן עמא דבר עכ'
וכן כתב הריב"ם כבר תיקנו הגאונים האחרונים שידא בעל חוב
גובה מהיתומים ממטלטלי שירשו מאביהן וכן דנין ישראל בכל ב'
ב' ד' שבעול' ובמערב כותבין בשט' חוב שיש לו לגבו מהמטלטלין
ומן המקרקעי בחייו ובמותו ונמצא גובה בשביל התנאי יותר על'
התקנה וסייג גדול הוא בדבר שמא לא ידע הלוח בתקנה ונמצא
גובה ממון של יתומים שלא כדין שאין כח בתקנת אחרונים לחייב
בהן יתומים עכ' ויא' שתקנת הגאונים לא היתה אלא במלוה בשטר
אבל במלוה על פה לא תיקנו שאין בו משום נעילת דלת דלא ש'
שכיון ולכך לא תקנו בה שיגבו ממטלטלין שירשו מאביהן דאוקמו'
אדאוריתא ולא נהגו כן אלא אף במלוה על פה גובין מהן ואפילו
קנאום הלוח אחר שלוח ולא כתב דאיני דיוורש במקום אביו קאי
וכן גובין במלוה שהיה לאביו ביד אחרים בין אם גבו קרקע או מ'
מעות ואם ידשו קרקע ומטלטלין ואין מפורש בשטר שיגבה מ'
ממטלטלין בין בחייו בין במותו והיתומים רוצין שיגבה במקרקעי
ולא ממטלטלי שומעין להן שלא תיקנו להבריחם במטלטלי אלא
כשאין להם קרקע אבל כשיש להם קרקע דינו במקומו עומד ש'
שכמטלטלין שלהם אינם משועבדים לב' ח' היה על אביהם חוב של
מנה והניח קרקע שוה נ' זוז ומת ובא ב' ח' וטרפו ונתנו לו היורשים
נ' זוז סתם ולקחוהו כמנו יכול לחזו' ולטרפו בשביל נ' זוז הנשאר'
אלא אכ' פירשו אילו הג' זוז שאנו נותנין הן בשביל הקרק' ששוה
נ' זוז ירשו האחים קרקעות מאביהן וחלקום ובא ב' ח' לטרוף
אם לא ירשו אלא שני שדות ולקח כל אחד שדה אחת אינן יכולין
לומר לב' ח' קח מכל אחד חצי שדה שהן במקום אביהן ואלו היה
אביהן קיים ואומר טול מכל אחד ואחד שבשדותי חלק חוב' כשד'
זה וחלק חוב' משדה זח' אין שומעין לו אלא ב' ד' מגבין לו כל חובו
משדה אחת כך כשבא לגבות שדה מהיתומים נוטל שדה אחת מ'
מאיוה מהן שירצה אבל אם ירשו ד' שדות וחובו כנגד ב' שדות א'
אינו יכול לומר אקח מאחד שני שדות אלא יקח מכל אחד שדה
אחת כיון שיכול ליקח מכל אחד שדה שלמה צריך ליטול מכל א'
אחד ואחד שדה אחת ואם עשאם לו אפותיקי אז ודאי יגבה הכל מ'
מאחד מהם לא מבקעיא אם עשאה אפותיקי כפור' שאמ' לא יהא לך
פרעון אלא מוז שנוטל מאחד הכל אלא אפי' לא עשאן לו אפותיקי
מפור' אלא שיעב' כל נכסו לו וסיים לו קרק' אחד במצרי' להיות'
תחיל' לפרעון אם ירצה גובה הכל מאחד דאידינא דשקיל ב' ח' מ'
מהיתומים כתקנת הגאונים אי יחבי' לו מעות או מטלטלי שקיל מכל
אחד ואחד כפי מנתיה דיליה בדא' שכולם מצויין לפנינו אבל אם
אין כולם מצויין לפנינו אין צריך לחזור אחריהן אלא יקח כל חובו
מאותו שלפנינו וחוזר יחזור אחר האחרים ירשו קרקעות
וחלקום ומכר אחד מהם חלקו או נתנו במתנה ובא בעל חוב א'
אביהם לטרוף מהחלק שקנה מהיורש ואומר הגחתי לך ג' ז

כיום אחד מסכום אחד הרי זה גובה שניהם ואין אומרים שניהם נ
נעשו על הלוואה אחת ואם יש מלוה בשטר ומלוה על פה שהיא
מוקדמת למלוה בשטר כת רב האי שמלוה על פה קודמת לגבות
מבני חרי כיון שעדים מעידין שקדמה ורב אלפס כתב שמלוה
בשטר קודמת אעפ שהיא מאוחרת ששיעבוד שטר דינו בכבודו
וכשם שמלוה על פה אינו גובה מלקוחות מאוחרת מפני שאין לה
קול כך אינה גובה מבני חרי שנשתעבדו לאחר מבן מפני שאין
לה קול אבל מלוה על פה מוקדמת קודמת למלוה על פה מאוחרת
כתב הראב"ד וראובן שלוח על פה מנה משמעון בעדים ומת תוך
זמן ההלוואה והניח קרקע לחנוך בנו ששזה כנה חנוך למה לאח
מיתת אביו מנה מלוה בשטר והגיע זמן השטר ליפרע ונא לוי ל
לגבות והקרקע שידש חנוך מראובן אביו וטוען שמעון אני קודם
שכבר היה משועבד לוי חרי אביו ומלוה על פה גובה מן הדיור שהן
הדין עם לוי אעפ שעדיין לא הגיע זמן של שמעון וליכא למיחש
לפירעון לא מן האב ולא מן הבן אפי' הכי לוי קדים לשמעון שהרי
בשטר מאוחרת קודמת למלוה על פה מוקדמת וכותבין ב"ד שטר
חוב לשמעון על חנוך בבני שהרי המזיק שיעבודו של חכירו ח
חייב פדיון דגרמי וכ"ש זה שפרע חובו משיעבודו של חכירו וז"ל
עבר זמן הלוואה שמעון אעפ שמת ראובן תוך הזמן וכת' לוי לשמעון
לשמעון שבא פרעך חנוך כשעבר הזמן ואף אם יאמר שלא פרע
איני מאמינו כי הוא קושה עמך קבויא להפקיע שיעבודי ואף ב
בשבועה איני מאמינו רשבע לוי לשמעון שלא פרעו חנוך אם אין
נאמנות בש"ד וכותבין לשמעון שטר על חנוך במנה ואם לוי
חנוך מלוה בחיי אביו ואחב מת אביו או שמעון קודם ללוי אעפ
שכתב חנוך ללוי דאקנה החאל וכשעת השיעבוד לא היו הנכס'
של חנוך מלוה שלא מצא נכסים ללוה ליפרע מהם חובו אלא מ
מה שנתנו לו על תנאי שאמר לו ואחר כך לפלו יש אדם שהו גובה
מהם וכי חייב שהם קנים לו לענין שיכול למזכרם דקיימא לן
ירד הראשון וכבר אין לשני אלא מה ששייר ראשון כך יכול ל
לשעבדם והיינו כן כן כן לשיעבוד שאעפ שיכול לכונן
אינו יכול לשעבדם ואין בעל חוב גובה ממנו אלא זה רות אם בא
בעוד הראשון חי ואם מת הראשון ואחב בא בעל חוב לגבו מהם
אין מגבין לו מהם כלום אפי' עשאן אפוזיקי אלא חרי הם של שני
לוה שנפל הבית עליה ועל אבילאו עליה ועל אחו ואין שם יורש
אלא הוא ובני הלוה אומרים אבינו מת ראשון וירש את מורישו
בקבר וחורישו לנו ואין לבח לישול ממנו כלום שאינו נוטל כראוי
וחמלה אומר המוריש מת ראשון ונמצא שזכה הלוה בנכסים מ
מחיים וכח גובה מן היורש על כח להביא ראיה שהמוריש כת ר
ראשון ואם לא לא יטול כלום מאותם הנכסים קה

התופש לבעל חוב במקום שחב לאחריו כגון ראובן שחייב
לשמעון ולוי ואין לו כרי לפרוע לשניהם ונא

יהודה ותפש לראובן בשביל שמעון אינו מועיל לו כלו כיון שיש
בו חובה ללוי שהרי לא ישאר לו במה שיפרע ללוי ואפילו עשאו
שמעון שליח וכתב לו הרשאה לא מהני אבל אפי' ירש את
בשביל היתומים כת ר"ח דמהני ואם ראובן חי גם כן ליהודה מהני
מה שתפש לצורך שמעון אעפ שלא תפש לצורך עצמו כגו
דאי בעי זכי לנפשיה זכי נמי לחבריה ואם הלוה אומר לו זכה ב
בחפץ זה בשביל פלו בעל חובי ודאי זכה לו ואפי' אם יש לו בעלי
חובים לאחריו וכמקום שאינו חייב לאחרים כגון שאין לו בעלי
חובים אחרים מהני תפישה וכתב רב אלפס דוק דאית לי פסידא
לבעל חוב כגון דמת לוי ואם לא תפיש לוי מפני לגמרי דנכסי

דיתמי לא משתעבדי אי נמי כנבא דמפסיד נכסיה או העני וירד
מנכסיו אבל אם הוא אמוד לפרוע לא מהני חזי פרץ כתב דלא
מהני תפישה אלא כשעבר הזמן ולא נהירא לאא הראש ז"ל אלא א
אפי' תוך הזמן נמי מהני אם אין לו נכסים אחרים ופסיד המלוה
אי לאו הך תפישה וכתב הר"מ דווקא ונקיט כ"ח שטרא בידי דינא
השתא לקימו בני דינא אי נמי מיחייב כ"ח שבועה לא מפקינן מ
מיניה דתופש אלא אומרי לו לישבע מיד ונוט' דתופש אבל אי לי
ליה ראייה מהדרינן ממונא למריה ולא מצי למימר קבעו לי זמן
דמיתניא ראייה כתב בעל העיטור דתופש לבעל חוב במקום ש
שאינו חב לאחרים חייב באחריותו דשוי נפשיה עבד ליה לאיש
מלוה וכיון שקנה נפשו הלוה חייב באחריותו ומדברי א"א הראש
ז"ל יראה שאינו חייב באחריותו שכתב אם יאמ' הלוה לתופש קבל
עליך אחריות או החזיר לי מה שתפשת שומעין לו דאפי' רב דאמ'
הילך מנה לפלו שאינו חייב לו אם בא לחזור ולהשלו אין שומעין
לו ואפי' חבי הוא באחריות הלוה שאני התם שנתנו לו מיד מדעת
והאמינו אבל זה שתפש שלא מדעתו יכול לומר לו לא מודיעת
לי עכ' משמע אבל כסתם אינו חייב באחריותו כתב הר"מ כן נפק
שתפש בפקדון לתופשו לבעל חוב במקו שאינו חב לאחריו מוע'
לו תפישתו לענין זה שאם מת המפקיד שאינו נעשה מטלטלין א
אצל בניו ושביעית אינו משמשתו ואם נתנו לאחר אינו נתן וממ'
אם אין בעל חוב כאן אין אנפק' יכול לעכב הפקדון בשבילו ואפי'
אם הלוה מורה ולכשיבא המלוה יאמ' אני תפשתי בשבילו וזונו
כ"ד כינחם ואם הפקיד בסרו ליד המלוה אין לו פשיעה ואפי' אם
היה שומר שכר אינו מתחייב בכך לפי שאומר למפקיד אלו ה
החזרתים לך היה גובה כמך או משאר נכסין ק

מלוה שבא בשטר מקיים ואין הלוה בפנינו כת ר"ח שאין נ
בזקקין לו שאין נפרעין כלל שלא בפניו אפי' בשבוע'

אבל רב אלפס כתב שגובין לו בשבועה ולזה חסכים א"א הראש
ז"ל וכת' הר"מ דאפי' פטרו משבועה אינו מועיל אלא אם פירשו
בפירוש ובעל התרומות כת' שאם כתב בו נאמנות עליו ועל נא
כחו כ"ד ככלל באי כחו הם אבל אם כת' בו נאמנות סתם אין כ"ד
הפורעים שלא בפניו בכלל וצריך לישבע וא"א הראש ז"ל כתב
בתשובה שאין צריך שבועה אפי' בנאמנות סתם וי"א אפילו אין בו
נאמנות והלך למדינת הדם בתוך הזמן כיון שחזקה שאין אדם פ
פורע תוך זמנו נפרע בלא שבועה אעפ שעתח בשעת פרעון ע
עבר זמנו ולא נהירא כיון שעתה עבר זמנו יש לחוש שבא שח
לו מעותיה במקום שהוא על ידי שליח והוא טוען שאבד שטרו
וה' לו שוב עליו כת רב אלפ' ודאי אי מצי לשדורי לי ולאחותי
מודיעין ליה וכת' הר"מ שאם הוא קרוב כרי שיכול השל ח לילך
זלכא תוך קלח ימים מודיעין ליה ולא כתבינן אדרכתא אניכסיה
דמשדרינן ומדעינ' ליה ואם תגר השליח ואם שלא היה רוצ' לט
כתבינן אדרכתא אניכסיה מיד ואם אמ' השתא אתינא אי נמי א
איעכב שליח עד האי שיעורא מבטרינן ליה טפי לא מבטרינן ליה
זאא הראש ז"ל כתב דאי איפשר לאודועי שכת' רב אלפס ב"ד כיו
שילך שליח וחזור תוך ל' יום שחזא זמן ב"ד דטפי בשלשים יום
אין לנו לאחר פרעון הלוה והמלוה יתן שכר השליח ויוסיפנועם
חובו ויגבנו עם חובו ואם אין השליח יכול לילך ולחזור תוך ל' יום
יורדין לנכסיו מיד ומגבין לו חובו כתב הר"מ כן ראיות צ"ד
להביא לכ"ד ואחר כך נפרע שלא בפני ראשונה לקיים שטרו ש
שניה שמעל חובו במדינה אחרת ואינו מצינו כאן שלישיית שנכס'
אלו של פלוני הן וא"א הראש ז"ל כתב בתשובה על דבר

שענו אין טוענין להם שאין טוענין לזורש במקום שיש חוב לזורש
אחר ומסתבר בדברי הראב"ד שלעולם טוענין להחזיק הבמון ב
במקומו כותב רב אלפס כתשובה אע"פ שזורשין בשבעין שבועות
הזורשין ונוטלין הני מילי הזורשין בעצמן אבל אם מתו הזורשין
שהיו להן לישבע שבועת הזורשין אין הזורשין שלהן נשבעין ו
נוטלין וכך כתב הר"י יהודה ברצלוני וכיוצא בזה השיב הראב"ד ב
כתשובה היכא שמת מלוה בחיי מלוה שיהיה להם לישבע שבועת
זורשין וליטול ומת אחד מהם קודם שנשבע אין האחים גובין חלקו
בשבועתם שמא להם לא צוה ולו צוה והם אינן יכולים לישבע ש
שלא נפקד אחיהם המת מאביו לפיכך נשבעין וגובין חלקם ו
מפסדין חלקו וא"א הראש זל כתב ודבר תימה הוא נהי ראיין אדם
מוריש שבועה לבניו היינו שבועת בריא אבל גבי זורשין זורשי
זרשים כולה שבועת שמא היא ונשבעין שלא אמר להם מורישו
ששטר זה פרוע וכן כתב בעל העיטור ב"א שזורשי המלוה נשבעין
ונוטלין מורשי המלוה שמת מלוה ואח"כ מת מלוה בחיי
מלוה ואח"כ מת המלוה אין זורשין נוטלין כלום אפי' בשבוע שהרי
כבר נתחייב המלוה שבועה לזורשי המלוה כדן הבא ליפר' מנכסי
יתומי ואין אדם מוריש לבניו ממון שאין יכול לגבותו אלא בשבוע
ואין חילוק בין אם מת מלוה והגזיח אחרים או בניו או שאר זורשין
שאף הם היו נשבעין שלא פקדנו אחא ונוטלין אלו מת מלוה ב
בחי מלוה ועתה שמת מלוה בחיי מלוה אינו מוריש שבועה לאחיו ו
ולשאר זורשיו ואפי' אם השטר משכונה והיה אביהם מוחזק בה ו
נאוכל פירותיה בכביתא אינה נפרעת אלא בשבועה כיון שהיה
יכול לסלקו במעות לא היה יכול לגבותו אלא בשבועה בחיי
ואב גם היתומים צריכין לישבע שלא פקדנו אבא ואם מת מלוה ב
בחי מלוה אין אדם מוריש שבועה לבניו ויא אם היתה מוחזק ביד
אביהם בחיי גובה בלא שבועה וגם הזורשין גובין כיון שהיה מ
מוחזק ביד אביו והכי מסתבר ב"א שאין זורשין נוטלין כשמ' מלוה
בחי מלוה כשאין נאמנות בשטר אבל יש נאמנות בשטר שהאמין
לזו למלוה עליו ועל באי כחו נשבעין זורשין ונוטלין שהרי אביה
לא היה צריך לישבע לא ללזו ולא לזורשין אבל אם האמין גם ל
לבני המלוה נוטלין בלא שבועה ואע"פ שלכתחילה דנין לזורשי
המלוה שלא ליפרע מזורשי המלוה בשמת מלוה אם עבר
הזיין והשביעין וגבו את חובו אין מוציאין מידם לפיכך יתומי שיש
להם שטר חוב על זורשי המלוה שמת בחיי מלוה אין לאפיטרופא
שלהן לקורעו וכן אין לבד לצוותו שיקרעו ואע"פ שלכתחיל אין
דין בו כיון שאם גבו כבר אין מוציאין מיד' יש להם לשחותו שמא
ימצא ב"ד שיגבוהו להן אבל דאי אם בא לידי ב"ד יש להן לקורעו
כיון שמן הדיו אין דנין לגבות בו לכתחילה וכתב הרמב"ם אפי' אי א
אתא שטרא מעיקרא לידא דבי דינ ועביד כרב ושמואל דלא אגבו
ביה והדר אתי לידא דיינא אחרינא ומגבו ביה מאי דעביד עבר
קדמו זורשי המלוה ותפשו מנכסי המלוה אע"פ שמת מלוה בחיי מ
מלוה אין מוציאין מיד' ודוקא בזו השבועה שהיה לו למלוה לישבע
לזורשי המלוה או אכרי שאינה מורישת לבניו אבל שאר שבועה
מורישו לבניו לפיכך הפוגם שטרו ומת אע"פ שהוא היה צריך ל
לישבע בניו נשבעין שלא אמר אביהן שהוא פרוע יותר ממה ש
שאמר ונוטלין וכגון שהלוח קיים אבל אם מת מלוה בחיי מלוה ח
היינו יתומים מן היתומים דאין אדם מוריש שבועה לבניו וכן הבא
ליפרע שלא בפני בעל דין או מן הלקוחות או עד אחד מעיד שהו'
פרוע ומת קודם שנשבע ובחי המלוה זורשין נשבעין שבועת זורשין
נוטלין ואם שני עדים מעידים שקצתו פרוע נשבעין שלא פקדנו

אבא שיש במנו פרוע יותר ממה שהעדים מעידים ודוק בכחאי 3
גונא דנקיטי שטרא נשבעין ונוטלין אבל שכיר ונגזל שאין להם
שטר וכן שבועת היסת שנרפכה לתובע ומת אין זורשין נשבעין
שבועת זורשין ונוטלין שלא נתקנה תקנתם אלא בתביעת שטר
שנשבעין ונוטלין אע"פ שאין אומרים בשאר שבועות שלא דא מ
מורישו לבניו היכא שמת מלוה בחיי מלוה ואח"כ מת מלוה וזוהי לו
ערב ובאין הזורשין לתבוע מהערב היינו כמו זורשין מזורשין ואין
גובין שהרי כל מה שגובין מן הערב הוא חוזר על זורשי המלוה לפיכך
אין נשבעין ונוטלין מהערב בין אם הוא ערב או קבלן וכתב הר"י זרחי
הלוי על שם הר"י משה בר' יוסף לא מבעיא אם ירשו בני המלוה נכסי'
מאביה דפשיט' שאין נפרעין מן הערב שהרי הוא חזר על הזורשין
אלא אפי' לא הניח להן אביהן מאומה הואיל דמצוה על הזורשין ל
לפרוע חוב אביהם אפי' לא הניח להן כלום דרי הערב הולך אחר
היתומים הואיל ועשה חסד עם אביהן שנעשה לו ערב והרי דין ה
היתומים ודין הערב הכל אחד ע"כ ולפי מה שכתב למעלה שאם לא
ירשו כלום מאביהן שאין עליהן לפרוע חוב אביהם ואפי' מצוה נמי
ליכא נר' כיון שלא ירשו כלום שיוכל לחזור עליהם אלא בשביל
החסד שנעשה לו ערב אין לו דין זורשין וגובין במנו בשבוע וכן
כתב הר"י משה הכהן אפי' אי לא ידעי ניכסי ללזו דלא אזיל ערבא
בתר יתמי אפי' הכי לא גבי מערבא דחיישינן דילמא שבק לזו נכסי
במדינת הים ואזיל ערבא וגבי לזו מתמי אבל אי דאי איתחזק
דאי לזו רלא הוה ליה נכסי כלל דליכא למיחש למידי גבינן מ
מערבא ע"כ ואם לא הניח נכסים ליתומים ובאין זורשי המלוה ל
לטרופ מהלקוחות נשבעין שבועת זורשין ונוטלין אע"פ שמת מלוה
בחי מלוה ואין למדין דין לקוחות מדין ערב שלקוחות אדעתא
דארעא נחית ועביד איניש דזבין ארעא לזמיה ואין מצוה על ה
היתומים לפרוע לקוחות מנכסים שלא הגזיח אביהם לפיכך נשבעין
וגובין מהן מלוה או זורשי שבא לגבות מזורשי המלוה וטוענין אמ'
לנא אבא לא ליתתי שטר זה מעולם דרי אלו המלוה או זורשין גובי'
בלא שבועה ואפי' האמין מלוה ללזו לזמ' פרעתי שהרי אינו טוען
פרעתי אלא אוב' לא ליתתי וכל האומר לא ליתתי כאומר לא
פרעתי דמי זורשי המלוה שהם קטנים והוציא על
המלוה שטר והלוח הוציא שובר שנכתב בחיי אביהם ששטר זה פ
פרוע הוא אין קורעין השטר וגם אין גובין בו עד שיגדלו הזורשין
שרגלים יש לדבר שהשובר מוזיף כיון שלא הוציא בחיי אביהם
כתב הר"י יוסף אבן מאג' אפי' אם לא הגיע זמן השטר בחיי אביהן
שאם השובר היה אכת היה מוציא בחיי אביהם ולבשיגדלו אם
יוכלו לפסול השובר יגבו להם שטרם ואם לאו יקרעו שטרם והרי
מ'שה הכהן כתב דוק שיש עדים שתבעו אביהם בזה השטר אחר
זמנו של השובר אבל אם לא תבעו בו לא וא"א הראש זל כתב כ
ברברי הר"י יוסף אין גובין מהיתומים אלא בשבועה כדפריש'
לעיל וגם אין גובין מהן אלא מן הזיבורית בין אם הם גדולים
ובין אם הם קטנים בין מהיתומים בין משאר זורשין כגון ש
שירשוהו אחיו או שאר קרוביו ואפי' התנה שיגבה עידיית או כינוני'
לא כהני תנאה גביהו וכתב הרמב"ם דוק שכתב סתם שיגבה מ
מעידית או כינוני' אבל אם פירש בפירוש במנו ומזורשי מהני ת
תנאה וכן מסתבר ל'א הראש זל וכתב רב אלפס כתשובה דוקא
שהזיבורית עושה פירות יותר על עבודתה אבל אם אינה עושה פ
פירות רק בכדי עבודתה אין שם קרקע עליה אלא ארץ גזירה היא
ואין בעל חוב נוטל הימנה והא דתפ'ש ב"ח בינונית בחיי ו די

בני חורין ביד הירש ואחר לגבות כהם כת' א' ה'ראש ז'ל בתשוב' שוהרין עם הבעל חוב דלא אמרינן אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין אלא כששעבד הלוח נכסיו אבל גבי יורש אי לוקח ששעבדו לא אמרינן הכי הילכך יטול חצי החוב מהלוקח חצי החוב מהירש קח

בין שבנפין היתוכי לפרוע חוב אביה מלוח שבא ליפר' מהיתומים מחוב שנתחייב אביהם אפילו הו' מלוח על פה שאינו גוב' מהלקוחו גובה מהיתומי לדי' תורה מקרקעותי ולתקנת הגאונים אף ממטלטלין שלהן והוא שהודה אביהם לפני מותו שיש לפלוני חוב זה עליו או שהיתה ההלוואה לזמן ועדי' לא הגיע זמנה שחוק' אין אדם פורע תוך זמנו וגובה אפי' בלא שבוע' ואפילו מן הקטן וכגון שנתקבל העדות בחיי אביהם שאם לא כן אין מקבלין עדות בפני קטן אבל אם היתה סתם אע"ג דסתם ה' הלוואה ל' יום עבד איניש דפרע תוך ל' יום וכן אם נדוהו על מנת שלא רצה לפרוע ומת בגדיות באחד מאילו הדרכים גובין מהם אפילו מלוח על פה בלא שבועה אבל אם אין כאן אחד מאילו ה' הדרכים אין גובין מהם אפילו אם יש עדים שלוח מאביהם דשכח פרע שהגדירה את חבירו בעדים אין צריך לפרוע בעדים ואפילו יש לו כתב יד אביה אין גובין מהם שאילו היה חי אביה היה נאמן לומר פרעתי ואגן טענינן להם ויא' שהיה צרי' לישבע שאינו יודע לו שום זכות בממון שירש מאביו אע"פ שאינו יכול לתובעו בברי אביך צוה לך שאתה חי' לי מנה כ"ב בין שמוען בריא לי שידשת מאביך ממון שיש לי בו זכות כחמת שהוא חייב לי צריך לישבע שבועת היסת שאינו יודע לו שום זכות במה שירש מאביו ואני כתבתי למעלה שאינו צרי' שבועה שלא מצינו שום שבוע' יורשין אלא לגבות אבל לא ליפרע ואם מת המלוח והירשין באי' לגבות מירשי הלוח כלה על פה אם היא על אחת מאילו השלש דרכי' גובין מהן בלא שבועה אע"פ שמת לוח בחד המלוח שהרי אביהם לא היה צריך לישבע ואם אינה על אחת משלשה דרכים האילו אם טענו יורשי הלוח אבינו אמר לנו לחתי ופרעתי או שאומר שמת פרע אבינו אין יורשי המלוח גובין כלל אבל אם שותקין ו אין טענינן כלל נוטלין יורשי המלוח אפילו בלא שבועה לפי ש שאין טענינן לירשי הלוח לחוב לירשי המלוח והלמה כתב אפי' לא טענו אגן טענינן להו' ודכי נבי מסתבר ואם המלוח מוציא על היתומים שטר חוב מקיים אם הם קטנים אין גובין מה' אי לא באחת מאילו הדרכים ואם הם גדולים אז אין צריך אחת מאילו הדרכים אלא אם אין נאמנות בשטר נשבע בעין של תור' בנקיטת חפץ ונוטל אפילו תפש משלהם בלא שבועה משביעין ליה ומיהו אי לא בעי לאישתבעי לא מפקינן מיני' אלא משמתינן ליה עד דאישתבע בדין מי שהוא חייב לישבע שבועת היסת ואם יש בו נאמנות נוטל בלא שבועה בדי' שמפורש שהאמינו עליה ו ועל יורשו או על באי כחו וירשיהם הם בכלל באי כחו אבל אם כתב בשטר נאמנות סתם ולא פיר' על יורשיהם או על באי כחו או צריך לישבע ואם מוציא על היתומים שטר עיסקא וחצי יש לו דין מלוח ונשבע ונוטל וחצי יש לו דין פקדון ואינו נוטל א אפילו בשבועה שאילו היה אביהם חי היה יכול לטעון החזרתי ב' במנו דנאנסו ויהי נשבע ונפטר לפיכך טוענין להו' נבי הכי ופטרתי בלא שבועה ואין עליהם אלא חרם סת' אבל אם אי' יכולין לטעון להם שהחזיר בגון שהודה אביהם שלא החזיר או שמת תו' זמנו אי נבי כגון שהיכניה לבעל העיסקא כל אימת דאמר שלא החזיר חייבין ולא טענינן להו' שנאנס אע"פ שאביהו היה יכול לו'

כן ואם יש מהעסק בעין ויש עדים שהוא מאתו עסק נוטל חלוח בלא שבועה ואם יש בו ריוח יש לירשי הלוח באותו ריוח חלקם ואם מת המלוח ובאין יורשיהו לתבוע השטר מהלוח והוא אומר פרעתי לאביהם והירשים אומרים לא ידענו אומרים לו זיל שלם ואם אמר להם השבעו לי ישבעו הירשים בנקיטת חפץ שלא צוה להם אביהם על ידי אחר ושלא אמר להם בפני ולא מצאו ש שובר בין שטרותיו ששטר זה פרעו שאם מצאו עליו שובר הו' כחוקת פרוע וכגון שמצא השטר בין שטרות הקרועים דאי לא הכי לא מיתרע בשביל השובר שנמצא עליו כדפרשינן לעיל ונס צריך לפרש להם שבכלל השבועה שלא אמר להם אביהם שהיה לו שטר פרוע בין שטרותיו שאילו אמר להם כן לא הו' יכולין ל לגבותו ואם יש בשטר נאמנות שהאמין את המלוח ואת יורשיהו עליו כת' א' ה'ראש ז'ל גובין חוב אביהם בלא שבועה בין שהאמי' גם יורשי המלוח עליו ואינם צריכין לישבע שלא פקדנו אבא ד' דמשגועה זו פטרם דאין שבועה מוטלת עליה אלא שלא פקדנו אבא ומשבועה זו פטרם אפילו היה הירש קטן כשמת אביו או א אפילו נולד אחרי מות אביו כשהגדיל נשבע שבועה יורשין ונוטל ומיהו כשהיה קטן כשמת אביו אז אין צריך לישבע אלא שלא מ מצאתי אבל שלא פקדנו אבא ושלא אמר לי לא דלאו בר צואת הוא כתב ה'ראש בת שובה אם יש לקטן אפיטרופא שמינהו אביו ומבקש חובותיו של קטן צדי' לישבע שלא צוה אבי יתומי' ושלא מצא בין שטרותיו ששטר זה הוא פרוע ואם מינהו ב' די' אינו צריך לישבע שלא פקדנו אביו יתומים אלא שלא מצא וכו' ואי' חוששין לומר אם יצטרך לישבע שמא יבנע בלחזת אפיטרופא שלא י יבנע בשביל זה שמצוה הוא עושה בשבוע' זו כדי שלא יפסידו היתומים את חובם ואם יש לקטן אחים גדולים ואין רוצין להמתן עד שיגדיל הקטן הם נשבעין שבועת יורשין וגובין הכל שאין ש שבועה מוטלת על הקטן כלל בין שיש לו אחים גדולים שהרי אי' עליה מוטל שלא פקדנו אבא וכו' דלאו בר צואת הוא ואם שלא מצא אין עליו שהאחרים מצאו מה שמצאו ולא הוא לפיכך גובין הכל בשבועה ונותנין לקטן חלקו וכן אם מת הקטן זוכין כלם ב בחלקו ונשבעין הירשים ונוטלים חלקו וחלקם ואם אומר אחד מהירשים לי צוה שהשטר פרוע ואחרים אומרי' לא פקדנו רואים אם השטר יצא מתחת יד זה שאומר שהוא פרוע הפסידו כולם ש שהוא נאמן במיגו שאם היה רוצה היה שודפו ואם היה יצ' כתח' יד אחד הוא הפסיד חלקו והאחרים נשבעין שבועת הירשים ו נוטלין חלק' שדו' אינו נאב' להפסיד בהודאתו לאחריו וא' ה'ראש ז'ל היה אומר אפילו אם היה השטר בידו אינו נאמן להפסיד להם חלקם וכל שותפי' של עסק אין כח ביד אחד להפסיד לחבירו בלום בהודאתו ולא אמרינן אי בעי קלתייה אלא גבי שלי שהשליטו שנידם בידו ואם יש עדים שאמר המלוח 'בשעת מותו שאינו פ' פרוע נוטלין בלא שבועה בין מלוח בין מירשי' וכל הדין שיטל לירשי המלוח עם הלוח כשבאין ליפרע במנובך יש להם עם י יורשי הלוח אם מת וכאין לפרוע מהן שנשבעין שבועת יורשין ו נוטלין מה' אל' שזה יש ביניה' שכשטענין עם הלוח אז אין צריכין לישבע אלא שלא פקדנו אבא וכו' אבל אין צריכין לישבע שלא נפרענו מכך שדאי אינו טוען שפרעם אבל בשט' ענין עם יורשי הלוח צריכין גם כן לישבע שלא נפרעו עצמם מאביהם שאם היה אביה' קיי' היה יכול לטעון פרעתי להם שדאי הם גדולי' בין שבאין לישב וזהו לדע' ה'ראש אבל בע' העיטו' כת' שאי' צריכין לישב שלא נפרעו אבא טענינן יורשי הלוח אבינו אם לנו שפר' לכם אבל לא

שהיא גזולה בידו וכא הנגול להוציאה מהורש בית דין נוקקין ל
להוציאה מידו אעפ"י שזוא קטן ואין מעמידין אפוטרופא להפך ב
בזכות הורש אולי יוכל לפסול העדים של נגול דאחזוקי סודי ב
בשיקר לא מחזקין ודוקא שנתקבל העדות בחיי האב או שהוציא
שטר מקיים שהיא שלו שלקחה מאביו ואביו לא החזיק בה שלשה
שנים אחר זמן השטר אבל אם לא נתקבל העדות בחיי האב אין
מקבלין אותו אחר כך במה דברים אמורים שהקרקע בחזקת
הקטן כדפרישית אבל אם לא היה בחזקתו אלא שתקף בעבדיו ו
יורד לתוך שדה חבירו או שתקף ממנו בטליתו אין אומרין נמתין
עד שיגדיל אלא מוציאין ממנו מיד הלכשיגדיל יביא ראיה ויחזור
וישלנה וכן אם הודה האב בכתב ידו על מטלטלין שבידו שהם מ
מעסק שיש לו משל פלוני או פקדון שהוא בידו משל פלוני מוציאין
מן התומים ואפילו הם קטנים וכן אם גזל אביהם אפילו אכלום מ
שאר הגולה קיימת ואפילו אכלום אחר יאוש אם ידשו והתומים
מאביהם קרקע או אפילו מטלטלין שאף הם משועבדים לבעל חו
מתקנת הגאונים גובין מהם לפרוע נגול אפילו הם קטנים
כתב הרמב"ם שאם לוו ב"ד או אפוטרופא של יתומי לצרכם נזקקין
לנכסיהן ומוכרין בלא הברחה ונפרעין מהם בכינונית כמו משאר
בעל חוב וכן כי דינא דזבין אחריותא איתמי אי שרפוח מהלוקח ג
גובה בלא הברחה ודינא כשאר בעל חוב ולכל מילי דנוקקין ל
לנכסיהו בין מנה ושדה זו בין מנה ושדה סתם מקבלין העדות ב
בפני האפוטרופא שהאפוטרופא הוא הבעלים וכן עדי צואה מקבלין
אותם בפני האפוטרופא ורבינו יצחק פי' דאפילו לזה האפוטרופא
לצרכם אין נוקקין לנכסיהן וא"א הראש זל הסכים לדברי הרמב"ם
דכל מה שעשו בית דין או אפוטרופוס לצרכם נזקקין לנכסיהן
ומקבלין העדות בפני האפוטרופא אבל לוו הם בעצמם אי נוקקין
לנכסיהם עד שיגדלו ולא מעמידין אפוטרופא לקבל העדות ובעדי
צואה כת' גם כן שאין מקבלין אותם בפני האפוטרופא ק"א
המלוה את חבירו על פה אינו גובה אלא ממה שימצא ביד
הלוה אבל אינו טורף לא מהלקוחות שקנו ממנו ו
ולא מבתנות שנתן אבל מכל מה שימצא בידו ג
גובה בין קרקע בין מטלטלי אפילו קבאו אחר והלוהא אבל המלו'
בשטר טורף מהלקוחות ומתקבל מתנות שקנו ושקבלו ממנו
אחר והלוהא אפילו אם אינו מפורש בשטר שקבל עליו אחריות
ומידו אם פידש בפירוש שלא קבל עליו אחריות אינו טורף מהם
ואם קדם המכר או המתנה להלוהא אינו טורף מהם
ואם יש הכותה שלא כיוון במכר ובמתנה אלא להבריה בעל חוב
גובה מהם אף על פי שקדמו להלוהא כמו שכתבתי למעלה
בסימן צ"ט וכן אם נותן ללוה על תנאי שלא יחול עליו שו' שעבד
לא חוב ולא כתובה בין שקדם למכר או למתנה ולא יחול עליו ל
להבא כתב א"א הראש זל שהתנאי מועיל ולא יגבה בעל חוב מהם
שהנותן יכול להטיל במתנה איזו תנאי שירצ' וכמו שיכול להתנות
על מנת שלא תמכרנה ולא תמשכנה כך יכול להתנות על מנת
שלא יגבה בעל חובו אפילו בחוב שנתחייב כבר ואף על גב דכתב
ליה דאקני דרי לא קנה אותו לשיעבוד זה שאינו יכול לקנות אלא
מה שהנותן רוצה ליתן לו ואם היה הבעל חוב טורפו אם כן לא
נתקיים התנאי ונתכטל המתנה מעיקרא והרדא למרה ונמצא ש
שהוא לוקח ממון אחרים בחובו הילכך לא יגבהו בית דין ממנו
דשאר ביד המקבל אבל אם קנה קרקע והתנה עמו המכר על מ
מנת שלא יחול עליו שום שיעבוד אינו מועיל ובעל חוב גוב' ממנו
וראוין שנתן קרקע לבנו והתנה זה התנאי שלא יחול עליו שום

שיעבוד ולא היה לו בן אחר ואחר כך לזה ביאר עוד בתשובה *
אחר שהבעל חוב גוב' ממנו וזה לשונו ותנאי שדתי' ראובן הגותן
שלא יחול עליו שום שיעבוד והיה קיים מטע' ששייר ראובן לעצמו
כח בקרקע שאם יבא בעל חוב של בנו לגבות הקרקע שתכטל
המתנה למפרע ויחזור הקרקע על הגותן ואם לא נתקיים התנאי
נתכטל המעש' כאילו לא נעש' אותו כח ששייר ראובן לעצמו בקרקע'
כשם ראובן ולא הניח אל' אותו הבן וזה הבן באותו כח ששייר אביו
לעצמו וכשבא בעל חוב לטורפה נתכטלה המתנה ככח אותו ת
תנאי וחזר לבן מבח השייר שירש מאבה וזהו ליה כלוה ואחר כך
קנה דמשתעבד משום דכתב ליה דאקני הילכך בעל חוב של הבן
גובה הקרקע בחובו בין בחוב שלוח אחר מות אביו כי בתו' שלוח
בחיי אביו במה דברים אמורים שטורף מבשעבדי כשאינו מ
מוצא ביד הלוה בני חרי לגבות חובו מהם אבל אם מוצא ביד ה
הלוה בני חרי לגבות אפילו הם זיבורית לא יטורף מבשעבדי לא
שנא אם הם לקוחות או מקבלי מתנה לפיכך אם נתן הלוה מתנה
לאחרים וכתב להם מאת י' לפלוני ושלשה מאות לפלוני וארבע
מאות לפלוני ואין בנכסיו כדי שיספיק לכולם
אין אומרים כל דקודם בשטר וזה אלא חולקים הנבסים לתשעה
חלקים ויחב בעל מאתים זה שני חלקים ובעל ג' מאות זה שלשה
חלקים בעל ארבע מאות זה ד' חלקים ואם יצא עליהם שטר חוב
גובה מכולם וכפי החלוקה יפרע כל אחד ואחד כחלקו אבל אם
אמר ר' זו לפלו ואחריו ג' מא' זו לפלו ואחריו ד' מא' זו לפלו כל
הקוד' בשטר וזה לפי' יצ' עליה שטר חו' גוב' מן האחרון ואם אינו
מספיק גובה משלפניו ואם אינו מספיק גוב' משלפני פנימאם מבר
הלוה קרקע שיש לו בעידו ויש לו קרקע עוד בעיד אחרת כתב
א"א הראש זל שבעל חוב גובה מן הלוקח ואינו יכול לומר לו ח
הנחתי לך בני חורין בין שאינו בעידו שגם הלוה בעצמו לא החז
יכול להגבות למלוה מבכסו שיש לו בעיד אחרת ולא עדיף הוא
מגברא דאתי מחבתי הנחתי הלוקח בני חרי ביד הלוה ונתקלקלו
בעל חוב טורף מהלקוחות ודוקא נתקלקלו ע' אבל לא נתקלקלו
אלא שאינו יכול לגבות מהם מא' ש' עתו כגון שסילק שיעבודו
מהם ולקח מהלוה בקנין שלא יגבה מהם אינו גובה מהלקוחות ש
שיאמרו לו הנחנו לך מקום לגבות ממנו ואם יש כאן שנים או ש
שלשה לקוחות שקנו ממנו כאחד ואין אחד מהם קודם לחבירו
וכא בעל חוב לטורף כתב רב האי שגובה מאחה מהם שדיצ' ואינו
צריך ליקח חצי שדה מזה וחצי שדה מזה ואם הלוקח שקנה
מהלוה מברו לאחר ומאחר לאחר אפילו עד מאה וכא בעל חוב
לפטורף מהלוקח האחרון כתב א"א הראש זל בתשובה שאינו
יכול לומר לו למה לא תבעת חובך מהראשון דשמא לא רצה ל
לתבוע עד עתה שלפעמים הלוה אלם ולפעמי' המלוה אדם עשיר
ויש לו שטרות הרבה ואינו זוכר לכולם עד שיודמן לידו ומידו
כשבא לידי שטר ישי' אני דורש וחוקר על אחרת הגבייה לידע
אם יש רמאות בדבר לזה שמבר נכסיו וחתם המלוה על שטר ח
המכירה לא הפסיד בשביל זה זכותו וטורף מהלקוחות שיכול ל
לומר השני נח לי ודראשון קשה ממני שאלה לא א' הראש
זל ששאלת ראובן קנה בית משמעון ולי היה לו שט' על ביתו של
שבעון ולי היה במעמד בשקנה ראובן הבית ולא הוציא שטר
וגם ראובן סתר הבית ונכה בו וכינרתי לוי על הכנין ואח' כך הוציא
לוי שטר תשובה לא איבר זכותו כשתיקתו לזה שלוח
ואחר כך נתן במתנה נכסיו על מנ' להחזיר ודאי אין מתנתו כלום
שהרי כבר זכה המלוה בנכסיו בשביל חובו שקדם למתנה ואם

צביהם כגון שלוח אביהם מכנו מנה וזוהי מאביהם מנה ויש ל
זיתומים ז בור ת ויש לו בינונית ובאין ליטול מכנו בינוני כחוב
וליתן לו זיבורית בחובו הרי הוא מעכב בינונית שלו בחובו שהרי
תפישתו מחיים אבל אם היתה תפישתו אחר מיתת אביהם כ
כגון שקנה הוא בינונית שלו אחרי מות אביה לא מהניא תפישתו
ואם ניזק בא לגבות בזקו מהיתומים כתב הר' יונה אם הם קטני
אינו גוב אלא מהזיבורי אבל אם הם גדולי גוב כדינו מהעדי קט
מנכסי היתומים שבין כ"ד הקרקע ואחר כך
מכריזין אותנו שלשים יום רצופין ואם אין מ
מכריזין רצופין אלא בכל שני חמישי וכו' ו
יום בכל יום שני וחמישי שבהם וכיצד מכריזין דבריו ויצא בבקר
פעם אחת בשעת הבנסת פועלין ופעם אחת בערב בשעת הוצא
פועלין שדה פלונית שסימניה כך וכך ומיצריה כך וכך עומרת
לימבר ויפרש שמוכרין אותה כדי לפרוע לב"ח שלא יסבור הלוק'
שנמכרת לפרוע ממנה כתובת אשה שיש מי שרוצה לפרוע יתור
לבעל חוב מלכתובת אשה שאינו מדקדק כל כך שיהיו המעות
פזבים כמו שמדקדקת האשה ואם יאמר המלוה אני אקבל השדה
בלא שומעין ליוורש ושומו אותה וכו' לא כי אלא ישומו אותה
כ"ד שומעין ליוורש ושומו אותה וכו' עליה תקבלנה המלוה
בשחיה דאי מזדמני ליוורש זמי בתר הכי מסלק ליה ברמי וכיון
שהבריו אפי' טעו ומכרו שזה מאתים במנה מכרין קיים אבל אם מ
מכרו בלא הברוזה אפי' לא טעו ומכרו שזה בשוה מכרין בטל במה
דברי אמורים בדברים שצריכין הברוזה ובמקום שבכריזין ובטע'
שמכריזין אבל דברים שאין צריכין הברוזה כגון עבדים ושפחות
ושאר מטלטלי' שנמכרין לעולם בלא הברוזה ושעה שאין מכריזין
כגון שמוכרין לצורך מזוני וכרגא ולקבורה שכל מי שהול' לצור'
אחת כאלו כשפורעין לו קוצרין בלא הברוזה ובמקום שאין מ
מכריזין שיש מקומות שנהגין שלא להכרית לעול' מפני שיש בני
אדם שלא ירצו לקנות אם יכריזו שלא יקראו אותם אוכלי' נכסים
דאכרותא פירוט שגנאי הוא שקונין נכסים שצריכין לטבור פפני
הרוחק וכיון שאין צריכין הברוזה אם טעו בפחות משתות מכרין
קיים טעו בשתות מכרין בטל וכתב רב אלפס כשאין צריך הברוזה
אפי' אם הכריזו כמאן דליתיה דמיא ואם טעו בשתות מכרין בטל
וא"א הרא"ש ז"ל כתב כיון שהכריזו ולא היו צריכין יש הנכחה ש
שדקדקו יפה ומכרין קיים אפי' מכרו מאתים במנה ואם טעו בפחו'
משתות בדב' שאין מכריזין שהמקח קיים פי' ר"י שבחזירין האונאה
והרמבם כתב שיהי' מחילה ולוה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ודיכ' שטעו
ונתאנו בשחות שהמקח בטל ורצו כ"ד לקיים המקח ולהכריזו ה
הלוקח שיחזיר האונאה כתב הרמבם שהרשות בידם לקיימו ה
וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאם ירצה הלוקח לבטלו הדין עמו דכמו
שיש לב"ד רשות לבטל המקח כן יש רשות ביד הלוקח לבטלו כ
כתב הרמבם ז"ל בד' שמכרו קרקע או עבדים של יתומים שזה מ
מנה במאתים אין הלוקח יכול לחזור בו שלא ידא כח הדיו חבור
מכח היתומים וכן הדין באפוטרופו שמכר קרקע ועבדים אין ה
הלוקח יכול לחזור באונאה כדין הדייט וה"ר יונה כתב דב"ד ש
שמכרו בשל יתומים בין פחתו שתות בין הותירו שתות מכרין ב
בטל פחות משתות מכרין קיים וכן מסתבר לאא הרא"ש ז"ל והא
דכפחו משתות מכרין קיים כשמכרו הם כעצמם אבל מכרו על ידי
שליח אפי' טעה בכל שהוא המכר בטל וכתב ר"ב דאי שאין חילוק
בין אם נתאנה השליח או הלוקח בכל ענין המקח בטל וה"ר יונה
כתב אם הטעה הוא ללוקח עד שתות מכרו קיים ונחכה המשלח

כשבין

ביתרון כשאר כל אדם שמוכר שלו אבל אם נתאנה השליח בכל
שהוא המכר בטל דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ולוה הסכי'
א"א הרא"ש ז"ל ואחריות המוכר הוא על נכסי היתומים וכאשר י
יכתבו האודרכתא על נכסי היתומים צריך שיפרשו בה הזכרנו ש
ששדה זה היתה מנכסי המת ואם לא יכתבו כן בתוך האודרכתא
פסולה ואין אוכלין על ידה פירות השדה אפילו אחר שישלימ
ימי ההכרזה ק'
ק

אין

נוקקין לנכסי קטנים עד שיגדלו ויהיו בני י"ג שנה אבל
קודם לכן אין נפרעין מהן אפי' יש נאמנות בשטר אלא
אם כן יש עליהם מלוה כריבית שרוה אביהם מגוי שקבל עליו ל
לדון בד' נ"י ישראל שלא יתבע ליתומים עד שיגדלו ולא קבל ע'
עליו שלא יקח ריבית וכן נפרעין מהן כתוב אשה כאשר פירשתי
בספר אבן העזר ואם יש יתומים קטנים וגדולים המלוה נפרע מן
הגדולים חלק המגיע להם וכדי שיפרע כח מחלק הגדולי' צריכין
ב"ד להעמיד אפיטרופא לקטנים ולחלק עם הגדולים ויגבו לב"ח
מהגדולים חלקם המגיע להם לפרוע וטעמ' דאין נפרעין מן ה
הקטנים משום דחיישינן שמא התפיש אביהם לכלוה צררי לפיכ'
אם תפש משלהן אפי' אחרי מות אביהן והוא בענין שיכו להחזיק
בו ולטעון עליו לקוח הוא בידי מותר לו לתופשו בחובו כיון ש
שידוע וברור לו שלא נפרע מאביהן ואם שמתוהו ונת בשמתא
על שלא רצה לפרוע או שמת בתוך הזמן או שהגד' בעת פטירתו
שלא פרע נפרעין אפי' מהקטנים והזכא שמת הלוח והגיה יתומ'
קטנים ויש למלוה ערב כתב הרמבם נוקקין לנכסי ערב אע"פ ש
שהיתומים קטנים ולא אכריזין סוף סוף ערבא בתר יתמי אויל ו
ונמצא נוקקין לנכסי קטנים שהרי אין הערב יכול לגבות מהן עד
אשר יגדלו וכיון שאינם פטורין אלא בעודן קטנים ולכשיגדלו
יתחייבו נמצא שבני חיובא נינהו אלא אריא דרביע עליוהו וזרי
זה במלוה שתבע ללוה ונתחייב לו בדין ואין לו במה לפרו' שגוב'
מן הערב והרמבם כתב שאין נפרעין מן הערב אפי' הוא קבלן
וא"א הרא"ש ז"ל חילק בין ערב לקבלן וכתב שאין נוקקין לנכסי

ערב אפי' שאומ' ממי שארצה אפרע דניכסי דאיניש אינון ערבא
ביה וכאלו אמ' על מנת שאפרע מן הנכסים אם ארצה ואפי' הני
אינו נפרע מן יתומין קטנים כיון שאינו יכול לתובען בעודן ק
קטני והוא הדין נמי אם אמ' ממי שארצה אפרע הואיל ויש נכסים
ללוה וצריך לתבוע הלוח תחילה לא יפרע מהערב אבל נקבלן
יפרע מהקבלן והוא יפרע מהיתומים לכשיגדלו צוה אביהם ואם
תנו מנה או שדה לפלוני בין אם אמ' מנה זו או שדה זו או מנה או
שדה סתם נוקקין לנכסיהן אבל מעמידין להן תחילה אפיטרופא
להפך בזכותם לראות אם יוכל ל'יערער ולבטל הצואה ואם תתקי'
הצואה נוקקין לנכסיהן שהרי אין לחוש לא לצררי ולא לשובר'
ודוקא שצוה בשטר שכתב בכתב ידו תנו מנה לפלוני וניכר ש
שזאא כתב ידו אבל אם צוה בעדים אין נוקקין שאין מקבלין ע
עדות שלא בפני בעל דין וקטן כשלא בפני דמי והרמבם ז"ל כת'
דוקא במנה ושדה סתם מעמידין אפוטרופא אבל במנה ושדה זו
אין מעמידין אפוטרופא כיון שפירש המנ' והשרה שוב אין לערע'
וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה שאלה לאא הרא"ש
ז"ל ששאלת יורש שנתן נכסי מוריש לקטן ויצא שטר חוב עלה
דמוריש מי נחתינן לנכסי קטן או לא אם השטר מקיים מוריון
הבעל חוב לנכסים ואם אינו מקיים אין מורדין שאין מקיימין ש
שלא בפני בעל דין קרקע שהוא בחזקת היורש שאביו היה מחזק
בה ונתברר בעדים

דאקני וכן לכל דבר וכתבתי למעלה בסימן ס' שאעפ כן אין
נזקקין לטרוף מבטלולי המשועבדים משום תקנת השוק וכי מ
מקני ליה מטלטלי אנב מקרקעי צריך לכתוב דלא כאסמכתא
ודלא בטופסי דשטרי מפני שעיקר השיעבו' על הקרקעו ושעבוד
מטלטלי אנב מקרקעי דומה לשעבוד הערב שהוא כאסמכתא ש
שאר לא יפרע הלוח יפרע הערב אף כאן אם לא ימצא קרקע ש
יפרע מן המטלטלין המשועבדים על כן צריך לפרש שדעתו ס'
סומכת על המטלטלים כמו על המקרקעי ואם אימר לו מעכשיו
אין צריך לפרש דלא כאסמכתא שכל קנין מעכשיו קונה אפילו
כאסמכתא ובבית דין חשוב ודלא בטופסי דשטרי פירו' שנכתב
לשם שעבוד גמור ולא שטופס שטרות כך הוא ואם שעבר
ליה מטלטלי אנב מקרקעי אין צריכים להיות צבורים כתובה
ואפילו מטלטלי דנידוי משתעבדי ואפילו בקרקע כל שהו יכול
לשעבוד כל מטלטלין ואם אין קרקע ללוח והמלוה יזכה לו בתוך
שדודו בקנין או באחת מהקנאו שקונין בהם קרקעו או שהשאלו
או השכירו לו קרקע כל שהו הרי זה מקנה על גביו כל מטלטלין
שירצה ואין צריך לסיים במקום שמקנה אנבו המטלטלין ואם
אין קרקע ללוח וגם אין למלוה להשאלו או להשכירו יכתוב ה'
הקנתי לו ארבע אמות קרקע בחצרי ואנבן הקנתי המטלטלין
לו ואעפ שאין אנו יודעים לו קרקע הודאת בעל דין כמאה עדים
דמי לחובתו ולא מיחזי כשיקרא שאיפשר שיודה לו קרקע בכדי' קיד

מלוה

אזרת ואין אנו יודעים כח
שיודע לקוחות שקנו מהלוח אחד שהלוח האלך
וטורף מהם ואין צריך דבר אחר ואם אינו י'
יודע לקוחות שקנו מהלוח וצריך לחפש אתריהן
כותבין לו בית דין שטר טירפא שיטרוף מהלקוחות וקורעי' שטר
חוב וכותבין בטירפא שקרעו שטר חוב וכאשר ימצ' לוקח המאוח'
בד' בופין אותו לרון עמו ואינו יכול לומר לו לך אצל הלוח וכאש'
יתחייב לך בדין וכתבו לך טירפא על הלקוחות או אפרע לך אלא
ילך הוא אם ירצה אצל הלוח ויזקיקו לבא לרין ומיזו דב' דאיתיה
מודעין ליה בנו דאתי שליח בג' בשבת ואתי בד' בשבת וקאי ב'
בדי' בה' בשבת ואם מבקש הלוקח זמן נותנין לו בד' זמן שלשים
יום ובלבד להוציא הדין לאמתו שלא יבא עליו בעקיפין ואם רוצה
הלוקח לסלק המלוה במעות הרשות בידו ושאר לו דקרק' ויחזור
ישאל כדמוכר מה שפרע למלוה בשבילו ואם עשאה אפותיקי א'
אינו יכול לסלקו במעות ואם קנה שני שדות זו אחר זו כל אחד ב'
במנה ודחוב שודה למלוה על הלוח הזה מאתים ובא וטרף כמנו
שדה שקנה ראשון במנה וכשבא לטרף השנייה במנה דבשאר ה'
הביא לו מאתים ואם לו אם תרצה לקבל שדה הראשונה שגבית
כבר בכל המאתים הרי טוב ואם לאו קח מאתי' והסתלק הדין עמו
ואם רצה המלוה לעמוד בה בכל המאתים אין הלוקח חוזר על ה'
המוכר שמכרה לו באחריות אלא במנה כמו שהיה שדה ואעפ' ש'
שהמלוה קבלה במאתים אינה שדה אלא מנה אלא שהמלוה קבלה
במאתים מפני שחביבה היא עליה וכתב הרי יזנה דוקא בשלא עשה
בה תחילה שומא והכרזה לפיכך יכול להכריחו לקבלה במאתים
זו או להחזירה לו אבל אם עשו שומא והכרזה שוב אינו יכול ל'
לסלקו וכן מסתבר לא' הריאש זל' וצריך שיטבע הלוח תחילה ש'
שאלו לו כמה לפרוע קודם שיטרוף המלוה מן המשועבדים לא ש'
שנא אם הם משועבדים דמכר או דמתנה ומשביעין המלו' בנקיט'
חפץ שלא נפרע כלום וכולל בשבועתו שאין זה שטר אמב' ושלא
מכר לאח ולא מחלו וכת' הרימבם אם השטר לזמן ועדין הוא בתוך

חזמן שחוא נפרע שלא בשבועה אבל רבי' האי כת' אפי' תוך הזמן
אין נפרע מן הלקוחות אלא בשבועה וכאשר יורידו המלו' בקרקע
שמיצא ללקוחות שמין לו קרקע כפי שיעור חובו ושמן אותו כפי
מה ששדה עתה שאם השביחה אחר שקצאה או אפילו שבח ממילא
שמין אותה כפי מה ששדה עתה ומברזין עליה שלשים יום כמו ש'
שעושי' כשיורדין לנכסי יתומים ודינין לענין טעות אם טעו כמו
שרנין לגבי יתומ' והרימבם כתב שאם טעו ככל שהו מכרין בטל'
לפי שהם כשליח לטורף וללוקח ויש להם רשות לתקן אבל לא
לעוות ומסתברא שאין לחלק בין יורש ללוקח ואם לא ימצאו לוק'
יחליטנה למלוה כמו ששמו אותה כתב הרי יזנה אם יבא שום אדם
בתוך ימי ההכרזה ויעלח הקרקע יותר כאשר שמה בד' והמלוה
רוצה ליקח הקרקע צריך לקבלו באותו עילוי שהשומא וההכרזה
לתועלת הלוח הוא שאם ימצאו מי שירצה ליתן בה יותר הרי טוב
ואם לאו יקחנה הוא באותה שומא אבל אם הלוקח בעצמו רוצה ל'
לעלות השומא ששמו בד' כדי שיטאר הקרקע בידו אין שומעין לו
כי בודאי לתועלתו הוא מכרין שאומ' מה אני חושש שאוסי' ותשאר
הקרקע בידו כי אח' אחזור ואקח הכל מן המוכר הילכך בשביל
העילוי שלו לא נתבטל שומת בד' ששדה לרובא דאינשי ורב האי
כתב אם בעל חוב ולוקח באים להוסיף כל אחד על חבירו נותנין
הקרקע לאותו שמוסיף יותר מה נראה חולק על הרי יזנה וכתב א'
א' הריאש זל' שאינו חולק שדברי רב האי בשאחר מוסיף עד כנגד
כל דמי החוב אבל אם רצה הלוקח להוסיף מעט על שומת בד' ו
ולא יהיה כל החוב פרוץ בהא אזלינן בתר שומ' בד' כדברי הרי יזנה
ואם יאמ' המלוה אקבל הקרקע בכל חובי בלא שומת בד' והלוקח
אומ' לא כי אלא ישומו אותה בד' ואני אתן כפי אשר ישומו אותה ב'
בד' אין שומעין ללוקח וכשמחליטין אותה לו כותבין לו אחלשתא
כמו ששמה והכריחו עליה כראוי ושמחליטין אותה לו וכותבין בה
שדכירו בה שהיא של פלו' הלוח ושקרעו שטר האדרכתא קטו

השביח

לוקח את השדה כשבא המלוה לטורפה טרד' אותה
כמו שהיא עם שבתה בין שבחא דבמילא כגון ש'
שעלו בה אילנות או נתיקרה בין שהשביח הלוק'
מחמת הוצאה שהוציא עליה ולא שיטול כל השבח אלא רק חצי'
דקיימ' לן היכא דכתב ליה דאיכני הלוח ואחר כך קנה חולקין מל'
ראשון עם מלוה שני לפי ששעבוד שניהם חל כאחד והאי שבח
באילו קנאו המוכר ומכרו ללוקח אחר שכבר לו השדה ונתחייב
באחריותו ובמצא אחריות הלוקח על השבח לפיכך חולקין אותו
ביצד היה עליו חוב של מאתים זה ומכר ללוקח שדה שדה כגנה ו'
והשביחה ששדה מאתים טורף בעל חוב כמנה מאה חמשים כגנה
של דמי השדה וחמשים של השבח ולוקח יקח חמשים של שבח
הנשארים וחזר הלוקח וגובה דקרון כנכסי המוכר או המשועבדים
שמכר או נתן והשבח אינו גובה אלא מבני חורין והרימבם חילק
וכתב דוקא שבח הבא מחמת הוצאה אינו נוטל אלא החצי אבל
שבח הבא מאיליה נ' טל הכל וא' הריאש זל' לא חילק בזה וכתב עוד
הרימבם זל' הורו חכמים גדולים ואמרו לא ידא הלוקח רע כחמו מ'
מהיורד לשדה חבירו שלא ברשות ששמן לו וידו על התהתונה
לפיכך אם השביח מאה והוציא חמשים נוטל כל ההוצאה חצי' ה'
השבח היתר על ההוצאה עם דקרון טורף בעל חוב ויראה מוכריו
אפילו אם החוב כנגד כל השדה עם השבח נוטל הלוקח כל ההוצא'
תחילה וא' הריאש זל' לא כתב כן אלא אם החוב כנגד כל השדה
עם השבח נוטל כל השדה עם השבח ואינו נותן ללוקח שים ה'
הוצאה וביחו אם יש ללוקח מעות ורצה לסלקו בדכ' ינו' לסלקו
בין מן השדה בין מן השבח במה דברים אמורים כשלא עשאה א'

ואינו גובה אותם מהלקוחות ומיהו בעודן ביד הלוה גובה מהם א
אף על פי שקנאם אחר שלוח ואם שעבד לו נכסיו שקנה ושיקנה
או חל השיעבוד גם על מה שיקנה אחר כך ואם קנה אחר כך ו
ומכרו בעל חוב גובה ממנו ודוקא שפירש לו בפירוש אבל אם לא
כתב לו דאקנה לא ולא נאמר בזה אחריות טעות סופר הוא אלא
כל מה ששעבד לו כתב ומה שלא שיעבד לו לא כתב ויא כיון
דקיימ' לן אחריות טעות סופר הוא ככל מה שראוי להשתעבד א
אמרינ' טעות סופר הוא וכן דעת א"א הראש זל ואם לא כת דאקני
ומכר נכסיו אחר שלוח והמלוה בא לטרופ מן הלקוחות וטוען
שאלו הנכסים היו ביד הלוה בשעת שלוח ולקוח טוען לאחר ש
שלוח קנה ומכר כתב ה'מכס שאם יש עדים שהלוה קנה ק
קרקע זה ומכרו אז צריך המלוה להביא עדים שקנאו הלוה קודם
שיעבדו אף על פי שהמלוה טוען טענת בריא והלקוח טענת ש
שמא כיון שהלקוח מוחזק וזה בא להוציא מידו עליו להבי' ראיה
אבל אם יש עדים שהלוה היה מוחזק בו ושהיה שלו אז צריך ח
הלקוח להביא ראיה שקנאו הלוה ובאיוזה טעה קנאו ואם לא מ
מעמדין א תו על חזקתו של לוח ונאמר שהיה שלו ושל אבותיו
מעולם וכן נהרו הגאונים בנותן נכסיו מעכשיו ולאח' מיתה
ולא נודעו הנכסים שהיו לו באותה טעה ופסקו שאם לא נודע
שקנה נכסים אחר כן שדכל כחזקת מקבל מתנה ויא שלעולם
על המלוה להביא ראיה שהיו הנכסים ביד הלוה בשעת הלואה
שהלקוחות הן מוחזקין בנכסיהן ודאי והמלוה ספק אם חל ש
שיעבדו עליהם אם לא ואין ספק מוציא מידי דאי שאפי' ירשם
מאביו שמא לאחר ההלואה נפלו לו ולא חל שיעבדו של מלוה
עליהן וכן בנותן מעכשיו ולאחר מיתה החדש ודאי מוחזק
והמקבל מתנה ספק ועוד יד בעל השטר על חתחתונה ועליו ל
לברר שהיו נכסי אלו לנותן בשעת המתנה ודאי מסתבר ואם יש
שני בלוח שהוציא כל אחד שטרן ואין בשום אחד מהם כתוב ו
דאקנה ואין הנכסים מספיקין לחובות שניהם וטוען המוקדם
בי שלוח ממנו כבר קנה הנכסים והמאוחר טוען שלוח ולוח מ
משנינו ואחר כך קנה והוא משועבד לשנינו כתב הרמב"ם
אם יש עדים בדברי המוקדם ודאי יקח הכל ואם אין עדים בזה א
אלא יש עדים שקנה ואין יודעים מתי קנה ודאי שמודה המאוחר
למוקדם יקח ובשאר דחצי חולקים ואם אין עדי' שקנאם מעמדין
הנכסים ניד המוקדם ואומר כי היו של הלוה ושל אבותיו מעולם
זהו הולך לפי סברתו של מעלה אבל לפי הסברא האמיתית גם
בכאן לעולם הוא ספק וחולקין דחצי שחולקין עליו אלא אם כן
יש עדים למוקדם שהיו ברשות הלוה בשעת ההלואה
ראובן שלוח בשטר ולא כתב למלוה דאקני ומת ויהיה לו בת ו
יורשתו ועמדה ונשאת אין המלוה גובה מן הבעל ממה שהכניסה
לו אשתו באותן הנכסים אפי' למאן דאמר לוח והוריש משתעבד
דבא לא גבי דבעל בנכסי אשתו חשוב כלוקח ק"ב

ואם המתנ' קדם להלואה ונתנ' לזמקידוע וזה המקבל במתנה עדי
שיגיע זמנה ואם נתנה לו על מנת לחזור בסתם פירש לו באיוזה
זמן יחזירנה לו ואחר כך לוח בשם שהמקבל יכול לעכב המתנה
בידו אפילו לזמן מרובה בעל כרחו של נותן לפי שיכול לומר לו
אחזירנה לך לאחר זמן ואקיים תנאי וכן יכול לדחותו בכל פעם
כך הוא דוחה למלוה הבא מבחו אך המלוה יכול לכופו מדר' נתן
לכשידעה להחזירה שלא יחזירנה אלא לו ולא לנותן ראובן
הלוה לשמעון על פה ושמעון הלוה ליחודה בשטר ומכר יהודה
כל נכסיו ובא ראובן לטרופ מהלקוחות שקנו מ יהודה מבח שטר
שיש לשמעון על יהודה הדין עמו אף על פי ששמעון היה יכול
לטעון לראובן פרעתין אין הלקוחות שקנו מיהודה יכולי' לדחות
ולומר פרוע אתה כשמעון ואין שמעון נאמן בהודאתו עלינו שהו'
עושה קנוניא עלינו לפי שסוף סוף צריכין לפרוע לשמעון שהו'
מלוה של המוכר שלהם והואיל ויכול שמעון לטרופ מהם גם ר
ראובן שהוא מלוה של שמעון טורף מהם הואיל ושמעון מודה
שהוא חייב לו לא היו ללוח נכסים אלא שטרי חובות שיש לו
על אחרים לא מבעיא בעודן בידו דפשיטא דהמלוה שלו גובה מ
מהם אפילו לא שיעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי ואין צרי' לעשות
בהם שום הקנאה לא בתיבה ולא מסירה אלא גובה אותם מדרבי
נתן דבי הכי דבעלי חוביו של לוח משועבדים לו משועבדים גם
למלוה שלו אלא אפילו מת הלוה ונפלו השטרות לפני היורשין
גובה מהם לא מבעיא אם נעשו השטרות שיש ללוח על בעלי ח
חוביו קודם שלוח הוא מהמלוה אלא אפילו נעשו אחרי כן ואפי'
קנו בעלי חוביו של לוח מתנכסים אחר שלוח הלוה מהמלוה שלו
אפילו הבי המלוה של גובה מהם ומיורשיהם מדר' נתן ואם כבר
הלוה שטרי חובות או נתנם לאחר או שבעלי חוביו מכרו נכסיה'
אחר שלוח הוא מהמלוה רואים אם יש בשטר שיש למלוה על ה
הלוה וכן בשטר שיש ללוח על בעלי חוביו שיעבדו דמטלטלי
אגב מקרקעי או יש בהם דין קדימה ונכסיהן של בעלי חוביו של
הלוה משועבדים למלוה שלו מבחו כיון שהוא קודם למכירה ש
שמכרו ואם היו ללוח שני מלוים שהלוו לו ובאין באחד לגבות מ
מבעלי חוביו שלו רואים אם הלוה הלוה לבעלי חוביו בשטר לאחר
שלוח הוא משניהם יחלקו ואם תפש אחד מהם זכה בתפירתו ו
ואם חובותיו של הלוה קודם שלוח משניהם או קודם שלוח מ
מהאחרון וכתב לראשון אגב זכה בהם הראשון
שאלא לא' הראש זל ראובן היה לו שטר על
שמעון ונתנו ללו' בבתיבה ומסידה וכשבא לוי לגבותו הוצי' יהוד'
שטר שהיה לו על ראובן מוקדם לשטר שהיה לו לראובן על ש
שמעון ואמר כי השטר שנתן ראובן ללוי הוא ממונו של בעל ח
חובו וזכה בו מדין קדימ' ולוי משיב השטר הוא מטלטלי ואין בו
דין קדימ' הדין עם יהוד' כיון ששטרן מוקדם ושעבד לו מטלטלי
אגב מקרקעי אע"ג דשאר מטלטלי שנתן ראובן לא היה גבי מיניה
אף על פי ששעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי היינו משום תקנת
השוק דאם לא כן לא היה אדם קונה חפץ מחבירו מפני שיעבוד
נושד אבל בנתינת שטר חוב לא שייך תקנת השוק דבמילת דלא
שכיח' היא ועוד שלא יצא השטר מרשות ראובן לגמרי שעדין נ
בשאר כידן כח למחול השטר הילכך חשיב שפיר ממונו לגבות
ממנו בעלי חוביו ק"ב

אין

בעל חוב טורף ממשעבדי אלא אם כן הוו הנכסים ל
ללוח בשעת שלוח ומכרם או נתנם אחר כך אבל אם
קנאם אחר שלוח ומכרם לא נשתעבדו לבעל חובו

כדין הכא ליפרע מנכסים משועבדים חוץ משכיב מרע שהקדיש
נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי שאין משביעין אותו דחוקה אין א
אדם עושה קנוניא בשעת מיתה והלמבם כתב הקדיש נכסיו אין
בעל חוב יכול לטרוף מההקדש שהקדש מפיק בידי שעבוד ו
וכשפורין הקרקע אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו על מנת
לפרוע בעלי חובו. לכשתפרה ותצא לחולין ביד הלוקח יבא
בעל חוב ויטרוף אותה שהדי שעבודו עליה הא למה זה דומה ל
לשני לקוחות שכתב לראשון דין ודברים אין לי עמך על שדה
זו ומכר הראשון לשני שטורף מן השני ואא הראש זל כתב

כסברא הראשונה קי"ח

לוה

שמכר נכסיו לשנים וכתב המלוה לשני די ודברים
אין לי עמך וקנו מידו על זה אין לו על הראשון כ
כלום אבל אם כתב לראשון דין ודברים אין לי
עמך גובה מן השני לפי שלא היה לו על הראשון כלום ולא היה
שיעבודו על הראשון כלל ואם היה חובו כנגד מה שקנו שניהם
כגון שחובו מאתיים זה ומכר לראשון שדה שוה מנה ולשני שדה
שוה מנה וכתב לשני דין ודברים אין לי עמך גובה השדה שביד
הראשון ואינו יכול לומר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו שהדי
חובו כנגד שני השדות וראשון חוזר וטורף מהשני שהדי קנה א
אחריו ומלוה טורף אותה מלוקח ראשון ולוקח שני טורף אותה
מהמלוה שהדי כתב לו דין ודברים אין לי עמך ולוקח ראשון חוזר
וטורף מלוקח שני וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם
וכן הדין אם החוב מנה ומכר לשני לקוחות לכל אחד במנה וכתב
בעל חוב ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך ונמצא השדה שקב'
הראשון שאינה שלו ודי הראשון טורף מהשני ובעל חוב טורף
מהראשון ושני טורף מבעל חוב וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה
ביניהם וכן אם היתה אותה שדה שקנה הראשון אפותיקי ל
לבעל חוב אחר מוקדם הדי אותו בעל חוב טורפה מהראשון ו
לוקח שני טורף מבעל חוב שהדי כתב לו דין ודברים אין לי ע
עמך וחוזרין חלילה והלמבם כתב שכן הדין שאם היה חובו מנה
ומכר המלוה שדה שוה מנה לאחר ואותו מכר לשני וכתב ללוקח
ראשון דין ודברים אין לי עמך שבעל חוב גובה מלוקח שני ולוקח
ראשון מבעל חוב ולוקח שני טורף מלוקח ראשון שהדי הוא מ
מכרה לו ובעל חוב חוזר וטורף מלוקח שני וחוזרין חלילה.

ולא נהדר דכיון שכתב לראשון דין ודברים אין לי עמך אינו יכול
לפורפה מהשני אעפ שלא פירש דין ודברים אין לי עמך ולא עם
באי כוחך לפי שאמר לו השני אי שתקת שתקת ואי לא הדרנא ש

שטרא למריה קי"ט

ראובן

שמכר כל שדותיו לשמעון בשט"א אח' חוזר שמעון
ומכר שדה אחת ללוי והוא בינונית ולא נשאר ב
בינונית אחרת ביד שמעון ובא בעל חוב לגבות
דעה גובה מבינונית שביד לוי רצה גובה ממנה שביד שמעון לא
מיבעיא שיכול לגבות מהזיבורית שביד שמעון אלא אפילו לא
נשאר בידו אלא עידיית יכול לגבותו ממנה ברא' שגובה לוי כגון
שלקח בינונית אבל אם לקח עידיית או זיבורית אינו יכול לגבות
ממנו וכן אם נשאר בינונית ביד שמעון אינו יכול לגבות מלוי א
אפילו אם לקח בינונית וכל זה לא אידי אלא כשקנאם שמעון
כראובן בכת אחת אבל קנאם בזה אחר זה וקנה זיבורית באחרונה
אינו גובה מלוי וכשם שאם היתה הבינונית עדין ביד שמעון היה
דיחה אותו ממנו אצל זיבורית שקנה באחרונה כך יכול לוי ל
דיחותו אצל זיבורית שנשארה ביד שמעון שהיתה בת חורין ב

באחרונה לזה שהתנה עם המלוה שיגבה מעידיית שבנכסיו
ומכר העידיית ושייר בינונית והוא ית' אין בעל חוב טורף מעידי'
שמכר מידי דהוה אניוק ששיעבודו מן התור מעידיית ואם מכרה
אין הנזק גובה אלא מזיבורית שביד המזיק שהיא בת חורין ראובן
שהיה לו עידיית ובינונית זיבורית והיו לו עליו ניוקן שדין בעידיית
ובעל חוב שדינו בבינונית וכתובת אשה שדינה בזיבורית ומכרן
לשלשה בני אדם באחד ביום אחר במקום שאין כותבין שעות כ
כלם נכנסו תחת הכעלי' וגובה ניוק בעידיית ובעל חוב בבינונית
וכתובת אשה בזיבורית ואם טען כל לוקח ולוקח לזה שבא לטרוף
ממנו אני לקחתי תחילה והנחתי לך מקו' לגבות הימנו כתב
הזמכין ששומעין לו כיון שהוא ספק ואינו יכול לגבות עד שיבא
ראיה מי קנה באחרונה ורבינו יצחק פירש כיון שאינו ניכר
מתוך השטר שהדי שלשתן ביום אחד קנו ואין כותבין שעות קנין
שלשתן לא חל אל' עד סוף הזמן ואז חלו כלם כאח' מכרן לג' בזה
אח' זה בג' ימי או ביו' אח' ונכתבו השעו' בשט"א אם אי' בהן די קדימה
כגון שזמנו ליום אחד אינמי' לאח' שנתחיי' לכלם קנה וכת' להם
דיאב' כלם גובין מן האחרון לא הספיק גובי' משלפניו לא הספיק
גובין משלפני פניו ואם שטרן של אחד מהם קודם לחבירו ובאין
לגבות כאחד כל מי ששטרן קודם יגבה מן האחרון תחלה בין אם
הוא עידיית או בינונית או זיבורית והבא אחר ממנו גובה משלפניו
והבא אחר ממנו גובה משלפני פניו ואם הנזקין קודמין ואחריו
בעל חוב ואחריו כתובת אשה והניזקין קודמין לגבות מהאחרון א
אפילו הוא זיבורית ובעל חוב משלפניו אפי' הוא עידיית וכתובת
אשה משלפני פניו אפילו הוא עידי' ואין הנזקין יכולין לומר'
אם כן הורע בחינו שכך הוא הדין מי שקדם שיעבודו צרי' לגבות
תחילה ואינו יכול לגבות אלא מן האחרון ואם יבא לגבו' משלפניו
יאמר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו ומיהו אם הנזיק יפיים ל
ללקוחות הראשונים שיניחו לו לגבות מהם ולא יאמרו לו הנחנו
לך מקום לגבות ממנו לא יוכל בעל חוב וכתובת אשה לומר כבר
נסתלק שעבודך מהם כיון שהניחו בני חורין אצל המוכר דכיון ש
שטרך מוקדם אתה צריך ליקח בבני חרי' שהניחו אצל המוכר
משום דאמ' לזה נזק כולוהו משעבדי דידי ניגרו אלא שחכמים
תקנו לטובת הלוקחות שאין גובין מהן כל זמן שיש בני חורין ו
וכיון שהם מחלו על תקנות שתקנו לטובתם אתם מה לכם עמי
אני אק' מאיזה מהם שארצה מכרן לאחר בזה אחר זה לק' זיבורית'
באחרונה כולן גובין ממנו לא הספיק גובי' משלפניו לא הספיק גובין
משלפני פניו לא שניא אם המוכר מת או קיים ואם קנאם כאחת
או שלקח עידיית באחרונה אם המוכר עדין חי כולן צריכין ליקח
מהזיבורית שאנו רואין כאילו חוזר למוכר שטר של הזיבורית
בכתיבה ומסידה ונמצא בידו בני חורין וצריכין כולם לגבו' ממנו
ולאו דוקא שיחזיר לו שדה זו אלא אפי' שדה אחרת ואפילו יתנב'
לו במתנה או אפילו מטלטלי' רק שימצאו לו שום דבר לגבות
ממנו אינן יכולין לגבות מן הלוקחות ואינן יכולין לומר' לו לכי
תהדר דכל מה שאדם יכול לעשות רואין אנו כאילו הוא כבר ע
עשוי וכתב אא הראש זל אפילו אי לא טעין אגן טענינן ליה ואם
מת המוכר וכל מצוי למיזדר ליתמי דיתמי לא פרעי חוב אביהם
ממה שקנו אחרי מות אביהם או דינא הוי חכי אם לקח זיבורית ב
באחרונה כולן גובין ממנה ואם לקח עידיית באחרונה יקחו כולן
כדין שיאמר לא ניד' לי בתקנת חכמים שתקנו אין
גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואם לקח בינונית
באחרונה ניוקין ובעל חוב בבינונית וכתובת

אפותיקי אבל עשאה אפותיקי שאב לו לא יהא לך פרעון אלא מוז
אפילו אם יש לנמענות אינו יכול לסלקו אלא ישול כל השדה עם
שבחה ולא יתן לו כלום מן ההוצאה ואם לא היה החוב אלא כנגד
השד ולא עשאה אפותיקי אז אין בעל חוב נוטל ממנו אלא בשיעור
חובו והשאר ישאר ללוקח ורואין כמה שנשאר אם הוא יותר על
וחוב שיעור שהוא ט' קבין יכול בעל חוב לומר ללוקח טול חלקך
בקרקע ואין לוקח יכול לומר לו תן לי חלקי במעות ואין מלוה
יכול לכוףו שיקחנה במעות ואם אין בו שיעור שדה אז תלוי ב
ברצון הלוקח אם ירצה ישול קרקע ואם ירצה צרי ליתן לו מעות
ואם עשאה אפותיקי אפילו אין בחוב אלא כנגד השדה בלא שבח
ישול כולה עם שבחה ורואין אם שבחה יותר על ההוצאה נוטל ה
ההוצאה מבעל חוב ומותר השבח נוטל מן המוכר ואם ההוצאה
יתרה על השבח אין לו אלא ההוצאה שיעור שבח מבעל חוב ו
והשאר יפסיד והפירות שאכל הלוקח או אפילו לא אבלם אלא
שתלם כבד אין בעל חוב נוטל מהם אבל אם עדין מחוכרים א
אפילו אם נגמרו כל צרכן וקרובים ליתלש אז דינן כשאר השבח
שם החוב כנגד השדה והפירות גוב איתם עם השדה ואינו נותן
לו כלום ואם אין החוב אלא כנגד השדה ישארו הפירות ללוקח
במה דברים אבורים בשלא עשאה אפותיקי אבל עשאה אפותיקי
אפילו אין החוב אלא כנגד השדה גובה אותה עם פירותיה ונותן
לו הוצאת עידור וניכוש כל אילו הדברים לא נאכרו אלא בלוקח
אבל מקבל מתנה שהשביח השדה בידו ובא בעל חוב לטורפה א
אפילו אם החוב כנגד השדה עם השבח אינו גובה כלל מן השבח
וכתב רב אלפס דוקא שבח הבא מחמת הוצאה אבל הבא מ
מאליו טריף וכן כתב הרמבם זל והר' זרחי והבן כתב ד
דאפילו בשבח וראתי ממילא נמי לא טריף ולזה הסכים א"א הראש
זל ואם הנותן קבל עליו אחריות אז דין מתנה כדין לוקח ל
לענין שבח ופירות ודין היתומים לענין שבח כדין מקבל מתנה
שאין בעל חוב גובה מהם שבח כלל אפילו אם החוב כנגד השדה
והשבח אלא אם כן עשאה אפותיקי ואז גובה אותה עם שבחה

ואפילו אין בחוב אלא כנגד השדה לבד ורואין אם השבח כנגד
ההוצאה או יותר נותן להם ההוצאה ואם ההוצאה יתיד על השבח
אינו נותן להם אלא ההוצאה שיעור שבח ואם בעל חוב אומר אביב
השביח והם אומרים אנחנו השבחנו אחרי מות אבינו אם עשאה
אפותיקי על היתומים להביא ראיה ואם לא יביאו ראיה ואסיק בי
שיעור ארעא ושבח נוטל אותה ושבחה ואינו נותן להם כלום ו
ואם יביאו ראיה שהם השביחה הוא נותן להם ההוצאה ואם לא
עשאה אפותיקי עליו להביא ראיה ואם יביא ראיה ואסיק בי שיעור
ארעא ושבחא נוטל אותה עם שבחה ואינו נותן להם כלום ואם
אינו מביא ראיה אינו נוטל אלא השדה בלא שבח ק"ו

לוקח

שטרפו ממנו השדה כותבי לו בית דין שטרפ' והאך
שטרפ' ממנו בשביל חובו של המוכר חוזר ושטרף
מן המוכר ואם קנאה בחמש מאות והוקרה ושוה
אלף כותבין לו שטרף באלף וכן אם היתה שוה אלף בשעה ש
שלקחה ובשעת שטרפא לא היתה שוה אלא חמש מאות או שהיה
שוה אלף ולקחה בחמש מאות בכלום כותבין לו שטרפא באלף
וכל הדין שיש למלוה על הלוקח כן דינו של לוקח ראשו שטרף
בעל חוב ממנו ובא הוא לטרוף מלקוחות שקבו אחריו שהרי הוא
באילו יש לו שטר חוב על המוכר בשביל אחריות שלו אפילו לא
מכר לו בשטר אלא בעדים בעלמא אפילו לא פירש לו האחריות
וכתב הר' יונה דוקא שמעידין העדים שלא חתמו על שום שטר

וגם לא היו עדים אחרים כי אם הם דאי לאו הכי דילמא טריף ב
בעדים והדר טריף בשטר ומכבש הוא דכביש השתא ומ"מ בית
דין כותבין לו שטרפא והאך נטרף ממנו לראיה שיתבע הלוח ש
שמכר לו ואם לקח שלא באחריות ומבקש מהמלוה שיתן לו כחו
מן השטר חוב כדי שיוכל לתבוע הו מהלוח אם כבר טרף ממנו
שוב אינו יכול לעשו לו ממנו לא הרשאה ולא מכר שכבר נמחל
שיעבודו ונתכבטל אבל קוד' שיטרופ בו יכול לפייסו שיתן לו כחו
ואם ירצה המלו' לעשותו מעצמו יעשה אבל אם לא ירצה לעשותו
אין בית דין כופין אותו ואין כותבין גם כן שטרפא שהרי קנה ש
שלא באחריות ק"ו

העושה

שדהו אפות קי סתם שאב לו אם לא אפרע אותך
גבה מוז ושטפה נדר הרי זה גובה משאר נכסים ו
ואם מכרו הבכר קיים שכל זמן שימצא בני חורין
אינו טורף אותה ואף כשהי' בידו שלא ככרה יכול לסלקו בשאר
נכסים עשאה אפותיקי מפורש שאמר לו לא יהא לך פרעון אל'
מוז אינו יכול לסלקו כשאר נכסים אלא אם כן יתן בעל שבמעות
יכול לסלקו כמנה שטפה נדר אינו גובה משאר נכסים ואם כבר
או משכנה לאחר הרי זו מכורה עד שיגיע זמן הפרעון וכשיגיע
זמן הפרעון שטרפה אפי' יש ללוה שאר נכסים בני חורין ומשכנות
דינה כאפותיקי אם היא סתם שמשכנה לו סתם הריא כאפותיקי
סתם ואם פי' לו לא יהא לך פרעון אלא ממנה אז דינה כאפותיקי
מפורש עשה שורו או שאר מטלטלין אפותיקי ומכרו א'
בעל חוב גובה מהם אפילו עשאן אפותיקי בשטר משום דלית ל'
ליה קלא ולא מצי לקוחות לחזור ואפילו ידע הלוקח שעשאה א
אפותיקי כגון שהיה עד באותה מלוה אפילו הכי אין המלוה גובה
המנה דלא פלוג חכמים וכן לענין קדימה אפילו עשה
מטלטלין אפותיקי מפורש בשטר לראשון גובה מלוה שלאחריו
כיון שהשעבוד לא חל על המטלטלין אין בהם דין קדימה
עשה עבדו אפותיקי אפילו בסתם ומכרו בעל חוב גובה ממנו ו
דקלא אית ליה ודומה לקרקע עשה עבדו אפותיקי והלוח

שחררו ואפילו שפירש ואמר לו לא יהא לך פרעון אלא ממנו יא
לחירות שהשחרור מפקיע מידי שעבוד וגובה חובו מנכסים א
אחרים של הלוח מפני שהוא מוזק ש' בידו וכאלו הויקו אח' דמי
על כן כתב הרמבם שכותב עליו שטר חוב וטורף מזמן שטר זה
שהשטר הראשון כבר נפרע וכופין למלוה שיכתוב לו שטר ש
שיחרור שכא יאמר לו עבדי אתה דקדיש הלוח נכסו
הפקיעו מידי שיעבוד ואין המלוה גובה מהם במה דברים
אבורים כשהקדישו קדושת הגוף בגון ששעבד לו מטלטלי אגב
מקרקעי והיה בהן שור והקדישו למזבח אבל קדושת דמים אינו
מפקיע אלא יפרנו המלוח בדבר מועט שלא יאמרו הקדש יוצא
לחולין בלא פדיון ואותו מועט של הפדיון יוסיפנו על החוב ויגבנו
עם שאר החו' לפיכ' האידי' שאין קדוש הגוף אינו מפקיע ואיסורי
הנא' מפקיע כמו קדוש הגוף לפיכ' אם אסרו כהנא בההי' דפרס'
אמית' או שעשא עז' והשתחוה לה מפקיע מידי שעבוד ורבינו ואי
כתב שאין חילוק בין קדושת הגוף לקדושת דמים אלא אם שייך
לעצמו כדי חובו של זה והקדיש השאר בכי האי גונא מפקיע מ
מידי שיעבוד וגובה מבני חרי' ששיר ונפקא מינה שאפילו היה
בהקדש אפותיקי מפורש ההקדש מפקיעו וצריך לגבות במקום
אחר מה שאין כן במכר אבל אם הקדיש כל נכסו אפילו קדושת
הגוף אינו מפקיע מידי שיעבוד אלא פודהו בדבר מועט שלא י
יאמרו הקדש יוצא לחולין בלא פדיון אבל משביעין אותו תחלה

שליחותו היו אין השליח צריך לישבע לפיכך חשוב כעד אחד
ומזיק למלוה לישבע שבועה דאורייתא ואם הן שנים הן עדים
ופטור הלוה אבל כשלא ראה המשלח שעשה שליחותו אפילו אם
רצה למחול תביעתו כנגד השליח כדי שיעיד על המלוה אין ש
שומעין לו כתב הרמב"ם דוקא ששניהם לפנינו השליח והמלוה
ומכחישיהו זה את זה אבל אם בא השליח לבדו ואמר נתתי כמו ש
שאמרתי לי אינו יכול להשביעו שעש' שליחותו כיון שאינו טוענו
ודאי שלא עשה שליחותו וכן אם בא המלוה לבדו וטוענו אינו יכול
להשביעו שלא פרעו השליח שהרי אין כאן מי שטוען עליו טענ'
ודאי שלקח אלא מחזרים הלוה חרם סתם ומשל' שאלה לא:
הראש ז"ל ראובן חייב לשמעון מנה ודר בעיד אחר ולוי זה חייב
לראובן מנה אמר ראובן ללוי תן המנה שאתה חייב לי לשמעון
ולוי אמר נתתי ושמעון אמר לא קבלתי אם יש חילוק בין הולך
מנה לפלו או תן לו מנה שאתה חייב לי בשניהם הוא נשבע ה
הסת שעשה מאמרו ונפטר ובעל חוב נשבע בנקיטת חפץ וטו'
כתב הרמב"ם שלח המלוה שלוחו ללוה להביא חובו לו והחוב ה
זה מנה וטען הלוה שנתן לשליח כל המנה והמלוה אמר שלא
שלחו להביא לו אלא חמשים זה ולא נתן לו אלא חמשים והשלי'
אמר שנתן לו כל המנה ישבע השליח היסת ללוה שנתן למלוה
כל המנה והמלוה ישבע שבועה חמורה שלא שלחו לקבל אלא
חמשים ולא נתן אלא חמשים כדן כל מודה מקצת ויטול ג' מהל'
ואני מבין דבריו דמה ענין זה למודה מקצת דמודה מקצת נשכ'
ליפטר אבל היאך ישבע זה ויטול אלא כיון ששלח שלוחו להביא
שלו והלוה אמר שנתן לו הכל והמלוה אומ' שלא נתן לו אלא ח
חצי ישבע הלוה ויפטר

אעפ שלח משלח למלו' חובו בעצמו על יד שלוחו ונאבד
פטור אם ידעה הלוה לא ישלחו לו על יד שלוחו א
אפילו אם יש עדים שעשאו שליח להביא לו עד שיב'
בהרשאה וטעמ' משום שיש לו לחוש שמא בטל המלוה את ה
השליחות או מת שאילו מת או בטל השליחות קודם שיתן ל
לשליח ונתן אחכ לשליח ונאבד חייב באחריותו אעפ' שלא ידע
שמת המלוה או בטל השליחות ובעל העיטור כתב שאפילו בטל
אשליחות קודם שהגיעו המעות ליד השליח ונתנם לו אחר כך ו
ונאבדו פטור הלוה שיאמר למלוה סמכתי עליך שהיית עומד ב
בשליחותך שכשם שחוקה שליח עושה שליחותו כך חוק' טבעל
הבית עומד בשליחותו ולא היה לך לחזור כך ואין לי להפסיד ב
בשביל חזרתך והראב"ד כתב כסברא הראשונה וכן פתב א"א הראש
ז"ל לפיכך עצה טובה ללוה או לנפקד שלא יתנו לשליח אלא א
א"כ בא בהרשאה שהקנה לו בקנין המכון שיש לו ביד פלו' והשת'
ליכא למיחש למידי על כן כתב א"א הראש ז"ל כיון שדרש' לשלוחו
וכתב לו זיל דון ואפיק לנפשך הוי כאלו נתנם לו במתנה ותו לא
מצי מבטל ליה אעג דקיימא לן שליח שדיה היינו לענין דלא מ
מצי למיתפש לנפשיה אבל ודאי אדני מאי דכת' לי זיל דון ואפיק
לנפשך לענין זה שלא יוכל לבטל השליחות אבל הרמב"ם ז"ל
כתב מי שהרש' לאזור רצה לבטל השליחות ולדרשות לאזור ר
רשאי וכן כתב רב אלפס משום ר' יהודה ואפי' לפי דבריהם כתב
א"א הראש ז"ל אם בטל הדרשאה בלא ידיעת המורשה והלך וטען
עם המחזיק בנכסים ונתחייב בדין לא מצי מרשה למימר כבר ב
בטלתי שליחותי דכיון דנוקקין ב' לידון על הדרשאה והיה כתוב
כה זיל דון ואפיק לנפשך דיגידים דין וכן אם נתן לו המחזיק ונאב'

פטור ובלבד שלא ידע שבטל השליחות אבל אם ידע שבטל'
ונתן לו ונאנס חייב שלא היה לו ליתנו כיון שידע שבטל השליח'
וכן כתב הרמב"ם ואם מת המרשה קודם שהגיע המחזיק ליד ה
המורשה היה נראה לפי סברת א"א הראש ז"ל שאינו יכול לבטל ה
השליחות גם כן לא נתבטל במותו אבל הוא כת' בתשוב' שנתבט'
בשמת אבל הקנה לו המחזיק אגב קרקע כבר זכה בו והיה שלו א
אפילו אם מת המשלח לא זכו בו יורשי' וה' משה הכהן כת' אע"ג
דבשאר השליחות בשמת השליחות בטל שאני גבי הרשאה כיון
דאוקמוה בדוכתייה כל זמן שאינו מבטלו במקומו עומד ואפי' בת
התובע נפטור הנתבע והוא שלא ידע הנתבע במיתתו קודם שנתן
המכון מתח' ידו אבל בשאר שליחו אפילו לא ידע חייב באחריותו
עד שיבא ליד השליח בחיי התובע וכן כתב הראב"ד שאם מת ה
המרשה קודם שהגיע המחזיק ליד המורשה לא נתבטלה ההרשאה
אעפ' שאלו היה חי יכול לבטלה המרשה את חברו להוציא
את שלו מיד המחזיק בו צרי' ליקח לו בקנין שהרשהו וצריך
לכתוב לו זיל דון ואפיק לנפשך שאם לא כן אם ירצה המחזיק
לא ישיב לו דבר שיאמר לו לאו בעל דברים דידי את ומיהו אפי'
אם לא כתב לו כן ונתן המחזיק המחזיק ליד המורשה ונאבד פטור
דלא גרע משלח שעשה בעדים והרמב"ם כתב שאין צריך להקנות
לו בקנין אגב קרקע כיון דלאו לאקניו ליה גופא דמכונא מכין
אלא יחב ליה רשותא למיתבע דיליה תשובה לרב אלפס
הרשאה יצאה לפנינו וכתו' בה זיל סב ואפיק לנפשך ורצו מקצת
תלמידים לבטלה כיון דלא כתיב בה דון וזכי והשיב כיון שכתוב
בה סב חזי חזא מילתא היא אבל משום דבר אחר ראוי לבטלה
לפי שאין כתוב בה דון אלא שמעא כתוב בה כל מאי דמתעני
ליה מן דינא בין לזכות בין לחובה עלי' הדר והרי זה במקום דון
וכשרה ואם לאו פסולה ואם כתב זיל דון ואפיק לנפשך ואין כתו'
בה כל דמתעני ליה מן דינא עלי' כתב רב שרירא גאון שאין ה
הנתבע יכול לפוסלה בכך שכל שכן שאינו יכול לומר לאו בעל
דברים דידי את שאין כותבין לשון זה אלא לתקנת המרשה שלא
יבטל המורש' לחזוק במכון ואעפ' שכתב לו זיל דון ואפי' לנפשך
אפי' הבי אינו אלא שליח ואינו יכול לחזוק במכון ולומר הקניתי
לי כבר שאינו אלא שליח וכן כל כזה שידעיה השליח על עסק זה
שהורשה צריך המשלח ליתנו לו ואפי' לא דקנה המשלח לשליח
אלא שלישי או רביעי שיש לו ביד המחזיק צריך לדון עמו על ה
הכל כיון שהוא בעל דינו על החלק שהקנה לו צריך לדון עמו
על הכל וכתב הר' אברהם דוק' שלישי או רביעי אבל אי כת' לו ק'
דיגדין במה שיש לו ביד פלוני יהא שלך אינו דן אלא על הבאח
הבעל שבא לדון עם אחד שמחזיק בנכסי אשתו צריך הרשאה
ואם יש פירות בקרקע אין צריך הרשאה שאלה לא'א הראש
ז"ל ששאלת ראובן שהבטיח לו אשתו שטר שיש לה על לוי ו
הוציאו לגבותו והגבו לו כד' קרקע של לוי שאינה עושה פירות
ורצה ראובן לבטל השומא ששמו לו קרקע של לוי בטענה שאו'
שהשטר אינו שלו אלא של אשתו והיא לא הרשתו ורצה לבטל
השומא כי אין הקרקע ששמו לו עושה פירות תשובה נראה
לי שאין בדבריו כלום כי אם הבטיחו בנכסי צא' ברזל הרי הוא
ברשותו ואין צריך הרשאה ואם בנכסי מלוג הרי הבעו הכתובים
בשטר כשיצאם מלוי ילקח בהן קרקעות והוא אוכל פירות א"כ
היה לו זכות בהן ומיגו דטעין בשכי' חלקו טעין על הכל ואם שמו
לו קרקע שאינו עושה פירות אין בכך כל' כי יכול למוכרו ולקח
דבר שעושה פירות ועוד כתחילה היו עומדין המעות שבשטר

וכתובת אשה כזיבורי מכרן לאתר בזן אחר זו ומכר עידי באחרונ
חזור הלוקח ומכר בינונית וזים ושייר לו עידיה כולן גובים
מהעידית שבידו שהרי אין בידו בינונית וזיבורית שזכר לומר ל
לא נזח לי בתקנת דרבנן ואם מכר עידי ושירר בינונית וזיבורית
לפניו אז גובין כדינן גזוקין בעידיה ובעל חוב כבינונית וכתובת
אש' בזבורי בדרך שהיו עושין אם היו שלשתן ביד לוקח ראשו קפ
מעו מחבירו הם באחריותו עד שיגיע ליד המלוה
הלוח
או ליד שלוחו ואם זרקן כפניו ונאבדו חייב לא מ
מיבעיא סתם אלא אפילו אמר לו זרוק לי חובי ו
זרקו קרוב למלוה ונאבדו חייב דמסתמא זרוק ושמוד קאמר ליה
אבל אם אמר לו המלוה זרוק לי חובי והפטר זרקו אפילו רחוק ל
למלוה ונאבד קודם שיגיע לידו פטור שהרי הדרשה בכך ואם
אמר ליה זרוק לי חובי בתורת גישתן או יש לו דין גש' שאם זרקו
לתוך ד' אמותיו של המלוה ונאבדו פטור שכבר זכה בו זרקו חוץ
לארבע אמותיו אם יכול המלוה לשומרו אפילו רחוק ממנו הרבה
זכה בו ונפטר הלוח ואם הלוח יכול לשומרו ולא המלוה אז לא י
יצא עדין מרשותו וחייב ואם שניה יכולים לשומרו אז היא ברשות
שניהם ואם נאבד משם נאבד לשניהם וכתב הרמב"ם דכל זה מידי
בסתם שלא גלה המלוה דעתו שאינו רוצה לקבלם לפיכך אם
זרקו לו ונאבד חייב שאמר לו אילו נתתם לי הייתי שומרם אבל
אם א הלוח הילך מעותיו ולא רצה המלוה לקבלם וזרקם לפניו אם
הוא במקום שמלוח משתלמת שם נפטר ואינו צריך להביאם לבית
דין דפרעון בעל כרחו חי פרעון וכן נמי כי אמר לו הגה מעותיך
צוררים ומונחים בביתי בא ושול מעותיך והלה מסרב בו ונגנבו
או נאבדו הלו פטור אלא אם כן פשע בהם ונגנבו או נאבדו קפ"א
לו חובו על יד שליח אם עשאו המלוה שליח ואמר
שלח ליה ללוח לשלחו על ידו ונאבדו פטור אפילו לא
אמר לו פה אל פה אלא שלח לו בכתב שלח לי
על יד פלוני ושלחם לו על ידו ונאבדו פטור ואפילו שהשליח גוי
או חרש שזטה וקטן שאינן בני שליחות דכיון שאמר לו שלח לי
על יד גוי או על יד חרש שזטה וקטן פטור ואפי' לא יחד לו המלוה
אדם ידוע לומר שלח לי על יד פלוני אלא כתב לו שלח לי ביד
מי שתריצה ושלחם לו ונאבדו או שכפר בהם השליח פטור והוא
ששלח לו ביד אדם נאמן וכדרך שבגי אדם רגילין להעביר שם
ממונם אבל אם שלח לו על יד מי שהיה זקן כפרן או במקום סכנת
דרכים שאין הרבים רגילים להעביר שם ממונם וזרי פשע וחייב
שעל דעת כן לא הרישה אלא אם כן פירש לו כי בסתם לא נתבון
לפוטרו אלא מואונסין ואפילו לא אמר לשליח אמר לפלוני ש
שישלח לי על ידך מעות שבידו אלא אמר לו בפני עדים מעות
יש לי ביד פלוני לך ואמר לו שדעתך לבא לכאן ואם יתנם לך
הביאם לי ונתנם לו הלוח ונאבדו בדרך פטור אבל לא עשאו ש
שליח אלא אמר לו יש לי מעות ביד פלוני ואינו שולחם לי אולי
אינו מוצא שליח לשלחם על ידו לך ודבראיה אלה אולי ישלחם
על ידך לי כי דאי גונא לא הוי שליח ואם נתנם לו ונאבדו חייב
באחריותם לא עשאו שליח בעדים אלא מסר לו חותמו לסימן
שהוא שלוחו ומסרו לו לאמר לך והביא לי מעותי והוא בא ללוח
לומר פלוני שלחני אליך לאמר שלח לו מעותי והגה לך חותמו
לסימן והלך זה ודבראיה הסימן ותובע חמעו שכידו להוליכן לפלוני
וחעדים מעידיים אתו שהוא חותמו אבל אינם מעידיים שעשאו ש
שליח ושלחם לו ונאבדו ברא פליגי שמואל אמר לא נפטר הלוח
רובי יחזקן אמר נפטר ופסק רב אלפס כשמואל תמא עליו אא

והואש זל דהא קיימא לן הלכה כרבי יוחנן כנגד שמואל וסיוס ד
דבריו וראיתי בשאלתות דרב אחאי שפסק גם הוא כשמואל ואע"פ
שדבריהם תמוהים אין לחלוק על דבריהם ע"כ וכן כתב ה
הרמב"ם טען המלוה ואמר אני לא שלחתי אלא אחר שלח וריב
כך הלוח חייב באחריותו ומשלם אחרי שחזרים מי ששלח כתב זה
מדעתו ולא יודנו ויש מי שהורה שיטבע המלוה בדין כל הנשבעים
ונשלחן כתב רב אלפס היכא דשודר ליה כתבא לחבריה ואמר
ליה הווא מידי דאית לי גבך שודריננו ניהלי לא מחייב באחריותו
והגי נהיגי חבירי ומשמע מדבריה אפילו לא יחד לו שום אדם וכת'
הראב"ד וכמק' שאין מנהג ידוע חייב באחריותו שאין ראיה מהבאת
הכתב ליתן הממון למי שהביא הכתב שאיפשר שרוצח לומר שלח
לי כמי שראוי לשלחו שיביאנו בלי סכנה ואם לא עשה כן חייב
באחריותו אבל במקום שיש מנהג למוסרו ביד המביא הכתב אין
לנו אלא מה שנהגו אם הסכימו שניהם תחילה שישלח לו ממונו
על יד מי שיביא לו כתב ידו ומשמטרו לו נאנסו ואח"כ בא בעל
הממון ותבע ממנו מהנפקד או מהלוח וטוען הלה כבר נתתי למי
שהביא לי כתב ידך בשליחותך והלה אומר אני לא כתבתי כתב
זה מעולם אם יוציא זה כתב ידו והוא ניכר לעדים שהוא כתב ידו
או שכתב ידו יוצא ממקום אחר ודאי הוא פטור ואם אינו ניכר ל
לעדים ואינו יוצא ממקום אחר והוא אומר אני מביר בו שהוא כתב
ידך אם זה הממון נפקד אצלו שלא בעדים או אפילו בעדים על
פה מתוך שיכול לומר להגים או חזרת' לך מידי לידך נאמן לומר
אני מביר שהוא כתב ידך ועל פי כתב ידך מסרתי ליד שלוחך א
ז לא שצריך לישבע שבועת היסת ונפטר ואם נפקד אצלו
בשטר מתוך שיכול לומר נאנסו נאם לו מסרתי ליד שלוחך אלא
שצריך לישבע שבועת חמורה בעין של תורה ואם הוא לוח שלא
היה לו שום טענה ליפטר או אינו נאמן וחייב לשלם אלא שרובל
צריך לישבע שבועת חמורה שאין זה כתב ידו והשליח שאומר ש
שנאנסו צריך לישבע גם כן שבועת חמורה מפני שהיא שבועת
השומרים ואם התובע מודה שהוא כתב ידו אלא שאינו
לשליח אינו מאמינך שנאנסו ואינו מאמין לנפקד וללוח שנתנם
לך הרי זה מתרים על הלוח או על הנפקד חרם סתם שנתנם ל
לשליח ונשבע השליח שבועת חמורה שנאנסו מידי וכל זה מידי
שהשליח מודה שבאו לידי אלא שאומר שנאנסו אבל אם בופר
במלוה או במפקד שאומר לו נתתי לך והמלוה או המפקד אומר
לא נכלנו השליח אינו נאם אפילו אם הם שנים שהם נוגעי בדין
לפי שצריכים לישבע כדי ליפטר אלא השליח נשבע היסת ונפטר
והלוח או המפקד מקבלים עליהם חרם סתם שמסרום ליד העל'
ואם הוא כותב בנפקד או בלוח שאומר לא נתתם לי והוא אומר נ
נתתם לך נשבע השליח ללוח או לנפקד שבועת היסת ונפטר ו
והלוח או המפקד נשבע למלוה או למפקד שבועת היסת ונפטר
ודא שאין על הלוח או על הנפקד אלא חרם סתם וקם מסתב
במה דברים אמורים שעשאו שליח להביא את שלו אבל לא עשאו
שליח אלא שאם לו הלוח או המפקד תוליד לפלוני מעותי שבידי
או שבא אחר ללוח או לנפקד ואמר פלוני עשאו שליח להביא
מעותי והאמינו ומסר לו הממון והשליח אומר נאנסו או מסרתי
למלוה והמלוה אומר לא עשית שליח ולא קבלתים נשבע ה
השליח שנתנם למלוה וישבע המלוה שבועת חמורה שלא קבלם
ויגבה חובו מהלוח שהשליח אינו נאמן לפי שהוא נוגע בעדות ש
שהרי צריך לישבע ליפטר לפיכך אם אין השליח צריך לישבע
כגון שהמשלח הילך עם השליח ועמד מרחוק וראה שטעה שליח

אלא יכתבו וקנה הנר ואע"ג דקיימא לן שליח שוייה ואין שליחות לגוי היינו דוקא לענין שלא יוכל לעכבם ואשר לא טוב עשה כ בעמיו זה הבא בהרשאה בד' א כשהנתבע והתובע במדינה אחת אבל אם התובע במדינה זו והנתבע במדינה אחרת הרי זה עושה מצוה שאין לך מציל ממון חבירו גדול מזה שאם אי אתה אומר כך כל אחר יטול ממון חבירו וילך למדינת הים קבר

בענין הנתבע אי מצוי למנות מורשה כתב הרמב"ן איכא פ פלונתא ביני רבוותא איכא מאן דאמר אי בעי איניש דלא למיתי בני דינא מצוי לשייה שליח בעדים למיטען בשבילו כבי' דין מהא דאמרינן בירושלמי דסנהדרין כהן גדול לא דן ולא דנין אותו ופריך דמנה אנטלך הגע עצמך אם יתחייב שבועה ובי אנטלך נשבע אלמא מצוי לשייה שליח וכן כתב בעל הערוך מה שמעינן דמצוי למנות שליח ואיכא מאן דאמר שאינו רשאי שלא תהא סנהדרין שומעת טענת שקר מפי התורגמן והתם משו' יקרא דכ' ג' שלא לבנותו וכן כתב רבאלפס בתשובה שאין לנתב' למנות שליח וכן כתב רב סעדיה וכן הגשים היקרות לא יתיר להם בדין זה רב אלפס אלא לשגר להם סופרי הדיינין ולטעון בפניהם אבל לא למסור טענותיהן לאחרים וא"א הראש' ז"ל הביא כל זה בפסקיו והסכים לזה וכן כתב הר"ב ז"ל דמצוי תובע למיכר ליה לא בעל דברים ידיו את ולא ניחא לי למיקם בדינא כהודך ואין ה המורשה יכול לכופו לתבוע למי שאינו רוצה קנה

ראובן שהיה חייב מנה לשמעון או שהיה לו פקדון בידו ו ואב' ללי' הולך מכ' זה לשמעון אם בא לחזר ולטלו ממנו אינו יכול דהולך כזכי דמי וכדי כשהגיע ליד לוי וכ' בשבילו לשמעון לפיכך בין אם מת' לוח או מלוח יתנחמו ליורשי שמעון וממ' ראובן חייב באחריותו עד שיגיע ליד שמעון ואם החזיר לוי המנה לראובן והעני אחר כך ולא היה לו לפרוע בענין שהפסיד שמעון שלו לוי חייב לשל' שהוא פשע במה שהחזירו לראובן ואם מחמת אונסו החזירו לראובן שאים עליו ראובן עד שהוצרך ל' להחזיר פסד והימבם כתב החזירו לו שניהם חייבין באחריותו עד שיגיע ליד שמעון והא דבפקדון אינו יכול לחזר ולטלו מיד לוי דוקא שהחזק הנפקד כפרן דאז זכות הוא למפקיד שיצא בתחת ידו אבל לא החזק כפרן יכול הוא ל' חזר ולטלו כתב הר' משה ה' הגון ואי שוייה מריה דפקדון דין של' להביאו לו כיון דגלי' דעת' דניח' ליה דליתבי ניהליה אם בא לחזור אינו חוזר ואפי' במציא לו שליח דלא מיפטר שומר בהכי מאחריות או אפילו לא במציא ליה שליח אלא דשליח מוהימן גבי מפקיד וככל יומא דהי מפקד גביה אם בא לחזור אינו חוזר כתב בעל התרומות אמר שליח ל' למלוה הגה מעותיך ששלח לך פלוני בחובך בידי אך אני רוצה להחזיק בהן בשביל בהן שיש לי בידך אם הכלוה מודה לשליח שיש לו בידו ואין לו שאר נכסים שיגבה זה מהם חובו והגיע זמן הלוואתו אין כח ביד הכלוה לערער על המשלח ולומר הפסדתי מעותי שמסרתם ליד מי שאינו יכול להוציאם מידו שהרי המשל' יאמר לו אף אם היו עדין בידי היו מוציאין מידי מדר' נתן הואיל ואין לך נכסים אחרים אבל אם יש לו נכסים אחרים המשל' כופה לשליח ליתנם לכלוה שכל זמן שלא נתנם לו לא נפטר המשלח מן החוב והשליח חוזר וגובה אותם ממנו וכ' ש' אם אין הכל' מודה לשליח שחייב ליתנם למלוה אפילו אם אין לו נכסים אחרים אע"פ שהוא נאמן כנגד הכלוה לומר אני תופשם בחובי כמינו דפרעתין הואיל וכל זמן שלא באו ליד הכלוה לא פקע שליחותו ונמצא ש שהשליח בעל דברים של המשלח הוא וכנגד המשלח אין לו מינו

שאינו נאמן לומר החזרתים לך הואיל והולך כזכי דמי לפיכך אם מת המשלח ולא הניח נכסים חזר הדין בין השליח ובין הכלוה ש שנשתלחו לו ואפילו קבלם השליח מן המשלח בעדים מינו שיכו' לומר לכלוה פרעתין ונאמן כהפסד נאמן גם כהפסד לומר לו אני תופשם בחובי שאתה חייב לי כיון שאין תובעו כהם המשלח ולא יורשיו אבל הר"ב כתב אם השליח בא להחזיק בהן בשביל חוב שיש לו ביד המלוה או המפקד אינו יכול דכיון דאל' הולך כמאן דאל' זכי דמי או הולך על מנת שתתנו לפלוני דמי ואי מקי' תנאיה זכי ואי לא לא זכי וכאלו לא יצא מיד המלוה או הנפקד ודוקא ב במלוה או בפקדון הוי הולך כזכי אבל כמתנה לא הוי כזכי אפילו שעשאו שליח לקבל ואמר לו הנותן הולך לו לא הוי כזכי לפיכך אם אמ' הולך מנה לפלוני שאני נותן לו יכול לחזור בו עד שיגיע ליד המקבל ואם המקבל עני אמירתו לגבוה במסירתו להודיט ואינו יכול לחזור בו ופי' דת' דהה' נמי אם אמ' תן מנה לפלוני כמתנ' שאינו כזכי יכול לחזור בו כל זמן שלא הגיע לידו אלא א"ל זכי לו ואז זכה לו וקנה וכגו' שהיה ברשותו אבל אם אינו ברשותו לא ומיהו אפי' אם אינו ברשותו לכשיבא לרשותו יזכה לו אם לא יהונו בו הנותן קודם לכן והימבם כתב דתן הוי כזכי כמתנה וכן כתב הר"מ וכתב ומיהו דוקא שנותן לו החפץ עתה בידו ואומר לו תן חפץ זה לפלוני דכיון דנותנו עתה לידו כדי ליתנו לו מיד שבא לידו זכה בו המקבל אבל אם מתחיל' לא בא לידו על דעת לזכות לזה ואחר כך אמר לו תתנו לפלוני לא קנה אלא במעמד שלשתן ואפי' הוא תופש החפץ בידו בשעה שאמר לו תן כיון שלא בא ל' לידו מתחילה לשם כך והגי' מלי' שאמר לו תן אבל אם אמר לו זכה לו בעוד שהחפץ בידו זכה לו אע"פ שלא בא לידו מתחילה לשם כך או אפי' לא היה בידו בשע' שאמ' לו זכה לו אלא שהגביתו אח"כ כדי לזכות לו זכה אפי' שלא בפני הנותן ושלא בפני המקבל דכיון שא"ל זכה שליחותיה קעביד אבל אם לא אבד לו זכה מהר אנפי אפי' איתיה לפקדון בחצרו של שליח לא זכה למקב' מתנה ע"כ ראובן שאבד לשמעון הולך מנה ללוי שאני נותן לוי מתנה הולך שמעון ליתנו ללוי ומצאו שמת חזינן אי בריא היה הנותן זכות בחיי מקבל יתן ליורשי המקבל דקיימא לן מצוה לקי' דברי המת אפי' בברי' שצוה ומת לפיכך כשמת בחיי מקבל זכה בו ה המקבל ליורשיו ולבניו ואם מת מקבל בחיי נותן יחזור ליורשי מ משלח דהולך לאו כזכי דמי ואע"פ שמת נותן אח"כ לא שייך לומר מצוה לקיים דברי המת דכיון שמת מקבל בחיי נותן בטלו דבריו בחיי ואם ש"כ היה הנותן חזינן אם מת מקבל בשעה שנתן המנה ליד השליח יחזור ליורשי משלח דכיון שמת המקבל לא היה ראוי לקנות אבל אם היה חי בשעה שנתן המנה לשליח יתן ליורשי ה המקבל אפילו אם הנותן מת בחיי המקבל ואפילו נולדו יורשי ה המקבל אחרי מיתת הנותן אע"פ שבשע' מיתת הנותן לא היו ראויין היורשין לקנות לטאן דאמר המוכה לעובר לא קנה וגם המקבל לא קנה בחיי כיון שמת בחיי נותן אפי' הכי קנו משום דדברי ש"מ בכתובין וכמסורין דמי למפרע משעת נתינה דילכך כיון דאית' למקבל בשעת מתן מעות הוברר הוברר שזכה משעת המתנה ו והורישו ליו' שיש ולכאורה נראה שאם ירצה הנותן יכול לחזור בו כדיון מתנת שכיב מרע שאינו קונה עד לאחר מיתה אבל הוי משה כהן כתב שאינו יכול לחזור ולהבי' אמר יתן למקבל או ל ליורשיו אם מת ולא אמר שיטאיר ביד השליח עד שירא' אם ימות הנותן אם לא כמו שעושה לשאר מתנת שכיב מרע משום דלא דמי לשאר מתנת

ליהנות מפירותיהן עכ"אבל רב האי כתב שאינו יכול לדין בלא ה
הרשאה אלא כשיש בקרקע עצמו פירות אבל אין בו פירות אע"ג
דכל דבר ראוי ליטבר וליקח בחם קרקע ולאכול פירות והכי מ
מסתברא שני שותפין שיש להן תביעה על אחד יכול אחד
מהם לתבוע הכל ואין יכול לומר זה לאו בעל דברים דידי את
דודאי שלוחו הוא לפיכך אם השותף שדן עם זה יצא חייב צריך
שותפו לקבל דינו ודווקא בדברים שאף אם הוא בעצמו בא לדין
לא היה יכול לשנות בטענות חבירו לפיכך מתחייב גם הוא ב
בטענת חבירו ונפקא מינה שיוודים מיד לנכסיו ואין יכול לומר
תנו לי זמן עד שארד עמו לדין אבל אם יכול לשנות בטענות כ
פגוק שהודדה הראשון או שאמר אין לי ראיה וזה כופר או יש לו
ראיה לא הפסיד ואפי' כשאינו יכול לשנות הטענות שאמרינן
שאינו יכול לומר תנו לי זמן עד שארד עמו לדין דווקא כשהוא
בעיד דכיון שהוא בעיר ולא בא ודאי נחא ליה במה שטען זה ב
בשבילו אבל אינו בעיר לא הפסיד ויכול לומר תנו לי זמן וכתב
ה"מבם לפיכך יכול הנתבע לעכב ולומר לא אודין עמך אלא על
חלקך או הבא הרשאה משותפך שהדי יבא שותפך ויתבע גם ה'
וכתב א"א הראש זל מאי איכפת לי אם ידון על הכל אם יזכה
בדין כנגדו הרי נפטר מחלקו ועוד מצי האי למימר ליה אם ארד
עמך לדין על החצי ואזכה בדין אצטרך לחלוק עם שותפי ש
שיאמר לי מאן פלג לך הילכך כיון שאינו יכול לזכות בחלק א
אלא אם כן ירד עמו לדין על הכל צריך להשיב לו על הכל
ומסתברא כדברי ה"מבם דאיכפת ואיכפת שאם יזכה לא יזכה
אלא בחצי ואם יתחייב יתחייב בכל אם כן לקתה מדת הדין וכי
בשביל שאין התובע יכול לזכות בחלקו אל"א אם כן ירד עמו לדין
על הכל נכוף למחזיק שידר עמו לדין על הכל בדבר שיכול ל
להפסיד ולא להרזיח וי"א חיוב שאינו בעיד שצריך המחזיק
לדין עמו פעם אחרת שיוכל להזריח עליו שמה ידע שידר ש
שותפו עמו לדין ושלא צוהו לירד עמו לדין קב
מדינא דגמרא אין כותבין הרשאה אלא לתבוע פקדונו
שביד חבירו ולא כפר לו וכן יכול להרשו ולהתבע
קרקע אפילו אם כפר בו או מלוה בשטר אפילו
אם כפר בה הנתבע לפי שהוא כפירת שעבוד קרקעות וכשם ש
שיכול לקנות השטר ושעבודו בתיבה ומסירה כך יכול להרשו'
עליו ולמסור השטר בידו בדי' שיתגבוהו וצריך לכתוב לו קני לך
חאי שטרא וכל שעבודא דאית ביה אבל אין כותבין הרשאה על
פקדון שביד חבירו שכפר בו כבר שנויאה כשקר שנותן לו מה
שאין לו ביד האחר וכן אין כותבין על מלוה שבעל
פה דלהוצאה ניתנת ואינה נקנית אלא במעמד שלשתן ואפילו
פקדון שביד חבירו אם הוא מעות אין גותבין עליו הרשאה שאין
מטבע נקנית בחליפין כל זה מדינא דגמרא אבל נהגו עכשיו ל
לכתוב על הכל וכן כתב ה"מבם הגאונים תקנו שכותבים ה
הרשאה גם על מלוה שלא ישול כל אחד ממון חבירו וילך למדינ'
הם ועוד תקנו שאם הרשוהו ליטול מעות שביד חבירו ואין
לו קרקע שיקנה לו ארבע אמות מקרקע שיש לו בארץ ישראל ו
זמקנה לו חמעות אגב ודברים אלו קלים מאד שנאמר שיקנה
לו ארבע אמות שיש לו בא' והגאונים בעצמן כתבו שאין אומר'
בזה יקוב הדין את ההר ואינו אלא כדג' הים על הנתבע אם י
ירצה לדין בהרשאה וליתן נפטר דלא גרע זה משליח שנעשה
בעדים אבל אם לא ירצה הנתבע לדין עמו אין כופין אותו ליתן

הלא לישבע עד שיבא בעל חובו וחודו הגאונים שכותבים
הרשאה אפילו על מלוה שכבר כפר הלוה ודוקא בשטר או בעדי
קנין שהוא כפירת שעבוד קרקעות אבל מלוה על פה שכפר בה
אין כותבין וא"א הראש זל כתב שעל הכל כותבין לא שגא פקדון
וגזל ולא שגא מלוה בשטר ובעל פה ואף על גב דכפריה מדברי
ה"מבם היה לו שבוטעה על חבירו אינו יכול להרשות אחר עליו
להשביעו שאינו דבר שנקנה בקנין שאינו אלא דברים בעלמא
מי שהרשה לחבירו ורצה לבטל השליחות ולהרשות ולומר
לאחר רשאי ומכל מקו אין הנתבע יכול לדחות את המורשה
ולומר שמה המרשה אותך בטל שליחותך שזה יאמר לו תתן לי
מה שיש לו בידך ותהא הרשאתו מונחת אצלך ואם הרשה לאחר
הוא הפסיד לעצמו שהרי בורשאתו נתת ואם הנתבע ידע שבט'
שליחותו של זה המורש' חרש' לאח' ושנח' בא' בורשאתו לפנינו
אין לו להשיב אלא לשני אין למורשה רשות לכתוב הרשאה
לאחר שזה יאמר אין רצוני שיחא פקדוני ביד אחר לפיכך אם
התנה עמו שירשה לאחר והאחר לאחד הכל לפי תנאו הבא
בהרשאה שמחל לנתבע או שמכר לו או מחל לו על השבועה
או שעשה עמו פשרה לא עשה ולא כלום שזה יאמר לו לתקוני
סדרתיך ולא לעשותי לפיכך אם התנה עמו בין לתקון בין לעיון
אפילו מחל לו על הכל מחל וכל שכן אם פירש בה מחילתך ב
כמחילתי מורשה שכא בטענת בריא כגון בפני הפקיד לך
פלוני כך וכך או בפני לוי' ממנו כך וכך אם הודיה במקצת הרי
זה נשבע שבועת התורה על מה שכפר ואינו יכול להפך השבוע
על המורשה ואם אמר לא היו דברים מעולם ישבע לו ה"מבם
ויפטר ואם תבע שישבע המורשה שהוא רוצה להפכה עליו מ
מוציאין הממון מידו ויחא מונח ביד בית דין עד שיבא המרשה ו
ישבע וישל' וכן בכל הדברים שתולח במרשה דין עם המורשה
ויחא הממון מונח ביד בית דין עד שיבא המרשה וישל' ויש נח
למורשה להחזיר על מי שטוען טענת שקר כדי לעכב הממון ו
ולאחר ואם טען הנתבע איני נשבע עד שאזריס בפני ה
המרשה על מי שטוען עלי שקר אין שומעין לו שאין חרם חאל'
מתקנת הגאונים ואין מעכבין שבועה משום תקנה זו ויא' שנית
דין ישלחו כתבם לבית דין שבמקום המרשה ויחרימו בפני ואז
ישבע זה כתב ה"מבם זל בתשובה מורשה שהורשה ב
בשטר ידוע אפילו אם לא יציא הממון מיד הנתבע כשרים הם ק
קדונו בין לעדות בין לדין שההפסד וההוצאה הכל לבעל הבמון
אבל מורשה שיש לו חלק במה שמוציא מתנתבע קדונו פסולין
הם בין לדין בין לעדות לפיכך מי שיש לו עדים על תביעתו לא
ידשה אחר מהעדים אלא אם כן קצץ לו שכר יודע וכן נתבע
שיש לו עדים בפריעתו לא יבא לדין עם המורשה בזמן שיש לו
חלק בתביעתו אם קרוב לעדים שהרי ימטל העדות יכול אדם
להרשות נשים ועבדים אבל לא את עבדו שאין קנין לעבד על
ידי רבו שהרי גופו קנו לו וידו כידו במצא שאינו אלא שלוחו ו
יכול הנתבע לומר לו לאו בעל דברים דידי את אבל יכול להרשו'
את אשתו שנרי' אם נתן לה מתנה קנתה ואין הבעל אובל פירות
נמצא כשכותב זכי לנפשך אין הנתבע יכול לומר לאו בעל דברי
דידי את וית' נהג לשלוח ורשאה ביד גוי כדקאמר
מכסף מקנתו הוא נקנה ואינו נקנ' בתורת תבואה וכלים וכא' נהג
חליפין למדנו שכשאר דברים מועילין חליפין לגוי וצריך לומר
שלא יכתוב בורשאה שביד גוי וקנינא מיניה דאין שליחות חכייח

לקבל המנה שאתה חייב לי משמעון כדי להקל מעליך אבל לא
פטרתיך אם שמעון לא יתן לי כי מעמד שלשתן הוא מילת בלא
טעמ' ופי' ר' יצחק שעשו אותה לתקנת השוק דמי שקונה סחורה
ואין בידו מעות מעמידו אצל בעל חובו ואין צריך להמתין עד
שיקנה לו בקנין ועוד יפיר כח המלוה שאפי' בעל כרחו של הלוה
משתעבד הוא למקבל אבל שיעשו תקנה שיפטר ראובן מלוי ה'
המקבל בשתיקה בעלמא אין לתקנה זו סברא וטעם אבל יראה
שלא יתבע את ראובן תחילה כל זמן שיוכל לגבות משמעון כי
הוא עיקר החייב ולא נשאר על ראובן אלא דין ערבות וכן כתב
בעל העיטור שלא נפטר ראובן אם לא שפטר בפירוש אבל רב
אלפס כתב שנפטר ראובן והביא ראיה מהירושלמי ובעל העיטור
דחה הראיה שלו ע"כ ויא' ודאי אם העני שמעון לאחר שנתרצה
לוי ליפר' כמנו אינו יכול לחזור על ראובן אבל אם היה עני באות'
שעה ולא ידע לוי היה מקח טעות וחוזר על ראובן ולוי מחריס ס'
סתם על מאן דידע ליה דעני הוא והשתא קא כפר ביה ואם טוען
לוי שמעון היה עני והטעיה וראובן טוען עשיר היה והעני אם
היה החוב שנתחייב ראובן ללוי על פה נאמן במדגו שאם היה א'
פרעתיך והיה נשבע היסת ונפטר כי אמר נמי והמחא שהמחתיך
אצל שמעון בדין היתה נאמן ובשבועה אבל אם היה החוב בשטר
על ראובן להביא ראיה שלא הטעיה ואם לא יביא ראיה אם יש נ'
נאמנות בשטר גובה לוי חובו בלא שבועה מראובן ואם אין בו
נאמנות ישבע לוי ויטול שאפי' אם היה שוכר ביד ראובן היה צרי'
לקיימו אף כאן צריך לברר בעדים שלא הטעיה ואם לאחר
שנתרצה הלוה או הנפקד ליתן למקב' אומ' עיינתי בחשבונני ולא
היה ל' ליתן למקבל כלום וטעיתי במה שהודיתי לו אם יוכל לברר
בעדים שהוא אומר אמת פטור אפי' הוי בעדים כשנתרצה ליתן
לו וחייב ונותן ליתן למקבל אם נתנו לו בפרעון חובו שטעות
היה מעיקרא ואם אינו יכול לברר הטעות כתב בעל התרומה אם
המחה בפני עדים וגם קבע זמן למקבל ליתנו לו לזמן ידוע והוא
בתוך זמנו אינו נאמן לומר טעיתי וגם אם ידעה לומר כשט' הייתי
כך ולא עדיפת מגברא דאתית מחמתיה וכי היכי דמצינא לומר
לראובן משטה אני כך השתא נמו מצינא למימר משטה הייתי כך
לא שמעינן ליה אע"ג דלא הוי בקנין דמעמד שלשתן הוא כהודא'
בקנין אע"ג דלא אמר אתם עדי כי כל קנין הוא בשטר והמחייב
עצמו בשטר אין צריך לומר את' עדי ועוד דלא שייך לומר משטה
אני כך אלא בתובע מחבירו לפי כשתובע לו שלא כדן מודה לו
כדי להשטות בו אבל הבא אם רצה להשטות
בתובע למה ישטה בשלישי שלא ידע כלום אם חייב לו אם לא
ואם לא המחזהו בעדים נאמן לומר טעיתי במיגו דלא היו דברים
מעולם או במיגו דפרעתי' אם הוא אחר הזמן דכיון שלא היו עדי'
בדבר לא חשש להודות דמימר אמר אם אמצא שטעיתי הדרנא
ביה כיון דליכא מאן דמסדד עלי ונשבע שבועת היסת למקבל
ונפטר והמקבל הוא חוזר לתובע לנותן לסבר' אא ה'ראש ז'ל שלא
נסתלק המקבל מעל הנותן כשהמחהו אצל זה ולסברת רב אלפ'
שנסתלק גם הנותן פטור אלא שנשבע שבועת היסת למקב' שהי'
לו מנה בידו כשהמחהו אצלו אם המחזהו אצלו בשביל חוב שהיה
לו בידו אבל אם מתנה נתן לו או אין צריך לישבע לו וא"א ה'ראש
ז'ל כתב בתשיבה אע"פ שיכול לומר פרעתי' אינו יכול לומר טעיתי
במיגו דפרעתי' דהיי' כאן מיגו בכקו' עדים דלא שכיח שיטע' אלא
אדרבה אדם מוקדקד היטב קודם שיודה ואם הגותן מודה שטעה
בחשבון והמקבל אינו יודע אם טעה אם לאו אק' נתנו למקבל כ

בשביל חוב שהיה לו עליו והמחהו אצלו ליפרע בכנו אם יש לו
נכסים לנותן שיכול המקבל ליפר' כמנו נאמן הנותן לומר שטעה
ויחזור המקבל ויגבה חובו מן הנותן אבל אם אין לו נכסים לאו
כל כמיניה לחוב למקבל כהודאתו ואפי' אם יש לו נכסים והוא ג'
גברא אלמא והשני נוח לו ליפר' כמנו לא מהיוון כיון שיש למקבל
שום הפסד ואם מתנה הוא אינו נאמן כלל וצריך הנפקד ליתנו
למקבל וחוזר וגובה אותו מן הנותן כיון שמודה שלא היה לו בידו
כלום ובגרבמו הוא נחחייב ליתן לזה ואין בזה הילוק בין אם נתן
הנותן למקבל בשביל חוב שהיה לו בידו בין אם נתן לו מתכ' ואם
המקבל מודה שטעה בחשבון והנותן אינו מודה הנפקד פטור בלא
שבועה שהרי מיד כשהמחה הנותן למקבל אצל הנפקד ונתרצה
ליתן לו נסתלק הוא כמנו ידינו עם המקבל והרי הוא מודה לו
שאין לנותן ביד הנפקד כלום והניתן צריך לישבע שבועה ל'
למקבל כמה דברי אמורים שהמחהו אצלו בשביל חוב שהיה לו
בידו אבל המחזהו אצלו בשביל בתנה פטור בלא שבועה דהא
לית ליה גביה ולא מידי ואפי' שיודה הנותן שלא היה לו ביד הנפק'
כלום אינו חייב למקבל כלום ומתנה בטעות היתה שאלה
לא"א ה'ראש ז'ל ראובן קנה סחורה מלוי והמחהו אצל שמעון
ואמר שמעון לפרוע ללוי בפני שהיה סבור שהיו לראובן מעות
בידו ופרע קצת ללוי ושוכ עין בחשבוננו ומצא שלא היה חייב ל'
לראובן בל' ולא רצה ליתן יותר ללוי הדין עם שמעון כיון שהיתה
הסחורה כבר ביד ראובן קודם שהעמיד לוי אצל שמעון ונדר ש'
שמעון ליתן ללוי המעות בלא קנין מטעם ערב לא מחייב דהוה
ליה ערב שלא בשעת מתן מעות ומשום מעמ' שלשתן לא מחייב
כיון שלא היה לו בידו כלום אבל המעות שנתן כבר ללוי אינו
יכול להוציאם מידו בטענה שטוען טעיתי ולא היה לראובן בידו
כלום דאמרינן שנתן לו כדי לקיים דבריו שאמר ליתנם לו אפי'
אם ידע ולא משתעב' כיון שלא היה חייב לראובן כלום אה נחא
ליה דליקום בהימנותי' ואע"ג דלא בעי למיתב לי טפי מ'מ אמרינן
דעתיה בפני דיהיב ליה כבר נחא ליה דליקום בהימנותיה ועוד
דלא מהימן לומר שטעה בדי' להוציא בה שנתן כבר אדרבה א'
אמרינן דקר יפה ואילו לא היה לו בידו משל ראובן לא היה נותן
בשבילו ללוי ראובן חכר חכירות מוקהל והקהל היו חייבין
לשמעון נ' זהובים העמידו הקהל לשמעון אצל ראובן שיתן לו
מאותה החכירות נ' זהובים ונתרצה ליתנם לו ובשאר החכירות
עשה לקהל שטר עליו אחז נתבטל החכירות ושואל שמעון
נ' זהובים שלו מוקהל ואומר בשאמר ראובן לתתם לו בשבילכם
אני שתקתי ולא סלקתי ידי כבם אלא אם יתן אקבל וכל שכן ש'
שנתבטל החכירות והקהל אומרים אע"פ שנתבטל החכירות יש
לך לתבוע את ראובן הג' זהובים תשובה כיון שנתחייב ראובן
לקהל סכום ידוע ממון וחכירות והתנה ליתן כמנו נ' זהובי' בפני
הקהל ובפני שמעון ונגמר החכירות בענין שאין בו חזרה אם לא
מדעת כולם קנה שמעון כמעמד שלשתן מחייב ראובן ליתנם
לשמעון אע"פ שנתבטל החכירות ואפי' אם לא ינכו הקהל אותם
נ' זהובים כי כבר נתחייב ראובן לשמעון ולא יפסיד שמעון אם ר'
ראובן בטל החכירות מדעתו ולא דמי להודא' דעיינתי בחשבונני
ולא פש ליה גבי ולא מידי דאמרינן דהיי' קנין בטעות וחז' אלמ'
כיון שכתברר שאין הלוה חייב לכלה כלום לא זכה המקב' אע"פ
שהיה במעמד שלשתן וכקנין דהתם נתברר הרבר בעדי' שבשע
מעמד שלשתן לא היה חי ב' לו כלום אבל הבא בשעת המעמד
היה חייב לקהל ונתחייב גם

שכיב מרע שאינו נותן במסירה ואינו מוציא הממון מתחת ידו
הילכך אנו קונה ער לאחזר מיתה אבל זה שהוציא הממון מתחת
ידו ודאי דעתו היה שיקנה מיד ולא משום דדברי שכיב מרע כ
ככתובין וכמסורין דמו וכל היכא דקני מקבל מהשתא לא קני כ
באמירה גרידתא אלא הכא כ קני במשיכה דידיה או במשיכה ההו'
דזכי ליה הו' דקני אע"ג דהולך דבריא לאו כזכי דמו ה' לך דשכיב
מרע כזכי דמי דמסתמא כי ידויב ממונא לשליח אדעתא דלזכי ב'
למקבל קא מסר ליה והא דלא אמ' זכי אנב צערא לא רמי אדעת'
בידי דהוה אניטו דאע"ג דבריא שאמר כתבו גט לאשתי אינו כלום
עד שיאמר תנו גבי שב' כותבין אע"ג דלא אמר תנו שדעתו היה
לומר תנו אלא שבהול היה נמי לגבי מתנתו הוה לוי' כאלו אמ'
מהיום אם מתי לפיכך כל מן שלא עמד אינו חוזר ואם יעמוד ח'
חוזר אפי' אם כבר בא ליד הנותן ומכל מקום כל זמן שלא נתברר
שנתרפא צריך השליח לעשו' שליחותו ואין לו לחוש שמ' יתרפ'
אלא יתננו למקבל ואם ימות הנותן שאר למקבל ואם יתרפא

חוזרנו לנותן קבו

ראובן

שהיה לו מנה ביד שמעון בין מלוה בין פקדון ואמר
לו תנהו ללוי במעמד שלשתן קבו ואינו יכול לחזור
בו אע"פ שעדיין עסקין באותו ענין דלא אמרינן שיכולין לחזור
כל זמן שעסקין באותו ענין אלא בקנין סודר שאין הקנין נעשה
בגוף הדבר אבל בשאר קנינים כגון משיכה ומסירה והגבהה ה'
הואיל ונעשה גוף הקנין באותו הדבר שנקנה אין אחד מהם יכול
לחזור בו הוה נמי מעמד שלשתן כבר נסתלק הוה מעל הממחה
והמומח' ככנס במקומו ונמצ' הכל עשיר ואין המומחה ולא הממחה
יכולין לחזור בהם ואפילו אם נולד לוי לאחר שהלוה ראובן ל'
לשמעון קנה לא שנא נתנו ראובן ללוי במהנה לא שנא נתנו ב'
בפרעון חובו ודווקא שהיה לראובן מנה ביד שמעון אבל אם לא
היה לו מנה בידו אלא שאמר לו תן מנה ללוי בשבילי ואפרענו
לך לא קנה וכל אחד משלשתן יכול לחזור בו ממ' אם נתנו לו
חזר גובה מראובן שהרי על פיו נתן הוא לוי' שאלה לא'
הראש זל ראובן קנה סחורה משמעון ואם היה מעמיד אצל לוי'
שאינו עושה לו מלאכה פלוני ונותן לוי כד וכך לשניה ולכש גיעה
הזמן יתן לך שכרי במקומי והעני מי שהיה חייב ליתן לו המעות
אם חייב הלוקח ליתן למוכר המעות או לאו חייב הלוקח למוכר
המעות שזה שהיה עושה לו מלאכה לא נתחייב לו ערין מעות ל'
לראובן הלוקח בשעת שקבל עליו ליתנם כיון שעדיין לא נעשית
המלאכה ואין מתחייב במעמד שלשתן אלא אם היו בידו מעות
משל מי שירצה ליתן לו וכיון שקנה ממנו הסחורה נגמר המקח
ואם לוי לא יתן לו חייב ראובן הלוקח ליתן לו עוד שאלה לא'
הראש זל לוי חזן העיר חיי' לראובן ב' זהכי והעמידו אצל שמעון
שהיה גובה ופורע בכנו לחזן שיתן בשבילי לראובן ב' והוכים ו'
וטען ראובן שיצא לו בהן בקנ' במעמד שלשתן והשיב שמעון
יצאתי לך בהן אבל לא היה שום קנין בדבר ולא היה ללוי באות'
שעה בידי כלום אלא שפייס אותי לצאת לך בהן בשביל להבא
ומיד יצא לוי מהעיר ולא היה לוי ליתן לו כלום ועל כן אי' לוי ליתן
לך כלום בשבילו הוין עם שמעון כיון שלא היה לו בידו באותה
שעה כלום לא נתחייב לו כלום מכח מעמד שלשתן אלא מכח
קנין שטוען ראובן שהיה שם נתחייב לו ושמעון כופר ואומר
שלא היה שם קנין וישבע שמעון שלא היה שם קנין ו
ויפטור אמר ראובן לשמעון תן מנה ללוי כתם
ולא אמר ליה מנה שיש לי בידך תנהו ללוי ושמעון מודה שיש

לראובן מנה בידו אלא שאומר כיון שלא פירש מנה יש לי בידך
תנהו ללוי לא היה דעתו על מנה שיש לו בידו אלא שאלה ל'
מנה ואתנו לך כת הרכבן דקנה דמסתמא על מנה שיש לו בידו
קאמר והרמה כתב דלא קנה וכן כתב א' הראש זל בתשוב' דקנ'
דמעמד שלשתן תקנת חכמים היא הילכתא כלא טעמא אין לנו
אלא מה שתקנו מנה לוי בידך תנהו לפלוני אבל כשלא חזיר ה'
המנה לא מוחזי אלא בערבות היה לראובן ביד שמעון כור של
חטים ואמר לו במעמד שלשתן תן ללוי נ' דינרים שהרי יש לי
בידך כור של חטים ונתרצה ואחר כך רצה שמעון לחזור בו ש'
שאומו אין לך בידו נ' דינרים אלא חטין בזה כתב הרמב"ן זל אם
החטין פקדון ופירש לו תן לו דינרים כמעות מן החטין לא קנה
לוי שיכול לומר שמעון איני חייב למכור חטין של ראובן כויל
לפרוע חובותיו ואפילו אם יאמר לוי תן לי חטין שוה נ' דינרים
יכול לומר לא צוני ליתן לך חטים אלא מעות אבל אם אמר לו
סתם תן לו נ' דינרים מהחטין שיש לי בידך נעשה כאומ' לו חטים
שוה נ' דינרים קנה ואם היו הלוואה אצלו הואיל והלוואה להוצא'
ניתנה ואם לא היו לו חטין נותן לו מעות אע"פ שאמר לו נ' דינרין
במעות קנה ונותן לו מעות או חטין שוה נ' דינרין בשעור שבשוק
שכל מה שנותן לו פרעון שוה כסף ככסף כתב ר"ת אפילו לא נ'
נתרצה הלוה או הנפקד ליתן לזה שצוה המלוה או המפקד ליתן
בעל כרחו צריך ליתנו לו כיון שאמר במעמד שלשתן ויא' שלא
קנה שאין כופין הלוה או הנפקד ליתן בעל כרחו שיכול לומר א'
אתה נח' לי והשני קשה לי מכך ואיני רוצה להיות לזה או נפקד
שלו והרמה כתב בדברי ר"ת וכן דעת א' הראש זל לא אמר לו
במעמד שלשתן לא קנה ויכול לחזור בו לא שנא מתנה מרובה
ולא שנא מתנה מועטת ואם קנה מידו בקנין אינו יכול לחזור בו
וכתב הרמב"ם וכי מהני קנין דוקא היכא דקנו כוהו' דאית' לממונא
גביה אבל קנה ממריז דממונא לא אהני דמלוה להוצאה ניתנה
ואינו מקנה לחבירו דבר שאינו ברשותו ואפי' קנו גוה' דממונא
גביה דוקא דקנו בתורת הוראה דאית ליה להווא שני גביה כך
וכך זוני' אבל בתורת מתנה לא מהני ביה קנין גרידא לא שנא אם
מרה' ש פקדון דאין מטבע נקנה בחליפין ואם לאחר שאמר לו
תן במעמד שלשתן חזר הנותן וכחלו ללוה פיר' שאינו יכול ל'
למחול וכן כתב הר' ב"ש בהן והרמב"ן כת' שיכול למחול והראב"ד
חידק שאם אמר לזה למלוה בשעת מתן מעות משתעבדנא לך
וכל יאתי מחמתך אז אינו יכול למחול לאחר שמכרו או נתנו
ואם לאו יכול למחול וא' הראש זל כתב שבכל ענין אינו יכול
למחול לו ואם לאחר שהעמיד ראובן לשמעון אצל לוי במעמד
שלשתן לקבל ממנו מה שהיה לו בידו כדי שיפרע שמעון כוהו'
ונתרצה לוי ליתן ל' ואח"כ דוחה לוי לשמעון ורוצה שמעון לחזו'
ולתבוע מראובן כתב רב אלפס שאינו יכול שיאמר לו ראובן מ'
משעה שנתרצית ליפרע מלוי נפטרתי מכך והכי אית' בירושל'
ראובן היה חייב לשמעון מנה סמכיה אצל לוי איפרסו לוי פירוש
העני לוי ראובן חיי' הו' דתיב' כשלא עשו ערבו' אבל עשו ערבו' חיי'
אלמ' כשד' עשו ערבו' נסתלק ראובן מיד כשהמחהו אצל לוי ובע'
העיסור נתב' דבהמחה לא נסתלק אם לא שפטרו כפי וכן כתב
א' הראש זל בפ' המקבל גבי המחזהו אצל שלחני שיכול לחזור
ולתבוע מבע' וביאר עוד בתשובה ראובן שאמר לשמעון מנה
לי בידך תנהו ללוי במעמד שלשתן נח' דקנה לוי' מ' לא נפטר
ראובן מלוי מאותו שהוא חייב לו אם לא שפטרו בפירוש א'
אפי' אם שתק לוי יכול לומר לראובן לטובתך עשיתי שנתרצתי

או שחית לו ממנו פקדון לא חזיר לבניו ואם החזיר להן אין רוח
הכמי נוח הימנו היו הבני הורת; ולירדת בקדוש חזיר לה קבוח
הפורע חובו של חברו אין חבירו צריך לשלם לו אפילו
אם המלוה היה רוחקו לפרוע ולא עוד אלא אפילו
היה לו ללוה משכון ביד המלוה והלך זה ופרע למלוה ונטל ה
המשכון צריך להחזיר ללוה ופרשי דבכל חוב איירי וכן כתב
הרמבם ז"ל אבל רת פירש דלא איירי אלא בפורע חוב מזונות א
אשתו שאין חיובו כל כך ברור אע"פ שהוא חייב במזונות אשתו
דאם לא היה זה מפרנסה לא היה הבעל חייב שהיתה מצמצמת ב
במזונותיה אם לא היתה מוצאה מי שמפרנסה אבל בשאר חובות
לא וכן היא מסקנת א"א הראש ז"ל מי שמשכנו אותו
לפרוע בשביל חברו פטור כלשלים לו אלא אם בן משכנוהו
בשביל המס שעל חברו ליתן או צרי זה שעליו חיוב המס לשלם
לו והזמין זל כתב דוק שמשכנוהו בשביל מס הקצוב והו שלקח
ממנו בפירוש בשביל פלו ובפני עדים אבל תפסוהו בשבי חברו
על מס שאינו קצוב אינו צריך לשלם לו שאלה לא"א הראש
זל ראובן ושמעון היו להם שטרות בשותפות והיה כל אחד מהם
חייב מם לקהל והיו השטרות ביד ראובן ולקחו אותם ממנו בשבי
מס שזהה חייב ונבו אותם ושואל שמעון מראובן חלקו מן השטרות
ואומר כיון שפרעת בהם המס שלך תפרע לי חלקי כהם וראובן
אומר כיון שגם אתה חייב בהם ואותם שטרות היו של שנינו עלה
חלקי מהם בפירעון; מס שלי וחלקך בפירעון מס שלך הדין עם
שמעון כיון שניכו לראובן מס שלו בפירעון אלו השטרות הדי
פרע חובו בשל חברו וצריך לשלם לו ומה שאומר לפרוע ב
בחלקו בשבילו המס שהוא חייב אינו טענה כיון שחייב לפרוע
לו חלקו מהשטרות אינו פרעון אם לא שיתנוהו ליד שמעון או ל
למקום שצוה ליתנו אבל ליתנו בעל כרחו של שמעון למי שיש
לו ממון ביד שמעון לאו כל כמיניה ולא פרעון הוא ראובן
תבע מנה משמעון ואומר אבת היה לך בידי אבל אני רוצה ל
לתופשו בשביל שמשכנו אותי בשביל מס הקהל ואני אינו פורע
מס בבאן והקהל חייבים לפרוע לי ואתה מפורע המס ואני רוצה
לגבות ממנה שיש לך בידי הדין עמו כיון שמשכנו אותו בשביל
מס והקהל אם הוא תופס בממון אחד מהקהל יתפסנו בחובו כי
אינו מחייב לגבות על הפנקס מכל אחד ואחד כי הם שותפין ל
לפרוע חובו והם אחראין זה לזה קב"ט
הערב לחבירו משתעבד מן התורה אפילו בלא קנין בד"א
כשעבדו בשעת מתן מעות אע"ג דמשתעבד נפשיה
בלשון אסמכתא אם לא יפרע לך פלו אני אפרע לך חייב דבבב"א
דגאה דקא מדימן ליה גמר ומקני ומשתעבד נפשיה אפי' אם אין
נכסים ללוה אבל אם לאחד שהלוהו אמר אני ערב או שהיה אחד
חונק את חברו ליתן לו שלו ואומר לו הנח לו ואני אתן לך או
שהמלוה תבע מלוה חובו ואמר לו הנח לו ואני ערב לך בכל
אלו אינו משתעבד אלא בקנין וערב דב"ד לא בעי קנין ולכאור'
גרא' ערב דב"ד דינו שנעשה ערב בפני ב"ד דהרמב"ן כתב אע"ג
דאמר בפני ב"ד אני ערב לא משתעבד אלא אם היו רוצים ב"ד ל
לגבות מהלוה ואמר להם הניחוהו ואני אתנס או ערב לכם הואיל
יש לו הנאה דהימנח ב"ד באותו הנאה משתעבד עצמו וערב
הוצא לאור חיתום שטרות פי' לאור שזאתו העדים בשטר כתב
ואני ערב וניכר שכתב ידו הוא זה או שהעדים מעידין עליו כתב
הראב"ד ז"ל שהוא משתעבד בלא קנין לגבות ממנו מבני חורין ד
דהוה ליה כמו מנה אני חייב לך בשטר שהוא משתעבד לו וכן

כתב דהרמב"ן והל משה הכהן כתב שאינו משתעבד ודבי ככתב
וכשם שאין הערב משתעבד אלא בקנין או בשעת מתן מעות או
בב"ד כך הקבלן אינו משתעבד אלא באחד מהדרכים הללו שאין
חלוק כיניחם אלא לענין שיעבד כתובה כאשר פירשתי בספר
אבן העזר וכל היכא דבעי קנין אי לא קנו מיניה אינו גובה ממנו
אפילו מבכסי בני חורין אפי' כתב לו שטר נעשה לו ערב בקנין
וכתב לו שטר יש לו דין מלוה בשטר למרוף במשעבדי לא כתב
לו שטר אע"פ שנעשה ערב בקנין דינו במלוה על פה ואינו גובה
אלא מבני חרי והרמב"ן כתב היכא דקנו מיניה שטרף מ
במשעבדי אע"פ שלא כתב לו שטר וכן ערב בב"ד דלא בעי קנין
גובה במשעבדי דהעבדה בב"ד והודאה בב"ד כשטר דמיא וכן
ערב הוצא קודם חיתום שטרות וכת' ביה פלו ופלו ערב אע"ג
דלא קנו מיניה משתעבד כיון דכת' ליה שטרא וכן כתב
הראב"ד דבקנין לחוד משתעבד אפי' לגבות במשעבדי ורב האי
כתב כסברא ראשונה דבלא שטר אינו גובה אלא מבני חרי אע"ג
דקנו מיניה והכי מסתברא לא עשה לו הערב שטר בפני עצמו
אלא כתב הערבות בשטר החוב יש לו דין מלוה בשטר בדא ש
שכתבו קודם חתימת העדים אבל אם כתבו אחר חתימת העדים
אע"פ שהיה בקנין אינו גובה אלא מבני חרי ואפי' שכתבו לפני ח
חתימת העדים דחוקא שכתב פלו לוח מפלו ופלו ערב בו שאז
חוזר על כל מה שלמעלה והקנין חוזר על הכל אבל אם כת' פלו
ערב בלא וי"ו אז הוא תחילת דבר ואינו חוזר על הקנין של מעל'
והוה ליה כערב בשטר בלא קנין אע"פ שהערב משתעבד כשכא
המלוה ליפרע לא יתבע את הערב תחילה אלא יתבע ללוה ואם
תבעו ואומר לו פרעתוך והיה מלוה על פה נשבע היסת ונפטד
הוא והערב ואפי' אם אין ללוה נכסים ידועים כבו קרקעות ויש
נכסים ידועים לערב לא יגבה מן הערב אלא צריך לחזר אחר ה
הלוה אפילו יש לו מסולטלי חזר אחר הלוה ולא מצא לו כלום צרי
לישבע שאין לו כלום כתקנת הגאונים קודם שיפרע מן הערב
וצריך לכלול בשבועתו שערין הוא חייב לו חוב זה שלא יעשו ק
קבוגיא על נכסי הערב ואינו יכול ליפרע מן הערב עד לאור ל'
יום מיום שנחת חייב הערב לשלם שלא ידא כחו של הערב גרע מ
מבחו של לוח עצמו ואם התנה עמו הכל לפי תנאו ואם אין הלוה
לפנינו צריך להודיעו אם הוא קרוב כדי שיכול שליח לילך ולב'
תוך ל' יום ואם לא יתן אז יתבע לערב ואם הוא במדינת הים שא
איפשר להודיעו ואין לו כאן נכסים או אם הוא גברא אלמא דלא
ציית דינא אז יתבע את הערב ואח"כ יחזור הערב על דלוה ויצוי'
ממנו או ינדחה עד שיפרע לו מה שפרע בשבילו כתב רב נחשון
אמר הערב תנו לי זמן ואביאנו לב"ד אידיע היכן הוא יחבינן ליה
זמן כשיעורא דאיתי ואי לא ידיע יחבינן ליה זמן שלשים יום
ומשיביאנו לב"ד יפטר הערב עד שישבע הלוה שאין לו מה לפרו'
הביאו ערב שבת בין השמשות ובמוצאי שבת וברח לא נפטד ה
הערב וכל זמן שלא בא הלוה יכול הערב לטעון לא אפרע לך עד
שתביא ראיה שלא פרעך ואם התנה המלוה עם הערב שיה' נאמן
לומר כל זמן שלא פרעו הכל לפי תנאו ואם אמר המלוה מני
שארצה אפרע כתב ה"י יוסף הלוי שיכול ליפרע מן הערב תחיל'
אפי' אם יש לו נכסים ללוה אבל רת פי אע"פ שאמר מני שארצה
אפרע לא יפרע מן הערב תחילה כל זמן שיש קרקע ללוה אפי'
הוא זיכודית אלא כותבין אדרכתא על נכסי הלוה ומורידין את
לנכסיו אפי' אם היו משועבדין גובה מהלקוחות קודם שיגבה מן
הערב אבל אם אין ללוה קרקע קרקע ז' ג

כן הוא לשמעון אם נתרצו אח"כ לבטל החכירות החוב שנתחייב
הוא בו לשמעון אי אפשר לו להפקיע הילכך חייב ראובן ליתן
לשמעון נ' זהובים וצריך הוא לתובעו ל' יין ולהוציאם מידו ולא
מן הקהל אבנם אם ראובן גברא אלמא היא ולא ציית דינא או
שאין לו נכסים חייבין הקהל לפרוע לשמעון וכן אני אומר בכל
מעמ - שלשתן אע"פ שאמר למקבל ליתן כמעמד שלשתן לא נ
נפטרו הנותן בשתיקתו של המקבל אלא אם פטרו בפירוש
ראובן תבע מנה משמעון והשיבו מנה היה לך בידי אבל פרעתי
שהע דתיך אצל לוי ונתרצה ליתנו לך בשבילי וגבית ממנו ק
קצתו בפני והביא עדים על זה שלי ונתרצה ליתנו לו ושומר לו
שמעון אז מעתה לא תתבע ממנו כלום שהרי לוי יתן לך בשבילי
ושתק וראובן אומר שלא נתרצה לגבות מלוי ושתק מפני שלא
חשש לדבריו ומה שגבה מלוי הוא ממה שהיה הוא חייב לו אבל
מזה המנה לא גבה ממנו כלום חייב שמעון לפרוע לראובן ואינו
באמן בשבועתו שפרע לו הוא או אחר בשבילו שהרי מוד' שהיה
חייב לו מנה אלא שאומר שפרעו כמה שהעמידו אצל לוי ונדד
לו ליתן לו המנה בשבילו וחשב כאילו פרעו כזה ונפטר ממנו
אב ודאי לא פרעו פעם אחרת ואתו פרעון לא היה פרעון שלא
נתחייב לוי לראובן כמעמד שלשתן כיון שלא היה לשמעון ביד
לוי כלום אלא שאמר לפרוע לראובן בשבילו לפיכך חייב שמעון
לפרוע לראובן אמנ' מה שאמרת שגבית מלוי מקצת המנה בפני
זו טענת וראית היא אע"פ שלא נתחייב לוי מן הדין ליתן לראובן
בשבילו כלו כ"כ כיון שהוא טוען טענת כרי' שבפניו קבל פרעון
ממנו ישבע כמה היה הפרעון שקבל מלוי באותו מנה ופרע ה
המותר סוחר שאמר לסרסור שיקבל בשבילו מעות מן
השולחני והעמידו אצל שולחני ואח"כ השולחני עיב המעות
מחמת חוב שהיה לו על הסרסור אם הסרסור היה חייב מעות ל
לשולחני ודי עכבם בדין והוי כאילו נתנם לידו וחי' ב הסרסור
ליתן המעות לסוחר אבל אם הסרסור אומר שאינו חייב לשולחני
כלום מה מעכבם שלא בדין ישבע הסרסור שאינו חייב לשולחני
כלום ויפטר מן המותר ראובן השכיר חפץ לשמעון כסך יד
ליום לזמן פלוני שיצטרך לו וראובן היה חייב ללוי כאה זהובים
והמחזיר אצל שמעון יצא לו בהן כמעמד שלשתן על סמך אותו
שכירות ולא נתחייב בשכירות אלא נ' זהובים כי לא צריך יותר
לחפץ ועתה תובע משמעון מאה זהובים כי יצא לו בהם בכתם
בלא תנאי ושמעון אומר כי לא היה לראובן בידי אלא שכר החפץ
אם שמעון יצא ללוי סתם במעות ואב' מאה זהובים שיש לי משל
ראובן אמנם לך ולא הזכיר לו שכר החפץ או צריך ליתנם לו
ואפי' אב' מאה זהובים שאני חייב לראובן כשכר החפץ אתנם
לך חייב ליתנם כיון שהודה שהיה חייב לראובן מאה זהובים מ
משכר החפץ לא כל כמיניה לומר שכמתי על מה שהייתי עתיד
להשתמש בחפץ אלא כיון שאמר שאני חייב לראובן הרי מודה
שנתחייב בהן ללוי אבל אם מודה לוי שעל שכר החפץ הבטיחו
לתת לו ולא היה שמעון חייב מעות לראובן אלא שכר אותו
חפץ אינו חייב ללוי כלום אפי' דמי השכר שנסתמש באותו חפץ
עד אותו היום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ודינו כ
כשיחזיר לו החפץ ואין כאן לא כלל ולא פקדון תשובה לגאון
ראובן הקנה לשמעון מנה שיש לו ביד לוי כמעמד שלשתן ונתן
לו לשמעון ערב אע"פ שאינו ערב בקנין משתעבד לפי שהוא ע
ערב בשעת מתן מעות שישתעבד בלא קנין שהרי לוי לא היה
חייב לשמעון כלום ועכשיו הוא מתחייב לו בזה הכעמד וכיון ש
שנתערב לו באותו מעמד עצמו מתחייב לו בלא קנין מעמד

שלשתן על יד שליח כגון ששלח הנותן שלוחו לנפקד ליתנו ל
למקבל כתב ה'מכנ' דלא מהני דהלכת' בלא טעמ' הוא והכו דלא
מוסיף עלה וכתב א' הראש זל אבל כמעמד שליח המקבל נרא'
דמהני דלענין הפקעת כמון הנותן הכו דלא לוס' פ' עלה אבל ל
לענין זכיות המקבל שלוחו כמותו עכ' ונראה דאפי' לדברי א"א
הראש זל אם לא עשאו המקבל שליח אלא שאמר ראובן לשמעון
בפני לוי מנה שיש לי בידך תנהו ללוי שיונה הכו ליהודה יכול
לחזור בו שהרי לוי אינו יכול לזכות בו ליהודה עד שיבא המנה
לידו ונמצא שלא זכה יהודה בכלום כתב רב אלפס בתשוב' שאין
חילוק כמעמד שלשתן בין יהודי לגוי לפיכך ישראל שאבד לגוי
מנה שיש לי בידך תנהו לישראל פלוני הואיל ונתרצה המקבל
לחזור על הגוי סילק את עצמו מהישראל ואין לו לחזור עליו אפי'
שלא יתן לו הגוי כלום איהו דאפסיד אנפשיה שנתרצה לסלק
עצמו מכעל חובו ישראל ולחזור בחובו על הגוי וכן ישר נמונה
בענין שלטון גוי ואב' לו השלטון מנה שיש לי בידך תנהו לישראל
ואמר לו הממונה כן אעשה חייב הממונה ליתן ל' ואינו יכו' לומר
אנוס הייתי אבל ר'ת כתב שלא תקנו מעמד שלשתן אלא בישראל
אבל בגוי לא תקנו ורבי יצחק כתב בו שלשה חילוקים שאם ה
הנפקד או הלוח גוי ואמר לו ישראל תנהו לישראל אחד כמעמד
שלשתן לא קנה שהרי אפי' זיכה לו על יד גוי לא קנה שהרי אין
זכיה לגוי ולא עדיף מעמד שלשתן מזכיה גמורה ואם הנפקד
ישראל והמקבל גוי כל זמן שאין ישראל הנותן חוזר בו יכו' ליתנו
לגוי שאפי' אב' לו בינו לבי' עצמו מה שיש ביד תנהו לגוי פשיטא
שיתנהו לו כל זמן שאין ישראל חוזר בו אבל אם חוזר בו הנותן
אע"פ שאמר לו כמעמד שלשתן לא זכה הגוי וחייב הנפקד להחזירו
למפקיד ומיהו אם אין הנפקד יכול להשטת מהגוי שלא ליתן לו
לפי שבדיניהם הוא חייב ליתן לו כיון שאב' ליתן לו אז יחן לגוי
והוא פטור מהנפקד דאיהו ה דאפסיד אנפשיה שאב' ליתנו
לגוי כיון דידע שצריך הנפקד לתת לו ואם הנותן גוי והמקבל
הנפקד ישראל קנה הישראל יכול להוציא מיד הנפקד כב' ד
דכיון שהפקיע חכמים כמותו של ישראל כמעמד שלשתן נש'
כמותו של גוי וכתב א"א הראש זל אם מלוח הוא והגוי הנותן
אנס והוציא בכח מיד הלוח קודם שיתן לישראל דמקבל חייב
הלוח לפרוע גם לישראל המקבל שהרי כבר נתחייב לו ואם הגוי
אנס וגזל את הלוח אין הישר המקבל מפקיד בכך ואם פקדון הוא
ונכנס הגוי בבית הנפקד ונטלו בחזקה אינו חייב לשלם לישראל
שאינו אלא שוכר לשני כמה שהיה שומר לראשון ופטור מהאונס
ואפילו אם אנסו הגוי עד שהביא הפקדון לביתו פטור ואין מ
מוציל עצמו בכמון חבירו כיון שלא אנסו אלא על פקדון זה ודימי
להוא דהגוזל בתרא הוא גברא דאפקידו גביה כסא דכספא ס
סליקו עליה וגבי ויהיבנהו ביהליה אתא לקמיה דרבא פטריה אל
אביי האי מוציל עצמו בכמון חבירו הוא אב' רב אשי ניהוי אנא
אי איניש אביד הוא עליה סליקו גנבי ואי לא אהויא כסא דכספא
אתו אבל במלוח לא שייך האי טעמא דמלוח להוצאה ניתנה ו
וכאילו אנסו ליתן לו כמון אחר קבו
האיש שלה מאשתו ואח"כ גירשה או לוח מעבדו ואח"כ
שחררו אין להם עליו כלום שכל מה שקנה עבד קנ'
דבו וכל מה שהוא ביד האשה הוא בחזקת בעלה עד שתבי' רציה
שהוא מנדוניתה כך כתב הרמב"ם זל ולא חילק וכן כתב בעל
התרוכה דאפי' במעות שאינן טבוכין נבי' רבי' שמשון כתב דוקא
במעות טבוכין אבל אם אינן טבוכין צריך לשלם להם
וכן כתב א"א הראש זל הלוח כוצר שנתניירו בגוי עכו' וכת

אומר לא ערבתי אלא במאה ובכל אלו הטענו וכיוצא בחם המוציא
מחבירו עליו הראיהא הנתבע ישבע שבועת היסת או שבועת
התורה אם הוא מודה מקצת כשאר טענת כמון כתב הרמבם
ערב או קבלן שתבע מהלוה להוציא מהערבות או שומעים לו
אפילו שהלוה מכובד נכסיו כמו שאין המלך יכול לתכוע חובו תוך
הזמן אף אם הלוה מפסיד נכסיו בן אין זמנו של הערב על הלוה
עד לאחר שפרע בשכילו ע' כואני כתבתי למעלה שגם המלוה
יכול לשאול מעות ותוך הזמן אם הלוה מכובד נכסיו עוד
כתב הרמבם בתשובה ערב שבא אצל המלוה בזמנו והתרה בו ב
בפני עדים שתבע בזמנו כדלוח ואם לאו יפטר בהערבות ולא
רצה המלוה והאריך הזמן ללוה אין הערב נפטר בכך ואין צריך
לומר בקבלן שתובע לכו שרצה ובזמן שירצ' שאם האריך המלוה
ללוה זמן הפרעון שלא נפטר הקבלן בכך ואפילו היו נכסיו ידועי
ללוה והערב אומר למלוה רד עם הלוה לדין וגובה חונך מנכסים
הללו והאריך הזמן ללוה ובינתים נשתדפו הנכסים גובה מהערב
כללו של דבר נכסווי דאיניש ערבין ביה וכשם שאדם באריך ל
ללוה וקובע לו זמן וחוזר וגובה מנכסיו בן שהוא במדינת הים
בין שמכרן אחר כך כך הוא גובה מן הערב ע' כ ונרא' שאם תובע
את הלוה בזמנו שיציאו מן הערבות הדין עמו כי יאמר לו לא
נתרצתי להתערב בשבילך אלא עד זמן פלוני תשובה לרב
אלפס ישראל שהיה חייב לחבירו בשביל גוי והערב נטל משכון
מהגוי ונתנו לכלו וכו' ל' הגוי אצל הערב בערב שבת כי השמשו
ואמ' ליה היה ערב בשבילי לזה שאני חייב לו שיחזור לי משכונ
שאני צריך לו ואמר לו הערב כבר נכנס שבת ואיני עושה שום
ערבות פיסו הגוי לערב עד שאמר למלוה הריני כמו שהייתי ו
והחזיר המלוה לגוי משכונו. לאחר זמן תבע המלוה לערב טען
כשאמרתי הריני כשהייתי לא היה ברעתי כק דם שבא המשכון ל
לידך אלא כמו שהייתי לאחר שבא המשכון לידך שלא הייתי מ
משועבד לך ורא' לדבר שכבר ראית סרבנותי כנגד הגוי מלהב'
ערב בשבילך ותליתי הדבר באיסור שבת הדין עם הערב שהיה
לו למלוה לפרש ערבותו ואעפ' כן חייב הערב לסייע להוציא
החוב מיד הגוי תשובה לר' ישראל שהיה בירו משכון מגוי
הגוי שואל ממנו שיחז' רגו לו בערב ישראל והודה לדבריו והבי'
הגוי ישרא' והתרה בו בלשון הקדש אני מתרה בך שלא תקבלני
ערב ואומר בפני הגוי אני ערב לך הדין נותן שחייב הערב כיון
שהמסר לגוי משכון שבידו על פיו והרי הוא כערב בשעת כותן
מעות שאין צריך קנין והתראה שהתרה בו אינו כלום שהוא היה
לו לישמש מן הגוי ולדחותו מלהיות ערב לו וכיון שלא עשה כן
אלא שהודה בערבות בפני הגוי אינו יכול הלוה לשכט ולומר לגוי
איני מקבל לזה ערב שהכל יודעין שראוי הוא שיקבלהו לער' והוא
כבר הודה לגוי שיחזיר לו המשכון על ידי ערבות שאלה לאא
הראש ז' ראובן חכר הכירות כפרש ונכנס שמעון ערב בשבילו
והלך לו ראובן והוצרך שמעון לפרוע בשבילו כשבא ראובן תבע
שמעון מה שפרע בשבילו ואמ' לו לא היה לך לפרועו כי כבר פ
פרעתיו. יש לי שטר פרעון כמנו אמר לו שמעון הוצרכתי לפרו'
כל זמן שלא הנחת בידי שטר הפרעון או שהנחת עיק' שטר החוב
בזן שמודה ראובן שהבניסו ערב חייב לפרוע כל מה ששמעון
בכרר שנתן לגוי אפי' שהגוי תבע מכמו הכמון שלא כדון ואגסו ל
ליתן לו כי הדבר ידוע שידם תקיפה עלינו וצריך ליתן לו כל מה
שתיבעו וזה ידע ראובן ששם אותו ערב לגוי וקבל עליו שעבוד
זה לפצותו ולסלקו מכל הדין שיבא לו מהגוי אעפ' של' פי' כן בפי'

זמה שטוען ראובן שיש לי שטר פרעון מהגוי אינה טענה כל זמן
שהגוי עיקר השטר ביד הגוי ולא כתב בו הפרעון יכול לנכות בו
מהערב על כן הוא צריך לפרוע לערב כל מה שיברר שפרע ב
בשבילו והבירור יהיה ע' עי' או ע' פיתקא של הגוי נכרת שקבל
מפלוני כך וכך או שכתוב בשטר ביני שטי שפרעו כך וכך וכן
שנים שקבלו חבירות מגוי ונעשו ערבאין זה לזה והגוי ביצא אחד
מהם וגובה ממנו חייב חבירו לפרוע חלקו מ' ל הפסד שבא לו מ
מאותו הגוי ואם הוא היה מזומן לפרוע חלקו והפסד בא לו מכח
חבירו שלא פרע חייב חבירו לפרוע לו כל ההפסד כתב הרמבם
ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' ל' וקבל עליו אחריות הבכירה
אפי' בשעת הבכירה לא נשתעבד שלא על אמונתו קנה השדה ש
שפעמים אדם קונה שדה שלא באחריות ועבי' איניש דזבין ארעא
ליומיה ואם קנו מידו לשל' דמי מכר זה ככל עת שיתבענו שמעון
חייב והראב"ד השיג עליו וכתב שיבוש הוא זה שאם אמר כן בשע'
מתן מעות משתעבד שאין באחריות בשום אסמכתא שאלה
לאא הראש ז' ראובן קנה שדה משמעון ועשה לו שטר ואמ' לו
שיעשה לו שטר גם על אשתו ולא היתה כאן נתערב לו בשבילו
שלבשתבא שתעשה גם שטר עליה ולא רצתה ותבע ראובן ללוי
הערב שיעשה לו הוא שטר על נכסיו בכדי דמי הקרקע וטוען ח
הערב שאינו רוצה אלא יחזיר לו מעותיו הדין עם הערב כי
לא נדר לו שמעון המוכר אלא שתעשה אשתו השטר ואם לא ת
תעשנו תתבטל המקח ובין שלא נתחייב המוכר אלא בחזרת ה
המע' ת גם הערב לא נשתעבד אלא לדבר זה ואם ירצה ראובן ה
הקונה לבטל המקח יחזיר השטר שיעשה לו שמעון ושמעון יחזיר
לו מעותיו כתב הרמבם ז' ערב ששיעבד עצמו על תנאי אעפ'
שקנו מידו לא משתעבד שזו היא אסמכתא כיצד אמר לו בשעת
מתן מעות תן לו ואני ערב אם יהיה כך וכך ואם לא יהיה כך לא
ישתעבד שכל התולה שיעבד שאינו חייב בו כי אם באם יהיה
ואם לא יהיה לא גמר ומקנ' אעפ' דכל ערב הוא אסמכתא דא' אם לא
יפרע הלוה אני אפרע ואם יפר' לך לא אפרע שאני כל ערב שלא
הלה שיעבדו בדבר אחר ובהחייא הכאה דבהיבין ליה גבר ומקנח
אבל הכא כיון שתלה שיעבודו בתנאי לא גמר ומקנה דסמכיה ש
שיתקיים התנאי ולא שעבד אבל אם קנו מיניה מעכשיו שיתחייב
לו במזון זה אם יתקיים התנאי הכל לפי תנאו שכל קנין מעכשית
אין בו משום אסמכתא ע' ויא' שביעבד אפילו בלא קנין שאין
בערבות משום אסמכתא וכתב עוד הרמבם כי שאמר לחבירו ה
הלוה ואערב לך לגופו של לוח זה ולא ערב לו לעצמו של כמון
אלא כל זמן שתריצה אני אביאנו לך וכן אם אמר לאחר שהלוהו
ותבעו הניחוחו וכל זמן שתתבענו אני אבא בו לך וקנו מידו על זה
אם לא יבא לו הלוה יש מהגאונים שהדמו שחייב לשלם ויש מי
שהורה שאפי' התנה עליו ואל' אם לא אביאנו לך או אם ימות או
שיברח אהא חייב לשלם לך הרי זו אסמכתא ולזה דעתי נוט' ע' כ
והראב"ד כתב עליו דל' אסמכתא כהכא שהרי סילק אותו בגמרא
אלא אם אמר לו בשעת כותן מעות הלוהו ואערב דגופו ואם לא
אוכל להביא אשלם לך לית דין ולית דין שחיי' לשלם לו ואם לא
אלו כך למה יתחייב לו מבין אבל יש לו שיבי' גופו תחת גופו עד
יתפטר עמו וכתב עוד הרמבם כי שלא פירש דבר קצוב שערב
כגון שאמר לו כל מה שתתן לו אערב לך או מכור לו ואני ערב
יש מהגאונים שהורו שאפילו מכר לו בעטרת אלפים א' הלוהו ק'
אלף הערב משתעבד

קרקע ידוע או יתבע את הערב ואין צריך לחזר אחר הלוה אולי
יתן כטלית דלחכי כדמי כיה שהתנה נמי שארצה אפר' דמכפק'
לא כטרהיבן לי לילך אחר הלוה וכן כתב א"א הראש ז"ל וא"א אמר
בפירוש נמי שארצה אפרע תחילה ודאי יכול לתבוע לערב ת
תחילה אפילו יש נכסים ללוה והוא אבד כתב שאפ"א אמר בפירוש
ממי שארצה אפרע תחילה לא יתבע לערב תחילה אם יש נכסים
ללוה וא"א הראש ז"ל כתב בכברא הראשונה למעלה בסמך קט
כתבתי מה דינו של המלוה עם הערב כשיש יתומים קטנים וכן
מן הקבלן יכול ליפרע אפ"א יש נכסים ללוה ואיזהו קבלן כל שאו'
תן לו ואני אתן לך אם הוא בשעת מתן מעות ואם הוא לאחר מתן
מעות יאמר מה שנתת לזה אני גותן לך וכן נמי אם אבד תן לו
ואני קבלן אבל אם אמר לו הלוה ואני ערב הלוה ואני חייב לך
הלוה ואני קבלן או תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב לך תן לו
ואני ערב בכלום הרי ערב ואינו יכול לתבועו תחילה ולא ליפרע
מכמו כל זמן שיש נכסים ללוה עד שיאמר לו תן לו ואני גותן לך
או תן לו ואני קבלן או יוכל ליפרע מאיזה מהם שירצה ואין שום
אחר מהם יכול לדחותו על חבירו כתב בעל התרומות שאם אמר
תן לו ואני חייב ליתן לך דהרי ערב הואיל שאמר באמצע חייב א
אע"ג דאמר בסוף ואני אתן לך אין זה אלא סיוס הדבר של ואני
חייב וכתב עוד שצריך לכתוב בשטר הקבלנות ואני אמרתי לו
תן לו ואני אתן לך אבל אם כתב בסתם ערב קבלן יד בעל השטר
על התחנות אולי אמר לו הלוה ואני קבלן שאינו אלא ערב
וא"א הראש ז"ל כתב אע"פ שאינו מפרש בו אלא שכתב בו פלוני ק
קבלן מסתמא בלשון המועיל להיות קבלן קאמ' והרמא כתב דתן
לו ואני פורע או תן לו ואני חייב הרי נמי קבלן וא"א הראש ז"ל כת
ככברא הראשונה ואם לקח הערב או הקבלן המעות מיד המלוה
ונתנם ליד הלוה או אין למלוה על הלוה כלום ואין יכול לתבוע
אלא את הערב ומיהו אם אין לערב גובה מהלוה מדר' נתן והרמא
כתב דהא דאמרינן כשנשא הערב נתן ליד הלוה שאין למלוה
על הלוה כלום דוקא בקבלן אבל בערב אע"פ שנשא ונתן ביד לא
נפטר הלוה כיון שאמר לו בלשון ערבות דלשעבדיה ללוה נמי
קא מכיין ולא נהירא לא"א הראש ז"ל לחלק בזה בין ערב לקבלן
וכת' עוד א"א הראש ז"ל דערבו וקבלנו היינו כשתבע הלו' מהמלוה
שילוננו ונכנס הערב עמו כדבר בלשון ערבות או בלשון קבלנות
אבל אם לא דבר הלוה עם המלוה כלום אלא ראובן אמר לשמעון
הלוה ללוי מעות ואני פורע הלוה ואני גותן לך או הלוה ואני ח
חייב לך אין לשמעון על לוי כלום אפ"א נתנם לו מידו לידו אלא
על ראובן שאומר לו הלוה ובשליחותו של ראובן נתנם לו ביד
כתב בעל התרומות קבלן שלא נשא ונתן ביד ומכר הלוה כל
נכסיו אע"פ שיש נכסים לקבלן אם ידע המלוה לטרוף מהלקוחו
של הלוה אינם יכולים לדחותו אצל בני חורין של הקבלן לומר
אין גוכין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין לפי
שרשות ביד המלוה לגבות מהלוה או מהקבלן מאיזה מהם שירצ'
דהרי חל שעבדו על נכסי הלוה שמכר להם ועל נכסי הקבלן
לפיכך יכול לגבות מאיזה מהם שירצה וכן הדין בשנים שנעשו
אחראין זה לזה וכבר אחד מהם נכסיו אבל קבלן שנשא ונתן ביד
אינו יכול לגבו מן הלקוחו של הלוה אלא אם נכסיו לקבלן ק"ל
ערב או קבלן שפרעו למלוה בפני עדים אם פרעו קודם
שנדע אם פרעו הלוה וטוען הלוה שכבר פרעו אינו
חייב לערב כלום שלא הרשהו לפרוע אלא כשאינו פרוע עדין
אבל לא כשהוא פרוע אבל אם פרעו אחר שהביא המלוה ראיה

שלא נפרע צריך הלוה ליתן לו כל מה שפר' כשבילו בין שנתחיל
הלוה למלוה בשטר בין נתחייב לזה למלוה על פה או בלא עזר
כלל וכתב הרמב"ם ז"ל בד"א שאמר לו הלוה בשעה שנעשה ערב
ערבני ושלם אבל אם בעצמו עומד ונעשה ערב או קבלן או ש
שאמר לו הלוה ערבני ולא הרשהו הלוה שיתן ויפרע החוב אין
הלוה חייב לשלם לו כלום והוא אבד השיג עליו דרוצה לומר ד
דבכתמא בין שאמר לו ערבני כאילו הרשהו דמי ואין הערב גוב'
מהלוה עד שיביא עדים שפרע בשבילו אבל כל זמן שאין לו ע
עדים אינו גובה מכמו כלום אפ"א אם שטר החוב בידו אינו מועיל
לו לגבות מכמו כלום שיכול לומר פרעתי למלוה והחזירו לי
ונפ' מכמו ומצאתו או לא פרעתי עדין למלוה ונפל מכמו ומצאת
או הפקדו בידך או יכול לומר לו פרעתיך כי אין שטר החוב ש
שכדו ראיה לעשותו מלוה בשטר ואם כתב המלוה לערב
קבלתי כמך דמי החוב מהני ליה לגבות מהלוה וכגון שמפורש
הערבות בשטר או שהלוה בודה בו דאם לא כן מה אנו יודעין בו
שהוא ערב ופי' רשי שאז הוי לגביה כמלוה בשטר במש' לטרוף בו
אפילו מהלקוחות שקנו מהלוה והו' יונה פירש דאע"ג דכתב לי
קבלתי כמך לא מהני ליה אלא לגבי הלוה בעצמו שאינו נאמן
לומר פרעתי אבל אינו יכול לגבות ממשעבדי שמכר הלוה עד
שימסור לו המלוה שטר חוב ויקנו לו ררך' קנין שטרות שלא
תהא תביעתו תביעה על פה הוא הדין נמי אם כתב הלוה לערב
בשהבניסו ערב הריני משעבד לך עצמי ונכסי מעכשיו שכל
זמן שתפרע אותו חוב שנעשית ערב עליו לפלוני המלוה כאילו
קבלתי המעות כמך הרי זה גובה מהלקוחות ומחיתומים גדולים
שאין לך מלוה בשטר גדולה מזו ערב שפרע למלוה ולא בקש
מכמו השטר אין הלוה חייב לשלם לו מה שפרע בשבילו שהרי
פשע כמה שהניח השטר ביד המלוה ולא יפרע לו עד שיחזיר לו
שטרו כת הלוה וקדם הערב ופרע למלוה קודם שהודי' למרשי
אם נדע שלא נפרע המלוה כגון שהודרה הלוה קודם מותו שלא
פרע או שנודחו על שלא רצה לפרוע או שעדיין לא הגיע זמן ה
הפירעון חוזר תובה כדחורשין מה שפרע בשבילם אפ"א הם קטנו
ואם אין שם אחר כאלו הדרכים אינו חוזר על היתומים קטנים
ואם הם גדולים חוזר ונפרע מהם אם היתה מלוה בשטר ואם היה
ערב לגוי ופרעו אז בכל ענין אינו חוזר ונפרע מהיתומים דאינ'
לביחש שאביהם דתפיש צררי לערב כנגד החוב קודם שנכנס
להיות ערב בפני שדרך דגוים שתובע' לערב תחילה ולפי' לא
נכנס לערב עד שהתפייסו צררי אבל אם הודיעם שהגוי חנעו
והרי הוא גותן לו חייבין לשלם ומיהו צריך להביא ראיה שפרעו
בין כשבא ליפרע מהחורשין בין כשבא ליפרע מהלוה בעצמו כ
כדפירשתי ק"א

תשובה לרב אלפס ערב שנתפייס להיות ערב חוזר ואמר
למלוה חזרני בי קודם ההלוא' יכול לחזור בו קוד'
שיתן המלוה המעות ליד הלוה ואפ"א קנו מידו ואם לא שמ' אליו
המלו' ה ונתן המעות אפילו קנו מירו אידו דאפסיד אנפשיה ואין
לו על הערב כלום אבל לאחר מתן מעות שצריך קנין ומכעות
כבר נתונים אין לאחר קנין כלום כתב הרמב"ם ז"ל האומ' לחבירו
ערבת לי והלה אומר לא ערבתי או שאמר הערב ללוה אתה ת
הרשיתי לערוב אותך וליתן מהלה אומר מדעתך ערבת או לא
ערבת כלל או שאומר הערב ללוה פרעתי למלוה בשבילך והוא
אומר לא פרעת או שאומר כן פרעת אבל נתתי לך כה שפרעת
או שאומר המלוה ערבת לי במאתים והוא אומר

למחזיק שטוען שפלוגי מכרם או נתנם לו כיון שהמערער טוען
 שהשאלם או השכרם לאותו פלו וכן השיג עליו הראב"ד ז"ל קל"ד
אומן בדבר שהוא אומן דינו כדברים העשוי להשא' ולהשכי'
 לשאר כל אדם שאפילו לא נמסר לו בעדים אם ראו ע'
 עתה בידו אינו נאמן לטעון לקוח הוא בידי אפי' אם שהה בידו
 כמה שנים והוא טיש עדים למערער שחפץ זה היה שלו אפילו אם
 מסרו לירו סתם ולא פירש לו שנתנו לו לתקנו שבאדם אחר היה
 נאמן לומר לשם מכר נתנו לי אומן אינו יכול לומר כן דמסתמא
 לתקנו נסר לידו בגיה דברים אמורים שראו עדים אותו עתה ב
 בידו אבל אם לא ראו אותו עתה בידו נאמן לומר לקוח הוא בידי
 כמנו דלה' דם או החזרתיו לך ונשבע הים ונפטר ואעפ' שמסרו
 בעדים אם העדים שראו החפץ בידו אין מכירין בודאי שזהו של
 המערער אלא שנדמה להם בסימניה כמו שלו אם טוען לא נתנו
 לי מעולם נאמן כיון שאין העדים מכחישי' אותו בודאי אבל אם
 טוען נתתו לי לתקן ושוב לקחתיו ממך אינו נאמן שאין להאבינו
 בטענה לקוח הוא בידי אלא במיגו דלה' דם או החזרתיו לך ואין זה
 מיגו טוב שירא לומר כן כיון שעדים ראו כיוצ' בזה בידו ואם
 הטלית יוצא מתחת יד אחר ואומר בפני אמרת לאומן למוכרו לי
 ולקחתיו ממנו נאמן במיגו שהיה אומ' אתה מכרת לי אבל בשטוען
 שהאומן מכרו לו שאמר שאתה מכרתו לו אינו נאמן וד' כתב
 כשיש עדים שמכרו ליד האומן אפי' אם לא ראו אותו עתה בידו
 אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי אעפ' שאם היה אומר החזרתיו לך
 היה נאמן בלקוח כמיגו דהחזרתיו אינו נאמן וכן כתב רב אלפס בין
 דאה בין לא ראה אע"ג דיכול למימר לה' דם היכא דליכא סהרי או
 החזרתיו לך כי איכא סהרי כי אמר לקוח הוא בידי אינו נאמן וא"א
 הראש ז' הסכים לסברא הראשונה וכן דעת הרמב"ם ז' שכתב יש
 גאונים שהורו אעפ' שלא הביא בעל הבית עדים שכלים אלו הן ש
 שלו הואיל וראה כליו ביד האומן והאומן מודה שהיה שלו וכבר
 לו אין האומן נאמן אבל אם אמר לה' דם ושלי היה כלי זה האומן
 נאמן ונשבע היסת ואם הביא הבעל בית עדים שחבלי זה היה שלו
 אין האומן נאמן ודין זה פלא הוא בעיני עכ' ירד האומן
 באומנותו הרי הוא כשאר כל אדם ונאמן אפי' בכלי שבא לידו ב
 בעדו אומן והוא שנשתהא בידו אחר שירד מאומנותו וכן שאין ד'
 דרך להניח כל כך כלים בבית האומן אחר שגודשירד מאומנותו
 בן האומן שאינו אומן אם בא בטענות ועצבו שאומ' שקנאו מבעליו
 הרי הוא כשא כל אדם וא"א או שירשו מאביו הרי הוא כאביו קל' ה'
אעפ' שהמחזיק בדבר המטלטל נאמן לומר שהוא שלו על
 בהמה וזהו אינו נאמן דכיון שהיא מהלכת יש לחוש
 שמה מעצמה נכנס' לרשותו או שבא לקחה בדרך
 והחזיק בה אלא א"כ החזיק בה ג' שנים לפיכ' אם יש למערער עדים
 שהוא שלו נשבע היסת ונוטל ואם אין לו עדים נשבע המחזיק ה'
 היסת ועומד בשלו ובמקום שדרך למסור הבהמה לרועה
 שחרית וליקחה אותו מידו ערבית בענין שאינה הולכ' לבדה כלל
 או דינה כשאר מטלטלין ונאמן המחזיק לומר שקנויה לו או ש
 שהזיק לו כדי דמיה ובשבועה עבד כגעני גדול דינו כבהמה
 ואין לו חזקה עד אחר ג' שנים כואחר שהוא מהלך ואם קטן הוא ש
 שאינו כהלך על רגליו או דינו כשאר מטלטלין ויש לו חזקה מיד
 אפי' יש לו אם טרגילה ליצאת ולבא לבית המחזיק ולא אמרינן ש
 שבא הביאתו שם ושכחתו שם קל' ו'
 כ' שנתחלפו לו כליו בבית האומן הרי זה ישתמש בהן עד
 שיבא בעל הבלי ויטול שלו דתלינן שבא אדם אחר נ

נתן טליתו לאומן למוכרו וטעה האומן ונתן לו טלית זה
 במקומו וכשבא זה ושאל טליתו מהאומן ידע שטעה ונתן לו ב
 בעבורה נוליתו של האחר שצוה לו למכור ואין כאן תשמיש שלא
 מדעת ודוקא : נתנה לו האומן בעצמו אבל אם נתנה לו אשתו
 ובניו לא ואפי' אומן דווקא שאמר לו הילך טלית סתם אבל אמר
 לו הילך טליתך לא שודאי טעה ואם ה' שזה יותר על שלו כשיב'
 בעלה בשבילה יתן לו העודף או יחזיר לחבירו טליתו והוא יתן
 לזה דמי הטלית שלו שנמכר ואם יבא בעל הטלית ויאמ' לא צויתי
 לאומן למכור טליתי ולא לקחתי ממנו שום דמים נאמן ויק' טליתו
 מיד זה אם יש לו עדים שזה הטלית היה שלו או יתן בו סימן דנהי
 שאנו תולין שצוה לאומן למוכרו היינו כול זמן שהדבר ספק אבל
 כשבא בעל הטלית וטוען בריא נאמן בתחלפו לו כליו בבית
 האבל או בבית המשתה לא ישתמש בהן קל' ו'
היורד לתוך שדה חבירו וליקט פירותיו ובעל השדה טוען
 שבגזל לקחם וזה אומר שמכרם לו נאמן כיון שהוא
 מוחזק בהן אפי' אם יש עדים שלקטם אעפ' שהקרקע
 בחזקת בעלה עומדת נאמן על הפירות כיון שלקטם כבר ואין צ'
 צריך לומר אם לקטם שנים רבות שהוא נאמן על הפירות כמיגו
 שהיה יכול לטעון גם על השדה לקוח הוא בידי ואם אין בעל ה'
 האילן והשדה כאן ואחד אומר אלך ואלקט פירו האילן או השדה
 של פלוני שמכרם לי אין כ' צריכין למונעו עד שיבאו הבעלים
 שנדע מהם אם הוא אמת שאין אדם חצוף ללקט פירו של אחרי'
 ואפי' אם באו הבעלים ומצאוהו בשדה קודם שהולכים לביתו נ'
 נאמן כיון שלקטם קודם שבאו אבעלים אבל אם באו קוד' שלקט'
 מעכבין על ידו ואפי' אם לקטום כבר אם טוען שמכר לו גוף השד'
 אינו נאמן אפי' על הפירות שאכל כיון שאין לו שטר וכתב ה'
 חזקיה לאו דוקא שאמר בפרהסיא אלך ואלקט פירותיו של פלוני
 אלא הוא הדין נמי בעינעא והליכא כתב דווקא בפרהסיא ולא ב'
 בתורת גנבה וגזלה והאומר אלך ואכרות אילנות של פלוני ו'
 ודאי מוחזק בידו קל' ו'

שנים המוחזק בדבר המטלטל כל אחד אומר כולה שלי
 הוא יחלוקו ביניהם ויטול כל אחד חציו אחר שיטבע
 שאין לו בו פחות מחציו ואם אמר אחד לחבירו השבע וטול כולו
 שומעין לו ואם גם השני אינו רוצה לישבע חולקין כלא שבועה
 ופי' דווקא שכל אחד טוען שמיצאה דאיכא למימר של שניה'
 היא שהגבירהו כאחד וכן נמי אם כל אחד אומר שקנאו ונתן דמיו
 למוכר דאיכא למימר לשניהם נתרצה והוא של שניהם אבל אם
 הוא בנר וכל אחד אומר שארגו שודאי אחד מהם משקר יזא כ'
 מונח עד שיבא אליהו וכן כתב הרמב"ם דכל היכא שודאי האחד
 מהם רכאי בין תפשי בידי תרויהו בין שהוא ביד שלישי יזא מונח
 עד שיבא אליהו וכל היכא דליכא חד ודאי רכאי חולקין אפי' הוא
 ביד שלישי ורבי יצחק פי' אפי' היכא שאחד מהם ודאי רכאי כ'
 כגון שכל אחד אומר אני ארגתיו חולקין בשבועה חנין משנים ש'
 שהפקירו אצל אחד זה בנה זה מאתים וכל אחד מהם אומ' מאתי'
 שלי הם שנוטל כל אחד ממה והמנה השלישי שחלוקין עליו יהא
 מונח עד שיבא אליהו כיון שידוע לנפקד שהוא ודאי של אחד מ'
 מהם אפי' קודם שבאו לפני כ' לחלוק עליו לפיכך יזא מונח עד
 שיבא אליהו ולזה נטוה דעת א"א הראש ז' זה אומר כולה
 שלי וזה אומר חצי שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות
 משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מ'
 כרביע ויטול זה ג' חלקים וזה רביע והא דאכרינן כשכל אחד

בכל ונראה לי שאין זה הערב חייב כלום כיון שלא ידע הדבר ש
ששעבד עצמו בו לא סמכה דעתו ולא שעבד עצמו ודברים ש
של טעם הן למכין ע"כ
אם כן לא ברב ולא במעט עד שהדעת מועת לשם שהוא רגיל
ואמיד משתעבד וכתב עוד ה"מכס האומר לחבירו ערב לי
לפלוגי בכך וכך ואני ערב לך הרי זה כמי שאמר הלוהו ואני ערב
וכשם שמשתעבד הערב למלוה כך משתעבד ערב שני לערב
ראשון ודין ערב ראשון עם המלוה ודין השני עם הראשון
אחד הוא קל"ב

עבד

או אשת איש שערכו לאחרים או נכנסו קבלנים ו
ונתחייבו לשלם אין חייבים עד שישתחרר העבד או
תתאלמן האשה או תתגרש אבל קטן שערב לאחרים
הורו הגאונים שאינו חייב לו לשלם אף לכשיגדיל שאין לקטן ד
דעת לחייב עצמו בדבר שאינו חייב בו לא בערבות ולא בכל כ
כיוצא בזה וזה שנתן מעותיו על פי הקטן אבד מעותיו ואשה
פנויה שערבה לאחרים ונשאת דינה כאילו לותה ונשאת שאם ע
ערבה על פה אינה חייבת לשלם כל זמן שהיא תחת בעלה עד
שתתאלמן או תתגרש ואם ערבה בשטר גובה כמה שהכניסה
לבעלה כתב ה"מכס שנים שערכו לאחד כשבא המלוה
ליפרע מהערב יפרע מאיזה מהם שירצה ואם לא היה לאחד מהם
כדי החוב חוזר ותובע בשני דמו שאר החום ואחד שערב בשביל
שנים כשיפרע המלוה יודיעו כשביל איזה מהם הוא פורע כדי
ש יחזיר עליו וה"מכס השיג עליו וכתב אינו מחזור כלל
שיפרע מאיזה מהם שירצה אלא לפי המנהג ולמדו ממהג הגוים
לישראל וכן כתב ה"מכס שאם יביל ליפרע משניהם לא יפרע
מאחד מהם הכל אלא גובה מזה מחצה ומזה מחצה אלא אם שאין
לאחד מהם אז גובה מהשני הכל ואם אמר נמי שארצה אפרע י
יפרע מאיזה מהם שירצה גרע אחד מהם כל החוב למלוה
נבירר זה בעדים או בהתקבלתי שבת לו שבעו הכל חוזר ותובע
מחבירו את זולקו כדין ערב שתובע את הלוה כשמברר שפרע
בשבילו כתבו הגאונים שנים שנכנסו ערבים ופטר ה
המלוה אחד מהם יביל המלוה לתבוע כל הממון מהערב השני ש
שלא פטר אותו לפי שהממון כולו נתקיים על כל אחד ואחד מהם
ולאחר שפטר פטור ולאחר שלא פטר לא פטר

בשאר עליו ועל הלוה החוב עד זמן פרעונו וזה נוטה לדברי ה
ה"מכס זל שיכול לגבות כל הממון מאיזה מהם שירצה קל"ב
כל דבר המיטלטל שהוא ביד האדם נאמן לטעון עליו שהוא
שלו אפילו אם יביא המערער עדים שהוא שלו ואומר
לבוהזק הפקדתיו בידך או השאלתיו לך נאמן הבוחזק
לומר מכרתו או נתתו לי במתנה ונשבע היסת שהוא כדבריו
לפיכך אם טוען הבוחזק כשכין הוא בידי נאמן עד כדי דמיו ב
בשבעת היסת כדפרישית לעיל" וכתב ה"מכס אף על פי
שיכול הוא לטעון לקוח הוא בידי ונאמן בהיסת אם טוען שלך זה
הוא אבל אתה חייב לי כך וכך נשבע בנקשת חפץ ונוטל כדי כל
הנשבעים ונוטלים וכתב א"א ה"מכס זל בתשובה שאם טוען
נתחייב לי עד כדי דמיו מעסק כשאו ומתן שבינינו שנכון הדבר
לברר מהיכן נתחייב לי משום דנפיש רמאי וכן כתבו הגאונים
שצריך לברר מהיכן נתחייב לו דשמה הוא סבור שנתחייב לו
וכשיברר דבריו נמצא שאינו חייב לו ע"כ ואפילו אם המערער
מסר חפץ לבחזק בעדים אם אין עדים שהוא עתה בידו נאמן
לומר חזרתיו לך או לקוח הוא בידי במגו שהיה יכול ל

לומר חזרתיו לך שהמפקיד לחבירו בעדים אין צריך להחזירו
בעדים ואם אמר לו אל תחזיר לי אלא בעדים והוא אומר החזרתיו
לך ביני לבינך נשבע שבועה דאורייתא במיגו שהיה יכול לומר
נאנסו והיה נשבע שבועה דאורייתא ואם טוען החזרתיו לך בפני
פלוגי ופלוגי ומתו או הלכו למדינת הים נשבע היסת ונפטר ואם
לא מסרו לו בפני עדים אפילו אם ראו אותו עתה בידו נאמן לומר
לקוח הוא בידו אבל אם מסרו לו בעדים וגם ראו אותו עתה בידו
אז אינו נאמן ודוקא שהעדים מעידים שנתנו לו בתורת פקדון
אבל אם מסרו לידו סתם יכול לומר בתורת מכר או מתנה נתנו
לי כתב א"א ה"מכס זל בתשובה אם ראו עדים החפץ ביד ה
המחזיק קודם שתבעו המערער לדין אפילו אם אמר בפניה קודם
שהראהו דעו כי הו' כמושכך לי בכדי דמיו קרינן ביה שפיר עדים
וראה ואינו נאמן שוב כי הכל תלוי בשבועתו כי בית דין יפקדו לו
שישבע שחייב לו כדי דמיו במיגו שהיה יכול לישבע שהחזירו
וכיון שלא היה בידו לא יוכל לישבע וצריך להחזירו ע"כ

מיצאתי כתוב על שם הג' יונה שאם אמר המערער לבחזיק מהט
טיבו אצלך ואמר לו אתה מכרתו או נתתו לי במתנה וטוען ה
המערער לפלוגי הפקדתיו ואמרת לי אל תחזירנה לי אל בעדים
ולא החזירנה לי ונתנו לך שלא במצותי שהדין עם המערער ש
שאינ תפישתו של זה ראיה שהרי יש לומר מן הנפקד בא לידו ה
הואיל ואנו חושדין את הנפקד שלא החזירו הוא בתארי כדי לבעל
החפץ ע"כ ואני תמיה אם כתבו כיון שהוא בוחזק בו ואמר
שמכרו או נתנו לו מה טענה שיאמ' אני מסרתני לפלוגי ואמרת
לו אל תחזירנה לי אלא בעדים כדי להוציא מיד הבחזיק יאמר
אני מודה שכך היה ואני אומר שהחזרתיו לך בעדי וקניתי ממך
שהרי אם היה הנפקד לפנינו גם הוא היה נאמן לומר החזרתו
לך בפני פלוגי ופלוגי והלכו למדינת הים בד"א שהבחזיק
נאמן בדברים שאינם עשויים להשאיל ולהשכיר אבל בדברים
העשויים להשאיל ולהשכיר ויש למערער עדים שהוא שלו ורא
אותו עתה ביד המחזיק וזה אמר שהשאלו או השכירו לו אף על
פי שאין לו עדים היאך בא לידו אינו נאמן לומר לקוח הוא בדי

ולא כמושכך הוא בידי וצריך להחזירו ונשבע המערער היסת ו
נוטל אפילו אם טען כנגד יתומים כגון שמת הבחזיק ונפל לפני
יתומים מוציא מידם וכתב ה"מכס הורו הגאונים שצריך
לישבע לפי שטוענים ליורש וכתב בעל העיטור אפילו אם
היה ביד הבחזיק שלש שנים לא תועיל לו חזקתו דכיון דבטלטי
לאו בני שטרא ניבחו לא שייבא בהו חזקה וכן כתב ה"מכס
שאין להם חזקה אפילו אחר שלש שני כי שמא שכח למי השאל
או השכיר ועוד פעמים שמשאלים ליותר משלש שנים ולמעלה
בסימן ע"א כתבתי פירוש דברים העשויין להשאיל ולהשכיר וזה
דאמרינן בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר שנאמן המערער
דוקא כשטוען השאלתי או השכרתי לך אבל אם טוען גנבתי
ממני אינו נאמן אלא אם כן יצא לו שם גנבה בעיר כאשר י
יתבאר בהלכות גנבה בע"ה כתב ה"מכס כי שהו
בידו דברים העשויים להשאיל ולהשכיר אף על פי שמודה ואומר
אני יודע שהיו שלך אבל פלוגי מכרם או נתנם לי במתנה אין מ
מוציאים מידו אפילו הביא זה עדים שהיו ידועים לו שאדם עשיר
למכור את כל כליו טען זה ואמר אני השאלתי או השכרתי
לך מוציאין מידו ע"כ ואינו מבין דבריו כה יועיל שיאמ' פלו
מכרם או נתנם לי אפילו אם היה אותו פלוגי לפנינו והיה טוען
שהמערער מכרם או נתנם לו לא היה נאמן אם כן מה יועיל ל

שישת ויטבם וכן כתב ה"ר יונה וז"ל כתב שאין צריך שיעידו העדים בפירוש על דירת יום ולילה דהא כילתא דלא אפשר הו' אטו בכפא תלא ליה דלא נימי פורתא ביכמא ולא יצאו לפעמים מן העיר יום או יומים אלא די בעדות מקצת ימים ומקצת לילות שיעידו השכנים אנו יודעים שדר בו שלש שנים בכנהג שרגילי השכנים לידע אף על פי שפעמים יצאו השכנים לעסקיה מהעיר ולא ידעו אם נשאר בבית בעור שלא היו בעיר אלא מעידים ש שכשיצאו מן העיר הניחוהו בבית וכשבאו מצאמו דר בו הו' ח חזקה ואם יאמר המחזיק לעד יום סתם העידו שדרתי בו ג' שנים בחזקת ימים ולילות אף על פי שאינם יודעים שדר בו כל הימים וכל הלילות אלא שראוהו דר בו מקצת הימים ומקצת הלילות ט טענתן טענה ומספיק עדותן אם יעידו כדבריו ואפילו שיטעון המערער בריא לי שלא דר בו בלילות ואם היו עדים רובלים ה המחזירים בעיירות אפילו לא טען המחזיק העידו סתם אנו טועני לו כיון שמעידים הרובלים שיודעין שרבית היה בחזקתו שלש שנים סגי וכן היא מסקנת א"א הראש זל וז"ל כתב היה המחזיק או הדרים בו מכחו רובלין אף על פי שלא דרו בו שלש שנים רצופין אלא שהיה בחזקתן שלש שנים היה חזקה אף על פי שהיו כחזרים ימים רבים ולא לנו בבית ואם הוא סבור שלא תועי לו חזקתו כפני שלא דרו בו הרובלים שלש שנים שלמות ואינו טוען יש לו עדים שהיה בחזקתי שלש שנים אגן טענינן לי שיביא העדים הרובלים שדרו בו מכחו והרובלים כתב הפך הדבר ש שכתב היו המחזיק או העדים שדרו בו רובלין טוענין אותו ל לכתחילה וכשיביא עדי חזקה אומרים לו הבא עדים שהיית מחזיק בו ביום ובלילה ע"כ וא"א הראש זל הביא דברי ר"ח וכתב וכדבריו למדנו שאם המחזיק יצא מן העיר לעסקו ושוה מקצת ימים וכשחזר לעיר נכנס תמיד לאותו בית היה חזקה שכן כנהגו של עולם ולא מצי אידך למימר ליה לא אחזקת כי מחזקי אינשי וגם אין צריך להשלים מה ששואה חוץ לעיר אלא בתלת שני ה הויה חזקה ולא דמי לחנותא דליכמא עבידן ובלילה לא עבידן ובעינין שש שנים דהתם זמן הביטול ידוע וצריך להשלים אבל דבא אין קבע לביטול דירתו פעמים רב ופעמים מעט ואם לא י יודמן לו עסק לא יצא הי"לכך אין צריך להשלים וכן נמי מקומות של בית הכנסת אם מעידים העדים שישב עליה שלש שנים בכל עת שנכנס לבית הכנסת ולא ישב במקום אחר וולתי אם שינה מקומו בדבר אבלות שלו או של אחרים אבל אם היה טרוד ב בעסקיו ולא נכנס לפעמי' לבי הכנסה הו' חזקה שכן כנהג העולם שלפעמים אינם נכנסים לבי הכנסת כחמת טרדת עסקיהם ואם טען המערער דרתי בבית הפנימי ועברתי דרך עליך ולפיכ לא חששתי לכחות אם ידוע שהוא היה דר בבית הפנימי והיה לו דרך לעבור על זה וגם דרך לעאת מצד אחר אלא שאין ידוע אם עבר דרך עליו אם לא טענתו טענה וצריך המחזיק לברר של עבר דרך עליו אבל אם אין ידוע שהיה דר בבית הפנימי אין ש שומעים לו דאם לא כן כל המערער יטעון אני דרתי עמד בבית הפנימי וזה דבר שאין יכולין לעמוד עליו החכמות שאין דרך תשמישם אלא ביום הרי חזקתו בתשמיש הימים אף על פי שלא נשתמש בהן בלילות והרובלים בת דהוי חזקה בשלש שנים בימים וא"א הראש זל כתב שצריך שש שנים בימים דהוי חזקה אף על פי שהן בפזור אף על פי שאם היה אח שאינו חנוני היה מחזיק היה צריך שלש שנים רצופות כחנוני די הוא בשלש שנים מפוזרות וחזיק במקום מסויים בחצר חבירו כגון

מחזיק עדים שדר בו שלש שנים ו ליה צריך להביא עדים שדר בו שלש שנים ו המחזיק עדים שדר בו שלש שנים היה חזקה אע"פ שלא העידו בפירוש על דירת ימים ולילות אין צריך לחקו עדותן אם מעידין בלילות אלא כסתמא מעידין גם על הלילות כל זמן שלא יטעון המערער ואם יטעון המערער אני יודע שלא דר בו בלילות או צריך המחזיק להביא עדים שיעידו בפירוש גם על הלילות ו ועל פי השכנים שיעידו בו שלא הרגישו בו שיצא בלילות אלא כפי נ ידוג העולם דאינו נכנס בו בערב ויוצא בבקר ואם יוסיף ל לטעון ראיתי שיצא ממנו בלילות אחר שישנו השכנים לא הו' חזקה אלא אם יביא עדים שיאמרו שכרנו ממנו הבית ודרנו בו ימים ולילות וכגון ששכירות הבית עדיין בידם דאבר' נתן אותו למי שיזכה בו מן הדין ואף על פי שעדין לא נהנה המחזיק מפירו' זה הבית כיון שדרו בו מכחו היינו הנאות פירותיו ואפילו אם ה השאלו להם כחנם וכל שכן עתה שהשכר בידם ליתנו לו אם יזכ' בו אבל אם כבר פרעו השכר למחזיק אין יכולים להעיד שנוגעין בדבר שחפצים להחזיקו בבית שאם יצא מתחת ידו צריכי' ליתן השכר פעם אחת למערער ואף על פי שהמחזיק צריך להחזירו להם מכל מקום פעמים שאין לו וכחחו אפי' נתנהו כבר ל למחזיק כתב ה"ר יונה שיכול הוא לחזור וליתנו להם ויאמר להם תנהו למי שיזכה כדי שלא יהו העדים נוגעים בדבר וכתב עוד שאם יטעון המחזיק בבית דין קודם שיבא המערער יעידו לי ה השוכרים בפניכם שדרו בו שלש שנים לפי שאם יבא שום אדם למערער שוב לא יהיו השוכרים כשרים כיון שפרעו לי השכר ט טענתו טענה ולא הו' נוגעים בעדות כיון דלא הו' מערער קמן ואף על פי שאין מקבלים עדות אלא בפני בעל דין כיון השתא כשרים ואם יעידו משיבא המערער יהיו נוגעים בעדות מקבלים אפילו שלא בפניו וכתב ר"ח שאם אין השוכרים דר' בו עתה אלא שדרו בו שלש שנים ויצאו ממנו אם אין המערער יודע ש שדרו בו אלא על פיזם אפילו אם נתנו כבר השכר למחזיק אינם נוגעים בעדות כיון דאי בעו אבר' לא דרנו בו מעולם גם כן נ נאמנין לומר דרנו ופרענו למחזיק ואינו נראה לי דכיון שבאים להעיד למחזיק להחזיקו בבית ואי אפשר להחזיקו בו אלא אם כן יעידו שדרו בו אם כן צריכים להעיד שדרו בו ואין כאן מנו כתב ה"ר אב"ד שאין עדות השוכרים מועיל אלא ששכרו בשטר ו דאית ליה קלא אבל בלא שטר לא כדאבר'נן לקמן שלש לקוחות מצטרפים וכולם בשטר וכן כתב בעל העיטור והרשב"א חילק שאם שני שוכרים דרו בו שלש שני' הו' חזקה אפי' ששכרו בלא שטר אבל אם ג' כיתי עדים דרו בו כל כת שנה לא מהני בלא שטר אבל ה"ר יונה כתב אפילו שכרו לשלשה שוכרים זה א אחר זה לכולם בלא שטר מצטרפין ולא דמי ללקוחות דהתם אין שם הבוכר נקרא על הקרקע ואם לא לקחו בשטר אין הדבר ידוע שלקחו זה מזה ויכול המערער לומר לא חששתי למחות לפי שלא היו דרים בו אלא בדרך גזלנים כל אחד שנה אבל שוכרים ששם המשכיר נקרא על הבית וידוע שמחמת המשכיר ירדו לתוכו היה לו למחות ודחי מסתברא וכתב הרשב"א אפילו לא דרו בו שני השוכרי' ביחד אלא זה אב' ג' וזה ד' הו' ולא עוד אלא שהיו ששה אחד בכל שנה עלתה לו חזקה דסבירא ליה כר' יהושע דעדותן מצטרפת אפילו בעדות קרקע והיה המערער רובל המחזיר בעיירות אע"פ שלא טען בריא לי שלא היה דר בו בימי ובלילות טענינן ליה דשמא מפני שאינו דר בעיר אינו יכול לטעון טענת בריא וצריך המחזיק להביא עדים גם על דירת הלילות א

אומר כולה שלי שחילקין אותה בשווה או בשוה אינר כולה שלי
זה אומר חציה שלי שיטול זה ג' חלקים וזה רביע דיקא כשאוחזין
בשפתה שאין ביד שום אחד ממנה שלשה על שלשה ואז ח
חולקין אותה בשווה אפי' שהטלית כוונתה והזהב לצד אחד מהם
ואינו יכול לומר הלוק איתה לרחכה שיבא והזהב לחלקי אלא
חולקין אותה לארכה כדי שיבא לשניהם בשווה אבל אם כל אחד
ואחד אחז קצתה בידו כל אחד ואחד נוטל מה שבידו בשבועה
והשאר חולקין לפי טענותיהן ובשבועה היה האחד אחז בה
והשני תולה בה מעט כדי שיאחז בה גם הוא אינו כלום ונותנין א
אותה לבי שאחז בה היו שניהם ארוקין בה ותקפה האח מחבירו
בפניו וצוח לא אבד זכותו שתק הרי הודה לו שהיא שלו ואבד
זכותו ואפי' שתק תחילה ואחר כך צוח הוי כהודאה כיון ששתק ת
תחילה והיה אומר א' הראשול שאפי' אם יביא עדים אחר כך
שהיא שלו לא מהני ליה דהודאה בעל דין כמאה עדים דמי כתב
הרמבם זל שאם חזר האחד ותקפה מיד זה התוקף אע"פ שצוח מ
מתחילה ועד סוף חלוקו ככתחילה ע"כ ונר' כיון שזכה התוקף מ
מתחילה משום הודאתו של ה' אין האחד יכול לתקפה במנו כלא
ראיה וכן השיג עליו הראב"ד זל ויא' דלא הוי שתיקה כהודאה אלא
בפני בד אבל שלא בפני בד לא הוי כהודאה שלא חשש לצוחו ו
וא' הראש זל היה אומר שאפי' שלא בפני בד נמי הוי כהודאה כיון
שהיה בפני עדים באו לפני בד כששניהם ארוקין בה ואמרו
להם כ' לחלוק אותה וחזרו אחר כך זה אביד אחד מהם וטוען
שהודה לו חבירו ונכתלק במנה וחבירו טוען שזה חטפה ממנו נ
נאמן וחלוקו אבל אם טוען השכרתיה לו אנו נאמן והמוציא מ
חבירו עליו הראיה והרמבם זל כתב שגם בטענה חטפה מ
מכני אינו נאמן וא' הראש זל כתב שהוא נאמן שנים
שחלוקים על כהמה ושניהם רוכבים עליה ומנהיגים ברגליהם או
שאחד מהם רוכב ומנהיג ברגליהם והשני מנהיג אותה לבד שניהם
קנו אותה בשוה וימכרוה ויחלקו דמיה וכן בכל דבר שאין בו כ
כדי חלוקה ויפסד אם חלוקוהו ימכרוהו ויחלקו הדמים אבל אם
רוכב בלא הנהגה ברגליו אינו קונה כלום ואם אחד רוכב ומנהיג
ברגליהם והשני תופס במוסדה הרוכב קנה אותה ובית פניה
והתופש במוסדה קונה מה שתפש בידו והשאר לא קנה לא זה
ולא זה ואם יבא אחד ויחזיק בה ויקנה ואם חלוקים בדבר שאי א
איפש' לעמוד עליו כלל כגון שני שטרו של מתנה היוצא' לשני
על שדיה אחת כיום אחד וכל אחד אומר שהוא קודם שאי' לעמוד
על הדבר כי לא ישימו העדים לב לזמן המסירה לידע איזה מהם
קודם קיבל לן כשמואל דאב' שודא דדיינא פירוש שתלוי בדעת
הדיין לראות לבי שדעת הגנתן קרובה אליו יותר דאברי' מסתמ'
לו מסר תחילה ונותנין אותו לו קל'ט

שנים

שחלוקי' בדבר ואין שום אחד מהם מוחזק בו כזהו'
ארבא דהוו מנצו עליה כי תרי וכל חד חד אמר ד
דידי הוא דינא הכי דכל דאלי' גבר ואותו שתגבר
ידו תחילה הוא שלו עד שיביא האחד ראיה ומיהו שכנגדו יכול
להשביעו וצריך לישבע שהוא שלו וכל זמן שלא יביא האחד ר
ראיה אף אם תגבר ידו אין מניחי' לו ליקח כמה שגברה ידו תחילה
בא שלישי וחטפה בטענה שאומר שהוא שלו אין לשנים ה
האחרים בו כלום כיון שוה שה' מוחזק בו טוען שהו' שלו אבל אם
חטפה בלא טענה מוציאים אותו מידו ופירש השבם שאין לו ת
תקנה טד שיתן לכל אחד ואחד שהרי אינו יודע לבי ישיב
והרמבם זל כתב שכחזירו לבקוב שנטל ודיו וא' הראש זל כת

בסברא והראשונה ומיהו פ' ר"י דדוקא במטלטלין שהן בגזלים
אבל אם הוא קרקע וחזיק בו ואכל פירותיו גוף הקרקע אינה
נגזלת אבל הפרות צריך לשלם לכל אחד ואחד ואם אחד מן
מהשני שחלוקים עליו אומר לבית דין לכו ותפשוהו עד שאביא
ראיה אין שומעין לו ואם תפשוהו בית דין מדעת שניהם או
שעברו ותפשוהו אין מוציאם אותו עד שיתברר של מי הוא
כתב הרמבם שנים אחזין בכלי א' שהיו יושבין בצד ערימה של
חטין המונחת בסיכטא וכן שאוחזים בכלי וכל אחד אומר כולה
שלי ישבע' כל אחד בנקיטת חפץ שאין לו בה פחות מחציה ו
ויחלוקו ע"כ איפשר שרוצה לומר כיון שמונחת בסיכטא ש
שהוא מקום הראוי לקנות ושניהם יושבים בצדה חשוב כאלו ש'
שניהם מוחזקים בו ואם הם חלוקים על שדה ואין אחד מהם מ
מוחזק בה כגון שמת בעל השדה ושנים באים ליורשו כל אחד א
אומר אני קרוב וראוי ליורשו ואין לשום אחד עדים כל דאליס
גבר ואם גבר האחד ואכל פירותיו ואח' כך הביא השני עדי' שהוא
ק' וב ואין העדי' יודע' אם זה שגבר קרוב או לא מוציא' מזה שגבר
שהו ספק קרוב והאחר קרוב ודאי וצריך להחזיר כל הפירו' שאכ'
ואפ' לו אם אין ידוע שאבלם אלא על פיו שהודה בהן ואין צריך
לומר אם יש עדים שאבלם ויש דבר שחלוקים עליו ואין אחד מ
מהם מוחזק ואפילו הכי לא אמרינן כל דאליס גבר כגון המחלוק'
פרה בחמור ילדה וכן המוכר שפחתו וילדה וכל אחד אומר ב
ברשותו ילדה דאולינן בתר חזקה דממונא ומוקמינ' להו בחזקת
מרא קמא אפי' אם אינה עומדת ברשותו אלא עומדת באגם ואפי'
אם המוכר טוען שמא וחלוקה בריא מוקמינן ליה בחזקת מוכר
ואם הלוקח מוחזק או צריך המוכר להביא ראיה וכן כל כיוצא בזה
דאיכא דדרא דממונא פירו' שיש שייכות ממון לשניהם שאיפשר
שבשעת חליפין ילדה וימ' דדרא דממונא שאפי' בלא טענותיהן
ראוי הדבר שיסתפקו בו בית דין ברשות מי נולד קמ'

אע"פ

שאדם נאמן לטוען על הבטלטלין שבידו לקוחן הן
בידו קרקע בחזקת בעלה עומדת שקרקע הידוע ל
לראובן בעדים שידועין שהיה אפי' בחזקתו זים אחד
והוא עתה בחזקת שמעון ומוחזק בו ואוכל פירותיו וטוען שלקחו
וראובן מערער עריו לומר שהיא גזולה ב דו נאמן וישבע ונטל
את שלו אלא אם כן החזיק בו שמעון כראוי ובטענה אז אין מוצי'
אותה בידו אלא נשבע ועומד בשלו ואם אין עדים לראובן שהיה
שלו אז אין צריך שמעון חזקה אלא נשבע ועומד בשלו אף על פי
שלא החזיק בו טוען שמעון שיש לו שטר שמכרה לו וראובן כופר
ואומר ששטרו מוזיף יתקיים ה שטר בחותמו ואפילו שמודה
שכתבו אלא שאומר שטר אמנה הוא יתקיים בחותמו ואם לא
יתקיים מוציאם השדה מידו דקיימ' לן מודה בשטר שכתבו צריך
לקיימו טען שמעון שיש לו שטר שמכרה או נתנה לו וגם ה
החזקתי בו שלשה שנים אומרים לו קיים שטרך אם יכול לקיימו
מוטב וצריך לחזר אחריו לקיימו ואם איפשר לקיימו כגון ש
שכמו העדי' או הלכו למדינת הים ואין כאן שמכיר עדותן מועיל
לו חזקתו אבל אם ישנן לעדים לא תועיל לו חזקתו וצריך שיביא
העדים וכתב רבינו חננאל שאם טען אחר כך אבד השטר אינ'
נאמן וכן כתב רב האי שאם לא הביא השטר או שהביאו ונמצא
בטל נתבטלה נמי החזקה וכיצד היא החזקה שישתמש בו ויהנה
ממנו ג' שנים שלמות מיום ליום כל דבר כפי הגאון ותשכיטתו
שכיון שהחזק בו שלש שנים ולא מיחה בו שום אדם לא נזחר
עד בשטרו ונאמן לומר בכרתו או נתתו לי ואבדתי שטרי

לכיר סאה אבל יותר מכית סאה לעשרה כיון שמפוזרים ביותר
משיעור יניקתו לא קנה כל הקרקע באכילת הפירות אלא מה
שצריך לאילנות ולשבת פירש שהוא הדין נמי אם היו נטועים ר
רצופים יותר מעשרה לבית סאה לא קנה קרקע באכילת הפירות
ור' יצחק פירש שקנה דקיימא לן אבל רצופים היו חזקה
וכן כתב הרמב"ם ובלבד שלא יהו נטועין על פחות מארבע אמות
דאז הוה כעקודין דנהו דהיכא דאכלינהו לכולהו שלש שנים ר
רצופים דהוי חזקה השתא דלא אבל אלא עשרה מיניהו לכל ש
שתא לא הוי חזקה להני אל' היכא דהוי בני קיימא דמצטרפי להו
למיהוי כולה בשדה אחת ע"כ
החזיק בשדה
האילן שאילנותיו נטועים רצופים ואכל כל האילנות שבח כל ג'
שנים אפילו הם נטועים בפחות מארבע אמות זה לזה הוי חזקה
שרה האילן שהחזיק אחד באילן ואחר החזיק בקרקע וכל
אחד בא בטענה שלקחו קיימא לן דזה קנה אילנות וחצי קרקע
זה קנה חצי קרקע ופירש ר' שבס' לאו דוקא חצי קרקע אלא בעל
האילנות קנה מה שתחת האילנות וביניהם וחוצה להם במלא א
אורה וסלו ואפילו לא קנה אלא שנים והשאר קנה בעל הקרקע
וכן כתב הרמב"ם ור' יצחק כתב שבעל האילנות אין לו כגוף
הקרקע כלום אפילו כמה שתחתיהם שאין לו כח בקרקע אלא ל
לענין זה שאם יבשו יקח אחרים ויטעם בכקומן ואין חילוק בין
אם החזיק בשלשה או בשני דאפילו בשלשה אין לו כגוף הקרקע
כלום כיון שמכרו לאחר ואפילו בשנים אם יבשו יטע אחרים ב
במקומן וכך הדין בלא טענה חזקה אלא בשנים שקנו יחד בסתם
בארם אחד זה קרקע זה אילנות אף על פי שהקנה אילן אחד ב
בשדה חברו לא קנה קרקע ואם יבש לא יטע אחר במקומו וגם
המוכר יכול לחפור לו תחתיו למטה מהשרשין רק בענין שלא י
היק לאילן אם אכלו ג' שנים ובא בטענה שמכרו לו על מנת ליטע
אחר תחתיו טענתו טענה לפיכך המוכר אילן יחיד לחבירו צ
צריך למחות בו כדי שלא יחזיק עליו בקרקע קמ"ב
אע"פ שאין חזקה בפחות מג' שנים אם החזיק יביא
עדים שהמערער סיעו ללקוט את הפירות ו
הולכים לביתו מיד הוי חזקה ורח' פי אם החזיק
שלח למערער בהפירות דורון וקבלם מידו הוי חזקה טאם היה ה
הקרקע שלו לא היה לו לקבל ממנו בתורת דורון אלא היה לו ל
ליקח ממנו ואם יטעון המערער לפירות הורדתו וכפני זה ס
סיעתו או לקחתים ממנו בתורת דורון לפירוש ר"ח נאמן וליא
הוי חזקה עד אחר ג' שנים והני מילי בתוך שלש אבל אם יטעון
לאחר שלש לפירות הורדתו אין שומעין לו לפיכך אם הורידו
לפירות צריך למחות בתוך שלש להודיע שלפירות הורידו ואם
סיעו עי' טעות כגון שנפל הכותל שבין ראובן לשמעון וכנה ר
דאובן הכותל והכניסו לגבול שמעון שטעה שלא היה מכיר מקום
הראשון של הכותל אפילו סיעו שמעון בבנין לא הוי חזקה ל
לחזיק במה שלקח הגבול שמעון כיון שהיה הסיוע בטעות
וכתב הר"י יונה אבל אם סיעו הכסיע מורה שידע שהכניס ראובן
בתוך שלו הוי חזקה אף על פי שלא ידע ראובן הבונה וקנה זה
הבנים שהכניס לתוך של שמעון מיד אף על פי שלענין פתיחת
חלונות כי האי גוונא לא הוי חזקה שאם ראובן פתח חלון לחצר
שמעון בפניו לא הוי חזקה אפילו סיעו בפתיחתה לגבי כותל
הויא שפיר חזקה דכיון דראובן הכניג גבולו ונכנס בשלו והוא י
ידע לא הוה לו לסיעו אלא ודאי גבר והקנהו לו קמ"ג
אין חזקה אלא עד אחר ג' שנים כופרטי אפילו שהחזיק בפני ה
המערער והאחר שלשה הוי חזקה אפילו שהחזיק שלא בפני ה

המערער והוא במדינה אחרת ואיננו יכול לטעון לא ידעתי בחזק
שלו ולכך לא מחיתי והוא שיש שלום בין המדינות ששירות מ
מצויות בין זו לזו אבל אם אין שירות מצויות ביניהם וידוע שלא
היה בכאן לא הוי חזקה שיכול לומר לא ידעתי ואפילו שיש עדים
שבא המערער כאן לשוק ושהה כאן ל' יום והיו אלו ל' יום בסוף ג'
שנים בענין שאם לא ימחה עתה לא יהיה לו עוון זמן למחות אפי
הכי יכול לומר כל אותם ל' הימים שהיית כאן הייתי שרוד בעסקי
ולא ידעתי שהיית מחזיק בביתי ומיירי שיש לו בית אחר לדור בו
אבל אם טוען שלא מיחה מחמת טירדא שלא היה לו פנאי לכחון
אינו טענה שבקל היה יכול למחות בפני שני והלכבם זל כת' ירא'
לי שדין זה אינו אלא בכפייה שהעם טרודים בשוקים שלהם ע"כ
וכל אלו הדברים לא נאמ' אלא כשהדבר ידוע שלא היה המערער
בטרינה אבל אם אינו ידוע אין שומעין לו כמה שאמר שלא היה
כאן עד שיברר בעדים ברח המערער מחמת סכנת נפשות אין
מחזיקין בכנסיו שירא למחות פן יודע מקומו וירדפו אחריו ואם
ברח מחמת כמות מחזיקין בכנסיו שאינו ירא כל כך כתב הר"י
יהודה א' ברצלוני זל השבויין והנשואים והרטושין והשוטין אין
מחזיקין בכנסיהן רטוש מפני שאין אדם יודע אנא הוא שבוני מ
מפני שהוא מירוד בשביו ונשוא שהוא במקום רחוק דלא שכיחי
שירא ואינו יודע מי מחזק בשלו א' צריך למחות אבל נטוש
שהוא במקום שיכול למחות צריך למחות כלל דמילתא כל מי
שיכול למחות במקומו בפני שנים אם לא מיחה הפסיד והוא ש
שהדבר ידוע שזה מחזיק בשלו והו' אינו כפחד מדבר ולא נפיש
טירדיה וכל הנך כסתמא אינן יכולים למחות או משו' שאי יודעין
מי מחזיק בשלהם או דנפיש טירדיהו קמ"ד
שנים שהחזיק בשדה אח' אחד אבל שנה ראשונה בשלש
ובחמישית והשני אבלה שנה שנייה ורביעית וששית
ובאים בטענה אינו חזקה שיאמר המערער לא חששוני למחות
כיון שלא החזיקו כראוי אחד לבדו ג' שנים לפיכך אם עשו חלוק
זו בשטק לא יוכל המערער לומר כן דקלא אית ליה והוי חזקה בג
שנים הראשונים וכת' הר"י יונה דה' נמי אם טוענין שלקחו בפל"ג
ועשה להם המוכר שטר כבר קלא אית ליה דשותפין ביניהו ושוב
אין חזקתן כדרך הגזלנים ומצטרפים דחזקתן חזקה וטוענין להם
שהמוכר קנאה מזה המערער אם יש עדים שדר בה יום אחד
אבלה האחד שנה ומכרה לאחר והחזיק גם הוא שנה ואחר כך מ
מכרה גם הוא לשלישי והחזיק בו שנה אחת לא הוי חזקה שיאמר
המערער לא ידעתי שהייתם באים כל אהר מבח חבירו אלא ח
חייתי סבור שכל אחד ואחד שומט ואוכל כגולן לפיכך אם מכרו
כל אחד לחבירו בשטר מצטרפין שיש בו קול וזה ידע שכל א'
אחד בא מבח חבירו אבלה האב שנה ומת וירשה הבן ואכלה ב'
או שאכלה האב שנים והבן שנה או שאכלה האב שנה והבן שנה
והלוקח שקנאה מהבן שנה אם קנאה ממנו בשטר הוי חזקה
אבלה המחזיק בחיי המערער שנה אחת ואחר כך בחיי בנו שנה
ואחר כך בפני הלוקח שקנאה מהבן שנה הוי חזקה ודקא שמוכר
הבן כל שדותיו וזו בכללם לפיכך לא הויא הגבירה כמחאה אפי'
שהוכר שדה זו בפירוש דכיון שמוכר כולם לית ליה קלא אבל
אם מכר זו לבדה אין לך מחאה גדולה מזה והיה לו למחזיק לזהיר
בשטריו לעולם ויא' דוק שמכר הבן בשטר דאית ליה קלא ור' יצח'
פי' אפילו בלא שטר דדוקא גבי לקוחות המחזיקין בעינין שטר כי
אין למערער לחקור אם יחזיקו כראוי אם לא שיתברר הדבר מ
כמט בקול אבל הכא המחזיק יש לו לחקור שלא
ימכור אחר שדה וכן כתב הרמב"ם ודברי א"א זל לקמן בהחי' דשני

שהעמיד שם בהמתו או מגדל תרנגולי שם או שהעמיד שם תנור או שנתן שם זבל ושוען אתה מברת לי מקום זה והחזיק בו שלש שנים הוי חזקה לא שנא עשה שם מחיצה לא שנא לא עשה שם מחיצה אפילו בחצר שותפו דאפילו שותפין קפדי אפי' אהעמדו לחודה כש בחצר איניש דעלמא דקפדי טפי וברחב שאחורי ה הבתים שהיא בינו ובין שות פו לא הוי חזקה באחד מאלו אלא אם כן עשה שם מחיצה גבוה עשרה או העמיד המקום שלשה טפחים לזבל אבל תשמיש בעלמא שנשהמש שם לא הוי חזקה אבל ברחבה של איניש דעלמא הוי חזקה אפילו בתשמיש לחוד ולדעת רב אלפס אפילו בחצר אם היא של שותפו לא הוי חזקה אלא אם כן עשה מחיצה שאינו מקפיד על תשמיש בלא מחיצה ובחצר איניש דעלמא הוי חזקה אפילו בתשמיש בלא מחיצה ד דאתשמיש לחוד קפדי וכן כתב הרמב"ם וא"א הראש זל כתב בסברא ראשונה וכל זה מיירי בחזקת שלש שנים ובא בטענה ב כדפרישי' אבל לא בא בטענה אלא נשתמש באחד מאלו בחצר שותפו חבירו כעכב עליו כל זמן שירצה לא שנא עשה מחיצה לא שנא לא עשה וכתב הר"ם יוסף הלוי דכבואו שאינן מפורשין בחצר השותפין דמי וכולק לעכב על העומדת ב בהמה שם קמא

חזקה

המרחצאות והשובכים ובית הבדים ובורות שיחין ומערות ועבדים יביא ראיה שנשתמש בהן ולקח פירותיהם שלש שנים חזקת השדה בין שדה בית השלחן שעושה פרות תדיר בין שדה הבעל ושדה האילן שאינו עושה פירות תדיר כולן חזקתן ג' שנים מיום ליום שתהיה בידו שלש שנים שלמות ואבל כל פירותיהם והרמב"ם כתב ששדה הלבן ושדה האילן אין צריך מיום ליום אלא כיון ש שאכל שלש תבואות ממין אחד הוי שלש שנים וכן כת' ר"ח והרמב"ם וא"א הראש זל כתב בסברא הראשונה וכן כתב הר"ם יונה ג' שנים של חזקת השדה צריך ש הוי רצופות ומדו במקום שנדוגל לורוע שנה ולהגביר שנה ועשה כן גם הוא הוי חזקה כחמש שני' שיאכל ראשונה שלישית חמשה אף על פי ששני החזק כפוזרות אפילו אם יש שרגלן לורוע כל שנה ושנה וזו עומדת ביניהם א אפילו הכי יכול לומר אני חפץ להוכיחה למען תוסיף כחה בשני התבואות ואפילו אם יודע שהיא טובה ואינה צריכה להגביר אם השדות שסביביה מוכרים יש לו טענה דמצי אומר חז ארעא ב כבולה באגא לא מצינא מינטר ומדברי ר' שב"ם יראה שצריך שיעשה גיר בשנה שמוכירה כתב הר"ם יסעיה שאם אכלו ג' שנים רצופות באתרא דמוכרי הוי חזקה דכל שכן דהוה ליה לבחורי ד דלא מיתביד ארעיה ונראה דלא הוי חזקה דמצי מערער ולומר גילית ברעתך שאינה שלך שעשית כמו גזלן ששומט ואוכל כל מה שיכול להוציא ממנה ואינו חושב לשנים הבאות מפני שידוע שלא תשאר בידו חיתה השדה בחזקתו כמה שנים וחוכירה שלא נדגה ממנה או שחרשה ולא זרעה או זרעה ולא הוציא ממנה אל' בדי הורע לא הוי חזקה ירושלמי ראיה חורש וקוצר מעמר זודה ובמרר ולא ראיהו מבנים פירות לא הוי חזקה שאין חזקה אלא בהכנסת פירות וכתב הרמב"ם משמועה זו למדו הדריינים ש שאם בנה אדם חדרבתו של חבירו שלש שנים או שנה בשלש שנים לא עלתה לו חזקה וכתב עוד דגיר לא הוי חזקה דאפילו ב באותן ימים שגר בהם אינם עולים לחשבון שלש שנים של חזקה שאין מונין אלא משעת זריעה ואילך לפי שבשעת גיר לא היה נהנה מן הקרקע אלא מהנה ואין חזקה למהנה אלא לנהנה כדא'

בירושלמי ראיהו חורש וכן ואין דעת שאר המפרשים כן אלא משעת כניסתו לתקן השדה מונים לו בין שלכסוף אוכל פירות וכן כתב א"א הראש זל לקמן על כנות שוח ועוד לדבריו למה ה התחיל למנות משעת זריעה לא היה לו להתחיל אלא משעת ה הכנסת פירות אכלה שחת לא הוי חזקה והוא שהמתין מלקוצרה עד שגעשה גבעולים בענן שאינו חורר וגודל אבל קוצרה בשדה ירק שחורר וגודל וקוצרה אחר כך הוי חזקה ובמקום שיש להם בהמות הרבה ודרכם לקצור תבואתם שחת לכהמות הוי חזקה ואם כאת לידו בעודה שחת כשיגיע בשנה השלישית מיום ליום הוי חזקה אף על פי שלא יאכלנה בשלישי אלא שחת החזיק במקום שאינו משתמר כגון חוף לגדר שזרע שם והחזיק בו לא הוי חזקה תפתיח לא הוי חזקה גפירש ר' שב"ם ארץ רעה ומלאה בקעים שאין מוציאין כמנה אלא כדי הורע ור"ח פירש שלא חרשה אלא הוגשמה ונשבה הרחץ וזרע השמש ונבקעה כגון פתח חרישה זרע בה ורב האי פירש שפתח בו צ צינורי מים לתקן השדה אף על פי שמתנה השדה כיון שאין ה הנאה למחזיק באותו עכ"ח אכלה באיסור כגון שאכלה ערלה ושביעית לא הוי חזקה ודוקא שאכל הפירות שהם באיסור אבל אם נהנה בזכרותיה שהם חתר הוי חזקה אע"פ שלא נהנה בפירותיה שהרי אין הנאה אחרת בשני אילו ובגן שיש בזמורו יותר ריחח נבמה שהוציא עליה והרמב"ם כתב אכלה ערלה ו ושביעית וכלאים אף על פי שאכלו באיסור הוי חזקה וכן קתמו דגאונים וא"א הראש זל כתב בסברא הראשונה זרעה כולה חזק בבית רובע בבנה לא קנה אותה בית רובע שלא זרע ולא אכרינן שיחא בטל אגב השדה אפי' אם אינו ראוי לזרעה ודוקא שטייר בית רובע שהוא חשוב אבל פחות בבית רובע בטל צנב השדה חיתה השדה כולה סלעים שאינה ראיה לזריעה חזקתה כדרך תשמישה להעמיד בה בהמות או לשטח בה פירו בשדה האילן לא הוי חזקה אלא אם כן ילקט הפירות בידו אבל אם האילנות משירין את פירותיהם קודם שילקטם לא הוי חזקה אף על פי שעמדו על האילן עד שיגדלו כל צרכם חיתה בטענה אילנות שאין עושין פירות אלא אחד לשלש שנים כיון בבנות שוח כתב א"א הראש זל אם התחיל בשני חזקה בשנה ראשונה שחנטו ונעל ונדר השדה בכל השלש שנים ותקן צרבי האילנות ואכל הפירות בשנה השלישית הוי חזקה שדה האילן שיש בה שלשים אילנות בתוך שלש ב' סאין ואכל עשרה בשנה ראשונה ועשרה בשנית ועשרה בשלישי הוי חזקה לכולם וכגון שככל שנה לא עשו פירות אלא העשרה שאכל כגון בבנות שוח שעושח פירות לשלש שנים פרי אחד ועשרה שאוכל בשנ' ראשונה חנטו כבר לפני ג' שנים ושל שנה שנייה חנטו אשתקד ושל שלישית חנטו בשנה ראשונה שחתחיל להחזיק אבל אם עשו פירות בכל השנים ולא אכלם לא הוי חזקה והוא שיאכל בפזור שיאכל מכל של ש' הסאין בכל שנה שלש לכל סאה וסאה אבל אם אכל עשרה בסאה אחת ועשרה בסאה שנייה ועשרה בסאה שלישית לא הוי חזקה ופירש ר' יצחק שגם שלש שככל סאה צ צריך שידח כפוזרים שאם היו נטועין במקום אחד בתוך הבית ס סאה לא הוי חזקה לכל הסאה לפיכך דוקא שלשים נטועות שאיפשר לפזרם כדפריש' אבל תשעה אילנות זקני' כבטע שלש לבית סאה ואכל שלש בכל שנה דהיינו אחד לכל בית סאה לא הוי חזקה והרמב"ם כתב דהוה נמי תשעה זקנים לג' סאין וא"א הראש זל כתב בסברא הראשונה ודוקא שנטועים עשרה

לי שאין אדם החזוק כפרן אלא על פי עדים אבל אם אדם טוען בפני ב"ד שתי טענות המכחישות זו את זו לא נתבטלו איתם טענות אלא ביחד איזה מהם שירצה ויכול הוא לומר טעיתי במחאה ראשונה ע"כ מיחה בפני שנים כותבין אותה אע"פ שלא אמר להם לכותבה כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד אמר לו המערער מה אתה עושה בתוך שלי וחשיב המחזיק ירדתי לתוכה מפני שלא אמר לי אדם דבר אינה חזקה לפיכך אם יש עדים למערער שהיתה שלו בשבע ונוטל את הקרקע מיד המחזיק ודין הפירות שאכל פירשתי למעלה מתי צריך להחזירם אלא צריך שיטעון אתה מכרתו לי או אתה נתתו לי במתג ואבד שטרי אבל אנו לא נפתח לטעון לו שבקנית אותו א: שטר היה לך ואבד ומיהו אם הוא מעצמו יחזור ויטעון ככרת לי או נתתו לי ושטר היה לי ואבד שומעין לו ואין זה חוזר וטוען ואם בא מחמת ירושה שטען אני ירשתי ממורי אין צריך טענה אחרת ובלכך שיביא עדים שדר בה המוריש אפילו יום אחד הוא שלש שנים או שדר בה המוריש שלש שנים והוא יום אחד טוען המחזיק קניתי ממך ביום פלוני והלא לא הייתי בעיר באותו יום שאתה אומר שקנית בו כתב הרמב"ם שצריך המחזיק להביא ראיה שהמערער היה במדינה בזמן זה שטען שמכרה לו אפי"ם יום אחד כדי שיהיה איפטר שימכור לו וכן כתב רב אלפס וכת' הר"י יהודה א' כרצלוני דווקא בשמו"כ היום שמכר לו אבל אם אינו מוכיר היום אין צרי' להביא ראיה שהיה באן ביום שקנאה לפי שאינו נזכר על היום ואפי"ם יאמר המערער אמיר באיזה יום קנית אותה אין מוקדין אותו לכך וכן כתב הרמב"ם שצריך המחזיק להביא ראיה ודוקא בשעת יחירות אבל שלא בשעת חירו' אע"ג דאל' זכנתי ממך ביום פלוני לא בעי לאתווי ראיה דהוא יומא הוה בהר"י דמינו אי כעי אמר ביזמא אחריכ' הוא בהר"ך או מלי' מסרת לי כי אמר נמי בהחזא יומא הוינא בהר"ך חבינית ממך נאמן וכן כתב א"א הראש ז"ל שאם הוא במקום שהשירות מצויות הוי חזקה ואין צר' להבי' ראיה שהיה המערער באן שאיפ"ש שמכר לו על יד אחר שמעשה בכל יום שאדם מוכר נכסיו על יד שליח שבא בהרשאתו טען המחזיק בפלוני קניתי והוא קנאה ממך בפני או אפילו לא אמר בפני יוש לו עדים שדר בה המוכר אפי"ם יום אחד או שעה אחת בתורת דירה הוי חזקה שטוענין ללוקח זה שהחזיק בה שאותו שמכרה לו קנאה במערער אע"פ שיש למערער עדים שהיתה שלו ומיהו דווקא שיש עדים שדר בו בתורת דירה אבל אם אינם מעדיין על הדירה אלא שראו שנכנס בו למודדו לא מהני דש"כ היה דעתו לקנות ולא קנאה ואם לא טען קנאה ממך בפני וגם אין לו עדים שראוהו שדר בו לא הוי חזקה אפי"ם אם יאמר הוא ש שדר בו בפני ואפי"ם אם אין עדים למערער שהיתה שלו יחזירנה לו וישאל מענתו מהמוכר שמכרה לו ואם לאחר שטען קניתי בפלוני שאמר שקנאה ממך חזר וטען קנאה ממך בפני אין ש שומעין לו אבל אם אמר מתחילה בפלוני קניתי סתם ושוב ה הוסיף לומר שקנאה ממך בפני שומעין לו וכתב רבי יצחק ביון שאין למערער עדים שהיתה שלו אם ישען המחזיק קניתי בפלו' שקנאה ממך בפני אין מוציאין אותה מידו אפי' שלא החזיק בה שלש שנים כמינו שהיה אומר לא היתה שלך מעולם והרמב"ם כתב גם כן אם יש לו עדים שדר בו המוכר יום אחד אפי"ם אינו ט טען שקנאה ממך בפני וגם לא החזיק בו שלש שנים אין מוציאין

אותה מידו כיון שאין עדים למערער שהיתה שלו ע"כ אבל רש"ם פי' שאפי"ם אם אין עדים למערער שהיתה שלו מוציאין אות' מיד המחזיק אלא אם החזיק בה ג' שנים וטוען קנא ממך בפני או שיש לו עדים שדר בו יום אחד אבל לא החזיק בה שלש שנים אפילו שטוען קנאה ממך בפני או החזיק בה ואינו טוען קנאה ממך בפני וגם אין לו עדים שדר בו יום אחד מוציאין אותה מידו ופירש הר"י יונה דבריו דמה שמוציאין מידו אפילו שאין למערער עדים דוקא כשהודה המחזיק שידע שהיא של המערער אפי' שלא על פי המוכרה לו אבל לא הודה לו בזה ולא ידע שהיא של המערער אלא על פי המוכר אין מוציאין אות' מידו וא"א הראש ז"ל כתב שאפי' שלא ידע שהיתה שלו אלא על פי ה המוכר צריך להחזירה ולענין המעות שנתן למוכר בשביל כתב הרש"ם שחזר וגובה ממנו מה שנתן לו והר"י יונה כתב שאינו ח חוזר עליו כיון שבפשיעתו הפסיד שאם היה אומ' קב תיה מפלוני ול' יותר לא היה המערער יכול להוציא מידו אפי' אם לא החזיק בה עדין כיון שאין לו עדים שהיתה שלו וגם הוא לא הודה לו ש שהיתה שלו לפיכך יאמר לו המוכר אע"פ שיצאה כתחת ידו אין לך לחזור עלי' שפיך הכשילך להודות לו ששלך היתה ואילו בא לרון עמי הי' תי פוט' עצמי בטענ' שלך היתה ולקחתיה ממך בגגו שלא היתה שלך מעולם אע"פ שאת' אינך יכול לפטו' עצמ' בטענ' שטענת עמו כיון שהיה לך לפטור עצמ' וברוב דבריך נתחייבת לו אין ל' להפסיד בזה ואם עמד המוכר כדן עם המערער קודם שמכרה למחזיק ונפטר ממנו כיון שלא היה לו עדים שהיתה שלו אע"פ שאחר שמכר לזה המחזיק ערער עלי' המערער והודה לו שהיתה שלו על פי המוכר שאמר לו שהיתה שלו וקנא הוא ממנו לא הפסיד בזה כיון שכבר יצא זכאי מב' ד המוכר שמכרה לו כתב הרמב"ם הא דטענין ליוורש וללוקח כי אית ליה סודרי דודר ב ביה אידיך חד זכא דוקא כשגברר בעדים שירשה או לקח מפלו' אבל אם אין לו עדים אלא על פיו אינו נאמן לטויה נפשיה לוק' יורש אבל כשט' ען פלוני זכנה ממך קבי' דווי אז אין צריך עדים שהוא לוקח והרמב"ם כתב שלעולם אין צריך עדים שהוא יורש ולוקח כיו' שהחזיק בה שלש שני' וכן דעת א"א הראש ז"ל הביא המחזיק עדים שדר בו המוכר יום אחד ואח"כ הביא המערער עדי' שהחזיק רצה לקנותו ממנו וטוען אילו קנית בפלוני כמו שאת' טוען למה רצית לקנותה ממני אינה טענה שאומר רציתי לפייסך במעט מעי' כדי לטלק תרעומת' ואם לא הבי' המחזיק עדי' שדר בו המוכר יום אחד אלא שיש עדים למערער שהחזיק המוכר גזלן על שדה זו וגזלן אין לו חזקה והביא המחזיק עדים שנתיעץ עם המערער אם יקנה העץ לו לקנותה וטוען זה אילו היתה גזולת ממך למה יעצת לי לקנותה אינה טענה שאמר המערער אתה נח לי להוציא מידך יותר כמה שאוציאה מיד הגזלן אבל אם כופר ואומר מעולם לא יעצתי לך לקנותה וזה מביא עדי' שיעצו כתב הר"י יונה כחייבין ליה למערער שראיה גדולה זו שאינה שלו ואפי' אם יביא המחזיק עדים שאמר לו המערער ליקחנה לו מיד המוכר אינה טענה לומר לו אם היא שלך למה רצית לקנותה ד' דעביד איניש דזבין דיניה טען המחזיק בפלוני קניתי והחזקתי בה שני חזקה ויש לו עדים שהמוכר דר בו יום אחד וחשיב לו ה המערער יש לי שטר שאותו פלו' כבר לי כדור' ד' שני' וקדמ' קניתי לקניתיך חזר המחזיק וטען שני חזקה שאמרת לי לא בשב' ג' שני' אלא שני רבות וקדמ' קניתי לקניתיך שומעין לו וכת' הר"י דוקא

חזקה טובה משמע נוטים לסברא הראשונה קמ"ה

הביא המחזיק עדים על חזקתו ולא כיונו עדותן אלא העיד שאכל שנה ראשונה ושנה שני' ושנה שלישי' והשני

מעיד שאכלה שנה רביעית ושנה חמישית ושנה ששית אם זה מכחיש את זה שזה מעיד שאכלה שנה ראשונה ושנה שני' ושלישית ולא רביעית והשני מעיד שאכל רביעית וחמישית וששית ולא ראשונה ושנייה ושלישית עדותן נתבטלה ומחזיר הקרקע ולא הפירו ואם אינן מכחישים זה את זה אלא אחד מעיד ראיתי שאכל ראשונה ושנייה ושלישית והשני מעיד על שנה רביעית וחמישי' וששית הוי חזקה ואם אחד מעיד שאכלה שנה ראשונה ושלישית וחמישית והובירה שנה שני' ורביעית וששית והשני מעיד שאכל שנית ורביעית וששית והובירה שנה ראשונה ושנה שלישי' ושנה חמישית דלא הוי חזקה אפילו באתרי דמוכרי כיון שמכחישים זה את זה ואם אינם מכחישים זה את זה אלא זה מעיד על שנה ראשונה ושלישית וחמישית והאחד מעיד על שנה שנייה ורביעית וששית יא אם הוא באתרא דמוארי דהוי חזקה ונראה לוי דלא הוי חזקה כיון שלדברי שניהם אוכלת רצופין והוא באתרא דמוכרי לא הוי חזקה כיון שלא החזיק כדאחזוקי אינשי וכן נמי אם באתרא דלא מוכרי לא הוי חזקה כיון שאין שום אחד מהם מעיד על חזקה ג' שנים רצופות כיונו עדותן אבל חלוקים בפירות שהאחד אומר אכלה חטף והשני אומר שעזרים הוי חזקה דבין חטים ושעזרים טעו אינשי לפיכך אם אחד אומר חטף והשני אומר קטנית אין מצטרפין דבדבי לא טעו אינשי לא מצא עדים על שלש שנים שלמות אלא על שתי שנים צרי להחזיר הפירות שאכל והקרקע לא שנה אם שנים מעידים על שתי השנים לא שנה אם אחד מעיד עליהם ומיהו פירות של שנה שלישית

אין צריך להחזיר אף על פי שאומר שאכלם שאם נאמן לו ש שאכלם נצטרך להחזיקו בקרקע וכן אם הביא עד אחד שאכלה שלש שנים מחזיר הקרקע ולא הפירות כדאי טעמא ואין צריך לומר כשאין עדים כלל על אכילת הפירות שמחזיר הקרקע ולא הפירות ובכל אילו ישבע המערער שלא מכר ולא נתן לו בלוס ותחזיר לו הקרקע וישבע המחזיק שאינו חייב לו בלוס מהפירות שאכל רופט הביא שני עדים שאכלם ג' שני' וחזמו לא שנה החמו בכל ג' השנים ולא שנה שחזמו באחד מן השנים איזה מהן שתהיה משלמין למערער דמי הקרקע שבאו להפסידו אבל דמי הפירות אין צריכין לשלם שהרי נתבטל עדותן והמחזיק נמי אין צריך לשלם הפירות אף על פי שבמדה שאכלם שהרי אומר דידי אכלתי ואם יש עדים אחרים יודעים שאכלן פחות משלש שני' ויודעין כמה היו אז צריכים המזכרים לשלם למערער הפירות על פי אותן עדים ואם הביא שני עדים על שנה ראשונה ושני ע' עדים על השנייה ושני עדים על השלישית וחזמו יפרע כל כת וכת למערע' דמי שלישי והקרקע ואם הזומה כת אחת מהם משלם פירות של שתי השנים על פי שתי כיתות האחרות הביא ג' אחים כל אחד מעיד על שנה אחת ואחר עמו הוי עדו והוי חזקה נמצאו זוממין משלמין ג' האחין החצי והאחד החצי כתב חרמכם כל המתחייב להחזיר הפירות אם לא היו יודעין ואין ביד יכולי לשער אותם כשבר הבתים וכיצא בהן שהו ידוע אלא פירות אילן ושדה שאינם יודעין הוואל ויש כאן טענה נראי משלם מה שמודה לו ומחרימים על מי שאכל חתר ולא ישלם וכל מי שצריך להחזיר אם שכרה לאחרים בעוד שהיה מחזיק בה והשוכרין עדין קיימים מציאים אותו השכר מהם פעם שנית ונותנין לבעל הקרקע ו

וחחרים ותובעין לזה ששכרה להם קמו

מחאה מבטלת החזקה אפילו מיחה המערער שלא בפני המחזיק ואפילו הוא במדינה אחרת אם השירות מ

מצויות ביניהם ובלבד שתהיה בפני עדים ודי בפני שנים ואפילו זקנים או חולים בענין שאין יכולים לילך ולהודיע למחזיק שהם יאמרו הדבר לאחרים ואחרים לאחרים עד שישמע למחזיק כתב הרמב"ם כל שאין מחאה בפחות משנים אבל כאחד לא אפי' מיחה בפני המחזיק ואפי' שמודה במחאה דמתוך שיכול לומר לא מחית בי נאמן לומר נמי לקוחה היא בידי ואע"פ שעד אחד בכחישו ה דבא טענת קרקע הוא ועד אחד בקרקע לאו כלל היא ולא נהיר' לא' ה'אש זל דלא שיד הכא להזכיר מגו דהוי' לו ליהודר בשטרן כיון שידע שזה מיחה אפי' אם יאמרו העדים שמיחה בפניהם לא הגדנו לשום אדם אפי' הכי הוי מחאה לבטל חזקה כיון שהו' מיחה בראוי וסמך עליהם שיאמרו אותו לאחרים ואחרים יאמרו לו ו אפילו אם אמרו לא נוציא דבר זה מפינו הוי מחאה דבילחא דלא רמי עליה דאינשי אמר ולאו אדעתיה אבל אם הוא אומר לא יצא דבר זה מפינו לא הוי מחאה וכיצד לטוין מחאה שיאמרו' מחזיק בשלי בגזל או שיאמר משכונ' או שכורה היא בידו אפי' לא סיים לומר למחר אתבענו לדין וגם לא אמר פלוני גזלנא הוא אבל ידח כתב צריך שיכיים לומר אתבענו לדין וכן כתב הרמב"ם ז"ל וא' ה'אש זל כתב כסברא הראשונה ואם לא אמר אלא פלוני גזלנא הוא לא הוי מחאה שאינו אלא כמוציא דבה מזה בשנה ראשונה אין צריך למחות בכל שנה ושנה אבל צרי לבטל בסוף שלש שלא ידא בן מחאה למחאה שלש שנים ומתי שימחה ימכה שלש שנים מאותה מחאה שלא יעבור עליו שלש שנים ב בלא מחאה ודוקא מחאה על פה אבל אם מברר המערער לאחד בשטר תוך שלש שנים אין צריך למחות עוד וצריך הבחוק ל לחזר בשטרן לעולם ואם כשמחאה בסוף שלש שנים אמר גזלה היא בידו ופשמחה אחר בסוף שלש אמר משכונה היא בידו אין

כאן מחאה ופי' א' ה'אש זל הטעם שהרי המדה שמחאה ראשונה בסוף שלש שנים היתה שקר ואם בן חזקה שלש שני' דראשונה היתה בלא מחאה ויראה מרבית דמסתמא כשמשנ' דברין נתבטל מחאה הראשונה אבל הרמב"ם כתב שלא נתבטלה אלא בשמובח מתוך השנייה שמתבטל הראשונה כגון שטען בשנייה שמעיקרא כשידד המחזיק בתוכה ירד בה בטענה שטען עתה אבל אם אינו מוכיח שמבטל הראשונה אלא שעתה טען שירד בה בטענה ש שטען עתה כל הדין וחידא הוי מחאה כעליתא דמי לא עביד א אינשי דמחית אריסא לארעיה שלש שנים ובתר הכי מבטלן ליה גביה שלש שנים אחרוני ובתר דאכיל לשני משכנתא איפשר ד דכביש לשטר וכעי' למיגזלו ולמטען לקוח הוא בידי מאיאת ל' למיעבד אלא למחויי בכל ג' שנים מחמת דהוי אנפא דמחתי ל למחזיק בהווא שלש שנים לגו ארעא ואפי' אכחי מעיקר בתחת גזלנות ובתר הכי מחי בתורת אריסותא או משכנתא מחאתו מחאה ולא אמרינן עד השת' חשדת ליה בגזלנותא והשתקא מחית ליה ב באריסותא ע"כ וכתב הרשב"ם הוא הדין אם מיחה בתוך שלש שני' שתי מחאות הוכחושות זו את זו לא הוי מחאה לא ראשונה ולא אחרונה והוי חזקה בסוף שלש שנים שהרי במחאה שנייה הוזהר שראשונה היתה שקר ובטלה וכל שכן זו השנייה שהרי החזק בפרן וכמי שלא מיחה כלל דמי כתב א' ה'אש זל ולא נהירא

המצרי כתב מיצר פלוני שדה של פלוני והזכיר המחזיק או שמכר המחזיק שדה שאצל זו וכתב מיצר פלוני שדה שלי וחתם המערע ואפילו אם אחר היה לו שדה אצלה ומכרה לאחר וכתב לו מיצר שדה פלוני של המחזיק וחתם המערער איבד זכותו וכן נמי הדין אם המחזיק מכר שדה שאצלה וכתב מיצר שדה פלוני של פלוני והזכיר המערער אבד את זכותו בראש שחתום בעד אבל אם המערער דיין וחתום בקום השטר לא אבד זכותו שאיפשו שלא קרא השטר שהדין חתם על קיום השטר אעפ"י שלא קראו וכל היכא שאבד זכותו בהודאה אם חזר וטוען לא הודיתי לו אלא בתלם אחר על פני כולו שומעין לו וכתב הדין וזהו שיש בתלם טקבין שהוא שיעור שדה שהרי כתב לו מיצר פלוני שדה פלוני ואין שדה פחות מטקבין ואם טען על התלם שהודיתי לו חזרתי ולקחתיו ממנו אם אין כת ידו יוצא במקומו אחר נאמן במנו שאין זה כתב ידו ואין צריך לומר אם המחזיק גשנים אחר ההודאה שהוא נאמן והרמה כתב אפילו אם כתב ידו יוצא במקום אחר נאמן במנו שיכול לומר על תנאי מכירתיה לו ולא נתקיים התנאי שבה שזכה בו מכח הודאתו של זה שחתם בה אין הודאה גמורה שלא יכול לומר על תנאי היה וכתב עוד הוא דנאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו התלם אעפ"י שבכר הוד"לו עליו היינו דוקא במקמי דנפ מבי דינ' אבל אי נפק מבי דינא לא מדימן אמו טענותי אנמרנה קמות מו שהיו ד שדות של אחרי מקיפים סביב שדהו והיה לו דרך על אחד מהם ואבדו שאינו יודע על איזה מהם היה דרכו לא מיבעיא אם ד השדות הם ביד ד בני אדם שאין לו עליה כלום שכל אחד ואחד ידענו אצל חבירו אפילו אם קנאם מאדם אחד אלא אפילו אם הם ביד אדם אחד אם קנאם מארבע אין לו עליה כלום שיכול לומר אחזיר לכל אחד ואחד שטרו ואין אתה יכול לעבור על אחד מהם ואני קניתי מכל אחד מהם כל זכות שהיה לו אבל אם היו הד שדות של אחד מעולם או יש לו דרך עליו מ כמה נפשך וליך לו בקצרה באיזה מקום שירצה בעל השדות וכתב הרמבם אם המחזיק בדרך ואמר זה דרכי אין מסלקין אותו אלא בראיה ברורה קב"ט

יש שאין להם חזקה שאפי' אם יחזיקו כמה שנים בשל אחרים אין טועין להן אבל אחרים מחזיקין ב כנכסיהם ויש שאין מחזיקין כנכסי אחרים ולא אחרים מחזיקין כנכסיהם כיצד השותפין אין מחזיקין זה על זה שאם היתה ביר אחד מהם כמה שנים אין לו בה חזקה בין אם החזיק ב כבולה וטוען שמכרה לו או נתנה לו בין אם החזיק בה יהו וטוען חלקנו וזה הגיע לחלקי אינו נאמן דשבע זה שכנגדו שהו כדבריו וטול ודוקא שידוע בעדי שהוא שותפו אבל אם אין לו עדי שהו שותפו אלא על פי המחזיק שאמר שהיה שותפו אבל מכרה או נתנה לו נאמן במנו שלא היה שותפו מעולם בראש שאין בה דין חלוקה אבל אם יש בה דין חלוקה מחזיקין זה על זה וליכ דוקא כשחזיק בכולה אבל אם מחזיק בוצעה ואמר חלקנו וזה חלקי לא אבל ר"ח כתב שאף בחציה נמי יש לו חזקה וא"א הראש זל כתב בסברה הראשונה וכתב בעל העיטו דאחיק אינן כשותפי ומחזיקים זה על זה שאלה לא הראש זל ראובן ושמעון יש להם בית בשותפות ולוי החזיק בו בפני ראובן ולא מיחה ושמעון לא היה בעיר אם תועיל חזקתו לגבי ראובן בחצי שלו שיאמ' לא חששתי למחית הואיל ואי מעל חזקה לגבי שמעון והכית עדין בשותפו ואין ברירה תשובה לא ידעתי טעם למה לא תועיל חזקת לוי בחלקו של ראובן והאך ואמר לא חששתי למחות כיון שאי מועי

חזקתו גבי שמעון וכי בשביל זה ישתוק ויניח לאחר להחזיק בקרק שלו ועוד לדבריו כי שקנה חלק השותף האחר ושכר חלק שותף השני לא יהיה לו חזקה כי ואמר לא ככרת חלקי והכית עדין הוא שלי ושל שותפי ואין ברירה ולכך לא חששתי למחות אלא וזו אי לא חילקו אלא אם יש לשותף חזק בחלק חבירו אבל אחר המחזיק בחלק אחד כהשותפין פשיטא שיש לו חזקה אף אם לא תועיל ח חזקתו בחלק השני חזן שסומך על שלחן אכיו אין לאחד מהם חזקה על חבירו נסתלק בעל שלחנו מחזיקין זה על זה

אין לאיש חזק כנכסי אשתו אפילו אין לו חלק בהם ולא בפירותי כגון שכתב לה בעודה ארוסה דין ודבר מ אין לי כנכסיה ולא ב בפירותיהם ולא לאשה כנכסי בעלה אפילו אם אינו חייב לה מ מוונות כגון שיחד לה קרקע כמזונותיה ודי מחזקת בשלך בקרק' אחר גירשה יש להם חזקה זה על זה אפילו לא גירשה ודאי כגון שזרק לה גירושיה ספק קרוב לו ספק קרוב לה ואפילו אחר המחזיק בשלה בחיי בעלה אינה צריכה למחות שהיא סומכת על בעלה שימחה ופי' אפילו כתב לה דין ודברים אין לי כנכסיך וכפירותיהם בחיך ובמותיך אינה צריכה למחות שעדין סומכת עליו שימחה שעדין יש לו תועלת כנכסיה שאם תמות ירשנה

וכתב הרמה אפי' אם טען וזכיתא מיניך ובעליך אינו נאמן דכיון דאית לבעל פירות לא איכפת לה לידע מאן אביל להו וכן דינא במאן דזכין פירא בארעא דראובן ג שנים ואתא שמעון ואבלינהו לפירי דארעא הנך שלש שנים לא קיימ' ליה חזקה למחזיק כיון דזכנינהו מריה דארעא לפירי דראובן סבר דשמעון ברשותיה ד דראובן קא נחית והני מילי שלא חפר בה המחזיק בורות שיחין ומערות קיימ' לו חזקה מידי דהוה אבעל ע"כ ואם ירד אח' לנכסיה בחיי הבעל ומת הבעל ונשארו בידו ג שני אחרי מותו וטען מברת' לבעל בפני ואני קניתיים מכנו נאמן במנו שאם הי' רוצ' היה טוען קניתיים ממך אחרי מות בעליך עוד איכא אוקימתא בגבר דאשה צריכה למחות בבעלה כגון שחפר בו בורות שיחין ומערות פי' שקלקל הקרקע דבהא ודאי אית ליה חזקה שלא היתה מנחת לו לקלקלו אם לא שמכרה לו ורב אלפ' וכן א"א הראש זל לא הביא

זאת האוקמיה ואיני יודע למה דלפי הנראה הלכה היא וכן כתב הרמב"ם לפיכך אם קלקל השדה ודאי לא מחתה בידו הוי חזקה לטעון שקנה גוף הקרקע ודוקא שכתב לה דין ודברים אין לי ב כנכסיך אבל אם לא כתב לה הכי אין לו חזקה בהם אפי' בחפירת בורות שיחין ומערות ע"כ ונראה דאפילו אם לא כתב לה כן יש לו בהם חזקה אם חפר בה בורות שיחין ומערות כתב ה"י יסוף הלוי הא דאין חזקה לאיש ולא לאחר כנכסי אשת איש הני מילי כשטוען על גופו של קרקע שמכרה או שנתנה לו אבל גבי נזקין אין חילוק בין אשת איש לאחר דודאי מחזיקין על הכל נזקין בר מקושרא ובית הכסא והוא הדין פתיחת דלת וחלונות ומאי דדמי ליה כלל דמילתא כל חזקה דלית מחמת טענת אלא דידיעה ומחלה כגון פתיחת חלונות ונזקין ומקום כשורי ו והודרי וכאי דדמי ליה קיימ' עלה חזק דהא איחי נמי ידעה ומחלה דדוקא חזקה הבאה מחמת טענה שהיא בגופה של קרקע בהויה אין מחזיקין כנכסיה לא בעל ולא אחר ע"כ וזו היא כדע' הגאונים דכל חזקה שהיא בגוף הקרקע כגון נזקין ותשמיש שאינה צר כ לא טענה ולא שלש שנים אבל לדעת רבינו יצחק כל חזק צריכ' טענה ושלש שנים דכי ריש גלותא אין מחזיקין כנכסים אחרים מפני שידאים למחות בהן ואין אחרים ח א

שאמר תחילה שני חוקה סתם אבל אם פירש ג' שנים ואזכ' הוציא זה השטר של ד' שני אפי' הכי עדים שחזיקו בו ז' שנים אינו כלום וחדאת בעל דין כמאה עדים דמי ובהודאתו ראשונה שהוד' שלא היתה בידו אלא ג' שנים פסל העדים המעידים על ז' שנים ואין טוען וחוזר וטוען אף על פי שמבי' עדי' להכחיש דבריו הראשונים ע"כ לפיכך אם אמר שני חוקה סתם ויש לו עדים שהחזיק בו ז' שנים שקדמה חזקתו לקניית המערער מחזיק' אותה בידו אבל אם לא הביא עדים אלא על שש שנים נמצא שמכרה המוכ' קוד' שעמד בה הוא שלש שנים מרציאין אותה מידו שאין לך מחאה ג' גדולה מזו מה שמכרה לאחר קודם שנגמר החוקה והיה לו לזוהר בשטריו לעולם וכת' א"א הראש זל דוקא שמכרה המוכר למערע' בשטר דא"ת ליה קלא אבל לא עשה לו שטר אלא מכרה לו ב בעדים א"ל לו קול ולא חשיב כמחאה ודי לו בחזקת ג' שנים ומה שאינו נאמן לומר קניית קדמה לקנייתך במנו שדה יכול לומר לקחתיה כמך אחר שקנית אותה וחזקתי בה ג' שנים לפי שאין זה מנו טוב שדה ירא לומר שלקחה ממנו שלא היה יודע שיש לו שטר בהכחש שכברה לו ואם יאמר שלקחה ממנו יתבענו המוכ' לדין על כן כת' ה"י ישעיה אם היו הטענות בענין שנודע לו שיש לו שטר עליה קודם שטוען טענתו כגון שיאמר לו מאי בעית ב כהיא ארעא והשיב לו המחזיק ואת מאי בעית דתבעי לי ארעא וזהו לפי' בני ואפיק ליה המערער שטרא דזבנא הא ד' שבין טען המחזיק השתא מקמי דזבנא לך זבנא לי חד זכא נאמ' במנו דאי בעי אמר מינך זבניתה טען המחזיק של אבותי היא ו' והמערער גם כן טען של אבותי היא ואין לאחד מהם ראיה יותר מלחבירו בנין שאין לשום אחד מהם עדים או שיש לכל אחד ו' ואחד עדים לדבריו או שטען כל אחד שהחזיק בה והביא המחזיק עדי' לדבריו והביא המערע' עדי' והכחישו ואו' אותן ג' שני טאתם אוכרי' שאכלם המחזיק והתה ביד המערע' והי' די' כל דאלים גבר ותשאר ביד המחזיק ואם לא היתה ביד שום אח' מה' עד עתה כל דאלי גבר הכי אח' עדי אבו' וחס בעצמ' העידו לו על חזוק והבי' השני עדי חזק והכחישו עדי חוקה של כנגדו עדין כשאר עדותן שהעידו בעדות האבות קיים ומעמידים אותה בידו בשביל עדי האבות חזר השני והביא גם הוא עדי אבות נמצא שלכל אחד מהם עדי אבות ועדי חוקה מחזירין אותה לכמו שהיתה תחיל' אם זה שהביא עדי אבות באחרונה היה מחזיק בה והוציא מידו בשלא היה לו עדי אבות עתה שהביאה מחזירין אותה לידו ואם האחד היה מחזיק בה לא יצאה מתחת ידו לעולם ואם מתחילה לא היה ביד שום אחד מהם ונתנוה לאחר על ידי עדי האבות כשיביא זה גם כן עדי אבות ויצאוה מיד מי שהחזיק בה ותהיה בין שניהם ו' וכל דאלים גבר ור"ח כתב דוקא שהיתה תחילה ביד מי שיבי' עדין באחרונה או שלקחה ממנו כשהיה לשכנגדו עדים והוא לא היה לו הילכך כשחזר לחביא עדים מחזירין אותה לו כבתחילה אבל אם לא היתה תחילה ביד שום אחד מהם והודידו לאחד מהם כ שהביא עדי אע"פ שעתה מביא השני גם כן עדים אין מסלק א' אותה מיד הראשון לדין כל דאלים גבר אלא תשאר ביד מי שהי' וכן כתב הר"כ וז' וא"א הראש זל לא חילק בזה טען כל אח' מהן שהיה של אבותיו והביא המערער עדים שהיתה של אבותיו מעולם ולא מכרה המחזיק מכא עדי חוקה מרציאין אותה מידו ומחזיר גם כן כל הפירות שאכל אפילו אם אי' עדים שאכלם אלא על פי שאין כאן מנו לומר אין אבלי' וידי אבלי' שדרי עדים

מכחישין אותו בין על גוף הקרקע בין על הפירו' אבל אם מעידין סתם שהיתה של אבותיו ואין מעידין שלא מכרה אלא טוען ה המחזיק ודשתיה מאבותי לשון שאינו משמע ממנו שהיתה של אבותיו מעולם ודאי היינו שומעין לו והיינו מפרשים דבריו ש שאבותיו לקחה מזה או באבותיו שאין העדים מכחישין אותו כ כזה שאיפשר שאבותיו של זה שהעדים מעידים לו שהיתה של מכרה לאבותיו של זה והורישוה לו אבל עתה שטען של אבותי שמשמע שרוצ' לומר שמעולם היתה של אבותיו שהי' בא להשיב על טענתו של כנגדו ולומר לא כי אל' של אבותי ולא של אבותי וחזרה שלא לקחה אבותיו מאבותיו של זה לפיכך אין מפרשים דבריו לומר שאבותיו לקחה מאבותיו של זה אלא אם כן יפרש הוא בעצמו וכיהו דוקא שאין לו עדים שאבותיו היו דרים בו וחס אחד אבל אם היו לו עדים שהיו דרין בו יום אחד כתב הר"ם אף על גב רלא טען אגן טענינן ליה לפרש דבריו חזר המחזיק וטען אמת שהיתה של אבותיך אבל קנייתך כמך ומה שטענתי של אבותי רצייתי לומר שאני סומך עליה כאילו היתה של אבותי ש שומעין ל' דק' ל' חזר וטען כבי' היא גונא שאינו סותר דבריו אלא מפרש דבריו הראשונים דכ' ש אם יאמר של אבותי וקנאוה מאבותיך ששומעין לו והוא שהוד' וטען כן בעודן בפני כ' אבל אם יצא מכ' וחזר וטוען אין שומעין לו דחיישינן שמא למדוהו לטעון שקר וכן אם מתחילה אמר של אבותי ולא של אבותיך א' אינו יכול לחזור ולטעון של אבותי וקנאוה מאבותיך אפי' בעודו בפני כ' בד' שאין חזר וטוען כשטוען תחילה בפני כ' אבל כ' שאמר חזק' לבד יכול לחזור ולטעון כבד' אפילו בסותר דבריו הראשונים ופי' ד' שבם אפי' אמר חזק' לבד של אבותי ולא של אבותי יכול לומר כבד' של אבותי ולקחה מאבותיך והי' יונה כת' שאינו יכול לחזור ולטעון של אבותי ולקחה מאבותיך שכל האומ' של אבותי היא של אבותיך כאילו אומר לא לקחה אבותי מאבותיך דמי נמצא שהודה חזק' לבד שלא לקחה אבותיו מאבותיו של תובע והודאת בעל דין אפילו חזק' לבד על חזקתו כמאה עדים דמי אע"פ שהמדה לחבירו שחייב לחבירו מנה כל זמן שלא אמר אתם עדי יכול לומר משטה אני בכך אבל זה שטען של אבותי ולא של אבותי אינו יכול לטעון ולומר משטה הייתי בכך שהי' לזנות עצמו הוא בא והרי הודה בחזקתו מכלל טענה שבא לזנות בה את עצמו בא המחזיק מכח שטר שיש לו שטר שקנא מבערעו והמערער טען שהוא מוזייף והודה לו המחזיק אלא שאמר שטר כשר היה לי ואבד ואמרתי אקח בידי זה כדי לאיים עליך אם ה הוא בענין שיכול לקיימו שהעדים שחתמוהו לו שקר וקיימוהו או שהוא בעצמו דף אתי' עד שהעדים כבורים שהוא חתימ' דיה וקיימוהו או נשבע שהוא כדבריו ומעמידים הקרקע בידו ופירש ר"ח ורב אלפס לא שישטען מוזייף ממש שאם כן ודאי היו מרציאין מידו כיון שמודה לו אלא שטוען שטר אמנה היה והשכנס פירש אפי' טוען מוזייף ממש כיון שהבחי' יכול לקיימו אין מרציאין מידו ולזה הכביס א"א הראש זל והי' יהודה א' ברצלוני כתב נש' ונא' דמשום שטרא לחוד לא היו מחזיקי' בידו אלא מיירי שהחזיק בוג' שנים כראי' ולא נהירא דאם כן מה צריך שטרא קב' **בא** המחזיק בכח שטרי שקנאוה מפלוני והמערער חתום על שטר הבכירה אלא שטוען שפלונני גזלה בבני אבד זכותו שאלו היה אמת לא היה לו לחתום על שטר ה הבכירה ואין צריך לומר עשאה סימן לאחר שאבד זכותו פירש שהמערער וזה לו שדה אצל זה וכברה לאחר וכשסיים לו

טובה יותר מבשטר אחר ואם הפסיד השטר איהו דאפסי אנפטיה
ואפילו אם דבריד אמת את הוא דאפסדת אנפשך כ"ש שאין לי ל
להאמינך על קרקע שלי כי איפשר שלא קניתי מעולם כלוהי ה
האפיטרופא ולי האפיטרופוס ליה דנישייליה בגון שנפטר או
שהלך למדינת הים ואפילו אם היה באן והודה שכברה לשמעון
בן ראובן טוען כבר בסתל לוי מאפיטרופוסותו ואינו נאמן ואיפש
טעשה קגוניה עלי ואין לי להאמינו עלי ואיכא מאן דבעי למימר
בין דאפיטרופא כמו אביהם ויכול למכור קרקע של יתומים ל
להאבילן דינו בדין אביה ואם טוען שמעון שקב' השר' מהאפיטרופ
ויש לו עדי' שירד באותו שר' כשע' שהי' לוי אפיטרופו והחזי' כו' ג
שני ולא ביחה דהוי חזק ואינו נר' לנו דלא הוי חזק לשמעון שאי
דין האפיטרופא בדין אבי היתומים לענין כחאה כי אפיטרופא ש
שהפסיד בסלקן אותו וכיון שלא ביחה הרי הפסיד והאפיטרופו
שליח הוא ובכל השלוחין יכול שולחן לומר לתקוני שדרתך ו
ולא לעומתי הארים שהיא ידוע בשדה פלוני אין לו בה חזקה
אבל בעל הבית מחזיק בשל הארים כד' באריסי בתי אבות פי'
שורכן לעבוד כל השדות של המשפחה הן ואבותיה ואי' כולים
לסלקו לפיכך אינו חושש שיאכל הארים כל הפירות ג' שני ואחר
כך יאכל גם הוא ג' שנים כנגדם אבל ארים אח' שאוכל כל הפירו
ג שנים יש לו חזקה ואפילו אריסי בתי אבות אם הוריד אריסים
אחרים לשדה והוא אינו עמהם הוי חזק' דלא עביד איניש דנחתי
אריסי לארעיה ושתיק אבל אם הוא עובד עמהם לא קפיד בעל
השדה ולא הוי חזקה ירד הארים מאריסותו ושדה בידו ג' שנים
אחר כך יש לו חזקה והאומנין שהן בונין או מתקני בשל בעיה
והיה ברשותם כמה שנים אין להם חזקה אבל בעיה מחזיק בשלהן
ירד באומנותו יש לו חזקה האפיטרופא אין לו חזקה בנבטי בעל
הבית אבל בעיה מחזק בנבטיו וכתב הר' יחזקאל ברצלוני אי' צריך
לומר כשהתחיל אפיטרופא בעודן קטנים שודאי אין מחזיקין ב
בנבטי קטן ואפילו הגדיל אלא אפילו אפיטרופא על גדולים כגון
שכינהו אדם בשעת מותו על בניו הגדולים
או שמינהו בית דין בין על גוף הקרקע או על הפירות ה
הוציאים בין הקרקע בין שהוא אפיטרופא מיתומים ששכרו אצל
בעל הבית ככולן אין להם חזקה עד שירדו מאפיטרופוסותן ירדו
כאפטרופוסותן ושדה בדם ג' שנים ולא מיחו יש להם חזקה ע"כ
ונר' שאם הוא אפיטרופא בשדה ידוע יש לו חזקה בשדות אחרות
בידי דהוי גולן שהחזק גולן בשדה ידועה שיש לו חזקה בשדות
אחרות אע"פ כן שאין נר' מדברי הרמבם זל' שכתב האפיטרופוסין
שהוא על שדה זו בין שהוא על שאר נבטים בין שמינה אותו כד'
בין שמינה אותו אבי יתומים וגדלו היתומים בין שמינה אדם א
אפיטרופא על הוצאתו והכנסתו הואיל ומשתכטים ברשות אין
להם חזקה כתב הר' יהודה ברצלוני האחין שאוכלים על שלחן
אחר וכים אחד לכולם הא' בילתא ליתא כגמרא ומדאם באב וכן
ואשה וכעלה בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם
כשמע דאחין בין חלקו בין לא חלקו הרי הם כשאר כל אדם
אבל כשיקול הדעת יש לנו לדקד' אם אין חולקין בעיבתן קרובין
דהיות כאב וכן לפיכך אם כל הוצאתן ביחד אי' להם חזקה זה על
זה ולא עוד אלא אפילו אם מציא האב על אחו' כגון שאב אחד
עשיר והשני אין לו כלום דר' בבית ביחד לאחיו אין יכול להחזיק
באחו הבית וגם בן הבית והשכר אי' מחזיקים על בעיה בן הבית
כל זמן שהו' בן הבית והשכר כל ימי שכירותו ודגו' בכלל אומנין
ואריסין ואפיטרופוסין הן מחזיקין בקדשו כגון הקדש של עניים

ושל בית חכנסת בזמן הזה אין להן חזקה שאין מוחה בעבור ה
הקדש שאם ירד בו שום אדם יאמרו העולם שירד בו לקבץ ה
הפירות לצרכי העניים ויהו אצלו עד שיצטרפו העניים ו
ואם יטעון קניתי משבעה טובי העיר כדרך שמוכרין
הקדשות משבעה טובי העיר אם יורדו שבעה טובי העיר יש
לו חזקה אע"פ שאין לו שטר ואם טוען שהלכו להן שבעה טובי
העיר או מתו נאמר לו ודאי אם מכרו' טובי העיר הוה ליה קלא
דכיון שאין עכשיו מי שיעיד בזה ויש לקהל עדים אז שטר שאותו
קרקע היה הקדש ולזה אין לו לא עדות ולא שטר במה שהוא ט
טוען לאו כל כמיניה

ב שירד לתוך שדה אחת בתורת משכונא אין לו בה חזקה
כד' א' שידוע שבתורת משכונא ירד לתוכה אבל אם
אין כאן אלא קול בעלמ' זה פירשתי למעלה ומ' מ' עצה טובה ל'
למשכן למחות בסוף כל ג' שנים יבנוש זה שטר המשכונא אחר
שישתבח הדבר ויטעון לקוח הוא בידי כההוא דמשכן פרדסא ל'
לחבריה לי' שנים ולכתר דאכלה ג' שנים אל' אי מודכנת לי' מוטב
ואי לא אכבשנא לשטר משכונא ואתעון לקוח הוא בידי נתנה
דמשכן לבנו במתנה וחזר ועשה שטר בכירה לבעל המשכונא
אסיקנא ששטר הכירה אינו כלו ואפילו המעות שנתן יותר על
המשכונא אינה אלא במלוח על פה וכתב הרמבם זל' היכא שידוע
שירד בה בתורת משכונא אין לו בה חזקה לעולם אפי' אם ידוע
ששלמו ימי המשכונא והחזיק בה ג' שנים אחר כך והרמה כתב
שאם אכלה ג' שנים אחר שכלו ימי המשכונא יש לו חזקה וכן כת'
הר' יהודה ברצלוני ומדברי א"א הראש זל' יראה כדברי הרמבם
וכתב הר' יונה העידו העדים ששדה זו משכונא אצלו ואין אגו'
יודעים לכמה שנים אפילו מחזיק בה כמה שנים אין לו חזקה
העידו שמשכנה אצלו כתם ואכלה ג' שנים משנה ראשונה ואילך
יש לו חזקה דסתם משכונא שתא ראובן שירד לתוך שדה
שמעון בתורת משכונא והיה לראובן אצל שמעון עוד תביעה א'
אחרת על פה ואינו יכול להוציאה מידו וכלו ימי המשכונא ורוצ'
לעכב השדה ולאכול פירותיו עד כדי התביעה שיש לו אצל ש'
שמעון ולהחזיר לו אחר כך אם ידוע לנו שירד לה בתור משכונ'
אינו נאמן אפי' אם החזיק בה ג' שנים אלא צריך להחזירה ביד
שכלו ימי המשכונא ואם אינו ידוע נאמן על תביעתו האחר' כמגו'
שהיה יכול לכבוש שטר המשכונ' ולטעון לקוח הו' בידי וכשבועה
ומידו כתב הר' יונה דוקא שאכל כבר הפירות כדי התביעה שטוען
עליו אז הוא נאמן לעכבם בחובו כמגו אבל אם בא לתובעו קודם
שאכל הפירות או אינו נאמן לעכב הקרקע בידו כמגו דלעי' שלא
כצינו כגו' אלא כמי שבא לזכות בכמות כהך שהיה יכול לזכות
באותו כמות יצמו בטענה אחרת אבל הכא מיד כשהודה שכלו
ימי המשכונא הקרקע היא בחזקת בעליו ואין להאמינו בתביעה
האחרת כמגו דלקוח הוא בידי ואם אי' ידוע שירד בתורת משכונ'
אלא קול יצא שירד לה בתורת משכונא אם יצא הקול קודם ש'
שהחזיק בה ג' שנים אינו נאמן עוד לטעון לקוח הוא בידי כדפרי'
לעיל ואם יצא הקול לאחר שהחזיק בה ג' שנים ודאי אם היה טוען
לקוח הוא בידי היה נאמן בין שהחזיק בה ג' שנים בשופי קודם
יצאת הקול אבל אם טוען שיש לו עליו תביעה אחר' ורוצ' לעכב
הקרקע עד שיאכל כדי התביעה כמגו שהיה יכול לטעון לקוח
הו' בידי אינו נאמן שהו' בה דמגו כיון שיש קול שירד כתוב בתור
משכונ' לפיכך לא היה חפץ לטעון לקוח הוא בידי והאשר דרין

בחזיקין כנכסיהם מפני שבטחים בחילם ואין חוששין לכחות
שאלה לא' הראש זל ששאלת על הגדולי ההולכי בחצר הבלך
אם יש לדמותם לדבי ריש גלות לענין חזקה ירא שאין לדמותם
להם שהם היו מזרע דבלוכה והיו נוהגין בעין כלוכה על ישראל
הילכך אימת כלכות עליהם אבל בדורות הללו אם ישראל כצא
חן בעיני המלך אין טבעו יוצא כל כך שלא יהא רשאי בעל הקרקע
למחות ויכול לעשות כחאה בפני שנים הגולן אין לו חזקה בפני
שיראין למחות בו וגם אין בחזיקין כנכסיו שאינו חושש למחות
והיכי דמי ג' לן אם הוא מחזוק שהרג נפשות על עסקי נאמן אז
אין לו חזקה בשום דבר ואם החזוק גולן על שדה ידועה אין לו ח
חזקה בה אבל יש לו חזקה על שדות אחרות אפילו אם אין ידוע
שבו הפעם בא לידו בתורת גולה כיון שפעם אחת החזוק עליה
גולן ויצאה מהחת ירו בתורת גולה שוב א' לן כה חזקה לעולם
ויש אומרים שאם הדבר ידוע שעשה תשובה גמורה נאמן אף על
פי שאין עדים שהשיב זה הקרקע נאמן לומר החזיקו לך וקביתו
כמך אחר כך דלא דמי לאומן שאין לו חזקה דהתם ידוע בודאי
שכא לידו בתורת אומן אבל הכא שאינו ודאי אלא שהחזוק גולן
עליה נאמן לומר החזיקו לך ולקחתיו אחר כך ומסתברא שאין
חילוק כיון שהחזוק עליה גולן שוב אינו נאמן גוי אין לו חזקה בשל
ישראל אלא בשטר מפני זה הטעם בעצמו שהוא אלם וישר דקוב
במנו קרקע ידוע שהיה של ישראל דינו כמותו ואין לו חזק אלא
כשטר טען זה ישראל המחזיק בפני קנאם הגוי או הראני שטר ש
שקבאה כמך נאמן במנו שהיה אומר קביתיה כמך ואם החזיק בה
הגוי ונתגייר ושהתה בידו שלש שנים אחר כך וטוען קביתיה כמך
אחר שנתגיירתי יש אומרים שאינו נאמן וא' הראש זל או שהוא
נאמן מידי דהוה א' ישראל הבא מהנת גוי שטאבן לומר קביתו כמך
אין בחזיקין כנכסיו קטן וחרש ושוטה דינו כקטן וכן חזקה כנכסיו
אחרים אינה חזקה וכן כתב הרמבם ח'טו אין אכילתם ראה מפני
שאין להם טענה כדי שתעמד הקרקע בידם וכן המחזיק כנכסיה
אין אכילתו ראה ע'כ והרמבם זל כתב שקטן יש לו חזקה דאיהו
נמי לאו בר א' דהוה בשטר טפי כג' שנים והיה לו דבעלי למחור
ומסתברא כדברי הרמבם שלא חשש למחות כיון שאין מעשה ק
קטן כלום והיכא שירד לנכסיו קטן ויהיה בידו המחזיק שני חזקה
לאחר שהגדיל כתב הר' יהודה ברצלוני ברא איכ' פלוגת דרבנות
איכא כאן דאמר דדמי חזקה ואיכא כד' דלא הוה חזקה והרמבם כת'
דהוי חזקה שכתב אכלה ג' שנים קודם שהגדיל ושנה אח' שהגדיל
אינה חזקה עד שיאכל ג' שנים רצופות אחר כך וא' הראש זל כת
שאינה חזקה כיון שירד לתוכה כשהיה קטן לא ידע שהיתה של
אביו שיבחה ורב האי חילק בדבר בתשובה וכתב אם החזיק כנכסיו
קטן אפילו אם החזיק בו כמה שנים אחרי שהגדיל אינה חזקה והו'
שכא המחזיק כמך טענתו הראשונה שהחזיק עליה כשהוא קטן
וטוען לו שמחל לו בשתיקתו אבל היכא שיכול לומר לו ולישבע
חזרתיו ולקחתי ממך אחר שגדלת המחזיקתי אחר כך שני חזקה ה
הרי חזקה רשבע שעשה כך אינמי אם החזיק האב בפני הקטן אח'
שגדל ומת בנו יכול לטעון דחזר אביו וקנאה באותו קטן לאחר
שגדל וזהו בכלל טענים לירש אבל אם אינו יכול לבוא מחמו זו
הטענה כגון שידוע לכל שמחמת טענה ראשונה האב בא אי נמי
שניהם בחיים המחזיק והקטן שגדל אחר כך וזה טוענו קטן הייתי
כשכא קרקע זו לרשותך וזה טוענו אתה ידעת ומחלת אינו טוען
חזרתיו ולקחתי ממך לאחר שגדלת אינו יכול לישבע בכך וכו'

אמרי אין מחזיקים כנכסיו קטן אפי' שהגדיל ע'כ ודאי מחזיקין
כנכסיו קטן דחזקה בשדוע שהיה של אביו אבל אם אינו ידוע הוי
חזקה כמנו שהיה טוען לא היתה של אביו מעולם ואם החזיק בה
ג שנים בחיי האב ואחרי כות האב בא בנו הקטן לערער ודאי אין
שומעין לו ואם צריך להבי עדי על חזקתו מביאין ומקבל עזותן
אע"פ שהיה מערע קטן וק' ל אין מקבלי עדו בפני קטן הכא מקבלי
כיון שהחזיק כראוי והוא עתה בחזקתו ואפילו אם יצא קול המרע
החזקה כגון שיצא קול שבתורת משכונא באה לידו פי ר' דאן
חוששין לו כיון שאכלה ג שנים בחיי האב ואין ידוע שבתורת מ
משכונא בא לידו אין לגרע כח החזקה בשביל דקול אבל רשם
פירש שהקול מבטל החזקה וכן כתב הרמבם זל ור' האי ופיר' הו'
יונה את דבריהם שאם יצא קול בחיי האב קודם שהחזיק בו שלש
שנים שהיתה משכונא בידו לשנים ידועות וכל השנים הם אחרי
מות אביהם לא הוי חזקה שאין לך מחאה גדולה מזו ויהיה לו ליהו'
כשטריו כיון שיצא קול שבמשכונא באה לידו שמפני הקול לא ה
החזיק אביהם למחות אבל אם החזיק בה ג' שנים בחיי האב קודם
שיצא הקול ואח' ככת הוי חזקה ומקבלין עדי החזקה אפי' בפני
הקטן וכן הוי מסקנת א' הראש זל ואם החזיק בה המחזיק שלש
שנים בחיי האב ובשעת מות האב היתה בחזקת האב אבל לא
החזיק בה שלש שנים אחר שהוציאה מיד המחזיק ומת והנחין
קטן כתב הר' יהודה ברצלוני מעמידין אותו בחזקת הקטן ואין מ
מקבלין עדות המחזיק לחזיקו בה כיון שהבן קטן ונמצא בחזקת
אביו בשעת מותו ולאחר שהגדיל הקטן יביא המחזיק עדים אם
מעידין שהחזיק בה ג' שנים כראוי בחיי האב מוציאין אותו מיד
הקטן ונתנין אותה למחזיק אע"פ שנמצא ברשות האב בשעת מ
מותו כיון שלא שהתה ברשותו ג' שנים אחר שהוציאה מיד המחזיק
אבל אם שהתה ביד האב ג' שנים או מקצת שלש בידו ותשלוחו
ביד בנו אחר שהגדיל אין מוציאין אותו בידו אבל מה שהת ביד
זבן בעודו קטן אינו מצטרף לתשלום ג' שני חזקה של אביו מה
עוד ר' יהודה ברצלוני הוה שמינה ראובן את לוי אפי' טרופא על
בניו קטנים או שמינהו בד' אחרי מיתת אביהם ראובן דקל טחא
רשאי לעשות כל צרכי התומים ולכבד בתים ושדות וכרמים
להאבילם ובעוד שהיה לוי אפי' טרופוס על בני ראובן והקטנים
החזיק שמעון באחד משדות ראובן שנים רבות ולאחר שגדל ה
הקטן בן ראובן נסתלק לוי מהאפי' טרופא תבע בן ראובן לטעון
אותו שדה והביא עדים שהי של אביו ושמעון טוען שקנא בראובן
והחזיק בה בפטירת ראובן עד עתה שגדל הקטן בפני לוי ה
האפי' טרופוס ולא מ'חה בו ראובן אותו שנה שהחזיק בה בחיי ור'
מ'חה לוי האפי' טרופא אחר כך ואין לו לכך ראובן עדי מחאה לא
מאבי ולא מלך האפי' טרופוס אלא שטוען קטן הייתי וכתן של
החזיק בחיי אביו ג' שנים אין בחזיקין כנכסיו קטן ואינו חושש שלא
מ'חה האפי' טרופוס כי אפ'שר שלא ידע שזה הקרקע היה של אב
וכ' ש שהיה מחזיק שם כשאל קוד' פטיר אביו ועל כן לא ידע לוי שה
של אביו כדי שיבחה וכן נמי אם לא החזיק שמעון בשד' בחיי ראובן
כלל אל' שהחזיק בה לאח' מיתת ראובן ית' בשני חזק עד שגדל בן
ראובן ונסתלק לוי מהאפי' טרופוס ותובע בן ראובן כשטענו וטען
שמעון קביתו מלך האפי' טרופוס והחזיקתי בו ג' שנים ואבד שטר
ולא ביח בי לוי האפי' טרופוס וכן ראובן טוען אין מחזיקי כנכסיו קטן
וכודאי דקוב כאפי' טרופוס קרק' שידוע שאינו שלו ליהו' ביהו' טחא

טובא יתיר מבשטר אחר ואם הפסיד השטר איהו דאפסי אנפשיה
ואפילו אם דבריד אמת את הוא דאפסדת אנפשך כ"ש שאין לי ל
להאמינך על קרקע שלי כי אפשר שלא קניתייה מעולם מלוי ה
האפיטרופא ולוי האפיטרופוס לית ה דנישייליה כגון שנפטר או
שהלך למדינת הים ואפילו אם היה באן והודה שמכרה לשמעון
בן ראובן טוען כבר נסתל לוי מאפיטרופוסותו ואינו נאמן ואיפש
טעשה קנוניא עלי ואין לי להאמינו עלי ואיכא באן דבעי למימר
כיון דאפיטרופא כמו אביהם ויכול למכור קרקע של יתומים ל
להאבילן דינו כדון אביה ואם טוען שמעון שקנ' השד' מהאפיטרופ
ויש לו עדי' שירד באותו שד' כשע' שהי' לוי אפיטרופו והחזי' כו' ג
שני' ולא מיחה דהוי חזק ואינו בר' לנו דלא הוי חזק לשמעון שאי
דין האפיטרופא כדון אבי היתומים לענין כחאה כי אפיטרופא ש
שהפסיד מסלקן אותו וכיון שלא מיחה הרי הפסיד והאפיטרופו
שליח הוא ובכל השלוחין יכול שולחן לומר לתקוני שדרתך ו
ולא לעזותי הארים שהיא ידוע בשדה פלוני אין לו בה חזקה
אבל בעל הבית מחזיק בשל הארים כד' א באריסי בתי אבות פי'
שדרכן לעבוד כל השדות של המשפחה הן ואבותיה ואיני יכולים
לסלקו לפיכך אינו חושש שיאבל הארים כל הפירות ג' שני' ואחר
כך יאכל גם הוא ג' שנים כנגדם אבל ארים אח' שאוכל כל הפיר
ג' שנים יש לו חזקה ואפילו אריסי בתי אבות אם הוריד אריסים
אחרים לשדה והוא אינו עמהם הוי חזק דלא עביד איניש דנחתני
אריסי לארעיה ושתיק אבל אם הוא עובד עמהם לא קפיד בעל
השדה ולא הוי חזקה ירד הארים מאריסותו ושהתה בידו ג' שנים
אחר כך יש לו חזקה האומנין שהן בונין או מתקני בשל בעל
והיה ברשותם כמה שנים אין להם חזקה אבל בעל מחזיק בשלהן
ירד מאומנותו יש לו חזקה האפיטרופא אין לו חזקה בנבסי בעל
הבית אבל בעל המחזק בנבסיו וכתב ה' יהודה ברצלוני אי' צריך
לומר כשהתחיל אפיטרופא בעודן קטנים שודאי אין מחזיקין ב
בנבסי קטן ואפילו הגדיל אלא אפילו אפיטרופא על גדולים כגון
שמינהו אדם בשעת מותו על בניו הגדולים
או שמינהו בית דין בין על גוף הקרקע או על הפירות ה
הוציאים בין הקרקע בין שהוא אפיטרופא מיתומים ססככו אצל
בעל הבית ככולן אין להם חזקה עד שירדו מאפיטרופוסותן ירדו
מאפיטרופוסותן ושהתה בידם ג' שנים ולא מחזו יש להם חזקה ע"כ
ונר' שאם הוא אפיטרופא בשדה ידוע יש לו חזקה בשדות אחרות
בידי דהחזק גזלן שהחזק גזלן בשדה ידועה שיש לו חזקה בשדות
אחרות אע"פ כן שאין נר' מדברי הרמבם זל שכתב האפיטרופוסין
שהוא על שדה זו בין שהוא על שאר נבסים בין שמינה אותו כד'
בין שמינה אותו אבי יתומים וגדלו היתומים בין שמינה אדם א
אפיטרופא על הוצאתו והבנסתו הואיל ומשתמשים ברשות אין
להם חזקה כתב ה' יהודה ברצלוני האחין שאוכלים על שלחן
אחד וכיס אחד לכולם הא בילתא ליתא כגמרא ומדאמ' באב' וכן
ואשה ובעלה כן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם
משמע דאחין בין חלקו בין לא חלקו הרי הם כשאר כל אדם
אבל משיקול הדעת יש לנו לדרקד' אם אין חולקין בעיסתן קרובין
להיות כאב' וכן לפיכך אם כל הוצאתן ביחד אי' להם חזקה זה על
זה ולא עוד אלא אפילו אם מוציא האח על אחיו כגון שאח אחד
עשיר והשני אין לו כלום דר' בבית מיוחד לאחיו אין יכו' להחזיק
באותו הבית וגם כן הבית והשכר אי' מחזיקים על בעל בן הבית
כל זמן שהו' בן הבית והשכיר כל ימי שכירותו ודגוי בכלל אומנין
ואריסין ואפיטרופוסין הן והמחזק בהקדשו כגון הקדש של עניים

ושל בית חכנכת בזמן הזה אין להן חזקה שאין מוחה בעבור ה
הקדש שאם ירד בו שום אדם יאמרו העולם שירד בו לקבץ ה
הפירות לצרכי העניים ויהו אצלו עד שיצטרכו העניים ו
ואם יטעון קניתינו משבעה טובי העיר כדרך שמוכרין
ההקדשות משבעה טובי העיר אם יודו שבעה טובי העיר יש
לו חזקה אע"פ שאין לו שטר ואם טוען שהלכו להן שבעה טובי
העיר או מתו נאמר לו ודאי אם מכרונו טובי העיר הוה ליה קלא
דכיון שאין עכשיו מי שיעיד בזה ויש לקהל עדים אז שטר שאותו
קרקע היה הקדש ולזה אין לו לא עדות ולא שטר במה שהוא ט
טוען לאו כל כמיניה

ב שירד לתוך שדה אחת בתורת משכונא אין לו בה חזקה
כד' א שירדע שבתורת משכונא ירד לתוכה אבל אם
אין באן אלא קול בעלמ' זה פירשתי למעלה ומ' מ' עשה טובה ל
למשכנ' לכוחות נסוף כל ג' וג' שבו יכבוש זה שטר המשכונ' אחר
שישתכח הדבר וטעון לקוח הוא בידי כההוא דמשכנ' פרדסא ל'
לחבריה לי' שנין ולבתר דאכלה ג' שנין אל' אי מודבנת לי מוטב
ואי לא אכבשנא לשטר משכונא ואטעון לקוח הוא בידי נתנה
המשכנ' לבנו כמתנה וחזר ועשה שטר מכירה לבעל המשכונא
אסיקנא ששטר המכירה אינו כלל ואפילו הבעות שנתן יותר על
המשכונא אינה אלא במלוא על פה וכתב הרמבם זל היכא שידוע
שירד בה בתורת משכונא אין לו בה חזקה לעולם אפי' אם ידוע
ששלמו ימי המשכונא והחזיק בה ג' שנים אחר כך והלמה כתב
שאם אכלה ג' שנים אחר שכלו ימי המשכונא יש לו חזקה וכן כת'
ה' יהודה ברצלוני ומדברי א"א הראש זל יראה כדברי הרמבם
וכתב ה' יונה העידו העדים ששדה זו משכונא אצלו ואין אגו
יודעים לכמה שנים אפילו החזיק בה כמה שנים אין לו חזקה
העידו שמשכנה אצלו כתם ואכלה ג' שנים משנה ראשונה ואילך
יש לו חזקה דסתם משכונא שתא' ראובן שירד לתוך שדה
שמעון בתורת משכונא והיה לראובן אצל שמעון עוד תביעה א'
אחרת על פה ואינו יכול להוציאה מידו וכלו ימי המשכונא ורוצ'
לעכב השדה ולאכול פירותיו עד כדי התביעה שיש לו אצל ש'
שמעון ולהחזיר' לו אחר כך אם ידוע לנו שירד לה בתור' משכונ'
אינו נאמן אפי' אם החזיק בה ג' שני' אלא צריך להחזירה מיד כיון
שכלו ימי המשכונא ואם אינו ידוע נאמן על תביעתו האחר' כמנו
שהיה יכול לכבוש שטר המשכונ' ולטעון לקוח הו' בידי וכשבוטע
ומיידו כתב ה' יונה דוקא שאכל כבר הפירות כדי התביע טוען
עליו אז הוא נאמן לעכבם בחובו כמנו אבל אם בא לתובעו קודם
שאכל הפירות אז אינו נאמן לעכב הקרקע בידו כמנו דלעי' שלא
מצינו כנו אלא כמי שבא לזכות כמבון מתוך שהיה יכול לזכות
באותו מבון יצמו בטענה אחרת אבל הכא מיד כשהודה שכלו
ימי המשכונא הקרקע היא בחזקת בעליו ואין להאמינו בתביעה
האחרת כמנו דלקוח הוא בידי ואם אי' ידוע שירד בתורת משכונ'
אלא קול יצא שירד לה בתורת משכונא אם יצא הקול קודם ש'
שהחזיק בה ג' שנים אינו נאמן עוד לטעון לקוח הוא בידי כדפרי'
לעיל ואם יצא הקול לאחר שהחזיק בה ג' שנים ודאי אם היה טוען
לקוח הוא בידי היה נאמן כיון שהחזיק בה ג' שנים בשופי' קודם
יצאת הקול אבל אם טוען שיש לו עליו תביעה אחר' ורוצ' לעכב
הקרקע עד שיאכל כדי התביעה כמנו שהיה יכול לטעון לקוח
הו' בידי אינו נאמן שהור' כח דכנו כיון שיש קול שירד כתוב כתור'
משכונ' לפיכך לא היה חפץ לטעון לקוח הוא בידי נאשר הדין

מחזיקין בנכסיהם מפני שבטוחים בחילם ואין חוששין לכחות
שאלה לא' הראש זל ששאלת על דגדולי ההולכי בחצר הבלך
אם יש לדמותם לדבי ריש גלות לענין חזקה ירא' שאין לדמותם
להם שהם היו מורע דבלוכה והיו נוהגין בעין מלוכה על ישראל
הילכך אימת מלכות עליהם אבל בדורות הללו אם ישראל כוצא
חן בעיני המלך אין טבעו יוצ' כל כך שלא יהא רשאי בעל הקרקע
למחות ויכול לעשות מחאה בפני שנים הגולן אין לו חזקה מפני
שיראין למחות בו וגם אין מחזיקין בנכסיו שאינו חושש למחות
והיכי דמי ג' לן אם הוא מחזוק שהרג נפשות על עסקי ממון אז
אין לו חזקה בשום דבר ואם החזיק גולן על שדה ידועה אין לו ח
חזקה בה אבל יש לו חזקה על שדות אחרות אפילו אם אין ידוע
שבו הפעם בא לידו בתורת גולה כיון שפעם אחת החזוק עליה
גולן ויצאה מהחת ירו בתורת גולה שוב א' לן בה חזקה לעולם
ויש אומרים שאם הדבר ידוע שעשה תשובה גמורה נאמן אף על
פי שאין עדים שהשיב זה הקרקע נאמן לומר החזרתיו לך וקביתו
מבך אחר כך דלא דמי לאומן שאין לו חזקה דהתם ידוע בודאי
שכא לידו בתורת אומן אבל הכא שאינו ודאי אלא שהחזיק גולן
עליה נאמן לומר החזרתיו לך ולקחתיו אחר כך ומסתברא שאין
חילוק כיון שהחזיק עליה גולן שוב אינו נאמן גוי אין לו חזקה בשל
ישראל אלא בשטר מגני זה הטעם בעצמו שהוא אלם וישר' הקוב'
במנו קרקע ידוע שהיה של ישראל דינו כמותו ואין לו חזק' אלא
בשטר טען זה ישראל המחזיק בפני קנאם הגוי אז הראני שטר ש
שקבאה ממך נאמן במגו שהיה אומר קביתיה ממך : אם החזיק בה
הגוי ונתגייר ושהתה בידו שלש שנים אחר כך וטוען קביתיה ממך
אחר שנתגיירתי יש אומרים שאינו נאמן וא' הראש זל' או שהגוי
נאמן בידי דהוה ישראל הבא מהגת גוי שנאמן לומר קבית' ממך
אין מחזיקין בנכסי קטן וחרש ושוטה דינו כקטן וכן חזקתה בנכסי
אחרים אינה חזקה וכן כתב הרמבם ח"טו אין אכילתם ראייה מפני
שאין להם טענה כדי שתעמיד הקרקע בידם וכן המחזיק בנכסיה'
אין אכילתו ראייה ע"כ והרמבן זל' כתב שקטן יש לו חזקה דאדוג
גמי לאו בר' איזידהודי בשטר טפי מג' שנים והיה לו לבעלי לבחור
ומסתברא בדברי הרמבם שלא חשש למחות כיון שאין מעשה ק
קטן כלום והיכא שירד לנכסי קטן והיה בידי המחזיק שני חזקה
לאחר שהגדיל כתב הר' יהודה ברצלוני בהא איכ' פלוגת דרבנות'
איכא כהן דאמר דהוי חזקה ואיכא מ"ד דלא הוי חזקה והרמבם כת'
דהוי חזקה שכתב אכלה ג' שנים קודם שהגדיל ושנה אח' שהגדיל
אינה חזקה עד שיאכל ג' שנים רצופות אחר כך וא' הראש זל' כת
שאינה חזקה כיון שירד לתוכה כשהיה קטן לא ידע שהיתה של
אביו שיבחה ורב האי חילק בדבר בתשובה וכתב אם החזיק בנכסי
קטן אפילו אם החזיק בו כמה שנים אחר שהגדיל אינה חזקה והו'
שכא מחזיק בכח טענתו הראשונה שהחזיק עליה כשהוא קטן
וטוען לו שמחל לו בשתיקתו אבל היכא שיכול לומר לו ולישבע
חזרתי ולקחתי ממך אחר שגדלת והחזקתי אחר כך שני חזקה ה'
הרי חזקה רשבע שעשה כך אינמי אם החזיק האב בפני הקטן אח'
שגדל ומת בנו יכול לטעון דחזר אביו וקנאה באותו קטן לאחר
שגדל וזהו בכלל טענים לחרש אבל אם אינו יכול לבוא מחמו זו
הטענה כגון שידוע לכל שמחמת טענה ראשונה הא' בא' אינמי
שניהם בחיים המחזיק והקטן שגדל אחר כך וזה טענו קטן הייתי
כשכא קרקע זו לרשותך וזה טענו אתה ידעת ומחלת' אינו טוען
חזרתי ולקחתי ממך לאחר שגדלת אינו יכול לישבע בכך וכו'

אמר' אין מחזיקים בנכסי קטן אפי' שהגדיל ע"כ והא דאי מחזיקין
בנכסי קטן דחזקה בשידוע שהיה של אביו אבל אם אינו ידוע הוי
חזקה במגו שהיה טוען לא היתה של אביו מעולם ואם החזיק בה
ג' שנים בחיי האב ואחרי מות האב בא בנו הקטן לערער ודאי אין
שומעין לו ואם צריך להבי עדי על חזקתו מביאין ומקבל' עוזתן
אע"פ שהיה מערע קטן וק' ל' אין מקבלי עדו בפני קטן הכא מקבלי
כיון שהחזיק כראוי והוא עתה בחזקתו ואפילו אם יצא קול המורע
החזקה כגון שיצא קול שבתורת משכונא באה לידו פי ר' דאין
חוששין לו כיון שאכלה ג' שנים בחיי האב ואין ידוע שבתורת מ'
משכונא בא לידו אין לגרע כח החזקה בשביל הקול אבל רשם
פירש שהקול מבטל החזקה וכן כתב הרמבם זל' ור' האי ופיר' הו'
יונה את דבריהם שאם יצא קול בחיי האב קודם שהחזיק בו שלש
שנים שהיתה משכונא בידו לשנים ידועות וכל השנים ההם אחרי
מות אביהם לא הוי חזקה שאין לך מחאה גדולה מו' ויהיה לו ליוה'
כשטריו כיון שיצא קול שבמשכונא באה לידו שמפני הקול לא ה'
החזק אביהם למחות אבל אם החזיק בה ג' שנים בחיי האב קודם
שיצא הקול ואח' כמת הוי חזקה ומקבלין עדי החזקה אפי' בפני
וקטן וכן היא מסקנת א' הראש זל' ואם החזיק בה המחזיק שלש
שנים בחיי האב וכשעת מותה האב היתה בחזקת האב אבל לא
החזיק בה שלש שנים אחר שהוציאה מיד המחזיק ומת והנחבן
קטן כתב הר' יהודה ברצלוני מעמידין אותו בחזקת הקטן ואין מ'
מקבלין עדות המחזיק להחזיקו בה כיון שהבן קטן ונכבז בחזקת
אביו בשעת מותו ולאחר שיגדיל הקטן יביא המחזיק עדים אם
מעידין שהחזיק בה ג' שנים כראוי בחיי האב מוציאין אותו מיד
הקטן ונתבין אותה למחזיק אע"פ שנמצא ברשות האב בשעת מ'
מותו כיון שלא שהתה ברשותו ג' שנים אחר שהוציא מיד המחזיק
אבל אם שהתה ביד האב ג' שנים או מקצת שלש בידו ותשלוח'
ביד בנו אחר שהגדיל אין מוציאין אותו מידו אבל מה שהת ביד
זבן בעודו קטן אינו מצטרף לתשלום ג' שני חזקה של אביו מת'
עוד ר' יהודה ברצלוני היכא שמינה ראובן את לוי אפיטרופא על
בניו קטנים או שמינהו ב' אחרי מיתת אביהם ראובן דקל' שהא
רשאי לעשות כל צרכי התומים ולכבוד בתים ושדות וכרמים
להאבילם ובעוד שהיה לוי אפיטרופוס על בני ראובן והקטנים
החזיק שמעון באחד מצדו ראובן שנים רבות ולאחר שגדל ה'
הקטן בן ראובן נסתלק לוי כהאפיטרופא תבע בן ראובן לשמעון
אותו שדה והביא עדים שהי של אביו ושמעון טוען שקנא בראובן
והחזיק בה כפטידת ראובן עד עתה שגדל הקטן בפני לוי ה'
האפיטרופוס ולא מיחה בו ראובן אותו שנה שהחזיק בה בחיי הא'
מיחה לוי האפיטרופא אחר כך ואין לו לבן ראובן עדי מחאה לא
מאביו ולא מלוי האפיטרופוס אלא שטוען קטן הייתי וכיון שלא
החזקת בחיי אביו ג' שנים אין מחזיקין בנכסי קטן ואיני חושש שלא
מיחה האפיטרופוס כי איפשר שלא ידע שזה הקרקע היה של אב'
וכ' ש' שהיה מחזיק שכן בשאל קוד' פטיר אביו ועל כן לא ידע לוי שה'
של אביו כדי שיבחה וכן נמי אם לא החזיק שמעון בשד' בחיי ראובן
כלל אל' שהחזיק בה לאח' מיתת ראובן יות' משני חזק עד שגדל בן
ראובן ונסתלק לוי כהאפיטרופוס ותובע בן ראובן משמעו וטוען
שמעון קביתתי מלך האפיטרופוס והחזקתי בו ג' שנים ואביו שטר'
ולא מיח בי לוי האפיטרופ וכן ראובן טוען אין מחזיקי בנכסי קטן
וכדאי הקוב' כאפיטרופו קרק' שידוע שאינו שלו ליה בהו' שטר'

בד שתחתיו והו' יהודה ברצלוני הוסיף לומר שיכול לתלות בו
חפציו וירדין לאמר החצר ואין בעל החצר יכול לעכב עליו לפי
שאין בעל החצר יכול לבנות בקרקע שתחת הו' וא"א ה' אש זל
כתב שאין יכול להשתמש אלא על גבי אבל באמר שתחתיו אין
לו שום חזקה והלכך כתב דאפילו אם אין בו טפח אם לא מיח
לא לתר הו' חזקה אלא שחילק כשיש בו רוחב טפח החזיק באמר
כנגדו ואם רצה בעל החצר לבנות תחת הו' לבטל תשמישו ב
בעל הו' מעכב עליו ואם אין בו טפח לא החזיק באמר החצר וכל
שעה שירצה בעל החצר לבנות תחתיו ולבטל את תשמישתו
אין בעל הו' מעכב עליו כתב ה' יהודה א' ברצלוני ז"ל פחות
מטפח אין בו חזקה כלל בין שקבעו בעל הגג בין שקבעו בעל ה'
החצר אין בו חזקה ולענין למחות בו אין בעל החצר יכול למחות
בבעל הגג ולקובעו שאם ירצה לקובעו ולהשתמש בו כלפי פני'
אין בעל החצר יכול למחות ובלבד שלא ישתמש בו בחוץ בחצר
משום הדין ראוי וכן אם בעל החצר בא לקובעו בכותל של בעל
הגג כיון שהוא פחות מטפח אין בעל הגג יכול למחות בו וכגון
זה כופין על מדת סדום ותולה בו חפציו ואין בעל הגג יכול למחות
בו דאי משום הדין ראוי לית ליה לבעל הגג ומשום חזקה נמי לית
ביה דכיון שאין בו טפח אין בו חזקה ואי משום טענה הדין הכולל
ז"ל שהוא פחות מטפח מעץ או מלוח אין יכול לתלות בו משא ב
כבוד כל כך שיש בו הדין לכותל אבל בזו טפח יש בו חזק' שאיזה
מהם שהחזיק בו בין בעל הגג בין בעל החצר הו' חזקה שאם ה'
החזיק בעל החצר בבעל הגג משתמש בו וכוונה וכטעון עליו כל
מה שיכול לפי רוחב הו' שהחזיק בו ואם החזיק בעל הגג בבעל
החצר יש לו חזקה בחצר במקום שתחתיו שיכול לעכב בבעל
החצר שלא יבנה תחתיו כלום לא תחת ארכו ולא תחת רחבו ו'
הכולים למחות בתחילה זה בזה ע"כ ולא מיסתב' כלל שבע' החצ'
יכניס ז"ל פחות מטפח בכותל בעל הגג בעל כרחו והא דאמ' פחו'
מטפח אין יכול למחות דוקא בשימוש קאמ' כדפירש' לעי' שבעוד
שבעל החצר מניחו שם אין בעל הגג יכול למחות בו מלהשתמש
בו וכתב הו' ישעיה דכל זה לא מיירי אלא בחצר חבירו שאין לו
בו לא פתח ולא חלק אבל בחצר של שותפין שיש עליו פתחים
וחלונות אם רוצה להוציא ז"ל לפני חלונו לשמש עליו ל'
לפני חלונו אין יכול למחות בו שהרי מחלונו רואה ב'
בו ומה יעשה לו הדין וגם לבנות כנגדו בלא הו' אינו יכול לבנות
מפני חלונותיו הילכך יכול להוציא גם הו' ראוהו שהיה לו בית
אצל חצרו של שמעון ועשה בשפת גגו על פני אורך כל הגג מ'
מוחילה שהיא מקבלת מי הגג וירדין דרך עלייה מראשה האמ'
לראשה השני ויצאין שם ונופלין לחצ' שמעון והחזיק בה ג' שני'
בטענה שטוען ששמעון מכר או נתן לו רשות לעשותה או טוען
שהגג והחצר היה לאח' וכבר לך החצ' ולי מכר הגג ונמצ' שוכתי
בחצרך לשפוד בו מי גני הו' חזקה ואין שמעון רשאי לבנו תחתי
כלל דמוקי לה בגמ' במוחילה של אבנים דאל' לא ניח לי דתתרע
אשיתאי אבל בשל עץ יכול לבנו תחתיו וא"א ה' אש זל לא הביא
בפסקיו ואיני יודע למה ואם נתן צינור כפי המוחילה לקבל ממי
המוחילה להרחיק קילוח חמים מכותל חה הצינור בולט לאויר
חצרו של שמעון והחזיק בו בטענה אינו יכול למכוע לבע' החצ'
מלבנות תחתיו אלא יכול לבנות תחתיו אבל אינו יכול לומר לו
לחטתו לרוח אחרת ולא לשנות בו כלל שאפילו אם הוא ארוך
אינו יכול לקצרו וכתב א"א ה' אש זל ומיהו דוקא שיש לו קצת

טענה לבעל המרזב שאין חמים מקלחין יפה כ תחילה אע"פ שאי'
לו בזה הדין אבל בלא טענה כופין אותו על מדת סדום רק ש
שיקלחו מימיו יפה ובין במרזב ובין במוחילה יכול לעכב עליו כ'
כשבא בתחילה לעשותו באויר חצרו כתב ה' רמיה ז"ל כיון שיכול
בעל החצר לבנו תחת הצנור ואין עליו אלא לקבל מימיו לפיכך אם
רצה לקבלו בכלי או בצינור הדין עמו ואם בא להשפיל הצינור
בע' החצר מעכב עליו לפי שיש לו רשו' לבנו תחתיו וכשישפילנו
אינו יכול לבנו תחתיו כל כך אבל אם רצה להגביהו הרשו' בידו
להגביהו ואף על פי שקילוחו חזק יותר ובעל העיטור כת' שאינו
יכול להגביהו ומסתבר' בדברי ה' רמיה דקל' אחזי' לנשפי' ולשופכי'
אחזיק לצרפא דאורבני ואם לאחר שהחזיק בעל הגג בחצר ש'
שיקבל מימיו רצה להסירה משם יכול בעל החצר לעכב עליו ש'
שכשם שהחזיק בעל הגג בבעל החצר לקבל מימיו כן החזי' בעל
החצר במימיו בעל הגג כתב ה' רמיה ז"ל רצה בעל הגג לעקור מצד
זה לצד אחר הצינור או שהיה ארוך ורצה לקצרו א' בעל החצר
יכול לעכב עליו שהרי לא החזיק אלא במימי הגג והרי באים לו כ'
מכל מקו' ראוהו שהחזיק בחצר שמעון שיקבל מי גגו וכטענ'
יכול לשנותן מענין לענין באיזה צד שירצה בין אם היו יורדין ב'
בלא צינור בכל אורך הגג וכן לשנותן שירדו דרך צנור למקו'
אחר בין שהיו מקלחין דרך צינור למקום אחר וכן לשנותן שירדו
בכל אורך הגג בלא צנור אפילו אם הגג כענין שהטריפין תכופי זה
על זה מאד שאין נח לשמש תחתיו אפי' הכי אינו יכול לעכב עליו
שאלה לא"א ה' אש זל ראוהו היה לו בית אצל חצר שמעון ומי
גגו נוטפין לחצר שמעון ונפל ביתו של ראוהו וטוב כנה שמעון
בית בחצרו וקנ' מראובן שיקבל מי גגו בחורבתו בכל מקו' שירצ'
ואח"כ בכ' ראוהו חורבתו וחזוי' מי גגו לחצרו של שמעון בבתחילה
ומי גגו של שמעון שקנ' מראובן שיקבלם נוטפי' על גג ראוהו וראובן
החזיר לחצר שמעון עם מי גגו של ראוהו ושמעון טוען שאין לו
לקבל מי גגו דראובן אלא אדרבה הוא צריך לקבל מי גגו והדין עם
שמעון דנהי דמתחילה היה לו לקבל מי הגג דראובן מ"מ כשנפל
בית ראוהו והתנ' שמעון שראובן יקבל מי גגו בחורבתו בכל מקו'
שידעה צריך ז' קבלם באותו מקו' שלא יחזרו לחצר שמעון סולם
קטן שאין לו ד' שליבות אין לו חזקה ואם יש לו ד' שליבות יש לו
חזקה ופי' רשב"ם שראובן העמיד סולם בחצר שמעון לעלות בו
לראש גגו והחזיק בו בטענה כיון שהוא קטן אין לו חזקה שלא ח'
חשש' למחות ור"י דכה' ג' אפי' קטן נמי יש לו חזק' דכיון שעובר
הוא על חצרו ודאי קפיד אלא מיירי שכניו בחצרו על כות' חבירו
דכיון שהוא קטן חבירו אינו מקפיד עליו כתב ה' רמיה ז"ל כיון
כשבא בעל הגג להעמיד סולם גדול יכול בעל החצר למחות בו
שלא יחזיק עליו אבל אם הסולם קטן אין יכול למכועו שהרי יאמר
לו אין לך שו' הפסד בזה שכל זמן שתרצה תבטלנו ע"כ ואינו נר'
דחיאך ישתמש בשל חבירו בעל כרחו כותל הידוע שהיא של
שמעון וראובן החזיק בה ג' שנים להכניס בה קירותיו הו' חזקה
להכניס בכל הכותל באיזה מקום שירצה או להכניס בו קירות ג'
גדולות וכבודות אע"פ שעוד עתה לא היה לו בו אלא קטנות אפי'
אם לא חיבר ראשי הקורות בטיט לכותל ואם אין לראובן קורות ג'
בכותל אבל יש בכותל מצד ראוהו מקומות חפורין להכניס בהן
ראשי הקורות וטוען שקנה משמעון שתרשח לו להכניס בו ראשי
קורותיו ועל כן חפר הבקומות אינה טענה שיכול שמעון לטעון
אני חפרתים נדי שיהו כוכבים לך לכשתקנה נגמו רשות ל'
להכניס בו ראשי

בין ראובן לטמעון בן הדין כינו וכין יורשי שמעון אם כת שמעון
יבא לטעון כנגד יורשיו שאם הוא בענין שיכול לטעון לקוח הוא
בידי נאמן גם על הפירות שאכל עד כדי התביעה ואם אינו יכול
לטעון לקוח הוא בידי גם אינו נאמן על התביעה האחרת ואלא
שבזה כתב הר' יונה שיש ביניהם האב משביעו בטענת בריא בין
בעיקר הטענה שהיא התביעה האחרת שיש לו עליו בין בטענת
המנו שהיא לקוח הוא בידי אבל כנגד היתומים שאין להם טענת
בריא נוטל בלא שבועה וא' הראש זל כתב כל מאי דמצי אבוהו
למיטען ולהשביעו טענינן להו ליתומים אפי' בשמא ירד לתוכה
בתורת משכונן ואכלה ג שנים ואין עדיכ שבא לידו בתור' משכונן
ואומר שעדיין יש לו להחזיק בה בתורת משכונן ב שנים ואין לו
שטר נאמן כמנו דלקוחהו בידי וכת הר' יונה דלא הוי מגו להוציא
לפי שכבר זכה בקרקע לפי טענתו משעה שירד בה והחזיק בה
לה שנים בחזקת דנעל וגדר ופרץ ואפי' למאן דפליג בפ' המקבל
גבי מלוה אוכר ה' ולוה אומר ג היינו בשטר דריע טענותיה דכת'
דלגנביינא קאי מזהר זהיר ביה ולא כביש ליה לפיכך אם טוען
היה לי שטר משכונן ואבד אינו נאמן לפי שהכלוה נזהר בשטר
המשכונן עד שיכלו ימי המשכונן שיצריך לו לראיה שממושכנ'
כידו כיון שאינו בא להחזיק בגוף הקרקע אבל בלא שטר דליכא
ריעותא בטענת המלוה נאמן במנו הרב אלפס פסק דאפילו אם
טוען המלוה שטר היה לי אבד נאמן לומר שהוא לה שנים במנו
דלקוח הוא בידי וכן כתב א"א הראש זל קנא

וכולם שאין להם חזקה היינו דוקא בשבאין בטענת חזקה
אבל אם יש להם עדים שלקחו מבעלים אפי' לא
ראו נתינת המעות ולא עשו לו שטר או שמעידים שנתנה לו ב
בכתנה כחזיקין אותה בידו חוץ כגזלן ובעל' בנכסי אשתו ואש'
בנכסי בעלה שאפילו שמעידים עדים שמכרו לא מהני לי דוק'
במעות שמונין אבל אם קנתה כמנו כמעות שאינן שמונין מה ש
שקנתה קנתה והגוף שלה והוא אוכל גידות ובעל' בנכסי אשתו
גמי בנכסי מלוג שלה מהני ראי' אבל בכל שאר נכסיה בין בנכסי
צאן כדול בין בשאר נכסיה לא מהני ראיה שיכולה לומר נחת רוח
עשיתי לבעלי וחלימה כתב שדין נכסי צאן כדול כדן נכסי מלוג
דיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי וא"א הראש זל כתב ככברא
הראשונה וגזלן אפילו אם מעידים שמכרו לו ועשה לו שטר אינו
מועיל שכחמת יראה עשה לו גם השטר וכתב הר' יהודה אפילו
עשה לו אחרית אינו מועיל אע"ג דבלקח מסקריקון חזור ולקח
מבעל' הבית מקחו בטל אפילו עשה לו השטר וק' ל שאם קבל ע
עליו אחריות מדגי שאני סיקריקו שאינו נאמן אפי' בעל' בית
כשעבד ללוקח נכסיו הילכ כיון שמדעתו שיעבד לו נכסיו ודאי
גמר ומקני אבל גזלן שאנסוהו גם על האחריות לא קנה מי כגזלן
שאינו הורג נפשות על עסקי כמון אלא שהחזק גזלן על שדה
זו ודאי כי היכי דאמרי' שאם החזק גזלן על שדה זו יש לו חזקה
על שדה אחרת שאין יראים למחות בו אל' בשד' זו שמוכר נפשו
עליה הוי נמי אין יראים למחות בו על שעבוד נכסים והשעבוד
כשדה אחרת דמי הילכ אם כתב לו שעבוד קנה ע"כ ואם העדים
מעידים שראו שנתן לו דמי השדה אז לא יוציא השדה בתחת י
ידו עד שיחזר לו הרמ"ם אבל אם מעידים בפנינו הודה שקבלם
כמנו וזה טוען שלא קבל במנו כלום צריך להחזיר לו השד' בלא
דמים שכחמת יראתו הוצרך להודות והא דלא הוי זבינתי זביני
אע"פ שנתן המעות דוקא כשטר מודעא אבל לא מסר מודעא
ק' ותלוייה וזכין זביניה זביני אפי' אנסוהו לכבוד שדה ידועה ולא

מנה המעות שקבל שניכר שמחמת אונס מכר ולא הוי ליה ל
לאישתמושי אפילו הכי הוה זביניה זביני ומיהו אין כסיר' מודע'
מבטל הבקח אלא כאונסא דאחריתי אבל כאונסא דאתא ליה
מנפשיה לא מהני ליה לבטל לכך צריכין שיכירו העדים האונס
ואפי' כאונסא דאחריתי אם לא אנסוהו כפי' על מכירת השדה אלא
שאנסוהו ליתן מעות ומחמת שלא היה לו צריך למכור הוי זביני
ואע"פ שמסר מודעא ולקמן בסימן זה כבואר עוד ד'ני מסדות
המודעא והרמב"ם כתב שאין הגזלן צריך למסור מודעא כשמוכר
לגזלן דאפילו בלא מודעא הבכר בטל כיון שהחזק גזלן על שדה
זו שאינו רומה למאנס חכירו עד שמוכר לו שדהו שזה האנס
אינו רוצה לגזול ולא גזל עדין כלום לפיכך אם לא מסר המוכר
האונס מודע מכרו קיים אבל זה שהחזק גזלן הבכר בטל בלא
מודעא וא"א הראש זל לא כתב כן קנב

כל אילו שאין להם חזקה כניהם יש להם חזקה אם שהיה
ביד הבן ג שנים וטוען אתה מכרת לי אפילו אם מדה
שבאה ליד אביו בתורת אומנות ואריסות וגזלות אלא שטוען
שקנאה אחר כך יש לו חזקה אבל אם טוען שידשה אין לו חזקה
וגם בן הבן אין לו חזקה אם טוען שידשה כאבי אביו וכן עד עולם
אבל אם טוען בן הבן שידשו מאביו יש לו חזקה ואם טוען הבן
כפני הודית לאבי שמכרת לו חזקא בעצמו החזיק בו ג שנים נאמן
במנו שהיה יכול לומר אתה מכרת לי חוץ מבן גזלן שאפילו אם
הוא אמת שהודה לאביו אינו מועיל אלא אב' יאמר בפני מנה דן
אבי המעות וחזק החזיק בה ג שנים וכתב א"א הראש זל אפי'
החזיק בו בן הגזלן ג שנים וטוען בפני הודית שמכרת לאבי אינו
מגי' הך הודיא דכולי דאי אינו מועיל אימה כשביל בן בנו קנב
יש חזקה שאינה לגוף הקרקע אלא להשתמש כדרך שהחזק
להשתמש וכאשר יסיר תשמישתו ישאר הבקום פנו ל
לבעליו ביצר ראובן שדהו ביתו סמוך לחצר שמעון והוציא
מביתו לחצר שמעון וחזיק בו ג שנים וטוען שברשות הוציא
שקנה במנו להוציא או שנתנו לו במתנה הוי חזקה ומשתמש
כל זמן שירצה ומכנע את שמעון מלהשתמש בו ולכחילה כשמו
להוציא או לאחר שהוציא ולא החזיק עדין ג שנים יכול שטען
למחות בו וצריך להסירו מיד ובעוד שלא הסירו שמניחו טען
שם כרצונו אין בעל' הויז רשאי להשתמש בו בפני שמוק'
לבעל' החצר בראיתו אבל בעל' החצר יכול להשתמש בו כל זמן
שירצה להניחו שם ואין בעל' הויז יכול לעכב עליו בוד' בויז בולט
טפח אבל אם אינו בולט טפח אין לו חזקה שבעל' חצר לא חסר
למחות בו כיון שהוא פחות בטפח לפיכך בין תוך ג בין לאחר שלש
יכול למנעו כל שעה שירצה וצרי להסירו ובעודנו שם משתמש
בי בעל' החצר ואין בעל' הויז מעכב עליו ובענין שימוש בעל' החצר
עליו פליגי רב הגאון סבר שבעל' החצר מעכב עליו ורב יהוד' ס'
כיון שהוא קטן ואין בו תשמיש קבוע אינו יכול לעכב עליו והויז
נהר' יהודה ברצלוני פסקו כרב הונא וכן כתב א"א הראש זל והויז
בויז בולט טפח כמשך ד' טפחים באור' הכותל או שכולט ד' בנטי
טפח באורך הכותל וטוען עליו שלקח כמנו לעשו' בולט ד' טפח
כשיעור משכ' או לעשותו משך ד' כשיעור בלישתו נאמן ויכול
לעשותו ד' על ד' אבל אם החזיק בויז בולט נפח כמשך כ' באורך
הכותל אינו יכול להשלים לי כשיעור כשכו אלא יכול לעשותו
כולט ארבע ולא יותר ואם הוציא זיו בולט טפח כמשך של שאין
יכול להשלים בלישתו למשכו אלא ישאר כבו שדהו ורב אלפ'
כתב כשבולט טפח כמשך ד' יש לו גם כן רשות להשתמש בו

בו דאם לא כן הראשון היאך הוציא בלישת עלייתו וכיון שכל אח
יכול להוציא בנינו לרשות הרבים לא הוי האור מלפני ביתו הפק'
אלא הוי כחצר השותפין וכשפתח ראובן חלונו כנגד האויר שלפני
בית שמעון שלא כדרך פתח כיון שגם שמעון יכול להוציא בנינו
ועד הנה לא היה שמעון מקפיד כי לא היה מוזהר לו ולא היה יכול
למחות בו הילכך אין לו חזקה לראובן ויכול שמעון לבנות לפני
חלונו ומצוח לומר למעון שאינו מחויב להרחיק דהשבת אכיד'
היא וטעמו כדכר משנה חזר הדין מי שיש לו חלון פתוח לחצר
חבירו והחזיק בו ג' שנים כטענת שקנה ממנו שנתן לו רשות ל
לפותחו אם הוא גדול כל כך שהאדם יכול להוציא ממנו ראשו
או יש לו חזקה בכל ענין אפי' שהוא למעלה מד' אמות ואפי' שאינו
עשוי להאיר אלא להכניס אויר ואם אינו גדול כשיעור זה בזה יש
חילוק שאם הוא למעלה מד' אמות ואינו עשוי להאיר אין לו חזקה
שלא חשש למחות בו כיון שאינו קבוע וממנו ירצה למנו אותו
שלא לפותחו רשאי ואם הוא למטה מד' אמות ואפי' שאינו עשוי
לאורה יש לו חזקה וכן אם עשוי לאורה יש לו חזקה ואפי' למעלה
מד' אמות ואפילו הוא כל שהוא ועשוי לאור פי' רוח שעשוי להכני'
אורה פי' במקום אפל וישבם פי' שאין לו אורה ממקום אחר אלא
מבאן וכן כתב הרמב"ם דכלאו הוא חלון לא נפיל נהורא כהורא ביתא
במו דנפיל ברוב בתים אבל אי נפל ביה אורה כמו דנפיל ברוב
בתים אע"ג דמפיש באורה לאו עשוי לאורה הוא ובעל העיטור כתב
עוד דוקא שניכר עשייתו לאורה כגון שצר מבחוץ ורחב מכפנים
אבל אם הוא שזה אינו עשוי לאורה והכל לפי ראות הדיין וכל ש
שהוא פי' רת שאין לו שיעור ויש אומ' דשיעור טפח יש כפרשים
דאפי' היכא דאין לו חזקה אין צריך לסותמו אלא להבי אדני שאין
לו חזקה לבנות כנגדו ולא נהרא לא"א ה"אש ז"ל אלא כיון שאין
לו חזקה צריך לסותמו כתב הרמב"ם דחזקת חלון וויזין וכיוצא בהן
שאינו אלא נזק ואינו גוף גוף הקרקע כגון סמיכת קורות ורפת
גבל וסיד ובל נזק פרקי דלא יחפור אינו חזקה ג' שנים אלא מבי
מתברר נזקה ושתיק כחל וכן כתב הרמב"ם וכן דעת הגאונים וכן
כתב הרמב"ם ורת' פי' שלכל דבר צריך ג' שנים וטענה בין בחזקת
תשמיש בין בחזקת גוף הקרקע חוץ מלסתום שאם בונה וסותם
כנגד חלון כהורא הוי חזקה לאלתר שאין אדם עשוי שסותמן א
אורו בפניו ושותק ומיזו טענה צרי' שאם בעל החלון יש לו שטר
על החלון או ראיה צריך שיטעון זה שקנאו וסתיבתו בפניו הוא
ראיה לדבריו ואם אין לו שטר ולא ראיה אלא חזקה אין זה צריך
טענה אחרת אלא שיאמר שחוקתו היתה בטעות ולזה הסכים אא
ה"אש ז"ל וכעיקר חזקת החלון כת' הרמב"ם ז"ל לא בשיש בה היוק
ראייה אירי לומר שאינו יכול למחות ולסלק היוק מאחר שהחזיק
אלא לענין זה יש לו חזקה שאין יכול לבנות כנגדו ולהאפיל אע"פ
שאינו עשוי לאורה כיון שיש לו ממנו אור לא כל היכנו שיאפיל
על וכתבין בו היוק ראייה עסקינן אבל אם יש בו היוק ראייה ל
לעולם אין בו חזקה דבקושרא ובית אכסא דמי וכן כתב רב אלפס
בתשובה ואפי' אם נתן לו רשות לפותחו יכול לומר סבור הייתי
לקבל ואי אפשי לקבל ואפי' כחל לו הגזק כיון דודאי אסו' למזי'
להזיקו כראייה ואין אדם יכול ליזוזר ולעמוד כל היום בעצומת ע'
עינים על כרחנו נאמר לזה כתום חלונו ואל תחטיא תנייר וכן
כתב הרמב"ם שאין חזקה להזיק ראיית חלון אבל א"א ה"אש ז"ל כת'
שיש לו חזקה וכן כתב הר"ם יוסף הלוי וכתב א"א ה"אש ז"ל ראובן
שבא לפתוח חלון לחורבת שמעון אין יכול למחות בו כיון שאין

מזיקו וכיון שאינו יכול למחות אין לו חזקה לפיכך אם נמצא חלון
פתוח לחורבה אין לו חזקה אם לא שיכיא עדים שהחזיק בו שלש
שנים קודם שנעש חורבה ואם שיש לו חלון פתוח לרשו' חבירו
ונחרב המקום טוב הוא שיעמיד עדים שהחזיק בחלון זה ג' שנים
ויכתוב עדותן להיות בידו לזכות ולרא' הדשמה לאחר זמן יבנה
זה חורבתו לפני חלונו ויאמר פתחת חלוניך אחר שנעשה חורבה
ולא הייתי יכול למחות כך כי לא הזקתני וגם אין לך חזקה וכן כ
בגין שלנו שלנו שהן מכוסין ברעפין ואין עליהם תשמיש יכול
לפתוח עליו חלון ואם אחר זמן יפתח זה גנו ויכול לראות מאותו
חלון לחצר בופהו לסותמו ואין לו חזקה ה לכך חלון הפתוח לחצר
חבירו והוא במקום גבוה וכן חבירו לבנות תחתיו ולעשות על
הבנין גג של רעפי' ואותו הבנין מונעו מלהסתכל בחצר יבו לבנות
בידו מלעשות הבנין והגג כי יאמר לו היוס או למחר תסתו הבנין
שלך ותכופני' לסתום חלוני כי תאמר אין לך חזקה כי היה פתוח
על גג ואני לא אוכל למצוא עדים שהחזקתי בו ג' שנים בעוד
שהייתי יכול להסתכל בחצרך שאלה לא"א ה"אש ז"ל ראובן
יש לו בית ושמעון יש לו בית נגד ביתו של ראובן והיו בני ראובן
חלונות פתוחים נגד ביתו של שמעון ולאחר זמן כבר שמעון ל
לראובן את ביתו והיה ללוי גינה אחת נגד הבית שקנה ראובן מ
משמעון ובאותו הבית היו חלונות פתוחות לגינתו של לוי וזמן ה
החלונות של ראובן לא היה ללוי היוק ראייה לגינתו כי הבית ש
שלקח משמעון כפסיק בינתיים אבל מחלונות שהיו בבית שקנה
ראובן משמעון היו רואים לגינה ולא היה כח לבעל הגינה לערע'
על זה כי כבר החזיק בהם שמעון ולאחר זמן נפל הבית שקנה ר
ראובן משמעון וכתגלו חלונות מבית ראובן שרואין בהן גינתו של
לוי ותבע לוי לראובן סתום חלוניך שנתגלו עתה כשנפל הבית
שקנית משמעון ואתה מזיקני בגינתי כראיתך והרי כאילו בנית
אותם מחדש כיון שלא היו מוזיקין עד עתה והשיב ראובן כבר היו
חלונותי זה כמה שנים ועוד כמו שלא היה לך כח לכתו חלונותי
שהם בבית שקנית משמעון קודם שנפל אע"פ שהיו רואין בהן ג
גינתך ולא חלונות אלו מביתי כך אין לך כח לסותמם עתה שהיו
פתוחי' כמה שנים קודם גינתך תשובה אני רואה שראובן בא
בכח שני טענות שאומר שהחלונות היו שם זמן מרובה ועוד טענ'
כפני' שלא היה לו כח לסתום חלונות הפתוחי' מבית שמעון לגינ'
לוי בטענה ראשונה איני רואה לו זכות בזה שהיו לו החלונות
חללו זמן מרובה אין חזקה זו מועלת לגינת לוי כי עד הנה לא היו
מוזיקין ללוי ולא היה לוי יכול למחות בו שיסתום אותם וכל מקום
שאין מחאה אין חזקה אבל עתה שנפל ביתו של שמעון ורואה ר
ראובן לתוך גינתו מעתה נעשה מוזיק אע"ג דנעשה במיל' דקיימא
לך על המוזיק להרחיק את עצמו היכא דהו גירי דיליה והיוק ראייה
גירי דיליה הוא ואע"פ שקדמו חלונותיו בהיתר עתה שמוזיקין ח
חלונותיו לגינת לוי צריך להרחיק לפי ר"שי ולרב אלפס שכפרשי
שהמוזיק צריך להרחיק אע"פ שסמך בהיתר ואפי' לפי רבינו יצחק
שאין המוזיק צריך להרחיק היכא שסמך בהיתר וכן עיקר אפילו
הכי צריך הכא להרחיקו שלא א"י יצחק אלא היכא שהמיק סמך
בהיתר ואח"כ נתן שם הנזק הרבר הגיזוק כגון בעל דבורים שבא
לסמוך לחרדלו שקידם בהיתר לא כל כמיניה לסמוך דבר חרש
להזיקו להרחיק חרדלו אבל בנדון זה שלא חדש בעל הגינה כלום
החלונות מוזיקין לגינה שהיתה כבר והגינה נפסדת כי אינו יכול
להשתק' תשמיש צנוע מפני היוק ראייתו ליכא באן דפליג שיצריך

קורותיך ולא תצטרך לחפור ולקלקל הכותל פי' רשם שלחוק
כזאת אין צריך ג' שנים אלא בדבר שיש בו חסרון קרקע כגון פ
פתיחת חלונות ומרזב ומזחילה שהם תשמישים גדולים ורגילים
לכתוב עליו שטר אבל תשמיש קטן כזה אין רגילים לכתוב עליו
שטר הילכך לא לתר הוי חזקה אבל טענה צריך והגאונים פירשו
דאפילו הוצאת זיזין ומרזב ומזחילה והעמדת סולם נמי אין צרי'
חזקה ג' שני שהטעם הוא משו' מחילה וכיון שרואה אותו משתמש
בשלו ושותק לא לתר הוי חזקה אפי' בלא טענה וכן כתב הרימבם
זל חפר שמעון בכותל ראובן ומרזב בו קורה ושתק ראובן
ולא מיהו בו החזיק במקום הקורה אפילו היתה קטנה ושמעון
רוצה להחליפה בגדולה מחליפה החזיק בקורה אחת אינו יכול
להחזיק בשנייה שהרי לא בחל אלא אחת ב"א בשהודה שאין ה
הכותל שלו אלא שחכירו מחל לו על הנחת קורה זו אבל אם
טען כותל זה אני שותף בו הואיל ונשתמש בקורה אחת נאמן
ומשתמש בו בכלו אחר שישבע שבועת היסת שהוא שותף בכל
הכותל ע"כ ולת פי' שלכל דבר צריך חזקה ג' שנים ובטענה ולזה
הסכים א"א ה"אש זל כתב ה"י חזקה ברצלוני אפילו החזיק בו ג'
שנים ובטענה לא הוי חזקה לחלוק באבני הכותל ובמקומו שאין
נעיצת קורותיו של זה חזקה במקום הכותל כיון שהדבר ידוע ש
שהיא של אחר וה"י יונה כתב שאם נתן על הקורה תקרה ומעזיב'
ונעשה לו הכותל באחד מכותלי ביתו הרי זה החזיק בכל הכותל
לנערץ בו באיזה מקום שירצה ואפילו חכי לא הוי חזקה אלא ל
לחלוק באבני הכותל ולא במקומו אבל אם לא נתן עליו תקרה
אף לאבנים אין לו חזקה ואין לו בהם כלום אם יפול וכן לנערץ
בו במקומות אחרים או להרחיב אליו אינו רשאי אע"פ שאינו מ
מכביר והרימבם כת' שאם בא בחזקה ובטענה הוי חזקה אפי' לגופו
של כותל ומקומו שאם אי אתה אומר כן נופו של כותל כמה יקב'
ובבה יחזיק שאין לך אכילת פירות גדולה מוז וא"א ה"אש זל כת
דהוי חזקה אף לחלוק באבני הכותל אם יפול אבל למקומו לא הוי
חזקה כל זמן שלא פירש לו בפירוש קנר
יש חזקה לראי' שאע"פ שאין אדם רשאי לפתוח חלון לחצר
חכירו אם פתח והחזיק בו מועיל אין גדם רשאי לפתוח
חלון לחצר חכירו ואפילו לחצר שותפו נמי לא יפתח וכן אם קב'
בית אצל ביתו אינו רשאי לפתוחו לחצר השותפין שכל אחד מ
מבני החצר אין לו רשות לשנות בכותל אלא כמו שבנאוהו נו
קנאוהו או ירשוהו יש להם לנהוג בו ולא מיבעיא שאינו רשאי ל
לפתוח בית חדר לחצר אלא אפילו לפותחו לביתו ולצאת מבנו
דרך ביתו לחצר אינו רשאי אבל יכול לבנות חדר אחורי ביתו או
עלייה על גבי ביתו ופותח אותם לתו' ביתו אבל לחצר לא יפתח
כלל ופי' רשם דאפילו עלייה וחדר לא שרי אלא בכי האי גונא
שבונה תקרה בחצי גובה ביתו ומוסיף בו עלייה או חולק ביתו
לשנים ועושה מחיצה באמצע אבל הוסיף על הבנין כגון לבנות
חדר חדש אחורי ביתו או להגביה כותלי ביתו כדי לחדש עלייה
חדשה אינו רשאי אבל כשאינו מוסיף בבנין שפיר דמי שיכול ל
למלאות כל ביתו אכסנאי ודיורים רק שלא יוסיף עליו בנין חדש
לא בגובה ולא במשך והרימבם כתב שאף דיורים אינו רשאי להוסיף
אע"פ שאין מוסיף בנין דבר חדש ולא שרינן עלייה וחדר אלא
לעשות מהם איצר אבל לחוסיף לו בנין לבנות עלייה על גבה או
לפתוח חדר אחורי ביתו אע"ג דלא הוי לאוסופי ביה דיורים הרי
מרבה לעצמו דרך לחצר ליכנס לתוכה לרשות אחר ולזה לא
נשתעבר לו וחדר וה"מ לראי' דיורין אבל שלא לראי' דיורין

לא מצי מעכב דביון שאינו מוסיף בית דירה החצר נשתעבר ל
ליכנס עליה לבית ולא למנין אנשי ידועים נשתעבר אלא לבתי'
שבתוכה לא שנה נתרבו דיורין או נתמעטו וכן פירש ה"י יונה
והרימבם זל כתב שאפילו אם קנה בית אצל ביתו רשאי לפותחו
תוך ביתו שכל שהיא פתוחה לתוך ביתו אינה עשויה להבנים שם
דיורין כיון שאין עוברין אלא דרך עליו ומדברי א"א ה"אש זל
יראה שאינו רשאי לפתוח בית שקנה אצל ביתו אפי' לתוך ביתו
אבל יכול לבנות עלייה או חדר לפותח תוך ביתו אע"פ שמוסיף
בנין חדש ואפילו אם יש לאחד פתח או חלון פתוח לחצר אינו ר
רשאי להוסיף עליו כלל ולא לעשות מאחד שנים אפילו שאינו
מתרבה בפתחתו כגון שעשה מאחד של ח שנים מד' ד' והרימבם
כתב רצה לשנות חלונו כיון למעלה כיון למטה אפי' היתה גדולה
ואמר אסתום זו ופתח אחרת קטנה בעל החצר מעכב עליו ע"כ
ורוצה לומר אפתח אחרת קטנה במקום אחר וחלון כנגד חלון
או פתח כנגד פתח לא יעשה כלל אפילו שיש לו רשות לפתוח
החלון או הפתח ופי' רשם שאין צריך להרחיק אלא משהו זה מ
מכנגד זה ובתוספת אומ' צריך להרחיק ד' אמות וכתב הרימבם
דאפילו חזקה לא מהניא ביה כיון דבאיסור עשאה ומיהו דחזקה
פתח כנגד פתח אבל חלון כנגד חלון דלא הוי כל כך קפיד' מהני'
ביה חזקה ע"כ מותר לפתוח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון
ברשות הרבים דבלאו הכי צריך לישמר מבני רה' שמסתכלין בו
לפיכ' בעלייה גם ברה' אסור לפתוח כנגד חלונות חכירו שבעלייתו
וכתב הרימבם זל דאפילו בחלונות הבתים אם הם גבוהים קצת ואין
בני רה' החולקין שם יכולים להסתכל אסור אע"פ שהורוכבים י
יכולין להסתכל שאין זה תדיר ואין מותר אלא בנמוכין במקום ש
שהחולקין יכולין לראות שאלה לא' א' ה"אש זל ששאלת מה
שהתירו חכמים לפתוח פתח כנגד פתח ברה' אם צריך שיהיה ר
דחב י' אמה כרה' של שבת לא בעי רחב י' אמה דאפילו שאינו
דחב י' אמה כיון שיש לכל אדם רשות לילך שם אין אדם רגיל
לעשות תשמיש צנוע פן יראו עוברי דרכים לפיכך כות' לפתח'
פתח כנגד פתח כתב ה"י יונה שהראשון דבא לפתוח בעלייה
אין יכול לפתוח אלא עד חצי ביתו כדי שיסאר השאר לכתנגדו
אבל א"א ה"אש זל כתב שאין אחר יכול לעכב על חכירו ולומר
היום או למחר אפתח ותעכב עלי טרשו ודבי' הפקר הו' והראשון
שפתח הוי כזוכה כן והפקר וחנות אסור לפתוח פתח כנגד פתח
חכירו אפילו ברה' לפי שיתב שם תמיד ורואו כתב ה"י יונה
ברצלוני דמבוי הכפולש דינו כרה' ושאינו כפולש דינו כחצר
שאלה לא' א' ה"אש זל ילמדנו דבי' ראובן הוציא בלישת עלייתו
לחוף וברחוב הבלישת מן הצד פתח חלון וזחזיק בו כמה שני'
לכוף נמלך שכעק שכנו להוציא גם הוא בלישת עלייתו ועתה
טוען ראובן ואומר שידחק בנינו ד' אמות מכנגד חלוננו שלא י
יאפיל עליה ושמעון זה כבר הרה' בנינו כי דנו לו הדייני להרחי'
ולא שאלו את פי אפי' מחויב לומר לשמעון שאין צרי' להרחי'
תשובה חזקה לא שייכא הבא דחזקה במקום שטר עומדת דעד
ג' שנים איניש מיוחד בשטריה טפי לא מוזהר ונאמן לומר קניתי
ואכר שטרי והבא ממי יקנה וגם אין צריך לקנות משום אדם כיו
שפותח חלון לרה' זכ' ון שאין לראובן חזקה אין שמעון צריך ל
להרחיק אמנם צריך לדיקדק ראובן שפתח חלונו ברשות פתח
שזכה לאורה מן ההפקר ואין שום אדם יכול לסלקו
ומיהו לפי' שאלתך משמע שבנהג בעיר שכל אדם מוציא זיזין
וגאזטראות ואין יכול לנחות בו

טפי וכל אמות סתמא שבתלמוד הם ששה טפחים והטפחה
הוא ארבע גידלים החזיק בחלון לצד חבירו ובא זה לבנות
כנגדו ואמר לו אני אפתח לך חלון אחד בכותל זה למעלה הרי
זה מעכב עליו שיאמר לו הכותל מתקלקל כמה שפותחי וכוני' בו
ואפילו אם יאמר לו אסתור לך גל הכותל או אפי' כל הכי ואכנגד
לך חדש ואפתח החלון מלמעלה ואתן לך בית כמה שתדור עד
שאכנגד לך מעכב עליו שיכול לומר איני רוצה לטרוח ולצאת
ממקום למקום אפי' אינו משתמש בו אלא בעצים כתב הרמבם
ז"ל לפיכך אם לא היה שם טורח כלל ואינו רוצה לצאת אינו יכול
לעכב עליו וכגון זה כופין על מדת סדום אחין שחלקו והגיע
החצר לאחד והבית לשני והיה לאביהם חלינות פתוחין כן הבית
לחצר צריך לסותמם אפי' שחלקו בשומ' ונותן הבעל בית מעות
לבעל החצר בשביל שהבית יותר טוב מהצ' אפי' הכי צרי' לסת'ו
שלא היה דעתם בעליו זה אלא על בנין הבית אבל לא היה דעת'
על בנין החלונות בסתם כל זמן שלא פירש והו' יונה כתב דוקא
שפירשו שלא היה העילוי אלא בשביל הכנין אבל בסתם היה ר'
דעתם גם על החלונות וא"א הראש ז"ל כתב כסכרא הראשונ' כדא'
בתוס' אורה כגון באכסדרה שאורה רב אבל אם הוא בית שאין
לו או ה' יותר מהצריך לו אין צריך לסותמו דמסתמא כי עלו א'
אהדדי ושמו הבתים והעליות זו כנגד זו היה דעת' גם על עילוי ה'
ה' כי בית אפל אינו שוה כלו' אבל אם יש בו אורה כמו אכסדר'
י' ל' למעט האורה והלבד שישאר בו אורה שיהא ראוי לדירה כי
ידעת דהכי לא עלו אהדדי אלא שיהא ראוי לדירה וכתב הרמבם
נודי שאינו י' ול' לעכב על כתימת החלונות אם זה בא לבנות
כפניהם מיהו כל זמן שלא בנה בפניהם אינו יכול לומר לו סתום
חלונך אפי' שיש להם היוק ראייה ולא נהירא לא"א הראש ז"ל אלא
צריך לסתום תשובה לגאון שני אחין שירשו קרקע ולאחד
נפל חצר הראשון החיצון וכו' אמת המים שבמנו משקה אביה' כל
נגן והעביר הפנימי על החיצון אמת המים כדרך שהיו עובדי בחיי
אביהם אחר זמן סתם החיצון האמה ולא הגיח לעבור המים עליו
וטען הפנימי שכבר החזיק בהעברת המים על החיצון כ'
כיון ששתק ולא מיהא טענתו טענה דכיון ששתק ולא מ'
מיהא בחל' לו והוי חזקה מיד' ומה שטען שלא הכיחו לעבור
אלא דרך שאלה אינו טענה אלא סתמא כיון ששתק מחל' ומה ש'
שטען שלא ידע שהיה לו לכחות חדא לא מהמבנין ליה וענ' אפי'
לא ידע מחילה בטעות כי האי דלא מוכח מילתא דבטעות הוא הוי
מחילה ראובן שמכר או נתן הבית לשמעון והחצר ללוי והיו
החלונות פתוחים מהבית לחצר הלוקח או מקבל מתנה צריך ל'
לסותמם ואם מכר החצר ושייר הבית לעצמו בזה כתב הר' יהודה
ברצלוני יש מי שאומרים כיון שמוכר בעק' יפה מוכר כשמוכר לו'
החצר מכרו לעשות בו כל חפציו ואינו יכול למונעו ולומר שלא
יאפיל עליו דהוי כמו שקבל עליו בשעת מכירה שיאפיל עליו ה'
הואיל ולא פירש לו שירחיק מחלונותיו שיעור הרחקה ויש מי ש'
שואמר שגם בזה צריך להרחיק והכריח הוא שאין צריך להרחיק
כשום דקיימא לן מוכר בעק' יפה מוכר קנח
יש חזקה לניזקין שחייב כל ארם להודיק אפי' בתוך שלו ב'
בענין שלא יגרם הזק' לחבירו ואם לא הרחיק החזיק
בגזק מהני כאשר יתבאר הבית והעליות של שנים לא יעמיד בעל'
הבית תנור אלא אם יש על גביו גובה ארבע אמות ביתו לתקרת ה'
העליות ובעל העליות לא יעשנו בעליותו אלא אם יש תחתיו מעזיב'
עבה ג' טפחים ועליו גובה ד' אמות ובכירה אם מעמידה בעליותו די

במעזיבה טפח ושיעור הגובה שעל גבה אינו מפורש וכתב הרמבם
שהוא שבנה טפחים השליש של שיעור התנור כמו שעל גבי שיעור
המעזיבה בעליותו הוא בכירה שלישי של שיעור התנור כן הוא כ'
גובה של גבה והלשכם כונן שבכירה אין פתיחה על גבה אלא
מן הצד ואין שלהבת עולה ממנו ואין צריך להרחיק אלא בשביל
החום בין מלמעלה בין מלמטה סגי בג' טפחים ועל כן כת' שתנורי
שלנו שפתחן מן הצד בין מלמעלה בין מלמטה שיעורו ג' טפחים
ולא נהירא לא"א הראש ז"ל אלא תנורין שלנו כיון שהם גדולי צרי'
להרחיק יותר מארבע אמות והו' יהודה ברצלוני כתב גם כן כיון
שבתנור שיש עליו מחיצות ואינו יכול לעלות כל כך צריך ארבע
אמות גובה כ"ש בכירה שאין עליה מחיצות שצריך ד' א' ובתנור
של נחתומי צריך שיהא עובי המעזיבה ארבע טפחים ובכירה של
נחתומים שלשה טפחים ואם הזיק אחר שהרחיק כשיעור חייב ל'
לשלם ונראה דאפילו כל אדם בכיתו חייב להרחיק שיעורין הללו
מפני השכנים שמעכבין עליו וכך כתב הר' ישעיה היה לבעל ה'
העליות אוצר של תבואה או יין או שמן בעליותו אין בע"ה רשאי
לפתוח תחתיו חנות של נחתומים ולא צבע ולא רפת בקר ולא
יתן לשם שחת וכיוצא בזה מדברים המביאים חום מפני שהחום
מפסיד מה שבאוצר וכתב הרש"ם אפי' היה לו חנות של צבעים
או של נחתומים בבית אחר הסמוך לבית שתחת האוצר לא יפת'
אותו חנות לבית שתחת האוצ' לפי שהחבל עובר מזה לזה ומפסי'
האוצר ואם קדם בעל הבית ועשה אחד מאילו ואח"כ נמלך בעל
העליות לעשות אוצר אינו יכול לכופו לסלקו ואפי' אם גיל' בדעתו
שחפץ לעשות אוצר כגון שכיבד וריבץ לכך או שריב' בה חלונ'
בדרך שיעושי' לאוצר או שבנה העליות לעשות האוצר או אפילו
התחיל לאצר תפוחים ורימונים וקדם בו בע"ה ועשה תחתיו אחת
מאלו מבצ'אם צריך לסלקו אי לא ולא איפ' שיטא לן ואין צריך
לסלקו ואם מימי העליות יורדין על התחתון ומזיקין אותו אם
אין שם מעזיבה בענין שמיד כשישופ' מימי' ירדין לתחתון ומזיקין
חייב לסלק החזק ואם יש שם מעזיבה שהמים נבלעין בה ואינן י'
יורדין מיד אלא לאחר כך יורדין ומזיקין אינו חייב לסלק החזק
מי שהיה לחבירו כותל בסוף גבולו ובא הוא ליתן בסו' גבולו גפת
או זבל או מלח או סיד או סלעים או חול לח צריך להרחיק שלש
טפחים ומרחיקין את הזרעים והמחרישה וכו' רגלים כן הכותל ג'
טפחים או סד' בסד' כתב הרמבם ז"ל מרחיקין את הגומ' שמתקבצ'
שם מי רגלים ג' טפחים ע"כ וצריך להעמיד דבריו בכותל אבנים
דהא' תניא לא ישתין אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן
הרחיק ממנו שלשה טפחים אלא אפילו בלא גומא צרי' להרחיק
ג' טפחים אלא היינו דווקא בכותל לבנים אבל בכותל אבנים אין
צרי' להרחיק שלשה טפחי' בהטלת מי רגלי' אלא אם כן מתקבצים
בגומא דקאמר בגמ' בד"א דבעי' ג' טפחים בכותל של לבנים אבל
בכותל של אבנים סגי בהרחקת טפח ואם הכותל של אבנים בגוי
על גבי סלע מותר בסמוך לו כיד' וצריך לומר הא דסגי בטפח ד'
דוקא בהטלת מי רגלים אבל אם מתקבצין בגומא אפילו בכותלי
של אבנים צריך להרחיק ג' טפחים וסד' בסד' וכן כתב הרמבם ה'
בילי משתי' או שופכין אבל ביב של מי רגלים או גומא שהן נקין
לתוכו אפילו כותל של אבנים צריך להרחיק שלשה טפחים וסד'
בסד' מרחיקין הרחוקים מן הכותל שלשה טפחים בהרחיקים ה'
התחתונה שהם ארבע מהעליונה לפי שהנדבד קשה לכותל ו'
ואפי' כרחי' של חמור שאין בה נדנוד הקול קש' לו ומרחיקי' התנ'
שלשה טפחים בקרקעיתו שהן ארבע משפתו

בעל החלונות להרחיק היזק ראיתו אמנם בטענה האחרת אני
מוכח את ראובן כיון שהחלונות של בית שמעון היו פתוחי לגינת
לוי ולא היה יכול לסותמן אם כן לא ניתוסף שום היזק לגינת לוי
בנפילת בית שמעון דמעיקרא נמי הוי בעי לאיצטנועי מהדרים
בבית שמעון ולא היה יכול לעשות בה שום תשמיש צנוע ועוד
אם ירצה ראובן יחזור ויבנה הבית שקנה משמעון ויפתח חלונות
בכחילה ומה לי חלונות של בית ראובן ומה לי חלונות של בית
שמעון עוד שאלה לאא הראש זל ראובן שיש לו חלון מביתו
פתוח לחצר שמעון והחצר שהחלון פתוח לתוכה רחב כ' אמות
וארוך ז' אמות וגם חלונים קטנים פתוחים ממרתפו של ראובן ל
לחצרו של שמעון ועתה בא שמעון לבנות כנגד חלונות של ר
ראובן העליונים והתחתונים לסתום אותם ורציתי לומר כיון ש
שארין בחצר שיעור חצר שהוא ד' אמות על ד' אמו לא חזי לתשמי'
ולא שייך ביה היזק ראייה ואילו היה בא ראובן לפתוח חלונותיו ל
לאותו חצר קטן של שמעון לא היה שמעון יכול לעכב עליו וכיון
של היה שמעון יכול לעכב עליו אם כן אין חזקת שמעון חזקה
וכן החלונות שבמרתף כיון שהחוכמה כהולכת בפניה ולא הורחקה
מהם ד' אמות הרי אני רואה כאילו החוכמה דבקה ממש לחלונות
שאילו היה למרתף חזקת אורה לחצר היה בעל החצר צריך ל
להרחיק מהם ארבע אמות תשובה דע אעפ שאין בחצר שיעור
חצר שייך ביה היזק ראייה דאיבא למימר דנדי דלא חזי לתשמיש
גדול חזי לתשמיש קטן דאטו עני שאינו יכול לעשות חצר גדול
ועושה חצר קטן שכנו הקרוב אליו יפתח חלונותיו לחצר ויבטל
תשמישתו לפיכך נהי דאינו יכול למונעו מלבנות בשבי החלונות
של המרתף לפי שלא החזיק בהם כיון שכותלו של שמעון קרוב
להן בתוך ארבע אמות הרי הוא כאילו דבוק להן במש כדפירשת
מ' ממונעו לבנות בשביל חלון ביתו הפתוח לחצרו ובאותו צד
אין הכותל כנגדו והחזיק בו כראוי עוד שאלה לאא הראש
זל ששאלת על ראובן שפתח חלון לחצר השותפין והחזיק בו ג'
שנים בפני האחד והשני איכנו פה מי הוי חזקה אצל אותו שהוא
כאן ונפקא מינה לבשיחלוקו ויפול גורלו של אותו שבכאן לזה
חצר דחוי חזקה או לא תשובה נראה לי שאינו חזקה אף אם היה
שותף קניתי במקד אורה זו או נתת לי בכתב לאחר שתחלקו החצר
אתה ושותפך ויפול גורלך אצלי שלא תוכל למחות עליו חדא ד
דאינה חזקה דקל האין שחלקו לקוחו הן דאין בריר וכשיפול לו
הגורל אצלו נמצא שאותו חלק שנפל לו היה עד עתה של אחיו
וחלק חבירו היה שלו והחליפו עת נכיצ' שלא החזיק בשלו כלום
אלא בשל חבירו ועוד אפילו אם יודה השותף שמכר או נתן לו
האורה על תנאי זה אינו כלום דדמי לאומר שדה זו לכשאקנה
תהא קנויה לך דלא קנה עוד שאלה לאא הראש זל ששאלת
ראובן יש לו בית אצל שכנו גוי ופתח חלון על גגו של הגוי והחזיק
בו כמה שנים לאחר ימים מכר הגוי ביתו לישראל ובא הלוקח ל
להגביה ביתו בענין שסותם החלון של ישראל וטוען ראובן אתה
מאפיל על אורי ות חלוני שהחזקתי בו כמה שנים טענת ראובן א
אינה טענה דהביא מחמת גוי הרי הוא כגוי ואילו בעוד שהיה הב'
של הגוי אילו היה רוצה לבנות בפני חלונו של ראובן לא היה יכול
למחות בו דכדיני הגויים אין חזקה לאורה אלא כל אחד הו פונת
לרשות חבירו וכשרוצה חבירו סותם את ארו בפניו אפי' החזיק
בו כמה שנים וכל כח וזכות שהיה לו לגוי קנה הישראל מהגוי
ואין ראובן יכול למחות ועוד יש צד אחר ברין זה אם משופע הגג

שארין משתמשי עליו אין לו חזקה באותה אורה דמתחלה כשפתח
ראובן על גג של שמעון לא היה שמעון יכול למחות בו שלא יפתח
כיון שאין מזיקו לפיכך אין לראובן חזקה דכל דיבא שאין חבירו
יכול למחות בו לא שייך חזקה שלא הפסיד בשתיקתו כיון שאינו
מועלת מחמתו עכ' תשובה לאא הראש זל וראיתי תשובה
לגאון שאסור לו לקונה לסתום שאין לו לעשות אלא דין תורה
ולא אשכחן דקאי ישראל במקום גוי אלא לגרועותא מה גוי אין
לו חזקה אלא בשטר אף ישראל אין לו חזקה אלא בשטר
עוד תשובה לגאון בישראל שהיה לו חלון פתוח לחצר הגוי וסת'
אותו מבחוץ וחבירו פתוח לצד פנים לאחר זמן מכר הגוי חצרו
לישראל ואותו הישראל בונה כותל נודמן קרן כותלו לסתום ה
החלון וטוען הישראל אני מפני הגוי סתמתיה משום היזק ראייה
ועתה ארצה לפתחו אינו יכול לחזור ולפתוח כיון שסתם חוצה
לו ושייר הכותל כולו לפנים גילה בדעתו שעקרה מלהשתמש
לאורה ועשאה כחלון שאדם עושה בתוך ביתו ועוד יכול הקונה
לומר אני מצאתי חלון זה סתומה מנין שפתוחה היתה ונסתמה יש
לחוש שמא הגוי סתמה ונעשית חזקה כדאמרן ולסתום לא לתר
הוי חזקה עוד תשובה לגאון ראובן היה לו עלייה ולשמעון
יש לו בית נגד עלייתו של ראובן וכמוי קטן בשיעור ג' אמו ביניה
לאחר זמן סתר שמעון קצת מביתו ועשאה חצר וראובן רואה פ
מעלייתו לחצרו של שמעון ומזיקו ועל כן רצה שמעון להגביה
כותל חצרו למעלה מחלונו של ראובן ולהאפיל עליו אינו רשאי
כיון שהוא בתוך ד' אמות לחלון ומה שטוען שמעון כיון שאין בין
כותלי לבתולך אלא ג' אמות אם כן כבר החזקתי להאפיל על ה
הדלת הפתוחה מתחתית העלייה וכשם שהחזקתי להאפיל הדלת
בך אני יכול להגביה כותלי ולהאפיל על החלון אינה טענה דלמה
שהחזיק החזיק ולמה שלא החזיק לא החזיק ראובן שהחזיק
בחלונו שפתוח לחצר שמעון ובא שמעון לבנות כנגדו צריך ל
להרחיק ממנו ד' אמות שלא יאפיל עליו ואם מגביה כותלו יותר
כן החלון צריך שיהא גבוה ד' אמות ולא פחות שלא יעמוד עליו
ויציק בחלון ואם הכותל נמוך מן החלון צריך שיהא נמוך מן ה
החלון לכל הפחות ד' אמות שלא יעמוד עליו ויביט בחלון ואם
בא לבנות כותל מצד החלון כגון שהכותל שהחלון בתוכו הולך
ממזרח למערב וזה בא לבנות כנגדו מצפון לדרום אם בא לבנות
מצד אחר אצל החלון דילוי בהרחקת טפח כנגדו וצריך שיהא
גבוה מן החלון או נמוך ממנו ד' אמות וגם צריך שישפע ראש ה
הכותל בענין שאין ראוי לעמוד עליו שאם לא כן אעפ' שהוא ג
גבוה או נמוך ממנו ד' אמו יוכל להתרח ולחזיק כיון שהו כן הצד
ואם בא לבנות ב' כותלים כשני צדי החלון אחד מזה ואחד מזה
צריך שיהא בין שני הכותלי ד' אמות מלבד רחב החלון טפח מצד
האחד וד' אמות הסר טפח מצד הכותל השני ואם ירצה להרחיק
ב' אמות מצד זה וב' אמות מצד זה הרשות בידו או יחלק איתו כ
כפי מה שירצה רק שיהא בין שניהם ד' אמות ולא יסכך על גביהם
אלא אם כן ירחיק הסיכוך מהכותל שיש לו החלון ד' אמות כדי
שלא יאפיל עליו שאלה לאא הראש זל ששאלת אם עשה גג
משופע אצל חלון חבירו אם צריך להשפילו ממנו ד' אמות לפי
שאין עליו תשמיש קבוע אלא שלפנימים עולין עליו לתקנו
תשובה צריך להנמיך מן החלון ד' אמות ויותר הוא גרוע במקום
שעולין עליו תמיד כי אז נזהרים בני הבית לעשות תשמיש צנוע
בפני החלון שכל יעלו ויראו אבל בעלי עראי אין נזהרי דאי היזק

מן העיר כה אמה וחרוב ושקמה חמשים אמה ואם נמצא קרוב לעיר כפחות מזה השיעור אם העיר קרובה קוצץ בלא דמים ואם האילן קדם קוצץ ונותן דמים ספק איזה קודם קוצץ בלא דמים וטעמא דהא כולתא משום נוי העיר לפיכך אין דין זה כדוג כחוצה לארץ מרחיקין גורן קבוע מן העיר נ' אמה אפי' כחוצה לארץ וטעמא משום שלא יזיק המין לבני העיר ולא יעשנו בתוך שלו אלא אם כן יש לו נ' אמה לכל רוח וכשיעור הזה צריך להרחיק גורן קבוע מנטיעותיו ומצירו של חבירו מרחיקין הבורסקי והנבלות והקברות והכבשונות והדבורי מן העיר חמשי אמה ואין עושין בורסקי אלא למורח העיר מרחיקין השוכך מן העיר חמשים אמה ולא יעשנו בתוך שלו אלא אם כן יש לו נ' אמה לכל רוח ואם לקחו כבו שהוא אפי' הוא בתוך בית רובע הרי הוא בחזקתו ואף אם יפול יכול לחזור ולבנותו שטוענין ללוקח לומר ראשון עשאו ברשות לא שנא נגד רבים לא שנא נגד יחיד היה לחבירו אילנות נטועין סמוך למיצר ובא גם הוא ליטע אילנו בסוף שדהו צריך להרחיק ממנו כדי שיעור הפוך המחרושה כל מקום ומקום לפי ארכה ואם היה גדר בינתים מותר לסמוך סמוך לגדר מיד אבל אם בא ליטע שאר אילנות סמוך לגפני חבירו או סמוך לשדה הלכן שלו צריך להרחיקו כפי אומדן הדעת כאשר יפרחו העופות מן האילן כדי שיסתן קודם שינחשו ואם לא הרחיק בזה השיעור צריך לקוף חזו יוסף הלוי כתב על שם רב אלפס שגם אילנות לגפני אין צריך להרחיק אלא ד' אמות והו' יונה כתב ודאי צריך להרחיק נמי אין צריך להרחיק יותר מדרך בריח העופו' בכל עת מהאילנו לגפני ולא שיעשו כן במקור חזיק דלא ידע דייב לשעורו' אין לחיי את הנוטע להרחיק מספק ומיזו ח' אמות חייב להרחיק ואם הראש ז' כו'ב מסבדא הראשון היה אילן של חבירו נוטה לתוך שדהו קוצץ הענפים התחתונים שיעור גובה ה' המרדע על גבי המחרושה וחרוב ובשקמה קוצץ כל הנוטה לתוך שדהו ואם היה אילן של חבירו נוטה לתוך בית השלחין שלו או לתוך שדה האילן שלו קוצץ הכל אף בשאר כל מיני אילנות אם היה נוטה בתוך דה' קוצץ הענפים התחתונים כדי שיה גמל ורכבו עובר וכתב הרמב"ם והוא הדין גבי זיו אם אחד כבני המבוי רוצה ל' להוציא זיו למעלה בגמל ורכבו אין יכולין לעכב עליו לא שנא כמבוי ולא שנא ברשות הרבים שאלה לאא הראש ז' ראובן יש לו ב' בתים כמבוי בשני עדי המבוי ורוצה לעשות בנך על ד' רחב המבוי לעבור מזה לזה ובני המבוי מעכבין עליו כפני שבאפי עליהם המבוי הדין עמהו אע"פ שהוא למעלה בגמל ורכבו ורכב אלפס כתב דלמעלה בגמל ורכבו יכול להוציא דיון שאני הבא שבא לעשות בנך גשר בכית לבית ובני המבוי טוענין שבאפיל עליהן המבוי טענתן טענה תשוכה לגאון ראובן יש לו תאנה ושרשיה בתוך כותלו של לוי ונפול נוטה על גבי עלייתו ומעכבו מלהטח את גנו ורוצה ל' לקוף גוף המעכבו הדין עמו שהתורה נתנה רשות לבנין לקוף כדי היזקו כדתב אילן הנוטה לתוך שדה חבירו קוצץ מלא המרדע ואין ראובן יכול לומר לל' אתה גרמת היזקך שהגבתה את גגך ולא כל הימנך שתגביה את גגך לקוף את תאנתו ועוד אותם נופין שנוטין לרשות ל' שלו הן ואוב פירותיה דאיתמר אילן העומד על המיצר אמר רב הונ' לבאן לבאן והונ' לבאן לבאן ושמואל אמר חולקין אע"פ שכל מקום הלכת כשמואל בדיני הכא הלכת כרב שכן נהגו בני מצרא אילן הנוטה לבאן ל' לבאן היה חופר בור בתוך שלו ומצא שרשי האילן של חבירו

שהשרישו בתוך שלו הרי חופר וקוצץ ואינו נמנע והשרשים ש שקוצץ אם הם קרובים לאילן בתוך ששה עשר אמה הרי הן של בעל האילן ואם הם רחוקין יותר הם שלו לא היה חופר בור אלא חורש ופגע בשרשי אילן של חבירו קוצץ עד כדי עומק שלשה טפחים כדי שלא יעכב המחרושה והיה לחבירו ירק בנינתו אצלו מותר לו לעשות אצלו בסוף שדהו משרה וביכר שירחיק ג' טפחים כשיעור הרחקת בור שיה ומערה וטעמא משום שאין הנזק בא לידי היזק מיד בשעושה המשרה אלא לאחר זמן לפיכך צרי' הנזק להרחיק את עצמו וכן כל כיוצא בזה שאין היזק שעושה בא כ בשעת המעשה כגון שהיה לחבירו אצלו בצלים זרועים מותר ל' לסמוך לו כרישי אע"פ שמוזקין לבצלים אח"כ כשגדלו הכרישים וכן אם היה לחבירו אצלו דבורים מותר לסמוך לו חרדל אע"פ ש שמוזק לדבורים אחר זמן כשגדל החרדל והימנעם ז' כת' שצריך להרחיק משרה וכרישים וחרדל מירק ובצלים ודבורים ג' טפחים או מעט יותר כדי שלא יהיה היזק בידם וכן כתב רב אלפס ואין נראה כן כנגמרא וכן אם היה לחבירו בור אצלו שדהו מותר ל' ליטע לו אילן סמוך לו ואין זה יכול לומר לו שרשי אילנו מפסדין את בורי שאין זה הנזק בא לידי מיד אלא לאחר זמן כשיגדל אבל כל שאר הרחקות שדברנו בהם עד עתה חשבינן להו כאלו הנזק בא לו מיד לפיכך חייב המזיק להרחיק בודא כשישנו שם ד דבר היזוק אבל אינו שם דבר הנזוק מותר לזה לסמוך חוץ מ מצפירת בור בשדה העשויה לבורות וחשבינן ליה מזיק בשעת חפירה משום דכל מדה ומדה ברע לארעו דאיך דנמצא שבפסדו בידים אבל לדעת רש"י ורב אלפס בכל הנך הרחקות אסור לסמוך אפילו אם אין שם דבר הנזוק כיון שהוא דבר שחבירו עשוי ל' לעשותו ואפי' אם בא לסמוך לו דבר המטלטל אינו יכול לומר ה הנזוני שאסמוך והיום או לבאר כשתבא אתה לסמוך ארחיק את שלי דחיישינן שמא יתעצל בהרחקתו ובינתים יבא היזק לזה ב בסמיכתו לפיכך אינו יכול לסמוך ואפי' שעשאו כדית' בגמ' שעשאו בשלו ואח"כ מכר חצי שדהו סמוך לדבר המזיק ללוקח צרי' לסלק היזקו ורח' ורח' כתבו בסבר' ראשונה ולזה הסכי' אא' הראש ז' סמוך באחד כאלו שדהו לו להרחיק וגרם היזק לחבירו כת' הראב"ד ז' שפטור מלשלם כי היכי דפטרינן בהנך דהגו נפצי כיתבא והוה א אדל רקתא ומזיק לאינשי וכן גבי אם סמוך כותלו ל' שוכך חבירו ומזיקתו הנמיה בגרמתו דחשבינן ליה גרמא כניזקין ופטור והוה באינך כולוהו וכ"כ לכתח' ליה כשבא לסמוך יכול חבירו לעכב עליו שלא יסמוך לו אע"פ שאין היזק יכול להגיע אליו מיד אלא מן ה דרח' שפסיעו כגון שכנפץ הפשתן והרח' מוליד המון' למקום אחר ומזיק וכיוצא בזה אפי' הכי יכול למונעו אבל בעל העיטו' כת על ההיא דלא יעמיד אדם תנור דקתני בה ואם היזק חייב לשלם דהוה בכל אינך שיעורין אם היזק אפי' לאח' שהרחיקו חייב לשלם ומשום דהיזק דנורא כינכר לכולי עלמ' וידיע נזקיה הוא דתנן הכא אבל נזקין דלעיל לא ידיעי אבל אי ידיעי ומינכרא כולתא לדייני חייב דממונא דידיה אויב וכן כתב אא' הראש ז' שכבולס חייב לשלם חוץ מהיזק הנמיה ע"י סמיכת כותל' והיזק דמנפין כיתבא שלא היה היזק ראוי לבא מכח מעשיו אלא ע"י הר' והנמיה לפיכך לא חשיב אלא גרמ' כניזקין הוא ופטור היזק באחד מאילו הדרכי' הנזקין והיא חזק וכתב הרמב"ן ז' שאין צריך שלש שנים שכתב בכל אלו אם לא הרחיק וראה חבירו ושתק הרי זה מחל ו ואין יכול לחזור ולהצריכו להרחיק ודא שגרא מהמנו שמו' כגון

ומפרש בידושלמי שכבוד משפה הפנימית שעובי כותלי התנור
בכלל השלשה טפחים כתב הו' ישעיה דכל הנך הרחקו ששמינו
גבי כותלו דוקא ככותל של לבנים אכל של אבנים אינו ניווק
בכל אלה וכן יראה מדברי רש"י והו' יונה כתב דאפילו ככותל א
אבנים נמי מיירי בת ה'מכס לא יחפור אדם לא בור ולא שיח ולא
מערה ולא יעשה כריכת מים לשרות בו בגדי לבנוס כצד כותלו
של חבירו אלא אם כן הרחיק מן הכותל ג' טפחי' וסד בסד לכותל
הבור או לכותל מקוה דמי או לכותל האמה מצד חבירו כדי שלא
יבלעו בו המים ויזיק לחבירו וכמו שהוכנס מכה שם על הכנדים
כדי שיתלבנו צריך להרחיק ד' אמות מפני שניתזין למרחוק עד
כאן ובגמרא מסיק דכותל בורו שנינו פי' דכל הני מתני בענין
ריחוקו מכותל בורו של חבירו ולא איירי בהרחקתו מכותל דעלמ'
ומכאן מסתבר שצריך להרחיקו גם מכותל חבירו דטפי מוקי הנך
כמי רגלים שצריך להרחיקו ג' טפחים הבא לסמוך כותל בצד
כותלו של חבירו צריך להרחיק ממנו ד' אמות אף על פי ש'ן ל'
לחבירו חלון ככותלו שיצטרך להרחיק בשבילו אפילו הני צריך
להרחיק משום דוושא פי' שבהילוך שהולכין אצל הכותל נידוש
הקרקע ומתחזק ומתקשה יסוד הכותל ואפילו היה לו כבר שם כ
כותל זה ימים רבים ונידוש הקרקע ונפל הכותל לא אמרינן כבר
נידוש המקום ההוא ואין צריך עוד דוושא ויכול לסמוך אלא א
אפי' הכי לא יסמוך ואם העיד חרטה שעדיין לא נידוש קרקעיתו
או אין חילוק בין כותל גינה לכותל חצר ומכותל חצר נמי צריך
להרחיק ואם העיד ישנה או אין צריך להרחיק אלא ככותל גינה
לפי שאין צורך בני אדם לילך בה וקרקעיתה אינה נידוש אבל
בכותל חצר אין צריך וכתב ר' שבת דירה דינו כגינה לפי שאין
דרך בני אדם להלך בו אצל הכותלים לפי שנותנים שם תבות
וספסלים ואם כותל חבירו הולך במרחק למערב ובא הוא לבנות
כותל כנגדו מצפון לדרום או אין צריך להרחיק משום דוושא ד
דבדבר מועט כזה לא ח' ישינן לדוושא ולדברי הרמבם דרך א
אחרת כזה שכתב ראובן שהיה כותלו סמוך לכותלו של שמעון
כמין גאם ובא ראובן לעשות כותל שני נגד כותלו של שמעון עד
שיעשה ג' כותלים כמין בית הרי שמעון מעטב עליו עד שירחיק
כבגדי ד' אמות כדי שיהא הבקום בין שני הכותלים רחב כדי
שירושו בו רבים ויתחזק הקרקע ואם לא היה באורך הכותל שבנו'
כנגדו אלא פחות מד' אמות בנה כנגדו ואינו מרחיק אעפ' שבנוע'
הרגל כלהלך שם שכותל פחות מד' אמות אינו צורך חזוק הארץ
עכ' אוצרי שמן או כותשי דיפות וכיוצא באילו שמכח הבאת'
כתרעזע ומתנגד כותל חבירו חייבין להרחיק כתב הרמבם אם
הזיק בשעת הגדנוד חייב לשלם שהרי בכחו בא חנוק היה
לחבירו שובך כמון לכותל הכפסיק ב נדום ובא זה להעמיד שם
סולם צריך להרחיק מן הכותל שיה' בינו ובין הכותל ארבע אמות
כדי שלא תקפוץ הגמיה מהסולם לשובך ואת הכותל במזחילה
ד' אמות כתב הרמבם כגון שהחזיק במזחילה שמה צרי' להגדנוד
לו מקום ד' אמות לתקנה ולא נהירא שלא נקבית לו חצר חבירו
ליבנס בה להקן מזחילתו בשביל שהחזיק שמה במזחילה ופי' ר'
שאם קנה כגמו מקום כדי לעלות למזחילתו צריך להרחיק ממנו
ד' אמות שיעור זקיפת סולם הבא לחפור בור בסוף שדהו סמוך
לגור חבירו אם אין שיה' חבירו עשויה לחפור בה בורו חופר
מיד סמוך למיצר ואין צריך להרחיק ואם אחר כך נבלך חבירו
לחפור גם הוא בור צריך להרחיקו טפחים כדי שיהיה בין חלל

בורו לחלל בור חבירו טפחים ואם שדה חבירו עשויה לבורות
או צריך להרחיק מן המצר ג' טפחים אפי' אם חופר בור בלא מים
וכשיבא חבירו לחפור ירחי' גם הוא ג' טפחי' ויסוד כל אחד כותל
בורו בסד לדעת הרמבם שצריך הרחקה ג' טפחים וגם טיחת סיד
אבל א' א' הראש זל כתב דבחד סני אם הרחיק אף צריך טיח סיד
ואם ירצה ישיח בסד ולא ירחיק החופר בור לתוך שדהו ומכר
חצי השדה ובא הלוקח לחפור גם הוא בור צריך להרחיק כל ש'
שיעור הרחקה אפילו אם היתה עשויה לבורות כיון שהראשון
בהית' עשה שהרי בשל' חפר שאלה לא' א' הראש זל ראובן חפר
גומא בחצרו שמי גשמים יקלחו לתוכה וכשרבו המים בוקעין
ועוברין דרך חומות מרתף שמעון וגם מכריח בחצ' שמעון מריח
המים נראה לי שראובן חייב לסלק היזקו אף לר' יוסי דאמר על
הניזק להרחיק את עצמו היבא דלא הוי גירי ד' ליה מודה הבא כ'
כיון דנפיש היזק דשמעון וגם תשמיש שמעון קבוע ואי אפשר
לו לסלק את עצמו דאין דירה בלא מרתף וחצר דלא קא' יוסי
אל' בבור ואילן אף על פי שהבור קדם לאילן לא יקוץ שזה חופר
בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו משום דסת' בור הוא מים מכונסין
ובקל יוכל הניזק לסלק את עצמו ולהרחיק את בורו מהאילן כזה
אמות ובוד לא הוי כולי האי תשמיש קבוע וגם לא נפיש היזק
כח'י האי ולהבי קא' יוסי על הניזק להרחיק עצמו אבל כבולחי
הרחקות דמתניתי' מוד' בור ר' יוסי דעל המזיק להרחיק את עצמו
והדבר ידוע דהחזק הזה גדול מכל הנך הזקות דמתניתין דמוד'
בהו ר' יוסי וגם לא דמי לאילן שלימים רבים עתיד הזיק לבא א'
אחר אשר יגדלו השרשים אבל כנודן זה מיד כשהמים רבים נ'
ומתאכפים בגומא בוקעין ועוברין לחצר שמעון והוי גירי ד' ל'
והמקרקע כפרק לא יחפור ששערו חכמים כל דבר ודבר לפי ש'
מה שראוי להזיק היבא שידוע קצב וסכום עד היכן דאר להזיק
בתבו השיעורים והיבא שאינו ידוע כתבו בבדי שלא זיק
בדתנן ומרח' ק' מבטיעותיו של חבירו וממנו כרי' שלא זיק כ' ב'
דרכיה דרכיה נועם וכל נתיבותיה שלום והפקדה תורה שלא
יעשה אדם בתוך שלו דבר הגורם הזק לחבירו ואברו חכמים ש'
שלב כל דבר מועיל חזקה לבד מלניזקין גדולים ולהבי דקרקע ח'
הגאונים שר' יוסי מודה בכל הרחקות דמתניתין כדי להחמיר ב'
בהרחקות וכן מצאתי תשובה לרבי' כדתתה גאון ראובן דאית ליה
בידא בצד חצר שמעון וקם שמעון וחפר בית הבסא הרחק ג'
טפחים ואבתי מפסד לבידא דראובן כי בעי להרחיק טפי או לא
דאמר הא דתנן לא יחפור וכו' תנא בארץ ישראל קא' ותנא בור
סמוך לבור ולא בור סמוך לבאר דבור מים מכונסין ודין כשלט'
טפחים דבהכי מחזיקין מיפו דמחצבי בהרים ואין נופל כותל
שביניהם ואין מוזיקות זו את זו אבל באריות אחרות דרפנו ארעהון
ועבדי דמתלחלחין ושואבות מים כזו לזו צריך להרחיק ב' אמות
מבאר מים חיים של חבירו עד חכשים אבה ועל המזיק להרחי' את
עצמו ואין יכול לומר החזקתי שאין חזקה לניזקין וכן כתב רב
עמרם מדלא יחבי רבנן שיעורא לכל ניזקין שלשה טפחים אלא
לכל היזק שיעור בפני עצמו הילכך ירחיק בית הבסא עד דאבוי
איבשו דלא נגרי שורייני כן טעמא דבית הבסא דלר' הווא דמילתא
ליחוי ג' אמה בבירסקי הרי כל הגאונים שוים בזה דיל' ל' סה'ם
כן המפורש וכל חזקות שלא נתפרשו בתלמוד שיעור הרחקותיהן
בבדי שלא זיק הילכך אם נראה לעיניכם המי הנאספי' לגומ' ראובן
עוברין למרתף שמעון חייב ראובן לסלק היזקו מרחיקן הארץ מן

אי אנו יכולי לישן מקול הטיש ומקול הריחי וכו' אין יכולי למחו בירו מלמד תנוקות של בית רבן ואפי' הן רבים ודה נמי לכל מ מילי דמצוה כגון לחלק צדקה או להתפלל בעשרה והרמבם ז"ל נתן למכוי שאינו מפולש דין חצר שכתב אחר מבני מכוי שאינו מפולש מבקש לעשות רופא או גרדי בני מכוי מעכבין עליו כופין בני מכוי זה את זה שלא להשיב ביניהם גרדי או רופא ולא אחר מבקש אומנות פי' היה שם מכוי אחד מכוי אומן או גרדי א' שהיה לו שם חנות או ריחים וכא אחר לירד לאומנותו או לעשות שם חנות או ריחים יכול זה לעכב עליו ברא שאותו הבא שבא מעיר אחרת אבל אם הוא מוזאת העיר אין יכול לעכב עליו אע"פ שאינו דר עמי במכוי ואין על שאם אחד מכוי רוצה לקבוע חנות או ריחים או לירד לאומנותו שאינו יכול למחו בידו ואפי' בן עיר אחר אם הו' פור' מס עמה כפי' הזאת הרי הו' בבני העיר ואין יכול ל' לעכב עליו בני העיר ובלבד של' כנס במכוי שיש שם בני אומנותו וכן יכולין בני עיר אחת למנוע בני עיר אחרת שאינן פורעין מס עמהן שלא יבאו סחורתם לכבוד בעירם או שלא יבאו לעירם ללוות בריבי לגוים ברא שמעכבי עליהן שלא למכ' על יד כדרך החנוני אבל אם מוכרי בבת אח' אין יכולי לעכב וכת' הו' יוסף הלוי הא דמעכבין עליהם דוקא בדלינא פסידא ללוקחין כגון שמוכרין בשאר בני העיר וגם אין סחורת' טובה יותר מטל בני העיר אבל אם נותנין חתר בזול או שכחורתן יותר טובה משל בני העיר לא עשו חכמים תקנה למוכרין כדי להפסיד ללוקחין ע"כ וכיום השוקא ו' יכולין לעכב עליהן כלל' ובלבד שימכרו בשו' אבל אין רשאין לחזור בעיר וכן לענין ללוות בריבית אין יכולין לעכב על הבאין בשוק מלוות בריבית לבני העירית המתקבצים שם לבא לשוק ואם בן עיר אחרת יש לו הקפות בע' ריש לו רשות לעמוד שם אפי' בשאינו יום השוק ולכבוד כשיעור שירותו כדי פרנסתו מן הריוח עד שיגבה הקפותיו וכן לענין ללוות בריבית יכול ללוות עד שישתכר כדי פרנסתו עד שיגבה שטרותיו לטון הרמבם ואם יש לו מלוה בעיר מוכר כדי פרנסתו עד שיפרע את חובו וילך לו ועל הרובלין הגחורין בעיריות אין יכולין לעכב עליון מלחיר ובלבד שלא יקבעו בעיר ואם הרובל תלמיד חכם אין יכולין למנועו אפי' מלקבוע וכן על מלכדי תנוקות אין יכולין למנוע אפילו מלקבוע אבל בשאר בעלי אומנות אין חילוק בין תלמיד חכם לאחר תלמיד חכם הפסיד סחורה לעיר היבין בני העיר למנוע לכל אדם לכבוד עד שימכרו הוא את שלו וכתב הרמבם ז"ל דוקא דליכא גוים דמזבני אבל אי איכא גוים דמזבני לא דהא לית ליה רהחא לצורבא כרבנן ואפס די להנך ישראל בכדי לא מפסדינן שאלה לאא הרמבם ז"ל ששאלת יהודי שרצה ללכת לבפר לדור שם להרויח ואומרין לו אנשי אותו כפר קמפסדת ל לחיותינו ורוצים להרחיקו בעל גבולם אין יכולין למנועו דלא ק קאמ' תלמודא אלא אדם חדר בעיר הזאת וכא להעמיד ריחים או חנות במקום אחר ואינו שייך בכס שלהם יכולין בני אותו העיר לעכב עליו אבל דבר פשוט הוא שאי' יכול לגור בכל מקו' שירצה ואין בני העיר יכולי לעכב עליו וכי קנו אותו הראשוני בחוק קנו

הלכתא היזק ראייה שמה היזק לפיכך שנים שהן שותפין בחצר אם יש בו דין חלוקה יכול כל אחד מהם ל לבנות את חבירו לחלק ואפי' לעשות ביניהם מחיצה למנוע כל את מהביט בשל חבירו ואם אין בו דין חלוקה ואין כל אחד מכיר את

חלקו אין שום אחד מהן יכול לבנות את חבירו לחלק ואפי' נחרצו לחלק יכולין לחזור בהן ואפי' אם לקחו בקנין דקנין דברי בעלמא הוא אבל אם בידר לו כל אחד חלקו וקנו על זה או לאחר שחלקו החזיק אחד מהן בחלקו אפי' שלא בפני חבירו ואפילו לא אמר לו חזק וקני נתקיים החלוקה ואין אחד מהם יכול לחזור בו וכופין זה את זה לעשו כותל ביניהם הא דכופין לעשות כותל ביניהם דוקא בשאין בעיר מנהג ידוע אבל אם נהגו שלא לעשותו אין כופין ואא' הראש ז"ל כתב שאפי' יש מנהג בעיר שלא לעשותו אין הולכין אחריו וכופין לעשותו וכתב הרמבם ז"ל כאן דכתב יב לביגדר בינו ובין חבירו ולא גדר ואתו גנבי וגנבי ליה מידי דרך הגדר חייב ל לשלומי ליה וכן כל הגורם לאפסודי כמנא דחכריה כי האי גונא אע"ג דלא עבדי בעשה והוא דאתרו ביה מעיקרא ולא נהיר לאא הרמבם ז"ל דאפי' פורץ גדר בפני בהמת חבירו בידים פטור מדיני אדם על ההבמה וכתב הר' יהודה ברצלוני אם האחר עני ואין ידו משגת לבנות אם השני רוצה ליכנס בשלו ולבנות בשלו אין צרי' דבר אחר אם לא רצה יש אומרים שדין כזה כדין הבית והעלייה של שנים שנפלו ולאחד אין ידו משגת לבנותה ואם שניה עניים ואין להן כדי לבנות הרי שניהם שנים כל אחד מוזק ודין ביחד עד שירוח להם המקום ומהו צריכין להרחיק שלא חזק אחד ל לחבירו ככל מה שיוכלו ואם יכולין ליקח מן הצדקה לעשו כותל מהוציא ודפנא הרי הם עושים יבין כך ובין כך צריכין לשכור עיצב מן החזק ככל מה שיוכלו ע"כ כתב אא' הרמבם ז"ל ואם חלקו ולא תבע שום אחד מהם לעשות הכותל ואחר זמן תבע האחר לחברו שיעשו אותו וטוען חבירו מחלת לי על החזק ראייה שאני מוזק או מכרתו או נתת לי במחנה והחזקתי בו שלש שנים אינה טענה דלא שייך כאן חזקה דטעמ' דחזקה כיון שלא מיהה הפסיד והיינו דוקא היכא שהבחזיק מוזק ואינו מוזק כגון מי שיש לו חלק פתוח לחצר חבירו אבל היכא שהבחזיק מיוזק כמו שהוא מוזק יכו' לומר לא חששתי למחנות בין שאני מוזק כמו שאתה מוזקני ודייתי מ' כמתין אולי תפחח אתה לתבוע וגם היזק תדיר הוא זה כמו קטור' ולא דמי לחלון דהת' לאו היזק תדיר הוא שלאורה הוא עשוי ולא להסתכל בו לחצר חבירו שאם ר' לאדם להסתכל לחצר חבירו אבל אם יש עדים שמחלו זה לזה על היזק ראייה שוב אין יכולין לחזור בהן דכותל זה יבנהו על מקום שניהם ובהוצא שניהם אע"פ שאין בו דין חלוקה ואין אחד מהם יכול לומר לא נתרצתי לחלו' אלא בתנאי שתבנה אתה משלך וכתב הרמבם ז"ל אפי' אם יש ל לאחד פי שנים בחצר כגון שהאחד בכוד ודאחר פשוט אפילו הכי יעשו הכותל בין שניהם שכל כך חייב לסלק היזק ראייה מי שאין לו אלא חלק אחד כמו מי שיש לו שני חלקים לפיכך אם אחר זמן נפל הכותל המקום והאבנים הן של שניהם אפי' שנפל פולו לרשות אחד מהם או שפינס והבניסם לרשותו אפילו שלא בעדים ושהו ברשותו זמן רב ואפילו שאין בו דין חלוקה ואינו יכול לומר לא נתרצית לחלוק אלא על מנת שאבננו הכל משלי

וכתב הר' יונה דוקא שהאבנים ניכרין שהן מזה הכותל אבל אם אינן ניכרין לא מבטיא אם טוען לקחתני ממך ח חלקך שהוא נאמן במיגו שיכול לומר אינם מאבני זה הכותל ואין כאן מיגו במקום חזקה אלא אפילו אם טוען אני כניתי מ' לי ב נאמן במיגו כתב הר' יוסף הלוי שאם אין בו דין חלוקה ולא נתרצ' האחד לחלוק אלא על מנת שיעשה חבירו כל הכותל אין לו תקב'

כגון שסייע עמו מיד או שאב לו לעשות או שראהו שעשאו בעוד
בלא הרחקה ושק אכל אף ה'אש ז'ל כתב שאף כאלו אין חזקה
בפחות משלש שנים וכטענה וכתב עוד הרמב"ם מי שהחזיק בגזק
כגון שפתח חלון או פתח אמת המים או שלא הרחיק מה שהיה לו
להרחיק והחזיק טוען אתה אמרת לי לעשותו או אתה מכרת לי
או מחלת לי אחר שראית ושקת ולא מחית והניזק אומר עכשיו
הוא שראיתי ולא דעתי מקודם אי שאמר בשראיתי מחיתי ואתה
אמרת עתה ארחיק או אסתור ואתה מדחה אותי מיום אל יום כדי
שתקבע הניזק ככל אילו וכיצא בהן על הניזק להביא ראיה ואם
לאו ישבע הניזק היכת ויפטר עד כאן אבל לדעת א"א ה'אש ז'ל
שלכל דבר צריך חזקה ג' שנים כל זמן שאינו מברר שהחזיק בראוי
אינו כלום וצריך להסיר הניזק יש נזיקין שאין להן חזקה כגון ה
קוטרא ובית הכסא ואם החזיק בהן קודם שהיה שם דבר הנזכר כתב
ה"י ונה דהוי חזקה אם בא בטענה שמכר לו או שנתן לו רשות ל
לעשותו והוא הולך לשיטתו שהוא פסק כרב אלפס שאין הניזק ר
דשאי לסמוך אע"פ שאין שם דבר הניזק וכיון שהיה יכול למחות
ולא מחה הוי חזקה אבל א"א ה'אש ז'ל כתב שאין להם חזקה לא
שנא אם החזיקו קודם שהיה שם דבר הניזק לא שנא א
אחר כן אם החזיקו קודם לכן אין להן חזקה לפי שלא היה יכול
הניזק למחות כדברי ר"ת שכל דבר רשאי לסמוך בשאין שם דבר
הניזק חוץ כבכור וכיון שלא היה יכול למחות בו אין להם חזקה ואם
החזיק אחר לא הוי חזקה כיון שהניזק גדול היא ודאי אין שום אדם
מוחל עליו ועל זה סמוך ולא מיחה וכן כתב הרמב"ם ז"ל וקוטרא פי
ר"ת דוקא קוטרא דכבשן שהוא גדול אבל בקוטרא דעלמא הוי ח
חזקה וכן כתב הר"ב ז"ל כבשונות של כחומים ושל יוצרין וכיצ
בהן אבל תנוד שהחזיר אופה בו פת וכן כירה ביון דלא שהי ק
קוטריהו רובא דיוכי לאו תדיר הוא ואית ליה חזקה ומיהו לכתחילה
כצי מעכב אפי' בעשן שאי תדיר הואיל וניזקת הוי ועשן תדיר נמי
דוקא היכא דמטיא לרשותא דחברי ברוח בעייה אבל אי לא מטי
ליה אלא ברוח שאינה מצויה לא מחייב לסלקי ואפי' ברוח מצויה
גמי דוק דמזיק לאינשי אבל אי לא מזיק לאינשי אע"ג דכשי לבית
ובשחזיר לאשיתיה הניזק הניזק לא הוי אלא הניזק מבין וקיימא עליו
חזקה ומיהו הא נמי לכתחילה מצי מעכב דהניזק מבין ודאי הוי עד
כא ובית הכסא פי ר"ת דוקא בעין בתי כסאות שלהן שהיו על גבי
קרקע וכגולין אבל שלבו שהיו כבוסין בחפירות יש להן חזקה וכתב
ה"י ווסף הלוי הא דקוטרא ובית הכסא אין להן חזקה דוקא דעביד
להו מניזק ברשותא דנפשיה ואזיל מינידו קוטרא וריחא לביתא ד
דניזק אבל אי אחזיק עביד בית הכסא כג"פיה דארעא דחבריה
דפתח לביתיה דמזיק אי נמי דעביד בית הכסא ברשותיה דנפשיה
ועוקא ריחיה אזיל לביתא דחבריה כיון דבגופיה דארעא קא מחזיק
אית ליה חזקה ואי טעין דזבנה כיהליה מדימן ובשבוט ומכל מקו
אית ליה לכסויי לההוא בית הכסא או להה' עוקא כי היכי דלסתל'
כיניה ריחא אע"ג דאחזיק ביה בהכי בלא כיסוי הא אמרינן אין חזקה
לניזק ואי לא קא מסלק ליה לריח כתב הרמב"ם דלא הוי חזקה כלל
אפי' אם א' כסליקב' לי לבי הכסא ומשתמישנ' בי במילת אחרית
לאו כל כמיני דלבי הכסא אחזיק וכיון דלא הוי חזקה לגופיה לא הוי
חזקה לביית אחרית ואינו נר' דכיון שהחזיק כגוף דקרק' הרי הו'
שלו לאיזה תשמיש שירצה ובלבד שלא יגיע לחבירו ממנו שום
נזק ולא דוקא דוקא קוטרא ובית הכסא אלא ד' הכל נזק גדול שאין דרך
העולם לסוכלו כי ההוא דפפי דהווי דגך עצורוי בשיבכותיה ד
ד' הווי דייקי שומשמי וזהו נאיר אפרנא וקאב' דלא הוי חזקה דאין

אדם סוכל שיפיל חכירו את כוחלו וכן הווא דרב יוסף ויהיה ליה
אילני והווי אתי כקווי דם ויחבי החוחיהו והווי אתי עורבי ואבלי
דמא וסלקי באילנא ומפסיד ליה וקאב' שהוצרכו להרחיק אע"פ ש
שהחזיקו בכך משום דדמי ליה לקוטרא ובית הכסא לפי שרב יוסף
היה איסתנים ולא היה יכול לסוכלו וכת' א"א ה'אש ז'ל מכאן משמ'
דכל דבר שידוע שאין המערער יכול לסוכלו אע"פ שאר בני אד'
סוכלין אותו אין לו חזקה כנגד מערער זה והניזק ראייה דחלוק כתב
הרמב"ם ז"ל שאין לו חזקה וא"א ה'אש ז'ל כתב שיש לו חזקה
כתב ר"ת כל נזק שאין לו חזקה אפי' הקנה לו בעדי' יכול לחזור בו
דקנין בטעות הוא דכבוד הוא שיכול לסכול ואינו יכול לסכול ויש
מחלקין שאם יש לו ראיה שמכר או נתן לו מהני אבל אין מועיל
ראיה שמחל לו אבל ר"י פי דנהי דלא אהני להו חזקה אבל אם יש
ראיה שמחל לו מהני ולזה הסכים א"א ה'אש ז'ל וקנין גם כן צריך
שלא בדעת המפרשי שאין צריך קנין שאינו אלא מחילה ומחילת
אינה צריכה קנין אלא ודאי צרי' קנין ואז מהני בין אם מכר או נתן
או מחל וכן כת' הרמב"ם ז"ל המחזיק בנזק שאין לו ח' ק' ושען שקנה
מירו של נזק על הניזק להביא ראיה ואם לא יביא ראיה ישבע זה
הניזק היסת שלא קנו בידי על כך ויסתלק זה הניזק. שאלה לא"א
ה'אש ז'ל ראובן יש לו בתי באלקעלה והעיד עשו' אכסדרא
אכסדראות והוצרות הכ פתוחות לאכסדראות ומקום הקצבים
היה בחצר שפתוח לאכסדרה שבית ראובן פתוח לתוכה ועתה מ
מקורב חזרו למכור הבשר חוץ לחצר סמוך לביתו של ראובן ו
וראובן מערער ואומר שאינו יכול לסכול שיהיו קצבין סמוך ל
לביתו מפני ריח רע של בשר והכלבים והחזירים שמצוין שם ב
במקום הקצבים חזין עם ראובן ואפי' אם במקום שמוכרין עתה
הבשר אינו של ראובן אלא של רבים כיון שמגיע ריח דע לבית ר
ראובן יותר ממה שהיה מגיע לו כשהיו מוכרין בחצר אינם יכולין
לקרב והניזק לבית ראובן ולא עוד אלא אפי' אם היה במקום של ק
קצבים עצבם אינם יכולין לעשות בו דבר שיכ' ממנו הניזק לראובן
ואפי' אם טוענין הקצבים שקנו המקום מראובן לקצב' שם בשר
והחזיקו בו שלש שנים ח' ו צריכין להרחיק שאי חזק לניזקין כאלו
ואפילו קנו והחזיקו אין חזקתן חזקה קנו
אחד מבני חצר שבקש לעשות רופא אומן או גרדי או מלמ'
תינוקות של גוים או סופר שטר' של בני הע' שרבים
באים אליה וצריכין לו בני חצר מעכבין עליו מפני שכא להם ה
הניזק ממנו וכן מעכבין עליו שלא למכור ביתו או שלא להשכיר
לאחד מאילו אפילו שאינו מוצא להשכירו בבדי שיטכור אותו זה
ואפי' שכל בני החבורה הסכימו לעשות כן חוץ נאחד שלא הסכי'
עמהם הוא מעכב עליהם וכן אם בקש אחד מבני החצר לפתוח ח
חנות בחצר יכולין לעכב עליו ולומר לו אין אנו יכולין לישן בקל
הנכנסים והיוצאין ודקדק הרשב"א מדתנן חנות שבחצר יכולין
למחות בידי ולא קאב' ולא יעשה אדם חנות בחצר שם שאפילו
חנות שבחצר שנעשה ברשות אפי' הכי יכולין זה למחות בידו ו
ולו סבורין היינו שיכולין אנו לקבל ועכשיו אין אנו יכולין לקבל
וכן כתב הרמב"ם ז"ל שהגאונים הנורו שאם החזיק ונעשה אומן או
גרדי ולא מחזו בו שכניו שאין לנזק זה חזקה דהוי הניזק קבוע. ב
בקוטרא ובית הכסא וכתב הרמב"ם דוקא בעלי אומנות וכיצא בהן
שאין קצבה לנכנסין ויוצאין דאין קביעות לבניסתן ויצאתן אבל
אי בעי לא יגורוי לכמה אינשי דיירי ביה לא מצי מעכבי אבל הוא
עושה מלאכתו בביתו ואין בני חצר יכולין לעכב עליו ולומר אין

התקנת שניהם אפילו אם יפול לרשות אחד מהם אבל ה' יונה ב
אם איש איש לישום אחד מהם סימן ויפול לרשות אחד מהם דוא ש
שלו מי שיש לו ארבע שדות סביב שדה חבירו והקיפו בשלש
ההות כגדר אין הניקף חייב לסייעו כלום שהרי לא ההנהו כל ז
זמן שהוא פרוץ ברביעית גדר גם את הרביעי חייב לשלם לו חצי
כאל מה שהוציא אפילו בכקעה אע"ג דמסתמא לא נהגו לגדור ה
ה' מילי גדר שבינו לבין חבירו משום היוק ראייה אבל אם ה
הקיפו מארבע רוחות ומנעו כמנו רגל אדם ובהמה חייב לשלם וכן
אם גדר ניקף את הרביעית חייב לשלם חלקו בשלש כיון דגלי
דעתיה דניח ליה וכתבו ר"מבם ז"ל דוקא שבנה המקף הכותל על
של שניהם אבל אם היה הכותל על זה שבנאו בחלקו בזה אין מ
מגלגלין עליו אלא דבר מועט כפי מה שיראה לדיינין שהרי אין
יכול להשתמש בכותל ע"כ כתב הרמב"ם הא דמגלגלין עליו
הכל דוקא כשגדר הרביעית בבנין לא שנא מקף ולא שנא ניקף
אבל אם גדר הרב עית בקנים אין בנותן לו אלא דמי בקנים
כתב הרמב"ם אם אין המקף יכול לברר כמה הוציא ישבע כעין ר
דאורית ויטול כיון שכרשות הוציא ואם אמר שומו לי בפחות ש
שבשומות ואטול בלא שבועה שומעין לו ולענין טענת פרעון א
אינו נאמן לומר פרעתי עד שיביא ראיה ואם מתחילה אמר לו כ
ניקף לא אתן לך כלום דלדידי סני בכשור בר זוזא אין כ תני לו
אלא דמי כשורא ופי' הרמב"ם לאו דוקא שאמר לו כן בתחילת ההיקף
אלא אפי' לא אמר לו אלא לאחר שגדר השלישית כיון שאמר לו
קודם שגדר הרביעית שעדיין לא נתחייב לו כלום והוא מוחה בו
פטור ואם החיצון הקיף בינו לבין חבירו בפנים כדפי' דשי' אתא
כפשיטתו ומשלם לו לעולם החצי בין אם גדר מקף או ניקף אבל
רבי יצחק פי' שהקיפו מבחוץ בינו לרשות הרבים לפי' זה יש חילול
דבמקום שנהגו שלא לגדור אין לחלק בין אם גדר המקף את ה
הרביעית בין אם גדרה ניקף אבל אם במקום שנהגו לגדור אף א
אם גדר המקף הרביעית אין כוהי בין לניקף שיחבל לומר היום או
למחר תוקקני לגדור כיני לבינד ונכמצא שלא נהנתי מהקיפך
כלום אבל אם גדר ניקף הרביעית או גלי דעתיה דניה ליה ואיכו
חושש שצריך לגדור בינו לבין חבירו ומגלגלין עליו את הכל ו
ואינו משלם חלקו בכל מה שגדר החיצון אלא כמה שכנגד שדה
דוקא אבל לא כמה שאינו כנגד שדהו ופי' הרמב"ם דדבי עבדין ח
חזינן לכולי דבועי' ארעתיה דחיצון כהדי פנימי בקיימי השתא
בתברתא כמה הוי וריבועא דפנימי לחוריה כמה הוי בתברתא ו
חזינן חושבן דתברתא לחוריה כמה הוי מבלל תברתא דהך ר
ריבועא רבה דחיצון אי פלגא פלגא אי תילתא תילתא והוא ניהו
שיעור דמחייבין פנימי למיתב לחיצון לפום דאיתיהני לפום ה
חושבן ארעתיה מכלל כוליה היקיפ' והוא ניהו שי עו היקפ' תירת
דגרם פנימי לחיצון וצריך לומר לפי' ר' יצחק דאף אם גדר ניקף
בצד רביעית נגד שדהו אין בחייבין אותו אלא אם גדר המקף כה
שגשאר עדין פתוח בצד הרביעית בשני צדדין כפי גודל שדות ה
המקיף דאם לא כן לא ההנהו כלום קנט

רשות היחיד או אויר רשות הרבים יש בהן היוק ראייה מזה לזה
אע"פ שצריך ליהדר מכני רשות הרבים יכול לומר בני רשות ה
הרבים אינם יכולין לראותי אלא כשאני עומד ביום אתה רואה א
אותי ביום וכלילה בשכתי ובקומי על כן כתב הר' יונה שאם הג
שפל ובני רשות הרבים יכולין לראות כמו מי שעומד כנגד אין כה
היוק ראייה וכיצד עושיין לכלק היוק כל אחד עושה מעק לחצי'
נגו ומוסיף מעט נגד סתימת חבירו כדי שלא יראו זה את זה ואם
אחד אוכר חצי שלי אכנה אותו לרוח מזרח והשני אוכר לא כי
אלא אני אכנה איתו רוח יפילו גורל ואם בא אח לפנינו ותבע ואמ
לחבירו כיון שבין שנינו יש לנו לעשו מעקה לצור' ג או תעשהו
כולו ואני נותן לך חצי ההוצאה או תן לי ואעשני שומעין לו ש
שמרויחין ביה ההעדפה וגם שאין שום אחר יכול להסתכל כלל
בשל חבירו אבל אם המתין עד שעשה חבירו חצי שלו ואמר לו
הואיל והתחלת תגמור יכול לומר לו למה לא התחלת אתה והיית
עושה כולו על שלך אלא שלא רצית לקלקל חובת כית להכביר
עליה בבנין גם אני מטעם זה איני רוצה לעשותו אף אם רחוקים
זה מזה אפי' כבלא ראות העין ויש בהן היוק ראי' והואם הם רחוקים
הרבה בענין שאין מסתלק היוק ראייה כמה שיבנה כל אחד חצי
ההעדפה אלא א"כ יכנה אחד מהם הכל אם יכולין להסכים שיבנה
אחד הכל ויקבל חצי ההוצאה מחבירו הרי טוב ויבנה הכל ויעשה
שטר לחבירו על חצי הבנין שהוא שלו ואם לאו ישילו גורל ביניה
מי יבנה הכל ויקח חצי הוצאה מחבירו קס

גג הסמוך לחצר חבירו בעל הגג מויק לבעל החצר ו
ואין בעל החצר מויק לבעל הגג לפיכך בעל
הגג צריך לעשות ביניהם כחיצה גבוה ד' אמות לסל'
החזקו ואין בעל החצר מסייעו אלא כפי שיגיע חלקו ל'
לכחיצת י' טפחים כדי שיהיה נתפש כנגב ואם קרקעית החצר ג
גבוה מן הגג צריך בעל הגג לבנות על שלו לכטה עד שיהיה גבוה
ד' אמות למעלה בקרקעית החצר כדי לסלק היוקו ואפי' אם הגג
נמוך מן החצר ד' אמות אכתי אכא היוק ראייה כמנו לחצר ש'
שאע"פ שאינו יכול להסתכל בכל החצר ככל מקום בשבע החצר
עומד בשפת חצרו וראנו בעל הגג לפיכך צריך לעשות כחיצה
גבוה ד' אמות בקרקעית החצר מלמעלה ואם הגג נמוך מן החצר
י' או אין צריך בעל החצר לסי' עו לכלום שנינו שהוא גבוה מן ה
הגג י' הוא נתפש עליו כנגב ואם אינו נמוך מבני ד' או יב' בעל
הגג עד קרקעי החצר ורואין כמה חסר עדיין להשלים לגבוה י'
ולזה יתן לו בעל החצר חצי שגם הוא יב' להשלימו עד עשר'
כדי שיהא נתפש עליו כנגב כגון אם הגג נמוך וטפחי יבנה הוא
לכדו ו' טפחים וד' הנותרים יתן לו מה החצי וה' יהודה בר צלוני
כת שאם הגג נמוך מן החצר ד' אמות אין צריך לעשו כלו דכיון
דהחצר גבוה מכנו ד' אמות טוב אין לו ויוק ראי' וה' א' הראש
ז"ל כתב בסברא הראשונה שני חצרות שקרקעית הא' גבוה
מחבירו צריך העלין לסייע לתחתון לבנות לכטה והתחתון צ'
צריך גם כן לסייע לעלין עד שיהא גבוה ד' אמות בקרקעי העליו
ולמע' לה כדפריש טעמא גבי ג' הנמוך בקרקעית החצר לפיכך
יקציעו הע' פר בקרקעית של העליונה שיעור עובי חצי הכותל
ובנין הכותל עד קרקעית שניהם עד שיהא גבוה ד' אמות בקרקעי'
העליונה ולמע' הר' יונה כתב ודאי התחתון צריך לסייע לעלין
בקרקעיתו ולמעלה ומיהו אין לו שיעור אלא הכל לפי אורך ה
חצר שאם חצרו של עליון גבוה הרבה או שחצרו של תחתון

אלא כשטר ואין מועיל לו סימן חזית אבל אם האחד כנה עליו ת
תקרה ומעזיבה וירי חזקה לדירה וכן אם יש לו בו חלונות מצדו
וכיכר ובעשו בשעת בנין ולא נהירא לא"א הראש ז'ל דודאי מוהני
חזית נחצר כי היכי דמהני בכקצה וכן כתב הר יהודה ברצלוני ד
דמהני חזית בכל תקו בין נחצר בין בבית וכת עוד אע"פ שנשתנו
המנהגות אם נהגו בשום מקום מנהג אחד לעצמו לשמור את כ
כותליהן מן הרמאים ילכו אחר מנהגן ויבנוהו כפי מה שיש מנהג
בעיר לעשות כותל החולקת בין החצרות שאין צריך בגן חזק כ
כמו כותלי מבית ואפי' אם לא נהגו לעשו אלא מהוציא או מנסרים
דקים אין יכולין לבנות יתיר מכאן כיון שמסיר חזק ראייה מעליהם
וכתב הרמב"ן ז'ל דהה נמי אם נהגו בפחות מזה במחצלת שאין י
יכולין לבנות ביות אבל רת כת' שאם נהגו בכח' מזה אינו כל' ואין
הולכין אחריו ואם אין מנהג ידוע בעיר כתב הר יונה שאין אחד
מוהם יכול לומר אני אעשה מהוציא ורפנ' אלא צריך לעשותו ב
פחות שבכותלין השנוי במשנה דהיינו כפסים ולבינים ושיעוד
עוביו בגויל שיה טפחים עם הסיד וכגזית חמשה ובכפסי ארבע
ובלבנים ש' שהוא יש מקום שנהגו לשנות באילו השיעורים ל'
לפחות מהן או להוסיף עליהן אין הולכין אחריו וכתב הרמב"ם ז'ל
שלא נאמרו שיעורין הללו אלא ככותל של טיש אבל בשל סיד
אינו צריך בשל גויל ששה טפחים שהדבר ידוע דבציר מהני קאי
עד ארבע אמות הילכך בשל סיד אין לדיין א"א מה שעיניו רואו'
על פי מוכחין ואם נהגו לעשות מהוציא ורפנא וקנו מידו לעשות
בבנין זה אינו יכול לחזור בו דלאו קנן דברים הוא וכתב הרמב"ם
ומיהו דוקא דקנו מיניה דמחייב ליתן כך וכך דדרך הודאה הוא
אנ' דרך שיעבוד דשיעב נפשי להכי ולא קנן דברי' הוא אבל אם
קנו מידו לתת כך וכך או לבנו' כיון שאין קנן גי' על החיוב ולא
על גוף המבוקש אלא על הנתיב עצמו והנתיב אין בה ממש אלא בעש'
בערמא הרי קנן דברים דמצי הדר ביה ואיכא מרובתא דסכירא
להו קנן לתת לאו קנן דברים הוא ולא מיקרי קנן דברים אלא
כמי שקנו מידו לחלוק או להשתתף או לילך עכ' ויראה מדברי א'
א"א הראש ז'ל דלכנות לא הוי קנן דברים ואם יש מנהג לעשותו
מאכנים ואמר אחד אני אעשנו כולו משלי בהוציא ורפנא יש א'
אומרים שחבירו מעכב עליו לומר אנו נעשנו בין שנינו כפי ה'
המנהג שהיום או למחר יפול ואצטרך לדון עמך בכל פעם ופעם
ויה' כיון שגמיר מעל חבירו חזק ראייתו אינו יכול לכופו ביותר
ולזה הכבים א"א הראש ז'ל שיעור גובה הכותל ארבי' אמו' וכיותר
מכאן אין מופין וכתב הר יהודה ברצלוני בד"א כדרים בבתי' אבל
אם דרים בעליות צריכים משפת מעזיבה העלייה ולמעלה ארבע
אמות ואם לאחר זמן טען האחד שבנאו הוא לבדו וחבירו אומר ש'
שסייעו בכנין הרי זה בחזקת שסייעו ואפי' שידוע שאחד כנאו ל'
לבדו ושואל מחבירו שיפרע לו את חלקו וטוען שפרעו נאמן ב'
בשבעת היסת ואפי' שטוען שפרעו קודם שגמר בנין הכותל נאמן
ואין כאן חזקה אין אדם פודע תוך זמנו דבכל שורה ושורה
זכנו הוא ולא דוקא בכל שורה ושורה אלא הה קודם גמר השורה
ואפילו אם יש עדים שתבעו חבירו שסייענו בכנין ולא רצה נ'
נאמן לומר נתתי את כ' עד שיביא עדים שהיה עמהם מיום שבנה
חבירו הכותל שלא פרעו או שיעידו העדי שהעמידו בכד' שסייעו
בבנין וצוהו בית דין לסייעו וסרה מלעשות צווי בית דין
יש אומרים רצה האחר להגביהו יותר בארבע אמות

שהרשות בידי שיד שניהם שווה בו וכל אחד יכול להשתמש
בכולו ופעמים שזה צריך להגביהו או שזה צריך להגביהו אלא זה
מגביה וטעין זה מגביה וטעין שכל אחד מגביה על שלו וכלבד
שלא יגביה כל כך שיתקלקל הכותל בכך לדעת הבקאים וא"א
הראש ז'ל כתב שחבירו מעכב עליו לומר חצי מקום הכותל שלי
ואיני רוצה שתמעט האויר שלי כי אני רוצה להשתמש על ח'
חצי המקום שלי וכן כתב הר יונה כותל המשוחף בין שנים ובא
אחד מהם לבנו עליו ולהגביהו חבירו מעכב עליו כיון שלא התנו
מתחיל להגביהו יוחר משיעור הזה ואם נהגו השותפין להגביהו
כל זמן שירצה הכל כמנהג המדינה לא מנעו חבירו מלהגביהו ו'
והגביהו אין חבירו חייב ל' יעו בכנין ואם אה"ב בנה השני כותל
בנגד תוספת השני וכיכר שרוצה לעשות חדר או אבסדרה בין ש'
שני הכותלים ונמצא שנהנה בתוספת שהוסיף חבירו מחייבין א'
אותו לסייעו גם כן בתוספת כפי מה שבנה כנגדו באורך ובחזק
אע"פ שעדין לא נת' התקרה מכותלו לכותל החולקת בין שניהם
אבל אין מחייבין ביותר גבה שבנה כנגדו ואם יש הוכחה שרוצה
להוסיף עוד בכותלו כגן שחפר בדאשו מקום לראשי קורות או
שהניח קורה ארוכה בראש הכותל ליתן עליה ראשי הקורות וכן
בארבו שהניח אבן נכנס ואבן יוצאה כד' שעושיין בכנין כשרוצו'
להוסיף עליו חייב לסייע בכל התוספת שהוסיף חבירו וכיהו כתב
הר יונה אם יטעון אין דעתי להוסיף אלא שורה אחת או שתיים נ'
נאמן ואינו נראה כן בגמ' אלא אינו נאמן מחייב לסייע בכל ואם
לאחר שבנה כנגדו אמר שפרע חלקו בתוספת חבירו וחבירו אומ'
שלא פרעו אינו נאמן לומר שפרעו ואפי' אם יש לצד זה שלא רצ'
מתחילה לסייע בתוספת במקום חפור ליתן בו ראשי קורות אינח
חזקה לטעון שסייעו עד שיביא עדים שפרע וכתב הרמב"ם ז'ל ש'
שחבירי נשבע בנקיטת חפץ ונטל והזיכה כתב שנוט' כלא שבוע'
דטפי הוי בחזקה שלא נתן מקובע זמן לחבירו ואמ' לו פרעהיך ב'
בזמני דקרימא לן דשקיל בלא שבועה ואם סמך על התוספ' סוכה
העשויה לצ' עד שלשים יום לא הוי ח' קה לטעון שפרע בו ח'
חלקו לאחר שלשים יום הוי חזקה ואם חברה בטיט לאלתר
הוי חזקה ואם סמך עליו סוכה של מצוה תוך שמה ימים לא הוי
חזקה לאחר שמה ימים הוי חזקה וכל זה בידי שידוע בעד' שזה
התובע בנה כל הכותל אבל אם אינו ידוע הרי הוא בחזקת שניהם
שאין אחד מהם בחזקת בני יותר כחבירו ואם הנתבע מודה לתובע
שבנאו אלא שטוען שפרעתיך נאמן כמינו דאי בעי אמ' בנית' כהר'
כי אמר נמי את בניתיה ופרעתיך לפלגא נאמן קנח
שנים שהיו שותפין בנינה ובאין לחלק אם יש בה דין חלוק'
מחייבין אותם לגדור ביניהם אפילו סהמא שאין מ'
מנהג ידוע דמסתמא ה' במקו' שנהגו לגדור אבל אם
נהגו שלא לגדור אין מחייבין אותם ובבקעה סתמא אין מחייבין א'
אותו אלא אם כן יש מנהג ידוע לגדור וכתב הרמב"ם דשיעור גובה
הגדר בנינה ובבקעה עשרה טפחים רצה אחד מהם לגדול בבקעה
בוגם בתוך שלו ובונה משלו ועושה חזית לסימן שהוא כנאו פי'
יטח בראש הכותל מבתי' לצד חבירו אמה על אמה ואם עושה ג'
גדר מהוציא ישים כל ראשי הקנים לצד חבירו שכימן זה קבעו ח'
חכמים למי שיעשנו לבדו לפיכך אם נפל הכותל דביקו והאבנים
שלו ואם עשאוהו שניהם יעשה כל אחד ואחד סימן ביה לצד ח'
חבירו ואם אה"ב יפ' לכותל דמקום ודאבנים של שניהם ופ' רשי'
דהה נמי אם עשאוהו שניהן ולא עשה שום אה' מהם סמך שהוא

והחצי לפי הנפשו והאי שכח ממון דקאמר דוקא ממון המיטלטל
דאיכא למיחש עליהן אבל ממון שאין מיטלטל אין גובי' עליו כלל
דליכא למיחש ליה למידי ואם יש לחוש לגזלת חצרות וקרקעות
ולשרפת בתים ולגניצתן גובים אף לפי כולן הואיל שעל עסק
הכל הם באים כל הדברים שהן לשמירת העיר תלמידי חכמים
פטורים דאינן צריכין שימור שתורתן משמרתן לפיכך פטורים
מכל מיני מסים בין קבועים בין שאינן קבועין והלמכס כת' שאין
ת' ח' פטורים ממעשר תבואתן ומכסף גלגלתן. אלא כשהצבור
נותנים ביחוד כך וכך לפטור את כולן והם פוסקים ביניהם אבל
אם אמ' המלך שיתן כל אחד כסף גלגלתו אין עמי הארץ פורעין
כשביל ת' ח' ולא עו' דמלכא לא טרת אלא אומר כך וכך אנשים
יש כאן וחייב כל אחד אם תפס מאחד או מרבים על ידי כולם
כדיניה כדמפורש בהגוזל גובין מעם הארץ בין מת' ח' וכן כתב
רו' כל אלה כגון שיש עליהם דבר קצוב כמס הגלגלת או בטסקא
דארעא ומעריכים על כל אחד ומקבצין אותו ביניה ואין על ת' ח'
לסייעם כלום ואינו נרא' לא' א' הואש זל' אלא בכל ענין פטור וכן
כתב הרמב"ם זל' דמחייבי צבורא למפרע עלייהו ממוןא דנפשייהו
לכי גזא דמלכא ואפילו שות' ח' עשירים הרבה חייבים הצבור ל'
לפרוע בעבורם שלא מפני עניותם נפטרו אלא מפני תורתם וכן
כתב הרמב"ם זל' וכתב ה' יוסף הלוי דוק' בת' ח' שתורתן אומנותן
אבל אין תורתן אומנותן חייב וכן כתב א' א' הואש זל' נראה שת' ח'
שיש להם אומנו או קצת מש' וכתן להתפרנ' בו קצת כדי חייו ולא
להתעשר ובכל עת שהוא פנוי מעסקו הוא חוזר על לימודו ולומ'
תדיר נקרא תורתו אומנותו ואדם שהוא בטל ואין לו שום משא'
ומתן בעיר אם בני העיר פייסו בשבילו כגון כשא גובה המס ל'
לגבות חוק הקצוב הוא מטילו על בני העיר לפי אמידת דעתו
עד כדי קצתו ואמרו לו בני העיר אדם זה בטל הוא ואינו ראוי
לפרוע המס ומחמת זה פטרו ונבה בהם חלקו שנתמעט צריך ל'
לשלם להם חלקו שהטיל עליה אכל אם מעצמו פוטרו גובה המס
פטור אעפ' שדשיל חלקו על שאר בני העיר ובשאר צרכי העיר
כגון חפירת הבור. ת' ותיקין חדרים וזרחובות גם ת' ח' חייבין בהן
אבל אם כל אדם האלך בעצמו לחפור ולתקן או הן פטורין שאין
להן להזדלזל ואף מן והתומים גובין לכל צרכי העיר ושמירתה
וממ' אם גבו ממס לחפור באר ולא מצאו מים צריכין להחזיר להם

ידרו גשמים על התקרה יעברו גם לכית וארעתא דהכי חלקו מ'
מעיקרא שיתקן בעל העלייה את גגו שלא ירדו מי גשמים לתחתון
אבל התחתון אינו חייב כלל להעמיד רגל לעליון וכן פי' ה' יצחק
וכן כתב א' א' הואש זל' חושפלה התקרה כולה וירדה למטה
הגיע לי' טפחים של תחתון חייבין שניהם לחזור ולכנותה אבל
כל זמן של' הגיע לי' טפחים אעפ' שאין התחתון יכול ליכנס לביתו
אלא א' כ' ישחה ויכנס אין העליון צריך לסייעו ואפי' שיאמ' התחתון
אני אבנה הכל משלי ואתן לך מקום לדור עד שאבננו יכ' ל' ה'
העליון לומר איני רוצה לטרוח ולצאת אפי' אינו משתמש בו אלא
בעצים ואם התנו מתחילה שסייענו לכנות כשתשפל כל זמן
שנשאר בגובה הבית כדי שיקח אדם משוי בינוני על כתפו וכתהפך
או אינו צריך לסייעו לא נשאר בו כשיעור הזה חייב לסייעו נפל'
כולו חולקין בעצים ובאכנים ובעפר כל אחד לפי מה ששלו גבוה
משל חבירו אבניו ועציו ועפרו מרובים היו בו אכנים שלמות ו'
ושבורות וכל אחד אומר שלי הן השלמות רואין איזה מהן ראויין
להשתכר כגון אם נופל למרחוק או העליון משתכר יותר ואם נפל'
תחתיו או התחתון משתכר יותר ואם אי' איפשר לעמוד עליו כגון
שנפל בליילה ופינוס חולקין אפי' אם הן ברשות אחד מהם דלא ח'
חשבינן ליה מוחזק בהן דשותפין לא קפדי אהדדי היה אחד
מהם מכיר מקצת האכנים והן שלימות וחשני מורה לו או שאמר
על כ' ידענא ועל כ' לא ידענא נוטלין אפי' הן גדולות וטובות יותר
משאר האכנים והשני נוטל כל כך כנגדו שלמות ואם אמר בעל'
העלייה לבעל הבית שיבנה הוא התחתון עד התקרה כדי שיבנה
הוא עליו עליתו ואינו רוצה הוא יבנה לו בית נידור בו עד שיתן ל'
לו כל יצאותיו ואם אין להם כ' שיבנו העליון יטול שלישי הקרקע
והתחתון יטול שני שלישים ואם מוכרין אותו מדעת שניהן יטול
העליון שלישי הדמים והתחתון כ' שלישים באו לבנות רצ' והתחתון
לשנות כבנין בענין שמרבה בחזק הבנין כגון להוסי' בעובי החומ'
או למעט בחלונות ובגובה וכו' ולעשות קורות חזקות יותר מ'
כמה שהיו ורשות בידו אבל אם בא לפחו בעובי החומה ולהרכיב'
בחלונות ובגובה הכותל ולעשות קורות קטנו אין שומעין לו וכן
עליון שבא להרחיב בחומה ולמעט בחלונות אין שומעין לו מפני
שמרבה להכביד על כותלי התחתון ואם בא לפחת בעובי החומה
ולהרבות בחלונות שומעין לו שממעט בכובד כתב הרמב"ם

מה שנבי' מהם קס ד'
אכית והעלייה שזחה של שנים כל הקלקול שיארע בכותלי'
מן התקרה ולמטה חייב בעה לתקנו ואם אינו רוצה ל'
לתקנו בעל העלי' כופחו ומן התקרה ולמעלה יתקנו בע' העלי'
אם ירצה והתקרה בעצמה כתב הרמב"ם שזחה על בע' והוא חייב
לתקנה וזמעיזיבה חייב בעל העלייה לתקנה וכן כתב הרמב"ם
לפי שיאמ' עליון לתחתון נטלתי אני עלייה כנגד ביתי כש' שאתה
עומד בקרקעך שנטלת כך העמידני בקרקעי וקרקע של עליון
זאת תקרה וכן כתב הרמב"ם זל' ודשי פי' דוקא בשוכר ומשכיר קאי
שצריך תחתון לתקן התקרה אבל שותפין לא דמסתמא ארעתא
דהכי נחית בעל העלייה לעלייה שלא יתקנה לו התחתון כי
התחתון אינו חושש לתקרה שהגן מגין עליו ואף אם ירצה בעל'
העלייה לסלק הגן כדי שיצטרך בער הבית לתקן התקרה כוחין ב'
בידו שהגן משועבד לבע' אף כשיש' שם תקר' כי הרבר ידוע אם

בענין שינוי עובי החומה אין שומעין לא לתחתון למעט בה' ולא
לעליון להרבות בה אפי' אם יש מנהג בשניהם בגי' וגזית שאם
זיה גי' ובה התחתון לשנות בגזית ואמר העליון אנא כותל חזק
בעינא כדמעיקרא וכן אם היה גזית ובה עליון לשנות בגי' אין ש'
שומעין לו אפי' אם הוא רוצה ליתן תוספת ההוצאה שיאמר לו ה'
התחתון איני רוצה למעט באויר ביתי טפח אבל שינוי בכובד ה'
הבנין כגון שבא לשנות כארזים או למעט בחלונות ולהרבות ב'
בגובה העלייה דוקא אם בא לשנות כדמנהג אין שומעין לו
אבל אם בא לשנות עד המנהג שומעין לו בין שאינו מפסידו
אלא בענין הכובד והכי איתא בתוספתא בית לאחד ו'
ועלייה לאחר ת' צה בעל העלייה לכנות דיוטא על גבה במקום ש'
שכחו לבנות כ' או ג' עושה הכל כמנהג המדינה קס ה'
בית הבר הבני על גבי סלע ונינה על גביו ונפתחה ה'
הכיפה בענין שאין בעל הגינה יכול לזרוע נינתו א'
אפי' לא נפתחה אלא ד' טפחים כפקום אחר בעל הגינה ש א

אינו רחב לעמוד בו ולהביט בה מרחוק איפשר שבכח צ' מועטת
יחלק ויזק ראי שלו וכי' בונה למעלה עד שיראו בני אדם ש
שאינו מוזק עוד בראיתו ע"כ וגם ככאן נת' הל' יהודה ברצלוני
שאם ההחזון נכרך מהעליון ד' אמות אין צריך לעשות כלו' אלא
העליון יעשה כל הד' אמות ואם אינו נמוך כמנו' ד' מה שחכר כן
הד' יעשהו בין שניהם ועליו ישלים העליון לכו' להשליכו ד' מ'
מקרקעי חצרו ולמעלה וא"א הראש זל כתב כסבר' הראשונ' קס"א
בני חצר כופין זה את זה לכנות דלת ובית שער לחצ' וכתב
ה"מכס ז' וכן כל הדברים שהחצר צריך להם צורך ג'
גדול או הדברים שנהגו בני המדינה לעשותו אבל שאר הדברים
כגון סו'ר וכיו'ר אינו בופהו עשה אחר מעצמו אם גילה השני ד'
דעתו שהו' חפץ בו כגלגלין עליו את הכל ונות לו חלקו בהוצאה
מי שיש לו בית בחצר אחר וי'נו דר עמהם חייב לעשות ע'
עמהם דלת נגר ומנעול אבל לא שאר דברים ואם הוא דר עמהם
חייב בכל וכת' ז' ח' כשגובין דברים אילו בהצר וזכין לפי הבמון
ולא לפי קירוב בגים ודוק בעיר דאיכא חצר רמקרבא ואיכא ד'
דכרהקא שייך לחלק אבל נחצר לא ח' ז' כ' נת' שדין החצ' כדין
העיר וכת' עוד אם אינו אחד מבני החצר אינו רוצה ליתן בזה ה'
התקן ואינו רוצה להשכיר ביתו שבהצר יתקנו הם וישכירו את
ביתו ויקח השכירות עד שיפ' עו' בו ד' קו' דנגיע' לו אחד
מבני החצר שבקש להשתמש בחצר תשמיש קבוע או שאר כל'
דבר שאין דרך אנשי המקום לעשותו בחצרותיהן בני החצר מ'
מעכבין עליה ח' מ' מהכבוטה שאין דרך בנות ישראל להחבנות
על גב הנהר ויראה כדברי רב אלפס שאין נקרא קבוע אלא א"כ
עשה מחיצה לפני בהמתו או לתנור וכי' ועו' לול' לתרנגולין
אבל בהעמדה בעלמא שהעמיד בהמה או תנור או כירים או לול'
ותרנגולין לא מקרי קבוע ומדברי א"א הראש ז' יראה דהאי נמי
מקרי קבוע החצרית השופכות כוס לביב אחד ונתקלקלו
צריכין לסייעו לתחתונה לתקנה' נמצא עליונה מסייעת ל'
לכולן ואין שום אחת מהן מסייעת לו והתחתונה אינה מתקנת א'
אלא כנגד חצרה

בני מבוי כופין זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי אבל אם
באו להעמיד לו דלתות איזה מהם שירצה יכול לעכב' ל'
לומר אני רוצה ליכנס בחבילתי עד פתחי ואפי' אם יסכימו כולם
להעמיד לו דלתות בני דשות הרבים מעכבי עליהן ואפי' אם ירצו
להעמיד הדלתות כפנים בבבוי הרבה לפי שפעמים דוחקין ו'
ונכנסין לתוכו הרבה יש מפרשין דוקא בפתוח לרשות הרבים א'
אבל אם פתוח לכרמלית או לסימטא אין מעכבין עליהן וה' יהוד'
ברצלוני כת' דאפי' פתוח לרשות הרבי' יכולין להצמיד לו דלתות
אלא א"כ הוא מפולש בשני ראשין לרשות הרבים וא"א הראש ז' ל'
כת' שאין חילוק בזה אלא לעולם מעכבין ומיהו מבואות דקטנים
הפתוחים לאותם הפתוחים לרשות הרבים או לסמטא רשאין בני
המבוי להעמיד להן דלתות כת' ה"מכס ז' דוקא במבוי שפתו'
לרשות הרשות הרבים שאין בו פתח בדופן רביעית אלא כולו מ'
מפולש אבל היה בו פתח בדופן רביעית שאינו רחב כרחנו של'
מבוי ויש ל' צימין ומלבן לעכב רגל רשות הרבי' כמנו' ומעמידין
לו דלתות וכן מבואות המפולשות לדרך עיר אחרת ובקשו בני
מבואה לסותמן בני אותה העיר מעכבין עליהם אפי' אם יש דרך
אחרת להם לעבור בשם חצר העוכדת בין שני מבואות ופתוחה
לאחד מהם ובא לפתוח פתח לשני לא מבעיא שבני אותה מבוי
שבאו לפתוח שם מעכבין עליהן אלא אפי' בני המבוי שהו' פתוחה

לו מעכבין עליהן שמרבה דריסת הרגל של בני מבוי האחר לכא'
לכאן דרך פתחה היה לו כבר פתח פתוח למבוי ונסתם כל'
זמן שלא פרצו פצימיו יכול לחזור ולפתחו פרצו פצימיו שוב א'
אינו יכול לחזור ולפתחו בו' א' במבוי שאינו מפולש אבל במבוי
מפולש אין מעכבין עליו וכת' ה"מכס ז' ואי אית ליה דלתות ש'
שנועלין בה בלילה בסתום דמי שמרבה עליהן הדרך בלילה
כתב ה"מכס ז' אחד מבני מבוי שבקש לסתום פתחו ולהחזירו
למבוי אח' בני מבוי מעכבין עליו שמי' יבא להדמס ונתמע כחלק
מהמס הקצו על בני המבוי לפיכ' מקו' שאי המס קצו על כניהמבוי
סותם את פתחו בכל עת שירצ' וכת' עו' בענין המבוי שבני המבוי
מעכבין זה את זה שלא להשתמש במבוי ה' חצרות הפתוחים
למבוי כל אחת יש לה רשות להשתמש כנגד חצרה וכלפי חוץ
אבל לא כלפי פנים לפיכך הפנימית כשהמשת עם כולם ואין א'
אחרת משתמש עמה והחיצונה משתמשת לכולם ואי' משתמשת
עם אחד מהן לפיכך אם בנה בעל השנייה איצטב' לפני פתחו אין
החיצונה מעכבת על ה' אבל הפנימית מעכבת עליה כפני שמרב'
עליהם באורך הדרך שצריכין להקיף סב' כ' האיצטבא כת' ה"מכס
ז' פתח בעל השנייה פתח אחד כינו לבין החיצונה אין החיצונה
מעכבת עליו שאין לה רשות להשתמש אלא מפתחה ולחוץ אבל
אם פתח בינו ולבין השלישית הפנימית מעכבת עליה ונראה לי
דכל כנגד חצרו יש לה רשות לפתח בין כלפי פנים בין כלפי חוץ
וכן כת' א"א הראש ז' וכן כת' ה"מכס ז' עוד אפי' אם חצרו של פ'
פנימי באמצע המבוי יאלא שכחצרו ולפנים אין חצר עוד פתו' לו
כולו ברשותו ויכול לסותמו כיון שאין אדם יכול לעבור שם אם
לא דרך עליו ע"כ וצריך לפרש שגם מן הצדדין הוא שלו עד נקר'
שהוא סתום וה' יהודה א' ברצלוני כת' שיכול לסתום אע"פ שאין
הצדדין שלו והוכיף לומר אם ראובן יש לו פתח לאורך המבוי
בצפון וחצר שמעון כנגדו בדרו' ופתחו של ראובן הוא לצד פנים
כלפי סתימת המבוי יותר משל שמעון יכול לעשות כות' כפתחו
עד כותל שכנגדו וסותם כל אותו המקום אע"פ שהוא כנגד חצרו
של שמעון ולא נהירא כלל שיקח מה שכנגד חצרו של שמעון ש'
טהזום או לבחור אם ירצה שמעון יפתח פתח למעלה מפתחו כ'
כלפי סתימת המבוי לצד פנים

בני העיר כופין זה את זה לעשות להם חוכה דלתים וברית
ולבנות להם בית הכנסת ולקנו' להם ספר תורה וביאים
וכתובים וכל מי שיש לו חצר בעיר אחרת ואינו דר שם חייב
לסייעם בחפירות כורות שיחין ומערות אבל בשאר הדברי' אינו
חייב לסייעם ואם הוא דר בעיר הרי הוא כאנשי העיר וכל מי
שדר שם שנים עשר חדש או שקל' שבית דירה הרי הוא כאנשי
העיר לכל דבר וכשגובין גבין לפי הגמון ולא לפי הנפשו ולאחר
שחלקו לפי הגמון רואין גם כן איזה בית קרוב לחוכה הוא פורע
יותר כיצד שני בתים שנים בקרוב זה בזה ויש בהן כמון בשוה פ'
פורעין בשוה ואם יש בית קרוב לחוכה ואין בו כמון ואחד רחוק
ויש בו כמון אין גובין מן הקרוב כלום כיון שאין לו על מה לחוש
ואם שני בתים יש בהן כמון בשוה ואחד קרוב ואחד רחוק הקרוב
יתן יותר מהרחוק ודוקא כשיש שלום בארץ ואיכא איבת מלכות
ואין לחוש אלא לאיתן וכו' אין דרך ליכטיו וכאקראי בעלמ' אבל
בזמן שיש מלחמה ומלכים מתגד' זה בזה אז לא גובין לן כ'
בקירוב בתים כלל דלגבי כרכ' ס' הכובש העיר קירוב וריחוק נת'
חדא מילתא היא הילכך אין גובין אלא לפי שנח הככין ואם נאי'
על עסקי נפשות גובין אף לפי נכשו' החצי לפי שבח גמון וו' חצי

לא לקנות ולא לכבוד הדין עמו וכל שכן אם בעל בהשלישים
אומר גור או איגוד ובעל השליש אינו רוצה אלא שישכור ממנו
אין הדין שישכור ממנו בעל שני השלישים כלום וגם אם בעל זה
השליש יכול לומר לו תשכר בו בהשלישים ואני חדש אלא ישכר בו
בעל שני השלישים הבל ולא נהירא דאם כן לקתה מדת הדין אלא
בין שאילו ישתמשו בו ביחד יפסיד בעל השני שלישי אם יתדע
שניהם להשכירו ישכירוהו ויקח כל אחד חלקו מהשכירות כפי
חלקו ואם ידעו להשתמש בו בעצמם ישתמשו בו כל אחד יומנו
אם הוא דבר שרגילין להשכירו לימים ואם הוא דבר שרגילין ל
להשכירו לל' יום או לשנה ישתמשו בו כל אחד לפי תוכן שרגילין
להשכיר לא פחות ולא יותר וכגורל שיטלו גורל איזה ישתמש
בו תחילה וזאתו שיש לו שני חלקים ישתמש בו זמן תשמישו ד
דצופין וכן כתב א"א הראש זל בשאלה שני אחין שיש להם כרתף
וגת בתוכו לאחר ב' חלקי ולאחר חלק שלישי אחד או ישתמשו
בו כדי חלקם אחד שתי שני ואחר שנה אחת ושיטלו גורל איזה
ישתמש תחילה והשני אומר שישתמש עמו ביחד בכל שנה ושנ
בל אחד לפי חלקו ועתה מכפף לי אי מדינן ליה לבית וישתמשו
בו לפי שני או לברחץ ובית הכד מאחר שאינו עשוי אלא לאיצר
יין וישתמשו בו ביחד ואם יהיה דינו כבית איך יטלו גורל אם י
יעשו ג' גורלות ואיפשר שיפול הגורל לבני שיש לו שני חלקים
שנה ראשונה ושלישית ולא יהיו שני דצופין או אם יפילו ב' ג
גורלות ומי שיש לו ב' חלקים ישתמש בו לעולם רצופו ואם דימו
כברחץ איך ישתמשו בבית הגת לפי שאחר מהם אומר שאינו ר
רוצה לקנות ענבים בשותפות תשובה דעו שאין חילוק בין
בית ובין כרתף וכי הגת אל' כל דבר שבעולם שהו' של ב' שותפין
ואין התשמיש נוח לשניהם ביחד כופין זה את זה לחלוק ואם כל
חלק וחלק ראוי לתשמישו הראשון חולקין ואם לאו חולקי אותו
ל' מנים ואם האחד עני ואי' לו במה להשתמש בו ושתמש בו ה
העשיר לבר אבל אם שניהם עשירים ואין גוה להם להשתמש ב
ביחד פשיטא שחולקין אותו לגמים ובגדון מה נר מתוך טענתם
שדרכן לקנות ענבים בימות הבציר ולדורכין גת וכונסים הדין
במרתף למוכרו כל השנה ואינם רוצים לקנות ולכבוד בשותפות
הילכך צריך לחלקו לגמים ואינו ראוי לחלק בפחות משנ' ורצו
ב' גורלות אח' משנה ואחר משנתים ואתו שיש לו ב' חלקי ישתכ
בו ב' שנים רצופות שני אחין שרשו כרתף ובית הכד ואינו
ראוי לחלק אם עשאים אביהם והשכיר השכר לאיצר ואם עשאו
לעצמו אומר העשיר לעניקת לך עבדים ודחין במרחץ וזהו
ועשה בבית הכד ואם אין לו יפסיד יש אומרים שהכל תלוי בדעת
האב שאם עשאו להשכיר צריכין להשכירו אפילו שניהם עשירי
ואי' אחד מהם יכול לומר גשתמש בו בעצמנו ואם עשאו לעצמו
לא יוכל אחד מהם לומר לחכירו להשכיר ואפי' אם ימצאו שוכר
ור' פי' שאינו תלוי בדעת האב שאפילו עשאו לעצמו אם ימצאו
שוכר אין העשיר יכול למחות בעני' כלהשכירו וכן אפילו אם ע
עשאו לשכור אם אין מוציאין שוכר להשכירו לו אומר עשיר ל
לעניקת לך עבדים ורחוץ וכפסיד העני בעובד ואין תקנה לעני
אלא שיכבוד חלקו לעשיר או יתן חלקו לעשיר שימכר לומר ה
העשיר או גור או איגוד או ישתמש בו אין בו דין חלוקה ו
ואבר אחר בעשה ב' חלקים האחד חלק גורל שיהיה בו חלק
והאחר חלק קטן ואקח אני הקטן ואתה תתן את הגורל מהם
פסק רב אלפס שאין שומעין לו וכן כתב הרמב"ם הל' וירחצו
ששומעין לו ולזה רמב"ם א"א ד' א"א ו' א"א ו' א"א ו' א"א

הקטן ואתה תקח הגדול ותן לי הדמים מה שטנה יותר על הקטן
בזה נדאין שומעין לו אפילו אם יאמר קח הגדול לפי שיש ב
בדמים ואני הקטן לפי שישו א"א א"א אקח את הגדול לפי שיש ב
בו כי ואתה הקטן אין שומעין לו וכתב הר' מה אכל אם יאמר לו
קח אתה חלק הגדול לפי שישו בדמים ואני הקטן או אקח הגדול
ואתה הקטן ואם אתה או שאיך חפץ בקטן אני אקח הכל שומעין
לו אף על פי שאינו מניח לחכירו ליקח הכל והוא דראובן יש לו
שיעור ולשמעון אין לו שיעור כגון חצר של ק' אמות ויש בו ל'
לראובן ו' חלקים ולשמעון ג' חלקים ואין שמעון רוצה לחלוק
כתב הר"ם זל שיכול ראובן לומר לו אחליק עמך ואטיל כל ח'
חלקי חייך לאמה אחת שאשתתף עמך ברביע חלקך ושוב יאמר
לשמעון גור או איגוד ואם אין בכל החצר אלא ג' אמות כת הרמב"ם
דאית ביה דינא דגור או איגוד ולא נהירא לי דמי' לכיטר לי נהי
דהשתא נמי לא חזי לי כ"מ מה שאתה אומר שאקח בדמים דבר
שאי' בו כדי תשמישו איני רוצה וטעם נכונה היא מהרבה כת' אם
אין בחצר אלא ג' אמות כיון ד' א' חזי לתשמיש חצר אלא לשמש
בה ידיו או למיעבד ביה עוקא לשופכין דליה השתא נמי דפליגי
מש לכל חר וחד שיעור דחזי להכי ופליגי וקרינן ביה שפיר כל
שאילו חלקו ושמו עליו וא"א הראש זל כת' דבבב' לא שייך
ביה דינא דגור או איגוד לפי שאינו דבר העומד לעצמו אלא מ
משתמש הוא לבתים ואין בית בלא חצר וכיון שהבתים מכפיקין
לשניהם צריכין הן להשתמש בחצר בשותפות ע"כ תשובה
לגאון ראובן שמעון ולמי ירשו בית שארכו יב' אב' ורחבו י' אמות
וחצר שארכו יח' אמות ורחבו י' אמות וכמו שכתב חלקי לראובן
וכת' לו ירשו ראובן ושמעון חלקו ועתה באים ראובן ושמעון ל
לחלוק חלק לוי שנפל להם ודאי שני חלקי ראובן חלקו חלק ש
שקנה משמעו נסתלקו כדי' דגור או איגוד שאין להם עסק בענין
החלוקה כלל שרא' נ"א ר' ביניה לחלוק אלא חלק לוי שנפל להם
אחר כך וכיון שאין בו דין חלוקה אית ביה דינא דגור או איגוד ו
יאמר ראובן לשמעון אקח כשני חלקי עד כדי שאר ג' חלק
המשותף בינינו שיעור חצר ובאותו שיעור גור או איגוד לי דינא
דגור או איגוד אלא בדבר שתשמישו שמה ואין בו כדי להו' רזה
ויש בו כראוי לאחר שאיזה מהם שיאגוד מכפיק לו להשכירו ה
לפ' כך יאמר לו גור כיון שמכפיק לך או איגוד אבל ובר שאי
תשמישו שמה כגון בשפתות או ככלים שאין מלאכתן שמה וכל
אחר צריך לשניהם אפילו אם רמזין שום אין האחד יכבוד לומר
לחכירו טול אתה זה ואני השני או אפבא לפי שכל אחד האחד
צריך לשניהם ואין צ' ל' אם אין דביות ש' ה שאינו יכול לומר
אתה האחד ואני השני וכו' שיקח המוכר הן להשכירו באי דביו כי
וכן אם יש רהם ידה או כרס ואין בטוח אחר ברם כיון שהתנה
אפילו אם דביות שום לא יאמר לו שול אתה מה ואני כשני י
איכ' ונת' דביות אפילו אם יאמר לו ש' אחר ש' אחר ש' אחר
אין שומעין לו שאבר האחד מכפיק לו ש' אחר ש' אחר ש' אחר
כפ' עשאו אלו אלו אלו אלו אלו אלו אלו אלו אלו אלו אלו אלו
יהשכו יאמר בשתנות אלא אבר וישי' וישי' וישי' וישי' וישי'
אגודת דביות ש' אבר וישי' וישי' וישי' וישי' וישי' וישי' וישי'
חלקו ב' חלקים חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו
אין יב' חלקים חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו
ש' חלקים חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו
חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו
חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו חלקו

ויורד לכסדה חזרע עד שיעשר בעל הכר לכית כדו כיפה בענין שיוכל בעל הגינה לזרוע לא שנה אם הם שוכר ומשכיר לא שנה אם הם שותפין שתחתון גם הוא צריך לתקדה שלא יתקלקל בית הכר שלו

בדי שזיה כותלו כמון לגינת חבירו ונפל בוץ או איתו לפנות אכניו ואם אמר לו פנה איתם ויהי שלך אין שומעין לו ואם נתרצה בעל הגינה בכך ופינה אותם וחזר זה ואמר תן לי אכני ואתן לך יציאותיך אין שומעין לו אבל כל זמן שלא פינה אותן אפילו הן בחצרו של זה ואמר לו פנה איתם ויהיו שלך לא קנה חצרו שלא כיון אלא לדחותו קסו

שתי גינות זו אצל זו וקרקעית האחת גבוהה משל חבירתה וירק גדל באותה הגבוהה כל שהעלין יכול לפשוט ידיו וליטלו הוא שלו אע"פ שגם ידו של תחתון מגיע שם ובלבד שלא יאגס לפשוט ידו יותר כדאי והשאר הוא של תחתון אפי' אם הוא גבוה ממנו הרבה עד שיצריך לעלות בסולם כדי ליטלו ואם ידו של עליון מגעת עד למטה כת"הו אברהם כד' דוד זל שהכל שלו חוץ מפחו' מג סמוך לקרקע שהו' ודאי של תחתון ואם יד העליון מגיע לעיקר ולא לנוף א' לנוף ולא לעיקר מובעיא ולא איפשיט' לפיכך לא יטול אלא חולקין ואם נטלו מובעיא אותן מידו אבל אילן העומד על המיצר חולקין פירותיו אפילו שהוא נוטה לתוך שדה של אחד מהם קסח

שטף נהר זיתיו ושתלם בשד' חבירו אם נעקר מהעפר עמוג שסביבותיהם בענין שראויים להתקיים על ידו חלוקה בעל הקרקע ובעל הזיתים בפירות כד' א' בתוך ג שנים אבל לאח' ג שנים הכל לבעל הקרקע ואם לא נעקר עמהם מהעפר שראוי להתקיים על ידו אפילו תוך ג שנים הכל לבעל הקרקע ואם בא בעל הזיתים ליטול אילנותיו בין תוך ג שנים בין לאחר ג שנים ה' חרשות בידו בח' ל אבל באי' אין שומעין לו וזה נותן לו דמי זיתיו כמו שעומדין לימכר לנטיעות ואם זה אומר לו טול אילנותיך ש שומעין לו דבוק זיתו לקוץ אם פסק עמו שיקצצם מיד והשדה אותו כל הפירות שעשו לבעל הקרקע ואם התנה שיקוץ בשירצה הבל ללוקח מכר סתם אם עשו זיתים רעים שאי' יוצא מסאה מהן רביעית שבן הן של לוקח ואם הם טובי שמסאה מהם יוצ' רביעית שמן מלבד הוצאה יחלוקו קסט

בי שיש לו בור לפניו מביתו של חבירו ויש לו דרך עליה אין לו רשות ליכנס שם אלא ביום בשע' שדרך בני אדם ליכנס ואין לו רשות להכניס בהמותיו שם אלא במלא ומצי' לחוץ וכל אחד מהם עושה מפתח לבור שלא ליכנס שום אחד שלא לדעת חבירו מי שיש לו גינה לפניו מגינתו של חבירו אין לו רשו' ליכנס בה בלילה ולא להכניס לתוכה תגריץ ולא יכנס מתוכה לשדה א' אחרת וחזיצין זרע הדרך נתן לו דרך מן הצד מודעת שניה נכנס בה באיזה שעה שירצה ומכניס לתוכה תגריץ אבל לא יכנס מתוכה לשדה אחרת ושניהם אינם רשאים לזרועו קע

חמש גנות והמסתפקו מים כמעין אחד ונתקלקל כולן מ מתקנות עם העליונה נמצא התתונה מתקנת עם כ כולן ומתקנת לעצמה והעליונה אינה מתקנת אלא לעצמה וחלופיהם בה חצרות המקלחו מים לביב אחד ונתקלקל כולם מתקנים עם התתונה נמצא עליונה מתקנת עם כולם ו ומתקנת לעצמה והתתונה אינה מתקנת אלא לעצמה אבת המי' המושכת על פני השדות ומושכין ממנה בדרך הליכתה כולן מ מושכין על הסדר ואין אחד מהם יכול לעכב ולומר אני אשקה ת

תחילה ואם בא אחד לסתום חילוך הביים להמשיכה לבורו עד ש שישקה תחילה ואחר מעכב על ידו כל דארי' גבר אבל אם האבה מושכת דרך הליכה על פי אחד מבעלי הכורות יכול בורו ואין צריך לסתום פי בורו מפני דרכי שלום קעא

שותפין שיש להם קרקע בשותפות בין שקנאוהו בשותפות או ירשוהו או ניתן להם בכ"ת ה' או זכו בו מן ההפקר או שאחד קנה מחבירו חצי שדהו ותבע מחבירו שיחלוקו ויהיה לו חלקו לבורו אם יש בו דין חלוקה כיפה את חבירו וחלוק עמו ואם אין בו דין חלוקה אינו יכול לכופו לחלוק ואין חלוק כזה בין קרקע לבלטל'ין כד' א' בזמן שאין אחד מהם מכיר את חלקו אלא כולם משתמשים בו ככולן אבל אם כל אחד מכיר את חלקו יכול לכוף חבירו להבדיל בין חלקו ובין חלק חבירו אף על פי שאין בו דין חלוקה ואיזהו דין חלוקה כל שאילו יחלק לפי השותפין יגיע לפחות שבהם חלק שעדין ישאר שם הראשון עליו אבל אם יתמעט החלק שלא יקרא בשם הראשון אין בו דין חלוקה לפיכך אין חולקים את החצר עד שיהא לכל אחד ד' אמות על ד' אמו' ודאי השדה עד שיגיע לכל אחד כד' חרישת יום אחד ולא הפרדס עד שיגיע לכל אחד ל' אילג' שהי' כד' עבוד' אדם אח' ליום אח' ושד' שרגליון להשק' עד שיגיע לכל אחד שיעור שיוכל פועל להשקו ביום אחד וכתב הרמב"ם כד' א' כשאין לו קרקע אצל אותו הראוי לו להצטרף עמו אבל אם יש לו קרקע אצל הראוי לו להצטרף עמו אם הוא בענין שאם היה בו דין חלוקה היו צריכים ליתן לו אותו שאצל המיצר שלו כגון דאיתנהו תרדיהו אחד מצרא עתה נמי יכול לכופו לחלוק וכת עוד שאם באין לחלוק בית או תנור אע"פ שיש בו דין חלוקה אם אין בו כדי שיגיע לכל אחד ואחד דרך ב בפני עצמו שלא יצטרך לעבוד על חלק חבירו אין בו דין חלוקה אלא דנין בו דין גוד או אגוד פי' שאם אחד יאמר לחבירו מכור לי חלקך בכך וכך או קנה אתה חלקי באותו סכום שומעים לו אפי' אם ישום אותו חרבה ביותר מכדי שיהיה כדי שלא יקחנה שותפין שכונתו לעלותו כדי שתשאר לו אפי' הכי שומעין לו והי' ישעיה כתב שאין שומעין לו אלא בכדי שיהיה וכן כתבו הגאונים ששמיץ אותו בכ' ד' וא"א הראש זל כתב כסכרא הראשונה ואם אין שום א' אחד מהם רוצה לקנות אלא למכור ומכרוהו לאחר ואם אין שום אחד מהם רוצה למכור אלא לקנות או שאין שום אחד מהם רוצ' לא למכור חלקו ולא לקנות חלק חבירו ישאר שותפין והי' דיב' הכי אם הוא דבר שאינו ראוי לשניהם להשתמש בו יחד ישתמש בו כל אחד יומו או ישכרוהו וחלקו השכר כמו עבד וכהנה ט טבאה או חנות דכל חד וחד מפיסד לחיותיה דחברו וכן בית שאי איפשר להם לדור ביחד וכתבו הגאונים דאף בחצר אי איפש לה' להשתמש ביחד משום החזק ראייה ובר' דבחצר צריכי' להשתמ' בו בשותפות כיון שאינם יכולין ליכנס לביתם אלא דרך החצ' היאך יכנס לביתו בימיו של חבירו אבל בדבר שאיפשר ש שתמשו בו ביחד כגון מרחץ ובית הבד צריכין להשתמש בו ביחד ואין אחד מהם יכול לומר לחבירו נשתמש בו לזמן שכשם שאינו יכול להפקיעו ממנו שיסתלק ממנו לגמרי כד' אינו יכול להפקיעו ממנו אפילו שעה אחת כיון שאיפשר להם להשתמש בהם ביחד כתב הר' יהודה ברצלוני שאם יש לשנים בית בשותפו' ראחד ב' חלקים ולשני שלישי ואין בו דין חלוקה ואיתו שיש לו שלישי טוען תתן לי שלישי השכירות או תשב כ' חדשי ואני חדש או שאמר גוד ה' השלישי שלי אבל לא אמר גוד או אגוד שני השלישים שלך ו בעל השני שלישי אינו רוצה לא

והנדולים רוצים לחלוק כד מעמידין להם אפטרופוס ודינן להם
גוד או איגוד וא"א זל כתב בתשובה דלא שייך ביתובל גוד או איגוד
שאין אפטרופוס רשאי למכור חלקן וכן כתב ר"ת קעב
חצר המתחלקת נותן לכל פתח ופתח ד' אמות והשאר חולקי
בשוה שכל פתח צריך לפניו ד' אמות לתוך החצר ואפי'
שהפתח רחב הרבה נוטל ד' אמות על פני כל רחבו לתוך אויר
החצר ואם אי הפתח רחב ד' משלים עליו מצדדין ד' כדי שיהיה לו
ד' על ד' ואם יש לאחד בית פתוח לחצר שיש בו ב' פתחים ולשני
אין ל' אלא פתח אחד אותו שיש לו ב' פתחים נוטל לכל פתח ד' א'
אמות כפי מה שהוא פתחו ובעל פתח האחד אין לו אלא ארבע
אמות לפניו ופי' הו' יוסף הלוי דמיירי בשני שקנו מן ההפקר כגון
שבנו במקום הפקר זה בנה לו בית ופתח לו ב' פתחים וזה בנה
בית ופתח לו פתח אחד ואחר כך הקיפו אותם עד שנעשה להם
לחצר וכן כתב הרמב"ם אבל שנים שקנו או ירשו ודאי קנו וירשו
בשוה חלק בחלק בין בבתיים בין בחצר ולא יטול האחד יותר מ'
מחבירו כלו' ור"י העמידו בראובן שחלק נכסיו על פני לב בניו
ונתן לאחד בית שיש לו ב' פתחים ולשני בית בפתח אחד וכן פיר'
ד"ח אבל שנים שירשו או קנו ודאי חולקים בשוה הבתים והחצר
ואף אם קימו וחלקו הבתים קודם חלוקת החצר לא אמרינן א'
אותו שעלה לחלקו הבית שיש לו ב' פתחים זכה בד' אמות בחצר
לכל אחד מפתחיו אלא חולקין אותו בשוה וכתב א"א הראש זל
כד"א כששני הבתים שוים וחלקו בית כנגד בית ולא הוצרכו לשו'
אותם ולהעלות בדמים אבל אם אינם שוים ושמו אותם והעלום
בדמים ואותו שהגיע לחלקו הבית עם הב' פתחים נתן לחבירו ח'
הדמים ששוה יותר על שלו בכלל זה העיר ר"י גם כן ד' אמו' שבחצ'
זכה בהם כמה שזכה כמה שביתו שוה יותר משל האחר אף על
פי שבעוד שלא חלקו לא חזוהו אמות שלו לגמרי אלא לפרק בו
משאו וחבירו היה משמש בו גם כן כשהיה מוצא אותם פנים עת'
שחלקו הם שלו לגמרי והזכמה כתב דמיירי בכל ענין בין באחוז
שחלקו או שותפין שקנו ביחד וחלקו הבית ואירך כך חלקו החצ'
לעולם נוטל לכל פתח ד' אמות בחצר חפירה דסופלי יש לה
ד' אמות בחצר לכל רוח פ' אם יש לאחד מהם חפירה בחצרו ש'
שנותנין כתובה גרעיני תמרים או שאר תשמיש נותנין לו ארבע
אמות בחצר לכל ד' רוחותיה ואם יחד אחד מפתח ביתו שלעולם
רגיל ליכנס לה דרך אותו פתח אין נותנין לו בשכילה אלא הר'
אמות שלפני החפירה שכנגד אותו פתח והראב"ד או לאו למימר'
שיהיה לחפירה ד' אמות לכל רוחותיה אלא לענין זה אמרינן שיש
לו ארבע אמות לכל רוח שיש לה לברר אותם לאמה רוח שירצה
ואם יחד לו פתח ביתו אין יכול לברר אלא יטלם כנגדו אבסדרה
אין לה ד' אמות בחצר ופירש ר"י אבסדרה הפתוחה לחצר אין
לה תורת בית ליתן לה ד' אמות בחצר ור"י פי' בית שאבסדרה ל'
לפניו אין לבית ד' אמות לפי שהיא פרוצה ברוח אחת ואיפשר ד'
דעייל בנה ובפרק משאו ואם אין לה ד' על ד' משלים עליה מן ה'
החצר לד' על ד' ואם יש לה מחיצה גם ברוח רביעית אלא שהם נ'
נמוכין אז נותנין לפניו ד' אמות בית שער יש לו ד' אמות בחצר
ופי' הרמב"ם דמיירי בבית שער במש שעוברין בו כשנכנסין לחצר
והוא של אחד מהם אלא שהאחרים יש להם דרך לעבור עליו
ונראה יותר כדפי' ר"י שהוא כמין בית קטן אצל בית גדול ופעמי
עובדים עליו ליכנס לגדול מרפסת יש לה ד' אמות בחצר וזו

ה פתחי עליות יורדות דרך מרפסת אחת אין לכולם אלא ארבע
אמות לול של תרנגולי אין לו ד' אמות בית שחציו מקורה וחציו
אינו מקורה בין שקיריו כלפי פנים בין שקיריו כלפי חוץ אין לו
ד' אמות בית סאתים כל זמן שלא נפרצו פצימיו יש לו ד' אמות
פרץ פצימיו אין לו ד' אמות בית שאין לו ד' אמות על ארבע
אמות אין לו ד' אמות בחצר הזבל שבחצר מתחלק לפי פתחי ה'
הבתים אבל חיל המלך המוטל על העיר לתת להם אכסניא אינו
מתחלק לפי פתחי הבתים אלא לפי האנשים הררים בבתים
לפיכך יון שצריך ליתן לפני כל פתח ד' אמות והא דתנן אין ח'
חולקין את החצר עד שיהא בו ד' אמות לכל אחד ואחד נלכד הד'
של הפתחים קאב' שצריך שיהא בו עד שיגיע לכל אחד לפתחו ד'
אמות ועוד ד' אמות לכל אחד לשיעור החצר וצריך שיהא ח' על
ח' כרובעות אבל אם ארוך וקצר אפי' שיש בו יותר מזה השיעור
אין בו דין חלוקה וכתב הר"י יוסף הלוי שאין צרי שיה' בו עד שיגיע
לכל פתח ד' אמות אלא אפי' אם יש בו פתחים הרבה אם יגיע לכל
אחד מהן ד' אמות לאחד מפתחיו ועוד ד' אמות לאחד החצר ש'
בו דין חלוקה וא"א הראש זל הביא דבריו לפסק הלכה ונראה
לחלק דוקא כשפתחי בתיים שוות שיש לאחד פתחים כמו לשני
דבהבי מסתברא למימר כיון שיגיע לכל אחד ד' אמות לפרק מ'
משאו ועוד ד' אמות לאויר החצר יחלקוהו אבל אם יש לאחד בית
עם שני פתחים ולשני בית בפתח אחד למה יפסיד בעל השני
פתחו כיון שכדין יש לו ד' אמו לכל אח מפתחיו א"כ למ' נכריחננו
לחלו' עד שיה' בו שיעור חצ' כלב החלק הבני לו לצור' פתחיו קעג
כל דבר שנתרצו שותפין לחלוק חולקין אע"י שאין בו דין
חלוקה הרשות בידם חוץ בכתבי הקודש שאין חולקין
אות אפיאם נתרצו שניהם משום בזיון כד"א שהן ככרך אח אבל
בב בריכות חולקין ואם הם שני ענינים אין בו דינא דגוד או א גוד
דתרוייהו צריכין להאי ולהאי ואם הם ענין אחד אמרינן בו גוד
או איגוד כדפיר' לעיל בסימן קע"א השותפין שנתרצו לחלוק ב'
בדבר שאין בו דין חלוקה יכולין לחזור בהן אפילו אם לקחו בקנין
שקנין רברים בעלמא הוא וכתב הרמב"ם זל אם קנו בידם שזה
רצה בריח פלו' זה רצה בריח פלוני אין יכולין לחזור בהם נ'
וא"א הראש זל כתב דכי האי גונא קנין דברים בעלמא הוא אלא
אם כן בירר זה רוח פלו' נ' וזה רוח פלו' וקנו בידם על זה וכן אם
חלקו החזיק אחד בהם בחלקו אפילו שלא בפני חבירו נתקיימת
החלוקה וזכה זה שבגדו בחלק השני ואין אחד מהם יכול לחזור
בו פילו לא אמר לו חבירו חזק וקני' והרמב"ם זל כתב דוקא ש'
שהחזיק כל אחד בשלו וא"א הראש זל תכ כסברא הראשונה
ואם חלקו בגורל לאחר שעל הגורל לאחד מהם נתקיימה החלוקה
לכורס שאלה רא"א הראש זל ישאלת לאה ורחל שהלקו
קרקעות בגורל בלא עדים ורצתה אחו' מהם לחזור הגורל אינו
קונה כי אם לברר החלקים אבל אם החזיק אחת מהן בחזקה אז
קיים החלוקה אף על פי שלא היו עדים בגורל כיון שהם מודות ש'
החלוקה קיימת ז' לא איברי סהדי אלא לשקרי הילכך אם מודות ש'
שהטילו גורל החזיקה אחת מהן החלוקה קיימת ומה שכתבת ש'
שעשו תנאי שתטול רחל ולאה קנין שתתקיים בידה הבתים שלה
אם יפלו בגורלה וכן לאה לרחל ורחל אמרת שאיני רוצה לקיים
ללאה הבתים בגורלה וכיון שנתכטל התנאי נתכטל כפי החלוקה
ולאה טוענת כי הגורל לא נתכטל וזה נראה בקב' נה שר רחל

יאמר שיקח איזה מהם שירצה כלא תוספת המים וכן כתב חז"ל יונה
אם יש להם עידיהם וזיבורית או גדולה וקטנה יכול לומר שול אתה
מן העידיהם בשומא כדי שיהיבורית ומה שישאר מן העידיהם י
יותר על שיהיבורית אני אטלנו ואתן לך דמיו אף על פי שאין
בו שיעור או תעשה אתה כן וכן בשדה גדולה וקטנה יאמר לו אני
אקח הקטנה ושול אתה מהגדולה שיעור הקטנה והיתרון אקחנו
ואתן לך דמיו אף על פי שאין בו שיעור או תעשה כן וכן כתב
א"א הראש זל וכן כתב רב האי בתשובה על חצר שיש בה בתים
ואין בכל אחד דין חלוקה אם יש לחלוק בתי נגד בתי או דיינין
בכל בית גוד או איגוד והשיב פשיטא בבתים שבחצר מתחלקין
בתים כנגד בתים במדה ובשום ואין אומר כל בית בפני עצמו
גוד או איגוד עוד שאלה ראובן ושמעון שידשו שני בתים
בחצר אחד גדולות שיש בכל אחד ואחד כדי חלוקה וגם דאריס
לחלוק זה כנגד זה והאחד אומר לחלוק כל בית וכית בפני עצמו
והשני אומר לא כי אלא לחלוק בית כנגד בית והשיב שלא יפסידו
על עצמן לחלוק כל בית אף על פי שיש לכל בית כדי חלוקה י
יחלקו בית כנגד בית שאלה לא"א הראש זל ראובן בת והני
אלכנה ובן והניח בית ועל כקצתו עלייה וגם חנות על מקצתו
ותחתיו מרתף לאצור בו יין וכל אלו הדירות כל אחד דירה בפני
עצמה העלייה עולין בה ברשות הרבים וגם החנות פתוח לרשות
הרבים וגם המרתף והודידו בית דין לאלמנה ולבן לכל אח בחצי
הבסיס כפי תקנת טולישלה ובא הזורש למכור חלקו ואו שרוצה
למכור הכל ביחד כדי שיהא שוה יותר ואומ' לאלמנה או גוד ותן
לי חצי מה שנותנין לי בכל הקרקעות או איגוד בשומא שנותנין
לי בבולן ואקבל מעותיהם ואתן לך חצי הדמים והאלמנה אומר
אין לי מעות לקנות אלא אני אקח הבית ואתה תקח השאר וישומו
בית דין אם ישו שאר הקרקעות כפי הבית שאני לוקח ורי טוב
ואם ישוה חלק אחד על של חבירו יתן אחד לחבירו מאי דביני ב
ביני תשובה אם יש בבית כדי חלוקה שיהיה לכל אחד ד'
אמות על ד' אמות יחלקו הבית מתחום ארעא עד רום רקיעא עם
העלייה והחנות שעל גבי המרתף שתחתיה ולא שייך כאן גוד
או איגוד כיון שיש בו כדי לזה ולזה ואם אין בבית כדי חלוקה והבן
אובר שרוצה למכור הכל ביחד כדי שימכור חלקו יותר ביוקר
ולומר לאלמנה גוד ותן לי חצי מה שנותנין לי בכל הקרקע או
איגוד בשומא שנותנין לי בכלם ואקבל המעות ואתן לך חצי ה
הדמים האי לאו טענה היא שאין זה גוד או איגוד כיון שאין לו מעו
לקנות בשלו אלא שאומ' לזה למכור לאחר דלא אמרי' גוד או איגוד
אלא כשאומרי אקנה חלקך לתשמישו או תקנה חלקי לתשמישך
אבל בכי' האי גונא שאומר גוד חלקי כדי שאמכור כל הקרקע או
אני אמכור הכל ואתן לך חצי הדמים כדי שימכור חלקו יותר
ביוקר לא שייך ביה גוד או איגוד ולא נדח' האח' מהסתפח כנחלתו
כשביל תוספ' הדמי' של זה אלא ימכור חלקו כמו שיוכל וחלוקה
ישתתף עם האחר וכל שכן בנדון זה שהעלייה דירה בפני עצמו
והחנות דירה בפני עצמו והברתף לעצמו שהדין עם האשה שאם
ירצה הבן יקחם כשומות בית דין ויעלו זה לזה בדמים וכת'
א"א הראש זל יש אומרים דלא אמרינן גוד או איגוד אלא אם כן
יד שניהם משגת לקנות אבל אם אחד אין ידו משגת לא
ורב אלפס כתב שהכל תלוי בתובע ולא
חיישינן אי לית ליה לנתבע כיון שהתובע עשיר יכול לומר ל'
לנתבע גוד או איגוד אפי' אם אין לנתבע כמה לקנות ע"כ וכן כתב
הרמבם זל יש אומרים שלא אמרינן גוד או איגוד אלא בנתינת

דמי' מיד אבל אמר גוד ואכתין לך המעות ל' יום או איגוד ותמתין
לי המעות ל' יום אין שומעין לו שיכול לומר לו אני נח לך ואתה
קשה ממני והרבה חילק בזה וכתב אם לאחר שאמר התובע גוד
או איגוד ואמר נתבע אגודנה והב' לי זמן תלתי' יומי זמן בית דין
לפרעון נותנין לו אבל אם השיב נתבע לתובע גוד אתה ושאל
התובע זמן אין נותנין לו ולא מחייבין הנתבע האידנא למיחת ל'
לדינא דגוד או איגוד ונפק' מינה דילמא אדהכי והכי איתרמי ליה
לנתבע זומי למיגד בהן אי נמי דילמא משבח מאן דזכין לחלקיה
מינה בדמי יתירי אינמי לכי מייתי תובע זומי אי אמר נתבע תנו
לי זמנא דטרחנא בתר זומי יהיבנא ליה זמן מהשתא ולא מתביע'
קמיית' והני מילי שנותני' זמן לנתבע כשמתחלה או איגוד והבו לי
זימנא אבל לא אמר מתחילה איגוד אלא תובע בעי למיגד ואומר
הבו לי זימנא זמן הדין אין ליתן לו זמן כד פרי' ובטל לו דינא דגוד
או איגוד אם לאחר כך בא ותובע דינא דגוד או איגוד ואמ' נתבע
איגודא והבו לי זמנא לא יהיבין ליה דמוכחא מילת' דאישתמוטי
משמיש ליה כיון דלא בעי למיגד מעיקרא ואי טעין נתבע לא ב
בעינא לכטרח בתר זומי עד דמוגידינא ניהלי מעכשיו ולאחר ל'
יום על מנת דמייתנא זומי תוך שלשים יום הדין עמו דילמ' אזיל
ומזבין ליה בזול והדר ביה תובע מדינא דגוד או איגוד אבל אי
לא טעין לא טענינן ליה ואי טעין תובע לוגדיה ניהליה מהשתא
ולבתר ל' יום על מנת דאי לא מייתי לי נתבע זומי תוך ל' יום ל'
למיגד בהו דתייהי דידי מעכשיו ולאחר ל' יום לא צייתין ליה נ
ואפילו אי שביק מהשתא זומי בכי דינא כיון דנתבע נתבע זמן תוך
ל' יום יהיבין ליה אי לא מייתי בתר ל' יום חזר דינו לשאול גוד או
איגוד כדמעיקר' וכי נתבע חזר לחבריה בדינא דגוד או איגוד אע"פ
שנתרצה השני לגוד או לאוגדיה לחבריה בסכום שהסכימו עליו
יכול התובע לחזור בו ולו' איני חפץ לחלוק אלא נשאר כבתחלה
בשותפות כל זמן שלא הקנו זה לזה באחד מן הקנינים וכן נתבע
נמי יכול לחזור בו מגוד לאיגוד או מאיגוד לגוד כל זמן שלא י
יקנו זה לזה באחד מן הקנינים ע"כ לשון אבי הראש זל כתב ה'
יונה דינא דגוד או איגוד לא שייך אלא ביורשין או במקבלי מתנ'
אבל אם לקחו שנים בית סאין בו כדי לזה וכדי לזה אין אחד מה'
יכול לומר גוד או איגוד שהדי' לדעת שיהיו שניהם שותפין בו
לקחתו ולא למכרו איש אל אחיו ונראי דבריו אם לא היו לה' ב'
דידה ולקחו לדור בו או אם היה להם בית דירה ולקחו להשכיר
לאחר אבל אם היה להם בית דירה ונפל או נשרף דירתו של א'
מהם או הוצרך למכרו מחמת דוחקו יכול לומר לחבירו גוד או
איגוד כיון שעריך לו לדור בו ואינו רוצה לדור עם אחר וכן נמי
אם הוצרכו שניהם ליכנס לדור בו וכן כתב דדינא דגוד או איגוד
אינו בשדה וזו היא סברתו דדוקא בדבר שבשתמשין בו ביחד ב
בשותפות כמו בית דירה ומרחץ וטלית ושובך ואין נוח לאחר ל'
להשתמש עם חבירו בשותפות שייך ביה דינ' דגוד או איגוד אבל
בשדה איפשר לעובדה בשותפו או למכרה לאריס ואין דבריו
נראין לי בזה ע"כ וכן כתב רב האי בתשובה דשייך בשותפין
שנשתתפו גוד או איגוד והרמבם כת' דבשכירות נמי אית דינא
דגוד או איגוד שכתב אחד השוכר מחבירו מקצת חצר או שדה
שאין בו דין חלוקה או ששכרו מקום אחד בשותפות כל אח' מהם
יכול לכונן חבירו לומר או שכור ממני חלקי או אשכור חלקך ואם
יש בו דין חלוקה חולקין ע"כ ותימא היאך יחלקו בכחיצה דבר
שאינו שלהם אלא בשכירות תשובה לרב האי דינא
שאין בו דין חלוקה וש' יתומים גדולים וקטנים

אם קלקל קודם שבא המצרן ואם אבל הפירות אותן שאכל אחר
שבא המצרן צריך לשלם ושאל קודם אי צריך לשלם ואם לזה
הלוקח קודם שבא המצרן אין שעבוד הבעל חוב חל עליו ואינו
טורף בהמצרן קנאה הלוקח במנה והיא שוה מאתים אם היה
נותנה בן לבל אדם כגון שמוכר מחמת דוחק לא יתן לו המצרן
אלא מנה ואם לא היה נותנה בן לאחר צריך ליתן לו מאתים וכן
ה' כיוצא בזה כגון שהרוויח לו זמן הפרעון אם היה עושה גם כן
לאחר או גם המצרן לא יתן ללוקח המעות אלא עד הזמן שקבע
לו ואם לא צריך ליתנה ללוקח מיד אע"פ שהוא לא יתנם למוכר
אלא עד הזמן שקבע לו ואם טען הלוקח שלא היה נותנה בן
לאחר והמצרן אומר שכן הוא היה מוכרה גם לאחר על המצרן ל
להביא ראיה קנאה בכיאתי ואינו שוה אלא מנה לא אמרינן כיון
ששלוחו זה לתקוני שדריה ולא לענותיה ואי כאן שליחו ויתבטל
היכר שאין זה עדות שפעמים אדם קונה שדה בהרב יותר מכדי
דמיו מפני שחפץ בו לפיכך אם המצרן רוצה אותה צריך ליתן לו
מאתים כתב הרמב"ם ז"ל אם טוען המצרן שעשו קנוניא ביניהם
נשבע הלוקח בנקיטת חפץ ונטל מאתים היו שם עדים שנתן
מאתים והמצרן טוען שאמנה היה בינו ובין המוכר והוא יודע כ
בודאי שלא לקחו ממנו אלא במנה נותן לו דמי כפי מה שהעדי'
מעידים ומסלקו ומשביעו שלקחו במאתים ונפסד היה תנאי ביניה
בין שהתנה המוכר בין שהתנה הלוקח אין המצרן יכול לסלקו
עד שיתקיימו התנאים ויזכה הלוקח בקרקע אחד שלא ישאר בזה
הערמה כלל ואחד כך יסלק אותו בעל כרחו ע"כ היה לשדה
הנמכר ד' מצרני מ' רוחותיו יד כולם שוה בה ויחלקיה כאלכסון
כדי שיגיע לכל אחד חלק על פני כל שדהו ואם היו חמשה
מצרני כגון שהיו שלשה משלשה רוחותיו וברוח רביעית ש
שבים אותם השנים חשוכים כאחד וניטליו בן שניהם חלק א
אחד באחד מן החלקים שנוטלים הג' כד' א' שבאו כאחד אבל אם
יקדם אחד וסילק ללוקח זכה בה הוא לכדו ואפילו היו המצרנים
הרבה ויש בהם שאינו מצרן אלא בחלק קטן מאד אם קדם הוא
וסילק ללוקח או קדם וקנאה זכה בה באו קצת מהמצרני ומקצתן
במדינה אחרת אלו שבכאן מסלקין ללוקח והוא שלהן לכדן
היו הרבה שותפין ביחד לרוח אחת לשדה הנמכרת כל אחר ואח'
בהן יכול לסלק ללוקח ואם קדם אחד מהם וסלקו זכה הוא ואין
שאר השותפין יכולין לערער ולא עוד אלא אפ' היה מצרן אחד ל
לשדה הנמכרת שדה משותף בין שנים ומצרן אחד אצלה שדה
של אדם אחד וקנאה אחד בהשותפין בשדה שאצל השדה הנמכר'
אין בעל השדה שביצד אחד יכול לומר לאחד מהשותפין אני מצרן
ורא' ואתה ספק דשמא יפול חלקך ביצד אחר אלא חשוב ודאי כ
כמותו כיון שיש לו חלק בכל השדה וכיון שקדם זכה ואין צריך ל'
לומר שאם קנאה איניש דעלמא שאחד מהמצרנים יכול לסלקו
אע"פ שיש לו שותף ואין הלוקח יכול לומר לו שמא יפול חלק מצד
אחר וכן אם שדה הנמכר של שנים ומכר אחד מהם חלקו לאחר
המצרן מסלקו ואין הלוקח יכול לומר כיון שאין החלק שקניתי מ
מסוים שמא יפול לי חלק ביצד אחר שאינו אצל מיצרן השדה שלך
כת הרמב"ם ז"ל אחד שלקח משנים שדה אחת וכל המצרן לסלקו
מחציו שלקח מן האחד אינו יכול לסלקו אלא אם כן מסלקו מ
מכולה או מניחו מכולה אבל המוכר קרקע לשנים יכול המצרן ל'
לסלק לשניהם או לסלק לאחד ולהניח לאחר בעל בנכסי א'
אשתו יש לו דין מצרנות שאם יש זה קרקע בנכסי מלוג ובאו ל'
דגבור קרקע שאצלו יכול הבעל לסלק הלוקח אפי' אם קנו כדוח

שמחלה ללוקח אינו כלום והבעל יכול לסלקו עכרח היא וסילקה
ללוקח וכן העבד שהיה נוש ונותן בנכסי אדונו וסירק את הלוקח
אם רצ' הבעל או האדון מקיי על ידיהן ואם לא רצ' לא יקיי ותחזור
ללוקח ויחזור הדמים המצרן שבא לסלק את הלוקח וקוד' שסילקו
מכר את השרה שיש לו על המוצר איכר זכותו וגם הלוקח שקנה
כמנו אין לו דין מצרן לסלק הלוקח שקנה סמוך למיצרן כי
שעושה שליח למכור שדהו אע"פ שהשלח בעצמו מצרן אינו ר'
רשאי לק' ות כדאמרינן גבי אפיטרופוס שמוכר לאחרים ואינו מ'
מוכר לעצמו וכשמכר לאחרים בתב הרמב"ם ז"ל שאינו יכול לסלק
הלוקח שהרי הוא כבר ואין לך בחילה גדולה מזו וגאון כתב דלא
אשכחן ראייה לבטולי מצרנותיה בדכי ומיהו אית למיחש לי דילמ'
איזול גבי לוקח כי היכי דכי מסלק ליה איזול דלמטי ליה בדמים מ'
מועטין ואע"ג דקנו מיני שליחותיה דמוכר קא עביד וכי קנו מיני'
לא לסלוקי נפשיה קנו מיניה אלא לסלוקי למוכר קנו מיניה בת'
הלוקח קודם שסילקו המצרן בתב גאון שאין המצרן יכול לסלק
ליורש והוסיף הרמב"ם ז"ל לומר הוא הדין אם נתנו לאחר קודם ש'
סלקו שאין המצרן יכול לסלק למקבל היבא דליכא למיחש ל'
לרמאותיה אבל ודאי אי זכניה לאחרים לא מבעיא היכא דזכנה
לוקח ראשון לאחרני דמיצ' מסלק ליה אלא אפ' דזכנה לוקח שני'
מבקבל בתנה או מהיורש המצרן בסלקו ואפי' היכא דקנו מיניה ד'
דבר מצרא ללוקח ראשון יכול לסלק ללוקח שני עכ' ואינו מבין
לכה אין המצרן מסלק ליורש של לוקח או למקבל בתנה כמנו ש'
שהרי אין הלוקח יכול להיריש א' ליתן אלא מה שיש לו בה בעל'
חוב שטרף בחיובו המצרן מסלקו לא שנא שמוחו לו ב' בחובו
לא שנא אם הגביהו ליה מרעתו בדא שאין הלוקח חפץ בה אבל א'
אם הלוקח חפץ בה חוזרת לו כדקיימא לן שומא הדיא לעולם כת'
הרמב"ם ז"ל בעל חוב של המוכר שטרף מהמצרן המצרן חוזר ו'
ונטל מן הלוקח והלוקח חוזר ונטל מהמוכר
והרמב"ם ז"ל כתב שאין המצרן חוזר על הלוקח שאין עשיית
הטוב והישר בממונו של זה ואע"פ שהמוכר קבל עליו אחריו ללוקח'
פעמים לא יוציא למוכר כמה לשלם ויהיה ללוקח הילכך אין
אחריותו אלא על המוכר שהלוקח אינו אלא כשליח ע"כ כתב
הרמב"ם ז"ל המצרן לא יכול לאחזתי לאיניש אחרינא בדוכתיה ל'
לסלוקי ללוקח בדינא דבר מצרא אלא היכא דאקב' ליה בארעא
קדמיא דקא תבע מחמתיה ואי לא לא מצ' לארורדי ומיהו הני
מילי לאפקי מיניה דלוקח הוא דלא מפקינן אבל לביהוי בדוכתי'
דבר מצרא לאומני זוזי ל' קצ' בזימניה דלא כפקע מצרנותיה
דבר מצרא אפי' שדרינהו על ידי שליח שעטאו בעדי בדוכתיה
קאי דינא דבר מצרא תקנת חכמים הוא מינו ועשית הטוב והישר
ה איל' שהוא רוצה לכבוד טוב וישר הו' שיקנה המצרן יותר באדם
אחר הרחוק לפיכך אם יש שום הפסד למוכר לא תקנו שלא תקנו
למצרן דבר א' הוא הפסד בוכר כגון אם הביא המצרן והלוקח כל'
אחד מעותיו בין אם היו מעותיו של לוקח טובי במשקלם או היו
חריפין יותר לצאת בהוצאה בטל זכות המצרן וכן אם היו מעותיו
של לוקח מותרין ושל מצרן צרורין ואומר שכך ניתנו לו ואינו
רשאי לפותחן עד שיבאו בעליהם ויעמרו על המכין וכן כל מהצ'
בוה וכתב הרמב"ם ז"ל הדין נמי אם הקדים הלוקח חכין כהדיטבי
לא מצ' לסלוקי ליה אלא בטבי ואינו נראה בן מוכרי
הרמב"ם שכתב החליף השדה נכבה או במטלטלין רואין דמי אית'
הבהמה או דמי המטלטלין ונותן לו בן המיצר ומסלקו ואין יכול
לומר תן לי כמו שלקחתי בו שהערבה היא זה ואינה טד

לא הכנתי תוכן הדברים אם הכתים היו של לאה ורחל בנה היו צריכות לקנין אחר החלוקה והחזקה דברין דהחזיקה אחת מהן ב בחלוקה קנו שתיהן ואם רוצה לומר שיגעו קנין לקיים החלוקה ולא החזיקה שום אחת מהן בחלק שנפל לה כי היו סבורות שאין קרקע נקנה אלא בחליפין כיון שהורה רחל קודם הקנין נתבטלה החלוקה אחין שחלקו אין לה זה על זה לא דרך שאם אביהם היה עובר דרך השד' שעלה לחלקו של ראובן לחלקו של שמעון ראובן מעכב עליו ולא סולמות לא מבעיא אם נפלה העלייה ל לראובן וחגית וחצצר לשמעון שאין ראובן רשאי להעמיד סולם בחצצר שמעון לעלות לעלייתו אלא אפילו נפל בחלק ראובן ה העלייה וחצצר והבית לשמעון אין ראובן יכול לסמוך על בית שמעון לעלות לעלייתו ולא אמת המים שאם היא עוברת על ש שדהו לשדה אחיו הוא מעכב עליו ולא חלונות כדבפרשינן לעי' שמסלקו לגמרי וסותם לו החלון שדם כשנים שקנו שדה מאחד וחלקו הו' שאין לאחד על חבירו כלום וכתב הרמב"ם זל אבל שנים שקנו שדה משני אנשים או משני אחין אין לאחד מהם להפסיק אמת המים ולא לשנות דבר ככל הניזקין שהחזיקו בהם המוכרין ע"כ ואחין שחלקו ועלה לחלק האחר כרם ולשני שדה הלכן יש לבעל הכרם ד' אמוח בשדה הלכן להפך בו מחוישתו קע"ד

האחי שבאין לחלוק ושמו החלקים זה כנגד זה ובאו ל להטיל גורלות ואחד מהם חפץ באחת מהחלקים ומעלה אותו ואומ' אני אתן בו כך וכך יותר על מה ששמאוחו או אתם תקחו אותו בכך וכך שומעין לו ואם אינן רוצים באותו ע עילוי יטלינו הוא בלא גורל וזה לאחד מהם שדה אצל שדה המשותף ואומר תנו לי חלקי אצל שדה שלי בלא גורל כת' הדימכם אם כולו שוה עידיית או זיבורי' שומעין לו ואם פסק שאין שומעים לו אע"פ שאין חלק אחד שוה על חבירו כלום אלא יכולין להעלותה עליו הרבה אע"פ שאינו שוה כל כך לאדם אחר יאמרו בעינינו הוא שוה כל כך ומיהו אם הוא פקח יכול לפחות מעילוי ולומר אני אתן בה כך וכך מעט יותר משווייה או אתם תקחו אותה בכך וכך והם לא ירצו בה ותשאר לו באותו הסכום ואין צרי' לומר שאם החלק הטוב אצל שדהו ושמו הטוב נגד הרע שאין שומעין לו ליטול בלא גורל וכתב הרמב"ם זל אבל אם חלק הרע אצל שדהו ואומר תנו לי מוצי מורתה מצד הרע בלא שומא וטולו א אתם חצי השטוב כדי שיהא חלקי סמוך לשלי חוירו הגא' ששומעין לו ואם יש להם ב' שדות לחלוק ואומר האחד שיחלקו כל שדה ו ושדה השני אומר שיחלקו שדה כנגד שדה אם שתיהם שוות ש שאין אחת טובה כלום בחברתה שומעין לו וחולקין שדה כנגד שדה ואם אמר האחד אני רוצה שיחלקו כל שדה ושדה אולי יפול חלקי באמצע ויהיה שמור יותר אינו טענה אבל אם אחת טובה מחברתה שוה צד כגון שהאחת קרובה לנהר ואחת קרובה לנגד קטן אוכל כיוצא בזה שומעין לו וחולקין כל שדה ושדה וכן אם יש לאחד שדה אצל אחד מהם ואומר שיחלקו כל אחת לשנים ב בטענה שאומר אם יחלקו שדה כנגד שדה אולי לא יפול לי חלקי אצל ביער שלי לכן אני רוצה לחלוק כל שדה ושדה כדי שיגיע לי לפחות חצי חלקי אצל שדה שלי שומעין לו ואם חולקין שדה אחת ויש לה נהר כמזרחתה ונגד מצפונה חולקים אותה כאלכסון לח' חלקים כדי שיגיע לכל אחד קרוב לנהר ולנגד כמו לחבירו ו בבור שבא לחלוק עם אחיו צריך ליתן לו כל חלקו ב' חד כגון אם יש לחם שדה לחלוק חולקין אותו לג' חלקים ולא יכול הפש' ט' ל

לומר נפיל הגורל בשלשתן ואם יעלה גורלי באמצע תקח אתה שני החלקים חצי צוני' אלא האמצעי של הכבוד כמה נפשך ויפילו גורל על שני החלקי החיצונים איזה יעלה לגורלו כד' א' בשכולה שוה אבל אם יש בו מקום טוב מחבירו לא אמרינן שיהא כל חלקו במקום הטוב כשומא כנגד המקום הרע כדי שיטול חלקו ביחד א אלא יטול חלקו בכל מקום ומקום בטוב וברע ואפילו אם כולה שוה אם יש לו טענה לפשוט כגון שיש להם ב' שדות האחת שני ידות על חבירתה והפשוט מצרן לגדולה יכול לומר אחלוק בו כ כדי שיפול לי חלקי קרוב לשדה שלי אע"פ שלא יטול הכבוד כל חלקו ביחד ויבס שנטול חלקו וחלק אחיו וכתב הרמב"ם זל אי דינו כבכור ליטול שני חלקים ביחד אלא על פי הגמ' אל א אשר יצא לו שמה הגורל יטול וכתב א"א הראש זל ונקטינן מהבא שנים שקנו שדה בשותפות אחד שלישי ואחד שני חלקי כשחולקי נוטל שני שלישים ביחד כיון שקנאום כאחת אבל ג שקנו שדה בשותפות ושיב קנה האחד חלק חבירו כשבאים לחלוק אינו יכול לכופ' לחבירו שיהן לו שני חלקין ביחד כיון ששני החלקים לא היו בתחילה שלו אלא בא מקחו ומכח אחיו שקב' הימנו השליש קעה **לא** היו כאן כל האחים ואותו שלפנינו מבקש לחלוק מ מקבץ ג שבקאים בשומא וחולק בפנינו ואם הם מעות ש שאין צריכים שומא אין צריך ג אלא ב' לראיה בעלמא וכתב הר' ישעיה דווקא משלטלי אבל במקרקעי אין יכול לחלוק בלא דעת חבירו וא"א הראש זל כתב שאין חלוק בין מקרקעי למשלטלי ומיהו כשיבא חבירו יכול לעלות על החלק שיגיע לחלקו של זה ולומר אותו החלק שוה בעיני יותר ואני אוסיף דמים יותר כמה ששמתם אותו שומעין לו לבטל החלוקה אבל אם בא לבטל ה החלוקה בלא טענה ולומר נפיל גורל אחד אין שומעין לו ואם אח' שחלקו בא להם אלא שלא ידעו בו בטלה החלוקה ואפילו שהיה להם ג' שדות ונטל כל אחד אחת מהם והשלישית חלקה ביניהם וכשבא האח השלישי נפל חלקו באותה שחלקו ביניהם לא נאמר ישאר כל אחד מהם בשלו אלא איזה מהם שירצה יכול לבטל כל החלוקה ויפילו גורל אחת לכלם וכתב הר' יונה אפי' נתרצה האח השלישי ליטול מעט מזה ומעט מזה בלא גורל אפי' הכי יכול כל אחד מהשנים לבטל החלוקה כיון שהיתה בטעות וכן אם בא בעצ' של אביהם ונבה חובו מחלקו של אחד מהם כגון שעשאו א אפותיקי בטלה החלוקה וחולקין חלוקה אחת אחד מהאחין או מזה שותפין שמכר חלקו לאחר שאר השותפין מסלקי' לל' קח ואפילו אם קנאו המצרן כתב א"א הראש זל שהשותף מסלקו דכל זמן שלא חלקו יש לו חלק בגוף השדה ועדיף טפי במצרן וכן כתב הר' יהודה בר' צלוני ולא מביעיא ששותף מסלק ללוקח אלא אפילו המצרן מסלקו כגון ראובן שמכר שדה לשמעון ולוי יש לו שדה אצ' השדה הנמכר לוי נותן הדמים ללוקח ומסלקו ואפילו שהלוקח תלמיד חכם ושכן וקרוב למוכר המצרן עם הארץ ו ורחוק מן המוכר המצרן קודם ומסלק את הלוקח החלוקה חשוב בשלוחו לכל דבר אע"פ שלא הודיעו תחילה שהוא קונה אותו ו ועדי הקנין של לוקח יכתבו השטר בשם המצרן ואין צריכי' קנין אחר וכן אם הוקרה צרי' ליתנו לו נכו שקנאה וכן אם גזלה צרי' המצרן ליקח אותה מפ' שקנאה אם חפץ בה ומיהו שלוחו הוא ל לתקן ולא לקלקל לפיכך אם תקן בה או השביתו נוחן לו ההוצא' וכתב גאון דהיה ליה ביורד ברשו' ושמן לו וידו על העליונה ואי בתר דתבעיה היה ליה ביורד שלא ברשות ואי עקר מיני' נטיעות או קלקל מנכה לו מן הדמים מה שקלקל אפילו אם

לפיכך אם טען הלוקח למצרן גזלן אתה בשד זו או ארי או שכיר או ממושכן צריך המצרן להביא ראיה שהוא מצרן שקרק זו בחזקתו וכל כיוצא בזה והרמה כתב לא מבעיא אם שניהם טוענין טענת ברי שעל הלוקח להביא ראיה אלא אפילו אם המצרן טוען שמא ולוקח בריא על הלוקח להביא ראיה דארע בחזקת מצרן קיימת וא"א הראש זל כתב דברי הרמבם כתב הרמה היכא דסלקי מצרן ללוקח ואח"כ נודע ששדה זו לא היתה של מצרן יד הלוקח על העלוונה רעה מחזיק במעותיו רעה מחזיר למצרן מעותיו וחוזר למקנתו וחיוב לשלם לו כל הפירו' שאכל ואם הנגזל שבא הקרק' עתה לידו רוצה לסלקה לוקח משום דינא דבר מצרא חזינא אי ידע דיבני והוה יכול לסלקי בעידנא דסלקי גזלנא ולא סלקיה תו לא יכיל ליה לסלקי ואי לא ידע ביה מקמי הכי אע"ג דאיתידע ליה לבתר דסלקיה גזלנא ללוקח לא בטלה מצרנותיה כהכי ע"כ המוכר לאשה או ליתומים קטנים אין בו משום דינא דבר מצרא לפי שאין דרך האשה לחזר ולקנות וכן היתומי אינם יכולין לחזר וטוב וישר הוא למכור להם כתב הרמבם כיון שמוטו ואנדרוגינו המצרן יכול לסלקי לפי שהוא ספק אשה קטן שהיא מצרן ורואין בו שזכות הוא לו וסלקו את הלוקח או יטלו לו חלק עם שאר המצרנים המוכר לשותפו המשותף עמו בשדות אחרו ואפי' אינו שותף עמו בשום קרקע אלא במשא ומתן ובסחורה אי בו מ משום דינא דבר מצר' שכני העיר ושכני שדה שכני העיר קדמין שכן ותלמיד חכם או קרוב ות"ח תלמיד חכם קודם שכן וקרוב שכן קודם ופי' ר"ש לא כדניא דבר מצרא איירי אלא דרך מוסר למי ימכור תחילה ואינן מצרנין לא זה ולא זה אבל אחד מאילו ש שבא לקנות וגם המצרן רוצה לקנות המצרן קודם ואפילו שקנה כבר המצרן מסלקו וכן כתב הרמבם ז"ל וכתב עוד שאם קדם א אחד מהם לחבירו וזה ואין האחד הראוי לקדם לו מסלקו הואיל שאין אחד מהם מצרן וזה פ' ששניהם מצרנים כגון שהשדה ס סמוכה לעיר ואחד יש לו שדה בעיר סמוכה לה והשני שדה מצד אחד וכן שכן ותלמיד חכם או שכן וקרוב או קרוב ות"ח ומיירי בשניהם מצרנים ובאין לקנו' קרקע שיש בו בנין והקרקע של אחד והבנין של אחר אם בעל הבנין יש לו כח בקרק' להיות בנינו בו עד עולם שאף אם יפול יחזור ויבנו או כל אחד ואחד הוא מ מצרן של חבירו לפיכך אינו בהם שכר חלקו לאחר חבירו מ מילק הלוקח ונראה שאפי' אם יבא המצרן שאצל זה הקרקע ל לקנות אחד מאלו מסלקו דחשיב כמו שותף שקוד' למצרן אבל אם אין לו כח בקרקע להיות בנינו בו אלא עד זמן ידוע או אם נ נפל שלא יוכל לחזור ולבנותו אז אם כבר בעל הקרקע זכ' הלוקח ואין בעל הבנין יכול לסלקו כבר בעל הבנין בעל הקרקע מסלק ללוקח וכן הדין כבי שיש לו אילנות בשדה חבירו אם יש לו חלק בגוף הקרקע שאם יבשו שיכול ליטע אחרים במקומן אז כל אחד מצרן לחבירו ואם בשיבשו לא יכול ליטע אחרים במקומן אז ב בעל הקרקע מעכב וכן הדין נמי אם נמכר קרקע הסמוכה לזה ה הקרקע שהקרקע לאחד והבנין לשני שבעל הקרקע הוא קודם לקנותו מבעל הבנין אלא א"כ שיש לבעל הבנין כח בגוף הקרקע בדפריש בתים כתב ר"ת שאין להן דינא דבר מצרא והרמה חילק שאם יש מקום ליכנס מזה לזה בענין שחשובין כאחד לענין עירו' לערב אחת אית בהו דינא דבר מצרא ואי לא לית בהו דינא דבר מצרא וא"א הראש ז"ל כתב על דברי ר"ת דבריו נכונים אלא שלא נהגו כך וכן כתב הר' יהודה ברצלוני שכתב דאין דינא דמצרנות אלא בקרקעות אבל לא במטלטלין וכל קרקעו שבעולם יש להן

דין מצרנית כגון בית המרחץ ובית הכר ושוככות ומגדלו ושדות וכרמים ובית השלחין ובורות שיחין ומערות והדומה להן ודמיון לקרקע כלל לא דמילתא כל דבר שיש בו חזקה יש בו מצרנו חוץ מהעבדים שיש להן חזקה ואין להן מצרנות ובמקומות שבבית ה הבנסת כתב הר' אברהם בר' דוד מכח הדין יש בהן מצרנות שהן בקרקע אע"פ שאין מתקבל על הדעת אבל זח אנו רואין שאם ה היתה האצטבא רחוקה שרבו יושביה ואחד מבני האצטבא רוצה למכור מקומו שצריך למכרו לבני האצטבא הנותן מתנה לחבירו אין בעל המיצר יכול לסלקו ואם כתב לו אחריות יכול לסלקו שודאי מכר הוא וכתב לו לשון מתנה להערים ולהפקיע זכות המצרן וישומו בו ככה שיה וכן יתן לו בה ואם מור' שכיון להערים אלא שקנאו בכך וכך נשבע בנקיטת חפץ ונוטל והרמבם כתב ויראה שצריך לטעון דמים שהן ראויין או ית' מעט אבל אם אוכר על שדה מנה שקנאו כמאתים אינו נאמן ואם פ רש בשטר המתנה שקבל אחריות בכך וכך ואינו מודה שלקחה אלא אומר מתנה היא צריך דמצרן ליתן לכקכל כל מה שמפורש ב באחריות אפי' הוא מאתים והוא אינו שוה אלא מנה הית' שדה שאצל המצרן הפקר וכא אח' והחזי' בה אם ימצ' כמות במקום אחר של הפקר להחזי' בה יכול המצרן לסלקו ואם לאו אינו יכול לסלקו מי שמש"ן שדהו ואח"כ בא המלוה לקנותו אין המצרן יכול לסלקו ולא עוד אלא אפי' קדם המצרן וקנאו כת' א"א הראש ז"ל שהמלוה מסלקו וכתב הרמה ז"ל ודוקא שקנאה בתר שתא אבל כגו שתא איערומי קא מערים וכי' אם אידע למוכר כקרה שצריך לביכרה ומוכח מילתא דלא קא מערים אפי' כגו שתא לית ביה דינא דבר מצרא וכתב א"א ז"ל אם בתחילת המשכונא נ"א דמצרן לערער ול' אני אלוה לך כי שמא כונתו להערי' למוכר למלוה י"א שהדין עמו וי"א דמ"ל האיך ניח לו ללוות מכנו כי ירויח לי הוצק ולא יגוש אותי וכן נראה אמנם דבר זה תלוי בראיית הדיינין אם ירא לדיין שיש בו ערמה כגון שלא נמשך זמן המכר אחר זמן ההלווא או שאי רגיל ללוות לו וכל כיוצא ביה דוחין את דמלוה ע"כ ואם שדה הסמוכה למשכונא נמכרת נר' לוי דלוה מעכב על המלוה ואין ה המלוה מעכב על הלוה אבל אם אין הלוה חפץ לקנותה ודאי לא גרע כח המלוה בה מכח שאר המצרנים ואם קדם וקנה זכה וכן כתב הר' יהודה ברצלוני שכירות כתב הרמבם שאין בו דינ' דבר מצרא וא"א הראש ז"ל כתב בתשובה שיש בו דינא דבר מצרא דשכירות ליומיה במכר הוא ומטעם זה יש בו אונאה והיה לענין מצרנות שיד' ביה הטוב והישר כמו גבי מכר קעו

השותפין
שכאין להשתתף אין השיתוף נגמר בדיב' לומ' שאם אמר ב או ונשתתף יחד בכך וכך שלא יוכלו לחזור בהם ואינו מתקיים אלא בקנין וכיון שצריך קנין כל דבר ודבר לפי קנינו כתקיים שית' פו לפיכך הכטבע שאינו נקני בקנין אין השיתוף בתקיים בו בקנין שאפי' אם קנו מיד שניהם ש שיביא כל אחד בעותיו וישתתפו בהם וכחבו שטר על זה והעירו עדים אינו מועיל וכתב הרמבם שצריך שיביא כל אחד מעותיו ויטלוהו אותם לכיס אחד ויגביהו שניהם אח הכיס ונר' דהוה אם כל אחד משך מע' תי של חבירו דמהני ואפילו לא עשו' לא זה ולא זה אלא נשתתפו והתחילו לישא וליתן בעסק השית' לקנות או למכור נראה דמהני וכתב הרמבם ז"ל נשתתפו בשא' בטלטלי ביון שקנו מידו שזה יביא חביתו של י"ן וזה כדו של דבש נשתתפו בהן ונעשו שיתפין בהן וכן אם עירבו פירותיהן או עשברו בקים בשותפות והניח זה חביתו וזה כדו שנשתתפו בהן הרי אלו ש

מועלת לו כלום וכיים א"א הראש זל וכן כל כיוצא בזה שיראה
לדין שהוא ערמה אינו מבטל כח המיצרן אמר המיצרן אטרח ו
ואביא המעות לא נטרינן ליה ואכד זכותו אמר אי יל ואיתי ז
זווי אי איניש אמיד הוא נטרינן ליה ואי לא לא נטרינן ליה
וכתב הרב דוקא דאתא בר כיצד למיזבן או לסלק ללוקח לכתר
דידע בזכיניה וכדמי זכיני אי נמי בתר דידע דבעי מוכר לזכוני
חד מנייהו בהני דמי אבל אי במקמי דאתו לבי דינ או לגבי מוכר
לא הוה ידע בהני זכיני אי נמי ידע בהני זכיני ולא הוה ידע בסכו
דמיה כי אמר איזיל ואיתי זווי אע"ג דלא אמיד נטרינן ליה דדוק
שיעור דאזיל ואיתי כגו ביתיה אבל טפי לא נטרינן ליה ע"כ
קנאה הלוקח לכנות בה בית ומיצרן רוצה אותה לזרעה אינו י
יכול לסלקו לפי שיש יותר ישוב העולם בכנינה דבתי מבזרע
כתב א"א זל אם המיצרן רוצה לנטועה שיכול לסלקו שחשו טפי
מבתיים היה דבר נפטיק בין שדה הנמכרת ובין המיצרן כגון
טלע או גומא או רכב דקלים וכיוצא בזה אם יכול להכניס אפילו
תלם אחד בתוך דבר המפטיק לערב שתי השדות יכול לסלקו
ואם לאו אינו יכול לסלקו קנה הלוקח בעט קרקע באמצע
שדה המוכר ואחר כך מכר לו שאר הקרקע שבצד אותו שבאמצע
דואים אם אותו המעט שקנה תחילה הוא דבר הראוי לימכר בפני
עצמו כגון שהוא עידיית או זיבורי לגבי זו שקנה באחרונה יש לו
דין כשאר מיצרן אחר כך כשקנה מותר השדה של המוכר ואם
לאו שהוא כמו שאר השדה או ודאי כיון להערי ואין לו דין מיצרן
ופי ר"ב האי שאף אותו מעט שקנה באמצע אינו קנאי לו וישאר
ביד המוכר וכן פ"י ר"ש וא"א הראש זל כתב שהמכר של אותו ה
המעט קיים אלא שאין לו דין מיצרן במותר השדה שקנה אחר כך
ואפילו לא ערערו המיצרנים מיד ועומד אותו המעט ביד הלוקח
ואחר כך קנה המותר מהמוכר יכולי המיצרנים לערע' בא הלוקח
למיצרן ואמר לו פלוני שאצל המיצרן שלך רוצה למכור לי שדהו
האקנה אותה בכמו והשיב לו לך וקח לך לא אכד בזה זכותו אל'
אם כן לקח מכמו בקנין וכתב הרב אם אמר בפני עדים הו
עלי עדים שנכתלקתי אין צריך יותר שרוצה לומר נסתלקתי כ
בדין בקנין ופי גס הוא דוקא דלא אימליך ביה מוכר אבל אימליך
ביה מוכר לזכוני ליה בהני דמי וא"ל זיל זבין לעלכא דלא בעינ'
ליה לא צרי למיקנא מיניה ע"כ כתב הרמב"ם זל בד"א שצרי קנין
כשמחל לו קודם שקנה אבל אם מחל לו זכותו אחר שלקח כגון
שבא המיצרן וסייע אותו או שכרו נכמו או טרא אותו בונ וסותר
כל שהו ומשתמש בו ולא מיחה ולא ערע' הרי זה כוחל ושוב לא
יכול לסלקו היה בן המיצרן במדינה אחרת או חולה או קטן
ואחר זמן הבריא החולה או הגדיל הקטן וכו' למדינה אינו יכול
לסלקו שאם אי אתה אומר כן אין אדם קונה קרקע שיאמ' הלוקח
לאחר כמה ימים תצא כמנו וכזה הורו הגאונים וכתב א"א
הראש זל ובתוך לשונן משמע שאם לא סייע אותו ולא ראוהו מ
משתמש יכול לסלקו אפילו לזמן ברוב ולא כסתבר כלל דכיון
דטעמא משום הטוב והישר אין לנו ליפות כחו כל כך וכיון שלא
גילה לו הלוקח מיד כשידע בקנין שהוא חפץ שיעשה עמו טובה
ויניח לו השדה יש לנו לומר שלא ישרה בעיניו או שאין לו מעות
לקנותה והר' יהודה א ברצלוני כתב בשם גא'ן שאם שתק יום א'
אחד טוב אינו יכול לסלקו ומסתברא כדברי רב האי דכיון דשהה
שיעור ביזל ואמטוי זווי דשכיחו ליה ואיתויי ומתבעי בד"א ולא
תבע ה בדינא לסלוקה תו לא מיצי לסלוקיה ומיהו דדוקא משעה
שנתגלה המכר לבני העיר והחזיק הלוקח בקרק' אבל אם לקחה

בצנעא ולא החזיק את ליה לבר מערא רשותא לסלוקיה ע"כ
כתב גא'ן שאם היו המיצרנים רבים ומכר אחד מהם זכותו ללוקח
אפילו בקנין יכולין האחרים לסלקו ולא אמרינן שהלוקח במקום
המיצרן כיון שמכר לו זכותו ויהיה כאחר מן המיצרני שקדם וקנה
שזכה בו וכן כתב א"א הראש זל מכר כל נכסיו לאחר אין המיצרן
משדה אחד מהן יכול לסלק הלוקח כיון שקנה כל נכסיו ביחד
וכתב א"א הראש זל אפי' אם המיצרן גם כן רוצה לקנות כל נכסיו
בכל מקום שהן לפי שאינו מיצו אדם שיקנ' כל נכסיו ביחד לפיכ'
כשיודמן לו אין לו להודיע למיצרן דשמא בתוך כך ימלך הלוקח
ולא תקנו הטוב והישר למיצרן להפסיד למוכר מכרה לבעלים
הראשונים פי' לאותו שקנאה הוא ממנו תחילה אין המיצרן יכול
לסלקו וכתב בעל העיטור אבל מכרה לכן בעלים הראשונים
המיצרן מסלקו וכתב הר' יהודה ומיהו אם קדם מיצרן זכין אין
בעלים הראשונים יכולין לסלקו דהוה ליה כמו כ' מיצרני שקדם
אחד מהם וכן נמי כל היכא דאמרי' אין בו משום די' דבר מערא
כגון לאשה וליתמי ולשותפין הק' נה מן הגוי אין המיצרן יכול
לסלקו מכרה לגוי גוי לאו דינא דבר מערא הוא אבל משמתין
ליה למוכר עד שמקבל עליה כל אונסא דאיתליד ליה לבעל ה
המיצרן מהגוי עד שינהוג עם בעל המיצרן שלו כדיון ישראל לכל'
דבר בכל מיני הרחקות ניוקין וכתב גא'ן אם בא לבעל המיצרן
היזק מכח שכונת הגוי בחיי המוכר וכת חייב הבן לשלם כמה
שירש מאביו אב"א זל בא הוזק בחייו לא קנס: לכן אחריו לשל'
מה שזיק הגוי יש מהגאונים שכתבו שאפילו אם אינו מוצא
ישראל שרוצה לקנותה וגם המיצרן אין לו כמה לקנותה אפי' הכי
אינו רשאי למוכרו לגוי אפי' שהוא עני ואין לו מה יאכל יתפרנס
מן הצדקה ואל יגרום היזק לחבירו ויש מחלקים היכא שאינו מ
מוכרו לפרנסתו אלא להרמיח כגון לקנות אחר יותר טובה או
יותר קרובה או אינו רשאי למכור לגוי אפילו אינו מוצא ישראל
שירצה לקנותה אבל הרצה למוכר בשביל פרנסתו ואינו מוצא
ישראל שרוצה לקנותה יכול למוכרה לגוי ויקבל עליו אונס ש
שיבא מוגוי אבל א"א הראש זל כתב דהוה שייך למוכרה ל
לישראל באותם הדמים שקנאה הגוי אבל אינו חייב למוכרה ל
לישראל כפחות ואי חזינן שהגוי מכין לקנות במיצרן ישראל כדי
להשחית נחלתו כגון בשכונת יהודים או שיש ערמה בדבר הכל'
לפי דאות הדין המוכר שדה רע כדי לקנות בדמים שדה יפה
או שמכר במקום רחוק כדי לקנות במקום קרוב לית ביה משו' דינא
דבר מערא שמא בינתים שיודע למיצרן יקנה אחר אותו ש
שדה שהוא רוצה לקנות כתב הרמב"ם החליף חצר בחצר אין נו
דין המיצרן ע"כ ובתשובה לגא'ן ראובן שמכר שדה הסמוכה ל
למיצרן שמעון ללוי וחליפה עמו נכרם ורצה שמעון המיצרן
לסלק ללוי ורצה ליתן לראובן גם הוא כרם שזוה לו ואמ' רא' בן
איני חפץ בברם שלך שאינו טוב כמו של לוי והשיב שהדין עמו
דיראה מודבריו שאם היה כרמו של לוי טוב כמו של הלוקח שהוא
מסלקו ואיפשר שגם הרמב"ם זל היה מודה בזה שהוא לא כתב
אלא החליף חצר בחצר אבל בשדה נכרם היה מודה המוכר כדי
לפרוע מס המלך או לצורך קבורה או למזון האשה והכנות לית
ביה משום דינא דבר מערא ואפילו אחר שלוח לצרכי הקבורה
או למזון האשה והכנות או שהלוה לחבירו לפרוע המס כשמוכר
לפרוע למלוה לית ביה משום דינא דבר מערא כתב הרמב"ם זל
טען הלוקח מפני המס וכיוצא בזה מכרה ל' והמיצרן אומר שקר
אתה טוען כדי להפסיד זכותי על המיצרן להביא ראיה ואם לא
יבי' רא' נשבע הלוקח היסת שאין הלוקח מסתלק אלא ברא' ברור

במזן השותפות כמעט ובסחורה וזולתם משאר דברים מלבד ש
שטרי חובות לאומות העולם ויקח כל אחד חלקו ועתה ענר זמן
השותפות ושמעון רוצה לחלוק והביא מקצת הקרן כמעט והמות'
בכגרים וחובות על יהודים וגוים בלא ריבית ואומר שהם כמה ש
שמוכר בהקפה וראובן אינו רוצה לקבלם כי אומר שלא הרשו
למכור בהקפה הדין עם שמעון כי היה לו רשות להתעסק בכל
מיני סחורה חוץ משטרי חובות לגוים ומה שאומר ראובן שלא ה
הרשו לו לכבוד בהקפה חנאי זה אינו רואה לו הוכח מתוך השטר
אלא שהרשו לו להתעסק בכל מיני סחורה בדרך הסחרים ואם מ
מנהג למכור בהקפה או לא פשע שמעון אבל אם אין מנהג למכור
בהקפה אז פשע שמעון ולא יטול ראובן חלקו אלא בממון המזומ
במעות ובסחורה בין קרן בין ריוח אבל אם מנהג הסחורין למכור
בהקפה אז יחלק גם ההקפית כפי תנאים ואם ירצה ראובן יכול ל
להשיב לשמעון שאילו ההקפות באו מעסק הסחורה ושעשאו
לטיבת העסק עוד שאלה לאא הראש זל יעקב ושמעון בנו
היו שותפין בחנות ולקח יעקב מעות מראובן להתעסק בהן בחנו'
בסחורה ידועה הנמכרת בחנות ועשה שטר עליו ועל שמעון בנו
ונפטיר יעקב ותבע ראובן לשמעון שיתן לו מעותיו וחלקו בריח
ושמעון משיב איני יודע ששיתף אבי עמך אני אפרע השטר לפי
שהוא עליו אך ריח לא אתן לך וראובן הביא עדים שיעקב לקח
הממון בתורת עסק להתעסק בחנות ואמר לשמעון אתה שותף
עם אביך ואביך היה מתעסק בשלי והרי אתה כאביך וחייב לשלם
בין שיעקב ושמעון היו שותפין בחנו' והג' ראובן עדי' שהסחורה
שמכר ליעקב היא מן הסחורות הנמכרת בחנות וגם השטר נכת'
על יעקב ושמעון בנו בל זה מוכיח שדברי ראובן כנים הן ואיני
יודע שטוען שג' עון שהוא שגיא גרוע כי דבר ברור הוא שכי' שהן
שותפין בחנות הדין ידוע שכל מה שיקנה אחד מהשתאפין מ
מידברים הנמכרים בחנות בחזקת שניהם הוא קונהו וגם נותנו ב
בחנות וגם שמעון נזכר בשטר עם אבי הילכך מה שטוען איני
יודע בשיתוף אבי עמך איני טענה נכ' אחד מהשותפין שאמ'
נוליד הסחורה למקום פלו' שהוא נמכר ביוקר חבירו יכול לעכב
עליו אפי' אם יקבל עליו כל האונס וכל הפחת שיבא לו שיאמ' לו
חבירו איני רוצה ליתן מעותי שארדוף אחריו לדין להוצי' מידך
וכן בל' כתיב בזה אחד מהשותפין שבה לישן פ' רות עד הזמן
הידוע אין חבירו יכול לעכב ואם אין זמן ידוע חבירו מעכב עליו
וכן פי' רש"י שכל זמן שא' הגיע הזמן למכור אין אחד יכול למכור
בלא דעת חבירו אבל משהגיע הזמן למכור יכול למכור ואם
מכר בלא דעת חבירו ונתייקר אחר כך אין לחבירו עליו כלום
ונכת עוד ה"מכס זל שותפין שהתנו ביניהם שיעמדו בשותפות
עד זמן קצוב כל אחד מהם מעכב על חבירו ואינו יכול לחלוק
עד שיגיע הזמן או עד שיכלה כל ממון השותפות ואין אחד יכול
ליטול חלק לא בקרן ולא בריח עד סוף הזמן נשתתפו סתם
ולא קבעו זמן כל זמן שירצה אחד בהם יחלקו ויטול כל אחד
מהם חלקו מן הסחורה ואם לא היתה באותה סחורה דין חלוקה
או שהיתה בחלוקתה הפסד הרי אילו ימכרו אותה חולקין הדמ'
היה זמן ידוע לאות' סחור כל אחד מעכב שלא יחלקו עד שתמכר
הס' זורה בזמן הידוע כמכירתה ואין אחד מהם נוטל לא מן הקרן
ולא מן הריח עד זמן החלוקה אלא אם כן התנו ביניהם היה להם
חוב על אחרים אינו יכול לומר לא לחלוק עד שגובה כל החוב א'
אלא חולקין וכשיפרעו החובות יטול כל אחד חלקו היה עליהם

חוב לאחר אם אינן אחראין זה לזה חילקו וכשיגיע זמן החוב ל'
ליפר' יפרע כל אחד חלקו ואם הן אחראין זה לזה כל אחד מעכב
לחלוק עד שיגיע זמן השטר ויפרעו החוב ואפי' אכר אחד נחלק
וטול אחת דמים כנגד כל השטר ועשה בהם סחור לעצמו ושם
כל השטר חבירו מעכב עליו ואומר שכא אפסיד שהשני כרוח'
יותר כהאחד ואא הראש זל כתב בתשובה איתן או שותפין ש'
שכא לחלוק ויש להם שטרי חובות ישימו נד השטרות כל שטר
ושטר לפי שווין לפי קירוב הזמן וריחוק הזמן ולפי נכסי הלזה ו
ובטחוק החוב וחלקו כגורל אם אין בו שיעור חלוקה חולקין כגור'
אנ איגוד ואם אחד ששמו בד' וחלקו כגורל נתקלקל חוב של את'
מהם מול רע ידיה גרם ומ"מ מחמת השטא זו שכא יתקלקל אחד
ברחובות אין לבטל החלוקה בעיקרא הנותן מעות לחבירו לילך
לו למקום פלוני לסחורה לקנות בהן פירות או לישב בחנות אינו
יכול לחזור ולתבוע ממנו הבכוח עד שילך למקום שחתנו וחזור
או עד שיקנה אותם הפירות ומכור או שישב בחנות הזמן שקבעו
וכן נכתב א"א הראש זל הכמב עיסק כחכידו לזמן קצוב המקב' יכו'
לחזור בו כדיון פועל שחזור אפי' בחצי היום אבל הנותן אינו יכול
לחזור בו שני שותפין שיש להם תביע' על אחד ותבעו אחד
מהם ויצא השותף חייב אם היה על עסק שבועה שהיה חייב לו ו
ונטבע לו אין שותף השני יכול לתובעו דשבועה לאחד שבועה
למאה היה להם תביעת ממון עליו ויצא השותף חייב אם לא היה
שותפו בעיר יכול לתובעו פעם אחד היה בעיר אינו יכול לתובעו
בדא' שלא נתחייב השותף מתוך טענותיו אבל נתחייב מתוך ש'
טענותיו כגון שחודח או שאומר אין לי ראיה לא הפסיד שותפו
בהודאתו ואם יש לו ראיה יביא וגם צריך להוד' שאינו יכול לשנות
בטענו מנה שטוען הראשון לפיכך חשבינן ליה כאילו ידד כבר
לדין ונותנין עליו פסק דין ויורדין לנכסיו ואינו יכול לדחול ולומר'
שימתינו לו עד שירד לדין וגם אינו יכול לתור אם הייתי שם ה'
הייתי בורק בעדים יותר עד שיהיו מוכחשים אבל אם יכול לשנת'
שומעין לו אע"פ שהיה בעיר ויש אומרים היכא שלא היה בעיר ש'
שיכול לתובעו שיכול להחרים עליו שלא ידע שירד שותפו עמו
לדין כתב ה"מכס זל דבי אהיל חד מתרי שותפין לדינא בהוד'
חד מצי אידך למיכר לא אדון עבך אלא על חלקך שהרי כתיב
שותפך אצטרך לדין עכו וכתב א"א הראש זל וליתא דכא איכפת
ליה שידון על הכל אם יזכה בדין עמו הרי נפטר מחלקו ועו דמצי
אמר ליה האי אם ארד עבך לדין על החצי ואכזה בדין אצטרך ל'
לחלוק אותו עם שותפי משום דאמ' לי מאן פרג לך הילכך כיון ש'
שאין יכול לחכות בחלקו אם לא ירד עמו לדין על הכל צריך ל'
להשיב לו על הכל ואלמלא שאין לי לחברי היינו אומ' שסתכר'
כדברי ה"מכס זל שאם ירד עמו לדין על הכל יזכה לאיכזה א'
לא בחצי ששותף השני תבע. לדין כשיבא ואם יתחייב יתחיי'
בכל א"כ לקחה מרת הדי' וכי בשביל שאינו יכול לחכות בחלקו
אם לא ירד עמו על הכל ככוף לזה שידון עמו על הכל בדבר ש'
שיכול להפסיד ולא להרויח כתב ה"מכס זל והוא הדין שני
שותפין בקרקע שתבע אחד לאחד כהם אנתו קרקע מפני חוב ש'
שיש לו על המוכר שמכרה להם או שיש לו עדים שגולה כנגדו
והורידו לתובע בתוכה לא מצי שותפא בסתמא למיסתר דינא א'
אלא אי איתי ראיה סותר ואי לא סור ר' דהא שותף דקם כד"ב
כהדיה שליח תיח קא עביד ודוקא כמכונא לא מחסר גובינא
מהך שותפא דלא אתא כגון קרקע או בהמה או עבד דהוא קא ב

שנתפין האומנין שנשתתפו לאימנותם אעפ"י שקנו מידם אינן ש
שיהיון ביצד שני חייטין או שני אנרגין שרתנו כיניהם שכל מה
שיקח זה וזה כמלאכתן יהיה ביניהם בשוה אין זה שותפות כלל
שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אבל אם היו לוקחין כגדים
בכמות עצמן ותופרי אותן ומוכרי ולוקחי השתי והערב במעותי
ואירגין ומוכרין ונשתתפו בכמות שלוקחין בו הרי אילו שותפין
וכל מה שירויחו בשכר מלאכתן וכשאין ומתנן ורי אילו לאמצע
והראב"ד השיג עליו וכת' ורבתי הורו שאדם יכול להקנות עצמו
בקנין כדין העבדים וכשם שמוצינו יקדשו ידי לעושהו והלמכן כ
כתב בדברי הרמב"ם שכתב שנים שהתנו ביניהם כל מה שנרדח
ידיה לאמצע לא ה' תנאי ואין שום צד כמה שיתקיים התנאי בין
אם התנו על מה שירויחו באימנות שיהיה לאמצע בין אם התנו ע
על מה שירויחו בכשא ומתן יכולין לחזור בהן ובתשובת אא ה
הראש זל יראה בדברי הר' אברה' בר' דוד ששאלוהו ראובן ושבעון
ולוי שהיו בכל דב' שותפי בין במלאכת ידם בין בכוש ומתן ומלאכת
שלשתן ריצענות ואחר זמן הסכימו שיהיו שותפין בכל דבר הוי'
במלאכת ידם וכונתם כדי שירויחו כל אחד פרנסתו כמלאכת י
לאחר זמן וע' דם בשותפות השנייה נתן גוי אחר עורות לראובן
לעבדם וכל זמן שעסק בעיבוד העורות לא עסק ברצענו ועתה
מבקשין חביריו חלקם כמה שהרויחו בעורות ואמרין כי לא ה
הוציאו מכלל השותפות כי אם מלאכת הרצענות והשיב ראובן
הלא לא היה כונתנו אלא שירויחו כל אחד במלאכתו נדי פרנסתו
מה לי במלאכת העבדות מה לי במלאכת הרצענות תשוב'
הדין עם ראובן כיון שהוציאו מלאכת ידם כסתם הע' בוד' גם הוא
בכלל מלאכת ידם ראם אית' שהיה בדעתם על מלאכת הרצענות
לכד היה להן לפי שדרך האדם להשתדל בכל מלאכת א
אומנות שהוא יודע לפיכך היה להם לפרש ומלאכת ידם דוקא
רצענות ומדלא פירשו הפסידו ועוד דאם כן לקתה מדת הדין ש
שהם יעשו לעצמם והוא ישרח ויתן להם וימות ברעב אפילו אם
היתה מלאכת העיבוד בכלל השיתוף לכל הפחות יקח מי העיבוד
לעצמו כפי מה שהיה יכול להרויח ברצענות ואם יש מותר יהיה
בשיתוף אלא אין הדין כך אלא כל מלאכת העיבוד לעצמו שמו
הדבר שנשתתפו בו ואינו שוה זה כזה יש בו דין אונאה ערכו
השיתוף בלא שומא ומכרוהו ונשארו ונתנו בדמי חשבון השיתוף
כמה היה שוה בשע' שנשתתפו ורואין כמה הוא השכר או ההפס'
שנים שנשתתפו יחד ונתן זה כמה וזה מאתים השכר לאמצע ו
ולא לפי המעות וכן ההפסד אם הפסידו הוא לאמצע וכת' הרמב"ם
הני נזילי בגוף הכמות שנשתתפו אבל להשתעבד לשלם מביתו
ההפסד לא כגון אם נשתתפו זה מנה וזה מאתים ונפסד הכל ל
לא אמרינן שישלם בעל המנה לבעל המאתים חמשים מביתו
פי' רח' ורב אלפס הוא דאמרינן השכר לאמצע דוקא כשלקחו שור
לחרישה או אפי' לטביחה ומכרוהו חי אבל אי טבחוהו שראוי ל
לחלק לאיבריז או שלקחו פירות או סחורה כיון שראוי לחלק
חולקי לפי המעו ורי' פי' שאפי' לקחו פירו או סחורה השכ' וההפס'
לאמצע ולזה הסכים אא הראש זל וכת' הרמב"ם הא דאמרינן השכר
לאמצע דוקא שלא קבעו זמן לחלוקתו אי נמי קבעו זמן ועלה בו
ריח קודם שהגיע זמן חלוקתו אבל אם עלה בו ריח אחר שהגיע
זמן חלוקה שקבעו נוטלין לפי המעות ואפי' אם גזדמן ומכרוהו
לאותו עסק ביות שנתייק' אח' זמן חלוק' כל אח' נוטל לפי מעותיו
עב' לקח אחד פירות במעותיו ונשתתפו ועירבום חולקין לפי ה

המעות ואפי' אם נשתתפו במעות אם לא הרויחו אלא שנשתתפו
דמטבע להם כרע לטוב או מחדיש לישן חולקין לפי המעו ופיר'
הרמב"ם כגון שנשתתפו במעות ועלה בהם ריח או הפסד בלא ע
עסק כגון שהוקר ובטבע או חול' או הטילו לכ' ס' זוזין פסולין
והכשירן המלכות או שהטילו היוצאין ונפסלו דאפי' לא נשתתפו
אלא היה לכל אח' מעותיו בביתו והיה עולה לו זה הריח או ההפס'
הילכך אפי' פרטינהו להני זוזי סתמא מקמי חלוקה וחלפינהו ב
במעות או בסלעים לא פלגי אלא לפי המעות דהא רוחא מקמי ד
דפרטינהו סליק בהו אבל אי זבני עיסקא בזוזי חדתא חבינהו ב
בזוזי ח' תא וזל השכר וההפסד לאמצע דהני זוזי אחריני נינהו
והא ריחא ופחתא מחמת שותפותא דידהו קא אתי אבל רשי פי'
שהטילו זוזי חדתי לכיס ונשארו ונתנו בהם עד שנעשו שני אעפ"י
שעל ידי עיסקא הרויחו כיון שלא הרויחו אלא סכום הבטב ואין
להם אלא סכום הראשון חולקין לפי המעות וכפ' רי' ומסתברא
כפי הרמב"ם זל וכת' עוד הרמב"ם מסתברא היכא שהטילו לכ' ונגבנו
או אברו כיון דלא אשתנא גופא דמכונא חולקין לפי המעות וכל
זה לא איירי אלא בנשתתפו סתם אבל אם התנו הכל לפי התנאי
בין בריוח בין בהפסד השותפין שומרי שכר הן שאם נגבנו א
נאכד מהשותפות ברשות אחר מהן חייב באחריותו כדא' בזמן ש
שכל אחד ואחד מתעסק בשותפות זמן ידוע ונגבנו לו בזמן ש
שמעסק בו אבל אם התחילו להתעסק ביחד אפילו אם א
אח' נתעסק בו כל אחד לבדו פטורין דשמירה בבעלים הוא ו
ואם מתחילה נתעסק בו כל אחד לבדו ואחר כך נ
נתעסקו בו שניהם ביחד ונגבנו הראשון חייב שלא היה השני עמו
במלאכתו כשהתחילה שמירתו והשני פטור שהראשון היה עמו
במלאכתו כשהתחילה שמירתו אחין שהן שותפין יכולין כל
אחד למחות בחבירו שלא יקנה דבר לעצמו מהשותפות אם לא
יגבה אותו מחלקו ואם לא מיחו וקנו לעצמן כשכא' לחלוק שמין
הכגדים שעליהם כפי מה שהם שוים במע' חלוקה אבל אם כלו'
לגמרי או אכדו אין כחשבין אותם להם ואם קנו כגדים לנשיהם
ולבניהם ולבנותיהם אין שמין אותם בדא' כבגדי חול' אבל כבגדי
שבת שמין להם אבל בגדול שבאחין אף בגדול שקנה לעצמו אין
שמין לו אבל לכתחילה יכולין למחות בו שלא יקנה ומסתברא
דהה' נמי בשאר שותפין וכן כתב הרמב"ם זל אחי או שאר שותפין
שמתעסקין ביחד הרי הם כשאר שותפין לכל דבר כתב הרמב"ם
המשתתף עם חבירו סתם לא ישנה במנהג המדינה באותו סחורה
ולא ילך למקום אחר ולא ישתתף עם אחרים ולא יפקיד ביד א'
אחרים ולא ימכור בהקפה אלא דבר שז'כו לימכר תדיר בהקפ'
אלא אם כן התנו תחילה או שיעשה מדע' חבירו עבר ועשה שלא
מודעת חבירו ואחר כך הודיעו ואמר לו עשיתי כך וכך והסכים
למעשיו הרי זה פטור ואין הדברי האילו צריכין קנין אלא בדברי
בלבד ואם שינה ככל אילו הדברים שהלך למקום שלא היה לו
לילך או שמכר בהקפה או נשא ונתן בסחורה שאין דרך לסחור
בה כל פחת שיבא בדמת זה הפחת חייב לשלם לבדו ואם יהיה
בו ריח יהיה לאמצע כגון שנתן לו מעות לקנות חטים והדין ו
וקנה שעורים וכן אם הלך ונשתתף עם אחד בכמו' השותפות אם
הפסיד הפסיד לעצמו ואם הרויח השכר לאמצע ואם התנו הכל
לפי תנאם שאלה לא' הראש זל ראובן ושבעון
נשתתפו על תנאי שיתעסק שבעון בכמות בנה שיראה לו נכרי
הסחורו ושאר עסקים כלבד שלא יהיה בריבית לגוי וכו' וכו'
השותפות ורצו לחלק שיתחייב שבעון להביא כל מה שיהיה לו

אחרי מות בעלה יתר כמה שהוציאה היא וכני ביתה אם נהגו ר
ראובן ושמעון עד היום הזה להוציא בשוה ולצמצם שלא יוציא
האחד יותר מחבירו גם עתה תטול אלמנת שמעון כנגדו מאחר ש
שהוציא יותר אבל אם לא נהגו לצמצם עד היום אלא כל אחד ח
הוציא כדי צרכו גם עתה לא יקפידו אם הוציא ראובן יותר שעל
אלמנת שמעון היה מטל דבר זה לפרש ולומר הוצאתך גדולה
מהוצאתי כיון שבאתה לשנות המנהג וכל זמן ששתקה אכרינן
ידעת המנהג שהנהיגו עד היום הזה ושתקה ומחלה עוד תובעת
אלמנת שמעון כך וכך מעות נתת לפלוני בחיי בעלך תני לי כ
בנגדו והשיבה אלמנת ראובן נתת ס' לו לתיעלת להתעסק בהם
ולריח כיונתי ואם נאבדו מה אני יכולה לעשות תשבע אלמנת
ראובן שהוא כדבריה שנתנם לו להתעסק בהם לצורך השתפו
וברשות ראובן בעלה ואם היתה נושאת ונותנת בתוך הבית ס'
מדעת עצמה בלא ידיעת בעלה אם נתנה אילו המעות להתעסק
בהם לשותפות בלא ידיעת בעלה לא פשעה בזה ואם נאבדו פ'
פטורה בשבועה שהוא כדבריה ומה שטוענת אלמנת ראובן ב
בעלי ובעלך נתנו לי כך וכך כמון ונשבעו לו שלא יקחום ככני
בל ימי חיי ואני הוצאתים בבית באמצע ואני אכא עתה ליטלם ק'
קודם חלוקה כיון שאלמנת ראובן מוחזקת כנכסים תשבע שהוא
כדבריה ותטול אותם המעו' כמנו דאי בעית אמר נתתי לך חלקך
וכה שטוענת ששמעון פשע שהחזיר שטר חוב ^{שט"ו} שיהיה חייב
להם שהיה רוכב פרוע ומתוך כך באו לידי הפסד והיא רוצ' לטול
מן הנכסים קודם חלוקה כנגד הפסד שהפסיד שמעון בפשיעה
ואלמנת שמעון אומרת שאין זה פשיעה כיון שעש' בו בבשרו אם
תכרר בעדים שפשע שמעון בחזרת השטר חייב שמעון לשלם
בל הפסד שבא לראובן באותה חזרה דפשיעה גמורה היתה ל'
לוחזיר שטר שהיה רוכב פרוע ושותפין הן שומרי שכר וחייבין
לשלם כל אחד לחבירו אף בגנבה ואבידה וכ"ש בפשיעה ועל ה'
זרפואה שאומרת אלמנת ראובן שהוציאה אלמנת שמעון ברפוא'
בעלה רפואה שאין לו קצבה היא כמו מזונות ובדין הוציאה אותם
ומה שטוענת שהקדיש שמעון בשעת פטירתו והיא רוצה ליטל'
כנגדו דין הוא שתטול כנגדו כי ההקדש אינו ככלל יוצאה עוד
שאלה לא א' הראש זל ששאל ראובן ושמעון שהיו שותפין לעשו'
מרדעות וחלקו והלך אחד מהם ובא לוי ותובע לאתו הנשאר
ואומר נתתי לחבירך כנגד לעשות מרדעות תנה לי שאת שותפו
זה משיב לא נתת לי דבר ושאלוהו אם ראה כנגד כזה בחבנו ואמ'
כן אבל איני יודע מה נעשה בו ולא לקחתיו יראה שאין ללוי עליו
בלום אעפ' שהיו שותפין וראה הכנגד בחנות כה בכך דרך הוא ש'
שאחו' מהשותפין מניח שלו בחנות ואין שותפו מקפיד בכך ואם
הניחו שמה ונטלו בשביל זה לא נתחייב השותף ואין לתוב' שום
טענת ודאי על זה קע"ז

אחון השותפין או שאר שותפין שמינה המלך את אחד מהן
להיות גבאי או שוטר אם דרך המלך ליטול אחד ככל
בית ונטלוהו בשביל כולם כל מה שיריח או יפסיד באיתו מינה
יהיה לאמצע ואם אין דרכו ליטול אלא הישר בעיניו הרי' וההפסד
לעצמו וכתב הר' יוסף הלוי דוקא לאומנות המלך אבל לאומנות
אחרת אעפ' שמינהו מחכת אחיו הוא לעצמו וכתב הר' יונה אפי'
לאומנו המלך איתו אח נוטל שכר פעולת כל היום נראוי לפועל
ושאר הריוח חולקין ודוקא שותפין אבל חלקו אכרינן לא נתבון
המלכות להריח אלא לזה עכ' חלה אחד מהם באונס אם יש
קצבה לרפואתו מתו פ' נשלו ואם אין קצבה לרפואתו כתרפא

מהאמצע ואם חלה בפשיעה כגון שהלך בשלג בחורף או בחום כ
בימות החמה וכיצא בזה אפי' אין לו קצבה כתרפא נשלו וכתב
ר' יוסף הלוי דוקא זה שמתעסק באומנות המלך בשביל כל האחון
אבל שני שותפין שמתעסקין באומנות או בסחורה וחלה אחד מה'
אפילו באונס כתרפ' בשל עצמו שאלה לא א' הראש זל ראובן
ושמעון היו שותפין וכשבה ראובן ופדאוהו שמעון ומתו ראובן
ושמעון ובאו נשיהם לחלוק ותובעת אלמנת שמעון בשיעו' פריון
ראובן שנטל מן האמצע והשיבה אלמנת ראובן בעלך פדאוהו מ'
מהאמצע וחיה אח' כמה שנים ולא תבעו ועוד כשנשב הלך
בעסק השותפות וראוי לפדותו מהאמצע יראה לי כדברי
אלמנת שמעון כי לא נתחייב שמעון כפריון ראובן דדוקא נבי ר'
רפואה שאין לה קצבה אכרינן שהוא כמו מזונות אבל אונס ת'
תפיסה ושיבה אין זה כמו מזונות ושותף אינו חי ב' באחרי' חכירו
דשותפין הן שומרי שכר זה לזה בעסק הממון אבל בעסק שמירת
גופו כל אחד שמירת גופו עליו ואין חי ב' בשמירת חבירו ואעפ'
שלא תבע שמעון כל ימיו בשביל זה לא שחל כי רצה להמתין עד
שעת חלוקה עכ' רצה אחד מן השותפין לילך ללמוד תורה
או אומנות ישומו כמה יגיע לחלקו בהוצאתו כשדם כיווד וכך י'
יתנו לו אף על פי שצריך יותר כשהוא לברו קע"ח

שותף שבקש אחד מהם מדמוכס שימחול לו ומחל לו הוא
לאמצע כאילו הוא שלוחם לבקש בשביל כולם ואם
מ' עצמו בלא פיוס אכר' אני מחל בשביל פלוני הוא שלו לברו
שותף שנכנס לטורה המשותפת ועבדה חשוכ' כיווד ברשו' ונטל'
כדין אריסי הע' ר' אפי' בקמה העומדת לקצוד ואפילו כשד' שאינה
עשויה ליטע ונר' דהה' נמי אם משתדל בלא רשות בדבר ה'
המיטלטל המשותף קע"ט

דבר הידוע שהוא משל השותפות אין לאחד חזקה בו על
חבירו ואפי' נשתתה בידו זמן רב אינו יכול לטעון ש'
שלקחו ממנו או שנתנו לו כמתנה אלא בראיה וכתב הר' אבד' לא
מיבעיא כילתא דידיע לתרוייהו שה' בשוה אלא אפילו לא ידע
לתרוייהו שה' בשוה כגון דחזו דדאי איתי זוזי דדאי איתי זוזי ו'
וזכנו כהו עיסקא ולא ידע כמה איתי האי או האי ולבתר יוכין ב'
נפק דאי עסקא מידא דחד ואמר תרי תילתא דידי ותילת דחבר'
לא כהימן אלא פלגי לה בשוה והוא דלא מיצי למיטען לא היה ד'
דברים כעולם או החזרתיו לך כגון דחו ליה כהדי תחות ידיו
ידעי דהיא עיסקא דזבני תרוייהו קפ'

שותפין שנדרו הנאה זה מזה ויש להן חצר בשותפות אם
יש בו דין חלוקה אכורי' ליכנס בו ואם אין בו דין ח'
חלוקה כותרין ליכנס בו אבל אסורין להעמיד בו ריחים ותנור ו'
זכירים ולגדל בו תרנגולין הריר אחד מהם אחד מן השוק אסור
לו ליכנס בו לצרכו היה אחד מהם מודר מחבירו הוא אסור ל'
ליכנס בו אם יש בו דין חלוקה ולהעמיד בו תנור וכירים ולגדל
בו תרנגולים אם אין בו דין חלוקה מחבירו מותר ככל וכופין את
המודר למכור חלקו לחבירו בין שהדיר עצמו מחלק חבירו ובין
שהדיר את חבירו מחלקו ואפי' אם שניה' תדירו זה את זה אם אחד
מהם רגיל יותר לחדיר כופין את הרגיל למכור וה'כנס זל כתב
שאין כופין למכור אלא כשאוסר חלקו על חבירו אבל אם אוסר
את חלק חבירו עליו אין כופין וה'כנס זל כתב בהפך
שאין כופין אלא כשאוסר חלק חבירו עליו אבל אם אוסר ח'
חלקו על חבירו אין כופין וא"א הראש זל כתב כסכרא הראשונה
וכן הדין נמי בשותפין בדבר המיטלטל שאם אין בו דין חלוקה מ'

ברשותיה דהאי דאתי לביד נא אכל מידי דמיחסר גוכיינא לא ג
גבין מיניה עד דקאי תובע בהדיה לבי דינא אחד מהשתפין
שבא לחלוק בלא דעת חבירו חולק בפני ג' ואפי' הן הדיוטו ובלבד
שיהו בקיאים ורגילין בשוכנא ואם חלק בפחות מג' לא עשה ולא
בלום בד' א' שחלקי פירות או שאר כל מטלטלין שצריך שוכנא א
אבל אם יש להם בעות כחלוקין דמו ויכול ליקח מהם חלקו ואפי'
בלא ב' ד' ותן חלק חבירו ביד ב' ד' הוא שיהיו כל המעות בטבע
אחד ושון אבל אי קצתם חד שים וקצתם ישנים לא ואין צריך ל'
לומר אם מקצתן רעים ומקצתן יפים שאז הם בפירות ואין חולקין
אלא ב' ד' וכתב ה' ישעיה דוק' שהשלימו שותפותן אבל אם שמו
מעות בשותפות להתעסק בהן לזמן אין אחד מהם יכול לחלוק
ולישול וחיו ולומר כל מה שאשתכר בהם יהיה שלי עד שיודיע
לחבירו או לג' שהן ב' ד' ע' כ' ומשמע מדבריו שכל אחד יכול לבקש
חבירו לחלוק אפי' בתוך זמן השותפות ואין זה כדברי הרמב"ם ש
שכתב שכל אחד יכול לעכב מחלוקתו תוך הזמן וכן כתב הרמב"ם
שאין אחד מהם יכול לחלוק תוך הזמן ואם חילק בלא דעת
חבירו והרויח או הפסיד הכל לאביצע באילו לא חלקו וי'א שכל
ההפסד שלו שחבירו לא יעכב על חלוקתו והוא בעצמו אינו יכול
לערער ולבטל חלוקה שחלק הוא ולא נהירא לי שלא חלק אלא
על דעת שהיה סבור שהחלוקה היתה כדין וביון שלא היתה כדין
יכול לבטלה כתב הרמ"ם מת אחד כהשותפין או אחד מן ה'
המתעסקים שמתבטל השותפות או העסק אע"פ שהתנו לזמן ק'
קבוע שכבר יצא המזון ליר החרשין וכו' הורו הגאונים וכן כתב
א"א ח"אש זל שאלה לא' א' הראש זל ראובן ושמעון היו שותפין
ובתעסקין והלך ראובן ונשאר שמעון מתעסק וקנה בגדים מ'
מסחר וזכרה ליהודי והיה יצא במעות לסוחר ליתנם לזמן
פלוגי והוצרך שמעון לעשות שטר עליו לסוחר שאם לא יתנם
לו היהודי לזמן פלו' שיפרע לו הוא אח"כ חלקו ראובן ושמעון ש'
שותפות שביניהם ובקש שמעון מראובן שיעשה לו שטר על ע'
עצמו שאם לא יפרע היהודי הקונה לסוחר ויצטרך הוא לפרוע
שיפרע לו חלקו בכל מה שיפרע הוא ומכל שוחד והוצאה
שיצטרך להשחיד או להוציא על זה וראובן אומר שאין לו לעשו'
שטר על עצמו אלא כשיבא הפסד על שמעון בענין זה אז יתבע
לו לדין דעש' מה שיצא עליו הדין יראה אחרי ששמעון הוצר'
לכתוב שטר בעסק השותפות ובתועלת שניהם ואילו היה ראובן
עמו היה צריך לעשות גם הוא שטר עליו ועכשיו שלא היה ט"ם
הוצרך שמעון לעשות לו שטר עליו חייב ראובן לעשות שטר ע'
עליו לשמעון שאם יברר שמעון בעדים שלא פרע היהודי ו'
יצטרך שמעון לפרוע ^{ל' שיפרע} ראובן חלקו בכל מה שיוציא
על עסק זה בהוצאות ובשוחד ובשאר דברים כל מה שיברר ש'
שמעון בעדים שיפרע ראובן חלקו עוד אירע בעוד שהיו שותפין
שקנה שמעון סחורה ^{ל' ונשא} ונתן עמהם וסעו בחשבון ונתן
המעות לש' תפין ועתה אומר שירא שמה יזכרו טעותם ובקש ש'
שיעשה לו שטר עליו גם כזה שאם יצטרך להחזיר שיפרע בו ח'
חלקו ועוד תובעו כשהיה מתעסק היה לו משכונות של אחרים
ומכרם וירא שיבא לו מזה הפסד שיעשה לו שטר גם כזה שיפרע
לו חלקו כההפסד שיבא לו מזה וראובן אומר כשיבא לך הפסד אז
אפרע לך באילו התביעות יראה שאינו חייב לעשות לו שטר עליו
אלא ראובן יט'ה בפני עדים שהמעות שכתובם כך וכך שהטעה
בהם שמעון ^{ל' שהבנים} אותם בעות לשותפות והעדים יכתבו

הודאת ראובן ויחתמו עליה ויתנוה ליד שמעון ותהיה כידו לזכות
ולראיה שאם יצא הגוי המעות כשמעון שיוכל שמעון לתבוע
מראובן שיפרע לו חלקו וכן כמשכונות שמכר יודה ראובן בפני
עדים כל חזכרים וכתבו הודאתו ויתוה לשמעון עוד אירע כ'
כשהיו שותפין שאחיו של שמעון היו לו מעות אבר לו שמעון ה'
השתדל עמנו ותקח מהרויח בכדי מעותיך וראובן ידע באה שאחי
שמעון היה לו מטווח בשותפות עמהם ועתה אומר ראובן כזן ש'
שלא הודעתני בזה אין לי ליתן לו חלק בריוח אם אתה נתפשת
עמו תן לו בחלקך שמעון אומר כיון שהיינו שותפין וכל אחד נ'
ואחד היה לו כח לעשות כל מה שהיה נראה לו תועלת השותפו
והיה נראה לו תועלת בחבורת אחיו שלא הפסיד כמה שלא ה'
הודיעו הדין עמו וישול אחיו חלק בריוח כפי חלקו במעות
עוד שאלה לא' א' הראש זל ראובן ושמעון היו שותפין ומת שמעון
והניח אשה ובנים ונשארו הנכסים ביד ראובן אח"כ מת גם ראובן
ותובע אלמנת שמעון שיתנו לה חצי נכסי בעלה כפי התקנה ו'
ולד אומרת לאלמנת ראובן בעלך השיא יתומה אחת אחרי מות
בעלי ונתן לה כך וכך ממון ואני רוצה לישול כנגדו השיבה
אלמנת ראובן בעלי נתחייב בחיי בעלך להשיאה ובפני מחל כ'
בעלך לבעלי כל מה שירצה לתת לה ואני מוחזקת בנכסי ולא
תוציא מידו אע"פ שאין לי ראה על המחל' יראה לי כדברי אלמנ'
ראובן שהיא נאמנת בשבועה שהוא כדברי שמעון מחל לאחיו
כל מה שירצה לתת לה כמינו שהיתה רוצה לישבע אין לך בידי
אלא כך וכך ממון כי לא היה להם אלא כך וכך ממון או נתתי לך
מקצת ולא נשאר לך בידי אלא כך וכך עזו תובעת אלמנת
שמעון יתומה אחת השיא ב' לך ונתן לה כך וכך ואני רוצ' לישו'
כנגדו והשיבה אלמנת ראובן באותה שעה כבר חלקנו מקצת ה'
דנכסים ומחלקנו השיאנו אותה אע"פ שאחר כך פייסתני לבטל
החלוקה כשחזרנו לערבם כבר היתה נשואה אם הוא כדברי א'
אלמנת ראובן שהתחילו לחלוק וראובן השיאה בחלקו ואח"כ
חזרו וערבו ממנם הרי זה שותפות חדשה מבאן ולהבא וכל מה
שהוציא כל אחד בהן בשעת חלוקה עד שעה שחזרו ונשתתפו
משל עצמן הוציאו אבל אם אחר שלקחו כל אחד מהם קצת מ'
מהממון השיא ראובן היתונה מממון השותפות שלא נחלק עדין
תשול אלמנת שמעון כפי מה שנתן ראובן ליתומה ולא הפסידה
במה שחזרה וערבה עמו כי מיד כשלקח ממון השותפות נתחייב
ליתן לאלמנת שמעון כנגדם ואח"כ נשתתפו כל אחד בכל הממון
שיש לו ולא הפסיד זכותו בכה שלא פירש כך וכך יש לי בממון
כפי כשיבאו לחלוק שנית אז יש להם לברר לכל אחד כמה יש לו
בממון עוד תובעת אלמנת שמעון תקנת העיר לפטור האלמנות
במס שתות כמה שיש להם לפרוע ד' שנים ובעלך ניבת מן המס
בעבורי תנהו לי השיבה אלמנת ראובן בעלי היה נישא ונותן ב'
בנכסים כשם שנהנית כמה שהרויח כך נהנה הוא ועל מנת כן ה'
היה נושא ונותן וטרח להרויח בנכסים לעשות בהם כשלו יראה
לי שעל ראובן היה מוטל דבר זה לומר לאלמנ' שמעון הוי יודעת
שאם תרצי לחלוק עמי כה שינכו לך בכס מחלקך אני אטרח ב'
בממון לי ולך ואם לאו טול חלקך כי אני רוצה לטרוח יותר ב'
בחלקך כי דרך אחין השותפין אם נפטר אחד מהם הנישאר טרוח
בכל הממון בשביל יתומי אחיו ואלמנתו וכל זמן ששתק ולא מ'
ביחה הרויח לאביצע ולא שיטול בשכר טרחו כמה שמכין הקהל
לאלמנה ומה שטוענת אלמנת שמעון שהוציא ראובן ובני ביתו

בחנם לו למחצי שבר ושיני כהן והריוח הריוח של שניה ואם הפסי
החפסד לו לברו היה השער ידוע וקצוב ונתן לו המוכר
הדבר הקצוב ורוסיף לו עליו מודעתו חולקין השלי והבשלח ואם
הוא דבר שאין לו קצבה הכל למשלח ופי' דת' ברא' כשהוסיף לו מ
מודעתו אכל אם טעה ונתן לו יותר הכל למשלח וכן כתב במי ש
שעשה את חברו שליח לקבל לו מעות וטעה שהכל למשלח ור'
יונה כתב דגבי מקח אין חילוק בין שהוסיף לו מודעתו בין שטעה
אלא שתילק בין טעות שבמקח ובין היכא שטעה בחשבון דגבי מ
מקח היה סכור שאין המקח שוה יותר מן המעות שקבל ונתן הכל
לבעל המעות לפיכך אם אין לו קצבה הכל לבעל המעות וחולקי
כשיש לו קצבה אבל בטעות שבחשבון טעות בעלמא הוא שידע
בסך שהוא חייב לו והיתרון דבר בפני עצמו הוא כאילו גנב ל
לו תדע שאילו היה רוצה היה אומר טעות בחשבון והיה מחזיר לו
המותר ותימא הוא לומר שלא היה יכול לחזיר לו ולזה הסכים
א"א ה"אש זל תשובה לח' מאיר מרוטנבורק ראובן שלח ל
לשמעון שיקנה לו בגד בהקפה וכשהניע זמן הפרעון נתן ראובן
המעות לשמעון לפרוע ונמצא שהמוכר שכחם צריך שמעון ל
להחזירם לראובן ואינו יכול לומר אני רוצה לעכבם שמא אחר
זמן חכרם הגוי וכיון דהימניה שמעון לראובן מעיקרא ונעשה ע
ערב בשבילו בלא משכון גם עתה לא יעכבם על הספק בשביל ע
ערבון וגם אינו יכול לומר אני רוצה לקדש את השם ולהשיבם ד
דכשלו יכול לקדש השם ולא בשל אחרים אבל ה"א שפרי' כת'
על כתיבא בזה בראובן שקנה חפץ מגוי והאמין לו הגוי ליתן מעות
למס המחרת ולמחרתו היה ראובן נחוץ לצא מהעיר ונתן המעות
לשמעון ליתנם לגוי ושכחם הגוי וכתב שאם חדבר ברור שכתב'
הגוי זכה שמעון בהם אבל מי יוכל לברר זה ויכול ראובן לומר לא
שכחם הגוי והיה או למחר יתבעם וכיון שלא שכחם הגוי אין ש
שמעון יכול לומר כבר זכיתי לגוי שאין שליחות לגוי הילכך שור'
הדין שיחזור לראובן אם הוא פקח לטעון כך וה"מא סת' דבריו
וכתב שאף אם היה ידוע ששכחם הגוי צריך לחזור לראובן מ
מעותיו קפו

שלשה

טעשו שלי לאחד ונתנו לו כל אחד מעותיו שיקנה
להם אם כל אחד נתן לו צרור כספו לברו לבי ש
שיקנה במעותיו הוא שלו וכתב ה"מבם זל אע"פ שהיה בלב השלי'
שיהיה זה המקח לכולם ואם נתנו לו המעות מעורבים מה שיקנה
הוא בין כולם לכל אחד לפי מעותיו גם כזה כתב ה"מבם אפילו ש
שהיה בלב שליח שיהיה של האחד לברו וכן אמר ה"מבם אפי' אמר
בהדי' דפלוני זבין לא קנה וה"ו ישעיה כתב ואם קודם שקנאו הוא
מפרש בהדיא אע"פ שמתחילה קבל המעות לקנות בידו זה קנה
לברו שהרי חזר בו משליחותם ולא רצה לקנות אלא לזה והרשות
בידו לחזור ע"כ ודבי מסתבר לטון ה"מבם ב' שנתנו לאחד
מעות לקנות להם מקח אם המעות מעורבות וקנה במקצ' הדמים
המקח לכולם היה כל אחד מעותיו צרורין וחתומין לא קנה אלא
זה שקנ' במעותיו ע"כ ולפי זה אינו תלוי במ' שנתנו לו הן מעותיהן
מעורבין אי' כל אחד לברו אלא בשליח תלוי הדבר אם הוא קנה ב
בהן מעורבין או בשל כל אחד ואחד וכן פי' ר"שי ראובן שקנה שר'
משמעון ואומר שהוא שלוחו של לוי שיכתבו לו השטר בשם לוי
ואח"כ אימ' לעצמי קניתי ומבקש משמעון שיכתוב לו שטר אחר
על שמו אין כחייבין לשמעון שיכתוב לו שטר אחר ואם אומר ל

לעדים תחילה בפני המוכר יש לכם לכתוב לי שטר אחר על שמ
כופין אותו לכתו לו שטר אחד אע"פ שלא אמר למוכר ע"מ כן קפ
כתב ה"מבם זל הסרסור שליח הוא אלא שנוטל שכר על ש
שליחותו לפיכך אם שינה מודעת הבעל משלם מה ש
שהפסיד כיצד נתנו לו חפץ למכור ואמר לו אל תמכרהו בפחות
ממנה ומכרו בחמשים משלם החמשים מכיתו מכרו בכאתים הכל
למשלחו שאל' לאא זל ילמדנו רבי ראובן נתן חפץ לסרסורו
למכור בארבע ומכרו לו כששה אם חייב ליתן לו התוספת ומה
הדין אם אמר הסרסור כשכא החפץ לידו הא לך ארבע בשבילי
אם יוכל ראובן לחזור בו אחר שמשך הסרסור החפץ או שמא א
אדעת' דהכי לא נתני לו ונראה דהא בה' תליא ושוב מצאתי שכת'
ה"ו שלמה בן אדרת בפ' אלמנה ניוזנת טאן שם לך כלומר מי מ
מכרו לך לפי שהוא שלוחך למכור אבל לדידך מי מכרו לך ומכאן
נראה שאין שליח יכול לקנות לעצמו אפילו באותן דמי' שהרשות
הבעלים למוכרו לפי שנעשה שליח להקנות הקרקע ללוקח אבל
לעצמו אינו יכול לזכותו ולקנות דאין אדם מקנה לעצמו דאין ה
המכר אלא הוצאת דבר מרש' ת' לרשו' וזה לא יצא מרשותו שהוא
במקום בעלים עומד ע"כ תשובה יראה

לי שהתוספת הוא של ראובן שהרי לא דקנה ראובן החפץ ל
לסרסור אלא בשליחותו מכרו לקונה ומיד כשקבל המעות ל
זכה בהם ראובן כאילו באו לידו כי בשליחותו קבלם וכיון שקבלם
בשליחותו דקנה הקונה המעות לבעל החפץ והסרסור אינו יכול
לעכבם ומה שאמר לו למוכרם בארבע היה סכור שלא היה שוה
יותר ואפילו היה ידוע שזוהי שוה יותר ומחמת דוחקו צוה למכרו
בוזל מכל מקום לא כיון להקנות לסרסור המות' אם ימכרנו בחתר
ותבא עליו ברכה שעשה שליחותו בנאמנות ומכרו ביתר סוף ד
דבר אין לסרסור כמותר כלום כתב עוד ה"מבם זל אמר
המשלח אני אברתי למוכרו במנה והסרסור אבר בחמשים נשבע
הסרסור שבועת התורה שהרי הודח לו במקצת ואם כבר נתן לו
חמשים נשבע ודיסת שעשה שליחותו חובה הלוקח וה"אבר השיג
עליו וכתב שאין כאן שבועת התורה שהמשלח אינו תובע אלא ח
חפצו ואינו יודע שנמכר אלא כפי הסרסור ואינו טוען לא במדה
ולא בשום דבר מסיים אלא החפץ שלו וכתב עוד ה"מבם ואם
ידע הלוקח שחפץ זה של ראובן הוא מה המוכר לו הוא סרסור
יחזיר החפץ לבעליו ויחריט על מי שנתן לו רשות למכור בחמשים
או שידעה בחמשים וחזר בו אחר שקניתי וגם בזה השיג
ה"אבר וכתב שלא יחזיר ולא עוד אלא אפי' אם יודה לו הסרסור
יאמר הלוקח קיננא אתם עושים עלי ודבי מסתברא וכתב
עוד ה"מבם זל כל סרסור שהודיע ללוקח שחפץ זה או קרקע זה
של ראובן הוא ואחר שקנה הלוקח אמר ראובן איני רוצה ל
למכור בדמים אילו מחזיר הלוקח שהרי לא פסק עמו הד' מי לאמר'
מכור ככך וכך וכל סרסור שאבר החפץ מידו או נגב או נאבד ח
חייב לטלם מפני שהוא שומר שכר וכתב הר' אברהם ב"ר דוד
זל וכשהפקידו לא אמר כלום אבל אם אמר לו מכור לי חפץ זה ב
בכמה שתמצא והרי מצא והיאך יחזור ויאמר איני רוצה בדמים ה
הללו קפו

הלוקח כלים מבית האוכן לשל חלבית חמיו והתנ' שאם
יקבלתו ממנו שיתן דמיתם ואם לאו שיתן לו כפי
מה שנהגה בו שהראה בבית חמיו שהיה חפץ לשלוח להם דורון
וכאנס בהליכה חייב באונסין בחזרה פטור מן האונסין וחייב ב

מותרין בו ואם יש בו דין חלוקה אסורין בו

קפ"א

שיורא דמהלכת במדבר ועמד עליהם גיים לטורפה ועמד אחד כיהם והציל אם היו הם יכולין להציל אפי' אמר לעצמי אני כציל כל מה שהציל הוא לאמצע פי ויקח כל אחד את שלו לא היו יכולין להציל כל מה שהציל הוא לעצמו אפי' לא אמר לעצמי אני כציל ואם יכולי להציל ע"י הדחק בזה יש חילול א' לעצמי אני כציל הוא לעצמו לא אמר הוא לאמצע ואם הם שותפין ואמר לעצמי אני מציל אם הם יכולין להציל מה שהציל עד כדי חלקו הוא לעצמו ואם הציל יותר הוא שלהם ואם אין יכולין להציל הכל לעצמו לא אמר לעצמי אני מציל אפי' אין יכולין להציל הכל ללאמצע ואם הוא פועל שלהם ואמר לעצמי אני מציל והם אינם יכולין להציל הכל לעצמו שפועל חוזר אפילו בחצי היום לא אמר

קפ"ב

הוא שלהם

אסור

להשתתף עם עובד ע' כשמא יתחייב לו שבוע וישב לו בשם ע' צאם עבר ונשתתף עמו ונתחייב לו שבוע ושבם כתב שאין לו לקבלה וז"ל כתב שבויתר לו לקבלה כדי ששלא יפסיד במונו ולזה הסכים א"א הראש זל כת' הרבם זל אסור לעשות סחורה בנבלות וטרפות שקעים ורמשי ואם עבר השותף ועשה בהן סחורה השכר לאמצע ואם הפסיד הפסיד לעצמו מפני שעבר עבירה שלוחו של אדם במותו לכל דבר חוץ מלדבר עבירה דקיימא לן אין שלוחו לדבר עבירה וכתב הרבם זל הא' לשלוחו צא ומכור לי קרקע א בטלטלין או קנה לי דרי זה מוכר ולוקח ועושה לו שליחותו וכל מעשיו קיימין ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים אלא באמידה בעלמא בינו לבין חברו ואין צריך עדים אלא לגלות הדבר אם כפר אחד מהם עבר

השליח על דעת כשלוחו לא עשה ולא כלום וחילק הרבם זל דוקא שהודיע שהוא שליח של פלוני לפיכך אע"פ שמש' או המשי' אם נמצא שעבר על דעת משלוחו בטל המקח ומחזיר אבל אם לא הודיע שה' א' שלוחו של פלוני נקנה המקח ויהיה דינו בינו ובין משלוחו טעיה וקב' כיוקר אפי' בכל שזו המקח בטל בין במקרקעי בין בכטלולי שיאמר לו לתקוני שדרתיך ולא לעוותי לפיכך אם התנה עמו שעושהו שליח בין לתקון בין לעיוות אם מכר לו שזה מנה בדינר א' לקח לו שזה דינר בכמה אינו יכול לחזור בו וחייב המשי' ליתן כפי התנאי וכתב הרבם זל זמן שלא יברר

המשלח שעשאו שליח לקנות לו סתם יכול המוכר לומר שהתנ' עמו בין לעוות בין לתקן והמוציא מחברו עליו הראיה וכתב רב האי דהה נמי אם הטעה השליח את הלוקח בכל שזה שדמק בטל וה' יונה כתב שלענין טעות הלוקח דינו כשאר אדם שהמכ' קיים עד שתות חכה המשלח ביתרון וכן מסתבר לא א' הראש זל עשאו שליח לקנות לו קרקע וקנאו לו שלא באחריות הרי זה טעות ונתבטל המקח וקאמ' בגמ' שצריך שליח לחזור ולקנותו שלא באחריות ולמוכרו למשלח באחריות וכתב הראב"ד שכן הדין ב' בכל שליח שעיית שאם ירצה משלח לקיים המעש' יתקיים וצריך השליח לתקן מה שעושה אבל א"א הראש זל כתב בההוא שקנה שלא באחריות שאם ירצה השליח יחזיר לו מעותיו אבל אם אין לו כמות החזיר לשלח צריך לקבל עליו אחריות ואילו קנה ה' השוה סתם היה דמקח קיים דכי' שלא אמר לו שקונה אותו ל' פלוני לעצמו קנאו ע"כ וזה נוטה לדברי הרבם זל כשלא הודיע

השליח שהוא שליח שדינו כשאר כל אדם שלוקח או מוכר והפוסק על השער פי' שנותן כמות לחבירו ופוסק עמו שיתן לו ב' בהם פירות כל השנה בשער של עכשיו דקל' שצריך להגבות ע'

עמו אם הוולו שיתנם לו בשער הוול ואם לא התנה צרי' שיקבל'

בשער שהיו בעת נתינת המעות ואם יחזיר בו צריך לקבל עליו מי שפרע ואם פסק ע"י ש' יח וטעה השליח ולא התנה שיתנב לו בשער הוול והוולו הרי זה עיוות והמשלח יכול לחזור בו ואין צ' צריך לקבל מי שפרע לא השליח ולא המשלח אמר לשליח מכור לי משדי בית סאה ומכר לו בית סאתים הסאה במנו מכור ואינו יכול ל' כר הרי עכר על דברי ואין כאן מכר כלל ומיהו אם ירצה הלוקח אומר איני רוצה לקנות אלא ביח סאתים ביחד אמר לו מכור לי בית סאתים ומכר לו בית סאה או שכבר הסאתים ל' לשנים הרי זה עובר על דבריו והמכר בטל בד' א שמכרו בשני פ' פעמים ועשה ב' שטרות אבל אם מכר לשנים בשטר אחד אפילו אבר לו מכור לאחד לא הוי עובר על דבריו וכל שכן אם אמר לו מכור לי סתם אבל אם פירש לו לאחד ולא לשנים אפילו מכרו ל' לשנים בשטר אחד לא קנו וזהו לדעת רב אלפס אבל לדעת רב האי א' אמר מכור לי סתם אפי' אם מכר לשנים בשני שטרין קנו וא' הראש זל הביא דברי שנייהם ולא הכריע והרבם כתב אמר מכור לי בית סאתים ומכר לו בית סאה לא קנה ולא חילק וכתב עוד אמר לו מכור לי שדה ולא פירש אפילו מכרו למאה מ' מכרו קיים עשה שליח לקנות לו שדה ואמר המוכר לשליח על תנאי שיחזירו לי כשיהיו לי מעות והשיב השליח אתה ו' והמשלח חברים בטוב תתפשרו אינו מכור אלא על זה התנאי ו' וצריך לחזור לו כשירצה המוכר והפירות שאכל הוי אכר ריבית ואינם יוצאים בדינין

קפ"ג

הנותן מעות לשלוחו לקנות לו סחורה ידועה ולא לקחה לו אין לו עליו אלא תרעומת לקחה השליח לעצמו כה שעשה עשוי אלא שנקרא רמאי אבל אם המוכר אינו מתרצה למוכרה למשלח יכול לקנותה לעצמו ומי צריך להודיעו תחיל' למשלחו ואם הוא מפחד שמא בתוך כך שיודיענו יקדימו אחר א' אין צריך להודיעו כתב הרבם זל חזרו מקצת המורים שאם קב' לעצמו במעות חבירו אחר שזקפה עליו במלוה הרי זה קנה ל' לעצמו ומקבלין ממנו כשאומר זקפתי עלי אותם המעות במלוה ואני אומר שאין זה דין אמת אלא המקח דוא של המשלח

כתב הרבם ראונו שאמר לשמעון זבין לי האי סדי וזבין ליה מ' בסתמא קנייה ראונו משעת בשיכה כיון דאל' זבין ליה לזבני מעליא קא מיכין וכמו א"ל זבי לי דמי ואפי' שחזר שמעון אחר בשיכה ואמר לעצמי כיונתי לקנות אינו נאמן אע"ג דיהיב שמעון דמים שלו קנייה ראונו דיהיב לשמעון וזו דכמאן דאופינהו דמי דדוקא שלא חזר שמעון קודם בשיכה אבל אי חזר בו קודם בשיכ' ואומ' שקונה לעצמו אפי' חזר בין מתן מעות לשיכה קנה כיון ש שמעות אינן קונות נמצא שעדין לא קנה ראונו ובשעת בשיכה זוכה לעצמו ואפי' מי שפרע ליכא שלא תקנו מי שפרע אלא בין מוכר ולוקח אבל בשליחות לא ודוקא היכא דיהיב שמעון למוכר זחי מדליה אבל אי יהיב ראונו לשמעון זחי למוכר ליה כיד' ואזי ויהיבנהו זחי למוכר אדעת דראובן ומקמי בשיכה חזר בו שמעון וזכניה לנפשיה לא קני שמעון עד דמידע למוכר ומיכוון מוכר ל' לאקבוי ליה לדידיה דבעיקרא ל' איכוון אלא לאקבוי לבעל ה' המעות וכי לא הדר כיה במקמי בשיכה לא אמון דקנה ראונו אלא דאמר ליה זבין לי אבל אמר אייתי לי דאזבין ואזיל זוכין זכה ל' לנפשיה דלא שוייה שליח אלא לאתויי והא הדר ביה נתן לו מעות לקנות לו חטין בין לאכילה בין לסחורה וקנה שיעורין או א' איפכא אם פחתו לשליח פחתו ואם גתיקר הרייה למשלח נתנה

לחזור בו ואם תפש המוכר ממקח שמכר כנגד המעות שבידו אין
מוציאין מידו וכתב הרמב"ם הוא הדין נמי מי שמכר נכסיו בפני
שרוצה לילך לדור בעיר אחרת כמוכר שדחו מפני רעתה דמי
בין דלא ניח ליה בהאי מתא אין לך מוכר מפני רעתה גדול מזה
כתב א"א הראש זל פי"ח הא דאמרינן כי עייל ונפיק אזוי לא קנה
היינו דוקא דגלי מוכר אדעתיה דלא מזבין אלא משום דצריך ל
לדמי השתא בדוחקא אבל אי מזבין לאשתלומי למחר וליומא א
אחרת בלא נחיצותא מעידנא דאחזיק קנה וזוי מקבל להו בתר
הכי דנעשו עליה כמלוחא אפי' עייל ונפיק אזוי והראב"ד כתב אפילו
קבע לו זמן לפרעו וכשהגוי הזמן דחוקו לפרו' לו מעותיו וזה דוחה
גם זה נקרא עייל ונפיק אזוי ואם לא פרענו או יכול לחזור בו ו
זאני אומר הכל לפי ראות הדיין כי לפעמים אדם חייב מעות ו
וכוכר קודם זמן הפרעון שלא יראוהו דחוק למעות ויודלולו כ
נכסיו וזינו רוצה לקבל דמי המקח עד שיצטרך לפרוע חובו פן
יוציאם וכשהגיע הזמן אין לך עייל ונפיק אזוי טפי מזה הילכ' בכל
עת שיראה הדיין שהוא דחוק למעות ונפיק ועייל אזוי בטל ה
המקח ע"כ והרמב"ם כת' פי' עייל ונפיק אזוי שהלך אליו לבקש מ
מעותיו שני פעמים לא שנא מצאו ובקש ממנו לא שנא לא מצאו
רק שגילה שהלך לבקש ופי' עוד דוק דעייל ונפיק ביומי דאוק מו
להו לזבני או ביום שקרוב לו לפרוע דאמרינן משום דדחי לזוי
זבין ולא זבין אלא אדעתא לאיפרועי מידי ביומיה וכיון שלא נתכו
לו באותה שעה יכול לחזור אבל לא עייל ונפיק ביומיה לא תלינן
דמשום דדחיק זבין אפי' עייל ונפיק עליהו למחר לא מצוי הדר כי
ומי כי עייל ונפיק ביומיה אפי' ששתק באותו פעם ולא גלי דעתיה
ולאחר כמה ימים חזר הרשו' בידו ואי עייל נפיק ביומי תרי זיבני
ולא יתיב ליה וקא הדר ביה מוכר ומקמי דשלים יומיה אייתי ליה
לוקח זוי קני ולא מצוי הדר ביה דכל שפורע ביומיה כמו שפורע
מיד בשעת מכירה דמי ע"כ ומטלטלין דינן כמקרקעי לזכר
זה שאפי' אם משך הלוקח פירות והכניס לרשותו והמוכר עייל ו
נפיק אזוי לא קני וכן כתב רב האי בטלטלין שמשך לוקח או ק
קנאן בחליפין אי עייל ונפיק אזוי לא קני וכן בקרקע לא מהני ח
חזקה אי עייל ונפיק אזוי ע"כ אלא שכחו יש חילוק כמטלטלין אם
הוא דבר שאינו ראוי לחלק כגון שמכר לו חמור וכיוצא בו ונתן
לו קצת מהדמים ועייל ונפיק אזוי המקח בטל לגברי לפי שאינו
ראוי לחלק והמוכר אינו רוצ' להיווג שותף עמו אבל כמידי דבר
חלוקה הוא אין המקח בטל אלא כנגד מה שחייב לו והרמב"ם לא
חילק בזה אלא שנתן למטלטלי' כל דין מקרקעי וא"א הראש זל כ
כתב בסברא הראשונה וכתב הרשב"ם זל הקונה דבר מחבירו וטע
במעות כמנינם ולאחר זמן תבעו המוכר ואמר לו המעות שנתת
ליהיו חסרין נקנה זמק' ומשלי' לו מעותיו אפי' אח' כמי' שני' קצ'א
בשטר כיצד כתב לו בנייר או על החרס או על העלה שדי
מכורה לך או נתונה לך קנה משהגיע השט' לידו
אפי' אם אין עדים כלל אע"פ דלית ביה שוה פרוטה בד"א במוכר
שדחו מפני רעתה אבל בשאר קרקע לא קנה בשטר עד שיתן ה
הדמים וגם יכתוב לו בשטר במקום שנוהגין לכתוב שטרות ו
השטר' שכותב' עת' אינן אלא לראי' ואין דקרק' נקני' על ידן קצ'ב
בחזקה כיצד מכר או נתן לו בית או שדה כיון שנעל או גדר
או פרץ כל שהו הוי חזקה וכגון שהגדר בענין שהי' עולין
בו בריוח וגדר בה כל שהו ותקן בתוסף שהוסף שאין יכולין ל

לעלות עליו אלא בדוחק וכתבה וזכבם זל שצרי' גם כן שכתב
לא היה גבוה וטפוחים והשלימו לי' וכן כתב א"א הראש זל דמי
אומרים שאין צריך דהא דקאמ' כגמ' כגון שלא היה גבוה עשה ו
השלימו לי' אורת ויבילתא נקט דכל שהשלימו לי' הוי הכי וה"ה
נמי בפחות מי' אם הוא בזה הענין וכן פרץ כל שהוא בנייר בזה ה
הענין שמתחילה לא הי' יכולין ליכנס בה אלא בדוחק ועו' נכנסין
בה בריוח ונעל' פי' רשב"ם שתקן דמנעול אבל אם היה מתוקן
ולא עשה כלום אלא שסגר הדלת לא קנה וזי' פי' דבנעילת דלת
לחודיה קנה וכן כתב א"א הראש זל דבחד מהם לחודיה בהעמדת
דלת או שהיה הדלת עומד ותיקן לה כנעול או שהיה ה
הכל מתוקן ולא עשה אלא שסגרו קנה
ויש אומרים שגם בפתיחת דלת קונה לפי שאין דרך בני אדם ל
לפתוח בית נעול אם לא שהוא שלי' ולא מסתברא לי' כלל דלא ד
דמי לפרץ דהתם תיקון פתח הוא ליכנס ולצאת בו אבל פתיחה
לחודיה שכוונתו ליכנס בה אינו נראה חזקה אלא דוקא נעילה הוי
חזקה לפי שמונע כל אדם מליכנס בו והרמב"ם כתב נעיל' הוי
חזקה כגון שהיה הפתח פתוח ונעל' לוקח הפתח וחזר ופתחו ואינו
מבין דבריו מה צריך לפותחו אפי' ודק חזקה לא מהניא אלא ב
בפניו בין במכר בין במתנה אבל שלא בפניו לא מהניא אלא אם
כן שאמר לו לך חזק וקני ורשב"ם כתב דבסיד' מפתח נבי קונה
ולא נהירא אלא להכי אהני מסירת מפתח דהוי כאילו אמר לו לך
חזק וקני וכשי' חזיק אפי' שלא בפניו קנה וכן בבור אם כסר לו ב
ביסויו דהוי ליה כאלו אל' לך חזק וקני וקנה שלא בפניו וכן אם
תיקן בה שאר מיני תיקונין כגון שפתח בה מקום כדי שיכנסו שם
דמים להשקותה או שהיו בה מים להשקותה וזהו שם מקו' שיצאו
משם וסתמו כדי שלא יצאו הוי חזקה וכל כיוצא בזה אבל אם
ראה שוט מים ושוטף ליכנס לתוכה ומנעו מלר'בס או שהי' כבר
בתוכה ופתח לו מקום לצאת אינה חזקה אבל נהילוך שהלך בה
אפי' כל ארכה ורחבה לא קנה ואם מכר לו דבר שתשמישו להולך
כגון שביל של כרכים כיון שא"ל לך חזק וקני והלך בו קנה
וכמה שיעור רחב ודרך שיקנה בהילוך אם אינו מסוים בשחיצות
לא קנה אלא כדי שיוכל לילך שם דהיינו כדי שיגיעה רגל וינח
רגל ואם הוא מסוים בשחיצו' שיעורו כדי שיחל לילך שם טעון
במשאויו של זמורות כתב הרמב"ם זל המוכר שדה לחבירו ב
בעד שדחו או נתנו לו כמתנה כיון שדש המצר שבין שתי השדות
ונעשו שתיהן כאחד קנה הכל היתה הקרקע צחיח כלע שאין בה
לא גדידה ולא פירצה ואינה בת זריעה קונה אותה בשמיחת פירות
או בהעמדת בהמה וכיוצא בה משאר תשמישי' המוכר קרק' וככב'
בה הלוקח זרעה או נרה או אסף פירות האילן או זכרן וכל כיוצ'
בו קנה ואין אחד מהם יכול לחזור בו וכן אם נתן המוכר ללוקח
פירות קנה הלוקח מ' ד בחזקה זו שהרי גילה דעתו שהקנה לו ש
שדה זו קני' גמור ונעשו פירותיו שלו והראב"ד השיג עליו וכתב
דהעמדת בהמה ואכילת פירות לא מהניא אלא כנגד טענה אבל
למיקני ביה ארעא לא בקניא אלא כמידי דמהניא לארעא כגון כ
נעילה גדידה ופריצה והכי מסתבר כת' רב האי כל מה דמפלגינן
דהיבא דעבידא אדעתא דארעא דאז' הוי חזקה ודכא דלא עבידא
ארעא דארע' דלא הוי חזק' היינו דוק' כבא להווי' כנכסי הגר אבל
כנכסי חבירו לא שנא דמי ולא שנא הכי קנה דלעולם איכ' הכוחה
דארעא לכקני עביד דאי בפניו כל זמן שעסקין באותו

כנכבה ואכידה נטלו למוכרו לאחרים והתנה שאם יוכרנו במקו
פלוני עד זמן פלוני אתן לך דמיו ואם לאו אחזירנו לך ונאנס כ
בין כהלי. ה בין בחורה חייב וכתב א"א הראש זל והוא שיהיה דבר
שיש לו קנים הרבה ויגדל למוכרו מיד בדמים שקעב אלא שמחזור
למוכרו ביותר כדי שישתכר בו קפז
כתב הרמבם זל כל שליח שאירעו לו אונס והפסיד נשבע
על טענתו ויפטר ואם ואונס במקום שאיפשר להביא
עדים או דבר שגלוי שהרי ימצא ראיה צריך להביא ראיה ואם ל
לאו אינו נאמן ומשלם כהוא דיהב זחי לחבריה למקני ארבע מ
באה דני דחמרא ואמר לו קנית לך ואחמיצו דאסקינן שזהו דבר
שיש לו קול פלוני החמיצו לו ארבע מאה דני דחמרא ואינו נאמן
אלא בראיה וכן הדין בכל טענה שישעון השותף כיוצא בו
והרבה כתב דלא אמרינן הכי אלא בשבועת שומרין אבל בעלמא
כגון בטענת פרעון והשכנה וכיוצא בה דעבידי אינשי למפרע ב
כצינעא אפי' יש רואה מפטר בשבועה והוא עובדא דארבע כאה
דני דחמרא פי' שפקרן היה שאמר לו לקנות ממעות שהפקיד א
אצלו לבסוף אמר ליה שקנאם וחי פקדון בידו והחמיצו קפז
אין שליחות לגוי לא שיעשה הוא שליח וישראל ולא שיעשנו
ישראל שליח אבל אשה ועבר ושפחה בני שליחות הן כיון ש
שחיבין בקצת מצות ויש להן דעת אבל חרש שוטה וקטן כיון ש
שאיין להן דעת לאו בני שליחות הן לא שיעשו הם שליחים ולא
שאחרים יעשו שליח לפיכך השולח בנו אצל חנוני וצולחית
בידו ופונדיתן בידו שהא א שני אסרין כדי שיתן לו החנוני באיסר
שכונן ויחזיר לו איסר וכד' לו באיסר שמן והחזיר לו איסר ושכר
הצולחית ואבר ואיסר החנוני חייב על האיסר והשמן שלא שלחו
א. ה להודיעו וזה לחנוני לשלוח ביד כן דעת ופטר על הצולח
אפי' אם נטלה בידו למדוד בו לתנוק שאבידח מדעת היא כיון ש
שמסרה יד הקטן ואם נטל מיד הקטן למדוד בו לאחרים חייב גם
עליה אפי' נשברה אחר שהחזירה ליד הקטן כתב הרמבם האומר
לחבירו מנה שיש לי בידך שלחתי לך כד קטן ושלחו ואבר פטר
ולמעלה בסמן קבא כתבתי השולח לחבירו מעות על יד שליח ש
שחי לו בידו מלוה או פקדון קבש
אין הבקשה נגמר בדברי שהאום לחבירו היאך אתה נותן לי
תפץ וחואמר לו בכך וכך ונתרעו שניהם ופסקו הדמים

יכולין לחזור שניתן אפי' שהיה הדבר בפני עדים ואמר לעדים הן
עלינו עדים שפלוני מבר ושפלוני לקח אינו כלום עד שיגמור ה
המקח על דבר דבר כראוי לו קרקע לפי קנינו ובעלי חיים כגון
בהמה לפי קנינה ושאר כל המטלטלין לפי קנינם ולאחר שנגמר
בראוי אין שום אחד מהם יכול לחזור בו אפי' נעשה בפניהם לבד
ולא היו עדי' כדב דלא אברי סהדי אלא לשקרי ואין המקח מתקד'
לקונה אלא אם יקנה לו המקנה אבל אם היה לו פקדון בידו וכיוון
לקנות בסכום ידוע שאמר ליתן בו למפקד לא קנה ק"צ
קרקע נקנה בכסף בשטר בחזקה ובקנין בכסף ביצד מבר
לו בית או שדה ונתן לו חכסף קנה ואין אחד מהם י
יכול לחזור בו ואין נקנה בפחות משוה פרוטה ואפי' נתן לו חכסף
על מנת שיחזירנו לו קנה אמר המוכר ללוקח תן הבסף לפלוני ו
יקנה לך הקרקע שלי ונתנו לו ואם לו יקנה לי קרקע שלך בכסף
שנתתי לפלוני קנה וכן אם אדם אחד אמר למוכר בכף השדה קח

לך ממני ומכור שדך לפלוני ואותו פלוני עשאו שליח אלא ש
שהנותן נתן את הכסף משלו או אפי' לא עשא הלוקח שליח ואמ'
הוא למוכר שדך קני לי בכסף שנתן לך פלוני קנה ואפי' אמר ה
המוכר לאחר תן כסף ללוקח ויקנה בו שדה שלי ואמר הלוקח ל
למוכר שדך קני לי בכסף שקבלתי מפלוני קנה ואפילו אם ה
המוכר נתן הכסף ללוקח ואמר לו קנה שדי בכסף שנתתי לך
וקבלו אם הלוקח אדם חשוב שהמוכר נהנה כמה שהלוקח מקבל
ממנו מתנה קנה שאותה הנאה חשובה כאילו קבל ממנו פרוטה
בר"א שקנה בכסף לבדו במקום שאין דרך לכתוב שטר אבל ב
במקום שכותבין שטר אין קונה בכסף עד שיכתוב גם השטר אל'
אם כן שפירש לוקח אם ארצה שיקנה לי הכסף יקנה ואם ארצה
לא יקנה לי בכסף עד שתכתוב לי שטר או הדבר תלוי בו אם
ירצה יחזור בו כל זמן שלא נכתב השטר ואם ירצה יקנו מיד ב
בנתינת הכסף ואין המוכר יכול לחזור בו וכתב הרמבם זל וכן
היכה וכן הדין אם התנה המוכר בזה או הדבר תלוי בו אם ירצה
יגמור המקח מיד בנתינת הכסף ואם לא ירצה יחזור בו עד שיכתוב'
השטר ואינו תלוי בלוקח קנה ממנו קרקע ולא נתן לו כלום
מחדמים אלא נתן לו כשכח בשבילם לא קנה כלום ואם נתן לו
קצת מחדמים לא קנה אלא כנגד אותן הדמים ולא יותר בר"א
שלא נתן לו אותו כח ה בתורת פרעון אלא אמר לו הנה לך ע
ערבון ויקנה לי ערבוני לפיכך לא קנה אלא כנגד הערבון שהדי
המוכר לא אחיל נכיה למוכר לו כל הקרקע כאילו הדמים לא
שגא עייל ונפיק אוחי לא שגא לא עייל ונפיק אוחי ואין חילוק
בין אם המוכר חוזר בו או הלוקח לעולם לא קנה אל' כנגד המעות
ומהבאום הגרוע שבשדה אבל אם מבר לו שדה באלף זה ונתן
לו כהם המאות בתורת פרעון בזה יש חילוק אי עייל ונפיק א
אוחי פי' שתבע המוכר מעותיו מהלוקח פעמי' ושלש ודחה כלך
ושכח אפילו נתן לו כל מעותיו חוץ מזו אחד נתבטל המקח
כנגד המעות שנשאר לו עדין ליתן אפילו אם החזיק כבר בשדה
או קנה בשטר או בקנין סודר וכנגד המעות שנתן כבר איזה מ
מהם שירצה יכול לחזור בו אלא שחוזר בו ידו על התחתונה
שאל המוכר חוזר בו יד הלוקח על העליונה לומר תן לי מעותי
או קרקע כנגד מעותי וצריך ליתנו מעדיית שבכנסתי ואם הלוק'
חוזר בו יד המוכר על העליונה לומר לו הא לך מעותיך או קרקע
כנגד מעותיך וכנגדו מהחובותי ואי עייל ונפיק אוחי אין א
אחד מהם יכול לחזור בו והוא אבר זל כתב דאפילו כי עייל
ונפיק אוחי לא מצי לוקח חזר ביה אלא מוכר וא"א הראש זל
כתב כסבר' ודאשונה ואם כבר לו השדה באלף זה ונתן לו מהם
חמש מאות חקף עליה השאר בהלואה קנה וכל ואין אחד מהם
יכול לחזור בו אפילו אי עייל ונפיק אוחי וכן אם מבר השד' מפני
שהיא רעה ונתן הלוקח קצת מחדמים קנה וכל ואין אחד מהם
יכול לחזור בו אפילו אי עייל ונפיק אוחי בקש למכור שדה
במאה ולא מצא קונה לשדה שוה מאה והצריך למכור בכאתים
וקבל קצת מחדמים ועייל ונפיק אשאר לא קנה ושניהם יכולין
לחזור בהן אבל אם הוא בענין שאם היה רוצה לטרוח היה מוצא
למכור שדה במנה ולא טרח ומכר בכאתים מבעיא אי היה כמו
מוכר שדהו כפני רעת ואינן יכולין לחזור בהם ולא איפשיטא
וכתב הרמבם זל לפיכך הרוצה לחזור בשניהם אינו יכול

וכתב א"א ה'ראש זל דוקא במלאכה של שימוש גופו אבל במלאכה
 אחרת כגון שתפר לו את בגדיו או עשה לו אהת כהמלאכות לא
 קנאו ועריך שתהיה החזק בפני רבו או אפי' שלא בפניו אם יאמר
 לו לך חזק וקני קצו
 בהמה בין גסה בין דקה נקנית במשיכה ואין צריך להגביהה
 ומה היא משיכתה אפי' לא תפש בה אלא קורא לה וחי'
 באה או שהבישה במקל או שהנהיגה בקול משעקר יד ורגל קנאה
 ואין צריך שתהלך מלא קומתה כתב הרמב"ם שגמל וחמור שניהם
 נקנין בין במשיכה בין בהנהגה אבל א"א ה'ראש זל כתב דוקא גמל
 במשיכה וחמור בהנהגה אבל גמל בהנהגה וחמור במשיכה איכא
 חד מיניהו דלא קני ולא ידעין די מיניהו קני והי לא קני הילכך
 בטבר ובמתנה לא קנה חד מיניהו דאוקי ממנא בחזקת מריה ו
 ובמציאה והפקר קנו שניהם וברכינה שרוכב עליה אינו קוני'
 אלא אם כן מנהיגה ברגליו ושנים שרוכבין עליה ומנהיג' ברגליה
 קונין שניהם זה כזה ולא אמרינן שדראשון עוקר והשני טפל לו
 זכין אם אחד רוכב ומנהיג ברגליו והשני מנהיג לכך קנו שניהם
 והרמב"ם כתב שברכיבה לחוד קונה וכן דעת רב אלפס וא"א ה'ראש
 זל כתב כסברא דראשונה ואם אחד רוכב וחמור והשני תופש ב
 במוסרה הרוכב קנה וחמור וכי פגיה ותופש במוסרה קונה מה
 שתפש במנה בידי השאר לא קנו לא זה ולא זה ואם בא אחד ו
 ויחזיק בו יקנה ומסירה גם כן קונה בברומה ומה היא מסירתה יש
 אומרים שצריך המוכר למוסרה מידו ליד הלוקח ויש אומרי' שאין
 צריך למוסרה מידו לידו רק שיאחזו בה ברגלה או במשאוי או ב
 באוכף שעליה במצות המוכ' אפי' שלא בפניו אם א"ל לך חזק וקני
 ולזה הסכים א"א ה'ראש זל מסירה אינה קונה אלא ברשות ה'
 ארבים ובחצר שאינו של שניהם אבל לא בסמטא יבצר של ש'
 שניהם ולא ברשות המוכר ומשיכה אינה קונה ברשות הרבי' ולא
 בחצר שאינו של שניהם אלא בסמטא ובחצר של שניהם והגבהה
 קונה בכל מקום והיא רמסירה קונה דוקא שאמר לו קני סתם או ח
 חזק וקני אבל אם א"ל משוך וקני והי קפידא ואינו קונה עד ש
 שימשכנה ואפי' עומדת ברשות הרבי' צריך שימשכנ' למקו' הראוי
 למשיכה ואם עומדת ברשות המוכר ישכור את מקומה וכתב
 הרמב"ם דוקא היכא דשני לגריעותא כגון דבר שקנינו במשיכה ו
 ומסירה ואמר ליה משוך וקני או שני במשיכה למוסרה
 אבל אי שני לקנין חשוב כגון להגביהה קנה אבל ודאי אי
 א"ל לא תקני אלא במשיכה לא קנה בקנין אחר אפי' אי עבי הגבורה
 דעדיף מיני כיון דגלי דעתיה דלא בעי דלוקני אלא במשיכה והי'
 נמי בשוכר מקומה אינו קונה אי נמי קיימ' ברשות לוקח ולא קבל
 עליה מוכר דזבין ליה סתמא אלא אל משוך וקני גלי דעתיה דלא
 ביח ליה דנקני ליה רשו' לוקח ע"כ ולדעת ר"א אפי' שינה למעליותא
 כגון שאל' משוך קני והגביהה או שאל' קני במסירה ומשיכה לא
 קנה וכן דעת רב אלפ' וא"א ה'ראש זל משך שלא בפני המוכר
 לא קנה עד שיאמר לו משוך וקני ואם מסר לו משכובית והיא ב
 בהמה המהלכת בראש העדר והבל' הולכין אחריה אין צריך לומר
 לו משוך וקני דכמאן דא"ל דבי וקונה אפי' שלא בפני המוכר
 או גותן בהמה לחבירו ואמר לו קנה בדרך שכני אדם קונין אם מ
 משכה או הנהיגה או הוביחה בכל מקום קנאה ואם רכב עלי' בשד'
 או אפי' בעיר בסמטא קנאה ואם רכב עליה ברשות הרבי' אם הוא
 אדם חשוב קנאה שכן דרכו לרכוב בעיר וכן אי אדם מזולזל הוא
 שאינו מתבייש לרכוב בעיר קנה ופי' הרמב"ם כגון המשפלין בגידו'

הבהמות והעבדי אבל א"א ה'ראש זל כת' אדם מזולזל קנה וכינוני
 לא קנה לפי זה דוקא בינוני לא קנה אבל כל שאינו בינוני אפילו
 אינו עבד קנה דבכלל מזולזל הוא ואשה קונה בכל מקו' שכן
 דרכה לרכוב ובמציאה דהפקר בכל ענין קנה וכת' הרמב"ם דאין
 לחבירו משוך ותקנה או חזק ותקנה ומשך או החזיק לא קנה ש
 שתקנה משמע להבא ועדיין לא הקנה לו כלום אלא צריך המוכ'
 או הבותן לומר משוך וקני או חזק וקני דמשמע שיקנה עתה בעת
 שימשוך או יחזיק וגדולה מזו פי' רש"י שאפי' אם אמר לו משוך חפץ
 זה לקנותו לא קנה עד דא"ל קני אותו דמשמע משוך לקנותו אבל
 אני איני נקנה לך אבל א"א ה'ראש זל כתב אם אמר לו משוך
 חפץ זה לקנותו קנה והראב"ד השיג עליו גם כן וכתב במשוך
 ותקנה שקנה האומר לחבירו משוך בהמה זו ולא תהא קנויה לך
 אלא לאחר שלשים יום לא קנאה ואם א"ל מעכשיו ולאחר ל' יום
 אפי' שעומד' לסוף ל' יום באג' שאיכ' ברשותו קנאה קצ' ח
 דברך תורה מעות קונות בכל המטלטלין אחד בעל' חיים ו
 ואחד שאר כל המטלטלין שבין שפסקו סכום הרמים
 ונתנו למוכר חזר המקח לרשות לוקח לכל דבר ואין אחד מהם
 יכול לחזור בו לפיכך משקבל המוכר המעות הן שלו כן התורה ו
 ואם קדש בהם את האשה מקודשת וחכמים תקנו שלא יהו מעות
 קונות עד שינכיח דבר שדרכו להגבי' או שימשוך דבר שאין דרכו
 להגביה וכיון שמשך או הגביה או שנמסר לו זכה אעפ' שלא נתן
 המעות ואינו יכול לחזור בו וכופין אותו ליתן המעות ופי' הרמב"ם
 שאפי' משך גדול של פשתן או של עצים שאינו יכול להגבי' נקרא
 דבר שדרכו להגביהו שאיפשר להתיר האגד ולהגביה כל עץ ועץ
 לכרו ואינו נקרא דבר שאין דרכו להגביה אלא כמו משוך של פ'
 פלפלין או אגוזים ושקדים וכיוצא בהן והוא גדול שאין אחד מהם
 יכול להגביהו ואם יתירוהו יחיה בו טורח גדול ויראה כיון שהוא מ
 משך כבר נקנה במשיכה לא הצריכוהו להתירו ולהגביהו אחד
 אחד ואם מוגביה דבר שאין דרכו להגבי' קונה אעפ' שאין דרכו בכך
 ספינה נקנית במשיכה או במסירה ואם בא לקנותה במשיכ' צריך
 שימשוך את כולה שיחזיר סופה למקום שהיה ראשה וכתב א"א
 ה'ראש זל יש אומרים דה' נמי בשאר כל המטלטלין צרי' שימשוך
 את כולו ונר' לי דדוקא ספינה צריך למשוך כולה וכן בעל' חיים
 איכא באג' דאמר צריך שתהלך מלא קומתה משום דבי משוך לה
 כל דהו אזלה ממילא להני אין משיכת כל דהו דידהו חשי' משיכת
 אבל משיכה שאר כל המטלטלין שמשיכתה בכח אדם המושכן
 משיכה כל דהו דידהו חשיב משיכה כתב הר' יונה יש אומרים
 דספינה אינה נקנת במשיכה אלא כדרך משיכתה כגון שמונחת
 במים או ברקק מים שהיא בסמטא ובחצר של שניהם אבל אם הי
 ביבשה אינו קונה עד שיגביהנה כתב הרמב"ם זל ספינה כיון שיש
 בח טורח במשיכת לא הצריכוהו משיכה אלא מסירה וכן כל כיוצ'
 בזח ואם אמר לו המוכ' לך משוך וקני לא קנה עד שימשכנ' כולה
 כיון שמקפיד המוכר שלא יקנה אלא במשיכה ע"כ וכן כת' הרמב"ם
 שכל מטלטלין נקנין במסירה אלא שחילק חיכא דלא מסר ליה מ
 מקנה לקונה מידו לידו אל' אל' חזק וקני ואזיל ותפיש בה אפי' שלא
 בפניו אי נמי תפש בה בפניו בחד דאריצי מוכר לאקנויי ליה כי האי
 גונא אמרינן בידי דבר משיכה הוא אינו נקנה במסירה אבל היכ'
 דמסר ליה מקנה גופיה לקונה מידו לידו כדי לאקנויי קנה אפילו
 במסירה אבל ר' יצחק פי' דלא מקני במסירה אלא ספינ'
 ובעל' חיים וטעמא משום

ענין ודאי אדעתא למיקנא עביר ואי שלא בפניו ואל לך חזק וקני
מסתמא שליחותיה דמקני קא עביר ואדעתא למיקנא עביר ואע"ג
רלא עביר אדעתא דארעא כיון דלא סגי דלא מהני לארעא כל ש
שהוא הוי חזקה והרמה כתב דה"ה בנכסי חבירו בחזקה לקיים ה
המקח והוי דינא כמחזיק בנכסי הגר ומסתברא כדברי רב האי
מבר לו עשר שדות בי מדינות אם נתן דמי כולן כיון שהחזיק באח
מהן קנה כולן לא נתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו אפילו
הן סמוכות זו לזו ומיהו כנגד מעותיו קנה אפי' במקום שנהגין ל
לכתוב שטר שאין המעות לכד קונות אפי' הוי חזקה קונה וכן אם
היו בשכירות והחזיק באחד מהן קנה את כולן וכש שקרקע נקנה
בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות קרקע נקנ' בכסף ובשטר ובחזק
לזמן השכירות היו מקצת הקרקעות במקום ומקצת בשכירות
כיון שהחזיק באחד מהן בין בשל מכר בין בשל שכירות ונתן ה
המעות קנה כולן וכתב הרמב"ם ז"ל דה"ה נמי אם היו של מתנה ק
קונה בחזקת אחד מהן את כולן אבל א"א הראש
זל כתב דמתנה הוי כמו מכר ולא נתן המעות ולא קנה את כולן
אלא אם כן שאמ' לו החזיק באחד וקנה את כולן ולפי זה אינו קונה
בחזקת שדה אחד אלא כדי שיעור שקונה המחזיק בנכסי הגר כ
כאשר יתבאר במקומו בעז' ה"עור האחין שחלקו הוי כמו מכר
ונתן דמי כולו כיון שאותו שכנגדו זכ' בחזקתו של זה קצנ'
כל המחזיק לקרקע דינו בקרקע ונקנה בכסף בשטר ובחזקה
אפי' לא כיון לקנות הקרקע אלא החזיק בקרקע לקנות ה
המחזיק בה קנה וכן נמי אם מכר לו קרקע בכסף כדי לקנות ה
המחזיק בו קנה אע"פ שלא קנה הקרקע וכת' הרמב"ם ז"ל דוקא ש
שצריך לקרקע אבל אם אינו צריך לקרקע כגון ענבים העומדות
ליבצר דינם כמטלטלין לענין קנייה ואונא' ונר' דכמחוב' דמי דהא
לענין שבוע' חשבי להו רבנן כמחוב' אע"פ שעומדו ליבצר קצד
גרי שמכר קרקע לישראל אינו קונה אותו אלא בשטר עם ב
גתיבת הכסף לפיכך גוי שמכר קרקע לישראל וקבל ה
המעות קח'ם שכתב לו השטר אותו השדה הוא בהפקר שהרי ב
נסתלק הגוי והישראל לא קנה בה זמן שלא כתב לו השטר לפיכ'
אם החזיק בו אחר זכה בדא' במקום שאין משפט ידוע למלך אב'
אם דין המלך ומשפט שיזכה בקרקע מי שנותן דמיו עושין כפי
משפט המלך שכל דיני המלך בממו' דנין על פיהם וכת' הר' שלמה
בן אדרת שהוא הדין נמי אם החזיק בו לוקח לא קנה דמאי שנא
חזקה מבכסף ובכסף ודאי בגוי קונה ואפילו הכי אמרינן שאינו ק
קונה באן משום דלא סבבא דעתיה עד דמטא שטרא לידי משום
דסתם גוי אנס הוא אם בן הוא הדין בחזקה ע"כ וכתב א"א ה
הראש ז"ל אם פקח הוא אם נותן המעות יחזיק בו מיד בתורת ה
הפקר קודם שיקריבנו אחר כתב רב האי אע"פ שזכה בו ה
המחזיק צריך ליתן הרב'ם לראשון שא' ע"פ שלא קנה הראשון גוף
השדה מכל בגום חלה עליו זכות הלוקח לתורת משכונה בשעת
מתן מעות וא"א הראש ז"ל כתב שאף המעות אין צריך ליתן לו
ורשב"ם כתב שנקרא רשע בעני' המחפץ בחרדה וכן אח' ולקח'
וא"א הראש ז"ל כתב דאפילו רשע לא מקרי דלא אמרינ' דהוי
רשע אלא כמכר ושכירות שנמצא במקום אחר אבל במציאהו
הפקר שאינו נביצא במקום אחר לא ואפי' אם יכתוב הגוי שטר ל
לראשון קודם שיחזיק בו אחר אינו כלום כיון שכבר נסתלק א"כ
הרי הוא כאחר אלא צריך שיכתוב השטר קודם שיקבל המעות
ואם כתב לו השטר אחר שקבל המעות והחזיק בו כמה שנים ולא

לשם קנייה כי היה סבור שיספיק לו שטרו וכן אח' והחזיק בו זכח
כתב הרמב"ם אם יוכל הראשון לדרוך עם הגוי ולהוצי' מעותיו יעש'
ואם לאו יפסיד וכתב א"א הראש ז"ל ודבריו אינם מוכחי' הו"א יוכל
להוצי' מעותיו מן הגוי שבדיניה ונס' בדיניהו נגמר המקח עי' נתיב'
הכסף ושוב אינו חייב להעמיד לו מקחו בידו אם בדיני ישראל זכה
המחזיק וזה בא לעשו' תחבולה עם הגוי שיבא באלמות וכח' לכוף
המחזיק להחזיר הקרקע לאשר קנהו מאתו יראה שעכירה היא
בידו ודין מסור יש לו כיון שזכה בו מדין תורה וכל זה לא איירי
אלא בקרקע שאין דעת הלוקח לקנות אלא בשט' אבל כמטלטלין

קונה בנתיבת המעות קצח
בקנין כיצד הקונה יתן כלי למקנה והוא יקנה לו החפץ שלו
חליפי' הכל שהוא נותן לו והוא הנקרא חליפין וכיון ש
שמשך המקנה הכלי נקנו חליפין ללוקח או למקבל מתנה בכל
מקום שהיא ואין אחד מהם יכול לחזור בו אפילו אם אין עדים ב
בדבר אם מודה זה לזה לשון הרמב"ם נותן הקונה למקנה הכלי
ואומר לו קנה כלי זה חלף החצר או היין שמברת לי ואין נוהגים
עתה שיאמר לו הקונה כן כי מסתמא אדעתא דהכי הוא נותן לו
אפילו לא נתן לו מתנה גמורה אלא על מנת להחזיר קונה בו א
אפילו לא תפש המקנה בכל הכלי אלא במקצתו ובשאר מקצתו
ביד הקונה קנה בו והוא שיאמה ממנו שיעור כלי זה היינו שיעור ג'
אצבעות והרמב"ם כתב אפילו אינו תופש בו כדי ג' אצבעות אם
הוא בענין שיכול לנתקו ולהביאו אצלו קנה אפילו לא נתן הקונ'
למקנה הכלי אלא אחד נתנו לו בשבילו ושל' בפני הקונה קנה
ו"א שאינו קונ' אלא בפני הקונ' וא"א הראש ז"ל כתב כסדר ראשונה
וכתב ולכך הורגלו לעשות הקנין בסודר של העדים אפי' בפני
הקונה לפי שרוב קנינים הם שלא בפני הקונה קונין בכלי אע"פ
שאין בו שוה פרוטה ובלבד שיהא עשוי מדבר החשוב לאפוקי מ
מרוקא פי' כלי העשוי מגלגלי הבקר אין קונין בדבר שהוא אסור
בהנאה ולא בפירות ולא בשאר כל המטלטלין שאינו כלי' אבל כ
בהמה פי' ר' יצחק שהוא כמו כלי' וקונין בה אין קונין במטבע אע"פ
שהוא כמו כלי' ולא ככלי' של מקנה אין הקנין מועיל אלא אם כן
מקנה לו החפץ הנמכר או חזיתן מיד אבל אם אמר לו הקונ' קנה
סודר זה ותקנה חפצך לי אחר ל' יום לא קנה דבשעה שיש לו ל
להקנות כבר החזיר הסודר לקונה אבל אם אמ' לו קני על מנת ש
שתקנה לי מעבשתי ולאחר ל' יום קנה אע"פ שנגמר הדבר בקנין כ
כראוי שניהן יכולין לחזור בהן כל זמן שעוסקין באותו ענין כח
שאין כן בשאר דרכי הקנאה הפסיקו הענין אין אחד מהן יכול ל
לחזור בו כשם שקרקע נקנה באחד מאלו הד' דברים כך שכיר'
נקנה בהם וכשאלת קרקע י"א שאין מועיל חליפין וא"א הראש ז"ל

כתב שמועיל בהן חליפין קצו
עבד כנעני דינו בקרקע ונקנה בכסף ושטר חזקה וחליפין
ונקנה גם כן במשיכה כגון שחקפו והביאו אליו אבל אם
קראו וכן אליו או שאמר לו רבו הראשון לך אצל הלוקח והלך
אליו לא קנאו אלא אם כן הו' קטן אז הו' נקנה בקריאה שקורא לו
והוא בא אליו וכיצד הוא חזקת העבד שישתכ' בו כדר' שבשמשין
בעבדי' כגון שיתיר לו מבעל או ינעלהו או יוליך כליו אחריו לבי'
המרחץ הפשיטו או הלבישו סבו גרדו או שהגביה את רבו קנאו
ובחגבי' רבו אותו כת' הרמב"ם שגם כן קנאו בהגבה ואינו יוד' למה
שדבריו יחיד הן דר' שמעון קא' לה אבל לרבנן לא קנאו בהגבה

ל

יכול לחזור בו גם בחביות שפתח תשובה ודאי בשאר החביות יכול לחזור בו כיון שלא משך ואם לא נתן מעות אף כי שפרע ל ליכא ואותו חבית שפתח בילתא דפשישא הוא שאם ינחנה כך ת תחמיץ ותתקלקל לפיכך צרי ליקח כולה אעפ שלא משך אמנם י. ול לומר למוכר אני מחוייב באחריות היין וטול אתה היין ש שבחבית כשומת בד ואם יפסד ויחסר אשלים ואפרע דמי החבית כפי מה שהיה שזה כשקניתי הכנים הלוקח את החמורים לביתו עם התבואה שעליהם אותה משיכה אינה כלום אפי אם פסק זה הדמים ומדד המוכר על החמורים לא קנה אלא א"כ פרק והכנים שאז יקנה לו ביתו לבשיפסקו אם הוא במשוי שאינו בונ' ככלי של מוכר אעפ שלא מודד והוא כד דאפי בדר לוקח על החמורים לא קנה שלא נתכוון למשיכה ולקנות במדידה זו ד דלמדורה בעלמא נתכו ולא מסתברא היה המוכר מודד ב במדת הסרסור או של אחר שהשאל להם עד שלא נתמלאת ה דמדה הוא ברשות מוכר ויכול לחזור בו אפי אם יש בה רישומין לידע עד היכן הוא לוג או שני לוגין ואמר לו כל רושם ורושם ב בכך וכך משנתמלאת הוא ברשו לוקח וקונה לו אם הוא בסמטא או בחצר שאינה של שניהם ואם המדה של לוקח ויש בה רישומי ללוג ולשת יב ולשלש ואמר לו כל רושם בכך וכך כשיגיע לכל רושם ורושם קנה ואם המדה הוא של מוכר לעולם הוא ברשותו אפי נתמלאה ער שיערה אותה ואם הסרסור מודד להם בשכר ו ובשברה המדה חייב עליה אעפ שלא נתנו שכר עליה אלא על המדיד הנטול כלי כבי האומן לבכרו ואם יטב בעיניו יקחנו ונאנס בירו חייב אם דמיו קצובין דמשעה שלקחו חשבו כשלו ב בין שדמיו קצובין ואפי אם ירעה המוכר לחזו בו אין שומעין לו אבל בידו הלוקח יגול לחזור ולרחוירו לו כל זמן שהוא בעין א אלא שמדת חסידות הוא שלא לחזור בו כיון שגמר בלבו ליקח' ואם וילה בדעתו שאינו חפץ בו ונאנס בירו קודם שיחזירו יש א אומרים שהוא חשוב כשומר שכר וחייב בגנבה ואכדה והלמה בתב שאינו כשומר חנם והשכם פ' שחייב באונסין עד שיחזירנו וכן דעת א"א הראש זל והוא שיהיה דבר שיט לו קונים הרבה ואי המוכר קץ בו אבל אם הוא דבר שהמוכר קץ בו ומחזיר למוכרו גופני שאין בוצע לו קונים ברשות המוכר הוא עד שיפסקו ד י ויקנהו הלוקח באחד מדרכי ההקנאות דא

לש עוד דבר שהבטלטלין נקנין בו והיינו דאמר רב פפא ס סיטוכתא קניא ופי' רשי היינו רושם שרושמיין דחנוניי. החביות כשלוקחין מבעל היין וכתב הרמבם זל דוק כשרשם לפני המוכר או שאמר לו המוכר לך רושם על מקחך שהרי גמר להקנותו וזח פ' בדרך שנוהגין בגמר המקח שתוקע בפו לכף ח חבירו ובוה נגמר המקח וכת א"א הראש זל וכיוצ בזה באיזה דבר שנהגו לגמור המקח בגן במקום שנותן הלוק' פשוט אחד למוכר ובזה נגמר המקח דב

בטלטלין נקנין אגב קרקע שאם מכר או נתן קרק' ובטלטלין לחבירו כיון שקנה הקרקע באחד בן הדרכים ש שקונין בהן קרקע נקנו לו גם הבטלטלין בכל מקום שהן אפילו אם אינו בתוך הקרקע לא שנא אם שניה בכבר או במתנ' לא שנא אם אחד בכבר חזיני במתנה אבל צריך שיאמר לו קנה קרקע זה וקנה אגבו מטלטלין שאם לא אמר כן אינן נקנין אגביו אפילו אם הם בתוכו והרמבם זל כתב שאם הם בתוכו אין צריך שיאמר לו קנה אגביו הבטלטלין והוא כד דאפי עליו וכתב כסברא יג

וד התם ארעתא למיקנה ליה הוא דידוי ליה אבל אי לא אמ' זיל קני אע"ג דידוי ליה רשותא לאנחוי החס לא קנה ע"כ ואין דעת הר' יוסף הלוי כן שכתב אם קנה כלי מהמוכר והגביתו שקנה בדידה וזא"כ הניחו ברשות מוכר קונה לו מה שכתבו מפני ש שנתנה המוכר כמה שקנה נכסו הכלי ואינו מקפיד על מקומו ו זהו ליה באילו השאלו המקום וכיון שספק אם קנה כליו של לוקח ברשות מוכר משום דמספקא לן אם הכלי בטל אצל הרשו או ברשות בטל אצל הכלי אם כן כליו של מוכר ברשות לוקח ב נמי לא קני ופי' הר' יונה אפי אם אמר לו זיל קני דבלשון הזה אין הכלי שאל לו ולא דמי לכליו של לוקח ברשות מוכר דכשאומר לו זיל קני נתן לו רשות להניח הכלי ואעפ שאין המה ס קני לו ממ הכלי קניו לו וכתב הרמב"ם כיון דתרווייהו ספקי מיניהו אי מתרמי תרווייהו גבי חד לוקח וחד מוכר חד כליו של לוקח ברשות מוכר וחד כליו של מוכר ברשות לוקח דינא הוא דאתי לוקח עליו ממה גפושך ומפיק מיניהו חד מיניהו אלא שיד מוכר על העליונה ליתן לו איזה שירצה והוה נמי בתרו תובעין וחד נתבע היכא דכתבי ה הרשאה זה לזה גבי חד מיניהו ממה נפשך ע"כ לשינו משיכה מהניא בכליו של מוכר שאם מודד המוכר ונתן לתוך כליו ומשכו הלוקח בפניו קונה ואפי לא אמ לו משוך הכלי לקנו מה שכתבו אין הרשות קונה ולא הכלי ולא המשיכ' ולא הגבחה אלא א"כ פסק תחילה המדה בכך וכך אבל כל זמן שלא פסק אין לו שום צד ש שיקנה בו דכל זמן שלא פסק לא סמכה דעת שניהם שהיא לא י יסכימו על הסכום ואם המקח דבר שדמיו קצובין אז קונה אעפ שלא פסק וכן אם אמר לו הריני מוכר לך כפי שיסומהו שלשה קונה אפי אם אין דמיו קצובין כד"א שאין המדידה מעכבת כשלא הזכיר לו סכום כל המקח אלא אמר לו כל מדה ומדה בכך וכך ל לפיכך הוי כל מדה ומדה דבר כפני עצמו אבל אם אמר לו אני מ מוכר לך כור בלא וזו אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו במדה אחרונה ואפי הוא ברשות לוקח ובכליו או אפי שהגביה או משך כל הכור אינו קונה אלא א"כ מודד כחן שגילה דעתו שאין רוצה ל למכור אלא הכור ביחד לא סמכה דעת שניהם עד שיכודו והלמה כתב ד יקא בסמטא אבל אם הוא ברשות לוקח או שדגבית כל הכור קנה וכן כתב רב אלפס והר' יונה הוסיף לומר דאפילו לא משך אלא כל סאה וסאה לבדה קנאה במשיכתה ולא נזירא אלא כדפרישי דאפי משך כל הכור או הגביתו לא קנה אלא א"כ שמודדו וכן דעת א"א הראש זל וכתב עוד הר' יונה דכי אמרין כשמודד לו כאה אחרונה קנה כל הכור דוקא שמודד לו כל סאה וסאה ונשאר כולם בתוך הכלי עד אם כלה למדוד כל הכור אבל אם מ מודד כל סאה וסאה ונתנה ע"ג סמטא כיון שלא קנה בשעת מ כדירה גם לבסוף לא קנה ואין נראה לא"א הראש זל אלא כיון ש שנמר מדידת כל הכור איגלאי מילתא שקנה כל סאה וסאה למפרע בשעה שנמדדה א"ל כור בשלשים סאה בסלע אמר מוכר לך דאשון ראשון קנה אם הוא במקום הראוי לקנות כגון בסמטא או בחצר של שניהם וטעמא משום דמספקא לן אי תפיש לשון ראשון או לשון אחרון הילכך מה שבא לידו והוא מחזוק בו לא כפקינן מיניה ואם לא נתן המעות כתב הרמב"ם דאף כמה שהוא תפו יכול לחזור בו כיון שהוא מחזוק עדיין במעות אוקי כמונא בחזקת מרי שאלה לא"א הראש זל ששאלת ראובן מכר עשר חביות לשמעון ואמר לו אני מוכר לך חביות אלו למדה בכך וכך ולאחר שלקח שמעון קצת מהיין בחבית אחת חזר בו ולא רצה ליקח יותר אם

דבסירה דידיהו הוי כמו משיכה וכשאוחז בספינה בחבל ונענעה
כל שהו הולכת מכחו על פי המים הילכך אפי' לא הלכה כלל קני
לה במכירה וכן כבעלי חיים אבל בשאר מטלטלין לא בהני מסיר
וכן כתב א"א הראש זל וטעמ' שתקנו חכמים שלא יהו מעות קונות
משום שמא פעמים אחר שיתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקחנו
יאבד באונס כגון שתפול דלק' בבית המוכר ואם יהיה באחריות
הלוקח לא ישרח מוכר להצילו לכך תקנו והעמידו חכמים ב
באחריות המוכר כדי שישרח ויציל וכיון דתקנו חכמים שיהיה ב
ברשות המוכר אם כן לא נגמר המקח עד שימשוך לפיכך אפילו
אם נאבד באונס ולא היה כח המוכר להציל ולא נתעצל בהצלתו
אפילו הבי הפסיד שיאמר הלוקח או תן לי מקחי או החזיר לי מ
מעוטי ואפילו מי שפרע אין צריך לקבל כיון שחזר בו מחמת ה
הפסד וכיון שטעמ' משום הכי הוא אם היה ביתו של הלוקח מושכר
למוכר והמקח שם אין הלוקח יכול לחזור בו ואם יאבד באונס
הוא באחריותו שהיה אם נפול דלקה ה' א' ישרח להציל כיתו וכן
אם המוכר השכיר ללוקח מקום בביתו והוא דר בו מעות קונות
דכיון שהוא דר בבית המוכר אם תפול דלקה הוא ישרח להציל
פירותיו שבבית המוכר אף על פי שהנותן דמים על המקח אין
קונות לו כתב רב אלפס משום רבי האי כיון שקבלם המוכר כדי
להשלים ללוקח מקחו הרי קבלם להוציא ולעשות כחם צרכיו ל
להתחייב באחריותם והיה להו כהלאה גביה אפילו אי אבד למרי
זווי תא ושקול זוין איתגיסו איחייב בהן שהרי צריך לקבל עליו
מי שפרע הילכך כל זמן שלא קבל עליו מי שפרע ברשותו הם
יכול להוציאם הילכך חייב באחריותן באונסיהן אפילו אם הם
בעין ואין צריך לומר אם הוציאם שאז הם כמלוה אצלו וכן כתב
ה"מבם זל ויראה מדברי רב אלפס שאם קבל עליו מי שפרע ואמ
טול מעותיך אינם יותר ברשותו ואם נאנסו יפסיד הלוקח וכן כת
ה"מבם זל שהוא פטור אפילו אי אפקינהו ויהיב ליה זווי אחרני
ויש מחלקים אי איתנהו להני זווי אז נאנסו ללוקח ואם הוציאם א
אפילו יחד לו אחרים וקבל עליו מי שפרע נאנסו למוכר וה"מב
בת' אפילו שקבל עליו מי שפרע ואמר לו טול מעותיך חייב בכל
האונסין כדן מלוה גמור עד שיעש' השבה שמועלת כמלוה והבי
בסתבר וכתב ה"מבם זל שאם חזר בו הלוקח ואמ' לו המוכר
טול מעותיך שאז הם אצלו כמו פקדון ואם נגנבו או נאבדו אינו
חייב באחריותן ע"כ ויראה שאין חילוק בקאם חוזר בו לוקח או
מוכר ובין קודם שקבל עליו מי שפרע או לאחור כן אלא לעולם
הן עליו כמלוה עד שיחזירם קצט

יש מעות קונות כגון שהיו לו מעות בידו בלא טבין ובלא משקל
ואמר לחבירו מבור לי חפץ שלך כמעות אילו שבידי ולקחן
דמוכר ולא דקדק לידע מנינם נקנה החפץ ללוקח ואין אח' מהם
יכול לחזור בו מפני שהוא דבר שאינו מצוי ולא הצריכו בו חכמי'
משיכה וכן ראוהו שכבר לשמעון חפץ במנה ונתחייב לראובן
במנה והיה לשמעון חפץ למכור ואמר ראובן לשמעון מבור לי
חפץ שלך כדמים שאתה חייב לי מדמי החפץ שמכרתו לך וא"ל
שמעון הן נקנה החפץ לראובן בכל מקו' שהו' שגם זה דבר שאינו
מצוי הוא ולא הצריכו בו חכמים משיכה וכתב ה"מבם זל אבל
אם היה עליו חוב שלא מחמת מכר ואמר לו מבור לי חפץ שלך
בחוב שיש לי אצלך ונתרצו שניה לא קנה עד שיגביה או שימשו'
יש זמן שמעות קונות כדהיא דת'ן בר' פרקים בשנה משחטיס' ה
הטבח בעל ברחו פ' אם היה לו שור שוה כב' וקבל דינ' אח' בלוקח

ליתן לו בשר כשישחוט ולא נתקבצו לו קונים לכל דמי השור
אינו יכול לחזור בו אלא צרי' לשוחטו וליתן הבשר ללוקח לפיכ'
אם מת השור מת ללוקח והם ערב יום טוב האחרון של חג וערב
י'ט הראשון של פסח וערב עצרת וערב ז'ה וטעמ' שהכל צריכין
בשר בזמנין אלו לפיכך העמידו דבריהם על דין תורה וביתומים
גם כן העמידו דבריהם על דין תורה שאין קונין מהם אלא בכסף
לפיכך אם האפיטרופא מכר פירות משל יתומים ומשכן הלוקח
ועדין לא נתן המעות ונתייקרו חזרין בהם היתומים שאי' נכסיהן
בקנין אלא בכסף הוזלו הפירות אין הלוקח יכול לחזור בו שלא א'
אמרי' שלא יהו נכסיהן נקנין אלא בכסף רק לטובתן קבלו דתומי'
הדמים ולא משך הלוקח הפירות ונתייקרו חזרין בהם כשאר כל
אדם ואם הוזלו ורועה הלוקח לחזור בו חוזר גם כן ומקבל עליו
פי' שפרע ולא אמרינן שלטובת היתומים נעמידם על דין תורה
לומר שנקנו הפירות ללוקח במעות שקבלו היתומים שרעה יבא
להם מזה שאם יצטרכו מעות לא ימצאו מי שיתנם להם עד שיתנו
הם הפירות לקחו היתומים פירות ומשכום ולא נתנו הדמי' והוקרו
קנאים כשאר כל אדם הוזלו לא נאמ' נעמידם על דין תורה שלא
יקבום אלא בכסף ויחזרו בהם שאם כן כשיצטרכו הם לקנו פיר'
לא ימצאו מי שימכרם עד שיתנו המעות קודם נתנו המעות ולא
משכו הפירות והוזלו חוזרים בהם כשאר כל אדם הוקרו ורועה ה
המוכר לחזור בו חוזר ומקבל עליו מי שפרע שאם נעמידם על
דין תורה לומר שקנו להם המעות יאמר לו המוכר נשרפו פירותיה

או נאבדו שברשותם היו משעת שנתת המעות
יש עוד דבר שדמטלטל' נקנין בהם כגון שמונחי' ברשותו
דחצרו קונה לו אם הוא משחמר שם אפילו אם אינו עומד שם ו
ואם אינו משחמר שם אז צריך שיעבוד אצלו ואם אין המקח ב
ברשותו אלא ברשות אחרים אם הגביהו או שכר את המקו' שמונח
בו או נתנהו לו בכתבה ובקנין או אפילו בדיבור בעלמא קנהו ד'
דהשתא הוי ברשותו וחצרו קונה לו ופי' דשכר דה' נמי אם הוא
ברשות המוכר אבל א"א הראש זל כתב דקא' בשחוא מונח ברשנ'
אחר ואמר בעל החצר יזכה חצרי' לפלוני במקח שקנה מפלוני
קונה אפי' באמירה לחוד דחצרו בידו והרי הוא יזכו לחבירו
בשל אחרים אבל אם הוא מונח ברשות המוכר ואמר יזכה חצרי'
ללוקח במקח שקנה מבני לא קנה לו שאין אדם יכול לזכות בשל
עצמו לחבירו שלא ע"י אחרים אלא צריך שיגביה או ישכיר המקום
ויקנה לו בכסף או בשטר או בחזקה ובאחד כאילו הדרכים קנה
לאחר שפסק סבום הדמים אע"פ שלא מודד כליו של אדם גם כן
קונות לו במקום שיש לו רשות כגון בסימטא וכחצר של שניהם
שיש לו רשו' להניח שם אבל לא בודה' לפיכ' אם מודד מוכר הפירות
ונתנם לתוך כליו של לוקח בסימטא או בחצר של שניהם קנה א'
אפילו לא אמר לו זיל קני אבל אם לא מודד' ונתנם לתוך כליו
של לוקח לא קנה אלא אם כן יאמ' לו זיל קני שלא היה דעת המוכר
שיקנה לו כליו כיון שמוחזרין מודד' אבל בודה' לא קנה אפי' מודד
ואמר לו זיל קני וכלי' של לוקח ברשות מוכר מבעיא אם הו' קונה
לו אם לא ולא אפשיטא לפיכך אינה קונים לו אלא אם כן יאמר
לו זיל קני דכיון דא"ל הכי חשבינן ליה כאלו נתן לו רשות להניח
שם הכלי והוה ליה ככלי' של לוקח ברשות לוקח וקונה לו אפילו
לא מודד אבל אי לא א"ל זיל קני לא קנה אפילו מודד וכתב ה"מב
דוקא דאמר ליה זיל קני דאז גלי' ארעתיה דכי יהיב ליה רש' תא

שלא נתן המעות אינו צריך לקבל עליו מי שפרע ואם רשם ה
 המקח כדרך שעושים הסוחרים אע"פ שלא נתן המעות צריך לקבל
 מי שפרע אפי' במקום שאין נהגין לגמור ומק' ע"י רשם אבל אם
 נתן משכון וחוזר בו אין צריך לקבל עליו מי שפרע וכת' הרמב"ם
 ז"ל אבל אם היה לו חוב עליו ואמ' לו מכור לי בחוב שיש לי עליך
 ונתרצה המוכר חרי זה כמי שנותן דמי עתה וחוזרו בו עומד במי
 שפרע ובקרקע בני הג' קונה לגמרי אבל אם זל כתב שלא קנה
 אפי' המעות עדין בעין ביד הלואה דמלוה להוצאה ניתב ואינו נותן
 לו עתה כלום אבל אם אמר לו יקנה לי שדה שלך בהנאת מחילת
 מלוה קנה ואפי' לא מחל לו כולה אלא הדריח לו הזמן כגון שהגיע
 זמנו לפרוע והדריח לו הזמן ואמ' לו יקנה לי שדה שלך בהנאת ח'
 הנאה שהרווחתי לך קנה וכתב אמ' הלאש זל שאין צריך לקב'
 עליו מי שפרע אלא כשחוזר משום יוקרא וזולא אבל אם חוזר מ
 משום שהוא ירא שיפסיד הכל בהנאה גביר דיהיב זוי אחמרא ל'
 לחבריה ושמע שכאז גרם ליקח אותו ואסיקנא שחוזר בו ואין צ'
 צריך לקבל עליו מי שפרע אף עלפי שבדברים בלא מעות אין
 צריך לקבל עליו מי שפרע מכל מקום ראוי לאדם לעמוד
 בדיבורו אף על פי שלא לקח מהדמים כלום ולא רשם ולא נתן
 משכון וכל החוזר בו בין לוקח בין מוכר חרי זה ממחוסרי אמנה
 ואין רוח חכמים נוחה הימנו וכתב בעל המאור הני כולי בחרת
 תרעא אבל בתרי תרעי אין זה ממחוסרי אמנה וכן האומר ליתן
 מתנה לחבירו ולא נתנה לו חרי זה ממחוסרי אמנה בדא' במתנת
 מועטת אבל מתנה מרובה אין בה משום מחוסרי אמנה זה
מי שאנסוהו למכור ומכור וקבל הדמים חרי זה מכר בין ב
 במקרקעי בין במטלטלין דאגב אונסיה גמר ומקנה אלא
 שחר' יונ' חילק דבקרקעי אפי' לא נתן לו כל שרוי לפי שאין אונס
 לקרקע אבל מטלטלין כיון שיש בו כדי אונאה או כדי ביטול מק'
 אין כאן תור' מקח ונר' לפר' דבריו כשאינו כופהו אלא על הכבוד
 אבל בסכום המעות אינו כופהו אבל אם כופהו ליתן לו בפחות
 משויו אף בקרקע אין כאן תורת מקח והוי כמי שאנסוהו ליתן ש'
 שאינה מתנה בדא' שראו עדים שקבל המעות אבל אם לא ראו א'
 אלא שהודה בפניהם שקבלם לא והיכא שראו נתיבת המעות לא
 שנה אנסוהו שימכור שדה ידועה לא שנה אנסוהו בסתם שימכור
 ומכר לו אחת משדותיו אפי' לא היה ליה לאשתמושי ולא מנה' ת'
 המעות כשקבלם דהשתא איכא הוכחה שבעל כרחו קבלם אפי'
 דבי זכיניה זכיני לא שנה אנסוהו אונ' הגוף כגון שהבדו עד שמכר
 לו לא שנה אנסוהו כגון שהפסידוהו הפסד כגון בין על ידי
 גוים בין על ידי ישראל כההוא דמשכן פרדם לחברי' לג' שני' ולאח'
 ששהתה נ' שנים כדיו א"ל אי לא זכנת לי אכבוש שטר המשכונא
 ואימא לקוח הוא בידי והפסדתי השטר ועשה לו שטר מכירה ו'
 ואסיקנא דחשיב אונס לבטל המקח ואם מסר מודעא תחילה ש'
 שאמר לעדים דעו מה שאני מוכר לפלו' חפץ פלוני או שדה פלו'
 בפני שאנוס אני המכר בטל אפי' החזיק בו כמה שנים ודוק באונ'
 דאתי ליה מאחריני אותו מבטל המקח אבל אונסא דאתי ליה מ'
 מגנפשיה כגון מי שמוכר בפני שדהו דחוק למעות לא ואפילו ב'
 באונסא דאתי ליה מאחריני דוק שאנסוהו למכור אבל לא אנסוהו
 למכור אלא ליתן מעות ומחמת שלא היו לו המעות הוצר למכור
 לא הוי אונסא חביניה זכיני ואפי' אם עדי המודעא עצמם חתמו
 על המכר אינו כלום אפי' אכר להם כרצונו אני מוכר בלא אונס
 שכשם שאנסוהו למכור כך אנסוהו לומר שהוא מרצונו ואם ח'

העדים מעידי שבפניהם מנה לו המעו' אז לא יחזיר לו את השדה
 אלא אם כן יחזיר לו המעות שקבל ואם מעידין בכנינו הודה לו
 שקבלם אז צריך להחזירם לו בלא מעות שמחמת דאה הודה ש'
 שקבלם וצריך שידעו העדים שהוא אנוס אבל לא יסמכו על ד'
 דבריו שאומר להם שהוא אנוס וכתב הר' יונה אפי' יאמר כתב
 לי שמסרתי מודעא בפניהם וכשיודע' על כ"י עדים האונ' שאנסוני
 יצטרף עדותיכם לבטל המקח אין שומעין לו ולפיכך כל מודעא
 שאינה כתוב בה והכרנו אונסו אינה מודעא בד' אכמודע' של מכר
 אבל מודעא של מתנה שכפוחו ליתן או על מחילה או גט אין צ'
 צריכין להביר אונסו שאפי' אם אינו אנוס כיון שאמר שאינו נותן
 או מוחל מדעתו אין המתנה או המחילה כלום ודוקא גבי מכר א'
 אמרינן כיון שקבל המעות גמר ומקנה מה שאין כן במתנה ומחיל'
 כתב הרמב"ם זל בדא' שצריך מודעא בחמסן שכופה את המוכר
 למכור לו שלא לרצונו אבל הגמול והחוק גולן ואחר כך לקח ש'
 שדה שגול אין המוכר צריך למסור מודע' ואם מסר מודע' ובטלה
 אחר כן כתב רב האי דלא הוי בטול אפי' אם פירש בשטר זכיני ד'
 דזכין בדלא אנים וחתיים ביה בכיטול מודעא לאו כלו' היא דההוא
 אונסא דאנסיה אעיקר זכיני הוא גופיה אנסוהו לאודווי ליה מאי
 דבעי וכן כתב רב אלפס והלמב"ם וכן כתב הרמב"ם דלא מחני בטול
 מודעא בזכיני עד שיעידו העדים שידעו בסילוק אונסו או שהוד'
 לו שלא מסר מודעא קודם לכן דהודאת בעל דין כמאה ערו' דמי
 אבל אמ' הלאש זל כת' דאם כפוחו לבטל המודע' כהני הבטול ולא
 הוי מודע' אע"פ שאמר בשעת כסירת המודעא כל מה שאבט' לא
 יהיה בטול אינו מו' זל דמ"ב לבסוף בשכפו אותו לבטל כה שאמר
 מקודם הכל בטל דאגב אונסיה גמר ומקני ומבטל ובמתנת הכא
 דידיעי באונסיה אפי' אם בטל לא מהניא בטול דכיון דאנוס הוא א'
 אפי' אם לא מסר מודעא לא הוי מתנ' אבל מסר מודעא ולא ידע' כי'
 באונס' ואח"כ בטלה מדעתו כהני הבטול כיון שלא הכרנו באונס'
 ולהכי נהגי למיכתב בטול מודעא במתנה ע' ב'
האומר לחבירו כשאמכור שדה זו אמכרנו לך מעכשיו ב'
 במנה וקני מידי ומכרה לאחד במאה ועשרי השני
 קנאה שלא היה תנאו עם הראשון אלא אם ימכרנו מרצונו ו'
 וכשמכרה לשני בכאה ועשרים חשוב כאילו אנסוהו למכרה לו
 שהתוספת שהסיף לו אנסו למכרה לו כתב הראב"ד זל שאם
 הראשון רוצה ליתן לו כגון השני שצריך ליתנה לו ולא עוד אלא
 אפי' אם מכרה כבר לשני בכאה ועשרים אם הראשון רוצה ליתן
 כגון השני מוציאה מידי ואמ' הלאש זל כת' שאפי' אם רוצה הראשון
 גם כן ליתן מאה ועשרים זכה השני כיון שבשעת הסבר קנה ח'
 השני לא יתבטל בשביל תוספת דמים של זה ואפי' ידע הראשון
 קודם המכר שרצו ליתן בה מאה ועשרים ואמר תנה לי בכאה ו'
 ועשרים ומכר לשני אפי' הכי קנה השני שלא היה התנאי אלא אם
 ימכרנה לאחד בשוה דהיינו מנה וכתן שנתנו לו בה כאה ועשרי'
 אין כאן תנאי אבל אם מכרה לאחד בכנה לא קנאה אלא חו' אשון
 אבל אם לא הזכיר לו סכום אלא אמר כשאמכרנה לא אמכרנה
 אלא לך ומכרה לאחד קנאה השני כיון שלא קצב לו דמים ואם
 אמר כשאמכרנה אמכרנה לך כפי כה שיסומו אותו כי תלתא די'
 בשנים מחשלה אמר כפי כה שיאמרו שלשה עד שיסכימו כל'
 השלשה לדעת אחת ואין צריך לומר אם אמר כפי מה שיסומו ח'
 הארבע שמה שלשה או ארבעה ו' אמר המוכר ישומו אותה אחרי'
 שבקיאן יותר בשומא אין שומעין לו זה

הראשונה וכן יראה מדברי א"א זל וקרקע אפ"כ כל שהו קונין אביו
אפי מטלטלין הדבה הקנה הקרקע לאחד ולשני מטלטלי אביו
מבעיא אם קונה אם לאו ולא אי שיטא וכתב הרמב"ם לא קנ' ואם
תפש או שחזר כו המקנה אין מוציאן מידו היה לאחד עציץ
גקוב וזרעים שבו הם של אחר והקנה בעל העציץ עציצו לבעל
הזרעי כיון שמשך קנה הקנה בעל הזרעים זרעיו לבעל העציץ
לא קנה עד שיחזיק בזרעים עצמם היה העציץ והזרעים שבו הכל
לאחד והקנה שניה לאחר החזיק בעציץ לקנות הזרעי אף העציץ
לא קנה החזיק בזרעים קנה העציץ שהם חשוכין בקרקע כיון שה
מחזברים לקרקע אבל העציץ יש לו דין מטלטלין הקנ' עבדי
וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה הקרקעות החזיק בקרקעות אם
העבדים בתוכן קנה ואם לאו לא קנה אפי שאמר לו קנה אותן ו
אגב קרקע הקנה עבדים ומטלטלין לאחד משך המטלטלין
לא קנה העבדים החזיק בעבדים לא קנה המטלטלין אלא אם כן
הם על גב העבד והוא שיהיה כפות וגם ישן שאז קונה מתור חצר
דהיו ליה כאלו הן בהצרו אמר לו משוך בדמה זו וכמשיכתה
קנה כלים שעליה ולא הקנה לו הבמה לא קנה כלים שעליה ב
במשיכתה ולא מבעיא זה אלא אפי הקנה לו הבמה והכלי ומשך
הבמה וקנאה לא קנה הכל ש שעליה במשיכתה ומטעם חצר נמי
לא קנה דמהלכת היא ואינו קונה אפי אם עמדה אלא אם כן היתה
כפותה דאז הויא כחצרו ואם אמר לו משוך קופה זו ובמשיכתה ק
קנה מה שבתוכה קנה מה שכתוכה אף על פי שלא קנה הקופה
בדא' בלוקח אבל בפיצאה שאמר אני מושך בהמה זו לקנות ואת
הכלים שעליה קנאם רב

מטלטלין קונין זה את זה כדרך חליפין לא מבעיא אם אין זה
המקנה מקפיד לידע סכום החפץ שנוטל בחליפין כ
כעין שקונין בסודר דהיינו קנין גמור שמועיל לכל הדברים שכל
דבר בין קרקע בין מטלטלים בין בעלי חיים נקנה בחליפין ופירו
נמי אע"פ שאין קונ' בהם נקנין בחליפי חוץ מדבר שאין בו ממש
שאינ קנין מועיל בו כגון שקנו מכנו שילך עם פלוני למקו פלו'
או שיחלקו חצר שביניהם וכיוצא באלו שהן קנין דברים ואי לו
על"מה לחול אבל שאר כל דבר נקנה בקנין חוץ במטבע אלא
אפילו מקפיד לידע סכום החפץ שנוטל דהשת דוכה לדמי אפי'
הכי נקנה כיצ' היה לזה פרה ולזה חמור והעריכו אותם כמה שיה
כל אחד מהם והסכימו להחליפם זה בזה כיון שמשך בעל הפרה
את החמור נקנית פרתו לבעל החמור בכל מקום שהיא ואי שום
אחד בהם יכול לחזור בו החליף חמור בפרה וטלה וכשך את ה
הפרה ולא משך את הטלה לא קנה כיון שאין כאן משיכה גמורה
שלא משך גם את הטלה ויא דוקא כמי הג' משום שאין החמור
ראוי לחלק אבל אם אמר פרה וטלה בכור חטיף ומשך הפרה
ולא משך הטלה קנה בחטין כנגד דמי הפרה ואין נראה לא"א ה
הראש זל מטבע אין קונין בו ולא נקנה בקנין כיצד בכר לו
פרה או טלית או אחד ככל מיני מטלטלים בדינרי זהב או כסף או
במטבע של נחשת אף על פי שקבל הבעות לא נקנה החפץ ל
ללוקח וכן אם בא להקנות לחבירו מטבע שבידו או שיש לו ביד
אחר בקנין סודר אינו מועיל אבל יכול לשעבד נכסיו בקנין לאח
לגבות בהן סך כמון ומשמך הלוקח החפץ נתחייב הוא למוכר
בדמים ומיהו דוקא בתורת דמים שלא יחד לו הבעות לפיכך
משמשך המקח נתחייב בבעות אבל בתורת חליפין שיחד לו מ
בעות ואמר לו באלו הבעות לא קנה דכיון שיחדם אם אבדו אינו

חייב באחריותן ליתן לו אחרים לפיכך לא מכא דעריה דבעל
דביקת עד שיגיעו הבעות לידו וכמו שלא זכה המוכר בבעות כך
לא קנה הלוקח החפץ אף על פי שמשכו בדא' שמכר שאר כל
המטלטלים באחד ככל המטבעות שבעולם שבכולם יש לה' דין
מטבע גבי שאר מטלטלים בין לענין שאין עושים בהם חליפין
להיות קוני' בהם בתור סודר ולא נקנין בקנין ואין קוני' במשיכתן
המטלטלים אבל מתחייב בהם במשיכת המטלטלים אבל המוכר
מטבע במטבע יש בהם שיש להם דין שאר מטלטלין שבמשיכתן
מתחייב לחבירו המטבע שנתן תכורחם ויש בהם שיש להם דין
מטבע שאין מתחייב במשיכתן ליתן תמורתן כיצד זה גבי כסף
יש לו דין מטלטלים שאם מכר לו דינר זהב בכ"ה דינרי כסף
בתורת דמי' שלא יחד לו הכסף ומשך הלוקח דינר זהב נתחייב
למוכר בכסף מיד וחי' ב ליתן לו כ"ה דינרי כסף נפי מה שפסק
עמו אם חדשים חדשים ואם ישנים ישנים אבל אם משך המוכר
הכסף לא נקנה דינר זהב ללוקח עד שיגיע לידו וכל אחד מהם
יכול לחזור בו נחשת קונה הכסף ואין הכסף קונה הנחשת
כיצד מכר לו ל' איסרי נחשת בדינר כסף ומשך הלוקח באיסרו'
נתחייב בדינר הכסף למוכר וחייב ליתנו לו כפי מה שפסק אם
חדש חדש ואם ישן ישן אבל אם משך המוכר בדינר הכסף לא
קנה הלוקח האיסרות עד שיגיע לידו הנחשת גבי זהב פיר' רי'
שיש לו דין מטבע ולא נקנה זהב במשיכתן וא"א הראש זל כתב
שיש לו דין מטלטלין ונתחייב בזהב במשיכתו וכן כתב הרמב"ם זל
בעות הרעות שנכרכו ועדין יוצאין בהוצאה אבל לא כהדל'
יש להם דין מטלטלי' ונתחייב הבעות היפות במשיכתן והם אינן
נקנין במשיכת בעות היפות אסימון הוא מטבע שאין עליו צ
צורה מתחייב במשיכת המטבע ומטבע אפילו בעות הרעות אין
מתחייב במשיכת אסימון וכולם יש להם דין מטבע לגבי שאר כל
מטלטלין וכולן זה כנגד זה כגון שמכר דינר זהב בדינר זהב או ד
דינר כסף בדינר כסף או בעות רעות בעות או אסימון באסימון
יש להן דין מטבע ואין קנין זה את זה בדא' בשיוצאין בהוצא אבל
אין יוצאים בהוצאה לא שנא פכלתן מלכות לא שנא פכלתן מדינ'
יש להן דין שאר כל המטלטלין בין לענין שנקנין בקנין בין לענין
שמתחייב בבעות במשיכתן והם אינם נקנין בכש כת הבעות וכן
קונין בהן בתורת קנין סודר כיון שנפסלה צורתן הבטכ' אין

יכולי לקנותו אלא אגב קרקע כגון שיטכור מקום הבעות או באח
מישאר דרכי ההקנאות ואז נקנו לו הבעות שעליו מתורת חצר או
יקנה לו הקרקע ויקנה לו אביו הבעות אפי שאינן עליו וכת'
הרמב"ם ובלבד שיהו הבעות קיימים כגון שהיו מופקדים ביד אחר
אבל ראובן שיש לו חוב אצל שבעון והקנה קרקע ללוי ועל גביו
חוב שיש לו אצל שבעון לא קנה החוב וא"א הראש זל כתב ש
שכותבין הרשאה גס על ההלוואה ולמעלה כתבתיו עוד יש דרך
אחרת להקנותם במעבד שלשתן ולמעלה כתבתיו גם מבירת ש
שטר חוב כתבתי למעלה רד'

אפע שבעות אינן קונות כל החוזר בהן בין המוכר בין ה
הלוקח לא עשה מעשה ישראל וצריך לקבל עליו
מי שפרע ואפילו לא נתן כל הבעו' אלא מקצתן צריך לקבל עליו
מי שפרע שיאמר לו הדיין מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי
דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומצריים שטבעו כים הו' יפרע
כמי שאינו עומד בדיבורו וכת' א"א זל ידא' שהדיין או לו מי שפרע
וכולו הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך אבל כל זמן

וכיוצא בו שאינו יודע אם ינצח אם לא ואפי' הכי התנה ודאי מ
מספק גמר ומקני בד' א' כששוחקין במעות מוכנין אבל אם שוחקי
באמנה אין מוציאין הימנו מה שהפסיד והבתנה על דבר שבירדו
לעשות אי לא גזים כגון אם אוכיר ולא אעביד אשלם במיטב לא
הוי אסמכתא ואי גזים שאמר אשלם אלפא וזוי הוי אסמכתא דלא
גמר ומקנה ולא משלם אלא מה שהפסיד לפיכך כשהמוכר מקנה
ללוקח על תנאי אם תעשה לי דבר פלו' תקנה הוי אסמכתא כיון
שקיום התנאי אינו תלוי ביד המוכר אלא ביד הלוקח כתב
הרמבם ז"ל כל הא' מעכשיו אין באן אסמכתא כיצד אם לא באתי
מנאן ועד ל' יום קנה בית זה מעכשיו וקנו מידו על זה דרי זה קנה
אם לא בא בתוך הזמן שאילו לא גמר לו להקנותו לא הקנהו מ
מעכשיו ואם קנו מידו בב' ד' חשוב קנה והוא שיתפיש זכויותיו ב
בב' והוא שלא יהיה אנוס כיצד התפיש שטרו או שוברו בב' ד'
וקנו מידו שאם לא יבא לזמן פלו' שיתננו לו לבעל דינו והגיע
הזמן ולא בא הרי אילו נותנין ואם עכבו חוליו או נהר ולא בא אין
נותנין ע"כ וכן כתב א"א הראש ז"ל שאם קנו מיניה בב' ד' חשוב מ
מעכשיו קונה ונקרא ב' ד' חשוב שלטה שבקנין בדיני אסמכתא
והחילוק שיש בין היבא וגזים או לא גזים ובין היבא שיש בידו ל
לעשות ג' שקיים עליו או אין בידו לעשות דכיון דבקנין בדיני
אסמכתא והקנה דלא באסמכתא הפקר כ"ד הפקר ואם קנו מידו
בב' ד' חש' קונה אפי' אמלא התפיש שטרו בב' ד' כת הרמבם כשהיו
רוצין חכמי ספרד לקנות באסמ' ת' היו עושין כך קנין מזה שהיה
חייב לו מאה זהובים ואחר שזייב עצמו קונין מבעל חוב שכל זמן
שיהיה כך או יעשה כך הרי החוב הזה בחול לו מעכשיו ואם לא
יהיה כך או לא יעשה כך הריני תובעו בכמין שחייב עצמו ועל ד
דרך זה היו עושין כל התנאים וש"ד כן וכל הענינים הדוכה להן
וא"א הראש ז"ל כתב שקנס שעושין בש"ד וכין לקנס החוזר בו א
אע"פ שגזים לא הוי אסמכתא דלית באן מילתא תירתא כי כדאי
הוא שיתחייב החוזר בו בקנס לדמי הכושת שבייש את החוזר והו'
כמו אם אוכיר ולא אעביד אשלם במיטבא ושני שהתנו ביניהן
לקיים דיבר אחד ונתנו ערבנות לקנס שמי שיחזור בו שיזכה ח
חבירו בערבון לא יאמר אם אני חוזר בי אתן לך כך וכך והרי זה
משכון על ממן שאתחייב לך אם אחזור בי דמי האי גנבא לא זכה
במשכון כל זמן שאינו חייב לו כלום אלא צריך להקנו לו בסודר
דלא באסמכתא ובב' ד' חשוב כד' שיתחייב לו בן הדין אם חוזר
בו ואז יתן לו החפץ במשכון ואז יחול השעבוד על המשכון כיון
שיתחייב לו בקנס אם יחזור בו או יאמר אם אחזור בו תזכה בכך
וכך ממן כגוף חפץ ה' ושאלת שטר שכתוב בו אם לא יפר
לזמן ז' ני שיתחייב בכך וכך ממן וכתוב בסוף השטר דלא כ
באסמכתא אם אתו הקנס נגבה בבית דין דע כי א
אסמכתא היא הא דגזים שקבל עליו אם לא יפרע בזמנו שיתחייב
בדבר שלא היה חייב בו ואסמכתא לא קניא אלא באומר מעכשיו
ובב' ד' חשוב אע"ג דכתי' בשטר דלא באסמכתא לא מהניא מידו ד
דהא חזינן דאסמכתא היא ומאי אהני דכתי' דלא באסמכתא
שאלה לא"א הראש ז"ל ראובן היה לו פרה והיה ירא לשוחט' שמא
תמצא שרפה אל שמעון שחוט אותה ואם תמצא שרפה אתן לך
בשביל כשרה כך וכך ואם תמצא כשרה אתן לך כך כך נתן ש
שמעון משכון ביד שלישי ושחט ראובן את הפרה ונטרף והתחילו
למכור הבשר גבה שמעון המעות עד כדי חציה וראה שמעון ש
שהיה מפסיד בה וחוזר בו ואמר לו טול מעותיך והשיב לו ראובן
כבר קניתי המשכון וא נך יכול לחזור בך ואמר שמעון כי לא קנאו

כי אסמכתא היתה אם תמצא שרפה או כשרה ילכדנו דבינו עם
מי הדין ואם תאמר לנו שהדין עם ראובן המשכון אינו שיה
כנגד כל המעות מתחייב שמעון להשלים על המשכון או נאמר
שלא קנה אלא כנגד המשכון יראה לי שמקח זה נעשה בלא
קנין כי לא היה כאן אלא דברים בעלמא ויכול שמעון לחזור בו
אע"פ שנתן משכון ביד שלישי בשביל זה לא נגמר המקח חדא ד'
דמעות אינן קונות ועוד אפי' אי הוו מעות קונות נתינת המשכון
אינו קונה דאילו משך שמעו הפרה מחייב לקנותה אפי' אם תהיה
הפרה שרפה או אם הגביה הכשר אחר שנשחטה או ודאי קנאה ו
ולא מצו למיהדר ביה ולא הוי אסמכתא דלא דמי לאם אוכיר ולא
אעביד אשלם אלפא וזוי דהתם גזים והבא לא גזים ואפי' אם תאמ
דהבא נמי גזים דשמא קנה בשר שרפה יותר כוכדי שוויה כדי ש
שישחטנה מכל מקום כיון שהתנה שמעון תן לי כך וכך אדעתא
דבעי למקני גמר ומקני כדאמר' גבי שני בני אדם שהמרו זה את
זה ופי' דת' דלא הוי אסמכתא דאגב דבעי למקני גמר ומקני
כתב הרמבם המחייב עצמו לאחר ממן בלא תנאי כלל אף על פי
שלא היה חייב לו כלום הרי זה חייב שדבר זה מתנה הוא ואינה
אסמכתא חייב עצמו בדב' שאינו קצוב כגון הריני חייב לזון אותך
או לכסות אותך ה' שנים אע"פ שקנו מידו לא משתעבד שזה כמו
מתנה היא ואין כאן דבר ידוע ומצוי שנתנו בכתב' וכן הורו רבותי
ומפני מה הפוסק לזון בת אשתו ה' שנים חייב לזונה מפני שפוס'
בשעת נשואין ודוכה לדברי הנקנין באמירה והוא אבד השיג עליה
וכן נראה בתשובה א"א הראש ז"ל ששאלוהו על ראובן שנתחייב
לשמעון ב' שטר בנקנין גמור על גבסו כל מה שיצטרך שמעון ב
במאכל ובמשתה ובכס' ת עד יום פטירתו והכל לפי כבודו ועתה
אומר לשמעון אני אשלח לך בשלחני מה שאוכל ואשתה בכל
יום כפי צרכך ושמעון אומר איני רוצה לצפות לשלחנך אלא
תן לי מעות ואקנה ואוכל כשארצה ועוד שואל מראובן שיתן לו
שמש לשמשו ורקנות לו מה שצרי' כי חייב עצמו הכל לפי כבודו
ואינו כבודו להיות בלי שמש ואם יראה לו ששואל יותר מן הראוי
ישלמו בב' ד' כמה צריך ויתן לו תשובה אחרי שראובן חייב עצמו
ליתן לשמעון מאכל ומשת' וכס' לפי כבודו ולפי הראוי לו רואין
אם שמעון היה מתפרנס כל ימיו בתוך ביתו ולא סמך על שלחן
אחרים גם עתה נמי מחייב ראובן ליתן לו מעות שיקנה צרכי א'
אכילה ושתי' כפי מה שישלמו בב' ד' כמה ראוי ליתנו לצור' אכילה
ושתייה לפי כבודו וס' אם היה רגיל שמעון שכלאכתו נעשית עי'
שליח לקנו לו צרכי אכילה ושתי' ולא היה הולך בעצמו לש' לקנו
גם עתה צריך ראובן להמציא לו שליח להנהיגו לפי כבודו הראוי
לו כאשר הורגל כימי קדם דאדעת דהכי שעבד לו כל גבסו וז'
מקח שנעשה באיסור כגון שהוכיף בשווי המקח בשביל ה'
המתנת המעות או שפסק קודם שיצא השער ולא היה
לו למוכר ונתקיים בקנ' המקח קיים ויתן כשער של היתר דאין
אחר מהם יכול לומר המקח בטל כיון שנעשה באיסור אלא מכיון
שקנו באחד מדרכי הקבאות המקח קיים והריבית שבו אין מ'
מוציאין אותו מיד המוכר

כתב הרמבם המקנה רחבירו דבר שאינו מסוים אם היה כגו
ידוע אע"פ שאין מדתו ומשקלו ידוע קנה ואם אין
כגו ידוע לא קנה כיצד עריכה זו של חטי אני מוכר
לך בכך וכך מרתף זה של יין אני מוכר לך בכך וכך אע"פ שאין
מדת העריכה ידוע או כגין הקנקנים ידוע מברן קיים אף על פי

המקנה לחבירו בין קרקע בין מטלטלין על תנאי שאיפשר לקיימו אם יתקיים התנאי נתקיים המקח שהוקנה לא נתקיים התנאי לא נתקיים המקח וכתיב הרכבם בין שהתנה המקנה או הקונה ע"כ וצריך לחלק בדבר שאם התנה המוכר בתנאי שהוא לטובת הלוקח אין זה תנאי כההוא דזבין ארעא ל לחבריה שלא באחריות ובתר הכי אמר ליה מוכר ללוקח אם טרפוה מינך מגבינא לך שופרא שבחא ופירי דאסיקנא דלא הוי תנאה שהלוקח היה צריך שיתנה זה התנאי ומיהו כתב א"א הראש זל דוקא שבתחילת הקנין פסקו שלא באחריות ועדין לא נגמר המקח כגון שנתן המעות ולא תבו השטר ובאתר דקנו בשטרד וכיוצא באלו כי האי גונא כיון שנתרצה הלוקח בתחילת המקח לוקח שלא באחריות אע"פ שאמר לו המוכר אחר כך קודם שנגמר המקח שמקבל עליו אחריות אינו תנאי כיון שלא התנה הלוקח תנאו אמרינן שלא חשש עליו אבל אם בתחילת המקח אמר המוכר ללוקח קני לך שדי ואי טרפי לה מינך מגבינא לך שופרא וכו' הוי תנאי גמור אע"פ שהלוקח צריך לתנאי ומוכר מתנה אותו כי ב בודאי לא נתכוון לוקח לקנות אלא כפי מה שפירש לו המוכר ואין התנאי מבטל המקח אלא אם כן התב כל דיני התנאי בתנאי כפול ובכל משפטיו כאשר פירשתי בספר אכן העזר ומיהו יש דבר שאין צריך אפילו להתנות אלא כיון שאומ' שלדעת כן מוכר הזה ליה כאילו התנה כההו דזבין לנכסיה ארעתא לביכס לארע' דישראל ולא אמר בלום בשעת המקח ולא עלה ואסיקנא שם ש שהמקח קי' ס' משום דהוי דברים שבלב כיון שלא אמר בשעת המקח כי ו' אבל אי אמר בשעת המקח שלדעת כן הוא מוכר ולא ערה לא נתקיים המקח אע"פ שלא התנה בפי ופי רש' דוק בגמ' ק' ק' וזתיו לפי שאין דרך בני אדם למכור קרקעו שהוא מתפרנס מהם אם לא שהי דעתו לעקו דירתו מכאן אבל מכר כל מטלטליו אפילו אי אמר בשעת המקח על דעת לילך לאי ולא הלך המקח קיים אם לא שהתנה לפי שפעמים אדם מוכר מטלטלין אפילו ש שרעתו לישאר כאן ואם פי' בשעת המקח על דעת לדור במקום פלוו והלך לשם וצר לו הנקום כלדור שם המקח קיים כיון שעלה ואם יארע לו סכנה בדרך שאינו רשאי לילך שם אלא בחבור ה המכר בטל שלא היה בדעתו אלא על תנאי שיוכל לילך שם בלא שום אינס וכיון שאינו יכול לילך בלי חבורה הוי אינס וכן הדין נגמי במוכר חפץ לקנות בדמיו דבר ידוע ולא איצטריכי ליה זוזי אם אבי בשעת מכר שלדעת כן הוא מוכר המכר בטל אע"פ שלא התנה ואם לא אמר הוי דברים שבלב והמקח קיים וכתב ר"ח דוקא במוכר קרקע הוי דהוי האי דינא אבל לא במטלטלין אלא כיון שמושך קנה ושוב אין המוכר יכול לבטל ודוק דלא איצטריכו ליה זוזי משום דבר שנתחד אחר כך כההוא בעורתא דהוה ב בנהרדעא ובנינהו לאפדנייהו לביזבן חטי ולבסוף אותו חטי או שבבר נכסים לקנות דבר ידוע ואחר כך חזר בו המוכר ולא רצה למוכרה לו אבל אם הוא בעצמו חזר בו ולא רצה לקנות אותו ה הדבר שבכר נכסיו בשבילו כדי לקנותו המקח קיים כת הרמבם זל מי שהקנה לחבירו והתנ' עליו על כן שתתן מקח זה או תכברנו לפלו א' מכרו א נתנו לאותו פלוני קנה ואם לא קיים התנאי אלא מכרו לאחר או שלא מכרו או נתנו בזמן שקבע לו לא קנה מכר קרקע והתנה המוכר שיחזירנו לו כשיהיו לו המעות צריך להחזירו לו כשיביא לו מעותיו לפיכך אסור לו ללוקח לאכול הפירות דהוי להו הנך זוזי בהלוואה גביה אבל אם אמר הלוקח מ

מעצמו אחזירנו לך כשתרצה או לאחר שהתנה עליו המוכר השיב הלוקח כן אעשה אם לא תשתנ' דעתי אבל אם תשתנה דעתי ולא ארצה להחזירה איני מתחייב להחזירה א אין כאן תנאי לפיכך יכול הלוקח לאכול פירות שאף אם יחזירנו לו אחר כך הוי כמוכרו לו מעתה לשון הרכבם זל מכר לו סתם ואמר לו הלוקח מדעתו כשיהיו לך מעות תביאם ואני אחזיר לך הקרקע הרי זה תנאו קיים והלוקח אוכל פירו ואין זה אבק ריבית שהרי מדעתו חייב את עצמו לתנאי זה ע"כ ואינו מבין דבריו כיון שכחשיב אותו תנאי וצריך הלוקח לקיימו א"כ היאך יאכל הפיר' אלא ודאי אין כאן תנאי כלל בספר יורה דעה בהלכו ריב' כתבתי מכר לו שדה ונתן לו קצת מהדמים ואמר לו כשתבי יתר המעות טול את שלך הלוהו על שדה ק' זהובים והוא שוה יותר ו ואמר לו אם לא תפרעני עד ג' שנים תהא שלי הוי אסמכתא ולא קני אם א לו אם לא תפרעני עד ג' שנים תה שלי מעכשיו קנה ואם בתחילה בשלוה כמנו הקפיד שלא למשכן אלא שדה זו דוק קנה אפילו בלא מעכשיו ואם אמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו אפי' לא אמר מעכשיו כדני שאינו יכול להגבותו ממקום אחר ולא זה יכול לתבוע כמנו שיפרע לו ממקו אחר ומי אם ירצה יכו לסלקו במעות וכל היבא שלא קנה השדה משום דהוי אסמכתא הפירות שאכל תוך ג' שנים אין צריך להחזיר דהוי אבק ריבית ואם אכלן אחר ג' שנים מפני שהלוה היה סבור שנחלטה לו והניח לו לאכול ושוב נדע לו שלא נחלטה לו צריך להחזיר לו הפירות שאכל כתב הרמבם זל בד"א שקנה כשמתקיים התנאי שקנה ממנו באחד מן הדרכים שקונין בהם אלא שהתנה שיחזיר על תנאי לפיכך אם נתקיים התנאי נתקיים המקח אבל אם לא קנה ממנו עתה והתנה שאם לא יתקיים לא יקנה אע"פ שנתקיים לא יקנה כיצד מכר או נתן לו בית על תנאי שילך ביום פלוני לבקום פלוני והחזיק בו עתה אם קיים תנאו והלך ביום פלוני לבקום פלוני קנה ואם לאו לא קנה אבל אם התנה ואמר אם תלך לבקום פלוני ביו' פלג או תביא לי דבר פלו' אמכור לך בית זה או אתננו לך וקיים תנאו והלך ביום פלוני לבקום פלוני ואח' כך החזיק בבית לא קנאו שזו : סמכתא היא שכבך קנייתו לעשות כך וכך וכל אסמכתא לא קניא שהרי לא גמר להקנותה לפיכך הנותן ערבון על המקח וא"א אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך ואמר המוכר אם אני חוזר בי א אכפול לך ערבונך אם חוזר הלוקח קנה המוכר הערבון שהרי זה הוא תחת ידו ואם חז' המוכר אין מהיבין אותו לכפול הערבון שזו היא אסמכתא וכן כל תנאים שמת'ין בני אדם ביניהם אע"פ שהן בעדים ובשטר אם יהיה כך או אם תעש' כך אתן לך כך וכך או אקנה לך בית זה ואם לא יהיה כך או אם לא תעשה כך לא א אקנה לך ול' אתן לך אע"פ שעשה לא קנה שכל האומ' אם יהיה אם לא יהיה לא גמר והקנה שהרי אין דעתו סוככת שמא יהיה או לא יהיה ע"כ והראב"ד השיג עליו כמה שכתב שהמוכר קונה את ה הערבון בפני שהוא בידו וכן פ' ר' שי שאף הלוקח אינו מחול אם חוזר בו ובמה שכתב אם יהיה ואם לא יהיה ולא חילק בין היבא שהוא בידו אם לאו זה תיבא דבגמרא מחלק בזה ור' חילקו ופ' דבר שאינו בידו והוא תלוי ביד אחרים כגון האומר קנה לי יין במקום פלו' או כדצא בזה ואם לאו תתחייב לי בכך וכך אסמכת' היא דלא גמר ומקנה דשכא לא ירצו המוכרים למכור לו היין ש שהיה לו לקנות לפיכך לא גמר ומקנה אפילו אי לא גוים ודבר שאין בידו כלל ואין דבר לתלות בו לומר דארעתא דהכי התנה שהוא סבור שגא יבא לידי כך כגון שחק בקוביא

וכן המוכר רחל לגיזותי ופרדה לולדותיה ושפחה לעיבולה הוי ככר
לא שנא ככרן או נתנן לזמן קצוב או כל ימי המוכר או כל ימי ה
הלוקח ומיהו אם מכרם לאחר ושייר הר רה וואויר לעצמו מהני
כדפרי לעיל דבעין יפה שייר והוי כאילו פירש ששייר לו המקום
ואפילו לא הזכיר לו שיור בחצר כלל אלא מכר לו הבית ואמ' לו
על מנת שהדיוטה העליונה שלי אמרינן ששייר לו מקום בחצר
להוציא זיון מהדיוטה לחצר וכל כיוצא בזה וכתב הרמבם המוכר
גוף הקרקע לזמן קצוב הרי זו מכירה ומשתמש הלוקח בגוף ה
הקרקע כחפצו ואוכל הפירות כל זמן המכיר ובסוף תחזו למוכר
ומה הפר' בין המוכר קרקע לזמן קצוב ובין המקנ' אותה לפירות'
שהקונה לפירות אינו יכול לשנות בצורת הקרקע ולא יבנה ולא
יהרוס אבל הקונה לזמן קצוב הרי זה בונה והורס ועושה בכל
זמנו הקצוב כמו שעושה הקונה קנין עולם לעולם ומה הפרש בין
המוכר שדה לפירות ובין המוכר פירות שדהו לחבירו פירו' אחר
שבאו לעולם שהמוכר פירות השדה אין ללוקח רשות להשתמש
בשדה כלל אפי' ליכנס בה אלא בעת הוצאת הפירות ויש לבעל
השדה להשתמש בה כחפצו אבל מוכר שדה לפירותיה אין ל
לבעל השדה רשות ליכנס בה אלא מודעת הלוקח ויכול הלוקח
להשתמש בה כחפצו ומה הפרש יש בין קונה שדה זו לפירותיה ו
בין השוכר שדה מחבירו שהקונה שדה לפירות מחבירו יכול ל
לבוטעה ולזרעה כל זמן שירצה או להובירה והשוכר אינו כן ה
השוכר אינו רשאי להשכיר והקונה מקנה לאחר כל מה שקנה
וכתב עור דין העניים והנדדים אינו כדון הדיוט שאילו אמר מה
שתלד בהמתי יהיה הקדש או תתנו לצדקה יהיה אסור עלי א
אעפ' שאינו מתקדש לפי שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם
מכל מקום חייב לקיים דבריו משום כל היוצא מפיו יעשה והואיל
וכן הוא אם צוה אדם כשהוא שכיב מרע ואמר כל מה שיוציא א
אילן זה ינתן לעניים זכו בו העניים ויש גאונים שחולקין ואומרי
שלא זכו העניים אלא בדבר שהדיוט זוכה בו לפיכך לא יזכו בדב'
שלא בא לעולם ואין דעתי נוטה לדבריהם ודעת א"ה הראש
זל נוטה לדברי הגאונים שכתב מי שאמר חוב שיש לי על פלוני
יחזה הקדש או לעניים לאו כלל היא שאין אדם מקדיש דבר שלא
בא לעולם אלא אם כן יאמר חוב שיש לי על פלוני כשיבא לידי
אתננו לעניים או לצדקה או חייב לקיים דבריו וצריך להקדישו
או ליתנו לצדקה כשיגבנו והראב"ד השיג גם כן על דעתם אם ח
חייב אדם את עצמו ואמר אתן כך וכך מהפירו שיעצו בכרם שלי
וכן כל כיוצא בזה הרי חייב עצמו ויתן אבל אם אמר ינתן כך וכך
מפירות שלא באו לעולם או שא' לבניו תנו לא קנו עניים שאלה
לאאזל ששאלת אדם שקנה קרקע אדעתא שיעשנו הקדש ואחר
שקנאו נמלך ולא רצה להקדישו אי אמרינן בזה אמירתו לגבוה
במסירתו להדיוט תשובה אם קנה אדעתא שיעשנו הקדש ולא
הוציא בפיו כלום הוי דברים שכלב ואמר שמואל גמר בלבו צריך
ל הוציא בשפתיו אע"ג דכתיב כל נדיב עולות הא אמרינן חולין מ
מקדשים לא ילפינן והאידך כל הקדש יש לו דין חולין שאין הקדש
עתה לכדק הבית ואינו אלא לצדקה הילכך צרי להוציא בשפתיו
וכן אם אמר קרקע זה לכשאקננו יהיה הקדש אינו כלום שאין אד'
מקדיש דבר שלא בא לעולם אבל אם אמר לכשאקננו אקדישנו
או אתננו להקדש הוי עליו נדר וצריך לקיים נדרו ר"ג
המוכר פירות שובך או פירות כנורת לחבירו קנה ואין זה מ

מוכר דבר שלא בא לעולם שאינו מוכר הונ' שיהלדו
והדבש שיבא לכנורת אלא מוכר השובך לפירותיו והנורת ל
לדבשו והרי הוא כמוכר אמת המים לחבירו שהוא נהנה בכל מה
שיצוד בה וכמוכר אילן לפירותיו והבצים והאפרוחי' שהם עתה
בשובך לא קנה אותם בעל השובך כל זמן שלא פרחו משום לא ת
תקח האם על הבנים לפיכך הרוצה להקנות לחבירו בצי' ואפרוחי'
שכשובך מטפח על השובך כדי שיגביהו האמהות מעליהם ואחר
כך יקנה אותם לחבירו בקנין או אגב קרקע או בשאר דברים ש
שהמטלטלין נקנין בהם ר"ד
דברים שהמוכרן סתם מה נמכר בהם ואיזה דבר נמכ' בכלל
חבירו ואיזה דבר מהתשמישים נמכרים בכללם
המוכר בית סתם לא מכר היציע שהוא כמו בנין קטן אצלו ולא א
את החדר שלפנים הימנו אפי' עומדים בין הביצרים והוא שיש בהן
ד' אמות או אין נמכרין עמו אפי' אינן פתוחין אלא לתוך הבית אבל
אם אין בהן ד' אמות אז נמכרין מו אפי' פתוחים לכקום אחר ונר'
מודברי הרמבם זל דוקא ביציע אמרינן כשהוא פחות מארבע אמות
נמכר בכלל הבית אבל בחדר אפי' אין בו ד' אמות אינו נמכר עמו
אבל אם זל כתב דאף בחדר אם אין בו ד' אמות נמכר עמו ויראה
עוד מדברי הרמבם זל דדוקא בחדר אמרינן שאינו נמכר אע"פ
שעומ' בין המצרי אבל יציע שאין חסו כל כך אם עומד בין המצרי
נמכר עמו וא"ה הראש זל כתב שדיננס שוה ובעלייה כחב הרמבם
שאם היא פתוחה לבית בארובה כמעזיבת הבית שהיא בכלל הבית
ליא שאינה בכלל הבית והרמב"ה חילק שאם היא עשויה בחלל הבית
בעין אוצר אז היא נמכרת עמו אבל אם היא עשויה על תקר' הבית
ויש בה ד' אמות וגבוה י' אפי' אינה פתוחה אלא לתוך הבית אינה
נמכרת עמו ואפי' היא עשויה בחלל הבית דוקא דפתח לגו ביתא
ואפי' אם יש בה ד' אמות וגבוה עשרה טפחים ואפי' אם יש לה פתח
גם בצד אחר מזדכנא אבל אם אינה פתוחה לבית אפי' אין בה ד'
אמות כל היבא דאית לה שיעורא דחזיא לפום מנהגא לאשתמושי
בה כאנפי נפשה לא מזדכנ' לא מכר את הגג בזמן שיש לו מעק'
גבוה עשרה טפחים ויש בו רוחב ארבע אמות ולא את הכור ו
והדלת החפורים בקרקע אפי' עומדים בין המצרים וכת לו עומקא
ורומא וכתב לו גם כן ולא שירית בזבוגי אילין כלום אפי' הכי אין
כל אלו נמכרין והשכם כתב אפי' גג גבוה עשרה טפחי' בכלל
רומא הוא ונמכר עמו אם כתב לו רומא ורי' פי' כסברה הראשונה
וכן כתב הרמב"ה שלא קנה גג הגבוה עשרה טפחים אפי' כתב לו ע
עומקא ורומא וגם כשאינו גבוה י' אינו קונה אותו סתמ' עד שיכתו
לו רומא ומיהו נהי נמי שלא קנאו לוקח סתמא כב' קרקע' של גג
קנה דאי איפשר למוכר להשתמש בו אפי' בדריס הרגל אבל היבא
שגבו י' שאינו מכו' מפני חשיבותו שחשו בפני עצמו גם קרקעיתו
אינו מוכר על כן לא מהני מה שכתב לו עומקא ורומא אלא לעני
האוויר שעל גביו שאין המוכר יכול להוציא זיון על שלו ולא ל
לחפור תחתיו שאילו לא כתב לו עומקא ורומ' לא היה בכלל ויהיה
המוכר יכול לבנות עליה ברומא על גבי עמודי' בענין שלא יכביד
על הכנין וכן לחפור תחתיו וכלבד שלא יזיקנו והרמב"ה כתב
דאפי' לא כתב עומק ורומא אין המוכר יכול לחפור תחתיו אלא ל
לענין זה הוא של מוכר שאם יש לו בית אצלו שיכול להשתמש בו
בהבנסת קורות וכן כתב הר' יוסף הלוי שאין המוכר יכול לחפור
תחת הבית כדי שלא יזיק ואם בן מה תועיל למוכר שיור עומקא

שנמצא חסד או יתיר על האומדן שהיה בדעתם ויש להם אונאה כפי שער שבשוק אבל האומר לחבירו כל מה שכבית זה או כל מה שכתבה זו אני מכור לך בכך וכך ורצה הלוקח ומשך אין כאן קנין כלום שלא סמכה דעת הלוקח שהרי אינו יודע מה שיש בו אם תבין או זהב ואין זה אלא כמשחק בקוביא וכן המוכר לחבירו בכך דינרין חטין ולא פירש כמה סאה מכר לו נותן לו כשער ש שבשוק בשעת המכירה וכל החוזר בו אחו' נתינת דמי ולא רצה כשער שבשוק בשעת מתן מעות מקבל עליו מי שפרע אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במכר בין במתנת ברי' בי' במתנת שכיב מרע כיצד אמר לו מה שיוציא אילן זה מכור לך מה שתלד פרתו או שפחתי מכור לך אינו כלום אפי' היתה הפרה או השפחה כבר מעוברת ויכול לחזור בו אפי' אחר שתלד הפרה או השפחה ואחר שגדלו פירות האילן ובאו לעולם ואם קדם הלוקח ותפש הפירות אין מוציא מידו ואם מכר האילן לפירותיו או פרה ושפח' לעובדיהם קנה מיד ואין שום אחד מהם יכול לחזור בו כתב בעל העיטור דלא חשיב דבר שלא בא לעולם אלא כגון פירות אילן וכיוצא בו ששניהם יודעים ומתנין בדבר שהא בא לעולם אבל אם המוכר מתנה בדבר שכא לעולם כגון שהמוכר מתנ' ליתן לו דבר פלוני והוא בעולם אלא שאינו ברשותו חייב לקיים לו ת תנאו שעל כנת כן נתן לו הלוקח מעותיו ואי דעת א' א' הראש זל כן כשם שאין אדם בקני' דבר שלא בא לעולם כך אין אדם משייר דבר שלא בא לעולם כיצד מכר שדה לראובן ושייר מפירותיו לשמעון דברי ידוע מכל שנה לא קנה שמעון כלום מהפירות לפי ששייר לז' דבר שלא בא לעולם והשדה עם הפירות הכל לראובן אבל אם שייר מהפירות לעצמו מהני משו דאמרין לעצמו שייר בעין יפה ורואין כאילו שייר לו מקום הפירות והיו דבר שיש בו ממש ואפי' מכר לוקח זה השדה לאחר חלקו של זה המוכר אינו יכול למכור יצריך ליתן לו כל מה ששייר ואם אב' כל זמן ששדה זו בידך ומכרה לאחר גבר פקע כמו של מכור ראשון כשמכרה לאחר הלוקח שקנאה מכור ואפי' אם חזר הלוקח הראשון וקנאה מהלוקח השני שקנאה מכור אינו נותן למוכר ראשון כלום ואם מת המוכר הראשון אין לבניו כלום אפילו בת כעודה ביד הלוקח הראשון אלא אם כן פירש לו וליורשי דכיון שאין לו אלא משום דאמרין דבעין יפה שייר לא מהני אלא לו ולא ליורשו ואף על פי שצריך ליתן לו הפירות ששייר אם לא יתנם לו אין המכור מתכחל בכך שאין קיוב המקח תלוי בכך אבל אם מתנה על מנת שתתן לי מהפירות כך וכך ככל שנה אז קיום המקח תלוי בו ואם לא יתן לו כמו שהתנה יתכחל המקח דנהי דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכול להתנות על דבר שלא בא לעולם וכן אם מכר או נתן דקל לאחד ופירותיו לאחר ראשון קנה דקל ופירות ושני לא קנה כלום אבל אם אמר לאחר קני דקל זה חוץ מפירותיו שייר לעצמו גם מקום הפירות שהם ז' ענפים ואין ללוקח אלא ה הגזע לכשייבש

בשם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כך אין אדם מקנ' לדבר שלא בא לעולם בנז' המוכר לעובר ואפי' שהזכר העובר חשוב לדב' שלא בא לעולם והמוכר או המוכה לו לא קנה וכתב הר"ב אפילו אמר לכשילד לא קנה אבל רח' אמר שאם אמר לכשילד קנה ולזה הבכים א' הראש זל והוא שלא מת המוכה וגם לא חזר בו קודם שנולד העובר אבל אם חזר בו המוכה או בת ונפלי' נכסי' קמי' יתמי לא קנה שלא נגמר הקנין

עד שילד ומידי נמי בשלא הקנה לו בקנין סודר דא' כ לכשילד הדר סודרא למורה וגם לא בחזקה אלא במשיכה וישנו ברשות ה הזוכה כשנולד העובר או עמד באגם או קרקע והשטר קיים ביד הזוכה בשעת שנולד העובר ופסק רח' דה' נמי בירושתו שאין ל' לעובר זכיה בה אע"פ שכאה לו מאליה וכן כתב הר"מ לא שנא הכן בירושת אביו לא שנא בשאר יורשין והראב"ד כתב שיש לו זכיה בירושתו כיון שכאה לו מאליה וכן כתב א' הראש זל ואם זיכה לעובר שלו קנה אפילו לא אמר לכשילד שדעתו של אדם קרובה אצל בנו ודוק' במזכה לעובר שלו שכבר נתעברה אשתו אבל אמר לאשתו נכסי' לתלדי אינו כלום ואם לאהר שא' לה כך אמר לאחד מכניו קני את כחד מינייהו לא קנה דהיה ליה קנה את החמוד דלא קנה בשם שלא קנה החמוד אבל אם אמר לאחר קני את החמוד נכסי' או חפ' פלוני קנה הוא החצי ר"א אין אדם מקנ' דבר שלא בא לרשותו כגון מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה בכיעודתי מכור לך לא א' כלום ופי' ר"ת דוקא כסתם אבל אם פירש ואמ' שדה זו שאירש מאבא מכור לך קנה היה אביו גוסס וצריך למכור לצורך קבורתו ואמר מה שאירש מאבי היום מכור לך תקנו חכמים שהוא מכור משו כבוד אביו כדי שיהא מוכן לו צרכי קבורתו וכן אם היה עני ואין לו מה יאכל ואמר מה שתעלה מצידתי היום מכורה לך כדי חיי אותו היו קנה אפילו אמר גוה שאירש מאבא היום מכור לך ומת הבן בחיי האב ואחר כך מת האב בן הבן מוציא מיד הלוקחות ואפי' הדמים שקבל אביו מהלוקחות אין צריך להחזיר שכיון שמת הבן בחיי האב לא באו מעולם הנכסים לרשותו וזה בן הבן בא מבח אבי א אביו כתב רבינו האי ראובן שלוח מיעקב אביו ואחר כך מכר נכסיו ומת ראובן ויעקב ירש חנוך בן ראובן שטר חוב מיעקב מ מוציא הנכסים שמכר אביו מיד הלוקחות דכיון אמר אבא מאבות דאבא יריתנא אבל הכותב נכסיו לבנו או לאחר אחרי מותו שאי' המקבל יכול למכור הפירות כל זמן שהנותן קיים אלא יכול ל' למוכרם מהיום ולאחר מיתת הנותן פירוש שיזכה הלוקח כגוף ח חקרקה מיד ובפירות יזכה בהם אחרי מיתת הנותן וכשימו הנותן יזכה בהם הלוקח אפי' אם מת המקבל בחיי נותן שאין כאן מקנה דבר שלא בא לעולם כיון שהגוף שלו שקנין פירות שנשאר לו לאכ' לאו כקנין הגוף דמי כתב הר"מ הפוסק על שער שבועיר ולא היה לו אותו מין שפסק חייב המוכר לקבל וליתן ללוקח מה שפסק ואם חזר עומד במי שפרע מי שנתן לחבירו קרקע ונתן לו אגביו מעות או שאר בטלטלין לא קנה אלא אם כן היו המעות והבטלטלין ברשותו לפיכך צריך להביא ראיה שחיי המעות ו והבטלטליים שהקנה לו ברשותו באותה שעה מי שהיה לו פקדון ביד אחר יכול להקנותו לאחר בין במכר בין במתנה שהוא ברשו בעליו והוא בחזקת שהוא קיים אבל מי שיש לו מלוה על אחר א אינו יכול להקנותה אלא במעמד שלשתן ואני כתבתי למעלה שגם מלוה יכול להקנות בקנין לאחר ר"ב

אין אדם מקנה לאחר בין במכר בין במתנה אלא דבר שיש בו ממש אבל דבר שאין בו ממש אי' קנין נתפש בו כיצד אין אדם מקנ' לחבי' ר"ח התפוח ולא טעם הדבש ולא עי' הבדולח לפיכך הקנה לחבירו דירת ביתו אינו נתפש בקנין וכן המוכר א אור חורבתו ואור חצי' ובגוף שהיה לחבירו כות' סבנין לחצרו או לחורבה והקנה לו אור חצרו להכניס בו זיון לא כלום היא אלא אם כן יקנה לו הבית לדור בו והחצר להכניס בו זיון וכן

מכור וביין כך ובין כך לא מכר הכריכות המספיקות מים בימות
החכה ובימות הגשמים ולא את בית אוצר העצים ואם אמר לו
הוא וכל תשמישו אני מוכר לך בולן מכורין אפילו הן חוצה לה
ובגן שהן בין המצרים וכתב לו אילין מצרנא המוכר את העיר
מכר בתים וחצרות בורות עיזין ומערות מרחצאות ובית הכרין
ושוכין ובית השלחים שבה והסמוכים לה והשרות הידועות לה
והביבין של חיה ועוף שפתוחים כנגדה אע"פ שרחוקים ממנה
אבל לא קנה המטלטלי שבה ולא את כפריה ולא ביבתי חיה ועוף
שאין פתוחין כנגדה ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה הכל מכור
וא"כמה ועבדים ושאר כל המטלטלין שבה המוכר שדה מכר
את מצריו וכל אילנות שבה והעומדים על מצריו ואת האבנים ש
שמנוחין על העמודים שלא יפוזם הרוח והוא שהונחו פעם אחת
על העמודים ואת הקנים החלקים שמעמידין הגפנים להעמידם
ואת התבואה המחוכרת אע"פ שהגיע זמנה לקצר וחיצת הקנים ה
הפחותה מבית רובע אע"פ שהקנים שלה עבים ואת השומרה ש
שאינה טוחה בטיט אע"פ שאינה מחוכרת לארץ ואת הארוב ש
שאינו מורכב דהיינו בכרתו אבל כשיקין הוא חשוב ואינו נמכר
ואת בתולת השקמה קודם שנקצו ענפיה אבל לא מכר האבנים
שלא נתנו מעולם על העמודים אפי' מוכנין לכך ולא את הקנים
שכברם שלא הועמדו עדיין תחת הגפני אע"פ שהן משופין וחלקין
וכוכנין לכך ולא את התבואה העקודה אע"פ שהיא צריכה עדין
לקרקע לשוטחה כה ליבשה ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה כ
כולן מכורין וביין כך ובין כך לא מכר חיצת הקנים שיש בה בית
רובע אע"פ שהקנים שלה דקים וקטנים ולא ערוגה של בשמים ש
שבה אם יש לה שם בפני עצמה כגון שקורין לה בית ורד של פ
פלוגי ולא השומרה שטוחה בטיט אפי' היא מחוכרת לארץ ולא את
החרוב המורכב ולא סרן השקבה אפי' הן דקין ולא את הבור והגת
והשוכך שבה בין חרובין בין ישיבין וצריך המוכר ליקח לו דרך
לילך לבורו ולשוכבו ואם אמר לו חוץ מאילו אין צריך ליקח לו
דרך וכל אילו שאינן נמכרין בכלל בית חצר ושדה וכל הנך א
אחריני אם נתנם לאחד במתנה הכל בכלל וכה המקבל בכלם
לפי שהגותן בעין יפה הוא נותן וכן אחין שחלקו והחזיק אחד מ
בהם בשלו זכה בכלן וכן המחזיק בנכסי הגר זכה בכלן
כתב הרב ר' משה מיימון ז"ל אף במוכר ולוקח אין כל הדברי הללו
וכל כיוצא באילן אמוזין אלא במקום שאין שם מנהג ולא שמונת
ידועים לכל דבר ודבר כפני עצמו אבל במקום שנהגו שהמוכר
כך הוא מוכר כך דרי זה מכור וסוכנין על המנהג בין בבית בין ב
בבית בין בשדה בכל הולכין אחר המנהג בין שנהגו כשמוכרין
אחת מאילו שמוכרין אותו לבורו או שימכרו עמו כל מה ש
שסביבותיו וכן כמטלטלין בכל הולכין אחר שבות הערוכות בפי
כל זה עיקר גדיל בכל משא ומתן הולכין אחר לשון בני אדם ב
באותו מקום ואחר המנהג אבל במקום שאין מנהג ידוע ושבות מ
מיוחדין לכל דבר עושין כמו שפירשו חכמים ד"ז
אע"פ שהמוכר שדה בסתם מכר כל האילנו שבה שבה הוא
לפרש בשטר שמכר אותה וכל האילנות שבה ובין ה
המוכר קרקע טוב הוא שיכתוב ולא שיידתי לי בזבני אילין כלום
מכר השדה ופירש ואמר חוץ מדקל פלוגי דואין אם הדקל טוב
שטוען קב שיידו לבורו והאחרי' כולן מכורין ואם אינו טוען קב אז

ודאי כיון ששייר אפי' זה כל שבן הטובים ממנו ומיהו כל הפחותי
ממנו או שהם כיוצא בו מכור והרמבם ז"ל כתב שלא קנה הדקלי
כלל וא"א ז"ל כתב כסברא ראשונה מכר לו שדה וכתב לו חוץ
מהאילנות אם אין בו אלא דקלים שיירם ולא כולן אלא הנבוהין
שעריבין לעלות להן בחבל אבל שאינם גבוהין כל כך הם ללוקח
ומ"א אם כולן נמכרין לא מכר מהם כלום ואם אין בו אלא גפנים ש
שיירם ואם אין בו אלא שאר אילנות שיירם ולא כולם אלא אותן
שהן עבים ואין העול כובשן אבל הדקין שהעול כובשן הם של ל
לוקח ואם כולם דקין שהעול כובשן לא מכר מהם כלום ואם יש
בה שאר אילנות ודקלים מכר את הדקלים ושייר האילנות וכן א
אם יש בה שאר אילנות וגפנים מכר הגפנים ושייר האילנות ואם
יש בה גפנים ודקלים מכר הדקלים ושייר הגפנים היו בה חרובין
ואמר חוץ כחרוב פלוגי או חוץ כחצי חרוב פלו לא קנה שאר ח
חרובין וגם חצי חרוב שייר בו לא קנה ואחרי מה שהזכיר חרוב
ששייר לו דרך לילך לאותו חרוב שהרי בלאו הכי לא היה נמכר
עם כלל השדה אמר לו קרקע ודקלים אני מוכר לך פרי שאין נות
לו אלא ב דקלים אפי' ש בו דקלים הרבה וישבם פו צריך ליתן
לו כל השדה כמו שהוא עם כל דקלים שבה

ועוד פירש מכר לו שני דקלים אם יש לו שני ד
דקלים במקום אחד יתנם לו אבל אם אין לו אין צריך לקנות כדי
לתנם לו שאין אדם מקנה דבר שאין ברשותו ואם אין בו דקלים
כלל יראה שאין צריך לקנות לו דקלים כדפרישי' והקרקע קנוי לו
כמו שהוא ששתי מכירות הן שאין מכירת הקרקע תלוי במכירת
דקלים אבל הרמבם כתב אפי' לא היו בו דקלים אם רצה לקנוי לו
שני דקלים הרי זה קנה המקום ואין הלוקח יכול לומר אני רוצה
אלא בקרקע שיש בו דקלים יראה כדבריו שאם אינו נותן לו שני
דקלים שגם מכר הקרקע בטל וכן פירש אלפס וא"א ה"א ז"ל כ
כתב בדברי רשבם ואם אמר לו קרקע בדקלים אני מוכר לך אם
יש בו שני דקלים קנה ואם לאו מקח טעות הוא וחזר קרקע
של דקלים אני מוכר לך אפי' אם אין בו דקלים כלל הגיעו שלא
אמר לו אלא קרקע שראויה לדקלים ומיהו אם יש בו דקלי קנאם
הקונה שלשה אילנות בתוך שדה חבירו קנה הקרקע וכתב
ה"י יונה דוקא אילנות גדולות אבל שתילין קטנים שהעמל כובשן
ואין עולין להן בחבל אין להם קרקע אע"פ שמכרן לקיימו בתוך
שדהו בתר שעת מכירה אולינן דה"רמבם כתב אפי' הן נטעו ק
קטנות ומסתברא כדברי ה"י יונה ואם קנה נ' יצאין משורש אחד
לכמה תחת הקרקע אבל למעלה ביציאתן מן הקרקע הרי הן נ'
ונטועין כראוי יש להן קרקע יבש האילן או נקצץ יכול לנטע
אחר במקומו וקונה כל אילנות קטנות שביניהן וכמה קרק' קונה
עבהן תחתיהן וכל מה שביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו וזה
המקום שחוצה להם אין אחד מהם רשאי לזרעו בלא דעת חבירו
אבל מה שביניהן ותחתיהן הלוקח זורעו אם ירצה ואם פו ששייר
הקרקע לעצמו לא קנה הקרקע שתחתיהן וכתיבהן וחוצה להן לא
שנא אם יש שם קרקע הרבה יותר ממה שצריך לאילנות לא שנא
אם אין שם אלא כדי הצריך לאילנות אבל מקום האילנות קונה
ליטע אחרים במקומן אם יבשו בד' א שבשלושה קונה קרקע כ
בזמן שנטועין כחצובה פירוש אחד כנגד אחד והשלישי כנגדם
כזה ושייהו בין אילן לאילן לא פחות מ' אמות ולא יותר מששה
עשר ואילו נארבע והששה עשר מחדין אותן במקום יציאת ח
האילן מן הארץ שהוא עבה

ורומא שאם חפר הלוקח בורות שיחין ומערות הרי הן של מוכר
זכיון שאין מועיל עומקא ורומא אלא לענין האויר והעומק ולא ל
לענין גג בור ודות ומחילות להיות מכורים לפיכך אם מכרם לו
בפי צריך לכתוב בשטר מארעית תהומא עד רום רקיע כיהו אם
כתב לו בארעית תהומא ועד רום רקיע סגי וקנה גג ובור ודות
ומחילות ואין צריך לכתוב לו עומקא ורומא כתב הו' שלמה בן
אדרת המוכר החצר סתם ולא כתב לו עומקא ורומא לא קנה ע
עומקא ורומא אבל בחורבא כיון דסתם חורבא עומדת ליבנו קנ'
באויר כו' סתם בית דהיינו כו' דנקיט איכורייתא דמחוזא והדר
זבשדה ובכרם בסתמא קני רומא דלכך עשוין שאין עשוין ליבנו
על גביהם אבל בעומק לא קני עד דכתי' ליה עומקא דתנן המוכר
השדה לא מכר הבור והדות והו' יונה כת דכחצר קנה כל האויר
אע"פ שלא כתב לו רומא כיון שאין מקום מסויים לבעלה וכן
דעת א"א הוראש זל דככולן קנה כל רומא מסתמא כתב ה'מכרם
זל המוכר בית לחביו' סתם שלא קנה עומקא ורומא פשיט' שאם
נפל הבית שאין הלוקח יכול לבנות אלא כשיעור הראשון ואפי'
אם כתב לו עומקא ורומא והיתה עלייה כנויה על גבי עמודי' כיון
שלא קנאה לוקח אם נפלה חוזר ובונה אותה אבל אם מכרה ה
המוכר לאחר ונפלה אזרא ליה ואין הלוקח יכול לחזור ולבנותה
שלא קנה קנין הגוף אלא אתם עצים ואבנים קנה אבל הקנה
עלייה בני' ע"ג בית ונפלה חוזר ובונה אותה ע"כ ואינו בני' דבריו
לכה אין הלוקח שקונה העלייה מהמוכר יכול לחזור ולבנותה אם
תפול כמו שהיה עושה המוכר שמכרה לו שהרי מכר לו כל הכח
שהיה לו בה בירה שהיא בית גדול וכתים קטני' פתוחי' לתוכו
והוא עומד באחד מהם ואומ' בית זה אני מוכר לך אם הכל קורין
לבירה בית סתם ולבית יחידי אין קורין בית סתם עד שיפר' בית
לבד או כולה מכירה אפילו לא מצר לו מצרים החיצונים ולא
כתב לו ולא שיירית בזבני אילין כלום ואם אין שום אדם קורא
לבירה בית או אינה כבורה אפילו מצר לו מצרים החיצוני' וכתב
ולא שיירית בזבני אילין כלום ואם איכא דקרו לביר' בירה ולבית
בית איכא נמי דקרו לבירה בית ולבית בידה אם מצר לו מצרים
החיצונים וכתב לו ולא שיירית בזבני אילין כלום קנה כולה ל
לא כתב ולא שיירית בזבני אילין כלו' לא קנה כלום אף על פי
שמצר לו מצרים החיצונים

במתנה ולפנימי בכיכר ודוק כשהקנה לשניהם כאחד או לחיצון
כריש דאי הקנה לפנימי כרישא מיד כשהקנה לו ושייר לעצמו
החיצון וכה לפנימי בדרך על החיצון לא שנא מכר לא שנא מ
מתנה ואם מכר לחיצון והן לפנימי יש לפנימי דרך על החיצון
שנותן בעין יפה הוא נותן ודוקא שהקנה לשניהם ביחד או שנתן
לפנימי תחילה אבל אם מכר לחיצון תחילה מיד כשהקנה לו
ושייר לעצמו לפנימי וכה בהסרת דרך מעליו המוכר את
הבית מכר כל הדברים הקבועים כגון דלת ומנעול והאיצטרוכל
ומבטשת הקבועה והתנור והריחים אם קבועים הם ולא מכר ח
הבפתח אפילו הוא קבוע בדלת ולא הבכתשת הכטלטלת ולא
הקלת ואם אמר לו הוא וכל מה שבתוכו כל איל מכורים אבל
לא גג ויציע ובור ודות ומחילות לשון ה'מכרם המוכר בית
מכר תנור וכירים ור' חיים וכלבנות הפתחים המחוברי בטיט ולא
מלכני נרעיה המטה ולא מלכני חלונות אף על פי שהם מחוברים
בטיט בזמן שהם לפני' ולשם פי' דשל חלונות גכ כן אם מחוברים
בטיט נכברים ולא ידענא כה ענין מלכני נרעיה הבטה לגבי מ
מכירת הבית שאין המטה נככרת בכלל הבית האומ' לחבירו
בית אני מוכר לך יכול ליתן לו עלייה ועלייה בכלל בית הוא ו
ואם אמר לו בית כביתי אני מוכר לך אינו יכול ליתן לו עלייה
דהאי לישנא משמע בעולה שבכתים ועלייה גרועה מבית משו'
עלייה וירידה ומיהו נותן הפחות שבכיתו ואם אחר כך נפל אחד
מכתיו אינו נותן לו כלום שיאמר לו שלך נפל המוכר מקו לחב'
לעשות לו בית סתם או רפת בקר או בית חתנות לבנו או בית א
אלבנות לבתו או המקבל על ו לעשות עושה אותם ד' אמות על
ד' אמות וי' דרפת סגי בד' על ד' ובבית סתם צריך שיהיה שש על
שמנה מכר לו מקום בית גדול או שקבל עליו לעשותו עושה א
אותו ח על ו טרקלין ו על י תרפץ אפדני' יב על יב וכל שיעורין
הללו לבד עובי' החיצונות וגובה כל בית ובית בחצי ארכו ובחצי

רטו

רחבו

המוכר את החצר מכר בורות שיחין ומערות שבה וכל הבתי'
החיצונים והפנימים והכתים שיש בהם חזל שכתקנים
בה זכוכית והחנניות הפתוחים לתוכה ושאינן פתוחים לתוכה אין
נכברים עמה היו פתוחים לתוכה ולזה אם רוב תשמישט ל
לתוכה נכברים עמה ואם לאו אין נכברים עמה אבל לא מכר כל
הכטלטלים שאין נכברים בכלל הבית ואם אמר לו היא וכל כח
שבתוכה הכל נכבר עמה כל תשמישי הבית בר בודני' ושעורי' ו
זמבל במקום מרחץ ובית הבד שבו אין נכברין עמה המוכר
בית הבד מכר את האבן הגדול הבנוי על הארץ שטוחנין עליה ח
הזיתים ואת היכ שהשמן יורד לתוכו כשנעצר והכל נכבר עמה
בהן הקורה ואת הלוחות שנותנין סביב הזיתים כשנעצרים שלא
יתפזרו ולא מכר ריחים העליונה ולא את הקורה ואם אמר לו היא
ומה שבתוכה הכל מכור חוץ משקין זמרי' ופין שבביאים בהם ה
הזיתים אמר לו בית הבד וכל תשמישי' אני מוכר לך והיה חייב
לו חנניות ששוחחן זיתים בהם והשוכשמן ואין עיקר תשמישטן
לבית הבד אם אמר לו בית הבד וכל תשמישטן אני מוכר לך ו
ואילין כיצרנא וכן בין המצרים קנה ואי לא לא קנה
המוכר את המרחץ מכר הכקום שמיצניעין שם הנכרי'
שיושבים עליהם בבית המרחץ ובית היקבים שנוטלים בהם הב'
ובית הספסלין שיושבים עליהם בחצר בית המרחץ ובית האילא
שמסתפנין בהם אבל לא מכר הנכרים והיקבים והספסליים
והוילאות עצמם ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה הכל נכבר מ

יש בהן יותר מד' קבין אין נמדדין עמה אפילו ראוי לזריעה ואינן
גבוהין עשרה נבי' היה אומר א"א הראש זל דוקא בשגבוהין ג' טפחי'
אבל אם אינן גבוהין ג' אפי' אם יש בהן יותר מד' קבין כיון שראוי
לזריעה נמדדין עמה וכתב הרמב"ם זל הא דנמדדין עמה
כשאין בהם יותר מד' קבין דוקא כשהם קטנים מד' טפחים עד ע'
עשרה אי נמי עד עשרה אמו אבל ביותר מכך לא שהרי יש להם
שם בפני עצמן ואם אמר לו בבית כור עפר אני מוכר לך אפי'
היו גבוהים עשרה ועמוקים עשרה נמדדין עמו ופירש רשב"ם
דהכא נמי בעי שלא יהא בהם טפי מד' קבין וקאמר רב עוקבא
שצריך שאותם ד' קבין יהו מפוזרי' בתוך ה' קבין אבל אם מכונסין
בפחות מבחמשה קבין אין נמדדין עמה דכאבן אחת דמו ופירש
רשב"ם דהיינו דוקא ד' קבין אבל פחות מד' קבין כיון שאינן גבוהין
עשרה אפילו היו סלע אחת נמדד עמה ור' יוחנן אמר שצרי' שיהו
מפוזרין ברובה של שדה דהיינו רובע הקב לבית סאה ורוב בית
כור ששה עשר סאין וכשנחלק ארבע קבין בששה עשר סאין
יבא רובע הקב לבית סאה אבל אם אינם נבלעי' ברובה של שדה
חשובין כסלע יחידי ואין נמדדין עמה בין אמר בית כור בין אמר
בבית כור ופירש רשב"ם דר' יוחנן פליג אדרב עוקבא וכן פירש
הר"י יוסף הלוי והראב"ד פירש דלא פליג עליה אלא מוסיף על ד'
דבריו וכן פירש הרמב"ם כגון שאלו חמשה קבין שמובלעים בה ה'
היא רצועה אחת ארוכה וקצרה עד שמוחזקת רובה של שדה
ומסתבר פירוש רשב"ם לא היו מובלעים בשוה רובע לבית סאה
אלא רוב ד' הקבין דהיינו ט' רבעי הקב כשש סאין ומיעוט דהיינו
ז' רביעית ברוב של רוב השדה דהיינו בט' סאין מבעיא אם נמדדין
עמה אם לא ויזכר מבעיא אם הם עומדי' בעיגול או בשורר הרבה
זו אצל זו או בקרני השור או בעקלתון ולא איפשיטא לפיכך אם
בכר נתן המעות צריך לקבלם ואם עדין לא נתן אין צרי' לקבלם
וכן מביעיא היב' דהוי עפר מלמט' וסלע למעלה או עפר מלמעלה
וסלע למטה ולא אפשיט ואם הוא סלע יחידי שאינו מובלע בתוך
השדה אלא עומד אצלו או אפילו עומד בתוכו אלא שהוא סמוך
למיצר בתוך שלשה טפחים אפילו אינו גבוה עשרה אין נמדד
עמה ויראה מדברי הרמב"ם אם אמר לו בבית כור אז בכל ע'
ענין נמדד עמה וא"א הראש זל כתב כסברא הראשונה וכל זה
מיידי כשאינו עומד בתוך השדה לפיכך כשאומר לו בית כור עפר
ודאי צריך ליתן לו בית כור שלם ואפילו אין חסר מכנו אלא קב
צריך להשלימו ואפילו אם יאמר המוכר לך מן המעות כפי
החסרון שחסר לא ישמע לו הלוקח שיאמר לו לא היה דעתי אלא
לקנות בית כור שלם אלא שצריך לקבל הסלעי' והבקעי' בדפרי'
אבל אם עומד בתוך השדה ורואה אותה וזה אומר בית כור עפר
אני מוכר לך הוי ליה כאילו אמר לו הן חסיר הן יתיר ואפילו חסר
שבעה קבין ומחצה הגיעו חז' יוסף הלוי פירש דוקא בשאמ' בית
כור עפר זה אני מוכר לך וסיים לו השדה או אמרין שאפילו אם
חסר ז' קבין ומחצה הגיעו אבל בית כור סתמא לא אפילו עומד כ'
בתוכו וא"א הראש זל כת' כסברא ראשונה אמר לו בית כור עפר
מדה בחבל אני מוכר לך פחת כל שהוא ינכה לו מן הדמים ה'
הוסיף כל שהוא יחזיר וחיובא דא"ל בית כור עפר הן חסיר הן יתיר
ואפילו אינו עומד בתוכו או שעומד בתוכו ואמר בית כור סתם
דאמרינן אם פחת או הותיר ז' קבין ומחצה דהיינו רובע הקב לכל
בית סאה דהוי כחילה ה"ה נמי אפילו אלף רבעין לאלף סאין הוי
מחילה היה הפח' או היתרון יותר מרובע הקב לכל בית סא' יחשב

כל הרבעים שחסרו או שהותירו וכל מה שפחת לו מבית כור
ינכה לו מן הדמים וכל מה שהוסיף יחזיר לו אף הרבעים עצמן א'
אע"פ שאמר לו הן חסיר הן יתיר ואע"פ שלא הגיע התוספת לט'
קבין ומה מחזיר לו רואין אם לא הגיע התוספת לט' קבין שהוא ש'
שיעור שדה כגון שכירה לד' סאין והיה התוספת ל' הרבעים או ת'
תלוי ברצון המוכר אם ירצה יחזיר לו קרקע ואם ירצה צרי' ליתן
לו מעות אלא שכזו יפה כח לוקח שאם ירצה המוכר למכור ה'
התוספת ושיתן לו הלוקח מעות ונשתנה השער בין שע' המכירה ה'
לשעת חזרה צריך ליתן לו בשער הזול לא שנא היה ביוק' בשעת
מכירה והזול בשעת חזרה לא שנא היה בזול והוקר ואם יש ב'
בתוספת ט' קבין והוא מכר לו פחות משהו ושלשים סאין או צרי'
לקבל התוספת בקרקע וכן אם נשאר למוכר שדה אצל הנמכרת
אפילו אין בתוספת ט' קבין צריך לקבלו לפי שראוי לצרפו עם
שדהו ואם היה מפסיק ביניהם כור או אמת המים או רשו' הרבים
או ריבבא דדיקלא מבעיא ולא איפשיטא ולקולא ומחזיר לו מה
שירצה ובגינה הוי חצי קב כדין ט' קבין בשדה שער חצי קב תלוי
ברצון המוכר רצה קרקע רצה מעות ובחצי קב צריך לקבל קרקע
היה שדה בשעת מכירה והיה כמותו מעט יותר משני רבעי' לשני
סאין ונמצא שהוא כדין עשיית חשבון ונעשה גינה קודם שיחזיק
בה וקם כדין חזרת קרקע או גינה ונעשית שדה ויצא מדין חזרת
קרקע לדין עשיית חשבון מביעיא אי בתר שעת לקיחה אזלינן או
בתר חזרה ולא אפשיטא ולקולא ומחזיר לו מה שירצה ופי' רשב"ם
דלא מפליגין בין פחות מט' קבין לט' קבין אלא כיתור מכך אלא א'
אם פחת טפי מרובע לסאה לעולם ינכה לו מהדמים דכיון דליב'
בהאי שדה טפי ליכא לחיוביה למיהב ליה משדה אחר ונרא' דה"ה
נמי אם המוכר רוצה ליתן לו משדה אחר שיכול הלוקח לומר מה
אעשה בשדה קטנה כזאת כפני עצמו וצריך לנכו' לו מן הדמי' אמו'
ליה בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל הן חסיר הן יתיר מ'
מספקא לן אי תפיש לשון ראשון או אחרון וכלך אחר פחת ש'
שבלשונות וכתב הרמב"ם ואין לו אלא כדין הן חסיר הן יתיר
ודשב"ם פי' שהולכין אחר הלשון שמפחית כמו של לוקח שהוא ה'
המוציא ואם הותיר כל שהו יחזיר' דהלך אחר לשון מדה בחבל
ואם פחת כל שהו לא ינכה דהלך אחר לשון הן חסיר הן יתיר
ורוצה לומר שהלוקח חשבו לעולם מוציא שקרקע בחזק' בעלים
עומדת והראב"ד כתב נתן הלוקח המעות אז הוא תובע ואם לא ב'
נתן הלוקח מעות והוא מוחזק והמוכר תובע המעות היתרים אז
הוא התובע ופעמים שהחסר קולא או חומר למוכר ופעמי' ללוק'
וכן היתיר אמר לו בית כור עפר אני מוכר לך כמו שהוא בתוך ס'
סימניו ומצרינו אפי' פחת או הוסיף שתות הגיעו היה הפחת
יותר משתות מכנה לו מן הדמים הותיר יותר משתות מחזיר גם
השתות והוי דינא כדלעיל גבי רבעים שיתן דמים או קרקע ובל'
לפי מה שהוא היתרון שאם יש בתוספת פחות מתשע קבין בשדה
ובגינה פחות מחצי קב או הוא תלוי ברצון המוכר ואם לאו יתן לו
קרקע וכתב הרמב"ם אמר לו בית כור עפר זה ומיצר לו מצריו כ'
כאילו אמר לו בסימניו ובמצריו אבל לא מצר לו מצריו אי נמי מ'
מצר לו מצריו ולא אמר לו בית כור עפר זה ולא סימנה במצריו
בבית כור עפר סתמא דמי
המוכר שדה לחבירו ואמר לו בסימניו ובמצריו והלוקח מכירה
ואת מצריוהם אפי' אמ' לו יש כמותה מאתים ואין בה אלא מאה
וחמישים חגיעו שהרי הכירה וקבלה ומה שאמר

עבה אבל אם אינן עובדים בצורה זאת או שהן מקורבין יותר מר
או כרוחקין יותר מששה עשר או שמכרן בזה אחר זה או שמכר
לו בבתוך שדהו ואחר על המיצר או שנים בתוך שלו ואחר שיש
לו בתוך שדה של חכירו ומכרו עם השנים שיש לו בתוך שדהו
או שמפסיק ביניהם בור או אמת המים או רכב דקלים או רשות
הרבים ואין צריך לומר אם לא מכר לו אלא ב אילנות לבר בכל
אילו לא קנה קרקע לפיכך לא קנה אילנות קטנים שביניהם ואם
יבש או נקצץ אין לו בקרקע כלום והוא שאין גזעו מחליף אבל
אם גזעו מחליף אין זה אילן חדש אלא כעולה מן הגזע דמי והוא
משל בעל האילן ופי' רשכם לר' עקיב' ד אמר מוכר בעין יפה מוכר
וקיימא לן כוותיה אפילו קונה שנים יש לו קרקע אבל רי' פי' דאפי
ר' עקיבא מודה דבקונה שנים אין לו קרקע וכן כתב א"א הראש
זל ופירש רי' אף על גב דבשנים אין לו קרקע ליטע אחרים
במקומן ולא קרקע שביניהם מיהו יש לו כמלא אורה וסלו וכל
שכן תחתיהם כדי ללקט בהם פירות וגם דרך יש לו לכולי עלמא
אפילו לרכנן באדם המשאיל מקום לחכירו להניח שם חפציו ש
משאיל לו גם כן מקום לילך שם והי' יונה כת' שאין המוכר
רשאי גם כן לזרוע תחתיהן ומטנפי פירי דלוקח והוא דאמרי' שלא
קנה לוקח תחתיהם היינו לענין שאינו רשאי לזרוע שם בשלשה
סקנה קרקע אם חברילו הענפים ונתפשו חוץ משיעור הקרקע
שיש לו צורך לקוצצם וכתב הי' יונה אפילו לא הגדילו אלא
תוך מלא אורה וסלו צריך לקצצן שאם לא ישפה שמה יחזיק על
יד תוספת הענפים כמלא אורה וסלו חוץ לענפים ואם נחלקו
לאחר זמן שיאמר הלוקח עד כאן היו מגיעין הענפי' פ' בשעת מ
מכירה והמוכר אומר לא כי אלא נארכו הבדים כתב הרמבם
שעל הלוקח להביא ראיה ואינו יכול לומר כיון שאמרו ישפה על
המוכר להבי' ראיה שאם הגדילו היה משפה דדי למא לא אדעתיה
וכל חשדיגין היוצאים מהם לא שנה אם הם מגוף האילן לא שנה
מן השרשים הכל לבעל האילן ובשנים שלא קנה קרקע אם נ
נתפשו אפילו הרבה אין צריך לקוצצן ואם הוציאו שריגין
מהשרשים והוא במקום שאינו רואה פני חמה הן של מוכר ואם
הוציאו מן הגזע והוא במקום שרואה פני חמה הן של לוקח
אבל צריך לקוצצן מיד שמה פעמים יצאו מן הגזע סמוך לארץ
ויתכסו אחר כך בקרקע עד שיראו כשלוש וישעון הלוקח לקוחתי
שלוש ויש לי קרקע עמהן לפיכך צריך לקצצם מיד ואם קנה דקל
אין לו כלום בשריגים אפילו היוצאים מעיקר הדקל מבר הקרקע
ושייר לעצמו האילנות אפילו לא שיר אלא שני אילנות יש לו
קרקע הצריך להם והרמבם כתב יש לו חצי הקרקע הצריך
להם ולא נהירא מכר לשנים כאחד לזה הקרקע ולזה האילנו
מסקינן זה קנה אילנות וחצי קרקע וזה קנה חצי קרקע ופי' רשכם
לאו דוקא חצי קרקע אלא בעל האילנות קנה תחתיהם וכיניהם
וחוצה להם כמלא אורה וסלו אי נבי חצי קרקע דוקא ובגון שכל
הקרקע צריך לאילנות ואפילו לא מכר לו אלא שני אילנות
ורי' פירש שאין לבעל האילנות בגוף הקרקע כלום אפילו אם קנה
שלשה כיון שמכרו לאחר ולא קנה אלא במקום האילנות ליטע א
אחרים תחתיהם אם יבשו וכן הדין אפילו אם קנו שנים ואם
יבשו יטע אחרים תחתיהן דכי דכי ויהא זבין בעין יפה להאי נ
גמי זבין בעין יפה וכן כתב א"א הראש זל הקונה אילנות
לקוצצן לשרפה ביותם בניח ו שני ענפים הסמוכי' לארץ שא
הן חזורים וגדלים ובתולת שקבה בניח שלשה טפחי' הסמוכים
לארץ וקוצץ השאר ובסדרן השקמה שני טפחים וכשאר כל

האילנות טפח בקנים ובנפנים מקשר התחתון ולמטה בדקלים ו
וכארוזים חופר ומשרש לפי שאין גזעו מחליף רי' ו
המוכר לחכירו מקום בתוך שדהו לעשות בו אמת דמים
להשקות ממנו בית השלחין נותן לו רוחב שלשה
אמות אמה רוחב לעיקר האמה ואמה לשפת מכאן
ואמה לשפה מכאן והרמבם כתב שצריך ליתן לו ד' אמות
שנים לרוחב האמה ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו
חצי אמה לעיקר רוחב האמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן
לשפה גם כן כתב הרמבם זל שצריך אמה לרוחב האמה ואותם
השפות בוטעין אבל אינו רשאי לזרוען שהורעים כחלחלי' הקרק'
ומקלקלים אמת המים ואם נפל השפות נוטל עפר מן השדה ו
וחוזר ומתקנו המוכר לחכירו דרך לעבור בו בתוך שדהו
אם דרך היחיד נותן לו שני אמות ומחצה שיעור שיעבור שם ח
חמוד טעון מכר לו דרך לעבור בו מעיר לעיר נותן לו רוחב ה'
אמות בכל אחד הדרך דרך רשות הרבים נותן לו ששה עשר א
אמות מכר לו מקום לעשות לו מעמד נותן לו בית ד' קבין מכר לו
ב ר וכותליה נותן לו מקום רוחב הכולל ג' טפחים המוכר מקום
לחכירו לעשות לו מקום לקבורה או המקבל עליו לעשותו עושה
מערה ארבע על ששה ופותח לתוכה שמנה כוכין ב לכל צד ל
לאורך המערה וב' ברחבה ורוחב הכוכין ארבע אמו ורחבן ששה
טפחים וגובהן ששה טפחים ועושה חצר על פתח המערה ששה
על ששה וכן יעשה לצד השני של החצר כנגדה אחרת כיוצ' בזה
המוכר קברו ודרך קברו מקום מעמדו ובית המפידו באין בני מ
משפחתו וקוברין אותו בעל כרחו של לוקח ונותנין ללוקח דמי
הקבר שקוברין אותו בה רי' ו
האומ' לחכירו בית כור עפר אני מוכר לך והיו בתוך ח
השדה הרים סלעים גבוהין עשרה טפחים או בקעים
עמוקים עשרה טפחי' אין נמודין עמה אפילו אם ראוי
לזריעה ופירש רשכם דוקא בשדה רחבים ארבע טפחים שאין
חשובין מקום בפני עצמן וכתב הרמבם אין נמודין עמה אל'
לוקח אלו הבקעים והסלעים בכלל בית כור בלא דמים וכן
בת הלמה דשקל להו לוקח בלא דמי דשפילי לגבי שדה ומודבני
אנב דהני מלי' עז רובע הקב אבל אי אית ביה חדר מינייהו רובע
לא מודבני ורשכם פירש שיטארו למוכר וכן נראה בדברי
א"א הראש זל שכת' אין מודדין עמה אלא קרקע המישור שביניהן
וצריך לקבלו ואינו יכול לומר איני רוצה שדה מופסקת בסלעים
ובלבד שלא יפסיקו בכל אחד השדה בענין שיוכל להעביר ח
הבחרשה ביניהם אבל אם מפסיק ואינו יכול להעביר הבחרשה
ביניהם לא ע' כ' והוא כד כתב שכופין את הלוקח לוקח אותה ב
בדמיהן מפני שהם כדברים אבודין ביד המוכר ופי' רשכם
דוקא דאמר לו בית כור עפר דמשמע הראוי לזריעה אבל אי לא
אמר לו עפר אפילו כולו סלע הגיעו וכן אם אמר לו בית קרקע
אפילו כולו סלע הגיעו דשכא לבנות בו בית או למשטח ביה פ
פירי א"ל וכן כתב הרמבם אבל הי' פירש אפילו אמר לו בית כור
סתם כיון שהזכיר בית כור סתמא לזריעה קאמ' ולזה הסכים א"א
הראש זל לא היו הבקעים עמוקים עשוה ולא הסלעים ג
גבוהים עשרה נמודין עבה והוא שלא יהיה ככולן אלא שיעור
ד' קבין או נמודין עמה אפילו מלאים מים שאינם ראויין לזריעה
כיון שאינם עמוקים עשרה וגבוהים עשרה אבל יש בהם יותר מד
קבים אין נמודין עמה אפילו ראויין לזריעה ואינן גבוהים עשרה
וכיהו היה אומר א"א הראש זל דוקא בשגבוהין ג' טפחים אבל

בה ליבשה ולא את הדוגית וזוהא ספינה קטנה שעדין בה המלחים
 דגים ולא העבדים המשמשין אותה ולא המרצופין שנותנין בהם
 סחורה ולא את הסחורה ואם אמר היא וכל מה שבתוכה הכל בכור
 המוכר הקרון לא מכר הפרדות ואם מכר הפרדות לא מכר את ה
 הקרון ואם קשורין זה בזה מכר הקרון מכר גם הפרדות מכר ה
 הפרדות לא מכר הקרון כד'א במכר אבל המשכיר הקרון משכיר
 גם הפרדות אפילו אינן קשורים בו המוכר הצמד לא מכר הבקר
 מכר הבקר לא מכר הצמד לא ביבעיא אם הכל קורין לצמד צמד
 ולבקר בקר ואין שום אדם קורא לבקר צמד אלא אפילו יש מק'ג
 שקורים לצמד צמד ולבקר בקר ויש מקצת שקורים לבקר צמד
 אפילו הכי לא מכר הבקר ואפילו משך הלוקח הצמד והבקר ולא
 נתן המעות מוציאם ממנו הבקר והמעות ואין הדמים ראי' לוכר
 אין הצמד שוה כל כך כלא הבקר אלא אם טעה בכדי שהדעת ש
 טועה יש בו אונאה או ביטול מקח בדין כל לוקח ואם טעה בכדי
 שאין הדעת טועה הוי מתנה כך פסק רש"ם ור"ח והרמב"ם ור"י הא
 כתב שהדמים ראי' לה לבטל המקח אם טעה בכדי שאין הדעת טוע'
 וא'א הראש זל פתח כדברי רש"ם וכתב הרש"ם אפילו אם היו ק
 קשורין ביחד אינן מכורין אבל הוי יוסף הלוי כתב דוקא כשאין
 קשורין אבל אם קשורים מכורין והכי מכתבא ואם הכל קורין ל
 לבקר צמד לא מבעיא אם אין קורין לצמד לבדו צמד עד שיפרשו
 צמד לבדו והוא מכר לו צמד סתם פשיטא שהכל בכור אפי' בלא
 הודעת דמים אלא אפי' אם הכל קורין לצמד לבדו גם כן צמ' סתם
 כיון שהכל קורין גם כן לבקר צמד אמרינן הדמים מודיעין ואפילו
 אם אין הכל קורין לצמד בקר אלא הרוב קורין לצמד בקר כתב
 הרמב"ם שהדמים מודיעין כיון דאיכא רוב והודעת דמי והא דאמר'
 שאין הדמים מודיעין היינו דוקא היכא שהרוב קורין לצמד צמד
 ולבקר בקר והמיעוט קורין לבקר צמד או פלגא ופלגא זה דאמר'
 מכר הבקר לא מכר הצמד דוקא בסתמא דאיכא למימר לשחיטה
 זבגיה אבל אי פירש לדדיא מכר את הבקר מכר את הצמד
 כתב הרמב"ם זל המוכר את העול בכר את הפרה מכר הפרה
 לא מכר העול המוכר העגלה מכר הבקר מכר הבקר לא מכר ה
 העגלה ותימה הוא היאך תמכר פרה אגב העול וכן השיג עליו ה
 הז'אבד וכתב שאע"פ שכתוב כך בתוספת אין סומכין עליה
 המוכר והמור מכר האוכף והמורדעת אפילו אין עליו בשע' כביר'
 אבל לא מכר שק ודסקי ומרכבת הנשים אפילו היו עליה בשעת
 מכירה ואפילו אמר לו המורד זה ואפילו אמר חמור וכליו אלא
 אם כן שאמר הוא וכל מה שעליו כך פסק רב אלפס ור"י והרמב"ם
 כתב דאוכף ומרדעת אם עודן עליו מבורין ואם אינן עליו אינן
 מכורין ושק ודסקיא אפי' אם הן עליו אינן מכורין אלא אם כן אמר
 לו הוא וכל מה שעליו או כל מה שראוי להיות עליו בד'א בסתם
 שלא פ' לו אם לרכיבה אם למשוי אבל אם פ' לו לרכיבה שק ו
 ודסקיא אינן מבורין אפי' הן עליו ואם פירש לו למשוי שק ודסקי'
 אם הן עליו מכורין ואם אינן עליו חמורה לתובע וקולא לנתבע
 ואוכף ומרדעת אם אינן עליו אינן מכורין ואם הן עליו חמור ל
 לתובע וקולא לנתבע ואם פ' בין לרכיבה בין למשוי בולו חר' ד
 דינא איתן להו אם הן עליו מכורין ואם אינן עליו חמורה לתובע ו
 וקולא לנתבע וא'א הראש זל כתב כסברא הראשונה כדברי רב
 אלפס המוכר פרה או חמור סתם לא מכר ולדיהן וכפ' אפי'
 אמר לו פרה בניקה אני מוכר לך לא מכר הולד אבל אם אמר לו
 חמורה בניקה אני מוכר לך מכר ולדה ואם אמר לו חמור או פרה
 מעוברת אני מוכר לך מכר הולד ושפחה דיגה בחמורה שאפילו

אמר לו שפחה בניקה אני מוכר לך לא מכר הולד ואין צ'ל אם אמר
 לו שפחה סתם ואם אמר לו שפחה מעוברת אני מוכר לך מכר ה
 העובר וא'א הראש זל כתב דאפי' פרה וחמורה ושפחה זו סתם ולא
 אמר מעוברת אם הן מעוברתו מכר העובר המוכר שפחה ל
 לחבירו מכר לו כל כלים שעליה אפילו הן מאה אבל לא מכר את
 השירים ואת אכזמין ולא את הטבעות ולא הקטלאות שכצוארה
 ואם אמר שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך אע"פ שיש עליה
 כלים של מאה מנה כולן מכורין כתב הרמב"ם זל האומר לחבירו
 ראש עבד זה או ראש חמור זה אני מוכר לך הרי זה מכור חציו
 וכן הדין בכל אבר שהנשמה תלויה בו אבל אם אמר יד עבד זה או
 יד חמור זה כיכור לך משכנין ביניהן וכן הדין בכל אבר שאין ה
 הנשמה תלויה בו ואם אמר ראש פרה זו אני מוכר לך לא מכר א'
 אלא הראש שכן דרך למכור הראש לבד המוכר הראש
 בכדמה גסה לא מכר הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש
 בכר הקנה לא מכר את הכבד מכר הכבד לא מכר הקנה אבל ב
 בכדמה דקה מכר הראש מכר הרגלים מכר הרגלים לא מכר את
 הראש מכר הכבד לא מכר הקנה מכר הקנה מכר הכבד וכל זה
 לא איירי אלא במקום שאין מנהג ידוע אבל במקו' שיש מנהג ידוע
 הכל כמנהג המדינה והכ' רש"ם זל כל אילו הדברים שאין נ
 במכרין כמטלטלין הוא הדין נמי שאין ניתנין שאין חילוק בין מוכ'
 לנותן אלא בקרקע שהוא חשוב בטלי אגביה בנותן אע"פ שאין
 בטלין גבי מוכר אבל כמטלטלין אין חילוק בין מוכר לנותן מכר
 בור מכר מימיו מכר אשפה מכר זבלה ורב אלפ' פס' שמכ' נור לא
 מכר מימיו וכן כת' הרמב"ם זל ורש"ם פס' שמכ' מימיו וכן מכתב'
 לא'א הראש זל ואם מכר המים והזבל כת' הרמב"ם שלא מכר הבור
 והאשפה מכר כוורת מכר דבורים מכר השוכך מכר חזונים וכן
 נמי איפכא מכר דבורים מכר כוורת מכר יונים מכר השוכך בד'א
 שפירש שמכר כל פירות הכוורת והשוב' בלא שיוור אבל אם מכר
 סתם פירות הכוורת לא מבעי' שלא מכר הכוורת אלא אף הדבורי
 לא מכר בולט אלא יקח הלוקח שלשה גחילים הראשונים ו
 ומבאן ואילך נוטל גחיל ומביח גחיל כדי שחתיישוב דכוורת ואם
 מכר סתם פירות השוכך לא יקח כל הגחילות שילדו שא"כ יכרח
 האמהות ויחרב השוכך אלא לכל אם בניח הזוג הראשון שתלדו
 ולאותו הזוג מניח גם כן הזוג הראשון שילדו והנשארים יקח וכת'
 הרמב"ם אם היו בו אמה'ת נבנת בעת כפידת הפידול כניח כריכה
 ראשונה שילדו האמהות ומניח מנה שילדו הבנות שתי בריכות
 וכל הנולד מאותן שתי בריכות של הבנות והבריכה ראשונה של
 האמהות הוא שלו רב'א

כ"י שבקש לקנות מקח בחבירו ושאל מכניו מאתים ונתן לו
 בו מנה ולא נותרה נאמ' כ נתקבצו ונתן לו החפץ סתם
 אם הלוקח תובע לכוכר שיתן לו החפץ צריך ליתן לו מאת' ואם
 המוכר אב' ללוקח שיקח החפץ או אין צרי' ליתן לו אלא מנה רכב
שנים שחלוקין על המכר כל אחד אומר לי מכר כל זמן ש
 שהמקח ביד המוכר נאמן לומר למי מכר יצא מתחת
 יד ואינו נאמן לרב אלפס כל זמן שהמקח בידו נאמן לא שבא נ
 נקיט וזי' כתרניהו נחד מדעתיה וכחד בעל כדריה לא שו' נקיט
 נחד ואפילו אם ידוע בעד'ים איהו מהם נתן לו המעות מדעת' או
 בי מהם נתן לו בעל כרחו נאמן לומר שנתרעה למי שלא נתן לו
 מעות וזה שאני תפיט מעותיו לא נתרעתי לו אלא השליכס לי
 בעל כרחי ונתן למי שנתרעה יא'א

לו השבון מאתם רצה לומר שהיא יפה כאחרת ששה מאתם
וכתב הרבה בני כלי דשווא כי היא שיעורא אבל אי לא שזיא
כי היא שיעורא לא במדה ולא בדמים לא הגיעו דמקח טעו הוא
אבל רשעם פירש דלהשביח מקחו אמר לו ויראה מדבריו
שלא לשם תנאי אמ' לו כן אלא להשביח מקחו והכי נמי מסתבר
דאומר לחבירו בית כור פלו' אני מוכר לך אפילו אי במדתה
אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא אותו המקום והוא נקרא בית
כור לפיכך צריך המוכר להביא ראיה שנקרא בית כור וכן אם
אמר לו כרם או פרדס שיש לי במקום פלוני אני מוכר לך אפילו
אין ענבים בכרם ולא רמונים בפרדס הגיעו והוא שקורין אותו
כרם ופרדס וכתב הרמבם זל' כל הדברים האילו כשא' מנהג
במקום אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב
אנשי המקום הידוע להם האומר לחבירו חצי שדי אני מוכר
לך רואין ככה שזה כל השדה ונותן לו כדי דמי חצי השד' במקו'
הגרוע שבה אמר לו חצי ה בדרום אני מוכר לך רואין כמה שזה
חציה שבדרום וכשיעור הזה יתן לו במקום הגרוע שבה והרמבם
זל' כתב שנותן בדרובה כשיעור חצי שדה ולא נהירא והמוכ' נותן
לו מוצע הנשאר לו מקום לעשות לו גדר וחוצה להבקר לעשות
חריץ רחב שלשה טפחים וחוצ' לאותו חריץ מקום לחריץ אחר
רחב ששה טפחים ובין שני החריצין מקום טפח ראובן שהיה
לו שדה בשותפות עם שמעון ומכרו ללוי ולא פירש כמה וכתב
לו פלגא דאית לי בארעא או מכר לו כל חלקו שהיא חצי השדה
כתב לו פלגא דארעא דאית לי לא מכר לו אלא דרביע של כל ה'
השדה שהוא חצי חלקו היה לו בקעה גדולה ובתובה יש הרב'
שדות וכל אחת ואחת חלוקה במיזע' שלה לבדה ועומד באחת
בזה שדות ואומר שדה זו אני מוכר לך לא קנה אלא אותה שדה ל'
לבדה אף על פי שסיים מצרים החיצונים של הבקעה כמה
דברים אמורים שחלוקות במצריהם אבל אם אין מיזע' מפסיק בין
שדה לשדה כיון שאמר לו שדה זו הכל מכור שכל מה שמקנה ב'
במיזע' אחד נקרא שדה האומר לחבירו ארעא דבי פלניא
אני מוכר לך ויש לו שני שדות או שלש' שנקראין על שם פלניא
אינו נותן לו אלא אחת מהפחותה שבהם ואם אמר לו ארעא מ'
מייעוט ארעא שנים ונותן לו שנים וכתב ה' משה הכהן
והוא הדין נמי אם אמר לו ארעא או ארעא דילי שאין נותן לו
אלא שתי ואם אמר לו כל ארעא נותן לו כל ארעא דאית ליה
חוצ' מגנות ופרדסים וכתב ה' יונה דוקא כשאומר לשון
ארעא אין בכלל זה גנות ופרדסים וכל שכן בתים לפי שלשון
ארעא בלשון ארצות ואין קורין ארצות בלשון פרס לא לבתים
ולא לבקומות שהם מיושבין בגו' פרדסים ובוסתנים אלא לשד'
אבל אם אמר לו כל קרקעותי אני מוכר לך הכל בכלל אפילו
בוסתני ופרדסי ואפילו בתים ואם אמר לו זיהרא אף גגו ופרדסי'
מכורים בר מבתי ועבדי ואם אמר ליה נכסי אפילו בתים ועבדים
ופירש דשכב אבל מטלטלי לא עד דאמר כל נכסי וה' יונה
כתב ודאי אם אמר נכסי אני מוכר לך אפילו לא אמר כל נ'
נכסי הכל מכור אפילו מטלטלים אבל כשאומר נכסי דבי פ'
פלניא אפילו אמר כל אין הבטלטלים שקנה כמנו מכורים לפי
שאין הבטלטלים נקראים על שם המוכר אלא דוקא קרקעות ו'
ועבדי האומר לחבירו נכסי דבי פלניא אני מוכר לך לא מכר
לו אלא קרקעות שקנה בפלוני ואם היה לו שדה אחת שנקר'
על שם בי פלניא וכא' חלוקה ליקחנה וטוען המוכר שלא היה של

אוחו פלוני אלא שנקראת על שמו אלא זו היא שהיתה של פלוני
ואתה מכרתני לך על המוכר להביא ראיה ואם אינו מכיר ראיה צ'
צריך ליתן לו השדה שהכל קוראין לה על שם פלו' ואם אין לו אר'
שד' אחת והיא נקרא' על שם פלו' לא קנא' כמנו צד' לתנ' לו ריש'
האומר לחבירו שדה פלו' אני מוכר לך קנה כולה אפילו
היא גדולה הרבה אע"פ שלא סיים המצרים כל זמן
שאין מיזע' מפסיק ואם סיים המצרים והזכיר מיזע' מורחי ומערבי
ולא הזכיר צפוני ודרומי קנה כולה ולא אמרינן שלא יקנה אלא
תלם אחד על פני המזרח ותלם אחד על פני המערב הזכיר מצרי
מזרח מערב ודרום ולא הזכיר צפון קנה כולה חוץ מצפון וכתב
ה' יונה דוקא שיש שם מיזע' והמיזע' חלוק מן השדה או לא קנה
אותו המיזע' כיון שלא מצר לו אבל אם אין שם מיזע' קנה הכל
ואפי' תלם אחד לא שיר שדרי כל השדה נכללה בשלש המצרים
כמה דברים אמורים שלא קנה מיזע' רביעי כשאינו מובלע
בין המצרי ויש עליו רכב דקלים או יש בו ט' קבין אבל אם מובלע
בין המצרים ואין עליו רכב דקלים וגם אין בו ט' קבין קנה גם אותו
הזה מובלע ויש עליו רכב דקלים או יש בו ט' קבין וכן אם
אינו מובלע ואין עליו רכב דקלים ואין בו ט' קבין אז הדבר מסור
לדיינים כפי מה שירא' להם לפי דעת המוכר והלוקח ולפי הדמי'
ומנהג המדינה שיהא מכור או אינו מכור כן יעשו מצר לו
מצר מזרח כולו וחצי מיזע' מערב קונה באלכסון ומצר
הקצר לצד הארונך אפילו לא מצר לו מצרי צפון ודרום וכתב
הרמבם זל' דוקא שמצר הארונך הוא של שנים אבל אם הוא של א'
אחד לא קנה מהארונך אלא כנגד הקצר וכן כתב הרמבם זל' וה'
יונה כתב דאפילו אם הארונך של איש אחד קונה באלכסון ולזה
הסכים א' א' הראש זל' ואם מצר לו מזרח ומערב קצר ומצר דרום
ארונך ומצר צפון קצר פלגינן לה כתרי ראש תור כזה לא סיים לו
אלא ד' מצרים שבד' הקרנות כזה ולא הזכיר המצרים שבצדדים
כלל או שסיים לו כמין גב' בכ' הקרנות זה נגד זה כזה או שהיתה
מוקפת הרבה שדות של הרבה בני אדם והזכיר אחת ודילג אחת
וכן עשה בכולם כזה כבעיא ולא איפשיטא לפיכך אינו קונה אל'
מה שסיים לו ולא יתיר ביצד מסיים לו את הקרנות נותן לו שתי
רצועות של שתי וערב וכמין גם רצועה אחת כפי שני המצרים
ובסדרונן בקרנותו ובלבד שיהו ט' קבין ואם אין לו ט' קבין מטל'
עליו לט' קבין ה' יונה מצר ראובן במזרח ומערב ומיצע' שמעון
בצפון ודרום צריך לכתוב לו מיזע' ראובן בשתי רוחות ומיצע' ש'
שמעון בשתי רוחו שאם לא כתב כן אלא כתב השדה שבי ראובן
ושמעון לא קנה אלא חציה באלכסון ונראה שהוא הדין נמי
אם מיזע' ראובן במזרח וצפון ומיצע' שמעון מערב ודרום דהוי דינא
הכי אבל הרמבם כת' בזה שקנה הכל כיון שמיצרי ראובן סמוכי
לזה חשוב הכל כמיזע' אחד ארונך היה לו שדה ומכר כמה
סתם ולא פירש כמה ומיצע' לו מיזע' מערב ולא מיזע' מזרח אלא
כתב מיזע' מזרח דמינה פלניא או דמינה פסיקא כתב לו ואילין
מצרנהא קנה חצי השדה לא כתב לו בן לא קנה אלא תשעה ק'
קבין
המוכר את הכפינה בכר לו את התורן והוא אילן גבוה ש'
שפודסין עליו את הוילון ומכר הוילון והעונין והם
הברזלים שמעמידין אותה בה ואת כל הנישונים
שמנהיגים אותה בהם ואת הכבש שעולין בה מכנה ליבשה ואת
כור הבים שבה אבל לא בכר הביצית וה' ספינה קטנה שהולכין

המתנה ואין כולל לין באותו התנאי אלא דברים הדועק שבגללן זה היה התנאי והן היה בדעת המתנה כשהתנה כהוא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יושע זבין שומשמי אנורא דנהר בלכא קבלו ע עליהו המוכרין למעבדינהו וכל אונסא דאיתילידי ושכר המוכר ס ספינה להביא ללוקח ונסתם הנהר ואמרינן שלא היה צרי לשכור בהמות להביאם שכודאי לא היה בדעתו על אונס בזה ואם פירש המוכר בפירוש שלא יקבל עליו אחריות אפילו אם נמצאת גזולת ולקחה הנגזל מיד הלוקח אין המוכר חייב באחריותו ואין צרי לומר אם טרפה בעל חוב שאינו חייב באחריותו שכל תנאי שבמכר קרי שאלה לא א' ה'אש זל ילמדנו רבינו ראובן שמכר לשמעון מרתף של יין שהיה לו בכפר כל מרה בכך וכך ועשה לו שטר ע עליו לפי אומד סכום המזו וכשבאין לחשבון אם יוסף היין יוסף לו מעות ואם יחסר יחסר לו מעות ומסר המוכר ללוקח מפתח ה המרתף והוננו ביניהם וזה לשו התנאי שלא יהא אחריו על המוכ' מאותו יין רק אם תשבר החבית או תשפך בלבד וגם לא יהא א אחריות על הלוקח כי אם לענין הטעם לכך כגון אם יחמיץ יהא באחריותו לדבר זה ועתה בא גוי אנס על הכפר לשלול יד המוכ' שמא ינסך היין והתרה ללוקח שימרוד היין קודם שיבא שם האב' ואמר הלוקח אין עלי אחריות כי אם לענין הטעם והמוכר טוען אם יתנסך יתנסך ברשותך כי מסרתי לך כבר המפתח ואין עלי א אחריות אלא שב דת החבית ושפיכתה לכן אם יתנסך חייב אתה ליתן לי מעותי ואע"פכ אם תרצה לבטל המקח עכשיו ושאר היין ברשותי לי ולמזלי אבטלנו ואתן לך שכרך והלוקח השיב איני ר רוצה לבטלו כי עליך ליתן לי היין באיזה זמן שארצה למדו אותו כי לא פסקנו זמן למדידה ועכשיו הייתי הולך למודדו ולולי סכנת הדרך תשובה רואה אני התנאים שהתנו ביניהם המוכר ש שותנה שלא יהיה עליו אחריות מאותו היין אלא אם תשכ החבית או תשפך בלבד ותנאי הלוקח שלא יהיה אחריות עליו כן היין א אלא לטעם בלבד אם יחמיץ ואם יארע בו הפסד ניסוך לא פירש על מי יהיה אותו אחריות ואיכא למידק אחריות שבידה ושפיכה ק קבל עליו המוכר בלבד ולא אחריות שום הפסד אחר שיבא ליין ו זאיכא נמי למידק איפכא שאחריות הטעם קבל עליו הלוק' בלבד ולא קבל עליו אחריות שום הפסד אחר שיבא ליין והואיל דאיכא למידק הכי והכי אוקי במונא בחזקת מריה ולא נוציא המעות מ מהלוקח שה א מוחזק בהן כי עדיין לא פרע המעות ועוד כי ה הדבר מוכיח כן כי המוכר קבל עליו אחריות היין אונס דאתי ליה מעלמא שפיכה ושבידה ומסתמא ה'ה נמי כל אונסא דאתי ליה מ מעלמא דמאי שנא האי מהאי אלא שכתבו אונס שפיכה ושבידה דשכיח אבל אונס ניסוך דלא שכיח לא אסקו אדעתיהו להחביד ככתיבה אבל הלוקח לא קבל עליו אל' אחריו גוף היין אם יתקלקל בטעם ואין להכניס בכלל אונס זה שום אונס דאתי ליה מעלמא אלא לכל שאר אונסין נשאר ברשות המוכר ומה שאמר המוכר ללוקח כשהיה היין בספק שהיה רוצה לחזור בו מן המקח ולא ר רצה הלוקח בזה לא הורע כחו של לוקח כי רצה לעמוד במק' על פי ותנאים שהתנו ביניהם

אי נמי נפק מינ' במסיק בה שיעור ארעא ולא שיעור שבחא ואם היה לוי גובה כשמעון הלוקח היה גובה גם השבח ולא היה נות' לני אלא ההוצאה אבל כשלוקחו מיד ראובן אינו נוטל אלא הקרקע ולא השבח ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר ראובן ולקחה משמעון באחריות ובא בעל חוב של ראובן לטרפה אינו יכול לחזור על שמעון דנהי שלא קבל שמעון אחריות שאם יטרפנה אחר שאנו חייב לסלקו ממ' אחריות של עצמו ודאי קבל עליו וכיון שבעל חובו טורפו היי כאילו הוא בעצמו טורפו אבל אם בעל חוב של אביו דראובן בא לטרפה חייב שמעון לסלקו כ כאילו בא אחר לטרפה ראובן שקנה קרקע משמעון ונתקיי' המקח בקנין או באחד מדרכי ההקנאות ועדיין לא נתן המעות ו יוצא קול שיש עלי עוררין אם אחר שיצא הקול גילה הלוקח ב בדעתו שהיה רוצה לקיים המקח כגון שהלך סביב מצדי השדה לראות ענין השדה אז קיים המקח לגמרי ואינו יכול לומר אחזיק במעות בשביל קול הערעור שיצא עליו אפילו אם קנה באחריות אלא יתן לו מעותיו ולכשיוציאה מידו יתבענו לדין ואם לא הלך על מצדי השדה לאחר שיצא הקול יכול לעכב המעות דכיון שיש עליו עוררין היי כמו במק' טעות דלא סגי דלא צריך טרחה לביד דינא ולמכטיל מעבדותיה חזוי בשאר מוכח למהוי מקח טעות וכתב א' ה'אש זל דמיירי שלא נתכרר עדין הערעור אלא אחר בא וערער ואמר שדה זו גזלה ממני ראובן ואביא עדים או שאמר יש לי חוב על ראובן ויש לי שטר עליו שאם לא יצא אלא קול א אפילו לא נתקיים המקח לגמרי אינו יכול לעכב המעות דבשביל דברים בעלמא לא יעכב מעותיו של ראובן אבל אם יראה לב' ד אמתלא בדברי המערער כגון שהביא שטר ואינו מקיים ואומר ש שרוצה לקיימו אם הוא אומר שיכול להביא עדים תוך שלשים יום לא יוציא שמעון המעות כתחת ידו אבל אם המערער כרוזק זמן הכאת עדי חזינן אי אית ליה לראובן מקרקעי או אמיד במטלטלי שיכול שמעון לחזור עליו אם יוציא המערער הקרקע כתחת ידו צריך ליתן לראובן מעותיו מיד אבל אם לא אמיד ואין לו קרקע כיון שיש אמתלא בערעור אין לדין להוציא המעות משמעון עד שיהא בטוח שלא יפסיד מעותיו אם יוציא המערער והקרק כתחת ידו ועל כל כיוצא בזה נאמר אין לדין אלא מה שענינו רואו' הבל לפי הענין כתב ה'מבס זל אסור לו לאד' למבור לחבידו קרק' או במטלטלין שיש עלי עוררין עד שיערע' אע"פ שאחריותו עלי שאין אדם רוצה ליתן מעותיו ויצטרך לירד עם חבידו לדין שאלה לא א' ה'אש זל ראובן קנה בתים משמעון בקנין סוד ונותן לו מהמעות אלף זהובים והתנו ביניהם שיתן לו ראובן תשלום ח המעות לג' זמנים וקודם שהגיע זמן פרעון הראשון יצאו שטרי ח חובות על מוכר הראשון שמכר לשמעון בתים אלו ביותר מבדי שוני כל הקרקעות שהיו למוכר הראשון ושמעון גם כן אין לו ק קרקע על מה שהיה אחריות בתים אלו ורוצה ראובן לחזור בו לפי שערין לא החזיק חזקה דדייש אמצרי ועוד דשמעון זה קא עייל ונפיק אזוי כיון שקבע זמני הפרעון וזהו מעכב על ראובן הלוק' ליכנס בבתים עד שיפרע לו החכונ' כולו ושמעון טוען אחוי לי ט טרפך ואשלם לך שלא היה מאמין שהיו החובות אבת ושהיו כנגד כל שיווי הקרקע וב' ד נודע להם סכום החובות וצו לעשו' שוכא בכל הקרקעות שהיו למוכר הראשון ולא היו שוים כמו החובות ו ולפיכך תבע ראובן מב' שיבטלו הבקח ושיחייבו לשמעון ל לחזור האלף זהובים שלקח יא ב

ויחזור לשני מעותיו ואם אין המקח בידו ונקיט מתרדו זוד אינו
נאמן לומר מזה קבלתי מדעתי ונתרצתי לו והשני השריכם בעל
ברחי אבל אי לא נקיט אלא מחד נאמן אפילו אם אומר שנתרצה
לשני דמיוכר דכיר ולדעת רח היכא דנקיט זוזי מחד אפילו
מקחו בידו אינו נאמן לומר שנתרצה לשני לפיכך אם קבל מעות
מאחד מהם וידוע ממי קבלם לא שנא על פי עדים או ע"פ הלוקח
או על פי המוכר בעצמו הוא זוכה במקח ואין המוכר נאמן לומר
שנתרצה לשני אפי' אם מקחו בידו וכ"ש אם אינו בידו אי נקיט ז'
זוזי מתרדיהו ומקחו בידו ואין ידוע מאיז מה מדעתו ומאיה מהם
בע"כ אלא על פי המוכר נאמן לומר מזה קבלתי מדעתי וכו' ק'
קבלתי בעל כרחי אבל אם אין מקחו בידו אינו נאמן אלא הרי הו'
בעד אחד דעלמא לפטור מן השבוע' אותו ששם ידו לו ואם שניה'
תופסין במקח אותו שאומר שנתרצה לו נוטל חציה וחציה דהמים
בלא שבועה והשני נוטל חציה וחציה דהמים ונשבע שבוע' דאוריית
ואם אותו ששמייע לו מוחזק בו לברו אין כאן שבועה ואם האחד
מוחזק בו לברו נשבע שבועה דאורייתא להכחיש המוכר ואם אין
שום אח' מ' חזק בו כל דאלי' גבר ואם גבר אותו שהמוכר מסיענו
אין כאן שבועה ואם גבר השני צריך לישבע להכחיש המוכר ואי
נקיט זוזי מתרדיהו ואינו יורע למי נתרצה ולא כמי קבל מדעתו
נשבעין שניהם כתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחציה דהמים
לא שנא אם המקח ביד המוכר לא שנא אם אינו בידו אלא שניהן
תופסין בו לקח מקח מחמשה ואינו יודע ממי או כל אחד תוכעו
ואומר ממני לקחת מניח דמי מקח ביניהם וכסתלק וידא מונח
עד שיוודו אחד לחבירו ואם הוא חסיד וכא' לצאת ידי שמים נותן
לכל אחד ואחד לקח מאחד מחמשה וכפר לו ונשבע לו על שקר
ודעה לעשו' תשובה ורוצה לשלם וכל אחד אומר אני הו' שכפרת
בי והוא אינו יודע חייב לשלם לכל אחד ואחד מפני שעבר עבירה
כתב הרמבם זל הרי שטען לחבירו ואומר לו מכרת לי וזה משיבו
לא מכרתי לך או מכרתי לך ולא נתת לי הדמי' א' שטוען הלוקח
נתתי הדמים ועדין לא משכתי או משבתי ולא ראיתי מכר זה ו'
והמוכר אומר הודעתיו לך או שאומר אחד מהם כך וכך היה ה'
התנאי בינינו והשני אומ' לא היה תנאי בינינו או לא היה כך אלא
כך היה בכל אחד מאלו הטענות וכיוצא בהן המועי' מחבירו עליו
הראיה לא היה שם ראיה הכופר שמבקשים מאותו משיביעין אותו
שבועת היסת ואם הודה במקצת או שיש עליו עד אחד נשבע ש'
שבועת התורה כשאר כל הטענות כולן ע"כ רבג
הבחליף פרה בחמור ומשך בעל הפרה את החמור ועדין ה'
הפרה בביתו וילדה וטען בעל הפרה שילדה קודם
שמשך החמור ובעל החמור טוען אחר משיבת החמור ילדה וכן
המוכר שפחתו וקבל המעות וילדה המוכר אומר שילדה קודם ש'
שקבל המעות והלוקח אומר אחר כן ילדה על הלוקח להבי' ראיה
אפילו אם אין הפרה והשפחה ברשות המוכר אלא עומדת באגם
ואפי' אם הלוקח טוען ברי' והמוכר טוען שנא ואם הלוקח מוחזק
או צריך המוכר להביא ראיה כתב הרמבם לא הביא הלוקח
ראיה ישבע המוכר על ולד הפרה בנקיטת חפץ אבל על ולד ה'
השפחה אינו נשבע אלא היסת שאין נשבעין על העבדים זה אומ'
אני יודע זה אומר אני יודע ואינו ברשו' שום אחד מהם יחלוקו
זה אומ' ברשותי ילדה והלה שותק וזה השני בולד' ע"כ ולא נהיר'
דאין הלכה ככומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין אלא אפי'

שישנים טענין שנא או אפילו התובע טוען בריא והנתבע טוען
שנא אוקמינ' ככותא בחזקת בריה קנא והמוציא מחבירו עליו ה'
הראיה היה לו שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה או ב' עבדים
אחד גדול ואחד קטן הלוקח אומר גדול לקחתי והמוכר אומר
קטן מכרתי על הלוקח להבי' ראיה ואם לא יבי' ראיה ישבע המוכר
היסת שלא מכר אלא הקטן בד"א כשלא טענו אלא שדה ועבד א'
אבל אם טענו שדה גדולה בעומריה ועבד גדול בבסוהו זה אומ'
לא מכרתי לך אלא שדה קטנה בעומריה ועבד קטן בכסות קטן
מא' תו כסות שהוא טוען נשבע המוכר שבוע' התורה על העומרי'
ועל הכסות ואגב זה נשבע גם על השרה ועל העבד ואם הלוקח
אומר גדול לקחתי והמוכר אומר אני יודע אם אין עסק שבועה
ביניהם פטור דלא אמרינן בריא עדיף להוציא ממון ואם יש עסק
שנוטה ביניה' כגון שהובעו שני עבדי' בכסותם ומודה על האחד
ועל השני אומ' אינו יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם רבד
הבחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הכפי'
בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת ואין יודע
אם מת קודם משיכה או לאחר משיכה כתב רב אלפס שאם היה
עומד בכית בעל החמור עליו להביא ראיה אבל אם היה עומד ב'
בסיטא או צריך בעל הפרה להביא ראיה וכן כתב הרמבם זל
אבל א"א הראש זל כתב שאפילו אם עומד בכית בעל החמור על
בעל הפרה להביא ראיה דכיון שמסר בעל החמור את הפרה
נקנה החמור לבעל הפרה בכל' כקום שהוא וכיון שנולד הספק
ברשותו עליו להביא ראיה ולא מיבעיא כיון שהוא בא להוציא א'
אלא אפילו להחזיק מה שכידו עליו להביא ראיה כגון שלקח ב'
בהמה מחבירו ושחטה ומצא נקב בבית הכיסות דקיימ' לן הוגלד
פי המכה כידוע שנעשה ג' ימים קודם שחטה ואם שחטה בתוך
ג' ימים שקנאה הוי בקח טעות לא שחטה תוך ג' ימי ספק אם היה
כן בשעה שקנאה אם לא וכיון שנולד הספק ברשותו עליו להבי'
ראיה שהיתה טרפה בשעה שקנאה או יפרע אפי' אם הוא מוחזק
שעדין לא פרע המעות ושאר טרפות כגון מחבת סירכא יתבאר
לקמן בענין המוכין אם מוטל המקח רכה
המוכר לחבירו בין מקרקעי בין בטלטל' חייב באחריותו
שאם הוציאו מיד הלוקח מוח' מיכר או שנכיצא
שהיה גזול בידו חייב באחריותו וחוזר ונוטל דמי' מהמוכר אע"פ
שלא פירש הלוקח אלא קנה סתם ואפילו לא נכתב האחריות ב'
בשטר חייב שתליגן בטענות הסופר שלא כתבו בד"א שהוציאו ה'
המקח בידו כב' ד' ישראל כגון שהיה גנוב או גזול ביד המוכר או
שנא בעל חובו וטרפה מהלוקח וכל' בדין ישראל אבל אם גוי ה'
הוציאו מיד הלוקח בין בדין מלך בין בערכאות שלהם אינו חייב
באחריותו אע"פ שהגוי טוען שהמוכר גנב או גזל חפץ זה כמנו
והביא עדים גוים על כך אין המוכר חייב באחריותו שזה אונס הו'
ואפילו הוא חמור ולקחו הגוי ולא לקח האוכף דאיכ' לכי' מ' שהגוי
אומר אמת שהרי אינו נוטל אלא שלו כיון שלא לקח גם האוכף
אפילו הכי אינו חייב באחריותו ואם קבל עליו כל אונס שיארע
לו בזה המקח אז חייב באחריותו אפילו אם הוציאו גוי מידו אבל
אם שטפה נהר או שפסק מכנ' הנהר שהיו משקי' אות' במנ' וכיוצ'
בזה אינו חייב באחריותו כיון דאונסא דלא שכוח הוא ולא עלה
על דעת המוכר שיבא עליו כזה שיקבלנו עליו וכתב הרמבם זל
הוא הדין גבי דכל תנאי שבכמון שאוכרים דעת

דאמרי רבנן מוכר לעולם חוזר חכא אינו יכו' לחזו' כיון שנתקיים
המקח גבי לוקח שנתאנה והכי מסתבר לא' הראש זל' עד מ
מתי יכול לחזור ולתבוע אונאתו בשנות ולבטל המקח ביותר
משנות עד כדי שיראה המקח לתגר או לקרובו ואם שהה יותר
אפי' אם לקח שנה מנה במאתי אינו יכול לחזו' ולא לשאול אונאתו
לשון א' הראש זל' ואם נתעצל ולא חקר לידע אם נתאנה
בלא עיכוב אונס מוחל על אונאתו ע"כ ויש לרדק' כלשונו שאם
מברר שאירעו אונס יכול לחזור בו עדיין בדא' בלוקח שהרי מ
מקחו בידו וכו' ול' להראותו אבל מוכר שנתאנה חוזר לעול' שאינו
יודע ערך ממכרו עד שיודמן לו מקח באותו שמכר ונודע לו ש
שטעה וכתב הרמב"ם לפיכך היה המקח דבר שאין בו שינוי והוא
כולו שנה כגון פלפולין וכיוצא בו הרי זה אינו חוזר אלא עד כדי
שישאל בשער שבשוק בלבד ע"כ שאלה לא' הראש זל' ש
שישאלת הוא דאמרינן מוכר לעולם חוזר עד מתי יהיה זה ועוד
שאיפשר שאדם דחוק לפי שעה ומוכר שנה סלע בדינר מחמת
דוחקו וכשיודמנו לו מעות יחזור וכן פעמי' שהשער משתנה דע
שמפני שינוי השער אינו יכול לחזו' וגם אם זל'ל במכירתו יותר
מכדי שהדעת טועה שניכר שמפני דוחקו הוצר' לזל'ל אינו יכול
לחזור כי ידע ומחיל מכר לו שנה ארבע בחמשה ונתאנה ל'
לוקח כדי ביטול מקח ולא הספיק להראותו לתגר ולקרוביו עד
שהוקר ועמד על שבעה נמצא חוזר הרבר להיות בטול המקח ל'
לגבי המוכר קודם שנתקיים המקח אפילו חכי אינו יכול לחזור בו
והלוקח יכול לחזור בו אע"פ שאין לו עתה אונאה וכן אם מכר
שנה חמשה בארבע ונתאנה המוכר כדי ביטול מקח והחול' ועמד
בשלושה המוכר יכול לחזור ולא הלוקח והיבא שסכר לו שנה ה'
בו ולא הספיק להראותו עד שעמד בשמנה אע"פ שחזר לדין ב
בטול מקח אצל מוכר אפי' הכי אינו יכול לחזור בו ולא עוד אלא
שחייב ליתן ללוקח האחד שזרי נקנה המקח וברשות לוקח ה'
הוקר וכן אם מכר שנה ששה בחמשה וחזר' ועמד בשלושה חייב
לוקח ליתן סלע של האונאה שהרי נקנה המקח וברשות לוקח
חזר' כשם שיש אונאה להדיוט כך יש אונאה לתגר אע"פ שהוא
בקי ובכל דבר שייך אונאה בין בפירות בין בבהמה בין בספרים
ואבנים טובות ומרגליות וכתב הרמב"ם זל' ויש ללוקח לחזור בו
עד שיראו אותו התגרים הבקיאין בהן שאין הכל בקיאן בדברים
אלו לפיכך אם לא היה מכיר באותה מדינה וחול' המק' למדינה
אחרת או שבא הבקי לאחר זמן מרוב' והודיעו שטעה הרי זה חוזר
ואף במטבע יש בו אונאה ופסק רב אלפס עד שתות וכן כתב
הרמב"ם זל' הרי שהיה דינר זהב שנה כ"ד דינרי כסף וצרפה בכ'
או בכ"ח הרי זה מחזיר האנאה יתר מכן בטל מקח פחות מכן מ
בחילה וכן אם נפחת חזיסר עד שתות הוי מחילה והוא שיהיה
בבוקוס שאין דרך לשקול אותו אלא מוציאין כמגין וא"א
הראש זל' כתב דעד חלק אחד מ"ב הוי מחילה בשנים עשר חזרה
ביתר מכאן ביטול מקח וכל זמן שהוא בתורת בחילה מותר ל'
לכתחלה להוציא ביפה כדפרישית לעיל ושיעור חזרה למטבע
בכרבים עד שיראנו לשולחני בכפרים שאין שולחני מוצי' עד
ערב שבת שבא לה ציאה ולאחר זמן זה אין האנאה חזי' להחליפה
ומ' מדת אסידות להחליף אפי' לאח' זמן זה אם הוא ככירה ובלבד
שתצא על יד הרחק נפחת וחסר כדי אונאה אסור לקימה מפני
שבקל מתרמאין בה ולא ימכרנה לא לאנס ולא לתגר מפני ש
שמדמין בה אחרים ולא יעשנה משקל ולא יורקנה לתוך
נרוטאותיו אלא יתיבנ' או יקבנה

באמצע ויתלנה בעואר בתו ודווקא באמצע אבל לא יקבנה כן
הצד ויתלנה בעואר בתו חסר עד שעמד על חציו כגון סלע ש
שעמד על שקל ושקל על דינר וכן דינר על חציו מותר לקימו
שאו א' איפשר לרמות בו מפני שניכר לכל הפחת שלו מבור' לי
באלו כתב הרמב"ם זל' שיש בו אונאה פי' שהיה תופש מעות בלא
מנין ואמר לחבירו מכור לי חפץ שלך באלו וא"א זל' כתב דספקא
הוא אם מחזיר האונאה אם לאו הילכך מספקא לא מפקתין ממנה
מיד המאנה כת הרמב"ם זל' החליף כלים בכלים או בהמה בהמה
אפי' מוחש בשריון או טלה בסוס אין בו דין אינאה שזה רוצ' במחש
יותר מבשריו אבל החליף פירו' בפירו' בין שמו אותם קוד' המכיר
בין שמו אותם אחר מכירה יש להם אונאה אמר המוכר חפץ
זה אני מוכר לך על מנת שאין בו אונאה אין זה תנאי ופי' ר"ש
משום דמשמע ע"מ שלא יהיה לו דין אונאה ואי אפשר לו להתנות
לבטל דין תורה וחזר הדבר לדין תורה פחות משנות הוי בחילה
שתות קנה ומחזיר אונאה ורש"י פיר' שאין זה לשון מחילת אונאה
אלא לשון תביע' אונאה שהתנה ע"מ שאין בו אונאה והרי יש בו
והוי מקח טעו' וחזר בו לגמרי אם ירצה ואפי' אם התנה ע"מ שאין
לך עלי אונאה אינו מועיל ויש בו אונאה בדא' בסתם אבל אם
פיר' ואמר חפץ זה אני מוכר לך במאתים וידוע אני שאינו שנה
אלא מנה על מנת שאין לך עלי אונאה וכן לוקח שאמר למוכר
חפץ זה אני לוקח ממך בכמה וידוע אני ששנה מאתים על מנת
שאין לך עלי אונאה או אין בו דין אונאה ומיהו כתב הרמב"ם זל'
היה מוכר חפץ במנה ואמר חפץ זה אינו שנה אלא זון על מנת
שאין לך עלי אונאה יש בו אונאה שזה אומר ראיתי ששנה יותר
מזון ואמרתיו אינו מכוח אלא להשכיח דעתי עד שיפירש כ
כדי האונאה שיש במקח ודא' או בקרוב לה בכדי שחזרע ט
טועה שהרי זה ידע בוודאי הרבר שמחל בו ע"כ
בעל הבית המוכר כליו ואינה את הלוקח אין בו דין אונאה שאלו
לא הרבה לו בדמים לא ודא' מוכר את כלי תשמישתו ואפילו ש
שמוכרם מחמת דוחק ולא שייך האי פעמא אפי' הכי לא פלוג ר'
רבנן אלא כל בעל הבית אין לו דין אונאה ומיהו פירש רבינו י
יצחק דווקא בשנות אבל ביתר על שתות דינו כאיניש דעלמא
נפי' א' הראש זל' דווקא שהלוקח יודע שנה המוכר בעל הבית א'
אבל לא ידע או שקונה על ידי סרסור דינו כלוקח מהתגר
וכתב הרמב"ם זל' לא שנא מכר בעל הבית ואינה או נתאנה או
לקח ואינה או נתאנה בכל ענין אין בו דין אונאה ולא נהירא ל'
לא' הראש זל' אלא דווקא במוכר ואינה אבל מכר ונתאנה או
קנה יש בו דין אונאה שאלה רא' הראש זל' ראובן מכר ח
חפץ לשמעון ולא נתרצו בסכום וכו' לה ונתרצו שניהם לגמרי
המקח ע"פ שומתו ושם אותו בע' זוזים לכחירת הראה שמעון
החפץ לתגר ושם אותו בחמשי' ורצ' שמעון לחזור בו ואומ' שלא
נתרצ' כקנין אלא בדיבור בעלמ' ואם לא יוכל לחזו' בו אם לוי חיי
לשלם מידי דהוה אמראהדי' לשולחני דהדיוט חייב היב' דמוכח'
דסכך עליו אמנם אין נפקות בדין זה כי ראובן היה בעל הבית
אבל מסופק אני בזה אם הוא בעל הבית המוכר מחמת דוחקו
אם יש בו דין אונאה ומה הדין בכחירה לתגר וידוע לכל שטעה
התגר תשוב יראה דשמעון יכו' לחזו' בו כיון שיש בו ביטול מקח
דכה שנתרצה שמעון לקחתו בשוכת לדי לא עדיף כמה שפירש
על מנת שאין לך עלי אונאה דקל' כרב דאמר שיש עליו אונאה
וכ"ש בגדן זה שלא כיון ראובן למוכרו לו ביתר מדמיו ולא כיון
שמעון לקנותו ביתר מדמיו אלא שהיו דחוקין זה מזה בשוכת ה'
המקח וביונו שלי' ימצא המקח ייעסדנו יאג

שאין לך מקח טענת גדול מזה שלמחר יטרפוח ממנו ואין לו על
מה לחזור וכ"ד נתאחרו לגמור דין זה שנ' אח' מחמ' שלא היה להם
פנאי ועתה יצאו שוכרות על החובות וכו' שמעון לתבוע כראובן
שיקיים המקח ויתן לו מעותיו וראובן טוען שכבר בטל המקח מ
כהטעמים שהזכרנו ועוד שכ"ד נתנו לשמעון כמה זמני זה אחר
זה להראות השוכרים על החובות ועברו הזמנים ולא הביא כלום
וכיון שראה הקונה שלא הביא כלום עשה במעותיו שדהיה לו לתת
באילו הכתים תועלתו וה' ציאתו ומה שלא נמרו בית דין הדבר לא
היה אלא מחמת שלא היה להם פנאי השוכה כיון שעדיין לא פרע
כל המעוונת היה שמעון מעכב על ראובן מליכנ' ככתו' ער שיפרע
כל המעות וקודם שפרע נתברר הערעור וחזר בו ראובן נתבטל
המקח כיון שאמרו לשמעון להראות שוכרי השטרות ונתנו לו ז'
זמן אחר זמן ועברו הזמנים ולא הראה השוכרים דלא אמרין ל'
לראובן להוציא מעותיו לאיבוד כיון שאין לשמעון אחריות נכס'
שיחזור ראובן על נכס' שמעון אם יוציאו הכתים מתחת ידו ואף
על פי שעתה יצאו שוכרין על השטרות כבר נתבטל המקח כיון
שעבר זמן כ"ד ולא הראה השוכרים ועוד אני אומר מה שאמרו
הדייני' לשמעון להראות השוכרים ומשמע מדבריהם הא אם ה'
הראה השוכרים שקיה קיים המקח ואינו בן שאפילו אם היה נותן
השוכרים ליד ראובן היה יכול לחזור בו דמצי למימר אינו רוצה
לקנות קרקע להיות זקוק לשמור שוכר לעולם שאם יאכלו ה'
העוברים השוכרים או ישרפו יפסיד הקרקע ולא תועיל לי חזקה
אע"ג דקיימ' לן דכותבין שוכר אם אבד המלוה שטר שאני התם כ'
כדמפרש טעמ' אבד שטרן של זה יאכל הלה חזרי כיון שאנו יודעי
שחייב לו לא יפסיד מעותיו בשביל שהפסיד שטרן ואע"ג שגם ה'
הלוה צריך לשמור את שוכרו שמא ימצא המלוה שטרן ויגבה מ'
ממנו פעם שנית הא קאמ' תלמוד' עבד ליה לאיש בל' ה' זקוק הוא
לזה מאחר שהמלוה עשה עמו טיבה אבל בנדון זה למה נבוי' ל'
ללוקח להוציא מעותיו לקנות קרקע להיות זקוק לשמור שוכרו
לעולם וראי אדעתא דהבי לא קנה לוקח מעיקרא וכיון שגודע
כל זה קודם נתינת המעות נתבטל המקח אמנם כוזה צרי' לדקדק
באותם האלף זהובים שנתן כבר אם צריך שמעון להחזירם לו אם
יאמר לו טול אתה מהכתים כשיעור המגיע לאלף זהובים שהרי
אילו נתן ראובן כבר המעות כולם לא היינו בחייבין שמעון ל'
להחזירם דפשיטא דאל' אחרי טרפך ואשלם לך וכי כל ימיו בעמנו'
והחזיר קאי אם יצאו עוררין כל זמן שלא טרפוח ממנו זעת' שנתן
מקצת יטול מן הקרקע כנגד המעות ונדמה להא דתני בהשוכר
האומנין המוכר שדה לחבירו באלף זהובים ונתן לו מהם מאתים זהוב'
בזמן שהמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה רצה אובר לו תן לי
מעותי או קרקע נגד מעותי מהיכן מגבהו מהעדי' ובזמן שהלוק'
חזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך או הילך
קרקע כנגד מעותיך מהיכן מגבהו מהחזירית והבא נמי שהלוקח
חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותי או היל'
קרקע כנגד מעותיך ומי נר' דלא דמי להותם דדתם המקח בטל מ'
מישים דעיל' ונפיק אוזוי' והלוקח דחה אותו ואדעת' דהבי לא זכין
ליה הילכך נתבטל המקח כשיעור הדמים שהוא חייב לו עדין אם
ירצה המוכר ואם ירצה יחזור לו הדמים ויתבטל כל המקח ואפילו
קנה כל הקרק' בקנין סודר או בשטר המקח חזר ואם בתר דעיל'
ונפיק אוזוי' נתרצה המוכר לקיים המקח והלוקח חוזר בו מאחר
שנתבטל כבר המקח גם הלוקח יכול

לחזור בו ככל אותו הדין של חזרת הכוב' דאין ביטול מקח לחצאין
הילכך התם בין בחזרת המוכר בין בחזרת הלוקח הדבר תלוי ברצון
אותו שרוצה לקיים המקח דעיק' חזרת המקח היה בפשיע' הלוקח
שדחה את המוכר נפרעין המעות הילכ' וחזרה תלויה בויע' רכוב'
אבל בנדון זה שחזר הלוקח בלא פשיעה אלא שירא שיפסיד מ'
מעותיו כל הנקח בטל הדמים חוזרין דאנן סהוי' דאדעתא דהבי
לא קנה והקדים מעותיו כדי לקיים מקצת המקח ולבטל מקצתו
ודמי למקח שיש בו אונא' יתר על שתות שהמקח בטל לגמרי ואין
המוכר יכול לומר טול מן המקח כדי שוויו' אלא המקח בטל ל'
לגמרי רכנו

אסור

לאדם להונות לחבירו בין כמקומו בין כממכרו ואיזה
מהן שאינה בין מוכר בין לוקח עובר בלאו אם הוא
במזיד ואם הוא בשוגג הוא באיכו' לאו ואין לוקח עליו לפי שככלל'
דלא תגזול הוא דניתן להשבון שהמאנה את חבירו חייב להחזיר
ובלבד שאינהו כמעה אבל לא אינהו כמעה אינו חייב להחזיר וכן
פסק רב אלפס שאין אונאה בפרוטות וכיון דאפיקתיה מפרוט' איכ'
בפחות כמעה שהיא מטבע דקטנה הנמצא מכסף אבל ה'מה
כתב דאפילו פרוט' נמי חייב להחזיר ודבי מכתב לא"א ה'ראש זל'
כמה יהיה האונאה שחייב להחזיר שתות בין שתות במקח כגון
שמכר שוה ששה בשבעה ונתאנה לוקח או שמכר שוה ששה ב'
כחמשה ונתאנ' מוכר בין שתות כמעות כגון שמכר שוה חמשה
בששה ונתאנה לוקח או שמכר שוה שבעה בששה ונתאנה מוכר
באחד מאלו המקח קיים ומחזיר האונאה ה'תה האונאה פחותה מ'
מבן כל שוה כגון שמכר שוה ששים דינר בחמשים דינר ופרוטה
או בשבעים פחות פרוטה אינו חייב להחזיר שפחות משתות אדם
מוחל וכתב א"א ה'ראש זל' ויראה דאפילו פחות משתות אסור לו
להונ' אם יש בו שוה פרוט' כיון שיודע שאין מקומו ש'ה כך דרחמ'
אמר אל תוננו בכל דבר שיש בו שינוי ממנו חזיר תורה שלא יגבה
את חבירו אלא שחכמים אמרו עד שתות הוי מחיל' לפי שכן הוא
דרך מקח וממכר שאין הלוקח והמוכר יכולין לכונן דמי המקח ב'
בעצמים ודרך העולם למחול טעות עד שתות אבל אם המוכר
בקי בערך מבכרו ואין הלוקח בקי כל כך או אם הלוקח תגר ובקי
בערך הבקח יותר מהמוכר אל יגנו זה את זה אם לא שפירש חזין
מכטבע שכל זמן שלא הגיע לכדי אונאה מותר לכתודיה' להוציא'
ביפה שגם אח יקבלנה מידו ואין בו הפס' כלל או שמא כיון דדרך
מקח וממכר בכך ופעמים הלוקח חפץ בבקח ומכיר עליו דמים
יותר מכדי שוויו' ופעמים שהמוכר מולזל בבמכרו לפי שאי' חפץ
זה ערב עליו או שהוא דחוק למעות הילכך עד שתות הוי בכלל'
המקח ואין כאן אונאה כלל וצ"ע ורא' שמים יוצא ידי שניהם
היתה האונאה יותר על שחות כל שהוא כגון שמכר שוה ששים ב'
בשבעים ופרוטה או בחמשים פחות פרוטה אין כאן חזרה אלא א'
אם הבתאנה תובע אונאתו יכול הבאנה לימר לא אחזיר לך אלא
יתבטל המקח ויטבור כל אחד בשלו אבל אם הבתאנה חפץ ב'
במקחו ואינו שואל אונאתו אין הבאנה יכול לבטלו כך כתב רב א'
אלפס וה'מכס אבל ה' יונה כתב אפילו אם אין חמתאנה ת'
תובע אונאתו יכול הבאנה לבטלו שכל זמן שהמתאנ' יכול לחזור
הבאנה יכול ג' לחזור דכיון שהאונאה יותר על שתות אין הבק'
ראוי להתקיים והוי כמו נושא ונותן ברכים בלא משיכה אבל'
אם המתאנה נתרצה במקח אין יכול לחזור בו אחר כך וכן אם
נתענה לוקח ביותר על שתות ושהה בכדי שיראה לתגר או ל'
לקרוביו אף על פי

לא יאמר להם לכו אצל פלו והוא יודע שאין לו למכור היו חברות בעלי תשובה לא יאמר להם זכרו מעשיכם הראשונים היה בן ג גריל לא יאמר לו זכו מעש אבותי היו יסורי באי על חברי או שמקב בניו לא יאמר לו בדרך שאמרו חברי איזכ לאיזכ הלא יראתך כ כסלתך זכור נא מי הוא נקי אבד וזוהר אדם מלכנות שם רע לחבירו כדי לביישו אפי' שהוא רגיל באותו כינוי כיון שבינתו ל לבישו אסור לרמות בני אדם במקח ממכר או לגנוב דעתם כגון אם יש מום בכקחו צריך להודיע ללוקח ואף אם הוא גוי לא ימכר לו בשר גבלה בחזקת שהיא שחוטה ואף לגנוב דעת חבריות בדברים אסור שמראה לו שעושה בשבילו ואינו עושה ב כגון שלא יסרה כחבירו שיסעוד עמו והוא יודע בו שאינו סוע ולא ירכה לו בתקרובת והוא יודע שאינו מקבל ולא יפתח לו ח חביות הפתוחים לחנוני וזה סוכר שפתחם בשבילו אלא צריך ל להודיעו שאינו פותחם בשבילו אבל בסתם אסור כיון שחבירו סבור שפתחו בשבילו ודווקא כה"ג דלא איבעי ליה לאסקוי אדעתי שמכרם וסבור שפתחם בשבילו אבל בדבר דאבעי ליה לאסקוי אדעתיה שאינו עושה כשבילו ומטעה עצמו סוכר שעושה ב בשבילו לכבודו אין צרי' להודיעו כגון שפגע בחבירו בדרך וסבור זה שיצא לקראתו לכבודו אין צריך להודיעו לא יאמר לו סך כפך זה והוא ריקס ולא ילך לדית האבל ובידו כלי ריקס וסבור האבל שהוא כלא ואם הוא עושה כדי לכבודו מותר ולא ימכור מעל ש של עור בהמה מתה בחזקת שהיא שחוטה ולא ישלח לו חבית של יין ושמן צף על גבו אין מפרכסין וארס והבהמה והכלים אדם ב כגון לצבוע עבד העומד למכור חזוא זקן כדי שיראה ככחור ולא בהמה להשקותה כי טובין שמנפחין וזקפין את שערותיה כדי ש שהראה שמכה וכן אין מקדרין ומקדצפין אות' כדי לזקו שערות' ולא את הכלים לצבעם שיראו חדשים ואין השבח שכשביחם ב בצבע כמו העילוי שמעלה אותם בדמים אבל חדשים מות' לצבע כדי ליפותם שבלאו הכי הם חדשים ושיכים ואין גופחין בקרכים כדי שיראו שמנים ורחכים ולא שורין הכשר במים כדי שיראה ל לבן ושמן וכן כל כיוצא בזה אין מערבין מעט פירות רעים בדבריה פירות יפים כדי למוכרם בחזקת יפים לפי שאין ניכרין ב בהם אפי' חדשים בחדשים ואי' צרי' לומר חדשים כי ישנים שהישני טובים יותר לאכילה ופי' רשי' אבל ישנים מותר לערב בחדשים וא' הדאש זל כתב ישנים אסור לערב בחדשים אע"פ שהם טובי' יותר לאכילה לפי שזה שקונה חדשים אולי רוצה לישני והישני אין ראים לישן ויין ביין מותר לערב בין הגתות אפי' קשה ברך אע"פ שהרדך יותר טוב לשתות מהקשה וגם דמיו יקרים לפי ש שכשנותנין מעט קשה ברך הוא משביחו ומתקיים חת אבל שלא בין הגתות לא ודרך מותר לערבו בקשה לעולם אין מערבין מים ביין ומי שנתערב מים ביינו לא ימכרנו בחמות אלא א"כ י יודיעו לקונה ולא ימכרנו לתגר אע"פ שכודיעו שמא ירמה בו א אחרים וכן הגתות מותר לערב בו מים בכל מקו' ומקום לפי מה שנהגו בו אפי' ער השליש ותחצי ובמקום שנהגו שכל מי שקונה דבר טועמו תחילה הותר לערב בו לעולם אב' אם אין הכל שעמי לא אין מערבין שמרי יין ביין אפי' אם קנה מבנו שתי חביות של יין אין מערבין שמרי חבית זה בשל זה לפי ששמרי חבית זה מקלקלין חבית אחר אבל אם קנה ממנו חבית של יין חמדה בכך וכך כשבא למרוד יכול לערב השמרים עם היין ומודד לו הכל ב ביחד התגר נוטל בחכמה גרנות ונותן למקום אחר או בחמשה

נתות ונותן לחבית אחר שהכל יודיעין שלא גדלו כולן בשל ו ובחזק זה קונין ממנו ובלבד שלא יכרין לקנות הרוב במקום רשע כדי שיצא עליו קול שהוא קונה הכל ממקום הרע והנהגה מ במקום הרע ומעדרנו עמו מותר לכור הפסולת מתוך הנזק וכן הקטנה כדי שיראו יפים שזוהר דבר הנראה לעין ויכול להקנה ל לראות ולהבין כמה שמת יותר בשביל שהוציא מרם הפסולת ו וטוב הוא לו לעלות בדמיה כדי שלא יצטרך לטרוח ולבוררם ו ובלבד שלא יכור העליונים וינח הפסולת בתחתונים ומותר ל לחנוני לחלק קליות ואגוזים לתנוקת כדי להרגילם שיקנו ממנו ויכול למכור בזול יותר מהשער כדי שיקנו ממנו ואין בני השוק יכולין לעבב עליו הקונה מחבירו חבית של יין או שמן סתם חמדה בכך וכך מותר למוכר לערב כדי שיתערבו השמרים ה המשוקעים בחבית וימודד הכל ביחד אפי' אם מוכר בשעה שהוא צלול וכל כד שלא יערב שמרי חבית זה בשל חבית אחר כ כדפרי' לעיל אב' אם מכר לו הרבה שמן ביחד ונותן לו מעט מעט מתוך חביתו ונתן לו הכל צלול אינו מנכה לו בשביל השמרים שהיה יכול לערב בו כשמכרו לו אילו היה נותן לו הכל ביחד א אבל מנכה לו בשביל הקמחים הצפים עליו בד' א שקנאו ממנו כשעת הכרים שדרכו להיות עכור אבל אם קנאו לאחר שהו צלול אף בשביל הקמחים אין מנכין לו והרמ"ם כתב אסור לערב שמרים ביין ביין כשמן אפי' כל שהו ואפי' שמרים בשמרים אסור לערב אבל עירה מכלי אל כלי נותן שמרי לתוכו המוכר לחבירו שמן מזוקק אינו מקבל שמרים מכר לו שמן סתם מקבל עליו לוג ומחצה שמרים לכל מאה לוג ומקבל עליו שמן ע עכור העולה למעלה על פני השמן חתר על השמרים הודיעו ב באותו מקום כדא כשנותן לו המעות בתשרי שהשמן עכור ולקח השמן בניסן מקבל עליו במדת תשרי שהיא גדולה מפני אותו ח השמן הצופה למעלה אבל אם לוקח כמדת ניסן שהיא קטנה מ מפני שכבר שקט אינו מקבל עליו אל השמרי' בלבד ע"כ וא"א ה הדין ז"ל כתב בסברא ראשונה רבט המוכר לחבר חטי' סתם צריך שיקבל הלוקח מכל סאה לחטין רובע הקב קטנית ובשעורים מקבל רובע גשופת לכל סאה ובקטנית מקבל רובע עפרורית לכל סאה ו ובתאנים מקבל עשר מתליעו לכל ק' והנה נמי אחר לעשרה ו וכתב הרמב"ם ובשאר פירות מקבל עליו רובע טיגופת לכל סאה וכתב הרמ"ם דווקא דאל פירות סתם ולא אלילו או שאמר פיר' יפות אלו אבל אם אמר לו פירות אלו ולא אמ' פיר תיפות אפילו כולן מתליעות הג' עו' והוא שיהיה כיוצא בהם נמכרין בשוק ל לאכילה ואי אל פירות יפות ולא אמר אלו נותן פירות שכולן יפו' ע"כ ואם יראה ללוקח ש ש בהן יותר באילו השיעורים והתחיל ל לבררם וכיצא חתר צריך ליתן לו שלכו' דקבטנין ליה משום ד דחשדינן ליה שערבם בידים וכל היבא לידוע שערבם אפילו בל' שהו אין חלוק מקבל מהן כלום אבל אם ידוע שלא ער בס' א עפ' שמצא בהן חתר צריך לקבל אלו השיעורי' חמדת ינכה לו וז' ב"ם פ' כשידעו שלא ערבם אפי' י"ט בהן יותר מאלו השיעורי' צריך לקבל הכל והכי בסברא בד' במקומות שאין נותן מנהג אבל במקומות שיש בהן מנהג ילכו אחר המנהג כן אם מנהג ש שיהיו הפירות נקיים נכל דבר ושחזא היין צלול בין אם נהג ל לערב בהן הרבה נכל ענין ילכו אחר המנהג הכורר צורר בתוך ודנו של חבירו צריך ליתן לו חטים כשיעור הצורר

לשוכת דמיו ולא שיאנה שום אחד כהם ומה שתלה חזרתו ב
בשביל שלא היה בו קנין זה אינה טענה כיון שבסר החפץ ע"פ
שוכת לוי אין לך קנין גדול מזה ומה ששאלת אם לא יוכל לחזור
בו אם לוי חייב דע שאם ראובן הלך לדרכו ואין שמעון יכול ל
ליפרע בראובן אם לוי הוא תגר ובקי בשוכא ולא קבל שכר על
השוכא פטור כמו טבח אוכף שקלקל בחנם פטור ולא דמי למראה
דינר לשולחני וכל אדם חייב עליו אפי' כחנם דשאני הכרת מ
כטבע שעריך בקיאות גדולה ואין לאדם להשתדל בו לו אותו
אם לא שיהיה בקי גדול אבל בשוכת המקח אין בו כל כך אוכנות
וכל התגרין בקיאים בשוכתו לפיכך בשכר חייב בחנם פטור ומה
שכתבת שאין בו נפקות דראובן הוא בעל הבית דע כיון שיש א
אונאה יתר על שתות א' חילוק בין בעל הבית לאדר ואין חילוק
בבעל הבית המוכר כליו בין אם מוכרין כדבת דוחק גדול שאי
לו כה לאכול אם לאודבכל ענין אין בו דין אונאה ששאלת
על סרסור שהביא חפץ של שמעון לראובן לקנותו ולא היו ת
תגרין נעו שהיו בקיאים בשוכת החפץ כמו שמעו ולא ידע ראובן
שהיו של שמעון ובקש מכינו ליעצו ככה הוא שוה ואל' שמעון
קח אותו בק"ג זהובים כי הוא בזול וכל זמן שיאכרו קרוביך שהו'
ביוקר אחזיר לך הנמעות ולקח ראובן החפץ ושלחו לעירו מן ה
היריד והראוהו לקרוביו והם אומרים שנתאנה בו יותר משליש
ותבע משמעון שיחזיר מעותיו כמו שהתנה עמו וגם החפץ שלו
היה וגם טוען אתה נתערבת לי בשעת מתן מעות שאמרת לי א
אחזיר לך מעותיך כל זמן שלא תרצה בו ושמעון אומר לא היה
החפץ שלי כי לא הייתי אלא סרסור שנשלח על ידי ליריד ואיני
חייב לך מטעם אונאה וגם לא מטעם תנאי כי איני רוצה לעמוד
בתנאי יראה כיון ששמעון מסר החפץ מידו לסרסור נקרא בעל
החפץ ואפי' בלא תנאי יש במקח זה דין אונאה וצריך להחזיר ה
האונאה בכדי שיראה לתגר או לקרוביו ואם האונאה יתר על ש
שתות המקח בטל ובחפץ זה הואיל ולא היו התגרין מכירין בו
חילבך היתה החזרה תלויה בקרוביו אחרי ראת הקרובי החזירו
והדין דינא אם שמעון תגר אבל אם הוא בעל הבית אין לו אונאה
בכלי תשמישי עד שתות כל זמן שלא היה שם תנאי אבל ב
בגדו זה שהיה שם תנאי בשעת מכר ושמעון מודה אלא שאינו
רוצה לעמוד בו לאו כל כמיניה וצריך לקיים תנאו וכל תנאי
שבמכר קיים ואדעת דהכי קנאו שיחזיר לו נמעותיו הגוי אין לו
אונאה וגוי שאינה לישראל בחזיר האונאה בדינינו ולא ידאכח
הגוי חמור משל ישראל הנושא ונותן באמונה אין לו דין אונאה
נפי' השבם שאומר לו חפץ זה בכך וכך לקחתיו וכך וכך אני מ
כשתכר בו ויש מפרשים אפי' ראובן לו בכך וכך לקחתיו אלא
אכר לו תן לי חפץ זה כמו שקנית אותו ואני כאמינך בבוא ש
שתאכר שקנית אותו ואוסיף לך כך וכך לריוח אין בו אונאה ש
שאפי' אם נתאנה בו לוקח ראשון צריך ליקח כמו שקנאו דאדעת
דהכי משכו ליתן לו כמו שקנאו והנושא והנותן באמונה לא י
יחשוב הרע באמונה והיפה בשוין כגון אם קנה עשר יריעות ב
בעשרה דינרי' יש בהן שאינן שוה עשרה ויש בהן שוות יותר ל
לא יאמר קנית עשרה בעשר דינרי' דהיינו כל אחת בדינר וכן
אחשוב הרעות ואחשוב היפות כפי שוין אלא הכל באמונה כמו
שקנאם ביחד ומעלה לו על דמי המקח שכר הכתף והפונדוק ו
ובוללם בדמי המקח כי כולם בכלל דמי המקח הם אבל שכר ש
שורחו לא יעלה על המקח אלא יקח ממנו כפי שנתפטר עמו ש
שיתן לו ריוח ואילו דברים שאין בהן אונאה עבדים ושטרות

וקרקעות וכתב הרמבם ז"ל אפי' מכר לו שוה אלף בדינר או שוה
דינר באלף וכן כתב רב אלפס וז"ל פסק דדווקא עד פלג ולא
פלג בכלל כגון שמכר שוה מנה כמעט פחות ממאתים אבל אם
הטעהו בכפל המקח בטל ולזה הסכים א"א הראש ז"ל וכחשין
שזרען בקרקע ולא השרישו עדין מבעיא אם יש בהן דין אונאה
כגון שמכר לחבירו קרקע ואמר זרעתי כראוי ועדים מעידים
שזרעה פחות כדראוי לה ולא אפשיטא לפיכך אין מוציאין מיד
הנתבע וכשם שאין אונא לקרקע כך אין אונאה לשכירות קרקע
שאפי' אם שכר טרקלין גדול בדינר או רפת בקר בכאה דינרי' אין
בו דין אונאה ולד"ת דווקא עד פלג אבל בשכירות מטלטלין יש בו
דין אונאה דשכירו ליומיה כמכר הוא בין נתאנה שכר או משכיר
וכתב הרמבם ומחזיר האונאה אפי' לזמן מרובה וכתב עוד השוכר
את הפועל לעשות עמו בין כמקרקעי בין כמטלטלין אין בו דין
אונאה מפני שהוא כקונה אותו לזמן ואין לעבדים אונאה וקבלן
יראה שיש בו אונאה כיצד כגון שקבל עליו לארוג בגד בחמשה
דינרין יש בו דין אונאה וכל אחד משניהם בין בעל הבגד בין ה
המקבלו חוזר לעולם כמוכר ע"כ שליח שמכר ושעה אין בו
דין אונאה כי במקרקעי בין כמטלטלי' ואפי' טרופ דינו כשלי' ואם
אינה את הלוקח כתב רב האי שמכרו בטל והו' יונה כתב שאם
אינה הוא דינו כשאר כל אדם שמכר את שלו וזוהי המשלח ב
ביתרו ואם פחת אומר לתקוני שדרתיך ולא לענותי ודין ב"ד
שטעו כתבתי למעלה בסימן ק"ח האחין שחלקו דינן כלקוחות
שאם הטעו זה את זה בפחו' משתות הגי' כחלה בשתות החלוקה
קיימת ומחזיר האונאה ביותר משתות כמטלטלין בטלה החלוקה
במקרקעי אם טעו בשוכא ששמו הרע כנגד היפה אין אונאה ל
לקרקעות עד פלג ואם הטעו זה את זה במדה אפילו בכל שדג
חוזרין ב"ד שחלקו הן בעצמן אב' אם עשו שליח שחילק בשביל'
וטעה אפי' בכל שהוא בטל החלוקה ואם אמרו נפלוג בשוכא ד
דכי דינא דינן כבד שטעו ואם טעו בשתות החלוקה בטלה
שאלה לא' הראש ז"ל ראובן ושמעון אחין והיתה החלוקה על ת
תנאי שמי שיפול לו בית פלו' שיפתח לו פתח במכר ולא שמו אל
לבם שהמכר סתום ויכולין בני המכר לעכב עליו מלפתחו ו
ונפל אותו הבית לראובן ורוצה לבטל החלוקה שאומר שכיון ש
שבני מבוי יכולין לעכב עליו אפי' שיתן לי שמעון דרך כתוך ח
חצרו אי אפשי ליכנס עמו דרך פתח אחד הדין עם ראובן כיון
שבני המבוי יכולין לעכב עליו ואין הבית שוה כלום אם אין לו י
יציאה מהיכן לצאת ודמי' להא דאמרי' לא אברין אלא דפליג ב
בעילוי אבל פליג במשחתא לא דכל דבר שבמדה במשק ובנגיין
אפי' פחות מבדי אונאה חוזר ומה שטוען שמעון שיסלק ממנו ת
תרעומת של בני המכר לאו טענה היא אלא כמו שטוען ראובן
אי אפשי לי לקנות לי תגר בפתיחת הפתח ועוד כיון שבשעת ה
החלוקה טעו הדיינין בזה שדאו סבורי' שהיה יכול לפתוח הפתח
והוא אינו יכול החלוקה בעיקרא בטעות היתה ובטלה לה ר"כ
כשם שיש אונאה במקח כך יש אונאה בדברים וגדולה
אונאה דברים כאונאת כמון שזה ניתן להשכו' וזה
לא ניתן להשבון וזה בנופו וזה בכמינו והצועק על אונאת דברי'
נענה מיד יותר צריך לזוהר באונאת הגר בין בגופו בין בכמונו
לפי שהזוהר עליו בכמה מקומות וגם צריך לזוהר באונאת אשתו
לפו שדמעתה מצוה ועונש אונאת קרובה לכ' וכיצד הוא אונאת
דברים לא יאמר בכמה אמה רוצה ליתן חפץ זה והוא אינו רוצה
לקנותו וזו תגרין כמקשי' לקנות תבואה

ותראה המדה כאילו היא מלאה אפילו היא קטנה מאד שאין ב
ברתיח שוח פרוש וצריך להשהותה אחר שיפסוק הקילוח כדי ש
שיטפו ממנה ג' טיפין ומה שיסאר בה אחד כך הוא שלו ב' רא ב
בבעל הבית המוכר אבל חנווני אין צריך להטיף כלל אחר שיפסו'
הקילוח הסיטון שקונה הרבה ביחד ומוכר לחנווני מקנה המדות
שמודד בהן דבר לח אחת לשלשים יו' לפני שמדבק בה ומתמעט'
אבל לדבר יבש אין צריך שאינו נדבק והרמה פסק שאף לדבר
יבש צריך ובעל הבית שאינו מוכר כל כך די לו שיקנה אחת ל'
לי' ב' חדשים והחנווני שאין צריך להטיף ג' טיפין ונדבק בה הרב'
צריך לקנה פעמים בשבת במקום שנהגו למודד בדקה לא ימדו'
בגסה אפילו אם יתן לו ג' גסות בשכיל ד' דקות שטוב יותר ללוק'
מודדה בדקה כדי שיקח הברע לכל מדה ומדה וכן במקום שנהגו
למודד בגסה לא ימדוד בדקה ובמקום שנהגו לגדוש לא ימחוק
אפילו אם ירצה לתת לו ג' מחוקות בשכיל ב' גדושות ולא מבעיא
זה שאסור אלא אפילו במקו' שמוכרי סאה גדושה בשלשה דינרין
ואמר לו תן לי סאה מחוקה בשני דינרין אסור לא אמרינן דליהוי
כאלו קונה שני שלישי מדה וכן במקום שנהגו למחוק אין גודשין
המשקלות עושין אות מליטרא וחצי ליטרא ורביע ליטרא אבל ל'
לא פחות אין עושין משקלות שיהא תוספת הגדול על הקטן פ'
פחות מהכפל לפי שמתחלפין זה בזה לפיכך אין עושין ליטרא פ'
פחות רביע שמתחלף בליטרא או בחצי ליטרא ואין עושין אותו
לא מכדיל ועופר' ושאר מיני מתכות אלא עושין אותן שני זכוכית
ואכנים חלקים כאותן הנמצאים על שפת הנדר ופי' דת דווקא מ'
משקלות ששוקלין בה בשר ושמן לפי שהלחות דבוק בהם בשר
ומתייבש ומכביד אבל משקלות של כסף וזהב ודבר יבש בותר
לעשות ממתכת אבל הרמבם נתן טעם לדבר מפני שמעלין ה'
חלודה ומתחסרין ולפי זה אין לחלק ולא יטמין המשקלות במלח
כדי שיקלו והחנווני ששוקל דבר לח צריך לקנה המשקל פעם
אחת בשבת והמאזנים בכל פעם ששוקל בהם והמאזנים צ'
צריכין שיהיו מוחשי' כל אד ת לפי מה שהיא ביצד מבר עשית
נחשת וכרזל ויחי גבוה מן הארץ שלשה טפחי' והחוט שהמאזני'
תלוין בו תהא ארוך שלשה טפחים כדי שיהיה האויר על ה'
הלשון שלשה טפחים ואורך הקנה שבפי המאזנים תלוין בשני
ראשיו יב' טפחים ואורך החוט שהבט תלוי בו יב' טפחים ושל מ'
מוכרי צמר וזכוכית תהא גבוה מן הארץ שני טפחים ואורך החוט
שתלוי בו שני טפחים ואורך הקנה ואורך החוטין ט' טפחין ו'
ושל חנווני ובעל הבית יהיו גבוהים מהארץ טפח ואורך החוט ט'
טפח ואורך הקנה והחוטין ששה ששה טפחים ושל מוכרי כסף ו'
זהב ושאר עינים דקים יהיו גבוהים מהארץ ג' אצבעות ואורך
החוט ג' אצבעות וכאורך הקנה והחוטין לא נתנו בהן שיעור אלא
כפי מה שירצה במקום שנהגו להכריע צריך להכריע
טפח ובמקום שנהגו שלא להכריע שוקל עין בעין וצריך ל'
להוסיף אחד במאה בלח ואחד מארבע מאות ביבש היה שוקל
לו עשויה ליטרא לא יאמר לו שקול לי כל ליטרא וליטרא לבד'
עם הכרעה אלא שוקל את כולן ביחד והכרע אחת לכולם היה
שוקל לו שלשה רבעי ליטרא לא יאמר לו שקול לי כל רביע ורביע
בפני עצמה אלא ישקול לו ליטרא ויתן רביע ליטרא עם הבשר
באו בני המדינה להוסיף על המדות והמשקלות ולבטל את

הראשונות וכולין להוסיף עוד שתות שאם היה הקב משל חמשה
יעשוה משל ו' אבל יותר משתות אין רשאין להוסיף וכן צריכין
לדקוק במדידת הקרקע והמודד קרקע בין אחין ובין שותפין לא
ימדוד לאחד בימות החמה ולשני בימות הגשמים לפי שהחבל
בתקצר בימות החמה לפיכך אם מדד בקנה או בשלשלת של כ'
ברזל אין בכך כלל כת' הרמבם אח' הנושא ונותן עם ישראל או עם
עובד ע"ז אם מדד או שקל כחכר עובר בלא תעשה וחיי' להחזיר
קשה עונשן של מדות מעונשן של עריות שזה כינו ובין המקום
וזה כינו ובין חכירו וכל הכופר במצות מדות ככופר ביציאת מ'
מצרים שהוא תחילת כל הצווים וכל המקבל עליו עול מצות
המדות הרי זה מודה ביציאת מצרים שהיא נראת לכל הצווים
חייבין בד' להעמיד ממונים על השערים שלא ירויח כל אחד מה'
שירצה שאין לו לאדם להרדיח אלא השתות בדא' כמוכר סחורתו
ביחד בלא טורח אב' החנווני המוכ' מעט מעט שמי לו טורחו וכל
יצאותיה וכו' עליהם ירויח שתות כ' דא' שלא הוקד השער אבל
הוקד השער ימוכר כפי הויקר וכתב הרמבם הני מילי היכא דאיכא
בי דינא דפרשי לכולהו מוכרין לזכוני הכי אבל אי כל חד וחד
מוזנין ככל מה דיכיל לא כחייב האי לחודיה לזכוני כוול דכי ט'
שלמי פירי דידי מוזני אחריני ביוקר ואפסדוהי לחודיה בידיים ל'
לא מופסדינן וכל המפקיע השערים שמוכר ביותר מן הראוי ר'
רשאין להלקותו ולעונשו כפי הראוי לו בדא' כדברים שיש בהן
חיי נפש כגון יינות שמנים וסולתות אבל בשאר עינים אין פ'
פוסקין להם שער אלא רויחו בהן מה שירצו אין משתכרי' בכפי'
הכפל אב' ע' הכפל רשא' להשתכר בהן לפי שאין בהן כל כך חיי
נפש אין אצרי' פירות שיש בהן חיי נפש בארץ ישראל והוא הדי'
כמי בכל מקום שרובן ישראל בדא' בלוקח מהשוק כדי לביצור א'
אב' כל אדם רשא' לאצור הגודל בשלו ובשנת בצורת אין לאצור
כלל יותר מכדי פרנסת ביתו רשאין בני העיר לפסוק לכל ה'
השערי' ולומר דבר פלו' בכך וכך ושכר הפועלים שלא שתכרו
אלא בכך וכך ולקנום כל מי שעובר על תקנתן וכן כל בעלי
אומנות רשאין לתקן תקנות בענין מלאכתם כפי מה שירצו ו'
ולקנום לכל העובר על תקנתם בדא' כשאין אדם גדול וחכם ב'
בעיר לתקן עינים אבל אם יש חכם ומנהיג אפי' כל בני העיר אין
רשא' לתקן כלום זולתנו אם תקנו והתנו דבר מבלתי ידיעתו אינו
בלום דל'ב המוכר לחבירו דבר בפדה או ב'
במשקל או בכסף ושעו אפי' בכל שהו
חוזר לעולם שלא אמרו בחילה בפחות משתות אלא כשטעו ב'
כשנבא אבל טעו באחד מאלו חוזר לעולם והמקח קיים וכחזירין
הטעות בין אם טעה הלוקח ונתן לו יתרון בין אם טעה המוכר ו'
וקבל פחות וכן אם טעה במנין המעות שנמצא חסרון או יתרון'
על המנין שפסקו חזרי' לעולם לתבוע היתרון או החסרון ואפי'
אם לא תבעו היתרון אם הוא בכדי שהדעת טועה מגן לפי הכנה
שרגילין למנות כ' ב' או ג' או ד' וכיצא חשבון של כ' ב' או ג' או
ד' יותר חייב להחזיר דאיכא למימר דטעה בחשבון וכן אם מצא
עשר פעמים כ' ב' או ג' יותר איכא למימר טעה בעשירות אבל
אם אין החשבון יוצא לפי המנין שרגילין למנות בו אין צריך ל'
להחזיר דאיכא למימר כתנה כיון ליתן לו או גזלו וכתבייש ל'
להודיעו וביון להבליעו בחשבון והיה לכל הנקבל מעות מחכירו
בין בתורת הלואה בין בתורת פרעון ואפי' לא היה לו שום עסק

שהוא היה מוכרו במקום חטים וכיון שביררו אסור לו להחזיר:
הל' המוכר לחבירו מרתף של יין אני מוכר לך
לבקפה או אפילו לא הזכיר לו יין
אלא אמר מרתף אני מוכר לך לבקפה צריך ליתן לו יין שכולו יפ'
וראי להתקיים כדי להסתפק מכנו מעט לתבשיל אמר לו מרתף
זה של יין ולא אמר לבקפה נותן לו מיד הנמכר נחנות דהיינו ש
שהתחיל קצת להחמיץ אמר לו מרתף זה אני מוכר לך ולא הזכיר
יין וגם לא אמר לו לבקפה נותן לו אפילו כולו חומץ אמ' לו מרת'
זה של יין אני מוכר לך לבקפה או אפילו לא הזכיר יין אלא אמר
מרתף זה אני מוכר לך לבקפה או שאמר לו מרתף של יין סתם ו
ולא אמר זה וגם לא אמר לבקפה נותן לו יין טוב אלא שצריך ה
הלוקח לקבל לכל באה חכיות עשרה שאינם טובים שהתחילו ק
קצת לחשתנו ובמוכ' חבי' אחת אם אמר לו של יין ולא אמר זה ב
בין אם אמר לבקפה בין אם לא אמר לבקפה נותן לו יין שכולו יפ'
דבמרתף כהג מקבל עליו עשרה קוססו לבאה אבל הבא דחבי'
יין מחד חמרא משמע לא מקבל עליו מידי אפי' אם התנה שיתן
לו מעט מעט בשימכרנו בחנות אפי' הכי לא אמרינן שיתן לו ח
חלק העשירי קוסס דכיון שהזכיר לו חכיות משמע יין הראוי ליתן
בחכיות אחת ובחכיות זה של יין כתב הרמב"ם שדינו כמרתף של יין
אי לא אל לבקפה נותן לו בין הנמכר בחנות ואי אמר ליה ל'
לבקפה נותן לו יין שכולו יפה כיון דחד חמרא הוא .
לקח יין כדי למוכרו בחנות הוי כאלו א"ל לבקפה ש ריך שיתקיי
מעט עד שימכר ואם החמיץ קוד' חייב באחריותו בד' א' שלא שיכ'
בו הלוקח לעשות נקב חדש והתחיל למוכרו מיד כיוס שוק הראשו
אבל אם שינה בו נקב או שלא התחיל למוכרו כיוס שוק הראשון
לא כתב רבי האי הוא הדין היכא דלא אמר לו לבקפה שאנו
אומרים שאינו חייב באחריות משום דאמ' לו לא איבעי לך לשהויי
ה' מ' היכא דשהה טפי ממאי דראוי ליה לשהויי לפום שיעור יומי
דאורחיה דהאי לוקח למשתי בהו שיעור הדין חמרא היכא דשתי
מיני כל יומא כי אורחיה אבל לא שהה טפי מהאי שיעורא ולא שני
ביה דגרים לאחמוצי אע"ג דלא אמר ליה לבקפה אי בקבני דמוכ'
הוא חייב באחריותו ע"כ כל זה לא איירי אלא בשלא עירה הלוקח
את היין לתוך כליו אלא הגיחו בתו כליו של מוכר אבל אם עיררו
לתוך כליו אפי' אמר לו לבקפ' או למוכרו בחנות אין המוכר חייב
באחריותו שיאמר לו בליך גרם לו להחמיץ ואפי' שהחמיץ תוך ג'
ימים לק' ייתו וכן נבוי בכליו של מוכר ולא אמר לו לבקפה שאין
המוכר חייב באחריותו אפי' אם החמיץ תוך ג' ימים הראשוני אינו
חייב באחריותו שאנו אומרים יין היה כשכברו המוכר ומזל הלוק'
גרם לו להחמיץ אלא אם כן נמצא חומץ חזק שאו וראי היה חומץ
בשע שקנאו דאם לא כן לא היה נעש' כל כך חזק תוך ג' ימי' והיכ'
שידוע שינו של מ' כר מחמיץ אפי' עיררו הלוקח לתוך כליו חייב
באחריותו ודוקא כשאומר לו לבקפה האומר לחבירו יין מהוש'
אני מוכר לך צריך ליתן לו יין שראוי לדרתקיים עד עצרת ואם ה
החמיץ קוד' והוא בכליו של מ' כר חייב באחריותו אבל אם א'
עיררו הלוקח לתוך כליו אינו חייב באחריותו יין ישן אני מוכר
לך נותן לו כשנה שעברה מיושן משל שלש שנים וצריך שיהא
ראוי להתקיים עד החג וכל זה לא איירי אלא במקום שאין מנהג
אבל במקום שיש מנהג הכל לפי המנהג הבקב' יין מחבירו בעסק'
על מנת שיליכנו למק' פלו וראי דאחריו של גבנה ואבדה הוא

על שניהם אבל אם הוול או החמיץ קודם שהגיע לבקיק פלוני ה
האחריות על המוכר וכתב הר' יונה אבל הלוקח יין מחבירו אע"פ
שאמר דעתי להוליכו למקום פלוני והוול קודם שהגי'
לשם המקח קיים שהרי מקחו מקח גכור אע"פ שהמוכר
על דעת לעלות לארץ ישראל ולא יכול לעלות מכרו בטל במ' כ
בלבד אמרינן שהמוכר מתוך אונס הוא מוכר והרי נודע הדבר ש
שלא מבר זה אלא מפני שעלה ברעתו דבר שיהא צריך למ' שכב'
אבל ד' כתב שאין חילוק בין מוכר ללוקח ובן כתב הרמב"ם אלא
שחילק דווקא שהתנה שלא ליתן הדמים עד שיוליכנו למקום פלו'
דכיון שקנה על דעת שלא ליתן הדמים עד שיוליכנו לאותו המקו
שנמכר שם כיון וקודם שהגיע לשם הוול יכול להחזירו דכסתמ'
דעתו היה על מנת שימצא שם השער ביוקר כמו שהורגל וכיון
שהחל קודם שהגיע שמה הוי כאלו התנה על שום תנאי ולא ב
נתקיים התנאי ע"כ שכר אין דינו כדיון היין שהיו תלוי במזל
האדם טפי לפיכך אפי' נמצא חוכך תוך שלשה ימים אין המוכר
חייב באחריותו שאנו אומרים יין היה כשקנאו ומזלו גרם לו ש
שמהר להחמיץ מה שאין כן בשכר לפיכך המוכר חכיות של שכ'
לחבירו והחמיץ ת' ד' ג' ימים הראשונים הוא באחריות המוכר ואפי'
קבל המעות צריך להחזירם דכיון שנמצא חומץ תוך ג' ימים וראי
התחיל להחמיץ כב' אע"ג דריח ה' חלא וטעמא שכרא וקיימא לן
שכרא מ"מ אשכרא כי האי לא יהיב איניש דמי כיון שכבר התחיל
הקלקול שממנו נתקלקל ואפי' טעמו והוה ריחיה וטעמיה שכרא
ודאי לא טעמו שפיר החמיץ אחר ג' ימים הוא באחריות הלוקח
ואפי' לא נתן המעות חייב ליתן כיון דטעמיה והוה בסיס ומיחו אי
לא טעמיה המוציא מחבירו עליו הראיה כיון דספק הוא בד' א' כ
כשהניחו בכליו של מוכר אבל עיררו הלוקח לתוך כליו אפילו
החמיץ תוך ג' ימים אינו חייב באחריותו רלא
אסור לרמות לחבירו בענין המדה והכשקל אלא צ'
צריך שיזו המדות והמשקלות ישרו מצודקו
ולא ירמה בהן ואם אינו עושה כן עוב' בלאו דלא תעשו עו' כמד'
במשקל ובמטרה מלבד מה שגזול את חבירו חייבין ב' ד' להעמי'
ממוני שיהו מחזירין על החנוני שיהו מצודקו המדות והמשקל'
ודבאזנים וכל מי שנמצא אתו מדה חסרה או משקל חסר או מ'
מאזני מקלקלין רשאי להכותו ולקונסו כאשר יראה לב' ד' אסו'
לאדם להשהות מוה חסרה בביתו אפי' שאינו מודד בה ואפי' ל'
לעשותה עכ"ש של כ' רגלים שמא יבא מי שאינו יודע ויכדוד בה
ואם יש מנהג בעיר שאין מודדין אלא במדה הרשימה ברישם ה'
הידוע וזו אינה רשומה מותר להשהות בכמה עושין המדות מ'
מסאה וחצי סאה ורובע הסא קב וחצי הקב ורוב' הק' וחצי רוב' הק'
ושמיני הרוב אכ' אין עושין קבין של תחליפנו ברוב הסאה והו' קב
וכמצה ומרו הלח עושין אותן ה' ו' וחצי היין ושלישי דין ורביעי היין
לוג וחצי לוג ורביעית הלוג ושמינית ואחד משמנה שכשמינית
והבחק אין עושין מרלעת מפני שהוא קל ורע למור' ולא משל'
מתכת מפני שהוא כבד ורע ללוקח אלא ע' שין אותו משל אגוז
שקמ' ואשברוע וכיצע בהן ואין עושין אותו מצד אה עב ומצ' אחר
קצר וכשהיא מוכר מוחק בצד הקצר וכשהיא קונה מוחק מצד ה'
העב ולא ימחקו מעט מעט מפני שהוא כפחית ללוקח ולא בבת
אחת כמהירות מפני שהוא מפחית למוכר אלא בפע' אחת בבתן
וכשמורד דבר לח לא יעשה בענין שתעלה הרתחה

לרבותנו בו העולה כיון שדעתה עמו ליתן לו שכר טוב צריך לקיי
תנאו המוכר לחבירו דבר שיש בו מום שאינו נראה ואבד ה
המכר מחמת אותו המום הרי זה מחזיר הדמים כיצד מכר לו שור
שאר לו טוחנו ולא הכי בו הלוקח ונתנו עם שא"ה שוורי ולא ידע
שלא אבל ומת אם המוכר בעל הבית ומכיר בשורו חייב להחזיר
הדמים ואם הוא סרסו שקוננו ומוכרו איפשר שגם הוא לא הכירו
כת' הרמבם ישבע שלא ידע במום זה ויפטר מפני שהיה לו ללוקח
לבדוק השור ולהחזירו קודם שימות והיה הסרסוד מחזירו לבעלי
הראשונים והואיל ולא עשה כן הפסיד על עצמו ע"כ ואינו נראה
כן מהוא עובדא דאפיתרוף ריתמי דזבין תורא ליתמי ומכרתי ל
לבקרא ולא הוה ליה כיכי ושיני ומית ואסקינן שהמוכר חיי לשל
ליתמי א"ע שהיה סרסוד שקונה ומוכר ואיפשר שלא הכיר בו
מכל מקום הטעה אותם צריך לשלם וכן כתב א"א הראש ז"ל ב
בתשובו שכתב המוכר בעצם לחבירו ונמצאו מזרות שאינן ראויין
לאכילה א"ע שלא הכיר בהן המוכר היו מקח טעות א"ע שקנא
גם הוא ונתאנה מ"מ בשביל זה אין לו להזנות אחרים ע"כ ה
המוכר לחבירו זרעוני גינה וזרעו ולא צמחו חייב באחריותו ו
ודוקא זרעוני גינה שאינן עומדים אלא לזריעה אבל שאר דברים
לא לא מבעיא בחטין שרובן לאכילה שאינו חייב באחריותן אלא
אפי' זרעוני פשתן דרובן לזריעה זכני אינו חייב באחריותן שיכו
לומר לאכילה מכרתים לך וכיהו כתב הרמבם דוקא שכבר פרע
המעות אין מוציאין מידו בשביל הרוב אבל אם המעות עדיין ביד
הלוקח כיון דרובא וחזקה מסייעין לו אין מוציאין מידו ואם פירש
לזריעה או חיי באחריות אפי' בחטין והא דחיי באחריותן בזרעוני
גינה דדוקא בשאין דבר אחר לתלות בו במה שלא צמחו אב"א
יש דבר לתלות בו כגון ברד או דבר אחר תלינן בו ואינו חייב ב
באחריותו אבל כל זמן שאין לו דבר לתלות בו מסתמא הוא חייב
באחריותו דמחזיר לו דמי אבל לא מה שטרח והוציא בזריעתו
וכל דמי מהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזיר לי זרעוני ו
ואתן לך הדמים דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה דאבעי ליה לאסקוי
אדעתיה שיזרעם כיון דכולהו לזריעה קיימי וכת הרמבם זל מכאן
אתה לומר שהלוקח מקח מחבירו ומודיעו שמוליכו למדינה פלו
למוכרו שם ואחר שהוליכו שם מצא בו מום אינו יכול לומר לו
החזיר לי מקחי כאן אלא מחזיר לו הדמים והמוכר כטפל בו ל
להביאו או למוכרו שם ואפי' אם נגנב או נאב אהר שהודיעו הרי
הוא ברשות המוכר אבל אם לא הודיעו שרוצה להוליכו שם ו
הוליכו שם ומצא בו שום מום הרי הוא ברשות הלוקח שיחזיר ה
המקח במומו למוכר הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב א
אחר כך הרי הוא ברשות הלוקח ואם התליע או נפסד טחבת המום
הרי הוא ברשות המוכר היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי
הוא ברשות לוקח והרמה כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום
חייב אף בהוצאה שהוציא הלוקח להוליכו לבקום פלוני בשום
דינא דגרמי אבל אם לא היה המוכר מכיר במום או ההוצאה ש
שצריך להוציא עליו להביאו משעה שנגלה המום הוא על המוכר
כיון דלצורך המוכר הוא ואין הלוקח חייב אלא בטרחה בעלמא א
אבל בהוצאה דהו"כא אלוקח היא המוכר שור לחבירו ונמצא
גנחן אם אין להוכיח מהלוקח אם קנאו לרדיא או לשחיטה כגון
שהוא אדם שקונה לזה ולזה וגם אין חוכחה בדמים כגון דאיקור
בשרא וקם בדמי רדיא או אינו מקח טעות שיכול לומר לשחיט
מכרתי לך אע"ג דרובא זכני לרדיא בכל מקום אזלינן בתר רובא

להוציא מיד המוכר אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח כת' הרמבם
לא מבעיא אם רובא לרדי זכני דאיכא רובא דמסייע לחזק' הממו
דאמרינן המוציא מחבירו עליו הריא אלא אפי' אי ב' הדו"י נינהו
חזקת ממונא עדיפא והמוציא מחבירו עליו הראי ואם הוא גכרא
דלא זבין אלא לרדיא והמוכר מדירו הוי מקח טעות אפי' לא יהיב
אלא דמי בשרא דהוי כפירש' לרדיא ואי גכרא דלא זבין אלא
לשחיטה כסתמא לשחיטה קנאו ודיני בשאר זכני לענין א
אונאה וכיטול מקח ואי זכין לרדיא ולשחיטה ואיכא חוכחה בדמי
או יהיב דמי רדיא ודאי לרדיא זכני וחיי מקח טעות ואי יהיב ד
דמי שחיטה ודאי לשחיטה זכניה ואע"ג דקימא לן כרבנן שאין ה
הדמים ראיה הני מילי גבי צמד בקר שהדמים מכחישים את עיקר
הלשון דעיקר לשון בני אדם קורין לעול בלא בקר צמד אבל הכי
בין לרדיא בין לשחיטה נקרא שור לכולי עלמא והולכין אחר
הורעת הדמים רלג

המוכר

לחבירו כיון ממיני פירו ונתן לו כיון אח"כ
כאן מכר ושניהם חוזרין בהן כיצד מכר לו
חטין לבנות ונמצאו אדומות או איפכא או מכר לו חין ונמצא זומין
או איפכא או מכר לו עצים של זיתים ונמצא של שקמה או איפכ'
אבל אם מכר לו חטין יפות ונמצאו רעות לוקח הוא חוזר בו א
אפי' לא נתאנה בסכום שמכר לו בשווי אפי' הכי חוזר שדאי הוא
מקח טעות שאומרו לא ארצה לקנות אלא יפות ואין המוכר יכול
לחזור בו אפילו אם הוקרו מכר לו רעות ונמצאו יפות מוכר
חוזר בו אפילו מכרו לו בשוויים ולא לוקח אפילו אם הוולו מכר
לו רעות ונמצאו רעו יפות ונמצאו יפות א"ע שאינן יפות שאין
למעלה מהן ולא רעות שאין למטה מהן ויש במקח אונאה עד ש
שתות אין אחד מהם יכול לחזור בו אלא קנה ומחזיר אונאה

המוכר

בשר בכור לחבירו ונודע ששחטו
ולא הראהו למוכחה מה שאכל א
אכל ויחזיר לו הדמים והנשאר ביד הלוקח יקבר ויחזיר לו הדמי'
וכן הדין במוכר בשר טרפה מה שאכל אכל ויחזיר לו הדמים ו
והנשאר יחזיר הבשר לטבח ויחזיר לו הדמים מכר הלוקח הטרפ'
לגוים או השליכו לכלבים לא יפרע למוכר אלא דמי טרפה ומה
שתקבל ממנו המוכר יותר מדמי הטרפ' צרי להחזיר וכתב הרמבם
וכן כל מוכר דבר שאסור לאכול כן התורה כן הוא דינו בין שהוא
בלאו בין שהוא בכרת אבל אם הוא אסור לאכול מדברי סופרים
אם הפירות קיימים מחזיר הפירות ואם אבל אין המוכר מחזיר
לו כלום וכל איסורי הנאה בין בן התורה כן מרבירה מחזיר לו
הדמים ואין להן דין מכירה רלה

קטן

דבר תורה אין מקחו מקח ואין ממכרו במכר אבל ח
חכמים תקנו שבין שש שנים ואיל' יודע כטיב מ'
משא ומתן שממכרו במכר בכטלטלי אבל לא במקרקעי ודינו ב
כדינו של גדול אם טעה עד שתות הוי כחיל ושתות קנה ומחזיר
אונאה וביתר על שתות בטל המקח והרמבם כתב קטן עד י"ב ש
שנה אין הקנאותיו כלום מ"ב ואיל' כמכרו כמכר אם יודע נטיב
משא ומתן וא"א הראש ז"ל כתב כסברא הראשונה וכן הרמה אלא
שחילק עד עשרה סתמיה בחזקת חריף ואינו חריף וצריך בדיקה ו
ומכאן ואילך סתמיה בחזקת חריף עד שיתברר שאינו חריף וא"א
הראש ז"ל היה אומר שבבן עשרה ואילך כל שאינו שוטה במכרו

עמו מעולם איכא למימר דאיניש אחר נא מגזל גזלי ואלל להאי
בי אתא פלוני נבך אבלע ליה בחשבון זכת' הרמבם אפי' קנו בירו
של' נשאר בידו כלום הוי קנין בטעות וחוזר וכת' הרמבם פעמים
שהמקח בטל חוזר בו כל זמן שלא השלים לו כיצד היה תופש שק
נלא אגוזים וא' הלך שק זה בדינר ויש בו סאה של אגוזים ו
והלך ומדרו ולא היה בו סאה הרי זה חוזר אף על פי שזה רוצה
והשלים לו הסאה אבל אם היה לפניו שק של אגוזים וזה יודע
שאין בו שיעור מדה וזה אומר הנה לך סאה של אגוזים בדינר
ונטלו ומדרו ולא מצא בו מדה הרי זה קנה וישלים שהרי זה היה
מכיר שלא היה בו סאה ועל דעת שישראלים לו נטלו מכר ח
חפץ לחבירו ונמצא בו כוס שלא ידע בו הלוקח מחזירו אפילו
אחר כמה ימים שזהו כקח טעות והוא שלא נשתמש במקח אחר
שידע המום אבל נשתמש במקח אחר שידע המום הרי זה מחלו
ואינו יכול לחזור בו א' כחשבי' פחת המום אפי' מכר לו חפץ שזה
מאה דינרין ונמצא בו מום המפחיתו באיסור מחזירו לו הכלי ואינו
יכול לומר אחזיר לו בשיעור פחת המום שיאמר הלוקח בחפץ
שלם אני רוצה וכן אם ירצה הלוקח לקחת פחת המום הרשות
ביד המוכר לומר או קח אותו כמו שהוא או תקח בעותיק והחזיר
לי כקחי שאלה לא' הראש ז' ראובן ושמעון היו באשכנז ויש
לראובן בתו בקרטיב ושניהם מכירי הבתי והסכימו יחד שימכרו
ראובן לטבעון הבתים בסכום מסו' ועשו קנסות שלא יחזרו ב
בהן ולאחר ג' חודשים נעשה המכר וכין ההסכמה והמכר באו גוים
לקרטיב וחננו בבתי' החם וקלקלו בהן מקצת מקומו ועשו כותלי
הבתים מחמת האש שהדליקו בבית ועקרו מקצת דלתי הבית
והחלונות ורוצה שמעון לחזור בו כי אינו שנתקלקלה קודם ג
גמר המקח והו' לא ידע והו' ג' מקח טעות וראובן אומר שיקלקולת
הוא דבר מועט כנגד ערך הבתים שהוא ינכה מדי המכר קלקו'
הבית על פי ערך שכאין תשובה רואה אני את דברי ראובן
כי בית מכר לו ועדין נקרא בית אם אידע לו קלקול מום עובר הו'
וכרמים שהוא כנכה לו יחזיר הנית לקדמותו ואין זה מקח טעות
כתב הרמבם כל שהסכימו עליו בני המדינה שה' א' מום
וכחזירין בו המקח בחזירין וכל שהסכימו עליו שאינו מום אלו
מחזירין עליו אלא אם כן פירש שכל המושא ונותן סתם על מ
בנהג המדינה הוא סוכך וכל הלוקח סתם אין דעתו אלא דבר
שלם בלי מום ואפי' אם פירש המוכר על מנת שאין אתה חוזר ע
עלי במום הרי זה חוזר עד שיפרש המום במכרו וימחול הלוקח
או עד שיאמר לו כל מום שימצא בכקח זה שיפחת דמיו עד כך
וכך קבלתי עלי שהמחול צריך לידע הדבר שמוחל ויפרש אותו
ע"כ וזה נוטה לצ' דבריו שכת' שאי אדם מקנה לחבירו דבר שאין
לו קצבה ואי כתבתי למעלה שלדע' א' הראש ז' יכול להקנותו
והוא הדין שיכול למחול המוכר פרה לחבירו ואומר לו יש בה
בוס פלוני ופלו' הניכרים ובבל'ן הזכיר בום שאינו ניכר ונמצא
בה אותו ש' וינו ניכר ודא האחרים הרי זה מקח טעו כגון שאב' דו
פרה ז' חגרת ועורת נשכנית ורביענית ונמצאת נשכנית בלבד
הרי זה מקח טעות שיאמר הלוקח כשראיתי שלא היתה לא ח
חגרת ולא עורת אכרתי כשם שאין בה אילו המומין כך אין בה
מומן אחרי ואינו אומר אלא להשיב דעתו אבל אם יש בה מומין
הניכרים בין בולין בין בקצתן ויש בה גם המום שא' בו ניכר כגון
שהיא חגרת וגם נשכנית או שהיא עורת וחגרת וגם נשכנית א'
אין זה מקח טעות דכמו שמחל על הניכר כד מחל

על שאינו ניכר היה בה כוס אחר ניכר וזרואו לו ואומר יש בה
מום פלוני ומום פלוני פלוני שאין ניכר ונמצא בה אותן ה
המומין שהזכיר שאין ניכרין אין זה מקח טעות אפי' היו בה כל
המומין שהזכיר שהרי לא הטעהו שלא הזכיר לו אלא מומין שבה
המוכר ניכר אי שפחה ונמצא בהן מומין אין זה מקח טעות
שאם הן גלרים הרי ידע ומחל ואם אינן גלרים כגון שומא וריח
הפה אינו חוש' עליה' שהרי אלו אלא למלאכה והרי הן ראוי' למלאכה'
אלא אם כן נמצא בהן שידן רע או נכפה או שעמום שהן דברים
המבטלי' אותן כמלאכה וכן אם נמצא בו צרעת וכיוצא בזה ש'
שאדם קץ בו ונמצא לסטים מוזיין או מוכתב למלכות הרי זה מום
גנב או קוביוסטוס אינו מום ופ' רש"י קוביוסטוס ההורג כפשת' וכן
כתב הרמבם ז' ויש מפרשים דגונב נפשות חשוב כמו מוכתב ל'
למלכות ופירשו קוביוסטוס הוא משחק בקוביא וכן פי' ר"ח ועיקר
המוכר פרה לחבירו שחטה ונמצא טרפה אם ידוע שהיתה
טרפה כשלקחה כגון שנקבו בית הכסות והוגלד פי המכה שאז
ידוע שיש לו ג' ימים שניקב אם קנאה תוך שלשה ימים הוי מקח
טעות וצריך להחזיר הדמים לא קנאה תוך ג' ימים או שקנאה
תוך ג' ימים ולא הוגלד פי המכה דאז הוי ספק אם ניקב תוך ג' א'
אם לאו על הלוקח להביא ראיה ואם לא יפסיד ויתן הדמים אפי'
אם הם עדין בידו וכתב הרמבם דהוא הדין נמי שאר טרפות
מחמת סירכא מבטל המקח והו' אפרים וכעל העיטור כתב דיוק
טרפות נחמת נקב וכיוצא בו שאינו מוצוי מבטל המק' משו' ולא
אסיק לוקח אדעת' לאתנוי' אבל טרפות מחמת סירכא דשחיח
ורמי איניש אדעתיה אבעי ליה לאתנוי' וכיון דלא אתנוי' ודאי מ'
מחיל ולא הוי כקח טעות ולזה הסכים א' הראש ז' וכתב הרמבם
מכאן אתה לומר שהמוכר דבר שהיה בו מום כשמכרו ועשה בו
הלוקח מום אחר קודם שידע לו המום הראשון או עשה דבר ש'
סדרכו לעשות כגון זה ששחטה הטרפה פטור ואם שינה ועשה בו
מום אחר קודם שידע לו המום מחזיר המקח לבעליו ומשלים
לו דמי המום שעשה בו כיצד קנה בגד וקרעו לעשות ככנו חלו'
ואח' כ נודע לו המום מחמת הקריעה מחזיר לו הקרעים תפרו'
ואח' כ נודע לו המום אם השכיח נוטל את שבח ותפודה כן ה'
המוכר וכן כל כיוצא בזה המוכר קרקע לחבירו ואכל פירותיה
ואח' כ נראה בה מום אם רצה להחזיר הקרקע לבעליו מחזיר כל
הפירות שאכל ואם היה חצר ודר בו צריך להעלות לו שכר ע' כ'
שא' לא' הראש ז' ששאלת ראובן שמכר לשמעון גבינות ז'
ולאחר ג' ימים פתחם ונמצא מרוקבות ריקבון גדול תשובה יש
לשאל' לעושה גבינות בכמה ראוי לבא ריקבון ועיפוש כ' האם י'
יאמרו שנעשה הריקבון בבית המוכר נמצא שהיה בקח טעו' ואם
הדבר ספק נמצא מחזירו עליו הראיה
ששאלת שמעון שקנה שני נודות של שמן ולא פחתם אל' סמך
על המוכר שאמר לו שהוא טוב וכאשר פתחו מצא עכור שלא
היה יכול למכרו אלא בדוחק וטוען שבקח טעות היה ורוצה ל'
להחזיר לו השמן אם הדין עמו בשבועתו שלא החליף לו שמן ת'
תשובה אין שמעון נאמן בשבועתו להוציא ממנו אלא ראובן זה
המוכר ישבע שנתן לו שמן טוב כאשר התנה עמו לתת לו ואם
לא ירצה ראובן דישבע ישבע שמעון שהתנה עמו לתת לו שמן
טוב וצ' לו וזהו הוא השמן שנתן לו ויחזיר לו ויטען או ישנומ' כ'
כמה דמיו פחות' משמן טוב ויחזיר לו הפחת ואפי' אם שמעון יוכל
למכרו בלא שום הפסד זכין וזכין תגרא איקרי וגם לכה יערבנו

ומקורו דע כי כל מקום שחזירו חרש אצל שוטה וקטן היינו ש
שאינו מדבר ולא שומע כלל וכך היה במעי אמו אבל זה ששומע
בשמדברים עמו בקול רם אינו חרש אלא שבכרו אגונו בשמוע ו
חרי הוא בפקח לכל דבר שוטה אין מעשיו קיימין לא במטלטלי ו
ולא במקרקעי וכתב הרמבם צריכין ב"ד להעמיד אפיטרופ' לשוט'
כדרך שמעמידין לקטן מי שהוא עת שפוי ועת שוטה כגון הנכפין
בעת שהוא שפוי מעשיו קיימין ככל מי שיש בו דעת ובעת שהוא
שוטה אין מעשיו קיימין וצריכין העדים לחקור הדבר היטב שמא
בסוף עת שפיותו ובתחילת שטותו עשה מה שעש' השיכור מקחו
וממכרו ומתנותיו קיימו והוא שלא הגיע לשכרותו של לוש והוא
שעושו ואינו יודע מה הוא עושו ודרי הוא בשוט' ואין מעשיו כלו' כת'
הרמבם המוכר שמכר קרקע או מטלטלין וזכ' בהן אחד ללוק' שלא
מדעתו יד הלוקח על העליונ' אם רצ' ליקח אין המוכ' יכול לחזור בו
לא רצה תחזור לבעליו וכן העכר שקנה או מכר או נתן מתנה או
נתנו לו יד האדון על העליונה אם רצה לקיים מעשיו הרי אלו ק
קיימין לא רצה בשלו מעש' וזכ' ברי' בלכד הוא שמקיים האדון
או מבטלו ואין צריך לקנות ממנו כלום ע"כ ודין מכירת הבעל ב
בנכסי אשתו ומכירת האשה פירשתי בספר אבן העזר ב"ד שמכרו
או לקחו בנכסי יתומי בין במקרקעי בין במטלטלי' וכן האפיטרופ'
בין שמינוהו ב"ד או אבי יתומי' מקחו מקח וכמכרו ממכר אבל אי'
מתנתו מתנה ולא לצורך כל הדברי' רש"אין לכבוד' כאשר יתבאר
בע"ה בדי האפיטרופסין המוכר או קונה קנין בעצת ויום הכפורים
אע"פ שמכין אותו על שעבר על דברי חכמים מעשיו קיימין רלו
אנס שישראל מסור בידו להורגו ואנס קרקע בידו אם ש
שהתה בידו יב חרש ואח"כ ק' אה ישראל אחד ממנו הרי
זו שלו אלא שצריך ליתן לבעליו השליש כמה שנתן לפי ש
מזיל גביה ומוכר לו שוה ארבעים בשלשים לפיכך צריך
ליתן לבעליו אלו העשרה ואלו העשרה אם ירצו הבעלים יתנם
לו במעות או קרקע שוה עשרה ואם אינו מאמין לו בכמה קנאה
וגם אין לו עדים בכמה קנאה יטבע לו בכמה קנאה ואם קנא
תוך יב חרש אם ירצו הבעלים צריך להחזירה להם ויתן לו כמו
שקנאה מן וואם ירצו יניחוהו בידו ויתן לו שלי' כמה שנתן
ואפי' תוך יב חרש אם קנאה מהבעלים תחילה ואח"כ קנאה ב
מקחו קיים אבל אם קנאה תחילה ואחר כך מהבעלים
מקחו בטל ואפי' עשה לו שטר אלא אם כן קבל עליו אחריות או ש
שהודה ארש עדים שראו שקבל ממנו מעות לקח אחד מן
ושהתה בידו שלש שנים ואח"כ מכרה לאחר אין לבעליו על הלוק'
שני כלום שטוענין לו לומר שהראשון קנאה מהבעלים ונתן להן
שליש והוא הדין נמי אם לא שהתה ביד הראשון אלא זום אחד ו
וביד לוקח שלש שנים וכן הדין נמי אם שהתה ביד הלוקח
שלש שנים ומת וזארישה לבנו טוענין ליורש לקח מהבעלים
קרקע בחובו ומכרה לאחר כתב הרמבם אין הבעל יבולין להוציא
מיד הלוקח ברא' שהודו הבעלים שאמת טען המוכר או ש
שיעידו עדי ישראל שאמת טען המוכר וא"א הראש זל כתב
שמוציאו מיד הלוקח אפילו שהתה בידו יותר משנים עשר חדש
ונותן לו מה שפרע בשבילו בא' בעקיפין עליו ולקחה ממנו
ולא היה מסור בידו להורגו ומכר לאחר פי רשי צריך להחזירו
לבעלים בחנם אפילו שהתה בידו כמה שנים ורבי גרשו' כת' שאין
צריך להחזירו בחנם אלא שמן כמה הוא רוצה ליתן כדי ש
שיחזירו לו וכך יתן ללוקח ואם יש שופטים נארץ והיה איפשר
להוציא מיד בדין ולא עשה אז ודאי נתיאש וישאר ביד ה

הלוקח ולא יתן לבעלים כלום ולזה הסכים א"א הראש זל וכת' א"א
הראש זל בתשובה שאם הוציא עליו הלוקח כדי להוציאה מיד ה
ער כדי דמי הבית צריך הבעלים ליתן לו אם רוצה לו לישלו
מידו וגם אין צרי' ים ליתן לו יותר ממה שהוציא עליו כגון שאם
היה אהובו ונתנו לו כזול אין הבעלים צריכין ליתן לו אלא כ
כמו שנתן אפי' על פי שדו לא היה יכול להוצי' בכך מידי
ואפי' נתנו לו בחנם צריך להחזירו לבעלים גם כן בחנם
ואם בעודה בידו כנה אותו הרי כיוורד לתו של חבירו שלא ברשו'
וכנאו שיכול לומר לו טול עציך ואבניך רלו

המחור אחר דבר לקנותו בין קרקע בין מטלטלי' ובא אחר
וקנאו נקר' רשע וכתב ד"ת שהוא הדין נמי בשכירו'
אם רצה לשכור קרקע או מטלטלין או להשכיר עצמו ובא אחר ו
וקדמו נקרא רשע אבל אם בא לזכות נהפקר או לקבל מתנה מ
מאחד ובא אחר וקדמו אינו נקרא רשע שאינו דבר המצוי לו ב
במקום אחר רלו

כותבין

שטר למיכר שמכר שדהו לפלו' אע"פ שאין אותו
פלוני לפנינו ובגון שמכירם דאם לא כן איכא ל'
למיחש שמצוה על אחר לכתוב שכר שדהו לפלו'
אבל אם בא אחד לפנינו וכקש שיכתב לו שטר שקנה שדה מפלו'
אין כותבין לו אלא מדעת פלוני וכתב הרמבם האי מילתא ד
דפשיטא אלא מיירי שקנו מן המוכר שהקנה לפלוני שלא בפני ה
הלוקח ובא הלוקח שיכתבו לו השטר אין כותבין לו דלא אמרינן
פתם קנין לכתובה עומד אלא בפניו והלוקח נותן שכר הסופר א
אפילו שהשדה רעה והמוכר מכרה מפני רעתה ואף למוכר אין
כותבין בלא לוקח אלא בשטרי אקנייתא שמיד לקח לו בקנין ל'
להקנות לו השדה דאי לא הכי איכא למיחש שמא כתב ליתנו לו
כניסין ולא נתנו לו עד תשרי ואזיל וזכנה לאחריני בינוביני ו
ואזיל האי ומפיק לשטר שזכנו בניסין וטרף שלא בדין מאדך ד
דזכנה בתר ניסין וזהו לדע' רב אלפ' אבל די פסק דעדין בחותמי
זכין לו הילכך אפילו בלא קנין כותבין לו שטר שאף אם כתבו
ליתן לו בניסין ולא נתנו עד תשרי זכה לנפרע בניסין ושפי' עדין
מהאי דזכנה בתר ניסין וכתב הר"ם ח"ס הלוי הא דכותבין שטר ל'
למוכר היינו שמעידים על עצמו שכבר קבל הדמים מיד הלוקח
שאין כאן חובה על הלוקח שיהא צריך להיות מדעתו אבל אם לא
העידו על עצמו שקבל הדמים אין כותבין אלא מדעת הלוקח ו
דשכח אינו רוצה לקבל אותו לקיחה הילכך אם טענו עדי' וכתבו
שטר בכירה למוכר בלי קבל דמים כשיחבטו לדין ליתן הדמים
צריך להביא ראיה שמכירה זו היתה מדעתו והרומה כתב עו שאפי
העיד על עצמו שקבל המעות אם משמע מתוך השטר שהמקח
הוא מדעת שניהם אין כותבין שהם מעידין שהלוקח חפץ במקח
ופעמים לא ניח ליה ללוקח בהכי דליפוק עליה קלא דאית ליה
כאי דלית ליה דילמא גרים ליה דואי קלא הפסד מאנפא אחרינא
זהרמבם כחב שנותבין אפילו לא העיד המוכר על עצמו שקבל
המעות שכתבת השטר אין מחייב הלוקח ליתן מעו' שלא מדעתו
דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח עמו פשיטא ש
שיכול לומר שלא מדעתו נכתב השטר ומסתברא שאם העיד על
עצמו שקבל הבסוף מן הלוקח וקנה בכסף או בחזקה או בחליפין
כותבין אפי' בלא שטרי הקנאה שאין שטר זה אלא לראי' שהמוכר
שרהו בעדים גובה מנכסים משועבדים ולקנוניא ליכא למיחש
שהרי נכסים שלו הם ומה שירצה יעשה בהם מהיום ואילך והיינו
שטרי הודאו' ולא שייך בהו קנין כלל ע"כ ואם לאחר שהקנה

כמכר כמה דברים אמורי שאין לו אפי' ז' א"י ש' לו אפי' טרופ'
אין ממכרו ממכר וטעם' דתקנו חכמי' שיהא ממכרו ממכר בשום
כדי חייו ועל כן כתב רב' האי שלא ימכור אלא כדי חייו ולפי ר'
ז' עתנו אנו רואין אם יש שם ממון הרבה שינתן לו ממנו קצת ב'
בטחורה כדי שיתלמ' במקח וממכר א' ע'פ' שאינו צריך ל'פני' חייו
ק'פ'י כראית עיני' הדייני' ע"כ וה'מכס' כתב כיון דתקון רבנן שיהא
ממכרו ממכר לא פלוג בין מוכר לכדי חייו ובין מוכר יותר מכדי
חייו ולזה הסכים א' א' הראש' ז'ל' ובתפ'תו נמי' הוי מתנה כשש' ואי'
ויודע בטיב משא ומתן בין במתנה מרובה בין במתנה מועטת בין
במתנ' בדי' בין במתנ' שכי' מרע' ודווק' במטלטלי' אב' במקרקעי' לא
אפילו נתנו לו במתנ' או שקנאו לו אפי' טרופוס' שלא ידשה מאכיו
אפי' הכי לא הוי מתנתו מתנה וכתב א' א' הראש' ז'ל' בתשובה שאם
ידש שטר חוב מאכיו שיכ' ליתנו לאחז' במסירה וכתובה דלענין
זה חשוב כמטלטלין ויכול ליתנו וז' כתב דמתנתו מתנה אפילו
אם יש לו אפי' טרופא דלענין מתנה אין חילוק אם יש לו
אפי' טרופא או לא שהאפי' טרופא אין רשאי ליתן משל יתומים כל'
וכתב ה'מבן' אין מקח הקטן קיים כמטלטלין אלא כשמשך או ה'
המשך אבל אם נתן מעות על המקח וחזר בו אינו מקבל מי ש'
שפרע ואחרים שחזרו בהן עומדין במי שפרע וכן אם קנו מיד ה'
הקטן או השכיר מקום המטלטלין וחזר בו לא קנה הלוקח שאין
מוציאין מיד הקטן כלום שהקנין בשטר ואין העדים חותמין אלא
על שטר אדם גדול וכן קטן שקנה מטלטלין מאחרים וקנה מידם
או שכר את מקום המטלטלין שהן עליהם לא קנה עד שימשוך ל'
לפי שאינו זוכה בדברים שזוכין הגדולים בהן כמו שאין חצרו ק'
קונה לו נפני שנתרבה מדין שליחות ולא מדין ידו אבל קטנה ש'
שנתרבת מידה קונה מטלטלין מאחרי' אם קנתה מידן או בשכירו
מקום ויראה לי שקטן שקנה קרקע ונתן דמים וחזיק שתעמוד ב'
בידו א' ע'פ' שאין ממכרו מכר בקרקע וקטן כאלו אינו בפנינו חשו'
וזכין לו שלא בפניו ע"כ והראש' השיג עליי' שא' הקנה בקנין קנה
וכן אם קנה הוא בקנין קנה שהקנה בקנה לו כל קנינו ואינו
חוזר בו אבל אם הוא השכיר מקום הפירו' לא קנה ממנו דשכירות
כמכר הוא ואם אחרים שכרו לו מקום הפרות זכה בשכירו מקומו
דכשארמו אין לו חצ' לענין מציא' לב' אמרו ע"כ ירא' מדברי' א' ז'ל'
דבמקרקעי' אין מקחו מקח ואין ממכרו מכר עד שיגדיל ומשהגדיל'
דהיינו משהביא שתי שערות אחר שהיה לו י' שנים אם הוא חריף
ופקח ויודע בטיב משא ומתן אז דינו כגדול לכל דבר ומקחו מקח
וממכרו ממכר בין במקרקעי' בין במטלטלין אפי' שירש מאכיו ואי'
לא חדי' אז לא הוי ממכרו כמב' בקרק' שיר' מאכיו א' ע'פ' שאינו שוט'
עד שיהא בן כ' שנים שלמים ויביא ב' שערות ואפי' אם הביא תוך
שנת כ' עדיין אין יכול למכור וביהו' אם קב' קרקע מקחו מקח ואם
הוא בן עשרים ולא הביא שתי שערות עדיין חשוב קטן ואינו יכול
למכור עד שיהא בן שלשים ושש שנים בד' א' בשלא' היו לו סימני
כריס אבל אם היו לו סימני כריס מיד כשחאו כן עשרים חשוב ג'
גדול ויכול למכר' אבל אם קנה קרקע או ניתן לו במתנה יכול
למכרו מיד לאחר שהגדיל אפי' אינו יודע בטיב משא ומתן רק
שאינו שוט' ואפי' קרקע שירש יכול ליתנו מיד אחד שיגדיל אפי'
אינו יודע בטיב משא ומתן ורב' אלפס' כתב דאפי' כנכסים שקנה
אינו יכול למכור עד שיגדיל אלא אם כן יודע
בטיב משא ומתן וכנכסי' אכיו אפי' יודע בטיב משא
ומתן אינו יכול למכור עד שיהא ב' עשרים וא' הראש' ז'ל' לא ה'

הסכים לדבריו אלא לסברא ראשונה וכתב הרמה אינא מרכות
דאמרי דווק' כנכסי' אכיו דשכיח' עכדי רבנן תקנתא שלא ימכור
עד שיהא לו עשרים ולא כנכסי' שאר מ' רישוי' וכתב הוא שאין ח'
חילוק בין נכסי' אכיו לשאר מודישיו וכן נמי אם נתנו לו במתנת
שכיב מרע שהיא בירושה דינו כירושה אבל אם נתנו לו במתנת
ברי' דינו כשאר נכסי' שקנה או נתנה לו במתנה וכחכ' עוד א' ע'ג'
דמכר קודם שנתברר שהוא גדול כגון קודם עשרים ולא הכי שתי
שערות ולא נולדו לו סימני כריס ולא אחר זמן הביא שתי שערות
שעתה נתברר שעכשיו הגדיל אין מכירתו כלום עד עתה שקטן
היה בכל מקום אם נתברר שהוא כריס כגון בן עשרים שלא הבי'
שתי שערות ונולדו בו סימני כריס בין הביא אחר כך שתי שערות
בין לא הביא אי נמי עברו רוב שנותיו ולא הביא שתי שערות א'
א' ע'פ' שלא נולדו בו סימני כריס בין הביא אחר כך בין לא הביא
שתי שערות איגלי' מילתא למפרע' שהיה כריס כמעט אמו הילכך
כל שאלו הביא שתי שערות קודם שמכר היה ממכרו
ממכר עתה נמי שנתברר שהוא כריס הוי מכר למפרע עכ'
כתב ה'מבס' ז'ל' פחות מכן עשרי' שכר' כנכסי' אכיו חוזר ומצי'
מיד הלוקחות בין קודם עשרים בין לאחר עשרים ומוציא כל פ'
פירות שאכלו ואם הוציא הוציאת ונטע או זרע שמין לו וכחזיר
השאר וכזה הורו רבותי ואני אומר שאפילו קטן שמכר קרקע ב'
כנכסי' אכיו ונעשה בן עשרים ולא מיחה אינו יכול להחזיר כיון
שלקח המעות ונשתמש הלוקח בקרקע זו לפניו כשהיה בן עשרי'
ולא מיחה נתקיימ' ביד הלוקח שהרי רצה בממכרו מי שמכר ב'
כנכסיו או כנכסי' אכיו ומת ובאו קרוביו וערערו לו מכר שה' קטן
כשמכ' ובקשו לבודקו אין שומעין להן שחוק' אין העדי' חותמין
על השפ'ד' אלא אם כן יודעין שהמכר נעשה גדול קטן שלוה
מאחרים כתב ה'מב' שחייב לשלם כשיגדיל וח' יונה כתב שאינו
חייב לשלם שאם נפרעין ממנו לכשיגדיל יזכו כל ממנו ב'
בקטנותו וא' הראש' ז'ל' חילק בדבר וכתב שאם ידוע שלוח ל'
לצורך מזונותיו נפרעין ממנו כמו בפעושות שמקחן מקח ז'
וממכרן ממכר כמטלטלין משום כדי חייו גם הלואתו הלואה ז'
ונפרעין ממנו כדי שימציא מי שלונו בשעת דוחקו אבל אם אין י'
ידוע שלוח לצורך מזונותיו אין מעשיו כלום ואין נפרעין ממנו
לכשיגדיל החרש דינו כקטן שמעשיו קיימין כמטלטלין ז'
וכיצד הוא המכר ברמיזה שרומז באצבעותיו אבל לא בקפיצת
פיו וכתב א' א' הראש' ז'ל' יראה מדברי' רב' אלפס' שאף בקפיצת הוא
מוכר ולא מסתבר לי ואחד חרש גמור שאינו לא שומע ולא מ'
מדבר ואחד נשתתק שאינו מדבר ושומע דינן שוה ובשניהם אין
מעשיהן קיימין עד שיבדקו אותן אם יש להן דעת כדרך שבדקין
אותן לגטין כמו שפירשתי בכפר' אבן העזר בהלכות גיטין ויראה
שהמדבר ואינו שומע דינו כפקח ואין דעת הרמבם כן שכתב ח'
חרש שאינו מדבר או מדבר ואינו שומע מוכר ולוקח ברמיזה ב'
כמטלטלין ולא בקרקע ואף במטלטלין לא נתקיימו מעשיו עד
שבדקין אותו ומתיישבין בדבר אלא שומע ואינו מדבר או ש'
שנשתת' מקחו וממכרו ומתנותיו קיימי' בי' במקרקעי' בין כמטלטלי'
שיבדק כמו שבדקין לגיטין או שיכתוב בכתב ידו ע"כ הרי החמ'
יותר במדבר ואינו שוכע ואינו נראה כן שאלה לאא ז'ל' ששאלת
מי שהוא חרש ונושא ונותן יפה ומבין כשמדברי' עמו בקול רם א'
א' ע'פ' שדעתו אינ' מושבת כל כך אם יכול לעשות מחילה
ולהיות מונר

מתוך מחשבתו ש אינו מבין ליתנו לה שיעשה בה כל חפצו אבל
אם מפרש אפי' אם נותנה על מ' שלא ליתנ' לאח' או שלא למכרה
או שלא להקדיש או אפי' ע"מ שלא יעש' בו שום דבר אל דבר פלו'
היא מתנה לאותו הדבר שמפרש והנותן מתנה על מנת להחזיר
בין מיד או לזמן קצוב או כל ימי חייה הנותן או כל ימי חי' המקבל
היא מתנה לזמן קצוב בין במקרקעי בין במטלטלי ואוכל ה
הפירות עד אותו הזמן כמה דברים אמורי שמחזירה לנותן בזמן
הקצוב אבל אם אינו מחזירה נתבטלה המתנה לפיכך הנותן שור
לחזירו ואומר לו על מנת שתחזירה והקדישו והחזירו אינו קדוש
שאם אתה אומר שהוא קדוש לא קיים תנאו שצריך להחזירו בענין
שידא ראוי לו וכיון שלא קיים תנאו נתבטל הכתב ואין כאן הקדש
וכן כל מתנה שהיא על התנאי בין שהתנ' הנותן בין שהתנ' המקבל
אין המתנה קיימת אלא א"כ נתקיים התנאי והוא שיהיה התנאי כ
כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ותנאי שאיפשר לקיימו
שאם אינו כהלכתו אינו תנאי ואע"פ שנתבטל התנאי הכתב קיים
אע"פ שרשכס וקצת גאונים כתבו שאין צריך כל אילו אלא לתנאי
גיטין וקדושין וז' פ' שצריך בכל התנאים וכן כתב הרמב"ם ולזה
הכנים א"א הראש זל שאלה לא"א הראש זל ראובן נתן מכוני
לשני בניו וריבה לזה ומיעט לזה והטיל תנאי בכמתו על מנת ש
שלא יוכל אחד מהם למכור שום דבר עד שיהא לקטן עשרי שנה
ועמד הגדול ומכר קודם שהיה לקטן עשרים שנה תשיבה יראה
לי כיון שנתן להם אכיהן בתנאי שלא ימכרו עד שיהא לקטן ע
עשרים שנה זה שביטל תנאו נתבטל מתנתו דקיימא לן כל האומ'
על מנת כאומר מעכשיו דמי ואם נתקיים התנאי המתנה קיימת
בשעת נתינה ואם לא נתקיים המתנה מעיקרא בטלה לפיכך אותו
שביטל התנאי נתבטל מתנתו מעיקר' ונשאר ביד אכיו ואחרי מות
אכיו ירשה הוא ואחיו הקטן ומתנת הקטן קיימת כי לא ביטל תנאו
וגם זכה בחצי מתנת אחיו אמנם צריך לדקדק כלשון השטר אם
נעשה בתנאי בני גר ובני ראובן אע"פ שפסק רב אלפס דלא בעינן
תנאי כפול בעל מנת משום דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו
דמי הרינחלקו עליו ד' וז' וראיותיהן נכוחים למבין וגם רשכס
פירש דלא בעי תנאי כפול במבין וגם ר' שמשון פירש דלא בעינן
תנאי כפול אלא בעריות כגון קדושין וגיטין הכל דחה ד' וכתב
דאף במבין בעינן הילכך יש לדקדק אם יש בשטר תנאי כפול או
כסוף השטר וקני' מיניה בחומר כל תנאים וקנינן העשין כתיקון
הכמים כמו שרגילי' לכתוב בארצנו בכל שטר שיש בו תנאי התנאי
קיים והמעשה בטל כיון שעבר על תנאו ומכר וחזרה המתנה אל
אכיהם וירשוה שני האחים ואם לא נכפל התנאי התנאי בטל ו
המעשה קיים ותשאר מתנתו בידו אע"פ שכתוב בשטר על מנת
שלא יוכל אחד מהן למכור ואין כתוב על מנת שלא למכור היא
על מנת שלא יוכל למכור כמו על מנת שלא למכור הוא כמו לא
תוכל לאכול בשערך ועל כרחך צריך לפרש שלא למכור ואם
ימכור שתהא מתנתו בטלה ואינו יכול לפרש שלא יוכל למכור
ואם ימכור היא המכר בטל והמתנה קיימת שדבר זה אין בידו ל
להתנות שאם המתנה קיימת יעשה בה כל מה שירצה וששאלת
אלימנה שנתנה לאחד מבניה על תנאי שאם לא יתרצה בנה הקטן
לביטול בפשרה שעשו בו הכנים שיחזה מתנה ונפטר האלמב'
ושאלו לבנה הקטן אם יתרצה באותה הפשרה ולא אבה ועתה בא
אחיו הגדול ככה אותה המחנה וכה לומר שאינו מתנה משום ד
דהוי אסמכתא שתלתה המתנה ברצון בנה הקטן וכל דאי אסמכת

היא ועוד כי בשעה ששאלו את בנה הקטן אם ירצה בפשרה ולא
אבה כבוי נפטרה האלמנה נמצא שעתה חל הקני ואין קנין לאחר
מיתה יראה לי שאין זה אסמכתא כלל כי כל אסמכתות שנתלמוד
זהו שאדם וודר לחזירו לעשו' לו דבר ואם לא יעשה שמקבל עליו
להפסיד כך וכך אבל בנדון זה שנתנה מכוונה לבנה הגדול אם לא
נתרצה בנה הקטן בפשרה שעשו אין ענין אסמכתא כאן כלל דאש
כן כל מתנה שיש בה תנאי תהיה אסמכתא וכי כתבה שנתן משה
לראובן ולגר ארץ סיחון ועוג היתה אסמכתא לפיכך אם התנאי
כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו כגון שאברהם לא י
יתרצה בנה הקטן בפשרה שאז תהיה מתנת הגדול קיימת ואם
יתרצה תהיה המתנה בטלה או התנאי קיים ואם נתרצה בנה
הקטן המתנה בטלה או אם כתוב בשטר ותנאים הללו נעשו כדין
התנאים המקיימים או כוננאי בני גר ובני ראובן או התנאי קיים א
אבל אם אין כתוב בשטר אחד מהדברים הללו אז התנאי בטל ו
המעשה קיים ובה שכתבת לבטל המתנה משום דאין קנין לאחר
מיתה אינו נראה לי כי הנתינה היתה על מנת שאם לא יתרצה בכ
הקטן בפשרה וקיימ' לן כל האומר על מנת כאילו אמר מעכשיו ד
דמי ואפילו שלא נכתב בשטר על מנת אלא אם לא ירצה בנה ה
הקטן בפשרה אפילו הכי הוי כאילו אמר מעכשיו דקיימ' לן כרבי
יוכי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו הילכך כיון שבשטר כתוב
זמן הרי כאילו כתוב בו מהיום ואין כאן קנין לאחר מיתה רמב
מתנה בחמת אונס שאנסוהו ליתן אינה מתנה וכתב
חז' יונה אפי' אם קבל עליו אחריות נכסים בשטר אינה
מתנה כיון שאנסוהו לכך ואפי' אינו מוסר מודע אם ידעינן באונס
אינה מתנה לפיכך המ' סר מודעא כתבינן ליה אע"פ דלא ידעינן
באונס' שהרי אפי' הית' המודע' שקר כיו שגילה בדעתו שאינו חפץ
במתנ' דרי היא בטלה וחי' דידיעין באונס' ומסר מודע' וכתלה לא
מהני הביטול כיון דאנס' הו' אפי' אי לא מסר המודע' לא הוי מתנ' אבל
אי מסר מודע' ולא ידעינן בא' נס' ואח"כ בטלה מודעתו הכיטול מהני
כיון שלא חזירו באונסו ולכך נהגו לכתוב בטול מודעא במתנה
וכל מתנה כיון של כריא בין של שכיב מרע צריך שתהא גלויה ו
זמפורסמת לא מבעיא אם אמר לעדים תתחבאו וכתבו שאינה מ
מתנה ואפילו אם תפש מפיקין מיניה אלא אפילו אמר סתם כתבו
לו אינו בלוס אלא אם כן אמר להם כתבוהו בשוק וחתמוה בכרא
וכיוצא בזה וכתב הרמב"ם ואם לא כתבו העדים שאמר להם כן ו
החזיק בהם המקבל מוציאין הקרקע מידו אבל אם נתן מטלטלין
החזיק בהן המקבל וטוען דבמתנה גמורה יחבי' ביה ל' לא מפיקין
מיניה דספקא הוא וכל היכא דקיימא מכוונא תיקום אבל א"א
הראש זל כתב דמפקנ' מיניה כתב היר' יוסף הא דבתנתא
טמירתא לא קניא דוקא בדלית בה קנין ולא ככיון לאקנוני ליה
אלא בהך שטרא אבל אי מקני ליה בקנין או בחוקה אפילו לא אמר
כתבוהו בשוקא וכולו כיון שכבר קנאו לגמרי והשטר שביצוה
לכתוב אינה אלא לדאיה בעלמא לא איכפת לן אי לא אמר להו
הכי ואיכא נמי למיכר דאפילו אם קנו מיניה כיון דסתם קנין ל
לכתיבה עומד דכמאן דאמר להו כתבו דמי ואי לא אמר להו כ
כתבו בשוקא וכולו כמאן דאמר ליה כתבו ולא כתבו בשוקא ד
דלא מגבינן ביה ולזה הכנים א"א הראש זל וכתב
היר' יונה אם לא צוה לכתוב בפרהסיא וצוה לחותמו בפרהסיא כ
כשר שהרי אפילו היה השטר כתוב ומצאו וחתמו ונתנו לו כשר
אבל ודאי צריך לצוות על חתימה שתהא בפרהסיא ואם

הקרקע ללוקח מוחה שלא לכתוב השטר דבר זה כנואר לקמן
בסיכין רמה

מי שבא ואמר אבד לי שטרי שהיה לי על שדה פלוני ש
שקביתיה כפלוני שומעין לו לכתב אחר וכותבין בו ש
שטרא דנן כתבין לה לביגבי ביה לא מבני הדרי ולא במשעבדי
אלא כי היכי דתיקו ארעא בידיה וכתב דר דוקא מזמן ראשון ולא
מזמן שני דאיכא למיחש שמא אחר כך חזר וכברה למוכר ומצעל
אחר כך שטר זה השני שזכנו אחר הכברה שכבר שיאמ' הדריית
וזכינית במוך אף על גב דשטרי חוב המאחרים בשטרי שטרי מוכר
המאחרים פס ליה שאם כבר לו בניסן וכתב לו שטר בתשרי יש
לחוש שמא קודם זמן תשרי יהיו לו מעות למוכר וחוזר ויקנה
הקרקע כהלוקח ויעשה לו שטר באיתו זמן ואח' כך יראה הלוקח
שטר שלו שזכנו בתשרי ו אמ' הדריית וזכני בכך אחר שמכרתיה
לך אלא יכתבו בזמן שלקח בקנין אפילו אם אחר לכתוב ושהו
זמן רב אחר הקנין אם זוכרין זמן הקנין יכולים לכתו באותו הזמן
ואם אינן זוכרים יכתבו זמן הכתיבה

מי שהוציא שני שטרות על שדה אח' בין של מוכר בין של
כתנה זכנו של זה אחר זכנו של זה ביטל אחרון את
הראשון והמוכר או הנותן נטל הפירות עד זמן שטר השני וכן
אם לוח המוכר או הנותן בין זמן שטר הראשון לזמן של שני בעל
חוב גובה ממנו ואם יש שום תוסף בשני לא בטל שני את הראשון
וגובה התוספת מזמן השני ואת העיקר בזמן הראשון ואפילו אם
לא כתב לו אר' יפית לך על מה שמכרת או שנתתי לך תחילה
ואם הראשון של מוכר והשני של כתנה גם נוכל לתלות שבין
ליפות כחו בכתנה מה שאין כן במכר כגון דינא דבר מער' שנוהג
במכר ואינו נוהג בכתנה אז לא נתבטל הראשון ונפקא מינ' בשני
שאם יבא בעל הביע' לסלקו יראהו שטר הכתנה ולא יוכל לסלקו
וצריך שלא ידאג שטר של מוכר כשמראה שטר של הכתנה שאם
יראה שניהם הראשון קיים והשני בטל כגון שלא נעשה אל' ליפוי
כח ואפי' אי לא שייך ביה יפוי כח דדינא דבר כוצרא כגו' שהלוקח
או המוכר עצמן מצרנים רואים אם יש בו שום יפוי כח אח' דשייך
בכתנה ולא במכר כגון לענין דרך דקייבא לן מוכר בעין רעה מ
מוכר ונותן בעין יפה נותן לא ביטל אחרון את הראשון ואם לאו
ביטל אחרון את הראשון וכ' ש' אם הראשון של מתנה והשני של
מכר שכתב ליפות כחו שאם וטרפוח בעל חוב ככנו שיחזור עליו

כה שאין כן בכתנה ולא נתבטל הראשון וגם בזה כתב א"א ה"א ש
זל שצריך להראות שטר השני לברו שאם יבא בעל חוב וראה ש
שניהם ב' חוד אין האחרון כלום שלא כתבו אלא ליפוי כח ולא ג
נתבטל הראשון והדברה כת' ודאי כשהראשון של מוכר והשני של
כתנה ואיתחזוק תווייהו כבי דינא בהא אמרינן כיון שמוכ' שלא
כתב דשני אלא ליפות כחו אזלינן בתר קמא ובתרא לאו בל' הוא
ושייך ביה דינא דבר כוצרא אבל אם הראשון מתנה והשני מכר
דאכרינן בשום יפוי כח דבעל חוב כתביה לא ביטל שני את ה
הראשון ושניהם קיימים הוה ליה כמאן דאוסף ליה דיקלא שהרי
הוצרך לכתוב השני בשביל אחריות ואי בעי בהאי גבי ואי בעי
בהאי גבי ע"כ וטעמ' דמסתבר הוא כי כשהראשון במכר לא שייך
אחרון בכתנה על כה שכבר כבר לפיכך ניכר שלא נעשה אלא
ליפוי כח ואם יראה שניה' ביחד אין האחרון כלום אבל כשהראשון
של מתנה וכותב אחריו של מוכר אין בו נפקותא לזה הקרקע אלא
שכותב לו אחויות על שאר נכסיו והוי כתוספת דקל' שני

שטרות שיוצאים על שדה אחת של מוכר או מתנה ואין בדם קנין
אלא כתב לכל אחד שדי ככורה לך או נתונה לך וזכנס בו אחד
ואינו ידוע לכו נמכר תחילה קיימא לן שודא דדינא שרואין לפי
הענין שאם יראה לדיינין שראחד אוהב יותר או כוצרא בו ודאי
לו מסרו תחילה והחזיקוהו בקרקע וכתב לו דלא אמרינן שודא ד
דדינא אלא במקרקעי וכדיין מוכחה ודי כתב דאף במטלטלי נמי
אמרינן שודא דדייני ואי שטרי הקנאה נינהו שהקב בקנין לשניה'
ואין העדים לפנינו או שהם לפנינו ואי עדי שטר זה חתומים על
שטר זה שלא יוכל להתברר לכו הקנה תחילה דיינינן בהו שודא
דייני ואם העדי לפנינו והתומים על זה חתומים על זה דיינינן
ע"פ עדותן כתב דרמה הני מילי דדיינינן שודא כגון שנתן או
מכר לשנים ויצא דבמין ברשות המוכר או ברשות הנותן והוא
ברשות אחד במקבלי מתנה או הלוקחות דכיון שהו לאח' משנה'
ואין לאחד בהם זכות או דאינו בו יותר מלחבירו דנוכל לזכו נוקי
ממונא כחוקת מריה הילכך דיינינן בהו שודא אבל דיכא שהקנה
דאובן גל נכסיו לשמעון וחזר שמעון בו ביום והקנה כל נכסיו ל'
לראובן ואין אנו יודעים מי הוא האחרון שזוכה בכל הנכסים לא
דיינינן ביה שודא דלא דיינינן שודא אלא היכא שהספקא בין מ
מקבלי המתנה שאין לאח' בהם יותר זכות בו מלחבירו אבל היכ'
שהספקא בין הנותן למקבל וכל אחד ואחד היה מוחזק בנכסין ת
תחילה מוקמינן לנכסיו דכל חז' וחד ברשותיה דהיינו חזקתו ח
הראשונה והני מילי ג' מקרקעי אי נמי במטלטלי ולא קיימי ב'
ברשותיה דחד מי ייחו אבל אי קיימי ברשותיה דחד מינייהו מ

כדרך

שנקנה המקח כך נקני המתנה כיצ' נתן לו בטלטלין
לא קנה עד שיזביח או ימשיך דבר שאין דרכו ל'
להזביח או כאחד משאר הדרכים שהמטלטלין נקנין בהן וכל זמן
שלא קנה בראוי יכו' לחזור בו ככתנתו וכן עבדים וקרקעו נקנין
מיד הנחתן בחזקה או בשטר בדרך שנקנין במכירה וכיון שהחזיק
בכל דבר ודבר כראוי לו אפי' בינו לבינו קנה אם מודים זה לזה
אבל המוחל לחבירו דבר שהוא חייב לו אין צריך קנין אלא מיד כ'
בשמחל לו זכה במה שבידו וכתב הרמב"ם וכן ה"ן בנותן פקדון ל'
לחבירו שהיה מופקד בידו קנה מיד בלא קנין והיה לו כנה ביד ח'
חבירו ונתנו לו בבעבר שלשתן קנח גם כן בלא קנין ולמעלה פ'
פירשתיו יפה כתב הרמב"ם זל' כשם שהמוכר צריך לסיים הבג' כר'
כך הנותן כיצד הכותב לחבירו קרקע מנכסי קניה לך אי שכתב
לו כל נכסי קניין לך ח' ח' ממקצתן הואיל ולא סיים הדבר שנתן
לו יאינו ידוע לא קנה כלום ואינו יכול לומר תן לי פחות שבנכסי'
עד שסיים לו המקום שנחן לו אבל אם אמר לו חלק כך וכך ב'
בשדה פלו' הואיל שסיים השרה אע"פ שלא סיים החלק נוט' אותו
בין הפחות שבאותו שדה ע"ב ואני כתבתי לבעלה שגם במכר
יכול להקנות דבר שאינו כסוים וגם איני מבין מה שחילק בין ק
קרקע מנכסי וכין חלק משדה כיון שלא סיים החלק מאי שנא ח'
חלק שאינו כסוים בשדה ידוע או קרקע שאינו כסוים מכל נכסיו
ושוד דהא אמרינן במנחות בית בבית אני מ' כר לך נ' תן לו ערלי'
אלמא שקנה אע"פ שלא סיים לו אלא נותן לו עלייה מש' דגריעא
וכן השיג עליו הראב"ד הנהו כתנה לחבירו אינה מתנה אלא אם
כן שיהיה בדיעת הנותן שהיא ברשות המקבל לעשות בה כל'
חפצו בד' א' שנתנה לו כתב אלא שניכר

כנה אין צריך שיגיע השטר לידו או שיוכה בו לו אחר בשבילו מ
 כוחים ואין שייך לומר כאן אין שטר לאחר מיתה שהשטר אינו
 אלא לראיה בעלמא כיון שמשעת הקנין כבר זכה שאול בחצר ו
 נזכין לאדם שלא בפניו ואי משום שהחזר השטר ליד הנותן ב
 בשביל זה לא נתבטלה המתנה דהא פלוגתא דרשב"ג ו
 וחכמים היא דרשב"ג אומר הנותן מתנה לחכירו
 החזיר לו השטר חזרה מתנתו וחכמים אימרי' לא כי אלא מתנתו
 קיימת והלכתא כחכמים וגם שטר זה אין ידוע שהיה ביד הנותן
 אלא ע"פ שאול מקבל המתנה וזהו גם הוא אומר בטענתו שאמר
 לו לאה וקנתו בחייה שחצר זה שלו ודאי שטר הנמצא ביד ה
 הנותן אם אין עדי הקנין קיימים והיה טוען הנותן שעל תנאי קנו
 מידו ולא נתקיים התנאי איפשר דהוה מהימן כמינו דאי בעי הוה
 קלייא ליה לשטר כל זמן של החזק בבית די' אב' הכא שאין השטר
 יוצא מיד הנותן א' ידוע שבא ליד המקבל אחרי מות הנותן אלא
 ע"פ דברי המקבל וגם הוא טוען שזקנתו אמרה לו שנתנה לו מ
 בחיים ולא היה השטר אלא פקדון בידה מהימן לומר טענה זו ב
 במינו דאי בעי אמר מחיים בא לידו ואין אדם מבחישו בדבר שגם
 לוי' לא היה יודע מה היה בכך שנתן לשמעון ששאלת ראובן
 מת ונמצאו בידו שטרות קשורין יחד מקצתן יש לאותו זכות בהן
 ומקצתן יש לה בהן חובה כגון שטר מתנה שנתנה לבעלה ק
 קרקע שהיה לה ואחותו מתה מורם שמת הוא ויורשיה תובעין ה
 השטרות ואומרים שאמם הפקידה אצלו שטר נדוניא ושטר
 הקרקע שהיה לה ואיכ' לאסתמוקי בשטר המתנה שנתנה לבעלה
 ונמצא קשור מאי נידון ביה מי אמרינן דילמא תנאה הוה ביה ו
 ולא גמיר תנאה וליתא למתנה או דילמא כיון
 דלא אשתכח ברשותה ואיכא בהדה שטר מתנה אחרינא דיהיב
 לי בעלה קרקע אחרינא המתנה קיימת ויהיבין ליה ליתרשי הבעל
 תשובה ודאי שטר נדוניא הו' כשאר שטר חוב שניתן מ
 לגבות ככל פ'עם והיינו דתנן מצא שטר בין שטרות ואין יודע מה
 טיבו יהא מוכח עד שיבא אליהו אמנם בנדרין זה שהיו השטרות
 כולן קשורין ביחד שטר קרקעיתיה ודאי שלה היו ושטר נדוניא
 ינתן ליורשיה אנב שטר קרקעותיה כיון שהיה קשור עמהם שאנו
 תולין שכך הפקידתן קשורין ביחד זה בזה ומטעם זה שטר מתנה
 שנתנה לבעלה קרקע שלה אנו כחזיקים שהיא הפקידתו דשמא
 היא צותה לכותבו שהיה לו לבעל לעשות לה דבר אחר כנגדו ו
 והיא צותה לכותבו בדי שיהא מוזגין ביה בשביל הבעל לעשות
 הדבר שהיה לו לעשות לה אין מוכין למקבל על יד אחר אלא
 א"כ הוא הזוכה גדול וכן דעת אבל חרש שוטה וקטן אין מוכין על
 ידם ואם יש בקטן קצת דעת כגון שנותנין לו אגוז ונוטלו צרוד
 וזורקו זוכה לעצמו ואנו זוכה לאחריו וכן החרש זוכה לעצמו ולא
 לאחריו אב' שוט' אי' לו זכיה ואפי' לעצמו והזוכה לחרש שוט' וקטן
 אפי' בן חמו על ידי פקח קנה וכתב הרמב"ם זל' אחד האיש ואחד
 האשה יכולין לזכות למקבל ואפי' אשת איש עבד ושפחה א
 אבל גמי אינו זוכה הואיל ואינו ראוי לשליחות לעולם כך אינו ז
 זוכה לישראל וכשם שאין ישראל נעשה שליח לגוי כך אינו זוכה
 לו נתן המתנה בחצר המקבל קנה אפי' שלא מדעתו שאינו
 שם וכתב הרמב"ם ברא' בחצר המשתכרת אבל אם אינה מ
 משתכרת אינו קונה עד שיהא עובד בצדו ויאמר זכה לי חצרי
 וכן דעת רב אלפס אבל א"הר' אש' זל' כתב דבמתנה קינה לו ח
 חצרו אפי' אינה משתכרת ואינו עומד אצלה נתן המתנה ב
 כארבע אמותיו קנה ודווקא בסבטא או בצדי רשות הרבים תקנו

חכמים שיהו קנות ד' אמות של אדם אבל ברשות הרבים נכרי
 חכירו לא וקטנה יש לה תורת חצר ותורת ד' אמות להיותם קנין
 לה כה שיגיע לתוכם אבל קטן אין לו תורת חצר ותורת ד' אמות
 הוורק ארנקי לבית בפתח זה יוצא דרך פתח אחרת ונתנו
 לבעל הכית במתנה וחזר בו בע' די בכית מבטיא אי הוי כמנח
 וחכה לו אויר ביתו או לא ויכול לחזור בו ולא אפשרטא לפיכך
 אם חזר בו אין בעל הכית יכול להוציאו מידו אבל אם הפקירו ו
 זוכה בו אחר בעודו באויר מוציא' אותו מידו ונותני' לבעל הכית
 דדווקא אויר שאין סופו לגוח אבל אם סופו לגוח כגון שעומד בגג
 וזרקו לחצר ונתנו לבעל החצר וחזר בו בעודו באויר כמינח ד
 דמי ואינו יכול לחזור בו וזכה בו בעל החצר רמב'
האומר לשנים כתבו וחתמו ותנו לפלוני שטר מת' שאני
 נותן לו שדי אינן יכולין לומר לאחרים לכותבו
 דמילי ניהו ולא מימסרי לשליח וכת' הרמב"ם שאם אמר לשלשה
 שיאמרו לעדי' שכתבו וחתמו בשטר מת' ויתנוהו לפלוני אינו
 כלום ואם אמרו לעדים וכתבו וחתמו למקבל לא קנה והוסיף ח
 הראב"ד על דבריו וכל שכן אם חתמו הם בעצמם והוא הדין אם א
 אומר להם תנו אבל הרמב"ם כת' דלא אמרינן מתנה הרי הוא כגט
 אלא כאומ' כתבו שאין יכולין לעשות שליח אחד משום דמילי ל
 לא מימסרי לשליח אבל כאומ' אמרו לעדים לכתו ולחתום בשטר
 לכ'ע כמת' והכי מסתברא רמב'
כתב בשטר נתתי שדה פלו' לפלו' או שכתב נתתיה לו
 או הרי היא שלו באחד מאלו ג' הלשונות שכתב
 ומסר לו שטר קנאה אבל אם כתב אתנה לו ומסר לו השטר ו
 לא קנה וכתב הרמב"ם אבל אם כתב לי בשטר שדה פלו' תהא
 בתונה לו או תהא שלו קנה אבל כריבוא לא קנה בחד מהנד' ל
 לי שני אלא א"כ קנו מידו אבל אם אמר אתננו לו אפי' אם קנו מידו
 לא קנה דקנין דברים בעלמא הוא ולא בחייב לקיומי בעל כרחיה
 ומי אם אמר אתננו לו מעכשיו בין בשטר בין בקנין קנה לאלתר
 דכיון שאמר מעכשיו אין זה לשון אכטחה אל' בהאי שטרא או
 קנין מקנה ליה גופא דארעא האומר נתתי שדה פלו' לפלוני
 והוא אומר לא נתת לי הולכין אחר דברי הנותן דאיכא למימר ז
 זיכה לו עי' אחר ואין בעל חוב של הנותן גובה מכנו כל זמן ש
 שישאר ביד הנותן במה לפרוע אבל אם לא נשאר בידו לפרוע
 לכ'ח לא מהכי הודאתו לחוב בעל חוב כיון שבעל חוב קדם ו
 והקרקע היה עד עתה בחזקתו ואם אומר נתתיה לו בידו הוא א
 אומר לא נתתי הודאת בעל דין כמאה עדים וחרי הוא של הנותן
 ואם המקבל מת ובנו אומר שלא נתנה לאביו לא נתתן לא לזה
 ולא לזה אלא תנתן ביד שלישי עד שיתברר הדבר ודווקא כשהבן
 אומר אני הייתי במעמד שאתה אומר שנתת לאבי וראיתי שלא
 נתת לו ואפי' הכי משלשין ולא אמרינן הודאת בעל דין כק'עדי'
 דמי כיון שהבן לא קבל השטר בידו אלא אומ' על קבלת אביו ש
 שלא קבל ואיכא למימר שמה טעמו וסבר של' קבל וקבל אב' אי
 לא היה במעמד היינו כמו נתתי שדה פלו' והוא אומר לא נתנו
 דחיישינן שמא זיכה לו עי' אחר כתב הרמב"ם מקבל שטען שדה
 זו שחת ידי אינה כתנה בידו או שומר אני עליה וכיוצא בזה א
 בטלה היתה מעיקרא שלא קבלתיה אלא בעל כדחי באונס או
 בטעות או כיוצא בזה דבריו קיימים ונשבע שבועת היסת ותחזור
 לבעליה טען הנותן שומר אתה עליה או שלא מדעת נתתיה או
 גזולה בידך נשבע המקבל שבועת היסת ונפטד ע"כ יאני ג
 בבין מה ענין שבועה לכאן כשטוען המקבל שאינה
 כתנה יסתלק ממנה ויניחנה יב

צוה ליתנו בעדו מס דה בפרהסיא כשר אע"פ שלא צוה כן על ה
החתימה דק"ל עדי מסירה כרתי וכן אם צוה על החתימה שתהיה
בפרהסיא אע"פ שלא צוה על המסירה הכתבה קיימת שהרי יש בה
גילוי דעת שהוא נותן כנפש חפצה וכתב א"א הראש זל האידנא
דלא כתבין נשטר כתובה בשוקא וחתכוה כבויא משום דנזיגי ל
לכתב בכל שטרי כתב הכי הילכ בשמיעוה לכתו שטר כתב סתם
דעתו היה שיכתבוהו כמנהג הסופרים הילכך הוי כאילו אכתבוה
בשוקא והתמוה בכו אמתנה טמירתא לא חשיבא אפילו כמודעא
לבטל מתנה גלויה שאחרי כן נתן שדה אחת במתנה טמירת
או בטתם שלא אמר כתובה בשוקא ואח"כ נתן אותה שדה לאחר
במתנ גלויה השני קנה ולא אמרינן הרי גילה דעתו כמתנ ראשון
שאינו חפץ בשנייה אלא אם כן איבא הוכחה בשנייה כהוה דאזיל
לקדושי אתתא אמר ליה אי כתבת לי כולה נכסך בקדוש לך ואי
לא לא מקדשנא לך אתא בריה בני קמיה אמר לעדי זילו איטברו
וכתבו ליה והירר כתובו לה כה"ג דאיכ הוכחה דאנוס היה במתנה
שנייה מהניא מתנת טמירתא שקדמה לבטלה אע"פ שאינה כלום
כמו גילוי דעת הוא לבטל השנייה כיון שידוע שהיה אנוס ואע"פ ש
שהיה אנוס בשנייה לא היתה מתבטלת אלא בשביל הראשונה ש
שקדמה לה ופירש הר"ר יוסף הלוי דהיינו טעמא משום דאונסא ד
דאיתיה מחמת נפשיה הוא ואי בעי מצי לביכף ליה ליצריה ולא הוי
איניש דכפי ליה מידי אבל אונסא דאתי מחמת אחרינא אפי' בלא
מודעא לא הויא מתנה אבל ר"ת פירש הא דלא קנתה אתתא לא מ
משום מתנה קמיתתא דלא חשיבא כלל כיון דטמירתא הואי אלא
משום דמוכחא טילתא דאנוס הוה ואפילו בלא מודעא לא קניא
שני שטרי מתנה על שדה אחת ככת אהת או כזה אחר זה כתבתי
למעלה בסימן רמ
רמג

המוכה

לחכיר מתנה עי אחר כיון שהחזיק הו"כ בניטלטי
או בקרקע או שהגיע השטר לזיו זכה המקבל
ואין הנותן יכול לחזור בו ויד המקבל על העליונה אם הוצי מקבל
ואם אינו הוצי אינו מקבל בד"א שאמר זכה במתנה זו לפלוני
אמר אם אמר לו הולך לפלוני מנה זה שאני נותן לו לא הוי כזכי
ויכול לחזור בו כל זמן שלא הגיע ליו המקבל ואם המקבל עני
אינו יכול לחזר בו דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ואפי' אם
אמר לו זכי לפלוני אינו קונה אלא אם כן הוא ברשותו אבל אם
אינו ברשותו לא וביהו אפילו אם אינו ברשותו לכשיבא ברשותו
זכה בשבילו אם לא יחזור בו הנותן קודם שתבא לרשותו ופירש
ר"ת דהוא הדין נמי אם אמר תן מנה זה לפלוני לא הוי כזכי בכתב
ויכול לחזור בו כל זמן שלא יגיע לידו והרמב"ם כתב דתן הוי כזכי
ועוד הארכתי למעלה בסימן קכ"ג ועוד כתבתי שם אמר הולך
מנה לפלוני ומציא שמת המקבל ואם היה הנותן בריא או שכיב ברע
אמר לשני זכו בשדה זו לפלוני וכתבו שטר עליה והחזיקו בשדה
יכול הנותן לחזור בו ולמנוע אותם שלא יכתבו לו השטר אע"פ
שהקב לו השטר על ידם בקני אבל אם א' להו זכו לו בשדה על מנ'
שתכתבו לו השטר או על מנת שתתנו לו מאתים וזו יכול לחזור
בו שלא יכתבו לו השטר או שלא יתנו לו מאתים וזו ויתבטל גם
כן המתנה כיון שהיתה על תנאי ונתבטל התנאי אפילו אם כתבו
לו השטר כל זמן שלא מפרחו לידו שעל מנת שתכתבוהו ותנונו
לו קאמר ויש אומרים דוקא כשהתנה על מנת שתכתבו לו השטר
אבל אם אמר זכו בשדה על מנת שתתנו לו מאתים זו אינו יכול
לחזור בו אלא הם יתנו לו ויזכה בשדה וא"א הראש זל כתבסברא

הראשונה וכו' וזו לו ונדרו לו ורשטר שחזר נשטר כתב ז"ח דוקא
בשטר מתנה אבל אם הוא שטר כנר בשונו לו כשדה כוחבין לו
שטר בעל כרחו ור"פירש ואפילו נשטר כנר אין כוחבין בלא ד
דעת המוכר אלא שהלוקח יכול לחזור בו ולומר לא קנתי אלא
על מנת שתכתבו לי שטר וביהו גם הכומר יכול לחזור בשטר או
יקבל ללוקח בלא שטר וכן דעת א"א הראש זל והר"ר יונה כהב
וחז"ק כיון ז"ה לו על יד אחר וכן ז"ה הוא בעצמו שכתב אע"פ
שחזר בכתבת השטר אם הוא כנר אינו יכול לחזור בו מאחריותו
דאם מתנה אם אמר שדה זו אני נוהג לך באחריות לך חזק וקני וקנה
בתחייב באחריותו וכמו שכתבתי באחריות על ידי שטר כך מ
כתחייב נמי באחריות על ידי חזקה למיגניה בכני חרי אבל לכתו
לו השטר אינו מתחייב כחזקה דה ה ליה קני דברים ויש אומרים
דאפי' בכתבת השטר נמי כתחייב כשכחזיק דלוקח או הכקבל ב
בעצמו והא דאמרינן שחזר בשטר היינו דוקא כשאומר לעדים
זכו לפלוני אבל באומר ללוקח או למקבל בעצמו זכה ואכתוב לך
השטר אינו יכול לחזור בו שאלה לא"א הראש זל ראינן שקנו מידו
שנתו לשמעון בית העדים עשו כתב זכירו על זה וחתמו עליו ו
וכשכאו לכתוב השטר מיחה הנותן שלא יכתבו השטר אם יכול
לעכב אם לא ידאח שיכול למחות אף על פי דסתם קנין לכתוב
עומדת הני כילי כתבא דמסתמא ניח ליה למקבל שיכב בו שטר
לקונה אבל אם מיחה לא כתבין ואי משום שכבר כתבו הוכירה
רשכס פירש אפילו אם נכתב שטר גמור ונחתם יכול לחזור בו
עוד שלא בא ליד המקבל מתנה ובמקומינו נוחים שהעדי אומרי'
למקנה בשעת הקנין דע כי נכתב השטר ולא תוכל למחות ננו
ואפילו אם קנו מידו על השטר שאמר בפירוש אני מקנה לכתוב
השטר ולא איכל לחזור בו למחות בסופר מלכתוב ובעדי מלחתו
עדין יכול לחזור בו דהאי קנין דברים בעלמא ה אואין קנין חל
עליו שאין באי שעבוד נכסים שיחול הקנין עליו דבשטר מתנה
אין משעבד נכסיו ואפילו המקנה לחבירו שיכתוב שטר על כנר
נמי קנין דברים הוא שכבר נשתעבדו לו נכסיו משעת מכירתו ה
הילכך אין תקנה שלא יוכל לחזור בו עד שיבא השטר ליד מקבל
בתנה ע"כ ויא שאם אמר כתבו וכו' לו בשטר שמיד שכתבוהו ז
זכו לו ואינו יכול לחזור בו וה"מ כתב דאפילו הכי יכול לחזור בו
דבההיא שעתא אכתי ליתיה לשטריה בעולם ואין אדם מקנ' דבר
שלא בא עולם והכי מיסתכרא ששאלת ראינן הוי' שטר כשכונא
על חצר ידועה לשמעון וללאה אמרונא שאול כנו של שמעון ו
והוציא שטר מתנה שלאה שנתנה לו והצי' קידם זמן שט' המשבונ
של ראובן וטען ראובן ששטר מתנה זו לא בא ליד שאול כה"ל
לאה זקנתו ולא זכה בו מעולם אלא היה מופקד כיד לוי ונתנו ל
לשאול אחר פטירת לאה ושאלו ללוי היאך בא שטר זה ליד שאול
ואמר שהשטר זה לא נפקד אצלו אלא לאה הפקידה בדרך אחר אצל
ישמעאלית אחת שפחתה וכשנפטרה לאה לקח לוי הכרך מ
מיד השפח ונתנו לשמעון אבי שאול ולא עיין מה היה בו ועוד
אומר לוי שמעולם לא צוהה לאה לא בחיים ולא בעת פטירה
שינתן השטר לשום אדם ושאלו לשאלו היאך בא השטר וידו או
בתי והשיב כי כן הכרך הנפקד שנתן לוי לשמעון לקחו אחר פ
פטירת זקנתו ושהיתה אומרת לו הזקנה שהחצר שלו וכתבתי
שאין המתנה כלום כיון שהודה שאול מקבל המתנה לפני כ"ד
שאחר פטירת זקנתו בא השטר לידו ואין קנין לאחר ביתה דע
כיון שכתוב בשטר שלאה נתנה החצר בקנין לשאול

כל נכסיהן כשתבטל הכתנה ויחזרו כל הנכסים לבעליהן ה
הראשונים אין מקבל הכתנה כחזיר הפירות שאכל שאפי הנותן
מתנה בפירוש על מנת להחזיר לזמן הקצוב אוכל הפירות עד זמן
הקצוב

המשולח

הפצים שיחננו לבני ביתו ולא פירש היאך יחלקו
אם יש לו בנים נשואים ובנות נשואות יתנו לו
לכלותיו ולא לבנותיו ואם אין הבנות נשואות א דעתו שיתנו לו
לבנות ויחלקו בין הבנים והבנות לכל אחד הראוי לו ובתב הולמה
ואם יש בו דברים הראוי לבנים ולבנות יתנו לשניהן והני פילי ד
דלית ליה אתתא אבל אי אית ליה אתתא ודאי לדידה שדה דכגופו
דמיא שלח ואמר יתנו לבני הבנות בכלל ויתנו לבנים הראוי
להן וכתב הרמבם ואם יש בו דבר הראוי לבנים ולבנות יתנו אותו
לבנים ע"כ בד"א בכריא אבל שכיב מרע שאמר נכסי לבני אין ה
חבנות בכלל אפילו שאין לו אלא בן אחד אין הבנות בכלל אע"פ
שאמר בני לשון רבים וכן אין בן הבן בכלל אע"פ שאמר בלשון ר
רבים וכתב הרמבם ומיהו אי לית ליה ברא אלא בר ברא ודאי אבר
ברא קאמר שאלה לא"א הראש זל ראובן חילק נכסיו מחמת
פיתה והיה לו בת ואחר שכתב מה שרצה כת והשאר יחלקו שהי
אחיותיו ויתמי אחותי ויתמי אחותו יש בהן זכרים ונקבות נרא"ל
ובכלל יתמי אחותי יש בהם זכרים ונקבות קטנים וגדולים שלא
מצינו חילוק בתלמוד בלשון יתומים שיצאו גדולים מכלל יתומי
אלא שיש מקומות שתקנו חכמים תקנה דלא שיבא בגדולים וכן
נמי זכרים ונקבות בכלל כיון דמתנה נתן להם אע"ג דאמרינן ב
בידושלמי מי שאמר נכסי לבני הבנות בכלל ואם בשעת מיתה
אין בנותיו בכלל היינו דוקא היכא דאמר בני אין הבנות בכלל א
אלא דבחייו אנו אומרים דעתו שאדם חפץ בכבוד בנותיו ש
שתהיינה מלוכשות ככבוד כדי שיהא להן קופצין אבל לאח מיתה
יש להם לבנות קצבה שלהם עישור נכסים אבל הכא דא"ליתמי
אחותי אין להוציא בנות נשואות מכלל יתומים הנותנתנה
לחכירו או שכתב לו נכסיו ואמר לו לך ולבני פלוני הוא נוטל ה
החצי ובני פלוני החצי אע"פ שהן רבים וכן הדין אם הנפרטין מ
כרובין והנבללים מועטין נוטלים הנפרטין מחצה ואף אם יגיע
לאחד מן הנפרטין פחות מלאחד מן הנבללין כגון שא נכסי לפלו
ולפלו ולפלו ולבני ראובן ולא היה לראובן אלא שני בנים רכח
מתנה לחכירו או שכתב לו כל נכסיו ואמר לו ו

הנותן

ואחריו לפלוני ואחריו רש פלוני מת ראשון קנה שני מת
שני אחרי מות ראשון קנ שלישי וכגון שאין הראשון ראוי ליורשו
אבל אם הוא ראוי ליורשו מן התורה שוב אינו יכול להפסי יורש
דאורייתו והו ליורשין אחריו ואם מת שני בחיי ראשון ושאר הנכסי
ליורשין ראשון שלא זיכה לשלישי אלא מבח שני וכיון שלא בא
ליד שני אי אפשר לשלישי לזכו שהרי כל זמן שהו ברשו הראשון
ובל שלו גוף ופירי שהרי יכול לכוברם דאחריו לפלוני לאו כאומ
מעכשיו דמי וכאלו אמ כל ימי חייו יהו לך גוף ופירי ואם תשאר
דבר אחריו ידה לפלוני לפיכך אין לשני אלא מה ששייר ראשון
ואפילו היו בהם עבדים והוציאן לחירות שעשה באיסור אפי הכי
מעשיו קיימין ואפילו היו בהם כלים ועשאן תכריכים למת אבל
אם נתן הראשון לאחר בבית שכיב מרע לא קנה שאין מתנת
שכיב מרע קונה אלא לאחר מיתה ובשימות יקדם השני לזכות
וכתב הרמבם בד"א שמכר הראשון או נתן לאחרים אבל אם מכר
ראשון או נתן לבנו או לאחר מירשיו לא עשה ולא כלום ואיני

כיון בה חילוק יש בין אחר ליורש כיון שמכר או נותן לו מתנה ג
גמורה וכתב עוד היה חוב על הראשון או כתובת אשה וכאן לב"ד
ליפרע מנכסים אילו אף על פי שהראשון קיים אין כ"ד מנבי אותן
מגוף נכסים אלו אלא מהפירות בלכוד מת הראשון ובא בעל חובו
ואשתו לגבות מנכסים אלו אין בית דין מנבין מהם כלום אפילו ע
עשאן אפותיקי או שייחדן לאשתו בכתובה ואין גובים מנכסים
אילו כלום אלא הם של שני ע"כ וה"ד מאיר ברוטנבורק לא כתב
כן שכתב כתשוכה על אחר שנתן לבנו קרקע והתנה שאם ימות
בנו בלא זרע שתשוב המתנה לבנותיו ומת בלא זרע ורצו להפקי'
מאותו קרקע שיעבוד כתובת אלמנתו וכתב הוא שהאלמנה גובה
ממנו וא"א הראש זל הב"ד ברי ה"ם בתשובותיו והסכי' לדבריו
ונתן בהם טעם משו' דכתובה חל שיעבדו כחיים וקדמה לאחריו
והוי בשאר לוקח שלקח מן הראשון שמקחו קיים וכתב הר"י ז"ל
לא משו' דא"ל ואחריו לפלוני דליהוי בשמע מה שתשאר אחריו
אם לא מכרת אלא משו' דנכסי לך לשון מתנה גמורה משמע וה"ה
נמי אם אמר נכסי לפלוני ואם מת לפלוני ומיהו אם אמר לו נכסי
לך לעשר שנים ואחריו לפלוני וכבר הראשון השני מוצי' מהלקוחו
כיון שלא נתן לו כל ימי חייו לאו למתנה גמורה נתכוון ואם אמ'
נכסי לך ואחריו מהיום לפלוני ומכר הראשון השני מוציא מיד
הלקוחות וכן אם מת שני בחיי ראשון יחזרו ליורשי שני ואם הם
שלשה ואמר לראשון ואחריו מהיום לפלוני ואחריו מהיום לפלוני
כתב הרמבם שראשון ושני לא קנו אלא הפירות

והשלישי קנה את הגוף מהיום ופירי לאחר מיתה השני והו שבאו
ליד שני תחילה חילקך אם מת שני בחיי ראשון יחזרו ליורשי נתן
אע"ג דקיימא לך וזכא דלא א"ל ואחריו מעכשיו לפלוני שא"ל שני
אלא מה ששייר ראשון אסור לו לראשון לכבוד דגוף אלא א
אוכל הפירות עד שימות ויזכה השני ואם עכב ומכר מכרו קיים
כדפירשתי והבטיחו עצה לכבוד או ליתן נקרא רשע בד"א שאם
ואחריו לפלוני אבל אם אמר ואחריו יחזור לי וכבר הראשון נתן
מעשיו כשליש ואם אמר ואחריו ליורשי והיה לו בת ומתה בחיי ה
המקבל והביאה זרע זרעה עומד במקומה ליטול כשימות המקבל
אבל אם אין זרע אין שאר יורשיה כגון אחי אביה או בני אחי אביה
עומדים במקומה ליטול וכן בעל הבית אינו עומד במקומה אחרי
מות המקבל דהוה לי ראי ואין הבעל יורש בראוי אבל נכסי לפלו
ואחריו מעכשיו ליורשי ומת בתו בחיי המקבל בעלה עומ' במקומ'
ליטול אחרי מות המקבל כיון דאמר לה מעכשיו הוה ליה כמוזק
ואם אמ' לאשה נשואה או פנויה נכסי לך ואחריו לפלוני זה ביארתי
בספר אבן העזר שאלה לא"א הראש זל מי שנתן מתנות לבניו
לפלוני כך ולפלוני כך והתנה אם ימות אחר בהם בלא זרע שיפנ'
חלקו לאחיו ולאחיותיו ונתן שמעון מחלקו לגיסו ועתה קם ראובן
אחיו לבטל המתנה שנתן שמעון לגיסו כי אין בנים לשמעון וראוי'
המתנה ליפול עליו אחרי מית שמעון אחיו נראה לי דמתנה טובת
היא דהוה ליה כנכסי לך ואחריו לפלוני דקיימ' לך אין לשני אלא
מה ששייר ראשון ששאלת ראובן שנתן לשמעון ולוי בניו בית
במתנה והתנה בעיקר המתנה שאם ימות לוי או ישא אשה בחיי
אביו ראובן שתחזור המתנה שלו ממנו ותהי לאחיו שמעון מעכשיו
אם ימות לוי או ישא בחיי ראובן אביו ואחר כך נתן שמעון ללוי א
אחיו כל זכות שהיה לו באותו בית מעכשיו ולעולם ואחר כך מת
שמעון הנותן בחיי לוי ואחר כך נשא לוי בחיי ראובן אביו ובה לוי
לזכות בבית מכת מתנה שנתן יב ב

שאלה לאא ה'ראש זל יעקב נתן לראובן בנו קרקע במתנ' מעכשיו
אחר זמן ירד יעקב מנכסיו ופיים בראובן שיחזור לו שטר המתנה
וכן עשה וגם עשה לאביו כחילה אחר כן נתעשר יעקב ובקש ר'
דאובן מאביו שיחזור ויעשה לו שטר מתנה בכתחלה ולא רצה י'
יעקב או ערער ראובן על הבית ואמר שלא יוציא מתחת ידו ב'
בחזרת שטר המתנה ובכחילה שעשה לו הדין עם ראובן שיעקב
לא קנה בחזרת השטר ולא כמחילה ואם יעקב כורה בכל הדברי'
בפני ב' ד' יחזיקו ב' ד' הקרקע ביד ראובן ואם כופר ואומ' שלא נת'
לראובן מעולם אם עדי המתנה הם קיימים ומעידים על המתנה
הרי הבית של ראובן ואם אין עדים ישבע יעקב שלא נתן לראובן
מקבל המתנה שאמר לאחר שבאת המתנה לידו מתנה זו מבוטל'
היא תבטל אי איפשי בה אינה כלום אלא שלו היא ואם בא בעל
חוב גובה מתנה אבל אם אמר בטלה היא אינה מתנה דבריו ק'
קיימי' אם קבלה הוא בעצמו שהרי זה מודה שהיתה ל'
בטלה מעיקרו ומעולם לא כיון לזכות בה והודאת בעל
דין כמאה עדים דמי וחזרה לנתן וכתב ה'ראש דיוקא שאינו
חב לאחרים אבל אם חב לאחרים כגון שיש לו בעל חוב שיש לו
לגבות ממנה אינו נאמן ורשי' פירש שהוא נאמן אפי' יש לו בעל
חוב וטעמ' דמילתא כיון שלא היתה בחזקתו עד עתה וכן דעת א"א
ה'ראש זל כתב ה'מבס' רכשאומו או איפשי בה לאחר שבאת
לידו הוי הפקר וכל הקודם בה זכה ורשי' חילק במטלטלי כיון ש
שהן בידו אמר אי איפשי בהן הויא לשון הפקר אבל קרקע שאינו
בידו לא הוי איפשי בו לשון הפקר אלא רוצה לבטל המתנה
ואינו יכול כיון שכבר קבלה וכן כתב א"א ה'ראש זל ה'כותב
נכסיו או נתן מתנה לפלו' ואמר המקבל ביד איני רוצה בה לא ק'
קנה חזרה ליד הנותן אבל שתקתחילה ואח' אמר אי איפשי בה
אם הנותן בריא לא זכה עד שיגיע לידו השטר וכיון שאמר אי א'
איפשי בה קודם שהגיע לידו חזר לנותן ואם הנותן שכיב מרע
דבריו ככתובים וכמסורים דמו וכיד כשכתבו לו והוא שתק זכה ו
וכשחזר ואמר אי איפשי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה אם הן
בטלטלין ואם הוא קרקע לא יצא מתחת ידו בשביל זה ואם זכה
לו עד' אחד בפניו ושתק ואח' אמ' אי איפשי בה כתב ה'מבס' שהו'
ספק לפיכ' אם קדם אחר וזכה בהן לעצמו אין מוציאין מידו ושכא
המקבל זכה וכיון שאמר אני רוצה בה הרי הפקירה וזה שקדם זכה
בה ואין מוציאין מידו ואם חזרו הבעלים ראשונים ותפשוה ביד
זה שזכה בה אין מוציאין מידו דשכא המקבל הזכיה סופו על ת'
תחילתו שלא זכה בו וברשות הבעלים הראשונים קיימא ע' כ'
וכדברי א"א ה'ראש זל יראה שזכה בה המקבל רמו
אעפ שהנותן נותן בסתם אנו הולכי' אחר אומדן הדעת
כיצד מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת ו
וכתב כל נכסיו לאחרים ואח' כ בא בניו אין מתנתו מתנה שאנו א'
אומדין דעתו שאלו היה יודע שבנו קיים לא היה מותבם לאחרים
וכתב ה'רמב' והוא הדין גמי' בריא שכתב כל נכסו ל'אחר מחמת
שהיה צריך ל'ברוח בפני בעלי חוביו או מפני אויביו ואח' עשה
פשרה עם בעלי חוביו ואויביו או שמתו אם נתברר שלא כתב מ'
מתנה זו אלא מחמת כן והאיל' ונדרחה השעה מפניו והרי הוא צרי'
לבבסיו בטלה המתנה ודומה לשכיב מרע שכתב כל נכסיו מחמת
שהוא סוכר למות ואם עמד מחליו חזר בו והוא הדין נמי בבדיא
כיוצא בזה דהויה דמי ששמע שמת בנו וכותב כל נכסיו לאחר'
איירי בבדיא וה'מבס' פירש דלא איירי אלא בשכיב מרע אבל ב'
בריא אפי' בא בנו מתנתו קיימת דכיון דשכיב בפשיה ויחייב ל'

לאחריו ל'ברי' נמי שכיב וכן הכותב על נכסיו לאחר כבניו לא
שנא בריא ולא שנא שכיב מרע לא קנה שלא נתכוון אלא ל'
לעשותו אפיטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפי' הוא קטן
המוטל בעריסה כד'א שכתבם לו בלשון מתנה אבל אם כתב לו
בלשון ירושה קנה אם הוא שכיב מרע ודיוקא בכות' ל'כן בין ה'
הבנים אבל אם כותב כל נכסיו לבתו בין שיש לו בנים בין שאין
לו בנים אלא בנות הוי מתנה וכן אם כתב לאח בין האחים או ל'
לאחד משאר היורשים קנה לדעת רב אלפס אבל לדעת א"א ה'
ה'ראש זל כתב בין בין הבנים בין בין חבנות לא קנתה וכן כתב ה'
ה'רמב' וכתב עוד בין בין הבנות היכא דחזיא למשקל מזוני וכתב
כל נכסיו לבנו אע"ג דמשמעתי' לא משמע אי קני אי לא קני מ'
מסתברא אע"ג דקני לא מפיקין לבנות מזוני דידוהו וכתב ה'ר'
יונה איכא מ' ד' הא דאמרינן בכותב כל נכסיו לבנו שלא עשא'
אלא אפיטרופא דיוקא שלא כתב לו בקנין אבל אי כתב לו בקני'
קנה כיון שיפה כחו בקנין דכתב דיוקא קאמר ונראה דאיירי ב'
במייפה כחו ואמר תנו כל נכסי לפלו' ואף כתובו ואפי' הכי לא
קנה ואם אמר כתבו ותנו לו כל נכסי ואינו מייפה את כחו אפילו
אפיטרופ' לא עשאו שהרי זה בא לעשותו אפיטרופ' בדרך הקנאה
זחיישין שמא לא גמר לעשותו אפיטרופוס אלא בשטר ואין שט'
לאחר מיתה ואפי' האריך כלשון כדרך שנופרא דשטר ילך זכה י'
יחזיק במתנה אפי' הכי לא עשאו א' ל' אפיטרופוס וכל יפוי כח
שכתב לא הוי אלא כדי דלישתמעון מליה שפוי וסידו אם פירש ב'
בשטר שמקנה לו הקנאה גמורה ולא בתורת אפיטרופוס או ש
שפירש בשטר ויהא ראשי למבור ולתת לאחרים קנה ע' כ' ואם
כתב כל נכסיו לבנו ולאחר האחר קנה וכו' הוי אפיטרופוס בחצי
לא מבעי' אם כת' חצי לאחר תחלה והשא' לבנו דהוי אפיטרופוס
דבשעת שכתב לבנו הוי כל נכסיו אלא אפי' כתב לבנו ולאחר ב'
בבת אחת חשבינן ליה כותב כל נכסיו לבנו כיון שלא שייך כלום
בנכסים אחר מתנת בנו דדיוקא שכותב כל נכסיו לבנו ולפלו' זכי
אבל אם כתב חצי נכסי לבני וחצי נכסי לפלו' כד'הוה לוי למכתב'
כל נכסי לבני ולפלו' ולא עשה כן אלא הקדים לבנו במתנתו ל'
לבנו נמי הוי מתנה וזוהו ליה כנותן לבנו המקצת תחלה ואח' כ'
השאר לאחר ואם כתב שני שלישי נכסי לבני והשליש לאחר הוי
בכותב כל נכסיו בבת אחד לבנו ולאחר אע"פ שהקדים לבנו
תחלה בשום דלא הוה מצי ל'מכתב כל נכסי לבני ולפלו' דאז
הוי משמע חצי לבני וחצי לפלו' ואם כתב כל נכסיו לשני בניו
שניהם הן אפיטרופין ואם כתב חצי נכסי לבני פלוני ה'
וחצי נכסי לבני פלוני ה'ראשון
הוי מתנה והשני הוי אפיטרופ' על החצי לכל הבנים ואפי' הראשון
נמי שכתן לו חצי הנכסים יש לו חלק בחצי האחר כאחד כן ה'
האחין הכותב נכסיו לשתי נשיו הוי דינא ככותב לשני בניו
וכותב לאשתו ובניו כתב ה'ר' ישעיה דתרוידו הוי אפיטרופוסין
וא"א ה'ראש זל כת' דלאשתו הוי מתנ' ולבנו אפיטרופוסין וכן כת' ה'רמב'
ודיוקא בכותב כל נכסיו אבל אם שייך כל שהוא בין קרקע בין
בטלטלי' הוי מתנה בין ששמע שמת בנו וכתב לאחרים בין בכות'
נכסיו לבן בין הבנים וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אל'
אפיטרופוס' והכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהו'
אברה כתובתה והכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב
מוקדם הפסידה כתובה ושטר הברחה ושכיב מרע שאמר תטיל
אשתי באחר מהבנים בכל אלו אזלינן בתר אומדנא ובספר אבן ה'
העזר ביארתיו היטב בכת' ה'מבס' כל הנותן

כל צואתו סתמא בחמת מיתה היא לשון הרמבם זל הסומא או הפיסח או הגידם או החושש בראשו הרי הוא כבריא לכל דבר שבמקו ובמכרו ובמתנתו אב' החולי שתשש כחו וכשל מחמת חולי עד שאינו יכול להלך על הגליו בשוק והרי הוא נופל על כ המטה נקרא שכיב מרע וא"א הראש זל כתב בסכרא הראשונה ואם נשתתק ואינו יכול לדבר ורבו ליתן מתנה בודקין אותו בדרך שבדקין אותו לגטין כמו שפירשתי בספר אבן העזר ואם הוא בדעתו מתנתו מתנה ואם לאו אין מתנתו מתנה וגו' כתב ר"ח דאין מתנתו מתנה אפי' שמדבר וכן פירש רש"י אבל רשב"ם ור' יצחק פירשו שמתנתו מתנה וכן היא מסקנת א"א זל בר"א שמתנת שכיב מרע שיש בה שיעור אינה נקנית אלא בקנין ואם עמד אינו חוזר בשנתן סתם ולא פירש מחמת מיתה אבל אם פירש מחמת מיתה או אפילו לא פירש אל שנראה מתוך דבריו שהוא נותן מחמת מיתה כגון שמתאונן על מיתתו וכיוצא בזה אפי' אם יש בה שיעור נקנית באמירה בלא קנין לבשימות ואם יעמוד חוזר אפי' אם יש בה קנין ורבי' שמואל בן חפני פירש מי שמזכיר מיתה הוא הנקרא מצוה מחמת מיתה ובעל העיטור כת' מסוכן שחוליו קשה וניכר שצואתו מחמת מיתה אע"פ שלא הזכיר מיתה דינו כמצוה מחמת מיתה וגי' מים הראשונים נקרא שכיב מרע ואם הוא מזכיר מיתה אפי' בגי' מים הראשונים נקרא מצוה מחמת מיתה וזהו כדעת א"א זל כתב רב אלפס דיוצא בקולר ו דיוצא בשיירא דינם כצואתם כמצוה מחמת מיתה וא"א הר"א זל כתב בסתברא טעמייהו דבני מערב' כיוצא בקולר ומסוכן א אבל לא כמפרש ויוצא בשיירא כתב הרמבם הא דמתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ובנותן הכל אין צריך קנין היינו בסתם א אבל אם נתן מקצת נכסיו בפי' כמתנת שכיב מרע שאינו קונה אלא לאחר מיתה אין צריך קנין ואם עמד חוזר ואם לא עמד קונה זה המקצת ואפי' אם יש בה קנין אינו קונה אלא במיפה את כחו וכן אם כתב כל נכסיו ומפרש שנותן הכל מעכשיו ונקנה לו כחיים הוא כשאר מתנת בריא שאם הגיע השטר ליד מקבל או שקנה מיד הנותן קנה הכל ואין יכול לחזור בו עד כאן אע"פ שנתן ש"מ כל נכסיו הידועים חשבינן ליה כמתנת בריא ועריכה קנין ולפיכך אינו חוזר אם יעמוד משום דחיישינן שמא יש לו עוד נכסים שאין ידועין לכו ולא חשבינן ליה מתנת שכיב מרע בכלה אלא אם כן מוחזק לנו שאין לו עוד נכסים אחרים ופיר' רשב"ם ש שמוחזק בעדות גמורה שאין לו יותר ור"י פיר' שאין צריך עדות אלא בחזקה בעלמא סגי א"א באומר כל נכסיו ופיר' רשב"ם שאומר אני נותן כל נכסיו לפלו' דהשתא ליכא למיחש למידי שהרי נותן לו כל נכסיו בכל מקום שהם ור"ח פיר' שאין צריך לפרש שיתן לו כל נכסיו אלא אומר כל נכסיו ואילו הן ואנו מאמינים לו שאין לו יותר וכן פיר' ר"י אין חילוק כמתנת שכיב מרע בכלה בין אם נתן לאחר בין אם נתן לשנים כאחד לפיכך שכיב מרע שחלק כל נכסיו לשנים או לשלשה אם לא הפסיק בין אחד לחבירו אלא ח חלק זה לפלו' וזה לפלו' ומת קנו כולם אפי' בלא קנין עמד חוזר בבולם אפי' בקנין דכולהו חדא מתנה היא בלא שיעור ואם הפסיק בין אחד לחבירו דהשתא הוא כל חדא מתנה בפני עצמה כל ה הראשונים חוץ מהאחרון יש להדין מתנת שכיב מרע במקצתה שצריכין קנין אפי' אם מת ולפיכך אם עומד אינו חוזר ואם אין ב בהם קנין לא יקנו אפי' אם ימות והאחרון הוה מתנת שכיב מרע בכלה וקונה אם מת אפי' בלא קנין ולפיכך אם יעמוד חוזר שכיב מרע שנתן כל נכסיו וחוזר במקצתן מסתמא חוזר בכל לפיכך אם נתן כל נכסיו לאחר וחוזר ונתן מקצתו לשני הראשון לא קנה אפי'

אם ימות שהרי חוזר בו והשני יש לו דין מתנת שכיב מרע במקצת שהרי שיעור לו מה שחוזר בו מן הראשון המותר שלא נתן לשני ל לפיכך אם יש בה קנין קונה אפי' אם לא מת ואם אין בה קנין אפי' אם מת אינו קונה נתן מקצתו לראשון בקנין והמותר לשני ר ראשון קונה אפי' לאכת והשני הוא מתנת שכיב מרע בכלה ואם כת קונה אפי' בלא קנין עומד לא קנה אפי' הוא בקנין שכיב מרע שנתן כל נכסיו דקל' שחוזר אפי' כתב לו שטר ומסרו לידו יכול לחזור בו אבל אם מסרו לידו ולקח עזר בקנין פיר' רשב"ם שאינו יכול לחזור בו ור"י כתב אפי' כתב לו שטר ומסרו לידו וגם לקח לו בקנין אפי' הכי יכול לחזור בו וכן נמו' אם כתב לו שטר ומסרו לידו וזיכה לו המתנה ע"י אחר כגון אם הם מטלטלין ונתנו ליד א אחר שיזכה בהן למקבל ואם הוא קרקע ואמר לאחר לך חזק וקני' לפלוני אפי' הכי יכול לחזור בו אם אין בו קנין כל זמן שלא הגיע המתנה ליד המקבל וכן היא מסקנת א"א זל לפיכך אם שנים ה הוציאו כל אחד שטר אפי' אם כתב השטר ומסרו וזיכה לזה על יד אחר וכתב ומסר וזיכה לזה השני קונה שהרי חוזר בו מהראשו ודוק במיפה כחו רשני בדלקמן דאי לאו הכי לא קנה דאין שטרן לאחר מיתה וכתב הרמבם דהוה כמתנת שכיב מרע במקצת ולא נהירא דמתנת שכיב מרע במקצת דינו כמתנת בריא לכל דבר ואינו יכול לחזור בו אבל אם כתב לו שטר ומסרו לידו וגם זיכה לו המתנה על ידי אחר ולקח בקנין וראי קנה ואין יכול לחזור בו בין לעצמו בין לאחר בין בכלה בין במקצתה וכתב הרמב"ם דמצוה מחמת מיתה נמי יש לו דין ככותב כל נכסיו ואם זיכה לו וגם קנה בידו אינו יכול לחזור בו אם עמד ומיהו ה"פ בסתם מצוה מ מצוה מחמת מיתה כגון דאמר ווי דקא ביית אבל אם פיר' בהדיא ד דמחמת מיתה הו' נותן אפי' הקנה בכל מיני הקנאות חוזר בו שכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו חוזר בנכסיו ואינו חוזר בעבד לפי שיצא עליו קול שהוא בן חורין שאלה לא"א זל ראובן ואשתו ש שהתנו ביניהם שאם ימות בחייה שירשו אחיו שני שלישי הממון וזהו תשול שלישי הממון וכתב ונחתם והגיע השטר ליד האחין וחלה ראובן וצוה ליתן משני שלישי הממון גם לאחרים ומת ו צבאן אחיו לבטל הצואה ואומרים שזכו הם בשני שלישי הממון בקנין שהקנה להם וכא השטר לידם בחייו ולא היה לו כח למעט חלקם וליתן לאחר' שכבר קדמו הם לזכות בכ' שלישי הממון אח כותני' תשובה לא זכו האחיו בחייו של ראובן כלום כי לא זיכה ל להם בחייו כלום אלא החנאי חיה עם האשה שלא תישול בתוכה אלא שלישי נכסיו ושני שלישי ישכרו ליתרשו וכה שצוה ליתן ל לאחר' קיים מתנת שכיב מרע בכלה לא בעי קנין כדפריש' ואם היה בה קנין לא שנא אם כתב לו שטר ופיר' בו הקנין לא שנא נתן לו על פה וגרע ולא קנה אפילו אם כתב ואפילו אם מסר לו השטר בחיים לא קנה דשכח לא גמר להקנות לו אלא בקנין ואין קנין לאחר מיתה וכתב הר' אברהם אב בד' שהוא הדין נמי מצוה מחמת מיתה בקנין הוה דינא הכי ש שהקנין כגרע כחו ואם פיר' שלא הקנה אלא כדי ליפות כחו כגון שכתב וקנינא מיני טוסיף על מתנת דא קנה ומיהו הא דאמרינן אפי' הגיע השטר ליד המקבל אינו קונה אלא במיפה את כחו היינו שאין השטר כתוב בלשון צוה אלא בלשון מתנת שכתב בו שדי בתונה לך ומסר השטר לידו דאז הוה מסיר השט' כמו רנן דקרקע נקנית בשטר והוה כמו מתנת שכיב מרע שיש בה קנין שצריכה יפוי כח אבל אם השטר כתוב בלשון צוה כדרך ש מצוה אל ב ביתו שאז אינו עומד אלא לראייה אם הגיע ליד המקבל כחיים ק קנה דאיכא לבימר שהיה בדעתו

לו שמעון אחיו וטוען שאם היה חי עדיין היה זוכה בכל הכית מכח
התנאי שהטיל אבינו במתנה ועכשיו שמת אני יורש זכותו מכח
המתנה שנתן וראובן אביו אמר אני יש לי לירש את בני המתנה
שנתן אינה כלום שלא בא עדיין לידו הדין עם לוי כיון שנתן ר'
ראובן לשמעון בנו הבית מעכשיו ואם ימות לוי או ישא כחיי אביו
זאתו זכות שהיה לו בו נתן ללוי ועתה שנשא לוי אם היה שמעון
חי היה זוכה גם לוי זכה בו מכח המתנה שנתן לו שמעון אחיו שאנו
חושבין כאלו היה לשמעון הבית ברשותו בשעה שכתב בן ל'
ללוי כיון שאביו כתב לו מעכשיו ששאלת ראובן נתן חזר
בביתו לשמעון ולאשתו וכתב בשטר שישימשו שמעון ואשתו ב'
בוצר ובבור שבחצר עם שאר בני הבית מעכשיו ולעולם
ונסתפקת בשביל שכתב בשטר מעכשיו ולעולם אם ירשו בניו
זכותו אחרי מותו דבר זה יכול להתברר פלשון השטר ולפי ח'
הנראה לי מדהזכיר אשת שמעון שבה למעוטי בניהם אחריהם
בריא או שכיב מרע שאומר אני נותן לפלוני מטלטלי כל כלי ב'
ביתו בכלל ח'ן מחשי ושערי ובהמותיו והרומה כתב דאף שאר מ'
מיני סחורות אינם בכלל כיון דלא עבידי לאישתמושי בהו בכיתא
ואינם נקנין עד שיפרש כל מטלטלי אמר כל מטלטלי אז נתן לו
זבל ועבדי מנעיא אם הם בכלל ולא איפשיטא והרומה כתב שלא
קנה ורב אלפס כתב שקנה וכן כתב א"א הראש זל וקנה הריחים
העליונה אבל לא התחתונה ואם אמר כל מטלטלי קנה גם ה'
התחתונה ואם אמר נכסי לפלוני קנה כל המטלטלין ועבדים ו'
וקרקעות ובגדים ובהמה וחיה ועוף אפי' תפילין אבל ספר תורה
מנעיא ולא אפשיטא לפיכך אם תפש אין מוציאין מידו והרומה
חילק בין ספר תורה לשאר ספרים ובשאר ספרים כתב שהן בכלל
שאלה לא"א הראש זל ראובן נתן לדינה אשתו כל נכסיו ב'
במתנת בריא מטלטלי אנב מקרקעי ולא שייר לירשיו אלא ח'
חמשה וחובים והיו לראובן בביתו שטרי חובות באיחוד לדין ד'
דינה וחזרשין אם חשטרות הם בכלל ודאי שטרו בכלל נכסים מ'
הן בידו הני מילי בשכיב מרע שאין צריך קנין שדבריו בכתובין
זכמסורין דמו והוי כבריא שכתב שטר על השטרות בכל יפוי ל'
לשון של שטר דהיינו קני לך איהו וכל שעבוד נגם כאלו מסר ה'
השטרות ליד המקבל אבל בריא שאינו יכול לדקנות שטר אלא
בכתיבה ומסירה אע"פ שהקנה לה השטרות בקנין כיון שלא היה
מסירה לא קנתה אע"פ שפסק רש"ם דאין שטר צריך כתיבה רבי'
חולקין עליו רב אלפס ור"ח ור"ת כולם פוסקין דאין אותיות נקבות
אלא בכתיבה ובמסירה ושיכתו לו קני לך איהו וכל שיעבודי וכו'
דאיכא פלוגתא לא מפיקין במונא ומוקמינן להו בחזקת יורשי ר'
ראובן ואע"פ שפסק רב אלפס שנקנין אנב קרקע היינו שוקג' לו
בקנין אנב וא"ל קני לך איהו וכל שיעבודיה הלכך לא קנתה אע"פ
שהיו בבית והקנה לה כל נכסיו ויש כאן כתיבה וחצרה שהיא כמו
מסירה לא קנתה השטרות כיון של כתב לה קני איהו וכל שיעבודי
דאית בהו זכה שנסתפקת אם השטרות של יורשיה או של הפקר
דכיון שלא נתן להם אלא חמשה וחובים סלק מכל נכסיו חזרי הם
של הפקר וכל הקודם בהם זכה הא מילתא דפשיטא שלא היה
בדעתו להפקידם אלא סלק היורשין מהם אדעתא דהכי שתקנם
האשה ואם לא קנאתם נשאר בחזקתן וזכו בהן יורשין רכש
הנותן מתנה לחבירו וחזר בו דריי זח מכחוסרי אמנה בד"א
במתנה כועטת אבל במתנה כרוכה לא שהרי לא סמכה
דעת המקב שיתנב לו עד שיקנה לו בקנין או באחד מן ההקנאות
שהמתנה נקנית בהן אסור ליתן מתנה חנם לעובד ע"כ אבל מותר

ליתן לגר תושב שהרי מצוה להחיותו ונות מתנה לעבד או לאיש'
קנו האדון והבעל האדון קנה גם הגוף והבע' אינו קונה אלא הפיר'
אבל הגו' של האש' כשתתאלמ' או תתגרש וזה ביארתי היטב בספר'
אבן העזר הכותב כל נכסיו לעבדו קנה את עצמו בן חורין וזה
ביארתי בספר יורה דעה מדרת חסידות שלא לקבל מתנה משום
אדם אלא לבטוח בהשם שיתן לנדי מחסורו שב' ושונא
מתנות יחיה
במה דברים אמורים שמתנה צריכה קנין או אחר מודרכי ה'
ההקנאות במתנת בריא אבל במתנ' שכיב מרע אינה
צריכ' כלום שחכמים תקנו שדברי שכיב מרע בכתובין וכמסורין
דפו בין אם כתב או אמר נכסי לפלוני קונ' לפשימו למפר' משעת
נתיב' אפי' בלא קנין ואם יעמו' חזו' אפי' אם הית' בקני' ואי' צו' לחזו'
בפיר' כשיעמוד ולומר חזרני בו אל מיד כשיעמוד תתבט' המתנ'
אפי' אינו אומר כלום וה"מ כשנתרפא לגמרי אבל אם לא נתרפא
לגמרי אלא ניתק מחוליו זה לחוליו אחר אם מחמת חוליו הראשו' מ'
מתנתו מתנה וכתב רב אלפס הא דמתנתו מתנה ואין צריך אומר
היינו בשלא עמד ולא הולך על משענתו בשוק אבל אם עמד בין
חוליו לחוליו והלך על משענתו בשוק אומדין על פי רופאין אם מ'
מחמת חוליו הראשון מת מתנתו מתנה ואם לאו אינו מתנה ואם
הלך בשוק בלא משענתו אין צריך אומר ובטלה מתנתו וכן כתב
הרימב"ם בד"א פנותן מתנה אבל אם הודה על נכסיו שהם של פלו'
לא הוי כנותן וקנאם זה שהודה שהם שלו ואפי' אם יעמוד אינו ח'
חוזר ואם הקדיש נכסיו או הפקידן או נתנן לעניים מנעיא אי הוי
דינו כמו נותן וחזר בו אם יעמוד או לא ולא איפשיטא
וכתב הרומה כיון דלא איפשיטא חזר בו דנכסי בחזקת
נותן קיימא ואדוני אבי הראש זל כתב כיון דלא איפשיטא
אין מבטלין הדקדק וההפקד זה חילוק שחילק שהרי אנו באין ל'
לבטל מעשיו מכח אומרנא ואין מבטלין מעשיו אלא היכא דפרי'
לן דאומרנא ואם מכר כל נכסיו ועמד ורצה לחזור אם המעות
בעין יכול לחזור בו שיש דוכחה שעל דעת בן מכרם וע"כ כן ה'
הצניע המעות הוציאם אינו יכול לחזור בו כדא' כנותן כל נכסיו
אבל אם שייר כלום שלא נתן אז דינו במתנת בריא ואינה נקנית
אלא בקנין אפי' אם מת צריך קנין לפיכך אם עמד אינו חזר בו
וכמה הוא השיור שנעשה אותו במתנת בריא כתב רב אלפס אפי'
כל שהוא בין בקרקע בין במטלטלי וכן כתב הרימב"ם וא"א הראש'
זל כתב כל זמן שלא שייר כדי פדנסתו יש לו דין במתנת שכיב מ'
מרע דטעמא דמתנת שכיב מרע ככולה שחזר בו אם יעמוד מ'
משום דאמדינן דעתיה נדאי מחמת דאנת ביתה הוא נותן דלא
יהיב איניש כל מאי דאית ליה ומיית הוא ברעב וכיון שהוא נותן
משום דאנת ביתה תקנו חכמי' שאין צריך קנין כדי שלא תטרף
דעתו אם יראה שאין מקיימין דבריה ומטעם זה אם עומד חוזר
שלא חזר דעתו אלא אם ימות אבל כ' בשיר ליתא האי טעמא ה'
הילכך כל זמן שלא שייר כדי פרנסתו איתא להאי טעמא ויש לה
דין מתנת שכיב מרע וכתב א"א זל הראש ויראה שיעור פדנסתו
אם הוא עובד אדמה ששייר קרקע כדי פרנסת וכני ביתו ואם הו'
מתעסק בסחורה או בריבית ששייר כדי שיוכל להתפרנס כן ה'
הדיוח ע"כ וכן דעת בעל העיטור דבעינן כדי פרנסתו : לא ש'
שנסתפק כשיעורו וכתב דאיכא למימר כדי פרנסתו ליב חרשים
כדאמרינן גבי נכסים כרוכים וכל ג' ימים הראשונים יש לו דין מ'
מתנת שכיב מרע כבאן ואילך יש לו דין מצוה מחמת ביתה בד"א
שלא קפץ עליו החוליו אבל אם קפץ עליו החוליו אפילו

שצוה לפנינו לא מבטיח את שלח ה
 החולה לקבצם אלא אפי לא באו אלא ל
 לבקרו וזוה לפניהם נעשו כדמיונם אם ירצו כל אחד ואחד ל
 להחזיק בשלו ולדון על כל דבר ספק שיסתפק בצוה יעשו ואין
 אחד מהם יכול לומר לבר הגדול אזלינן לא שנה אם חולק נכסיו
 לבניו וריבה לאחר ומיעט לאחד לא שנה אם צוה
 ליתן כל נכסיו לאחרים כד' א ביום אבל אם צוה לפניהם בלילה
 כיון שאין השעה ראויה לדין נעשו עדים ואינם יכולין לדין ואפי'
 אם דנו כדיעבד אין דינם דין וכתב הרמב"ם דחוק שלא נכנסו
 להעיד אבל אם נכנסו להעיד או שאמר להם אתם עדים או ש
 שכתבו הצוה כתורת עדות שוב אין יכולין לדין אלא א"כ יעידו
 אחרים בפניהם ודי' פי שאין חילוק ולזה הסכים א"א זל ופי' עוד
 ד' שבם דאידי במתנת שבי' מר' במקצת בקבץ ולא נהיר דהוי יש
 לה דין מתנת בריא לכל דבר ואין יכולין לעשות דין אלא לא
 איירי אלא כשבי' מרע שמחלק נכסיו כדפריש' ואין יכולין לעשו'
 דין עד דמשחה לבתר דסליק מהחיה ענינא בענין שאינו יכול ל
 לחזור בו אבל מקמי דסליק מהחיה ענינא אין להם לדין ואם ר'
 דנו פיר' רשב"ם שאינו דין אבל רי' פיר' נד נמי דלכתחילה אין ל
 להם לדין אבל אם דנו דיניהם דין שכיב מרע שאמר ישול פלוני
 כל נכסיו או מקצתן או יזכה או יחזיק או יקנה כולם לשון מתנה
 הם וקנה וכתב הרמב"ם ודי' מילי בשכיב מרע אבל בבריא לא מהני
 ודי' לישני וכן יחולק פלו' בנכס יאכל פירות דקל זה אע"ג דבאו
 לעולם וכן נכס לך דמאני בשכיב מרע לא מהני כברי' עד דאמ'
 מכורין או קניין לך וא"א זל כתב ודי' לישני כיון דמהני בשכיב
 מרע כ'ש בבריא שיש עמו קנין וכן כתב הרמב"ם וש"ם שאמר אני
 מביח לפלו' כתב א"א זל בתשובה ודי' לשון מתנה ואם אמר יחסין
 או ידש על מי שראוי לירשו וזכה מתורת ירושה אבל אם אינו
 ראוי לירשו לא דאלו לישני ירושה הם ואם אמר לשון יפול ל'
 לפלו' כך וכך כתב בתשובה לשון ירושה הוא ואם אמר יהנה פלו'
 מנכסיו או יעמוד או ידאה או ישען בהם מבטיח ולא איפשיטא ח
 הלכך לא קנה כתב הרמב"ם מצוה מחמת מיתה אין צ' גלו את
 המתנה אלא אע"פ שהיא כתובה סתם אין חוששין לומר שמה מ
 מתנתה טמירתא היא וכתב רב האי אפי' אם אמר אל תגלו אלא
 עד לאחר מיתה הוי מתנה ולא הוי טמירתא שהרי בשעה שיש לו
 לקנות אמר שיגלו אותה ששאלת ראובן שנתן קרקע לאשתו
 בבתנת שכיב מרע וכא הירדשין לכשתלה מפגי שלא כתב בה כ
 כתובה בשוקא תשובה אין המתנה בטלה בכך ומה שטענו עוד
 שתהא בטלה שלא כתב בתלמי ותזכי ותירש ותוריש ותמשכן
 ותעשה ממנה חפצך ודצונך שלא נתן לה אלא בחייה כלבד אין
 בדבריה כלום שלשונות הללו שרגלין לכתוב בשטרות אינן
 אלא לשופרא דשטר דממילא ונותן מתנ' לחבירו קנאה לעול'
 שכיב מרע שאומרים לו נכסך למי ואמר כמדומה לי שיש לי
 בן או שאשתי מעוברת ועכשיו שאין לי בן ושארן אשתי מעוברת
 נכסי לפלוני ונדע שיש לו בן או שאשתו מעוברת אין מתנתו
 מתנה אפי' שמת הבן או שהפילה אשתו אח' שכיב מרע שאמר
 נכסי לפלוני או שאמר לו נכסך למאן וחשיב להם למי יהיו אל'
 לפלו' אם הוא ראוי לירשו וזכה בהם משום ירושה ונ"מ שאם אמ'
 ואחריו יהיו לפלו' אינו כלום שירושא אין לה הפסק ואם אינו ראוי
 לירשו וזכה משום מתנה ומאני אם אמ' אחריו לפלו' כד' שנשלו
 משום ירוש' בבת או אח או אחר משאר ירושתו אבל אם הוא בנו
 לא עשא אלא אפי' טרופא כדפריש' לעיל שכיב מרע שאמר

תנו ר' זון לפלו' בני כראוי לו או לאשתי כראוי לה או לבעל חובי
 כראוי לו נוטלין מאתים וזו עורך על חלק הבכורה והכתובה נ
 והחוב ואם אמר תנו מאתים וזו לכבי בכבודתו ולאשתי בכתובת'
 ולבעל חובי בחוכו ולא אמר כראוי להם לא יטול שניהם אלא א
 אחד מהם ודין על העליונה אם מאתים יותר נוטלין מאתים וזו נ
 ואם הבכורה והכתובה החוב יותר ממאתים זה נוטלין אותם אב'
 אם אמר תנו ר' זון לפלו' בני שהוא פשוט בירושתו אין לו אלא ר'
 וזו וכתב ר' שב"ם מי אם אמר לבני פתמא דידו על העליונה
 וא"א זל כתב ודי' אם אמר לבני בכור נוטלו בכבודתו וידו על
 העליונה כיון שהזכיר בכור אבל אם אמר לבני סתמ' או לאשתי
 או לבעל חובי פתמא מתנה נתן להם חוץ מהבכורה והכתובה
 והחוב וכן כתב הרמב"ם ל' לפלוני בחוכו אין לו אלא חובו משום
 דמתו כרביית אם הוא נוטל ית' אבל כשאמר כראוי לו לא מחזי
 כרביית כיון דלא אמר בחוכו וכן דיכא דאמר לפלו' בעל חובי
 ידו על העליונה ולא מחזי כרביית כיון דלא אמר בחוכו אבל כ
 כשאמר לפלוני בחוכו מחזי כרביית והרמב"ם פתב דלא מחזי
 כרביית ש"ם שאמ' תנו ר' זון לפלו' ושל' לפלו' ות' לפלו' אין אומרון
 כל הקודם בשטר זכה אם אין הממון מספיק לכולם אלא כולן ש
 טרין לגבות כל אחד לפי חלקו כיצד חולקים הממון לט' חלקים
 ויקח בעל חוב ב' חלקים ובעל חוב ג' חלקים ובעל חוב ד' חלקים ל'
 לפיכך אם יצא עליהם שטר חוב גובה מכל אחד לפי חלקו כיצד
 היה החוב ת' נ בעל חוב נותן ק ובעל חוב נותן קב ובעל חוב ר'
 ואם גובה הכל מהאחד חוזר ומשתלם מהאחר ומיירי שנתן להם
 קרקע או שגבו קרקע במעו' שחלק להם שאלו גבו מטללין לא
 משתעבדי לב' מתנת שבי' מרע כיודש שוחן רבנן ואע"פ שהוא
 כיוור כת' הר' יונה שאם יש שם יודש גבו ומקבל המתנה כח' קודם
 לגבות מהודש ממקבל המתנה ודחוק שפיר' חלק מקבל המתנה
 ולא פירש חלק הירש אבל אם אמר תנו ר' זון לפלוני בני ור' זון
 לפלו' שאינו ראוי לירשו בנו קוד' שזרי הקרימו ואם יצא עליהם
 שטר חוב גובה אותו מאיש נברי' ע"כ שאלה לא א' הואש זל
 יעקב שצוה מחמת מיתה שיתנו מנכסיו לבתו ב' שלישי וחשליש
 ישאר למי שראוי לירשו יש לו בן ויצא עליה שטר חוב ואמר
 הבן שתפרע הבת ב' שלישים במה שקבלה תשובה אין שומעין
 לו כיון שהבן יורש הוא צריך לפרוע הכל ואפי' אם הזכיר בתינת
 לבן ירוש' היא כיון שראוי לירשו וצריך לפרוע הכל הוא אמ' תנו
 ר' זון לפלו' ואחריו ש' לפלו' ואחריו ת' לפלו' כל הקודם בשטר זכה
 לפיכך יצא עליהם ש"ח גובה מן האחרון אחרון קודם ופי' רי' וכן
 הדין אם נתן לכולם בשוה ופרש אותם זה אחר זה כגון שאמ' תנו
 ר' לפלו' ור' לפלו' ור' לפלו' והראשון קוד' אע"פ שלא אמ' אחריו כיון
 שזוהי יכול לומר תנו לכולם ת' זה או לכל אחד ואחד מאלו ר'
 זה ודי' דעתו לתקדים אותו שהזכיר קודם והה' נמי בבריא ש
 שזכה להם על ידי אחר הוי דינא דבני אבל אם הקנה למקבלי ח
 הכתנות כעצמם הרי ניכר למי הקנה תחלה ואותו זכה תחלת
 כת' הרשב"א מי שא' יש לי כך וכך נכסי ביד פלו' כך וכך ביד פלו'
 כך וכך ביד פלו' והיה מונה והולך את שלו וכתוך כך צוה תנו
 לפלו' ר' זה אין נותנין לו כל חר' וזו אלא לפי חשבון מה שיקבצו
 מהם שהרי גילה דעתו דלפי מה שיש לו ליתן לפי חשבו' אבל אם
 נאכרו מקצת הנכסים לא נאכרו אצל מקבל המתנה אלא א"כ ג
 נתן לו דבר מסוים כמו תנו חבית יין מחביותי לפלו' ע"כ
 ש"ם שאמר תנו ר' זון לפלו' וישא את בתי הרי זה כמי שנתן לוב'
 מתנות ואיזה מהם ש רצא יקח לפיכך אם רצא ליקח

שתתקיים ציאתו במסירת השטר ולא אמרינן שכל לא נמיר ל
להקנותו אלא בשטר כשלא מסר השטר לידו מחיים גם בנאן כת'
הזמבם דמתנת שביב מרע במקצת שיש בה קנין אינו קונה אלא
במייפה את כחו ולא נהיר דבמקצת הוויא כמתנת בריא לכל דבר
ואם כתב לאחד והקנה לו וחזר וכתב גם לשני ודקנה לו כתב
הזם מרוטנבורק שהשני קונה אף בלא יפוי כח ואפי' אם לא הגיע
השטר לידו מחיים דלא תלינן למימר דהאי קנין דשני לגרועי
אתא אלא תלינן למימר כיון שכתב והקנה לראשון היה כבוד ש
שאר יפחו לשני ממה שעשה לראשון שלא יקנה ולהכי הקנה לו
ולא לאחר הקנין עד לאחר מיתה ולפי זה אם כתב וכיכר חנה לזה
וכתב ומסר וזכה גם לשני שני קונה אף בלא יפוי כח דקנין דשני
לאו לגרועי אתא רק סבר שלא יקנה אם פחת לו בן הראשון וכן
אם צוה שביב מרע שיכתבו שטר למקבל עם הזנינה אין כותבין
ונותנין ופרשי' בין אם אמר כתבו ותנו לו או תנו וכתבו לו ומת ק
קודם שנכתב השטר לא יכתבו ויתנו דשכא לא נמר להקנות לו
אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אלא א"כ יפה כחו בכתיבה כגון
שאמר תנו אף כתבו לו וכתב הלאבד אם לא יפה את כחו אפי' אם
נכתב השטר מחיים אין נותנים לו ע"כ ודווקא דאמר כתבו ו
ותנו או כיוצא בזה דאיכא למיחש שמא לא נמר להקנות לו אלא
בשטר אב' שביב מרע שמסדר ענינו וגומר צוואתו ומצוה לכותב'
ודאי אינו מצוה לכותבה אלא לזכרון בעלמא וגמר להקנות לו
מיד ואין צריך יפוי כח אבל הר"ן וזכה כתב דווקא דאבד כתבו ותנו
מנה לפלו' הוא דבעינן יפוי כח דמשמע כתבו מנה לפלו' ותנו לו
את השטר ולכך חיישינן שמא לא נמר להקנות לו אלא בשטר
אבל כשאומר תנו כנה לפלו' וכתבו לו את השטר כיון שאינו מ
בוכיר שיחנו לו את השטר לא נתכוון בצואת כתיבת השטר אלא
לזכרון דברים ולא להקנות לו בשטר וכן שביב מרע שאמר תנו
מנה לפלו' ולאחר כדי דיבור אמר כתבו ותנו לו את השטר מסתמא
לא לחזור בו מכתנה ראשונה נתכוון אלא ליפות כחו שידא לו ל
לראיה והעדים בותבין מה שצוה בפניהם ואין כותבין ואמר לנו
בחנו ותנו לפי שנמצאו מבטלין בכך הכתנה דבשכע בשעה ש
שאמר להם תנו מנה לפלו' אמר להם כתבו ותנו ע"כ ובריא ש
שאמר כתבו ותנו מנה לפלו' ומת אין נותנין אפי' במיפה את כחו
וכתב ר"י אבל אם אמר להם תנו ולא אמר כתבו נותנין אפי' דליכ'
אלא דיבורא בעלמא משום מצוה לקיים דברי דמת דשייך אף ב
כפריא והזמנה כתב דבבריא ובמתנת שביב מרע במקצת שאינה
מחמת מיתה לא שנא אם אמר כתבו ותנו לא שנא אם אמר תנו
לו לחודי' אין כותבין ונותנין לו לא שנא מחיים לא שנא לאחר מית'
ולא קנה אלא במשיכה אגב ארעא והא דאמרינן בריא שאמר כ
כתבו ותנו ומת אין כותבין ונותנין לאו למימר דמחיים כותבין ו
נותני' דהא בריא הוא ולא קני באמירה ולא בכתיבה כה"ג אלא
דבותא קמ"ל דאפי' אם מת דסור' א בהך ראמר כתבו גלי דעתיה
דבדעת שלמה מפקד ומצוה לקיים דברי המת אפי' הכי אין כותבין
דלא אמר כן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא דאתפסיה ביד ש
שליש חו"מ דאמר כתבו ותנו מנה לפלו' אבל היכא דאמר כתבו
ותנו שדיה לפלו' אפי' בריא נמי איכ' לפלוגי אי כחי' כותבין ונותנין
אי לא הדר ביה קמי דמטא שטרא לידיה דמקבל לאחר מיתה אין
כותבין ונותנין ואי קנו מיניה ואמ' להו כתבו ותנו בכל ענין כותבין
ונותנין אף לאחר מיתה ע"כ מי שמת ונמצא קשורה בו צואת
שביב מרע שאינה חלה עד לאחר מיתה או שמפור' בו מאזום אם

לא אחזור בי עד לאחר מיתה שגם בזה לא נגבר הקנין עד לאחר
מיתה שהרי כל ימיו יכול לחזור בו לא יתנוהו לזה שכתובה על
שבו ובל זמן שלא הגיע ליד המקבל כחי' הנותן לא קנה זיכה בו
לאחר כחייו בין מן היורשין בין שלא מן היורשין דכרי' ק
קיימים פירש רש"ם אם זיכה בו לאחר ואמר ליה זכה ומה
שכתוב בזה השטר אף על פי שאינה כתובה על שמו ש
שכתוב על שם ראובן ואניר לשמעון זכה במה שכתוב בה קנה
דלא גרע בשאר צוואתו שהיא ככתובה ומכורה והלאבד פי' זיכה
בה לאחר שאבד לראובן זכה בשטר זה לצורך שמעון קנה אפי'
אם ראובן הזוכה בשביל שמעון הוא ורש ולא אמרינן כיון שהוא
יורשו כאלו לא יצא מתחת ידו ויוק' דחולק מקרקעי אב' מטלטלי
לא שאין שטר למטלטלי ע"כ בתב הזמבם וכן מו שכתב שטר
ח ב על עצמו כשם אחר או כשם אחד מכניו ונתן אותו ביד שלישי
וא"ל יהא זה אצלך ולא פי' כלום או אמר לו הנח עד שאומר לך מ
בה תעשה ונת הר"י זכה בלום וכת' א"א ז"ל בתשובה על דבריו
דהיינו דווקא בשטר חוב לפי שכותבין שטר ללזה אפי' שאין מ
מלוה עמו ושכא כתב ללוות ולא לזה אבל במתנת בריא בקנין כ
בשהקנה קנה המקבל רנב

מתנת

שביב מרע בקנין במקצת שכתוב בה שדי זו א
אני נותן בחיים ובמות או מחיים ובמות כיון ש
שהזכיר בה כות יש לה דין מתנת שביב מרע שאינו קונה אלא ל
לאחר מיתה ולא הזכיר בה מחיים אלא לסימנא דחי' פי' לישב
דעתו שיחיה כחוליו זה וכתב הזמבם אב' בריא שכתב כתנה וכתב
בה מחיים ובמות הרי כתנה גמורה כיון שכתב בה מחיים ומה ש
שכתב ובמות כמי שאמ' מעתה ועד עולם מתנת שביב מרע שכתב
בכולה בקנין שאין כפודש בה כדקציר ורמי בערשי' וגם לא כ
בדמהלך על רגליו בשוקא הוא אמר שביב מרע היה רוצה ל
לחזור בו והמקבל אומר בריא היה ואינו יכול לחזור בו או שכתו'
בו כדקציר ורמי בערשי' ואין מפור' בו דאתפ' כגו מרעי' והיורש
אומר שנתרא קודם שמת ונתבטלה המתנה דמקבל אומ' שלא
נתרפא והיא ק' בת לרש"ם אם כריא הוא עליו להבי' ראיה ש"מ
היה ואם חזרה הוא על דמקבל להבי' ראיה וכן היכא שאין כפודש
בו דאתפטר כגו מרעיה כיון שכח קברו מוכיח עליו שבת מתוך
חליו ורב אלפס פסק דלעולם על המקבל להביא ראיה ולזה ה
הכנים א"א ז"ל וכן בתב הזמבם לא מצא ראיה ישבע טבועת היכת
ויפטר והקרקעי יעמוד כחוקת ונותן אבל המטלטלין כחוקת ה
המקבל מתוך שיכול לומר שלי' הם נאבן לומר שביב מרע היה כ
בשנתן לי רנב

מתנת

שביב מרע אינה קונה אלא לאחר מית' לפיכך
מוציאין ביד המקבל למזון האשה והבנות ו
ולכתובתה שהרי במיתתו נתחייבו הנכסים למזון האשה והבנות
ולכתובת' והמקבל אינו קונה אלא עד לאחר מיתה נמצא שקדמו
הם למקבל ק"ל מצוה לקיים דברי המת אפי' בברי' שצ' הוכת' ב
בד"א שנתנו ביד שלישי לשם כן אבל אם באו לידו אחר הצואה
או שהיו בידו תחלה ולא לשם כך לא שביב מרע שהודה על כל
נכסיו שהם של ראובן אלא שהם בידו בחזרה פקדון בין הורה כ
בכולה בין הודה במקצתה הוויא חזרה ואין לה דין מתנ' שביב מרע
ואינו יכול לחזור בה אם יעמוד ואם הקדיש או הפקיד נכסיו מ
מבעיא אם חוזר ולא אפשיטא והזמבם כת' שחוזר וכן הרכיב אבל
א"א זל פסק שאינו חוזר ואם כיבר כל נכסיו ונתרפא אם רביעות
בעין שלא מוציאם יכול לחזור בו ואם אינם בעין שהוציאם אינו
יכול לחזור בו

אין עליך לדרון בדין זה אלא כאשר כתבתי בתחלה שלא זכה מ
 מקבל המתנה אלא אם כן שנתקיימו התנאי והרי לא נתקיים אלא
 מזה תנאי כי על זכר ונקבה לא התנה ונתבטלה הכתב שנתן לאחיו
 וחזר הדבר לדין תורה והכל לבן שכיב מרע שצוה ואמר נבסי
 לטוביה וכו' אחר ששמו טוביה ותובע הנכסים יתנו לו ואפילו
 אם טוביה אחר שראוי להסתפק בו אין ממתנינים לו אלא ודאי זה
 שכא תחילה ידע שהיתה דעתו קרוב אליו ונתנם לו ועל כן מחדר
 לכא ואם זה שב שמו רב טוביה לא יתנו לו ואם השכיב מרע רגיל
 לקרותו בשמו יתנו לו באו כששם טוביה אם אחד מהם שכנו
 ואחד תלמיד חכם תלמיד חכם קודם וכן אם אחד מהם קרוב ו
 ואחד תלמיד חכם תלמיד חכם קודם ומסתמא דעתו קרוב יותר
 לתלמיד חכם אלא אם כן שידוע שדעתו קרוב יותר לטוביה או
 לקרובו שכן וקרו שכן קודם והאי שכן לא מידי בשכן הדר אצל
 דכמה אנשים דרים זה אצל זה ואין להם שייכות ביחוד אלא בשכן
 חבירו ורגיל עמו במשא ומתן ויא דואי קרוב מידי שאינו ראוי
 לירשו שאם ראוי לירשו הוא קוד' ולא נהיר דאדרב' כשהוא ראוי
 לירשו איכ' הוכח שפי שלא היה בדעתו עליו שלא היה צר לצות
 עליו דבלאו הכי ראוי לירשו ואם שניהם שכנים או קרובים או
 תלמי' חכם יעשו ודיינים כפי מה שגרא' להם למי שהיתה דעתו
 קרובה אליו יותר יתנו לו שכי' מרע שצוה שלא יספורוהו שומעין
 לו ואם צוה שלא יקברוהו מנבסיו אין שומעין לו להעשיר את ב
 בניו ולהטיל עצמו על הצבד אלא כופין את בניו לקבורו
 שאלה לא' ה'ראש ז'ל' דאובן עשה צואת בריא ונתן לשמעון כל
 נכסיו כמתנה לאחד מיתח חוץ מחפצי הבית שהגיה לירשו מי
 חייב ליתן ערבי קבורה שמעון או הורשק תשובה דבר ידוע אם
 אדם נותן מממונו הרבה מתנות לאחרי' ושייך מעט לירשו אפי'
 הכי חזרשין וקרוכי לידש מן התורה חייבי' כקבורתו בי מממונו
 הנשאר לו אחרי מותו חייבין כ'ד לקבורו ואם אמר אל יקבורוהו מ
 מנבסיו אין שומעין לו ששאלת על שכיב מרע שאמר תנו מ
 מנה לפלו' בני ולא ירש ומנה לפלו' בני וירש והו' לו נכסו הרבה
 היאך נדון לשון צואה זו מלשון צואה זו משמע שנתן לשני ה
 דבל זולת מנה שפירש לראשון וכמה שחזר ואמר לפלו' בני כמה
 ירש יש להסתפק שמה חזר בן הראשון ונתן לשני מנה בראש
 והשאר יחלקו בשווה תשובה אם חזרה יש כאן היה לו לומר לשני
 מנה לפלוני שני ירשו אלא מרקאמר וירש ש'ב שעמד בדבריו
 הראשונים וירש השני הכל ומה שאמר לשני מנה לפלוני שמה
 דיו בידו מאתים שחיו לשני בניו ואותן צוה לתת להם ולא היו
 בכלל ממנו ששאלת שטר צואת ש'מ העולה בערכאות של גוים
 אי רמי למקח וממכר או למתנה תשובה מתנת ש'מ בכל נכסיו א
 או אפי' במקצת ומצוה מחבת מיתה דלא בעיקנין בדבור' בעלמ
 קני ושטרא ראי' בעלמא הוא וכשר אבל מתנת ש'מ במקצ' ולא
 צוה מחמת מיתה וגם לא היה בה קנין או נקבה הכל במסירת ה
 השטר ושטרא דידהו טכפא בעלמא הוא אבל נראה דבענין הזה א
 אין רגיל לא בדיני ישראל ולא בערכאות של גוים לקנות בשטר
 לא במכר ולא במתנה דשטר קנין ודינו שטרי שכתו בו שרי מכח'
 לך ומוסר השטר ליד הלוקח או שרי נתונ' לך ומסרו ליד המקבל
 וכו' אין אנו רגילין בזמן הזה אלא מקיימן המכר באחד מהקניני'
 דשייכי בהו וכותבין השטר לראיה והלכך בולן כשרים בערכא

של גוים רבו
 אעפ' שמתנת ש'מ אינה צריכה קנין אם בקש שיקנו
 ממנו קנין אפי' בשבת וח'שכם כתבקותין אפי' בשב'
 שזה הקנין אינו צריך ומשמע מדבריו אבל אם יש נפקות' כקנין
 כגון שכותב כל נכסיו ומפרש שלא יחזור בו אף אם יעמוד שאז
 מועיל הקנין אין קנין בשבת אבל אא' ז'ל כתב ויאפילו הכי
 קנין ממנו בשבת דכיון שנתן כל נכסיו מראגת מיתה היא נותן
 ואיכ' למיחש לטרוף דעת אם לא יעשו כדבריו אבל מקצת נכסיו
 הוא נותן אין קנין ממנו בשבת דלא מחבת דאגת מיתה הוא נותן
 כיון שאינו נותן הכל וליכא למיחש לטרוף דעת דנח
 שכיב מרע שאמר יש לי מנה ביד פלוני כותבין העדים
 כך וכך צוה פלו' אע' פ שאין יודעים אם אמת הוא אומר אם לאו ל
 לפיכך כשבאין וירשו לנכות צריכים להביא ראיה וכתב ה'רמב"ד
 דוקא במחלק נכסיו לאחרים ואומר תנתן שרי שלי לפלו' ומנה
 שיש לי ביד פלו' תנתן לפלו' וכותבין העדים זכרון עדות שהיתה
 לפניו שצוה לתת מנה שיש לו ביד פלו' לפלו' שאין מעידין עליו
 גוף והלואה אלא על הצואה וכן דאית למקבל זכותיה בגוה דאי
 מודה היה אז מיתתי ראיה שקל אבל היכא דאמר מנה יש לי ביד
 פלו' ותו לא כיון דלית לירשין זכותא בגוה דוא צריכין להביא ד
 ראיה אין כותבין ע'כ' ואינו נראה לחלק אלא בכל ענין כותבין
 ש'מ שאמר מנה לפלוני כידי ואותו לא תבעו או שהקדיש נכסיו
 ואומר מנה לפלו' כידי והוא לא תבעו אפי' אם יש עליו שטר במנה
 אם אינו מקיים אין נותנין לו ואין צריך לו' אם אין לו שטר דשלא
 להשביע את בניו אמר כן אבל אם אמר תנו מנה לפלו' שיש לו ב
 כידי נותנין לו אפי' אין לו עליו שטר וכן אם תבעו והגדה נותנין
 לו אע' פ שלא אמר אתם עדי שאין אדם מסטה בשעת מיתה
 וכתב א' ה'ראש ז'ל כתשובה שאם הגדה בכתב ידו שכל הנכסין
 שחיו לו שהן של פלו' היא הודא ולא אמ' אדם עשוי שלא להשכי
 את בניו דלא אשכחן אלא בדיבור בעלמ' כגון מאן מסיק בי אלא
 פלו' אבל היכא שכתב בכתב ידו או אחר כתב והוא חתם בחתימת
 ניכרת ומקיימת כלידהא לא עביד שלא להשביע את בני ת
 תבעוהו מנה והגדה ואין שטר ביד התובע וחזרו היתומים ואמר
 פרענו כתב הרמב"ם ז'ל שאין נאמנין שהרי לא אמר להם תנו
 ומניין יודעין שהן חייבין ליתן אמר תנו ואמרו היתומים פרענו ב
 נאמנים ונשבעים היסת שנתנו וכן כתב ה'רמב"ם וה'ראב"ד כתב
 דככל ענין נאמנים לומר פרענו וכן כתב ה'ר' ישעיה וכן נראה ת
 תבעוהו והודה ואמר היתומים אחר כך אמר לנו אבינו שפרע' ב
 נאמנים אבל אם תבעוהו ואמר תנו לו ואכרו היתומים אחר כך א
 אמר לנו אבינו שפרע אין נאמנים דאם איתא דפרעיה לא הוה א
 אמר תנו ופירש ואמר לנו פרעתי שאומר שפרעו קודם שהודה
 לו אלא שלא נזכר בשעת שהודה ובכריא בה'ג אינו נאמן וכן ב
 בסיפא וחזר אמר לנו פרעתי אין נאמנים כגון שאמר שפרעו ק
 קודם אבל אם אמר שפרעו אחר כך נאמנין אבל הרמב"ם כתב אפי'
 אמר שפרעו אחר כך אין נאמנים בסיפא וכן ברישא חזר ואמר ל
 לנו פרעתי נאמנים דוקא דאמרי חזר ואמר לנו פרעתי אחר ש
 שהודה אבל אי אמרי שאמר שפרע קודם שהודה וחזרה בטעות
 הואי אע' ג דלא אמר תנו לא מהימני דאחז גופיה לא תני מדימין

דמענות ושלא ישא את דבת הרשות בידו אבל אם אמר ישא את
בפי ותנו לו ר' זון הרי זה תנאי ולא יתנו לו דמענות אם לא ישא
את הבת ש"מ שאמר יתנו לפלוני שמה ר' זון מיני והחמין קצת
מהין והפסד הוא כפי חשבון לכל אחד ואחד כפי מה שיש לו ב
ביץ ואם אמר תנו לו מדמי היין ר' זון ונמכר ונאבדו קצת מהמעו'
ההפסד גם כן לפי חשבון אבל אם אמר תנו לו ר' זון מיני בין
אם החמין קצת כהיין או נמכר ונאבדו קצת מהמעו' כל האחריו על
יורשי הבנות והמקבל נוטל ר' שלמים ואם ק' לעולם הריח
ליורשיק איזה ענין שאמר ואין נותנין לו אלא ר' זון וכן אם הוול
ההפסד ליורשים שכיב מרע שאמר תנו לפלוני בית המחזיק ק'
חביות ונמצא המחזיק ק' חביות וזכה בו כמו שהוא שכותנתו ל'
ליתנו לו כמו שהוא דנותן בעין יפה נותן שכיב מרע שאמר
תנו לבתי ת' זון לכתובה או כתובתה אם דרך אנשי המקום ל'
לכתוב שמה ק' בר' כשוכת הנדוניה אינה נוטלת אלא ר' כיון ש'
שהזכי בכתובתה רוצה לומר תנו לה שיהא השומא שלה בכתובת
ת' דהיינו ר' עורך המקום לשום שמה ר' כת' ואם אמר תנו לבתי
לנדוניה כך וכך חפצים בר' זון וחוקרו או החלו וריחו וההפסד
הוא ליתומים ונבל אלו נראה שאין חילוק בין שכיב מרע לבריא
בקנין שכיב מרע שיעזר לתת לבניו שקל בשבועתם וזם צריכים
לסלע נותנין להם כל צרכם בין שאמר תנו להם שקל בין שאמר
אל תתנו להם אלא שקל ואם אמר ואם מתו ירשו פלוני ופלוני
אחריהם בין אם אמר תנו בין אם אמר אל תתנו להן אלא שקל אין
נותנין להם אלא שקל שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני כ' תנן
בין אם אמר מנה זה בין אם אמר מנה סתם והרימה כתב דוקא ב'
במצוה מחמת מיתה שקונה באמיד או במחלק כל נכסיו להרבה
בני אדם וצוה לתת מכללן מנה לזה דדאי מסתמא מצוה מ'
מחמת מיתה אבל הכא דלא אקני אלא חד מנה בסתם לא קני ב'
באמירה דהוי מתנת שכיב מרע במקצת ובעיא קנין כמו בתנת
בריא וחבא ביה דמנה אקני ליה ואפי' בקנין לא קנה דמטבע אינו
נקנה בחליפין עד דאקני ליה אגב קרקע א"ג דמסר ממנוא ליה
שליח מחיים ע"כ ש"מ שאמר הלוואתי ופקדוני שביד פלוני לפלוני
נותנין ואין צרי' מעמד שלשתן וכן אם נתן לפלוני שטר חוב שיש
לו על פלוני אין צרי' לכתוב לו שדבריו ככתובים וכמכורים דמו
ואין הורש של הבנות יכול למחול אע"ג דבריא הבנות או המוכר
לחביריו ש"ח נחור הורש ומחלו מחול אם נתנו במתנה ש"מ אין
דורש יכול למחול אבל אם אמר ידור פלוני בבית זה או יאכל פ'
פירות דקל זה אינו כלום עד שיאמר תנו לו הבית לדור בו או
תנו לו חוקל לאכול פירותיו צוה שיתנו דקל לפלוני יש בו חצאי
דקל וגם דקלים שלמים יכולים הורשים לתת לו ב' חצאי דקלים
א"עפ שאינן טובים כמו דקל שלם ויא שאם יש לו דקל שלם ש'
שצריכין ליתן לו אחר שלם ולא נהדא לא"א זל שכיב מרע ש'
שאמר תנו ר' זון לעניים או סת' לב"ח יתנו באותה העיר שהוא
דגיל בה היה דגיל בשתיים יתנו לכל אחת ואחת מי שאמר יחלוק
פלוגי בנכסי בין הוא בריא או שכיב מרע יטול חצים אבל אם א'
אמר יטול פלוני חלק בנכסי אם הוא שכיב מרע ומחלק נכסיו ל'
לבניו נוטל חלק כאחד מן הבנים אם הוא בריא או אפילו ש"מ ו'
ואמר תנו חלק לפלוני מנכסי והשאר ינתן לפלוני שאין הבנים ח'
חולקין בנכסים לרב אלפס ולדעבם נוטל רביע ולר' נוטל חלק
אחד כל שמוא אמר תנו לו חלק כהבור חלק לחבית נוטל שמינית
כהבור ואם אמר תנו לו חלק כהבור חלק לחבית נוטל שמינית
כהבור תנו לו חלק לקדרה נוטל חלק אחד מ"ב שבו תנו לו חלק

אחד לספיח נוטל חלק אחד מ"ו שבו לרב אלפס והשנים וכן ד'
דעת ה"מבם וכתב דאין למדין משיעודין חללו לדין אחד תלוי
בכולן אין לו חלק אלא כל שמוא ולזה חסכים א"א זל שכיב מרע
שהיתה אשתו מעוברת ואמר אם תלד אשתי זכר יטול מנה ולדה
זכר יטול מנה ואם נקבה ר' חלד' נקבה תטול ר' אם זכר מנה ואם
נקבה ר' חלדה זכר ונקבה הנקבה תטול ר' והזכר מנה ופי' השכם
דאו או קאמר פי' ילדה זכר יטול מנה ואם ילדה נקבה תטול ר' ו'
ואם ילדה תאומים לא יטול כלום דשמא לא היה חפץ בלידת
תאומים מולא קאמר אם ילדה זכר ונקבה אלא אם זכר אם נקבה
משמע זה או זה ויש מפרשים שאם ילדה תאומים יטול הזכר מ'
מנה והנקבה ר' וכן פי' א"א זל בתשובה ילדה שומטו ואנורוניתם
יטול בפחות שבשניהם ואם נקרע אחרי כן ונמצא זכר יטול כפי
תנאו ולא בעינן זכר משעת לידה פי' רב אלפס הו"ל יוסף הלוי
דהא לא איירי אלא בשכיב מרע שדבריו ככתובין וכמסורין דמו
אבל לא כבריא דאפי' אם קנו מידו ק"ל אין מטבע נקבה בחליפין
ועוד דהא אסמכתא היא אם ילדה קאמר ועוד דקנין דברים ב'
בעלמא הוא דהא יטול קאמר ע"כ ואין נראה דהא אין שייך הכא
למימר אין מטבע נקנית בחליפין שאינו נקבה לו מנה במטבע
רק שמחייב עצמו ליתן לו מנה ומשעבר לזה נכסי ואסמכתא
גמי ליכא אלא נכל מתנה שחיא על תנאי שכתנה אם תעשה כך
שתהיה מתנה ואם יתקיים התנאי תתקיים המתנה ולא ידענא ל'
למה חשיב ביטול קנין דברים דמעשה גורל הוא שאולה לא"א
הריאש זל ראובן שהיתה אשתו מעוברת וצוה מחמת מיתה שאם
תלד אשתו זכר ינתן לו ב' שלישי ממנו ולאחיו השליש ואם תלד
נקבה שינתן לה שלישי ממנו ולאחיו שני שלישים וילדה
זכר ונקבה מהו הדין תשובה ראובן זה רצה להעביד טלתו מ'
בקצתה מירשו והקדים לירש וליתנה לאחיו על התנאי שפירש
שאם תלד נקבה העביד ממנה ב' שלישים ונתנו לאחיו ואם תלד
זכר העביד ממנו שלישי ונתנו לאחיו ע"פ התנאים המפורשי' אם
נתקיימו היתה המתנה שנתן לאחיו קיימת ואם נשתנה ולא נ'
נתקיים אחד מהם גתבטלה מתנה כי כל מתנה שניתנה על תנאי
שאם יזדה דבר זה אתן לפלוני כך וכך נמזן אם נתקיים והתנאי ב'
נתקיים המתנה ואם לא נתקיים והתנאי המתנה בטלה ובגורן זה
לא נתקיים אחר מחמתנאים שהתנה כי התנה על נקבה לבד ועל
זכר לבד אבל על זכר ונקב' לא התנה והע עצמ' אם ילד ב' זכרים
וכי תאמר שיתן לאחיו השליש וז' הנכסים ב' שלישי הרי לא הח'
דעתו כך ליפות כח אחיו ככח אחד מבניו אלא אם נאחה לחלוק
הבמזן לפי הצוואה היית צרי' לחלוק לה' חלקים לאחיו חלק אחד
ולזכרים לכל אחד ב' חלקים ואף היה לכל אחד מח' זכרים שני
חלקים כאחיו בערך הצוואה וכן אם ילדה ב' נקבות לא היה דעתו
לגרע כח הנקבות כל כך שיטול אחיו ב' שלישים וב' נקבות שלי'
אלא לפי ערך הצוואה יתחלק הבמזן לר' חלקים ונתנו לכל בת
חלק אחד ולאחיו ב' חלקים ונמצא לאחיו פי' שנים כאחת מחבנ'
בערך הצוואה וכן בזט' ונקבה יתחלק הבמזן לר' חלקים ויטול ח'
הזכר ר' חלקים ואחיו ב' חלקים והנקבה חלק אחד הרי נוטל הזכ'
פי' שנים כאחיו ואחיו פי' שנים בנקבה בערך הצוואה אלא שאי א'
איפשר לומר כן כי למה יפסיד הזכר ויגרע מחלקו בשביל נקבה
שנוטל' עמו והוא לא פיר' בתנאו אם תלד זכר בכח יהיה דיי' אלא
הניח דיי' על דין תורה ואין הנקב' מנרעת כח הזכר כוד' תורה כי
דבל שלו וכן בשני זכרים למה חלק כל זכר יגרע בשביל זכר ש'
שנוטל' עמו ודי' לא התנה אביהם כן וכן בנקבות נמי ודי'

בשטר זמן צריך מהיום ואעג דכתיב ביה מהיום לא קניאלא
מע דנא דמטא שטר לידיה וא' הראש זל כתב כסברא ראשונה
כתב עוד הרמה הא דאמרינן זמנו של שטר מוכי עליו הינו דוק'
בכות נכסיו לאחר מותו אבל הכותב נכסיו לאחר או לכני לאח
שלשים יום לא דהא לא מקני ליה לאחר ש
ל' יום וכיון שמת תוך ל' יום נפלו נכסים קמי יחמי וזהקנאה ו
דלאחר ל' יום לאו כלום היא אעג דכתיב ביה זמנא לא אמרינן ז
זמנו של שטר מוכיח עליו דבשלמא הכותב נכסיו לאחר מותו
כיון שהמיתה מבררת הזמן מה צריך לכתוב שום זמן בשטר על
כרוח להקיות לו מאותו הזמן אבל היכא דצרי לברר הזמן בשטר
הני שלשים יום מאימתי מתחילים אין לומר זמנו של שטר מ' כי
עליו וה' אם מת מקבל בתוך ל' יום לא קני מקבל בקבר להנחיל
ליורשו וה' היכא דאקנינהו נוחן לנכס' לאהדיני בני בני כחר'
קנה וכלהו לא אמרן אלא בשטר שאין בו קניז אבל בשטר שיש בו
קנין מעידן דקנו מיניה גמר ומשעביד נפשי ולא בעי מהיו' רנט
הרואה את האבדה חייב לטפל בה להשיבה לבעליה
שנ' השב תשיבם ואם נוטלה על מנת לגזול'
ועדין לא נתיאשו ממנה הבעלים עובר משום השב תשיבם וכישו
לא תגזול ומשם לא תוכל להתעלם ואפי' אם יחזירנה אחר כך כ
בבר עבר משום לא תוכל להתעלם נוטלה לפני יאוש על דעת
להחזירה ולאחר יאוש נתכוון לגזולה אינו עובר אלא משום השב
תשיבם המתין עד אחר יאוש ונטלה אינו עובר א' א משום לא
תוכל להתעלם כד' שהוא במקום שחייב להשיב משם ובמקום
שראי להכתפק בה באבדה ושתה בענין שמוכחה שהיא אבדה
ושלא תהיה מז עת יהיה בה שוה פרוט' וסימן בגיפה או במקומה
ושהיה בטפל בה אם היתה שלו ושתהיה של מי שחייב להשיב א
אבדתו אבל אם חסר אחר מאלו אינו חייב בהשבחה כיצד המוצ
מציאה במקום שישראל מציין שם חייב להחזיר שלא נתיאשו ב
בעליהן שיחזרו אולי ימצאה ישראל ויחזור ל' ואפילו אם ה
העיר מחצה גנים ומחצה ישראל או אפילו רוכה גנים והוא
מצאה במקום שרוב העוברים שם ישראל חייב להחזיר אבל אם
רוכ העיר גנים או אפי' רוב העיר ישראל ומצאה במקום שרוב ה
העוברים שם גנים אינו חייב אפי' אם יוע שמישראל נפלה ריש בה
סימן שודאי נתיאשו הבעלים וכגון שהוא מדברים שיש לחלות
שנודע מיד בנפילתו כאשר יתכאר לקנין לפיכך דבוצא חבית
של יין בעיר שרובה גנים תולין אותה בשל גוי וה' ין אסור בהנאה
והקנקן מותר ואם באישראל ונתן בה סימן אז דאי של ישראל ה
היא ונתיאש בכנה ומותר בשתייה למוצאו אם היא רשיכה מצא
חבית צפה בכנה בעיר שרובה גנים אסורים ובעיר שרוב ישראל
מותר אפי' מצא קרוב לביה הגוי ונודות של יין הומצאים במקום
שרוב מוכרי יין ישראל גדולים מותרים קטנים אסורים ואם יש
קטני' וגדולים ביחד הכל מותר ואע"פ שכן הדין אינו חייב להחזיר
במקום שרוב גנים מצוין שם מ' מ' טוב וישר הוא לעשות לפנים
משורת הדין להחזיר לבי שנותן בו סימן אע"פ שרוב גנים מצוין
שם במקום שרובן גנים ורוב שכנים ישראל כשר הנמצא שם ש
שח טה מותר והוא של מוצאו דכיון דרובן גנים נתיאשו הבעלי'
אבל עוף שהטף כשר וי' שליכו למקום אחר אפי' אם רובן ישראל
הוא של מוצאו שודאי נתיאשו בעליו המציל מן הארי ומן הרוב
חוטו של ים ומשלוליהו של נהר הרי אלו שלו אפי' שהבעל עומ'
שם ועומד הרי הוא בעצמו על ביתו שנפל ב' דא שאין מכשולות ב

בנהר להעמיד דבר הצף בו אכל אם יש כנהר מכשולות אם נפל
ב דבר שיש בו סימן סתמא לא הוי יאוש נפלו בנקורותיו ועציו
שהוא דבר שאין בו סימן שיחזירם על ידן אם הבעלים מרדפים
אחריהם אז הוי היכחה שהן שלהן ומחזיר להם והוא שיחזיר בענין
שאם עומדים שם הבעלים ורואים ששטף היו יכולים להציל מיד
נמצא שודאי לא נתיאשו או אפי' אם אינן שם בששטף וכא אחר
והצילו לא זכה אפי' נתיאשו אחר כך כיון שלא היה ראוי
להתיאש ואם הוא בענין שלא היו הבעלים יכולים ל
להציל מיד ממקום ששטף אלא עד שילך לברחוקושים
לא יועיל מה שיכול להציל כי גטרם ה' יעו שכה שמא תבא הקור'
שכה ולא ידעו אנשי המקום ההוא שהיא שלו שיחזירו לו בשביל
רדיפתו אחריו וראוי שינתיאשו אם עבדו שם כששטף ונתיאשו
שלא רדפו אחריו הוי יאוש ואם סתמ' הא שלא ידענו אם ותיאש
או לא לא הוי יאוש ו ה' שעושין בו שכר אנשי נפש לצוד בו דגים
ופועלים ישראל רגלין לעשות ולתקנו כשיתקלקל המוצא בו מ
בוצאה חייב להכריז דתלינן בישראל ולא נתיאשו הבעלים כיון
שפועלים ישראל רגלין לתקנו וכן כל כ' צא זה אע"פ שה' א
הדרים במקום גנים אם יש צד לתלות בישראל תלינן רס
המוצא בגל או בכותל יסין שאין זוכרין בו כנאו ולא
היה מימות העלם בחזקת זה שדר בו עתה ו
ובחזקת אבותיו הרי הוא שלו והוא שהעל' חלודה שניכר שארץ
ל' הימים שם ואפי' שהיה הכותל של זה שנים רבות ואיפשר ש
שהעלה חלודה מאותו זמן אפי' הכי היא של מוצאו וכרב הרמב"ם
זל והוא שימצאה מטה כטה דרך דכטמוניות הישנות אבל אם
כראי הרברים שהוא בטמון חדש אפי' אם נסחפק לו דבר לא ינע
בו שם מונח שה' ע"כ וכותל חדש שידו שאבותיו של זה שהו עתה
דר בו כנאוהו ולא יצא מרשותם מצ' א' הנמצ' בו כחציו לחוף ה'
של מוצאו אפי' יש בו סימן והוא שהעלה חלודה שודאי נתיאשו
בעליו כמנו כיון שארץ לו שם הימים מוצאו ולפנים של בעל ה
הבית אפי' אם העלה חלודה ואם הוא בכלל כל הכותל חולקין ו
ואפי' אם הכותל משופץ ולא אבדינן במקום הנבנה הוא נחלול ל
למקום השפל ב' ד' כמוכין או בנכנא שאין להיכח מאייה
מקום בא שם אבל סכין או כיס הוא מוכיח על עצמו באיזה
מקום בא שאם בית יד הסכין ורצועות הכיס לכר ודאי כחוף בא
שם והוא של מוצאו ואפילו כחציו ולפנים ואם הם לצד פנים הם
של בעל הבית אפי' כחציו ולחוף כתב הר"ם בכ"ז דא דבחיציו ו
ולפנים של נה' דווקא שהוא טוען שהוא שלו או שהוא מורש ש
שאנן טיענין לו שמא של אביו הוא אבל אם הוא מודה שה' כיצא'
הרי היא של מוצאו המשכיר ביתו לאחרים מציאה הנמצאת
בו היא של הדר בו באחר נה אפי' אין נותן בה סימן ואם האדרן ג
גוי דרי היא של מוצאה וכן אם היו דרים בה ב' גנים וישראל ביד
שאנו תולין אותה כריב' שאלה לאא זל ששאלח ראובן הדר עם
שמעון בביתו ומעלה לו שכר וקנה ראובן מציאה בתוך הבית של
ביהודא של שמעון או של ראובן נראה לי כיון דמעלה לו שכר
שכירות ליוכיה ממכר הוי כמו ד' צר דשוחפין ואב' היה עבי שבור
או נחלות שלא פרחו כנכס' לבית היו זוכין בהן שניהם כי חצרים
היה קונה להם והוי כשנים שהוביחו דמציאה אבל אם היה אחר
בהם בו מציאה מגנב אין זה דבר הפקר דשייך ביה חציו קנה ל
להו ואין יחצר זוכה בה לפיכך היא של הקונה אותה מיד דונב
המוצא בחנות בין התכה לחנוני הרי היא של החנוני וכשאר
כל החנות

למיהדר ביה ולא אמרינן כגו דאי בעי אמר פרעתי כתר הכי
נאמן כי אמר נכי הודאה בטעות הואי כהימן כיון דאודי קימא לן
הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ובמקום עדים לא אמרינן מה לי
לשקר וה' מדאיכא סהדי דשמיעי לאכוחון דאמר כנה לפלו' כיד
וליכא סהדי וחזר ואב' פרעתי אלא אנהו אמרי חזר ואמר פרעתי
אבל כי ליכא סהדי לא בקמייתא ולא כבתרייתא נאמני כמינו דאי
בעי אמרי לא אמר לנו ולא מידי ולא פכעיא אי חזרי ואמרי אמר
לנו פרעתי דנאמני כיון דליכא סהדי אלא אפי' אמרי אמר לנו
עיינתי בחשבונתי ולא פש לי נכאי ולא מידי מחימן דמחכני אינהו
עליה ואין כאן מה לי לשקר במקום עדים כיון דלא אמר בפני ע
עדים מעיקרא ואי איכא סהדי דשמיעי דאמר כנה לפלו' כיד וחז'
ואמר בפניהם פרעתי אם יש שהות בין חזאתו ובין שאמר
פרעתי שהיה יכול לפורעו בענין שלא ידעו בו אלו העדים לא
מיבעיא אם חזר ואמר פרעתי דמחימן דמלוה על פה הוא ואפילו
המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים וכ' ש' הודאת
גרידתא אלא אפי' אמר פרעתי סתמא וליכא לברורי אי חזרתי ו
ופרעתי קאמר אי עיינתי בחשבונתי ולא פש ליה נכאי ולא מידי ק
קאמר אפי' הכי מדחמן דאימור חזרתי ופרעתי אחר והודא קאמר
ומספק אוקי ממונא בחזקת מריה ע"כ שאלה לא אהוראש זל
ראובן צוה מחמת מיתה ליתן בנה לשמעון ומה ומכרו הידרשים
כל הנכסים שלא מצא שמעון לגבות את שלו' תשובה נתנה
בהלקוחות ואין חזרשין נאמנים לומר נחננו לו כיון ששטר ה
הצואה יצא מתחת ידו ולא הישינן נבי לקבניא שמה נתנו לו ו
ועושינן קבניא לחוציא מיד הלקוחות כיון שכתב הצואה בידו אב'
אם אין כת' הצואה בידו נאמני להם נתנו לו וחדשינן נבי לקבניא
ראובן שהשמן אביו מעו' ואם של פלו' או של הקד' אם אס' במותר
דבריו בלשון צואה דבריו קימי' ואם במעדי' שלא יחזקוהו בעשי
אין צריכי' לקיים דבריו ובן אס' בא אחד ואם ראיתי שהשמן אביחן
מעו' ואמר של פלוני או של הקדש הן אס' הם שמונים במקום ש
שהמניד זה יכול לישלם וליתנם נאמן במינו שאם היה נושלים ו
ונותנן ואם לאו אינו נאמן היה פקדון כיד אביהם ואינם יודעים
אנה הביחו ואמר להם בחלומי כן וכך הוא וכמקום פלוני הוא ו
זהו לנו ומצאו במקום שאמר להם וכמנין שאמר להם זה היה מ
מעשה ואמרו חכמי דברי חלומי לא מעלין ולא מורדין דגו
שנתן מתנת ש"מ אינו קונה דמתנת ש"מ כירושה ש'
שיח רבנן ובשם שאין הגר בתורת ירושה כן אינו

בתורת ש"מ וכתב רב אלפס בשם רב האי הגי' מילי בנותן לבני
או למי שראוי לירשו אבל לאחר קונה וכן כתב הרמבם זל ולא
נחדא לאא ה'אש זל אלא אין חילוק בין בנו לאחר ובן השיג עליו
ה'אבד אבל אם הודה שנכסיו לבנו הריא הודאה כדמפרש לעיל
כתב הרמבם זל ש"מ שצוה לתת מתנה לעובד עו' אין שומעין לו
שזה כמו שצוה לעבד עבדה מנכסיו אבל אם הוד' לו נותנין לו
אמר עשה לפלוני עבדי בן חורין כופין הורשין ומשחררים אותו
שעבד חייב במצות אמ' פלוני שפחתי יעשה לה קירת רוח עושיק
לה ואינה עובדת עבדה אלא עבד' שדא רוצ' בה מכל העבודות
חידועי לעבדי באותו מקום עב' ורשי פי' שכופין אותו לשחררה
וכן כת' א"א זל ואם אמ' אל ישתעבדו בה אין כופין אותם לשחרר'
רק שלא יטריחוהו במלאכות כבודות שאלה לא זל גיורת ש'
שנתנה בבסיה בצואת ש"מ לשמעון וראובן דר בבית הגיורת ב

בשכרות כמו חרש אחר פטירת' החזיק ראובן בבית בתורת יכסי
הגר שהן הפקר ומקבל מתנה בא מבח מתנתו יראה לי שראובן ז'
זכה בבית מן הפקר שכמתנה אין בה כבש שאין בה כה ליתן א'
אחר מיתה כמו שאין לה כה להוריש וגם מצוה לקיים דברי הפ'
לא שייך בגר כיון שאינו כר ירושה אין צריך לקיים דבריו
ואפילו אם תמצא לומר מצוה לקיים דברי המת ת
תלוי כירוש' ושייך נמי בגר א"ה לא אמרינן הכא מצוה לקיים דברי
המת ולא אמרינן לו' אלא כממון שהושלש תחילה ביד אדם לשם
כן אבל אם לא הושלש בידו לשם כך לא ושאלת שאמר הגיורת
בצואתה נכסי לשמעון ועוד אמרה כך וכך יתן שמעון ליתומת
פלוגי' ועתה שוען שמעון אם חזקה שהחזיק ראובן בבית קיימת
כבר זכיתי אני בנכסים שהחזקתי בהן ואיני רוצה לקיים צואתה
שאמר ליתן ליתומה אין יצוין עם שמעון מאחר שהיה אפי' שדופא
של היתומה לשמור ממנה ומה כ' ונתן לזכות כמה שצוה הגיורת
כדי ליתן לה אלא שעתה נתחדש אצלו דבר נודע לו שאין ב'
בצואתה כלום ורוצה לחזור במה שכבר זכה ליתומה אינו יכול ל'
לחזור דק' המגביה מציאא לחבירו קנה חבירו ואינו יכול לומר
אני ביונתי לזכות לה במתנה שנתנה לה וזו היא אינה כלום ומן א'
ההפקר לא ביונתי לזכות בה ונמצא שלא זכתה היתומה מעולם
לא מילת' היא שהרי מ' מ' כיון דזכות לה חזשאל לה כחור ושותו'
שיחה לה אם לא תוכל לזכות מבח המתנה תזכ' מבח הפק' דגו

הכותב

בבסי' לבנו הגוף כהיום והפירות לאחר מיתה
האב תולש הפירות כל ימי חייו ואוכל ומאכל'
לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש בשמט אפי' תלוש קודם שהגי'
זמנו לתלוש או שהגיע זמנו לתלוש אפי' הוא מלוכר חשוב ב'
כתלוש וכן של יורשין אבל המלוכר שלא הגיע זמנו עדיין לתלו'
הוא של בן המקבל המתנה בר' א' בנותן לבנו לפי שרעתו של אד'
קדוהו אצל בנו אבל אם נתן לבנו או שמכר בן המקבל המתנת
כח לבנו אפי' במלוכרים שלא הגיעו זמנן ליתלוש אין לבנו ת'
המקבל או לכא' מבח הבן כלום אלא הן של היורשין ושמן במח
הן שוין עתה וכן יתן המקב' ליורשי הגותן או יחוס בשד' לירשי
הגותן עד שיגמרו האב אינו יכול למכור הגוף והבן אינו יכול
למכור הפירות מעכשיו מכר האב הפירות מכורין עד שימות ו'
וכשימות האב הולך הבן וימצא מולקוח כדרך שהיה עושה אם
לא מכר האב ואפי' אם נתן הבן בחיי האב יורשין עובדין במקומו
לירש מתנתו מכר הבן אין ללוקח כלום עד שימות האב וכשימול'

הגותן

האב יקח הלוקח הכל אפי' מת הבן כתב הרמבם זל מתנת בריא
שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה דרי זו כמתנת ש"מ שאינה קונה
אלא לאחר מיתה שמשמע אע"פ שקונה הגוף מוחים אינו זוכה בו
לאכול הפירות עד לאחר מיתה ע"כ לפיכך הגוף קונה מיד ואינו
יכול לחזור בו ופירות לאחר מיתה ואם כתב לו כהיום אם לא א'
אחזור בי עד לאחר מיתה ודאי הוא לגמרי כמתנת ש"מ ויכול ל'
לחזור בו כל ימי חייו אף כן הגוף רנח
מתנה לחבירו וכתב שדי נתונה לך לאח' מיתה
אם יש בשטר זמן שפירש בו הזמן אע"פ שלא ב'
נתן לו כהיום ולאחר מיתה קנה את הגוף מיד ואין הגותן יכול ל'
לחזור בו שזמנו של שטר מוכיח עליו שמהיום נתן לך כיון שפיר'
בו הזמן אפי' אין קבין בשטר וכן אם יש בו קבין קונה הגוף מיד א'
אפי' אין בו זמן כיון שהוא בקבין קונה מיד כשהגיע השטר לידו ו'
וה'מה כתב דוקא דכתיב ביה זמן אבל אם אין

שהוא אלא פרוטה דרי הוא שלו דלא תלין דשנים מחלו לאחד
לפיכך לא יחזיר אם שותפין הן ואין בו שיה פרוטה לכל אחו ואם
אין שותפין הן מייאשין אין המוצא מציאה חיי להכריז אלא בדבר
שיש בו סימן בגופו או שראוי לתן סימן במקומו כגון שיכריז א
אברה פלונית מוצאתי וזה יאמר במקום פלוני מוצאתי או יתן סימן
בקשריו או כמניניו דבין שיש בו סימן לא נתיאשו הבעלים ש
שאומרי אתן סימן ואקחנו אבל אם אין בו סימן בגופו ולא במקומו
כגון שניכר שלא הונח שם בכוננה אלא דרך נפילה בא שם אם
הוא דבר שיש לתלות שבעליו הרגישו בו מיד כשנפל מפגו או
מחמת כובדו או מחמת חשיבותו ותמיד היה ממשמש בו ומרגיש
כשנפל הרי הוא של מוצאו שהרי נתיאש מיד כשידע שנפל כ
בין שאין בו סימן ובא לידו כהיתר כיון שנתיאשו בעליו ואם לא
צריך להחזיר אע"פ שנתיאש אחר כך כיון שבא לידו קודם י
יאוש ואין צריך לומר אם הדברים מוכיחין שלא נתיאשו הבעלי
שצריך להחזיר כגון הרואה חפץ שנפל משני שודאי אינו מתיא
שאומר אין כאן אחר אל"ה ודאי היא נטלה והיום או למחר אתפוש
משלו כגדו ואפי' שרואה שנפל מג' דאיכא למימר ודאי מתיאש
שאומר למי מהם אתבע כל אחד ואחד מהם יאמר חברי לקחה א
אפי' הכי חייב להחזיר דאיכא למימר שלשתן הן שותפין באותו ח
חפץ ואין אחד מהם חושד לחבירו ולא מייאשי וצריך להחזיר
אפי' אם אין בו סימן שאם ראה מבי נפל יחזירו לו ואם לא ראה
ממי מהן נפל אם יש בו סימן יכריז כינחם נאם אין בו סימן יהא ב
בידו עד שיבא אלהו זכור לטוב ואפי' אינו שוה אלא בפרוטות כ
כדפרישי לעיל בד"א בסתם אבל אם ידע שנת יאשו הבעלים כגו
שאמר ווי לחסרון כים אפי' אם יש בו סימן הוא של מוצאו וכן ה
המוצא דבר שמוכח בו שזמן רב נאבד מבעליו שנתיאשו ה
הבעלים הוא של מוצאו אפי' יש סימן בגופו או במקומו לפיכך ה
המוצא מעות מפוררים ועגולי רביליה וכברות של נחתום ומחרוז
של דגים שאין בהן סימן לא בקשרם ולא במנינם וחתוכות של
בשר שאין בהן סימן ולשונות של ארגמן וגיו צמר שאינן צבועים
ואניצי פשתן הרי אלו שלו שבכל אלו הרגישו הבעלים בנפילתם
מעות אדם ממשמש בכיסו כל שעה וכן לשונות דארגמן חשיבי
ועיגולי רביליה וכברות וכחרוזי מידי דמיכל הוא וחשוב וממשמ'
כגו וגיו צמר ואניצי פשתן מחמת כובדן כרגיש בנפילתן וכיון
שאין בהם סימן מתיאש מיד שגם במקומן אין סימן שלכל אלו א
אין דרך להניח ע"ג קרקע ודרך נפילה באו שם ואין ידוע מקום
הימנם זל כתב מוצא פירות מפוררות דרך הנחתן לא יגע בהן ד
דרך נפולתן הרי הי שלו ולא נהירא דכגמרא מוקי לבתני רמיצא
פירות הריהון שלו במבנשתא דבי דדי שמדעת הונחו שם
ונתיאשו הבעלים כדפרישנא לעיל במקב בארבע אמות הא לאו
דבי אסורים מפני שלא ידעו הבעלים שנפלו שיתיאשו מהם ו
ודאי אם דרך נפילתן מוצא שם וידוע שנתיאשו בעלים מותרים
אבל סתמא לא אבל המוצא כהיות של בעל הכית גיד צמר צבועי
וחתיכות בשר או דג שיש בו סימן או כל דבר שיש בו סימן ח
חייב להחזיר והמוצא חביות של יין ושמן וגרונרות ותבוא קוד'
שיפתחו והאצרות חייב להחזיר שיש סימן ברשימתן אבל לאחר
שנפתחו האצרות אין בהן סימן ואין חייב להחזיר ועוד אפי' אם י
יתן בהן הבעל הכית סימן אינו מועיל שמה מכרו והוא מבי' הסימ
שבו ופי' דיוקא במלאים שכל מדתם שוות אבל אם הם חסרות
יש בהן סימן במדה שבהן מצ' צבורי פירות חייב להחזיר שודאי
חונחו שם ומקומן הו' סימן אע"פ שהוא ברשות הרבים שיצנן מ

מתגלגלים ברגלי בני אדם וכן אם מצא ג' מטבעות זו על גב זו
עשוין כמגדל התחתון רחב מהאמצעי והאמצעי רחב מהעליון
שודאי כך הונחו שם ויכריז מטבעות מוצאתי וזה יאכר ג' הן ואי
צריך לומר שעשוין כמגדל וכן המוצא אחד מבאן ואחד מכאן ו
ואחד על גביהן או בסולם רובו של אמצעי עג תחתון ורובו של ע
עליון על גבי אמצעי אבל מצא ב אפי' עשוין כמגדל או אפי' ג'
ואינן כמגדל אלא מונחי זה על גב זה וכולן שוין ברוח או שלחיים
משלחפי פ' מקצתו של זה על גב זה ומקצתו של זה על גב קרק
הרי הן שלו ואם מצאן כשיר פ' מוטלין בעוג' או כשו' כאור' זה אצ
זה או כחצובה פ' בשלש רגלי קנקן מבעיא ולא אפשיטא וכתב
הרמבם זל דלא ישול וא"א זל כתב נוטל ומכריז בד"א שבחזירין מ
מטבע בסימן בסימני מקום אבל אם אין לו סימן במקום אלא ב
בגופו אפי' אמר רשומה בחותם מלך פלו' או אפי' שמו כתוב עלי'
אין מחזירין לו לפי שניתן להוצאה ושמה הוציאה ומאחר נפלה ר
ראה שנפל סלע מחבירו כין החולו או בתוך עפר מותר לו ליקח
שודאי נתיאש אפי' ראוהו שכבר החול או העפר ככברה לחפשו
שודאי נתיאש ומה שכבר החול או העפר אין כונתו
על הסלע אלא שחושש אולי אביצ שלי או סלע אחר שנפ מאחרי
מצא עמודים קטנים ברשות היחיד כגו שדה זרועה אם ניכר ש
שדרך נפילה באו שם הרי הן שלו מפני שאין בהן סימן ואם דרך
הנחה חייב להכריז שמקומן סימן אבל מצאן ברשות הרבים הרי
הן שלו מפני שכתגלגלים ברגלי בני אדם ואין מקומן סימן אבל
עמודים גדולים שאין מתגלגלין אפי' מצאן ברשות הרבים חייב ל
להכריז שמקומן סימן ובקום שהכל רגילין לתן שם כגון חבית כ
בשפת הנהר אינו סימן שהכל פורקים חביותיהם שם כל
דבר שיש בו סימן אפילו הוא ברשות הרבים שהוא נדרס
ברגלי בני אדם חשוב סימן וסימן הבא מאליו כגון כתר שיש בו מ
מעות וע' ול שיש בו חרס שאין דרך ליתנם בתוכן אלא מאליו כ
נפל לתוכן קסבר ר' יהודה דהוי סימן לפי שפעמים יתן אל לבו
לזכור שהוא כתוכו ואומר אותו לסימן ולפיכך חייב להכריז ודכנן
סבידי לא הוי סימן וה' רבם זל כתב דהוי סימן ואינו יודע
למה פסק כר' יהודה וא"א הראש זל פסק כחכמים
המכין משקל הדבר או מדתו או קשריו או מנינו בבקום שאין ר
רגילין לעשות כל הקשרים והמנינים בשוה הוי סימן לפיכך ה
המוצא מחטין וצינורות ומסמרים אם מצאן אחד אחד הרי הן
שלו שהדי אין בהן סימן ואפי' הרבה מחטין בנת אחת הן שלו ש
שאין מניין סימן לפי שרגילין לעשות כל הכדי' מנין שוה אבל אם
מצא שני כדין יכריז ואמר מחטין מוצאתי וזה יאמ' כ' בדין דן וכן
אם מצא מחטין הרבה בלא בדי יכריז וזה יתן סימן במנינם ח
חתוכות בשר שאומר שהיא מין הצואר או מין הירך אינו סימן אבל
כשנותן סימן בחיתוכה הוי סימן הלוקח פירות מחבירו או
שגנרם לז' חביר ומצא בה מעות אם צדודים הן חייב להכריז ש
שהקשר סימן ואם הם מפוררים הרי הן שלו כ' דא בלוקח מתגר ל
לפי שלוקח מאנשים הרבה ואינו יודע משל מי והבעלי מתיאשו
וכן הדין כשהתגר בעצמו מצאן שהן שלו והוא ששהו בידו בכדי
שיוכל לערבם עם פירותי אבל אם לקח מבעל הבית חיי להחזיר'
לו והוא שרשם ב"ה בעצמו או על ידי עבדיו ושפחותיו הכנענים
אבל רשם ע"י פועלים אין צרי' להחזיר דשכא משל פועלין הו' ס
מצא חמור ואוכף עליו הנותן סימנים באוכף מחזירין לו גם החמו
וכן כלי ופירות בתוכו וכים ומעות בתוכו מחזירין הפירות אגב
תכלי וחמעות אגב הביס אפי' אם אין בולן בתוכו אלא מקצתן ו
ומקצתן על גבי קרקע אבל אם אין

הרי היא של מוצאו ופירשי דוקא שאין בה סימן אבל די פ' אפי' שיש בה סימן וכן כתב א"א הראש ז"ל המוצא מעות בין כסא ל לשולחני הרי הם של שולחני והנמצא אפי' על השלחן הוא של מוצאו ואין צ"ל לפני השלחן לצד חוץ והרמבם ז"ל כתב דכחנ' ג"כ הנמצא על התיבה הוא של מוצאו ואינו נראה כן מתוך הגמרא אלא הוא של החנוני וטעמו שדרך הבאים להחליף ליתן מעותיה על השלחן מה שאין כן בחנות שאין דרך הבאים ליקנות ליתן חפציהם על התבה המוצא קציעות בדרך הרי הן שלראפי אם מוצאו אצל שדה שיש בו קציעות שהרבר מראה שהן ממנו וכן ה המוצא תאנים אפי' תחת התאינה הנטוה על אם הדרך וכודאי ש שמכנו נפלו אפי' הכי מותרים שהבעלים כתיאשי מהן לפי שמיד בנפילתם נמאסין אבל בה"ג בתיבי ובהרובים אסורים וכן תמרים שהרוח משיר אותם מותרים שהבעלין מתייאשין מהן ואם יש הוכחה שלא נתיאשו כגון שהקפדו מקום האילין גדר או שתקנו המקום שנפלו שם הרי אלו אסורות שהרי גילך דעתן שלא נתתיאשו מהן המוצא במקום הגורן שדשו התבואות קב חטיין מ מפוזר בד' אמות על ד' אמות או יותר הרי הם שלו מפני שטורח על הבעלים כאספס ומתיאשים מהן אבל אם הקב מפוזר בפחות מד' אמו או יותר על קב בד' אמו לא יגע בהן עד שיבאו בעליהם ויטלו וחיצי קב חטי' בפוזר בב' אמו או קכיס בח' אמו או קב תמרים או רמונים בד' אמות כבעי אי שרי ליתלן או לא ולא אפשטיא ו ואסירי המוצא גזולות בדרך אם אין שובך קרוב להן בתוך ג' אמות הרי הן שלו ואם כוצאן תוך ג' אמה לשובך הרי הן של בעל השובך ואם כוצאן בשביל של ברמים אפי' הן חוץ כנ לשובך הן של בעל השובך ואם נמצא בין שני שובכין לכל אחד מהם תוך ג' או אפי' ח חוץ לב' ככל אחד ואחד ומצאן בשביל של כרמים נותנן למו שהן קרובים לו יותר מחצה על כחצה יחלוקו כד' בשיוני השובכין ש שוים במנינם אבל אם יוני אחד רבים הולכין אחד הרוב אפי' הוא רחוק וכל זה לא מיירי אלא בשוה מדדים פי שאין יכולין לפרוח אב' אם יכולין לפרו' בכל ענין הן של מוצאו המוצא דב' במקו' המשתמ' כגון קרדו או טלי' בצ' גדר בין אם ידוע אם בעליו הניח' שם או שהוא ספק אם הניחו' שם אם לא הרי זה לא יגע בו אפי' אם אין בו סימן ואין צ"ל אם יש בו סימן שאין זה אבידה שכתחייב ב בהשבת' כיון שהניח' שם מדע' ואם נטלן להוליכ' לביתו לא יחזירנו' למקומן דשמא בעוד שהוליכ' לביתו באו הבעל' ו חפשו ולא מ מוצאו וכיון שלא מוצאו לא יבאו עוד בשבילו אלא יכריזו ויתנו ח הבעלים סימן כגוף האבידה או במקום ובמקום שאינו משתמר א כלל אפי' אם ודאי הניח שם אם אין בי סימן הרי הוא של מוצאו ב כמו בריכות קטנות ביה שאין בהן סימן לפי שמתגלגלים ברגלי בני אדם ומתחילה הניחום בעליהן שם להקל כמשאם ושכחום שמה ונתיאשו כיון שאין בהן סימן לא כחפץ ולא במקום ואם יש בהן סימן נוטל ומכריז ובמקום שמשתמר קצת פגון שבילים ש שבשרות בין אם ידוע שהבעלים הניחום שם בין אם הוא ספק אם יש בו סימן בין בגופו בין במקום נוטל ומכריז כיון שאינו נשמר שם היטב ואם אין סימן בגופו אם הוא דבר שבשנתגל שחונה שם יש סימן במקום כגון אלומות גדולות שאין מתגלגלים ברגלי בני אדם וג' בטבעות עשויים כמגדלים נוטל ומכריז ואם גם במקום אין סימן כגון אלומות קטנות שמתגלגלין או גזולות מדדין דאיכא למימר שמא נדדו שם לא ישול דאיכא למימר שמא חונח שם ו יבאו ויקחו של הם ואם ישלינו יפסירנו לבע' לית שהדי אין בו ס

סימן ואם נטלו אפי' כידו ולא חזירו מבקומו כבר נתחייב בהשבת מועליא ולא יחזרנו למקומו אל' יהא מונ' עד שיבא אל' הו' וה' מנס כתב אם נטלו הוא שלו ולא נהירא המוצא באשפא כלים מכוסים גדולים לא יגע בהן שמדעת וזמננו שם כ' דא באשפה שאינה ע עשויה להפנות כלל אבל אם נהחילה עשויה להפנות המטמין בה דבר אבידה מדעת היא והרי היא של מוצאה ואם מתחלה ל לא היתה עשויה לפנות ונמלכו עליה לפנותה גוט' ומכריז כ' דא בכלים גדולים אכל בכלים קטנים בכל ענין שתהא האשפה שהן נמצא' בה נוטל ומכריז שאיפשר שהושלכו שם ע' יוכל שבכרו הבית רסא **המוצא** דבר שניכר שאינו אבוד מבעליו כגון שלית בצד הגדר ופרח וחמור רועים בדרך אפי' כמה ימים זה אחר זה אין צריך לטפל ב בהן אב' אם כוצאן בליל או חמור וכליו הפוכין וטל' באסטרט' אז ודאי הוי אבידה וצריך להחזירם לבעלים מצא הפרה והחמור ר רועים בדרך בבקר השבם או כמוך לפנית ערכ ג' ימים זה אחר ז זה הוי אבידה פחות מבן לא הוי אבידה ודוקא רועה בדרך הוא דלא הוי אבידה אבל אם רצה בדרך אם אל המרכב פניה הוי אביד' ואם פניה לעיר לא הוי אבידה ואם היא רועה בין הכרמים אם ה הכרם של ישראל חייב להוציא מהם משום אבידת בעל הכרם שלא תפסידנו וכיון שהוציאה משם אנקטה ניגרי ברייתא וחייב להחזיר' ואם הכרם של גוי אם ה א במקום שהורגים בהמה המוק' בלא התראה חייב להחזירה לבעלים שאין לך אבידה גדולה' ומה ואם אין הורגין אותה בלא התראה אינו חייב לטפל בה שאם לא התרו לכעליה אין הורגין אותה ואם התרו בה ולא חשש להוציא אבידה מדעת היא ואין חייב לטפל בה וכתב ד' רמב"ם ז"ל אעפ שאין לרואה לטלה לעצמו מ' מ' אין חייב לטפל בה וכן כתב ה הרמב"ם ז"ל ואין נראה כן דאבידה מדעת הוי הפקר מצא הכהמה ברפת אפילו אם הוא פתוח אם אינה כתועה הכהמה ל להרגילה לברוח כגון שאין לו פתחים בכל ארבע רוחותיו אינו חייב להחזירה אבל אם הוא פתוח בכל ארבע רוחותיו חייב להחזירה כד' ברפת שהוא בתוך התחום אבל אם הוא חוץ לתחום בכל ענין חייב ואם מצאה בר' אפי' בתוך התחום חייב וכתב א"א הראש ז"ל וכגון שניכר שהיא הולכת תועה דהא א אמרינן לעיל דוקא רצה בדרך ואפה לגבי דברא חייב להחזיר' לא הוי לא והראב"ד כתב היכא שמוצאה בסרטיא שביקעין בה הרבה אנשים חייב לפי שבאיתן היא בורחת או שמא יקחנה א אנשים שאינן כהוגנין ולעיל איירי בשביל של כרמים שאין רבים בוקעין בו **כל** אבידה שאינה שוה פרוטה בשעה אבידה ובשעה השבת אינו חייב בה אפי' היתה שוה פרוטה בשעת אביד' והוה' או שלא היתה שוה פרוטה בשעת אבידה וחוקרה אינו חייב אבל אם שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת השבת אפי' הוה' באמצע חייב בת' הרמב"ם ז"ל היתה שוה פרוטה בשעת מציאה והוה' חייב להכריז עליה ע' כ' ואפי' אביד' ששוה הרב' אם היא של שותפין הרבה שאין מגיע לכל אחד שוה פרוטה אינו חייב להחזירה כד' א שידוע שהן שותפין בה אבל בסתם שראה חפץ שנפל משלש ואינו שוה אלא ב' פרוטות חייב להחזירה דשמא שותפין הם בו ואחד מהן מחל חלקו לחבירו והרי יש בו שוה שני פרוטות לב' ואם אחר כך נודע לו שלא מחלו אחד לחבירו הרי הוא שוה אפי' בא לידו קודם שנודע שלא מחלו כיון שאחר כך נודע שלא מחל והרי הוא שלו ואם אינו

עליה שכר אם נכסי בעל אבדה אסורים על המחזיר או איפכא
יפול השכר להקדש חתול רע ההורג לקטנים אין צריך להשיבו
לבעליו ואין בו משום גזל אלא כל המוציא הורגו וזוכה בעורו אמ
לו אביו אל תחזור את האבדה לא ישמע לו
כיצד מצות השבה אם הוא מכיר את הבעל יטפל בה
עד שיגיענה לידו לא הגיעו לידו אלא נתנו ל
לגנתו או לחורבתו יצא אע"פ שלא ידעו הבעלים ובלבד שתהא
משתמרת שם כתב הרמבם ז"ל החזירה למקום שהבעלים נכנסו
יוצאין שם שחרית אינו חייב לישפל בה יותר שהרי רואי הבעלי
אותה ואפי' שהוא מקום שאינו משתמר אבל בעלי חיים לעולם ח
חייב לטפל בהן עד שיחזירנה לרשות בעליה ע"כ החזיר הבהמה
לרשות הבעלים וברחה אפי' כמה פעמים חייב להחזיר ואם אינו
מכיר את הבעלים מכריו עליה ותניא בראשונה כל מי שמוצא א
אבדה מכריו עליה שלש רגלים ואחר הרגל האחרון שבעה ימים
משחרב המקדש התקינו שיהו מכריון בבתי כנסיות וכבתי מ
מדרשו משרבו האנסין שאמרו שכל מי שמוצא אבדה היא למלך
התקינו שיהא כוודיע לשכניו ומיודעיו ודו ודיבא דליבא למיחש
להאי אונסא צריך להכריז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכיצד
מכריו מוכיר שם האבדה ואומר חפץ פלוני מצאתי ואינו חושש
לרמאי שבקל ימצאו סימן כיון שמוכיר שם האבדה שהרי אין מ
מחזירין אלא בסימן מובהק ותניא בראשונה כל מי שאבדה לו ה
אבד' היה נתן סימן ונוטלה משרבו הדמאין התקינו שיהו אומרי
לו הבא עדים שאין רמאי אתה וטול והאידנא כולוהו בחזקת רמאי
והרמבם ז"ל כת אפי' בסימן מובהק אין מחזירין לו עד שיביא עדים
שאינו רמאי ואם הראש ז"ל כתב שאין צריך עדים אלא כשאינו נ
נותן סימן מובהק אב' נתן סימן מובהק חיי' להחזיר לכל אדם ומד' ומנין
ומשקל ומקומה חשיבי סימן מובהק באו שנים וכל אחד נתן ס
סימן מ' בהק לא תנתן לשים אחר אלא תהא מונחת עד שתתברר
בעדים נתן האחד סימן מובהק ואחר הביא עדים ינתן לבעל ה
העדים אפי' אינן מעידין שנפלה ממנו אלא מעידין שהוא שלו מ
מחזיקין לה בחזקתו ולא אמרינן עימכרה נתנו שניה סימני ואחר
מהם הביא עוד עד אחר ואפי' אם העיד הראש שנפל ממנו עד א
אחר במאן דליתיה ותהא מונחת עד שיתברר ומיהו א"א
הראשון כתב אותן שהעד מעיד כנגדו ישבע דלא גרע משא"
היתה בידו והיה אחד אומר שלי הוא והיה העד מסייע ואם ישבע
יתבטלו דברי העד ואם לא ישבע ינתן לבעל העד הביא אהר ע
עדי אריגה והשני הביא עדים שנפלה ממנו ינתן לביא עדי נפיל'
דשמא האחד מבריה לזה אחד אומ' מרת ארכה והשני מרת רוחב'
ינתן למדת ארכה שאיפש שיעיר הרמאי מדת רחבה כשהי' ביד
הבעלים אבל מדת ארכה אינו יכול לשער אחד אומר מדת א
ארכה ורחבה כל אחד בפרט והשני אומר מדת האורך והרחב ב
ביחד ואינו יודע כל אחד לברו כמה היא ינתן למדת ארכה ורחב'
בפרט אחד אומר מדת ארכה ורחבה והשני אומר מדת משקלה
ינתן לבעל המשקל שאין דרך לשקול הטלית לפיכך דאי סימן מ
מובהק מכריו או הודיע לשכניו ולא באו הבעלים תהא מונחת
עד שיביא אליהו ז"ל וכל זמן שהיא אצלו כתב הרמבם ז"ל שהוא ש
שומר שכר עליה מפני שצריך לטפל בה וכל זמן שנטפל בה
היא עוסק במצוה ופטור מן המצוה וזהו נשכרו וז"ל כתב שאינו
אלא שומר חנם עליה ולזה הסכים א"א ז"ל כל זמן שהאבד' אצלו
צריך לטפל בה שלא תפסד ולהשביחה כגון לגזוז הצאן ואפי' ג
גיות זנב השור שהוא דבר מועט צריך לטפל בו מצא בס' ות מ

מנערה אחד לשלשים יום אבל טפי לא שתתקלקל ולא ינערה ב
בנקל ולא בשנים אלא אחד מנערה בידו ברא בשל פשתן אבל
צמר הניע ור קשה לה כך פי' רש"י ורב אלפס פי' להגך וכשל פ
פשתן הניעור קשה ושוטחה על גבי בטח לצרכ' לכד ולא לצרכו
אפי' אם היא גם צריכה לאותו שיטוח ואם יש לו אורחים לא י
ישתחנה בפניהם אפי' לצרכה לבר שגא. תגנב כלי עצים ישתמ'
בהן לצרכן מעט כדי שלא ירקבו כלי נחשת ישתמש בהן בחמין
אבל לא על ידי האור ופי' רש"י שלא יהו החמין על גבי האור כלי
כסף משתמש בהן בצונן אבל א בחמין משחירן מגרפו וקרדיוכו
משתמש בהן ברך אבל לא בקשה ביצא כלי זהב וכלי זכוכית לא
יגע בהן עד שיבא אליהו וכדרך שאמרו באבדה כך אמרו בפקדון
שהלכו בעליו למדנת הים אבל אם הם בעיר אין צריך לטפל בהן
שיבוא הוא ויטפל בשלו מצא ספרים קורא בהן אחד ל' יום כדי
שלא יתעפשו ואם אינו יודע לקרות בהן גוללן אחת ל' יום ולא
ילמד בהן דבר שלא למד מעולם מפני שצריך עיון רב ויבא ל'
להשהותו לפניו יותר מכדי צורך הספר ולא יקרא פרשה וישנה
ולא יתרגם ולא יפתח בו יותר מ' דפין ולא יהיו כ' קורין ביחד ב
בענין אחד שזה מושך לכאן וזה מושך לכאן אבל בשני ענינים ק
קורין אבל ג' אפי' בשני ענינים אין קורין כך פי' רש"י ז"ל הרמבם ז"ל
פי' יבהפך דשנים קורין בענין אחד ולא בשני ענינים ושלשה אפי'
בענין אחד אין קורין וכן הדין נמי במי שהפקידוהו ספר ואין ה
הבעלים בעיר מצא בעלי חיים שצריך להוציא עליהם הוצאות
אם הוא דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהם שנים ע
עשר חדש מיום ששוכרן ולקוח שכרן ומאכילן ואם יעלה שכרן
יותר ישמרו לבעלים וכן תרנגולת שהיא מטלת בכל יום בעים
מטפל בה יב' חדש עגלים וסייחין במקום מרעה ג' חדשים שלא ב
במקום מרעה שלשי' יום אוחזים ותרנגולים קטנים שלשי' יום
גדולים נימים מכאן ואילך שם דמיהם ומניח ופדשי מוכרן בכ"ד
ומניח הדמים אצלו והרמה כתב שיכול לשומם בעצמו אבל ב"ד
מדיא צריך וריזל מפרש שיכול לשומם בעצמו בלא בר ונוטלו
באותן הדמים וכן כתב א"א הראש ל' והרמבם ז"ל כתב שם דמיהם
עליו והרי הם שלו ושל בעלים בשותפות כדרך כל השם בהמה
לחברו למחצי שכרה ותפילין אין צריך לשוכרם אלא מוכרן
מיד מפני שמצויין בכל פעם לקנ' תם וכן פירו' שהתחילו לרקב
וכן כל כחצ' בהן מוכרן מיד מה יעשה בדמי' ישתמ' בהן לפי שהוא
שומר שכר עליהם אפי' אם לא נשתמש בהן בד' א בדמי אבדה מ
מפני שטרח לטפל בה אבל ביצא מעות או אפי' חפץ ולא היה
לו בו שום טורח לשוכרו אינו רשאי להשתמש בהן לפיכך אינו
עליהם אלא שומר חנם וכן מי שהפקידו אצלו מעות של יתומים
לא ישתמש בהן הואיל והוא שומר חנם עליהן והר"ם כמזל כתב ש
שהוא חייב באונסין על דמי אבדה והו' לשטתו כתב שהוא שומר
שכר על האבדה ואז ז"ל כתב כסנרא ראשונה ולאחר שישחבש
במעות לכולי' עלמא חייב באונסין שהוא שואל עליהן כתב
הרמבם ז"ל כל אותו הימים שהוא מטפל בהן אם האכילם משלו
נוטל מהבעלים ויראה שנוטלו בלא שבועה ע"כ המוצ' מציא
לא ישבע מפני תיקון העולם שאם יצטרך לישבע יניחנה ולא
יחזירנה לבעלים ואפי' אם טוען שני כיסין ביצאת לי והן קשורין י
יחד שאי אפשר ליביצ' זה בלא זה וזה אומר לא מצאתי אלא אחת
או שאומ' שנים מצאתי והחזרתני לך אחד אין צרי' לישב' רסח
המוצא מציאה מיד כשהגיע לתו'

מהם כלום בתוך הכלי אם אחורי הכלי כנגד הפירות או בכל ענין
הם של מוצאן ואם פני הכלי נגד חפירו רואין אם יש לכלי אגנים
או הפירות של מוצאן שאילו היו בכלי לא היו נופלים מתוכן ש
שהאגנים מעכבין אותן ואם אין לו אגנים או מחזירים הכלי אגב
הפירות וכל זה בצנא ופירי אבל ככובא וכיתנא לדשי זל בכל ע
ענין חס של מוצאן וללי בכל ענין הן של הכותן סימן בכלי וכן
כתב א"א הראש זל המוצא דבר שאין בו סימן אינו חייב להכריז
כדפרישנא ואם הוא דבר שאיפטר שיכירנו בעליו בטביעות עין
כגון שהוא ישן ונשתמש בו כבר אם התוכעו תח ואומר שמכירו
בטביעות עין שזה הכלי שנאמר לו חייב להחזירו לפיכך המוצא
במקום שתלמידי חכמים מעוין שם כגון בבית המדרש חייב ל
להכריז שלא נתיאשו הבעלים שאומרים המוצאן במקום שת
יושבין חושב שהוא של ת"ח וכשיבו לו ונוטל ומכריו בד"א בת"ח
שאינו משנה בדיבורו אלא כבסכתא ופוריא ואושפיזא ואם מ
משנה דבורו בדבר אחר אין מחזירין לו בטביעות עין אבל המוצא
במקום שאי"ת"ח מעוין שם או שהכלי עדיין חדש ולא נשתמש
בו בענין שיכירנו אינו חייב להכריז

המוצא דבר שהוא מתבייש להחזירו אם הוא בענין שאלו
היה שלו מחזירו חייב לטפל בו ולהחזירו לחבירו
ואם לא היה מחזירו בשלו גם אינו חייב בשל חבירו ואם הוא ב
בהמה וזכה בה מעט כדי להחזירה חייב להשיבה לבעליה אע"פ
שלא היה מטפל בה אילו היתה שלו ואם אין דרכו לטפל בה בעי
מפני שהוא מתבייש מכני העיר ודרכו לטפל בה בשדה שלא מ
מתבייש ומוצאה בשדה מבעיא ולא אפשיטא וז"ל כתב אם
מצאה בעיר אינו חייב לטפל בה בוצא בשדה חייב להחזירה אע"פ
שנבנס לעיר ואין דרכו בכך ע"כ וא"א הר"א זל כתב ראיתי
מפרשין כיון דלא אפשיטא אזלינן לחומרא וחייב להחזיר בשדה
וכיון דאחייב אחייב בעיר ואדרבה נר"ל כיון שפטר תורה הזקן
שלא לזול בכבוד תורתו איטורא הוא גבי דידיה אם יזול בכבו'
תורתו במקום שאינו חייב אלא יחזירנהמן השדה עד שיביאנה
לעיר ואז יניחנה

כרי שאבדה לו אבדה ופגע באבדתו ובאבדת חבירו אם יכול
להחזיר שניהם חייב להחזיר ואם לאו יחזיר את שלו ש
שאבדתו קודמת ואפ"ל לאבדת אביו ורבו כדררשינן מאפס לא
יהיה בך אכזוז ומיזוז אע"פ שלא חייבתו תורה אין לו לאד' לדקדק
הרבה ולומר אקדים את שלי אם לא בפסיד' דמוכח שאם ידקדק
הרבה בדבר סופו לבא לידי עניות פגע באבדת אביו ובאבדת
רבו אם אביו שקול נגד רבו של אביו קודמת ואם לאו של רבו ק
קודמת כמה דברים אמורים ברבו מובדק שרוב חכמת ת
תורתו שלמד היא כמנו הנה אבדתו וחזו' של חבירו
אין לו אלא שכרו הראוי לו ביעד שטף נהר חמורו וחמור חבירו
שלו שזה ק' ושל חבירו שזה ר' והניח שלו והציל של חבירו אין לו
אלא שכרו בד"א שזה בעל החמור שם זה לא התנה אבל אם לא
היה שם או שזה שם זה התנה עמו ואמר לו אציל את שלך ואת'
תתן לי דמי חמורי או שהתנה כך בפני ג' חייב ליתן דמי חמור ש
שלו אפי' עלה שלו מאליו ירד להציל ולא הציל אין לו אלא שכרו
הראוי לו וכן שנים שפגעו זה בזה וזה יש בידו חבית של חן זה ב
בידו כד של דבש ונסדק כד של דבש ושפך זה את יינו והציל ה
הדבש לתוך החבית שלו אין לו אלא שכרו הראוי לו ואם אמ' לא
אשפוך את ייני להציל הדבש עד שתתן לי דמי ייני או שאמר כך
כפני כ"ד חייב ליתן לו דמי יינו ואם הוא בענין שאם לא היה מ

מציל היה נשפך לארץ ונפסד אז היה כמו הפקר וכל מה שיוצא
לעצמו הוא היה בא זה בדבש וזה בא בקנקנים ריקני ונסדק
כד הדבש ואמר בעל הקנקני איני מציל את הדבש עד שתתן לי
חציו או כך וכך דמים וקבל עליו בעל הדבש אין לו אלא שכרו
הראוי לו כיון שלא הפסיד כלום וכיוצא בו הרי שזה בורח מבית
האסורים והיה מעבירת לפניו ואמר לו טול דינר והעבירני אין
לו אלא שכרו היה צייד ואמר לו בטל מצידתך והעבירני צריך
לתת לו כל שכרו

הרואה את האבדה חייב להשיבה בחנם כר"א שהוא בטל
אבל אם הוא עוסק במלאכה יכול לקבל עליה שכר
ולא יטול כל שגר ביטול מלאכתו כגון אם בטל ממלאכתו כסלע
בטביל ההשכה לא יתן לו סלע אלא כפי מה שהיה רוצה ליקח ל
להתקטל ולעסוק בהשבתה כגון שהיה עוסק במלאכה שהיה נוט'
עליה ד' דינרים ולהניחה ולישב בטל היה נוטל דינר ולהניחה ו
ולהתעסק בהשבתה היה נוטל כ' דינרים בותנים לו כ' דינרי אע"פ
שמגיע לו דינר בשכר ההשפה כיון שלא חייבתו תורה להניח ש
שלו ולהתעסק בהשבה יכול לישול שכר ההשכה אפי' עד כדי ה
האבדה כגון שאינה שוה אלא שני דינרים והיינו אם עש' מעצמו
אבל אינו חייב להניח את מלאכתו כדי להשיב ולהניח משכרו. כ
כלל ואם הוא בטל צריך להשיב בחנם בדפירש' לעיל לפיכך אם
שכר ההשכה יותר משכר הבטלה כגון שעל מלאכתו היה נוטל
דינר ועל ההשכה כ' דינרים אין לו אלא דינר דלגבי המותר כמי
שאיין לו מלאכה דמי ואם אינו רוצה לפחות בסלע שהוא שכר ב
כטלתו אינו חייב להשיב אלא אם הבעלים שם או ג' שוין כ"ד יתנ'
ויאמר על מנת כן אשוב שיתן לי כל שכר בטלתי ואם אינן שם ו
הלא ג' שלו קודם ואינו חייב להשיב ומיזוז אם הבעלים או כ"ד ש
שם ואם לו השכ ואתן לך כל שכר חייב להשיב אף אם לא ירצה
ונם הן תריבין ליתן לו כל שכרו אפי' אם פסקו לו יותר מן הראוי
והוא דאמרינן שלוקח בפועל בטל דוקא בשעושה מעצמו ואין ה
הבעלי שם אבל אם הם שם ולא התנה חניח שלו והשיב לא יטול
אלא כפועל בטל לגמרי כגון שאם מלאכתו סלע ולישב בטל היה
נוטל דינר ולעסוק בהשבה היה נוטל כ' דינרין אין לו אלא דינר
אחד כיון שהבעלים שם ולא התנה איהו דאפסיד אנפשיה ולא

ישול כלל על ההשכה
אבדת עובדי ע' סבותרת לא מבעיא כל זמן שלא הגיע ל
לידו שאין חייב לטרוף אחריה ולהשיב אלא אפילו

אם באתה לידו מותרת ולא עוד אלא שיש איסור בדבר אם מ
מחזירין לו ואם יש חלול השם אם לא יחזירנה לו חייב להחזיר לו
ובתב' הרמב"ם זל ואם מחזירה לו כדי לקד' את השם כדי שיתפארו
ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה כשנכח וכל בקנ' כבניסים
כליהם מפני הגנבים עם כלי ישראל כפני דרבי שלום אבל
אבדת של כל ישראל חייב להחזיר לו ואפילו הוא אוכל נבלות
לתאבון לא שנא אבדת בטל' לין לא שנא אבדת ק קע שאם
רואה מים באין לשטוף שדהו חייב לגדור בפניהם כדי להציל

אבל אם אוכל נבלות להבעים הרי זה ~~_____~~
~~_____~~
מי שמודד הנאה מחבירו מחזיר לו אבדתו לא שנא אם נכסי מ
מחזיר אסורין על בעל אבדה לא שנא אם נכסי בעל אבדה א
אסורין על המחזיר או אפילו אם נכסי שניהם אסורין זה על זה
ובמקום שנוטלין

לחלל בכבודו הפוגע בשנים א' ריבץ תחת משאו ואחר פרוק
 לצרף לטעון מצוה לפרוק תח' לה משום צער בעלי חיים ואח' כך
 ישען ברא' כששניהן אהובים או שנואים אבל אם אחד שונאו ו
 ואחד אהבו מסייע את חשונא תחילה ואפי' לטעון כדי לכוף את
 יצרו קיים לן צער בעלי חיים דאורייתא לפיכך אף במקום שאינו
 חייב לפרוק כגון בחמור שהוא רבצן או שהוא עומד א' שהבעל
 דלך ישב לו ואמר לו פרוק שפטור מצד פריקה חייב משום צער
 בעלי חיים ונפקא מינא שאם ירצ' ליתן לו שכר שרשאי לקבלו
 אין חוב טעונה אלא בישראל אבל לא בגוי אלא שחכמים א
 אמרו כבהמ' גוי אם הגוי שם צר' לטעון עמו משום איבה לפיכך
 אם בא הגוי להטיעו יין נסך אין צריך לסייעו דליכ' איכ' וכפריקה
 חיי אפי' אין הגוי שם משום צער בעלי חיים כת' הרמ' במזל בהמת
 גוי והמשא של ישראל אם גוי מחמר אחר בהמתו אין זקוק לו
 ואם ישראל שם חייב לפרוק ולטעון משום צער ישראל וכן אם
 היתה הבהמה של ישראל והמשא של גוי חייב לפרוק ולטעון ה
 משום צער ישראל ע"כ ואין דבריו מוכנים לי ברישא שהגוי
 מחמר למה אין חייב לסייעו משום איבה וכי גרע מבהמה והמשא
 של גוי וכן כסיפא בהמה של ישראל והמשא של גוי למה לי משום
 ישראל תיפוק ליה משום מצות פריקה כיון שהיא בהמת ישראל
 חמורים שרגליה של אחר בהם רעויות אן חבירו רשאי להקדים
 לעבור בעליו נפל רשאי לעבור בעליו אחר רכוב ואחד טעון
 והדרך צד מעבירין הרכוב מפני הטעון אחר ריקן וא' טעון או רכוב
 מעבירין הריקן מפני הטעון והרכוב וזו שניהם רכובין או טעונין
 או דיקנין עושיין פשרה ביניהם וכן ב' ספינות שפוגעו זו בזו בנהר
 אם שתיהן עוברות שתייהן טובעו אם יעברו כזה אחר זה יעברו וכן
 בגמלים ופוגעין זה את זה במעלה גבוהה אם שניהן עוברין נופלים
 ואם יעברו זה אחר זה עוברים א' טעונה ואחת אינ' טעונה תדחה
 שאינ' טעונה מפני טעונה היו שתיהן שוות והאחת קרובה לעבור
 יותר תדחה לאחריה אותה שאינה קרובה לעבור
 היו שתיהן קרובות זו בא ושתייהן טעונות או ריקנות יטלו פשרה
 ביניהן ומעלין שכר זו לזו שתחזו לאחריה שייר' המחלב כמדבר
 ועמד על הם גיים לטורפה ופסקו עמהם ונתנו להם במון מחשבין
 לפי מבון ולא לפי נפשות אם שכרו תייר לנחותם הדרך שלא י
 יסתכנו מפני חיות ולססין חצי שכר התייר יתנו לפי נפשו והחצי
 לפי מבון ולא יטנו ממנה החמרי רשאי החמרים להזנות שכל
 שתאכר לו חמורו שיתנו לו חמור אחר אכדו בפשיעה א' גותנין
 לו חמור אחר ואם אומר תנו לי דמי חמורי שאני רוצה ליקח ח
 אכר אחר ואשמור עמכם כנתחלה אין שומעין לו אפילו יש לו
 עוד חמור אחר שיותר מוסר נפשו לשמור על שנים
 ספינה הבהלכת בים וביקשה ליטבע וזקו בים דהקל נמשאה
 בחשבין לפי משאו ולא לפי הממון ואל יטנו ממנה הספנים ו
 חדשאי הספנים להזנות ביניהם שכל מי שתאכר לו ספינתו ס
 מעמידין לו ספינה אחרת אכדה לו בפשיעה או שפירשה במקום
 שאין הספנים האלכין אין מעמידין לו אחרת רעג
בל דבר של הפקר כל הקד' בו זכה בו לא שנא היז לו
 בעלי הפקירוהו לא שנא דבר שהוא מופקר ועומד
 וחוא שיפקרו בעליו הפקר גמור אבל אם אינו מפקירו אלא ל
 לעניים ולא לעשירים לא הוי הפקר כתב הרמ' במזל דהפקר
 דרי הוא כנדר ואסו' לחזור בו וכזהו הפקר שיאמר נכסי אילו יהו
 הפקר לכל בין בטלטי בין בקרקעי וכל הקודם בהן זכה ואפילו

זה שהפקירו הוא כשאר כל אדם וזכה בו הפקר עכדי הנדולין זכו
 בעצמן קטנים כל הקוד' בהן זכה בהן אמר דבר זה הפקר וזה הוי השני
 ספק הפקר אבל אם אמר וזה כמו זה או שאמ' ונס זה הוי גם השני
 הפקר גמור וכתב עוד דבר תורה אפי' ה' קר בפני אחד הוי הפק'
 אבל חכמים אמרו שלא ירא בפחות משלשה וא"א הראש זל נתכ
 שאם הפקירו אפי' כינו לבין עצמו הפקר דבר של הפקר ובא אחר
 וישב אצלו לשמור והביט בו שלא ישלכו אחד לא קנהו אלא עד
 שינבחנו אם חיא מטלטלי או יחזיק בקרקע כדרך שמחיל הלוקח
 ואיזה דבר מופקר ועומר כגון המדברות והימים והנהרות ו
 וכל אשר בהן לפיכ' הצד דג מן הנהרו וחיה או עוף מן המדברות
 זכה בהן כתב הרמ' ז"ל אעפ"י שאין אדם רשאי לפרוש מ
 מצודה כשד' חכירו לצוד חיה או עוף אפי' הבי אס' פירש וצד קנה
 ואם בעל השרה עומד בצד השרה ואומר יזכה לי שדי קנה בעל
 השרה ואין לבעל המצודה כלום אבל הצד בכיכר שיש לו בעליו
 אפי' הוא גדול מאד והן מחוסדין צידה הדי הן של בעל הכיכר
 והצד ממנו הרי זה גזל ע"כ וכרא' דאפי' אם עומר בצד שדהו לא
 זכתה לו אלא א"כ הוא בעניין שיכול לקחם כתוך השרה כדפרש'
 לעגל ואז זכתה לו שרהו אפי' לא אמר כלום דגים שקפצו לתוך
 הספינה קנאם בעל הספינה ולא השבינן ליה חצר המהלכת לפי
 שהיא נחה על המים והמים מוליכין איתה מי שפירש מצודה
 לצוד וצד חיה ועוף ודגים וכא' אחר ונטלם ממנו אם המצודה
 עשיה בכלי ירי קנו לו בלוי והגוטלו ממנה גולן הוא ומוציאין מ
 בירו ואם אינה בכלי אז אין על הנוטל דין גולן אבל אסור לו ל
 לנטלם עני הפנקף ברא' האילן ומשיר פירותיה ונפלו לארץ אם
 באו ליד העני קודם שנפלו לארץ קנאם ואם נטלם אחר שנפלו ל
 לארץ מוציאין מירו אבל אם לא באו לידו תחילה אין בהן משום
 גזל להוציאן מיד הנוטל אבל לכתחילה אסור לו לטלם שחליט
 הגדילים בשדה פשתן מותרים לכל אדם לטלם מפני שהן הפקר
 שמפסידין את הפשתן ואם עמדו על המיצר או שגדלו כל צרכן
 אסורין כל שדה שיש בו כלאים כגון שיש בו אחד מכד' מבין א
 אחר כמפור' בכלאים הרי הוא הפקר וכל הקודם לזכות בזרעים
 שכתב קנאם רעד

עוד יש דברים המותרים אעפ"י שאינו הפקר משום ת
 תקנ' יהושע שנוהגת אף בחוצ' לאר' ואילו ה' שהא
 כל אדם רשאי לרעוץ בהמתו ביער חבירו ודווקא בהמה דקה ב
 ביער שא' לכותיו נסים אבל בהמה דקה ביער שא' לכותיו דקים או
 גסה ביער גסה לא ואין צ' ל' בהמה גסה ביער דקה דלא וכלקטים
 קוצים לחים המחוכ' בכל מקום אבל התלושין או אפי' המחוברי
 וה' יבשים וכן כל שאר עצים בכל ענין אסור ומלקטין עשבין ו
 בשדה כל אדם ככל השדות חוץ בכ' שדה תלתן לפי שהעשבים
 יפיץ לתלתן והוא שורעו לאכול הקנים או שורעץ להאביל חתלתן
 לבהמה שאו העשבין יפיץ להאביל אם זרען לזרע או העשבים ק
 קשיין לה ומותר ללוקטן וקוטמין נטרעה בכל מקום ליטע או ל
 להרכיב במקום אחר ולא יקפיר בעל האילן חוץ מכגורופיות של
 זית שאין רשאי לקוטמן וכאשר יקט' צריך להניח בזיתים כביצה
 גכה על פני הקרקע ובקנים ובגפנים יקטום מן הפקק התחתון
 ולמעלה כך פרשי והרמ' פ' בזית כביצ' מעיקר הענף וכן בקנים
 ובגפנים מן הפקק ולמעלה מעיקר הענף אבל כגוף האילן לא י
 יקטום כלל וכשאר האלנות לא יקטום אלא מן הענפים הרקין
 וממקום שיש שם הרבה ענפים

אדבע אמותיו קנאה אע"פ שלא באתה לידו שחכמים תקנו לאדם שיקבו לו ד' אמותיו ואם באו שני כאחד לתוך ד' אמו או שעוכרים שניהם ונפלה המציא' כחוד ד' אמותיהן קנו שניה וכתב הר"י בד שלא הקנו ד' אמות אלא בעומד אבל במהלך לא וא"א הראש ז"ל דיה אומר שאין חילוק בדי' בסימטא או בעדי רשות הרבים אבל ברשות הרבים וכשרה חכירו לא תקנו שיקנו לפיכך ראה את מ המציאה ברשות הרבי' ונפל לו עליה לקנוה לא קנאו עד שיגיע לידו ואם קדם אחר והגביהה קנאה ואין צ"ל שאם יגיע המציאה לחצרו שקנה לו אפי' אינו עומד אצלו בד"א שמשתמרת כתוכו אבל אם אינ' שתמרת כתוכו אינו קונה לו אלא אם כן עומד א אצלו ואפי' אם אמר תזכה לי חצרי בכל מציאות שיבאו לתוכו ה היום כיון שאינה משתמר לא קנה ואם יצא לו שם מציא' בעי' חו אמר כן אז קונה לו לפיכך אם היה צבי או גזולות בתוך שדהו דאחר' באין ליטלם ולזכות בהן אם הם בענין שיכול לרוץ אחריה' וליטלם כגון שהצבי שבנה וגזולות שלא פרחו או שעומד בקרוב להן נמצא שנשמרים בתוך שדהו וזוכה לו שדהו אע"פ שאינו א אובר תזכה לי שדי אבל אם אינו יכול להגיע או שאינ' משתמרין בתוכו אינו קונה להן אפי' אמר תזכה לי שדי והימכם זל כת' אפי' משתמר בתוכו אינו קונה אלא א"כ שיאמר תזכה לי שדי וא"א ז'ל כתב בסברא הראשונה קטנה יש לה תורת חצר וד' אמות לקנות לה וקטן אין לו תורת חצר ולא תורת ד' אמות רסט

המגביה מציא' לחבירו קנאה אפי' לא אמר לו תחילה להגביה לו והגביהו שני כאחד או אפי' הגביה אחד ראש האחד תחילה וכא השני והגביה ראש השני קנאוה שניהם והגביה חרש לפקח לא קנה ולא עור אלא אפי' הגביהוה חרש ופקח כאחד לא קנו. לא זה ולא זה ואם חטפה אחר בידם ק קנאו ומיהו מה שביד כל אחד קונה ופי' הראבד דחוק שלא הגביה פקח כדי שאם יניח אותה החרש שתעקר מעל גבי. והקרקע אבל אם הגביה אותה כל כך כדי שתעקר מעל גבי קרקע קנה שאינה מונחת על גבי קרקע בהגבתו ואין נראה לא"א הראש ז"ל אלא תפישת החרש מבטלת קביית הפקח והגביהוה שני חרשים קנאוה שני ה' טלית שמונח חצי ע"ג עמוד שגבוה ג' טפח' וחציה ע"ג קרקע וכא אחד והגביה ראש האחר שעל גבי קרקע וניתק ר ראש השני מעל גבי עמוד ונפל ע"ג קרקע קנאה כיון שראש ה דהאחד עדין בידו וראש השני היה מוגבה מבחו' ג' טפחים מן ה הארץ אבל לא היה ראש השני עדיין בידו בעוד שהטלית באויר לא קנאה וא"ע שיהיה מוגב מבחו' ג' טפח' כיון שעתה כולה בארץ וכן אפי' ראש האחד בידו ולא ניתק ראש השני מעל גבי העמוד לא קנה אע"פ שאילו נתקו דזה מוגבה מבחו' ואם טלית מונח ע"ג דף וזכה ועלה מבחו' ג' טפח' קנאו אבל לא עלה מבח הכאתו לבעלה אלא נפל לארץ אפי' שהדף גבוה ג' טפחים לא קנה

ראה המציאה ואמר לחבירו זכה לי בה כיון שהגביהוה לצרכו אע"פ שלא הגיעה המציאה לידו הרואה קנאה ואין המגביה נאמן לומר לצרכי הגבתי ואם אמר תנהו לו ונשלח ואבר אני זכיתי בה קנה בין אם אמר זכיתי בה תחילה לצרכי בין אם אמר הגבתי תחיל' לצרכך אבל עתה אני רוצה לזכות בה אבל נתנה ליד הרואה ו וא"כ אמר זכיתי בה תחילה לא אמר כלום וה' נמי אם הגביה בעצמו לצורך חבירו נעשה שלוחו וזכה בשבילו ואינו יכול לחזו בו אלא שנאמן לומר לצורך עצמו הגביהוה כל זמן שהיא בידו מה שאין כן כשאומר זכה לי שאפי' אם הגביה סתם אינו נאמן לומר לצרכי הגבתי אפי' בעודה בידו

מציאת

חרש שוטף וקטן אין כהן גזל אלא כשו' דרכי שלום לפיכ' אם גזלה אחר מידם אין מוציאין אותה מידו מציאת בני וכתו הסמוך' על' שלחנו אפי' הם גזול' ומציאת בתו נערה אפי' אינה סמוכה על' שלחנו ואפי' היתה מ מבורה לאחר לאמה ומציא' עבדו ושפחת' הבנעני' ומציא' אשתו הן שלו ומציא' בנו וכתו שאינם סמוכי' על' שלחנו אפי' הן קטנים ומציאת עבדו ושפחתו העכרים ומציאת אשתו המגורשה אפי' כ כספק גירושית שחייב בכזונותיה הם שלהם ומציאת פועל נכד ל לעצמו הוא דתניא פועל' ששכרו בה לעשות כלאכה סתם מ מציאתו לכה מוקד ליה רב פפא בגמרא ששכרו ללקט מציאות זמטכחת לה ששטף הנה' על כל' דותיו והוליד עמו דנים כשהנה חוזרת לאחור נשארו על' פני השדה שכרו ללקטם וכיון ששכרו לכך אפי' מציא' מציאה אחרת היא של בעל הבית כתב הרמב"ם זל אמר לו נכש עמי היום והוליכו ללקט מציאות מציאותיו לעצמו דמעיקרא לא אשתעבד ליה אלא לנכש עמו וכשמוליכו ללקט מ מציאות לא הוצרך הפועל לפרש שלא נשכר ללקט וזכה שלוקט הוא לעצמו אבל סכר סתם והוליכו ללקט מציאת מציאותיו ל לבעל הבית דמעיקרא אשתעבד לכאי דבעי בה' והוה נכד עבד ע עבדי אם אמר לו רבו צא ולקט לי מציאות מציאותיו לרבו רע"א של הפקר וכא אחר לזכות בה או שנים נקנית כדרך שנקני' במכירה ולבעלה ביארתי בס"מ קצ"ו ומציאת שכרו ושוכרים בתבתי למעלה בס"מ ס"ה ומציאת נט' ושוכר של כתיבה כתבתי באבן העזר רע"ב

כהמה

שפנע בחבירו ובחמתו רוכצת תחת משאה חייב מן התורה לסייעו לפדוקה וכן אם צריך להטעינה מ בשאוי חייב לסייעו אלא שכתעינה רשאי לומר לו לא אטעון פ עכ"ך עד שתתן לי שכרי אפי' אם הוא בטל ממלאכה לפיכך אם הוצרך להתנות עמו ביותר משכרו אין לו אלא שכרו הראוי לו אבל כפדוקה צריך לסייעו בחנם בד"א שהוא בטל ממלאכה אבל אם הוא עוסק במלאכה רשאי ליטול שכר על בטלתו ודינו כמו ש שפירשתי בהשנת אבדה פרק וטען פרק וטען אפי' ככה פעמים חייב וזו ובעלים שם והלך וישב לו ואמר לו הואיל ועליך מצוה לפדוק ולטעון עשה פטור אבל אם אין הכעל' שם או שהיה שם זהו זקן או חולה חייב היה עלי' יותר כמשאו חייב אבל אם דהגבור דרכו לרבוץ תמיד תחת משאו או שהווא ובטאו עלי' אינו חייב מאימתי חייב לצדוק ולטעון עמו משיראהו ראייה שהיא כ כפגיעה שהרי נאמר כי תראה ובתיב כי תפגעו ושיערו חכמים מ

כי

משיהיה ביניהם רס"ו אמות וב' שלישי אבנה ואם רחוק יותר אין ז זקוק לו ולאחר שפרק וטען צריך ללכת עמו מיל שאם יפול חזו ויסייעו אבל צריך ליתן לו שכרו על זה היה בהן והבהמה בבית הקברות אינו בטמא לסייעו וכן אם הוא זקן ואינו כבודו שיפדוק וטעון ואם דזה שלו היה מניחו גם כשל חבירו אינו חייב וכתב ה הרמב"ם זל ואם הוא חסיד ועשה לפנים משורת הדין אפי' הוא ה הגשיא הגדול ורואה בהמת חבירו רוכצת תחת משאה של תבן א או קנים או כיוצא בהן פורק וטעון עמו אבל א"א זל כתב כיון ד דהתור' פטרה לזקן אין לו לזולל ככבוד תורתו ואיסורא הוא גבי דידי' אם יזלו כבבו תורתו והחכ' שבא לעשו לפנים משורת הדין יותר במנו כמו שעשה ר' ישמעאל בר יוסי שאב לו אדם אחד בא וסייעני לטעון משא של עצים וקנאם ממנו ר' ישמעאל כדי שלא יצטרך לסייעו אבל אין לו רשות

מדידיה קנה ואי לא דינא הכי דשקל קמא לבני דידיה ובתרא דלתות וארעא הוי הפקר כדמעיקר ומאן דמחזיק בארעא זכה ע"כ וא"א הראש זל כתב דלא משכחת ליה דקנה השני אלא בשבנה הראשון בלבני הגר ע"י פועלים שהם לא כיונו לקנות ונמצא שנטארו הפקר עד שהעמיד השני דלתות וקנה הכל ב בחעמידתן אבל אם בנה הראשון בעצמו אם בנ' בשלו ודאי לא יקנה השני הבנין שבנה הראשון אלא הראשון נוטל עציו ואכניו ואף אם בנה משל הגר הרי קנאם בהגברת העצים והאכנים ולא נשאר אלא הקרקע ואותו הקרקע לא קנה השיני בהעמד דלתות לפיכך לא משכחת לה אלא בשבנה הראשון ע"י פועלים כדפרישנ' המוצא פלטרין בניין ועומדין והוסיף בהן אפי' ציור או כיור של אמה על אמה כנגד הפתח קנה כן ואפי' לא צר בהן אלא צור אחת של חצר או עוף קנה כיון דחשיב המציע מצעות כנכסי ואר ושכב עליהן קנה אע"פ שלא עשה מעשה בכוף הקרקע הואיל ובהנכסו הקרקע ודווקא שהציע מצעות ושכב עליהן אבל מצאן מצעות ושכב עליהן או שכב בבית בלא מצעות לא קנ' וכתב א"א זל שאם ערך בהם שולחן ואכל עליו קנ' ויתיה מחיצ' בכניה כנכסי הגר ובא אחר ונבנה עליה מחיצה להחזיק בו לא קנה אפילו נבלעו מחיצות דאחתונות ונשארו העליונות קיימות שבשעה שבנה לא הועיל ובשעה שהועיל בא מאליו היה גרור ופרץ ולא כיון להחזיק בנגן שחיה סבור שהוא שלו ונמצא של גר לא קנה אבל א' אם היה סבור לזכות כנכסי גר פלוני ונמצא שלא היה שלו אלא של גר אחר קנה מאחר שכיון לקנות משכוננו של ישראל ביד ה הגר ומת הגר ובא אחר והחזיק בו מוציאם אותו מידו דכיו שמת הגר פקע שיעבודו וחזר לבעליו וה' נמי אם יש לו משכונת ק קרקע מוחזק ביד ישר ומת חוזר הקרקע לבעליו משכוננו של גר ביד ישראל ובא אחר והחזיק בו הראשון קונה כנג מצותיו והשני קונה המותר ברא' שלא היה המשכון בחצר הראשון אבל אם דל' בחצרו ומשתמר הראשון קנה הכל גר שמת וכוכו ישראל נכסיו ושמעו שיש לו בן או שאשתו מעוברת או שעדיין לא מת חיובי' להחזיר החזירו ואח"כ שמעו שהשמועה הראשונה אמת ובראשונ' מת' או מת כנו או הפ' לה אשתו והחזיקו בהן אזורים המחזיקים כ בשנייה קנו והמחזיקים בראשונה לא קנו גר שמת וחיו לו עבדי גדולים וקטנים הגדולים זכו בעצמן ויצאו לחירות והקטנים כל הקודם בהן זכה גר שבכחו ישראל את נכסיו והיו עליו חובות כל מלוה שננבת מן היורשין ומן הל קוחות נגבית גם מאילו שזכו ב בהן ואין גובין מהן אלא בשבוע היו רבים שהחזיקו בהן אחרון א אחרון נפסד אין לו גובין משלפניו רע"ד

איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו מפני ש שאין לו בן מעבירים את הנחלה לבת וכל יוצאי ירכו של בן קודמי' לבת בת קודמי' לאחין וכל יוצאי יריב של בת קודמי' לאחי אחין קודמי' לאחי האב וכל יוצאי ירכו של אחי קודמי' לאחי האב והאב קודם לכל יוצאי ירכו נמצא סדר נחלות כך הוא מי שמת בנו יורשו לא נמצא לו בן רואין אם יש לו זרע בן זכר או כ נקבה עד סוף כל הדורות עומד במקומו ויורש הכל לא נמצא ז זרע לבן אם יש לו בת [תיכשו לא נמצא לו בת רואין אם יש לו ליה זרע בין זכר בין נקבה עד סוף כל הדורות יורש הכל לא נמצא ליה זרע תחזור הירושה לאביו של מת ואם אין אביו קיים תחזור ל

לזרעו שהן אחי המת אם יש לו אח יורש הכל ואם אין לו אב הכיח זרע' עד סוף כל הדורות עומד במקומו לירש לא נמצא לו אח ז ללא זרע ממנו תחזור הירושה לאחת המת או לזרעה עד סוף כל הדורות לא נמצא לו אחות ולא זרע ממנה תחזור הירושה לאביו אביו של מת ואם אינו קיים חוזרת לזרעו שהם אחי אביו המת אם יש לו אחים או לזרעם עד סוף כל הדורות ואם אין אחים לאביו המת ולא זרע מהם חוזרת לאחות אביו המת ולזרעה ואם אין א אחות לאביו המת ולא זרע ממנה חוזרת לאב אביו של מת ו אם אינו חי מורישו לזרעו שהן אחי אביו של מת או לאחות אביו אביו של מת ולזרעה ועל זה הדרך הנחלה ממשמשת למעל עד ראובן ולעול' כשאי' האב ולא זרעו ממשמשת דור אחר למעל והזכרי זרעם עד עולם קודמים לנקבות בנגן בנות אחי המת ל לאחות המת ובנות אחי אביו המת לאחות אביו המת ראוברן שהיו לו ב' בנים ובתו כחייו ואחד הניח ג' בנים והשני לא הניח א אלא בת אחת ואח' כ מת ראובן ג' הבנים הללו נוטלים החצי ובת בן השני תטול החצי שכל אחד עומד במקום אביו לירש חלקו ועל דרך זה חולקין לעולם שכל מי שמוריש נכסיו ואין היורש ק קיים אלא יורשי היורש ולאחד מכניו יורשים רבים ולשני אין לו אלא בן אחד היחיד נוטל חלק בחלק המרובין משפחת האם אינה קרויה משפחה שאין האם יורשת את בנה לפיכך אחין מן האם אין יורשין זה את זה אלא כל אחד ואחד משפחת אביו יורש אותו אבל האיש יורש את אמו ובן הבת את אמה אם אין לה בן ש שדינם כנכסי האם כמו כנכסי האב ששניהם יורשין אותה אלא שהבן זרעו קודמין לבת אין הבן יורש לאמו בקבר להנהייל לאחין מן האב שאם מת בחייה ואח"כ מתה אין אומרים אילו היה חי עורנו היה יורשה עכשיו נמי אם אין לו זרע אלא אחיו מאביו יעמדו במקומו לירש אותה אלא אם יש לו זרע עומד במקומו אב' אם אין לו זרע אין אחיו מאביו יורשין אותה אלא תחזור ירושתה למשפחת אביה וגם עובר במצי' אמו אינו יורש את אמו אם מתה כשהיא מעוברת להנחיל אחיו מאביו אבל אם מתה האם בחיו ואח"כ מת הבן אפי' הוא קטן בן יומו הואיל וחי אחריה אפי' שעה אחת נחלה אותה ומנחיל לאחיו מאביו כל הקרוכין אפי' בעבירה יורשין ככשרין כיצד היה לו בן או אח במזר הרי זה יורש כישיר וכך שאר כל היורשין אבל בנו משפח' וגויה אין יורשין אותו רעז דבבור נוטל פי שנים כנכסי אביו בין אם הניח בנים מ מרובין או מועטין לעול' הוא נוטל פי שנים כאחד מן הבנים ואילו כ' החלקין חשובין לו כחלק אחד ועריכי ליתנם לו שניהם ביחד כאשר בארתי למעלה ודווקא שנולד בחי' האב אבל אם נולד אחר מיתתו בנגן שמת והניח אשתו מעוברת, וילדה תאמיים או שהיו לו שתי נשים ובת והן מעוברות א' הכבוד נוטל פי שנים ואם יצא רוב פדחת בחי' האב הרי הוא כילו' נוטל פי שנים אע"פ שלא יצא כל ראשו לאויר העול' בכור שנולד שוכטום ואח"כ נקרע ונמצא ז זכר אינו נוטל פי שני' דבעינן שיהי' זכר משעת לידה בכור שילד' אמו נפל תחלה אפי' שיצא רוב הנפל חי לאויר העולם זה שנולד אחריו הוא בכור לנחלה אבל בן ש' חדשים שיצא ראשו חי אין ח הבא אחריו בכור לנחלה הכפלת כמן בהמה חיה ועוף אפי' שיש בה צורת אדם או סנדל או שליא או שפיר מרוקס או

שיצא העובר בחותך

ומאילן חרש שאינו עושה פירות אבל לא מהענפים שנתקשו ב
כבר ולא כגזע האמצעי שברא האילן באמצעותו ולא מאילן ישן
שכבר עשה פרי מעין היוצא אפי' מחדש בני העיר כסתפקין
במנו וכל שכן מיטן שהיה מעולם ומחזיק בימים של כל אדם אבל
אסור לכל אדם לעזוב ברשותו וכמבואר אלא לבעל הים ואפי'
בעל הים אינו רשאי לפרוש קלע שלא יעכב מהלך הספינות ו
ונפנין אחורי הגדר אפי' בשדה המליאה כרכום שהריח קשה לה
וניטל הימנה צד ר' לקנח בו לאחר שנקצרה התבואה הולכים ב
בשכיל שעל פני השדות עד וז' מרחשון שהוא זמן רביעה שנייה
ומטם ואילך אינו רשאי ליכנס בשדות שרריסת הרגל קשה להן
ומסתלקין לצדי הררכי מפני היתלות ואפי' בשדה זרועה והתועה
בכרמים כורת הזמורות היוצא ער שיגיע לאם הדרך ומשלים לו
הפסדו ומת מצוה קונה מקומו והוא שלא יהא מוטל על המיצר
ואם הוא מוטל על המיצר מפנהו לימין הדרך או לשמאלו שדה
בור ושדה ניר מפניו לשד' בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשד'
ניר היו שתיהן בורו או נירו או זרועו מפנהו לאיזה רוח שירצה
ד' יהודה אומר עיר תנאי ב' ד' שיצא א' א' את זבלו לזה בשעת
הוצאת זבלים וצוברו כל ל' יום כדי שיחא נישוף כרגלי בני ארס
וברגלי בהבה וביהו אם הזיק חייב לשלם ר' ישמעאל אומר עוד
תנאי ב' ד' שמי שבר' לו נחיל רש' לו על אילן חבירו שיכול להצי'
נחילו לקיץ הענף ויתן לו דמי ענף והרואה את חבירו שיכול לו
חכית של דבש שנכדקה וקרונה להפסד והוא יש לו חבית יין
וחברו אומר לו שפן יינך ואמלא חביתך דבשי הנפסד ואפרע לך
דמי יינך שחייב לעשותו וכן אם יש לחבירו חמור טעון פשתן ו
ומת חמורו ולו יש חמור טעון עצים אמר לו לפרוק עציו ולהצי'
פשתנו והוא יפרע לו דמי עציו שחייב לעשותו וכתב רב אלפס
שאין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' ישמעאל וכן כתב הרמב"ם וא"א
הראש ז' פסק בדבריהם גוי שמכר קרקע לישראל וקבל מ
הרמים ולא כתב לו השטר הרי הוא בהפקר וכל הקודם בהן זכה
ולבעלה כתבתי בסיון קצו רעה

גר

שמט ולא דוליד בישראל אחר שנתגיד אע"פ ש
שהיליד בנים בגיותו אין יורשין אותו וכל הקודם ב
בהן זכה ואין בעל המיצר יכול לאלקו שהפקר אין בו משום דינא
דבר מצרא שאלה לא"א הראש ז' גר שמת ואין לו יורשין וכזבו
ישראל נכסיו אם חייבין הן בקבורתו יראה רמ"ד בשבת הגר ה
חופקו נכסיו ושעבוד קבורתו לא מצינו שתהא מוטלת על ש
שעבוד נכסיו רמח"ם לא חל שעבוד זה אם נא בעל חוב ונוטל
נכסיו המת בזובו אין מחייבין אותו לקבורו וכן פסק הרמב"ם זל'
דאלמנה שגבתה כל הנכסים בכתובתה דאינו חייבת נקבות ב
בעלה היה לגר הרבה שדות זה אצל זה ואין דבר בפסיק ביניהם
החזיק באחד מהם לקנות כולם קנה את כולם אפי' בכבוש אחת
לא פיר' לקנות כולם אלא החזיק סתם לא קנה במכיל אח' אלא כמלא
מענה לאורך השדה ולרחבו ואם ניכש בגבול השדה באמצעותו
קנה מלא מענה לימיו ומלא מענה לשמאלו ומלא מענה לפניו
ברובע כגון אם המענה ק' אמה קנה ר' על ק' ואם ניכש באמצע ה
השדה קנה ר' על ר' ב' א' בשדה בית הכע' אב' בבית השליחין קונין
ככבוש אחד כל מה שנקרא על שם הגר כגון שיאמר שדה פלוני
רגיל להשקות מכור פלו' ואם הוא מסוים במצרו כגון שיש ב'
גיניהם דבר הנפסיק כל מה שהוא בתוך המיצר קונה בכבוש אח'
מהו דבר הנפסיק כגון מיצר וחצר והרמב"ם זל' כתב שאם אין
גיניהם דבר והנפסיק והיא בקעה גדולה קנה במכו' אחד

כל מה שנקר' על שם אותו הגר וא"א הראש ז' כת' ככבר הרשונה
היו לו ב' שדות חלוקות במיצר והחזיק באחד לקנותה קנאה ל'
לקנותה ואת חבירתה אותה קנה וחבירתה לא קנה לקנות ל'
לחבירתה אף אותה לא קנה החזיק בה לקנותה ואת המיצר ואת
חבירתה או שהחזיק במיצר לקנות את שתיהן מבעיא אם קנאה
או לא ולא אפשיט' לפני' אם בא אח' ורחוק בהן כראוי קב' היו לו
ב' בתי' זה לפנים מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנות ואת
הפנימי ויצו' קונ' פנימי לא קנה לקנות הפנימי אף חיצון לא קנ' ואם
החזיק הפנימי לקנותו קנאו לקנותו ואת החיצון קנה שתיהן לקנ'
החיצון אף פנימי לא קנה ורב אלפס נתן לפנימי כל דין החיצון
וכן כתב ורס' כמז' ל' וסברא ראשונה היא סברת רשכ"ם ולזה ה'
הסכים א"א הראש ז' ב' יצר היא החזקה כנכס' דגר כדרך שכחזי'
הלוקח כגון נעל גדר ופרץ הכל שהוא כדפרישנן לעיל ויש שה'
חזקה בלוקח ואינה חזקה ב' כס' הגר כגון אכילת פירות דבלוקח
היו חזקה אבל לא בנכס' הגר דאפי' אבל הפירות כמה שנים ולא
תיקן גוף הקרקע לא היו חזקה לפיכך המוצא שדה הגר חרושה
וזרעה ולא ביסה אחר הזרעה וצמחה ואכלה לא הו' חזקה ניקח
השדה מעצים ועשבים שבה אם כיון לתקנה לזרעה ומעשיו מ'
מוביחים שכיון לכך כגון שליטת הכל גדולים וקטנים קנה ואם
אין ניכר מתוך מעשיו שכיון לתקן לזרעה כגון שליטת הגדולים
והניח הקטנים לא הו' חזקה ואפי' שאומ' כיון לתקנה וגם כתקנה
בכך שצריכין שיהו מעשיו מוביחין שמכוין לתקן הקרקע כרת
הגפנים ושיריני האילן אם ניכר שכיון לתקנה כגון שכרת מכל צד
קנה ואם אינו ניכר ב' ו' שכרת הכל מצד אחד לא קנה השדה פני
השדה אם ניכר שכיון לתקנה לזרעה כגון שלקח במקום הגבוה
ותתנה במקום הנמוך קנה ואם אינו ניכר שמכוין לכך אלא ל'
להשותה לעשות כה גורן כגון שלא הקפיד לרשותה כולה אלא מ'
משליך העפר ודצורו נגד כל קום בלא קפד הלא קנה כדפרי'
שצריך שיהו מעשיו מוביחין שמכוין לתקנה וכחב הרב
וזה כמי בלוקח דהו' דינא ובי' אבל רבינו האי כתב דלוקח יקנה
בכל ענין דלעולם איבא הוכחה דאדעתא למיקני עבד דאי כפניו
כל זמן שעסקים באותו ענין ודאי אדעתא למיקני עבד ואי שלא
כפניו וא"ל לך חזק וקני מסתמא שלחותיה דנכס' עבד ואדעתא
למיקני עבד הכונה פלטרין כנכס' הגר נכא אחר והעמיד להן
דלתות הראשון לא קנה שדרי לא עשה כלום כגוף הקרקע והו'
בכר שעושה גל של אבנים ע"ג הארץ שאינו קונה והשני המעמיד
דלתות קנה שדרי מועיל להיות נשכר מה שבתוכה וכגון שעשה
הדלת ובעלה וה' אם עשה הראשון גם הדלתות ולא נעל ונא
השני ונעל קנה וכתב הר' ישעיה והעצם והאבנים בין אם הם
שלו או של גר וקנאם כבר בהגבהה חייב השני ליתנם לו וכיון ש
שהראשון לא קנה קרקע הוה ליה כיווד לתוך חורבת חבירו ו
וכנאה שלא כרשות והר"ם כתב אם הלכנים היו של גר אע"פ ש
שדגביהם ראשון לא קנא כיון של כיון לקנותם אלא על ידי כנן
וכזה לא קנאם הילכך בתרא קנה הכל אבל אם היו הלכנים מ'
משלו או בשל גר וכיון לקנותם לא קנה לא זה ולא זה ראשון'
זה ראשון לא קנה הקרקע כדפרישנא והשני נכר לא קנה דקיימא
דיורד לתוך חורבת חבירו שלא ברשות וכנאה שיכול לזכר ע'
עצי' ואבני' אני' נוטל וא"כ יכול לוטר הראשון עצי' ואבני' אני' נוט'
נביעא שלא הועילו דלתות השני כלום אם יש ל הראשון עצי' ו
ואבני' הילכך אם קדם קמא ונסלק דלתות דבתרא ואוקי חזא
דלתות

פי שנים ומהו אי גבו מעות לא שקיל בהו פי שנים דזוני לאו מ
מוחזקי נינהו אבל באחר דלא מסלקי ביון דקנה להו ארעא ל
לפירי כמאן דקנה להו גופא דארעא דמי ט' כ' ואם היה לאביהם מ
מלוה ביד בנו הכבוד נוטל ממנה חצי חלק הכבוד יצא עליהם ש
שטר חוב כבוד פורע בו פי שנים ואם אינו רוצה ליטול פי שנים
ולא לפדוע פי שנים רשאי נפקא מינה דאם שאר היורשים ק
קטנים או אם אינן באן שאין הבעל חוב יכול לגבות ממנו אלא כ
כפי חלק הפשיטות כתב הר' יוסף הלוי רווקא בחלק הבכורה ש
שהיא מתנה אבל בחלק הפשיטות אינו יכול לסלק עצמו ולומר
לבעלי חובות הנה הנכסים לפניהם איני רוצה לירש כלום ולא
לפרוע בלו אל א' ז' ופ' אותה לדטפ' בדבר ולמכור אותן ולהגבותן
או לשומן שהו כמקום מורישו וכמו שהמוריש אינו יכול לסלק
עצמו גם היורש אינו יכול לסלק עצמו וכתב ה'
הרשבא ז' על דבריו איפשר שלא אמר אלא לרב הונא דאמר פ
פריעת בח' מצוה וכו' ופ' אותה בשוטים כי אמר לא בעינא למיעב'
מצוה אבל לדיון אין כופין בשוטים אלא בהורדת נכסים ע' ב' ו
והראב"ד כתב דאפילו בחלק פשיטות אם אמר איני רוצה בירושה
ולא אפרע חובותיו אין כופין אותו אלא הבא לענין חזקה קאמר
דאלו בחלק פשיטות אי אמר לא ירתינא ולא פרענא וכי פרעו א'
אחי בזווי הדר ואמר הבו לי מנתי ואפרע לכ' וזווי מצי הדר ביה
וכמי מיית אבותי זכה בחלק פשיטות וכי אמר לא פרענא לא ז'
זכתייהו ולא בתנה ולא הפקר אבל בחלק בכירה אכתי לא זכה
ביה דמתנה קרייה רחמנא ובמתנה ביה דאמר אי איפשי בה דבריו
קיימי הילכך מבי אמר איני נוטל לא מצי הדר ביה ע' ב' כ' שכתב'
חלק בכורתו קודם שיחלקו מכוון קיים שיש בה זכות קודם חלוקה'
לפיכך אם חילק עם אחיו במקצת נכסים בין במקרקעי בין ב'
במטלטלי ונטל חלק בפשוט גילה כדעתו שכחל על חלק בכורת
מכל הנכסים ואינו נוטל חלק אלא בפשוט וכתב הרמב"ם ז' כ' א'
שלא מיחה אבל אם מיחה ואמר בפני שנים ענבים אילו שאני מ'
בחלק עם אחי בשוה לא מפני שאני מוחל על חלק בכורה הרי זו
בטחאה ולא הפסיד מחלקו כלום בשאר הנכסים אפילו מיחה ב'
בענבי כשהן מחוברין ובעצרום וחלקום בשוה לא ויתר בשא' הנכס'
אכל דרום וחלק עמהם בשוה ולא מיחה בהן משנעשו יין ויתר
בכל הנכסים הא' למה זה דומה למי שמיחה בענבים וחלק עמהן
בשוה ביותים שיתר בכל וכן כל כיוצא בזה ע' ב' כתב רש"ם ו'
ובחלק פשיטות אין לו בו קודם חילוק לכוונתו או ליתנו במתנה
ולא נהירא שמיד אחרי מות אביהם זכה בו למוכרו או ליתנו ומיחה
אינו יכול להסתלק ממנו בדיבור כדרך שמסתלק בחלק בכורה
אם לא בלשון מתנה או הפקר רעט

האומר

על אחד שלא הינו מוחזקין בו בזנו שהוא ב'
בנו או אחר משאר יורשין הראויין ליורשו
נאמן בין אם הוא בריא או ש' וירשנו בין נכסים שיש לו עתה בין
נכסי שיפלו בשוה גוסס ואפי' נשתתק ורמו שוהו היורש בודקין
אותו בדרך שבודקין לגיטין ורשבים פי' שאינו נאמן אלא להורישנו
נכסים שהן עתה בירו אבל לא שיבואו לו אח' וא' א' הראש ז' ל'
כתב בסברא הראשונה כתב הרמב"ם ז' ל' היו מוחזקין בו שהוא א'
אחיו או בן דודו ואמר אינו אחי ולא בן דודי אינו נאמן אבל נאמן
על מי שהוא מוחזק בכנו לומר אינו בני ולא ירשנו אפי' אם יש
לבן בנים אעפ' שאינו נאמן עליו לומר אינו בני לענין יוחסין ואין
מוחקין אותו כמזויר על פי' נאמן הוא לענין ירושה ולא ירשנו ע'
ע' כ' אמר זה בני וחזר ואמר עבדי אינו נאמן בכה שאמ' עבדי אפי'
בתוך דברי דבור שאם היה עבדו לא היה קורהו תחילה בני אפי'
אם אינו משמשו אלא בבנו כן פי' רשבים וגרא דחוקא לאחר כדי

דיבור אבל חזר בו תוך כדי דבור נאמן אמר עבדי וחזר ו'
ואמר בני נאמן שמה שקראו עבדו רוצה לומר שמשמשו כעבד
ונאמן אפי' אינו משמשו תשמיש של עבד אבל אם אמר עבדי זה
שישנה כך וכך או כיוצא בזה שאין אומרים אותו אלא לעבד וחזר
ואמר בני אינו נאמן אפי' משמשו כעבד שאם היה בנו לא היה א'
אומר עליו כך ואם היה עובר על המכס ואמר בני וחזר ואמ' עבדי
נאמן שלא אמר תחילה בני אלא לפוטרו מן המכס אמר עבדי ו'
וחזר ואמר בני אינו נאמן והרמ"ה כת' הא דמדימין בבית המכס כי
חזר ואמר עבדי המ' ד' לא איתחזק אימיה כבת ישראל אבל אית חזק
אימי כב' ישראל לאו כל כמיני' למימ' עליה עבדי דכי מהימני רחמנ'
אבריה בגון דאמר בני זה כמזויר הוא דאיכא למימר אולווי מוויכי
כריתות אינמי כגון דידיע דבר אתתיה הוא ואמר עליה דלאו ב'
בריה הוא והוה ליה ממזר כמילא אבל אעלמא לא מהימין והאי
ביון דאיתחזק אימיה בבית ישראל לאו כל כמיני' לאחזוקה בשפחה
ע' ב' כתב הרמב"ם ז' ל' מי שהיתה לו שפחה והוליד כננה בן והיה
נודג בו כננה בנים או שאמר בני הוא זה וכשנחררת היא אמר
אם תלביד חכם הוא או אדם כשר שיה חזק בדקדוקי מצות הרי
זה ירשנו ואע' פ' כן אינו נוט' ישראל' עד שיביא ראיה שנשתחרר'
אבו ואז' ב' ילדה שהרי החזקה שפחה בפנינו ואם משאר הדיניט'
הוא ואין ע' ל' אם הוא מוחזקירין עצמן לכך הרי הוא בחזקת עבד
לכל דבריו ואחיו מאביו מוכרין אותו ואם אין אחין מאביו חזק' מ'
כמנו מתיבמת וזה הדין נראה לי שהוא על עיקרי הקבלה ויש מי
שלא חילק בין כשרין לשאר העם לענין שלא יכבדו אותו אחיו
בלבד ויש מי שהורה שאפי' ליורשו לא נחלק בישראל ואין ראוי
לסנוך על דבר זה ע' ב' ורב נטרונאי כתב שהיא כנו לכל דבר
ירשו ופוט' את אשתו מן היבום אפי' אין לה גט חירות ויש אומרי'
שהיא בנו לחומרא שאשתו חולצת ואינה מתיבמת וצריך גט ש'
שחרור לישא בת ישראל ואם קדש בלא גט שחרור צריכה גט
מבנו ואין מניחין אותו לישאנה ולענין כמון נקטינן לחומר ולא
ירית אבל אידו גופיה לא מוכני ליה ירתיה וא' א' הראש ז' ל' הכנים
לדבריהם נטרונאי וכתב הרמב"ם ז' ל' נראה לו דברי הנאונים
ואין דבריו נראין ע' ב' ד'פ

אחד

מהאחין שאמר על אחד בן השוק זה אחינו ויש לו
לחלק עמנו בירושתינו אם שאר האחין מודין
לו יורש עמהן וגם ירשוהו אם יכונת ואם אין שאר האחין מודים
לו אינו יורש עמהן אלא זה המעיד לבדו נותן לו בחלקו בה ש'
שכא לידו בחלק הספק כגון אם הם שני אחין נוטלין אותו שאינ'
מודה החצי והמעיד נוטל החצי ונותן ממנו לספק השליש מת ה'
הספק יחזור בה שנטל למקומו לזה שהעיד וכן אם יפלו לו נכס'
ממקום אחר ירשנו זה שהעיד לבדו לא כפרו בו שאר האחין אל'
אברו אין אנו יודעים אם אחינו הוא אם לאו חולקין על הדרך
שכתבנו וכשימות הספק יחזור בה שנטל לזה המעיד שכתבו א'
אבל אם יפלו לו נכסים במקום אחר יחלקו ביניהם
ואפי' בה שלקח אם השביח שבח הבגיע לכתפים יחלקוהו כניהם
אכ' שכח שאינו מגיע לכתפים הוא של המעיד לבדו יפ' רש"ם ז'
שבח הבגיע לכתפים שטרח והשביח ושאין מגיע לכתפים כגון ד'
דקלא ואלים ארעא ואסקא סירטין וה' יוסף הלוי פי' שבח הבגיע
לכתפים כגון ענבים העומדות ליבער ושאין מגיע לכתפים כגון
שעדיין צריכות לקרקע כתב הרמ"ה היכא שנטל הספק עם אחיו
שהודה לו בחלקו וקנה נכסים במקום אחר וכת' ולא הבח אלא
אנכסים שקנה במקום אחר דינא הוא דשקיל האי אחא דאדו ליה
מדינה נכסים יג ג

כאבריו הנולד אחר מכל אחר האילו הוא בכור לנחלה ואין צ"ל
הכפלות שפיר מלא מים או מלא גוונין או מלא דם או כמין דגים
שקצים ורמסים המפלות למ'יום שהבא אחריהם הוא בכור לנחלה
יוצ' רופן הנולד אחריו אינו בכור לנחלה הבכורה תלויה באב ל'
לפיכ' אם אי' לאב בני' אפי' נושא אשה שילד' כבר וילד' לו הוא בכור'
ל' ח' אב' אם היו לו בני' אפי' נשא אשה שלא ילדה וילד' אינו בכור
לנחלה גוי שהיו לו בנים בגיותו ונתני' ונלדו לו בנים אין לו בכור
לנחלה אבל ישראל שיש לו בן משפחה או גויה בן הנולד לו אח'ב'
הוא בכור לנחלה ויהי' הכבוד ממזר א"ה נוטל' פי' שנים ואי' צ"ל אם
היה בן גרוש' או בן חלוץ כפק בכור כגון שילדו בנשיו ביחד ואין
ידוע איזו ילדה תחילה אם הוכרו ולבסוף נתערבו כותבי הרשאה
זה לזה ונוטל' בין שניהם חלק בכורה לא היכרו מעולם לא מהני
להו' שיכתבו הרשאה זה לזה מי שלא שהתה אחר מיתת בעלה'
שלשה חדשים ונשאת וילדה לסוף שבוע חדשים ו'
ואין ידוע אם הוא בן ט' חדשים לראשון או בן ז' לאחרון אין לו
כלום מנחלת שניהם אפילו כפשוט והנולד אחריו נוטל' בכנסו
שני כפשוט אבל חלק בכורה אין לו אפילו ע"י הרשאה שיכתבו
זה לזה ג' נאמני' על הכבוד חיה אמו ואביו חיה נאמנת מיד
אחר שנולד לאב זה יצא ראשונה ומשיצ' מתחת ידה אינה נאמנ'
אמו כל שבוע ואביו לעולם אפילו אומר על מי שלא הוחזק ש'
שבנו הוא זהו בכורי נאמן ונוטל' פי' שנים אפילו בכנסו שיפלו
כשהוא גוסס וכן אם אמר על המוחזק לנו בכבור שאינו כ'
בכור נאמן פי' רשם לאו בעדים מירי שאם יש עדים עליו שה'
בכור אין האב נאמן להכחישם אלא בקול בעלמא והלכ' כן
פי' דאיפכא מסתברא דאי הוה מוחזק על יד אביו שהיה רגיל לומר
בוכרא הוא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ובגיד אבל אי אכא עדים
שנולד קודם לאחיו נאמן שהוא מעיד על זה שהוא בכור והאחד
אומר שאינו בנו שמעו עדים שאמר פלוני בני בכורי הוא נוטל'
פי' שנים פלו' בני בכור הוא אינו נוטל' פי' שנים דשמא בכור לאמו
הוא דקאמר אבל אם אמר דברים שמוכחים עליו שהוא בכור ל'
לאב אע"פ שלא פירש נוטל' פי' שנים כגון שאמר פלו' בכור הוא
ודוק מרפא חולי העינים דגמרי שרוק של בכור לאב מרפא ולא
רוק בכור לאם מי שנשתתק בודקין אותו בדרך שבודקין לגיטי'
כמפורש באבן העזר אם רומז בני בכורי הוא נוטל' פי' שנים
טובים שנקרעו ונמצא זכר אינו ממעט בחלק בכורה כגון אם י

את אביו ולא בשאר היורשין רעז
הבכור נוטל' פי' שני' אלא כנכסי האב אב' לא כנכסי
האם אפי' שהוא בכור לאב ולאם חולקין בה הוא
והפשוט בשוה שאלה לא' הוא ז' ששאלת דאוכן שמת
והניח בנים ואלמנה והאלמנה מתה קודם שנשבעה על כתוב' ה'
אם יש לבכור פי' שנים דמספקא לן אם הנכסים קרוין נכסי האם
כ' ז' שלא נשבעה על כתובתה תשובה כל זמן שלא
נשבעה של כתובה ולא הגביהו ב' את כתובתה
כל הנכסים כחוקת בעלה ולא זכתה בהם כלום והבנים יורשים
את אביהם יש בהם דין בכורה אין הכו' נוטל' פי' שנים אלא כמה
שהוא מוחזק בבית אביו כשמת אבל לא כמה שראוי לכא' לו אחר
בך כגון אם בת יעקב גחיי יצחק אין ראובן נוטל' פי' שנים כמה
שיורשין מיצחק ולא נוטל' פי' שנים בשבח שבחן נכסים לאחר
מיתת אביהן אלא נוטל' ב' חלקים כמו שהן עם שבחן ונותן דמים
בשביל השבח של חלק הבכורה לא שניא שהשביח והיורשין
לא שניא שבחו הנכסים מחמתן לפיכך לא מבעיא אם בנו כתיב
ונטעו כרכים והשביחו הנכסים שאינו נוטל' פי' שנים אע"פ ש'
שהוציא על הן מתפיסת הבית אלא אפי' היה להם פרה מוחזרת
או מושכרת ביד אחרים שאין מוזנותיה עליהם או שהיתה רועה
באפר אינו נוטל' פי' שני' לא בלד ולא בשבח שהשביח גוף הפרה
ולא בשכירות הפרה ולא מבעיא בשכירות
שעלה בה אחרי מות אביהם אלא אפי' מה שעלה
בה בחיי אביהם אינו נוטל' דהוי כמלוה וניהו דווקא בה"ג וכגון
שחת שגדל ונעשה תבואה או תמרי קטנים שגדלו ונעשו גדולים
אבל אין דק שנתעבה ונעשה גדול נוטל' בו פי' שנים ואם מחמ'
הוצאה הש' יבחה אינו נוטל' בה פי' שנים ודח' פסק שנוטל' פי' שני'
בשבח ה' יבכס כתב שאינו נוטל' פי' שנים בשבח ואפי' הכי כתב
הניח להם אביהם בהמה מוחזרת או מושכרת או היתה רועה
וילדה הבכור נוטל' בה פי' שנים ובולדה שחט אחד ממכרי אביו
בהמה ואח' ב' מת אביו נוטל' פי' שנים במתנה אותה בהמה ע"ב
זרע א' ז' נוטה לכבר הראשון ואם מיחה הבכור בפשוטי' ואמ'
אל תשכחו הנכס' עד שנחלוק ולא שמעו לו והשביחום אם לא
עשו בהם שינוי כגון שהיו ענבי' ובערום נוטל' פי' שנים בשבחה
אבל אם עשו בהם שינוי כגון שדרכום קנאום כשינוי ואינו נוטל'
פי' שנים בשבח וגם לא בהפסד שאם נתקלקלו הענבים כשלמים
דמי הענבי' כמו שהיו קודם הבעיר וכן אם לא שינוי כגון שבצרו'
ונתקלקלו אין לו חלק בהפסד אע"פ שיש לו חלק בשבה ואינו נ'
נוטל' פי' שני' במלוה שהיה לאביהם ביד אחרי אפי' אם היא בשטר
לא שניא גבו קרקע או מעו' בד' במלוה בלא משכון אבל במשכו
פי' רשם שנוטל' פי' שנים דכמוחזק דמי אפי' משכנו בטע' הלוואתו
ואם במלוה על משכונה של קרקע באתרא דלא כסלקי שקיל בה
פי' שנים וכתרא דמסלקי לא שקיל ופי' ה' יוסף הלוי הא ד'
דשקיל באתרא דלא כסלקי דחוקא בדלא מטא זכנא בחיי אבוהו
דאז בקרקע דמי כיון דלא כצי לסלקי אבל מטא זכנא בחיי א'
אבוהו לא שקיל ורשכא כתב הא דלא שקיל באתרא דמסלקי ה'
היינו באתרא דמסלקי ביד אבל בסתם המקומות וסתם משכונא
שתא הוי כמכר לעול' ואפי' לאח הזמן וכשהמשכן פודה חשבינ'
ליה כחוזר ולוקח וכ' ש באתרא דלא כסלקי אפי' אחר שהגיע ז'
זמנו ע"כ וזא דאינו נוטל' באתרא דמסלקי לכאור' נרא דאפי' כגוף
השרה המכושכן אבל ה' אגד פי' דלאו אגופה דמשכנתא קאמר
אלא אפירי דאכיל מההיא משכנתא כנכיתא דהוי כמו שבח ואין
הבכור נוטל' פי' שנים בשבח אבל כי גכו מהאי ארעא שקיל

נתת להם שדה פלוגת ופלוני ירשום קנו והבי מסתברא בד"א ש
 ששהה לומר לשני אחד כדי דבור שאמר לראשון אבל אם
 לו תוד כו' דבור שאמר לראשון מהני לשון מתנה דהא ללשון
 ירושה דהא אפ' בשני שדות ובשני בני אדם שאלה לא א' הרא' ול'
 ראובן היה מצוה ואמר אם אפטר אני קודם לאשתי עשיתי אותה
 יורשת גמור בכל נכסי והנחתי ליורשי אחרי ה' זהובים לכל אחד
 ומהזכר תלך אשתי ותחזיק בנכסים בכל מה שיש לי בעולם חזק'
 גמורה מהיום ולעולם ומעכשיו תירש ותוריש ותנחיל ותעשה ח'
 חפצה בכל מה שיש לי בעול' ולקח קנין על זה תשובה מה שנתן
 לאשתו בלשון ירושה לאו כלום היא אמנם רואה אבי לקיים צווא'
 זה מתוך תיבה אחת שכתוב בה ותחזיק בכל מה שיש לי בעולם
 ותחזיק הוא לשון מתנה ותנן כתב לשון מתנה בין בתחלה בין ב'
 באמצע בין בסוף דבריו קיימים שאלה אחרת ראובן צוה מ'
 מחמת מיתה שיתנו נכסיו לפלו' כך וכך והשאר יחלקו איתו לג'
 אחיותיו לכל אחת שליש והיה לו בת תשובה ודאי בה שהוריש
 לאחיותיו במקום בת לאו כלום היא אמנם כיון שאמר שיתנו
 לפלו' כך וכך מהני לשון מתנה ללשון ירושה דאחיות ועוד אין
 אנו צריכי' לכל זה דאפ' ליכ' הכא נתנן דאחר קנו אחיות דחלקו
 לשון מתנה הוא ודבריו קיימים אפ' במקום בת אע"פ שלא שיד'
 לבת כלום דלא בעי שייור במתנת שכיב מרע היכא שמת אלא
 דבריו קיימין וככתובין ובמסורין דמו שאלה אחרת ד' אחיות
 היו פכיות ודרות ביחד והיה להן אח' שלא ה' הנהג בשורה לפי
 דעתן והיו רוצים להעביר נחלתן ממנו כל כי מהן שתמות שלא
 ירש אחיהן אלא אחיותיהן יטלו חלקן ונתנו ארבעתן כל אחת מ'
 מהן במתנת בריא מהיום כל נכסיה לג' אחיותיהן וכן עשו כל אחת
 ואחת נתנה חלקה לג' אחיותיהן והכל ביום אחד ומתו הראשונה
 והשניה והשלישית ונשאר הממון ביד הרביעית ובאין בני האח ל'
 לתבוע חלק של ג' אחיות אביהן ואמרו כי המתנה שנתנה כל א'
 אחת מהן לג' אחיותיהן אחר שנתנו ארבע הכתנות חוזר כל הממון
 להיות לארבעתן בשותפות ככתב. לה ויש לו לירש חלק הג' אחיות
 שמתו ונסתפקנו בדבר זה אחר שכולן באו אחיהן נתנו שלהן
 לאחיותיהן וחזרו חלילה לא היה דעתן שירש האח אפ' בחלק ש'
 שתירש כל אחת מאחיותיה כמו שלא תירש כמה שנתנה היא ל'
 לאחותה או דילמא מה שנתנה היא במתנה לא ירש אבל בה ש'
 שירשה כל אחת מאחות ירש כי דרי הוא כאלו לא עשה ולא כלום
 בתוך שאילתך משמע שפשוט לך שלא ירש כמה שנתנה ל'
 לאחותה וזה מניין לך אם אחר שחזרו חלילה חזרו להיות שותפות
 בכחלה דכל אחת ואחת החזירה המתנה שקבלה או נתבטלו
 כל הבתנות והיה ראוי שתשלח לי שטרי הבתנות כי הדין מתחל'
 לפי שטרי הבתנות אם יאול להתברר כי נתנה תחילה וכו' בשני
 וכו' בשלישית וכו' ברביעית אז הדין כמו שאכתוב לך כי הרביעית
 לא נשאר בידה כלום כי היא נתנה באחרונה כל ממונה לג' אחיות
 וגם לשלש אחיותיהן לזו ממון כמו לזו אלא כמו שאבאר לך
 ותעשה ככוס שיהיה כל הממון ק"ח זהובים ויהיה ממנו לכל א'
 אחת כ"ז זהובים והנה לך ציורו בחלה נועה חגלה מלכה בשנתג'
 מחלה תחילה ממנה לג' אחיות ה' לא נשאר בידה מאומה וכיד כל
 אחת לז' וכשנתנה נועה לא נשא' בידה מאומה וכיד בחלה י' וכיד
 חגלה ומלכה כל אחת מ'ח וכשנתנה חגלה נשאר ביד חגלה כ'ח
 וכיד נועה י' וכיד מלכה ס' וכשנתנה מלכה נשאר ביד מחלה
 ט'ט ושליש וכיד נועה ל' ושליש וכיד חגלה כ"א ושליש הרי ק"ח
 לשלשתן וכידי מלכה לא נשאר כלום ואפ' נכתבו כל השטרות

בשטר אחד אלא שכתוב פלוני נתנה לז' אחיות כל הממון ו'
 ופלונית נתנה לשלש אחיותיה כל הממון וכן שהם האחרות
 הדין כגמו שכתבתו כי דמיון שנתנה
 לה אחותה הוא בכלל כמינה ונתנה אותה לאחיותיה ואם היה
 הדבר כך שהמתנות היו בפורשות ה' אחר ה' זכות ג' אחיו ונשאר
 הרביעית אותה שנתנה באחרונה ירשן האב כל הממון
 כי לרביעית לא נשאר לה מאומה וכל הממון היה לשלש אחיות
 שמתו כבר וירשם בן אהיהם ואם אותה שנתנה באחרונה מתה
 ירש בן האב חלק ב' האחרות שמתו ואותה שהיא חיה עדין ישאר
 לה חלק כפי המפורש למעלה בהו חלק כל אחת ואחת ראשונה
 ושנייה ושלישית ואם נכתב בשטר חגלה ונועה מחלה ומלכה
 וכן אחת מהן נתנה כמינה לג' אחיותיה אין באן מתנה כלל כי ח'
 חזר כל הממון להיות של ארבעתן ככתבתי ואם היו הבתנות מ'
 מהיום ושעה אחת קודם למיתתן או לא היה בן האח ירש כי אם
 אחר מיתת האחרונה ומה שכתבת אם יש לילך בהר אימנדא כ'
 כגון מי ששמע שמת בנו ופתח נכסיו לאחדים ואח"כ בא בנו ד'
 דמתנתו בטלה הכא נמי דעתו היה שלא ירש האח נכסיהם אלא
 ישארו ביד האחיות לא דמי דכל היכא דאולין בתר אימנדא אנו
 מבטלים האי מעשה שעשה ונשאר הענין כמו שהיה בתחלה כ'
 כמו שמע שמת בנו אגן אכרינן ליה אלו היה יודע ש'
 שכנו קיים לא היה כותב נכסיו לאחרים הילכך כשבא בנו יורש
 ולאומדן דעתא אגן מבטלין ונשאירם הנכסים בחזקתה אבל ב'
 כנודן זה אף כי ידוע שכיונו להכריח מן האח לא עשו דבר שיש
 בו הברח וברכרים שכלב לא מעיקרא נחלה דאורייתא רפכ
 נכסיו לאחרים והניח בניו אע"פ שמה שעשה
הנותן
 עשה וזכה המקבל אין רוח חכמים נוחה הימנו
 להעביר הנחלה אפ' אם אין היורשין מנהיגן כשור' ומדת חסידות
 שלא יעיד ולא יהיה שום אדם חשוב בצוואה זו שמעבירין הירוש'
 מהירוש' אפי' כמי שאין נוהג כשורה למי שהוא חכם ונוהג כשור'
 וחכמים זל' אמרו שלא ישנה לכן כן הבנים אפ' בדבר מועט שלא
 יבא לידי קנאה שאלה לא א' ה'אש זל' ילמדנו רבינו אם יש שום
 צד שאדם יכול להנחיל נכסיו לבנו הגדול וכו' הגדול לבנו הגדול
 עד סוף הדורות שלא יהיה זכות לשאר היורשים שאני חזרתו
 לכיצא ולא מצאתי שלא אמרו נכסי לך ואחר כך לפלו' אלא למי
 שהוא עכשיו בעולם אבל למי שאינו עכשיו בעולם לא יורשים א'
 אומרו שימו אדם לעשו' עי' שיקרי' נכסיו על מנ' שאם יתן בהן בנו
 הגדול וכן בנו הגדול סלע בשנה ידור בהן ויאכל פירותיה ואני
 אומר שהמקדיש על בנת מקדיש ומשירר ואי אפטר ליפת כחו
 בשירר מי שהיו שלו לנכרי ובתחלה לא היה לו כח ליתן בדרך
 זה וכ"ש כשהקדיש תשובה ששאלת ללכת בחקי הגוים לדעביר
 הנחלה מכל זרעו ולהעמידה ביד בנו הגדול אסור לכל בן ברית
 להעלות דבר זה על לבו בדתנן הכותב נכסיו לאחרי' והניח בנו
 אין רוח חכמים נוחה הימנו וכ"ש בדבר זה להיות נוהג בשמצה
 לקמיהם למזכיר עון לדורו וכל המטפל בדבר זה היא כהזיק ידי
 עוכרי עבירה וגם אין תקנה לדבר זה כמו שכתבת וטוב ה'
 השיב בתשובת שאלה זו יראה לי שלא תועיל מתנה זה בתנאי
 זה דהוי כמו נכסי לך ואחר כך לפלוני דקיימא לן כרשכג שאין
 לישני אלא מה ששיי' הראשון ואם כבר ראשון כבר ועוד אם לא
 נולד בנו בשעת המתנה אינו יכול להקנות לו כיון שלא בא ל'
 לעולם ואף אם יקדיש הממון בתנאי שבנו הגדול יתן כך וכך ל'
 לשנה ויהנה מאותו הקדש וכן כן בנו עד לעולם אינו מועיל כי
 אין תנאי מועיל לזכות למי שלא בא יג ד

כשיעור מאי דשקיל מריה דנכסיה מחלקו ושאר פלוג ליה בהדי
 שאר אחין הלכך היכא דשקיל האי ספק נכסיה לא שניא שכח הנהו
 נכסי גופייהו דשקיל כהאי אהא דאודי ליה לא שניא נפלו לו ממקו
 אחר דא שניא שביק שיעור נכסיה דשביק כהאי לא שניא טפי מ
 מהני דינא הוא דשקיל האי אהא דאודי כהנהו נכסי כשיעור מאי
 דיהיב ליה איהו מחולקיה ושאר פלוג בשוה ואי לא שביק שיעור
 מאי דיהיב ליה שקיל אהא דאודי ליה כולי ממונא דשקיל ואי לית
 לממונא דהאי אהא דאודי בעיניה גבי דהאי ספק ולא ממונא ד
 דידיע דאתי בחמתו פלוגי להו כולהי אחי לכול הי ממונא בשוה
 ע"כ הרי שיושב בנחלתו ובא אחר ואמר לו אחיך אני חלק עמי וזה
 אמר לו אינו מכורך נאמן אפי' טיעא קול שיש לו אח במדינת הים
 כל יורש שהוא ודאי יורש ויש אחר שהוא ספק אין ספק מוציא מ
 כוידוי ודאי והודאי נוטל הכל היו שני יהם ספק חולקין לפיכך מי
 שמת והניח בן וכת וטומטום אם הנכסים כרובין שדין הבנים ל
 לירש ובנות לזון הבנים דוחין אותו אצל הנקבות ומיהו אינו מ
 ממעט חלק הנקבות אלא מוציאם תחלה מזונות לבנות ער ש
 שייבגרו ואחר כך יתנו לטומטום כשיעור הזה ואם הנכסים מועטי'
 שדין הבנות להיות ניזונות ואין לבנים כלום הבנות דוחין אותו
 אצל הבנים ואין לו כלום ואם יש מותר משיעור מוזן הבנות עד
 שייבגרו נוטל בו חלק עם הבנים כמה נפשך ואם אין שם אלא
 טומטום ובת והנכסים מרובין יטול הטומטום ג' חלקי פלוגא שקיל
 כמה נפשך ואידך פלוגא שמא זכר הוא ויש לו ליטול הכל הילכך
 הוה ליה כמון ומוטל בספק וחולקין אותו החצי ואם הנכסים מ
 מועטים אין לטומטום כלום ואם

אין שם אלא טומטום וכן הנכסים מועטים יטול הטומטום שלשת
 חלקים פלוגא כמה נפשך ואידך פלוגא ש מא נקבה היא ויש לו ל
 ליטול הכל הילכך הוי ליה כמון המוטל בספק וחולקין ואם
 הנכסים מרובין הטומטום ניזון ולא ירש כ"א בטומטום אבל ב
 באנדרוגיניוס דבריה הוא אם הוא עם הבן אין לו כלום לא שניא
 אם הנכסי מרובין לא שניא מועטי' ואם הוא עם הבת אם הנכסי'
 מרובין יורש עמה ואם הן מועטי' אינו ניזון עמה ואם אין שם
 אלא הוא יטול הכל וספק ושכא נכסי יבם ושאר ספקות שבהן
 כתבתי בספר אבן העזר נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן כגון
 אחיו מאביו אומרים האם מתה תחלה והבן ירשה ואנחנו נירש א
 אותו ויורשי האם אומרים הבן מת תחלה ואין הבן יורש את אמו
 בקבר להנחיל לאחיו מן האב מעמידין הנכסים בחזקת יורשי ה
 האם לא שניא אם הי זה לה עוד בן מאיש אחר לא שניא אין לה בן מ
 מאיש אחר נפל הבי עליו ועל בן בתו אם מת האב תחלה ירשנו בן
 בתו ומורדי לקרובי שהן אחיו מאביו ואם בן בתו מת תחלה הנכסי
 של יורשי האב שאין האיש יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מ
 מאביו וכתב הרמבם זל שירשי האב חולקין עם יורשי הבן והי'
 ישעיה כתב שמעמידין הנחלה בחזקת יורשי האב וא"א הראש זל
 כתב בתשובה להעמיד דברי ה"רם במ"ל בדוחק ודברי הר' ישעיה
 ברווחין כיותר וכן הדין אם נשבע האב וכת בשביה ובת בן בתו
 כאן או שנשבה בן בתו וכת בשביה וכת אבי אמו כאן ואינו ידוע
 איזו מת קודם נפל הבית עליו ועל אביו או על אחד כמורישיו
 וזהו על הבן שטר חוב ואין לו לפרוע אלא מאלו הנכסים שראוי
 לירש יורשי האב אומרים הבן מת תחלה ולא ירש כלום ולא י
 יגבה מאלו הנכסים שראוי לירש ובעל חוב אומר האב מת תחלה
 והנכסים בחזקת יורשי האב על כעל חוב לחיבא ראיה שמת ה
 האב תחלה ואם לאו לא יטול רפא

האומר

איש פלו בני לא ירשני בני בכורי לא יטול
 פי שנים לא אמר כלום וכן אם אמר בתי
 תירשני ויש לו בן אי שאמר לאיש נכרי או אפי' על אחי ירשני ו
 חוהו יש לו בת לא אמר כלום שאינו יכול להוריש מי שאינו ראוי
 לירש ולא לעקור את הנחלה במי שראוי לירש אבל אם היו לו
 בנים רבים ואומר על אחד מהם שירש הכל או שריבה לאחד ו
 ומיעט לאחר וכן אם יש לו בנות רבות ואמר על אחת שתירש
 הכל או שריבה לאחת ומיעט לאחת דבריו קיימים בד"א בלשון י
 ירושה שאמר פלו בני ירש הכל או ירש כך וכך אבל אם אמר פלו
 לא ירש לא אמר כלום וכתב הר"ב אינמי אמר פלו לא ירש אדא
 כך וכך אינמי אמר ראובן בני ירש חלקו וחלק שמעון לא אמר
 כלום דלאו כל כמיני לאורות חלקיה לאחריו וכמאן דאמר לא
 ירש שמעון דמי וכן היכא דתליא לירושה דראובן בלא ירושה ד
 דשמעון כגון שאמר לא ירש שמעון אלא ראובן לאו כלום היא
 וה"ל דתליא לה נחלת ראובן בהעברת נחלת שמעון כדאמרינן
 אבל אם אמר ראובן בני ירשני או ירש כל נכסי ולא ירש שמעון
 כיון דלא תליא לירושת ראובן בלא ירש דשמעון דבריו קיימים
 דכיון דאמר ראובן בני ירש קנה ודקאמר שמעון לא ירש מילתא
 באפי' נפשי הוא וכמאן דלית דמי ע"כ בדא' בפשוטים אבל ב
 בכרור אינו יכול לזעקיר מחלק בכורתו כלום להוריש לשום א
 אדם ואפי' לאחר מן האחין ואין חילוק בכל זה בין בריא לש"מ ל
 לדעת דח אבל רב האי ודי אלפס פסקו דווקא בשכיב מרע יכול
 לשנות בלשון ירושה אבל בריא לא מהני לפיכך אם ריבה לאחר
 ומעט לשני בלשון ירושה דבריו בטלים ותשאר הירושה כ
 בחזקתה ולזה הסכים א"א הראש זל והיכא שיש לו בכור וריבה
 לאחר בלשון ירושה כגון שאמר פלו בני ירש כך וכך או שהשוה
 להם הבכור כתב הר' יוסף הלוי בשם שדרכיו בטלים אצל הבכור
 כך הן בטלים אצל הפשוטים אלא חולקין הכל בשוה כאלו לא א
 אמר כלום שהרי אותן שריבה להן צריכין למלאות לכבוד פי
 שנים מאותו הריבוי שריבה להן נמצא שבטלה הצואה שהרי נ
 נפחתה להם כמה שצוה וכיון שבטלה מכללו חזרה ש
 הירושה לעיקר הדי' שישו הבכור פי שנים והשאר יחלקו בשוה ע"כ
 ויא' שחלוקת הפשוטים קיימת ומקבצים מכולן כפי החשבון ו
 ומשלימים לבכור לפי שהבכור עם האחין בזה כדון כ"ח שנוטל
 מהם כפי חשבון מה שנתן להן אביהן וכן דעת א"א הראש זל
 ב"א דלא מהני כבת בין הבני או אחר בין הבנות דווקא כשאמר
 לשון ירושה פלוני ירש אבל אם נתן בלשון מתנה דבריו קיימין
 ואפי' בחלק בכורה אדם יכול ליתן את שלו לכל מי שירצה ואפי'
 בת בין הבנים או אחר בין הבנות אם אמר בלשון מתנה עם הירוש'
 מהני בין שכת לשון מתנה תחלה כגון תנתן שדה פלו לפלו וירש'
 או לבסוף כגון ירש ותנתן לו או אפי' כתב לשון ירושה תחלה ו
 וסוף כגון ירש שדה פלו ותנתן לו וירשנה ואפי' נתן לאחד שני
 שדות וכת על אחת לשון ירושה ועל השני לשון מתנה כגון תנתן
 שדה פלו לפלו וירש שדה פלו או ירש פלו שדה פלו ותנתן לו
 שדה פלו או שנתן לשנים שדה אחת וכתב תנתן לפלו חציה של
 שדה פלו וירש פלו חצי השאר מהני ואפי' שדה בין זה לזה יותר
 מכדי דבור אבל ב' שדות וכ בני אדם וכתב תנתן שדה פלו לפלו
 וירש פלו שדה פלו לא מהני עד שיאמר פלו ופלו ירשו שדה פ
 פלו ופלו שנתתי להם במתנה וירשום ופיר' רש"ם אפי' אמר פלו
 ופלו ירשו שדה פלו שנתתי להם כמתנה או פלו ופלו נתתי להם
 שדה פלו וירשום ואפי' אמר פלו ופלו ירשו שדה פלו ותנתן
 להם וירשום לא מהני ור' יוסף הלוי כתב דה"ה נמי אם אמר פלו
 ופלו ירשו שדה פלו ופלו שנתתי להם או פלו ופלו

ואם ירד בסלקין אותו וכיצד דין נכסי זה מטלטלי יעמדו ביד מי שהן בידו עד שיבא ויתבע או שימות ויתבעו הורשין ומקרקעי מי שהניחו שבן בהן אין לוקחין במנו שכר ושדה או כרם שהניחום כורים ישארו ברם שהרי ברצונו הוא מאבר כמונו ואכדה לדע' אין אנו מצווין להחזירה שמעו בו שמת כ"ד מוציאין המטלטלין ו ומניחין אותן ביד נאמן ומורידין הקרוב לשרו ולכרמם ויהיה בהן כארים עד שיביא ראיה ברורה שמת או עד שיבא ע"כ וכן כתב א א"א זל לכשישמעו בו שמת מורידין קרו' לנכסיו כשמורידין קרוב לנכסיו אין מורידין בהן קטן מפני שאינו יודע לעבו את האדמה ואם אין קרוב אלא קטן מעמידין לו אפיטרופא שיתנם ביד ארים והוא ישמור חלק השבוי וצריך שלא יהא האפיטרופא קרוב לקטן שראוי לירש עמו וכן הרין כשמעמידין אפיטרופא על נכסי קטן אין מעמידין קרוב שראוי לירש עמו שמא יחזיק בהן ויאמר אלו הנכסים נפלו לי כחלק ירושתי ומפני שזה הקטן אינו יודע שיבא ו אפי' אם הוא קרוב מחמת קרוב אם יש בו צד שיכול להחזיק בהן משום ירושה כגון שהקטן יש לו אח מאם ואותו האח יש לו אח מ מאב והוא נכרי אצל קטן אפי' הכי אין מורידין אותו שמא ימות אח הקטן מאמו ויאמר מאביו של זה שמת אילו הנכסים שתחת ידי היו של אם אחי ואם הקטן ומתה אמם ואלו נפלו לחלק אחי מ מאביו וירשתיו ואין מורידין אפי' קרוב מאם שאינו ראוי לירשו א אם יש בו צד שיכול להחזיק בהן כגון שאם הקטן היתה נשואה ל לאביו ושם יאמר אילו הנכסים היו של אם הקטן שהיתה אשת אביו והיא מתה בחיי אביו וירשה ואני ירשתי מאביו ואין חילוק בזה בין בתים לשדות ואפי' עשו ביניהם חלוקה בשטר שיש בו קול ח חשו חכמים שמא לאורך הזמן ישתכח הדבר ויבא להחזיק בהן כתב רב אלפס בשם רב צמח גאון דוק' במקרקעי אב' בכעו' של קטן כמנין עליהם אפי' קרוב כדאמרין בעיניו איניש דשפו נכסיה דלא פלגי רבנן בין קרוב ובין רחוק והוא סבתא דהוה לה תלת ברתא אישתבאי היא וחד ברתא וחד מהנדך דהוה הכא יליד' ברא ומתה ואסקינן שאין מורידין הבת שנשארה לנכסים שמא מתו שתי השבוינות ונמצאו חצי הנכסים לקטן ואין מורידין קרו' לנכסי קטן וכן אין מורידין קטן לנכסים ולא אפילו בחצי שראוי לירש אלו מתו השבוינות דשם לא מתו ה"ב ות ואין מורידין קטן לנכסי שבוי אלא מעמידין אפיטרופא לכל הנכסים ופי' ר' שזה האפיטרופא אינו לתועלת הקטן לומ' שיעשה האפיטרופא לקטן בדרך שעושה קרוב גדול הורד לנכסי שבוי שיאכל הקטן הפרו' ואם יבא השבוי שיטמו הקטן כארי אל האפיטרופא הוא לתועלת השבוי שיעמיד ארים לנכסי ויקח בכל שנה חלק השבוי לשוכרו לשבוי אחר כך נודע שמתה הזקנה ולא נודע בה נעשה בבת הנשכית עמה ואסקנ' שתרר הבת לשליש הנכסים שהוא חלקה וירד הקטן לשליש שהו חלקו והשליש שהו חלק השבוי מעמידין בו אפיטרופא לתועלת השבוי כדפרישנ' שאלה לא' הראש זל סבתא וחרתינן כנתין אישתכין ושכין ארעת ומטלטלין ונפקו מבבל ישראל וננסכו לנוים מה עשו בממונ' מי אברין זכו בו בי ד דינא לכיתבי לעניים או למעבד בהו מידי דביח' לקהלא של יהא כמונ' חבור בגופן ד [redacted] אוכל נבלות להכעיס בית די' מורידין ולא מעלין תשובה אין זה דומה לאוכל נבלות להכעיס כי אותו הוא יכול לאכול היתר ומניחו במורדו ואוכל איסור ומכין למרודו הילכך בקרא מין אבל אלו שנשכו בין הגוים לאונסן היה וכל מה שעושין להנאתן הוא ולא להכעיס אלא יחידו קרוב ל לנכסים וחלקו בין הקרובים הראויין לירש ויתנו כ"ד לכל אחד

חלקו ולא שיהיה שלו אלא לעובדו ולשומרן ולאכול הפירות כל ימי חייהם וזה יכתבו כ"ד ויהא מונח לזכרון בידם ואם יש בו ח הבעלים כל הפירות שאכלו יהיו של הקרובים ובשכח שהשיחו הנכסים שמין להן כארים והמטלטלין יכררו להן כ"ד אדם נאמן דמשפיו נכסה ויניחום בידו כל ימי חיי הסבתא ואחרי כותה י יחלקו בין הורשי' וכל ימי חייה הנכסים בחזקתם לרבות לזה ו ולמעט לזה ולתתם לכל מי שירצו וכתובתה לא בחזקת יורשיה קאי כיון שלא נשבעת על כתובתה לא זכתה בה רפז
כז שבת והניח בני גדולי וקטני או בנו גדולו וקטנו והגדולי עריבין להוציא יותר מהקטנים במלוכושים והקטני עריבין להוציא יותר מהגדולים כמזונות אין ניונין ולובשין מן ה האמצ' אל' יחלקו הנכסי וכל אחד ילביש ויהן משלו וכת ה' ישעי אפי שתקו וביוזבו ונתפרנסו ביחד לא אמרינן מסתמא דמחלו א אלא יכולין לתבוע אלג' כאלו מותר חלקו כד' א שאין תועלת ל לקטנים במה שלובשין הגדולים אבל גדול האחין הנשוא ונותן כ כנכסים ויש תועלת לקטנים במה שהוא מלוכש יפה כפי שהיו ד דבריו נשמעין יכול ללבוש מהנכסים ולשכס פי' דווקא כד' יעבד אבל לכתחל' אין לו לזל' כממון אחיו ור שמעון פי' דאפי לכתחיל יכול לעשותו ומיהו אם שאר האחין מוחין בו שומעין להם נשאו הגדולים אחר ביהת אביהם כהאמצע ישאו גם הקטנים ואם נשאו בחיי אביהם ואמרו הקטנים הרי אנו נושאין כדרך שבשואין אתם אין שומעין להן כתב הרמב"ם זל השיא האב את בנו משל אב ועש לו בשתה והיתה ההוצאה משל אב ונשתלח לזה הכן שושבינות בחיי האב כשהיא חזרת לאחר מיתת האב חזרת מן האמצע אב' אם הוציא הכן המשתה משלו אינה חזרת אלא משל הכן שנשתלחה לו בלבד עכ שלח האב ששבנות לאחר על יד אחד מבניו אם יחד האב לזה כששלחו ואמר לו לך ותעשה שושבין ל לפלוני כשהיא חזרת היא של אותו הכן לבדו ואם לא יחד לשום אחד אלא אבד אחד מכס יעשה שושבינות כשהיא חזרת חזרת לכולם כשאר מלות אביהם והרמב"ם כתב בדרך אחרת וזה לשונו האב ששלח שושבינות בשם אחד מבניו תחזור השושבינו לאותו הכן אבל אם שלחה האב בשם בניו בסתם כשתחזור תחזור ל לאמצע ואין זה שנשתלחה לו היב להחזיר עד שיטמחו בו הבני כולם שהרי כולם שושבינן שבשם כולם נשתלח לפיכך אם ש שבח עם מקצתן מחזיר חלק זה ששבח עמו בלבד והרי הוא ל לאמצע והראב"ד השיג עליו וכתב איני יודע למה הוא לאמצע והרי אינו מחזיר לו אלא חלקו וכשישאו האחרים נשים יחזיר לה'

חלקם רפז
כז שבת והניח בניו גדולי וקטנים והשיחו הגדולי את הנכסים כל השבח לאמצע ואפי שכר עמלם לא יטלו כד' א ששכחו מחמת הנכסים כגון שלקחו מן השותפו ושכר פועלו אע"פ שטרחו בשבירות הפועלים השבח לאמצע כיון שאין בו אלא ריבוי טורח וכן אם טרחו בשכרות הבתים או בסחורה ה השבח לאמצע אבל אם השיחו משלהם שהוציאו יציאות מכיס או שטרחו בגופו השבח לעצמו ואם השיחו גד בר שאם היו מ כודיעין אותו לקטני נכסם היו יכולין לעשותו כגון לשכור וכיוצ בו השבח לאמצע אע"פ שטרחן בגופו כיון שלא הודיעום תחילה והראב"ד כתב הא דפלגינן בין שבח הנכסים מחמת נכסים בין ש שהשיחום משלהם דווקא כשביוזנים יחד מתפישת הבית

עולם אפי' בעל מנת אלא בענין זה יכול אדם לעשות שיתן אותו
כמון לבנו הגדול בתנאי זה כאשר יולד לבנו הגדול כן שיזכה
ו מיד הנכסי ואם לא יזכה אותן לבנו שיוולד לו תוך חד' שתבטל
כתנה ותחזור לאחיו הקטן כמנו ועל מנת שאחיו הקטן יזכה א'
ותם הנכסי לבנו הגדול כשיוולד לו ואם לא יזכה לו שתסוב ה'
נחלה למי שקרוב לה לירש אחרי בניהם ובשהוא מזכה הממון
בנו הגדול שיוולד לו יתנו לו על אותו תנאי שקבלו מאביו ו
וכן לעולם רפ"ו
יורש את אביו דבר תורה ואי' יורש את אביו הגר
ולא גר את הגר לא מדברי תורה ולא מדברי ס'
סופרים אבל גר יורש אביו מדברי סופרי שלא יחזור
וגר שירשו אביהם יכול הגר לימר ~~_____~~
ואני מעד ואם משכאו לרשותו אסוי' ישראל ~~_____~~ מן הדין
יורש קרובו הישראל וכתב הרמבם ז"ל ואם באו ב"ד לאבד מ'
ממונו ולקונסו שלא להחזיק ידיו רשעים הרשות בידם ואם יש לו
בנים מישראל ינתן ירושת אביהם להם וא' ז"ל כתב
טוב ליתנה ביד ב"ד ואים יחזור בתשובה יתנוה לו שאלה לא' ה'
הראש ז"ל שנתן הירושה שהיה לו לירש מאביו לאמרו
ומת אביו ותבעה אמו הנכסים ויורשי בת ~~_____~~ תבעו גם כן
הנכסים הנה כתב הר' יהודה בספר הדינין תשובה אחת לרבינו מ'
משולם ~~_____~~ אינו יורש את אביו והביא ראיה מן הפסוק ונ'ל
דקרא אסמכתא בעלמא הוא דאף על פי שחטא ישראל
הוא ובנו הוא לכל דבר אבל קנס הוא שקנסו חכמים ואסמכתו
אקרא וכיון שאינו יורשו מיד כשמת אביו זכתה בת זה
~~_____~~ כנכסי אבי אביה ולא היה ~~_____~~ מעולם זכיה בהן
ומתנתו לא היה מתנה כלל דכיון שהפקיעו חכמים ירושתו עמד'
זכת במקומו וזכת' כנכסי אבי אביה וכל טעמיה דמצית למעבד
ביהדות ~~_____~~ להעמיד הנחלה בחזקתה אין עונש בדבר ולמדנו
דבינו לאה נשבית ואמה קבצה שש מאות זהובים לצורך פדיונה
והרי הן מוכחים ביד נאמן ואח"כ שמעה שבתה ~~_____~~ ואמרה
כיון שנטמעה בין הישמעאל שיחזירו לה הממון והקהל אימרי' לא
בי אלא יעשו ממנה הקדש לצורך פדיון שבויין נראה לי שאין ל'
לקהל זכות בזה הממון דכיון שבא ליד אמה זכתה בה לפדיונה ו
ואצ"פ ~~_____~~ דילמא הדרא כחשוכה ומפקא בה אפי' אס' ת'
תמות בגינתה דילמא בניה יחזרו לבת ישראל וירשי לה אלא יהו
שובחים ביר נאמן עדי שיוודע בעדים שמתה היא ובניה וינתנו
ליורשיה תשובה כיון שנטמעת בי הגוים ונשאת וילדה בנים ודאי
לא זכתה ממעות שנתנדבו לפדיונה הילכ' לא זכתה בהן השבוי'
ואם היה אפשר להחזיר לכל אחר מה שנתן זה היה הגבול והיושר
בי התנדבו לצורך פדיונה ולא יצאו מרשותם עד שתפדה אבל
זה אי אפשר כיוצאו יותר כן הקרן להחזיר לכל אחד ואחד מ'
מה שנתן הילכך יעשה בו צרכי רבים ויותר הוא טוב לפדיון ש'
שבויין כאשר אמרו הקהל ויהיה הקרן קיים אם תוכל לפדות ב'
ב חרית הימים את שבויה שתפדה בהן רפ"ד
הירשין יורשין בחוקה אע"פ שאין עדות גמורה ד'
דהוא יורש אלא שהעידו עדים שהחזיק להן שהוא
בן פלוני או אחי פלוני הרי זה יורש אע"פ שאינן עדי יחוס ולא
ידעו אמתת יחוסו אבל אין יורדין לנכסי המת לירש עד שידעו
בעדות ברורה שמת אבל אם שמעו בו שמת או ~~_____~~ מעידין לפי
תומן אע"פ שמיאין אשתו על פיהן ונוטלת כתיבתה אי' הירשין
נחלין על פיהם האשה שאברה שמת בעלה אע"פ שנאמנת
ליבשא על פיה וליטול בתוכה אין האחין יורדין לנחלה על פיה
כתב הרמבם ז"ל מי שטבע כמים שאין להן סוף ובאו עדים שטבע

כפניהם אם אכד זכרו אע"פ שאין נשיאין את אשתו לכתחלה זה
הירשין נחלין על פיהם וכן אם באו עדים שראוהו שנפל לנוכח
אריות או שראוהו צלוב והענף אוכל בו או שנדקר בגלחמה או
שמרגז ולא הכירו פניו בכל אלו הדברי' וכיוצא בהן אם אכד זכרו
אח"כ יורדין לנחלה בעדות זו אע"פ שאין נשיאין אשתו שאני א'
אומר שלא החמירו חכמים בדברים אלו אלא באיסור כרת אבל
לענין ממון אם העידו עדים בדברים שחזקתן למיתה והעידו ש'
שראו אותן הדברים ושאלו זכרו ואח"כ גשמע שמת הרי אלו כ'
נחלים על פיהם וכזה המעשה עושין היום בכל בתי דינין ולא
שמענו מי חולק על זה ע"כ רפ"ה
שנשבה והניח כאן נכסיכ מוטל על בית דין ל'
לשקיד בתקנתן שמא יפסיד נכסיו ואין להן ר'
דשות ליחנם לארים שכיון שאין מי שיעיין עליו לא יכוי'
אלא להרבות כפירות ולא יחוש שמפסיד הקרקע לפיכך אם יש
מי שרוצה להיות אפיטרופא על הנכסים להשתדל בהן להעמיד
עליהם ארים והוא יעיין עליהן תמיד שיעבדם כראוי ואין תקנה
גדולה מזו ויבני אותו אפיטרופא אבל דבר זה אינו מצוי שלא י'
ימצאו מי שיעשה זה שאדם מתרצה להיות אפיטרופא כשביל ח'
היתומים משום מצוה אבל לגדולים לא יעשה לפיכך אין ב"ד
מצווין לבקש על זה כי לא ימצאו וביהו היה אימרא א"א הראש ז"ל
אפי' אם יתרצה אחד להיות אפיטרופא כיון שאינו מצוי ואין לב"ד
לבקש עליו אפי' בשימצא יבו הירש למתנת שלא למנותו לפיכך
כין שמעו בו שמת בין לא שמעו כ' שמת מורידו קרוב הראוי
לירש לנכסיו ולא שימגרם אלא יעבוד השדות והכרמים וכתב
א"א הראש ז"ל ואם יש בו ב' או ג' קרובים הראויין לירש יחלקו ה'
הנכסים ביניהם ואם מקצתן עובדי אדמה ומקצתן אין עובדין א'
אדמה אלא עובדין שלהם על ידי אחרים יורידו העובד ארונה ב'
בא השבוי אח"כ שבין לזה שהורידו כארים ופרישי שמחשבין עמו
בכל שנה ונוטל ארים אריסותו וחלק הבעלי' יהא מונח עד שגדע
כה אירע בהם והרמבם ז"ל כתב שכל זמן שלא באו הבעלים יטול
הכל ולכשיבואו הבעלים מחשבין עמו כמה הוציא וכמה אבל ו'
ויטול כארים כין כפירה בין בשבח ודי פיר' שנוטל כל הפירות ו'
ובשבח דווקא הוא שמחשבין ונוטל בהם כארים ולזה הסכים א"א
הראש ז"ל ולכאורה נראה שאין חילוק בין שמעו בו שמת ללא
שמעו בו שמת אבל א"א הראש ז"ל כתב דווקא שלא שמעו בו ש'
שמת נוטל כארים אבל שמעו בו שמת קודם שהורידוהו ואח"כ ב'
בא אין לו בשבח כלל אלא מה שהוציא הוציא ומה שאכל אבל
וכל זה אינו אלא במקרקעי אבל במטלטלי' שלו יהו ביד ב"ד או
ביד נאמן שיבררו ב"ד עד שיבא או עד שיתברר בעדים שמת ו'
וכן אם הניח קמה לקצור וענבים לכצור זהים לכסוק יתמרים ל'
לגדור ב"ד מעמידים אפיטרופא קוצר וכווצר ומוסק וגודר
וכוכר הפירות ומניח דביהן בב"ד עם הבטלטיין ואח"כ כורדין
להן קרוב לעבוד את האדמה וכתב הרמבם ז"ל והוא הדין נמי ב'
בחצרות ופונדקאות וחניות העובדים להשמיר ואינם צריכין
לא טורח ולא עבודה ואין דרך ליתן אותם באריפות אין
מורידו בהם יורש שמא יגבה השכר ויאל' אלא ב"ד מעמידו להם
גבאי והיה השכר מונח ביד ב"ד עד שיביאו ראיה שמת או עד ש'
שיבא יטול את שלו שאי' מורדין קרוב אלא לשדו וכרכי' ופרדסי'
שצריכים עבודה בורח מחבת נפשות הדי הוא כשבוי לפי שהוא
נכהל לברוח ואין לו פנאי לצוות אבל היוצא לדעת אין כורדין ק'
קרוב לנכסיו דכיון שהיה לו פנאי לצוות ולא צוה שמא אינו רוצ'
שורידו קרוב לנכסיו וכתב הרמבם ז"ל

וסותר ונוטע וזורע ועושה כפי מה שיראה לו שזה טוב ליתומים ומאכילן ומשקן ומלבישן ונותן להם חוצאתם כפי הכמון וכפי הראוי להם ולא ידוי להם יותר כדאי ולא יצמצם להם יותר כדאי ובמעות יתומי כתב שאין צריכין למנות עליהן אפיטרופא אלא כיצד עושה בודקין על מי שיש לו נכסים שיש להן אחריות ויהיו קידיות ויהיה איש נאמן ושומע דברי תורה ומעולם לא קבל עליו נידוי ונותנין לו המעות בכ"ד קרוב לשכר ורחוק להפסד ונמצא היתומים מתפרנסים מן שכר המעות וכן אסוף לן לו קרקע ונתן מ משכון וזה משובר שאין בו סימן ונוטלין ב"ד המשכון ונותנין לו המעות קרוב לשכר ורחוק להפסד וכמה יפסקו בשכר כפי מה שיראו והיינין או שלישי השכר או חציו או רביע שכר ליתומים א אם יראו שזו תקנה להם עושה לא מצאו אדם שיתנו לו המעות קרוב לשכר ורחוק להפסד הרי אנו מוציאין בהן מזונות מעט מעט עד שיקנו להן במעות קרקע וימסרו אותו ביד האפיטרופא שלהן עכ ונראה שצריך למנות האפיטרופא על המעות והוא ישתדל לבקש אדם הראוי ליתנם לו שיותר שישתדל הוא בהן כבוד דתלמודא לא קאמר מותבי להו בי דינא ואבלי זוזא אלא לאפוקי ולא יחיבין להו בעסק דשמתפסד העסקא אבל בתר דאשמעינ דיהיבנן להו לאדם נאמן יתנם לו ע"י האפיטרופא והא דקאמר י יחיבנן ניהליה בב"ד לאו למימר שב"ד יתנום לו אלא האפיטרופא יתנם לו במעמד ב"ד ופי' רשי הטעם מפני שיש כח לב"ד להפקי נכסי המקבל אצל היתומים ולהתנות עמו שיקבלם קרוב לשכר ורחוק להפסד שיותר ליתן נכסי היתומים בכ"ד ביון שאין בו אלא איסור דרבנן וכן כל ריבית דרבנן מותר בנכסי יתומים וכן משכנתא בנכתי אפי' לדברי האוסרים אותו בנכתי מותר ב נכסיהם שאינו אלא מדרבנן בתב ה"אבר כמו שהאפיטרופא י יכול ליתן המעות ביד אדם נאמן לשם עשק כן יכול ליקח אות' לעצמו בתורת עסק וליקח הריוח שהיה לוקח אחר ובלבד שיודי' הדבר לב"ד ונרא לי שגנאי הוא הדבר ליקח אותם הוא בתורת ע עסק משום לזות שפתים מי שיש בידו מנכסי יתומים סחורה ש שיש לחוש שאם ישנה אות' עד שתתיקר שמא תפסד או אם י יוליכה לשוקו שמא תאבד בדרך לא יאמר אעשה בהן כמו שהייתי עושה בשלי אלא לא י עשה בהן דבר כי אם ע פ"ד וכן מכירת מ בטלטלין דיתמי הכל לפי ראות עיני ב"ד לפי מה שיראה להם ת תועלת יעשה בהן בין ל^לשהותן עד יום השוק בין למוכרן כיד ונראה דזה לא איירי אלא במי שהן בידו ולא נתמנה אפיטרופא א אבל האפיטרופא אין צריך עוד ב"ד אלא יעשה כפי הנראה לו ה האפיטרופא רשאי למכור עבדים ושפחות שדות וכרמים כדי ל להאכיל מוכיהם ליתומים אבל לא ימכור להניח המעות וימכור הפחות פוצת קוד כגון כהמה קודם לעבדים ועבדים קודם לבתי' והכל לפי ראות עין האפיטרופא שהוא תועלתם ואינו רשאי למכר שדות וליקח עבדים אבל למכור עבדים שרדו שרי תנ' קמא ורשבנא אוסר גם כן וה"מכס פוסק כרשבג וה"מ פוסק כת' ק וכן דעת א"א זל ולבולי עלבא יכול למכור קצת שדות ליקח ב ברמיו שוורים לעבוד שאר השדות ואין רשאי למכור אפי' שדה ר רעה ורחוק כוי לקנות כרמיה שדה טובה וקרובה שמא לא יצליח זה שקנה יהיה לאדם תביעה אצל היתומים אין לאפיטרופא לטעון בשבילם לרון עמו שמא יתחייב בדין אבל אם ירד עמו לדין וטען בשבילם וזכה הדין קיים ואין רשאי להוציא עבדים לחירות ואפי ליקח מהעבד דמים כדי שיוצא בהן לחירות אבל מוכרין אותם ל לאחרים ולוקחים מהם הדמים ע"מ שהם יוצאים לחירות וכתב תימה דכל זה מירי בלא רשות ב"ד אבל ב"ד רשאי לעשות כל

מה שיראה להם שהוא תועלת ליתומים והאפיטרופא עושה ל לקטנים כוכה לולב ושופר ותפילין ומזוזות וציצית וספר תורה ו ומגילה וכן כל מצות עשה שיש בה קצבה בין שהיא כדברי תור ובין שהיא מדברי סופרים ואין פוסקין עליהן צדקה אפי' לפדיון שבים וכן כל דבר שאין לו קצבה מיהו אם פסק עליהם צדקה ל לאחשבינהו כדי שיוצא עליהם שם טוב והן אמודי לכך שפיר דמי וכאשר יגדלו היתומי נותן להם מגוון מורישם ואין צריך לעשות להן חשבון מה רכנו ומה הוציא אל' אומר להם זה נשא ונשא כנקיט חפץ שלא עכב משלהם כלו' בידו כד' א אמודי שביניהו כ"ד אבל אם מינה אבי ויתומי או שאר המורישין אין נשבעין בטענת ספ' וכתב חראנד מכתברא דאין בית דין יכולין למנות אפיטרופא להאמינו בלא שביעה שאין עושה חוכת ליתומים לכתחילה וא"א הראש ז"ל היה אומר שאם יראה לב"ד שהוא תועלת היתומי' שלא ימצאו בענין אחר הרוצה להיות אפיטרופא ושאין בו הפסד ליתומי' רשאי למנותו כתב הר"מ דאין משביעין אותו עד דאיכא כפירית ב"כסף כגון דטעניה קטן או כי דינא אפ' לו בטענת שמא שתי כסף וכפר איהו בשתי כסף ואפילו הכי לא כענין הודאת מקצת אלא אע"ג דליכא הודאה כלל מחייב אבל אי ליכא כפירת ב"כסף לא מחייב ואם יש לאפיטרופוסן חלק בריח לבו לי עלמא בין מינהו כ"ד בין מינהו אבי יתומים ישבע והראב"ד כתב שצריך שתהא בטענה כ"כסף והוראה במקצת או שתהא האפיטרופוסות קיים בידו שהוא בהודאה אבל אם אין בטענתו בענין הזה אין מ משביעין אותו שבע' המשנה אלא שבעות היסת ונשבע להם על יד גילגול על האפיטרופוסות ובשמינהו אבי היתומי' שאינו נשבע כתב רב אלפס דווקא בטענת ספק אבל בטענת כרי משביעין ליה דגדלי יתמי וטעני עליה בטענת כרי וכפר בהו כגון זה ודאי נ נשבע וכתב הר"מ דאפי' בטענת שמא משכחת לה דמשביעין ליה כגון היכא דאתניסנביה מירי ממנא דיתמי דמחייב לישיבע שבעות טומרין וכ"ש היכא דאיכא טענת כריא ואיכא עסק שבעו דאורי' במודה בכקצת או בעד אחד וכיצא בו ר'אשתבע שבעו דאורייתא והשתא כי קא משתבע לא מחמת אפיטרופוסות קא מ משתבע ע"כ בתבר חיים דאפיטרופ' שפ"ש כנכסי יתומים שהוא פטו' ודי' פס' שחיי' בפשיע' בין מינהו בית דין בין מינהו אבי יתומי' ולזה הסכי' א"א ז"ל וכתב עוד כסתבר אע"פ שחייב בפשיע' אין לחייבו שבעה שלא פ"שע בל ככה ר"ל אדענין אם נ נאבד ליתומי' דבר דנדי דמשביעי ליה שלא עיכב כלו' משלהם ל לבנה ואברה לא חיישינן ולא משביעין ליה בלא טענה ויהיבכס ז"ל כתב דכמינהו ב"ד חייב אפילו כגנבה ואברה וכמינהו אבי היתומי' פטור אף מן הפשיעה וכמו שכתבתי בן עיקר וכן כתב רב האי ע"כ והוא אפיטרופ' דיתמי דובין להו תורא ומסרו לרועה ולא היו לו שנים ונתנו הרועה עם השוורים ולא ידע שלא אבל וכת ואסקנן דלא הוי פשיעה לאפיטרופא ופטור והיתומים משתלמי' בן המוכר או מן הרוע' כמו שפירשתי בסימן רלה ואפיטרופא ש שלוח לצור יתמי כתבתי למעלה בסימן ק' לאחר שנמסרו נכסי היתומים ליד האפיטרופא אינו יכול לחזור בו בין מינהו כ"ד בין מינהו אבי יתומים הכי איתא בתוספת אפיטרופ' עד שלא ה"ח ק כנכסי יתמי יכול לחזור בו משהוחזק בנכסי יתמי אינו יכול לחזור בו יתומי' קטני' שסמכו אצל ב"ה פי' הן מעצמן נ נתחברו אליו ונשתדל בשוה"ן יש לו כל דין אפיטרופ' גמור לכנו' ולקנו ולכל דבר ואפי' סמכו אצל אשה וכתב הראב"ד שאינו משביע אותו וא"א זל כת' שמשביעי ליה וכן כת' הר"מ וכת' הא דיש לו

אבל אם אין ניזונים יחד אין לו רשות לירד ולהשביח ואפי' השבי' מחבת עצמו אינו נוטל אלא כיוורד שלא ברשו' דידו על התחונב ואם יאמר ראו כה שהניח לנו אבינו הרי אנו עושים ואוכלין כל השבח והשבח שהשביחו בכל הנבסים אפי' בחלק האחין הוא של עצמן ו ואפי' שהשביחו מחמת הנבסים אפי' דשאר שותף אין לו בשבח אלא בשאר אריות אפי' אמר לעצמי אני עושה שאני הבא דכיון ש עהן אחין ולא נשתתפו תזילה אדעת להרויח ושתקו כשאמ' להם לעצמי אני עושה ודאי מחלו ולמה לא יטול כל השבח ור' פירש שצריך שיאמר בפני כ"ד לעצמי אני עושה וא"א זל כתב שאב הם כולם גדולים אין צריך שיאמר בפני כ"ד רק בפני עדים אבל אם ש בהם קטנים צריך שיאמר אותו בכני כ"ד ואם זה שהשביח' ח' וינין דרכו ליבטל מלימותו ולטרותו בעבור אחריהם הרי הוא כאילו פירש לעצמי אני עושה והריבם זל כתב אפי' אמר לעצמי אני ע עושה השבח לאמצע אלא א"כ השביח מחמת הוצאה שה ציא מ משלו אבל אם שבחו מחמת נבסים השבח לאמצע וא"א זל כתב כ כסברא ראשונה וכן השיג עליו הראב"ד ויא' דהאי דינא לא הוי א אלא בגדול יב וקטנים אבל אם כולם גדולים והשביחו מקצת ג גדולים הנבסי' לא השביחו לאמצע אלא נוטלין בדין אריות בחלק האחרים וכן אם אמר לעצמי אני עושה אין מועיל בכלום גדולים אבל א"א זל כתב שאין חילוק בין גדולים וקטנים וכן כולם גדולי' וחשביחו מקצת הגדולים לא ש"א לענין שכל השבח לאמצע כ כשהשביחו סתם ולא שגא שיטלו כל השבח לעצמן כשיפדשו ו וכן הדין אם אשת המת ראויה ליורשו כגון ראיובן שנשא בת ש שמעון אחיו ולא היו בנים לשמעון אלא כנות וראובן שנשאה אין לו יורש ומת שמעון ואח"כ מת ראובן ונפלה ירושתו לפני כנות ש שמעון אחיו ונמצאת אשתו יורשת נכסיו עם שאר אחיותיה ואם השביחה הנבסים השבח לאמצע ואם אמרה לעצמי אני עושה ה השבח לעצמה מי שבת אביו וירד לנבסיו והשביח' בחזקת שהיה סבור שאין לו אח ואח"כ בא לו אח שלא היה יודע בו אם זה שבא קטן כל השבח לאמצע אפילו אם הוציא משלו והשביח ואם הוא גדול כיון שלא היה ידע בו לא אמרינן כיון דבסתם השביח בחל' לאחיו חלקו ויהיה לאמצע שהרי לא ידע בו אלא יקח חלק בחצי של אחיו כשאר אדיסי העיר

האחין שבאין לחלו' שמין מה שעליהן שקנו מתפישת הבית ועדיין לא כל' ושמין אותו בפני כה ששו עתה בשעת חלוקה ואם כלה לגמרי או נאכ' אין מנכין להן בחלקו כנגדו דבעיקרא מחלי' אהרדי כי האי גוונ' שלא יקפידו זה על זה אלא בדבר הנראה לעינים כדא' שקנו בסתם אבל כתחילה יכולין למחות שלא יקנה שום אחד מהן מתפישת הבית אם לא שיחשוב אותו כחלקו מה שעל בניהן ובנותיהן אין שמין בפני שמתבישין להביא לכ"ד ומחלי' אהרדי לפיכך דווקא' כנגדי חול' אבל כנגדי שבת ויום טוב שמין שיוכלו לחביא הכנגדי לכ"ד וכגדול אחין אפי' מה שעליו אין שמין דניח להו דלביש וכסי ביה כי חיבי דלשתמעוי כילי ומיהו לכתחילה יכולין למחות בו אכל' כל זמן שלא מיחו מ מסתמא נחא להו צוה האב ליתן לפלוני שדה פלו' או אילן פלו' וחלקו ולא נתנו לו החלוקה בטלה דיתנו לפלו' כמו שצוה הא' ויחזרו וחלקו בכתחילה וכתב אא הראש זל ואם ידעה אחר לקי' החלוקה וליתן לו משלו יחזירו יתן לו מעות חרשות בידו רפט

האחין שיש בהן גדולים וקטנים ומבקשין הגדולים שיחלקו כדי שיהיה חלק' בידם והם ישמרוהו

ויעבדוהו כ"ד כעמדין אפי' טרופ' לקטנים וחולקין כגידל' ונשומ' כ"ד וחלוקה קריב' ואין יכולין למחות לכשיגדלו כ"ד א שלא טענו אבל אם טענו בשנות החלוקה בטלה ואין חולקין כדבר דש' ב' בו גיד או איגוד לא היו כל האחין כאן ואותם שבראין מבקשין לחלק או שחלקו ובה' להן אח או בעל חוב ונוטל חלק אחד מהן כתבתי בסמך קע' ה' ואחד מן האחין שירד לאומנות או חלה או רוצה ל לילך ללמוד כתבתי בסמך קע' ז' ואחד כהאחין שהיו שטרות י יוצאין על שמו וטוען שלי הן כתבתי בסמך ס"כ שאלה לא"א זל ששאלת שיש מהירשים שלקחו מחפצי הבית כלא חלוקה וכיהם שלא לקחורכלום ויש במקרובי המת שאינן יורשין שאומרים ללוי שיתן מה שבידו לצרכי קבורה מפני שהוא בציני' ולוי טוען שרוצ' ליתנו ליורשיו שלא לקחו דבר תשובה אם אין אחד מהירשין מ מערער בדבר יתן לוי מה שבידו לצרכי קבורה אבל אם אחד מ מהירש' מערער לומר פלוני נוטל שיעור חלקו המגיעו ואני לא נוטלתי אם יתנו המכין שביד לוי לצרכי קבורה נמצא שנחתי ל לצורך קבורה והוא לא נתן יפה מערער ויבואו לחטבון וכל אחד מהאחין יתן חלקו דמגיע לו

כ"י שמת והניח יורשין קטנים או שאשתו מעוברת או שהניח קטני' וגדולים צריך למנות עליהם אפי' טרופ' שיתעס' בשבי' הקטני' עד שיגדלו לא מיכ' אותם כ"ד חייבין למנות אפי' טרופ' שכ"ד אביה של יתומי' הם צו' המורי' שניה' חל' הקט' לקטן דיעש ה' בו מה שירצה הרשות בידו ואין כ"ד ממנין אפי' טרופא לא נשים ועבדים וקטני' ועם הארץ שהן בחזקת חשודין על העביר' ולא קרוב הראוי לירש עם הקטן ואפי' הוא קרובו כמאם אם יש ש שום צד שיכול להחזיק בהן כמו דפרישנא גבי שבוני שנשבה ב בסמך רפה ואם מינם האב ורשות בידו וכתב הרמב"ם זל כודקן על אדם נאמן ואיש חיל' יודע להפך בזכות היתומי' וטוען טענותיהן ויש לו כח בעסקי העול' כדי לשימור את נכסיהן ולהרוי בהן וכעמדין אותו על הקטנים בין שהוא רחוק או קרוב לקטן אלא שאם הוא קרוב לא ירד לקרקעות ע"כ וכאשר יבנו אותו צריכין כ"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות ו החובות וכל הדברים שנסורין לידם דהא על טענת בריא מ בשבעינן ליה לכך צריך שידעו מה שיקבל ומה שיחזיר וכתב ה הראב"ד שכותכין כ' שטרות אות באות אחד לאפי' טרופא ואחד ל לקרובים והאפי' טרופא דשא' ללבוש בגדי' נא' יחר ואפי' אם אוב' ושותה יותר מבדי השגת ידו אין חושדין אותו לומר שאוב' ושותה מנכסי היתומים אלא א"כ שבאו עדים עליו שמפסיד נכסיהם אז כסלקין אותו ומשביעין אותו שלא הפסיד יותר ולא מכעיא אם הפסיד בפשיעה אלא אפי' שלא פשיע אלא שיעבד שמירה פחותה אבל אם הפסיד כאונס לא מסלקינן ליה וכתב הרמב"ם זל דווקא בשמינהו אבי היתומים אין מסלקין אותו בשביל חשד אלא א"כ יש עדים אבל מינהו כ"ד כסלקין אותו אפי' בשביל חשד וא"א זל לא חילק בזה וכת' הרמב"ם זל עוד ה' נמי אם מינהו אבי היתומי' שהיתה שמועתו טוב וישר ורודף' מצות וחזר להיות זולל וסוכא' וחולך בדרכי חשך או שפירץ כנגדי' זבאבן גזל שהייבין כ"ד ל לסלקו ולהשביעו ולמנות להן אפי' טרופא כשר וכל הדברי' אלו כ כפי מה שירא לדיין שכל' כ"ד וכ' ד אביהן של יתומי' הם וכשמעמי כ"ד האפי' טרופ' מוסרין לו כל נכסי הקטן במקרקעי' ובטלטלי' שלא בסכר והוא מוציא נכסיהם ובונה

לדגנב העלה הכהמה לראש הנזר ונפלה ומתה הרי זו פשיעה
 ביה שם כדרכה פטור לא העלה הוא לא מבעיא אם עלתה בעל
 ברחו ונפלה ומתה שהוא פטור אלא אפי לא עלתה בעל ברחו
 אל היא עלתה מאליה פטור כיון שלא העלה הוא אין זו פשיעה
 מה שעלתה מאליה אלא דומה לגנבה הניח הכהמה ונכנס לעיר
 זבא ארי ודרסה או זבא וטרפה אין אומרין אלו היה שם היה מציל
 ו היה חייב לשל' אלא רואין אם נכנס כשעה שדרך בני אדם ל
 ליכנס פטור אפי אם היה יכול להציל אם היה שם ואם נכנס ב
 בשעה שאין דרך בני אדם ליכנס כתב רב אלפס שאם אינו יכול
 להציל אילו היה שם פטור אע"פ שתחלתו בפשיעה וסופו באונס
 דלא הוי אונס מחמת הפשיע' ולא דמי לצריפא דאורכני אלא הוי
 כמו פשע בה רצא לאנס ומתה דפטור משום דמלאך המות קטל'
 מה לי קטלה התם מה לי הכא והוא כתב דחייב ולא דמי לפשע
 בה ויצאה לאנס ומתה ואין מקום ליניצל ממלאך המות אבל הכא
 כיון דעל בעידי דלא עיילי אינשי ואת ארי איפש' אם היה שם היה
 בורח כמנו וחשיב שפיר אונס מחמת פשיעה וחייב אע"פ שאין ו
 יכול להציל וכן עיקר כל דבר ודבר צריך לשומרו כראוי לו
 כתב הרמב"ם זל כיצד דרך השומרים הכל לפי הפקדון יש פקדון
 שדרך שמירתו להניח בכית שער כגון הקורות והאבנים ויש
 פקדון שדרך להניחו בחצר כגון חבלות פשתן הגדולות וכיוצא
 בהן ויש פקדון ששמירתו בכית כגון שבלה וטלית וכיוצא בהן ו
 ויש פקדון שדרך להניחו כתבה וכמגדל ונועל עליו כגון כגדי
 משי וכלי זהב וכיוצא בהן השומר שהניח הפקדון במקום שאינו
 ראוי לו ונגנב משם או נאבד אפי נאנס משם כגון נפל עליו דליק
 וישרף עליו כל הכית הרי זה פשע וחייב אע"פ שהניח הפקדון
 ע"כ שלו אם המקום ראוי לשמירה פטור ואם לאו חייב ע"כ כספיים
 אין להם שמירה אלא תחת הקרקע ויתן עליהם עפר כגובה טפח
 או יתנם בכיתל בטפח התחתון הסמוך לקרקע או בטפח העליון
 הסמוך לקורה אבל לא יתנם כאמצע עובי הכותל רק שיכנס טפ'
 בתוכו לא השמינס כראוי אפי נתנם בתבתו ובעל בפניהם ונגנבו
 או נאבדו חייב ואם הופקדו אצלו כעש סמוך לחשיבה אין צריך
 לטימנם עד מוצאי שבת ובמוצאי שבת צריך לטמנם מיד ו
 ואם לא טמנם מיד הוי פשע ואם הופקדו תלמיד חכם
 אינו חייב אלא אם כז' ששהא מלטומנם כשיעור אחר שיבדיל ו
 והראב"ד כתב זה השיעור כשהנפקד תלמיד חכם כתב הרמב"ם
 הורו נקצת הגאונים שה' לכל דבר שמטאו קלו ו
 ואין הקרקע מאבדת אותו מהרה כגון לשונות של כסף ואין צריך
 לומר של זהב ואבנים טובות שאין להן שמירה אלא בקרקע ולזה
 דעתי נוטה ע"כ כתב הר' יהודה ברצליני ודאי כך הלכה שאין ל
 לכספי שמירה אלא בקרקע אבל כך קבלנו מרבנותינו שלא נאמ'
 זה אלא בשעה יגנבים מצרין ואנשים רמאין שמחפשין אחריהם
 אבל במקום דליבא כל הני אין צריך לכסותן בקרקע אלא מניחו
 במקום שמני את מעותיו ולא עדיף מדירי ועל זה סמכו קדמוני
 זל וכתב א"א זל וראוי לסמוך על קבלתו דהכי אית בירושלמי
 אם נתנו במקום שרגיל להניח שלו פטור ואם התנה הנפקד ע"מ
 שלא אטמנם בקרקע וכן כל דבר ודבר שאניחנו עם שלו הכל ל
 לפי תנאו צרר המעו' בסדינו והפשילו לאחוריו ונגנבו או נאבדו
 חייב שצריך שיהיו בידו עד שיטמנם או שהיו צרורים ומונחין ל
 לפניו על כסנו בענין שהיו עיניו עליהם תמיד נתן המעות או ה
 הפקדון בידו והוא נתן ביד בניו או בנותיו הגדולות או ליד אשתו
 ושמו כראוי ונאבד או נגנב פטור שלא פשע כמה שנתן לידם ש

שבל המפקיד על דעת אשתו וכניו הוא מפקיד ואם לא שמרו ב
 כראוי ונגנב או נאבד כת הרמב"ם שאם הודיע שהוא פקדון דפטור
 וריגו של המפקיד עמהם ואם אין לה לשל' הוא מפסיד וא"א זל כ
 כתב שאם פשעו ונאבדו שהוא חייב לשל' דאי לא תימא הכי כל
 פקדון המופקד ביד אדם יאכלו אשתו ובניו ויפטר מסר הפקדון
 לבניו או בנותיו הקטנים או ליד עבדו בין גדול בין קטן או ליד
 שאר כל אדם ונגנב או נאבד חייב דשומר שמוס' לשומר חייב אפי
 שומ' חנ' שמוס' לשום שכר דעלוי ליה לשמירתו שמוס' נפשו יות
 לשומר ואפי נאנס ביד שומ' השני דאמ' ליה את מהימן לי בשבוע
 איהו לא מהימן לי בשבוע ואפי אם ידו לכל שהשני אדם טוב וכש
 יותר מהראשון אבל אם נתנו ביד מי שהמפקד רגיל תמיד להפקי
 בידו נשבע השני ששמרו כראוי ונפסד הראשון וכן אם יש עדים
 ששמר השני כראוי ולא נשא עליו שבועה שיוכל הכפקיד לומר
 אינו נאמן עלי בשבועה פטור הראשון אבל אם נשא עליו שום
 שבועה חייב ההוא דאפקידו גביה דמי והכנהו לאימיה ולא הודי'
 שהיו פקדון בידו נתנת בארגו ונאבדו ומסקינן שהוא ישב שמכרן
 לידה ויפטר אע"פ שלא הודיעה שהיו של פקדון מפני שיוכל לומר
 הייתי סבור שיותר תזהר בהם לשומרם כשסבורה שהם שלי והיא
 תשבע שנתנת בארגו ונאבד שם ופטור ואינה צריכה לשב' שלא
 הודיעה שהיו של פקדון אע"פ שהיתה חייבת אלו היתה יודעת
 שהה של פקדון מפני שאין המפקיד יכול לטעון וראי א
 שאמר לה בנה שהיו של פקדון והיא אומרת וראי שלא אמר לה ה
 ההוא דאפקידו גביה כריא דבשותא והוה ליה לדיריה נמי כריא
 דבשותא אמר לשלוחו לך והטל מזה הכשות לתוך השכר והלך ו
 והטל משל פקדון ואסיקנן אם הוא כענין שיוכלו הבעלים להרגי
 שהטל משל הפקדון כגון שהיה רחוק יותר משלו ושהה כדי
 להכיא משל הפקדון אז גלי דעתיה דניח ליה כיון שלא פירש ל
 לו הטל מזה ולא משל הפקדון ולא מיחה וצריך לשלם אפי אם נ
 נתהלקל השכר' שלא נהנה ממנו כלום ואם הוא כענין שאין י
 יכולין להרגיש השליח פטור כיון שלא פירש לו וטל מזה ולא כן
 הפקדון והנפקד נמי פטור ואינו משלם אלא מה שנהנה לפיכך א
 אם החמיץ השכר פטור וכן כל כיוצא בזה והרמב"ם כתב וכן כך
 זכין כך השומר צריך לישבע שכך אירע בד' שאינו חייב אלא
 בפשיעה בסתם שומר אבל התנה שיתחייב אפילו
 באונסין חייב אפילו בדברים כלא קנין
 ואם בשעה שקבל עליו הנפקד לשמור היה המפקיד עושה לו ש
 שום מלאכה בין בחנם או בשכר פטור הנפקד אפי אם פשע ונאבד
 לא שנא אם המפקיד השכיר או השאיל עצמו לנפקד בשעה ש
 שכושך הפקדון לשומרו לא שנא שהיה שכור או שאול לו החילה
 כיון שהיה עמו בשעה שמשך הפקדון לשומרו אע"פ שלא היה ע
 עמו בשעה שנאבד פטור כדכתי' גבי שואל אם בעליועמו לא ישל'
 זא מרינן היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת ש
 שכורה וכחה והוא הדין נמי לכל השומרי אבל אם לא היה עמו
 בשעת משיכת הפקדון אפילו שהיה עמו בשעת אביד חייב ודבר
 זה יתברר עוד לקמן בדין שואל
 הנפקד רשאי לשלו' יר בפקדון ואם שלח בו יד או
 משהגביהו לשלוח בו יד אפי אינו מכנין הבעל בת
 לגזולו אלא להשתמש בו קם ליה ברשותיה וחייב באונסין אע"פ
 שעדיין לא נשתמש בו דשליחות יד אינ' צריכה חסדון רק ש
 שיגביהנה כדי להשתמש בו תשמיש שמחסרו או מחייב נאלו ח
 חסרו אבל הגביהו לעשות תשמיש שאינו מהסרו אינו חייב
 ד בשעת הגביהה אלא משעת תשמיש

דין אפטרופא דיוקא שהקטן בן ט' אבל פחות מכן ט' לא ואפילו
בבן ט' אין לו רשות לבעל בית זה לפבור אלא מטלטלי כי היכי
דקטן גופיה כיצי לזכניה אכל מקרקעי לא וא' הראש ז' כתב
דין חילוק אלא הרי הוא באפטרופא ממש ואפילו בקטן ממש
לשון הרמב"ם ז' ל' אע"פ שאין האפטרופא צריך לעשות משבון צ'
צריך לחשוב כינו לבין עצמו לדיקדוק וליוזור הרבה מאביהם של
אלו היתומי שהוא רוכב ערבות ש' סלו לרוכב בערבות כיה ש'
שמו וכתב אחריו אביית ומים ודיין אלמנות אלהים ממעון קרשו
קטן שהגדיל אפילו גיה אוכל ושונה יותר מדאי ומפסיד מ'
כמונו בדרך רעה אין ב"ד מונעין כמנו את כמונו ואין מעמידין ל'
לו אפטרופא אלא א"כ צוה המוריש שלא יתנו לו אלא א"כ ש'
טהור כשר ומצליח או שלא יתנו לו עד זמן פלוני השוטה
והחרש דינן בקטנים ומעמידין להן אפטרופסין שאלה לא א' ה'
הראש ז' ל' יחובים שהיה להן שטר על ראובן ונכתב השטר בשם
שמעון לחיווק ומפורש בו שהוא של יתומי פלוני אם שמעון יכול
לדון בשטר זה להיות דייק לבוף לראובן לפרוע ובעל העיטור כ'
כתב שאפטרופא מעיד תשובה וכן כתב ר"י ומילתא פשיטא הוא
דבעי' כשאינו מקבל פרס ואינו נוגע ברבר ראובן היה אפטרופ'
דיתמי ונטבע לשאת ולתת בשלהן כאמונה וניתן לו רשות לשא'
ולתת ולהוציא עליהן ועל נכסיהן ולפרו' המס שלהן והיו סמוכי'
על שלהן ונפטר והוציא בנו פנקסו שהוציא בפרנס' היתומים
וכנכסיהן וכמס כנה והבע כהיתומים אחר שגדלו ויראה לי שאין
להוציא כהיתומים בטענת הפנקס דשמ' נתפרע ולא נמח' שמעון
ולו נתחייבו כבון ליתומים קטנים וכתבו ליתומים שטר עליהם
ונכתב בשם היתומים ושיגבו אוהו על יד ראובן ושיהא בח ביד
ראובן לכתוב שובר על השטר וכפר ראובן השט' ליד יהוד' ומשב
יהודה הלויים ואמרו הלויים שמה שמסר ראובן ליהודה לא היתה
מסירה לפי שנכתב השטר בשם היתומים תשובה יראה כיון
שראובן היה אפטרופא של הקטנים לגבות הגמון ולכתוב עליו
שובר הרי הוא כאלו כותב בשמו ויקטני' הוזכרו בשטר כדי ליד'
שהכמון שלהם וראובן אפטרופא שלהם וכירו לגבות הגמון
ולעשות כל מה שנרא' לו ט' ב ליתומים וכיו' שראה שטוב למסור
השטר ליהודה מסירתו מסי' כי אפטרופ' יש לו כח לעשו' בכמון
הימם לידו בטובת בעל' וכאלו היה שלו רצא

בי יתן אש' אל דעהו כסף או כלים לשמור וגו' פרשה
ראשונה נאמר בשם חז"נים ופוט' בה בגנב ואבד ואין
צ"ל כאונסין הגדולים כהן כגון שבורה וכחה ולא חייב בה אלא
אם כן פשע בשמירתם ונגנבו או נאבדו בפשיעתו לכך פי' בה כ'
כסף או כלים שדרך לשוחרם בחנם לפי שאי' טורח בשמירת' וגם
משמיענו אע"פ שאין כל כך טורח בשמירתן ובל' לשיב' "
שלא יגנבו אפי' הבי פטור ופרשה שניה בשומר שכר ופטור בה
אונסין כגון שבורה וכתה וחייב בה גנבה ואבדה ואין צריך לומר
פשיע' ולכ' פיר' בה חבור או שור או שיה לפי שיש טורח בשמירתו
ואין דרך לשוחרם בחנם וגם משמיענו אע"פ שיש טורח בשמירתן
ואי אפשר לשוחרם שלא יגנבו אלא בטורח אפי' הכי חייב עליה'
אבל לענין הדין אין חילוק בין כסף או כלים לבהמה לא שנא ב'
בשומר חנם ולא שיה בשומר שכר ופרשה שלשי' נאמרה בשיב'
וחייב בה אפי' אונסין ואינו פטור אלא א"כ מתה' כחמ' מלאכתו
עוד רבו לדין רביעי' דיינו שוב' בהמה או כל' לעשו' בהן מלאכתו
דכת' ואם ש' ר הוא בא בשכרו ולא פירש דינו ונחלקו בו חכמים
ויא' מאן דאמר דינו כשומר חנם ותיבא מא' דאמר דינו כשומר

שכר ודכי קיימ' לן והנני כפרש אותן כסדר חז"נים שאמר חנם
ושומר שכר ושואל ואקדים שוכר לשואל בפני שדינו בשומר ש'
שכר שומר חנם הוא שהפקיד אצלו כסף או כלים או בהמה או
כל דבר לשמו' והוא מקב' עליו לשומרו
או אפי' אינו מקבל עליו לשומרו אל אמ' לו הנח לפני הוא
שומר חנם אם אמר לו הנח לפניך או הנח סתם אפי' שומר זה
חנם לא הוי ואינו חיי' שבועה כלל וכתב הרמב"ם ז' אבל מחרים
על מי שלקח פקדון שלו ואינו מחזירו לבעליו וכן כל כיוצא בזה
שאלה לא' ז' ראובן הלך ליריד ואבד לשמעון הוליך לי עמך
אלו המנעלים אמר לו הניחם כאן על החמור והניחם שם שמעון
על החמור ולא קבלם ראובן כדו אלא כמו שהניחם שמעון על
החמור כך הוליכם ראובן ולא קשרם והלך לרמן הצד להסד'
רגליו והניח החמור על אם הדרך וגאבו המנעלים תשובה הא
דאמר' הוא ביתא קמ' שאינו אפי' שומר חנם וכן ז' לפני ומבעי' בהנ'
סת' אי הוי שוכר חנם זהו בבית הנפקד שהו במקום הכשתמר אב'
ראובן שנתרצה להוליך המנעלי' עמו ואמר לשמעון הניחם לפני
על החמור פשיטא שקבל עליו שמירה בדין שומר חנם שאם לא
ישבר בדר' ודאי יאבדו הילכ' דב' פשוט הוא שהוא שוכ' חנם ופש'
בשמירת' כמה שהניחם על החמור בלא קשירה והפליג מהם
בקש מחבירו שיתן לו רשות להכניס בהמתו או פירותיו לחצר
ונתן לו רשות ולא פירש לו כלום בשמירתן הוא פליגי ר' סבר ש'
שלא קבל עליו שום שמירה ורבנן סברי שקבל עליו שמירתן ו'
דיוקא בהיזק דאיתי ליה מיניהו אכל לא קבל עליו לשומרם מהיזק
דאיתי ליה מעלמא ורב אלפס פסק בר' ורי פסק כחכמים וכן הוא
מסקנת א' ז' ואפי' בשמקבל עליו לשומר אינו חייב אלא כפי ש'
שווי החפץ שקבל עליו שאם נתן לו לשמור דינר זהב ואמר לו
הזהר בו של כסף הוא ופשע בו ונאבד אינו חייב אלא בשל כסף
שיאמר לו לא קבלתי עלי אלא שמירה דינר של כסף וכן כל כ'
כיוצא בזה אבל אם הפסידו בידים משלם של זוזא והשומר הוא
מיד בשמקבל עליו לשמור או שאמר הנח לפני ונסתלקו הבעלי
משמירת חייב עליו אם פשע אע"פ שלא משך והרמב"ם כתב שאינ
חייב עד שימשוך וכמקום שמשמיענו קונה אבל די כתב בסנהא ר'
ראשונה וכן כתב א' ז' וצריך לשמור כל דבר ודבר כראוי לו
ואם שמרו' כראוי לו ז' גנב או נאבד פטור אבל אם פשע' ז'
ולא שמרו כראוי אע"פ שלבסוף נאבד באונס חייב כהוא ד'

דאפקידו זוזי גביה ואנחיהו בצריפא דאורכני ופשע בזה דאין ש'
שמירת כספים אלא בקרקע ולא בצריפא דאורכני משום שדרך
האש לשלוט בצריפא ולבסוף באו גנבים ונגנבו בשם זהו אונס
ואפי' הכי חייבוהו חכמים וכן כל כיוצא בזה שאל המפקד פקדונו
ואמר הגפקד איני יודע' אנה הנחתיו הרי זו פשיעה וחייב בארע'
עליו גנבים ונגנבו הפקדון ואלו צווחו היו באים בני אדם להצו'
חייב דכיון שלא צווח פשע ואפי' אם באו עליו אונסים צריך לעשו'
ולבקש אנשים שיעזרוהו לעמוד נגדם ואם היה איגשר לו לעשו'
כן ולא עשה חייב ודיוקא בחנם אבל אינו חייב ליתן שכר שיעורו
פשע השומר ולא שמר הברמה בראוי ויצאה לאנס וכתה פטור
אע"פ שתחלתו בפשיעה לעיני' זאבים ונגנבו ואם כרפה זאב או
נגנבה משם היה חייב עתה שנאנסה שם על יד מלאך המות פטור
אבל אם גנבה גנב כן האנס וכתה בבית הגנב חייב אע"פ שהוא ש'
שח שאפי' אם לא מתה הרי היא בבית הגנב ויצאת לאנס גרם לה

שאינו אוסרין זה כמדין מפני פקדו של זה ואי אפשר לו להוליכו
עמו דשמי יארעו אונס אלא כד מפקדין הפקדון ביד נאמן אצלם
משום השבת אכרה לבעלים שלח לו פקדונו על יד אחר בין
שאובר לו הולך לו או תן לו פקדונו חייב באחריותו עד שיגיע לו
ליר הכעלי כיון שבעל הפקדון לא עשאו שליח להביא לו לפיכך
אם בא לחזור ולישל מיד השליח רשאי בד' שלא הוחזק הנפקד
בפרן אבל הוחזק בפרן זכה השליח מיד בשכיל המפקיד ואין ה
הנפקד יכול לחזור ולישל מידו ומכל מקו חייב באחריותו רצו
תבעו הפקדון וכפר בו מיד נעשה עליו נולן וחייב א
באונסין ופסול לעדות ולשבועה בדא שיש עדים
שבשע' שכפר בו היה ברשותו אבל אם אין עדים לא שכא נאבד
במנו ואמר אכפו בו ואדחנו עד שאמצאנו ואחזרנו לו לא כפר
בו אלא טען נגנב או נאבד אם אמר שאידע הדבר כביקום שעדי'
מצוין יביא עדים לדבריו ויפטר ואם לאו צריך לשל' וכתב הרמה
דוקא מילתא דשלטא ביה עינא כההוא עובד דההוא גברא דהיה
בעבי חביית בשוק ואתב' ואב' רבא כיון דשכיח אינשי בשוקא בעי
לאייתי ראייה אבל מילתא כל רהו דעביד דמתרמי דלא שלטא ביה
עינ' כגון מאן דנקי חפצ' ביד' ואיפש' דאתיע ביה אונסא דלא ידעי
אינשי אע"ג דרבים מצוין שם משתכע ומפטר וכתב עוד מי שטע'
טענ' אונס כפקדון ומביא עדי' שנאנס בידו החפץ ששאל המפקי'
כגון ששואל גלימא וטוען שנאנס ומביא עדים שראו שנאנס לו
גלימא אע"פ דלא ידעי אי גלימא המפקיד הוא פטר כיון שאילו א
היתה גלימא בידו ומפקד אמר לא זה היא הנפקד אומר זו היא נ
נאמן בשבועת היסת ואם המפקיד אימר שכא הנפקד אימר כדאי
אפי היסת ליכא ודכא כיון דבפקיד לא ידע האי גלימא דאתנים
אי דידיה היא אי לא שומר מהימן עד באן ואם אין עדים מצוין י
ישבע שהוא כדבריו ויכול בשבועתו שלא פשע בשמירתו אלא
ששכרו כראוי וארעו זה שטוען לו לא שלח בו יד שאז שלח בו
יד חייב כדפרישי ופי רי דווקא שאין עדים שנגנבה או נאנסה ל'
לפיכך כיון שצריך לישבע שנגנבה או נאנסה או נאנסה
מגלגלין עליו שאר השבועו' אבל אם יש עדים שנגנבה או נאנסה
אינו נשבע כלל אבל בירושלמי יש שאפי אם יש עדים שנגנבה א
או נאנסה דהשתא אינו צריך לישבע שאינו ברשותו
אפי הכי צריך לישבע שלא פשע בהואגב זה צריך
לישבע שלא שלח בו יד אבל אם יש עדים שנגנבה שלא פשע בה
אין צריך לישבע שלא שלח בו יד דאחזיקי אינשי ברשיעי לא
בחזיקין וכן כתב ארזי אבי הרב' אסר לו
ותנה הנפקד שיהא פטור מן השבועה כל תנאי שבמבון קיים ואם
אח' שנשב ככד' גבע' שקרן אלא הוא בידו יש לו כל דיי' ונב' שמשל'
כפל ואם טכח או מכר משלם ד' וה' אע"פ שלא שלח בו יד תחילה
וכן אם שלח בו יד תחילה ואח"כ טען שנגנב ונשבע בכד' ונמצא
שקר יש לו כל דין נגב אבל כל זמן שלא נשבע אע"פ שכפר בכד'
אין לו דין נכח היה אמת שנגנב ונמצא הנגב אחר כך בשלם כפל
ד' וה' לבעלים נגנב באונס כגון כלסטם מזוין ונמצא אחד שום ל'
חנם ואחד שומר שכר צריך לשלם לבעלים ויעמיד הוא הגנ' לדין
ליפריע כמנו כיון שאינו מפסיד כלום אלא שטירח להוציא מידו
ואם נשבע קידם שהוכר חגנב אם שומר חנם הוא עומד בשבועה
ואם ירצה יטרח להעמיד הגנב לדין ויפרע הוא לבעלים ואם שומר'
שכר הוא צריך לפרוע לבעלים ויעמיד הוא הגנב לדין רצה
הנפקד שנגנב הפקדון או נאבד ולא רצה לישבע

טען

אלא רוצה לשרם משביעין אותו שאינו ברשותו

אלא רוצה לשרם משביעין אותו שאינו ברשותו

השאלתני או שאובר

השאלתני או שאובר

השאלתני או שאובר

ולא משיב שליח יד שהרי אינו שולח בו יד ביון שאינו מחסרו
אלא כשום שהוא שואל שלא מדעת דקימא לן שדינו כגולן דטה
את החבית ונטל ממנה רביעית ונשברה אינו חייב אלא ברביעי'
כיון שלא הגביה אבל הגביה כדי ליטול רביעית חייב אפילו נטל
וכן אם הטל ונטל ממנה רביעית והחמיצה חייב ככולה שמחבת
שחסרה החמיצה כד"א בחבית של יין שדרכו להחמיץ כשהוא ח
חסר אבל שאר פירות ששלח יד במקצתן ולא הגביהן אינו מתחיי
אלא כפי מה שנטל אמר שרופה לשלוח יד בפקדון אינו חייב א
אפי' שאומר כן בפני עדים אמר לשלוח ליד שלוח יד בפקדון
ועשה כאמרו חייב המשלח דין השולח יד בפקדון הוי
כשאר גולן שאינו משלם אלא כמו שהוא בשעת תשלומין שאם
שלח יד כרחל ריקנית וטענה או נתעברה אצלו וגזזה או ילדה א
אינו משלם אלא כמו שהיא עתה ואפי' היחה טענה או מעוברת כ
בשעת גזלה וגזזה או ילדה אינו משלם אלא כמו שהיא עתה וכן
לענין יוקרא חולה אם בשעה ששלח בה יד שוה ד' זו ובשעה ש
שמוציאו מן העולם שוה זו אע"פ שאם היה בעין היה אומר לו ה
הרי שלך לפניך עתה שאינו בעין משלם ד' זו לא שנה שברו כ
בידים ל"ש נשב כאר"ו ואם מתחיל היה שוה זו ובשע' שמוציאו מ
מן העולם שוה ד' אם שברו בידי משלם ד' זו נשבר כאר"ו אינו
משלם אלא זו שלח יד בחבית המופקד אצלו כגון שטרטלה ל
לצרכו לא מכעיא אם נשברה בעודה בידו שחייב אלא אפי' החזיר
למקומה שיחרו לו הבעלי חיי ואין צרי' לומר לא יחרו הבעלי לו
מקום וטלטלה לצרכו והחזירה למקום שהוא חייב טלטל לצרכו
כיון נשברה בעודה בידו בין לאחר שהנחה פטור כין שהחזירה
למקומה בין החזירה למקום אחר ואם טלטלה לצורך מקומה כ
כתב הרמב"ם שלא נעשה גולן אלא עדין ש מר הוא וחייב בפשיעה
ופטור באונסין ודי יקא שלא אירע האונס כחמת שינוי המקום
אבל אם אירע האונס כחמת שינוי המקום
ששינה כמקום שיחרו לה הבעלים חייב אפי' משהניח דתחילתו
כפשעה וכופו באונס הוא ואם לא יחרו לו מקום אע"פ שאירע ה
האונס כחמת שינוי המקום כיון שלא פשע בעיקר פטור כשנאב'
משהניח ע"כ היה הנפקד שולחני או חנוני והופקד אצלו מעות א
אם אינן חתומין ולא צרורין קשר משונה אלא כדרך שכל אדם
ק שר מע תיו מותר לו להשתמש בהן לפיכך נעשה עליהם שומ
שכר וחייב כנגדה אפי' קודם שנשתמש בהן ואם נאנסו פ
פטור ואם כבר נשתמש בהן חייב גם באונסין אפי' ארר שהחזיר
למקומן עד שיחזירם לבעליהן היו המעות חתומין או קשורין קש'
בשוניה לא ישתמש בהן לפיכך אינו חייב באחריותן הופקדו אצל
בעל הבית אפי' אין חתומין לא ישתמש בהן לפיכך אינו חייב באחריות
ורת כת אפי' כ"ה אם רוב עסקיו בריבי דינו כשולחני לפי שצריך
תמיד למעז באו אנסי על הנפקד ונתן להם הפקדון אם אינו אש' ד'
כנגדן פטור שודאי לא באו אר' בשבי הפקדון ואם בכמון הוא
חייב שיש לומר בשביל כמוןו באו הופקד אתו כמון של פריון
שכוסים ובאו עליו אנסים ונתנו להם להציל עצמו פטור שאין לך
פדיון שכוסים גדול מזה וכתב הרמב"ם דוקא שלא היה אצלו כמון
אחד לפדות עצמו אף על פי שיש לו כמון הרבה כיון
שאינו אצלו פטור אב' אם יש לו כמון אחר לא הופקדו אצלו
פירות לא יעראם עם פירותיו אלא יניחם לבד ויאמרו הרי פירותי
לפניך ערבם עם שלי יראה כמה היו שלו וכמה היו של הפקדון ו
יראה כמה חסרוני חטיב על כל אחד החיסרון כפי פירותיו אחר
ש שבע שכך וכך היה החסרון נסתפ מהם ואינו יודע כמה נסתפ
יחשוב החסרון כגו שראויין להתטער כיצד לחזין ולאורז קלוף

ד' קבין וחצי לכל כור וכור לשעורין ולרוחן ט' קבין לכל כור וכר'
ז' לב וכמין ולזרע פשתן כנבעולי' ולאורז שאינו קלוף ג' סאין
לכל כור וכור וכמדה הזה לכל שנה ושנה כד' א' שהופקדו אצלו
בימו הגורן והחזירם בימות הגורן אבל הופקדו אצלו בימות הגורן
והחזירם בימות הנשמים אינו כנגבה לו כלום בשב' ל' החסרון מ'
בפני שהם תופחות ומותירות כשיעור החסרון הופקד אתו יין ו
יערבו עם שלו ונסתפק בכמו כנגבה לו שתות שכן כנגבה לו ג' ל'
לונין לכל ק' לונין ולוג וחצי בשבי שמרים ולוג וחצי בשביל בליע
הכלי לפיכך אם היה השמן צלול אינו כנגבה לו בשביל השמרי'
ואם היה הכלי ישן אינו כנגבה לו בשביל בליעת הכלי
כתב הרמב"ם הפקיד אצל חכירו פירות שאינו מרודי' לא מרד'
וערבם עם פירותיו הרי זה פשע ואם אמר המפקיד כך וכך הוי
והנפקד אומר איני יודע ישלם כלא שבועה שהרי חייב עצמו כ
בתשלומין ואינו יודע כמה הוא חייב ונמצא מחורב שכרזה ואינו
יכול לישבע וישלם וכזה הורו רבותי הר' יוסף הלוי רבו וכן כת'
א"א הראש ז' ו' והוסיף לבאר חל' האומר כך וכך פירות הפקדתי א
אצלך והלה אומר פירות הפקדת אצלי ואינו יודע כמה דיו לפי ט'
שענת המפקיד הוי שוים ב' בסף ופרוטה והנפקד אומר יודע אני
שהיו שוים פרוטה ואינו יודע כמה היו שוים יותר יש כאן חיוב ש
שבועה אבל אם אמר פירות סתם ולא הודה בשוה פרוטה אין כ
בהודאתו משכעות של שוה פרוטה שאף בפחת משוה פרוטה ק
קרין פירות ע"כ לא עירב הפירות עם פירותיו והן הסרין ו
החולטין את חסרו יותר ככדי חסרו' שראוין לחתומר לשנה ל
לכולי עלמ' מוכרן לא חסרו' אל כדי חסרו' שראוין להתחם לשנ'
ועריין לא נשלם השנה לדע רב אלפס לא ימכרם וכן כת' הרמב"ם
וא' א' הראש ז' ל' כתב כיון שחסרו' כדי חסרו' לשנה קוד' שנשלם
השנה יכול למכרם הופקד אתו יין והחמיץ דכש והוביש
זירא שבא יפסיד גם הכלי יכול למוכרן שלא יפסיד הכלי
הופקד אתו חמץ והגיע זמן הפסח לא ימכור עד שעה חמישי' וכן
כת' הרמב"ם ז' וההבשאר הפקדנות שלא יגע בהן אע"פ שיודע
בודאי שיחולו במקום פלוני או יאנוס אותם הבלך שמא יבאו כ
בעליהן קודם וישלו שלהן ע"כ כל נפקד שמוכר פקדון לא
ימכרנו כי אם על פי כ' ד' הפקדו אהו ספדי' גוללן כל' ל' יום ו
זבשהוא גוללן לצורך יש לו רשות לקרות בהן אבל לא יפתחנו
לצרכו לקרות בו ואם פתח וקרא בו לצורך עצמו הרי זה שולח
יד בפקדון והרמב"ם כת' שגוללן אחר ליב חרש וכאש כתבתי נרא
הופקד אתו כסו כנערה אחת לשלשים יום וכדיני אבדה בתבתי
ביצד נייעור הבסית ולילת הספרים בסמון רכזו כד' א' שאין ה
המפקד עמו בברינה אבל אם הוא עמו אין הנפקד צריך לטפל ב
בו שהוא יבא ויטפל בו
המפקד יכול לתבוע פקדונו אלא במקו שהפקדו
לשם שאם הפקדו אצלו כטברי' אין יכו לתבועו
בצפורי אבל בכל מקום שירצה הנפקד ליתן למפקד פקדונו צ
צריך לקבלו אפי' נתנו לו בעל' כרחו חשוב נתינה ופטור בד' א' כ
בישוב אבל אם הפקדו בישוב ובה החזיר לו כמדבר יכול לומר
לו איני מקבלו באן אם לא תקבל עליך אחריות ואם כשהפקדו
אצלו אמר לו אני רוצה לצאת כמדבר והשיב הנפקד גם אני רוצ'
לילך למדבר הוי כאלו פירש לו ע"מ שאחזירנו לו כמדבר יכול
להחזיר לו כמדבר כתב הרמב"ם המפקד אצל חכירו חל' המפקד'
לברינת הים והנפקד רוצה לפרש מן היבשה לים או לצאת ל'
לשירא יש מי שהורה שאם בא השומר והביא הפקדון לבד נפט'
באחריות שמירתו ויש טעם ברבריהם

המפקדים אצל ושמועתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת נגול ב
בפקדון ואין לזוז מדבריהם רצו
שנים שהפקידו אצל אחד וכא אחד מהם ליטול את שלו
אין שומעין לו עד שיבא חברו שיאמ' לו הנפקד איני
רשאי ליתן לך כלום עד שתבאו שנים כו' א כש אין השני בעיר
אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חברו ולא בא ודאי נזח לי בכאי
דעביר חבריה וטליחותיה קא עביר ואם מודה יותן לזה שתובעו
ואי כופר ידין על הכל ש
שנים שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלו מנה והו'
אומר אחד בכס הפקיד אצלי ואיני יודע איזה שניהם נ
נשבעין ונוטלים וכן אם הפקידו שנים זה מנה וזה מאתים וכל
אחר אומר מאתים שלי והוא אינו יודע של מי הן המאתים כל אח
ישבע ויטול דהוה לי כפושע דהוה לי לדקדק מי הו' כעל המאתים
או מי הוא בעל המנה בד' א בשתובעין אותו אבל אם אינ' תובעים
אותו אלא הוא אומר להם שניכם הפקדת אצלי אחד מאה ואחד
מאתים ואיני יודע של מי נותן לכל אחד מנה והמנה שלישי יהא
מונח עד שיתברר של מי הוא וכו' אם רוצה לצאת ידי שמי יתן
מאתים לכל אחד ובאומר אחד משניכם הפקיד אצלי ואיני יודע
איזהו פטור אפילו לצאת ידי שנים אבל אם אמר אביכם של אח
מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע אי זה אם בא לצאת ידי שמים
צריך ליתן לכל אחד מנה בד' א כשהפקידו לו כל אחד לבדו זה
מנה וזה מאתים אבל אם שניהם הפקידו לו זה בפני זה וכל אחד
תובעו כאתים אינו חייב אלא מאה לכל אחד שאומר לא הששתי
לדקדק מי בעל דק וכו' בעל המאתים מאחר שראיתי שלא הייתם
חושדים זה את זה וכו' לצאת ידי שמים צריך ליתן מאתים לכל
אחד ואחד אבל אם אינ' תובעין אותו והפקיד זה בפני זה אפי'
לצאת ידי שמים אין צריך ליתן אלא מנה לכל אחד ואחד ארועה
שהפקידו לו שנים כל אחד בהבתו ובתה אחת מהן ואינו יוד' של
מי היתה חייב ליתן לכל אחד ואחד שלו ואפי' שהפקידו זה בפני
זה חשוב כפושע שהיה לו לדקדק מי בעל של כל בהבתו ובתה
שיחזירנה לו ואם נתנו בהבמות בעררו שלא מדעתנו מני הנשאר
ביניהם ומסתלק ותהא מונחת עד שיודה אחד מהם לחבירו א
עד שירצו לחלוק אותה ש"א

כל דין השומרים אינו כעבדים ושטרות וקרקעות והקדש
בין לענין שבועה כמו שפירשתי למעלה בסיומן צ"ה בין
לענין תשלומין שאם הפקיד אצל אחד מכל אילו נגנב או נאבד
או נאנ' אינו חייב לשלם אבל נשבעין עליהם מדרבנן וכת' הרמבם
שלא פטר בהם אלא נגבה ואבדה ואונסין אבל אם פשע בהן נ
ונאבדו חייב לשלם דפושע כמזיק בידיים דבני וא"א הדיאש זל כת'
דאפילו פשע בהם ונאבדו פטור משלם ואפילו השואל וכן כתב
רב אלפס ולמעלה בסיומן צ"ה כתתי מה הדין במי שהוריד ארס
לכרמו ופשע בו ולא עבדו והמוסר לחבירו לשמור דבר הגחומר
לקרקע דינו כקרקע ואפילו ענבים העומדים ליבצר הפקד אתו
בעות של עניים דינו כשל הקדש ופטור עליהם בד' א במקו' שאין
לעניים כל אחד קצבתו יודע אבל אם יש לכל אחד קצבתו יודע'
הוי ליה כאילו הפקיד כל אחד את שלו וחייב ומעות של יתומים
אין להם דין הקדש אלא הרי הן כשאר כל ארס ואסור להשתמש
בהן וכתב הרמבם זל הפקיד הקדש ואחר כך פדוהו והרי הוא חולין
ב ד השומר או שהשאילו חולין ואחר כך הקדיש והרי הוא ביד ה
השואל וכן גוי שהפקיד ואחר כך נתגייר והרי הוא ביד ישראל כל

אילו אין בהן דין שומר' עד שיודא תחילתן וסופן נבסי הדיו ונככי
ישראל אין השומר חייב אלא אם כן שיתנו לו בתורת שמירה אבל
אם נתן לו לאבד פטור דדרשינן לשמור ולא לקרוע שכ
אחר האיש ואחד האש' כדין השומרין בין שהיה הדבר השמור
של האש' בין שהיה ביד האשה וכת' הרמבם קטן שהפקי'
או השאיל לגדול נשבעין על טענתו ואני בתבתי למעלה בסיומן
צו' סברת א"א הראש זל שאין נשבעין על טענתו שג
שומר שכר הוא שנותנין לו בהבה או כסף או כלים לשמור
בשכר ודינו כשומר חנם לענין שאינו מתחייב בשמירתו
עד שימשוך במקום שראי' למשוך לדעת הרמבם אבל לדע' הר"י
מיד כשקבל עליו לשמור ונסתלקו הבעלים משמירתו חייב אע"פ
שלא משך וכיון שנוטל שכר על שמירתו צריך לשמור שמירה
מעולה וחייב בנגבה ואבדה שאפילו שמר כראי' ונגנב חייב ואפי'
נתן הכספים תחת הקרקע בעומק ק' אמה שאי אפ'ש' לגונבם משם
אי לא על ידי תחילתו או גם בעידנא דניחמי אינשי ונגנב או קפץ
עליו חוליו ולא יכול לשומרם וכל כיוצא בזה חייב ודכי אית' ביר'ו
שומר חנם כיון ששומר כל צרכו פטור אבל שומר שכר אפילו ה
הקיפוהו חומה של ברזל אין אומרים אילו היה שם והיה יכו' להציל
חייב ואם לאו פטור אלא אומרים אילו היה שם היה יכול להציל
לפיכך לעולם חייב בנגבה ואבדה אלא אם כן היה שם וזה היה
יכול להציל וכן כתב בשאלתות ואי באגרא אשליכו ליה אע"ג ד
דאוקמיה ברובתא דנטירתא ונגנבה או נאבדה חייב לשלומי ד'
דבעי למיתב בהדיה ונטורי ביממא ובליליא ואינו פטור אלא בין
האונסין ואיזהו אונס בא עלי' לסטים מזויין הרי זה אונס ואפילו
גם הרועה מזויין לפי שהלסטים מוכר עצמו יותר זאכ' אחד אינו
אונס אפילו בשעת משלחת זאבים באו עלי' שנים הרי זה אונס
כלב אחד או אפילו ב' והאו עלי' מרוח אחת אינו אונס כב' רוחות
הרי אונס כתב הרמבם כל מה דאמרינן דלא הוי אונס דהקא בשלא
בשתדל להציל אבל כשתדל להציל ולא יכול אין לך אונס גדול
מזה ונשבע על זה ונפטר הארי והרוב והגמר והחברדלס
והנחש הרי אלו אונסין בד' א שכא' מאליהן אבל אם הולכין למקו'
גדודי חיה ולססין אין זה אונס ואם הרוע' התחיל להתגרר כלסטי'
שאמ' לו במקו' פלוגי אנחנו רועים וכך וכך רועים אנחנו וכך וכך
כלי מלחמה יש לנו ואין אנו חוששין בכך ועל ידי כך באו עליו
הרי כאילו הולכיה למקו' גדודי חיה ויססין וחייב באו לססין
עליו או ארי ודרס אם איפשר לו לקבץ רועים שיעזרו לו להציל
חייב לקבצ' וליתן להם שכר עד כדי הנהמה וחוזר ולוק מנע'ה מ
מה שנותן להם ואם לא עשה כן חייב ושכין כמה שיה הכהב יותר
ממה שצריך ליתן לרועים שיסייעוהו ואותו מותר חייב ל
לבעל הבית ואם היה צריך לשלם להם כל דמי הבהבה צ
צריך לשלם לו דמי טרחא שצריך לטרות ולקנות בהבה אחרת
בב' הרמבם זל רועה שטען הצלתי על ידי הרועים בשכר
נשבע ונוטל מה שטוען שאינו יכול לטעון אלא כדי דמיה ויכול
היה לומר נטרפה וישבע בנקיטת חפץ כדין כל הנשבעין ונוטלין
רועה שהיה רועה בהמו' בשכר והניח עדרו ונכנס בעיר אם נכנס
בשעה שדר' הרועי' ליבנ' אומדין אותו אילו לא היה יכול להציל אם
היה שם פטור כיון שאירעו אונס אבל אם היה יכול להציל אם היה
שם אפי' על ידי רועים אחרי' חייב ואם נכנס בשעה שאין דרך ה
הרועים ליבנס חייב אפי' לא היה יכול להציל אילו היה שם והוה
ליה תחילתו בפשיע' וסופו באונ' כדפרישג' לעיל כדין שומר הנס
יד א

אמה השבתני אבל החזרתי לך נשבע ונפטר אפי' הפקיד אצלו
בשטר נאמן לומר החזרתי לך כמינו שהיה יכול לומר נגנב אם
הוא שומר חנם ונאנס אם הוא שומר שכר וכתב להכחי' בלא כח
הוא שואל אבל צריך לישבע שבוע דאוריית' בנקיטת חפץ כאלו
היה נשבע אלו היה טוען נאנסו וכתב להכחי' כדא כשהשומר ה
היה יכול לטעון נאנסו ולא היה צריך להכחי' ראייה אבל אם היה צ
צריך להכחי' ראייה על טענתו כגון במקום שעדים מצוין שהוא כ
בענין שאי אפשר שאירעו א נס אם לא שידע הדבר אינו נאמן
לומר החזרתי אלא ישבע בעל השטר בנקיטת חפץ שלא החזיר
לו ושלם וכתב עוד להכחי' בא להחזיר לו פקדונו וטען המפקיד
אין זה פקדוני אלא אחר הוא או היה שלם ושברתו או חדש היה
ושמשת בו או מאה בורין הפקדתי לך ואין אלו אלא חמישים וה
והנפקד אומר זהו שהפקדת בעצמך ומה שנתת אתה טול נשבע
היסת שאין נשבעין שבועת השומרים אלא בזמן שמורה המפקיד
בדבר בעצמו של פקדון אלא שטוען נגנב או נשבר או מת ל
ליפטר בתשלומין אבל הללו שח לקץ בעיקר הפקדון זה אומר ב
כך היה וזה אומר לא כך היה אם מודה במקצת נשבע דאורייתא
חזינת בכח' הכל כיצד ק' כורין של חטין הפקדתי גכך וזה אומ'
חמישים נשבע שבועת התורה ואם טוענו ק' כורין של חטין וזה
אומר לא היו אלא ק' כורין של שטורין נשבע היסת טען המפקיד
שהתנה עמו לדתחייב בנגנב והנפקד אומר שלא היה שום
תנאי ישבע הנפקד שבוע' השומרי' ומגלגלי' בה שלא היה שום
תנאי טען שיהפך אצלו והנפקד אומ' לא אמרתי אלא הנח לפניך
ולא נעשיתי שום' נשבע היסת שלא קבלו אלא כדרך שאמרו וכולל
בשבועתו שלא שלח בו יד ושלא איבר בידים ושלא גרם לו שיהא
חייב לשלם טען הנפקד תנאי היה בינינו שלא אצטרך
לשומרו בדרך השומרים והמפקד אומר שלא היה שום תנאי אף
על פי שהפקיד אצלו בעדים נאמן לומר תנאי היה בינינו בתוך
שיכול לומר שמרתי בדרך השומרים ונאנסו לפיכך ישבע שלא
שלח בו יד ושאינו כוונתו ושהיה זה התנאי ביניהם והראב"ד השיג
על זה וכחכ' כיון שהעדים לא שמעו התנאי איך יהא נאמן לומר
תנאי היה בינינו וכיון שהפקיד סתם כפנייהם הרי זה נעשה שומר
גמור והוא מורה שפשיע ומה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן
כת' עוד להכחי' הביא המפקד עדים שפשיע השומר וטען השומר
תנאי היה בינינו אינו נאמן שהרי יש עדים שפשיע גם על זה השיג
הראב"ד אם טוען לא חיתתי שומר אלא אמרתי דא ניתא קמך ב
יש עדים שפשיע מאי הוי אלא נשבע היסת שלא היה שומר ואם
הפקידו שלא בעדים רצו

המפקד

ראו אותו עתח בידו נאמן למר החזרתי לך או נתת לי במתנה ו
ואפילו לא אמיד הנפקד שהוא לו חפץ בזה והמפקד נתן בו סימן
נאמן לומר להדם ואפילו אם טוען הפקדתי בידך חטין וזה אומר
החזרתי לך והלה אומר והרי כך וכך היו ונתתם נחבית פלוני ו
נמצא כדבריו אפי' הכי נאמן הנפקד לומר החזרתים לך את שלך
ואלו אחרים הן אפילו הפקידים בעדים אבל אם עדים מעורין ש
שהפקד בידו זה החפץ ורואין אותו עתה בידו אינו נאמן לומר ה
החזרתיו לך או נתת לי במתנה ולא מבעי' אם הוא חי שמוציאין
אותו בידו אלא אפילו אם מת מוציאין אותו מן הדורשים אפילו ב
בלא שבועה ולא מבעיא אם העדים מכירין החפץ ורואין אותו ע
עתה בידו אלא אפילו לא ראו אותו עתה בידו אלא המפקד בא
לכ' ואומר יש לי עדים שהפקדתי ביד פלוני חפץ שסימנו כך

וכך ואנו רואין אותו ביד היתומים באוחו סימן שהוא אומר צריכי'
להראותו לעדים ואם העדים מכירין שהוא זה מחזירין אותו א' עג
דלגבי איהן בעודו חי כ' דג נאמן לומר לקוח הוא בירי כמינו ד'
דהחזרתיו לך כל זמן שלא ראו אותו עדים בידו והבירוחו לגבי
יתומים לא טענינן להו הכי כיון דלא שכיח וצריכי' להראו לעדים
ואם יכירוהו שזה הוא החפץ הוה ליה בעדים ומוציאין אותו בידו
אעפ"י שאם היתומים בעצמן היו טוענין אבינו אמר שלו' היה
נאמנין בשבועה כל זמן שלא ראו אותו עדים בידו ממש אפי' לא
טענינן להו לא אמרו היתומים שאמר להם אביהם שהיה שלו' ו
והמפקד יחייב ביה סימן ואינו רגיל ליכנס לבית הנפקד ואין אמיד
הנפקד מוציאין מהיתומים ונותנין לו ואי אמיד הנפקד או דלא
יחייב ביה המפקד סימן או שהוא רגיל ליכנס לבית הנפקד אין מ'
מוציאין מהיתומים ונותנין לו אלא הרי הוא כחזק היתומים ומוכרין
אותו אם ירצו כתב להכחי' אם כאו עדים והעידו בפני כ' ד'
שאין הנפקד אמיד אין מוציאין מהיתומים בעדותן שאין זה ראייה
ברורה ואוכד דעתם אינו אמר ואין לדיין אלא מה שענינו ר'
רצו

כתב

הכחנם כל שומר שנתחייב לשלם ואינו יודע
כמה הוא והבעלים אומרים אנו יודעים שכך
וכך היה שוה יטול בלא שבועה והוא שיטענו בדבר שהוא אמוד
ויש לשומר להחרי' על מי שלקח ממנו יותר על הראוי לו כגו' אם
הפקיד בידו כים מלא זהובים ופשע ונאבד זה טוענו מאה זהובים
היו בו וזה אומר יודע אני שהיו בו זהובים אבל איני יודע כמה נ'
נמצא שזה טוענו מאה ומורה לו במקצת ובשאר אינו יודע והוח'
ליה בחיוב שבוע' ואינו יכול לישבע ומשלם ואם גם המפקד טוענו
שכא כגון שמת אביו והיחיד לו שק צרור והפקיד אצל חכירו ו'
ופשע בו הנפקד זה א' כו' שמא היו מרגליות וזה אומר שמא היו ס'
סיגין כיון שגם המפקד טוען שמא פטור רק ישבע שבועה שאינו
ברשותו ויכולול בשבועתו שלא י' ע שהיה בו יותר על שוה כך
וכך וישלם מה שמורה לו ועוברא דירושלמי בחד גכרא ד'
דאפקיד גבי חבריה חד שק צרור ואידעו אונס האו אומר כטכסא
הוה מלא והאי אמר שמא סיגים היה מלא ואמר' שיטען המפקד
ויטול ואמאי לא אמרינן הוה ליה מחויב שבוע' ואינו יכול לישבע
וישלם בלא שבועה פירש להכחי' הטעם לפי שאין כאן חיוב ש'
שבועה דאורייתא אפי' שאמר הנפקד ברי לי שסיגים היה מלא ו'
והמפקד אמר ברי לי שמרגליות היה מלא דהוה ליה טענו חטים
והוה לי בשעורים שאינו חייב אלא היסת אבל בשתהוראה ממין
הטענה ובשמא דהוה ליה מחויב שבוע' ואינו יכול לישבע וישלם
ואדו' אבי הראש זל כת' דליכא לחיוביה משו' מחויב שבועה ואינו
יכול לישבע דלא אמרי' הכי אלא כשיש טענ' רמאות כגון חמשיין
ידענא וחמשיין לא ידענא לפי שהיה לו לידע אם היה חייב לו או
לא אבל הכא לא היה לו להפקד לידע כמה היה בכיס דמלחא ד'
דשכיח הוא שאדם מפקד אצל חכירו שקין וכיסין מלאין ואינו
יודע כמה יש בתוכו אלא שתקנת חכמים הוא שפשיע במפקד ש'
שתקנו שיטען ויטול כמו שתקנו בנגזל שנשב' ונוטל ולא לגמרי
בנגזל דאלו בנגזל אפילו אי טעין הגזלן בדיא נשבע הנגזל ונוטל
אכל במפקד דווק' בשטוען הנפקד שכא ישבע המפקד אבל אי
טען ברי לא ולפי זה אין חילוק בין אם יזהוראה ממין הטענה בין
אם אינה ממין הטען נה' לענין להחשיכו מחויב שבועה ואינו יכול
לישבע א' ע' שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקד' נשבע ונוטל
ובן כת' הראב"ד בהשגות ואפילו בזה כת' א' א' זל דבר קשה באד'
כי מעשי' בכל יו' שאין הנפקד מוקדק ליד' מה יש בשקי' ובמצינפ'ים

המכנה חייב ונותן צמר לצב וחוקריו יורה שנשרף נתקלקל
נותן לו דמי צמרו צבעו בעוד או שאמר לו לצבעו ארום וצבעו
שחור שחור וצבעו ארום אם חשבת יתר על היצאה נותן לו ה
היצאה ואם היצאה יתר על השכח אין לו אלא השכח כיצד נתן
לו צמר וסממנין שוין יוקצב לו שכר ואלו צבעו כמו שאמר לו
היה שזה כ"ה אין לו לצבע כלום אלא אם כן שוה יותר כמו שאותן
ה דיגרים שהיה משכיח הן בכלל הקרן לפיכך אם השכח יתר על
היצאה כגון שהשכיח בן הכל כו' נותן לו י' דהיינו היצאה ואם ה
היצאה יתר על השכח כגון שאינו שוה אלא כו' נותן לו השכח ד
דהיינו ט' ואם אינו שוה אלא ט' לא יתן לו כלום וכך הדין בנותן
עצים לאומן לעשות לו כסא נאה ועשאו בעוד או שאמר לו ל
לעשותו כסא ועשה ספסל או ספסל ועשה כסא כתב הרמב"ם אמר
בעל הכלי איני רוצה בתיקון זה אלא יתן לי דמי הצמר או דמי ה
העצים אין שומעין לו וכן אם אמר האובן הא לך דמי צמר ודמי
עצץ אין שומעין לו שאין אובן קונה בשכח כלי המולי חטים
לשחק ולא לתתן ועשאו סובין קמח לנחתום ועשאו פת ניפולין ב
בהמה לשכח ונבלה חייבין לשלם אפי' שחש בזנבם ב"א כדדיוט
אבל אומן בחנם פטור בשכר חייב ונר דוק שנתקלקל בשחיתותו
אבל מצא הסבין פגום והוא ברוק תחילה כיון דאיכא למימ' בעצם
מפרקת נפגמה אלא דבחמירינן באיסור חיישינן שמא בעוד נ
נפגמה לענין כמון לא מפקינן מספק והטבחים שלוקחין ה
הכרכשות מן ובשרות נקרא שפיר בשכר אע"פ שאין לוקחין
כלום מן הטרפות כיון שאם לא נטרפה היה נוטל נמצא זה שכרו
ועוד הכרכשות שנותנין לו בן הטרפות הן שטרפו גם על ה
הטרפות המראה דינר לשולחני ואומר לו שהוא טוב ונמצא
רע אם הוא בקי גדול ואין צורך להתלמד כלל וראהו בחנ' פטור
בשכר חייב אבל אם אינו בקי גדול שצריך עדין להתלמד אע"פ
שהוא אומן חייב אפילו בחנם וכתב רב אלפס שאינו חייב אלא אם
כן יאמר לו ראה שאני סומך עליך וכיוצא בו שניכר שסומך על ר
ראייתו וכן כתב הרמב"ם אבל יי' כתב דאפי' כתב נמי חייב ולזה
הסכים א"א הראש ז' כתב הרמב"ם ששחש כחנם ונבלה
וכן שולחני שאמר יפה ונמצא רע וכל כיוצא בזה עליו לדבאר ר
ראה שהוא אומן ואם אינו מכיר ראה משלם שחל בגושע נ
נטעויות של בעל הבית וחפסיד חייב לשלם וכסלקין אותו אע"פ
שלא התרו בו תחילה ומי' נותן לו חלקו בשכח וכן השכח שניכל
הסופר שטעה בשטרות ומקו' דם שקלקל ומלמד תינוקו שטעה
ולמד טעות או שלא למד כלום כמותרין ועומדין ומסלקין אותן
אחר שטעו בלא התראה וכל כיוצא באלו שטעה בדב' שאי אפש'
שיחזור ההפסד שהפסיד והרמב"ם נתן טעם בדבר הואי העובדו
אותם צבור עליהם וכתב גם כן שתל של כל בני הברכה ונראה
שאין חילוק בין של יחיד לשל רבים מהתוא עובדא דרוניא שתלא
דרכינא הח וסלקיה בלא התראה שז'
השוכר מחבירו בחמה או כלים דינו בשומר שבו להפטר
מאונסן ולהתחייב בגנבה ואבדה מיד משעה ש
שנסתלקו הבעלים אבל המשכיר יכול לחזור בו עד שימסד' ה
השוכר במקום הראוי למשיכה או שיעשה קנין אחד הקוב' בלוקח
שאלה לא' א' הראש ז' ראובן שוכר בית משהעון ונתן חטה ב
באוצר העשוי לכך ומחמת שעמד שם וחטה ימים רבי' נתקלקלו
כותלי העלייה ונראה לשכנים קלקול העלייה וחתרו בו שימלך
וחטה ולא סלקה ונפלו כותלי העלייה ונפלו כותלים אחרי שהת
סמוכות על אותו עלייה ותובע שמעון ושכניו את ראובן ש

שהיוקו והפסידו וטען ראובן שלא פטע אלא נתן חטה באותו א'
אוצר העשוי לכך ותמיד היה רגילין ליתן שכ' יותר משהנחה הוא
לשם תשונה אם היה נכיר וידוע קלקול הכותלין והתרו בו ה
השכנים לכלק החטה ולא סלקה פוטע הוא וחייב לשלם כל ה
ההזקות שעשה לבעל הבית ולשכנים דהיינו דיליה שהכביר
משווי על כותלי רעועים שלא היו יכולין לסוכלו והפילם כל דיני
שום שוכר בשבועותיו וכתלובין ובענין קניית הכפל נהגין ג' ב
בשוכר וכשם שאין השומר שכר וי' שאי' למסור לאתר כך השוכר
אין רשאי להשכיר לאתר נאם השכיר לאתר חייב אפילו באונסין
אלא א' ב' יש' לשני ראיה שדפטר בה הראשון ואם השאלה לאתר
ומתה כדרכה או נאנסה כיון שהשני חייב תהוו' לבעלי הראשון'
שאין הלה עושה סח' רה כפרתו של זה ואפילו אם המשכיר יודע
שמתה כדרכה אפי' הכי חייב לשלם למשכיר ומי' אם אמר לשוכר
אם תרצה תשאלנה ויהיה דינך עם השואל ויהיה דיני עמך אז י'
ישלם השואל לשוכר כתב א"א הראש ז' השוכר מחבירו פ'
פרח ונולד בה מכה בפשיעת השוכר שלא מחמת בלאכה כגון ש
ששינה גסקו חכמי צדפת שהוא פטור משלם כיון שכופה ל
לדתרפאות מאת' מכה לא' היא אלא שבת ואין טבת ככחם לפיכ'
אם מחבטלת כמה ימים פטור כיון שסופה להתרפאות ויש' מ'
מחייבי דוקא ג' י' אים לא' השנינן מכה שסופה להתרפאות אלא
טבת לפי שאינו עובד ליכבד הילכך לא' אפחית מכספיה אבל ב'
בהמה שבכל טעה עומות ליכבד ואם יבא למכרה ודאי תשוח
פתות מחמת מכה זו חשוכ' גזק וחייב ע"כ אין אדם רשאי לדרש
כפרתו ערבית ולהשכירה שחרית וכן כל כיוצא בזה ש' ח'
השוכר בהמ' לרכו עליה איש לא' תרכיב עליו אשה לרכוב
עליה אשה מרכיב עליה איש שכרה לרכוב על ה'
אשה מרכיב עליה כל אשה שירצה אפילו היא גדולה מאד ותי'
מעובר ומניקה וכת' ה"מ דוק ששכרה לאשה סתם אבל שכרה
לאשה זו אינו רשאי לשנותה לאשה אחרת אלא אם כן שכרה ח'
האשה לעצמה כגון שאברה לו השכיר לי בהבתך שלא היצרך
השוכר לוטר לפלוני זו אז יכולה לשנותה ובלבד שלא תהא כ'
כברה ממנה ואם אין השוכר בעצמו חולך עמה א'
אז שאין הבעלים בעצמן חולכין עמה אפילו מכבד לקל נמי ל'
לא ישנה שאין השוכר רשאי להשכיר ע"כ ורצה לוטר
שהשוכר בהמה למשא חיזע אינו יכול לשנות חליהן עליו משא
אחר אפילו אינו כבד ממנו כדאברינן לקמן גבי ספינת צ' וכן זה
אבל י' שיכול לשנותו ובלבד שלא יהא כבד יותר וכן דעת א"א
הראש ז' ובמקום שמוצאין לקנות מזה ככל מלון ומלון בעל
הבהמה מביח עליה תכן ושעורין וכיון של אותו היום מותר בכך
השוכר מעכב עליו ואם אין מצוי לקנות מזה ככל מלון ומלון מ'
מניח עליה מונותיו ומונות ברמתו של כל אותו הדרך והשוכר
מניח עליה מונותיו ומונותיו של כל אותו הדרך והשוכר
לקנות לפי שאין ודכו לחזר ולקנות בכל מלון ומלון יותר מבן
בעל הבהמה מעכב עליו השוכר חסוד סתם לתניא עלי' משו'
טוען עליה חצי כור חסין הוסיף עליה ג' קבין חייב ובמקום שיש
מנתג הכל חולך אחר המנהג בין במשא בין בתוספת שיעור משא
אדם ל' קבין וקאמר בגמ' מבדי בר דעת הוא אי לא מצי פי' שאינו
יכול ליטא יותר ישליכנו וקמתרין אבי' כשחבטו לאלתר פי' מד'
נפל תחתיה רבא אמר אפי' תיב' בשלא חבטו לאלתר לא צריכ' אלא
לאגרא יתדא שצרי' לחוסף בשכר אמ' תוסף במשא י' ב'

והרכבם כתב בין נכנס בשעה שדרך הרועו ליכנס בין נכנס כ
בשעה שאין דרך הרוע ליכנס אומדן אותו אם יכול להציל חייב
ואם לאו פטור וכאשר כתבתי כן עיקר כתב הרכבם ואם אין
דרכו ידוע אם היה יכול להציל אם לאו חייב לשלם העני הכרמו'
דרך הגשר ודחפה אחת לחבירת והפילה לנהר חייב שאין זה אונס
אלא רומה לאברה שהיה לו להעבירם אחת אח' כיון שגושל שכר
צריך לשמור שמירה מעולה מתה הכרמה כדרכה פטור סנפ' ומת'
בגון שהעמידה בחמה או בעינה חייב אפילו לא כתה מיד דכיון
דסנפה תלינן שמא תה' שעה התחילה להתקלקל והוי פשיעה
העלה לראש הדר א' אפילו שעלתה באליה והיה יכול למונע ולא
מנעה ונפלה ומתה חייב אפילו שהיה אנוס בנפילתה בין שפשע
קצת בעלייתה כתחילה שהגזירה לעלות אכל אם גם העלי' היתה
באונס פטור העלה לראש הדר ומתה שם כדרכה או שפשע בה
ולא שמרה כראוי ויצאה לאגם ומתה שם כדרכה פטור אבל אם
נגנבה גנב מהאגם ומתה בבית הגנב חייב שד
המעביר חבית במקום למקום ונתקל בדרך ישראל ונטור
החבית היה פשיעה וחייב אפילו אם הוא שומ' חנם
ומ' מצוה הוא לעשות לו לפנים משורת הדין וליתן לו שכרו אם
אין לו מה יאכל ואם נתקל במקו' מדרון לא היה פושע ודוב לגנבה
ואברה ומדינא שומר חנם נשבע שלא פשע בה ונפטור ושי' שכר
ישלם אבל חכמים תקנו שגם שומר שכר ישבע שלא פשע בה ו
נפטור דאם לא כן אין לך אדם שמעביר חבית לחכירו במקו' למקו'
בשכר אדם הגופא חבית גדול שהוא כבד למשא אדם ונתקל
בה פושע הוא וחייב והנושא משא כבד כמוט כפוף באמצע ונותן
על כתפו ונותן שני בדין כשני ראשון ושני משלם החצי שאינו
אונס גמור שדרי קל הוא לשנים וכבד לאחר לשון הרכבם אם
נשאו שני החבית כמוט ונטברה משלמין החצי האיל ומשוי זה
גדול לאחר וקל לשנים הרי זה אונס ואינו אונס ומשלמין החצי
ע"כ ואם נשכר החבית בענין שדריב לשלם וביום השוק שה' ה' ד'
דינרים וכשאר הימים שה' ד' אם שכר באחד משאר הימים משלם
ד' שכר בזמן השוק משלם לו והוא נפטור ככה שיתן לו חבי של
דין שיאמר לו אלו לא שברת הייתי מוכר ביו' ששברת והיו מעותי
עתה בידי ואינו יכול לומר קח הרכיב ושמו' עד י' השוק ותמכו'
שיאמר לו למעותי אני צריך אבל אם פדע לו ביום השוק אפילו
אם עכרו כמה ימי השוק משעה ששכר החבית נפטור בחכית של
דין שהרי יכול למכרו עתה לפיכך אם יש לו יין אחר כשב' לפרועו
א' ע'פ' שהוא יום השוק צריך ליתן לו ה' דינרי שהרי יש לו יין אחר
למכור היס יום השוק לו כיום אחר דבי ויא' אם היה לו יין באותו
יום השוק ששברה ולא נמכר לו שאין צריך לשלם לו אלא ד' ד'
דינרי כמו ששה בשאר הימים שהרי היה לו יין ביום השוק ולא
נמכר לו וכן כת' הרכבם ולא מדר' לא וראש' ז' שהרי היה שוה
ה' כיום השוק ששברה ואם לא הספיק למכור כל יינו באותו יום
השוק ימכרנו ביום שוק אחר ובין כך ובין כך מנכין לו כדי דביו ה'
השוק שהיה צריך לפרוע כמכד תה' ולהוצי' עלי' לכרוה תלעט'
נקב בחכית וכיצא בזה
שומר שכר דינו כשומר חנם לענין שאם כופר או שיט' ט'
שענות אחרות כיניהם כגון שאומר בו שמש' בחפ'
וקלקלתו וכיצא בזה נשבע ודיסת ונפטור ואם השומר טוען ש'
שנאנסח אם במקום שעדים מצוי' יבא עדים ויפטר או ישלם
ואם אין מצוי' ישבע שהוא כדבריו ויכל' בשבועתו שלא שלח

בה יד ושאינה ברשותו ואם טוען נגנבה או אפי' שאוב פשעתי בה
והריני משלם משכיעק אותו שאינה ברשותו נמצא הגנב הכפל
שלו וכל הדינין שפירשתי למעלה כשומר חנ' בהנין נמו' בשומ'
שכר ואם נגנבה בליסטים בזויין והוכר הגנב צריך לפרוע לבעל
הבית והוא יעמיד הגנב בדין ואפילו אם נשבע כבר ונפטור קודם
והוכר הגנב כיון שנמצא הגנב צריך להעמידו בדין והוא יפרע
לבע' ה' היו הבעלים עמו במלאכתו בשעה שמשך החפץ לשמור
פטור אף מפשיעה כדפירש לעיל בשומר חנם ואם קבל עדיו
השומר להתחייב אף באונסין או שהתנה ליפטר מנגנבה ואברה
ומהשכר וכל לפי תנאו שומר שכר שמסר לאחר
לא מכעי' אם מסרו לשומר חנם שהוא חייב אלא אפילו מסרו
לשומר שכר חייב אלא שפעמים פטור לשומר לשומר שכר
כגון שהבעלים רגילים להפקיד בידו אבל אם מסרו לשו' לעולם
חייב מפני שמיעט בשמירתו ומי' אם יש לשני ראיה כמה שיפטר
בו הראשון פטור כיצד אם יש עדים לשומר שני שמתה או נאנס
פטור גם הראשון שמור לי' ואשמו' לך הוי שמירה כבעלי' כדפרי'
לעיל בשומר חנם אלא א' כ' יאמ' שמור לי' היום ואשמו' לך למח'
דהשתא הוי שומרי שכר זה לזה אמר השאילני בליך ואשאלך
גם את שלי או שמור לי' ואשאלך או השאילני ואשמו' לך כלם
נעשו שומרי שכר זה לזה שדרי' אין כל הנאה שלו שהרי הוא מ'
בשאיל' ו' לחכירו כליו או שומר לו תחת מה שמשאיל לו והרכבה
כת' בהשאילני ואשאלך ושומר לי' ואשמו' לך או השאילני ואשמו'
לך דהוי שמירה ושאלה בבעלים אלא א' כ' אמר השאילני היום ו'
ואשאלך למחר אבל ושי' פי' באילו שאינו שמירה בבעלים שאין
כאן בעלי' של כלים במלאכתו של שומר ואיפטר טרעת הרכבה
כשמשאיל וגם שאל' ממנו כליו הרי הוא עמו במלאכתו לשומר
לו כליו השאלו בידו וזה נחא בהשאילני ואשאלך אבל שומר לי'
ואשאלך אין בהפקד' שהוא המשאל' עם הנפקד שהוא השואל'
אלא כליו שאלו לו ואין זה נקרא בעלי' עמו והשאילני ואשמו' לך
אין המשאל' עם השואל' כלל לא הו' ולא כליו שאלה לא' א' הראש'
ז' ששאלת אמר לחכירו השאילני גלימא שלך שהיא קלה וטול
אתה שלי שהיא כבד' שאתה חזק' ממני ובא לכתב' ונטלו האחת
מה ידה הדין בו' שארת תשובה היינו עזבא דחד אריך וחד גוף
חד רכיב גבל' בו' ושאיל' כבעלי' הוא כרתני' שמור לי' ואשמו' לך
השאילני ואשאלך כולן נעשו שומרי שכר זה לזה ופריך ואבאי
שמירה כבעלי' והוא אמר' כפפא דאל' שמור לי' היום ואשמו' לך
למחר הוא עובר' הוי השאילני ואשאל' בבת אחת הילכך הנשאר'
היא של בעלים הראשונים ע"כ והו' כדברי הרמב"ם ש'
כל האומנים שנותנין להן לתקן בקבלנו' הם כשומרי שכר
להתחייב כנגב ואבר' וזו שנין שמשתכרין כמ' שנותנין
להם לתקן וליטול שכר ואם אמר לבע' הטל את שלך והבא כ'
מעות או שהודיעו שוכרו ולא לקחו אינו עוד שומר שכר עליו
אלא שומר חנם אבל אם אמ' לו הבא מעות ושל את שלך שנרא'
שמעכבו על שכרו הוא עדין שומ' שכר עליו כל האומנין שקלקלו
חייבת לשלם וק' דאין אומין קונה בשכר כלי הילכך לא שנא
נתן לו שידה תכה ומגדל לנעוץ בו מסמך ושכרו לא שנא נתן
לו עצים לעשות שידה תכה ומגדל ועשא ואחר כך נעץ בהם
כסכר ושכרו ככל ענין צריך לשלם דבי' שידה תכה ומגדל
כנאי שקבל עלי' לסתור את הבתול' ושכר את האבנים או הזיק ח'
חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל בצד אחר פטור ואם כחכת

בדמה אחרת וחזרו לך זאת כי כן דרכ' וז"ח פי' דרך הליכתו שפגע
בו דרך הליכתו ואם לא שפגעו בו לא היו מתפסין אחריו לישל
הלכ' יאמ' לו מולך גרם אבל אם חפשו אחריו עד שמצאו ולקחו
חייב ליתן לו אחר **מת החמור או נשבר שאצו ראוי עוד**
למלאכה בין שכרו לרכיבה בין למשי אם אמר לו חמור סחם ה
חייב להעמידו לו אחר ופי' ה"אבך דוקא שהקנה לו בקנין דאי לאו
הכי כמה נתחייב לו אין כאן אלא מי שפרע וכיון שמת לא שוימי
שפרע וא' הראש כתב דבמשיב' החמור נשתעכרו נבסי המשכי'
להעמיד לו חמור עד א' תו המקום אמר לו חמור זה אני משכי' לך
ומת אם יש בדמי הנבלה ליקח אחר יקח ואם אין בדמיה ליקח
ושכיר אע"פ שבמלך הקרן ואם אין בדמיה גם להשכיר אינו חייב
ליחזן לו חמור אחר אלא יתן לו שכרו הראוי לו עד כאן והש לו ע
עליו תרעומת והזיכום חילק בחמור זה בין שכרו למשא ובין ש
שכרו לרכיבה דדוקא לרכיבה ימכור הנבלה וישכיר אחר אבל
למשא בין דאמר ליוח חמור זה אינו חייב ליתן לו אחר אלא נותן
לו שכרו של דמי הדרך ומניח לו נבלתו ואינו מבין מה חיל' בין
שכרו למשא או לרכיבה ובין השיג עליה הלאבד הוא דאמר שנותן
לו שכרו על שהוליכו לו בכאן דוקא כשמוצא לשכור במקום שמת
זה או אפילו אינו מוצא לשכור אבל יוכל למכור סחורתו במעט
דיוה לכך צריך ליתן לו שכרו עד כאן אע"פ שאלו לא מת והיה
מוליד סחורתו למקום שרצה לילך היה מוכרו יותר ביוקר אין זה
אלא תרעומת אבל אם אינו מוצא לשכור חמור אחר וגם אינו י
יכול למכור סחורתו כאן בשום ריח אינו נותן לו כלום משכור
ונראה שכל היכא שחייב לו להעמיד חמור אחר כגון דאמר ליה
חמור סחם או חמור זה ויש בדמי לשכור אם מת בחצי הדרך
ואינו מוצא לשכור אלא ביוקר גדול צריך המשכיר להשכיר לו
ואינו יכול לומר לו לא אחזיר לך מעותך וכן אם ימצא השוכר לשכור
בזול לא יוכל לומר לשכור לעצמי ואתן לך שכר חצי הדרך ש
שהלכתי עמך ומדברי רש"י וראה שיוכל המשכיר לומר אחזיר לך
שכר ולא נהד' דכל זמן שיש בדמיה לשכור כאלו הוא עדין קיים
ואין אחד מהם יכול לחזור בו בד"א שיש בדמיה לשכור אבל אם
אמר לו חמור זה ואין הנבלה שיהיה כלום נרא' שצריך ליתן לו שכר
חצי הדרך אפילו אם אינו מוצא לשכור בכאן אלא ביוקר שאינו
יכול לשכור בחצי הנשאר ואינו יכול לעכב מטכר חצי שהלך
כדי שיהיה לו חמור לפי מה ששכר תחילה שלא שעכר לו כמכסו
כלום אלא זה החמור אבל לא שיתן לו מביתו כלום לפיכך בין
שמת ואינו שיהיה כלום אין לזה על זה כלום אלא שצריך לשלם חצי
הדרך שהביאו ואם הנבלה שיהיה קצת משכר חצי הדרך והנשא
ואינו מוצא לשכור אלא ביוקר אינו יכול לומר קח שכירותך ו
העמיד לי חמור או אקח אני הנבלה שיהיה החמור נשתעכר לי
ואשלים עליה מחצי השכר שעדין בידי המשכיר לי חמור שלא נ
נשתעכר לו אלא עד כדי דמי הנבלה ולהוסיף עליה עד כדי חצי
השכרות כפי מה שהיה נשעך ששכר אבל אם אינו מוצא אלא ב
ביוקר לזה לא נשתעכר לו לחס' לו מביתו כיון שאין הנבלה שיהיה
כל כך ששאלת ראובן השכיר בהמתו לשמעון לפני ימים
לילך ולחזן ובחזרתו בי' שני גדל ונבזר ממי גשמים עד שהוצרך
לעכב יום אחד אם צריך ליתן לו שכירות או הו' יום ואם תמצי לו'
שהוא פטור אם המשכיר חייב ליתן מאונות של אותו יום תשובה
אם שכרה לימים פשיטא שצריך ליתן לו שכירות כל יום יום כי
כן היה התנאי בכל יום שיעכבנה שיתן לו שכרו ואם שכרו למקו'

פלוגי ולחזור או ששכרה לשני ימים והוכר המקום שרמיה ללך
סם וידוע שהו' מהלך ב' ימי' וקבעי הגור או לא ה' הגור לזה גדל
פסיד' דבעל כדכה ואי חזה רגל להתנדל והשיב' בביר ענין הנוד
ולא המשכיר פסידא דשוכר ואם טנחם ידעו פסידא דבעל כדג'
זמורות הבהמה והשכירות דין אחד להם **שיא**
השוכר ספינה קטנה שיעור משאה ט' כור ואם הוסיף כח
חצי כור וטבע' חייב ובתוכו שיעורו ל' כור והתוספ'
כור וגדול שיעורה צ' כור והתוספת ג' כורין **השוכר הספינה**
להוליך בה יין למקום פלו' וטבעה בחצי הדרך אם אמר ספינה זו
אני משכיר לך ושכרה השוכר ליתן סתם אפילו קבל כל השכירות
צריך להחזירו לו שיאמר לו הבא ספינה ששכרתי ואני אביא יין ו
ואוליך בה אמר לו ספינה סתם והשוכר א' ליתן זה לדעת רב אלפ'
אע"פ שלא נתן כלום מן השכר חייב ליתן לזכול בין שבקל ח
הספינה יכול לקיים תנאו ולא בעל היין **וכן כתב הריב"ם**
אלא שכתב צריך לנכו' או השרח של חצי הדרך שאינו דומה ה
המשפל בהולכת הספינה לישב וכשל אבל הריב"ם כתב דלא שייך
למימר אינו דומה המא שיעון לבא ריקן דכסילא דהאי דאפסידות ל
לספנתיה קשה ליה טפי מדחבא דעביד מלאכה דמי לאוכלוס'
דבחהא דיהיב ליה כל שכרו משום דמי לא עבדי חלשי **ה"א**
הראש זל כתב שלום ת' לו אלא שכר של חצי הדרך אמר המשכיר
ספינה זו והשוכר אמר יין זה כל מי שהחזיק יודע על העליהנה ואם
קבל אפילו כל השכירות לא יחזיר לו לא נתן לו השוכר כלום כ
לא יתן בין שאין אחר מהם יכול לקיים תנאו אמר המשכיר כ
ספינה סתם וגם השוכר אמר יין סתם שכל אחד יכול לקיי תנאו
אם המשכיר מביא ספינה אחרת ואין השוכר מבין יין אחר צריך
ליתן לו שכרו ואם השוכר מביא יין אחר והמשכיר אינו מביא ס
ספינה אחרת אפילו שקבל הכל צריך להחזיר וכל זמן שלא יביא
לא לזה ולא לזה נותן לו חצי השכר אע"פ שהוא מוחזק לא יוכל
לומר לא יתן לך עד שתביא את שלך ואעכב אני מלהביא דבעי
אל' איך כל זמן שלא תביא את שלך אין לי להביא את שלי ש
שאני האמוכך שתביא את שלך ונמצאני מרח ואפסיד מעותי
בחכם וכן אפ' י' קבל כל השכר חייב להחזיר לו החצי ודקדקם
מכאן הריב"ם כי ששוכר חמור או ספינה למשא וידוע אין יכול ל
לשנות למשא אחר אפי' אינו כבוד ממנו וכן המשכיר חמור אין י
יכול לדחותו וליתן לו חמור אחר או ספינה אחרת וי' א' דודא'
בעל פה יכול לשתנות דבכ' ליתן זה שהתנה או אחר אלא שמצא
באן מקו' קבדה לזה ונחה וכן דעת א' הראש זל השוכר ספינה
להוליך בה סחורה למקום פלוגי' ופרקח בחצי הדרך אם אינו מ
מוצא אחר שישכירנה במנו צריך ליתן לו שכר כל הדרך אלא ש
שינכ' לו שאינו דומה הבא שיעון להבא ריקן ואם מוצא אחר השכר
ושלים לו השכירות והראשון יתן לו תוספת על חצי השכירות כח
שנפסדת הספינה בהוצאת הסחורה של הראשון ובתכנסת כחור'
של האחרון ויש לו עוד עליו תרעומת שגורס לו לסכול דעת איש
אחר שלא הורגל עמו **מבר הכחורה שבה לאיש אחר ועלה**
הוא ובכנס האחר במקומו נוטל שכר חצי הדרך נהראשון ושכר
חצי הדרך מהאחרון ויש לו תרעומת על הראשון כדפרי' וככאן
ראיה דכל מה דאמרנן שקבלן ובעל הבית אין יכולים לחזו' בהם
חינו דוקא כשיש הפסד לשכננו בחזרתו שאין הקבלן מוצא
להשתכר ולא בע' ה' לשכור אבל משאין יכולים לחזור בהם שיב
המשכיר לחבירו בית או חצר או סרתן או חנות לזכר ק
קצוב אינו יכול ע"ג

רב אשי אמר קסבר חולשא נקיש ליה ועל כן לא השליכו וכתב
א"א הראש זל והילכה כוותיה לאפוקי מדרכא דלא בעי ליתן
ליה אגרא יתירא ע"כ וכן כתב הרמב"ם וליטה לדרכא דאוקמי לאגרא
יתירא ומסתברא דלא יתיב ליה אלא נזק בלבד אבל ד' דברים לא
מחייב אלא היבא דאזיקה בידים ע"כ לשון הרמב"ם השוכר בהמה
לשאת עליה משקל ידוע והוסיף עליה אחת משלשים על הסכום
שפסק עמו ומתה חייב פחו כבאן פטו אבל נותן לו שכר התוספ'
שכר סתם אינו נותן עליה אלא משקל הידוע באותה מדינה
ואותה בהמ' ואם הוסיף אחת מל' על מה שדרכה לשאת כגון ש
שדרכה לשאת ל' סאין ושען עליה ל' ואחד הייב ע"כ שכר החמור
להביא עליה ט"ו סאין של חטין והביא עליה שעורים שהם קלים
מהחטין אם הרבה בשעורים עד כדי משא ט"ו סאין חטין חייב אף
על פי שלא הוסיף בכבוד המשא וקבין כגון אם טען עליו י"ו סאין
של שעורים שהם כבדי כמו ט"ו של חטין חייב כי הגפח של שעורים
הוא יותר משל חטין והוא קשה לבהמה שט

השוכר

בהמה להוליכה למקום ידוע והוליכה למקום אחר
אם אורז המקום שהוליכה ולשט משונה מאורז הנקו
ששכרה לילך שם ומתה או שנחשו מצוין שם והבישה נחש חייב
אפילו שהודרך קצר מהדרך שהוליכה פטור ואם שינה מהר ל
שם ואין נחשים מצוין בדרך שהוליכה פטור ואם שינה מהר ל
לבקעה ובבקעה להר ונתייגעה ומחה הייב אם שינה להוליכה ב
בהר שמא מטורח העלייה נתייגעה אפי' לא מתה מיד עד שבאת
למישור אנו תולין אותו בשורח העלייה ואלו הוליגה בבקעה לא
היתה מתייגעת ואם שינה להוליכה לבקעה שמא אם הוליכ' בהר
היה האורז שולט בה ולא היתה מתייגע' ואם שינה להוליכ' לבקעה
והוחלקה פטור שכל שכן אילו הוליגה בהר היתה מחלקת ואם
הוחמה חייב שמפני שאין אורז בבקעה וההמה ואם שינה מבקע'
להר והוחלקה חייב ואם הוחמה פטור שכל שכן שהיתה מתחממ'
בבקעה לפי שאין האורז שולט בה ואם מחמת טורח העלייה הוחמ'
חייב שאלה לא"א הראש זל ראוכלן השכר לשמעון בהמתו לירד
מאלשך לטוליטלה ולהחזירה לו לכחלת והחזירה בו ביום וקבל
ראובן לזקנים מה שעשה לו שמעון ואכרו לו לקבלה והשתדל
ברפואתה וקבלה ובתה לסוף ה' ימים ושמעון אומר לא נתקלקל
מחמתו אולי המיתה בסממבנין וכמאכל ובמיתה תשובה אחת
שראוכלן השכירה לשמעון שתלך ביום אחד וחוזר לשני ושמעון
החזירה בו ביום מחלך ב' ימים ביום אח' הרי שינה שמעון והוי כמו

השוכר החמור להוליכה בבקעה והוליכה בהר ובחמת שנתייגעה
בכנס בה חלשות וחולי ובתה לסוף ח' ימים וראובן שקבלה ב
במאמר הזקנים הוי כמו שומר חנם של שמעון ושבע שלא פשע
בה במאכל ובמשתה ובמלאכה הוסיף השואל לשואל תבאר לי
תשובת כי לא בארת לי כל הצורך כתבת ששמעון פשע שהוליכ'
מהלך ב' ימים ביום אחד כה אתה קורא מהלך ב' ימים כי הדבר
ידוע שמאלשך לטוליטלה רוב בהמות יכולות לחזור בינו ו
היותר ואם הוליכה פרסה או חצי פרס' או רביע יותר במה שהתנה
יתחייב בזה משום שינוי יראה דבתוספת כי האי לא היה לה למות
ואם כן מה גבול יש לה אם הבהמה יכולה לחזור בו ביום כך ששה
פרסאות כמו פסיעה אחת ואם כן באר לי ועד אימתי חייב לשלם
אם תמו אפילו לסוף חצי שנה וכתבת שישבע שלא פשע במאכל
ובמשתה ובמלאכה וכי צריך שתעמוד בחצרו מאז ועד עתה ואם
רכב עליה פעם אחת שמקלקלה ואף אם במאכל איפש' שהאכילה

פעם אחת יותר מראי ולא ידע וקלקלה תשובה דע כי תרכה ב
בהמות חורשות בהרים אף על פי כן כשהתנה שיחרוש בבקעה
וחרש בהרים הרי זה שינוי כי זה היה מכיר בהמתו שאינה יכולה
לסבול טורח חרישות הר ומחמ' שהוליכ' בהר אנו תולין שמהודר
מתה וכן כגרון זה אף על פי שיש בהמות שהולכות וחוזרות בינם
אחד זה שהתנה שיחזירה למחר מביר כח בהמתו שאין בה כל כך
כח לילך ולחזור ביום אחד וזה ששינה פשע והמשיך אומר מיד
שלא היה רוצה לקבלה כי מכיר היה בכחמתו שתחלוש וכזה היה
הדין עמו כי כיון שפשע השוכר עליו היה מוטל לטפל בה עד ש
שתתחזק אלא שקבלה במאמר הזקנים ונעשה שומר חנם של ה
השוכר וכיון שמתה לסוף ח' ימים יש הוכחה גדולה שמתה מחמת
שינויה ואם היתה חיה יותר היה צריך להראות כהמתו בכל יום
לעדים והם יראו שמתנונה והולכת וזה שברשותו לקחה ישבע
שלא פשע בה במאכל והאכילה בדרך שהיה רגיל להאכיל תחיל'
ועל הרכיבה מאחר שקבלה במאמר הזקנים בחזקת חולי ואמר
לך להשתדל בה לראות אם תתרפא לא היה לך לרכוב עליה כלל
ואם רכב עליה כדי להשקות אין זו פשיעה אבל לרכוב עליה זו
לצרנו הוי פשיעה כי לא היה לו לרכוב עליה לצרכו כיון שקבלה
בחזקה שהיתה חולה השוכר את הפרה לחרוש בה בהר וחרש
בה בבקעה ובשכר היתר של המחרשה פטור השוכר ודין בעל ה
הפרה עם הבעדים והחורשים בה והן משלמין ומי מהם משלם זה
שאוחז ביתר להעביקו בארץ והמכה את הפרה פטור ואם הו' שרה
מלאה אבנים בין שניהם משלמין כל אחד החצי וכן הדין אם לא
שינה ואם שינה מבקעה להר ובשכר היתר השוכר חייב וכתב
הרמב"ם שדין השוכר עם הנערים וא"א הראש זל כת' שהם פטורים
דמסתמ' המשיכיר שכר הבעדים ללכת עם פרתו לעשות מלאכת
השוכר והולין הנערים לומר לו אלו חרשת בבקעה באשר התנית
עמו לא נשכר ואנחנו לא קבלנו עלינו שמירת היתר אלא שלא
ישכר היתר בבקעה ומכל מקום אין עוברין על דעת המשיכיר
שיפסידו שררם לענין שאם אין לו לשוכר לשלם שיפסידו ש'
שכר פעולתם שיאמרו למשיכיר היינו סבורים שלא תקפיד כיון
שאמרת לנו לילך עם השוכר לעשות מלאכתו מסתמא היה דעתו
שנעשה בכל אשר יצונו שכרה לרוש בתבונה ודשה בקטניות
והוחלקה חייב שהקטניות חלקים לרוש בקטניות ודש בתבואה ל
והוחלקה פטור וכ' ש' אלו דש בקטניות שהוחלקה ש

השוכר החמור ונסתמא או התלעיו רגליו או חולי אחר בליצא
בזה שראוי עדין למלאכה אלא שנתוסף בו טורח
לשוכר לישרו לילך בדרך אם שכרו למשני אפילו אמר לו חמור
סתם יאמר לו הרי חמור לפניך כיון שראוי עוד למלאכה וצריך
ליתן לו כל שכרו שכרו לרכיבה או לשאת עליו בלוי זכ' כזה
וכיוצא בזה שישכרם אם יפול החמור אם שכר לו חמור סת' חייב
ליתן לו חמור אחר אמר לו חמור זה אין צריך ליתן לו אחר ומידע
בראה אם יש בדמיונה להשכיר אחר ימכרו השכיר אחר שחמור
זה נשתעבר לו ואם נלקח החמור לעבודת המלך אם בור' הליכתו
ביטל אין צריך ליתן לו חמור אחר אפילו באגריא שאינה חחרת
פי' שאין מחזירין מעצמן אם לא שילכו אחריהם ואם לאו צריך ל'
ליתן לו חמור אחד וכגון שאמר לו חמור סתם אבל אם אמר לו
חמור זה אע"פ שאינו בדרך חליבתו אין צריך ליתן לו חמור אחר
ודרך חליבתו פי' רשי שיש לו לילך באותו דרך שילכו אנשי ח
המלך והלכך כיון שיש לו לילך באותו דרך אע"פ שאין דרכו ל'
להחזיר הבהמה עד שיחזרו אחריה' אומ' לו לך עמוס עד שימצאו

לכנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה כהוא דאמ' לחבריה דלית
 שיעל גבי פרסק זה אני כשכי' לך ונעקר הפרסק ממקומו ואסיקנ'
 שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת והדנה בת דוק
 נפחתה העלייה וזרד לבית אבל אם נפלה לא שלא שעבר הבית
 לעלייה אלא בעודה קיימת וכתב עוד אי נפל ביתא וקיימא עלייה
 כגון דקיים על גבי קונדיסין לא מחייב למכנא בית כי היכי דאמרי
 גבי עלייה זו אם נפלה אזלא לה הכא נמי כיון דא' ליה בית זה כי
 נפל אזלא ליה אע"ג דאמ' גבי פרסק שחיי' לו להעמיד פרסק אחר
 שאני הת' אע"ג דנעק' הפרסק ממקומו הא אית' לפרס מ"מ ולא פקע
 לשעבודיה מיניה כל היכא דאיתיה אבל בית שנפלה אזל ל' ופקע
 שיעבודיה מיניה לגמרי והא ליתיה כלל וה' נמי גבי פרסק אי כ
 גקצף לא מחייב לאוקמי אחרינא ואפילו היכא דנפחת העלייה
 או נעקר הפרסק דשיעבודיה בית לעלייה ופרסק דלית ה' מגבי
 בית ופרסק גופ' הבית לגמרי ביה שוכר עד שיתקן לו העלייה ו
 וגבי פרסק לאחרינא דליתיה אבל להוציא יצאות לכנות לו ה
 העלייה לא מחייב ליה והא דאמרינן שחייב להעמיד לו פרסק לא
 ליחזרו לבקומו אל שלא היה רשאי להכריחו והיה צרי' להעמידו
 בפני השוכר בענין שהשוכר יכול להחזירו ע"כ ואין נראה אלא
 בע' החייב לכנות לו את העלייה וכן אם נפלה כולה חייב לכנותה
 לו כל זמן שהבית קיים היה לו ב' עלייו זו ע"ג זו והשוכר לו העלוינ'
 ונפחתה וזרד בתחתונה השוכר לו את התחתונה ונפחתה מ
 מבעיא אם יורד וזרד בבית או אם עולה לדור בעלייה ולא אפשיט'
 לכך לא יורד בבית ואם דר אין בוציאין מידו שיג
 הגשכיר בית לחכירו בכירה גדולה יש לו רשות להשתמש
 בכותל ח' לב' אף שלא כנגד ביתו באורך הכותל
 ובחוק ע' ד' אמות וכן בגינה שבחצר וברחבה שאחורי הבית
 ובמקום שנחגג כל אדס' להשתמש בשלו על עובי הכותל שתכש
 השוכר גם על עובי הכותל המשכיר לחכירו חצר סתם דא
 המשכיר לו רפת שבה השכיר לו בית בחצר אין לשוכר כחצר כלל
 אלא דריסת הרגל לעכו עליו לביתו כל הזבל המתקבץ בו משאר
 הבהמות הוא של המשכיר אבל המתקבץ מבהמות השוכר אי ש
 שבוציאו מביתו לחצר הוא שלו ואפילו המתקבץ משאר הבהמות
 אם לקטו השוכר בכלי כן הארד ולא נח בחצר הוא שלו והוצא
 כן התנור וכירה של השוכר ופירש היכה דמירי בתנור וכירה ה
 העובדין בחצר ושכורים לו לכשל בהם ואשמעינן כיון ששכורים
 לו אפי' אם באו אחריהם לכשל ולא פו' בהם דאפי' של השוכר שיד
 המשכיר בית לחכירו חייב לעשות לו כל דבר שהוא מעשה
 אומן כגון להעמיד לו דלתות ולפתוח לו חלונות
 אם הוא צריך לאורה והוא כד כתב אפילו אם יש בו אורה הרבה
 אם יש בו חלונות שנסתמו ולא נפרצו פצימיהן צריך לפתוחן לו
 וצריך לחזק לו התקרה ולסמוך הקורה שנשברה ולעשות נגר ו
 ומנעול וכיוצא באלו וכל דבר שהוא מעשה הדייט כגון בעקה ו
 וכרוב וסולם ולהטוף הגג ומקום המזוזה על השוכר לעשותו ומ"מ
 לא יטול המזוזה כשירצא אם הבית של ישראל ואם נפחת הגעזכה
 והתקרה בד טפחים חייב לתקנה שמעזבה נמי חזוק התקר היא
 וכתב הרמב"ם בכל אלו זדברי' הולכין אחר כנהג המדינ' ובשמות
 הידועים להם כדרך שאמרו במקח וכממכר שטן
 בשם שהקרקע נקנה בכסף וכשטר וכחוקה כך שכירו קרקע
 נקנית בכסף ושטר וחוקה ושם שמת' אדם כל חנאי שירצ
 בבקח כך כתנה בשכירות שהשכירות ככורה לזמן קצוב היא וכל

שממכרו ממכר בכסיו שכירתו שכירות וכל שאין לו למכור כך
 אין לו להשכיר אלא אם כן יש לו פירות בלבד באותו קרקע הרי
 זה שוכר ואינו מוכר ששאלת שמעון שוכר בית מראובן ואומ'
 ששכרו על חנאי שאם ירצה יטור מהבית לאחרים שידורו עמו
 וירצה להם דיוורין שידורו בבית וראובן אומר שלא השכירו הבית
 אלא שידור בו הוא ובני ביתו ונסתפקת מי יהא נאמן בשבועתו
 דע כיון שראובן השכיר ביחו לשמעון כתנא לדירת שמעון ובני
 ביתו קא משכירו כי כן דרך כל שוכרין ביתן והרצוה להכני' עמו
 דיוורין בבית הוא נחנה בפרוש ואם אין לו עדים שהתנה קרקע
 בחזקת בעלה עומדת לכל כפק הנולד ביניהם ועל השוכר להבי'
 ראייה וכל זמן שלא יביא ראייה אין לו לשני' ממנה השוכר' השבע
 ראובן שלא התנה שמעון להכניס עמו דיוורין לבית ששאלת
 ראובן שוכר נער לשמשו ואמר לו שמעון לסמוך עליו שישלם לו
 כל מה שיפסיד בהיות הנער בביתו ולא היה קנין בדבר אם יכול
 ראובן ליטול משמעון כדיותר דמי הפסידו תשובה שכירות הוא
 וכל תנאי של שכירות אין צריך קנין שי

כתב

הרכבם המשכיר בית לחכירו לזמן קצוב ורצה השוכר
 להשכירו לאחרים עד סוף הזמן משכירו לאהרי' שהם
 כמנין בני ביתו אם הם ד' לא ישכירו לה' שלא אמרו חכמים זל אין
 השוכר רשאי להשכיר אלא בהטל' לזמן שהוא אומר לו אין רצוני
 שידא פקדוני ביד אחר אבל בקרקע וספינה שהרי בעלה עמה
 אין אומרים כן וכן אני אומר אם אמר בע'ה לשוכר למה תטרף ו
 ותשכיר ביתי לאחר אם לא תרצה לעמוד בו הנהיה וצא ואתה
 פטור משכירותו אינו יכול להשכירו לאחר ויש מי שהורה ואמר
 שאינו יכול להשכירו לאחר כלל ויתן שכרו עד סוף זמנו ולא נר'
 לי שיה' דין אמת ע"כ שאלה לא אה' אש זל ראובן ושמעון
 שכרו ב' בתים זה אצל זה ולהם ב' חצרות ומלבד חצרות אלו עוד
 להם חצר בשותפות והיו כל אחד משתמש בחלקו והלך ראובן ו
 והשכיר ביתו ללוי ושמעון מנ' כב עליו ואומר איני חפץ בשותפו'
 של לוי כי ירא אני שנתקוטט ביחד ואם על כל פנים חרצה ל'
 להשכירו הנח לי החצר השותף ואתן לך שכירות כפי חלק הבניע
 ממנו אם שומעין לו ואם ראובן יכול לגלול עליו הרבה שכירות
 כי יאמר שהוא צורך גדול לבית השוכה יראה שהדין עם ש
 שמעון חדא שטען ליתן לשכירותה הדין כפי הבניעו' כיהו כיערן
 ושכירות שיד' ביה הטוב והישר' כמו גבי מור כיון שראובן אינו
 בפסיד בדבר דשכירות ליתיה בככר היא ועוד אני אומר דשנים
 ששכרו בית בשותפות לדור בו יחד אין אחד מן השותפין יכול
 להושיב אחר במקומו אפילו יש לו דיוורין פחותין ממנו כי יכול
 לומר לו אותך יכול אני לקבל אבל אחר איני יכול לקבל כי ירוע
 שאין לקבל כל אדם כשוה יש כפני חשיבותו שאדם בוש כפניו
 ויש מפני גריעותו שאדם בוש לדור עמו ויש שהוא בעל קטטה ו
 ויש שאינו נאמן והלכך אדם הרוצה לדור בשותפות מדקדקת
 תחילה עם מי הוא חפץ לדור ולא יכול אותו שמכל לדור עכו ל'
 להושיב אחר במקומו וגם אינו יכול לכופ' להלוק שהבית אינו ש
 שלהם אלא הוא שוכר להם לזמן שי

אמר

השוכר פרעתי שכר הבית והמשכיר אבד לא פרעת
 אם תבעו בתוך הזמן שקצב לו כגון ששכרו לשלשים
 יום או לשנה והבעו בתוך הזמן על השוכר להביא ר'
 ראייה או יתן וחרים על מי שלקח ממנו או יטען עליו לאחר ש
 שפרעו תביעה יוד

יכול לחזור בו ולהוציא תוך זמנו אפילו נפל ביתו של משכיר
טאין לו מקום לדור בו ואפילו העני צריך למוכרו לאחר אינו
יכול להוציא ודבקת קיים והלוקח צריך להגותו ביד השוכר עד
שישלים זמנו ואם הקדים לו השוכר אפילו לזמן מרובה אינו יכול
להוציא עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדי' לו וכן כת' ה"מכס
אם אחר שהשכיר ביתו לפלו' חזר ומכרו או השכירו לגוי או לאנס
שהפקיע לזה שיעבודו הראשון חייב להשכיר לו בית אחר וכן
כל כיוצא בזה ע"כ וכן אם משכנו לשנים ידועים בכך וכך לכל
שנה ושנה כל זמן שלא יפרנו וחזר ומכרו לאחר אין הלוקח יכול
ליקחנו מיד ומלזה תוך השנה אבל אחר השנה יכול ליקחנו ו
לכשיכלה זמן הקצוב לו יכול להוציא מיד אפילו בלתי הזמן כ
כאמרו ימות הגשמים השכירו לו ללינה אין פחות מיום אחד
לשבתה אין פחות משני ימים לנישואין אין פחות משבעה ימים
השכירו לו סתם בכך וכך לחדש אינו יכול להוציא אלא אם כן
הודיעו ליום קודם כדי שיבקש לו מקום כד' בימות החמה אבל
בימות הגשמים אם לא הודיעו עד אחר הסוכות אינו יכול להוציא
עד הפסח ואפילו כשיגיע הפסח אינו יכול להוציא אלא הודיע לו
שלשים יום קודם דהיינו מט' באדר ואם הודיעו קודם החג ולא
נשלמו כל הילשים יום לפני החג אפילו לא נשאר מהם רק יום
אחד כגון שהודיעו כ"ט ימים לפני החג אינו יכול להוציא כל יום
הגשמים כד' בעיירות אבל בכרכים אחד ימות החמה ואחד יום
הגשמים צריך להודיעו קודם יב' חדש ובתנות בין בעיירות בין כ
בכרכים צריך להודיעו תחילה יב' חדש ובתנות של נתינות
וצהעים צריך להודיעו תחילה בכל מק' ג' שנים וכשם שהמשכיר
צריך להודיעו לשכיר תחילה כך השוכר צריך להודיע למשכיר
תחילה ליום בעיירות ובכרכים יב' חדש כדי שיבקש מי שידור
בביתו ואם לא הודיעו אינו יכול לצאת אלא אם כן יתן לו השכר
וכשם שאינו יכול להוציא אם לא הודיעו כך אם בא לחוש עליו
בשכרות אין שומעין לו כד' בשלש נתיקות שכירות הבתים
אבל נתיקרו שכרות הבתים יכול לומר לו בסוף כל ל' או צא
או תוסיף בשכרות נפי מה שנתיקרו אע"פ שלא הודיעו וכן אם
חזלו יכול השוכר לומר למשכיר או שכור לי בשער של עכשיו
או אצא נפל בית המשכיר שדחה דר בו יכול להוציא לסוף
ל' אע"פ שלא הודיעו אבל אם נתן המשכיר ביתו לאחר במתנה
או מכרו גם האחר אינו יכול להוציא כיון שלא הודיעו קודם ש
שלשים יום שלא יפס' כח זה מזה שבא בחמתו השיא את בנו
וצריך הבית לבית חתנות או שנותן ביתו לבנו וצריך אב הבן את
הבית לעצמו אם היה יודע שבנו ישא לזמן פלוני והיה איפשר לו
להודיעו אינו יכול להוציא ואם עכשיו נידמן לו אש' שלא הי' יכול
להודיעו כוציא אע"פ שלא הודיעו ששאלת בענין שכירות הבתי
שיש ראשי שנים קבועי לשכירות הבתים והבל יודעים מתי בלה
הזמן הראובן שכר בית משכעון לשנה אחת ואחר שכלחה השנה
נשאר בבית חדש אחד ולא דברו זה עם זה כלום בשכירות שנה
הכאה ואחר כך רצה ראובן ליתן שכירות מה שדר בבית עד עת'
ולצאת ושמעון אומ' כיון שלא הודעתני שלא היה רצונך ליטאר
בבית סמכתי עריך שחשאר בו ולא בקשתי שוכר אחר ולכן אתה
חייב לי שכירות שנה שרבה אף אם תצא הדין עם שמעון דכיון
שרגילים לשכור הבתים לשנה ונבנס חרש בשנה השני נתחייב
בשכירות כל השנה כי כבר נשתכרו כל הבתי ולא ימצ' להשכירו
והיה לו להודיעו אינו רוצה לדור בביתך אלא חדש וכיון שלא
הודיעו כמך האחר עליו שידור בבית כמנוג העיר ששוכרים ה

חבתים לשנה ונתחייב בשכירות שנה אחת השוכר בית בסכום
ידוע לשנה ונתעברה השנה אין צריך להוסיף לו בשביל חדש
העיבור וכת' ה"שכא כד' בשעמד כד' וזכר לו שנה זו אי נמי
השנה דק' ל' דהיי' באום שנה זו אבל אם לו שנה אחת אי' לו אל'
יב' חדש ברוב שנים טאין מעזכרות השכיר לו לחדשים
צריך להוסיף לו בשביל חדש העיבור הזכיר לו חדש ושנה בין
שאמר לו דינר לחדש יב' דינרין לשנה בין שאמר ביב' דינרים ל'
לשנה דינר לחדש חדש העיבור הוא של המשכיר דמספקא לן
אי תפש לשון ראשון או לשון אחרון וקרס בחוקת בעלה עומדת
ואין מוציאין אותו מדו ואפילו לא בא לשאל השכירות עד סוף
החודש שכבר דר בו צריך ליתן לו השכירות וכתב ה"מכס
וכן אמר הבעל בית לזמן זה השכרתי לך והשוכר אומר בכתם
השכרתיני אי לזמן ארוך על השוכר להביא ראיה ואם אינו מביא
ראיה ישבע המשכיר ומוציא השוכר מן הבית נפל הבית לאחר
שהשכירו אם אמר לו בית זה אני משכיר לך אינו חייב לבנותו
אלא מחשב עמו מה שששתמש בו וכחזיר לו המותר וכן אם לא
פרעו עדין צריך ליתן לו כל מה ששתמש בו וכתב ה"מכס
שאם יש בעצו ובאבניו כדי ליקח אח יקח ואם אי בהם כדי ליקח
אחר ויש בהן כווי' לשכור ישכור וא"א ה"אש זל כתב שאפילו אם
יש בעצו ובאבניו כדי ליקח אחר או לשכור אינו צריך ליתן לו
אחר ודוקא בשנפל כולו בהא אמרינן כיון דנפל אורא ליה אבל
אם הוא קיים אלא שנתקלקל עד שהו' סכנת לדור בו חיי המשכיר
לתקנו דהשתא לא שייך למיטר אורא ליה דמסתבא הוא עומד ל'
לתקן שצריך נקרא בית אלא שהוא מסוכן לדור בו והלכך חייב
המשכיר לתקנו ע"כ ואם המשכיר סותר הבית חייב ליתן לו
אחר אמר לו בית סתם חייב לבנות או יתן לו אחר מזהו יכו' הוא
לשנותו ולעשותו קטן מהראשון שהרי סתם בית אמר לו ובלבד
שיה' נקר' בית ואם לו בית כזה אני משכיר לך אינו יכול לשנותו
אלא צריך לעשותו בברית ארכו ודחבו של ראשון ואינו יכול לומר
לא אבדתי לך בזה אלא שיהא קרוב לנדר או לברחץ אלא חייב
להעמיד לו במותו לפיכך אם היה קטן לא יעשנו גדול הה גדול
לא יעשנו קטן ולא יפחות בו מהחלונו ולא יוסיף בו אלא מדעת
שניהם וכתב ה"כזה דא צריך להעמיד לו בית כי אמר בית
סתם לאו למי' שינפנו אותו לבנו לו בית או להשכיר לו דאע"ג
דקנו ביניה שישכיר לו או לבנות לו לא היה בעולם ולא חל עליו
הקנין אלא דהכי קאמר שחייב להעמיד לו בית שאם קבל כל ה'
השכירות שחייב להחזירו לו עד שיתן לו בית ואפילו נפל בחצי
הזמן שאינו מוצא לשכור אלא בכל השכר שנתן לו צדי' להחזיר
לו כל השכר או ליתן לו בית מי' אם היה למשכיר בית אחר שלא
זיה' בשועבד בשעת שכירות לאדם אחר חל הקנין עליו דבית
סתם אמר לו וצריך ליתנו לו ולמי' בה שכתב א"א ה"אש זל גבי ש'
שוכר חבור דבמה שמשבו נשתעבדו לו הנכסים ליתן לו חבוי'
אחר ובה גבי כיון שקנו מינה נשתעבדו לו כל נכסיו להשיל' לו
תנאו אפי' לבנו לו בית אחר מי שיש לו בית ועל' על גבי השכר
לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפל האין
צריך ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו אמר לו
עלייה סתם חייב ליתן לו עלייה מהו אם ירצה יתן לו עלייה אחר'
אבל אם אמר לו עלייה זו שעל בית זה אני משכיר לך הרי שעבד
הבית לעלייה לפיכך אם נפתחה בד' טפז' או יותר חייב המשכיר
לתקן לו ואם לא יתקנו ירד השוכר עם בעל הבית ונכנס ויוצא
דרך פתח הבית עד שתקן לו העלייה אבל אם נפל הבית
לכנות והעלייה אין צריך

לקת' שהיו חטין רעות נותן לה מתוכה כמו שהיא אפילו לא לקתה
 כמחוכר אלא שלקו העומרים בשדה אחר שנקצרו ואם היו חטים
 יפות לא יאמר לו אקנה לך מן השוק אלא נותן לו מתוכה בין יפות
 בין רעות בד' א' שלא שינה אבל אם שינה כגון שהתנה עמו ש
 שירענה חטין והוא יתן לו כך וכך שיעורין שיקנה לו מן השוק ו
 זורעה שיעורין ולקחה צריך לקנות לו שיעור' טובים קבל מבנו
 כרם בכך וכך סלי ענבים והקרים בעורם כפרם אפילו אחר ש
 שנבצרו נותן כמו שהן אבל אם קבל ממנו בכך וכך יין
 והחמיץ בחבית צריך ליתן לו יין טוב שכ"ד

החוכר שדה מחכירו ע"מ שירענה שיעורין לא יורענ' חטין
 שמכחישין השדה יותר וכן אם התנה לזרע תבואה
 לא יורענה קטנית שמכחישין את השדה יותר חטין יורענ' שיעורין
 קטנית זרענה תבואה בד' א' בחכירות לפיכך אין לו לשנות מדבר
 שאינו מכחיש לדבר המכחיש כגון משעורין לחטין ומתבואה ל
 לקטנית אבל בקבלנות יכול מקבל לשנות לדבר המכחיש אם ה
 הוא טוב יותר ואינו יכול לשנות לדבר שהיא שוה פחות אפילו אם
 אינו מכחיש כל כך בד' א' בארץ ישראל אבל בכבל וכיוצא בה
 שהי' לחה יכול לשנות מאיזה מין שירצה שכה

החוכר שדה מחכירו לפחות משבע שנים לא יורענ' פשתן
 ואין לו בקורת שקמה שכשיצצין אותה אינ' חוזרת
 לכמו שהיתה עד אחר ז' שנים ואפילו בשנה שהשביחו הענפים
 בעודה ברשותו אין לו קבלה לז' שנים יכול לזרע שנה ראשונה
 פשתן וקוצץ קורת השקמה בין אכ' ירד לתוכה בסוף ז' משנקצצה
 בין אם יורד לתוכה בשנה שלישית או רביעית קוצצה בשישלימו
 לה ז' שהריג דלו לכשיצא ממנה עד שיחזורו לכמו שהיתה כשירד
 לתוכה ופי' רשי דזה לא אירי אלא בחכירו אבל בקבלנות יורענה
 כל מה שירצה אפי' תוך ז' כהן שיש לו לבעל השדה חלק בו קבל
 השדה לזרעה וצבחי בה אילנות כאלהיהן אם עלו במקום ה
 ראוי לזרעה כמו על המיצר אין לו בהם כלום אם עלו במקום ה
 הראוי לזרעה אם אמר שחפץ כמה שעלו בה א' לנות ואפי' אם לא
 עלו היה נוטען שמין לו האילנות כאילו נטען ובהן לו שר' כשיצ'
 ממנה אבל אם אמר שיותר היה חפץ לזרוע במקום ה
 האילנות כמה שחפץ באילנות רואין את האילנות אם היה בענין
 שאם יעקרו אותן יהיו ראויין ליטע במקום אחר צריך ליתן לו ב
 שבילם דמי נטיעות העומדים ליטע ואם אינן ראויין ליטע אינו נ
 מותן לו אלא דמי עצים שכ"ו

המקבל שדה מחכירו לזרעה שומשמן והן מכחישין ה
 הקרקע יותר מחטין גם דביות וקרים יותר מורע
 חטין וזרעה חטין והצליח עד שישים כאלו זורעה שומשמן או
 יותר אין המקבל יכול לומר אלו זרעתי שומשמן היה נכחש ה
 הקרקע יותר וגם לא דתה מצלחת בזריע' החטין אם לא ששרחתי
 בה הרבה לפיכך אנכה לך מחלקך מה שהרחתי שלא נכחש ה
 הקרקע וגם אקח היתרון שישן החטין על שומשמן אלא יחלקו
 לפי תנאם אם הוא בקבלנות יתן לו כל מה שקבל עליו אם הוא
 בחכירו לשון ה'מכס המקבל שדה לזרעה שומשמן זרעה חטין
 ועשת : חטין ששוי' כמו שהיתה ראוייה לעשותו כהשומשמן אי' לו
 עליו אלא תרעומת עשתה פחות משוה מה שהיא ראוייה לעשות
 מהשומשמן משלם המקבל כמו שהיא ראוייה לעשות מהשומשמן
 עשתה חטין יותר במה שהיא ראוייה לעשות שומשמן וחלקין לפי
 מה שהותנה ביניהם אע"פ שנשטר בעל הקרקע שכ"ו

מקבל שהגיע זמנו להסתלק ויש בשדה זרעין שעדין לא
 נגמרו או אפילו נגמרו ולא הגיע יום הש ק שיכול ל
 למוכרם שמין אותן כמו הן שוין עתה ונותן לו בעל השדה דמיון
 וכשם שחולקין בעל השדה והמקבל בתבואה כך חולקין בהבן ו
 ובקש וכשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים שמעמיד
 תחת הגפנים אם עשאום בשותפות יחלקם ביניהם ואם אחר מ
 כהן עשאן לכדו יקחם הוא לבדו שכ"ח

המקבל שדה מחכירו ורוצה להסתלק ממנה מפני שהיא
 רעה אם יש להוציא ממנה כ' באין אחר כל ה
 הוצאה אינו יכול להס' לקח ואם לאו יכול להסתלק בד' א'
 בקבלנות אבל בחכירות אפי' אינה עושה כלום צריך ליתן לו ח
 חכירתו לא עבדה אלא הובירה שמין במנה ראוייה לעשות אם ע
 עבדה ונותן לו כפי תנאו שכן כותב לו אם איכיר ולא אעביר א
 אשלם לו במיטבא ואם כתב לו אם אוכיר ולא אעביר אשלם לך
 אלפא וזו היא אסמכתא ולא קנה וכמו דלא כתב לו דמי וישלם
 לו לפי מה שראוי לעשות שכ"ט

המקבל שדה מחכירו לזמן ידוע ומת והניח בן לא יאמר לבן
 תן לי מה שאכל איכיר וכן הבן לא יאמר לו תן לי מה
 שעשה אבי אלא שמין מה שעשה עד עת מותו ויתן לו אפילו ש
 שהתנה עמו לזמן קבוע ש"ל

המקבל שדה מחכירו שיטענה לו צריך בעל השדה לקבל
 אילנות בודין לכל ק בהם ואם יש בהן יותר מבן מ
 מגלגלין עליו הכל וצריך ליטעים כולס יפות נטען והשביח נטע
 והפסיד ועדין יש שבח בנטיעות רואין כמה הוא המנהג שיש לו ל
 ליטול בשבח ומנכין לו בחלקו כשיעור שהפסיד ונוטל השאר
 ומסתלק ואפילו אם התנה על עצמו ע"מ שלא יטול בהן כלום אם
 יפסיד אפי' הכי נוטל שהרי אסמכת' היא ואין מנכין לו אלא מה ש
 שהפסיד שתל ישרוצה להסתלק אם המנהג שבכל שנה נוטל
 הבעל בית את החצי והשתל החצי ואריס היודר לשדה נטועה ב
 נוטל השליש ורוצה השתל להסתלק צריך לראות שלא יפסיד
 בעל השדה כיצד אם יש שם שכח יב דינרין ויסול בעל השדה ח
 חצים ומחצי השני יקח האריס ארבע שהם שלישי והשתל שני ד
 דינרין כדי שיטאר לבעל השדה חציו שלו כש"ל כל שתל שנטע'
 החצי כמו שנוטל החצי בפדות כך נוטל החצי בנפנים שהוקינו
 דהו' בזמורות הגפן אבל אם שטפן נהר או עקרם הרוח אין לו ב

בהן אלא השתות טיזן האריס שהחנה שיטל החצי ובעל השדה
 טען שלא הורידו אלא לית לו השלי' חולכין אה' מנה' המדינ' שלא
 השוכר את הפועלים במקום שיש מנהג ידוע אינו יכו' לשנות
 עליהם ממנהג המדינה לכל דבר בין לענין המזונות ש
 שצריך ליתן להם כפי המנהג ואם יש מנהג שנותנין להם מונונ'
 ואע"פ כן פסקו עמו כפירוש שיתן להם קאמ' תנא קמא שצריך ל
 להוסיף להם על המנהג דלהכי אהני בה שפסקו ורשבא או שאין
 צריך לבאורה נראה שהלכה בה'ק וה'כה פסק כ'שנג וכן לענין
 המלאכה יעשו כפי המנהג שאם נהגו שלא להטכים ולהערי' אינו
 יכול לכופם להטכים ולהעריב אפילו שמוכיף להם על שטרסב
 כיון שלא התנה כן כשעה שטרסב בד' א' שיש מנהג ידוע איל
 אם אין בעיר מנהג ידוע או אפי' יש מנהג שלא להטכים ולהעריב
 והוא אומר להם אני שוכר אתכם כדן תורה חייבין ליצא' כביחם
 בזריח' השמש ולעשות מלאכה עד צאת הכיכבי ירושלמי בד' א' ב
 בחול אבל בערב שכת בין חשכמה בין הערבה כשל בעל הבית

כפני עגימה כדמים שנתן תחילה וישביענו שבועת היסת תבעו לאחר זמנו אפילו ביום שנשלם הזמן על המשכיר להביא ראייה או ישבע השוכר שפרעו ויפטר ואין חילוק בזה בין אם היה שכירות על פה או בעדים או בשטר השכירו לו בשטר לעשר שנים ולא הזכיר בו זמן המשכיר אמר כבר כלו והשוכר אמר עדין לא ב כלו על השוכר להביא ראייה ואם לא יביא ראייה ישבע המשכיר ה היסת ויוציאו מן הבית השכיר לו הבית בשטר וכתוב בו שני כתם המשכיר אוכר שנים והשוכר אוכר שלשה וקדם השוכר ודר בו שלש שנים אין מוציאין מידו עד שיביא המשכיר ראייה ש שהיום או למחר יביא השוכר עדים שהוא כרבריו והיינו צריפין להחזיר לו ולאטרוחי כי דינא בכדי לא משרחינן לפיכך כתב א"א הראש זל אם מתו העדים ונשתכח הדבר מפי אחרים וירא לב"ד שלא יוכל השוכר לברר עוד דבריו מוציאין מיד השוכר מה שדר בו ואם דר בו הש"ב כבר ג' שנים וכבש השטר ואמר לה' שנים ש שכרתיו והמשכיר אכר לג' ואומר לו הבא שטרך וטוען שנאכר נאמן בנינו שהיה יכול לוטר לקוח הוא בידי כיון שהיתה בידו ש שלש שנים שי"ח

ראובן

השכיר ריחים לשביעון שיטחנו לו בשכרם כך וכך כאן לשנה לצורך מאכל ביתו והעשיר ראוכל וקנה ריחים בענין שאין צריך שיטחנו לו שמעון ומבקש משמעון שיתן לו דמים כדי הטחינה אם שמעון מוצא הרבה לכי יטחנו בענין שלא יפסיד בדבר צריך ליתן לו דמים ואם אינו מוצא לא יתן לו דמים אלא אומר אני אטחנו לך ואתה תטחנו לאחרים ואם גם ר ראינך אינו מוצא לטחנו לדעת די יכול לחזור בו מהשכירות אם אין שמעון רוצה ליתן לו דמים וא"א הראש זל כתב אפי' שראובן אינו מוצא לכי יטחנו אינו יכול לחזור מהשכירות וגם אין שמעון נותן לו דמים אלא טוחן לו כמ"ש שהתנה שיט

מי שבקש מחכירו שיטכיר לו ביתו להכניס בו פירותיו לא רצה והטעמה עד שהכניסם לביתו רשאי בעל הבית ליק' מהפירות להשכיר פועלים שישליכום לשוק אפילו אם הוא חצר דקיימא לאגרא שיכול לומר אינו רוצה להשכירו לו כיון שדטעני ומיהו צריך להודיעו ואם נאנס לאחר שהודיעו פטור וכת' ה"בכבם ומרת חסידות הוא שיודיע לבית דין וישכרו במקצת דמיהם מקו' משום השבת אכרה לבעלים אף על פי שעשה שלא כהוגן שב

החוכר

שדה מחכירו ליתן לבעלנו דבר קצוב מן הפירות ל לשנה דינו כאלו שכרה ממנו כמעות קצובים בכל

שנה ואין ביניהם אלא השב שזה נקרא שוכר וזה נקרא חוכר וקבלנות הוא שמקבל שדה לעבודה והוא יתן לבעל השדה חלק ידוע כהוצא השדה כפי מה שיתנו וזה דינו חלוק משוכר במקצת דברים וכין בחוכר וכין כמקבל אף על פי שכבר חתנו ביניהם ל לקבל את השדה אין כותבין שטר על זה אלא מדעת שניהם שכל זמן שלא כתבו יכולים שניהם לחזור בהם ומשכתבו אינן יכולים לחזור בהם ואם התנו שישלם לו כלום כשכתבו קנו והיה ליה כמלוה בשטר והמקבל נותן השכר אפילו אם חוכירה ודינו של מקבל שיתן בעל השדה עיקר הדברים הצריכים לעבודת קרקע כמו הקרדום שהפריים בו והכלי שמוציאין בו העפר והדלי והכר שדולין בו והדברים שאינן מעיקר העבודה אלא להקל מעבודתו כגון האורי' שעושים להמשיך בהם המי' על פני השד' על המקבל לעשותן וכל דבר שאין השדה נשכר זולתו כגון הסיוג והחפירה שסביב השדה הוא על בעל השדה וכל דבר שהוא כדי לעשות

שמירה מעולה על המקבל הוא וכונן ה"מח דהו' הדין נמי בחכירו ל"א דבחוכר אין על בעל השדה לתקן כלל והכי מסתבר וכי בחוכר וכין במקבל כמקו' שנהגו לקצור התבוא' אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור וא"ז מהם שבא לשנות חכירו מעכב עליו ובמקו' שנהגו לחרוש אחר הקצירה צריך לחרוש אפילו אין מנהג לנכש עש כים הרעים והוא ניכש והלמה כתב שאם פירש בשעת הניכוש שעוש' זה כדי שלא יחרוש ושתיק בעל השדה גלי דעתיה דיניח ליה ואם נוהגים לנכש והוא אינו רוצה אין שומעין לו אפילו אם ירצה לחרוש אחר הקציר כדי לעקור העשבים ואם נוהגים ש שהחוכר שדה סתם נוטל חלקו כאילנות שבו יש לו חלק בהם א אפי' אם הוסיף בעל השדה בחלק החוכר ואינו יכול לומר הוספתי לך בחלקך כדי שלא תקח חלק כאילנות ואם נהגו שלא ליטול ח חלק כאילנות אז הן של בעל השדה ואפילו אם הוסיף בחלק של בעל השדה שכא

החוכר

או המקבל שדה מחכירו והוא בית השלחין או שיש בה אילנות אפילו נקצעו כל האילנות שלא נשאר

בה ממטע עשרה לבית סאה ויבש כל הנדר הקטן אין מנכה לו מ מחכירו כיון שאיפשר להביא מונהג' ה' ול להשקותה ואם יבש גם הנדר הגדול ככת מדינה הוא ומנכה לו מחכירו כך אם הוא בחכירות או כקבלנו' שאם קבלה ממנו ברביע עתה שיבש המעיין צריך להוסיף לו בחלקו היה עומד בתוכה ואמ' לו כי השלחין זו או שדה האילן זו אפילו יבש הנדר הקטן ונקצץ האילן מנכה ל לו מחכירו כד' א שלא נשאר בו כמטע' ל'כ' סאה ויבש הנדר כולו אבל אם נשאר בו כמטע עשרה לבית סאה ולא יבש הנדר כולו אל' אם היה עמוק ונתייבש עד שחזר עמיק ג' אין מנכה לו מחכירו אבל אם אינו עומד בתוכו אע"פ שאמר בית השלחים או שעומד בתוכו ולא הזכיר לו בית השלחים אין מנכה לו מחכירו ופי' ה"בכה הא דאבריתן דכי אינו עומד בתוכה אינו מנכה מחכירו דוקא כי אמר מחכיר לחוכר בית השלחים אני מחכיר לך אבל אמר חוכר למחכיר בית השלחין אני חוכר ממך מנכה לו אע"פ שאינו עומד בתוכה וא"א הראש זל כתב שאין חילוק אלא אף כי אמר ליה חוכר למחכיר אין מנכה לו אלא אם כן עומד בתוכו ובתוספתא משמע כדברי ה"מח ויעוד מחלק בתוספתא כי אמר ליה חוכר למחכיר בית השלחין זו אני חוכר ממך ויבש הנדר מנכה לו ואינו חייב ל להעמיד אחר כיון דא' ל'ו זו אבל אמר לו סתם בית השלחים אני חוכר ממך ויבש הנדר צריך להעמיד לו אחר שכב

החוכר

שדה בין כפירות בית כמעות ואכלה חגב או נשדף' אם סכת מדינה היא מנכה לו מחכירו ואם אינו ככת

מדינה אינו מנכה ואי' זו היא מכת מדינה כגון שלקו רוב השדות של אותה הבקעה ובאשתדוף ד' שדות לד' רוחותיה כתב ה"אבד דהוי נמי ככת מדינה ולדעת רב אלפ' לא הוי ככת מדינה וכן כתב א"א הראש זל לא לקו רוב שדות של הבקע' אע"פ שלקו כל שדותיו של בחכיר אינו מנכה לו מחכירו דאבריתן מולו גרים וכן אם לקו כל שדות של חוכר אע"פ שלקו רוב שדות של הבקעה אינו מנכה לו דתלינן במולו של חוכר ואם המחכיר התנה עמו לזרעה חטין ושניה הרעה שעורין או שלא זרעה כלל או שזרעה ולא צמח ולא זרעה פעם אחרת אע"פ שבא חגב או שדפון ולקו רוב השדות א אינו מנכה ועוד מתי חייב לטפל בה ולזרעה פעם אחרת אם לא תצמח כל זמן שראוי לזרעה באותו מקום שכב

החוכר

שדה מחכירו ליתן לו כך וכך חטין לשנה

שפועל יכול לחזור יותר מקבלן בשאין הדבר אבד שיכול להמתי
עד שיורמן לו פועל לגמור מלאכתו אבל בדבר האבד כגון ש
שפשתנו לעלות מן המשרה דנפסד אם לא יעלנו וכל כיוצא בזה
בין פועל בין קבלן אם חן אנוסין כגון שחלה או מת לו כת יכולין
לחזור בחן וידו על העליונה לשלם להם כל מה שעשו ומדו
אין צריך ליתן להם כל שכרם וכתב א"א הראש
זל הגי מילי שאינו נותן להם כל שכרם דוקא בשכר להם
האונס בחצי חזם ואחרון אבל אם בא להם האונס בחצי היום
הראשון ואחריו שעבר האונס קבלן תבעל בית למלאכתו סתם כ
נותן להם כל שכרן ואינו מבכה לה מה שבטלו בשביל האונס א
אבל אם אינן אנוסים וחזורו בחן דין על התחונה כיון שהו דבר
אבד ומטען אפילו אם עדיין לא התחילו במלאכה כיצד מטען א
אומר להם סלע קצצתי לכם כגון וטולו ככרי שיגמרו מלאכתן
ולא יתן להם אלא מה שקצץ להם וכתב הרמבם אפילו אם נתן
להם כ צריכתן לחזור לו התוספת בד"א כגון שאינו מוצ' פועלים
אחרים לשכור אבל אם מצא פועלים אחרים לשכור והטעה את
אלו כתב א"א הראש זל צריך ליתן לה
כפי מה שפסק עמם באחרונה ואם אינו יכול להטעותן שובר
פועלים אחרים וכל מה שמוסיף לאלו יותר על מה שפסק עם ח
הראשונים נוטל מהראשונים אפי' עד כוי הכפל משכ' הראשונים
ואם היה בידו משלחם יכול לתופשו לשכור כו הפועלי לגמור
מלאכתו שלא תפסד אפי' עד מ'א עד נ' דינרין וכל זה אין חילוי
בין פועל לקבלן כד"א כשאינו מוצא עתה פועלים אחרים לשכור
אבל אם מוצא פועלים אחרים לשוכרן ואומ' לו צא ושכור פועלי
אחרים לגמור מלאכתו שלא תאבד בין פועל בקבלן אין לו ע
עליהן אלא תרעומת ושמן לשכיר חם מה שעשה לפי שידו על
העליונה ולקבלן שידו על התחתונה שמין לו מה שעתיד לעשו
וכתב הרשבא שמידי גס כן שהיה מוצא פועלים אחרים לשכור
בשעה ששכר אלו ועכשיו שאינו מוצא נמצא שכפסיד לו אבל
אם לא היה מוצא אחרים פטורים שהרי לא הפסידו כלום
שאלה לא"א הראש זל ראובן קבל משמעין בני' לארנו האמות
בדינר וכתתחיל לארנו אמר המט' גרוע וניחם לו להצי' מלאכתו
אם לא יוסף לו וכפני חשש זה נדר לו להוסף לו שכרו ארבע
אמות בדינר ועתה יורנו רבי' אם שמען ודיב לתת לו והתוכפת
ני מחשינו כדבר האבד דק'ל שוכר עליהן או כטען לא שגא פ
פועל ולא שגא קבלן כי אם היה מניחו כך לא היה מוצא אומן ש
שהיה נבנם למלאכת חנירו והיה ליה כדבר האבד תשובה
כיון שקבלן אינו יכול לחזור בו ואם חזר בו ידו על התחתונה יכול
להטעותו ואפ' לו כדבר שאינו אבד אם אינו מוצא פועל אחר ל
לשכור שאלה ראובן אומר לאומן עשה לי כך וכך דבר פלו'
ואקחנו ממך ועשה אותו האומן ואומר לראובן ליקח המלאכה ואם
לא יקחנה מיד תפסד וראובן אומר איני צר' לזה תשוב חייב
ראובן לפרוע לאומן משום דינא דגרמי מידי דהוה אהלכו חכמים
ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה לרה נותן להם שכר כיון
שהפסידו על ידו מלאכת היום ובא נבי' ע"פ דיבורו הפסידו של"ד
השובר הפועל לחפור בשדה ובא מט' בלילה בענין ש
שאינו יכול לחפור אם הראה לו שדה בער' פסידא
דפועל הוא וכיון שראה אותה והבירה שאינה ראויה לחפור אם ירד
עליה מט' לא יהיה לו לכא ואינו נותן לו כלום לא הראה לו תחיל
נותן לו שכרו כפועל בטל לפי שבעל הבית היה מכיר את שדהו
מה לו להודיעו שלא יבא והרמבם כתב אם ביקר בעל רבית מ
מלאכתו מבערב ומצא שצריכה פועלים אין לו לפועל כלום דמה
היה לו לעשות לא ביקר אותה מבערב נותן להם שכרם כפועל

בטל וכן כת' הרמבם דכיו שלא ראה אית' פשע השוכ' הפוע' להשק'
שהו כו הנחר ופסק הנדר אם אין דרך הנחר לפסיק או אפילו ש
שדרכו לפסוק הפועל יודע דרך הנחר פסידא דפועל ואין בעל
הבית נותן לו כלום אע"ג שגם בעל הבית יודע דרך הנחר אבל
אם אין הפועל יודע דרך הנחר ובעל בית יודע נותן לו שכרו כ
כפועל בטל דלעולם לא יתחייב כה"א לא אם כן היה יודע והפועל
לא יודע אבל אם שניהם יודעין או שניהן אינן יודעין הפוע' כפסיד
שהמוציא מחכירו עליו הראיה וידו על התחתונה לפיכ' אם שכרו
להשקות שדהו ובא מט' בלילה בענין שאינו צריך אינו נותן לו
כלום וכן אם בא בחצי היום אינו נותן לו מחצי היום ואילך כלום
אבל אם עלה הנחר והשקה השדה פסידא דב"ה הוא ונותן לו ש
שכרו כפועל בטל לפי שה"א מכיר שדהו והיה לו להתנות שאם
יעלה הנחר וישקנה שלא יתן לו כלום אבל הפועל אינו מכיר ח
השדה אפילו הוא מן העיר בד"א כפועל אבל מי שהתנה עם א
אריסו שאם ישקה השדה ג' פעמים שיקח חצי חפירות ושאר ה
האריסין שאין משקין אלא ב' פעמים אין נוטלין אלא השליש וכא
מטר ולא הוצרך לדלות ולהשקותו נוטל חצי חפירות שאין דין
האריסין כדיון הפועל לפי שהוא כשנתא בשדה וכיוצא בזה כתב
הד"ר יואל הלוי מי ששכר מלמד לבנו וחלה התלמי' אם אינו רגיל
באותו חילוי או אפילו אם רגיל והמלמד מן העיר ומכיר בו פסידא
דמלמד אבל אם רגיל כחול' ואין המלמד מכיר בו כגון שאינו מן
העיר פסידא דב"ה הוא ונותן לו שכרו משלם ולא כפועל בטל ו
וכל לומדי תורה כשאין לימדין הבטלה גורם להם שכחה ודמי ל
לאבל'סי דמחזא דכיו לא עבדי חלשי שלה

השובר הפועל למלאכה יודעה כגון לעדר ונשלכה בחצי
היום אם יש לו מלאכה כמותה או קלה כמנה צריך
לעשות להאף על פי שאינו א תה מלאכ' כמט' כגון מכוש לעדור
כיון שאינה כבדה כמנה אבל אינו כופרו לעשות הכבדה כמנה
ונותן לו בחצי היום ואילך כפועל בטל ואם הוא אדם שהבטלה ק
קשה לו נותן לו שכרו משלם דוקא שלא הראה לו המלאכה ת
תחילה אבל אם הראה אותה לו וראה שלא היה בה מלאכת יום ו
ולא התנה אינו נותן לו כלום לאחר ששלמה כדפי' לעיל וכל מה
ששניהם יודעים יש לו לפועל להתנות ואם שכרו סתם למלאכת
יום אחד יכול לשנותו ממלאכה קלה לכבדה השוכר הפועל
להביא לו שליחות במקום המקום והלך ולא מצא נותן לו שכרו
משלם להביא לו קנט' והלך ולא מצא נותן לו שכרו כפוע' בטל
להביא תפוחים לחולה והלך והביא ומצאו מת או שהכריא לא י
יאבד לו טול' מה שהבאתי בשכרך של'ג

והשובר הפועל לעשות בשלו והראוה בשל חכירו נותן לו
שכרו משלם וחזור ונוטל מחכירו מה שהתנה ו
ואינו יכול לומר לו טול' מה שעשית בשכרך אפילו לא אם שכרך
עלי אלא שכרו סתם אבל אם שכרו לעשות בשל חכירו סת' יכול
לומר לו טול' מה שעשית בשכרך כיון שאין שכרו עליו אלא על
חכירו אבל אם א"ל שכרך עלי אע"פ ששכרו לעשות בשל חכירו
אין יכול לומר טול' מה שעשית בשכרך השוכר את הפועל לעשות
בשלו או ללקט לו דבר של הפקר אינו יכול לומר לו טול' מה ש
עשית בשכרך ואם נתרעה הפועל לטול' בשכרו ואח"כ חזר בו
אין שומעין לו וכת' הרמבם דוק דעכו משיכ' או הגברה דאי לאו הכי
במאי קני אבל דודא אי קני ברשותיה דפועל אי נמי נקט' ליה א
אכתפיה לא בעי משיכה אחריתי ואם שכרו לשכור לו דבר של
הפקר יכול לומר לו טול' מה שעשית בשכרך לפי שעדין לא זכה
בו כה' ולך הוא דוכה בו וכתב הרמב"ם מ'ר ליבא מידי אהרינ'
נבי' כה' לאשתלוש שניה אבל אי איכא מידי אהרינ' לבעל

פידוש שאין צריך להעריב כמו בחול עד היכן כדי למלאות לו
חבית של מיט ולגלות לו ויג ולהיליק את הנר אחר שיש לביתו
ואם אמר להם אני נותן לכם כאחד או שנים מן העיר כשמנין ב
ביניהם כפי רשי שנותנין להם כמו שנותנין לבינונים והלמה פי
מחשבין הגדול שבשכירות והקטן שבשכירות ומה שביניהם נותן
החצי כגון אם גדול בשיט וקטן בארבע נותן להם חמש שרבי
האוכל לשלוחו צא ושכור לי פועלים בד ושכרם לו בג אינו
נותן אלא ג לא שנה אמר שכרם עלי לא שנה אמר שכרם על
בעל הבית ואפי עשו בלאכה ששורה ויש להם תרעומת על ה
השליח ואם אמר לו בעל הבית כג והוא שכרם בר אם אמר להם
שכרם עלי נותן להם ד וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהתנהו
וכתב הרכה דוקא עד ד אבל יותר אינו נוטל מבעל הבית ואפילו
שהמלאכה שנה ותר שלא היא עושה סחורה כפרתו של זה
ואם אמר להם שכרם על בעל הבית נותן להם כפי מה ש
שנסכרים הפועלים בעיר אם ד ד ואם ג ג ואפי שהפועלים בעלי
בתים שיש להם מלאכה בעצמם ואין יכולין לומר לא היינו ושכר
אלא על דעת ליקח ד אין להם אלא ג אפילו אם יש שנסכרים כג
ויש שנסכרים בד אין להם אלא ג ותרעומתם על השליח בד א
כשאין מלאכתם שורה אבל אם הוא שורה נותן להם ד אפילו ש
שהפועלים נשכרים כג והוא שיכולין לברר שמלאכתם שורה ד
אבל אם אי אפשר לעמוד על המלאכה כמה היא שורה אין להן א
אלא ג ותרעומתם על השליח וכתב הרמה אפילו שאו בעל
הבית אינו יודע אם שורה אם לאו דכל היכא דלא רמיא עליה ל
לידע אפי אם אמר אינו יודע לא מחייב ואינו יכול להשבע ואם
הבעל בית אמר לו כג והוא אמר להם בד ואמרו כמו שאמר בעל
הבית ודאי לא היה דעתם לפתח כמה שאמר להם אלא כוונתם
לומר נאמינין אנו לך שהבעל בית אמר כך ואם אמר להם שכרם
עלי נותן להם ארבע וחוזר ונוטל מבעל הבית ואם אמר להם ש
שכרם על הבעל בית נותן להם ארבע אם יש שנסכרו כג ויש
שנסכרו בד או אם מלאכתן שורה אפילו כולן נשכרים כג
ואם בעל הבית אמר בד והוא אמר להם כג והם אמרו כמו ש
שאמר בעל הבית אין להם אלא ג ואפילו מלאכתן שורה שכרם
בעל הבית בעצמו בסלע ונתן לולה המלאכה והראה להם כג פ
פנים וזעפות ופיכוחו בדברים אינו יכול לומר לא והפיסתי אלא
על דעת שתפתחו בשכרם כפי הזול שהם יענו לא פיכוחו אלא
לדעת שנעשה מלאכה טובה וכן עשינו וכן אם הוקר המל כ בודם
הראו לו פנים וזעפות ופיכוחו בדברים אינם יכולין לומר לא ב
נתפייסנו אלא על דעת שתוסיף על שכרינו כפי הוקר שהוא י
יענה להם לא פייסתי אתכם אלא על דעת להוסיף לכם אכילה ו
ושתיה ובן עשיתי ואם המלאכה שורה חמשה דינר ושכר בד
והחלה ועמדה על ד אינו יכול לומר כמו ששכרתי אתכם כפחות
דינר כהראוי גם עתה שהחלה אפחות לכם פחות דינר כמה ש
ששורה עתה וכן אם שכרם ביותר דינר כהראוי הוקר המלאכה א
אינם יכולין לומר גם עתה תוסיף לנו דינר יותר כהראוי לפי ה
הוקר של עכשיו של ג

לחזור והן כל זמן שלא משך כלי האומנות וכן בדבר ולא שיך
בית משיכה בשלא הלכו אבר אם הלכו החכמים לזכיא תנא ויהא
מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את האדמה וביצאו שדה וזה
נותנין להם שכר כפועל בטל ששכין בו שהשכיר עצמו לומר אם
זו וכן חמר שהשכיר חבורו להביא משוי כמה היה רוצה לגלות
משכרו ולישב בטל ולבא ריקן וכן ינכה לו משכרו ואם אבר לו ל
לך והשכיר עצמו כמה שתוכל ואני אשלים על שכרך השיעור
שפסקתי עכך צריך לעשותו וכתב א"א הראש זל לאו דוק הלכו
ולא הלכו אלא היה נבי אם הלכו ולא שהו כל כך שעדין בוצעין
להשכיר עצמם שאין להם עליו אלא תרעומת וכן אם לא הלכו
ועכבם עד שאין בוצעין להשתכר צריך ליתן להם שכרם כפועל
כטל כיון שגרם להם הפסד אלא אורחא דבילתא נקט דכסתכא
בשלא הלכו בוצעין להשתכר וכשהלכו אין בוצעין ומי לפיכך
איכא נפקות כמה שהלכו אם הוא בענין שאינו בוצע להשתכר ו
ואף אלו לא היה לא היה בוצע להשתכר במקום אחר ואם הלך
הוא ליה כאלו התחיל במלאכה ואין בעל הבית יכול לחזור בו ואם
חוזר בו צריך ליתן לו שכרו כפועל בטל ואם לא הלך חוזר בו ו
ואפי תרעומת אין לו עליו אי נבי כגון ששאר פועלין נשכרים כג
הוא שכרם כד כיון שהלכו הוא ליה כאלו התחילו ואין יכול ל
לחזור בו ואין יכול לומר השכירו עצמיכם כשאר פועלים אלא צ
צריך ליתן להם כפועל בטל לפי התנאי הגדול שפסק עכזה או
ישכירו עצמם כשאר פועלים והוא ישלים להם כתנאי שפסק עכזה
בר א כשלא התחילו במלאכה הילכ יכול הבעל בית לחזור בו כל
זמן שאינו גורם להם הפסד אבל אם התחילו במלאכה אין כה י
יכול לחזור ואם חוזר נותן להם שכרם כפועל בטל והפועל
אם הוא שכיר יום יכול לחזור אפי בחצי היום וידו על העריונה
ושכין כמה שנה מה שעשה ונוטל אפי אם נתיקר המלאכה שאינו
יכול לגזרה בחצי השכר הנשאר בידו כגון ששכרו בח דינרים
ליום ועשה עמו חצי היום ואפילו אם נתיקרו שצריך ליתן ל
לאחר בחצי היום הנשאר ודינרן אפי הבי צריך ליתן לראשון ד
דינרים בחצי יום שעשה ולא אמרו לא יתן לו אלא כדינרין כפי
שתנכו לו מלאכת היום בח דינר כפי מה שהתנה והוא הדין נבי
אם החלה שיכול לגמור חצי היום הנשאר בשני דינרין צרי ליתן
לו דינרין וא נו מעכב עליו אלא כ דינרים כדי שתגמר מלאכת
היום כפי מה שהתנה ומיה אמר די דוקא כשחוזר בו סתם אבל
אם חוזר בחבת הוקר אין שומעין לו ואם הוא קבלן מקבל עלת
המלאכה ככך וכך גם הוא אינו יכול לחזור בו ואם חוזר בו ידו על
התחתונה ששכין לו מה שעתיד לעשות כפי מה שצריך לגמור
את המלאכה שאם קבל לעשות המלאכה בח דינרין ועשה חציה
וחוזר בו ונתיקרה המלאכה שאי אפשר לגמרה אלא כ דינרים
לא יתן לו אלא כ כדי שתגמור מלאכתו בח כפי מה שהתנה ואם
אינו יכול לגמרה בפחות מן דינרין אינו נותן לו כלום ומי אם
נתיקרה הרבה שצריך ליתן עליה יותר ממה שפסק עכמו אינו צ
צריך לשלם לו מכיון כלום לפיכך אם התחיל במלאכה וחוזר בו
אפי שהלך דהוי כמו התחילו במלאכה ונתיקרה אין כפסיד אלא
שורח הליכתו כיון שאינו תופש בשלו והוא אין צרי ליתן לו מכיון
כלו החלה שיכול לגמרה בשני דינרן אפי הבי אינו נותן לו אלא
ד דינרין וכן הדין כבעל הבית החוזר בו שידו על התחתונה שאם
החלה המלאכה ויכול לגמרה בשני דינרין צריך ליתן לו דינרין
על מה שעשה ולא ישאר לו אלא כ דינרין כדי שיוכל לגמור בהן
מלאכתו כפי תנאו ואם הוקרה צריך ליתן לו דינרין כד א

בלאו דכתיב לא תחסום שור כדושו אחד השור ואחד כל שאר כ
בהמות ולא שני דיש ולא שני שאר כל מלאכו של גידולי קרק'
אלא שדבר הכתוב בהוה ואחד החוסם ודש בה או שהיתה חסומה
כבר ודש בה לוקה ואפי' חסמה בקול שגער בה ומכנה מלאכול
לוקה חסמה אחד וכא אחר ודש בה אין לוקה אלא הדש ולא ה
חוסם חסמה ודש בה אע"פ שלוקה משלם ד"קנין לפרה ונ' לחמו
ישראל הדש בפרתו של גר אפי' אם הדישה של גוי עובר מ
משום לא תחסום גוי חדש בכמהת ישראל מעצמו שלא אמר
לו הישראל כלום אין בו איסור אפי' הדיש של ישראל אם הוא שלא
בפניו ואם אמר לו הישראל חסום פרתו ודש בה מיבעי' אם איכא
איסורא אי לא ופי' הראב"ד דלא אפשריטא ולקולא וא"א הראש זל ב
כתב דאיכא איסורא ופרשי שהבעיא היא באומר לו חסום פרת
ודש בה אפי' תבוא שלה דאפי' בזה איכא איסור' וכישיב לה קוץ
בפיה מעצמה שאינה יכולה לאכול או שפירש עור על גבי הדיש
כדי שלא תאכל או שארי הולך כנגדה ומפחדת ואינה אוכלת או
שהיתה צמאה ואינה יכולה לאכול כנולן מבעיא אם לוקה או לא
ולא אפשריטא ואינו לוקה אכל איסורא איכא אבל השוכר רשאי ל
להאכילה פקיעי עמיד כדי שלא תאכל הרבה מן הדישה ורשאי ב
בעל הפרה להרעיבה כדי שתאכל הרבה מן הדישה וזהו לזה
לפרה חול' מיעים וקשה לה שתאכל הרבה מן הדישה מותר ל
לחוסמה שלא תקפידו תורה אלא להנאתה והיא אינה בהנ' **מצוה**
שעודים שהושרו במים ומייבשין אותם בתנור ואח"כ ישי' אותם
בפרות להסיר קליפות אין בהן משום כל תחסום לרי שכבר ג
בתחייבו במעשר אבל משום מראית העין שלא יאמר שחוסם פ
פרתו מכי מעט מאתו המין ותולה כגואל שתאכל ממנו של ט
לחת שכר שכיר בזמנו ואם אחרו עונר בלאו נהיר **מצוה**
שכר אדם בהמה וכלים ועל שכר קרקע כתב הרמב"ם
דאינו עובר דדרשינן כל אשר בארצך ולא כל ארצך וכל הכובש
שכר שכיר באילו ניטל נשמתו ועובר בחבשה לאוין וע"ה
ואינו זמנו שכיר ויום יש לו זמן ליתנו לו כל הלילה לא נתנו לו ב
בבקר עובר משום כל תלין שכיר לילה זמנו ליתנו לוכל היום לא
נתנו לו בערב עובר משום כיומו תתן שכרו ושכיר שע"אם בלה
שכירותו ביום יש לו השלום כל אותו היום אם בלה כלילה יש לו
תשלום כל אותו הלילה שכיר שבת שכיר שנה שכיר חדש
יצא ביום גובה כל אותו היום יצא כלילה גובה כל אותו הלילה
נתן טליתו לאומן לתקנה בקבלנות ונכרה כל זמן שהטלית ביד
האומן אינו עובר נתנו לו אפי' בחצי יום כיון ששקעה עליו החמ'
עובר משום כל תלין שקבלנות היא כשכירות לפורעו כזמנו
האומר לשלוחו יצא ושכור לי פועלים ושכרם ואמר להם שכרם
על הכעל בית אין שום אחד מהן עובר על כל תלין וכיהו הכעל
בית עובר משום אל תאמר לרעך לך ושוב וכחך אתן אם אינו ט
טרוד ומכוין לדחותם ואם לא אמ' שכרם על בע"ה אפי' לא אמר
להם שכרם עלי' אלא שכרם סתם הוא חייב בשכרם לפיכך הוא
עובר משום כל תלין וכת' הרמב"ם דוקא ששכרו לעשות בשלן
והראהו בשל חבירו בהווא קאמ' שאם לא אמר להם על' מי חייב
שכרם שהוא חייב אבל שכרם לעשות נשדה סתם כך וכך ולא
פי' על' מי שכרם אינו חייב בשכרם וזהו אומר א"א זל שכך הוא ב
כדבריו אם הפועל יודע שאינו שלן אבל אינו יודע של מי הוא ח
חייב בשכרם משעבר זמנו אין בע"ה עובר משום כל תלין וכ"כ
הוא חייב ליתן לו מיד וכל שעה שאינו נותנו לו עובר משום אל
תאמר לרעך לך ושוב שכיר שמכיר בכע"ה שאין דרכו להיות
בידו מעו' אלא ביום השוק אינו עובר בכל תלין אפי' יש לו בעות
ומיום השוק ואילך אם אינו נותן לו משום אל תאמר לרעך לך ו

ושוכר אין בעל הבית עובר משום כל תלין אלא א"כ תכעו ח
השכ"ל לא תבעו או שתבעו ולא היו לו בעות ליתן לו או שהמחהו
אצל שולחני ליתן לו וקכל עליו ליתן לו אינו עובר אפי' אם אין ל
לבעל הבית ביד שולחני כלום ואם המחהו אצל שולחני ואין לו
בידו כלום וזה לא אמר בפירוש אני פוטרך אלא בסתם ולא קנו
מידו יכול השולחני לח' ור בו מליתן לו ואז הוא דבר פשוט ש
שחזר ותבע מבה אלא אפי' אם אין השולחני חוזר בו יכול לחזר
ולתבע מבה דין שבועת השכיר שנתבע ונטל כתבתי ל
למעלה נסימן פט' ש"מ

השואל

מחברו בהמה או כלי'או כל מטלטלין ונאנסו בידו
בגון שמתה או נשב' או נשב' חייב ואין צ"ל שחייב
בגנבה ואכדה אבל כל קלקול שאדע בו מחמת מלאכה ששאלח
בשבילה לא מבעיא אם התכחשה מחמת מלאכה שהוא פטור מכל
אלא אפי' מתה מחמת מלאכה פטור והוא שלא ישנה לעשות בה
דבר אחר חוץ מהמלאכה ששאלה בשבילה וכן נכחש הכשר מ
מאליו וסופו לחזור פטור אבל אם נכחשה מאלוה וכתה אה"ב ש
שהוא חייב לשלם כיון שאינה בעין משלם כמו שהיתה בשעת ש
שאלה כתב הרמב"ם השואל מחבירו בהמה לילך בה למקו' פלג'
ומתה באותו הדרך או ששאל דלי' למז'אות ונקרע ונפל לבור ב
בשעת מילוי'ו בל' כיוצא בזה פסור שלא שאלה אלא לעשות
מלאכה זו והרי לא שינה עכ"ל ויראה מדבריו שאינו פטור אלא
א"כ מתה בשעת מלאכה ממש אבל א"א הראש זל כתב בתה
מהמת מלאכה בגון שורך היל'מה נכשלה ונפלה ומתה והשואל
לא שינה בה ולא בשע' בה או נוייגעה ונתחמכה ומתה אבל אם
מחה בדרך ולא הרגיש בה עייפות טורח הדרך לא יוכל לישבע ש
שמהמת מלאכה מתה רשומא אם היתה עומדת על' אבוסה היונה
מחה אבל הינא שיבנס בה חלשות ועייפות בטורח הדרך אפילו
שלא בתה מיד אלא בתנוונ' והו'וכ' זמן מרובה ומתה מחמת מ
מלאכה קרינן ביה כתב הרמב"ם מי ששואל בהמה לילך דרך ידוע
ובאו עליו לסטיין באותו הדרך או חיות דעות ואנסה ממנו חשיב
שגיר מתה מחמת מלאכה כיון שממת הדרך ששאלה לילך בה
הוליקה ונאנסה כי היכי דפטרינ' להווא דשאל' שגיר מחבריה
ואברה עכברים טובא ומתה אע"פ שלא הרגתה המלאכה גופ' כיון
שבמלויכה ששאלה לערבה מתה בנרבתה וא"א זל אומ' דאין נר'
דלי' דמי לשורא ששאלה להרג' עכברים דכאתה מלאכ' עצמה
נאנסה והוי בשואל בהמה למהלך יום אחד ומחמת ההילוך מתה
אבל אם נאנס' כגבנו בדר' אונס אחר ואינו בחמ' מלאכה שאף בלא
מלאכה אפשר שהאנס ממנו היל' חייב השואל את הפרה ביד
כשנסתלקו הכעלי' משמירת' חייב הוא בשמירתה וכמונ' תי' אע"פ
שעדין לא משכ' ואם שלח לו המשאל' עי' עבדו או עי' בנו או על
ידי שלוחו או עי' עבדו או בנו או שלוחו של השואל וכת' בדר' פטור
והך שלי' מוכרי' ליה בשכירו ולקישו שאינו שליח ממש אבל אם
עשאו השוא' שלי' בעידי' ושלח לו בידו נתחיי' בה השוא' משע' הגע'
לידי שלוחו ואם אמר לו השואל שלח ביד אחד מאלו או שאמר
לו המש' אל הריני משלח לך ביד אחד מאלו ואמר לו הן ושלחה
ומת חייב השוא' בדר' א"כ ביד עבד עבדו אבל אם שלח לו ביד עבד
כנעני וכת' בדר' פטור שידו ביד רבו ועדין לא יצא מרשותו כתב
הרמב"ם א' לו השוא' הכיש' במק' והיא תכא מאליה ועש' בן המשאל'
אין השוא' חייב עד שתכנ' לרשותו אבל אם מת' בדר' פטור אבל א"א
זל כת' שהו' חייב וכן בחזר' אם החזיר השוא' עי' אחד מאלו ומתה
חייב עד שיא' לו המש' להחזיר' על' יד' או שיאמ' לו השואל הריני
מחזירה לך על' יד' וא' לו המש' אל הן בדר' א' בשכחורה תיך ימי
שאלתה אבל לאחר ימי שאלת' פטור בכל ענין כלהתחיי' באונסי'

הכית לאשתלומי מיני או כירי דקפיץ עליה זכינו טפי אין שומעין לו ואין נראה דטעמא שיכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך כיון שעדין לא זכה בו כח נמצא שאין עליו חיוב שכר לכך יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך הילכך אפילו אם יש לו הרבה משלך יכול לומר לו כן השוכר הפועל ונאחז באגריא לעבודת ה' אם יד אינו יכול לומר לו וריני לפני אלא איני נותן לו אלא כפי מה שעשה עמו של

פועל

העושה מלאכה לכ"ח הרי זה אוכל ממה שהוא עוש' אפילו אינו מזיק לא ידיו ולא רגליו רק נושא על כתפו ומיחו אם חסמו שלא לאכול פטור ופ' רשי' בין אם קצץ עמו שלא יאכל בין שחסמו בעל כרחו ודוקא לענין מדקות קאמר שהיא פטור אבל איסורא איכא אם חסמו בנל כרחו וכן כתב הרמב"ם דבעל כרחו לא בעי לכחסייה ואם חסמו לי שלא מדעתו שלומי משלם מלקא לא לקי כו"א שאינל בשווא נזשה בגידולי קרקע במחוזר בשעת גמר מלאכה כגון בוצר בטנבים ומוסק בזיתים ואודה בתאנים ונודר בתמרים ובתלוש כן הקרקע קודם שיגמר סוף מלאכה המחייבת אותו בחיוב אחרון שבו אבל העושה בדבר שאין גידולי קרקע כגון החולב והכבן והמחבץ אינו אוכל וכן העושה במחוזר שלא בשעת גמר מלאכה כגון העודר בגפנים או מכסה שרשי האילנות ואפ' הגבש בכצלים ושוזמים כגון שעוקר את הקטני' כן הגדולים לא יאכל בהם ואע"פ שהוא גמר מלאכת הקטנים טעיקר המלאכה לצורך הגדולים ל להרחיב להן ועדין לא נגמר מלאכתו כתב הרמב"ם העושה במחוזר כגון בוצר וקוצר אינו אוכל אלא כשיגמור עבודתו כגון שיביעור ויתן לסל עד שימלאנו ויגפץ הכל למקום אחר ויחזור ויביעור ומלאנו אינו אוכל אלא אחר שיכלא הסל ע"כ ואיני יודע למה לא יאכל בעוד שמתעסק בביעור וקצירה שלא אסרה תורה אלא בדבר שלא נגמרה מלאכתו אבל העושה בדבר שנגמרה מ מלאכתו יכול לאכול כל זמן שמתעסק בו

העושה בתלוש לאחר שנגמרה מלאכתו למעשר כגון בודל בתמרים ובגרוגרות אינו אוכל שכל דב' שאין אחר חיוב מעשר חיוב אחר כגון תאנים וענבים לאחר שנתחייבו במעשר אינו אוכל ממנו ובדבר שיש בו חיוב אחר כגון חטין העומדין לעשות פת שחייבת בחלה אוכל עד שיגמור מלאכתו ל התחייב בחלה ולאחר מכן אינו אוכל ואפ' האידנא שאין חיוב מעשר כיון שנגמרה מלאכתו במקום שיש חיוב מעשר השתא נמי לא יאכל הבדל בתמרים רעים שלא נתכשלו כל צרכן וזנותן אותה בטל ומתחממין ומתרככין שם עדין לא נגמרה מ מלאכתן ויכול לאכול מהן נפתחו חביותיו ונהרצו עיגוליו ושכרו לעשות בהן לא יאכל מהם שכבר נתחייבו במעשר כד"א שיודע הפועל שנתפתחו אבל לא ידע שנתחייבו במעשר וסבור שעדין לא נתחייבו במעשר כגון שנפתחו לגת וסבור שעדין לא הועלו משם חייב לעשר ולהאבילו אין הפועל אוכל אלא בשעושה מעשה אבל אם הוא יושב ומשמר אפי' במחוזר בשעת גמר מ מלאכה אינו אוכל ואין צ"ל השומר במחוזר שלא בשעת גמר מ מלאכה אבל השומר בתלוש קודם שיגמור מלאכתו למעש' אוכל מאלכות מדינה שנחגו כן יכול הפועל לאכול אפילו יותר מ משכרו כגון שכל שכרו אינו אלא דינר יכול לאכול קישות שזה סלע וכמ' מלמדין אותו שלא לעשו' כן כרי שלא ימנעו מלהשכירו כד"א בששכרו כל היום אבל אם לא שכרו אלא ללקט קישו' אחד לא יאבילו ואפ' שכרו לכל היום לא יאכל קישות הראשון שלקט

אלא יתן חלה לכליו של בעל הבית ואח"כ יאכל הוא וזה משמר ד'או ה' ערים ת של ה' בני אדם לא יכלא כריסו כאחד בהן אלא אוכל מכולן לפי חשבון היה נזשה בתאנים לא יאכל בענבים אפי' שכרו לעשות בשניהם אבל מונע עצמי מלאכול עד שיוע ל למקום היפות ואוכל לפיכך הפועלים עד שלא הלכו שתי וערב ב בנת אוכלין מענבים ואין שותין התירוש שאין מלאכתן ניכרת בתירו' משהלכו שתי וערב אוכלין בענבי' ושותין בתירו' ומכעיא לן אם עושין כגון זה ואוכלין כגון אחר ולא אפשיט לן לפיכך לא יאכל ואי אוכל לא מפיקין מיניה ולא מנכינן ליה באגריא ומי' גפן שמורלית ע"ג חכירתה ועושה באחד מהן יכול לאכול מ מהשני ואינו רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב ע עתה ואוכל אבל מפני תק' בעל הבית שלא יתבט' ממלאכתו אמרו חכמים ז"ל אחר שגמר מלאכת שורה ע' החולץ להתחיל ש שורה אחרת יכול לאכול אע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבעל הבית כדי שלא יתבטל ולא יאכל עם הענבים פת או דבר אחר כדי שלא יאכל הרבה מהענבים ולא יאכל במלח ואם קצץ עם ב'ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין כפת בין במלח בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בענבים ולא יתבהם ע"ג סלע א אפי' אם אינו צריך לבטל מלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיתבהם לו ולא יאכל אכילה גסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה ורשאי ב'ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן הענבים איסי' כן יהיה זה אומ' הרוצה לעשות מו אכה בשורה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו פועל שאם לב'ה תן לאשתו ולבני מה שהיה לי לאכול או קצת מכמו אין שומעין לו שלא זכתה תורה לו אלא מה שיאכל הוא ואינו יכול לזכונו לאחר ואפ' נזר ועושה בענבים ו דאימ' לב'ה תן לבני מה שהיה לי לאכול אין שומעין לו ויא' אם כבר נשלו בידו לאכול יש לו רשות ליתנו לאשתו ולבניו לפי שכבר ז

זכה בו בעצמו יר' שאפי' הכי אינו יכול ליתנו לאשתו ולבניו היה הוא ואשתו ובניו עושין והתנה עמו שלא יאכלו אשתו ובניו א אם הם גדולים ומדעתם מדגי תנאו כיון שיש בהם דעת והחליק אבל אם הם קטנים לא יכול להתנות עליהם שלא יאכלו שלא מ משלם הם אוכלים אלא משל אביהם שבשמים כתב הרמב"ם ז"ל הבטל מלאכתו ואוכל בשעת מלאכה או שאוכל שלא בשעת ג גמר מלאכתו ורי זה עובר בלא תעשה וכן אם חולץ בידו מבחוש שעושה או שנותן לאחרים עובר בלא תעשה עכ"ל אין הפועל רשאי לעשות מלאכה בליז' ולהשכיר עצמו ביום ולא ירעה ולא יסגף עצמו ויאבי' מזונותיו לבניו מפני ביטול מלאכתו של ב'ה שהרי מחליש בחו' שלא יוכל לעשות מלאכת ב'ה בכח כתב הרמב"ם כד"ד שמחוזר בעל הבית שלא יגאל שכר עני ולא יעכבו כן' מוזהר העני שלא יבטל מלאכת בעל הבית ויבטל מ מעט כאן ומעט כאן ומוציא'בל היום כמאירה אלא חייב לרקדקע על עצמו שהרי דקדקו חכמים בזיגין על ברכ' רביעי' טרא יורמו ברכה רביעית בכרבת המזון וכן לעבוד בכל כחו שכן יעקב אמר בכל כחי עבדתי את אביכן לפיכך נטל' כר בעולם הזה על כן ש שנאמר ויפרוץ האיש מאד ט"ה

כדרך שפועל אוכל ממה שהוא עושה בגידולי קרקע בין ב במחוזר בין בתלוש כך בהבנתו אוכלת בין בכחוכר בין בתלוש ואוכלת מכישאוי שעליה בשעת הליכה וה' שרא יטול בידו ויאבילנה ומותר הכרחה מן האדם שהחסימה עובר ב

השואל

פרה והיה המשאל עם השואל במלאכה בשעת שבת הפר פטור אפי' פשע בה או נגנבה או נאבד לא שנה היה עמו בשאל כגון שהשאל את עצמו לעשו מלאכתו לא שנה שהיה עמו בשכירות שהשכיר את עצמו לו לש שהיה עמו באותה מלאכה של הפרה ממש לא שנה במלאכה אחר ואפי' אבד לו השקני מים והשקו והשואל לו פרתו בעוד שהוא משקוהו הוי שאלה בבעלים אבל משך תחילה ואחר כך השקוהו לא הוי שאלה בבעלים ולא שנה אם באו שאלת הבעלים עם שאלת הפרה כאח' לא שנה היה הוא שכור לו או שאל לו ואח' כ השואל לו פרתו פ פטור אפי' לא היה עמו בשעת שכירה ומיתה אבל אם לא היה עמו בשעת שאלה ואח' כ שאל הבעלים או השכירו אין זה שאלה ב בעלים אפי' שהיה עמו בשעת שכירה ומיתה וכי' אם שאל את הבעל ובתריצה לו להיות שואל לו אפי' שלא התחיל במלאכת ה השואל בשעת משיבת הפרה אלא מומין ומכין עצמו ללכת חשוב שפיר עמו במלאכתו אבל באמירה שאומר להיות שאל לו ולא ה הוכין עצמו למלאכתו לא הוי שאלה בבעלים וכן כתב הראב"ד אמ לו השואל כי פרתך והשאל אתה עמה כיון ש התחיל ללכת עם פ פרתו אפי' שעדין לא יצא מביתו כבר התחילה שאלתו וכן כתב הרמ"א אלא שחילק דוקא שלא פו' לו זמן אלא אימתי שירצ' השואל יעשה לו במלאכתו לפיכך כיון שאם אומר לו עתה לעשותה יעשה ומצא שמצת' הוא שואל לו למלאכתו אפי' שעדין לא עשה אבל בשאומר לו לעשות מלאכה ידוע מיר כל זמן שלא התחיל לעשות' אינו קרוי עמו במלאכתו וא"א זל כתב בסכרא הראשונה השואל לו פרתו או השכירה לו למשאו והלך עמה לסקודה ולהטעינה המשווי הוי שאלה בבעלים אפי' שמעצמו נשאל לו ואם לא הלך אלא לראות שלא יוסף עליה המשוי אין זה שאלה בבעלים אמר לו שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בבעלים שהכפיק' הוא עם הנפקד לשמור לו גם הוא אבל אמ' לו שמור לי היום ואשמור לך למחר אינו שמירה בבעלים אבל הם שומרי שבר זה לזה והה גמי' אם א"ל שמור לי היום ומחר ואני אשמור לך לכחר חייב כיון שלא היה עמו תחילה כשמשך האומר לשלוחו צא והשאל עם פרתי פסק רב אלפס דלא הוי שאלה בבעלים אפי' אמר לעבדו הכנעני לישראל עמה רעבדו כגופי דמי וכן כתב הרמב"ם והרמ"א נתב' דשלוחו של אדם כמותו למיחוי שאלה בבעלים שותפין ששאלו זה מזה וכן השואל פאשתו הוי שאלה בבעלים שכל אחד ואחד במלאכת חכידו והאשה במלאכת בעלה שאל מהאשה פרת נכסי מלוג ונשאל לו בעלה או אשה ששאלה פרה לצורך נ נכסי מלוג שלא נשאל בעל הפרה לבעלה לא הוי שאל בבעלים שאל פרה לרבעה או לראות בה או לעשות בה פחות משו' פרוט' או ששאל ב פרות לעשות בהן שוה פרוטה מבעיא לן אי יש לו ד דין שואל אי לא ולא אפשיטא לן וכתב א"א זל דלא מיחייב בדין שואל אבל אי איכא שוה פרוטה לשואל חייב בגנבה ואבדה בדין שומר שכר הואיל ונהנה וכן כתב הרמ"א שחייב בגנבה ואבדה כל היכא דאיכ' שוה פרוטה לשואל אפי' ג' דלגבי פרה ליכא שוה פרוט ואפי' לענין אונסין אי תפס לא מפק' מינה שאל משני שותפי ונשאל לו אחד מהם מבעיא לן אי הוי כחלק של אותו שנשאל לו שאלה בבעלים או לא וכן שותפין ששאלו ובשאל המשאל דאחד מהם מבעיא לן אי הוי לאותו השואל שאלה בבעלים או לא ולא אפשיטא לפיכך אין מוציאין מספק ואי תפס לא מפקינן מיני וכת' הרמב"ם הדך בעיין לא אפשיטו ולא מפקינן מספק ואם פשע בהן השומר הרי זה בשלם ואינו מבין מה חילוק יש בין פשיעה לאונס

כיון דקיימ' לן פשיעה בבעלים פטור מקרי דרדקי של בני העיר ושת לא וטבחה ומקזי דם וכופרי העיר שהם שכורים לכל בני העיר לעשות להם מלאכתם אם בני העיר שואלים בהן ככל פע' הוי שאלה בבעלים כיון שאם יצטרך לו באותה שעה יצטרך לבא לעשות לו מלאכתו אפי' אם צריך לתת לו שכר מ"מ מוכרח הוא ל לעשות לו מלאכתו בשכר שנותן לו מידי והוה אשותפי' ששכרו שכיר חדש אי שנה דככל שעה הוי שאלה בבעלים לכל אח' מהם הרב השונה לתלמידו אם הם צריכים ללמוד עמו בכל מסכתא שירצה הוא ואפי' אם התחילו במסכת אחת יכול לשנותה ממסכתא למכתב או הוה הם בשאל לן לו שהם עמו במלאכה ואם שאל כהם הוי שאלה בבעלים ואם הוא צריך ללמוד עמהם ככל מקו' שירצו אז הוא נשאל להם ואפי' שלא בשעת הלימוד כיון שצריך ללמוד עמהם בכל עת שירצו ואם הרב תלמי' בשניהם שהמסכתא ש התחילו יגמרו ואין הרב יכול לשנו'. מסכת בלא דע' התלמידי' ולא התלמידים בלא דעת הרב או אינן שואלים זה לזה כלל ולפני המועדים שדרך לדרוש לעם מהלכת מועד הוא נשאל להם שאל פרה בבעלים ואח' כ קודם שהחזירה לו שכרה שלא בבעלי' ונגנבו בימי שכירות או שכרה בבעלים ואח' כ קודם שהחזירה ש שאלה שלא בבעלי' ומתה בימי שאלה מבעי' אי הוי שאל' ושכיר' בבעלים ואפשיטו דהוין בבעלים אבל שאלה בבעלים ואח' כ קוד' שהחזירה שכרה שלא בבעלים וחזר ושאלה שלא בבעלי' ומתה בימי שאלה אחרונה או ששכרה בבעלים ואח' כ שאלה שלא ב בעלים וחזרה ושכרה שלא בבעלים ונגנבה בימי שכיר' אחרונ' מבעיא ולא אפשיטו ואי תפס מפקינן מיניה והרימב"ם כתב דלא ה הוי שאלה בבעלים אלא בשאלה בבעלים ואח' כ שגרה שלא ב בעלים וככל אינד' כתב דהוי ספק וא"א זל כת' בסכר הראשונה שכרה בבעלים וחזרה ושכרה שלא בבעלים פשיט' כיון דשניהם בשכירות הוי שנייר בבעלים כמו הראשונה כי אם ראשונה שלא בבעלים ושנייה בבעלים לא אמרינן דראשונה תגרוור לשנייה ל להיות שלא בבעלים דלהקל אזלינן בשוכרים בעל' בנכסי מלוג של אשתו אפי' פשע בהן ונאבדו פטור דבין אי חשיב בהן ש שואל או שוכר או שומר הוי ליה פשיעה בבעליהם שהיא עמו ב במלאכתו ואפי' הוי שואלין או שכורין בידו קודם שנשאה שלא ב בבעלים ואחר כך נשאה באותו שעה ואח' כ שוכר שאל או שכיר' בבעלים ונסתלקו שאלה או שכירות הראשון שלא היה בבעלים ופטור ואפי' שכרה פרה מאחד ואח' כ נשאת לו וכתה או אפי' פשע בה ונגנבה פטור מפני שהוא חשוב בה כלוקח והיא חייבת לשלם לכשתתאלמן או תתגר והרימב"ם כת' ואם הודיע לבעל שהי' שכיר' דרי זה נכב' תחתיו והנה עליו הראב"ד והוא שקב' אתה על עצמו בשכירות כת' דיי' אפי' ג' דבע' בנכסי אשתו הוי לוק' יש לו דין ש"ח וגבי בעל' בנכסי אשתו לא נפק' מינה שאפי' אם פשע בהן ונגנבו פטור דהוי פשיעה בבעליהם ומי' נפק' מינה ללוקח בהנה לשלשים יוב' דלא שואל הוי. לא שוכר דבלשון מקח לקחה והוא ש"ח עליה וכל אילו החילוקי' של שאר' בבעלי' מוגד' ג' ככל השנוברי' ש"ח ש"א ל פרה בסתם והזיק שורו של שואל לשורו של משאל שאל אפי' אם הוא תם משל נזק שלם שאפי' אם הזיק משור דע' מא צריך לעולם דמסתכא צרי' לשיכרו שלא יזק ושלם יזק ואם קבל עליו שכירתו שלא יזק אבל לא שלא יזק והזיקו לשורו של שואל תם משל חצי נזק וכמו' משל נזק שלם ואי אזיקה הורא דמשאי' לתור' דשואל והשאל היה כסת' בין תם בין בוע' פטור דאי אזיק לתור' דעלמ' שוא' בעי' לשלומי' שעליו מוט' לשוברו שלא יזק

בשאל אבל חייב בגנבה ואכזה בר א שחיה ברשות השואל מיד
כשנסתלקו הבעלים לענין להתחייב באינכיה אבל לענין חזרת
הבעלים ברשותם הוא לחזור עד שעת משיכה או אחד מהדברים

דקונים במקח

השואל

מחבירו חפץ סתם כתב רת שאינו יכול לתובעו
בפחות מל' יום אבל לשי' כתב שיכול לתובעו מ'
כיו וזוה הסכים א' א' ול' וכן כתב הרמב"ם השואל מחבירו כלי
או בהמה המשאלו תובעו ממנו כל עת שירצה שאלו לזמן קצוב
כיו שמשכו וזכה בו אין הבעלים יכולים לתובעו להחזיר להם עד
סוף זמן השאלה ע"כ תניא השואל פונה מחבירו ללונה או פחו'
כיו אחד לשביתה אין פחות מ' יום לני' ואין אין פחו' כל יום כת'
הרמב"ם שאל מחבירו חלוק לילך בו לבית האבול אין פחות מכדי
שילך וחזור שאלו לבית המשהה כל איתו היום שאלו לעשות בו
משחה שרמאין פחות מ' יום ע"כ וא"א הוראש זל הביא ברשו' את'
לבית האבול אינו רשאי ליש' עד שיצאו ימי האבלות ובדגל עד
שיצאו ימי הרגל ובבשחה עד שיצאו ימי הבשחה הגיח ליום אביה'

פרה שאלה משתמשין בה כל ימי שאלת בתה אין חייבי באונסין
וכתב א"א הוראש זל וכיהו חייבין בגנבה ואכזה וראה לי דבכתם
איירי אבל אם המשאל אמ' ליתובים החזירו לי הכרה שהשאלתי
לאביכם או קבלו עלייכו אונס הדין עם המשאל היו סבורין דשל
אביהם היתה ושכחה ואכלוה בס' למון דמי בשר בזול שהוא ב'
שלישים והעור ישלמו כולה ואם הניח להם אחריה נכסים או
בט' שלים האידנא חייבים לשלם אמ' א"א הוראש זל כתב דוקא בשטבחה
ואכלוה אבל אם כתה פטורים ע"כ פי' שהניח להם אחרי' נכסים
השואל כלי לעשות בו בלאכזה פלו' או כוי לירד בו במקום

פלוני כיון שג' שך השואל אין המשאל יכול לחזור בו עד שיגמור
אותה בלאכ או עד שילך במקו פלו' שזאר אדם מחבי בטובו לעול
פי' א' לו השאלני כלי זה בטובך השאלו לו שאו' הו' לעולם כל זמן
שהו' ראוי למלאכה דבטובו משמע כל זמן שהוא טוב ואפי' החזירו
למשאל חוזר ונוטלו ממנו כשיצטרך ודוקא שלקח ממנו בקנין
עד השאלה הילכ' חוזר ונוטלו ממנו אבל אם לא לקח ממנו בקנין
אינו יכול ליטלו ממנו אם החזירו ולכשישתכר בחזיר לו שבריו
דאינו יכול לומר אחזור ואתקננו ואשתמש בו שלא השאלו אלא

כל זמן שה' בטובו ורב אלפס כתב בשם גאון שהאומר לחבירו
השאלני כלי זה שהוא בטובתך ולא קבע לו זמן לחזרתו ישתמש
בו ואינו חייב להחזירו לבעליו אלא ישתמש עד שיכלה הברזל ו'
והחזיר לו הקתא והוא דקנו מיניה דאשולי סתם ולא לזמן וכן פי'
הרמב"ם ולא נהירא לא"א הוראש זל ובשכיר שא"ל בטובתך לא יצא
מכלל שאלה סתם אלא כך הוא לשון בני אדם עשה עמי טובה ו'
והשאלני כליך ומכפקא להראב"ד אם יכול המשאל לקחת שלא
בשעת מלאכתו של שואל והר"כ כתב מכתבדא שאין יכול לקח'
אותו שלא בשעת מלאכה דאמר ליה חיישינן דילמא מתכיר או

מתבר גיהו לית ליה רשות לאשאולי לאחריו דעל כרחיה בתורת
שאלה הוא דקאי גביה ואין השואל רשאי להשאל ותו דחיישינן
דילמא מתכיר גבי שואל שני וכפסיד לקתא ע"כ האו' חבירו
השאלני קודמו לחפו בו כרם זה אינו רשאי לחפור בו כרם אחר
אפי' אם הוא כמזון אמ' לחפור בו כרם סתם חופר בה כרם אח' אזוה
שירצה אפי' אינו כרם שלו ואפי' ה' גדול הרבה א' לחפור בו כרמים
או כרמי חופר בו כל הכרמי שלו אפי' אם יפחת הברזל שלא ישאר

בו אלא דבית יד חוקא וזהו שנה אבל לא בשנה אדרת ואו
לחבירו ו שאלני שוקת זה ונפול אינו יכול לחזור ולבנותו אכר לו
השאלני שוקת כה ונפול חזר ובנהו עד שיסקה בו שדוחיו אל
השאלני מקום שוקת דרי זה בורר בכל מקו שירצ' בקרק' ובשאל'
זכנה כמ' השוקת שיספיק לו להשקות ממנו כל שדותיו או כל
בהמותיו לפי מה שהתנ' עם המשאל והו' שלק' ממנו ובקני' על זה שכב

אין השואל רשאי להשאיל אפי' שאל ס'ת שעוש' בעוש' בשאלת'
אינו רשאי להשאיל לאחרים ואם השאל לאחרים אפי'
בהקלקל בהמת המלאכה ששאלו בשבילה חייב אלא א"כ שי' לו
ראיה שיכול ליפטר בה אילו היה בידו כדפירכתי לעיל שמו'
השואל חפץ או כל דבר לזמן מיד כשיכלה הזמן חוזר החפץ
השואל לרשות המשאל ליפטר השואל באונסים

אפי' הוא עדיין בביתו ומ' זה חייב בגנבה ואכזה כדן שוכר שכר
ואם שלחו לו בתוך הזמן ביד עבדו או שלחו של משאל או של
שואל בתכתי למעלה שמו'

השואל שכתה בהמת מלאכה אם הוא בכקום שעדים מ'
בצוין אינו נפטר עד שיביא עדים שה' אכדבריו ושלא
שינה בו ואם הוא בכקום שאין עדים מצוים ישבע שהוא כדבריו
ויכולל בשכירתו שאינה ברשותו ואם התנה שלא ישבע או שלא
ישלם או נגנבה או נאנסה הכל לפי תנאו לא רצה לישבע אל' אמ'
הריני בשלם וא"כ נמצא הגנב לא נקנה לו הכפל בכירתו שא'
לו לשלם והרי הוא לבעלים ומי אם שלם וא"כ נמצא הגנב קנה
הכפל ובאשר ישלם שכי' לו השכירי שאם שאל כלי ונשכר שמים
לו השכירים כמו שהיו שוין בשעת שנירה ונותני לבעלי ומשלים
על הם ואם הוולו בין שעת שכירה לשעת העמוד כדן שבין אותה
כמו שהיו שוין בשעת שכירה וכן אם שאל בדמה ומתה שכי' כמה
היתה שוה הנכלה בשעה שמתה ונותנה לו ומשלים לו עליה

שאלה לא"א הוראש זל ראובן השאל חפץ לשמיעון והפסידו אכר
שריעון לראובן השבע כמה היה שוה ואפרענו לך ודשייכ בעל ה'
החפץ השבע אחוה והפטר תשובה ישבע בעליו ויפרע שכנגדו ל'
פי שבועתו ואם לא ישבע לא יפרע שכנגדו ואינו נקרא בחויב ש'
שבועה ואינו יכול לישבע שבשלם השואל פרה מחבירו יום
אחד על תנאי שליום השני תהיה אצלו בשכירה וכתה המשאל
בימי השאלה מתה והלה אכר איני יודע או שאכר השוכר בימי
שכירות מתה ואני פטור משלם המשאל אמ' איני יודע או כל'

אחר אומר איני יודע הכוונת בחכירו עליו דראה ואם אין לני'
ראה ישבע השוכר שבשעה שכירות מתה וכשטוען איני יודע ו'
ישבע שהוא כדבריו שאינו יודע אכר המשאל בימי שאלת'
מתה והשוכר אכר בימי שכירות מתה ישבע השוכר שכנתה כדרכת'
ויגלגל עליו שביום שהיתה שכור' מתה וכן הדין בשאל' כמנו פרת'
אחת ושכר ממנו אחרת ומתה אחת מהן זה אומר שאלה מתה וזה'
אומר שכורה מתה או שטוענים שניהם איני יודע או שאחר אומר

בריא והשני אומר איני יודע שכח

שאל' כמנו שתי פרות היום כתנאי שלמחרתו יזו שניהם ב'
בשכירות וטוען המשאל שתיים כתנו ב' רשאלה והלה
אמר אחת מתה כיום השאלה ואותה אשלם והשנית איני יודע כתי'
בתה מתוך שאינו יכול לישבע משלם וכן אם מכר לו ג' פרות ב'
בשאלה וא' בשכירות וטוען המשאל ב' של שאלה כתנו והשואל
אח' של שאלה ודאי כהה והשני איני יודע אכ' ל' שאלה כחה אכ'
הנשארת הוא של שאלה מתוך שאינו יכול לישבע שדרי טען איני

יודע ישלם השתים שמו'

שפי מכדי ניקמה כגון כפל וד' מה' מפקינן מיניה דתקנתא עבדו ל
ליה רבנן לניזק וכי עבדו ליה תקנתא ולא ליפסד ממונה אבל
היה ממונה דחבריה לא תקינו ליה רבנן ולא נהדיא לא א'
הראש זל וכת' דלאו תקנתא היא אלא דינא הו' דמדאוריית' כוחיב
אלא שאין לנו דין בבכל שיכופנו ליתן וכל כי האי גוונא עביד
איני דינא לנפשי ולא מפקינן מיני עד דיהיב ליה כל מאי דמחי'
לי מדאוריית' עב' ולמעל' בתחיל' הספ' הארכתי בדיני קנס' שג'
גנב שטבח ומכר לא' שנא לפני יאוש ול'ש' לאח' יאוש חייב
כד' זהו מעידין אותו שגנב בין שאותם העדי' מעידין
עליו שטבח ומכר בין שהעידו בו אחרים שטבח ומכר משלם ד'
זה היו ב' עדים על הגנבה ואין על השחיט' אלא עד אחד או שהוד'
בה מעצמו משלם כפל ולא ד' זה' גנב שור של שותפין ושטבח
או מכרו והודה לאחד מהן וכפר לשני ואח' כ' באו עדים שטבח או
מכר משלם לזה שכפר ה' חצאי בקר' גנב ונתן לאחר במתנה או
שהקיף לו או שפרע בחובו או שהחליפו באח' או שלחו בסבלונ'
לכית חמיו חייב עשה שליח שימכרנה או ישבחנה ומכרה ש'
שלחו או שטחה המשלח חייב בתכ' הרמבם גנב ומכרה לאחר ש'
שלא תהא קנויה לו אלא לאח' ל' ובתוך ל' חוכר הגנב אינו משלם
ד' זה אלא הכפל' מכרה חוץ מחלק אחד מק' שבה או הוץ מיד'
או חוץ מרגלה או ששייר כל דבר הניתר עמה כשחיטה אינו מ'
משלם ד' זה' אבל אם שייר קרנה וניתתה משלם ד' זה' וא' זל כת'
אפ' שייר קרנה וניתתה פטור מד' זה' גנב קישעת או סומא א'
או טרפה או שגנב מהשותפין ומכר' חייב אבל אם היה לו שותפו'
בה וגנבה ומכרה פטור מד' זה' לפיכך גנב משל' אביו ואח' כ' מת א'
אביו ואח' כ' טבח ומכר פטור מד' זה' שהרי יש לו חלק בה אבל אם
טבח ומכר ואח' כ' מת אביו חייב גנב שלמה וקשע במגבה אבר'
ומכרה או שמכרה חוץ מל' יום או חוץ ממלאכתה מבטיא אי חייב
ד' זה' ולא אפשיט' וכת' הרמבם ואם תפס אין מוציאין מידו וא' זל
כת' דאפי' אם תפס מוציאין מירו' שותפין שגנבו אם טבח אחד
מהן או מכר לדעת חבריו חייבים לשלם ד' זה' שלא לדעת חבריו
פטור אף על חלקו גנב ועמד בדין ואמ' לו הדיין צא חן לו
ואח' כ' טבח ומכר פטור מד' זה' אמר לו חייב אתה ליתן לו ואח' כ'
טבח ומכר לו חייב
הגנב ונתנבלה בידו או נזררה או מעקרה פטור אבל השואט ל'
לדפואה או לכלבים או שנמצאת טרפה וכן הש' וחט' כלאים חיי'
גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותו או איפכא חיי' גנ'
וטבח ומכר וכל ברשותם פטור היה העדר ביטור' כיון שהכיש
הבהמה וחטמינה בין חאילנות חייב בכפל ואם טבחה שם חייב
ד' זה' גנב ומכר בשבת או לע' ז' חייב שאין כאן חיוב מית' ואם
נעשית המכירה באיסור כגון שזרקתה חמוכר מודה לחצר הלוקח
ואמר ללוקח לא תקנה לך הגנבה עד שתנוח בחצרו או שאמר
חלוקה למוכר עקוץ תאנה מתאנתי ותקנה בה גנבתך פטור ש'
שאיסו גנבה ואיסו מכירה באין כאחד וכן הטובח בשבת או לע' ז'
פטור אפי' לא התרו בו שאין חייב מיתה כיון שיש בו חיוב מיתה
אלו התרו בו ואפי' היתה גנובה לו קודם שבת שכבר נתחייב ב'
גקרו דאין חיוב בא' בשבת אלא חיובו של כפל וד' זה' שהוא קנס'
אפי' הבי' פטור ואין צריך לומר דפטור היכא שגם חיוב הקר' בא'
בשבת כגון שהיתה שאלה בידו וטבחה בשבת לטם גנבה
הטובח ביום הכפורים והתרו בו פטור דקיימ' לן אין לוקח ומשל'
עשה שליח לשחוט לו בשבת והשליח שחט בשבת כתב הרמבם
שהוא חייב שהרי אין בו חיוב מיתה ולדעת א' א' הראש זל פטה'
משום שחיטה שאינה ראויה כר' יוחנן הסנדלר' גנב שגנב מן
הגנב אפי' אחר שנתיאשו הבעלים אינו חייב בכפל ולא כד' זה' לא

לבעלים ולא לגנב הראשון גנב וטבח ובא אחר ונכדו ממנו אחר'
טביחה הראשון משלם לבעלים ד' זה' והשני משלם כפל לראשון
שהרי קנאו בשניו מעשה גנב ומכרו ובא אחר ונכדו הראשון
משלם ד' זה' והשני אם גנבו אחר שנתיאשו הבעלים חייב בכפל
ואם גנבו קודם שנתיאשו פטור מן הכפל וכן הגנב עבדים שטר'
וקרקעות פטור מן הכפל וכן הגנב את הגוי ואת הזקקש אינו מ'
משלם את הכפל אלא הקרן גנב פטר חמור קודם שנפרדה מ'
משלם כפל אע' פ' שעבשיו אינו שלו ראוי להיו' שלו אחר שיפרדה
הגנב חלבו של חברו ואכלו משלם לו דמי חלבו שנא'
ש גנב שפטור מלשלם ואיזה זה זה שבא עם התשלומי' חיוב
מיתה כגון הגנב כים בשבת ולא הגביו ברשות בעלים
אלא חיה מגררו ומוציאו מרשות בעלים לרשות הרבים וחב' ידו
למפתן הכית תוך ג' סמוך לארץ והפילו לתוכה שאיסור שבת ו'
ואיסור גנבה באין כאחד אבל אם הגביו תחילה בכית הבעלים
חייב שכבר נתחייב בגנבה קודם שיבא איסור שבת וכן הבא
במחצרת וגנב כלים והוציאן ושברן פטור אע' פ' ששברן אח' ש'
שהוציאן מרשות הבעלים שכל המוציא את הגנב בשע' שחזות' את
הכית לגנוב מותר להורגו לפיכך כל דבר שעושה שיש בו חיוב
ממון כגון שהזיק את ממון חברו או שטבח ומכר פטור ודוק שאין
הכלי בעין כגון ששברו אבל אם הוא בעין צרי' להחזירו דבר שותי'
דמריקאי וה' ישעיה כת' דאינו נפטר אלא א' כ' שכרם בעודו ב'
במחצרת אבל שכרם אח' כ' חייב לשלם דבר שות' רמריהו הו' עד
שעת שבירה ובהויה שעתא לאו חיוב מיתה איכא והבי' מסכת ברא'
ויש בא' במחצרת שחייב לשלם כגון אב' שחזרת על הגבן שאותו
אין בו חיוב מיתה כאשר יתבאר לקמן בדיני נפשו שכב'
הטוען על הפקדון שכביתו שנגנב ונשבע על זה' ואח' כ' באו
עדים שנשבע לשקר שהיה הפקדון בידו דינו כגנב
וחייב בכפל ואם טבח או מכר משלם ד' זה' אבל אם לא נשבע ק'
קודם שבא עדים לא כתב הרמבם שאם שלח בו יד תחילה פטור
אע' פ' שאחכ נשבע ובאו עדי' וא' א' הראש זל כת' דחייב טען
נאכד ונשבע על זה' ונפטר והזר וטען נגנב ונשבע ואחכ' באו ע'
עדים והבחי שותרו פטור מכפל שכבר נפטר בשבועה ראשונה
הטוען טענת גנב בפקדון ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת גנב
ונשבע ובאו עדים אפילו כמה פעמי' זה' אם זה' חייב על כל שבוע'
ושבועה ואם כפר ונשבע ה' פעמים משלם הקרן וה' כפלים על ה'
שבועות כתב הרמבם הפקד' לשנים וטענו נגנבו ונשבעו ש'
שניהם והודה האחד ועל השני באו עדים בין שניהם משלמין ה'
הקרן וככפ' מבטי' לן ולא אפשיט' לפיכך אין מחייבין אותו ואם תפש'
לא' כפקיד' מיני' ואין נרא' כן בגמרא אלא כפל פשיט' דמשל' אותו
שבאו עליו עדי' בחומ' מבטי' תבע הבפקיד' פקדונו לנפק' ונשב'
שנגנב והוכר הגנב ותבע הנפקד' לגנב והוד' שנגנבו ואחכ' תבעו
הבפקיד' וכפר ונשבע ובאו עדים שגנב אם באמת נשבע הנפקד'
כשנשבע שני' נבה ונמצ' הוא שיש לו לתכו לגב' שאעפ' שיצ' ליד'
בעלים כמ' עליה מוטל להחזיר אחריה להודיע שנשבע באמת ו'
וכשהודה לו נפטר מן הכפל ואין לו עסק עם הבפקיד' לפיכך אינו
חייב על הכפיר' שיכפור לו ואם לשקר נשבע כגון שנגב' כפשיע'
או שטען נאנס' ונמצא שנגנבה כת' הרמבם
אין מוציאין הכפל כהגנב ואם תפשו הבעלים אין מוציאין מידם
עכ' ולפי' גרסת' דשי' יראה שהבעלים מוציאין
הכפל מיד הגנב תבע הבפקיד' לנפקד' ושלם ואחכ' הוכר הגנב ו'
ותבעו הבפקיד' והודה לו שגנב ואחכ' תבעו הנפקד' וכפר ונשבע
ובאו עדים שגנב אין מוציאין הכפל מיד

ואם קבל עליו לשומרו שלא יזק אכל לא שלא יזק והזק לשורו
של שואל כשל לו המשאל תם חצי נזק ומועד נזק שלם שבח
אסור לגנוב אפי' כל שהו אפי' דרך שהזק ואפי' עבד להחזיר או
עמל שלם הבל אסור שלא ירגי עצמו בכך וכל הגנב אפי' שוה פרוט
עובר על לאו דלא תגנובו וחיי' לשלם אחד הגנוב מישר" בין קטן
בין גדול ואחד הגנוב מעובר ע"פ שנגבתו אסור אבל

חלול השם ואחוזו גנב כגון הלוקח בסתר ואפי' רואין
אותו כיון שמתמין עצמו להסתיר דבריו נקר' גנב וגזלן זה הלוקח
בגלוי ובחזקה ומשעה שמשך הגנבה נעש' עליה גנב ברא' שמשכ'
חוץ מרשות הבעלים אכל כל זמן שהיא ברשות הבעלים אינו ח'
חייב עד שיגביהנה ואם הכניסה לרשותו אפי' לגנו חצרו וקרפיפו
אם הי' משתמרת חייב אע"פ שלא משכה ולא הגביהנה ומה בשלם
הגנב כפל דכתי' אם המצא תמצא בידו הגנבה שנים ישלם וכל
דבר נתרבה לענין כפל ומוסף עליהם שור ושה שאם טבחם או
כזכרם משלם ד' תחת השה וחמש תחת השור כד"א שבאו עדים
שגנב ושכח ומכר אבל אם הודה מעצמו אינו משלם אלא הקרן ד'
דכתיב אשר ירשיעון אלדים ודרשינן פרט למרשיע את עצמו
ואפי' מודה בקנס ואפי' באו עדים פטור ובלבד שמחייב עצמו כ'
בקרן כגון שהודה שגנב וטבח או מכר שנמצא שחייב עצמו בקרן
ואפי' באו עדים שגנב וטבח ומכר אבל אם אמר לא גנבתי ובאו
עדים שגנב והודה שטבח ומכר ואפי' באו עדים שטבח ומכר חייב
ד' והזכיר אין מודה בקנס פטור אלא דוקא בפני ב"ד ובמקום ב"ד
אבל הודה בפני ב"א או אפי' בפני ג' חוץ מכ"ד אינו מוע' ל' להפטר ס'
מקנס לפיכך האידנא שאין לנו ב"ד הראויין לדון דיני קנסות אין
מועיל שום הודאה ליפטר מקנס ואילו התשלומין בין קרן בין
כפל אם יש לו כטלטלין יורדין להן ואם אין לו כטלטלין אלא מ'
מקרקעי יורדין להן וגובין מהעדיית שלו כשאר נזקים ואם אין לו
מקרקעי ולא כטלטלי' בזמן שהיוכל נוהג דבר תורה מוכר את ע'
עצמו ומשלם לזה את הקרן אבל בזמן הזה אינו נמכר שאין תור'
עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיוכל נוהג שאלה לגאון מי שנחשד
בגנבה יש עליו עדים על גנבה אחרת קודם לכן מה דין יש עליו
כך ראינו שאין עליו לא דין ולא מלקות שלא צותה תורה מלקות
אלא בב' עדים אלא גוזרין עליו כגזירה כסת ובשופרו וכן הלכתא
שאלה לאפי' הראש זל ששאלת ראובן שאמ' לשמעון הברחת

ממוני השיבו שמעון ראית זה א"ל ראובן לא אלא כך אני סבו טוב
בירר ראובן דבריו שאשתו לקח חפצים מביתו והשליכתם דרך
חלון לחצר אחרת ושמעון סייע לאשתו להוליכו מש' שהו אחותו
ובתבת שחייבת לשמעון שבועה שלא גנב מאומה ושאין בידו כ'
כלום מראובן תשובה מן הדין לא היה לך לחייב לשמעון ש'
שבועה דכיון שאמ' לו ראובן לא ראיתי אב'ל אני סבור שנגבת הוה
ליה טענת שמא ואין בשבעין על טענת שמא אלא א"כ אמר בריא
לי שמנה לי בידך או עברי גנבת ואפי' על מה שסייע לאפי' ראובן
להוליך הבגדים אין לחייבו כי מיד שהגביה החפצים על דעת ל'
לגנבם קנאתם אפי' ברשות הבעלים וכיון שנתחייבה בהגבת תו
לא מחייב שמעון כמה שסייע להוליכס והא דאמרי גזל ולא ג'
נתיישו הבעלים רצה מזה גובה רצה מזה גוב' היינו דוק' כשהשני
גזלם מהראשון דכיון שלא נתיישו הבעלים הוה כאילו גזלו מ'
מבעלים אבל היכא שלא בא לגנוב אלא לסייע לאחותו והי' כבר
קנאתם בהגבהה לא מחייב דגנב אין כאן שלא נתכוון לקנות כ'
בהגבתו ועוד כיון שאין לראובן עדים שלקחה אשתו החפצי' אם

היתה אומרת וראי לקחתי אבל היו שלי שהופקדו אצלי היתה ג'
באמנת והיאך יתחייב כמה שסייע לה להוליכס ואין לובר נהי ש'
שאין ראובן יכול להוציא מיד אשתו כיון שאין לו ערוך ומה מ'
שמעון שראת וידע שאחותו גבתם מבעלה יש לו להחזיק בתור'
גזלנות שהרי החושף חפץ מחבירו בפני עדים לאו כל כמיני' לומ'
אין חטפי ודידי חטפי הא ליתא שהרי טוען שמעון שכרין לקחת
החפצי' ועו' אני אומ' אם ראה ראובן שמעון נכנס לבית לוי וגנב
חפץ אחד ובא אתו חפץ לוי ראובן והחזירו לשמעון אין לוי יכול
להוציאו ממנו כדיון ולא דמי לשומר אכרה שצריך להשיבה לוי
בעלים כיון ששמעון אמ' שמן הדין נטלה מכית לוי מהמת תביעמ'
שיש לו עליו ואם היה ראובן מחזירו ללוי יהיה שמעון עדין עליו
כל ימיו ואם יתפוש שמעון כשל ראובן לא היה מחזירו לו אין ר'
ראי בן חייב להציל כמון לוי בממונו ששאלת ראובן תבע ל'
לשמעון שנכב' לחדרו וגנב ספריו והוציאו מרשותו והשי' שמעון
אמת היה שהוצאתים אבל כך היה הבעשה שבקשני קרובתי כ'
בלתך להוציאם כי לא יכלה שאתם ולא ידעתי של מי היו שלה
או שלך וגם לא לא לקחתי ולא הגביהתי ממקומם אך היא הגביהת
ונתנתם לי וטרחתי בשבילה ונתת לי לאביה תשובה שמעון
חייב להחזיר הספרים כי מה היה לו ליכנס לחדרו ולהוצי' ספרים
שלא מדעתו כי כל המונ' מביתו של אד' הו' כחוק' שלו וגם ניכ' הרב'
שבין לסייע לקרובתו לגזול חמיה ומה שטוען שהיא הגביהתם
ונתנת לוי כמ' הרי טוען שהיו כבדים ולא יכלה שאתם וכיון שלא
יכלה להוציאם משם אם לא שסייעה הוה ליה כאילו הוציאם הוא
דיגבה ראובן כמי שירצה מבלתו שהודת לו שהם ברשותה ואפי' י'
ירצה יגבה משמעון

אחד האיש ואחד האש שגנבו חייבין לשל' ד' וה' אלא שאש'
איש שגנבה אין לה לשלם לפיכך אם דקרן בעין מ'
בחזרין לבעלים ובכפל מביתן עד שתתאלמן או תתגר ותבענה
שאלה לאפי' הראש זל אשת ראובן השאלה לאשת שמעון
כלי כסף וכלי' זהב ויצא קול בעיר שגנבו החפצים ושאלה אשת
ראובן חפציה ואמר אשת שמעון אי' לי ממה לשל' שהכל של בעלי
ושמעון בעלה אמר גם כן לא אשלם לך כלום שלא נתת לי כלום
וגם חושדין לשמעון עצמו שיודע מה נעשה בהן ושמה הן עדין
ברשותו וכורה שבאו החפצים לרשותו ואינו יודע מה נעש' בהן
תשובה הא' מילת' פשיט' שאין שמעון חייב לשל' מה שלות' אשתו
אמנ' אחרי שהוד' שבאו אילו החפצי' לביתו צדי' לישבע שאינם ב'
ברשותו ושלא שלח בהן יד ושלא פשע במה שגנבו וגם האשה
תשב' שאינ' ברשות' וכתבו עליה פסק דין שחייב לשל' להחפצי'
לכשתתאלמן או תתגרש קטן שגנב פטור מהכפל ובחזרין ה'
הקרן לבעלי' אם הוא בעין ואם אינו בעין פטור גם מהקרן אפי' לאח'
שיגדיל ועבר שגנב מחזרין הקרן לבעלים אם הוא בעין וכפל
אין לו דאין לו משלומה לשלם וגם אין בעליו חיי' לשלם בשבילו
ולא שאר בל' דבר שמויק כיון שהוא ב' דעת ובעלים אינו יכול ל'
לשומרו שאם יקניטו וידליקו גדישו של חבירו ונמצא מחייב רבו ק'
מנה בכל יום אלא אם ישתחרר חייב לשלם כתב הרמבם ראוי
לכ' ד' להכיר הקטני' כפי כח של קטן על הגנב כדי שלא יהו רגילין
בה וכן אם הזיקו שאר נזקין וכן מכין העבדים אם הזיקו ככ' רבה
שלא יהו משולחין להזיק בפני שאין דנין עתה דיני קנסות אין ד'
רצוני עתה להארי' בדין כפל ותשלומי ד' וה' אכל' משו' דלא מפקי
מיני' אם תפס אכתוב מה מעט בדרך קצרה אע"פ שבת הרממה הא'
דאמרינן בקנס' אי תפס לא מפקינן מיני' היינו דוק' כדי נזקין אבל

א כ שיהיה האוש קודם והבעלים מתנין ללוקח מעותיו שנתן ל
לגנב אע"פ שהוכר הגנב והיה הלוקח יכול לתובעו מעותיו אפי'
הכי תקנו חכמים שאינו צריך להחזיר לבעליו אלא עד שיתן לו
מעותיו משום תקנת השוק ואין צריך לומר בשלא הוכר הגנב ש
שצריך ליתן ללוקח מעותיו ואין חילוף בין אם קב שוה קבר בין
שוה ר בק"ב א' בגנב שאינו מפורסם אבל גנב מפורסם לא עשו
כו תקנת השוק וצריך להחזירו לבעלים בלא מעות והוא יוציא
מעותיו מהגנב כך כתב רב אלפס והרמבם אכל ר"י בתב"ד
דאף בגנב מפורסם עשו כו תקנת השוק אלא אם ידע הלוקח ו
וראי שהוא גנב או צריך להחזירו בחנם וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל
כתב הרמבם נתיאשו הבעלים מהגנב קנאו הלוקח בשינוי
רשות ואינו מחזיר הגנבה עצמה לבעלים אלא נותן להן ד'
דמיו מפני תקנת השוק אם לא היה המוכר גנב מפורסם ואם לק'
מגנב מפורסם אז אינו נותן ללוקח כלום וצריך להחזיר לו הבלי
בלא דמים והוא הולך לשטתו שאין יאוש ושינוי רשו קובין לגמרי
אלא לענין שאינו צריך להחזיר גוף הגנבה רק הדמים אבל דעת
ר"י כי שיש יאוש ושינוי רשות קונה לגמרי כתב הרמבם
כשהבעלים צריכין ליתן ללוקח הדמים ואין ללוקח עדים בכמה
לקחו נשבע הלוקח בנקיטת חפץ ונטול ונשהלוק צרי להחזירו
בחנם והוא תובע מעותיו מן הגנב והוא אומר בכך וכך לקחתי
ממך והגנב אומ' לא מכרתיו אלא בפחות מזה הלוקח נאמן לומר
בכמה לקחו ונשבע בנקיטת חפץ אבל אין הגנב נאמן בנקיטת חפץ
שחשוד הוא על השבועה גנב ופרע בחובו או בהקסו לא עשו כו
תקנת השוק אלא הבעלים נוטלין הגנבה מהלוקח וישאר החול על
הגנב כשהיה משכן הגנבה בין שלקח עליה מעו כשוויה או יותר
או פחות משוויה עשו כו תקנת השוק וצריך ליתן ללוה את הדמי'
שהלוה לגנב היה הגנב חייב ללוקח הדינרין והביא לו הגנבה
ונתן לו ונתן לו עוד ה' דינרי א' אומרין ה' דינרין הראשונים הוה ליה
גנב ופרע בחובו ואין צריך ליתנם לו אבל ה' דינרי האחרונים יתן
אלא צריך להחזיר לו בחנם שיש לומר כמו שהאמינו כה הראשונים
כך האמינו כה האחרונים ולא נתנם לו בשביל הגנבה ראובן
שקנה מגנב שאינו מפורסם בק' וחזר ומכרה לשמעון בק' והוכר
הגנב הבעלים נותנין לשמעון הק' ולוקחין הגנב חו רין ונטלין
מראובן כ' שהריות ומהגנב ק' זה"ה אם מכר שני לשלישי ושלישי
לרביעי עד ק' נוטלין ככל אחד ואחד מה שהריות והק' בהגנב ו
ואם גנב מפורסם הוא נוטל הגנבה משמעון בלא דמים ושמעון כ'
נוטל ק' מראובן וראובן חוזר ונוטל הק' מהגנב שכ"ו

המכיר
כליו וספדיו ביד אחר והוא אינו עשוי לכבוד כליו
ויצא לו שם גנבה בעיר כגון שבאו בני אדם ולנו ב
בביתו ובלילה עמד וצוח כליו גנבנו ועדים ראו אותם בני אדם ש
שחתרו להם בקיר וראו אותם יוצאי וחבילו על כתפן הרי זה מוצ'
כליו מיד המחזיק בהן ויתן לו כמו שאומ' שהוציא עליהן אחר ש
שנשבע שכך וכך הוצי עליהן אע"פ שאין העדי כבירין שהן כליו
בדא שאינו עשיר למכור כליו אבל עשוי לכבו כליו אינו נאמן עד
שיעידו העדים שהן אותן הבלים שראו נושאין אותן שחתרו בקיר
זה נותן בהן סימן והראב"ד כת' רבידרי אפי' לאת' שנתיאשו הבעלי'
שגם הוא סוכר שאין יאוש ושינוי רשו קונה אלא לענין שאין צריך
להחזיר הגנבה אלא הדמים אבל לדעת ר"י צריך להיות שלא כ
נתיאשו שאם נתיאשו אין הלוקח צריך להחזיר לו כלום אע"ג ד'
דק' סתם יאוש בעלים היא מיירי בידו לנו שלא נתיאשו הבעלי'

בנו שהבעלים מרופין אחריהם כת' הרמבם בשאינו עשיר לכבוד
כליו אם יבאו עדים שהן כליו של זה ישבע הלוקח בנק שחפץ
ככמה לקחו ויטול מהבעל ומחזיר לו כליו ע"כ ורוצה לומר כיון
שעדים מבירין שהן כליו אין צריך שיעידו שראו אותם האנשים ש
שחתרו ויצאו וחבילות על כתפיהם והכי מסתברא וכת' עוד שאם
הם כלים העשוין להשאיל ולהשכיר אפי' לא יצא לו שם גנב בעי'
נאמן וישבע המחזיק בהן כמה הוציא ויטול ויחזיר לזה כליו ולא
נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דכיון שהיא אומ' שהם גנובין אתר' ליה חזקה
ועשוין להשאיל ולהשכיר שהרי טוען שג' נכו לו ולא יצאו מחחת
ידו כשכירות ולמעלה בסימן צ' כתבתי גנב שנכנס לבית חבירו
והוציא כלים תחת בגדיו

כל
דבר שחזקתו גנוב או שר' הדב' ההוא גנוב אסו' לקנותו
לפיכך אין לוקחין מהרועים חלב שלאים וגדיל' ולא צמר
תלוש אבל אם הוא תפור מותר לפי שקנאו כשינוי ואין לוקחין
מהן חלב וגבינה בישוב אבל לוקחין מהן במדבר מפני שטורח
הוא לבע' ה' להביא לישוב ומניחו לו ולוקחין מהן ד' צאן וד' גזית
מעדר קטן וה' מעדר גדול אבל לא שלשה בד' בכחושות שאין ע'
עיניו של בע' עליהן ואינו מרניש בהן אבל י' זמנות שמקפ' עליהן
ג' מותר ליקח מהם וד' אסור כללו של דבר כל שהרועה מוכ' וכע"ה
מרניש מותר לקנותו ואם אין הבעל בית מרניש אסור ואין לוקחין
משוכרי פירות או עצים אלא בזמן שהן יושבין על פתח הגינה
והסלים והמשקל לפניהם כדרך כל אדם בשלו שאין זה דר' גנב
אבל אם בזכרין אחריו הגינה דרך גנבה הוא ואסור וכולן שאומרי
ללוקחין להטמין בה שקנה אסור בכל' בין ומותר ליקח מהארים
לפי שיש לו חלק בפירות בד' בסתם שתלינן לומר שכבר חלקו
ומחלקו מוכר אבל אם ידוע לו שלא חלק אס' ר' ליקח ממנו ואין א'
אנו תולין לומר ודאי שיתן לב' בהגדרן לוקחין מהנשי' כלי פשתן
בגליל לפי שרוב עסקן בפשתן תלינן שמרצין בעלה מוכרתו ו'
ועגלים בשרון וכן בכל מקום ומקום לפי ענינו ולוקחין ביצים ו'
ותרנגולין ככל מקום מכל אדם וכולן שאומרים להטמין אסור מן
הבדרים לוקחין זתים או שמן במדה אבל לא דבר מועט שחזקתו
גנוב מוכין שהכובס מוציא כשרוחץ הכגד אין בע' מקפ' עליה
וזן שלו אבל אותן שמוציא הסורק כשסורק הכגד בקיצים הרבה
הן ומקפיד ה"ה עליהן ואסור לקנות בפנן דרך אורג' כגדיל'
לארגו בשפת הכגד ג' חושין והן של הכובס כי דרכו ליטלו ואם הן
יותר כג' כולן לב' והוא הן מבין אחר כגון שחור ע' ג' לבן אפילו הן
יותר מג' הן של הכובס אין לוקחין מהגרדי לא אירין
ולא ניבין ולא שירי פקעיות אבל לוקחין ממנו בגד ואפי' הוא כנום
וטווי או ארוג אפי' אינו טווי ואין לוקחין מהגרדי לא אותות ולא
דוגמאות ולא תלושין של צמר אבל לוקחין מהן כגד וצמר צבוע
מה שהעבדן חותך מהעור להשוותו הוא של כ' והאסור לקנות מ'
ממנו אבל גיזה העולה בשטף המים הוא שלו החייט ששיר מ'
מהחוט בלא כחט וחרין למחט כמלא כחט וכן אם שיר כהמטלית
בשחכותין אותו להשוותו ג' אצבעו הן של כ' פחו' ככן הוא שלו
נכורת שהארש מוציא במעצד וכן דאיצא כחחת המקדח וכחחת
הרהיטני והגרר במגירה הוא שלו ומה שמוציא בכשיל וכן הנפס'
במגרה הוא של בע' ה' ודוקא כשקבלו לעשות בביתו אבל אם ע'
עושה בבית בע' ה' הכל לבעל הבית מסתמי אבני ומפכני אלנות
ומפסקי גפנים ומנקפי זיתים ומנכשי זרעים ועוד ר' יו קוח בזמן
שבעה מקפיד עליהן אסורין משום גזל אין בעל הבית מקפיד

הגנב ואם תפש הנפקד אין מוציאין בידו דט ען טענת גנב ב
בפקדון של קטן פטור אפילו נתנו לו כשהוא קטן ותבעו כשהוא
גדול דכתיב כיתן איש אל רעהו עד שוהא תביעה ונתין בגדלו
מי שמצא אבדה וטען נגנבה ונשבע ואחר כך באו עדים שהיתה כ
נכיתו נכ זה דינו כנגנב להתח יב בכפל וד' זה וכתב הרמב"ם והוא
שטען שנגנב בלסטים מוזין שאם לא נגנבה באונס לא מוחייב ב
ככפל שהרי לא נפטר זה בהודאתו מן הקרן שהוא כשומר שבר
ולפי מה שכתבתי למעלה דשומר אבדה כשומר חנם ביירי שפיר
בסתם גנב שהרי פוטר עצמו בטענת גנב

נשתנית

שם הגנבה ביד הגנב כגון שנגנב טלה ונעשה איל
עגל ונעשה שור קנאה בשינוי השם ואין צריך ל
להחזיר אלא דמיה ומשלם הכפל כמו שהיתה שוה בשעת הגנבה
לפיכך אם טבחין ומכרין אח"כ פטור כד' זה וכן כל שינוי מוצא ב
בזה שאינו חוזר לבריותו קונה ואין צריך להחזיר אלא דמי אבל
שינוי החזיר אינו קונה ולקמן בדיני גולה יתבאר איזו שינוי החזיר
ואם נתיאשו הבעלים מהגנבה קיימא לן שאינו קונ' בן התורה וצרי
להחזירה ונר' לא' א' הראש זל' כיון דרב מספק' ליה אי קני דאוריית'
או דרבנן נהי דלא קיימ' לן כותל כהא דמספק' לי' אי קנה דאורייתא
אלא כעולא ור' יוחנן דסברי דלא קני מכ' אכ' קדש זו אשה צריכה
גט מספק דשמה קונה מדרבנן ואפי' אין ידוע כדאי שנתיאשו ה
הבעלים דקיימ' לן סתם גנבה יאוש בעלים היא ואם יש עם היאוש
שינוי השם אפי' הוא גרוע שהחזיר לבריותו קונה מן התורה ואין צ
צריך להחזיר אלא הדמים ואם יש עם היאוש שינוי רשות קונ' פי'
שמכר או נתן לאח והרמב"ם כת' דאינו קונה אלא לענין שאין צריך
להחזיר גוף הגנבה אבל צריך ליתן דמיה וכן כתב הרמב"ם והד' יצח
כתב שקונה לגמרי ואין צריך ליתן אפי' הדמים והכי מסתבר דדוק'
שנתיאשו הבעלים קודם שמכר או נתן אבל אם מכר או נתן קודם
יאוש אינו קונה אע"פ שנתיאשו הבעלים אח"כ והרמב"ם כת' שקונ'
וא"א הראש זל' כת' כסברא הראשונה ואין נקרא שינוי רשות אלא
במוכר או נתן אבל אם כת' והורישו לבניו לא דרשות יורש לאו
ברשות לוקח דמי לפיכך אם נתיאשו הבעלים וכת' והגנבה קיימת
חייבי דבנים להחזיר ודיבר זה יתבאר עוד לקמן בדיני גולה שנד

השביחה

הגנבה ביד הגנב השבח של הגנב לא מבעי אם
גנב פרה ריקני' ונתעברה אצל וילדה או רחל
ריקנית ונטענה אצלו וגזזה שהגזזה והולדות שלו אלא אפילו גזל
פרה כעוברת וילדה ורחל טעונה וגזזה הכל שלו ואינו חיי' לשלם
אלא כמו שהיו שוות הפרה ורחל בשעת הגנבה שקנאה בשינוי
דמה שילד וגזזה חשי שינוי גמור ולא עוד אלא אפי' תבעו הבעלי
בעוד הפרה ורחל טעונות כל השבח של הגזול' היכא שנגב ריקני
ונתעברה הפרה ונטענה הרחל אצלו והרמב"ם חילק בין שבת
דמבילא ובין שבת שעי' הוצאה דבשבח דמבילא אינו קונה אלא
אם כן השביח לאח' יאוש ובשבח שעל יד הוצאה קונה א
אפילו קודם יאוש שכתב השביחה הגנבה באליה כגון ב
כבשה שילדה וגזזה אם לפני יאוש משלם אותה ואת וילדה ואת
גיזתה אפי' אם נטענה ונתעבר ביד הגזול' הואיל ולא נתיאשו הבעלי
ולא נשתנית הגנבה הרי הוא ברשו' בעלים ואם אח' יאוש השביח
משלם בשעת הגנבה כיצד גנב או גזל פרה בעוברת ונתיאשו ה
הבעלים ואחר כך ילדה משלם דמי פרה העומדת לילד והפרה ו
הולד ישארו לגנב גזל או גנב פרה ריקנית ונת יאשו הבעלים ו
נתעברה אצלו כששבח בשעת הגזלה כיצד אם ילדה כבר בשע'
שדבעלים תובעים אותו הולד של הגנב ואם עדין לא ילדה שבין

לגנבה ונטל השבח כן הבעלים וכחזיר לו דפרה עם עובר' הוצי'
עליה הוצאה והשביחה כגון שפטמה השבח של הגנב אפי' השביח'
לפני יאוש וכשמחזיר הגנבה והכפל נטל השבח מהבעלים י' א'
מנכין לו מן הכפל וא"א הראש זל' כתב כסברא הראשונה וכן השיג
עליו הראב"ד גנב בהמה או כלים וכשעת גנבה היה שוה זוז וכשע'
העמדה בדין שוה ד' אם שחטה או מכרה או שבר הכלים או אכרו
משלם הכל קרן וכפל בשעת העמדה ברין וד' זה כשעת טביחה

ואם נהה הברכה והכלי נשבר כאליו משלם קרן וכפל בשעת ג
נגבה ואם היה שוה ד' בשעת גנבה ובשעת העמדה בדין שוה זוז
ושחטה או מכרה או שבר הכלי או נשבר מאליו משלם קרן בשעת
גנבה וכפל בשע' העמדה בדין וד' זה כשעת טביחה ואם הוקר' או
הוזל בין טביחה או שכירה להעמדה בדין לעולם כתר טביחה או
שכירת הכלי אזלינן ואם הכלי בעין שלא נשבר משלם הכפל כפי
העמדה בדין וכחשה ופטמא דהוי כמילא כיוקרא וזולא דמי שאם
היתה כחשה ונתפטמה באליה וטבחה ומכרה משל' הכל לפי מה
ששוה עכשיו היתה שמנה והוכחשה משלם הקרן כדמעיקר' וכפל
וד' זה כדשתא אבל אם הוציא עליה יצאה והשמינה בין קרן בין
כפל וד' זה אינו משלם אלא כדמעיקרא וכן אם הכחיש' הוא משלם
הכל הקרן והכפל וד' זה בשעת הגנבה גנב בלישכרו או פחתו
או נשבר או נפחת מאליו אין אוכרים יתן לבעלים השכרי' וישלים
עלוהם אלא הוא ישול את השכרי' ויתן לבעלים כלי שלם או דמי
ואם ירצו הבעלים לישול השכרים שישלים עליהם יחזיר להם
גנב או גזל ולא נתיאשו הבעלים אינו יכול להקדישו ולא הבעלים
אפי' אם יש להם עדי גנב שיכולין להוציאו בדינין כד' א' במטלטלי
אבל במקרקע' אם יש לבעלים עדים שיכולים להוציאו בדינין
יכולין להקדיש

הגונב

חפץ בבית חבירו והחזירו למקומו ולא ידעו הבעלים
שהחזירו אם יודעים הבעלים שנגנב מהם אף על פי
שהחזירו הגנב לא נפטר והוא כאחרייתו עד שידעו הבעלים כגון
שימנה חפציו ויביצאם שלמים ומיהו כשמנאם נפטר אף על פי
שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו לפיכך גנב לו מעות והבליע'
לו בחשבון ונתנם לתוך כיסו אם יודע מנין המעות שבכיסו יצא
כי סופו לכנות המעות ויודע לו המותר אבל אם זרקו לתנתו או
לכיסו שלא ידע מנין המעות שהיה לו לא יצא ואם לא ידעו הבעלי'
שנגנב מהם מיד כשהחזירן למקומם יצא אע"פ שלא כנאן הבעלי'
כד' א' בדבר שאין בו רוח חיים אבל הגונב טלה מהעדור ולא ידעו
הבעלים שנגנב והחזירו למקומו אפי' מנו הבעלים הצאן ומצאן
שלמים חייב עד שיודיע לבעלים שנגנב כדי שיסמרונו שצריך
שמירה בעולה בפני שהרגילו הגנב ללכת בדרך אחרת אבל אם
ידעו הבעלים שנגנב נפטר משידעו הבעלים שהחזיר כד' א'
שנפטר כשמחזירו לביקומו בנגב הגונב בבית הבעלים אבל שומ'
שנגב ברשות עצמו כגו שהופקד אתו כיס או טלה יש עדי שנגנבו
אע"פ שיש עדים שהחזירו לביקומו חייב באחרייתו עד שיודיע ל
לבעלים שהרי כלתה שמירתו ואינו עוד שומר עליו והרי הוא כ
כאילו לא החזירו עד שיודיעו לבעלים

אסור

לקנות מן הגנב שום דבר והקונה מכנו עון גדול הוא
שמחזיק ידי עוברי עבירה שגורם לו לגנוב פעם אחרת
שאם לא ימצא קונה לא היה גונב והקונה מכנו לפני יאוש והוכר
הגנב ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלו' גנוב הוא צרי' להחזירו
לבעלים אפילו אם נתיאשו אחר שקנאו שאין שינוי רשו' קונ' אלא

אביהם אחריות נכסים אפילו אכלום אחד יאוש חייבין לשלם וכן
אם מברם חאב או נתנם לאחר והניח להם אחריות נכסים חייבים
לשלם והאידב דמטלטלי משתעבדי אפי' לא הניח אלא בטלטלים
ח יבי' לשלם ואין חילוק בין אם הם גדולי או קטנים ואפי' בגדולים
אם אכלום פטורים ואפי' בקטנים אם היא קיימת חייבים ואם אכרו
הדולים ידענו שעשה אבינו חשבון עמך ולא נשאר לך כלום
בידו אם אין ידוע שגזלה אכיהם אלא על פיהם נאמנים ואם לא
אין נאמנין

השביחה הגזלה כגון פרה וילד רחל וגזזה כתבתי למעלה
בדין גנב שהשכח של גזלן ואי צריך לו שאם הוצי'
עליה יצאית והשביחה שהיא שלו ואפי' לא עשה בו אלא שינוי ה'
החזיר כגון עפר ועשאו לבנים עצים משופין ועשאן כלים דגוד'
דלא קנה גזלה שבה מיהא קנה ומחזיר לו הגזלה והו' יתן לו שבח
שהשביחו ועשאו בלי וכשם ששבח הגזלה הוא של גזלן כך אם
לאח' שהשביח מכרה או הורישו לבנו אפי' לפני יאוש קנה הלוק'
והיורד השכח בין שכח שעי' פישום בין שכח לידה וגזזה וכתב ה'
הרמבם ונוטל דמי השבח מן הנגזל ומחזיר לו הגזלה וחזרו' ה'
הנגזל ונוטל דמיו מן הגזלן שהרי לא נתיאשו עכל והוא הולך ל'
לשיטתו שאינו מחשיב לידה וגזזה שינוי מעשה אבל לפי מה ש'
שכתבתי למעלה שהוא שינוי מעשה אין צריך להחזיר הגזלה א'
אלא דמיה כמו שהיתה שוה בשעת הגזלה וכן אם השביח הלוקח
או היורש השכח שלו מכרה וגזלן לגוי אע"פ שהגוי השביח'
השכח לבעלים ואם מכרה הגוי לישראל אחר שהשביחה מ'
מבעיא אם אותו השכח של נגזל או לא ולא אפשיטא לפיכך אין מ'
מוציאין מיד הלוקח ואי תפש נגזל לא כפקינן מיני' בד' א' שהשכח
של גזלן בגזזה וולדות ופיטום שעי' הוצאה אבל אם נתיקרה או נ'
נחפסמה כאליה כל זמן שלא נשתנית השכח של נגזל וצריך ל'
להחזירה כמו שהיא אבל נתיאשו בעלים קודם שנתיקרה או ש'
שנתפסמה הוי של גזלן לפיכך גזל חבית של יין והיה שוה דינר
בשעת גזלה והוקר עד שעמד על ד' ושבחה או שתאה או מכרה
או נתנה משלם ד' כמו שהיה שוה בשע' שמוציא מן העול נסברה
מאליה משלם כשעת גזלה היתה שוה בשעת גזלה ד' ובשעת ש'
שמוציאה מן העולם לא שוה אלא דינר משלם ד' ל' ש שתאה ל' ש'
נשברה מאליה הגזל מחבירו אשכול של תמרים וכו' נתמרי ואם
ימכרו כולם ביחד אינו שוה אלא כ' פרוטות ואם ימכרו כל אחד
בפני עצמה ישו חמשים אינו משלם לו אלא כ' ו' ואין הנגזל יכול
לומר הייתי מוכרם אחת אחת הגזל בלי ושברו אין אומרים
יתן השברים וישלם עליהם לכמו שהיה שוה אלא צריך ליתן לו כ'
כלי שלם או דמיו והשברים שלו ואם ירצו הבעלים לקבל ה'
השברים ושישלם עליהן מוטב ושומעין להן שסג'
גזל פרה וחזקין או כחשה כחש שאינו חוזר אין יין והחמי או
פירות והרקיבו כולן הוי כמו שגזל בלי ושברו שישלם
בשעת הגזלה אבל אם כחשה הפרה כחש שיכול לחזור או לא ה'
הרקיבו כל הצירות אלא מקצתן או גזל חמץ ועבר עליו הפס' אומ'
לו הרי שלך לפניך בד' א' שהוא בעין אבל אם נאכד אחר שנאסר
בהנאה חייב להחזיר לו דמיהם כשעת הגזלה גזל מטבע ונסדק
משלם כשעת הגזלה ואם נפסל כתב הרמבם א' פסלתו מלכות
שאינו יוצא כלל משלם כשעת הגזלה ואם פסלתו מדינה שאינו
יוצא ממדינה זו ויוצא ממדינה אחרת אומרים לו הרי שלך ל'
לפניך וא' הראש ז' כת' אפי' פסלתו מלכות אוב' לו הרי שלך ל'
לפניך ובגזל עבדים וכחשו כחש דלא הדר כתב דב' אלף דמשלם

בשעת הגזלה דעבדי כמטלטלי דמי וכן כתב הרמבם וא' ז' כת'
דאינו לו הרי שלך לפניך וכן כתב הראב"ד והרמב"ם גזל כחשה
חבירו ועשה בה מלאכה והחזירה אח"כ אע"פ שעובר בלאו אינו ח'
חייב לתת לו כלום כיון שהחזירה בעיניו בלא כחש וכלא פזות
ומיהו אם רגיל לעשות כן או ביוצא בזה קונסין אותו אפי' בחוצה ל'
לארץ ומשלם לבעלים כפי מה שנהנה מכהמתו התוקף עכ"ד
של חבירו ועושה בו מלאכתו אם היה עושה מלאכת רבו ונטלו
מכמו חייב לשלם דעבדא כמקרקעי דמי ואינו נגזל ואם לא היה ע'
עושה מלאכה לרבו פטור ואם היו בעליו חייבין לו מעות אסור ל'
להשתעבד בו דמחזי כריבית התוקף בספינתו של חבירו או ב'
בשאר מטלטלין ועש' בה מלאכה וקלקלה אם אינו עומדי להשכי'
אפי' אם נטלו על דעת שיתן בהן שכר דינו כגזלן כיון שאין דעת
בעלים להשכיר ואינו משלם לו אלא מה שקלקלה דכל הגולנים
משלמין כשעת הגזלה ואם עומדין להשכיר ונטלו זה על דעת ל'
ליתן שכר אז תלוי ברצון הבעלים רצו נוטלין שכרה רצו נוטלין
מה שקלקלה לא נטלה על דעת ליתן שכר דינו כגזלן ונטלו מה
שקלקלה וכן הדין אם נטלו על דעת שאלה דשואל שלא מדעת
הוי כגזלן וכת' הרמב"ם שעשה בה מלאכה הוא בעצמו אבל ה'
השכירו לאחר אפי' שנכנס בתורת גזלנות כיון דקיימ' לאגר השוכ'
מן הגזלן צריך ליתן השכירות לבעלים שעדין לא קנאה הגזלן ק'
קנין גמור אלא להתחייב באונסיה נמצא בשנוטל הגזלן השכ' מן
השוכר כמון הנגזל הוא נוטל וצריך להחזירו לו ע"כ הדר בחצ'
חבירו שלא מדעתו פ' שרואהו דר בו ולא אמר לו כלום שאם א'
לו צא ולא יצא ודאי חייב ליתן לו כל שכרו אלא לא אמ' לו דבר
וזה דר בו ופי' רשב"ם שאם הדר בו לא היה צריך לשכור בענין ש'
שאינו נהנה פטור אפי' אם החצר עומד להשכיר ורב אלפס כתב
אם עומד החצר להשכיר צריך ליתן לו שכר אפי' אם הדר לא ה'
היה צריך להשכיר ולזה הסכים א' הראש ז' והרמב"ם חס"ף לומ'
דאפי' לא היה דר בו כיון שעומד להשכיר וגזלו מכמו חייב וא' ז' ז'
כתב על זה דפטור ואם אין החצר עומד להשכיר אין צריך ל'
לתת לו כלום אפי' שהיה זה הדר בו צריך לשכור כיון שלא חסרו
בלום לפיכך אם חסרו אפילו דבר מועט כגון שהיה הבית חדרו
וזה חסרו במה שהשחירו צריך לשלם לו כל מה דאיתנהו כיניה
ודוקא שלא גילה הדר בדעתו שהיה רצונו ליתן לו שכר אם לא
הניחו לדור בו בחנם אבל אם גילה בדעתו שאם לא הניחו לדור
בו בחנם היה נותן לו שכר קודם שהיה יוצא מכמו צריך ליתן לו
שכרו ואין צ' ל' בחצר דלא קיימא לאגרא ונברא דלא עביד למיגר
שהוא פטור ואפי' אם שכרו מאחר שהיה סבור שהוא שלו ונמצא
שאינו שלו אין צריך ליתן לו שכר אע"פ שנכנס על דעת ליתן לו
שכר ואפילו אם נתנו לזה ששכרו מכמו צריך להחזירו ובחצר ד'
דקיימא לאגרא ונברא דעביד למיגר שהייב ליתן לו שכרו אפילו
שכרו מראובן ונתן לו השכר ונמצא שאינו שלו שהוא של שמעון
צרי ליתן לשמעון שכרו ויחזור ויתבע מראובן מה שנתן לו ואפי'
שכרו מראובן כפחות מכדי דמי צריך ליתן לשמעון כל השכר
כראוי ליתן לו ואינו יכול לומר לא נכנסתי בו על דעת ליתן כל
כך שכר ויחזור ויתבע מראובן מה שנתן לו מי שהיה לו צמר
וסמנין שרויין וכו' אח' וגזלן ועכע הצמ' בסמנין והיה צמר הצבוע
בענין שאינו שוה אלא כמו שהיה שוה בחיותו לכך ושואל הנגזל
סמנין מבעיא אם חייב לשלם אם לא ולא אפשיטא ואין מוציאין
מהגזלן ואם תפש הנגזל לא כפקינן מניה אבל אם גזל סמנים א'
אפילו אם הם שרויין בענין שלא שינה בהם ועכע בהם ט"ג

לקיטו או ממציא לו שליח ולא עשאו שליח בעדים אבל עשאו ש
שליח בעדים יתנו לו וכן עשאוהו ב' שליח ונתן לו יצא ואין צ
צריך לומר אם נתן לבד שיצא החזיר לו כל הגזלה או שמחל לו ע
עליה חוץ מפחות משה פרוטה אין צרי לילך אחריו אפי' שהגזלה
קיימת ולא חיישין שמה תתיקר ותשוה פרוטה ודי' פ' אפי' אם ת
תתיקר אין צריך להחזירה לו כיון שפעם אחת לא תיתה שוה פ
פרוטה והלמה כתב שצרי להחזירה לו אבל כל זמן שנשאר בידו
שוה פרוטה צריך להחזיר לו או ליד שליחו או ליד ב' או שליחו
מת הגזול כשבא הגזול לעשות תשובה יחזירונו ליד הבנים
אם היא בעין ואם אינה בעין או שנשתנית יתן להם דמיה הגזול
מאביו ונשבע לו ומת אביו יתננה לבניו של אביו שהם אחיו ואם
אין לאביו בן אלא הוא יתננה לאחי אביו שהם יורשי אביו כתב
הרמבם הגזול את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזלה קיימת
עושה חשבון עם יורשי אביו על הקרן ואם הגזלה קיימת חייב ל
להוציא הגזלה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן הגזלה לאחיו ועושה
עמה חשבון ואם אין לו אחים שנמצא זה הגזול לבדו יור' מוציא
הגזילה מתחת ידו לבניו ואם אין לו בנים לזה הבן הגזול נותנה ל
לבעל חובו כהלואתו או לצדקה הואיל ויוציאנה מתחת ידו נפטר
אע"פ שנתנה במתנה או פרעה והוא שיודיעם ויאמ' זה גזל אבא
ואין זה מדרך המשנה אלא כמו שפירשתי שיתננה לאחי הגזול
או לאחי אביו אם אין לו אחי וגם מה שכת' ויעשה חשבון עם אחיו
משמע שנוטל חלק בגזלה זה אינו דלא נוטל בה מאומה ואם אין
לו נכסים שיוכל לותר חלקו במנה לווה מאחרים ומשיב לאחיו
כל הגזלה כדי לקיים מצות השבה ובעלי חובו באין ונפרעין מן
הירושה כנגד חלקו כגון אם היה לו ב' אחין והוא השלישי נפרעין
בעלי חובים מהירושה שלישי החוב והשאר יגבו ממנו ואם אינו מ
מוצא יורש לאביו יתננה לצדקה ולכל מי שיתננה צרי שיאמ' לו זה
גזל אבא הגזול הגר ונשבע לו ומת אפילו זקפו עליו בגלוח ד
דהשתא הוה ליה נכסי הגר זוכה במה שבידו א"ה צרי להוציא זה
הגזלה מידו ליתנה לצדקה שס"ח

הלכתא סתם גזלה לא הוי יאוש בעלים לפיכך המציל מן
הגזול או הקונה ממנו לא קנה וצריך להחזיר ה
לבעל אבל סתם גנבה הוי יאוש בעלי ולפיכך תנן הקונן מן הגנב
מונה ופי' זה אבר שקונה גוף הגנבה אבל צריך ליתן לבעלים דמי'
ר"י פי' שקונה לבמדי ואפי' דמיה אין צריך ליתן ויש בפרשים הא
דבגנב הוי סתמיה יאוש דוקא בגנב ישראל אבל בגנב גוי לא הוי
סתמי יאוש ולפי זה כלסטין אפי' אם הוא ישראל סתמי לא הוי יאוש
אבל מדברי א"א זל יראה דבלסטין ישראל סתמי הוי יאוש ולסטין
גוי סתמי לא הוי יאוש א"כ ידוע שנתייאש ולפי זה בגנב אפי' אם הוי
גוי סתמי הוי יאוש שאלה לרכ שרירא גאון ראובן שנאבדו בליו
או גנבו או נטלוהו לסטין ובאו ליד גוי וקנאם ישראל אחר ממנו
בפחות משחיו ובאו הבעלים ותבעום מיד זה שקנאם ואם לו כבר
נתייאשת מהם וחשיב ראובן יש לי עדים שלא נתייאשתי וחפשתי
אחר הכלים עד עתה ועוד כי מנהג אצלינו כל מי שיאבד ממנו
ממון בין בגנבה בין בלסטין ויפול ביד ישראל אחר שיחזירונו ל
לבעליו ויטול מה שהוציא עליו ואתה בא לשנות המנהג ואם ה
המחזיק טוען נתייאשת והתובע טוען לא נתייאשתי ואשבע שלא
נתייאשתי ואין עדים ברבר במה יתברר שנתייאש תשובה אם
הבעלים מרדפין אחר הכלים שנאבדו לו ודאי לא נתייאשו וזה ש
שקנאם צריך להחזירם ואם אמר בעל הכלים דברים שניכר מהם
שנתייאש אין לו לחזור על הקונה לתובעו ואם אינו ניכר או נודע

מדבריו שנתייאש ואינו מרדף אחריה ואומ' לא נתייאשתי והקונה
אומ' נתייאשת אין סומכין לא על דברי זה ולא על דברי זה ואין כאן
שבועה אלא ב' ד' אומרין ופוסקין את הרב אם ראוי ליאוש אם לא
ואם רואין הדבר שראוי ליאוש מעמידין ביד הקונה ואם רואין ה
הדבר שאין ראוי ליאוש מוציאין מהלוקח לפיכך אם נתברר הרב'
שבעל הכלים היה מרדף אחריה לא הוי יאוש וחייב הקונ' להחזיר
אע"פ שלקחן בפחות הרבה משוין וכן אם העיל בלא בלוס חייב
להחזירם בחנם והלוקח מן הלסטין אם בא ליצאת ידי שמים מחזי'
לבעלים הראשונים ואם נתכוון לקדם הבעלים ולוקח בזול הרי
הדבר מסור ללב ומן השמים נפרעין ממנו ומה שכתבת שיש מ
מנהג במקומכם שהקונה מהלסטין וגנבים מחזיר לבעלים ונוטל
מה שהוציא אם ודאי כך הוא חייב כל אדם לבלתי שנות מנהגיהם
דאמרין מנלן דמנהג מילת' היא שנ' אל תסג גבול רעך אשר גבול
ראשונים וכל שכן בדבר שיש בו תקנה גדולה וחסרת ריבית ל
לפיכך עשו כמנהגכם ולא תשנו וישלום שס"ט

אסור לקנות שום דבר מהגזול ואסור להחזיקו דיו ולסערנו
בשום דבר מפני שהוא מחזיק יד עובדי עבד' והלוק'
כמו מטלטלין לפני יאוש דינו בלוק כהגנב שאם הוי גזול מפורסם
צריך להחזירו לבעלים והוא יתבע לגזול ואם אינו מפורסם עשו
כונ תקנת השוק שנוטל דמיה מן הגזול ומחזיר לו הגזלה והגזול
חוזר ותוב' מן הגזול ואם נתייאשו הבעלי קודם שלקח קנ' לדעת
הרמבם קנה גוף הגזילה ומחזיר דמיה לבעלי ולדעת ר"י אין מחזיר
כלום כתב הרמבם אסור ליהנות מדבר הגזול אפי' אחר יאוש
והוא שיודע בודאי שדבר זה גזול כיצד ידע בודאי שבהם זו גזולה
אסור לרכוב עלי' ידע בודאי שבית זה גזול אסור ליכנס בו וכל
כיוצא בזה ואין נראה בן מהא דאמ' שמואל דינא דמלכותא דינא
תדע דקטלי דקלי וגשרי גשורי ועברינן עליהו ואי לאו דינא ה
דיכי עבדינן ופריך אביי ודילמ' משום דאיאוש מרייהו אלמ' לאח'
יאוש שרי מי שהחזיק גזול אסור ליהנות ממנו וכל מה שיש לו
הוא בחזקת גזלה ואם יש לו דבר שידוע לנו שאינו גזול מותר ל
ליהנות ממנו אע"פ שהוא מיעוט כמונו עד שידע בודאי שהו גזול
גזל פסק עד שיה' רוב כמונו שאינו גזול וא' זל כתב כסברא ה
דראשון וכן כת' הרמבם ועוד כת' המוכסין והלסטין בחזק גזלני'
הן וכל כמוכם מן הגזול ואס' ליהנות מהן ונראה דבריו בלסטין
אבל לא במוכסני שלא אסרו אלא להחליף כמונו כתון. תבתו
דכל מה שיש בו הוא בחזקת גזל לפי שנוטל יותר מקצבתו אבל
מה שיש לו בביתו או אפי' בשוק שלא בתבת המוכסני מותר לישא
וליתן עמו ואפי' כתבתו אם הוא חייב לתת לו חצי דינר ואין לו
אלא דינ' שלם והוא מחזיר לו חצי דינ' מתבתו נטלו לו מוכסין
חומר או כסות ונתנו לו חומר או כסות אחר הרי זה שלו מפני ש
שהבעלים מתייאשין מהן והרי הוא כמונו כאילו מכרו לו וכחב
הרמבם ואם ת"ח ותיק הוא וכחמיר על עצמו מחזירו לבעלי כד' א'
שהמוכס הוא כגזול במוכס העומד כאליו או אפי' בטעם המלך
זאין לו קצבה ולוקח מכל אדם מה שירצה אבל אם פסק המלך ל
ליקח קצבה ידועה מכל אדם והעמיד מוכס לגבו דבר זה אם ידו'
שזה המוכס נאמן ואינו מוסיף ליקח יותר מחזק המלך אינו כגזול
דינא דמלכא דינ' ולא עוד אלא שאסור לאדם לעבור על המכס
ובל' המכריח עצמו כן הבכס הוא גזול לפי שגזול מנת המלך בין
שהוא מלך עובד עז בין שהוא מלך ישראל וכן אם ישראל קנה ה
דבכס מהמלך המכריח עצמו הרי גזול ישראל שקנהו אבל אם ק
קנאו עובד עז' מותר דהוי בהפקעת הלואתו דשרי במקום

צמרו חייב לשלם דמי הסמנין אפי לא השכיח בהן צמרו שס"ד
נגזל נשבע ונוטל כתכתי למעלה בסמן צ' כגון שיש עדים
שנכנס לביתו של פלוני בפניו ונטל כלים ואין יודע כ
כמה נטל אבל אם ראו עדים שנכנס לבית פלוני שלא בפניו ונטל
כשם כלים וכשנודע לו טען שדרך גולה לקחן וזה טוען שלי היו
או נתתם לי או בחובי לקחתים או מכרת לי אינו נאמן אפי הוציאן
מגולים והבעל בית עשה למכור גליו שכל מה שהוא כבית האדם
הוא כחוקתו ואין אדם יכול להוציא משם אלא בדאיה ומי ש
שמוציא משם דבר אם יש עדים שהוציאוהו וכמה היה אין כאן ע
עסק שבועה אלא צריך להחזירו כפי מה שיעירו העדים ואם אין
שם אלא עד אחד והוא בופר ואומר לא נכנסתי או נכנסתי ולא ל
לקחתי כלום נשבע שבועה דאוריית להכחיש העד ואם מודה ש
שלקח אבל טוען שלי היו או בחובי לקחתי הוה ליה בחובי שבועה
להכחיש העד ואינו יכול לישבע להכחישו שהרי מודה לדבריו ו
ומשלם כהווא גברא דחטף נסבא מחבריה בפני עד אח ואב דידי
חטפתי ואסיקנן דהוה ליה בחוייב שבועה ואינו יכול לישב ומשל
שם לא היה שם עד כלל היה נשבע היסת ששלו היה ואילו היה
טוען לא חטפתי היה נשבע שבועה דאוריית להכחיש העד אבל
עתה שמודה שחטף אלא שטוען שלו היה משלם כת ה'מכס
חטף וזוכים בפני עד אחד ואמר דידי חטפתי ועשרים היו אע"פ
שאין העד יודע כמה חטף משל העשרי שהרי ידע בודאי שזחובי
חטף ואילו היו שנים משלם ונמצא בעד אחד מחוייב שבועה ו
ואינו יכול לישבע אמר החוטף כ'הו והנגזל אמ' מאה היו הואיל
ואין העד יודע מינס משלם הב' שהוא מודה בהן שחטף ונשבע
שבועת התורה על השאר שהרי נתחייב במקצת ורעתי נוטה בזה
שנשבע היסת שהרי לא הודה בכלום אלא שאומר דידי חטפתי
נטל מבית חברי כלים בפני עד אחד ואין העד יודע כמה
נטל וכ'ה אומר עשרים כליו היו לי בביתי והנגזל אומ' לא נטלתי א
אלא עשרה והיו שלי חייב להחזיר העשרה מפני שהוא מחוייב ש
שבועה ואינו יכול לישבע ואינו נשבע על השאר אפילו שבועת
היסת מפני שאינו יכול לטעון על הגזלן טענת ויא ע"כ והראב"ד
השיג עליו וכת' אם טענת כ'ה אינה ורא' היאך יתחייב זה שבועה
ולכה משלם הי' ככח בחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וכתב עוד
ה'מכס הטוען חבירו גזלתני ק דינרי והוא אומר לא גזלתני נשבע
היסת כדין כל הנתבעי ואם הודה שנטל כ'משלם כ'נשבע שבוע
דאורייתא על אידך כ' כדין כל מודה מקצת שהרי לא הוחזק גזלן
בעדים וכן הטוען לחבירו שנכנס לביתו שגזל ממנו כלים והוא
איטר דרך משכון לקחתי בחוב שיש לי עליך וכ'ה אומר אין לך
בידי כלום אע"פ שהודה שמשכנו שלא ברשות הואיל ואין שם
עדים הרי זה נשבע וגובה חובו מן המשכון שהפה שאסר הו' הפה
שהתיר ונשבע בגקיטת חפץ כיון שנשבע ונוטל שאלה לא א'
זל ראובן היה דר בחצר ולא דרה בו גם כן בבית אחר ויצ' ראובן
מן העיר וכגר ביתו וחזר ומצא שהיו חסרין כליו בביתו א' ללאה
מי נכנס בביתי אמרה לו אמרת לי בצאתך אם תשמעי דבר רע
עלי תשמר את שלי ובשמעי שנתפשת הוצאתי חפצך מביתך
שלא יפסדו והנס בבית פלוני והוא אומר מעולם לא צויתך דבר
ונכנסת לביתי שלא ברשותי אם נאכנת בשבועה שלא לקח יות'
כמה שהיא מודה במיגו דלא היו דברים מעולם או נאמר הואיל ו

והודת בעדים שהכנין לה קודם שבאו לדין אין כאן מגו תשובה
האשה תשבע שלא נטלה יותר אלא כמו שאמרה שאין זה נגזל ש
שתקנו חכמים שנשבע ונוטל דהתם בידי שעדים מעידין אותו
שנכנס לביתו של נגזל ולא היה מאומ' תחת כנפיו וכיצ' אותו היה
לו כלים תחת כנפיו ולא ידעו כמה היו דלא מצי הנכנס לישבע
שהרי עדים מעידין אותו שגזל חזוי כמו גזלן הילכ' נשבע שבנגזרו
ונוטל אבל הכא שאין עדים בדבר היא נשבעת שלא נטלה יותר
זאינה צריכה מגו אלא נאמנת בשבועתה כין שאין עדים מעידין
שנטלה כלום וגם היא אומרת שכרשות נכנסה שסה
הגזל לאחד מה ואינו יודע מי הוא הנגזל וכל אחד ואחד אנ'
הוא נגזל כל אחד נשבע ונוטל וכת' ה'מכס אפי' אי כאן
עדים שגזלו וכן נמי אם גזל משנים מאחד ק' נאמר ר' ואינו יודע
של מי הר' וכל אחד ואחד אומר שלי היו כל אחד נשבע ונוטל ר'
בד' בשחובעים אותו אבל אין תובעין אותו אלא הוא בעצמו א'
גזלתי לאח' מכס ואינו יודע איזה או של מי היו הר' אין כ'ד מחייבי
אותו אבל אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לכל אחד ואחד
אמר לאחד גזלתך ואינו יודע אם החזרתיו לך אין כ'ד מחייבין
אותו אבל אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לו אמר איני יודע
אם גזלתך אם לאו פטור אף לצאת ידי שמים שסו
גזלן הבא לעשות תשובה ולהחזיר הנגזלה אמרו חכמים אין
מקבלין ממנו כדי לפתוח לו פתח לדרכי תשובה והמקבל ממנו
אין רוח חכמי' נוחה הימנו ומיחו אם רצה לצאת ידי שמי' ולהחזיר
אין כ'ד מוחין לנגזל מלקבל ויכול לקבלה ופירש ר'שי שלא תקנו
חכמים אלא בגנב או גזלן מפורסם שעסקו בכך מפני שקשה לו
לפרו' עשו לו דרך לשוב אבל הגזלן באקראי מקבלין ממנו ואפי'
בגזלן מפורסם דוקא כשאין הגזלה קיימת והו' בא מעצמו לעשות
תשובה אבל אם הגזלה קיימת או אפילו אינה קיימת והוא עומד
במרדו והנגזל תובעו מחייבין אותו להחזיר הרועים והגבאים
והמוכסי' תשובתן קשה מפני שגזלן הרבי ואין יודע לבי יחזירנו
לפיכ' יעשו בו צרכי רבים כגון בורות שיחין ומערות עשה תשוב'
והחזיר הגזלה לרשות הבעלים אע"פ שלא ידעו בשעה שהחזירה
אם אחר כך נודע להם בגון שמנה כליו ומצאם שלמי' יצ' בדפרי'
לעיל כדין גנב לפיכך גזל מעות והבלעים לו בחשבון ונתנו לו
תוך כיסו יצא שודאי ימנה מעות שבכיסו וכשימצ' יותר ידע בהן
לפיכך אם לא ידע דמים שבכיסו לא יצא וכתב ה'מכס וכן
אם החזירם לכיס שאין בו מעות לא יצא עד שיוודעו שהחזירום
לכיס פלוני וכן החוטף בלי מיד כנו של חבירו ומשתמש בו ש
שחשוב כגזלן מפני שהו' שואל שלא מדע' אפי' אם החזירו ליד הכן
שהוא קטן לא יצא עד שיחזירנו ליד הבעלים הגזל את חבירו
בישוב וכא' להחזירו במדבר לא יצא ואם ירצה הגזל לא יקחנו
עד שיגיע לישוב אבל אם מחזירו בישוב אע"פ שאינו באותו כקו
שגזל יצא שסו
אין הנגזל לפנינו וכא' הגזלן להחזיר אין צריך לילך אחרית
להניע לידו אפילו אם כפר בו אלא יודיענו לומר כך
וכך גזלתך בא וקחנה בד'א שלא נשבע אבל אם כפר
לו ונשבע אין לו תשובה עד שיגיענו לידו אפילו אם הוא רחוק
ממנו הרבה צריך להניע לידו ולא יתן לא לבנו של נגזל ולא ל
ליד שלוחו כד'א שלא עשאן שליח אבל הוא שכירו או

פירות השדה עובר משום לא תגזול ובן אם נשתמש בכיתו ולא העלה שכר לבעליו עובר משום לא תגזול שעב
כשבא הגזול ליפרע מן הגזול מה שהפסיד לו בקרקע או הפירות שאכל אינו גובה אלא מבני חרי דהוה ליה כמלוח על פה בד"א כשלא עמד בדין אבל אם עמד בדין ונתחייב לו לשלם ההפסד והפירות ואח"כ מבר גובה מנכסים משועבדים אבל אם לא עמד בדין על שניהם אפי' עמד על אחד מהן אינו מועיל לו לשני להיותו טורף ממשעבדי וכן נמי אם גזלה מהגזול מחמתו שחייב להעמיד לו שדהו אם עמד בדין ואח"כ מבר גובה הגזול ממה שמבר גזל והשביחה והגזול בא לטורפה שמין לו השבח וידו על התחתונה אם השבח יותר מההוצאה אינו נוטל ממהגזול אלא ההוצאה ואם ההוצאה יתרה על השבח אין לו אלא ה

מכר הגזול את הקרקע ולא ידע הלוקח שדא גזול והשביח כשבא הגזול לטורפה טורף אותה מיד הלוקח כמו ש שהיא עם שבחה ואינו נותן לו כלום בין אם השביח הוא בהוצאתו בין כשבחא דממיל' והוא חוזר על הגזול ליטול דמיו הקרן והשבח כיצד אם הוציא והשביחה והשבח יותר מההוצאה נוטל כל ההוצאה מהגזול ומות השבח עם הקרן נוטל מהגזול קרן מנכסי משועבדי אפי' אם לא כת' לו אחריות ושבח נוטל מבני חרי ואם ההוצאה יתרה על השבח אין לו אלא הוצאה שיעור שבח מהגזול ואם הוא שבחא דממילא כגון דקלא ואלים ארעא ואסקא סרטון נוטלו ה הגזול ואינו נותן ללוקח כלו' והוא חוזר ונוטלו מן הגזול ואם ידע הלוקח שהיא גזולה ולקחה כשבא הגזול לטורפה טורפה עם שבחה ואינו נותן ללוקח כלום והלוקח יחזור ויטול מהגזול רק קרנ' ולא שבחא דכיון דידע דגזולה הית' לא נתן לו הדמי' בשביל בתורת מקח אלא בתורת הלואה ואם היה נוטל יותר ממה שנתן לו היה מחזי כריכית ורב אלפס כת דוקא בשבח דאתי ממיל' אבל בשבח הכא עי' הוצאה אינו מפסיד אלא השבח היתר על ההוצאה אבל הוצאתו נוטל מהגזול וזו פי' דאפי' שבח דעי' הוצאה אין לו כלום כיון שידע שגזולה היא ולזה הסכים א"א הראש זל וכתב ה ה"רמה" דלא קביל עליה אחריות השבח בפירוש אי נמי קביל ע עליה ולא קנו מיניה ולית ליה למוכר קרקע אבל קביל עליה א אחריות השבח וקנו מיניה אי אית ליה קרקע משתעב' ליה לא שב' קביל עליה אחריות דעיקר זכיני לא שבחא לא קביל עליה ואי לא קביל עליה אחריות דשבח בפירוש אף על גב דקביל עליה א אחריות דזכיני סתם מאי דקביל עלי קביל ושאר דלא קביל עליה לא קביל דכיון שידע דגזולה היתה לא אמרינן דקביל עליה אחריות אלא כמה שפירש בהדיא עכ"ל וא"א זל כתב לא מסתבר לי דכיון דידע שאינו שלו אפי' זכיני ליה אין כאן ולא נתבון לעולם לשם מכר אלא לאכול הפירות והבעות פקדון ו ומחזי כריכית ולבך אינו נוטל שבח אפי' קביל עליה אחריות עכ"ל ואם יטעון המוכר שהלוקח ידע שהיתה גזולה ואין לו ליטול שבח והלוקח טען שלא ידע כת' ה"רמה שעל המוכר להביא ראיה ופיר' שאכל הלוקח בעוד שהיתה בידו צריך לשלם אותם לגזול ודינו בהן עם הגזול כדנינו של שבח שאם לא ידע שהיתה גזולה גובה אותה מן הגזול מנכסים בני חרי ואם ידע שגזולה היא אינו גובה מהם כלום

הגזול שדה ומכרה או נתנה לאחר שאין מעשית כלו' ואח"כ קנאה הגזול מן הגזול בתקיים המכר והמתנה שעשה ולא אמרינן שקנה בחו של גזול וכמו שהגזול יכול להוציא מהלוק כן יכול להוציאה גם הוא ויתן לו מעותיו שלא בין בלקיחתו *

אלא לעמוד בנאמנותו שתשאר ביד הלוקח או ביד מקב' המתנה לפיכך אם לא קנאה ער שבבעו הלוקח בדין שמכר לו שדה ש שאינו שלו ונתחייב לו לשלם והתחילו בית דין להכריז על נכסיו לשלם ללוקח וא"כ קנאה מהגזול או לא אמרינן שקנאה כדי לעמוד בהימנו' וזה שהרי אינו חושש לעמו' עמו בנאמנותו ויכול הוא בעצמו להוציאה מיד הלוקח ולתת לו מעותיו וכן אם אחר שכברה הגזול לראשון מכרה עוד גפכ' לאחר או נתנה לו במתנה או הוריש' לאחד מבניו ואח"כ קנאה מהגזול אין כאן הוכח' לקיים המקח הראשון אלא לקיימ' ביד השני לקחה והשני מוציא מיד הראשון והגזול מחזיר לו מעותיו ומלשון ה"רמה יראה ה"ה נמי אם קנאה מהגזול קודם שמכרה אונתנה לאחר ואחר שקנא' מכרה ונתנה לאחר דאמ' נמי שלא כיון לקיימ' ביד הראשון ואי נראה דמיד כשקנאה נתקיימה ביד הלוקח ואינו יכול למוכר' עודן לאחר כתב א"א זל ראיתי מפרשי דה"ה נמי כל היכא דאיכא ט טענה בלקיחתה של שדה זו כגון שסמוכה למיצר שלו או שהיא עדיית וכיוצא בזה דכל דאיפשר לתלות בדבר אחר יד לוק' על התחתונה דלא אמרינן לאוקמה קמי לוקח בעי אלא כשטרחו והשתדלותו אחריה מוכיח שמכוין להעמיד בפניו ולא מסתב' לי דא' איכא מידי אחריו' דמוכח דלאו לאוקמה קמיה לוקח בעי ת תלמודא הוה מפרש ליה כי היכי דמפרש בזב' אורתה ויהי' כמתנ' אלא בסבר' כל דהו לא אמרינן הכי אלא היכא דמוכ' בפירוש כמו באורתה וזכנה ויהבה במתנה ע"כ נפלה לפניו בירוש' מהגזול אחר שמכרה או נתנה לאחר אין כאן הוכחה לקיים המכ' והמתנה שהרי לא טרח אחריה דממילא נפלה לו ויכול להוציאה מיד ה הלוקחה גבאה הגזול מהגזול בחובו אם היה לגזול קרקע אחד שהיה יכול לגבות חובו ממנה ולא רצה אלא זאת ודאי נתכון ל להעמידה ביד הלוקח מקובל מתנה ואם אין ל לגזול קרקע אחרת לגבות חובו ממנה אין כאן הוכחה לקיים ה המכר והמתנה ואם נתנה הגזול לגזול במתנה פליגי בה רב אחא ורבינא אי חשיב כאילו קנאה ממנו או לא וכתב ה"רמה דלוקח מ מחזק ודאי ומוכר ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי וא"א הראש זל כתב דלא מפקינן מן הגזול ועל הלוקח להביא ראיה שנתכון ל להעמידה בידו גזול שמביא עדים שלקח שדה מהגזול כתבתי ל למעלה בסימן קנ' וגו' שאנס קרקע מיטו אל ומכרה לישראל אחר כהבתי למעלה בסימן רלו טעה

היורד לתוך שדה חכירו שלא ברשות ונטעו אינו יכו לומ' נטיעותיו אינו נוטל ואם בעל השדה אומר לו עקור נטיעותך ולך יא אם היא שדה העשויה ליטע פי' שיותר טובה ל ליטע מלזרוע' אי' שמעי' לו ואם לאו שומעי' לו וא"א הראש זל כת' שאפי' אם היא עשוי' ליטע שומעין לו וכן כת' ה"רמה ולא עוד לא דמחייבין לבעל אילנו' למיגר אנורי לאפוקיננו מארעיה דהאיך ע"כ אמ"כ ה שחפץ בכסיעות או אפי' אמ' שאינו חפץ בהן ואח"כ עשה מעשה דמוכ' שחפץ בהן כגון שגדר סביבם וכיוצ' בזה והיא שדה העשוי' ליט' שבין כמה אדם רוצ ליתן בשד' ליטע' וכך נותן לו ואם איכ' עשוי' ליטע ידו על התחתון שאם השב' יתר על הוצא' נותן לו הוצאה ואם ההוצא' יתר' על השב' אין נותן לו אלא ההוצא' בשיעור שבה וה"רמה כת' שאפי' בשד' שאינ' עשוי' ליט' אי גלי דעת' דניח לי בהן שבין ליה וידו על העליונ' ואי לא גלי דעתי דניח ליח בהא איכ' לפלוני אם היא שדה העשוי' ליטע שבין כמה אדם רוצה ליתן בשד' זו ליטענה ואם אינה עשויה ליטע ידו על התחתונה וא"א זל כת' כסבר' הראשון והיור' לשד' חכירו ברשו אפי' בשד' שאינ' עשוי' ליטע כת' ה"רמה דידו על העליונ' ובעל בנכסי אשה

דליכא חילול השם בלך שכרת אילנות של בעלי בתים יבנ מהם גשר או הרס בתים וכנה מהן חומה או דרך מותר להנות מהם לפי שזהו חוק המלך ואפי' שצוה לעבדיו לכרות ככל אחד ואחד דבר ידוע וחלבו הם וכרתו הכל מאחד מותר וכן המס שיש לו לגבות מבעלי השדות אפי' הכניסו כלם תבואתם ולא נשאר שם רק אח' וגבה ממנו בשכיל כלם אינו גזל לפי שאין עליו לטרוח לגבות מעט מעט מכל אח' ואח' וזה שנשלו ממנו יגבה מכל בעלי השדות מכל אחד חלקו בד' א' בבעלי השדות אבל הארי אין לה' לנ שכנו בשכיל בעלי השדות וכן רשו' ביד גבאי המלך למשכן אחד בשכיל כל המס בד' א' בתוך שנתו שהמס למלך אבל עבר שנתו והגבאי פרע כבר המס למלך אין לו כח למשכן אחד בשכיל חבירו גבאי המלך שמוכרין שדות בשכיל המס שעליהם אינו גזל ומותר ליקח בהן אבל המס שעל ראש האדם אינו מוטל אלא על האדם עצמו לפיכך אם מכרו שדהו בשכיל מס הראש הדין זה גזל ואין לקנות מהם ואם צוה המלך שכל מי שלא יתן המס הקצוב לו שתהיה ה השדה למי שיפרע המס וכרח בעל השדה ובא אחר ופרעו ואכל פירותיה אין זה גזל אלא אוכל פירותיה עד שיחזרו הבעלים וכן אם צוה שכל מי שלא יתן מס שיסתעבד בו כל מי שיתננו ופרע אחר בשכילו מותר לו להשתעבד בו ובלבד שלא יעבדו עבד עבד שדין המלך דין ככל מה שיגזור בכל מלכותו בד' א' בדבר כ כללי שגזר על כל בני מלכותו כגון שמטיל מס דבר קצוב בכל שנה ושה או על איש ואיש או שגזר כל מי שיעבור על דבר פלו' שיהיו נכסיו למלך וכיוצא בזה או שכעס על אחד ולקח חצרו או שדהו אינו גזל ומותר ליקחנ' ממנו שכן חק המלך ליקח ממו' המורד בו אבל מלך שלקח חצרו או שדהו של אחד ש' א' מדין חוק ה המלכות הרי זה בשאר גזלן ואסור ליקח ממנו והדמה כתב אפילו הוא מטיל על כל בני המדינה אם דבר חרש הוא שמוסיף על קצבתו שהורגלו ליתן בכל שנה ושנה לאו דינא דמלכותא הוא וא' א' זל כתב סברא הראשונה וכתב הרמבם בד' א' במלך שטבעו יוצא באותן הארצות והסכימו עליו שהוא אדונייהם והם עובדים לו אבל אם אין טבעו יוצא הרי הוא בגזלן בעל זרוע לכל דבר ה' ועבדיו

כתב הרמבם דברים רבים אמרו חכמים שיש בו משום גזל ו העובר עליהם פסול מדרבנן בגזלן בפרתיו יוני ומשחקי

בקוביא בפרתיו יונים כגון שמשלח בישוב יונה זכר להביא נקבה עמו או משלח נקבה שתביא זכר עמה ונמצא שגזל מאחרים ולא ביונים כלבד אלא ה' זה בכל מיני בהמה בישוב אסור לעשו' כן וכן אסרו לצוד יונים בישוב דשל אחרים הן ואין פורסו' רשתות ליוני' אלא אם כן הרחיק לתוך הכרדר ד' מילין וכבוקום כרמים אפילו הרחיק מילין לא יפרוש לפי שהולכין למרחוק ע' הכרימים וכן אם יש שובכין אפי' הם שלו או של גוי לא יפרוש אפי' במרחוק מיל לפי שהולכין למרחוק ע' שובכין גמר חיקין השובכין מן העי' נ' אבה ולא יעשנו בתוך שרו' אלא אם מרחיק נ' אמה לכל רוח ו ולמעל כדן הרחקת בניקים בארתי דבר זה משחקי בקוביא כגון אלו שמשחקים כעצים או בצרור או בעצמות וכיוצא בזה או אלו שמריצין בהמותיה וכל וקלה בכרוצה והנוצ' חבירת' שיקח כך ופך וכל כיוצא בזה נזל מדבריהם הוא ואסור והרמבם כתב ה המשחק עם הגוי בקוביא אין בו משום גזל אבל יש בו משום ש שעוסק בדברים בטלים שאין ראוי לאדם לעסוק כל ימיו אלא ב דבר חכמה ובישוב של עולם ויראה שפוס' משחק בקוביא משו' גזל אפי' שיש לו מלאכה אחרת ועל בן מחולק בין משחק בקוביא עם הגוי או עם ישראל וא' הראש זל פוסק שאינו פסול אלא אב'

אין לו איכות אחרת ואותו פסול אפי' משחק עם הגוי הפרוש מצודה וצד חיה או עוף או דגים אם יש למצוד בית קיבול שעשו' ככלי אז קונה לו כליו והנוטל ממנה הרי הוא גזלן גמור ומציצין מידו ואם אינה עשויה ככלי אין על הנוטל כמב' דין גזלן דאוריית' ואין מוציאין מידו אבל גזלן מדרבנן הוא ועני המשיר פירות של שכחה מן האילן ונפל לארץ אם באו ליה' העני קודם הגעתם לארץ ובא אחר ונטלן הרי זה גזל גמור דמוציאין מידו ואם לא הגיעו לידו קודם שהגיעו לארץ אין בהם גזל ואין מוציאין מידו ואסור מדרבנן כתב הרמבם הדבורים אינם ברשותו ואע' פ' כן יש להם קנין מדבריהם והגזל נחיל של דבורי' או שמנען מבעליו הרי זה גזל מדבריהם לפיכך מי שיצא נחיל של דבורים שלו מ מרשותו לרשו' חבירו יכול בעל הנחיל ליכנס בתו' נחיל של חבירו ליקח נחיל וואם הזיק משלם הנזק אבל אם ישבו על ענף אילן ש של חבירו לא יקצצו ע' ליתן לו הדמי' ולמעלה כתבתי שהרשו' בידו לקצצו ע' ליתן דמי' ואשה או קטן נאמנין לומר מכאן * יצא נחיל זה והוא שיהיו הבעלים מרדפים אחדיהם וגם משיחין ל לפי תומן

קרקע

אין דינה כמטלטלים שאם נתיאשו מהם הבעלים ו ואחר כך קנאם הלוקח שקנאם ביאוש ושינוי רשות אבל קרקע אינה נגזלת אפילו נתיאשו הבעלים קודם שמכר ה הגזלן ולעולם ברשות בעלה עומדת ונוטלה מיד הלוקח בלא דמים והלוקח יטול דמיו בהגזלן שמכרה לו ואפילו נמכרה אלף פעמים זה לזה וזה לאחר לעולם הנגזל נוטלה מיד מי שמוצאה בידו בלא דמים זבל לוקח נוטל דמיו ממי שמכרה לו עד הלוקח הלוקחה בהגזלן שנוטל דמיו בהגזלן לפיכך אם אירע בה קלקול בגן ששטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות הפסד על הגזלן שבחזקת בעלה עומדת ואומר הרי שלך לפניך בד' א' בהפסד שבה מאליו אבל אם הפסדה הגזלן כגון שחפר בה בורות שיחין ו וכערות או שקצץ האילנות או הרס הכנינים חייב להעמיד בית או שדה כמון שהיה בשעת הגזלה או ישלם לו דמיו גולה' בהגזלן או שנטלה המלך ממנו אם מכת כדוינה היא שגזלו גם כן שדו' אחרו' וכן המלך לקח שדות משל אחרים אומרי לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב לו להעמיד שדהו ברשותו אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו וירא לו גם את זאת ונטלה המלך חיי' להעמיד שדהו וכשם שהקרקע הנגזלת היא באחריות הגזלן שאם תקלקל אומרי לו הרי שלך לפניך כך היא לטובתו באחריותו ש שאם גזל מטלטלין ונשתמש בהן אפילו הכי אין צריך לשלם לו מה שנהנה אלא בשעת הגזלה גזל קרקע ונשתמש בו ואכל פירותיו צריך לשלם מה שנהנה ממנו וכת' א' א' זל בתשובו' על דאוכן שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת את הפירות ימים רבים ועוד הפסדת עיקר הכרם שלא עבדתו כראוי ושמעון כופר הכל אם אין לראובן עדים ישבע לו שמעון ויפטר ואם יש לו עדים ישלם לו ענבים של אותן השנים כפי שיסבע שמעון ששנו בשעת הביצור והפסד קרקע לא ישלם הקרקע אינה נגזלת ואומרי לו הרי שלך לפניך עוד לשון א' א' הראש זל בתשובות ג' עבירות הן בעני' גזלת קרקע הראשונה כמחשבה שחמד כמון חבירו בלבו והשני' בדבור שדבר אלו ה' אותו כמון של זה שלי והשלישי' זה שמוצי' מחשבתו לפוע והולך וגזל ממנו חבירו וכטלטלין משכטלטלין כרשו' הבעלי ומביאין לרשותו נגמר הגזל אבל מקרקעי נתמעטה מדין גזל לפיכ' אם גזל שדה ולא חרשה ולא זרעה או בית ולא נשתמ' בו א' כאן לא תגזול דברשות בעלים הן עומדים אע' פ' שכענו הבעלים מהשתמש בהן גרמא בניזקין הוא ואינו חייב לשלם אבל אם אבל

החבית בקורה פטור לפי שהיו שניהם ברשות ודוקא שסייע בעל
החבית בשבירתה שדרך הילוכו הטח חביתו בקורה אבל אם ע
עמד בעל החבית ובעל הקורה בא בקורתו ושברה חייב
היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון ונשאר חבית בקורה פ
פטור ואם עמד בעל קורה לנח מכובד משאו חייב אפי' אם אין
הקורה ממלאה את כל הדרך ואם הוויר לבעל החבית ואמ' לו עמו'
פטור ואם עמד לתקן משאו אע"פ שלא הווירו פטור דטרוד היה
ולא היה יכול להווירו היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון ח
ונשבר חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית לנח פטור ואם הוויר
לבעל הקורה שיעמוד חייב אע"פ ששינה בעל החבית ועמד לנח
ואם עמד לתקן משאו חייב בעל הקורה אע"פ שלא הווירו
כתב הרמבם מי שמילא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן אפי' הכניסו
ברשות אם לא קבל עליו לשומרן הרי זה נכנס ויוצא בדרכו וכל
מה ששבר בכניסתו וביציאתו פטור עליהן ואם שברם בכונן אפי'
שהכניס שלא ברשות חייב וכן כל כיוצא בזה ע"כ ותימא הוא כיון
שהכניס ברשות איך יפטור על מה שמשבר בכניסתו וביציאתו וכן
השיג עליו הרמב"ם וכת' איפשר בדיון זה שלא נתן לו רשו' למלא'
אבל נתן לו רשות למלאות חייב ש"פ

כתב הרמבם האוס' לחבירו קרע כסותי ושבר כדי והלך זה
וקרעו ושברו הרי זה חייב לשל' אע"פ שהרשהו אא"כ
שאמר לו קרע כסותי והפטור בד"א שחייב כשלא אמ' לו קרע ו
זתהיה פטור כשכא לדיו בתורת שמירה או בתורת שאלה ופקרון
אבל אמ' לו קח בלי זה ושברו כנדי זה וקרעו וזה הלך ועשה כן פ
פטור אבל אמ' לו קח בלי של' פלו' ושברו אפי' אל' ע"מ שתפטר
הרי זה חייב ואע"פ שהמשבר בידיו חייב מ"מ האומר לו שישברו
שותפו הוא בענין ורשע הוא שהבשיל עור וחזק ידי עוברי עביר'
ע"כ וא"א זל בת' אפי' לא אמ' לו בפירוש ע"מ לפטור אלא הגידו אל'
שכור כדי ושאל אותו המזיק אתה אומ' ע"מ שאהיה פטור והשיב
הניזק לא ואפי' אם נראה קצת בניחותא שמשמעו שאינו ניתן לו
רשות ע"מ לפטור א"א יש לנו לומר דבתמיה קאמ' לא פשיט' הרמב"ם
לא הייתי אומר לך על מנת לפטור אלא ודאי על מנת לפטור א
אמרתי לך ולכן פטור ובשל חבירו וכיוצא בזה חייב רודף שהיה
רודף אחר חבירו להורגו או אח' אחת מכל העריו' לאונס' בין חייבו
בריתות בין חייבו מיתות כ"ד או אחרי הזכור לרבעו ושבר כלים
בין של ברדף בין של כל אדם פטור שוררי הוא חייב מיתה ולכך
פטור מהתשלומין ואם הגרדף שבר כלים של רודף פטור שלא
יהא חמור ממנו מגופו ואם היו של אדם אחר חייב שהמצי' עצמו
בממון חבירו חייב לשלם ואחר שרדף אחר הרודף להציל את ה
הגרדף ושבר כלים בין של רודף בין של כל אדם פטור ולא מן
הדין אלא משום תקנה כדי שלא ימנע מלהציל הגרדף כתב
הרמבם ספינה שטבעה מכובד משאה ועמד אחד מהם וזקיל מ
משאה והשליך לים פטור שהמשאה שבתוכה הוא רודף' להורגם
ומצוה רבה עשה המשליכו והושיעין ע"כ והרמב"ם השיג עליו וכת'
שאינן זה רודף כלל דלא דמי להווא מעשה דפרק הגזל ודין זה
שהמ' לים אע"פ שהפי' משל איש אח' מחש' על כול' כפי משא' שפא
כתב הרמבם חמשה שישבו על ספסל אחד ולא נשבר ובא א
אחר וישב עליו ונשבר אע"פ שהיה ראוי לישיבר קודם
שישב אצלם הואיל וקירב שבירתו האחרון חייב שהם יאמרו אל'
לא נסמכת עליו היינו עומדין קודם שישיבר ואם ישבו כול' כאחת
ונשבר כולם חייבין ע"כ וא"א הראש זל כתב שסתם בני אדם ה
היושבים על הספסל ונשבר תחתיהן פטורין ד' שישבו כאח' ול"ש

בזה אחר זה דסתם ספסל עשוי לכך לישיב עליו ואין בעליו בקפי
עליו וזהו ליה כשואל הכהמה וכת' מחמ מלאכ' אבל אם היושבי
עליו גדולים ושמונים שאין סתם ספסל ראוי לכובלן רישבו כולם
כאחת כולם חייבין ואם ישבו זה אחר זה אם לא היה נשבר אלמל'
ישיבת האחרון אז הוא לכדו חייב ואם הוא נשבר מיד אף אם לא
ישב זה עליו אז הוא פטור ואם הענין כך שבולתו היה מתקיים ש
שעה וע' שישב עליו נשבר מיד אם כשישב עליו נשען עליהם
ומנען מלעמוד הוא לכדו חייב ואם לאו כולם חייבין שפ"ב
הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי אחרי שקצצו חייבין ואם
האילן ראוי ליקצץ כגון שהוא מניק את הרבים וקדם זה
וקצצו או שיש לו שור העומד ליהרג כגון שמוזק את חבריו וקדם
אחר והרגו שלא מדעת בעלים חייב לשלם כפי מה שיראו הדייני
משום שהפקיעו מלקיים המצוה ואם יטעון אתה אמרת לי לקצוץ
את האילן או להרוג את השור נאמן ופטור כגון שעומדין לקצוץ ו
להרג אבל שאר כל מניק הטוען אתה הרשיתני אינו נאמן וכיוצ'
בזה השוחט חיה ועוף ובא אחר וכסה שלא מדעת השוחט חייב ל
ליתן לו י' זוזים שמנעו מלעשות מצוה והדין כן בכל מצו' עשה
שהיא עליו לעשות וקדם אחר ועשאה ומנע את זה מלעשו' חייב
ליתן לזה י' זוזים שפ"ג

כשם שחייב על נזקי שאר ממין חבירו כך חייב על נזקי ב
בהמתו לפיכ' אם הגי' גחלת על לב שור חבירו ונשרף
או שדחפו לים חייב באילו עשה כן לבנגד חבירו אבל אם הגיח
גחלת על עבד חבירו ונשרף פטור שהיה לו לסלק' ולקמן בנזקי
האש יתבאר שאינו חייב בהנחת גחלת על לב שור אלא בכפות
וכעבד פטור אפי' בכ' הג' אבל אם אינו כפות בשור נמי פטור ומ"מ
כשדוחף השור לים וכיוצ' בזה חייב לשלם שור שעלה ע"ג שור
חבירו להורגו ובא בעל שור התחתון ושטט את שורו להצילו ונפ'
העליון וכת' פטור דחף לעליון ונפל ובת' אם היה יכול לשוטט
חייב לא היה יכול לשוטטו פטור כתב הרמבם ב' שחמיתו בהמה
או שברו בלי כאחר כשלישן כיניהן ה' שהניחו ה' חבילות עליו ולא
בתה ובא אחרון והניח חבילתו עליה ומתה אם היתה מהלכ' באות
חבילות ומשהניח זה חבילתו עמד ולא יכלה לילך האחרון חייב
ואם מתחילה לא יכלה לילך האחרון פטור ואם אין ידוע כלום מ
משלמין בשוה היתה בהמת חבירו בפנים וכבש עליו שלא תעלה
וכתה כמים או שהיתה כחמה ואחזה שלא יכלה לצאת עד שבתה
חייב ודוקא שאחזה בידו אבל סגר עליה הדלת שלא תצא נראה
שפ"ד שפטור מדיני אדם

אדם המזיק הוא אחר מאבות נזיקין ונזק העושה בידיו או
בגופו הוא האב ונזק שאינו עושה בגופו הוא תולדתו
כגון זרק אבן או ירה חץ או פטר מים על חבירו או על בלית והזיקו
או שרק והזיקו בזריקת הרוק קודם שנח אבל אם הזיק אחר שנח
הוא ליה תולדת בור כאשר יתבאר בנזקי הבור הכה בפטיש
ויצא מתחת ידו ניצוץ והזיק חייב הבנאי שקבל עליו לסתור ה
הכותל וסתר ושבר את האבנים או הזיק חייב היה מכה בעד זה
ונפל בצד אחר פטור ואם נחמת ההבאה חייב והוציב שחצ' אבן
ונתנו לכתת והזיק בו הכתת חייב מסרו להמיר החמ' חייב
מסרו החמר לכתף הכתף חייב מסרה הכתף לבנאי הבנאי חייב מ
מסרו הבנאי למסדר המסדרו על שורת הבנין חסדר חייב ואם
אחר שמסדרו על שורת הבנין נפל והזיק אס' הם קבלנין כולן ח
חייבין ואם הם שכירי יום האחרון לכדו חייב וכולן פטורין שפ"ה
המזיק לחבירו הזיק שאינו ניבד כגון המטבא טורותיו או ש

הלכות נזיקין

ושות' כיו"ר כרשו' דמו' הכוני' חורבתו של חבירו שלא כרשו' טמין
 לו וידו על התחונה אמ' בעל הבנין עצי ואבני אני נוטל שומעין
 לו ואם אמ' בעל החורבה טול עציך ואבניך וצא שדרו כמה יבתא
 דשומעין לו אבל אי שביק ליה בעל הבנין ואזל ליה וחזי' לבעל
 החורבה דגדר ליה ומנטר ליה ודאי ניח ליה ומחייב דמי בנין עד
 גמירא וידו על העליונה והראב"ד כת' שאין שומעין לו דכל חורבה
 עומדת ליכנו' וזה מוזק הו' וזה ישב בתוכ' עד שישלם לו יצאותיו
 וא"א הראש זל כתב מסתברא טעמיה היכא שלא היה משתמש ב
 בחורבתו ויש לו משלו שראוי לבנו' בנין כזה כלי קפוח פרנסתו
 דאז ודאי תואנה הו' מכקש כדי להפסיד לבעל הבנין ואין שומעין
 לו הא לאו הכי שומעין לו ע"כ שאלה לא"א הראש זל ראובן הו'
 לו כתים והלך מעירו וכו' שמעון ודר בהם וראה שהיה הבית ר'
 רעוע ונטוי ליפול וכנה בו וחזיקו והצילו מסכנת נפילה וסיירו
 וכיירו וכשבא ראובן הוציא לשמעון מביתו כי א' שבתחילה נכנס
 שלא ברשות אם חייב ליתן לשמעון השבחה כי אילו לא בנאם היו
 נופלין או אם אין לו אלא הוצאה תשובה כיון שהיה רעוע וקרוב
 ליפול אין ראובן יכול להוציאו עד שיתן לו כל יצאותיו שהוציא
 להחזיק הבית ולהצילו מנפילה אבל מה שבנה שלא היה צורך ל'
 לבנות כגון שבנה חדרים וסויר וכייד זה עשה להגאת עצמו ואין
 ראובן חייב לפורעם לו אלא אומר לו טול עציך ואבניך שומא זו
 יהיה על פי בנאין שיראו מה שהיה צריך שמעון מחמת נפילה
 להוציא וישומו אותו וכשראובן נותן לשמעון זה אז יצא שמעון
 מבית ראובן עוד שאל השואל ילמדנו למה לא נחשוב בנין
 המועיל אע"פ שאינו סבבה ועוד כי הכיר הוא היה בכתיים מקודם
 לכן ומבפנים לכיר היה הנותל מעופש ורעוע והוצרך שמעון ל'
 להרוס הסיד כדי לתקן הקיר ותקנה כמו שהיה קודם לכן ותקן
 שערים וחלונות ונגות חדולפין ומנעולים תשובה כל בנין
 שאינו סבבה שהבית היה יכול להתקיי ולעמוד ולהשמר מנפילה
 וקלקול למה נתחייב לבע"ה לפרוע יכול לומר איני רוצה ל'
 להוציא מעותי כי כיון שהבית היה יכול להתקיים כלי אותו בנין
 אם בנית להגאתך טול עציך ואבניך כתב הרמב"ם החצרות
 הרי הן ראיות לבנין ולהוסיף בהן בתים ועלויות לפיכך הורו הגא'
 שהבונה נחצר חבירו שלא מרעתו דרי זה כנוטע שדה העשויה
 ליטע ושמן לו כמה אדם רוצה ליתן בבנין זה לבנותו והו' שיכנה
 בנין הראוי לאותו חצר כמנהג אותו המקום כל מה ששמן לו ב'
 בין שהיתה ידו על העליונה או על התחתונה אינו נוטל כלל עד
 ששבע בבקשת חפץ כמה הוציא ואם יאמר יבאו הבנאין וישומו
 ההוצאה והרי היא גלויה לעינים ישערו העצים והאבנים והסיד
 ושכר האומנים בפחות שבשערים שומעין לו ויטול בלא שבועה
 וכן זה שנוטל השבחה בלבד והיתה ידו על העליונה אין צריך ש'
 שבועה כל ששמן לו נוטל ושטוען בעל השדה נתתי והחזר א'
 אומר לא נטלתי היורד נאמן ונשבע שלא נטל כלום ונוטל ש'
 שהרי אומר לבעל השדה והרי עדיין לא שמו לך ולא ידעת כמה
 היית חייב ליתן ואיך נתת אבל אם שמו לו והוא אומר נתתי אע"פ
 שעדיין לא נשבע היורד בעל השדה נאמן ויטבע שבועת היסת
 שנתן ויפטר שהקרקע בחזקת בעליוה"ע כ'
 המסיג גבול רעהו והכנים מתחום רעהו לתוך תחום אפילו
 מלא אצבע אם בחזקה הרי זה גולץ ואם בסתר הרי
 הוא גנב ואם בא"י עובר בלא דלא תסיג גבול רעך שע"ז
 מי שהיה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו ונטלה ונתן להם
 מן האד הדרך שנתן להם הוא שלהם וגם הדרך הראשון הו' שלה
 ואינו יכול למנוע מהם אפי' נתן להם דרך טובה וישרה שע"ז

בשם

שאסור לגנוב ולגזול כמון חבירו כך אסור להזיק מ'
 כמון שלו אפי' שאינו נהנה כיון שמוזיקו כין במזיד כין
 בשונג חייב לשלם ובלבד שלא יהא אנוס כגון אם נפל מן הגג כ'
 ברוח שאינו מצויה והזיק אבל אם נפל ברוח מצויה והזיק חייב
 דלאז אונס הוא כתב הרמב"ם היה עולה בסולם ונשמטה השליכה
 מתחתיו ונפל והזיק אם לא היתה חזקה ומהודקת חייב ואם היתה
 חזקה ומהודקת והתליעה פטור שזו מכה בידו שמים היא וכל כיוצא
 בזה והראב"ד השיג עליו ואו' דאין זה אונס ליפטר שפי מרוח מצויה
 ואפי' לגרום נזק לממון חבירו אסור אלא יש צד גורם שהיו לשלם
 דיש צד גורם שפטור כאשר יתבאר בע"ה ואפי' בראייתו אם יש בו
 דיוק לחבירו אסור לו להסתכל בו ואמר רב יהודה אסור לאדם
 לעמוד על שדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה כל מקום
 שמוזק חייב לשלם כין בזה בין ברשות הזיק ואפי' ברשות המזיק
 אם הכנים בו הזיק ממונו שלא ברשות והזיקו ל' ש בגופו ח' ש'
 בממונו חייב לשלם דנהי דיש לו רשות להוציא אין לו רשות
 להזיק ומי דוקא כמזיד אבל אם בשונג הזיק כו' פטור כ'ה
 ואם כ'ה הזיק כנכנס אפילו בשונג חייב הנכנס כיון שנכנס שלא
 ברשות וכתב הרמב"ם דוקא שלא ידע כ'ה שנכנס בו אבל ראהו
 שנכנס והזיק בו פטור דאינו דאזיק אנפשיה אע"פ שנכנס שלא
 ברשות היו שניהם ברשות כגון שנתן בעל החצר לשניהם רשו'
 ליכנס או שהיו שניהם שלא ברשות והזיקו זה בזה כין בגופם כין
 בכמונ' אם לא ידעו זה בזה שלא ראו זה את זה פטורין ראו זה את
 זה אע"פ שלא כונו חייבים לפיכך שנים שהיו רצים בזה או שהיו
 מהלכים שניהם והזיקו זה בזה פטורים הזיקו זה את זה חייבין היה
 אחד רץ ואח' מהלך והזיק מהלך כרץ חיי' מפני שרץ שלא ברשו'
 כד'א בחול אבל בע"ש בין השמשות פטור מפני שרץ ברשו' כת'
 הרמב"ם אם שניהם רצין אפי' הזיקו זה את זה פטורים והא דאמרינן
 דהזיקו זה את זה חייבין היינו דוקא שהמוזק עשה מעשה שהזיק
 זה והזיק לא עשה כלל אבל גבי שנים רצין דתרוייהו עבדי מעש'
 והזיקו זה בזה פטורין שאלה לא"א הראש זל חתן הוצ' מחופתו
 ומיודעיו הלכו עמו ורכבו בסוסים כמנהג הבחורים ועבר החתן
 לפניה בא אחריהו אח' בסוסו ופגע בפרד שהחתן רוכב עליו וזכהו
 וכא' לו לחתן הפסד ש' זהובים כסיבה זו שהפרד היה של גוי וטוען
 המזיק כיון שהיה בזה שיט' רשות לכל אדם לילך בו שאינו חייב
 לשלם למאי מדינין ליה מאחר שהכהו בסוסו הוי כמו חציו או
 לרגל מדינין ליה מאחר שנעשה בשליכת האוכף או נאמר כיון
 שכחו מעורב בו שרגלו של הר' כב גולץ בשליכת האוכף כאילו
 עשאו הוא בעצמו אפי' שהיה אנוס כיון שתחילתו בפשיעה חייב
 תשובה מה שטוען שהו' פטור כיון שהו' בזה והיה לו לניזק לשמור
 עצמו לאו טענה היא שאין לו לרוץ בזה ואפי' ברגלי שיכו' לעמד
 כשירצה כ' ש הרכב סוס שאין לו לרוץ במקום שכני אדם ורכבין
 שמא לא יוכל להעמיד הסוס כשירצה ונמצא שפושע בו ומזיק
 בגופו הוא כמו שרוכב על הבהמה ומזיק בגוף הבהמה או באוכף
 שעליו וחייב לשלם כל מה שישומו כ'ד שנפח דמי הפרד בשביל
 הבאה זו אבל אם הפרד של גוי וצריך הניזק לשלם לגוי יות' כמה
 שנפחתו דמי הפרד אין המזיק חיי' לפרוע לו אם הגוי מעביר עליו
 הדרך כשביל זה אין לחייב לזה כיון שלא כיון שעט
 שמהלכים ברשות הרבים זה בחביתו זה ב'
 בקרתו ופגע זה בזה ונשברה

שימסור אלא כשאומ' הריני מוסר פלו' הרי זה חתיד עצמו למיתה ומתריך בו השמר ואל תמסור ואם העיז פניו ואומר אמסורנו מצוה להורגו ובל תקודם להורגו וכה עשה המוסר כאשר זמם יראה לי דאין להורגו אלא' הוחזק למסור הרי זה יודג שמא ימסור אחרים לפיכך מותר להורגו או למסורו ביד גוים וכל המיער לעבור וזמצערם מותר למסורו ביד גוים לדכותו ולקנסו ולאסרו אבל מ' מפני צער היחיד אסור למסורו ולאבד ממונו של מסור אבוד א' אע"פ שמותר לאבד גופו שממונו ראוי לירשיו ע"כ כן כתב' ח ה' אשר מלניל' אע"פ שמורדין המסור מ"מ אסור להורגו בפעם ראשונה שנייה ושלישית עד שיתחזק במסור או שמתדין בו ולא ציית וכעל העיטור כת' דוקא ביד הוא אסור לאבדו אבל גרמ' מצי למיעבד ליה ואף בדינא דגרמי שרי ליה לאיניש לאזוקי' שאלה לא"א הראש זל ילמדנו רשנו מה לעשות באיש שנתפרסם עליו שהוא מלשין ביחודי' מישראל ובק"ל לאומות העולם והוא מגזם תמיד שילך ויאמר על אנשים יחידים וקהילות ישראל דברים ש שיוכל להגיע להם נזק בגופם ובממונ' והנה ניתן רשות לקה' מצד המלכות לדון בסתר ואם גמצא שמחריב מית' מן הדין ש' מיתוה ועל זה נקבעו והעמידו ב' ד' לחקור הדבר אם יתאמת הפידוסו ה הזכר שיקבלו העדויות ועל פיהם ידונו ויצאו לפניהם עדויות וזה נוסחם העידו בכ"ד ראובן ושמעון שנתכרר שהאיש הזה הח מוחזק שהוא מלשין ומסור ושגיוס במלשינות פעמים רבות ו שמזיוס חרש ועד הנה בדין ד' ד' ד' ד' ככאן באשכיליא שהח מגזם כזה גלגל עמו אחד מגדולי הקהל שיסור מזה הגז' ולא רצה להמנע וגם העידו עליו אנשים רבים מלבד אלה שהוא מוחזק ב בחזקת מסור ומלשין ושגיוס לפניהם במלשינות פעמי' רבו עתה מורינו ורבינו אם יש לדנו כדן רודף ואם ניתן להציל כנפשו תשובה גם כי בטל ד' מיתות ודינו דוקא שאין לדון את האדם ל לחייבו מיתה על אחת מהעבירות שחייבין עליהם מיתה אבל כל אותן שניתנן להציל כנפשם שאין נורגין לשעבר אלא להציל ה הנרדף אותן לא בטלו שאין מתתם תלויה בעדים אלא בראיית כל אדם שהרואה אותם חייב להרגם והרודף למסור ממנו חבירו ליד גוי השוה חכמים לרודף אחר גופו להורגו הלכך היה ליה ר רודף וניתן להצילו כנפשו וכנדרן זה שכתבת שהח מצו להלשין וסדר אלי' אחד מגדולי הקהל שיסור מזה ולא רצה לסור מדרכ הדין לגמרי עזובא דרב כהנא מההוא גברא דבעי אחויי אתכנא דחבריה וא"ל לא תחוי הדר א"ל אחרינא יתיב רב כהנא קמיה קם שמידי לקועי הכא נמי דמו מותר לכל ישראל וכל הקוד להורגו וכה לשכים וכ' ש' אם צו להורגו עי' גוים שיפה עשו דאפי' שלא בשע מעשה אמרי המסורות מורדין ואע"פ שכת' דין דאין הורגין אוחן בידי אלא מורדין אותן לכוד ולא יוכלו לעלו משם וימותו מעצמן חח שאומ' לגוי להורגו ודינו כמו ה' דדה לכוד שאינו מעש וכן ראיתי כתשוכה דמסור אף שלא בשעת מעשה מותר לשכוד עלי' גוי להורגו כ"ש כנדרן זה שהח מגזם וחזרו בו ולא רצ ליכב' הרי זה בשעת מעשה ורשות ביד כל אדם להורגו ואין צריך לקב' העדות כפניו ואף שלא בשעת מעשה כשרנן עלי' להורגו ביד גוי אין צריך לקבל העדות כפניו בי חדר ידוע מי שהוא מוחזק מסור ומלשין הגוים מקרבין אותו בשביל הגאנתן ואילו רצ' לקבל העדות לפנ' ולרדשו ולחקור בדינו לעולם לא יעשה לו דין כי ינצל עי' גוים כי אפי' כשאינו כסכנה מוסר יחידים ורבים כ"ש כ כשרואה עצמו כסכנת גופו שימסור ויגלה סתרי הרבים ויסכן כל

ישראל לכן נהגו בכל תפוצות הגולה כשיש מסור מוחזק ככך שג פעמים מסר ישראל או ממונ' ביד גוי שמכקשי' עצה והחבולה ל לכערו מן העולם משום כגרר מלתא שיוסרו אחרים ולא ירכו מ מסורין בישראל וגם להציל את ישראל הנרדפי' כתחת ידם הילכ' כנדרן זה שהעידו עדיב שהיה מוחזק מסור ומלשין וגם היה בשע' מעשה יפה עשו שידנהו שיתנוה' לתלייה וכן יאכדו כל ארבי ה' ואודהיו כצאת השמש בגבורתו ש פ ט

כשם שאסור לאדם שיזיק את חבירו ואם הזיק חייב לשלם כך צריך לסמור כמותו שלא יזיק ואם הזיק חיי לשלם ל' ש' יש בו רוח חיים ל' ש' אין בו רוח חיים יש בו רוח חיים כהמ' חיה ועוף אין בו רוח חיים כגון כור ואש ותולדותיהן וכלבד שלא ידא כן דעת אבל עבד שיטנו כן דע' אין רבו חייב על נזקו שאם היה חייב על נזקו אם יקניטנו רבו ילך וזיק לחייב את רבו כהמה דכתיב כי י יגוף שוד את איש וגומר ותנן אחד השור ואחד כל שאר בהמ' חחי' במשמע אלא שדבר הבתוכ כהוה ואין הדין שיה ככול' יש שמועדי לכתחילה בכל מה שיעשו ויש בהן דברי' שמועדין בהן מתחילתן חש דברים שהן תמים בו מתחילתן ואח"כ נעשו מועדין ודין ה המועד שישלם בכל מה שיזיק ותם אינו משלם אלא חצי נזק ל לפיכך דבר שהוא תם מתחילתו ונעשה מועד בעורו תם משלם חצי נזק ולאחר שיעשה מועד משלם נזק ועוד יש בין תם ל למועד בועד שהזיק חייב הנזק הוא על נכסי בעליו לשלם לניזק כל הזקו אבל תם אין החייב על נכסי בעליו אלא על גוף שור ה המזיק אפי' הבית שור שה' אלף דינר והוא אינו שיה אלא דינ' אינו גותן משלו כלום אלא נוטל השור ואם מת השור ואין הנבל' שיה כלום יפסיד הנזק הכל ותם נעשה מועד עי' ג' נגיחות שיגח זה אחר זה ואין רצוני להאריך בהעדאתו כיצד נעש' מועד או כיצד חזר לתמותו שאין מועד בזמן הזה כפני' שלא נעשה מועד אלא ע"פ סמוכין לניכך נשאר לעולם בתמותו וגם אין רצוני להאריך בדיני שוד שהמית אדם לפי שאין דנין אותו עתה מפני' שצריך כ"ד של כ"ג אע"פ שגם חצי נזק דתם קנס הוא ואין גובין אותו מ' מ' כיון שאין מציאין אותו אם תפש הוצרכתי לפרשו ואילו מועדין מתחל' הואב חזארי ודרכו והכרדלס והגמר ואפי' אם הם בני תרבות אם המיתו או הזיקו אפי' כרמה גדולה מהן חייב לשלם הכל וכתב ה"כבס שכולן חייבין לשלם נזק שלם בכל מיני היו' שיזיקו אבל רי' פ' דלא בכל מיני הזק קאבר אלא כל אחד מועד כדכ' שדרכו בו להזק כגון הארי לרדוס ולאכול או לטרו ולהיח לפיכ' כאחד מאילו הוא מועד וחייב עלי' ברשות הנזק נזק שלם ופטור בר' דר' כדן רגל אבל אם טרף ואכלו לאו אורחי הוא והוח ליה בקרן תמה וחייב חצי נזק בין ב'יה בין ברשות הני' ק וואב ו ושאר חיות דרבים כשדיפה ולזה הן מועדין וחייבין עלי' ברשות ה הנזק נזק שלם ופטור ב'יה אבל כדריסה לאו אורחיהו והוה ליה בקרן תמה ונחש נבי' מועד מתחילתו ורדכו בכל מיני הזקות לפיכך באיזה ענין שזיק חשוב כרגל ופטור ב'יה וחייב ברשות ה הנזק נזק שלם וכן כתב א"א הראש זל ושאר כל דבהמו' יש בהן דבר שהן תמים בו מתחילתו ונעש' מועד כגון קרן אבל כשן ורגל הם מועדין מתחילתן וקרן תמה משלם חצי נזק בין שהזיק ב'יה בין ברשת הנזק או כחצר השותפין באיזה ענין שיהיו ש שותפ'ן בו או כחצר שאינו של שניהם בכל ענין חייב ואינו פ פטור אלא אם כן נכנס הנזק ברשות

שעירב לו יין נסך ביינו מן התורה הוא פטור אבל חכמי קנמותו
לשרם כדי שלא ירגיל עצמו לכך לפיכך אם מת המזיק קודם ש
שילם אין קונסין בנו לשלם וכן אם היה שוגג פטור שלא קנסו
אלא מזיד. הבנכך יין חבירו לעז לא נאסר שאין אדם אוסר דבר
שאינו שלו ואם היה לו בו שותפות או שהוא משומ או שהתרו בו
וקבל ההתראה שחש ב כמו משומד ואוסר הייב לשלם אע"פ ש
שמתחייב בנפשו שחייב תשלומין הכל כשעה שהגביהו ועדין ל
לא נתחייב בנפשו ש"פ
יש צד במזיק בממון חבירו ואינו עושה שום מעשה אלא ש
שבנרמתו בא הנזק לחבירו יק"ל כ" מאיר דדין דינא ד
דגרמי לפיכך כתב הרמבם הדוחף מטבע של חבירו עד שנפל ל
ליים חייב לשלמו אע"פ שלא הגביהו וכן הפוחם מטבע של חבירו
והעביר עורתו חייב אע"פ שלא חסרו והמוכר שטר חוב לחבירו
וחזר בו המוכר ומחלו דק"ל שהוא מחול וצריך לשלם ללוקחה
הפסדו וכן השורף שטר חוב של חבירו חייב לשלם כל מה שהי'
מחזיק אע"פ שלא שרף אלא ניר וכגון שמאמין למלוה כמ' שאומ'
שהיה בקויים וכמה סכימו ומיירי שאין עדים שיודיען כמה היה
כתוב בו שאם יש עדים שיודיען אינו חייב לו כלום שהעדים י
יישו למלוה שטר אחד וכן
ו ז רק כלי מראש הגג והיו החתני ברים וככתות שראוי ליפו עליה
שרא ישברו ובא אחד וסלקם המסלק חייב אף על פי שלא עשה
הנזק אלא שבגרכתו בא לו וז"ל פ"י כיון רקימין דגרבא בניזקין
פטור וגם קימא לן כמאן דדאן דינ דגרמי צריך לחלק כינדהו
והיצא מכלל דבריו דשורף שטר חבירו והמוכר שטר חוב וחזר
ומחלו וכראה ממון חבירו לגוי וכראה דינר לשולחני ואומר לו
טוב הוא ונמצא רע וכסכך גפנו על תכונת חבירו ואסרה ודין ש
שדן וטעה וחייב שלא כדן בכל אילו חייב משום דינא דגרמי אבל
המסלק ברים מתחת כלי שורק חבירו והדוחף מטבע חבירו עד
שנפל לים או שפחם צורתו והנחן כס המות לפני בהמת חבירו
והשלהח בעירה ביד ח"ש והפורץ גדר בפני בהמת חבירו והטמן
קמת חבירו בפני הדלקה והבכעית את חבירו או שתקע באונו ו
חרשו וליכה ולכתו הרוח ושיכה בו את הכלב כל אילו פטורים מ
משום דינא דגרמי וכן כת' א"א הוראש זל כתב הרמבם הזורק כלי
של חבירו מן הגג על גבי ברים של בעל הבאים וקדם בעל הבלי
וכלק הברים הזורק חייב שזריקתו הוא הגורם הראשון לשבירת ה
הבלי ואם קדם אחר וכלקו שניהם חייבין הזורק והמסל' ששניהם
גרמו לאבד כמזנו של זה ע"כ ואני חמי' איך כחיי הראשון דבהוריא
אמדינן בגמ' בעידנא דשרא פסוקי מפסק גיריה אלא ודאי הזורק
פטור לעולם אם כלקו אחר ואם כלקו הוא לדע' רב אלפס חייב
ולדעת ר"י פטור אף על הס' לוק וכן השיג עליו הרמב"ם הזורק
כלי מראש הגג ואין תחתיהן ברים ובסתות ובעודן באחד אחר
ושכרן במקל הזורק חייב והבשבר פטור דחשבינן ליה כשכור מ
משעה שזרקו ש"פ
כאשר ישלם המזיק שמין לו השברים שאם שבר לו כלים
או הרג שור אין אוכרין יקח השברים והגבל' ישלם
לו כלי ושור אחד אלא הביזק יקח השברים והגבלה המזיק ישלם
לו עליהן כה שנפחתו בשבירתו ובהריגתו שפ"ח
כמו שהגזל נשבע ונוטל כך ניזק נשב' ונוטל שאם זרק כיסו
ליים רביזק אומ' שהיה בלא זה בים והמזיק אומ' איני יודע
כו. היה בו נשבע רביזק בנקיטת חפץ ונוטל והוא שיטעון עלי' ד

דברים שהוא אמוד בהן שיהא לו א' שדרכו להיות פקדונו בידו
וכגון שיטענו בדבר הרגיל כגון שטענו שהיו בעות בכיסו אבל
טוענו בדבר שאינו רגיל כגון שטען שזרק לו סל מלא מעות לים
ואין דרך ליתן בו מעות מבעיא לן ולא אפשרי אי נאבן בשכועתו
וכתב הרמבם אם חפש אין מוציאין מידו אלא נשבע ומחזיק וא"א
זל כת' כיון דספק דינא הוא אין מועיל בו תפיסה ודבר זה מכוואר
יותר למעלה בסימן צ המוסר במקו חבירו ביד אגס בין אגס
גוי בין אגס ישראל חייב לשלם לו בפני שגרם לו הפסד ממונו
ודינו כשאר מז' לכל דבר אע"פ שלא נש' ונתן ביד בר' א' שהראתו
מעצמו בלי אונס או שאנסוהו להראות שלו והרא שלו ושל חביר
או שיסרו אותו ולא אמרו לו על מה ודראה ממון חבירו ונפטר בו
בכך חייב אבל אם אנסו האגס שיראה לו במקו פלו ודראהו פטור
ואם נטלו בידו ונתנו לו חייב אפילו אנסו גם על הנטילה שיטלנו
יתננו לו כיון שעשה מעשה חייב והוא אבד כתב שהוא פטור וא"א
הוראש זל כתב בסכרא הראשונה וכן כתב רב אלפ' והרמבם ומיהו
אם כשאנסו האגס להראותו ודראהו לו אחר כך נטלו ונתנו בידו
פטור אם היה במקום שיכול האגס ליטלו שעל כה שהראהו לו
פטור כיון שהוא אגס ונס לא עשה מעש ועל מה שבוטלו ונתנו
לו אחר כך פטור דכיון שהראהו האגס ויכול ליטלו חשוב כאילו
נטלו לפיכך אינו חייב אלא א"כ שהאגס באנסו לילך ולהבי אותו
דממון מבית פלו ואפילו בזה כתב א"א הוראש זל שאינו חייב אלא
א"כ לא ידע האגס שיש לפלוני ממון אלא ע"פ הכסור אבל ידע
האגס שזזה לפלו ממון ואנס לו לילך לביתו ולהביא פטור שנים
שמריבין על דבר אחד קרקע או מטלטלין כל אחד אומר שלי הי'
והלך האחד ומסרו ביד אגס מנדין אותו עד שיחזירנו כבו שהיה
יסלק האגס מעליו ויפשה לו דין ראיבן שהיה חיי מעות לגוי ואגס
הגוי את שמעון עד שפרעם בשביל ראובן אין ראובן חייב לשלם
לשמעון כה שלקח ממנו האגס בשבילו אלא א"כ היה החוב שהיה
לאגס על ראובן מן האגס ואגס לשמעון שיפרע בשבילו או חייב ל
לפורעו ודבר זה מכוואר עוד למעלה בסימן קכ"ח מסוד מבעי לן
אם נשבע ונטל ולא אפשרי וכתב הרמבם שאם תפס הנמסר
אין מוציאין מידו אלא נשבע ומחזיק כה שכידו ולדעת א"א הוראש
זל כיון דספק דינא הוא לא מדגי תפיסה ופי' דת' דלא כבעיא אי
נשבע ונוטל אלא כשהמוסר מבחיש הנמסר אבל אם המוסר אינו
יודע כמה הזיק או ישבע הנמסר הטול אבל ר"י פידש אפילו אין
המוסר טען ודאי לא יטול הנמסר בשכוע' ולהו הכמים א"א הוראש
זל כתב הרמבם אין המוסר נשבע לא שכועה דאורייתא ולא
שכועה דרבנן שהוא רשע ואין לך פכול יותר מזה בר' א' שהראה
מעצמו בלי אונס אבל אם אנסוהו להראות או להביא אותו ביד אף
על פי שחייב לשלם אינו רשע אלא בר' תשלומין הוא ומשבעין
ליה כשאר הבשרים ע"כ שאלה לא"א הוראש זל רחל שטוענת
את ראובן שמסרה ביד גוי והפסידה הרבה וקצת בידה בעדים
וקצת בהוכחות והוא אומר לא הפסדתין תשובה כה שתוכ' לברר
בעדים שהפסידה יפרע לה וישבע ראובן שאינו יודע שהפסיד יותר
כיון דסליק בתיקו אם עשו בו תקנת גזול כמסור לא כפק' ממונא
ובהוכחות אין גר' לחייבו ולא פוקי כמנוא כתב הרמבם אסור
למסור ישראל ביד גיים בין כממונו בין כגופו ואפילו היה רשע ו
ובעל עבירות ואפילו היה מיצר לו ומצערנו וכל המוסר ישראל ביד
גוי בין כגופו בין כממונו אין לו חלק לעולם הנא ומותר להרוג
את המוסר בכל מקו' ואפי' בזמן הזה ומותר להרוג את המוסר קוד'

הולך ושבר כלים דרך הילוכו אורחיה הוא ומשלם נזק שלם היה
חוטין או רצוע קשורה ברגלו ושבר בה את הכלי אם גררה ושבר
דרך הילוכו היו כגופו ומשלם נזק שלם זרקו ושבר בה את הכלי
משלם חצי נזק בד"א בחוט של הפקר או שיש לו בעלי והצניעוהו
ונקשר מאליו אבל אם החוט של בעל התרנגול ולא הצניעוהו א
אפי נקשר מאליו זרק התרנגול ושבר בו חיי נזק שלם דלא אמ
בערורו דמשל חצי נזק אלא כשהתירו דבר הפקר אבל אם מתזת
דבר שיש לו בעלים ולא הצניעו ושבר בו הכלי יש בו חיוב נזק
שלם אבל הצניעו בעליו או שהוא הפקר ונקשר מאליו ושבר בו
דרך זריק חייב בעל התרנגול חצי נזק ואם הזיק החוט אחר שנח
פטור וזהו ליה בור ובתי כי יכרה איש בור ודרשינן ולא שור בור
לפיכך החוט שיש לו בעלים ולא הצניעו ונקשר מאליו ברגל ת
תרנגול של הפקר חייב בעל החוט הכל בין שבר בו דרך גרירה
בין זרקו ושבר בו ובתי הדימה אל שיש לחלק שאם הזיק אחר שנח
חייב משום בור המתגלגל ונפקא מינה לפטור בו הכלי ואם בהדי
דאזיל אזיק חייב בו משום אשו ואם יש לחוט בעלים וגם לתרנגול
בעלים והזיק בו דרך גרירה משלם כל אחר החצי ואם הזיק בו ד
דרך זריקה משלם בעל התרנגול רביע ובעל החוט ג' חלקים ואם
הזיק לאחר שנח פטור בעל התרנגול וחייב בעל החוט הכל ואם
קשר אדם החוט ברגל התרנגול וקושר חייב בכל ל' שיש לו כ
בעלים ולא הצניעוהו ול' ש' אם הוא של הפקר אפי' שלא נתכוון ה
דקושר לזכות בו תרנגול שהיה מחטט כחבל דלי ונפס' החב
ונשבר הדלי אם עיסה דבוקה בחבל דהשתא אורחיה הוא או אפי'
אין בו עיסה והו' בלי שדרכו ליפסק עי' חטיטת התרנגול חייב בין
על החבל בין על הדלי נזק שלם ואם החבל חדש ואין עיס' דבוק'
בו משונה הוא ואינו חיי' אלא חצי נזק בין על החבל בין על הדלי
ואם הוא הולך אחר הדלי ומגלגלו עד הכוסם שנשבר שם חייב ב
נ"ש דבלב והגדי שקפצו מן ראש הגג ושברו בלי משלם נ"ש ואם
נפלו והכלים סמוכין לכותל שאין ראוי לישיבר עי' קפיצה פטור
דאונס הוא ואם הכלי ארוך וראשו האחד קרוב לכותל וראש ה
השני רחוק בענין שראוי לישיבר עי' קפיצה ונפלו קרוב לכותל ו
ושברו חייב דתחילתו היה בפשיעה עי' קפיצה לפיכך חייב אע"פ
שסופו באונס ואם הכותל צר אפי' אם קרובים לכותל ונפלו חייב
ואם ידלגו ממטה למעלה ושברו כלים אנוס הוא ופטור לגמרי
ורב אלפס בח' שחייב ח"נ ולא נהירא לא"א הראש זל אלא פטור ל
לגמרי כד"א דאמ' ממעלה למטה דחייב נ"ש בשקפצו בדרכם אבל
אם שינו כגון שהכלב קפץ בריקה והגדי בסריב אינו בשל' אלא
ח"נ ואדם ותרנגול בין מלמעלה למטה בין ממטה למעלה אורחיה
הוא וחייב נ"ש ונפק' מינה מי שכסר ביתו לחבירו לשמור והיו בו
חדש שוטה וקטן צריך לשומרם שלא ידלגו מלמעלה למט' ולא
מלמטה למעלה והרמבם כת' קפצו ממטה למעלה משלם ח"נ מ
בלמעלה למטה נ"ש והוא שנתלה הגדי ונסרך וקפץ הכלב אבל
אם נסרך הכלב וקפץ הגדי בין מלמעלה למטה בי כמט' למעלה נ"ש
ולא נהיר' לא"א זל דהיא יתחייבו עי' שינוי טפי כמי אורחיה שצא
שן הוא אב דהא ושלח את בעירה דכתי' בקרא מוקמינן לה
נמי כבהמה שאוכלת פירו' חבירו דברי הראוין לה ונהגי'
באכילתה וחייב נזק שלם בין אם אכלתן בין אם לא אכלתן אלא
שהפסידתן ולא כלתה אותן לגמרי לפיכך כל הדומה לזה שמוזק
בדבר שהו' נהנה הו' תולדתו כגון נחמכ בכותל להנאת והזיקתו
או שטנפו כליו ופירות להנאתה כגון שנתגלגלה עליוהם בד"א
שאוכלת דבר הראוי לה אבל אכלה דבר שאין ראוי לה כגון כסות
וכלים שינוי הוא ואינו משלם אלא ח"נ בין שצבלה אותם בחצר

הניזק בין בזה אכלה דבר שאין דרכה לאכול אלא עי' הרחק
כגון פרה שאכלה שעורין וחמור שאכל כרשינין וכלב שלקל את
השמן וחזיר שאכל חתיכת בשר וחתול שאכל תמרים חשי' שפיר
אכילה אבל בהמה שאכלה בשר או תבשיל לאו אורחיה וזו ומשל'
חצי נזק אכלה פת הוי אורחיה וה' בהמה אבל חיה לאו אורחה לא
בפת ולא בתבשיל בהמה שראת' לחם בכל ושבר הסל ואכלה
הלחם משלמת נ"ש גם על הסל שגם דרכ' לשבר הסל כדי לאכול
הלחם אכלה הלחם תחילה וא"כ שברה את הסל אינו משלם על
הכל אלא ח"נ וכגון שתפש גופה של בהמה דמשונה הוא והוי קרן
ואינו משלם אלא מגופו וכן אם דאתה אוכלין ע"פ חבי' ונסתכח
לעלות כחבית ולאכול האוכלין ושכרתו משלם גם על החבי נזק
שלם שכן דרכה לעלות עליו כדי לאכו' האוכלין חיה שטרפה
בהמה ואכלתה או שאכלה בשר חי אורחיה הוא וחייב נ"ש אבל כ
כלב שהמית כבש ואכלו או חתול שהמית תרנג' לים גדולי' ואכל'
משונה הוא ואינו משלם אלא חצי נזק וכת' א"א זל דוקא כפחת ש
שפחתה מיתה אינו משלם אלא ח"נ דאותו שינוי הוא שאין דרכו
להמית אבל דמי הגבלה בשלם ברשות הניזק נש' וכזה מה שנזכ'
שהאכילה אינו שינוי שכן דרכם לאכול נבלות אפי' של כרמות
גדולות אין חיוב השן אלא א"כ אוכלת ברשות הניזק אבל ל
לקחה בחצרו והוציאה משם ואכלה ברשות הרבים פטור אבל ל
לקחה בזה והלכה ואכלה ברשות הניזק כתב הרמבם שחייב
פי פרה כחצר הניזק דמי' נמ' אפי' במקו' שאין לחייב על הגטילה
כגון שהיו הפירות בנחמים במקום שאי אפשר ליטלם משם וכא
ראובן והושיט גידות של שמעון שבחצר שמעון לפי פרת לוי
חייב לוי אם המושיט ח"שו או שאין לו לשלם שאם היה אפשר
להשתלם ממנו היה הוא חיי' ובעל הפרה פטור' לשון הרמבם
כלב שנטל בחצר הניזק והוציאו לזה ואכלו שם משלם מה ש
שנהנה אכלו בשדה של בעל החצר משל' נ"ש כמו אכלו בתוך ח
החצר שדרכי ברשות הניזק אכלו כל מה שנקרא חצר הניזק
לגבי רגל כפי מה שפירשתי למעלה חייב בו על השן אכלה בזה
משלם מה שנהנית פליגי בה כיצד משלמת מה שנהנית רבה א
אומר דמי עמיר פי' כל מה שאכלה אינו משלם אותו אלא כאילו
היה תבן רבא אמ' דמי שעורים כזול שליש פחות משווי ואינו מכין
דברי הרמבם שכתב רואין אותו כאלו היו שעורים או עמיר ו
ומשלם דמי עמיר או שעורים היאך פסקו דברי שניהם דהא פ
פליגי רב אלפס כתב איכא באן דפסיק כרבא ואיכא באן דפסק
כרבה והראב"ד פסק כרבא וכך היא מפקנא
א"א הראש זל וכיון דאינה משלמת אלא מה שנהנית אם אכלה ד
דברים הרעים לה פטור היו הפירות מונחין בעדי רחב
והיא בתוך הרחבה אע"פ שאינה יכולה ליטלם אלא א"כ תחזיר ר
דאשה כצדי רחבה והחזירה ראשה ונטלתם ואכלתם ברחבה מ
בין דרך הליכתה בין שעמדה שם ואכלתן אינה משלמת מה ש
שנהנית אב' יצא מן הרחבה לצדי רחבה ולקחתם שם ואכלת' שם
משלם כל מה שהזיקה אכלה כפתח החנות משלם מה שנהנית
מתוך החנות משלם מה שהזיקה הקצה בקו' מרשותו לזה והניח
שם פירותיו ואכלת' שם כת' א"א זל דחשו
בזה היתה מהלכ' בזה ופשיט' צוארה ולקחה פירות מעל בהמה א
אחרת חשוב בזה ואינו משלם אל' מה שנהני' אב' אם אינה יכולה
להגיע ולקח הפירות מעל גבי חבירתה אל' א"כ תקפוץ ותקחם
או חשוב כחצ' הניז' וכשל' נ"ש וכן כל כיוצא בזה כגו' שהיו הפירו'
מונח' בזה במקו' שאי אפשר ליטלם אלא א"כ תקפוץ או שהיו ל
פירו' כקופה מופשלין מאחוריו בענין שאי אפשר לה ליטלם א

המזיק והחק שם שיכול לומר אילמלא נכנסת לרשותי לא היה ש
שורי מוזיק ומיהו פועלין שנכנסו לרשות בע"ה לשאול שכרם ו
ונגחם שם שורו של כ"ה או נשכרם אם אין כ"ה רגיל לצאת לשוק
או אפי' שהורגל לצאת לשוק לפעמים כיון שאינו מצוי בכל פעם
בשוק חייב כ"ה בנזקין שברשות נכנס ואם הוא מצוי בשוק בכל
פעם פטור שאז נכנסין שלא ברשות וכת"א ה"א זל בזמן הזה
מנהג פשוט שנכנסין הפועלין לבית בע"ה לתבוע שכרם וגם אין
מצוי לאדם בכיסו מעות בשוק לפרוע לפועלי' הילכך ע"פ המנהג
חייב אפי' שמוצאי בע"ה בשוק ושן ורגל אין חייבין אפי' כ' הויקו ברשו
הניזק אבל כ"ה פטורין ואין צריך לומר ברשות המזיק ומי אם התיר
אבנים ב"ה והלכו והזיקו ברשות הניזק או עץ ארוך מקצתו ב"ה
ומקצתו ברשות הניזק ודרסה עליו ב"ה ושברה בלי ברשו הניזק
חייב וחצר שאינ' של שום אחד מהם או שהיא של שניה' להבני'
בה כל דבר בין פירות בין שוורים או שהוא של שניהם לשוורי' ואי
שום אחד מהם רשאי להכניס בו פירות דינה כ"ה לפטור בה שן
ורגל אבל אם היא של שניה רק להכניס בה פירותיהן ולא שוורין
הנכנס בו שורו של אחד מהם ואכל פירות חבירו או שהיא של ש
שניהם רק להכניס בה שוורים ולא אחד מהם לפירות והכניס בה
הוא פירותיו ואכלתם שורו של חבירו חייב ואם הוא של אחד מהם
לפירות ולא לשוורין ושל שני לשוורים ולא לפירות והזיק אותו
שהיא מיוחדת לו לשוורים לאותו שהיא מיוחדת לו לפירות בשן
ורגל חייב דלגביהו הוי חצר הניזק ובקרק' פטור דלגבי ידיה הוי
חצר המזיק ואם הזיק אותו שמייוחדת לו לפירות לאותו שמייוחדת
לו לשוורים בקרק' חייב דלגבי ידיה הוי חצר הניזק בשן ורגל פטור
דלגביהו הוי חצר המזיק וראובן שהכניס פירותיו לחצר שמעון
שלא ברשותו ונכנס שורו של לוי שם ואכלתם פטור וחצר שהי'
של שניהם לשוורים ולא אחד מהם לשאר דברים והבני' בה טליתו
וחבירו שמייוחדת לו לשוורים הכניס בה שורו והזיק השור לטלי'
וגם הטלית לשור אין אומרים יצאו זה כזה אלא שמוין
הניזקין בכ"ר וכל מי שהזיק יותר ישלם קרן ורגל נקראים אבות
לפי שכתובים הן בפסוק ולהן תולדות שכל דבר הניזק לאחד
מכל אילו הוי תולדתו ודינו כמותו לכל דבר כיצד שור האמור
בפסוק הוא שנחם בקרן ואין דרכו בכך אלא דרך מקרה ואין לו
הנאה בהזקו וכל הדומה לו דינו כמותו כגון שנגפה בגופה או ב
גשמה בשניה או בעט בגליה או רבעה על בלי' ושברתן ל"ש על
כלים גדולים או קטני' כל אילו דינן כקרן תמה לכל דבר והימכם
כתב דוקא שרבעה על כלים גדולים אבל על קטנים אורחה היא
ודינו כרגל וא"א ה"א זל כתב בסכרא דראשונה וכן כתב רב
אלפס וכל דבר שאין דרכו בכך אע"פ שהוא דרך אכילה כגון ש
שאכלה כסות או כלים דינו כקרן ואינו משלם אלא חצי נזק בין
ברשות הניזק בין ב"ה ועוד יש דברים שמזקת ברגלה או בפיה
ווינה כקרן ולקמן יתבאר בדיני שן ורגל פרה שרבעה ב"ה
ופרה אחרת הלכך דרך עליה ובעטה בה חייבת אע"פ שזאת שנתנ'
ורבעה אין למהלכת רשות לבעוט בה אבל אם הזיק דרך הלכה

פטורה

שצ

רגל

הוא אב דושלח את בעידיה דכתי' בקרא הוא שרבהמה ח
הולכת ברגלה ומזקת דרך הלכה והוא דבר שדרכו בכך
ואין לה בה הנאה וכל הדומ לרברי' אילו הו תולדתו ודינו כמותו
כיצ כגון שהזיקה בגופה דרך הלכה או בשערה או בשליף שעליה
או באוכף שעלי' או כפרמכ' שבפיה או כוונ שבצואר או במשאוי
שעליה ותרנגולים שהיו פורחין במקו למקו ושברו כלים בכנפיה'
או שהיו מחדסין ע"ג עיסה או פירות ושינפוסם או נקרן בהם וכן כל

דבר המחובר בגופה כגון עגלה המושכ' בקרון והולכתה ע"ג בלי'
ונשברו כל אילו דינו כמו רגל כשכשה בזנבה כדרך כל הבהמות
ודאי אורחה היא אבל כשכוש רב מבעיא אי הוי אורחה אי לא
הוי אורחה והוי תולדה דקרן וכת' הימכם דלא אפשיטא אבל א"א
זל כתב דאפשיטא הוי אורחה ותולדה דרגל היא אבל כשכשת
באמתה מבעיא ולא אפשיטא וכתב הימכם אם כשכשה באמתה
כ"ה פטור שמה רגל הוא ואם תפש הניזק גובה חצי נזק דשמ' קרן
הוא וחצי כ"ה חצי נזק ואם הלכה ברשות הניזק והזיקה גובה נזק
שלם אם תפש ודי' פ"ד ש' כיון דספקא דדינא הוא לא מהניא כ"ה
תפשה ואפילו תפש מפקינן כיניה ואם הזיק כ"ה שמה רגל הוא
וברשות הניזק אם תפש גוף המזיק מגבין לו כמותו חצי נזק ואפי'
אם הזיק לאדם אחר כ"ה וברשות הניזק דינא הכי ואינו יכול לו'
אם תאמר שהיא קרן תתחייב כ"ה ואם תאמר רגל תן לו נזק שלם
ברשות הניזק אלא הולכין בשניה להקל כחב שהלכה כ"ה והתירה
כרגליה אבנים או צרורות ושברה כלים אורחה היא ופטור כ"ה
נתולדה דרגל הוא וא"ה אינה חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק
אבל משלמת מן העלייה דודאי תולדה דרגל הוא אלא שהלכת
למשה מסיני שאינה משלמת ברשות הניזק אלא חצי נזק
דכן כל כיוצא בזה דמדי דאורחה ל"ש צרורות כדפרישי' לא שנ'
תרנגולין שהדמו והעלו עפר או צרורו ושברו כלים ל"ש צרורות
ישן כגן חזיר נזק באשפה והתיר צרורות והזיק בהמה שהטילה
גללים לעיסה וקלקלה היינו צרורות וכגון דדחיק לה עלמא שאין
מקום לנשות אנה ואנה דאי לא הכי הוי שינוי בהבה שהלכה
כ"ה והתירה שם צרורות והלכו לרשות הניזק ושברו שם כלים מ
משלם חצי נזק היתה מהלכ' ברשו הניזק ודרסה על בלי' ושברתו
נתינו כמותו שבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם
ועל השני חצי נזק ואין חילוק בין כח אח' לכח כח' שאם הותו שבר
מהבלי' שנשבר ע"י התזה על כלי אחר ושברו חייב עליו נ"כ חצי נ
נזק דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם
משלם נזק שלם אע"פ שלא נשבר תחת רגלה חשבינן ליה כאלו
שברתו בשעה שדרסה עליו הלכה ברשות הניזק ובעטה כרגליה
ומכח הביעוט נתנו צרורות ושבר כלים מבעיא לן אם יש שינוי
לצרורות ואינו משלם אלא רביעי נזק או לא ולא אפשיט וכתב
הימכם חייב רביעי ואי תפש חצי נזק לא מפקינן מיניה חזו כזמן
שדנין קנס אבל האידינא דלא דנין קנס אלא אם בן תפש לעולם
גובה החצי ולדעת ר' שאין מועיל תפיסה לספקא דדינא אפי' אם
תפש אינו גובה אלא הרביעי ואם הלכה במקום שאי אפשר לה ש
שלא תזוז ובעטה והתירה מבעיא אי אורחה היא ומשלם פלגא אי
לא אורחה ויש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביעי ולא אפשי
וכת' הימכם שאם הוא ברשות הניזק חייב רביעי ואי תפש חצי אין
מוציאין אותו מינד ואם כ"ה פטור דשמה רגל הוא ואי תפש רביעי
נזק אין מוציאין מידו דשמה שינוי הוא ואינו תולדה דרגל אלא צ
צרורות בשינוי ולדעת ר' דלא מהניא תפיסה אם תפש כ"ה כפק'
מיניה וברשות הניזק אי תפש גוף המזיק גובין לו ממו רביעי וכש'
שחייב על כח שיש בו ממש כמו שהתיר צרורות כך חייב על כח
שאי' בו ממש כגון כוס שצנף וחבור שנוער ושברו בלי' בכח קולם
ותרנגול' ששבר כלים ברוח כנפיו או שהושיט ראשו לאויר כלי'
ותקע בו ושברו בד"א שיש בו זרעונים דהשתא הוי אורחה אבל
אין בו זרעונים הוי שינוי ולא דיינינן ליה השתא ואם תפש גוף
המזיק גובין הימנו רביעי והימכם כתב שאף אם אין בו זרעונים
משלם חצי נזק שהו משונה ולא נהיר דכיון שהוא שינוי דצרורות
אינו משלם אלא רביעי וכן השיג עליו הרמב"ם תרנגול שהיא

אבל הוציא זהו כדי לאבדה פטורי הפודין גדר לפני כהמת חברו
 וברחה וגפסדה אינו חייב לשל' הבהמה אפילו שהיה תכול ברי'
 אבל על הכותל חייב והזמה בת' שחייב גם כן לבעל הבהמה
 לשלם בהמתו והזם בת' שחייב כנזקי הבהמה אם הלכה והזיקה
 והזאבד בת' שאינו חייב כנזקי הבהמה אלא אם כן הכישה ו
 והזמינה לנזק ואם הכותל רעוע פטור מדיני אדם בין על הכותל
 בין על הבהמה לא שנא אם הזיק לא שנא אם הזיקה וחייב כדיני
 שמים הנזחה כחמה או שמסרה לחשו' ניצאה והזיקה חייב אפ'
 היתה קשורה בקשר חזק ונפרצה כלילה או שחתרה והזאבד בת'
 שאם חיתה קשורה שהוא פטור ורעת אא ז'ל כסברא ראשונה מ
 מסר שורו לחמשה לשומרו ופשע בו אחד מהם ויצא והזיק אם
 אינו נשמר אלא בשמירתו של זה שפשע בשמירתו הוא חייב ו
 ואם הוא נשמר כנשאר' אם הנשארים נסתלקו משמירתו הוא פ
 פטור והם חייבי אבל אם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשומרו גם
 אני מסתלקי משמירתו כולם חייבים מסרו לשוב' חניט או לשומר
 שכר או לשואל או לשוכר מסתמ' קבל עליו שלא יזיק ושלם יזוק
 והמכשור סתם אבל אם מכיר בו שהוא נגחן אינו מקבל עליו א
 אלא שלא יזיק אבל לא שלא יזוק ואם לא שמרוהו כראוי ויצא ו
 והזיק נכנסו תחת הבעלי' וחייבין לשלם תם ח'ג ומועד גזק שלם
 והבעלים פטורים ואם אחר שהזיק התם ברשותו אומר הבעלי'
 הרי שלך לפני לא אמר' כלום שור' בד' לוקחין אותו להשתל'
 מבופו כתב הזמכס ז'ל שמרוהו כראוי שמירה מעולה חשומרים
 פטורים והבעלים חייבי ואינו מכין דבריו כיון ששמרוהו כראוי ל
 למה יזו הבעלים חייבי וכן השיג עליו הראב"ד שמרוהו ש
 שמירה פחות אם שהר' חנם הוא הוא פטור והבעלים חייבים ואם
 שומר שוכר הוא או שואל הם חייבי והבעלים פטורי מסרו השומר
 לשומר והזוק חייב ששומר שמסר לשומר חייב אלא אם שמסר
 לכנו או לתלמידו ואם הזיק בתכ הזמכס ז'ל הראשון חייב לשל'
 ז'ניזק שיאמר לו הניזק למה לא שמרת אתה ומסרת לאחר שלם
 לי אתה ותעשה אתה דין עם השיגי מסרו השומ' לכנו או למסערד
 נכנסו תחת השומרים וחייבי והשומר פטור והראב"ד השיג עליו ו
 וכתב שהניזק גובה מהשיגי או מאיז שירצ' ולמעל' כדין השומרי'
 כתבתי אם הזי' שורו של שוא' לשור' של משאי' או אפכא שצז
 שבהמתו רגילה ליכנס לשדח חברו ומזיקתו בת' די'
 שיכול בעל השדה להתרות בבעל הבהמה שישמור

בהמתו וצריך לשומרה ואינו יכול לומר לו גזור שדך כדי שלא
 תיכנס בו אבל רח' כתב שיכול בעל חנהמה לומר לבעל השדה
 גזור שדך ואם לא גדר' והזיקתו פטור' כ' דא בשד' לפי שמתפשטין
 לרעות ואין הרועה יכול לשמור כולם שלא ינסו בשדות אבל
 בעיר אם יכנסה לחצר הניזק והזיקה חייב שאין אדם יכול לבעול
 ביתו ועל הרועה מוטל לשמור הבהמה כשמוליכ' בעיר שלא ת
 תכנס לבית הניזק וכן היא מסקנת א'א הו"ז ל' הקצבים שיש
 להם בהמות לשחוט כיום השוק אם הם מזיקות אפילו ברשות ה
 דרכים מתרין כבעלים שישמרום ואם לא ישמרום דשאי הניזק ל
 לשוחטה ויתן אותה לבעלים שחוטת לשון הזכס כהמה שהיתה
 רועה ונכנסה בשדה אחרת אע"פ שעדיין לא הזיק מתרין כבעלים
 ג' פעמים ויש רשות לבעל השדה לשוחטה ואומ' לבעלים בא ו
 ומכור הכשר שלך מפני שאסור לאדם להזיק ולשלם מה שהזיק
 ואפי' לנרום נזק אסור ע"כ משמע מדבריו שזה חדין נוהג בכל ה
 הטרמות וא"א ז'ל כתב דווקא באותן העומדות לשחיטה אבל עז
 לחלבה ורחל לניזות' לאו כל כמיניה אלא אי כפסדת בשלם וכן

הכנים

השיג עליו הראב"ד
 שורו לחצר חברו שלא ברשות ונגחו שור
 של בעל החצר פטור וכן אם הזיקו בעל החצר
 פטור שיכו' לו כיון שהכניסו שלא לדעת לא ידעתי בו עד שגנתי
 בו ומי' אם הזיקו לדעת חייב לשלם נש' מפני שיש לו רשות ל
 להוציא מרשותו אבל אין לו רשו' להזיקו הזיק שור הנכנס לבעל
 החצר או לשורו דינו כאילו הזיקו בזה ובשל' תם חצי נזק ומועד
 נזק שלם קילקל את החצר כגון שחפר בו כורית שיחין ומערות
 בעל השור חיי' כנזקי בעל החצ' ובעל החצר חיי' כנזקי הכור שהיה
 לו לסותמו נפל לבד' שבחצ' והכאי' מימיו אם הכאי' בשע' נפיל'
 חייב כנזקי המים ואם הכאי' אחר נפילה פטור שהרי נעש' כשא'
 תקלה שחשוב ככור והמים חשובים כמלים וכבר פטור כנזקי כלים
 כדלקמן ואם הכנים ברשות בעל החצר פטור בעל השור כנזקי
 בעל החצר והראב"ד כתב שאינו פטור אלא מנזחה שנח שורו א
 אבל לא מהכאשת המים שהרי חצר שותפין הוא ולא עוד דלגבי
 מי הכור חצר הניזק היא שהרי יש לו רשות לבעל החצר בחצר
 לשוורים ולפירות ולזה אינו אלא לשוורי' עכ' ואם הזיק שורו של
 בעל החצר לשור הנכנס אחר שנתן לו רשות לכנס בהא איכא ע
 פלוגתא דרבנותא רב אלפס פסק בר' שאינו חייב בשמירתו עד ר
 שיקבל עליו לשומרו וכן הזמכס וזי' פסק כחכמים דאמרי כיון
 שנתן לו רשות ליכנס היו באילו קבל עליו שמירתו מי' דווקא כ
 בניזקי דאתי ליה מחמתיה חייב בהן אבל כנזקי דאתו ליה מעלמ'
 אינו חיי' עד שיקבל עליו שמירתו וכן היא מסקנת א"א ז'ל שצט

אע"פ

שהתם אינו משלם אלא מגופו פרה מעוברת ש
 שהזיקה גובה ח'ג כמנה ומולדה מפני שהיא כ
 בגופה אפי' ליתח' לפרה משתל' כל החצי נזק מהוול' אבל תרנגול'
 שהזיק אין גובין מביצתה לפי שאינה כגופה פרה מעובר' שנגחה
 ונמצא עוברת בצידה ואין ידוע אם קודם נגיחה ילדה ואז אין
 להש' מן הוולד או לאחר שנגח ילדה ויש להשתלם מן הולד
 ואין ה' הלפניו המוציא מחכירו עליו הראי' ולא יטול מן הוולד
 אלא אם יביא עדים שנגחה קודם שילדה וכן שור שנגח הפרה
 ונמצא עוברת בת בצידה ואין ידוע אם כחבת נגח' הפילה או אם
 הפילה קודם המע' ואפי' שהניזק טוען כרי והניזק שמא ואפי' ש
 שאין המזיק מודחק כגון שעוברת כאגס כוקמין לה ברשותיה ו
 והיו ליה ניזק מוציא ועליו הראיה ואם לא יביא ראיה פטור אפי'
 משבועה דלא רמינ' שבועה אנתבע אלא כי חייב דלודי אבל ה
 היכא דקנסא הוא ואי מודה בפטר אכפירה נמי לא מחייב שבועה
 וכתב הרמב"ד אפי' תפש בלא סהרי לא כהני דאפי' מהכנין ליה
 כטעם מינו אינו כלום דכיון שהוא קנס לא שייך ביה חיובא אלא
 כעדים ולא נהירא לאא ז'ל אלא כל היכא דתפיש בלא סהדי נאמן
 במינו דלא היו דברים מעולם אפי' כקנס אם הניזק טוען כרי
 שור שנגח פרה מעובר' והפילה אין שמין פחת הפרה בפני עצמה
 ופחת הילד בפני עצמו שאם כן מפסיד המזיק אלא שמין
 הכל ביחד כמה היתה שוה קודם נגיחה וכמה ה
 דא שוה עתה היא והנפל ומשלם אם הוא מועד בולד' ואם
 הוא תם המצי' היה הפרה לאחר והולד לאחר מה שנפחתה כחמת
 חיסרון שוכמה שאינה שמינה ככתחילה הוא לבעל הפרה לכר' א
 אבל מה שנפחתה מחמת שמתחילה היתה נראי' יותר גדולה ממה
 שהיא עתה הוא של שניהם והנפל לבעל הולד'
שור שהיה רודף אחר שור אחר והזוק זה אפי' שורדף הזיק
 וזה אומר לא כי אלא בסלע לקח המע' אפי' ניזק טוען
 כרי ומזי' טוען שמא בת' הזמכס ואם טוען הב' זק אתה יוד' ששורדף

א"כ תקפוץ חסוב כחצר הניזק ואם איפש' לה ליטלם בלא קפיצה
או חסוב בזה והרמה כת דבאכלה מעל גבי חביתה או מתוך קופ'
המופשלת מאחוריו חייבת אפי' בלא קפיצה דבזה אם קפיצה משל'
כל מה שהזיקה ובלא קפיצה כל מה שנהנית וא"א הראש זל כתב
כסברא הראשונה מתגלגל מבעיא לן אי חסוב כחצר הניזק ולא
אפשיט ואם תפש אין מוציא ופי' רשי כגון לקחה הבחמה האוכל'
ונגלתם לזה ודוק כה"ג שהיו כולם מונחי ברשות הניזק ונגלת
לחוץ אבל משאוי שהו' ארוך ומקצתו מונח בפנים ומקצתו בחוץ
וכשמוטבת ראש האחד ראש השני נגרר אחריו בכל מקום שהיא
מתחלת למושכו חשבינן לה כאלו אכלתו שם בין ברה"ב בין ברה"ק
ודי' פי' שהיה האוכל מתגלגל מרשות הניזק לרה"ק ועכבתו הבחמה
ואכלתו ברה"ק לא עכבתו היה סופו לגנוח ברה"ק לכך מבעיא אי

כלב חסוב כרשות הרבים אי לא שצב
שנטל חררה וכה נחלת וחלך למדיש של בעל החררה
ואכל החררה והדליק הגדיש משלם על החררה נ"ש
ועל הגדיש ח"ג ואם הניח החררה על הגדיש משלם על מקו החרר
נ"ש ועל שאר הגדיש ח"ג ואם זרקה על הגדיש משל על כל הגדיש
ח"ג אפי' על מקום שזרק הגחלת בד"א בשטור בעל הגחלת את ג
גחלתו אלא שהכלב חתר הדלת ונטל החררה אבל אם פשע ולא
שמרה כתב הרמבם בעל הגחלת חייב על שרפת הגדיש ובעל ה
הכלב חייב על אכילת החררה ועל מקומה וכן בת' הרמה שבעל ה
גחלת לבד חייב על כל הגדיש ולא נהיה אלא אם הניחה על ה
גדיש על מקום החררה משלם כל אחד החצי ועל שאר הגדיש
משלם בעל הכלב רביע ובעל הגדיש ג' חלקים ואם זרק על הגדי'
או משלם בעל הכלב רביע בין על מקום החררה בין על שאר ה
הגדיש ובעל החררה ג' חלקים שצ"ג

הכנים פירותיו לחצר חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו
של בעל החצר פטור ואפי' אם בעל החצר טחן ו
ונכנס זה עם בהמתו טעונה להביא חטין לטחון שבי' החצר מ
משתכר בכניסתו א"ה חשיב שלא ברשות ואם הוזק נהם כדמת
בעל החצר בעל הפירות ודיב בד"א שנגפה בהן או הוחלקה וכיוצ
בזה אבל אם אכלה מהם עד שהזיקו לה פטור בעל הפירות ואם
נתן בעל החצר לו רשות להכניס סתם אבל לא אמ' לו לשומרם
אם הוא עושה דבר של צניעות שצריך בעל החצר להסתל' משם
חייב בעל הפירות אפי' אם אכלה מהם בהמות בעל החצר הרבה
עד שהזיקו לה בהיהא אתתא שנכנסה לבית חביתה ללוש ברשו'
והוצרך בעל הכי לצאת משם כדי שלא יסתכל בה ואכלה בהמתו
מן העיסה עד שמתה וחייבה לשלם מפני שהוצרך בע"ה להסתלק
משם ואם אינה עושה דבר צניעות או אינו חייב אם אכלתם בהמ'
בעל החצר והחקה באכילתה אלא אדרבה בעל החצר חיי' בשמיר'
הפירות שלא תזיק בהמתו לדעת די' דבסתמא כקביל עלי' נפירות
כדלקמן אבל אינו חייב לשומרם מהזיק של אחרים בד"א שא"ל
כנוס סתם אבל א"ל כנוס ואשמו' לך חייב לשומרו מכל הזיק שיבא
לו וכיוצא בזה שהגדיש בשדה חבירו שלא ברשות חייב אם הוזק'
בהם בהמת בעל שדה ובעל שדה פטור אם הזיקתו בהמתו ואם א"ל
שומר השדה כנוס ותגדיש אע"פ שלא אמר לו בעל השדה כנוס
הזה ליה כאלו נתן לו רשות ליכנס ופטור הוא בנזקי בעל שדה
והשומר חייב כנזקי פירותיו אע"פ שלא קבל עליו שמירתם שצד
המעביד בהמתו אצל גינת חבירו אם איפשר לה לירד וליכנס
לגינה אפי' לא ירדה אלא נפלה באונס והזיקתו בין
יע' אכילה שאכלה מן הדיקות בין עי' נפילה שנפלה על הדיקות ו

ונפסדו משלם כל מה שהזיקה ואפי' ילדה וטנפה פירות בני לידת
ואפילו שאי איפשר לה שתרד ונפלה שלא באונס משלם כל מה
שהזיקה אבל אם אי אפשר לה שתרד ונפלה באונס או אינו משלם
אלא מה שנחנית ומה היא הנאתה שהזיקו שנפלה עליהם הן רכי'
והציליה שלא נחבטה בכוח ולא נתרסקו איבריה ואפי' שהתה שם
כל היום והלכ' מערונה לערונה ואכלה אינו משלם אל' מה שנהנית
אבל אם יצאה משם והוא ידע אפי' חזרה אח"כ שלא לדע' ששמרה
בראו וחזרה משלם מה שהזיקה דלא סגי לה תו בשמירה פחותה
וכעיא שמירה מעולה שלא תחזור לשם כיון שלמדה הדרך ל
לידך לשם ומהו נקרא אונס שפטור אם נפלה כגון שהוחלק באבן
או במי רגליה ונפלה אבל אם דחפה חבירותיה ונפלה פשיעה ה'
ולאו אונס וחיי' לדע' רב אלף והרמבם אבל די' פי' דחפזה חבירותיה
לא הוי פשיע' ופטור וכן כתב הרמה וכן א"א זל המעמיד בהם חבירו
על קמת חבירו או שהבישה עד שהלכה על קמת חבירו אותו ש
שהעמיד או שהבישה חיי' בהמה שאכלה או הפסידה פירו' מחוברין
כיצד משערינן הניזק רואין מה שהפסידה ושמן מי שבא לקנות ס'
חלקי' כדי מה שאכלה כמה היה נותן בהם עתה קודם אכילת' וכמה
פחות בשביל אכילתה וכן נותן לניזק וכן הדין אם אכלה מעט או
הרבה שמין כך וא"א הראש זל כתב שעדין פוחתין מזה ששמי' כמה
הרויח הניזק שלא הוכחש שיהו' כמה שלא נשארו בה הפידו עד
שנגמרו וכן מנכין למוזיק והרמה כתב שאין מנכין אותו ואם אכלה
פירות שנגמרו ואין צריכי' לשדה משלם דמי פירות גמורין בשוויין
אם סאה סאה ואם סאתים סאתים הפסידה אילן וכן הקוצץ אילן
חבירו אם לא נגמר גידולו ולא חגיע לכך שיה' ראוי לעק' ולשתול
במקום אחר או דינו בפירות שלא נגמרו ושמן אותו כס' ואם נגמ'
גידולו וראוי לשותלו במקום אחר או דינו בפירות גמורין ושמים
אותו בפני עצמו לשון הרמבם אכלה פירות דקל אם אין פירותיה
יפין משעדינן כס' ואם יפין הן משערינן בפני עצמן כמה היו יפין

קודם וכמה הן יפין עתה שצה
המשטה בלבו של חבירו בחבירו פטור מדיני אדם וחייב מ
בדיני שמים ובעל הכלב חייב וכתב הרמבם חצי נזק
וטעמא משו' דהוי שינוי ואם שסוה בעצמו פטור דכל הבטנה ובא
אחר ושינה בו פטור שצו
שור המועד וכן רגל ושן שהן מועדי' כתחילת די' להו' בשמיר'
פחותה לפיכ' אם קשרץ בעלת' במנסרה או שכתן שמירה
פחותה ויצאו והזיקו פטור בד"א במועד אבל תם לא סגי ליה לא
במוסרה ולא בשמירה פחותה עד שישיכרנו שמירה מעולה ואיזהו
שמירה מעולה דלת שיכול לעמוד אפי' ברוח שאינו מציד ושכירה
פחותה שאינה יכולה לעמוד אפי' ברוח מצויה דהוי כאלו לא שמר
כולה וחייב אפי' לא נפלה הדלת על ידי הרוח אלא לסטי' הוציאותה
או חפרה או חתר הדלת והפילתו דתחילתו בפשיעה לגבי נפילת
הדלת וסופו באונס לגבי חתירה וק"ל כל שתחילתו בפשיע' וסופו
באונס הבא מחמת הפשיעה חייב אבל אם חתר בה פרעה ויצאת
משם פטור אע"פ שהוא רעוע שאין האונס בא מחמת הפשיע' אבל
שמרה כראוי ונפרצה בלילה או שחתר הדלת ויצאה והזיקה פטור
אפי' ידע שנפרצה שאינו חייב לצאת ולטרוח אחריה ודוק נפרצה
בלילה אבל נפרצה בהם חייב דקלא איתא למילתא ומסתמא ידע
ובי' בלילה פטור אפילו ידע שנפרצה שאינו חייב לצאת ולטרוח
אחריה בלילה כיון שהו' אנו הוציאותו לסטין הם חייבי' משע' משיב
או שדבישוה במקל כדי להוציאה ודוקא שהוציאותו כדי לגזולת

על ההוצאה המזיק נוטל הוצאתו ושנר טורחיו ועבולו כדון היורד
לשדה חבירו ונטע שלא ברשו ובשא השב נוטל הניז חלקו ת"ה
שור שחבל באר וינו כשור שהזיק לשור אם תם הוא משלם
ח"ו ואם מעד נשואפי נתכוון לכהמה וחבל באדט
ופטור מעער וריפו ושבת ובשבת שלא חייבה תורה בד דברים א
אילו אלא באדם החובל לפיכך שור שבייש האדם פטור ושורו ש
שחבל באביו ובאמו או שהדליק גדיש בשבת חייב כנזקיו אע"פ
שאילו עשה הוא היה פטור חייב על מעשה שורו דמה שהו פטור
לפי שמתחייב כנפשו וקיס ליה ברובה ביניה נגח האשה ויצאה
ילדיה פטור כדמי ולדות אפי' שמועד הוא לנגוח דלא חייבה תור'
דמי ולדות אלא אדם ומי' אם נגח שפחה ויצאו ילדיה חייב כדמי
ולדות כאילו נגח בהם כעובר ושמן אות כמה הית' שיה מתחילה
וכמה נפחתו דמיה ומשלם תם חצי נזק ומועד נזק שלם תו
שור של ישראל ~~הוא פטור~~
שנגח פטור שאם קדם אחר וזכה בו הוי שלו ולא עוד אלא אפילו
היו לו בעלים כשעת נגיהה והפקירו קודם שעמד בדון פטור מי'
דוקא אם זכה בו אחר אג' לא אם הוא חזר וזכה בו חייב וכן אם נגח
ואח' כמכר או חוריש חייב שור של פקח שנגח שור של ח'שו
חייב ושל ח'שו שנגח של פקח וכן של מי שהלכו בעליו לכדיהם
נגח פטורין הוחזקו נגחנים כד' מעמידין לו אפטורפא לשומרו ו
ולא לגנות ממנו אם ינח בתמותו אלא אם הועירו ואחר כך נגחו
נפרעין מן היתומים תז

שור תם שהזיק ומכרו הניזק אפי' קודם העמדה בדון הוי מ
מכור לכשיתפשנו שיקחנו הלוקח ואם מכרו מזיק אינו
מכור והניזק נוטלו מן הלוקח ואפי' אם נשתמש בו הלוקח קודם
שנטלו צריך לשלם לו ואם שחטו המזיק צריך לשלם לו הפחת
שפחתו המיתה אפי' לדין דלא מגבינן ליה בדינא כיון דאי תפש
לא כפקינן מיניה היה המזיק חייב לבח' אפי' חל שעבודו קודם
וקדם ותפש קודם לגזוק אינו כלום ויכול הנזק ליקחנו מירו כיון
שהבעל חוב יכול לגבות ממקום אחר וניזק אינו נפרע אלא כגוף
השור לפיכך אם היה משועבד לבח' כאפותיקי כפורש שגם הוא
אינו יכול לגבות ממקום אחר אם החוב קודם לניזק אין הנזק ג
גובה ממנו ואם הנזק קודם לבח' גובה ממנו דאפי' קדם בח' ותפ' לא
עשה כלום דבח' מאחר שקדם וגבה כיה שגבה לא גבה תח
כשם שאין דנין שאר דיני במבנות אלא ע"פ עדים כך אין ד
דנין דיני נזיקין אלא על פי עדים כשרים ופי' ד"ר שבא
להשמיענו אפי' שור של נכרו שנגח לשור ישראל אין דנין אותו
אלא בעדים כשרים לשון ה"כבס אין הניזקין משתלמין אלא
בראיה ברור ובעדות כשירה שלא תאם הואיל ואין מצוי בארנות
הסוסים ובגדרות הצאן אלא העבדים והרועים וכיוצא בהם אם ה
העידו ששור זה נגח או הזיק לאדם שומעין להן אין הדבר כן אלא
לעולם אין מחייבין ממנו אלא ע"פ כשרים ויעידו בכד' ויחייבו כד'
המזיק לשלם שור שהיה רוע ונמצא שור הרוע נצדו אע"פ ש
שזה מנוגח וזה מועד ליגח או זה מנושך וזה מועד לישוך אין א
אומרים זה ודאי הרגו או זה ודאי נשכו אלא בעדי' כשרי' ת"ט
מפני שהבהמה דקה דרבה לרעות בשדות אחרות והזיקה
מצוי תיקנו חכמים שלא יגדלנה האדם במקו' שדות
וכרמים אלא ביערים ואפי' בבית אסור ואפי' שאינה שלו והחמירו

בה כדי לדרחיק כההזיק שאסור לאדם שיוזק את חבירו ומי עיקר
תקנה זו לא נתקנה אלא על א"א אלא דקאמ' בנב' שבכל ישראל דין
ארץ ישראל לדבר זה ויא' ובכל מנהגי דילן כתר בכל גרירינן ו
ולדין נמי אסור ונר דבדא לא גרירינן בהר בכל ז' טעמ' דאסור
בבבל לפי שהיו שם רוב שדות לישראל וכיון דהשת' לית להאי
טעמ' שרי ואע"פ שאין בגדלין יכול להשתותה קודם לרגל וקודם
למשתה כנו' ל' יום והטבח לוקח ושוחט ולוקח ומשה' עד שיטחו'
מעט מעט ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא לוקח ושוהה ב
בביתו כדי שלא תזיק ורועה שעושה תשובה אין מחייבין אותו ל
לבכור הכל ביחד אלא מעט מעט אין בגדלין חזירים בכל מ
מקום אפי' למשוח בהן עורות ואין צ"ל להחזרה ואסור לגדל כלב
דע אסור בשלשלאות של ברזל וקשור בהן ובעיר הכמוב' לספר
מותר לגדלו וקושרו כיום ומתירו בלידח מי שנפלו לו כלבים ו
וחזירי בירוש' אין מחייבי ליה למוכר' ביח' אלא מוכרן פע' מעט תי
בור הוא מאבות נזיקין דכתי' כי יבדה איש בור שאחר שחפרו
בין הפקירו או לא הפקירו חייב כנזקיו כיון שעשה דבר
המזיק וזהו ממונו שמזיק במקום שעשאו שאינו זה ממוקמו אלא
עומד במקומו והעובר עליו ניוזק לפיכך כל הדומה לו שהוא
במונו ומונח במקומו ומזיק אם הוא בעומק או בגובה או אפי' לא
זה ולא זה אלא ששפך מים ביה והוחלקו בה שור או חמור חייב
אחד הכורה בור ואחד הפותח בור שכרהו וכסהו כראוי וכא' זה ו
וגילהו חייב חפר אחד בו וכא' אחר וככהו וחזר וגילהו בעל הכור
חייב אבל אם מילאהו השני וחזר וסילק את העפר האחרון חייב
שכבר נסתלק מעשה הראשון אחד החופר או הלוקח או שניתן
לו במתנה כיון שהוא בעליו חייב עליו אבל אם ממונו עשאו כגון
שהיה לו שור שחפר חפיר' ביה או גילגל שם אבן ובשלו בו פטור
אבל אם עשאו השור ברשותו חייב לסלק את שיודע לו לא ס
סילקו חייב עליו כת' ה"כבס אפי' נחפ' כאליו במקו' שחייב לכסותו
ולא כ"יחו חיי' כנזקיו אחד החופר ברשות הרבי' או ברשותו בתו'
ד' טפחים סמוך ל"ה או באמצע רשותו והפקיר רשותו ולא הפקי'
בורו או שחפר ברשותו ופתחו לרשות חבירו ונפל בו כדמ' חבירו
בכל ענין חייב ומי' דוקא קודם שנודע לבעל חצר אבל אחר ש
שנודע לו פטור הכורה דביון שהוא חייב כנזקי בעל חצר היה לו
לבעל חצר לכלאותו מיד וזה יפרע לו וכיון דלא מילאהו במאן
דכרייה איהו דמי אבל החופר באמצע רשותו והפקיר רשותו וכדו'
או שהפקיר בורו ולא רשותו פטור מפני שאין לו בעליו וגם בתחיל'
עשאו ברשות וכן החופר ביה לצורך רבים וכסר להם ביסויו של
בור פטור וכת' ה"כבס וזהו נכיו אי' לית ליה ביסויו והחייע לבד ש
שרוצה להסתלק ממנו שהם יתעסקו בו לכסותו פטור והגי
מילי שחפר לצורך רבים כמקום שיש לו רשות לחפור אבל ב
במקום שאין לו רשות לחפר אי' נמי דחפר בעיקרא לצוד ע"צמו
והדר במליך למיסר לרבים לא אתפטר עד דטמס ליה או עד ד
דמכסי ליה ע"כ ואין בר' דכיון דמוכרו עתה לרבים והן צריכין לו
כאי' נמי שחפרו מתחילה לצורכו האובר לחבירו לחפור בור
בוה וחפרו החופר חייב והמשלח פטור הבונה סמוך ל"ה ר'
רשאי לחפור לצורך היסוד אפי' להרחיבו בענין שחופר ביה ואם
הזק בו אחד פטור כיון שעשה ברשות אחד החופר בור שיח
ומערה כולם שוין לחיוב ובלבד שיהא בו כדי להבית והיינו ע
עשרה טפחים או חייב אם נפל שטה יו כ

הזיק נשבע היסת שאינו יודע כדא' במועד אבל בתם פטור אף מ
מזיכת שהרי אם הודה מעצמו היה פטור הואיל והוא קנס
היו שנים רודפים אחריו ועדים מעידים שאחד מהן נגח ואינו י
יודעין כי הנוגח וכל א' או שלי לא נגח שניהם פטורין עד שיביא
ראיה ואם שניהם של איש אחד נוטל ח' ממה נפשך מהפחות ש
שבשניהם ואם היו מועדים משל נש' מנכסיהם כדא' שניהם לפנינו
אכל אם מת אחד או נאבד והם חכים פטור אע"פ ששניהם של איש
אחד שאו לו הבא ראיה שזה הזיקך וכת' ה' יודא כרצונו על שם
גאון דאין פטור בשמת אח' מהם אלא מהחצי אבל משתלם מן החי
רביע נזק ולא נהירא לאא' זל אלא הוא פטור מרב' היו שנים
הרודפים א' גדול וא' קטן או א' תם וא' מועד הניזק אומ' גדול הזיק
או מועד הזיק והמוזק אומ' קטן או התם הזיק המועד וכל זמן שאין
ראיה איזה הזיק אלא עדים מעידין ש' חד מהם הזיק ואין יודעין
איזה בת' הרבכם משלם כה' שהמוזק אומ' וכדאי' כן הוא כדבריו
אם אין הניזק נכרר דבריו לו ודאי זה שהזיקני אז אם אין לו עדי'
נוטל כדבריו המזיק אבל טרען כרי לי שזה הזיקני אז הוא כוונה ש
שהאחד לא הזיקו לפיכך אם אין לו עדים אינו נוטל כלום מזה ש
שאומר שהזיקו אינו נוטל שהרי המזיק מכחישו וכהשני נמי אינו
נוטל שהרי הודה לו שזה לא הזיקו ודומה לטענו חטיף והודה לו
בשעורין שפטור אף מדברי השעוריים אבל יראה מדבריו שאף כ
כשטוען הניזק כרי אינו נוטל אלא כדבריו המזיק כשאין לו עדים
וזהו תיב' שזהו טענו חטיף והודה לו בשעורין יותר מזה כתב אא'
זל שאפי' אם תפש הניזק התם או הקטן לא מהניא ליה תפישה ו
זמוציאין מידו ופטור לגברי' כתב הרבכם טען הניזק את יודע
ודאי שזה הזיק לפניך ורי המזיק נשבע שבועת התורה וכשתלם
כמו שהודה שהרי הודה במקצת ודגיה עליו הראבד ואתם ומועד
קאי ורצונו לומר דוקא בתם ומועד שהחויב הוא על נכסיו חשיב
הכל תביעה אחת והלכך הרי הודאה במקצת אבל אחד גדול ואח'
קטן ששניהם תמים שהחויב הוא על גוף השעוריים כל אחד חשיב
תביעה בפני עצמו ואין באן מודה במקצת ולדעת אא' זל אין באן ש
שבועה כלל דהוי ליה טענו חטיף והודה לו בשעורין היו הגזקין
שנים אחד גדול ואחד קטן והמוזקין שנים אחד גדול ואחד קטן
או אחד תם ואחד מועד הניזק אומ' גדול או המועד הזיק את הגדול
וקטן או התם את הקטן ומוזק או לא כי אלא קטן או התם הזיק את
הגדול וגדול או מועד את הקטן המועד אין שם ראיה פטור לגברי'
אם הניזק טוען כרי דהוי כמו טענו חטיף והודה לו בשעורין וכזה
כת' אא' הראש זל שאם תפש הניזק משתלם כמו שאומר המזיק ל
לגדול כדקטן ולקטן כהגדול כיון שיש לו תביעה על שניה ואפי'
תפש בפני עדי' נוטל כמו שאומ' המזיק אבל אינו נוטל כפי דבריו
כיון שתפש בעדים ודוק שתפש קודם שבא לבד' אבל לאחר שבא
לבד' לא מהניא ליה תפישה אפי' לטול כדבריו המזיק ואם תפש
כלא בעדים נוטל כדבריו ת א

ואין הבעלים מפסידין מחלקם כלום וכן פ'שי אכל די פי ש
שאע' פ' שתפשו אינו מפסיד אלא לפי חלקו ואין חילוק בין תפשו
ללא תפשו ולזה הסכים אא' זל תב
שני שוורים תמין שחבלו זה כזה משלמי' כמותר ח' כגון אם
אחד הזיק כחבירו שזה ק' והשני הז' ש' ה' ג' יצאו נ' בכ' וח' הנותר'
ישלם לו חציים ואם שניהם מועדין משלמין כמותר נש' אחד תם
ואחד מועד מועד בתם שהזיק המועד לתם יותר ממה שהזיקו י
ישלם כמותר נזק שלם כגון אם הזיק מועד בתם כק' והתם לא ח'
הזיקו אלא נ' משלם לו ע'ה תם כמוע' ישלם לו ח' כגון שהזיק תם
במועד ק' והמוע' לא הזיקו אלא כ' משלם לו כ' והכתב אא' ה' זל
דמידי דוקא שהתחילו בבת אחת או לאור שנפרדו זה מזה חזר
השני וחבל גם כראשון אבל אם אחד התחיל המתחיל משלם ח' ג'
והאחר פטור שכל המשנה וכת' אחר ושינה בו פטור וכתב עוד
היבא שהתחילו באחד גם התם משלם נש' כמו המועד כגון אם זה
המועד הזיק בתם נ' והתם הזיקו במ' והיה מן הדין שישלם המועד
ל' לתם שחתם חיים לו כ' שהו' חצי נזקו והמותר שהם ל' יפרע לו
אפי' הבי כיון שהתחילו כאחד אין באן חבלה אלא כמותר ויצאו מ'
כמו ואינו משלם לו צ' לאי' כך דקדק מדברי ר'שי ואין דעת די' כן א'
אלא בין שהתחילו בבת אח' בין כ' ה' אחר זה נפרעי' כמו שפיר שתי
תחילה תג
שמין השברים כנזקין שאם שיכר לו כלי אין אומרי' יתן לו
כלי שלם ויקח השברים אלא שמין כמה נפחתו דמי' ב'
בשכיל השכירה ויקח הניזק השברים והמוזק ישלם עליהם וכן
אם הבית שור יתן מה שנפחת מחמת הבית ותשאר לו הגבלה
ושמין אותה כמה שהיתה שזה בשעת שנוד' לו הדיק ואם נפחת'
בין שעה שנודע לו להעמדה בדין והפסד לניזק כגון שזה שורו
שזה ר' וכשע' שנודע לו היתה הגבלה שזה ק' ובשע' העמד' בדין
אינו שזה אלא פ' משלם לו ק' אם הוא מועד ואם הוא תם נ' לפי ש'
שלא היה לו להשהותה עד שתפסד אע"פ שטורח הגבלה הוא על
המוזק כגון אם נפל שור לבורו חייב להעלותו וליתנו לניזק כ' ג'
משנודע לו לניזק היה לו להשתדל בו להעלותו ועל המזיק ליתן
לו ההוצאה וה' נמי אם הוזלה בין שע' שנודע לו להעמד' בדין אין
שמין בשעת העמדה בדין אלא בשעה שנודע לו ואם השביח כגון
בשעה שנודע לו היתה שזה ק' ובשע' העמד' בדין שזה ק' ח' הולקין
ואם הוא מועד משלם לו צ' ואם הוא תם כ' אבל אם השביח כ' כ'
עד שאם יטול חלק כשבח יעלה יותר מהזקו כגון שור שזה חמשי'
סלעים שנגח שור שזה ה' סלעים והגבלה שזה של שים זהו בהא ו'
ודאי לא שקיל שכחא שאין לו להריוח תד
שור שזה ר' שחבל בשור שזה ר' והפחיתו שזה נ' ושכח הניזק
עד ששזה בשעת העמדה בדין ת' אין המזיק יכול לומר
לא הפסדתין כלום שהרי שזה יותר ממה שהיה שזה תחילה וגם
אין הניזק יכול לומר אלמלא שנגח בו היה משביח עד שהיה שזה
ת' אלא נותן לו בשעת הנזק בין שכח דמבילא בין שכח דעי' פ'
פיטום כיחש מחמת הנגח ששע' העמדה בדין אינו שזה אלא
ק' שמין הפחת בשעת העמד' בדין וכגון שלא כיהש מחמ' מלאכה
אלא מחמת עצמו השכיח המזיק בין נגיחה להעמדה בדין אם ה'
והשביח מעצמו נוטל הנזק חלק בשבח שכשעת נגיחה נחלטה
השור לניזק וברשותו השביח וכן אם כיהש ברשותו כיהש ואם מ'
מחמת הוצאה שווציא עליו המזיק השביח אם הוצאה יתיר על'
השבח אין לו לניזק כשבח כלום אלא נוטל כפי מה שבגיעו בשע'
הנזק ואם השבח יתר

דחפו בו כלים ונשברו האדם ובעל השור חייבין ובעל הבור פטור
וכתב הדין זה הדין שנים שמוקין ושניהם בני חיובא אלא ש
שהאחד כרח או שהוא כאן ואין לו לשלם משתלם מן האחר ודוק
עד שיעור מאי דהוה חייב ביה אהאי נזקין היבא דהוה עביר ליה
איהו לחודיה אבל טפי לא ע"כ ואין נראה דלא מחייב ר' נתן היבא
דליבא לאשתלומי מאידך אלא היבא שפטור מדינ' דכיון שהתורה
פטור אותו שעמו והוא עשה כל הנזק צרי' לשלם אבל אם שותפו
בר תשלומין אלא שאין לו לשלם למה יפרע הוא בשבילו וכן כתב
הרב ר' חזקיה שור שדחף בהמה לבור האידנא אינו משלם אלא ג'
חלקים אע"פ שהשור פטור אף בהרביע שהרי אין דינ' דיני קנסו
אין בעל הבור משל' אותו בשבילו החופר כור בזה ונפל עליו שור
והרגו בעל השור פטור ואם מת השור נוטל בעל השור דמי שורו
מירשי בעל הבור תיא

תולדות הבור אכנו וסבינו ומשאו שהניחן בזה החזיקו במקום
בין הפקידן או לא הפקידן או שהניחן כראש גג ונפלו
ברוח מצויה והזיקו במקומם אח' שנחו שדומה לבור כמובן שבזיק
במקו' שמונה שם לפיכ' יש לו כל דין בור לחיי' נזק שלם מתחילתו
על מיתת בהמה או היזקה ועל נזקי אדם בין נתקל באבן וחזק ב
באבן בין נתקל בקרקע וחזק באבן אבל אם נתקל באבן וחזק ב
בקרקע פטור ופטור בו מבימת אדם ונזקי כלים וכן אם הניחם ב
ברשותו והפקיד' רשותו ולא הפקידם ונתקל בקרקע וניזק בתקלה
זו והזיק חייב בעל התקלה ואם נפל ברוח שאינו מצויה והזיקו ב
כשעת נפילה או אפילו אחר נפילה כל זמן שלא היה לו פנאי ל
לסלקם פטור אבל לאחר מכן חייב ואי אפקרינהו פטור אפי' לאחר
מכן ואם הניחן בזה ולא הזיקו בכקובן אלא נתגלגלו לכקום אחר
ע"י רגלי אדם או רגלי בהמה אם הזיקו דרך הלכות עי' רגלי אדם
חייב המגלגל הכל שהיא פושע בהזיק זה ובעל התקלה פטור ואם
גלגלם רגלי בהמה והזיקו בהילוכה חייב בעל הבהמה החצי ובעל
התקלה החצי ואם התיזו הבהמה והזיקה דרך הילוכה משלם בעל
הבהמה רביע ובעל התקלה ג' חלקים ואם לאחר שנחו כנגד גורם ה
הזיקו הוה לי' בור וחייב בעל התקלה הכל דכניס שורו לחצ' חבירו
שלא ברשותו והטילה בו גללים וטנפו בהן כליו של בעל החצ' פטור
בעל השור דהוה לו הך גללים כור ובור פטור בכלים תיג

המניח את הכד בזה ובא אחר ונתקל בו ושברו פטור שאין
דרך בני אדם להתכונן בדרכי' ואם החזק בו בעל הבור
חייב ואפילו הפקיד הכד שכל המפקיד נזקיו כדכר שאין לו רשות
לעשות כתחילה חייב ואם הניח את הכד במקום שיש לו רשות
להניחו כמו במקום פניו שלפני בית הכד שפעמי' מניחין שם כדון
כשבית הכד בלא או ביוצא בו ובא אח' ושכרו ונתקל בו חייב ואם
הזיק בו בעל הכד פטור שהיה לו להסתכל לפניו ואם הוא אפילה
שאינו יכול להסתכל לפניו ונתקל בה ושברה פטור ואם הזיק בה
בעל הכד חייב אע"פ שהניחו ברשות ואם מילא כל הדרך כדים
שאי אפטור לעביר אפילו שכרו בידים פטור ומי' אם בשע' ששברה
הזיק כחרסיה פטור אע"פ שזה מילא כל הדרך דאיהו דאי' אנפשי'
חזקא אדם אמרינן אין דרכו להסתכל בדרכי' אבל בהמה שעניניה
למטה דרבה לעיין אנה תלך לפיכ' אם נתקלה והזיקה בכד המונח
בזה פטור בעל הכד ואם שברתו דרך הילוכה הוה לי' רגל ופטורה
דרך כיעוט הוה ליה קרן וחייב מי שהיה טעון כד ונתקל ונשבר
הכד והזיק לאחרים בשעת נפילה פטור דנתקל לאו פושע הוא
לפיכ' אם לאח' שנחו שכרי הכד בארץ הזוק בהם אדם או שהחזיק

במים שנשפכו מן הכד פטור מדיני אדם דהוה לי' מפקי' נזקיו לאח'
נפילה אונס חייב בדיני שמים אם היה לו פנאי לסלקם ומ"מ היה
לו לסלקם ואם מתכונן לזכות בשני רי' החרכ חייב בנזקים שיזיקו
אח' כ' דהשת' הוה ליה בור ופטור בהם על הכלי ואם פשע בנפילתן
ונשבר הכד חייב על מה שיזיק בשעת נפילה בין על אחר שנחו ה
השברים אפי' דאפקרינהו השופך מים לזה ונטנפו בהם כליו של
חבירו פטור דהוה ליה בור ופטור בו הכלים בין אם הפקידם או לא
אבל אם החזיק בהם אדם ונפל לארץ והזיק חייב וכ"ש אם נבלעו
המים בארץ ונעשו רפש וטיט והזיקו דהשתא הוה לחו' בור כמש
אפילו אם הוא בימות הגשמים שיש רשות לכל אדם לפתוח בים
שלו להיות מקלח לזה אפי' הכי אם הזיק חייב לשלם וכ"ש בימות
ההבחה דחייב כיון שהוא שלא ברשות שאין לאדם רשות לפתוח

בינו לזה בימות החמה תיג
שני קודמין שהלכו זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל ח
השני בראשון אם היה הראשון יכול לעמוד ולא עמד ל
לדברי הכל חייב דפושע הוא אבל אם לא היה יכול לעמוד פס' רב
אלפס שהוא פטור אפי' אם היה לו פנאי להזהיר לשני שלא יבשל
בו לפי שהיה טרוד ולא נזכר שזהירו וא"א זל כתב שהוא חייב
אם היה לו פנאי ולא הזהירו ואם היה יכול לעמוד או שהיה לו פנאי
להזהיר לשני ונתקל בו שהוא חייב לדעת א"א זל כתב רב אלפס
שגוף הראשון חשוב באדם המזיק חייב בין שהזיק בו השני כגופו
בין הזיקו בו כליו שנשברו וממונו חשיב כמו בור אפי' אם הפקידו
ואינו חייב אלא אם כן הזיק בו השני כגופו ואם נשתברו בו כליו
פטור וכן כתב הרמבם וא"א זל כתב שגופו של ראשון יש לו דין
בור וחייב אם הזיק השני כגופו ופטור אם נשתברו בו כליו אבל
ממונו אפילו דין בור אין בו דהוה ליה כמפקיד נזקי' אחר נפילת
אונס ופטור מכל מה שהזיק בו השני היו ג' ונתקל השלישי ונפל
בשני והזיק בו הוא או כליו גוף השני חשוב כמו בור וחיי' אם הזיק
בו השלישי כגופו ופטור אם נשתברו בו כליו וכמונו אפילו דין
בור אין לו ופטור בין אם הזיק בו השלישי כממונו בין אם נשתברו
בו כליו ואם מחמת הראשון נפל הוא חייב על נזקי' כולם ומשכח'
ליה כגון שהיה נוטל לרחוב הדרך או באלכסון נתקלו בו כולם
ונפלו הוא חייב בנזקי' כולם ולדבריו אם לא היה נוטל לרחוב ח
הדרך ולא באלכסון לא היה חייב בנזקי' כולם ולדעת רב אלפס
אפילו הכי חייב וכן כתב הרמבם תיג

אין אדם רשאי להוציא וכלו לזה שלא בשעת הוצאת זבלים
כדי להניחם שם אלא כיד' בשויעיאם יולכים משם אבל
בשע' הוצאת זבלים יש לו רשות להוצי' הוכל והגלל לזה ולצוברן
כל ליום כדי שיהא נישוף כרגלי אדם וכרגלי בהמה ואסור לאחר
לזכות בו רש' בו משום גזל אם יזכה בו אחר ומי' אם הזיק חייב ל
לשלם ולאחר שהזיק כל הקודם בהם זכה בד' א' בזבל וגלל שאין
בו כל כך הזיק לרבים אבל תבן וקש שהם מוזיקין יותר לפי שהם
ארוכין ומחליקין בהם אדם ובהם אין לורש' להוציאם ואם הוציאם
זוכה בו אחר הרי הן שלו בין בעיקר התבן והקש בין במה שהשביחו
והוא שזכה בהן מעצמו אבל אם בא לשאול אם יש לו רשות לזכר'
בהן אין כורין לו כן כגופו אבל בשבחן מירין לו ואם התרו בבעלי
ולא סלקו אז מפקירין אותו לכל וכל זה לא איירי אלא בשזכ' בהם
אחר לאחר שהשביחן אבל אם זכה בהן קודם שהשביחן מבעי' ולא
אפשיט' וכתב הרמבם שאין מוציאין אותו מידו וא"א זל כת' דמוציאי'
אותן מידו אע"פ שהן כהפקר אם הזיק בהם אדם ובהמה חיי' לשלם

שור או חבור ומת או חזק ואם אין בו יאינו חייב על חביתה אפי'
שנפל בו השור מעומד בענין שיש בו גובהי טפחים אם נצרף
גובה רגלי השור עם עומק חבור אבל הליכה כת' בזה שחייב ואם
הואש זל כתב בספר הראשונה אבל אם חזק בבור פחו בו חייב
היה עמוק טפחים וטפח מים חשוב בעומקו וחייב על המיתה
אבל אם היה עמוק ח' וטפחים מהם מים או עמוק ז' וטפחים ג'ים
מבעיא לן אי חשוב בעומקו ולא אפשר ואין מחייבין חפר אחד
ח' ובא חבירו וחפר בו עוד טפח שניהם חייבים בנזקין כל חר לפי
שחפר וכן אם חפר י' ובא אחר והשלימו ל' ובא אחר והשלימו ל'
שלישתן חייבים בין לביתה בין לנזקין אבל אם אחד חפר ט' ובא
אחר והשלימו לי' בין שחפר בה טפח או שנתן אבני על שפתו עוד
שחור להיות עמוקו אחרון חי' ב' לברו אפילו בנזקין ואם סתם
אחר כך הטפח או הכיר האבנים שהוסיף מבעיא אם כבר נסתלק
בעשה ראשון ונפטר או לא ולא אפשר לן ושניהם פטורי מספ'
ולדברי האומר דמהניא תפישה לספיקא דדינ' באיזה מהם שתפש
לא כפקינן מיניה חפר אחד בור ובא חבירו והרהיבו קאמר עלת
בנמרא הרי לשני ל' שנה קבא אי בהבל מית הרי מיעט הבלה
ופטור ואי כחכמה מית הרי קירב היוק וחייב ולא דך לשנא קאמ'
אי מהאי גיסא שהרהיבו נפל הרי קירב היוק וחי' ב' ואי מאידך גיסא
נפל הי' מיעט הגלה ופטור וכתב א"א זל דקד' כלישנא בתרא
והרובב כתב אי בהמת הבלה מת האחרון פטור ואם בהמת חכמה
מת האחרון חייב שהרי קירב היוק וכן אם נפל מאותו צד
שהרהיבו חייב ואם מצד שחפר הראשון נפל הראשון חי' ותימ'
הוא האך פוסק כתרי לישני דודאי פליגי אהדדי דלשנא קמ' אי'
חילוק באיזה מקום נפל ולשנא בתרא אין חילוק בין אם מת ב'
בהבטה או בהבלה כסחו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת
פטור כסחו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואם נזק לעמוד ב'
בפני גמלי ונפל לתוכו גמל ומת חייב אפי' לא שבחו גמלי ואפי'
דפקח הוא וביום רביון שראהו מכוסה עיבור עליו ואם לא נפל בו
גמל אלא גמלים עברו עליו וקלקלו הביסוי ואח' כך נפל בו שור
ומת אס גמלים בערן שם אפילו לפרקס ח' יב אבל אם אין גמלים
בערן שם כלל פטור כיסהו ביסוי שאינו יכול לעמוד בפני גמלי'
ויכול לעמוד בפני שוורים בענין ש' יעברו עליו גמלים יפלו
בידו ונפלו טפחיו ולא עברו עליו אלא התליע ונפל בו שור פטור
אע' פ' שפסע לענין גמלים כיון דלענין שור לא פסע שאם יעבור
עליו לא יפיל ואם יעברו עליו גמלים ופלוהו וישאר פתוח פטור
על שור פקח שיפול בו אח' כך הילכך פטור אבל אם כסחו בענין
שבשיעבור גמל עליו לא יפול ביד אלא יתקלקל בענין שיפול ב'
בשיעבור עליו שור אחר כך ושבו גמלים והתליע נחוכו ונפל
בו שור חייב דאמרי' מיגו שפסע לענין שור זה עיצמו שנפל שראוי
ליגול בו אחרי שיעברו עליו הגמלים יק' לקלחו פסע נמי לגבי'
דנא שנפל בו אחר שהתליע בתוכו בור של ב' שותפין שיעבר
עליו הראשון ולא כסחו השני ולא כיסהו שניהן חייבין ואם מסר
הראשון לשני הביסוי שיכסנו השני חייב והראשון פטור וכן הדור'
מבור של רבי ובא חבירו ואוב' לו תן לי ואני ארלה אין השני מ'
בתחייב עוד שיכסור לו הראשון הביסוי לשון הרובב עבר
עליו הראשון ולא כסחו השני ולא כסחו הראשון חייב עוד שיכסור'
דריו לשני ולא נהירא אלא שניהם חייבין עוד שיכסור דליו לשני
כסחו הראשון ובא השני וכצאו בגולה ולא כיסהו השני חייב ועד
בתי יפטר הראשון כדי שידע שהוא בגולה וישכור פועל' וכרות
אדים ויכסנו וכל תקלה שיאר' בו כתיך זה חזק השני לברו חייב

ופי' הראבד אם יש בכדי שידע שיעור שרגיל לחזור לדלו מכחו
חייב אע' פ' שלא ידע ופי' רשי שאין נותנין שיעור זה אלא לראשון
אבל שני שיעבר עליו ומצאו בגולה היה לו להושיב שם שוב' מיד
וכיון שלא עשה כן חשוב פושע ור' פי' דהה' נמי לשני נותנין לו
שיעור לשכור פועלים ולכרות ארזים אלא שאין צריך הדעת
ולזה הסכים א"א זל כת' הליכה מדקאמ' ולכרות ארזים שמעינ' שאם
אינו מוצא לקנות ארזים אלא ביוקר שצריך להבתיך לו עד שימצ'
לקנו בש' ויום מדלא קאמר וקנה ארזים ותו שמעינן מדלא קאמ'
לדידיה למיקץ ארזים אלא לשכור פועלים דהה' נמי לכל הניזקין
אם הוא דבר שאין דרכו בעצמו לסלקו אין מחייבים אותו לסלקו
עד שישיביר פועלים דהמ' דא' יס' כגון בור שביסוה כראוי והתליע
אבל בור שהניחו בגולה פושע הוא ולא לתר חייב בנזקין המכסח
בור בכיסוייו של חבירו ובא בעל הביסוי ולקחו בעל הבור חייב ו'
ואן בעל הביסוי צדי להודיעו שנטלו המוסר כורו לשום לשמוד
השומר חייב בנזקין מסרו לחשו הבעלים חייבים אע' שחו' ממס'
בענין חזוב בור ברה' פליגי רב ושמואל רב סבר היוכו משו' הכלה
ולא משו' חכמה אבל בור ברשותן חייב גם משום חכמה ושמואל
סבר בין ברשותו בין ברה' חייב בין משום חכמה בין משום חכמה
ונפק מינה שאם עשה תל' ברה' ועלה עליה שור ונפל לארץ וחזק
ומת או שנפל השור לבור מאחוריו שלא על פניו בענין שלא נ'
בכנ' בו הכל לרב פטור ולשמו' חי' ורב אל' פס' כרב ותימבס' כשמו
ולזה הסכי' א"א זל לפי' עשה תל' ברה' גבוהי' תולה עליו שור ונפל
לארץ וחזק או מת חייב ואם אינו גבוהי' חייב על הנזקין ואינו
חייב על המיתה היה הבור מלא ספוגין של צמר חייב עליו משום
הכלה אע' שאין כאן חכמה חז' שיהיה עומקו יתר על רחבו אבל
אם רחבו בעומקו אין לו הכל ופטור כתי' ונפל שמה שור או חמור
ותנן אחד השור ואחד כל בהמה שרץ לחייב על גפולתו בכור'
בשור אבל על אדם וכלים פטור דדרשינן שור ולא אדם חמור
ולא כלים אפילו שנפל בו השור עם כלים ומת השור ונשתכרו
הכלים חייב על השור ופטור על הכלים ולא נהפעט אדם אלא
ממיתה אבל אם חזק בו אדם חייב אבל על הכלים פטור בין אם
נשתכרו לגמרי בין אם חזקו ואפילו על מיתה בהמה אינו חי' אלא
א"כ שהיא פקחית ונפלה בו בלילה או א"כ דהא חרשית טוטה או ס'
סומא ונפלה בו אפילו כיום אבל פקחית שנפלה כיום פטור
וכתב הר"ב אבל אדם פקח שנפל אפילו כיום חזק חייב שאין
דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים ולא אכעז ליה לעיניו גבור
שנפל לבור לש' תם ולש' בעל מוס' פטור כור שכרי ועומד ונכנ'
בו אדם להרחיבו אי' להעמיקו ועומ' שור על שפתו ונבעת בקול
דבורה ונפל לתוכו בין לפניו בין לאחוריו חייב בעל הבור אפילו
היא פקחית וביום שהבורה פטור שאינו אלא גרמא וכיון שאי א'
איפשר להשתלם ממנו משתלם מעל הבור אבל אם נבע' השור
בקול דבורה ונפל לאחוריו הבור פטור והיתה אכן סגנחת על פי ה'
הבור ונתקל בו השור ונפל בבור וכת' משל בעל האבן החצי בעל
הבור החצי ושור שדחף בהמה לבור אפילו היא פקחית וביתס' אם
חוא מועד משלם בעל השור החצי ובעל הבור החצי ואם הוא תם
משלם בעל השור רביע ובעל הבור ג' חלקי' ואם אדם ושור דחפו
איתה לבור והיה אדם שלא כבונו' שאם היה אדם כבונו' היה בעל
הבור פטור שלשתן חייב' אם השור מועד בשלשי' ביניהם ואם הוא
תם בשלם השתות והכותר ישלכו ביניהם האדם ובעל הבור
ואם דחפו ברבה וצאו ילדיה האדם לברו חייב הכל ושור ובור
פטורים ואם דחפו בו אדם וחזק שלשתן חייבין כנוק וכשאר ד'
דברים חייב האדם לברו ואם

למקום שהזיק בשעת שהדליק אבל אם לא היה ראוי להגיע שם
בגון שהיה גדר כיניחם ונפל שלא מחמת האש אפי' אם היה איפ'ש'
לו לגודרה כבר כלו חציו ויש בו דין ממנו שהזיק הניח לחבירו
גחלת על לבו ונשרף פטור אפי' התרו בו שלא היה סכור שלא
יסלקנה שאין דרך שיניח אדם עצמו לשרוף כדי שיהרג חבירו
הניח על בגדו ונשרף חייב שאינו חושש לסלקה כיון שזה חייב ל'
לשלם לו ועבדו כגופו שאם הניח לו גחלת על לבו פטור ושורו כ'
כממונו ופי' דשי דאפי' בשור שאינו כפות חייב המניח לפי שאין בו
דעת להסיר אבל ו'שכס פי' דאם אינו כפות המניח פטור לפי שיש
בו דעת לברוח מן האש ואינו חייב אלא בשור כפות וחייב אפילו
הבעלים עומדי' אצלו שאינו חושש להסיר כיון שהמניח חייב לשל'
לו שורו וכה'ג בעבד פטור לפי שהמניח חושש שיסדרנה אדונו כ'
כיון שהעבד חייב במצות ולא יסמוך על תשלומין של זה וכן כתב
א"א זל' תולדות האש אבנו וסכינו ומשאו שהני ברשא גנו ונפל
ברוח מצוי והזיקו חייב אבל נפלו ברוח שאינ מצוי פטור תיט
בשבאין להגבות לניזק נזקו רואין אם יש למוזיק מטלטלין
אין יורדין לנכסיו לכבוד קרקעותיו אלא יתן לו
מטלטלי' ואפי' שיש לו כס' יכו לשלמו בסובין דכל מילי דמטלטלי'
מיטב הוא ושמין אותו כפי מה שיכול למוכרן מיד ובמקומו ואם
אין לו מטלטלין יורדין לקרקע עיריית שבנכסיו ואפי' אם זיבורית
של מעק טובה בעיריית של ניזק אינו מקבלה ממנו אלא צרי' ליתן
לו מעדיית שבקרקעותיו ואם יש לו שני עיריית אין הניזק יכו לומר'
לו תן לי מעדיית פלו אלא תלוי ברצון המזיק ליתן לו מה שירצה
אבל כשהמזיק חפץ ג' ליתן לו העיריית שבקש אלא שהיא עתה
בזול ומכתיף עד שתתיקר ואומ' אם תרצה אותה קחנה כפי מה ש'
שעתידה להתייקר אין שומעין לו וצריך ליתנם לו כפי מה שהיא
שוה עתה כת המזיק קודם שישלם אין ב' יורדין למטלטלין
דיתמי אלא אם הניח קרקעות בגבין לניזק מהם ומן הזיבורי' מש'
שהנזק נעש' עליהן כחוב ומטלטלין דיתמי לא משעבדי לכ"ח ואם
קדם הניזק ותפש במטלטלי' נחיי אביהן גובין לו כהן והאידנא ש'
שתקנו הגאונים דמטלטלי' דיתמי נשתעבדו לכ"ח מגבין לניזק
ממטלטלי' דיתמי כך כתב רב אלפס והו' אפרים כת' דלא תקנו זה
אלא לכ"ח משום נעילת דלת אבל לנזקין דלא שכיחי' לא תקנו ו'
ולא' א' זל' נראה דבורות הללו מטלטלי' במקרקעי' לכל מיני ש'
שיעבוד מדיב' דנכרא אף בלא תקנה מידי דהוה אגבלא דערביא
שהאשה גובה כתובתה מהם תב
אסור לאדם שיכה לחבירו ואם הכהו עובר בלאו שב' פן יוסיף
ואם הקפידה בהכאת רשע קו' בהכאת צדיק והמרים ידו
על חבירו להכותו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע וכ"ש שאסור לחבו'
בחבירו והחובל בו חייב בה' דברי' שהם נזק צער רפוי שבת בושת
אם החבלה בענין שיש בה כל החמש ואם אין בה אלא ד' משלם ד'
ואם ג' ואם ב' ואם א' ואם הכהו מכה שאין בה שוה פרוטה ל'
לוקה כיון שאין בו חיוב ממון ואפי' הכה עבד בעניני של חבירו ל'
לוקה שהרי הוא חייב במצות כיצ' קטע ירו או רגלו או אצבע אחר
או שחסרו אחד סבל איבריו נותן לו נזק וצער רפוי שבת ובושת
הכהו על ידו וצבתה וסופה לחזור או דבהו על עינו וכרדה וסופה
לחיות אין כאן נזק ונותן לו צער רפוי שבת ובושת הבהו על ר'
ראשו וצבתה אין כאן נזק ושבת ונותן לו רפוי צער ובושת
הכהו במקום שאין נראה כגון על ברכיו ולא ראהו שום אדם נותן
לו צער ורפוי הבהו במטפחת שבידו וכיוצא בו אין כאן אלא

בושת כואו בשפוד על צפורנו כבקום שאינו עושה חכורה ואינו
מעכבו ממלאכה אינו נותן לו אלא צער השקחו סם או טככו סם
ושינהו כמראה עורו כשלם לו רפוי בלבד שירפאהו שיחזור לו
כמראהו אכרו בחדר וכטלו ממלאכתו נותן לו שבת בלבד ונת' א"א
הראש זל' דוקא ש' זכניסו בחדר וכגור החדר עליו אבל אם היה כבר
בחדר וכגר עליו ומנעו מלצאת הוי גרמי' בנזקין ופטור מדיני אדם
גילח שער ראשו אינו נותן לו אלא בושת דסופו לחזור סבו בסם
שאין סופו לחזור נותן לו כל ה' דברים שהוא מצטער כן הסם ו'
ושבת כגון אם הוא יודע לרקד בראשו ולנדנ' שער ראשו כריקודו
ונמצא שבטלו ממלאכתו ובושת אין לך בושת גדול מזה אבל בכל
אבר שחסרו נותן לו כל ה' דברים ואפי' הפיל את שינו שאי אפטר
שלא יחלה פיו שעה אחת אע"פ שהשן אין לו רפואה בשר השינים
צריך רפואה ואפי' חסרו כשעורה בעור בשרו חייב לו ה' דברים ש'
שאין העור חוזר כמו שהיה לפ' כ' החובל בחבירו וקרע העור חייב
בכל ה' דברים וכיצד משערין החמשה דברים נזק אם חסרו אבר
או חבל בו חכורה שאין כופה לחזור שכיין אותו כאילו היה עבד כ'
נמכר בשוק כמה היה שוה קודם שחבל בו וכמה נפחתו דכיו אח'
החבל וכך יתן לו וכת' א"א זל' ששכיין הנז' לכל אדם נפי' מלאכתו
כגון אם היה עבד נוקב מרגליות ושבר רגלו שכיין עבד נוקב מ'
מרגליות כמה נפחתו דכיו בשביל חסרון רגלו והוא דבר בוע' ואם
קטע ידו הוא דבר ברובה וכי יראה דשיכא זו ששכיין לאדם כפי
מלאכתו היינו דוקא להוסיף כשומא כגון אם קטע ידו של עבד כ'
נוקב מרגליו אבל אם קטע רגלו והיה טובתו פחות משותת עבד
העובד לשיכוש ולעשות כה שיצוה רבו לפי שהעב' נוקב מרגליו'
אין רבו מקפלי' כל כך על חסרו רגלו שראוי הוא לבלאכתו ראשון'
יותר יהיה קבוע במלאכתו ישומו כאילו לא היה נוקב מרגליות ד'
דמסתבר שלא יפסיד באומנותו שאם ירצ' לא יעשה דבר זה והי'
כשאר כל אדם הנמכר לכל מיני תשמיש ע"כ צער אם קטע
ידו אובדין מי שנכתבה ידו למלכות לחותכה בסוף כבה רוצה ל'
ליתן שיחתכנה בסם בענין שלא יהיה מצטער דמים כאילו יתן
לו על שצערו אבל אין לשום גמי שנכתבה ידו למלכות לחותכה
בסם כמה ירצה ליקח שיהתכנה בסוף שהוכרא זו למוזיק שאין א'
אדם לוקח ממון כדי לקבל צער אבל זה כבר נצטער הויכ' שכואו
בשפוד על צפורנו שאין שם אלא צער בלב' יראה מדברי' הרמב"ם
זל' שאומדין כמה אדם כיוצא בזה לוקח להצטער בכך וא"א זל' כת'
שאין שכיין כך דאין שום אדם רוצה ליקח שום ממון כדי לקב' צע'
אלא שכיין מי שחיבבוהו בלבו ליכנות בשפוד על צפורנו כמה היה
נותן שלא ימותו ושומא זו קלה להוצי' ממון להנצל מצער מלקוח
ממון לקבל צער פרי' כששכיין הצער אין שכיין אלא צער של שעת
המכ' אבל צער הנמשך אח"כ אינו משלם ורבי' כשולם כת' שבשלם
הכל וכן הי' בסקב' א"א זל' כיצ' משערין השבת אם לא חסרו אבר
אבל חלה ונפל למשכב או שצבתה ידו וסופו לחזור נותן לו דמי
שבתו של כל יום ויום כפועל בטל של אותה בלאב' דבטל הימינה
ודואין כמה היה רוצה ליקח ויהיה בטל זה תלוי כפי שהו' מלאכתו
שיש מל' כמה כבדה ושכרה מועט שהיה לוקח בעט' שישב בטל
ויש מלאכה קלה ושכרה הרבה וצריכין לתת לו הרבה שישב בטל
ואם חסרו אבר כבר נתן לו נזק שהו' דמי האבר כגון אם קטע ידו
כבר נתן לו מה ששוה פחו' לפי שאינו יכול לעשות כ' לאכה בידו
אבל ראוי הו' עדיין לשמור קישואין לבשיתרפא לפיכך נותן לו כל
ימי משך חוליו בכל יום ויום כמו י' ד' ז'

הגודר גודרו בקוצים סמוך לזה אם הוציאן לזה אפי' מעט

חייב בכזקן ואם לא הוציאן כלום פטור אע"פ שהן סמוכין לזה לפי שאין דרך בני אדם להתחבר בכוננים המצניע קוצותיו וחכיותיו בתו כותלו של חברו ובא בעל הכותל וסתר אה כותלו אם הזיקו בשעת נפילה חייב בעל הכותל בכל ענין ואם אחר שנחו הזיקו אם הכותל רעוע חייב בעל הקוץ ואין בעל הכותל צריך להודיעו ואם הכותל בריא חייב בעל הכותל בכל ענין ומדת חסידו הוא שיצניע אדם קוצותיו ושאר כל דבר המזיק נמקו שלא יבא מהם תקלה כגון שישליכם לגדר או ישרפם תוך הכותל והאילן שהם רעועין והתרו בבעלים שיוציאן ונפלו לאחד הזמן שנתנו להם והזיקו בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה יש להם דין בור בין שהפקירן הנעלים בין שלא הפקירן ואם לא התרו בו או שהתרו בו ונפלו בתו הזמן והזיקו ל"ש לאחר נפילה ל"ש בשעת נפילה כל זמן שלא נודע לבעלי שנפלו פטורי וכן אפי' אם נודע להם שנפלו אם לא היה לה פנאי לסלקם או שהפקירום פטורים אבל אם יש להם פנאי לסלקם ולא הפקירו חייבים דהוה ליה ממונו שהזיק שאפילו אם אחר מניח את כליו בזה במקום שיכולים להזיק חייב בעל הכלי לסלקו תוך

לא יורוק אדם אבני או דבר אחר לזה שלא יכשלו בהם רבים אין עוטיק חלל תחת זה ולא בורות שיחין ומערות אפי' על כיפת אבנים חזקה מאד שמא תפחת ואין מוציאין זיזין בזה אלא אם כן הוא למעלה מגמל ורוכבו והזמכם זל כתב והוא שלא יאפיל דרך הרבי אבל כסכו יכול להוציא מדע בני המבוי מה שאין כן בזה שאין לו בעלים ואם רצה כונס בתוך שלו ומוצי' כנס ולא הוציא יוציא כל זמן שירצה אבל אינו רשאי להחזיר ה הכותל למקומו שדרך שהחזיקו בו רבים אסו לקלקלו לקח חצר ובה זיזין וזוחטראות כולשין לזה תרי זון בחזקתו ואפילו אם נפלו חוזר וכוונה אילן הנוטה לזה קוצצו כדי שיהא גמל ורוכבו עובר בניחוי בשפתי הנהרות פנוי כרוחב כתפי המלחין שיורדין שם ו מושכין הספינות וכל אילן הנמצא ברוחב זה קוצצין אותו ואין צריך להתרות בבעליו מפני שמעכב על מושכי הספינות אין שורין שיט בזה להשהותו זמן רב ואין לוכני בו לבנים אבל גובלי שם שיט לצורך בנין אבל לא לעשות לבנים חבונה בזה כשמבי' האבנים צריך שלא ישחם שם אלא מביא ובונה מיד ואפילו הבי

אש הוא אב דכתיב כי תצא אש ומצאה קוצים והוא כמונו שהולך למרחוק ומזיק ע"ה הרוח שבולכו לפיכך כל

הדומה לו שהוא כמונו והולך ומזיק הוא תולדתו ויש לו דין לפטו בו טמון כתיב כי תצא אש אפי' מעצמה שמדליק בתו שלו והולך ודולק בשל חברו אפילו לא שרפה אלא עציז ואבניו או שלחכה נידו שהוא דבר שאינו ראוי לו חייב לשלם הכל אלא אם הרחיק כשיעור אבל אם הרחיק כשיעור ויצא והזיק פטור וכמה שיעור הרחקה הכל לפי הדליקה שאם הרחיק מגבול חברו עד כדי שאי ראוי דליקה כזו שתתפשט עד גבול חברו וכן אם יש ביניהם גדר ומשערין שדליקה זו אינה ראויה לעבור גדר שביניהם ונטה הזו' פטור לא הרחיק כל כך חייב ואם יש ביניהם רחב ח אמות אפילו אם אין בו מים או יאור קטן ויש בו מים פטור ואין צריך לשער הכל זה לא איירי אלא כשמותרת ועולה למעל למעלה אבל אם נסרב לצדיה ועצים מצויין לה אין לה שיעור בין לענין גובה בין לענין רוחב אלא בכל מקו שתעבור חייב לשלם בד"א שיש שיעור לפטור

במדליק בחוץ שלו אבל המדליק בשל חברו אין לו שיעור לפטור

אלא אפילו עברה כמה טילין חייב נפלה דליקה בחצירו והיה גדר בינו לבין חברו ונפל הגדר שלו מחמת הדליקה אם היה יכול ל לחזור ולגודר שלא תעבור חייב ואם אי אפשר לו לגודר פטור השולח הדליקה ביד חשו פטור מדיני אדם וחי כבידני שמים בד"א כמוסר לו גחלת שדרכה לכבות אבל מסר לו שלהבת חייב שלח ביד פקח הפקח חייב והמשלח פטור וכן אם מסר הבעירה ביד שומר לשמו ויצאה והזיקה השומר חייב הביא האחד עצי וכא חברו והביא האש והדליקו בעצים או שהאחד מביא האש והשני עצי והדליק בהם האש לעולם האחרון חייב כא אחד ולינה המלב' חייב לבתו רוח שאינ מצויה כולן פטורין ואם נתלבה ברוח מצוי' האחרון חייב ואם אחר שהוא שם האש והעצים בא אחר ולבה עם רוח שסיעתו אם יש ברוח לבדו כדי ללבות פטור המלכה אפי' אם יש בליבו כדי ללבו וכן אם אין ברוח כדי ללבו ולא בליבו כדי ללבות ונצטרפו יחד ולבו פטור אבל אם אין ברוח כדי ללבות ויש בליבו כדי ללבות חייב עשה אחד האש ובא אחד והוסי' אם יש כמה שעשה הראשון כדי שתגיע למקום שהלכה הראשון חייב ואם לאו הראשון פטור והאחרון חייב הכופף קמתו של חברו לפני הדליקה כדי שתגיע בה הדליקה אם כפפה במקום שתוכל הדליקה ברוח מצויה להגיע חייב לשלם ואם אינ יכולה להגיע ברוח מצויה פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים גמל שהיה טעון פשתן ועבר בזה וכנכ' פשתנו לתוך חנות של חנווני דלקה בנרו של חנווני ודלקה כל הבירה בעל הגמל חייב שפשע כמה שהרב במשאוי עד שנכנס בתוך החנות זו ס הגמל הולך ומסכסך האש בכל הבירה חייב בכלה נש' ואם לא סכסך בכל הבירה אל הדלי' במקום אחר ומשם נתפשט בכלה חייב על מקום שהדליק נזק שלם ועל השאר חצי נזק ואם הניח החנוני נרו לחץ הוא חייב לשלם אף דמי הפשתן לבעל הגמל ואפילו הוא צר חנוכה שהיה לו לשבור שלא יזיק הלכתא טמון באש פטור שאם הדליק גו יש חברו אפי' שהיו טמוני בו כמוריגי וכלי בקר שדרך להטמין בגדיש פטור ורואים מקום שהכלים טמונים באילו היה שם שעורים א או חטין כפי כה שהוא הגדיש וכך ישלם לו בד"א במדליק בתוך שלו והלכ' ודלק בשל חברו וכלו חצי כגון שנפל הגדר שביניה' שלא מחמת הדליק והיה איפשר לו לגודר ולא גדר אבל אם הדליק בשל חברו או אפילו בתוך שלו ולא כלו חצי כגון שנפל הגדר מחמת הדליקה חייב בדבר שדרכו להטמין בגדיש כגון מוריגים וכלי בקר ובכית כל דבר שכל דבר רגיל להיות בביתם ולא עוד אלא אפילו בכל מה שישבע ב"ה שהיה בביתו נאמן ונוטלן והוא שיטעון בדבר שהוא אמוד בו שיהיה לו או שיהיה רגיל ל להפקירו בידו המטאיל מקום לחברו להגדיש והגדיש והטמין בו כלים ועשה המטאיל אש ויצאה והדליקה הגדיש אינו משלם א אלא דמי הגדיש בלבד המטאיל לו מקום להגדיש חטין והגדיש ש שעורין או להגדיש שעורין והגדיש חטין או שהגדיש חטין וחופן בשעורין או שעורין וחופן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורים דאח אחר הדליקה שמתקרבת לקמת חברו והלך וכסה אותו אף על פי שגרם לו החפסד שהרי עשאה טמון וגרם לו שנפטה המבעי' פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים הלכתא אשו משו' חצי שאפי' הדליק בתוך שלו והלכה חזיקה ברוח מצויה חשוב כאלו ירה חץ בידים ואם שרף אדם נודרג על ידו ואם הזיקו חייב בד' דברים בד"א כשהאש ראוי להגיע שם

אש הוא אב דכתיב כי תצא אש ומצאה קוצים והוא כמונו שהולך למרחוק ומזיק ע"ה הרוח שבולכו לפיכך כל

הדומה לו שהוא כמונו והולך ומזיק הוא תולדתו ויש לו דין לפטו בו טמון כתיב כי תצא אש אפי' מעצמה שמדליק בתו שלו והולך ודולק בשל חברו אפילו לא שרפה אלא עציז ואבניו או שלחכה נידו שהוא דבר שאינו ראוי לו חייב לשלם הכל אלא אם הרחיק כשיעור אבל אם הרחיק כשיעור ויצא והזיק פטור וכמה שיעור הרחקה הכל לפי הדליקה שאם הרחיק מגבול חברו עד כדי שאי ראוי דליקה כזו שתתפשט עד גבול חברו וכן אם יש ביניהם גדר ומשערין שדליקה זו אינה ראויה לעבור גדר שביניהם ונטה הזו' פטור לא הרחיק כל כך חייב ואם יש ביניהם רחב ח אמות אפילו אם אין בו מים או יאור קטן ויש בו מים פטור ואין צריך לשער הכל זה לא איירי אלא כשמותרת ועולה למעל למעלה אבל אם נסרב לצדיה ועצים מצויין לה אין לה שיעור בין לענין גובה בין לענין רוחב אלא בכל מקו שתעבור חייב לשלם בד"א שיש שיעור לפטור

ללמוד והלכך כל אדם שעושה תורתו קבוע ומלאכתו עראי כגון
שיש לו עתים קבועים ללמוד ואינו מבטל כלל ושאר חיום כשהוא
פנוי ואינו חוזר על כוונתיו חוזר ולומר ואינו מסתיר כשהוא
מבטל את אלו כדל להשתכר פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו ולא ל
לדברנות הון לזה אבי קורא ת"ח והמביישו חייב קנס ליטרא זהב
ובלכר דלא סני שומעניה דאי אין מעשיו מתוקנין יותר גרוע הוא
מעם הארץ כתכרב שרירא גאון המבייש את חבירו ברבים
מנדין אותו עד שפיים המבייש וכן כת' א"א זל כת' הלמבס יש
הבאות רבות שיש בהן צער וכוזי מעט ואין להן נזק וכבר פסקו ל
להם חכמים רמים קצובים שיתן אותו דבר הקצוב וככללן הוא ר
דמי הצער והרפוי והשבת והבושת כן אם צריך לרפואה כן אין
צריך כזה הוא משלם וכמה הוא משלם הבעט בחבירו משלם ה'
סלעים היבשו על ארכובותיו משלם ג סלעים קכף אצבעותיו כ
כמו אגוד אגודה והבהו בידו כשהיא אגודה אגודה משלם שלשה
עשרה סלעים תקע חבירו ככפו משלם סלע סטרו על
פניו משלם נ' סלעים סטרו כלאחר יד משלם ק' סלעים צרם אוזנו
או תלש שער רקק והגיע הרוק בבשרו או שהעביר טלית ממנו
או שפרע ראש האשה משלם ק' סלעים וכזה משלם על כל מעש'
שעושה ואצ' עשאו כמה פעמים זה אחר זה והסלע יש בו חצי ד'
דינר כסף ו' דינרים ומחצה נחושת לפיכך מי שנחתיכ בדבאתו
ק' סלעים משלם יב סלעים ומחצה כסף גקי בד' א' גמבוגר אבל
מי שהוא מכוזה ואינו מקפיד ככל אילו הרבירי אינו נוטל אלא כפי
מה שיראו הדייני שראוי להשתלם ע"כ ורב אלפס כת' שאילו דמי'
הקצובים אינן אלא בשביל הבושת והצער ששני דברים אלו
ישנם ברוב הדין שאדם עושה לחבירו ואם יש דינר ושבת הכל
לפי הענין וכזה לא יכלו חכמים ליתן קצבה וכן כתב א"א זל
שאלה לרבי האי אמרו רבנן שאין דנין דיני קנסות בבבל החובל
בחבירו בזמן הזה כגון שצרם אוזנו או קטע רוב חוטמו או אחר
מ' אצ' איבריו מה יעשו כמותו החובל תשובה קנסו וחבלות לא
בגניבן ככלל ואם דבר שיש בו רפואה ושבת מגביבן כגון הזה
אבל דבר אחר א' מ' בין אלא מנדין אותו ונגילת כגביבן שפר
אפי' שיה פרטה וכן כת' רב צמח ג' און אצ' פ' שאין דנין דיני קנסות
נהנו חכמים לנדותו עד שיפייסו בממון או ירבה עליו רעים ו
ומעשה כאח' שהפיל שינו של חבירו ונדהו כד רב צמח ג' און ואל'
דבר קצוב אינו חותך עליו לך ופייסו נדמים או בדברים ואני ב'
בתמי למעלה נתחילת הספר דעת א"א הראש זל בסימן א' תכ
אין חייבין על הבושת עד שיכין לכישי המבייש חבירו שלא
בכוונה פטור ופינך ישן שב יש פטור אם גיוון לכישי דקטן
וכישי בן חורן כותן לכן חודין דמי כושתו של עבד אבל צער
דיפווי ושבת חייב אפי' שלא בכונה וכלבד שלא יהא אנוס אלא ש
שווג קרוב למזיד אבל כנזק חייב אצ' א' ג' אדם מוער לעולם
בין עד בין ישן ב"א שישן חייב כשישנו שניהם כאחד ונתהפך
אחר על חבירו והזיקו או קרע בגדיו אבל אם היה אחר ישן וכא
חבירו ושכב בערו זה שבא באחרונה ביחייב אם הזיק לראשון ו
ואם הראשון הזיקו פטור וכן אם כניח בליו בצד הישן ונתהפך
עליהן ושברן פטור שזה שהניחן בצידו פושע הוא כמה שהניחן
בצידו שאלה לא א' הראש זל שנים שהתאבקו יחד והאחד ה'
הפיל חבירו לארץ ונפל ע' יוסימא עיניו של התחתון בה לתו
מה דינו תשובה ג' דפטור מה דברים אע"ג דק' אדם מוער ל

לעול היכ' דהוי אנוס פטור כדאית' בידושלמי והו' ישן וכא חבירו
ושכב אצלו הראשון פטור כנזק שני ותניא גבי שנים שרצו בזה
והזיקו זה בזה שלא בכונה פטורין וכנדרן זה שהתאבקו זה עם זה
מדעת שניהם והזיקו זה את זה שלא בכונה כי הדבר ידו כששני'
מתאבקין יחד עיק' כוונתם שיפיל אחד לחבירו ואי אפטר לאדם
לצמצם ולכוין שיפיליהו כנחת שלא יזק כי בכל כחם הם מ'
מתאבקים וכל אחד מהם ככוין להפיל חבירו ומחלו זה על זה
ואדעתא דהכי אבקו יחד בכל מקום שחובל לחבירו בכונה
חייב בה דברים אפי' ככנס חבירו לרשותו שלא ברשות וחבל בו
והוציאו חייב דנהי שיש לו רשות להוציאו אין לו רשות לחבל בו
אבל אם הוא מסרב בו ואינו רוצה לצאת יש לו רשות אפי' לחבל
בו ולהוציאו ומיהו אם לא ידע בו שנכנס הזק והזיקו שלא בכונה
פטור אף כנזק ואם זה שנכנס מאליו בה פטור ואם החק בה הזק בו
חיי' כיון שנכנס שלא ברשות ובת' הרמה דוקא כשלא ידע בו ולא
ראהו שנכנס אבל אם ראהו פטור דאיהו דאזיק אנפשיהו שניהם
ברשות או שלא ברשות והזיקו זה כזה פטורין והזיקו זה את זה
בכוונה חייב כדפרישי' לעיל כסימן שע"ח הגבס לחנותו של נגר
בין ברשות בין שלא ברשות ונתזה לו בקעת על פניו וחבל בו
פטור מהבושת כיון שלא כיון וחייב בד' דברים ופי' דשי' ודוקא כ'
בשריהו שנכנס ור' עזה לנכ' שאם לא ראה אותו פטור כמו נכנס
לחצר חבירו שלא ברשות והזיקו שפטור אם לא ראהו ודיבא פ'
שאפי' לא ראהו נכנס חייב אע"ג דנכנס לחצר חבירו לא ברשו'
והזיקו שפטור אם לא ראה אותו ודינו דוקא ככה שיצאו אומן אבל
אומן שדרך בני אדם ליכנס לביתו בשביל אבנותיו יש לו להודר
יותר המבקע ברשות היחיד והו' ק ב"ה בזה והזיק ברשות היחיד
או בזהו והזיק בר' היה אחר חייב בד' דברים ופנאי' מהבושת התח
אכן מונחת לו בהיקו בין לא הביר בה מעולם בין הביר בה ושכת'
דעמוד ר' פל' כוז' און חזיקה חייב כנזק ופטור מ' דברים נפל כן הגג
ברוח ביניה חייב בד' דברים דשווג קרוב למזיד הוא דלא היה לו
לעלות לגג צאיין לו מעקה ביון שיכול ליפול ברוח מצרה ופטור
מבושת כיון שלא ביון הבתהפך דרך נפילתו כדי שיפול על האד'
להנחתו כדי של' ג' וחבט יקרן חייב גם על הבוש ואם נפל ברוח
שאינה מצויה אינו חייב אלא כנזק המכוין לירוק כ' וזק ד' אוד'
וזק ח' חייב כנזק וצטור בד' דברים וזוזק אכן ולאחר שיצא מ'
פתחת ידו הוציא אחר ראשו וקבלה פטור בד' דברים וחייב כנזק
המויק אשתו בתשמיש הבטח חייב בד' דברים כת' הלמבס וזאומר
לחבירו קטע ידי או סבא את עיני ע"מ שתפטר אה' חייב שהדבר
ידוע שאין אדם רוצה בכך וא"א זל כת' אם הנחבל אמ' לו כפי' ע"מ
שתפטר ודאי פטור אלא כי רי' שיה' חבל אומ' קטע ידי או סבא עיני
סתם ושאל איתו החובל אתה אומ' לי ע"מ שאפטר והשי' לו הנחב'
הן אפי' שאינם הנחבל הן שנראה כמו שאינם כגידות דכספ' שנותן
לו רשות ע"מ שיפטר אפי' הכי חייב שיש לנו לפרש דבריו דבתמי'
אם הן כלום והאיך הייתי אומ' לך דבר זה ולכך חייב אבל אם אמ'
לו בפירוש ע"מ לפטור פטור שנים שחבלו זה בזה אם חבל
האח' בחבירו יותר כמה שחבל בו הוא משלם לו כמות נזק שלם
ובת' א"א זל ודוקא שהתח לו שניהם כאחד או לאחר שחבל זה
בחבירו חוזר גם הוא מיד וחבל בלאכל אם התח' האח' השני פטור
שיש לו רשות לשני לחבל בו כדי להציל את עצמו ומיהו צריך
אמידה אם היה יכול להציל עצמו כחכלה מרעטת וחבל בו זה בזה
חייב מידי דהג' אהיה יכול להציל עצמו כאחד מאיבריו והרגו וכן

שנותנין לטומר קישואין וכן אם שבר רגלו אחת עדין הוא ראוי לטומר קישואין שבר שני רגליו אינו ראוי לטומר קישואין אבל ראוי לישב במקום אחר לשבור הפתח כל ימי משך חוליו סיבא לו עינו אחת עדין הוא ראוי לכלאכה ראשונה סיבא עינו אינו ראוי אחר שיתרפא אלא לטחון בריחים וכן יתן לו כל משך חוליו וכת' א"א זל דזה כירי כסתם בני אדם שאינה בני אומנות אבל אם הוא בעל מלאכה שמין אותו לאותה מלאכה שיכו לעשו אחר שיתרפא כגון אם הוא מלמד תינוקות וקוטע את ידו ושכר את רגלו לאחר שירפ' הוא ראוי לכלאכתו וכן אם היה נוקב ברגליות ושבר את רגלו לכשיתרפ' הו' ראוי לכלאכתו ולכה ישומו לו כינוי חוליו כאיל הוא שומר קישואין כיצד משערין הריפוי אומדין בכמה ימים ראוי להתרפאות כחוליו זה ונותנין לו מיד וכן השבת אומדין אותו ונותנין לו מיד ארץ לו החולי יותר משאמרוהו אינו צריך לתת לו יותר וכן אם הבריא פחות ממה שאמרוהו אינו צרי לפחת לו כתב הרמבם שדבר זה הוא לתיקון המזיק שאין מחייבין אותו ליתן דבר יום ביימו כל ימי חוליו לפיכך אם אומר המזיק אין רצוני כתקנה זו אלא אתן לו דבר יום ביומו שומעין לו לא אמרוהו אלא נותן רפואתו של כל יום ויום ועלו בו צמחים כחמת הככה או נחתרה אחר שחיתה חייב לרפאוהו וליתן לו דמי שבת עלו בו צמחים שלא כחמת ככה אינו חייב לרפאותו ולא ליתן לו דמי שבתו והרמבם כת' חייב לרפאוהו ופטור ברמי שבתו ולא נהירא וכן השיג עליו הרמב"ם עבר על דברי הרופא והכביד את חוליו אינו חייב לרפאוהו וצריך לשכור לו רופא ואם יאמר החובל אני ארפאך או יש לי רופא שירפאך בחנם אין שומעין לו שיאמר החובל כשאין הרופא מצפה לקיבול שכר אינו מעיין כל כך בענין החולי ואם יאמר אני אביא רופא ומבקו רוחק שיק' עיב' מועט יכול החובל לומר לי הרופא שהוא במקומו הא מדקד' וית' שלא יפסיד הכהאחת ואם יאמר הנדב' תן לי שכר הרופא וארפא את עצמי יכול החובל לומר לו שביא לא ורפא עצמי יפה וקראו אותי בזק לעולם בושת הכל לפי המבייש והבתבייש שיותר הוא המכבייש בהמוזלזל כמי שמכבייש בן המכובד וגם המכבייש לפי מה שכבודו גדול בישתו כרוב הבה את חבריו באזנו וחרשו או אחזו ותקע לו באזנו נותן לו דמי כולו וכת' א"א זל ודוק בסתם בני אדם שאין להם אומנות אבל אם הוא בעל אומנות וראוי עדין לאותו אומנו אינו נותן לו דמי כולו אלא רואין כמה נפחתו דמיו קטע ידו ולא אמרוהו ושכר רגלו ולא אמרוהו ואח"כ חרשו נותן לו דמי כולו כפי מה שאומדין אותו בפעם אחת ואם אמרוהו בין כל מכה וכמה נותן לו כפי מה שאמרוהו על כל מכה וכמה וכתב א"א זל לענין נזק ושבת אין חילוק בין חד אומדנא ובין כל אבר ו אבר לבד ובבל שומא שכין כמה נהסרו דמיו בשביל אותו אבר עד שיצטרפו כל אבריו יחד וגם שבת שבין הבאה לרבאה פשיטא שנותן לו כפי עדין הוא ראוי למלאכה כשיתרפ' כל זמן שלא חרשו ואז חילוק אלא לענין צער וריפוי ובושת ודכ' פשוט שצרי' ליתן לו צער וריפוי ובוש' של כל מכה וכמה בפני עצמו אכליותר יעלו שיש בו כל כך וככ' בפני עצמו כמה שיעלו כשישומו כאילו עשאו כולו כאח' אין ביניה' אלא דבר מיעט אבל בנזק ושבת אפי' חיל' מועט כזה אין כיניהם כי שכין כל אבר ואבר בפני עצמה ע"כ והרמבם כה' אמרוהו לכל נזק ונזק ואח"כ אמרוהו לכולן אין גובין אלא דמי כולן בלבד ואם תפש' הניזק נזק של כל אבר ואכ' ורמי כולן אין מייציאין מידו ע"כ כשכ' ד' מגבין לחובל ד' דברים אין נותנין לחובל בהן שום זמן אבל אם לא עשה בו דב' אלא שניישו

נותנין לו זמן כיון שלא חסדו ממין ובאשר ירונו ב"ד על החובל צריכין לשער הדבר שהכה בו והניקום שהכהו עליו אם ראוי ל לעשות מכה זו בדבר שהכהו בו או במקום שהכהו שם פטור אבל ב מכה כזו בדבר שהכהו בו או במקום שהכהו שם פטור אבל ב כבושת אין צריך אומדן שהרי אפי' רקק בו לבד חייב בושת לפיכך צדיכין העדים לידע כמה הבהו וכביאין אותו לכ' ד ואומדין אותו כתב הרמבם אבד הדבר שהכהו בו ואומ' החובל לא היה בו כדי להזיק ישבע הנחבל וישול וברזל אין צריך אומדן דאפי' כחש קטן יש בו להכות ולהזיק החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי אחרים שחבלו בו חייבין כה' ה'מה שאינו הלכה אלא האדם רשאי לחבול בעצמו המכעית את חבריו אע"פ שחלה בן הפחד פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים והו' שלא נגע בו בגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה וכיוצא בו ואם צעק לו באזנו וחרשו פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים אחזו ותקע לו באזנו וחרשו או ש שנג' בו והדפו בשע' שהבעיתו או שאחזו בבגדיו חייב כתשלומין כתב הרמבם אם הנחבל אומ' נחרשתו או נסמית עיני ואיני רואה ואינו שומע אינו נאמן שאין אנו מכירין את הדבר ושמה יערים ואינו נוטל הנזק עד שיבדק זמן כרובה ויהיה מוחזק שאבד מאור עיניו או נחרשו ואח"כ ישלם זה המבייש את הערום או כי ש שהוא בבית הכרחץ פטור נשבה בו הרוח והגביה בגדיו ונראה בערום ונא אחר והוסף בהפשטתו חייב כבושת ומ' מ' אין כושתו של זה מרובה כמו שמבייש שאינו ערום כלל וכן הגביה בגדיה לידו לנהר או שעלה מן הנהר וביישו חייב ומ"מ אינו כ"כ בושת כמו שמבייש המלוכבש והי' פל' ודאי מי שבייש לערום או למי שהו' בבית הכרחץ בשאר דברים כגון שכטרו או רקק בו חייב כבושת ולא קאמ' בגמ' המבייש את הערום כי שהוא בבית הכרחץ פטור אלא לענין להתבייש בהפשט' בגדי דלא משכח' להו בושת ככה' ג' ביישי כשהוא ישן ומת שלא הרגיש כבושת כת' הרמבם אין גובין אותו אושת ואם תפשו יורשיו אין מייציאין מידם וא"א זל כת' שהו' פטור ישן שבייש פטור המבייש את השוטה פטור את החרש חייב המבייש את דגרו והעב' חייב המבייש לקטן אם כשמבלימין אותו הוא בכלם חייב ואם לאו פטור זמ' מ' אינו דומה המבייש את הקטן למבייש את הגדול ולא המבייש את העבד למבייש בן חורין ולא מבייש חרש למבייש פקח רקק בחבירו חייב אבל רקק בבגדיו או שביישו בדברים פטור וכתב הרמבם ויש לכ' בכל כקו ונכל' זמן לגדור כפי מה שידאו ואם בייש ת"ח חייב לו בושת שלמה אע"פ שלא ביישו אלא בדברים וכבר נפסק הדין למבייש ת"ח שקונסין אותו וגובין ככינו משקל לה דינר זהב וגובין בכל מקום בין בארץ ישראל בין בכבל ומעשה היה אצלינו כך בספרו ויש תלמידי חכמים שמוחלין וכן נאה לת"ח לכחו על זה ויש שתובעין הקנס ועושין פשרה ביניהם אבל הדיינין יאמרו למבייש חייב אתה לתת לו ליטר' זהב אע"פ שהמבייש לשא' אדם בדברים שאינו בר' תשלומין כמ' עון גרו הוא ואין הכרחץ ומגדף לעם ומביישן אלא שוטה רשע וגס רוח ואמרו חכמים וראשונים כל המלכין פני חבריו שהוא אדם כשר מישראל כרבי' אין לו חלק לעולם הבא שאלה ד' א"א זל על ת"ח שביישוהו בדברי ומסרו גופו וממונו למלכו ואמרו שחלה שבת ונמצ' שקר ופטרתו מלכו ותקע ליטר' זהב תשוכה דע לך כי יש בירושלמי שהמבייש ל לזקן נותן לו ליטר' זהב וזקן זה שקנה חכמה וחינו ת"ח שתורתו אומנתו וקובע עתים לתורתו ואינו מבטל ליבודו אלא בשביל מ' מונותיו כי אי אפשר לאדם בלא בוזנות

תורה מכל כספם יקדשה ועמידנה על כה עיקר כתובתה בין
שבתוכה תפוש' בידו נעש דינו כמו שאמרו ואי תפש לא מפק'
מינה אבל אם אחרים חבלו באשתו קשה עונשן יותר מבעל ש
שחבל באשתו שזו יש לה רשות בעלה עליה ולאחרים אין להם
רשות עליה לפיכך' ד' מנדין אותו עד שיפייסה ואת בעלה שאינו
דומה מי שחובל הפניה למי שחובל בשואה לפיכך יש לו עליו
מן הדין שני פיוסין וכמה שיפייסם יקנה בו קרקע והוא אוכל
פירות שאלה לרב חנינא נאון האיש שרב עם אשתו ואחז
בשערה ובשמטה משערה בידו אם יש לה קנס וכמה נקנסהו
תשובה הכין חזיב' לנא קנס זה ושיעורו כמו שאמרו' תלש בשער
נוחן לו תק' זון ואת' לענין אחרים אבל זאת אשתו אעפ' כן אין לו
רשות לבי' שיה' ולא לחבול בה אבל היום אין דנין דיני קנסות ולא
בזבינן אותן וכן בושת נמי אין כגבין אבל אם קדם ותפש אין מ'
מוציאין מידו ובמקום שלא קדם ותפש אף על פי שאין גבין מ'
בגדין אותו עד שיפייס לחבירו בממון או ירבה עליו רעים ואפי'
במקום שגבויים קנס של אשת איש הוא של בעל שכל מה שקנת'
אשה קנה בעלה וכש' במקום שאין גבין אותו ואין לה יתרון בקב'
אבל יש מן הדין לפייסה ולרצותה ואם ידו כשנת יוסף לה כלום
על כתובת' היאים על עצמו שלא ירגיל את עצמו לעשו' כן וכיון
שעושה כן כבר יצ' ידיו חובתו וראוי שתבחול ותתצ' לו הכד'
מצוה לרון בחייבי מיתות כ'ד ושיגלה הרוצח לערי מקלט
ועתה אין אנו דנין דיני נפשות שאף בזמן הבית בטלו
דיני נפשות וכש' עתה שאין לדונם שצריכין כ'ד של כ'ג וכן עדי
מקלט אין לנו שיגלה בהן הרוצח והרב נטרונאי גאון כתב דעל
כל חיבי מיתות כ'ד האידן אין בידינו לא להלקותו ולא להגלותו
ולא להורגו ולא לחבטו אלא כמדין אותו וכבין אותו מכת כרד'
ומכדילין אותו מן הקהל ואיפש' שלא כת' כן אלא מצד הדין דוראי
אי בידינו לדוננו אלא כבה שצריך לעשות לו כשו' דמיגדר מילת'
בזה לא דיבר כי מ' חולק על ד' אלעזר שא' כ'ד מכין ועונשין כדי
לעשות גדר וכן יש תשובה לגאון על אחד שקם על חבירו בפורי'
בטוב לבו בין ויהרגוהו ונשא ונתן כדבר שלא לדונו בדין רוצח
וכיום דבריו ועת' רבות אל תתנו יד לפושעי' להיות כל איש צורר
ככתלה' היורה זיקים ויאמר שונג היתי אך העמידו כ'ד והכו ו
וענשו למיגדר מילת' כי הק' ובגון רוכב בשב' וכטיח באשתו כגדר
מילת' בכל ישראל ולא בכד שפרשו רבנותינו במשום דמיגדר מילתא
דיחידא קנסינן אלא לעשו' גדר לדבר שיש בו צורך רבי קנסינן
לפי צורך השעה אעפ' שאין דנין עתה דיני נפשות כ'ד דיני
נפשות שצריכין בד' ועדים אבל הנדרגין בלא כ'ד נידונין גם עת'
ואילו הם הרודף אח' חבירו להרגו שפיצה על כל הרואה אותן ש
שרודף שיהרגנו כדי להציל הכרדף אפי' הוא קטן כיצד התרו בו
שאם יהרגו ויהרגוהו והוא רודף אחריו אפילו שאינו מקבל התרא'
ביון שעדין הוא רודף הוא נהרג ונר' שאין צריך להתרות רק ש
שיודיעוהו שהנרדף הוא ישראל ואם יכולים להציל הנרדף באחד
מאברי הרודף אסור להורגו ונת' הרמבם היה יכול להצילו באחד
מאיבריו ולא עשה אלא הרגו הרי זה שופך דם וחייב מיתה אבל
אין כ'ד במיתין אותו ואינו יודע ביון שחייב מיתה למה אין כ'ד דין
במיתין אותו וכן הרודף אחר כל אחד מהערינות לאונסה כי חייבי
מיתות כ'ד בין חייבי בריות או הרודף אחר הזכור יכול להצילו
בנפשו וביצוה להורגו כדי להצילו אבל הרודף אחר בהם' לרבעה
או לטבור על אחת מכל ביצוה האמורה בתורה אפי' לחלל שבת או
לעכו עז' אינו נהרג אל' בכד ובהתרא ועדי' וכל אותן הנדרגין דוק'
קודם שיעשו העבירה אבל אם כבר עשה אותה אפי' לא גמרה רק
שהערה בה אין רשאים להורגו ואם אמר' היא נגיזתה ואל' תהרגוהו

אין שומעין לה הבא במחלוקת גם כן מותר להורגו והטעם שחשו'
כרודף שעל עסקי נפשות הוא בא שאין אדם עומד על ממונו אל'
ודאי בעל הממון יעמוד על ממונו להצילו וזה יקום עליו ויהרגו
לכד אמרה תורה להורגו להציל בעל הממון לפיכך אין להורגו אלא
כשיודע בודאי שאם יעמו' בעל הממון להצ' ממונו שזה יקום עליו
ויהרגו ומהוה כל אדם בחזקה זה הוא יכול להורגו אלא אם יודע
שההותר אוהב לבעל הממון ולא יהרגנו אף אם יעמו' נגדו להציל
ממונו וכן אם האב חותר על הכן ככתמ' אין להורגו כי רחמי האב
על בנו ולא יהרגנו אף אם יעמוד כנגדו להציל ממונו אלא אם כן
ידוע שהאב שונא את הבן ויהרגנו אם יעמוד הבן כנגדו להציל מ'
ממונו כתב הרמבם אחד הבא במחלוקת או שנמצא בתוך גנו של
אדם או בתוך חורבתו או בתוך קרפיו בין ביום בין בלילה ולמה
נאמר מחלוקת לפי שדרך רוב גנבים לבא במחלוקת בלילה אבל
הבא במחלוקת בתוך שדהו או לתוך הדיר והסהר יש לו דמים
שחזקתו שבא על הממון לכד לפי שאין רוב הבעלי' מצויין במקומו
אילו וכן הגנב שנכב ויצא מן המחלוקת הואיל ופנה עורף יש לו
דמים וכן אם הקיפוהו עדים או בני אדם אעפ' שעדין הוא ברשות
זה שבא עליו אינו נהרג ואין צל' שאם תכעז בכד שאינו נהרג עכ'
והוא אבד כת' אעפ' שודשו חבמי' אם זרחה עליו דרך משל כ'מ אין
מקר יוצ' מידי פשוטו וכיו' אינו רשאי להורגו שאין גנב וא' כיו' אלא
דרך השמטה שומט ובורח מיד ואינו מתעכב לנכח ממון גדול
ולא לעמוד על בעלים להורגו אלא גנב בלילה מפני שיודע שנה'
בכי' ובא להורגו או ליהרג אבל גנב יו' אין כ'ה מצויי בכיתו ושמיט'
בעלמא הוא עכ' ובטעם זה גם כן יש לומר דאפילו בלילה דוק' בא'
במחלוקת בין שחותר דעתו להורגו בעל הממון אבל דרך גנו או
חצר יש לומר שאין דעתו להורגו בעל הממון אלא אם יעמו' כנגדו
בורח מפני שלא נכנס לביתו אלא בפני שכנא דרך ליכנס כ'
כמו שאמרו חכמים פרצה קוראה לגנב הבא על הגויה מי שמקנא
לשם יכול להורגו אבל אם בא לבית דין ל שאל אין
מורין ל' להורגו אבל אם הוא בעצמו קנא לבו בחטאים וירצה ל'
להורגו הרשות בידו ודוקא בשעת מעשה וכפרהסא אבל כצנעא
או שפירש הבעל אין המקנא רשאי להורגו ואפילו אם לא פירש
והרג הוא למקנא אינו נהרג עליו הרג אדם אחר למקנא נהרג עליו

על אחת מכל המצות

שאם הרואה יש בו חסד לא יכא

שיאמר וכן כל כיוצא בזה אבל

חדושים בהמה דקה וכיוצא באילו שעוברין עבירות תמיד אין מ'
מוריו ין אותם לבור לסכב מיתתו אבל אם ידדו לבור אינו צריך
להעלותו שנ' לא תעמד על דם דעך והאי לאו דעך הוא ברא במי
שהוא בעל עבירות ועומד ברשעו ושונה בו מגן הרועים שפקדו
בהם ושונ' באולתם אבל מי שאינו עומד ברשעו אלא אוכל גבלו'
או עובר על שאר עבירות להנאתו אסור לעמוד על דמו חבו'
הרואה את חבירו טובע בנהר או שלסטין באין עליו חיי להצילו
בין בגופו בין בממונו ומי' אם יש לו ממון להציל עצמו חיי' לשלם
לזה והרמבם כתב הרואה שחבירו טובע בנהר או שלסטין באין
עליו ויכול להצילו או שיטבור אחרים להצילו או ששמע
או מקורי' מחשבי' עליו רע ולא גילה ל' חתן חבירו וחזיעו או שידע
או באנס שהו קובל על חבירו ויכול הוא לפייסו בגלל חבירו
ולחוצי' שטנה מלכו ולא פ' יס וכל כיוצא בזה עובר על לא תעמד
על דם דיעך ואמצי'לו כאלו קיים עולם

מנהגי בני ישראל
לפי שיש להם ענין
לפי שיש להם ענין
לפי שיש להם ענין

הדין באדם הרואה חבירו ככה את אביו או בנו או אחיו והרואה ה
 הכה המכה להציל את קרובו שפטר וכן אם רואה אחד בישראל
 מכה את רעהו ואינו יכול להצילו אם לא שיכה המכה אע"פ שאינו
 נכה ככת נפש יכול להכות למכה כדי לאפרושיה מאיכור ע"כ
 כתב הרמבם שג' שחבלו באחד כאח' שניה חייבין ומשלשי' בניהן
 היה אחד מתכין והשני לא כיון השני פטור מבושט תכ"א

אעפ

שהחובל בחבירו נותן לו כל הדברים אף כתכפר לו
 מן הצער להבושת שנישו עד שיפייסנו שימחו לו
 וכאשר יפייסנו לא יהא אכזרי שלא ימחול לו אלא כיון שיבקש
 כיכנו פעם ראשונה ושנייה ויודע שהוא שב כחטאו וניחם על ד
 רעתו ימחול לו וכל הממהר למחול הרי זה משובח ורוח חכמים
 נוחה הימנו ונחבל נשבע ננטל כתבתי למעלה בסיון ע' הכב

הנוגף

האשה ויצאו ילדיה חייב בדמי וילדות לשלם לבעל
 ושמן אותה כמ' היתה טוה קהים נגיפה בעודה מ
 מעוכרה וכמה נפחתו דמיה ונותן לבעל ואם מת יתן ליודשיו ו
 יצער ונזק יתן לאשה וכיצד שמי' אותו נזק שכן ככה האשה נ
 נפחתה ונכחשת יותר כשהי' כפלת עי' דבאה נשילוד כדרכ' ושכת
 וריפו' רואין אם צדיק דיפו' או צדיכה להתבטל יותר כשאתם תלד
 כדרכ' ואם אינ' צדיק דיפו' ולא להתבטל יותר פטור ובושט אם הו'
 כסתר לה ב' חלקים ולו חלק אחד ואם הוא בגלוי לה חלק אחד ולו
 ב' חלקים כת' הרמבם נוף האשה אחר מיתת הבעל אף דמי וילדות
 לאשה וא"א זל' כת' שהם ליודשיו וכן השיג עליו הרמב"ם היתה
 נשואה לגר וחבל בה כחיי הגר נותן דמי ולרו' לגר מת הגר פטור
 ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמבם שהם לאשה וא"א
 ה'אש' זל' כתב שהוא פטור וכתב עוד הרמבם אם היתה שפחה
 או גויה בשעת הריון ובשעת נגיפה נשתחררה או נתגירה דמי
 וילדות לאשה ולדעת א"א זל' לא בשכתה בה לאשה שאם הבעל
 קיים הם שלו ואם כת' פטור נגף האשה ויצאו ילדיה ונתתה פטור
 מלשלם אפילו הוא שונג כיון שיש בו חיוב מיתה אילו היה מויד
 לא נתכון לאשה חייב בתשלומין והראב"ד כתב שאפ"י לא

תכנ

בהכין לאשה פטור מתשלומין
 החובל באביו ואמו ולא הוציא מהם דם חייב בה דברי הרמב"ם
 בהם דם חייב מיתה לפיכך פטור מתשלומין אפ"י הו'
 שונג לפיכך לא יקוז הבן לאביו ולא יוצא קרן מבשרו ולא יפתח

לו מורכא שמת יבא להוציא כמנה דם החובל בחבירו בשב' פטור מתשלומין אפ"י הוא שונג כיון שיש בו מיתה ב' אבל החובל בחבירו ב"ה אפ"י כמחייב חייב לשלם לו דהא רביה קר' לתשלומין החובל בעבד כנגעני שלו פטור חבלו בו אחרים נזק וצער ושבת ובושט ואין חייבין ויתרפא בו העבד אמרוהו להתרפאות לג' ימים ונתפחה חרף ונתרפ' ל' ימים אותו היתרון הו' לארון אע"פ שהעבד שפטר יתור' ע"ס חרף שי שחציו עבד חציו בן חורין אם בעל' חביו כפ"י שיכולין לכפותן לשחררו חבלתו לעצמו ואם בעל' חביו חביו שפ"י כגון קטנים שאינם בני נפיה חבלו בו חבלה שסוף לחזור בגן שכתבו על ידו תצמתה וסופה לחזור אם בעשה ביומא שאלו רבו הוא של רבו אבל אם אי סופה לחזור כגון שחסי' אבד חולקתו רבו חווא' ואומבם לא חילק אלא בת' סתמ' ביים רבו לרבו זכרים של עצמו לעצמו וא"א זל' כתב בסברא ראשונה וכן חשי' עליו והראב"ד עכר שיצא לחירות ועדין לא כתב לו חכו גט שחרור וחבלו בו אחרים כתב הרמבם אינו יכול להוציא מהם לעצמו כיון שעדין לא נגבר שחרורו ולא הארון יכול להוציא מהם כיון שאין לו בו קנין והראב"ד הגיה עליו וכת' ו"א שכתבין ודשאה זה לאו ונובין אותו החובל בעבד עברי חי' במולן

חוץ מבשבת בזמן שהוא שלו חבלו בו אחרים כת' הרמבם ילקח בהם קרקע והרב אוכל הפירות ולכשיוצא לחירות יקח הקרקע וכן דעת דב אלפ' וז"ח פ"י דשכת גדולה דהיינו דמי ידו ילקח בהם קרקע והרב יאכל הפירות שהרי הוא כפסיד כקשיעת ידו מה שיש בין שאר מלאכות לשמירת קישואין אחר שיתרפא ולכך יאכל ח הפירות בעודו אצלו ולכשיוצא לחירות יטלנו ושבת קטנ' דהיינו שכר שמירת קישואין כל ימי משך החולי כולו לרבו ולזה הכנים א"א זל' חבלו בו דבר שאין בו הפסד לרבו בגוף שקטע ראש אוז או ראש חוטמו חבלתו לעבד ואין לרבו בה כלום החובל בבנתו דקטנה או שחבלו בה אחרים צער וריפו' ובושט הוא שלה אפילו עשאו לה סם חרף שמידרה להתרפאות ונזק אם נפחתו דמיה ב' בשביל החבלה כגון שפצעו בפניה ואלו בא האב לקרשה או ל לכברה היו נפחתין דמיה בשביל החבלה אז הוא של אב ואם לאו כגון שאין החבלה בפניה אז הוא לעצמו וכשכתב הרמבם שאם היתה סמוכה על שולחן האב הוא שלו כיון שמעשה ידיה שלו וא"א זל' כתב דאפילו היא סמוכה על שלחנו אם חבלו בה אחרים הוא לעצמה ואם חבל בה היא פטור ואם אינה סמוכה על שולחן אביה אפילו חבל בה הוא חייב ליתן לה החובל בכנו גדול שאינו סמוך על שלחנו או שחבלו בו אחרים יתנו לו מיד ואם הוא קטן יעשו לו כגולה ופליגי בה רב חסדא אמר סת' ורבה בר רב הונא אמר דקלא דאביל מיניה תכרין וכת' הרמבם כרבה וא"א זל' כרב חסדא ואם הם סמוכי על שלחנו כרב הרמבם חבל בהם הוא פטור כיון קטנים כיון גדולים חבלו בהן אחרים גדולים יתנו להם מיד קטני' יקחו לו בו קרקע האב אוכל פירותיו עד שיגדלו וא"א זל' כתב שאינו פטור בכמוכין על שלחנו אלא כן השבת אבל כנזק צער וריפו' ובשת חייב אפילו בכמוכים על שלחנו ולגדולים יתן לה' מיד ולקטנים יעשה להם סג' לה החובל בחטו חייב והם שחבלו באחרים פטורים אפילו נשתפח השופח ונתפקח החרש והגדיל דקטן אין חייבין החובל באשה ועבד חייב והם שחבלו באחרים פטורים מפני שאין להם ממה לשלם נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבים לשלם לפיכך שמך כ"ד כל ה' דברים וכותבי ונותנין ליד הנחבל ולכשיהיה להם נכסים משלמים ואם יש לאשה נכסי מלוג או נכסי צאן ברזל כופין אותה למוכרה בטובת הנאה פירו' שאם תתאלמן או תתגרש שיקחם הלוקח ואם המו' ישארו לבעל ואותה טובת הנאה שקבל בהן תתן לנחבל אבל אינה חייבת ל' למוכר כתובת לשלם הנחבל ואם חבלה כבעלה אם יש בחבלה כדי הבתובה תמכרנה לבעלה ונפרע בה דמי החבלה ולא הי' שי' כיון שאין לה כתובה תוא קלה בעינינו לגרשה ולהוציאה שאף אם לא תמכרנה לו בשביל חיוב כתובה לא יבנע מלהוציאה שררי אינו צרי' ליתן לה כיון שאיבת לו כנגד החבלה אבל אם כתובת מרובה מהחבלה אין אוכרין למוכר לו כדי שלא תהא קלה בעינינו להוציאה ואלמלא הבכר לא היה מוציאה כיון שכתובתה מרובה מהחבלה ורואין אם כתובת מרובה ככתובה דאורייתא תעב' דב' על כתובת דאורייתא והמכור המוהר ותפרע החלה בהגותר ואם אינה יתירה על כתובה דאורייתא לא תמכור כלל וכסף אבן העזר פירשתי בחבלו בה אחר' לכו' יתנו ה' דברים תשובה ג' ג'ון ששאלת אשה שחבלה כבעלה והוא שחבל בה וכן אחר' שהבלי בה כיצד משלמין תשובה הו' יודעין כל שטמין אותו בעבד אין גובי אותו ככבל אבל אם קדמו ותפשו אין מוציאין מידו וא"פ כן יש עלינו בן הד' לברוחו עד שיפייסוהו נכבו לפיכך אשה שהחלה בבעל' ככה תפייסנו כל מה שקבת אשה קר' בעלה ואם הפייסנו בכתובתה שהקרקע נמצא עומדת בלא כתיבה אלא אם כתובת

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or note.